UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Incipiens ab Anno Domini D.XVIII. perducitur vsque ad Annum D.XC. nempe ab Anno primo Iustini Senioris, vsque ad quintum Mauritij Augusti. Complectitur annos LXXIII.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

urn:nbn:de:hbz:466:1-14926

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th. 1469a
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th. 1462a

ANNA
ECCLESIA
AVCTO
CÆSARE B
SORANO EX CO
ORATORII S. R. E. PRESBYT
SS. NEREI ET ACHILLEI, E
SEDIS BIBLIOTH
TOMVS SEP
Ex quo Cæsar Princeps Ferdinand
Incipiens ab Anno Domini D.XVIII. perdu
pempe ab Anno primo, Iustini Senioris, v
Augusti. Complectitur ann
ACCESSERVNT AD FINEM T
confessione Ruthenorum ad Christianam
Romanæ Catholicæ Ecclesiæ comm
sub Clemente VIII. Po
PERMISSV AVC
Editio Novissima ab ipsomet ante obitum au
Collegii Socii IES
IHS
DISCITE IVSTITIAM MONITI
COLONIÆ AGRIP
Sumptibus Antonij Hierati, su
ANNO M.DC. X
Cum gratia & Privileg. Sac. Cæsar. Maiest.

ANNALES ECCLESIASTICI

AVCTORE

CÆSARE BARONIO

SORANO EX CONGREGAT.

ORATORII S. R. E. PRESBYTERO CARD. TIT.

SS. NEREI ET ACHILLEI, ET S. APOSTOLICÆ

SEDIS BIBLIOTHECARIO.

TOMVS SEPTIMVS;

Incipiens ab Anno Domini D. XVIII. perducitur vsque ad Annum D. XC.

nempe ab Anno primo Iustini Senioris, vsque ad quintum Mauritij Augusti. Complectitur annos LXXIII.

ACCESSERVNT AD FINEM TOMI PARERGA DE conuersione Ruthenorum ad Christianam religionem, & eorumdem ad Romanæ Catholicæ Ecclesiæ communionem reuersione sub Clemente VIII. Pont. Max.

PERMISSV AVCTORIS,

Editio nouissima ab ipsomet ante obitum aucta & iam denuo recognita.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus Antonij Hierati, sub signo Gryphi.

ANNO M.DC.XXIV.

Cum gratia & Priuileg. Sac. Cæsar. Maiest. speciali ad decennium.

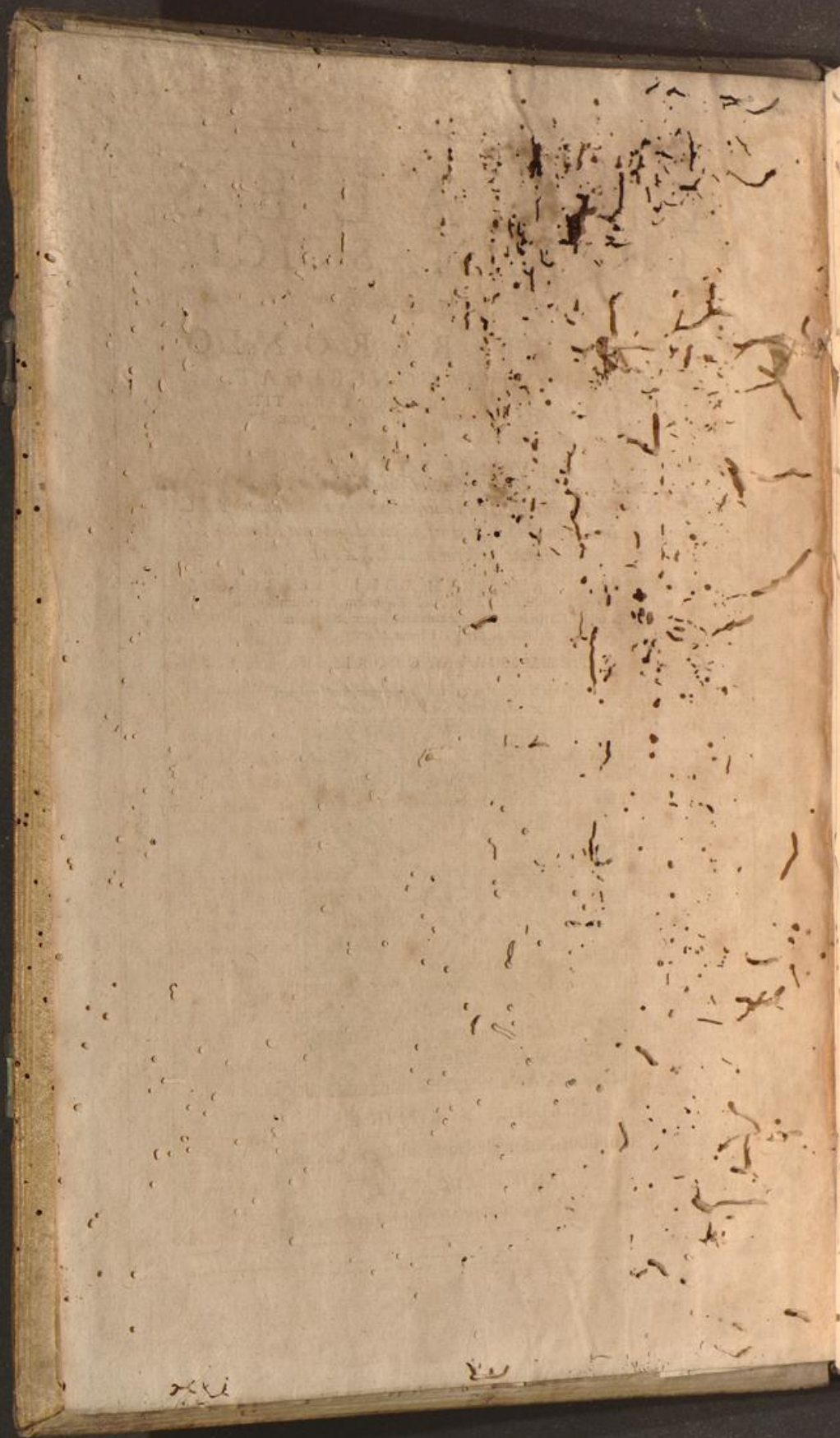

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI ET D.N. CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS S.R.E. CARDINALIS TIT. SS. MARTYRVM NEREI, ACHILLEI

Sempiternam felicitatem.

PERSOLVO & ad pedes Sanctitatis tuæ, Beatissime Pater, septimum Annalium nostrorum Tomum defero, sed tardius quam solebam: vix enim tandem aliquando emergere licuit ex multarum difficultatum veluti spinetis, quibus expediendis diu multumq; laboraui. His accessit, quòd hoc tempo potissimùm narrentur multiplices Romanæ Ecclesiæ ærumnæ, nimirum exilia & neces indignissimæ Summorum Pontificum à seditiosis & factiosis hominibus profectæ, qui sicut impiè, ita & ambitiosè in Sedem sæ Pontificiam intruserunt, nec minùs, sed multò etiam magis ab illorum Principum temeritate & audacia, qui sacros limites transilire, & ad ea quæ ipsis concessa non essent, manus admouere non dubitârunt: quibus incommodis accesserunt hæreticorum & schismaticorum aduersus Ecclesiam Catholicam machinationes & doli, ac vexationes assiduæ. His igitur luctuosis narrationibus pertexendis stylus, noster etiam, retardatus atque defatigatus est.

Sed quoniam in his quoque voluminibus, quæ hactenus à nobis sunt edita, complura eiusdem generis argumenta, aut certè non valdè dissimillima acciderunt: vereor ne parùm idonea huius dilatæ editionis excusatio à me afferri videatur. Quare vt verè & liberè dicam, honores & dignitates coaceruatæ, quibus breui tempore immeritum me & nihil tale cogitantem cumulasti, accincto & expedite currenti, tamquam laxæ nimis & laciniosæ vestes, impedimento fuêre, partim ipsa rei natura, partim nouitate.

Primùm enim me Notarium tuum & sanctæ Sedis Apostolicæ creasti ex primo ordine eorum qui Numerarij dicuntur: cuius sanè dignitatis indumenta etsi instituto nostro non planè aliena viderentur, quòd tamen essent incongrua voluntati, impedimento potiùs, quàm tegumento fuêre, & oneri, quàm honori. Vbi verò amplissimæ dignitatis laxiora fusioraque ornamenta purpuræ addidisti, cursus noster nouæ vitæ nexibus implicatus, iam multò magis adhuc retardatus: adeò vt mihi non secus ac Dauid acciderit, dum regijs indutus armis incedere non valeret, eò quòd (vt ipse dicebat) consuetudinem non haberet, qua eò magis ipse carebam, quò longiùs aberam à proposito:

statueram enim, votisque nuncupatis & iteratis sæpè firmauerant (testis est DEVS) in priuato illo simplicique vitæ genere omnino instituto, & hactenus feliciter ducto benè præcinctum mundi contemptu, & expeditum vsq; ad obitum permanere, vnà cum Iob illa decantans [b]: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies, quæ diminutione eorum quæ deorsum sunt foliorum, procera extollitur cœlum versus dulcibus fœcunda fructibus.

b Iob 29.

Illud insuper Sapientis [c] assiduò mente voluens, Eligno conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patiuntur, & quod Dominus comminatus est [d], iudicium subituros fore grauiùs atque duriùs; maioremque condemnationem accepturos, qui primas indignè cathedras occupant: libentiùs me, sicut & tutiùs, intra domesticos parietes continebam: perterrebat namque me multò magis illa, quàm videre meditabar, manus [e] hominis contra candelabrum in pariete publico, in ipso Ecclesiæ albo scribentis, stateram & pondera præferentis, quibus expendendi essent omnes ad Cardinalatus dignitatem assumendi: altam illam, inquam, sancti Bernardi [f] ad Eugenium Papam scriptam considerationem ob oculos omnium positam vnà cum recti iudicij statera & ponderibus Sanctuarij; quibus si quis appensus inueniatur minus habens, vt adulterinus procul eijciatur ac reprobetur.

c Sap. 6.
d Mar. 12. Luc. 20.
e Dan. 5.
f Bern. ad Eug. l. 4.

Ea quidem tam multa dum quis prudens perlegit, atque adeò magna, miraque & difficilia, arduaque considerat, eademque plurimâ numero & diuersa recenset, ac mente scrutatur eminentem sublimemque omnibus absolutam numeris sanctitudinem vitæ, quam exigit durus exactor ab eo qui eligendus est Cardinalis, necesse est, vt timore perterritus, propriæ conscius imbecillitatis, despondens animum (quòd nonnisi cum summo salutis æternæ discrimine adeò celsa petantur) omninò resiliat, penitusque refugiat, atque etiam precibus periculum redimat, illaque Loth verba proferat [g]: Non possum in monte saluari: ne fortè apprehendat me malum, & moriar. est ciuitas hæc iuxta, ad quam possum fugere, pauca, & saluabor in ea. quam iure dixerim priuatæ vitæ confugium. Ista quidem prudens: sed vir insipiens [h] non cognoscet, & stultus non intelliget hæc: iure enim congemuit Gregorius Theologus [i], quorundam hominum insipientium ignorantia factum esse, vt quæ arduâ & ærumnoso, vallata periculis atque molestijs Ecclesiastica dignitas sit, eadem lata, ampla, ac planè regia & singularis, plenaq; voluptatibus iudicetur. At non ita sapiens cuncta dijudicans, addensque scientiam, addit dolorem, cùm pluribus cernit exemplis, istiusmodi fasce omnes sanctissimos viros nimium prægrauatos & curuatos esse pondere quo portant [k] Orbem, atque robustissimos licet [l] gemuisse gigantes sub aquis.

g Gen. 19.
h Psal. 91
i Gregor. Naz. ora. ad patr.
k Iob 5.
l Iob 26.

Ista, inquam, considerans, non est quod queri possis, Pater Sanctissime, quòd Sanctitati tuæ ipse adeò videar reluctatus: sed si liceret, esset mihi iure expostulandum, quòd cùm à prædecessoribus tuis, qui me à priuatæ vitæ portu abstrahere non semel voluerunt, tamen quam deprecatus essem obtinuerim honorum immunitatem, à te verò, à quo magis amari scirem, nequaquam potuerim impetrare: sed quo mei amantiorem (venia petita dixerim) eo vio-

lentiorem

lentiorem expertus sim, cùm per tuos seorsum abreptus, cubiculo clausus, vixque tandem vt audirem multum rogans, admissus ante conspectum tuum Angelis reuerendum, post meam defensionem, abs te responsum illud vnum tantùm acceperim, quo robusta voce diram anathematis protulisti sententiam, si amplius resisterem, & nisi penitus acquiescerem. Quem non terruisset, ac non penitus deiecisset atq; prostrasset talis erumpens è cœlo repentè tanto fragore tonitru, fulmen æternæ damnationis explodens?

In subactus, ecce manus dedi, non æquè animum: si enim licuisset, retraxissem illas sicuti Zara [a] olim, dum è maternò vtero progressurus, vbi se altera manu vinctum coccino sensit, primigenia non curans, eam retrahens, eundem repetijt vterum, malle se non nasci significans, quàm vinctum purpura progredi. sed sicut naturæ tandem ille cessit imperio, qui supra naturam quidam admiratione dignum visus fuerat operatus: ità & ego legibus Christi obtemperare coactus, tamquam abortiuus sum proiectus [b] ex vtero, illo videlicet, in quo semel conceptus spiritu, cupiebam formari in virum perfectum, nec exire donec transferrer ad tumulum [c], ne oculus me videret. Maternum iure dixerim vterum domum illam, in qua post conceptionem illam meam coalescere cum fratribus meis, diemq; extremum claudere absq; aliqua lucis vsura, fulgore videlicet cuiuslibet dignitatis, in mentis firmo proposito erat, ne illud audirem infaustum [d]: Quare misero data est lux? Lux enim (inquit S. Gregorius [e]) miseris datur, cùm & tolerare honoris munera compelluntur. Cùm ergo tanti etiam Patris sententia nonnisi miser homo ex collatis honoribus censeatur, pro huiusmodi minimè gloriabor.

Quòd si gloriari licet (dicam cum Apostolo [f]) libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi: propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, vtpote quæ sint vera signa diuinæ vocationis, eiusdē Pauli ita stylo formata [g]: Videte vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi elegit DEVS, vt confundat sapientes: & infima mundi elegit DEVS, vt confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit DEVS & ea quæ nō sunt, vt ea quæ sunt destrueret, vt non glorietur omnis caro in cōspectu eius. Quæ omnia humanę imbecillitatis signa notis amplissimis in me expressa cognoscens, si voluero pro huiusmodi gloriari, non ero insipiens. Quo etiam sensu licebit & illud eiusdem Apostoli apposito vsurpare [h]: De cætero nemo mihi molestus sit: stigmata enim Domini mei IESV CHRISTI in corpore meo porto, illa inquam à Paulo eo modo imbecillitatis notis descripta, veluti indices diuinæ vocationis characteribus Apostolicis exarata; quibus impressus & insignitus magis exulto, Deo gratias agens, quòd nihil in his sit quod humana industria sibi tribuat, sed totum sibi vendicet diuina prouidentia, ad hoc mouens tuæ, Clemens, clementiæ abundantiam.

Cuius rei gratia, magna est mihi parta de patrocinio diuino fiducia, eoque maior, quo fideiussores videar nactus Apostolos suis scriptis id ipsum pollicitos: nam Paulus [i]: Qui cœpit (inquit) in vobis opus bonum, perficiet vsq; in diem CHRISTI IESV ac rursum [k]: Fidelis est qui vocauit vos, qui etiam faciet, addidit verò & Petrus [l]: Qui vocauit nos, ipse perficiet, confirmabit, solidabitq;.

a Gen. 38.
b Psal. 31.
c Iob 10.
d Iob 3.
e Gregor. Mor. lib. 5 cap. 2.
f. Cor 12.
g. Cor. 1.
h Galat. 6
i Philip. 1.
k Thes. 5.
l Pet. 5.

Quod non pro me tantùm, sed æquum est idipsum sentire pro omnibus alijs, quos vnà simul amplissima dignitate donans in sacrum Cardinalium collegium cooptasti.

Tu enim eosdem quos conceperas diuino spiritu, diu mentis vtero continens, simul ipsos pariter peperisti: Tu inquam, qui nihil inconsultò, numine aggredi, & annuente prosequi atque perficere consueueris: Tu ille, à quo nulla actio præcox, sed assiduitate precum & considerationis maturitate decocta procedat, vt sapiens architectus, videris super illas sexdecim bases argenteas, quas Beseleel [a] diuino spiritu plenus statuit ad tabernaculi angulos muniendos & exornandos, totidem modò desuper erigere voluisse columnas. Quo nomine cùm ex toto Orbe Catholico gratiarum tibi insonent actiones: quas ego dignè rependam, quòd me longè impariorem vnà cum eis ad tantam sublimaueris dignitatem, & ad tam sublime fastigium honoris licet indignum euexeris? infimum assumpseris in eminens illud collegium Apostolicum, infirmum verò statueris in templo columnam: obscurum licet, lucens tamen & ardens erexeris supra sacrosanctum altare candelabrum: vilem rudemque lapidem in Rationali collocaueris cum expolitis lapidibus pretiosis: annexeriscque debilem Ecclesiæ sanctæ cardinibus illis, super quos quæ sunt in terra cœloque vertuntur. Ita tanta considerans, longè me imparem esse sentio, vt dignè pro collato munere satisfaciam.

Augendæ verò & ea quoque ex parte multiplicandæ sunt magis gratiarum actiones, quòd ad mensuram bonam & confertam, coagitatam etiam & supereffluentem adieceris: bis enim me, cùm alterum me, meum vnanimem ad eumdem amplissimi honoris gradum extulisti, quodammodo praeexisse videris; dum scilicet Archiepiscopum Auenionensem allegeris Cardinalem Apostolicum virum, formam antiquæ probitatis, cui à spiritualibus incunabilis fuisse nexibus indiuiduæ charitatis obstrictum gloriòr, fratremque meum verè esse germanum exulto, ambos nimirum eodem parente, viro illo planè diuino Philippo Nereo secundùm spiritum generatos, eiusdemque suxisse vbera matris, licet ipse primogeniti prærogatiua præcedat, atque multò magis meritis antecellat, cùm in ipso virtutum progressu eius respectu ego quasi pedes (vt vetus prouerbium habet) ad Lydium currum extiterim: adeò vt vix licuerit oculis consequi ipsum ardua altaque virtutum petentem, nedum æquis passibus assectari: vt solatium sit, eius saltem impressa relicta vestigia sequi, eisque insistere in reliquo qui supereſt vitæ cursu iam ad terminum prolabente.

Ad multiplicem rursus gratiarum actionem ex tanta beneficiorum redundantia in chartis nostris veluti in alueo iugiter fluxuram, illam haud mediocrem adijcimus ex eo beneficio simul addito, quo voluisti esse benè consultum futuræ Annalium scriptioni: adeò vt quem ad dignitatem promoueris, non amoueris ab instituto; neq; cùm vocaueris, reuocaueris à cœpto scribendi munere, sed opus vrgeas, quod exoptes ad finem perduci; cui vt solicitiùs vacem, vacare me velis ab ingruentibus negotijs meliori parte diei, quam ab interuentoribus liberam esse iubeas, & Annalibus integrè custoditam.

[a] Exod. 36.

Cujus

Cuius rei gratia & hic ipse tomus, qui septimus mihi nascitur partus, & postremus timebat fœcundæ claudere matris vterum, tibi lætus occurrit oblatus, ita iam de fratrum futura propagatione securus (quantum tamen in humanis rebus securitas esse possit) exultans pariter, quòd & tua benignitate progreditur sanctorum Martyrum titulo gloriosus, incedens stipatus tantis cælestis curiæ Senatoribus, septus nempe altero latere Nereo, altero Achilleo Petri discipulis, decoris triumphalibus palmis atq; coronis, quos datos in itinere comites, suos etiam cupit esse patronos, atq; perpetuò apud Deum intercessores.

Finem verò dicendi facturus, Pater sanctissime, audi, rogo, quæ adhuc maximè cuperem superadijci. Ad tantum honoris verticem sublimatus, tibique ipsi vt magnæ aquilæ lustranti Orbem pullus inexpertus inhærens, abs te peto duci, doceri, atque iuuari. Tu rectà ducas cælum versus, ne declinans ad dexteram siue sinistram, vel prosperis ventis alleuer, vel deprimar aduersis: Doceas pariter quæ sursum sunt sapere, non quæ super terram, oculosque ad Solem illum iustitiæ fixos tenere, neque deorsum ad ea quæ sunt mundi habere respectum: Iuuesque adminiculo alarum tuarum, imponens debilem super humeros fortitudinis tuæ, quibus Orbem quoque sustentas: vt ita à terra sublimes diuina petentes (secundùm quod ait Apostolus [a]) reuelata facie gloriam Domini speculantes; in eamdem imaginem transformemur à claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu, è præsenti videlicet claritudine purpuræ ad stolas illas candentes, dealbatas [b] in sanguine Agni: sicque per ascensum purpureum istum perueniamus ad reclinatorium [c] aureum, beatam illam requiem, vbi Deus cum Sanctis suis in æternum regnat.

a 1. Cor. 3.
b Apoc. 7.
c Cant. 3.

Demùm verò, Summe Sacerdos, oblatum septimum hunc Annalium tomum, nouæ primitias dignitatis, veteris verò agriculturæ fructus, tua benedictione dignum redde diuino conspectu: vt cùm per eam Deo ipsi, cui in primis offertur, fit gratus, gratia diuina reconcilietur auctori. Vale, Beatissime Pater, teque mente recta gradientem in omnibus vijs tuis Deus custodiat semper.

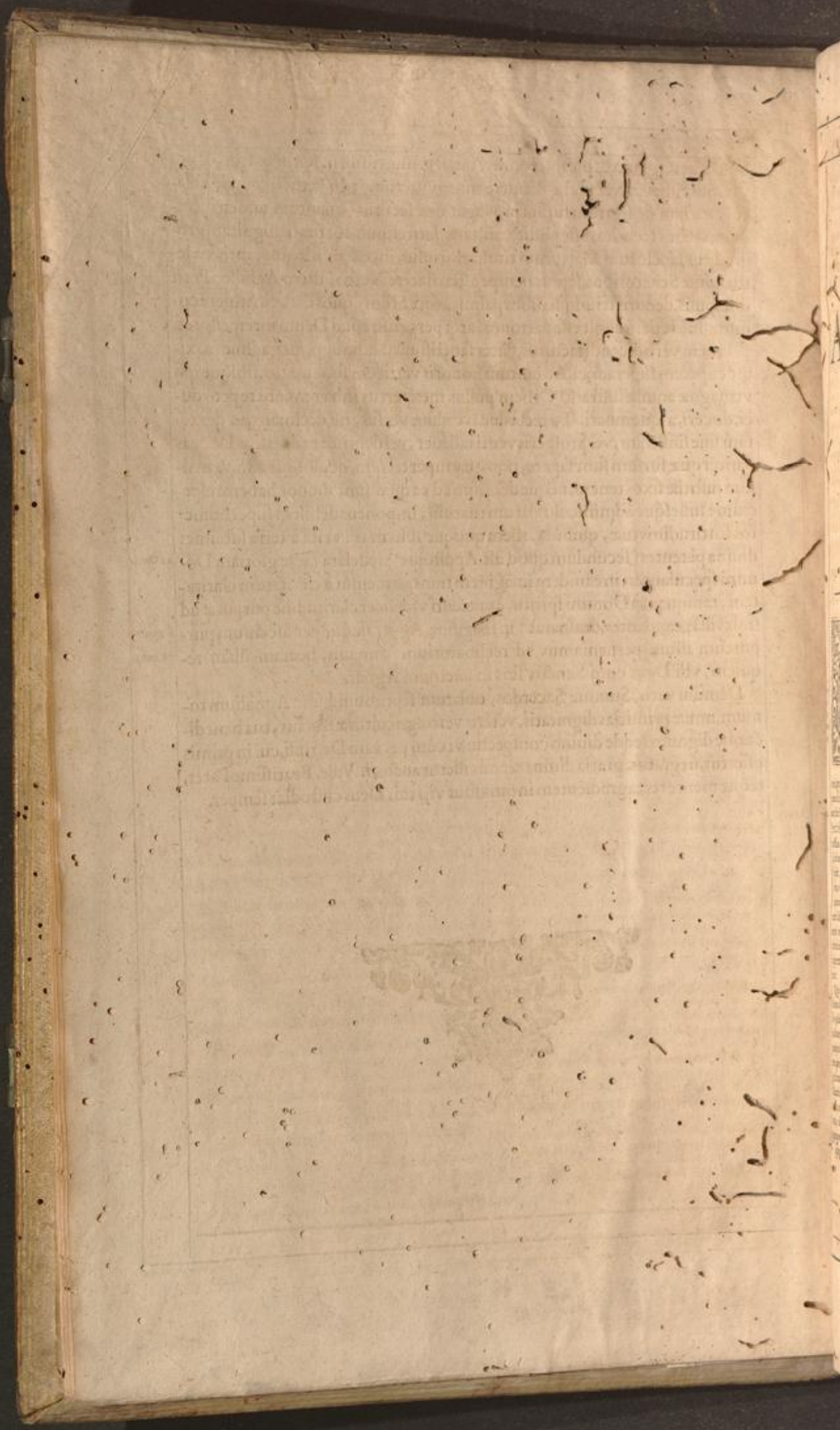

ANNALES ECCLESIASTICI.

AD ardua miro quodam tunc assurgit animus impetu, cum de diuino auxilio spem concipit haud dubiam; qua roboratus Apostolus, *Omnia possum*, inquit, *a in eo, qui me confortat*. Ideoque ne gracilis natura hominis sub oneroso fasce succumberet, & labores, quos præsertim supergredi vires sentit, consternata pauesceret atque refugeret: magnum illud olim Patriarchæ Iacob Postensum est signum de sublimi, atque laboriosæ scalæ conscensu, cum ad scandentium auxilium missas cælestis militiæ copias ipsos administratorios e spiritus, Angelos descendentes, ascendentesque conspexit, pariterque ipsum Dominum super scalam innixum, vigilem Inspectorem, auxiliatorem fortem, remuneratoremque fidelem: quò de superna prouidentia certi, de diuino auxilio minime dubitantes, atq; de perenni retributione securi mortales, omnes difficile licet immoralitatis iter per ardua virtutum, alta petentes, arriperent, atque obuios quosque labores facile superarent.

Quod igitur nostra ista Annalium scriptio scalæ ascensionis similitudinem referat, dum per annos singulos, singulis veluti distincta gradibus, res gestas enarrans attollitur: par est, vt in ea positi, sursum ad Deum, vnicum propositum nobis scopum, mentis oculos fixos habentes, precibus ab eo diuinum auxilium imploremus, Angelorumque occursum cum accursu sanctissimæ Dei Matris. Adsit ergo ipsa, quam interpellare consueuimus, vna cum obuiis Angelis Dei genitrix Virgo MARIA: descendat, vt subleuet; ascendat, vt eleuet, manuque prehensans ducat, atque perducat tandem ad eum, quem fide cernimus super scalæ verticem præstolantem Dominum, laborum nostrorum finem, requiem, atque coronam.

**

IESV CHRISTI

Annus 518.

HORMISDÆ PAP. IVSTINI IMP. I.
Annus 5. THEODORICI REG. 26.

DEcursis rebus gestis anni quingentesimi decimioctaui Redemptoris nostri vsq; ad septimum Idus Iulij, quo contigit obitus impii Anastasij Imperatoris; quæ sunt reliqua anni eiusdem sub consulatu Magni atque Florentij, prosequamur; atque noui, eiusdemque maxime pij Imperatoris auspiciis nouum hunc septimũ ordine Annalium tomum feliciter inchoemus; cum pulsis tenebris atræ noctis impietatis, tandem fidei Catholicæ radij Orientali Ecclesiæ illuxerunt. Sed quomodo id factum sit, videamus. I. IVSTINVS IMPERAT.

Qui deposuit potentem d de sede, idem exaltauit humilem, & de stercore e erexit pauperem, collocauitque cum principibus populi, vt solium gloriæ teneat. Etenim Iustinum f post Anastasium ex stabulo (si primordia eius repetas) ad Imperii sublime fastigium euexit; cum primum videlicet ex porcario siue armentario gregarius miles, & inde vbi in militia virtutum meritis, fide Catholica præuia, qua pollebat, primos duxisset ordines. Prætorianorum præfectum accepit, atque demum Imperator effici meruit, de quo præterea Eutychius gex Zacharia Eutychiano ista depromit: *Postquam Anastasius ex corporis ergastulo ad præclarius domicilium (vt dixi) demigrauit, Iustinus genere Thrax, nono mensis Pauemi, qui à Latinis Iulius nominatur, anno autem quingentesimo sexagesimo sexto, ex eo tempore, quo vrbs Antiochia primum illud nomen accepit purpura, vestitur Imperatoria, & a militibus Prætorianis, quibus ante eum esset Præfectus ordinum Aulicorum præfuerat, Imperator declaratur. Qui quidem ad istam Imperatoris dignitatem præter omnem spem propterea ascendit, quod multi, & præstantes viri cum Anastasio cognatione coniuncti adhuc superfuerant, qui cum omnibus rebus, quas prosper & beatus vitæ status postulat, abundare videbantur, tum eam consecuti potentiam, quæ homines in tam amplo honoris gradu locare possit.* Cæterum inuitum ac renitentem Iustinum ipsum creatũ fuisse Imperatorem, II.

d *Luc.* 1.
e *Psal.* 112.
1. *Reg.* 2.
f *Zonar. Annal. To.* 3. *in fine*
IVSTINVS EX HVMILI LOCO SVRGIT IN IMPERIVM.
c *Euagr. lib.* 4. *cap.* 1. 2.

ipsorum literæ ad Hormisdam Romanum Pontificem, & aliæ huius ad eum redditæ attestantur, quæ suo loco ponentur: ex quibus omnino redarguas, quæ ex Zacharia Eutychiano Euagrius recitat, nempe eumdem Iustinum studia Amantij Præfecti cubiculi Anastasij Imperatoris conantis creare Theoctistum amicum suum Imperatorem antenenisse, atque vtrumque è medio sustulisse, hæc enim Euagrius ita narrat a:

a Euagr. lib. 4. c. 2.

III. ALIANTIVS NEPOTISMVS IVSTINO PROCVRAT IMPERIVM.

Per idem tempus Amantius qui potens in primis cubiculi Imperatorij præfuit; qui, quoniam non licebat eunucho Imperio Romano potiri, capiebat Theoctisto homini secum fide & benevolentia coniuncto, coronam donare Imperatoriam. Itaque Iustino accerito, magnaq; pecunia vim ei dat: quam inbet illis distribui, qui possent purpuram Imperatoriam Theoctisto imponere, & alia præstandum maxime videretur idonei. Iustinus autem, siue quod populum largitione suum plane redderet, siue quod Exercitatorum benevolentiam pecunia sibi conciliauit (vtrumque enim memoratur) Imperio ipse potitus est, ac statim post Amantium & Theoctistum eum alio nonnullo è medio sustulit. Dedit meritas Iustinus Eunuchus pœnas de perfidia, qua per plura annorum curricula contra Catholicam fidem patrocinatus est hæresi Eutychianæ, eiusque sectatoribus fauit, deprimens Orthodoxos. Tali namque ministro per omnia suæ impiæ voluntati accommodato vsus Anastasius Imperator, quod damnum intulerit Ecclesijs Orientalibus, vidimus. At Deus vindex eodem tempore; dum sic licet, interitu, vtrumque sustulit, Anastasium videlicet & Amantium eunuchum potentissimum, Eutychianorum patronum: in cuius nece imitatus plane est Iustinus Marcianum Augustam, qui (vt vidimus) Chrysaphium eunuchum eiusdem hæresis & hæreticorum promotorem & defensorem, mox vt creatus est Imperator, necandum curauit. At hæc de Amantio post aliquot dies contigerunt.

IV.

Edidit tunc & non mediocre pietatis specimen Iustinus Imperator, dum coniugem suam, Lupicinam dictam, nomine Euphemiæ illustris martyris, pietatis ergo, appellari voluit, antequam eam Augustæ titulo decoraret b. Quæ autem consecuta tunc sint, cum Ioannes Constantinopolitanus Episcopus vna cum populo in ecclesiam perrexit, Acta publica ea de re indicant, quæ recitata in Synodo Constantinopolitana contra Anthimum sub Menna hic opportune suo loco describenda putauimus, imitati Flauium Vopiscum, dum pro magno historiæ ornamento Acta publica de Consulatu Aureliani in eius Vitam intulit: secuti pariter Ælium Lampridium, qui in Commodo ex Motio Maximo multiplices congessit acclamationes à Senatu proditas. Se habent enim ista veluti quædam de expugnata perfidia, & de impietate compressa ac fide Catholica liberata triumphus, cum videlicet in ipsa magna Constantinopolitana ecclesia trophæa victoriæ erigantur, dudū exponctum è sacris tabulis nomen sacrosancti Concilij Chalcedonensis, & abrasa deletaque penitus nomina S. Leonis Papæ, necnon Euphemij & Macedonij Constantinopolitanæ Ecclesiæ Orthodoxorum Antistitum, expoſcente populo, in eadem sacra Diptycha reuocantur. Accipe ergo, quæ tunc feliciter in Ecclesia coram Episcopo & Imperatore die decimaquinta eiusdem mensis Iulij & sequenti acta sunt c:

b Zonar. & Cedren. in Iustin. PVBLICA ACTA REFERRI SOLITA IN HISTORIAS.

c Constantinop. Synod. contra Anthimum Act. 1. Tom. 3. Concil. vet. edit.

V. ACCLAMATIONES IN ECCLESIA INAVSPICATIONE IMPERII.

Introitu facto secundum consuetudinem in sanctissima magna ecclesia nostra, die Dominica instante nouensis Iulij, indictione vndecima à Domino nostro Archiepiscopo œcumenico Patriarcha locutis. (sicut non ignorat vestra erga Deum dilectio) dum ipse vna cum venerabili clero esset circa ambonem, voluit dum ipse vna cum venerabili clero esset circa ambonem, voces facte sunt à populo dicentes: Multi anni Patriarche, multi anni Imperatori, multi anni Augustæ: Anna plurimi Patriarche. Quid enim nos incommunicati? Per tot annos quare non communicamus? Ex cuius manibus communicare volumus. Ascende ad ambonem. Heus persuade populo. Post multos annos communicare volumus. Orthodoxus es: quem times, digne Trinitate? hæc idcirco illi, quod à tempore electi Macedonij Orthodoxi ipsorum Episcopi, populus Orthodoxus se à communione impij Timothei subtrahi successoris subduxerat. Et prosequamur Acta cum rursus acclamat populus, & fidem Catholicam factam tectam conseruatam expōlcit:

VI. EXCLAMAT POPVLVS IN HAERETICOS.

Multi sint anni Imperatori, multi anni Augustæ. Seuerum Manichæum ejice. Qui non loquitur, Manichæus est. Effodiantur ossa Manichæorum. Sanctam Synodum modo predica. Multi sint anni Imperatori: Multi sint anni Patriarchæ Vera Trinitate. Sancta Synodus modo predicetur digna Trinitate. Maria Θεοτόκος, id est, Dei genitrix, est digna Trinitate. Sancta Maria Dei genitrix est, idcirco inculcat hæc de genitrice Dei Maria populus acclamando, quod ab Eutychianis calumniam pateretur hæresis Nestorianæ. Sed pergunt: *Sancta Synodus hoc dixit. Qui non loquitur, Manichæus est. Vincit fides, Trinitatem. Vincit fides Orthodoxorum. Sanctam Synodum modo predica. Orthodoxum regnat: Quem times? Vincit fides Imperatorij. Vincit fides Augustæ.* (Nouæ Constantini multi sint anni. Nescit (vt vides) fœna gaudium: exuberans lætitia facit eadem sæpe repetere: quæ cum audies toties repetita, non erunt tibi fastidio, si in memoriam reuoces eorumdem longissimi temporis suspiria, gemitus, luctus, ululatum, exiccantemque eorum corda mœrorem. Sed magis admirari non desines eorumdem æstuantes ardore fidei Catholicæ animos, cum audies, quibus rursum eandem suum ipsorum Episcopum compellant, exagitant, vrgentque clamoribus: *Vel exeas,* (clamat) *vel prædicabis. Multi anni Imperatorij. Iustine Auguste tu vincis. Synodum Chalcedonensem modo predica, quia Iustinus regnat. Quem times?* his plane vocibus compellat populus Patriarcham, quem scirent semper fuisse Catholicum, verum sub Anastasio persecutore timore correptum ad tempus silentio obtriguisse. Sed rursum in hæreticos ita exclamat populus:

VII. CONTRA EVTYCHIANOS CONCLAMAT POPVLVS.

Seuerum Manichæum foras ejice, Synodum Chalcedonensem modo predica. Qui non anathematizat Seuerum, Manichæus est. Ejice foras Seuerum: Nouum Iudam ejice foras. Insidiatorem Trinitatis ejice foras. Sanctam Synodum modo predica. Heus, obtestor, vel predicabis, vel exeas. Fides est, non ἐπιτίθησιν. Fratres Christiani, vna anima. Iustine tu vincis. Si fidem amas, Seuerum anathematiza. Heus, heus, obtestor: Multi anni Imperatori. Heus, traho te. Heus, portas claude. Qui non loquitur, Manichæus est. Sed cur, dices; Manichæos appellant Eutychianos hæreticos, duplici sane ex causa: primum quidem, quod Anastasius Imperator Eutychianorum patronus, Manichæorum hæresis (vt dictum est) infamia laborabat; ob idque & qui cum eodem aduersus Catholicam fidem conspirabant, Manichæi pariter dicebantur: deinde vero, quod cum veram naturam carnis post admirationem in Christo Eutychiani negarent, quamdam cum Manichæis negantibus pariter Christi carnis veritatem, affinitatem contraxerant. Sed rursus populi Orthodoxi conclamationes & consellationes in Patriarcham auxi, cum signul addunt:

VIII.

*Heus congregationi, Synodo, heus. Modo predica, per Euangelium nihil præter te. Heus obtestor. Multi anni Imperatorij. Noui Constantini multi anni. Orthodoxi Imperatoris multi anni. Noua Helenæ multi anni. Seuerum ejice foras: Nouum Iudam ejice: Insidiatorem Trinitatis ejice foras. Multi anni Imperatorij. Fratres Christiani, vna anima sitis est, nonnulli simpliciter * Sanctæ Mariæ Θεοτόκου genitrix est. Hæc & Synodus dixit.*

* *singulariter.*

Has dum audis, lector, frequentes populi acclamationes, ne putes improuisos hos, neomposque ac discolonos fuisse clamores tumultuantis ac perstrepentis in Ecclesia multitudinis, sed potius sonoras ad rythmum & modos musicos voces attemperatas, longe suauiores quam in circo esse solerent: de quibus accipe quid Chrysostomus dicat, cum de Circensibus acclamationibus agit: *Saltetis enim aera ipsa mollissimis implere clamoribus, & vno sono dicere, quod ipsas balenas delectet audire; protestor vos ergo nō dulcores, & ita sub quadam harmonia cithare communium*

IX. ACCLAMATIONES QVALES HODIE SOLEBANT.

d Chrysost. hom. 1. in 42.

theatrum

charitatem vos retinat, et tonus possit quilibet credere, quam charitatem? Numquid inter ista tales decent, aut inflammata cupiunt? &c. Si ergo ecclamationes in theatro tales non sunt &c. Si ergo ecclamationes in theatro tales esse scelerosæ; quales nam, quantumque modestiores & magis harmonicæ esse in ecclesia debuerunt? Sed prosequamur Acta.

Hæc cum enituissent, data est eis responsio à sanctissimo & beatissima Archiepiscopo & Patriarcha œcumenico Ioanne: Gratia vobis sit, fratres, vt prius adoremus sanctum altare, & post hæc da vobis responsionem. Et cum interessent ipsi altari, manserunt clamantes: Multi anni Imperatoria: Multi anni Augustæ. Heus obtestor, non exclu, nisi anathema. Multi anni Imperatoris: Imperatoris: Imperatoris:

tinopolitani Episcopi, quod Catholicæ fidei professores essent, electi ab hæreticis Imperatoribus fuerant. Sed rursum Acta:

XVI. EXHIBITI POPULUS ACCLAMANDO.

Multi anni Patriarcha noui Ioannis. Multi anni digni Trinitatis. Iustine Auguste vincas. Multi anni Augusto. Reliquias Macedonij Ecclesiæ restitue. In his semper vincis. Euphemij & Macedonij nomina modo ordinentur ad perfectam ordinationem Ecclesiæ. Falsos testes Macedonij ejice foras. Quatuor Synodos Diptychis. Leonem Episcopum Romanum Diptychis. Sancta MARIA Dei genitrix est: hoc Synodus dixit. Diptycha ambiani. Qui non loquitur, Manichæus est. Diptycha ambiani. Modo DEVM tibi. Iustine Auguste tu vincas: curatorem non habes. Diptycha modo porta. Orthodoxi Imperatoris multi sint anni: Nouæ Helenæ multi anni. Si habes Dominicum, modo porta Diptycha. Si habes Augustum, Diptycha modo porta. Canones non recesserunt isti. Hæc ordinata: Hæc ordina.* Quæ autem Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad ista responderit, eadem habent Acta his verbis:

*Sic habet Dominicum.

XVII. QUÆ PATRIARCHA AD DIVINUM.

Et acclamata sunt hæc: Hesterna die sufficienter satisfecimus vestræ charitati. Nunc vero zelum vestrum aperte cognoscentes, illa festinantius & festinanter facere, quæ & DEVM colunt, & voluptuosa omnia & in omnibus satisfaciunt. Quod autem debeat nihil nobis remaneri de recta fide, arbitror vestram dilectionem diuersis temporibus & modis experientiam accepisse. Et idcirco fundamentum fidei sanctum, sanctorum Patrum traditione firmum permanere, gratia DOMINI nostri & Saluatoris IESV CHRISTI studuimus offerentes & per ipsum dissidentes Ecclesias unire, & undique ortionem duorum Canonum inuiolabiliter tenere. Nequaquam enim consentiremus aliquid remoueri, & de nouitate vocis, & subtilitate sermonis occupare * Fideles, sed adhærere sancto Symbolo, in quo omnes baptizati sumus, & cum sancto Spiritu Nicæna Synodus exclamauit, & sanctorum Patrum Constantinopoli congregatio confirmauit, & sancta Synodus Ephesiæ confirmauit, & sancta Magna Synodus Chalcedonensis similiter sigillauit: quam nullo modo aut ratione acceduros quis poterit, cum omnem male opinantibus tollat occasionem. Hanc itaque fidem immobilem tenentes ad unitatem non dubitemus: sed omnem vocis nouitatem, omnem sermonis subtilitatem abscidentes, vno ore sanctam & consubstantialem Trinitatem glorificemus, quæ custodiat in pace vitam piissimi & Christianissimi Imperatoris nostri ac omnium nostrum. Patri autem & Filio ac Spiritui sancto gloria nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

*occupare.

XVIII.

Has autem acclamationes facta permanserunt ita clamantes: sed nullus modo egrediatur: Obtestor te portas claude, Fratres Orthodoxi vna anima. Fratres per fidem vna anima: ita plane mutua charitate iuncti erant, quod quidem specimen vnitatis Catholicæ egregium idem ante ediderant sub Anastasio, cum (vt diximus) sæpe sæpius eiusmodi acclamationibus & conclamationibus & Imperii statum, & vitam ipsius in discrimen addoxerint. Sed audi reliqua, cum rursus acclamant: Iustine Auguste tu vincas. Qui non loquitur, Manichæus est, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit. Et nunc non timeas Amantium, nec Manichæum. Iustinus regnat: quid times Amantium? erat Amantius, de quo dictum est, error Orthodoxorum, eunuchus Præfectus cubiculi Anastasii Imperatoris, per quem idem Augustus hæreticus aduersus Catholicæ fidei defensores tyrannice agere consueuit. Sed iidem rursus suam ipsorum Episcopum hisce compellant vocibus: Digna Trinitate, & hæc bonum tibi resonant. Multi anni Imperatori: Multi anni Augustæ: Multi anni Patriarchæ. Vincat fides Orthodoxorum. Et vos qui persecutionibus ipsis in eisdem vocibus inclamantibus, sunt eis hæc dicta à Patriarcha:

DENUO CVRANDA AMANTIO.

XIX. DE CONSTANTINOPOLITANO CONCILIO AGIT PATRIARCHA.

Quod omne studium posuerimus complacere vobis, & in scandalizare vos conservare, clare cognoscite. Sed quæstiones omnia canonice & bene ordine fieri oportet, permittite nos congregare DEO amantissimos Episcopos, vt secundum divinos canones omnia proferantur, consilioque & iussu piissimi Imperatoris nostri: Omnes enim acclamationes vestras sua seruitatis apertionis. Et cum ipsi dicerent portas, in illorum acclamationibus permanentibus, recipiens Diptycha sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus & Patriarcha œcumenicus Ioannes, iussit ordinari sanctos quatuor Synodos, sanctorum Patrum videlicet in Nicæa congregatorum, & in Constantinopoli similiter conuenientium sub Nectario sanctæ memoriæ. & in Ephesi congregatorum super depositione Nestorij, Regum illorum de Chalcedone super deretione Eutychetis & eiusdem impij Nestorij. Ordinatque iussit nomina in sanctæ memoriæ defunctorum Archiepiscoporum locum recipi videlicet Euphemij & Macedonij, ac etiam Leonis Romani Pontificis.

RESTITVTA NOMINA VIRORVM DIPTYCHIS

XX. A LAIO.

Tunc vbi magna omnes de populo tanquam vno ore clamarunt: Benedictus Dominus Deus Israel, qui visitauit & fecit redemptionem populo suo. Magna autem hora erat vera quæ parte consistentibus, & psallentibus hanc Psalmodiam cantores fugere incipientes conuertunt se dicere iussigunt. Et cum ipsi incepissent, totus populus quieuit & auribus attento auribus Trisagium. Et post lectionem sancti Euangelij ex more sancta Missa finita, Catechumenorum videlicet, & ipsis clausis, ac sancta lectione iuxta consuetudinem lecta, tempore Diptychorum, cum scilicet publice recitarentur nomina defunctorum Episcoporum, cucurrit omnis multitudo cum magno silentio circumcirca altare. Et cum soleum lecti fuissent à diacono appellationes prædictarum sanctarum quatuor Synodorum, & sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Euphemij & Macedonij & Leonis, voce magna vniuersi clamauerunt: Gloria tibi Domine. Et post hoc cum omni modestia completa fuit cum Deo diuina Missa. hactenus Acta, in quibus fraudulenta manus, quæ Constantinopolitano Episcopo titulum addidit Patriarchæ œcumenici, nomen Sancti Leonis Papæ post Constantinopolitanos Episcopos vltimo loco ponit: nam & sui ipsorum veteres libri rituales eiusmodi redarguunt impostaram, in quibus primo loco describta leguntur nomina Romanorum Pontificum, inde vero eius Ecclesiæ Antistitum. Certe quidem in ordine precum ante omnes Romanus Pontifex, ac deinde ciuitatis Antistes poni solitus erat. Sunt de his plura exempla in liturg. Sancti Marci, quæ vsui erat primariæ totius Orientis Ecclesiæ Alexandrinæ, & inter alia cum ibi dicitur *b*: Sanctissimum & beatissimum Papam N. quem præstitisti seruare, vt sit sancta tua Catholica & Apostolica Ecclesia omnium fugitiuo degeret, necnon sanctissimum Episcopum N. confirmari, &c. ita vetus vsus, quem recentiores schismatici pertinaciter.

b Extat To. 6. Bibliothecæ sanctorum Patrum.

XXI. RESTITVTA IN DIPTYCHIS NOMINA EXPVNCTORVM PRÆDECESSORVM.

Quod autem quæ in magna Ecclesia, exposcente populo tumultuarie facta essent, minus legitime ex forma à sacris legibus præscripta gesta esse viderentur: vt eadem rite notæ maiorum, inconuentui Patrum agerentur, Ioannes Constantinopolitanus Episcopus procurauit. Sic igitur post dies quatuor à dictis publicis Actis in Ecclesia habitis acta alia decimasexta Iulii eiusdem mensis die vigesima collecta est Synodus Constantinopoli eorum, quos ibi reperiri contigit, Episcoporum, vel qui proxime degentes citouocari potuerunt, numero quadraginta: cui primum oblatus est à monachis Orthodoxis libellus quinque eiusmodi petitiones, quæ cognitæ examinatæque in Synodo sunt, & ab eadem quinque pariter edita decreta: quæ simul iuncta sua relatione Synodus vniuerso Christiano orbi nota fieri voluit, publicis litteris ad ipsum Ioannem Episcopum datis, quæ sic se habent *c*:

c Apud eandem Synodi Act. V. Tom. 3. Concil.

XXII. SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Cum Deus eruptum Dominus pro communi Orthodoxæ fidei & salubritate Catholicæ Ecclesiæ, præterita Dominica & feria secunda, expleta Missa in sancta Dei ecclesia hoium regi vrbis, vna voce omnis innumerabilem & infinitum populum, & ad hoc diuino zelo accendit plurimum, & solo pectore vestræ beatitudinem ascendere ambientes, & exclamare pro recta fide, pro qua semper agonizastis & agonizatis: Et cum hoc fecistis, facta fuerunt (vt dictum est) exclamationes plurimæ & continuæ populi vos laudantis pro Orthodoxa fide, & Patres prædecessores nostros expulsos

restitui

expectari? Cum autem vester nuncius totum nostræ exactionis tradiderit, & opportuna considerare mandaverit: ea quæ à nobis formata sunt & à nobis formata, per relationem primum vestræ beatitudini annunciare, sunt enim hæc:

Octavo mensis Iulij, indictione undecima, Constantinopolitanæ Ecclesiæ clarissimi viri, universus monachicus ordo huius almæ Metropolis, cum clarissimis & magnificis viris omnibus amatæ Imperialis civitatis, qui ex diversis monasteriis huc advenerunt, hi quidem Archimandritarum, alius vero religiosissimorum libellos porrexit huic omni congregatæ nostræ Synodo: postquam ipsos legi, & capitula in eis contenta examinari, postquam ipsos legi, & capitula in eis contenta examinata fuisse tradere, immo vero sub forma Synodali ponenda fuisse. Cum itaque ipsos libellos legeremus, quos & subordinatos forma præscripta hæc continere: in ipsis legimus primam petitionem libelli habentis, ut sanctæ memoriæ Euphemius & Macedonius expulsi, & in exilio mortui, ipsi & canonice renuntiarentur, & traderentur catalogo præde cessorum Archiepiscoporum in Domino beatæ quiescentium; omnibus vacuis manentibus, quæ contra ipsos quandocunque facta fuerint: ponantque in sacris Diptychis ipsorum vocabula, secundum quod omnis populus & monachicus ordo sedulo & multum exclamavit.

Ne autem ordinem optatum petitioni imponere studentes, quæ forsan facta in ipsis. Et cum cognoscimus per lectionem, quam plurima hora ne quæ cum diligentia provenerunt, neque fidem habere, neque per insitum memoratis Patres civilitatem adhuc erant, neque tanquam aliquid amoverint de his, quæ in vera fide firmabantur: necessarium putavimus, petitioni tuæ beatitudinis simul cum reliquis & pueris ac totius dignitatis ac militiæ, atque etiam monachici ordinis sedulo clamantium secundum exhibitos libellos cum omni veritate satisfacere: & sic demum quod sanctæ memoriæ Paulus, & Ioannes, nempe Chrysostomus, & Flavianus Patres huius regiæ urbis renovati fuerunt, sic & ipsi huiusmodi honoris in sacris libris memoria digni fierent. Quæ ergo considerantes animum & reformavimus, nostrum cessimanimus ad vestram beatitudinem deducere, & per sanctissimum Imperatorem nostrum.

Secundum capitulum in libellis continebatur, ut qui propter eandem prædictorum Patrum (Euphemij) dictum & (Macedonij) nomen fuerunt & fugati, reverti restituantur propriis gradibus. Quoniam igitur iusta petitio est, & prima consequens: deleantur, ut prædicti adiuventur, & adducantur ad piissimum & serenissimum Imperatorem nostrum.

Tertium capitulum in petitione continebatur, ut pro maiori firmitate & auctoramento sancta & Magna Synodus trecentorum decem & octo Patrum congregatorum in Nicæa, quæ sanctum fidei Symbolum definierunt & acclamarunt, in qua baptizamus & baptizamur, & quæ Constantinopolitana Nectarij sanctæ memoriæ congregata est, & prædictum sanctum Symbolum trecentorum decem & octo Patrum confirmavit, ponatur in sacris Diptychis. desideratur comprobatio duorum reliquorum Conciliorum Ephesini & Chalcedonensis, quæ pariter ab ipsis probata ecclesiæ exitis, quæ inferius in eadem epistola leguntur, in qua, ista sequuntur: Quoniam igitur honesta petitio est (quæ enim pro utilitate Ecclesiasticis statuta sanctum sit) dignum videmus iuxta acclamationes populi, & acclamationem vestræ beatitudinis, & secundum porrectum libellum à venerabilibus Archimandritis & monachis, ipsas sanctas Synodos in Diptychis prædicari.

Quartum capitulum in petitione venerabilium monachorum continebatur, ut nomen sanctæ memoriæ Præsulis Romanorum Leonis in sacris libris similiter prædicatur, iuxta quod ecclesiasticus populus supra & sæpius facta sunt. Quoniam igitur Chalcedonensis Synodus non solum Leonis sanctæ memoriæ, verum etiam & Cyrilli Alexandrinorum à Deo amati pastoris memoriales in Orthodoxa fide fecit; & Cyrillus quidem Alexandrinus in Diptychis prædicatur, Leo autem sanctæ memoriæ non prædicatur: iustum putavimus, ut quod deficit, supplcatur. Et quia æqualiter ab hac sancta Synodo prostatus Orthodoxæ fides roborati sunt, similiter & in sacris Diptychis prædicate & pace Ecclesiæ prædicentur. Quod autem ijdem in Synodo sacerdotes tradant æqualiter prædicatos esse Leonem in Concilio Chalcedonensi, atque Cyrillum in Ephesino, sic intelligas, quod Cyrillus ei præfuit, vices (vt suo loco dictum est) gerens Romani Pontificis: cum tamen magna sit differentia inter primarios magistratus, & delegatos ab eis.

*Quintum capitulum in ipsis petitionibus continebatur, vt attentata contra sanctam Chalcedonensem Synodum removerentur, & blasphema verba contra ipsam auferantur *: per Severum dico, qui est in Antiochia indispositè & perperam prolata anathemati subiiciantur, sicut sedula acclamationes populi factæ sunt. Quoniam igitur oportebat & de ista formam conuenientem Ecclesiasticus statui proferre: necessarium iudicauimus primum blasphema ipsius verba in medio totius Synodi legi & redargutionem eorum, quæ ab ipso prascripta fuerunt. Habent itaque sic de verbo ad verbum attentata & blasphemata ab ipso aduersus sanctam Synodum: Quæ à Synodo eo tempore in Chalcedone congregata formata fuerunt ac stabilita, & eos, qui pro ipsa pugnant, anathematizamus. Hæc est illius scelesta vox blasphema: sed non solum immunis hæc, verum etiam alia plurima blasphemiæ in libris ipsius proclamantur in hac regia vrbe; quibus Orthodoxæ amatores audientes, deridenti ipsius phrenesim, qui ipsum ferebat.* XXVIII.

* Effundantur DEDAMNATIONE SEVERI EPISCOPI ANTIOCHENI.

Quoniam igitur hoc accusatum habet redargutionem non solum ex prædicta voce, sed ex eo, quod scriptum est, & ex aliis pluribus blasphemiis turpissima eius lingua contra hanc sanctam Synodum: idcirco hunc iustè perpetuo anathemati & nos subiicimus, omni honore nomine, dignitate, & operatione, Christiano, aut sacerdoti conueniente, vel conuenire valente privantes, & nudum diuina communionis secundum Ecclesiasticos canones statuentes, contra quos & blasphemare & calumniari sanctam Chalcedonensem Synodum conatus est, quæ specialiter signavit Symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, qui in Nicæa conuenerunt, & quæ immotum ac immutilatum ipsum existere prædicauit; sicut & sancti Patres, qui Constantinopoli, & qui in Epheso conuenerunt similiter confirmauerunt, cum quibus & sancta Chalcedonensis Synodus similia defendit, & resplendere vbique hoc instit. XXIX.

Quapropter non solum tamquam blasphemum, sed & tamquam calumniatorem, & omnibus sanctis Synodis per istam Synodum inuriantem, prædictum Severum omni honore dest tatum esse statuentes, anathemati subiicimus. Hæc à nobis examinata & formata, ad sanctum nunciam tuæ beatitudinis festinanter exaraumus, & propria manu subscripsimus, & asserre subordinauimus, exhibitos nobis libellos ad cognitionem veritatis: vt & hæc per vestram beatitudinem veniant ad potentissimum & serenissimum Imperatorem nostrum, & ad pissimum ac Dei amantissimam Augustam, & ad gloriosum ipsorum ac magnum Senatum. hactenus Synodalis relatio, cui post subscriptionem quadraginta Episcoporum adiectus legitur monachorum libellus. XXX.

Fuerunt hi primi flores, quos post diuturnam hiemalem brumam Orientalis terra produxit, quæ hactenus sub maledictione diuina nonnisi tribulos atque spinas genuerat. Vt merito tunc Fidelibus illud Canticorum *a* occinere licuerit: *Flores apparuerunt in terra nostra: sicus protulit grossos. Vineæ florentes dederunt odorem suum.* Verum flores & non fructus grossi & non ficus, odor & non sapor ista fuerunt, quousque sapientis manu agricolæ infructuosi palmites non fuerunt excisi. Intellexisti enim vtiq; cum FIDEI CATHOLICÆ professione, approbationeque sacrosancti Chalcedonensis Concilii, simulque restitutionæ nominis Sancti Leonis Papæ in sacras tabulas, atque condemnata & in Synodo & in Ecclesia damnatione Severi & aliorum hæreticorum, his omnibus scite probeque tractis, admista zizania esse tritico, cum ab eisdem reddita sunt nomina Euphemii & Macedonii, Constantinopolitanorum Antistitum propter fidem exulum, pariterque in sacra Diptycha revocata, quos constat in schismate tanta passos, neque fuisse receptos in communionem ab Apostolica sede ob retentum ab ipsis pertinaciter nimis ramen Acacii schismatici & hæreticorum communione pollati. hi, inquã, XXXI.

a Cant. 2. IN QVIBVS ORIENTALES ISTA SANCIENTES DEFLORVERVNT.

XXXII. EPISCOPI ET MACEDONII NOMINA PERPETUAM REDDITA DIPTYCHIS.

a Ex scriptis Germani & Pauli contra Hormisdam est, Tom. 1 ep. Rom. Pon.

XXXIII. QUÆ APOSTOLICA SEDE EIUSQUE SYNODI FUERINT ABOLITA.

XXXIV.

b Euodii Synod. Act. 1.

XXXV. EPIST. IOANNIS EPISCOPI HIEROSOLYMITANI.

XXXVI.

fructuosi palmites Apostolica prius fuerunt præcidendi falce, vt culta vinea dignos fructus afferret.

Quamuis enim alia cuncta cum à populo recte in ecclesia petita, tum ab episcopis in Synodo sanctè pieque definita videri possint; vtpote quæ pro defensione Catholicæ fidei, & allenatione oppressorum ab hæreticis, & condemnatione hæreticorum statuta essent: illud tamen constat perperam à populo flagitatum, & à Synodo turpius concessum ac decreto sancito firmatum, vt nomina eorundem Episcoporum, quæ iam antea licet ab hæreticis è sacris Diptychis deleta fuerant, in eadem Ecclesiasticas tabulas inferrentur. Quamobrem cum postea hæc resciisset Hormisda Pontifex a per legatos, quos Constantinopolim misit (vt suo loco dicemus) egit Apostolica auctoritate, vt restituta in Diptycha eorundem nomina Euphemii & Macedonii vna cum nomine Acacii eiusdem ciuitatis Episcopi iterum è sacris tabulis expungerentur.

Est profecto magna admiratione dignum, quæ tanta ciuitas tam frequens populus vna cum monachis atque clericis tanta instantia petiisset & congregati in Synodis, siue Constantinopoli, siue in Syria, & vbique locorum in Oriente Orthodoxi Episcopi stabiliissent, in vnam eandemque sententiam conspirantibus omnibus Orientalibus Orthodoxis Episcopis, consentiente præsertim Imperatore, cum vnus tantum dissentire inuenitur Romanus Episcopus, omnia mox labefactata, sua sponte nullo negotio corruere. Vrbis itaque dumtaxat facultas fuit Hormisdæ Romani Pontificis, vt quæ ab omnibus probata essent, irrita prorsus redderentur: qui potuit eosdem ad ea omnia abroganda atque penitus delenda compellere. Eluxit plane & ea in re, quantus esset in vniuersa Ecclesia moderanda vigor Apostolicæ sedis. Sed de his plenius suo loco inferius agendum erit. Reliqua vero, quæ in eadem Constantinopolitana Synodo cum pro firmitate Chalcedonensis Concilii, tum etiam contra Seuerum & alios Eutychianos hæreticos decreta fuere, ab eodem Romano Pontifice rata habita sunt, & nouis accedentibus scriptis firmata, atque fortius roborata.

His igitur in Synodo Constantinopolitana decretis, curæ fuit Ioannis Constantinopolitani Episcopi de omnibus certiores reddere omnes Orientis Episcopos, ad quos etiam vna cum Synodalibus litteris Actorum publicorum exemplaria, tum rerum gestarum in magna ecclesia, tum quæ in Synodo definita fuissent, misit. Quales nam autem eiusmodi literæ fuerint, exitis, quas dedit ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, reliquis intelligere satis valeas. Exant ipsæ quidem perbreues recitatæ in eadem Synodo verbis istis b:

Christus DEVS noster, qui eiusdem essimus & fidei hominibus vinculum charitatis in pace dedit, qua ab ipsis gesta sunt, communia esse, vsum duxit. Quemiam igitur ciuitatum quidam cœtum motus fuit Christianissimi populi quidem cœtum motus fuit Christianissimi populi huius regiæ ciuitatis; ac omnia ab ipso exclamata, & à me pronunciata, mundo manifesta sunt: necessarium putauimus significare charitati, vt tam hos SPIRITVS *sancti operationes cognouerit, verbo veritatis confirmetis: maxime quæ sancta Synodus congregata petitione totius monasterii ordine definitum in scripturis, & quæ definitum ea sanctitati, quam celeriter mittere studuimus.* hactenus Ioannes ad Ioannem. Eiusdem planè sunt argumenti, quæ eodem tempore scripsit idem Constantinopolitanus Episcopus ad Epiphanium Archiepiscopum Tyri, quarum est exordium: *Deus, qui omnia ad vtilitatem disposuit dispensat, &c.*

Cum igitur istiusmodi adeo læta per literas Ioannis vniuersis orbi Orientali innotuisset; atque ex missis Actorum exemplaribus pariter certum exploratumque in omnibus redditum esset, Iustinum nouum Augustum esse Catholicum, atque fidei Orthodoxæ patrocinari: mox erectus est animus Orthodoxorum Episcoporum, illorumq; potissimum, qui timore persecutionis sub Anastasio Imperatore vel latebras captassent, vel communicationi hæreticorum se turpiter miscuissent. Illo itaque mortuo, vt cessatio exactor (sicut est scriptum c propheticus) quieuit tributum: ad imperitam ex inperato pacem Ecclesiæ respirare cœperunt, & sub Orthodoxi Imperatoris patrocinio sumere ingentes spiritus. Episcopi omnes, quibus vel exiguus fidem vitalis calor Catholicæ fidei reliquus adhuc erat. Excitati veluti hu iusmodi Constantinopolitani Antistitis literis, veluti milites classico, exsurgunt omnes, & in vltionem impietatis armantur, coeunt simul iungentes spiritualia copias: in diuersis enim prouinciis delectum habentes. Orthodoxos conuocare ad Synodos celebrandas Episcopos, in quibus aduersus impietatem & impios ardentioribus animis concertantes, hos & illam cum eius sectatoribus sternunt; sicque stratam atque protritam fidem Catholicam erigant, & in pristino maiestatis suæ throno honorifice collocent: simulque Synodales reddunt ad Synodum Constantinopolitanam epistolas; quibus tum & confirmare cuncta, quæ essent acta, significant: tum etiam ipsum veluti aculeatis stimulis ad perfectam destructionem hæreticorum, Seueri potissimum, aosociorum, impellunt.

Quot autem ea de causa hoc anno coiuerint Orthodoxorum Synodi in Oriente, nescitur quidem: sed in singulis prouinciis eas celebratas esse, collectus simul Episcoporum numerus, qui reipus pestis pro fide Catholica, ipsique veræ fidei subscripsere, facile persuadet. Etenim Rusticus Romanæ Ecclesiæ diaconus Cardinalis huius sæculi scriptorum loculentissimus, dum contra Acephalos per dialogissimum disputat d, testatur duo mille & quingentos sacerdotes sub hoc eodem Iustino Imperatore probasse Catholicam fidei normam ait: *Sufficeret tibi vnica auctoritas Synodi vniuersalis, qua toties tam sanctarum Ecclesiarum consona sententia confirmata est tam per encyclicas epistolas, regnante Leone, quam per libellos sacerdotum forsan duorum millium & quingentorum, imperante Iustino, post subscripta Petri Alexandrini, & Acacii Constantinopolitani.* hæc ipse. Sed vt tantæ messis paucas saltem spicas, quæ superfuerunt, in aream inferamus: hic diuarum tantummodo Synodorum, quæ exant, Hierosolymitanæ videlicet atque Tyriæ, Synodales epistolas describemus, necnon literarum clericorum & monachorum Apameorum & Antiochenorum fragmenta scitu dignissima ad horum temporum res ab hæreticis gestas pernoscendas, cum exitiosam nefandæ hæreticorum opera tenebrarum prodantur in lucem. Atque primum quæ à Hierosolymorum Synodo, cui interfuerunt Episcopi triginta tres, & à Ioanne Hierosolymitano scripta est, hic recitetur: quæ sic se habet e:

XXXVII.

d Extat Tom. 4. Bibl. sanctorum, edit. an. 1574.

IMGENIS NIMIRVM ORTHODOXORVM FIDEM CATHOLICAM PROBANTIVM.

e Euod. Synodi contra Antimum Act. 1.

XXXVIII. SYNODALIS EPIST. CONCILII HIEROSOLYMITANI.

Domino meo, Deo amantissimo & sanctissimo comministro Ioanne, & sancta Synodo in Constantinopoli congregata, Ioannes Dei miseratione Episcopus Hierosolymorum: & sancta Synodus trium Palæstinarum existens sub sanctis locis Christi Dei omnium in commo salutem.

Quoniam duplex est lacrymarum motus, alter quidem, qui in dolorem fert, alter vero, qui in lætitiam (nam Ioseph Patriarcha f cum recognosceretur à fratribus, magno & intimo desiderii lacrymatu est: & Paulus vas electionis dicit g quod tristitia mundi mortem operatur: quæ autem secundum Deum est, salutem) incidentes nos illacrymabiliter in hoc, quæ à vestra sanctitate gesta, ac scripta sunt repleti lætitia sumpsimus, ita vt nos magna cum propheta Dauid h dicamus: Lætati sumus in his, quæ dicta sunt nobis, in domum Domini ibimus, & hoc: i Hæc est mutatio dexteræ excelsi. & illud k: Confitemini Deo deorum, qui facit mirabilia magna solus, quoniam in sæculum misericordia eius. & illud l: Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudationes eius? Ecce enim Dominus per Samuelem m: Facio opera magna in Israel, vt omnis, qui audierit, contrepitent ambæ aures eius. Hæc & temporibus nostris pene peracta sunt.

f Gen. 45. g 2. Cor. 7.

h Psal. 121. i Psal. 76. k Psal. 135. l Psal. 105. m 1. Reg. 3.

Nam

Nam abominationem illam desolationis, monstrum pestiferum, Scriptura dixit, qui iniquitatem in altum locutus est rum, Scriptura dixit, qui iniquitatem in altum locutus est rum, Scriptura dixit, qui iniquitatem in altum locutus est r

quod abeis decretum est, nempe vt romina Euphemii & Macedonii exulum pro fide Episcoporum defunctorum in sacras tabulas restituerentur: sed rogatus pariter agere, vt & S. Flavianus Orthodoxus Antiochus Episcop⁹ in exilio mortuus sacris Diptychis redderetur. Hæc Tyri.

XLV. DE LITTERIS EPISCOPORVM SECVNDÆ SYRIÆ.

Sed & Episcopi Secundæ Syriæ probantes, quæ Constantinopoli aduersus hæreticos gesta essent, reddiderunt pariter litteras Constantinopolim ad Ioannem eius ciuitatis Episcopum, est ipsarum exordium a: *Cum adfuerimus ad saturam, &c.* quibus scelera Seueri & Petri Apameæ innatoris Ecclesiæ summatim perstricta paucis his narrant: *Quales enim sunt, in libello nobis oblato à venerabilibus clero Apamenorum & ab ordine venerabilium monachorum perque pererrti, homicidia, ebrietates, actus præsumptuosos, obsidiones monasteriorum venerabilium, impudicarum mulierum introductiones in sacrum & intemeratum templum, periuria, blasphemias, ordinationes cum datione pecuniarum, & his horribiora & maiora, quam secundum naturam humanarum rerum dici possint*, hæc & alia ipsi, quibus iunxerunt libellos oblatos à clero Apameæ & à monachis Syriæ.

a Extant in dicta Synodo contra Anthimum Act. 3.

XLVI. EX LIBELLO CLERICORVM APAMIÆ PETRI SCELERA.

Clericorum Apameæ libellus sic incipit: *Proprium sacerdotij & honestæ sollicitationis, &c.* quo quidem horrenda nefandaque perpetrata à Petro scelera enarrant; atque primum sunt questi, sacrosanctæ Ecclesiasticæ dogmata, quæ à sancta Romana sede in alias deriuata sunt Ecclesias, opera nefandorum hæreticorum esse labefactata, penitusq; corrupta per impium Seuerum Antiochenæ sedis innasorem, & Petrum, qui se intrusit in Ecclesiam Apameæ; quo auctore sicut fidei Catholicæ, ita & sacrorum canonum profligatio facta esset, atque destructio paradisi, cum videlicet sanctos, qui ex hac vita migrassent, anathematizarit Episcopos, deleueritque eorum nomina ex sacro Ecclesiæ Albo, eorumdemque imagines aboleuerit, pingique fecerit loco ipsorum Dioscorum & alios hæreticos condemnatos: Insuper quod ira percitus, comminatus in lectores, eiusmodi proruperit in blasphemiam homo nefandus dicens: *Nisi tacebitis, in subdiaconos vos redigam: & ipse, qui crucifixus est, descendens non liberabit vos de manibus meis*, & alia occasior e illud etiã aliquando putidum os euomuit: *Anathema sit factu transactionibus etiam si Paulus Apostolus resuscitatus post me sedebit in sede ista, qui quæreret & peteret rationes istas; aut diceret ei quicquam*, ita testes deposuere; dictumque insuper illud: *Omnia altaria & ecclesias combures* * *Deus, & faciet* * *vallem* * *vnam.*

* combures
* Faciat
* collem

Quam præterea monstrum istud impuris esset moribus, totumque respersum cœno libidinum, iisdem subdentes ostendant amplissimis notis: nempe ipsum cum infamibus mulieribus sermones miscuisse in ecclesia impudicos: Et quod in baptisterio ecclesiæ sanctæ Mariæ, posita illic quadam fœmina Maria ad baptismum nudata, ipse nefarios intrans in baptisterium solus, eiectis omnibus cum illa permanserit: Habuisseque etiam in delictis subintroductam fœminam Stephanam cognomento Pteropolam degentem in monasterio, ad eamque introire pro animi voluntate, testati sunt. Quodque celebrans incruentum sacrificium, oculos ad mulieres conuersos haberet, execrationibusque eas ad reciprocum excitaret intuitum, spurtis interea libidinis nunciis inquinans sacrum altaris tegumentum: Sed & quod armatis sceleratorum turmis impetum fecerit in monasterium S. Dorotheï, in quod introduxerit, pulsis & flagellatis monachis, meretrices, illic saltantes, & q̃ illicena quæque nefanda patrantes. Adfideruntque & ab eodem corruptam vxorem militis, eamdemque fuga lapsam haud ferre sustinentem turpissimi hominis fœdatem. De ordinationibus insuper adiecerunt ab eodem venundari solitis, & aliis ne sartis eius operibus, quæ quidem textui corrupto mentis inhærentis reddunt obscura. At non prætereundum illud inter alia ipsi Petro crimini datum, quod candida indutus veste spectatus incederet præter sacerdotum morem. Vides quales esse soleant, quos ad destructionem Catholicæ fidei antiquus hostis immittit. Subscripserunt epistolæ clerici omnes eiusdem Ecclesiæ Apameæ professi fidem Catholicam. Addiderunt autem his litteris post subscriptionem fidem clerici ad eosdem Orthodoxos Episcopos Syriæ in Synodo congregatos contestationem, qua petierunt à se scriptam epistolam mitti Constantinopolim, atque operam dare, vt eadem ab ipsis scripta nota fierent imperatori ac magistratibus: quod diligenter præstitum est: insuper & acclamationes ab iisdem Apameæ Ecclesiæ clericis factas iisdem subiici volauerunt, quibus & acclamata fuere eiusdem Petri scelera, eademque omnia postea in Synodo contra Anthimum habita recitata. Hactenus de his, quæ à clericis sunt missæ querelæ.

XLVII. TVRPITVDINES PETRI APAMEÆ.

Sed & à monachis eiusdem Ecclesiæ Apameæ oblatæ sunt, vt dictum est, litteræ, siue libellus istiusmodi Syriæ Episcopis: est autem eius exordium b: *Do-uerunt nos diuinæ Scripturæ*, qui & in cetus de his, quæ passi essent ab hæreticis sanctissimi monachi fidei Orthodoxæ cultores, historiam recitant memoria plane dignam; cum eadem, quæ narrant sceleratorum hominum impia facta, sint ipsa Sanctorum trophæa atque coronæ. Sed eos audi. *Alios quidem* (inquiunt) *corripuerunt, alios verbo captiuitatem traxerunt, nonnullos nudos vestibus constituerunt, & alios derisu corruptissimæ vestibus, tympanum in ignominiosa vita secundum illorum opinionem triumpharunt. Nos quidem in his, quæ facta sunt, merito gloriabamur, passiones & sanctas plagas pro* CHRISTO & DEO *nostro tum omnibona sperantes. Verum cum tam magnas offensiones parvas putauerint, immittunt ad eremum exercitum rusticorum maiorem ipso; & secundum impetum faciendæ contra prædictum monasterium, partem mutilarunt, & noctis tempore subinstant, & quosdam interficiunt, plurimos vero verberant, & mediocrem substantiam monasterij subripuerunt, & pro magna lamentatione illic trophæa iniqua contra fidem faciebant.* & infrà: *Iterum & Petrum contra ciuitatem Apamearum excitatur.* & paulo post: *Irrationabilem audaciam inuentus immittit sagina venerabili monasterio sancti Dorotheï, protrahens multitudinem publicarum fœminarum huic accommodatam: in quo illud dedecus commiscuit in eis: nam meretrices erant & nullatenus nobiles: & percutiens ibi venerabiles monachos, trahit ad ciuitatem, & in carcerem detrudit, & hæc sæpius facere non cessauit.* ac rursum: *Si autem & homicidia negare audebimus, in quibus sepibus manus tinxit: quis Christianorum Orthodoxum videns sanguinem altaribus respersum, non compungetur dicere, immo & silentio delegeret talia occultare?*

b Apud eandem Synod. Act. 3. QVANTA MONACHI PASSI SINT AB HAERETICIS.

Verum si rursus renouaremus prætedentia facta & perpetrata in Oragorum ubenasserio: qua charta possideret ad enumerationem tantorum delictorum? Non enim pigritauerunt, sicut in obsidione, destruere monasterium, & accipere causam captiuandi monachos ibidem psallentes: qui quamquam ad modicum lapsi sint, demum tamen veritatis verbum didicerunt, & communionem communionis nostræ amplexati sunt. Pugnam in Larissa factam, & vesandam furiam Fabiæ, & quos inhumaniter sagittis deiecit, habet & quorundam gestorum fides: sicuti enim & in inhumane ingressorum factum Eusaithi nominem habet antrum prouinciam perlatuit. *Quanta vero & qualia dissenter in venerabili domo vicherinæ martyris Antonini perpetrata sunt? quæ natura rationem habens sine lachrymis enarrabit? Ita enim in consuetudinem venerat intersiciendi monachos: magnum lucrum putans, quod cæteris hominibus abominandum est, quod per segnaces suos, quos inique ducebat, interfecit venerabiles & Orthodoxos monachos, qui ibidem in honorem prædictæ celebritatis congregabantur, sicque cruentis manibus assistebat altari.*) hæc & alia de sceleribus Petri Archimandritarum litteræ, quibus Archimandritæ numero decem & octo subscripti habentur, atque inter eos primo loco Alexander Archimandrita monasterii S. Marcelli, cuius monasterii monachi Maronitæ dicebantur, sicut & Studitæ à monasterio Studii Constantinopoli, omnes professores & defensores Catholicæ veritatis. Porro iidem

XLVIII. b Apud eandem Synod. Act. 3. QVANTA MONACHI PASSI SINT AB HAERETICIS.

XLIX. QVÆ IN MONASTERIA FRVTRA HAERETICVS PERPETRARIT.

scripse-

scripe etiam epistolam ad Synodum Constantinopolitanam, quæ sic incipit: *Cuam quidem gessit vestra sanctitas pulla fidei, & cetera.* erat eadem in dicta Synodo coacta Anthimum congregata in prima eius Actione descripta, qua se confitebatur atque recipere profitebatur, quæ ab eis Constantinopoli gesta essent.

Sed quæ clerici miserandæ Ecclesiæ Antiochenæ sub exercendo Severo eius sedis invasore laborantis scripserint, hoc eodem tempore ad Ioannem Constantinopolitanum Antistitem & Synodum ibi coactam, videamus: inueberis sane madidis lachrymis litteras eiusmodi serationes dignissimas non sine lachrymis scriptas, neque sine lachrymis lectas, nec sine immenso dolore postea in Synodo a Severo Anthimū recitatas: quæ quidem sic lectis incipiunt, vt maiorem excitent dolorem legentibus, ita enim se habent:

Nunc est, siquando fuit, tempus, beatissimi Patres, omnes Orbis sanctæ Dei Ecclesiæ, tanquam ex vno ore propheticum illud canere vos: Lætentur Cæli, & exultet terra & omnia quæ in eis sunt: quoniam misertus est Deus populi sui. Quod enim spes nostrorum pia & à Christo amatis Imperatoribus sint omnium, sic & libertas ac fiducia Orthodoxam religionem silentibus denata sit, quomodo non merito persuadet fidelibus hanc vocem clamare? At in tam communi festivitate Orbis, vna ex omnibus, vel admodum cum paucis Ecclesia Antiochena mœstitia & luctu impleta est: Lupum enim pro pastore (nescimus quomodo) susceptum, & effugitur. Quam enim iniquitatem non excesserunt ac superarunt mala attentata à Severo? Qui primum quidem (vt quomodo vixerit prætereamus, nostris oculis parcentes) nulli vnquam Ecclesiæ communicasse videtur: deinde cum calumnia sagittis quasi & propatulo exagitare iustissimum pastorem Flavianum, beatissimique illius sedem violenter & contra canones subripere: & inde ad instar mercenarij non solum non pavit ouile Christi, neque fugit (quod agendum erat) sed ipse oppugnator eorum, quæ seruanda sunt, extitit iugulando & dissipando. Nouitates enim & Blasphemias aduersus DEVM iungens, nulli sanctorum Patrum pepercit: perseverat enim tota die sic damnabiliter agens Synodos propterate congregatas. & infecias.

Quot quidem homicidia sanctorum monachorum fecerit, & cum manibus Iudaicis eiusmodi ingluationem iniunxerit, reperiri facilissimum, neque alicui aliquem latuit. Dignum enim silentium fecerunt latentes viri: qui religiosi certaminibus vigiliarum certarunt, nodis & insepulti iactati, vtrumnam non existerent ex Secunda Syriorum prouincia nati, tamen & ambos sacrandi proiecti. Similia autem & similiter miserandi sunt, & quem xenodochiū, id est, hospitalium ab ipso facta sunt. Vincula enim edificat nunc, & ita multos pro fide discruciando in tenebris & flagellando interfecit.

Talia, stultissimi, & circa fontes in Lauro facere præsumpsit, & vere sicut videmus vrens, sicelestis sacrificiis demones colit: & hos totalia magna ciuitas cantat. Neque vtique ipse sanctis altaribus pepercit, neque sacris vasis parcens: alia autem consanguineis suis erogat. Præsumptum est autem ab ipso & hoc, ô beatissimi: nam columbas aureas & argenteas, in formam Spiritus sancti super diuina lauacra & altaria appensas, vt sanctum aliis appropriauit, dicens, non oportere in specie columbæ Spiritum sanctum nominare. Pecunias quidem & dona, & quæcunque, in optimum fundi erant, exportauit, & expendit, & grauissimus visus Ecclesiam obruit.

At, beatissima Patres, non est possibile omnia percurrere, quæ ab illo præsumpta fuerunt. Ideo his paucis ex magnis contenti, deprecamur vestram sanctam Synodum, etsi sero quasi, fideles malè, quæ nostram Ecclesiam occupant & totum fere Orientem; & absque nequissimo vt nos liberare, exalta eò pœna horum, quæ contra diuinos canones & politicas leges fiunt: prouidentiamque sacre de his velox, quæ relicta sunt, si quidem cesset: persuadentes præsentia Principi, vt mittat aliquos qui nostris comprobatos, aliquo ex nostris simul veniente, qui vicissim superflet; vt teneant, & rationem exigant de his quæ à principio vsque nunc fecerunt, & ad multa, quæ ipsi fu-*

rati sunt, & custodiant, qua inuenientur, ne tot aliter omnia exportentur. Non enim cessat bonus homo aduersus ea, quæ sunt Ecclesia Dei, & ea, quæ ipsi Ecclesiæ conferunt dissipando. Cum enim merito ab spe omni Dei ceciderit: ad viros iniquos, à quibus nutritur, spem habet.

LV. QVÆSIBI VELINT AB IMPERATORE CONCEDI.

Rogamus etiam oratores mittere, & pro fratribus nostris, siue Episcopi sint, siue clerici, siue monachi, aut laici, vt relegati restituantur propriis ciuitatibus & ordinibus. Insuper in his omnibus veniam petentes propter dolorem nos occupantem, adiuramus vestram beatitudinem per sanctam & consubstantialem Trinitatem, ac victoriam & perseverantiam dominorum totius Orbis Iustini & Euphemiæ semper Augustorum moueri, & nobis opportune succurrere, & non despicere supplicationes nostras: Adducere autem & hæc omnia ad pios & Christianos Imperatores nostros, & persuadere ipsorum serenitati, vt omnia bona sanctissimæ Ecclesiæ nostræ per ipsorum ac vestram consequamur prouidentiam. hactenus epistola clericorum Orthodoxorum Ecclesiæ Antiochenæ.

LVI. EXPLORATVR FIDES SYRORVM.

Accidit autem, vt cum hæc perferrentur a Iustinum Imperatorem, calumniati sint apud eum proceres Eutychiani, hos omnes, quorum querelæ perlatæ essent Constantinopolim, esse Nestorianos hæreticos, ob idque dignos qui pœnis subiicerentur. Quamobrem Imperator hæc audiens, scribens ad Syros ac Palæstinos, cuius essent fidei, vt scriptis docerent, admonuit. Præstiterunt id illi abunde satis: & Antiocheni ac Hierosolymitani tam clerici, quam monachi, vna simul conuenientes, libellum scripserunt ad ipsum Iustinum Imperatorem, quo se esse vere Catholicos absque vlla ambiguitate perspicue declararunt, est eius exordium c: *Hauritе aquas de fontibus salutis, vociferator Isaias & Propheta exclamat, & cetera.* & post exactam fidei doctrinam eorumdem professio hæc aduersus calumniantes habet in fine: *Ita ergo cum DEI nomine semper sensimus: quapropter hanc satisfactionem vestræ obtulimus pietati. Iubere enim dignata est, nos proprium intellectum, & quemadmodum de sana fide sentimus, exponere: quia quidam hæretici, dum suam malam doctrinam occultare festinant, nostram in CHRISTO libertatem, & nostrorum fidem detrectare conantur. Supplicamus igitur clementiam vestram solicitudinem de perfecta Ecclesiarum spectione sanctarum habere debere, &c.* hæc ipsi.

c *Extat Tom. CV il vol.m Hrm. à Isa 12.*

LVII. EDICTVM PROMVLGATVM S. IVSTINI IMP. DE RESTITVENDIS EXVLIB.

His acceptis, Iustinus Imperator pro ipsorum voto primum promulgauit edictum, quo iuberentur exules omnes fidei causa sub Anastasio condemnati ad propria postliminio redire debere, pristinosque gradus atque honores recipere, subrogari vero in ipsorum locum hæreticos procul pelli, alisque pœnis exagitari: Insuper addidit, vt lege pariter confirmaret sacrosanctum Chalcedonense Concilium, iuberetque ipsum in sacras inferri tabulas, & ab omnibus obseruari, vtque pax tutissima omnibus Ecclesiis redderetur. At licet non extet ipsum quidem edictum, mentio tamen eius habetur in Actis magni Sabæ.

LVIII.

Vt autem eiusmodi Imperatoris rescriptum promulgatum est, vix credi potest, quibus gaudiis affecti sint Orthodoxi omnes. Qui enim sub Zenonis & Anastasij Imperio plurimis annis iugiter laborauerant sub gladio hæreticorum: sub Iustino Augusto respirantes, ad noui edicti promulgationem exultarunt. Tunc vero qui eximia fulgebat in Palæstina sanctitate diuinus Sabas, exiens ex abditis eremi & penetralibus solitudinis ipse effici voluit præco diuinitus concessæ gratiæ, & Imperatorii promulgatoris edicti. Audiamus autem, quæ eiusdem Acta probant his verbis c:

c *Extant apud Sur. To. 6. die 5 Dec.*

LIX. S. SABAS EIVSDEM TITVLI PROGREDIENS PRAEDICAT EDICTVM IMP.

Cum enim post Anastasium Iustinus pie assumpsisset Imperium, & per vniuersum orbem terræ mississet edictum, vt Orthodoxi quidem remitterentur ab exilio: Chalcedonensis autem Synodus scriberetur in sacris tabulis, & veteres boni res redderentur Orthodoxis, & rursum tranquilla pace frueretur Ecclesia: hoc sic factis; & Iustino Imperatore, reuersa rursum fide Orthodoxa; erat quidem beatus Sabas natus plusquam octoginta annos ætatis, & corporis im-

becillitate & senectute & longa illa & intensa virtutum exercitatione affectum & maceratum: verumtamen etsi ita se haberet, prompto tamen & alacri animi studio florebat ac vigebat, & quos propter Christum suscipiebat labores præferebat omni quiete & animi relaxatione. Vnde etiam omnia posthabens zelo, quo ducebatur pro fide Orthodoxa, statim profectus est per Cæsaream & Scythopolim, vbique prædicans pium illud edictum Imperatoris, & in tabulis Ecclesiarum inscribens quatuor Synodos; & aliis quidem ex suasionibus, & admonitionibus, aliis etiam reprehensionibus vtendo, & omnes perfundens suavi melle sua doctrina, & optime indigens ad fidem Orthodoxam. Sed quid contigerit, cum esset idem Sabas Scythopoli paucis audi:

LX. *Erat autem Scythopoli vir scholasticus nomine Ioannes, bonus animo, & vitam suam virtute exornans, qui de quodam Siluano, genere quidem Samaritano, auctoritate autem insigni, & multam aliam narrabat improbitatem & animi vitium, & dicebat etiam eum maxime insectari Christianos. Hæc cum magnus ille audiuisset, quædam prædixit de Siluano, quæ non multo ita post effectum sunt consecuta, quo modo etiam, paulo post offendet oratio: nempe igne in media vrbe accenso malum male esse periturum.* ita plane periit ex S. Sabæ prædictione igne combustus impius, vt decebat, cum Iustinianus imperans exegit exagitare eosdem impios Samaritanos, vt suo loco dicetur.

LXI. SOLVITVR EXILIO S. THEODOSII ARCHIMANDRITA. Inter alios autem exules, solutus liber dimissus est edicto Imperatoris ille sanctitate mirificus, de quo superiori tomo plura sunt dicta, Theodosius Archimandrita, redirique ad suos monachos in Palæstinam: cui quidem magnus cum sancto Saba familiaritatis vsus intercessit: ambo enim æquis passibus, iunctisque manibus ad fidei Catholicæ defensionem gradiebantur. At quid tunc acciderit, cum verumque Ioannes Hierosolymorum Antistes hoc lætitiæ tempore excepit mensa, quidue lepidum inter eos iactatum, quibus idem conuiuium illud falsibus fuerit conditum, accipe à Cyrillo res Sabæ accurate scribente, cum tamen de mira eius abstinentia ista præmittit:

LXII. EPISC. HIEROSOL. ET CIPIT MENSAS. SABAM ET THEODOS. *Solebat autem semel tantum in hebdomada vesci. Si vero aliquando ab aliquo vocatus esset ad cœnam, aut ipse rursus aliquos conuiuio excepisset; hi sæpe biduo in die, nihil damni aut detrimenti sentiebat stomachus. Denique postquam rediisset Scythopoli, admodum iucundus, sed & optatus apparens Ioanni Hierosolymitano Pontifici (quod intercesserat enim tempus, auxerat desiderium, vt solet, amicorum) cum ab ipso vocatus esset ad conuiuium: adierat Antipatrim Episcopum Ascalonitanum, qui erat frater Archiepiscopi. Cum illi Sabam medium interposuissent, illi amice propinabant, & pro viribus eum inuitabant & accipiebant. Sed neque rursus* SANCTO *manus erant otiosæ: sed (vt par erat) remota omni fictione & simulatione, vescebatur appositis. Adierat autem diuinum quoque Theodosium, qui erat et valde amicus & familiaris, vt iam à me sæpe dictum est, qui veluti quoddam condimentum vellet mensa speciosam aliquam & gratam inuicem exornationem, vrbane autem & lepide inferens, dixit diuinum Sabam ita edisse, vt ne vos quidem ambo, aiebat, qui sustinetis ad totam simul alendos Palæstinam, postitis eius ventrem arere ad tam tale & tam validum ac robustum corpus orati Sabæ generosa contigerat anima. cibum esuriebat ille quidem perinde ac Petrus a, cui ad comedendum, sub specie linteipleni cunctis animalibus, ipsum vbiuerlum genus humanum cælitus proposita fuit mensa conuiuii. Vidistine sanctas propinationes, suaues lepores, vrbanos locos, iocunda ioca mata lætitiæ tempore versata ore sanctorum? ne quis heresim putet, ferunt Dei neque res strare licere. Similes habes locos in Sanctum Basilium à Gregorio Nazianzeno b ad Amphilochium scr. benedictos, cum sancti viri vocacitatem fugillat. Sed de his actor:*

a *Act 10.*

b *Greg. Naz. epist. 46.*

LXIII. *Erat Sabas summa modestia præditus, & moribus lenis & facilis: & ad eum quidem conueniendum facilis patebat aditus: erat vero in sermone incundus, & moribus quidem simplicissimus prudens autem constantissimus: charitatem non fictam, sed sinceram apud omnes conseruans. Erat vero valde affectus erga Theodosium: adeo vt quotidie ad eum inuicem venirent, & inter se de virtute conferrent, & essent ambo instar luminarium omnibus, qui vitam amplecterentur monasticam: sed ille quidem rosum qui vitam exercebant communem: hic autem, Sabas nempe, eorum qui a congressione separatam & quietam susceperant præfecturam. Dicitur certe, beatum Sabam plane sæpe dixisse diuino Theodosio, illum quidem puerorum, se autem esse præfectum perfectorum.* * at de locis hactenus. Audi modo, quæ ferit idem Theodosius de Seuerianis monachis prophetice prænunciauit Cyrillus enim in rebus ab eo gestis, postquam egisset de eius ab exilio reditu, & laboribus pluribus pro restituenda fide Catholica exantlatis, ista post mortem subiecit:

DIVERSA STVDIA SABÆI THEODOSII.

* Præfectum.

c *Cyrillus vit. Theodos. apud Surium 11 Ian.*

In ergo, nempe Iulianus Bostrensis Episcopus, *de ipso quoque Theodosio hæc narrabat, quod cum fuissent in ciuitate Bostrenorum, semper magnum Theodosium enim habebat socium vitæ ex Christo agendæ, volebatque cum eo philosophari & esse socius solitudinis. & inferius: Monachi autem quidam ex monasterio Propinquorum, qui morbo Seueri laborabant, cum nos vidissent accedentes, lignum, quod connotat, ad ecclesiam, pulsabant ante horam consuetam, & synaxim significabant fratribus, quo eos colligerent. Magnus autem Theodosius, intellectis insidiis, cum diuino zelo accensus esset eius animus, verbis* DOMINI *d opportune est visus: & eos, qui ipsi insultabant, insle est vitus: lapidem non esse remansurum supra lapidem in eo loco, ipse quoque minatus. Porro autem minas consecutus est effectus. Breue, tempus interuisit, & quædam Agarenorum multitudo, nocturna facta incursione, illud quidem igni mandauit monasterium, & diripuit etiam quæcunque illic erant, & abduxit captiuos monachos. Et nunc propatetur locus acerbum oculis spectantibus, qui non magis meretur videri, quam deflori.* hæc Cyrillus de Seuerianis hæreticis, in quos Catholicæ communionis hostes Deus Agarenos immisit, & iure quidem: cum enim non audissent Catholicum Imperatorem edicto monentem, experiti barbaros seuientes meruerunt.

LXIV.

d *Zach. 12. de Seythopolitanis monachis Arabicis dicitur.*

LXV. SECVNDVM EDICTVM IVSTINIANI IMP.

Inter hæc autem idem, qui zelo Catholicæ fidei æstuabat Catholicus Imperator, post promulgatum primum edictum pro fide Catholica eiusque cultoribus, secundum adiecit, quo exegitauit Seuerianos hæreticos, vel alios Ecclesiæ Catholicæ perduelles; dum vetuit, ne hæretici fungi publicis muneribus possent, ab omnique essent militia alieni. Non erat ipsum quidem, verum eius meminit Iustinianus Imperator in constitutione à se sancita aduersus omnes hæreticos, vbi cauit, ne dotalia priuilegia hæreticis mulieribus prodessent.

LXVI. Quoniam vero vt subsistere posset, quod cum Imperatore Orientales Episcopi fidei Catholicæ erigerent ædificium, super firmam petram sciret ipsum, monitione Domini, imponendum: Etsi ad retundam firmandamque fidem Catholicam, post communia totius populi vota acclamationibus patefacta, accessissent quoque frequentes vbique Synodi, atque ad eamdem corroborandam addita etiam essent Imperatoris edicta: tamen quod omnia fulcienda essent communione Romani Pontificis, primus omnium Iustinus Augustus has de sua creatione, vt Ecclesiæ filius, dedit litteras ad Hormisdam e.

e *Extat tom. 4. epist. Rom. Pont. in Hormisd.*

Iustinus Augustus Hormisdæ Papæ.

LXVII. IVSTINVS IMP. SCRIBIT AD HORMISDAM PAPAM. *Deo beneficiis licet multis, maxime tamen summis Pontificibus conuenit indicari. Proinde sanctitati vestræ per has sacras declaramus epistolas, quod primum quidem inseparabilis Trinitatis fauore, deinde amplissimorum procerum sacri nostri Palatij & sanctissimi Senatus, nec non electione firmissimi exercitus ad imperium nos licet nolentes & renitentes electos fuisse, atque formatos. Precamur proinde, vt sanctitas vestra tuum vestris diuinis potentiis suppliceris, quatenus initia nostri roboretur Imperij. Hoc enim & nos sperare, & vos decet implere. Data Kalend. Augusti,*

Constan-

Constantinopoli Magno V. C. Consule. Vides veterem imperatorum Orthodoxorum Imperatorum, qui simulac essent creati Augusti, ad Romanum Pontificem, quem vt patrem venerantur, litteras dare: nulla enim fortiori potentia, quam communione cum Catholicæ totius Ecclesiæ primario Antistite, conciliari sibi populorum fidelium voluntatem posse sciebant. Porro id ex debito primitias Imperij Petro Apostolo consecrarent, quæ seruare debere Orthodoxos Imperatores, vt eò modo præstare debent Orthodoxos Imperatores, vt eò modo præstare debent Orthodoxos Imperatores, vt eò modo primitias Imperij Petro Apostolo consecrarent, quæ seruare debere

Catholicam atque ob eam causam in non leue vitæ discrimen adductus fuerat, bene modo vsus occasione Catholici Principis, omnem eorum adhibere, vt scisse viderentur Ecclesiæ; quamobrem & ipse summa, qua apud Imperatorem polleret auctoritate, ad ipsum Hormisdam Romanum Pontificem de his scribit, exant ipsius litteræ, quibus huiusmodi in scripto Vaticano codice præfixus est titulus a:

a inter epist. Hormisd. post 14. tom. 4. epist. Rom. Pont.

Per eundem Gratum etiam Iustinianus Comes ad eundem Hormisdam Papam has litteras dedit his verbis:

Iustinianus Comes Hormisdæ Papæ.

LXXIV. IVSTINIANI EPIST. AD HORMISD. PAP.

Desiderabile tempus, quod summis votis optauimus, diuina clementia dolores generis humani respiciens, largiri dignata est: quo omnes Catholici & Deo perfecti fideles manifestari eius, seu vti cant, commendare. Idcirco has ad Apostolatum vestrum libera licentia tam mihi beneficio cælesti indulta, direxi. Dominus etenim noster inuictissimus Imperator Orthodoxam religionem semper amplectens ardentissima fide, cupiens sacrosanctas Ecclesias ad concordiam reuocare: nouo vt adeptus est cælesti iudicio insulas principales, sacerdotibus hic positis denuntiauit, vt pro regnis Apostolicis vniretur Ecclesiæ; & magna quidem pars est composita, Deo auctore. His præmissis, quod probe sciret idem Iustinianus nomen Acacii impedimento fuisse, quo minus exul concordia sæpe per alios prædecessores Romanos Pontifices tentata, reuocari aliquando posset: nec id ad sanciendam modo pacem impedimento esset, de eiusdem Acacii nomine iniger tacet mentionem: certumque reddit ipsum Pontificem, fore vt ex ipsius sententia illud explodere tur: ait enim:

LXXV. DE NOMINE ACACII.

De nomine tantummodo Acacij vestræ beatitudini conuenit audire consensum. Quem ob causam dominus noster serenissimus Princeps Gratum virum sublimem, vnanimam misit amicum cum papiæ Augustæ ad sanctitatem tuam transmisit, vt modis omnibus dirigeretur Constantinopolim ad reliqua concordiæ componenda venire. Sed absque quoque dilatione vestrum expectamus aduentum: quem si qua tarditas aliquid fieri non debet, forsitan retinuerit, interim vel sacerdotes idoneos destinare festinet: quia totus mundus partium nostrarum conuersio ad vnitatem morae non patitur. Accelerate ergo, domine sanctissime, ne vobis absentibus, quæ debet præsentibus, ordinari ..... Summis enim litteras vestræ beatitudini & antecessorum vestrorum ad orientem directas, quid super hanc eandem causam contineant. Vt autem nihil propter temeritatem, propter causam separationis memoratam abominatissimo Regi: religioni quoque negotium filio vestro viro sublimi Gratoest inuisum, fauente Domino nostro IESV CHRISTO, hæc Iustinianus de pace Ecclesiarum admodum solicitus ad Hormisdam Papam per eundem legatum conscripsit.

aliquid deest.

LXXVI.

Illa quidem hoc anno sint gesta, vbi Iustinus habenas moderari cœpit Imperij, cum de pace Ecclesiæ conciliandæ Romam misit ad Hormisdam Pontificem Imperatorium legationem, optatam ejusdem illam gratamque per Gratum. Quid enim gratius atque iucundius potuit accidisse, quam intelligere, Christianam religionem scissam, dispersamque ab hæreticis, Imperatorem nactam esse Catholicum; eumdemque pacis sequestrem, iam solidandæ concordiæ fundamenta iecisse? Actis igitur Deo gratiis, participataque cum fratribus lætitia, & cum eisdem de rebus agendis consultatione exmore adhibita, idem Hormisda Papa eo ordine, quo acceperat, litteras reddidit ad Iustinum Imperatorem ad secundas enim per Gratum missas ita rescripsit b:

b Hormisd. epist. 31. tom. 1 epist. Rom. Pont.

LXXVII. HORMISDÆ PAPÆ EPIS SECUNDA AD IVSTIN. IMP.

Horismda Episcopus Iustino Augusto.

Sumsimus de Imperij vestri virtutibus lætitiam, quamuis apud nos pollentem meritis præcedenti, quoque geminatis alloquiis, non poterit diuutione tristitiam tum fecutura præuidimus, quæ recepta diuutione tristitiam cælestis gratiæ inspiratione nunc de Ecclesiasticæ vberitatis affectu cælestis gratiæ inspiratione significastis. Salues ergo clementissime Imperator, præsentem de tali voto tam gloriam: sed expectatur de perfectione perpetua. Hæc sunt validissima Imperij vestri fundamenta, quæ in ipso natalitiis regni vestri principio diuinam vniuersis profuerunt sanctis dispositione cultoribus. Tanto itaque hanc pia solicitudine curant: & pro Catholicorum pace, sicut cœpistis, insistite: quia Deus noster, qui vobis hunc tribuit animum, elegit etiam per quos crearet effectum: Nam & Episcoporum vota precesque nobis essus gratanter amplectimur: qui tamen locis suis consideratione communis vitæ, ea desiderant quæ dudum vt fieri vellent, sedis Apostolicæ exhortatio crebra non desinit. Et quoniam clementiam vestram in id cupere, illos etiam hæc didicimus postulare, quæ res hactenus Ecclesiarum pacem sub contentiosa obstinatione diuiserit, nec pietatis vestræ, nec illorum refugit, velut latenti causa, notitiam.

LXXVIII.

Quidigitur facere debeant, & litteris nostris, & libello, quem direximus, serie continetur. Hos si Deo nostro & clementia vestra adiuuante, susceperint & sequuntur: poterit ad eam, quam maximo desiderauimus ardore, perueniri concordiam. Filius præterea noster V. C. Gratus sacri Consistorij Comes & Magister ferens memoriæ ostendit in se hostrum allegationis suæ maturitate iudicium: cuius mora sensibus vestris, eò refecente, melius asseretur, hæc ad Iustinum Hormisda, inconcusse cultor diu volens, quæ à prædecessoribus suis iniuste Orientalibus præscripta fuerant de Acacii nomine abolendo, deque pace ea conditione inter Ecclesias sanciendæ. Quamobrem & ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, quæ agenda sint pro eadem concordia ineunda, idem Hormisda Papa scribit his verbis c:

c Hormisd. epist. 24.

LXXIX. EPIST. HORMISDÆ AD IOAN. EPIS. CONSTANTINOP.

Hormisda Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopol.

Spiritualia gaudium diuelli charitas tua significauit assatibus, dolendo, vt Catholicæ religionis disciplinæ ordinem sibimet vestris posteribus, Deo nostro inuante, receperit. Hæc esse beneficia misericordiæ superne, quis dubitet? Hæc quis dubitet venerabilis Principis trophea adaugeri? Quis ambigat, quia maior ei de hac parte quibuslibet præliorum spolia acquiritur? Vestimus laboris gloriam non sit incassum: quia vbi Deus recte colitur, numquam adnascuntur crescit iniquitas. Dilectionis tuæ confessionem gratanter accepimus per quam similis Synodi comprobantur, vtiter quas instaurationes consistorium omnium Chalcedonensis Concilium predicastis: & Catholicorum numero adiungi desideratis sancti Papæ Leonis in Dyonisij nomen, effatuetas scriptum. Ac licet fic eius fidem Catholicam commendet Hormisda, minime tamen adhuc Catholicam communionem eidem imperriendam esse putauit, nisi hæreticorum communione pollutum nomen Acacii è Catalogo Orthodoxorum Antistitum omnino deleat: quamobrem mox subdit:

XXC. DE ACACII NOMINE ABOLENDO

*Ista laudanda sunt, si perfectionis sufficiatur effectus. Quia recipere Chalcedonense Concilium, & sequi sancti Leonis epistolas, & adhuc nomen Acacij defendere, hoc est inter se discrepantia vindicare. Quo Dioscorum & Petri bestem condemnans, innocentem offendere potest Iudicium? Quis Timotheum, & Petrum Alexandrinum, & alium Petrum Antiochenum, & sequaces eorum destinans (sicut dicimus) non abominetur Acacium, qui eorum communionem secutus est? De ciuitate * sanctidem tua melora Dei omnipotentis expectamus auxilio, habentes optima promissionis fidem (sicut ad nos qua direxisti tua scripta ostendunt) tecum in veritate sentiens, & ipsa defendens, sperans in illa iudicio per ipsa te posse saluari.* ita plane Hormisda, cum quid agendum sit docens, vt Catholicam Romanæ sedis communionem demerere possit, ad id ipsum præstandum exigit & hortatur: quæ si perficiat, mox sit consecuturus, quod erat in optatis, vt communionem Romanæ Ecclesiæ consequeretur. Vnde ad finem hæc habet:

* charitate.

XXCI. QVID AGENDVM PRÆSCRIBAT HORMISDA IOANNI.

Post hæc quid restat, nisi vt sedis Apostolicæ, cuius fidem te dicis amplecti, sequens etiam sine trepidatione iudicia? Igitur partibus Orientalibus offende per te, quod sequantur exemplum: vt omnium tuo, qui correctis fuerint, tuis laboribus applicetur. Ergo cum magna denunties, & fidem beati Petri Apostoli te amplecti significes, nelle credens in ea fallaciam nostram posse subsistere e libellum, cuius continentia subter annexa est, à charitate tua subscriptum ad nos dirige, vt sine conscientiæ formidine vnam communionem cum sancta ecclesia habere possimus. Pro persona quoque filij nostri Grati V. C. Deo nostro gratias

sine

...mus, cuius fidei & recta credulitas nostrum ... tantam affectum: Ingens te vera, qui tanta cura suscipis ... & maximi Principis ad eos mandata perferret.) haec humanitas ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum.

Interea vero ad cuncta facilius disponenda Idem Romanus Pontifex retinuit ipsum Gratum eo munere legationis fungentem Romae usq; ad sequentem annum, quem ... legatos misit Constantinopolim. Totum autem illud legatos missi Constantinopolim, quod intercesserit, in hac parte ordinem rerum ipsarum sparsim, quod inveniebamus tractandis ita, quae ad universalis Ecclesiae pacem spectabant, hujusmodi ipsum est. Cum more maiorum idem Hormisda, collecto Episcoporum conventu, quid in ... aqua, quid sicilissima causa decernendum esset, cum ... accurate tractavit: num videlicet ob bonum pacis ... concedendum Orientalibus esset, ut nomen Acacii ... retineretur in Diptychis, eo quod iam experientia fuerit ... ut nisi ... id impedimento fuisse maioribus ... ne ... universalis Ecclesiae sanciretur, quod si concederetur, neque ... spangenda fore ex ipsis Ecclesiasticis tabulis nomina Euphemii ac Macedonii Constantinopolitanae sedis Episcoporum, qui ob exilium & obitum in exilio viden poterant satis esse confessionis gloriosi.

In his autem in Synodo decernendi opus fuit praesentia Romanorum Pontificum Simplicii, Felicis, Gelasij, & Symmachi ea argumenta scriptas epistolas legere: quibus ex Ecclesiae archivo depromptis, cognitum fuit omnes semper in unam eamdemque sententiam conspirasse, non recipiendam Orientalem Ecclesiam ad communionem Apostolicae sedis, nisi Acacio Constantinopolitano condemnato. Quamobrem praedecessorum insistens vestigiis, immo & ipsius, quae iam satis pressa reliquerat, inhaerens una cum aliis collegis in Synodo consistentibus Hormisda Papa decernit, ita demum pacem ab Orientali Ecclesia suscipiendam, si Acacii nomen penitus aboleretur, & delerent, quos apposuerant sacris tabulis, Euphemium & Macedonium eadem labe respersos. haec sunt decreta in Romana Synodo, quae per legatos ad hoc delectos voluit idem Pontifex innotescere Orientalibus: Sed anno sequenti, quo sunt Romam dimissi, id fieri contigit, ut suo loco dictum fuit. Hic autem finem accipiant praeterita annales transactae inter Orientales atque Occidentales.

Perlata ista omnia fuisse Romam ante decimum tertium Kalendas Ianuarii, superius vidimus. Ante autem quam haec deferentur in Occidentem, pervenerunt ad Catholicae Ecclesiae communionem Episcopi Dardaniae & Illyrici, qui ab ea haud sponte, sed invicti tyranni vi Anastasij acerbe nimis exagitati defecerant. Hi ergo vbi audierunt septimo Idus Iulij ipsum ex hac vita esse sublatum, subrogatumque in locum eius Orthodoxum Imperatorem: statim detestari impietatem, scribentes ad Hormisdam Romanum Pontificem, in Ecclesiam Catholicam recipi flagitarunt, legatos ad eum eadem ex causa mittentes. Annuit Pontifex, communioneque eisdem impertitus est. Quae quidem acta ita significare litteris voluit Ecclesiis Occidentalibus: interque alios de his scripsit ad S. Caesarium Arelatensem Episcopum vicaria praefectura Apostolicae sedis in Gallia tunc fungentem: quem enim habebat doloris participem, eumdem voluit tanti gaudii esse consortem. Litterae autem ipsius Hormisdae ad eum hoc tenore mense Septembri scriptae sic se habebant.

Dilectissimo fratri Caesario, vel his, qui sub dilectionis tuae ordinatione consistunt, Hormisda.

Iubet est, vt qui Catholica communione latamini, ne ... de Ecclesia, si qua provenit, concordia gaudeatis: vt quem admodum vnus nobis consensus est fidei, ita sit indistincta gratulatio profectuum. Nostis qualiter de restabilu Eutychiana haeresi per Orientales serpat Ecclesias, & quoties praefata superstitiosa vrbs Synodum generalem extinxerit, vel quoties eamdem sequaces salubria monita Apostolica sedis spreverint, & quasi erubescentes manus dare veritati, aut Apostolicae sedi praedicationibus obedire, in hac tanta * obstinatione perstiterunt. Elatio enim semper affert saluti periculum, per quam ipsius inventor diabolus angelica potestate privatus est. Pro his nobiscum sepissime fraternitas vestra condoluit, Apostolica non immemor lectionis, qua monstratur 2. Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Sed Dominus, qui b vult omnes homines salvos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, nunc multorum sensus illuminans, eu desiderium Apostolica communionis infudit, vt quod dudum intentione * praedicabant, hoc nunc correctionis professione condemnent. Quorum reditum ideo absque suspicionis morsu recipimus, quia dum peccatum sine aliqua excusationis velamine confitentur, manifestum desiderium correctionis ostendunt. Ergo Episcopi tam Dardaniae, quam Illyrici pene omnes ne sint errore condemnandi praeterito, petentes B. Petri Apostolorum principis communionem, & scripsere & legatos, quibus destinatis, se Apostolica sedis regulis obedire confirmant. Pro quibus quantum nos oporteat gratulari, soli, quorum fides scruet, intelligunt.

Sciendum vobis est igitur, anathematizari nunc ab ipsis quoque Nestorium, qui dividit incarnationem Domini nostri Iesu Christi, & per hoc duos Filios conatur asserere. Eutyches carnis negans veritatem, & duas naturas in vna persona non praedicans, vt Manichaeam phantasiam Ecclesiis Christi (quem admodum putavit) insereret, similis ratione damnatur. His adiungitur Dioscorus Alexandrinus, qui malitia praefata consentiens, in sancto Chalcedonensi Concilio partis damnationis effectus est, & malorum seminum aequales fructus inveniens, in eam cecidit sortem, quam fidelibus paravit. Facti sunt istorum successores Timotheus Aelurus, & Petrus, quorum sibi vbique consensit iniquitas; & mentientes, magistros in nullo deserunt, sed in omnibus pravitatibus antecedunt. Hi approbati sunt generalis materia laesionis, quorum & manus sacerdotalis sanguinis maculavit effusio, & vitam innocentium peremit interitus: habent per vniversum mundum à Catholicis infixa aeterna damnationis stigmata. quos Orthodoxi non solum secerni communionis expertes, verum etiam eos Christianorum spoliatores vocabulo.

Petrum Antiochenum cum suis (sicuti ab his, de quibus loquimur, factum est) praesatis adiungite. De quibus, ne sermonum prolixitas nascatur, hoc tantum dixisse sufficiat, Petrum & eius socios in nullo ab eorum, qui damnati sunt, dogmate discrepare. Quos Acacius aliquando condemnans, in laudes suas omnium Christianorum oraconverterat, & eos impugnanti, qui Eutychianam haeresim vindicabant, fidem colentibus gratissimum apparuerat. Sed huic solitus insidiatur fraudibus, quod fraudabatur, invidit: nam postea hos suos complices habere desiderans, & in Catholicos arma convertens, cum ipsis invenit sortem, quos optavit habere participes. Longum est epistola brevitatem per vniversa discurrere. Vnde ex totius summa negotij partem aliquam pro instructione direximus: iudicantes, quod tardare vestram non possit latere notitiam; praecipue cum hoc praedecessorum nostrorum litteris, vestris fuerit responsionibus nunciatum. Quod & nos pro his quae nuper acciderunt, fraternitatem vestram curavimus instruendam, ne alicubi per ignorantiam Fidelium locum invenire possit subreptio praedictorum; sed qui nituntur talia vindicare, sacra consortio communionis arcendi, euidentius innotescant.

Igitur vbi interest fidei, quicquid adgratiam huius pertinet salutis, festinatur, cum nos naturalis affectio rebus debeat caelestibus anteponi: vt illud praeceptum Domini compleatur; c Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. De ceteris, quae in religionis causa confidentes divinis beneficiis praesenti tempore iterum de Orientis partibus speramus, & legatos direximus, Domino Iesu Christo supplicate, vt ipse, qui propitiatur sua prosperum dunaxat initium, similem concedere dignetur effectum. Verbanum scitis Apostolica Defensorem etiam huic apto negotio ad charitatem vestram direximus, per quem de vniversarum effectu causarum responsa congruo cupimus, quae sint vobis cognoscere. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. 4. Id. Septemb. Flo-

XXXVI. XXXVII. XXXVIII.

a 1. Cor. 6. b 1. Tim. 2.

c Matt. 10.

rentio Cons.] hactenus literæ Hormisdæ Papæ ad sanctum Cæsarium. Quæ autem post hæc acciderint, dicemus anno sequenti.

IESV CHRISTI
Annus 519.

HORMISDÆ PAP. Annus 6. IVSTINI IMP. 2. THEODORICI REG. 27.

I. DE CONSVLATV IVSTINI ET AVTHARICI.

IAM vero ad sequentis anni res gestas transeamus: Notatus hic reperitur annus Consulatu ipsius Iustini Imperatoris, qui collegam Eutharicum cognomento Cill cum sibi asciuit: gener hic fuit Theodorici Regis, nupta ipsi Amalasuenta (dicta vulgo Amalasunta) filia ipsius Regis. Pax firma erat inter Iustinum atque Theodoricum Italiæ Regem; cuius rei gratia mutuis iidem Principes inter se certabant officiis. B. Consulatu autem Eutharici generi Theodorici collato ipsi à Iustino Imp. est perspicua testificatio Athalarici Regis, filii eiusdem Eutharici, dum inter alia scribens ad Imperatorem, hæc ait: *Vos genitorem meum palmata claritate decorastis.*] fuisse palmatam vestem Consularem, habes apud Cassiodorum a. Seu & adoptionis gratia impertitum à Iustino Imperatore Eutharicum, idem Athalaricus in dicta epistola inferius subdit.

a *Apud Cassiod. lib. 8. epist. 1.*

II. LEGATIO MISSA AB HORMISDA CONSTANTINOPOLIM

Quod autem ad anni huius res gestas pertinet, plane memorabilis ex eo redditur, quod post plurimorum annorum acerbissimam dissensionem Ecclesia Orientalis schismate scissa ab Ecclesia Romana, pace composita, eidem parens, communione Catholica coniungitur. Quomodo autem ista se habuerint, ordine rerum gestarum sunt pro temporis ratione pandenda: atque primum de missa legatione ab Hormisda Pontifice agendum erit. Licet autem (vt vidimus) ipsius Hormisdæ præsentia ad rem tantam ab Orientalibus quæreretur, tamen more maiorum per legatos rem agere, consultius visum est. Delegit itaque ad munus obeundum Germanum Episcopum; quem non alium putamus, quam mirificum illum S. Germanum Episcopum Capuanum, qui ad Anastasium Imperatorem eodem munere functus est, vt sexto Annalium tomo diximus. Missus cum eo est Ioannes Episcopus; sed cuius Ecclesiæ Antistes fuerit, hactenus mihi incompertum est. His adiunxit Blandum presbyterum, & Felicem atque Dioscorum diaconos: quibus eiusmodi dedit admonitionem, quæ continetur Indiculo ex eodem codice hic descripto, ne vel transuersum vnguem à mandatis recederent: ipse autem sic se habet *sic*

b *Extat inter Hormisd. epistolas tom. 1. epist. Rom. Pont.*

Indiculus, quem acceperunt legati Apostolicæ Sedis, qui supra.

III. COMMONITO SCRIPTA LEGATIS, QVÆ IN VIA AB EIS AGENDA ESSENT.

Cum Deo propitio partes Orientales fueritis ingressi, si qui Episcopi vobis occurrerint, & libellum, cuius contentionem, perceptis à se subscriptum offerre voluerint, suscipite, eisque præbete familiem communionis consortium. acceperunt enim iidem Legati ab Hormisda libellum professionis Catholicæ fidei, quo probarentur qui vere se esse Catholicos dicerent, & mirum vt secundum formam illam ederent fidei confessionem. Vnde subdit: *Si vero occurrentes Episcopi, eo quo superius diximus ordine professi noluerint; à vobis equidem sub sacerdotali affectione tractentur: sed neque vobis sit cum his mensæ communio, neque ab his vel victualia præsumatis accipere, nisi tantum salutationem, si cum supposcerit, & hospitio alium: ne credant omnino sustinere dispectos.* Habes, lector, quod obseruet, ad quos vsque terminos se extendat prohibita cum hæreticis conuersatio. Hæc sunt, quæ in vtrisdem ferunda præscribit. Quæ vero cum peruenissent Constantinopolim, custodire deberent, admonuit, accipe.

IV. QVOMODO SE GERERE CONSTANTINOPOLI LEGATI DEBERENT.

Cum autem Constantinopolim, Deo adiuuante, veneritis, in eam accedite, quam Imperator præbuerit mansionem; & nullum ad salutationem vestram primi permittatis accedere, exceptis his, quos ipse miserit Imperator, aut nostræ communioni esse cognouerit, donec ipsum Principem videatis: cui præsentati, salutantes, litteras nostras offerte; suggerentes magnum nos de eius Imperio gaudium percepisse, & nimium gratulari, quod eum Deus omnipotens ad hoc euexit, iuxta eius sacras literas, vt secundum ea, quæ sunt ab Apostolica Sede constituta Præsulibus, Deo auctore, & regno eius adnitente, Ecclesiarum & pax & vnitas his temporibus desiderata properet. Qui si vos hortatus fuerit, vt Constantinopolitanum videatis Episcopum: intemate, vos præfixita habere, quæ etiam ab eo sæpe sunt cognita, quæ ab vniuersis Episcopis Catholicam communionem amplectentibus professio debeat celebrari. Hæc si Episcopus Constantinopolitanus implere paratus est, ea gratulanter accurimus. si vero Sedis Apostolicæ adhortationem sequi contemnit, quid necesse est, vt ad occasionem contentionis salutatio nostra proficiat, quibus non est disputationis aut certaminis causa mandata? Vidisti, quam prudenter cautum fuerit, vitare de fide vel communicatione disputationes & controuersias in eis, quæ iam ante fuerant decreto Sedis Apostolicæ definita: vnde & sollerligas, quanta in ederit auctoritas Romano Pontifici, nimirum ipsum, quibuslibet decretis Synodalibus antea ab ipsis Orientalibus editis (vt vidimus) non obstantibus, præscribere certam formam, quam ij, qui vere Catholici dici vellent, sequi deberent: sed audi, quæ rursum eosdem Hormisda monuerit.

V. QVID DE ACACII NOMINE ET SVCCESSORVM AGERE DEBEANT.

Si vero Imperator sibi aperiri voluerit, quid sit, quod ab Episcopo fieri postulatis: formam libelli quem portauis, ostendite. Quod si de anathemate Acacii consentiens, successores eius dixerit recitandos, ob hoc, quod propter defensionem Chalcedonensis Synodi aliqui eorum, nempe Euphemius & Macedonius fuerint exilio deportati: infirmabitis, nihil vos de libelli posse forma decerpere, in qua sequaces damnatorum pariter continentur. Sed si eos ab hac non potueritis intentione de flectere saltem hoc acquiescite, vt anathematizato specialiter per libellum, quem vobis dedimus, Acacio, de prædecessorum eius nominibus taceatur, abrasis de Diptychorum inscriptione vocabulis.

VI.

Quo facto, Episcopum Constantinopolitanum in vestram communionem accipite. Libellum vero vel Episcopi Constantinopolitani, vel aliorum, quos vos suscipere, Deo volente, contigerit; primo agite, vt præsente populo recitetur. Quod si hoc fieri non potuerit saltem in Secretario, præsentibus clericis & Archimandritis, relegatur. Probe, pto, intelligis, lector, quomodo vno resistente Romano Pontifice, inventum penitus euanescant importunæ acclamationes illæ populi, & Ioannis Episcopi Constantinopolitani decretum, & Synodalis pariter constitutio, quibus nomina Euphemii atque Macedonii in sacras inferri tabulas iussa sunt: vt perspicue videas totius Ecclesiæ orbem in vno veri cardine, nempe Romani Pontificis auctoritate. Sed quæ his addat Hormisda, videamus.

VII. DE FIDEI PROFESSIONE CATHOLICA PROMVLGANDA.

Hæc omnia si Deo fuerint volente completa, Imperatorem rogate, vt destinatis Sacris per Metropolitanos Episcopos, ad iunctis ipsius Episcopi Constantinopolitani litteris, innotescat, Episcopum Constantinopolitanum suo quoque consensu celebrata professione, quam Sedes Apostolica destinauit, in vnitatem communionis fuisse susceptum: quibus litteris etiam ipse hortetur similia profiteri. Quod si in hac parte Imperator aliquid difficultatis attulerit; Episcopis Constantinopolitanis, directis præceptionibus, Episcopis suis parochialibus, vel cæteris Metropolitanis, iisdem professionibus, vel à vobis pariter directis fuerint, quid ipse fecerit, innotescat: quod ab eo modis omnibus vos oportet exigere, vt facti huius testimonio præsente, etiam vniuersos, vel qui longe sunt positi, intereuntes posse.] hucusque legatis missis impertita admonitio ab Hormisda Pontifice.

VIII.

In qua obserua quam ample fidei professionem præstari velit Romanus Antistes ab Episcopo Constantinopolitano licet semper Orthodoxo, inquinatorum communicatione prædecessorum Acacij nomini fauentium:

tium : semper vt palam coram populo, vel saltem coram Episcopis & Archimandritis illum ex scripto recitatam exhibeat; atque etiam publicis ad omnes sibi subditas Orientis Ecclesias litteris datis ; id ipsum cunctis faciat innotescere Sed videamus, quas per eosdem legatos idem Hormisda Papa ad Iustinum Imperatorem litteras dederit : de tanti enim momenti legatione nihil plane prætermittendum putamus, summas Deo gratias referentes, qui adeo nobilia monumenta, licet nonnihil obfuscata rubigine ob nimiam vetustatem, adhuc integra conservauit. Litteræ igitur Romani Pontificis ad Imperatorem sic se habent ex eodem codice Vaticano de principe :

Hormisda Iustino Augusto.

*In tantum pro gratia Diuinitatis gloriæ vestræ fauorem conflat extensum, & ita vos, subeuntes vitæ meritò, laudabiliter mundo contigit imperare, probatissimorum hominum opinione vulgante, vt super vos patrius credatur dilatatum culmen vrbanæ. quam per Imperium vos aliquis dicat agnoscat Imperij, quam per Imperium vos aliquis dicat agnoscat. Certum est quidem huiusmodi prouectione vestra pristino splendori accessisse decoris cumulum : sed sicut temnistis olim mortalium principatum, sic cum vos per orientium impatiens secreti magnitudo detulerit *, ad nos quoque (sicut mystica loquacitas Scriptura) testimonij suauitatis vestræ odor aduenit. Et certe iam late prudentium hominum sententia religiosæ vitæ vestræ fuerunt institutæ dispersa, habere non potuimus incognitum, quidquid de vobis fuerat mundi attestatione vulgatum. Quia sicut mediocri laude digna in immensum sibi negant vindicare præconia ; ita sine fine prædicandum rapiunt populum, quidquid bono fuerit administrationis ornatum. Vindicat enim sibi quantitatis suæ iure magnitudo famæ testimonia : quia nescunt latere miranda. Hoc est, quod principatu vobis ac honores publica iura commiserunt. Nam quod meritorum insignia generalitatis facta sunt vota : tamen ita rerum arbiter inquam extitit, qui passim vos astruxit Arabes inclita accepisse titulos ; cum negari nequeat, digne, vel meruisse imperij culmen, quorum probitatem mundus agnouit.*

Sed parum est quamuis indicio vniuersitatis, suscipere loca prænominata regendi. Illud magis est admirabile, quod ita vos bonorum laudabilitate formatos suscipiunt Imperia, vt iudicia sint diuina. Non est dubium, electos suos venerabilis prædestinatione Diuinitatis ad tanta potestatis ornamenta venire, quos fingere fidei documenta circumnullant. Vere vobis propheticis spiritu conuenire verba dixerimus b: Priusquam te formarem in vtero, noui te. Ne putes lector ; adulatum Iustino Hormisdam tantis illum præconiis efferentem. Iustorum namque est (secundum Prophetæ sententiam dicentis : *Annihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat*) pios vero laudum efferre laetmoge, cum Deus in his honoretur. Admiranda plane dona eidem Iustino Imperatori diuinitus impertita fulsere ; cum (vt quæ superius dicta sunt in eiusdem Iustini primordiis, perspicue manifestant) secundum illud propheticum d euenerit : *De stercore erigit pauperem, vt collocet eum non solum cum principibus populi sui, sed super omnes solium gloriæ teneat.* sed quod magis præstat, ad hoc (vt idem Pontifex ait) à Deo prædestinatus fuisse videretur, vt fidem & pacem exules sanctæ Ecclesiæ testimoneret. Sic more suo Deus infirma mundi elegit, vt fortia quæque confundat. Sed audi dignem Iustini laudum præconem.

Ad hanc vos gloriam, incomprehensibilis superna maiestatis dispositione procurante, obsequium naturæ mundo protulit, sub custodia fidei transacta vita probitas instituit, atque ad Imperia clementia diuina prouexit : ob hoc fulciet, vt tandem aliquando diuisores Dominici corporis fidei vestræ executione compressi, Ecclesiarum concordia diabolica impedimenta succiderit, & vniuersitas de adunatione gauderet. Hoc reipsa hoc fidei, hoc serenitati vestræ specialiter cælitus mandatur officium, quibus & posse omnia & per fidem videmus indultum. Itaque sicut institutis facere, natæ suscepti operis munus, quod superna vobis prouidentia videtis iniunctum. Et vere sic decuit, vt per principem pax deberet fieri, quam reuerentia Diuinitatis exposcit. Date hos assumpti Deo nostro vestri oblationes Imperij, vt per vos possit pacis fructus impleri. Sine dubio quicquid tali sacrificio animæ vestræ fuerit præstitum, à vobis mundo iudicatur impensum. Magnum & inæstimabile est, venerabilis Imperator, propter quod assiti æstu iudicio Diuinitatis : extenduntur ecce vota pacem desiderantium, diuturni temporis tractu mœret Ecclesiarum indiuisibilis discussa communio : est in gemitu discerpta fraternitas, cum circa Patrum dogmata varia sit voluntas. XII.

Accingite ergo lumbos viribus fidei : videte cui vos Regi Diuinitas velit obsequi : quantum sit, quod per vos procurat impleri : Ecclesia venerandæ corpus, quod propria Christus nostrer passione fundauit : gloriæ vestræ ædificium sanctus instituit. Non est quod magis circa vos gratia superna maiestatis eluceat, quam si Ecclesiæ corpus per vestrum reparetur officium, sanguinis Dominici redemptione formatum. Est quidem causa huius vetustissima calamitas, sed pro inhumanitate sui recentissimus dolor, & tanto Christianis animis fortior gemitus, quanto temporum est dilatus. Videndum vobis est, in quantum quotidie antiquis hostis feruescat insania, cum olim causa sit decisa finis sententia, pacis faciat tarditatem : & cum Chalcedonensis Synodus, & beati Papæ Leonis constituta placeant, quo ad liberatem reuerti voluntas, à certamine non desistat. Sequuntur, quæ dogmatibus prædictis adscripta sunt ; & abeorum sequacibus, quos prædicta auctoritate damnatos intelligunt, non recedunt. Tenent adhuc in complexibus nomen Acacij, quem vident iudicio sedis Apostolicæ merito pœnam sustinuisse damnati, Qui non intelligat, simulate deos, Sanctorum Patrum sequamur dogmata, sed non debigimus facta ? Quæ à sanctæ Synodo Chalcedonensi constituta sint, & quæ beati Leonis epistola continet fœcundus, veneramur, amplectimur : sed Acacio, qui damnatorum communionem secutus est, impendimus vota.

Sed quid opus est de iudicatis rebus verba facere, cum nos hortaris tantummodo deceat, vt expressa superius simulatione semmota, sub omni puritate pacem debeant, à quibus hæc dicuntur optare ? Apud vos mihi est omnis deprecationis causa, Imperator egregie, vos hi ac talibus religiosis operis resistite vijs charitate : Vobis imminet, vt qui Ecclesiasticæ concordiæ habuistis sub priuata vita desiderium, sub principatu detis effectum. Non fuit, quo magis gratia vestra cumulus accederet, quam quod vobis diuinitus delatum est, vt quod semper voluistis fieri, per vos ad tyminum possit adduci. Nec breue specimen circa vos gratiæ Diuinitatis est. Iste, quibus datur posse facere quod semper optastis. Quapropter quoniam vobis tantæ causæ titulum videtis esse fornatum ; remouete quicquid ambiguum remansisse creditur ad plenitudinem gaudiorum. Nos enim qua decuit affectione per Gratum V. C. cui pro moderatione sui congruæ sensimus officium legationis iniunctum, litteris vestri principatus acceptis, causæ magnitudini conuenientes destinauimus viros, Germanum & Ioannem Epp. scopos. & Blandum presbyterum, necnon & Felicem diaconum ; per quos, si (quemadmodum præsumimus) serenitatis vestræ fauor arriserit, secundum quæ mandata sunt, Ecclesiarum adunatione generalitatis possint vota firmari. hactenus Hormisdæ ad Iustinum Imp. epistola, in qua tamen desideratur Dioscori diaconi legati nomen, quod in reliquis eiusdem Pontificis datis ea de causa litteris, atque ab aliis redditis expressum habetur, licet non hoc ordine, quo hic recensita eorumdem nomina, reperiuntur : nam in his, post nomina Episcoporum legatorum, mox nominati reperiuntur ambo legati diaconi, & nouissimo Blandus presbyter. sed huius epistolæ auctoritate dici potest, errore librariorum factum, vt series nominum sit inuersa, & diaconi ante presbyterum positi. Quæ quidem præmonuisse lectorem oportuit, ne adeo miretur, cum legerit diaconos ante presbyterum nominari, & nouissimo loco presbyterum collocatum : id enim errore factum esse, ex hac Hormisdæ Papæ ad Iustinum Imperatorem data epistola redarguitur. Sed cœptam de legatione decreta historiam prosequamur.

Non satis id est visum Hormisdæ, qui nihil penitus XIII. XIV.

voluit præ ermissum officii, quo tanta legatio felicem consequeretur effectum; vt qui optime mente retineret, complures ante missas à prædecessoribus Romanis Pontificibus legationes vel inanes rediisse, effectuque vacuas, vel ignominiis suggillatas. Quamobrem præter eas, quas vidimus ad Iustinum Imperatorem litteras datis, addidit alias ad Euphemiam Augustam insignem pietate fœminam, quæ accedebat Iustino viro suo adiutorium simile ipsi, vtpote quæ eidem fuerat omnium bonorum sua pietate consortrix: quæ & (vt dictum est) cum Imperio mutans priscinum nomen, in memoriam illustris martyris Euphemiæ, in cuius basil ea fuerat celebratum sacrosanctum Chalcedonense Concilium, Euphemia dicit voluisse, vt & eo pacto quodam modo declararet se esse eiusdem Magnæ Synodi studiosissimam. Epistola autem ipsa sic se habet a:

a Hormisd. epist. 27.

Hormisdæ Episcopus Euphemiæ Augustæ.

XV. HORMIS. EPISTOLA AD EVPHEMIAM AVGVST.

Ecclesiarum pax iam cælesti ordinatione componitur, cum vos ad imperium Deo elegit, apud quos esse integrum semper religionis sua cognouit affectum. Nam sicut in primata vita Deum semper vestra dogmata coluistis, vt de religionis concordia sentiretis; & multa quidem inter ipsa Imperij vestri primordia facta sunt, quæ fidem nobis correctionis integræ publicarunt. Vnde quia in vobis amorem seruare fidei gratulamur, agentes Deo gratias quotidie pro vobis, beato Petro Apostolo supplicamus, vt votis vestris apud Dominum suffragetur, & quæ sunt bona voluntatis adimpleat. Nec dubium est, diuinis vos auxiliis adiuuari, quia tanto religionis studio mandatis cælestibus obeditis. Hinc est, quod quia sanctum coniugij vestri constat esse propositum, has subgessimus ad vestram clementiam litteras destinantes, vt per vos ad perficiendam Ecclesiæ pacem mariti vestri pietas amplius incitetur.

XVI. COMPARATIO EVPHEMIÆ CVM HELENA.

Magnum opus arripuistis, magna vobis causa commissa est, per vos etiam populos Christum vult ad Ecclesiæ sedem reuocare, quos per se voluit à morte redimere. Magna etiam vestro seculo parata est laus occasio, si vobis instantibus, Ecclesia sua Christum, qua diuisa fuerant membra coniungat. Nec enim, nempe sanctæ Helenæ, maior est gloria, qua humana salutis lignum seruata est, & sola Crucem, quam omnis veneratur mundus, inuenit. Superabitis quidem illius merita, quia Ecclesiæ vnitas per illam suum inuenit signum, per vos est habitura remedium. Agat igitur in talibus vestri religiosa clementia, vt fratres & Coepiscopi nostri sub eo libelli tenore, quem dudum misimus, fidem suam dignentur adserere, quatenus perfecta possit esse, quæ est inchoata correctio; quia irrita est quælibet in cultura Dei confessio, ini desit fidei plenitudo. Hoc enim quod à reliquis fieri poposcimus, à multis sanctis patribus constat effectum: & vnitas esse ista in communione non potest, finem fuerit in veritate seruata. hæc ad Augustam Hormisda Papa.

XVII.

Sed attende, quæ scribit ad ipsum Constantinopolitanum Episcopum Ioannem, penes quem optime sciret residere totius pacis conciliandæ facultatem: vt si ipse resiliret, vt secretant prædecessores, omnem operam & impensam penitus non dubitaret. Quamobrem demulcere hominem lenitate, & reslicientem veritatis vtgere sliimulis ad cursum, dubiumque efficacioribus suadere & certum, reddere argumentis, atque labantem animo rationibus flebilibus non prætermisit. Accipe igitur ipsas dignas tanto Pontifice litteras, quæ sic se habent b:

b Hormisd. epist. 28.

XVIII. EPISTOLA HORMIS. AD IOANNEM CONSTANTINOP.

Hormisdæ Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopolitano.

Reddidimus Deum, frater, congruum litteris tuis filio Ecclesiastico labore refossum; & quid in his congratulati fuerimus inserui, quid testimonitate præteritum, euidentius expressimus. Ac licet cuncta sensibus tuis nunc cerebra legatio, nunc ipsa in Ecclesia diuturna conuersationis tuæ veritas infuderit; iuuat tamen adhuc latius aperire nostrum repetitatatione consilium; quia tunc bene de fidei firmitate disseritur, quando simplicibus verbis conciliandæ pacis impolitus extruitur. Desideria quippe tua, quibus te ad Ecclesiasticam tepliuit.

Desiderio quippe tua, quibus te ad Ecclesiasticam tepidatis festinare concessimus, vt haberent partes illæ, semper copiosimus: nec sola votorum ambitione contenti, vbi etiam precibus sumus. Vestra sunt hæc & mundi testimonia roboratæque loquuntur: quia vt Catholica vnitatis reparatio fiat, auctoritatem nostram intemerata fidei integritate submisimus. Insinet orationibus nostris autem suam diuina misericordia, vt quod credimus postulandum, sequanimis & æquitas obtineat. Nobis vna causa solicitudo, vna custodia est, vt pacem cupere, vt sic religionis, sic venerabilium Patrum constituta seruentur. quoniam qua inter se consona credulitate non discrepant; æquum est, vt similis obseruatione subsistant. * festinere.

XIX.

Sed cur diutius immoramur? Ecce ipse, vnitatis causa quid agere, ipse per se, qua via ad beatissimi Petri Apostoli debeas venire consortium. Habes itineris tui ducem, quem te iam sequi asseris, Chalcedone habitum pro religione contentum. Iam te quoque quod idem amplecti testatum es, dextri Leonis redemptem de gyna consti habitat. Hæc si placent, Acacij defensio damnationem placeat; hoc est, quod boni studij à perfectione vota suspendit. Si sunt enim illa adhuc sunt Dei & legis eius inimicos venerabilium Patrum congregatione dispositæ, vt quisquis eas in communione sequeretur, iam tunc latam subiret in sua damnatione sententiam: non sunt igitur noua, quæ constamur exequimur, sed temporibus illis facta iudicia ipsa Patrum constitutione seruamus. Hortamur itaque frater, & nostram tuam, Dei nostri misericordia adiuuante pulsamus, vt ab omni te hæreticorum contagione, Acacium cum suis sequacibus condemnando, distringens, vna nobiscum Dominici corporis participatione potiaris. Si nobiscum vniuersæ præcessit, cur nobiscum non vniuersa condemnas? Tunc enim nobiscum qua veneramur, amplecteris, si nobiscum quæ detestamur, habueris. Faxintegra ne sis aliquam habere distantiam; & vnus Dei vera esse non potest, nisi in confessionis vnitate, cultura.

XX.

Quapropter salutantes te fraterna charitatis affectu, petitionem tuam misi (sicut scripsisti) religiosissimis viris Germano & Ioanne Episcopis, Felice diacono, Dioscoro diacono, atque Blando presbytero, significamus esse completam. Hi vero quibus fuerint mandatu instructi ante allegationes eorum, si cognites, euidenter agnosces. Hi pacem tuam subita, quæsepe scripsimus, professione suscipient. Impse ergo, frater charissime, gaudium nostrum, & tuum ad nos per certe fidei tua remitte præconium, vt per te vniuersis detur exemplum. hæc per legatos ad Ioannem Patriarcham Hormisda. Quod autem dum Romæ ita tractarentur, contigerat alias ab eodem ipsum Hormisdam litteras accepisse, ad eumdem has reddidit breuiores, quæ sic se habent c:

c Hormisd. epist. 30.

XXI. HORMIS. LITTERÆ AD IOAN. EPISC. CONSTANTINOP.

Hormisdæ Episcopus Ioanni Episcopo Constantinopolitano.

Ex qua charitate tua destinatis litteris significauit, agnouimus, & gratulamur ad confitentiam nostram fidei tuæ iudicia peruenisse: optantes, vt intentioni tuæ, quam vel iam esse cupimus, plenum Deus noster circa Ecclesiasticam pacem concedere dignetur effectum, cuius finem animo superna maiestati assumpsimus: quia Imperatorem serenissimum ad hoc prouidentia diuina iudicauimus electum, vt per eum Ecclesiarum reintegratio tanto temporibus desiderata proueniat. Quapropter licet quæ pro fidei vnitate facienda sunt, tua charitati notissima lateri non possint, legatos tamen direximus, quos ratio cause poscebat, quibus hortationibus, & quæ iam prudentia tua significata, & quæ nuper ita acta sunt, ad effectum, Domino nostro auctore perueniant. hæc ad Ioannem.

XXI.

Quod vero ideo Hormisda Papa optime sciret, plurimum conferre ad pacis conciliationem, Constantinopolitanum demerere clerum, quem non ignoraret pro arbitrio vniuersum mouere populum posse, tantasque vno momento conflare discordias, vt etiam statam ipsius Imperatoris (quod pluribus exemplis vidimus) in diserimen adducere: hos quoque a mansissimis prænerite litteris non prætermisit. Extant ipsæ quidem æque perbreues ad Archidiaconum & reliquos eiusdem Ecclesiæ clericos scriptæ verbis istis d:

d Hormisd. epist. 30.

Hormis-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hormisda Episcopus Theodosio Archidiacono Constantinopolitano & venerabili cæteris fratribus & coepiscopis.

Gratias misericordiæ diuinæ competenter exoluimus, quæ filium vestrum diu laborantem non passa est: nam tempus obtatum est, quo fidei missionis Catholicæ temperare posset Ecclesiæ, quo filios misericors Catholicæ temperare posset Ecclesia. Quæ enim maior animorum vestrorum potest obtineri iucunditas, quam malorum communicata deprecatio? Gaudium præsentibus vestris auferre afflictionis incommoda: quia Deus noster qui remedia præstat adhibere, & patientiam vestram noluit, sed probationis fatis aduersis apprimi charitatem vestram voluit, sed probationis. Nam si transacti temporis mala cum præsenti, quæ diuina non ambigitur, retributione compensetur: quis dubitat auferre vos præsentia consentes, quam nocere potuisse aduersitates? Et quamuis pro statu fidei Catholicæ numquam solicitudo nostra cessauerit, tamen serenissimi Principis sacris affatibus incitata, legatos destinare curauimus, quorum officio, Deo auctore, in his, quæ sæpe mandauimus, subsequi non dubitamus effectum. Et idcirco competens duximus, vt Ecclesia Catholica hoc præcipuum vestræ liberationis munus positis offerre: quatenus ripulsis omnibus, quæ hactenus nocuerunt, in vna, quam semper optauimus, charitatis gratulatio, Deo nostro laudes referre sine cessatione possitis. hactenus ad Theodosium Archidiaconum & reliquum clerum Ecclesiæ Constantinopolitan. Hormisda.

Quod vero qui pietate fulgebat, & auctoritate in aula regia præminebat Iustinianus hoc tempore Comes Domesticorum, postea vero successor Iustini in Imperium, nec cui dubium esse, & post primas ad Hormisdam Papam datas eodem argumento litteras, alias quoque pollicitas, iisdem, misisseque Romam oblationes Apostolorum Principi offerendas per ipsum Romanum Pontificem: magnam ex his sumpsit Hormisda de pace concilianda fiduciam, quamobrem qui binas ab eo acceperat litteras, totidem diuersis tamen diebus epistolas reddidit, quarum prioris est exordium *a: Litterarum vestrarum series religionis, &c.* sed satis nobis sit hic describere posteriorem, quæ sic se habet *b*:

Hormisda Episcopus Iustiniano V. I.

*Magnanimus vestra litteras sancta fidei plenas amore suscepimus, quibus ad reprimendam apud vos prædicationis apostolicæ æmulatem, opportunitatem nobis prouenisse diuinitus nuntiastis. Vnde indesinenter Deo nostro agimus gratias, qui ad tam præclara remedia & tempus vobis & animum dedit. Et nos quidem de super ista agnouimus ordinari, postquam ei deuota diuina maiestas Imperium, qui se ad componendam Ecclesiarum pacem indicat ordinatum. Ergo restat, vt vniuersi Episcopi partis Orientalis, iuxta libelli seriem, ad correctionis promissæ se testentur effectum. Patet veneranda via remedii: nota * sunt optatæ remedia sanitatis. Sanabuntur, qui Catholicam pacem desiderant, professionem Catholicam non recusent. Non enim opus est partibus vtrorum integris, sed radicitus amputari. Insistite igitur, sicut cœpistis: vt merces apud Deum vestra, quæ de boni operis inchoatione habet initium, de perfectione consequatur effectum.*

*Animum quidem vestrum talem missa ad nos testabatur allocutio, vt ad plenitudinem boni propositi non multum indigeatis hortatu: vestri tamen desiderij, ea qua fidem debet oratio *, amplius accendi ardorem; & auidius gaudia implere cœperim, quæ instare iam diuinitus arbitramur. Hinc est, quod beatum Petrum Apostolum quotidie suppliciter obsecramus, vt vobis, per quos integrari membra sua, sancta iam sperat Ecclesia, & effectum Deus celerem, & salutem tribuat longiorem. Non quidem vestris animis obsequentes, viros direximus ad fidelandam sub Apostolicæ dispositionis ordinatione concordiam. Vestrum est, vt sicut nos bonæ intentioni deesse noluimus, ita eos apud nos optatum referre facultatis effectum. Munus vestrum vehementia sacraria susceperunt; quod amplius beato Petro Apostolo faciendo acceperint, si per vos optatæ Ecclesiæ receperint voluntatem.* hæc Hormisda ad Iustinianum.

Magno quidem Dei beneficio (vt diximus alias) factum censio, vt tantæ legationis tantorum virorum in causa tanti ponderis missæ veteres in hanc diem seruata sint monumenta, vt nihil ferme perierit: vt plane contingat, eiusmodi frequentia epistolarum, quemlibet ipsas legentem, perfectius scire cuncta, quæ in eadem causa contigerunt, quam qui eodem tempore vixere, sed has epistolas minime conspexerunt: ex quibus haud mediocris omni ex parte legentium vtilitas comparatur, si eas cunctas prudens lector accurate & non oscitanter cursim perlegat. Intueri porro in eis licet summam Hormisdæ in rebus agendis solertiam, cum nihil omni ex parte intentatum reliquerit, quo missa legatio optatum referret concordiam. Nam præter illa, quæ dicta sunt; quod idem sciret Hormisda, & pluribus esset doctus exemplis, iudicium arbitrio res prospere progredi, vel iuueri solere: vt qui essent apud Iustinum Augustum, potentiores, tibi litterarum commercio contingeret, ad eosdem epistolas dedit: nam non ad Iustinianum tantum quas vidimus litteras scripsit, sed & ad alios item amicos clarissimos viros de eadem legatione scripsit, vt ad Celerem atq; Parricium in hunc modum *c*:

Hormisda Episc. Celeri & Patricio VV. CC. à pari.

Quamuis pro loci nostri consideratione de causa fidei Catholicæ minime tacere potuimus; tamen ad hanc pacem serenissimus Princeps magnopere directis affatibus nostrum instruxit studium, pro cuius legatos voluntate direximus. Et quia huiusmodi causa filiorum Ecclesiæ subleuari debet auxilio; salutantes vos cultu atque honorificentia competenti, poscimus, vt pro Ecclesiastica pace allegationes eorum, qui directi sunt, apud animos serenissimi Principis adiuuetis: siquidem vestra celsitudini laborem non parua retributio subsequatur, cum omnipotenti Deo nostro gratias persoluere de vestris operibus feceritis. hæc Hormisda. Extant & aliæ ad eumdem Celerem litteræ in commendatione legatorum, quæ incipiunt: *cum necesse fuerit, &c.*

Ar non satis ipsi fuit, eos, qui erant Constantinopoli apud Imperatorem magistratus admonuisse: sed voluit eos etiam, qui degerent in prouinciis, per quas legati transituri erant, ad opus hortari. Quod enim sciret Thessalonicæ eosdem transituros fore legatos: ad eum, qui ibi gerebat præfecturam, & alios, litteras dedit: Satis quippe memorat, illic degere Dorotheum eiusdem ciuitatis Episcopum, qui nona communione tantum Romani Pontificis, vt Anastasio morem gereret, se subduxerat? sed & alios ad id ipsum præstandum induxerat, immo & minis atque persecutione compulerat, vt quæ dicta sunt superiori tomo significant: ne igitur per eum turbæ aliquæ Thessalonicæ conciterentur, perbreues has ad eius ciuitatis Præfectum litteras dedit *d*:

Hormisda Episcopus Præfecto Prætorio Thessalonicensi & cæteris VV. II. à pari.

Licet pro causa Ecclesiastica nunquam solicitudo nostra cessauerit: tamen Imperatoris serenissimi sacris affatibus promptius incitati, legatos cum cælesti misericordiæ fauore direximus, quorum officio bona quæ de Principis mente præsumimus, implentur. Et ideo salutantes amplitudinem vestram cultu & honore quo dignum est, poscimus, vt pro reintegratione fidei vestrum commodetis studium, nec tantis Ecclesiarum tardari vota temporibus permittatis: quia non est dubium, celsitudinem vestram fructum tantæ laudis acquirere si per eam, quæ ab omnibus bona optantur, Dei nostri misericordia operante, proueniant. hactenus epistola, & quidem opportune scripta: ecenim corrigit eosdem legatos Thessalonicæ contradicentium & altercantium turbis plurimum agitari, vt inferius suo loco dicetur.

Ad postremum vero clarissimarum quoque fœminarum Hormisda Papa, datis ad eas litteris, ad rem bene conficiendam implorauit auxilium: non enim despiciendas eas esse putauit, quæ tempore persecutionis Anastasij Imperatoris, pro Catholica fide non solum steterant inconcussæ, sed & virorum animos perstare in sententia suaserant, atq; in pietatis officio continuerant: vt plane accideret, sicut tempore Dominicæ passionis, cum Apostolis fugientibus, mulieres Dominum Iesum numquam vlq; ad obitum deseruerunt; ita in tanto

a Hormisd. epist. 32.

XXVIII. AVLICOS IMPERATORIS LITTERIS HORMIS. PRÆSENTIT.

b

XXIX. AD CIVITATVM PRÆFECTOS HORMIS. SCRIBIT.

d Hormisd. epist. 33.

XXX. EPISTOLA HORMISD. AD PRÆF. PRÆTORII THESS.

XXXI. FOEMINARVM ILLVDVM PRO FIDE CATHOLICA.

tudes naufragio, quam plurimis Episcopis fugam arripientibus, immo & ad hostium castra se conferentibus, fœminæ fidem Catholicam profitentes inuicto steterint animo. Emineabant inter eas Anastasia atque Palmatia Senatoriæ ac Patriciæ clarissimæ fœminæ, ad quas perbrevem hanc Hormisdæ Papæ dedit epistolam a:

a Hormisd. epist. 44.

XXXII. EPISTOLA HORMIS. AD ANASTASIAM ET PALMATIAM.

Hormisdæ Episcopus Anastasiæ & Palmatiæ à pari.

Bonæ voluntatis studium diuinæ semper comitatur prosperitatis effectus. Dei nostri prouidentia temporis facultas oblata est, in qua pro fide vestra præmio debeatis admitti : De superna primum misericordia, deinceps de conscientia clementissimi Principis præsumentes, legatos pro religionis Catholicæ causa direximus, per quos amplitudinem vestram debita veneratione salutamus officio, postulantes, vt pro Ecclesiastica reintegratione concordiæ vestrum laborem atque operam non negetis : quatenus cum repulsis remotisque ijs, quos Apostolicæ sedis demouit auctoritas, ad vnam, qua recta est, communionem plebs Christiana redierit, beatum Petrum Apostolum, pro cuius fide nitimur, in vestris habere possitis actibus adiutorem. Hucusque ad eas Hormisda, qui his omnibus datis litteris legatos ita munitos quam cito dimisit : non enim expectaro tranquilliori tempore nauigandi, ante Quadragesimæ tempus hoc anno eos esse profectos, quamuis litteræ incuriæ librariorum habeantur sine die & Consule datæ ; ex relationibus tamen à legatis missis ad Hormisdam Pontificem, satis potest intelligi.

XXXIII. b Isa. 52. DE REBVS LEGATORVM IN ITINERE GESTIS.

Quod igitur ex Prophetæ b sententia, valde speciosi sunt pedes euangelizantium pacem, annunciantium bona, perjucundum erit eorundem legatorum assectari vestigia, & quæ in via positis illidem acciderint, certa testificatione narrare. Dei quidem beneficio factum est, vt aliquæ relationes legatorum in archiuis asseruatæ, custoditæ remanserint ad hæc tempora, licet (vt accidit) mendis nonnihil labefactatæ, sed collatione duorũ exemplarium facta, aliquantulum emendatæ. est autem secundæ relationis (prima enim excidit) eiusmodi scriptus titulus c:

c Inter epi. Hormisd. pag. 34. to. 1. epi. Rom. Pont.

Exemplum suggestionis Germani & Ioannis Episcoporum, Felicis & Dioscori diaconorum, & Blandi presbyteri.

XXXIV. RELATIO LEGATORVM AD HORMIS.

In ciuitate Aulonitana quo ordine cum Dei adiutorio peruenimus, & quomodo fuimus suscepti ab Episcopo ciuitatis ipsius, & quid est actum, vel quale responsum dederunt, & quia hæc premisit, vt cum Metropolitano suo faceret libellum, in alia epistola beatitudini vestræ significauimus. At prima ila (vt diximus) defideratur à legatis facta relatio, secunda autem ita subiicitur : *Quodam Scampina ciuitate factum est vestris orationibus, tanquam non permissum. Antequam nos ingrederemur in ciuitatem ipsam, venerabile Trium * Episcopus cum suo clero, vel plebe in occursum nobis egressus est. Et quomodo Deus in ipsa die benedictus est, & qua festinatus per ipsius pietatem est subsecutus, ad notitiam Apostolatus vestri referimus. Nobis præsentibus, vel suo clero & nobilibus viris ipsius ciuitatis, libellum subscripsit, porrexit : suscepimus, & præsente omni clero vel plebe, in gradu suo à seruo vestro Petro Notario S. Ecclesiæ Rauennæ est relectus. Erat conuentus in basilica S. Petri.*

* Troilus.

XXXV. OCCVRRVNT EIS MINI EPISCOPI LEGATIS.

Confitemur beatitudini vestræ, tantam deuotionem, tanquam Deo laudes, tot lacrymas, tanta gaudia difficile in alio populo vidimus. Propalatum cum cereis viri cum lauleribus, multitudo cum crucibus in ciuitate nos susceperunt. exprimitur hic aliqua ex parte religiosæ procedentium Christianorum forma, nimirum, cereos atque cruces ferre solitos eorum more, & in fine prædestionis Missas agere. vnde & mos esse, & in fine prædestionis Missas agere. vnde & mos esse subdunt : *Celebratæ sunt Missæ, nullius nomen olim exinde resignatus est recitatum, nisi tantum beatitudinis vestræ.* Ex his considera, lector, miserrimum statum Orientalis Ecclesiæ, in qua nullus fuerit, qui non pollutus saltem communicatione hæreticorum, tuto vero Catholicus dici, & eius nomen in sacris publice recitari potuisset. Sed pergunt : *Noster Episcopus venerabilis Germanus Missam celebrauit. Et promiserunt nec postea recitari, nisi quos sam celebrauit. Et promiserunt nec postea recitari, nisi quos ipse Apostolica suscepit. Quanta anobis operata sunt, Deus propitius in vobis conseruet. Istam epistolam ante triginta milliaria à Lignido fecimus, sperantes ipsa die in eadem ciuitate cum Dei adiutorio peruenire. Et quamodo ad nos peruenit Scampinas Episcopus, speramus & ipsius ciuitatis Lignidi Episcopum simillia facere. Quod si factum fuerit, data occasione, referemus.*

XXXVI. OBSEQVIA CATHOLICORVM PRINCIPVM ERGA ROMAN. PONT.

Scampis nobis positis, post Missas, hora tertiarum, Stephanus & Leontius viri clarissimi ab Imperatore missi in occursum venerunt, adhuc nescientes, nos in partibus Græcorum positos : quia talia mandata fuerunt Comiti Stephano data, vt ad partes Italiæ transiret in occursum nostrum. Vides, lector, qualia esse consueuerint obsequia Orthodoxorum Imperatorum erga Romanum Pontificem, vt missæ ab eo legationi per viros clarissimos occurri voluerint, an equam legari ex Italia egredi rentur, licet interlacens transmittendum esset : sed ita fieri cum eo potissimum tempore ad nauigationem minime opportuno. Sed pergunt de Stephano dicere.

XXXVII. DE REBVS GESTIS CONSTANTINOPOLI.

Est Stephanus iste, qui modo dicitur, de parentela filij vestri Magistri militum Vitaliani. Hi nobis nunciarunt., Patricium Senatorem proscriptum & in exilium missum : pro qua tamen causa, nisi quomodo ad nos pervenerit, non possumus dicere : quia non est de talibus rebus facile deliberare. Dicitur tamen & Apostolicus Thessalonicensis Ecclesiæ teneri, apud quos & cum epistolas inuenimus : pro qua causa, nescimus : cum ipsis & Philumenum, Demetrium Magistrianum, & alias personas, quarum nomina ignoramus. Ista sunt (quomodo prædiximus) quæ audiuimus. De causa tamen Ecclesiastica cum Dei misericordia prospera nunciantur. Cognoscatur tamen medium, pro qua causa in Italiam venit, penitus intelligere non potuimus ; nisi hoc, quia fortiter quæritur, de quo debet is esse solutus, vt statu, pro qua causa ibidem venit. hactenus secunda relatio scripta initio mensis Martii, vt ex sequenti tertia relatione possumus intelligere, vel sic se habet d :

d Extat inter Hormisd. Papæ ep. 2. epist. Rom. Pont.

XXXVIII. TERTIA RELATIO LEGATORVM APOSTOL. SED.

In alia epistola significauimus beatitudini vestræ de Scampina ciuitate, de venerabili vestro Episcopo, quo ordine libellum dedit, & qualis sit actus in ipsa ciuitate. Cum Dei misericordia venimus Lignidum, Theodoritus Episcopus venerabilis vir ipsius ciuitatis similiter libellum dedit : qui libellus in ecclesia est relectus, & omnia secundum constitutionem vestram sunt facta. Rogate Deum : sperate ab Apostolis eius beatissimo Petro & Paulo, vt Deus, qui initia talia donauit orationibus vestris, similiter sequantur & prospera : vt tempora corona vestra in correctione Ecclesiarum semper præditentur. Quam epistolam ad Apostolatum vestrum direximus die Non. Martiarum. hucusque tertia petbrevis legatorum relatio.

XXXIX.

Sed his iungenda est epistola eiusdem ciuitatis Episcopi Theodoriti ad Hormisdam Papam postea data : ex qua intelligas, quanta solerent reuerentia prosequi externi Episcopi ipsum Romanum Pontificem. Accepto hic ab Apostolica sede beneficio gratus existens, litteras ad ipsum Romanum Pontificem dedit e. ex quarum inscriptione cognoscas pariter, quo cultu Orthodoxi Antistites venerarentur Romanum Episcopum. Est autem epistolæ istæ titulus f:

e Extat inter eiusdem Hormis. epi. eum duobus exemplaribus collata.

XL. THEODORITI EPISCOPI EPISTOLA AD HORMISDAM.

Domino sancto, beato, prædicabili, & adorando Apostolico Patri Hormisdæ Papæ vbis Romæ humilis famulus tuus Theodoritus.

* Pallone.

*Me quidem exiguitatis non est, tam magna præsumere, & ad vestrum pium sanctum Apostolatum pusillis sermone præsentes paruibus destinare pagmas. Sed quia pro insita vobis humanitate, pro propitiatorio animo omnia nutu Diuinitatis protegere consueuistis : lucidum diem & totius festiuitatis repletum omni veldubitato mundo, & omnia vestris prædicandis precibus ad pristinum veritatis renouasse statum, & in vnum concordare vel subiugare vestris prædicabilibus & adorandis meritis annuistis. Ideoque est meis vobis tuis iniquitatibus, & ab eis vndique oppressus, ex ipsis recreatus infernis, securrente ad religiosa vestigia vestra famulo tuo viro religioso Pollione *, visus pauis me tam per eum, quam etiam his paruulis & exiguis chartis, vestris gradibus & adorandis meritis me prosternate vestigijs : Iluminum omnibus viribus exhortans fauorem, & clara voce cum omnibus*

omnino

519.

omnino careat : Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis, qui pro sua incomprehensibili pietate vestru bus bona voluntatis, qui pro sua incomprehensibili pietate vestru bus operibus omnia illuminauit & liberauit, & lucidum & tranquillum festum tanto repletum diem in toto Orbe vestris dignis precibus festum tanto repletum diem in toto Orbe vestris dignis precibus fecisse, & ab omni iniquitate eripuit, & omnem nodum malitiæ dissoluit, & omnem semitam aperuit. Hanc itaque collegationis adsolutis, & omnem semitam aperuit. Hanc itaque collegationis adsolutis, & omnem semitam aperuit. Hanc itaque gratulationis repleta pio vestro pronus offerens Apostolatui, deprecatus vestros pro meis fidelitatis exiguitate vestris piis precibus memores esse dignemini, domine sancte beate Apostolice Pater. hactenus Theodorici Episcopi epistola, cui mox ista in codice subscripta erant :

XLI. *Accepta 13. Kalendas Iulias, domino Eutharico V. C. Consule.* Quodenim hinc Pollioni data dicatur : scire debes hunc missum post Pascha cum litteris legatorum de pace cum Orientalibus habita. Testantur id quidem iidem legati in alia relatione ad Hormisdam Pontificem missa, cuius est exordium : *Cum Dei misericordia, &c.* Porro hanc Theodorici epistolam hic descripsisse voluimus, quod eiusdem cum superioribus sit argumenti. Sed ve coeptum iter legatorum Apostolicæ sedis prosequamur : quænam eisdem, cum Thessalonicam pertransissent, acciderint, scripta tum à Dioscoro diacono eiusdem ex missis legatis relatio notum facit, quæ sic se habet :

XLII. *Ineffabilis Dei omnipotentis misericordia, & pietas eius, quam super humanum genus clementer effundit, humanis visibus æstimari non potest, nec sermonibus explicari ; sed sufficit eius tantum consilia deuotis sensibus admirari, & scire omnia bona de eius tantum gratia pendere remedia.* Est ista quotidiana probatio. audacter tamen præsumo dicere, domine meo beatissime Papa, quia præsens causa præterita cuncta transcendit, quam Deus vestris temporibus & meritis reseruauit. Quid in Aulone sit actum, quid Scampis, quid Lapidi fuerit subsecutum, anteuerte significatione suggessi. ad Thessalonicam peruenimus : quas intentiones * habuerimus cum episcopo Thessalonicensi, & quæ dicta fuerint, uel etiam constituta, harum portitoris uiua insinuatione discetis.

XLIII. *Quod tamen non oportet præterire silentio, insinuare non differo.* Post multa certamina præfatus Episcopus (erat iste Dorotheus schismaticus, de quo plura superiori tomo) ratione conscripta, libellum subscribere voluit : sed quia Episcopi, qui sub eius sunt ordinatione constituti, omnes non aderant ; in præsentia hoc conuenit, hoc promisit, vt post dies sanctos, Quadragesimæ scilicet, vno ex nobis à sede Constantinopolitana vrbis diœcesis, Episcopi congregatis, qui in eius sunt diœcesi constituti, libellum subscribent : quod cum Dei adiutorio credimus esse compendium. Hæc sunt Thessalonicæ constituta. Subiicit autem ibidem Dioscorus legatus, quæ post hæc cum Constantinopolim peruenissent, ibidem fieri contigerint : sic enim,

XLIV. *Vesperi rationibus commendati ad Constantinopolitanam peruenimus ciuitatem feria secunda hebdomadæ authenticæ, quam Maiorem Hebdomadam Latini dicunt. Decimo ad via præbita militario Sublimes & Magnifici viri nobis occurrerunt, inter quos sunt Magister militum Vitalianus, Pompeius & Iustinianus, & alij Senatores : cunctique * Catholicæ fidei ardore ac desiderio redintegrandæ pacis ardebant. Quid plura ? cum summis pene omnium gaudiis ingredimur ciuitatem.*

XLV. *Altera quæ est tertia feria, piissimi Principis præsentamur aspectibus : cunctus illic aderat Senatus, in quo conuentu erant & Episcopi, quatuor, quos Episcopi Constantinopolitanus pro sua persona direxerat. Obtulimus beatitudinis vestræ litteras quas clementissimus Princeps cum grandi reuerentia suscepit. Dicta sunt, quæ ante examinationem causa oportuit intimare : mox causa capta est. Hortabatur nos clementissimus Imperator hoc dicens : Videte ciuitatis huius Episcopum, & iniquum vobis pacifico ordine redditæ rationem. Nos è contra respondimus : Quid nos ad Episcopum certamina facere ? Dominus noster beatissimus Papa Hormisda, qui nos direxit, non nobis præcepit certare : sed pia manibus habemus libellum, quem omnes Episcopi volentes sedi Apostolicæ reconciliari, faciunt *. Si præcipit pietas vestra, legatur : & si est in ipso quod ignoratur, aut verum esse non creditur, dicant : & tunc ostendemus, nihil extra iudicium Ecclesiasticum in eodem libello esse conscriptum. Aut si nihil possunt docere, quia non consentit religioni Catholicæ, tunc nobis incumbit probare.*

* fecerant.

XLVI. RECITATVR CORAM IMP. LIBELLVS QVI EXCIPIENDVS ESSET.

Relectus est libellus sub conspectu Principis & Senatus. Nos statim subiunximus : Dicant præsentes quatuor Episcopi, qui adsunt pro persona Constantinopolitani Episcopi, si hæc, quæ in libello leguntur, gestis Ecclesiasticis minime continentur ? Responderunt omnia vera esse. Post quæ nos subiunximus : Domine Imperator, & nobis grandem laborem Episcopi abstulerunt, & sibi conuenientem rem fecerunt, dicere veritatem. Mox clementissimus Imperator his, qui aderant, dixit Episcopis : Et si vera sunt, quare non facitis ? Similiter & aliquanti de ordine Senatorio dixerunt : Nos laicissimus : Dicitis hæc vera esse : Facite, & nos sequemur. hactenus res gestæ eius diei, relatione Dioscori significatæ, qui & de reliquis mox subdit :

XLVII. *Intermissa feria quarta, Episcopus Constantinopolitanus in Palatio suscepit à nobis libellum. Et imprimis quasi tentauit epistolam potius facere, quam libellum* (quod quidem maiestatis id sibi videretur esse dignitatis : nam libelli vt plurimum offeruntur à lapsis.) *Sed non post multa certamina hoc conuenit, prooemium modicum facere, & subiungere mox libellum quemadmodum vestra beatitudo dictauit.* Libellus auctus prooemio sic se habet b:

b Extat inter epist. Hormisd.

XLVIII. LIBELLO APPENSVM PROOEMIVM.

Domino meo per omnia sanctissimo & beatissimo fratri & comministro Hormisdæ, Ioannes Episcopus in Domino salutem.

Redditis mihi litteris vestræ sanctitatis, in Christo frater charissime, per Gratum clarissimum Comitem, & nunc per Germanum & Ioannem reuerendissimos Episcopos, Felicem & Dioscorum sanctissimos diaconos, & Blandum presbyterum : lætatus sum de spirituali charitate vestræ sanctitatis, quod vnitatem sanctissimarum Dei Ecclesiarum secundum veterum Patrum requirit traditionem, & laceratores rationabilis gregis Christi animo repulsare festinas. Certus igitur esto, per omnia sanctissime, quia secundum quod vobis scripsi, vna tecum cum veritate sentiens, omnes à te repudiatos hæreticos renuo & ego, pacem diligens. Sanctissimas enim Dei Ecclesias, id est, superioris vestræ & nouellæ istius Romæ vnam esse accipio ; illam sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ ciuitatis vnam esse desino.

XLIX. *Omnibus actis à sanctis illis quatuor Synodis, id est, Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina & Chalcedonensi, de confirmatione fidei & statu Ecclesiæ assentior, & nihil titubare de bene iudicatis patior : sed & conantes aut enixos vsque ad vnum apicem placitorum perturbare, lapsos esse à sancta Dei generali & Apostolica Ecclesia scio, & tuis verbis recte dictis euidenter vtens, per præsentia scripta hoc dico.* hactenus ad libellum fidei appositum à Ioanne prooemium. Libellus autem professionis à legatis oblatus Romam ab Hormisda Pontifice missus, ita se habet.

L. FIDEI LIBELLVS OBLATVS AB HORMISD. SCHISMATICIS. c Matt. 16.

Prima salus est, recta fidei regulam custodire, & à Patrum traditione nullatenus deuiare : quia non potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia dicentis. c *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus : quia in sede Apostolica inuiolabilis semper Catholica exstitit religio. De hac igitur fide non cadere cupiente, & Patrum sequentes in omnibus constituta ; anathematizamus omnes hæreses, præcipue vero Nestorium hæreticum, qui quondam Constantinopolitanæ vrbis Episcopus damnatus in concilio Ephesino à beato, Cælestino Papa vrbis Romæ, & à venerabili viro Cyrillo Episcopo Alexandrinæ ciuitatis : & vna cum illo anathematizamus Eutychetem & Dioscorum Alexandrinæ ciuitatis Episcopum, damnatos in sancta Synodo Chalcedonensi, quam venerantes sequimur & amplectimur ; quæ sequens sanctam Synodum Nicenam, Apostolicam fidem prædicauit. His coniungentes Timotheum parricidam, Ælurum cognominatum, anathematizamus, & huius discipulum & sequacem in omnibus Petrum Alexandrinum similiter condemnantes.*

LI. *Anathematizamus similiter Acacium quondam Constantinopolitanæ vrbis Episcopum compluresque eorum & sequacem ipsius, necnon & perseverantes eorum communionis & participationis. Quorum enim quis communionem complectitur, eorum & similem admissionem in condemnatione consequitur.* hac enim clausula includitur Macedonius & Euphemius, vt ex his, quæ dicentur, manifestius declaratur, atque subdit: *Simili modo & Petrum Antiochenum condemnantes, anathematizamus cum sequacibus suis, & in omnibus sui.*

LII. *Vnde probamus & amplectimur epistolas omnes beati Leonis Papæ vrbis Romæ, quas conscripsit de recta fide. Quapropter, sicut prædiximus sequentes in omnibus sedem Apostolicam, & prædicamus omnia quæ ab ipsa decreta sunt; & propterea spero in vna communione vobiscum, quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas. Promittentes in sequenti tempore sequestratos à communione Ecclesiæ Catholicæ, id est, in quibus non consentiente sede Apostolica eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo à professione mea dubitare tentauero, his, quos condemnauj, per condemnationem propriam consortem me esse profiteor. Huic professioni vero subscripsi mea manu, & direxi per scriptas tibi Hormisda sancto & beatissimo fratri & Papæ magnæ Romæ per supra scriptos Germanum & Iohannem venerabiles Episcopos, & Felicem & Dioscorum diaconos, & Blandum presbyterum, & alia manu. Ioannes misericordia Dei Episcopus Constantinopolitanæ nouellæ Romæ, hanc meæ professionis consentiens omnibus supradictis, subscripsi sanctis in Domino. Data mense Martio die vigesimaseptima. Indictione duodecima, consulatu domini iustini Imp. Augusti. Eutychio V. C. Consule.* hactenus subscriptus à Ioanne libellus, do Hormisda (vt dictum est) missus tamquam forma præfixa non ipsi tantum, sed omnibus, qui coniungi vellent Catholicæ Ecclesiæ per Apostolicam sedem, eiusdemq; Pontificem, cuius (auctoritate Domini dicentis ad Petrum: *Confirma fratres tuos*) fuit semper recte credendi præscribere formulam & recte credentibus Ecclesiæ Catholicæ ostium reserare. Pergit vero Dioscori legati relatio verbis istis:

a Luc. 22.

LIII. DAMNATVRMEMORIA HÆRESI CORVM IMPERATORVM ET PATRIARCHARVM.

Subscripto abeo facta est libello commonitus, similiter & Datarium, cuius exemplaria & Græca & Latina Apostolatui vestro direximus. Post factum libellum omen Acacij de Diopythis est deletum, similiter & Phrauitæ, Nephemij, Macedonij & Timothei, Constantinopolitanorum Episcoporum, quorum primus fuit hæreticus, reliqui vero schismatici: *& non solum hoc in ipsa sola Ecclesia, in qua Episcopus manet, verum etiam per omnes Ecclesias cum grandi diligentia, Deo adiutore, suggerimus fuisse factum. Similiter & delete sunt de Diptychis Zenonis & Anastasij* Augustorum nomina.

Hic amabo te, siste, lector gradum, atq; mente repete, quomodo Deo rebellium est obliterata memoria, succisique sunt atque auulsi radicitus cedri Libani & quercus Basan altis firmatæ radicibus impiorum. Sed à quo ista tam grandia? & cuius in terra tanta vis atque facultas? Non alterius quidem, quam vigentis in Petri sede potestatis, & inde auctoritate Apostolica fulminantis Romani Pontificis, sagittas acciptentis è manu potentis

b Psal. 149. *ad faciendam b vindictam in nationibus & increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, vt faciat in eis iudicium conscriptum,* & dissipet funditus aduersarias potestates, quæ adeo sunt ab initio nere desuper Petra prorsus, vt nec nominum, memoria recolenda cum benedictione remanserit. Vbi modo Zenonis subdolæ artes, & Anastasij ad decipiendum conquisitæ comm enta? Vbi nunc satanica Acacii arrogantia & sacrilegorum obstinata durities? Quot bellua istæ fatigarunt Romanos Pontifices, qui eas ex feris reddere mansuetas, ex lupis oues, & in oues è ferarum barbalis reducere, frustra conati sunt? Stat immobilis Petra, fremant licet & turgeant, vtq; antique vndique fæ n fluctus: necesse tandem est, vt iidem rumpantur ad Petram illisi, & in spumam gracilem penitus dissoluantur. Sed cœptam à Dioscoro scriptam relationem prosequamur.

Episcopi (inquit) diuersarum in tatum quantum inuenti sunt, Constantinopoli scilicet, *libellum simulatæ obtulerunt & cum grandi cautela suggerimus fuisse factum, ne quis nobis cum communicaret Episcopo, qui libellum primitus non dedisset. Pari modo & omnes Archimandritæ fecerant: apud quos Archimandritas & certamina nos habuisse, suggerimus, dicentibus illis: Sufficit, quia Archiepiscopum nostrum fecisti; non sallum eius sequimur. Quid amplius? post multa certamina, ipsi quoque ratione conuicti, libellos modo omnibus obtulerunt.*

LV.

Post hæc omnia, Deo adiuuante, in Ecclesiam processimus & quale gaudium facta sint vniuersa, & quem dandum Deum benedictum sit, qua laudes quoque beato Petro Apostolo & vobis relata sint, ipsum allatorum consideratione perspicite, quod meæ linguæ non valet explicare. Nihil est iucundius quam videre vota inimicorum, non seditio, non effusio sanguinis, non tumultus, quod veluti terrentes inimici antea prædicabant. Ipsi quoq; Ecclesiastici Constantinopolitani admirantes, & Deo gratias referentes, dicunt, nunquam se meminisse vllo temporum tantam populi multitudinem communicasse. In ipso namque hierosancto die Paschatis factam esse coitionem, celebratamque communionem, & vnitatem Orientalis Ecclesiæ cum Occidentali contractam, testantur Epistolæ Andreæ Episcopi, & Iulianæ Anicæ ad Hormisdam, quæ ingenio huc loco ponentur, Subdit vero ad postremum hæc in sua relatione Dioscorus.

LVI. SCHISMATICI ADCOMMVNICATIONEM RECIPIVNTVR.

His adimpletis, etiam clementissimus Imperator ad beatitudinem vestram sua scripta submisit, ordinem rei gestæ significans, similiter & virtutem diuinissimæ Ioannes Constantinopolitanæ ciuitatis Antistes. Nouerit etiam & Sacra generalia esse edicta, atque credimus, Deo propitio, & vestris sanctis orationibus, per vniuersas prouincias quantocyus destinari. Hæc Constantinopoli gesta sunt. Et nunc de Antiochena Ecclesia tractatur; & ideo adhuc laboratur, quia nondum persona congrua est electa. Oret ergo beatitudo vestra intentius, vt Deus, qui vestris precibus exoratus Constantinopolitanam Ecclesiam Apostolicæ sedi restituit, ipse & dignam personam donet in Antiochia ordinandam, & assiduas adunet Ecclesias. Rescribite Episcopo Constantinopolitano. Si videtur beatitudini vestræ, facite mentionem damnationum Seueri, & illarum, quæ nominatim in epistola illa, quam scripsistis ad secundam Syriam per Ioannem & Sergium monachos, huc ipsum & ad Imperatorem rescribentes. Si feceritis, videtur mihi necessarium esse. hactenus relatio Dioscori ad Hormisdam Pontificem missa Romam per Polionem subdiaconum, vt alia relatione postea legati testantur. Nos vero eodem ordine, quo idem Dioscorus recensebat, missas Constantinopoli litteras ad Hormisdam referamus. Fuerunt tanta hæc Dei beneficia, quot literis consignata, tot nobilibus testata monumentis; quæ voluit Deus posteris custodita, veluti de hæretico rum atque schismaticorum Imperatorum & Patriarchatum expugnata perfidia fornicem triumphalem vnus ex lapidibus structum, atque prælatis sculptum victoriis, inscriptumque titulis, quot referuntur tunc datæ à diuersis epistolæ: quarum primum locum obtinet illa, quæ à Iustino Imperatore ad Romanum Pontificem scripta reperitur, estque huiusmodi etc.

LVII.

* Iusta.

DE CAVSA ECCLESIÆ ANTIOCHENÆ.

c Extat inter Hormisdæ epist. Lat. epist. Rom. pont.

LVIII. IVSTINI AVGVSTI EPISTOLA AD HORMISDAM.

Victor Iustinus, pius, felix, inclytus, triumphator semper Augustus Hormisdæ sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarchæ.

* vestræ.

*Scias est datum nobis, Pater reuerentissime, & quod diu summis studiis quæ rebatur, nouerisque patefactum; & antequam adueniret, qui à vobis destinati sunt, quod ioannes vir beatissimus Antistes nostra * Roma vna cum clero eius rebus sum sentiunt, nullis variantes ambitionibus, nullis dumsi discordiis scias libellum ab eo subscriptum, quem offerendum indicauerat sanctissimorum Patrum Concilio congruentem. Omnes anteuurrunt alacri opere ad suscipiendam tota tam vestra, quam Constantinopolitanæ sedis, quos veritatis cernimus fulgor illuminat: omnes acceler bus libentissime, quos oblectat via directa; sequuntur sacra Patrum sanctissima, leges probatissimas: & consiliis quorundam firmatis, qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis, qui vagabantur incerti, in oues colligitur, vt nul-*

tatem

rarem subsidere Trinitatem ipsi quoque vanitate colant mentium. Negarunt illi inter diuina mysteria meminerim in posterum fieri (per tenore libelli, quem dicimus) Acacij præuaricatoris quondam horum vobis Episcopi, nec non aliorum sacerdotum, qui vel primi contra constituta venerandi Apostolica, vel successores eorum facti sunt, nullaque ad vltimum diem signum pœnitentiæ protulit.

LIX. Quocirca omnes nostræ regiones admonendæ sunt, vt exemplum imitentur auctoritatis regiæ: destinanda vbique Principalia præpta ducibus, tanto flagrantius religionis officio, tanto affectatius studio patrum Catholicæ fidei pro remunerandæ salutis præmissa Reipublicæ, pro custodiendo subiectu meis sæpenumero præstet. Quid autem gratius reperiri potest? quid iustius? quid diuinius? quam quos idem regnum continet, eiusdemque fidei cultus irradiat, eos non diuersa contendere, sed collectis in eadem sinistone, instituta venerari, non humana mente lata, sed diuini prudentia Spiritus? Oret igitur vestra religionis sanctitas, vt quod peragitis studio pro concordia Ecclesiarum Catholicæ fidei prouentat diuini muneris opitulatio, iugi perpetuitate seruari annuat. hactenus Iustini Augusti epistola ad Hormisdam Papam. Quam vero ipse Constantinopolitanus Antistes ad eundem Pontificem tunc scripsit, accipe a:

LX. Domino meo per omnia sancto & Deo amabili fratri & comministro Hormisdæ Ioannes in Domino salutem.

LXI. Quando Deus propria miracula in suis operatur, tunc oportet ea quæ diuinis litteris continentur, ipsius Scripturæ vocibus similiter ex donare: b Quis loquetur potentias Domini, aut audita faciet omnes laudes eius in omni tempore? Esse enim talem piam Principum Romana Reipublicæ fuscitauit, quali multo ante a Catholica indigebat Ecclesia, & omne genus hominum videre cupiebat. Ideoque ita etiam coronam * gratia super eius celitus dedignatit, vt affluenter in sacrum eius caput ac secundas funderetur: omnique annuntiationis eius tempore cum magna voce Deum omnium principem glorificauerunt, quamque talem tortem meis manibus ta'e corona decorauit. fuisse in more videt, vt Orientalis Imperii electi Imperatores ab Episcopo Constantinopolitano coronarentur. Sed pergit:

LXII. Ipse maximus Imperator primam suorum certaminum palmam deinde unimus, euidenter ostendit: secundum virtutis eius meritum adnationem sanctissimo Ecclesiæ sapientissime temperauit regnum eius terrium bonum, dissipata coniunxit, & pacem mundi sapientissime procurauit. Idcirco in omnibus Deo magna gratias referens cuncta sapientissime gubernanti, annuntiare tibi pacem pacis filio nunciauit, in omnibus Deo amantissime, vt illud gaudium salutis, quo Dauid c quidem secundum legem Aria Dei renouatione figuraliter exultabat, Apostolis vere per gratiam veraciter lætabantur. Gaude ita que in Domino gaudium tuæ communionis sanctitas, & scribe ea, quæ vestrum benignum animum decant, homo Dei. Nam quæ fuerant diuisa, ununcta sunt, & dispersa collecta sunt; & qua longe ab filii unitate aduersata sunt? & sicut oportet dicere & obsequio, vtriusque Ecclesiæ tam senioris, quam nouæ Romæ vnam esse, euidenter intelligens, & vtriusque earum vnam fidem vellesse defendere, indissolubilem adunationem, & vtriusque nostrum canonum confirmationem cum iudicij integritate cognoscis.

Vnde rogo Deum semper eam inseparabiliter permanere, orationibus sanctorum Apostolorum & tua precibus sanctitatis, per quas donatus nobis & vniuerso mundo clementissimum & Christianissimum Principem Iustinum, & pijssimam eius consortem, nostram autem filiam Euphemiam in pace multo tempore illæsas conseruatur, per omnia beatissime & desiderantissime frater. Gaudet igitur de præsentia venerandissimorum Episcoporum, necnon & clericorum vestrorum, gratias agimus: quoniam secundum pristinam nostram tales patricios viros & dignos vestra sedis Apostolica destinastis, regulam Patrum sine confusione seruantes, adunque indissolubiliter custodientes. Quorum ampleclentes in bonis mentem, cuncta per eos ad satisfactionem vestræ cognitionis sanctitatis. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum vestra est sanctitate, ego quoque & mei plurimum salutamus. Hactenus Episcopus Constantinopolitanus Ioannes ad Hormisdam Pontificem.

Sed vt mærere solent dolore capitis cætera membra, ita & eius pariter felicitate congaudent: quamobrem eidem vniuersalis Ecclesiæ capiti, primarioque Antistiti congratulati sunt alii Catholici Episcopi. Accipe igitur quæ hoc eodem tempore vnus ex eis Orthodoxæ fidei cultor eidem Hormisdæ Papæ breuiter scripserit d Andreas Præualitanus Episcopus in Epiro. statum præteriti atque præsentis temporis simul iungens, quo gaudendi causa appareat manifestior, his verbis titulum inscribens:

LXIII. ROM. PONTIFICI CONGRATVLATI EPISCOPI ORTHODOXI. d Extat tom. 1. epist. Rom. Pont. inter epist. Hormisd.

Domino semper meo beatissimo & Apostolica sede intima veneratione præferendo, atque Angelicis meritis eoaquando Patri Patrum Papæ Hormisdæ, Andreas.

LXIV. ANDREAS EPISC. AD HORMISD.

Commendans me humillime vestigiis vestris pijssimis, indico propter Synodum Epiri Noui, quoniam sinxerunt anathematizare intra semetipsos aliquas personas, hoc tantummodo ingenio vsi sunt, vt nos in sua malitia caperent: quibus resistit diuina Trinitas per vestras sanctas preces: & cum deprehensi fuissent in sua malitia, numquam potuimus Archiepiscopo suadere, vt ad viam veritatis & ad vestra præcepta reuerteretur. Sed modo cum aduenerunt beatissimi atque sanctissimi domini Episcopi vel diaconi directi a sancta corona vestra: occurrerunt illis Scampinus Episcopus vir beatissimus Troiæ cum omni gaudio & luminaribus: & correcto libello secundum nostram præceptionem, statim recepti sunt in pace Christi, & Missas celebrauere cum Episcopo in Scampina ciuitate. Et videntes Lignidonenses quod fecit Scampinus, simili modo & ipsi fecerunt. Nunc dum istas litteras ordinaremus, superuenit Magistrianus de vrbe Constantinopolitana; qui nuntiauit, quia Deo propitio precibus sanctis vestris, & Constantinopolitani miserunt e *anathema Acacio, & cum pace Pascha celebrarunt. Iam quod sequatur, vestra interest pio apud Deum laborat, vt ad perfectum serui sedis Apostolicæ inueniamur. Epistolas vero, quas destinauerunt ad meam humilitatem supra memorati viri beatissimi Episcopi pietati vestræ inuictas transmisi. Accepta die quo supra.*

e dixerunt.

Ex magistratibus autem, qui primum locum apud Imperatorem obtinebat Iustinianus & ipse Hormisdæ Papæ congratulatus ista perbreuiter scripsit e:

LXV. e *Extat inter epist. Hormisd.*

Domino meo sanctissimo Hormisdæ primo Archipontifici & Papæ vrbis Romæ, Iustinianus Comes salutem.

IVSTINIANVS AD HORMISD.

Venerandæ sanctitatis vestræ prædicatio regularum, quæ Christo Deo pro Ecclesiarum pace & plebis concordia iugiter supplicat; quicquid nunc per beatissimos suos sacerdotes annuit petagendum, propitia Diuinitate cuncta effectui sociata sunt, nulla prorsus quorundam valente discordia. Igitur vestri sacris orationibus ac præceptionibus Orthodoxorum fide munita, supplices petimus, vt pro sanctissimo Augusto nostro totius fidei fautore, proque eius Republica, pro nobis quoque mandatorum vestrorum cultoribus æterno Regi consueti impetrabiles preces offerre dignemini. nos, vobis fideliter supplices vestris salutiferis rescriptionibus visitare. hactenus ad Hormisdam Iustinianus. Pompeius itidem, de quo sup a, ad eundem scripsit epistolam, cui eiusmodi præscribitur titulus.

LXVI. POMPEII V. C. EPIST. AD HORMISDAM.

Domino meo beatissimo & Apostolico patri Hormisdæ Archiepiscopo vniuersalis Ecclesiæ, Pompeius. ex quo vides Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiæ Episcopum semper cognitum atque vocatum. epistola autem sic se habet:

Sanctæ beatitudinis vestræ precibus omnipotentis Dei pietas exorata, tantæ nobis fidei Principem condonare dignata est, vt vel ipsius clementia eius meritis redintegratio pacis Ecclesiasticæ, qua votis fidelium omnium poscebatur, iure videatur esse collata: in cuius Regis prouentu sanctissima principatus, vt fundamenta sanctæ Spiritus operatione constituit, qua tantum roboris obtinent stabilitatis inuicte, quantum actionis excellentia vnica & admirabilis æstimatur. Et ideo reuerendam Pontificatus vestri beatitudinem cultu reciprocantium alloquij salutantes, quæsumus, vt magis magisque pro clementissimi atque inuictissimi domini nostri Principis prosperitate orare dignemini: quatenus omnipotentis Dei pietas sua dona, in quibus etiam fructus vestræ agriculationis exuberat, iusti gratia opitulatione custodiat: nobis quoque filiis vestris spiritualis

Volu-

LXVII.

vobis conglutinatis affectu, quas huius operis maxime semper solicitudo perstrinxit, suffragatrice intercessio sanctimonia Pontificalis assistat. hæc Pompeius præcipuæ apud Imperatorem auctoritatis vir.

Scripsisse quoque ad eumdem Hormisdam repèritur clarissima fœmina Iuliana Anicia, ex nobilissimo illo stemmate Aniciorum familiæ propagata, ex quo præter Probas etiam Iulianæ plures claruere, de quibus suis locis mentio facta est, quando eodem ipsæ litterarum officio & pio ob'equio profecutæ sunt alios prædecessores Romanos Pontifices. Illa igitur prudentissima fœmina probe considerans, quanta esset insita Catholicis omnibus erga sedem Apostolicam reuerentia, quantusque hæreticis ab ea timor illatus; cum necessariam iudicaret longiorem Constantinopoli motam legatorum, breuiter scribenes ad eumdem Pontificem, ipsum rogat, ne eosdem legatos reuocet, donec cuncta stabilita relinquant. Epistola autem paucis concepta verbis est huiusmodi.

LXVIII.

IVLIANA ANICIA AD HORMISD. PAPAM.

Domino beatissimo Patri Hormisdæ Iuliana Anicia.

Precibus vestra beatitudinis, aduentu legatorum principatus sedis Apostolicæ, cuius erroribus hæreticorum, in vnitatem fidei Catholicæ conuentuum congregati simul ad vbera materna Ecclesiæ in die sanctæ Resurrectionis. Quapropter stylo venerationis allequentes sanctitatem vestram, admonemus, vt inmutis desiratis à vobis reuerendissimis viris, nullo modo abscedere, antequam sicut præuideritis, vt oportet, firmentur ea, quæ bene disposita sunt: ab eis: vt amputatis omnibus reliquiis transactis erroris, impendia vestra beatitudinis roborata vnitas ad effectum perfectum deducatur. hactenus Iuliana, vtpote quæ stæcotum leuitatem plurimus demonstrauerit, nolit exemplo. Sed quid Anastasia iidem clarissima fœmina, ad quam Hormisda litteras dederat, ad eumdem Pontificem scripserit, accipe a.

a *Extant inter Hormisd. ep. 58. tom. 1. 1618. Rom. Pont.*

LXIX.

ANASTASIÆ EPIST. AD HORMISDAM.

Domino sancto & beatissimo Patri Patrum Hormisdæ Archiepiscopo vniuersalis Ecclesiæ Anastasia.

Diuinis luminis illuxisse nobis gratiam merito profitemur, Apostolatus vestri reuerentiam in sancto corde nostro tenere memoriam, paginalis assertione nescientes: veraci namque spe confidimus superne misericordiæ propitiationem de Pontificali intercessione subsistere domine beatissime & Apostolico honore suscipiende Pater. Peruigiles vestrarum ætatium excubias, & miranda victoriosissimi Principis fides sphendore Catholico semper irradians, diu expectat ab sacrosancta Ecclesia concordiam patriciæ restituit; quam omnibus triumphis suis solidissime firmatis inuictum iure exaltat præclarissimæ vexillum. Idcroque illibata vestræ paternitatis sanctimonia pro incolumitate atque prosperitate prædicti domini nostri Augusti vota precesque omnipotenti Deo offerre indefinenti continuatione persistat: vt ineffabilem tantorum bonorum gratiam, quam pius eius sensibus inseruit, ad futura quoque beatitudinis profectum conseruare dignetur. Domino etiam ingali filio vestro. Ermibi peculari cultrici vestræ, cum sobole quam nobis Dominus donare dignatus est, à vestro Pontificatu oratio benigniter impendatur, cuius suffragio diuini fauoris protectio nobis clementer assistet. hic finis epistolæ Anastasiæ.

Inter hæc autem cum tardius perferrentur Constantinopoli Romam epistolæ, minime prætermisit litteris admonere legatos Hormisda de tanta causa solicitus: extat namque eius epistola b ad eos data. Cum enim nequaquam certior redderetur de'ebus Constantinopoli gestis, & iam elapsa esset sacta dies Ascensionis Domini, Paulinum Ecclesiæ Da'ensorem mittit Constantinopolim, cui præter eas, quas ad Imperatorem & eras scripsit, hanc ad legatos egè'olam' dedit: c

LXX.

b *Hormisd. ep. 35. 36. 37.*

c *Hormisd. epist 36.*

LXXI.

PAVLINVS MITTITVR CONSTANTINOPOLIM.

Animus noster diuturna reditur expectatione solutus. Præcipue ad tantum Principem destinati sub celebritate nos certos esse debuisse efficere. Nam ante diem ascensionis Domini litteras vestras credebamus non posse suscipere. Idcirco tam vestra sospitatis indicia quam profectum causæ, quam peragendam cum Dei gratia quam primum, desideramus agnoscere. Paulinum nostri iuxta animæ suscepistis, desideramus agnoscere. Paulinum nostri iuxta animæ suscepistis, desideramus agnoscere. Paulinum Ecclesiæ Romanæ Defensorem cum scriptis præsentibus destinate curauimus, tam Principi litteras, quam singulis, quibus operæ pretium dirigentes. Quapropter Deum nostrum congruis precibus oramus, vt ipse salutem vestram sua propitiatione confirmet. & causa qualem desideramus conficere dignetur effectum. Quamvis inter titulos optimi Imperatoris adscribitur, quam si cum Ecclesia Graca presens & futura præstare meretur pacis auctorem? Data 5 Kal. Maias. Eutharico V. C. Conss. ad eosdem item legatos septimo Kal. eiusdem mensis, alias eodem argumento litteras dederat, quarum est exordium *de Opinionum diuersitas. &c.* alias postea addidit per Magistrianum dicta die 2. Kal. Maias. Extant ipsæ quidem vere rumilæ datæ per Paulinum ab Hormisda ad Iustinum Augustum, & aliæ ad alios scriptæ desiderantur. Quod enim inter hæc litteræ tum à legatis, tum ab Imperatore & aliis Romam ad Hormisdam perlatæ sunt: eas, quarum nil us esset vsus, minime redditas fuisse putamus, ac proinde nec inter alias asseruatas, neque in archivo cum reliquis custoditas.

d *Hormisd. epist. 35.*

Cum igitur his d ebus tandem diutius expectatæ Pontifici redditæ essent Orientales litteræ pacis nunciæ, lætanti cum Hormisda Vrbs tota gaudio perfusa est, recitatisque iisdem ex more publice in ecclesia, ipsa nimirum Sacra Imperatoris, Ioannisque litteris fidei professionem continentibus, atque relatione legatorum; crebræ acclamatæ sunt Deo laudes, simulq; Hormisdæ atque Catholico Imperatori præconia fausti sunt vocibus frequentata. Petiucunde iuprimis auditum, damnatum esse nomen Acaci, cuius causa omnes scirent tot prædecessores Romanos Pontifices defunctos esse. Pro votis publicis publicæ rei stiæ sunt Deo gratiarum actiones. Visa est tunc Roma de superata Orientalium perfidia triumphasse, & cum premeretur à Gothis; de duobus tamen impiis Imperatoribus, Zenone videlicet & Anastasio genitus debellatis & extinctis atque cum execrationeignominiose sepultis, gloriosa erexisse trophæa. Sensit nouatunc Roma miracula, maiore videlicet fine armis se præstare potentia, & posse imperare captiuam, & sub hostium iugo positam leges præscribere Imperatoribus, atque licet subiectam, exigere ab Orbe tributum longe præstantius auto, nempe fidem, rebelleque ducere captiuos hominum animos, ir ob sequium veritatis. Sed nouit cotum. d se deb ere Chr sto, qui suas Petro vices legans, eadem propagauit in successores: experimentoque didicit, feliciter impletum mysterium petræ e è monte sine manibus scissæ, percutientisque pedes ferreos mystici simulacri, atque crescentis in montem, vniuersamque terram implentis: gaudiaque est, dispendio idololatriæ & defectione humanæ superbiæ, longe ampliorem atque firmiorem se esse potentiam conspectam. Rependit pro tanto munere gratias, & vna cum suo pastore exultans laudes dignas Christo persoluit.

LXXII.

PVBLICA VRBIS LÆTITIA.

e *Dan. 2.*

His vero impletis ex more solemnibus, Hormisda Pontifex, sui memor officii, ad Iustinum Imperatorem ista rescripsit f:

f *Hormisd. epist 38.*

LXXII. HORMISD. PAPÆ EPISTOLA AD IVSTINVM IMP.

Hormisda Episcopus Iustino Augusto.

Lectis clementiæ vestræ paginis, quæ restituam fidei concordiam nuntiabant: in diuinæ laudis cantibus mens totius Ecclesiæ prorupit, quo canitur g: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Hunc vtiquæ finem hymni deputam fidelibus meritis gloriam solicit atemque præstantes. Neque enim te ita Deo placiti principem ad imperij verticem humanis tantum consensibus euexit: te sibi diuinus fauor ante formauerat. Tradidit enim tibi Orientis Imperium, vt eius operum sacri instrumentum, & qua ideo vt hoc in te prophetarum eis sum iure conuinat effici vis: h: Constituet eos principes super omnem terram: memores erunt nominis tui. Domine, in progenie & generatione. Etenim cum tibi sit Christianam pacem seruare propositum, quis te dubitet à Christo esse electum?*

g *Luc. 2.*

h *Psal. 44.*

i *Electum. LXXIV. QVA SINT PRÆMIA IMPERII MYNIMENTA.*

*Hæc prima sunt vestri fundamenta principatus. Deum placasse instituta, & effecisse vobis excellentissimæ maiestatis auxilia, dum & aduersarios eius velut proprios & inimicos insimulat. Hæc nimirum maxima Reipublicæ fundamenta sunt, hoc solidum inuictumque robur. Neque enim humanis ullibus poterit ostendum inuictumque robur. Neque enim humanis ullibus poterit ostendum inuictumque robur. Neque enim humanis ullibus poterit ostend

huic propheta prospera, ait enim a Elegi Dauid seruum meum, & oleo sancto meo unxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Contra autem frustra arma, brachia sua corripuerunt, quem gratia superna destituit. Etenim frustra sibi cognoscit, quem gratia superna destituit. Eterijn verissimo sequum est hoc Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilant qui custodiunt eam. Bellabis tu quidem diuino numini vigilanti

sta perspicua, hîc principium reperamus. Priusquam Apostolicæ sedis legati Constantinopolim pervenissent, quæstio oborta est inter eosdé Scythiæ monachos atque Victorem diaconum professorem Synodi Chalcedonensis. Cum vero Scythiæ monachi eundem Victorem accusarent hæreseos Nestorianæ, dedissentque ad versus eum libellum sedis Apostolicæ legatis cum Constantinopolim pervenissent, necnon Ioanni Constantinopolitano Episcopo: apud eosdem cum aduersus Victorem acturi conuenissent, ipse Victor, quo se omnino Catholicum esse monstraret, coram ipsis iudicib. professus est, se credere, quæ continet Chalcedonense Concilium; quæque habet epistola S. Leonis ad Flavianum, recipereque pariter Cyrilli scripta aduersus Nestorium. Sed cum ex aduersa Scythæ monachi reclamarent, hæc non sufficere vt eius enaueuar ab omni suspicione hæresis Nestorianæ: sed addendum esse, vnum de Trinitate esse Christum crucifixum: displicuit legatis monachorum cauillosa suggestio, quam negaueiunt admitti debere, asserentes satis esse profiteri Chalcedonense Concilium, vt qui s Catholicus demonstretur, absque aliqua additione verborum. Illi vero eiusmodi à legatis passi repulsam, indignati, appellandum putarunt à sententia legatorum ad ipsum Romanum Pontificem, apud eumdem accusaturi Victorem & Nestorianum, & conquesturi de ipsis Apostolicæ sedis legatis, quod eundem Victorem vt Catholicum recepissent: Sicque hi furore pereti, Constantinopoli recedentes, Romam se contulere ad Hormisdam Pontificem. Hæc quidem omnia acceptа sunt ex relatione Dioscori legati ad eumdem Hormisdam, quam inferius suo loco ponemus, vbi de eiusdem Victoris causa serino erit: cœpta enim modo prosequenda est causa Scytharum.

XXCIV. Verum antequam vlterius progrediamur, vnde illi m Scythis monachis manarit occasio, vt minime satis esse putarent ad fidem Catholicam astruendam aduersus Nestorianum errorem profiteri Chalcedonense Concilium, nisi apposito additamento, quo quis expresse asseueret, vnum de Trinitate crucifixum: ex Dionysio Exiguo in præfatione ad epistolam Procli Constantinopolitani ad Armenos, quam rogante Feliciano Pastore in Latinum vertit, possumus intelligere, ait enim: *Temporibus Antistitis memorati, Procli videlicet, Theodosio Imp. regente Rempublicam, per Syriam atque Armeniam discipuli Theodori Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorti sunt intimare, calliditate subtilitate beatam Trinitatem sic vnum essentia prædicantes, vt Christum Dominum nostrum conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur: vnde sequebatur hos inepta sua temeritate absurditas, vt quia Christum constat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus astruerent, duosque Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed hoc impietatis mire Pontifex anteactus obsistens, docuit Christum Dominum nostrum & à principio Verbum apud Deum vnum de Trinitate esse, &c.* Actum de his est superius quinto Annalium tomo. Porro cum ista accelerint ante Chalcedonense concilium, à quo plenissime satisfactum Catholicæ veritati aduersus hæreles Nestorii & Eutychetis absque eiusmodi assertione sententiæ: eam addi velle eidem sacrosancto Concilio, nec alicuius esse recipiendam Catholicæ fidei professionem absque ejus assertione, nimis durum visum est legatis Apostolicæ sedis, valdeque periculosum, ignominiosum vero ipsi Oecumenicæ Synodo. Vnde eadem iterum significare Romano Pontifici, necessarium putauere: scigitur à priori relatione mense Septembri, tertio Kal. Iulias eodem argumento ipsi legati ad Hormisdam Papam litteras conscripsere, quibus primum de causa Ecclesiæ Antiochenæ, inde de reliquis eum reddent certiorem. Fuisse autem tertiam vel quartam hanc epistolam à legatis sedis Apostolicæ scriptam post initam cum Ecclesia Constantinopolitana concordiam, ipsi in ea legati testantur, quæ instar relationis ita se habet a:

a Extat inter Horm. epist. post 61. secund.

XXCV. *Cum Dei misericordia, quo ordine & qua cautela communi causarum in Ecclesia Constantinopolitana, tam alias litteris per seruum vestrum Pollionem directis vestra beatitudo cognouit. Et similiter in alias litteris non semel, sed secundo, qualia emuli hominis religionis tentant, significare curauimus: vt nihil sit actum aut cogitatum faciendum, quod latere beatitudinem vestram. Sed nobiscum cum Dei adiutorio quicquid in Constantinopolitana Ecclesia est ordinatum. Non tenebant gaudia spiritualia, quæ celebrarunt & celebrant Catholici.* Ista præfati, mox hæc de Ecclesia Antiochena:

XXCVI. DE CAVSA ECCLESIÆ ANTIOCHENÆ.

Causa Antiochena Ecclesia ordinationis non solum nobis labores fecit, sed & grandes tribulationes: quia homines festinantes impedimentum facere generali vnitati diuersis modis diuersa impedimenta fecerunt. Nostra erat propositio de his, qui cessabant de anathemate in præsidia Ecclesia ordinate sacrotetem. Non proposuerunt ante oculos suos futurum iudicium palam dicantes: Omnes qui sedi Apostolicæ communicabant, Nestoriani sunt: & magis illis non debere credere, quamodo videntur ad communionem sedis Apostolicæ reuocati. Eutychianorum hæreticorũ eiusmodi erat assertio, & in ore eorum solita verbi calumnia, Orthodoxos omnes, qui sacro sanctum Chalcedonense Concilium profiterentur, vocare Nestorianos, multo magis autem ipsum Romanum Pontificem, qui in hoc præ ceteris laborabat, nec quemquam in communionem recipiebat, nisi fidem Catholicam ab eodem Concilio comprobatam profiteretur. erant, inquam, huiusmodi

mus: in nostra potestate est, deliberare, quod nobis Deus imperavit: quoniam hos illi mittuntur asserere; eo modo sibi satisfacere existimant, si ita perferantur, & dicamus unum de Trinitate passum esse, quod nos Patres, nec Synodi dixerunt. hæc legati, nostrum officio quod nos Patres, nec Synodi dixerunt. hæc legati, non negantes penitus dici non posse, sed cauendum in eo, ne nostra nos iniquitate fraudem latentem, exploderi damnique veritatis nostræ cernamur. Sed quoniam hos illi mittuntur asserere; eo modo sibi satisfacere existimant, si ita perferantur, & dicamus unum de Trinitate passum esse, quod nos Patres, nec Synodi dixerunt. hæc legati, non negantes penitus dici non posse, sed cauendum in eo, ne nostra nos iniquitate fraudem latentem, exploderi damnique veritatis nostræ cernamur. Sed temerarium est sanctum Concilium addere aliquid præsumere. Sed pergunt:

Ista ideo per singula exposuimus, ne illorum salubritas gloriosissimi Principis simplicitate propter istas novas suas intentiones. Vitaliano magnifico viro falsa reperunt, vt & talia vindicaret pro veritate, & contra nos quæcunque, potuit impedimenta asserentibus rebus, & contra nos quæcunque, potuit impedimenta asserentibus rebus, & contra nos quæcunque, potuit impedimenta asserentibus rebus

nostra sub nomine prædictorum venerabilium constructatu illustrare & illuminare large dignemini; cognoscentes, quod nullum nobis maius beneficium, nec munus præstare potestis, domine beatissime Pater, quam si hanc nostram petitionem adimplere iussio. Subito autem iter arripiente prædicto Agapite in urbem, etiam duas pallia serica ad ornamentum altaris sanctorum Apostolorum direximus: quæ suscipientes, efficacissimum precibus vestris, nostri imbete iugiter facere memoriam. hactenus Iustinianus ad Hormisdam. Scias autem, teste Procopio a, ecclesiam illam titulo Hormisdæ fuisse nominatam: nam ipse ait: *Principio Iustinianus sancto Petro & Paulo templum extruxit iuxta regium aulam, ab Hormisda olim denominatum; vbi, priusquam imperaret, domicilium fouebat.* Hæc Procopius, qui prætermittit a Iustiniano templum extructum illud fuisse, antequam Imperator creatus esset. Quod vero ad titulum Hormisdæ spectat, par est credere ab eo denominari voluisse ecclesiam Apostolorum, à quo ipsorum acceperat (vt dictum est) sanctuaria expedita.

a Procop. de ædif. Iustin. lib. 1.

MCVIII.

Quod autem ad monachos pertinet; duas alias eadem argumento, nempe de controuersia excitata per eosdem Scythiæ monachos idem Iustinianus ad eumdem Romanum Pontificem epistolas dedit: in quarum posteriori per eumdem qui supra Eulogium missa, inter dignas alias sententias sic ea habet de auctoritate atque maiestate Apostolicæ sedis, cuius sit probare vera atque Catholica dogmata, & in ambiguis ferre sententiam; cum ait b:

b Extat tom. 2. ejus Rom. Pont. ep. Hormisd.

Postquam semel enim diuina misericordia donatam Ecclesiæ Catholicæ vnitatem, quidam asserunt, Christum filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum, vnam de Trinitate debere prædicari: quod si suscipiendum sit, paterna prouisione veneretur vestra sanctissimo suo rescripto, quid sequi, quidue super hoc vitare debeamus, nos certiores dignetur, quoniam verba videntur facere dissensionem: nam sed, sine inter Catholicos omnes vnum esse probatur: imponite igitur vobis semel suscepturn laborem; sanctæ ac venerabilis Pater, etiam in hoc prædecessores vestros sequentes, quorum memoriam & amplectimini, & consortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properate reddere & securos. HOC ENIM CREDIMVS ESSE CATHOLICVM, QVOD VESTRO RELIGIOSO RESPONSO NOBIS EVERIT INTIMATVM, &c. Intelligis quidem lector, Iustinianum dignam, cum suæ esset mentis compos atque præstaret pietate, sententiam; ex qua perspicue satis quisque perspere, manuque tangere potest, quanta esse soleret in Theologicis controuersiis definiendis Apostolicæ sedis auctoritas; vt quod ab illa esset definitum, illud apud omnes Catholicum haberetur.

ILLVD ESSE CATHOLICVM, & QOD ROMANO PONTIFICE PROFITERI DEFINITVM.

XCIX.

DE RERVM GESTIS A MONACHIS SCYTHIÆ CONSTANTINOPOLI.

Despsis nos acturi Scythiæ monachis Constantinopoli Romam confugientibus ad Hormisdam Pontificem, antequam res ibi ab eis gestas attingamus, narrationis ordo postulat, vt quæ ab ipsis acta sunt, antequam Constantinopoli recesserint, eadem accuratius recenseamus. Inprimis autem ex his, quæ dicta sunt & inferius dicentur, plane comperitur signis haud obscuris, & argumentis minime dubiis, eosdem ipsos Eutychianos fuisse hæreticos, ita tamen, vt qui speciem præferent Orthodoxorum, ipsum Eutychetem cum suis sectatoribus oppugnare videri voluerint. Sic plane ipsis vsum hoc tempore negotium agendum esse, cum vbique de prostrata Eutychiana hæresi Catholici triumpharent: Versutum sane callidumque commentum, vt dum videntur in hæresim Eutychianam insurgere, veluti vianu porrecta eamdem erigerent; labefactareque tentarent sacrosanctum Chalcedonense Concilium, dum nostra adiectione verborum roborare illud velle callide simularent: cuius rei causa & scripserunt libellum fidei quem legatis Constantinopoli agentibus obtulerunt, exat ipse quidem, estque ipsius huiusmodi inscriptio c:

c Editum à Cyrillo post Fulgentii opera.

Domino viro beatissimo Germano & Ioanni Episcopis, Felici & Dioscoro diaconis, Blando presbytero, & vniuersæ legationi sedis Apostolicæ. libellum ab exigua Maxentiæ & omnium qui mecum sunt. ita tirulus. ipse autem libellus sic incipit: *Quoniam nonnulli videntes nos contra eos qui inimico proposito vengelium Chalcedonensis Concilii fidem niuntur euertere, Patrum proferre sententias, &c.* Verum dum simulant pro Synodo Chalcedonensi inire certamen, eam conantur prorsus euertere. Eiusmodi plane esse noscuntur mores hæreticorum, vt omnia proditorie agant, & accepta tessera Catholicorum, inter ipsos Catholicos militare videri velint, vt contra fidem Catholicam aliquid proditorie tutius machinari possint. Miseberis tunc magis lector, cum videris dolos & fraudes ipsorum iam perspicue patefactas; quas haud facile quis ex eorum scriptis deprehendat, nisi prius totius rei gestæ historiam accurate perdiscat. Intelliges itaque ex promenda historica veritate, ex ipsa, inquam, continuata rerum gestarum serie ex Hormisdæ & aliorum epistolis contexenda, horum impostoras, dolos, atque fallacias; quæ si prudentem virum prætereant, mox deceptus, eosdem ipsos vere esse Catholicos, immo & acerrimos fidei Catholicæ defensores facile iudicabit; vt pluribus euenit, quos quæ de his dicta sunt à nobis atque dicenda latuerunt.

CI. COCHLÆVS DIDICIT E BELLVM MAXENTII, ATQVE LAVDAT.

Sic plane accidit, vt cum adeo dolosa arte fucata extent ipsorum scripta; haud satis fuerit Lynceos habenti oculos, Cochlæo vito diserto & Catholica fide pollenti, qui eorundem scripta, vnius ex ipsis titulo inscripta Maxentii nactus, eadem primus post Fulgentii opera edens & laudans, esse hæreticorum hominum partum minime intellexit; cum insignitum opus nomine Orthodoxo eusq; auctorē plene laudauit in præfatione, quam in operis fronte perspicuam cunctis affixit. Ita quidem ipse candido atq; sincero animo hæreticorum omnium aliquot valentissimus oppugnator, quod minime compertas haberet omnes epistolas de eadem controuersia vtro citroq; datas; cum præsertim ex ipsorum assertione fictam crediderit Hormisdæ datam ad Possessorem epistolam. Quod enim videret hominem grauissimis sententiis perstringere Eutychetem atque Nestorium, & veluti exurgere defensorem pro Synodo Chalcedonensi, nullum putauit latere dolum sub symbolo pacis, proculque abesse existimauit, vt propugnator illius, dicti possit eiusdem iacti Concilii demolitor.

CII.

Irrepere tentauit vafer impostor (vt dictum est) vano quodam prætextu declarandæ sententiæ Concilii Chalcedonensis, quæ dum adiiciendo, vt ex hoc posset ipsum fonditus perdere & damnatam hæresim restituere, religionis que simulans donum, alterum equum Troianum ad Catholicam fidem expugnandam admouit, cum pro defensione Orthodoxæ fidei, Orthodoxa simulauit compingere scripta, quæ in us occultos clauderent hostium cuneos armatorum, sic simulans ad robur & firmitatem Chalcedonensis Concilii, eiusque declarationem illa esse adiicienda verba, quibus diceretur, Vnus de Trinitate esse crucifixus: quam sententiam (vt vidimus) legati ipsi Apostolicæ sedis gentes Constantinopoli, prorsus reiciendam esse putarunt, vtpote quæ numquam Patres in Synodalibus sententiis vsi fuissent: latere enim sciebant sub melle venenum, & errorem occultum sub piorum inuoluero verborum sentetiarum q; celari, atq; foueri aspidum qua assertione Catholicæ fidei. Sic illi quidem summa arte doloque secundum Chalcedonensis Concilii definitionem profiteri videri voluerunt, duas esse in Christo naturas indiuise & inconfuse coniunctas in vna eademque persona: atque ad omnem etiam suspicionem tollendam Patripassianæ siue Theopaschitarum hæresis, non simpliciter vnum de Trinitate passum, sed addiderunt esse passum in carne.

CIII.

Quæ quidem noua & hactenus post Chalcedonense Concilium insuitata penitus ac prorsus suspecta ab ipsis asserta verborū sententia, licet in aliis bene cognitis Orthodoxis, à quibus omnis imposturæ suspicio penitus tolerabilis videri potuerit, in illis tamē iure tuti penitus condemnāda, dum ea ad impugnandum Chalcedonense

Conci-

Concilium cognoscerentur callide ab ipsis inferri, cum eo ad firmamentum supplendum contenderent, ipsum sacrosanctum Concilium; quasi carens ipso, esse diceretur imperfectum, ac proinde cui haud tuto credi posset cum insuper (vt ex ipsorum verborum sensu patebit) inferius) abhorrerent dicere vnam Trinitatis personam, esse passam in carne, explodere receptum in Ecclesia personæ nomen dolose conantes: necnon etiam (quod deterius videri potest) sic vnum de Trinitate in carne natum & passum dicerent, vt nulla habita proprietatis vocum distinctione, sicuti Deum, ita diuinitatem natam & passam dicerentur; prout quæ paulo post dicenda erunt palam ostendunt. His igitur & aliis pluribus ex causis, quæ dicentur, etsi ista in aliis fide Catholica bene perspectis (vt diximus) toleranda videri poterant, in his tamen fieri omnino non queunda.

CIV. Sunt quidem (vt dictum est) & aliæ causæ, quibus eum legi, tum ipse imprimis Romanus Pontifex Hormisda (vt suo loco patebit) & alii insignis nominis Orthodoxi permoti, eam sententiam de passo vno ex Trinitate minime reprehendam esse putarunt: quas de his fusius disputant, recitat Ferrandus diaconus Garthaginensis in epistola ad Anatolium Ecclesiæ Romanæ diaconum, verbis istis: *Recordor aliquando tripliciem me intellexisse causam, quæ dubitare quosdam de hac sententia cogeret. Tria scilicet, ne quadam separatione intercedente, alia esset Trinitas, & alius, qui vnus esset de Trinitate: sicut alius est Pater, alius est Filius, quando de Patre Filius esse dicitur: & alia ciuitas, alius q; homo, qui de ciuitate esse narratur*, & paulo post: *Secunda verò causa dubitationis videtur, nolentes dicere vnum de Trinitate passum, ne diuina substantia fieri passibilis videatur.* Ac inferius: *Tertia dubitationis causa est, ne dicentibus, Vnus de Trinitate passus, inquisitor acerrimus dicat, Quis vnus? Et respondentibus, Filius, dicat iterum: Ergo si vnus est Filius de Trinitate, ne vnus est Trinitatis, Filiorum est Trinitas, aut Trinitatis Filius? Respondentibus, Deus, dicat: Quomodo est quispiam vnus de Trinitate, cum non sit vnus Deus, nisi Trinitas?* hæc quidem Ferrandus huius temporis doctor Africanus tantæ æstimationis, vt & Romanæ Ecclesiæ diaconus ipsum de eadem quæstione consulendum putarit, necnon etiã ex Oriente Seuerus Scholasticos Constantinopolitanus tanti vidi fama permotus id ipsum egerit. Tu vero hinc adde & quartam causam, quam superius idem auctor ingerit his verbis: *A quibusdam dicitur: Eutychem putasse Apostolicæ sedis legatum in Chalcedonensi Concilio.* eam nimirum sententiam, qua asseretur vnum de Trinitate, esse passum; ob isque respuendam, quasi panem veneno corruptum. Certe quidem neque Eutychiani, neque Eutychianorum patronus petfidus Anastasius Imperator (vt dictum est) eam sententiam reciplendam ab Orthodoxis adeo vehementi studio ingessissent, nisi aliquod in ea latere scissent occultum malum, quo damnata eadem & extincta Eutychiana hæresis reuiuiscere: dictum est namque superius ex epistola Dioscori ad Hormisdam, non Eutychetis tantum & ipsius discipulo Timotheum esse sententiam, sed & Anastasium Imperatorem id ipsum eorum esse, vt diceretur ab omnibus vnus de Trinitate passus.

CV. Sed cur, dices, in id ipse adeo impense studio Anastasius incumbebat? Ex illa quidem etiam scias causa, quod cum semper ipsi ab Orthodoxo populo fuerit contradictum, ne crucem Trisagio adderet præter Ecclesiæ morem (vt superiori tomo frequenter factum vidimus) ipse inde repulsa, aliunde ad blasphemiam sibi aditum parandum putarit, nempe si nollent accipere Orthodoxi, vt eo modo Trisagium caneretur, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, qui crucifixus es pro nobis, his verbis, quod id ipsum ex eorum sententia significare posset, dicendum proponeret, nimirum vnum de Trinitate passum: cum tamen Eutychiani per vnitatem vel singularitatem, substantiam acciperent, & non personam; vel si personam diuinam certe humanæ naturæ expertem, quam negabant post adunationem duarum naturarum in Christo, dicentes ex duabus naturis, & non in duabus naturis Christum constare.

CVI. Eadem ergo ratione, qua Orthodoxi contra dixerunt, ne etiam Trisagio ascriberetur, restiterunt etiam, ne vnus de Trinitate passus simpliciter diceretur. nam cum in Trisagio adiicerent: *Qui crucifixus es pro nobis.* æque vnitas exprimebatur: vt idem esse ipsis Eutychianis videretur dicere: *Vnus de Trinitate crucifixus.* & in Trisagio addere: *Qui crucifixus es pro nobis.* Trisagium enim non ad vnam personam, sed ad ipsam integram personarum Trinitatem referri debere, fuisse omnium Orthodoxorum sententiam, testatur sanctus Ioannes Damascenus in tractatione, quam de Trisagio scripsit. Hæ sunt igitur causæ, quibus ab his potissimum Scythis monachis Eutychianæ hæresis infamatis ea minime esse accipienda, legati dicerent. Ita quidem cum istis agere, qui Chalcedonense Concilium additamento apposito minuere vellent, necessitas persuasit. Cum vero res postea inter Catholicos tractata esset, Catholicum sensum ex verbis elicere, additis aliquibus, quæ omnem possent obstruere aditum aduersariis, ratio temporis postulauit, vt suo loco dicturi sumus.

CVII. Sic igitur eadem ipsorum sententia omnino repellenda atque refellenda tunc fuerat, cum in pij absque illis verbis Chalcedonense Concilium non posse subsistere, calumniose iactarent. At quæ ista tanta arrogantia? quæ tanta procacia, auctoritium apponere audere ad sacrosanctum Concilium Oecumenicum sexcentorum triginta Patrum? Si vere ex animo fidem Catholicam (vt gloriabantur libellis oblatis) profiteri cupiebant, vt vere crederent, diuinam naturam humanæ naturæ coniunctam esse indiuise, inconfuse, & inconuertibiliter; cur non more sanctorum Patrum dicebant, vnam personam Triniratis, Verbum ipsum esse passum in carne, in vno supposito duas naturas indiuise coniunctas declarantes, magis quam (quod nemo aliquando post Concilium Chalcedonense diuisset) vnum de Trinitate in carne passionem subiisse? Cur inquam, vnum simpliciter dicere mallent, quam vnam personam in duab. naturis, rem ipsam dilucide ac sincere demonstrantes? Sed audi inanes illorum prætextus? in responsione enim ad epistolam ad Possessorem Maxentius illorum cotyphæus ista habet, dum insectatur in auctorem ipsius epistolæ verbis istis:

CVIII. NOMINE PERSONÆ QVOMODO ABVTANTVR HÆRETICI. *An forte illos rationi cedere, non imperare iudicat, qui Christum vnam personam quidem ex Trinitate, non autem vnum ex Trinitate esse fatentur? Sed hi, qui hoc dicunt, potius rationi velle imperare, non cedere penitus conuincuntur. Qui enim tam stultus & vecors sit, qui dicere audeat Paulum ex Apostolis vnam esse personam: non autem vnum esse ex Apostolis Paulum?* Vidisti insulsam & dissimilem penitus similitudinem atque diuersam illationem? Sed audi, quæ post subiiciat: *Loci (inquit) opportunitas exigit à nobis, qualiter & cur hæretici, in quibus cum vnus Dioscorus Apostolicæ sedis legatus, vnam personam prædicantem Christum ex Trinitate; vnum ex Trinitate Christum confuerit, nullatenus acquiescant.* Sed cum hæc ipse dicat, attende calumniam grauissimam Catholicis impingentem: *Personam igitur (inquit) Dei Verbi habere asserunt Christum, non autem quod ipse Deus Verbum sit Christus: sicut personam Dei videbatur habere Propheta, qui dicebat ad Israel: Audi populus meus & loquar: Israel, & testificabor tibi; Deus, Deus tuus ego sum, &c. Secundum hunc ergo modum Christum vnã personam asserunt hæretici esse ex Trinitate, non quod hic Christus vnus sit ex Trinitate, sed quia Verbi Dei in se habitantis personam habeat, quæ vna est ex Trinitate, vt sit vicarius, quodammodo, siue minister sit Verbi Dei Christus: non autem ipse Deus Verbum sit Christus.* hæc adeo probrosa impudentissimum Maxentium nõ puduit tribuere sub nomine hæreticorum calumniose Catholicis, quæ sunt propria Nestorianorũ: dũ enim laborat omnes efficere Eutychianos, vult Orthodoxos omnes fuisse Nestorianos.

CIX. Sed confide a sub inuolucro verborum captiose laqueos occultantes, callideq; nomina cõfundentes, dum idem qui supra Dioscorus Apostolicæ sedis legatus in epistola-

a Extat inter epist. Hormisd. tom. 4 epist. Rom. Pont.

epistola ad Hormisdam a ex eorum fidei professione hæc verba recitat: *Credimus, quia vnitas diuinitatis & humanitatis, qua facti corpus est, non tantum in vtero non est diuisa, sed nec in passu, nec in monumento, nec in passione separata est.* in quibus verbis obserua, cum vnitatem dicit, vnitatem diuinitatis nempe substantiam, non personam: & ex aduerso audi, quid dicat sanctus Ioannes Damascenus: *At quod diuinitas homo facta, aut incarnata sit, aut humanitate se induerit, nusquam audiuimus. Illud certe dicimus, diuinitatem humanitatis in vna suarum personarum vnitam esse.*

CX.

b Extat inter epist. Hormisd.

Quanto autem hæc effutiuerentur præiudicio Catholicæ veritatis, bene illis verbis Dioscorus legatus significauit, ser bens ad Hormisdam b *Cuius* (inquit) *seruitium si subtiliter attendatur intentio, ad quantas hæreses pateat, & quæ mala possint disseminari. Ecclesiasticum introduci, quomodo, vel longum est, &c.* At quæ interea? audi ipsum Hormisd. in Pontificem, cum hæc ait post multa, scribens ad Iustinum Imperatorem c *Qui aliter habet, necesse est aut diuinitatem in multa diuidat,* nempe vt tres substantias dicat, sicq; tres Deos, *aut specialiter passionem ipsi essentiæ Trinitatis impingat.* hæc Hormisda ex ipsorum nouitate verborum deriuat. Intelligis, lector, quomodo versipelles sub prætextu quodam impugnandi Nestorianos, Eutychianam hæresim ructarit blasphemis Theopaschitarum inuexerint, & calice aureo Babylonis impii blasphemias propinarint: quamuis ne deteger entur hæretici, tam in libello, quem legatis dederunt, quam in aliis suis scriptis, verbis Catholicis videantur Chalcedonense Concilium velle erigere potius, quam deprimere.

c Hormisd. ep. fi 76. QVOD NON DIVINITAS NATA ATQVE PASSA.

CXI.

Ar quantum studuerint impii isti videri pii, atque euanuerint, quod non essent, prædicari Catholici: ex eo quoq; intelligies, quod cum Romæ interea degerent, atque viderent periclitari deductam in iudicium, ad lapidem Lydium, quam hactenus aluissent suam ipsorum Orthodoxi nominis æstimationem: quo alibi, vbi minime cogniti essent, eandem excitarent, illud iniere consilium, vt ad Africanos Episcopos, inter quos magni nominis huius temporis confessor, eximiusque Ecclesiæ Africanæ doctor sanctus Fulgentius eminebat, legationem mitterent, darentque à le misso legato fidei Catholicæ per capita distincta professionem ipsis probandam; cum & in ea, quam ad eosdem dederunt epistola vsurparunt dolose nomen totius Orientalis, immo vniuersalis Ecclesiæ, quo illos facilius ad ea, quæ scriberent, confirmanda reducerent, ipsorum autem epistolæ exordium sic se habet:

LEGATIO SCYTHARVM MONACHORVM AD AFRICANOS EPISCOPOS.

CXII.

Dominis sanctissimis & cum omni veneratione nominandis Diacono Fortunato, Albano, Orontio, Boetho, Fulgentio, Ianuario, & cæteris Episcopis, & in Christi confessione decoratis, exigui Petri diaconi, Ioannes cognomento Maxentius, Leontius, Ioannes, & cæteri fratres in causa fidei Romam directi.

SCYTHARVM MONACHORVM AD AFRICANOS EPISTOLA.

Vtile & pernecessarium, sanctug, Dei Ecclesiis specialiter credimus profuturum, ea quæ de incarnatione & dispositione diuina nobis sanctæ vniuersæ sanctæ Ecclesiæ Orientalium contra hæreticos defendunt, qui prauis & iniquis argumentis antiquam Ecclesiæ fidem inquietare voluerunt, sanctitati vestræ suggerere, atq; de his confessionis vestræ beatitudinem supplices promereri. Quia in nullo sanctam gloriosamq; confessionem vestram credimus dissentire, præsertim cum eno vobiq; spiritu sanctam Dei Ecclesiam vegetari minime dubitemus. Non enim parua, immo potius magna lætitia vniuersis complebuntur Orientalibus, si sanctitatem vestram sua, immo magis Catholica nouerint in omnibus consentire fulgoratibus. Vnde supplices petimus & obsecramus beatitudinem vestram, quatenus diligenti examinatione, ea quæ inferius enotauimus, discutientes, vt deces verissimos, & intrepidos Christi prædicatores, scripti sententiam vestram nobis pateface re inbeatis: vt si Deo præstante, Catholicæ fidei communes & Apostolicis traditionibus nostra apud vos, sicut nos confidimus, fuerit expositio comprobata, & facile cunctorum virorum, probatissimorum, sacerdotii nullo litate munita, iniqua loquentium ora obstruere valeamus, & in fide sanctorum Patrum perseuerantes. Deo, qui nos sanctificauit, & in fide sanctorum Patrum perseuerantes, Deo gratias referamus, dum in sanctorum sui confessione glorificamur gratias referamus, dum in sanctissimis & Deo dignissimis. Nunc ea quæ sequuntur, diligentius

CXIII.

perimus, exponere. hactenus ipsorum epistola ad Episcopos Africanos, quæ & apposita est præfatio septem, quæ subiiciuntur, de fidei ipsorum confessione capitibus.

Et uto quidem in ipso ingressu consideras se consuetam hæreticorum arrogantiam, dum pauci Scythiæ monachi (si tamen monachi, potius vero circulatores dicendi & impostores) totius Orientalis Ecclesiæ præsederunt esse legatos, secumque omnes Ecclesias eadem sentire, ac præsertim populos Orientis. Sed quia dilatant fimbrias, ne quouis modo deprehendi possent, quod ipsi essent hæretici, illud quidem astute excogitarunt, vt non eam proferent, quam Constantinopoli legatis dedissent, vel Romæ Hormisdæ Papæ fidei confessionem edidissent, qua dicendum contendebant, non vnam personam de Trinitate, sed simpliciter vnum de Trinitate esse passum in carne; sed Verbi nomen apposuere: nam ita in capite quarto: *Trinitas etiam post incarnationis mysterium Trinitas mansit: quia idem Deus verbum etiam cum propria carne vnus est ex Trinitate, non quod caro eius sit de substantia Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est vnus ex Trinitate.*

CXIV. FVLGENTIVS PRO OMNIBVS AFRICANIS EPISCOPIS RESPONDET.

Non potuerunt Episcopi Africani ipsorum ita proditam confessionem non probare, ignari motæ in Oriente & Romam delatæ controuersiæ, cuius nulla prorsus est mentio apud Fulgentium, qui omnium nomine collegarum ad ipsos rescripsit, nullam suspicans sub verborum inuolucro occultatam fuisse blasphemiam, intactam, que penitus quæstionem relinquit; vitauit tamen ipse verborum ambiguitatem, voce personæ vsus, cum vt vere Catholicus dixit capite decimo: *Vna ex Trinitate persona Christus Dei filius vnicus, vt non saltuarie carne conceptus, & natus, &c.* hæc que & alia à le posita esse ex Ecclesiæ Catholicæ præscripto & Apostolicæ Romanæ consensu, ingenue profitetur; vt plane à recte credendi linea vel latum (quod aiunt) vnguem deflexisse, inuecpiri non possit.

CXV. DE PRIMATV ECCLESIÆ ROMANÆ FVLGENTIVS.

Hoc quidem bonum saltem peperit nobis Scytharum perfidia, vt eorum interpellatione sanctus Fulgentius scripserit egregium illum de Incarnatione Verbi & gratia & libero arbitrio commentarium plane aureum, in quo inter alias gemmas niter de primatu Romanæ Ecclesiæ ista sententia tanto digna doctore: *Duorum*, inquit, *magnorum luminarium, Petri scilicet, Paulig, verbis tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumque decorata corporibus Romana, quæ mundi caput est, tenet & docet Ecclesia, totusq; cum ea Christianus orbis & adnuntiatam nobis fidem credit, & ad salutem non dubitat confiteri.* hæc Fulgentius; qua vna sententia, veluti cælius vibrato fulmine, coeatus omnes Nouatianos confringantur.

CXVI. SCYTHÆ MONACHI ACCVSANTVR DIOSCORVM.

Sed quid interea, cum Romæ monachi iidem moratentur? Primum omnium, antequam ipsorum impietas penitus patefacta fuisset, vt vindices Catholicæ fidei progrediuntur accusatores Victoris diconi, necnon Dioscori, à quo ipsi Constantinopoli rei criminis hæresis constituti fuissent; quamobrem placuit Hormisdæ Pontifici eosdem monachos Scythas diutius Romæ detinere vsque ad reditum legatorum, prout idem Pontifex redditis, à se his ad Iustinianum litteris, docet d:

d Hormisd. epist. 44.

Hormisda Iustiniano Illustri.

Eulogio viro clarissimo filio nostro deferente, litteras celsitudinis vestræ suscepimus, cog, remanente, debitum persolucntes salutationis officium, significamus Scythas monachos allegasse plurima, quæ nos relegere recusauimus: sed legatorum nostrorum. Deo manente festinemus aduentum: pro qua re eos in Vrbe credimus retinendos, a quanis ipsi ordinatione dissentiunt. Amplitudinem vestram tamen retinere conuenit, quod de ipsis nobis præterito tempore litteras destinatis scripserit. In quorum allegationibus, cum legatis remanentibus competenter fuerimus instructi, si quidq; reprehensione dignum cognito nostra reperierit, necesse est, vt eorum teneamus Ecclesiasticam disciplinam. Subiicit his Hormisda de Victore diacono, quem iidem monachi apud ipsum Romanum Pontificem accusarunt, cum ait:

CXVII. HORMISD. EPIST. DE RETENTIS MONACHIS ROMÆ.

Victo

CXXII. DIOSCORI RELATIO DE REBVS GESTIS CVM VICTORE.

CXXIII.

SCYTHÆ PSEVDO-MONACHI.

CXXIV. HÆRETICI FRAVDE ET VI AGVNT.

c Hormisd. epist. 8.

CXXV. QVÆ NEFARIA IN IOANNEM ET ALIOS ADMISSA SINT.

Victorem præterea, qui diaconi perhibetur habere officium, unius fidem his ipse monachis vehementer accusant, vel alios, qui eum fidem his ipse monachis vehementer accusant, vel alios, qui eum fidem his ipse monachis vehementer accusant, vel alios, qui eum

CXXVI. DE MITTENDO HAMDORO THEO EPISC. THESSAL.

CXXVII. HORMISDE IVBET CVRARI VT ARISTIDES ROMAM VENIAT.

CXXIIX. RELATIO LEGATORVM DE REBVS THESSAL.

DE IOANNE LECTO.

CXXIX.

CXXX. PRIMVS CONGRESSVS HAYD PACIFICVS.

CXXXI. QVÆ IN LEGATOS POPVLVS THESSAL.

CXXXII. DE POPVLO A DOROTHEO CONCITATO.

CXXXIII DE IOANNIS ABLATIS LEGATO.

CXXXIV QVÆ DECERNAT HORMISDA IN CAVSA THESSAL.

connexi, eius fectionem sedes professi, vt sibi à principe aliquid sine doctrinæ remedio cautelæ ponat.

Hæc igitur suggestione vestra supplicationis peragite, vt Thessalonicensis Episcopus, qui sub interrogationis obtentu Ecclesiasticam pacem protractu in longum nititur dissipare negotio, quoniam à vobis suscipere noluit, à Principe ad Vrbem directus, ab Apostolica perspicat sede doctrinam; & quicquid sibi dubium putet, huc veniens præsenti à nobis inquisitione cognoscat: sic enim probare poterit, se Catholicæ professionis seruare cautelam, non malitiosè concepta vindicare certamina: sciat nos paratos esse, & bene inquirentes instruere, & errantes ad fidei rectum tramitem scientia doctrinæ reuocare. quia si dubitans patratam non vult experiri doctrinam, nec tursus in simplicitate cordis, quæ pacis, & religionis causa iubentur admittere; in aperta est, qua mente vel Deo nostri præcepta obsistat, vel Orthodoxi Principis exempla condemnat.

In hac ergo parte totis suggestionis vestræ actibus imminet: quia nec illi alia possunt ratione saluari, & ciuitati plebi sub hac melius moderatione causa sedatur. Cum quo etiam Aristidem presbyterum clementissimus Princeps ad nos venire præcipiat: quia (sicut præfati sumus) omnes, quorum pax Ecclesiastica ambiguitate diuiditur, simul ad communionem nostram, depulsa mali erroris ægritudine, Catholicæ scientiæ cupimus sentire medicinam. Præterea mox vt præsentia vos contigerit scripta suscipere, debebitis ad nos de vestro aliquem destinare cum relatione, quæ vniuersa contineat; vnde de his, quæ gesta sunt, vel gerentur, solicitudinem nostram reuelare debeatis. Datarium quoque litteris vestris adiungite, ne vobis portitoris tarditas ponit ascribi. Data tertio Idus Octobris, Eutharico V. C. Consule. Vt autem eum magis perspectum habeat, Ioannem illum, quem Thessalonicenses ignominia atque vulneribus appetiuerit, fuisse vnum ex Apostolicæ sedis legatis Episcopum, ex reliquorum legatorum relatione intelliges. Quo enim à piis auctoribus sensi se diabolus è regno suo, cui dominabatur perfidus, spoliari; eo vehementius in ipsos per suos ministros insanit. At quomodo re vera ipsa facta grassatio se habuerit, qui remanserunt reliqui Constantinopoli legati Apostolicæ sedis, ne deesset officio, nunciauere Romano Pontifici, licet tardius eorum Romam peruenerit epistola fuerit, nempe quarto Kalendas Decembris, quæ cum exacte omnia contineat, necessaria hic describenda est; cuius sic se habet titulus a:

Suggestio Germani Episcopi, Felicis & Dioscori diaconorum, & Blandi presbyteri. Ipsa vero relatio est huiusmodi.

Magna misericordia Domini, & inæstimabilia eius iudicia, qui nihil occultum dimittit, vt probetur vniuscuiusque conscientia. Dorotheum Thessalonicensis Episcopum non nouum apparuit, nec ad præsens factum, sed se demonstrauit, quem olim vera prædicabit opinio. Iste semper in malis desiderijs suis inuolutus, data occasione exercuit, quod contra fidem Catholicam semper parturiebat scelus. In alijs litteris significauimus beatitudini vestræ, qui ex diuersis ciuitatibus Thessalonica, libellos non potuimus suscipere. Erat tamen constitutum, post ordinationem sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vnum ex nobis ad ipsum dirigere: quia hoc sperabat prædictus, vt vnus ex nobis post susceptos libellos cum ipso Missas celebraret, quasi testimonio habens in genere alitate se ad vnitatem sedis Apostolicæ esse coniunctum. Etsi tarde, factum est tamen, & venerabilem Ioannem Episcopum ad ipsum dirigentes direximus cum ipso & communi electione Epiphanium presbyter: Germanus venerabilis & illustris Episcopus erat cum eis, & Liuinius Comes Scholæ ex ordinatione clementissimi Imperatoris.

Qui Liuinius tamen cum primo pro alia causa esset Thessalonicam directus, congregata Synodo de paracia Ecclesiæ Thessalonicensis, vt est inuentus, expectans secundum promissionem venturum ex nobis. Voluerunt, ipso presente, libellos facere & subscribere; quod factum est: signauit ipsos libellos prædictus vir, & venientes Constantinopolim factum nunciauit. Dicebatur nobis ab Apocrisario Dorotheo: Iubete dirigere, qui libellos suscipiat: Deliberatum est (sicut prædiximus) venerabilem Ioannem Episcopum ambulare, vt haberet testimonium subscriptionis illorum. Roganimus piissimum Imperatorem, vt Comes Liuinius ambularet cum eo: quod & factum est.

Et quia peruenerunt in ciuitatem, nunciatum est Dorotheo per Comitem Licinium præsentiam adesse nostrorum. Qui direxit Aristidem presbyterum cum alijs duobus Episcopis (quos solos sciebat aduersarios esse negotij) vt nostros videret, cum quibus voluerunt facere primum certamen de libellis, dicentes: Sunt capitula quæ debent emendari. Dixerunt nostri, non esset in potestate ipsorum hoc facere: Si vultis facere, Deo gratias, si non vultis facere, venimus saluatis animis vos, perambulabimus. Discesserunt post ista verba.

Ad alium diem conuenerunt, iterum ista loquentes: & antequam propositionem verborum faciant, ibi non est intentio generata, non inuenta secta est: subito populum insanum irruit super ipsum, & eum pueros occiderunt Episcopi; caput etiam frigerunt Episcopo ac diuersis partibus, & venas eius dissipauerunt: & nisi misericordia Dei & defensio S. Martis basilicæ eruisset eos de manibus eorum, ibi perierant: liberati sunt tamen (quomodo dicitur) quia manus publica superuenit, qua eos eruere potuit. Ista & istorum consimilia mala Dorotheus malitia fabricauit, qui ante biduum, quam peruenirent nostri, Thessalonicam, super duo millia baptizauit: Sacramenta tanta erogauit in populo, quæ possint ipsis ad tempora sufficere, significans plebi, quia fides recta non datur. Sic illos præmunitos, ne communionem acciperent ab externis, ac baptizarentur in alia fide, vnde iuste iudicitur:

*Ista quomodo non haberunt excitare populum? Ista quem non inuitabant ad seditionem? Post hoc, ipsum libellum, quem fecerat cum Episcopis, ante populum scidit, dicens: Ego istud vsque ad mortem meam numquam facio, nec facientibus consentio. Occiderunt & hominem * venerabilem Catholicum, qui nos venientes susceperat in domo sua, qui semper separatus fuit à communione Dorothei propter Synodum Chalcedonensem: in quo talem mortem exercuerunt, qualem illi, qui sanctum Proterium occiderunt. Ista ad clementissimum Imperatorem perueneruntur, & prope in tota ciuitate Catholicus inuitus est propter talia, quæ contigerunt scelera. Promittit sancta clementia vindicare, & citare Dorotheum: quia nos contestati sumus pietatem eius, dicentes: Nullatione Dorotheum inter Episcopos, aut in communione sedis Apostolicæ potest beatissimus Papa recipere: & contra qui voluerint eum in sua communione recipere, scire se esse reos auctoritate Ecclesiastica. Ista ad notitiam beatitudinis vestræ festinanimus referre, vt nihil vos lateat, quod in istis partibus agitur. Accepta quarto Kalend. Decembris, Eutharico Consule.*

Post has autem aliæ ab iisdem legatis redditæ sunt de rebus item Thessalonicensibus ad Hormisdam litteræ, quibus significabatur, iussu Imperatoris Dorotheum eius ciuitatis Episcopum malorum omnium instigatorem & auctorem, ductum Constantinopolim. Quibus acceptis Hormisda litteris, de ordinando alio Thessalonicensis Ecclesiæ Episcopo, ad eos referibens, dat in mandatis. epistola autem, quæ ab eo data est hoc anno III. Nonas Decembr. ita se habet b:

Grauiter nos Ioannis Catholici afflexit interitus, quem hæretici Dorotheo vesania perhibetur extinxisse. Ioannes quidem vocabatur Catholicus hospes, qui legatos receperat; ne pures Ioannem Episcopum extinctum, quem superuixisse ex multis constat. Sed pergit Hormisda: *Nam eumdem Dorotheum Constantinopolim iussu Principis dicitimus euocatum. Aduersus quem domino & pio nostro clementissimo Principi debetis insistere, ne in eandem ciuitatem denuo reuertatur, & sedi Episcopatus, quem numquam bene gessit, honore depulso, ab eodem loco ab Ecclesia longius relegetur, vel certe huc ad Vrbem sub prosecutione congrua dirigatur. Ad hanc etiam partem exigilare debetis, ne in locum eius Aristides totius mali incentor & conscius, quibuslibet subreptionibus ordinetur: Nam nulli prodest mutari personam, si eiusdem formæ nequitia perseueret, sed talem virum debetis eligere, vt de iudicio vestro cuncta Catholicorum congregatio gratuletur.* hæc de his Hormisda. subiicit autem iisdem litteris causam Thomæ & Nicostrati Episcoporum, qui petebant in sedes suas, è quibus electi fuerant, restitui. Proclia etiam Episcopo Cæsareæ Cappadociæ æque sede pulso idem Pontifex ad diuersas litteras c dedit, nempe ad

Ioan-

a Extat ep. 1. epist. Rom. Pont. in Hormi. 2.

b Hormisd. epist. 37.

c Hormisd. ep. 38. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 61.

Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, ad Iustinianum Augustum, & Euphemiam Augustam, ad Iustinianum Augustum, & Euphemiam Augustam, ad Iustinianum Augustum, & Euphemiam Augustam

Diacono. pergit enim ita Euagrius : *Quod negotium datum fuit Ireneo, qui magistratum quendam Antiochiæ in Oriente id temporis administrauit. Conformat quoque Seuerus ipse, supplicij ei irrogandi negotium Ireneo commissum, in litteris, quas scripsit ad Antiochenos; modumque fugæ suæ exponit: in quibus quoque Ireneum grauissimis verbis vexat conuitijs, eumque diligentissime obseruasse ait, ne Antiochia exularet.*

CXLIV. *Sunt qui dicunt, Vitalianum* Magistrum militum, de quo sæpe superius (*ad idem enim tempus videbatur maxime auctoritate & gratia apud Iustinum valere*) *Imperatorem Seuerum ideo postulasse, quod Seuerus in suis conciuibus prolixa & contumelias in eum necerat. Ex sua vero Episcopali sede fugit Gorpiæum ense, quem Latini Septemsirem vocant, anno quingentesimo sexagesimo septimo post nomen vrbi Antiochiæ impositum.* est hic præsens annus ex eiusdem auctoris sententia, cum agens de Iustini Imperatoris ingressu, numerat a quingentesimum sexagesimum sextum Antiochiæ nominis annum. ac proinde vbi dicit, Id primo Iustini anno factum, constat ipsum quidem exactum numerasse annum, cum ipsius sententia liqueat id accidisse secundo ipsius Principis inchoato. Subdit vero idem Euagrius : *In ebu sedem successit Paulus : cui dabatur mandatum, vt Concilium Chalcedonense palam prædicaret. Qui sua sponte decedens Antiochia, certo iam vitæ cursu confecto, communi vniuersæ carnis iter ingreditur.* hæc Euagrius, ex quo alij eadem acceperunt.

a *Euag. lib. 4. cap. 1.*

CXLV. Mandatum erat Imperatoris, vt qui prædicare renuerent Chalcedonense Concilium, è suis sedibus pellerentur. Ante Seuerum autem eiusdem insulæ Imperatoris damnatum, eadem ex causa eiectum fuisse Iulianum Episcopum Alicarnassæum, Liberatus b Diaconus agens, & de Seueri fuga narrat his verbis : *Eum enim ab ipso Imperatore Iuliano Alicarnassæo Episcopo pro eadem fanatica Synodo, eo quod eam non receperet, pulsum fuerat sede. Quod sciens Seuerus, & præsidens quid sibi immineret, clam nocte descendit Seleuciam, & nauem conscendens, fugit Alexandriam, ad quam ciuitatem & Iulianus fugerat.* hæc Liberatus.

b *Liberat. in Breuiar. cap. 19. tom. 2. Conc.* IVLIANVS ET SEVERVS PVGIVNT ALEXAND.

CXLI. Porro iidem nefandissimi hæretici Alexandriam fugientes, inuenerunt ibi defunctum suum ipsorum collegam impietatis Dioscorum Iuniorem, cum iam annos tres sedem illam occupasset; subrogatumque in locum eius ab hæreticis Timotheum æque hæreticum, à quo ambo suscepti sunt. Haud enim eo statu res erant Alexandrinæ, vt eis suus aliis Iustinus Imperator facile mederi potuisset, populo ipso pariter cum suis Episcopis in hæresim captiuo deducto, cui patrocinari etiam magno cum vitæ discrimine parati essent. Illud namque ciuium animis insiderat seductores, Chalcedonense Concilium fuisse Nestorianorum conuentum, ab eoq; destrui quæcumq; ipsorum Pater sanctus Cyrillus contra Nestorianam hæresim conscripsisset: Sed & Seniorem Dioscorum ipsorum Antistitem, non alium quam Cytilli scriptorum defensorem se exhibuisse. His igitur & aliis huiusce modi dolosis artibus, calumnijs, atque mendacijs execrandi impostores illi populum adeo dementarunt, vt plane se obsequium præstare Deo putarent, si aduersus fidem Catholicam fortes immobilesq; consisterent, & eam vitæ discrimine oppugnarent. Sic itaque defensione tuputrantis populi, qui illuc confugiebant hæretici, securi degere videbantur : magno iamque periculo ab Imperatoribus perturbari Alexandrinos, exempla plurima docuere.

MISERANDVS STATVS ECCLESIÆ ALEXAND.

CXLII. Sed quod nouum portentum his diebus fama commercio Ægyptus prodidit, audi à Liberato Diacono : *Sub ipso*, inquit, *Timotheo de corruptibili & incorruptibili apud ipsam Ecclesiam quæstio mota est hoc modo : Requisiuit quidam monachus Seuerum, quid oporteret dicere, Corpus Domini nostri Iesu Christi corruptibile, an incorruptibile. Ille respondit, sanctos Patres corruptibile illud dixisse. Hæc audientes quidam Alexandrinorum, cum requisissent Iulianum dicentes quidam Alexandrinorum, cum requisissent Iulianum in alio loco sedentem, quid ipse diceret de eadem quæstione : ille dixit, sanctos Patres ἀκτιστα dicere. Horum itaque singuli statuere proprium responsum, volentes, scripserunt libros aduersus alterutrum : qui venientes in multitudine ciuitatis ; Ecclesiam illam diuiserunt, & alius quidem scierunt Corruptibiles appellari, verum incorruptibilitatis assertores Phantasiastas. Timotheus vero magis sententiam Seueri secutus est. Cui cum diceret Themistius diaconus eius : Sicut pro Christi corruptibile est, debemus eum dicere, & aliqua ignorasse, sicut de Lazaro. Hic Timotheus negauit dicendum : a cuius commonitione Themistius discedens, schisma fecit, & abipso dicti sunt in Ægypto Themistiani* hucusque Liberatus. Ita plane accidere consuevit, vt deuiantes semel à recto tramite fidei Orthodoxæ, per errorum abrupta ferantur infelices hæretici inter se ipsos sententiarum contrarietate discissi, cum cuique liberum esse videant quicquid velit astruere : qui & prurigine gloriæ iugiter exagitati, nouum semper quid ex cogitare laborant, ex quo nomen nancisci queant de secta primarium dedignantes hæretici simpliciter nominari, & veluti gregales milites dici, appetentes nomen hæresiarchæ. Agit de iisdem Leontius Scholasticus : *de reliqua autem, quæ ad hæc spectant, fusè dicentur locis.*

HÆRETICI THEMISTIANI.

b *Leont. de sect. Act. 5.*

IESV CHRISTI
Annus 520.

NORMISDÆ PAP. Annus 7. IVSTINI IMP. 3. THEODORICI REG. 28.

QVingentesimus atq; vigesimus Christi annus Rustico & Vitaliano Consulibus signatus habetur, quorum Rusticus in Occidente, Vitalianus vero in Oriente creatus est, sed infelici exitu : suo enim Consulatu suum consignauit interitum ; de quo ita Marcellinus Comes in Chronico : *Vitalianus mense consulatus sui septimo, decemseptem vulneribus confossus in Palatio, cum Clementiano & Paulo satellitibus interemptus est.* Iuit pœnas de patrocinio Eutychianis monachis præstito aduersus Apostolicæ Sedis legatos, vt anno superiori fusius dictum est : quod enim & ipse genere Scytha esset, atque affinis Leontio Scythæ monacho, fauit iisdem Scythiæ monachis aduersus ipsos Apostolicæ Sedis legatos. De eiusdem interitu agens Euagrius, sic ait : *Consul factus, cum in Palatio versaretur in porta quadam post aulam posita, per dolum cæsus occubuit : hasque panas pro sceleribus, quæ tam inconsiderate contra Imperium Romanum conscierat, persoluit.* hæc ipse, plane alludens ad res ab eo gestas contra Anastasium Imperatorem, pro quibus sane summa laude dignus habendus erat, si quæ fecit, non regnandi animo, sed rectæ religionis intuitu præstitisset, vt superius demonstratum est : vt plane satis perspicue fuerit patefactum, recte facta si recta careant intentione, minime solere consequi rectum finem. sed de his satis.

I. VITALIANI CONSVLIS OBITVS.

c *Euagr. lib. 4. c. 3.*

Quod ad res Ecclesiasticas spectat : eadem ipsa, quæ ante annum à Iustino Imperatore cœpta sunt Constantinopoli de restituenda pace atque concordia Orientalis Ecclesiæ, ab eodem, vt ad optatum finem vbique perducerentur, infatigabili studio laboratum est, prout scriptæ ab eo hoc anno ad Hormisdam Romanum Pontificem epistolæ docent, de quibus singulis ordine temporis agendum. Cum igitur qui extra Ecclesiam hactenus in castris hostibus mil tarant Episcopi, ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ se velle redire significarent, libellos obtulerunt ipsi Iustino Imperatori, petentes, vt de his, quæ ad fidem spectant, quæstiones aliquæ solverentur, ne quis dubitationis scrupulus eorum mentibus insideret. His acceptis Imperator probe sciens non esse sæcularium Principum de fide soluere quæstiones, sed patrum, qui Ecclesiæ Catholicæ præfuerent Antistibus, caldem ad Hormisdam Papam soluendas misit, has ad eum litteras scribens, mense Ianuario :

II. IVSTINVS IMP. QVÆSTIONES DE FIDE REFERT AD HORMISD.

f *Extant inter litteras Hormisd. Pap. 1. epist. 8. tom. Pont.*

III. IVSTINVS AD HORMISD. DE EPISCOPORVM QVÆSTIONIBVS.

Iustinus Augustus Hormisdæ Papæ.

Quanto flagrantius studio pro colligendo concordiæ sacratissimis Ecclesiis, iam dudum nos palam fecisse diegnoscitur : quis & ab ineunte nostro Imperio sanctitudinem vestram admonendam duximus, quo certos diregeret ; vt interuentu eorum, remedium

dum aliquod his rebus remanere posset. Et antequam adueniant, quo facilius sint, quo desinant esse, cuncta preparauimus, quo facilius reuelaretur, quo per hanc florentissimam vrbem dissonenda veritas inueniretur, quo per hanc florentissimam vrbem dissonenda veritas inueniretur, quo per hanc florentissimam vrbem dissonenda veritas inueniretur. Verum quoniam preces nostro numini porrecta sunt et diuersis tuo prouisum, certa quedam diuersitatum pro fide Catholica firmata, que apud se pro inuiolabili firmitate constituit a testantur, quasque firmiter seruare desiderat. Has igitur relectis, Dioscorus aliqua asserunt non conuenienti ordine inserta fuisse; merito ducimus apponendum ea que summo edicti. Non multo itaque post à nobis quidam delinquitur ad cernendum facendum beatitudinem tuam super omnibus, & insuendum tibi supplicationes, que nobis oblate sunt, & responsum pietatis vestre referendum, quo possint reperiri tandem dubitationes meorum. Sciasq; igitur de nostro consilio, iubentis orationibus placare nobis Diuinitatem summum dignorum. Data decimo quarto Kal. Februarij, Constantinopoli, Vitaliano & Rustico Coss. qua die etiam illuc cessant nouissimæ Ioannis Constantinopol tani litteræ de Paschali, solemnitate hoc anno celebranda decimo tertio Kalendas Maij. Quænam autem essent quæ tiones illæ, de quibus Iustinus Imp. Hormisdam consulit, ex aliis eiusdem Augusti literis ad eundem Pontificem datis, in fine huius anni patebunt: ad illud enim vsque tempus dilata est Imperatoris legatio, quam se in recentis literis ad ipsum fore missurum pollicetur.

At non Imperator tantum, sed & Iustinianus vir clarissimus Comes Domesticorum eodem argumento ad ipsum Hormisdam literas dedit, ab eodem propositarum quæstionum expetens Apostolicam definitionem. Quibus acceptis Summus Pontifex, in his, quas ad ipsum literas reddidit, rem breuiter attingens, pollicetur plenius se ipsi eo tempore satisfacturum, cum per legatum ab Imperatore Romam mittendum res omnes magis accurate expressas acceperit: interim vero has brevem ad ipsum literas rescripsit, quas hic tibi legendas proponimus:

Hormisda Iustiniano viro illustri.

Quod cessatio vestra animi circa me sui benevolentiam differat ostendere, facilis rem Deo placitam, & recta conscientia imputatum. Sed si non parua sunt nobis huius emolumenta proposita: maior in vos fructus de tali bonitate reuertitur. Neque enim vana honorificentia est, qua deseritur Antistiti: Indutatum siquidem est, quia bonus minister, cultus est Domini; & qui personam Sacerdotis magni habet, mercedem remunerationem alios cui Sacerdos famulatur, accipiet dicente Dom. i to Te sum, qui Prophetas in honore susceperunt &c. suam mercedem esse reddendam. Et apud me quidem magni est gratia vestra momenti, tamen petendo; quia quicquid mihi gratie dignanter impenditis in Ecclesiarum defensione ministretis.

Sed et ad id, quod cessatio vestra desiderat, noster sermo dirigatur: quamquam & clementissimus Imperator & vos promissi legationem esse venturam, & id cum ratione conuenire, et eorum qui dirigendi sunt, super omnibus nos docuerit expectare prasentiam: tamen quia gratum nobis est studium quod circa religionem vos habere declaratis, non gravat prælibare: dicendo: Nam ipse, vt stabilitatem fides vestra intentionis potius quam tarditas sequatur, procacis verborum nouitate consumpsit. Sancta Trinitas Pater & Filius & Spiritus sanctus, vnus est Deus: hanc tibi ad cultum adorare: cuius inseparabilis & vnitas substantia non potest diuidi, non potest sacrilega* diuisione separari, seruata tamen proprietate sua vnicuique persone. Hæc ad explodendam Scytharum monachorum arrogantiam, asserentium non dicendum, nam personam de Trinitate in carne crucifixam, sed vnum de Trinitate id præstitisse, vt superius visum est. Sed ad postremum his verbis epistolam claudit Hormisda: *Hæc interim commendanda fidei vestræ, epistolaris stylli terminum cogitantes, congruum minime breuitate sufficere, plenius differenda, cum pietate imperij clementissimi principis promissam legationem & non sine spiritu Dei propitiante, contigerit, & cognitis omnibus, tam adiutrix Dei nostro responso reddito pro vniuersitatis informatione remittere.* hactenus ad Iustinianum Hormisdæ epistola, quam cum constet ante missos Romam legatos scriptam esse, vtique hic suo loco posita est.

VII.

Paulo post autem mori contigit ipsum Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, vt litteræ Dioscori legati Apostolici ad Hormisdam Pontificem datæ significant, quibus inest eiusmodi titulus *d*:

Suggestio Dioscori diaconi ad Hormisdam Papam.

Erat optabile & voto nostro conueniens, consonantia prætitis annunciare, scilicet Pontificem Constantinopolitanæ Ecclesiæ Ioannem esse superstitem, & confessionem libello editam: cuius merita non est dubium Deo placere, qui inter Catholicos & communicatores Sedis Apostolicæ meruit ad aliam ex hac vita discedere. In cuius locum Epiphanius quidam presbyter Syncellus eius successit, cuius initia bona videntur: nam rationabilia loquitur, & promittit Patrum se regulas seruaturum, pacem vnitatemque ordinatam non dissipare, sed magis augere, sta sunt, que promisit: quid tamen opere possit impiere, adhuc ignoramus. Hæ siquidem litteras, quarta post ordinationem eiusdem die, reperta occasione transmisimus. Nos dum cum eo communicauimus, non quasi resistentes, sed quia adhuc ab eo non fumus inuitati. Superest, vt beatitudinis vestræ insistat oratio, quate nos diuine gratie adiutorio tali eruuppat, per quem de perfecta possimus vnitate gaudere. Accepta septima Idus Aprilis, Rustico V. C. Consule. Numerantur Sedis Ioannis Episcopi Constantinopolitani defuncti anni tres tantum: qui quidem Orthodoxi semper nomen obtinuit, licet Anastasii Augusti tempore ob ingentem persecutionem siluerit.

d Extat inter Hormisd. epist. tom. 1. epist. Rom. Pont. DIOSCORI RELATIO DE OBITV IOANNIS ET CREATIONE EPIPHANII.

VIII.

Cum autem electus nouus Constantinopolitanus Episcopus Epiphanius moram faceret mittendi ex more legationem ad Romanum Pontificem: exegit ab eo debitum Hormisda Papa hac ad eumdem litteras scribens: quibus intelligas priscam consuetudinem, qua solerent electi Episcopi legationem Romam mittere, petentes Apostolicæ Sedis communicationem, ad hoc, vt nomen Catholicum consequi possent, & sic totius Ecclesiæ Catholicæ Episcopi ipsis communicarent. Sed accipe Hormisdæ litteras ob iuta sua dilata Epiphanium interpellantis *e*:

e Hormisd. epist. 68.

Hormisda Epiphanio Constantinopolitano Episcopo.

IX.

EXIGIT LEGATIONEM HORMISDA AB EPIPHANIO.

Diu nos non nunciata tua primordia dignitatis tenuere suspensos, & in ipsa communis gratulatione letitie mirati admodum summum morem pristinum fuisse neglectum: quia reparata Ecclesiarum, Deo annuente, concordia, plenum fraterna pacis id flagitabat officium: præsertim quod illud sibi non arrogantia personalis, sed regularum obseruantia vindicabat. Decuerat siquidem frater charissime, te legatos ad Apostolicam Sedem inter ipsa tui Pontificatus initia destinasse: vt & quem tibi debeamus affectum, bene cognosceres, & vetustæ consuetudinis formam rite compleres. Sed licet his omissis, pagina hæc tantum fuerit euidicasses ex occasione colloqui: nos tamen gratia stimulante stipulante *compulsi, vtcrim iuste constantiam expectationis abrumpimus, reciproca mutuæ charitatis verba reddentes: quia & noster animus amoris impatiens, & legatorum nostrorum votiua relatio exclusum quod imperabat causa silentium ad officia benigna traxerunt, quibus ad præsens gaudij nostri signa monstramus, & priuata quodammodo amicitiæ votiua persoluimus.* Vides quam caute agat Hormisda, nempe cum doceat se ita scribere veluti priuatæ amicitiæ debito; non vt Antistitem vniuersalis Ecclesiæ; ne videlicet non petentem videri possit Catholica & Apostolica communione impertisse, quam & legatione solemni, & litteris, cujore maiorum Epiphanius tenebatur exterere. Sed perge:

X.

Legationem autem tuam & ea qua dudum gratia sustinemus, & sulti veteribus constitutis exigimus: vt quantum gaudij fructum vel de tui Pontificatus honore capiamus, vel quas tibi gratias referri conueniat pro impensis in negotio propagandæ vnitatis officijs (sicut nostrorum multipliciter astruxit legatorum narratio) euidentius exprimamus. hæc Hormisda ad Epiphanium.

XI.

Qui quidem, vt par erat, non defuit officio, immo

men'u

quensit, mappositi confertam, cogitarem, & superefluentem, dum videlicet primum litteras ad Romanum Pontificem vna cum fidei suæ professione misit, atque post hæc tres legatos, quibus non alias suas posteriores litteras tantum addidit, sed & à Synodo collecta Constantinopoli Synodalem epistolam per eosdem legatos dari voluit, quibus etiam & munera iunxit ad eumdem Hormisdam Pontificem perferenda. Sed antequam de his agamus, quæ tardius datæ, non nisi mense Septembri ab Hormisda sunt acceptæ: de rebus gestis à Possessore Africano Episcopo Constantinopoli degente (de quo superiori tomo mentio facta est) deque obortis Constantinopoli controversiis, quæ ad Romanum Pontificem ab ipso Possessore scripta sunt per Iustinum & aconum ad hoc missum, videamus. Ex more enim, de quæstionibus ad Catholicam fidem spectantibus, non alium quemquam, nisi quem præsidere sciret in Ecclesia Catholica magistrum, Possessor consulendum putavit; quod & ipse suis litteris profitetur, quarum ita se habet inscriptio a.

a Extat inter epist. Hormisd. item 1. epist. Rom. Pont.

Domino beatissimo & inseparabiliter mirabili & in Christi gratia præferendo Papæ Hormysdæ Possessor Episcopus in Domino æternam salutem.

XII. POSSESSORIS EPISC. EPIST. AD HORMISD.

Dicet & expectet ad capitis vicarium medicamentum, quoties egerit de sanitate membrorum. Quis enim maiorem circa subiectos solicitudinem gerit, aut à quo magis mutuæ fidei stabilitas expectanda, quam ab eius Sede Præsule, cuius primus à Christo rector audiuit b: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam? Arbitror vestram beatitudinem non latere, quantis in Constantinopolitana urbe Ecclesia laboret insidiis, & ad morem veteris morbi in sauciem vulnus, iterum quæratur erumpere, quod obstitum creditur cicatrice.* quicquam ita fuerint, facis est demonstratum, nempe complures illic extare qui fauentes Scythis monachis, per cuniculos latenter restituere conabantur Eutychiamam hæresim auctam Theopaschitarum blasphemia, qua crucem diuinitati conantur inferre. Sed præter hæc, quæ tam tacens ibidem contentio esset oborta, idem Possessor verbis istis significat, cum pergit.

b Matt. 16.

XIII. DE FAVSTI REGIENSIS CONSVLTATIO.

Vnde cum quorundam fratrum animos de codice Fausti cuiusdam nationæ Galli Regiæ ciuitatis Episcopi, qui de diuersis talium & frequentius de gratia Dei diserte visus est disputare, in scandalum moueretur, alijs (vt se habent humana studia) in contrarium tenentibus: ne crederentur de hoc ambiguo consulendum. Dixi quidem, ea quæ à tractatoribus pro captu proprij ingenij disputantur, non vt canonice recipi, aut ad Synodalis non vicem pro lege seruari: sed habere nos certa scilicet, quæ veteri boc vel noua conscripta, & generalibus Patrum sunt decreta iudicia ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem: hæc autem, quæ Antistites diuersi conscripserunt, pro qualitate sui fine præsidio fidei solere censere.

XIV.

Sed cum hæc (quantum in eorum frequenti postulatione persensimus) magis ea excusatione videretur: vel pro eorum prece, vel pro obsequij occasione reddendi apostolatus vestro, per Iustinum diaconum meum præsumpsi apices parcitatis mea ingerere, quibus principaliter orationum vestrarum munimen exposcens, quæso, vt consulentes quid de prædicti auctoris dictis videatur, auctoritate Apostolica responsionis agnoscant: maxime, quod filij quoque vestri Magistri militum Vitalianus & Iustinianus præcipue super hac rescripto beatitudinis vestræ similiter informari desiderant. hæc de obortis de libris Fausti quæstione Possessor. Ad hæc insuper cum iam probandum misisset ad eumdem Pontificem scriptum cōmentarium in epistolas Pauli Apostoli, quod sciret eas tantum recipi ab Ecclesia Catholica interpretationes diuinæ Scripturæ, quas Apostolicæ Sedis iudicium comprobasset: Idem Possessor ad finem epistolæ ista habet: *Codicem quoque tractatum* ante hac direxisse memini, continentem beati Pauli Apostoli epistolarum explanationes, pro quo rescripto gratulari non merui: vnde simili prece deposco, vt prærogatiuum benedictionis vestræ competentis responsione mereat adipisci. Accepta decimo quinto Kalendas Augusti, Basilio V. C. Consule.* quando autem data fuerit, non appatet, quam ex mentione, quæ in ea fit, Vitaliani scriptam es-

XIV. PROBANDÆ MISSÆ NONAM EXPLANATIONES EPIST. PAVLI.

* tractandum.

se putamus hoc anno, ante tamen quam illa per interpellationem de medio tolleretur, quem in fine mensis Iulij, vel Augusti initio exitum esse, quæ dicta sunt superius docent.

XV.

Has accipiens à Possessore Episcopo litteras per Iustinum & aconum Hormisda Papa, quod nouæ quæstionis occasione videret alteritus scissionis in Oriente imminere periculum, respondere minime prætermisit. Idib. Augusti retcribens ad Possessorem epistolam; qua e. lam, quod satis sciret ob Scythas Romam profectos monachos repulsos à legatis, nouæ controuersiæ causa Constantinopolitanam Ecclesiam (quod & Possessor ipse scriptis docuerat) hæreticorum insidiis laborare; primum omnium post deplorata præsentia mala, idem Hormisda de his, quæ cum illis transacta erant, voluit per eumdem Possessorem Orientalibus innotescere. Porro de huius certa fide epistolæ, quam ab ipsis aduersariis monachis Scythiæ in controuersiam deductum & negatam Hormisdæ esse scimus, quod valde per eam perstringerentur, agemus in fine ipsius: modo ipsa hic integra reddenda erit, quæ sic se habet c:

c Extat à mendatio inter scripta Leontii Byzantini, non alioqui vere inter Hormisd. epist.

XVI. AD POSSESSOREM HORMISDÆ PAP. EPIST.

Horpisda Possessori Episcopo.

Sicut rationi congruit, vt consulant ambigentes, ita par est, responsum consulta: quia ipse impellit in errorem, qui non instruit ignorantem; nec quicquam aptius est studioso religionis, quam inquisitio veritatis; quando facilius deuium vitat, qui iter, per quod gradiatur, rogat. Sed priusquam responsionis curam de his, quæ dilectio tua per sanctatus, aggrediar: libenter in litteris tuis fidei tuæ me fateor inuenisse ornatum, cuius cultore succensus, redniuam in illu partibus insidelium perueritatem vigore inspirat: Dignissimus dolor, qui dedita Deo corda contristet: nec enim est apud eos lapsus inlamentabilis, quibus est igniculus charitatis: qua tamen spiritualium vetum est salus incōmissa cunctorum. Sed non est ignota Ecclesiæ Dei de huiusmodi procellis aut insuetæ tempestas: & quamuis velut in sua gubernacula incōmissa persistat, parvis tamen insurgentium fluctibus laborat vexata turbinibus. Nam vnde est, Salmodi d *vox Prophetæ, qui ipsius Ecclesiæ personam, Spiritu, quo impellebatur, assumens dicit: Sæpe, inquit, expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi? Cencurrunt, sed in nihilo reuocabuntur: Adhuc in area sumus, mixta sunt frumenta cum paleis; gemunt boni consortia malorum, sed superest flamma non necessaria, & parata sunt horrea iam probatis. Vbi terra animorum est ista permixtio? Nos scit decet instare* e *vestigijs: proficientium inter aduersantes proprijs bonis, si erroribus non inuoluantur alienis. Probat enim virtutis suæ validum robur, qui cum impellitur, non mouetur.*

d Psal. 128.

e insistere.

XVII. SCYTHÆ MONACHI QVALES.

Vbi non variæ tentationis aculei? Quales per hunc fere ingem annum quorundam Scythorum, qui monachos præ se ferebant specie, non veritate, professione, non opere, fabula tectas calliditate versutiæ, & sub religionis obtentu famulantia odiis suis venena pertulimus, studentes eos ab intento vulnere medelis patientiæ moderamen sanare. B. Pauli e inimita non tacentes: Noli verbis contendere: ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium. Sed quando virgo, quod viscera penetrauit, euellitur? Quando corda male sibi credula veritatis obtemperant institutis? Quando indoli obedientiæ humilitatem opinionibus suis vallata superbiæ? Quando acquiescunt pacis contentionum studijs assueti, sola certamina amantes de religione captare, & mandata negligere? Numquam apud eos charitatis nouo commendata præcepto, numquam pax Dominica rebella, discessu, vna pertinacia cum a propositis, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum veterum, nouarum cupidi quæstionum, solam putantes scientiæ rectam viam, qualibet excepta facilitate sententiam: eiusque tumultuolas, vt ad arbitrium suum vtriusque Orbis patent inclinandum esse iudicium: nec in numero Fidelium deputantes se quæ traditionis paternæ, si sua viderint iudere nolle sententiæ? docti crimina serere, obtrectationum venena componere, integrum Ecclesiæ corpus odisse, seditiones instituere, inuidiam excitare, & pro obedientia, quæ in cunctis principatum regularis obtinet disciplina, obstinationem pertinaciæ amare superbiæ.

e 2. Tim. 2.

XVIII.

Non illos potuimus monitis, non mansuetudine, non assiduitate

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tate comprimere. In publicum vsque prodiere conuentus, ad cauendum eorum quatus urbs Regum etiam statuas inclamantes: & nisi fidelis populi constantia restitisset, per diabolicæ semina nefanda Zizania auersitas dissensionem & discordiam conmouisset. Sint per quæ ad laudes Dei de religione eorum est pulsa defensio. De eis sero prolixius prophetica Apostolum a vobis dicitur. In nouissimo enim temporum periculosi, & sore homines sui ipsos amantes, habentes formam pietatis, virtutem autem eius abnegantes, itaque esse vitandos. Hos ideo dilectioni vestræ indicando sub occasione credidimus, ne fortasse furtum forte delati, quem ad modum se in vrbe Romana tradiderint, sub quorumdam fimulatione deiperent. hæc de Scythis aliqua verborum fimulatione deiperent. hæc de Scythis aliqua verborum fimulatione deiperent. Hormisdæ, quos in epistola superiori anno data ad legatos Constantinopoli commorantes, fugam tentasse, sed cassos illos fuisse (vt vidimus) tradidit. At quæ sequuntur, respondemus continem de libris Fausti Regiensis, Episcopi sic verbis:

Horum, quos de Faustini cuiusdam Galli Antistitis dictis conflasti, indicia, si id sibi responsum habeant: Neque illum vnquam, neque quenquam, quos in auctoritate Patrum non constet cœnonem Catholicæ fidei, aut Ecclesiasticæ disciplinæ amplectendum, aut reiiciendum præiudicium comparare, aut posse pugnare, aut religiosis præiudicium comparare. Sancta sua Patribus quæ Fideles sectari debeant instituta: Suæ interpretationi, siue prædicationi; seu verbum populi ædificationi congruum, sicuti fides recta & doctrina sana concordat, admittit, si discordat, abdicatur.

Præterea si quod inuentum, extra quod qualibet fabrica stare non potest, infirma est: super illud quisquis ædificat, siue vilia, siue pretiosa, ædificet. Viam autem à via, qui ab eo quod Patrum decreta monstrant, exorbitat: nec tamen improbatur discretio, qua per multa discurrens, sed animus à veritate declinans, sæpe de huiusmodi aberratione prodatur, de quibus ipsi annuli conuincantur, instructis. Nec vitio dari potest, posse quod fugias: at quidem non ingentis imaginem in culpam venisse, sed sequentis. Quod si ita non esset, numquam doctor ille Gentium acquiescere admoneret Galatas ut Omnia probate, quod bonum est, tenete. Non abest ut, si mendaciorum, non tamen à ratione discretum nescire formonem. Fertur quidam nobilis artis pingendi, cum rerum peritiæ vellet explicare, perfectum artificem sibi propositum pingendi, assignat, non vt inuentum imitaretur informe, sed ne alicuius informis lineamenti similitudinem lapsus incideret.

*Non improbe veneranda Patrum sapientia fideli posteritati, quæ esset Catholica dogmata, definit; certa librorum certa vocum in auctoritatem recipienda, S. Spiritu instruente, prospexit: ne opinioni sua lectur indulgens, non quod ædificationi Ecclesiæ haberet conuenire, sed quod voluptati sua concesserat, asseret. Quid ergo examinantibus opus erat, extra constitutos Ecclesiarum patres quæstiones, & de his, quæ habentur dubia, qualibet non sint, mouere certamina? cum Christiana, & Canonica libri, & Synodalium præceptu, & Patrum regularibus constitutis stabili & inconcusso termino * limitetur.* hæc cum magna energia Hormisda, alludens ipse quidem ad censuram Gelasii Papæ atq; Romanæ Synodi, quorum decreto scripta ipsius Faulti reiecta sunt, inter apocrypha. Sed subdit: *De arbitrio tamen libero & gratia Dei, quod Romana, hoc est Catholica) sequatur & asseuerat Ecclesia, licet in variis libris beati Augustini, & maxime ad Hilarium & Prosperum, possit cognosci tamen in scriniis Ecclesiasticis expressa capitula continentur: quæ si tibi desunt, & necessaria credis, destinabimus: quamquam qui diligenter Apostoli dicta consideret, quid sequi debeat, existenter cognoscat. Data à tribus Augustis.* hactenus Hormisdæ Papæ ad Possessorem Epistola commissa epistola, licet (vt aduersarii questi sunt) eadem facta Encyclica longe lateque per prouincias fuerit diuulgata.

Cum vero his de litteris perurgeri vehementer sensissent Scythæ monachi, ex iis, qui videbatur esse dignior, Isaurus cognomento Maxentius aduersus eamdem epistolam scripsit apologiam; in qua vt liberam dicendi sibi compararet facultatem, Hormisdæ esse negauit epistolam, ab aduersariis eius nomine scriptam affirmans. Nam cum eo proteruiæ atque procacitatis peruenerant illi, vt contra epistolam Romani Pontificis auderent contentiosum funem trahere, & refractarium stylum exercere. Ex quibus intelligas, in quam profundiorem foueam prolapsi sepulti iaceant infelices hæretici nostri temporis, qui palam publiceq; clamorosa contradictione & obstinata auersione exigitare studentes Romanos Pontifices, peccatum *d* suum vt Sodoma prædicant. Cæterum quod ad præsentium monachorum negationem spectat: etsi modestiæ velamentum quoddam habuisse videri possint; mendaces tamen penitus cognoscuntur. Intelliget hæc perspicue, qui reliquas omnes Hormisdæ Papæ epistolas ea in causa, eodemq; argumento datas perlegerit, & quæ ab eodem sequenti anno scriptæ reperiuntur; vt plane nulla sit ratio negandi hanc epistolam esse Hormisdæ, alias vero eodem argumento ab ipso conscriptas esse ipsius asserere, cum sicut illis, ita & istis litteris iidem monachi perstringantur. Ex connexione igitur & compaginatione rerum gestarum, sententiarum atque verborum proprietate, ex stylo & aliis pluribus signis, esse Hormisdæ, vniusquisque expendens cuncta, probe cognoscet: illi tamen id negauerunt, qui scripta Maxentii dumtaxat legentes, & iudicantes secundum illa ipsum esse Catholicum, veluti præterito redimunt ad excusandum Hormisdam, ne Orthodoxorum insecutor arguipossit. Verum cum iudificationem detegunt impostorum, in contrarium sententiam citato cursu eosdem pedibus iturosnon dubitamus.

d Isa. 3.

XXIII. DE RESPONSIONE MAXENTII MENDACIIS REFERTA.

Sed æque scandalum patietur, qui legens eiusdem Maxentij pro monachis Scythis responsionem, omnibus, quæ ab eo dicuntur, certam fidem adhibendam esse putauit. At quis in his existimet vel ex hoc ipsis esse credendum (qui vt anno superiori vidimus) cum non esset, se monachos, monachorumque patres esse professurentur? quidue etiam vt persuaderent Catholicis se esse Catholicos, pro ratione temporis & personarum, fidei formulas habeant diuersas? qui insuper mendacia aperte esse locuti, ex aliis Hormisdæ epistolis conuincuntur? Cuius esse fidei eos putas, qui iisdem suis scriptis calumniati sunt Dioscorum Apostolicæ Sedis legatum esse Nestorianum? qui & eumdem Possessorem consulentem Apostolicam Sedem paritet hæreticum nominant in eadem responsione Maxentij? Quam etiam turpiter idem Maxentius auctorem epistolæ ad Possessorem hæreticum fuisse mentitur? At quam manifesta illa calumnia est, qua notam eidem inurit Hormisdæ, quasi deprauatus à Dioscoro, negarit Christum vnum de S. Trinitate, cum scripta ipsius extent Hormisdæ, in quibus legitur expresse huius mendacii confutatio?

CALUMNIÆ MONSTRVOSÆ MAXENTII.

XXIV.

Sed & quam monstruosum mendacium, quod eadem responsione Maxentius testetur, eumdem Dioscorum Apostolicæ Sedis legatum, & alios eadem cum eo sentientes sic dicere, Christum vnum esse personam in Trinitate, vt non fateri velint ipsum Christum esse Deū Verbum, sed æqui noce intelligere eos vocem personæ non pro suppositio, siue subsistentia, sed quemplam alterum Æpræsentantem appellare personam? quam enim id longe longius, atque longissime dicam, abhorreat à Dioscori legati scriptis & Hormisdæ, cuius ille loquebatur ore, omnes, quæ ipsorum reperiuntur epistolæ, clamant. Demum vero quam parens illud esse mendacium dicas, dum idem Maxentius in eadem responsione sugillat Hormisdam Pontificem, dicens aliquid humani ipsum esse passum, cum antequam Dioscorus legatus Romam rediret, ne argui posset à monachis, eos expulerit per Defensores ab Vrbe, ob id notam inurens Hormisdæ conniuentiæ hæreticæ cum Dioscoro prauitatis, quem proclamat aperte esse Nestorianum hæreticum: quam, inquam, parés, putens, impudensq; mendacium, id sit, litteræ Hormisdæ datæ eo anno superiori significant quibus tradit eos abire iussos, statim vt Romam venerant; sed ipsos recusantes ob viæ periculū. noluisse Hormisdam eos violenter expelli, sed retinuisse: immo ipsis tentantibus postea fugam atripere, eisdem monachis impedimento fuisse, ne fugerent, & rapitum legatorum vt expectarent, custoditi eos iussisse. Quam longe igitur

e Hormisd. epist. 63.

proculque abest, vt ipsi (vt dicebant) expulsi fuerint, qui ne fugerent, ab Hormisda iussi sunt custodiri : Sed fugerunt vtique postea, cum liberiores dari ipsi, ea abusi licentia, publicas in publicis locis scriptas contestationes affixere.

XXV. a *Hormisd. epist. 64.* DETEGVNTVR IMPOSTVRE MAXENTII.

Sed audite rum hæc omnia verbis Hormisdæ testantis atque primum reperiam, quæ ad Iustinianum anno superiori scripserit idem Hormisda Papa, cuius hæc sunt verba a: *Significantes Scythas monachos allegasse plurima, quæ nos reticere indecens non possumus; sed legatorum nostrorum, Deo iuuante, sustinemus aduentum: pro qua re eosdem monachos in Vrbe credimus retinendos, &c.* & ad legatos Apostolicos Constantinopoli commorantes quæ idem scripserit, licet recitata superius, hic repetenda necessitas ducimus ad conuincendam balatronum impudentiam folis ficus turpem neditatem obtegere frustra conantium, dum ait b: *Cum nollent sustinere vestra dilectionis aduentum & obseruationum mores se diuersi ferre non posse: tentauerunt clam da Vrbe discedere, quos nos faciemus solicitius custodiri: vt cum reuersi, Deo propitio, fuerit, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.* hæc Hormisda: quibus perspicue vides, quantum à vero absit, vt (quod Maxentius iactat) pulsi fuerint; cum ne fugam captarent, eos Pontifex solicitius custodiri præceperit. Factum vero postea est, vt iam propinquante legatorum Romam reditu, cauſæ diffisi homines isti, haud latur' ipsorum aspectum, quos Nestorianæ hæresis accusatant opportunitatem temporis nacti, contestationibus publice affixis aufugerent. Contestationes autem illas, quæ ab ipsis Scythis monachis in publicis locis affixæ fuerunt, haud alias ab iis fuisse putamus duodecim anathematismis, quæ in ipsius omnium ore loquentis Maxentij scriptis adhuc extant.

b *Hormisd. epist 56.*

XXVI. Atque tanta temeritas atque procacia & prorsus effrenis audacia (rogo hæc diligenter expende) pseudomonachorum istorum fuit, vt cum à sactosancto Concilio Chalcedonensi vetiti sunt monachi de fide disserere, isti eiusdem Concilii in omnibus hostes & refractarii, non solum de fide ausi fuerint disputare, sed & de his quæ ad eam pertinent sententiam ferre, inferreque contradictionibus anathema? Vidisses pro monstro Maxentium monachum se fingentem, ac præferentem Catholicam fidem hæreticum perinde ac in Pontificia Sede locatum, Orbi vniuerso de fide sancire leges, & inadmittentes quosque anathematis sententias ferre.

XXVII. ACCVSATVR COCHLÆVS.

Si hæc igitur paulo accuratius à doctissimo atque maxime pio viro Ioanne Cochlæo peruestigata cognitaque fuissent, nequaquam Maxentium inter Catholicos & defensores Catholicæ veritatis connumerasset, nec improbasset ex eius sententia epistolam ad Possessorem tanquam ab aliquo hæretico Hormisdæ nomine scriptam, quæ vere pia & ab eodem Pontifice scripta monstratur. Sed excusandus vir fama celebris, quod carens ciuitatis Hormisdæ epistolis, & aliorum ad ipsum datis, quæ ad præsens vsque tempus latuerunt in bibliothecis obductæ situ, & obsitæ vetustate, haud facultatem habere potuit cuncta exactius disquirendi.

XXVIII. DE REDITV LEGATORVM. c *Hormisd. epist. 64.*

Interea temporis, cum hinc ad Possessorem Hormisda Papa epistolam scriberet, cum monachi Scythæ iam (vt dictum est) fugam arripuissent, Apostolicæ Sedis legati Constantinopoli Romam reuersi sunt: extant enim ipsius Hormisdæ litteræ c accelerantis ipsorum reditum. Porro discessisse eos mense Iulii, litteræ Iustini Imperatoris ad Hormisdam datæ ipsis legatis discedentibus, satis indicant, in quibus idem Imperator ipsorum commendatione hæc in fine habet d: *In præsentia vero redeuntibus viris religiosissimis, tam appellandam vestram reuerentiam credidimus, quam commendandam, vt suis orationibus nostro vtatur Imperio, proque incolumi statu Reipub. Data pridie septimo Id. Iulij, Constantinopoli, Vitaliano & Rustico VV. CC. Consulibus.*

d *Extant inter epist. Hormisd.*

XXIX. Interea autem dum Romæ hæc agerentur, Epiphanius Constantinopolitanus Episcopus memor officii, quod iure debitum ab eo (vt vidimus) suis litteris Hormisdæ Papæ exigebat, nimirum vt litteras legationem ex more de sua ordinatione certiorem redderet ipsum Romanum Pontificem, vt utumque (vt dictum est superius) diligenter impleuit: atque primum omnium has officij plenas litteras dedit ad ipsum Hormisdam Papam, quibus se dotuit esse Catholicum e.

e *Extant inter epist. Hormisd.*

Sanctissimo ac beatissimo Domino fratri & comministraturi Hormisdæ Epiphanius Episcopus in Domino salutem.

XXX. EPIPHANII EPIST. AD HORMISDAM.

Deus, qui in alto habitat, & humilia respicit, & omnia pro salute hominum affluenter prouidet, pro sua bonitate & misericordia meam respexit parvitatem, & post obitum sanctæ memoriæ quondam Archiepiscopi & Patriarchæ Ioannis Sedem sacerdotalem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ regia vrbis mihi conferre dignatus est, sententia & electione Christianissimi & iustissimi Principis nostri Iustini, & piissimæ Reginæ, quæ ei ad omne studium communicat diuinum, sequentiumque eorum: his, quibus est bona conuersatio, & qui regiis honoribus sunt sublimiores, simul & sacerdotum & monachorum & fidelissimæ plebis consensus accessit. Quapropter necessarium duxi, hoc primum iudicium meum inferre litteris, vt ostendam, quam circa vestram Apostolicam Sedem habeo voluntatem.

XXXI. * oratio.

Est mihi ratio magnopere, beatissime, viri mihi vobis, & diuina amplecti dogmata, quæ ex beatis & sanctis discipulis & Apostolis Dei præcepsque summi Petri Apostolorum S. Sedi vestræ sunt tradita, & nihil eis pretiosius existimare. Neque enim extra aliunde venient sanctæ Ecclesiæ constituta ignoro; sed nutritus per Dei voluntatem ex teneris vnguiculis in sancta Catholica Ecclesia, parui per tempora sanctissimis Sacerdotibus & Patriarchis. Nam sæpius propositus his, qui per sacratissimum & ineffabile baptisma sua exuunt peccata, & veram vnius essentiæ Trinitatis docui fidem, quam (sicut præfatus sum) ex discipulis Dei magni & Saluatoris nostri Iesu Christi procedentem, omnium Sacerdotum, & omnium laicorum amplectitur catus.

XXXII. EPIPHANII EPISC. CONSTANT. IDEI PROFESSIO.

*Diuinum enim rei vera sanctum, & Deo datum Symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum in Nicæa congregatorum adoro & prædico, & Christifera splendoris manifestum indicium esse annuncio: Et quinquagenta & centum sanctorum Sacerdotum in hac vrbe regia factam venerabilem Synodum: Similiter & ducentorum Dei amatorum Patrum consentum in Ephesina factum: Triginta & sexcentorum reuerendissimorum Patrum & Sacerdotum Synodum factam Chalcedone veram * esse & consentientem & compaginatam præcepto sancti Concilii, ipse ego didici, aliosque docere cognoui. In hu ergo quatuor Synodu sanctis & sacris magnum pietatis prædicatum mysterium, & omnium hominum est reposita salus. Eos enim, qui fuerunt vel sunt eiusdem sententiæ, & suscipio & amplector, & quæ me eis diligo. Contra autem eos, qui præter ipsas quid sentiunt, aut prædicant, vel præterito tempore aliquid conati sunt, à cætu Orthodoxorum extortes esse existimo. Similiter rectas & re vera religiosissimas epistolas venerabilis Papæ Leonis pro recta fide conscriptas circum amplector & suscipio.*

* vnam.

XXXIII. *Habeat igitur hanc sententiam circa me vestra beatitudinis sancta fraternitas. Volo enim manifestum feci, & sub me Euangelia hæc prædico, festinans per omnia eam mihique & vestræ beatitudini vinculo charitatis adunari, quas omnino oportet esse veritas & inuiolabiles & corpus vnum communis Apostolicæ Ecclesiæ eiusdemque perpetuo custodire. Quantum enim circa veneranda in vestram fraternitatem in omnibus sit amor, tute perpendere: quia quos vestra Apostolica Sedes condemnans in sacris Diptychis recitare non infit, eos nec ego inter sacra facio nominari mysteria. Hoc autem & bi nouum est, qui à vobis sunt directi viri reuerendissimi, id est, Germano sanctissimo & Ioanni Episcopo, Felici & Dioscoro diaconibus, & Blando presbytero, qui efficaciter secuti sunt ea, quæ eis sunt à vobis iniuncta.*

XXXIV. *Oret igitur vestra sanctitas tam pro me, quam pro subiecto mihi Sacerdotium, vt perpetuo custodiamur, gestam Dei tenentes confessionem; similiter & pro serenissimo Principe nostro, & pro Christianissima Augusta: quia eorum salus communis sanctarum vtique est Ecclesiarum profuturum firmamentum.*

Iam

Vtam intentio absentibus intercessoribus nullo modo iam hæc sancta Dei catholicæ Ecclesiæ, per gratiam sancti Spiritus in sanctam Dei genitricem Virginem Mariam & universos sanctos & gloriosos Dei confessores, quos & vestra fraternitas ego quoque & filii nostri colimus salutamus.

Alia manu:

Valeatis in Domino ista pro nobis, Dei amator, sanctissime frater.

Data decimo quinto Kalend. Octobris, Rustico V.C. Consule.

Hactenus de Epiphanij priore epistola ad Hormisdam. Quod vero eodem die accepta habeatur epistola Iustiniani, quæ hanc sublectam in codice legitur; argumento planè sit eamdem per eundem nuncium missam esse de iisdem planè rebus scriptæ esse videntur, quo & aliæ duæ ipsius, quibus de duabus quæstionibus in controversiam deductis se expetere & expectare ab Apostolica Sede responsum Hormisdæ significat: quarum prior est de asserendo unum ex Trinitate Christum natum & passum, posterior de explendis in Dipty chis Episcoporum Orthodoxorum defunctorum nominibus, qui sub schismate Acacij mortui essent. Sed præstat ipsam audire epistolam quæ est huiusmodi:

Domino nostro Iesu Christo favente, regnat in sæculo, qui sanctissima sanxit fundat imperium: quoniam bene gubernat humana, cui prius divina placuerint; quod præsentibus cuncta temporibus gratulamur. Fitus etenim vester clementissimus imperator admiratio beneficio sceptra fortiora, fidei causas arripuit expedivit, & ad tuam sanctitatem missa legatione, Sedis Apostolicæ primatum sacerdotes, quorum adventu non mediocriter adhuc fluctuantem concordiæ sacrosanctarum, vobis latentium, portendat. Acacij namque quod dissidium gerebat nomen simpliciter amputato prorsus libellorum, quos diruptæ, iubar vobis regni multisque cæteribus vnitas optata promittit, quam summis nuncupatim laboribus venerari convenit, in perpetuum quæ confodere necesse est.

Nihil quibuslibet argumentis retractari quispiam patietur, quæ semper inconvulsa rite composita? Sed quia prosperos curfus frequenter impedire æstimat humani generis inimicus; pars Orientalium non cessat nec furor, flammisque compellit potest, vt Episcoporum eiusdem post Acacium defunctorum condemnet: quod scitis generaliter omnes damnari nefas. Sanctitas itaque vestra ultra, si placet, temporum rerumque qualitatem consideret & condemnatio huius erroris auctoribus, id est, Acacio Constantinopolitano; Petro & Timotheo Alexandrino & Dioscoro Alexandrino, Petro, Antiochenis finitis dignetur inuetteratum errorum, de cæterorum nominibus quæstione sopita: vt redimatis pleniùs de sanguine, quam Deus noster regendam commisit, ac non potius illius accumulare, sed patientia sacerdotali populum Domino nostro acquirere: nedum volumus animas lucrari, & corpora maiorum perdamus & animas. Veteres etenim diutur, nitatis inveterantiaq; communitemendatis præcipue quia vestra beatitudo prædecessores sapissime voluerunt Reipublicæ nostræ pacifici ad sacram remitcare communionem, si tantummodo tacuerint Acacium, cæteraque prædicti.

Nouit ergo gratus, quod fuasit vestra Sedes: vt præstet illud etiam, nobis magisque deposcimus, vt tua sanctitas concepta gratulatione, qua prætendunt Orientales Episcopi, tractare dignetur, eorumque fidei competentem præbere consensum. Nobis etenim vellitur, quoniam Filius Dei vivi Dominus noster Iesus Christus ex Virgine Maria natus, quem prædicas summus Apostolorum carne passum, recte dicitur vnus in Trinitate cum Patre Spiritusque sancto regnare: sicut enim videtur aduersum decere simpliciter vnum de Trinitate, non præmisso nomine Domini nostri Iesu Christi; sic ejus personam in Trinitate, cum Patre Spiritusque sancti personis non dubitamus esse, sine Christi namque persona nec credi Trinitas religiose potest, nec adorari fidaliter, quæ admodum S. Augustinus ait: An aliquis ex Trinitate persona, & alio loco: Solus in Trinitate corpus accepit, & mortuus? Vnus trium.

Rogamus igitur, reuerendissime salutantes, vt futuri indulti gaudeamus, cum ea tamen ordinatio, ne quid dubitationis reliquum quatenus omni scrupula discordia sublata, pax desiderata per Orbem totum vincula teneatur. & tenendarum floreat Ecclesiarum concordia, corroborisque vnius in præstitum statum membra reconligantur. Iste namque medicus iure laudatur, qui veteres ægritudines ita sanare deproperat, vt ex eis noua vulnera non nascantur. Specialiter ergo cognoscat vester Apostolatus, compositis eisdem duobus capitulis, vniuersos sacerdotes istius Reipubl. libenter amplecti vestram communionem. Accepta decimo quinto Kal. Octob. Rustico V.C. Consule. disfluisse de his dare responsum Hormisdam vsque ad aduentum legationis, quam ea de causa pollicitus fuerat mittere Imperator, ex ipsius recitatis superius litteris vidimus: quæ autem referipserit, suo loco dicemus.

DVO CAPITA CONTROVERSIÆ.

Epiphanius vero post hæc collegit Synodum Constantinopoli, ex qua legatio decreta est ad eumdē Hormisdam Pontificem, Synodicæque simul ad illum datæ, quibus & idem Epiphanius posteriorem suam epistolam ad eumdem Hormisdam iunxit, ita plane explens abunde, quæ sui muneris prætermisisse videri poterat. Sed quid interea accidit, quod decretam moraretur legationem? contigit ipsum Ioannem Episcopum eiusdem legationis primarium ægra valetudine laborare, quem, donec convalesceret, expectare oportuit. Cum interea tantæ moræ impatiens Iustinianus Comes Domesticorum præueniendum putauit Hormisdam, misso ad eum Eulogio Tribuno atque Notario, cui has breuiores litteras dedit.

XXXIX. SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Domino beatissimo atque Apostolico Patri Hormisdæ Papæ vrbis Romæ Iustinianus.

XL.

Quanta reuerentia vestram beatitudinem veneremur, multis epistolis, ex quo serenissimus Imperator filius vester regnare cognoscit. In præsenti quoque debito pudore salutantes tuam sanctitatem, postulamus enixius, vt assiduis precibus & frequentissimis orationibus pro concordia laboretis Ecclesiarum vestrarum, nobisque (sicut per legatos etiam vestros post omnia scripsimus) tantum de sermone, de quo vertitur controuersia, quam de nominibus Episcoporum, sub Acacio defunctorum per Eulogium virum sublimem Tribunum, & Notarium dignetur Apostolatus vester integrum indubitatumque destinare responsum; omnibus videlicet, quæ præsentibus legatis vestris ordinata sunt, in perpetuo firmiter duraturis. Vir namque religiosus Ioannes Episcopus, qui venturus est Romam, detinetur agritudine corporali: Nihil enim prohibet ante eius quoque aduentum concordiam præuenire, sublata dubitatione religionis: & eum tamen mox dimittemus, fauente Diuinitate, quia iam melius habet: quoniam nec dissidia sunt, quæ ceciderunt in ambiguitatem, nec expedit diutius causam vitæ protrahi sempiternæ, ne dilatis temporibus, aliquid nascatur incertius. Æternitatis igitur superna tremendique iudicij non immemor sanctitas vestra, quæ sibi commissa sunt, efficacia tradi deproperet: vt intelligant cuncti, recte vos Apostolica Sedis esse primatum sortitos. Hæc igitur, quæ à nobis scribuntur, affectu paterno iubete quantocyus adimpleri: situ namque quam sit admirabilis gloriæ, tantorum errores annorum vestri Pontificatus tempore sturpitus aboleri. Hactenus Iustiniani epistola ad Hormisdam.

XLI.

Post hæc autem cum Ioannes Episcopus legatus penitus conualuisset, vna cum collegis profectus Romam venit, literasque à Synodo datas Hormisdæ Pontifici tradidit, atque alias ab Epiphanio Constantinopolitano Episcopo acceptas. Reddamus vero hic primum Synodalem epistolam ad ipsum Romanum Pontificem datam, adlecturi deinde illam, quam Epiphanius vna cum mulieribus Romam misit. Sed attendendum primis in Synodalibus literis titulum honorificum.

a Extat inter epist. Hormisd. tom. 1. epist. hom. Pont.

Domino a nostro sancto ac beatissimo Patri Patrum Archiepiscopo & Patriarchæ Hormisdæ Theophilus, Basilicus, Anastasius, Paternus, Martianus, & cætera sancta Synodus, quæ in Constantinopolitana ciuitate est congregata.

XLII.

Innumerabilem & inuestigatam magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi sapientiam, quantum hominibus datur intelligi, considerantes charitatem eius immensam, iustificamur, & cum magna clamamus voce b. Quis loquatur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Ecce enim per bonam voluntatem sanctæ & vnius essentiæ Trinitatis, & intercessione gloriosæ Mariæ virginis, sinclo quoque & vigilantia Christianissimi & fidelissimi Imperatoris & piissimæ Reginæ, olim quæ

b Psal. 105.

fuerant membra diuisa, per Spiritum sanctum gratiam ad vnitatem & charitatem perfectam sunt redacta, & sicut Moyses & Aaron Dnes Dei vera cultura Israelitica nominati, nunc ita & nos gaudentes clamamus a Cantemus Domino: gloriose enim honorificatus est: Admiror & protector factus est mihi in salutem. Et hac sentire & praedicare cum fiducia summo electi.

a Exod. 15.

XLIII. LAVDES EPIPHANII EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI.

Considerantes autem charitatem, & Deo amabilem vestra beatitudinis vitam etiam ex iis, qui à vobis sunt destinatrecte rendissimi legati, similiter & pa. eius sanctarum Dei Ecclesiarum tam senioris, quam nouellae Romae, cui nos ipsi participes fuisse monstramur, bono pastori & Principi omnium Christo Deo nostro confuete gratias referimus. Nam post obitum sanctae recordationis quondam Archiepiscopi & Patriarchae Ioannis Constantinopolitanae ciuitatis Dei, qui propriam sanctam Ecclesiam in Petra recta fidei inconcussa fundauit, & portas inferni non praualere ei decreuit, dedit nobis sanctum pastorem & Patriarcham Epiphanium, virtutibus & correctionibus & meditatione diuina florentem Scripturarum, rectam quoque tenentem fidem, & orbatorum paternam regentem solicitudinem: & quid amplius dicam? omnem praeconiorum fontem transcendentem. Hic ergo virtutibus pollens, non immerito propriae & creditae sibi mercedis maximas Ecclesiae curas sapienter & honorifice gessisse dignoscitur, habens in mente illud, quod à sacri cantici auctore relatum est b Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam. Vnde secundum rectam & probabilem fidelissimi & Christianissimi nostri principis & piissimae Reginae & gloriosissimorum communis Reipub. procerum sententiam, nostra quoque vitam omnium in hac vbe habitantium testificatione, iudicium Pauli mirabile communis Ecclesiae Doctoris non est in eo, quem datum qui c reprehensibilem debere esse Episcopum denominauit a & nostrum Pontificem virtutibus undique coronatum esse videmus.

b Psal. 48.

c 1. Tim. 3. 6

XLIV. LEX ECCLESIASTICA VT ROM. PONTIFICI OMNES DEFERANT.

Igitur Ecclesiasticam legem implentes Apostolatui vestro debitum perficiendae officium, speramus vt amplam charitatis vinculum & paternum affectum erga nos charitas vestra iudicare dignetur, & sequentes gubernatione & humilitate, qua Christianum decet, & manifestudine, quae ad rationabilia traditi nobis omnia salutem pertinet, peragatis, communia bonorum existimantes, quod per vos & vestrum germanum & comministratorem, nostrum autem dominii & Patriarcham pacem totius Orientis Ecclesiarum esse precuisam; Frater enim a fratre adiuuari spiritualiter, murus est inexpugnabilis, & ciuitas munita, ex diuinis est accipere Scripturis d Nam si interessionibus vestra beatitudinem generalis tranquillitas Ecclesiae Orthodoxorum fuerit redonata, gloria quidem in excelsis Deo omnium Saluatori per Angelos cum laetitia referetur, pax vero in terra confirmabitur, bona autem voluntas fidelibus communis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi seruis fundetur. His scriptis, quosnam delegerint legatos Romam ad Hormisdam Papam mittendos, nominant, ista subdentes:

d Prou. 18.

XLV. LEGATI A SYNODO CONSTANT. ROMAM MISSI.

Adiicient igitur nostris supplicationibus, quod minus dictum est, Ioannes sanctissimus Episcopus Claudiopolitanae ciuitatis notus fuit comministrator, & Heraclianus reuerendissimus presbyter sanctae maioris Ecclesiae, & cohabitator praedicti sanctissimi Archiepiscopi & Patriarchae Epiphanij, & Constantinus vir reuerendissimus diaconus eiusdē sanctae Ecclesiae, qui probationem suae fidei & bonae voluntatis olim gis, qui à vestra Apostolica Sede fuerant directi, dedisse cognoscuntur: digni autem & vestrae sanctitatis & administratione pacis & gratiae Domini nostri Iesu Christi Dei nostri, & vnitionis sanctarum Ecclesiarum monstrabuntur. Quos speramus latantes in Domino & pacem desideratam nuntiantes, ad nos citius vestro Deo amabilium correctionibus adiectis remeare dignemini. Omnem in Christo fraternitatem nos quoq; & qui nobiscum sunt, plurimum salutamus.

Subscriptiones.

e Theophilus miseratione Dei Episcopus Heraclientis ciuitatis Metropolitanae subscribens in Synodalibus, saluto vos in Domino. Cc reliqui omnes numero viginti ibi subscripti leguntur.

XLVI. e Extant inter epist. Hormisd. tom. 1 epist. Rom. Pont.

Sed accipe quas iisdem legatis cum muneribus Epiphanius Constantinop. ad Rom. Pontificem literas dedit dignas ipso quidem, qui misit, & cui sunt tradendae. Ipse enim se habentes:

EPIPHANII EPISTOLA AD HORMISD. PAP.

Domino per omnia sancto ac beatissimo fratri & comministratori Hormisdae Epiphanius Episcopus in Domino salutem.

Quantam habuimus alacritatem nos quoq; & piissimus & Christo amantissimus Imperator vna cum fidelissima, & in omnibus bonis florente coniuge sua circa rectam & puram sanctarum Ecclesiarum vnionem; & quemadmodum cum charitate Dei, qua nos decebat, destinates à vobis sanctos Episcopos & religiosos suscepimus & venerandos habuimus clericos; existimamus quidem & ante, ex his, quae facta sunt, satisfactum vestra beatitudini: credidimus tamen, quod si Dominus Saluator Iesus Christus Deus noster idem ipsos reuerendissimos comministratores nostros in omnes vestru obtutibus praesentauit; omnia quae excitata sunt, vobis sanctissimis manifestabitur; & laborem, quem sustinuimus sustinere, per hos ipsos manifestius cognoscetis. Quemadmodum per Dei gratiam, & fidelissimorum Principum nostrorum, Constantinopolitana ciuitas in nostra Ecclesia pacifice est gubernata: & nomina eorum inter sacra non sunt recitata mysteria, quae Sedi vestrae profana cognouimus: sed quatuor Conciliorum pro recta fide consonantia praedicatur, & hoc ipsum omnibus sacrorum Diptychorum recitatione manifestum est.

Annuncient igitur vobis, quia non pauci subiecti nobis sacerdotes, nec rursus sub eorum ordinatione Episcoporum parua est subdita multitudo, quae bonum huius capit vnitionis amplectitur vestra etiam sanctitas cognoscat, istius se generalis boni & principem & inceptorem nihilominus constituam. Vnde fortiter ad vigilandum beatitudo vestra laudum est stimulis excitanda, ne id quod diuina in bonorem vestri coperat ordinare misericordia, nisi ad plenum, ita vt condecet, communis vnitas perueniret videatur. Diligentius autem de his fidelissimi & piissimi nostri Principes de sanctarum Dei Ecclesiarum vnitate & concordia gaudentes, ad vestram manifestauerunt beatitudinem supplicationes a plurimis sanctis sacerdotibus suscipientes tam Ponti, quam Asiae prouinciae, & maxime Orientis, apud quos nomina quondam sacerdotum suorum tacere difficile & impossibile esse videtur; tantaque eorum obstinatio est, vt omne periculum pro tali sacro parati sint sustinere.

DE NOMINIBVS DEFVNCTORVM EPISCOP. NON DELENDIS.

XLVII.

Igitur precedentes omnes circa pacis studium necessarium causas considerantes, quia per solam istam humilitatis viam communem omnibus vnitatem & salutem inuenimus, interrogantes (sicut ordinem est) & satisfactiones vobis ab illis; qui à nobis in his negotiis sunt destinati, causas cum pacifica, quam vos decet, gubernatione dispensetis: nam dum vna vtraque sit Ecclesia, procul dubio & bona, quae per vigilantiam euenient, communis exinde laudis gloria vtrius, que Patriarchalibus Sedibus vtinatur, vt consuete omnium Dominus & conditor Christus verus Deus noster magnificetur.

XLVIII.

De his autem omnibus summo vobis supplicentur affectu missi legati Ioannes sanctissimus Episcopus multis nobiscum sudores in praesenti deponens certamine, & Heraclianus reuerendissimus presbyter sanctae nostrae maioris Ecclesiae & cohabitator noster, & Constantinus reuerendissimus diaconus eiusdem maioris Ecclesiae, per quos & nostra Synodalia secundum Ecclesiasticas vestra beatitudinis desiderauimus leges. Nunc igitur piissimi nostri Imperatoris studium circa sanctarum Ecclesiarum vnitionem ostendentis, pacificis ad vestram beatitudinem de his causis vtrendo literis, & oblatas filiumet ab Hierosolymitanis & Orientalibus petitiones destinauit.

XLIX.

Nos ergo occasionem salutationis inuenire volentes, hanc ad vos fecimus epistolam, per quam supplicamus, proponentes vobis sanctissimis hanc vocem diuinam: Ecce tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Ecce creditis nobis omnium Dominus talentum, quod augmentum possit vestitui boni operis fructu, & saluari per laudabilem vestram dispensationem tantos quidem sanctas Ecclesias, tantosque eorum sacerdotes & multitudinem innumerabilem nunc quidem vnitam sanctae Ecclesiae, perditantem autem & errantem, si vestra beatitudinis gubernaculum commoretur *, & maxime his, qui in sanctis locis habitant, Christi Dei nostri, ita vbique sanctis adhaerentes Ecclesiae, vt eorum vestus non deberet multitudo. Nam omnes pro suggestionem eorum ita in obstinationis suae malo perdurant, vt velint ante vitam recedere, quam excogitata reliquere: Vt si Deus hos per vestram beatitudinem admoneri praeceperit, vestra laudis meritum & praesentibus & futuris ascribatur temporibus.

L. Is. Cor. 6.

* commemoretur.

Oret ipse

Orat igitur vestra sanctitas tam pro piissimo & Christianissima Principibus, quam pro nostra pariitate & vniuersali salute, vt gratia sancti & vnius essentiæ Trinitatis, & intercessionibus Domini nostri sanctæ gloriosæ Virginis & Dei genitricis Mariæ, omnia ad veritatem indissolubiliter conuenant, & sanctum nostrum concilium Catholicæ fidei confirmetur, per omnia sanctissimo fratri. Iudicio autem nostro secundum Christum Domino nostrum charitatis per viros reuerendissimos destinatum, ad eiusmodi testimonium diuinæ culturæ & sanctæ Apostolicæ atque Ecclesiæ zelatorem, auream gemmis circumdatam, patenam auream, & alium calicem argenteum, stola serica duo, quæ suscipere vestram beatitudinem supplicamus cum illa charitate, quæ vos habere secundum Deum non dubitamus. Orate, vt nos vos habere secundum Deum non dubitamus. Orate, vt nos vos habere secundum Deum non dubitamus. Orate, vt nos

chiani molirentur. Subiicit & de rerum iis nominibus defunctorum Episcoporum. In fine autem hæc habet:

LX. LEGATIO AB ECCLESIA THESSAL. AD ROMAN. PONT.

Ostendat ergo tua Apostolatus, quod Petro successus Apostolo: quoniam Dominus à vobis, vtpote summis pastoribus, exaltatum est vniuersorum salutem, qui poterunt esse salui firmata concordia. Nos etenim, sinistu capitulis, de quibus scripta suscepistis, vtra non patiemur à quoquam controuersiam religionis in Respublica nostra moueri, nec sanctitatem vestram conuenit audire superfluas concertantes. hæc ipse per eosdem legatos (vt diximus) à Synodo missos, quibus addita est legatio Imperatoris.

Præter duas has recensitas legationes, alteram à Synodo & Epiphanio Episcopo Constantinopolitano, alteram vero à Iustino Imperatore ad Rom. Pontificem missas, tertia accessit ab Ecclesia Thessalonicensi Romam destinata legatio, qua Dorotheum eius ciuitatis Episcopum, apud Romanum Pontificem de nefandis sceleribus superiori anno perpetratis aduersus legatum Apostolicum excusaret, est mentio etiã legationis in epistola Hormisdæ a ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, cum ait, eam decretam esse ordinatione Iustini Imperatoris. Quod enim iustissimam expostulationem audisset Romani Pontificis & legatorum de malis perpetratis contra Ioannem legatum Apostolicæ Sedis & alios, per eandem legationem publicam voluit ab eadem Ecclesia Hormisdæ Pontifici satisfieri. Sed & ipse Dorotheus Thessalonicensis, tamquam inmunis à nefario sacrilegio perpetrato, has excusationis plenas non erubuit scribere litteras ad ipsum Hormisdam Papam, quem decuisset magis veniam iisdem precari: quæ sic se habent, perinde ac essent innocentissimi hominis b:

a *Hormisd. epist. 77. in fin.*

b *Extant inter Hormisd. epist. tom. 1. epi. Rom. Pont.*

LXI. DOROTHEI EPISCOPI THESSAL. EPIST. AD HORMISD.

Sanctissimo ac beatissimo Patri ac comministratori Hormisdæ Dorotheus in Domino salutem.

Propositi nostri & orationis est summum studium, per omnia beatissime & ter beate Pater, & scribere frequenter ad vos sanctissimos, & mutua mereri colloquia: & nullo tempore exortem me ab huiusmodi letitia esse condeut. Quoniam igitur manifeste cognoui quosdam sanctas aures vestras perturbare, & scio proculdubio vos in omnibus esse perfectos, & quæ nihil sine iudicio audire postis, nec vlli penitus vestrum animum accommodare: & vt non amplius per taciturnitatem largiri tempus videar illis, qui nihil quidem à nobis læsi sunt, sed sine causa & superflue aduersum nos armati sunt: Deo tamen & vestræ satisfacio sanctitati, qui pro Ioanne viro reuerendissimo Episcopo, qui paulo ante à vestra venerabili corona directus est, prædestinati me periculis, & mortem sustinui, & meam pro eius scio me obiecisse animam: & hoc ostenditur gestu, & ex his, qui quamquam per meam absentiam acerrime videantur esse discussi.

LXII.

Et quid longo sermone opus est? cum vobis omnia Dominus Deus noster Iesus Christus patefacere & satisfacere possit; quia & quando cognouit vos ad Apostolicæ Sedis præsulatum aduocari, commune gaudium totius mundi esse iudicauit. Ab illo enim tempore hoc ipsum scribens ad vos: quantum ad me, quicquid ad honorem & satisfactionem vobis & Apostolicæ Sedi pertinet, nihil prætermisi, sed nec prætermitto. Paulo post autem scietis per venerabiles, annuente Domino Iesu Christo, quia hæc ab exordio mihi sunt excogitata, & quando Dominus Deus tempus dedit, ad effectum hoc sunt perducta. Omnem cum vestra sanctitate in Christo fraternitatem ego quoque & mei plurimum salutamus. c. id autem Hormisda Papa rescripserit, accipe c:

c *Hormisd. epist. 70.*

LXIII. QVID HORMISDA AD DOROTHEVM.

Hormisda Dorotheo Episcopo Thessalonicensi.

Considerantes tuæ fraternitatis Ecclesiam ante præcessoris mala dissidia olim cum Sede Apostolica præsidia fuisse charitate coniunctam, te nuper pacu reddita esse credebamus: sed tardiorem. Sed quia quos præuenire debuerat, sequi etiam remorari, non leuiter pro fraternitatis tuæ dilatæ correctionis ingemiscimus tarditate. Scribis enim aures nostras cuiusdam sceleris atrocitate turbatas, vtinam vsque adhuc tantum detestabilis factoris perculerat, & non toto Orbi Christiano mentibus tam dolenda percussisset, tam execrabile facinus nunciares, vt qui te innocentem nesciunt, à Christianitatis limine credant tramite deuiasse. In qua enim mundi parte immanitatis huius inuidia non & Catholicas contristat Ecclesias, & hæreticorum prauis votis lætitiam? Quanos à dilectionis tuæ conscientia (sunt litteris intimes) offendi cupimus alienos. Quid enim votis nostris magis conuenit, nisi vt redire ad pacem Catholicam volentes Episcopos, à crudelitate & criminibus contingat semper innocuos comprobari? Expectamus igitur, si non desuna fraternitati tuæ veritatis Dei nota præsidia, vt & tanti sceleris à te repellas inuidiam, & in reconciliatione fidei tandem eorum, qui reuersi sunt, sequaris exempla. Data quarto Kalendas Nouembris, Rustico V. C. Consule. hæc ad Dorotheum Hormisda: qua etiam die extat eiusdem epistola ad Iustinum reddita de legationis ab eo decretæ tarditate, est eius exordium d *Benedicta Trinitas Deus noster, &c.*

d *Extat inter epist. Hormisd.* LXIV.

Quid veto præterea decreuerit idem Pontifex de eadem Thessalonicensium causa, non apparet, nisi quod de ea meminit in epistola ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum verbis istis e: *De Thessalonicensibus, quorum ad nos legati sub clementissimo & fidelissimo Principis filij nostri ordinatione venerunt: ne quid omissse credamur, nosse nos volumus, secundum hoc, quod Domino nostro Iesu Christo inspirante placuerit, causam omnem nostri dispositione tractandam.* hæc de his Hormisdas qui præsidens Apostolico throno, ius reddens vniuersis Episcopis ad eum vndique confluentibus legationibus iudicium exposcentium, & auxilium aduersus oppressores implorantium, hoc eodem anno eumdem Epiphanium Constantinopolitanum litteris compellat ob Episcopos Orthodoxos suis sedibus ab hæreticis spoliatos; nec redditam Ecclesiæ pace, ipsi adhuc ab Ecclesiis vagarentur extortes, occupatis illis ab Episcopis, qui in loca eorum suffecti erant. Isti igitur, quoniam professi essent Catholicam fidem, ne ab Ecclesiis, quas obtinuerant, expellerentur fauore potentium, ad defensorem omnium accurrerunt: qui pro iisdem cum plures in hanc diem ea de causa litteras conscripsisset, nec quicquam profecisset; haud patiens miseros sedibus suis abire vacuos, quos rectæ fidei confessio fecisset Apostolicæ Sedis communione Catholicos; pro fidem paulo actiores scripsit (vt dictum est) ad ipsum Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum. huiusmodi litteras f:

e *Hormisd. epist. 77.*

f *Hormisd. epist. 69.* LXV.

Hormisda Epiphanio Episcopo Constantinopolitano.

Oportuerat quidem fraternitatem tuam, diuini contemplatione iudicij atque charitatis nostræ respectu, Iliam, Thomam, & Nicostratum fratres & Coepiscopos nostros, postquam in consortium communionis nostræ receperimus, ad diuina tecum mysteria inuiolanter admittere, atque ad Ecclesias suas, à quibus eos discordiæ error excluserat, pro pacis nostræ plenitudine reuocare: vt vnitas, quam post annorum multa curricula per totum Orbem suis Deus restaurauit Ecclesiis, nulla voluntatum nostrarum distantia læderetur. Sed quia rem tam gratam & Patrum statutis venerabilibus congruentem quibuslam tardationibus contigit nunc vsque differri, vnde etiam ad decessorem fraternitatis tuæ nos scripsisse meminimus; hortamur, vt lætitiam, quam de damnato prætereat dissensionis errore percipimus, in nullo iterum discrepantium animorum causa contristet.

HORMISDA LABORAT PRO RESTITVENDIS EPISCOP.

Etenim nulli videtur vos nolisicum pleno communicare mentis affectu, si eos, qui nolisicum communicant, à vestro consortio segregatis, inassum certe videntur pacem recipere, qui pacis different præcepta complere. Quicquid enim in illorum suscipienda communione moratus, quodammodo de nostra reconciliatione detrectatis. Et prouidendum est, frater charissime, ne si Ecclesiarum nostrarum tandem desuper indulta concordia ab his exordium sumat exemplis, & religionis veneranda regula, & Apostolicæ Sedis auctoritas imminuta (quod absit) per orientem potius diuulgata, quam restituta videatur. Hæc Hormisda. Erat Elias Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, cuius Sedem alius occupauerat, vt ex litteris g Iustiniani apparet.

LXVI.

g *Extant inter epist. Hormis.* LXVII.

Hoc item anno, cum vbique Eutychiana hæresis damnaretur, potissimumque Eutychiani hæretici ad Ecclesiam Catholicam passim reuocarentur: relatum est ad Iustinum Imperatorem, accidisse quid in Syria, quod Orthodoxis haud mediocrem conflaret inuidiã. Quod

eiusm

tum tanta fieri Orthodoxæ aduersus Eutychianos victoria nos solum Catholici, sed & Nestoriani hæretici dicta nos solum Catholici, sed & Nestoriani hæretici dixerit? populumque Gallicum si esset: iidem Nestoriani contra Eutychianos erexere trophæa, & duxere triumphum, eum videlicet solemni ritu Theodoreti Cyri Episcopi, qui aliquando Nestorio fuisset, super eburnum ponentes imaginem, eamdem psalmorum canticis introducentes. Cyrum exaltarent, vbi & memoriam celebrarent Nestorii, eiusque magistrorum Diodori Tarsensis, atque Theodori Mopsuesteni, nec non Nestorii sectis, atque Theodori Mopsuesteni, nec non Nestorii martyrii titulo decorari, quod vbi perlatum est ad Iustinum Imperatorem, aduersus eos eiusmodi rescriptum dedit, quod recitatum extat in Quinta Synodo, cui hæc præmittuntur a:

Lecta sunt nobis Gesta confecta apud Antiochenæ ciuitatis Defensorem, quibus inferebantur testimonia mutatum significantium (vt compendiosè dicamus) quod prius quam Sergius reuerendissimus Cyrestinam ciuitatem accederet; quidam, id est, ecclesiasticus presbyter, & Defensor, & Georgius diaconus asserentes impium Theodoretum, qui vndique inculpatus prodijsset fidei errorem in iam dictam imposuerunt, & in Cyrestinæ ciuitatem introduxerunt, psallentes, & ostendentes, quod diuinè missa fecisset. Haud improbandus videri poterat eiusmodi cultus, si Orthodoxo doctori fuisset ab Orthodoxis impensus, cum Theodoreti imago eo solemniter in Ecclesiam delata est: nam Catholicus cognitus probatusque est à Romanæ Ecclesiæ Antistite: contra enim ipsum fuisse ipsissse Chalcedonensi Concilio, damnatisque ibi Nestorium, atque demum bona confessione exceptum iam ante in communionem Apostolicæ Sedis à Leone Magno Romano Pontifice in pace quieuisse, vt satis superius demonstratum est. Verum quod (vt diximus) Nestoriani id fecisse dicantur, haud potuit factum non reprehendi ab Orthodoxis, cum patrocinio tantorum dehonestata eadem fuisset imago ordinis hæreticorum. Porro facinus maiorem Theodoreto conflauit inuidiam, quam & auxit, quod subdatur: Sergius autem postea cum in ciuitatem accessisset, collaudauit eorum ipsius Theodoreti, & Diodori, & Theodori, necnon Nestorij encomia, quem martyrem esse dixit, cum prouinda nullum haberet martyrem huic nomini conuenientem. Et autem subiciuntur hæc ex Iustini Imperatoris rescripto:

Eadem igitur iterati sumus primum quidem, si latuerunt eam emendatam talia Gesta in unitate confecta: deinde si compertum, quod factum est, non sine dilatione quæstionem fecisti mouere, maxime cum decreta Sergius decreuerat, & cum Paulo reuerendissimo esset. Verum etiam lecta sunt nobis paulo post Gesta facta apud Cyrestinæ ciuitatis Defensorem: qua reuerendissimus ipse Sergij reuerendissimi dixerunt multorum testimonia, quod nulla vnquam nec prædicata est, nec facta collectio Nestorij eius falsi nomine. Super hæc autem Gesta prædictorum, tam ipsius Sergij, quam reliquorum Episcoporum, qui per ipsius primatum, qui repellunt vsque Nestorij nomen, & dicunt quidem eius fidem consentire, consentire autem sanctis quatuor Conciliis.

Iniuriosè igitur, nihil subtilitatis, vel studij eminentiam tuam reliquere, sed conuocare quidem sine dilatione Cyrestenæ ciuitatis Episcopum illi degentem (sicut audiuimus) trahere autem ad iudicium etiam, qui testimonia in Gesta Antiochia confecta præsentia sunt de numero tertio Stabilitianorum, nec non etiam Andronicum & Georgium, quibus, qua de imagine dicta sunt, fuisse dicuntur; & singula eorum subtilitate requirere: hoc est, si quid dicitur de imagine falsum est: & si psalmum, vel mutatio Gesta Antiochia confictu insita ecclesiasticis psallentes ad imaginem honorem procedebant: Et si Sergius reuerendissimus Tunc hæc ipsa Antiochæ confictu Gesta inserta sint) psallentes ad imaginem honorem ea cognouisset, & clericos admisit, & diuinæ communicauit mysteria: Et si collectionem Theodoreti & Theodori & Diodori prædicari fecit, aut celebrari concessit; & ipsum idem talem esse in Nestorij nomine. Et omnia circumire nam tua magnitudo scribet, vt nihil subtilitatis ponat latere.

Si autem omnimoda tua nostram tantummodo timeret indignationem, sed etiam eam Dei: nam pigeat nos, & iuramentum tibi imponere in nomine Domini & Saluatoris Christi Dei nostri, ad quem talia pertinent, vt ipsam veritatem vndique requiras. Et si quidem inueniantur talibus per omnia falsa dicta esse, non tantum & quæ in Nestorium referuntur, sed etiam illa, quæ ad Theodoretum & Theodorum & Diodorum: mox è sanctissimo numero eiiciantur, quo in militare noscuntur, & eiusmodi tormentis eorum corpora crucientur. Si autem veritatem in suis depositionibus dixerunt, siue pro imagine, siue pro collectione vel Nestorij, vel aliorum trium: de omnibus nobis suggere, vt cognoscere possimus eos, qui in veram & immaculatam, quam & nos colimus fidem, peccauerunt. Ne quid autem ex his, quæ nobis lecta sunt, tuam magnitudinem lateat: iussimus eadem Gesta, quæ Cyri confecta sunt, & ad nos relata, nec non rescripta eorum, quæ Antiochiæ confecta sunt, tibi transmitti, vt post confecta omnia, quæ iussimus: iterum nobis remittantur ipsa, quæ in Cyro confecta sunt. Pro hac etenim causa destinauimus Thomam deuotissimum Agentem in rebus & Subadiuuam Legi, Data tertio Idus Augusti, Constantinopoli, Rustico V. C. Consule. His in Synodo recitatis, commendata est Iustini Augusti pietas, quod ad fidem Catholicam confirmandam eiusmodi perquisita vetera monumenta Synodo cognoscenda misisset. Quæ autem post hæc secura sint, nihil præterea in Synodi Actis habetur.

LXXII. Iam cum ad calcem peruenerimus anni huius, quo diximus legatos à latere ab Hormisda Pontifice missos Constantinopolim, conciliata pace, Romam reuertios esse; ratio persuadet, vt quorum fumus prosecuti labores, sequamur quoque eorumdem de exanclato certamine & pace patra triumphum. Quorum quidem primo loco ponendus Ioannes Episcopus, qui de susceptis pro fidei defensione vulneribus inuictibus meruit decorari martyrij: & licet cuius fuerit ciuitatis Episcopus, obscurum sit, satis tamen in Ecclesia fulget sacrorum claritudine stigmatum, illustratusque nitet purpura sui sanguinis. Sancto vero eius collegæ Germano, quem fuisse diximus Capuanum Episcopum, duplicis legationis bene perfuncto munere celebri, quali quantaue pompa fuerit illi in cœlestem patriam redeunti paratus à Deo triumphus, fuit S. Benedictus inspector & testis. Sed præstat audire S. Gregorium, qui dum eiusdem S. Benedicti res gestas persequitur, ista quam fidelissime narrat his verbis b:

DE IOANNE ET GERMANO LEGATIS EPISCOPIS.

b *Greg. dialog lib 2. c. 35.*

LXXIII. *Alio quoque tempore Seruandus diaconus & Abbas eius monasterij, quod in Campaniæ partibus à Liberio quodam Patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia ex more, venire consueuerat; eius quoque monasterium frequentabat; vt quia idem quoque vir doctrinam gratiæ cœlestis influebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent, & suauem cibum cœlestis patriæ, quem adhuc perfecte gaudendo non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumque hora quietis exigeret; in cuiusdam turris superioribus venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus se Seruandus diaconus collocauit; quo videlicet in loco inferiora ad superiora per ordinem continuabat ascensus: ante eamdem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumque vir Dei Benedictus quiescentibus adhuc fratribus, instans vigilijs, nocturna orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Deum deprecans: subito intempesta noctis hora respiciens, vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse, tantoque splendore claruisse, vt diem vincere lux illa, quæ in tenebris radiasset. Mira autem res valde in hac speculatione secuta est: quia (sicut post ipse narrauit) omnis etiam mundus, velut sub vno Solis radio collectus, ante oculos eius adductus est.*

LXXIV. *Qui venerabilis Pater dum intentam oculorum aciem in hoc splendore cœlestis lucis infigeret, vidit Germani Capuani Episcopi animam in sphæra ignea ab Angelis in cœlum ferri. Tunc tanti sibi testem voluisse adhibere miraculi, Seruandum diaconum, iterato bis terque eius nomine, cum clamoris magnitudine vocauit. Cumque ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus, ascendit, aspexit, respexit, partemque tam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obstupescenti miraculum, vir Dei per ordinem quæ fuerant gesta narrauit: statimque in Casinum castrum viro religioso Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam vrbem*

sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano Episcopo agerentur agnosceret & indicaret. Factumque est: & reverendissimum virum Germanum Episcopum, in qui missus fuerat, iam defunctum reperit. Et requirens subtiliter, cognouit eodem momento fuisse illum obitum, quo vir Domini eum cognouit ascensum. hactenus de S. Germani triumpho Gregorius, contigit autem eius ad Deum transitus tertio Kalendas Nouembris, qua die annua celebritate in Ecclesia eiusdem memoria colitur. Porro hæc longe postea contigerunt: nam (vt suo loco ostendetur) nondum hoc tempore S. Benedictus in Cassinum montem migrabat.

IESV CHRISTI Annus 521.

HORMISDÆ PAP. IVSTINI IMP. 4. Annus 8. THEODORICI REG. 29.

c I. IVSTINIANI CONSVLATVS CVM ADITIONE MYNERVÆ.

QVI sequitur quingentesimus vigesimus primus Christi annus Fastis redditur Consulatu Valerii, quem dedit Occidens, & Iustiniano in Oriente à Iustino Imp. creato. Roma altero, altero Constantinopoli gaudente. Celebrator in sui aditione Consulatus Iustiniani munificentia, de quo Marcellinus ista habet in Chronico: *Famosissimum hunc Consulatum Iustinianus pro Consulibus omnium Orientalium vilitatibus edidit: nam ducenta octoginta octo solidorum sportella liberalitate Consulari profusa munificentia in populum, inque spectacula, siue spectaculorum machinam distributa sunt. viginti leones, triginta pardi, exceptis aliis ferocibus in amphitheatro simul exhibitis: numen sos praterea, pluraleque in Circo caballos tam de statu quoque impertiit auriga. Vna dumtaxat vitriumque manna insanientis populo denegata.* hæc Marcellinus. Licet autem gladiatorum dempta fuerint cruenta spectacula, retenta tamen ea fuere in venatione feratum, & pugna cum bestiis ab humanitate penitus aliena, multo magis vero à Christiana religione abhorrentia, dum discerpi à bestiis homines, & ex dempta Christi sanguine corpora sanguinem fundere cemerentur, atque in populi edoctrinæ insanum oblectamentum, quod ad mouendum luctum accommodarum potius videbatur. In detestationem vero huiscemodi cruentorum spectaculorum extat Theodorici Italicæ Regis epistola ad Maximum, qui post annum sequentem Consul creatus est: dicemus de ea suo loco. Sed iam signato Consulibus anno Ecclesiasticarum rerum eodem anno gestarum narrationem aggrediamur.

II. RETENTI LEGATI HIEMIS ROMÆ.

Qui anno superiori ab Epiphanio atq; Synodo habita Constantinopoli, nec non ipso Iustino Imp. missi sunt (vt vidimus) Romam legati, diutius ab Hormisda retenti sunt, nempe integra hyeme, sæpe auditi, & de petitionibus, quas vna cum litteris ingesserunt, disserentes, omni probationum genere convicti, atq; etiam perfusi, haud indigne de illis ab eodem Pontifice tulere repulsam, quam non ab infenso viderent prodire animo, vel à superba mente manare, sed potius è puro fluere doctrinæ fonte per maiorum traditionū intrigua. ipso Hormisda sæpius illud Apostolicum inculcante *a: Non possumus aduersus veritatem, sed pro veritate.* ostendente plane, tantam Pontificiam potestatem non ad destructionem, sed ad ædificationem datam; nihilq; præter fas vsurpandum Ecclesiæ vniuersalis Antistiti, eidemque præfecto dispensatori mysteriorum Dei; cum ex sententia eiusdem Apostoli *b*, inter dispensatores illud potissimum requirātur, vt fidelis quis inueniatur. Sed tantæ moræ, penes quem erat summa totius Imperii, Iustinianus Consul impatiens, has ceteras ad Hormisdā perbreues literas depingit, quibus eorum redirum accelerandum esse rogauit.

Diligenter Apostolatus vester cognouit, quanto fidei calore filium vester serenissimum Imperator, vsque summo ab initio. Nunquam cessauimus agere, que pertinebant ad firmamentum religionis diuine. Pro qua re nuper etiam reverendissimos sacerdotes Romā direximus, vt integrum componeretur de capitulo, quibus ad ea dubitare videbatur. Sed ignoramus, qua difficultates prouenerit, vt minime sopiretur hactenus ea, quæ videntur esse leuissima. Salutantes ergo vestram reverentiam, petimus, vt nulla prætereatur occasio, qua de tua quisquam possit ambigere voluntate; sed hortentes pro oculis iudicium maiestatis superne, modis omnibus festinare dignemini. hactenus Iustinianus.

Qui licet ex fidei Catholicæ ardore sit iure laudandus; dum tamen plus quam par est homini laico, à se propositā ex sua ipsius sententia optat sibi cunctā quam celerrime à Romano Pontifice definiri, parat sibi incitus ad lapsum foueam, in quam miser eam vitare negligens, ad vitæ finem, dum sine consilio currit, præceps demum incurrit. Religio ne licētius curtat, est ex Gregorii Theologi sententia infrenanda. Hæc igitur primum hic tibi considerāda proponimus lector, vt primos gressus insticias, quibus pedetentim itur in mortem, cum videlicet quis nouitati aditum facilem parans, à vetustate recedit: immemor enim sui propositi Iustinianus, cum aduersus monachos Scythas ad Hormisdam Pontificem scribens, nihil nouitati concedendum esse, fuerat (vt vidimus) contestatus: mutatus sententia, nouum quippiam cupit, auctoritate tamen Apostolicæ Sedis, Inferri. Sit Principibus omnibus in ore cordeque Prophetæ Principis illa sententia *d: Permeum flete in directo: in ecclesiis benedicam te Domine.* ne vel pedem vnicum à linea recta quouis prætextu deflectant sed iugiter (quod monet Propheta *e*) de semitis antiquis interrogent, & intelligant se Dei esse subditos sacerdoti. Sed iam rerum gesta rum seriem prosequamur.

IV.

d Psal. 9.

e Hier. 6.

Absolutis igitur legatorum negotiis, ad quæ tractanda venerant: hieme transacta iam placido vere appropinquante, cum nauigationis tempus redditum videretur, iidem, qui missi fuerant Romā legati, ab Hormisda Papa dimissi, d scisserunt ab Vrbe reuersuri' Constantinopolim: iis ad eos, à quibus acceperat idem Pontifex litteras reddidit. At quoniam illæ, qualesue, cuius etiam essent argumenti, quæ anno superiori ad Hormisdam Papam missæ sunt ab Orientē eorum, quæ suo loco superius dicta sant, me minisse debes: nempe petitum illis, vt præter nomen Acacii, & præcipuorum nominatorum hæreticorum, quæ omnino fuerunt è Diptychis abradenda, reliquorum, qui communicatione ipsorum polluti essent, permanere sinerentur, sed præsertim summa importunitate exposcentibus populis, Insuper & ingestum fuisse diximus, vt dici omnino deberet Iesum Christum crucifixum vnum de Trinitate. Sed & in memoriam reuoca, quanta ista fuerint petita & experita diligentia atque licentia, quotque litteris iisdemque gratissimis inculcata, tot arietibus Romani Pontificis tentata constantia, vt impossibile putasset videri, non flecti, & cuncta petentibus non indulgere, hæc inquam omnia tibi sunt memoria recolenda, quo ea, quæ dicēda erunt, cum fueris affectus, magis magisque miseris.

V. RECEDVNT LEGATI ORIENTALES AD VRBEM.

VI. *(Hormisd. epist. 72. 73. 74.*

Hormisda igitur cum ad Synodum, tum ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, nec non etiam ad Imperatorem epistolas *f* hoc anno reddidit septimo Kalend. Aprilis: extant quidem ipsæ: nos vero ex eis res tantum reddemus, quarum duæ sunt ad Iustinū datæ, vna vero eademque nouissima ad Epiphanium. In eorum autem illarum altera, quam ad Iustinum dedit Hormisda, in eo versatur primum, vt commendet pietatem Imperatoris ob munus legationis impensum; mox vero responsionem ad ea, quæ perierat Imperator, vt reciperentur ad communionem illi, qui damnato Acacii nomine, reliquorum, qui ei communicauerant Episcoporum, nomina in Diptychis retinerent, subiicit: & de illa adeo vexillata quæstione pertractat, num vnus de Trinitate in carne passus dici deberet. Sed ipsam ad Iustinum epistolam audiamus, quæ sic se habet *g*:

Hormisd. epist. 73.

VII. HORMIS. EPIST. AD IVSTINVM IMPERAT.

Scio quidem, venerabilis imperator, clementiam tuam confidentia boni operis tantum esse contentam; nec in hu que pro Catholicæ Ecclesiæ veritate dispensitu, humanis laudibus indigere, & magni studij gloria non digna remuneratione vilescat. Quanta est enim circa eum humani fumma prauitas, cui contigit terrarum regna committi? Cum eo nexa sint blandimenta adulationis suspicioni, quæ humilitas detulerit imperanti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et alia secundum Evangelicam traditionem necesse est, vt fructu superna remunerationis careat, qui retributionis laudem existimat esse mercedem. Hinc manifestandum vestram, omni bonitatis perfectione pollentium ad Deum vniuersa, quæ memoriæ habiliter facitis, referre, non ambigo: nec talibus cogitantes debilis expectatis pro altissimi vestrorum retributione mercedem, quem bonorum omnium constat auctorem.

Et tamen ego diuinis, quibus obsecundo, consentio institutis, nec religiosæ consentiae vestræ beneficia confecta dissimulem: ne taciturnitas mea, quæ vobis crescit ad gloriam, mihi (quod absit) vertatur in culpam. Nouerim enim de illis decem Domini & Salvatoris mundatis, quia & nomen sunt nota ingratitudinis improbati, & vnus tantummodo fidei & meritæ retributionis præmium sanctus exsolvit. Ex quo exemplo, quæ dicis, & quod per officia mihi credita materiam præbuit, sub hac alumne litterarij forma exhibeo. Ago gratias quanto amplius possum, etsi quantas debeo non possum? sed satisfactum mihi est, quod de beneficijs meorum vestris mundus exhibet & laudat habitum Ecclesiæ membra ad compagem suam vocata agnoscentur. Redauxisti populo fidem persecutus errorem: insinuata est superbia inuocatorum Ecclesiæ Dei, & humiliatus est in conspectu eorum Ecclesiæ Dei, & humiliatus est in conspectu eorum potestate ceciderunt. Quæ merearis, intelligere: Non enim quam te partem boni operis illius, quod radens ad cælum Dominus noster Iesus Christus contulit, transtulisti? nam pacem quam ille discipulis dedit, per te mundus inuenit. Non est dubium omnes gaudia tibi angelos cæli: nam si iuxta assertionem Euangelicam 2, lætitia est in super vno peccatore saluato, quis posset esse popolo?

Salue Ecclesiæ præsentis ætatis: nam etsi fuerunt ante eum Reges Iuda, qui sacrarent bonum, nullus tamen eorum disparauit Exodia. Tu quoq; Idolatriam & superbiæ dissipator, & cultus veteris destructor, præsente tibi simili indicium illius annorum b exordia curricula, qui operum eius imitatio exempla. Hæc omnia, quæ ad meam gloriam tua expetit augmentum, non stimulo adhortationis alterius, nec vllo præcibus excitatus aggrederis: solubilis in omnibus Deus: nam est, qui se ad participationem tanti operis tuum inferra: tibi debes alium in hoc studium, tibi bene alienus affectum.

Tu me, venerabilis Imperator, Ecclesiæ venerata longa maternum, ad sinum reddisti salutis animæ. Tu me post tam continuas turbines iam pene desperatione cessantem: ad nouam tranquillitatem, directis vltro pijs litteris, excitasti: hoc quoque præstabilis diuina intelligentia conferente, vt inter ipsa tui principatus exordia fidei eius dicares obsequium, cui acceptum tibi est imperium. Sed quia te ad incipienda hæc non potui primo instare, nunc maiore fiducia tanta beneficijs compellor promissa rogare, ne patiaris in re tam boni operis esse defectum: sed manum, quam ad Deum erigo, & cœpti operis perfectione sustendas. Negare non possum pro Domini nostri hac me affectu & vnitate rogasse, sed fatear, & salutis tuæ pro tanta mansuetudine gratia tibi debita me debere. Scriptum est enim c, quia qui perseuerauerit vsq; ad finem, saluus erit. Nec vos aliquorum obstinatio nullas a proposito pigriores. Durum est, vt efficaciar sit eorum pertinacia, qui diuidunt pacem, quam eorum, qui asserunt vnitatem. Amentur vulnera, cum prouidentur pro salute remedia, & perpetuale *..... putetur ... mentis, quam inhærere cum vita.

An non æquum est, vt religiosi Principis subdantur imperio, qui non nouarum rerum? Non omnis eger requedys salubrius acquisita: & modesti studium sepe ipsis, quibus adhibetur, ingratum est: & tamen grata est pro salute necessitas, nec ipsi post restitutionem non sunt beneficia obnoxij, qui curantur inuiti. Illa præfatus Hormisda, mox ad ea, quæ petierat Imperator, vt ad communionem reciperentur Episcopi, sinerenturque eorumdem nomina in Dyptychis recitari, qui, damnatis hæresibus, recepissent Chalcedonense Concilium, professique Catholicam fidem, fuissent tamen Acacii communione polluti, respondet id minime concedi posse, cum talium communione vniuersa simul inficeretur Ecclesia, atque ait:

Cauenda est, fabrilium magna circumspectione callidas, qui angunt difficilia, dum niuntur labefactare composita. Et quis hoc possit admittere, vt ad illa per pacem credamur adduci, ad quem potuimus discordia nec essitate compelli? Et putetur aquidem, vt contra salutem Principes subiectorum voluntatem sequatur, quam pro sua salute subiecti Principis non famulentur imperio? Ipsam tibi mecum veneralis filii, crede Ecclesiam Dei supplicare, vt eam sine macula & ruga (sicut scit Domino placere) custodias: nec in eam oculus ille, qui peruigilat, maculam aliquem, quem auersetur, aspicat. Ama, quod a Deo compactus elegisti, & intemeratum serua illud, cuius pars esse voluisti. Fuerit ante solicitudo tantum mea, nunc vnam nobis causam tua fecit esse clementia. Nunc austeriorem me quisquam dicat esse prioribus; nec adhortatio alicuius pro sententia auctoritate tenatur. Diligentiorem me non pertinacia studium, sed scandala secuta fecerunt. Forte inter initia locus esse potuit lenitati: male (sicut notum est) per accessus præcedentium temporum errorum augmenta creuerunt.

MEDIA INIVSTA DIVITA.

XIII. Non parui habeat, fili sanctissime, quod curasti. Vbi sancta Chalcedonensis Synodus, & inter sanctos venerandi Papæ Leonis religiosissima constituta locum alicuius honoris habuerint? Vbi non aduersum tanta fidei fundamenta quasi quoddam bellicum hostium Dei insonuit exercitus? Quanto acrioribus hæc impetita sunt iaculis, tanto validioribus sunt munienda subsidijs. Rogo clementissime Imperator, ne me mi ad defendenda hæc, quæ dudum beneplacita sunt, aut inquanda compellas. Vox enim illa auribus meis indesinenter immurmurat d: Quia nemo ad aratrum manum mittens, & post respiciens, aptus est regno Dei: cum in euidenti sit, quia panitentia malorum est operum, non bonorum.

d Luc. 9.

XIV. Sed quamquam his vrgemur angustijs, tamen propter mansuetudinis tuæ consideralionem, & venerabilium legatorum Ioannis Episcopi, Heraclani presbyteri, & Constantini diaconi allegatio nos non inhumana permouit, qui innocentibus aut ignaris causæ remedia credidit esse poscenda: ad fratrem & coepiscopum nostrum Epiphanium scripta transmisimus, vt memor fidei, memor religionis, quas dignos susceptione esse crediderit, & alienos a communione, quam resumimus (sicut asseritur) innocentes eos ad societatem suæ communionis admittat; libelli tamen, qui a nobis interpositus est, tenore seruato. Melius est enim & magis Deo placitum, si salua fide Ecclesiastico corpori iungantur abscissi, quam in abscissis transeant, qui in beati Petri immaculata communione manserunt. Data septimo Kalendas Aprilis, Valerio V. C. Consule. hactenus epistola Hormisdæ ad Iustinum Augustum: ex qua plane intelligis, quod & aliis sæpius demonstratum est, quanta videlicet Romani Pontifices custodierint diligentia, quantoque studio procurarint, ne pollueretur hæreticorum quauis macula Ecclesia sancta, sed conseruata semper illibata communione Apostolicæ sedis, in suo candore integra permaneret.

XV. Quid vero idem Hormisda Papa eidem Imperatori responderit ad agitatam illam tam in Oriente, quam in Occidente quæstionem de vno ex Trinitate passo in carne, posterior eiusdem epistola eo argumento conscripta docet: cuius vt singula verba possint expendi, hic verbatim ipsa reddenda erit. Accipe igitur ex ea, quid consultus interpellatusque magister Ecclesiæ è cathedra Petri respondeat, & quomodo omni purgatum scoria aurum obrizum è diuinæ sapientiæ conflatorio deprompturn petentibus eroget. Potuisset quidem falli quisquis homo ingenii perspicacis (vt vere aliquos deceptos vidimus) ad impostorum subdolam artem: sed qui clauem habebat scientiæ, minime circumueniri potuit; & ne alii fallerentur, eam ad Imperatorem epistolam scripsit, quam voluit (vt ipse testatus est in litteris ad Iustinianum e) publicam esse omnibus instructionem. Ita quidem qui doctoris officio vniuersæ præest Ecclesiæ, non Imperatorem dumtaxat, ad quem scripsit, erudiendum suscepit, sed omnes agentes vbique Fideles, pendentes ab ipsius ore Pontificis, expectantesque, quæ eius esset de re tanta sententia, voluit erudiri. Porro ea epistola Orbi nota, non fiat nobis incognita, sed hic ipsam reddamus f:

e Hormisd. epist. 44.

f Hormisd. ep. 78.

Hormisda Iustino Augusto.

XVI. HORMISDA IVSTINVM IMP.

Inter ea, quæ ad vnitatem Ecclesiæ pertinentia, propter quam de clementia vestra electi Imperium, in laterali consistis: hoc quoque, vt credibile Imperator, extra fidei, cui multipliciter vos studere delectatio docet, vt aliquorum presertim per fraudem ad humilitatis meæ notitiam irrepentium: quibus vel quæ sibimet arrogantur, agnoscatem. vel ad summorum dum proposita consultationis amb quum responsum a me religiosæ fidentiæ conmeniens redderetur. Legi omnia sollicitudine qua decebat: & licet ad responsi plenitudinem sufficere potuisset, scilla tantum, quæ à veteribus sunt definita referrem; tamen vt religiosi propositi vestri emunitatem assectum, non fuit abendum credidi meis quoq; sermonibus sequamur. Quid enim est, quod emergentibus Nestorij & Eutychetis venenum paterna emissis instruit, ut pene omnes impietates cum inventoribus tam nefandorum dogmatum condemnarit in vnum Synodica decreta protulerunt: nec vllus remanst locus vllus, tam diris perfidiæ seminibus amputato, aut Christum Dominum nostrum credere sine carnis fuisse veritate, aut eundem non Deum & hominem de materni veri internerata fœcunditate prodisse; cum alter eorum dispensationem, qua salvari summi, negando, quantum in se est, irritam faceret; alter opinione contraria fidi impietate consimili in eodem Domino nostro Iesu Christo potestatem diuinam à vera humanitate seclederet: nec, illæsa ordatus, quia palpandam carnem suam Christus ostendit; nec ille Euangely mentur, Verbum carnem factum esse docentis, cui vox Domini indeficienter insonare deberet, quæ dixit & docuit 2: Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit Filius hominis, qui est in cælo.

DOCTRINA FIDEI SATIS A MAIORIBVS ELVCIDATA.

2 Ioan 3.

XVII. Sape hæc & multis præcedentium sunt comprehensa sententiis: sed nec elementia vestra licet iam dicta sint sufficiis se potest reperire cognoscere: nec nobis pudor est, ea, quæ sunt à prædecessoribus nostris predicta renolucre. Neq; enim possibile est, vt sit diuersitas predicationis, vbi vna est forma veritatis; nec abre indicabitur alienum, si cum his, cum quibus conuenimus fide, congruamus & dogmate. Reuolantem ergo in magnitudinem vestræ animus decreta Synodica, & beati Papæ Leonis conuenientia satis fides constituta; eadem inuenietis in illis, quæ recensuerit in nostris. Quid ergo est post illum sontem fidei iam statutorum? quid amplius (si tamen fides vermonum seruat) quæ nihil cuiquam seruitatur inquirat, aut opere, aut institutione perfectius? nisi forte manuit quisquam dubitare, quam credere; certare quam nosse, si qui dubia quam seruare de veta.

d Matt. 16.

e Ioan 20.

f Luc. 24.

XVIII. b Deut. 6. DIVINA SVBSTANTIA SINE NVMERO INDIVISA.

Nam si Trinitas Deus, hoc est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, Deus autem vnus si scialiter legislatore discrue b: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est: qui aliter habet, necesse est aut diuinitatem in multa dividens, aut specialiter passionem ipse essentiæ Trinitatis impingat, & (quod absit à Fidelium mentibus) hoc est aut plures dios more profano Gentilitatis inducere, aut sensibilem panam ale eam naturam, qua altera est ab omni passione, transferre. Vnum est sancta Trinitas non multiplicatur numero non crescit augmento: nec potest aut intelligentia comprehendi, aut hoc quod Deus est, discretione seiungi. Quis ergo tlle secreto eterne impenetrabilis, substantiæ, quod nulla vel intellectuum naturarum potuit inhesisgare natura, profanam diuisionis tentet ingerere, & diuini arcana mysterij temerare ad calculum meris humani?

XIX. Indiuisam.

Adoremus Patrem & Filium & Spiritum sanctum, indistinctam * distincte, incomprehensibilem & inenarrabilem sub substantiam Trinitatis: vbi est admittit numerum ratio personarum, veritas tamen non admittit essentia separationem: ita tamen, vt seruemus diuinæ propria naturæ, seruemus, proprias vnimuscuiusque personæ. nec personæ diuinitatis singularitas denegetur, nec ad essentiam hoc quod est proprium nominum, transferatur. Ita quum est sancta & incomprehensibile mysterium Trinitatis, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, Trinitas indistincta, Deus Pater, proprium Filij Dei, vt ex Patre Patrina asseretur æqualis, Filium proprium Filij Dei, vt ex Patre Patrina asseretur æqualis, proprium Spiritus sancti, vt de Patre & Filio procederet sub vna substantia Deitatis.

XX. C. 1. Pet. 1. Ioan 1. DE VERBI INCARNATIONE.

Proprium quoque Filij Dei, vt iuxta id quod scriptum est c, in nouissimis temporibus Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, ita intra viscera sancta Mariæ Virginis genitrices Dei vnitus hoc, vt ex matre sua conditione naturis, vt quicunte tempore erat verisque sine aliqua confusione naturis, vt quicunte tempore erat Filius Dei, fieret Filius hominis, & nasceretur in tem; ore homi-

nis mere, matris vnitatem ntrus non aperiens, & virginitatem matris Deitatis vnitate non solutis. Dignum plane Deo nascente mysterij, vt seruaret partum sine corruptione, qui concepti fecit esse. Cui semine, seruans quod ex Patre erat, & representans quod ex matre susceperit: nam iacens in præsepio, videbatur in cælo; ingenitus pannis adoratus à Magis; inter animalia editus, ab Angelis nunciatus; vice egressus infantiam; & annuncians mysticam sine institutione doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens cælestia signa virtutum.

XXI. Idem enim Deus & homo, non (vt ab in fidelibus dicitur) sub quarta introducitur persona, sed ipse Dei Filius Deus & homo, id est, virtus & infirmitas humilitas & maiestas, redimens & vendens, in cruce positus & cæli regna largitus, ita nostræ infirmitatis particeps, vt posset interimi, ita ingenita potentia Dominus, ne posset morte consumi sepultus est iuxta id, quod homo voluit nasci, & iuxta id, quod Patri erat similis, resurrexit, patiens vulnerum & salutor egrorum, vnus defunctorum & vinificator obeuntium, ad infera descendens & à Patris gremio non recedens: Prade & animam, quam pro communi conditione posuit, pro singulari virtute & admirabili patientia mox resumpsit.

XXII. Hæc ita esse, nec vllam dubitationem oportere recipere, idem Dominus noster Iesus Christus, ne inter corporis passiones Deum non esse crederetur, aut ne Deus tantum & non homo inter operationalibus stupenda virtutum proposito nos duorum Apostolorum informauit exemplo. Deum esse Christum Dominum nostrum Petri fide, hominem Thoma dubitatione declarans. Quid enim intererat, vt quem se homines dicerent discipulos suos vellet inquirere d, nisi vt respondente Petro, Tu es Christus Filius Dei vivi, notum faceret, hoc non de carne & sanguine proditum, sed à Patre inspirante reuelatum, & per testimonium laudate confessionis fides patefacta fieret veritatis? Quid intererat, vt apparente post resurrectionem Domino, Thomas e tamen aut desset cæteris aut solus ambigeret, nisi vt manibus crederet, qui ad ambigens discipulus exploraret; vt dum vnius manibus se patereter tangi, ad vniuersitatem Fidelium quid esset, posset demonstrare? Non ergo ad improbandum discipulum introducta est dubitatio, sed quæsita posteritatis instructio. Ad vocad aliud spectat, quod se idem Dominus Cleophe cum alio discipulo, cum ad Emaus tendentes f de sloquerentur, inserens; & quemquam de resurrectione Domini per mulieres, quæ prima ad monumentum conuenerunt, agnouissent; tamen vt per eorum dubitationem daret credendi futuris seculis firmitatem, incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, oportuisse pati Christum; & ita intrare in gloriam suam, interpretatus Scripturas ostendit, & per passionem humanam naturam, & diuinam in eo esse per gloriam, vtrisque lucidissimo hæc sanctarum Scripturarum testificatus exemplo.

XXIII. Has apud religiosam confidentiam tuam, venerabilis Imperator, non tam quam ignota dicuntur. Fides enim ipsa, quæ te constanter asserunt, tibi reddit hos munerij, vt sensibus tuis & assertum tui infestat, & luentiant, per quam diligentius asseratur, infundat. Et tamen interest, Cæsar, facinus mihi credita, vt ego quoq; vel apud scientes me, quum taceam, vt succedente subsper vices temporum Catholicorum prædicatione sensorum, quod indeficienter asseritur, fine fine credatur.

XXIV. Latius hæc, quæ ad Deitatis humanitatem q; Domini nostri Iesu Christi pertinent, & in eo vnitas duas sine confusione naturæ, potius secundum veterum definita dissere, si esse absurdum est, quibus dissentiunt, dissentendum: sed cum in manibus omnibus sint & Synodica constituta, & beati Papæ Leonis dogmata; perstrinxisse potius puto, quam euoluere credula conuentionibus vniuersa. Nunc vero agendum est, ut tanto ita proprietatem & essentiam in se candam, vt sciatur quid persona, quid nos oporteat deferre substantiæ: qua qui indiscretæ ignorant, aut calluda impietate dissimulant, dum omittunt, quid sit proprium Filij, trina intendunt insidias veritati. Sed si quæ prædicta sunt, validis teneantur fixa radicibus; nec à paterna traditione vera dicta & constanter quæstionibus edonatur. Data septimo Kal. Aprilis, Volusio viro clarissimo Consule.

XXV.

Ex igitur hac de mysterio sanctissimæ Trinitatis & divina Verbi incarnatione Hormisda Pontifex scripsit (vt dictum est) Imperatori, quo omnibus Fidelibus profutura promulgaretur vbiq; & fixa facta ancbora fidei, huius vestris impressionis opa

Christus

tionem suam pertinet, ostia
digestus post diuersitia prædicta
cetera sit prouida & super fatum
patrem deposita tempestate, redi
positi sui exemplo tenderetur,
tenderent, quia quibus pax placa
sisset.

Benedictus Deus, & pa
tum sum, & tuta nationum
vt ipta per Dominum nostrum Ie
per omnia complacetur. Spes
corpora sua reliqua quæ ipta
bra sestinans, & à peccatis
fulsa Christiana
let, quod imitat, hoc, & q
misericordiam sine fide cur
quæ enim difficultatibus est
fides; nec ad credendum ea dura
nuntiationem ita adhæret
facientes bona deficiamus
etiam tepe desistentia e, qui
inflexionis omni tempore
rationem præmij conscendit
dum Gloriosa ostentans
& credulitas scientia, quæ
fulsa Constantinopolitana
mino, ita dirigentem quæ
tog etione: cuncreue promere
sum immaculatam ab omni
enim, per sanctissime, q
latrocinium quæ nec ab hac
quæ etiam cunctum excludat
omnis circumscriptionis inuasa
tur.

Habet enim & ecclesiast
iustitiæ, vt medicina ratio
hoc non negatur: ne quis
quem non à regere dissentia
Sed vt ante hoc citra quæ
valeat expedire, dilectissima
spectat indicare, sciantem
dictum est,) quid sacerdotium
prouidenda, vt non ambig
Deo ossendendum: ita tamen
manitate sociati, vt per en
declarauit, quibus etiam cum
rent, injuriam, si enim & S
millum abhominari errore;
dispendia patiemur. Quod
porandum, ad diligentiam re
quia non parua iam documen
sit: ne debet de ea ambigi, q
mul assumere remedia medicinæ
tue; & si cuia supplicus auxi
unsagione perdamus, aut
cum nostra sola tua confirmat
integritatem confulitur & pr
pedit circa hoc Ecclesiasticum
nem erunt misericordia bene
tur, necessitate pellata, si indig
munia.

Et quia Hormisdæ scripsit
tua dilectio mentionem, quæ
professio. necessarium duximus
vel respondere, qua congrua.
ta confulerunt, scilla fides sum
per eos, sanctis Spiritus compun
dat enim perfecta sunt, ita vt
bene valeba, & ideo non ma
dicerum verum compressa sa
se Synodus, quod vnde qualis
præcessit, quæ præcedentium pa
sanit, vel repetita confirmatis

Christiana religio patenter exposita, arbitrioque nocentium impedienter in fratre Eutychiane blasphemie vita plane oportune removere præcaveret, atque impertune ob maximum rei pondus clamante, qui Petre clauum teneri asseris, Paulo ait Prosar. explodendaque tunc penitus nocuum nostram deuita. uices fuit, quamuis libet præseferret speciem pietatis & veritatis, cum captiose ab Eutychianis diceretur vnus ex Trinitate passus. Lauro plane atque fur quisque a fonde ascendens, & non per patens ostium intrans, verbis b Domini esse communitur. Erenim si cor eorum rectum cum Deo fuisset, vtique per viam à Patribus omnibus caueretis. Fidelibus calcatam perambulassent; atq; sanctæ plene absque ambiguitatum ambagibus dictum ab ipsis fuisset, more maiorum, Deus Filius in carne passus, aut Verbum caro factum passum, siue secunda Trinitatis persona, aut suppositum, siue subsistentia in carne passa. Cum igitur tot vsurpatis à Patribus nomenclaturis veritas Catholica adeo copiose pandatur: quid in amb guitatis angustias eamdem comprimendam oportuit conicciisse? Regiam amat viam, perspicuamque cernit Catholica fides, vitat obliqua, secreta refugit, anfractus declinat, nescit deuia, vel inaccessa, in quibus scit posse occultari latrones. vnde vel ex hoc ipso iure quisquis in suspicionem adduci possit hæreticæ prauitatis, quamuis libet pietatis speciem præseferat, cum à communi Ecclesiæ traditione vocibusque receptis abhorret.

XXVI.

Admiranda sane Hormisdæ stantis super speculum fidula vigilantia, & imitandum posteris exemplum curæ sacerdotalis, dum & à longe odoratus insidias, ex eminenti cathedra, vt dolos caueant, cunctis Fidelib. clamat: spectandum plane, sectandumque pariter, quod edidit dignum specimen inconcussi roboris Pontificii, dum tot litteris flecti, vel latum vnguem moueri minime passus est à prædecessorum vestigiis, quibus firmiter insistebat: cum alioqui propositas nouas voces absq; fidei præiudicio, apposita interpretatione, ob bonum pacis (vt siebant) recipere potuisset; vt à successoribus facium est postea, vbi suspicio procul abfuit, & causa recessionis sieri pertinax. modo verò recta ratione aliud ab eo exigente, nolut eiusmodi patere perfidis aditum, nec per sectarum accessum quempiam mentita tessera pietatis admittere, sciens catere postico domum Dei, vnamque solam patere cunctis introeuntibus sanam Catholicæ veritatis, per quam dumtaxat si quis introierit, saluari possit.

XXVII.

His itaque decretis, scriptisque ad Imperatorem Hormisda, vt inuiolate custoditentur in Oriente, nouitasque illa verborum pestilens deleretur, ac ne reciperentur, qui in communicatione Acacii defuncti essent: hæc vt penitus seruarentur, suas vices legauit iidem Pontifex Epiphanio Episcopo Constantinopolitano, qui Apostolicæ sedis nomine lapsos cum libellis reciperet; ita tamen vt (si quid fabricaret hæreticæ communionis fermenti) singulorum libellos Romam ad ipsum Pontificem mitteret. tantum enim abfuit, vt quod petebant Imperator & alii, vt sineret ob bonum pacis ad Ecclesiam admitti populos, qui tenaciissimi erant nominum suorum Episcoporum communicatione Acacii polluti, vt nec recipi, vel vnum pati voluerit, libello non penitus explorato, Romamq; misso. Quibus intelligas, quanta super omnes Romanus Pontifex polleret auctoritate, licet adhuc sub Rege Gotho ipsa Romana lugeret Ecclesia. Sed describamus epistolam ipsam, quam pollicti sumus, eodem argumento, quo & scripserat ad Imperatorem, ad Epiphanium ab Hormisda datam, quæ sic sonabat:

Hormisda Epiphanio Episcopo Constantinopolitano.

Multo gaudio sum repletus, quod circa Ecclesiæ pacem & sanctissimi imperatoris & dilectionis tuæ tale studium, quale litteris tuis declarasti, legatarum quaque nostrorum assertione cognoui. Manifesta enim hinc superna misericordiæ documenta prodeunt, quando & humanis principes causam fidei cum Reipublicæ ordinatione iungunt; & Ecclesiarum Præsules, quod ad dispensationem suam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus indigebat post discordiæ procellas religio Christiana rectoribus, qui compressis prouida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulsa tempestate, reducerent; & in futura sæcula propositi sui exempla tendentes, sibi ascribendum indubitanter ostenderent, quicquid Deo placitum posteri pro sua imitatione fecissent.

XXIX.

Benedicamus Deum, frater charissime, nostris hoc diebus fuisse concessum, & totis orationum & ciuarum viribus annitamur, vt quæ per Dei nostri opem bene correcta sunt, ipso adiuuante, per omnia compleantur. Sperandum enim est, vt ad compagem corporis sui reliqua quoque, quæ adhuc diuisa sunt, membra festinent, & à potioribus minora non discrepent. Ad quod cum me dilectio tua Christiana studio charitatis hortetur; debet, quod incitat, sequi; & quod amandum suadet, amplecti. Similemque nos fidei curam gerentes, per religiosam patientiam præ etiam præmium de boni operis sperandum effectu: neque enim difficultatibus est cedendum. Non fatigatur asseris fides; nec ad culorum ardua per proclive contenditur; nec remunerationem citra laboris exercitia quis meretur. Vnde ne facientes bona deficiamus, specialiter admonemur d. Beati etiam teste Psalmista e, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore: quia non initium laboris remunerationem præmij consuevit inuenire, sed terminus. Ergo per studium solicitudinis assumentes, quibus est vna in communione & credulitate societas, quemadmodum de adunata sedi Apostolicæ Constantinopolitana Ecclesia pariter exultamus in Domino, ita de reliquarum quoque (sicut affectuose admones) redintegratione: curemus primum, vt fidem, integritatemque nostram immaculatam ab omni contagione seruemus. Nosti enim, frater sanctissime, quæ Ecclesiasticam seruent vinculacordiam, quas nos ab hæreticorum tuemur insidiis, per quæ etiam canonum custoditur auctoritas. His in robore suo omni circumspectione seruatis, remedia sperantibus conferemus.

d Gal. 6. e Psal. 105.

XXX.

Habet enim & ecclesiarum ordo regularium & ipsius forma iustitiæ, vt medicina rationabilis benigne & fideliter sperantibus non negatur: nec quisquam ita est ab humanitate discretus, quem non à rigore discretionis inclines incauta simplicitas. Sed vt caute hoc citra querelam, aut erroris vlcium nexum valeat expediri, dilectissime frater, personam meam & in hoc oportet inducere, scientem, & in huiusmodi causis (sicut prædictum est,) quid faciendum sit, quid cauendum: ita omnia prouidenda, vt non ambigas rationem dispensationis huius Deo esse reddendam: ita tamen, vt eos, qui fuerunt vobis communione sociati, vel per eos sedi Apostolicæ, vestra nobis scripta declarent, quibus etiam continentia libellorum, quos obtulerint, inseratur, sic enim & Seueri, vel complicum eius, vel similium absoluemus errores; nec eorum, qui sanari potuerint, dispendia patiemur. Quod ideo specialiter vobis credimus imponendum, ad diligentiam vestram nostra onera transferentes: quia non parua iam documenta, resilientes hæreticis, edidistis: nec debet de eo ambigi, quem beneficiis explorari. Simul assume remedia medicinæ, simul accingere auctoritate iustitiæ; & sic circa supplices auctoritate mollire, vt in hæreticorum contagione perdurantes, aut eos, qui innocentiam simulant, & cum nostris sola voce consentiunt, ab his, quibus pro Ecclesiæ reintegratione consulitur & prouidetur, excludas, nec enim expedit circa hos Ecclesiasticam temperare censuram. Non enim erunt miserationis bona pro eorum, quibus consuli oportet, necessitate collata, si indiscrete fuerint bonis malisque communia.

SVAE VICES DELEGAT EPIPHANIO HORMISDA PAPA.

XXXI.

Et quia Hierosolymitarum quo que faciebat in suis litteris tua dilectio mentionem, quorum etiam ad nos quædam delata professio: necessarium duximus vel recensere, qua scripta sunt, vel respondere, qua congrua. Quis si sanctorum Patrum constitutaconseruant, si illa fidei fundamenta venerantur, ab his, qua per eos, sancto Spiritu compungente, definita sunt, non recedant. Aut enim perfecta sunt, ita vt sunt & adiectione nō indigent; aut bene valida, & ideo non mutanda; quando per ea omnia hæreticorum venena compressa sunt: nec quicquam Chalcedonensis Synodus, quod vtile qualibet diligentia potuisset excogitare, prætermisit, qua præcedentium quoque dogmata vel clarius manifestauit, vel repetita auctoritate firmauit, specialequoddam ad

DE CAVSA IOCK. HIEROSOLYMITANA.

nerijus Nestorium & Eutychetem agressa certamen, alterum Deitatem Dominici Iesu Christi à carne separantem, & ideo sanctam Mariam Dei genitricem pronuntiare audentem, alterum veritatem carnis in Domino tenentem, quando Dominum nostrum Iesum Christum idem Filium Dei, idem Filium hominis, vnam in duabus personis naturis, diuinitatis & humanitatis carnis, nec naturis adunatione confusis, non velut quarta persona addita Trinitati sed ipse Filius Dei existentem semetipsum & formam serui accipiens a: propter quod & vnam nec diuisibilem proprietatem essentiam Trinitatis, & proprietatem tamen suam seruasse personis, vnam Patris, vnam Filij Dei cum assumpta carne, vnam Spiritus sancti, & personas proprietatibus designantes, & per vnitatem essentiam insinuantes: a Phil p. 2.

XXXII. Neque enim amplagi potest Verbum Dei intra matris viscera per carnem humanam assumptisse naturam, nec post à se intra vallatam naturam vnitione diuisam; nam vt humanitas sine Deitate sic in cruce non est impassibilis diuinitas à carnis passione illesa: quod Virginis partus & intemerata fœcunditas, & singularis a mortuis resurrectio, & ad cælos deductus ascensio. Haec si quem admodum à Patribus constituta sunt, seruent, credant, non desinita transcendant: à quo tramite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud Apostolicum contentiosis respondere necesse est b: Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei. Haec ideo breuiter, quia nec ambigere conuenit de rebus iuxta fidem sapius definitis, & pene superuacua est allegatio, quae adhibetur instrumentis, cum super hac re & ad clementissimum Principem filium nostrum non paucas perstrinxerim. b 1. Cor. 11.

XXXIII. Et quia de Hierosolymitanorum propositione respondimus: hoc quoq; assumamus salutis eorum causa competenter addendum: vt si communionis Apostolicae desiderant fructum, professionem suam scripto inditam, quam legatis nostris apud Constantinopolim positis obtulerunt, aut per suos ad nos dirigant, aut fraternitati vestrae tradant, eodem tamen sint diximus) tenore conscriptam, qua ad nostri modi omnibus sub vestra ordinatione deseruiant. Nam de Thessalonicensibus, quorum ad nos legati sub clementissimo & fidelissimo Principe filio nostro ordinatione venerunt, vt quid omissile credamur, nosse vos volumus, secundum hoc quod Domino nostro Iesu Christo inspirante placuerit, causam omnem nostri dispositione tractandam: Et si quod oportet impleuerint, ordinanda haec per fratrem nostrum & coepiscopum venerabilem virum Ioannem, sed & filios nostros Hetachanum presbyterum & Constantinum diaconum Ecclesiastico honore dignissimos. Ad causam pertinentia conscripsisse contenti, gratulati sumus in vtro ad nos nostri per meritum & religionis nos mouisse propositum, & cum legatione mandata sapientia & moribus congruentem. Votiua enim res & plena gaudij est, vt sint ista aestimatione probabiles, quas communionis & officij contigerit esse consortes: Data septimo Kalendas Aprilis, Valerio viro clarissimo Consule. hactenus ad Epiphanium Hormisda Papa.

XXXIV. DIMISSI ORIENTALES LEGATI. Sic igitur his pro restitutione lapsorum decretis legibus, & de fide Catholica confirmatis, priscis sanctionibus, quomodo occurrendum haereticis, atq; subueniendum schismaticis foret, ita vt ex omni parte integritati fidei & puritati Catholicae communionis consulatum esset, Hormisda detento hieme Romae legatos de omnibus optime institutos, & de institutis plene persuasos in pace dimisit, cuncta se obtinuisse putantes; dum licet nonulla ipsis, quae venerant, rogatum, tamen quae veritati essent consentanea, traditionibus consona, diuinis legibus consentientia, sacris canonibus congruentia, periculis vtilia, dantibus non indigna allecutos se esse sentirent.

XXXV. QUID PRAESTANDUM ROMANIS PONTIFICIBVS. Exemplum plane ab Hormisda est posteris traditum Pontificibus, quod acceptum ipse à maioribus reliquit integre custodiendum, non ob gratiam Imperatorum, vel Regum quamcunq; habet importune petentium, non precibus quorumlibet magnorum Antistitum vel Synodo ad id praestandum vrgentium, non cuiusuis dignae causae praetextu, quo magnarum etiam prouinciarum restitutionem fieri polliceretur, debere Romanos Episcopos, quibus curae est custodire depositum Christianae religionis, vel minimum quid deflecti, cum à maioribus acceptа fides vel laeditur, aut in suspicionem adducitur, vel traditio sauciatur, aut illibata semper existens communicatio Catholica custodita polluitur. Stet igitur aduersus Principes indigna conantes Petri sacerdotale robur immotum, cui & portae inferi, promissione Dominj, praeualere non possunt.

Inter haec autem Antiochena Ecclesia diu ab haereticorum ante signanis possessa, licet, illinc fugato Seuero, Catholicus (vt vidimus) Paulus datus esset Antistes, tamen magnopere fluctuauit, non haereticis (vt prius) iugiter rumpentibus, vel ipsis ciuibus inter se mutuo confligentibus; sed quod dolendum fuit, qui illi Praesul datus erat Paulus, ita moribus labefactatus apparuit, vt tantum abfuerit, quod per ipsum ad Catholicam communionem haereticis restituerentur, vt etiam Orthodoxi ab ipsius communione deficerent, immo & eius domestici ob eam causam ab ipso defecerint: Quamobrem cum etiam eo tempore, antequam legati Apostolicae sedis redirent Constantinopoli, accersus eum isdem legatis accusationum libelli darentur, & post eorum discessum aliae multiplicarentur de ipso querelae, male sibi conscius miser, sponte se abdicauit. O mortalium iudicium in personis deligendis infirmum! Qui tanta habita circumspectione legatorum inprimis Apostolicae sedis, Imperatoris, Constantinopolis Patriarchae, & aliorum ibi degentium Episcoporum, miro omnium consensu delectus est ex multis, tanto omnium praeconio celebratus & acclamatus; ille ipse omnium detrimentis prodidit atque nefandus, vt ex his infelliges litteris, quas meante mense Maio Iustinus Imp. ad Romanum Pontificem dedit his verbis et

XXXVI. PAVLVS EPISCOPVS ANTIOCH. SE ABDICAT.

c Extant inter Hormisd. Papae epist.

Iustinus Augustus Hormisdae Papae.

XXXVII. IVSTINVS AD HORMISDAM DE PAVLO ANTIOCHENO EPISCOPO.

Vt quod in Paulo viro reuerendissimo contigit, Apostolatui vestro patefiat: qui sacerdotio praeditus Antiochenae ciuitatis, ita versatus esse dicitur in multis causis, quae religiosis aliena sunt Episcopis, vt clericorum suorum proditione, habitatorum etiam dictae ciuitatis, aliorum insuper frequentibus insidiaretur, non tantum legatis vestra sanctitudinis in hac regia positis vrbe (vt ipse quoque retinere cernitur) verum post eorum recessum: qui male conscientia suae victus existimatio, vereri inquit, ne quasdam libelli, grauiorum forsan exitus res poscerent; recusauerit libellos obtutu vt liceret ei recedere à suscepta (sicut dictum est) Episcopatus officio.

XXXVIII. *Quoniam igitur cordi nobis est, & fuit, vt semper circa rerum Antistitem amore sint omnium communi, quorum regendas acceperunt animas. Eundum autem vir reuerendissimus vero sedo suo (prout meminit animus) adiuuandi sacerdotis; presentem epistolam duximus dirigendam, vt vobis apertiùs, & orationibus propriis caussae nostrae auxilium dignetur acquirere. Data Kal. Augusti, Constantinopoli, Iustiniano & Valerio VV. CC. Consulibus.* Scripsit & de his Epiphanius Constantinopolitanus Antistes ad Romanum Pontificem epistolam, cuius est exordium: *Frequentiores quidem litteras ad vestram feci fraternitatem, &c.* Licet autem quae Pauli crimina fuerint, neuter expliceat: satis tamen fuisse enormia, ex eo quilibet potest existimare, dum suis litteris Epiphanius testatur, ob eam causam nonnullos scandalum passos, sese ab Ecclesia Catholica separasse, ea opinione falsa deceptos, haud rectam esse posse fidem, vbi adeo prauae factaui reluceant: sed valde pusilli est animi, debilisque ingenii, immo & infamis mentis indicium, fidem ex factis hominum, non ex Dei verbis iudicare fineram. Sed qui se abdicando, hominum sententiam euitasse putauit, diuinum iudicium non effugit, quo dira admodum esse parata scandalum inferenti, testatur Euangelica veritas: vocatus est enim mox ad terrificum tribunal Dei nam post abdicationem eius morte praeuentum fuisse Paulum, in locumque eius subrogatum Euphrasium, Eunuchum ita docet. e *Paulus cui dabatur mandatum, vt concilium Chalcedonense palam praedicaret, sua sponte decedens Antiochia, certo iam vitae causa confessa, commune vniuersae carnis iter ingreditur. Cuius Episcopatum sedem Euphrasius Hierosolymis Antiochiam profectus capessit.* haec Euagrius. Sedisse vi-

DEI VINDICTA IN PAVLVM & PISC. ANTIOCH.

d Matt. 18.

e Euag. lib. 4. cap. 6. vers. fin.

sus est

sit est Paulus annos duos tantum inchoatos? quomodo autem contigerit Euphrasij electio, infer.

Quæ vero post hæc Hormisda rescripserit, quæue alia opera dignissimus Pontifex de aliis emergentibus rebus Ecclesiasticis egerit vsque ad sequens biennium, quo tu pacatos fuisse reperiunt, et nulla fere rerum gestarum & temporum, quæ hactenus ex epistolis ipsius nobis illustrant, contra penitus remanserunt, in hunc vsque annum nemo colices. Vinciamus & Anellanensis exhibuerunt nobis Hormisdæ & aliorum ad ipsum datas epistolas, post hæc autem altum silentium. Verum ex rebus superius honorificentissime gestis, cætera quoq, ad obitum vsque eadem felicitate propagata esse, extitimari facile potest.

Hoc etiam anno iussu Iustini Imperatoris datus est Catholicis Alexandrinæ Ecclesiæ Catholicus Anristes Asterius nomine, hæreticis tamen impio Timotheo inferendis, haud enim passurus erat Orthodoxus Imperator tantam Ecclesiam Catholico carere Pontifice, quæ sub hæreticis Imperatoribus Anastasio atq; Zenone gravi damno ab hæreticis dejecta fuit Episcopis. Habes ergò interea tum esse Nephori Chronicon, in quo desiit apud Asterius Orthodoxus; quem Acta Areteæ martyris & sociorum, de quibus dicturi sumus anno sequenti, quam fidelissime produnt. Certe quidem nullo patiuntur exilio, vt dicatur sub omnium maxime pio Imperatore eam esse Ecclesiam illam aliquo Episcopo Orthodoxo, ne apud eum melioris esse conditionis videretur Ayrienci, quam Catholici.

Hoc eodem anno, sub dictis Consulibus, sancta Brigida Scota virgo in Hibernia diem clausit extremum, nacta Christianos gentilis ipsius Matianus Scotus, cui pœnas absentiendum putamus, qua ipsis, qui ante bienium defunctam ponunt. Erupit è glacialibus oris fossis virginem Domino offerendus, ex quo ager ille dignus foret benedictionibus locupletandus: ita quidem cum jam cælestibus & Apostolicis viris fœcundissimus esset, feminisque magnitudine animi suum nedum sexum, & viros virtutibus superantibus; quarum ejdem, præter vetera, extant exempla recentia tantisper visum fuit de his suis opportune locis dicendum erit. Porro Acta præclara huius clarissimæ virginis erant a. quæ pro animi arbitrio quisque consulere poterit: diem vero natalem eius anniversariis cyclis Ecclesia Catholica ipsis Kalendis Februarii digna memoria celebrandam proponit.

IESV CHRISTI Annus 522.

HORMISDÆ PAP. Anno 9. IVSTINI IMP. 5. THEODORICI REG. 30.

QVI sequitur Christi annus quingentesimus vigesimus secundus, clarissimorum virorum Symmachique ac Boëtij Consulatu aperitur. Hic namque ille Symmachus esse videtur, ad quem idem Boëtius scripsit commentarium illum, cuius est titulus: *Quomodo Trinitas sit unus Deus*. cuius viri pariter mentio habetur in Hormisdæ Papæ epistola b ad legatos: ex qua colligi posse videtur, Orientalem Senatum dedisse Symmachum, Occidentalem vero Severinum Boëtium exhibuisse Consulem. Porro Boëtij tertia hic numerandus erit consulatus, si qui superioribus temporibus referuntur duo Severini Boëtij Consulatus, vnius eiusdemque Boëtij extiterunt. Sed emendes velim apud Bedam, vbi mentio habetur de tertio Boëtij Consulatu verbis illis: *Boëtius vir illustris, qui & Patricius fuit, tertium cum Symmacho gessit Consulatum: ad hunc pauperculæ Britannorum reliquiæ nostrum epistolam, &c.* emenda, in quo tam serius quam loco, *Boëtij, Actium*, cuius tempore ea, quæ scribit, fieri contigerunt, vt suo loco superius dictum est: contigit enim Consulatus Actij cum Symmacho patricio collega anno Domini quadringentesimo quadragesimo sexto.

Quod autem ad eiusdem Boëtij tertium Consulis de Trinitate ad Symmachum elucubrationem pertinet: præstare consueuit hæc ingenium feracissimum Theologicis quoque institutionibus non leuiter quidem tinctum, sed apprime imbutum occasione emergentium disputationum, quæ his temporibus crebræ erant. Cum & blaterantibus insipientibus, quibusdam sciolis, & de sacris dogmatibus magno periculo iisdem inscijs disputantibus, idem Boëtius aduersus errorem Nestorij & Eutychetis disertum commentarium scripsit de duabus naturis & vna persona Christi: in quo sicut in eius tractatione præstetit Theologum disertissimum, ita & in fine operis (qualem decet esse Ecclesiasticum tractatorem) se exhibet modestissimum, dum hæc perorat, quæ vt memoria digna spectanda proponimus.

II.

III.

Hæc sunt, inquit, *quæ ad te de fidei meæ credulitate scripsi, Quasi in re si quid perperam dictum est; non ita sum amator mei, vt ea qua semel effuderim, meliori sententia anteferre contendam. Si enim nihil est ex nobis bonis: nihil est quod in nostris sententijs amare debeamus. Quod si ex illo cuncta sunt bona, qui solus est bonus: illud potius bonum esse credendum est, quod illa incommutabilis bonitas atque omnium bonorum causa præscribit.* Ita quidem ipse, Deo accepta ferens omnium auctori, quæcunque adueršus hæreticos fuerit scribendo conatus; ex quo sententiam Domini ita dijcentis intelligas *d*: *Qui quærit gloriam eius, qui misit eum, hic verax est, & e Qui ex semetipso loquitur, mendax est.* Sunt hæc plane symbola, quibus à Deo missos, & qui à Deo inspirati loquuntur, intelligas, cognoscasque legitimos verbi Dei dispensatores, à quibus *f* potissimum illud exigitur, vt fidelis quis inueniatur. Adiecit isdem ferme temporibus in eodem argumento versatus, *Verum Pater & Filius & Spiritus sanctus de Diuinitate substantialiter prædicentur.* Inscripsit enim hoc titulo perbreue opusculum ad Ioannem Ecclesiæ Romanæ diaconum, fortasse illum, qui Hormisdæ in sede successit: At de Boëtio Consule hactenus, quem parum nobis fuit ostendisse Consulari purpura illustratum, nisi ex patrocinio Catholicæ fidei maioribus exhibuissemus splendoribus auctum. Sed iam tab tanto Consule res anni huius gestas narrare aggrediamur.

d Ioan. 7. *e* Ioan. 8.

f 1. Cor. 4.

IV. TRASAMVNDVS REX MORITVR.

Hoc eodem anno, Trasamundus Rex Vuandalorum in Africa, cum regnasset (vt ait Procopius *g*) annos viginti septem & amplius menses quatuor (vt addit Isidorus *h*) ex hac vita decessit, instar Antiochi, desperatione rerum bellicarum finistræ cedentium nimium afflictatus. Iusto namque Dei iudicio factum est, vt pulsus, relegatisq; omnibus Orthodoxis Episcopis, ipse dire infestaretur à Mauris, ab iisdemque longe imparibus numero vinceretur, quod cum paulo ante eius obitum accidisse Procopius dicat, hic nos opportune pergratam ab ipso scriptam recenseamus historiam: ait enim *i*:

g Procop. de bello Vuandal. lib. 1. *h* Isidor. in Chron. Vuandal. *i* Procop. de bello Vuandal. lib. 1.

Sub hoc item Vuandali magnum à Mauruſiu (ita nominat Mauros) *incommodum accepere, quale nunquam antea contigit. Cabaon Præfectus quidam apud Tripolim erat bello exercitatus & animo vafer: vbi audisset se à Vuandalis bello peti, talia commentus est. Primum subditos iussit ab omni iniustitia & ciuis lauioribus, præterea à mulierum concubitu abstinere, geminum quoq; vallum constituit, in altero vt ipse cum exercitu omni virorum esset, in altero mulieres conclusit parua mortu apposita, si quis ad id accederet*, hæc auctor de homine, quem quidam haud librorum sacrorum Christianæ religionis expertem fuisse significare videtur, dum iustitia, ieiunio, ac castitate hostes vincendos esse haud frustra putauit. Sed audi de Mauro maiora, ex quibus magis admiraberis animi eius in recte iudicando lumen diuinitus impertitum, pergit enim Procopius:

IEIVNIO ET CASTITATE VINCI HOSTES.

VI. CABAONIS CONSILIA

Post hæc certos ante mittit explorantes cum his mandatis: Quam primum Vuandalis exercitum mouerint, si aliquod templum ex his, quæ Christiani honorant, profanauerint: vbi

statim

statuendo differerent, contraria illis agant, templum violenter purgando. Fuit enim in more Vuandalis Arianis, vt Orthodoxorum ecclesias omni contumeliarum genere afficerent, ac penitus profanarent: quod Deo summopere displicere, homo etiam non Christianus Christianarum tamen rerum haud otiosus inspector, considerans, prudens illud scitumque consilium iniit: *Hoc enim* (pergit auctor) *non abre dicebat, vt Deum, quem Christiani colunt, venerarentur. Nam sic aiebat) vt fortior, quo erit, per est, vt iniquos ac ei contumeliam inferentes plectat, famulantibus vero propitius sit.* Andiam: hæc Nonatores sacratum ædium profanatores, demolitores & incensores; & ex eventu rerum Dei iudicio interpositio, velint, nolint proferunt necesse est sententiam hominis barbari, vt paveleant, quod desuper imminet in sacrilegos venturum iudicium. Sed pergit Procopius:

VII. VINCVNTVR PISTA VANDALI. *Igitur exploratores vbi ad Vuandalos venerunt, eosque Tripolim cum exercitu petere cognoverunt, secuti sunt & ipsi simili habitu ac specie. Vuandali prima die in templis Christianorum se cum equis & aliis animalibus locant, nullo more ipsorum in Deum cuique habitationem prolorum præter mittentes: sacerdotes, & aditus colaphis terga verberantes, more vilium servorum sibi ministrare cogebant.* erant hi sacri Dei ministri, qui relegatis ipsorum Episcopis, soli remanserant in ecclesiis turi pudis, vnicum solatium Catholicæ plebis, in quos Vuandalorum genus improperij exercebant. *Et exploratores* (subdit Procopius) *vbi discedentes vidissent, mandata Gabaum protinus exequebantur; templa purgant sternunt, as si quid aliud immundum à gente turpissima relictum, eduunt, ædem incendunt; sacerdotes abeis lucris habitas adorant; argentum pauperibus præcipiunt, qui pro templis rogantes consistebant. Sic igitur toto itinere Vuandales secuti, qua ille profanabant, ipsi continuo sedulitate ac omni pietate resarciebant.*

VIII. VVANDALI A MAVRIS VICTI. *Vi vero Gabaum hoc accepit, euestigio exercitum in occursum illius, septa quæ valli, cuniculi circa pro muro dispositis, ex iis, duodecim in fronte collocant; pueros autem ac fœminas, omnemq; imbellem turbam simul cum thesauris in medio ponit: sexcentos quosque ad camelorum pedes cum scutis constituit. Sic itaque collocatis Afris, Vuandalis ancipites, quanam aggredi eos oporteret: non enim erant neque iaculatores, neque sagittarij, neque etiam pediter, qui in pugnam procederent, sed tantum equites omnes, hostis plurimum ac clypeis vtentes, quibus nullo modo eminus aduersarios nocere poterant: præterea equi à camelorum aspectu perterrefacti, progredi non audebant. Quapropter magna ipsorum strages frequentibus ab hoste sagittis irruentibus facta est. hac igitur Trasamundus ab Afris passus, paulo post de Afris Rex annis viginti septem.* hucusque Procopius. Scribit eadem Ennodius addit que Vuandalos adeo fuisse bello isto exagitatos, vt ex ingentis numeri exercitu perpauci admodum ad propria reuerterint: quos præclaro & memorabili exemplo demonstratum est, quid pietas possit in bello, quam nimis impietas obsit, & quod est in Psalmo *b*: *Cognoscetur Dominus iudicia faciens.* cum vel ex hoc rerum perspicuo argumento Orthodoxa Ecclesia & in ea habitans Deus intelligatur: vt secundum illud Isaiæ Prophetæ contingat *c Cum feceris iudicia tua in terra inhabitant discent habitatores Orbis.* tanta vero accepta clade, impium Regem mœrore nimio affectum interiisse, iam diximus.

a *Ennod. lib. 4. cap. 15.*

b *Psal. 9.*

c *Isa. 26.*

IX. HILDERICVS REX VVANDALORVM. Defuncto Trasamundo Vuandalorum Rege, regno potitur Hildericus filius Hunerici ex Filia Valentiniani Imperatoris genitus, vt Isidorus est auctor, qui ait: *Iste sacramento à prædecessore suo Trasamundo fuerat obstrictus, ne Catholicum regno suo ecclesias aperiret, aut privilegia restitueret: qui primo quidem regnare, ne religionem sacramenti violaret, præcepit sacerdotes Catholicos ab exilio reduci, & ecclesias aperiri.* hæc Isidorus. Sic igitur antequam Hildericus regni administrationem susciperet, omnes Episcopi exules in Sardinia & Corsica ab exilio liberti in Africam redierè: de quo Episcoporum restitutione hæc Anastasius in Hormisda: *Hunc temporibus, Episcopatus in Africam remeauit est post annos viginti septem* * *qui ab hæreticis fuerat exterminatus.* ita plane de Vandalis in codice numerus restituendus est: tot enim annis regnauit impius Trasamundus, qui eosdem eiecerat ab Africana Ecclesia sacerdotes. Simulac ergo ab Hilderico licentia illa fuit impartita: continuo plebs Catholica cum clero, qui Carthagine repertus est, vno consensu, summaque concordia Carthaginensem Episcopum Bonifacium creauerunt; quem soluti ab exilio Episcopi Chattaginem redeuntes, magno gaudio confidentem in cathedra Primatem totius Africæ salutarunt. At quod ad reditum spectat Episcoporum; quos dolentes ac vinctos deportatos in insulam vidimus, eosdem victores cum gaudio remeantes pariter consequamur: hæc autem quomodo se habuerint, Acta sancti Fulgentij felicius explicant verbis istis *d*:

* Septuaginta quasi.

BONIFACIVS CREATVR EPISC. CARTHAG.

d *Vit. S. Fulg. apud Sur. tom. 1. die 1. Ianu.*

X. REDITVS EXVLVM EPISCOPORVM CARTHAGINEM.

Vnum est de actis ipsa finita, nempe septem libri aduersus scripta Faustí Regiensis de gratia Dei, de quibus (vt vidimus ex epistolis Hormisdæ & Possessoris anno superiori) controuersia Constantinopoli mota erat, atque ad Hormisdam Romam delata, *postimo est longissime captiuitatis catena disrupta. Mortuo Trasamundo Rege, & multabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesia Catholica per Africam restituta libertatem restituens, Carthaginensi plebi proprium donauit Antistitem, cunctisque in locu ordinationes Pontificum fieri clementissima auctoritate mandauit.* hæc auctor, qui agens de restitu omnium episcoporum, S. Fulgentii tamē præcipue est affectatus vestigia, vtpote ipsius discipulus; eiusque cum aliis collegis Episcopis reuersionem Carthaginem, triumphi instar, ita describit:

XI. S. FVLGENTIVS QVANTA EXCEPTVS GLORIA.

Iucat igitur Fulgentius, postquam sapienter et pugnauit Pelagianos, sanctissimus meruit videre Catholicos. Inde secundum quod per eum Spiritus sanctus prædixerat, reuersus est Carthaginem cum omnibus confessoribus, vnde solus exierat. Inuenit latos, quos reliquerat mœstos: inuenit nimia exultatione feruentes, quos reliquerat persecutionis violentiam sustinentes: inuenit habere spiritualem patrem, quos reliquerat dolentes Ecclesiam matrem: inuenit expectantes se cum gaudio, quos reliquerat gementes cum tædio. Tanta enim fuit desiderio Carthaginensium sanctum beatum Fulgentium reuisere cupientium; sic vniuersum populum expectabat ardenter, quem viderat in confessu suo pugnasse viriliter, vt a vis Episcopis ante eum descendentibus, si leni multitudo super latus staret, oculos & mentibus inter omnes Episcopos beatum Fulgentium, quem familiariter nouerat quærens, & a cœtu nationum beatum Fulgentium expetens.

XII.

Vbi vero facies apparuit immensum insistit clamor, altercantibus omnibus, quis primo salutare ac prosequendus, quis benedicendi caput supponeret, quis extremus vel saltem digitis meretur tangere gradientem, quis videre vel vultu præcul stantem. Resonabat diuina laus in omnibus linguis. Ad sanctitatis quippe Agilei basilicam sequens populus & populum precedens, confessorum beatorum triumphum celebrabat. Multitudo enim maxima populi beatum Fulgentium, quem plus cæteris honorabat, concursus alacritas comprimebat; donec canta quæ iundam Christianorum prouisa retamin circuitu faciens, assumti liberum præberet iter in medio transeunti.

XIII. CARTHAGINENSIVM OBSEQVIA ERGA S. FVLGENTIVM.

*Probare tamen adhuc Domine cupimus virorum fidelium charitatem, copiosis imbribus assiduantes mirabiliter inundasti. Et quis opera potuit enarrare valeat absq; defensio veritatis? Immensa plusia nemine ne tenuit, aut obsequium sacerdoti gloriosa præbere prohibuit: immo potius, velut benedictione cœlitus desuper descendente, tantum fides nobilium crevit, vt plurimis super beatum Fulgentium gratanter expansis, repellerent imbres. & nouum talem manus genus artificiosa charitate componerent, sint ateges eorum effecti, qui prioribus temporibus Salvatori super pullum asinæ considenti & Hierosolymam venienti vestimenta sua (sicut Euangelium loquitur *e*) in via sternebant. Vixergo appropinquante vestræ sanctæ memoriæ Bonifacio Episcopo Carthaginensi repræsentati, benedixerunt omnes & laudauerunt communiter Deum. Quidni præ cæteris sanctus Fulgentius fuit illis omnibus maioribus obsequiis frequentandus, qui præ cæteris (vt superiori Annalium tomo dictum est) fuerat aduersus Vuandalorum regē persecutorem intrepidus, dictis scriptisq; in medium ultro ipsius vrbis Carthaginensis Principem exagitans Arianum;*

e *Matt. 21.*

num? sed ille tam meritus de victoria adepta triumphus.

Pergit vero auctor:

Tam beatus Fulgentius per omnes vices inuictæ Carthaginensis, vbicunque transibat, manibus & vestibus demonstrabatur, monstrabatur, vbicunque transibat, manibus & vestibus demonstrabatur, laudibus honorabatur, prædicabatur. Postquam autem cum gaudio gaudens qui prius fleverat cum flentibus, cunctorum desideriis satisfecit; vale faciens fratribus, egressus est de Carthagine, dicens: vale faciens fratribus, egressus est de Carthagine, per omnes profecit iremens vias gaudia maiora reperiens, in per omnes profecit iremens vias gaudia maiora reperiens, in singulis quibusque locis & mansionibus cum lucernis & singulis quibusque locis & mansionibus cum lucernis & lampadibus & arborum frondibus, erant obsequia ista lætitiæ lampadibus & arborum frondibus, erant obsequia ista lætitiæ significativa, quibus & festos dies adornare Fideles consueuerunt. Quibus & aliis superius exemplis est demonstratum. Sed tamen, vt aliis superius exemplis est demonstratum. Sed tamen, vt addit auctor: *Favor & gloria ineffabilis beatum Fulgentium addit auctor: Favor & gloria ineffabilis beatum Fulgentium mirabiliter in conflictu omnium fecerant gloriosum. Per omnes mirabiliter in conflictu omnium fecerant gloriosum. Per omnes Basilicas tamquam proprium Episcopum suscipiebatur, & sic de Basilicas tamquam proprium Episcopum suscipiebatur, & sic de tanto viro omni Siccensa provincia velut plebs vna gaudebat.* tanto viro omni Siccensa provincia velut plebs vna gaudebat. Memores omnes quantum deberent viro, qui in tanto Memores omnes quantum deberent viro, qui in tanto certamine Ecclesiæ Africanæ, velut alter rediuiuus cõpatrõis Augustinus, verbi prædicatione, scriptorumq; editione ora impiorum obstruxerat, regiamq; potentiam reddiderat imbecillem, gloriosaq; confessione ac fide professione pro miraculo inter hostes in ipsa Carthagine vrbe Catholicam fidem fecerat tunc triumphare, cum omnes Episcopi Africani vincti in exilium mitterentur.

At quid ipse Fulgentius, cum tot tantisq; ouationibus populorum vbique susceptus, & long oriundus, longiori est exactus vbique triumpho? non inflatus, sed maiora ipse humile virtutum emolumenta. Nam audi eius discipulum ipsius vestigia continuo affectantem: *Quem obsecro (inquit) gloria huius non extulisset magnitudo? beatum tamen Fulgentium ad maiora humilitatis studium prouocauit. Venienti namque cum gloria populari, dignitatem Pontificis priuilegio sedis venerationis accumulans, postquam cathedram sedit, inter meas ibi adhuc habitare desiderauit. Et ne videretur Abbatis* [illegible] *sedentis, sed minuere potestatem imperandi monachis omnem sibi adimere voluntatis facultatem, non suam sed alterius voluntatem facere voluntatem. Et qui adhuc monachus discessionem suscipiat fratrum, tam Episcopus dominari noluit quam proprij muneris officia sollicite cauens, ne Felicem contristaret Abbatem, vt exhiberi sibi per cuncta hospitalitatem, si quando ibi multiplicati panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas exposcit, Abbati primo Felici consilium requireret.* Ecce qualis esse confessarum non tenuis sanctæ Ecclesiæ pugiles, tetque in pectoribus in pace humiles; aduersus hostes autem omnes leonũ instar*, impetu insilire, inter fratres autem conterlos in agnos humi cubare. Reliqua vero de Fulgentio suis locis iumus inferius reddituri.

Hæc autem pertracta hoc tempore esse noscuntur, secundum Anastasium Bibliothecarium, sub Hormisda sanctissimo Papa. Ita plane Deus beatissimum Patrem hæretum benedictione sunit, vt post restitutam Orientalem Ecclesiam Catholicæ communioni, Africanam quoque longa persecutione vexatam, atque nouissime à Trasamundo rege, omnibus electis Episcopis, proculcatam, tempotis tesme momento videret liberatam, & pristino splendori (vt licuit) restitutam. Sic igitur his dictis à Deo muneribus locupletatus, tandem ab eodem præmia de laboribus & coronas de victoriis accepturus, sequenti anno ad superna est positus euocatus; quasi senis Simeonis instar, iam responsum à Domino accepisse, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini, nempe dissolato schismate, Orientalem vnitam Ecclesiam, & Occidentalem in Africa, sublato persecutore tyranno, in integrum restitutam: vbi his visis, libenter ipsi sacrum illud cygneum cum eo occinere canticum *a Nunc dimittis seruum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuelationem gentium.* non Orientium tantum & Occidentalium Africanarum, sed & aliarum, quas ipse forsan nec nomine nouerat, nationum, vt ex his, quæ proxime dicturi sumus, intelliges.

Inter alia igitur plurima, quæ à Deo consecutus est Hormisda Pontifex beneficia, illud quidem haud leuioris momenti censendum esse videtur, quod hoc ipso anno copiosa Dei misericordia factum est, vt oues aliæ, quæ non erant ex hoc ouili, reliquo vniuerso gregi conjungeret, cum videlicet barbaræ ac feræ gentes adhuc nesciæ ferre Christi iugum, experresque diuinæ legis, sepultæ diu erroribus, atque offusæ tenebris veræ religionis ignorantiæ, ad fidem Christianam capessendam accesserint, venerintque Constantino polim ad Iustinum, quem scirent esse maxime pium Imperatorem. Tot secum bona vexit restituta Catholica fides, quæ schismatis libera nexibus iam arctis & angustiis suis nesciens contineri limitibus, ad externos longe positos Euangelium propagauit, & (quod mirabilius fuit) nemine prædicante, dicente licet Apostolo Paulo *b: Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante?* ita quidem. Verum secundum eiusdem Apostoli sententiam *c. Non prius quod est spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale.* accidit, vt auidus terrenæ gloriæ Rex Lazorum, quia maioribus dicti sunt Colchi, iungi se cupiens Romanorum Imperatori, obicem infidelitatis studuerit remouere, probe sciens nullis aliis quempiam arctioribus vinculis stringi posse, quam si religionis nexibus animus religetur. At quoniam pacto ista se habuerint, ex priscis auctoribus narrare aggrediamur.

DE PROPAGATA FIDE APVD GENTES.

b *Rom.* 10.

c 1. *Cor.* 15.

XVIII. REX LAZORVM CONVERSVS AD FIDEM.

Hoc ipso igitur anno, qui numeratur quintus Iustini Augusti, præsulo Rege suo, Lazorum populi ad Christianam fidem conuersionem contigisse, ex Theophane scribit auctor Miscellæ, cum ait *d: Quinto anno Imperij Iustini Zathes Rex Lazorum venit Byzantium ad Iustinum, & rogauit eum, vt fieret Christianus; & ab eo appellaretur Imperator Lazorum. At Imperator grandi cum gaudio illo suscepto, Iustinum auit eum, & filium appellauit. Profectus autem Lazorum Imperator à Iustino portauit coronam & chlamydem Imperatoriam albam.*

d *Miscel. lib.* 15.

XIX. Cadybes.

*Quo comperto Cabades * Rex Persarum significauit Iustino, dicens: Quia cum amicitia & pax sit inter nos; quæ inimicorum sunt, agis; & eos, qui sub potestate Persarum erant, à sæculo assumis. Qui respondit ei: Nos nequaquam subiectos Imperio tuo assumpsimus, neque subuertimus: sed ascendens Zathes ad Imperia nostra, procidens deprecatus est, vt à sceleste & pagano dogmate, impijs sacrificijs, & errore dæmonum liberaretur, & accederet ad Creatorem omnium Dominum, & fieret Christianus: Hunc nos baptizantes, absoluimus ad propriam regionem. Ex tunc ergo facta * est amicitia inter Romanos & Persas.* hæc ibi, habet eadem Zonaras e & Cedrenus f, necnon & Anastasius Bibliothecarius in Chronico, sed anno superiori; Agathias vero sub Iustiniano Imperatore id factum tradit: idemq, affirmat, hos, quos Lazos dicimus, appellatos fuisse populos, Colchos antiquitus nominatos. Porro vt hæc sub Iustino potius facta dicamus, præter maiorem numerum testium, illud magnopere persuadet, dum Procopius g ait, à Iustiniano Imperatore restauratam fuisse apud Lazos ecclesiam iam vetustate collabentem: vt plane certum sit argumentum ante Iustiniani tempora Lazos pietatis fuisse cultores.

* facta. e *Zonar.* 3. *tar. Annal.* f *Cedren. in Compen. hist.*

g *Procop. de ædif. l.* 3. *Imp. cap.* 3.

Vnde autem Lazorum Regi in mentem venerit, abdicata idololatria, fieri Christianum, conjici potest, quædam semina pietatis in animo concepisse, cum (vt superiori tomo dictum est) sub Leone Imperatore Constantinopolim venit, atque eidem ab ipso Leone Christianæ religionis miracula in vno homine eius cultore fuere demonstrata, cum videlicet ostensus ei fuerit magnus ille Daniel super columnam viuens, cognomento Stylita: quod veluti grande portentum idem magnifice prædicans, inde recessit propemodum Christianus. Sed dubium alicui esse potest, an hic ille fuerit Rex Lazorum tum iuuenis, modo senex: verum potius existimamus (destante Agathia) fuisse eius successorem filium, qui paterna relatione tamquam radio lucis in tenebris illustratus, pedetentim diuinæ gratiæ adminiculo ad Chri-

XX. LAZORVM EX S. DANIELIS EXEMPLO PERMOTVS.

a Ioan. 1.

b Procop. de bello Perſic. lib. 1.

XXI. DE GONATV REGIS PERSARVM CONTRA IBEROS.

ſtum lucem a vera omnem hominem humanitatem aduenerit:

Procopius b de Lazis atque eorum confinibus Iberis texens hiſtoriam, hæc de bello à Perſarum Rege hoc tempore excitato habet: *Cabades autem quamvis maxime in ſinem Chriſtianorum excurrere optaret: nullo modo potuit, eaſu, quem iam referam, ſuperueniente. Iberi, qui Aſiam incolunt, prope Caſpias habitant portas ad Boream pertinentes: ipſiſque finitrorſum terra Lazorum, dextrorſum autem ad Orientem Perſarum gentes ſunt. Is igitur populus & Chriſtianus eſt, deguntque fidei prater omnes, quos ſciamus, obſeruat: ſubditi Regi Perſarum ſunt. Hos Cabades ad fidem deſerendam compellere conatus. Regi eorum Gurgeni cum aliis mandauit ex ſuorum fietu conſuetudine, tum mortuos terra minime condere, ſed auibus canibuſque Perſarum more proijcere. Quapropter Gurgenes ad ſuſtinum Imperatorem confugit, eius implorando fidem, ne liberis à Perſis Romanis perditum ſmant. Ille vero aliquanto te ſuſcepta. Probum Anaſtaſii Principis ſororis filium virum Patricium ad Boſphorum miſit, vt Hunnorum exercitum ad præſtandum auxilium Iberis induceret. Eſt enim Boſphorus ciuitas maritima ſiniſtrorſum Euxinum pontum nauiganti, hinc Cherſoneſum ſtendiorum viginti diſtans, in quorum medio Hunni cuncta poſſident. Boſphoritæ iam dudum liberi incolunt, ac ſuſtino nupſe ſeſe commiſere.* quomodo autem Iuſtinus Imperator ſuis gentes à Perſis defendere curauerit, idem Procopius pluribus narrat. Sed hæc nobis ſatis ad intelligendum omnia dextere ceſſiſſe Principi orthodoxo, cuius ſe fidei exteri populi committerent, & fidem Chriſtianam ab eodem Gentiles quærerent, quem ſciebant Deo eſſe fidelem.

XXII. DE HOMERITIS IN CHRISTVM CREDENTIBVS.

Iam vero ex Iberis atque Lazis ad Homeritas peregrinans ducatur oratio: penes quos à temporibus Conſtantij Auguſti coaleſcere Eccleſia cœpit, vt ſuo loco pluribus dictum eſt. quorum ſi quis antiquiora tempora repetat, eos ipſos eſſe repetiet, ex quibus Regina Saba progreſſa eſt audire ſapientiam Salomonis; ex iis etiam ſub primordiis naſcentis Chriſti Eccleſiæ veniſſe eunuchum Candacis Reginæ Æthiopum in Iudæam venerari templum, & rediiſſe effectum iam ipſum Chriſti templum per ſacrum baptiſma. Quorum populorum etſi cætera obſcura, clariſſima tamen ſunt & cœleſti luce micantia, quæ apud eos ab hoc anno quinto Iuſtini Imperatoris illic cœpta ſunt agi, & quo modo à Iudæis ibidem dominantibus Eccleſia illa dire vexari cœpit, & in ea perſecutione complures coronam ſunt conſecuti martyrii, ab auctore quidem integerrimæ fidei, eiuſque temporis ſcriptis prodita, ſed poſtea alterius nomine edita, nempe Metaphraſtis, qui in his nullam præterea nauauit operam, quam vt exſcriberet, & in tomum à ſe collectum vitarum Sanctorum inferret. Aſtipulantur abſque dubitatione rerum geſtarum ceriæ veritati Græci auctores Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, atque alij. Illuſtretur igitur, ſicut & cæteri, præſens tomus nobili purpura tincta ſanguine martyrum; & precioſiora includat dona, quæ illa, quæ attulit Regina Saba ad Salomonem. Narratio fructuoſa eo accedat gratior, quo veritati intelliges in omnibus conſentire. Demoremur in his libenter, & omnibus conſentire. Demoremur vbique Spiritu videamus vno eodemque coaleſcere vbique Spiritu ſanctam Eccleſiam, & ſicuti vna viuunt anima omnia vnius corporis membra, ita vnum eumdemque Deum ſe omnia in omnibus ſolitum exhibere. Erit plane, vt horum egregie factorum inſpecta pulchritudine, quis iure deploret, quæ præteritis temporibus in eadem Eccleſia rememoria digna facta creduntur vel ſilentio præterimiſſa, vel iniuria temporum perdita. Sed ipſam hinc referre hiſtoriam aggrediamur, quæ ſic ſe habet c:

c Apud Sur. ad 24. Octob. to. 5.

XXIII. ELESBAAN CHRISTIANVS REX AETHIOPVM DVNAAN HEBRÆVS

Inſtabat iam quinti ſui anni, ex quo Iuſtinus acceperat ſceptra Romani Imperij, quo quidem tempore imperabat etiam Æthiopibus Elesbaan, vir qui propter pietatem & iuſtitiam apud omnes maximum nomen fuit conſecutus, in cuius autem Auxumes maximum nomen fuit conſecutus, in cuius autem Auxumes me Regiam conſtruxerat. Dirimit tenebat Arabiam Felicem, quæ olim quidem Saba, nunc autem vocatur Homeritis, Du-

HOMERITARVM REX INIMICISSIMVS CHRISTIANORVM.

naan Hebræus, vir impius & Chriſtianorum generis inuiciſſimus; qui etiam omnes qui erant in ſua poteſtate, habebat circumciſos, partim quidem Iudaicam ſequentes ſuperſtitionem, partim autem plane Gentiles Soli & Lunæ ſacrificantes & demonibus, quos etiam more gentis honorabant ſanis & columnis. Porro autem ab Elesbaan odio habebatur Hebræus, quod omnibus ſere, qui ſunt ſub cælo Chriſtum Deum prædicantibus & verum Dei Filium, & nobis ſalutem carne ſimilem, ipſe ſolus vilipendens inſectabatur hæc omnia, velans & adumbrans ſuorum maiorum ſcelus, quod in crucem admiſerant: adeo vt Rex ſæpe ſæpius cum eo bello congreſſus, vt ſuderit atq; fugarit, & tributum pendere coegerit.

XXIV.

Verum ille quidem non ſtans pactis conuentis, inſurrexit contra Regem Elesbaan: Elesbaan autem eum rurſus valido adorsus exercitu, fortiter expugnauit & in fugam conuertit. Denique ad illum capiendum relicto exercitu, in ſuam redigit ditionem. Interim non poterat Hebræus quieſcere: ſed vt acceptæ cladis deleret ignominiam, cum ſuos colligeſſet, & eos, qui erant in præſidio, muniſſet, omnes bello perdidit; & inſuper omnes, qui inuenirentur Chriſtum eſſe Deum confitentes, citra vllam interim miſericordiam. Nullus autem fuit exitus, qui erant ſub ipſo Chriſtiani, qui ſe non huic impio edicto ſubmiſerit, illius animi terrore, quam de ditionem quidem facientes, verum ne quaquam impietatem ſectantes, ſed pro fide Chriſtiana tuenda mortem oppetentes, vt quæ paulo inferius dicentur, oſtendunt. Sed pergit auctor:

XXV. NAGRAN CIVITAS CHRISTIANAM SVSCEPIT FIDEM.

Quadam tamen ciuitas frequens populo ſita in Homeritide, quæ vocatur Nagran, cum iam longo ab hinc tempore veniſſet ad agnitionem veritatis, & pietatem ſuſcepiſſet, tempore ex quo Conſtantius Magni Conſtantini filius ad Sabæos, qui nunc vocantur Homeritæ, arti vero ſunt ex Catura Abrahæ, miſit legatos: & Rege illius gentis muneribus ſibi conciliato ædificauit hanc ciuitate eccleſias: & quemdam virum pium, qui ad vitam declinabat monaſticam, & moribus & actionis virtutibus erat magnus, atque adeo omnibus ſui temporis ſuperior, miſit, vt præeſſet iis, qui ad veram accederent religionem. Quo quidem tempore, Iudæis reſiſtentibus, & barbaro ſuadentibus, ne tam facile Boſphorem admitteret in ciuitatem, neq; creatos diuinas aliquid innouaret, niſi prius vir religioſus aliquod ſignum oſtenderet (quemadmodo ſolent iſti petere, vt qui ſint incredulæ) quod quidem ſi præſtiterit, tunc ei concederet ingreſſum in ciuitatem.

XXVI. d Mar. 16.

Ille diuina fretus promiſſa, quod ſigna d ſequerentur eos, qui crediderint, animi citra vllam dubitationem, & eorum, qui petebantur, cuit aculeum magnam oſtendit operationem. Ab eo autem tempore ciuitas Dominum pure colens, & Orthodoxa quinorum Patrum ſequens dogmata perſeuerabat, ſi quid erat mali, propellere & alienam effugere religionem, adeo vt ne ſineret quidem eam ad aures pernenire. Iniudens ergo malignus, totum (quantum erat) ſubuens Hebræum, eum armat aduerſus Quiritatem, partim quidem opinans fore, vt id eſſet molieſtum pio Regi Æthiopum, partim autem eo ſpectans, vt in Chriſtum ſuam exples et inſaniam, & genus Chriſtianorum omnino euerteret.

XXVII. DVNAAN ORIBELIT NAGRAN CIVITATEM.

Itaque venit validum ducens exercitum: & cum circumcirca eſſet caſtrametatus, valloque & foſſa omnia circumdediſſet, obſedit Nagran, minitans ſe illam expugnaturum, & omnes qui in ipſa erant interempturum, niſi cruce Domini à ciuibus in muris poſita, quam execrationis ſignum (proh dolor!) ſtultus vocabat, ad nihilum redacta, deinde Chriſtum quoque negaſſent, qui fuerat in eas ſuſpenſus. Vides vbique gentium in vniuerſa Eccleſia laudabilem illum ſemper viguiſſe motem, vt cruces à fidelibus colendæ in ſublimi loco cunctis perſpicuæ ponerentur? Sed pergit auctor: Quod quidem eo conſilio faciebat, vt cum eo illo, quod inde ventabat præſidio nudaſſet, hoc tam valido deſtitutos auxilio inuaderet. Quadam ergo execrandi illum Regis ſatellites in orbem obeuntes ciuitatem, eadem vouſ erabantur: Et ſi parerent quidem, dicebant fore, vt dona & honores conſequerentur: ſin autem non parerent, & Galilæi animum adhiberent, pro monarchia inducentes mulebrem principatum, igni & gladio traderentur. Porro autem ipſe quinque Dumaan execranda & audaci lingua hiſ falſa quadam addebat, & iactanter dicebat: Nihil potuit Ieſus opem ferre Chriſtianis in mea poteſtate conſtitutis, quos omnes & ipſos illorum ſacerdotes & monachos gladio

& igne

& igne prius consumpsit, ne patiens quidem sanctorum tentari: & nunc maxime cuncta exercian; nempe centum viginti pluribus hominum, ad vos vani aut omnino persuasuros, aut per-

dicturos.

Cæsar autem: Videmus, fratres, ô Rex, te linguæ multum subdere & attribuere imbecillitatem ei, qui est filius Dei. Quid Rex? Si hæc eorum Sennacherib non parum tibi fecit? Rex ille Assyriorum: qui cum ipse quoque aliquando in Deum magna loquutus & insultasset, probasse linguam, quæ hominem blasphemiis & insultationibus provocasset, & pauci tantum milia perdidisset: & cum quantis dedecore recesserit, & pauci sint, qui nesciant. Quod autem nos accusas, quod multorum principum & malos deos induxerimus: nos qui multis abhinc annis tanquam hæreticatem à maioribus veram accepimus, relinquimus, nec unarchia in ordinem addacimus diuinitatem, sed trium personarum adducimus multorum principatus: deitatis personarum adducimus multorum principatus: deitatis personarum adducimus multorum principatus: deitatis

rorum q, & parentum & facultatum & ipsius quoq; patriæ eas terrens amissione. Illa autem dicebant: Omnibus ô Rex, quæ à te offeruntur, siue ea sint bona, siue aliter se habeant, lubenter hodie renuntiantes, quæ à maledicto incessitur, Christo crucem extollimus; & qui in ipsa nostram procurauit salutem, Christum sequamur. Esset enim à ratione alienum & nimis effœminatum, ex nobis quidem alias quæ cum talibus viris cohabitarunt, qui mortem propter Christum elegerunt, alias autem, quæ virginitatem exercent, vt quæ Christo sint desponsæ, non esse animo masculo, & vestram manu planè inconsideratam non nostro sustinere corpore.

XXXVIII. FEMINÆ CHRISTIANÆ IVBENTVR OCCIDI.

Rex autem: O femineæ, inquit, possum vos merito magnæ accusare stultitiæ, quod hominum plani & prostigiatorii, & qui violenta morte perijt gratiam eligitis, & voluptatibus præsentibus fretum, cum incertus est exitus præferre statuistis. Quadam autem ex actoribus matrimonij & monachis non ferentes Christi contumelias, vsæ sunt in Regem verbis asperioribus, eum ipsum, quem maledicto incesserat, Christum vocantes ad vltionem. Quod quidem egre ferens Heb rus, in eam communitus prouinciat sententiam, vt gladio feriantur. Iubebat ergo videre mulieres sanctas trahi crinibus, & sic duci ad supplitium, vel potius ferri promptu & alacritque pedibus, & suæ mortem propter Christum.

XXXIIX. LAVDABILIS CONTENTIO INTER EAS MINAS.

Magna verò erat & præclara inter eas contentio. Monachæ enim virgines nec aquam concedebant primas partes in, quæ erant intactæ matrimonio. Recordemini, dicentes, quod primo vobis fuimus propositæ & in templorum ingressu, & in sacramentorum participatione & in flatione, & in sessione: & ideo oportet nos, quoq; nec ante vos & vestros maritos consequi martyrium. Martyrum autem vxores, quæ iam etiam vocabantur matres, nequaquam ferebant in præsentia habere secundas partes. Infantes quoque baiulantes matres præcurrebant, & ipsi quoque carnifices promouebant ad martyrium: scribunt enim ad illa quoq; pueros fuisse Christo propter ipsum sacras oblatas vltimas. Sic beata illa mortem præripientes, in qui videbant, magnam asserebant lamentationem: adeo vt Rex crudelissimum cum admiratione talem vocem emiserit: Qualem omnibus fere hominibus errorem immisit Gabiens! vt qui vel ipsam mortem contemnere persuaserit, & pro illo perdere suas animas & corpora.

Interim autem quædam quoque fœmina, quæ duas filias habebat, & primas partis inter eas, quæ erant in ciuitate, obtinebat, longeque præstabat aliis genere, diuitiis, gloria, & pulchritudine, atque in imemils ætate adhuc viduæ relicta fuerat, insectatur tyrannum. Ille autem statim iubet suis ministris, vt eam ad se adducant cum honore & reuerentia. & ei essi cant commodum aditum. Illa verò essi hoc modo adduceretur, egre ferebat tamen se ab aliarum mulierum abesse martyrio. Tertio autem die post ipsius nem cum honore ad Regem adducit ur cum filiabus. Ille verò placide eam intuens: Fama, inquit, annunciat te esse modestam ornatam, & prudentem; quinetiam ipsi. vultus & affectus ferunt in qua dicuntur, testimonium; præterea autem vulgo fertur, te quoque esse genere claram & abundare diuitiis, & tibi non deesse splendorem. Ne ergo quamodo stulta, quas ego perdida, sustineas ipsa quoque Deum dicere eum, qui fuit crucifixus, fuit autem homo vnax & vnipotatos, a nicisque publicanorum & peccatorum, & nec patrim fuit contentus legibus: sed tua nobilitati faciens conuenientia, renuncia quidem Nazareno, & velu nobilissimum sentire, & simul cum Regina versari in Regia: sic enim vnes deinceps liberum, & liberata à malis, qua vrumque ex vidualate. magis poteris alijs opem ferre. Venit enim ad nos fama, ipsæ autem res quoque testantur, quod cum magnas habeas diuitias, & plurimas facultates acceperis à maioribus, & sint multi, qui tibi seruiant, pudori in conspectum quidem venisti, nisi eum, qui fuit tibi leg timo connubium matrimonio. Ne nunc ergo, ne nunc (hoc ergo tibi consulo) pudicitiæ tuam & iuuentutem & filiarum virginitatem illiterum manibus tradideris, quamagna contumelia affici. quam pudet: sed deflentes Crucifixo gloriam tribuere, & nostris cedere legibus, & tibi & liberis prospice, quæ sunt vtilia.

XXXIX. VIDVA NOBILIS TENTATVR A TYRANNO.

XXXX. QVÆ IN TYRANNVM SAN

Beata autem illa apposite & erudite respondens: Cum enim inquit, ô Rex, quem oporteret honorare, & qui tibi dedit potentiam, & hanc porpuram, & hoc diadema, immo verò ipsam quoque essentiam & vitam, tamquam Dei Filium & Deum ingrato animo contemptum audaci lingua iniuria affaras, non times ne fulmen deiectum te comburat: & me honorare velis. Vestrum ego honorem summam duco ignominiam. Cessa gladium in te ipsum impellere. Absit autem, vt ego à tali laude lingua, quæ se armauit contra Deum. Neque eo procedam amentia, vt versari cum iis, qui Deo sunt adeo inimici, & in peccatorum habitem tabernaculis.

XLI. QVID AD SVAS CONCIVES CHRESTIA NAVIDVA.

Cum Rex hæc audisset, ira corde accensus, asperit ad eos, qui aderant, & cum dixisset: Quam impudenter in nos egit hæc exercenda muliercula: iubet eos capiti auferri tegumentum & eius filiarum: & sic eas nudo capite & promissa coma in castra duci per ignominiam. Eg; edens ergo genero sa mulier, cum vidisset magnam fœminarum multitudinem stentem & exultantem, quod talis nobilitas assueretur contumelia: illa eas seuere & magnifice intuens: Sco, inquit, ô amicæ, quod propter nos dolorem accipitis, partim quidem fortasse propter naturæ cognationem, partim autem, quod indigna ac pudenda videas pati cum filiabus. Sed ne doleatis. Nos enim non ideo neq; auerimus Creatorem cœli & terræ: neque quæ sunt ad tempus æternis præmiserimus. Nam mihi quidem à maioribus per successionem pietas & vera religio, & à Christo denominari, & eum nosse Deum, tradita fuerunt in hereditatem, non mihi autem soli, sed vniuersæ quoque meæ cognationi. Propter quem ego amplexa continentiam, viduitatem præmili matrimonio; & ex facultatibus, quas habebam, plurimum distribui pauperibus. Sunt vero adhuc mihi magna diuitiæ in auro & argento, & magna multitudo seruorum: nolui autem vt multa alias mulieres solent, ad alium maritum intuer, et iam sic cum multis casibus & calamitatibus quæ viduis euenire consueuerunt, sæpe sum collustata, quod quidem vel solum fuissit ad mollem adhuc & tenerum animum incitandum ad secundas nuptias, & fortasse nullus meam damnasset inuentutem; quæ ipsum ad hoc habebat patronum diuinum Apostolum a: 2 1. Tim. 5.

Sed hæc omnia parui faciens, in hoc solum animum intendo, vt cum Christo sim vna cum sanctis, quæ præcesserunt, multoribus & martyribus. Ego vobis iam secundo apparel. Nam prius in matrimonio sponsi qui erat ad tempus, nunc vero in nuptias immortalis & alienas ab interitu, ad quem festino, & cui immaculatam seruauit continentiam, me videtis. Filias quoque ipsi studeo desponsare, vt quæ earum hunsque ineg ram ad hoc virginitatem conseruauerim. Hinc mihi plenus est animus voluptate & bona spe. Rogo vos igitur, vt mihi potius congratulemini, neque tam abiecto animo lamentemini, & mihi transmouetis possum in tristitiam.

XLII.

Porro autem vobis quoque consuluerim, vt vos vndique muniatis & magnam adhibeatis cautionem, ne vobis non adsentientibus, auferat fides thesaurum, qui est callidus, suffur andis artifex; & maximum hoc vobis damnum afferat, quod pertingat vsque ad ipsam animam. Iam vero quæcunque hic estis mulieres (Gentiles & Hebreæ (multa enim vt video, hic adestis ad spectaculum) vos quoque depositæ, Gentiles quidem, longis salutis & nugis, & dijs, qui sunt sola nomine, Hebreæ autem, vmbræ, tandem & figuris & ænigmatibus, discite veritatem; & accedentes ad Verbum & Deum, qui est vnus Trinitatis, per eius nomen illuminemini, & diuina baptismatis regenerationem: neq; sis simbul peccatis in vestris impietatibus.

XLIII.

Cum martyr hæc & alia plura diceret mulieribus, quidam ex iis qui cum Rege sentiebant, illi hæc renunciarunt, & quod peruersè et multitudinem. Rex, itaque, earum accessit, simulans manfuetudinem: Magna, inquit, vsus sum in te patientia, hoc consulto, & non inconsulte ate faciens propter benignitatem vt frustra lacrymis, quæ propter te funduntur & propter filias, non pateas. Illa autem: Quia me, inquit, ô Rex, si tibi parueris, liberabis ab igne, qui non potest extingui? Sic dixit, & talem statim mutuens: Absit, inquit, ô Rex immortalis, vt te negem, qui ex solo vnigenitu Dei Filius, & credam vire, qui te habuit contemptui, & nos decepit perueto.

XLIV.

Non ferens itaque Heb rea libertatem loquendi generosæ fœminæ sed deposita sæna & ablata fiditione, torueque eam & furiose intuens: Audacissima, inquit, mulier, ego tibi tam carnes discerpam ac dilacerabo, & intestina contrectabo: & si quid ex iis fuerit reliquum, id apponam deuorandum canibus. Videbo autem, quisnam tesit è meu manibus eripere, etiam

XLV.

REX IMPIVS IVRE ARGVITVR.

L.

VATICINIVM ARETHÆ MARTYRIS.

LI.

LII.

LIII. CONTRISTATVR SVOS ARETHAS.

cum terra deoreret. Si quid autem ex mea cognatione aut fami-
liaritate desiderio bonorum proficiunt, tercellis Creatore, se-
quatur hunc Regem interitus obuiosus & imminens, ne ei datur,
ô Rex Christe, hic fructus, qua videntur iucunda & delectabilia,
& tradatur in aquæ flammis tormentis.

LIV. Hæc dixit; & statim multitudo cælestis effundens lacrymas:
Esto bono animo, consolamur: Nemo enim te deseret: nam tui
(vt vides) desiderio omnes vel ante te mori properamus, & præ-
uidere hunc beatum finem & desiderabilem. Ille autem ad
hæc: Ego ait omnibus, ego vos omnes præcedam, & ero vobis in
Deo certum vitæ dux. Vt vos mihi primas concedatis in omnibus;
ita mihi concedite, vt primus ad Christum accedam. Verum e-
nimuero hoc vobis vltimum do mandatum: si qui meorum filio-
rum, aut eorum, qui gentes ad me attinent, relictis fuerit per-
manens in hoc puro cultu Christianorum, sit hæres vestrum sa-
lutarium. Porro autem tres illas ex eis, quæ mihi restant, posse-
siones pulcherrimas volo tribui Catholicæ ecclesiæ, quæ est adifi-
canda, quas etiam iam conspexi. Ista ipse omnia prænoscens
ventura, diuino afflatus Spiritu, instar Patriarchatum
antiquorum, est prælocutus martyrii candidatus Are-
thas. Subdit auctor.

LV. Hæc cum dixisset, & populo benedixisset, & Sit tibi
gloria, ô Domine, propter omnia, sui iunxisset; conuersus
dicit Regi: Laudo te, ô Rex, quod vsus sis patientia, & non
confuderis, aut interruperis meam orationem, vt mos fuit olim
Regibus. Quoniam ergo nostis nostrum sanctum & institutum,
nempe quod fieri non potest, vt Christi cultu relicto, nos tria as-
sentiamur: fac quod superest, tempus non terens diuturnum. Cum
sirtes ego Rex mentem eorum esse eiusmodi, nec fieri posse,
vt eos ad suam traduxit sententiam, iussit eos duci ad
quemdam torrentem, qui vocatur Oitas, & ipsi illi imputans
capita.

SENTENTIA INARETHAM ET SOCIOS.

LVI. Ad quem cum venissent, & se prompto & alacri animo
ad preces conuertissent: Domine, Domine a, dixerunt, verum
salutis nostræ, obumbrasti super caput nostrum in die belli. Nunc
quoque deduc nos in viam æternam: quoniam nihil ex omni-
bus nobis pluris fuit, quam tui dilectio, non patria, non genus, non
diuitiæ; sed omnia propter te perdidimus, etiam ipsam vitam,
& tamquam occisionis b oues summo reputati. Et nunc te sup-
plices rogamus fiat vltio sanguinis c seruorum tuorum, qui fu-
rit effusus: extolle manus tuas super istarum superbiam. Sus-
pe ac defende illorum filios, qui pro te moriuntur. Corrobora ci-
uitatem, qua gloriatur tuo pretioso sanguine & cruce & passi-
nibus. Vides quemadmodum eam tui esse sint mimici: attur-
derunt eius ornamentum: profanauerunt sanctuarium tuum,
templum sanctum tuum exusserunt; quod tibi placeat, vt rursus
extollatur & roboretur: dando sceptra Regibus Christianis.
hæc & alia illi precati, singulum singuli obtulerunt, pri-
musque omnium coronam martyrii Arethas est conse-
cutus. Subdit vero auctor hæc de admirando fœminæ
Christianæ certamine:

a Psal. 29.
b Psal. 43.
c Psal. 49.

LVII. MIRA LIBERTAS FEMINÆ CHRISTIANÆ.

Quadam autem mulier habens puerum præcurrentem
non plus, quam quinque annos natum, cum videret ea, quæ fie-
bant, & ad similem ætatem sensa esset emulationem, citissime accur-
rant, & ad similem ætatem esset emulationem, citissime accur-
rens, cum ipsa quoque accepisset martyrium sanguinem, se illo
vnxit & Eliam. Deinde ipsum Regem indificabatur, eum vo-
cans tyrannum, & quam maxima potest voce dicens, Exit He-
rodes tyrannus, & quam maxima potest voce dicens, Exit He-
rodes tyrannus, & quam maxima potest voce dicens, Exit He-
rodes tyrannus

de eius vsibus suo splendore in Oriente & Occidente ornauerit Ecclesiæ locorum: non enim eos Homericæ vel Æthiopes tantummodo coluerunt, sed & Græci omnes, parmeque Latini, qui dicerim licet diebus, solemnem adhibuerunt, annis singulis certa die publice in Ecclesia ex sacris tabulis legunt. Tanto ergo Quinquatrium Occidentalium, quæ colendi celebrandi gratia ex remotis adeo regionibus iussit, vnius tamen corporis, Catholicæ nimirum Ecclesiæ calore fidei proximæ capiti membra erant. At quid pro hac perfidus apostata egerit, audi: sed prius quæ accidentia de cœlo prodigia ad incutiendum terrorem barbaro accipe.

Fuerunt autem Hebræi apparitiones ignis aliquot diebus tonitruis ingentes, eorum qui ipsum Dunaan & eius terrebat exercitum, & ad credendum præbebat Dei iram aduersus impios. Deinde ipse quoque desuper, qui erat perfecta plaga, pluit in terram. Tu tu sic quidem potuit errigi sceleratus, neque plectis fuit potens manu Dei. Tanto autem furore erat accensus aduersus Christianos, vt ardens ad Regem Persarum miseria legationem, & rogauerit, vt ipse quoque faceret similia; & omnes, qui in sua fuerint ditione inuenti, Christiani perderet funditus, vel ut ipsum, solum habere propitium, & ritu patrum (sicut ille mentitus est) Deum Hebræorum. Scripsit etiam ad Alamundarum regulum, qui erat sub Persis, præmittens Dei Israelitarum, qui erant sub Persis, promittens iram in eum, si moueret persecutionem aduersus Christianos qui sunt in subiectis. Sed ille quidem adeo erat infestus Christianis & fidelibus. Hæc autem de Alamundaro cum audis, memoria tenere sub Anastasio Imperatore fuisse dictum eiusdem nominis Regem Saracenorum ad fidem Christianam conuersum baptizatum esse: hunc vero alium ab illo fuisse, dicendum videtur: reges Saracenorum alii erant Romano Imperatori obtemperantes, alii hostes, vt quæ dicentur, ostendunt. Sed prosequamur reliqua:

Iustinus autem nequaquam cessauit implore suas partes in hoc pro seipso. Iustinus enim imperator, cum sic ei visum esset, misit ad Alamundarum, vt fœdera pacis iniret cum Saracenorum tetrarcha, qui missus est Abrahamius, vir pius & probatus, qui hac fungeretur legatione. Aderant autem illic quoque a Rege Persarum, tum alii quidam, tum Iacobus quoque quidam, qui erat ex Christianis Orthodoxis, qui in Perside erant, aliæ autem Sedes quoque Episcopi Nestorianorum cum quibusdam alii, partim quidem pro Hebræos fungens legatione, partim vero vtilitatum causa Orthodoxi, & disputare aduersus Scripturas.

Cum autem ea quæ dicta sunt legerentur litteræ Regis Hormisdæ, & Silas assentiretur sæpe eius, qui scripserat, & diceret Christum solum esse hominem, & non Deum: Quomodo vnus homo, qui nascitur ex muliere, & componitur ex eo, qui est ex sanguine, & cruditatis fœtus, & paulatim accipit incrementum, laborat etiam laborat & sitit, & tandem ad crucem venit & moritur, Deus esse dicitur, & extra rationem Abrahamitarum & Noe? Hæc cum audirentur, & vnus pius non fuisset, dixit Deum esse contumelia, fissis suis vestibus, eos qui sic hæretice, & magno animo eos expellebant ab Ecclesia Catholica, Nestorianorum magistros damnantes, vt qui talia dixisset Israelita: dein de fugam etiam persequebantur eos, qui pertenderant ad diuersa, eorum fugientes dissensationem; ipsique Orthodoxi doctorum Apostolorum & Patrum sequentes dogmata, Deum perfectum & hominem perfectum confitebantur Christum, in vna hypostasi duas naturas conuenientes eius in vnitionem. Atque cum sic quidem Silas a scopo excidisset, mansit (vt dicitur) maximus ille error ipsis, & sic vana esse cœpit fallacia.

Abrahamius autem ipse quoque fœdere inito cum Alamundaro, salutatoque illum in Persidem reuertente, rediit & ipse, atque omnia expulit Iustino imperatori, & præsertim quæ à rege Homeritarum facta & scripta sunt contra Christianos. Verum hæc non scripsit ad Asterium Alexandriæ Episcopum, vt mouerit Regem Æthiopum ad mouendum arma aduersus Homeritas: tamen quoque ipse Rex Æthiopum per litteras nuntiauit, eumque docuit, quem admodum deleuisset Hebræus omnes Christianos, qui erant in sua potestate, & quemadmodum Negran ciuitatem populo frequentissimam fecisset inhabitatam omnibus puberibus, partim quidem interfectis, partim autem redactis in seruitutem: quod Regem etiam Persarum & Alamundarum idem ille incitasset, vt facerent similia: posse tum aduenit fore, nisi ipse exuergeret in vltionem, vt Deus è vestigio ei transgaretur. Et hæc quidem Imperator Iustinus. Ipse quoque Patriarcha Alexandrinus, postea quam cum monachis Orthodoxis, qui erant in Nitria & Scete, multas Deo fudit supplicationes, Regi illis ea significauit, qua pro videbantur Iustino. At de his modo hactenus: quæ autem ibidem habentur de bello à Rege Æthiopum aduersus Dunaan suscepto, & insigni victoria à Deo obtenta, quoniam ea omnia anno sequenti contigisse narrantur, suo loco de iis dicturi sumus.

IESV CHRISTI
Annus 523.

Hormisdæ Pap. Iustini Imp. 6.
Annus 10. Theodorici Reg. 31.

I. CONSVLATVS MAXIMI.

QVingentesimus vigesimus tertius Redemptoris annus vno tantum consignatus Consule Maximo reperitur, quem Roma dedit, & (vt refertur Marcellinus) sine collega: errore autem ab aliquo coniungi Maximo collegam Olybrium, infertus dicemus. Porro qui fuit Maximus creatus in Occidente, æmulus gloriæ Iustiniani Consulis in Oriente, & ipse sumptuosa (vt ille anni annum superiorem) exhibuit in suo Consulatu munera; quæ tamen sordida reddidit, dum præmia consueta certantibus & muneratis persoluere detrectauit: cuius rei causa abillis Theodorico Regi oblati sunt aduersus eum querelarum libelli: qui re inde grauate commotus, ad eumdem Maximum Consulem epistolam dedit, cuius est exordium *a: Si Consulatum munificentiam prouocant, &c.* vbi plurima in detestationem eiusmodi certaminum spectaculorum, cum certamen initur cum bestiis, habet: quæ tamen ex praua inolita consuetudine iisdem necessaria visa sunt. nam audi, quid idem Theodoricus in fine epistolæ dicat:

a apud Cassiodor. Var. lib. 5. epist. 42.

Sed vos quibus necesse est talia populo exhibere, largitate manus fundite præmia, & bestiis miseris facitote esse votiua. Alioqui violenta compassio est, solemnia dona subtrahere, & mortes detestabiles imperare. Et ideo quicquid in hac parte consuetudinem antiqua liberalitate peruenit, sine aliqua dilatione concedite sapientes: quia homicidij reatus est, alios esse tenacem, quos edacitas vestra inuitauit ad mortem. Heu mundo errore dolendus! Si esset vllus æquitatis intuitus, tantæ diuitiæ pro vita mortalium deberent dari, quantæ in morte hominum videntur effundi. Hæc Rex barbarus, & alia plura super ius in odium huiusce modi Romanorum spectaculorum: vt non adeo mirum sit ipsum humanioribus compositum moribus summa pace atque felicitate in hanc diem regnum ad tricennia propagasse. Ita plane, quamdiu æquitati studens, & de Ecclesia Romana bene mereri solicitus, eiusdem libertati atque securitati prospexit, omnia ipsi cessere dextera: cum vero aduersus Petrum insanientem certamen iniit, & inuitentem super eam Romanum Pontificem lacessiit (o miraculum!) protinus pessum iit, atque confractus periit. Iam vero narrationem rerum Ecclesiasticarum anni huius aggrediamur.

II. CENATIO FERARVM IN THEATRO DERELATA.

Hoc itaq; anno, octauo Idus Augusti, Hormisda Papa cum sedisset annos nouem & dies decem, perfunctus quam honestissime munere Pontificio, ex hac vita migrauit, desiderium sui relinquès bonis omnibus, vtpote qui inter immensos sæculi fluctus tempore imp. Anastasij Imperatoris Ecclesiam regens, clauumque regiminis summa constantia moderatus, latentis vitauit scopula hæreticorum, vndasq; humanæ potentiæ medium findens & calcans, ad optatum pacis portum Ecclesiæ nauim sub Iustino Imp. perduxit: præscribentique de iure Principibus, docuit, parere debere in his, quæ sunt ad Deum sacerdotibus Reges, non Principibus sacerdotes. Gaudent, exultant, gloriantur q; tanto bonorum nobiles

III. OBITVS HORMIS. PAPÆ.

populi Festinates: verum non ipsi tantum memoriam eius dignis officiis prosequuntur, sed vniuersa Catholica Ecclesia in Occidente celebritatibus annuis eiusdem diem natalem frequentat octauo Idus Augusti.

IV. DE TEMPORE REOSITVS CONTROVERSIA.

Antequam autem reliqua eius actis gamos monumenta sepulchro ambiguitas illa soluenda est de obitus tempore. Nam si consulas Anastasium, ipsum secum pugnantem inuenies, dum de ipso agens suæ narrationis exordio, vixisse vsque ad superiorem annum Consulatus Symmachi atque Boetii tradit; in fine autem eius obitum & sepulturam collocat sub Consulatu Maximi, qui contigit anno præsente. Sed & cum eius successoris Ioannis ingressum æque ponit sub Maximi Consulatu, magis firmat sententiam illam, hoc anno & non superiori Hormisdam dicta die esse defunctum. Rursus huic sententiæ Græci etiam astipulantur. Marcellinus enim Comes, qui his ferme diebus Chronicon scribebat, pariter sub Maximi Consulatu refert ingressum Ioannis Hormisdæ successoris in Pontificatum. Sed alia plerique eidem consentiunt veritati, vt rerum gestarum ordo annis singulis vsque ad ipsius Ioannis obitum declarabit: ita vt nulla possit de tempore Hormisdæ Sedis ambiguitas remanere. Licet autem ab ipso Anastasio Sedi eius tribuatur anni octo & dies decem; Indices tamen Vaticani habent annos nouem & dies decem & septem: verum quod ad dies pertinet, post nouennium nonnisi decem numerari contigit. Hæc quod ad obitus tempus satis.

V. DIGNA HORMISDÆ MEMORIA.

Iam vero quæ reliqua sunt rerum ab eo gestarum, his tamquam cotollarium apponamus, nempe ea, quæ quoto potissimum anno fieri contigerunt, haud satis constare possunt. Quamobrem cætera alia eiusdem Hormisdæ egregia facta, quæ haud certorum annorum possunt limitibus claudi, hic ad finem ex Anastasio referenda ex more duximus, quibus ostenditur non solum ipsi aduersus Eutychianos & alios superius recensitos hæreticos fuisse pugnandum, sed etiam aduersus Manichæos nouum illi certamen; de quo hæc in primis Anastasius: *Hic composuit clerum, & psalmis erudiuit. Hic fecit Basilicam in territorio Albanensi in possessione Mesonis.* & post multa, quæ suis locis superius dicta sunt, ista subiicit de repertis & condemnatis ab ipso hæreticis Manichæis: *Hic inuenit Manicheos, quos etiam discussos cum examinatione plagarum exilio deportauit: quorum codices ante fores basilicæ Constantinianæ incendio consumsit.* Magnæ certe laudi Romanis Pontificibus super vniuersum gregem vigilantibus, insidiantes clanculo lupos inuenisse: nam eos prodidisse, perdidisse fuit. Quod igitur ildem excubias totius Orbis gregis agentibus in hoc ipsum potissimum inuigilandum esset, hinc videas in ipsis Vitis Romanorum Pontificum non taceri, sed vt nobilem cunctis spectandum proponi titulum, cum contigit ab eis esse inuentos hæreticos: vt tæpius superius factum vidimus.

INQVIRE RE HÆRETICOS ROMANORVM ESSE PONT.

VI. ECCLESIASTICA ANIMADVERSIO PER FLAGELLA. c

Sed obseruatione dignum, quod audis inuentos ab Hormisda Manichæos d fuisse cum examinatione plagarum in exilium deportari iussos. Habes Ecclesiastici iudicii praxim, nempe huiusce modi feras bestias è latebulis primum eductas, deinde diuersi atq; flagellis subiici ad extorquendam veritatem. At non ad eruendam veritatem tantum, sed & in pœnam etiam consuesse Episcopos adhibere flagella, apud sanctum Gregorium e sæpius inuenimus. Habet enim hæc de puniendo subdiacono calumniatore Gregorius scribens his verbis ad Anthemium: *Quia ergo tanta nequitia malum sine digna non debet vindicta transire, suprascriptum fratrem Pascasium non debet vltionis auxilium ferre, suprascriptum fratrem Pascasium Episcopum volumus admoneri, vt eundem Hilarium prius subdiaconatu, quo tot gerens fungitur, priuet officio, atque verberibus publice castigatum, sic ad in exilium deportari, vt vnius pœna multorum possit esse correctio.* At licet Episcopis concessa esset eiusmodi per flagella animaduersio, præsidebat tamen cunctis æquus arbiter ipse Romanus Pontifex, ne quis crudeliter nimis eadem iuste gi iuberet, hinc accidit, vt idem Gregorius Papa f Andream Ferentini Episcopum duorum mensium spatio suspendere à celebratione Missarum, quod fœminam quamdam dire admodum fustibus castigari præcepisset. Sed & Abbatibus concessum fuisse virgarum animaduersionem certum est g. Subdit vero Anastasius.

Sub huius Episcopatu multa vasa aurea vel argentea venerunt de Gratia, & Euangelia cum tabulis aureis & diuio pretiosi pensantibus libras quinde im. Patena aurea cum hyacinthis, qua pensat libras quindecim: Patena argentea duæ pensantes singulas libras viginti quinq.: Scyphus aureus cum gemmis pensans libras octo: Scyphi argentei deaurati pensantes singuli libras quinq. * *Gabatha electrina pensantia libras duas: Thuia cerea aurea pensantes libras sex; Pallolum olophorum* *, *blatheum* * *cum tabulis agro textu de chlamyde vel stola Imperiali: Subcinctorium super confessionem B. Petri Apostoli: hæc omnia à Iustino Orthodoxo votorum gratia oblata sunt.*

a *Greg. lib. 9. epist. 64. vet. edit.*

b *Greg. lib. 11. epist. 44. & 45. vet. edit.*

c *Pallad. in Lausiac. & B. Greg. dial. 4. lib. 2. c. 4. Bernard. epist. 101.*

VII. MVNERA IVSTINI IMP. AVE HORMISDA AD ROMANAM ECCLESIAM.

* quindecim
* oloseri-cum.
* blatearum

Sed & quod mirandum fuit, etiam hostis Catholicæ fidei Rex Italiæ Theodoricus munus obtulit Regæ dignum basilicæ Vaticanæ, munus dixerim, non oblationem: solent enim oblationes tantummodo esse Fidelium Orthodoxorum, quæ solemni ritu in Ecclesiam inferri consueuerunt & recipi; munera vero, quæ nulla habita distinctione donantis, in ecclesiam tamquam in Gazophylacium inferrentur: Sed apudi Anastasium: *Eodem tempore Theodoricus Rex obtulit beato Petro Apostolo cereostrata argentea duo pensantia libras septuaginta.* hæc de muneribus oblatis sub Hormisda Papa basilicæ Vaticanæ à Principibus Christianis præterilla, quæ superius eidem Hormisdæ oblata à Clodoueo Francorum Rege sunt dicta. Quæ quidem omnia summæ laudi Hormisdæ cessisse, quis non intelligit? sicuti etiam in libris Machabæorum factum à Regibus legitur templo Dei sub Onia summo sacerdote viro sanctissimo: namvndi, quæ ibi dicuntur d: *Propter Onia Pontificis pietatem & animos odio habentes mala fiebat, vt & ipsi Reges & Principes locum summo honore dignum indicarent, & templum maximis muneribus illustrarent.* Sed sicut tunc Echnici etiam, muneribus templum Domini illustrarunt, ita & nunc Theodoricus Rex à fide Catholica alienus, ob idq; hac ex parte ipsius Romanæ Ecclesiæ hostis dicendus, Petri basilicam donis nobilitauit: & quemadmodum tributum pendere solet, licet inuitus Rex externus subiugatus Imperatori, ita idem Theodoricus reueritus sedis Apostolicæ maiestatem, quodam quasi miraculo infert dona in templum, quod imbutus hæresi Arianæ perfidia auersatur: id exigente non alio, quam qui accepit à Patre Gentes hæreditatem suam, & rebelles regere in virga ferrea, de quo & dictum f: *Et inimici eius terram lingent.* Sed de Hormisda reliqua prosequamur, quæ ad Dei cultum & templorum ornatum spectant. Sed quod nuper emersit in lucem è tenebris obliuionis egregium monimentum scriptorum Hormisdæ, cum acerrimus vindex continentiæ clericalis, aduersus eos, qui lapsis laxare videretur habenas, has patentes litteras dedit, hic describere operæ pretium existimauimus.

d 2. Mach. 3.

e *Psal. 2.*

f *Psal. 71.*

Ecce g *manifestissime constat, quia secundum titulos antiquorum Patrum à S. Ioanne Papa transmissos, & trecentorum decem & octo Episcoporum sententias, sed, & canones Gallicani Concilij continent* * *videntur, clericiin adulterio deprehensi, & aut ipsi confessi, aut ab aliis conuicti ad honorem redire non possunt. Et quia forte non desunt, quibus vel pro nimia pietate suprascripta à S. Patrum fecerit au minime placet: sciant se trecentorum decem & octo Episcoporum, & qui reliquos canones statuerunt sententiam reprehendere, vel damnare. Sed forte maior est in illis pietas, quam in supradictis trecentis decem, & octo Episcopis: maior est in illis misericordia, quam in S. Ioanne Apostolico Papa: maior charitas, quam in reliquis sacerdotibus, qui hac per exempla, vel remedia Ecclesiarum suis definitionibus delibeauerunt. Et ideo ante per promptam voluntatem præceptis illorum consentiant: aut si non fecerint, omnibus contrarios se, & inimicas esse cognoscant. Quæ est ista inimica beneuolentia? palpare criminosos, & vulnera eorum vsq; ad diem Iudicij incurata seruare? Quod si etiam eos* * *duriss ima pœnitentia per plures annos agere viderint,* * *sic id ipsum. & salutis eorum consulere,*

g *Extant to. 5. Antiq. lect. pag. 227.*

* videretur, quod

* durissimam & ostentiam
* secundi

& tantum ad hominum flatum seruate. Cum vero in aliquibus ex tam pusillis humilitate, nec misericordi, vel plangendi necessitate, Dauid memoretur, qui dixit vt: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo, & paulo inferius meum, lacrymis meis stratum meum rigabo, & alibi b. Cantem tanquam paucem mandatorum, & potum illud b. Cantem tanquam paucem mandatorum, & potum illud b. Cantem tanquam paucem mandatorum, & potum illud

eiusdem sententia referas necesse est: etenim superiori anno, primo & præsentis maiori parte sedisse Hormisdam, satis liquet ex his, quæ nuper dicta sunt.

XII. Degebat apud montes Simbruinos magnus ille Catholici orbis splendor, sanctissimus monachorum Patriarcha Benedictus, iamque duodecim erexerat (vt refert Gregorius a) monasteria. Sed antequam ista narrantem: *Cum sanctus vir deo in eadem solitudine virtutibus feruoque seruiret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei seruitium congregati: itaut illic duodecim monasteria cum omnipotentis Iesu Christi Domini nostri spirituali ædificatione construeret, in quibus statuta Patribus duodenis monachos deputarit, paucos vero secum retinuit, quos adhuc ipsa præsentia aptos eruditos iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ vrbis nobiles & religiosi concurrere suosq; ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare. Tunc quæ bona spes suas soboles Eutychium Maximum, Tertullus vero Patricius Placidum tradidit: è quibus Maurus iunior cum bonis polleret moribus, magistro adiutor extitit existere: Placidus vero puerilis adhuc indolis gerebat annos.* hæc de oblatis a parentibus Romanis pueris sanctus Gregorius. Quando vero contigerit inde migrare Casinum vitantem Florentii inuidiam S. Benedictum, suo loco dicetur, hæc modo de his satis: consule tu Gregorium, si plura cupis.

a Greg. dialog. lib. 2. c. 3.

XIII. Sed ad res Orientales oratio conuertatur. Iustinus religiosissimus Imperator, Catholicæ fidei cultor studiosissimus, haud satis habuit suis legibus Nestorianos atq; Eutychianos proscripsisse; sed audiens Manichæos, in Oriente repertos esse, aduersus eosdem promulgauit edictum. Qui enim in Vrbe inuenti, Apostolicæ censuræ coercendi sunt, in longe positas regiones migrandi visi sunt: iussisse consulum; quos cognitos suis Imperator legibus proscripsit, quibus & omnes hæreticos, Iudæos atque Gentiles pari exegit, cum ista sanciuit b: *Manichæi vbique expellantur & capite puniantur. Reliqui autem hæretici (hæreticum est omnis non Orthodoxus) & Graci,* nempe Gentiles, *seu Pagani, & Iudæi & Samarita prohibentur magistratum gerere, & dignitatem habere, aut iuste, aut Defensores, aut Patres ciuitatum fieri (ne habeant licentiam vexare aut iudicare Christianos, aut Episcopos) item militare quoque prohibentur, præterquam si ex genere Cohortalinorum sunt: his enim manent omnia quidem sustinentes, non offendentes autem, neque in Orthodoxos quid exequantes in publicis vel priuatis causis. Qui autem tentauerit quid horum facere, præter quam quod factum profecto erit, debet etiam libertas viguti: & qui publicis ipsis descriptionibus inserere conati fuerint, etiam viginti, & Præsides quinquaginta; & omnes hæ priuatis rebus inferantur. Excipiuntur Gothi qui sunt fœderati, & aliter prout visum Imperatori fuerit, honor antur.* hæc Iustinus, qui ob fœdus cum Theodorico initum Gothis licet Arianis parcendum putauit.

b Cod. de hæret. & Manich. Lex. CONSTITVTIO IVSTINI ADVERSVS MANICHÆOS.

XIV. IVSTINVS MANICHÆOS OCCIDI IVSSIT.

Sed quod ad ipsos Manichæos spectat, hoc eodem sexto ipsius Iustini Imperatoris anno hæc de his, quæ aduersus eos gesta, Cedrenus habet: *Persecutus est idem Iustinus hoc anno Manicheos, multosque eorum supplicio affecit; quod & Cabades Rex Persarum præsidio in suo regno, qui omnes, quos reperit intra suos fines, trucidauit.* quanam autem ex causa ad hæc agenda permotus, accipe ab auctore Miscellæ 4: Cabades Rex Persarum, filius Peroz, multa millia Manichæorum cum Episcopo eorum Indogaro vna die peremit vna cum senioribus Persis, qui consensu eorum erant: filium enim eorum nomine Phatnezsam Manichæi à puero instituentes, repromittentes dicebant: *Quia pater tuus senuit, & si contigerit eum mori, principes magorum vnum fratrum tuorum facient Imperatorem, ea quæ teneant dogma ipsorum. Nos autem possumus per orationes nostras persuadere patri tuo, abrenunciare Imperio & te promittere, vt vbicumque confirmes dogmata Manichæorum Quæ promisit hæ fa. e e si imperasset.*

c Apud Mosc. lib. 15.

XV. MANICHÆI IN PERSIDE OMNES OCCISI.

Cum autem hæc Cabades cognouisset, iussit conuentum fieri, quasi sui Imperatoris filium suum Imperatorem, omnes iubens Manichæos cum Episcopo eorum & nobiles & liberos adesse conuentui, similiter primipilum magorum Glonazan, & magos, & duces, similiter primipilum magorum Glonazan, & magos, & duces, similiter primipilum magorum Glonazan, & magos, & Christianorum Episcopum Barsanem dilectum à Cabade & Christianorum Episcopum Barsanem dilectum à Cabade & medicum optimum. Et conuocatis Manichæis ait: *Gaudeo super adsignate vestro, & volo vobis dare, dum vivo, simul meum Phatnezsam: sed segregate vos ipsos ad recipiendum eum. Qui fretus fiducia, simul ipse segregauit: Cabades autem præsidium exercitus sui in vrbi, omnes occidit gladio cum Episcopo eorum sub consessu magorum principis & Christianorum antistitis.* hæc auctor in Miscella. Ingentem plane eiusmodi odii fuisse Manichæorum eadem, inde existimare licet, quod in Persidis frequentiores esse soleant Manichæi, vbi tuto degere consueuerunt, quam in aliis Romani Imperii regionibus: cum præsertim quasi natiuum solum Persidem esse ipsi cognoscerent, vbi primum fuerant exorti: ob quam causam inter Manichæos & Persas plurima fuisse commonia, Agathias d de Persarum moribus agens ostendit, nempe idem esse vtrique sectæ dogma de duobus principiis, ex quibus alia ab ipsis nefanda deducerentur axiomata: ni ipsum consule.

d Agath. de bello Persic. lib. 2.

Sed iam Æthiopas reuisat oratio, ad quos anno superiori à Iustino Imp. per Alexandrinum Episcopū procuratam esse legationem vidimus; ipsaque Deo admiranda facta recensear, quonam modo post eædem martyrum Homeritarum. Arethæ & sociorum perpetratam per dirum apostatam Hebræum sectæ Dunaan Regem, in eum vltus est Deus, immisso in ipsum Elesbaan Rege Æthiopum viro Christianissimo hoc anno post transactam hiemem. historiam quidem fide integram habent eiusdem Arethæ martyris Acta, quæ hic singulis reddere verbis, argumenti nobilitas & tractationis veritas persuadent. Secreta hæc autem sunt, cum (vt superius dictū est) Iustinus Imperator audita Homeritarum Christianorum strage per Hebræum tyrannum quam dirissime perpetrata, per Alexandrinū Catholicorum Antistitem eamdem Regem Æthiopum ad vltionem parandam excitasset. Quæ vero ab auctore iis subiiciantur, audi:

XVI.

XVII. EXPEDITIO REGIS ÆTHIOPVM IN HOMERITAS.

Non latebant autem nos prius quidem Æthiopum Regem ea quæ facta fuerant: sed tempore anni prohibente (erat enim hiems) vel inuito quinuit. Itaquecum valdum congressset exercitum tum ex suis, tum ex amicis vsq; ad decem & viginti millia naues autem Indicas septuaginta in ipsa hieme construxisset; quinetiam ex negotiatoribus Persis & Æthiopibus, qui illuc venerant mercaturæ gratia, naues alias collegisset ad sexaginta: cumque eas quæ ex ipsis collapsæ fuerant, instaurasset ac refecisset, & omnia parasset: veris initio motus exercitum, armisque & equis & alio apparatu properabat, vt prælio confligeret cum inimicis. Et per continentem quidem ab inferiori parte Æthiopiæ iussit quindecim millia Æthiopum ad Homeritidis partes magis Occidentales, vt ipse qui ieu per mare cum nauibus, illi autem per terram irruentes, hostes in medium coercerent.

XVIII. PIETAS REGIS ÆTHIOPVM IN REPETITIONE PARANDA.

Caterum illi quidem cum multos dies iter fecissent, per loca arida & transitu difficilia eminentia interierunt: vt quinec peruenire ad Homeritam, nec ad regionem suam potuerint redire. Rex autem cum iam esset nauigaturus, venit in templum, ad cuius fores regia vestis aliisque insignibus Imperij depositis, ingressus quidem est in priuato habitu: flans autem ex aduerso ara, cum Deum multum orasset, & facta ab ipso in Ægypto mancula, atque in ipsa solitudine pro Hebræis in memoriam renouasset: illi, dicebat, fuerunt ingrati in te benefactorem, neque illi solum, sed etiam, qui ex eis nati sunt. Tu enim, o Domine, quam se male gessissent in vna ciuitate, vt qui populum illum per dolum circumuenerint, & consilium inierunt aduersus Sanctos tuos, & in eos, qui vestant, adhuc mala machinantur. Quod si nostra peccata id inferunt: sed ne tu nos trades illorum manibus. Quod autem ipse volueris, hoc excepto, nobis impone supplicium: ne forte dicatur: Vbinam est ipsorum Christus, propter quem gloriantur, & crux eius?

XIX. CONVIVIT S. MONACHVM REX ÆTHIOPVM.

Hæc cum precatus esset cum lacrymis, egreditur de templo & è ciuitate, & ad quendam monachum, qui propter virtutis operationem dignus erat habitus, vt prænderet futura, & in angusta turricula sua quadraginta quinque annos fuerat inclusus, pedes vestis eodem habitu, de prælio sisitatus: attulit compotia quoque thymiamata, in quibus etiam aurum latenter immiserat. Quæ cum tradidisset seni, quærebat preces & significationem eorum, quæ erant euentura. Ille autem dolo deprehenso, cum quo esset, opinione nosset: Sit tecum (inquit) Deus,

quo etiam in tum regnat. Verum enim vero alii, in ritus marcyrum sacrificia, quod Deo ill olerat, & pretiosos Pontificis Alexandrini & la rum Tusini. H ic cum audisset Elesbaan, & eum non tenere amplius, benedictione accepta, abiit laetus: & cum in fine exercitus, ne forsan viaticum profligatum vigenti dierum navigavit.

II. Quoniam vero fuit Rex Homeritarum: nam ipse quoque ingens & innumerabilis collectu copia, praesidium tenebat in terra & sua & ancillarum suarum. Et cum audisset Elesbaan, & ad se mari. Verum cum ille exercitum, qui erat in terra, ab assistere & meliorem perpetuo audiuit periisse, non amplius ibidem hostem & cognitionis, in sola maris vel sabatur custodia. Ita quae cum hostis angustissimum esse fretum, quod est inter Aethiopiam & Arabiam, neque superare latitudine duorum stadiorum, propter humoris, & aliquo habere etiam saxa multis in locis latentia; dum gradiuntur & ipsorum constructas catenas, & qua possent ferre vim ventorum & undarum, & eam utrinque a terra alligasset ipse Dunaan, ut existimabat, Elesbaan prohiberet aditum; vbi quidem mari lateres petra, plumbum circula catenae appendens, & eorum facientes rep sere; vbi autem erat profundum colligant, cum ligna longissima, & sublatas catenam: deinde etiam validum ducens exercitum, venit in eum locum, in quem expectabatur reuersurus rex Aethiopum. qui loci situm consideret, & siderum ipsius à cosmographis descripras attendit, haud vanum fuisse consilium Regis Homeritarum intelligit. Sed pergit auctor.

III. Ille autem cum venti vsus esset secundo, accessit ad locum ipse ualdum, & praemisit decem naues, quae cum dolum nescirent, ex improuiso ingressae sunt in angustissimum fretum. Quo in loco et cum Deus facit mirabilia, patuit esse offendens potentiae humanam inuentorum, vbi ipse ad auxilia & opem fere voluerit. Magnus enim quidam fluxus incertatus, cum velut quemdam refluxionem sensisset aqua, potuit vnum ex navigiis possit super catenam, alio ut interior nauis esset quidam rupibus vicina. Deinde ex ea ruina procella cum mare vehemens conturbasset, excellit fluctus maximus pars magnitudine: & undarum alia quidem amnuebat supra catenas, alia autem tollentes naues in altum, transferunt omnes supra catenam. Illa autem & a ventis vehementia & a fluctibus, qui in eam irruebant, destructa, praecipitata navibus interfectum aditum aduersus Homeritas. Deinceps praedicta aqua sunt littus, quod aberat duorum stadiorum laxerat tum exercitu: reliquae autem naues vento retrorsum abiturum fuisse.

IV. Inde itaque triginta millibus catapractarum equitum Dunaan impellebat terram, qui erant in decem nauibus, existentibus. Pigneti autem ex dispersis nauibus, vbi erat ipse Elesbaan, haud multo post illuc etiam ipsa appulerunt. Tertio quoque die reliquae apparentes naues appulerant & ipsae longe positae. Opinatus autem Dunaan inter plures esse Regem, maximum exercitu, illuc venit, praualidam custodia, vbi erat vna Elesbaan. Cum autem extremo tempori, nec e navibus exiuerat non defecerat quidem aqua & cibus in qui erant in nauibus. Equitibus autem Hebraeis Sabbat molestus, totoq; die in volumine impietabat. Caterum equitibus suis Dunaan magna machinatus est tabernacula, extrinsecus vnica depulit eum qui offerebat molestiam. Porro autem misit etiam quem decem supra cum triginta millibus equitum adexplorandam partem illam, in qua erat Elesbaan. Quidam autem ex eius castris ad eum exire ad se exercendum, acceptis quinque aureis lanceolis, cum eo est egressus. Cum is autem Elesbaan, qui in munisset vigilantes, quarum pars tam e nauibus egressi, locum in littore comparat, accepta eunucho ex tribus ex suis alius procul ad venationem.

V. Quidam autem ex Elesbaan exercitu oppressa fame, equos nocturno tempore, vt hostes effugerent, qui cum in eos incidissent, aut quibus occiderunt, Regis autem cognatum capientes, & aureis lanceis praeditum, ad naues redierunt. Eas autem cum accepisset rex pro, flatum Deo dedicauit. Ipse autem reliquo exercitu immisso in breuiores naues, egressus est ad hostes, qui erant in littore; & pugna terra mariq; commissa, Homeritae quo[illegible] erant, iure belli omnes occidit, adeo vt nemo qui[illegible] reliquis rei gestae nuncius. Cum autem hanc cognitum legit, qui ex ostendebat viam, qua ducit ad ciuitatem Phare, in qua erat Regia Dunaan, ad illam ascendit. Qua primo, vt qui inscius dum offendisset ciuitatem, capit omnes diuitias, qua erant in Regia, & ipsam etiam Reginam.

Verum cum captam vrbem & Regiam occupatam atque suos bello captos audisset Dunaan: timens ne aliqui ex cognatis desicerent ad Elesbaan, mente ei à Deo ablata, cum aurea catena se & illos alligasset, sedebat nullam rerum curam gerens. Quid hoc est, nisi secundum illud Propheticum a: Conturbati sunt Principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obrigueruntomnes habitatores Chanaan? irruit plane, irruit in hostes Domini ingens metus & tremor, secundum quod subditur: Irruat super eos formido & pauor in magnitudine brachij tui, fiant immobiles quasi lapis. ita quidem tunc accidit cum timore obrigescens, commiseratione eo corporis habitu mouere Christiano Regi perfidus tentauit Hebraeus, putans mox Elesbaan affuturum. Verum etsi ipse potuisset videri victus, cum ita vinctus apparuit, adhuc tamen eius robur vigebat exercitus, quem est passa infestum pars reliqua exercitus Christianorum. nam auli: Qui autem in pluribus nauibus erant Aethiopes, cum nihil audissent de suo Rege Elesbaan & his, qua gesserant, & laborarent inopia rerum necessariarum, essentque animo dubio & perplexi, conuersi sunt ad Deum supplicandum. Et cum magnas quidem naues inter se alligassent, & super oblonga ligna vela deinde vinxissent, & veluti quamdam ciuitatem in mari essent fabricati: extrinsecus autem breuiores naues, qua quoddam muvorum imitabantur propugnaculum, ordinassent; omnes simul congregati cum lacrymis Deo longam obtulerunt supplicationem: deinde cum sacra gustassent mysteria, & se armassent, descenderunt in naues breuiores; & stantes ex obliquo, ne acciperent aliquod damnum à telis hostium, eas ipsi maiores post se trahentes, impulerunt ad terram, donec appulsa eorum latera fixa fuerunt in littore. adeo vt naues essent ipsis pro muro. Hostes vero irruentes cum lanceis confringebant latera breuiorum nauium, & magna molestia afficiebant Aethiopes.

Qui cum lacrymis rursum Domini inuocabant auxilium. ipse autem eos audiuit; & statim vox quaedam fuit de caelo exaudita, qua dicebat: Gabriel, Gabriel, Gabriel. Et quidam ex illo, qui naues impellebant, virgam ferens ferream, qua desuper quidem habebat crucem, inferne autem lanceam, cum eam atsset, & vnius equi caudam apprehendisset, in eius latus figit lanceam. adeo vt mox turbatus equus deiecerit hostem, & alij equites timore affecti ceciderunt in terram. Confidentes itaque Aethiopes cum descendissent de nauibus, & manus conseruissent cum hostibus, eos fuderunt, & omnes interfecerunt; & regium ingressi tabernaculum, inuenerunt aurea catena vinctum cum iis, qui genere ad eum pertinebant Dunaan Regem Hebraeorum. Cum autem intellexissent suum quoque Regem praestantissimum & omni ex parte optimum Elesbaan illis occupasse Regiam, propere ad eum accesserunt, & omnia, qua gesta fuerant, exposuerunt.

Ille autem, praesidio relicto in ciuitate maxima abiit celeritate: & cum inuenisset Dunaan aurea illa vinctum catena, ipsum interfecit & cognatos, Deum laudans, & insultans Christi hostibus paenam dantibus audacium suorum facinorum, qua ad miserant in Christum & Christi crucem. Lat abitur autem iustus (inquit Dauid b) cum viderit vindictam. Et ideo qui ex eis fuerunt vulnerati, non fuerunt vulnerati gladio (vt dicit diuinus Isaias c) neque mortui eorum mortui belli. Est enim res fortis & dura ira Dei (ipse meritus docet d) vi grando, qua deorsum fertur in non habentem tegumentum, vt aqua magna multitudo, qua trahit regiegem.

Reuerso autem Elesbaan in ciuitatem Phare, omnes interemit, qui erant in Regia, & cum vellet Ecclesiam in ea adificare, fuit ipse primus opifex adificij. Significauit autem omnia, qua gesta fuerant Pontifici Alexandrie, & per illum, iustino Imperatori. Patriarcha autem alexandrie ordinatum Episcopum misit ad Homeritas. Qui cum illu consecrasset templum, quod fuerat adificatum, baptizat quidem omnes, qui erant in ciuitatibus & pagis Homeritarum, in nomine sanctae Trinitatis, ex eis autem ordinat diaconos & presbyteros, & ecclesiis, quae erant in regione, reddit statum suum solitum.

Diuinissimus autem Rex ipse Elesbaan simul cum eo venit Nagran martyrum ciuitatem: & cum illic extruxisset ecclesiam, & quinque possessiones regias ei tribuisset, & Pincae ex martyrio Arethae possessiones tres addidisset, vt ille mandauerat in fine

XXIV. RELIQVA PARS FIDELIVM LABORAT. COMMINIGANT IN NAVI FIDELES.

XXV. VICTORIA DIVINITVS OBTINETVR.

XXVI. DVNAAN VNA CVM SVIS OCCIDITVR.

XXVII. QVAE POST VICTORIAM ELESBAAN FECERIT.

XXVIII. COMPONIT RES HOMERITARVM REX AETHIOPVM.

a Exod. 15.

b Psal. 57.

c Isa. 22.

d Isa. 28.

martyrij & collegisset omnes, qui fuerant redacti in seruitutem, & alios dispersos in tempore persecutionis, & Arethæ martyris filium Ducem gentis constituisset, & suam gessisset loci, in quo iacebant tot consummati martyrij reliquiæ, & ita assis illic constituisset: vadit iterum in Regiam. Vbi cum Homeritis Abrahamum quendam virum pium & Christi nomine gloriantem elegisset Regem, & sanctissimo Episcopo ad decem millia Christianorum Æthiopum tradidisset, letus redijt in suam Regiam cum præda & spolijs, dans etiam exercitui non paruam pecuniæ portionem.

XXIX. ELESBAAM TRANQVILLIOREM VITAM IEGTAVIT.

Deo autem agente gratias pro tanta victoria & gratia, volensque suprema dignum reddere maioribus, cum epulenta quidem regium misisset Hieroshymam, ipse indutus cilicio, & nostu egressus è Regia & ipsa ciuitate, aßendit ad verum montem ad monasterium virorum, qui exercebantur: & cum se in exigua clausisset domuncula, & voluisset illuc non egredi toto tempore vitæ suæ, regulam suscepit monasticam, ex eo, quæ sunt mundi, nihil possidens, nisi solam stipem & pocullum ad aquam hibendam, & panco pane & aqua viuens & oleribus viridibus, si quis offerret, cum nullum ex mundanis videret vota vita, non ad aliud aliquid habens mentem erectam, nisi ad solu Deo vacandum. Denique cum dies sui se exercuissent, sic etiam è vita excedit in Christo Iesu Domino nostro, quem decet omnis gloria, honor & imperium nunc & semper, & in secula seculorum, Amen. hactenus de Homeritis & Æthiopibus narratio summo digna præconio, vtpote quod ex ea significetur, quam feruentissimus fuerit Christianismus in Æthiopia & Homeritide, terra fœcunda martyribus: pariterque perspicuo innotescat, a diuinitus illata vindicta in perfidum apostatam Hebræum ex Christiano redditum ditum Christianæ fidei persecutorem, cuius amens in solio sedens viriusum Orientem mouere tentauit a i totius Christianæ religionis destructionem: vt merito considerata adeo tempestiua in eū diuinitus immissa vindicta, rerum vicissitudine, illud sit Propheticū repetendum a: *Vidi impium super exaltatum & elevatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat.* Ira plane, pugnante Deo, apostatam petijt decuit, & Hebraicæ perfidiæ sæpe prostratæ rursus insurgentis cornua debuere confringi. Sinit more suo Deus ad tempus, vt probentur electi, solutis habenis, libere debacchari satellitio dæmonum fultum impietatem, sed protinus eandem diuina potentia vinci, & exponi ludibrio supratam.

a Psal. 39.

XXX. Qui autem in locum Elesbaan successit Rex Æthiopiæque hæres eius extitit pietatis de cuius rebus gestis sub Iustiniano successore Iustini Procopius b meminit, pariterque de Rege Homeritarum, quos Romano Imperio fœderatos aduersus Persas idem Iustinianus immittere cogitauit: meminit pariter de Hebræis in illis item Homeritarum regionibus tumultuātibus, iterum de bellatis: hæc & alia Procopius pluribus, describens simul regionem Homeritarum, & aliarum gentium proximarū. Vidisti Æthiopiæ Ecclesiæ candorem & pulchritudinem, candemq; per fidem, quæ purificat secundum Petrum Apostolum c corda hominum, super niuea dealbatam: vt merito eam adeo amauerit, sibique in sponsam iunxerit mysticus Moyses d Christus Deus noster: cuius gratia veluti quodam miraculo albescant Æthiopes, cum & secundum illud Propheticum tunc acciderit e. *Æthiopia præueniet manus eius Deo.* cum ipsa cæteris visa sit cucurrisse ad Christum ardentius, quæ adeo Dei amore feruentes habuit Christianos, ipsorumque Reges Christianæ sublimiotis vitæ verticem attingentes. Vtinam sicut Æthiopum & Homeritarum Fidelium præclaræ res gestæ tum superiorem, tum præsentem annum adeo illustrarunt, ita eorundem reliqua digna memoria supperterent monumenta, quibus lleuiffet singulis annis locupletare nostros Annales.

b Procop. de bell. Pers. lib. 1.

c Aff. 15.

d Num. 12.

e Psal. 67.

XXXI. Cæterum dudus hæc tunc temporis illustrata sunt monumentis Auctor est Photius in Biblio. hecs, ex iisse suo tempore commentarium de legatione Nonnosi ad Æthiopes & Homeritas ac Sarracenos, cum apud eos regnaret filius. Arethæ Regis tempore Iustiniani Imperatoris Iustini huius successoris; itemq; aliam scriptionem alterius legationis à Iustino Seniore isto, de quo agitur, ad Alemundarum Principem Sarracenorum, functumque eo esse munere Abrahamum eiusdem Nonnosi parentem, qua Ioannem & Nicostratum Romani exercitus duces recuperauit. Sed perierunt ista, quibus quidem cuncta, quæ dicta sunt, dilucidiora firmioraque reddi potuissent: At de his hactenus.

XXXII. OBITVS EVPHEMIÆ AVGVSTÆ. f Cedren. & alii hoc anno.

Hoc eodem sexto Iustini Imperatoris anno, magno damno Christianæ religionis Euphemia Augusta de Catholica fide optime merita ex hac vita migrauit: cui honorifice extrema persunctus Iustinus Imperator, aliam accepit coniugem Theodoram nomine, quam & Augustæ titulo insignuit, hæc Græci auctores f:

XXXIII. DE CONCILIIS IN AFRICA CELEBRATIS. g Extant apud Iur. die 1. Ianu. * Vuiceñ sit. al. Vuleen sit.

Quod vero ad Africanæ Ecclesiæ statum pertinet, testitutis anno superiori (vt vidimus) in Africam ad suas Ecclesias Orthodoxis Episcopis ad restituendam collapsam disciplinam, & bene instituendas Ecclesias, pluribus in locis à diuersis Episcopis sunt Concilia celebrata, quorum tium est mentio in rebus gestis g S. Fulgentii Ruspensis Episcopi, nempe Bizaceni Vzecensis,* & Sophetani. At quid acciderit eidem S. Fulgentio in duobus postremis Conciliis, Vzecensi videlicet & Sophetano, dignum memoria exemplum audi: *In Concilio quoque Vzecensi iudicio sacerdotum omnium, qui conuenerant, Episcopo cuidam nomine Quodvultdeum, qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus & prælatus, ipsa die tacuit, nec auctoritatem Concilij excusando minuere voluit: sed vbi post Concilium dolore sensit Episcopum, timens propter suum honorem generare scandalum fratri, melius que iudicans per charitatem se fieri minorem, quam sine charitate maiorem: Sophetani posita Concilij gloriosum reflexit ad esse conuentum, precem supplicem coram omnibus fudit, vt sibi rursum se volente. Quodvultdeum Episcopum præferretur; vt nomine suo posterius recitato, latus deinceps viueret consecrotis animo concilio.*

CEDIT MINORI LOCVM E FVLGENTIVS.

XXXIV. *Mirati sunt Episcopi humilitatem tantæ posse lantis, nec contristare voluerunt offerentem Deo sacrificium humilitatis, ad custodiendam spiritu societatem in vinculo charitatis. Vbi sunt nunc illi, quibus eminendi super cæteros dominatus affectus, qui se etiam sua prioribus anteponunt, indebita sibi priuilegia vendicantes? Ecce beatus Fulgentius nec primatum, quem meruit, defendere voluit: quia sine charitate prior esse alicui minime concupiuit.* hæc eius contubernalis, Vitæ ipsius auctor, digna plane memoria cum assidue deplorandum sit in humili Christi regno eas iugiter inter Christianos controuersias agitati, quis aliis videatur esse maior, quas iam olim Dominus iata sententia defiuiuit. Cæterum si superbia absit, sique citra scandalum fieri queat, absque antiquarum iactura. Iustitia suffragante, ad retundendam superbientium arrogantiam, laudabiliter quemlibet Christianum hominem apud legitimum Iudicem causam agere, suaque iura proferre, S. Leo Papa (vt suo loco superius dictum est) scribit ad Dorum b Beneuentanum Episcopum. Quæ autem rursum de eiusdem S. Fulgentii horum temporum rebus gestis idem auctor his subiiciat, acc pe:

b Leo epist. 1.

XXXV. DE HOMILIIS AEIISQVE SCRIPTIS S. FVLGENTII. * Bursn.

*Catholicæ Ecclesiæ singularis magister & doctor, quantumlibet inter varias occupationes hic in Africa parum vacaret, plurimas tamen Ecclesiasticos sermones, qui in populo ducerentur, scribendo dictauit. Vicimus, sermonem fatebat, mulcebat animos omnium, non inanes & vanissimos plausus, sed compunctionem generans cordis. Expellauit & cum sancta memoria Bonifacium Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis, apud Eunos * ecclesiam dedicans, duobus diebus, se præsente, tractantem: quando tantum delectatus est audire verbum Domini de ore eius, vt dones ille sermonem finiret, ipse terram lacrymis irrigaret, agens gratias Deo, cuius gratia semper in Ecclesia Catholica summos excitat præclarosque doctores.*

XXXVI. *Iam remissis de exilio, nouem & decem libros Fabiani mendacijs falsa Gesta continentes, de veritate prædestinationis & gratiæ libros confecit tres, aliaque multa digessit: qua si quis scire voluerit, in eius monasterio veraciter scripta reperiet.* hæc de his auctor. Sunt autem hi tres libri ad Nominum

scripti

...rectè de duplici prædestinatione, in cuius operis præfatione queritur deus, quæ apud Carthaginem à catholicis ...matore passus esset: quem licet ipse noluerit nominatore passus esse: quem licet ipse noluerit nominare, eius tamen discipulus in vita ipsius Fabianum appellat, præfatur enim ita Fulgentius: *Quoniam aduersus eundem hæreticum nouiter exorsi sumus, qui non solum nomen sub Photiniani erroris vsta non obbruit fauilla, quinetiam sanctorum Augustini & Hieronymi dicta lacerat, quinetiam sanctorum Augustini & Hieronymi dicta conatur inuoluere, contraria in me voluit machinare. Cuius tamen nunc historia insinuare distuli, sed potest ipse proculdubio nunc ista recordari. Nam illa nobiscum apud Carthaginem posito, nihil dubium quin allata sint; & si bene recolo, etiam ad tuam notitiam peruenerunt: nihil enim tecum posito legere possem, quod tibi non etiam offerre non possem. Eosdem igitur libellos, si Dominus voluerit, rursus charitati tuæ celeriter destinabo, &c.* Iam autem (vt dictum est) sub Hormisda Pontifice fuit eidem Fulgentio aduersus Pelagianos errores per Faustum Regiensem clanculum restituros pugnandum, cum sæpenumero libris eiusdem virulentos sub foliis latentes serpentes exiuit. Fuerunt autem dicta aduersus Fabianum Fulgentii scripta nouissimi ipsius partus, eorum videlicet, quorum memor a fit. Quando vero contigerit ipsum ad supera vocari, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI
Annus 524.

Ioannis Pap. Annus 1. — Iustini Imp. 7. Theodorici Reg. 32.

CHristi annus quingentesimus vigesimus quartus Consulum secundo Iustini Augusti cum Opilione, collega apertur, quo eiusdem Iustini Imperatoris ...rum mente in vno absolvitur annus, & septimus inchoatur: cum idem Imperator Christianæ pietatis studiosissimus, vbi omnes suis edictis rursum exagitasset hæreticos, Arianis verò ob fœdus initum cũ Theodorico Regi propensior: memor diuinæ legis a prohibentis, ne cũ Deo bonis fœdus aliquo modo sanciretur, & Arianos omnes eggressus ...ibus, hactenus magna libertate in Oriente vsi essent. Nondum igitur sexto Imperii anno absoluto, sub hoc ipsius Consulatu secundo, aduersus eos, minime ex...piens Gothos (vt antea fecisse diximus) promulgato edicto, Arianos exagitauit vniuersos. De his enim hæc in Miscella *b*: *At vero in Orientis partibus, cum adhuc in tempore per singula loca hæresis Ariana vigeret, ipsum Imperator eius Imperij anno sexto Orthodoxæ fidei studio commotus stimulare cœpit, vt hæreticorum nomen extingueretur. Iussit, vt vbique eorum ecclesias Catholica religione consecrari. Accidit: quæ veto iis subiiciuntur de legatione à Theodorico Rege missa, non ante sequentem annum fidei esse inclarnt.*

Iam enim adeò Theodoricus Italiæ Rex indigno admodum animo tulit: nam ipse præ cæteris inuigilabat hæresi Arianæ patronus: Arianorumque protector: qui & velut quodam compensationis iure eorundem Arianorum lenitatem ab Orthodoxis redemisse videri poterat, dum in Italia, & in aliis, quibus præerat regionibus, nullam vnquam religionis causa Catholicis negotium facessisset, sed de illidem bene meritus sæpefuisset, & ipsam Romanam Ecclesiam à schismaticorum oppressione leuasset, atque ita (vt vidimus) præstitisset, atque vita Catholicis Principibus impetrati potuisset. Ita, inquam, in memoriam ipse reuocans, & admodum exacerbatus animo vertens pro suis Arianis in Oriente agerebus valde solicitus (illi enim eius implorabant auxilium, crebris ipsum legationibus excitantes) apud Iustinum Imperatorem pro eorundem libertate agere cœpit. Litteris itaque eadem de re hoc anno vltro citroque redditis, cum se minime, quod optabat atque petebat, consequi posse aliquo pacto videret, potentiori remedium tentare cogitauit, nempe legationibus, iisdemque efficacissimis, nitniti vi cum proceribus, quos legunt, impelleret ad suscipiendas eius legationis munus Ioannem Romanum Pontificem, futurum apud Imperatorem pacis mutuæ conseruandæ sequestrem, comminatus, nisi delegatam subiret prouinciam, se in Occidente aduersus Orthodoxos illa facturum, quæ in Oriente aduersus suos Arianos legibus Iustini Augusti esse decreta sciuisset.

III.

Summa quidem Iustinus laude dignus habendus, dum plus detulit religioni, quam cuiuis causa regnandi prætextui: dum non timet potentissimum Regem fœdere iunctum in se concitare, à quo tum ipse, tum prædecessores Imperatores precario pacem redemerant. Quanti enim facere consueuerint Orientales Imperatores Regem Theodoricum, accipe ex epistola *c* Theodati Regis ad Iustinianum Augustum: *Consideratè* (inquit) *Principes docti, & abauis nostris historica monumenta recolite, quantum decessores vestri studuerint de suo iure relinquere, vt eis parentum nostrorum fœdera prouenirent. Æstimate qua gratia debeant oblata susceptis, quæ consueuerunt postulari &c.* Vid...is igitur, quanto sub periculo Iustinus Imperator religionis causa contempserit barbari Regis potentiam, cũcta religioni posthabens, illud vnum existimans esse regnandi præsidium, si religioni optime consulatur. In his itaque præsens annus insumptus est. Quomodo autem sequentis anni veris initio Ioannes Romanus Pontifex vna cum Imperatoris legatis Constantinopolim profectus est, suo loco dicturi sumus, sed & quam magno id suo Theodoricus tentauerit detrimento, ipsa rerum gestarum tractatio perspicuo declarabit.

c apud Cassiodo. lib. 10. epist. 2.

IESV CHRISTI
Annus 525.

Ioannis Pap. Annus 2. — Iustini Imp. 8. Theodorici Reg. 33.

VIgesimo quinto Christi anno supra quingentesimum, Consulibus Probino atq; Philoxeno, Ioannes Romanus Pontifex, præter morem prædecessorum, à Theodorico Rege Italiæ ira exæstuante ob Arianos suos in Oriente ecclesiis spoliatos, subire cogitur legationem Constantinopolim ad Iustinum Imperatorem. Id quidem hoc anno accidisse, ex epistola ipsius Ioannis sequenti anno ad Episcopos Italiæ data colligitur, vt suo loco inferius apparebit. Porro e usmodi Ioannis legationem Marcellinus in Chronico paucis in creatione ipsius Ioannis perstringit his verbis: *Theodorico Rege pro Arianorum suorum cerimoniis laborante, solus duntaxat Romanorum sibi decessorum Vrbe digressus, Constantinopolim veniens, nuiro honore exceptus est. Dexter dextero Ecclesiæ sedit solio, die...q; Domini nostri Resurrectionis plena voce Romanis precibus celebrauit.* hæc Marcellinus, non eo, quo gesta sunt, anno recolens, sed dum de Ioannis Sedis initio habuit mentionem. Verum quod pertinet ad eiusdem legationis causam, ex Boetii scriptis satis potest intelligi, illam quoque interceſſisse, quod apud Theodoricum Regem Senatus Romanus criminis maiestatis reus effectus, in suspicionem adductus est, aliqua cum Iustino Imperatore moliri secreta. Sed de his inferius.

I. DE LEGATIONE IOANNIS PAPÆ CONSTANTINOPOLIM.

Cæterum scimus sanctissimum Pontificem acerbas subire calumnias, ipsum pro reparandis rebus Arianorum collapsis eo munere functum esse. Tu autem veri amator, esto æquus arbiter, lector. Anastasius Bibliothecarius, missum à Theodorico, Ioannem Constantinopolim esse profectum affirmat, dum ait: *Theodoricus Rex hæc audiens*, nempe ablatas ab Arianis in Oriente iussu Iustini Imperatoris ecclesias *exarsit in iram, & totam Italiam vltu gladio extinguere. Eodem tempore Ioannes Papa egrotus egressus cum fletu ambulauit, pergens ad vrbem Constantinopolim. & Senatores cum eo, scili. et Theodorus, Importunus, & Agapetus Exconsules, & alius Agapetus, Patricius, ac cipientes hoc in mandatu legationum ab ipso Rege, vt reddèrentur ecclesiæ hæreticis in partibus Orientis: quod si non faceret, totam Italiam gladio perderet. Qui cum ambulassent cum Ioanne Papa, &c.* Suadente itaque & cohortante, im-

II.

COMITES IOANNIS PONT.

mo & impellente Theodorico rege, eiusmodi peregrinationem esse susceptam, ipse quoque Ioannes in epistola ad Italiæ Episcopos testari videtur, de qua inferius.

III. Adegisse putauit minis Romanum Pontificem perfidus Arianes ad eam obeundam suorum causa Arianorum legationem, atque ad maledicendam Dei populo, si non pretio, timore tamen induxisse nouus Balaca, sed non inuenit Balaam, quem quærebat. etenim præter opinionem incidit in Ioannem Herodes, quod potius iugulum sciret subdere ferro, quam flectere animum imperati, illiud profunda mente fixum retinens, quod ille, cuius successor in Sede esset, fuerat Petrus coram Concilio prælocutus: *Oboedire oportet magis Deo, quam hominibus.* At licet inuitus atque præter consuetudinem diuelleretur ab Vrbe, haud tamen robur sacerdotale deseruit, quicquamue imminuit Pontificiæ dignitatis, quam persecutio non obscurare, sed illustrare potius consueuit. Comitantur plures abeuntem Romanum Pontificem, cum eodemque proficiscitur diuina potentia in operatione signorum, quæ eum cunctis redderet admirandum. Audi enim, quæ eidem Ioanni in itinere posito contigisse sanctus Gregorius narrat c:

a Num. 22.

b Act. 5.

c Greg. dialog. lib 3. cap. 2.

IV. QVIDIOANNI PAPÆ APVD CORINTHVM ACCIDERIT.

Gothorum tempore, cum Ioannes vir beatissimus huius Romanæ Ecclesiæ Pontifex ad Iustinum Senorem Principem pergeret, in Corinthi partes aduenit: cui necesse fuit, vt in itinere ad sedendum equum requiri debuisset. Quod illic quidem vir nobilis audiens, equum, quem præmagna mansuetudine eius contanx sedere consueuit, ita ei obtulit, vt eo ad loca alia perueniente, cum alium equum potuisset inueniri, deberet ille, quem sederat, propter suam coniugem transmitti. Factumque est, vt vsque ad certum locum præfatus vir, equo eodem subuehente, perductus esset: qui mox vt alium reperit, illum, quē acceperat, transmisit. Cumque eum præditi nobilis viri coniunx sedere extra more voluisset, vltra non valuit: quia post sessionem tanti Pontificis mulierem ferre recusauit. Cœpit namq; immenso flatu & fremitu atque incessanti totius corporis motu quasi desiliendo prodere, quia post membra Pontificis mulierem ferre non posset. Quod vir eius prudenter intuitus, hunc ad eumdem venerabilem virum protinus remisit, magnis precibus petens, vt equum ipse possideret, quem inri suo sedendo dedicasset. hæcde equo Gregorius: quæ cum Nouator calumniose miscuit loco non ducat, audi, quod subiicit, ab eodem Pontifice cæcum fuisse illuminatum. ait enim: c

V. CÆCVS AB IOANNE PONT. ILLVMINATVS.

De quotiam illud mirabile à nostris senioribus narrari solet, quod in Constantinopolitana vrbe ad portam, quæ vocatur Aurea, veniens, populorum turbas sibi occurentibus, in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit, & manu superposita oculorum tenebras fugauit. hæc breuiter Gregorius, quæ Græcorum pernicialis coloribus variis exornasset: sed gaudet magis nuda simplex absque fuco spectari veritas. Hisce igitur miraculis præcurtantibus, voluit Deus Romanum Pontificem, quam honorificentissime recipi. Quis illi negasset obsequium, qdem brutum etiam tamentum, cognoscens possessorem suum, eo quo potuit modo visum est honorare? Quis adeo imperatris offusus caligine ad reddirum cæco visum, amplius cæcutiret? At quomodo à Constantinopolitanis exceptus fuerit, audi Anastasium:

VI. OCCVRRVNT CONSTANTINOPOLITANI IOANNI PAPÆ.

Occurrerunt, inquit, *beato Ioanni Papæ à milliario duodecimo omnis ciuitas cum cereo & crucibus in honorem Apostolorum Petri & Pauli: quia veteres Græcorum hoc testificabantur, dicentes: A tempore Constantini & beato Siluestro Sedis Apostolicæ Episcopo vsque ad Iustini tempora non meruisse, &c.* nam nullum vsquam viderat Oriens Romanum Pontificem, nisi Clementem, cum inde transit relegatus in Chersonesum. Sed pergit: *Tunc Iustinus Imp. dans honorem Deo, humiliauit se pronus in terram, & adorauit beatissimum Ioannem Papam.*

VII. QVOMODO RECEPTVS IOANNIS PONT. FEL.

Eo tempore beatissimus Ioannes cum Senatoribus suprascriptis cum essendi fiducia rogauerunt Iustinum Augustum, vt legatio acceptabilis esset in conspectu eius. Qui Ioannes Papa & Senatores viri religiosi omnia meruerunt, & liberata est Italia a natores viri religiosi omnia meruerunt, & liberata est Italia a Theodorico Rege hæretico. Iustinus autem Imperator gaudio repletus est, quod meruit temporibus suis Vicarium beati Petri Apostoli videre in regno suo: de cuius manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus. licet enim simul ac electus est in Imperatorem, à Ioanne eius cluitatis Episcopo fuerit diademate insignitus, tamen & illud ipsum ab ipso Romano Pontifice suo voluit, pietatis ergo, capiti superimpoui. Eadem fere omnia, quæ Anastasius, Miscella quoque habet historia: sed addit, Iustinum Imperatorem precibus permotum legatorum, Arianis iura sua reliquisse: an autem isthæc veritate subsistant, attentius disquirenda sunt.

Si nulla prorsus scriptorum antiquorum auctoritate hæc ipsa possent redargui falsitatis; satis quidem quemliber licet ab aduersariorum partibus stantem ipsa adeo patens ratio persuadere sufficiet. Quonam pacto egisse potuit ipse Ioannes de restituendis ablatis eccl. siis Arianis, idemque fuerit ab Imperatore Iustino concessum. si iam ex eius sententia negotio bene gesto, in Ioannem adeo exacerbatus est Theodoricus, vt ipsum redeuntem in carcerem detruserit, ibique eum mori coegerit? Sienim ex optato Theodorici Regis per Ioannis impertium officium reddiæ omnes in Oriente fuerunt ecclesiæ Arianis: pacerat, vt redeunti Ioanni tamquam liberatori suarum gentium ipse Theodoricus occurreret, eique publicos honores decerneret; & si non triumpho, oratione saltem, comitatu totius Gothorum exercitus, idem Pontifex inferretur in Vrbem cum tamē ob rem ab eo contra Arianos pertractatam, eumdem, indignans & furens, nec dignum putauerit Vrbis aspectu, nec vita quidem, quam coegit Rex violentus, amittere. Ex carcere igitur & introgata Ioanni nece à Theodorico tyranno, certum patensque ostendirur argumentum, nō quæ Arianus Rex voluit, ab ipso Constantinopoli esse peracta, sed quæ noluisset implera, nec quæ illi placerent, sed quæ maxime displicerent impio Ariano, ab eodem Romano Pontifice esse transacta: quæ quidem adeo perspicua nemo non videre, dissimulare nec potest.

VIII. GALVMNIA IN IOANNEM POTENTISSIMÆ DILVITVR.

Hæc igitur etsi sufficiens, ac plus satis abundans, & necessario pentius persuadens ratio videri possit: accedant adhuc firmissimæ auctoritates. Quid firmius atque solidius ad id probandum desiderari potest, quam publica ad omnes Italiæ Episcopos tunc scripta ab ipso Ioanne Papa circularis epistola, in qua hæc ipsa leguntur verba: *Ecclesias vero Arianorum vbicumque inuenerint, Catholicas eas diuinis precibus & operibus aliis q, vlla mora consecrate: quia & nos quando fuimus Constantinopoli tam pro religione Catholica, quam & pro Theodorici Regis causa & negotio, suadente & hortante, Arianos q, extirpante possimo atque Christianissimo Iustino Orthodoxo Imperatore, quas tunc, illo in partibus eorum ecclesias reperire potuimus, Catholicas eas (Domino opem ferente) consecrauimus.* hæc de rebus à se gestis Constantinopoli apud Imperatorem Romanus Antistes scripsit (vt suo loco dicetur) anno sequenti. A quonam hæc certius dici possunt, quam ab ipso, qui egit? & quorum scriptorum genere fidelius probari valent, quam publica patenti, cunctisq; nota data ab eodem epistola?

IX. CERTA PROBATIONIS INTEGRITATIS IOANNIS PAPÆ.

At ne qua vel leuis saltē de impostura suspicio in aduersariorum refractariam mentem surrepere possit, vt vel animo quis eorum fingere valeat, epistolam illam spuriam esse atq; suppositā: accipe tantæ veritatis testem eiusdem sæculi scriptorem Gregorium Turonensem, eadem ipso dilectis verbis testantem, cum ait in libro quem scripsit de Gloria martyrum *d*, nullam aliam ob causam eum detrusum in carcerem, coactumq; ibi in ærumnis vita perfungi, quam quod Arianorum ecclesias in Catholicas consecrasset. Reddemus suo loco verba ipsius Gregorii, vbi de eiusdē Ioannis Papæ obitu agetur anno sequenti, cum ad eum insinuandum tota illa Gregorii narratio spectet. Habes igitur lector, quo gaudeas (si veritatis amator & cultor es) dum non solū à turpissima præuaricationis labe purgatum omnino Ioannē, sed confessionis operibus mira claritudine decoratum ostensum, luce perspicua intueris: quem & eadem ex causa glorioso auctum martyrio exhibebimus anno sequenti.

X. CORONANTVR QVÆ DICTA SVNT.

d Greg. Turon. de Gloria mart. c. 40.

Totoa tempe, hoc anno integro detentum ipsum Pontificem Constantinopoli à Iustino Augusto, in sacris quæ dabimus fundi nibus occupatum, apparet.

Cum interea de Romano Pontifice ista audisset Theodoricus (vrait Anastasius in Ioanne) in nobilissimos Senatores gladium Romæ conuertit. Sed accipe eius verba: *Eodem autem tempore, cum suprascripti, N. est. Pascha Ioannes cum Senatoribus Theodoro, Importuno, & Agapeto patricio cum Symmacho & Boetio, Exconsulibus (Agapeto Patricio defuncto Thessalonicæ) positi Exconsulibus (Agapeto Patricio defuncto Thessalonicæ) positi Constantinopoli essent, Theodoricus Rex hæreticus tenuit duos Senatores præclaros & Exconsules, Symmachum & Boetium, & iussit, interficiens gladio.* Hæc Anastasius: eadem in Marcellinæ legimus, in eo tantum diuersa, dum ibi horum factam eadem esse, cum reuertissent iam legati essent, asseritur. Verum cum ex ipsius Boetii scriptis constet, ipsum antea proscriptum, exulemque missum esse Ticinum, vbi arcta custodia tenebatur; Symmachum vero interea absque læsione libertæ Romæ degisse: non hoc quidem, sed sequenti anno eorumdem necem contigisse, satis apparet.

Causam vero Boetii proscriptionis illam ipsemet fuisse testatur, *b* quod innocentem Senatum maiestatis crimine postulatum defenderit ac liberauerit, aliosque clarissimos ciues reos capitis è gladio ceruicibus imminente subduxerit: his accessit, quod calumniose per aduersarios factum, vt suo nomine litteræ vulgarentur, quibus significabantur ipsius conatus de restituenda in statum pristinum collapsa iacente Romana Republica. Hæc, inquam, ex eius scriptis probata satis habentur, de quibus agendum anno sequenti. Ex his intelligis, non fidei causa, sed regnandi iuste Theodoricum esse commotum, suspectosque ipsi Romanos redditos conspirationis occultæ cum Iustino Imperatore, cuius rei causa potissimum ab eo (vt dictū est) missa fuerit tanti momenti legatio Constantinopolim. At de his modo hactenus: ad eam Orientalium narrationem accedamus.

Hoc anno Antiochena ciuitas diu hæreticis prostituta, Nestorii se Nestorianorum primo facta asylum, indeque sub Petro Fullone Eutychianorum schola, demum vero sub Seuero Theopaschitarum prostibulum, suscepit e de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis potaria calicis iræ furoris eius. Quomodo autem id acciderit, hæc primum accipe, quæ à Marcellino sub huius anni Consulibus adnotantur: *Totam Antiochiam Syriæ ciuitatem supra inter prædentium ora terræmotus inuasit, atque etiam occiduam vrbis, magnamque eius partem, si vastis mox ventis vndique flantibus, flammâ, qua cœpit arsura protinus effusa, tectorum ruentia in ædificia miscentibus, duplex terrificum exitium impertiunt. Euphrasium quoque loci huius Episcopum, dempto eius capite, combusto simul obruit sepulchro: aliosque Ciues inuersa & bona deposso.* hæc Marcellinus suo temporis res scribens. Euagrius eamdem profectus cladem, cum ipsam accidisse dicat anno septimo Iustini Imperatoris, mense Maio plane luadet, vt non anno superiori, quo cœpit mense Iulio septimus annus eiusdem Imperatoris, sed præsenti, quo eodem mense desiit, collocemus.

Fuit autem semper Dei clementiæ, vt vltionem aliquam grandem immissurus in populum, desuper eum alicui ex ternis suis ante significaret: ita namque cœlesti igne combussurus quinq; illas in Palæstina ad mare mortuum olim positas ciuitates, illa ad fidelem Abrahamum est præloctus *c*: *Num celare potero Abrahamum, quæ gesturus sum?* Quamobrem venturam hanc eadem notam fecit Dominus magno illi sanctitate celebri Theodosio cœnobiarchæ, de quo superiori tomo plura locuti sumus. Cyrillus res ab eo gestas prosecutus, hæc de his habet *d*: *Iam vero qualis fuerit in futurorum præscientia Theodosius? Oportet enim pauca, quamquam sint alia ostendere, & velati eorum gustum præbere, vt sis etiam manifestum omnibus, quamodo sicut nullius ex his, quæ virtute geruntur, ita nec thaumatum seu gratiarum donorum sint expers. Iussit aliquando, vt prater solitum horam posset arbor lignum, (nondum enim erat hora decima secunda) & præcepit, vt fratribus significaretur synaxis. Illi autem conuenerunt quidem; neq; enim poterant contradicere, vt qui optime didicissent obedientiam. Cum autem sessent congregati, rogabant, cur conuocassent ante tempus. Ille autem (ô puram animam! ô oculos, qui omnia procul prospiciunt!) flebiliter ingemit & miserabiliter: Orandum est, inquit, ô Patres, orandum est. Video enim iram Domini, quæ tam mouetur aduersus Orientem.* Hæc ille quidem dixit. Illi autem tunc quidem neque videbant aliquid, neq; vna cum eo dolorem accipiebant: quoniam non iisdem, quibus ille intuebantur oculis. Sexto autem aut septimo die postquam prædixerat, auditum est Antiochiam fuisse magno terræmotu euersam illo tempore, quo prædixerat ille magnus; totque ornamenta tantamque decidisse speciem & pulchritudinem, & in vilem pulueremredactam iacere ciuitatem, quæ neque tanto casu dignas consecuta est lacrymas, neque luctum, qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit eius præscientia. hæc de eo Cyrillus.

XV. REVELATA ZOSIMO CLADES ANTIOCHENA.

Quid præterea Zosimo viro sancto tunc pariter ostentum fuerit, Euagrius ita narrat *g*: *Zosimus quidem genere Phœnix ex Simda pago Phœnices ortus (qui pagus non abest Tyro viginti stadia) qui monasticum vitæ genus excolens, ita se tum abstinentia à cibis, tum ipsem capiendis, tum aliis virtutibus, quæ in eius vita elucebant, Dei gratiam sibi conciliauit, vt non modores futuras præuideret, verum etiam ab omni perturbatione liber & vacuus existeret. Cum forte fortuna cum nobili quodam viro Patricio & prudentia eximia, nomine Archesilao, qui & præclaris honoris insignibus & cæteris vitæ ornamentis egregie decoratus fuit, Cæsaream vrbis Palæstinæ primariæ versaretur, ipso temporis articulo, quo Antiochia cecidit, subito ingemiscere, grauiter lamentari, & suspiria ex intimo pectore ducere cœpit, tantamque vim profudit lacrymarum, vt terram madefaceret. Deinde thuribulum postulat, & toto choro, in quo simul constiterunt, thuris incensi nidore perfuso, se prosternit humi, precibus & orationibus Deum placaturus. Tum Archesilao scisciti, quid esset, quod eum tantopere perturbaret? liquido respondit, fragorem ruentis Antiochiæ iam tum eius auribus circumsonuisse: adeo vt Archesilaus, & alij, qui forte aderant, præ admiratione obstupescentes, ipsam horam, quæ res gerebatur, litteris mandarent, reperirentque postea ita se habuisse, vt Zosimus declarauerat.* at de Zosimo hactenus, ad eum iterum reuersuri: prosequamur modo, quæ sunt reliqua eiusdem cladis Antiochenæ, quæ ab eodem *h* Euagrio ita narrantur, incipiente ab ipsa rerum venturarum cladium præludiis.

g *Euagr. lib. 4. cap. 7.*

Iisdem temporibus, regnante Iustino, grauia crebraque incendia Antiochiæ contigerunt, velut prænuncia terræmotuum valde terribilium in ea ciuitate statim consecutorum, & aliarum etiam calamitatum præuia. Nam breui tempore post, anno septimo regni eiusdem Iustini, Artemisio videlicet, id est Maio quarto Kalendas Iunij, die Veneris, in ipso meridie, conquassatio & terræmotus vrbem occupant, parumque aberat, quin totam penitus euertissent: quæ duo sequebantur incendium, quasi calamitatem cum illis partiturum. Nam quas res illa non attigissent: incendium eas depascens, prorsus absumpsit, & in cineres redegit. Quæ autem ciuitatis partes hac clade labefactatæ fuerint, & quot mortales incendio & terræmotu (sicut verisimile fuit) vastati: quam præterea graues casus, quamque uari, qui certe nulla dicendi facultate existimari possunt, id temporis contigerint, tam luctuoso orationis genere à Ioanne rhetore explicantur, vt cuique animum magnopere commouere possint: qui quidem ipsi commemoratio, finem historiæ suæ imposuit.

XVI. ANTIOCH. EXCIDIVM PER TERRÆMOTVS.

h *Euagr. lib. 4. 7.*

Postremo omnium Euphrasius Antiochenæ ciuitatis Episcopus (cuius mors aliam nouam calamitatem attulit ciuitati) iisdem cladibus oppressus interiit, ne quisquam reliquus fieret, qui vrbi res prouideret necessarias. Verum salutaris Dei erga humanum genus prouidentia, quæ ante plagam inflictam remedia parare, & gladium iræ suæ demulcere, & cum eis ad desperationem venerint, suæ misericordiæ quasi fores aperire solet: Euphrasium Orientis præfecturam gerentem ad eam de vrbe illa suscipiendam, quo nulla ei res deesset necessaria, excitauit. Itaque Sedes Apostolica, velut merces & præmium tantæ erga ciuitatem prouidentiæ, ei donata fuit, nempe vt sequenti anno Episcopus Antiochenus crearetur. illa habet Euagrius. quomodo autem post duos annos in rerum eamdem ci

XVII. DE OBITV EVPHRASII EPISC. ANTIOCHENI.

uitatem terræmotu qualiati contigerit ; suo loco dicemus. *Ista de clade Anastasius bona cum Iustinus Imperator accepisset, pro dolore sacco indutus, assurgitque cinere, exutus purpura & diademate, multos dies in luctu sedens solitarium transegit, etiam si dies festi adessent, quibus solitus esset cum splendore procedere ad ecclesiam, postea vero magna vi auri miserit passo fuit.* hæc ex Miscella.

a *Miscel. lib. 15.*

XVIII. b *Euag. lib. 4. c. 8.* CLADES DIVERSARVM CIVITATVM.

Sed de aliis Orientis ciuitatibus, quas iisdem contigit agitari terræmotibus, ex eodem Euagrio accipe, qui hæc subdit infernis *Ex Oppidum, quod iam Dyrrachium, olim Epidamnus appellatum fuit, terræmotu grauiter concussam est; similiter & Corinthus, quæ est in Græcia sita : Adde hu Anazarbum, urbem Minoris Ciliciæ primariam, quæ iam quarto illud cladis genus pertulerat : quæ vrbes Iustinus magna pecunia summa suppeditata refecit. Iisdem temporibus Edessa vrbs Osroenorum amplissima & beata vndis Scirti torrentis præterlabentis ita obruebatur, vt multa ædificia aqua impetu abriperentur, & infinita hominum multitudo, quos flumen secum euexerat, interiret. Edessa igitur & Anazarbus ab ipso Iustino una nomina accepere, & vtraque vrbs Iustinopolis appellata est.* hactenus de his Euagrius, ex quo Nicephorus & alii accepere. Sed ad magnum illum Zosimam ipse nos reuocat Euagrius, de quo ista habet :

c *Euag. lib. 4. c. 7.*

XIX. DE S. IOANNE EPISCOPO CAESARIENSI.

Sunt & alia complura ab eo edita miracula, quorum maximam partem silentio præterimus (quippe vix, aut ne vix quidem numerari possunt) quadam hoc loco percenebo. Eo tempore, quo Zosimus, in magna omnium celebritate, & paris cum Zosimo veritatis excellentia præditus vocat Ioannes in Chuzubica Laura (qui locus postea est in extrema valle ad Aquilonarem partem viæ regiæ, qua Hierosolymis recta ducit ad vrbem Hiericho) vitam quæ monasticam, eamque à rebus terrenis quam sanctissime secretam & liberam degit, & vrbi Cæsareæ, quam maximus Episcopatum administrauit : Hic Ioannes Chuzubites, postquam vxori Archesilai, de quo supra locutus sum, alterum oculum radio effossum audiuit, propterea ad illam contendit plagam, quam acceperat, confricaturus : Vbi autem vidit pupillam penitus excidisse, & oculum sede dilapsum, cuidam ex medicis, qui eo commorabatur, mandat, vt spongiam afferat, oculumq; dilapsum in sedem quam commode posset, reduciat, & spongiam appositis fasciis alligat.

XX. INGENS MIRACVLVM DE OCVLO REPOSITO.

*Archesilaus vero abeat : siquidem id temporis suis Zosimo erat in eius monasterio, quod est locorum in oppido Gindena, quod Cæsarea abest ad sammum quingenta stadia. Cum maxima igitur celeritate iter ad Archesilaum, vt de his rebus certior fieret. Archesilaus forte cum Zosimo considens, seruientem cum eo contulit. Quibus rebus nuncius fletibiliter eiulare, vellere capillum, dilacerare, & eundem in cælum versus sæpere cœpit. Zosimo vero causam roganti ; Archesilaus quid acciderat, lamentis & lacrymis crebris interpositis exponit. Itaque Zosimus, illo rebus suis ad cubiculum propere accurrit, in quo Deum (sicuti sæpe ille solus

526.

horrans est aduersus Arianos filem Catholicam defensare, ecclesiasque ab eis vsurpatas sacro ritu Catholicis reddere. Huius autem scribendæ epistolæ inde malicas reddere. Huius autem scribendæ epistolæ inde maiestatis occasio, quod cum in Italiam Ioannes reuersus esset, atque cum eo legati Theodorici & Importunidis (nam Agapetus Thessalonicæ iam decesserat) Theodorus Rex (vt Anastasius a habet & Mosce legæ auctor affirmat b) eos omnes detrusit in carcerem; vbi Ioannes Papa licet præclare fame q; consumptus, tantum abest, vt desponderit animum, vt etiam maioribus sumptis spiritibus aduersus hæreticos insurrexerit: quamobrem etsi vincilis vincieretur, non vinciebatur. Siquidem verbum Dei (vt ait Apostolus c) non est alligatum; sed cum exagitat, molesti imperij fulminis instar fertur. Sic itaque aduersus eos scripsit dictam epistolam, ex qua ea tantum, quæ pertinent ad historiam, referemus, ab eius exordio inchoantes, quod est huiusmodi d.

Ioannes Episcopus omnibus per prouincias Italiæ constitutis Episcopis in Domino S.

Sæpissime multos experimento didici, sanctum pietatis vestræ studium in catholicam Christianam gloriosis crescere & dilatasse incrementis, & fidei rectæ, quæ non solum mihi, sed omnes Domini sacerdotes confitentur & roborat, vestris muneribus & operibus per sacerdotale agonis virtus opus & dilatatur. Quapropter, fratres, hortor vos & munero, contra Arianam perfidiam, quæ olim non semel, sed sæpe damnata est, & modo in quibusdam vsque insurgit armata gladio Spiritus sancti: vt eam ita, ab omni cultu diuinæ gratiæ, opprimere, & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum nutriatur. Ecclesias vero Arianorum vsibus quæ inuectorijs, Catholicæ ea diuinis precibus & operibus absque vlla mora consecrate: & quia nos, quando fuimus Constantinopoli cum pro religione Catholica, quam pro Regni Theodorici consequenda potestate suadente atque hortante, Arianisque exitio ante positos atque Christianissimo Iustino Orthodoxo Imperatore, quæ fuerant quæ illi in partibus ecclesias reperire potuimus, Catholicis eas, Domino opem ferente, consecrauimus. Et quamquam prædictus Theodoricus Rex eorum pestem tactus intrinsecus: nos & eorum regulam nostram perdere, & gladio & igne consumere minitur, nolite tamen propterea desicere, sed viriliter in agro Dominico elaborate studete. Etiam sta Veritatis vocem e, nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest animam & corpus mittere in gehennam.

Hæc & alia plura ad eos exhortandos Ioannes haberat in dicta epistola: quæ cum in fine legerentur data tertio Idus Iunii sub Consulatu Maximi & Olybrii, exprimendus est Maximus, vtpote superadditus tyrannidi Maximus, quam Olybrius diuersis annis (vt vidimus) Consulatum gesserunt: nec potuit ea epistola sub Maximo dicta die Iunii dari: nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui mense Augusti eiusdem anni sedere cœpit. Dicendum ergo, Olybrii huius anni absq; collega Consulatus tempore dictam scriptam esse epistolam. Sed & in eo, quod habetur ipsa data tertio Idus Iunii, deprehenditur error: nam quomodo ita se habere potuit, si vigesima septima mensis Maij Idem Ioannes hocanno sub eodem Consulatu Olybrii mortuus esse ponitur? Multo vero manifestior ille est error in eiusdem Ioannis epistola, ad Zachariam Archiepiscopum, cum data ponitur hoc item anno, 16. Kalen. Nouembris, sub Consulatu item Maximi & Olybrii, quam potius diximus referendam ad Consulatum illum Maximi sine collega.

Ne autem ex errore diei existimes epistolam ipsam haud esse germanam, sed comminiticiam; habes huius sæculi scriptorem Gregorium Turonensem f eidem astipulantem his verbis istis: *Multi quidem sunt martyres apud vrbem Ravennam, quorum historiæ passionum nobis integra non sunt delatæ. De Ioanne tamen Episcopo, quoniam agon eius ad martyrium accessit scripsimus, quæ a fidelibus comperi, tacere nequaui. Hic cum ad Episcopatum veniret, summo studio hæreticos exercuit, ecclesias eorum in Catholicas dedicauit: quod cum Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset secta Ariana debitus, iussit gladiatores per tractum equi dirui, quicquid inuenissent, quotquot inuenissent. Catholicum populum inquietare. Hæc audiens B. Ioannes, ad Regem, ne faceret, deprecatur, accessit: a quo cum dolo susceptus alligauit eum, & posuit in carcerem, dicens: Ego te faciam, ne audeas contra sectam nostram amplius insurgere. Positus vero sanctus Dei in carcere, tantus terrorus est inuasit, vt non post multum tempus spiritum exhalaret: obiitque in carcere cum gloria apud vrbem Rauennam. Domini autem misericordia statim vltionem super Regem improbum irrogauit: nam subito à Deo percussus plagis magnis examinatus interit, suscepitque protinus perpetuum gehennæ flammantis incendium.* hactenus Gregorius, qui etsi non ex scriptis adhuc acceptis ab Vrbe codicibus, ea tamen à Fidelibus fideliter dicta percepit. Sed matoré plane sibi vendicat fidem, quod communi assertione ab omnibus Fidelibus traditur, quam quod in vno, vel altero codice legitur. Sed hæc omnia de pugna aduersus Arianos suscepta, amplioribus notis nepe sua morte, Ioannes (vt diximus) testata exploratag; in omnibus posteris tradidit: adeo vt etsi scripta deessent, satis sit signaculo mortis hoc apud Deū & homines proclamantis ipsum confessione Catholicæ fidei & consummatū martyriū consignasse.

V.

QVANDO RES THEODORICI COLLAPSA.

Sed suo maximo damno, summoque rerum suarum detrimento tentauit ista tyrannus sacrilegus, cum Romanum Pontificem detrusit in carcerem, atq; mori coegit: etenim qui in præsens vsque tempus triginta tria & amplius annorum curriculo Theodoricus Rex summa felicitate transegerat satis exemplo didicit, & alios demonstrauit, quæ & in terris præmia consequantur Principes licet impij, cum de Apostolica Sede bene merentur; & quanto tursus periculo & detrimento eamdem exagitent. Relege singulos eiusdem regni sexlustrorum decursus quam felicissime annos, & reperies ea pro incolumitate Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ præstitisse Theodoricum, quæ à Catholicis Imperatoribus vix obtinenda fuissent: intuebereris; eumdem ipsum haud inanem iustitiæ fuisse cultorem, sed dextere omnia illi Deo remunerante, cessisse, atq; felicissime gesta esse: sed repentino tunc velut oborto turbine, obductā mox densa caligine omnem illam eius effulgentem Solis instar claritudinem obscuratam, ictamque fulmine iacuisse prostratam, vbi non horruit lacessere Ecclesiæ caput, & sacrilegam manum iniicere in Christum Domini, atque in carcerem iusta Herodis Ioannem conicere, & veluti Agrippa Petrum vincire carens, cui cuncta soluendi atque ligandi in terra & in cœlo Dominus tradidit potestatem.

VI.

g *Act. 12.* IOANNES PAPA MARTYRIO CORONATVR.

Verum vt olim ob vincula Petri vniuersa mœrebat Ecclesia g, & cum ita Petrus detineretur in carcere, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo; æque ob detrusum Petri successorem Ioannem Papam in carcerem vniuersi orantes dolebant, lugebantque Fideles: sed lætabatur ipse, tempore pacis inueniisse martyrium, expectans Angelum, non qui dormientem excitarum è somno foras educeret, sed obdormientem in Domino ad cœlum perduceret; nec qui catenas solueret ferreas, & liberaret è carcere, sed è vinculis carnis solutum eueret de corpore mortis huius; duceretque non ad portam ferream, sed auream, speciosam, inquam illam portam cœli Patriarchæ Iacob ostensam h. Venit optata dies, quæ fuit vigesima septima mensis Maij, cum redimitus coronam martyrii summus Dei sacerdos offerens se ipsum Deo hostiam immaculatam, introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta, cum videlicet eadem constantia, qua prædecessores, nullam quærens redemptionem, vt meliorem inueniret resurrectionem, vitam profundens, martyrii titulo nobiliratus inquens terrena, cœlum triumphator ascendit cum Deo in perpetuum regnaturus.

h *Gen. 28.*

VII.

i *Martyr. Rom 27. Maij.* ANNVA CELEBRITAS IOANNIS PAPÆ.

Describitur mox Ecclesiasticis Sanctorum tabulis dies i eius natalis, repetendus ab vniuersa Catholica Ecclesia annis singulis digna memoria: ipsius vero corpus delatum est Romam, sepultumque in basilica Vaticana non sexto Kal. Iunias (vt emendatus codex habet) ea enim die mortuus fuit, se Idibus, cum Romam translatum

tum est. Excepit Vrbs Pontificem suum de Arianorum Rege, atque Ariana perfidia triumphantem, quadriga candida vectum, non candentium iumentorum, sed candidatorum humeris sacerdotum. Accurritur vndique ad tantum spectaculum, honorant omnes sacram sarcinam debito Pontifici, & decenti martyri cultu, assectanturque sacris canticis gloriosam victoriæ pompam; tantummodo impiis in tenebris conticescunt, & impietas à tanta gloria luget exclusa, mœret inuidia, rabidus liuor in se ipsum dentes exacuit, cum tanto honore videt illatum in Vrbem, quem ingloriam extinxisse putauit in carcere. Vixit autem Ioannes in Pontificatu annos duos, menses nouem, dies quatuordecim. Sed non excidant, quæ Anastasius de ipso subdit his verbis:

VIII. RELIQVÆ RES GESTÆ A IOANNE PAPA.

Hic Papa Ioannes refecit cæmeterium beatorum martyrum Nerei & Achillei via Ardeatina. Item renouauit cæmeterium sanctorum Felicis & Adaucti. Item renouauit cæmeterium Priscillæ. Iure itaque accepit præmium martyris, qui martyres honorauit. Sed pergit: *Eodem tempore posuit ornamentum super confessionem beati Pauli de gemmis pretiosis & hyacinthino. Item huius temporibus Iustinus Imperator obtulit patenam auream cum gemmis pensantem libras viginti, calicem autem cum gemmis pensantem libras quinque, scyphos argenteos quinque, pallas auro textas quindecim: quæ per Ioannes detulit ad beatos Apostolos Petrum & Paulum, & ad sanctam Mariam, & ad sanctum Laurentium. Hic ordinauit Episcopos per diuersa loca quindecim. Cuius corpus translatum est de Ravenna, & sepultum in basilica S. Petri.* hæc de Ioanne ibi. cuius Sedes (idem inquit auctor) cessauit dies quinquaginta octo.

IX. DE BOETIO ATQVE SYMMACHO.

Quoniam autem idem qui supra Anastasius tradidit, nonaginta & octo dies medios inter certissæ ab obitu Ioannis Papæ vsque ad miserandum interitum Theodorici Regis: quæ nam scelestus & ferus barbarus eo temporis spatio aduersus nobiles pioſque viros Boetium atque Symmachum Patricios crudeliter egerit, dicendum est: testatur enim idem auctor, ipsum occidisse clarissimos hos Senatores Patricios & Exconsules, quod etiam asseritur in Miscella. At ne tantorum virorum funera inglotia relinquamus, quos generis claritudo, Patricatus dignitas & ordinatij Consulatus decoratunt, sed præ his omnibus pietas illustrauit, de nobis de his agendum, vt tamquam sepulturæ eorum inscripta elogia, nostro stylo hic ipsorum memoriam posteris relinquamus impressam.

X.

Fuit ipse Boetius genet eiusdem Symmachi Consularis: nam eius filiam nomine Rusticianam acceperat, ex qua duos suscepit filios Cósulares, quos optimis moribus imbuendos curauit. Quantam autem ex scientiis omnibus comparauerit sibi laudem, præter illa, quæ dicta sunt superius in eius secundo Consulatu, accipe ex Theodorici Regis, cum tranquillis otis animi esset, epistola ad ipsum data a, vbi inter alia dicens eius adhuc iuuenis libero homine dignos in addiscendo labores. nam

a apud Cass. lib. 1. epist. 45. BOETII EX CELLENS DOCTRINA OMNIVM SCIENTIARVM.

*post alia Rex ad eam: Hos te multa eruditione fulgentem ita nosse didicimus, vt artes, quas exercent, vulgariter nescientes, in ipso disciplinarum fonte potaueris. Sic enim Athenienſium in ipso disciplinarum fonte potauerit, sic palliatorum choris miscuisti scholas longe positus introisti, sic Palladium choris miscuisti scholas longe positus introisti, sic palliatorum chorus miscuisti scholas longe positus introisti, sic palliatorum chorus miscuisti scholas longe positus introisti, sic palliatorum chorus

*Sed innocentiam nostram quis excepit eventus, videt. Pro vera virtutis præmia falsi sceleris pœnas sustinuimus. Et cum vnquam virtutis manifesta confessio ita iudices habuit in securitate fautores, vt non aliquos vel ipse ingenij error humani, vel concordes, vt non aliquos vel ipse ingenij error humani, vel concordes, vt non aliquos vel ipse ingenij error humani, vel concordes

XX. SYMMACHUS LAUDATUR A PRISCIANO.

Sed hic ipsius Priciani verba recidamus: cum enim ad eum librum de Ponderibus atque mensuris inscribit, ita exordiatur: *Omnia te, Symmache, nobilitatis splendore celebrata ac omni naturæ munere præditum, omni virtutis luce fulgentem, studiis etiam optimarum artium disciplinarumque floren-tem, iustissimeque prospera fortuna meritis vitæ probantem, fama quidem antea nobis absentem venerabilem faciebat: nunc autem præsentem veritas supergressa laudes prædicationis ostendit. Mediocritatis enim altissima,* * *quæ superbos calcet tumores, & pietatis ponderibus grauissimis superet omnia.* &c. Sed audi Ennodium, dum receniet Vrbis ciues clarissimos, quos & singulos proponit: post enim Faustum & Aurelium, de Festo atque Symmacho his verbis agit: *Festus & Symmachus omnium disciplinarum materia & constantes forma sapientiæ de Vrbe sacratissima non recedunt. In ipsis est nobilis ciuis principatus: quos vidisse, erudiri est. Non apud eos sermo de iudicio, nec pantomimorum vix cognoscenda commemoratio. Ipsi autem populatrem per pudoris detrimenta non cupiunt, contenti vectu magis placere, quam plurimis. Sortiuntur de innocenti altissimæ testimonium, &c.* extant plures eiusdem Ennodii epistolæ, in quibus Symmachi cum summa nobilitate & probitate doctrina etiam coniuncta laudatur: sed & ipse Theodoricus Rex eius occisor eumdem sua olim laudasse epistola b reperitur.

a Ennodii dicitio.

b Apud Cassiod. lib. 4. epist. 1.

XXI.

In hunc igitur magnum antiquæ probitatis decus & ornamentum truculentus tyrannus violentas manus iniecit, venerandamq; canitiē sanguine cruentauit. At etsi gladio necari, non tamen extingui potuit: cuius secti capitis vel sola memoria sub prægrandis pilei capitis aspectu phantasiæ repræsentata eumdem crudelissimum barbarum tanto tremore concussit, & rimorem incussit, vt necem attulerit corpori, animam igneis inextinguibilem condemnata. Hæc autem strictim complexa, quomodo se habuerint, paulo post dictari cœpi, agamus modo de repertis inscriptionibus antiquis, quarum prima eius pro martyribus probatur impensum officium his versibus c:

c Antiq. Inscr. in Append. pag. 1064. n. 4.

Martyribus Christi Domini pia vota Ioannes
Reddidit antistes sanctificante Deo.
Ac sacri * *Fontes simili sulgente nitallo*
Prouidus Antistes nunc copulauit opus
Quo quisquis gradiens & Christum præsule adorans
Effusasq; preces mittat ad æthra * *sua.*

* fonte

* suas

Hæc ibi. Sed agendum de creatione Felicis Papæ successoris Ioannis, vt singula singulis reddamus mensibus.

XXII. FELIX PAPA ELIGITVR A THEODORICO.

Cum igitur (vt dictum est) post ipsius Ioannis obitum sedes vacasset dies quinquaginta & octo, die vigesima quarta Iulii electus est in locum eius Felix natione Samnita ex patre Castorio, cum adhuc superstes esset Theodoricus Rex ipsius Ioannis Papæ interfector. Cuius quidem rabies semel contra Ecclesiam Romanam concepta nequaquam tanti Pontificis obitu finem inuenit, sed quod nullus vmquam Ethnicorum Principum ausus fuerat, iste medicatus, implere ausit, nimirum vt captiuam duceret ipsam Romanam Ecclesiam, Apostolicæ sedis Episcopi electionem atque nominationem ipse sibi procaciter arrogans: vt autem suæ ipsius voluntati nulla esset occasio refragandi, quem in Romano clero præstantissimum nouit virum Felicem, Romanum Pontificem nominauit. Fatale (si ita licet dicere Christiano) quodammodo videri potuit, vt quem delegit Constantius Arianus Imperator, & quem Arianus patiter Princeps ad tantam dignitatem assumpsit, Felix vterque appellaretur. De arroganti autem à Theodorico Rege facta Romani Pontificis electione, accipe ex Athalarici Regis, qui hoc anno ipsi successit in regnum, epistola ad Senatum iam acquiescentem iniquæ conditioni, cui fuerat refragatos:

d Apud Cassiod. lib. 8. epist. 15.

XXIII. ATHALARICVS AD SENATVM DE FACTA PER THEODORICVM ELECTIONE.

Senatui vbiq; Romæ Athalaricus Rex.

Gratissimo nostro profitemur animo, quod gloriosi domini auiq; nostri responsis in Episcopatus electione inducto. Oportebat enim ab tanto bono Principe obedire, qui sapienti deliberatione pertractans, quantum in alterna religione, talem visus est Pontificem delegisse, vt nulli merito debeat displicere: vt agnoscatis illum hoc optasse præcipue, quatenus boni sacerdotium Ecclesiarum omnium religio pullularet. Recepistis itaque virum & diuina gratia probabilitate institutum, & regali examinatione laudatum. Nullus adhuc pristina contentione teneatur. Pudorem non habet vicis, cuius votum contigit à Principe superari. Ille quin imo summ efficit, qui eum sub potestate dilexerit. Namque sit causa dolori, quando hoc & in isto recepit, quod alteri in partem dubiæ optauerit? Cibica * *sunt istæ certamina, pugnæ sine ferro, vixa sine edis: clamoribus, non doloribus res ista peragitur. Nam etsi persona summota sit, nihil tamen à fidelibus amittitur, cum optatum sacerdotium possidetur. Quapropter edenunte legato vestro illustri viro Publiano, rationabile duximus, ad cætum vestrum salutationis apices destinare. Magnanimi incundi tate perfruimini, quoties cum nostris proceribus verba miscetis, & hoc quoq; suauissimum vobis minime dubitamus, si quod illimi seruitio imperio, nobis etiam cognoscitur esse gratissimum.* hactenus Athalaricus ad Senatum.

* Crinea

XXIV. ELECTIO ROM. PONT. A THEODORICO VSVRPATA.

Ex his etiam illud intelligi potest, toto illo quinquaginta & octo dierum interstitio cessantis sedis, altercatum de electione Summi Pontificis: & licet in aliam cōspirassent eligentium vota, tamen Theodorico tyranno eum non probante, sed deligente summæ probitatis virum Felicem, duram licet, eam coacti sunt conditionem subire. Accepisse tamen postea tanta præsumptio noscitur moderationem illam, vt ex priscino vsu clerus deligeret Romanum Pontificem, quem tamen Rex suo confirmaret assensu, quam quidem ab Arianis Italiæ Regibus vendicatam sibi tyrannice auctoritatem, iis de medio sublatis, Orientalis orbis Imperatores sibi pariter arrogarunt, quod valde S. Gregorius ingemiscit. Hæc cum tam grandia sint, tamen ab Anastasio omnino sepulta silentio relicta sunt.

XXV. QVALES ESSE SOLEANT OPTIMI PRÆSVLES ROMANI ECCLESIÆ.

Vidisti, Lector, quinam auctor fuerit reædificandi sub seruitute Romanam Ecclesiam, vt electioni vel nominationi Romani Pontificis immiscerent se Reges? nonnisi fœnus barbarus, dirus tyrannus, & impius Arianus: quem Deus absque dilatione, dissimulationeve, qua frequentius vti solet cum peccatoribus, repentina immissa ea lictus vindicta prostratit, & post acceleratum dirum exitium ad inferos perpetuo relegauit. Talem qui æmulantur Principem, expectent pati cum eo sententia iudicari, nimirum vt dum inconcessa præsumunt iura Ecclesiæ inuadentes, & viræ præsentis & æternæ dispendium sentiant, & regnum haud diu ad posteros propagent, sed exteris cedere cogantur inuiti: quo nihil iustius & esse possit, vt à terrenis excidant, qui diuina temerarie tentant. Quomodo vero terribiliatque tremendo Dei iudicio haud diu post hæc præsumpta, cum & recens adhuc esset memoria Symmachi Consularis occisi, ipse Theodoricus Rex improuisa fuerit morte subreptus, ex Procopio huius temporis scriptore audi e:

e Procop. de bello Goth. lib. 1.

XXVI. DE NECE BOETII ATQVE SYMMACHI.

Annos itaque cum septem & triginta superuixisset, vitam finiuit. & paulo post: *Sed mortis illi hæc causa fuit. Symmachum, & huius gener Boetium, à suis maioribus genere nobilitatem adeptis, inter Romanos & Senatorios viros principes erant, & Consulatu vtrique dignitate perfuncti, philosophiæ supra cæteros & aquirati studuerunt, multisque tam ciuium, quam externorum inopiæ succurrendo salutis fuere. Hi postquam ad ingentem gloriam euasere, deterrimos queq; in sui inuidiam concitarunt. Nam his delatoribus Theoderico Rex persuasit, Symmachum, Boetiumq; perinde acres nouantes occidit, eorumq; bona omnia publicauit: Sed paucis post diebus, cæsanti sibi cum mira magnitudine piscis monstri decorum caput apposuissent, Symmachi nuper occisi caput illi esse visum, præsixis & extantibus inferiore in labro dentibus, & torue intuentibus oculis furibunde sibi & atere comminari.*

XXVII. THEODORICI REGIS ORTVS.

Vnde monstri nonitate territus, membrisque prater modum tremebundus & agens, in cubiculum statim citato gradu secessit: identidemque inhiendo, togarum vi sibi vim magnam ingeri erat, lecto decubuit, & pernoctem quieuit. Elpidio deinde medico omnibus quemadmodum accidissent diligentius explicatis, tu

Sym

Symmachum, tantumque de se fictum patratum detestabat: Quo simulque depulsa ea accepta calamitate dolore ingenti affectus, itaque lecto decubuit, cum primum id iniquitatis & vltionum haud longe post mortem cum primum id iniquitatis & vltionum haud longe post mortem suam secutum esset exemplum, quia non suo & priscis in suos vicinos exemplo castigata causa in tantos viros animaduertere deberet, perniciosa causa in tantos viros animaduertere deberet perniciosa lapsa causa in tantos viros animaduertere deberet perniciosa lapsa causa in tantos viros animaduertere deberet perniciosa laps

XXXIII.

Sed quæ in Vrbe præsit ut, in aliis quoque exhibuisse ciuitatibus, eius ad diuersos datæ epistolæ indicant. Rauennam vero potissimum, vbi degere consueuit, egregiis ædificiis illustrare curasse, certum est: erexisse enim illic forentem basilicam, ipsius ad Agapitum a epistola docet. Nobilia quæque ex vetustis collapsisque ædificiis subla marmora Rauennam transferri, magna licet impensa, conatum esse, ipsius scriptorum eque monumenta testantur b: ibique voluit in vase porphyretico sepelliri. Qui quidem tum his, tum aliis officiis de Vrbe ipsa & tota Italia bene meritus inter magni nominis Principes fuerat collocandus, nisi eum Ariana hæresis infamasset, atque extrema crudelitas in probatissimorum Senatorum necem debacchata fœdasset. Quantæ autem æstimationis fuerit olim etiam apud Romanum clerum, vel ex eo accipe argumentum, quod Romanæ Ecclesiæ diaconus Ennodius eum publica oratione laudauit: nam ipse in eo panegyrico ad eumdem Theodoricum conuersus ait: *Vide diuitias sanctæ tuæ. Tunc vix fore habuere præfectos, nunc Ecclesia dirigit laudatorem.* ac de his satis.

a *Apud Cassiod. lib. 1. epist. 6.*

b *Apud Cassiod. lib. 3. epist. 9. 10. 19.*

XXXIV.

Cum autem Theodericus Rex absque prole masculi decessisset, Amalasuintha* filia pro Athalarico suo filio annum duntaxat octauum agente regnum administrandum suscepit, qui natus est ipsi ex parte Euthatico cognomento Cillica, cui nupta fuit sub Consulatu Florentii & Anthemii, anno Domini quingentesimo decimoquinto, vt Cassiodorus in Chronico tradit. Porro de ipsa matre magni ingenii fœmina ista habet Procopius c: *Amalasuintha itaque, sibi procuratione suscepta, regnum administrabat; prudentia, & æquitate munifica plebem, virilem præseferebat naturam: quippe quamdiu hoc imperio præfuit, Romanorum neminem vel corporis pœna affecit, vel rerum iactura; quin etiam nec Gothos ipsos, eis lacessentis Romanos percipiebat, hiu quoqno pacto iniuriam permittebat inferre: quin potius Symmachi & Boetij liberis paternæ bona restituit. Animo præterea dissimulat, Romanorum ex institutis ac Principum more vitam de cætero vt filium doceret; tumque ad litterarum studium, hunc, vt ventis aret, colligerat, tribus Gothorum è senatoribus lectis, qui sapientia cæteris & humanitate præstarent, insistig. Athalarico continenter assistere, & una vitilitare.*

* Amalasuentha.

c *Procop. de bello Gothi. lib. 1.*

EDVCATIO ATHALARICI PVERI.

XXXV.

Sed Gothis hæc minus placere*, vt qui subolem inferre iniuriam cuperent, & pro Athalarium mallent more barbarico regi. Vnda cum mater semel delinquentem in cubiculo puerum, frenandi casti gandique gratia, manu (vt assolet) percussisset: Gothi ad se venientem & lacrymabundum hunc confecti, rem quidem permoleste tulerunt; & Amalasunthæam sicarii, rem quidem permoleste tulerunt; & Amalasunthæam licentius commiserit, adeo vt idem affirmabant, puellæ hunc puerum quamprimum perditum iri, vt mox ipsa alteri viro nubat, cum eoque Gothis & Italis simul imperitet. Conuentu itaque facto, & in vnum contracto, qui pollerent facundia, virisq; adiutaque Amalasuntha, acrius querebantur, nec recte filio Regem, nec decentius erudiri: siquidem litteras & seniorum institutiones longo internallo à seritudine & magnanimitate abesse, ex hisque illum effeminari potius, & ad timiditatem traduci. Sed necessarium fore, qui res maximum sit audacter & strenue aggressurum, ex hisque gloriam habiturus non mediocrem, præceptoris vt sit formidine liber, & armis vt studeat. Illudque sedulo dicere, neque Theodericum ipsum, Gothorum liberos ad ludimagistros misisse, quoquo, adeo percensuisse; idque frequentius vsurpasse, haudquaquam eos, quos seruata timore tam immisisset, glodios ac lanceas parui sallures. Vnde post fore ducebant, Amalasuinthæm, vt minime præteriret Theodericum patrem, qui tantum hem, vt vigintum factus, & regnum suscepisset, nulla ex parte se contegisse lugere ac ipsas, nec audisse quidem vsquam percepisse. Quacirca, Regina, inquiunt, pedagogos istos missos nunc facito, & Athalarico, qui seum viuant, eosuoi dato, vt ætate vna & gloria pronchantur, proque lege barbarica ad virtutem & virilitatem impellant.*

* placuere.

GOTHI TVMVLTVANTVR CONTRA AMALASVNTHAM.

XXXVI.

Hu abditis, Atalasuintha ersi minus, quæ dicerentur, probaret; veritatem tamen barbarorum insidias, præ se quidem lætitiam ferre, & voluptati sibi fuisse, quæ hi detulissent, dissimulare: sed demum quæcunque à se barbari exegissent, permissi pro eorum arbitrio fuit. Senioribus itaque Athalaricum deserentibus, *puer vti quidam ad hunc commentus, vita comites in posterum assuturi haud dum pubes, nec multum Rege natu maiores.* hactenus de educatione Gothi Regis pueri Procopius: sed quam potiora fuerint Amalasunthæ consilia, exitus declarauit, nos que suis locis pro temporis ratione dicemus.

ATHALARICVS REX ITALIÆ.

XXXVII.

Athalaricus igitur, siue potius, qui pro ipso regnum administrabat, ad stabiliendum, quod hæreditarium dominium fuerat consecutus, vbi quem elegerat Theodoricus auus in sede Pontificia, accedente omnium consensu, tandem confirmatum vidit, ad continendum in firma fide Senatum populumque Romanum, ab eisdem fidelitatis (quod dicitur) iramentum exegit. Extant de his ipsius Athalarici Regis litteræ d ad Senarum aliæ itidem ad populum datæ, & aliæ Romanos e per Italiam, Dalmatiamque dispersos: quod & à Gothis præstitum tradit. Porro eosdem iurasse Theodorico ipsi adhuc superstiti, eiusdem litteræ significant, quas hoc anno statim post obitum auiin Regem electus dedit ad Gothos, quæ sic se habent f:

d *Apud Cassiod. Var. lib. 8. epist. 1. 3.*

e *Apud Cassiod. lib. 8. epist. 4.*

f *Apud Cassiod. lib. 8. ep. 5.*

XXXVIII. ATHALARICVS REX SVOS GOTHOS ADMONET.

Voluerisi Gothi per Italiam constitutis Athalaricus Rex.

Voluissimus quidem domini aui nostri longæuæ vitæ gaudia numerare. Sed quoniam diligentibus dura conditione subtrahimur, nos heredes regni sui, Deo sibi imperante substituit, vt successione seruatus sui beneficia vobis à se collata faceret esse perpetua: dum nos illa & augere & tueri cupimus, quæ ab illo facta esse cognoscimus. Cuius ordinationi, ad hoc ea superstite, in regia ciuitate ita sacramenti interpositione, cunctorum vota sociata sunt, vt vnum crederes promittere, quod generaliter videbatur optare.

XXXIX.

Hoc vos sequentes exemplum, pari deuotione peregite, ne quid à præsentibus minus fecisse videamini, à quibus creditur totum similiter posse compleri. Illum vero Comitem vocis fecitis vsurpata voce promittere, vt sint nobis vestrum animum de tutissime proditi sic optata de nostris sensibus audiatis. Recipite itaque prosperum vobis semper nomen, Amalorum regalium prosapiam, Baltheum germen, insignissimam purpuratam: per quos Deo iuuante, parentes nostri decenter cuncti sunt, & inter tam prolixum ordinem Regum susceperint semper augmenta. Credimus enim de Diuinitate propitia, quæ maiores nostros diligentes adiuuit, nunc quoque gratiam sua donationis impendere, & vt nobis regnantibus bonarum rerum fruitus dulcissimus asseratis, qui sub nostris parentibus copiosa virtutum laude floruistis. hucusque epistola Athalarici ad suos Gothos. Sic videsi eiusmodi iuramentum fuisse reciprocum, nempe vt iurarent Regi subditi fidelitatem; ipse vero subditis iuraret, omne se eis exhibiturum studium & patrocinium: quod etiam in litteris g ad Iustinianum Imperatorem significat.

g *Apud Cassiod. lib. 8. epist. 1.*

XL.

Sed & Episcopos monuit, quorum orationibus suum stabiliri regnum, datis ad eos litteris, exoptauit. extat ad Victorinum eo argumento scripta breuis epistola verbis istis h:

h *Apud Cassio. lib. 8. ep. 1.* ATHALARICVS VICTORINO EPISCO.

Victorino venerabili Episcopo Athalaricus Rex.

De fide atque constantia tales sunt commendæ personæ, quæ desiderio humano diuersa sorte quatiuntur. Vos autem, quæ sapientia firmos efficit, & mens religiosa consolidat, ad prouidentiam potius conuenit adiumentum animari: quia iuste debitor fiet alieni arbitrij, qui à pluribus meretur audiri. Quapropter salutantes veneratione, qua dignum est, quod vobis quidem vestrorum possit indicere, transitum gloriosæ memoria domini aui nostri cum dolore maximo nunciamus: Sed inde potest tristitia vestra temperari, quia nos in sede regni sui, Diuinitate propitia collocauit: vt in totum desiderio vestro non videatur ereptus, qui vobis consurgit in successione repensatus. Facite nunc in quibus sacra nostris libenter auspicijs, vt Rex cælestis humanis nobis regna confirmet, gentes externas atterat, peccata absoluat; consolidet & conseruet propitius, quod parentibus nostris dignatus est præstare gloriosus. Quapropter sanctitas vestra proximis alacres cunctos admoneat, vt inter se concordium habentes, regno nostro per omnia debeant esse profuturi. Cupimus enim in subiectis fidem reperiri, quam longa possimus pietate muneriri. hactenus ad Victorinum Epi-

scopum

scopum, qui cuiusnam Ecclesiæ Antistes fuerit, ignoratur.

XLI. At non Italiæ tantum regnum firmari sibi rectèque disponi Athalaricus per suos studuit; sed quæ possidebat in Gallijs, æque redditi sibi tuta per Liberium Patricium procurauit: extat ad eum data epistola, qua ipsum admonuit, vt Gallos, petito ab eis iuramento, contineret in fide. Sed ad ipsos etiam Gallos pariter eodem argumento epistolam dedit. b Quod vero ad Liberium Patricium spectat, eundem hunc cum illo esse existimo, qui postea erexit in Campania monasterium, cui præfecit S. Seruandum Abbatem, cuius est mentio apud S. Gregorium in dialogis c. Extant & ad eumdem plures Ennodij epistolæ, & inter alias illa, qua eius probitas plurimum commendatur; cuius est exordium: *Datum est nobis cælestia, &c.*

XLII. Quòd autem attinet ad ea, quæ in Gallia antea possederat Theodoricus: ipso mortuo, ita tranfactum est inter Athalaricum atque Amalaricum Gothorum Reges, vt Athalaricus possideret, quæ cis Rodanum essent loca, Illæ autem, quæ trans Rodanum clusarates extarent, quod Procopius tradit d. Alaricus autem & prouincias recepit, quas in Hispania Theodoricus tamquam tutor & moderator administrandas acceperat. Hoc namque anno cœptum esse numerari ab Isidoro regnum Amalarici in Hispania, satis patet, dum numerat ab Æra quingentesima sexagesima quarta, qui est hic ipse annus. Sed vbi pontifex anus Iustini decimusquartus, manifestus deprehensus est error, vt loco XIIII. ita sit restituendum, VIII. quo notatur præsens annus, cum absoluitur octauus & incipit nonus Iustini Imperatoris. Ad stabilimentum autem regni ipsius Athalarici illud addebatur, quod in Gallijs tum Burgundiones, tum Thuringios habuit fœderatos.

XLIII. Verum cum res omnes vbique Gothis pacatæ essent, nihil q; mutationis illa ætas tulisse nouitatis: Francorum Reges filij Clodouei perturbare aggressi sunt Gothorum socios Thuringos atque Burgundiones. Thuringiorum autem Rex Hermenefredus * neptem Theodorici Gothorum Regis defuncti acceperat in coniugem nomine Amalabergam, quam Amalbergam nominant. extat de his epistola e Theodorici. de bello vero Francorum aduersus eum opportunius dicturi sumus anno sequenti. Cum Alarico autem Rege in Hispania & Gallia tegente Franci aliquandiu pacem habuere, eo quod fœderis nuptiarum pax inter eos firmior facta est, dum Childebertus Clodouei filius Francorum Rex eidem Regi Alarico matrimonio iunxit sororem suam Crotildem. Quomodo vero occasione eiusdem Crotildis postmodum bellum inter Francos & Gothos, dicemus inferius suo loco: hic modo agendum est de rebus gestis inter Burgundiones & Francos.

XLIV. Post obitum Theodorici Italiæ Regis, Burgundiones, quos Germanos vocat, subactos à Francis, Procopius auctor est f: id ipsum affirmat Gregorius Turonensis g. Ex quibus redargues recentiorem chronographum h: qui necem Sigismundi Burgundionum Regis recensens anno Domini quingentesimo decimoquinto. Regebant Burgundiones hoc tempore Sigismundus & Godomarus fratres, aduersus quos bellum gessit Clodomeres filius Clodouei. Sed quæ his præmittat de Sigismundo filium necante Gregorius i, audiamus: *Mortuo* (inquit) *Gundebaldo, regnum eius Sigismundus filius obtinuit, monasteriumque Agaunense soleris cura cum domibus basilicisque ædificauit.* Sed antequam vlterius progrediamur, cum hic actum sit de morte Gundebaldi Burgundiæ Regis, & successione Sigismundi eius filij: primùm quod ad ipsum nomen pertinet, non Gundebaldum, sed Gundobadum reperitur nominasse eum Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis, qui & in eum sæpe inuehitur: quod de monomachia probans eum, legem sanxisset, quæ de causa eum plurimum est detestatus. Atque primum in epistola ad Ludouicum Imperatorem, aduersus eiusmodi prauum vsum lege Gundebadi receptum: vbi & testatur, adoersus profanam legem ipsius sanctum Auitum Viennensem Episcopum intercessisse tum verbis, tum scripeis, cuius recitatum ab eodem Agobardo Fragmentum hic accipe: *Temporibus prædicti Gundebadi Regis Burgundiarum fuit in vrbe Vienna S. Episcopus, Auitus nomine, fide Catholicus, eloquentia facundissimus, ingenio acerrimus, sacrarum Scripturarum expositor suauissimus litterarum etiam secularium doctissimus, & in metris facillimus, sicut & eius opera testantur: qui cum eodem Gundebado frequenter de fide altercans, & dialogos in præsenti conficiens, & epistolis absenti respondens, plura, & clara ingenij sui, & virtutis opera reliquit, qui ipso Gundebado in sua perfidia perdito, successorem eius Sigismundum Regem ad Fidem Catholicum conuertit. In cuius conuersione recitauit Homiliam in populo, sensuum suauitate plenissimam, & verborum compositione dulcissimam. Quid* * est venerandus, & sanctus vir sæpe dicto Gundebado de supradictis certaminibus responderit, audiat, si placet, benignitas vestra. Cum de his inter virumque sermo esset, & B. Auitus talia certamina reprehenderet, respondit ei Gundebadus. *Quid est, quod inter regna, & gentes, & etiam inter personas sæpe singulas dirimendæ prælij causa diuino iudicio committuntur: & ei maxime parti, cui iustitia competit, victoria succedit? Ad quod B. Auitus mutuit dicens: Si diuinum, inquam, iudicium regna, & gentes expererent, illud primùm quod scribitur, formidarent, dicente Psalmista: Dissipa gentes, quæ bella volunt: & illud diligerent, quod perinde dicitur: Mihi vindictam, ego retribuam, dicit Dominus.* Et quæ sequuntur. citat, & in libro de imaginibus l eumdem dialogum Alchimi Auiti cum Gundebado. His de Gundebado & Sigismundo ex Agobardo enarratis cœptum sermonem Gregorij Turonensis prosequamur. Pergit de Sigismundo dicere. *Quiperdita priori coniuge filia Theodorici Regis Italici, de qua filium habebat nomine Sigericum, aliam duxit vxorem, quæ valde contra filium eius (sicut nouercarum mos est) malignari & scandalizari cœpit. Vnde factum est, vt vna solemnitatum die, cum puer super eam vestimenta matris agnosceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim erat digna vt hæc indumenta tua terga contingerent, quæ domine tuæ, id est, matris meæ fuisse noscuntur. At illa furore succensa, insligat verbis dolosis virum suum, dicens: Hic iniquum regnum tuum possidere desiderat; teq; interfecto, id vsq; In. iam dilatare disponit: scilicet vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iste possideat. Scit enim, quod te viuente, hæc non possit adimplere; & nisi tu cadas ille non surget.*

*His & huiusmodi ille incitatus verbis, vxoris iniquæ consilio vtens, iniquus extitit parricida: nam sopitum vino dormire post meridiem filium iubet: cui dormienti lorum sub collo positum ac sub mento ligatũ trahentibus ad se inuicem duobus pueris, suffocatus est. Quo facto pater sero iam pœnitens super cadauer exanime ruens flere cœpit amarissime. Ad quem senex quidam sic dixisse fertur, Te, inquit, plange amodo, qui per cõsilium nequam factus es parricida sanissimus: nam hunc, qui innocens strangulatus * est, necessarium non est plangi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens per multos dies in fletu & ieiunio durans, veniam precabatur, psallentium (hoc est, psalmodiam) sibi assiduum instituens, Lugduno * regressus est, vltione diuina de vestigio eum prosequente. Huius filium Rex Theodoricus filius Clodouei accepit. hæc Gregorius, & alij recentiores prosecuti res Francorum. Eadem habet idem Gregorius m in libro, quem scripsit de Gloria martyrum; additque eumdem Sigismundum pœnitentem ab iisdem sanctis martyribus Agaunensibus enixis precibus expetisse, vt in hoc sæculo potius, quam in futuro pœnam daret pro admisso immani facinore. Quomodo autem exaudiuus sit, ita narrat n: nimirum Godomarum & Sigismundum Burgundiæ Reges eosdem que germanos à Clodomero victos atque fugatos, captum vero fuisse Sigismundum, dum ad saltus Agaunenses fugere nisus est, vna cum filijs & vxore. Ne autem occidetetur ab eo, intercessisse pro ipso sanctum Auitum Abbatem Nutiacensem egregiæ sanctitatis virum, sed nihil profecisse, idem Gregorius subdit his verbis:*

REPREHENDITVR ORDINATIO LEGIS SANCTI NIMAB AGOBARDO ET AVITO EPISCOPIS.

* etiam

l *Idem auctor p. 213*

XLV. SIGISMVNDVS REX FILIVM NECAT.

* iugulatus est.

* AGAVNO SIGISMVNDI PŒNITENTIA.

m *Greg. de Gloria mart. l. 91.*

n *Greg. de Gest. Fran. lib. 3 c. 6.*

Discedentibus his Regibus, Godomarus resumpta viribus,

XLVI.

DE PRÆDICATIONE AVITI ABBATIS.

Burgundiæ ores colligit, regnumque recipit: contra quem Clodomerus: tum ire dissensum, Sigismundum interficere destinant, cui à beato Avito Abbate Nutiacensi magna tunc temporis sacerdote dictum est: Si inquit; resipiscens Deum, emendaverit consilium tuum, ut hos homines non interficiat non patiatur, erit Deus tecum & adiens victoriam obtinebis: si vero eos occideris, tu ipse in manum inimicorum traditus, simili forte periculo, tuæ, tibi, uxori, & filiis tuis quod feceris Sigismundo & conjugi ac liberis eius. Se ille auscultare despiciens consilium eius, ait: Stultum enim consilium esse puto, ut inimicis domi relictis contra reliquos eam; eisque à tergo, hoc à fronte surgente; inter duas hostium cuneos eam; facius enim & facilius victoria patrabitur, si unus ab alio superatur: quo interfecto, facile & alius mortis poterit destinari. Statimq; interfecto Sigismundo cum uxore & filiis apud Columnam Aurelianensis urbis vicum, in puteum iactari præcipiens. hæc de Regis nece ibi Gregorius; qui alibi tradit, a S. Sigismundi corpus è puteo sublatum ad Agaunense ab ipso erectum cœnobium fuisse delatum, ibi que miracula edidisse. sic enim:

a Greg. de Glor. mart. cap. 75.

XLVII. SIGISMVNDVS REX OCCIDITVR CVM SVIS.

Postea vero captus Sigismundus ab Clodomero Rege cum filio, interfectus, eius iussu ad eundem locum, nempe Agaunum, delatus sepultura mandatus est. Quem in consortium Sanctorum assitum, ipsa res, quæ geritur, manifestat. Nam si quis hic frigoritici, qui & quartanarij duci solent, in eius honore Missas devote celebrarent, eiusq; proreque Deo offerant oblationem: statim compressis tremoribus restinctis febribus, sanitati protinus restituuntur. hæc Gregorius. Accidit autem, vt miraculorum sequentia ad Sigismundi sepulchrum in ter demonstrata, tamquam Deo eius sanctitatem testante, ibi & in Ecclesiasticis tabulis receptus fuerit anniuersarius: vbique que memoria celebratus Kal. Maij. Quo quidem exemplo demonstratum est, quam Deo grata & accepta sit post quo libet immensum patratum facinus pœnitentia, quamq; præstet hic à Deo pœnam accipere delictorum, quam in futuro sæculo condemnari. Sed & quanto hic damno non audeant Principes seruos Dei monitores, Clodomerus suo exemplo aliis demonstrauit; quod idem qui supra Gregorius ita narrat b:

b Greg. de Gest. Franc. lib. 3. c. 6.

XLVIII. CLODOMERVS OCCIDITVR.

Clodomerus Burgundias petijt, vocatis in suppetias Theodoricum Regem: ille autem inimicum soceri sui Sigismundi vindicare volens, ire promisit. Cum q; apud Vilforentum locum vtrobi Viennensis conuenire fuissent, cum Godomaro Rege Burgundionum confligunt. Cumq; Godomarus cum exercitu terga vertisset, & Clodomerus insequeretur, ac à suis non modico spatio elongatus esset: adsimulantes illi signum eius dant ad eum voces dicentes: Hic, huc conuertere; tui enim sumus. At ille credens abijt, irruitq; in medium inimicorum suorum. Cuius amputatum caput & cuncto deficium elevant in sublime: quod Franci cernentes, atq; cognoscentes Clodomerum interfectum, reparatis viribus Godomarum fugant. Burgundiones opprimunt, patriamque in suam redigunt potestatem. hæc Gregorius; quæ hoc anno cœpta, sequenti vel alio absoluta putantur. Agathias e res Francorum prosecutus, aliqua à Latinis diuersa recenset.

c Agat. lib. 1.

XLIX. DE EPISCOPIS AB INCENDIO SVPERATIS.

Quæ autem post necem Clodomeri contigerint memoria digna in eodem bello Francorum aduersus Burgundiones, Gregorius gloriam prosecutus martyrum ex sancto Andrea Apostolo, ista addit d: Tempore, quo interfecto Clodomero Rege Francorum, se exercitus reparans, Burgundiam deuastabat: in qualem basilica reliquiæ iam dicti Apostoli cum Sauronitis martyru tenebantur, accensaq; basilica, cum tam eum Sauronitis martyru tenebantur, accensaq; basilica, cum tam eum Sauronitis martyrum moles cirueret, pauperes ac senes, quos barbaries reliquerat, flebant dicentes: Væ nobis, qui tantorum pignorum hoquerat, flebant dicentes: Væ nobis, qui tantorum pignorum hodie carentes annis: nec nobis vltra sper præsentis vitæ manebit, die carentes annis: nec nobis vltra spes præsentis vitæ manebit, si hæc deperierint. Illis ita flentibus, ecce Dei aduenientis præsentia hæc deperierint. Illis ita flentibus, ecce Dei aduenientis præsentia cum bono condonans lamentis, & discens virtutem martyrum, cum bono condonans lamentis, & discens virtutem martyrum, non minus fide, quam parma protectus per medios ingreditur flammas, apprehensaq; ex altari sanctas reliquias, nihil abigne nocumas, apprehensaq; ex altari sanctas reliquias, nihil abigne nocumentis exteriis sentit, ed continuo ita conflictus est, vt ego ipsum incitus

nere summum sibi comparans clarstuduem, ex eleemosynis videlicet & Catholicæ fidei defensione: vtroque enim cibo indigebant creditæ ipsi oues, quod ob terræmotus (vt vidimus) lacturam passi essent suorum bonorum, quæ in cinitate reposuissent, & ob fidem Orthodoxam à prædecessoribus hæreticis Episcopis deprauatam, qui para sincetaque fide eo tempore eidem pascerer, magnopere opus erat. Quantum autem solicitus fuerit pro restituenda firmandaq; fide Catholica in Oriente labefactata & euersa, magno illo & summa admiratione digno declarauit exemplo: cum videl cet sciens apud Herapolim Severianum hæreticoam æmulum gloriæ magni illius Simeonis Stylitæ columnam conscendisse, illicque vitam docere admirabilem, & ex ea quasi ex pulpito docere hæresis; illuc protinus conuolauit: vt tanto malo festinus occurreret. Quæ autem inter ipsum & Severianum Scytheu translata sint, accipe ex his, quæ apud Sophronium scripta leg mus his verbis:

Narrauit nobis quidam Patrum de sancto Ephræm Antiochenæ Patriarcha, quod valde Zelans fuit & feruens circa fidem. Cum enim audisset de Stylite illo, qui erat in partibus Hierapolis, quod Severianæ esset hæresis, abiit ad illum, vt impietatem amoueret ab eo. Cæpit ergo sanctus Ephræm corripere Stylitem, & orare, vt auderet ad sanctum Apostolicum thronum, & communicaret sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ. Respondens vero Stylites ait: Ego Synodo prorsus non communico, Chalcedonensi videlicet. Dixit ad eum sanctus Ephræm: Et quomodo vis, vt curem te, & saluatam progratia Domini nostri IESV CHRISTI? *sola Ecclesia hæc est ab omni sorde prauitatis hæreticæ. Dixit ad eum Stylites: Accendamus ignem, domine Patriarcha, & ingrediamur simul: & quem flamma non læserit, ille Orthodoxus erit, illum sequi debemus. Hoc autem dixit, vt terreret Patriarcham. Respondit sanctus Ephræm Stylitæ: Oportebat quidem te filium, tamquam patri obtemperare, nihilque à nobis amplius quærere. Quoniam vero rem postulasti excedentem quam vires infirmitatis meæ: confido tamen in miserationibus Filii Dei, quatus faciam causa & hoc faciam. Tunc ait sanctus Ephræm astantibus omnibus: Benedictus Dominus, asserte huc ligna.*

Cum vero allata fuissent ligna, succendit illa Patriarcha ante columnam, dixitque Stylitæ: Descende nunc, & iuxta decretum tuum ingrediantur ambo: Stupefactus ille ad Patriarchæ constantiam, descendere noluit. Tunc dixit ad eum Patriarcha: Nonne tu hoc fieri petisti? & quomodo id nunc facere non vis? Tunc exiens se, quæ indutus erat stola Patriarchali, cum accessisset propè ignem, orauit dicens: DOMINE IESV CHRISTE DEVS *noster, qui propter nos dignatus es de sancta Domina nostra Dei genitrice semperque Virgine MARIA incarnari & nasci, effunde nobis veritatem. Et completa oratione ista, illam stolam in medios ignibus. Cum autem ignis quasi per horas duas esset, lignaque iam igne consumpta essent, tulerunt inde stolam integram, ita vt nullus ignis indicia in ea deprehendi possent. Tunc Stylites videns, quod factum fuerat, certior de veritate facta, anathematizauit Severum & eius hæresin; amplexusque est sanctam Catholicam Ecclesiam, de manibusque sanctissimi episcopi communicauit & glorificauit Deum.* hucusque apud Sophronium.

Rem tantam plenus Deo sacerdos magna fiducia, fide potens, nihil dubitans est aggressus, quod necessitas id exigere videretur, cum ob sæceptum ab hæretico illo sublimiore vitæ genus ad perfidiam multitudo populi pelli facile posset, ignarum præsertim vulgus, dum non ex sacris litteris, quas ignorat, sed ex vitæ exemplo definire solent Catholica dogmata. Ne igitur eius vita nocere simplicibus posset, magno miraculo magnum illud mirandumque ob oculos omnium propositum vitæ sublimis exemplum fuerat superandum: & quod tamquam idolum exaltatum videbatur adorandum, ostentione summæ Dei potentiæ fuerat prosternendum. Sustulit igitur magnus Patriarcha Ephræm Excelsa, quo confluebat populus ad immolandum; ostendens plane illum vere colendum esse Deum in Israel, qui secundū Eliæ Prophetæ sententiam, exaudire rogantē per ignem ostendas esset; flamq; esse vere Catholicam fidem, non quam sectaretur spurius Phrusthæus, qui ex sublimis columnæ suppedaneo tanta sibi proceritate comparata, insultans agminibus Dei viuentis, ad singulare certamen summa iactantia Orthodoxum Pontificem prouocarat: sed victus, ductus est in triumphum magna sua vtilitate captiuus, cum solutus illis est, quibus fuerat imperatis arctioribus nodis astrictus. Tales nimque esse solent Ecclesiæ victoriæ diuinitus concessæ, vt cum vincente victus quoque triumpher. At de his satis.

IESV CHRISTI
Annus 527.

FELICIS PAP. IVSTINIANI IMP. I.
ANNUS 2. ATHALARICI REG. 2

I. IVSTINIANVS IMP. CREATVR.

QVingentesimus vigesimus septimus Christi annus Mauortii absque collega Consulatu in Fastis notatur: quo Iustinus morbo senioque grauatus Iustinianum delegit Imperii successorem. Qui enim summa æquitate atque religione Imperium ad nonum vsque annum administrarat, consulens futuris Reipublicæ commodis, de eligendo legitimo successore in Senatu egit: vbi rogatis singulorum sententiis, Senatores, quem scirent esse in animo ipsius Imperatoris, cuique iam antea credidisset moderandas Imperii habenas, qui & esset illi ex sorore nepos, eundem ex Cæsare dicunt Augustum ipsis Kalend. Aprilis. Be anno Marcellinus Comes huius temporis scriptor fidem facit, vbi sub eodem huius anni Consulatu Mauortii hæc ait: *Anno regia vrbis conditæ centesimo nonagesimoseptimo Iustinus Imperator ex sorore sua nepotem, iam dudum à se Nobilissimum,* nempe Cæsarem, *designatum, regni quoque sui successorem designauit Kalend. Aprilis: ipse vero quarto ab hoc mense è vita decessit*, annis imperatis nouem, & mensibus duobus* hæc Marcellinus, consentientia in omnibus, quæ ab eodē Iustiniano Imperatore scribuntur in edita à se constitutione Kalend. Septembris anno vndecimo sui Imperii, post Consulatum Belisarii anno secundo, qui est annus Domini quingentesimus trigesimus septimus: Cum enim ab eo ille annus ab ipsis Kal. Aprilis numerari incipit vndecimus sui Imperii, plane ab hoc anno numerare cæpisse, dicere necesse est. Sed quo de his certior reddaris, audi verba ipsius *c*: *Inchoetur* (inquit) *mox, auctore* DEO, *à præcedente prima Indictione, ita quodammodo de eis scribentibus: Imperij Iustiniani sacratissimi Augusti anno vndecimo. & post Consulatum Belisarij clarissimi viri anno secundo, die ante tot * & tot Kalend. Sicque in omnibus nominentur Imperij anni & nostri.* & paulo post: *Palam namque est, quia nunc quidem annum vndecimum nostri scribunt Imperij: inchoante vero Aprili mense,* nempe sequentis anni, *& prima die, in qua nos* DEVS *Romeyorum superposuit rebus, duodecimum annum scribent.* hæc ipse in dicta constitutione data (vt dictum est) anno vndecimo sui Imperii, mense Septembri, post Consulatum Belisarii anno secundo; vt de his nulla penitus dubitatio oriri possit: testante etiam id sæpe Procopio, dum singulos annos Gothici belli numerat. In quam sententiam cæteri fine controuersia abeunt, vno excepto Alciato, qui etsi doctrina præstans, hic tamen (nisi sit mendum in numero) visus est errore lapsus, dum post annos duos, nempe Domini quingentesimo vndetrigesimo, creationem Iustiniani contigisse tradit *d*. Hæc de tempore satis.

IVSTINI ORTVS.

c Constit. Nouel. 47. & Auth. Coll. 3. tit. 2.

* *vel* nono kal. Iunii.

d Alciat parer. li. 6. c. 14.

Quæ vero præcesserint, antequam ab auunculo Imperator decerneretur, à Zonara ita accipe *e*: *Cum autem* (inquit) *Principes Senatus aliquando Imperatorem orarent, vt Iustinianum collegam assisteret: superpatra prehensa, Volo, inquit, optandum est, ne hanc iunior aliquis induat. At tum quidem preces eorum sic excluſit. Ipse vero, paruo tempore interiecto, Nobilissimi titulum Iustiniano decreuerunt, & ab Imperatore impetrarūt, vt id decretum suis litteris comprobaret. Nec multo post*

II.

e Zonar. Annal. to. 3.

QVID IVSTINIANVS CVM CREATVS EST IMP.

in malam valetudinem incidit ex vlcere cruris : moriturque in ipsa vitæ dubia immolante, Patriar. hæ Epiphanio & primoribus adnotatis, Iustinianum nepotem Imperatorem decernit, & sua manibus eius capiti diadema imposuit. Cumque populus in aquestre theatrum conuenisset, Iustinianum cauendum ingreditur, & ab omnibus fausto acclamationibus acceptus in Regiam reuertitur : annos quatraginta quinque natus eo tempore. Statim autem eius vxor Theodora est Augusta appellata. Nec multum post Iustinus è vmis esse desiit, cum annos nouem & dies viginti regnasset. Hucusque Zonaras. His addit in annalibus Cedrenus, ipsum simulac Imperator creatus est, cuncta bona sua, quæ hactenus possedisset, ecclesiis donasse sanctorum Apostolorum, nec non sanctorum martyrum Sergii & Bacchi, quos colebat.

III. De eiusmodi Iustiniani Imperatoris in Imperium promotione extat numisma culum, in quo ambo Imperatores expressi habentur, iidemque diademate insigniti, & cum inscriptione trium Augustorum; per quos designati Iustinum, Iustinianum, atque etiam Theodoram, certum est.

Simu'ac autem Iustinianus creatus est Imperator, Agapetus diaconus ad eumdem paræneticam scripsit epistolam, qua eum admonet, quomodo se gerere deberet in administratione Imperii : quod quidem dignum monumentum paucos ante annos è latebris erutum & è blatis & carie vindicatum, in lucemque Lugduni editum, hic tibi tamquam in area publica perspicua omnibus, ne iterum pereat obliuione sepultum, collocandum putauimus. Qui sum autem fuerit Agapetus iste diaconus, in fine ipsius epistolæ disseremus : eius vero titulus sic se habet :

IV. EXPOSITIO CAPITVM ADMONITORIORVM, *edita ex tempore ab Agapeto diacono sanctissimæ Dei magnæ Ecclesiæ. Quorum apex litterarum sic se habet.*

PARÆNETICA EPIST. AD IVSTINIAN. IMP.

Diuo & pientissimo Imperatori nostro Iustiniano, Agapetus minimus diaconus.

Honore quolibet sublimiorem cum habeas dignitatem, ô Imperator, honoras supra omnes, qui hoc te dignatus est Deum : quoniam iuxta similitudinem cælestis regni tradidit tibi sceptrum terrenæ potestatis, vt homines educeres iusti custodiam, & eorum, qui aduersus ipsum insanirunt, insectatorem latratum, tuque ipsum obtemperans legibus, tam subditos tibi regem legitime.

Cui gubernator vigilat perpetuo Imperatoris oculatissimus intellectus, continens tuto aquitatis clauos, atque expellens furiæ impetus ne iniquitatis flatibus, vt ne cymba mundanæ Reipublicæ illidatur scopulis iniquitatis.

V. *Diuinum doctrinarum & potissimum nos homines, vt cognoscat se quisque, docemur. Qui enim se ipsum cognouit, cognouit* DEVM : DEVM *vero qui cognouit, assimilabitur* DEO : *assimilabitur autem* DEO, *qui dignus factus est : dignus denique sit Deo, qui nihil indignum patrat Deo, sed quo vt cogitat, quæ ipsique sunt, ita tam loquitur, quæ cogitat, quam facit, quæ loquitur.*

Maiorum nobilitate ne quis delectetur. Limum enim habent omnes generis auctores : & qui purpura lyssoque turgent, & qui paupertate & adlersa valetudine affliguntur, tam qui diademate redimiti sunt, quam qui per cubicula excubant. Ne igitur lutulentum iactemus genus, sed morum integritate gloriemur.

VI. *Scito ô pietatis diuinitus fabricatum specimen, quia quanto maioribus dignus habitus es tributente Deo muneribus, tanto maioris retributionis ipse debitor es. Ergo redde benefactori debitum gratitudinis, acceptanti debitum vt meritum & beneficio beneficium rependenti. Ipse enim semper & beneficia prior promeretur, & vt debitum beneficia repensat : gratitudinem autem exigit a nobis, non quæ verborum blandorum prolatione, sed quæ rerum piarum oblatione peragitur.*

Nulla res adeo commendabilem reddit hominem, vt possit quidem, quæ velit, efficere semper humana & velle & agere. Quoniam igitur à Deo tibi donata est facultas, qua indigebat propter nos bona tua voluntas : omnia & velis & agas, prout ei placet, qui eam tibi dedit.

Terrenarum opum instabiles diuitiæ fluuiatilium undarum imitantur cursum. Medium enim affluunt his, qui hauere se eas arbitrantur : max vero refluentes, ad alios accedunt. Solus autem beneficentiæ thesaurus stabilis est possidentibus eum. bonatum enim actionum meritum ad auctores retorquetur. VII.

Inaccessum nimirum existit humanibus propter celsitudinem huius, quod hic desursum est, Imperij. Facilis item aditu sit indigentibus ob vim supernam illius potestatis : atque aperias aures his, qui à paupertate obsidentur, vt inuenias Dei auditum adapertum. Quales enim erga nostros fuerimus conseruos, talem circa nos habebimus Dominum.

Solicitam Imperatoris animam sæculi in modum absergi oportet, vt diuinis splendoribus semper coruscet, rerumque dissimilia iudicia inde condiscat. Nihil enim adeo facit, quæ peragenda sunt, cognoscere, atque custodire eam perpetuo sinceram. VIII.

Sicuti sit apud nauigantes : cum nauta errat, modicum affert nauigantibus noxamentum : cum vero ipse gubernator, totum efficit nauigij perniciem : sic & in ciuitatibus si quis ex subditis peccet, non tam Reipublicam, quam se ipsum ledit : sin vero ipse Princeps ; vniuersa infert Reipublicæ detrimentum. Is igitur vt non exiguam redditurus rationem, si quid neglexerit eorum, quæ facta opus sunt, cum exquisita diligentia & dictitet cuncta, & faciat.

Circulus quidam humanarum reuoluitur rerum, quæ modo sic, modo aliter agitat ipsas & circumfert : atque in his inæqualitas est, eo quod nihil ex præsentibus in eodem statu maneat. Oportet igitur te, potentissime Imperator, in hac rerum versatili mutatione immutabilem habere pietatis cognitionem. IX.

Auersare adulatorum pellaces sermones, vt coruorum rapaces mores. Illi namque corporis effodiunt oculos, isti autem animæ bebetant cogitatus, cum non permittant perspicere rerum veritatem : vel enim commendant nonnumquam, quæ reprehensione digna sunt vel reprehendunt plerumque, quæ omni laude sunt maiora : vt de duobus alterum ab ipsis comitatur, vel prauorum laus, vel contumeliosus bonorum contemptus.

Æqualem oportet semper esse Imperatorem animum : mutari enim pro rerum varietatibus mentis instabilis argumentum efficitur. Firmitet autem bonu inhærere, qua firmitate pium vestrum corroboratum & factum est imperium, & neque vsque ad insolentiam extolli, neque ad animi consternationem dejci, in tuta veluti basi stabilitorum est hominum, inconcussamque habentium animam. X.

Si quis purgatam habet cogitationem de humana deceptione, perspicitque suæ naturæ vilitatem, brenitatemque, & caducam sortem profectus vitæ, ac carni communias, insitaque sordes, ad superbiam nunquam illabetur præcipitium, quæmuis in excelso dignitatis fastigio consistat.

Super omnia præclara, quæ regnum habet, cultus diuini corona Regem exornat. Dimitta namque abeunt & gloria transit : sed vita DEO placatu gloria immortalibus seculis coextenditur, & tranobliuionis tenebras collocat possidentes. XI.

Vehementer mihi videtur alios dissimum esse, quod diuites & pauperes homines ex dissimilibus rebus decurrentem similiter patiuntur. Illumque satietate perumpuntur, hi vero fame perenne. Item illi vicunt vltimos mundi terminos, hinc habent, vbi cassosa pedum vestigia figant. Vt igitur vtraque pars sanitatis sint compotes, auferendo & diminuendo istos regere oportet, atque ad æqualitatem inæqualitas transferenda est.

Nostris temporibus offensum est prosperæ vitæ tenore, XII.

quod

quid prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur. Nam philosophando degni regnarent, vel Reges philosopharentur. Nam philosophando degni habiti regno esse, & regnando à philosophia non desciuisti. Si enim amare sapientiam, efficit philosophiam: principium autem sapientiæ, Dei est timor, quem in pectoribus vestris ingiter habetis: clarum quem verum sit, quod à me dicitur.

Te vero vera Regem asero, quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas, & sis corona castitatis redimitus, & purpuram iustitiæ induas, alias nanq; potestatibus mors ipsa succedit: huiusce modi vero regnum immortalem seruat perpetuitatem. Item alia hoc in sæculo solaantur, hæc autem à perpetuo supplicio liberatur.

XIII. Si honorem, qui ab omnibus proficiscitur, perfrui vis, præsta te communem omnium benefactorem: nihil enim adeo attrahit ad benevolentiam, vt beneficij gratia, quæ à quo indigentibus: quod enim ob meritum præstatur obsequium, fucata est adulatio, ficti honoris titulo fallens eos, qui ipsi animum adiecerunt.

Veneratandum ideo est vestrum Imperium: quia hostibus quidem demonstras potestatem, subditu vero exhibet humanitatem: & cum illos victas armorum vi, inermi charitate vincitur à suis. Quantum enim fera à bouis interest ingenio, tantum esse inter eos discrimen putator.

Effigia corporis æqualis est cuilibet homini Imperator, potestate autem dignitatis omnibus præsidi Deo similis est. Non enim habet in terris quemquam altiorem. Oportet igitur ipsum vt Deum non irasci, & vt mortalem non efferri. Nam etsi effigie divina, honoratus est, at pulueri tamen terreno connexus est, qua edocetur, vt in omnes seruet æqualitatem.

XIV Ampletere eos, qui bonorum te consiliorum admonitum volunt, non eos, qui adulari sepenumero student. Illi enim quod expedit tenera persuadent: hi vero ad ea, quæ placent potentibus, reflectunt, corporumque vmbras imitantes singulis eorum dictis applaudunt.

Talem te præsta tuis erga famulos, qualem optas erga te Dominum esse: prout enim audimus, audiunt, & vt respicimus, respicimur à diuino cunctaque obtinente aspectu. Priores igitur nos misericordia misericordiam conferamus, vt pari recipiamus.

Sicut exquisita specula tales monstrant vultuum facies, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristes autem eorum, qui sunt tristes: eodem pacto iustum Dei iudicium nostris actionibus assimilatur. Qualia enim sunt, quæ à nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibet.

XV. Consulta, quæ agenda sunt, cunctanter: exequere autem, quæ decreueris, mature: quoniam periculosum est admodum inconsiderata in rebus temeritas. Si quis enim quæ ex inconsulta mente, prouenant, mala conceperit animo, facile comperiet boni consilij commoda, vt qui sanitatis dotem post ægrotationis experimentum persentiscunt. Debes igitur, cordatissime Rex, cum consilio prudentiæ, tum precibus ad Deum impensis, rebus exquirere diligenter, quæ modo sunt profutura.

Optime reges egregium tuum Imperium, si omnia des operam perficere, nec negligere patiare quicquam. Neque enim parum est id, quod paruum esse apparet comparatione eorum: quoniam vel exile Imperatoris verbum ingentem obtinet apud omnes vim.

XVI. Tibi ipsi custodiendi leges impone necessitatem, cum non habeas in terris, qui te possit cogere. Sic enim tum legum prætereres cultum ipse, ante alios eas reuerendo: tum subditis constabit, illorum præmaturationem periculi non esse immunem.

Peccata, & non cohibere peccantes, iuxta æstima. Si quis enim in ciuitate vitam quidem ipse trahat iuste, toleret autem viuentes imique, scias malorum apud Deum iudicatur. Quod si vel bifariam approbari, vt pulcherrima quæq; gerentes honora, ita teterrima patrantibus succense.

Expedire admodum arbitror, effugere prauorum contubernia. Qui enim cum bonis improbis semper versatur, cum vel pati, vel discere malum aliquid necesse est: qui vero vna cum bonis degit, vel imitationem bonorum edocetur, vel diminutionem vitiorum conficit.

XVII. Terrarum orbis à Deo cum concreditum tibi sit regendum, caue, ne aliqui vtantur ex prauis ad rerum administrationes. Quæ enim illi perperam fecerint, eorum rationem reddet Deo, qui peccandi facultatem ipsis indulserit. Magna igitur & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant, oportet.

Æquale reor esse malum, & inimicorum excandescere flagitiis, & amicorum permulceri blanditiis. Oportet enim vtrisque viriliter resistere, nec vsquam à decoro discedere, neque irrationabilem eorum maleuolentiam vsciscendo, neque facilitatem horum beneuolentiam remunerando.

XVIII. Existima verissimos amicos, non qui laudent omnia, quæ dicantur ab te, sed qui nihil non integro iudicio facere contendunt: sic vt gratulentur tibi, si bene; tristentur contra, si perperam dixeris, fecerisue. Hi enim re vera ab omni fraude abhorrentis amicitiæ præseferunt insignia.

Ne mutet tibi magnanimam mentem terrena huius potestatis moles: sed vt fragilem satoque obnoxium regens principatum, immutabilem habeto mentem in rebus mutabilibus, nimia neque lætitia sublimem te extollens, neque mæstitia vilescens.

Sicut aurum quamuis modo, sic modo aliter ab arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum species transformetur, permanet tamen id, quod est, nec mutationem patitur: sic ipse quoque, inclytissime Rex, licet aliud ex alio per gradus obtinueris Imperium peruenerisque ad ipsum supremum honorem, idem tamen permanes non in iisdem rebus, immutabilem continens in officio animum.

Existima tunc demum te tuto regnare, cum volentibus imperas hominibus. Quod enim inuito animo subjicitur, seditionibus fluctuat, capta occasione: quod vero vinculis beneuolentiæ regitur, stabilem seruat erga rectorem obedientiam.

Vt diuinum Imperij facies decantabile, quantam habes aduersus subditos peccantes iram, tantam habendam esse tibi aduersus te ipsum peccantem censeto. Nemo enim valet tanta pollentem potestate corrigere, nisi ratio propria, quæ ex ipso peccante moneatur.

XIX. Magnam qui potestatem adeptus est, largitorem potestatis imitetur pro viribus. Si enim imaginem gestat omnium præsidu Dei, atque per ipsum continet rerum principatum: in eo maxime imitabitur Deum, vt non existimet quicquam misericordia præstosius.

Super aurum & lapidem pretiosum beneficentiæ diuitias nobis velut thesaurum recondamus. Illæ namque tum in præsenti vita oblectant spe futuræ fruitionis, tum in futura dulcedinem afferunt, experimento gustuque sperate beatitudinis: quæ vero nunc circa nos apparent, tamquam nihil ad nos pertinentia, ne nos allectent.

Da operam, vt eos splendidioribus demereris remunerationibus, qui cum beneuolentia capessunt, qua mandantur abs te. Hoc enim pacto & bonorum angelis alacritatem, & malos docebis, vt dedisant malitiam. Eisdem enim censeri dignos, qui non eadem faciunt, nimis nefarium est.

XX. Pretiosissimum omnium est Imperium: tunc vero vel maxime huiusce modi est, cum hac qui circumdatus est potestate, non ad pertinacem & temerariam sæuitiam propensus sit, sed ad æquitatem resipiscat, inclementiam vt ferinam auersando, humanitatem vero Deo similem præseferendo.

Æqua lance tam ad amicos, quam ad inimicos vergens, iudicandi munus obito, neque beneuolis de te gratificans ob beneuolentiam, neque maleuolis resistens propter inimicitias. Quoniam ciuisdem est absurditatis, & iniustum vt iustum probare, etsi sit amicus; & iniuriam iusto inferre, etsi sit inimicus: malum enim vtrobique simile est, tametsi in contrariis inueniatur.

XXI. Intenta mente auscultare debent rerum iudices. Difficile namque captu est iusti inuentio, facileque effugere solet non admodum attendentes. Quod si prætermissa dicendum eloquentia, dictorumque neglecta veri similitudine, ad penitissimam intentionum profunditatem penetrauerint; sic demum haurient, quod ab ipsis quæritur. Geminique insontes erunt delicti, neque ipsi honestum prodendo, neque alios id vt committant concedendo.

Æqualia numero sideribus etsi habueris recte facta, non tamen superabis Dei bonitatem. Quæcumque enim quispiam obtuleris Deo sua, ipse offeret ex suis. Et sicut enterre nulli datur

suam in Sole vindicans, præuenientem semper, vel nimis properantem: ita insuperabilem Dei bonitatem nulla bene facta homines excedent.

XXII. Inexhausta sunt beneficentiæ opes. Nam largiendo acquiruntur & dissipando colliguntur. Hæc tuto instituas animo habens, munificentissime Imperator, largire omnibus affatim petentibus absque ἀντιπαλαισεως enim pro eis habebis remunerationes, cum tempus operandi remunerandi venerit.

Notum Dei regnum adepturi, imitare eum bonis operibus: quia inter eorum numerum natus es, beneficio qui afficere possunt, non qui assis postulanti: paratam. rerum copia nullum impedimentum esse potest, quo minus conferantur in pauperes beneficia.

Sicut oculus innatus est corpori, ita Imperator mundo adaptatus est. à Deo datus pro administratione eorum, qui vsui sunt. Oportet igitur eum omnibus hominibus quasi proprio membro prospicere, vt proficiant in bonis, neu malorum offensaculo illidantur.

XXIII. Tutissimam arbitrare salutis tuæ custodiam, nulla quemquam ex subditis afficere iniuria: qui enim offendit neminem, fusta etiam habet neminem, quod si nulla quemquam afficere iniuria tutelam conciliat, longe beneficia collata magis id præstabit: nam vt tutelam exhibet, ita charitatem non prodit.

Esto subditis, pientissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis & amabilis ob largitionem beneficentiæ: neq; formidinem contemnens propter amorem, nec item amorem negligens ob formidinem, sed tam mansuetudinem præferens haud aspernabilem, quam aspernabilem sanctitatem inimitis seueritate castigans.

Quæ subditis verbo quasi lege præscribis, hæc tu præueniens ipsa præstes, vt verbis quibus persuades integra quoque vita adstipuletur. si enim commendabile tuum asseueratio Imperium, si & ratio meruit non sine opere, & opera non sine ratione.

XXIV. Eos plus ama, serenissime Imperator, accipere abs te beneficia, qui supplicant, quam tibi qui contendunt offerre munera. Hic enim debitor refert de gratiam efficeris: illi vero Deum dare tibi vadem, vendicantem sibi, pertendereque ad se putantem, quæcunque erga supplices contuleris, & remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam, quam perhumanam intentionem.

Solis profecto partes sunt, illustrare radiis Orbem: Principis vero virtus est egenorum misereri. Porro illo clarior est Imperator, qui pius est. Ille namque cadit succidenti nocti: hic autem rapacitati prauorum non concedit indulgere quicquam, sed lumine veritatis iniquitatis aquilas coarguit.

Priores quidem te Imperatores principatu adornauit: tu vero eum præstantissime, illustriorem reddidisti, mansuetudine temperans diuturnæ potestatis molem, bonitate q; vincens aduentum te formidinem. Quapropter tua serenitatis portum subeunt omnes, qui misericordia indigent, fluctibusque paupertatis liberati, gratiarum actiones hymnos ad te mittant.

XXV. Quantum potestate cæteris antecelli, tantum facilu etiam emicare ante alios enitere. Persuasissimum enim habe, eam abs te postulari honestorum operationem, quæ magnitudini virium proportione respondeat. Vt igitur à Deo quasi per præconium victor declareris, corona inuicti Imperij tuo capiti imposita coronam etiam ex promerendis pauperibus acquiris.

Contemplator priusquam mandes, quæ fieri velis: sic fiet, vt semper prudenter iubeas, quæ fas est. Lubricum enim est instrumentum lingua, maximumque affert negligentibus periculum, quod si pium & tellectum veluti musicum illi præsideris, omnibus harmonia numeris concinnatum virtutis modulabitur melos.

XXVI. Acutum quidem esse oportet animum Principem, cum in alijs, tum vel maxime in asserendo de rebus difficillimis iudicio, lentum autem ad irascendum se præstare: Et quoniam omnimoda ira absentia affectus est. & irascatur mediocriter, & non irascatur: illud, vt prauorum impetum comprimat: hoc, vt propensiones bonarum perueniret.

In exquisita tui cordis curia diligenter perspicito conuersantem tecum meret, vt pernoctas ad amussim, & quas charitas te calere compellit, & qui tibi per fraudem adulanter, plerique enim benevolentiam simulantes, magno credentibus detrimento sunt.

Sermonem cum audiueris valentem. ne acribus eum modo, verum opere etiam exigito: sic enim Imperatorem exornatus decoraturque dominum, cum vel ex se consideras, quæ desint, vel ab alio reperta non desiderit: sed tum discit sine verecundia, tum exquirit sine simulatione.

Arx quidem inde populabilibus muris munita contemnit obsidentes se hostes: pium autem vestrum Imperium cum & liberalitate erga miseros veluti muro cinctum, & precum turribus corroboratum sit, inuictum nullo, hostium telo penetrum sit, præclara & celebria contra cos erigens trophæa.

Vtere, vt oportet, regno hoc inferiore, vt scalatibi fiat superioris claritatis. Qui enim hanc recte gubernant, illa quoque postmodum digni censentur: hanc autem recte gubernant, qui paternam subditis offendunt charitatem, & Principi debitum ab eis recipiunt timorem. Itaque minis quidem vitia compescent, supplicijs autem ipsis nequitiam ipsis neutiquam infligent.

Æstimentum non verè asiens est beneficentia amictus, & incorrupta stola est charitas erga pauperes. Eum igitur oportet, qui pie regnare vult, talium indumentorum pulchritudine animum exornare. Amoris enim in egenos qui indutus est purpuram, cælestu quoque regni compos efficitur.

Sceptrum Imperij cum à Deo susceperis, cogitato, quibusnam modis placeris ei, qui id tibi dedit, quoque omnibus hominibus abeo sis prælatus, magis omnibus eum honestare festina. Porro id ipse honestamentum arbitratur maximum, si quasi ipsum, factos à te tuæ iustitiæ, atque vt debiti exolutionem, bene faciendi munus adimpleat.

Recurre ad superni auxilium cum bono quisquis debet salutem qui expetat, tum ante omnes Imperator, vepote qui prohominibus solitus est: cum enim à Deo custodiator, tam hostes generosa manu debellat, quam suos sedulo communit.

Deum nulla re indiges. Imperator solo Deo. Imitare igitur nullum indignum, potentibusque fac vberem misericordiæ copiam, non exalta & ad vanum rapiente rem ratione impensarum tuarum ergà famulatum vtens, sed omnium de sustinenda vita petitionibus satisfaciens. Longe enim satius est, meritò dignorum etiam indignis misereri, quam indignorum vitio dignos iis defraudare, quæ merentur.

XXIX. Veniam cum delictorum tuorum petas, ipse quoque te offendentibus ignosce: quoniam remissioni retribuitur remissio, nostraque cum conseruo nostro reconciliatio ad Dei amicitia & familiaritas.

Qui inculpabiliter Principem agere studet, cum notas cauere debet, qua forinsecus inuruntur, tum se ipsum ante alios vereundari, vt & aperte delinquere abstineat propter alios, & à se ipso cohibeatur, quo minus priuata seorsum flagitia committat. Si enim ex subditis sunt, qui reuerentia digni habentur, multo magis ea dignus Imperator efficitur.

Priuati vitium esse asserò, patrare prauas, supplicioque dignas: Principi vero culpam, non facere quæ honesta sunt, salutemque parare: neque enim malorum abstinentia insistit potentem, sed bonorum editio coronas eundem. Ne igitur malitia dum taxat abstinere cogitet, sed iustitiam etiam capessere contendat.

XXX. Dignitatum splendores mors haud reformidat: omnibus enim vorandos suos dentes infigit *. Ergo ante illius inexhaustum aduentum, opum copiam transportemus in cælum. Nemo enim quæ collegit in mundo, illius profectum adducit: sed omnibus in terra derelictis, nudus de vita sua reddit rationem. * infligit

Imperator vt est omnium dominus, ita cum omnibus Dei seruus existit. Tum igitur demum vocabitur dominus, cum ipse sibi dominari, nec illicitis voluptatibus famulari patietur: tum adiutricem piam rationem assumens, inuictam, scilicet imperatricem animi perturbationum rationis expertium, indomitis cupiditates armatura castimonia debellabit.

Quemadmodum vmbra corpora sectantur, sic animas flagitia comitantur, euidentes effigie actiones exprimentia: ideo non datur in iudicio negare. Ipsa enim vniuscuiusque opera obtestabuntur, haud sane vosem emittendo, sed talia prorsus sese representando, qualia à nobis patrata sint.

XXXI. Nauis per mare commeantis imitatur transitum compendiosa præsentis vitæ conditio, quæ sane nos nauta fallens suos, & pedetentim cunctanti tarditi cursu, tandem ad suum cuiusq; exitum perducit.

perduxit. Si igitur hæc ita se habent, prætereat nunc animum præcurrentia mundi negotia, adoremusque hu, quæ ad sæcula sæculorum permanent.

Fastuosu & superciliosu homo ne vt taurus alticeruix eleuetur, sed animadvertens carnis subsistentiam, sidere debet cordis elationem. Nam etsi saltu est Princeps in terra, ne tamen ignoret se ortum ex terra cum ex pulvere ad solium conscendere, atque in pulverem tandem descendere possit.

Studeto semper, invictissime Imperator, & sicuti scalas qui scandere incipiunt, non prius desistunt ad superiora ferri, quam ad supremum pervenient gradum; ita tu quoque sugiter honestorum assensum continuato. Sic fiet, vt cælestis quoque regni fructum adipiscaris: quod vtinam & tibi tribuat & concedat, qui vnus & verus est Deus, & quem Christum Rex omnium, & qui regnat, & qui regno subjicitur, in suata. hactenus Agapeti salubernma ad Iustinianum Imperatorem admonitio.

Quinam autem iste fuerit Agapetus diaconus, diu multumque quæsitum est. Vixit his temporibus Agapetus diaconus S.R.E. qui nominatim cum aliis reperitur in Actis tertiæ Romanæ Synodi sub Symmacho Romano Pontifice, idemq; creditus, qui postea sub eodem Iustiniano Imperatore creatus est Romanus Pontifex, vir tanta doctrina atque pietate insignis, & apud eumdem Iustinianum magnæ auctoritatis: vt plane ex his omnibus possit eiusmodi scriptio existimari dicti Agapeti fuisse, verum eum eadem Græce scripta habeatur, & quidem Attice, atque admodum exculte loquentis, non Latinum, sed Græcum in omnibus auctorem ostendit. Scimus his Iustiniani Augusti temporibus duos claruisse Constantinopoli Agapetos, eorumdemque esse sæpius mentionem in Actis Synodi Constantinopolitanæ sub Menna: verum quod ambo essent monasteriorum Archimanditæ, iste autem, de quo est sermo, diaconus dicatur magnæ Ecclesiæ, alius diuersus que fuisse videtur ab illis, idemque primariæ Ecclesiæ diaconus: ita quidem, eam fuisse appellatam, sanctam magnam Ecclesiam, constitutionis quam plurimæ eiusdem Imperatoris significant. Hæc de auctore epistolæ dicta sunto: cal quam dixidem Imperator autem præbuit, iuste, rectequeis omnibus Imperium administrauit: vbi vero defluxit, sibi, orbique Romano ruinam paravit. Sed de his hactenus.

Cum primum autem in Occidente cognitum est Iustinianum Imperatorem creatum esse, mox qui Theodorico Regi successerat in Italiæ regnum Athalaricus, honorificam ad ipsum legationem decernit, duobus ad hoc munere delectis legatis, quibus & has literas dedit ad

*Iuste possem reprehendi, clementissime Principum, si patrem vestrum quotidie non repeterem, quam parentes meos constat ardentius expetisse. Aut in qua parte dignus hæres existerem, si auctoribus meis impar tanta gloria reperiretur? Non nos maiorum purpuratus tantum ardo clarificat, non sic regia sella subnixa, quantus, si longe lateque patens gratia vestra nobilitat. Omnia enim regno nostro perfecte cōstare credimus, sibi nobis minime deesse sentimus. Sed vt pietatis vestræ præconiale est diligere, quorum patres antigit vos amasse. Nemo enim creditur impendisse veteribus paratam nouacula, nisi qui eorum stirpem habere probatur adoptam. Claudantur odia cum sepultis: ira perire nouerit cum parentibus; gratia non debet occumbere cum dilectis, sed magis assolita sua tractandus est, qui ad regni causas innocens inuenitur. Perpendite, quid a vobis mereatur succedere bonorum *.*

Vos autem nostrum in vestra ciuitate celsis carulibus exultis. Vos genitorem meum in Italia palmata claritate decoratis, desiderio quoque concordi e saltu est per arma filius, qui vnis vobis pene videbatur aquamus: hoc nomen adolescenti congruentius dabitis, qua de nostru seniorib⁹ præstitistis. In parentela locum noster iam transire debet affectus; nam ex filio vestro genitus, nature legibus vobis non habetur extraneus. Atque ideo patem non longinquum, sed proximum peto: quia tunc mihi dedistis gratiam recipere, quando tuos parenti adoptionis gaudia præstitistis. Introducamur in vestram mentem, qui adepti sumus regiam hæreditatem. Illud est mihi supra dominatum, talem ac talem Rectorem habere propatum. Primordia itaque nostra solatio mereantur Principis longeui habere, puericia tuitionem gratiæ consequatur: & non in totum à paternis destituamur, qui tali protectione fulcimur. Sit vobis regnum nostrum gratiæ vinculis obligatum: Plus in illa parte regnabitis, vbi omnia charitate iubebitis.*

XXXV. *Quapropter ad serenitatem vestram illum & illum legatos nostros æstimauimus esse dirigendos, vt amicitiam nobis illa pactu, illa conditionibus concedatis, quas cum diua memoriæ domino auo nostro inclytos decessores vestros constat habuisse. Aliquid forsan & amplius mereor fateri, cuius nec ætas videtur esse suspecta, nec generatio iam probatur extranea. Quadam vero per suprascriptos legatos nostros serenissimis sensibus, verbo insinuanda commisimus, quæ clementia vestra more ad effectum facite peruenire.* hactenus Athalarici epistola ad Imperatorem.

XXXVI. ARATOR LEGATVS COMES DOMUS, Quinam autem fuerint duo hi legati Constantinopolim missi, licet eorum nomina in dicta epistola minime inueniantur expressa, tamen ex alia Athalarici Regis epistola alter eorum ostendi videtur fuisse Arator magni nominis temporis huius orator, quem ad legationis honorificentissimæ functionem antea exornatum voluit egregia dignitate Comitiuæ Domesticorum. Extat de his ipsius Regis epistola *b*, qua eiusdem Aratoris in facultatibus rhetoricis excellentia declaratur atque laudatur. Reperiuntur ad hunc ipsum Aratorem complures epistolæ Ennodii Ticinensis & oratoriæ dictiones. Hunc eumdem putamus Aratorem poeticis quoque facultatibus præstantem, qui tandem cum relicta aula regia, se ministerio Ecclesiæ sub Vigilio Papa dicauit, creatus subdiaconus hæc scripsit in carmine ad Vigilium Romanum Pontificem:

b Apud Cassiod. lib. 8. ep. 12.

Ecclesiam subeo, dimissa naufragus aula:
Perfida mundani desero vela freti.
Transferor ad niueas Petri sine turbine caulas,
Et fruar optatis iam statione soli. hæc de Aratore altero legatorum: quisnam autem ei collega accesserit, ignoratur.

XXXVII. Firmasse vero Iustinianum cum Athalarico Rege concordiam, satis potest intelligi, quod dum vixit, nunquam eidem negotium facessiuit. Magnam quidem cōsuetudinem & amicitiæ vsum intercessisse Iustiniano cum matre Athalarici Regis Amalasuntha, quæ scribit Procopius in eius obitu manifestant. Sed & cusa numismata ostendunt conciliatam fuisse pacem, sanctamque concordiam inter Athalaricum Regem atque Iustinianum Imperatorem, dum in vnius nummi altera parte Iustiniani Imperatoris nitet imago, in altera vero nomen inscribitur (vt vides) Athalarici Regis.

c Habet Roma Lelius Pasqual. aur.

Quo plane symbolo, susceptisse etiam pueri Regis patrocinium Iustinianum Augustum, intelligere possumus; hæc omnia summa prudentia moderante ipsa Amalasuntha Athalarici Regis matre, quæ nouit Iustiniani animum officiis assiduis demerere. Porro Imperator ita pacem cum Ariano Rege tenuit, vt tamen Arianos in Oriente positos sæpe legibus exagitarit. nam audi Cedrenum: *Cumque multos procerum labe Ariana vitiatos deprehenderet, bonis eorum publicandis, & supplicio irrogandis magnum aliis terrorem incussit, lege etiam lata, vt nemo nisi Orthodoxus Reipublicam gereret.* hæc ipse. At non Athalaricum tantum, sed Hildericum etiam Regem Wandalorum in Africa Iustinianum frequenti legatione conuenisse pro pace, & muneribus frequentasse, plurimumque colusse, Procopius narrat *d*. De legatione autem Francorum ad eumdem Iustinianum missa agemus suo loco.

PAX ANCITA ABSQVE PRÆIVDICIO CATHOLICÆ FIDEI.

d Procop. de bell. Wandal. lib. 1.

XXXVIII. Sic igitur Deo bene disponente res Imperii, Iustinianus haud ingratus existens, quæ Deo grata esse sciret,

explere curauit, nempe vt quæ essent Catholicæ religionis, optime perficerentur : ita ratus omnia felicissime cessura Imperatori, qui quæ Dei sunt, summo studio impletre satageret, quamobrem ipso sui Imperii exordio de fide Catholica, quam profitebatur, promulgauit edictum: vt eo modo fides Catholica, quam ipse teneret, & æque vellet ab omnibus custoditi, cunctis sibi subditis inuiolate seruaretur : quod sic se habet *a*.

a L. 1. C. de sum. Trin. diuersa translatione. DE FIDE CATHOLICA IVSTINIANI EDICTVM.

Cum rectæ & insculpatæ religionis, quam profitetur & prædicat sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia nullo modo innouationem admittat : nos doctrinam sanctorum Apostolorum, & eorum, qui post illos in sancta Dei Ecclesia versati sunt, sequentes aquum esse existimauimus, notam & testatam omnibus fieri, quæ in nobis est relinquere, traditioni & confessioni sanctæ Dei & Catholicæ Ecclesiæ adhærentes. Credentes enim in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnam essentiam in tribus personis adoramus, vnam diuinitatem, vnam potentiam, Trinitatem consubstantialem. In extremis autem diebus confitemur vnigenitum DEI Filium ex DEO DEVM, ante sæcula sine tempore ex Patre genitum, coæternum Patri, ex quo omnia, & per quem omnia, descendisse de cœlis, & incarnatum ex SPIRITV sancto, & ex beata & gloriosa semper Virgine MARIA hominem factum, & crucifixum, sepultum esse & die tertio resurrexisse, vnum existentemque miraculis, & passionibus, quas sponte in carne sustinuit, agnoscentes. Non enim aliud DEI Verbum & aliud Christum agnoscimus, sed vnum eumdemque consubstantialem patri secundum diuinitatem eumdemque consubstantialem nobis secundum humanitatem. Trinitas enim permansit Trinitas, etiam incarnato vno è Trinitate DEI Verbo : neque vero quarta persona accessionem sanctæ Trinitati admittit.

XXXIX. *Quæ cum ita se habeant, anathemate & execratione summa omnem hæresim condemnamus, tum vero vel maxime Nestorium* ἀνθρωποτόκον, *id est, hominis cultorem & adoratorem, qui vnum DOMINVM nostrum IESVM CHRISTVM Filium DEI & DEVM nostrum diuidit & distrahit, neque proprie & conuenienter veritati sanctam gloriosam semper Virginem MARIAM Deiparam confitetur, sed alium quidem DEI Verbum ex DEO Patre appellat enim, alium autem eum, qui natus sit ex sancta semper Virgine MARIA, qui secundum gratiam & beneuolentiam ergo DEVM Verbum DEVS factus est. Nemon amentem illum Eutychetem vanas quasdam opiniones adducentem, & negantem ex sancta semper Virgine Deipara MARIA veram incarnationem, hoc est, salutem nostram, neque omnino consentientem consubstantialem Patri secundum diuinitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem. Item Apollinarium illum* ἀνομοιοπαθῆ, *id est, humanam mentem Christo admittentem, qui affirmat DOMINVM nostrum IESVM CHRISTVM Filium DEI & DEVM nostrum mentis humanæ expertem esse, & confusionem in humanitate Filij Dei introduxit. Denique omnes est, qui illorum opinionem secuti sunt, & adhuc sequendam putant. Quod si post hanc nostram constitutionem : & plenissimam beatissimorum Episcoporum, qui in nostris regionibus constituti sunt, denunciationem, reperti fuerint contra eam opinionem sectantes; ne expectent, vt digni veniæ inueniantur. Iubemus enim, vt homines huiusmodi tanquam conuicti & aperti hæretici insta & debita animaduersione subjiciantur.* hactenus constitutio sine die & Consule; sed his ipsius Imperii primordiis datam esse, quæ dicturi sumus, indicare possunt : Contius etiam alia versione præsentiarum datam ponit.

XL. Satis sic igitur cognouisse, eiusmodi pietatis fundamenta ad tantam molem, quam mente volebat, erigendam, nouum Imperatorem sternere voluisse. & Imperii primitias suis muneribus Domino consecrasse: quæ constat alias pariter leges sanciuisse, quibus statum Reipublicæ, integra seruata iustitia, optime disponeret, vt inter alias illam, qua iussit Episcopos præfectos prouinciarum Iudicibus præpositos esse, ne quid ab illis contra iustitiæ ordinem admitteretur. Est autem eius sanctionis eiusmodi exordium *b*: *Ex quo nos Deus Romanorum præposuit Imperio, omne habemus studium, vniuersa agere ad vtilitatem subiectorum commissa nobis à Deo Reipublicæ* : & paulo post:

b Iustinian. Nouel. 86.

Si vero diuinus aliquis edixerit Iudici ex prauitate, non immeritis iustitiam; tunc iubemus eum adire sanctissimum Episcopum; & ipsum mittere ad clarissimum prouinciæ Iudicem, aut per se venire ad eum & præparare eum, vt omnibus modis audiat interpellantem, & liceat eum cum omni iustitia secundum leges nostras, vt non negetur peregre de sua patria profisci.

Si vero etiam sanctissimo Archiepiscopo compellente Iudicem cum iustitia determinare interpellantium causas Iudex differat discernere negotium, & non seruet litigantibus iustitiam : iubemus sanctissimum ciuitatis illum Episcopum dare ad nos litteras ei, qui non seruauerit, quod iussum est, insinuantes, quia coactus ab ep Iudex distulit audire interpellantem, & indicare inter eum, & qui ab eo conuentus est : Vt hos cognoscentes nos, supplicia in grauamus Iudici prouinciæ, qui interpellatus ab eo, qui iniustitiam passus est, & coactus a sanctissimo Archiepiscopo, non iudicauerit, quæ in dubitationem venerunt. Subiicit iis insuper, vt quotiescumque Iudex suspectus habetur, possit addi ad eam causam Episcopus, qui cum ipso causam definiat: sed etiam vt qui læsum se à Iudice queratur, interpellatus ab eo Episcopus causam illam iudicare possit; cuius si iustæ latæ sententiæ non steterit, nouissimis suppliciis affici Iudicem iussit. Sed & adiecit, vt si quis plus exegerit, quam quæ legibus iussæ sunt spottulæ solui, de his Episcopi moneant Imperatorem. Qua etiam constitutione sanciuit, ne monachi, clerici, vel Episcopi absque litteris Patriarchæ se conferant Constantinopolim. Hæc de his, quibus voluit iustitiam sartam tectam ab omnibus custoditi.

IVSTINIA. EPISCOPOS PRÆCIPIT IVDICIBVS CVSTODIRE IVSTITIAM. XLI.

XLII. IVSTINIAN. MAGNA CONCIPIT ANIMO. Magnam ex his de diuino patrocinio Iustinianus Imperator conciliauit sibi fiduciam; ratus nimirum propitium habiturum Deum, quem huiusce modi hostis promereretur. Nactus igitur inprimis Iustini prædecessoris sanctis operibus pacatum Imperium, idemque secutum ab Occidentalium Regum, qui pacem petierant, tumultibus atque molestiis, atque insuper rebus iam quæ ad Catholicam fidem spectarent, ante compositis, dirò sublato ab Ecclesia schismate, quo ab Oriente Occidens diuisus erat: summa rerum potitus, nihil patria vel leuia meditatur: monarchiam enim concipit animo, liberationem Occidentalis Imperii occupati à barbaris mente versans. Adiecit vero ad diuinum auxilium promerendum ieiuniorum magnam assertatem, & assiduas ad Deum preces, quibus diuinum sibi numen propitium redderet: magnam namque ex iis fiduciam comparasse, ipse ingenue profitetur in constitutione edita de Proconsule Cappadocæ, vbi hæc inter alia *c*: *Sed & bonam spem habemus* (*quod DEVS nobis annuat*) *vt & cæteras gentes, quas secordia sua Romani amiserunt, cum vtriusq; Oceani terminos tenerent, iterum diuinis nostris adiungamus: quas nos diuino freti auxilio ad meliorem statum redigere properamus: neque quicquam detrectamus eorum, quæ vel ad existendam pertingunt difficultatem, vigilias simul & insidias, cæteraq; laboribus iugiter pro subditis nostris, vitra quam natura modum patitur, vtentes, &c.*

c Nouel. 30. in fine.

XLIII. Quæ autem eiusmodi essent ineditæ atque labores, qui naturæ modum superarent, accipe ex Procopio, cum de illis tantum agit eius ieiunis, quæ ab ipso Quadragesimæ tempore peragi consueuerunt: ait enim *d*: *Omnibus illis diebus, qui Paschalem solemnitatem præcedunt, ieiunio additum, duram quamdam vitam egit, nedum Regi alienam, sed neque priuato cuiquam modo acceptabilem. Per duos dies cibis abstinebat. Summo mane identidem è lecto surgens, Reipublicæ inuigilauit; cuius negotia verbo & opere pertractans, matutinum & meridianum & non minus tempus nocturnum expendit. Nam in seram noctem lectum petens, mox surrexit, quasi plumarum pertæsus. Cibi appetens, vinum, panem, & id genus alia cibaria abesse voluit: brassicam solum & agrestes herbas longo tempore sale & aceto macerato edebat; imposito aqua erat sola, neque his ad satietatem vtebatur, sed pauxillum eorum paulisper degustatum mox dimisit, non eo sumpto, qui naturæ egat satu.* hæc Procopius de laboribus & ieiuniis, quibus Imperator è contextili ægram valetudinem tradit. Sed plane accidit, secundum quod ait Apostolus *e*:

d Procop. de ædific. inst. imp. lib. 1. IVSTINIANI IEIVNIA ET LABORES.

e 2. Cor. 12.

Cum

Cum infirmior, tum potens facile. Etenim eo modo debilitato corpore, Persas, Gothos, Vandalos, & alios barbaros superarit.

Sed quibus aliis piis factis ad ardua petenda aperuerit sibi viam, vt ipsi vni liceant, quod nemini prædecessorum Imperatorum concessum fuerat, tum ex ipsius met Iustiani scriptis, tum ex Procopio & aliis scriptoribus facile licet cognoscere. Nempe tanta promeruisse ex cultu sanctorum martyrum, veneratione eorumdem sactarum reliquiarum, erectione nouarum ecclesiarum, veterum collabentium restitutione, hospitalium domorum ædificatione, extirpatione hæreticorum, inuiolabili iustitiæ obseruatione, pauperum proscriptione morum, propagatione vero virtutum, patrocinio bonorum, atque profligatione malorum: his quidem præmiis in bellis gerendis, quibus factorum collectoribus hostes vbique facile superauit, vt quæ singulis dicentur annis, perspicue demonstrabunt. Ita plane certa posteris cunctis relinquens impressa vestigia, quibus gressibus tendirent ad sub iecta: Rursum vero quomodo his destitutus auxiliaribus copiis lapsus ad ima demersus, obrutus impietate pene periit: magnum sui imperij reliquit exemplum, quo cuncti, cautiores sque reddantur: vt plane illud Propheticum eisdem inclamare liceat: *Et nunc reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram.* cum in vno Iustiniano vnicuique Principum, potissimum vero Imperatoribus sint exempla proposita de his, quæ sectentur, vel fugiant, imitentur, vel caueant, non quidem ambiguis obscurisque signis, sed certis amplissimisque notis expressa.

His igitur iactis ad stabilitatem Imperij fundamentis, iam aspicaturus bellum Persicum, ex more legatos præmisit ad Regem Persarum Cabadem, ea petiturus, quæ sibi iure debita esse constaret: quibus denegatis, Belisarium Ducem aduersus eos cum exercitu misit, cui inter alios Procopium consiliarium iunxit, eundem ipsum, qui præsens cuncta conspicatus, eadem scriptorum monimentis posteris commendauit. Tu si ea cupis singula noscere, habes quem legas auctorem: nobis hic illa tantum recensenda erunt, quæ ab instituto longius digredi minime faciant: gratio tamen accipies animo, si breuiores epistolas vtrorumque datas inter Belisarium Romani Ducem exercitus, & Mirrhanem copiarum Persarum Præfectum, antequam bellum inchoaretur, immo ante legatorum aduentum, cum ipse Dux Persarum in Romanorum ditionem exercitum immisisset, hic ex ipso Procopio *b* in medium adduxerimus. Scriptæ autem primo loco Belisarij ad Mirrhanem litteræ sic se habent:

Primum quidem bonum esse pacem, apud omnes homines inconfesto est, quibus paulum rationis existit. Si quis autem ipsam turbare sit inuentus, malorum causa sibi & proximis erit. Dux ob primus idem profecto putandus, qui ex bello pacem disponere sit ausus. Tu vero rebus in quiete constitutis, atque vtroque Rege concordiam exoptante, bellum absque vlla causa inferre decreuisti. Adeunt legati nostri propediem, qui si quæ inter nos sibi dent, facile conciliabitis: nisi forte ex hac interim tua expeditione grauis aliquid oriatur, quod ipsem pacem nobis eripiat. Sed age ipsam celeriter domum reducito exercitum, nec maximis impedimentis (si bonus nec tuus, vt par est) grauium cuentuum causa fueris. hæc Belisarius ex diuinæ vtique Scripturæ præscripto, qæ iubet, antequam cum hostibus congrediendum sit, pacem eisdem offerre. Sed quæ cordatum mens ad Belisarium responderit Mirrhanes Persarum exercitus ductor, accipe.

Tuæ litteræ paratum profecto obtemperassem, nisi Romæorum epistola fuisset, quibus promittere promptum est, præmissa autem quamquam iuramento firmata minime stare. Nos igitur vestræ occurrentes fallaciæ, ad arma cogimur venire. Vos ergo chori Romani nihil in futurum aliud excogitate, quam vobiscum Perse perpetua bellandum. In hoc enim nos & conseruire & nos simul oportet, donec te, non tantum verbum vnus aut alter fuerit. hæc ipse: ad quem rursum ita Belisarius.

Non ita omnes, optime Mirrhanes, tollantia vti oportet, neque proximos probris nullo modo adremperituentibus semper in cessere: præsertim cum Russinum de concordia legatum iam iam affuturum asseueremus: tuque breui videbis. Vobis nihilominus, si hostilia tandem capitis occurremus, auctore Deo, quem nobis propitium in periculo futurum, ac Romaorum quieti fauentem, iactantiæq; Persarum aduersum sperauimus. Et quando nobis ad pacem prouocantibus restitistis, acie decernere parati sumus, iusiurandum & conscripta fœdera violata in summis signis ad prælia suspendentes. hucusque epistola Belisarij secundo data. Sed audi, quid postremo ita exæstuans barbarus ad eum rescripserit:

Neque nos absque diis nostris in bella descendimus: quin duobus ipsis comitati, contra vos veniemus, quos spero eras ad vrbem Daram deiecturos introducturos, vbi & balneum & prandium fac mihi intra mœnia paret. hactenus nouus Rapsaces: quæ cuncta hic opportune describere, quo quis intelligat, non inter homines dumtaxat sed inter numina eiusmodi parari esse conflictum, dum Dei Christianorum Belisarius niti se auxilio testaretur, Mirrhanes vero Persarum opem ostentaret deorum. In hoc laborandum semper prudentissimis Ducibus Christianorum exercituum, vt ipsem omnem in Deum confidant, eandemque veluti primatium vexillum ob oculos hostium ponant: in quod illi contumeliosi existentes, Dei vindictam in se concitatam excipiant, atque ita pereant, vt semper contigisse liquet.

At quæ sunt hæc secuta? quod videlicet semper accidit, vt aduersus superbos Deus ipse aduersarius pugnet. Iactum est certamen in Mesopotamia, quod exacte describitur à Procopio, in quo Dei virtus hostes opprimés manifesto cognita est, dum (quod accidit, cum Theodosius Maior pugnauit aduersus Eugenium tyrannum) ventorum Persarum spicula cæteraque missilia in Romanos intorta præpedirentur, atque inefficacia penitus redderentur: contra vero validiori impetu Romanorum iacula vibrarentur, ex quibus ipsi aduersarii magnopere oppugnarentur, quibus hastis tantummodo reliquum pugnę conficiendum fuit: sicque victi demum atque fugati sunt à Romanis victoria incruenta potiris Persæ: adeo vt res Persarū in Mesopotamia penitus collapsæ sint. Rursum vero cum postea in Armenia Maiori ab illis reparatum bellum fuit, eadem Persæ sunt victi: quando & Narses Persa cum fratribus ad Romanos deficiens, benigne exceptus est, donatusque Iustiniano Quæsturæ munere, hæc autem expeditio hoc anno à Iustiniano agitari cœpta, hunc prosperum finem est consecuta quinto eius Imperij anno, vt idem Procopius testatur. Postea vero idem, qui supra Mirrhanes Dux Persarum victus iterum apud Daram, ab ipso Cabade rege Persarum maximas sustinuit pœnas, ornatu in primis illo prioratus, quo crines redimitos auro & margaritis gestare solebat, qui honor apud Persas omnium maximus habebatur, quem à Rege quis consequi posset. Hunc tandem consecutus est finem ventosus homo, cum in diis suis omnem fiduciam collocasset, & fastu erectus adeo aspernatus esset Belisarium, qui fiduciam omnem spemque in ipsum verum Deum optimum Maximum posuisset: quo auspice, de victoribus hactenus hostibus victoriam in omnibus certaminibus feliciter reportauit:

Quonam autem symbolo inuigilare se rebus Pertficis Iustinianus voluit declarasse, ex Suida accipe: *Iustinianus* (inquit) *statuam suam equestrem in columna posuit, qua læua globum tenet, cruce in eo defixa, quæ significaret, eum ob fidem in crucem terræ dominum factum. Globus enim ii terra est ob rotundam eius figuram, fides autem est crux ob incarnatum Deum illi affixum. Dexteram porrigit versus Orientem, seditionem Persarum significans; & extensione ac repulsione manus clamitans, ne Romanas prouincias ingrediantur: State, ne progrediamini: neque enim id vobis expediet.* hæc Suidas.

Quod autem ait per globum orbem ipsum terrarum significari, & per crucem fidem, qua cuncta subegit: victoriam illam intelligas demonstrari, qua Christus sign-

SELARIVS EVRSVM AD MIRRHANEM.

XLVIII. EVRSVM MIRRHANES AD BELISARIVM.

XLIX. PERSÆ A ROMANIS VICTI.

L. SOLICITVDO IVSTINIANI DE EXERCITIBVS PERSICIS QVIBVS OSTENTA SIGNIS.

LI.

a Ioan. 12.

b Ioan. 36.

crucis sibi vniuersa subiecit, secundum illud a: *Cum exaltatus fuero a terra, omnia trahã ad me ipsum.* & quod crucem passus, sic a dicit d scripturis b: *Confidite, ego vici mundũ.* Ad hæc, inquam alludens, crucem super orbem infixit, vt videre est in duobus numismatibus hic tibi exhibitis.

LII.

Horum prius hoc anno cusum apparet, cum adhuc superstes Iustinus esset: nam duplex A A, duos plane mõstrat Augustos: per triplex vero G G G, nonnisi Theodoram Augustam add tam intelligas. Inspice, quibus signis decorus nouus apparet Imperator, dextera Orbem subactum cruce regens, ipsamque victoriam ostentans dextra hastam nomine Christi signatam tenens, & sinistra itidem cruce Christi globum ornatum gestans.

Sed cæptam de rebus Persicis narrationem prosequamur. Atque in primis hic non tacendum, quod testatur Procopius, Iustinianum Imperatorem in bello Persico cõficiendo vsum esse auxiliaribus copiis Erulorum: eorum namq; Regem his exordiis Imperii Iustiniani ad Christianam fidem esse conuersum, M. Scellæ auctor affirmat his verbis c: *Interea Rex Erulorum: Gethes nomine, venit Constantinopolim cum populo, & petit Imperatorem, vt fieret Christianus: Qui baptizatum in Theophaniis suscepit eum ex baptismate, reprimentem auxiliari ei in quibuscunque voluisset.* hæc ibi. Sed & de his Procopius de bello Gothorum libro secundo, de eorundemque conuersione Euagrius d agit, atque Nicephorus e, Commendatur quidem egregia nauata opera Erulorum ab eodem Procopio f, dum ex compellione ab eis in hostes facta Persas fugatos affirmat: vt plane apparuerit, vbi legiones ductat pietas, omnes ei cedere aduersarias potestates.

c Mosc. lib. 16. 4. princ.

d Euag. li. 4. c. 29.

e Nicepb. li. 17. c. 13.

f Procop. de bello Persic. lib. 1.

LIII.

Sed hic corrigendum, quod sub anno primo Iustiniani Imperatoris in Annalium compendio Cedrenus habet his verbis: *Eodem anno Rex Persarum Tzato bellum ob iniitam cum Romanis societatem intulit. Hoc Tzato Iustinianum auxiliares misit copias, Ducibus Belisario, Kerico *, & Petro qui cum in bello gerenda mutua inuidia transfugerent, a Persis victi sunt.* hæc ipse. Verum ex Procopio patet id bellum non hoc anno esse confectum, sed ad annos quatuor productum bellum Persicum, Romanis ob plures de illis obtentas victorias famosissimum. Sed & à Kerico, siue Cyriaco bene pugnatum esse, ostensuri sumus. Illud vero Cedreno concesserim, constitam esse quam dicit inuidiam inter duces: cuius rei causa Procopius ipse historicus, qui Belisario inhærebat, obtentam ab eodem Kerico de Persis victoriam sic here prætermisit; de qua Cyrillus huius temporis historicus exactissimus res proferrem magni Theodosii cœnobiarchæ, de eodem obiter facta mentione, hæc ait g:

* Syriaco

DE KERICO ERROR CORRIGENDVS.

g Apud Sur. die 11. Ian.

LIV.

* Cyriacus, DE KERICO DVCE EIVSQVE PIETATE.

*Dux Romani exercitus (unus est eum vocare Comitem Orientis) nomine K ricus **, in bello audax, in Deum autem pius: is tam imminentem in factum contra Persas, existimauit se primum oportere currere Hierosolymam, & illinc aduersus hostes assurgere auxilium. Cum autem stat uisset in transitu ire ad hominem Dei, ipsum magnum Theodosium, eum enim valde exhibebat illius fama & votum illius erat; dum abiret, nuntii alia nouitia dixere ex fac a illa lingua, & hoc inter cætera: Ne (quomodo diuinus Dauid h) in arcu sperauerit, nec poneret salutem in gladio: sed nec in multorum hominum confiderit millibus: vnum autem sciret adiutorem vnum inexpugnabilem, cui est facile, vt vnus mille persequatur, & decem millia profligentur à duobus. Hæc cum Sanctus Cõmiti dixisset, ita fuit ille captus ab eius admonitionibus, & ita flagrare cepit eius desiderio & ardenti fide, vt ipsum sequeretur. quo Magnus ille interim induebatur, loco cuiusdã alterius rei arma peteret, quibus se conseruaret. Quod quidem cum accepisset & indutus esset, & confecta aggressus esset certamina, paulo post victor redit. cum & animi & manus præclara ostendisset facinora, & digna, quæ commemorentur.*

h Psal. 43.

LV. VICTORIA POTENTIA DVX PER THEODOS.

Cum rebus ergo fortiter in bello gestis, ingenio & clarus esset venerabilis, neq; quisquam ingratus fuit in benefactorem: neque vt multi, qui postquam sunt consecuti, obliuiscuntur beneficij: sed se similem conseruans in omnibus, cursu venit ad Sanctum cum vehementi cordis exultatione, & gratias agens, & ei vniuersam ascribens victoriam: dicebat enim: Illa ipso tempore pugnæ mihi quidem, cum prothoracem tuum indu isse me cilicium, veniebat in mentem cunctari, & in hostes irruere. Cum autem manus conseruissemus, magna exoriebantur tenebræ tanquam in densa caligine; & ab aliis quidem omnibus ea etiam, quæ prope erant, cerni non poterant: ego autem te solum mihi videbar videre me præcedentem, & manu significantem & admonentem, vt hac quidem parte dimitterem, ea vero autem pugnarem, & te duce, equum agere, donec conflictu terribilis & intolerabilis inimici, vehementi terrore omnibus incusso, efficerem, vt se conijcerent in pedes, & turpem fugam iuberent eligerent. Et hæc quidem ille, qui etiam dignus est habitus diuina hac apparitione. Hactenus Cyrillus: hicque modo de rebus Persicis finis esto.

LVI. i Mosc. lib. 16.

REX HVNNORVM FACTVS CHRISTIANVS.

De reliquis autem rebus hoc anno in Oriente gestis addenda hæc in Mosc ella i: *Eodem anno adhuc mulier quædam Romana, ex Hunnis, quæ dicuntur Saber (Iabenos appellat hos Procopius) nomine Boazet vidua, habens secum Hunnorum centum millia. Tunc & Rex Hunnorum, qui sunt iuxta Bosphorum, nomine Gordas accessit ad Imperatorem, & factus Christianus susceptus est: & munera ei profusa dono, misit eum in regionẽ ipsius ad insidiandas Romanas res & Bosphorum & ciuitatem.* hæc ibi. Subiicit autem post hæc & alia de posteriori terræmotu Antiocheno: sed quoniam, Euagrio teste, post duos annos & menses tres à priori contigit, in sequentem annum potius reiiciendum esse putamus.

LVII. IVLIANA ANICIÆ ORIGO.

Hoc eodem anno clarissima fœmina illa Iuliana nomine, quæ Aniciæ Antiquæ familiæ decus Constantinopoli degens, Orthodoxæ fidei causa sub Anastasio Imperatore (vt suo loco diximus tomo superiori) magnopere exagitata, constans fortisq; permansit (cuius & literas ad Hormisdam Papã datas suo loco recitauimus) ex hac vita decessit, vt colligitur ex Cyrillo k in Actis sancti Sabæ, cum agit de ipsius eunuchis prædiuitibus post eius obitum ad monastica instituta amplexanda ad ipsum sanctum Sabam in Palæstinam se conferentibus. Sed quã diuitiis pollẽs esset, ac gloriæ splendore illustraretur hæc mulier, intelliges ex Gregorio Turonensi l hæc de ipsa scribente: dum martyrum gloriam, commentario edito, celebrando prosequitur:

k Apud Sur. die 5. Dec.

l Greg. Tur. de Gl. mar. cap. 133.

LVIII.

Apud Constantinopolim vero magno cultu Polyeuctus martyr colitur, pro eo præsipue, quod cum magnis virtutibus polleat, in periuros tamen præsens vltor existit: nam quicunq; (vt assolet) iocultium sæpius admiserit, & data sufficiente ad hoc perdultus fuerit tempus: aut statim quod admisit, virtute martyris perterritus confitetur: aut si perinat non erit. protinus vltione diuina percellitur. Huius basilicæ camerariam Iuliana quædam vrbis illius matrona auro purissimo texit hoc modo: Cum ad Imperatorẽ Iustinianum fama fuisset eius, multis narrantibus, peruenisset: ad occursum illius properare celerius non tardauit, dicens: Latere te non potes, ô venerabilis mater, qualiter à specie auri thesauri publici sint exhausti, dum vos quæstos esse voluimus, dii patrias defensare studemus, dum gentes vobis placamus, dum solatia diuersorum dando conquirimus: Ergo quia tibi potentia maiestatis diuinæ multum contulit auri: quæso, vt mihi manum porrigas, atque aliquid pecuniæ commodes: vt scilicet, cum tributorum publicorum fuerit summa delata, qua cõmodauero, reformentur, ac in posse-

AVRO TECTA CAMERA MARTYRIS.

527.

re laudat una simile percurrente, canatur, urbem Constantinopo litanam à Iuliana matrona fuisse pecuniis subleuatam.

At illa intelligens Imperatorem ingenium, sapienter obtegit, quæ Deo donarat, dicens: Patriæ redituum meorum tam de vi- ctu quam quod de fructibus sperator, per ipsas adhuc residet huic, quam quod de fructibus sperator, per ipsas adhuc residet huic, quam quod de fructibus sperator, per ipsas adhuc residet huic,

DIONYSII PASCHALIS CYCLVS.

a Cassiod. de diu. lect. c. 23.

cognomento licet Exiguus, Paschalem Cyclum exorditus ad nonaginta quinque annorum curricula perduxit, cuius fragmentum Marianus Scotus recitat in Chronico sub eodem Maiorii Consulatu. At qualis quantusue vir iste fuerit ex Calliodoro a eius æquali sic ipsius verbis habeto. Generat (inquit) etiam hodieque Catholica Ecclesia viros illustres, probabilium dogmatum decore fulgentes. Fuit enim nostris temporibus & Dionysius monachus, Scytha natione, sed moribus omnino Romanus, in vtraq; lingua valde doctissimus, reddens actionib. suis, quam in libris Domini legerat, æquitatem. Qui Scripturas diuinas tanta curiositate discussit atque imbibit, vt vndecumque interrogatus fuisset, paratum haberet competens sine aliqua dilatione responsum. Qui mecum dialecticam legit, & in exemplo gloriosi magistri plurimos annos vitæ suæ Domino præsentare, transegit. Pudet me de consorte dicere, quod in me nequeo reperire. Fuit enim in illo cum sapientia magna simplicitas, cum doctrina humilitas, cum facundia loquendi parsitas: vt in nullo se velextremis famulis anteferret, cui dignus esset Regum sine dubitatione colloquis. Interuenias pro nobis, qui nobis cum orare consueuerat: vt cuius his summa oratione subsidia, eius nunc possimus meritis adiuuari. Qui petitus à Stephano Episcopo Salonitano, ex Græcis exemplaribus canones Ecclesiasticos, moribus suis, vt erat planus atque disertus, magna eloquentia luce composuit, quos hodie vsu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur. Hos etiam oportet vos assidue legere, ne videamini tam salutares Ecclesiasticas regulas culpabiliter ignorare.

PERITIA DIONYSII ATQVE VIRTVTES.

LXVIII.

Alia quoque multa ex Græco transtulit in Latinum, quæ vtilitati possunt Ecclesiæ conuenire. Qui tanta Latinitate & Græcitatis peritia fungebatur, vt quoscumque libros Græcos in manibus acciperet, Latine sine offensione transcurreret, iterumque Latinos Attico sermone legeret, vt crederes hoc esse conscriptum, quod os eius in offensa velocitate fundebat: Longum fit de illo viro cuncta retexere, qui inter alias virtutes hoc habuisse probatur eximium, vt cum se totum Deo tradidisset, non abnegaret sæcularii conuersationis interesse. Cassum nimirum, cum alienas quotidie videret vxores: mitis, cum fuit gentium vesano turbine pulsaretur. Fundebat lacrymas motus compunctione, cum audiret garrula verba lætitiæ. Ieiunabat sine expositione prandentium, & adeo conuiuiis gratanter intererat, vt inter corporales epulas exquisitas * spirituales copias semper exhiberet. Quod si tamen aliquando camederet, parco quidem cibo, sed tamen communibus vtebatur. Vnde summum bonum æstima patientiæ, inter humanas esse delicias & abstinentiæ custoditæ incuriam.

* exquisitas

LXIX.

Sed vt bona mentis cius infusa laude referamus, erat totus Catholicus, totus paternis regulis perseuerantes addictus: & quicquid possunt legentes per diuersos quærere, in illius scientia cognoscebatur posse fulgere. Cuius nomini aliqua praui homines calumniose nituntur ingerere, vnde sua videantur errata aliquatenus excusare. Sed ille iam sæculi per veritatem derelicta, præstante Domino, in Ecclesiæ pace sepultus, inter Dei famulos credendus est habere consortium. Diuersa adhuc fortasse reliqua de sancto viro, quæ nobis totius veritatis comprobatione comperta sunt, sed necesse est, vt propositum nostrum potius exequamur, ne cum simus debitores alterius promissionis, aliud diu referre importuna loquacitate videamur. hactenus de his Cassiodorus.

DIONYSII OPERA.

LXX. VIR DOCTRINA CELEBRIS.

Præter Dionysium laudat quoque idem Cassiodorus Græcarum rerum peritos, qui his item temporibus inter illustres vitos doctos floruerunt, Bellatorem presbyterum, Epiphanium, de quo superius dictum est, & Mutianum, quorum idem Cassiodorus opera est vsus. De Bellatore sæpe memini in iisdem libris de Institutione diuinarum lectionum, scripturæ ab eo è Græco in Latinum translata & alia in diuinis Scripturis elaborata, nempe de Ruth & aliis Hebræis fœminis libros duos, in librum Sapientiæ volumina octo, expositione in libros Machabæorum. Quo autem per Epiphanium translata fuerint, idem meminit b, & quæ versa sint à Mutiano, recensere c.

b Cassiod. Inst. diuin. lect. c. 1. 5. 6. c Idem eod. lib. c. 5. 8. 11. 17

LXXI. ANNI A CHRISTO QVANDO COEPTI NVMERARI.

Sed ad Dionysium cunctis his celebriorem oratio reuocetur. Ipsi debemus, quod in Cyclo suo annos nō per Olympiades, vel Consules, aut Indictiones, sed à Christi Domini nostri incarnatione numerare cœpit; vt Beda testatur his verbis d. Primi decennalu circuli cursa temporum ab eo præfiguntur, quem Græci calculatores à Diocletiani Principatu, non absque auctore: sed Dionysius venerabilis Abbas Romana vsus, & vtriusque linguæ, Græca videlicet & Latina non ignobilis præditus scientia, Paschales scribens circulos, noluit eo (sicut ipse testatur) memoriam impij persecutoris inuolere sed magis elegit ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi tempora prænotare, quatenus exordium spei nostræ notius nobis existeret, & causa reparationis humanæ, id est, passio Redemptoris nostri euidentius eluceret. ita plane. Sed & Alexandrina Ecclesia vna cum vniuersa Ægypto de cuius chronologiam illam, quæ ab impio & immani Christianorum hoste deducebatur, illud præstitit, vt non a Diocletiano, sed à Martyrum tempore, qui sub Diocletiani persecutione passi sunt, annorum computum deriuaret; qui hactenus apud eos vsus viget, vt videre est in litteris Patriarchæ Alexandrini in appendice tomi sexti nostrorum Annalium superius recitatis. e

d Beda de temp. ratio. c. 45.

e Ezech. 1.

LXXII. DE COLLECTIONE DIONYSII.

Quod vero pertinet ad collectionem & translationem Græcorum canonum à Dionysio factam non id laboris idcirco ab ipso susceptum scias, quod Latina Ecclesia hactenus caruisset illidem canonibus Latinitate donatis; sed quod sine vitio interpretis, siue librariorum incuria iidem reperirentur valde mendosi; qua re permotus, in opus incubuit, vt ipse testatur in epistola ad Stephanum Salonitanum Episcopum, cuius meminit Cassiodorus, quam integram habet Cresconiana collectio: quod vnicum nobilissimi ingenii monumentum hic tibi reddendum putauimus; sic enim se habet:

LXXIII. DIONYSII PRÆFATIO AD STEPHANVM.

Domino venerabili mihi, patri Stephano Episcopo Dionysius Exiguus in Domino salutem.

*Quamuis charissimum fratrem nostrum assidua & familiari cohortatione pernitatem nostram regulas Ecclesiasticas de Græco transferre impulerit, confusione credo prisca translationis offensus: nihilominus tamen ingessum tuæ beatitudinis consideratione suscepi, cui Christus omnipotens Deus solita populo pietate prospiciens, summi sacerdotis contulit dignitatem, vt inter plurima virtutis ornamenta, quibus Ecclesiam Domini morum sanctitate candescere, etiam sacratissima intra Pontificalium per Dei gratiam dogmatis conuentibus intemerata conseruans, perfecto regimine clerum plebemque moderaretur, nullatenus nostri cleri * more continentes, quo plenius consecrantes recta nosse atq; perficere: sed diuino adiutus auxilio, quæ fieri præcipis, ante percipies, vt efficacissimo Fidelibus præsis * exemplo. Magna est siquidem iubentis auctoritas, eadem primitus iussa complenti: quatenus Ecclesiastici ordinis disciplina inuiolabilis permanens, ad percipiendum perenne præmium Christianis omnibus præstet accessum *, per quem & sanctis Præsulibus paternis muniantur exemplis.*

* clerici

* præsis

* accessum

LXXIV.

In principio itaque canones, qui dicuntur Apostolorum, de Græco transtulimus: quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum ignorare vestram noluimus sanctitatem: quamuis postea quædam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur. Deinde regulas Nicænæ Synodi, & deinceps omnium Conciliorum, siue quæ antea, seu quæ postmodum facta sunt vsque ad Synodum centum quinquaginta Pontificum, qui apud Constantinopolim conuenerunt, sub ordine numerorum, id est, à primo capitulo vsque ad centesimum sexagesimum quintum, sicut habentur in Græca auctoritate, digessimus. Tum sancti Chalcedonensis Concilij decreta subdentes, in hu Græcorum canonum finem esse declaramus.

LXXV.

Ne quid præterea notitiæ vestræ videamur velle subtrahere, statuta quoque Sardicensis Concilij, atque Africani, quæ Latinæ sunt edita, suis à nobis numeris cernuntur esse distincta. Vniuersarum vero definitionum titulos post hanc præfationem strictim ordinantes, ea quæ in singulis positis sunt promulgata Concilijs, sub vno aspectu locauimus, vt ad inquisitionem cuiusque rei compendium aliquod attulisse videamur. hucusque præfatur ad Stephanum Salonitanum Episcopum Dionysius apud Cresconium, qui in sua collectione eiusmodi Dionysij collectionem canonum tamquam totam (secundum Ezechielis visionem) est in medio rotæ complexus.

LXXVI. COLLECTIO FERRANDI DIACONI.

Subiecit vero his Cresconius eam, quam eodem fere tempore Ferrandus Carthaginensis Ecclesiæ diaconus elaborauit, sed alio plane ordine, dum sub vnoquoque collegit capite, & citando eos, non recitando, qui

diuerso-

Patrum conciliorum de eadem re tractantes repetere, canones collocarit, quod opus iure Cresconius Breuiarium appellandum putauit. Sic igitur habes post primam illam mendis laborantem canonum veterem collectionem, in idem opus primum omnium laborasse Dionysium Exiguum, secundo loco Fertandum Carthaginiensem diaconum, postea Martinum Episcopum Bracarensem, vt suo tempore dicturi sumus, quarto vero loco Cresconium Episcopum Africanum, de quo istain scripto codice, cuius est ritulus *Concordia canonum* a, legitur: *Concordia Canonum à Cresconio Africano Episcopo digesta sub capitibus trecentis, ipse bella & victorias, quas Ioannes Patriarcha apud Africam de Sarracenis gessit, hexametris versibus describit*, hæc ibi: ex quibus intelligi potest, quo tempore Cresconius vixerit, sed de his inferius dicendum, siquis ad pluribus aliis recentiorum canonum collectoribus: ad hæc autem occasione Dionysii Collectoris digressimus. Iam vero quas dignas Ecclesiasticis putamus Annalibus, Christianissimorum Francorum Regum res prosequamur.

His temporibus Franci bella gesserunt aduersus Thuringios, quorum Regi Hermenefrido * Theodaricus Italiæ Rex neptui tradiderat neptem suam, vt docent datæ ab eo tunc litteræ *b* ad eumdem Regem. Mortuo enim Theodorico, cuius patrocinio fouebatur, Theodoricus Clodouei tertius & Clotarius quintus hostiliter sibi aduersus dicentes exercitum, eumdem superarunt occiderunt: Agit de his Gregorius *c*, & alii recentiores. Iste autem hæc passim esse Hermenefridum ob necem illam ab eo Berthario germano suo, statu Amalbergæ vxoris idem Gregorius *d* pluribus docet. Duri vero ex præda potira captiuam Clotarius filiam Berthasii Regis fratris Hermenefridi; quam, cum ad annos nubiles peruenisset, sibi matrimonio iunxit. hæc est illa magna Radegundis cel. bris sanctitate Regina, de qua suprà inferius dicendum erit.

Sed quid primum acciderit ipsi Clotario Regi, cum victor in regnum suum reuerteretur, accipe ex Fortunato, obiit res sancti Medardi Noulomensis Episcopi procerum est: *Ex postea Clotarius exercitum mouens, Somenam* [illegible] *transiuit flumen, & vsque potuit depredatus, adiacentes undique deuastauit territorium: cum multa illa preda intra Noiomum reuertebatur & Isaram. Verum quia & Episcopum Viromandensem & quæ sub illo degebat Ecclesia, depredatur erat: diuine visionis dignè & laudabiliter prædicandam non inuasit sententiam. Parcens quippe DOMINVS & ipsi Clotario, & qui cum ipso huius erant participes criminis, equos tam nouum & omnia vehicula, plaustra scilicet & alia, quibus præda illa turbabatur, adeo diuinitus afflixit, vt per omne triduum à loco illo nullo modo possent moueri.*

Perfruentes autem tantum hoc Dei miraculum, ad sanctum Dei & eidem Medardum qui tunc temporis Salentiaci remorabatur, supplices confugiunt, eique vnanimi deuotione, quæ deprædati fuerant, restituentes cum ab eo super commisso absolutionem suscepissent, diuino illo vinculo resoluti, lati & alacres ad propria duxerunt. O mira & inestabilis Dei clementia! Quos ipse Deus iudex sui per triduum inflexima ligauerat condemnatione, sancto confessore Medardo vno in momento indulta relaxauit absolutione. Vere lingua Petri, & qui ab eo suscipiunt claues sunt regni cælorum, quibus concessum est vere penitentes tam potenter à nexibus absoluere peccatorum. hactenus de his Fortunatus temporis huius scriptor.

Sed quæ idem auctor *f* de regiæ puellæ Radegundis captiuitate, custodia & educatione scribat, breuiter hæc habeto: *Beatissima igitur Radegundis natione barbara, de regione Thuringa*, auo Rege Basino, patruo Hermenefrido, patre Rege Berthario, quo altius animem fauus tangit Regina de germine, cælsa licet virgine, multum celsior actione. Quæ cum suis parentibus breui commanens tempore, tempestate barbarica, Francorum victoria regione vastata, vna Israelitica exit & migrat è patria. Tunc inter victores, cuius esset præda vigalia puella, sit contentio de captiua: & nisi reddita fuisset, transacto certamine, in se Reges arma mouissent. Quæ deueniens in sortem præsulis Regis Clotarij, in Viromandensem ducta, Athies in villa regia nutriendi causa custodius est deputata.*

XXCI. RADEGVNDIS CAPTIVÆ VITA INSTITVTIO.

Puella data laboribus, qui conueniunt sexui, inter opera reliqua sit ex barbaris litterata, frequenter loquens cum paruulis, si conferret fors temporis, martyr fieri cupiens. Indicabat adolescens iam tunc merita senectutis obtinens pro parte, quod petiit. Denique cum esset in pace florens Ecclesia, ipsa est à domesticis persecutiones perpessa: iam tunc id agens infantula, vt quicquid sibi remansisset in mensa, collectis aliis paruulis, lauans capita singulis, compositis pellulis, porrigens aquam manibus, ipsa inferebat, ipsa miscebat infantulis: hoc etiam præmeditans cum Samuele paruulo clerico, stolla cruce lignea, pr accedentem subsequens, psallendo ad oratorium grauitate matura: simul paruuli properabant. ipsa autem cum sua veste pauimenta nitidans, circa ætate vero cum fascigio ideo tempulerem colligens, foris cum reuerentia recondebat potius, quam verrebat. hæc de puellæ captiuæ diligentis exordiis, præsagiis quidem eminentissimæ erigendæ sanctitatis perfectionis, cuius tam grandia iacta fuerant fundamenta virtutum.

XXCII. RADEGVNDIS IN VITA IVNCTA CLOTARIO.

Quomodo vero Clotarius Rex Francorum eam sibi iunxerit matrimonio, ab eodem Fortunato sic accipe: *Quam præparatis expensis cum voluisset Rex prædictus accipere, per Israhaam ab Athesis nocte cum puellis elapsa est. Deinde Suessionis cum eam direxisset, vt in Reginam eligeret, fugit fuitans pompam regalem, ne sæculo creseret: sed cui debebatur, & humana gloria non mutatur: Nubit ergo terreno Principi, nec tamen separatur à cælesti. At dum sibi accepit sæcularis potestatis, magis quam permitteret dignitas, se plus inclinauit voluntas, subdita semper DEO, sectans monita sacerdotum: plus participata CHRISTO, quam sociata coniugio. Illo vero sub tempore tegit animus patefacere de multis pauca, quæ gesserit. Igitur iuncta Principi, timens ne à Deo degradasset, cum mundi gradu proficeret, se cum sua facultate eleemosynæ dedicauit. Nam cum sibi aliquid de tributis accideret, ex omnibus quæ venissent ad eam, ante dedit decimas, quam recepit. Deinde quod supererat, monasteriis dispensabat: & qui ire pede non poterat, misso munere circuibat. A cuius munificentia nec ipse se abscondere potuit eremita. Sic, nec premeretur à sarcina, quod acceperat, erogabat. Apud quam nec egeni vox inaniter sonuit, nec ipsa surda præteriit, sæpe donans indumenta, credens sub corporis veste, CHRISTI se membra tegere: hoc se reputans perdere, quicquid pauperibus non dedisset.* At de his, quod ad institutum pertinet, satis modo ista libasse; cum tamen duobus integris libris eximiæ eiusdem virtutes conscriptæ habeantur. Quomodo vero à Rege dimissa monasticum arripuit institutum, suo loco dicturi sumus.

XXCIII. AMALAFRIDA MORI COGITVR.

Iam vero res Africæ inuisamus. Acciderat interea, vt defuncto anno superiori Theodorico Rege Gothorum, cuius timor coercebat alios Reges Occidentales, qui in eum essent infenso animo, Hildericus Wandalorum in Africa eiusdem Theodorici neptem Amalafridam nuptam Trasamundo Regi defuncto morte multarit. Cuius rei causa conflatæ sunt inimicitiæ inter ipsum & Athalaricum Regem Italiæ, cuius ad eum exat epistolæ g, qua de nece Amalafridæ expostulat verbis istis.

g *Apud Cassiod. Var. lib 9. epist. 1.*

Hildorico Regi Vuandalorum Athalaricus Rex.

XXCIV. EPISTOLA ATHALARICI AD HILDERICVM.

Durissima nimis sorte constringimur, vt quos ante dulces parentes diximus, nunc eis causas amarissimas imputemus, quas nemo potest relinquere, qui patratu nostur monimenta cogitare. Quis enim nesciat, diuæ recordationis Amalafridam, generis nostri decus egregium, violentum apud vos reperisse luctus occasum? & quam habuistis pridem dominam, passi non estis viuere nec priuatam. Hæc sic contra fas parentelæ grauis esse videbatur; remisti ad nos debuit honorabilis, quam magnis supplicationibus expetistis. Patriarchij genus est, vt quam volus sortiatur affinem coniuncto Regis, nefandis ausibus in eius vos interitum miscueretis. Quid tantum mali à suo coniuge relicta promeruit: Si successio deberetur alteri, numquid fœmina in eo amplitu potuit inueniri?

XXCV.

Mater quinimo haberi debuit, quæ vobis regna profudit. Nam & hoc nobilitati vestræ fuisset aductum, si inter hæc diuorum stirpem retinuissetis Amali sanguinis purpuream dignitatem. Hoc Gothi nostri ad suum potius opprobrium intelligunt fuisse tentatum. Nam, qui domina alienæ gentis intulit ne

cem, omni-

rem, omnino eius parentem vsus est despexisse virtutem: quando nemo, quod refectandum credit, putat esse tentandum. Et moveri ideo ratione commoti, per illum & illâ legatos nostros verbis prius à vobis expetimus æquitatem, expectantes, qualis excusatio tantis casibus afferatur. Nam etsi quodlibet negotium in tali persona fuisset examinandum, nobis debuit intimari, vt & nostro iudicio periret, quæ se pessimis actibus miscuisset. Restat, vt naturalia eius sinigatur occasus. Impossibilia non dicimus: nouas non quærimus. Illum atque illum tradite per quos facta res debeat elucere. Sit in eis totius causæ absoluta probatio. Sine bello, sine cæde aut nos efficiat placatos aut vos reddat obnoxios. Quod si creditis esse tentandum, nec vos ad rationabilia responsa componitis: conditione initæ pacis absolumur, qui lasi fœderis vinculo non tenemur. Vindicet nunc superna maiestas scelus quablibet arte commissum, quæ ad se clamare fatetur a fraterni sanguinis eadem impiam.

a Gen. 4.

hactenus Athalaricus ad Hildericum.

XXCVI. QVÆ IN HILDERICVM MOLITVS SIT ATHALARICVS.

Quæ autem hæc secuta sint, licet nemo describat, conijci tamen facile potest, eumdem Athalaricum excitasse aduersus Hildericum Regem Gilimerem regiæ stirpis sobolem, Genzonis filium, de quo superius: qui post annos duos eumdem Hildericum regno spoliauit, & arctæ custodiæ tradidit, vt suo loco dicemus. Egisse autem dolo potius Athalaricum, quam bello aduersus Hildericum illud facile persuadet; quod cum (vt testatur Procopius b) esset ille Iustiniano Imperatori amicitia coniunctissimus; eundem bello lacessere periculosum admodum videretur. Sed ad res gestas anni sequentis progrediamur.

b *Procop. de bell. Vandal. lib. 1.*

IESV CHRISTI
Annus 528.

FELICIS PAP. IVSTINIANI IMP. 2.
Annus 3. ATHALARICI REG 3.

I. CVR IVSTINIANVS DE REBVS ECCLESIASTICIS LEGES SANCIVIT.

SEquitur ordine temporum quingentesimus vigesimus octauus Christi annus, in Fastis notatus Consulatu Iustiniani secundo absque collega: quo idem Imperator sacris sanctionibus tum fidem Catholicam, tum reliquum optimum Ecclesiarum atque Reipublicæ statum munire solidareque studuit. Quod igitur frequentissimæ sint leges de rebus sacris Ecclesiasticisque personis ab eodem Imperatore sanctæ; non immerito à compluribus arguitur, quasi rerum diuinarum inuasor dum diuinis se miscuit, qui humanis tantum præfectus esset rebus; cum nec Ethnici Imperatores id præsumpserint, nisi creati primum Pontifices Maximi. Verum ad eius excusationem multa sunt, quæ possint afferri: atque primum illud accipe de his consilium eius. Quod enim ipse vidisset; plurimisque exemplis patefactum intellexisset, nullam esse Ecclesiasticorum canonum obseruationem, cum imperatlent Principes fidei Catholicæ minime studiosissimo perduelles, vt fuerant Zenon, Basiliscus, & Anastasius, sed hæreticorum arbitrio cuncta esse permissa misceri atque confundi: sed & euenisset interdum (immo sæpius contigisse) vt Constantinopolitanæ Ecclesiæ hæretici Antistites præsiderent, penes quos nulla penitus esset canonum ratio, sed studium tantum ptiuatæ fortunæ: Hæc, inquam, ipse considerans, illud sibi arrogandum putauit (quod alias inconfessum videri posset) vt plures de rebus & personis Ecclesiasticis ederet sanctiones, quibus coërceri possent insanes hæretici, & perulantes schismatici cohiberi, atq; soluti disciplinæ restringi; probe sciens, iustis non esse posse tam legem, sed præuaricatoribus.

II. PER IMP. LEGES SANCIVNT EPISCOPI CONSTAN.

Hæc quidem fuit, quæ ad aliquam excusationem Iustiniani afferri posse videntur, dum sacrarum legum cõditor agit, de sacerdotibus leges ferre, in eosque pœnas statuere præter ius fasque præsumens. Quibus & illud haud incongrue fortasse quis adiicet, quod cum ipse homo fuerit penitus illiteratus, eo vt nec alphabetum aliquando didicerit, cuius rei gratia (vt inquit Suidas) dictus est *analphabetus*: eumque & Tribonianus inris consultissimus, cuius potissimum opera in sanciendis legibus vtebatur, Ethnicus esset: par est credere omnes Ecclesiasticas Iustiniani Constitutiones Epiphanii fuisse Constantinopolitani Episcopi, & eius, qui in locum ipsius Menna successit: quas libentius edidi voluerint nomine ipsius Imperatoris, vt validioris obseruantiæ essent: nam eas violare timerent omnes, probe scientes, quod omnium prouinciarum Præfecti ad earum iugem custodiam inuigilarent: adeo vt minime mentiatur, qui dixerit, per Iustiniani os Constantinopolitanos Episcopos esse locutos, & quotquot de fide Catholica & disciplina Ecclesiastica latæ esse repertiuntur ab Imperatore Iustiniano sanctiones, tot esse eorumdem Antistitum scripta decreta. Insuper autem quod eiusmodi sacratum sanciendarum legum, vel probandi sanctas à Synodis ius in Ecclesiæ Catholicæ capite esse scirent; nec si eas Ipsi Constantinopolitani Episcopi ederent, videretur sibi, quod suum non esset, arrogare; constitutionibus Imperatoris id perficere, quod haud facile his obuiari posset, existimarunt.

III. IVSTINIANVS LITTERATVS.

Quod vero ex Suida dictum est, Iustinianum *Analphabetum* fuisse, licet Suidæ non sit contemnenda auctoritas, vt qui apud antiquiores inuenta scriptis prodiderit: tamen non sic *Analphabetus* dici Iustinianus potuit, quod nesciret penitus legere, cum ex Vigilii Papæ epistola suo loco inferius recitata, & ex Eustathio suorum temporum historiam scribente constet, ipsum Iustinianum, non solum legisse, sed etiam suis literis subscribere consueuisse.

IV.

Quamobrem vsu loquendi potius dictum à maioribus puto Iustinianum penitus illiteratum, nec scisse literas, quod de dogmatibus magna temeritate vir indoctus auderet disputare, vt dicere solemus de aliquo, qui arroganter supra suum captum differere de difficillimis quæstionibus Theologicis audeat: *Ille homo cum nihil penitus sciat, de his agit*, vel: *Præsumit tanta, qui legere nescit*; vel quid huiusmodi ex more per hyperbolem dici solitum. Quod dicendi genus haud prorsus abhorrere ab historia reperitur, cum & in sacris historiis id sæpe vsurpatum inuenimus. Et vt alia referre omittamus exempla, satis modo illud ex sacro Matthæi Euangelio c: *Venit Ioannes neque manducans, neque bibens, & dicunt, demonium habet.* cum tamen idem Euangelista de eo superius dicat d: *Esca autem eius erat locusta, & mel siluestre.* At nil penitus Ioannes manducasse dictus est, quod ciborum abstinentissimus esset.

c Matt. 11.

d Matth. 3.

V. IVSTIN. AGIT CVSTODIEM ET EXECVTOREM CANONVM &c.

Sed vt vnde digressi sumus, ad conditas à Iustiniano leges Ecclesiasticas reuertamur, iam dictis adhuc etiam illud addo, quod ex iplarum constitutionum verbis apparet: nimirum quod iti his sanciendis decretis Iustinianus Imperator haud tantam sibi vendicat auctoritatem, vt se dicat de rebus personisve sacris agere Imperatoria potestate, sed potius ex sacrorum præscripto canonum: vt plane se in his non earum legum conditorem, sed sanctorum canonum præseferat executorem atq; custodem, id quidem ipse haud obscure significat pluribus in locis, cum de rebus Ecclesiasticis decernit aliquid: cuncta enim ex sanctorum canonum sententia se agere profitetur, vt in Nouella constitutione tertia, vbi ait: *Quod nobis videbatur bene & competenter habere, & regularum sanctarum digne, &c.* sed & Nouella sexta, illis verbis: *Hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur, quam iussi & laudandi & adorandi Imperatores, & ministri Dei verbi tradiderunt Apostoli, & sancti Patres custodierunt & explanauerunt. Sancimus igitur, sacra per omnia sequentes regulas, &c.* At hæc cumulatissime Nouella centesima vigesimatertia in editione Haloandri, & Nouellis itidem centesimo atrigesimatertia & septima, in quibus omnibus ea ipsum plurimus monet. Sed & Ioannes Papa (vt suo loco dicturi sumus) ex eiusdem Imperatoris legatorum relatione testatur, ea quæ de fide idem promulgaret edicta, facere consueuisse ex Episcoporum consensu.

Sc igitur

528.

Sic igitur cum in his tradendis tum ipse, tum etiam alii Imperatores nō aliud, nisi custodes & executores sanctorum canonum se habuerit: nihil plane est, vt ab ipsis promulgatæ imperabari debeant sanctiones. Quod ius, loquendorum id titulo sibi sumpserit, atque Imperatoria auctoritate temere arrogarit: tunc sane illud iustiniani Antoninum Pium dictum opportune inculcandum erit: *Tantum Principes opinionem veritati præferendam esse, quantum in solitario loco prædones.* Quamautem sobrie, quamque modeste curare ista rebusque se immiscere Ecclesiasticis Christiani Principes debeant: magnum in exemplum cunctis idem esse potest iustiniani, dum quisque considerat, quo tandem ipse peruenerit gressibus vltis plenatem maximam licet in omnibus præsidentibus: nempe cum qui ve laicus, vnusque ex ouilis gregis, doceri regique deberet, nunquis sibi arrogaret docendi atque regendi: etenim non patiens, cum opus esset, ab auctoritatem habente eruditi & gubernari, iam senex imprudens in hæresis barathrum sese præcipitem dedit.

Vetus est Regum morbus, vt dira istiusmodi pestigiæ vrgeant, vt apperant, quæ sunt sacerdotum. Hinc illud Ambrosij *a*: *Vulgo dici, quod Imperatores sacerdotium magis optarent quam Imperium sacerdotes.* Sed audiatur sim (quod ad hanc rem spectat) quid idem in Valentinianum Augustum *b*: *Si*, inquit, *docendus est Episcopus à Laico, quid sequitur? Laicus ergo disputet, & Episcopus audiat: Episcopus docet à laico. At certe si vel Scripturarum seriem diuinarum, vel veterem temporum retractemus; quis est, qui abnuat, in causa fidei, in causa, inquam, fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare?* & infetius: *Legem tuam nollem esse supra Dei legem: Dei lex nos docet, quid sequamur: humana leges hoc docere non possunt*: & in Auxentium: *Imperator enim bonus intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est.* & ad Marcellinam *c Allegabatur, Imperatori licere omnia, ipsum esse vniuersa. Respondeo: Noli te grauare, Imperator, propositas tibi res, quæ diuina sunt, Imperiale aliquod sibi habere. Noli te extollere. Sed si vis diutius imperare, esto Deo subditus. Scriptum est: Quæ Dei, Deo: quæ Cæsaris, Cæsari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem Ecclesiæ.* Sed quidiu his immorer, quæ sexcentis ferme locis supetius ventilata, sunt firmissime stabilita.

At incusari possit vecordia atque timiditas Constantinopolitanorum Antistitum, sinentium Imperatorem leges ferre super omnes Episcopos, atque non secus ac ipsum caput Ecclesiæ, siue Concilium Episcoporum, Episcopis aliisque sactis Dei ministris iura præscribere: siue (vt diximus) id ipsum potius faciendum illi eidem consuluerunt: quod si accidit, imprudentiæ notam vitare non possint, cum potius eius auxilium aduersus improbos implorare debuissent, quam pati ipsum Ecclesiæ iura sanctæ, quod sumeni Pontificis esse solet, vel plurium in vnum coëaptium Episcoporum. Accidit vero, vt cum Iustinianus Imperator diutius sapeu xerit, easdemque à se leges latas quam exactissime obseruari præceperit, inque Coticem iuum redegerit, vim quandam acceperint & firmitatem, atq; in canones ferme Ecclesiasticos complures earum frequenti vsu transierint. Sed minime quidem de his mirati quis debet, vel scandalum vllum pati, quod sæcularis Principis vigeant eiusmodi leges. Quæ enim iusta rectaque sancita nouit Ecclesia, minime respuere consueuit, sed ea suis legibus & decretis probat, etiam si eorum non Christianus Princeps, sed Diocletianus fuerit promulgator, vel quis alius persecutor Ecclesiæ: secus vero, si quid minimum aduersus sacras leges, ac bonos mores ab eis præsumptum sit, omnibus iure reclamantibus atque dicentibus: *Oportet magis obedire Deo, quam hominibus.* Sed his præmissis, videamus ab ipso Iustiniano præscriptas in primis leges tam personis, quam rebus Ecclesiasticis, diuersis eius Imperii temporibus promulgatas, à nobis vero singulis annis, cum exigit institutum, suis locis pro temporis ratione reddendas.

Hoc igitur anno, cum secundum gereret Consulatum, decimo Kalendas Martii, idem Iustinianus Imperator ad coërcendam ambitiosorum Episcoporum leuitatem, quamlibet occasionem captantium, vt ad Comitatum venirent, magno præiudicio Ecclesiasticorum bonorum, quæ in his impendi necesse erat: ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum eiusmodi edidit sanctionem *d*:

d l. 43. C. de Episc. & cle. LEX IMP. NE EPISC. AD CVRIAM VENIANT.

Omnem semper adhibentes prouidentiam circa sanctissimas Ecclesias per quas & nostrum Imperium sustineri & communes res clementissimi DEI gratia muniri credidimus: nec non & nostras & cæterorum omnium animas studentes saluari, & eam ob rem solicite assidue, ne commoda sanctissimarum Ecclesiarum, in quacunque ciuitate sunt constitutæ, aliqua ratione minuantur, & quæ in ipsis sunt diuinæ liturgiæ ex Deo amantissimorum sacerdotum absentia impediantur, aut non conuenienter curentur; ac ne etiam sanctissimarum Ecclesiarum consumentur res tam propter itinerum, quam etiam commeantium hoc sacerdotum & comitantium clericorum impensas, vnde sæpe & sub fauore accipiendi necessitas emergit, & ex ea re omnia ad ipsas sanctissimas Ecclesias venit: simul etiam ne Ecclesiasticarum rerum non conuenies procedat administratio per absentia Deo amantissimorum Episcoporum tempus: hæc ad tuam beatitudinem apicibus vti oportere existimauimus.

X.

Per quos ipsi iubemus fieri omnibus manifestum per singulas metropoles vnuscuiusque prouinciæ ipsi subiectis sanctissimis sacerdotibus: quoniam non decet aliquem ipsorum vel qui in aliis prouinciarum ciuitatibus sub Metropolitano ordinati sunt Episcoporum, secundum propriam voluntatem absque diuina nostra speciali iussione relinquere quidem gubernatam à se sanctissimā Ecclesiam, in hanc vero felicem commeare ciuitatem, qualiscunque emergat res: sed mittere huc oportere vnum aut duos ex sibi subiecto pio clero, & facere manifesta nostræ pietati ea, quibus opus habent, aut per se ipsos, aut per intermedium tuam beatitudinem, sicque perfrui iusta & compendiaria nostra ope. Si enim quippiam eorum, quæ ad nos relata sunt, tale nobis visum fuerit, vt indigeat ipsorum Deo amantissimorum sacerdotum præsentia: confestim tum proficisci iubebimus ipsos: absque vero tali diuina iussione neminem proficisci concedimus.

Sciente horum transgressore, & recte & pie à nobis introductam pro sanctissimarum honore Ecclesiarum obseruantiam præterunte, quod non parvam indignationem experietur: sed & sub excommunicatione fiet, si quidem Metropolites sit, à tua beatitudine: si vero ciuitatis sit Episcopus, qui Metropolitæ subiectus sit, ab ipso Metropolita. Hic obserua lector, cum contigerit audire in aliis eiusdem Principis sanctionibus, inferri in delinquentes excommunicationis sententiam, non id esse temerarie ab ipso præsumptum Imperatore, sed per eos (vt hic vides expressum) ad quos pertinet, exercendum fuisse: quod & de aliis ab eo irrogatis censuris noueris esse intelligendum. Sed pergit: *Pecuniarum namque panam desinire contra contemnentes diuinam nostram dispositionem, non necessarium esse putauimus, ne inde ad sanctissimas Ecclesias, quod inde euenerit damni redundet, quarum res ab omni diminutione liberas manere cupimus. Hæc igitur ad singulorum notitiam sub ipsa ordinatorum Deo amantissimorum Metropolitanorum Episcoporum perferre tua sanctitas studeat; & ab vnoquoque missas responsiones tam per Metropolitas, quam per ipsorum reliquarum prouinciæ ciuitatum Deo amantissimos Episcopos de his, quæ hac de re dedicerint, ad nostram religionem referre. Data Decimo Kalendas Martias C. P. D. N. Iustiniano A. II. Conf.*

XI.

Decimo vero ab hinc die, nempe ipsis Kalend. Martii, idem Iustinianus Imperator de ordinatione Episcoporum ista sanciuit, scribens non ad ipsum Constantinopolitanum Episcopum, sed ad Anatbium Præf. Prætorio e:

XII.

c li. 42. C. de epis. & cler.

DE EPISCOPIS LECTIONE SANCTIO IMP.

Omnem adhibentes prouidentiam circa sanctissimas Ecclesias in honorem & gloriam sanctæ & incorruptæ homousiæ Trinitatis, per quam & nos & communem Rempublicam saluos fore confidimus: insistentes etiam doctrinis sanctorum Apostolorum de creandis irreprehensibilibus sacerdotibus, qui quidem ob id potissimum ordinantur, vt sui precibus benignitatem hominis amatoris DEI rebus acquirant communibus: præsenti lege sancimus, vt quoties in qualicunq; ciuitate sacerdotale sedē vacare contigerit, decretum fiat ab his, quam ciuitatem incolunt super tribus

per sanctæ rectæ fidei & honestæ vitæ, aliorumque bonorum & virtutum testimonium habentibus, vt ex ipsis clericus ad Episcopacum promoueatur. Si enim sancti & gloriosi Apostoli sacerdotium à Domino Christo Deo consecuti, & qui bonis omnibus terram repleuerunt, & cum doctrinam omnibus impertiti sunt, neque ipsi vitæ suæ, quam in hoc mundo degebant, salutis nostræ causa pepercerunt: quomodo æquum non fuerit, vt qui subingrediuntur eorum ordinem, & in institutus sanctissimarum Ecclesiarum sacerdotes, purum habeant propositum, & pecuniæ contemptum, animumque vitæ suæ ad clementissimum appleant Deum?

XIII. QVI ASSVMENDI IN EPISCOPOS.

Conuenit igitur huiusmodi eligi & ordinari sacerdotes, quibus nec liberi sint, nec nepotes. Etenim scrivix poterit, vt vacantibus huius quotidianæ vitæ curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne studium, omnemque cogitationem circa diuinam liturgiam & res Ecclesiasticas consumat. Nam cum quidam summa in Deum spe, & vt animæ eorum salue fiant, ad sanctissimum accurrant Ecclesiæ, & eis omnes suas facultates afferant & derelinquant, vt in pauperes & egentes & ad alios vsus pios consumantur: indecens est Episcopos in suum vsus auferre lucrum, aut in propriam sobolem, aut cognatos impendere. Oportet enim Episcopum minime impedituum afflictionibus carnalium liberorum, omnium Ecclesiarum spiritualem esse patrem. Hanc igitur ob causam prohibemus habentem natos aut nepotes ordinari Episcopum.

XIV. BONA EPISCOPORVM CEDANT ECCLESIIS.

De his vero Episcopis, qui nunc sunt, vel futuri sunt sanctimus, nullo modo habere eos facultatem testandi, vel donandi, vel per aliam quam unquam excogitationem quid de rebus suis, quas possquam facti fuerint Episcopi, possederint & acquisierint vel ex testamento, vel donationibus, vel alia quacunque causa, exceptis his, quæ ante Episcopatum à parentibus & theis, id est, patruis vel auunculis, & à fratribus ad ipsos peruenerunt, per sententiasque sunt. Quæcunque enim post ordinationem est quacunque causa extra prædictas personas ad ipsos peruenerunt, ea iubemus ad sanctissimam Ecclesiam, cuius Episcopatum tenuerint, pertinere, & ab ea vindicari & euinci, nulla alia persona potestatem habente ex eo proprium aliquod auferre lucrum. Quia enim dubitauerit eos, qui ipsis res reliquerunt, aut reliquerint, & si in aliam personam transferunt aut transtulerunt, non potius ipsam sacerdotium contemplantes, quam eius personam, & cogitantes, quia non solum ab ipsis relicta pie insument, sed suas ipsorum res adiicient, id faciis?

XV.

Ab hac autem generali nostra lege excipimus ea sola quæcunque & qualiacunque in hunc vsque diem fuerint Epiphanij Archiepiscopi felicis huius ciuitatis & sanctissimi Patriarchæ: Nam super his, quæ ab hoc tempore ei acquirentur, ea, quæ à nobis constituta sunt, obtinere, & ipsa ad sanctissimam matrem Ecclesiam pertinere iubemus. Post mortem vero Dei sanctissimorum Episcoporum, iubemus vt pro tempore illarum Ecclesiarum Oeconomi tati nec reddant eorum, quæ ab illis relicta esse nouerint; idque sanctissimo Ecclesiæ proficere, quod ex hac nostra lege eis debetur. Et ipsos quidem Oeconomos cum iudicis & diligenti discussione creari præcipimus: scientibus ipsis, quod singulis annis rationem referent sanctissimo Episcopo suæ administrationis: & quacunque res in videmini res Ecclesiasticas minuisse, vel laisse, vel præterquam quæ sum quæsisse, hæc Ecclesiasticis rebus restituent. Itaque si quidem superstites sint nostræ iurationes subierint, sunt quæ supradicta sunt: si vero non rediderint iurationibus defunctis fuerint; tunc ipsorum heredes subjici nentur tali discussioni, & contendantur pro restitutione omnium, quæ ex causa debere illos constiterit.

OECONOMI REDDERE DEBEANT RATIONEM.

XVI. DE HIS QVI CYRANT NOSTRA LIA.

Necessarium quoque esse credimus etiam super his aliquid definire, qui cuiuscunque fuerunt, susceptarius sunt venerabilium xenodochorum, & nosocomiarum, & ptochiorum, & orphanotrophiorum, & brephotrophiorum: nam & ipsis omnem licentiam auferimus de acquisita rebus post susceptas hujusmodi curationes, vel per testamentum, vel aliquem alium modum vel machinationem, vel aliquam in alias transferendi personas, exceptis, quæ tunem qui quam in alias transferendi personas, exceptis, quæ prius habuerat, vel postea à parentibus, vel theis, vel fratribus ad ipsos pervenerant. Omnia enim quæcunque ad sancta pertinent loca, vel quæ ad ipsorum Prepositos post susceptam huiusmodi curam pervenerint, vel perventuræ sunt, ad ipsa venerabilia pertinere, vel pertinebunt, loca: eaque pie in eos distribuas & erogari volumus, qui in illu locis sunt, vel curantur. Manifestum est enim, quod quicunque derelinquit, vel donauerit suæ in scripta, siue sine scripta quis derelinquat, vel donauerit suæ in scripta, siue sine scripta quis derelinquat, vel donauerit, vel Nosocomo, vel Ptochotrophio, vel Orphanotrophio Xenodochio, vel Nosocomo, vel Ptochotrophio, vel Orphanotrophio idoneo det, vt pie prouidens disponat, vt qui multam de eorum pietate præsumptionem & occasionem habeat, quo hu locis præfecti sunt: Neque enim iustum est, ipsum ea, quæ sub prætextu eorum, qui sub eius cura sunt, accipit, non in ipsos, vel pro ipsis impendere, sed in proprium personam auferre, & proprio lucro applicare, timore Dei contempto. Qui enim talis cura præpositum non existimet idoneo eam suscepisse, vt non solum qua exterius cum ad eum perueniant, sed omnia, quæ habere eum contigerit, in eam rem impendat?

XVII. REDITVS SANCTVARIORVM QVI SVPERVINT REDITIBVS.

Amplius id quoque iubemus, vt quæcunque post necessariam erogationem ineos, qui eorum cura commissa sunt, & delectam curationem rerum & ædificiorum superesse contigerit, vt altera dituum comparationem proficiant. Vndique enim nostr scopus & nostra intentio est, ad amplificationem & augmentum ad diuinos ebes ad pios vsus segregatas: sic enim quisquis pro sua anima quicquam facere volet, promptus erop obit, sic debuerit ea, quæ ab ipso data fuerint, pie administranda esse. Si autem contigerit aliquem ab administratione sua cessare, quam acceperat: sancimus eum, qui in eius locum constitutus est, cum timore Domini rationum redditioni subjici gestæ sub ea administratione, sicut diuina nostra lege continetur; scientes & eo, qui post ipsum constitutus est, quia Domino Deo pro his rationem reddet.

XVIII. SIMONIA IN OMNIBVS VITANDA.

Præterea sancimus (quemadmodum & diuinis canonibus definitum est) ne quis Episcopus aut Chorepiscopus, aut Visitator siue Circuitor, aut presbyter, aut alius cuiuscunque dignitatis clericus per largitionem ordinetur: sed nec Oeconomus, nec Ecclesiasticus, nec Xenodochus, nec Nosocomus, nec Ptochotrophus, nec Orphanotrophus, nec quisquis Ptochio præsiendus est, per talem fiat largitionem, sed per iudicium & probationem eorum, qui in illu locis sunt, Deo amantissimorum Episcoporum, Si vero qui in nentus fuerit, occasione prædictarum ordinationum & administrationum aliquid dedisse, vel accepisse, siue Episcopus sit, siue clericus: & eum, qui præbuit, & eum qui accepit, extra sacerdotium & clerum fieri iubemus: vt post hæc Domini Dei subiacerant condemnationi. Si autem quis propter præfecturam dedisse quid competitum fuerit: eum, qui ita Præfectus factus fuerit, extra clerum esse iubemus. Si vero Oeconomus, vel Ecclesiasticus sue Defensor, vel Chorepiscopus, vel Orphanotrophus, vel Ptochio præpositum competierit præmisse quid, vt sibi cura illa committeretur: & hunc remouere ab huiusmodi cura iubemus.

XIX. CLERICI PARSIMONIA MVNIA IMPLEANT.

Præterea sancimus, vt omnes clerici per omnes Ecclesias constituti per scipsos psallant nocturna & matutina & vespertina, ne ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione clerus appareat, nomen quidem habentes clericorum, rem autem non implentes clerici circa liturgiam Domini Dei: turpe enim est prouisis scriptos, necessitate ipsa indulta, psallere. Sicnim multi laborum, vt sue animæ consulant, ad sanctissimas Ecclesias constituentes, studiosi circa psalmodiam ostendunt: quomodo videatur non fuerit, clericos ad id ordinatos non impiere suum munus? Quapropter clericos omnino psallere iubemus, & ipsos inquiri à Deo amantissimo pro tempore Episcopis & duobus presbyteris in singulis Ecclesiis, & ab eo, qui vocatur Archos, vel Exarchos, & ab Eclesia sive Defensore eumque sanctissima Ecclesia; & eos, qui in uenti non fuerint inculpate in liturgia perseuerantes, extra clerum constitui. Nam qui constituerunt, vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute & communi Reipublica, reliquerunt illis substantias, vt per eas debeant sacra illa giaseiori, & vt in illis à ministrantibus pius clericis Deus colatur. Licentiam autem concedimus omni persona, quæ quid horum præterquam esse cognouerit, ta denunciare & publicare: Eaveto, quæ à nobis sancita sunt, fore rata, & ad effectum perduci cum Dei benignitate iubemus: Eos vero, qui in sustinendum venerint aliquid horum ausu temere aduersus præ missum, primum quidem ex Domini Dei iudicio periculum, ac deinde pœnas in his lege pœnas sustinere. Dat. Kal. Martij C.P.D.N Iustiniano PP. A. II. Cons. hactenus constitutio.

XX.

Compositis iam iis, quæ ad personas reliquæ Ecclesiasticas pium que cultum rerum sacrarum pertinere videbantur: nefando crimini, sancita noua lege, occurrendum putauit, cum hoc irem animo ad Hermogenem Magistrum Officiorum aduersus viginum raptores illa recipisse a:

a l. 1. C. de rap. vog. ADVERSVS RAPTORES LEX IMP.

Raptores virginum honestarum, vel ingenuarum, siue iam desponsata fuerint, siue non, vel quarumlibet viduarum summarum, licet libertinæ vel seruæ inuentæ sint, æstimatrimonium peccantes,

capitis

cepit, supplicio plectendos decernimus, & maxime si Deo fuerint virgines vel viduæ dedicatæ: quod non solum ad iniuriam hominum, sed etiam ad ipsius omnipotentis Dei irreuerentiam commissum esse videtur. vt hi, qui huiusmodi crimen commiserint, & qui eis auxilium in ipsius tempore præbuerit, vbi inuenti fuerint in ipsa rapina, & alibi flagranti crimine comprehensi, & à parentibus virginum, vel inquilinarum, vel viduarum, vel quarumlibet feminarum, & ex eandit enim leges ad nuptas & sponsas, pœnamque dilatat, plectent etiam amissione bonorum: sed & huiusmodi delinquentes iubet incendio concremari, raptamque raptori nubere vetuit. Data autem ipsa lex ponitur decimoquinto Kal. Decembris sub ipsius Iustiniani Consulatu secundo, ad quem spectant etiam duæ aliæ eiusdem Imperatoris Nouellæ, nempe centesima, quadragesimaterția, & centesima quinquagesima, quas tu consulas.

Hoc eodem anno, qui tertius numeratur à priori terræmotu Antiocheno, de quo suo loco dictum est, rursus grauioribus impulsibus eadem ciuitas agitata dire admodum concuti cœpit, sed Deo ope subuentum, ne funditus periret. Hic quidem terræ motus cum diuersis ab aliis ponatur annis: nos secuti Euagrium, qui duos annos & sex menses numerat à priori terræ motu, hoc ipso anno, qui tertius est ab eo, de ipso agimus. Sunt enim hæc Euagrii verba: *a Ciuitas illa rursus biennio & sex mensibus post terræmotum concussa est. Quo quidem tempore tum Theopolis pro Antiochia nuncupata fuit, tum aliis rebus Imperatoris prouidentia locupletata.* hæc Euagrius. Sed quomodo id acciderit, ex aliis petendum auctoribus.

Cum igitur eo modo ciuitas concuteretur, recenti memoria præteritorum malorum ciues penitus consternati, ad vnicum illud, quod tantum sibi superesse sentiunt, omnium confugiant patrocinium. Quid autem eiusdem necessitas pietatis magistra fuggerit, audi Nicephorum, cum de his breuiter agens, hæc ait *b*: *Vnusquisque ciuium Christi nomen pro foribus inscribens, eo modo terræmotum depulit, cum Deus ipse ciuibus hominis oraculo hæc verba foribus inscribere præcepisset*: CHRISTVS NOBISCVM: STATE. eadem Cedrenus & Miscellæ auctor anno secundo Iustiniani Imperatoris: quorum omnium sententia illud affirmatur, tunc nouum esse inditum nomen Antiochenæ ciuitati, vt Theopolis diceretur: ita enim in constitutionibus Iustiniani Imperatoris ab hoc tempore promulgatis Antiochiam Theopolim dictam reperies. Obseruationis quidem dignum est (quod & superius considerandum proposuisse meminimus) ciuitatem nobilissimam, omniumq; Orientalium vrbium florentissimam in suo semper decore atq; splendore perseuerasse, vsque ad tempus illud, quo ex ea progressa est Nestoriana blasphemia & ex labe tum Episcopi, tum ciues aspersi fuere, scelestissimi hominis erroris eius auctoris Nestorii patrocinium suscipientes: ex eo, inquam, tempore, secundum illud lugubre Hieremiæ Prophetæ *c*: *Egressus est à filia Sion omnis decor eius*, immensis est attrita cladibus, & fuis sepulta ruinis.

At neque hic quidem finis malorum eius, quæ (vt suo loco dicetur) grauioribus adhuc est afflictata molestiis. Etenim sub eodem Imperatore Iustiniano, sub quo omnia vbique in turum collocata videri poterant, cum & longe positas à fortissimis possessas barbaris prouincias Romano recuperasset Imperio, ipsa ciuitas ab irruente Costhoë Persarum Rege capta est, & incendio tradita. Vt plane cogitum sit, haud fuisse satis mutasse nomen, & ex Antiochia Theopolim appellari, nisi & morũ esset subsecuta correctio. Ad malorem hæc Deum prouocant ira, si sub sancto nomine iniquitas nutriatur. Hinc Dominus per Ezechielem ad Angelos percutientes *d*: *A sanctuario meo incipite*. & Paulus Apostolus: *e Tribulatio & angustia omnem animam hominis operantium malum, Iudæo primũ & Græco*. Quod si (vt idem subdit) nõ est acceptio personarum apud Deum, nec hominis esse potest, nec loci aliqua ratio, secundum illud, quod occinendum proposuit Isaias: *f In terra sanctorum iniqua gessit: & non videbit gloriam Domini*. & quod Hieremias amare fleuit *g*: *Prospexit Deus de cœlo in terram inclytam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui*. Ista plane Antiochiæ possunt congruere ciuitati, vbi primum auditum est nomen Christianum, & sedit princeps Apostolorum Petrus, atque sanctissimi Episcopi floruere. Sed iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

f Isa. 26.
g Thren. 2.

IESV CHRISTI
Annus 529.
FELICIS PAP. IVSTINIANI IMP. 3. Annus 4. ATHALARICI REG. 4.

I. OBITVS FVLGENTII

BASILII Iunioris Consulatu absque collega præsens annus Domini quingentesimus vndetrigesimus adnotatur: in Fastis Panuini pro arbitrio mutantis vel addentis nomina Cõsulum. Cæterum Cassiodorus Decium tantum habet, Occidentalem Consulem ponens, & Marcellinus Orientalem, Iustinianum solum habet. Sane quidem hunc illum esse Consulatum Decii iunioris, quem habent Acta Conciliorum Arausicani, Epaunensis, & Carpentoratensis, plura sunt, quæ demonstrent, quorum ignorantia factum est, vt Conciliorum Collector male retulerit ea Concilia ad tempora Leonis Romani Pontificis, sicut & Panuinus & alii, qui ante annos ferme centum, nempe quadringentesimo quadragesimo tertio Christi anno eadem Concilia posuere. Nec nos errorem vitare potuimus, licet longe postea, nimirum ad quadringentesimum sexagesimum tertium annum eadem Concilia retulerimus, quod hîc, licet sero, corrigimus. Vt igitur hic in primis collocandum esse dicamus Concilium Arausicanum posterius (vt ante meminimus) admonent tempora Cæsarii Episcopi Arelatensis, qui eidem Concilio præfuisse legitur. Porro eum hoc, & non alio vixisse tempore, atque ei Ecclesiæ præfuisse, docent complures ad eum à diuersis scriptæ epistolæ, & suis in locis in Annalibus recitatæ: quem, & peruenisse vsq; ad annum Christi quingentesimũ quinquagesimum quartum, dicetur inferius. Insuper tempus ipsum Liberii Patricii Præfecti Galliarũ, qui huic Concilio subscripsisse reperitur, vt error cognoscatur & corrigatur, admonet. In quo etiam illud in primis aduertendum, falso referri huic interfuisse Concilio quatuor Præfectos Prætorio (vt textus deprauatus habet) sed vt Codex Vaticanus habet, quatuor sunt illa nomina personæ vnius, nempe, Petrus Marcellinus Felix Liberius, sicut Lucius Aurelius Auianus Symmachus, & alia plura id genus; nam & ex ipsius Synodi exordio non quatuor, qui interfuerint ibi Præfecti, sed vnus dumtaxat Liberius Patricius nominatur. quod & illud euidentius reddit, quod hoc ipso tempore Athalarici Regis non quatuor Præfectos Prætorio Præfecturam Galliæ administrasse, sed vnum hunc Liberium, patet ex eiusdem Regis epistola ad eundem Liberium data *h*. Porro hic idem esse Liberius inuenitur, cui Theodoricus Rex Athalarici prædecessor eiusdem Galliarum Præfecturæ fasces antea crediderat, qui omnium laudatissimus habetur, commendatus & ex eo potissimum, quod Valos Gothis consocierit, tertia agrorum parte illis concessa, de quibus extat eiusdem Theodorici Regis epistola *i* ad Senatum de Venantio eiusdem Liberii filio. Vnum igitur eumdemque fuisse Liberium, de quo Theodoricus scribit, & ad quem Athalaricus epistolam dedit, docet eiusdem Liberii sepulcralis inscriptio, quæ Arimini posita, cunctis olim perspicua recitata habetur à Petro Pithœo in sua collectione antiquorum Poetarum his versibus, quibus significatur, ipsum longam vixisse ætatem, iterumque Gallicanam Præfecturam administrasse.

DE TEMPORE CONCILII ARAVSICANI.

CÆSARIVS EPISC. ARELAT. QVANDO VIXERIT.

DE LIBERIO PRÆFECTO GALLIARVM.

h Cassiod. li. 8. ep. 6.

i Idem li. 2. ep. 15.

Humano generi legem natura creatrix
Hanc dedit, vt tumuli membra sepulta tegant.

LIBERII *soboles, matri patriq; superstes*
Triste ministerium mente dolere pia.
Hic sunt mendosa quidem sed famam non tenet vrnæ
Nam dat at titulus, quæ fama mori.
Rexit Romuleos fasces currentibus annis:
Successu pariis Gallica iura tenens.
Hos non imbelli pretio mercatus honores,
Sed pretio maius detulit alma fides.
Ausonio populo Genitor rite cohortes
Disposuit, sanxit fœdera iura dedit,
Cunctis mente pater toto venerabilis anno
[a] *Ter denis lustris proximus occubuit,*
O quantum bene gesta valent! Cum membra recedunt,
Nesciat fama mori: lucida vita manet.

[a] Ter [s]i[n]
que lectio
verser habe-
tur.

Extant ad eundem quoque Liberium Ennodii epistolæ 4, ex quibus hoc tempore vixisse, non ambigas.

a Ennod ep. 274. & 282.

At quod ad ipsum Arausicanum Concilium spectat, eius celebrãdi auctor fuisse videtur Felix Romanus Pontifex, qui his temporibus Romanæ præsidebat Ecclesiæ, permotus ipse ex scriptis eiusdẽ S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, quæ his diebus miserat ad eúmdem Felicem Papam, de quibus Gennadius verbis istis: *De gratia quoq; & libero arbitrio edulit testimonia diuinarũ scripturarũ, & SS. Patrum iudicio munita, vbi docet, nihil hominem de proprio aliquid agere bonũ posse, nisi cum diuina gratia præuenerit. Quod opus etiã Papa Felix per suam epistolã roborauit, & in latinis promulgauit.* Hæc Gennadius. Scholiastes autem hallucinatus secutus Trithemũ errat vehementer, putans Cæsariũ vixisse circa annũ Dominicæ incarnationis sexcentesimũ septuagesimum. Cum autẽ Gennadius ait: *Quod opus etiam Papa Felix per suam epistolã roborauit, & in latinis promulgauit:* aliudere plane videtur ad capita illa, quæ à Romano Pontifice esse in Gallias missa ad Episcopos, testantur Patres ipso exordio Actorum eiusdẽ Concilii Arausicani his verbis: *Secundũ auctoritatẽ & admonitionẽ Sedis Apostolicæ, iustũ & rationabile visum est, vt pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, &c.* Hæc autẽ cum adeo euidentia pateant, vnde manauit occasio, vt ad Leonis Papæ tẽpora idem Arausicanum Concilium à Collectore relatum fuerit, & ab aliis credium? In primis (quod dictũ est) id inde prouenit, quod iisdẽ Cæsarii tẽpora haud adeo explorata fuere, quẽ ex Ennodii ad eũ datis epistolis, ex Cypriano huius temporis auctore, qui res ab eo gestas ad Cæsariũ Cæsarii sororẽ scripsit, & ex aliis quę cũ de Cęsario actũ est, dicta sunt, his vixisse temporib. explorat issimũ redditur, atq; ex ipso deniq; Gennadio, qui ad hæc Felicis Papæ tẽpora Cæsariũ vixisse docet, quod & asserta superius certitudo de tẽpore Liberii Præfecturæ confirmat. Quod insuper eidem Cæsario Arausicano sicut & cæteris superius nominatis subscripsisse reperitur Prosp. ex (licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, nõ scribatur) cũ creditus sit hic idem Prosper cũ illo, qui S. Leonis Papæ scitur vixisse tẽporibus: error exortus est, vt pariter existimatũ fuerit, idẽ Concilii Arausicanũ celebratũ esse tẽpore S. Leonis Papæ: sed lõge hic ab illo diuersus. Sed & quod Eucherius Lugdunensis Episcopus eidẽ Concilio subscripturus habetur, sicut & priori Arausicano: ad superiora tẽpora idẽ retorquendũ putarũt: sed cõsulendus fuerat Cyprianus, qui aliũ ponit Eucherũ iuniorẽ Lugdunensem Episcopũ, qui eundẽ Cæsariũ plurimũ coluit.

b Gennad. c. 26.

DVO EVCHERII.

c Honor. de illustr. scriptor. eccl. c. 63.

d Gennad. c. 63.

Vt plane ex his adeo notis duo sint Eucherii, senior, de quo superiùs, atq; iunior, de quo modo agitur, statuendi. Nec noua ista est assertio, siquidem & Honorius c Augustodunensis inter scriptores Ecclesiasticos duos patruer Eucherios numerat Lugdunenses, alterũ scz. presbyterũ, de quo d Gennadius, qui ponit eũ vixisse sub Valentiniano & Marciano, Episcopũ alterũ: ex quib. omnib. corrigi debeant, q à nobis his cõtraria dicta sunt anno Christi quadringentesimo quadragesimo primo in priori editione, vbi nõnisi vnũ Eucherũ nouimus. Verũ ambos fuisse Episcopos cũ plurib. alia, tũ Conciliorum Acta significant, præsertim vero Arausicanorũ, in quorũ priore celebrato anno Redemptoris quadringentesimo quadragesimo primo, legitur subscriptus Eucherius Episcopus, nẽpe senior, & in posteriori Arausicano hoc, vt vidimus, anno celebrato, post nonaginta duos minus annos à priore iuniorẽ Eucherium reperitur eidem esse subscriptus, licet nec hic, nec ibi, cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, asseratur. Cæterum priorẽ Eucherium fuisse Episcopũm, ex Claudiani testificatione satis superius est demonstratum, & posteriorẽ reuera Lugdunensem Antistitẽ nominat Cyprianus, cum eleganter de ipso atq; Cæsario hanc historiã narrat: *Cum aliquando circa dapes iter ageret, vir venerabilis S. Eucherius cum illo erat. Accidit tum, vt in media via infelix & morbida mulier eũ occurreret, manibus & pedibus contractis per terrã reptans. Quam cum iisset intuitus B. Cæsarius, interrogauit S. Eucherũ i quid hoc esset, quod illa per terrã ita se traheret. Eucherius interrogat fœminam. Illa respondet, se multis abhinc mẽsibus omnibus fuisse contractam. B. Cæsarius dicit S. Eucherio: Descende & confoua eam. Illo quasi trepidante & excusante se, Cæsarius insistat, & vrget. Tandem Eucherius descendit, & consignat eã, atq; fouet quod iussus. Dicit ei Cæsarius: Extensa manu, apprehende manũ illius, & erige eam. Ille respondit: Quicquid aliud iusseris, non recusabo. Eucherium tum: illud vt fatiã, adduci nõ potero. Tuũ est hoc facere, cui præstitit Dei gratia & animas & corpora languentiũ curandi. Cæsarius ait: Tu interim facito, quod dico. Ille plane renitente, & ũ multa modestia & lacrymis se excusante, diuq; facere detrectante, Cæsarius dicit: Tuæ obedientiæ causa in ignem ingrediar ex, qui nos misericordia adduxit potes, vt facias, quod iberitas iubet? Mitte in nomine Domini manũ tuam & erige eam. Tunc ille obediens porrigit fœmina manum & sublenat eam. Illa vero mox integre sanata abijt ad hospitiolum suum.* Hactenus de S. Eucherio atque Cæsario Cyprianus.

a Cypr in vit. Cæs. c. 21. apud Sur. d 27. Aug. INFIRMA MVLIER A CÆSARIO ET EVCHERIO CVRATA.

Sed ad ipsam Synodum Arausicanã, cui Cæsarius præfuit & Eucherius subscripsit, redeamus. De quã illud in primis considerandũ, quomodo dimicaturi sanctissimi atq; doctissimi Patres aduersus hostes gratiæ Dei, plus satis quã par esset libero arbitrio tribuentes, nullo potentiori modo id facere sibi visum, quam auctoritati SS. Apostolicæ Sedis inuiti, cui obniti vel minimum, illicitum esse scirent. Recitant ergo capita in Gallias ab ipso Romano Pontifice missa numero viginti quatuor. Quibus recitatis inter alia Patres ad calcem: *Hæc etiam saluberrimè profitemur & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuamur: sed ipso nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, &c.* Profitentes ea cũcta haud recentẽ esse Ecclesiæ doctrinã, sed antiquorũ Patrũ definitionẽ, eandemq; (vt auditi) Apostolicæ Sedis auctoritate firmatam, quæ (vt suis locis superius est declaratũ) S. Augustini se professa est de gratia & libero arbitrio probare sententiam. Nihil igitur præterea nouitas sibi vẽdicet, & præsumptio humana præsumat. Quor igitur Arausicani Canones, tot sunt Catholicæ Ecclesiæ stabilitæ sententiæ, à quib. absq; quacationis piaculo haud liceat fideli recedere. Quod autem idem fere tot, qui huic Arausicano subscripti reperiuntur Episcopi, Carpentoratensi & Vasensi interfuisse tiuntur: eodem tempore eadẽ celebrata Concilia intelliguntur. At de Arausicano Concilio hactẽnus, quod in suum locum restitutum habes. Hoc eodẽ anno, ipsis Kal. Ianuarii, summum illud Africanæ Ecclesiæ decus sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus post innumeta pro Catholica fide certamina, post iteratas sæpe confessiones, post exilia, aliasque passas ærumnas, post denique plutimorum scriptorum egregijs monumentis tum hæreses profligatas, tum Orthodoxam pietatem & disciplinam Ecclesiasticam custoditam, sartamq; tectam reuictã optatum diu, ante præcognitum præsenti vitæ finẽ laetus imposuit. Ita quidem colligi ex rebus ab eo gestis, ab eius discipulo ad ipsius successorẽ Felicianũ scriptis, superiori tomo ostendimus. Viget inscripta in Ecclesiasticis Fastis Consulis nostri, ipsius inquam, Fulgentiũ æternũ permansura memoria anni principio consecrata, ipsis Kal. Ianuariis annis singulis in Ecclesia repetenda, ipsa videlicet die, qua felicioribus auspiciis non in Capitolium, sed in cœlum perenni gloria trabeatus ascendit, non vt Consul re tenus annum vnum aperiens, sed vt cœlestis amplissimæ dignitatis sibi cœlestes æternitatem. At quæ apparitura præcesserit, videamus.

Quibus

Quibusquoam, præuiis pietatis exercitationibus ad præstitum vitæ exitum præparatis, ab eodem auctore beatæ pacis. Ante omnium fermè quæ de isto sæculo raperentur, profunda certa compunctione permotus, reliquit subito Ecclesiæ sinum, & in insulam Cercinam paucis comitantibus se contulit, ibi quoque ædificium fabricari mandauerat, lectioni & orationi ac omni assertorum vacaturus, veluti si iam propinquare sibi nouissimum diem, ex intimo cordis sui panitentiam gessit. Et quamuis tota vita ex toto corde suo monachorum professionem conuersus ex toto corde suscepit, gauisentia fuerit tempus: in hac tamen insula multo amplius ac multo diligentius, in bonorum similitudinem, membra sua mortificauit, & in conspectu solius Dei fuit.

Inde iam plurimum de absentia sacerdotis murmur antibus, charitatem necessitate constrictus, iterum descendit in monasterium suum, consueta hominibus religiosis exhibere solatia, laborisque diuersimodi pro utilitatibus proximorum longanimiter sustinere. Non multi autem fluxerant dies, & ecce seruum fidelem bonus DOMINVS requirebat. Incidit enim repente in corporalem infirmitatis asperitatem passionem: vbi septuagesimo propè diem ægritudine fatigatus, hoc solum frequenter dicebat: DOMINE DA MIHI MODO HIC PATIENTIAM, POSTEA INDVLGENTIAM. Nec ab ipso sermone aliquando cessauit, sine dolor affligeret, sine febris incenderet, sine lassitudo dissolueret. Perfunctorium autem medicis, vel lanacris balneariorum vteretur: Nunquid balnea, inquit, facere poterunt, ne homo moriatur, expleto vitæ suæ tempore, moriatur? Sivero proximam mortem nec aquarum alterarum possunt fomenta repellere: cur mihi, obsecro, persuadetis, vt rogerem diu seruata professionis in fine dissolutam? Sic soluere suam superne voluntati fideliter credens: postquam se ipsum sine aliqua dubitatione dissoluendum, vocans vniuersos clericos, qui præsentes non adhuc allocutus est eos, dicens:

Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus aduersus vos fui tam & difficilis exitis: & ideo obsecro vos, vt ignoscatis mihi, quisquis aliquid dolet. Et si forsitan seueritas nostra nimium transisse visa est debitum: orate, ne mihi hoc DOMINVS imputet ad peccatum. Cumque talia beato Fulgentio lacrymosis singultibus exponente, cuncti simul super genua eius caderent, semper bonum, semper affabilem pro omnium salute, sicut decuit, inuigilasse, & amantes: Prouideat ergo, ait, vobis DOMINVS DEVS meus pastorem dignum se. Tunc imperato silentio, paulum requieuit. Et deinde cum pauperum gerens, requisita summa pecuniæ, de qua fidelissimus dispensator quotidie egentibus ministrabat, totum iussit expendi, per se ipsum memoriter recolens viduarum, pupillarum, peregrinorum, cunctorumque illi indigentium nomina, quibus quid singulatim daretur, propria deliberatione constituit, hæredes in hoc sæculo non habens, hæreditatem tamen huius benevolentiæ solicitudinis pauperibus dereliquens. Sed nec suos clericos debita benedictione fraudauit, ipsorum quoque paupertati misericorditer consulens, & secretis nutibus ordinatis, orauit igiter, & intrantes singulos benedixit, vsque ad extremam horam sana mente permansit. Postremo, die Kalendarum Ianuariarum post peractam vesperam, beatum spiritum feliciter in manibus DOMINI reddidit, annum suæ Episcopatus agens vigesimum quintum, vitæ autem totius sexagesimum quintum, sicut multis ante fratribus meis proximus indicauit. pergit dicere auctor de eius celebri inter Christiano ritu exhibito & honorifica sepultura.

Quamuis vero ex eius transitu populus ille passus sit iacturam, confestim manifestauit euentus, quo declaratum est, ipsum vinentem suo populo fuisse, ne lædere eos à proximis barbaris munimentum, cum eo subtracto, tanquam valido amoto præsidio, eisdem quicquid vellet, agere liberum fuerit. nam audi: Probauerant quippe (inquit auctor) sæpius, quanta bona illis oratio beati Fulgentij præstaret, & quanta mala repulerat, sicut postea manifestis indicijs euidenter apparuit: quòd non post plurimos dies decessionis, eius gens inimica Maurorum Ruspensæ territorium repente vexauit, rapinis, cædibus, incendijs multa deuastans: atque intra ipsas ecclesia parietes, quas inuenire potuit, sæuiens. Quis beati Fulgentij gratiam non miretur? Quamdiu vexit furorem belli ciuitas illa nouerit, & non fleat: & cum tota pene prouincia captiuitatē sustinuisset horribilem, Ruspa sola inuiolatus propter sacerdotem venerabilem, cuius vita proprijs ciuibus morus fuit. Verum ob peccata populi secundum illud Propheticum b: Auferam sepem eius, & erit in direptionem: dirumam maceriam eius, & erit in conculcationem factum est cum miseris illis.

b Isa. 5.

VI. POST FVLGENTII OBITVM AFRICANA ECCLESIA VEXATA.

Dedit plane S. Fulgentii precibus Dominus, vt viuens, conseruator esse non solum propriæ ciuitatis, sed totius etiam Africanæ prouinciæ, in qua per plures annos Ecclesia ibi posita pace sub Vuandalis fruebatur. quomodo autem ipso defuncto rursum dira vexatione eamdem contigerit agitari, dicturi sumus anno sequenti. Quod vero pertinet ad locupletem hæreditatem, quam viuens atque laborans Ecclesiæ Catholicæ acquisiuit, morientesque reliquit, scriptorum, inquam, præclara monumenta, quæ & superius pro ratione temporis, quo singula scripta sunt, recensuimus: magna ex parte periisse, dolendum. Quæ enim extant eius lucubrationes, maiori faciunt eas, quæ exciderunt dolore percupere. Plane contigit morte Fulgentij, tamquam fulgentis fidei radiis ad occasum dilapsi, vniuersam Africanam prouinciam tetra noctis caligine remansisse perfusam. Etenim nullus post Fulgentium tanti fulgoris posteriorib. sæculis illuxisse visus est doctrinæ & sanctitatis claritudine conspicuus Africanus Antistes.

VII. SCRIPTA FVLGENTII COGNITA ISIDORO.

Quæ autem temporibus Isidori adhuc extabant eius scripta, ita ipse agens de scriptoribus Ecclesiasticis numerauit c: Fulgentius Afer Ruspensis Ecclesiæ Episcopus, in confessione fidei clarus, in Scripturis diuinis copiose eruditus, in loquendo quoque dulcis, in docendo ac disserendo subtilis, scripsit multa: ex quibus legimus de Gratia & libero arbitrio libros respondentium septem, in quibus Fausto Gallo Regiensi vrbis Episcopo Pelagiana prauitati consentienti respondens, obnititur eius profundam destruere calliditatem. Legimus eius librum de sancta Trinitate ad Felicem directum Notarium: librum quoque Regulæ veræ fidei, & alium de Sacramento incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI. Extant & duo libri eius de Veritate prædestinationis ad Episcopos missi, in quibus demonstrat, quod gratia DEI in bonis voluntatem humanam præuenit, & quod DEVS quosdam prædestinationis suæ munere iustificans præeligat, quosdam vero in suis reprobis moribus occulto quodam iudicio derelinquat. Est alter liber altercationis eius, quo de fide cum Trasamundo Rege idem Fulgentius disputauit. Ad Ferrandum quoque Ecclesiæ Carthaginensis diaconum vnum de interrogatis quæstionibus scripsit libellum. Inter hæc composuit & multos tractatus, quibus sacerdotes in ecclesiis vterentur. Plurima quoque feruntur ingenij eius monimenta; hæc autem ex pretiosis doctrinæ eius floribus carpsimus. Sors melior, cui delicias omnium librorum eius præstiterit DEVS. hæc Isidorus.

c Isid. de Scrip. Eccl. c. 14.

VIII.

Constat insuper testificatione Ferrandi diaconi Carthaginensis, in ipsis extremis vitæ momentis absoluisse Fulgentium tractatum ad Reginū de quæstione illa famosa Alexandriæ (vt vidimus) agitata, num Christi caro corruptibilis, an incorruptibilis sit: sed satisfacere eidem Regino Comiti minime valuisse, dum ab eodem scribi petierat præcepta à milite Christiano seruanda: cui postea ipse Ferrandus diaconus satisfecit, scribens ad eumdem Comitem eo argumento eruditum satis commentarium. Testatur id quidem ipse, cū in opus ita post alia præfatus est: Laudabili solicitudine interrogasti venerabilis memoria Fulgentium Pontificem Ruspensis Ecclesiæ, qualu tibi militaribus actibus occupato regula esset spiritualis propositi retinenda. Sapienter profecto responsum sapientia à sapiente quæsierat. Nec interroganti, nec interrogato sanè prudentia defuit: & tu quidem docere poterat, iam gerebas; & ille hoc docere poterat, quod tu gerebas. mores tuos in sermonibus eius agnoscere, sermones suos ille ex tuis moribus approbaret.

IX.

Modo autem quia semipleni libelli imperfecta dictatio nihil huic tuæ interrogationi cognoscitur respondisse: principia enim gloriosi operis primam quæstionem litterarum tuarum diutius ventilant, Vtrum caro CHRISTI corruptibilis, an incorruptibilis sit. Vnde adhuc disputans ille doctor egregius, antequam fideliter (ratione fidei reddita) de actibus militaribus

cum pietate tractandu inciperes loqui, transiuit ad aeterna beatitudinis inuentalia gaudia. *Verbum Dei, quod in corde & ore semper habuit, facit ad faciem cõtemplatorũ importabilem sarcinam super humeros debiles ponit, &c.* Absoluit igitur Ferrandus eius discipulus, quod magister ipsius Fulgentius impeditus morte ex parte non attigit. Coluit mitifice sanctum Fulgentium ipse Ferrandus diaconus, vt magistrum nam & in epistola ad ipsum scripta, se esse eius discipulum profitetur, dum eundem magistrum appellat: dignus planè tanto institutore discipulus, licet non talis, qui æquauerit præceptorem. Cæterum & magno nomine ipsum Ferrandum hoc tempore claruisse, & de quæstionibus cõsuli solitum difficillimis epistolæ ipsius, quę extant redditæ ad Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconum, & quæ ad Seuerum Scholasticum Constantinopolitanum sunt scriptæ, satis docemur: & quam postea ad Pelagium & ipsum Anatolium Romanos diaconos scripsit (vt tradit Isidorus a) num liceat aliquem condemnare post mortem, licet ipsa desideretur epistola, quantæ tamen fuerit æstimationis, æque significat. At de Ferrando modo satis.

FERRANDVS DIAC. INSIGNIS DOCTOR.

a *Isidor. de Vir illustr. cap. 16.*

X. S. BENEDICTVS CASSINVM PETIIT

Quod rursum ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc ipso anno magnus ille Benedictus ex angustiis Sublacensium montium diuino monitu egressus, Cassinum petens, ad cuius montis radices erat sita villa Marci Varronis, illic erecto monasterio, monasticum ordinem mirifice propagauit: agit de his sanctus Gregorius in dialogis, vbi & res ibi ab eo præclare gestas enarrat. Quod vero ad tempus spectat, id firmatum habes ex Cassinensi Chronico, & Leone Ostiensi Episcopo, atque ex Actis sancti Placidi, Gordiani nomine vocandi, conscriptis b: dum anni quinque traduntur intercessisse ab aduentu Placidi in Sublacense monasterium ad sanctum Benedictum vsque ad eius migrationem factam Cassinum: sed & id expressius confirmat auctor in Actis Placidi, dum hoc ipso anno Domini quingentesimo vigesimonono contigisse tradit: licet loco Iustini Imperatoris, Iustiniani restituendum sit, cuius Imperii tempore, non Iustini, hæc contigisse liquet. Sunt plura alia, quæ ille c mendose nonnulla vero mendacia (vt suo loco dicturi sumus) inueniuntur.

b *Vit. S. Placid. apud Surium. die 5. Octob.*

XI. MONACHISMVS INSTAVRATVS ET PROPAGATVS.

At quis Dei consilium non magnopere admiretur, dũ considerat: eodem ferme tempore, quo in Oriente monachismus esset magna ex parte collapsus, complurib⁹ ex iis à fide Catholica ad diuersos hæreseos errores defi cientibus, aliis quoque ab vllo vetere instituto rigido in delicias prolabentibus: eodem, inquam, tempore in Occidente instaurari, atque longe lateque diffundi obseruantiam monasticæ disciplinæ, eamque adeo fœcundo germine propagari, cũ veluti ex tenui surculo prægrandium exortæ sint frugiferarum arborum siluæ, quæ vniuersam repleuerint Occidentalem Ecclesiam: exteriteq; locuples seminarium, ex quo plurimi progressi sint sanctissimi diuersarũ Ecclesiarum Episcopi, nec defuerint ex iis, qui in trono Apostolico confidentes, vniuersam Catholicam Ecclesiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, constantissime gubernarint: progressiq; ex eodẽ monachorum ordine fiat, qui Apostolico munere cõplures barbaras nationes, Christi iugum ferre impatientes, tandem ad Christianam fidem sponte capessendam conuerterint, prostrierintq; alii, qui ob suscepta grandia pro religione certamina sint victores cõsecuti coronam martyrii: præterimus modo illos, qui sacrarũ rerũ scientia nobiles inter scriptores Ecclesiasticos floruere: nec numeramus, quæ numerari vix possint, sacrarũ ex anima virginum: sitque nec facile sit recensere, quot ex hoc vno vere dicende sui humilitate fons ieiuno immensa flumina sint deriuata: quot, inquam, ex Benedicto diuersorum ordinum sint progressa agmina monachorum, qui licet diuerso nomine in Ecclesia Dei circumamicta varietate cõseantur, instituti tamen esse S. Benedicti, & ab ipso progredi gloriantur. Hæc tanta tibi hic vno intuitu, tãquam immensum cœlum in paruo globo descriptũ inspiciẽda obiter modo proponimus, quo sẽrias facturos nos operis pretium, si tanti viri primordia atque progressus, temporum ratione distinctos, quantum licuerit, Annalibus intexamus, atque cum opportuna se occasio dederit, eisdem contigerit meminisse.

Vt autem ad Cassini montem Christi athleta diuinitus vocaretur: certamen, quod aduersus dæmones mox ibi esset initurus, causa fuisse videtur. Nelcio enim qua incuria dormitantium Episcoporum, quæ longe lateque in Christiano orbe extincta erat idololatria, in monte illo altioribus fixa radicibus adhuc vigebat: ibi nanq; fortis armatus, ranquam impietatis arce munitus, cultum sibi subditis infelicibus exigebat: sed cum fortior ipso venit, penitus cedere cogitur. Atquomodo id acciderit, à S. Gregorio c paucis accipe: *Ibi, inquit, veruſtissimum fanum fuit, in quo ex antiquo more Gentilium à stulto rusticorum populo Apollo colebatur: circumquaq; enim in cultu dæmoniorũ lucꝰ fuerat consitus, in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificia sacrilega insudabat. Illuc itaque vir Dei perueniens, confregit idolum, subuertit aras, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis oraculum * beati Martini, vbi vero ara eiusdem Apollinis fuit, oraculum * sancti Ioannis constituit: & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocabat.*

c *Greg. dial. lib. 2. c. 8.*

* oratorium.

* oratorio.

XII. S. BENEDICTVS AVERTIT RELIQVIAS IDOLOLATRIÆ.

XIII. CONQVERITVR DIABOLVS DESS. MONACHIS.

Sed hæc antiquus hostis tacitorum ferens, non occulte, vel per somnium sed aperta visione sese eiusdem Patris oculis ingerebat, & magno clamore ibi vim se perpeti conquerebatur, ita vt voces illius etiam fratres audirent, quamuis imaginẽ minime cernerent. Vt enim discipulis suis venerabilis Pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hostis terribilis & succensus apparebat, qui in eum ore oculisque flammantibus furore videbatur. Iam vero quæ diceret, audiebant omnes. Prius enim hunc vocabat ex nomine: cui cum vir Dei minime responderet, ad eius vitæ contumelias erumpebat. Nam cum clamaret, dicens: Benedicte, Benedicte: & eum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinus respondebat: Maledicte, non Benedicte, quid mecum habes? quid me persequeris? &c. Intelligis ex his, puto, lector, cuiusnam lingua loquantur, quove spiritu agitentur infelicissimi Nonatores, qui in eundem sanctissimum virum, aliosque à Deo benedictos monachos maledicta & cõtumelias saculari non cessant. At de Sancto Benedicto omnibus benedictionibus prosequendo, modo hactenus. Quomodo autem diabolus licet victus semper, certamina tamen noua instaurare aduersus magnum Christi militem nunquam destitit, ipse Gregorius Papa eiusdem sæculi scriptor veritatis amantissimus omni fide posteris trad dit inruenda. Hic vero, quod exigere videbatur instituti ratio, perpauca modo hæc libasse sufficiat. Occurret enim nobis læpe in via posteris temporibus Benedictus, cum nonnullas res ab eo gestas temporis ratio, vt in medium adducamus, à nobis opportune requiret. Sed antequam recedamus ab Occidente, Francorum Ecclesiam inuisamus, probe factis Regem, & Episcoporum sanctitate florentem.

XIV. S. NICETIVS PROMOVETVR IN EPISCOPVM TREVER.

Hoc namque anno Theodoricus Rex Francorum tertius Clodouei filius, egregium edidit specimen pietatis, dum Sanctum Nicetium monachum, quem sæpe passus fuerat acerrimum reprehensorem, vt aliquam paternæ charitati tribueret gratiam, curauit in Archiepiscopum Treuerensem eligi: probe sciens, eum vere dignum Episcopatu, qui non vereretur pro custodia diuinæ legis vultum potentis, secundũ illud Dauidicũ *& Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum & non confundebar.* Hoc, inquam, ipso anno ordinatum eum Treuerensem Antistitem, tabulæ eius Ecclesiæ docent: res autem ab ipso gestas ex eius discipulo Beato Aridio Abbate acceptas recitat Gregorius Turonensis, à quo & hoc obseruatione dignum de eiusdem quoque ortu percepit: *Cum Nicetius partu fuisset effusus, omne caput eius (vt est consuetudo nascentium infantium) à capillo nudum cernebatur, in circuitu vero modicorum pilorum ordo apparuit, vt putares, ab eisdem coronam clericli esse figuratam.* Habes ex his non solum, quod mireris de prodigio, sed & quod discas de veteri clericalis formæ tonsuræ. At de eius ordinatione Theodorici Regis studium ab eodem auctore sic accipe:

d *Psal. 118.*

e *Habet eas Domoch lib. de sacrif. Missæ. Greg. Tur. in vit. S. Nicetij.*

Venera-

Venerabilis inquit Iesum & Rex Theudericus magno hono-
re, eo quod sepius vitia eius nudaret & crimina, vt castigatus
emendatior redderetur. Et ob hanc gratiam, decedente Treuerice
urbis sacerdote, cum ad Episcopatum iussit assurgi*: iamque
dato consensu populi ac decreto Regis ad ordinandum, & à viro
Domino cum regio honore pradicto adducebatur. Verumtamen
cum propinquasset urbem, cadente Sole, fixit tentoria, manso-
que pauperum parauit: illi confestim laxatos equos per segetes pauperum
dimiserunt. Quod cernens beatus Nicetius, misericordia motus,
ait: expellite quantocyus equos vestros à segete pauperum: alio-
quin removatem à communione mea. At illi indignantes dixe-
runt: Quam ob causam, quam requiris? Adhuc enim E-
piscopalem apicem non es adeptus, & iam excommunicationem
minaris? Et ille: Vere, inquit, dico vobis, quia destinauit Rex,
vt me cum Domino ministerio huic oneri consecrari iuberet: fiet
quidem voluntas Dei: nam Regis voluntas in omnibus mobis,
me offerente, non adimplebatur. Tunc cursu rapido alacres, equos
equos ejecit, & sic cum admiratione hominum illorum ad vr-
bem deductus est. Nouerim honorabat personam potentis, sed
Deum tantum in corde & opere metuebat. Ac etsi leuia hæc
videri poterant, maximi tamen ponderis à prudentibus
existimata fuerunt. Quomodo enim passurus esset à po-
pulis optimi pertinas pauperum, qui nec segetem
tumentis depasci permisit? Hæc in via. Quid autem Ob-
seruatione dignissimum in ipsius ordinatione contige-
rit, accipe:

Impositis itaque in cathedra, cum lectionum seriem auscul-
taret, sensit vnctus quid grane super cervicem suam. Cumque his
extra mentem clausa ad textum intenderet, nullius rei causam
inuenire potuit, pia hoc pondus inferret. Diuertensque caput ad
dexteram & leuam, oderatus est adorem suauitatis: intellexit
quoque hoc unus esse sacerdotij ipsius dignitatem. Ita plane se-
cundum illud Dauidicum a *Imposuisti homines super capita*
nostra. hæc de sancti Nicetij ordinatione, quæ contigit
hoc anno. Gregorius: reliqua de ipso temporis oppor-
tunitas suggeret. Videbis plane (quod mireris) inuictos
Francorum Reges à Dei sacerdotibus tantummodo lau-
dabiliter parivinci: cum vero quis ipsis obstinate nimis
obstiterit, diuinâ hanc expertum esse vindictâ, intelliges.

At non prætereat carmen Venantij Fortunati, quo
eundem virum sanctissimum Nicetium iam Episco-
pum ordinatum profecturus est: sic enim se habet *b*:

Splendor, apex fidei, venerandæ mentis Niceti,
Totius Orbis amor, Pontificumque caput:
Summus Apostolico præsellus pastor ovilis,
Auxiliis maritis, quicquid honoris habes.

Apicem vocat fidei ob egregiam eius sanctitatem ma-
gna fide pollentem: qua cæteris præsitare videri poterat:
vtique Pontificum caput, quod nobilissimæ præfectus
esset Ecclesiæ Treuerensi, cui complures subiacerent
Episcopi. Sed pergit:

Diuino mistens operi, terrena reliquit,
Cum moritur mundus, non moriture manes.
Vita beata cunctis, sed non breuis illa tuis:
Cum bona non pereant, iure perennis eris.
Dum tibi restituit mentes, & largus egenis,
Quod facis in minimis, te dare crede Deo.
Captum quicumque redit, sua hominia cernens,
Ille lares patrios: tu capis inde polos.
Hic habet exul opem, ieiunus inuenit escas:
Qui venit eserens, hinc satiatus abit.
Tristibus, imponis curas, purgando querelas,
Et sanas cunctos vna medela vivos.
Pauperis hinc lacrymas deficiens, gaudia præstas
Qui prius ingemuit, vota salutis habet.
Tepescente grege, numquam lupus arripit agnos:
Sunt bene secura, quæ tua caula regit.
Templa vetusta Dei renouasti in culmine prisco,
Et flores sanctæ, te reparante, domus.
Hinc populis longos tribuas pia vota per annos,
Et maneas pastor, ne lacerentur oues.

hæc de Nicetio Episcopo Fortunatus. Iam vero res Ori-
entales inuisamus, quas præsens annus memoria dignas
exhibet.

Hoc igitur anno, sub eodem Consulatu Basilij, edita
extat Nouella c constitutio à Iustiniano Imperatore ad-
uersus eos, qui homines castrantes, eunuchos reddunt.
Sed vnde eiusmodi condendæ legis causa prouenerit, hic
primum recensendum esse putamus. Euagrius *d* namq;
ex Procopio ista summatim collegit. *Memorat præterea i-*
dem scriptor Absagos ad mitius humaniusque vitæ genus tradu-
ctos, iisdem temporibus fidem Christianam recepisse, Iustinia-
numque Imperatorem quemdã ex eunuchis aduersus Absagum gene-
re, nomine autem Euphratam ad eos misisse, qui vetaret, ne cui-
quam in ea gente, quasi vi illata natura, testiculi excaterentur.
Nam qui cubiculo Imperatorum inseruiebant, quos vulgo vocant
eunuchos, perse ex ea gente sumi consueuerunt. hæc de Ab-
sagis & eunuchis Euagrius ex Procopio, eademque Ni-
cephorus *e*. Addunt præterea, Iustinianum apud Absa-
gos templum Deiparæ erexisse, sacerdotesque illic con-
stituisse, à quibus populi illi Christianam religionem ad
discerent. De his agens Procopius *f*, eosdem populos
habitare apud montem Caucasum tradit.

Ad hos itaque eumdem Iustinianum Imperatorem
alluisse apparet, dum ad finem dictæ constitutionis ait:
Si enim barbari simulatque nostra de hoc audierunt mandata,
hæc custodierunt: quomodo tandem permittemus, vt post tot re-
tro Principum sanctiones tale quid denuo relinquatur in nostra
Republica? ex quibus etiam quod ad rationem temporis
pertinet, intelligere valeas, Absagos iam ad fidem con-
uersos legibus Romanorum paruisse, factumque esse, vt
cum ipsi licet barbari inolitam apud eos consuetudinẽ
de castrandis pueris, parentes Iustiniani mandato, peni-
tus reliquissent; idem Imperator vehementiori insurge-
ret animo in eos, qui diu legibus prædecessorum Impe-
ratorum, ne id facerent, sæpe coërciti, nihilominus eius-
modi facinus perpetrare minime desinerent. Quanto
autem id vitæ periculo fieri soleret, audi ab ipso, dum ait
g: *Sæpenumero ex multis vix pauci euadant incolumes: vsq; adeo,*
vt quidam ex his, qui seruati fuerunt, sub nostro aspectu deposue-
rint, & nonaginta agere tres seruatos esse, &c. Iuste igitur Iusti-
nianus in eosdem eam legem tanti sceleris vindicem
promulgauit, datam hoc anno, XV. Kal. Decembris, sub
dicto Consulatu Basilij, Indictione decima inchoante.

Isdem ferme temporibus & Tzani populi ad fidem
conuersi fuisse mentio est de ipsis apud Iustinianũ *h* Imp.
in rescripto ad Zetam Magistrũ militum, cum agit ibi de
populis interioris Armeniæ: sed deprauate ibidem An-
zitena prouincia pro Tzanitena ponitur. Cũ enim tem
pore illius latæ Tzani populi essent subiecti Romano
Imperio, quam (vt ex ipsius exordio patet *i*) satis apparet
eius Imperii primordiis scriptam esse, plane intelligi po
test eosdem populos ipsis initiis eiusdem Imp. esse con
uersos ad fidem: in ea enim sanctione ista habet: *Cum*
propitia Diuinitate Romanum nobis sit delatum Imperium, soli
cita cura cauta diligentia pertractantes, perspeximus oportere
partibus Armenia, &c. Sed quid de eorumdem popula-
rum moribus, eorumque ad fidem conuersione scribat
Procopius *i*, audi:

Vt hic autem Tzanorum gentes iam describam, mihi non
videtur esse alienum à ratione: sunt enim Armeniis finitimi. Tza
ni suis legibus sine Rege aliquo degunt belluinam vitam agentes:
deos quidem lucos, volucres & alia animalia arbitrantur & co-
lunt. In altissimis montibus & opacis totam ætatem consumunt,
terram nequaquam colentes, sed identidem furtis & latrociniis
viuentes, negligentes terram exercere. Vbi montibus præruptis
non cinguntur, locus est collibus & tumulis abundans: vbi tumu-
li, ibi quæ terra imminent, talia non sunt, vt fruges afferant, si
colantur: valde enim asperæ sunt & supra modum duræ, nulla
rum penitus frugum feracia, quamobrem fieri non potest, vt hic
vel terram ares, vel campum segetum demetas, vel pratum inue-
nias. Florent autem arboribus Tzanica, sed infrugiferis & omnino
sterilibus: quoniam ve plurimum nulla est his temporum recipro-
catio & vicissitudo, vt nunc scilicet frigidis & humidis horis oc-
cupatur terra, nunc vero æstatur calore Solis: sed perpetua hieme
oppressa est, & assiduis nimbis irrigatur. propter has ex antiquo
suis legibus vsuunt Tzani. Iustiniano autem imperante, à Romanis pu-
gna victi, & iam amplius eet animi sui fidentes statim sese omnes

XVIII.
c *Nouel. 142.*

d *Euag. lib. 4. c. 21.* DE ABSAGIS AD FIDEM CONVERSIS

e *Niceph. li. 17. c. 13.*
f *Procop. de bello Persic. lib. 2.*

XIX.
NE EVNVCHI FIERENT, IVSTINIANVS VETAT.

g *Iustinia. Nouel. 142.*

XX.
TZANI FACTI CHRISTIANI.
h *l. vlt. C. de offic. magist. milit.*

i *Procop. de ædific. Iustin. Imp. erat. 3.*

XXI.
TZANI POPVLI A IVSTINIANO SVBIVGATI.

desiderant, magis delegentes quietam seruitutem, quam libertatem periculosam. Et mirabitur eligendi opinione, omnes Christiani salui sunt, & vitam humaniorem amplexati, dimisso latrocinio, Romanos in suos hostes progredientes semper comitati sunt.

XXII. *Iustinianus ipse ecclesiam construxit in loco, qui Chanalinicon dicitur, effecitque vt sacra celebrarent, accederent ad mysteria, sacrificia Deum placarent, & alia quoque ritus sacri agerentur, intelligentes tandem se homines esse. Structo etiam arcibus passim per regionem Romanorum militum præsidia hic collocauit, atq; Tzanos commercium cum cæteris hominibus habere instituit.* hæc Procopius de Tzanorum conuersione & facta à Romanis eorumdem perfecta sub vngarione, antequam quartus Iustiniani Imperii annus absolueretur, vt ex eodem Procopio colligitur *a*, dum agit de bello Persico, recensitque ea, quæ anno quarto Imperii Iustiniani terminata sunt: licet vitio scriptoris, loco Tzani, Zani populi ibi sint nominati, vbi & de ipsorum Christianitate pariter mentio habetur, & de bello, quo iidem victi sunt. Felix Imperium, cuius primordia tam vbere prouentu ex multarum gentium conuersione locupletata fuere: felicissimum vero dicendum, si in omnibus med aatq; postrema eiusdem Principis principia exæquassent. Sed quod in somnis ostensum est Pharaoni *b*, post feracem prouentum exortas esse spicas tenues percussas vredine, quæ ingentem penuriam præsignarent, qua præcedentium annorum fertilitas penitus insumpta deficeret: ita fere huic accidit Imperatori, dum plus æquo diuina pertentat, & in Romanos Pontifices exitit parum æquus. Sed rel. qua prosequamur.

a Procop. de bello Pers. li 2.

b Gen. 41.

XXIII. Hoc eodem anno idem Iustinianus Imperator, quem dederat colligendum, emendandumque Codicem suo nomine Iustinianeum appellatum, absolutum confirmauit, vulgauitque. Datum id negotii fuerat anno superiori delectis ad hoc viris clarissimis, vt eiusdem Imperatoris constitutio edita Idib. Februarii ad Senatū Constantinopolitanum anno superiori sub Consulatu eiusdem Imperatoris secūdo declarat *c*. Absoluto vero opere hoc anno, septimo Idus Februarias ad Mennam Præfectum Prætorio de confirmando eodem Codice constitutionem dedidit sub Consulatu Basilii. Ad hoc enim curandum opus Decemuiratus cōstitutus est ab eodem Imperatore, delectique Ioannes Patricius vir Consularis & Exquæstor, Leontius Magister militum ex Præfecto Prætorio, Phocas Magister militum & Patricius, Basilides Patricius ex Præfecto Prætorio Orientis, Thomas Exquæstor sacri Palatii, Tribonianus Magister Officiorum, Constantinus Comes sacratū largitionum, Theophilus Comes sacri Consistorii, Dioscorus & Præsentinus togati Iudices sacri Prætoriani. His datum est omnes Codici Iustinianei elaborādi, eo ostenso illis totius tractationis argumento, nimirum vt ex tribus Codicibus, Gregoriano, Hermogeniano, & Theodosiano, tertium elucubrarent, quem & Iustinianeum (vt diximus) Codicem appellarent, ob additamentum nouarum ipsius Imperatoris constitutionum.

c Consfit. de nouo Cod. fac.

d Consfit. de Iustin. Cod. vo &c. DECEMVIRATVS PRO COMPILANDO CODICE.

XXIV. TRIBONIANVS QVALIS FVERIT. *e Procop. de bello Persic. lib. 1.*

Quis vero præ cæteris in opus insudasse vitio est, fuit Tribonianus iurisconsultissimus, de cuius statu mortibusque Procopii diuersa assertio est: qui primum cum ipsum laudat agens de bello Persico, ista habet *e*: *Tribonianus Pamphilum genere, vir moribus & disciplina omnium artium nulli secundus, iustum sollabatur lucrum, singulis dolum leges aliquas aut antiquabat, aut condebat*, hęc Procopius. At eodem libro, immemor fortasse Tribonianum à se laudatum, ista subiicit, fugillans ipsum auaritia: *Cum natura mitis & humana esset, quibus morbum simul & doctrina singulari vnicum auaritiæ morbum obiectabat.* sed vitium, quo turpius videri soleat, cum pulchritudine proximarum virtutum magis periculum redditur. At quæ in homine vera virtus, cui auaritia dominatur? Verum audi de Triboniano Suidam: *Tribonianus Macedoniani filius à Dicegoti hyparchia Gentilis fuit & impius, omnibus modis à Christiana religione alienus, adulator & impostor, qui persuadere conabatur Iustinianō, eum non moriturum, sed cum carne in cœlum assumpturi. Fuit autem Quæstor Iustiniani, Hic & ingenij facultate vtebatur, & ad summam peruenerat eruditionem, nemini sua ætatis inferior: pecunię ad miraculum auidus, siu pretio vendere solitus, & legum dies alios plerumque vollebat, alios scribebat, pro cuiusq; negotiata accepto pretio. Eo in honore cum multos annos vixisset, morbo decepit, imbil minuendo à quoquam pecuniam & facundum esset, & cæteræ suauis, & auaritiæ morbum amplitudine doctrinæ solertissime occultabat*, hucusque Suidas.

XXV. PERSVASA IMMORTALITAS IVSTINIANO.

Sed plane monstruosam id de persuasione immortalitatis, qua seduce bat Imperatorem putare quis posset & fabulosum, nisi id alterius grauissimi auctoris fuleiretur auctoritate. Nam Hesychius Milesius de Philosophis scribens, hæc de ipso: *Triboniano Iustiniano Imperatori adulanti, ei persuasit non moriturum ipsum, sed vna cum corpore receptum in cœlum migraturum. Erat autem Paganus & impius.* hæc ipse. Fortasse iude eiusmodi fama percrebuit, quod Tribonianus leges scribens nomine ipsius Iustiniani, ea apponere verba consuerit *f*: *Nostra sanxit æternitas.* id quidem dicerem ad Iustiniani excusationem, nisi eadem verba ab aliis plerisque præcessoribus Imperatoribus vsurpata inuenirentur, quæ diximus derisisse atque reprehendisse Ammianum in Constantio Imperatore.

f L vlt Cod de Episc. & cler. & alib

XXVI. TRIBONIANVS ETHNICIS FAVIT

Sed illud attende, quod cum vsum esse scias Iustinianum Triboniano Ethnico homine in legibus conscribendis: nihil est, quod mireris, si impios Imperatores, Zenonem videlicet & Anastasium, iam sententia Romani Pontificis, comprobante id ipsum (vt vidimus) Constantinopolitano Concilio, nec non Iustino Augusto, è catalogo Imperatorum abrasos: penitusque damnatos, nihilominus insigni titulo pietatis in legibus ab eodem Triboniano conscriptis eosdem reperias nominatos. Habes præterea, ex quibus eundem Tribonianum auctorem intelligas, cuius studio factum est, vt cum Christianorum Principum sanctionibus Christiana religio abundaret, suis nihilominus fatens Ethnicis Imperatoribus ipse Ethnicus legum conditor atque collector, in eodem Codice Iustinianeo exscripserit leges ipsorum Augustorum, vt Dioclesiani & aliorum, qui Christianam religionem persecuti sunt.

XXVII. IOANNES CAPPADOX PATRICIVS

Sed quod in his versatur oratio, non prætermittamus dicere de Ioanne Patricio, qui primus omnium recensetur decemuirum, quibus delegatum est opus: qualis nāque iste fuerit, ex Procopio accipe, qui sic *g*: *Prætorij Præfectus tunc Ioannes Cappadox erat, Tribonianus vero Pamphilius.* & paulo post: *Horum alter Ioannes artium liberalium ac disciplinæ omnis expers fuit: nihil enim è scholis, nisi tantum litteras ab initio malas & has male scribere didicit: natura tamen robore omnium quos scimus vehementissimus, ac nosse opportuna idonee, tum rebus dubiis viam aperire, cum his vsus mixta ingentia. Nam improbis improbus, ac natura malefidus, neque Dei ratio, neque hominum reuerentia effectus vllus: perdere insuper hominum vitas, verbis, dolere ei cura fuit, ex quo breui tempore multas opes cōsecutus est, quas vndiq; rapere & perdere natus erat. Volutatibus insuper deditus, effrenatiq; quoq; ac satietatis nominibus occurrebat. Et bonines quidē talis erat*, hæc ipse: qui & infectus de eo & *h*: *Ioannes vero omnibus grauis & difficilis, auaritia, crudelitate, perfidia q; infamis. eoq; infamia processerat, vt Theodorum Augustæ summum sapientissimum apud vxorem calumniaretur, &c.* hæc de ipso modo satis, reliqua autem suo loco inferius.

g Procop. de bello Pers. li 1

h Procop ibi.

XXVIII. INFAMATI PRÆFECTI CAPPADOCES.

Possent, quæ scribuntur à Procopio de Ioanne, in suspicionem adduci, num affectu priuato in illum commotus, eadem in ipsum probra cōgesserit: sed eum Cappadocem audio, memoriaque repeto, quæ de Præfectis Cappadocibus ante scripserit Isidorus Pelusiota, vt de illis minime dubitem facit. Nam audi quid sanctus vir ad Florentium *i*: *Hos habet, Cappadox est: vt Cappadox Imperium gessit.* Rursum attende, quid idem scribet ad Isidorum *k*: *Carthaginenses homines minus malos lex magistratum gerere prohibet: Cappadoces autem, quorū ingens est improbitas, nulla lex ab Imperio & Præfectura remouet. Quoniam igitur dū omnibus bene meteri capu, & parem cupiditati potentiam habet, aut legem inuenta, Cappadocem potius, quam Carthaginenses à gerendo Imperio arcens. aut cum his illis quoque copula, &c.* Et ad Ruffinū Præfectum Prætorio de Ægyptiis & Cappadocibus ista eodem argumento ingerit *l*: *Ægyptii quidem*

i Isidor li 1. epist. 480.

k Eodem li. 1. ep. 481.

l Eod li. 1. ep. 489.

ob cui-

ti inclinatione ac morum immanitate cum lex ab imperio & Pio-
fidem auet: Cappadoces autem, qui eos improbitate superant,
nunquam. Quoniam igitur nos Cappadocem Praefectum nacti, na-
tione ad struendas calumnias propensa periculum frequens sal-
tem: Vos autem, qui imperatoru voluntatem, quibus in rebus
velit, habetis per quaestiu copulate, vt ne cui quam alij regiones
Cappadoc proste, quam sua. Consentaneum profecto est, eos pa-
triam habere intutu ab ijs se irrigari ac perfundi. hæc Isidorus,
quibus plures eodem argumento repetitur scripsisse e-
pistolas a. At hæc satis occasione Ioannis Cappadocis,
principis Decemuiratus ad Codicem Iustinianeum col-
ligendum electi. Ex quales homines sanciuere Roma-
no Imperio leges.

Quoniam vero ex constitutione eiusdem Imperato-
ris de nouo Codice cõfirmando data hoc anno ad Men-
nam Praefectum Praetorio, satis intelligis eum hoc anno
magistratu functum esse: reliquæ quoque eiusdem Im-
peratoris sanctiones ad eumdem inscriptæ, quæ plures
sunt diuersique generis, quo tempore fuerint promul-
gatæ, possumus pariter intelligere. Sed his finis esto re-
tum gestarum præsentis anni.

IESV CHRISTI
Annus 530.

FELICIS PAP. IVSTINIANI IMP. 4.
Annus 5. ATHALARICI REG. 5.

TRigesimus Christi post quingentesimum adest an-
nus, Lampadii atque Orestis Consulatu notatus:
quo ad quartum Idus Octob. Felix Romanus Pontifex
ex hac vita decessit, vbi sedisset annos quatuor, menses
tuos, dies vero decem & octo. Extat eius epistola data
hoc anno sub dictis Consulibus Kal. Martii ad omnes
Episcopos de ecclesiarum consecratione: rursum alia e-
iusdem argumenti sub iisdem Consulibus data, sed per-
peram duodecimo Kal. Nouemb. quo tempore non
amplius Felix, sed Bonifacius Secundus Romanæ Eccle-
siæ Pontifex præsidebat: facile enim accidisse potuit, vt
loco Bonifacii, Felicis fuerit nomen appositum. Dole-
mus rei eiusdem Papæ Felicis ob iniuriam temporum
admodum ieiunas esse relictas. Apud Anastasium enim
nonnulla de ipso legumur:

*Hic fecit basilicam sanctorum Cosmæ & Damiani in vrbe
Roma ad locum, qui appellatur via Sacra, iuxta templum vrbis
Romæ, et autem sita apud templum Pacis.* Extat adhuc
vetus inscriptio, quæ erat incisa in throno sanctorum
martyrum Cosmæ & Damiani his versibus: *b*

Aula Dei claris radiat fabricata metallis
In qua fulget lux pretiosa nitet
Martyrium medicæ populo spes certa salutis
Vota & ex sacro cernit bonore locis.
Obsidibus Domine Felix Antistite tegtum
Sanctus vt æthereis viuat in arce poli.

Ad eumdem quoque Felicem Papam, qui successit
Ioanni, pertinent Inscriptiones, quæ ibidem recitatæ,
subiiciuntur in hunc modum: *c*

Opus quod basilica B. Martyris Stephani
Dilectus à Ioanne Episcopo à marmoribus inchoatum
Iuuante Domino Felix Papa addito musiuo
Splendore sancte plebis Dei perfecit. Insuper:
Aspice auratum cælesti culmine tectum
Aspicies quæ mirificam præclare lumine fulgum.
Dextra tuearis Felix Episcopus Dei famulas
Forum basilicæ B. Martyris
Stephani musiuo, & marmoribus decorauit.

Epitaphium vero ipsius sepulcrum sic se habet: *d*

Certa fides ipsa cælestia regna patere
Antistes Felix qua modo tacta habet
Præsaga mentis hominis pietate superbus
Prouocat ad vitam simplicitate locum.
Pauperibus largus miseris solatia præstans
Sede Apostolica præsidens fecit opus. Item sibi de Felice. *Huius*
pontificatu consumpta est in vrbe basilica sanctis martyrib. Satur-
nini via Salaria, quam à fundamentis restituit. Hic fecit ordina-
tiones duas per mensem Februarium & Martium, creauit presby-
teros quinquaginta quinque *, *diaconos quatuor, Episcopos per*
diuersa loca viginti nouem. Qui sepultus est in basilica sancti Pe-
tri Apostoli quarto Idus Octob. & cessauit Episcopatus dies tres. li-
cet alicubi legatur, vacasse mensem vnum & dies quin-
decim. habita consideratione ad tẽpus schismatis, quan-
do tandem ab omnibus cognitus est legitimus Pontifex.

Sic igitur cum ab obitu Felicis Papæ tres dies inter-
cessissent, decimo septimo Kal. Nouembris creatur Bo-
nifacius patria Romanus, patre Sigisuulcho *: ex quo
nomine coniicere possumus eum, etsi natus sit Romæ,
genere tamen fuisse Gothum: non enim Romanum, sed
Gothum refert nomen Sigisuulchus: ex illo fortasse de-
scendens Sigisuultho Gotho, quem eo claritudinis per-
uenisse, vt Consulatum ordinarium promeruerit, suo lo-
co superiori tomo dictum est. Creato autẽ ipso Pontifice
in basilica Iulij, aduersus eũ in schismate in basilica Con-
stantiniana electus est Dioscorus diaconus; quem illum
putamus, qui sub Hormisda Romano Pontifice fun-
est legatione ad Iustinianum Imperatorem vna cũ Col-
legis Germano & Ioanne Episcopis, Blando presbytero,
atque Felice diacono. Cuiusnã autẽ rei causa conflatum
sit schisma, etsi nihil inueniatur expressum; tamẽ (quan-
tum coniicere licet) illam mihi facile persuadeo, quod
conanti Athalarico Regi aliquem consecrandum deli-
gere sacerdotem, parte cleri illi consentiente, reliqui ad-
uersati alium exaduerso creauerint Romanum Pontifi-
cem. Id enim opinari, quæ contigerunt in electione præ-
decessoris, admodum persuadent, & quæ ex epistola A-
thalarici ad Senatum e sunt superius citata.

Sed quæ post hæc de huiusmodi schismate legantur
apud Anastasium, audiamus: *Fuit* (inquit) *dissensio in cle-*
ro & Senatu, quo tempore defunctus est Dioscorus pridie Idus No-
uembris *. *Ipso diebus Bonifacius zelo & odio ductus cum grandi*
amaritudine sub vinculo anathematis & chirographi reconciliauit
clerum: quod chirographũ archiuo Ecclesiæ clausit, quasi damnans
Dioscorum, & congregauit clerum: cui tamẽ in Episcopatu nullus
subscripsit, dum plurima multitudo fuisset cum Dioscoro. Quæ
autem ibi subiiciuntur de Synodo per Bonifacium con-
gregata, sequenti potius anno contigisse videntur: age-
mus de ea suo loco. Dei nãq; beneficio factũ est, vt cito
morte præuento schismatico, extingueretur & schisma.

Porro qui contra Bonifacium Papam creatus est Dio-
scorus, magnopere simoniæ crimine infamatus habetur.
Scribens enim postea Athalaricus *f* Rex ad Ioannẽ Boni-
facii successorem Romanum Pontificem, hæc inter alia:
A tempore sanctissimi Papæ Bonifacij, cum de talibus prohibendis
suffragijs P. C. Senatus consultum nobilitatus sua vi memores condi-
derunt: Quicunq; in Episcopatu obtinendo siue per se, siue per ali-
quamcumque personam aliquid promisisse declaratur, vt exces a-
bilis contractus cunctis viribus euacuaretur *, *&c.* Sed & hæc
clarius de Dioscoro, quæ Iustinianus Imperator tradit,
confirmant, nempe ob causam pecuniariam fuisse post
mortem ipsum anathemate damnatum: id quidem, vt de his
nulla possit dubitatio superesse, re latum expresse idem
Iustinianus in edicto *g* ad Ioannem Romanum Pontifi
cem. Sed de his agemus anno sequenti, vbi de Synodo in
ea causa coacta fermo erit.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iustini
Imp. ad Bonifacium Papam fidei professio, quæ incipit:
Prima salus est, &c. quam quidẽ nec esse posse Iustini, qui
ante annos quatuor iam obierat, prudens collector epi-
stolarum Romanorũ Pontificẽ considerans, explosit, vt
pote quæ nec sit Iustiniani, cũ multa habeat epistolæ Io
annis Constantinopolitani Episcopi missæ, ad Hormisdã
Papam: quã & ipse Pontifex *h* ad Hispaniarũ Episcopos
dedit, habeatque & alia admixta ex aliis eius epistolis: vt
p'ane esse appareat cẽto male cõsutus. Sed & inde vitiosa
deregitur, q data habetur sub Cõsulatu Iustiniani tertio,
cũ iã nõ amplius Bonifacius, sed Ioãnes Ro. Ecclesiæ Epi-
scopus p̃sideret: sed & cũ additur collega Orestes, magis
at guitur impostura. Eodẽ plane vitio laborat, sed absurdi
ora continet illa, q nomine eiusdẽ Bonifacii legitur data

epistola

* quindecim.

II.

* Sigisuldo: BONIFACIVS II. ROMANVS PONTIFEX.

DIOSCORVS SCHISMATICVS CONTRA BONIFACIVM

c *Apud Cassiod. lib. 8. epist. 15.*

III.

* Octobris.

IV.

SIMONIAE LABE CONSPERSVS DIOSCORVS.

f *Apud Cassiod. lib. 9. epist. 5.*

* effertæ cui.

g *Extat in I. Concil. Gest. edit. in Ioan. pap.*

V.

h *Hormis. epist. 42.*

NOMINE BONIF. SCRIPTA E-DITA.

epistola ad Eutrium Episcopum Alexandrinum, prout ostendimus in Notis ad Romanum Martyrologium, & fusius tomo quinto, cum eam manifestissimæ impostura convictam penitus confutauimus. Eant procul à Fidelium cœtu, qui in Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam eiusmodi conantur inferre quisquilias: longeque longius exulent à Catholico orbe, qui quæ corruere videntur, mendaciis fulcire nituntur: nam super solidum fundamentum firmamque petram structa est semper manens, nunquam cassura sincera fides.

VI. HILDERICVS REX VVANDALORVM CAPTIVVS DETENTVS. a *Procop. de bello VVandal lib. 1.*

Hoc eodem anno Hildericus Rex Vuandalorum in Africa à Gilimere fratre consobrino coniectus in vincula, regno spoliatur, cum iam annos septem in eo explesset. Res autem quomodo se habuerit, à Procopio sic accipe a: *Erat* (inquit) *in Genserici genere quidam Gilimer Genzonis Genserici nati filius ætate prouectus post Hildericum, cuius regi gratia successurum post eum sperabatur: hic & rei militaris peritissimus, & ingenio grauis, tum pecunia, vique ac robus aliis alienas in audere promptissimus. Qui quamquam seruire successuros, quandoque videret, dilationem tamen ac moram minime tolerauit, quin viuente adhuc Hilderico, honores in tempestuos, fallaque Imperij sibi vsurpare; illum vt ignauum & inertem apud Vuandalos accusare, præterea ob eius imperitiam ab Afris superatum dicere cœpit, insuper calumnias onerare, quod Vuandalos simul cum tota ditione Iustiniano prodere vellet, nec aliud legationum Byzantium missarum voluisse. Quæ omnia Vuandali credentes, eum Regem constituunt; Hildericum post annos regni septem cum Amete & eius fratre Euagene custodiæ tradunt. Vbi vero Iustinianus iam factus Imperator hæc audiuit, legatos in Africam ad Gilimerem mittens, hæc scripsit:*

VII. IVSTINIANI LITTERÆ AD GILIMEREM.

Impie facis, minimeque dignum Genserici postambote, quod Hildericum legitimum Regem in custodia tenes, cum breui post tempore tibi haberet ex lege omnino succedere: nunc vero vt modicum præcessus temporis, vera prodis, & regni nomen in tyrannidem conuerto. Huius igitur hominem, sine dubio vsurpat, regni saltem imaginem habere: æquæ tantum quod Regem decet, & aui tui Genserici mandatum circa regni successionem expostulas; vt quod nunc iniuste possides, ex æquo retineas. Hoc si in animum duxeris, & tibi felicium, & nostra simul amicitia prouenerit. Hæc itaque summa epistolæ. Gilimer autem legatos re infecta remisit. Statimque Amerem excæcauit. Hildericum vero & Euagenem arctiori tradidit custodiæ, insuper illudens hortabatur, vt Byzantium ad Imperatorem fugere meditarentur. Iustinianus vbi hæc audiuit, alios rursum legatos mittit cum his litteris:

VIII. RVRSVM IVSTINIANVS AD GILIMEREM.

Nos cum te minime nostri nuntii iduersaturum putaremus, priores tibi epistolam scripsimus. Quando vero placet tibi regnum hoc pacto habere, sic habe. quod fortuna ex ipso tribuerit. Tu autem Hildericum & Amerem luminaribus cassum, eiusque fratrem à nos mitte, solatium habituros quale poterunt, qui regno aut oculis sunt priuati. Quod si minime feceris, nos profecto iniuriam relictam facere, quod cum Genserico eiusque successoribus gessimus, soluto, te non solum armis petere, sed pœna qualibus possumus persequi. Hæc vero Gilimer excusans hoc modo respondit:

IX. GILIMERIS LITTERÆ AD IVSTINIANVM.

Gilimer Rex Iustiniano Imperatori salutem.

Neque ego per vim regnum accepi, neque contra meos, propinquosque quicquam iniustum perpetraui. Hildericum enim non quærentem in familiam nostram, Vuandalorum gens magistratu deiecit: meque tempus & ex lege ætatis honor in regnum vocauit. Talem enim quemdam virum bonum regnum expostulat, qui nec alienas abrè curas persequatur. Tu vero item Rex iuriose facis, ac iniuste aliena curare. Quod autem fœdera solues nobis bellum inferendo, respondere sum paratus quibus potuero viribus, obtestans ac fidem expostulans simul & iusiurandum Zenonis, cuius tu successor existis.

X. IVSTINIAN. PARATVR BELLVM IN GILIMEREM.

Hæ accipiens Iustinianus litteras, si male prius in illum fuerat animatus, tunc in eum multo magis exarsit. Quapropter ei vindictam ante omnia Persicum bellum, in Africamque transferre erat enim in persequendo ingeniosus, & ad ea, quæ decreuerat, perficienda animo piger. Aderat insuper ex Oriente Belisarius Dux, nec vt ad hoc bellum quæsitus, sed iam exacto magistratu tempore: nam & cum Persis inducie (vt supra narratur) facta fuere. Hæc autem de litteris & legationibus vltro citroq; missis inter Iustinianum & Gilimerè etsi hoc anno coepta esse dicuntur, haud tamen eodem anno perfici potuerunt, sed vltra biennium duæ missæ legationes temporis insumpserunt. Etenim non ante annum septimum eiusdem Imperatoris fœdus cum Persis (vt idem Procopius b tradit) sanctum est, neque ante idem septennii Imperij tempus bellum Africanum Iustinianus est auspicatus.

b *Procop. de bello Persic lib. 1.*

XI. STATVS REGNORVM ORIENTALIVM.

Iam vero quæ hoc ipso anno quarto Iustiniani Imperatoris in Oriente contigerunt de bello Persico, aliis barbaris aduersus Persas ab eodem Imperatore concitatis, breuiter dicenda sunt. Vsque enim ad annum hunc quartum Iustiniani Imperatoris bellum Persicum per Belisarium Ducem feliciter confectum esse, Procopius c docet: post hæc autem non ita: nam temeritate militum inopportuno tempore pugnam appetentium Romanus exercitus in discrimen adductus est, cessitque victoria ipsis Persis, sed ita cruenta, vt Persarum exercitus Dux non ipsum nullum sit consecutus præmium, sed à suo Rege Cabade subire supplicium iussus. Quo etiam tempore (vt idem Procopius d tradit) Iustinianus Imperator gentes ad mare positas contra Persas excitare conatus est. Homeritas videlicet & Æthiopes, cum quibus societatem iniit, simul que Blemyos & Nabathæos sibi ad hoc ipsum concilauit, eosdem beneficiis demeritos atque deuinctos: eis enim iuxta Nilam frugiferam terram dederat incolendam, qui apud Oasis petras loca sterilia habitabant. Sed quod maioris beneficii loco habitum, illud fuit, quod eosdem adhuc in Idololatria perseuerantes, ea abolita, reddidit Christianos: nam audi Procopium e:

c *Procop. de bello Persic. lib. 1.*

d *Procop. de bello persic. lib. 1.*

e *Procop. vbi supra.*

XII. DE BLEMYIS ET NABATHÆIS.

Hanumque gentes & Blemyes & Nabathæi, cum alios deos, vti Græci, tum ipsum & Osirim magnopere colunt, nec minime etiam Priapum. Blemyes etiam humana hostia soli sacrificari consueuerunt: qui mos barbarus vsque ad hoc tempus seruatus, tussu piissimi Principis Iustiniani sublatus est. Nasses igitur genere Persa meniis, cuius supra vt ad Romanos transfuga mentio, illorum militum Dux, ciuitatem Imperatoris mandato & templa deleuit, & sacerdotes in custodia vinxit, statuasque illorum Constantinopolim misit. hæc de eorum patrio ritu Procopius. quibus simul cum Christianis ecclesias & sacerdotes Iustinianum voluisse esse communes tradit, atque addidit: Et quod sperauit sacrorum commercio eorum perpetua fruì amicitia: ex eo oppidum in ea parte, Philas, ex argumento, appellauit. Sed & quæ aliæ insuper nationes in aliis Ægypti partibus adhuc idololatriæ ex stentes per eumdem Iustinianum Christiana religione imbutæ sint, ex eodem auctore alibi ista narrante accipe f:

f *Procop. de ædific. Iustin. lib. 6.*

XIII. IDOLOLATRÆ ADHVC CHRISTI CONVARII.

Habitantur, inquit in Pentapoli videlicet, duæ vrbes cognomines: vtraque enim Ægila dicta est, altera à Boreo absunt itinere, quantum robustus vir quatuor diebus conficere potest: vetusta profecta vrbs ad Eoum ventum versa, incolarum antiquos mores ac studia referentes. Omnes enim adhuc mea ætate erabant, capti religione multorum deorum. Olim Ammoni & Alexandro hoc ædes posita erant, quibus vsque ad Iustiniani Imperium hostias mactabant indigenæ. Erat enim eorum, qui sacris seruiebant, ingens turba. Ceterum hic Rex non tam subiectorum corpora tuens satagens, quam animas seruare procurans, hominibus hic commoratibus omni diligentia prouidit, non vt impense alia corrigeret sed vt veram religionis opinionem docerent, per singulas familias Christianorum factos, & transmutatos ab obscœnis pastoria moribus: apud quos templum Dei Genitrici ædificauit.

XIV.

Borum vrbs Mauritio barbaris vicina in hoc vsque tempora ab excidendo tributo libera fuit: neque vnquam, ex quo homines esse cœperunt, ad illam peruenerunt publicani & tributi exactores. Prope eam olim Iudæi morabantur, vetustis templi, quod in primis venerabantur possessores: quos omnes Christianos Iustinianus Rex efficiens, templum in ecclesiæ speciem transformauit. hæc Procopius. Quod autem ad Iudæorum templum in Ægypto spectat, non potuit hoc illud esse, quod Onion constat fuisse nominatum: nam illud à Vespasiano demoliri iussum, auctore Iosepho g, Annalium tomo primo dictum est: oportuit enim istud ipsum fuisse postea à Iudæis rædificatum. Quod vero in Ægypto potius quam alibi id sibi concessum Iudæi existimarent,

g *Ioseph. de bello Iudaico lib. 7. c. 32.*

permo-

permodi erant illiusmodi vaticinio Haiæ 19. *In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius: & erit in signum & in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti.* hoc inquam, Iudæi persuasi sacro oraculo, quo fas nefas esse putarent, concessum sibi id facere in Ægypto, templum iterum illic (videlicet Prophetæ) erexerunt. Sed omnia necesse est, cedere ex Procopio) erexerunt. Sed omnia necesse est, cedere Christo, de quo Paulus Apostolus horaculum illud prædictum affirmat: *Omnia c subiecisti sub pedibus eius.*

Quod vero pertinet ad Æthiopum Regem, quomodo aduersus Persas cum Romanorum Imp. Iustiniano hoc tempore fœdera iunxit: attende, quæ tradit Procopius valde consentientia iis, quæ superioribus annis diximus contigisse, cum de martyrum Arethæ & sociorum eius rebus gestis narrationem habuimus, ait igitur *d Sub huius tempus Hellesthæus Æthiopum Rex Christianus, dogmatique huius maxime observantissimus, postquam ex Homerita bu, qui in dextera sita terra continente sunt, plures esse Iudæos didicit, multo autem sectam veterem colentes, quam Gentilem nunc homines vocant, iam non esse eos contento animo Christianos incurrere: cum illisse aduersus eos venit, & victoria potitus regem cum Homeritarum pluribus interfecit, aliosque subegato Christianæ genere eorum & Homerita cui nomen Esimphæus: imperatq; tributo quotannis Æthiopibus dando, domum se recepit. Et in tertium quotannis Æthiopibus dando, domum se recepit. Et in tertium: Regnantibus igitur apud Æthiopes Hellesthæo, apud Homeritas vero Hesimphæo, Iustinianus Iulianum legatum Regem amborum rogatum misit ob communem in Christo fidem, vti sibi contra Persas esset auxilio.* Sed quomodo ex hac spe Iustinianus excidit, cum multa interessent, quibus illi impediti minime fieri potuerunt promissis, ob id q; ipse Imperator pacem cum Persis statuere coactus est, idem Procopius pluribus docet: Cabade enim Rege defuncto, cum eius filio regni hæredi: Cosdroe autem legibus pacem composuisse tradit, Cuncta vero hæc vltra biennium esse propagata, pacemq; cum Cosdroe anno septimo Iustiniani Imperatoris fuisse firmatam, idem Procopius narrat, quando & cœptum est mouari ab eodem Imperatore bellum Vandalicum, de quo suo loco dicemus.

Hoc anno sub iisdem Consulibus Iustinianus Imp. ea edidit sanctiones, quæ hæreticorum filii Orthodoxi à parentum successione, quolibet prouenientitulo minime repellerentur: sed etiam addidit, vt hæretici cogerentur alere filios Orthodoxos: contra vero filios, qui essent hæretici, ab huiusmodi voluit legis auxilio omnino repelli. Cum vero ibi Iustinianus inter complures sectas hæreticorum, quorum liberi hæretici à paterna successione repellerentur, adnumeret hæreticos Samaritas, plane adeandē constitutionem alluisse videtur est Cyrillus in vita Sabæ, dum hæc ait de ipso Iustiniano Imperatore: *De Samaritis hanc legem tulit, ne essent alteri a'tius hæredes, ne per successiones opes illorum ex serrent & amplificarentur,* hæc ibi: quæ quidem eundem sanctissimum virum Sabam curasse apud Imperatorem, nempe, vt eiusmodi constitutio aduersus hæreticos latiretur, idem auctor refertur.

Quæ autem præcesserint, vt idem Iustinianus Imp. vehementer commotus sit aduersus Samaritanos, idē Cyrillus diligenter quidem prosecutus est. Sed antequam ista reddamus, ratio exigit argumenti, vt immania scelera ab eisdem antea perpetrata his præmittamus: cum quo certo anno collocanda fuissent, incompertum penitus nobis est. Ex Procopio ita; primū hæc describamus, quam de iisdem ipse historiam texuit: incipiens enim ab his, quæ sub Zenone atque Anastasio Imperatoribus ab eis sacrilegia sint perpetrata hæc habet: *Sub tempore Zenonis Regis, Samaritani scelus simulatis antea inuentis in Neapolim, & multos ex Christianis Pascha festa solemnitatem in Ecclesia agentes trucidarunt, & Episcopū Theodosium sacra mensa astantem, obtruncarunt, & sacra glacia percussum vulnerarunt, dissectis manibus, deq; ærario, tam pecuniam intulerit, quam admodum quidē Samaritanis facere consuebat, nobis vero silentio præterire. Mox sacerdotio huius, antiū præfectus, & Regis consobrinus se insinuans, ius quod ei visa erat, enarrans, voluerat sua ostendit: atq; præditantis Christi mentione habita, vltro & vituperare in omnibus ipsum Regem soe perebat. Zenon Rex cū sternatus, aut, qui vasanda patrarunt, digna pœna affecit. Nihil enim moratus, Garizim montem, pulsis Samaritanis, mox Christianos restituit, & in vertice structam ecclesiam, Deiq; Genitrici dedicatam, ea solum ratione muro vallauit, vt ex vera cinxisse videatur, collocato inibi multum præsidio. Quam rem egre ferentes, vehementer exacerbarunt: sed tamen ob metum Regis, iram silentio deuorabant.*

XVIII. QVID SAMARITANI SVB ANASTASIO.

Postremo tempore, cum Anastasium imperaret, tale quiddam contigit. Quidam ex Samaritis à muliere persuasi, verticem & præcipitium montis conscendunt prater opinionem, & templum ingressi, illic constitutos custodes trucidant: elatiq; vehementer vsi, ab, qui in vrbe adhuc erant, Samaritanos vocant: hi militesq; formidantes, in qui tantum nefas auctores, nequaquā opitulari voluerunt. Non multo post, is, qui regionem illam gubernabat, vir diserta Procopius nomine ex Edessa vrbe, tam diri sceleris auctores comprehensos occidit. Nulla tamen ratio aut prouidentia munitionis tunc à Rege facta est: sed nunc Iustinianus Rex, Samaritanis pluribus Christianis effectis, vetustam in monte Garizim propugnaculum obscenum reliquit, quem admodū diximus. hæc Procopius: quem miror proximam causam præscribere, ob quā Iustinianus Imperator locū illum aduersus impios Samaritas fortius cōmunit: porro rem ipsum Cyrillus, qui his ipsis temporibus vixit, istis verbis profecutus est g.

g *Vita S. Sabæ apud Sur. Tom. 6. die 5. Decemb.*

XIX. CRVDELIA FACTA SAMARITANORVM.

Qui in Palæstina erat populus Samaritanorum cum Iulianum quendam, qui ipse quoque erat Samaritanus, sibi Regem creassent, multam iniuriam faciebant Christianis, ecclesias depopulantes & exurentes, Christianos afficientes supplicijs innumerabilibus, & deinde etiam occidentes, & in vias finitimas facientes incursiones, & cæsos Sanctorum rumpentes & igni mandantes: quæ quidem maxime fecerunt in loco, qui erat circa Neapolim, nempe Samariam, vt qui Episcopum quidē gladio percuterent, quosdam autem presbyteros comprehenderint, & primum quidem membratim & frustatim eos desecuerint, & deinde eos cum martyrum reliquijs frixerint in sartagine, & multa probra & contumelias perpetrarint in Christianos.

XX.

Hæc postquam renunciata fuerunt Imperatori, aduersus illos magnū emittit copias: quæ cum eu manus consligentes, multos ex illis interimant, & ipsum etiam Iulianum. A quibus Silvanus quoque tunc Scythopoli comprehensus, in iugum mittitur, & ita acerbam accepit vitæ exitum vir, qui multis probris & contumeliis affecerat Christianos, & odes (vt arbitror) pulchre ad hoc à diuina relatus erat iustitia, vos, inquit, qui supplicium sustinens, & finem acciperet, quod non multo ante diebus de ipso dictum fuerat à Saba.

XXI. CALVMNIÆ ADVERSVS PALÆSTINOS.

Deinde quidam ex eius Comitibus nomine Arsenius, Illustri dignitate, ad falsa fingenda & confundendam veritatem omnium callidissimus: is cum post eorum Iuliani interitum venisset Constantinopolim, & accessisset ad Imperatorem, & cum ipso & eius coniuge (nescio vnde) magna interce sisset familiaritas, in Iræ quidem dicit, ad magnam autem iram eos accendit aduersus Christianos, qui erant in Palæstina, dicens eos vel maxime fuisse auctores & causas seditionis Samaritanorum, & dignos grauissimo supplicio.

XXII. DELEGATIONES SABÆ AD IVSTINIAN. IMP.

Has postquam in Palæstina renunciata fuissent Patriarchæ, eum statim subit miseriordia eorum, qui falso accusabantur. Et accedens ad beatum Sabam eum vehementer rogauit, vt adiret & supplicaret legatione apud Imperatorem, & exigeret tam a re felleret calumniam, & Christianis liberet a tantis periculis, nihil aliud futuros, nisi diaboli linguæ trophæum & improbitatis. Ille autem paruit, & nullo interiecto spatio, iter statim arripuit. Erat q; vetera prater fidem quod exercebatur, nempe hominē, qui in tam imbecilla lababat senectute, & quem parcere at in lecto se quieti dedere, sed iter tantum iter inire minime cedentem, neque senile quippiam aut languidum remissumve sustinentem, sed perinde atq; ætate adhuc vigentem, & magnam corporis virilitatem vincitē copia prompti & alacris animi. erat enim Sabas hoc ipso anno Domini quingentesimo trigesimo, ætatis autem eorum non ignara vnius, vtpote natus sub Cōsulatu decimo septimo Theodosij, anno Domini quadringentesimo trigesimonono, vt ex eiusdem Cyrilli auctoris eius Vitæ apparet assertione. Perge vero Cyrillus:

XXIII. QVANTA IMP. S. SABÆ PRÆSTITERIT.

Cum autem iam pertinxisset ad suburbia Constantinopolis, Imperatori quidem eius significatur aduentus. Et ipse statim mittit vnum ex nouemlibus Imperatoris & quosdam ex suis satellitibus, aduentum illius maxime honorem. Deinde eo ipso par erat, cum

tatus sit

patu sepatus Sabas adipsum deducitur. Deinde Patriarchas quosque Epiphanium, & quicquid erat apud se clarum & illustre, euocat, vt ei procederet obuiam. Nequeenim terrenum aut mundanum aliquem, sed tanquam vnum ex Angelis & eum supernæ Hierusalem se censebat accipere. Quem postquam adhuc procul procedentem agnouit Imperator, ille quoque conspiciebat aliquid simile ei, quod viderat Anastasius Imperator. Videbat enim quandam coronam eius capiti impositam, eleganti quodam splendore decoratam & nic autem hinc omnis generis gratiarum. Visione ergo Rex obstupefactus, è cathedra surrexit, & sanctum illud caput reuerenter ac iucunde est complexus. Deinde cum ab eo accepisset benedictionem, orauit, vt sua quoque coniux esset eius particeps.

XXIV. THEODORA INTERPELLAT SABAM PRO SOBOLE. Cum ea autem assuesset, adorauit, & rogauit, vt solueretur vitium eius matricis (erat enim petra sterilis) & vt ex senatum posset videre filium. quod quidem illa plurisfaciebat, quam ipsum Imperium. Ille autem adhuc tacens, solum illi precabatur, vt sospes & salua esset eius potentia. Illa vero rursum instabat, petens preces liberorum procreationis. Ille autem pergebat, eadem rursus preces dicere. & aperte præseferebat, se recusare petere, vt ipsa fieret mater filiorum. Vbi vero, cum illa hoc sæpe petiisset, ipse nihilo magis annuit orationi, neque edidit preces conmentes eius desiderio: eandem abijt Imperatrix magna affecta tristitia, quod id quod volebat, non esset assecuta.

XXV. CVR DENEGATA PRECES THEODORÆ. Deinde cum qui in preces incidissent, & maxime quicunque solent Principum gratificari cupiditati, etiam si sint inutiles & nihil inde habeant, tum crimen arentur, quod preces recusasset dicere, & quod Imperatricem maiori molestia afficeret: ille aegre ferens, causam aperte protulit: Simite, dicens, ô beati. Non enim Deus sinet aliquem fructum ex ea edi, ne ipsa quidem, quæ Seueri dogmata, & deteriores quam prius sub Anastasio tumultus conturbent Dei Ecclesiam, his plane insanias forte prodens, quod intus Theodora occultabat in corde, nempe ipsam addictam hæresi Seuerianæ, ob idque haud concessum à Deo, vt sobolem pareret, quam eodem morbo infecteret. Ita plane se rem habuisse, eventa postea declararunt, Pergit vero Cyrillus:

XXVI. IUSTINIANUS CONSANABILITAS REPREHENDIT. Imperator autem Iustinianus in Samaritas tantam ostendit pietatem & reuerentiam, vt cum eum conuenisset, non solum remiserit iram, quam olim conceperat aduersus Christianos, qui erant in Palæstina, sed etiam Samaritanos plane expulerit ciuitate, & eorum synagogas deinceps prohibuerit, & deipsis hanc legem tulerit, ne essent alter alterius hæredes, ne per successiones earum opes crescerent & amplificarentur. Quinetiam vt interficerentur quicunque eorum auctores fuissent seditionis. Quamobrem timore affectus Arsenius, qui erat ipse quoque vnus ex Samaritanis, cum hominibus meæ diœcesi quoque concurrente, supplex, à Saba contendit, vt ab ipso Baptismum acciperet, & tam piam impetraret petitionem. Sed hæc quidem postea.

XXVII. RECVSAT OBLATAM PECVNIAM SABAE. Imperator autem cum alem sanxisset legem aduersus Samaritanos, & sic ea propter qua venerat, Sancto esset gratificatus, non incusque sistit promptum & alacrem animum: sed se extremum damnum accipere existimabat, si non eum regalibus & splendidis afficeret beneficiis, & fidei abundantiam ostenderet sua erga eum munificentia. Cum eo certe assiduo colloqueni, & eum honorant sicut primo Anastasius, vehementer instabat vt aliquod pecunia vectigal subiecti monachis constitueret. Ille autem: Vectigalium quidem, inquit, & pecuniæ quæ rum satis ad vsus necessarios ille nobis præsiterit, qui populum non obedientem copiose aliquando aluit in deserto a, & aquam eduxit de petra, & qui non solum necessaria, sed etiam sæpe quæ eduntur, vt nobis gratificetur, adsunt aliæ quoque non parua & non contemnenda occasiones, per quas poterit in nos tuam exercere liberalitatem.

a Exod. 16. 17.

XXVIII. QVÆ PETIERIT SABAS AB IMP. Nam & Palæstinæ, qui male sunt affecti à Samaritanis, & quorum magna quondam præda sunt abacta, multa vero adificia & diuina templa, & mancipia præterea & greges, frumentumque & alios fructus videruntexuri ante oculos, & nunc non habent, vnde filij victum quotidianum comparent: supplices petunt à quam ad tempus immunitatem, vt se parum recreent atque reficiant, & rursus possint sufficere annuis soluendis muneribus. Et qui ad adorandum vinculum sepulchrum venium in sanctam ciuitatem, ipsi tecto opus habent, vt se parum recreent à labore itineris, & maximeq; qui eorum aliquando in morbum incident, postulant necessariam corporis curam omnem. Quinetiam quod à Patriarcha Elia primo extitum est adificari Deiparæ Virgini templum, multis adhuc indiget, nec satis instructum est ornamentis. Et quæ meæ sunt structa maximis monasteria, cum nullum in propinquo habeant præsidium, in quod se recipient, nullo negotio capi possuge ab inimicis, & prima incursione venire possunt in manus hostium.

XXIX. QVÆ PETAT ET POLLICETVR SABAS IMPERATORI. Ante omnia autem Arij, Nestorij, & Origenis dogmata perturbant Ecclesias, nec sinunt eas pura frui tranquillitate: & ideo à tua potentia magnum adhibendum est studium, vt omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procul expellas. Hæc si feceris, bonam spem concipis, & in Deo confidis fore, vt mox dies sequatur tremens atio, Romaque vniuersa, & Carthago, & quæcunque eius erunt, qui autem te imperarunt, ceruentur rursus partes tui Imperij. Et fuerunt hæ quidem pie & in commune vtiles beati Sabæ petitiones apud Iustinianum. & inferius subdit auctor: Sed cum hæc diu dicta sit oratio, venit mihi in mentem huius viri constantia & animi generositas, quod nulla eum temporis necessitas cogerit ad libet alem assiuere adulationem, aut se aliqua in re genere similiter (quod quidem difficile observatu potest à viro bono, & est sallu admodum difficile) sed vsus est conuenienti adueisus omnes moderatione, honestatisque & philosophiæ magnam ducebat rationē. Hoc autē facile potest ostendi.

XXX. Nam cum in eius petitionibus occupatus esset Imperator simul cum Triboniano Quæstore circa eam, quæ vocabatur Magnaura, & in consilium eum adhibuisset: ille, nempe Sabas, cum tam venisset hora tertia, relicto Imperatore, Deo seorsum reddebat preces solitas, vacans sacris diuini Dauid psalmis. Cum Hieremias vero vnus ex discipulis ad eum accessisset, & dixisset: Quid hoc silū vult, Pater? Cum Imperator tantum adhibet studium, & vt tuas impleat petitiones, vehementer laborat: tu ce velilo, nunc ego alibi? Ille admodum ingenue respondens: Non est hoc alienum, inquit, ô fili. Nam & ipse facit quod ei conuenit, & nos omnino id, quod debemus. hæc habet Cyrillus: quæ postea sequuntur, nos suo loco reddidimus. Priotibus autem idem auctor ista coniungit, raciæ obiectioni satisfaciens, cur vi lelicet à magno Saba illæ potius, omissis cæteris, propositæ sunt hæreles ab Imperatore damnatæ: ait n.

XXXI. ARII, NESTORII, ET ORIGENIS HÆRESIS VIGENTES. Opere pretium est autem quærere, cur prætermissis aliis hæresibus, Arij, Nestorij solum meminit & Origenis. Fortasse enim quibusdam simplicioribus videbatur cæteris assentiri, quod ideo harum solum meminisset. Quonam ergo de causa harum meminit? Quod aliæ quidem hæreses non valde tunc vexabant Ecclesias: secta autem Ariana cum Gothos occupasset & Vandalos & Gipedas, & apprehendisset totum fere Occidentem, omnia fere ex æquo pessimo repleuit exitio. in Oriente enim vsque in præsentem annum Ariani tuto consistebant, iã cum Athalarico I aliæ Rege & Hildefico Vuandalorum in Africa Principe sancitis fœderis legibus. Nestorij vero (pergit auctor) & Origenis hæresi morbo multi monachi laborabant: & timendum erat, ne alios attraherent ad malorum societatem. Nam cum quidam super conuenissent monachi Byzantium, visi sunt quidem tenere dogmata Theodori Nopsuesteni: rursum autem Origenis dogmata defendebat Leontius, qui erat ipse quoq; monachus genere Byzantinus, vnus ex iis, qui cum Nonno ingressi fuerunt nauam Lauram: quos postea cognouit magnus Sabas, à suorum statim expulit conuersatione. Sed de nullam de Eutychianis habuit mentionem, quod ij toto Iustini Imperio grauissime exagitati fiebant. Verum ad cœptam iterum narrationem rediens Cyrillus, ista subiungit:

ORIGENISTÆ EXPULSI A SABA.

XXXII. Sed nobis (inquit) reuertendum est ad seriem narrationis. Cum diuinus Sabas proposuisset tales apud Imperatorem petitiones: ille perinde ac iamdiu fidens gratificari Sancto, statim scribebat, imperabat decretum in omnem partem mittebat: omnia faciebat, ne hæ differentur, & in longum prorahorentur. ne eorum, quæ fiebant, dilatio tam pulchrorum beneficiorum obtunderet splendorem hæc quide Imperator. Qui autem ei, qui frigidum solum aquæ calidum dedisset in nomine suo, pollicitus est se datu rũ quatuplum b. non destitit remunerare & referre gratiam, neque promissum suum producta in longum: sed vt magnus pollicitus est Sabas, simulatque Imperator per Præsides præcipiebat, impleuit, quæ fuerat pollicitus. & Africa vniuersa & Roma eius asseruit Imperio & qui erat in vtraq; tyrannis, Virigis Romæ, & Gilimes Carthaginis, eos pro liberis seruos & pro regibus captiuos,

b Matt. 10. LARGE REPENDIT. QVOD QVÆ IVSTINIANI PIE GESSIT.

& suppli-

& suppetias aurea pro summa. sed hæc posterà quæ & pro-
XXXIII. ANN. VRBIS MDCCLXXXIII. ANNO. ARABUM. cessu temporibus narrat ordine expolcunt. De
Iconem sub eo tempore bus narrat ordinem expolcunt. De
executione vero decretorum Imperatoris ista idem Cy-
rillus subiecit.

Imperator ergo tanto studio affectus erga huius viri petitio-
nes, per vniuersum orbem terræ mittit decretum. Et illarum Epi-
stolarum scopus Ascalonitana & Zabariæ Pellæ litteris præcipit
XXXIV. IN MASCULINA. *Imperatoris, vt viuant loca Palæstinæ, quæ fuerant exusta à Sa-*
maritanis. & habita ratione eorum, tributa alleuent. Viuerent
autem templa quoque Sanctorum: & quantum ipsa damnum
acceperint à sacrilegis & audacibus manibus Samaritanorum, per
illorum igitur facultates aut publicas repararent pecunias: &
in sancta ciuitate extruant nosocomium, & annuos edant re-
ditus ad bonos nutrimentorum & quinquaginta aureorum. Quinc-
tam aliam quoq; dictum, vt in ea habitarent, qui procul illuc ve-
XXXV. *nichant: & Deiparæ templum eleganter exstruant & exornent:*
& præsidium prope Lauram mittant, vt in inimicorum insul-
tibus esset tutum monachis refugium. Præter hæc vero nomina-
tim quoq; declarat ea hæreses tollant de medio, & præclaro subiu-
gant anathemati. at de his hactenus auctor: quæ vero
illis subiiciuntur, additisse videtur Metaphrastes, vbi
ait:

XXXVI. DE TEMPLO DEIPARÆ CONSTRUCTO. ERECTO. *De his fere omnibus Procopius Cæsariensis quinto libro de Iu-*
stiniani ædificiis hæc sigillatim refert: ipsumque constructum
Deiparæ templum accurate exponens, eiusq; pulchritudinem &
magnitudinem nulli dicens esse similem, & id nouum vocat ec-
clesiam, cum Cyrillo conueniens qui diuini Sabæ vitam conscri-
pit ab initio. Vides scholiasten absque controuersia affi-
puiari, Vitam S. Sabæ à Cyrillo fuisse conscriptam. Pergit
vero idem Metaphrastes: *Præterea autem de duabus quoque*
aliis constructis illi suffragatur, quarum vna quidem est ad ex-
cipiendos hospites, altera vero ad recreandos eos, qui morbo affli-
guntur. Quinetiam illic constitutos multos pecuniæ reditus, &
templorum ornationes, quæ exusta fuerant à Samaritanis, &
propter inimicorum incursiones extructum præsidium eis congru-
entes esse ait. hæc ipse: sed nos de his singulis paulo
infrà (vt diligitas postulat argumenti lex) eodem Pro-
copio disturnus. At rursum Cyrillus de eadem Sabæ
legatione ista subiungit ad finem:

Cum has ergo constitutiones diuinus Sabas ab Imperatore ac-
cepisset, & recessisset Constantinopoli, venit Hierosolymam. Cum
autem illuc venisset: & magistratibus tradidisset litteras quas
habebat Imperatorias, illinc venit Scythopolim, vbique prædicans
decreta Imperatoris, docens ciuitates, componensque & instruens
ad eidem Orthodoxam: deinde eo quoque, qui grauia illa passi
fuerant à Samaritanis, & aliis modis recreans, & tributorum
immunitate consolans. hactenus Cyrillus. His autem de
oobis legatione sanctissimi viri cœlo terræque vene-
randi recensitis, siste, quæso, paululum gradum, lector,
& contemplare proponenda tibi ob oculos templa atq;
alia sumptuosa ædificia, quæ ex petitione eiusdem Sabæ
Hierosolymis & in reliquis locis Palæstinæ Iustinianus
Imperator erexit: erit vt ex eis magnam cum admiratio-
ne capias animi voluptatem. In primis igitur mirificum
illud templum Deiparæ nomine erectum describitur à
Procopio, ita tamen, vt multa ab eo desiderari posse vi-
deantur, vtpote (quæ in architectura primum locum
obtinere videantur) rerum omnium numerus, & men-
sura: vt hac ex parte minime expleße sentias numeros
accurati historici: cum alioqui & interpretis vitio, ea quę
ab eo describuntur, reddantur haud adeo in omnibus
perspicua. Sed accipe qualiacumque sint, quæ tamen in
multis admirationem tibi pariant, ait ergo *a*:

Hierosolymis templum Dei genitrici Iustinianus Imperator
locauit, cui nullum plane aliud æquiperari potest: Nouæ Ecclesiæ
incolæ vocant: quod quale sit, ipse declarabo, tantum præfatus,
quod hac fere tota e colli abundat, collibus inquã, non
celebratis, sed asperis, duris, ac præcipitibus, per quos huius & se-
mitæ ad gradum similitudinem ex arduo in declive protelle-
duntur. Cætera igitur vrbs ædificia vniuersa in vno loco con-
structa sunt, id colle videlicet, aut in plano secundum terræ aper-
turam. Solum templum hac ratione non exegit, mandauit e-
nim Iustinianus Rex aliud fieri in radice collium: præter cætera
quæque declarans, quantam fore oporteret templi latitudinem
& longitudinem. Non sufficiebat collis Regis mandato & operis
inchoandi necessitati: nempe ad Meridiem & Solem orientem,
vbi sacerdotes sacra obire conuenit, quarta pars templi defectura
videbatur. Quapropter ij quibus opus commissum erat, istæ ex-
cogitauerunt. Super fundamenta in extremas partes subiecta
terræ deiecta, structuram exerexerunt in altitudinem scopuli assur-
gentem, deinde in summo vertice murorum testudinibus collocatis, adiusionem applicat aliæ terræ partim ex eo. Hac ratione templum
hinc in solida petra firmatur, inde in sublime erectum est, dum
Regis potentia colli aliam molem artificio imposuit.

XXXVII. * *Desunt aliqua in exemplari.*

Huius autem structura saxa hæc quidem *... *illa vero ma-*
gnitudine qualia nouimus. Etenim huius operis artifices cum
natura loci certantes, & molem altitudine scopulum æquantem
ex aduerso stantes omnibus quibus vti consueuerant destitu-
ti, in admiranda & prorsus ignota studia & molimina se con-
uerterunt. Nam vasta & ingentia saxa ex montibus, qui in lon-
gum ante vrbem assurgunt, excelsa & scite expolita hoc modo
huc euexerunt: saxis magnitudine æquales affixerunt currus, &
singulis curribus singula imposita saxa electissimi boues quadra-
genta à Rege substituti portauerunt. Sed cum per vias, quæ in vr-
bem ducunt, currus perferri nequirent: exactos pleroſque montes
perducendi curribus aptarunt: & sic templum oblongum ex-
truxerunt, quemadmodum Rex voluit; cui quoque latitudinem
adhibuerunt secundum mensuræ rationem. Templo autem te-
ctum imponere minime poterant: proinde nemora & loca silue-
sa perambulantes, ficubi audissent locum sublimibus arboribus
consitum, inuenerunt siluam quamdam cedris abundantem,
cedris scilicet in tantam altitudinem sublatas, quantas fieri
possibile est. Ex his tum tectum templo indiderunt secundum
mensuræ rationem sublatis altitudine. Hæc igitur potestate hu-
mana & arte Regis Iustiniani effecit. Crescit autem religionis
spes, quæ & Regi honorem reperit, & hoc studium adiuuit &
promouit.

XXXVIII. NOVA LAPIDICINA ADINVENTA. *Templo vndique opus erat columnis, quarum & forma tem-*
pli elegantiæ respondret, & ea magnitudo foret, quæ molem im-
positam sibi sustineret. Regio autem in medio terræ sita longe à
mari abest, vndique præruptis quibusdam montibus vallata,
quemadmodum dictum est. Addubitabant ergo opifices, qua scili-
cet aliunde possent columnæ inferri. Quod cum Rex propter operis
difficultatem moleste ferret; Deus in proximis montibus lapidi-
naram indicauit huic operi satis congruam, qui planè lapis aut
prius existens hic delituit, aut nunc primum conditus est. Vtrique
probabilis ratio adest, quæ causam in Deum referebat. Nos
humanæ potestate omnia metientes, multa arbitramur impos-
sibilia: Deo nihil omnium neque anceps, neque impossibile. Hinc
igitur ingentium columnarum & ignis flammam quodam co-
lore imitantium magna copia vndiq; suffulciunt templum par-
tim superne, partim inferne: ad porticus quoque totum fere tem-
plum obeuntes, præterquam ad latus aurorę obuersum.

XXXIX. *In primis autem excellentes duæ columnæ stant ante fores*
templi nullis fortasse columnis totius Orbis secundæ. Deinde alte-
ra quædam porticus excurrit, à ferula (vt opinor) nomen habens,
quod scilicet in latum non protendatur: post hanc atrium simili-
bus columnis in quadrangulo exurgens. Aureæ fores adeo magnifi-
cæ sunt & decentes, vt ijs, qui extra vagantur & deambulant,
palam significent quale spectaculum sint adituri. Vestibula inde
admirationis plena, nempe velut fornix quidam duabus colum-
nis erectus immensam atque inexplanabilem altitudinem pro-
cul accedenti ostentans, & duo semicycla aduersas inter se facies
habentia. & paulo post: Hoc templum Dei genitrici consecra-
tum Iustinianus Rex magnarum pecuniarum vi ditu honorauit.
hactenus de templo illo mirifico Procopius; in multis
absque dubio lectorem minime exatiatum relinquens.
His autem de templo Matiæ Deiparæ enarratis, ad alia
ibidem erecta tunc ab eodem Imperatore pia ædificia
orationem conuertit, atque:

XL. ALIA ÆDIFICIA IVSTINIANI HIEROSOLYMIS ET IN ALIIS LOCIS ERECTA. * *ægro.*

In via, qua ad templum itur, stant hospitia vtrinque duo: vno
hospites peregrini suscipiuntur, altero requiescunt & refo-
cillantur pauperes ægroti. & ad finem orationis ista subii-
cit: *Iberorum templum ædificauit Hierosolymis, & Lazorum*
in Hierosolymorum eremo *, *sanctæ Mariæ in Monte Oliuarum,*
Fontis sancti Elisæi Hierosolymorum: item Siletheon Abbatu
Romani in Bethlehem: similiter & Ioannis Abbatis in Bethle-
hem muros instaurauit. subdit & de puteis & aliis ædifi-

eis extructis. Addit præterea, de templo Christianorum, quod erat in monte Garizin, ne ruinam pateretur à Samaritanis incendium, illud ipsum dupli ci munitione valatum inexpugnabile reliquisse: insuper & septem ecclesias Christianarum à Samaritanis ejectas, eiusdem Imperatoris iussu restitutas esse. Ipsum item renouasse templum S. Thalalæi, S. Georgii, & Pantaleemonis martyrum in eremo Iordanis: ædificasseque etiam Hospitium, necnon templum Deigenitricis in Hiericho. Insuper in Sina monte, in quo degebant monachi vitæ sanctissimi ad radicem eius erexisse nobilem ecclesiam in idem Deiparæ Mariæ nomine nuncupatam. *Nam (inquit) in vertice Sina homo perniciem non potest propter assiduos strepitus & fragores, atque terricula menta quæ iam diuturna, quæ nocturnis horis illic exaudiuntur humanam mentem & sensum percellentia.* Hæc & alia religionis Christianæ egregia monumenta in Palæstina & adiacentibus locis Iustinianus erexit, quorum fuit illi (vt vidimus) auctor magnus Sabæ ad promerendam victoriam, de qua vaticinatus fuerat, aduersus Gothos Italiam & Vandalos Africam occupantes: vt præclaro hoc documento esse possint Principibus Christianis, qui bus operibus præparent sibi viam ad hostes nusquam hactenus debellatos & inuictos penitus superandos.

XLI. QVID RVINÆ IN SAMARITANOS? a *Nouel. 45.*

At non hic finis pugnæ Imperatoris aduersus improbos Samaritanos, quos aliis opus fuit legibus perurgeri, persequi que percelli, vt apparet ex aliis legibus eiusdem Imperatoris aduersus eos diuersis temporibus datis, vt cum ad Ioannem Præf. Præt. a relegatis post Bebrii Consilatum, cum eos coegit curialia subire opera, sed curialibus priuilegiis non potiri. Rursum vero longe post hæc tempora, nempe eiusdem Imperatoris anno vigesimo quinto, sub Consulatu Basilii ad Areobindum Præfectum Prætorio aliam de iisdem edidit sanctionem. Cum enim fatigati assiduis afflictionibus nullam emergendi esse sibi viderent facultatem Samaritani, illud iniere consilium, vt foris ostenderent sese Christianam religionem amplecti velle: adeuntesque Cæsariensem Episcopum, ab eo petiere, vt pro ipsis apud Iustinianum Imp. intercederet: quod ille quidem eis credens nauiter præstitit. Lætus itaque ad numeium Imperator, eosdem vt filios amplecti atque fonere minime prætermisit, atque pro ipsis notam edidit sanctionem b, quam hic tibi inspicien dam proponimus:

b *Nouel. 129*

XLII. IVSTINIA. EXIGNE EDIT CVM SAMARIT. * inedentes.

*Nullum ita magnum fabectorum nostrorum delictum est, quod non nostra clementia medeatur. Licet enim eorum facta audo habentes, ad vindictam pro eis insurgamus: tamen tempus meditantes *, & commonentes in ola competentibus delinquentes, rursus ad nostram clementiam reuocamus, nostriam in omnibus benignitatis reconditantes rationibus: quale quiddam & præsens nostra celebrat lex. Samaritas enim prodem atroces & elatos contra Christianos & in omnibus * valos nouissimam superbiam excedentes plurimum quidem parua affliximus, vna vero maxime quod neque testamenta ipsi possint conscribere, neque bi defuncti absque testamento, cognatis qui ab intestato vocantur, hereditatem transmittere, nisi ad hereditatem ex vtraque causa vocatos rectæ Christianorum fidei esse contingeret. Interdiximus autem eis & legata dare, & donationes scribere, aut aliquam omnino alienationem in suis ponere rebus, nisi forsan Orthodoxa fide perspicua persona esset. Licet autem lege generali hæc comprehendentes tunc meminerimus: tamen non eandem in operibus, quam in litteris subtilitatem reservauimus. Nam neque gestorum ipsum, nec aliquam publici partem ex his quicquam accipere passi sumus, licet hoc expressim lex daret.*

XLIII. *Nunc itaque ad moderationem reductos videntes eos, & nobis ipsis indignum esse putantes in ipsorum permanere crimine contra eos, qui non similia prioribus languent præstantes, maxime omnium Sergii sanctissimi Cæsariensium metropolis Episcopi ipsius petitionibus, quas pro eis fecit, testimonium quidem perhibentis meliores eos factos, quietem vero eorum futuro tempore promittentis: ad præsentem sacram nostram venimus legem, per quam sancimus, licentiam esse Samaritis sam scribere testamenta, & suas proprias dispensare substantias, sicut & alia præsent leges, & per præsentem non decernimus, & sine testamentis morientes: no intestato vocatos secundum intestationem aliorum hominum hæredes habere eos præter ea, quæ per præsentem nostram transponimus legem. Sed & donationes eis permittimus scribere, & legata dare & accipere, & huiusmodi contractus facere cum omni licentia. Qui enim testari dedimus eis & omnem dispensare substantiam, qua modo de partis ulari dispensatione negabimus?*

Sed tamen non eundem reddimus ordinem & Christianis XLIV. *successoribus & Samaritis. Iterum vero & merito meliora sectantibus priuilegium præstemus. Vnde si quis eorum sine testamento moriatur, & filios ad Deum discretos reliquerit: solos vocabuntur ad huiusmodi hereditatem, qui vellent Christianorum allegare fidem, alios vero lapsos quicunque ipso testamento quo defunctus erat. Hæc autem dicimus non super filiis solis, sed etiam aliis cognatis, ex quacunque sint linea. Cæt.* hæc & alia de his Imperator. Porro conuersionem ab ipsis non examino factam, sed simulate, vt parentum hæreditatum participes esse possent. Iustinianus Iunior Imperator in alia aduersus eos Nouella c constitutione edita testatur, quam nos suo loco recitemus. * Haud enim minus, neque beneficiis Imperatorum valuerunt ad fidem conuerti. Ad tempora namque sancti Gregorii eiusmodi genus hominum vtriusque, scripsa ab eo epistola ad Ioannem Syracusanum Episcopum fidem facit d, qua expostulat de Samaritano quodam vendicante sibi mancipium Christianum contra legis præcepta: extat enim eiusdem Iustiniani Imperatoris constitutio c id ne fieret omnino vetans. Atde Samaritanis hactenus.

c *Nouel. 144* SAMARITANIA DIVO TEMPORE GREGORII PAPÆ. d *Greg. lib. 7 epist. 32.* e *Nouel. 45. in fin.*

Exiis, quæ dicta sunt, satis aperte pluribus declaratum exemplis vidisti, quis temporibus istis vigeret Sanctorum cultus in erigendis iisdem vbique templis, eiusdemque reditibus locupletandis: quod quidem plura Imperatoris studium iubsiri quoque sunt Instituti: eum vix repetiri quis esset, qui, nisi erigendi ecclesiam facultas sibi esset, saltem ex suis bonis aliquid decedens non legaret ecclesiis, vel etiam ex asse instituerer illas hæredes. Hinc accidit, vt hoc eodé anno iisdemque Consulibus Lampadio & Oreste, idem Iustinianus Imp. decimotertio Kal. Nouemb. sanctionem promulgaret, qua declaraut, vt si q. is in testamento suo Christum ex asse, vel semis, aut alicui hæredem instituisset, ecclesiæ illius dori caperent hæreditatem, ita tamen vt ad pauperum alimonium conferrent. Item q; definiunt, si quis aliquē Archangelorum vel martyrum reliquisset hæredem, quid agendū ambigu s esset: consuesuisse enim eiusmodi fieri institutiones, idem Imperator affirmat. habes constitutionem hanc in libro prætermissorum primæ classis post Codicem Iustinianeum f. Atde Iustiniani hoc anno edicta constitutionibus satis. Res iam peramus Occidentales.

XLVI. f *Collegit Contius c. 16. post Cod. lib. 1. pag. 8.*

Præclara facta Francorum multa nobis suppetūt, quibus iocompletemus Annales. Hoc tempore Theodoricus Rex Francorum expeditionem paruit aduersus Gothos agentes in Gallia: Sigiberticique assertione expeditum habetur, hoc anno Francos eo docile sibi, quæ in Gallia Gothi sub Theodorico Italiæ Rege occupauerant: refertur enim id ipse his verbis g: *Francs extorquent de manu Athalarici, quicquid Gallarum auus eius Theodoricus Rex Italia tenuerat.* Sed an vera sint, exactius sit explorandum.

XLVII. FRANCI LABORANT EXPELLERE GOTHOS E GALLIIS.

Nihil enim concessum fuisse Francis aduersus Gothos certantibus, defendente Liberio Patricio illic Præfecto Prætorio rei Gothorum, epistolæ Cassiodori significant, quas scripsit, cum ab Athalarico collatū post tres annos gessit Romæ munus præfecturæ Prætoriæ: in quod tempus perseuerat in Galliæ eius prouinciæ administratione idem Liberius Patricius, quem redeuntem Romam Athalarici mater, gratitudinis ergo, noua addita dignitate exornauit: vt Cassiodorus, dum laudes fœminæ prosequitur, his narrat verbis g: *Resistite namque Patricium, Liberium Præsulem etiam Gallicarum, exercitualem virum, admonitione gratissimum, meritis clarum, forma conspicuum, sed vulneribus pulchriorem, laborum suorum munera consecutum, vt nec præfecturam quam bene gesserat amitteret, & eximium virum honor geminatus ornaret: confessio meritum, cui solus non sufficit ad præmium: accepit enim & præsentaneam dignitatem,*

g *Cassiod. lib. 11. ep. 1.*

ne de Republica benemeritus, diu absens fuit rei mgr atus. hæc de Cassiodoro Indictione duodecima, quando (vt dictum est) Prætorium Præfecturam est consecutus anno Domini quingentesimo trigesimo quarto: post quod tempus Amalasunthapsa defuit & Athalaricus de medio sublatus est. Quo pariter anno scribens ad Senatum eandem de sua præfectura epistolam Cassiodorus Theodoricum Francorum Regem inuadere res Gothorum paratum morbo iam vita functum tradit his verbis *a*:

*Francinim tot barbarorum vultoriis prepotentes, quam ingenti expeditione turbati sunt? lacessiti meruerunt cum nostris certamen, qui precipitatu salebus prælia semper gentibus intertexunt. Sed quamuis superba natio declinauerit conflictibus intulerunt. Sed quamuis superba natio declinauerit conflictibus intulerunt. Sed quamuis superba natio declinauerit conflictibus intuler

mensem eiuem obsidem aliquando cum aliis datum eidem Regi Theodoberto, quando virtutem reliquarum Sanctorum contigit experiri. Sed de Theodoberto satis.

IESV CHRISTI

Annus 531.

BONIFACII PAP. Annus 2. IVSTINIANI IMP. 5. ATHALARICI REG. 6.

I. ROMANA SYNODVS SVB BONIFACIO.

ANNVS Redemptoris quingentesimus trigesimus primus vacuus consulibus ordinariis, post Consulatum præcedentium Consulum Lampadii atque Orestis inscribitur: quo Romæ à Bonifacio Papa Synodus collecta est, de qua hæc breuiter Anastasius: *Hic congregauit Synodum in basilica beati Petri Apostoli, & fecit constitutum, vt sibi successorem ordinaret: quo constituto cum chirographis sacerdotum & iureiurando ante confessionem beati Petri Apostoli diaconum Vigilium constituit.* successorem videlicet. Quod enim (vt superius fusius dictum est) Gothorum Reges Italiæ dominantes impie sibi vendicassent Romani Pontificis electionem: vt eiusmodi præsumptam & vi serpentem licentiam ex Gothorum manibus Romana Ecclesia extorqueret, hoc prætextu visus est Bonifacius nouam hanc & à prædecessoribus hactenus ingentatam viam aggredi: nempe vt successorem designans Pontifex, nullum relinqueret locum vacantis sedis: quod quidem licet speciem iustitiæ aliquam præseferret, postea tamen ab omnibus est improbatum atque rescissum, Nam subdit de his idem Anastasius:

II. *concessum

Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc cassauerunt sacerdotes omnes propter reuerentiam sanctæ sedis, & quia contra canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum respiciebat, vt successorem sibi constitueret: ipse Bonifacius Papa reum se confessus est maiestatis, quod diaconum Vigilium sui subscriptione chirographi ante Confessionem beati Petri successorem constituisset: & ipsum constitutum in præsentia omnium sacerdotum & cleri & Senatus incendio consumpsit.* hactenus de his Anastasius. Maiestatis vero ea ex parte crimè videri poterat Gothis Bonifacius incurrisse: quod contra Regis voluntatem, ad quem electionem Romani Pontificis spectare Theodoricus statuerat, à Bonifacio fuisset institutus successor. Sed nec placuerunt ista clero, neque Romano populo.

III. QVID IN VIGILIVM OBIECTVM. a *Epist. Silver. ad Vigilium tom. 2. Concil.*

Certum quidem est eiusmodi conatum probro esse datum ambobus, in primis vero ipsi Vigilio, quod id curasset. Scimus enim Siluerium Papam in decreto anathematis in Vigilium hæc ita exprobrasse: *at Quia contra iura canonica, temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipso viuente, designari conabatis, nisi tibi amplissimi Senatus obuiasset instantia: tunc prouidentia pastorali ac Pontificali auctoritate tua execranda tam deliberant auspicia detruncari. Sed dum parnum* vulnus in te neglectum est, insanabile accreuit apostema, &c.* hæc in Vigilium delectum à Bonifacio successorem Siluerius. Porro rerum gestarum Bonifacii Papæ non tantum hæc de eligendo successore, ipso viuente, & ab ipso deleta fuere: sed & ea etiam postea, quæ ab ipso post mortem Dioscori, eum damnando, anathematique subiiciendo, gesta fuerunt. In ipsum enim Bonifacium ista peracta ab Agapeto Pontifice, testatur Anastasius Biblioc hecarius *b: His*, Agapetus videlicet, *in ortu Episcopatus sui libellos anathematis, quos inuidia dolo extorserat Bonifacius presbyteru & Episcopis contra canones & contra Dioscorum, in medio Ecclesiæ, congregatis omnibus, incendio consumpsit, & absoluit totam Ecclesiam ab inuidia perfidorum.* hæc ibi.

*Anast. in Agapete.

DIVERSVS BONIFACII DECRETVM QVID AGAPETVS

IV.

Sic igitur vides non solum, quæ per Bonifacium acta sunt in decernendo successore, ab ipso primum, deinde à successoribus esse damnata, sed etiam quod in Dioicorum veluti simoniacum idem diuinando eiusdem post mortem egisset. Ob causam quidem pecuniariam damnatum Dioscorum à Bonifacio, ex Iustiniano diximus: cuius in epistola inscripta ad Ioannem Papam, sed ad Vigilium data, hæc sunt verba: *Super hoc autem omnia quis ignorat ea, quæ nostris temporibus in Ecclesia antiquioris Romæ contra Dioscorum acta sunt? qui cum nihil in fidem peccasset, tamen solum propter Ecclesiasticum ordinem, post exortem ab eadem Ecclesia Romana anathematizatus est. Si igitur nihil in fidem peccantes Episcopi, propter solum Ecclesiasticum ordinem & propter causam pecuniariam anathematis & post mortē subiciuntur: quanto magis Theodorum, &c.* hæc quo ad causam Dioscori, quem Agapetus iniusta sententia condemnatum absoluit.

V. NIMIS ARDVVM VT ROM. PONT. SIBI DELIGAT SVCCESSOREM.

Quod vero spectat ad successoris electionem, intelligis, puto, lector, ex his, quæ dicta sunt, quantum exhortuerint Romani omnes, in primis vero iidem ipsi Romani Pontifices, vt aliquis sibi viuēs quouis digno prætextu Pontifex deligat successorem: cum eadem ipsa, qui ea statuit Bonifacius fuerit compulsus rescindere in posteriori Synodo, quæ in priori, suadente iusta sibi visa ratione, facere decreuisset. At licet eadem cassata ab ipso auctore penitus & reddita prorsus nulla fuissent, in ipsa tamen perperam gesta Siluerius & successores Romani Pontifices declamarunt.

VI. BONIFACII PAPÆ OBITVS.

Verum etsi videri potuissent istæc de eligendo successore commissa à Bonifacio, ab eodem expiata: tamen cito Deus, ad aliorum exemplum eum ex hac vita subtraxit. Hoc namque anno die decimaseptima mensis Octobris, post dictum Consulatum Lampadii ipsum ex hac vita migrasse, Bibliothecarius habet: quod & (vt dicemus) alia vetera monumenta testantur, quibus innotescit, hoc eodem anno post Consulatum Lampadii & Orestis iam eius successorem federe cœpisse Ioannem cognomento Mercurium: Sic igitur dicta die mortuus est Bonifacius, cum sedisset annum vnum & dies duos; licet Bibliothecarius annos duos eius sedi tribuat & dies vlginti sex: verum cum ipsum hoc anno post Consulatum Lampadii defunctum dicat, atque sepultum decima septima mensis Octobris, nonnisi annum vnum & dies duos vixisse Pontificem oportuit, cum creatus habeatur anno superiori decimaquinta die Octob.

VII.

Antequam vero de eius vacatione sedis & electione successoris agamus: quæ de reliquis rebus gestis Bonifacii ex antiquioribus memoriis Ado descripsit, hic referamus: *Non multo post* (inquit) ab apparitione videlicet facta sancti Michaelis in monte Gargano, sub Gelasio Papa: *venerabilis etiam Bonifacius Pontifex ecclesiam sancti Michaelis Archangeli nomine constructam dicauit in summitate Circi, cryptatim miro opere altissima porrectam: vnde & idem locus in summitate sua continens ecclesiam, Inter nubes situs vocatur.* hæc Ado: qui eum ea Bonifacio ipsi tribuit, qui primus post Gelasium vixit, nihil est, vt alicui alii ex Romanis Pontificibus eius nominis tribui possint, nisi huic secundo eius nominis Bonifacio. Quod autem ad ipsum locum pertinet, super quem erectam fuisse ecclesiam sancti Michaelis affirmat: nullum alium nisi scrupolum locum illum, super quem olim Hadriani moles erecta est trans Tiberim apud Circum Domitiæ, fuisse, diximus in Notis ad Romanum Martyrologium *c*.

*Martyr. Rom die 8. Maij a.

VIII.

De Bonifacio rursus hæc in Anastasio leguntur: *Eodem tempore venit relatio ab Afru Episcopu de constitutione, vt ibi concilio sedu Apostolicæ omnia Carthaginensis Episcopus faceret.* præerat his temporibus Carthaginensi Ecclesiæ Reparatus Episcopus, de quo etiā inferius dictum iumus. Ad postremum vero idem abi, vacasse sedem Bonifacii mēses duos & dies quindecim. Verum cum ex dicto numero mensium atque dierum dicendum esset successorem Bonifacii Ioannem creatum esse sequenti anno ipsis Kalendis Ianuarii post Lampadii & Orestis Consulatum secundo, erroris patentis auctor arguitur, cum constet hoc anno post dictorum Consulatum Ioannem cognomento Mercurium creatum esse Pontificem. in Titulo enim Eudoxiæ,

quæ est

quæ est ecclesia S. Petri ad Vincula dicta, eiusmodi inscriptio legitur:

† SALBO PAPA NOSTRO IOANNE COGNOMENTO MERCVRIO EX SANCTÆ ECCLES. ROM. PRESBYTERIS ORDINATO EX TIT. S. CLEMENTIS AD GLORIAM PONTIFICALEM PROMOTO. BEATO PETRO AD PATRONO SVO A VINCVLIS EIVS SEVERVS PRESB. OFFERT ET IT. P. C. LAMPADII ET ORESTIS VV. CC. VRBICVLVS CEDRINVS EST.

Ex his igitur quam perspicue vides, sedere cœpisse hoc anno post Bonifacii obitum Ioannem cognomento Mercurium, natione Romanum (vt habet Bibliotheca Mercuriana) ex parte Proiecto, de Cælio monte: quo autem die & quem creatus sit, haud quid certi affirmari posse videtur: circa finem tamen anni huius sedere cœpisse, ex dictis apparet.

Quod insuper ad occidentales res spectat, hoc ipso anno Amalaricus Rex Gothorum in Hispania, cum à tempore, obitus Theodorici Regis in Italia regnantis potius regno esset, annis quinque, occisus desiit, inque locum eius subrogatus est Theudis Gothus pariter & Arianus. Sed interitus Amalarici causa altius repetenda est. Childebertus enim quartus filius Clodouei, qui Parisiis regnabat sororem suam Crotildem matrimonio iunxit eidem Amalarico Regi. Sed quod Catholica illa esset, hæreticus vero iste, nulla conuentio lucis ad tenebras, neque templi Dei cum idolo penitus esse poterat: & licet iuncti corpore essent, animo tamen erant quam longissime separati. Quæ autem ob hanc causam pati contigerit ipsam Crotildem, ex Gregorio audi, qui hæc ait: *Crotildis multas iniurias ab Amalarico viro suo propter fidem Catholicam patiebatur: nam plerumque procedente illa ad sanctam ecclesiam, flectere & diuersos fautores super eam proijci imperauit. Ad extremum autem tanta eum dicitur crudelitate tractasse, vt illa insectum de proprio sanguine sudarium fratri transmitteret.*

Vbi ille ualde commotus, Hispanias appetiuit, Amalaricum vero hæc audientem, naues ad fugiendum parat. Porro imminente Childeberto, cum Amalaricus naues deberet ascendere, ei in mentem venit multitudinem pretiosorum lapidum in suo thesauro reliquisse: cumque ad eos petendos in ciuitatem regrederetur, ab exercitu è porta exclusus est. Videns autem se non posse euadere ad basilicam Christianorum Orthodoxorum confugere cupit: sed priusquam limina sancta contingeret, vnus, extracta manu, lancea eum mortali ictu sauciauit: ibique deo reddidit spiritum. Tunc Childebertus cum magno thesauro sororem assumpta, secum adducere cupiebat: quæ nescio quo casu in via mortua est: & posita Parisios delata, sexta patrem suum Clodouecum sepulta est.

Childebertus vero inter reliquos ipse thesauros ministeria ecclesiarum pretiosissima detulit: nam sexaginta calices, quindecim patenas, viginti Euangeliorum capsas detulit, omnia ex auro puro & gemmis pretiosis ornata sed non est passus confringi: cuncta enim ecclesiis & basilicis Sanctorum dispensauit & tradidit. hæc Gregorius: discrepat ab eo Isidorus c, dum Amalaricum non in Hispania, sed Narbonæ in Gallia esse occisum tradit. Agit & de his Græcus historicus Procopius d eamdemque refert causam belli inferendi, quam ex Gregorio retoulimus: at non Childebertum nominat, sed Theodobertum, verum Theodobertus non fuit filius Clodouei, sed nepos, nempe filius Theodorici ipsius Clodouei filii. Tuncque dicit cessisse Francis eam partem Galliarum, quam hactenus Wisigothi possederant: ait enim: *Theodobertus vero fuis cum rebus omnibus fauore redemptus, Galliæ partem, quamcunque sortiti Wisigothi fuerant, recepit. Qui iisque Wisigothorum ex gente bello deuicta reliqui ex ea clade fuere, ex Gallia cum vxoribus liberisque suis tam sedibus excisi, ad Theodem in Hispania tyrannidem exercentem se contulere.* hæc Procopius. Verum siue rursus receperint Wisigothi eam partem Galliæ Narbonensis, siue non penitus ea caruerint certum est, posterioribus Francorum Regibus eum Wisigothis eam prouinciæ partem possidentibus fuisse pugnandum: vt quæ dicentur suis locis inferius, perspicue demonstrabunt. Successit autem (vt diximus) post Amalaricum Theudis, qui licet Arianus, tamen bene habuit Orthodoxos, vt S. Isidorus affirmat.

XII. TOLET. CONCIL. SECVNDVM SVB MONTANO EPISC.

Hoc eodem anno, quo absoluitur quintus eiusdem Amalarici Regis, & primus incipit numerari Theudis eiusdem successoris, celebratum reperitur Concilium Toletanum, dictum secundum, sub Montano Archiepiscopo Toletano. De hoc acturi, primum omnium more nostro ipsam rectam temporis rationem statuamus. Cum omnium assertione & antiquorum codicum lectione constet, ipsum habitum esse anno quinto eiusdem Regis Amalarici: sitq; omnibus pariter exploratum, quinquennium eiusdem Regis deduci ab obitu Theodorici Italiæ Regis, quem decessisse diximus anno Domini quingentesimo vigesimo sexto: hic primum, vnde erroris occasio manare possit, emendandus est mendosus locus Isidori, ne ipsum sibi ipsi contrarium esse & turpiter hallucinatũ quis dicere aliquo modo audeat. Sunt enim hæc verba in Chronico Gothorum Regum Isidori: *Æra* DLXIV. *XIV. anno Iustiniani Imp. defuncto Theodorico, Amalaricus nepos eius quinque annis regnauit.* quæ verba tum his, quæ superius, tum his, quæ inferius in eodem leguntur Chronico, penitus contradicunt, vt decimo quarto Iustiniani Imp. anno dicatur regnare cœpisse Amalaricus, qui vltimo anno Iustini Imp. auspicatus est regnum. Quamobrẽ necessario restituenda est germana lectio, ita vt loco Iustiniani, Iustinus, & loco numeri XIV. annorum Iustiniani ponatur IX. Iustini vt dicat textus: *Æra* DLXIV; IX. *anno Iustini Imperatoris defuncto Theodorico, Amalaricus nepos eius quinque annis regnauit.* quo annorum numero tum ex Æra, tum ex annis Iustini Imperatoris consignatur annus Domini quingentesimus vigesimus sextus, quo (vt dictum est) Amalaricus primum annum exordiens, hoc Domini anno terminat quintum, quo eadem Toletana Synodus habita esse sine controuersia ab omnibus affirmatur, & in codicibus tum scriptis, tum cusis æque legitur. Sed & emendandum, quod in nonnullis tam editionem ex mendoso exemplari irrepsisse videtur, dum quintus annus Amalarici, sub quo dicta Synodus acta ponitur, notatur Æra DLXV. qua non præsens annus quintus eiusdem Regis Amalarici, sed secundus inchoatus eiusdem notandus esset: quintus vero cum absolutus (qui est præsens annus) inscribendus esset Æra DLXIX.

EMENDATVR ERROR ILLAPSVS IN CHRONIC. S. ISIDORI.

XIII. SVB THEV. DE CONC. TOLET.

His igitur locis emaculatis, & sincera lectione vbique restituta, adhuc addimus: quod etsi hoc anno qui numeratur quintus Amalarici Regis, dicta Synodus celebrata inuenitur: tamen sancti Isidori verba suadent, vt ipso potius Amalarico mortuo, exotdio Theudis successoris regni hoc eodem anno Patres conuenerint: id, inquam, Isidori, qui hoc sæculo vixit, verba declarate videntur: quibus ait: *Æra* DLXIX. *Iustiniani Imperatoris tempore, post Amalaricum Theudis in Hispania creatur in regnum per annos sexdecim, qui dum esset hæreticus, pacem tamen concessit Ecclesiæ Dei, vt licentiam Catholicis Episcopis daret, in vnum apud Toletanam vrbem conuenire, & quæcunque ad Ecclesiasticam disciplinam necessaria existerent, dicere, licenterque disponere.* hæc ipse, plane significans, id inconcessum omnino fuisse, viuente Amalarico, Catholicis (vt diximus) infensissimo.

XIV.

Sed & quod dicit de Synodo Toletana cogenda impetrata ab ipso esse licentiam: id non de alia, quam, de hac ipsa, de qua est sermo, Toletana Synodo Isidorum constat intellexisse: nam nulla alia Synodus Toletana sub dicto Rege habita reperitur. Vnde opinati licet, quod etsi anno quinto Amalarici Synodus ita habita inuentatur hoc anno, tamen non sub ipso, sed æque hoc anno sub eius successore celebrata fuerit: ited quod nomen Amalarici in ipsa Synodo legatur, ex apposito titulo irrepsisse puto. Hæc quidem opinari suadent, quæ ex Isidoro magnæ huius temporis auctoritatis scriptore recitata sunt, adiuuantibus coniecturis, isdemque ex odio Amalarici & benignitate Theudis erga Catholicos acceptis: ad-

dito ad hæc etiam, quod cum Patres ipso exordio deplorent præterita tempora, quibus conueniendi denegata licentia videretur: id sub Amalarico accidisse ex Isidoro conspeximus. His de tempore stabilitis, iam de ipso Toletano Concilio, quæ sunt notatu digna, referamus.

XV. DES. MONTANO EPISCOPO TOLETANO.

Qui primum locum in hac Synodo iure tenuit Montanus Toletanus Episcopus celebris nomine fuit tum doctrina, tum etiam vitæ sanctitate: vtraq; enim dignus laude à S. Ildefonso in libello de Viris illustribus celebratur. Extant eius lucubrationum duæ epistolæ, quarum idem meminit, altera data ad Ecclesiam Palentinam, ad Thuribium solitarium altera, digna felicissimi ingenii monumenta. Sed quod ad vitæ sanctitudinem spectat, hanc diuino testatam miraculo idem Ildefonsus eiusmodi perspicuo declarat exemplo: *Hic vir, ex antiquissima relatione narratur, ad explosionem infamiæ tamdiu prunas tenuisse vestimentu ardentes, donec eorum sedu suæ altari sacro totius Missæ celebritatem per semetipsum expleret. Peractis autem solemnibus, nec pruna ignem, nec vestis inuenta est amisisse decorem. Tum Deo relatu gratiarum actionibus, quia per simplicem naturam ignis cognita esset & fallacia detestabilis accusantiu, & impotentia beatissimi sacerdotu,* hæc de eo Ildefonsus.

XVI. EPISCOPI INSIGNES QVI INTERFVERVNT SYNODO.

Cum Montano septem alii tantum interfuerunt Episcopi, sed si numero, pauci, virtute atque doctrina præstantes: qui cum Zorobabele suo, in medio licet hostium positi, templum reædificare magna animi constantia sunt aggressi. Enituit autem in eo conuentu Patrum præter Montanum Iustus Vrgelitanus Episcopus, & ipse clarus inter scriptores Ecclesiasticos, & trium germanorum collegio æq; disertorum, nempe Iustiniani Episcopi Valentini, Nebridii, & Helpidii, illustrior redditus: licet iniuria temporum deperditis ipsorum scriptis, fratrum subobscura memoria sit relicta: agit de his omnibus Isidorus a:

a Isidor. de Vir. illustr. c. 20. 21.

XVII. Quinque in hac Synodo reperiuntur sancti canones esse ad disciplinam Ecclesiasticam illustrandam, & mores fidelium informandos: quos tu consulas. Nos vero non omittimus, quod gratitudinis ergo iidem Patres, absoluta Synodo, Regi licet Ariano, ob concessam coëundi licentiam bene precati sunt. Ad finem enim Synodi ista leguntur: *Nunc ergo in nomine Domini finitis his, quæ in collatione venerunt, gratias agimus omnipotenti Deo, deinde domino nostro glorioso Athalarico * Regi, diuinum clementiam postulantes, vt innumeris annis regni eius ea, quæ ad cultum fidei prouenunt, peragendi nobis licentiam præstet, Amen.* Quid his simile habes præfatos esse Patres in Concilio Agathensi sub Alarico item Ariano Gothorum Rege collecto, ipsius accedente concessione.

* Theudi

XVIII. At bene vsi Montanus & alii Patres Regis beneficio, non semel tantum coluerunt in Synodum, sed frequenter diuersis in locis. Etenim inter alia Concilium *Palentinum* patet congregatum fuisse: ita legendum, pro *Valentino, Palentinum* vt ex eiusdem Montani epistola ad Thuribium data possumus intelligere: quæ cum alia habeat digna memoria, hic mihi eam reddere & tibi legere gratum erit. sic enim se habet b.

b Apud Coll. C. Concil. Hispan. Garsi. Lop.

*Domino eximio præcipuoque Christicolæ, domino & fratri Theuibio * Montanus Episcopus.*

* Thuribio.

XIX. MONTANI TOLETANI EPISCOPI EPIST. AD THVRIBIVM.

*Alumnum fidei Catholicæ & sacræ religionis amicum etiam in actu mundialibus conuersantem valde & nouimus & probauimus. Cum enim adhuc floretes in sæculo, ita claritatis tuæ cuncta perpatuit, vt secundum sententiam Domini, & quæ sunt Cæsari, Cæsari non negares, & Deo quæ sua sunt deuota mente persolueres. Iure etenim te diuini cultus in hac præsertim prouincia nominabo * Patras ne quanta tibi apud Deum maxima merces, cuius solertia atque instinctu & idolatriæ error abscissus, & Priscillianistarum detestabilis & pudibunda secta conteritur. Si tandem adhuc & in nomine honorare desistant, cuius per tuæ admonitionem collapsa esse opera non ignorant. Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tuum impendisti laborem, vt feroces cohabitantium tibi animos ad salubrem regulam & normam regularis disciplinæ duceres, præstante diuina clementia: quia id quod summo labore conatus es, precibus & orationibus perficeres. Quæ tamen ex Palentino conuentu ad nos pertinuerint, cessandum vestræ indicamus curæ, quæ facilius per vestram increpationem nefanda præsumptio in posterum conquiescat, &c.* subdit de presbyteris reprimendis, qui sibi chrisma confingendi auctoritatem vsurparant: deque Episcopis coercendis, qui in aliena diœcesi ecclesias consecrarent: de quibus omnibus est querela eiusdem in epistola data ad Palentinæ Ecclesiæ subditos. Porro Thuribium istum longe diuersum esse ab illo, ad quem exat sancti Leonis Papæ epistola, diuersitas temporum persuadet.

XX. Quod ad statum rerum Orientalium anni huius pertinet: tumultuosum illum quidem fuisse Constantinopoli, quæ habet Marcellinus hoc anno post Consulatum Lampadii atque Orestis significant, nimirum conspirationem factam esse aduersus Iustinianum Augustum, de qua hæc ipse.

CONIVRATIO CONTRA IVSTINIANVM.

Hypatius, Pompeius, & Probus genere consobrini, Anastasii Imperatoris nepotes, quod imperium sibi singuli indigna ambitione exoptarent, Idibus Ianuariis cum pleriisque nobilium conuentu, omnique sediciosorum turba armis domique ministratu illecta dolo inuadere tentauerunt: atque per quinque continuos dies vrbem regiam rapinis, ferro, igneque per sceleratos ciues sine certo interrege disturrentes hostili impietate, ipsi se fideles Reipublicæ in Palatio dissimulantes depopulati sunt. Quinta vero huius nefandi sceleris die, dum de foro Hypatius sceleratorum comitantium manibus torque redimitus aureo, & Pompeius Comes sua sub veste loricatus ad inuadendum tenendumque ascendunt Palatium: vterque eorum ante fores Palatij sæpius est: flatimque pijssimi Principis nostri iussu catenatus, truculatus pœnas luit, & ante Imperium perdidit quam haberet, innumeris passim in Circo populi trucidatis, & tyrannorum sociis continuo proscriptis. hæc Marcellinus, quæ à Procopio e fusius enarrantur. Coactum vero fuisse Iustinianum acclamanti populo satisfacere, & Ioannem atque Tribonianum magistratu deponere, idem affirmat: sed eo cessante tumultu, restitutos tradit: verum Ioannes postea (vt dicetur) pœnas dedit. Quanta autem fuerit præter incendia & prædam hominum cædes, idem Procopius refert, dum ait desiderata esse hominum triginta millia.

c Procop. de bello Persic. lib. 1.

XXI. ARMORVM VSVS QVIBVS INTERDICTVS.

His igitur permotus Iustinianus, præcauens in futurum, Nouellam edidit sanctionē, qua armorum vsum à priuatis adimere conatus est, dum prohibuit, ne quis priuatus esset armifactor: neque qui publico operi in armis faciendis inseruirent, venderēt ea priuatis. His namque impulsum esse ad hæc sancienda, ipse eiusdem constitutionis exordio declarat, vbi ait *d: Magnum Deum & Saluatorem nostrum IESVM CHRISTVM & eius auxilium semper inuocantes studemus omnes subditos nostros, quorum regimen credidit nobis Deus, illæsos & sine calumnia custodire, & inhibere bella, qua per suam inconsiderationem suscipientes aduersus alterutros operantur dolores, duplex ex hoc contra se supplicium inferentes, tam quod sibimet inferunt, quam quòd eis lege vesaniam eorum puniente patientur.*

d Nouel. 25.

XXII. QVÆ INHÆRETICOS ATQVE IVDÆOS.

Promulgauit etiam idem Imperator hoc anno post Consulatum Lampadii & Orestis constitutionem, qua e vetuit hæreticos & Iudæos contra Orthodoxos testimonium ferre: in contractibus dumtaxat eorum attestationem inspici debere. Addidit postea & illam *f*, ne quis hæreticus hæreditatem, legatum, vel fideicommissum accipere possit. data est constitutio quinto Kalend. Augusti, anno secundo post Consulatum Lampadii & Orestis, quibus perperam iungitur annus secundus Iustiniani Imperatoris. Sed opinor inde erroris manasse occasionem, quod notata lege post Consulatum Lampadii & Orestis secundo nempe anno sequenti, putarit imperitus scriptor, eo numero apposito, secundum Iustiniani Imperatoris annum conscribi, cum annus potius post eorum Consulatum secundus significetur.

e Lib. Cod. de hæret. fl. Vet. Cod. de hæret.

XXIII. DE OBITV ET ATAVIS S. SABÆ.

Hoc item anno, quinta die Decembris decima Indictione, ex hac vita migrauit emirificus ille Sabas, de cuius legatione ad Iustinianum Imperatorem pro Palæstinis aduersus Samaritas egimus anno superiori: haud enim diu post, eo perfuncto munere, ipsum superstitem fuisse,

eius

eius à Cyrillo scripta Acta citata superius indicant. Cui veritati assentiuntur, quæ scripta sunt ab eodē Cyrillo in rebus gestis Ioannis Silentiarii, nempe eundem Sabam vita functum decima Indictione: quod & in scriptis ob dicibus à nobis citatis in Notis ad Romanum Martyrologium pariter notatum vidimus, decima nimirum Indictione defunctum esse. Ex quibus necesse est emendēs, quod in Vita eiusdem Sabæ scriptum habes, ipsum peruenisse ad annum ætatis nonagesimum quartum. Nam cum sub decimo septimo Consulatu Theodosii Iunioris eum natum idem auctor affirmet, qui est annus Domini quadringentesimus trigesimus nonus, & die quinta Decembris Indictionis decimæ constet esse defunctum: nonnisi annos nonaginta duos vixisse reperies. Quem errorem qui non considerarunt, eum anno Domini quingentesimo trigesimotertio diem obiisse dixerunt, quod & nos professi eramus: verum ad exactiorem rationem tempore reuocato, hoc potius anno eum esse defunctum consenserimus, pluribus id affirmare audentibus: nempe quod diximus testificatione eiusdem Cyrilli, qui eū, ablata illa legatione, esse vita functum tradit: nam ipsum amplius biennio oportuisset fuisse superstitem, si ad dictum annū nonagesimum quartum peruenisse dixerimus: Rursum vero cum idem auctor in fine numeret annos viginti tres ab obitu Sabæ vsq; ad annum post Quintam Synodum, quæ celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimo tertio: vtiq; hoc anno eum vita functum ostendit: ita vt nullus dubitandi sit locus. videatur esse locus, sed tantum emendandi sint illapsi errores de anno nonagesimo quarto, quem diximus, & de anno centesimo quinto, qui habetur de vita Sabæ in Actis Theodosii cœnobiarchæ.

XXIV. a Cyril. in Vita Sab. apud Sur. 5. Dec.

Iam vero quę de tanti viri obitu idem auctor enarrat, audiamus: *Reuersus* (inquit) *Hierosolyma, adoratis sanctis locis, & in dictis, quæ quodam modo dici solent in exitu: venit ad monasterium suum Lauram: in qua cum parum esset moratus, morbus quidam ingrauis illum vere fortem adamantem lecto tradit. Quod quidem cum significatum fuisset Patriarchæ, repente venit ad illū visendum. Cum vero venisset, & sic vidisset, eum in extremis laborantem, egenum rerum omnium necessariarum, quando oportet etiam ea suppetere, quæ redundant, & circa corpus omnem excogitare curationem, vtpote quod & morbus & senectus & longi labores possint vehementer cruciare: supplex ab eo contendit, vt exportetur ad sibi subiectam Ecclesiam, vt possit illic frui aliquo ex iis, quæ pertinent ad remissionem & recreationem. Ille autem Patriarchæ reuerito supplicationem, & illuc asportatus, iacebat, cum ipsa morbo luctans, & ab eo similiter confectus. Cum vero aliquantum temporis intercessisset, ad eum diuina quadam aduenit visio, significans illius hinc futurum excessum. Statim ergo reportatus in cellam, cum vltima verba dixisset fratribus, & postremum eis dedisset osculum, & cuidam Melitæ illorum commisisset præfecturam viro idoneo, cui id crederetur: à terrenis migrat ad cælestia, suam animam in manu Dei dispones, iam natu nonagesimum quartum * annum, erat vero quintus Decembris dies, quo mortuus est vir ille inclytus, & ad vitam, quæ illic est, commigrauit comitatus ab Angelis ac martyribus, vt paulo post ostendet oratio. Nunc autem per seriem proclivi narratio.*

XXV. Ioann. 5. Sabb.

* *Cum ergo mors Sancti breui tempore in omnem partem peruasisset, cucurrit quidem ad sacrum illius corpus multitudo innumerabilis, cucurrit quoque vniuersus ordo monachorum, & quicunque erant Episcopi: qui cum quo par erat ornatu corpus composuissent, hymnos & cantica ei de more canentes, pie admodum & sancte inter duas Ecclesias in medio Lauræ deponunt, vbi cum ille esset superstes, vidit columnam lucis. Atq; talis quidem fuit vita beati Sabæ, & eius tam admiranda & quæ naturam superant & ipsa facta. Nobis autem eundum est ad miracula, quæ facta sunt post mortem, quæ sunt & numero multa & insignia magnitudine.* hucusque ex Cyrillo: quod si tu cupis, quæ ipse subiicit sanctissimi viri post obitum miracula edita noscere, ipsum consulas. Ita plane, quo * Deus in cælo viuere iustos ostendat, ex eorum reliquiis tanquā è viuo fonte fore scaturire miracula: sicut enim arbores ex foliis, floribus, atq; fructibus virides esse certa significatione percipimus: eodem modo apud Omnipotentem viuere certo scimus, cui omnipotentiam in ostensione signorum post mortem ipse communicauit.

Eiusmodi plane esse consueuere post iustorum obitum diuinitus exhiberi solita munera, vt loco funeris paretur Sanctis in cælo triumphus, qui licet humanis oculis minus perspicuus videatur: ex fulgoris tamen radiis, qui inde miraculorum editione coruscant, satis superq; possit haberi perspectus, vespertilionibus & aliis lucifugis volatilibus tantum obscurus. Catholica igitur Ecclesia diuino semper lumine desuper illustrata, quem ex certis signis nouit receptum in cælum S. Sabam, eundem in terris colere ab ipso transitus eius die, repetito ipsius anniuersario cultu, tam in Oriente, quam in Occidente, nunquam destitit, nec in postremum desitura est vsque ad diem nouissimum celebrare: vtpote quæ & nouerit concessum à Deo tantum virum eo potissimum tempore, quo tot tenebris offusus totus Oriens tenebatur: cum silentibus, immo & in deteriora prolabentibus Ecclesiarum Episcopis, ipse ex aduerso surrexerit, Regesque impios redarguerit, hæreticos exagitarit, fidemque Catholicam illæsam conseruandam curarit. Sunt ista quidem nūquam interitura sancti Sabæ præconia perpetuis notis affigenda sepulchro, quod non angusto sacrophago continetur manibus impiorum exposito, sed ipsa latitudine sui terram cælumque ambiente, manente semper Ecclesia, in qua viuit iugi memoria, loquitur viuis exemplis, operatur editione signorum & vigilat semper, opem laturus se precibus inuocantibus. Sed de magno Saba hactenus.

XXVI. S. SABÆ IVGIS MEMORIA IN ECCLESIA.

Hoc item anno post eorundem Lampadii & Orestis Consulatum à Mariano Scoto consignatur inuentio corporis S. Antonii magni in eremo, & translatio eiusdem Alexandriam in Basilicam S. Ioannis Baptistæ: licet alii in alios Christianos hæc referant. Sed cum ea de re huius temporis scriptorum testimonia desint, cui magis, quam dicto auctori assentiamus, haud est liberum definire.

XXVII. S. ANTONII CORPORIS INVENTIO.

IESV CHRISTI

Annus 532.

IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. 6.
Annus 1. ATHALARICI REG. 7.

QVI ordine temporum sequitur quingentesimus trigesimus secundus Redemptoris nostri annus absque Consulibus notis ex more creatis, post Consulatum Lampadii & Orestis secundo, notatus reperitur in Fastis, quo Iustiniani Imperatoris sextus inchoatur annus: cum iam decernit ipse, quem conceperat animo, apparatum ad bellum Wandalicum, à quo quamplurima erant, quæ Imperatoris animum auocarent, nempe exhaustum ærarium ob bellum Persicum in hoc vsque tempus productum, difficultas eius ob hostium longiorem terra marique distantiam, roburque hostium eorumdem barbarorum, qui hactenus gladiis Romanorū visi erant impenetrabiles: his accedebat præteritorum memoria tristium, quæ absterrebat ab eo auspicādo bello, quod alias fuerat sub Leone Imperatore infelicissime pertentatum: siquidem etiam animalia natura docet, vt ea caueant loca, in quibus alias fuerint pericitata. Cum, inquam, istæc omnia à bello suscipiendo Iustiniani animum dimouerent: alia tamen complura erant, quæ ipsum ad eam belli prouinciam suscipiendam incitabant, nempe quod ipsum maxime lacessissent barbari tyranni tumor atque superbia, quibus haud prideih fuerat nonnihil offensus: pariebatque fiduciam eiusdem impietas in Deum & homines, vtpote quod Arianū esse sciret fidei Catholicæ perduellem, & in proximos contra

I. IVSTINIANI BELLVM VVANDALICVM MEDITATVR.

omne us falque peccalle, cum legitimum Regem, cuiusq. coniunctos in vincula coniecisset: Deumque ipsi aduersaturum esse putans, qui adeo fœtis auspicijs sibi tyrannidem vendicasset, impellebant vero ipsum pręcunctis ad bellum illud licet perdifficile aggrediendum, quæ de victoria aduersus hostes magnus ille Sabas prædixerat, cum apud eum ante biennium pro suis Palæstinis legatione fungeretur. His itaq; dum excitaretur, tamen ab aliis quæ sunt dicta, nonnihil retinebatur.

II. DE PACE FIRMANDA CVM PERSIS.

Cum igitur eiusmodi veluti euripo huc illucque agitaretur Imperatoris animus, fluctuando: numen plane diuinum ad prosequendum, quod mente conceperat arduum bellum, impulit remorantem. Quod vt aggredi possit, primum omnium necessarium ducit, acem cum Persis firmare atque stabilire: non enim nisi Orientalibus pacatis rebus Occidentales tentare pelle satis intelligens, in opus incumbit: quod hoc anno aggressus, non nisi sequenti, cum Imperator tertium iniret Consulatum, perficere potuisse, idem ipse Imperator suis sanctionibus testatum reddidit, vt suo loco patebit. Interea autem vt omnes optimi Principis numeros explerer, de re tanta mole maturam voluit consuluisse Senatum. Est de his omnibus locuples testis Procopius a, qui (quod ad tempus spectat) anno septimo eiusdem Imperatoris pacem cum Persis esse sanctam affirmat, sequenti videlicet, cum (vt dictum est) idem Imperator tertium iniit Consulatum, atque totum hunc annum in consultationes apparatuque esse consumptum. Verum non solum apud Senatum inuenit, qui conceptam de bello Wandalico spem, fuique animi calorem exardescentem extinguere penitus conarentur: sed prætes aduersantes Senatores, cum ista foris euulgarentur, etiam tumultuantem populum passus est.

a Procop. de bello Persic. lib. 1.

III. PRAEDICTIONES DE FELICI EVENTV BELLI.

Cum autem ex his & adhuc inter ambigua versaretur: ex visione quadam Imperatoris animum confirmatū esse, quem bona spe antea exercuisset sanctus Episcopus, Procopius tradit, qui post multa hæc de his habet b: *Episcopum quidam ex Orientis partibus venientem, dixit se paucis cum eo colloqui velle. Facta potestate, ait Deum et somnium noctu misisse, Imperatori assimilatum, illumque impietatis accusasse, quod Christianos è manibus barbarorum in Africa liberare constituens, nulla postea de causa destitisset: Negotium aggredienti omnino prosto esse, atque Africæ dominum eum facturum se accepisse. Hæc vbi Iustinianus audiuit, animo deliberato rem vltra differre non potuit, exercitum propere coegit, naues quoque & cibaria præparauit, Belisarium vero exercitui præfecit.* laboratumque est rota hieme in comparandis nauibus, vtensilibus, annona, & scribendis exercitibus, donec sequentis anni, soluendi tempus adesset.

b Procop. de bello Vandal lib. 1.

IV.

Præcesserant & de his alia vaticinia In Africa sanctis Episcopis demonstrata: fore nimirum, vt hoc tempore à dura Wandalica tyrannide liberarentur omnino: vsque adeo diuulgata, vt puerorum ore eadem occini consueuerint. nam audi Procopium c: *Dicebatur (inquit) antiquis Carthaginę prouerbium solitum esse cantari, quod γ, quam quę β, & rursum δ, γ, prosequeretur *, quod enim audientibus tunc puerum in enigmate nunc omnibus manifestum esse. Primum enim Gensericum Bonifacium expulit, nunc vero Gelimerem Belisarius. Genserici Bonifacium expulit, nunc vero Gelimerem Belisarius. Hoc itaque sive ex fama qualem, seu ex oraculo fuerit, sic res se habuit.*

c Procop. de bello Vandal lib. 1.

* prosequeretur

PVERORVM VATICINIVM PRÆNVNCIATVM.

V.

Tunc insuper insomnium quoddam prius visum obscurum, vbi res contigit, in lucem venit. Fuit autem huiusmodi: *Cyprianum virum sanctum ex omnibus maxime Carthaginenses colunt, ipsiusque templo pulcherrimo ante vrbem iuxta litus condito festum quotannis celebrant, quod Cyprianus vocant: eo festo (vt ego nuper dicebam) reuentem tempestatem nominare solent, quod hac eodem tempore, quo hoc festum Afri celebrant, oriri consueuit. Hoc itaque templum Wandali, imperante Honorico pulsis Christianis, ac sacerdotibus multa ignominia eiectis tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afros, maximo dolore, percussit ac animi pendentibus diuum Cyprianum in somnis apparuisse, ac bono esse animo Christianos hoc rei gratia iussisse, fore breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodiit, Afri omnes vltionem hanc in*

S. CYPRIANI DE LIBERATIONE AFRICÆ PRÆDICTIO.

Wandalos expectabant: nec propterea, vnde hoc prouenire posset, conijcere vllo pacto poterant. Sed quomodo viderim impletum oraculum sequenti anno dicetur. Ita plane plurimę sunt exempla consueuisse Dominum, cum peccanti populo infligit verbera, ne in afflictione deficiat, sed emendatus erigat animum, quoddam inter densas tenebras lucis radios è longe monstrare, cum videlicet in æruminis populum laborantem meliorum rerum prædictione solatur: sicuti cum Dei populus teneretur in Babylone captiuus per prophetas suos liberationem futuram sæpe prædixit, id implorantibus suis precibus Sanctis.

VI.

Quis rogo satis exprimere valeat, quot quantisque hæc fuerint experta iciuntis atque vigilijs imploratąque lachrymis & precibus confessorum, atq; etiam promerita sanguine martyrum, quorum ingens numerus sub Genserico pręcucurrit, & maior exercitus sub ecclesiasticis Honerico est subsecutus? Horum prima fuit militum ad inuadendos hostes in fronte bene dispositi acies, cuius robore infirmi quique vinci soliti facti sunt fortes: & qui hactenus aduersarij perstitissent inuicti, sunt debellati. *Sancti* namque *per fidem* (clamat Apostolus d) *vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.*

d Hebr. 11.

VII. SANCTORVM OPE IVSTINIANVS.

Horum haud ignarus Iustinianus, huiusmodi militib. maiora stipendia contulit, cum (teste Procopio) sanctis martyribus diuersis in locis templa construxit, aliaque erigenda proposuit, itemque reditibus annuis locupletauit, necnon militiæ cælestis summo principi Michaeli pluribus in locis eresit ecclesias: probe sciens, si talem tantumque Ducem sibi conciliaret, qui rebelles Angelos sciens in cælo præsum superasset, certam securamque posse de vincendis Wandalis habere fiduciam. Sed & præter omnia maximam omnium ex eo spem concepit & aluit, quod sanctissimæ Dei genitricis Mariæ studiosissimus cultor eandem summis frequentauit honoribus, obsequisque demeruit, cum vbique locorum apud barbaras etiam nationes in eius memoriam basilicas summa impensa construxit. Est de his omnibus locupletes testis citatus sæpe Procopius. Prægrandi igitur ex his sibi parta fiducia idem Iustinianus Imperator perdifficilem arduamque non veretur subire prouinciam, durumque opus patiendum cunctis assumere, Dauidicum illum animo voluens & ore continens e: *In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.* Et quidem quomodo Deo auspice omnia dextere contigere, dicemus anno sequenti.

e Psal 107.

VIII. RVRSVS INSVRGVNT HAERETICI.

Hoc eodem anno, qui sequitur post obitum magni Sabæ, insalescentibus Origenistis in Palæstina, magna facta est perturbatio Orthodoxis. Incipiens à monachis eiusmodi conflagratio, inde longe lateque serpente incendio, magnam vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ intulit cladem, vt quæ singulis annis inferius dicentur, ostendent. Quod vero ad anni huius res gestas pertinet, plane contigit secundū vaticinium illud Ioannis mitæ sanctitatis viri nouæ Lauræ Arsbimandritæ, quod recitat Cyrillus in eiusdem sancti Sabæ Actis: fore nimirum, vt hæretici magnas essent in monachos excitaturi turbas. Id quidem etsi sępe, viuente Saba, impii tentarint: continuo tamen eximia tanti Patris virtute repressi, fugatiq; sunt. Instar enim vespertilionum Solis radios declinantium, & vbi sunt tenebræ cauernas, cæteraq; terræ loca captantium: vbi vero Sol occumbit rursum emergentium: hi fluerunt quidem, & latuerunt, nec è latebris egressi sunt, dum S. Sabas fulgentibus vitę radijs eam viuens prouinciam illustraret; vbi vero contigit eū ex hac vita migrasse, iidem veluti à portis inferi erumpentes, dæmonum stipati cohortibus in eiusdem S. Sabæ filios debacchari cęperunt & insanire. Ac non fuit hoc malum monachis tantum illatum, aut in Palæstina dumtaxat cognitum & propagatum, sed & regiam ciuitatem Constantinopolim peruasit, totumque ferme Orientem depastum est: atq; adeo, vt nec valuerit Iustiniani Imperatoris edictis extinguiscd infelici germine magis magisque diffusum, opus

fuerit

fuerit illud œcumenici Concilii auctoritate conuelli, vt inferius suo loco patebit.

Fuerunt hi (quod mirari possis) Origenis errores sæpe damnati, sed iterum reuocati, præcisi frequenter, germinantes rursus & latius palmites extendentes. Haud enim prosuit labor impensus, nec satis fuit sudor effusus tot cantorum; Patrum, qui a duersus eiusmodi monstruositatem tam strenuo studio indefesso certarunt: Dionysii Episcopi Alexandrini, Epiphanii, Hieronymi, Theophili in Oriente, in Occidente vero Anastasii Romani Pontificis & aliorum, qui ad conficiendum monstrum hoc vna simul in sacris Conciliis conuenere, & anathemate Origenis omnes errores cum eorū sectatoribus damnauere. Verum in Palæstina, vbi altas olim (vt vidimus) eiusmodi impietas radices fixerat, post centum annorum curriculum iterum rursum prodire visa est tanquam ostentum, coopertū tamen pallio sanctitatis, cum inter alumnos sanctissimi Sabæ se occuluissent, qui esset eiusmodi præcones errorum. At quid de his sanctissimo Archimandritæ Ioanni diuinitus fuerit obitus tempore reuelatum (vt rem ipsam ab ipso exordio repetentes: testatam postea reliquamus) hic in primis ex Cyrillo in rebus gestis S. Sabæ in medium est adducendum: ait enim a:

Cum è præsenti vita Ioannes iam esset migraturus, & extremum haberet spiritum & extrema verba emitteret: quorum multi eum circumsistebant ex iis, qui erant è Laura, cum profundis suspiriis, lacrymisque & animi turbatione: Ecce, inquit, venient dies, in quibus qui præsentem locum habitant, discedent à recta fide, & extollentur quidem in se ipsis (vt cum diuino Dauide loquar) qui exacerbant, in audacia vero sua destruentur, & altitudo eorum repente concidet. Hæc cum dixisset, migrauit, cum septem annos implesset in præfectura Lauræ. hæc de Ioannis prædictione Cyrillus, qui subiicit de eius successore Paulo miræ simplicitatis viro, Romano genere, sed qui sibi vacans à regimine penitus abhorreret: etenim quietis amore, præfecturæ oneris & honoris impatiens, fuga sibi consuluit, vbi tantum sex menses Lauræ monachis præfuisset, in Arabiam se conferens, vbi & ex hac vita decessit.

At quid tunc accidit? Aucupari simplicitatem Pauli quatuor scelestissimi nebulones Origenis hæresum defensores, opportunamq; nacti occasionem viri ad cauendos dolos minime prudentis vti serpentis, ad ipsum in Lauram pergunt seque inter monachos allegi, summam vultu præseferentes animi demissionem exorant. Assensus est ille, putans se magnum obsequium præstare Deo, si è mundo profugos omnes in solitariæ vitæ portum exciperet: quibus & occurrendū esse putaret ne dum pulsant, bus aperiendum, secundum illud Isaiæ: *c Fugienti occurrite cum panibus.* Cum vero Paulo (vt dictum est) fuga lapso, pastore grex destitutus esset: Sabas, cui præcipua monachorum incumbebat cura, loco eius alium dedit monachis præfectum, qui fuerat eiusdem Pauli discipulus, nomine Agapetum, de quo ista Cyrillus in Saba d: *Cum Agapeto Lauræ commissa esset præfectura, inuenit quosdam ex fratribus (erant autem hi quatuor à Paulo Abbate admissi, qui fuit simplicissimus, neque accurate examinati) tanquam virum sub libris quadam Origenis occultantes. Inter quos primas partes obtinebat quidam Nonnus Palæstinus, qui videbatur quidem esse Christianus, & pietatis præseferebat speciem, laborabat autem morbo Gentilium, & Manichæorum. Didymique, Euagrij & Origenis, qui negati sunt de præexistentia. Cum ergo eos ita se habere deprehendisset Agapetus: timens ne malum manaret ad alios, & omnes communiter inficerentur, eam rem communicat Patriarchæ: eoque in eius, quod statuerat, adhibito sectatorem, illos è Laura expellit.*

Non multum temporis interceſit, & cum è vita excessisset Vitas Episcopus Hierosolymitanus (vt deinceps apertius ostendetur) accedens Nonnus cum suis ad eum, qui successit, Patriarchum (erat is Ioannes) rogabat, vt rursum restitueretur Lauræ, a qua dicebant se non iuste nec recte fuisse expulsos. Ille vero cum alia quidem non dum sciret, sed solum eos fuisse expulsos à Deo dilecto Agapeto, & existimasset illum verum nihil fecisse vel dixisse aut gratia aut odio, cum statim accessit, rogatque, num sine ripossit, vt illi rursus admitterentur. Cum autem is dixisset, non licere, & se malle illinc recedere, quam videre illos in gregem relatos, qui sint pleni tali contagione: ipse quoque eos abominandos amandat Patriarcha. Sed cum Agapetus quoque post hæc quinto anno suscepta administrationis migrasset ad Dominum, & eiusdem Mamanti commissa esset fratrum præfectura: Nonnus cum suis tanquam morte Agapeti ansam accepissent libertatis reuertuntur ad Lauram, & in ea clanculum subijciuntur Mamantis administrationi, malignum quidem morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, sed quem motu Sabæ non proferebant, nec ad aliorum aures audebant transmittere. hæc de eorum primordiis Cyrillus: qui & post multa ait e: *Hos ipsos, cum S. Sabas eius monasterij præfecturam accepisset, eosdemque esse Origenistas intellexisset, protinus expulit monasterio: qui Constantinopolim accedentes, non tantum Origenis, sed & Theodori Mopsuesteni dogmata tuebantur. Erat vnus ex his Leontius monachus patria Byzantius.*

c Cyril. ibid. cap. 95.

XIII. I. QVIRIACI LABORES ADVERSVS ORIGENISTAS.

Quænam autem essent execranda horum dogmata ex Origene iterum resuscitata: ex rebus gestis S. Quiriaci anachoretæ, qui eorumdem fuit ætate æqualis, quique aduersus eos multos labores exantlauit, referimus: quæ sic se habent f: *Mota itaque misericordia boni illa & clemens anima Quiriacus videlicet, rursus descendit ad Lauram: & cum ad beati Charitonis cellam quinque vixisset annis, vehementissime decertauit aduersus eos, qui eadem sentiebant, quæ Origenes. Atque tunc quidem admirabilis quoque Cyrillus, qui à magni Euthymij Lauræ ad beati Sabæ Lauram accesserat, vt videret Silentiarium Ioannem Episcopum, sit ei minister litterarum ad hîc beatum Quiriacum*. Littera autem significabant bellum tunc fuisse suscitatum aduersus sanctam ciuitatem: & cum obsecrabant, vt Deum oraret intentius, vt qui erant in noua Laura cum Nonno & Leontio, qui Origenis dogmata defendebant, & aduersus rectam fidem militauerant, vincerentur, & summam illam amitterent arrogantiam. Cyrillus itaque cum venisset in Sucam, & incidisset in Zosimum & Ioannem primos illius discipulos, cum eis venit ad magnum Quiriacum, & ei tradidit epistolam, & narrat omnia, quæcunque illi coram dicta fuerant, illæ autem cum ardenter & ex corde ingemuisset & lacrymasset: Dic, inquit, ei qui te misit: Ne animo angamur ô Pater: cito enim videbimus Nonnum quidem & Leontium è vita excessisse miserrime: lupos autem, qui versati sunt in Laura, turpissime illinc expelli, & oues ratione præditas sine molestia eam rursus habere, & sine metu in ea ali & pasci.*

f Cyril. in Vita Quiriac. c. 10. apud Sur. die 29. Sept.

* Cyriacum

Ad hæc idem Quiriacus: *Quænam sunt ea, ô Pater inquit, quæ illi sua tuentur sententia? affirmant, respondit Cyrillus, dogmata de præexistentia & restitutione in eundem statum esse media & ab omni periculo aliena: dicentes illa eū ad hoc ferre testimonium, qua alicubi in suis Apologeticis magnus Gregorius ita scripta reliquit: Mihi videtur res non vilis & non contemnenda, dare in tempore vnicuique dimensum rationis, & dispensare in iudicio veritatem nostrorum dogmatum, quæ de mundo, aut de mundis philosophamur, de materia, de anima, de intelligentia, & naturis intelligentibus tam præstantioribus, quam deterioribus, de prouidentia, qua omnia colligat, quæ videntur euenire ratione, & quadamq; præter rationem inferiorem & humanam: & qua præterea de prima nostra constitutione figurisque veritate, & testamentis, & Christi primo aduentu & secundo. In his enim & assequi est non inutile, & non assequi vacat periculo.* hæc Cyrillus. Porro quam perperam hic locus Gregorii confarcinatus ex Apologetico & ex libro contra Eunomianos ab Origenistis in comprobationem suorum dogmatum adducatur, liquido monstrat Aloysius Lipomanus Episcopus Veronensis, vir cum primis doctus ac pius in nostra sua eadem Acta Quiriaci. Sed perpic Auctor:

XIV. ORIGENIS ERROR MALE DEFENSVS AVCTORITATE GREGORII.

Cum admirabilis hæc dixisset Cyrillus. Beatus Quiriacus: Nequaquam, inquit, sed media & vacant periculo dogmata de præexistentia, immo sunt lubrica potius & periculosa. Quomodo autem multiplicem eorum impietatem aperiendo, tibi paucis exponam: Dicunt Christum non esse vnum ex Trinitate: Dicunt corpora nostra, qua habuerimus ex resurrectione, esse penitus ventura ad interitum & Christi primum. Dicunt Trinitatem non fuisse mundi opificem: & quod in pristinum statum restitutione poterunt quæcunque sunt rationes præditæ, ac dæmones vsque fabricari æones, id est, secula, & quod atherea

XV. ORIGENISTARVM ERRORES.

& sphæram exsit aeque nostra corpora in resurrectione. Sic quoque dicunt Dominū quoque corpus fuisse exsitatum, & nos futuros ei pares in restitutione.

XVI. a *Rom. 1.* DE NONNO ATQUE LEONTIO ORIGENISTIS.

Cum autem rogasset Cyrillus: Cur non sustinuerunt tot labores pro virtute, sed eos consumpserunt in hac, qua euacuatur & aboletur, sapientia? Respondens beatus Quiriacus: Euanuerunt a inquit, in suis cogitationibus, & obscuratum est insipiens cor eorum, & dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Nonnus autem fuit horum malorum primitiæ: qui cum non ignarum ad hos minus rum immensset Leontium Byzantinum post deuastum beati Patris nostri Sabæ, continuo hunc malum morbum seminauit vsque in Ecclesia. Et primum quidem eos, qui in noua Laura erant doctiores, vel (vt ita dicam) indoctiores, in suam induxit hæresim. Deinde non hactenus constitit: sed vt alia quoque monasteria salubritatis hac impartiret peste, magnum sibi censebat studium adhibendum. Demum vt me quoque humilem & abiectum suis comprehenderet laqueis, quam non visu est contentione? Sed seipsum fefellit iniquitas (vt dicam sicut dominus David b) & mihi diuina visio apparuit, illius hæresis errorem accurate ostendens. Neque ego solus vni eius improbitatem, sed hortabar, qui erant conuentui Sucæ, per nostrum consilium illum malitiæ fortiter restiterunt, & fraudulentos illos mores & artificium ad malum superarunt.

b *Psal. 16.*

XVII. PETRVS ALEXANDRINVS ORIGENISTA.

Quoniam autem tam aperte congressus fuit superatus, alia ratione conuentum suæ potestati subijcere est machinatus, & quendam Petrum Alexandrinum, qui in eum & hanc improbam hæresim erat iam olim propensus, profecit conuentui. Eo quo modo hæc quidem certe ratione eos paulatim attraheret ad communionem. Solent enim principi magna ex parte esse consentientes qui sunt in eius potestate. Sed nesciebat stultus se deprehensu facilem & apertam se suam proponere: nam cuiusnam illius vitium conuentui paulatim se ostendisset, protinus ille totus commotus, Petrum pellit præfectura. Deinde rursus Nonni curius alium Petrum è Gratia ortum, qui à priore nihil differebat, ei præfecit. Conuentus autem videns expressos eos, qui præsserat, malitia in eo characteres protinus eum quoque expellit: & veniens in beati Sabæ Lauram, præfectum accipit Cassianum genere Scythopolitanum, religione fidelissimum, & in virtute & doctrina educatum. Et sic vix tandem potuimus eorum, qui morbo laborant Origenis, ardentem reprimere & arcere impetum, &c.

hæc in Actis Quiriaci fidelissime scripta habentur: quæ & descripsit Cyrillus in libris, quos edidit: quem scias hunc ipsum esse Cyrillum discipulum Euthymii & Sabæ, qui eorum res gestas conscripsit.

XVIII. At iam quæ idem Cyrillus de his ipsis Origenistis sit prosecutus in Vita sancti Sabæ post obitum eius vsq; ad Quintam Synodum, in qua idem cum auctore damnati sunt Origene, hic (vt fumus pollicitus) describamus. Sed prius quid diuinitus postea ostensum sit aliquando de Origene, & aliis hæresiarchis, cum idem Quiriacus liberauit Nestorianum hæreticum, in medium adducamus: in Prato enim Sophronii id his antiquis monumentis testatum habetur c:

c *Prat. spirit. c. 26.*

XIX. * Quiriacus DE NESTORIANO LIBERATO ARMARIO.

Senex quidam sedebat in Laura Calamonis, iuxta lordanem fluuium. Cyriacus * nomine, magni apud Deum meriti, ad hunc profectus est frater peregrinus, ex regione Dora. Theophanes nomine, vt interrogaret senem de cogitatione fornicationis, quem senior hortari capit atque vrgere verbis de pudicitia atque castitate. Frater ita quæ magnifice ædificatus, ait seni: Vere, Pater mi, ego nisi in regione mea Nestoriano communicarem, tecum permansissem. Cum vero audisset Senex Nestorij nomen, afflictus de perditione fratris, corripuebat eum, & orabat, vt recederet ab hac pessima & pernicioſa hæresi, accederet que ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam: dicens non esse aliam salutem fidem, nisi recte sentiamus & credamus (vt re vera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille suo: Profecto, domine Pater, omnes hæreses dicunt: Nisi nobiscum communices, saluus esse non poteris. Quid ergo faciam infelix nescio. Deprecare igitur Dominum, vt ipsa me certum faciat, quanam sit vera fides. Senex autem cum gaudio verba fratris suscepit, dixitque illi, Sede in spelunca meum, & omnino scies in Deo habeto: quia reuelabit tibi ipsius benignitas, quæ sit vera fides. Dimisso fratre in spelunca sua, egressus est senior prope mare mortuum, orans Deum pro fratre.

Cyria autem horum nam dies sequentis, abscessit frater, qui erat in spelunca, quem dum astantem sibi affectu terrestrem, ac dicentem: Veni, & vide veritatem, assumensque eum duxit in locum tenebrosum ac fœtidum igneum euaporantem: atque in ipsis ignibus videt Nestorium, Eutychetem, Acpollinarem, Dioscorum, Severum, & Origenem, & alios quosdam. Dixitque illi is, qui apparuerat: Locus iste præparatus est hæreticis, & blasphemantibus, & ijs, qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus persiste in tuo dogmate. Si autem supplicium istud experiri non vis, accede ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, quam ie semper docet. Dico enim tibi: quia si omnes virtutes homo operetur, & non recte credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunti seni narrauit omnia, quæ viderat, accessitque ad communionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisque quatuor cum illo annis, quieuit in pace, hæc ibi. Porro ista ostensa Theophani videntur post obitum Seueri, de quo suo loco dicemus inferius. Quiriacus autem, de quo agimus, cum vixisset centum & septem annos (vt eius Acta testantur d) quieuit in Domino, de quo in eodem Prato Sophronii iterum mentio habetur.

XX. ORIGENES CVM ALIIS HARESIARCHIS DAMNATVS.

Hæc Deus de damnato cum aliis hæresiarchis Origene opportuno ostendi voluit tempore, quo plurimum Origenistæ inuolescebant: eduerſus quos etiam certasse constat magnum illum Theodosium cœnobiarcham, de cuius in Origenem odio habet ista idem Cyrillus: Quoniam autem (inquit) difficile est recensere omnia eius certamina pro fide orthodoxa, oportet illud in summa dicere, quod ipse quoque cum Prophetæ inimicos Christi odisse mirabiliter inerat. Maxime autem ostendebat se aduersari Origenem, qui exsistit mouit suum in hoc ponendum studium: vt diuinæ Apostolorum prædicationi nugas contexeret Gentilium, & luderet in rebus minime ludicris. hæc de Theodosio Cyrillus, qui cum longe post sanctum Sabam diem extremum claussisse docet, dum ait vixisse adhuc temporibus Agapeti Romani Pontificis: vt plane corrigendum sit: quod additum est in Actis Sabæ, Theodosium ante eum diem obiisse.

d *Apud Sur. die 29. Septemb.*
e *Prat. Spirit. c. 46.*

XXI. a. THEODOSIVS DETESTATVR ORIGENEM. f *Psal. 138.*

Sed iam vnde digressi sumus, reuertamur ad Origenistarum execranda facinora, quæ post obitum sancti Sabæ in Palæstina aduersus orthodoxos monachos perpetrarunt: quæ idem, qui supra Cyrillus scribit his verbis g: Conuerti (inquit) oportet ad ea, quæ deinceps sequuntur, & narrandum est bellum, quod deinceps exortum est in Ecclesiis. Postquam enim fuit Ecclesia recens liberata ab hæresibus, & respirauit à longis illis tumultibus & perturbationibus, & fuit in ea quies & tranquillitas: malignus rursus in eam inuidum ingerens oculum, mouit aduersus eam quosdam Nonni assecla, Domitianum (inquam) & Theodorum: qui cum iam olim sentirent, quæ Origenes, vbi etiam assumpserunt auxilium temporis, & eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæsareæ Cappadociæ creati sunt Antistites, magnam suam ostentarunt potestatem. Hinc Nonni quoque assecla per classes in omnem partem profiscientes, & in omnia Orthodoxorum monasteria & ecclesias securè facientes incursiones, aduersus ipsam quoq; maximam Sabæ Lauram militant cum securibus & dolabris, & quibusdam aliis instrumentis aptis ad diruendum & euertendum: vt vel eam funditus euerterent, vel eam etiam sua peste implerent.

g *Cyrill. in Saba c. 125. apud Sur. die 5. Decemb.*

XXII. TYRRA ORIGENISTARVM IN MONACHOS I. SABÆ.

Sed magni Sabæ Deus nunc quoque magnum operatur miraculum: & eos, sicut olim Ægyptium h, densis tegit tenebris & profunda caligine. Et cum esset hora diei secunda, illi cum perinde ac nocturna per totam diem ambulassent, nec vlà quidem essent, scirent, vt illud Isaiæ in eu compleretur, qui dicit i: Contritio & infelicitas in viis eorum: & viam pacis nescierunt, palpabunt, vt cæcus murum: & tanquam non sint oculi, palpabunt. Cum sic ergo nihil scirent, sed in viam asperam & acutam & omnino minime tritam incidissent, vix tandem die sequenti inuenti sunt circa monasterium beati Marciani, & sic cum lucem aspexissent & munimenta, pudore sunt repleti, & se in secta redierunt. Hos sapientibus & non mente captis fuisse set, si vel parum honestis curam gessisset, vt scirent se ea aggredi, quæ non essent Deo grata: sed non illa, verum eu magis crescebat vitium, & bellum excitabatur vehementius & tetrius.

h *Exod. 10.*
i *Isa. 59.*

XXIII.

Dolis enim quibusdam compositis & scelerate instructis

XXIV.

insidiis

instiſis, nitrunt quendam paulo poſt, nomine Theodorum, ad. Petrum Epiſcopum Hierosolymitanum, & egregio illi viro (ben meriti) perſuadent quæ improbe conſuxerunt, vt Petri Alexandrini, & Ioannis, cui erat cognomen Stongylus, ideſt, Rotundi, & Ioannis, cui erat cognomen Nomi. Quod quidem Nonni, ſectis malis, ſuſpicere conſtanti animo

XXXII. Ante Collationem igitur euocauit sanctissimum Archiepiscopum tranquillissimus Imperator in venerabili palatio suo, quod cognominatur Hormisda, residentibus secum sacratissimo senatu, cum eo parumper secedens, communicans & nos, & capit nobis dicere: Eo quod pro his, qui cum Seuero Episcopo ab Ecclesia discesserunt, conuocauimus vos, vt de his quibus ambigunt conferatis cum eis cum omni mansuetudine & patientia sicut decet Orthodoxos & sanctos viros. Et si enim illi exasperati fuerint, vos tanquam Dei amatores cum omni mansuetudine & tranquillitate eis satisfacite. Nolo autem sub meo prefectatu fieri Collationem, ne in contemptum veniant: sed precipio gloriosissimo Patricio Strategio (ille enim eo tempore locum tuebatur gloriosi Magistri Officii) vt vobiscum vna resideat.

XXXIII. Prandio itaque die conuiuium in eodem Hormisdæ triclinio, in quo & cum pietatis eum nos susceperat, & nos quidem eramus quinque, illi vero sex: Sergius ciuitatis Cyri, Thomas ciuitatis Germanicie, Philoxenus Dulichij & Petrus de Theodosiopoli, Iohannes Constantinæ, Nonnus *Cereſina, & reliquus clerus quam monachi, nobiscum vero dominus vir venerabilis Eusebius presbyter & Cimiarcha sanctissimæ maioris Ecclesiæ, & viri reuerendissimi presbyteri & Synecdi beati Archiepiscopi Epiphanij, Heraclianus atque Laurentius, sed & Antiochenæ siue Theopoleos ciuitatis venerabiles presbyteri & œconomi atque Apocrisiarij Hermogenes Magnus, & Aquilinus vna cum Leontio viro venerabili monacho & Apocrisiario Patrum in sancta ciuitate constitutorum: Et vt ex plurimis, quæ illic dicta sunt, breuitis referam, quasi capitulatim: Si enim omnia voluero scribere, tempus me antecedet.

*Gerasinæ.

XXXIV. Sedentibus ergo nobis, cæpit præfatus gloriosissimus Patricius Strategius, qui nunc Comes diuinarum vbique Largitionum est, ad Orientales ita fatus. Pijssimus atque Christianissimus noster dominus tanquam Orthodoxus, & rectam Fidem quotidie augere desiderans, communitatis vestræ religionem, non ex auctoritate principali, sed paterna & sacerdotali coniunctione, quod de his quæ * ambigitis à præsentibus sanctissimis Episcopis sathisfieri vobis, qui propter hoc ab eis pietatis sunt euocati. Scitu autem & vos, quoniam gloriosæ memoriæ pater meus Appion ex Ægyptiorum oriundus prouincia, & tam vestras, quam Alexandrinorum secutus sectas dubitabat communicare sanctæ matri Ecclesiæ in hac ciuitate constitutæ, sed pijssimi atque fidelissimi Imperatores ratione ei persuaserunt, eo quod non aliud symbolum, vel aliam fidem tradiderint nobis hi, qui in Chalcedone congregati sunt reuerendissimi Episcopi, nisi eandem, quam in Nicæa, & in Constantinopoli & Epheso confirmata est. Post quorum fidem decreuerunt, & Nestorium & Eutychem, qui nouas hæreses inducebant, condemnarunt: Qua ratione persuasus communicauit sanctæ Ecclesiæ. Et vos igitur non contentiosamente, sicut decet venerabiles viros quæcunque vobis dubia videntur, exponite coram religiosorum, & Dominum per quæ sathisfacies vobis.

*quibus.

XXXV. Orientales dixerunt: Nos sathisfactionis charitatem de fide nostra compositam pijssimo Imperatori porreximus, & in ea omnia, quæ nobis ambigua videbantur, & scandalizabant nos, interrogauimus. Reuerendissimus Archiepiscopus Hypatius ex nostrum vicinius, sicut & beatus Petrus Apostolorum princeps respondit, dicens Chartulam illam peruidimus, in qua tam supra quam infra Chalcedonense Concilium criminamini, quod aduersus Eutychianam est hæresim congregatum: Propter quod, dicite nobis, qualem opinionem de Eutyche habetis? Orientales dixerunt tanquam hæreticum, magis autem principem hæreseos. Reuerendissimus Episcopus dixit: De Dioscoro vero, & secundo in Epheso nimis Episcopo dixit: De Dioscoro vero, & secundo in Epheso Concilio: quod ab igo congregatum est, qualem? Orientales: Tanquam Orthodoxorum Episcopum dixit: Si Eutychen velut hæreticum condemnatis, quemadmodum Dioscorum & eum congregates, Orthodoxos dicitis esse, qui Eutychen quidem & eos congregates, hæreticum iustificarunt, Flavianum vero & Eusebium velut hæreticum iustificarunt? Flavianum vero & Eusebium velut hæreticos condemnarunt. Si enim pœnituit Eutychen, rogari, oportuit eos, non condemnari. Vt autem dicamus secundum vos, confessionem duarum naturarum esse hæreticam: quam exigebat Eutyches confiteri ab Eusebio & Flaviano, docebat Dioscorus laudare cum tanquam non susceptam duarum naturarum confessionem. Vt autem consubstantialem Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem matri secundum humanitatem, dicere oportuit: Cum omni subtilitate exigere eum, vt confiteretur: & nisi hoc faciet confessus, suscipi non potuit, Dioscorus vero non solum quia non exigit ab eo consubstantialis confessionem, sed magis consensit contrariæ eius & peruersæ confessioni, quæ dicit: Ante vnitionem quidem ex duabus naturis confiteor: post vnitionem vero vnam naturam. Et compulit omnes, qui cum eo erant vociferari: Eutychen quidem Orthodoxum esse, Flavianum vero & Eusebium impios & hæreticos. Quid ergo vobis de ipsis apparet?

XXXVI. Contradicentes dixerunt, Recta oportuit exigi Eutychen à Dioscoro consubstantialis confessionem: Sin autem sine ipsa suscepit eum & iustificauit, excitatem passio est idem Episcopus. Si ergo illum excitatem passum esse fatemini, ea quæ superius dicta sunt, repetamus. Orthodoxum aut hæreticum Eutychen dicitis fuisse? Contradicentes dixerunt, hæreticum: & Episcopus: iuste ergo ab Eusebio accusatur: condecenter vero à Flaviano damnatus est. Contradicentes dixerunt: iuste. Et Episcopus: Si ergo iuste à Flaviano condemnatus est, iniuste & irrationabiliter suscepit eum Dioscorus, & cum eo congregatum Concilium, an non? Contradicentes: Proculdubio apparet, quod iniuste. Episcopus: Quoniam ergo totum illud vniuersale Concilium, quod cum Dioscoro congregatum est, confessi, sicut vos ipsi fatemini, iniustitiæ & cæcitati: Oportebat vniuersalis illius Concilij iniustitiæ & cæcitati ab altero vniuersali emendari Concilio, an non? Contradicentes dixerunt: Modis omnibus ita fieri oportebat. Episcopus dixit: Chalcedona itaque iuste congregatum Concilium est, vt ea quæ vniuersale Concilium deliquerat, vel sicut vos dicitis, minus valerat, ab vniuersali Concilio corrigerentur. Contradicentes dixerunt: Bene quidem & necessarie congregatum est, si & iustum finem suscepit. Nisi ergo per plures sermones, sicut supra dictum est, habitis primi diei conuentus est dissolutio.

XXXVII. Secundo autem die cum conuenissemus, vir reuerendissimus Archiepiscopus Hypatius ait: Recordamini finem hesternæ Collationis, & nullius est oblivi, tamen si placet iterum commemoremus vos. Contradicentes dixerunt: Recordamur quidem: attamen ad pleniorem dictorum cognitionem & iterum reuocabilem in mentem. Episcopus dixit: Confessi estis hesternæ secundum veritatem, hæreticum esse Eutychen, & iuste à Flaviano fel. memoriæ condemnatum, & iniuste susceptum à Dioscoro, vel ab eo congregato Concilio: & quia oportuit vniuersalis illius Concilij culpas ab altero Concilio iterum vniuersali corrigi, & quia propter prædictas occasiones iuste congregatum est Chalcedonense Concilium. Contradicentes dixerunt: Recordamur hæc omnia. Episcopus dixit: Offensum ergo vobis est, quia iuste est congregatum Chalcedonense Concilium. Contradicentes dixerunt: Iuste conuenit. Si & iustum finem suscepisset. Episcopus dixit: Quid enim reprehendistis illud peccasse Concilium, vt aduersus hoc postmodum vobis reddere rationem? Contradicentes. Ante omnia duarum naturarum nouimus. Beato enim Cyrillo & antecessoribus eius ex duabus naturis vnam naturam Dei Verbi incarnatam, post vnitionem prædicantibus illis, in duabus naturis innouare presumserunt. Episcopus dixit: Omnia quidem nobis ac peregrina est. non tamen omnia obnoxia. Ipse ergo secundum quam rationem dicitis, innouantes damnandos illos? secundum peregrinam vocem, an secundum nouiam? Contradicentes dixerunt: Secundum veraque: Beato enim Cyrillo & beato Athanasio Alexandrinæ ciuitatis Episcopis, Felici etiam & Iulio Romanæ Ecclesiæ, Gregorio quinetiam mirabilium factore, & Dionysio Areopagitæ, vnam naturam Dei Verbi incarnatam post vnitionem: hos omnes transgressi post vnitionem præsumpserunt duas naturas prædicare.

XXXVIII. Episcopus: In tantum falsæ sunt epistolæ, sine testificationes illæ, quas dicitis, vt neque vnam exilis beatus Cyrillus voluerit recordari: nec in epistolis, quas ad Nestorium scripsit, vt in his, quas contra blasphemias eius protulit testificationes in sancta Synodo Ephesina, quando maxime debuit proferre eas: sed nec in expositione duodecim capitulorum aduersus Theodoretum & Andream scribens, qui contra eadem capitula scripserunt: sed nec

aduersus

aduersus Orientale Concilium, quod nulla nescio, Arij illi vel Apollinarij opinionem impugnasse visum est, neque enim Arium aliquando vel Apollinarium duas naturas confessi sunt, sed vnam naturam Dei Verbi incarnatam ipse magis nouum protulerunt, vt tandem Dei Verbi incarnationem ipse magis nouum introduxerint. & paßibilem ipsam diuinam Verbi naturam introduxerint. aduersus quas duas substantias, atq; naturas obtrectatores sanctis Patribus deprehenduntur, sed & hoc dicimus, quia duodecim glorioſorum Patrum testimonia aduersus Nestorij blasphemias in Ephesino beatus Cyrillus proferens, id est, sancti Petri Episcopi Alexandrini & Martyris: sancti Felicis Episcopi Romani & Martyris, Cypriani Episcopi Carthaginensis & Martyris, beati Athanasij & beati Theophili Episcoporum Alexandrie, Iulij Episcopi Romani, Ambrosij & Basilij, Gregorij & alterius Gregorij, Amphilochij, Iohannis & Attici Constantinopolitani, nullum testimonium eorum de vna natura proculdubio sed non solum aliorum, sed nec beati Athanasij qui a vobis proferuntur vnius naturæ inuenitur: certe constat, cum certe diuersa testimonia eius illic inueniantur sed & beati Iulij, eo quod Dei Genitrix sit sancta Virgo, & Dominum esse eum, qui carne passus est. Si ergo scribat de vna natura a quemquam ex his dixisse: illic maxime proferre habuit, vbi tantum erat & tale vniuersale Concilium. Si autem illic non sunt prolata: quemadmodum nunc a vobis proferantur, satis admiror.

Contradicentes: Quid ergo suspicamini, quia nos eas falsauimus? Episcopi: Vos non suspicamur, sed antiquos hæreticos Apollinaristas, qui reprehendunt eum in Epistola, quam ad Orientales pro vnitione & pace de duabus naturis scripsit. Quoniam & ille, qui eum Nestorio sapiunt, falsauerunt ad Epictetum S. Alexandrie epistolam: sicut beatus Cyrillus beato Ioanni Antiocheno creatum Episcopo scribens, dicit nos. Contradicentes: Possumus ostendere: quia beatus Cyrillus vsus est istis testimoniis in libris aduersus Diodorum & Theodorum editis. Episcopus: Modo mecum & illos aduersus Diodorum & Theodorum libros antiquos facta, tanquam fides aduersus mortuos prolatos discutere non poterant refellere falsitatem: si enim aduersus mortuos prolati sunt, multo magis aduersus Nestorium, & eos, qui contra capitula eius scripserunt, proferre habuit eadem testimonia. sed nunc videtur, quoniam & in illis libris hæretici falsantes addiderunt ea. Contradicentes dixerunt: Si ergo ex antiquis scriptis, & ex Archiuis Alexandrie potuerimus vtraque ostendere sic habentia, quid essus dicturi? Episcopus: Si sub temporibus beati Proterij, vel Timothei cognomine Salofacioli ostensa sunt, indubitabilia erunt: quoniam vero iam a multis hi qui adsumitur Orthodoxe duarum naturarum confessioni illa antiqua apud sereniteni, indulgete nobis, si aduersarios nostros testes suscipere dubitamus: nam & beati Iulij famosam illam epistolam manifeste Apollinaristam ostendimus fuisse, scriptam ad Dionysium; illam autem, quam sancti Gregorij mirabilium salutis dictus testificationem, laudate Seuero, & hic, qui ea, que illi sapiunt confitetur: quia incorruptum carnis ipse decreuit, & tunc vobis credendum est: quoniam & ea, que de vna natura dicta sunt, ipsius sunt, quod autem prius dici debuit, hoc in vltimo dicimus: illa enim testimonia, que vos Dionysij Areopagite dicitis, vnde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? si ea enim vera erant, non potuissent latere beatum Cyrillum. Quod autem de beato Cyrillo dicis? quando & beatus Athanasius si prius certe fisset eius fuisse, ante omnia in Niceno Concilio de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset aduersus Arij diuersa substantiæ blasphemiæ. Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea: vnde nunc potestis ostendere, quæ illius sunt, nescio. Contradicentes dixerunt: Si hæc falsa dicitis esse testimonia, duodecim capitulorum, que inserta est, in Ephesino sancta Concilio, quam nec, vos potestis denegare Synodicam esse, cur non recipis Chalcedonense Concilium? Episcopus: Si omnes formas & desinitiones Fidei in Ephesio aduersus Nestorium facti Concilij suscipit, & confirmauit Chalcedonense Concilium, quemadmodum hanc habuit refellere? sed quia aduersus Nestorij blasphemias, que duas naturas in duas personas & duas subsistentias dividunt, vnam personam, & vnam subsistentiam in, vsebant definire: illa autem epistola duarum subsistentiarū intulit inuentionem, propter ea proprie ea nominare distulerunt, vt nō inuenirentur aut ibi aut sibi esse contrarij: sed magis illam alteram epistolam eius prætulerunt, quæ super consensu Symboli Nicani Concilij laudata est, Et eam, quæ ad Orientales scripta est.

Contradicentes dixerunt: In epistola duodecim capitulorum duas subsistentiæ pro duabus naturis dicit. Episcopus: Antiqui Patres, & maxime Romani pro substantia & naturam & subsistentiam non capiebant. Vnde sicut vnam naturam & vnam substantiam, ita & vnam subsistentiam sanctæ Trinitatis esse dicebant. Orientalibus vero sanctis Patribus pro persona suscipientibus subsistentiam, & sicut tres personas, ita & tres subsistentias in sancta Trinitate dicentibus: per multa tempora dissidium factum est inter Orientales & Occidentales sanctas Ecclesias. Orientalibus quidem Occidentales Sabellianorum sectam defendere suspicantibus, quia vnam dicebant esse in Trinitate subsistentiam; Occidentalibus vero Orientales Arianam sectam sequi dicentibus, eo quod tres subsistentias in tres alterius substantia vel naturæ personas proferrent secundum imitationem Arij. Quam dissensionem per sanctum Athanasium Deus voluit. Vtriusque enim linguæ peritus vtraque partes per Dei gratiam ad concordiam reuocauit, & ab eo tempore vsque in hodiernum diem, & apud nos & apud Romanos, sicut vna substantia & vna natura in Trinitate suscipitur, & sicut tres personas in sancta Trinitate confitemur, ita & tres subsistentias glorificamus. Sic auditis igitur, quoniam indifferenter beatus Cyrillus idem dicebat esse substantiam, quod nouimus vel subsistentiam; & ideo in illis duodecim capitulis scis pro duabus subsistentiis vel naturis duas subsistentias posuit. Ostendite nobis & in sancta Trinitate ita indifferenter eum dicere, & pro tribus personis vel subsistentiis, vnam personam secundum Sabellium confiteri, & vnam subsistentiam in sancta Trinitate gloriscantem, & pro vna trium personarum substantia vel naturas atque subsistantes secundum imitationem Arij prædicantem: & ita & vos consitemini, vel potestis glorificare, & tunc credimus vobis, quia pro duabus naturis, duas docuit dici subsistentias.

XLI. Contradicentes: Et hæ ipsæ, quæ nominatim in Chalcedonensi Concilio positæ sunt epistolæ beati Cyrilli, id est, tam illa, quæ ad Nestorium, quam quæ ad Orientales scripta est ex duabus naturis, & in duabus, Contradicentes dixerunt: plurimum. Episcopus dixit: quam hanc? Contradicentes: quod ex duabus quidem naturis dicere vnam significat Dei Verbi naturam, incarnatam, secundum beatum Cyrillum & sanctos Patres. In duabus autem naturis duas personas & duas subsistentias significat, pro certo & hi, qui in duabus naturis vnam naturam dicunt, inuenientur & ipsi ex duabus personis atque substantiis vnam personam atque subsistentiam declarare. Contradicentes: quemadmodum Episcopus dixit: Sicut vos dicitis vnam, & sancta Synodus vtrosque sermones pari honore suscepit & pertractat. Et quia in Constantinopoli acta sunt aduersus Eutychen, & inuenietis Elanianum Archiepiscopum, & alios cum ipso quosdam ex duabus naturis accusantes: Beatum autem Basilium Seleucenz ciuitatis Episcopum, cum aliis iterum quibusdam in duabus naturis, & nec, ipsi illos reprehendunt, nec illi ipsos, tamquam vnius honoris arbitrati voces vtrasque, quando & vnam naturam Dei Verbi incarnatam non tenuit beatus Flavianus in confessione, quam propria manu subscripsit, dicere, qua pia recordationis Theodosio data est: nam confessio manu eius perscripta his ipsis sermonibus declarat.

Exemplum rescripti * fidei Flaviani Archiepiscopi Constantinopolitani, datæ ab eo petenti. * rescripti

Imperatori Theodosio salutem.

XLII. Nihil itaque congruum est sacerdotibus, & diuina docenti dogmata sicut esse semper paratum ad satisfactionem omni exigenti eum rationem de spe, quæ in nobis est, & gratia: nec enim erubescimus Euangelium: Virtus enim Dei est ad salutem omni credenti. Quoniam ergo & nos misericordia omnipotentis Dei prædicationem Euangelij sortiti sumus, velle sapimus, & sine reprehensione semper diuinas secuti scripturas, & expositiones sanctorum Patrum tam in Nicæa congregatorum, quam in Epheso Ab beatæ memoriæ Cyrillo Episcopo Alexandrinæ ciuitatis. Prædicamus itaque Dominum nostrum Iesum Christum ante secula a Patre sine vitio natum secundum diuinitatem: in vltimis vero diebus eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humanitatem Deum perfectum, & hominem perfectum, eundem cum assumptione animæ rationalis & corporis, consubstantialem Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem matri eundem secun-

dum humanitatem. Nam ex duabus naturis Christum post incarnationem ex sancta Virgine sumptam in una subsistentia, & in una persona vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confitemur ; & vnam quidem Dei Verbi naturam incarnatam tamen dicere non negamus : quia ex vtrisque vnus idemque Dominus noster Iesus Christus est. Nam eos, qui duos Filios, vel duas subsistentias, vel duas personas denuntiant, & non vnum eundemque Dominum Iesum Christum Filium Dei vivi praedicant, anathematizamus, & alienos Ecclesiæ decernimus, & ante omnes quidem Nestorium impium anathematizamus, & eos, qui cum eo sapiunt, vel eadem dicunt, quibus & continget, vt excidant tales ab adoptione promissa vere credentibus. Subnotatis eiusdem ex notu. fil. Domine Christe auxiliare nobis Deus. & iterum: hæc scripsi manu propria ad satisfactionem tuæ serenitatis, & vt confundantur ij, qui simplicem conuersationem nostram in Christo calumniantur.

XLIII. Episcopus dixit : Ecce satisfactio beati Flauiani manu eius perscripta ex duabus confitetur Dominum nostrum Iesum Christum, & tamen ex duab. ei dicenti naturis non peperit bonus ille Dioscorus. Propterea itaq; cognoscens sanctum Chalcedonense Concilium, quia nihil ita recreat eos, qui cum Eutyche aduersantur Orthodoxis duarum naturarum confessioni, nisi confusa & commixta & imaginaria vel Manichæa vnius naturæ confessio, explanatinam potius vocem præposuit, vt in duabus naturis vnam personam & vnam subsistentiam confitentem. Sed & beati Flauiani rectam fidem collaudans omnia, quæ ab eo dicta sunt, confirmauit.

XLIV. Contradicentes dixerunt : Nos & (sicut superius dictum est) beati Cyrilli proferimus epistolas, in quibus duas subsistentes naturas confiteri post vnitionem abdicat. Episcopus dixit: Nos ea quæ epistolis eius synodicis consentiunt, suscepimus: quæ autem non consentiunt, neq; damnamus, neq; volut legem Ecclesiasticam sequimur. Synodicas autem eius dico (sicut superius dictum est) epistolas, quæ a sanctis Conciliis & susceptæ & confirmatæ sunt. id est, tam eam, quæ ad Nestorium, quam eam, quæ ad Orientales scriptæ sunt. Nam contraria huic neq; damnamus, neq; sicut illius suscipimus, quia & in Actibus sanctorum Apostolorum inuenimus, quia dispensationis gratia beatus Paulus Timotheum circumcidit, qui certe Galatis scripsit: Quoniam si circumcidamini, Christus vos nihil adiuuabit : sed & beatus Petrus dispensatiue aliquotiens quidem cum Gentilibus comedebat; aliquoties vero subtrahebat se, & secernebat ab eis. Postquam vero vtrique Hierosolymas ascenderunt, & cum omnibus Apostolis vel senioribus, magnum illud decretum decreuerunt, per quod dicunt : Placuit Spiritui sancto & nobis nihil vltra oneris imponere vobis, nisi quod ex necessitate est : hoc est, abstinere à sacrificato idolis & sanguine & necato & fornicatione : à quibus custodientes vos bene agitis. Valete. Ab eo tempore ea quidem, quæ communi consensu scripta sunt, & a Spiritu sancto confirmata, sicut legem Ecclesiasticam suscepimus ; quæ autem dispensationis gratia ab vnoquoque figillatim facta sunt, neque annullamus, neque damnamus. Sicut ergo hæc in Actibus sanctorum Apostolorum inuenientes, non similiter hæc attendimus: ita & illic etiam si profitebimur, secundum indulgentiam tamen dictum sit, beati Cyrilli esse, quæ à vobis proferuntur, epistolas (aduersantur autem prædictis Synodicis vestræ fidei eius epistolis, in quibus duarum naturarum aperte decretum confessionem) neque damnamus, neque sicut eius suscipimus. Continet autem illa ad Nestorium epistola de inconfusa & indiuisa duarum naturarum vnitate. His sermonibus B. Cyrilli ex epistola ad Nestorium, quia diuersa quidem sunt, quæ ad vnitatem veram conuenerunt naturæ: Vnus autem ex vtrisq; Christus & Filius & Dominus non naturalium diuersitate sublata propter vnitatem: si autem non est sublata duarum naturarum diuersitas propter vnitatem: Saluator ergo & post vnitatem in vna persona & * in vna substantia, magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, & quemadmodum scripta vel confirmata est, paucis expediam.

* hic aliquid deest.

XLV. Recensito Symbolo S. Nicæni Concily, & venerabili hac epistola omne, quod aduersus Nestorium congregatum est, illi Concilium non accusatim, sed singuli per nomen & personam confessi sunt patrem atque consimilem eam esse sancto illi Symbolo : Enotica autem & pacifica ad Ioannem Antiochenæ ciuitatis Episcopum, epistola enim, per quam vnitatem & pacem sanctæ Ecclesiæ suæ Deus donauit hoc verbo continet: ita beati Cyrilli ex epistola ad Ioannem & Orientales: Confitemur itaque Dominum nostrum Iesum Christum Dei Filium vnigenitum Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante secula quidem ex Patre genitum secundum Deitatem : in vltimis vero diebus eundem propter nos, & propter nostram salutem ex Maria sancta Virgine secundum humanitatem, & consubstantialem Patri secundum Deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum vnitio facta est, propterea vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confitemur: secundum hunc inconfuse vnitionis intellectum confitemur sanctam Virginem Dei genitricem, ob id, quod Deus Verbum ex ea incarnatus est, & ex ea conceptione vnisit sibi templum, quod ex ea processit. Euangelicas autem & Apostolicas de Saluatore voces scimus, mirificis viris quosdam quidem communicantes, tanquam in vna persona, quasdam vero euidenter, tanquam in duabus naturis, & Deo quidem dignas secundum Diuinitatem Christi, humiles autem secundum humanitatem eius tradentes.

XLVI. Si vero dicetis non esse has voces illius, sed Orientalium : cognoscite, quia cum multo laudibus eis consensit, & tamquam suas, ea ita in propria epistola intexuit eum laudibus : superius quidem dicens chartam sibi allatam à viro venerabili Paulo Episcopo, irreprehensibilem continentem Fidei confessionem. inferius vero : Has sanctas vestras voces contemplati, sic & nos sapere inuenimus. Vnus enim Dominus, una Fides, vnum baptisma, gloriati sumus omnium Saluatorem Dominum inuicem congratulantes, quemadmodum diuinis scripturis, & traditioni sanctorum Patrum consonantem habent Fidem, tam quæ apud nos, quam quæ apud vos sunt sanctæ Ecclesiæ, hæc Synodica & recta Fidei epistola de inconfusa & indiuisa vnitate & extantibus duabus naturis docuerint. Quales ergo ex his præsumus ; quæ in secreto scripta ad vnum vel secundum amicum vel familiarem sunt, quæ & facillime potuerunt à qualibet deprauari, an istas., quæ in certamine dictæ sunt, & ab vniuersali Concilio tam laudatæ, quam confirmatæ sunt, & super concessu Symbolo sancti Nicæni Concily sunt laudatæ? nonne potius has, quæ Synodicæ sunt, suscipimus & proferemus, & tamquam legem Ecclesiasticam recipiemus, velut à sanctis sanctis Patribus cum iudicio confirmatas, sicut sæpe retulimus?

XLVII. Contradicentes : Nos non solum ad Eulogium, sed etiam ad Successum secundam & alteram epistolas eius volumus legere : Vos autem cum neque vnam audiuistis, iam condemnastis eas. Episcopus : Quantas iusum que vultis prælegere sine præiudicio relegite, vt ex consensu vel dissensu, possit veritas apparere. Hic ergo dictis caperunt Contradicentes legere ad Eulogium epistolam, & cum ad illud capitulum peruenissent, quo dicitur : Sed & illud non ignorent, quoniam vbi vnitio dicitur, non vnius rei declaratur conuentus, sed duarum vel plurium dissimilium secundum naturam. Episcopus : A superioribus & ex ipsis pene principiis epistola ista opitulatur : etsi in quibusdam locis falsata est, tamen etsi omnia secundum vestram haberet intentionem, hoc capitulum sufficiebat omnem contradictionem componere : Si enim vnitio non vnius rei conuentum declarat, sed duarum vel plurium dissimilium secundum naturam : Et quia qui dicunt duas naturas, ita consentiunt, admiramur quemadmodum habentes hæc ac relegentes, à nobis quarum suaderi, qui etiam alios ex his Orthodoxam esse duarum naturarum confessionem, suadere possit, vel debeat. Cum enim mox in principio ipsius epistola relegatis dicentes eum, quia non omnia, quæ dicunt hæreticis fugere nos vel abhorrere oportere: multa enim ex his confitentur, quæ & nos confitemur. quando enim dicunt Arianis Patrem Dominum esse, & omnium Creatorem, numquid nos oportet tales eorum voces auersari? Sic & Nestorius etiamsi duas dicat naturas, diuersitatem tamen significat carnis & Verbi : alia enim natura carnis, & alia Verbi. Si autem alteram confessus est carnis naturam & alteram Verbi, quam ex his duabus naturis vos vel minimam dicitis : vel subreptam beato Cyrillo, sicut ipsi garratis, in altera duorum epistola neq; minimam, neq; subreptam humanam naturam, cum & inferius dicat, compellis autem illos?

XLVIII. Attendite ad hellicum epistola beati Papæ Athanasii: hic enim contendentibus quibusdam, quæ ex propria natura eorum sibi passibile ipsum creaturæ Verbum, & supra & infra uni-

tur di-

552.

tur divinus; quia non est consubstantiale Verbo corpus, si autem non est consubstantiale, alia atq; alia necesse est vt sit natura, ex quibus vnus & solus intelligitur Christus. Ecce etiam hic aperte dudum subsistentia in duabus naturis posuit, ex hoc hæreticos arguens, qui eam subsistentiale Verbo etiam corpus esse dicunt. quando ergo ex ista duabus naturis, vel subsistentiis dicitur minime tam, ipse ostendit. Sed & idem max in sequenti versu ita addidit dicens: Sed & hoc non ignorant: vbi enim vnitio dicitur, non vtique significatur rei commentus, sed duarum vel plurium & diuersarum secundum naturam. Si ergo divinus vnitionem, proprietatem secundum naturam. Si ergo divinus vnitionem, proprietatem secundum naturam. Si ergo divinus vnitionem, proprietatem

thematizauit Theodoretum, quia postquam anathematizauit discedens dixit eis: Valete, Episcopi: Quid ergo? Quoniam Eusebius Nicomedensis & Theognius Nicæne, & alij quidam cum ipsis, & ipso Nicæno sancto Concilio scilicet subscripserunt, & post hoc Arium aperte secuti Ecclesiam denasarunt, & sanctos Patres nostros Eusebium Antiochiæ: Athanasium Alexandriæ, & Paulum Constantinopolitanum fugauerunt: propter illos nec Nicænum sanctum Concilium debemus suscipere, aut in diuinis id Dypticis recitare? Absit: Nos autem non tamquam Theodoretum defendentes velea, quæ præcesserunt, diximus, vel quæ sequuntur, dicemus, sed veritatem & sanctum Concilium, quod eum ipse suscepit. Volens enim satisfacere quemadmodum sapere tres nes tamen permissus est propter antiquatos quosdam atque in eo scandalizatos. postquam vidit non suscipi satisfactionem suam anathematizans Nestorium & Eutychen addidit, Valete. Cur autem hoc ipsum dixerit, Valete, superius manifestauit, dicens: quoniam nec sedem ambio, nec pro Episcopatu solicitus veni. Sed vt persuadeam, quemadmodum credo, propter quod anathematico, sicut tubetis, & Vale vobis facio. Vnde neque sanctum Concilium, neque gloriosissimi iudices ad iniuriam hunc sermonem susceperunt: pro certo scientes quia antequam sanctum istud Concilium fieret, patefactus esset beato Cyrillo, qui ab eo iniuriatus est in contradictorio, libru duodecim Capitulorum.

LII. Contradicentes: Et vnde hoc potestis ostendere? Episcopus: Ex ipsa, quæ ad Ioannem & Orientales scripta est epistola beati Cyrilli pro vnitate Ecclesiarum.

Contradicentes: Non habetis, vnde ostendere, quia induisit ei, Episcopi? Nos ad omne Orientale Concilium Epistolam ipsam scriptam inuenimus. Ostendite autem vos, quod in vniuersis hos ex illa pacifica & coadunante epistola sua subtraxit. Quid autem amplius est, verbis detrahere, an per condemnationem inferre contumeliam? Sic ergo ipse beato Ioanni, & omnibus, qui cum eo fuerant in Epheso & per condemnationem cum iniuriantes indulsit beatus Cyrillus; tanto magis qui tantummodo verba in eo peccauerunt, indulgentiam præstitit, sed & inuenimus in Theodoreti litteris, quas ad Dioscorum fecit, quia & secundus in his, quæ contra Nestarium scripta sunt, scripserit. Et quando in his, quæ contra Iulianum, vel Apompeos conscripsit libros ipsos destinauit in Antiochia beatus Cyrillus, & rogauit beatum Ioannem ostendere illos Orientalibus præclaris doctoribus. Et quia ostensis eis scripsit ei Theodoretus, & rescripsit ei beatus Cyrillus, & dilegentiam & affectum ei testificans. Et quia duas ab ipso suscepit affectuosas epistolas, quæ & custodiuntur apud eum, nullam de eo contumeliam designantes. Sed tamen & his ita scriptis atque dictis, non aliter eum suscepit sanctum Chalcedonense Concilium nisi clare sub confectu omnium anathematizasset Nestorium & omnes definitiones eius.

LIII. Hi autem ita de Theodoreto dicti. Contradicentes: Et ibas ergo iuste susceptus est à Chalcedonensi Concilio? Episcopus: Ibas & accusantium eum iudicium ex Imperiali auctoritate delegatum est Photio Episcopo Tyri & Eusebio Episcopo Beryti & Varanis Himerorum ciuitatis Episcopo? qui reuerendissima veri & diuinum b. rrentes Nestorij blasphemias cum omni diligentia discutientes, eum innocuum & sine culpa eum decreuerunt, sicut & Acta ipsorum & relatio manifestat. quem ergo iudices instituerunt, quemadmodum Concilium poterat condemnare? Contradicentes: Et illa ergo, quæ ad Marin Persam epistola eius scripta est recte continet, quia & prolata ab eis, & relecta nobis est, & inuenta est narrationem habens Aforum inter beatum Cyrillum & Nestorium, eo quod quasi per istos duos homines omne seculum conturbatum esset: Nestorio quidem ea, quæ Paulus Samosatenus saperet, affirmante, & propter hoc à beato Cyrillo in Ephesino Concilio condemnato. Cyrillum autem suspicantibus quasi cum Apollinario saperet in illo duodecim Capitulis, & propter hoc condemnato à Ioanne Antiocheno ciuitatis Episcopo, & cum eo habito Concilio. Et quia propter hanc causam cum inimicitia de Epheso discesserunt. Et propter illam inimicitiam diuisa sunt omnes vbique Ecclesiæ, & fideles populi, aliquantu quidem huic parti consentientibus, alij vero illi. Et quia dum in his essent rebus, compunxit Deus piissimum Imperatorem Theodosium conuocare virum reuerendissimum Episcopum Constantinopolitanæ ciuitatis Maximianum, & eos, qui cum sorte in eadem gloriosa aderant ciuitate, hortatique & solicitudinem habere, vel cogitare de pace Ecclesiarum. Et post illam pacificam cogitationem destinauit piissimus Imperator Aristolaum Tribunum & Notarium ob hoc ipsum: qui perueniens tam in Antiochia, quam in Alexandria, veraſque partes misericante Deo ad pacem perduxit.

LIV. His ergo per epistolam declaratis, Episcopus dixit: Hæ litteræ etiam in vita beati Cyrilli diuulgatæ sunt, & non solum quia non mouerunt eum propter sanctam pacem & vnitatem propter Dominum: sed & Valeriano scribens Episcopo Icaniæ, tacita de ipsis fatisfecit, dicens: Nam si epistolas sibi componentes quidam circumferunt, tamquam ex persona scriptas illustrium virorum, non debent credi; qui enim semel scripsit fidem propriam confessi sunt, quemadmodum diuersa possunt scribere tamquam ex pœnitentia ad non bene credendum traduci? Sed tamen & beato Cyrillo ita pro eis testificante, & recensita prælata epistola in Chalcedonensi sancto Concilio, non tamen ab illo præsidi suscipi eum propter suspitiones in eadem epistola insertas, nisi & ipse Nestorium, & omnia eius decreta anathematizasset: & postquam anathematizauit, tunc susceptus est in sancto Concilio. Nec tantum de his solis dicit, sed & Nestorium & Eutychen similis modo si propriis hæresibus anathematizassent: modis omnibus etiam illi suscepti fuissent à sancto Concilio. Chalcedonense ergo Concilium circa Ibam & Theodoretum distinctius agit, quam beatus Cyrillus. Beatus enim Cyrillus contentus fuit in consensu damnationis Nestorij, & ordinatione beati Maximiani, qui pro illo in hac ciuitate Episcopus factus est; Chalcedonense autem sanctum Concilium nisi sub præsentia sua anathematizassent Nestorium & omnia dogmata eius, & scripta inter Acta inserta fuissent voces eorum, non fuit contentum suscipere eos. In his ergo dictum, Contradicentes: De his quidem perfectum est nobis.

LV. Et ita secunde dicti conuentu dissoluto, & discedentibus nobis & multa testimonia de duabus naturis præparantibus, piissimus atque amator Dei Imperator noster accersito sanctissimo Archiepiscopo Patriarcha Epiphanio, præcepit etiam nos ingredi cum ipso. Et postquam per confabulationem locutus est ei, quæ illi Deus inspirauit, ipsum quidem dimisit secundum morem ei honorem facta pro eius pietate: nos autem vna cum venerando senatu retinuit; consuit q; etiam Contradicentes ingredi. Quibus ingressis ipsos quidem præcepit in vno scamno sedere, nos autem in altero, vna cum gloriosissimis iudicibus. Et omnibus nobis tacentibus, pietas eius tanta ac talis ad eos locuta est cum omni mansuetudine & tranquillitate, vt fidelior nobis diceret ab eius pietate hæc dicta, vix crederem, nisi ipse auribus meis audissem, quæ cum magna gratia Dei ex benedicto eius ore prolata sunt. Nam Dauidica mansuetudinis, & Mosaica patientia, & Apostolica lenitas instar in eo confluxit: etsi enim non ijsdem sermonibus, quibus beatus Paulus sed tamen eadem mente, qua ille ad sanctam Ecclesiam vestram scripsisset locutus est eum eo. De qua idem beatus Paulus sanctæ Ecclesiæ vestræ, sicut dictum est, scripsit, dicens a: Quia fuistis in medio vestrum tranquilli, & tamquam nutrix fouens filios suos; ita cum bona voluntate festinatum tradere vobis non solum Euangelium Dei, sed & proprias animas; propter quod dilecti nobis facti estis. Et vt ex pauis possitis cognoscere, quia multifarie, multisque modis tam ille de eis pietate ad eos dilatus sunt, quam in reliquis confabulationibus, ex exemplaribus piæ eius epistolæ aque cognoscetis, quæ scripta est ad Euphemium virum reuerendissimum Theopolitanæ ciuitatis Archiepiscopum, vt per hoc appareat omnibus qui ab ipsis decepti sunt in Oriente, quæ præsenti subiungentes epistola vestra veneranda transmissimus, vt per eam cognoscatis, quanta Dei gratia, per benedictum eius tam primo die, quam reliquis locuta est ad eos. a 1. Thes. 2.

LVI. Et postquam in nomine Domini conlocuti sumus inuicem, accusare non tentantes Contradicentes ad piissimum Imperatorem, secreto suggesserunt ei per quendam, tamquam non consentiebus nobis Dominum passum carne, vel vnum eum esse de Sancta Trinitate, nec eius dem esse personæ tam miracula, quam passiones. Ingressoitaq; sanctissimo Patriarcha venerando patlatio ad piissimum Imperatorem, & domino viro reuerendissimo Archiepiscopo Hypatio, cum eo per contata est poetas eius ab ipsis, his verbis: Non consentimus eiusdem Personæ Domini nostri esse Iesu Christi tam passiones quam miracula? vel Deum esse qui carne passus est, atque vnum eum esse de Trinitate? Respondit idem

reverendissimus vir Dn. dominus, magis autem mater vestra Catholica & Apostolica sancta Dei Ecclesia eiusdem personæ magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi prædicat & passiones & miracula, non tamen eiusdem naturæ: sed sicut docuerunt sanctos Patres, passibilem carnem, impassibilem divinitatem, & circumscriptum corpore, incircumscriptum spiritu, terrenum, & cælestem, visibile eum, & intelligibilem: vt integro homini eidem & Deo, integer homo coheæreat, qui ceciderat sub peccato: sicut beatus Gregorius Nazianzenus docuit in epistola scripta ad Cledonium, & vtraque sancta Concilia tam in Epheso aduersus Nestorium, quam in Chalcedone aduersus Eutychen & Nestorium congregata consenserunt & confirmauerunt. Sed & Dominum carne passum iam tu confitemur propter eos, qui confundunt vel dividunt, vt passibilem eum dicentes carne, impassibilem confiteamur divinitatem, similiter & vnum esse ex Trinitate secundum diuinam naturam tam credentes, quam confitentes, secundum carnem vero vnum ex nobis placuisse ei, credimus fieri; & sicut consubstantialem Patri secundum divinitatem, ita nobis consubstantialem secundum humanitatem; & sicut perfectum in Divinitate, ita perfectum & in humanitate. Si autem illi aliter dicunt, & prophanunt eum dicere, vt secundum carnem quidem ante secula sit, secundum divinitatem vero in nouissimis diebus propter creaturam eum esse secundum Deitatem? non creatam autem secundum humanitatem, vel visibilem & passibilem secundum divinitatem, invisibilem vero secundum humanitatem: tunc calumnientur nos tanquam frustra contrarias sibi.

LVII. Post Collationem ergo habitam cum Orientalibus Episcopis ac nostra tenuitate ex postremi nostri Imperatoris iussu, alia vice ingressis nobis in venerabili palatio eius vna cum domino meo Archiepiscopo, vel aliis, qui comunerant venerandissimis Episcopis, piissimus Imperator exultans in virtute Dei, & gaudens in salutari eius, ac latus nimis, quia desiderium cordis eius, secundum propheticum vocem, præstitum ei, & voluntate laborum non privauit eum: cepit dicere ad nos, præsente venerabili senatu; Quia postquam locuti estis cum Orientalibus Episcopis per duos aut tres die conuocatu tam vobis, quam illis, antequam suspiremus vos, ingressus sum in Oratorium gloriosi Michaelis Archangeli, quod est in Coubliis; & rogaui Dominum dicens: Quia sin veritate vultis habere nobis, magis autem sanctæ tuæ Ecclesiæ compage cito velociter consentire nobis: sin autem nolunt, prædicti eis, vt ex ipsis magis culpa nascatur, & non ex nobis. Et cognouistis quantis propositionibus rationabilibus & pacificis cum omni mansuetudine & patientia prolatis à nobis, vir reuerentissimus Episcopus Philoxenes tantummodo persuasus est. Cæterorum vero penuersitatem cordis Deus aspiciens, conligauit linguas eorum, vt neque satisfactionem inuenirent, neq; veritati consentirent: vt ex ipsis fiat occasio auersionis eorum & non ex nobis. Et hæc quidem gratias agens Domino, dixit eius tranquillitas de eorum peruersitate. Sed tamen & vsque hactenus omni contumacia & beneficio dignitur eos attendere, non cessauit expectans propter Dominum, eorum conuersionem ad bonum. Quæ illorum fraudem fefellit: nam ex illis Episcopi, qui hactenus in sua dissuasione permanserant, sed tamen plurimi clericorum & monachorum, qui cum in hic conuenerunt, ad sanctam communionem cum gaudio venerunt in Ecclesiis suis ac ministeriis. Ex quibus quidem lingua Syriatica per interpretes locuti sunt nobis, dicentes: Quia ab illis decepti, & non cuncti sumus & multas animas auertimus: dicebant enim nobis, & quod Spiritus sanctus recessit ab Ecclesiis & baptismate, communione eorum: & ideo hæc audientes & velut veracibus credentes decepti sumus; sed gloria Domino, qui satisfecit nobis de errore eorum, & vniuit nos Catholicis & Apostolicis sanctis Ecclesiis suis: confidimus enim in bonitate eius, & quoniam dabit nobis virtutem, vt eorum, quos euertimus, plurimos iterum conuertamus ad sanctas Ecclesias eius; in gloriam & laudem sancti nominis eius. Explicit epistola Innocentij Episcopi Maroniæ ciuitatis. Quomodo vero modo nonnihil compressi, rursus maiori audacia sub eodem Iustiniano Imp. exturrexere aduersus Catholicam Ecclesiam Episcopi Seueri socii, turbauerunt que Constantinopolitanam Ecclesiam, occasionemque dederæ, vt quinta Synodus ageretur, suo inferius loco dicetur.

IESV CHRISTI
Annus 533.

IOANNIS PAP. Annus 2. IVSTINIANI IMP. 7. ATHALARICI REG. 8.

QVingentesimus trigesimus tertius Redemptoris annus, idemq; septimus Iustiniani Imperatoris inchoatus, tertio eiusdem Consulatu lætissime aperitur, quem ob innumera à Deo accepta beneficia idem Imperator perpetuis suarum sanctionum diuinæ maiestati consecrat monumentis & nominatissimus ipse quidem, vtpote qui Romano Imperio felicissimus extitit, idemq; Imperatoribus constitutionibus redditus celeberrimus: quod enim à Deo hoc anno sub suo ipsius tertio Consulatu consecutus est dona, iisdem sæpe commemorat, de quibus inferius agendum erit. I.

[b] l. 1. & 2. ff. de confirm. Digest.

Primum vero omnium auspicaturus ipse hoc anno perdifficile bellum Wandal. cum, non aliunde magis, quam ex bene custodita Catholica religione, exemplo Theodosij Senioris maxime pii Imperatoris, conciliare sibi diuinum numen contendit. Cumq; soleant decenti curis bellicis Principum animi, aliis negotiis remittere nuncium, vt vbi maius vertitur rei momentum, ibi totis neruis in opus incumbant: Iustinianus veluti summo otio summaque pace, ac rerum tranquillitate, nihil sibi magis propensioti studio perficiendum putauit, quam vt curaret, quæ essent Catholicæ fidei: cuius rei causa hoc ipso anno ad Ioannem Romanum Pontificem honorificam legationem decernit, mittens duos primarios Orientis Episcopos Hyparium & Demetrium. II. LEGATIO A IVSTINIANO IMP. AD IOAN. PAP.

Huius decernendæ hoc anno legationis causam refert Liberatus diaconus [c], dum rem gestam prolixam satis his paucis complexus est: *Defuncto Bonifacio Papa, Ioannes cognomento Mercurius sedit Apostolica fuscepit præsulatum. Ad quem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius Ephesiorum Episcopus & Demetrius à Philippis: contra legatos Acœmetarum* [a] *Cyrum* [b] *& Eulogium negantes esse confitendam beatam Mariam vere & proprie Dei genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed Papa Ioannes; nobis ibi positis, hæc confitendum epistola sua firmauit, & Imperatori direxit. A cuius communione discedentes Romæ quidam monachi, Acœmetarum legatos secuti sunt, & vsque nunc hanc confessionem de Christo non suscipiunt.* hæc Liberatus, quem hoc ipso Romæ fuisse, ipsius testificatione satis intelligis. Exscripsimus ista Liberati ex recentiori Conciliorum editione, cum in veteri nonnullis omissis verbis textus reddatur obscurus. III. [c] *Liberat. dia. Breuia. c. 20. 20. 2. Canci nou. edi.* LEGATIONIS MITTENDÆ CAVSA. [a] Acimicotum. [b] Catum.

Antequam autem magni momenti historiam ingrediamur: memoria repetas necesse est, quæ tum Constantinopoli, tum Romæ contigisse diximus temporibus Hormisdæ Pontificis, cum Scythas monachos Romam venisse superius enarrauimus conquesturos de legatis Apostolicæ sedis negantibus addenda esse Chalcedonensi Concilio verba illa, quibus dicebatur, vnum de Trinitate esse crucifixum in carne; quos etiam sicuti legati Apostolicæ sedis eum essent Constantinopoli, ita Hormisda Papa Romæ reiecit, negans pariter recipiendam esse nouitatem illam verborum; quæ quamuis in rectum potuissent deduci sensum, ex multis tamen causis suo loco superius recensitis, ad explodendam omnem fraudem, quæ per occultos Eutychianos clam irrepere potuisset, verbis illis haud necessariis abstinendum esse Fidelibus, idem Pontifex litteris iteratis admonuit: ita vt sicuti additamentum illud ad Trisagion appositum: *Qui crucifixus es pro nobis.* Catholici abhorrerent ita dicere, *vnum de Trinitate in carne passum*, pariter exhorrerent. Sed quid actum? Etsi idem ad certamen campus; nouis tamen & prioribus plane contrariis pugnatoribus in arenam descendentibus, fuerunt quoque arma mutanda; & certandi modus fuit iucundus à priori plane diuersus; integra illæsa- IV. DIVERSA CERTANDI RATIO EX OCCASIONE DIVERSA.

illicque permanente fide Catholica : cui vt consulerentur in omnibus aiunt tunc, nunc vero aliter fuit à ducibus captandum pugnandi consilium, modusque quærendus. At quinam iste fuerit, audi.

V. HISTORIA NI EX VICTORIA CONTRA EUTYCH. CAPTANTARMA.

Cum contra Eutychianos dolis fidem Catholicam inuadentes re etiam illam sententiam Nestoriani audirent, qua asserebatur *vnum de Trinitate esse passum in carne*, pertinde ac si secundum suam ipsorum assertionem duplex assereretur Christi esse persona, sicut & naturæ duæ, humana atque diuina; & sic dici videretur passus homo, vt negarent Deus esse passus in carne: mox illud quasi ex necessaria consequeretur assumptione: Si non est passus vnus de Trinitate in carne, ergo nec natus idem in carne: ergo nec proprie dici posse videbatur (aiebant illi) Mariam vere & proprie esse Dei genitricem: quod Nestorius, eiusque sectatores Nestoriani professi erant. His accedebat, quod (vt diximus) è latebris subinde emergentes Origenistæ, interalias, quas proponerent sententias, illa erat vt negarent Christum vnum de Trinitate fuisse. Quamobrem ex asserentium pranitate reddi cœpta est prohibitio illa profana, quæ antea videri poterat ad cauendos Eutychianos vtiliter introducta. In tale igitur tantumque discrimen adducta Catholica fide, cum ista Constantinopoli conatouersia agitaretur, vt periclitari Christiana pietas videretur, irrumpentibus ex aduerso Nestorianis atque Origenistis ex aditu illo, quem ad expugnandos Eutychianos occasio temporis aperiri fuerat: Epiphanius Constantinopolitanus Episcopus & cum eo Iustinianus Imperator ac reliqui Orthodoxi ex aduerso pugnantes, firmiterque resistentes, sicut asserebant, pie sancteque dici vnum de Trinitate esse passum in carne, ita ex præscripto Catholicæ fidei nefas esse dicebant, negare sanctissimam Virginem Mariam vere proprieque matrem Dei à fidelibus nuncupandam.

VI. ACCUSATIONES MONACHI NESTORIANI.

Illis in hunc modum se habentibus: qui Nestorianæ sententiæ potissimi assertores essent monachi Acœmetæ, cum ab Imperatore Iustiniano, Epiphanio agente; magnopere vrgerentur: auxilium ab Ecclesia Romana sperantes, à qua scirent eam fuisse reiectam sententiam, qua ab Eutychianis calide dicebatur vnus de Trinitate passus in carne: simul ac audierunt Ioannem creatum esse Romanum Pontificem, legatos ad eum miserè rogantes, vt quæ semel esset explosa ab ipsa Ecclesia Romana sententia, nullo aduersationum conatu reciperetur, ne tantæ Ecclesiæ nota posset præsumptionis inuri, secundum Pauli Apostoli in se ipsum dictum a: *Si enim quæ destruxi, iterum hæc ædifico: præuaricatorem me constituo.* Audientes autem Epiphanius & Imperator, missam ab aduersariis esse Romam legationem, aduersus eam ad eumdem Ioannem Romanum Pontificem dictos legatos Episcopos cum literis & ipsi miserunt, directa autem legatio est nomine Imperatoris, qui & ad eum litteras dedit. Sed quod ante eiusmodi legationem Romam missam idem Imperator testetur in epistola ad Epiphanium b, se ex de causa edictum promulgasse; hic primo ipsum reddere, operæ pretium iudicamus: recitat illud Græce scriptum Contius, quod Latinitati his verbis tradidit c:

a Galat 2.

b L. C. de sum. S. rim.

c Cinc. præterm. fol. Cod. pag. 3.

VII. EDICTVM IVSTINIANI DE FIDE CATHOLICA.

Cum Saluatorem & Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum nostrum colamus per omnia: studium etiam, quatenus datum est humanæ menti assequi, imitari eum confitentium fines demittentem. Etenim cum quosdam inuenerimus morbo atque insania detentos impiorum Nestorij & Eutychetis, nempe Dei & sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ hostium, nempe qui detrectabant sanctam gloriosam semper Virginem Mariam Theotocon siue Deiparam appellare proprie & secundum veritatem: illos festinauimus, quæ sit recta Christianorum fides, edocere. Nam ibi inueniabiles cum sint, eclantes errorem suum passim circumcunt (vt dicimus) & simplicium animos exturbant & scandalizant, ea asserentes, quæ sunt sanctæ Catholicæ Ecclesiæ contraria. Necessarium igitur ex putauimus, tam hæreticorum vaniloquia & mendacia dissipare quam omnibus insinuare, quo modo aut sentiat sancta Dei & Catholica & Apostolica Ecclesia aut prædicent sanctissimi eius sacerdotes, quos & nos secuti, manifesta constituimus ea, quæ fidei nostræ sunt, non quidem innouantes fidem (quod absit) sed coarguentes eorum insaniam, qui eadem cum impia hæretica sentiunt: quod quidem & nos in nostris Imperij primordijs pridem fatagentibus fecimus, manifestum.

VIII. IVSTINIANI FIDEI PROFESSIO.

Credimus ita quæ in vnum Deum patrem omnipotentem, & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei, & in Spiritum sanctum, vnam essentiam in tribus hypostasibus, siue subsistentibus personis adorantes vnam Deitatem, vnam potestatem, Trinitatem consubstantialem. In vtrisque autem dictum confitemur Dominum nostrum Iesum Christum, vnigenitum Dei Filium ex Deo vero Deum verum ante secula & sine tempore ex Patre natum, coæternum patri, ex quo omnia, & per quem omnia, qui descendit de cœlis incarnatus de Spiritu sancto & sancta gloriosa & semper virgine Maria, & humanatus siue homo factus est, & passus crucem pro nobis sub Pontio Pilato sepultus est, & resurrexit tertio die. Vnum & eiusdem passiones & miracula, quæ sponte pertulit in carne, cognoscentes. Non enim alium Deum Verbum & alium Christum nouimus, sed vnum & eundem, consubstantialem Patri secundum diuinitatem, consubstantialem matri secundum humanitatem. Vt enim est in diuinitate perfectus, ita idem ipse & perfectus est in humanitate. Nam eius secundum hypostasim, seu secundum personam vnitatem suscipimus & confitemur. Manet enim Trinitas, Trinitas; & post incarnationem vnum ex Trinitate Dei Verbum: neque enim quarta persona adiectionem admittit sancta Trinitas.

IX. ANATHEMATIZAT HÆRETICOS

Hinc ita se habentibus, anathematizamus omnem hæresim, præcipue vero Nestorium anthropolatram, & qui eadem cum ipso sentiunt & senserunt, qui diuidunt vnum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, & qui non confitentur proprie & secundum veritatem sanctam gloriosam & semper virginem Mariam Theotocon seu Deiparam, id est, matrem Dei: Sed & qui duos Filios dicunt, vnum ex Deo Patre & Deum Verbum, alterum ex sancta semper Virgine Deipara Maria, gratia, hanc vnde, & propinquitate, quam cum Deo Verbo habet, natum esse: Et qui negant, nec consentiunt Deum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum & hominem factum & crucifixum, vnum esse ex sancta & consubstantiali Trinitate. Ipse enim solus est adorandus & glorificandus Patri & sancto Spiritui.

X. CAUSA PROMULGANDÆ EDICTI.

Anathematizamus insuper & Eutychetem mente captum, & qui cum eo sentiunt aut senserunt, qui plantas tam introduxerunt, negantque veram naturalem seu generationem Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi ex sancta Virgine & Deipara, hoc est, nostram salutem: & qui non confitentur ipsum consubstantialem Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Similiter anathematizamus Apollinarium pfychopatron siue animicidam, & qui cum eo sentiunt vel senserunt; qui dicunt inanimem, hoc est, animæ humanæ expertem esse Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Deum nostrum; & qui confusionem aut commixtionem introducunt & inuehunt in vnigeniti Dei Filij humanationem siue humanitatem; & omnes postremo qui eadem cum ipso senserunt aut sentiunt. Dat. Idibus Martij Constantinopoli, Iustiniano PP. Augusto Consule. post hæc edicto ista subiecta leguntur: *Scriptum est superius edictum Ephesij, item Caspensibus item Cyzicenis, Amidenis Trapezuntijs, Heraclæmitanis, Apamenis, Iustinianopolitanis, Augustanis, Tarsensibus Ancyranis.*

XI.

Ad huiusmodi autem edictum promulgandum ante legationem Romam missam eo fuisse videtur motus impulsu Iustinianus, ne aduersarios quos ante Romam. Pontificem initurus per legatos sues esset certamen, aliquis cauillandi calumniandique locus relinqueretur: cum ipse Imperator æque Eutychetem atq; Nestorium eorumq; sectatores condemnet, & cum eis Apollinaretem: periculare enim tunc temporis erat, vt cum quis Nestorium damnaret, ab his Eutychianis diceretur siue

Apollinaristæ : ingrati ergo hæreticum condemnatis, ab illorum appellatione Nestorianus. Sic igitur se munire voluit Imperator, hos omnes ante condemnans, vt se ea vere Orthodoxum publico significaret edicto. Sed iam ad missam Romam ad Ioannem Papam legationem conveniamus. Delectis igitur præcipuis Orientis Metropolitanis Episcopis, nempe Cæsariensi atque Ephesino ad obeundam legationem collegis, per eosdem hæc scripsit ad Ioannem Romanum Pontificem a:

Imperator Iustinianus, pius, felix, inclytus, triumphator semper Augustus Ioanni sanctissimo Archiepiscopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.

Reddere honorem Apostolicæ Sedi & vestræ sanctitati (quod semper nobis in voto & fuit & est) vt deceat patrem honorantes nostræ humilitatem, omnia quæ ad Ecclesiæ statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ sanctitatis : quoniam semper nobis fuit magnum studium, vnitatem vestræ Apostolicæ fidei & statum sanctarum Dei Ecclesiarum custodire, qui hactenus obtinet & incommixte permanet, nulla intercedente contrarietate : ideoque omnes sacerdotes vniuersi Orientalis tractus & vestra sanctitas properet animum. In præsenti ergo quæ composita sunt, quamvis manifesta & indubitata sint, & secundum Apostolicæ vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper sacerdotibus firma custodita & prædicata : nequaquam duximus, vt ad notitiam vestræ sanctitatis minime perueniant. Nec enim patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod monemur, vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum. Per curiosa enim (vt dictum est) properamus honorem & exhibitionem vestræ Sedi.

Manifestum igitur facimus vestræ sanctitati, quod pauci quidam infideles & alieni sanctæ Dei Catholicæ atque apostolicæ Ecclesiæ, contradicere Iudaice atque apostatice ausi sunt aduersus nos, qui ab omnibus sacerdotibus secundum vestram doctrinam rectè tenemur & glorificamur & prædicamur, denegantes Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium Dei Deum Deum nostrum incarnatum de sancto Spiritu, & ex sancta atque gloriosissima semper Virgine Dei genitrice Maria hominem factum atque crucifixum, vnum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis, & coadorandum & conglorificandum Patri & Spiritui sancto, & consubstantialem Patri secundum diuinitatem & consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibilem carne eundemque ipsum impassibilem deitate. Confitentes enim Dominum nostrum Iesum Christum, vnigenitum Filium Dei & Dominum nostrum fateri vnum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis, volentes Nestorij malum sequi doctrinam, secundum gratiam docentis vnum filium Dei, & alium dicentis Dei verbum, & alium Christum.

Omnes vero sacerdotes sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ & vestræ amplissimi Archimandritæ sanctorum monasteriorum sequentes sanctitatem vestram, & confidentes statum & vnitatem Dei Ecclesiarum, quam habet ab Apostolica vestra sanctitate sede, nihil penitus immutantes de Ecclesiastico statu, qui hactenus obtinuit, atque obtinet, vno consensu confitentur & glorificant prædicantes Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium & Verbum Dei & Dominum nostrum ante omnia & sine tempore de Patre natum, in vltimis diebus descendisse de cœlis & incarnatum de Spiritu sancto, & ex sancta & gloriosa Virgine Maria natum & hominem factum & crucifixum, vnum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis : & coadorandum & conglorificandum Patri & sancto Spiritui : nec enim alium Deum Verbum & alium Christum cognoscimus, sed vnum atque eundem ipsum consubstantialem Patri secundum diuinitatem & consubstantialem nobis secundum humanitatem, passibilem carne, eundem ipsum impassibilem deitate. Vt enim est in diuinitate perfectus, sic etiam ipse in humanitate perfectus est. Vnita enim substantialiter deitatem suscepimus & confitemur, quod dicunt Græci ἑνωτικὴν ἕνωσιν ἐνωθεῖσαν, id est, eam quæ secundum personam est, vnitatem seu coniunctionem confitemur.

Et quoniam vnigenitus Filius & Verbum Dei ante sæcula & sine tempore de Patre natus, idem ipse & in vltimis diebus descendens de cœlis incarnatus est de Spiritu sancto, & ex sancta atque gloriosa semper Virgine Dei genitrice Maria homo factus Dominus noster Iesus Christus proprie & vere Deus est : ideo & sanctam atque gloriosam Virginem Mariam proprie & vere Dei genitricem esse dicimus : non quia Deus Verbum Principium ex ipsa sumpserit, sed quia in vltimis diebus descendit de cœlis, & ex ipsa incarnatus & homo factus & natus est : quem confitemur & credimus (sicut dictum est) consubstantialem esse Patri secundum diuinitatem, & consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem : eiusdem miracula & passiones, quas sponte in carne susceperat, agnoscentes.

XVI. *Suscipimus autem sancta quatuor Concilia, id est, trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, qui in Nicæa vrbe congregati sunt, & centum quinquaginta sanctorum Patrum, qui in hac regia vrbe conuenerunt, & sanctorum Patrum, qui in Epheso primum congregati sunt, & sanctorum Patrum, qui in Chalcedone conuenerunt, sicut vestra Apostolica Sedes docet atque prædicat. Omnes ergo sacerdotes sequentes doctrinam Apostolicæ Sedis vestræ ita credunt & confitentur, & prædicant.*

XVII. DE LEGATIS MISSIS ET LITTERIS DATIS. *Vnde properauimus hoc ad notitiam deferre vestræ sanctitatis per Hypatium & Demetrium beatissimos Episcopos : vt nec vestram sanctitatem lateant, quæ à quibusdam paucis monachis male & Iudaice secundum Nestorij perfidiam denegata sunt. Petimus ergo vestrum paternum affectum, vt vestris ad nos destinatis litteris & ad sanctissimum Episcopum huius almæ vrbis & Patriarcham fratrem vestrum (quoniam & ipse per eosdem scripsit ad sanctitatem vestram festinans in omnibus Sedem sequi Apostolicam beatitudinis vestræ) manifestum nobis facitis, quod omnes, qui prædicta recte confitentur, suscipit vestra sanctitas, & eorum qui Iudaice ausi sunt retiam denegare fidem, condemnat perfidiam. Plus enim ita & circa vos omnium amor & vestræ Sedis crescet auctoritas : & quæ ad vos est vnitas sanctarum Ecclesiarum, inturbata seruabitur, quando per vos dixerint omnes beatissimi Episcopi Orientis, quæ ad vos relata sunt, sinceram vestræ sanctitatis doctrinam. Petimus autem vestram beatitudinem orare pro nobis, & Deo nobis acquirere prouidentiam.* Item subscriptio talis fuit. *Deus te conseruet per multos annos, sancte ac religiosissime Pater.*

XVIII. MVNERA IVSTINIANI OBLATA S. PETRO. Litteræ autem ab Epiphanio Episcopo Constantinopolitano ad Ioannem Pontificem, quarum Iustiniani mentionem facit, non extant. Meminit huius legationis Anastasius, qui & de muneribus à Iustiniano missis agit his verbis : *Eodem tempore vir religiosus Augustus Iustinianus summo amore Christianæ religionis mittit fidem suam scriptam chirographo proprio ad Sedem Apostolicam per Episcopos Hypatium & Demetrium. His diebus obtulit Christianissimus Imperator beato Petro Apostolo scyphum aureum circumdatum gemmis prasinis & albis, & alios calices argenteos duos, scyphum pensantem libras quinque, calices argenteos singulos pensantes libras sex, & alios calices argenteos duos, pensantes libras quindecim, palliola vero aurotexta quatuor.*

XIX. Detentos autem legatos fuisse eos in sequentem annum, ex reddita à Ioanne Pontifice epistola ad Iustinianum Imperatorem data sub quarto eiusdem Iustiniani Consulatu eũ collega Paulino, satis intelligi potest : reddemus ergo eam dem suo loco. Quid autem hoc anni tempore actum sit, antequam dicamus, agendum de epistola ejusdem Imperatoris ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum data hoc ipso anno sub tertio Iustiniani Consulatu, septimo Kalendas Aprilis : in qua eutomentio habeatur dictæ Iustiniani epistolæ ad Ioannem Papam, eam ante dictam diem fuisse scriptam oportet. Quoniam vero res agitur maximi ponderis, nihil plane prætermittendum est, quod in ea scriptum reperiatur. Ipsam igitur in primis Iustiniani Imperatoris ad Constantinopolitanum Episcopum post missam Romam legationem conscriptam reddamus epistolam. Quod enim adueniente Iustiniani spartissent vulgus, ipsum eorum assertione verborum Concilium Chalcedonense labefactare, contemnere vero alia Concilia generalia : vilum fuit ipsi perneccessarium palam exponere, quo esset erga sanctas quatuor Synodos affectu, & quomodo pro ipsis inguer laboraret. Epistola autem sic se habet *b* :

b l. 7 C. de sum. Trin.

XX. IVSTINIANI EPIST. AD EPIPHANIVM. *Imperator Epiphanio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo regiæ huius vrbis & œcumenico Patriarchæ.*

Cognoscere volentes eum sanctitatem ea omnia, quæ ad Ecclesiasticum spectant statum: necessarium duximus hisce ad eam vti diuinum compendium, ac per ea manifesta eidem facere, quæ iam moueri aptæ sunt, quamquam & illa eandem cognoscere summa persuasio. Cum itaque compereissemus quosdam alienos à sancta Catholica & Apostolica fide, impiorum Nestorij & Eutychetis secutos deceptionem; dominum antehac promulgatum edictum (quod & tua nouit sanctitas) per quod hæreticorum fauores reprehendimus: ita vt nullo quomodo omnino modo immutaretur, immutemus, aut pretergressi simus eum, qui nunc vsque eadem manente Deo seruatus est Ecclesiasticum statum, quem admodum & tua nouit sanctitas; sed tu omnibus seruatu statu vnitatu sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romæ, ad quem similia hisce perscripsimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum, quæ ad Ecclesiasticum spectant statum, nos et tam ad eumdem referatur beatitudinem, cui ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum: vel eo maxime, quod quæstiones in hunc in hæreticis pullularunt, & sententia & recto iudicio illius vetet abolu Sedu correlli sint.

XXI. * Ideoq; ex præsentibus diuinis nostris breviculis sciet tua sanctitas, quæ à nobis proposita sunt *, quam & quibus studio est pessime interpretari, quæ à nobis statuta sunt, comprehendetur. Pauci quidam infideles, & aliena à sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia contradicere audent aut sunt aduersi ea, quæ ab omnibus sacerdotibus recte obseruantur, probantur, & annunciantur, negantes Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum ex Spiritu sancto & sancta gloriosa semperque Virgine & Deipara hominem factum & crucifixum, vnum esse sancta & consubstantiali Trinitati adorandum & conglorificandum Patri & sancto Spiritu, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, passibilem carne, eumdem impassibilem deitate. Recusantes enim Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum filium Dei & Deum nostrum fateri vnum esse sancta & consubstantiala Trinitatis, manifeste deprehenduntur impij Nestorij sequi prauam doctrinam, secundum gratiam eum dicentes Filium Dei, & alium Deum Verbum, & alium Christum dicentes: quos anathemate damnamus, eorum etiam dogmata, et etiam, qui eadem cum ipsis sentiunt, vt alienos à sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia. Quod ands, lector, Iustinianum anathemate hæreticos condemnare, sic intelligas (vt sæpe ostensum est) eosdem ista in sacris Synodis à Patribus condemnatos, eadem ipsorum sententia punitos atque damnatos habendos. Pergit vero:

XXII. Et reuerendissimi sacrorum monasteriorum Archimandritæ sequentes sanctorum Patrum traditionem (ea scilicet fide, vt nihil omnino ante hac immutarint, aut hodie immutent ab eo, qui nunc vsque, sicut dictum fuit, obtinuit, Ecclesiastico statu) vnanimiter fatentur, & cum gloria annunciant Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Filium esse, & sine tempore ex Patre genitum, & in nouissimis diebus descendisse ex cælo, & incarnatum ex Spiritu sancto & sancta gloriosa semper Virgine & Deipara Maria, & hominem factum & crucifixum, vnum esse sancta & consubstantiali Trinitati, Consubstantialem enim ipsum sanctæ Patri secundum Deitatem, & consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, passibilem carne, eumdem impossibilem Deitate. Quemadmodum enim est in Deitate per se tum, sic idem in humanitate per se tum: itaque eum, qui est secundum hypostasin vnionem, amplectimur & confitemur: quemadmodum etiam vnigenitum Filium Verbum Dei ante sæcula, & sine tempore ex Patre genitum, idem quoque in nouissimis diebus descendit de cælo, & carnem assumpsit ex Spiritu sancto & sancta gloriosa Deipara Maria & homo factus est, quem confitemur (quem admodum dictum est) consubstantialem Patri secundum diuinitatem, consubstantialem eumdem nobis secundum humanitatem: eumdem miracula & passiones, quæ vltro sustinuit carne, confitentes.

XXIII. Hæ igitur sunt, in quibus per diuinum nostrum edictum hæreticos coarguimus * cui diuino edicto vel omnes reperti hic venerandissimi Episcopi & reuerendissimi Archimandritæ cum tua sanctitate subscripserunt, seruantes in omnibus sancta quatuor Concilia, & quæ in vnoquoque eorum constituta, Nicænum trecentorum decem & octo Patrum, & huius regiæ vrbis centum quinquaginta, & Ephesinum prius, & Chalcedonense, manifeste omnibus, qui vna nobiscum sentiunt Fidelibus sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ tradita am regulam fidei, hoc est, sanctam formulam seu Symbolum tenemus & confodimus à trecentis decem & octo Patribus expositam, & illud quod in hac regia vrbe centum quinquaginta sanctis Patres apertius exposuerunt, non quod defectus sum esset prius: sed quoniam veritatu hostes partim subuertere imperant sancti Spiritus Deitatem, partim ex sancta semper Virgine Maria Deipara veram incarnationem Dei verbi negauerant: propterea Scriptura testimonio idem Symbolum superadditi centum quinquaginta Patres apertius exposuerunt; idque & ante omnes sanctæ Synodi Ephesina prior & Chalcedonensis eandem fidem sequentes susceperint & confodierunt, sanctam & gloriosam semper Virginem Mariam Deiparam publicarunt, & non confitentes eam Deiparam anathemate percelluerunt; similiter anathematizarunt eos, qui aliud Symbolum, aliamue sanctam formulam traderent præter eam, quæ à trecentis decem & octo sanctis Patribus exposita esset, & explicata & corroborata à centum quinquaginta sanctis Patribus in hac regia vrbe congregatis.

Et quidem Ephesinum prius impium Nestorium & eius dogma sustulit & anathematizauit, ad hæc eos, qui eum eo senserunt & sentiunt, & qui consenserunt & consentiunt. Chalcedonense vero sanctum Concilium damnauit & eiecit à sanctis Dei Ecclesiis & anathemati zauit impium Eutychetem, eiusque dogmata & qui eadem cum illo senserunt & sentiunt, & qui consenserunt eidem & consentiunt; & omnes hæreticos, eorumque dogmata, & qui cum illis senserunt & sentiunt, anathematizauit: pariter anathematizauit Nestorium scilicet, eiusque dogmata, & qui cum eo senserunt & sentiunt, & qui cum eo consenserunt & consentiunt. Chalcedonense vero sanctum Concilium magni Procli ad Armenios conscriptam epistolam, quod oporteat confiteri Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei & Dominum nostrum vnum sanctæ Trinitatis per propriam relationem, suscepit & confirmauit. XXIV.

Quæ prædicta quatuor sancta Concilia si negligimus, aut ea, quæ his constituta; damna licentiam damnatu ab iis hæreticis eorumque dogmatibus sua pestem vnguem in sanctos Dei Ecclesiis ostendere. Optandum itaque, vt quod nondum contigit fieri, hoc aliquando contingat: idque eo magis, quod supradicta quatuor sancta Concilia specialis confessione hæreticos eorumque dogmata damnarunt. Ideoque si quis ab vno supradictorum sanctorum quatuor Conciliorum discrepat, palam est eum ampleti dogmata à sanctis illis Patribus damnata & anathematizata. Nullus itaque frustra vos turbet sic vana inuicem, quasi nos contrarium à supra dictis quatuor Conciliis fecerimus, aut faciamus, aut fieri à quibusdam permittamus, aut aboleri eorumdem sanctorum quatuor Conciliorum piam memoriam ex dicta Ecclesiæ Dei pyrho sustinemus: Omnes enim, qui ab iis damnati & anathematizati sunt, & damnatorum dogmata eos, qui eadem ac ipsi sentiunt aut sentiunt, anathematizamus. Ita bene precetur nobis & nostro Imperio beatitudo tua, omnes de nostra intentione & nostro erga irreprehensibilem fidem studio diuersi & certores facies. Data VII. Kalend. Aprilis, Constantinopoli, D.N. Iustiniano PP. A. III. Consule. hactenus ad Epiphanium publicum tamen exponendum edictum. Quod enim ea de passo vno ex Trinitate verba Hormisda non recepisset, ne quid inferretur præiudicii Chalcedonensi Concilio, quod ea professus Iustinianus diceretur à baduersariis Chalcedonensis Concilii: ea de causa apologiam pro sua fide in dicta ad Epiphanium Epistola instituisse videtur. Sed res gestas Romæ, cum legatis ibidem me tarentur, accuratius prosequamur. XXV.

Illud vero hic in limine admonendum, seu potius ad memoriam reuocandum, quod in Hormisda sæpe superius dictum est: numquam eam sententiam ab ipso Hormisda fuisse reiectam tamquam hæreticam, sed proscripram vt nouam atque suspectam, ne subea Eutychianorum fallaciæ occultarentur: re tamen ipsa, si dolus abesset, qui timebatur in monachis illis valde suspicione Eutychianæ hæresis laborantibus, recipienda esset omnino. Quamobrem cum personæ mutatæ essent, desissentque penitus illæ, de quibus doli suspicio haud leuis esset: ab ique Hormisdæ Papæ iniuria reuocati ea XXVI.

posse

533. possit videbatur in dubium vocari, sabbatentibus præsertim Nestorianis & Origenistis ipsius Hormisdæ Papæ Apostolicæ auctoritate. Hinc enim licentia parta est Orthodoxis Episcopis Constantinopoli agentibus vna cum Epiphanio eius clarissimo Episcopo, simulque Iustiniano Imperatori, de his tractandi apud Ioannem Romanum Pontificem, missa ad eum honorificentissima legatione.

Cum autem legatio Imperatoris Romæ adesset, lectæque litteræ eodem argumento conscriptæ tum ab ipso Iustiniano Imperatore, tum etiam ab Epiphanio Episcopo Constantinopolitano; sed & nec inferiores essent legationes ab Acœmetis monachis Constantinopoli degentibus Romam missi, auditi & ipsi, qui Hormisdæ Papæ sese tam sententiam profiterentur, diu fluctuatum est apud nonnullos Ecclesiæ Romanæ clericos, num Iustiniani Imperatoris fidei confessio recipienda esset, quum in Scythiæ monachis ante visus erat explosisse (vt vidimus) Hormisda Papa. Prudentiores autem eam causæ diuersitatem considerantes, vt iure tunc ab Hormisda cum a- geretur aduersus subdolos Eutychianos, esse reiectum eam sententiam intellexerunt; ita conuersa nunc alea, & ad aduersus Nestorianos mutato certamine, recte à Ioanne Papa debere recipi affirmarunt. Contra vero dubitauere plerique, num quod semel ab Ecclesia Romana negatum esset, deberet admitti.

Inter hæc ambigua, dum graues hinc inde sententiæ dicerentur, neque quicquam definiretur ab ipso Romano Pontifice cuncta grauitate iudicii expendente: totum hoc temporis spatio, ab aduentu videlicet legatorum vsq; ad eorumdem profectionem ab Vrbe, nihil propensiori studio est Romæ ab Apostolica Sede cautum, quam vt quid decernendum esset, quam accuratissime quæreretur. Tunc temporis Anatolius S. R. E. diaconus consuluit Ferrandum diaconum Carthaginensis Ecclesiæ discipulum S. Fulgentii virum huius temporis doctrina insignem, quæ ipsius esset de proposita quæstione sententia: num videlicet absq; aliqua licet leui fidei Orthodoxæ offensione dici posset vnus de Trinitate passus in carne. Ad quem idem Ferrandus prolixam satis atq; eruditam epistolam scripsit, haud pridem editam vna cum aliis eius opusculis ab Achille Statio Lusitano; qua cum multa de Verbi incarnatione disseruisset, vbi ad quæstionem, de qua est controuersia, venit, hanc firmat conclusionem: Recte dici vnum de Trinitate passum, sed secundum additum in carne: nam hæc post multa habet:

Propter ista dixi; qui nunc audientes vnum de Trinitate passum, dicunt, Adde secundum carnem: qui si aliter intelligi deberet etiam ego non addam; vel addere multum necessarium sit, quod etiam si non additur, apparet. Libenter autem exigo ne patior, quod vltra addere sum paratus. Incunctanter profert lingua, quod retinet conscientia. Vnus de Trinitate Filius Dei Iesus Christus, qui est vna persona de tribus personis; passus est secundum carnem. ad postremum autem post alia fusius disputata, hæc subdit: *Superest nunc in conclusione huius voluminis eiusdem duabus sententiis, de quibus inter se disputantium fratrum prolixa sit altercatio, ne quæ remanere vel suspitiosis videatur ambiguitas, dare quandam fidei regulam, qua præcedente simplicitas loquentium manifestetur, & audientium remoueatur scandalum. Dicturus ergo vnum de Trinitate passum, prius addat, omnipotentis Dei vnam substantiam, tres esse personas, ex quibus vna persona, id est, Filius Deus permanens, homo factus, natus & passus sit, neque patre, neque Spiritu sancto pariter innato; quamuis opus nostræ redemptionis tota fuerit Trinitas operata, &c.* hæc ad omnes subitruendos aditus impiæ calliditati.

Scripsit vero idem Ferrandus eodem argumento aliam epistolam ad Seuerum Scholasticum Constantinopolitanum; quæ licet minime integra habeatur, satis tamen supplere potest ex dicta ad Anatolium diaconum epistola. Sicut ergo Ferrandus monuit, ita factum à Iustiniano Imperatore apparet, vt cum afferetur vnum de Trinitate passum, multa præmiserit, cursus multa subiecerit, quæ omnem possent de subdola captione suspitionem auferre: vt non minimum sit, si ipsius Imperatoris confessio à Romano Pontifice post anni vnius agitatam controuersiam recepta fuerit atque probata, vt videbimus ex litteris eiusdem Pontificis ad ipsum redditis anno sequenti. Quæ quidem omnia ex sententia etiam Chalcedonensis Concilii esse dicta, Facundus Episcopus Hermianensis in tractatu ad Iustinianum Imperatorem de Tribus capitulis, pluribus docet ipso libri principio: ex tat ipse scriptus in Vaticana bibliotheca. Sed & Dionysius Exiguus eidem fauet sententiæ; cuius rei gratia tunc in Latinum transtulit Procli epistolam ad Armenos, cui præfationem affixit, qua docuit pie rectèque dici, vnum ex Trinitate passum in carne. Erat viri huius Romæ hoc tempore (vt dictum est ex Cassiodoro) æstimatio summa. Sed ad legationem redeamus.

XXXI.

Meminit huius à Iustiniano missæ legationis Procopius, vbi agit de Theodato Gotho conante, in odium Amalasunthæ prodere Tusciam, cui ipse præerat, Iustiniano Imperatori. nam ait *a*: *Hanc sibi malis animis imprimere promptitudinem Amalasuntha* acceperat*, eaq; de causa infensior illi Theodatus erat, remq; moleste ferebat: Vnde huic animo iniquo inerat, Iustiniano Tusciam prodere, cuius rei ob gratiam, vbi primum vim magnam pecuniarii & Consularem dignitatem ab eo in præmium retulisset. Byzantij mens erat de catero commorari. Hæc Theodato animo voluente, ex Byzantio ad Romanum Antistitem legati venerunt, Christianorum altercationis sedandæ causa sententium varia & inter se disceptantium. Sed qualesnam istorum controuersiæ sint, etsi minus ignorem, haud quaquam tamen in præsenti meminerim, nimirum qui fiorentia esse vesaniæ ducam, Dei velle, qualisnam sit perueniri naturam: hominem namque mortalem, ne humana hæc quidem ad verum posse comprehendere reor, nedum ad diuinæ naturæ per se nire cognitionem sat queat. Sed per me ista sine discrimine prætereantur, quæ sola credulitate venerantur mortales: ipse vero de Deo fateri nil aliud hoc tempore ausim, nisi quod omnino & rector sit, & vniuersa in sua habeat potestate.* ista Procopius, qui impletatis arguitur ab eiusdem temporis scriptoribus: vt non mireris, si quæstiones de fide Christiana contemnit. Porro his dictis indicat perplexas satis atque prolixas eiusmodi controuersias fuisse, pugnantibus ex aduerso legatis Acœmetarum.

a Procop. de bello Goth. lib. 1.
* Amalasuentha.
* occeperat THEODATVS QVIDCVM LEGATIS.

XXXII.

Sed ne discedamus ab Vrbe: hoc ipso tempore, quo Ioannes Papa (vt dictum est) Pontificiam Sedem obtinuit, quod multa accidissent indigna in ipsa Romana Ecclesia Sede vacante, dum videlicet complures, vt ad Pontificatum adipiscendum sibi aditum præpararent, Ecclesiæ bona effudissent, & inter eos fuissent alii, qui corruperint aliquos ex Senatoribus dando pecunias, vt postularentur in Romanum Pontificem: id indigne ferens Senatus ipse in primis, aduersus eos qui adeo turpiter aliquid accepissent, Senatusconsultum promulgauit. Egit insuper & Ioannes Papa apud Athalaricum Regem, vt qui impudenter Ecclesiasticos canones proculcarent, Regis perterrerentur edicto: per Ecclesiæ enim Defensorem petiit ab ipso Athalarico Rege, vt aduersus eiusmodi simoniacos, quos non compescerent sacri canones, regia ageretur potestate, pœnisq; sæculi eosdem compriméret, quos nec Dei timor, neque Ecclesiastica censura corrigeret. Sic igitur idem Athalaricus hæc ad ipsum Ioannem Papam rescripsit *b*:

SIMONIACA LABES INVALVIT.

Ioanni Papa Athalaricus Rex.

Si antiquis Principibus studium fuit leges exquirere, vt subiecti populi delectabili tranquillitate fruerentur: multo prælantius est talia decernere, quæ possint sacris regulis conuenire. Absint enim à nostro sæculo damnosa compendia. Illud tantum possumus verum lucrum dicere, quod constat deuma iudicia non punire. Nuper siquidem ad nos Defensor Ecclesiæ Romanæ flebili allegatione peruenit, cum Apostolicæ Sedi peteretur Antistes, quosdam nefaria machinatione necessitatem temporis aucupatos, ita facultates pauperum extortis pronissionibus ingauasse, vt (quod dictu nefas est) etiam sacra vasa emptionis publicæ viderentur exposita. Hoc quantum fuit crudele commissi, tantum religiosum est, adhibita pietate, resecari. Atque ideo sanctitas vestra statu sit vos præsenti delatione cognoscat,

b apud Cassiod. Var. li. 9. Epist. 15.

XXXIII. ATHALARICVS ADVERSVS SIMONIACOS.

quod ex-

quod etiam ad vniuersas Patriarchas atque metropolitanas Ecclesias volumus pertinere, vt à tempore sanctissimi Papæ Bonifacij cum de talibus prohibendis suffragijs Patres conscripti Senatusconsultum nobilitatu sint memores constituerant. quodnam autem fuerit huiusmodi Senatusconsultum, ita subiicie :

XXXIV. SENATVS CONSVLTVM ADVERSVS SIMONIACOS.

Quicunque in Episcopatu obtinendo siue per se, siue per aliam quamcunque personam aliquid promisisse declaratur, vt execrabilis contractus cunctis viribus exueretur *. Si quis autem in hoc scelere deprehendatur fuisse versatus, nullam relinquimus vocem: verum etiam si aut repetendum, aut quod acceptum est, non reddendum esse crediderit, sacrilegij rem protinus habeatur, accepta restituere compulsione iudicis competentis. hactenus Senatusconsultum non aduersus clericos promulgatum, sed in laicos, quibus ob postulatorem aliquis in Episcopum aliquid datum vel promissum esset, sed omnia reddens irrita; nec eis aliquod voluit esse suffragium in postulando. Hæc autem Rex Athalaricus confirmans à Senatu decreta, eosdem impie agentes coercet, ita subdens:

* efferretur, efficeretur.

XXXV. CONFIRMATIO S. C.

Iustissima quidem leges vt bonis aperiunt, ita claudunt malis moribus actionem: propterea quicquid in illo Senatus decretum est consulto, præcipimus in eo modo omnibus custodiri, qui se quoquo modo per interpositas quaslibet personas scelestis contractibus miscuerunt. his in confirmatione Senatusconsulti appositis, eidem ipse festinus occurrere studuit sacrilegio, cum videlicet quis, vt sustineret sibi Pontificatum, maiorem pecuniæ summam quam alius solueret, populo damnum promittere, ibique his promissionibus vehementi actione quadam emensis sibi, conciliata populi gratia, Pontificium Sedem: quod nefandum scelus vt penitus tolleretur eo modo, quo dictum est, per Defensorem Ecclesiæ apud Regem agentem Ioannes Papa curam petitionis Rex annuens, ita subiunxit:

XXXVI. DE PECVNIA IN CONSECRATIONE ERVENDA.

Et quia omnia decet salubriter moderari, hæc possunt dici iusta, quæ omnia sunt: cum de Apostolicæ consecratione Pontificis intentio fortasse præmuerit *, & ad Palatium nostrum pro iacta fuerit altercatio populorum, suggerentes nobis intra urbis nullo solidorum cum collectione charitatiuum censuum accipere; à quibus tamen omnes indemnes * rei ipsius consideratione remouemus: quia de Ecclesiastico munere pauperibus est potius consulendum. Alios vero Patriarchas, quando in Concilio nostro de eorum ordinatione tractatur, in supradictis conditionibus atque personis intra duo millia solidorum in omne expendere: in ciuitatibus autem suæ tenuissimæ plebis non amplius, quam quingentos solidos se dispensaturos esse cognoscant. Reliquos accipientes & edicti præsentis & Senatusconsulti nuper habiti pœna constringat. & dantes & accipientes sacrilegæ sectæ persequatur. Videsne non audere Regem indictis clericos pœnam conuertere, sed in accipientes animum dedisse laicos, relinquens illos canonum censura plectendos: vt sicut Senatusconsultum, ita & Regis edictum in laicas tantum personas respiciat, quæ aliquid huiusmodi ex causa acceperint; proinde etiam quæ dicentur, insinuant. Sed & hic obitet illud obseruta, per Patriarchas sacrelligi Archiepiscopos: præter enim Romanum Pontificem, nullus Patriarcharum in ditione erat Athalarici Italiæ Regis. Ex Gothis enim eiusmodi vocis vsus emersit, vt Archiepiscopi in Occidente Patriarchæ etiam dici cœperint. Subdit ergo:

* præmerite. * indignos

XXXVII.

Vos autem, qui Patriarcharum honore reliquis præsidetis Ecclesiis, quoniam constitutio nostra ab illicita promissione liberauit: restat, vt bona imitantes exempla, sine aliqua Ecclesiarum dispendio dignos manifestate Pontifices offeratis. Iniquum est enim, vt locum apud vos habeat ambitus, quem nos sacra diuina consideratione præclusimus. Quapropter si quis Apostolicæ Præsulem Ecclesiæ, vel Patriarcharum Episcopum siue per se, siue per parentes nobis * seruientium quæsierit personas aliqua suffragij cedidit ambitione promouendum: & ipsum reddere accepta desinimus, & quod est canonibus statutum, eum modis omnibus esse passurum. Si quis vero quæ dederit aut promisserit, eodem superstite, reuocare publicare, ab hæredibus eius Ecclesia repetat, animo suffragio Antistites deprehenditur ordinatus: nota infamiæ nihilominus superstites inuerente, reliquos quoque ordines sub eadem seueritatis districtione præcipimus.

* ab se

FORMA SERVANDA HÆREDES.

Quod si forsitan dolose machinatus ac iuramento, seu cuiuslibet personæ interuentu fuerit obligata, vt salua fidei anima commissam impiam atque nefandam non approbare possit, neque audeat accusare: damus licentiam quibuslibet honestis personis in singulis quibusque ciuitatibus apud iudices competentes hoc crimen deferre, & quicquid ex ea poterit probationis colligi, vt ad probationem * insequentes animemus, tertiam partem iudicata rei ille percipiat, qui tale facinus voluerit publicare: reliqua vero ipsi ecclesiæ proficiant, qua videntur extorta, aut in fabricæ earum aut in ministerio nihil minus prospectura. Decet enim ad vsus bonos conuertere, qua voluit pertinere sibi inimica fraudare. Quæsciat igitur malignantium praua cupiditas. Quo tendunt, qui à fonte præcidi sunt? Recolatur & timeatur S. monitio, sua damnatio, qui enormitatem credidit totius largitatis auctorem.

* appropriationem.

XXXVIII. ATERVA IVRAGVSTORIBVS.

XXXIX.

Orate igitur pro nobis, ædilia nostra custodientes; quia diuinis nos scitur conuenire misteriis. Sed quo facilius Principis votum vniuersorum mentibus innotescat: hoc Senatus, hoc populus per Præfectum Vrbis præcipimus intimari: vt generalitas agnoscat, non illos prosequi, qui magistratu diuina potius videretur aduersi. Vos quoque hoc vniuersis, quos Deo propitio regitis, Episcopis intimate: neque sit alienus à culpa, qui potuit cognoscere constituta. hactenus ad Ioannem Papam rescriptum siue edictum Athalarici Regis, Ex quibus intelligis, quã execrabilis semper fuerit in Ecclesia simoniaca culpa, aduersus quam (quod canones non proficerent) Ariani Regis auxilium opportune implorasse. Sed illud cessit ignominiosius, cum recitatum edictum aduersus huiusmodi delinquentes idem Rex voluit marmoreæ inscribi tabulæ, & ante sancti Petri atrium illam perspicuam cunctis apponi, Ex volentis hisce remediis quãm grandis morbus irrepserit, est facile iudicare. Ad hæc igitur nauiter implenda ipse Athalaricus ad Præfectum Vrbis ita conscripsit *a*.

a apud Cassiod. lib. 9. epist. 16.

Salutatio V. I. Præfecto Vrbi Athalaricus Rex.

XL.

*Grata vti est; cuncta profuturæ vulgare: vt generale sit gaudium, quod potuit esse votiuum: alijs qui lesionis causa nascitur * si beneficia potius occultantur. Dudum siquidem Senatus amplissimus splendore suo cœpens sæculum sanctissime suscipiendi ordinis prouida deliberatione constituit, vt in beatissimi Papæ consecratione nullus se abominabile cupiditate polluere; pœna etiam constituta, qui talia præsumere tentauisset. Non iniuria: quia tunc electi vere meritum quærunt, cum pecunia non emuntur. Quod nos laudantes & augentes inuentum, ad beatissimum Papam dixerimus constituta, quæ his antelata perfulgent, vt ab honestate sanctæ Ecclesiæ prosemus ambitus auferatur. Hoc nos ad notitiam Senatus & Romani populi volumus sine aliqua dilatione perducere, quatenus cunctorum fugatur cordi, quod cupimus omnium studio custodiri. Verum vt Principale beneficium & præsentibus hæreat sæculis & futuris, tam definita nostra, quam Senatusconsulta tabulis marmoreis præcipimus decenter incidi, & ante Atrium beati Petri Apostoli in testimonium publicum collocari. Dignum enim locum est, qui & gloriosam mercedem nostram, & Senatus amplissimi laudabilia decreta contineat. In quam rem illum direximus: quo redeunte, nostrum impleta, quæ iussimus. Incertum enim videtur habere quod præcipit. Cui rerum effectus tardius innotescat. Hactenus mandatum Præfecto Vrbis datum, ad quem etiam de relaxandis à vinculis duobus nobilibus Romanis ciuibus, agente pro illis eodem Ioanne Papa, rescriptum *b* extat: Sed de Ioannis Papæ rebus gestis hoc anno iam satis: ad Iustiniani recurrat oratio.*

* noscitur.

EDICTVM REGIS AMALARICI VIRI ILLVSTRIS.

b apud Cassiod. lib. 9. epist. 17.

XLI.

Hoc ipso anno, cum idem Imperator tertium gereret Consulatum, vbi cum Persis pacem firmauit, comparata classe aduersus Wandalos, ipsis expugnatis, Africam omnibus illis possessam Romano recuperauit Imperio, ducto captiuo, qui regnum Hilderici inuaserat, Gilimere. De his cum simus acturi, temporis in primis ratio est inuenda atque firmanda, cum sciamus apud Marcellinum Comitem, qui his temporibus vixit, hæc referri ad quartum Iustiniani Consulatum, nempe anno sequenti, sub quo ista habet: *Prouincia Africana, quam in diuisione orbis terrarum à plerisque in parte tertia posita est, volente Deo, vindicata est. Carthago quoque ciuitas eius, anno exacto nongentesimo sexto, pulsis denique Wandalis, & Gili-*

DE TEMPORE QVO VICTI SVNT VVANDALI.

mere co-

more extincti Reges captis & Constantinopolim missis, quarto Iustiniani Principis Consulatu, ipsius moderatione recepta est, suaque cum patria firmius quam dudum fuerat; redintegrata. hæc Marcellinus sub dicto quarto Imperatoris Consulatu, anno sequenti. Verum secundum initam ab eo rationem temporis captæ Carthaginis, dum numerat ab eo tempore annos nonaginta sex: dicendum esset, non sequenti sed post sequentem, nempe anno Domini quingentesimo trigesimo quinto à Iustiniano captam Carthaginem, quam olim à Genserico expugnatam vidimus anno Domini quadringentesimo trigesimo nono, vt præter Prosperum idem ipse Marcellinus affirmat. Verum ne tantæ socordiæ Marcellinum arguas, vt in iis rebus, quas ob oculos habuit, ita fuerit hallucinatus: dic in eius Chronicon menda potius irrepsisse: in promptu est enim, qui eum errasse conuincat, Iustinianus, quem præstat audire; qui in constitutione hoc anno sub tertio ipsius Consulatu edita decimo septimo Kalendas Ianuarias ista habet eius exordio a:

Tanta circa nos diuinæ humanitatis est prouidentia, vt semper æternum beneficium nos sustentare dignetur. Post bella enim Parthica æterna pace sopita, postque Vandalicam gentem eruptam & Carthaginem, immo magis omnem Lybiam Romano imperio iterum sociatam, &c. ad finem eadem his verbis: *Bene autem properauimus in tertium nostrum consulatum & has leges edere: quia maximi Dei & Domini nostri Iesu Christi auxilium felicissimum cum nostro Consulatu Reipublicæ donauit, cum in hunc & bella Parthica abolita sunt, & quæti perpetua tradita, & tertia pars mundi nobis accessit: post Europam enim & Asiam & tota Lybia nostro imperio adunatas, & tanto opere legum caput impositum est, omnia cælitus dona nostro tertio Consulatu indulta.* hæc ipse (vt dictum est) decimo septimo Kalendas Ianuarias sub suo tertio Consulatu: adeo vt nihil sit quod adeo patenti testificationi Imperatoria sanctione firmatæ possit aliquis refragari.

Cum tot tantaque hoc anno successerint ipsi felicitercum tantopere annuerit votis Deus, cum plures reddi possint causæ, quas & superius recensuimus: potissima tamen illa videtur, quod hoc anno (vt diximus) negotium tuendæ fidei Catholicæ aduersus iterum insurgentes Nestorianos susceperit, cuius rei gratia honorificentissimam legationem huius anni exordio (vt dictum est) Romam ad Pontificem miserit. Res quidem admiratione digna, quod cum tantæ expeditioni parandæ totus dediti esset, perinde ac si summo otio frueretur, & nihil nisi de seruanda illibata fide Catholica præterea curandum esset, decreuerit legatos, sancit edictis, scribit epistolas, ac denique plusquam opus esse videri posset, publicas edit de fide Catholica sanctiones. His accessit vereris turis enucleandi, & in obseruantiam priscinam reuocandi egregie nauatum opus: ad postremum additæ ad hæc vigiliæ atque ieiunia, vt ipse in alia ante promulgata constitutione testatur. Ex quibus discant Principes, cum bellica tractant, quibus opetibus diuinum sibi numen conciliare, nempe exemplo Iustiniani, præmissa defensione Catholicæ fidei, legum custodia & obseruantia, Sanctorum cultu, ac demum assiduis ad Deum precibus cum vigiliis atque ieiuniis. Tanta namq; tam breui temporis spatio Iustiniano esse concessa, vt vnica expeditio, ne paucorum dierum termino Indomitam gentem subegerit, vniuersamque subditam olim imperio Romano Africam recuperarit, non nisi ex diuinitus impertito desuper auxilio, omnibus exploratissimum est.

Sed quomodo isthæc omnia se habuerint, vt enarremus, præter Procopium copiosioté habemus neminem antiquiorum referentem, neq; fideliorem, quem sequamur, cum ipse sub Belisario militans, omnibus præsens fuerit, & quæ vidit, scriptis ediderit. Verum haud opus est nobis singula eius allectari vestigia, sed ea tantum persequi, quæ ad institutum à nobis susceptum spectare noscuntur. Hoc igitur anno ipsius Iustiniani Consulatu tertio, veris tempore Constantinopoli è portu soluisse classem Africam versus narrat: sed quibus auspicibus, ab ipso Procopio sic accipe c: *Iustinianus igitur anno septimo Principatus, ut verbi initio, nauim prætoriam ad littus iuxta ædes Imperatorias deduci iussit. Tunc Epiphanius inuitato Præsule classi de more benedicens ac bene precatus, milites paulo ante baptizatos, nomen profitentes Christianum sigillatim in nauim introduxit.*

c Procop. de bello Vandal. lib. 1.

BENEDICTVR CLASSIS.

XLV.

Noluit pius Imperator quemquam non plene Christianum in classe, quam aduersus impios pietas Christiana ducebat, penitus inueniri: si quis ergo inter scriptos milites inuentus esset adhuc catechumenus, baptismum susciperе iubebatur: sed & Catholicam fidem omnes æque professos, exomologesimque alios feciſſe, atque ita vniuersum exercitum expiatum Principis voluntate putamus. Sed pergit auctor: *Sic itaque Belisarius cum Antonina vxore soluit, cum quibus Procopius etiam auctor huius historiæ fuit, ab initio quidem cunctabundus ac periculum metuens, deinde somnio quodam admonitus, maxime ad iter fuit accensus. Videbatur enim ei in domo esse Belisarij: vbi quidam è seruis nunciant, dona esse à quibusdam allata: quæ Belisarius cum è pergula asciceret, vidit homines quosdam supra dorsum triticum cum floribus serentes, quod deponi iussit in atrio domus: vbi ipse cum suis militibus accumbens flores ipsos edebat, qui cibus longe suauissimus est eis visus. hæc somnij summa,* ex quo victoriam esse significatam accepit: per flores enim, quos ipse cum militibus pastus est, ingens gloria demonstrabatur, quam cum suis esse conſecuturus; fructus vero cessuros imperio. Pergit autem Procopius:

VICTORIA PER SOMNIVM OSTENSA.

XLVI.

Igitur classis omnis prætoriam secuta, Perinthum applicuit, quæ hunc Heraclea dicta est: hic dies quinque consumpti sunt, quod plurium Ducem equis donauerat, Imperator scilicet, è sobole equorum Imperatoria, quæ in Thracia locis educatur. Inde soluentes, Abydum peruenimus: ibique dies item quatuor maris tranquillitatem expectandam consentibus cæsis contigit hu iusmodi. Duo Massagetæ quendam è socijs vt ebrios stridentem interfecerunt: nam omnium maxime vino dediti Massagetæ sunt. Belisarius igitur ambos hos in Abydi quodam promontorio palo infixit. Quod factum cum aliquantum ex eorum genere viri maxime agre ferre: Belisario dixerunt, se non ex lege aut pœna aliqua coactos, cum Romani subditi non sint, sed sponte in exercitu esse: taliq; igitur supplicio non esse apud eos consuetudinem delinquentes plectere. Cum his itaque plures consensere, qui maxime propter scelera, impunita esse delinquentium peccata cupiebant.

BELISARIVS SEVERE PVNIT EBRIOS HOMICIDAS.

XLVII.

CONCIO BELISARII DE IVSTITIA CVSTODIENDA.

Belisarius igitur vniuersum congregans exercitum, hæc alloquitur: Si nunc apud vos belli expertes, ac nunc primum militantes verba haberem, longa mihi opus esset oratione ad enarrandum, quantam vim habeat ad victoriam obseruatio iustitiæ. Huius disciplinæ summam, tum pugnæ finem atque fortunam imperiti in dextris consistere tantum existimant. Vos autem, qui sæpe inimicos vicistis, neque corporibus, neque viribus vobis inferiores, sæpe etiam victi fuistis, non ignorare puto, quod homines quidem vtrinq; ex acie inter se dimicant, finem vero tantum, quem Deus voluerit, consequuntur. Nam & corporis prosperitatem, & armorum diligentiam cæteramq; belli præparationem longe inferiora iustitiæ & in Deum obseruantia esse, non dubium: quam si quis sectatus fuerit, magis ei, quam ex supradictis felicitas obtigerit. Prima igitur iustitiæ cura, iniuste interfectos vlcisci. Si enim iusti & iniusti iudicium in eos exerceri, qui prope nos sunt, præstet atur; nullum iam metus erit: vilis admodum fuerit homini animæ ratio. Si quis enim barbarus proximum per ebrietatem occiderit, ac venia propterea postulata, se crimine solutum dixerit: peccata licentia longe sæpius peiora. Neque enim vlla ratione fas ebrium esse, multo minus in exercitu militi proximos ob id interficiendo. Ipsa enim per se temulentia, vel cæde non consequente, pœna est digna: quanto magis si casus quoq; accesserit, multo item magis proximum, quam alienum. Exemplum itaque facti quale sit, & quam detestabile, ipsi consicitis.

XLVIII.

PROBATVR SEVERITAS BELISARII.

Vos ergo manibus temperate, ab iniuriaque abstinete opus. Nec putate me connitentem, iniustum quoquo modo toleraturum; neque illum quamuis hostibus formidolosum ac terribilem, qui alioquin manibus in hostes puris non feratur, vllo modo commilitonem putaturum; cum frustra sit fortitudo, vbi iustitia defuerit. hactenus concio Belisarii pro iustitia in exercitu seruanda. Subdit vero Procopius: *Vbi Belisarius*

finem di-

finem dicendi fecit, exercitus omnis & verba imperatoris non contemnenda considerans, & illorum supplicia spectans, timore correptus; tamquam ex illo fragi esse, & ex aqua mori se vinere apud talem Ducem non immisse passurum cogitabant.

XLIX. RESTORATORVM DEPLORANTVR.

Ita quidem segnitie in suos admissa, strauit sibi per sobrietatem atque iustitiam viam ad vincendos inuictos hactenus hostes. Ista ego considerans, & ad præsentia tempora conuertens oculos, eadē plane deploratissima facile sentio, vbi Christianorum exercitus impietate atque ebrietate corruptos intueor, & damna contemplor, quæ passi sunt Germani ab infidelibus Turcis: vnico tantum illo remedio subleuandi, si eosdem obligatos fide Catholica milites, sobrios reddidos Belisarius alter ducat: fore tunc quidem, vt idem recepto & integrato pristino robore, quo dicerant quoq; superare Romanos, facillime victores quosque vincerent, atq; fortissimos debellarent. Sed quem non vilem reddat impietas (cum sugiat a impius, etiam nemine persequēte) quemue non emolliat, frangat atq; sternat ebrietas? Præsentium itaque rerum miserrimus status ista obiter deplorare, & ex imo pectore deducere suspiria importune coegit. Sed cœptam historiam prosequamur.

a Prou. 28.

L. CLASSIS APPELLVS ET AQVÆ INVENTIO.

Postquam Procopius varios casus, qui in ea nauigatione contigerunt, enarrauit, post tres menses, ex quo soluerant Constantinopoli, ad littus Asciæum, classem refert appulsam in locum, qui nomen dierum itinere à Carthagine procul aberat in prouincia Byzacena. E Byzancio igitur cum Byzacium feliciter peruenissent, tale quid memoria dignum factum accidisse narrat: ex quo plurimum Dei prouidentia & benignitas, erga suos commendata est:

LI.

Vbi autem (inquit) *fossa castrorum fodiebatur, miraculo quodam animaduersum: aqua multum sub terra erupit, nunquam prius apud Byzacium visa, vt locum perpetuo siccum: hoc igitur tunc conctis hominibus & animalibus suppeditauit. Procopius vero simul cum Duce lætatus, ait non ob aquæ vsum atque copiam se gaudere, sed ob auspicium victoriæ facilis & parvo negotio consecuturæ calculos voluisse significare: quod profecto euenit.* cuius miraculi testificationis causa, *Iustinianus Imperator* (alibi inquit Procopius b) *statim diuini doni testimonio confirmatus, id consilij cepit, vt locus ille in vrbem transferretur nomenq; firmatum, & alio apparatu in felicis vrbis cumulum descriptum.*

b Procop. de ædif. Iust. Imp. orat. 6.

LII. SVMMA BELISARII IVSTITIÆ EXEMPLVM.

Quod vero die sequenti accident factum, ex quo Belisarii summa enituit in exercitu ducendo iustitia, accipe ex eodem Procopio, qui mox ista subiungit: *Die sequente, postquam militum quidam in agros discurrentes fructus attigerunt: eos ignominia notatos conuocans Belisarius sic est allocutus: Vim afferre & alienis pasci, turpe semper ac probosum videtur, &c.* Talē autem exemplum, quo iustissimi ducis Belisarius specimen edidit, ea plane haud modici leuisq; momenti vt litas consecuta est, vt (quod idem auctor subdit) Afri non sicut hostes, sed sicut amicos Romanos haberent, sponteaneamque illis ministrarent annonam, & ipsi vice versa pretium soluerint, fidelissimosque se illis in omnibus exhiberent: qua securitate Carthaginem vsque progressi fuerint; vbi Duces Belisarii, diuinitus oblata occasione bene pugnandi, his vicerint obuios hostes: cum interea Gilimer tyrannus necari fecit in carcere Hildericum Regem, & socios, qui cum is eodem ex caula captiui detinebantur.

LIII. DE TEMPORE APPVLSVS CLASSIS.

Quonam autem mense vel die anni huius contigerit classis aduentus, & visa sit contra Carthaginem: ex his, quę inferius Procopius habet, satis intelligere possumus, nempe fuisse diem decimam quintam mensis Septembris, qua natalis S. Cypriani Carthaginensis Episcopi anniuersariæ vigiliæ agebantur: vt ex hoc magis diuina id prouidentia factum ex Sanctorum patrocinio, qui creberrimis id precibus implorarint, omnibus innotesceret: quod & præcedens oraculum relatum superius significauerat. Eo namque die, quo eiusdem Sancti (vt dictum est) vigiliæ agebantur, aduenit classis: est cuius aduentu tanta est parta fiducia Africanis, vt

LIV. S. CYPRIANI TEMPLVM SIBI VINDICANT ARIANI.

eadem templum illud ad Decimum positum, vbi quo erat sepulchrum sancti Cypriani, detentum ab hostibus inuadentes, sibi, pulsis Wandalis, vindicarint, summaque tranquillitate mox pristino diem festum natalis eiusdem martyris sanctissimi Cypriani solemniter celebratur. Sed audi rursus ipsum, qui in exercitu erat, Procopium cœptam historiam prosequentem his verbis:

Postquam autem Iustiniani classis aduenit, dies erat secutus, in quo festum consuetum recurrebat. Sacerdotes tunc Christiani, quamquam Ammatas ad Decimum contra nostros venisset (hic erat germanus Gilimeris tyranni, qui ducebat partem exercitus Wandalorum) *in spem erecti, protinus pulsis Arianis, templum recipiunt, lustrationibus eurant, superstitionibus purgant: donaria, quæ pulcherrima essent, tholo suspendunt, lychnos præparant, aurea vasa omnemque pretiosam & sacram supellectilem è sanctuario promentes recognoscunt, diligenterque in ordinem restituunt, vt cum opus, sint vsui parata. Hæc apud Decimum gesta, vt mihi relatum. Christiani igitur reliqui, quibus ex optatum res publica successit, templum & ipsi adeuntes, lychnos accendunt; sacerdotibus, quibus ex lege curæ est horum, præsto adsunt.* hæc Procopius. Sic igitur mirando quodam modo ante contigit celebrari triumphum, quam adipisci victoriam, quæ tamen celeriter est diuina ope secuta, cum Ammatas ad dictum locum Decimum nuncupatum aduenies, ibi cum Ioanne Præfecto Prætorio, qui copiarum partem iussu Belisarii ante deducebat, manus conserens, occisus est, conuersis in fugam cæteris, qui secum erant, quorum ab insequentibus eos Romanis magna strages facta est: quo ex facto rem vniuersam Romanis bene cessisse, idem Procopius tradit: cum videlicet Gilimer Rex victoriam præ manibus habens, consternatus morte germani, à cœptis desistens, aduersarios reparandi vires & cum impetu hostes inuadendi tempus præbuit & occasionem: cum & ipse diuino quidem consilio, veluti vertigine quadam mentis arreptus, in fugam actus vna cum suis ad Bullæ campum diuertens, secluso ab vrbe, occasionem præbuit, vt Carthaginenses portas ciuitatis Belisario aperirent.

LV. BELISARIVS POTITVR CARTHAG.

Sed magna tunc enituit Belisarii Ducis prudentia, cum ea nocte continuit exercitum extra mœnia: ne noctu ciuitatem ingrediens, præberet militibus occasionem cunctæ rapinæ & cædē vastandi. Curæ enim illi summæ fuit, vt qui venissent Wandalos debellare, liberaret Afros captiuitate detentos. nam audi Procopium: *Die sequenti* (ipse est dies natalis sancti Cypriani martyris) *pedites omnes è munitionibus vna cum Belisario vxore adfuere, vnaque omnes Carthaginem contendimus: quo cum vesperi peruenissemus, extra vrbem sub tentoriis ea nocte fuimus, quamquam nemine ingressum prohibente: Carthaginenses enim portas illico aperuerant, lumina vbique disposuerant, ignes nocte tota per vrbem accenderunt: Wandali, qui reliqui erant, ad templa supplices confugerunt. At Belisarius statim rem ita disposuit, vt tam ex hostibus, quam ex ipsis insidiæ vtrinque prohiberet, ne per nostlu tenebras latentes in rapinam & direptionem venirent.*

LVI. LIBERANTVR E CARCERE VINCTI.

Hac insuper nocte naues, Euro spirante, ad promontorium supra ascendere: quas vbi Carthaginenses conspexere ferreas catenas pectu, quem Mandracium vocant, trahentes, facilem classi aditum fecerunt. Est autem in domo regia carcer, vbi omnes miseri supplicij destinati à tyranno concludebantur: inter quos mercatores fuere plures eius temporis, qui ad bellum Gilimerem cuntem inuitè pecunias rogati fuere, eaque die periturі erant, qua Ammatas apud Decimum interiit, in tantum venere discrimen. Huius igitur carceris custos vbi hæc apud Decimum gesta audiuit, tum intra promontorium classem iam visa; intus ingredientes eos, qui nunquam ad eam diem, ex quo capti fuere, bonum nuncium audiuere, sed in tenebris constituti, mortem quoque exspectabant, interrogat, quid ex eorum substantia confiteri essent his, qui eos liberarent. At illi protinus respondent, quæcunque velint. Ipse autem nihil se dixit aliud ab eo velle, quam omnes iurare, si inde asurgerent, ei in periculo constituto, omnibus viribus se auxilio adfuturos. Illi vero sic egerunt. Ipse autem

tum cum-

prouinciam suam ipsorum, ignotam ex ea parte, qua mare prouehit, aperiens classem nostram ostendit: nec mora, cum ejusdem esset, aperiens classem nostram ostendit: nec mora, cum ejusdem esset, aperiens classem nostram admisit. ista Procopius.

Post hæc autem, vnitis Wandalorum copiis, Gilimer, cum fratre Zanzone, quem ex Sardinia reuocauit, Carthaginem obsidere parauit: progressus est aduersus eos obuiam cum exercitu Belisarius; quos inuentos centum quinquaginta stadiis apud Tricamaram castra habere, ad prælium prouocauit, congressisque simul exercitibus, in fugam Regis frater Zanzon occiditur, tandemque ea pugna Regis frater Zanzon occiditur, tandemque Wandalorum castra sunt expugnata, Gelimere fuga lapso. Hic erat finis anni huius victoriarum contigerunt hæc post dimidium mensis Decembris, vt idem Procopius tradit, vbi ait: *Hæc igitur omnia, appulsu classis pugna, uictoria Carthaginis recuperatio, & castrorum expugnatio triuisse in Carthagine recuperatio, & castrorum expugnatio trium mensium spatio terminata ipsa post dimidium mensis Decembris facta sunt mensium terminata ipsa post dimidium mensis Decembris facta sunt mensium terminata ipsa post dimidium mensis Decembris facta sunt.* Hic finis præsentis anni memorabilium rerum, atque hic finis memorabilium rerum gestarum in Africa à Romanis vindicata post annos nonaginta quinque, non ab expugnatione Carthaginis, sed ex qua Wandali Africam possederunt.

Mira quidem diuina prouidentia factum fuisse, al bi Procopius *b* narrat, vt Wandali omnia propugnacula & loca munita Africæ excepta Carthagine, muro cincta, ne Africanis rebellandi aliquo modo animus esse posset, eruendis omnibus atque munitionibus spoliauerint; quibus ita inuentis, absque aliqua obsidione omnibus Belisarius est potitus, qui mox eadem muro cingenda & munienda curauit. Profuit igitur magnopere Romanis consilium Wandalorum, vt paucis diebus vniuersa Africa Wandali priuarentur, nulla existente munitione, qua se protegere potuissent. Hæc considerans, qui interfuit ipse Procopius, in hæc verba admiratus erumpit *c*:

Hic eadem philosophari licet, ac res humanas pensare: ne quicquam omnino desperandum, quin in omni sæculo semper multa fieri soleant, donec ipsa hominum fortuna fuerint. Et quæ dudum sæpe difficilia & fieri posse minime videntur, ea dum eo sæpe ad effectum adducuntur, ita vt admiratione multa sint digna, quem admodum hic contigit. Nam si Italia vnquam extremum, quo habeo dicere. Quantum enim à Genserico successerit vniuersa, cuiusque regnum opibus multis ac militum roboribus florens à quinque millibus hominum aduenarum, portu, flumineque carentium, tam breui tempore dissolui atque ruere (tantus enim equitum numerus, qui Belisarium sunt secuti, & tam hoc tempore bellum sustinuere) sine fortuna, sine virtuti sit ascribendum, inet qui ita euenisse mirabitur. hæc Procopius. Se timere tamen ipsum, cunctantemque certa sententia definire, fortunæne tanta ista, an virtuti sint tribuenda, mirantur; cum haud dubium esse possit, facta esse hæc nutu diuino, cum tot tantisque piis operibus Principem ad hæc peragenda conciliasse sibi diuinum numen, ex his, quæ supra retulimus, satis superque pateat.

Vidimus plane. Diuinitate propitia, diebus quoque nostris ista miracula; quid piæ preces, sanctificato bello ex diuinarum legum præscripto in re bellica valeant, & quid conferat, si pugnantibus aduersus Amalechitas Israelitis, Moyses ad Deum supplices manus expandat. Quorum rogo, vel tenuis poterat esse spes, Turcarum classem semper inuictam, & exercenti victoria, capta insula Cypri, exultantem, insultantemque Fidelibus, potuisse à Christiana sancto fœdere iuncta classe vinci, vincique vniuersam, atque integram, perparcis tantum fuga lapsis trucidatis, paucarum horarum spatio in portum deduci captiuam; reclamantibus præsertim aliquibus e summis Ducibus, haud res omnes Christianorum vni tactui aleæ committendas? Cum sanctissimus ille Summus Dei Sacerdos, Ecclesiæ Catholicæ Princeps, totiusque Christianæ religionis Antistes, Romanus Pontifex Pius Quintus post primum miraculum illud (ita visum sapientibus) quo adeo diuersas mentes tot diuersa contrariis studiis agitatas in vnum coniunxit, sanctoque fœdere strinxit: adiecit, vt pios ad Deum precibus Ducum consilia inter se pugnantia diuino quodam impulsu mutarit, & quamtumlibet longe ablegatos, inuitos ac refragantes diu licet, vno momento alacres ad ineundum difficillimum nauale certamen impulerit, atque demum insperatam illis à Deo victoriam impetrauerit.

LXI.

At nonne huic simile, quod præsenti anno, quo ista describimus, præter omnem spem vidimus esse factum? vnum Transiluaniæ Orthodoxum Principem exiguo militum numero, si cõpares cum numerosissimis Turcarum copiis, tendentibus ad cœlum manibus cũ Summo Pontifice, Catholicis omnibus debellasse prouincias, expugnasse munitissima loca, ipsumque semper inuictum Orbi tremendum copiosissimum Turcarum exercitum crebris insultibus lacessisse, atque demum quam ignominiosissime terga vertere coegisse? At longiori indigent ista tractatu: hæc modo obiter occasione Procopii nimis abiecte de Dei prouidentia sentientis, cum ipsa semper rebus humanis inuigilet, & Fidelium precibus sanctisq; operibus sæpe concedat, quę etiam mortalium existimationem excedat, secundum illud Prouerbiorum *d*: *Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.* Sed iam reliqua prosequamur.

d Prou. 21.

LXII.

Renunciata autem tanta hæc fuisse Constantinopoli de recuperata vniuersa Africana prouincia, antequam præsens annus elabereturargumento sunt constitutiones *e* Iustiniani Imperatoris, quarum superius meminimus, de confirmatione Digestorum datæ hoc anno sub tertio Consulatu eiusdem Imperatoris, decimo septimo Kalend. Ianuarii, in quibus de recuperata cum Carthagine Africa vniuersa narratur. qua item die & Consule data legitur constitutio de iuris docendi ratione: quæ vero loco præfationis Institutionum libris præfigitur ad inuentutem legum cupidam epistola post sex dies data reperitur, nempe vndecimo Kalendas Ianuarias (licet vulgata editio habeat vndecimo Kalendas Decembr.) hoc anno sub eodem suo ipsius Consulatu tertio: in quibus omnibus cum iure eluceat titulus Wandalicus & Africanus ob Wandalos hoc anno deuictos & Africam recuperatam; reliquitamen, vt Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, postea adiecti fuisse videntur: etenim nullum hactenus cum his populis fuit Iustiniano certamen.

e l. 1. & 2. ff. de conf. Digest.

LEGI DIGESTORVM ET INSTIT.

LXIII.

Si ergo ad huius anni finem constat post tot accepta à Deo beneficia edita esse volumina Institutionum ac Digestorum: quod & diserte verbis ipse Imp. profitetur in fine posteriorisconstitutionis de confirmatione Digestorum his verbis: *Hæc igitur volumina (Institutionum & Digestorum dicimus) in fine nostri tertii felicissimi Consulatus suum robur obtinere sancimus, id est ex ante III. Kalend. Ianuarias præsentis duodecimæ Indictionis in omne æuum valitura, & cum Imperialibus constitutionibus vigorem, &c.* paulo vero post rememorans accepta hoc anno à Deo beneficia, ista habet: *Quam quidem Consulatum tertium nobis nominatissimum dedit Deus, quando & sub ipso pax cum Persis confirmata est, & hoc tantum legum volumen repositum est, quod à nemine maiorum vnquam excogitatum fuit: at q, ad hæc tertia pars mundi (dicimus autem totam Lybiam) nostro adiuncta est sceptro. Hæc omnia à summo Deo & Saluatore nostro Iesu Christi dono * tertio nostro Consulatu indulta,* hæc tam grandia ab ipso Iustiniano reperiuntur sæpius inculcata.*

DE BENEFICIIS HOC ANNO OBTENTIS.

*Domino

LXIV.

In veteri autem iure enucleando quam Tribonianus cum collegis interit rationem, idem Imperator explicat in sua constitutione de conceptione Digestorum edita, cuius est exordium: *Deo adiutore nostrum gubernante Imperium, &c.* & in superiori constitutione de confirmatione Digestorum nuper citata idem docet verbis istis: *Tanta nobis reuerentia antiquitatis fuit, vt neque mutari nomina veterum Iureconsultorum sustinuerimus, sed vnius cuiusque illorum appellationem legibus inscripsimus: mutantes quidem si quid tam habere visum est non recte partes iuris illas nunc tollentes, has nunc addentes, &c.* & inter alia quæ erant ab Vlpiano & aliis aduersus Christianos responsa, illa esse sublata, secundo Annalium tomo diximus, quod etsi recte factum negari non possit; consultum tamen antiquitati fuisset, si codices omnes illi, ac quibus & libri

NON PLENE ANTIQVITATI CONSVLTVM.

Digestorum & Codex collecti sunt, non minori fuisset diligentia custodiri. Porro totum hunc laborem in libris Digestorum atque Institutionum conficiendis quatuor ferme annis absolutum fuisse, data ab eodem Imperatore prima constitutione, quam id præcipit, docet: etenim scripta habetur ipsis Kalendis Ianuarii, Lampadio & Oreste Consulibus, qui est annus Domini quingentesimus trigesimus. At de his hactenus.

LXV. Ad finem insuper anni huius idem Iustinianus Imperator iustitiæ cultor exactissimus edidit sanctionem adversus eos, qui sacris virginibus vel viduis violento raptu ignominiam irrogassent, severissimam illam quidem, ne eiusmodi sacrilegis Deus tot beneficiorum coelitator in vltorem conuerteretur: probe ostendens, illidem iustitiæ operibus, qui bus adepta sunt, esse conseruanda impertita diuinitus beneficia. Sed iam de rebus gestis hoc anno satis.

al. 54. C. de Episc. & cl.

IESV CHRISTI
Annus 534.

IOANNIS PAP. Annus 3. IVSTINIANI IMP. 8. ATHALARICI REG. 9.

I. QVI tot à Deo dona suo tertio Consulatu Iustinianus est consecutus, hoc sequenti anno Domini quingentesimo trigesimo quarto quartum auspicatus est Consulatum, nactus collegam Paulinum, quem Romanus Senatus Athalarici Regis voluntate delegit. Extat eiusdem Regis ad Senatum epistola b de eodem Consulatu Paulini, quem ex Deciorum familia, fuisse vero Venetii Patricii fuisse tradit: de cuius laude plura locutus, hæc de gloria eximia pertia frequentius eius filius dignitate Consulatus: *Si hominem* (inquit) *semel accepisse palmatam: quid ille censendus est, qui tot meruerit in suum Consulatum? Et ideo, Patres conscripti, aluinnum vestrum Paulinum laurea dignitate vestimus; vt inuentus eum, quæ fulget meritis, trabea quoque resplendeat triumphali. Hunc bonorum Deciorum familia non mirabitur; quia eorum plena sunt atria fascibus laureatis. Alius raro dignitas ista contigit; in hoc decursu generis penè nascitur consularus, &c.* Extat iisdem ad eumdem Paulinum de collato ipsi Consulatu eiusdem Regis epistola c, vbi pluribus agit de nobilitate Deciorum antiquæ familiæ his temporibus florentissimæ, qua dicit Romanam curiam esse refertam.

b apud Cassiod. Var. lib. 9. epist. 22.

c Cassiod. Var. lib. 2. epist. 17.

II. Aut namque vestigiis illis prioribus sibi insistendum Athalaricus Rex, consilio vsus matris Amalasunthæ, iure putauit, vt de nobilibus Romanis ciuibus benemereretur: quamdiu enim id ipse præstitit, res felicissime progrediæ sunt, secus vero vbi tyrannice illis est vsus. Quamobrem hoc item anno, duodecima Indictione, Aurelius Cassiodorus Senator ab eodem Rege auctus est amplissima dignitate Præfecturæ Prætorii, de qua ad eumdem extat eiusdem Regis Epistola d, vbi post multa in ipsius laudem ex magistratibus bene perfunctis hæc habet: *Quapropter inuante Deo, quo auctore cuncta prosperantur, ab Indictione duodecima in Præfecturæ Prætoriana te suggestu atque insignibus collocamus.* Verum scias, non ipsis Ianuariis Kalendis, quibus Consules, sed ante, Præfectos Prætorio creari consueuerat magistratus. est de his eiusdem Cassiodori attestatio, cum in erogandis officiis ista præfatur e: *Si hodierno die redemptionis inuenimus natale remedium, si cœlesti beneficio panditur spes salutis: conuenit etiam nos, &c.* Quinta autem vic iste clarissimus enituerit pietate, præter illa, quæ de eo dicta sunt, præcipuus magistratus ostendit: insignitus enim tanto munere Cassiodorus, ad Ioannem Romanum Pontificem eius implorans ad Deum preces pro bono regimine, ista conscripsit f:

d Cassiod. Var. lib. 11. epist. 2.

III. EPIST. CASSIODORI AD IOANNEM PAP.

Supplicandum vobis est, beatissime Pater, vt lætitiam, quam per vos, Deo largiente, percepimus, custodiri nobis vestris orationibus sentiamus. Quis enim dubitet, prosperitatem nostram vestris meritis adjuuandam? Quamus omnes ad supplicandum, qui à Domino dolere non meremur, & permutatione efficaci bona recipimus, dum talia non agamus? Ecclesiasticus siquidem ignimus fames est exclusa populum; decoris lacrymis tristitia fuga discessit; & per familias vires accelerauit est, ne traheretur diutius quod grauabat. Et ideo salutares offerentes, quæ dignum est, precor, vt vinacius oretis pro salute regnantium: quatenus eorum vitam cœlestis Princeps faciat esse longeuam. Romana Reipublica hostes immunat, tempora tranquilla concedat: deinde quod ornat pacem, necessariam nobis copiam de abundantia sua horrea largiatur: mihique filio vestro intelligentia sensus aperiat; vt qua vere sunt vitia, sequi, quæ vitanda, refugiam: vigor illa rationabilis animæ nobis consilium præstet; facies veritatis albescat, ne mentem nostram inuolucri caligo corporea: sequamur quod intus est, ne foris à nobis simus: insteuat quod de vera sapientia sapit; illuminet, quod cœlestis claritate resplendet; talem denique iudicem excipiat publicus actus, qualem filium Catholica mittit Ecclesia: in suis nos etiam muneribus virtus sancta custodiat: quia grauiores insidias antiqui aduersarij iuuat subtrahere, quando eius dona suscipimus.

IV. *Volite in me tantum inuitare ciuitatis illius curam, quæ portio vestra laude semper est. Vos enim speculatores Christiano populo præfecistis: vos Patris nomine vniuersa diligitis. Securitas ergo plebis ad vestram redficit famam; cui diuinitus est commissa custodia. Quapropter nos de ea custodire aliqua, sed non omnia. Pascis in quidem spiritualiter commissum vobis gregem: tamen nec ista possitis negligere, quæ corporis videntur substantiam continere; nam sicut homo constat ex dualitate, ita boni patris est vtraque refouere. Primum penetriam quidem temporis quidam delicta promerentur, orationibus sanctis amouere. Si quid tamen (quod absit) acciderit, tunc bene necessitas excluditur, quando contra eam sub vbertate tractatur.*

IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. ATHALARICI REG.

V. *Monete me quæ sunt gerenda feliciter: bene agere vel corripere exopto: quia difficilium erat cum, quæ voces desiderat audire palloris, nec facile efficitur vitiosus, cui admonitor insistit assiduus. Sum quidem iudex Palatinus, sed vester non desinam esse discipulus; nam tunc ista recte gerimus, si à vestris regulis minime discedamus. Sed cum me à vobis desiderem & moneri consilio, & orationibus adiuuari: iam vobis est applicandum, si in me fuerit aliter quam optabatur, inuentum. Sedes illa toto Orbe mirabilis propriis tegat affectione cultores, quæ licet generalis mundo sit præsitia, nobis* vobis *etiam cognoscitur & localiter attributa.*

PRÆFECTI PROVINCIARVM DISCIPVLI SVNT PONTIFICVM.

VI. *Tenemus aliquid sanctorum apostolorum proprium, si peccata diuidentibus non reddatur alienum; quando Confessiones illas, quas videre vniuersitas appetit, Roma fecisset in suis finibus habere promeruit. Nobilergo timemus talium patronum, si ortato non desistat Antistitu. Arduum quidem est multorum desiderium satisfacere: sed nouit Diuinitas magna præstare: ipsa rerundat inuidos: ipsa nobis faciat cunc cœlesti aspiratione gratissimos & supplicationibus vestris temporatribuat, quibus superna gratia prædicetur indulta.* hactenus ad Ioannem Papam Cassiodorus Præfectus Prætorio: quibus plane, quid delecti magistratus ipso suo exordio functionis agere deberent, admonuit, & tunc dexterè cuncta administrarit in præfecturis, cum se humili obsequio Præfecti subiiciunt sanctis Episcopis, quorum soli precibus conciliet sibi diuinum auxilium. Hæc quidem non ignorans sapientissimus Cassiodorus, non Romanum tantum Pontificem, sed & reliquos Italiæ Episcopos interpellat, vt orationibus arq; ieiuniis agant, & plebem ita instituant, vt quæ in ea iudex punitat, non inueniat. Extat digna quidem Christiano Præfecto ad ipsos Episcopos eo argumento scripta epistola, quæ ita se habet g:

VOBIS VI. CONFESSIONES APOSTOLORVM.

g Cassiod. Var. lib. 11. ep. 1

VII. CASSIODORI PRAEF. PRAET. EPISTOLA AD EPISCOPOS. * alios pandatur aspectus.

Corporalium patrum naturalis mœstus est, de filiorum prosperitate gaudere: dum eorum institutionibus applicatur, quos quod laudi in chara prole conciditur. Vos autem spirituales parentes, qui auctorem rerum illuminata mente conspectis, pro me sancta Trinitati fideles supplicate, vt splendere late faciat in medio positum candelabrorum, quatenus nec mihi interior desit visus, & de me alius pandatur affectus. *Nam quid proderit, Iudicem alios esse perspicuum, si sibi patimi vedatur obscurus? Dignitatem conscientiæ donet, qui tribunalia contulit dignitatis esse: faciat ingressum iudicem ne damnet ergo autem sit nobis prosperitas præ-*

iens, vt ad ea, quæ vestra vel clarissima affectio, amorem suum erga vrbem, vt petendis animorum missaticulis excludat.

Quapropter animo vere parentes, affectuosæ & probabili petitione vos deprecor, vt indicta vrbi, Domino supplicetis, quo vitam Principum nostrorum florentia regna protendat, hostes Reipublicæ defensor immineat, donec quieta tempora, & ad laudem sui nominis copiosa, faciatque terrenis omnium tranquillitatem, vt nec vobis reddere dignetur amabilem. Sed quæ facilius vestra quoque exaudiatur oratio: esto circa eos, quos delictorum vestra quoque exaudiatur oratio: esto circa eos, quos delictorum vestra quoque exaudiatur oratio: esto circa eos, quos delictorum vestra quoque exaudiatur oratio: esto circa eos, quos delictorum finamus attendi *. Quod nostrum, nec nostrum debet imputari. Alius eorum testimonia vestra prosequantur; vt aut laudatus gratiam, quæ insatiatus apud vos inuenire possit offensam: neque enim nos imputare poterunt, si delinquant, quando non iubemus male dare, vt perperam cogantur accipere. Orphanis vicissitudo male dare, vt perperam cogantur accipere. Orphanis vicissitudo male dare, vt perperam cogantur accipere. Orphanis vicissitudo

vestra reuerentissimi testantur affatim. Patet igitur in vobis impletum fore, quod Scriptura loquuntur: Per me reges regnant, & potentes scribunt iustitiam. Nihil est enim, quod tam clarum profulgeat, quam recta fides in Principe: nihil est, quod ita necessitas accusset subiacere, quam vera religio. Nam cum auditorem vitæ vel lumen veritatis recipiat, recte & tenebras respuant, & mendacium subiacere defectui. Sed antequam progredi amur ulterius, scito, pie lector, ad huiusce modi adeo ab Imperatore prædicatas & promulgatas Romani Pontificis super omnes Ecclesias prærogatiuas tremere leguleiorum turbam hæreticorum, secum tum illud Dauidicum a: Peccator videbit, & irascetur; dentibus suis fremet, & tabescet. haud pati valentes, adeo amplissimis notis Imperatorio stylo in perpetuum percensuris legibus in ipsa fronte Codicis veluti æneis tabulis exarato epitaphio eiusdem Romanæ Ecclesiæ maiestatem & potestatem inspiciendam proponi: quamobrem tantæ lucis radiis caligantes, amicas tenebras captant filii tenebrarum, fuligeque desuper mendacii forno pallio, negant esse Ioannis Papæ & Iustiniani Imp. has epistolas: aduertis quos ad finem huius narrationis erit fusior disputatio, ex qua eum insitia hæreticorum fraudes & dolos, quibus erubescant, perspicua luce inspicies: modo autem quæ sunt reliqua Ioannis Papæ epistolæ, accipe. pergit enim:

a Psal. 111.

XVI. *Quamobrem gloriosissime Principum, vota omnium exaltabitur diuina potentia, vt pietatem vestram in hoc ardore fidei, in hac deuotione mentis, in hoc integræ religionis studio, sine defectu sui in longiora tempora conseruet: hocenim & sanctissimæ Ecclesiæ expedit.* Scriptum est enim b: *Labia regis Rex.* & iterum c: *Cor Regis in manu Dei est, & vbi voluerit, inclinabit illud. Hoc est enim quod vestrum firmat imperium, hoc est, quod regna vestra conseruat. Nam pax Ecclesiæ, reipublicæ vtilitas, auctorem facit in sublime prouectum grata sibi tranquillitate cuncta dat. Neque enim prosperitas vicissitudo a potentia diuina tribuitur, per quem nullus regum Ecclesia diuisa secernitur,* d *nullus inserto mendacio variatur. Scriptum est enim* d, *quia cum Rex iustus sederit super solium, non aduersabitur ei quicquam malignum. Proinde sectatis vestræ apices per Hypatium atque Demetrium sanctissimos viros fratres & coepiscopos meos reuerentia consueta suscepimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis propositis edictum amore fidei, pro submouenda hæreticorum intentione, secundum Apostolicam doctrinam, fratrum & coepiscoporum nostrorum interueniente consensu: quod quæ Apostolicæ doctrinæ conuenit, nostra auctoritate confirmamus.*

b Apoc. 22.
c Prou. 21.
d Prou 20.

XVII. *Liquet igitur, Imperator gloriosissime (vt lectionis tenor & legatorum vestrorum relatio patefecit) vos Apostolicæ eruditionibus studere. cum de religione Catholicæ fidei ea sapitis, ea scribitis, ea pratulistis, ea populis fidelibus publicastis, quæ (sicut diximus) & Sedis Apostolicæ doctrina, & sanctorum Patrum veneranda decreuit auctoritas, & nos confirmamus in omnibus. Opportunum est ergo, vt exclamare Prophetica e: Inundentur tili & abundet cælum desuper, & effundant montes iucunditatem, & colles lætitia lætabuntur. Has igitur in tabulis cordis fideliter scribere, has vt pupillam oculorum custodire obseruare. Neque enim quisquam est, in quo Christi charitas feruet, qui tam recte, tam vera confessionis vestræ fidei refragator existat: cum euidenter impietatem Nestorij, Eutychetisque & omnium hæreticorum damnantes, veram veram Catholicam fidem Domini & Dei nostri Saluatoris Iesu Christi magisterio traditam, & Prophetico, Apostolicisque prædicationibus vbique diffusam, & nostra doctrinæ consentaneam, inconcusse atque inuiolabiliter deuota Deo & pia mente seruetis. Solet iam professionibus vestrum aduersantur, de quibus diuina Scriptura eloquitur, dicens: Posuerunt mendacium spem suam, & mendacio operti sperauerunt. Et iterum f, qui secundum Prophetam g Vincent Dominum: Recede a nobis: vias tuas scire nolumus. Propter quod Salomon dixit h: Per semitas propriæ culturæ errauerunt, colligunt autem manibus infructuosa.*

e Psal. 95.
Esa. 28.
g Hier. 44.
h Prou. 4.

XVIII. *Has igitur vera vestra fides, hæc certa religio, hoc beatæ recordationis (vt dicimus) Patres omnes Præsulesque Romanæ Ecclesiæ, quos in omnibus sequimur, hoc Sedes Apostolica præelegit, hallucis & reconcisse custodiunt. Huius confessionis, hanc fidei consortis contradictor existere, alienum se sancta communione, alienum ab Ecclesia indicabat esse Catholica. Nos enim Cyrum cum sequacibus suis in Romana inuenimus ciuitate, qui de Acumetensi* * *monasterio fuit: quos Apostolicus predecessor meus ad rectam fidem, & velut ouis, quæ perierant, attentis adhuc contendimus reuocare Dominicum: vt agnoscant (secundum Prophetam i) linguas balbutientes loqui, quæ aliquando fuerunt. Ad non credentes autem per nos primum Apostolorum & Prophetæ k verbum dicit: Ambulate in lumine ignis vestri & flammæ, quam succendistis. Sed obdurauerunt eli cor eorum (vt scriptum est) vt non intelligerent: & pastum in vocem eorum, quæ mea non erant, audire omnimode voluerunt. In quibus obseruantes ea, quæ ab ipsorum sunt sententia Pontifice, eos minime in nostra communione recepimus, & ab omni Ecclesia Catholica esse insimus alienos; nisi errore damnato doctrinam nostram quanto citius sequi, habitu regulari professione, significauerint. Æquum quippe est, vt qui nostra minime obedientiam accommodant statuta, ab Ecclesiis habeantur exteris.*

i Psal. 57.
k Esa. 50.

XIX. *Sed quia gremium sanctæ nunquam redeuntibus claudit Ecclesia: obsecro clementiam vestram, vt ipsi propriis depositis errore, & prauæ intentionis depulsa, ad vnitatem Ecclesiæ reuerti voluerint, ex vestram communionem recipio, indignationis vestra remoueatis a nobis; & nobis intercedentibus, benigni animi gratiam condonate: Deum autem & Saluatorem nostrum Iesum Christum exoramus, quatenus largente & pacifica vos dignetur custodire temporibus in hac vera religione & vnitate & veneratione Apostolicæ Sedis, cuius principatum vt Christianissimi & pij conseruatis in omnibus. Præterea, serenissime Principum, laudamus legatorum vestrorum personas Hypatij & Demetrij fratrum & coepiscoporum nostrorum, quos clementiæ vestræ gratos fore, ipsa manifestauit electio. Nam tanta causa pondus non nisi perfectu in Christo potuisset inuenire: tantæ vero pietatis, tantæ reuerentiæ plenos affatim, nisi per amantes minime dignaremini destinare. Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei Patris, & communicatio S. Spiritus sit semper vobiscum, piissime fili, Amen.* Item subscriptio: *Omnipotens Deus regnum vestrum & salutem vestram perpetua protectione custodiat, gloriosissime & clementissime fili, Imperator Auguste. Dat. Romæ vel ano Kal. Aprilis, D. N. Iustiniano PP. A. & Paulino V. C. Cons.* hactenus Ioannis Papæ ad Iustinianum Imperatorem epistola: quæ autem continet ipsius Iustiniani Imp. fidei confessionem, suo loco seorsum superius, quo scripta est tempore, recitauimus.

* Camitensi Græcorum more dicti quia sic loquuntur. 1 Pet. 2. 8. Ita. 50. 1 Ioan. 3. 10. in Ioan. 10.

XX. IVSTINIANI EX SENTENTIA EPISCOPORVM CONCADEGEMIT.

In hac vero Ioannis epistola potissimum velim considerare illa ipsius verba, quibus ait: *Quorum etiam legatorum videlicet, relatione comperimus, quod fidelibus populis propositis ed dictum amore fidei pro submouenda hæreticorum intentione, secundum Apostolicam doctrinam, fratrum & coepiscoporum nostrorum interueniente consensu: quod quia Apostolicæ doctrinæ conuenit, nostra auctoritate confirmamus.* attendas ex his, inquam, velim quod ait, non solum secundum Apostolicam doctrinam, sed interueniente Episcoporum consensu, illa ab ipso Imperatore esse statuta atque pariter promulgata: ne putes (quod & superius admonuimus) ipsum Iustinianum Augustum in huiusce modi prothulgandis edictis aliquid sibi præter ius fasq; temere vlurpasse: cum in primis in his decernendis Apostolicæ doctrinæ ratio haberetur: inde vero Episcoporum Orthodoxorum, qui aderant, expeteretur iudicium, atq; requireretur sententia: ad postremum autem (vt vides) nũ omnia pie sancte, in omnibus consentientia essent Catholicæ veritati, ipse, qui primarius Ecclesiæ Catholicæ præsideret Antistes, Romanus Pontifex consuleretur, eiusq; auctoritas, quæ confirmaret omnia, peteretur: adeo vt nihil his sanctius rectiusque perfici potuerit ab Orthodoxo Imperatore, qui Catholicæ fidei patrocinium studio hinc inde fesso fulciperit. Quod enim in aliis ante promulgatis de fide Catholica sanctionibus, quibus potios quid ipse de Catholica fide sentiret, reddi omnib. voluit manifestũ, hæc vltas esset præterm ittere ne quid deesset ad plenam auctoritatem, ab Episcopis (vt videsi potest) admonitus, Romani Pontificem per Literas atq; legatos ex more consulit; quod tunc facere præterm ittebat. oim nõ esset, qui ea aduersus confurgere audeat excitatis

illis Ne-

lis Nullos idcirco inferioribus, non sibi nec Episcopis Occidentis satis virium & auctoritatis esse sensit ad confutandos hæreticorum errores, nisi accederet Apostol cæ Sedis scriptis declarata sententia, quam quæsiuit & promulgauit.

Hic insuper opus est monere lectorem, reperiri in tomis Conciliorum longe prolixius scriptum edictum, immo libri istius enim ea ætas appellat Liberatus) inscriptum ad Ioannem Rom. Pontificem: quod cum per se ferat ipsius fidei rectæ confessionem, est tamen velut catechismus & fidei Catholicæ exacta declaratio, ac de Tribus capitulis diu postea in Ecclesia controuersiis exacta discussio, cui eiusmodi præfixa reperitur inscriptio: *Edictum piissimi Imperatoris Iustiniani fidei confessionis continens, & refutationem hæreseum, quæ aduersantur Catholicæ Dei Ecclesiæ, Ioanni Papæ Secundo transmissum, vt patuit in Vitalianum Papæ ex libro Pontificali.* at hæc inscriptio alicuius est recentioris auctoris res haud satis explorata habentis: in libro enim, qui esse creditur Anastasii de Romanis Pontificibus, nulla penitus mentio de hoc habetur edicto, sed de priori duntaxat per dictos legatos Romam allato. Sed & scias perperam additum ipsum missum fuisse ad Ioannem II. Romanum Pontificem, quod (vt dicemus) constat tempore Vigilii Papæ conscriptum, hic ille enim est liber, quem aduersus Tria capitula Theodorus Cæsariensis Episcopus ab ipso Imperatore edendum curauit, vt testatur Liberatus diaconus atque his vtuebat temporibus, atq; ob oculos ea, quæ est testatus, habebat: cuius pariter libri mentio est apud Vigilii Papæ decretum de damnatione ipsius Theodori Episcopi Cæsariensis. Sed hæc manifestiora fient suis locis inferius, cum de Tribus Capitulis opportuna tractatio erit. Veruntamen de his hoc tempore Iustinianus ad Ioannem Pontificem scriberet, nulla penitus ratio exigebat, quod nec aliqua causa id postularet, cum nondum de Tribus capitulis altercatio aliqua oborta atq; vulgata esset. Comis igitur doctissimus Iureconsultus, dum inappendice ad Iustinianeum Codicē inter alia prætermissa ipsum edictum recitat, in præposita ei à se erudita notatione minime nobis probatur, dum tempore huius Ioannis Papæ ab eodem Imperatore editum traditumq; dum etiam plus æquo illud commendat, non considerans fuisse in Ecclesia Catholica seminarium dissensionum, quæ diutius coalescentes, schismata germinarunt vbique. etenim (vt constat ex Liberato diacono) fuit illa scriptum contra Pelagium S. Romanæ Ecclesiæ diaconum à Theodoro Cæsariensi, cuius sicut nec causa bona præcessit, ita nec felix finis est consecutus, turbata vniuersæ Ecclesiæ pace; vt ex his, quæ inferius dicenda erunt, satis perspicuum apparebit. Sed prosequamur iam cœptam de legatis remeantibus narrationem.

Iustinianus Imperator, reuersis Roma legatis, cum fidei suæ professionem, Catholicæq; fidei rectam sententiam (vt optarat) ab ipsa Apostolica Sede confirmatam accepisset: ne ea vllatenus è populi animis elaberetur, sed tirmi vnusquisq; mentis inhæreret, quod Apostolicæ Sedi placuisset, prudenter illud excogitauit, vt eam ad Ecclesiasticī cantici rhythmos accommodatam, instar psalmi Ecclesiis traderet concinendam: id namque ab ipso factum anno sequenti, quo Imperii nonus incipit, Miscella habet, licet Cedrenus anno septimo actum tradat: sed magis illi sententiæ inhæremus, vt non ante id tentatum fuerit, quam idem Imperator acceperit ab Apostolica Sede confirmatum fidei suæ edictum. fuisse autem eius cantici eiusmodi exordium: *Vnigenitus Filius & Verbum Dei, &c.* æque confirmant. Quod enim ipso fermentino nascentis Ecclesiæ vidimus factitatum, vt Romanorum Pontificum litteras cum acciperent Orientales, eadem conseruatas in ecclesiis populo publice lectitarent: ex maiorum vtique disciplina atque exemplo peractum apparet, vt quam Sedes Apostolica cognouisset & confirmasset fidei professionem, omnes simul occinerent.

Sed ad Ioannem Romanum Pontificem redeamus: qui nō solum Iustiniani Imperatoris fidei professionem probauit, sed & aduersantes illi Acœmetas monachos damnauit: idemque, etsi satis esset confirmasse scriptam ab Imperatore fidem, tamen eo argumento adhuc longiorem tractationē aggressus scribere, interpellatus inter hæc à doctissimis quibusdam Senioribus breuiorem eo argumento scripsit epistolam *b*, quæ est eiusmodi

b Extat to. 4. Biblioth. sanct.

XXIV.

Ioannes Episcopus Romanus illustribus & magnificis viris Asterio, Senatori, Liberio, Seuerino, Fideli, Auito, Opilioni, Ioanni, Sulperio, Clementiano, & Ampelio salutem.

IOANNIS PAP. DE PIDE EPISC. AD SENATORES.

Olim quidem, illustres & magnifici filij, ad hoc sententia mea summa constiterat, vt ante iussionem vestram, postquam epistola vel dogmatis tenorem cuncta Ecclesia, hoc est, sacerdotum Senatus, & populi probauit assensus, sub paginali alloquio vestris etiam sensibus intimanda dirigerem. Sed confisij ordinem illa res vertit, quia & dogmati p r dies singulos diuina Scriptura subduntur, & imperfecta destinari non poterant in exemplaribus scripta transmittii. Nouimus enim, quod Domino docente præceptum est, quod pastor diligens gregem, salubria vltro non desistat ingerere: quia res, quæ ad salutem animæ pertinet, omnibus necesse est sensibus intimari. Proinde illustres & magnifici filij, quia festinatio nō pertulit portitores, vt ea scribi & dirigi potuissent; in continenti tamen si ductus diuinus fauor arriserit, tam epistolæ, quam dogmatis exemplaria destinabimus.

XXV.

*Nunc autem, ne quid de nostris * sensibus relinquatur ambiguum; quid epistolæ tenor habeat, quid textus dogmatis contineat, breuiter insinuare curaui. Iustinianus siquidem Imperator filius noster (vt eius epistolæ tenore cognouistis) de his tribus quæstionibus orta certamina fuisse significauit: Vtrum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, vna de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona: An Deus Christus carne pertulerit impassibilis deitate: An proprie & veraciter mater Domini Dei nostri Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Probanimus in his Catholicam Imperatoris fidem, & ita esse, Prophetici & Apostolici vel Patrum exemplis euidenter ostendimus. Vnum enim ex sancta Trinitate Christum esse, hoc est, vnum de tribus sanctæ Trinitatis personis sanctam esse personam, siue subsistentiam, quam Græci ὑπόστασιν dicunt, in his exemplis euidenter ostendimus. In libro Geneseos c per Moysen Trinitas ipsa sic dicit: Ecce Adam factus est tamquam vnus ex nobis. Et item vas electionis Paulus ad Corinthios ita euidenter expressit d: Vnus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipso: & vnus Dominus noster Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum. Et in Symbolo Synodi Nicæna: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum.*

* vestris

c Gen 1.

d 1. Cor. 8.

XXVI.

Item sanctus Augustinus, cuius doctrinam secundum prædecessorum meorum statuta Romana sequitur & probat Ecclesia, in libro 11. de Ciuitate Dei sic dicit: Credimus & tenemus, fideliter prædicamus, quod Pater genuerit verbum, hoc est, Sapientiam, per quam facta sunt omnia, vnus vnum, æternus coæternum, summus bonus æqualiter bonum. Et quod Spiritus sanctus simul & Patris & Filij sit Spiritus, & ipse consubstantialis & coæternus ambobus, atq; hoc totum Trinitas sit propter proprietatem personarum, & vnus Deus propter inseparabilem vnitatem; sicut vnus Omnipotens propter inseparabilem omnipotentiam: ita tamen, vt cum de singulis quæritur, vnusquisque eorum & Deus omnipotens esse respondeatur. Eiusdem in libro secundo contra Maximinum: Et Pater Deus est, & Filius Deus est, & Spiritus sanctus Deus est, & hi simul tres vnus Deus est, nec huius Trinitatis tertia pars est vnus, nec maior pars duo quam vnus est. In libro S. Augustini quintodecimo de Trinitate: Ratione etiam addita intelligentibus palam est substantia veritatis, non solum Patrem filio non esse maiorem, nec ambos simul aliquid esse maius, quam Spiritum sanctum, aut quoslibet duos in eadem Trinitate maius esse, quam vnum, aut omnes simul tres maius esse, quam singulos Gregorius Nazianzenus ex sermone de Epiphania Deum, &c. subtexit Græcorum Patrum atque Latinorum testimonia fidelissima, quibus (quod contendit) probatur vnam personam sanctissimæ Trinitatis dici Christum, eumdemque natum & passum in carne, vereque ac proprie Mariam sanctissimam Virginem Dei matrem dici, & esse quod dicitur. Ad postremum vero ita concludit.

XXVII. DE VERE DE INCARNATIONE CATHOLICA DOCTRINA.

Haigitur euidenter æstimium est, illustres & magnifici filij, quod scripserit Imperator, quod Romana sequatur & colat Ecclesia; atque Christum Dominum nostrum verum esse (vt sæpe diximus) sanctæ Trinitatis ex duabus naturis cognoscendum, hoc est, in deitate & humanitate perfectum, non antea existente carne, & postea vnita Verbo; sed ab ipso Deo verbo initium, vt esset, accipiens, ex materna corpore caro sumpsit initium, salua proprietate vel veritate veriusque naturæ, hoc est, diuinitatis atque humanitatis, Dei Filium Dominum nostrum Iesum Christum Catholici confitentur, omni post hanc communionis confusione sublata: neque enim naturas in eo aliter agnoscimus, nisi differentiam intelligentes & confidentes diuinitatis atque humanitatis. Sed nec duas personas in Christo intelligimus per id, quod dicamus duas naturas, vt adunationis diuersionem facere videamur, & sit (quod absit) Quaternitas, & non Trinitas, sicut Nestorius sensit insanus. Nec confundimus easdem vnitas naturas, cum vnam personam Christi confitemur, vt Eutyches impius credidit. Totum vero Papæ Leonis, omnesque epistolas, nec non & quatuor Synodos, Nicænam, Constantinopolitanam & Ephesinam primam, & Chalcedonensem (sicut Romana hactenus suscepit & veneratur Ecclesia) sequimur, amplectimur, atque seruamus. Hoc est enim nostræ fidei firmamentum, hoc est fidei nostræ petra firmissima.

XXVIII. DE VITANDIS DAMNATIS ACOMETIS NESTORIANIS.

Hæc autem, illustres & magnifici filij, agentes gratias solicitudini vestræ, pauca intimare curauimus: plenius tamen directis cæteris per alterius potestis agnoscere. Acometas, qui se monachos dicunt, qui Nestoriani euidentes apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesia. A quibus vos, propter cauendum, qui cum excommunicatis Christianum nec loqui, nec communicare pertractat, diligentia pastorali admonere non desino, vt eorum etiam simplicem colloquium vitetis, nihilq; vobis cum eis existimetis esse commune. Quod ideo facio, ne rem scientes inueniar, si hæc ad vestram minime, Christianissimi filij, notitiam pertulissem. In colamen magnitudinem vestram Deus noster custodiat, domus filij merito illustres atque magnifici. hactenus Ioannes Pontifex ad Senatores.

XXIX.

Hæc quidem epistola si innotuisset Nouatoribus legulcis, puto erubuisset (si tamen in ipsis innatæ homini verecundiæ aliquid remansisset) negare epistolam Iustiniani ad Ioannem Pontificem, illamque ab ipso ad eum redditam, esse germanas; cum ex hac ad Senatores conscripta ambæ legitimæ declarentur. hanc autem nactus doctissimus Cuiacius *a*, nihil penitus moratus, ex eadem dictas Iustiniani atq; Ioannis epistolas cognouit genuinas, asseruitque esse germanas, secutus sententiam disertissimi Alciati, qui hæc de his habet *b*: *Sunt, qui & suspectam habeant Ioannis Pontificis epistolam, quæ sub titulo de summa Trinitate in Iustiniani Codice sita est; dicuntque in antiquis codicibus non inueniri: quod (vt arbitror) eo faciunt, vt illos adiuuent, qui Pontificis Romani auctoritatem deprimunt, quo nomine alios quoque auctores deprauatos ab eis deprehendi, vt Othonis Frisingensis Chronica, & Lyzurini poetæ carmina quædam. Ego in antiquis plurimis eam extare scio, nec vlla suspicione coniecti posse. Quod si vnus aut alter codex non habeat, id scriptorum incuriæ tribuendum, qui eam quandoque omiserint, quod non multum ad legalis scientiæ materiam pertineret: non tamen ideo hæsitandum est, quin genuinus germanusque Ioannis sit fœtus.* huicusque doctissimus Alciatus, cui ubique vllo hæsitationis scrupulo vir insignis, iuris æque consultissimus Cuiacius non tantum (vt diximus) inhærens astipulatus est; verum etiam ex recitata dicta epistola eiusdem Ioannis Pontificis ad Senatores, eamdem sententiam firmius roborauit, solidius confirmauit, atque penitus stabiliuit, dum ait *c*:

a Cuiac. obseru. lib. 11. c. 20.

b Alciat. parerg. lib. 4. c. 23. PROBATÆ EPIST. IVSTINIANI ATQVE IOANNIS PAPÆ.

c Cuiac. obseru. lib. 12. c. 20.

XXX. ALCIATI ATQVE CVIACII EADEM SENTENTIA.

*Merito doctissimus Alciatus non nullit eos, qui à titulo de summa Trinitate & fide Catholica conabantur abstrahere epistolam Ioannis Papæ siue Archiepiscopi Romani ad Imperatorem Iustinianum, cui inserta est ab ipso Iustiniano ad eundem scripta fidei professio. Nec enim in eo titulo ponendæ epistolæ illius auctor alius fuit, quam Iustinianus ipse, qui Pontificis Romani, cui libenter defert primas in Ecclesia, iudicio & approbationi tribuebat omnia. Et omnino res ita procedit. Posuit primum in eo titulo Iustinianus fidei suæ professionem, quã ediderat illa tum ipso in tuto imperij, quæ est sex quinta: Deinde ed cham de fide sua, & hæreticorum condemnatione propositum omnibus populis fidelib. (vt Ioannes ait in sua epistola) Constantinopolitanis scilicet, & Ephesiis, & Cæsariensibus Cyzicenis, & Amidenis, & aliis plerisque, quæ est lex sexta: Tum ad Epiphanium Archiepiscopum Constantinopoleos specialiter epistolam ea de re, quæ est lex septima: Et octauo eique vltimo loco similem aliam, præterquã quod Latine inter summa verborum serie, & consequentia patem ad Ioannem Archiepiscopum vrbis Romæ, quam maluit vna confirmatione & approbatione Ioannis, iniectam nobis, quam solam exhibere, vt probatur hic odo euidenter in libris Basil. in quibus vltimo loco, quod Ioannis Latine exordium est huiusmodi: Inter claras mansuetudinis vestræ laudes ita redditur: Ἐν τοῖς λαμπροῖς τῆς ὑμετέρας ἡμερότητος ἐπαίνοις, &c. Et de hac epistola idem Ioannes scribens illustribus viris Anieno, Senatori, Liberio, & aliis: Iustinianus, inquit, Imperator (vt ex eius epistola certum cognouistis) de his tribus quæstionibus ortã certamina fuisse significat: Verum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, &c. hæc Cuiacius, in omnibus firmitet insistens Alciati vestigiis, quem præ cæteris sciret, in his dignoscendis præstare scientia, atque pollere prudentia & fide.

XXXI. d Perstringit auctor Ochomanon. l. C. qui lib. 1. c. 1. Rossamic. de his agit.

At præterierunt tanta hæc quasi meridiana luce clariora offusum caligine hæresis Nouatorem Iureconsultum d, qui in ipso superliminari operis sui Responsionũ amœnissimi egregium ac dignum auctore affixit, tum impietatis, tum etiam insciæ titulum cunctis spectandum dum videlicet ipso primo operis sui capite, in odium, quo vehementissime flagrasse perspicitur, Romanorum Pontificum, probare frustra nitus est, constitutionem, Inter claras, partum esse suppositum, non genuinũ ipsius, cuius asseritur, Ioannis Secundi eius nominis Romani Pontificis. Inter claras plane Sedis Apostolicæ laudes tantæ claritudinis fulgoris impatiens cæcutiq; vespertilio, quem captantem tenebras nõ aliter, quam veritatis lucem fugandum putamus. Quid enim? Num si (vt frustra putas) ab huiusmodi splendoris radio absconderis, vitate poteris alia plurima lucis scilicet vndique haud minore fulgore infirmam tuam oculorum aciem fortius ferientia? Et vt à vicinori incipiamus: Numquid non ingens splendor ignis, & de igne fulgur egr diens est sententia illa Iustiniani in constitutione e ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, qua de iisdem datis ad Ioannem Romanum Pontificem litteris meminit, eum ipsum Romanæ Sedis Antistitem nominat caput omnium Sacerdotum, cuius sit muneris pullulantes omnes hæreses condemnare? sed eius singula verba inferius reddemus. Numquid & hanc negas esse legitimam, de qua nulla vmquam exitit vel leuis saltem controuersia? Numquid ipsum corpus Iuris euiscerabis, vt cuncta, quæ fauent Ecclesiæ Romanæ primatui, prorsus euellas? Quod si non negas (sicut nec potes) hanc esse Iustiniani ad Epiphanium editam sanctionẽ: habes ex ea non tantũ, asserta eiusdem Ecclesiæ Romadæ super omnes Ecclesias principalem auctoritatem, sed etiam ad Ioannem Romanum Pontificem datam epistolam confirmatam.

e l. 7. Cod. de sum. Trinit.

XXXII.

Sed audi singula verba Imperatoris: *In omnibus (inquit) seruata statu vnitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa veteris Romæ, ad quem similia hisce per scripsimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum, quæ ad Ecclesiasticum spectant statum, non etiam ad eius referatur beatitudinẽ; cum ea sit caput omnium sanctissimorũ Dei sacerdotum, vel eo maxime, quod quoties in hu locu hæreticipullularunt, & sententia & recto iudicio illum venerabilis Sedis coerceris sunt.* Quid ad hæc data ad ipsum Constantinopolitanum Episcopum dicis? Quid tu adeo ioaniter blateras Iustinianum Imp. & alios superiores Augustos Patriarchæ suo Constantinopolitano vel maiorem, quam aliis omnibus, vel certe parem potentiam atq; auctoritatem tribuisse? Sed quib. ista probes auctoritatibus, quæras licet diutius, minime poteris inuenire: cum contra quibus contrarium affirmetur, confluant vndique testes & testimonia.

Numquid

Numquidnam præterierant, qui alios iuris prudentiam docendos susceperis, quæ idem Iustinianus Augustus pluribus sanctionibus de Ecclesiæ Romanæ primatu, deq; summa super omnes Romani Pontificis potestate, supremaque auctoritate in vniuersa Catholica Ecclesia amplissimis notis testata reliquit? Accipe hic ea in vnum collecta, quæ pro temporis ratione diuersis in locis Anastasio tribuebat, atque in primis quæ item ad Ioannem Papam idem Iustinianus scribens in ipsius exordio epistolæ habet his verbis a: *Vt legum originem anterior Roma statuerit, ita & summi Pontificatum apicem apud eam esse, nemo est qui dubitet. Vnde & nos necessarium duximus, patriam legum, sanctum sacerdotij speciali nostri numinis lege illustrare,* &c. Sed & mox de illa, quæ ad Menam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham iisdem de Romana Ecclesia scribit b, dum agit de Agapeto Rom. Pontifice, quid Constantinopolitanæ sedis Episcopum iure deposuerit Anthimum, eo quod cum Ecclesia Romana minime conueniret; vtpote quæ tam quam lapis Lydius, quæ sincera, quæue sint spuria dogmata probet; atque etiam quæ Apostolica auctoritate præcellés, omnes cuiuslibet amplissimæ Ecclesiæ sacerdotes à recto fidei tramite deuiantes condemnet.

Sed & quam disertis verbis primatum declaret eiusdem Romanæ sedis, cum secundum locum tribuere se fatagit Constantinopolitanæ Ecclesiæ, accipe ex eiusdem Nouella c constitutione ad Petrum Præfectum Prætorio data, vbi post alia: *Ideoq; sanximus* (inquit) *secundum eorum, quatuor scilicet Conciliorum regularem definitionem, sanctissimum simul & Romæ Papam primum esse omnium sanctissimum. beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos nouæ Romæ secundum habere locum post sanctam Apostolicam simul Romæ sedem, alios autem sedibus omnibus præponatur.* hæc ipse; quorum verborum exordio vides non ista ipsum concedere, vt primum locum obtineat Romana Ecclesia, sed ea iam ante sacris canonibus constituta teneat debere, nouas leges sancire. Quid his singulis recitatis lenocinia, rogo, firmius dictum, dilucidius repetitum, instantius inculcatum, euidentius apertum, atque gloriosius prædicatum inueniri potest? vt plane non oculis tantum, sed mente penitus captum eum quis dixerit, qui tot fulgentibus radiis veritatis adhuc cæcutiat, ac deliraut, dum ad negandum sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ primatum satis sibi sufficere putauit, sinuam Iustiniani Imperat. constitutionem in Ioannis Papæ epistola recitatam, in dubium reuocet atque arguet.

Dum ergo pro suis operis sui istiusmodi adeo spectanda glorioſe proponit: tu ex postibus tanta nigredine fœtis obductis intelligere carbonarium, & exordita mendaciorum tela textorem impium & imperitum considera. Quid enim fieri potuit, qui ad vnius constitutionis dubitatem expendendam putauit vniuersam sedis Apostolicæ auctoritatem; cum si vel mediocriter tinctus Ecclesiasticis litteris fuisset, plusquam sexcentas non ignorasset de ea firmissimas Patrum extare sententias? Et ne quis putet nos ista dicentes, hyperboles loqui, lege digestos à nobis hactenus singulos annos, & vt eorum inueniet aliquem, in quo suprema Romanæ Ecclesiæ super omnes Ecclesias non eluceat vel dictis vel factis auctoritas. Cum igitur de primatu Romanæ Ecclesiæ idem Imperator eadem sæpius inculcarit: cum semel dixisse dicatur *de Constantinopolitana Ecclesia omnium aliarum est caput*, quis non intelligat, ipsum ad Orientales tantum Ecclesias habuisse respectum? prout expresse habet in Nouella centesima trigesimaprima. Zenonis quoque constitutionem e quis non videat ita intelligendam? nam nihil amplius idem ei contulit Imperator, nisi vt vindicatam à tyrannide Basilisci in integrum restitueret ipsam Constantinopolitanam Ecclesiam.

Atne quis existimet, non ita facile esse obiecta diluere, sicut est veritatem struere: necessarium existimamus, ipsius aduersarii hic verba reddere, quib. adulterina esse Ioannis constitutionem, affirmare conatur: post enim nonnulla in dedecus opprobriumque Apostolicæ sedis furiose iactata hæc habet: *Harum epistolarum architectus in duabus victus legibus, septima scilicet & octaua pugnantia scripsisse arguitur, vehementerque inter se dissidentia. Nam cum lege septima Græce scripta, & anno Christi quingentesimo trigesimo tertio data, nempe sub Iustiniano solo tertium Consule, septimo Kal. Aprilis, faciat eum scripsisse litteras (vt nunc loquimur) patentes, omnibus cognoscendas, ad Patriarcham suum Constantinopolitanum; quibus litteris prædicat se hanc suam fidei confessionem iam ante Romano Papæ spectandam, cognoscendam que misisse: Tamen hac nostra lege octaua quæ confessionem illam continet, facit easdem illas litteras ad Papam Romanum, datas, legatosque missos annos demum insequente, nempe quingentesimo trigesimoquarto, Paulino Consule, septimo Kal. Aprilis. Superiore, inquam, anno scribit se iam misisse legatos ad Papam Romanum: at anno vertente, duodecimo denique post mense, scribit se tum primum legationem & confessionem illam mittere. Quam sunt ista, quæso, consentanea, & inter se congruentia? hæc ipse dum pluribus patens (vt putat) mendacium & impostaram exaggerat, atque perinde ac si deprehendisset cum furto furem exclamat.*

QVÆ OBIECERIT ADVERSARIVS.

Sed risimus imperitiam hominis, simulque miserti magis sumus prauæ affectione imbuti animi, qui adeo patentem licet, tamen nolit, siue nesciat admittere veritatem. Dicit ipse, in constitutione data ab ipso Imperatore anno superiori ad Epiphanium mentionem haberi sanctionis eiusdem datæ ad Ioannem: hoc concedimus, insuper epistolam Ioannis redditam ad Imperatorem esse scriptam hoc anno, æque assentimur. Cum vero asserit, sanctionem Imper. ad Ioannem, quæ intexta habetur in dicta Ioannis ad eundem Imperatorem epistola, hoc anno trigesimo quarto post quingentesimum ab Paulini Consulatu datam: hoc negamus; cum id probare minime valeat, & contrarium expresse pateat. Sed nolcat primum, quam insulsum ac penitus vanum sit, quo nititur, argumentum. Num quia in Ioannis epistola data hoc anno inseritur dicta sanctio ab Imperatore ad ipsum scripta sine die & Consule, dici necesse est hoc itidem anno datam: minime gentium; cum potuisset Ioannes in sua reddita ad Imperatorem, epistola quoduis scriptum ante plures etiam annos datum intexere.

XXXVII. CONFVTATIO MENDACIORVM.

Sed & eum in sua constitutione data anno superiori septimo Kalend. April. ad Epiphanium Constantinop. Episcopum Imperator mentionem habeat eiusdem datæ à se ad Ioannem Papam sanctionis: nullum dubium est, eam non hoc anno, sed superiori scriptam esse ante dictam diem, quo tempore etiam legatio ab eodem Imp. Roma ad Ioannem Pontificem missa est. Ioannes autem Papa ad ipsum Imperatorem rescripsit anno sequenti, hoc ipso videlicet, cum legatos Iustiniani dimisit: adeo vt nulla in his sit discrepantia, sed omnia concinne disposita vna concordent, prout superius à nobis inuenies ea cuncta pro ratione temporis collocata: nimirum anno superiore ex insperato emergentibus Nestorianis, opus fuisse Imperatori præsentaneum adhibere remedium, sancireque aduersus eosdem edictum, quo tamen nihil nouum de fide decerneret, sed (vt profitetur) quæ iam in Ecclesia stabilita essent aduersus Nestorianos, cunctis obseruanda proponeret. Sed quod fieret (vt asserit) ad comprimendos insurgentes hæreticos, more maiorum, requiri solere auctoritatem primarii in Ecclesia Catholica Antistitis: quo illum suæ parti coniungeret, rectæ fidei confessionem per honorificentissimam legationem ad ipsum Romanum Pontificem misit.

XXXVIII. SCRIPTORVM ORDO RECTE DISPOSITVS.

De his vero omnibus à se rebus gestis in illa data paulo post ad Epiphanium constitutione cum meminit Imperator, animi sui consilium, quo id egerit, verbis antea recitatis aperuit, quæ hic ipsi rursum necessario ob oculos ponenda putamus: sunt autem hæc: *Diuinum* (inquit) *ante hac promulgauimus edictum (quod & tua nouit sanctitas) per quod hæreticorum furores reprehendimus: ita vt*

XXXIX.

a *l. 17. C. de sum. Trin.*

nullo quoquo modo minuat auctoritatem, immutentve, aut pretergressis sumus eam, quousque vsque seruatum est, Ecclesiasticum statum, (quem admodum & tua nouit sanctitas) sed in omnibus seruato statu vnitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissimo Papa vrbis Romæ, ad quem similia scripsimus. Nec enim putamus, vt quicquam eorum, quæ ad Ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ad eiusdem referatur beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum; vel eo maxime, quod quoties in hoc loco hæretici pullularunt, & sententia & recto iudicio illius venerabilis sedis coercati sunt, &c. habes igitur his verbis expressam mentem Imperatoris, animique consilium. Ex quibus æque expresse intelligis, sanctionem Imperatoris ad Ioannem non hoc anno datam esse, sed superiori ante constitutionem ad Epiphanium scriptam, prout ipse Iustinianus in dicta constitutione data ad Epiphanium profitetur.

XL. PERSTRINGITVR HOSTATOR.

Iam, puto, plane conspicis, qualia esse soleant hæreticorum delira, imperitiæ tenebris inuoluta, & mendaciorum nexibus obligata, dum datam sine die & Consule sanctionem Imperatoris ad Ioannem Pontificem, scriptam esse hoc anno sepimo Kal. April. s auctor ruptiter mentiatur; cum tamen totidem verbis eam fuisse scriptam anno superiori ante septimum Kal. Aprilis, ipse Iustinianus testetur in dicta sæpius constitutione ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum. Hoc & certius liquet ex eiusdé Iustiniani sanctione ad Ioannem data, recitata vero in eiusdem Imperatoris epistola ad Agapetum Romanum Pontificem: expresse enim ibi habetur data anno superiori sub eiusdem Iustiniani Consula. n tertio, vt in fine dictum fumus. Ignosce, lector te rere in obiectionib. his tempus iniuri cogimur, quæ sita satuitate essent potius sibilis inlectandæ, quam responsione vincendæ: his enim (vt initio operis præfati sumus) his, inquam, nos legibus obstrinximus, vt veritatem historicam ab hæreticis labefactatam in genuinum candorem vindicemus.

XLI. IVSTINIAN CVLTOR APOST. SEDIS.

Stat ergo firma sententia Iustinianum Imperatorem, quamdiu fpuit quam diu in Catholica perseuerauit Ecclesia, semper cognou isse, profitsum, atq; veneratum esse super omnes totius Orbis Ecclesias primatum Romani Pontificis, vniuersisp; de fide Catholica causas ad eumdem deferendas esse intellexille, testatum esse, atque opere perfeciile, prout ostendunt, quæ ab exordio eius Imperii dicta fuor. & quæ per annos ferme singulos dicturi sumus, apertissime declarabunt. Quę vero ad œconomiam vel disciplinam Ecclesiasticam restituendam, roborandamque ab eodem sancita esse reperiuntur, eadem ex sacrarum regularum præscripto (vt sæpe diximus atque dicturi sumus) ade fieri solita, ipse est sæpius contestatus. non autem vt Imperatoria potestate existimant se posse præscribere Ecclesiæ, ipsiusque sacerdotibus leges, a quibus (vt ex dictis eiusdem constitutionibus intellexisti) leges ipse requirat, suasque eis subiicist.

XLII. QVAM INEPTE EX STYLI DIVERSITATE ARGVANTVR.

Sed non hic subsbit hæretica laborantis hominis deliramentorum est finis: quem enim semel eiusmodi phreneiis morbus inuaserit, non mente tantum mouet, sed & corporis ensus vsum adimit, vt facist eum etiam festucas sibi videri colligere, quæ non extant. Ita quidem iste, qui ye ostendat non esse Iustiniani eam constitutionem intextam Ioannis epistolæ, ad postremum ex diuersitate styli argumentationem studio inani ita comping t: *Primum omnium* (inquit) *plena hæc epistola est indecora assentationis, & tanto Imperatore indigna: quam ne verisimile quidem est Patriarcham Constantinopolitanum, haudquaquam fortasse, quam ille Occidentalis fuit ambitiosum, æquo animo laturum fuisse. Nos* (inquit) *reddentes honorem Apostolicæ sedi Romanæ. Quasi vero hæc sedes vel sola esset Apostolica, vel propter excellentiam communem multarum Ecclesiarum nomen suum fecisset.* Hæc ipse. Sed hic primum aduerte non haberi in textu, *Romanæ*, sed simpliciter *Apostolicæ sedi*: addidit ipse, *Romanæ*, quod sciret de Romana loqui Imperatorem. hæc ad eius excusationem dicta velim, ne ter miser a illuc legis Cornelię pœnis redd retur obnoxius.

Quamuis autem sit extra Ecclesiæ, quæ dicitur Apostolicæ sedes; eo tamen absque certi nominis expressione sedes Apostolica nominatur, ob sui excellentiam. Romanam Ecclesiam esse intelligendam, in confesso apud omnes Catholicos est. Receptæ itaque vulgatæque in Ecclesia nomenclaturæ haud inscius Imperator, simplici nomine Apostolicæ sedis, Romanam ipsam expressit Ecclesiam, quod cum vsitatum sit dicendi genus apud Catholicos omnes; nec quidem (vt putat iste Notator) ab eiusdem Imperatoris stylo abhorret, immo quam maxime congruit: nam id frequentes vsurpatum inuenies in epistolis a ab ipso Iustiniano ad Hormisdam Papam conscriptis, vt illud: *Apostolica sedis communionem sectetur.* ac rursum: *Missa legatione, sedis Apostolicæ promerentur sacerdotes*, itemq; alia, vbi ait: *Vt intelligant cuncti, recte vos Apostolicæ sedis primatum sortitos.* id ipsum etiam sæpius dictum inueni s in epistolis eiusdem Imperatoris ad Agapetum Pontificem datis, nec non aliorum Episcoporum temporis huius; vt de aliis cuiusque fæ ulidicere omittamus, iisdem verbis in eodem sensu millies vsus.

LXIII.

a Extant omnes inter epi. Horm. Pap. 20. 1 ep. Rom. Pont.

XLIV.

Expressum id habes & in litteris ipsius Epiphanii Constantinopolitani Episcopi ad eumdem Hormisdam, quem calumnioſe vult Notator ægro animo tulisse effusas laudes Romanæ Ecclesiæ ab Imperatore prolatas: ipse, inquam, Epiphanius non eo tantum nomine honorat sanctam Romanam Ecclesiam sæpius, sed & seipsi subditum pluribus profitetur. Vt ex his magis admireris refractarii procacitam hominis, qui tribuere velit Constantinopolitano Episcopo, quæ ipse nolit accipere; quod nec posse iure, conspicere: vt merito obstupescas, quo furor & conceptum aduersus sedem Apostolicam odium ferat præcipites homines infelices. Scias præterea, non solum Apostolicæ Ecclesiæ nomine per excellentiam Romanam intelligi, sed etiam appellatione Catholicæ Ecclesiæ, itidem Romanam significari, vt apparet ex epistola b Hormisdæ Papæ ad Iustinum Imperatorem.

b Hormisd. epist. 22.

LXV.

His exsultatis festucis, ad postremum, etsi cuncta citata superius de veritate illius Iustiniani constitutionis ad Ioannem datę deessent, satis superq; esse posset eiusdem Iustiniani Imp. testificatio in epistola, quam scripsit ad eiusdem Ioannis successorem Agapetum c, vbi more solito, simulac creatus est ipse Pontifex, mittens ad eum fidei Catholicæ professionem, non aliam quidem, quam ad eius prædecessorem Ioannem Pontificem iam antea missam intexuit verbis istis: *Reddentes honorem Apostolicæ sedi & vestræ sanctitati, quod semper nobis & in voto fuit & est, vt deceat patrem, honorantes vestram beatitudinem: omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ sanctitati: quoniam nobis semper magnum fuit studium, vnitatem vestræ Apostolicæ sedis, & statum sanctarum Ecclesiarum custodire, qui hactenus obtinet & incommote permanet, nulla intercedente contrarietate.* & reliqua. à librario prætermissa, quod à se deleripta meminisset in dicta Ioannis Papæ ad Iustinianum epistola, cuius est exordium: *Inter claras*, subiiciens tantum ea, quæ postea idem Imp. ita adecisset in fine epistolæ: *Primus, &c.* vsque ad calcem, vbi & recitantur dies & Consul, qui desiderantur in Codice Iustinianeo, his verbis: *Data octauo Id. Iunias rum Constantinopol. D. N. Iustiniano perpetuo Aug. tertium Cons.* anno nimirum superiori, vt à nobis superius est demonstratum. Sed pro *Iuniarum*, restitue, *Ianuariarum*: nam Iustiniani constitutio ad Epiphanium, in qua de eo mentio habetur, data reperitur mense Martio. Exemplo autem Ioannis præcessoris Agapetus eandem à Iustiniano ad se missam fidei professionem in suis ad eum redditis litteris d posuit, quarum est exordium: *Gratulamur, venerabilis Imp. &c.*

c Inepist. Agapeti. 6.

d Agapet. epist. 6.

LXVI.

Habes igitur abunde satis, lector, ex his vindicaras à calumniis oblatrantis Iustiniani consulti tum literas Ioannis Romani Pontificis, tum Iustiniani Imperatoris constitutiones, easdemq; ex hac defensione magis illustratas; ex quibus reliquias * ab eodem spiritus quisquilias vetustatis nimis

* reliquas

enim

enim ab inuicem longe abduceremur, si verba singulis fuscipere mus confutanda sententiis. Sa la singulis fuscipere mus confutanda sententiis. Sa tis tamen vero ex his vbi possint esse compertí, quales esse soleant, qui ex legum progressu gymnasiis, Ratio ostendant se tamquam in scena Theologos: à qua facilitate quam procul abhorreant, vel inde valeas intelligere, quod cum disserunt de legum scientia, quam à primis profecti sunt adeo enormiter (vt vidisti) hallucinari penitus conuincuntur: quod & nos infra ostendemus, cum aduersus alium Ioannis Agaperum Papam anno sequenti, vt suo loco patebit.

Iam vero res bellicas, Deo iuuante, feliciter gestas in Africa prosequamur. Qui enim nihil antiquius habuit Iustinianus Imperator, quam vt rectam fidem euulsis hæresibus, stabiliret, cuius rei causa singulis ferme annis nouas ediderat sanctiones, nec ab eo studio ex belli potuit multiplicibus curis auerti: Deum sibi conciliauit Imperii defensorem, hostiumque debellatorem: vt plane perspicuo valde fuerit declaratum exemplo, pro Imperio contra barbaros pugnare Deum, cum Imperator pro Ecclesia aduersus hæreticos bellum gerit. LI.

Quod igitur anno superiori (vt diximus) feliciter cœptum, & felicius gestum est in Africa bellum aduersus semper inuictos vbique Wandalos, hoc anno est felicissime absolutum, cum videlicet eorum Rex Gilimer ad Mauros profugus, obsidione fatigatus se se tandem Romanis dedit. GILIMER SE DAT ROMANIS.

Quomodo autem id acciderit, rem gestam Procopius *b* fusius prosecutus est: quod scilicet superatus cum suis Gilimer Ipse se contulit ad Numidiæ montem, Papuam dictum, accessu difficillimum, quem à Pharæ Duce obsidendum Belisarius mandauit: atque demum trium mensium consumpto spatio, finita hieme, fame vexatus æumnisque confectis dedi dit ille se Pharæ, & per eum Carthaginem ad Belisarium ductus est, atque susceptum feliciter confectum est bellum. hæc, inquam, pluribus Procopius narrat. *b Procop. lib. 2. de bello Vuand.*

Eneruata iam fuerat in Wandalis pristina illa bellica fortitudo, qua domuerant orbem Occidentalem: quantum enim à primæuo illo robore, nec non ab optimis moribus, quos prædicatos vidimus à Salviano Massiliensi, defecissent, operæpretium est verba hæc Procopii reddere, cum ait *c*: *Vuandali namque omnium sunt, quos sciam, mollissimi atque delicatissimi; omnium vero miserrimi Mauruſii: illu, ex quo Africam tenuerunt, mensa quotidie copiosa, tum omnium rerum, quas ea fert regio, continuo referta: gestabant praterea vestem Medicam ac sumptuosam, quam seriam vocant: in theatris quoque & hippodromis ac omnibus aliis oblectamentis, præsertim in venationibus continuo versabantur: saltatores & mimos spectabant: auditum & acroamatis & musicis & omnibus quacunque grata animo male instituto delinibant. Eorum item plurimi in hortis agitantes aquis & arboribus amœnis, ac sympoſia plura, conuiuiaque faciunt, Veneream denique magnopere frequentantes.* hæc de Wandalis Procopius, contraria plane omnibus iis, quæ de iisdem scribit Salvianus, antequam in Africam venerint, cum tamen in impietate semper perseuerauerint Ariani. LII. VVANDALI CORRVPTI DELICIIS. *c Procop. eod lib. 2.*

Sed prosequamur Belisarium Constantinopolim redeuntem, relicto in Africa Salomone Duce exercitus, qui aduersus rebellantes Mauros dimicaret. Superata igitur calumnia, quam in eum inuidi pararant, & patefacto Imperatori animi sui candore, decernitur ipsi ab illo triumphus, qui ab eodem Procopio ita describitur *d*: *Belisarius interea vna cum Gilimere ac Vuandalis Byzantium profectus, omnes assecutus est honores, qui superiorum temporum Ducibus maximas adeptis victorias statui consueuerunt, quosue nemo ab hinc annis sexcentis habuisse visus est, præter quam Titus & Traianus, & alij quicunque Imperatores in bellum euntes, barbaras gentes superauerunt. Spolia namque atque trophæa patefacies, captiuosque præferens, per mediam vrbem triumphum egit, non quidem antiquorum modo, sed ex propria domo pedibus vsque ad Hippodromum processit, inde rursum ad locum vnde vbi sedes erat Imperatoris.* LIII. BELISARII TRIVMPHVS. *d Procop. de bello Vuan. lib. 2.*

Erant autem spolia quacunque ad Regis capti ministerium LIV.

esse

Christi Ioannis Iustiniani Imp. 8. Pap. 3. Athalar. Reg. 9.

enim ab inuicem longe abduceremur, si verba singulis fuscipere mus confutanda sententiis. Sa tis tamen vero ex his vbi possint esse compertí, quales esse soleant, qui ex legum progressu gymnasiis, Ratio ostendant se tamquam in scena Theologos: à qua facilitate quam procul abhorreant, vel inde valeas intelligere, quod cum disserunt de legum scientia, quam à primis profecti sunt adeo enormiter (vt vidisti) hallucinari penitus conuincuntur: quod & nos infra ostendemus, cum aduersus alium Ioannis Agaperum Papam anno sequenti, vt suo loco patebit.

Iam vero res bellicas, Deo iuuante, feliciter gestas in Africa prosequamur. Qui enim nihil antiquius habuit Iustinianus Imperator, quam vt rectam fidem euulsis hæresibus, stabiliret, cuius rei causa singulis ferme annis nouas ediderat sanctiones, nec ab eo studio ex belli potuit multiplicibus curis auerti: Deum sibi conciliauit Imperii defensorem, hostiumque debellatorem: vt plane perspicuo valde fuerit declaratum exemplo, pro Imperio contra barbaros pugnare Deum, cum Imperator pro Ecclesia aduersus hæreticos bellum gerit. LI.

Quod igitur anno superiori (vt diximus) feliciter cœptum, & felicius gestum est in Africa bellum aduersus semper inuictos vbique Wandalos, hoc anno est felicissime absolutum, cum videlicet eorum Rex Gilimer ad Mauros profugus, obsidione fatigatus se se tandem Romanis dedit. GILIMER SE DAT ROMANIS.

Quomodo autem id acciderit, rem gestam Procopius *b* fusius prosecutus est: quod scilicet superatus cum suis Gilimer Ipse se contulit ad Numidiæ montem, Papuam dictum, accessu difficillimum, quem à Pharæ Duce obsidendum Belisarius mandauit: atque demum trium mensium consumpto spatio, finita hieme, fame vexatus æumnisque confectis dedi dit ille se Pharæ, & per eum Carthaginem ad Belisarium ductus est, atque susceptum feliciter confectum est bellum. hæc, inquam, pluribus Procopius narrat. *b Procop. lib. 2. de bello Vuand.*

Eneruata iam fuerat in Wandalis pristina illa bellica fortitudo, qua domuerant orbem Occidentalem: quantum enim à primæuo illo robore, nec non ab optimis moribus, quos prædicatos vidimus à Salviano Massiliensi, defecissent, operæpretium est verba hæc Procopii reddere, cum ait *c*: *Vuandali namque omnium sunt, quos sciam, mollissimi atque delicatissimi; omnium vero miserrimi Mauruſii: illu, ex quo Africam tenuerunt, mensa quotidie copiosa, tum omnium rerum, quas ea fert regio, continuo referta: gestabant praterea vestem Medicam ac sumptuosam, quam seriam vocant: in theatris quoque & hippodromis ac omnibus aliis oblectamentis, præsertim in venationibus continuo versabantur: saltatores & mimos spectabant: auditum & acroamatis & musicis & omnibus quacunque grata animo male instituto delinibant. Eorum item plurimi in hortis agitantes aquis & arboribus amœnis, ac sympoſia plura, conuiuiaque faciunt, Veneream denique magnopere frequentantes.* hæc de Wandalis Procopius, contraria plane omnibus iis, quæ de iisdem scribit Salvianus, antequam in Africam venerint, cum tamen in impietate semper perseuerauerint Ariani. LII. VVANDALI CORRVPTI DELICIIS. *c Procop. eod lib. 2.*

Sed prosequamur Belisarium Constantinopolim redeuntem, relicto in Africa Salomone Duce exercitus, qui aduersus rebellantes Mauros dimicaret. Superata igitur calumnia, quam in eum inuidi pararant, & patefacto Imperatori animi sui candore, decernitur ipsi ab illo triumphus, qui ab eodem Procopio ita describitur *d*: *Belisarius interea vna cum Gilimere ac Vuandalis Byzantium profectus, omnes assecutus est honores, qui superiorum temporum Ducibus maximas adeptis victorias statui consueuerunt, quosue nemo ab hinc annis sexcentis habuisse visus est, præter quam Titus & Traianus, & alij quicunque Imperatores in bellum euntes, barbaras gentes superauerunt. Spolia namque atque trophæa patefacies, captiuosque præferens, per mediam vrbem triumphum egit, non quidem antiquorum modo, sed ex propria domo pedibus vsque ad Hippodromum processit, inde rursum ad locum vnde vbi sedes erat Imperatoris.* LIII. BELISARII TRIVMPHVS. *d Procop. de bello Vuan. lib. 2.*

Erant autem spolia quacunque ad Regis capti ministerium LIV.

esse

Dilectissimo vniuersis Episcopis per Gallias constitutis Ioannes.

Innotuit nobis à fraternitate vestra missa relatio, in qua Conuenticulum nuper legitur criminibus involutum. Et quia huiusmodi persona sacris non potest inhærere mysterijs, ab hodierno vel eiusdem nostra censet remouere auctoritas: vt in monasterio sibi tantum debiti veniam à Domino petere non omittat. Nihil est enim impossibile eius clementiæ, qui potest cuncta relaxare quæ facta sunt. Sed ne eius Ecclesia destituta videatur, interim loco Visitatorem dari, præsenti auctoritate decernimus, qui à se ita non vnit omnia exhibenda, vt nihil de ordinibus clericorum, nihil de Ecclesiastica facultate præsumat, sed ea, quæ ad sanctorum mysteria pertinent, exequatur. Præfatum autem Conuenticulosum, vbi habeat panitendi licentiam petentium date vobis consilium, vbi extorem suum euidenter allegans sub die profiteatur ei & culpam. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. VII. Idus Aprii. Pol. Paulino Iun. V. C. Cons. Posterior autem epistola sic se habet:

Ioannes presbyteris, diaconibus, & cuncto clero Ecclesiæ in qua fuit Conuenticulosus Episcopus.

Peruenit ad nos à fratribus & Coepiscopis nostris missa relatio, vbi Conuenticulosus de criminibus sibi confessus legitur atque inuolui. Et quia huiusmodi sic criminibus implicatus sacerdotij non potest ministeria iam tractare, necessaria vobis solatia ordinatio Visitatores adiungere: & ideo in Ecclesia eius Visitatorem dari nostra decernit auctoritas, vt Ecclesia sic priuata Præsule summi nequeat Pontificis solatia indigere: cui tu in omnibus parere decernimus ad ea tantummodo, quæ sacris sunt gerenda mysterijs, ita tamen, vt nihil de Ecclesiastica facultate præsumat, sed illum in eo, quo nunc est ordine constitutus, nullis gradibus promoueatur, donec propriam sortiatur potest habere. Omnem vero hanc solicitudinem Cæsario fratri & Coepiscopo nostro iniungimus, ad cuius curam cuncta, quæ necesse sint, pertinere cognoscimus. Dominus vos incolumes custodiat, dilectissimi filij. Dat. VII. Idus Aprii. Paulino Iun. V. C. Cons. Iunius autem hic fuerit Ecclesiæ Episcopus, non dicit, vtpote de re notissima agens.

Cum nullis Conuenticulosum ita nominatum Episcopum, ne miseris: huius namque temporis vsus id fecebat: Habes enim his etiam temporibus clarusse sanctitate in Gallia *Innuriosum* Episcopum Turonensem, de quo multa Gregorius eius Ecclesiæ successor Episcopus. Obserua in reliquis morem veterem, consuli consueuisse in damnatione Episcoporum Apostolicam sedem. Porro quem modo audis sententia damnarum, scias ipsum appellasse ad successorem Ioannis Agaperum Papam anno sequenti, vt suo loco patebit.

Iam vero res bellicas, Deo iuuante, feliciter gestas in Africa prosequamur. Qui enim nihil antiquius habuit Iustinianus Imperator, quam vt rectam fidem euulsis hæresibus, stabiliret, cuius rei causa singulis ferme annis nouas ediderat sanctiones, nec ab eo studio ex belli potuit multiplicibus curis auerti: Deum sibi conciliauit Imperii defensorem, hostiumque debellatorem: vt plane perspicuo valde fuerit declaratum exemplo, pro Imperio contra barbaros pugnare Deum, cum Imperator pro Ecclesia aduersus hæreticos bellum gerit. LI.

Quod igitur anno superiori (vt diximus) feliciter cœptum, & felicius gestum est in Africa bellum aduersus semper inuictos vbique Wandalos, hoc anno est felicissime absolutum, cum videlicet eorum Rex Gilimer ad Mauros profugus, obsidione fatigatus se se tandem Romanis dedit. GILIMER SE DAT ROMANIS.

Quomodo autem id acciderit, rem gestam Procopius *b* fusius prosecutus est: quod scilicet superatus cum suis Gilimer Ipse se contulit ad Numidiæ montem, Papuam dictum, accessu difficillimum, quem à Pharæ Duce obsidendum Belisarius mandauit: atque demum trium mensium consumpto spatio, finita hieme, fame vexatus æumnisque confectis dedi dit ille se Pharæ, & per eum Carthaginem ad Belisarium ductus est, atque susceptum feliciter confectum est bellum. hæc, inquam, pluribus Procopius narrat. *b Procop. lib. 2. de bello Vuand.*

Eneruata iam fuerat in Wandalis pristina illa bellica fortitudo, qua domuerant orbem Occidentalem: quantum enim à primæuo illo robore, nec non ab optimis moribus, quos prædicatos vidimus à Salviano Massiliensi, defecissent, operæpretium est verba hæc Procopii reddere, cum ait *c*: *Vuandali namque omnium sunt, quos sciam, mollissimi atque delicatissimi; omnium vero miserrimi Mauruſii: illu, ex quo Africam tenuerunt, mensa quotidie copiosa, tum omnium rerum, quas ea fert regio, continuo referta: gestabant praterea vestem Medicam ac sumptuosam, quam seriam vocant: in theatris quoque & hippodromis ac omnibus aliis oblectamentis, præsertim in venationibus continuo versabantur: saltatores & mimos spectabant: auditum & acroamatis & musicis & omnibus quacunque grata animo male instituto delinibant. Eorum item plurimi in hortis agitantes aquis & arboribus amœnis, ac sympoſia plura, conuiuiaque faciunt, Veneream denique magnopere frequentantes.* hæc de Wandalis Procopius, contraria plane omnibus iis, quæ de iisdem scribit Salvianus, antequam in Africam venerint, cum tamen in impietate semper perseuerauerint Ariani. LII. VVANDALI CORRVPTI DELICIIS. *c Procop. eod lib. 2.*

Sed prosequamur Belisarium Constantinopolim redeuntem, relicto in Africa Salomone Duce exercitus, qui aduersus rebellantes Mauros dimicaret. Superata igitur calumnia, quam in eum inuidi pararant, & patefacto Imperatori animi sui candore, decernitur ipsi ab illo triumphus, qui ab eodem Procopio ita describitur *d*: *Belisarius interea vna cum Gilimere ac Vuandalis Byzantium profectus, omnes assecutus est honores, qui superiorum temporum Ducibus maximas adeptis victorias statui consueuerunt, quosue nemo ab hinc annis sexcentis habuisse visus est, præter quam Titus & Traianus, & alij quicunque Imperatores in bellum euntes, barbaras gentes superauerunt. Spolia namque atque trophæa patefacies, captiuosque præferens, per mediam vrbem triumphum egit, non quidem antiquorum modo, sed ex propria domo pedibus vsque ad Hippodromum processit, inde rursum ad locum vnde vbi sedes erat Imperatoris.* LIII. BELISARII TRIVMPHVS. *d Procop. de bello Vuan. lib. 2.*

Erant autem spolia quacunque ad Regis capti ministerium LIV.

esse

DE SPOLIIS AB HOSTIBVS CAPTIS.

VASA TEMPLI HIEROSOLYMAM RELATA.

LIV. DE GILIMERRE QUE CAPTIVO.

1 Eccl. 1.

1 Procop. de de bello Vandalico lib. 1. cap. 2.

LVI.

c L. 1. C. de offic. Pref. Prat. Afric.

LVII. GRATIARVM ACTIO IMP.

que componerent, aureos thronos, vestimenta, quorum Regum vsui vsui mos erat, ornatui deinde vario, lapidibus pretiosis constructa, aurea quoq; pocula, & alia omnia, quæ munere regio adhiberentur, argentum præterea multarum talentorum myriadum: omnia denique regia supellex admodum pretiosa atque admiranda, vtpote à Genserico quondam Romæ è Palatio direpta, vti supra commemoratum: in qua & Iudæorum res multæ nobiles extitere, quæ olim à Tito Vespasiano, cum Hierosolymas cepit, Romam inuectæ fuerant, aliis exportatæ fuerunt: Quas cum Iudæus quidam aspiceret, ait ad quendam sibi proximum ex nostri Imperatoris, hæc opes hyc animum inferri in Palatium minime oportere, quod alibi nusquam, quam in loco, vbi Salomon Iudæorum Rex ab initio eas constituit, sanctæ quæ antè propter ea Genserico Romanorum Imperium diripuit, nunc rursus ex eadem causa Romanus exercitus Vandalorum gentem prostrauit. Hæc ad se delata Imperator intelligens, valde tumuit, ac illico omnia illa Hierosolymam ad Christianorum templa remitenda mandauit.

Erat autem inter triumphi captiuos Gilimer ipse purpuream quandam vestem humeris amictus vna cum omnibus consanguineis ac Vandalis, quot procerate corporum & pulchritudine præstarent. Postquam vero Gilimer in Hippodromo constitit, ac Imperatorem in alta sede constitutum, populum q; circumstantem conspexit, ac demum se ipsum, in quod fatum pertenerit, considerasset, neque flere, neque aliter conquestus est: tantum illud Hebræorum vocabulorum memoratu: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Nec mora, ipse pariter & Belisarius insto ab hu, qui Imperatoriam purpuram sustinebant, Iustinianum supplices adorauerunt. At ille, simul & Theodora iuxta, Hilderici filios & nepotes omnes, vt ex Valentiniani Imperatoris sanguine venientes, necessitudine quadam sibi deuinctos, opibus sæpe amplis muneratus est. Gilimeri autem loca quædam in Galatia non admodum contemnenda ad habitandum simul cum omnibus suis propinquis dedit. Inter Patricios enumerare non licuit, quod à sacra nollet Arriana discedere. hucusque res anni huius de Belisarii triumpho & Gilimeris statu Procopius. Quos autem eidem Belisario sequenti anno vna cum Consulatu contulit Imperator honores, res singulas singulis reddentes annis suo loco dicturi sumus. Voluit Iustinianus in Augusteo à se erecto, ipsa curia, quo Senatus conuenire consueuit, in amplissimi vestibuli fornice eiusmodi de Wandalis superatis historiam musiuo opere elegantissime pingi, vt cuncto populo ob oculos esset tantum à Deo acceptum beneficium, testatur id quidem Procopius 6, vbi de eiusdem Imperatoris ædificiis agit.

Tanta porrus victoris Imperator, tam eximi hactenus nemini concessi à Deo accepti beneficii memor, haud ingratus videri volu t; sed in his totus existens, præter reditus quotannis in cubiculo & publice in ecclesia ingentes gratiarum actiones, adhuc illud adiecit, vt & in Codice à se edito id ipsum posteris omnibus tot vocibus, quot syllabis, inquiet loqueretur, eoq; Deo gratioribus, quo maiori animi summissione diuino numini est repertum obsequium, duin perpetuæ memoriæ gratiarum actionem Deo debi am noua constitutione edita voluit consecrasse. Etenim vbi eadem recuperata Africa ad optimum eius regimen adiuit animum, eidemque sanctissime moderandæ Præfectum Prætorio creauit Archelaum, qui sub Belisario in eodem prælio militauerat, constitutionem cum edidit de officio Præfecti Prætorio Africæ, quanta à Deo fuerit ex ea re consecutus beneficia recensens, ostentat magis, dum & mala, quæ à Wandalis Africa passa esset, enumerat. sed ipsum audi c:

In nomine Domini N. Iesu Christi Imper. Iustinianus, &c. Quas gratias, aut quas laudes Domino Deo nostro Iesu Christo exhibere debeamus, nec mens nostra potest concipere, nec lingua proferre. Multas quidem & a Deo meritum largitates, & innumerabiles circa nos eiusdem beneficia confitemur, pro quibus nihil dignum nos esse cognoscimus. Præ omnibus tamen hoc, quod hunc omnipotens Deus per nos prosua laude & pro suo amore demonstrare dignatus est, excedit omnia mirabilia opera, quæ in sæculo contigerunt, vt Africa per nos tam breui tempore reciperet libertatem, multis retrogitis quidem, quæ à Wandalis captiuata, quæ animarum simul fuerant & bonis & corporibus: nam animas quidem diuersa tormenta atq; supplicia non seruitio, relapsi quando ad suam perfidiam transiere bant; corpora vero liberis natalibus clara iugo barbarico durissimo subiugabant. Ipsas quoq; Dei sacrosanctas ecclesias sua perfidia maculabant, aliquas vero ex eis stabula fecerunt. Vidimus venerabiles viros, qui abscissis radicitus linguis pœnas suas miserabiliter luquebantur. Alij vero post diuersa tormenta per diuersas dispersi prouincias vitam in exilio peregerunt.

LVIII. VSAGES. RATIO AGENDI DIVINITVS BENEFICII.

Quo ergo sermone aut quibus operib. dignas Deo gratias agere valeamus, qui per nos vitiorum seruum suum Ecclesiæ suæ inimicias vindicare dignatus est, & tantarum prouinciarum populos à iugo seruitutis eripuit: quod beneficium Dei antecessores nostri non meruerunt, quibus non solum Africam liberare non licuit, sed & ipsam Romam viderunt ab eisdem Vandalis captam, & omnia imperialia ornamenta in Africam exinde translata. Nunc vero Deus per suam misericordiam non solum Africam & omnes eius prouincias nobis tradidit, sed & ipsa imperialia ornamenta, quæ capta Roma, fuerant ablata, nobis restituit. Ergo post tanta beneficia, quæ nobis Diuinitas contulit, hoc de Domini Dei nostri misericordia postulamus, vt prouincias, quas nobis restituere dignatus est, fortes & illæsas custodiat, & sicut nos secundum voluntatem suam ei placitum gubernare: vt vniuersa Africa sentiat omnipotentis Dei misericordiam, & ego oscant eius habitatores à quam diuissima captiuitate & iugo barbarico liberati, in quanta libertate sub felicissimo nostro Imperio degere meruerunt. Sed antequam vlterius progrediamur, attende, quæso, quæ subdit de imploratione diuini auxilii precibus Mariæ Virginis, quam solitus inuocare cum esset, cuius opitulatione tanta à Deo Iustinianus consequi meruerit beneficia, intelligas: precibus namque sanctissimæ Deigenitricis Mariæ id, factum cognosces ex his, quæ idem mox subiicit, cum ad reliqua impetranda rursum per eiusdem preces diuinum implorans auxiliū, mox ista subiungit: *Hoc etiam deprecantes exoramus sanctæ & gloriosæ semper Virginis & Dei genitricis Mariæ precibus, vt quicquid minus est Reipublicæ nostræ per nos Ultimos seruos suos restituat in suo nomine Deus, & dignos nos faciat seruitium eius adimplere.*

LIX. DE PRÆFECTO PRÆT. AFRICÆ DANDO.

Deo itaque auxiliante, pro felicitate Reipublicæ nostræ per hanc diuinam legem sancimus, vt omnis Africa, quam nobis Deus præstitit, per ipsius misericordiam optimum suscipiat ordinem, & propriam habeat Præfecturam: vt sint Orientis atque Illyrici, ita & Africa Prætoriana maxima potestate specialiter à nostra clementia decoretur: cuius sedem iubemus esse Carthaginem, & in præfatione publicarum chartarum Præfecturis aliis eius nomen adiungi, quam nunc tuam excellentiam gubernare decernimus. Et ab ea, auxiliante Deo, septem prouincias cum Iudicibus disponantur. Carthago & Byzantium, & Tripolis Rectores habeant Consulares: reliqua vero, idest, Numidia, Mauritaniæ duo, & Sardinia à Præsidibus cum Dei auxilio gubernentur, &c. subdit enim de reliquis iudicibus iisdem præficiendis; & quæ emolumenta persolui de beant tum ipsis, tum aliis ministris, Notitiam, qua declaretur, adiungit.

LX.

Ista quidem sanciens Imperator, posteros omnes docuit Principes, digno, quod retineretur, exemplo: post populos Deibeneficio debellatos, tum verbis, tum factis gratias summas diuino numini esse reddendas: verbis quidem ea animi summissione deprompt is, vt cuncta ipsi Deo optimo maximo ferantur accepta, ne il ud blasphemum proferant, vt impie cum impiis dicant: *d Manus nostra excelsa, & non Deus fecit hæc omnia.* Factis vero gratias agant, vt intelligentes ea se lege tanta esse consecutos a Deo, vt deuicto populo non tyrannice præsint, sed profint: sevt pastores gerant, pascentes, & non depascentes populum sibi à Deo creditum. Hac quidem conditione præfici populis à Deo Reges Dauid Rex verbis aliis docens, occinu t *e: De post fœtantes accepit eum, pascere Iacob seruum suum & Israel hæreditatem suam: Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectu manuum suarum deduxit eos.* quod tunc fiet, cum videlicet sanctis legibus eorundem prospiciunt securitati atque quieti: cum leges iuste sancteque præscribunt

d Deut. 32.

e Psal. 77.

magistra

magistratibus atque militibus labo ctas sibi provincias magistratibus & defendentibus, optime scientes, moderantibus & defendentibus, optime scientes, primum hos eg bus coercendos, ne populus ab his patiegatur, quæ vtr ab hostibus perpeti consueuit, vbi magistratibus atque militibus liberæ relaxantur habenæ.

Sic igitur post primam sanctam legem, idem Imperator militibus in Africa militantibus, eorumque ductoribus per singulas provincias disponendis debeandem, alia ad Bellisarium Ducem exercitus data constitutionem, alia ad Bellisarium Ducem exercitus data constitutione sanctum hoc eodem anno, sub quarto suo Consulatu, Idibus Aprilis; cuius hic tantum satis erit exordium recitasse: se habent enim ista veluti acceptorum à Deo beneficiorum æneæ inciſæ tabulæ, quas voluit cunctis parentes perpetuo permanere, quæ ita exordiuntur: *In nomine Domini nostri Iesu Christi ad omnia consurgimus: per ipsum enim in ista omnibus actibus progredimur: per ipsum enim in ista omnibus actibus semper progredimur: per ipsum enim in ista tempora peruenimus: per ipsum parem cum Persis in æternum confirmamur: per ipsum acerbissimos hostes & fortissimos tyrannos deuincimus: per ipsum multas difficultates superamus: per ipsum Africam defendere, & sub nostrum Imperium redigere nobis concessum est: per ipsum quæque, vt nostro Reipublicæ statui conueniunt, & firmè custodiatur, constituimus. Vnde per eius gratiam etiam ciuilium administrationem Iudices & officia singulis Africanis prouinciis constituimus, attribuentes quibusque emolumentum, quod vnusquisque percipere debeat, ad eius igitur prouidentiam etiammum animum nostrum referentes & armatas militias & Duces militum ordinare disponimus. Sequitur itaque.* & reliqua vsque ad finem, quæ beneficialis causa præterire minus ea tu ipse, si cupis, consulere poteris. Voluit autem ipse Imperator has recens editas à se constitutiones hoc anno inferri in Codicem suum, quem antea editum vidimus; vt ficidem ex nouis promulgatis postea sanctionibus, quibus interdum nonnulla iura sancire emendabantur, & alia addebantur, congereret: ipsum enim hoc anno, suo Consulatu quarto, Imperator decimosexto Kalend. Decembris edidit iterum (vt diximus) auctum & emendatum, recensi de his, quæ hæc significaret, apposita sanctione ſ.

Multa præterea disposuit de his, quæ spectarent ad res Africanas Ecclesiasticas moderandas, quorum meminit in sanctione anno sequenti sub Consulatu Bellisarii edita, quam suo loco recitatuti sumus. Erat plane miserranda facies Ecclesiæ Africanæ, vtpote quæ speciem quandam præseferebat agri inculti, quem vepres, ipinæ, & vitiæ vndique repleuissent, in quibus & immanium bestiarum laribula essent. ad annotum enim ferme centum spatium ab Arianis truculentis barbaris possessa, quorum potuerunt in ea regnante pristini decoris & pulchritudinis? Ad eam autem excolendam, & in pristinam coluturam (quatitum fas esset) restituendam impigro studio, sequenti anno omnium Orthodoxorum, qui reperiri potuerunt, in Africa Episcoporum Concilium, celebratum est: agemus de eo, suo loco.

Iustinianus insuper, vt quam recepisset nobilissimam summo labore Romano Imperio à maioribus partam prouinciam ad pristinum statum politicum reuocaret, pro viribus laborauit, sanctionem illam edens, qua voluit, vt quisque sua recuperet, quæ perdidisset; cuius hoc tantum fragmentum reliquum est d: *Omne iusiurandum &c. Vt Asi, qua Vandalorum temporibus vel ipsis, vel propriis parentibus, vel auo vtrinsque sexus, vel ex transuersu cognatis vsq; ad tertium gradum erepta sunt, intra quinque annorum spatia vindicent, nisi legitimis exceptionibus præscriptionibus. Vt ad comprobandum eorum aut ipsas partes probationes proferant. Vt omnes Afri Romano legibus subditi sint.* hæc sunt, quæ de rebus Africanis Iustinianus sanciuit legibus statuisse reperitur. Sed quæ idem Imperator siue ad pietatem, siue ad decorem, vel tuitionem tum spectantia in Africa ædificia erigenda curauit, Procopius diligenter prosecutus est dignum fuit.

In primis autem grati animi signum illud rependit, cum ob gratiarum actionem, veluti triumphales quosdam fornices e, cuius fultus præsidio & intercessione ad Deum vicerat, ipsi Deigenitrici semperq; Virgini Mariæ Carthagine nobiles ædificauit ecclesias. Quodamodo enim vitsunt mutuis officiis atque etiam beneficiis certasse Dei Dei genitrix atq; Iustinianus: cum n. hic aduersus improbos Nestorianos eius defendisset summum omnium titulum dignitatis, quo vere Dei mater appellaretur; ab ipsa datum est ei, vt Imperio potiretur: & cum ipsę complures eidem erexisset ecclesias; potissimum vero Hierosolymis nobilem basilicam; ab ea repensum est, vt quam facilisime vniuersam Africam subiugaret: qui rursum ob accepta à Deo tam ingentia munera, pluribus ipsam basilicis honorauit, quas Carthagine extruendas curauit. Ita quidem reddendis beneficiis cum mutuo simul certent Deus & homo: semper tamen vincit Deus: sed vnam illam tantum consequi potest homo victoriam, si gratias agens, se fateatur diuinis beneficiis superatum: quod quidem Iustinianum fecisse videmus.

DE ECCLESIIS CARTHAGINE A BIMP. ERECTIS.

LXV.

Agens itaq; idem, qui supra, Procopius de ædificiis ab Imperatore Carthagine erectis, vbi locutus est de structuris antiquis à Wandalis per vniuersam Africam demolitis, hæc addit e: *Solum Carthagine pauca quadam in antiqua specie manserunt, & ipsa quoq; diuturnitate temporis iam collapsa:* & paulo post: *Primum Carthaginę murum collapsum reparauit totum fossa, quæ ante non fuit, egesta. Posuit quoq; sacra templa Dei genitrici, & in Palatio, cui indigenarii sancta Prima,* non (vt puto) quod prima nomine diceretur aliqua porta Carthaginensis martyr (nulla enim apud maiores de ea mentio est) sed quæ primaria inter alias ecclesias à ciuibus haberetur. Addit Procopius & monasterium ab eo erectum, mœnibusque munitum iuxta mare, in quo monachi debitas Deo laudes persoluerent: insuper & Bagaiensem vrbem cinxisse muris, eamdemque nomine coniugis Theodoriana appellasse; Adrumetum præterea muris ab ipso cinctum, Iustinianam nuncupatum; quo etiam nomine ab eo fuisse Carthaginem nominatam Iustinianam, multiplex memoria est; id enim patet ex litteris Synodi Carthaginensis f, & in ipsius Iustiniani constitutionibus.

c *Procop. de ædificiis Iustinian. l. 6.*

Sed & illud laude dignissimum, dum barbaros repertos in Africa, quos Mauros vocant, Romanis subiectos, ex Gentilibus reddidit Christianos; de quibus ista Procopius: *Tripolis hic promontoria sunt, habitantque Mauri, barbara gens & Romanis antiquo fœdere iuncta. Hi omnes à Iustiniano Rege persuasi Christianorum dogma spontanee amplexati sunt, vocantur q; nunc Pacati, quod Romanis semper consœderati sunt, à pace ita dicti Latina voce.* cæterum reliqui Mauri ab eodem Imperatore sub Duce Salomone Darensi & aliis post eum vix post decennium subiugari potuerunt, reliquis parere recusantibus in partes interiores Africæ effugatis. Sed de Africanis rebus satis iam ad Gothicas transeamus.

f *Auth. de Eccl. tit. & alia.*

LXVI. DE MAVRIS AD CHRISTVM CONVERSIS.

g *Procop. ædificior. Iustiniani imp. orat. 3.*

Hoc eodem anno Athalaricus Rex Gothorum corruptis moribus adolescens, vbi annos octo in regno absoluisset, moritur, vt Procopius auctor est. Theodatus vero consilio Amalasunthæ regnum suscepit, de quo ista idem auctor: *Erat autem Theodatus nomine quidam Theodorici ex sorore Amalafreda nepos ad multum ætatis prouectus Latinarum litterarum, Platonicorumque dogmatum satis peritus, rei tamen bellicæ prorsus ignarus, longoque interuallo cum ab industrio & strenuo quouis abesset, accumulandis pecuniis enixius incumbebat.* Extant litteræ Amalasunthæ ad Senatum Romanum de subrogatione Theodati in Regnum Gothorum, quibus eum plurimum laudat, necnon ipsius Theodati ad Senatum item epistola. Sed quid accidit ingrati animi indignum facinus? Simulac Theodatus ipse liberas est nactus regni habenas, Amalasuntham vinculis alligatam in insula ad lacum Vulsinum posita asseruari in carcere iussit. Interea vero oratum pacem legatos Constantinopolim Libarium atque Opilionem cum aliis tribus misit, litterasque eiusdem argumenti Amalasunthæ ad eumdem Imperatorem dare coegit, vt Procopius tradit.

LXVII. ATHALARICI OBITVS.

h *Procop. de bello Goth. lib. 1.*

THEODATVS REX GOTHO.

AMALASVNTHA CARCERI TRADITA.

i *Procop. de bello Goth. lib. 1.*

Extant

Exant ipsæ litteræ *a*, in quibus de multa legatione pactis mentio habetur: sed & litteræ Theodati è pariter apud Cassiodorum integræ habentur, quibus pacem petit per legatos ab se missos. Qui igitur egit, vt per Amalasunthã inuitam licet litteræ scriberentur ad Imperatorem, ad idem efficit præstandum Senatum Vrbis adegit, antea expostulatus aduersus eum quasi nutantem, cuius exemplo vniuersum regnum facile commoueri posset. nã inter alia: *Quæ*, inquit, *ciuitas non fiat exosabilis, si Roma deliquerit.* Epistola autem Senatus ad Imperatorem sic se habet *c*:

Honestum nimis & necessarium videtur esse negotium pro securitate Romanæ Reipublicæ pro Principe supplicare: quia conuenit à vobis expeti, quod nostra possit profuere libertati. Nam inter cætera bona, quæ vobis singulariter diuina tribuerunt, nihil gloriosius probatur accedere, quam quod vos cognositis vbique posse prædare. Regnum ergo clementissime Imperator, & de gremio curæ duplicatæ tendimus manus, vt pacem vestram nostro Regi firmissimam præbeatis, nec nos patiamini, abominabiles fieri, qui semper de vestra concordia videbamur accepti. Romanum siquidem nomen vos commendatis, si tot seruis dominis benignacom edatis: gratia vestra nos erigit ac tuetur: & hoc meteri cognoscimus, quod de vestra mente sentitur. Quittem ergo Italia fudera vestra componant, quia tunc amici possumus, si per vos dilectio votiua copuletur. Cui reisi nostræ preces non videntur posse sufficere: affirmate patriam nostram in hac precatoria verba prorumpere:

LXIX. ROMA (ERA QUID ADIVSTINIAN. IMP.

Si tibi aliquando grata fui; ama, pijssime Principum, desiderios meos. Qui mihi dominantur, tibi debent esse concordes; ne incipiant talia in me facere, quæ à vobis cognoscunt discrepare. Nam mihi sis causa crudelis exitij, quæ semper vitæ gaudia præstitisti. Si me lædi pateris, vbi iam nemem tua pietas defendes? Quid enim pro me nitens amplius agere, cuius refugio, quæ tua est, cognoscitur se flere? Senatus meus honoribus crescit, facultatibus indefinenter augetur. Nolo per discordiam dissipare, quod delires per bella defendere. Habui multos Reges, sed neminem huiusmodi litteratum: habui prudentes viros, sed nullum sic doctrina & pietate pollentem. Diligo Amalasuntham meis vberibus enutritum, virum fortem, mea conuersatione compositum, Romanis prudentia charum, gentibus virtute reuerendum. Iunge quinimo vota, participare consilia: vt tua gloriæ proficiat, si mihi aliquid prosperitatis accedat. Nolo me sic quærere, vt non valeas inuenire. Tua sum nihilominus charitate: sic nullum facias mea membra lacerare. Nam si Libya meruit per se recipere libertatem, crudele est me amittere, quam semper vsa sum possidere. Impera motibus iracundiæ, triumphator egregie. Plus est, quod generali voce petitur, quam si vester animus cuius libet ingratitudinis offensione vincatur. Hæc Roma loquitur, dum volo per suos supplicat Senatores.

LXX. APOSTOLI VRBIS PATRONI.

Quod si adhuc minus est, beatorum Apostolorum Petri atque Pauli patitio sanctissima cogitetur. Nam qui securitatem Romanam sæpe defendisse probantur ab hostibus, quid erit, quod eorum meritis vester non tribuat Principatus? Sed vt omnia reuerentia vestræ congruere videantur, per illum virum venerabilem legatum pijssimi Regis nostri ad vestram lenitatem destinatum preces nostras credimus dirigendas, vt multa debeant efficere, quæ vel singulis poterunt apud pias animos obtinere. hæc Senatus, id expetente (vt apparet) Rege Gothorum. Diuersa hæc legatio est ab ea postea per Petrum legatum exhibita: hæc autem missa est hoc anno, cum legati profecti sunt Senatores, Liberius scilicet & Opilio: quod ipsi indicant iis litteris, vbi dicunt: *Hæc Roma loquitur, dum volo per suos supplicat Senatores.*

LXXI.

Post hæc Theodatus Rex Gothorum, nonnullorum persuasione, quorum cognatos olim Amalasuntha necitradi iussisset, eamdem ebrum candam curauit, ita Procopius *d*, sed Iordanus eam in balneo strangulatam tradit. Iuxta tandem finem consecuta est fœmina supra sexum magno & excelso animo prædita: qualis enim quantaque ista mulier fuerit, præter illa, quæ de ea Procopius atque Iordanus habent, consule Cassiodorum *e* in epistola hoc anno scripta ad Senatum de collata sibi Prætorii Præfectura. Qui autem in Occidente ab Imper. Iustiniano missus est Petrus, vt necem Amalasunthæ cognouit, quæ suæ virtutis ergo charissima erat Imperatori, detestatus est immane facinus, conturbatusque pariter rem indignissimam perpetratam, quæ animum Iustiniani commouere plurimum posset; foreque post hac, vt nulla amplius spes pacis esset, sublata de medio fœmina æqui amantissima, ipsique Imperatori amicitia coniunctissima: quod & accidit. Etenim (vt idem testatur Procopius) vbi ista accepit Iustinianus, hoc ipso anno ipsius Imperii octauo, aduersus Gothos bellum parare cœpit, dimissis ac infecta legatis: cœpitque exercitum comparare, & aduersus eosdem commouere Francos, iam ante (vt diximus) viuente Athalarico concitatos. Quæ autem acta sint, dicemus suo loco anno sequenti, quo gesta esse noscuntur. Sed quæ hoc transacta sunt anno his subiicimus: nempe dimisso legato Petro ad eumdem Imperatorem à Theodato Rege, tam ab ipso, quam ab eius coniuge Regina Gudelina ad Iustinianum Imperat. redditas esse litteras, quibus obnoxius pacem petere significatur, habet eas, qui scripsit, Cassiodorus *f*: in quibus & mentio habetur de legatione iterum per virum venerabilem cum isdem litteris ad Imperatorem missa: Sacerdotem plane quemdam meritis insignem à Theodato delectum legatum esse, eædem scripsæ litteræ docent. Quod vero ad Petri legationem ab Imperatore directam pertinet, meminit eius pluribus Procopius *g*:

Hic vero in Theodati Regis exordio tibi eudendam curauimus, lector, eiusdem Regis Gothorum Imaginem, cultumque Regium sacro non absimilem, quo sacerdotes vti consueuerunt: in qua præterea habes, quod obserues, Gothum Regem in barba rasa pristinos imitatum esse Romanos; & aduersa eius parte in Victoriæ imagine serpentem calcantis, inscriptione VICTORIA PRINCIPVM adulatum Iustiniano, qui Vuandalorum Regem debellasset.

LXXII.

Hoc anno sub dictis Consulibus finem imponit suo Chronico Marcellinus Comes, vt ipse eius operis præfatione testatur, atque hoc opus alicui dam suæ scriptioni subiecisse: quam illam putamus, cuius Cassiodorus his verbis mentionem fit *i*: *Marcellinus etiam quatuor libros de temporum qualitatibus & positionibus locorum pulcherrima veritate conficiens, itineris sui tramitem laudabiliter percurrit: quem volo pariter decurrere.* & paulo post, vbi de Eusebii Chronico habuit mentionem ista subiungit: *Hunc subsecutus est supradictus Marcellinus Illyricanus, qui adhuc Patricij Iustiniani fertur egisse cancellos; sed meliore dictione denotus ad tempore Theodosij Principis vsque ad fores Imperij triumphalis Augusti Iustiniani opus suum, Domino iuuante, perduxit: vt qui ante fuit in obsequio suscepto gratum, postea ipsum Imperium copiose amantissimum apparet.* hæc Cassiodorus de Marcellini Chronico, cuius & aliam refert inferius lucubrationem, cum ait *k*: *Marcellinus, de quo dixi, pari cura legendus est, qui Constantinopolitanam ciuitatem & vrbem Hierosolymorum quatuor libellis minutissima narratione conscripsit,* hactenus de eo ipse. Sed præter Chronicon reliqua Marcellini scripta periisse videntur.

a *Apud Cassio. Var. lib. 10. epist. 3. 4.*
b *Apud Cassio. ibid. epist. 2.*
c *Apud Cassio. Var. lib. 11 epi 13.*
d *Procop. de bello Goth. lib 1.* AMALA. SVNTHA NECATVR.
e *Cassiod. Var. lib. 11. epist. 16.*
f *Cassiod. Var. lib. 10. ep. 19. 20. 23.*
g *Procop. de bello Goth. lib. 1.*
h *Apud Latium Paqualis.*
i *Cassio. de diuin. lect. cap. 17.*
k *Cassio. de diuin. lect. cap. 23.*

IESV CHRISTI Annus 535.

Agapeti Pap. Annus 1. Iustiani Imp. 9. Theodati Reg. 2.

QVI sequens est Christi annus quingentesimus trigesimus quintus, Consulatum olim Belisarii feliciter incipit: ob præclaras enim res gestas in Africa sumtus Consulatus dignitate Iustinianus Imperator eum ornandum putavit, quam ad non maioris momenti expeditionem Gothicam accinctus esset. De ipso Consulatu Belisarii agens Procopius, hæc ait: *Paulo post Belisarius Bellum agens Procopius, hæc ait: Paulo post Belisarius est cum Consul factus est, cum autem triumphum antiquorum more ageret, Romæ auratas ab Senatu humero capitum innectuntegentes, Romæ auratas a Senatu humero capitum innectuntes, quam ille quæ à gentibus Vandalorum diu tia populo dissersa, quam ille quæ à gentibus Vandalorum diu tia populo dissersa, quam quæ rem nouam sacere visus.* Quæ autem ad Gothicam expeditionem spectare videntur, ea quam attentissime, quam res Ecclesiasticas prosequamur.

Proinde cum Iustinianus pene dum subiturus, perdifficile quæ bellum Gothicum aut picaturus, nullum sibi melius rem apparatum ceteris existimauit, quam si prouehus exemplo, debellari a Deo feliciter hostes, cum Imperatore pro religione laborat. Quamobrem in id totis incumbit viribus, vt quæ inprimis in ipsa Constantinopolitana urbe aduersus sacros canones probarambque consuetudinem, in ecclesiarum detrimentum dispendiumq; diuini cultus videret admitti, corrigeret. At quæ nam fuerint ista, eodem temporis ordine, quo sunt edicta, hic nobis dicenda erunt. Inter alias autem eiusdem Principis hoc anno promulgatas sanctiones sub Belisarii Consulatu primum locum illa obtinet ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum data, decimasexta mensis Martii, vt decernimus sit numerus clericorum sanctissimæ maioris Ecclesiæ de quæ quidem nonnisi ex canonum præscripto se facere, ipso eius exordio profitetur, cum regularum sæpe memi nit. Eius vero lanciendæ legis ab ipso causam expressam habes: nimirum quod cum ab Episcopo plures ordinarentur clerici, quum reditus ecclesiæ ferrent: inde accideret, vt ipsa æra alieno oppressa semper esset, alienare q; cogeretur bona etiam immobilia sibi relicta. Sed accipe quid agere soleront structores ecclesiarum: de his enim ista habet.

Inuestigantes igitur illud vndique inuenimus, quoniam singuli horum, qui sanctissimas ecclesias ædificauerunt in hac felicissima ciuitate, non pro ædificiis solummodo cogitauerunt, sed etiam vt expensas sufficientes darent à se factis venerabilibus domibus, & determinarent quantos quidem competens esset presbyteros per vnumquemque ecclesiam, quantosque diaconos, masculos atq; fœminas, & quando subdiaconos, & rursum cantores atque lectores & ostiarios constituit: & super hoc etiam Oratorij expensas desiderunt, & reditus proprios sufficientes dederunt iis, quæ à se ædificata sunt: si quis autem aduerserit multitudinem, neq; quicquam amplius penitus extendi valentes. Et quidem permanserunt vsq; ad nostrum tempus talia conseruata: & donec hoc fuit, durauerunt sanctissimarum ecclesiarum domibus, qua sufficerent. Cum vero Deo amabiles Episcopi ad aliquarum preces semper resilicbant pertractis sunt ad ordinationem multitudinem, cuncta quidem est expensarum quantitas ad immensitatem multam: & debitores autem vndique & vsura: & nouissima neque expeditores inueniuntur propter inedulitatem iam causa: sed alienationes cum necessitate & contra leges, &c. plura enim aggregat mala, quæ prouenire soleront ex eiusmodi causa in dispendium ecclesiarum. Sed non prætermittenda sunt, quæ de numero clericorum ecclesiæ maioris Constantinopolitanæ cum decernit, de aliis eidem annexis ecclesiis habet. Erat illa cæteris eminens basilica, Sophiæ nomine nuncupata, de qua sæpe superius cum dictum sit, plura adhuc inferius dicenda erunt.

Sanimus igitur (inquit) eos, qui hactenus sunt in eadem sanctissima maiori ecclesia, & reliquas omnes venerabiles domos, & reuerendissimos clericos & mulieres diaconissas & ostiarios manere in eo, qua sunt, schemate, eodem modo se. & ordine perseuerent (non enim quod est, minuimus, sed de futuro prouidentes hæc sancimus) Reliquo vero tempore nulla fiat ordinatio, donec ad antiquum numerum institutio ab iis, qui sanctissimas ecclesias ædificarunt, reuerendissimorum clericorum quantitas redigatur. Sed quoniam pridem etiam reuerendissimorum clericorum sanctissimæ maioris ecclesiæ nostræ ciuitatis, determinatus est numerus, & valde breuis erat, vtpote vna existente sanctissima Ecclesia, postea vero & venerabilis domus sanctæ gloriosæq; Virginis & Dei genitricis Mariæ, iuxta sanctissimæ maioris ecclesiæ vicinitatem posita ædificata est à pie memoria Verina Augusta vxore Leonis Imperatoris, & veneranda domus sancti martyris Theodori ab Assoratio * gloriosæ memoriæ dedicata est (gestis hic Consulatum vna cum Herculano tempore Marciani Imperatoris, anno Domini quadringentesimo quinquagesimo secundo) erat autem etiam venerabilis domus sanctæ Helenæ: quæ sanctissimæ matori ecclesiæ copulata est: propterea redigere numerum ad antiquam figuram, impossibile est: non enim sufficient tantis ecclesiis pauci consistentes: quoniam quidem proprios clericos neq; vna quidem harum trium habet basilicarum, sed communes sunt sanctissimæ maioris ecclesiæ & earum: & omnes circumeuntes. secundum quendam ordinem & circum *, ministeria in eis celebrant. Deinde etiam plurima multitudine ex antiquis hereticis ad sanctissimam maiorem ecclesiam deducta gratia quidem magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, laboribus autem & immutationibus nostris oporteat plures, quam à principio ad præsens officij ministerium definiri.* Quod de hæreticis ait in maiorem ecclesiam receptis, intellige de iis, qui ex eiusdem ecclesiæ clero in hæresim lapsi. sed Catholicam fidē rursum professi, in locum pristinum sunt pariter restituti, Catholicis iam ante in locum ipsorum subrogatis: ex quo fiebat, vt necessario auctus esset numerus clericorū. Sed quod cuiusque ordinis esse deberent, ita decernit:

Quapropter sancimus, nō vltra sexaginta quidem presbyteros in sanctissima maiore ecclesia esse, diaconos autem masculos centū & quadraginta fœminas, diaconissas scil. *subdiaconos vero nonaginta, lectores autem centum & decem, cantores viginti quinque: ita vt sit numerus reuerendissimorum clericorum sanctissimæ maioris ecclesiæ in quadringentis viginti quinque, & insuper centum existentibus iis, qui vocantur ostiary.* hæc de numero clericorum maioris ecclesiæ Constantinopolis, longe hac ex parte primaria Romana numerosioris: vt vel ex his perspicuo intelligas, non ex nimio Romanæ Ecclesiæ splendore (vt aliqui garriunt) comparatam esse illi super omnes Orbis totius Ecclesias auctoritatem & potestatem, quæ hac ex parte pluribus diuersarum ciuitatum Ecclesiis inuenitur inferior, sed ex cathedra Petri à Deo super vniuersalem Ecclesiam constituti id ipsi perpetuo inhæsisse. Hinc vides, his etiam temporibus, cum Romana Ecclesia sub Gothis barbaris atque hæreticis videretur teneri captiua, & quodammodo sub tributo redacta (vt ea, quæ sunt dicta superius docent) nihilominus summa auctoritate, vel velit, vt seruet, ipsi Constantinopolitanæ Ecclesiæ iubere, vt recitatæ nuper Hormisdæ Romani Pontificis litteræ manifestant.

Adiicit idem Imperator post hæc ex canonum præscripto, ne liceat clericis de minore ad maiorem ecclesiā fauore potentium pertransire: sed vt vbi sunt ordinati illic debeant ministrare, etiamsi è domo Imperatoria id veniat Imperatum. Ad postremum vero illud inculcat, vt quæ supersunt de ecclesiarum facultatibus ministrantibus clericis, eadem in pauperes erogentur, atque decretum ad Epiphanium Patriarcham ista perorat. *Beatitudinem igitur tuam, quæ ab initio & infantuli pene ætate in sacro omnis ordine & schemate sanctissimam ornauit * Ecclesiam: qua & ex sacrato vtique genere descendit: hæc custodire continue sanctimus, scientes quia non minor nobis cura est horum, quæ sanctissimis ecclesiis prosunt, quam quæ ipsi animæ tuæ. decimo septimo Kal. April. domino Belisario viro clarissimo Consule.*

Paulo post autem, vt quæ à S. Patribus de electione Episcoporum sancitæ sunt, regulæ seruarentur, ad eundē Epiphanium scripsit ad quem etiam à promulgata dicta

MAIORI BASILICÆ TRES ANNEXÆ.

* Speratio vel Sporatio.

* circulum

V. NVMERVS CLERICORVM MAIORIS ECCLESIÆ.

VI.

* ordinauit

VII.

de numero clericorum constitutione triduo tantum elapso, idem Iustinianus Imperator decimanona eiusdem mensis Martii a de obseruantia monachorum sanctionem dedit: (vt suo loco dicemus) in qua huius de Episcopis editæ constitutionis meminit, vt appareat ante data. Sic igitur ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum ista scribens, ad felicem successum belli Gothici viam sibi aperire putauit, si vt Ecclesiastici canones obseruarentur, inuigilaret: quæ enim ipse in hunc præfatur modum, animi eius consilium reddunt manifestum:

a *Nouel 7.*

VIII. b *Nouel. 6.* SACERDOTII REFORMATIO PROCVRANDA.

Maxima quidem (inquit) *bin hominibus sunt dona Dei superna collata clementia, Sacerdotium & Imperium: & illud quidem diuinum ministrans, hoc autem humanis præsidens ac diligentiam exhibens, ex vno eodemque principio vtraque procedentia humanam exornant vitam. Ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut sacerdotum honestas, cum vtique & pro illis ipsi semper Deo supplicent. Nam si hoc quidem inculpabile sit vndique & apud Deum fiducia plenum; Imperium autem recte & competenter exornet traditam sibi Rempublicam: erit consonantia quædam bona, omne quicquid vtile est, humano conferens generi. Nos igitur maximam habemus sollicitudinem circa vera Dei dogmata & circa sacerdotum honestatem: quam illis obtinentibus, credimus, quæ per eam maxima nobis dona dabuntur à Deo, & ea quæ sunt, adepta sedulo, firma habebimus, & quæ nondum habemus venerunt, acquirimus. Bene autem vniuersa gerentur & competenter, si res principum auspicatio videlicet belli Gothici, fiat decens & amabile Deo. hoc autem futurum credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur, quam insti & laudandi & adorandi inspectores & ministri Dei Verbi tradiderunt Apostoli, & sancti Patres custodierunt & explanauerunt.*

IX. DE EPISCOPORVM ORDINATIONE.

Quod igitur probe sciret, spem omnem Ecclesiasticæ disciplinæ in eo esse repositam, si qui præsunt Ecclesiis sacerdotes, à quibus sunt alii illustrandi, ipsi sint superna luce respersi: in hoc laborans, vt præceptæ de his à Patribus leges seruarentur, ista subiungit: *Sanximus igitur, sacras per omnia sequentes regulas, &c.* plane significans, quæ sacris essent canonibus constituta, seruanda se proponere, non autem de personis vel rebus Ecclesiasticis ferre legem. Et inter alia multa cohærentes vxori arceri voluit Episcopato: nam subdit: *Sed neque inerutitus existens sacrorum dogmatum ad Episcopatum accedat. Prius autem monachicam vitam professus, aut in clero constitutus non minus nouissimis sex: vxori tamen non cohærens, aut filios, aut nepotes habens. Hos enim omnimodo super Deo amabilibus Episcopis quærimus, sicut etiam prius duabus nostræ constitutionibus hoc sanctum est, per quas dudum cohærentes vxoribus non persistunt amare, omne prætextum relinquentes, de cætero autem nulli permittentes à positione legis vxorem habenti alem imponi ordinationem, &c.* Vides exhibatum & sacris legibus & Imperatoris sanctione præscribi in Græcorum etiam Ecclesia eligendis Episcopis, quod non in Episcopis tantum, sed & in reliquis clericis sacris ordinibus mancipandis obseruandum esse infestus idem Imperator admoneat: subdiqueque alia plura ex sacris regulis impedimenta, quib. quis repellatur ab Episcopatu.

X.

Sed & subiicit item de Episcopis, ne vltra annum absentes sint ab Ecclesiis suis, neque ad Comitatum accedunt absque litteris sui Metropolitæ. His multa addit de ordinatione clericorum atque diaconissarum, & aliis; quæ tu otiosus, si liber, legere poteris. Ad finem vero, omnia ista ex sacrorum canonum præscripto à se esse deprompta: verbis his contestatur: *Quæ igitur à nobis sancita sunt, & sanctum ordinem statumque custodiunt secundum sacrarum regularum statum & virtutem, &c.* Sed neque hæc satis visa sunt Imperatori: qui paulo post, nempe decima nona Martii rursus de monastica disciplina seruanda ad eundem Constantinopolitanum Episcopum Epiphanium constitutionem scripsit c: in qua inter alia de his, qui essent in monasterio suscipiendi salubriter cauit, ne intra triennium sacro monachorum habitu induerentur, se ipsi probarentur eo temporis spatio: hæcque ex canonum sententia, vt profitetur his verbis: *Sanximus ergo sacras sequentes regulas eos, qui singulorum conuersationem profectus, non propter mox à reuerendissimis Præsulibus venerationem monasteriorum ad statum peruenire nouimus hostem, sed per triennii totum (siue ita forte sint, siue serui) tolerare, nondum monachicum habitu promerentes, sed tonsura & veste eorum, qui laici vocantur, vtriusmanera diuina discentes eloquia, &c.* hæc & alia plura ad ordinem monasticum sub disciplina continendum, eadem sanctione Imperator inculcat.

c *Nouel. 5.* DE OBSERVANTIA MONASTICÆ DISCIPLINÆ.

XI.

Quæritur de Episcopis, clericis, atque monachis in officio continendis hæc recensitas constitutiones ad Epiphanium Constantinopolitanum scripsit: aliam rursus ad eum de non arandis permutandisue bonis ecclesiarum, sequentis ense, eodé anno dedit, nempe 17. Kalendas Maii, sub eo Belisarii Consulatu. Ita quidem tum personis, tum rebus sacris idem Imperator optime voluit esse consultum, quo sibi ad ardua pertentanda diuinum numẽ per eiusmodi pia conciliaret officia. Neque vero, sacra in prisinum decorem reformanda laborans, quæ laicorum erant, prætermittenda putauit: sed quod salus integra Reipublicæ, quæ ex vtroque personarum statu & ordine constat, in vtroque vigeret; illud adiecit, vt eos, quibus regimen subiectorũ in diuersis prouinciis mandarũ esset regeret disciplina, & legibus coërceret, qui seruandis legibus populis præfecti essent. De prouinciarum igitur Præfectis moderandis dignã Christiano Principe edidit sanctionem sequenti die, nempe decimosexto Kal. Maii, sub eodem Belisarii Consulatu, qua inter alia singulis præfectis voluit Episcopos imminere, vt si quid inustum admiterent, idem Imperatori deferrent: nam post multa: *Datum* (inquit d) *prouincialibus licentiã, si quid apud prouinciam iniustum, qui administrationem habet, egerit: vel si damnis aliquibus aut calumniis subiacet nostros collatores, vt Deo amabiles Episcopi & prouinciæ primates preces ad nos dirigant, exponentes cingulum habentis delicta. Nos enim hæc cognoscentes, dirigemus in prouinciam hæc examinaturum: quatenus ipse, vbi iniustitiam fecit, alis quoque pœnas subeat delictorum.* Adiecit insuper, vt Præses prouinciæ, vbi ei successum esset, adhuc quinquaginta dies ibidem moraretur expositus cuiusque querelis. Inhibuit præterea, ne pro consequenda Præfectura aliquid quisquã persolueret, sicque Præfecturæ venales redderentur: immo voluit eis à fisco stipendium assignari, vt sic omnis occasio vexandi subditos tolleretur, cuius rei gratia subiectos sibi populos ad persoluendas Deo laudes excitat verbis istis e:

PRÆFECT. AMENDATIONE, REIPUB. BENE CONSVLTVM.

d *Nouel. 8.*

e *Nouel. 8. cap. 11.*

XII. PRO NOVA SANCITA LEGE GRATIÆ AGIMVS DEO.

Itaque DEO *& Saluatori nostro* IESV CHRISTO *omnes similiter offerant hymnos pro hac lege, quæ eis dabit & patriæ habitare caute, & propriæ facultates habere firmissime, & Iudicum frui iustitia. Nam & nos propterea ea posuimus, vt & iustitiam, quæ in lege est, valeamus* DOMINO DEO *nostro venire, & nosmetipsos & nostrum commendare Imperium, & non videantur homines despicere, quos nobis tradidit Deus, vt eis per omnia parcamus, eius (quantum ad nos) consecretur hoc lex* DEO; *eo quod nihil in mentem nostram veniens boni, pro tuitione subiectorum reliquimus. Volentes enim inhonesta hac & seruilia fuerta perimere, & nostros subiectos in quiete à prouincialibus iudicibus conseruare: propterea festinauimus gratis administrationes eis dare, vt nec ipsis liceat delinquere, & abripere subiectis, quorum causa omnem perferimus laborem, designantes inuitari eos qui ante nos imperauerunt qui pecunias ordinabant administrationes, sibimetipsis licentiam auferentes administratoribus nocentibus increpandi iustæ, &c.*

Hinc editam à se legem Iustinianus ad Episcopos misit in diuersas prouincias vna cum edicto ad omnes Archiepiscopos & Patriarchas, quos super custodiam latæ legis monet inuigilare, cum eos his verbis alloquitur si:

f *Habetur in appendice Nouel. 8.*

XIII. EPISCOPI INSPECTORES PRAESENTORVM.

Tradita nobis à Deo Reipublicæ curam habentes, & in omni iustitia viuere nostros subiectos studentes, subiecimus legem conscripsimus, quam & tuæ sanctitati, & per eam omnibus, qui tuæ prouinciæ sunt facere manifestam, bene habere putauimus. Tuæ igitur sit reuerentiæ & cæterorum hæc custodire, & si quid transcendatur à iudicibus, ad nos referre: vt nihil contemnatur horum, quæ sancte & iuste à nobis sancita sunt. Sic enim non quidem nostrorum subiectorum miserati: quoniam supra fiscalium functionum exactionem maximas sustinent ex iusto iudicum violentias propter factas prouinciarum venalitiones, hoc auferre

per sul-

per iudicibus studiosum legem. Vt autem si negligentes nostre iussionis inuenti fuerimus, rationem reddituri simus pro eorum iniustitia, si quid tum agnoscentibus nobis damnum apud vos hominibus inferatur. Sed oportet præsentia vos & præsentia ac reliquia detestantes, manifestos nobis facere vos & pro eis ac reliquis detestantes, manifestos nobis facere vos & pro eis ac reliquis detestantes, manifestos nobis facere vos & pro eis ac reliquis

tio, antiquæ eorum litteras nactus, libellos multos quasi ab illo scriptos composuit, qui confiterentur se Romanam pecuniam magnam reliquisse, vt quam ab eo depositi nomine acceperant. At pecunia fictitiæ istiusmodi libella comprehensa non minus centum centenariis conflat. Itaque tam vasti cumulum, de quo esset magna & veritatis & virtutis opinio, qui tum temporis in foro sedens, cum superstes esset Marianus, omnes conscribebat ciuium tabulas, suis litteris singulas illarum obsignando, quem Tabellionem Romani vocant, litteras solertissime imitatum, procuratoribus Emesenæ Ecclesiæ traditit, partem ita parta pecuniæ ipsis pollicitus. Quapropter lex obstabat, causas omnes ad annorum triginta præscriptionem redigens: paucas vero quasdam & hypothecarias omnes quadraginta annorum spatio excludens: Byzantium profecti, & imperatori lustrinam pecuniam largiri, sine vlla cunctatione impetrarunt, vt iegem ferret, vt præscriptionum canonem constitutis temporibus, sed centum annorum spatio concluderentur. Hæc Suidas, cum agit de Ptiseo. Sed ad datam ab Imperatore ad Ioannem constitutionem redeamus. Est autem, vt ex ipsa eos erroris redarguas, qui eumdem Pontificem anno superiori defunctum ponunt sexto Kalendas Iunii: is enim in hunc annum ipsum propagasse vitam, ex dicta ad eum scripta sanctione perspicis.

DE IOAN. PAP. SEDIS TEMPORA.

XXI.

Quo etiam anno data reperi ut ad eumdem Pontificem Synodalis epistola ex Concilio Africano. Vindicata enim in postlimini libertate Ecclesia Africana, ij, qui tunc extabant in vnum conuenere sanctissimi sacerdotes; qui restituere conantes collapsam ob longam seruitutem Ecclesiasticam disciplinam, ad ipsum Rom. Pontificem legationem misere, qua perfuncti sunt Fortunatus & Ludus Episcopi, atque Liberatus diaconus Ecclesiæ Carthaginensis, cui hoc tempore præerat Reparatus Episcopus. His igitur legatis ad Ioannem ipsum Pontificem has dedere litteras Episcopi Africani ex Concilio Carthaginensi.

a Extant Tom. 3. epist. Rom. Pont. in Agapet.

XXII. EPIST. CONCILII CARTHAG. AD IOAN PAP

Domino beatissimo & honorabili sancto fratri & consacerdoti Ioanni Reparatus, Florentinianus, Datianus, & cæteri decem & septem Episcopi, qui in vniuersi Concilii apud Iustinianam Carthaginem sumus.

Optimam consecuta lineam præteriti temporis, quam violenta captiuitas per annos eorum, dolentium inuitis, absulerat, iterum seruare cupientes, ad vniuersalem totius Africæ Synodum fidei deuotione conuenimus in illa Iustinianæ Carthaginensis basilica congregationis nostræ primitias Domino consecrantes, vnde nostros patres tyrannus Hunericus expulerat. Hæc basilica Faustis apud nos dicitur, multis martyrum corporibus insignita: quorum Deus exaudiat orationes, vt daret huius rei fiduciam sacerdotibus. Itaque quantum singuli lacrymantibus gaudiis flere potuerint, cogitandum potius beatitudini vestræ dimittimus. In omnibus enim lætitiæ spiritualis vnus fuit affectus, agere gratias omnipotenti Deo, cui ex gratia peccatoribus sine meritis operum datur, & auidotis fidei salutaris nuper receptis hæreticis obtemperat.

XXIII. DE ARIANIS POENITENTIBVS SVSCEPTIS &c.

Definitionibus autem Nicæni Concilij publica lectione transcursis, inter alia, de quibus nasci debuit, disputatione requiri iam cœperat: Quomodo Arianorum sacerdotes ad Catholicam fidem suscipi oporteat, vtrum in sacris honoribus, an in laica communione. Sic omnibus nobis vnanimiter subito placuit seruari primitus beatitudinis vestræ sententiam. Potest enim sedes Apostolica (quantum sperare omnes de nobis interrogantibus dare responsum, quale nos approbare conuenerat) explorata veritate facta. Ex omnium quidem collegarum tacitis motibus nemini placere sensimus, vt in suis honoribus Ariani suscipiantur. Verumtamen conuenire charitati credidimus, vt quod habeat sensus noster in publicum notitiam nemo perduceret, nisi prius vel consulto nobis, vel defuncto Romanæ Ecclesiæ præderetur. Disce ex his, lector, quo cultu, quo honore ac reuerentia prosequi soleant transmarini Episcopi etiam conuentu Synodali pollentes Romani Pontificis auctoritatem, vt etiam diu etiam ab eo sententiam meditati cum essent, tamen paratos se præbeant ab ea illi mox recedere, si ipse Pontifex, quem consulunt, diuersa resciuerit: cui vis standum omnino decret, & esse Catholicis omnibus in confesso. Sed quæ sunt reliqua Synodalis epistolæ, prosequamur.

Hanc igitur nostræ salutationis epistolam per fratres & consacerdotes nostros Cultum & Petrum, & per filium nostrum Mi-

erationem diaconum continuo destinandum, & alloquia cæ vestra beatitudinis & gratiam desiderio obsequium honorantes. Talia quippe vt qualem sancta sedes Petri meretur habere Pontificem, dignum vt per orationem plenum dilectione, loquens veritate sine mendacio, nihil faciens arroganter: vnde etiã libera charitas vestræ se fraternam ab eo requirendi putauit consilium. Respondeat, obsecro, mentis illa sanctus Spiritus se iuuans, stabiliter & veraciter. Non solum de sacerdotibus: sed de ipsis quoq; parentibus apud eos baptizatis, vt non soleant, vel debeant, ad clericatum, si petierint, applicari, consultum. Multum enim facere istas frequenter petitiones concedimus, nec negamus, donec habito vobiscum de gentibus tractatu, legatio nostra reuertatur.

LAVDAT PAP. IOANN.

Illud etiam beatitudini tuæ credimus intimandum: Fratres aliquantos ex nostro cœtu, relictis sine causa plebibus suis, ad transmarinas nauigare fugientes regiones: hos diuina Ecclesia tollerauit, exinde sunte ees violentia temporis mali. Petimus nunc, vt quicumque fortè an Episcopus, aut presbyter, siue diaconus, aut cuiuslibet inferioris ordinis clericus sine nostra epistola venerit, & non approbauerit se pro vilitate sanctarum Ecclesiarum fuisse discretum, similis hæretico iudicetur, neque vestra communione dignus existat: vt in omnibus & per omnia beatitudinis vestræ & fraternitas laudetur.* Et ad hæc mano. *Vegetem te, nostrique memorem præstet omnipotens Deus, Domine frater.* At quid accidit? Antequam eiusmodi litteræ Romam per legatos perlatæ essent, Ioannes Papa ex hac vita decessit.

* acculantes.

ADVERSVS VAGOS CLERICOS.

XXV.

XXVI. IOANNIS OBITVS ET CREATIO AGAPETI.

Cum autem legatio missa ab Africano Concilio ad Ioannem Romanum Pontificem, inuenisset ipsum esse defunctum, eique in locum illius esset subrogatus, Agapetus Papæ litteras Synodales dedit. Antequam vero quæ post hæc acta sunt prosequamur, ordo rerum gestarum postulat, vt de illius obitu & huius creatione primum agamus. Quod igitur ad Ioannis Papæ obitum reputinet: satis certe errare conuincuntur, qui eum anno superiori ex hac vita migrasse tradunt, ex litteris enim, seu potius constitutione data hoc anno ab Imperatore Iustiniano ad ipsum Ioannem sexto Kalendas Maii, ad id vsq; tempus peruenisse, intelligi potest. Sed quo potissimum anni huius die decesserit, habet Anastasius, ipsum hoc anno esse defunctum sexto Kalendas Iulias; atque post sex dies suffectum in locum ipsius Pontificem Agapetũ.

XXVI.

Hæc si vera dixerimus, contigerit æ essent, quæ reperiuntur eiusdem Imperatoris Iustiniani litteræ hoc anno datæ ad Agapetum Papam pridie Idus Martias sub Consulatu Belisarii, redditæque ad ipsum ab eodem Pontifice 15. Kal. Aprilis sub eodẽ Belisarii Consulatu: Sed magis illapsus videtur error in die datæ dictæ Imperatoriæ sanctionis ad Ioannem: cum præsertim successoris eius Agapeti ordinationem contigisse hoc anno, ipsa hieme, litteræ eiusdem Agapeti Papæ ad Reparatum Carthaginensem Episcopum datæ declarent, suo loco paulo post recitandæ: quarum auctoritate optime congruit, vt eadem ordinatione quam primum renunciata Constantinopoli, statim ipse Imperator (vt dictum est) scripserit ad ipsum Agapetum Pontificem, ex more fidei Catholicæ professionem, de qua Imperatoris epistola agetur infertius. Verum etsi hoc anno contigisse & Ioannis obitum & Agapeti ordinationem, tot testimonia probent, quo tamen potissimum die vnum quodque contigerit, minime affirmari potest. At de Ioanne iam, quæ sunt reliqua, deferamus: de eo enim Bibliothecarius hæc habet: *Hic fecit ordinationem in vrbe Roma vnam per mensem Decembrem, in qua presbyteros quindecim, Episcopos per diuersa loca numero viginti vnũ. Qui sepultus est in basilica S. Petri & paulo post: Cessauit Episcopatus eius diebus sex.* eius autem sepulchro eiusmodi epitaphium inscriptum tradit Marlius ex antiquis monumentis basilicæ Vaticanæ:

DE TEMPORE CREATIONIS AGAPETI.

Hic tumulus Varis conseruat membra Ioannis
Ordine Pontificum qui fertur iure secundus.
Licet in extremis solers fidusque minister
Claruit, & primus iure Lauita fuit.
Missus ad Imperium vitæ Præsulis exitii auctor,
Hunc mœror, aut Synodus, Pontificisque threnus.
Cum tanta fidei vigilantia quanta regenda
Commissas animas, ne lupus hostis oues

Carpi-

Carpere, inuentum premere, vt è potentiæ vnam Iustiniani omnibus mixus habere parem.
Prandia, hominum summus, vero sine sacerdos.
Nil tenuere, atque nimis pondere cuncta grauent.

Nil ne ibi, nonnihil, vt vides, deprauata. Porro eius sepulchro successorem Agapetum hoc indidisse Epitaphium, ex sequenti possumus intelligere:

Mens pia viuens Christi nutritus in aula
Et sole gaudens simplicitate boni
Elatus in obsequio, & paruo plenus amore
Pacificam vitam iure quietus agens
Quique populo, & cœlo dignus honore
Sanctissimi vitæ purificale decus
Omnes simul que tibi placens bonitate magistra
Seruasti cultum sub pietate Dei.
Pro quorum tanto venerans Agapetus honorem
Præsulis hos cumulo munere ornauit tuo
Qui nunc Antistes Romana cœlestis in Vrbe
Sedis Apostolicæ culmina sacra tenet.

Hactenus Epitaphium.

Qui autem in locum Ioannis subrogatus est Agapetus, patria fuit Romanus, filius Gordiani presbyteri tituli sanctorum Ioannis & Pauli. Fuisse autem Agapetum Archidiaconum, eumdemque apprime eruditum, testatur Liberatus in Breuiario 8. Quid vero, simulac creatus est Pontifex, egerit, ab Anastasio accipe: *Hic* (inquit) *in ortu Episcopatus sui libellum anathematis, quos inuidia dolo extorserat Bonifacius à presbyteris & Episcopis contra canones, contra Diascorum, in studio Ecclesiæ, congregatis omnibus, recondo consensit, & absoluit totam Ecclesiam inuidia persidorum hæresis; sed de his superius pluribus actum est.*

Vbi veto Iustinianus Imperator cognouit Agapetum effectum Romanum Pontificem, officium non defuit. Cum enim more maiorum (vt dictum est superiori tomo ex Symmacho) consueuerint omnes Catholici Imperatores ad singulos recens creatos Romanæ sedis Episcopos mittere Catholicæ, quam profiterentur, fidei professionem: id ipsum præstitit Iustinianus Imperator, quimox eumdem direxit ad Agapetum fidei confessionem, quam Ioanni PP. præ eius prædecessori miserat confirmandam, cui & hanc præfationem præfixit post huiusmodi consilium apponi titulum et:

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei, Imp. Flauius Iustinianus Alemannicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Wandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac Triumphator semper Aug. Agapeto sanctissimo Archiepiscopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ. Inter tot è deuictis populis apponi sciscitos gloriæ titulos cur Anticus vocitari nominari, habes quem consulas doctissimum Alcuinum, nempe ab Antis Istri flaminijs accolis, quos idem Imp. ad internecionem fere deleuit. Sed epistolam audi:

Ante tempus in hac regia vrbe nostra quorundam de causa fidei exitit nimbosa contentio: quam nos congrue respuentes, interpellatione edicti, repressimus. Et quia nostri studij est, emergentes eiusmodi causas ad Apostolicæ sedis vestræ referre iudicium: eiusdem fidei, quam sequendam duximus, tenorem epistolæ nostræ ad beatæ memoriæ prædecessorem vestrum Ioannem per Hypatium, & Demetrium venerabiles Episcopos missa legatione direximus. Quam pro integritate fidei memoratus prædecessor vester libenti gratulatione suscipiens, suis & totius Ecclesiæ Romanæ firmauit assensu. Cuius epistolæ nostræ tenor huiusmodi est: Vitæ Iustinianus, &c. Reddentes honorem Apostolicæ sedi. & quæ sequuntur, prout supra descripta habetur.) Porro fidei professioni recitatæ ista ad Agapetum Iustinianus addidit: *Quamobrem petimus sanctitatem vestram, vt memoratam epistolam vestra auctoritate firmetis, & Cyrum vel sequaces eius à communione habeatis alienos, donec statuta sanctitatis vestræ obtemperent. Exemplar subscriptionis. Diuinitas te seruet per multos annos, sancte ac religiosissime Pater. Data prid. Id. Martias, Constantinopoli, Fleuio Belisario V. C. Consule.* qui est præsens annus Christi quingentesimus trigesimus quintus. Quid ad hæc Agapetus Papa rescripserit, accipe et:

Agapetus Episcopus Iustiniano Augusto.

XXXI. AGAPETI PAPÆ EPIST. AD IVSTINIANVM IMP.

Gratulamur, venerabilis Imperator, quod tanto Catholicæ fidei ardore succenderis, vt omnibus piissimæ vitæ vestræ temporibus piam sollicitudinem circa seruandam augendamq; Ecclesiarum concordiam elementer exhibeas, & vnam fidem, suaque per omnia firmitate consimilem omnibus populis Christianis cupias prædicari. Nec mirum in eiusmodi elementiam vestra placita Deo cogitatione persistere, cum non alius Imperij vestri beatior sit proueniat, quam religionis augmentum. Quapropter libenti hoc & Prophetica voce cantabo f: *Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione: quod florentissimum Principatum vestrum diuinis quotidie inspicimus beneficijs adornari.*

f *Psal.* 125.

XXXII.

Cupij enim, venerabilis Imperator, vt tuæ pietatis epistolam de fidei vestræ expositione nuper ad beatæ memoriæ prædecessorem nostrum Ioannem Romanæ sedis Antistitem per Hypatium atque Demetrium Episcopos destinatam, & à præfato Præsule roborata tam, nostra quoque auctoritate firmemus: laudamus, amplectimur: non quia laici *auctoritatem prædicationis admittimus, sed quia studium fidei vestræ Patrum nostrorum regulis conueniens confirmamus atque roboramus: per quod iam & vnitas prouenit Ecclesiæ, & reliqua Catholicæ membra Ecclesiæ ad ejus compagem christianitatis constantia redituræ confidimus. Cuius professionis vel epistolæ vestræ tenorem inserius adnectentes studium, quod circa Deum integre geritis, nostra auctoritate firmamus, prædicantes huiusmodi fidem omnium Patrum nostrorum regulis conuenire, & Apostolicæ sedis concordare dogmatibus.*

* laicis.

QVALITER PROBETVR IMP. CONST DE FIDE.

XXXIII.

Constituentes, vt si quis nostræ Catholicæ fidei contraire tentauerit, quam pro submouenda hæreticorum suspicione paternis regulis consentaneam præsenti definitione firmamus, sanctæ communionis efficiat g *extraneus. Vnde & Cyrum, eiusque sequaces tam ante pro hac insania ab Ecclesiæ Catholicæ communione suspensos, & in sua hactenus perfidia permanentes, nisi sub satisfactione canonica doctrinam Apostolicam fuerint consecuti, nullatenus patimur eos sacræ communioni restitui, sed etiam vt hæreticos anathemati subijcimus: vt qui nostris constitutionibus parere contempserit, Ecclesiasticum statum puritatemque non maculet.* huculque cum perduxisset Agapetus suas litteras, mox subnexuit dictam Iustiniani Imperatoris epistolam, necnon eius fidei professionem superius recitatam.

g *Extat inter op. S. Agapeti.*

XXXIV.

Hæc ipsis exordijs Agapeti Pontificatus transacta sunt inter Imperatorem atque ipsum Pontificem: cuius sententia in dicta epistola Romano Pontifice digna numquam è memoria dilabatur: ita nimirum recipere Catholicam Ecclesiam, ipsamque Apostolicam sedem Imperatorum leges atq; sancita de rebus ad Ecclesiam pertinentibus, quatenus ea sunt sacris canonibus consentientia, non vt laici hominis docere in Ecclesia præsumentis: FIRMAMVS (inquit) LAVDAMVS, AMPLECTIMVR: NON QVIA LAICIS AVCTORITATEM PRÆDICATIONIS ADMITTIMVS, SED QVIA STVDIVM FIDEI VESTRÆ PATRVM NOSTRORVM REGVLIS CONVENIENS CONFIRMAMVS ATQVE ROBORAMVS. *Sicque & in cæteris discas, ita probatas Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ Iustiniani vel aliorū Principum de rebus Ecclesiasticis editas sanctiones, si eædem sacris canonibus innitantur, quibus faueant, eisdemque consentiant: secus si cōtra. Hæc quidem Agapeti pontificis verba ad reliquas eiusdem Imperatoris editas de rebus Ecclesiasticis sanctiones admittendas, vel respuendas, regula, sunto: nimirum vt illæ dumtaxat Iustiniani Imperatoris recipiantur in Ecclesia de rebus sacris promulgatę constitutiones, quæ auctoritate canonum fulciuntur; explodendæ vero penitus illæ, quibus sacri canones aduersantur.*

IVSTINIANI CONSTITVTIONES QVÆ PROBATÆ.

XXXV.

Post hęc autem idem Imperator prudentior factus ex hac Agapeti censura, non amplius priuatam à se editam fidei confessionem vsurpauit: sed ne quid sibi arrogare visus esset, publicam misit, & illam ipsam, quam olim Hormisda Pontifex miserat per legatos, Constantinopolim subscribendam ab iis, qui Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ communionem consequi vellent: hanc, inquam, ipsam iterum misit Iustinianus Imp. ad Agapetum Pontificem, cuius est exordium g: Prima salus est, &c. Insertam in epistola data hoc anno, decimo octauo

Kuend. Agritis sub Consulatu Belisarii, Sed quæ reliqua sunt eiusdem Pontificis rerum gestarum ipsius Pontificatus exordio, his coniungamus.

XXXVI. Simulac igitur idem Agapetus in Ioannis Papæ defuncti locum subrogatus est, legatis ex Africano Concilio antea ad eius prædecessorem directi, eo ex hac vita tã abisse inuento, eisdem litteras Synodales ipsi Agapeto dedere, adiecereq; alias à Reparato Carthaginensi postea scriptas: quas vbi Agapetus omnes accepit, in primis ad Concilium Africanum, cui præfuerat Reparatus, mox vero priuatas adiunxit ad eumdem Carthaginensem Episcopum litteras. Reddamus hic singulas, ac primo loco ad ipsam Synodum datas a.

a Tom. 1 ep. Rom. Pont. in Agapeto epist. 1.

Agapetus Episcopus Reparato, Florentiniano, Datiano & cæteris Episcopis per Africam constitutis.

XXXVII. b Psal. 125. EPIST. AGAPETI P. AD AFRIC. CONCIL. *Iam dudum quidem fratres amantissimi, de prosperitate vestra repletum est b gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Sed & nunc, cum litteræ charitatis vestræ ad prædecessorem nostrum datas accepimus, pridem gaudia concepta renouamus, benedicentes Dominum sempiternum, qui liberauit nos ab inimicis nostris & de manu omnium, qui nos oderunt. Vobiscum enim recte nos dicimus, cum quibus & tribulati sumus: nam cum vnum corpus vbique sit Ecclesia, & apud nos quoque principalia compatiantur & membra. Vester enim mœror nostra semper fuit afflictio, & de vestrorum omnium gemitu, imperante charitate, vicissim frequenter abamus sæpe singultus. Quæ cum ita sint, redeuntibus Caio & Petro fratribus & coepiscopo nostro, atque Liberato diacono filio nostro, profermus sinceritatem consilij vestri charitatem: quoniam sicut & sapientes facere decebat & doctos, immemores principatus Apostolici non fuistis; sed quæstionis illatæ volentes vinculo dissoluere, sic eius sede requisitis, (sicut decebat) adiutum, cui potestas esset indulta claustrorum.*

XXXVIII. *Vnde nos ea, quæ de eiusmodi negotio in penetralibus Patrum constituta posuerunt, libenter aperimus, & præsentibus alloquijs translata fulmeclimus: vt sine dubitatione possis agnoscere, trãscendi positas lamdudum terminos non licere. Itaque si vita vestra offendiculum, quod à senioribus nunciatum est, hoc sequatur. Curent enim excusatione quos præmonitos contingit excedere; & acerbitatem cumulant excessuum, quos ignorantia non tuetur. Hinc est, vt quia in tantum Deus omnipotens erexit c cornu salutis nostris in domo Dauid pueri sui, vt de omnibus, quorum iniquitates subacuimus, reconciliatione tractemus: ita solliciti remedia debeamus adhibere, ne inculumitati nostræ sit incommodum, quod curantur, aut medicina subeat maculam de vulnere, cui tribuere vult salutem: sed eiusmodi (sicut & nobis cautissime visum est) præstemus officium in obseruatione pastorum, ne cum perdita volumus congregare, pereamus; & cum sub nimia relaxatione absoluimus, obnoxij (quod auertat Dominus) iudamus in culpam: maxime cum priorum nostrorum sententia, redeuntes ad nos ex Arianis, quolibet modo, in qualibet ætate illius pestilentiæ labe pollutos, tanta charitate in fide complexa est eiusmodi iustitia, & sub dilectione redarguit, tanta ratiocinatione ac ambitu honoris exclusit, vt erubescerent aliud magis quærere, quam redire.*

c Luc. 1.

XXXIX. RESPONDET AD CONSVL. CONC. CARTHAG. *De eo vero, quod pijssima compunctione requisistis, vtrum ad officium suum debeat suscipi, aut eos non oportet omnino promoueri, an alimoniorum saltem vtilitatibus adiuuentur. Laudamus, hortamur amplectimur, vt re vera eius promotionem aut officium, in quo fuerint almi gantes, canonum vos reuerentia iudicent omnes apponere potius, quam gerere cupiditatis ardorem. Venientes igitur ad fidem sinceriss mam, nutriat humanitas, consoletur, prompta sit omnibus misericordia, in cuius remuneratione dictum est: Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Illud quoque, quod Catholicos, qui præsunt aut militant Ecclesiæ, sine facerdotum suorum litteris suscipi, nobis minime debere mandatis, & canonibus est congruum, & disciplinis prodisse indicamus ac fidei: quia permanendo in Ecclesia, in qua bus militant, & ministerij sui poterunt assiduitate in Dei Salvatoris nostri amore feruescere, & quæ in peregrinatione reprehensibilia sunt, vitare. Data xvi quinto Idvum Septembriu.* Idem vero Agapetus ad priuatas litteras Reparati Episcopi Carthaginensis ad se datas, postquam innotuit illi ipsius electio, ita rescripsit d:

d Matt. 5.

Agapetus Reparato Episcopo Carthaginensi.

XL. EPIST. AGAPETI PAP. AD REPARATVM. *Fraternitatis tuæ litteris indicasti, post epistolam decessori meo dirigendam, inter nonnullas suspiciendi moras, quas hyemis continuatæ generabat asperitas, ordinationem nostram tibi omnipotentis Dei beneficio nunciatam, & gratulatum te fraternitatis affectu, quia Pontificatum mihi Diuinitas indulsit officium, quod de sinceritate tua non sumus admirati: sic enim te nobis alloquij directi præsentauit affectio, vt cum dilectissimas tuas litteras legerem, te viderem. Quapropter ipsa te qua vides mente complexus, postulo miseris quidem Diuinitatis, vt & in vobis quietis reparatæ gratia feruescat, & Deus omnipotens, qui mihi sacerdotij dedit donum, concedat & incrementum.*

XLI. *Præterea ad ea, quæ Canus atque Petrus fratres & coepiscopi nostri, sed & Liberatus diaconus filius noster, vt apud nos agerent verbo, à fraternitate tua sibi iniuncta dixerunt: congruum putauimus verba dare responsum, quod per legatos nostros (si Domino placuerit) reddere non moramur. Vniuersa præterea, quæ inimicorum permissas inuaserat charitatis tuæ Metropolitana tuæ rapacitas, hortamur, vt ea quæ tuo vel aliorum nomine retractis, vniuersis debeas innotescere Metropolitani quippe auctoritate possessum, ne quis se excusabiliter asserat ignorare, quod sedis Apostolicæ principalitas canonum consideratione præscripsit. Data quinto Idus Septembris, post Consulatum Paulini V. C. qui eis præsens annus signatus alter Belisarii Consulatus hactenus ad Carthaginensem Episcopũ Reparatum Agapetus: non extant tamen decretales litteræ ipsius Pontificis quas in Africana Ecclesia promulgãdas dedit.*

XLII. *Egit & Iustinianus Imp. apud Agapetum litteris de rebus Ecclesiæ Africanæ, vt agans ita recipi Arianos Episcopos in Ecclesiam ad pœnitentiam, vt tamen eiusdem indulgeretur in Episcopatu permanere, sed quid decreuerit Agapetus, paulo post dicendum erit. Constat etiã, ex eadem Synodo Carthaginensi legationem missam esse Constantinopolim ad Iustinianum Imp. pro recuperandis reb. ac iunbus Ecclesiasticis à Wandalis vsurpatis: functus est hac legatione Theodorus diaconus. Quæ autem referipserit pro Africana Ecclesia Imperator, iam dicamus. Susceptis idem Augustus litteris ex Concilio Africano, inter alias reddeas litteras repetitor ista rescripsisse ad Salomonem Præfectum Prætorio in Africa f:*

LEGATIO CONC. CARTHAGI. AD IVSTINIA. IMP.

f Post Nouel. Iustinian. edit. Iulian. pag. 146. & Nou. 36. 37.

XLIII. QVÆ IVSTINIANI CONSILIA AFRICANÆ ECCLESIÆ. *Venerabilem Ecclesiam nostræ Carthaginis Iustiniana, cæteraque omnes Africæ Ecclesiæ diuceseos sacrosanctas Ecclesias Imperialibus beneficiis releuare, nostri disque sestinamus: postquam nostra Respublica per Dei præsidium à tyrannis diuerse sociatæ sunt, nostras etiam sentient liberalitates. Cum igitur Reparatus * vt sanctissimus sacerdos nostra Carthaginis Iustiniana, qui venerando Concilio totius Africæ sanctissimarum Ecclesiarum præsse dignoscitur, vna cum cæteris eiusdem prouinciæ reuerendissimis Episcopis propriis per Theodorum virum religiosum diaconum & responsalem eiusdem venerabilis Ecclesiæ Carthaginensis ciuitatis Iustinianæ litteris desiderata nostram deprecati sint maiestatem, possessiones Ecclesiarum totius Africæ tractus tyrannico quidem tempore ablatas eis, post victorias autem cœlesti præsidio nobis contra Wandalos præstitas, per nostram piam dispositionem eis redditas (salua in quocumque loco tributorum solutione) firmiter possidere secundum legis tenorem: quæ iam super hac causa promulgata est: petitionibus eorum, prono libentique animo duximus annuendum.*

* Separatus

XLIV. *Idcirco iubemus sublimitatem tuam suis disponere præceptionibus, vt prædictas possessiones salua (vt dictum est) tributorum ratione, venerabilis Ecclesiæ tam nostræ Carthaginis Iustinianæ, quam omnium ciuitatum africanæ diœceseos firmiter possideant, & sine vlla contradictione à nullo penitus abstrahendas. Si quas autem alias possessiones, siue domos, siue Ecclesiarum ornamenta apud Afros & Arianos, vel Paganos vel alias quaslibet personas detineri probatum fuerit: ea quoque omnimodo sine aliqua dilatione sacrosanctis Ecclesiis Orthodoxæ fidei assignari, nulla prolexitate temporis hiis, qui eas tam res inique detinent vti concedendi, sed earum restitutionem, omni explosa machinatione facere compellendo. Quia non patimur sacratissima vasa vel ornamenta venerabilium ecclesiarum, aut alias possidentes apud Paganos vel alias personas detineri: & lex. quæ à nobis antea promulgata est abundeque huiusmodi capitulo consultum fecerit. Alterum etiam nostra constitutionis prærogatiua, quam pro*

Ecclesiasticis etiam sacrimus rebus & possessionibus, Africa quoque venerabilis Ecclesiæ perpetuo consensimus: & secundum eius tenorem omnia eidem damus, res proprias & possessiones, & quicquid vero hominum eis datum est, vel fuerit, ab antiquis detentoribus ad eas pertinens ablatum est, vel fuerit, ab antiquis detentoribus vindicare.

XLV. Cæterum erit sublimitati tuæ, quatenus neque Ariano, neque Donatistæ, neque Iudæo, neque alio, qui Orthodoxam religionem minime colere noscuntur, alia data omnino communio pertinat ad Ecclesiasticas ritus, sed omnino excludantur à sacris & templis nefandis, & nulla eis licentia concedatur, penitus ordinare Episcopos vel clericos, aut baptizare quoslibet personas, & ad suum retinere ordinem habeant: quia huiusmodi secta, non solum à nobis, sed etiam ab anterioribus legibus condemnata sunt, & à sacratissimis nostris temporibus damnata est, & à fidelibus omnibus exterminata. Omnes autem hæreticos secundum leges nostras quas imposuimus, publicos ubique amoveri, & nihil penitus publicum gerere concedantur hæreticum sensum, & Orthodoxis imperare cum sufficiat eis vivere, non etiam sibi aliquam auctoritatem vendicare, & ex hoc Orthodoxos homines & laici omnipotentis veritissimos cultores quibuslibet modis offendere. Rebaptizare autem militiam quidam habere, nullo modo concedimus. Pœnitentiam autem eorum, si ad Orthodoxam fidem mente pura sua venire maluerint, non respuimus: sed damus licentiam hoc faciendi: quia Deo omnipotenti nihil ita est acceptabile, ut peccatorum pœnitentia. Iudæi autem denegantur seruos habere Christianos, quod & legibus anterioribus cautum, & nobis cordi est illibatum custodire, ut neque seruos Orthodoxæ religionis habeant, neque si forte tales homines acceperint: eos circumcidere. Sed neque eorum synagogas fieri concedimus, sed ad ecclesiarum figuras volumus reformari: neque enim Iudæi, neque Pagani, neque Donatistæ, neque Ariani, neque alii quicunque hæretici, & spelunca habere, vel quodlam quasi ritu Ecclesiastico facere patimur: cum hominibus impiis talia peragendi permittere satis absurdum est.

XLVI. In sacra sancta Ecclesia Carthaginis Iustinianæ omnia conservanda, quæ Metropolitanæ ciuitates, & earum Antistites: habere noscuntur, quæ Codici nostro in primo eius libro segregata sacræ sanctæ Ecclesiæ summ honorem præstare noscuntur: vt ciuitas, quam nostri nominis * cognomine decorandam esse perspeximus, Imperialibus retinens privilegiis ornata floreat. Confugas etiam, qui ad venerabiles basilicas & earum fines commodare festinant, & sine dubitanti proficere nulli penitus licere sacrilegis manibus aliquid abstrahere, sed eas venerabilibus locis habita reverentia pertineri, nisi tantum homicida sint, vel virginum raptores, ac Christiana fide violatores, illos enim qui talia facinora committunt, nullo esse dignum privilegio quis non confiteatur? cum non possint sacris sanctæ Ecclesiæ & homines iniquos adiuvare, & hominibus legis sum adinventum præstare.

* indeptæ vel inclytæ

XLVII. Quid præterea sacrosanctæ Ecclesiæ sæpe dictæ Carthaginis Iustinianæ & aliis Ecclesiis Africanæ diœceseos à quacunque persona sive salute animæ oblatum est vel fuerit quocunque modo legitimo, seu in possessionibus, seu aliis quibuslibet speciebus: & hoc apud venerabiles Ecclesias manere sinatur, nullius vequam manibus abstrahendum: cum homines quidem tam laudabiles, tamque Deo acceptabiles actus & pias facere voluntates deprecamur, satis & nos laudamus, & Dei cœlestis remunerat clementia. Hæc igitur omnia, quæ ad honorem sacrosanctarum dictarum Ecclesiarum totius Africanæ diœceseos per præsentem piissimam & in perpetuum valiturum legem, quam omnipotenti DEO dicandam esse perspeximus, sublimitas tua cognoscens, firma illibataque custodire festinet, & omnibus (prout solitum est) manifestare, edictis vbique propositis: vt nostra tua summa pietatis habentia, ex omni parte immutilata seruentur: teneatoribus eorum pœna decem librarum auri solendis, aliqua grauí nostri numinis plectendis omnibus, qui nostram dispositionem quocunque modo vel tempore violare cognoscerentur. Datum Kalend. Augusti. C.P. Belisario V.C. Cons.

Hanc accipiens Salomon Præfectus Prætorio in Africa sanctionem, cum eam executioni mandaret, Arianorum (quorum magna in Africa multitudo ad centum ferme annos regnabat) maxime in se odium concitauit: sed de his suo loco agendum erit. Porro huius anni exordio de rebus priuatorum idem Imperator ad eundem Salomonem rescripserat sanctionem a ipsis Kalendis Ianuarii, qua admonuit, vt vnusquisque Catholicorum insra quinquennium sua bona cognosceret atque repeteret. At de his, quæ ad res Africanas pertinent, cuius Concilii occasione & petitione, eam, quam superius recitauimus, Iustinianus edidit sanctionem, iam satis.

XLVIII. Cum autem (vt nuper dictum est) idem Iustinianus Imp. apud Agaperum Pontificem litteris egisset pro Ecclesia Africana, petens, vt iis, qui ab Ariana hæresi ad Catholicam fidem redirent, pateret aditus ad Episcopatum capiendum: iis acceptis Agaperus quid ad eundem Imperatorem rescripserit b, accipe.

b *Agap. ep. 1. Extans 1. epi. Rom. Pont.* AGAPETI EPIST. AD IVSTINIAN. IMP.

Agapetus Episcopus Iustiniano Augusto.

Licet de sacerdotij mei primitiis, pietatis diuinæ muneribus ad referendum essem gratias multipliciter obligatus suscepti tamen, venerabilis Imperator, per Heraclium venerabilem presbyterum filium nostrum vestræ serenitatis affatibus, quos æterni fructus vbertate plenissimos destinastis, votorum meorum sunt in Domino gaudia geminata. Quod adunatis felicitatis vestræ prouectibus, tali meritis gloriosa proposito terrena vobis regna subjicitis, vt simul cœlestia conquiratis. Cuius rei non sunt ambigua documenta, quando ita vestri, quæ direxistis, oraculis Catholicæ professionis lumen irradiat, vt etiam beatis operibus enitescat. Siquidem illa est in Deo nostro plena & firma credulitas, quam spiritualiu m simul fructuum commendas vbertas, sicut Vas electionis annunciat, dicens c *IN CHRISTO IESV neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per dilectionem operatur. Quod enim maius fidei vestræ poterit opus existere, quam quod tantis Apostolicam Sedem charitatis & munificentiæ titulis elucidastis, vt ipsa etiam desideria sperantium transiretis? Et quidem hoc in vobis olim (sicut ego quoque probaui) per Dei gratiam semper floruit institutum, vt possibilitatis vestræ meritum quantitas ostenderet præstitorum, & ad hos prouectus indita * momenta potentia tenderetis, vt benignitas vobis ingenita vota poscentium aut præueniret, aut vinceret. Hinc est, quod vsque ad Principalis coronæ fastigia, & vltra nunc vsque prosperis vestra tranquillitas successibus gloriatur, nec vnquam cœlestibus fraudabitur adiumentis: quia scriptum est* d: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.*

c Gal. 5.

d Rom. 8.

XLIX. *Vnde ego quoque pijssima vestræ liberalitatis eloquia cum deuotione gratulantis Ecclesiæ (sicut præcepistis) diuinis scripta sci mysteriis adhærere vt superna maiestatis obtutibus indefessis semper precibus ingerantur, & ad impetranda vobis retributionis vestræ præmia sit commemoratio sempiterna. Atque ideo, domine clementissime fili, obsequium salutationis vberrimæ reuerenter exoluens, specialis vos similibus charitatis amplector, sperans vt de meæ deuotione (quantum in me est) in his, quæ pro Ecclesiasticæ pacis vnitate præcipitis, vos vobis potius, quæ sunt Catholica, promittatis, iuxta hoc quod dicit Apostolus* e: *Ita quod in me est, promptum est & vobis. Nec in aliquo eorum, in quibus licite possimus obedire, morositatis vestræ nos adhærationibus credetis obsistere: quia sicut Gentium Doctor asserit* f: *Spem habeo, crescente fide vestra, & in nobis magnificari secundum regulam nostram. Et ideo immensas Deo nostro, gratias exhibeo, quod pro populi multiplicatione Catholici tanto charitatis ardore seruetis, vt vbicunque vestrum propagatus Imperium, regnum mox incipiat proficere sempiternum.*

e Rom 1.

f 2. Cor. 10.

L. RECIPIENDOS NON ESSE LAPSOS CVM NONORIBVS.

Cum studij benevolentiæ vehementius insistentes, etiam nos in acquirendis eis, quos Arianam significatis vitare velle perfidiam, paterne traditionis existimatis declinare posse censuram, scitote vt in his honoribus, in quibus fuerunt apud hæreticos, persuerent & promoueantur ad alios. Quapropter bonum hoc quidem & summa laude præcipuum, quod omnes ouili Dominico per veram fidem cupitis aggregare: sed non oportet nobis eos, qui non recte ingredi noluntur, excipere, beatæ Paulo Apostolo commonente g: *Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. Quantum autem paternarum constitutionum, si sic recipiantur (quod absit) incurrant offensionem: ne quid pietatem vestram latere contingeret, ipsas quoque regulas credidi subnectendas, quas specialiter censuerat, ne quis talium conciliatu aut Ecclesiasticis ordinis promotibus augeatur, aut desideret honores vlterius possidere, quos se dubitare ita non debet culpabiliter amisisse: ex quibus justas vestra melius poterit æstimare, si quo modo tam aperta & Synodalia sedis Apostolicæ*

g 2. Cor. 6.

a Gal. 2.

LI. VERE POENITENTES HONORES NON QVAERVNT.

b Matt. 16. * recuperandi.

c Galat. 4.

d Rom. 3.

e Galat. 2.

f 2. Cor. 13

LII. * ostentatione.

* sperata LEGATIONIS PONT. NEGOTIA COMMISSA.

LIII. IN EPIPHANIVM ILLICITA PRAEMENTEM.

LIV. g Quinta Synod. Act. 7. 2. Concil. non edit.

fuisset infringere constituta, cum sententia clamet Apostoli: Si tamen quæ destruxi, eadem rursum reædifico, prævaricatorem me ipse constituo. Et id eo securius cum ipsius Apostoli voce profiteor: Quia confido in vobis & in Domino, quod nihil aliud sentiatis. Etenim sicut idem Doctor asserit: Certus sum & ego de vobis, quod pleni estis bonitate, repleti omni scientia, vt possitis inuicem monere.

*Si igitur hi, de quibus indicastis: ad fidem rectam legitimæ veniæ festinant: nostra fidei regulas sequi non abnuant, dicente Domino his: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & sequatur me. Quod si adhuc vituperandis * honoris ambitionibus excitantur, & pro lucro sanctæ fidei humana gloria pati damna formidant: ipsi pronum sint, necdum se à vitiis & errore discedere, & non magis velle suæ excessibus implicare. De talibus ergo dicit Apostolus c: Æmulantur autem vos non bene, sed excludere vos volunt, vt eos æmulemini. Qua cum ita sint, sancto filio vestro, quod Ecclesiam Catholicam cupitis ampliari nihil ex hoc, si tales in clero non recipiantur, crederis imminui. Apostolo præmonente d: Quid enim, si quidam eorum non crediderunt? numquid incredulitas eorum fidem Dei euacuauit? Absit. Nam licet similis studio charitatis pro multiplicatione Fidelium Ille beatus Petrus cœlestis regni ianitor traderetur, qui vt Iudæorum plures acquireret, à doctrinæ & tramite regulari in non respuendo omni Iudaismo descendebat: huic tamen ille unus vinctus in Domino Paulus se retulit obuiasse, dicens e: Sed cum vidissem, quod non recte ingrederentur ad veritatem Euangelij dixi Petro coram omnibus: Si tu cum sis Iudæus, gentiliter viuis, quomodo Gentes cogis Iudaizare? Hæc ergo per omnia, Deo cordi vestro assidente, pensantes, agnoscere poteritis, non occasionem nos exprobrationis inquirere, sed ea, quæ pro officij nostri ratione transcendere non possumus, vobis humiliter intimare, dicente Apostolo f: Non enim possumus aliquid contra veritatem, sed pro veritate.*

*Vnde & de Stephani Episcopi persona simul & causa non credatis nos studio defensionis * impelli. Absit à quorumlibet mentibus Christiano, vt in quacunque persona aut innocentiam redarguant, aut crimen absoluant. Sed vniuersa, quæ Apostolica Sedis super hac iuris parte disposita, illis semper studio manauerit, quæ principatus beati Petri vos quoque cupitis per omnia reseruari, scilicet ne in his, qui sedis eius audientiam postulassent, separata * ipsius reuerentia alterius sententia prouenirent. Et ideo quia clementia vestra salubriter offerre dignata est, vt delegatis nostris omne negotium tractaretur: hanc operam his, quos in continenti dirigimus, Deo auctore, mandamus: ita tamen, vt tam nunc communione nostra vos religiosus Achilles pro vestra iussione debeat gratulari. At vero de sacerdotio perfruendo, cum ad nos veniens ea, quæ legati nostri cognouerint plenissima eorum fuerint relatione perlata, consideratis sanctorum canonum regulis, quas seruari præcipitis: sequenda firmius constituntur.*

Quod autem clementia vestra fratris & coepiscopi nostri Epiphanij dignata est excusare personam: quia in prædicti Achillis cognitione vestra potius iussio, quam illius ordinatio præuenisset: credimus, quod & ipse cognouerit inter culpatum, qui præter alia, quæ delinquit, hoc certe excusare vix poterit, quod tam piissimo & clementissimo Principi, beati quoque Petri priuilegia desensanti nè vel opportune vel importune suggesserit, quid in hac parte Sedis Apostolicæ reuerentia deberetur. De quo simul negotio, sed & de Iustiniana ciuitate gloriosi natalis vestri confessi, necnon & de nostra sedis vicibus iniungendis, quid, seruato beati Petri, quem diligitis, principatu, & vestræ pietatis affectu, plenius deliberari conueniat, per eos, quos ad vos dirigimus legatos, Deo propitio, celeriter intimamus. Superest, vt sicut à beato Petro indesinenter expetimus de salute & prosperitate vestri semper Imperij gratulemur. Datum Idibus Octobris. hactenus Agapetus, rescribens ad Iustinianum Imperatorem: sed desiderantur aliæ literæ, sicut & collectio canonum de non recipiendis hæreticis cum honoribus, quam se his subiicere tradit.

Ad nec etiam de legatis missis, quinã illi fuerint, mentio vlla fit: sed ex actis Quintæ Synodi g intelligere possumus, nam iidem subscripti habentur in sententia lata contra Seuerum, Petrum, & Zoaram sub Menna Episcopo anno sequenti, nempe Sabinus Episcopus Canusinus, Epiphanius Episcopus Asculanus, Asterius Episcopus Salernitanus, Leo Episcopus Nolanus Rusticus Episcopus Faelanus, Theophanes & Pelagius diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Intelligo tam satis puto, ex eadem epistola, nonnisi Romani esse Pontificis de recipiendis hæreticis pœnitentibus formam præscribere & dispensare, interq; Agapetum expostulasse aduersus Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, qui inter alia, quæ perperam egisset, absque requisita Romanæ Sedis authoritate Achillem ab Arianis ad Ecclesiam Catholicam venientem ordinasset, iubente Iustiniano Imperatore.

SEDIS APOST. AMPLVM ESSE DE LAPSIS DIGERERE.

LV. DE PRIMA IVSTINIANA.

Quod pertinet ad Iustinianam ciuitatem, quam Agapetus in eadem sua epistola partium solum ipsius Iustiniani nominat, cuius Episcopum petierat idem Imperator pallio insigniri, sicque vices gerere Apostolicæ Sedis: cum totum negotium legatis tractandum se demisisse dicat, quid ea in re factum sit, diligentius est inuestigandum, atque in primis à Procopio noui nominis origo petenda. Ipse enim cum agit de eiusdem Imperatoris ædificiis, ista habet h: *Apud Dardanos Europæ, qui iam post Epidamniorum terminos habitant, locus est Tauresia dictus: hunc Iustinianus Rex Orbis reparator oriundus erat. Hunc locum muro circumdans quadrangula figura, singulis angulis turrim imposuit, effecitq; vt esset & vocaretur Quadriturrita. Iuxta hunc locum vrbem nobilissimam condidit, quam Iustinianam Latina voce appellauit: atque hoc modo nutritionis officium altrici patriæ rependit. Fabricauit etiam canales aquarum, vt vrbs aquis abundaret. & multa alia narratu digna. Non est facile enumerare Deo sacrata templa, vrbis comprehendere Principum habitacula, ingentes porticus, nitida fora, fontes, vias, balnea, loca, vbi res venum exponuntur. Magna plane vrbs est, & totius regionis Metropolis Illyricorum Archiepiscopum sortita, aliis vrbibus ipsi tanquã magnitudine præstanti cedentibus: quo fit, vt etiã honorẽ Regi rependat. Vt enim ipsa vrbs Rege honoratur tanquam alumno, ita è diuersa Rex locum illum in vrbem euehere curauit.* hæc de Prima Iustiniana Procopius, qui pergit dicere de Secunda Iustiniana ita nominata ab eo, quæ olim apud Dardanos vrbs erat nomine Vlpiana, necnon & de Iustinopoli aunculi nomine nuncupata, & aliis.

h Procop. de ædific. Iustinian. lib. 4.

LVI. DE PRIVILEGIIS PRIMÆ IVSTINIANÆ.

Porro quo ad priuilegia, quæ ab Apostolica Sede per Agapetum Papam impertienda idem Imperator rogarat, re diutius dilata; cum interea (vt dicetur anno sequenti) contigerit Agapetum ex hac vita migrare, Vigilius Papa eidem Iustiniano assensus est, vt idem Imperator sua constitutione declarat his verbis i: *Sicut sanctissimum Primæ Iustinianæ nostræ patriæ Archiepiscopum habere semper sub sua iurisdictione Episcopos prouinciarum Daciæ Mediterraneæ, & Daciæ Ripensis, & Primalis *, & Dardaniæ, & Mysiæ Superioris, atque Pannoniæ, & ab eo hos ordinari, ipsum vero à proprio ordinari Concilio: & in subiectis sibi prouinciis locum obtinere Sedis Apostolicæ Romæ, secundum ea, quæ definita sunt à sanctissimo Papa Vigilio. Simili quoque modo in Pontificio, quod Episcopo Iustinianæ Carthaginis Africanæ ciuitatis dedimus, ex quo Deus hanc nobis restituit, seruari iubemus.* hæc ibi Imperator. Est Nouella constitutio de priuilegiis collatis Archiepiscopo Primæ Iustinianæ, quæ incipit, *&: Multis & variis modis, &c.* data hoc anno sub Belisarii Consulatu, de iisdem in aliis ab eodem promulgatis mentio habetur l.

i Auth. de Eccl. tit. col. 9. tit. 14. Nouel. 131. * Brivalis.

k Nouel 11. l Nouel. 15. cap. 3.

Agapetus autem haud quicquam in præiudicium ablatum prouinciarum Metropolitanorum Arrianistitu visus est voluisse concedere: magnopere enim cauere cõsueuerunt Romani Pontifices, ne in canonum iniuriam & alterius præiudicium conferrent alicui priuilegium: sed Vigilius diu vi Imperatoria agitatus (vt suo loco patebit) acquieuit. Extat & Gregorii Papæ litteræ m de collato pallio Ioanni Archiepiscopo Primæ Iustinianæ. Sic igitur quatuor habes Iustinianas, duas, apud Europæ Dardanos, totidemque in Africa, vbi diximus duas amplissimas ciuitates eodem nomine appellatas, nempe Adumetum atque Carthaginem. Sed de his satis.

LVII.

m Greg. lib. 4. epist. 35.

Quod autem in recitatis nuper literis Agapeti Pontificis ad Iustinianum querela est aduersus Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum de illegitima ab eo ordinatione præsumpta, & aliis quibusdam perperam factis: haud impune intentatum scias: nam quam citissime Deus vltus est, quod idem Episcopus in sacros canones deliquisset, & quidem seuere, cum ipsum ex hac vita præripuit. Scriendum est enim, ipsum Epiphanium hoc

LVIII.

anno

anno ex hac vita sublatum, iisque locum eius Anthimum sabeorum. Atque ista quidem tempora Epiphanium pe- fuisse constitutiones hoc anno sub Belisarii Consulatu ab Imperatore ad ipsum datæ satis aperte demonstrant: quem tamen hoc eodem anno finem viuendi fecisse, ex iis, quæ dicentur inferius, certum redditur.

Sic igitur Epiphanius cum sedisset annos quindecim, hoc anno ex hac vita decessit, quo è medio sublato valido satis Orthodoxæ fidei propugnatore, callidis occultisq; consiliis impiæ Theodoræ Augustæ Anthimus Episcopus Trapezuntios, qui foris licet Catholicam fidem profiteretur, intrinsecus tamen Eutychianam hæresim sectabatur, in sedem Constantinopolitanam introdu- ebatur. Id qui dem de ipso publica sanctione anno sequenti edita Iustinianus testatus est.

Hinc malorum origo, hinc ipsi Imperatori atque vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ acerbissimorum cladium fons exortus, cum videlicet Theodoram Augustam coniugem audiens Imperator, monstrum horrendum in regia euntis Pontificiam sedem promouere. Pius æquo, & quam deceat Catholicum Principem, audire solebat Iustinianus consilium hæreticæ fœminæ impiæ? Theodoræ quod ipse met in constitutione hoc ipso anno edita profitetur, cum ait *b: Hæc omnia apud nos cogitantes, & hic quoque participem consilij sumentes eam, quæ à Deo data est nobis remotissimam coniugem.* &c. Sed plane facta est ipsi in scandalum atque ruinam, vt quæ dicentur annis singulis demonstrabunt.

De his autem Theodoræ erga Anthimum, auctor est Liberatus diaconus, qui ista ait *c: Eo tempestate mortuo Epiphanio Constantinopolitano Episcopo, Theodora Augusta Anthimum transtulit in sedem, qui fuit Episcopus ciuitatis Trapezuntis regionis Ponti, latitans Chalcedonense Concilium non sustinentem*, hæc ipse huius temporis scriptor. Sed audi ex Actis Quintæ Synodi *d* Anthimi nebulonis in sedem ingressum ex libello monachorum Syriæ: *Epiphanio sanctæ memoriæ Archiepiscopo quinto regie urbis, in pace vita functo, Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit Episcopus Trapezuntinorum, magistratum & dignitatem sacerdotij, non spiritualium animarum diligentiam iste putauit, sed quemdam ciuilem principatum, & propterea maiorem appetens, iam multo tempore derelinquens propriam Ecclesiam & ciuitatem regiam.* Constantinopolim scilicet, *apprehendens tanquam quædam plaga Ægyptiaca, vitamque sibi ipsum figurata continentia omnibus ostendens tum hæreticis hic nolis canibus conuersatus est, similia quæ ille hæretica furta largiendo, & placita illa faciendo, & dicendo, voluit abolerine subripere sacerdotalem sedem ipsius ciuitatis contra omnem æquitatem Ecclesiasticam & canones*, &c. Hæc pluribus Syriæ monachi profecati sunt in libello, quem postea Agapeto Papæ obtulerunt anno sequenti.

Sed vide tanta vis hominis nequam, vt fauore paucorum hæreticorum (haud enim conferendi erant hæretici Constantinopoli commorantes cum degentibus ibidem Orthodoxis) sedem inuaderet, antea vi bis, sub Catholico præsertim Imperatore, nisi insidiis Theodoræ Augustæ fauente dolo vti Orthodoxo? quod & fusius viro suo, quid eum vt ad Orthodoxum Antistitem sequenti anno Idibus Augusti constitutionem dederit e Ecclesiasticam de numero clericorum ordinandorum. Porro hæc eadem de Anthimi nefaria electione prosecuti sunt Archimandritæ Constantinopolitani in libello, quē obtulerunt Agapeto Papæ, cū peruenit (vt dicemus) Constantinopolim anno sequenti: quo etiam testati sunt in fine ipsius, se ea de causa hoc anno missile legationē Romam ad ipsum Pontificem, vt de his, quæ acta essent Constantinopoli, deque persona Anthimi idem Agapetus certior redderetur: ex ar ipse libellus prope finem primæ Actionis Synodi Quintæ *f*.

Tanta hæc mala orditia est pessima fœmina, quæ altera Eua serpenti obaudiens facta est viro malorum omnium causa, tonsaque Dalila Samsoni, eius vires dolosa arte enerua e laborans, Herodias alteri Sanctissimorum virorum sitiens sanguinem, perulansque summi sacerdotis ancilla Petri negationem solicitans: sed patum sit ipsam huius emodi fugillasse nominibus, quæ reliquas impietate fœminas antecellunt: accipiat potius nomen ab inferis, quod Furiis fabulæ indiderunt, fœmina furiés, Alecto potius, vel Megæra, aut Tisiphone nuncupanda, cuius inferni, alumna dæmonum, satanico agitata spiritu, œstro percita diabolico, iniæque summo labore inimica concordiæ, pacisque redemptæ sanguine martyrum & tudoribus confessorum partæ fugatrix: quanta enim hæc Ecclesiæ Catholicæ mala inuexerit, quæ dicenda erunt, ostendent. Quam vero religiosissimo ista obfuerit Imperatori, satis superque, si quæ dicentur, attender, spectator luctuosæ tragœdiæ intuebitur.

LXIV. IVSTINIA, LÆSVS A CONIVGE HÆRETICA

Quum felicissimus Iustinianus Imp. extitisset, & plane cui nullus vnquam vel Gentilium vel Christianorum Imperatorum longo interuallo fuisset exæquandus, si Theodora coniuge caruisset, & Catholicam nactus fuisset sibi similem consortem Imperii: vt plane secundum illud Ecclesiastici *g*: *Commorari leoni & draconi placebit quam habitare cum muliere nequam.* ipsi contigerit. Et quidem secundum quod subditur: *Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.* quanto propensioti studio palam fauit Iustinianus Catholicæ fidei, tanto ista calidiori consilio clam Eutychianæ hæresi atque Eutychianis hæreticis adumento fuit & augmento, necnon etiam firmamento. Cæterum pristinum adhuc vigorem retinens Iustinianus, cum sibi qualis esset Anthimus, bene perspectus est, eumdem è sede eiectum proscripsit; sed hæc anno sequenti, postquam idem scelestus iudicio Agapeti Romani Pontificis detectus, eiusque sententia condemnatus est, accedente Synodali decreto.

g *Eccl.* 25.

LXV.

Sed quodnam hoc item tempore, ipsa peccati fomes, præpotensq; diaboli telum Ecclesiæ Alexandrinæ damnum intulerit, accipe à Liberato diacono, vbi post subrogationem Anthimi in Epiphanii locum mox ista coniungit *h*: *Verum defuncto Timotheo Alexandrino Episcopo, studio & permissione Caloti, cbi cubicularii partis Theodoræ Augustæ Theodosium ordinatur: qui licet haberet cleri decretum, contradicere volentibus non permisit: certamen populi & monachorum, quos non habuit: hi enim pro Gaiano fuerunt. Consuetudo quippe est Alexandriæ, vt alium, qui defuncto succedit, excubias supra defuncti corpus agere manumque dexteram eius capiti suo imponere, & sepulto manibus suis accipere collo suo beati Marci pallium, & tunc legitime sedere. Dum hæc Theodosius perentat, cognouerunt populi & monasteria, quod esset factum vespere in Episcopo studio Caloty. hi & iudicium, id est, Aristomachi Duos; & Dioscori Augustalis: mox Theodosium persecuti sunt, & expulerunt, ne colligeret sanus Timothei.*

h *Liberat. diac. Breuiar. c. 20.* THEODOSIVS ET GAIAN. ALTERCANTVR.

LXVI. DIOSCHISMATE VEXATA ECCL. ALEXAN.

Intronizauerunt autem Gaianum, qui fuit Archiepiscopus ex parte asserentium incorruptibilitatis: habens autem consentaneos aliquantos ex clero; & possessores ciuitatis, & corporatos, & milites, & nobiles, & omnium prouinciam, permansit Gaianus in Episcopatu dies centum & tres: post hæc à iudicibus pulsus abscessit. Est post menses duos Narses missus ab Augusta Theodora Theodosium quidem intronizauit, porro Gaianum misit in exilium: quia adduxit Carthaginem, & inde quasi in Sardiniam directus. quid de eo contigit, ignoratur. Mansit autem Theodosius in sede annum vnum, menses quatuor, pauci ei communicantibus: plurimi enim communicabant ad nomen Gaiani. populi autem pugnauerunt pro Gaiano multis diebus: qui cæsi à militibus, maiorem sui partem amiserunt: sed & militum magnum cecidit numerum. Vincebatur Narses non armis, sed ciuitatis concordia. De superioribus domorum tectabant mulieres super milites quicquid occurrisset. At ille ignis vicit, quod ferro non potuit. Diu fuit usque nunc illa ciuitas hoc schismate, vt Gaietanitæ, & Theodosiani in eo vocetur, id est, Phantasiastæ & Corruptioli. Fuerunt ista adeo cruenta atque funesta veluti pinguis victimæ à Theodora immolatæ diabolo. Pergit auctor:

LXVII. INDVCITVR CONSTANTINOP. THEODOSIVS.

Nouissime Theodosius de sede decessit, non ferens seditiones & bella, quæ contra eum exercebantur à populo. Missus est Constantinopolim cum honore, eo quod ita Augustæ scripta præcesserunt. Quo ille veniente promittebat Augusta Imperatori, quoniam posset Theodosium Chalcedonensem suscipere Synodum: sed possidente & nolente eo, cum eius voluntate foras ciuitatem regiam sexto miliario in exilio missus est, iuxta basilicam, in vico qui ducit ad

Stoma pontem, vsque vsque nunc. hactenus de his Liberatus. Eandem profecturus historiam Leontius a Scholasticus, tradit inter alia Gaianum fuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Archidiaconum, Theodosium autem scriptorem orationum, hunc que sectatorem Severi, illum vero Iuliani Halicarnassei magnates fuisse Theodosio, plebem vero Gaiano.

a Leont. de sect. in Act. 5.

LXVIII.

Quod autem ad successionem Alexandrinorum Antistitum pertinet, ex quo ibi præcipuam sedem hæretici occuparunt, abipsis & per ipsos successio spuria deducta est, interrupta vero Catholicorum cum tamen & ij, qui ibi erant Orthodoxi, licet longe inferiores numero hæreticis essent, Orthodoxum aliquando haberent Episcopum, cui communicabant. Diximus superius de Euagrio quodam Orthodoxo Episcopo Alexandrino; sed & mentio est apud Iustinianum Imperatoris sanctionem de Epiphanio Episcopo Alexandrino Catholico. nam in ea constitutione, cuius est titulus: *Quomodo oporteat Episcopos & reliquos clericos ad ordinationem adduci.* scripta ipsa (vt diximus) hoc anno ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, hæc de illo habet Epiphanio Episcopo Alexandrino: *Scripta exemplaria sanctissimo Archiepiscopo Alexandriæ Epiphanio, sanctissimo Archiepiscopo Theopolitano*, nempe Antiocheno Antistiti: *scripta exemplaria Petro Episcopo Hierosolymorum, &c.* Post Theodosium autem atque Gaianum, quorum motus altercationes ad biennium productæ fuerunt, qui erexti sunt postea Episcopi Alexandrini, omnes fuere Orthodoxi defensores Concilii Chalcedonensis, quos numerat Leontius, nempe Paulus, Zoilus, Apollinaris, Ioannes, & Eulogius eqnis sancti Gregorii: quos ob cultum Synodi Chalcedonensis Synodita s appellat c.

ORTHODOXIS ORTHODOXVS ANTISTES PRÆPONITVR.

b Novel. 6.

c Leont. de sect. Act. 5.

LXIX.

Iotet hæc autem cum Constantinopoli sederet Theodoræ Augustæ fauore Anthimus, & Alexandriæ (vt diximus) Theodosius; Seuerus ille perditissimus hæresiarcha ab Antiochena sede pulsus Iustini tempore, sciens hos, qui præ cæteris Orientis sedes occupassent, suæ esse farinæ homines, sperans eiusdem Theodoræ potentia Antiochenæ fore se restituendum Ecclesiæ, egressus è latebris, contulat Constantinopolim ad ipsam Theodoram & Anthimum Patriarchã in hæresi propaganda collegam. De his enim hæc habet Euagrius d: *Exstant* (inquit) *adhuc epistolæ Seueri ad Iustinianum & Theodoram scriptæ: ex quibus intelligi potest, cum ab initio, postquam sedem Episcopatus Antiocheni deseruerat, iter suum Constantinopolim versus distulisse, postea tamen eo se contulisse.* Spe enim vana Theodora impia Augusta illudebat Imperatoris pio animo, dum sicut Anthimum atque Theodosium quasi professurum Concilium Chalcedonense vocauit Constantinopolim, ita & de Seuero petiuasit hoc ipsum eidem Imperatori, absque cuius assensu idem hæc proscriptus hæresiarcha haud ausus esset conferre se Constantinopolim de sceleribus perpetratis datutus pœnas. Subdit vero de ipso ista Euagrius:

d Euagr. lib. 4. c. 11.

LXX.

LIVERI HÆRESIARCHÆ CONATVS.

Scripsissque Seuerum se, cum esset Constantinopoli, & cum Anthimo collocutus esset, comperisseque eum eandem secum tenere opinionem, idem de Deo sentire persuasisse, vt sedem Episcopalem relinqueret. Scripsit præterea ipsidem de rebus ad Theodosium Episcopum Alexandrinum litteras, in quibus magnopere gloriatus se Archimo (vt dictum est) persuasisse vt huiusmodi dogmata gloriæ terrena & Episcopatu longe præponeret. hæc quidem, cum Anthimus (vt paulo post dicturi sumus) factus reus impietatis, abdicare hæresim & profiteri Chalcedonense Concilium quæ litus est, vt remaneret in sede. Post hæc autem rursus Euagrius: *Exstant porro Anthimi ad Theodosium & ipsidem rebus epistolæ, & Theodosii rursum ad Seuerum & Anthimum: quas, ne in librum, qui in manibus est, nimis multas res includere videar, præterire animus est, easque remittere in, qui eas undem volumdarum cupiditate inducuntur.* hactenus de his Euagrius: quæ autem subdicit, postea facta sunt, nosque de iis suo loco dicemus. Vidisti, quos colligit Theodora & in præcipuis sedibus Orientis collocat impios hæreticos, & quas infert in vrbẽ Constantinopolim anati hominũ pestes, id ordiens funestissima, vt occupatis maioribus sedibus ab hæreticis, inualesceret nefanda hæresis & dominaretur vbiq; sed hæc (vt diximus) clanculo per cuniculos in Ecclesiam conabatur inferre, quod sciret viri animum pro fide Catholica semper inuigilare solere, & nemos omnes pro eadem roborãda contendere.

Theodosius vero Alexandrinus Episcopus hæreticus degens Constantinopoli, inter hæc noua occasione obortã, à suis deiisus est, quomodo id se habuerit, Leontius e Scholasticus docet, cum ait: *Cum autem primatu Bizantij Theodosius degeret. Agnoitarum (sic ab ignoratione dictarum) dogma motum fuit. Nam quia Dominus aut nouimem horam nouit siue, ne Filium quidem, extra solum Patrem: quæstum est, An Christus eam ignoraret vt homo. Theodosius Christum ignorare negabat, & aduersus Agnoitas scripsit. Alij vero Christum horam ignorare tradebant, quemadmodum ipsum dolorem sensisse dicimus. Inde diuulsi sunt à Theodosio, qui Agnoitæ vocantur; eumque peculiarem sibi fecissent ecclesiam, seorsum communicabant.* Sed aduersabatur Agnoitis Theodosius, vtpote Seuerianus, Gaianitisque contrarius.

LXXI.

e Leont. de sectis Act. 5. tom. 4. Biblioth. AGNOITARVM HÆRESIS.

Quinam autem error fuerit Gaianitarum, idem, qui superscriptor huius temporis Leontius Scholasticus docet his verbis f: *Confitentur Gaianitæ Deum Verbum è Virgine naturam humanam sumpsisse perfectæ ac veræ, sed post vnionẽ esse corpus incorruptibile dicunt: omnes enim malorum species Christum perpessum aiunt, vt esurierit, & sitierit & defatigatus fuerit, at non eodem ista, quo nos modo passum. Aiunt enim, nos quidem naturali necessitate tum esurire, tum sitire, sed Christum hæc omnia sponte sustinuisse: non enim (inquiunt) naturæ legibus seruiebat: alioqui passiones istas fatebimur præter voluntatem accidisse, quod absurdum fuerit. Hæc Gaianitarum est opinio, Incorruptibilium dicta. Nos ad ea respondemus, etiam nos fateri, passiones & affectiones illas fuisse voluntarias, nec tamen idcirco dicere Christum eas perpessum eo modo, quo nos: Nam sponte dicimus ipsum seruisse naturæ legibus, volentemque se concessisse corpori, vt sua perpetretur eo modo, quo & nos patimur.* hæc Leontius, qui testificationibus sanctorum Patrum ista vt Catholica roborat atque firmat. Porro aduersus eosdem Gaianitas disputat Euthymius in panoplia.

f Idem Act. 10. DE GAIANITIS ET THEODOSIANIS.

LXXII.

Leontius vero vbi de Gaianitis locutus est, de Theodosianis hæc habet: *Agnoitæ vero consentes omnia, quæ Theodosiani*, de corruptibilitate videlicet, *discrepant in hoc, quod Christi humanitatem ignorare negant, illis ignorare affirmantibus: Aiunt enim, per omnia nobis Christum assimilari: quod si nos ignoremus, & ipsum ignorasse, &c.* Qui vero à Theodosio Theodosiani appellati fuerunt, eosdem postea à Iacobo propagatore Iacobitas esse dictos, eosque pariter Ægyptios nominatos affirmat sanctus Ioannes Damascenus g. Contra eiusmodi hæreticos Agnoitas dictos scripsit sanctus Eulogius Alexandrinus Episcopus, cum ad finem sæculi huius eamdem Alexãdrinam Ecclesiam gubernaret, qui eo argumento editum commentarium cognoscendum Romam misit S. Gregorio Papæ; de quo ipse Gregorius ista respondit h: *De doctrina vestra contra hæreticos, qui dicitur Agnoitæ, fuit valde, quod admirati sumus: quod autem dissuaserat, non fuit. In eodem autem sensu iam dudum communis filio nostro Anatolio diacono plurima rescripseram.* Ita autem doctrina vestra per omnia Latinis Patribus concordavit, vt verum mihi non esset, quod in diuersis linguis spiritus fuit loquutus, &c. Id quidem sensisse sanctum Augustinum ostendit, & veritatem aduersus eosdem hæreticos ex aliis diuinæ Scripturæ locis docet. De isdem alio quoque nomine nuncupatis hæc Ioannes Damascenus i: *Agnoitæ, qui idem Theodosiani vocantur, impie & improbe Christi diem iudicij ignorare, palam docent, eumque ignauiæ & timiditatis arguunt. Hi sunt quidem ex secta Theodosianorum: Themistius enim, qui eiusdem secta ac disciplinæ princeps fuit, tnam in Christo naturam contendam fuisse tradidit.* hæc de propagine Theodosianorum Themistianis Damascenus.

g Ioan. Dam. de haref. h Gregor. lib. 8 epist. 42.

i Ioan. Dam. de haref. DE THEMISTIANIS HÆRETICIS.

LXXIII.

IACOBITÆ HÆRETICI.

LXXIV.

ACEPHALORVM CAPITA MVLTA.

Ira quidem Seuerianã omnes isti professione, hostesque Concilii Chalcedonensis, inter seipsos more hæreticorum pugnarunt: vt plane accidere hoc velut portento quodam, vt bellua sine capite (ita Acephalorum hæresis appellata) eadem plurimus prodierit armata capitibus

pitibus inter se pugnantibus: nam ex eis primum emicuit caput Severus, ex quo denominati sunt Severiani: hoc vero plura alia capita pullularunt, nempe Gaianos, ex quo Gaianitæ: Theodosius, ex quo Theodosiani; Iacobus, ex quo Iacobitæ: Themistius, ex quo Themistiani: numerat adhuc aliud caput Ioannes Damascenus, nempe Barsanium ex quo Barsaniani, siue Semidalitæ, de quibus ait: *Hi cum omnia Gaianorum & Theodosianorum defendant, aliquid tamen præterea addiderunt de suo figmento Dioscori reliquum, vt à reliquis Dioscoritis discernerentur.* Adiecerius has pestilentes Severi propagines Eutychianus disputat, idemque testatur aduersus Theodosianos Anastasium Sinaitam scripta edidisse.

Fuit & præpotens illud etiam ex Acephalis caput exortum, quod ita in eorum dem corpore, qui cum Eutychianis atque Severianis vnam tantum faterentur in Christo naturam, prominebat, vt tamen se cæteris capitibus aduersarium exhiberet, morbisque depasceret ea, erenim fuit, qui aduersus eiusmodi fæces hæreticorum stans ex aduerso Ioannes Philoponus ita pugnarit, vt tamen in hæreses ipse æque prolapsus fuerit: de quo primum ista Leontius *b: Hoc eodem tempore adhuc degente Theodosio Byzantij, denuo motum fuit dogma Tritheitarum, cuius fuit princeps Philoponus fuit. Quamuis enim obiiciebat Ecclesiæ, si duas in Christo naturas diceret, necessario esse duas hypostaseis confitendum: Respondebat Ecclesia: Si natura & hypostasis idem sint, necessarium quoque fatendum individuum: sin aliud natura, & aliud hypostasis, quem ad illa sortitio fuerit, vt natura duo statuentes omnino duas quoq; confiteamur hypostaseis? &c.* pluribus ipse inuicem aduersantia altercationum argumenta retexens, ita plane Philoponum ad oppugnandam veritatem Catholicæ fidei ex deliramentis hæreticorum maturum esse arma demonstrat. Sed & adhuc de eodem Ioanne Philopono, quæ habet Suidas, videamus: sunt enim hæc eius verba:

Ioannes Grammaticus Alexandrinus, cognomento Philoponus, plurima scripsit grammatica, philosophica, arithmetica, rhetorica, sacras quoque litteras illustrauit. Scripsit & contra decem & octo Procli argumenta, & contra Severum: Sed tamen ab Ecclesia doctoribus vt Tritheites, vt qui tres Deos asserat, rejicitur, & in Orthodoxorum catalogum non admittitur. ista de Philopono Suidas. Quod vero pertinet ad eius scripta aduersus Proclum Lycium, magnam quidem sibi ex eo laudem conciliauit, quod aduersus impium hominem, qui scripserat instar Porphyrii contra religionem Christianam, stylum exercuisse, Suidas enim hæc ait, dum de Proclo agit: *Hic est Proclus ille, qui alter à Porphyrio impetum linguam & contumeliosam contra Christianos exercuit: sed Ioannes Philoponus peculiarissime eius propositiones refutauit, eumq; in Græcis etiam, quibus efflorebat, rudem atque indoctum esse ostendit.* hæc Suidas de libris Procli atq; redargutione Philoponi, ex qua sibi eximiam (vt dicimus) gloriam compararit: sed euanescens in cogitationibus suis, non Gentilium duntaxat atque hæreticorum, verum Orthodoxorum dogmata confutare aggressus est.

Porro delirans Philoponus indignus factus est, qui non solùm inter Ecclesiæ magistros adnumerari meruerit, sed ecq; inter Christianos adscribi. Etenim & de eo scribit Photius in Bibliotheca, ab eodem impio elaboratum fuisse cõmentarium aduersus resurrectionem mortuorum, quo & Christianos irrisit: aduersus quẽ tradit scripsisse Theodosium monachum, item & Canonem Euagrium atq; Themistium, licet omnes hi hæretici fuerint non assentientes Concilio Chalcedonensi. Auctor est idem Photius, scripsisse eundem Ioannem Philoponum in Hexameron opus aduersus Theodorum Mopsuestenum, qui in eodem argumento versatus fuerat, & rursus de eodem: *Philoponus* (inquit) *bonos insanus librum scripsit aduersus quartam œcumenicam Synodum.* Idem quoq; affirmat Photius, extare Acta disputationis Severianorũ aduersus Tritheitas habitæ coram Ioanne Episcopo Constantinopolitano sub Iustino Imperatore, Canone & Eugenio altera ex parte aduersus Tritheitas, altera vero Paulo atque Stephano Tritheitis Philoponi defensoribus, impiis æque omnibus. Hæc monstra his temporibus peperit Oriens inter se ipsa morsibus conflictantia Theodora Augusta aspidum ova fouente.

At quomodo intelligendum sit, quod dictum est, Philoponum negasse resurrectionem mortuorum, erit ex Nicephoro declarandum: non enim vt animas diceret sine corporibus cœlesti gloria fruituras, sed eas aliis corporib. induendas illis quidem ex nihilo creatis, quod videlicet asseueret corpora nostra corumpi secundum formam atque materiam. hæc ipse Nicephorus *c* de Philoponi sententia pluribus: qui postquã ait, ipsum asseruisse materiam simul & formam corumpi, hæc addit: *Ad hæc consummationem, siue interitum visibilis huius mundi, ac rursus noui mundi creationem alteram asserit: Statuit etiam resurrectionem mortuorum esse rationabilium videlicet animarum cum corruptibili corpore indissolubilem vnionem. Quibus sententiis renitens Canon, ipsum iuxta & lucubrationes eius (sicuti à me dictum est) reiecit, quamuis eas antea receperit.* Canon ipse *corpora dixit non secundum materiam, sed tantum iuxta formam occidere, eaq; denuo reformari, præstabiliorem speciem materia ipsa recipiente, &c.* Propagata quidem est Philoponi hæresis ex Origene accepta ad posteros, qua imbutus Eutychius Constantinopolitanus Episcopus confutatus est à Sãcto Gregorio Papa tunc sanctæ Romanæ Ecclesiæ diacono, & Apocrisiario agẽte Cõstantinopoli, vt suo loco dicetur.

Quinam autem fuerint Philoponi hæreticum confutatores, præter hæreticos illos superius nominatos idem Nicephorus inferius docet his verbis *d: Cum* (inquit) *plerique alij scriptis suis ea oppugnauerunt, tum Leontius monachus omnium maxime egregium librum triginta capitum contra illũ conscripsit, quo simul & hæresim eam prorsus euertit, & piam nostram sententiam valde confirmat: post hunc & admirabilis ille diaconus atque referendarius Georgius Pisides æqualis fuit coætaneus illius, quamuis ætate aliquanto iunior, iambis pulcherrimis, quos scribere consueuerat.* confutauit scilicet, & in eo præsertim, quod licet Philoponus consentiret Catholicis, duas esse in Christo vnitas naturas, alteram diuinam, humanã alteram; erraret tamen, cum adderet, facta vnione, non amplius duas, sed vnam tantum compositam esse naturam; ex quo Monophysitarum hæresis pullulauit, & Monothelitæ progressi sunt. hunc igitur confutaturus Georgius Pysides, rem seriam ludicro temperando, ad hunc modum absurditatem illius refert *e*:

Ψηφίζεται θάτερον μίαν τε καὶ μίαν,
εἰ δὲ μίαν τε καὶ μίαν λίγες μίαν,
γέλως· τὸ λεχθὲν γίγνεται καὶ παιδίοις.

hoc est:

Vnam atque mox vnam lapillo computat:
At vnam & vnam forte si vnam dixeris,
Pueri vel ipsi tale dictum riserint.

Subdit Nicephorus: *Quod autem versiculis his expressit, sic habet: Profiteri* (inquit) *Philopone philosophorum omnium laboriosissime & sapientissime, duas naturas in Christo, vnitas esse, vnam diuinitatis, & vnam humanitatis: Si ergo duas naturas dicis in eo Annuisse, quomodo duas in vnam rursum contrahis? vna namq, & vna, duæ sunt, non vna, &c.*

Rursus autem aduersus huiusce modi hæreticos ex Seueto descendentes, præter eos, quos recensuimus, addit Photius in Bibliotheca sua, Ephræm Episcopum Theopolitanum, Antiochenum scilicet egregium commentarium conscripsisse, quo perstringit Severianum hominem Iacobum, quem diximus, à quo sunt Iacobitæ denominati, ibique aduersus Baradatum, Eutychetem, & alios Trisagitas, in quo quidem commentario ait explicatum esse Athanasii locum, vbi naturam & hypostasim idem esse vlius est aliquibus affirmare. De eodem quoq; Ephræm addit Photius, commentarium elucubrasse aduersus eos, qui verba Sancti Cyrilli impugnabant, quo & hæresim Severi apertissime confutauit: addidit se his adhuc tractationem aduersus Anatolium Sebastenum, atq; insuper disertam apologiam pro sacrosancta Chalcedonensi Concilio.

Quod vero pertinet ad Iacobũ, quem (vt ait Photius)

Ephræm

LXXVIII

c Niceph. li. 18. c. 47.

LXXIX.

d Eod. lib. 18 c. 48.

e Niceph. li. 18. c. 48.

XXC. EPHRÆM EPISC. ANTIOCH. SCRIPTA.

XXCI.

DIALOGO, A QVO IACOBITÆ.

a Niceph. li. 18. cap. 52.

Ephræm Antiochenū, Episcopus sua sectatus erat impietate. ista de eo Nicephorus habet: at Iacobus porro, à quo nunc quoque Iacobitarum hæresis denominata, celebrat ar. Syrus genere fuit, obscuris prosus & nulla gloria vir, quietiane Zanzalus propter summam pecuniarum egestatem est cognominatus. His Eutyches & Dioscori, Cnaphei que præterea Petri atque Severi dogmata recepta, magnopere id apud Syros propagare studuit. ne ipse Monophysitarum atque Theopaschitarum dogmata & inferius: Enumero eo, quem diximus, Iacobo Monophysitarum opinionem apud Syros predicante, magnum exortum esse dissidium. Nam qui recte opinionis adhærerent, Melchitæ appellati sunt, quod sanctam quartam Synodum & Imperatorem ipsum (Melchi enim Syrè Rex est) consectarentur. Qui autem diuersum sensum, multa variaque habuere nomina. Iacobitæ tamen maxime sunt cognominati, propterea quòd eum, quem dixi, Monophysitarum hæresi studiose Iacobo adhærerent. Qui etiam ob hanc traditi sunt, vt Monophysita scilicet, & Theopaschitæ, ac tuscum b.

b Niceph. li. 18. c. 53.

XXCII. IACOBVS AVTOR HÆRESVM ARMENIOR.

Iacobum autem Armeniorum quoque secta duxit. Ea sane hæresis multiplex est, & vt quispiam dicat, hæresum omnium confluens sentina. Nam cum Ario aberrant in eo, quòd Deum Verbum naturam mutationi obnoxiam habuerint, carnem anima carentem assumpsisse dicunt. Cum Apollinari autem, quòd corpus Dominū mentem non habere eique diuinam naturam sufficere, mentisque vim operatricem præstare dicunt: atque hæreticis multis laudatis, deprauatas ipsorum opiniones sibi ipsis arrogant. Magistri horum illi, quos diximus fuere post Iacobum & Bachanum & Mandanum. Et quandoquidem illi Deum Verbum incorruptibile & increatum & cœleste & aperte sunt aliquam & subtile, nobisque non consubstantiale corpus cuipiam, atque ea, quæ carnis sunt, nobis in specie tantum spectri more exhibuisse, exeuntumque esse opponantur: quandoque autem carnem suam in naturam deitatis conuersam, atque consubstantialem sibi eam esse dicunt.

XXCIII. HÆRESES ALIÆ IACOBITARVM.

Multoties vero etiam Deum Verbum hominem ex Virgine corpus assumpsisse negant, sed ipsum immutabile modo mutatum & carnem factum, transitum tantum per Virginem fecisse: & cruci diuinitatem, quæ circumscribi & diffundi nequeat, Virginis affixam, eamdemque sepulchro traditam asseuerant. Atque eadem etiam nauitate Christi secundum carnem descendere, & eam in speciem tantum phantasmatis instar factam esse docentes, & non sicut nos per interualla particulatim, sed ad quindecimum Ianuarij mensis diem tempus extendentes, Annunciationem simul & Natiuitatem & Baptismum Christi celebrant. Quinetiam multa diuinis Euangelij dictis sciam ipsorum opinionem astruere conantes, tollunt atque inducunt: ac veluti Monophysitarum & Theopaschitarum & Aphthardocitarum & Monothelitarum hæresim hæreditate crediderint, Cnaphei Petri accessionem ter sancto hymno annexam valde complectuntur. hæc de Armeniorum dicta hæresi, a Iacobo post Severum originem hoc ipso tempore ducente: quod ostendimus, dum aduersus eumdem Iacobum ex Phocio vidimus, scripsisse Ephræm Episcopum Antiochenum, qui hoc tempore illi præerat Ecclesiæ: vnde mihi est, vt ad posteriora quis tempora illam referat.

XXCIV. HÆRETICORVM CONDITIO.

c Iob 38.

d Niceph. li. 18. c. 49.

En in quos vepres atque dumeta, inuia loca, scabra, abditosque recessus per tupes & præcipitia, præruptasque populus immanium ferarum latibula incurrit: in à recto fide errantes aberrantes humanæ mentes! En quo modo monstrum mostro iunctum concipiat, parlaque horrenda, fœdaque atque deformia simulacra! Vt ex his ipsis prudens quisque intelligere valeat (secundum illud Iob c) vbi lux habitet, & tenebrarum quis locus sit, vt quisque ducat vnumquodque ad terminum suum, & intelligat semitas domus eius; cognoscat scilicet, vbi sit fides Catholica, vbi vero hæreses habitent. At non hic finis portentorum: alia adhuc prodierunt ex cornuta bestia capita, vt longe ista superet tricipitia conflicta à Gentilibus monstra, vel septem capitum hydram: præterea enim eas superius recensitas ex Seuero progenitas hæreses ad eumdem pertinere tradit Nicephorus d Caucobaddias à loco quodam ita denominatos hæreticos, Angelitas etiam & Damianistas ita dictos ab Episcopis & locis ipsi lem nominibus appellatis: nam Angelitas ab Alexandriæ loco, cui nomen erat Angeli, dicit is tradit: quibus præterea addit, & Tetraditas, Petritas, atque Paulitas, quorum alii Petrum, alii Paulum Seuerianos, sed ab inuicem dissidentes consectabantur.

Gignebantur hæc nostra potissimum in Ægypto, quæ mox post ortum in se ipsa vngulas comittebant & dentes: vt plane acciderit Ægyptijs secundum illud Propheticum a: *Concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, ciuitas aduersus ciuitatem, & regnum aduersus regnum: & diruptum est spiritus Ægypti in visceribus eius, & consilium eius præcipitabo: & interrogabunt simulacra sua & diuinos suos & pythones & ariolos*, donec eo scelera consecuta est, quæ subdirur vitio: *Et tradā Ægyptum in manus dominorum crudelium, & Rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus Deus exercituum.* Ad hæc plane hæreses deducunt populos, vt post abominationes secum vehant seruitutem atque desolationem e quam cunctis manifestam ob oculos positam in Ægypto, quam in aliis Orbis regionibus à Catholica fide refugis, nemo non videt. At de Acephalorum capitibus multiplicibus hactenus.

XXCV.

a Isa. 19.

Iam vero ad Anthimum Constantinopolitanum Episcopum hæreticum subrogatum hoc anno in locum Epiphanij ab impia Theodora Augusta redeamus. Ita se comparauit vulpes ista Anthimus, inquam, vt cum nefandus hæreticus esset, studeret tamen in omnibus apparere Catholicus, probans Chalcedonense Concilium, & reliqua, quæ veri Orthodoxi probarent: Sed & adiecit, quod cum de eius hæresi sparsus rumor esset, sese homo callidus perpurgaret. dum coram ipso Iustiniano Imp. dissertis verbis professus est, se in omnibus assensurum iis, quæ Apostolica sedes sentienda præscriberet: hoc enim nullum euidentius signum edi posse videbatur, quâ si secuturum polliceretur, quicquid à Ecclesia Romana credendum ostenderet. cui assentiri, vt se Catholicum demonstraret. Sed accipe cuncta hæc intexta in ipsius Anthimi damnationis sententia à quinta Synodo promulgata verbis istis f:

XXCVI. ANTHIMVS STVDET VI DERI CATHOLICVS.

f Quinta Synodi Act. 4.

XXCVII. SYNODI CONATVS ANTHIMI.

Cumque sic obtinere potuerit malignus Pontificium Anthimus, quemadmodum dictum est; paulatim putauit oportere depascere sanctissimas Dei Ecclesias tali modo, & contrarium quam diuina voces docent, pro congregando rationabiles oues Dei stultis diuisiones excogitabat aduersus omnes (vt ita dicam) Ecclesias, vt periclitanda veniens sanctissimarum Ecclesiarum tantis piissimi Imperatoris nostri laboribus reformatam in multas diuisiones scinderet. Denique paulatim hanc corruptionem significabat, simulans quidem se suspicere sanctas Synodos, Nicenam dicimus contra impium Arium, Constantinopolitanam contra impium Macedonium, & Ephesinam primam contra impium Nestorium, ac Chalcedonensem contra impium Eutychetem, saltem ipsas haben es in sacris Diptychis: sed cum inserta ipsis Synodis esset sancta memoria beatissimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipit, vel permittat sanctissimis Dei mysteriis, nec celebrationē ipsorum præstat, nec in ea quidem sanctissima Dei Ecclesia, residens vniuersaliter à recta ipsorum confessionibus, & neque magnorum Pontificum, neque venerabilium Priorum, qui pro talibus resistunt, & omnino toleraut, aut aliquam defensionem dat. & paulo post: *In talibus enim cum se ipsum magnus Imperator disposuerit, ad memoriamque sibi reuocauerit sententiam Principis Apostolorum, qua dicit* g: *paratos nos semper esse oportere ad rationem omni petenti rationem de ea, quæ in nobis est, spe: nihil plus inuisit, sed ad eum ferentatem deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magnæ sedis Apostolicæ decerneret; & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Apostolicam sedem.* hucusque de primordiis Anthimi captiosi, formam ad tempus induentis Præsulis Orthodoxi.

g 1. Petr. 3.

XXCVIII. SVSPICIONIS EPISTOLA NOMINE AGAPETI PAPÆ.

Hæc cum ita se habuerint, non vacat imposturæ suspicione epistola illa nomine Agapeti Papæ vulgata ad Anthimum inscripta, qua errorū hæresis huic viro ipsum redarguit: etenim hæc simulata ab Anthimo nequaquam detecta atque damnata fuere, aprequam sequenti anno (vt dicetur) se contulit ipse Pontifex Constantinopolim: interea autem quasi professor fidei Catholicæ & communicator Apostolicæ sedis est habitus

idem

idem Anthimus ex sua ipsius (vt dictum est) publica professione, qua se cuncta recipere, quæ Summus Pontifex credenda præscriberet, publice ob omnium oculos, coramque ipso Iustiniano Imp. testatus est. Sed & ex falsa Iustiniano Consulatum nota Iustiniani quartum cum Theodato, seu potius Theodoro collega, detegitur impostura: cum data ipsa epistola reperiatur anno superiori Kalendis Maijs nam ex his, quæ superius dicta sunt, certum est, tunc non Agapetum, sed Ioannem eius prædecessorem sedisse in hunc vsque annum Romanum Pontificem. Sed & longe diuersus stylus ab aliis Agapeti epistolis, alterius esse sobolem parentis satis indicat. Neque enim quicquam conquestus fuerat Iustinianus Imperator apud Agapetum de Anthimo, sed tantummodo de Cyro & sectatorib. eius. At de rebus Agapeti & Anthimi sequenti anno fusius agendum erit.

Quæ vero sunt reliqua eiusdem Agapeti hoc anno rerum ab ipso Romæ gestarum, seu potius quæ agēda conceperat animo perficere, nisi bellico tumultu impeditus fuisset, nempe de publicis Romæ sacræ Theologiæ scholis origēdis, Cassiodorus narrat his verbis: a *Nisi ego cum beatissimo Agapeto* * *urbis Romæ, vt sicut apud Alexandriam multo tempore fuisse traditur institutum, nunc etiam in Nisibi ciuitate Syrorum Hebræi sedulo sectur exponi, diuina scriptura ficl. audacia expensis in vrbe Romana professos doctores schola potius acciperent Christiana, vnde anima susciperet æternam salutem, & casso atq. pernitioso eloquio Fidelium lingua comeretur. Sed cum propter bella feruentia, & turbulenta animis in Italico regno certamina, desiderium nostrum nullatenus valuisset, simpleri, quoniam non habet locum lex * pacis temporibus inquietis, ad hoc diuina charitate probor esse compulsus, vt ad vicem magistri, introductorios vobis libros offeo Domino præstante, confecerim, per quos (sicut æstimo) & scripturarum diuinarum series, & secularium litterarum compendiosa notitia Domini munere panderetur.* hæc de his Cassiodorus in eo laborans, ne docta Latinitas inter barbaricos vepres omnino siluesceret. Agapetumque tradens hoc ipsum optasse de rebus Theologicis faciendum, vtpote qui esset (vt ait Liberatus diaconus *b*) in Ecclesiasticis rebus apprime eruditus.

Sed sicut admiratione, ita & obseruatione dignum est considerare, non extitisse hactenus Romæ qui in scholis publice sacras litteras profiterentur: vt ex hoc magis intelligas puritatem Apostolici fontis Romæ iugeret scaturientis, & in vniuersum Orbem aquas limpidas deriuantis: cum non pro arbitrio differentium, verbisque pugnantium hominum (vt fiebat à Græcis, ob id quæ diuersis semper erroribus fatigatis) sacra dogmata Romana Ecclesia definiret, sed quæ ab Apostolis tradita à maioribus deducta, à patribus seruata accepisset, hæc ipsa, vtpote sacrosancta vniuersæ Ecclesiæ seruanda atqui inuiolabili lege custodienda eadem Ecclesia Romana præscriberet, quam cæteris omnibus Orbis Ecclesiis diligentiorem fuisse Apostolicarum institutionum custodem, cum ex sancto Irenæo, tum ex aliis antiquis Patribus superius abunde demonstratum est. Quæ enim olim sub Gentilitatis insaniis ipsa Roma antiquitatis amans & cultrix in rebus dubiis Sibyllinos libros cōsulere iugiter consueuit: vbi sepultis erroribus particeps facta est veritatis, quas ab Apostolis omnium præciuis sacras traditiones accepit, eadem fida custodia conseruatas in rebus dubiis consulere, & ex eis responsa dare quærentibus consueuit, cunctis velati diuinum oraculum accipientibus, quæ scirent nonnisi ex Apostolico fonte manare.

At vero ne videretur Apostolica sedes Apostolicis innixa traditionibus repulisse scientiam & examina declinasse, atque refugisse discussiones, quasi verita ne constarent, quæ simpliciter seruanda proponeret: eadem ipsa postea quæ docuisset, in scholis differenda, & quæstionibus ventilanda proposuit (vti de auro obrizo fieri solet, quod Lydio probandum lapide vnicuique vbique & semper libenter offertur) occasione præsertim hæreticorum, quæ pura sunt atque sincera esse adulterina clamantium: *Fuit enim quondam tempus* (inquit Gregorius Nazianzenus c) *cum res nostra florerent, ac præclare se haberent, cum nimirum superflua hæc & verborum lepore atq. arte fucata tractāde Theologiæ ratio ad diuini ecclesiæ aditum quidē haberat: verum idem erat calculis ludere immersionis celeritate affectum fallentibus, & omnigenis & lasciuis corporis flexibus spectatores ludificare, quod nouis quippiam ac curiosi de Deo vel dicere, vel audire: Simplex è contra, ingenuaque oratio atque doctrina pietas existimabatur. At postea quam Sexti & Pyrrones, & contradicendi libidine incitata lingua velut grauis quidam ac thalignus morbus in Ecclesias nostras insolenter irrepsit. quodque Actorum liber de Atheniensibus narrat* d *, ad nihil aliud vacamus, quam ad nouialiquid dicendum vel audiendum.* tunc namque opus fuit Ecclesiæ Catholicæ tractatoribus, ne quasi infirmi ipsi viderētur in hac parte e, aduersus moles librorum obloquentium detrahentium in fidem Catholicam hæreticorum, cuncta, quæ sunt fidei Christianæ, aduersus eosdem differendo tractare, omnique genere argumentorum vera, certaque, firma atque solida demonstrare. Sed ad scholas Orientis reuocemus orationem.

a Greg. Naz. orat. in laud. Athan.

d Act. 17.

e 2. Cor. 11.

XCII. DE SCHOLIS NISIBITIS.

De scholis autem Nisibitis, quarum meminit Cassiodorus, est mentio etiam apud Iuniliū Africanum Episcopum in libro ad Primasium legatione fungentem his fere temporib. Constantinopoli, vbi ait: *Dum te inter alios reuerendissimos coepiscopos tuos vsque Constantinopolim peregrina prouincia coegisset vrbitas, ex ciuitatis affectu in notitiam colloquiumque peruenimus. Tu autem more tuo nihil ante quæsisti, quā quis esset inter Græcos, qui diuinorum librorum studio intelligentiaq. flagraret. Ad hæc ego respondi, vidisse me quendam Paulum nomine, Persa genere, qui in Syrorum schola in Nisibi vrbe est eductus, vbi diuina lex per magistros publicos, sicut apud nos in mundanis studiis grammatica & rhetorica, ordine ac regulariter traditur, & c.* subiicit his regulas aliquot ab eodem Paulo acceptas, confecitque ex eis librum illum de Partibus diuinæ legis inscriptum.

XCIII. BELLI GOTHICI TEMPVS.

Sed quinam fuerint bellici tumultus, quibus (vt vidimus ex Cassiodoro) hoc anno flagrare Italia cœpit, iam dicamus. Fuit id bellum Gothicum, hoc anno (vt huius anni exordio dictum est) ab Imperatore Iustiniano cœptum, cum videlicet idem Augustus annum nonum Imperij inchoaret, de quo Procopius f: *Imperator vbi i. vm dedicasset, quem admodum cum Anastasio actum fuisset, confestim se ad bellum parabat annos nouenos potitus imperio.* feliciq; progressu per Mundum Præfectum Illyrici Dalmatiam Gothis subiectam inuadentem, Salonam vrbem expugnasse tradit, sed & per Belisarium Siciliam teritasse, eademque potitum esse affirmat: huicque vni Belisario accidisse, vt triumpho auspicatus Consulatum, eumdem triumphans pariter deposuerit, aperiens & claudens annum quam fœlicissime.

f Procop. de bello Goth. lib. 1.

XCIV. FELICITAS BELISARII.

Subdit de eo ista Procopius: *Cum Belisario itaque actum quam dici queat, longe felicius: quippe qui Vandalis recens deuictis, Consulatus dignitate accepta, cum eo adhuc munere fungeretur, Sicilia insuper in potestatem redacta, postremo Consulatus die Syracusas ingressus plausu ingenti exceptus, aureorum numismatum vim magnam circumfusam iactauit in turbam: nec saneid ex industria factum, sed sorte quadam Belisario omine contigit, qui vniuersam Siciliæ Insulam Romanis recuperasset, ea vt die Syracusas ingrederetur, quā & ei Consulatus finiretur, susceptum antea munus.* hucusque Procopius. Quæ hæc secuta sunt, sequenti anno magis oportune dicentur.

XCV.

Ad inuadendam autem Italiam, quam forti robori Gothi tenebant, visum est Iustiniano Imperatori Francos sibi fœdere coniungere: ex pietate potissimum ad eos aduersus Gothos permouendos argumenta deducens: quod enim sciret Francos Catholicæ fidei studiosissimos, facile ipsis suasit, vt bellum Gothis inferrent, quos constaret esse Orthodoxæ fidei perduelles, vtpote impios Arianos. De his enim ista Procopius habet g: *Litteras deinde ad Francos Iustinianus in hanc sententiam misit.*

g Procop. de bello Goth. lib. 1.

XCVI.

Nostra ditionis Italiam per vim Gothi ceperunt, nec soluta

FRANCI ADVERSVS GOTHOS VOCANTVR.

restituere hanc nobis haudquaquam decernunt, sed iniuria insuper nos afficere, nec toleranda quidem nec meditata, quocirca exercitus aduersus hos mittere cogimur. Vos vero par fuerit, nobis hoc bello vt auxilio sitis, quod vsque vtrisque nostrum commune vtilius illa ac vera de Deo opinio facit, in Gothosque odium, vt Arianorum errores reiicientibus detestandos. hactenus litteræ. Subdit vero Procopius: *His litteris Imperator præscriptis, & Francorum Principibus magna pecunia condonatis, maiorem se pollicentur daturum, vbi bellando rem gesserint. Franci vero hoc pacto illecti, bellum se prompte gesturos promittunt.* hæc ipse: cætera autem inferius suis locis.

XCVII. OPTIMIS LEGIBVS IVSTINIA VICIT HOSTES.

Ita prospere cuncta cedunt Imperatori (quod sæpe ingerendum est) dum perinde atque omni feriatus bello in summo otio, tranquillaque pace dies duceret, nihil præterea curasse (vt diximus) visus est, nisi vt nouis semper iteratis legibus Catholicæ veritati bene consultum esset, & quam iustissime per prouincias rum Præsides vniuersum administraretur Imperium, & fucrescentes diuersis ex causis pratios mores legum falce succideret. Id quidem indicant multiplices sanctiones sub diuersis titulis collocatæ ab eodem Imperatore hoc anno editæ; nempe sub Consulatu Flauij Belisarij: sed in nonnullis earum errore puto librariorum illapsum, vt loco *V. C. Cons.* quod est, *Viro Clarissimo consule*: putauerit imperitus scriptor per illa elementa significari *Vicarium Præfecturam*, atque loco *V. C. Cons.* scripserit *Vice Consule*. quod merito minime emendatum à tot clarissimis Iureconsultis mirati sumus. Sic igitur cum in expeditione esset exercitus, erat ipse totus Imperator in legibus sanciendis, probeque sciens leges etiam ipsas potentissima esse ad hostes vincendos arma, id in Institutionum exordio hac ipsa voluit sententia declaratum: *Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam.* ita quidem armatam legibus dixit: quod scilicet intelligeret ad hostes superandos præstare leges armis, quæ prorsus obtusa atque inutilia omnino reddantur: cum iniustitia viget, prauique mores insurgunt, & inulta scelera dominantur.

XCIIX.

Porro de Sicilia hoc anno Romano Imperio è Gothorum manibus vindicata mentionem habet idem Imperator in Nouella constitutione hoc anno sub eodem Consulatu Belisarij data ad Ioannem Præfectum Prætorio, de Proconsule Cappadociæ: vbi in fine, & quam de Deo fiduciam conceperit ad ea, quæ reliqua essent prœlia, notum facit, cum ait: a *Quæ res summo annobis illudo habita effecit, vt magnas etiam opes despexerimus: quamquam in tot sumptibus & magnis bellis, per quæ Deus nobis dedit, vt non solum pacem ad finem deduxerimus, & Vandalos, Alanos, Mauritanos subegerimus, & totam Africam insuper & Siciliam recuperauerimus: sed & bonam fidem habeamus, quod Deus nobis annuet, vt & cæteras gentes, quas socordia sua Romani amiserunt, cum ad vtrumque Oceani terminos tenerent, iterum ditioni nostræ adiungamus, quas nos diuino freti auxilio ad meliorem statum redigere properamus. Neque quicquam detrectamus eorum, quæ vel ad extremam perfringunt difficultatem, vigiliis somnoque & incultu, cæterisque laboribus ingiter præsubditis nostru vltra, quam humana natura modum patiatur, vtentes.* hæc & alia ipse ibi hoc anno. Redacta vero sub Imperio Sicilia insula, eam Prætori more maiorum Iustinianus tradidit gubernandam b.

a *Nouell 30.* NITITVR DIVINO AVXILIO IVSTINIANO.

b *Nou 75. & 104.*

XCIX. PVRGAT ORBEM AB IMMVNDITIIS IMP.

At quid desoluit pro tot à Deo acceptis beneficiis Imperator? illud, quod maxime ipsi Diuinitati gratum esse sentiret, nempe, vt ab omni turpitudine emundaret (quantum fas esset) Imperij primariam ciuitatem & omnes prouincias Romano Imperio subiectas, in primis vero eas, quas Deus ipsi recens subegerat nationes; quas omnes cœno putentis luxuriæ expurgaret, exhaurens omnium lenonum cloacas, in quas vndique inferrentur vermibus insumenda cadauera, Nouella edita sanctione, qua velut scopa verreret collectas vndique sordes. Ad finem enim anni huius, vbi acceptorum in eo à Deo beneficiorum recensuit rationem, aduertit omnes lenonum turpitudines Deo inuisas ad Constantinopolitanos ciues inscriptam sanctionem promulgandam curauitinec ipsi id satis; sed & addidit, vt amplissimum monasterium exædificaret ad recipiendas miseras prostitutas ab ipsis fœminas, quæ resipiscentes Deo vellent iugi pœnitentia deseruire. Tantas autem res Christianissimo Principe dignas haud compendiosa narratione angustandas esse existimamus: sed in primis ipsam aduersus lenones editam ab eo sanctionem, ob exactam rerum cognitionem, quo magis eiusdem Imperatoris pietas eluceſcat, & animi puri candor appareat, hic describendam putauimus: sic enim se habet:

c *Nou 14. & Auth. de lenon. col. 2. tit. 1.*

C. IVSTINIANI ADVERSVS LENONES SANCTIO. *nequitiæ

*Et antiquis legibus & dudum imperantibus satis odibile visum est lenonum nomen & causa, in tantum, vt etiam plurima contra talia delinquentes scriberentur leges. Nos autem & dudum posita contra eos, qui sic impie agunt, supplicia auximus, & si quid relictum est à nostris prædecessoribus, etiam hoc per alias correximus leges: & nuper interpellatione nobis facta rerum impiarum pro talibus negotiis * in hac maxime ciuitate commissa, causam non desseximus. Agnouimus autem quosdam viuere quidem illicite, ex causis autem crudelibus & odiosis occasionem sibimet nefandorum inuenire lucrorum, & circumire prouincias & loca plurima, & iuuenculas miserandas decipere, promittentes calciamenta & vestimenta quædam, & his venari eas, & deducere ad hanc felicissimam ciuitatem, & habere constitutas in suis habitationibus, & cibum eis miserandum dare & vestem, & deinceps tradere ad luxuriam eas volentibus, & omnem quæstum miserabilem ex corpore earum accedentem ipsos accipere, & celebrare conscriptiones, quia vsque adtempus quod est placuerit, obseruabunt impiam hanc & scelestam functionem implentes. Quasdam vero earum etiam fideiussores expetere, & in tantum procedere illicitam actionem, vt in omni pene hac regia ciuitate, & in transmarinis eius locis, & (quod dictu est) iuxta sanctissimam locam & venerabiles domos sint tales habitationes, & causa sic impia & iniqua sub nostris temporibus præsumantur, ita vt etiam quosdam miserantes earum, & abducere à tali operatione crebro volentes, & ad legitimum deducere matrimonium, non sinerent.*

Cl.

Alios autem sic scelestas existere, vt puellas nec decimum agentes annum ad periculosam deponerent corruptionem, & quosdam aurum dantes non parum, vix inde redemisse miseras, & nuptias copulasse casus. Esse etiam decies mille modos quos nullus præualeret sermo comprehendere, cum ad infinitam crudelitatem deducti sint tale malum: ita vt primum quidem in vltimis partibus ciuitatis esset, nunc autem & ipsa, & quæ circa eam sunt, omnia talium plena sint malorum. Hoc igitur dudum aliquis nobis secrete denunciauit: deinde etiam nuper magnificentissimi Prætores à nobis talia inquirere præcepti hæc eadem ad nos retulerunt: nouoq; auditumus & indicauimus oportere Deo bigin suodi commendare causam, & velociter liberare tali scelere ciuitatem.

CII.

Sancimus igitur omnes quidem (secundum quod possunt) castitatem agere, quæ etiam sola Deo cum fiducia potest hominum animas præsentare. Quia vero plurima sunt hominum cum arte & dolo & necessitate qualibet talium ad luxuriam deduci: omnibus prohibemus modis & nullis fiduciam esse pascere meretricem, & in domo habere mulieres, aut publicè prostituere ad luxuriam, & pro alio quodam negotio tali mercari, neque conscriptiones super hoc percipere, neq; fideiussores exigere, nec tale aliquid agere, quod cogat miseras & inuitas suam castitatem confundere, neq; sperare, quia licebit de cætero eius vestium datione & ornamentorum forsan aut alimenti decipere, vt etiam inuita saltineant. Non enim permittimus quicquam fieri tale, sed etiam nunc omnia talia breuiter competenti cura disponimus, statuentes etiam reddi eis omnem quam contigerit cautionem occasione sceleris huius exponi: & neque permittimus scelestos lenones, si quid dederunt eis, hoc ab eis auferre. Sed etiam ipsos lenones, iubemus extra hanc fieri felicissimam ciuitatem, tanquam pestiferos & communes castitatis vastatores factos, & liberas ancillasq; rapientes & deducentes ad huiusmodi necessitatem, & decipientes & habentes educatas ad vniuersam confusionem.

CIII.

Præconi zamus it aq; quia si quis de cætero præsumpserit inuitam

puellam

puellam assumere & habere ad necessitatem nutritam, & fornicationis sibi deseruientem quæsitum: hunc necesse esse a spectabilibus Prætoriis populi huius felicissimæ ciuitatis comprehensum omnia nouissima sustinere supplicia. Si enim pecuniariorum eos furtorum & latrociniorum emendatores elegimus: quomodo non multo magis cessatura furtum & latrocinium eos coercere permittimus? Si quis autem patiatur in sua domo quendam lenonem, & huius sordidi propositum operationis habere, & hæc denuntiata cognoscens, non etiam domo sua expulerit: sciat se decem librarum auri sustinere pœnam, & circa ipsam percitaturum habitationem. Si quis autem conscriptionem de cætero in talibus præsumpserit, aut fideiussorem acceperit: sciat nullam quidem se vtilitatem huius sordidæ fideiussionis aut conscriptionis habere: Etenim fideiussor quidem obligatus non erit, conscriptio autem omnino inualida manebit, & ipse (sicut prædiximus) corpore supplicii sustinebit, & a magna hac longissimæ ciuitate expelletur.

CIV. Mulieres itaque castè quidem viuere volumus & optamus, non autem inuitas ad luxuriosam vitam deduci, nec impiè agere cogitamus enim lenocinium fieri prohibemus, & factum punimus, præsertim quidem in hac felicissima ciuitate & in eius circuitu: nihilominus autem & in locis sortis positis omnibus, & quæ ab initio nostræ fuit Reipublicæ, & quæ nunc denuo a Domino Deo data sunt nobis, & maxime in illis: eo quod Dei dona, quæ circa nostram fecit Rempublicam, voluimus conseruari pura ab omni tali necessitate, & Domini Dei circa nos munera permanere digna. Credimus enim in Domino Deo etiam ex hoc nostro circa castitatem studio magnum fieri nostræ Reipublicæ incrementum, Deo nobis omnia prosperante per talia opera conferente.

CV. Quæcunque ergo vos primi nostrorum ciuium castæ hanc nostram frui animi dispositionem: propterea hac sacra prædicatione vtimur, vt sciatis nostrum circa vos studium circa castitatem ac pietatem laboresque nostros, per quorum omnibus bonis custodiri nostram Rempublicam speramus. Scriptum exemplar gloriosissimo Magistro mutaris ad hunc modum verbis:

CVI. *Vt ergo omnibus hæc manifesta fiant in nostra habitantibus Republica tua sublimitas hanc nostram suscipiens sacram legem, in omnem ditionem præceptis propriis eam vniuersis insinuet: vt non solum in hac felicissima ciuitate, sed & in prouinciarum custodiatur locis. Domino omnium Deo pro alio quodcunque odore suauitatis oblata. Data Kal. Decembris Constantinopoli, Belisario V. C. Consule.* hactenus constituta, hoc anno data: sequenti vero post Consulatum Belisarij addidit aliam a aduersus eos, qui iuramentum exigerent a meretrice, quod nunquam ab ea infami arte recederet.

CVII. Adiecit his etiam Iustinianus Imperator maxime pius, quo verè Christianissimi Imperatoris specimen edidit, vt miserabiles illas mulierculas prostitutas ita lenonum subdolo destitutas nequaquam abiicerent, sed regia munificentia in regias excipierent domos, vbi easdem alèdas regis expentis curauit. De his enim ista Procopius b dum eiusdem Imperatoris ædificia præclara recenset: *In oppido Litrore olim Regia erant spectatu digna: has Deo in hunc modum consecrauit Iustinianus Imperator. Apud Byzantium conuentus erat mulierum in lupanari Veneri seruientium, non quidem sponte, sed vrgente paupertate, a lenone victum accipientes, egebantque subinde per singulos dari corpora vulgare, & viris ignotis, quos casu ferebat, admiscerì. Olim enim hic erat lenonum copiosa familia, quippe qui ex libidinis officina lucrum aucupabantur, in foro publico alendum pulchritudinem venditantes, & illa egentes castitatem. Rex autem Iustinianus & Theodora Regina imitatione pietate nuti scelestum lupanaris conuentum expurgarunt, & expuncto lenonum nomine, mulieres paupertate oppressas & intemperantia seruili liberarunt, dato illis libero victu & castitate libera. Hæc igitur Rex administrauit in Litrore, quo in dextra occurrit ingredienti Euxinum mare: proceres Regis in celebre monasterium conuenerant, in receptaculum scilicet mulierum, quæ propter vitam male actam panitentiam agunt. Quapropter hoc monasterium conuenticulum ob rei similitudinem, cognominabant Panitentiam. Multis pecuniis non prouentibus Reges ipsi hoc monasterium locupletarunt, multa præterea vetustate & sumptibus in primis excellentia ad consolandas mulieres adiecerunt, ne ad seruanda castitatis munia quoquo modo segniores fiant.* hactenus de his Procopius, hicque finis dicendi de rebus ab imperatore gestis post Siciliam vendicatam. Qui igitur erepta à barbaris accepit à Deo regna, aliquam ex parte saltem vicem pendens, ipse erutas à diaboli tyrannide Christianas fœminas in Regiis collocauit.

CVIII. Iam vero quæ reliqua sunt Agapeti Papæ anni huius videamus: accepimus ab Ecclesia Arelatensi duas eius epistolas ad S. Cæsarium Episcopum Arelatensem, priorem quidem de non alienandis bonis Ecclesiasticis, posteriorem vero de appellatione Contumelioſi Episcopi ad Apostolicam Sedem, datas ambas hoc anno, nempe post Consulatum Paulini, quarum prior sic se habet:

Dilectissimo fratri Cæsario Agapetus.

CIX. *Tanta est, Deo propitio * & a Deo libentissime concedenda, quæ admonitis proficiunt pauperum & circa tua fraternitatis affectum nostra deuotio, vt onerosum nobis nullatenus esse iudicemus, quod annuis vestris desideriis postulatis: sed venerandi Patrum manifestissima constituta, quibus specialiter prohibemur prædia iuris Ecclesiæ, cui nos omnipotens Dominus præesse constituit, qualibet titulo ad aliena iura transferre. Quam rem vestræ quoque sapientiæ credimus esse gratissimam, quod in nullo contra prisca definitionis constituta vel regulas pro qualibet occasione, vel sub cuiuscunque personæ respectu venire præsumimus: ne tenacitatis studio, aut secularis vtilitatis causa hæc facere nos credatis. Sed diuini considerationem iudicii necesse nobis est, quicquid sanctæ Synodalis decreuit auctoritas, inuiolabiliter custodire. Quod vt charitati tuæ indubitabiliter elucescat, ad locum de hoc articulo ex constitutis Patrum fecimus relenari: quæ cum præsentibus pariter affatibus tuis dirigenda. Dominus te incolumem custodiat, frater venerandissime. Data decimoquinta Kalendas Augusti P. C. Paulini Iun. V. C.* post finem epistolæ idem Pontifex eiusmodi apposuit decretum editum in Romano Concilio tertio c sub Symmacho Papa totidem verbis exscriptum, appositio huiusmodi titulo:

CX. *Ex constituto Synodali inter cætera, & ad locum: His ergo perpensis, iuxta seruo cum Dei nostri consideratione decreto sancimus, vt nulli a præsenti die, donec disponente Domino Catholica fidei manserit doctrina saluaturis * licet prædium rusticum, quantecunque fuerit vel magnitudinis, vel exiguitatis, sub qualibet * alienatione ad cuiuslibet iura transferre. Nec cuiusquam excusetur necessitatis obtentu, quippe cùm non sit personale, quod loquimur: nec aliquis clericorum vel laicorum sub hac occasione acceptæ tueatur. Ac paulo post d: Quicunque oblitus Dei, & decreti huius immemor, cuius Romana ciuitatis sacerdotes voluerint religiosis nexibus deuincti, contra facere aut aliquid alienare tentauerit, * honoris sui amissione mulctetur. Præterea e qui petierit aut acceperit, vel qui presbyterorum aut diaconorum seu Defensorum dentì subscripserit, sibi quo iratus Deus animo percutitur, anathemate feriatur: sicque accipienti vel subscribenti de personis superius comprehensis, id est, quæ anathemate feriri censuimus (statuta pœna contubernio * seruæ) quam proximus indante * vindicta, nisi forte dator * sibi clericæ repetitione prosit exercit. Quod si minori animæ suæ cura qui quam remedium oblatum forte neglexerit, subeat ea pœnarum genera, qua superius tenentur ascripta: Contra fas si qua corrupta fuerit scriptura, vniuersis viribus, quamuis ab initio nullas habuerit, effringetur. Sed etiam licet quibuscunque Ecclesiasticis personis vocem contradictionis asserre, & Ecclesiastica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus possint alienata repossere, nec aliquo se ante tribunal Christi obitaculo moniat, qui a religiosis animabus ad subsistantiam pauperum derelicta contra fas sine vlla pietatis consideratione dispergit.* Hucusque delapsus Agapetus ex dicto Romano Concilio ad Cæsarium: ex quibus æque intelligis, quam auersi & prorsus alieni essent sancti Pontifices à rerum Ecclesiæ alienatione quouis obtentu quæsito: Qui enim rogat sanctus est, pro quibus rogat, pauperes sunt, & vtique sub cura Romani Pontificis: etenim etsi facta sit inter Principes Apostolorum in prædicatione verbi distinctio nationum, cura tamen pauperum (vt ait Paulus g) in solidum cessit vtique cum aliquo Romano incumbat Pontifici: ex prærogatiua primatus, pauperum omnium pro facultate curam gerere. At de his nulla habita ratione, perstitit sanctissimus Agapetus firmiter in decreto de non alienandis bonis Ecclesiasticis, exemplum posteris præbens, quam

a Conc. Rom. 3 sub Symmacho. c. 4.

* salutaris
* perpetua

d Eod. conc. c. 6 in 17. q. 4. quicunq; Dei.
* omittit plura quæ illic leguntur verba.

e Eod. Rom. Conc. c. 7.
* contubernalium.
* alienatore.
* alienator

f Eod. Conc 3. c. 8.

g Gal. 2.

in his debeant esse tenaces. Sed reddamus hic posteriorem Agapeti epistolam ad eumdem Cæsarium conscriptam in causa Contumelioſi antea damnati Episcopi:

Dilectissimo fratri Cæsario Agapetus.

CXI. ALTERA AGAPETI PAPÆ EPIST. AD S. CÆS. EP. DE CONTVMELIOSO EPIS.

Optaueramus, frater amantissime, vt Episcopi Contumelioſi a pontone integra permanente, nec tibi dudum fieret necessitas iudicii, nec nobis causa censendi: maxime qui a in supra scripti vitæ accusatione communis bonorum reuerentia quodammodo videtur illæsa. Vnde quatenus præsumptione (sicut asserit) innocentiæ ad appellationis voluit auxilium conualere, orationibus assidua hoc tuitamur, vt eum cognitionis iteratæ beneficium gratulationi omnium restituat absolutum. Delegatus enim (Deo nostro adiuuante) summo examen, vt secundum canonum venerabilium constituta sub consideratione iustitiæ, omnia, quæ apud fraternitatem tuam de eiusmodi negotio acta gesta ue sunt, diligentissima vestigatione flagitentur: neque enim prædictum virum conuenit cuncta, prius habita cognitione, regeri, quippe cum & ipse iudicium petierit. Non asseratur voluntas animi a precibus infirmorum, cum in necessitate fuerint, ne nobis (quod auertat Dominus) ea quæ legunt in proverbiis dici possint a: Qui obtenet autem suum, vi non audiat infirmum, & ipse inuocabit Dominum, & non erit, qui exaudiet eum. Quid est enim infirmius Episcopo Contumelioſo, qui in tribulatione positus & de præteriti iudicii pudore confunditur, & cognitionis, quæ futura est, expectatione turbatur? quia quamuis ei, quod optandum est, pius ita forte sufragetur innocentiæ, non potest iudicis solicitudinem non habere.

a Prov. 11.

CXII.

Et nos quidem quamuis culpatus à vobis Emeritus defensor memoratum Episcopum reuersum ad Ecclesiam suam charitatis tuæ volunt. ate fermauerit vsque ad exitum iudicii, quod delegauimus Episcopo Contumelioſo reddita sibi modo propria substantia suscipiam interim voluntas ab administratione patrimonii Ecclesiastici, & celebratione Missarum: quia id, quod sibi videtur iudicio fuisse sublatum, gloriosius, si ei veritatis sufragatur, iudicio receperit, quam vsurpationibus occupauit. Melius autem fecerat fraternitas tua: si postea quam sedis Apostolicæ appellationem interposita desiderauit, examen circa personam eius à tempore sententiæ nihil permisisset inmixtum, vt esset integrum negotium, quod interposita prouocatione quæreretur: nam sine executionem mittitur prima sententia, secunda non habet cognita, quod requirat. Addendum, quia ciui non esset præsidibus Episcopos iudicationi refragatus, priuatam magis potuit secundum Canones expetere successionem, quam fecerit. atem religiosa excipere. Suspensus igitur (sicut præfati sumus) Episcopus Contumelioſus habeat tantum, quam præsumpsisse dicitur celebrationem Missarum: & patrimonia Ecclesiæ in gubernatione Archidiaconi eiusdem Ecclesiæ constituto, ita vt alimonia sufficienter Episcopo nō deneguntur: visitationem in eius loco præcipimus ordinari personam & patienter expectare iudices, quos ipse ante nobis Domino, constituerimus, audire. Præterea ne quid esset, quod charitatis tuæ videatur incognitum, studio dilectionis constitutorum secimus capitula subter annecti, vt scientia communis eorum canonum, sicut participamur affectu. Dominus te incolumem custodiat, frater reuerendissime. Dato decimoquinto Kalend. Augustas P. Con. Paulini iun. V. C.

Hactenus Agapeti epistola ad Cæsarium. Quomodo autem occasione litterarum Agapeti ad Clotharium Francorum Regem, immane ab eo patratum est sacrilegium, sic accipe b:

b *Ex histor. Gallicana Bernardi de Gorard. Prætorium Dubosallan in vita Clotharii Primi, Regis VII. Francor.*

GVALTERVS DOMINVS DE YVETOT A CLOTHARIO REGE INTERFICITVR.

Clotharius dux Veneris sancta, anno quingentesimo trigesimoquinto interfecit Gualterum dominum de Tuetot in Northmannia, cuius res varie narratur occasio. Quidam dicunt hunc Gualterum præfati Regis cubicularium, nobilem fortem, & strenuum, virum, præsertim aduersus Fuici hostes extitisse. quodilli summopere Regis animo tam conciliauit: odium vero ac inuidiam quorundam auliorum vice versa conflauit: qui quidem tot in illum calumnias (domestica aulæ vitia) iniecerant, vt Regi infensum reddiderint, qui alibere in odium mutato, Gualterum denique parui fecit, atque adeo se illum interfecturum minabatur. Qua de re monito Gualtero, suoremq; suu Principis (subdito semper formidabilem) vitare cupiente, ex aula prudenter ac clanculum se subduxit, absuitque a Gallia per decennium. Intra quod tempus terra, marique bellum atrox intulit Saxonius, variisque de illu victoriis reportauit. Quibus tandem confectis Romam se contulit, Pontificemque Agapetum adiuit, à quo honorifice excepta est. Cum autem Gualterus in patriam redire vnde expeteret, cuius quidem desiderium præter omnia hominum animos exstimulat) Pontifex illius precibus annuens, litteras ad Clotharium scripsit, quibus eum rogabat, vt Gualterum falsis delationibus exulare coactum, atque adeo vir probus, & magnanimus esset de orbe Christiano bene meritus, secum in gratiam rediret, atque in integrum restitueretur. Gualterus his cum litteris Suessionum, vbi Rex degebat, die Veneris sancta aduenit, & cum Rex in sacello suo sacris adesset, crucemque adorare vellet, Gualterus præsidium sacellum intrauit, Pontificisque litteras Regi obtulit. Nec autem prima fronte Gualterum non agnouit propter diuturnum illius è regno absentiam: sed acceptis, & perlectis litteris, ipsoque agnito, gladium suum exeruit, vel vt alii placet, nullius causa stantem assantis ensem correpuit, & Gualterum interfecit. Pontifex crudelis hoc facinore accensus, Regi mandauit, vt culpam illam emendaret, aliquin regnum ipsius interdictum fore. Tunc Clotharius pœnitentia ductus, in satisfactionem criminis statuit a Dominis de Tuetot, eorumque hæredes in posterum ab omni feudo, omnibusque debitis Regi iuris, vt propter terram de Tuetot, immunes fore: cum eiusmodi immunitate ac commune huic sententiæ suffragentur, vt quotiescunq; dominum mutariam infert subdito suo feudum, ipsique iura admittat. Qua de re diplomata ab ipso Clothario concessa fuere, quibus dominos de Tuetot, eorumque successores ab omnibus in perpetuum feudi turibus exoluit. Sed postea titulum ille regni in principatum mutatus fuit, qui ad hunc vsq; diem remansit in familia Bellouorum. Hæc tibi fama ad res gestas anni sequentis transeamus.

CLOTHARIVS POENITENTIA CÆDIS DVCIS DVMNESAE.

IESV CHRISTI
Annus 536.

AGAPETI PAP. Annus 2. IVSTINIANI THEODATI Imp. 10. Reg. 3.

I. AGAPETVS PAPA LEGATIONE SVSCIPIT.

QVi sequitur Christi annus quingentesimus trigesimus sextus, nullius Consulatu notatus, post Consulatum Belisarij in veteribus monumentis inscriptus habetur, idemque primus annus belli Gothici in Italia à Procopio numeratur, cum Iustiniani Imperatoris decimus inchoatur. Quo Agapetus Papa à Gothorum Rege Theodato subire cogitur difficillimæ legationis onus Constantinopolim ad Iustinianum Imperatorem. Quantumlibet enim anno superiori ad eumdem Augustum pro Ecclesiasticis rebus honorificam plenamque satis misisset, quam recensuimus, legationem, per quam pacem à Iustiniano efflagitasset, nec obtinuisset, imo tam bellum indictum accepisset, atque etiam Rex barbarus dispendium passus esset Dalmatiæ atque Siciliæ: timeretque simulac hiemelapsa, opportunum nauigandi tempus adesset, fore, vt Belisarius, qui in Sicilia hiemauit, Italiam inuaderet: tantum discrimen anteuertendum putauit, non alio obice, quam Summi Pontificis legatione, qua pacem rursum peteret ab Imperatore: de qua legatione hęc Liberatus diaconus: c *Quo tempore Theodatus Rex Gothorum scribens ipsi Papæ & Senatui Romano* (Rauennæ enim degere consueuit) *interminatus non solùm Senatores, sed & vxores & filios filiasque sè gladio interemptorum, nisi egissent apud Imperatorem, vt desistentium exercitum summi de Italia submoueret. Sed Papa pro eadem causa legatione suscepta, Constantinopolim profectus est.* hęc Liberatus.

c *Liberat in Breu. c. 22.*

Potro erroris arguuntur, qui hanc Agapeti legationem in superiorem reiciunt annum: cum ex Procopio, qui rebus præsens fuit, satis liqueat, hæc de legatione acta absoluto anno superiori, cuius die nouissimo Belisarius Consulatus insignia, absoluto munere, Syracusis deposuerat.

Quæ

Quæ autem præcesserint Agapeti hoc anno legationem, ex eodem auctore rem accurate prosequente dicamus. Missus est ad Theodatum rursum Petrus à Iustiniano Imperatore legatus, vir eloquens & in rebus agendis quam dexterrimus, cum quo Theodatus quæ egerit antè initus exordio, Procopius ita scribit: *Petrus autem interea in Italiam delatus, de his omnibus, quæ scilicet Belisario feliciter acta essent, certior factus, instare tunc acrius, & Theodatum conterrere haud quaquam intermittebat. Tum ille timore perculsus, & attonito similis, haud secus voce emissa ac bello captus fuisset, amentia arbitrio, cum Petro in colloquium venit: Et inter eos de annuo tributo, vt Imperatori Theodatus vniuersam Siciliam concederet, illud autem in annos singulos trecentarum librarum coram numeret, è Gothisque item ad tria bollia pro eius vt traderentur arbitratu. Theodato vero vt minime licebat siue sacri, siue Senatorii ordinis, siue Imperatoris permissu quenquam occidere, vel earum bona in publicum proscripta redigere. Et si quem forte ex subditis ad Petrum veliet, siue aliam hic dignitatem prouehere: ab Imperatore hanc dari deposcat. Quin etiam Romanum vt populus pro eius confirmatione in Iudeorum omnibus ac plausu ipso, Imperatorem imprimis nomen pronuncier, Theodati deinceps, siue in theatris, siue in circo, siue ab his vbicunq; id fieri contigerit. Statua etiam, siue aurea, siue alia quauis materia fictilia, nunquam sibi Theodato, sed versus semper imponatur Imperatoris ad dexteram, Theodati ad læuam.*

His quidem & scriptis cum pactionibus Petrum legatum Theodatus Byzantium ad Imperatorem remisit. Quo inde dimisso hominum statim tres dolatio cæpit, & in varias quæstiones formidines egerat, siue vicinum varie vulsat aliquis, vel solo belli nomine territandus, ne si rex Imperatori haud quaquam placerent, qua inter se fuissent & Petrum conuenta, bella essent mox oriturà. Vnde abeuntem Petrum & in Albanos profectum, ad se reuocatum, perinde ac alia secum actorum, si qua vocabat, nunc pactiones inter se facta voluptati esse Imperatore exclamaret. Cui affirmanti ita se sibi visum respondit: Sin vero minus obtulerit, quid deinde agendum? At Petrus: Bellum, inquam, tibi procudabitur erit, ô strenue. Tunc Theodatus: Num, quæso, id fecerit? Cur non id æquum futurum sit, inquit, vt studia animo cuiusque insita obseruentur & artes? Quid enim sibi vult illud, ô Theodate, vt ipse studij plurimum philosophiæ impendas, Iustinianus vero Romanorum Imperator animi magnitudini studeat, strenuè, vt omnia peragat: in eo tamen desertæ plurimum, quod qui philosophiæ operam det, mortem asserere hominibus & hi quidem tam multi haud quaquam sat decuat, & ex Platonicis præcipue disciplinis, quam sit te scilicet participem fuisse, quam cede vacare, profecto nil sanctius sit: sed illum profecto ac suo Imperio locis sedulo addere atq; identidem vendicare, nil prorsus dedecet.

Ita Theodatus tam callida suggestione facile persuasus, cessurum se Iustiniano Imperatori principatum fatetur: idque ipse in primis, atque eius deinceps vxor iurant: Petrumq; adegerunt, vt iureiurando publice retur, non se primi id delaturum in vulgus, quam Imperatorem cognouerit priores illas non admissurum conditiones. Vide & Rusticum sacerdotem è numero quendam, Romanum virum, & pertinacem ad eam rem confirmandam Byzantium cum Petro transmisisse: Huic ad Imperatorem litteras dedit. Hæc Procopius: quod veto de Rustici legatione ait, hunc certum est fuisse Agapetum, qui Rusticus dictus est: porro visus est Procopius ignorasse, hunc ipsum fuisse Romanũ Pontificem, cuius nec amplius vsquam meminit. Sed ne quid de hac legatione prætermittatur, quam Pontificia dignitas adeo illustrauit, neue quid ambiguum relinquatur, exacte cuncta sunt disquirenda, & quo sunt facta ordine recensenda.

Inprimis autem meminisse debemus, Petrum hunc, de quo agitur, eundem ab eodem Imperatore missum ad Theodatum, eodem esse legationis munere functum: primo videlicet (vt ex Procopio patuit) cũ adhuc superstes esset Amalasuntha, quam cum in Italiam peruenisset, defunctam inuenit: secũdo hanc de qua est sermo, legationem obiuit: tertio vero missus, vt quæ promiserat Theodatus Imperatori præstaret. hæc omnia ex Procopio. Quod autem ad secundam hanc, de qua agitur, legationem pertinet: has illi dedisse literas Theodatum, Procopius tradit. *b*

*Non quidem ipse ad id regnum culmen vt aduentitius & peregrinus pertenerit, quippe qui ex anunculo Rege sim genus sortitus, & proeius nutritus hac dignitate: bellorum vero ac bellicæ turbulentia fuerit equidem non omnino peritus. Cum enim in audiendis litterarum optimis disciplinis exercitatus fuerim, & in eas studium meũ omne contulerim, contigit sane vt à bellicis his pertubationibus eam quam longe semotus, ad id demum venerim, vt haud quaquam decere me ducam, pro terrestris Imperij & bonorum præsentium cupiditate vitam vt in discrimine agam, sed ab his prorsus vt procul abfim, nimirum cui neutrum mihi sit voluptati: tum quia alterum satietate metuimur (nam suauitatum omnium satietas est) tum quia insolentia ipsa consuetudoq; in anxietates plerumq; & turbas inducunt. ipsa igitur si modo mihi prolixa sint, quæ aueos ducentos * & mille quot annis, parui equidem sum regnum facturus, tibiq; flatim Gothorum & Italorum permissurus Imperium, vt qui longe malim tenta cultor sine negotio esse, quam in Imperatoris curis vitam hanc degere, vicissim in pericula transmittentib. Mittet ergo quam celerrime hunc ad nos virum, cui cum Italoautis ipsam, tum reliqua eius sim nomine traditurus.* hactenus litteræ Theodati ad Iustinianum à Procopio recitatæ.

Porro has litteras secretas esse oportuit. Etenim quas eidem Petro hoc anno datas recitat Cassiodorus *c*, ab his diuersæ sunt, nihilque præterea habent, quam exhortationem ad oblatam pacem non respuendam: cuius etiam sunt argumenti, quas eidem Petro ad ipsum Imperatorem dedit Gudelina Regina vxor Theodati, & aliæ ad Augustam Theodoram, vel quas Theodatus misit cum primũ profectus est Petrus: item q; & aliæ quas dedit S. Pontifici, quæ licet non nominet, illis tamen verbis significat, quibus ait d: *Nunc iterum per illum virum sanctissimum eadem credimus esse repetenda, vt vera atq; affectuosa iudicetis, quæ sequenter repetita cognoscitis, &c.* & in litteris Reginæ *e*: *Et ideo illũ virum vestro alloquium, vestris conspectibus vere dignissimum, legatum nostrum ad vos specialiter credimus esse dirigendum.*

Vetæ tamen esse, quæ de Theodato Rege Gothorum meticuloso Procopius scribit, & illis quidem maiora fuisse, vetera monumenta declarant, ex quib. ipsum statim adimplere cœpisse constat oblatas conditiones, quas Iustinianus postea respuit: nummos siquidem mox cudere aggressus est, in quorum singulis primo loco Iustiniani imaginem effigiendam curauit, ex aduersa autem parte nomen suum: prout ex vno ipsorum, cuius hic tibi formam curauimus exprimendam, poteris intelligere.

Satis vides primum locũ tributum Imp. in nummi vero postica inscriptũ tantum haberi nomen ipsius Gothorum Regis Theodati abs quali qua eius imagine. Ex qua etiam in nummo posita inscriptione intelligis (vt id obiter tangam) quomodo eiusdẽ nomen Regis scribi solitũ fuerit, nempe triplici aspiratione, Theodahathus, nõ vt frequenti vsu receptum vt simplicissima aspiratione Theodatus secundum Latinam, non secundum Gothicam pronunciationem scribatur. Habes de his prætereà oppignoratam fidẽ scholiastis in notatione affixa apud eundem Procopii locum de alio item eiusdem Theodati nummo huic simili, vbi ait: *Ad hanc pacis conditionem accedit inscriptio nostri nummismatis argentei, in cuius latere dextro* D.N. IVSTINIANO P.AVG. *à sinistro* D.A. THEODAHATVS REX. Sic igitur certo vides, timore nimio Theodatum exagitatum ante implere cœpisse, quas obtulit pacis conditiones, quam eas Iustinianus probasset, quæ nouis emergentibus causis (vt inferius dicturi sumus) contemptæ sunt. Sed iam de missa ab eo legatione agamus.

Agapetus igitur eiusmodi subire pronunciam barba-

VI.

LITTERÆ THEODATI AD IVSTINIANI IMP.

* *alitèr ex Græco habet nempe* 12.

cẽtenariorum annuum prouẽtum.

VII.

THEODATI ALIÆ SECRETÆ, ALIÆ VBLICÆ LITTERÆ.

c Cassiod. Var. lib. 10 epist. 19. 20. 21. 22. 23.

d Cassiod. lib. 10. epist. 22.

e Cassiod. Var. lib. 10. epist. 23.

VIII.

f Ex nummo argenteo è promptuario antiquitatũ Leidi Patauini.

IX.

DE LEGATIONE AGAPETI PONT.

X.

VASA OPPIGNORATA REDDI IVBENTVR.

a *Cassiod. Var. lib. 12. epist. 20.*

*Tomati.

*Agabitũ

*subsidiũ.

rico coactus imperio, ad expensas in via faciendas, regio Arcario opus habuit vasa sacra oppignorare. Operatus est tamen postea Cassiodorus apud regem, vt eadem redderentur ecclesiæ S. Petri, à qua sublata fuerant: de quibus etusmodi memoria dignas litteras idem Cassiodorus a scripsit Arcario, cum adhuc fungeretur ipse officio prætorii Præfecturæ:

*Tomaci * & Petro VV. CC. Arcario Senatori Præfecto Prætorio.*

*Retinetis mecum, fidelissimi viri, sanctũ * Agapetum vrbis Romæ Papam, cum ad Orientis Principem legationis gratia mitteretur, insignem Regia datis pignoribus, à vobis tot libras auri, facto pactario solenniter accepisse: vt cui prouidus dominator insit ad subditum * eius etiam vrgere excessum. Primum quidem benigne præstitit, qui in necessitate mutuas pecunias dedit. sed quanto gloriosius fecit, etiam illud elargiri, quod cum gratiarum actione potuisset offerri? Victa est sine damno necessitas: manus Papæ dabat, quod eius substantia non habebat: & illuditer est* indemne redditum, quod donis constat expletum. Quale rogo, videbatur Antistitem petentibus Ecclesiam, & Ecclesiam nulla detrimenta sentire? distribuitur fuit potius, quam donatur: quia necesse est illi applicari, de cuius facultatibus videbatur expendi. quid non agat apud pium Principem talis legatio, quam destinatam singulari constat exemplo?*

XI.

Quapropter nostra præceptione communiti, & regia iussione securi, Sanctorum vasa cum obligatione chirographi auctoribus sancti Petri Apostoli sine aliqua dilatione refundite, vt lucrose reddita celeriter impetrata videantur. Opitata referantur manibus Leuitarum ministeria toto vrbe narranda. Donetur quod proprium fuit? quantam iuste per largitatem recipit, quod sacerdos legibus obligauit. Superatum est exemplum? quod in historia nostra magna intentione retulimus. Nam cum Rex Alaricus vrbis Romæ deprædatione satiatus, Apostoli Petri vasa suis deferentibus excepisset: mox vt rei causam habita interrogatione cognouit, sacris liminibus deportari diripientium manibus imperauit: vt cupiditas, quæ deprædationis ambitu admiserat scelus, detectione largissima deleret excessum. Sed quid mirum, si venerandorum Sanctorum diripere vasa noluit, qui tanta se vrbis vastatione diruit? Rex autem vester religioso proposito, reddidit vasa, quæ iure pignoris propria videbantur effecta. Et ideo talibus factis frequens præstetur oratio: quando lata concedi posse creditur, cum retributionem bonis actibus postulamus. hucusque Cassiodorus.

XII. NON EX DITITIIS, SED EX APOSTOLICA AVCTORITATE MAIESTAS ROM. ECCLE.

Ad hæc modo prouoco Nouatores, qui ex opulentia creuisse Romanæ Ecclesiæ summam auctoritatem, non ex Apostolica potestate dixere: cum cernere sit sub barbarico iugo captiuam sanctam Romanam Ecclesiam eo paupertatis adactam, vt cum nec ex omnibus suis reditibus conradere tantum pecuniæ posset, quæ Pontifici legatione fungenti ad iter conficiendum Constantinopolim satis esset, opus fuerit vasa sacra pignori dare ad pecuniam tunc necessariam comparandam: & tamen nihil vnquam toto eo tempore suprematæ Pontificiæ auctoritatis fuit imminutum, vel relaxatum ad delinquentes coercendos Apostolici roborissimmo nescio an aliquo alio tempore magis viguerit in Ecclesia Romana suprema potestas, & adeo fuerit à rebellibus cognita experimento, Orbi imperans & coercens Apostolicæ sedis auctoritas & culta maiestas, sicut hoc seculo, vt quæ sunt dicta superius in Hormisda docent de tot Constantinopolitanis Patriarchis, inuito etiam populo & contradicente clero, ex Albo Catholicorum abrasis, deque duobus condemnatis post obitum Imperatoribus, de præscriptis toties ab ea legibus Orientalibus & Occidentalibus, & recipi ab eadem Romanæ Ecclesia vellent, de frequentioribus vndique ex diuersis prouinciis Occidentalibus atque Orientalibus ad ipsos Romanos Pontifices consultationibus missis, crebrioribusque legationibus Imperatoriis destinatis: quæ omnia & alia quamplurima superius exempla enarrata declarant, & quæ hoc ipso anno paulo post dicturi sumus, ostendent; cum videlicet idem Agapetus Pontifex licet à Rege visus sit missus ad Imperatorem pro pace roganda, à Deo tamen proficiscentibus apparuit, vt imperaret imperantibus, & ab eis perperam facta rescinderet: nimirum vt quem Principes statuissent in sede post Epiphanium, Anthimum patriarcham Constantinopolitanum, inuentum hæreticum in ordinem redigeret, & loco eius eadem Apostolica auctoritate Mennam protinus subrogaret, atque delatos damnaret hæreticos: quæ omnia vigenti Apostolica auctoritate fecisse, etiam diuinitus ostensa primitus docuerunt.

XIII.

Etenim illud ipsum ferme contigit Agapeto, quod olim Petro Apostolo, qui rogatus à claudo eleemosynam dare, pro petita pecunia, qua carebat, illud responsum dedit b: *Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine* IESV CHRISTI *Nazareni surge & ambula.* ita plane Agapetus egentem se quidem pecunia in sacrorum oppignoratione vasorum ostendit, sed in ostensione signorum diuina gratia opulentum, cum & cuius esset successor, antequam Constantinopolim peruenisset, innotuit. Ostensum quippe est, Romanum Pontificem, Petri successorem, Christi Vicarium semper & vbique esse locupletem, abundareque cœlestibus donis, licet auri apparex egentissimus; vtpote qui habeat in cœlo promptuaria diuina promissione secura, eademque auro illo referta, de quo in Canticis Sponsa c: *Caput eius aurum optimum.* Christum scilicet, in quo sunt (inquit Apostolus) d omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei. quorum ipse dispensator fidelis existens, pro ratione locorum & temporum quod opus est Fidelibus erogat. Qui igitur inops, ex oppignoratione sacrorum vasorum pecunia comparata, ab Vrbe discedit, viaticum à Deo locupletius, nempe virtutem miraculorum accepit, quotum amplissimum meruit assertorem, nempe Gregorium Magnum itidem Pontificem maximum, cui ad prærogatiam dignitatis & sanctitatis accedunt loci atque temporis adminicula, dum & suæ Ecclesiæ suique seculi scribit historiam.

b *Act. 3.*

c *Cant. 5.*

d *Col. 2.*

XIV. MVTVS ET CLAVDVS AB AGAPETO CVRATVR.

Quæ igitur in itinere constitutus sanctissimus Agapetus miracula fecerit, idem S. Gregorius narrat his verbis d: *Pœne non multum temporis, exigente causa Gothorum, vir quoque beatissimus Agapetus huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex, ceu, Deo disponente, desertio, ad Iustinianum Principem accessit. Cui adhuc pergenti, quadam die, in Graciarum iam partibus curandus oblatus est mutus & claudus, qui neque vlla verba edere, neque extera vnquam surgere valebat. Cumque hunc propinqui illius flentes obtulissent: vir* DOMINI *solicite requisiuit, an curationis illius haberent fidem. Cui dum in virtute Dei exauctoritate Petri fixam salutis illius spem habere se diuerent: protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & assiciente populo, eum mox è terra in proprios gressibus erexit: cumque ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes flere præ gaudio cœperunt, eorumque mentes illico metus & reuerentia inuasit, cum videlicet cernerent quid Agapetus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuisset.* hæc Gregorius. Vtinam totius peregrinationis Agapeti extarent scripta diaria, ex quibus nostri essent Annales locupletandi. Verum de reliquis ab eo rebus gestis in via quousque Constantinopolim aduenit, silentium vbique silentium.

d *Greg. dial. lib 3. cap. 3.*

XV. DE ADVENTV AGAPETI CONSTANTINOP.

Quando autem peruenerit Constantinopolim, Anastasius ferert id accidisse decimo Kalendas Maii: verum Acta Synodalia cum illuc maturius peruenisse, significare videntur. Porro de eius aduentu hæc habet Liberatus diaconus e: *Primum quidem honorifice suscipiens directos sibi ab Imperatore, sperauit tamen Anthimi præsentiam, eumque, ad salutandum suscipere noluit. Deinde viso Principe, causam agebat legationis suscepta. Imperator autem pro multis sibi expensis ab Italia destinatum exercitum auertere nolens, supplicationes Papæ noluit audire. At ille (quod summum * fuit) legatione Christi fungebatur.* quæ nam ista fuerit, paulo post dicetur.

e *Liber. diac. in Breuiar. c. 21.*

*sum.

XVI. CVR DE PACE SPES DEMPTA.

Cur præterea Iustinianus non acquieuerit Agapeto pacem Theodato petenti, ex Procopio possumus intelligere: nempe accidisse, vt dum hæc tractarentur,

Gothi,

Gothi, qui residui erant in Dalmatia, cum Romanis cõferentes manus priores tulerint, occiso primum Mauritio Mundi filio, atq; demum Mundo ipso, qui anno superiori Salonas ceperat, quas hoc anno itidem Gothi recuperauerant: quibus cum factus esset elatior Theodatus, ipsum de promissione facta pœnitere cœpit: quamobrem Iustinianus & ipse eam reijciens confestim Belisarium iam paratum è Sicilia in Italiam cum exercitu transire præcepit: qui improuiso agmine perueniens in Campaniam, Neapolim munitam valde ciuitatem obsedit. Quid autem postea factum sit, infra dicemus. Interea quæ Agapeti Papæ res gestas Constantinopoli professus sit, quæ quibus ista habet in primis, cuncta summatim referens Liberatus *a*.

Denique petentibus Principibus, vt Anthimum Agapetus Papa in sedem atque communione susciperet, illud fieri, inquit posse, si is libello probaret Orthodoxum, & cathedram suam, nempe, & fidelibello probaret Orthodoxum, & cathedram suam, nempe Trapezuntium, reuerteretur. Impossibile esse aiebat, transferri virum hominem in illa sede permanere. Augusta vero promittentibus multa, & versus Papæ minas inuentante, in hoc Papa permansit, ne eum audiret petitionem. Anthimus vero videns se sede pulsum, pallium, quod habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, vt cum Augusta jam patrocinio tueretur. Tunc Papa Principi fauore Mennam pro eo ordinante Antistitem, consecrans eum in basilica sanctæ Mariæ. Fuit ipse Mennas Præpositus xenodochii nuncupati, quod vocatur Samsonis, genere Alexandrinus: suscipiens Chalcedonense Concilium. hæc summatim (vt dixi) complexus est Liberatus: sed alii paulo latius rem sunt prolecuti, addentes nonnulla, quæ desiderari in his posse videntur.

At quæ primum de his scripta ab Anastasio *b* reperiuntur, in medium afferamus: *Ingressus* (inquit) *Constantinopolim Agapetus, primum capit habere altercationem cum piissimo Principe domino Iustiniano Augusto de religione: cui beatissimus Agapetus constantissime responsum dedit de Domino Iesu Christo Deo & homine, hoc est, de duabus naturis in Christo, &c.* Qui autem, simulac est Agapetus Papa creatus, ex more (vt vidimus) Iustinianus Imp. rectæ fidei misit Romam professionem, vt rursum ab eo idem exigeret Agapetus Catholicæ fidei professionem, non aliam ob causam accidisse potuit, quam quod ob consensum adhibitum in creatione Anthimi hæretici ipse etiam Imperator in suspicionem hæresis esset adductus. Potuisset aliquo præterea idem Iustinianus tergiuersari, renuereque id sibi præstandum fore, quod semel & iterum (vt vidimus) antea præstitisset: verum in his non obtemperare Romano Pontifici exigenti, nefas ratus & impium, mox editam fidei confessionem illam iterat, quam Orientalibus ab Hormisda Pontifice vidimus fuisse præscriptam, cui eiusmodi legitur affixa inscriptio: *Exemplar libelli piissimi domini nostri Iustiniani Imperatoris, quem dedit Agapeto Papæ apud Constantinopolim de fide. In nomine Domini Dei nostri* IESV CHRISTI, *Imperator Cæsar Flauius Iustinianus, &c. Agapeto sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.* incipit: *Prima salus, &c.* omnia habens vt illa ab Hormisda per legatos Constantinopolim missa. Sed quod data habetur decimo octauo Kalendas Aprilis sub Belisarii Consulatu, mendum irrepsit, vt post Consulatum, loco Consulatus, fit scribendum.

Quomodo autem ante hæc, nondum compertus esset Iustiniano hæreticus Anthimus Patriarcha, eius causa successus ipse sit Agapeto Pontifici Anastasius ita narrare pergit: *Dum contentio versaretur ita, Dominus adfuit, vt Episcopum Constantinopolitanum nomine Anthimum * inueniret Agapetus Papa hæreticum. Cumque contentio verteretur cum Augusto & Agapeto Papa, dixit ei Imperator Iustinianus: Aut consentiens mihi, aut exilio deportari te faciam. Tunc beatissimus Papa Agapetus respondit cum gaudio dicens ad Imperatorem: Ego quidem peccator ad Iustinianum Imperatorem Christi emissus venire desideraui: nunc autem Diocletianum inueni: qui tamen minas tuas non pertimesco. Et dixit ei iterum Agapetus venerabilis Papa: Tamen vt scias tu, eum idoneum non esse regimini Christiano, Episcopus tuus cõfitetur duas naturas in Christo. Tunc accersito ex præcepto Augusti Episcopo Constantinopolitano nomine Anthimo, & discussione facta, nunquam voluit confiteri in doctrina Catholicæ responsionis ad interrogationem beati Papæ Agapeti, duas naturas in vno Domino nostro Iesu Christo. Quem cum vicisset S. Papa Agapetus, glorificatus est ab omnibus Christianis. Tunc piissimus Augustus Iustinianus gaudio repletus, humiliauit, se sedi Apostolicæ, & adorauit beatissimum Agapetum Papam. Eodem tempore eiecit Anthimum à communione, & expulit in exilium. Tunc piissimus Augustus Iustinianus rogauit beatissimum Papam Agapetum, vt in locum Anthimi Episcopum Catholicum consecraret nomine Mennã.* hactenus Anastasius, quæ etiam in Miscella historia leguntur. Restitit primo haud dubiũ Iustinianus Agapeto pro Anthimo, impię Theodoræ Augustæ, quæ ipsi Anthimo patrocinabatur, impulsus: sed re comperta, plus apud eum tandem valuit iussio Pontificia, quam Augustæ coniugis perfidæ blandimẽta: vt digno posteris exemplo sit, omnia fidei Catholicæ posthabenda.

XX.

Sed quid facit infelix, quæ se hac in re despici videt à viro suo, à quo non solum amari, sed coli se mirifice sciisset? Haud despondet animum, sed vehementioribus à prauo dæmone stimulis agitata, cuius malo spiritu perci ta erat, ad Episcopos se conuertit, quos nosset fauere Eutychianæ hæresi: hos vrget, hos impellit, vt Agapeto resistant, qui vnus à se tanto labore parta dissoluit, virumq; suum tãquam captiuum in suam sententiã trahit. Narrat hæc Zonaras verbis istis: d *Nonnulli è primoribus sacerdotibus Agapeto Papæ Romano in Imperatricis gratiam sunt refragati, ab eodem quoque Largitionibus corrupti: quos tamen ille, qui veritatem defenderet, omnes superauit.* hæc ipse.

d *Zonar. Annal. par. 3. in Iustiniano.*

XXI. DAMNATI AB AGAP. PAP. ALII HÆRETICI

Sunt plane his consentientia quę recitantur in libello Archimandritarum oblato Iustiniano Imper. post obitum Agapeti: ex quo etiam illud apparet vna cum Anthimo eodem tempore damnatos ab eodem Agapeto veternosos illos Constantinopoli degentes hæreticos, Seuerum, Petrum, atque Zoaram: de quibus omnibus, hæc in eodem libello: e *Canonicum iudicium à Romano Pontifice in ipsum Anthimum & prædictos hæreticos audiri voluistis, ille persolutus, qui dicit* f: *Interroga patrem tuum*, &c. & paulo post: *Misit itaque Deus huic ciuitati Agapetũ, qui verè* γαληνὸς *& id est, dilectus à Deo & hominibus, Pontificem antiquæ Romæ in depositionem Anthimi & prædictorum hæreticorum Seueri, Petri, atq; Zoarę, tanquam olim Petrum magnum Apostolum Romanus in depositione Simonis Cretiani *. Iste enim venerabilis vir scitens per libellos plurimorum nostrorum ea, quæ iniquè contra Ecclesias præsumpta fuere, eo ipso visu semel accipiendo, necq; ad visum suscipere voluit Anthimum furentem aduersus canones, sed tunc iuste deiecit de sacerdotali sede ciuitatis suæ: & coopitulante & coadiuuante Catholicæ fidei & diuinis canonibus vestro Imperio, præfecit ipsi Ecclesiæ sanctissimum Mennam.* hæc & alia ipsi ibi.

e *Extat in Constantin. Synod. sub Menna Act. To. 2. Conc. f Deut. 32.*

*Magi vel Samaritani.

In his quidem omnibus peragendis summa potestas Apostolicæ Sedis Antistitis demonstrata est, dum tantæ Ecclesiæ Patriarcham fuiore Iustiniani Imperatoris & Theodoræ Augustæ pollentem, plurium iam anteà Episcoporum (vt dictum est) suffragiis confirmatũ ipse Summus Pontifex Agapetus, nullo super hoc congregato (vt moris fuit) ante Concilio, condemnauit. Quod enim sciret in gratiam Augustorum eosdem Episcopos facillime conspirare: iis omissis, simplici habita discussione, simulac hæreticus idem Anthimus apparuit, ipsum condemnauit, atque Mennam in locum eius protinus subrogauit, damnatis cum Anthimo itidem Apostolica auctoritate Seuero, Petro atque Zoara. Immo nec etiam citatum, nec visum, sed & reiectum penitus, nec in conspectum admissum, fuisse ab Agapeto Pontifice Anthimum condemnatum. Nicephorus tradit hæc dicens: g *Agapetus cum de rebus Anthimi inquireret, multosque ab Archimandritis eius vrbis & aliis libellos oblatos acciperet: illi ne in conspectum quidem admisso, Episcoporum abrogauit: cuius calculum monasteria etiam Palæstinæ & Petrus Hierosolymitanus Antistes nec non reliqui Ecclesiarum præfecti comprobauerunt.* hæc ipse consentientia iis, quæ ex libello monachorum modo sunt recitata.

XXII. AGAPETVS QVAM MAGNIFICE EGERIT.

g *Niceph. lib. 17. c. 19.*

XXIII. At vero quod ex Nicephoro dictum est, Anthimum nec in cõspectũ admissum ab Agapeto Papa, è sede fuisse depositum: magis inhærerem sententiæ Anastasii dicentis vocatum Anthimum & discussione de eo facta, cum nollet cõfiteri duas in Christo naturas, id ab eo exigente Pontifice Agapeto, ab ipso tũc damnatum fuisse: nisi præter Nicephorum essent Acta Synodalia hoc testantia ex libello monachorum Iustiniano oblato, nuper à nobis citato. Vnde intelligere possumus, rem sum ipsum plenitudine potestatis, non seruata in omnibus forma iudicii. Porro etsi aduersus Anthimum Agapeti Papæ iudicium absque Synodo huiusmodi fuit secundum supremam Apostolicæ sedis auctoritatem, qua supra omnes canones Pontifex eminet: haud tamen extitit commiseratione ieiunum: siquidem aditum ei apertum reliquit, vt si quando ab errore pœnitens ad Ecclesiam redire vellet. Episcopatus pristinus Trapezuntinæ Ecclesiæ eidem integer seruaretur. Quam tamen commiserationem Põtificis Agapeti ergà Anthimum ægre ferẽtes Orthodoxi Archimandritæ Ecclesiæ Constãtinopolitanæ, in alio libello, quẽ postea eidem Pontifici hoc anno obtulerunt, ista arctari ad certum temporis petierunt, nempe vt præfinitus illi daretur ad respiscendum terminus, quo elapso, nullus illi vltra pateret aditus ad priorem Ecclesiam. Sed accipe eorum verba.

MITIVS EGIT CVM ANTHIMO AGAPETVS

a Ex Synod. Constantin. sub Menna Act. 1.

Non vultu omnimodam eius perditionem, sed vt conuertatur: inuitat animo enim Christum Deum nostrum, qui venit b *vocare non iustos, sed peccatores ad pœnitentiam: & omnino paternis visceribus suscipiat, si recognouerit proprium peccatum & concreatur. Aduramus vestram beatitudinem (licet audaces quid faciamus) per sanctam & consubstantialem Trinitatem, ac per principem Apostolorum, Petrum, ac salutem & victoriam piissimi Imperatoris nostri, non contemnere diuinos canones, qui ab vltra pessumdantur: neque Ecclesiam eis traditam, quæ ab ipso despicitur: sed sequendo in omnibus eos, qui ante ipsam tuam beatitudinem in sede vestra claruerunt, facere in ipsum adhuc & contra auctoritatem canonum insolescentem, & qui prætulit vitam degere cum hæreticis, quam cum propria Ecclesia, cui quæ sanctum Cœlestinum contra Nestorium liquet fecisse, assignando ei terminum, sicut & ille Nestorio: intra quem nisi occurrens prædictum libellum Apostolicæ vestræ sedi porrexerit ac vestra beatitudini & sanctissimo Archiepiscopo verba regiæ, & à morbo hæretico se ipsum liberauerit, ne ad Trapezuntinam Ecclesiam sibi creditam proficiscatur: definite sanctissimi, ipsum alienum esse & nudum ab omni Pontificali dignitate atque efficacia, & se ipsum submittere condemnationi prædictorum hæreticorum, & partem illorum accepisse. alterum vero pro ista Ecclesia Trapezuntina ordinandum esse.* hæc ipsi ad Agapetum, quod mitius visum esset cum Anthimo actum hæretico.

XXIV. b Matth. 9. VTCERTVS TERMINVS ANTHIMO PRÆSCRIBATVR.

XXV. SEVERVS HÆRETICVS FOVET ANTHIMÜ c Eneg. hist. l. 4. cap. 12.

Quo minus autem Anthimus vteretur impertita ab ipso Romano Põtifice humanitate, & Seuerus ille caput hæreticorum Acephalorum, qui tunc (vt dictum est) Constantinopoli erat impedimento fuit: etenim hortatus est eum, vt sede cæteris mallet, quam Chalcedonense Concilium profiteri, testatur id Enagrius ex eiusdem Seueri litteris datis ad Theodosium hæreticum Episcopum Alexandrinum, de quo superiori anno actum est pluribus.

XXVI. Sic igitur postquam præfuisset sedi Constantinopolitanæ Anthimus (sicut habet Nicephorus in Chronico) menses decem, vel (vt Zonaras ait) annum vnum ab Agapeto Papa depositus est, atq; ab eodem subrogatus est Mennas magni nominis Orthodoxus, qui antequam Episcopus deligeretur, suæ fidei professionem publice edere iussus est. Protulit ille quidem eamdem ipsam, quam præscripsisse diximus Romanos Pontifices omnibus Orientalibus communionem Catholicam expetẽtibus, cuius est exordium: *Prima salus est rectam fidei regulam custodire, &c.* cui ipse sua manu antequã subscriberet, hæc apposuit: *Mennas misericordia Dei presbyter & Xenodochus suscipio præditas quatuor sanctas Synodos, & omnia, quæ in ipsis continentur dogmata, & epistolas Papæ Leonis, quæ pro fide conscripsit. Et confiteor in dualem naturã id est, in diuinitate & humanitate Christum Deum nostrum inconfuse & indiuise agnoscendum: anathematizans omnes, qui præter hoc sapiunt. vna cum omnibus, qui condemnati sunt, vt superius dictum est subscripsi.* Hæc quidem Mennas ante suam ordinationem: postea autem, simulac ordinatus est, obtulit rursum more maiorum ipsi Romano Pontifici libellum fidei, quo omnes condemnauit hæreses, & Catholicam fidem professus est. meminit eiusdem libelli Vigilius Papa in epistola quam scripsit postea ad Iustinianum Imperatorem.

d Vigil. epist. 2. tom. 2. ep. Rom. Pont.

XXVII. His peractis, idem Agapetus Papa litteras dedit Apostolicas, easdemque circulares ad omnes Episcopos Orientales, qui cum Anthimo communicarant, quibus eosdem de Anthimi depositione ab Episcopatu, & de subrogatione Mennæ reddidit certiores: quarum quidem litterarum extat ad Petrum Episcopum Hierosolymorum exemplar his verbis conscriptũ, exscriptum vero ex Synodo e Constantinopolitana sub Menna, vbi eædem Agapeti litteræ recitantur:

e Conc. 5. gen. sub Menna Act. 1. in fin. & Tom. 2. Rom. Pont. Agap. ep. 1. & Tom. 3. AGAPETI EPIST. AD PETRVM.

Dilecto fratri Petro Agapetus.

Voluissemus quidem fratres dilecti, propter communionem nostræ charitatis omnes Domini sacerdotes idcirco Apostolicam traditionem irreprehensibiles inuenisse: & neminem aut per gratiam, aut per metum ab ecclesiasticis canonibus declinare. Sed quoniam multa multorties subsequuntur, quæ panitudinem parere possunt, & Dei misericordia delicta peccatorum vincit, & idcirco differtur pœna, vt reformatio locum inuenire possit: monere necessarium iudicauimus, vt assumpta de cætero improuisa cuncta clausa dentur: Oportebat enim vestram charitatem memorem paternarum traditionum, neminem permittere prohibita facere, sed si quis audax appareret, tota virtute resistere.

XXVIII. *Cum itaque peruenimus ad Comitatum serenissimi Imperatoris filii nostri, inuenimus eadem Constantinopolitanæ Ecclesiæ contra omnem canonum honestatem ab Anthimo Ecclesiæ Trapezuntinorum Episcopo inconuenienter vsurpatam, cuius animam nõ solum secundum istam partem, sed (quod maius est) in confessionem veræ fidei è peditione reducere desiderauimus: sed Eutychetis errori insistens: ad viam veritatis redire contempsit. Vnde cum ipsius in fide pœnitentiam ista modo expectemus, neque Catholico, neque sacro nomine dignum esse sententiauimus. & nec omnia à Patribus tradita, per quæ vera religionis fides & disciplina custoditur, secundum congruentem satisfactionem susciperit. Cæteros vero similes contumacia ipsius & sententia Apostolica à fide condemnatus similiter vestra charitas adnetat, quorum ipse semetipsum participem fecit. Constantinopolitanæ vero sedi iuniorem, Apostolica auctoritate, adiuuante, & adiutorio fidelissimorum Imperatorum, emendauimus. Et supra modum quidem admirati sumus, quod ipsud opus ita aperte contrarium decretis Patrum vestra fraternitas non solum ad notitiam nostram adducere neglexit, sed & reprehensibile consensu confirmauit.*

QVIDIANTHIMVM AGAPETVS

XXIX. *Sed gratias agamus Deo, cuius spiritu mala ad melius vt plurimum vertuntur, & parua tranquillationes ad vtilitatem & accessionem magni fuerunt gaudii. Hoc autem pro excitando vestræ consolationis gaudio significo, quia Mennam fratrem & coepiscopum nostrum, virum multis laudum modis ornatum prædicta Constantinopolitana Ecclesia Episcopum suscepit. Cui licet præter cæteros serenissimorum Imperatorum electus arriserit, similiter tamen & totius cleri ac populi consensus accessit, vt à singulis eligi crederetur: Etenim alicui neque scientia, neque vita fuit ignotus. sed & fidei integritate, & sacrarum Scripturarum studio: atque etiam pia administrationis officia sic prædicta viri resplenduit opinio, vt ipsi tardius venire videretur, quo dignus erat.* Hic, lector, obserua, dum Agapetus ait, arrisisse electioni Mennæ Imperatores intelligere absq; dubio Iustinianum & eius coniugem Theodoram Augustam: vt cognoscas Theodoram licet maxime impiam fœminam, præfuisse tamen foris imaginem Orthodoxæ, qua sæpe virum vidimus decepisse, magisque Ecclesiæ Catholicæ obfuisse, quam si quæ erat, se palam ostendisset hæreticam. Pergit vero Agapetus de eiusdem Mennę electione.

MENNÆ PISCOPVS LAVDES.

XXX. AB AGAPETO CONSECRATVS MENNAS.

Et hoc dignitati suæ addere credimus, quod à temporibus Petri Apostoli nullum aliũ vnquam Orientalis Ecclesia susceperit Episcopum manibus nostræ sedis ordinatum. Et forsitan vel ad demonstrationem laudis ipsius, vel ad destructionem inimicorum ipsius res tanta peruenit, vt illis ipse similis esse videatur, quos in

his quan-

tus quandoque partibus ipsius Apostolorum Principis electus ordinauit. Communem itaque gaudium fratres, pia exultatione suscipite. Et quantum vos Apostolica sedis nostri iudicium comprobauerit, ex huius rei scriptione significate, habentes duplicem exultationis causam, & quod mala sine mora corrigantur, & pro his optata satisfactio fuerit. De cætera precamenter, ne rursus canonicis sanctionibus quid contrarium per vos (quod non credo) fiat, vestro accedente consensu: quoniam si aut error eius, qui semel peccauit, venia dignus est, si frequens transgressio nostrum auferre atq; deponere debet auctoritatem: custodiat (frater venerande) me hactenus Encyclica Agapeti.

Ad rem damnationem Anthimi atque Mennæ substitutum per Agapetum facta iudicium si tibi, lector, ob oculos ponis, factique speciem mente consideres, admirari non desines: Videre nimirum Romanum Pontificem, quem futur barbaricus sub pulchro nomine pacis ab Vrbe remouet, vt Constantinopolim ad Imperatorem supplex accedat, eundemque ipsum egentem mutuo collecta ex fucrorum vasorum oppignoratione pecunia, vbi Constantinopolim venit, imperare Imperatoribus, exigere quæ debitum fidei, & perperam ab illis facta rescindere, & quam cum ipsi, tum Orientales Episcopi probassent, Anthimi ordinationem irritam reddere, eumque e sublimi, quem consenderat, throno deponere, iura dare, omnibusque iubere, litteraſque publicas scribere, eiusque successorem deligere & ordinare, hæc pæne omnia (vt dictum est) abiq; coacto vllo Synodali commentu, cum antea in simili causa Cælestinus Papa eiusdem Ecclesiæ Pontificem deponendum Nestorium simplerit, & per Theodosium Imperatorem eadem re non prouinciale duntaxat, sed œcumenicum Ephesi Concilium conuocandum curarit. Quibus intelligas, maiori tunc niti solere auctoritate Apostolicæ sedis Antistitem, quando magis ea valetur oppressa, quod certo sciat, omnia illi cedere opus esse, si ea vti velit. In quibus & commendes Iustiniani imp. moderationem, animique demissionem, vtpote qui mari terraq; victor barbarorumque domitor ab vno Romano Pontifice vincipatur, accipiatque ab ipso leges, qui Romanis ac barbaris leges sanciat, & exercitibus imperet. Sed iam quæ reliqua sunt rerum gestarū Agapeti Pontificis Constantinopoli prosequamur.

Quonam dictum est, præter Anthimum excommunicatos quoque ab eodem Agapeto Romano Pontifice Severum pseudoepiscopum Antiochenum atque collegas eiusdem cum eo impietatis: qua occasione id factum huic ordine recensendum putamus. Cum autem omnes sordes, fœcesque hæreticorum, fauente illis Theodora Augusta Severi discipula, Constantinopolim conuenissent, illicque nidificantes, graui damno fidei Orthodoxæ multiplicarentur in fœtibus fuit iusta querela Orthodoxorum Antistitum aduersus horum antesignanos Severum, Petrum, atque Zoaram, & Isacium Persam. Quamobrem idem scriptum à se libellum obtulerunt Agapeto Papæ commoranti Constantinopoli. Extat ipse quidem, sed qui vitiosa translatione & librariorum incuria mendosus nonnihil appareat: sic nos habebat:

Domino nostro per omnia sanctissimo ac beatissimo Patri Patrum, Archiepiscopo Romanorum & Patriarchæ Agapeto, ab Episcopis Orientalis diœcesis, & ab his, qui sunt sub sancta sede Christi Dei nostri, necnon Ambasiatoribus & cæteris clericis in hac regia vrbe congregatis.

Ex quo Christus Deus noster pro debitis vobis præmiis, propter ipsum in omni tempore cum vera fiducia stat, & terribili virtute dimolitur confessionem super venerabile caput vestrum requiescere fecit, cum eadem Apostolorum vobis, Pater beatissime, commisit, & firmauit supra firmam Petram pedes vestros, & direxit gressus vestros, & implenit os vestrum cantico nouo, hymno Dei nostro: speraverunt in DOMINO, secundum Psalmicum eloquium, illuminati à splendore vestro per quem tanquam lucerna splendens super sanctum candelabrum caliginem eorum, qui in tenebris sedent, & cæcos illuminastis, & oculos mentis ipsorum aperuistis. Et propterea confisi & credentes diuino eloquio dicenti in tempore non timebit cor confundens ad intellectum. Et experientia intellectu cognoscentes vos esse diligentes custodes theſaurorum Apostolicorum exosſanimus * insolo Anthimiuti, Iudæum pictatis existentem, potentiam vero ipsum negantem: qui conuenientem sibi sponsam dimisit, & aliam contra diuinos canones accipere ausus est: cognoscentesque & à Deo custoditum Imperatorem nostrum, tanquam Christi discipulum approbatum animam habere, & participem vobis huius boni operis fuisse: Qua à primordio regni sui vsque nunc studiat custodire omne corpus Ecclesiæ sanctæ & perfectæ integrum & ab omni morbo hæretico liberum: & propter hoc statuit quatuor sanctas Synodos in diuinis ac sacris initiationibus, quando fecit magna voce à sacris prædicatoribus prædicari, quæ fortificant corda Fidelium, & hæreticorum compungunt. Sperans ipse excelentia secundum naturam suā, & putans, sicut ... qui ex simplicitate errore subducti sunt, decenti tempore conuerti, sic & huius inuentores, immo diaboli discipulos, & nunquam veritatem recognoscentes: factum hæreticorum à principio prouidere & præmeditari.

Rogamus, beatissime rememorari memorato ac à Deo custodito Imperatori nostro illam sacram vocem dicentem: Omnem abominationem odit Dominus, quæ prima, media, & vltima est. Severus sacrorum fons, qui contra Deum semper locutus est super iniquitatem, & quandoque quidem Græcorum vanilocorum mysteria imburit, ipsa bonor, aut: quandoque vero Eutychetis insaniam docuit, & in tota vita dixit: Deo valere in fide Christianorum: & appellationem Nestorii authori solatæ, ad decipiendos, qui in simplicitate parati sabent aures, sui capiendam excogitauit, euidenter illa illis dicendo, Nestorianosque vocabat in nostros vectorum dogmatum: & nec illis pepercit, qui baptizant ipsum, immobilisque anathematizans implens totum mundum, ac arroganter decernens ipse præsumpsit, & validiores sortitus est cum his, qui adhærebant ei in ordinando Scythiam contra prædictam sanctam œcumenicam Chalcedonensem Synodum, & contra sacras ac DEO dilectas epistolas sanctæ memoriæ Leonis Papæ, qui fuit illuminator & columna Ecclesiæ quisque firmauit Fideles ambulare in recta semita, sicque illud relinquetur diuina Scriptura, simplem iniquitate in foueam: quam fecit. Vnde dubitantes quomodo ipsum propriis vocemus idem cum Gentilibus sentientem, eiusdem opinionis cum Eutyche, eiusque, morti cum Nestorio magis insigne ac propria appellatione nominabimus, ipsum itidem cum veritate organum diaboli vocantes.

Præterea igitur multitudinem eorum, quæ præsumpta sunt ab ipso, & sanguinem sanctorum virorum, qui in Eum * effusus est ab Elisaio huc vsque de Patria tunc sub ipso militante, ac alia difficiliora prædictu propter longam narrationem: Supplicamus, sanctissime, cum nunc sit tempus acceptabile, nunc dies salutis, clamamus: Adiuua nos & sanctas animas occisas, quas astare cogitate prudenter & ostendere vobis, quod propter CHRISTVM traditæ sint mortis a bestia multi capitis. Ac rursus ex sua omnibus manifesta magnania & Manicheo errore, quo confidens iste iniquus ausus est intrare mundas aulas regias, cum nullū locū debeat habere, sed barathrum, ad cumulum sanctorum destructionem. Et cum in præsenti pax donata sit omnibus Fidelium Ecclesiis cum tantis laboribus & sudoribus vestris ac Deo amantissimi Imperatoris nostri: patientes ipsi extremitati animarum facientium conuentiones ad ipsum & communicantium per interpellationem anathematibus contra ipsum prolatis, studete longe expellere illum pollutum & abdicatum, qui anathematibus scriptis & apertius ab Apostolica sede vestra, & à tantis Pontificibus & in cœlo ab Angelis electis suis iam condemnatus est. Qui secundum Euangelicam & diuinam vocem ... cum inique & sacrilego alio Petro discipulo appellationem propriam vsque nunc mentiri non erubuit, & verba apostasia quotidie loquitur: nec non cum Zoara, qui omnino diuinam Scripturam & omnem sacrum ordinem & Missam ignorat: sed cum audacia (nescimus vnde) sibi tradita possundat Ecclesiasticum ornatum atque statum per conuenticula & par abæptismata, quæ quotidie temerarie agunter, cum synagogam mulierculis, comessationibus & ebrietatibus luxibusque & adulterio deditis implet. Persuasimus autem & piissimo Imperatori nostro, non permittere aggregari bestias edaces cum agnis, cum clare & aperte sciat illud diuini Apostoli dictum: Quod nulla participatio iustitiæ est ad iniquitatem, vel communicatio lucis ad tenebras, vel pars fideli cum infideli.

At vero, quæ ab Isacio Persa nunc perpetrata sunt, sine lachrymis di-

* excommunicauimus.

XXXIV. DE SEVERO NEFANDISSIMO HÆRETICO.

b Psal. 7.

XXXV. * Locus corruptus

EXCLAMANT CONTRA EVMDEM HÆRETICVM.

* aliquid deest.

DE ZOARA

c 1. Cor. 6.

XXXVI. DE ISACIO PERSA.

nis dicere non valemus : non est possibile neque metum abiicere. si narrare volumus quæ sint iniqui manibus ille facere non horruit. Nam in quodam diuersorio reposita honorabilis imagine præsentis pijssimi Imperatoris, prædictus scelestus & arrogans vir, tamquam certans & secundum recentiorem modum dicendi blasphemare vit. diuinum extendens bacillum, in quo inhonoratam sedentem statuam formare fingit : implensque simulatum stellionatum in conspectu eorum qui ab ipso seducti sunt, percutiebat sine venia similitudinem Christo amantissimi Imperatoris, hæreticum denominando nec a furore cessauit, donec diuisit tunicam habentem nobilem eius effigiem, & partem pro se tenuit: quam & igni tradens, totam exterminare non voluit: nam conseruata fuit a meliori prouidentia in redargutionem manifestam & notam homicidalis temeritatis, & maioris omnibus accusationis. Testes sunt viri (sicut nouistis, sanctissime) manifestam veritatem aduocatam habentes.

XXXVII. *Quoniam igitur præter opinionem hæresearchæ submutauerunt eorum delectionem, qua cum ignorantia debebat esse, & ante tempus multum dederunt audaciam habitandi in regalibus cellis, his, qui per alium modum Deum negant, multo designatu & enumeratu ipsis nomen fictæ orthodoxiæ : & periculum est, fideles nunquam ambulare in domo Domini, cum consensu : Tollite à nobis citò malos, offerte consutum sacrificium hoc Deo & saluatori pro conseruanda nobis bona defensione in futuro tremendo iudicio : liberum ab omni timore & hæretica tertio repetita fluctuatione ornatum Ecclesiasticum conseruate, statum confirmate. rursumque exponendo iustissimo Imperatori nostro pias ac iustas sententias contra ipsos prius ab Apostolica sede prolatas, statuendo per illas, impia scripta tradere igni, & habentes illa in publicum prodere, iuxta imitationem eorū, qui Zelant pessundare Manichæos & illa impii Nestorij & Eutychetis insensati ac Dioscori patris & protectoris eorum. Sic enim exacuabitur omnis expectatio his, qui frustra sperant in eis. Rogamus etiam sanctissime, finem perfectum imponere diuinæ ac vestræ sententiæ contra Anthimum, paternis vestris decretis consentientem, vt omne de modo extinguatur scandalum a paruulis in Dominum credentibus & omnibus nobis. Custodiat Dominus sedem vestram ac pijssimi Imperatoris nostri, tamquam dies cœli, qui Petri imitatores saluati & non à tribulationibus saluatis, eosque, qui vos oderunt, confudistis.* hactenus Orientales Episcopi ad Agapetum Romanum Pontificem.

ROGANT LIBERARI AB HÆRETICIS.

XXXVIII. His subiicitur in Actis subscriptio Episcoporum Secundæ Syriæ, qui eam dederunt epistolam, primoque loco positus Thalassius Episcopus Berythorum. At non hi tantum, sed & qui erant Constantinopoli, & alij Archimandritæ Orthodoxi iidem libellum obtulerunt eidem Pontifici Agapeto, qui & ipse pariter habetur intextus primæ Actioni eiusdem Synodi. hic vero ob multa notatu digna in eo posita recitandus nobis est. in primis enim, quam deplorati ssimus esset huius tēporis Ecclesiæ status, cum adeo vbique in Oriente hæretici inualescerent, ostendit, continetque non nulla, quibus recitatæ epistolæ siue libelli obscura dilucidantur: sic enim se habet a:

a Synod. Constan. sub Mēna Act. 1.

XXXIX. LIBELLVS MONACHORVM OBLATVS AGAPETO.

Domino nostro sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo antiquæ Romæ & œcumenico Patriarchæ Agapeto Marianus presbyter & Primas Monasteriorum regiæ vrbis, & cæteri Archimandritæ eiusdem & Archimandreitæ ac monachi Hierosolymorum ac Orientalesin eadem Synodo congregati.

Eos, qui sacris Dei Ecclesijs opprimunt, consolentes, & inimicos Dei quotidie aduersus eam scribere conspicientes, lamentationes sanctiGregorij b *in proximum facimus opportune ad vestram beatitudinem dicentes: Vsque eò cura Dei penitus derelinquisse præsentem vitam, quæ temporibus ante nos Ecclesiam custodiebat.* habet enim hæc Gregorius Nazianzenus in epistola ad Nectarium Constantinopolitanum Episcopum data, ipso eius exordio, cum dolet Constantinopolitanam Ecclesiam à se derelictam diuertiorum commercio hæreticorum pessumire. Sed pergunt ipsi: *Et iam tantum cumulabet animam immensa eius calamitatibus, vt quidem proprios dolores vix nostra non in malo esse putetur. Tot & tanta sunt communia mala Ecclesiarum ad singula respicienda : quorum nisi aliqua in præsenti tempore fierent diligentia ad reformationem, ad omnimodam desperationis consonorem paulatim perueniretur. Cum multis itaque modis iam hæc enarrauerimus: non minus vero & nunc magnas & incredibiles insidias aduersus Dei Ecclesiam factas multiplicauimus.*

b Greg. Nazian. ad Nectarium.

*Schismatici & Acephali, qui à furia Dioscori & Eutychetis descenderunt (nescimus, quis eos ad amentiam mouerit) qui veluti quadam audacia freti, suo proprio morbo triumphant, synagogas facientes, & paradoxismata innouantes, & tamquam ex euersione hoc facientes, & * nomen Episcoporum sibipsis in locis nostris diffamantes, aperte impiaueniunt, & licenter omnia audent non cōtra Ecclesias solum, sed etiam contra ipsum pijssimum Imperatorem nostrum & vestrum honorabile caput, sicut tanta prædictorum insania vestra beatitudini manifesta fuit.*

XL. * etiam

Magna quidem admiratione dignum sub Imperatore Catholico leges quotidie aduersus hæreticos sanciente, & pro fide recta patrocinium suscipiente, adeo conualuisse, inualuisseque in Oriente, ac potissimum, vbi ipse Imperator erat, Constantinopoli nefandos hæreticos, vt Catholici, qui ibi erant (vt audis) tentati supra modum (vt ita dicam cum Apostolo c) & vltra vires, in vltimam pene desperationem videri possent adducti : Sed vnde malorum omnium in mundum olim fluxit origo, ex eodem fonte diabolus modo tot damna in Ecclesiam deriuauit, eosdem aliquando obstructos reserans aquæductus per malam fœminam, vtpote qui sciret, potentioti nullo vti posse ad Ecclesiam demoliendam ariete, adhibens ad hoc ipsam impiam sæpe dictam Theodoræ Augustam Scueri discipulam, cuius arte, fraude, doliſq; fœmineo ingenio comparatis, omnes leges in hæreticos latæ pressæ faucibus strangulantur, vt sileant, cum & loquaces hæreses reuiuiscant, atque hæretici enatiori audacia, spreta etiam Imperatoria maiestate, clamantes, insurgunt. Ita plane secundum illud Ecclesiastici d: *Vnus ædificans & vnus destruens: quid prodest illis, nisi labor? Vnus orans & vnus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?*

c 1. Cor. 1. THEODORA AVGVSTA CLADEM INFERT ECCLES.

d Eccles. 34.

XLI.

Sic igitur quæ Iustinianus Imperator sanctis legibus erigebat, impia fœmina occultis machinis destruebat, & quam ille voce scriptoq; sæpe professus, est singulis ferme annis Catholicam fidem, ista consueta perfidia abolere sategit. At non puto tanta ista, iam in foris atque triuiis vbique vulgata, lacrymis & lamentis Catholicorum deplorata, altioribus (vt vides) dolentium declarata clamoribus, atque libellis scriptis toties ob oculos repræsentata Iustinianum Imperatorem latere penitus potuisse. Sed quid? Frangit Adam Eua, & Dalila Samsonem enerauat, vt illi ipse licet non seductus, sed turpiter emollitus acquiescat, atq; incauto caput in eius sinum somno pressius inclinet. Sed quæ sunt libelli reliqua audiamus. Subdunt enim monachi, quam coprumeli osi facti sint hæretici in ipsa etiā primaria Imperij ciuitate, vbi degeret Imperator, & quo tandem procacię venerint, vt in eiusdem Imperatoris imaginem insanierint:

XLII.

XLIII. IN IMPERATORAM MOLESTISSIMI HÆRETICI. * excæcantes.

Nam venientes (inquiunt) *ad quandam domum fœtu amaroris habentem, in qua monachi quidem de iniquo contubernio illorum habitant, imaginem pijssimi Imperatoris furia excæcati*, illud patris eorum diaboli fecerunt, qui cum non posset contra Creatorem, aduersus figmentum suæ dextræ. Irruit enim vnus ex eo ſacinus Persa, qui magis quadam vesani, seducit cos da volentium ab eo decipi, &c. quæ superius in Episcoporum libello sunt recitata. Inferius vero dilemma illud adhibent, quo vsus est Gregorius Nazianzenus ad Nectarium scribens : qui fatua tolerantia sinebat cum Orthodoxis hæreticos coalescere, suasque synaxes agere permittebat : rogantque (vt ille petebat) ab ipsa vrbe Constantinopolitana pelli procul hæreticos. Est autem huiusmodi adhibitum argumentum : *Non possunt duo contraria esse simul vera:* Si hæreticis facultas datur hæreses prædicandi, istud ipsum fateri est, veritatem apud ipsos esse, à nobis autem illam penitus defecisse : Sin autem eam apud nos esse iure firmemus, illos ea deficere, & vt mendaciorum textores Deo & hominibus execrabiles esse abiiciendos : dicere necesse : cum præsertim in eo statu res modo positæ essent, vt tolerare ista, etsi non iubere, patique saltem ipsum Principem sub pacatissimo ac florentissimo Imperio, cum vbique terrori esset etiam lon-

ge posi-

ge positis barbaris, indecens esset, atq; propemodum execrandum, eisdem consentire, ac patrocinio ipsos fouere suo. Sed quo modo iidem tacite perstringant fautores illorum, accipe:

XLIV. *Quoniam igitur ex hac causa in multis domos eorum, qui in excellentia sunt, intrant, & indecentia faciunt, cupientes mulierem quidem, & alia quaedam peccatis onerata, quae varijs diuertuntur desiderijs, & semper addiscunt, & nunquam ad cognitionem veritatis venire possunt: verum etiam in ipsis propriis domibus & subuerbijs altaria & hypostasin erigunt in oppositum veri altaris, & sancti sancti, & omnia simul contemperunt propter attributum eis patrocinium ab his, qui in domo dominij & aliquo alio modo potentes sunt. procul dubio ista dicentes, significant, non ipsam vnam diuitem taxat Theodoram Augustam infectam Seueri peste, sed alios eiusdem ciuitatis optimates: eorumque coniuges eodem morbo pessime laborasse. Quod enim cuncta Theodorae arbitrio volui perspicerent, & hac ex parte Theodorae arbitrio volui perspicerent, & hac ex parte Theodorae arbitrio volui perspicerent, & hac ex parte

& qui veterũ Romæ sedem pulchre tenebat (is autem erat Agapetus) & qui Antiochenam sedem regebat Ephræm. siue Ephræm: ipsi quoque populis rectam fidem prædicabant. In quibus multa sunt ad laudem huius beati composita, quæ non minorem gloriam afferunt iis, qui scripserunt, quam ei, qui laudabatur, quod non ad gratiam, sed plane ad veritatem facta sit laudatio. hæc ibi

LIII. AGAPETVS ITERVM DAMNAT ANTHIMVM.

Sed quod ad libellum recitatum pertinet, oblata ista fuerunt ab Archimandritis Agapeto, vt quæ præcedunt ipsum libellum Acta testantur: ita tamen, vt ea omnia, antequam libellos tum Episcoporum, tum monachorũ Agapetus susciperet, celeritate præuenerit, vtpote quod iam Anthimum condemnasset. nam vbi primum exuisset Episcopatu Constantinopolitano summa, qua nitebatur Apostolica auctoritate, rursum in eum sententiam tulit, qua iudicauit, vt etiam ab Episcopatu Trapezuntij & omni sacerdotali munere & functione esse omnino deberet extorris: acceptos vero dictos libellos tum Episcoporum, tum etiam monachorum misit ad Iustinianum Imperatorem, quo ab eo damnati expellerentur hæretici.

LIV. AGAPETI EX HAC VITA TRANSITVS.

a Apud Syn. Constantin. sub Menna Act. 1.

Sed quid interea, peccatis exigentib. populi, funestũ accidit? Cum iam omnia ista ab ipso facta essent impleturque in omnibus partes suas, sanctissimus Agapetus ex hac vita migrauit, tanquam omnibus absolutis, ad quæ missus erat, post opus vocaretur ad præmium. Hęc autẽ omnia breui narratione à nobis perstricta, accipe quam diligentissime enarrata in libello a eorundem monachorum, quem Iustiniano Imperatori post Agapeti obitum obtulerunt, in quo post recensitum ab eis primum & secundum iudicium contra Anthimum latum, quorum priori è sede Constantinopolitana eum deposuerat, posteriori etiam è sacerdotio Ecclesiæ Trapezuntinæ, ista adiecere de his, quæ post hæc sunt subsecuta.

LV.

Hæc vero petitiones nostræ, oblatas sc. Agapeto, vt omni sacerdotio exueret Anthimum, *peruenientes prædictus sanctissimus vir Agapetus, cum Anthimus sæpissime manifestam constituerit, simul cum prædicto hæretico condemnauit, & omni dignitate sacerdotali & officio nudauit, & omni Episcopatu & Orthodoxo nomine vsque ad pœnitentiam eorum, quæ deliquit. Et misit pietati vestræ libellos nostros, vt quæ in ipsis sunt,* nempe vt iidem damnati hæretici procul eiicerentur, *per vos ad finem deducantur. Sic enim oppportune assumptus est hic honorabilis vir à dispensatore nostro Deo, & additus est patrib. suis, & bonum certamen certauit & cursum perfecit, fidemque seruauit.* hæc ipsi de transitu sanctissimi Agapeti: atque eodem libello Imperatorem, vt eosdem abiiciat hæreticos, interpellant his verbis.

LVI. QVID ORTHODOXI PETANT AB IMP.

Obtestamur itaq; vestrum Imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum Saluatorem nostrum Iesum Christum, qui protegat venerabile Imperium vestrum, & omnem inimicum & hostem propter vestram rectam fidem nobis subiiciat, non contemnere iudicium prædicti sancti viri, sed ipsum exequi & Ecclesiam Dei & totum mundum liberare à peste Anthimi & prædictorum hæreticorum. Nam sancto Agapeto in præsenti vita existente, post Deum ad vestram pietatem respiciente, hæc acciperemus à vobis expectauimus. Implendo itaque quæ ab illo iusta & canonice iudicata fuere, & per vestram generalem sanctionem ista confirmando taliaque de cætero præsumi interdicendo, illius beatam animam coletis, quæ cum Deo proxima sit, eo quod vinculo terræ & carnis cuius soluta sit, & fiduciam ex propriis bonis operibus adepta, pro pace & salute vestræ pietatis intercedit.

LVII.

b Psal. 138. MAGNOPERE CVLOSI NVNTVR HÆRETICI DEGERE IN CIVITATE.

c Ies 7.1. 2. Reg. 4. d Prou 20.

Vos autem cum Dauid ad Dominum cum fiducia clamate b *Nonne qui oderunt te Domine, odio habui, & super inimicos tuos tabescebam: Perfecto odio odiui illos, & inimici facti sunt mihi. Timendum enim est, piissime Imperator, ne propter multam dilationem illud Isaiæ vos populi patiamur & nos, in medio habentes ab omni sacerdotio anathematizatos, qui quondam in media habuit Achaz* c *& Ionathan, in scientia & ignorantia seipsos anathematizabilicientes in perículo fuit tot aliter perire, licet ignoraret, quod in medio haberet anathema. Non ergo Christianissimi Imperatores tale malum contenuere, sed vtinam zelo ad cognitionem Dei & bis quæ ipsius sunt, adimplentes quod scriptum est* d: *Ventilator impiorum Rex sapiens: vt cum Dauid, & Iosia, & Elia, ac Agapeto, qui maxime zelauerunt pro Deo, partem vos habeatis in præsenti quidem, sicut & illi, & sub scabello pedum omnes inimicos vestros subiiciat: in futuro vero cum illis æternum regnum tribuat, qui promisit coram ipso centuplum, & in futuro sæculo vitam æternam donare.* hactenus Archimandritæ ad Imperatorem post obitum sanctissimi Agapeti.

LVIII. DE TEMPORE OBITVS AGAPETI.

Sed antequam cætera, quæ hoc eodem anno Constantinopoli post Agapeti Papæ obitum secuta sunt, in medium afferamus, in ipso transitu tanti Pontificis aliquantulum immorandum. Quod enim in primis ad tempus spectat: quo huius anni mense, quoue eius die defunctus sit, haud satis liquido constat: certum est tamen errare eos, qui eius obitum contigisse referunt hoc anno vigesima prima mensis Maij: siquidem ex actis Synodalibus eius, quod hoc anno celebratum est Constantinopoli, Concilij post migrationem Agapeti, redarguuntur, cum eius prima actio die secunda eiusdem mensis Maij habita legatur: adeo vt opus sit affirmare, ante eundem mensem Maium sanctum Agapetum ex hac vita deductum. Anastasius de ipso habet, sedisse tantum menses vndecim & dies decem & octo. Verum cum superioris anni exordio ipsum electum fuisse Pontificem satis aperte fuerit demonstratum, vtique amplius anni periodo ipsum vixisse, opus est affirmare. Ad calcem vero de eodem Agapeto hæc Anastasius: *Post dies aliquantos ægritudine correptus, defunctus est Constantinopoli Cuius corpus in loculo plumbeo translatum est Romam vsque ad basilicam beati Petri Apostoli, vbi & sepultus est duodecimo kalendas Octobris. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma*, creauit *diaconos quatuor, Episcopos per diuersa loca numero viginti sex. Et cessauit Episcopatus eius menses vnum & dies viginti octo.* hactenus Anastasius. Porro diem natalis eius illum celebrat annuatim Ecclesia, quo Romam translatum in basilica Vaticana ipsum excepit. Quod vero ad legationis negotium cuius rei causa profectus est Constantinopolim: ipsum quidem bene gestum esse, idem Anastasius indicat, vbi ait: *Agapetus Papa omnia obtinuit, pro quibus missus fuerat.* sed redarguitur ex his, quæ dicta sunt superius ex Procopio, & ex iis, quæ postea sunt consecuta. Post hæc de eiusdem Agapeti obitu ista subdit Liberatus diaconus e: *His peractis, constituens Papa apud Imperatorem Apocrisiarium Ecclesiæ suæ Pelagium diaconum suum, dum in Italiam reuerti disponit, Constantinopoli obiit.* hæc Liberatus.

e Lib. diac. Brev. c. 22.

LIX. f Bibliotheca Vatic. p. 1338. apud Rer. gest. S. Greg. pag. 194.

Extat in bibliotheca Vaticana f de rebus gestis ab Agapeto Pontifice Constantinopoli & obitu eius & funere vetus monumentum, scriptum (vt apparet) ab aliquo, qui tum interfuit. quod licet deprauatum valde, vt licuit, restitutum hic tibi reddendum putauimus, cum notatu digna nonnulla contineat: sic enim se habet:

CHRONOGRAPHIA AB ECCL. ROM. CONDITA.

Anno ædificationis Romanæ Ecclesiæ quadringentesimo nonagesimo, Agapetus, qui prima sedis Antistes fuit, à Theodato Gothorum nequissimo Rege ob postulandam à Iustiniano Augusto pacem Constantinopolim venit. Hic obserua, lector, veterem chronographiam, qua aliqui numerarent interdum annos ab ædificatione Romanæ Ecclesiæ. Sicut enim priscis Romanis mos fuit ab Vrbe condita annos recensendo deducere, ita iis visum ab Ecclesia Romana condita temporis nota memorias consignare: tui & consentire cohæretque nostram chronographiam: sed amussim omnino gaudeas. Etenim dum ostendimus anno Domini quadragesimoquinto Romanam Ecclesiam ab Apostolorum Principe Petro erectam: plane ab eo tempore absolvitur hoc anno quadringentesimus nonagesimus, & inchoatur nonagesimus primus eiusdem, quo vertitur annus Domini quingentesimus trigesimus sextus. Sed videamus, quæ sequuntur.

LX.

Confestim vero quæ, Rex & Pontifex, *sancta deliberatio osculata, & alter alterum venerata, diem duxere in vesperam, legationis dum tractat pax negata. At vero Agapetus iacta præceptum Petri vniuersis prosternitur Ecclesiis, quæ per id tempus omnes in se inclinata recumbebant, in ipsarum se necessitatem conuertit,*

Rege

ordinem quæ se subsulit immobilem ereuim (vt dictum est) vbi Constantinopolim venit, plures de miserando statu ejus Ecclesiarum eil belli oblati sunt: perentes omnes ab ipso, cui vniuersalis gregis cura in Petro credita fuit, cui dictum est: *Confirma fratres tuos*, auxilium impartiri. Hadrianus (absit auctor) *Romanum Pontificem Constantinopolim debuisse dixit: nunc Anthimum vniuersalem Ecclesiam inuasisse.* Ephraim siquidem vigesimo regiæ urbis Episcopo successit. ita quidem numerans à Metrophane prædecessore. Alexandri Episcopi Constantinopolitani, qui decedente Alexandri Episcopi Constantinopolitani, qui vixit tempore Constantini; ab ipso enim vsque ad Epiphanium, de quo hæreticis & schismaticis totidem numerantur eius Ecclesiæ Episcopi: vt plane appareat, Nicephori catalogum Constantinopolitanorum Antistitum, à Stachi (vt alt) ab Andrea Apostolo ordinato inchoatum, his temporibus prorsus ignotum fuisse. Pergit vero auctor.

Anthimus, qui relicto dudum apud Trapezuntium ciuitatem Episcopatu, Constantinopolim venerat, vitamque suam veluti commendabat, siue Patrum decreto, siue Augusti fauore, siue procerum vero, hæreticorum proximis & schismaticorum turbis fretus, in Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem vi aut improuisus, aut locer inuasit, & Apostolicum throuum ingemiscente clero, populoque ad cælum oculos referente, homo iniquitatis insedit, atque cunctis cæteris in suam fidem tanta successit, sæpem egenis simoniaco ritu disseminans. Talem hunc Ecclesia adulterum & populi seductorem Agapetus Papa sine vllo moratum obstaculo Ecclesia expulit, & penitenti eidem tempus indixit, quod cum sine mora repeteret, & antiquam Ecclesiam, quam reliquerat, reprobaret, perfidiamque illam alta mente reponeret, Papa Agapeti voce & canonica iecure percussus est: complicesque eius Severus & Petrus, Antiochenus & Apamenæ ciuitatum quondam Episcopi de exilio in exilium deportati: Zoaras quoq; presbyter, eorumque sequax Apostolica voce legatus est.

Agapetus vero Papa vnus Catholicum, Euangelij tuba, præconiatis, sacra altaria sedusque velamina sacrilegi Anthimi infectatione sua Catholicis precibus eluit. Citantur hæc verba à Gratiano ad probandum antiquum Ecclesiæ ritũ, quo ostenderet Catholicam Ecclesiã semper exhorruisse quę sunt hæreticorum, non solum ipsas Ecclesias, sed omnia ipsarum vtensilia, nec illis absque expiatione sacra vti solere. Sed pergit: *Omnesque templa ades ab infesto tibi per Antichristum maculo Orthodoxis obsecrationibus expiauit, merecuro, lapoque eiuum à Dominica cauia detruso extra Ecclesia parietes. Ecclesiarum ministri, Catholico Principe fibimet arridente, confestim vna animes incunt: Agapetu Præsuli Mennam presbyterum ordinandum sibi Episcopum suis vocibus commendantes, in medium proferunt; Agapetus Papa libellum eius instar fidei sue manu propria editum flagitat, scilicet Roma cum per se beato Petro Apostolo porrecturus.*

Edito Mennas iuxta præceptum creatoris sui fidei libelli. & Agapeto Papa in consecratu Ecclesiæ sue oblato, ab eodem omnium Episcoporum Principe imposita manu, Vniuersalem, subiectarũ sibi prouinciarum videlicet, Episcopatum adeptus est, solusque hactenus primus Ecclesiæ suæ Episcopus à Romana sede Antistite minime ordinari. Hucusque Agapeti præceptoris nostri mouti laus fuit: in his, quæ dicta sunt nobis: nunc subita infirmitate eius turbati maremus. Quis enim potuit siccis oculis Agapetum narrare morientem.

Incidit in grauissimam valetudinem: immo quod optabat, iuuit, vt non deseret, & temporum motu mox subsequentibus caret. & Domino plenius cum sanctis Patribus iungeretur. Deficeret spiritus, & ambulans in morte, animam semper gestabat: ipsum, fateor, quo mortalium vita finitur: laudes Domini connectebat. Nec dum spiritum exhalauerat, nec dum debitam Christo reddiderat animam: & iã fama volans tanti præsulis lapsu totum Orbi populos, quibus cunctis repleta erat, ad exequias conuocabat. Adsunt diuersarũ prouinciarũ numerosi Episcopi, & sacerdotum monachorumq; chori pene vrbe replebantur. Tota ad sanctum eius Bizantium turba conuenit: sacrilegium putabat, qui non tali Pontifici vltimũ reddidisset officiũ: sonabant psalmi, & excelsa tecta diuinum vbique in sublime Allelvia quatiebat. locus iste ex epistola S. Hieronymi ad Aletum de funere Rustice scripta desumptus indicat auctorem fuisse Latinum, atque Latine scripsisse: qui pergit: *Hinc innumeri chori, binc senum videres. Quæ carmina, laudes sacerdotales, & facta feruntur.*

LXV. DE SYMPTVOSO FENERE AGAPETI.

*Nemo quandoq; totius Orbis vel Episcoporum, vel Imperatorum vita defunctus, inter tantas exequiarum copias funeratus visus est. Explorate procedentium & cæteratim in exequiis eius multitudinem fluctuantem: non plateæ, non porticus, non eminentia desuper tecta capere poterant prospectantes. Tunc suos, in vnum populus vrbs regia prospexit, fauebant * omnes sibi in gloriam defuncti sacerdotis. Nec mirum si de eius fide homines exultarent, de cuius prædicatione Angeli lætabantur in cælo. Quodq; mirum sit, nihil pallor mutarat in facie: sed ita dignitas quædam & grauitas eius eva compleuerat, vt eum non mortuum, sed dormientem putares.* hucusque ibi, sed nonnulla deesse videntur. Impendit briens vino, impendit & mortuo Agapeto, quæ tantum decere sciret Romanum Pontificem, Orbis totius Antistitem: dum quam debuit eidem tam perstiti obedientiam exhibuit & obseruantiam, defuncto autem vt patri omnium parentauit.

* ferucbant

LXVI.

Ne quid vero præteriisse videamur ex iis, quæ sub eodem Pontifice gesta esse antiquitas prodidit: hic ad finẽ rerum ab ipso gestarum collocanda nobis erunt, quæ absq; nota temporis esse conscripta reperiuntur de iis, quæ ipsi acciderunt, dum Romæ esset: cum more nostro certis reddere annis nolimus, quæ nulla certitudine temporis enarrantur, sed ad calcem potius ipsa referre. Quæ igitur de eodem Agapeto Pontifice apud Sophronium narrata leguntur, his fungamus: sunt huiusmodi *b: Narrauit nobis Abbas Theodorus Romanus, dicens: Est non procul à Romana vrbe breue oppidum, quod Rumellum * dicitur. In eo oppidulo Episcopus erat magna virtutis & meriti. Die ergo quadam habitatores oppidi ingressi sunt ad beatissimum Romanum Antistitem Agapetum, accusantes Episcopum suum, ac dicentes, quia in sanctificato vase manducat. Pontifex autem solo auditu percussus, mittit duos ex clericis, vt vinctum Episcopum & pedibus iter agentem Romam perducerent: venientem vero continuo misit in carcerem. Cum ergo tres dies in carcere egisset Episcopus, venit Dominicus dies. Et cum Papa quiesceret, illucescente Dominico die, vidit in somniis quendam astantem sibi ac dicentem: Hac die dominica nec, tu offeras salutarem hostiam, nec, alius quispiam Episcoporum, qui sunt in vrbe ista, nisi solus Episcopus, quem habes in carcere inclusum: illum enim hodie offerre volo.*

b *Prat. Spirit. c. 150.*
* Formellum.
DE EPISCOPO CAPTIVM PASS.

LXVII. AGAPETVS ADMONITVS PROFICIT.

Expergefactus autem Papa, & de visione, quam viderat, hæsitans, dicebat in semetipso: Talem contra illum accusationem suscepi, & ipse habet offerre? Venit igitur ei secundo vox in visione, dicens: dixi tibi, vt Episcopus, qui est in carcere, solus offerat. Ambigenti adhuc, tertio apparuit illi, eadem repetens. Expergefactus autem Pontifex misit in carcerem, & accersito ad se Episcopo, percunctabatur eum, dicens: Quod est opus tuum? Episcopus autem nihil illi aliud respondit, nisi: Peccator sum. Cum vero Episcopo persuadere non posset, vt aliud diceret: tunc ait ad eum Papa. Hodie tu offerre debes.

LXVIII. VISIBILE SIGNVM SPIR. SANCTI.

Cum ergo sancto altari assisteret, & Papa prope illam astaret, diaconis altare circumdantibus, cæpit sancta Missarum solemnia Episcopus. Et cum complesset orationem oblationis, antequam concluderet ipsam, cæpit secundo ac deinceps tertio & quarto dicere ipsam sanctam oblationis orationem. Cunctis vero eam moram molestè ferentibus, dicit ei Pontifex: Quid hoc est, quod iam quarto hanc orationem dixisti, nec eam concludis. Tunc respondit Episcopus: Ignosce mihi, Pater sancte: Quia non vidi consuetum sancti Spiritus descensum, idcirco non terminaui orationem. Sed, sancte mi domine, diaconum illum prope me assistentem, qui flabellum tenet, ab altari remoue: ego enim illi dicere non audeo. Tunc iussu S. Agapeti recessit diaconus: & continuo vidit Episcopus & Papa sancti Spiritus aduentum. Sed & velum, quod altari superimponitur erat, vltro sublatum est, texitque Papam & Episcopum & diaconos omnes, qui sancto altari astabant, quasi per tres horas. Tunc venerandus Agapetus, agnita sanctitate Episcopi ex perspecto miraculo quamq; falsam calumniam perpessus esset, cognoscens, quod illum ita vexauerat, tristis effectus, statuit non iam amplius per surreptionem quippiam agere, sed cum maturo consideratoque iudicio & magna longanimitate procedere. hactenus ibi.

LXIX. ADMONITIO DE HIS, QVÆ DICTA SVNT.

At ne tu ista legens errore ex huiusmodi narrata hi-

storia ducaris, vt existimes peccatis interce dentibus ministrorum posse effici, vt quod in Ecclesia Deo offertur sacrificium, minime suum sortiatur effectum. Etenim si nec ipsius sacerdotis rem agentis peccata impedimento esse possint, quo minus incruentum illud & sacrosanctũ sacrificium perficiatur omnino: quanto magis astantiũ ministrorũ id haud poterit retardari crimimbus? Sed totũ illud factũ esse diuinitus ad illius sanctissimi viri sanctitudinem declarandam, satis innotuit, atq; ad reliquos admonendos haud facile à Deo permitti omnino falli iudicia Summorum Pontificum, quorum si mens recta, plaq; ea, etsi aliqua possint vt homines falsa surreptione præuenirí, Deus tamen succurrat, ne labantur. Quæ si in huiusmodi priuatis causis accidere constituerunt, vt etiam superiori tomo, dum de S. Equitio egimus, est demonstratum, quomodo non præsentaneo peculiariq; Dens præsto erit auxilio, cum publica ad vniuersam Ecclesiam pertinentia iudicia exercentur, atque ea potissimum, quæ sunt Catholicæ fidei, decernuntur.

LXX. EXCELLENTIA AGAPETI.

At hic finis esto historiæ rerum gestarum sanctissimi Agapeti Romani Pontificis: cui haud scio an similis alius inueniri possit, qui adeo breui temporis spatio Ecclesiæ Catholicæ præfuerit, talia tantaq; perfecerit, cuiusq; æque apud Occidentales atq; Orientales sint amplissima conclamata præconia, quiq; Fidelibus cunctis ex hac vita decedens sui ardentius reliquerit desiderium, quod etiam de optimis priuatus amor adimere consueuit: qui denique in deplorata adeo incidens tempora magis sacerdotali vigore nituerit, constantiorque apparerit Pontificia potestate.

LXXI. APOST. LEGATI POST OBITVM PAPÆ.

Iam vero quæ post sanctissimi Papæ decessum, antequam successor crearetur, facta sint Constantinopoli, hic enarremus. Aderant illic adhuc Apostolicæ sedis legati illi, quos idem Pontifex (vt dictum est) præmiserat anno superiori ad res componendas Constantinopolim, quos decedens nulla imminuros potestate reliquit. His autem cura illa potissima fuit, vt quæ ab eodem Agapeto viuente constituta fuissent, nullo vnquam hæreticorum labefactarentur insultu, sed sarta tecta atque in omnibus illibata & integra permanerent: cuius rei causa suis ipsorum verbis etiam obligare Orientales Episcopos, ipsis in consilio fuit, atque in eandem sententiam Mennam adduxerunt Constantinopolitanum Episcopum.

LXXII. SYNODVS CONSTANT. NOP. SVB MENNA.

Sic igitur pari consensu Synodum in eadem ciuitate ex vicinioribus Episcopis & iis, qui Constantinopoli morabantur colligere quantocius decreuerunt, antequam rursus insurgerẽt potẽtia freti Imperatricis depositi nuper hæretici, qui fuerant Pontificia Agapeti auctoritate cõpressi. Pollebat ad hæc agenda virib. Mennas, vtpote qui non legatorum tantum muniebatur auctoritate: sed & ipse prepotens erat vicaria sedis Apostolicæ præfectura, qua ab eodem Romano Pontifice adhuc viuente insignitus fuerat, prout eiusdem Synodi Acta, de quibus sumus dicturi, declarant. His ergo relictis, qui ex hac vita ad æternã migrauerat Agapetus, viuere visus est in legatis, superstesq; in Vicario Menna Cõstantinopoli adhuc post obitum permanere. Horũ igitur opera atq; labore hoc anno die lecũda Maii, celebrari cœpta est dicta Synodus Constantinopoli, præsidentibus cum Menna Apostol. sedis legatis. Extant eius Synodi Acta recitata in Concilio Hierosolymitano, hoc item anno, die XIX. Septembr. habito, vbi hæc de ipsa Synodo Cõstantinopoli dicta die celebrata leguntur, quibus tempus & personæ, quæ interfuerunt, describuntur, atque ita exordiuntur æ

*Post Consulatum Flauij Belisarij viri clarissimi sexto Nonas Maias, Indictione decima quarta, in Deo amantissima & Imperiali ciuitate Constantinopoli nona Roma, præsidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarcha Menna in Mesaulio * Dytico venerabili domus domine nostra sancta & gloriosa Dei genitricis semper Virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam ecclesiam. Et a dextra quidem parte considentibus ei & coadientibus sacra piam iussum Christo amantissimi & à Deo custoditi Imperatoris nostri Iustiniani sanctissimum ac Deo amantissimum Episcopum Sabinum Canusinum, Epiphanium Esculanum, Asterium Salernitanum, Rustico Fessulano, Leone Nolanæ, omnibus ex Italia regione prius quidem missis à sede Apostolica, & aliis ibi rectatis Episcopis, omnib. quinquaginta numero: post quorum nomina recensita, nouissime recitantur qui & eodem ordine subscripsisse reperiuntur Theophanes atque Pelagius S. Rom. Ecclesiæ diaconi eum dictis Episcopis eodem munere Apostolicæ legationis fungentes, vna cum aliis ministris Mennæ & Petro Apostolicæ sedis Notariis ac subdiaconis & procuratoribus, ac cæteris, qui sederant eiusdem Apostolicæ sedis: tertio interfuerunt legati quoque ab Antiocheno Patriarcha Ephræmio, nec non alii à Petro Episcopo Ecclesiæ Hierosolymitanæ, itemque Cæsarea Cappadociæ, Ancyra, & ab aliis locis missi.

LXXIV. DE LOCO SYNODI NOMINATO DITYCO.

Quod vero in primis ad locum Synodi pertinet: non præteribat (quod & alibi notasse meminimus) dum habent Acta, eam hab tam in Dytico hunc vocem cum librarii minime intelligerent, eam corrupisse, vt pro Dytico, scripserint Dyricum, alii Dipsychũ: sed germana est illa lectio, qua Dyricum ponitur: erat enim Constantinopoli percelebre monasterium Dei appellatum, à quo Dyricum derivatum, cuius hoc tempore præfectus erat Agapetus, qui in ordine Archimandritarũ in datis Synodo libellis primo loco subscriptus habetur. Ita dictus locus ille à Dio Archimandrita sanctitate celebri cuius natalem diem Græci notatum habent in Menologio decima nona Iulii. Cuius etiam monasterii Dei mentio habetur in Romano Martyrologio *b*, vbi memoria celebratur eiusdem monasterii monachorum martyrum, qui pro Catholica fide tuenda sub Anastasio Imp. occisi sunt, de quibus ibidem in Notis diximus.

b Die 8. Febr.

LXXV. DE PRIMA SYNODI ACTIONE.

Considentibus itaq; Episcopis iussus est legi libellus oblatus antea Imp. Iustiniano ab Orthodoxis Archimandritis Constantinopolitanæ vrbis & aliis Syriæ Inferioris, qui etiam (vt nuper vidimus) alium Agapeto Papæ dedere libellum eodem argumento conscriptum, quibus omnibus petebant damnatos hæreticos procul expelli. His actis, rursum legi eorundem libellum datum Agapeto Papæ, Patres iusserunt, quo (vt dictum est) damnatos hæreticos non amplius audiri, sed procul relegari petebant: nec non alium eidem prius oblatum Pontifici, & scriptam ab eo epistolam ad Petrum Hierosolymorum Episcopum. His lectis, interlocutus Mennas, conueniendum dixit esse & explorandum Anthimum, si respicere ab errore vellet, nec ne: vt si minus id faceret, expelli posset: hac vtus benignitate ex voluntate (vt testatus est) Agapeti Papæ. Missi que sunt ex Synodo ad eum accersendum tres Metropolitani Episcopi, duo presbyteri, totidemque diaconi. Itaque finis impositus est præsenti primæ Actioni.

LXXVI. SECVNDA ACTIO. *c* Habetur tom. 5. Concil. ne edit.

Secundo conuenerunt iidem sanctissimi Patres Nonis Maii, fuit (vt alia lectio habet) prid ie Nonas eiusdem c. Tunc qui missi erant, retulerunt Anthimum quæsitũ in Palatii locis, vbi degere consueuit, & alibi, & in suburbio, nec inueniri potuisse. His auditis placuit sanctæ Synodo rursum aliorum trium dierũ terminum ad respiscendum illi tribuere, cuius rei gratia alii legati sunt Episcopi, presbyteri, atque diaconi, qui eum quærerent. Hæc gesta sunt in hac Actione, neque amplius quicquam.

LXXVII. TERTIA ACTIO.

Post hæc autem statuta die rursum ad Synodum Episcopi conuenere sexto Idus Mai: vbi vocatis, qui ad inquirendum Anthimum missi essent, & pariter testaris maioti cum diligentia perquisitum & non inuentum, interlocutus Mennas Constantinopolitanus Episcopus vna cum sancta Synodo, tertiam adhuc Anthimo ad respiscendum dilationem decernit, eamdemq; peremptoriam: missique rursum eidem Episcopi, presbyteri, atque diaconi, prorogato decem dierum spatio ad pœnitentiam Anthimo. Sed quid præterea à Patribus additum, ex Actis iisdem accipe: quod interlocutus est Mennas & vniuersa Synodus post concessum decem dierum Anthimo spatium: *Et pro tollendo omnem ignorantiæ sen (quod verius est) dissimulationis occasionem: sicut, quæ à nobis sententia-*

d Ibid. Act. 3.

a Extant tom. 5. Concil. nob. edit.

LXXIII. * in medio illius aulæ occidua DE HIS QVI VNDIQVE CONFLVXERE.

a fuerint

ta fuerunt, manifestata toti Christianissimo populo huius regiæ civitatis, & proclamatio apponetur continens inquisitionem esse factam super Anthimum, & ipsum hortans seu venire ad nos: huius dictæ clausa est tertia Synodi huius Actio: ipsa autem proclamatio lecta est quarta Sessione.

Duodecima enim Kalendas Iunii eodem anno & Indictione iterum conuenere Patres: vbi auditis Episcopis & aliis, qui ad perquirendum Anthimum missi erant: cum nusquam eum esse inuentum, singulorum relatione intimatisset, tum Mennas Constantinopolitanus Episcopus ad Anthimum proclamationem scriptam publice legi iussit, quæ sic se habet:

Mennas Archiepiscopus Constantinopolitanus œcumenicus Patriarcha & tota Synodus in ipsa Deo amata Roma Constantinopoli congregata Anthimo venerabili.

Si quidem aliqua ratio conueniens tibi fuisset & spes pœnitentiæ de peccato commisso, nihil certe opus fuisset præsentium proclamationum. Sed olim sanctæ memoriæ Agapeto Papa antiquæ Romæ manifestam fecisti opinionem tuam, & iam in ipsis reprehensibilibus dogmatibus inquisitionem meruisti, cum Pontifex Trapezuntinus appareas, & eadem inquisitionem illius sustinuisti: & cum à nobis tanto tempore ad pœnitentiam euocatus fuerio, non moderatior te ipso factus es, & inobedientiam tuam maiorem sacerdotali humilitate (sicut visum est) ostendisti. Et quidem quæ à te gesta sunt, nulla venia digna sunt: Verumtamen adhuc humanum lubrico peccato ascribendo, & clementiæ vsq; ad multum tempus ergo eos, qui peccauerunt, & occasionem emendationis (licet tarde) sæpius sæpius inuenientes, præsenti litterarum pronunciatu, admonentes tuam venerabilitatem, non stare in ipsa conuentione vsque ad finem: & venire ad sanctam Synodum intra numerum sex dierum, & opinionem, quam in rectis dogmatibus accepisti, quæ voce ostendere, palamque facere vniuersis aliis, quanta potes, ad reuocationem his, qui lapsi sunt, Patrum mitissimorum & iudicum clementissimorum admonitio. Si vero & hanc nostram vocationem despexeris: tibi de cætero non intempestiue locus pœnitentiæ erit. Nobis enim non aliunde, quam ex his, quæ fecisti, ea quæ iudicata sunt, inducentur. Subsignauit, apposita mensis May die quinta decima, Indictione quartadecima, post Consulatum Flauij Belisarij gloriosissimi. hactenus ad Anthimum captantem latebras proclamatio. Termino autem præscripto iam elapso, in eundem Anthimum sententia lata est, immo pronunciata antea ab Agapeto Papa fuerat, ex qua supra alia occasione complura deprompsimus, sed hic eam integram accipe a:

Multarum transgressionum Anthimus reus demonstratus est. Venerabiles quidem Patrum leges tanquam non positas ab ipsum reputauit, & paulo minus suo exemplo omnem Ecclesiasticum statum conturbauit, introducendo se in Patriarchalem sedem huius regiæ vrbis, quæ nullo modo sibi conuenit, commouitque confusionem sacerdotibus Dei ac populis fidelissimis operatus est. Quinimmo non hoc solum sibi studium erat, sed & Eutychetis opinionem habet. Cumque sibi obtinere potuerit magnum Pontificium, quemadmodum dictum est, paulatim putauit oportere depascere sanctissimas Dei Ecclesias salubri morbo, & contrarium, quam diuinæ voces dicant, pro congregando rationales oues Dei ouilis, diuisiones excogitabat aduersus omnes (vt ita dicatur) Ecclesias, vt periclitando vnionem sanctissimarum Ecclesiarum tantis pijssimi Imperatoris nostri laboribus reformatam in multas diuisiones scinderet. Denique paulatim hanc corruptionem significabat, simulans quidem suscipere sanctas Synodos, Nicænam dicimus contra impium Arium, Constantinopolitanam contra hæreticum Macedonium, & Ephesinam primum contra impium Nestorium, ac Chalcedonensem contra impium Eutychetem, saltem ipsas habens in sacris Diptychis: Sed cum inserta ipsis Synodo esset sanctæ memoriæ beatissimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel peregit, vel participat sanctissimis Dei mysteriis, nec celebrat, tem ipsorum prædicat, ne in hac quidem sanctissima magna ecclesia residens vniuersaliter à rectis ipsorum confessionibus, & neque magnorum Pontificum, neque venerabilium Priorum, qui pro talibus resipiscunt, aut omnino tolerat, aut aliquam defensionem dat: quamodo non parum singulo die affert scandalum in talibus, in fidelibus quidem inuidentibus, fidelibus vero dolentibus: vt qui parum credunt, adhuc magis conturbentur, & in peius incidant.

In talibus enim cum magnus Imperator se ipsum disposuerit, ad memoriamque sibi reuocauerit sententiam Principis Apostolorum, quæ dicit b, paratos nos semper esse oportere ad respondendum omni petenti rationem de ea, quæ in nobis est, spe: nihil plus iuuit, sed ad eius serenitatem deceptibilibus rationibus visis: promisit se omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magnæ sedis Apostolicæ decernet: & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se secuturum per omnia apostolicam sedem. At magno Deo & Saluatore nostro Iesu Christo non permittente talia vsque in finem procedere, missiuis est huic regiæ vrbi, secundum ipsius deitatem, Agapetus sancta & beata memoriæ Papa beatissimus, qui statim sacra nominibus manuum cum Deo porrexit, & ipsum de sede sibi non conueniente depulit, data venia his, qui talia rei participes aut communicatores sunt, & regiæ ac à Deo custoditæ ciuitati sacrum ornatum suum reddidit, cum ostendit vestram beatitudinem huic sanctæ magnæ sedi præesse.

XXCI.

b 1. Pet. 3.

Quantam vero & in dogmatibus impietatis sibi infinita crimina impendit, supplicationesque & libelli multi porrecti sunt pijssimo Imperatori nostro & beatissimo Papæ à diuersis venerabilibus viris: & multis quidem sudoribus ipse beatissimus Papa animam ipsius paterne reuocare studuit: sic tamen insanabiliter eum se habere inuenit & pia dogmata recusantem, insuper etiam & criminantem vocem illam de duabus naturis (quod adhuc versus Eutychetem maxime sancta Chalcedonensis Synodus definiuit) prorsus negando, & recte condemnatos à sancta Synodo recusantem euitare, immo è contra ipsos amplexantem, & quantum in ipso est, studentem ostendere Dioscorum & ipsum Eutychetem prorsus insontes, inter quos sequi hæresim deprehensus est: sententiam profert in scriptis plenam clementiæ & decenti sanctitate, differens * *ei tempus pœnitentiæ, decernensque, donec à tali opinione mutatus satisfecerit his, quæ à sanctis Patribus docte & canonice definita sunt, ipsum non habere nomen Catholici, neque sacerdotij.*

XXCII.

* deferens

Hæc autem cum tam pijssimus Imperator noster, respiciensque ad supplicationes sua serenitati à diuersis personis venerabilibus porrectas, vestram beatitudinem & nos omnes in id ipsum super ista conuenire bene satisfaciendo: iustum iudicauit. Nos itaque venerabiles canones sanctorum Patrum nostrorum sequentes sacris vocationibus ipsum aduocauimus, & tempus pœnitentiæ ei dedimus & latenti ac medelam recusanti proclamatione manifesta fecimus, quæ à nobis facta sunt. Cumque in his omnibus ipsum ad conuersionem adducere non potuerimus, apertam hanc sue hæresis demonstrationem accipientes, sequentesque ea, quæ à beatissimo Papa bene examinata sunt: consideremus (si hic vobis astaret) omnino ipsum tanquam membrum inutile & putridum abijci de corpore sanctarum Dei Ecclesiarum, & extra Episcopatum Trapezuntinum esse, & alienum ab omni sacra dignitate & potestate, & iuxta ipsius sanctissimi Papæ sententiam à Catholica appellatione. hactenus Synodi sententia.

XXCIII.

Post hæc Mennas Constantinopolitanus Episcopus plura in eundem Anthimum loquutus, afferens in eiusdem condemnationem calculum, quanta debeant flagrare charitate indices Ecclesiastici reum damnantes, declarauit exemplo, dum inter alia animi ad commiserationem commoti iudicium ostendit verbis istis: *Vnde super imponuerit inobedientia voluntatis ipsius lacrymantes, & super errore, qui illius animam apprehendit, gemiscentes, sequendo sanctissimam vocem magni Dei & Saluatoris nostri c, qui docet nos non parcere proprijs membris, si alicuius scandali causa nobis fiant, sed ipsis incisionem facere insinuat, ad integram totius corporis valetudinem: respicientes ad ea, quæ pridem à sanctæ memoriæ Agapeto Papa antiquæ Roma decreta sunt, & t.* præloquutulque multa in eundem peruersum Anthimum sententiâ tulit, quam secutæ sunt acclamationes Episcoporum, clericorum & monachorum, exclamationesque patrer aduersus collegas Anthimi Seuerum, Petrum, atque Zoaram, tam ab Agapeto Papa prædamnatos. Post hæc monachi quoque aduersus eosdem libellum obtulerunt, cuius lectio in alium est dilata conuentum.

XXCIV. MENNÆ IN ANTHIMVM SENTENTIA.

c Matt. 5.

XXCV. CAVSAM DILATIONIS AFFERT MENNAS.

Ne autem ista dilatio quid suspicionis in eorum animis parere posset, ista ad postremum Mennas adiunxit:

Putamus, charissimi, vestram pietatem non ignorare voluntatem & zelum pij Imperatoris nostri, quem habet ad Orthodoxam fidem nostram: & nihil eorum, quæ in sanctissima Ecclesia mouentur, conuenit fieri præter opinionem & iussum ipsius. Rogamus itaque vestram charitatem in præsentiarum acquiescere, vt nos tempus accipiamus addicere ad pias suas aures ea, quæ à vobis exclamata fuerunt. hæc ipse dicens, ne de Imperatoris voluntate nimis profuse locutus esse videri posset, mox hæc addita appendice, dicta coercuit: *Nos enim (sicut scit vestra charitas) Apostolicam sedem sequimur, & ei obedimus.* hucusque Mennas, qui & subscriptionem apposuit: quam cæteri, qui Synodo interfuerunt, pariter subscribendo secuti sunt.

XXCVI. Quod igitur ad Imperatorem de dictorum hæreticorum causam relaturum Mennas Constantinopolitanus Episcopus dixisset, oblati sunt aduersus eos libelli eidem Imperatori, quos Synodo cognoscendos idem misit Augustus. Cuius rei causa opus fuit vt rursum Synodus conueniret, quonam vero die, ita Acta declarant: *Post Consulatum Flauij Belisarij. pridie Nonas Iunias, Indictione decimaquarta, in Deo amata ciuitate Constantinopoli, præsidente autem sanctissimo ac beatissimo domino nostro Menna, &c.* Notandum autem, quod in Actis Hierosolymitani Concilii hæc vltima actio, Synodus secunda nominatur, prima vero, quam recitauimus cõtra Anthimum: ita namq; ob diuersas vtriusq; Actiones distingui placuit, vtpote priorem illam esse dicendam contra Anthimum celebratam, posteriorem vero illam, quæ aduersus Seuerum Petrum, atque Zoaram collecta est. Sed cum reuera eodem in loco fuerit congregata ab iisdemq; Episcopis celebrata, & eadem ex causa, nempe aduersus eiusdem classis hæreticos habita, Actionem hanc potius eiusdem Synodi esse dixerimus, quam Synodum à superiore distinctam.

2 Concil. Const. sub Menna Act. 1. tom. 2. Concil. VLTIMA ACTIO SYNODI CONSTAN. SVB MENNA.

XXCVII. Cum igitur dicta die & loco conuenissent Episcopi, iussus est ingredi Theodorus Tribunus & Notarius atq; Referendarius Imperatoris, qui secum ferret ab ipso ad Synodũ missos libellos, quos à diuersis acceperat: vocatiq; pariter monachi & clerici eorum dẽ hæreticorũ accusatores, qui libellos obtulerãt Imperatori. Primũ vero præcipitur legi libellus Pauli Episcopi Apameæ, cuius Antistes antea fuerat Petrus, habens subscriptionẽ sexaliorũ Episcoporũ Secundæ Syriæ: cuius est exordiũ: *Magnificauit etiam & nunc Dominus facere nobiscum, &c.* cõtinet autem eorundẽ libellus confessionem fidei Orthodoxæ: laudesq; ipsius Imperatoris, quem commoueri suadent aduersus Seuerum, Petrum, atque Zoaram: mentionem patiter habet de epistola eodem argumento scripta ad Romanum Pontificẽ Agapetum, quam ipse morte præuentus non accepisset. Eo lecto libello, iussus est pariter recitari, qui à monachis Constantinopolitanis & aliis Secundę Syrię eidem oblatus est Imperatori, qui incipit: *Cor vestra pietatis in manu Dei, & ad quodcunque ipse vult inclinari consistentes, &c.* Illud enixius expetentibus, vt dictos dãnatos hæreticos iudicio Synodali subiiciat, & de medio tollat omnes non cõmunicantes Apostolicę sedi. His lectis, dimissus est Theodorus Referendarius, qui ab Imperatore eosdem ad Synodum libellos attulerat.

XXCVIII Cum autem ipse recessisset, iussus est à sancta Synodo eorundem monachorum legi libellus aduersus eosdem ad Synodum datus, cuius est initium: *Cum iudicium aduersus Anthimum sumeret, &c.* versantur in eodem argumento, vt sicut Anthimum, ita reliquos damnet hæreticos Dei Ecclesiam perturbantes, in memoriã pariter reuocantes impia atq; nefanda scelera ab iisdẽ ipsis perpetrata: quæ cum à nobis superiori tomo sint suo loco & tempore, quo facta sunt, recensita, hic eadem iterum repetere superfluum iudicamus. Perlecto libello, quo iidẽ appellauerant olim agitatam aduersus eosdem Apostolicæ sedis iudicio electa sunt, quæ aduersus eosdẽ relata fuerant ab Hormisda Rom. Pontifice ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum, nec non ea, quæ idem Pontifex scripsisset ad monachos Secundæ Syriæ: de quibus epistolis à nobis pariter actum est superius. iuncta his lectis est libelli supplicis clericorum & monachorum Antiochiæ ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, aduersus eosdem hæreticos tempore Iustini Imperatoris, cum pax reddita esset Ecclesiæ cui subiecta est relatio à Ioanne Constantinopolitano Episcopo tunc temporis data de pace composita, & alia eiusdem temporis acta, de quibus nos suo loco abunde satis.

His omnibus perlectis & auditis, perspicue cognitum XXCIX. est, tum à Romano Pontifice, tum in Oriente in Synodis Antiochiæ, Constantinopoli, Hierosolymisque & vbique locorum ab Orthodoxis eosdem iam esse damnatos hæreticos. Quamobrem in eosdem ab ipso Menna Episcopo Constantinopolitano, & vniuersa, quæ congregata erat, Synodo, eiusmodi sententia lata est verbis istis.

Cum Ioannes diuinus Apostolus & discipulus magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi dicat b, *quedam esse peccata non ad mortem, quedam vero ad mortem: docetq; nos per hanc sententiam fugere blasphemias in Deum per opiniones hæreticorum veluti ad mortem ducentes: videantur que Seuerus & Petrus sponte præeligere peccata ad mortem, opportunum est eos, qui à principio erauerunt, & opinionibus hæreticis seducti sunt, & propter hoc à sancta Catholica Ecclesia & Apostolica, & ab omnibus qui in ipsa partem sacerdotij sortiti sunt, condemnationem sibi ipsis superinduxerunt, sobrie pœnam portare, & ipsam existimare occasionem pœnitentiæ atque recognitionis. At cum hi nihil tale videantur fecisse, neque toto tempore aliquam demonstrationem recognitionis fecerint, sed tanquam in ipsum Deum superbientes manserunt in propriis impietatibus, & parum putauerunt stare v/q; ad perditionem suam, & si non omnes alios, quibus validi fuerunt, perdidissent, & opus affectauerunt dignum solius auctoris & inuentoris iniquitatis, qui propriam ruinam communem omnium hominum perditionem constituere voluit, & vsque nunc vult. Non ergo cessauerunt vti doctrinis scriptis & non scriptis, & non solum in ciuitatibus, in quibus fuerunt commorantes, sed etiam in longe remotis simplicium animas alliciendo, & participes propriæ perditionis faciendo, non ad intellectum accipientes iudicium Dei, neque Dominicam sententiam manifestissime clamantem c: Si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, obnoxius erit gehennæ ignis.* XC. b 1. Ioan. 5. SENTENTIA IN HAERESIM SEVERI, PETRI, ET ZOARAM. Matt. 18.

Insuper autem conculcauerunt verba aliter canones, qui prudenter sanxerunt, condemnatum in aliqua Synodo, nullo modo posse sacerdotale ministerium reassumere, donec de eo discusso ab alia Synodo facta, ipsum innocentem probasset. Et si quis audebit sacrum quid medio tempore facere ante restitutionem in alia Synodo, hunc nec postea in alia Synodo sibem aliquam restitutionis habere. Sed hæc omnia desicientes prædicti Seuerus & Petrus & sui communicatores & participes, de quorum numero est Zoaras quidam monachus de Syria artus homo, qui neque intelligere aliquid in sacris potest, neq; secundum rationem facere, non quod alijs quicquam boni impartiri possit, sed simpliciter sic hypocrisim veluti escam quamdam animabus esurientium porrigit, immo (quod verius est dicere) materiam auaritiæ facit. XCI.

Contempserunt quidem Ecclesiam Romanam, successorem Apostolorum, quæ sententiam contra ipsos protulit, & pro nihilo reputauerunt huius regiæ vrbis sedem Patriarchalem, & omnem Synodum in ea congregatam, & eiusdem Domini & Saluatoris omnium in sanctis locis Apostolicam successionem, & vltra hæc omnia etiam omnem sententiam Orientalis diœcesis contra ipsos latam. Dicendum etiam est, quod illorum manibus sancta contrectarunt, & tanquam porci quidam margaritas conculcauerunt (dico autem Euangelicas & paternas sententias) nec cessauerunt vsque ad hodiernum diem gaudere olearie flatus & pacis sanctissimarum Ecclesiarum. Ipsi enim clam & occulte faciunt ea, quæ canonibus interdicta sunt, alios quidem multos inique doctrina ipsorum persuadentium peruertendo, conuenticulaque & parabasimata per domos & monasteria faciendo contra canones, & ipsorum sceleratam communionem multis, qui ab ipsis peruersi fuerant, tradendo: homines diuinum neque figura, neque re, qui habebant ordinationem ab ipsis datam, similiter ipsis peruersos. XCII.

Porro per hæc non solum non eradicatur anathema primo impositum à Patribus nostris, sed & ex nostra sententia, immo vero Canonum auctoritate spes restitutionis ipsis auferatur, XCIII.

& vt Catholici filij cum hoc intelligunt, fugiant illorum errorem & hæresim. Præparate igitur sequentes sanctorum Patrum vestrorum sententias, & Euangelicas ac paternis inhærendo sanctionibus suscipimus & sanctissimos fratres & commissos, cum ab ipsis lata fuerit sententia contra præscriptos Severum, Petrum, & Zoaram, & alios, quicumque communicant ipsis in impietate, ac contra complices ipsorum. Et nos illos per Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum nostrum tanquam lupos qui clam ingrediuntur inuentos in ouile Christi abigimus & consentaneis fugimus sanctissimis fratribus & comministris nostris: & sapius primum nominati Severum & Petrum simili anathemate ferimus: non autem ipsos solos, sed & Zoaram, & alios, qui conuentiuula & parabasimata, faciunt, necnon & omnia ab ipsis conscripta, quæ verorum draconum aut orbis malis ipsis nutriunt, & ipsum in simplicium animas emittunt. hactenus sententia Synodi ex præscripto Hormisdæ & Agapeti Romanorum Pontificum.

His peractis, tedicli literas de damnatione dictorum omnium hæreticorum Mennas Episcopus Constantinopolitanus ad Petrum Hierosolymorum Episcopum, quæ sic se habent a:

Per multa Deo amantissimo ac sanctissimo fratri & comministro Petro Mennas in Domino salutem.

Recordantes solum venter abilium virorum, qui apud vos sunt, lætamur: nam cum fine vultus inter pellatione sit allocutio per epistolas, est animum vertere ad ipsos: propter hoc ergo solum & nos memoratos esse ad scribendum, & ex ipso nostro * allo- quendi vos delectatus sumus sicut in omnibus diuitis: nam sicut requisitum est a me, sic adorem nominis tui nedum non præsentem, sed longe absentia sentimus in emmentia morum vestrorum, in ipso medio cordis posita lætitia implemur, audientes virtutum vestrarum fertilissimum euentum. Nam fermo de vestra charitate quotidie versatur inter nos, cum multi quidem, quæ à vobis informata sunt, narrent, maxime vero communis frater, noster communis benefactor Deo amantissimus presbyter Eusebius (veritatem dico & non mentior) magnis generaliter & singulatim de vobis fervo est, maxime ab ipsius sanctitate, qui libenter narrat, quæ apud vos sunt, sicut fides vera, vita irreprehensibilis, mansuetudo magna, & (simpliciter dicendo) omnis virtus illorum vobis à Deo data est, vt & Iacobi fidem accipere & cum illis Orthodoxæ fidei esse mgreamini. Igitur & Severum tanquam lucifugum vestra fides detexit. Post hæc quia tua sanctitas nobis probauit semina fructuum, summis vobis consentientes contra Severum. Absimilis huic fuit & Petrus, qui cum à ceteris iam depositus fuerit, eadem condemnatione & ano ni ille reprehensus est. Antimus quoque ac Zoaras in simulem errorem incidisse deprehensi sunt, & vterq; istorum æquali pœna iudicatus est. Communicauerunt nobis in his omnibus hi, qui de antiqua Roma venerant, & quicumque congregati sunt in nostra veneranbili Synodo, sedente vtq; lanis ac prouidentiam Deo amabilem hu omnibus quidem venerabiles monachi, qui ex vestra à Christo amata regione in regia vrbe conuersantes.

Ipsi itaq; actiones Actorum in hoc omnibus formatas vobis mittimus. Sitq; igitur eiusdem sententiæ in iudicatu à nobis & à vobis contra Severum, vnusum in approbatis à nobis & ab aliis omnibus, & (vita dicatur) contra Petrum & Zoaram atq; hu- iusmodi sequi tardare nolite: nam vestrum vtriq; fuit, indissimulanter & indifferenter in aliis quidem principium liberationis horum prauorum eidem accommodare, in alio vero (si fuerit datum) ab alio sequi. Et offendetur quidem vobis per partem veri gestarum ordo atque statu. Verumtamen volumus hæc à vobis per ipsis manifesta, & horum intimationem ad eos mittite, vestram & venerabilium Episcoporum, qui subditi vobis sunt, intelligentiam circa gesta per litteras ipsis subjacentes significantes: quæ autem à nobis missa sunt, manere apud vos sinite: quæ vestra recte confessionis & errum, qui malam opinionem sustinuerunt & passi sunt, in perpetuum erunt symbolicum instrumentum.

Rogo autem, talentum, quod creditum est, nolite abscondere, sed participantes multiplicate, exerite & tradite veritatem vestram, ne quandoque videamini ipsum in terram fodere. Secundum me ergo propere facientes, orate pro fratre, & supplicationes frequentate dicentes: Da pacem, Domine, nobis: omnia enim reddidisti nobis. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum sanctitate vestra est, plurimum salutamus. hactenus Mennas: quem eiusdem argumenti alias mississe litteras ad Ephræm Antiochenum Episcopum sæpe aduersus eosdem hæreticos strenue laborantem pat est credere, sed non extant.

XCVII. DE EVSEBIO PRESBYT.

Quem autem audisti litteris Mennæ ad Petrum laudari Eusebium Hierosolymitanæ Ecclesiæ ministerium Constantinopoli agentem, eundem scias commendari pariter in constitutione Iustiniani Imperatoris hoc anno data, ad eundem Hierosolymitanum Episcopum Petrum de alienatione domorum quarundam sanctarum ad ecclesiam resurrectionis dictam, Hierosolymis existentem: quam hic describere vtile esse putamus ob cognitionem frequentis accessus huius temporis ex toto orbe Christiano ad locā sanctā: sic enim se habet b:

b Nouel. 40

XCVIII. IVSTINIANI CONSTI. DE ALIENANDIS DOMIBVS ECCL. HIEROSOL.

Iam quidem ea, quæ de prohibitione ecclesiasticarum alienationum erant, lege communi promulgata sunt à nobis, quam sane & obtinere & ratam in omnibus esse volumus. Quando autem conducentia omnibus ecclesiis bona prouidentia agere conuenit, præcipue autem sanctæ Resurrectionis, & loci, in quo mundi Creator dignatus est in humana constitui generatione: propter hoc existimantibus præsentem scribere legem, non ad subuersionem eorum, quæiam à nobis constituta sunt, sed ad aliquam conuenientem & necessariam rebus vtilitatem. Omnibus enim est hominibus manifestum hoc, sanctissimam Resurrectionem eos, qui ex omni Orbe eo confluunt (quorum multitudinem infinitam est dicere) & suscipere & alere & facere sumptu immenso & insperato, his, qui illic coacernati sunt, sufficientes, secundum virtutum operationem magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi (qui multitudinem ineffabilem ex pauci enutrit panibus) in dies suscipientem. Itaque ipsi & reditus esse oportet plurimos, & occasiones pias, secundum quas futura sit possibilis constitui, vt multitudini auxilietur tanta.

XCIX.

Nouimus igitur, quatenus secundum præsens Eusebium Deo amantissimum presbyter & Cimeliarches eius, qua secundum regiam hanc vrbem est sanctissimæ ecclesiæ, profectus in præfatam Hierosolymorum ciuitatem, & honestos suos & Deo amabiles etiam nunc indicans mores (per quos multis & maximis & iustis augmentis sanctæ ecclesiæ auxit reditum) potuit trecentis octoginta libris auri comparare reditū triginta paulo plus minus auri librarum quasdam quidem pecunias colligens pie, quasdam vero vt mutuas sumerent exhortans Deo amabilissimos Oeconomos præfatæ sanctæ Resurrectionis. Docuit autem & nos, quia & creditores sua accipere quærunt, & quia aliud excogitauit inopinabile lucrum. Multis namque confluentibus & accidentibus ad prædictam Hierosolymorum ciuitatem desiderio repositorum & dicatorum Deo locorum, concupiscunt comparare habitationes ecclesiasticas auro multo, quatenus vtique liceat ipsis ea, quæ secundum dictum locum est, habitatione perfrui: non posse autem hoc facere Antistites sanctæ Resurrectionis metu legis à nobis de ecclesiasticis alienationibus positæ, quamuis tanta existente vtilitate huius inuenti, vt in annos quinquaginta velint quidem tabernacula seu concacula istiusmodi comparare, & inde multo & maiore quam dici possit commodo futuro, si quidem possessio sanctissimæ ecclesiæ accedat reditus triginta auri librarum (hac constitutione admirabile) vix in tredecim annis, cum ædificiorum venditio in ipsis quinquaginta annis fiat: & præsertim cum substantia ipsius Resurrectionis in domibus sit constituta, qua fortuitis omnibus subiacent casibus, repente vna pereuntes cum ipsis, nec vestigium vel tantulum seruare facile valentes, siquidem ex aliquo (absit autem & hoc vt dicamus) casu cadant, aut alias consumentur.

C.

Hac noi venire ad præsentem legem fecerunt, quam dedicamus Deo & omnium ecclesiarum sanctissimæ Resurrectioni, per quam fecimus omnia quidem alia & in sanctissima Resurrectione obtinere occasione prædiorum ecclesiasticorum (neq; enim ipsi omnino permissimus venditionem nullā facere prædiorū) super sane ædificijs laxamus aliquid de rigore legis. Si enim super vtilitate sanctissimarum ecclesiarū hanc scripsimus, videmus aut & tantam in re vtilitatem existentem: quomodo non vtiq; per præsentem legē hoc ipsis permittemus omnem dantes & vendentibus licentiam, & ementibus securitatem? & maxime postquam præsumimus, tempore ipso cito ius reducturo iterū ædificia ad ipsam: vtpote ipsorū emptoribus, qui sicut propter studium circa Deum emerint ista.

& postquam obierint ipsi illa reuiuiscant. Liceat igitur ipsi sanctissimæ ecclesiæ facere ædificiorum venditionem, nihil ferentibus legem in genere de hoc positam: propterea quod lege recentiore subdualismum accepit, neque aliqua pœna inde contra quemlibet personam omnino conuenientem. Audisti ex verbis Imperatoris Fidelium pietatem, eum quæ ab Ecclesia emerentur dem relinquere solerent ecclesiæ. Sed pergit.

CI. * *In sequens vero tempus hoc ipsum facere liceat, siculi aliqua tanta emerserit vilitas, vt multo emptum * bonum pro minimo sanctissimæ accedat per alienationem Resurrectioni: omnem habentibus facultatem eorum emptoribus, nunc & in futurum omne tempus: & nullam ablationem venientibus, non ipsis, non hæredibus ipsorum, non successoribus, neque nunc, neque in aliud tempus: propterea quod per præsentem legem ipsi confidentes posse ad emptionem accedere, non sunt ipsi aliquam pro hoc sustinere turbam aut accusationem, aut damnum, aut ablationem: decreto prouidubio faciendo apud tuam beatitudinem præsentibus, qui ex claro venerabili, & demonstrata causa, secundum quam alienatio ædificiorum fit, quia maiorum causa bonorum eorum venationi studetur, exiguis quidem velut vendita existentibus: pluribus autem & melioribus in, quæ inde acquiruntur. Scilicet secundum præsentem mercedem congregatam ex personarum habitantium, vendituræ in quinquennia annis facta & pretio ipsi solutionem debitorum soluendo, quæ creditores dederunt pro præfati reditus acquisitione.*

CII. *Si enim omnium Dominus simul & creator Deus dignatus est tantum ipsi dare priuilegium præter alias ciuitates, vt ex ipsa virgine gerat secundum carnem manifestum, quia & nos imitantes Dominum Deum & magnum eius miraculi operationes, quantum homini possibile est, priuilegium aliquod dedimus ipsi præter cæteras ciuitates, vt ipsa finatus hac nostra lege, quæa velut aliquæ primitiæ ipsi adduximus eius commodum per omnia eligentes & venerantes. Quæ igitur à nobis constituta sunt per hanc propriam legem & ipsam legum inscribendam voluminibus tua beatitudo cognoscens, manifestam ipsam omnibus ita constituat constituat. Indicet autem nostram voluntatem, quam pro sanctissima & merito ab omni hominum genere adoranda Resurrectione nostrum habet Imperium, & Domino dedicat Deo, tantum nos & tot bonis præter alios omnes, qui antea nos imperarunt in re qualibet dignato & digenti. Specialis lex scripta Petro sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & Patriarchæ Hierosolymitanæ ciuitatis. Dat. XV. Kalend. Iunij, C.P. post Belisarij, C. Conf.*

CIII. Visis his, quæ tum à Menna, tum ab Imperatore hoc anno ad eundem Petrum eodem tempore scripta directa sunt, tam ad damnatorum hæreticorũ causam, è qua digressi sumus, redeamus. Cum autem Iustinianus Imperator cognouisset ea, quæ gesta essent in Synodo consentientia in omnibus esse iis, quæ haud pridem ab Agapeto Romano Pontifice acta essent: intelligensq; nullam reliquam ipsem, vt Anchimus suum emendaret errorem, qui latebras captans neque audire, quæ sibi proficua esse potuissent, omnino voluisset: eadem religione, qua hactenus semper enituit, pro munimento eorum, quæ à Patribus sancita essent, sanctionem contra eosdem damnatos hæreticos scripsit hoc ipso anno, octauo Idus Augusti, quæ his verbis legitur in Nouellis a.

a *Nouel 42.* CIV. IVSTINIANI IMP. CONST. ADVERSVS HÆRETICOS.

Imperator Cæsar Fl. Iustinianus, &c. Menæ sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo & vniuersali Patriarchæ. Hic aduerte, quod quæ est in tomo secundo Conciliorum editio huius sanctionis, voce illa, *Vniuersali*, caret: sed licet ab Imperatore ipso dilectur apposita: haud tamen dici potest eo sensu esse prolata, vt Constantinopolitanum Episcopũ totius Ecclesiæ *vniuersalem* esse *Antistitem*, significare voluerit: cum hoc tantum esse Romani Pontificis pluribus locis idem ipse Imperator distertis verbis significarit: & ipsis Synodalibus Actis & omnibus, quæ præcesserunt, actionibus expressum sit, quam euidentissime subiacere Constantinopolitanum Episcopum Romano Pontifici, vt plane certissimum appareat, eum appellari *Vniuersalem*, habito respectu ad subiectos ipsi in Oriente sacerdotes: quod nec recentiores Græci: licet schismatici, negant. Sed audiamus ipsius Imperatoris aduersus damnatos hæreticos sanctionem Catholico Principe dignam.

Rem non insolitam imperio & nos facientes, ad præsentem venimus legem. Quoties enim sacerdotum sententia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit (quemadmodum Nestorium, Eutychetem, Arium, Macedonium, & Eunomium, & quosdam alios ad nequitiæ statum non minores illis) toties Imperium consonam sententiæ & ordinationi cum sacerdotum authoritate fuit: sicq; diuina, humanaq; pariter consentientia, vnam consonantiam rectis sententijs fecere. Quemadmodum & superfactum esse circa Anthimum summum, qui quidem dereliquit & de se de huius regiæ vrbis & sanctæ & gloriosæ memoriæ Agapeto sanctissimæ Ecclesiæ antiquæ Romæ Pontifice, eo quod nullo modo sibi conuenienti (contra omnes sacros canones) se immiscuerat sedi: sed & communi sententia ipsius sanctæ memoriæ viri primum, atque etiam sacræ Synodi hic celebratæ, condemnatus & depositus fuit, eo quod à recto dogmatibus recessit: & quæ prius multoties diligere videbatur, hic demum diuersis insidiationibus aufugit, simulans se quo sanctas quatuor Synodos, trecentorum viginti duorum & octo Patrum in Nicæa, & centum quinquaginta in hac felici ciuitate, & in Ephesio primo congregatorum deuotorum, & sexcentorum triginta venerabilium Patrum in Chalcedona.

CV. CONCORDARE DEBERE CVM SACERDOTIBVS IMP.

Et quidem nec dogmata sequi, nec nostram clementiam & candidissimum, quem propter ipsum salutem habebamus, suspicere voluit, neque ipse abdicate anteriores impiorum dogmatum, qui prius à sanctis Synodis expulsi fuerant: sed putauit oportere secundum ipsum & in æquali dolere & condemnatos, & condemnatores. Nam semel alienis à sanctissima Ecclesia intellectibus man copatus, & à recto dogmatibus alienus, & merito ad ipsorum recidit ordinem: neuerit non valuit, etiam ad hæc insistatus à nobis & directus qui eum studio vsi sumus ad ipsum saluteq. Propter hæc igitur omnia sententiam depositionis in ipsum à sancta Synodo facta non habita occasione non habita, neq; à sanctis canonibus approbata rapuit sacrarum sedium huius regiæ vrbis, & auersionis à recto & vero dogmatibus eorum propriam nostrum fecit Imperium & contra ipsum præsentem scribit legem, interdicimus autem & ei commorari in hac felici ciuitate & eius districtu, & æquanimi, alia insignis ciuitate sanctantes in quiete esse, & eos diligere quibus se ipsum digne suppositi, & non aliquid ne communicare, neque eos inducere in perditionem interdictorum dogmatum.

CVI. QVID DECERNAT IMP. CONTRA ANTHIMVM.

CVII. QVÆ IN SEVERVM STATVAT.

Nec vlo pacto extra Imperialem conformationem relinquimus sententiam ipsius contra Seuerum latam, ac ex omnibus (vt ita dicamus) Pontificalibus & Patriarchalibus vocatum monachicis consensibus prouenientem sed duo: & anathematismum ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones accipiendo sedem sanctissimæ Ecclesiæ Theopolitanorum. si vnquam sanctum bonis, sicque accumulatas turbationes seu, quod communæ quaddam ac abominabile bellum sanctissimæ Ecclesiæ adinuicem immitteret. Et hoc & à sæptem, qua ante nos fuerunt contra ipsum scriptum erat, nunq; dogmatum & à rectitudine alienatu intellectibus ac blasphemijs vsum fuisse, ac vniuersa conturbasse, & illum quemcumq; errorem abominabilem hæresibus harum & iniquorum dogmatum recipere: Nestorij dicimus & Eutychetis: & cum vterque horum præceptorum contrarij quodammodo adinuicem esse videantur, ad vnum vero impietatis finem inferant, etiam illorum diuulgatas fermentes eum in vnum formauisse: duobus eorum existentibus dogmatibus adinuicem repugnantibus, quorum vtrumque fuisliter ad animæ perditionem adducit, Nestorij videlicet & Eutychetis (quemadmodum dicendo narrauimus) qua ex Arianorum & Apollinaris contagione consistunt: ipse pia doxum quid perpessus, in vtrumque fuisliter incidit, & ea quidem hoc, illo vero illud mittendo, se ipsum & sermones suos visus est constituisse communes receptaculum tantorum delictorum.

CVIII. *Sit itaque & ipse sub prædicto anathematismo, quem vniuersus Patriarchalis Pontificatus, ac monachicus noster (vt ita dicamus) politia eorum ipse in ipsum deduxit, de Theopolitana quidem Ecclesia exclusus ideirco, quod timuisset de illa ipsum remouit, eo quod ipsius principatum recte non acceperat, sed adhuc venerit eo & in sanctissimo Ecclesiæ commorante, qui ante ipsum sacerdotium habebat, & propter eum, qui post ipsum fuit, de sacerdotio excidebat. Nec vero vsque hoc stetit, sed etiam sub communi Orthodoxæ & Catholicæ Ecclesiæ anathematismo factus, multis libris, blasphemijsque & abominationibus nouis potitum impleuit.*

Quare

CIX. Quare vniuersis interdicimus aliquid de libris ipsius possidere: & sicut non licet Nestorij libros scribere vel possideri (quia prædecessorium nostrum Imperatorum in suis constitutionibus visum est statuere similia his, quæ dicta & scripta sunt a Porphyrio in Christianos) sic nec dicta & scripta Severi manere penes aliquem Christianorum, sed sint profana & aliena ab Ecclesia Catholica, neque comburatur a possidentibus: nisi qui ipsa habeant, neque comburatur a possidentibus: nisi qui ipsa habeant, neque ad periculum vocati. A nemine ergo scribantur, neque ad publicationem, neque ad recitationem scribentium: stando, quia quicunque nouum hu, qui scripta eius scripserint pœna erit. Nec enim volumus in futura tempore exilio blasphemiam propagari, aut districtum eius, nec aliquam aliam de inimicum ingredi, aut districtum eius, nec aliquam aliam de inimicum ingredi, aut districtum eius, nec aliquam aliam de inimicum ingredi

quam Alexandriam reuersus est (vt singula singulis reddamus annis) suo loco dicturi sumus : hæc modo de rebus hoc anno gestis.

CXVII. ARIANI MILITES REBELLANT IN AFRICA.

Quod vero spectat ad statum Ecclesiæ Africanæ: hoc eodem anno contigit, vt Ariani milites in Africa coniurantes aduersus Salomonem exercitus Ducem, Paschali tempore, in hostes conuersi, Africanam prouinciam diu afflixerint clade, Carthaginemque diripuerint, electoq; sibi Duce Stosa tyranno, ab imperio Romano omnino defecerint. Scribit hæc omnia Procopius; sed male in margine lacunam implerus quis addidit, id factum anno duodecimo eiusdem Imperatoris. Etenim cum idem auctor diuersis verbis dicat, tunc accessisam in Africam ipsum Belisarium Syracusis agentem; nonnisi hoc anno id factum oportuit; nam (vt dictum est) vltimo anni superioris tempore potitus Belisarius Syracusis, ibi degens hoc anno vocatur in Africam; sequenti vero Romam cum exercitu profecturus, Neapolim sibi obuiam ciuitatem vi cepit post hæc semper perseuerasse in expeditione Italica Belisarium, Procopius satis ostendit, qui eius singula assectatus vestigia, quæ duodecimo Imperatoris anno ab eo sunt gesta, fusius est prosecutus.

CXVIII. a Procop. de bell. Vandal lib. 1. DE TYMULTVATIONE AC REBELLIONE MILITVM IN AFRICA.

Hæc autem de militum Arianorum in Africa facta defectione quomodo se habuerint, ex Procopio a sic habeto; *Annus* (inquit) *decimus Iustiniani Imperatoris agebatur, vere iuuente, quando Christiani festum celebrant, quod Pascha vocant. sedebat in Africa inter milites contigit, & infestius: Postquam vero dies festus proximus futurus erat : Ariani maxime ob templorum prohibitionem, valde inflabant, visumque est eorum primatibus, vt in prima festi die, quam magnam vocant, Salomonem interficerent : erat is Dux exercitus Imperatoris. Res aliquando latuit, nullo consilium retegente, vtpote multa grauia & dira consulentibus, sermo manifestus in vulgum fuit inimicum, de qua causa rem celari putauerunt. Postquam vero multi Salomonis equites hastati & scutiferi ad hanc coniurationem oppidorum cupiditate asciti sunt, aduenientes die, Salomon in templo secum, procul omni suspitione reseditt. Egredientes autem, quibus datum erat negotium, & spiritu vehementi inter se ensibus accincti murmurantes, nihil omnino sunt ausi, sine templi tunc sacra carimonia atque verentes, seu Dium gloriam asperrimique erubescentes, vel aliqua alia re diuinitus prohibiti. Sacris deinde peractis, eadem die domum redeuntibus, coniurati inter se obliurgant, ac plane illorum detestantur ignauiam atque mollitiem.*

CXIX. PATEFACTA CONIVRATIO.

Rursus vero in diem sequentem eodem consilio re dilata, similiter re infecta discessere unt, ac in forum venientes se inuicem accusabant, quisque in alterum causam reiiciebat, vt mollem ac societatu & officij desertorem, simulque Salomonis affectus timorem probro dabant. Iamque (vti par erat) re vulgata, eorum plerique non tutum in ciuitate morari putantes, extra vaganda & oppida & agros populabantur; Afrosque in quos incidebant, omnes loco inimicorum habentes. Alij vero ex coniuratis in ciuitate remanentes, consilium, mentemque dissimulando, admirari videbantur. Salomon igitur vbi accepit regionem omnem vastari à suis militibus, vt rem nouam plane mirabatur, simulque in hoc tumultu hos, qui remanserant, omnes ne ab officio discederent, ac ad Imperatoris beneuolentiam sequendam est adhortatus : qui ab initio quidem auscultare visi, postquam dies quinta aduenerat, ac illos, qui extra prædabantur, iam in tuto esse, ac in tyrannidem confirmatos audierunt in Hippodromo conuenientes, in Salomonem simul tum aliis Ducibus aperte conuicium iactabant. Itaque Theodorus Cappadox à Salomone missus, eos blandis verbis ac persuasionibus ad æquum deducere minime dicto audientes conatur. Erat autem quidam huic Theodoro tunc inimicus, & Salomonis insidiosus atque suspectus. Hunc itaque milites illico Ducem suum de consilij sententia conclamant, ac cum eo arma corripientes multo tumultu in Palatium properant, hic quidem Theodorum alium, qui custodibus præerat ante omnes trucidant, virum perfectum, cum alia virtutibus clarum, tum belli disciplinæ præstantissimum, & cæt. subdit le Salomone Duce, qui fugiens in templo latuit, sicque euasit periculum imminens, deq; Carthagine ab iisdem seditiosis militibus direpta narrationem ingerit, ac de accersito mox Belisario Syracusis in Africam, deque Germano ab Imperatore post eum in Africam misso; cum eo adueniente, Belisarius ad bellum Gothicum reuocatur. Quæ autem postea contigere, suo loco dicturi sumus.

CXX. DECRETATIONE SILVERII PAP.

Iam vero Romanam Ecclesiam inuisamus, quæ tanto viduata pastore mœrens diu in luctu permansit acerbius afflictata à Gotho tyranno, quo ille grauiora sibi immineret pœna sensit ab Orthodoxis. Cum igitur Romæ auditus esset obitus Agapeti Papæ Constantinopoli, atque iam haberentur more maiorum sacra comitia de nouo creando Pontifice : idem Gothorum Rex Theodatus (si credimus iis, quæ ab Anastasio enarrantur) violentam manum immisit, vt non quem clerici vellent, sed qui ipsi essent in animo, crearent Agapeti Antistitis successorem. Hæc autem quomodo se habuerint, audiamus inprimis ab ipso Anastasio, qui rem gestam ita recenset : *Siluerius natione Campanus ex patre Hormisda Episcopo Romano sedit annum vnum, menses quinque & dies vndecim. Hic lenatus est à tyranno Theodato sine deliberatione decreti. Qui Theodatus corruptus pecunia dato, talem timorem Indixit clero, vt qui non consentirent in eius ordinatione, gladio punirentur. Sacerdotes quid'm non subscripserunt in eum secundum morem antiquum, neque decretum confirmauerunt ante ordinationem. Iam autem ordinato Siluerio sub vi & metu, propter adunationem Ecclesiæ & religionis postmodum subscripserunt Presbyteri. Post menses vero duos nutu diuino extinguitur Theodatus tyrannus, & elenatur Rex Vitigis &c.* Quod ad collatam pro electione pecuniam spectat : ex his, quæ dicemus paulo post, calumnioſe dictum intelligi potest. At quod spectat ad vim à Gotho tyranno cuncta patente, nec patiente facile aliquem eligi, qui Iustiniani esset studiosus: quod vera fuerit, adducimur, vt credamus.

CXXI. CLERI ROMANI DIVINITVS INSPIRATVM CONSILIVM.

Vidisti in clero Romano dignum exemplum, dum ad euitandum schisma, quod omnino si alium elegissent, absque dubio conflandum fuisset: cum electionem, imo intrusionem Siluerti (vt decuit) primitus improbassent, postea demum vno omnium accedente consensu, vt legitima esset electio, effecerunt: atque plane qui elici iure meretretur intrusus, vtpote non legitimus pastor, qui alibunde & non per ostium introisset, cleri Romani tamen clementia factum est, vt eidem rursus in ouile parente ostio ingredi liceret : idque non absque nutu diuino, vt exitus declarauit. Qui igitur primo non genuinus Antistes visus omnib. esset, mox legitimus bonus pastor apparuit, & quidem talis, qui animam suam daret pro ouibus suis, atque demum summum sacerdotium, quod acceperat, (quod maximæ gloriæ fuit) corona martyrii insignierit, vt suo loco dicemus. Hoc satis ad ingressum Siluerii.

CXXII. DE TEMPORE ELECTIONIS SILVERII.

Quonam autem huius anni mense vel die eiusdem Pontificis creatio contigerit, haud quis poterit facile definire; cum nihil præterea, quam quæ de ipso Anastasius habet, ab aliquo antiquorum inueniatur expressum. Dum vero, ait, cessasset Agapeti Episcopatum mensem vnum, atque dies viginti; neque tamen ex his certa dies definiri potest successoris electionis. Qui vero ex animi arbitrio creationis Siluerii diem apposuerunt, & mensem, oportuisset in medium adducere testes, quorum ad ea definienda fuerint nisi auctoritate: cæterum nobis religio, absque digna maiorum testificatione quicquam, vt incubitatum asserere : Simulac igitur auditus est obitus Agapeti Romæ, vim illam, quam nuper diximus, Theodatus Rex Ecclesiæ intulit : sed qui refragatus primo est clerus, in eius electionem (vt dictum est) tandem ipsi consensit: sed quonã mense, quotaue ea fuerit dies, haud liquido constare potest, dum (quod demonstrauimus) & Agapeti obitus certa dies penitus ignoretur. Sed nec colligi potest ex tempore, quo Siluerius & sedisse & obiisse dicitur, nempe qui ab Anastasio ponitur sedisse annum vnum, menses quinque, & dies vndecim, obiisse vero die vigesima prima mensis Maii : nam ea ratione dicendus esset creatus Pontifex hoc anno, die decima mensis Decembris: Verum cum idem vacasse sedem Agapeti, nonnisi mensem vnum, & dies viginti octo affirmet; constet vero ex Actis Synodalibus recitatis, eundé

Agapetum

Agapetum hoc anno defunctum, ante tempus Synodi Constantinopolitanæ sub Menna, quæ cœpta est hoc anno, sexto Nonas Maias: quæ ab Anastasio dicta sunt, sponte corruunt.

Cæterum Liberatus, qui his temporibus vixit, & Breviariam historiæ suæ scribebat, vbi de Silverii electione agit, nihil penitus de villata clero ob intrusionem Silverii meminit, sed hæc tantum ait *a*: *De Agapeti decessu audiens Romana urbs, Silverium subdiaconum Hormisdæ quondam Papæ filium* (haud dubium ex legitimo matrimonio ante susceptum, alias enim ad tantæ dignitatis gradum prorsus fuisset inhabilis.) *elegit ordinandum. Augusta vero Theodora Vigilium Agapeti diaconum, promisit sibi secreto ab eo Silverium, vt si Papa fieret, tolleret Synodum, & scriberet Theodosio qui tunc, vt si Papa foret, tolleret Synodum, & scriberet Theodosio Alexandrino Episcopo hæretico, Anthimo & Severo, & per epistolam suam eorum firmaret fidem; promittens dare ei pro epistolæ suæ eorum firmaret fidem; promittens dare ei præsentem ad Belisarium, vt Papa ordinaretur, & dari sententia præsentem ad Belisarium, vt Papa ordinaretur, & dari sententia septem. Libenter ergo suscepit Vigilius promissum eius amore septem. Libenter ergo suscepit Vigilius promissum eius amore Episcopatus & auri: & facta professione, Romam profectus Episcopatus & auri: & facta professione, Romam profectus est, vbi reperiens inimicum Silverium Papam ordinatum. Quin & est, vbi reperiens inimicum Silverium Papam ordinatum. Quin & Romana vrbe Belisarium in eadem vrbe sedentem, eamq; obtinentem.* hæc Liberatus de electione Silverii & conatu Vigilii, quem accersitum oportuit post obitum Agapeti Constantinopolim, vbi cum esset, ea cum ipso sacrilega fœmina molita est. At Liberatus nihil penitus de violentia Theodati, nec de collata ipsi à Silverio pecunia, vt Pontifex crearetur, quod quidem crimen neque verisimile sit, dum illud ipsam Silverius Vigilio sedis suæ inuasori in vbelio sententiæ, quem de ipsius damnatione conscripsit, potenter obiiciat: quod haud puto adeo libere facere potuisse, si eiusdem ipse reus criminis extitisset. At de Silverii electione satis peramus modo Gallias.

Hoc anno, qui numeratur vigesimus secundus Childeberti Francorum Regis (decimoquarto enim anno post quinquennium hic cum fratribus, defuncto Clodomiro patrente, regnare cœpit) celebrata est in Gallijs secunda Synodus Aurelianensis, cui interfuerunt Episcopi triginta, licet per vicarios suos nonnulli. Inter eos autem plures fuerunt sanctitate celebres, vt de quo inferius dictum fuit, Gallus Aruernensis, Eleutherius Antissiodorensis, Lauto Constantinensis, Paternus Abricensis; licet pro Paterno, Perpetuus legatur. horum omnium memoria est in Romano Martyrologio certis diebus, quibus eorum dies natales celebrantur. Interfuit & iniuriosus magni nominis Episcopus Turonensis *b*. Extant eius Synodi canones viginti duo, inter quos qui numeratur, quartus decimus de oblationibus defunctorum, hæc habet: *Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus. si tamen non ipsi sibi mortem prolusisse proprio manibus intulisse.* quorum tantummodo desperanda salus esset. Quibus videas, haud facile consecutum esse maiores negare defunctis gratiam, quam suffragijs Fidelium eisdem impartire Ecclesia soleret.

IESV CHRISTI
Annus 537.

SILVERII PAP. IVSTINIANI IMP. II. Annus 1. VITIGIS REG. 1.

QVi sequitur annus CHRISTI quingentesimus trigesimus septimus, post Belisarii Consulatum secundum, ponitur idem à Procopio secundus belli Gothici, & vndecimus Iustiniani Imperatoris: quo (vt idem testatur auctore) Belisarius Romam cogitans, primum omnium Neapolim, sibi obuiam munitissimam in Campania ciuitatem post duram viginti dierum obsidionem, in deditionē accepit. humanissimeq; (si Procopio credimus) tractauit: Belisarii enim erga Neapolitanos clemētia ab eodem Procopio commendatur. Verum à malorum inuenimus traditū, eumdem Belisarium, ob nimiam eadem ibidem perpetratam, à Silverio Romano Pontifice, cum Roma potitus est, acriter fuisse reprehensum, & pœnitentiam agere compulsum, vt auctor Miscellæ tetigit *d*, omnino diuersa ab iis, quæ à Procopio enarrantur: quem consulas rem fusius prosequentem.

d Paul. diac. hist. lib. 16.

Amissione igitur tanti præsidii, quod vnicum intercedebat medium perentibus Vrbem, magnopere consternati sunt Gothi, deque salute sua penitus iam desperare cœperunt, eoque magis, quod sub Rege essent positi omnium ignauissimo, immo & de proditione suspecto, quod viderent eum tanti præsidii iacturæ nullam prorsus habuisse rationem, neque de nobilissimæ vrbis excidio vel minimum quidem curasse, cum potuisset Gothorum consilio exercitu illi suppetias ferre, & anteuertere tantam cladem. Quamobrem eius è medio tollendi cōsilia inter se inire cœperunt, quod & citius perfecere: nam hoc eodem anno ab ipsis nouo creato Rege Vitige, interemptus est, cum regnasset annos tres, vt Procopius tradit, qui rem gestam fusius narrat, aitque pertæsos Gothos ignauiæ sui Regis non modo nihil de bellico apparatu in tanto rerum discrimine meditantis, sed de rebus euenturis scisciantis malis atribus Iudæum quemdam magum, statim Vitigem Ducem exercitus antea è Dalmatia euocatum, virum strenuum, bellicis studoribus vbique spectatum, Regem acclamasse. Cum eius rei perculsus nuncio Theodatus, ex Vrbe profugus. Rauennam versus dum abiret, præuentus à militibus à Vitige missis occiditur. Tunc Romam cum suis Rex nouus progressus, filium Theodati Regis nomine Theodegiscum confecit in carcerem. Interea vero, quo sibi agentes vbique Gothos redderet, vt Regi, in omnibus obsequentes, publicas omnibus ad omnes Gothos litteras dedit, scriptas ipsas quidem à Cassiodoro fungente Præfectura Prætorii, ab eodemque inter cæteras suas Varias aggregatas; quæ sic se habent *e*:

VITIGES REX GOTHORVM.

THEODATVS OCCISVS.

e Cassiod. Var. lib. 10. epist. 31.

Vniuersis Gothis Vitigu Rex.*

* Vitiges.

Quamuis omnis prouectus ad Diuinitatis est munera referendus, nec aliquid constat bonum nisi quod ab ipsa dignoscitur esse collatum: tamen quam maxime causa regiæ dignitatis superni est applicanda iudicio: quia ipse nihilominus ordinauit, cui suos populos parere cognouit. Vnde auctori nostro gratias humillima satisfactione referentes, indicamus, parentes nostros Gothos inter proinctuales gladios, more maiorum scutorum supposito, regalem nobis contulisse, præstante Deo dignitatem: vt honorem arma darent, cui bella opinionem pepererant. Non enim in cubilibus angustis, sed in campis late patentibus electum me esse noueritis: nec inter blandientium delicata colloquia, sed tubis concrepantibus sum quæsitus: vt tali fremitu concitatus desiderio virtutis ingenitæ Regem sibi Martium Geticus populus inueniret. Quamdiu enim fortes viri inter bella feruentia nutriti Principem ferre poterant non probatum, vt de eius fama laboraret, quamuis de propria virtute præsumeret? Necesse est enim, talem de cunctis opinionem currere, qualem gens meruit habere rectorem. Nam sicut audire potuistis, parentum periculis euocatus adueneram communem cum omnibus subire fortunam: sed illis Ducem me sibi esse non passi sunt, qui exercitatum Regem quærere videbantur.

III. VITIGIS REGIS EPIST. AD GOTHOS.

Quapropter primum diuinæ gratiæ, deinde Gothorum fauete iudicio: quia me Regem omnes facitis, qui vnanimiter vota confertis. Deponite nunc damnorum metum: dispendiorum suspiciones abiicite: nihil sub nobis asperum formidetis. Amare nouimus viros fortes, qui sæpius bella peregimus. Additur, quod vnicuique virtutum vestrarum testis adsistit. Ab alio enim mihi non est opus facta vestra narrari: quia omnia vobiscum laboribus sociatus agnoui. Amici Gothorum nulla promissionum mearum varietate frangendi sunt. Ad gentis vtilitatē respicit omne, quod agimus: priuatum nec vos amabimus. Hoc sequi promittimus, quod ornet regnum nomen. Postremo nostrum per omnia pollicemur Imperium, quale Gothos habere deceat post inclytum Theodoricum: vir ad regni curas singulariter & pulchre compositus: vt merito vnusquisque Principum tantum præclarum intelligatur, quantum consilia ipsius amare dignoscitur. Idcirco parens ipsius debet credi, qui eius facta potuerit imitari. Et ideo pro regni nostri vtilitate estote soliciti, de interna concordatione, Deo adiuuante securi.* hactenus Vitiges ad suos Gothos, quos omnes in Theodatum infensos reddidit sibi maxime obsequentes.

IV.

* Arma

Ar vero

V. CONSILIVM VITIGIS RECEDENDI AB VRBE.

At vero Belisarius victori ad tempus cedere coactus est, impossibile sentiens contra flumininis imperum niti posse: haud enim satis vitium nouo Regi, resistere Iustiniano Imperatori, qui per Belisarium regnum inuasum iam magna ex parte possidebat, quique tot tantisque ex Wandalico bello victoriis posset quibuscumque videri tremendus. Quamobrem haud sibi tutum putauit Romæ consistere, & à Belisario obsideri, seque ac suos in discrimen adduci. Sic igitur commonefactus (vt ait Procopius,) ipso Siluerio Romano Pontifice atque vniuerso Senatu vt Gothis de omnibus benemeritis fideles perstiterent, relicto Vrbi præsidio quatuor mill um selectissimorum Gothorum militum sub Duce Leudere, ipse cum cæteris ad reparandas vires & res componendas profectus est Rauennam. Vbi cum esset, statim legationem ad suos, qui in Gallia erant, Gothos mittit, & ad Francos, vt eos sibi belli socios iungeret, sicque tum ex suis, tum etiam ex sociis exercitum compararet, quo rediens posset occurrere Belisario, & cum eo collatis signis de rerum summa decernere. Mittés autem legatum ad reges Francorum, dat in mandatis, vt illis Gallias cedat, & pecuniam à Theodato pactam persoluat, vt sic illos his beneficiis obligaret.

VITIGES EXERCITVM COMPARAT.

VI.

Interea vero vetiti Romani, ne paterentur, quæ passi erant Neapolitani: fiudente (vt ait Procopius) Romano Pontifice, esse Belisario dedere; missoque, qui eum vocaret, nuncio, vno eodemq; die per Asinariam portam ingressus est idem cum exercitu Belisarius, & ex aduerſa egressi sunt Gothi Rauennam ituri. Potitus igitur Vrbe Belisarius, tamquam victoriæ insignia claues portarum Constantinopolim misit, vinctumque Leudérem Ducem Gothorum, qui capi potius, quam cum aliis fugam capere decreuisset. Quibus peractis idem Belisarius in reparandis Vrbis mœnibus egregiam operam nauat.

VII. QVO TEMPORE CAPTA VRBS a Euag. lib. 4. c. 18. * Erulis b Niceph. lib. 17. c. 13.

Quonam mense anni huius, quotove eius die capta à Belisario Vrbs fuerit, Procopius quidem tem tantam silentio præteriit, Euagrius a vero his verbis non tam facit: *Ciuitas itaque Belisario sine pugna tradita est, & Roma denuo Romanis subijcitur post annos sexaginta, quibus à Gothis * occupata fuisset, nono de Apellei. hoc est, ad quintum Idus Decembris vndecimo anno Imperij Iustiniani.* hæc Euagrius, eademque Nicephorus b. Anastasius vero in Siluerio tradit, quarto Idus eiusdem mensis Decembris Belisarium esse Vrbem ingressum, anno autem, ex quo ab Erulis capta est, sexagesimo expleto, ex quo vero à Gothis possessa c, anno quadragesimoquarto.

c Misc. l. 16.

VIII. d Cassiod. Var. lib. 10. epist. 32.

Inter hæc Vitiges non prætermittentare animum Imperatoris, si ad pacem eum perducere posset; decernitque ad eum legatos, quibus has litteras à Calliodoro d conscriptas tradidit:

VITIGIS LITTERÆ AD IMP.

*Quanta sit nobis, clementissime Imperator, gratia vestra vestina suauitas, hinc omnino datur intelligi, vt post grauissimas lesiones & tantas effusione sanguinis perpetratas, sic viceamur pacem vestram quærere, tanquam nos nemo vestrorum putetur ante lasisse. Pertulimus talia, qualia & ipsos offendere possunt, qui fecerunt iniecutiones sine reatu, odium sine culpa, damna sine debitis. Et ne pro parnitate sui negligi potuisset, non in principis tantum, sed in ipsorum capite, nempe Roma, probatur insultum. Æstimate quos dolores abscindimus, vt vestram iustitiam reperire possimus. Talis res effecta est, quam mundus lacquatur: quæ sic à vestris meretur componi, vt æquitatem vestram generalitas debeat admirari. Nam si vindicta Regis Theodati * queritur, merito dolgi: Si commendatio diuæ memoriæ Amalasunthæ Reginæ pra oculo habetur, eius debet filia cogitari, quam insidiæ vestrorum omnium perducere dicuntur ad regnum, vt cuncta gentes potuissent agnoscere vicissitudinem vos gratia tanto pignori reddidisse.*

* Theobaldi, Theodobaldi.

IX. * faltidia

*Illud etenim vos debuit permouere, quod distributione mirabili ante regni fastigia * inuicem nos Dominus vestram fecit habere notitiam, vt amoris causam tribueret, quibus affectus gratiam contulisset. Quali enim reuerentia Principem colere potui, quem adhuc in illa positum fortuna fuisset? Sed potestis & nunc omnia reintegrare, quæ facta sunt: quando non est difficile illum in affectu retinere, qui gratiam constat desiderantem expetere. Et ideo salutantes clementiam vestram honorificentia competenti, indicamus nos legatos nostros illum atque illum ad serenitatis vestræ sapientiam destinasse, vt omnia more vestro componatis: quatenus vtrique Respublicæ restaurata concordia perseuerent, & quod temporibus vestro Principum laudabili opinione fundatum est, sub vestro magis imperio diuinis auxiliis augeatur. Reliqua vero per legatos præfatos serenitati vestræ verbo insinuanda commisimus, vt & aliqua epistolaris breuitas stringeret, & causas nostras suggerentes plenius intimarent.* hactenus ad Iustinianum Vitiges: qui quod ait de filia Amalasunthæ, tradit Procopius, eandem Virginem, vbi Rauennam peruenit, eam ibi asseruatam matrimonio sibi, inuitam licet, coniunxisse, vt ita sanguinis regij, vel ex coniugis saltem parte regnum ipsum minime expers esset. Exrant & tres aliæ Vitigis d epistolæ, occasione eiusdem legationis ad diuersos datæ. At vero nihil hac legatione actum esse, declarárunt euenta, cum non pax eam secuta sit, sed bella maximo apparatu comparata, vt docent, quæ suo loco dicturi sumus anno sequenti.

p Cassiod. eod. lib. 10. epist. 33. 34. 35.

X. DE GOTHIS RAVENNAM EVINANTIBVS.

Quæ vero acta esse hoc tempore memoria digna narrantur, cum contigit Gothorum profectio ex Latio Romaque concito gradu Rauennam; hic minime prætermittenda putamus, quæ probe sibi cognita S. Gregorius in Dialogis refert, atque in primis de S. Bonifacio Ferentinæ ciuitatis Episcopo, cuius complura præclara gesta, vbi recensuit, hæc de Gothis habet e: *Alio quoque tempore duo ad eum Gothi hospitalitatis gratia venerunt, qui Rauennam sese festinare profesi sunt: quibus ipse parnum vas igneum vino plenum manu sua præbuit, quod fortasse in prandii itinerij habere potuissent. Ex quo illi, quousque Rauennam venirent, bibe runt. Gothi autem aliquantis diebus in eadem ciuitate morati sunt, & vinum, quod à sancto viro acceperant, quasidie in vsu habuerunt. Sicque vsque ad eundem venerabilem seruantes reuersi sunt, vt nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo nunquam deesset, ac si in illo vase ligneo, quod Episcopus eis dederat, vinum non augeretur, sed minueretur.* hæc de his Gregorius. Porro si hæc in ista festiuitate Gothorum contigerunt, cum illi mense Decembri è Latio, Romaque Rauennam profecti sunt, reuersi vero ad obsidionem Vrbis mense Martio; ingens plane illud oportuit fuisse miraculum.

e Greg. dial. lib. 1. c. 10.

XI. QVID S. PORPHYRIVS CVM GOTHO PERTICAC.

Sed quid idem S. Gregorius f his ipsis temporibus factum à Fortunato Tudertinæ ciuitatis Episcopo tradat, accipe: *Quadam* (inquit) *die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos pueruios de possessione abstulerunt, quæ possessio prædicta Tudertinæ ciuitati subiacebat. Hoc cum vir sanctissimus Fortunato nunciatum fuisset, protinus misit atque eosdem Gothos ad se vocari fecit. Quos blando sermone alloquens, eorum primi studuit asperitatem mulcere, ac post intulit, dicens: Quale vultis pretium, dabo & pueruios, quos abstulistis, reddite, mihique hoc gratia vestra munus præstate. Tunc ii, qui prior eorum esse videbatur, respondit, dicens: Quicquid aliud præcipis, facere parati sumus. nam ipsos paruulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit: Contristas me, fili, & non audis patrem tuum. Nolime contristare: nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis sui feritate permanens, negando discessit.*

f Greg. dial. lib. 1. c. 10.

XII. GOTHVS DIVINA ABSOLVTVS VINDICTA.

Die vero altera digressurus, rursus ad Episcopum venit: quem ipsum puerum pro dicto puerulo iterum Episcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullo modo consentire voluisset, contristatus Episcopus dixit: Scio quia tibi non expedit, quod me contristato discedas. Quæ Gothus verba despiciens, ad hostilium reuertitur, eosdem pueros, de quibus agebatur, equis superimpositos cum suis hominibus premisit: ipse vero stetim ascendens equum, subsecutus est. Cumque in eadem ciuitate ante beati Petri Apostoli Ecclesiam venisset, equi cum pueris lapsus est: qui cum ex corruit, & eius coxa mox fracta est, sta vt in duabus partibus os esset diuisum: leuatusque in manibus, reductus est ad hospitium. Quibus sestinus missis, & pueros quos præmiserat, reduxit, & viro Fortunato venerabili mandauit, dicens: Rogo te Pater, mitte ad me diaconum tuum. Cuius diaconus cum ad sanctum venisset, pueros, quos reddiderit se Episcopo omnino negauerat, ad medium deduxit, eosq; diacono illius reddidit, dicens: Vade, & dic domino meo Episcopo: Quia male decreuisti mihi, ecce per tuissum sum: sed pueros, quos

quæsisti

pugnasti, recipe: & pro me, rogo, intercede? Susceptus itaque puerulus diaconus ad Episcopum reduxit: cui benedictam aquam ille diaconus ad Episcopum reduxit, eiq; benedictam aquam super venerabilis Fortunati statim dedit, dicens: Vade citius, & eam super lacertum corpus proice. Perrexit itaque diaconus, aitque ad Gothum intrepidus, benedictam aquam super membra illius aspersit.

Vilesque benedictæ vsum atq; virtutem, quam subdit his verbis: Res mira & vehementer stupenda: mox vt aqua benedicta Gothi iuxtam contigit, ita omnis fractura solidata est, & sospes prisinæ sanitati restitutus, vt hora eadem de lecto surgeret, & salutis prisinæ vsu iter ageret, ac si nullam vnquam lassionem corporis passus esset. Talemque est, vt qui sancto viro Fortunato puerum pertulisset. Talemque est, vt qui sancto viro Fortunato puero cum pretio redderet obedienti & subiecta nuluit, eos sine pretio pena sibi damnare. hæc Gregorius, quæ le accepisse testatur a seniore, viro Tudertino, vito fideli, plura alia præterea narrat de eodem viro sanctissimo Fortunato, cuius virtus miraculorum exuberans etiam in Gothos Arianos mirabiliorum aquæ benedictæ aspersione manauit, quam Nouatores infelicissimi, Arianisq; deteriores contemnunt. Floruerunt hi temporibus inter tot Italiæ clades viri sanctissimi, quorum plurimis in locis idem sanctus Gregorius in Dialogis meminit, nosque opportune, si offerent occasione, suis locis mentionem habebimus. Iam vero ad res Orientalis Ecclesiæ narrandas orationem conuertamus.

Hoc anno Paulus Episcopus Alexandrinus Orthodoxis incaute agens, homicidii reus conditi urus atque damnatus, in exilium eiicitur, subrogato in locum ipsius Zoilo. Hoc autem quomodo se habuerint, quam diligenter prosecutus est Liberatus a, qui de ipso hæc ait post eius electionem: *Accepit ad Imperatore potestatem super ordinationum Dicum & Trinitarum, vt remouaret hæreticos, & pro eo Orthodoxos ordinaret: per illum enim populi inualescebant. Qui Alexandriam descendens, timore sui, suaque industria adhibuit sedare Concilium Chalcedonense, nisi inuentus diabolus tale euerteret causa. Cogitante Paulo Episcopo remouere Eliam Magistrum militum. Presbyterum quidam & Oeconomum Ecclesiæ amicum Eliæ, per portitores litterarum velocissimos pedestres (quos Ægyptij Cursores vocant) omnia volumina Pauli scribebat. Contigit autem Paulum inuenire litteras eius Ægyptiaca scriptas, & legere: & timens, quod de Proterio contigerat, sibi factum esse, & capit Presbyterum compellere facere rationem scribendi: quem tradidit Iudici, & Imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat Augustalis, qui eum accepto custodiendum vsque ad Imperatoris præceptum, consilio eiusdem primi ciuitatis nomine Arsenij, accepto muneribus, missis (vt fertur) Episcopo, clam nocte totis viribus eum magna cruciatu occidit. Cuius filij & affines Imperatorem interpellantes, fecerunt ei, quia vi eorum parens debitum mortis persoluisset. Quod audiens Imperator, vocauit Liberium & scriptum Augustalem, misitque eum Alexandriam in quæstionem. Ad quam vrbem Liberius cum veniisset, Rhodonem ab se reum iussit, & ab eo requirebat, quomodo occidisset diaconum. Ille vero respondit, iussione Episcopi factum fuisse: habens & Imperatoris delegationem, aiebat, vt quicquid haberet Episcopus, medio omnium impleret. Sed negante Paulo Episcopo, & se reclamante clamante, prior ille ciuitatis Arsenium homicidij illius auctor inuentus, morte mulctatus est. Porro Episcopo Paulo Gazam in exilium misso, Rhodo cum gestis de eo ad Imperatorem est Constantinopolim. Cuius Gesta cum intra Palatium ingererentur Principi: iussit eum duci, & foras regiam ciuitatem occidi.*

*Et post hæc misit Imperator Pelagium diaconum & Apocrisiarium primæ sedis Romæ Antiochiam cum Sacris suis, quibus præcepit vt eum Euphemio * episcopo vrbis Episcopo & Petro Hierosolymita & Hippatium Ephesinum veniret Gazam, & Paulo Episcopo pallium auferrent & deponerent. Pelagius vero profectus Antiochiam & inde Hierosolymam, cum memoratis Patriarchis & aliquantis Episcopis venit Gazam, & auferentes Paulo pallium, deposuerunt eum, & ordinauerunt prouo Zoilum, quem postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinauit, qui nunc est Præsul ipsius Alexandrinæ Ecclesiæ.* hæc Liberatus. Cæterum Zoili condemnationem post annos tredecim contigisse ex numero annorum sedis eius à Nicephoro posito, dicere opus est. Sed non prætermittamus referre quæ sub eodem Paulo Alexandrino Episcopo accidisse admiratione digna apud Sophronium habes *b*:

b Prat. Spirit c. 207.

XVI.

Narrauit (inquit) nobis Abbas Theonas & Theodorus, quod Alexandriæ sub Paulo Patriarcha puella quædam relicta fuerat pupilla a parentibus magna facultate locupletibus. Erat autem adhuc sine baptismo. Die vero quadam ingressa pomerium, quod sibi reliquerant parentes eius (sunt enim in medio ciuitatis pomaria) vidit quendam parantem sibi laqueum, vt se præfocaret. Cui ait: Quid tibi, & dixit ei: Quid facis, homo? Dixit autem ei: Dimitte me, mulier, quoniam in multa tribulatione sum. Quæ ait: Dic mihi causam, & fortasse adiuuare te potero. Dixit illi: Grauæ alieno premor, & valde suffocor à creditoribus, elegique potius semel vitam finire, quam quotidie mori. Quæ dixit illi: Quæso te, accipe omnia, quæ habeo, & redde: tantum ne perdas teipsum. Sumens vero ille, reddidit omnia. Puella ergo angustiari cœpit, non habens, qui sibi curam gereret: itaque destituta parentum solatio, fornicari instituit, & inde sibi victum quærere. Dicebant ergo viri illi sancti Theonas & Theodorus, admirantes scilicet: Quis nouit ista, nisi solus Deus: quomodo scilicet permittatur anima propter causam aliquam ipsi soli cognitam ad tempus derelinqui? Post aliquantum vero temporis infirmata est puella, & in se conuersa compuncta est, abiitque Pontificem, vt faceret illam Christianam. Omnes autem aspernabantur eam, dicentes: Quis hanc suscipiat, quæ meretrix est? Affligebatur autem vehementer. Cum vero in hoc esset angustiis, astitit illi Angelus in specie hominis, cum quo misericordiam fecerat. Cui illa dixit: Cupio fieri Christiana, & nemo vult pro me loqui. Qui ait: Nunquid re vera istud cupis? Respondit illa: Vtique domine, & deprecor te, vt hoc mihi impertias. Qui ait: Noli tristari. Ego adducam aliquos, qui te accipiant. Adduxit ergo albos duos & ipsos sanctos Angelos. Duxerunt que illam ad Ecclesiam. Rursusque se ipsos transformantes in personas quasdam illustres & notas in ordine Augustalium, volant clericos, presbyterum scilicet & diaconum, qui in hoc ipsum constituti erant.

PVELLA MISERICORS MISERICORDIAM CONSECVTA.

XVII.

Dicunt eis clerici, Vestra charitas pro ea pollicetur? Illi autem responderunt: Etiam nos pro illa pollicemur. Sumentes ergo illam, baptizauerunt: & albis induta, rursus ab eis subuecta est. Quam cum depositissent euanuerunt. Vicini ergo cum illam ita albis indutam viderent: postquam recesserunt illi dicunt ei: Quis te baptizauit? Nunciauit autem eis rem totam, dicens: Venerunt quidam & tulerunt me in ecclesiam, locutique sunt clericis & baptizauerunt me. Et dixerunt ad illam: Quis sunt illi? Cum vero non posset dicere, qui essent illi: abeuntes nunciauerunt Episcopo. Dixit autem Episcopus his, qui ad baptizandum constituti erant. Et confessi sunt se illam baptizasse, exoratos ab illo & illo Augustalibus. Porro accersitis ex Prætorio his, quos clerici dixerant, dixit Episcopus: Nunquid ipsi pro ista fideiussistis? Qui dixerunt: Neq; nouimus, neq; consij sumus, nos hoc fecisse. Tunc vero iam cogitauit Episcopus, Dei hoc esse opus. Conuocansque illam, dixit ei: Dic mihi, filia, quid gessisti boni? Quæ ait: Meretrix existens & pauperula, quid boni facere potui? Dixit illi Episcopus: Nihil omnino operata es? Dixit: Non, nisi quod videns quendam, qui à creditoribus premebatur, se suffocare volentem, data illi omni substantia mea, liberaui eum. Et his dicto, continuo obdormiuit in Domino. Tunc Episcopus glorificans Dominum, dixit: Iustus es, Domine, & rectum iudicium tuum. huiusque auctor, non absque probatorum virorum testificatione hæc asserens.

XVIII.

Quod ad Zoilum pertinet Episcopum Alexandriæ, testatur Agatho Papa in epistola ad Imperatores Constantinum, Heraclium & Tiberium, ad eundem Zoilum scriptum fuisse à Iustiniano Imperatore edictum pro fide Catholica, aduersus Acephalos: quod exscriptum idem Agatho Papa ad dictos Augustos misit. caremus nos eo, neque vsquam inuenimus, cuius saltem hic meminisse oportuit.

XIX.

Quod vero ad reliqua, quæ sunt anni huius, spectat, dicere minime prætermittimus, reperiri hoc anno edita complures Iustiniani Imperatoris constitutiones: est

inter

a Nouel. 47.

b Nouel. 54. &c.
c Nouel. 56.
d Nouel. 58.
e Nouel. 49. 59. 60. & sup. Nouel. 15. & 49.

interalias illis data Kalendis Septembris a, qua in cunctis monumentis publicis apponi voluit nomen Imperatoris, Consulum, & Indictionis, de qua ad confirmandam temporis rationem superius egimus: aliæ item de permutandis Ecclesiasticis rebus: insuper ne etiam aliquid soluatur pro admittendis clericis in ecclesiam: item qua vetuit in priuatis domibus sacra d fieri: & aliæ ad funera defunctorum constitutiones spectantes: quas cunctas tu, lector, otiosus consulere poteris: nos hic imponimus anni huius rerum gestarum finem.

IESV CHRISTI
Annus 538.

SILVERII PAP. IVSTINIANI IMP. 12.
Annus 2. VITIGIS REG. 2.

I. VRBS A VITIGE OBSESSA.

CONSVLIBVS Iohanne atque Volusiano apericur annus Domini quingentesimus trigesimus octauus, ideoque à Procopio numerans annus tertius belli Gothici in Italia: quo Vitiges Gothorum Rex, renocatis in Italiam Gothis qui apud Francos erant, comparato exercitu (vt auctor est Procopius) centum & quinquaginta millium militum, aduersus Belisarium veniens, Romam mense Martio obsidere coepit, quæ autem crebrò inter vtramque partem sint conflata certamina, iteratí conflictus, & quam in multis prudentia & bellica fortitudo Belisarii enituerit, eundem exactè cuncta narrante Procopium consule. Sat nobis pauca quædam ab instituto haud abhorrentia, sed maxime congrua hic inserere, quæ ad picturam spectare posse plus quisque censebit, vt cum hæc ait de mœnium custodia sic:

e Procop. de bello Goth. lib. 1.

II. MVRVS VRBIS VRBIS. PETRI PROTECTIONE

Inter hanc portam, nempe Flaminiam, & alteram ad dexteram huic proximam portulam, porta alia est, quæ Pinciana vocatur. Huic proximi muri pars quædam, lapidum laxata iam pridem compagine seiuncta spectatur, non solum à solo, sed à medio ad summum fastigium scissa, nec sane cohæsa, nec aliis resoluta, sed vtrinque sic inclinauit, vt cætero muro extrinsecus partim prominentior esse appareat, partim retrahitur. Hanc muri partem cum demoliri tunc primum Belisarius interetur, & iterato ædificare cœpisset: obstitere Romani. Petrum Apostolum pro indulitato se comperisse, asseuerantes, eius loci tuendi pallicitum curam se suscepturum. Quod vtique Romani ex voto successit: quandoquidem nec eo die, quo per Gothos iunt mania oppugnata, nec per omne id tempus, quo Vrbem obsiderent barbari, hostilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec plane vnquam eodem tumultuatum. Et sane mea admiratio subat, nec Romanos, nec hostibus ipsis in ea tam diuina Vrbis obsidione in memoriam venisse muri hanc partem. Quæ res cum miraculi posthac loco sit habita, nec sacrare quidem in posterum quisquam, nec de integro restituere ausus est sed ad hunc diem ea è regione seiunctus permanet murus. hucusque Procopius. Cernitur vsque hodie ipse paries abalio diuisus, & quasi iamiam casurus deorsum inclinatus: vt qui nesciat, timeat illac pertransire. Extant & ibi proxime venerandæ imagines, indices veteris eiusdem loci sacri cultus.

III.

Sed illigi maioris miraculi obtinet locum, quod cum per annos & amplius, Vrbe obsessa, in suburbiis motâ fece int barbari, idemque Arianiatque Romanæ Ecclesiæ hostes, nihil tamen contumeliæ damnique intulere ipsis Apostolorum basilicis extra Vrbem positis, finentes illic Catholico ritu libere sacra peragi. Audi enim de his ipsis verba Procopii g: *Extat autem* (inquit) *Pauli Apostoli templum Romæ procul à mœnibus stadijs decem & quatuor, iuxta quod Tiberis fluat, vbi nullum patet munitum esse præsidium: portæ tamen eodem ab Vrbe pertinent, circaque ædificia alia portæ tam eodem ab Vrbe pertinent, circaque ædificia alia portæ tam eodem ab Vrbe pertinent, circaque ædificia alia portæ tam

eum cum monachum, egreſſus foras, nunciauit ad clerum, dicens: Quia dominus Papa depoſitus eſt, & factus eſt monachus: Quod audientes fugerunt omnes. Quem ſuſcipiens Vigilius Archidiaconum in ſua quaſi fide, & miſit eum in exilium ad Pontianas, & ſuſtinuit eum pauc tribulationes & angustia. hucuſque Anaſtaſius.

Sed ab his diſſentit, quod ait Procopius eum miſſum in Græciam; quod æque fatetur Liberatus diaconus a, Cæterum Anaſtaſius, omiſſo exilio Orientis, de vltima deportatione Silverii meminit, qua ex Græcia in Pontianam inſulam, ſiue illi proximam Palmariam dictam, contra Circeium montem poſitas, deportatus, ibi eodem mœrore coactus eſt. Sed & Liberatus diaconus eo dilucrepat à Procopio, dum ait, id factum, vbi Beliſarius eſſet Rauennæ, quod non contigit, niſi anno ſequenti, vbi ſoluta eſt obſidio Vrbis: cum tamen Procopius diſertis verbis oſtendat id factum, dum Beliſarius Romæ detineretur obſeſſus. Sed præſtat hic reddere, quæ idem Liberatus de his habet, prætermiſſa ab Anaſtaſio atque Procopio; fuit & ipſe huius temporis ſcriptor, incipiendique à Vigilio in Italiam ex Oriente reuerſo, vbi cum Theodora conuenerat, Pontificatu & auro promiſſo: *Falſa (inquit) promiſſione, Romam profectus eſt, vbi inuenit Siluerium Papam ordinatum. Quin & Rauennæ reperit Beliſarium in eadem vrbe ſedentem, eamque obtinentem.* hic puto Liberatum memoria lapſum Rauennam pro Neapoli poſuiſſe: nam vix anno quinto belli Gothici potitus eſt Rauenna Beliſarius: ſed longe ante conſtat Vigilium in Orientem remeaſſe, & quæ dicta ſunt addenſos Siluerium molitum eſſe. Sed pergit auctor: *Cui tradens præceptum Auguſtæ: promiſit ei duo auri centenaria, ſi Siluerio remoto, ordinaretur ipſe pro eo. Beliſarius vero Romam reuerſus, euocans Siluerium ad Palatium, intentabat ei calumniam, quaſi Gothis ſcripſiſſet, vt Romam intraret.*

*Fuerat enim, Marcum quendam ſcholaſticum, & Iulianum quendam pretorianum, falſas de nomine Siluerij compoſuiſſe literas Regi Gothorum ſcriptas, ex quibus conuinceretur Siluerius Romanam velle prodere ciuitatem. Secreto autem Beliſarius & eius coniunx perſuadebant Siluerio implere præceptum Auguſtæ, vt tolleretur Chalcedonenſis Synodus, & per epiſtolam ſuam hæreticorum firmaret fidem. Qui mox de Palatio egreſſus quid de eo fieret, confeſtarius ſuus locutus eſt. Et veniens contulit ſe in baſilicam beatæ martyris Sabinæ, vbi manebat. Vbi dolo eſt ad eum Phorio * filius Antoninæ Patriciæ, & præſtito ſacramento, inuitauit eum venire ad Palatium. Qui autem Siluerio aſſabant, perſuadebant ei, ne Græcorum crederet inſidiantibus. Ille autem exiit, & ad Palatium venit. At illa quidem poſt iuramento ad Eccleſiam redire permiſſus eſt. Ad quem rurſus mandauit Beliſarius, vt ad Palatium veniret. Qui de eiuſdem exire nolebat, dolos ſibi præparatos agnoſcens. Sed poſtea ſtans, & cauſam ſuam Domino commendans exiit, & ad Palatium venit. Qui ſolus ingreſſus, a ſuis vlterius non eſt viſus. Et alia die Beliſarius, conuocatis presbyteris & diaconibus & clericis, mandauit eis, vt alium ſibi Papam eligerent. Qui hæ dubitabilibus, & nonnullis ridentibus * fauore Beliſarij ordinatus eſt Vigilius. Siluerius autem in exilium miſſus eſt in ciuitatem prouincia Lycia, qua Patara dicitur.* hactenus de expulſione Siluerij & intruſione Vigilij Liberatus.

Magna hæc quidem fuit horribilitque in Eccleſia Romana tempeſtas à furente hæretica fœmina excitata, ab ambitioſo diacono procurata, per Beliſarium autem impie admodum conſummata, in eo quidem Pilato deteriorem, dum veritus eſt ipſe, ne fœminæ offenſam incurreret, cuius iuſſa feſtinauit implere, cum ille ipſum Cæſarem pertimuerit: ſed (vt ſuo loco dicemus) luit meritas infelix pœnas; nam qui tãto patrato ſcelere ſibi deuincire putauit per Theodoram Imperatorem, Deo vicißim factum, vt eumdem infenſiſſimum expertus poſtea fuerit Beliſarium, ab eodemque ipſe, qui tot victoriis glorioſus toti conſpicuus Orbi fuit, in ordinem redactus ſit, exemplum poſteris factus, quanto ſuo quis damno in Chriſtũ Domini manus violentas iniiciat. Cui ob immenſitatem ſceleris perpetrati nec ſatis fuit ad veniam promerendam facti pœnitentia: nam noluit omnino Deus, licet diſtulerit, abſque vindicta relinqui, quod tanto ſacrilegio facinus horrendum ab ipſo fuerat perpetratum.

Beliſarius enim poſt ſcelus admiſſum, in ſe reuerſus, veluti ebrietate iam ſoluta, quod deliquiſſet ob mentis oculos iugiter habens, ſe ipſum erubuit, & deteſtatus valde, ad expiandum immane facinus, vt offenſum diuinum numen conciliaret, illudque ipſum redderet ſibi propitium, mox Romæ eccleſiam erigendam curauit, cui præ foribus eiuſmodi inſcriptionem lapidi incidi voluit, patrati facinoris pœnitentiæ perpetuum monumentum *b*:

HANC VIR PATRICIVS VILISARIVS VRBIS AMICVS
OB CVLPÆ VENIAM CONDIDIT ECCLESIAM.
HANC ICCIRCO PEDEM SACRAM QVI PONIS IN ÆDEM
VT MISERETVR EVM SÆPE PRECARE DEVM.

b Extat Romæ in pariete eccl. Crucifixorum inter Pincium montem & Quirinalem.

X. DE POENITENTIA BELISARII.

IANVA HÆC EST TEMPLI DOMINO DEFENSA POTENTI.

At licet ipſa eccleſia ab eo erecta perierit, demolita fortaſſe à Gothis, cum rurſum potiti ſunt Vrbe (vt patet ex edicto) in odium ipſius conditoris Beliſarii ipſa tamen inſcriptio adhuc integra legitur, in alterius eccleſiæ affixa pariete, vt habes notatum in margine.

Hæc quidem paſſus Siluerius haud potuit eſſe deſinere, quod erat Romanus Pontifex qui ad ſuum Apoſtolatum illa plane adiecit Apoſtolica ſigna, quibus Petrus *c* & alii gloriabantur Apoſtoli, quod videlicet digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati. Ipſo enim viuente, nemo iure dixerit, Vigilium vere potuiſſe Pontificem Maximum dici, licet in ſede Petri ſederit violenter intruſus: ſed Siluerium ipſum legitimum Papam & quidem claritudine auctum, vtpote adiicientem ad Pontificiam dignitatem confeſſionis coronam, illuſtrãtemque ipſam palma martyrii, præter alia egregia facta complura: cum, dum vixit nihil remiſerit, licet exul, ſacerdotalis auctoritatis atq. Pontificiæ maieſtatis, vt quæ ab eo geſta ſunt, aperte declarant, de quibus agendum erit paulo poſt. Quæ autem poſt hæc tranſacta ſint Romæ inter Vigilium & Beliſarium, idem Liberatus enarrat his verbis *d*:

XI.

c Act. 5.

Poſt ordinationem ergo ſuam compellebatur Vigilius à Beliſario implere promiſſionem ſuam, quam Auguſtæ promiſerat, vt ſibi redderet duo auri centenaria promiſſa. Vigilius autem timore Romanorum, & auaritia patrocinante, nolebat ſponſiones ſuas implere. hæc quidem de Vigilio iure dicta, ſententia in eum lata à ſancto Siluerio Papa demonſtrat, vbi habetur ſimoniacam labem contraxiſſe ipſum Vigilium ſpondendo aurum, vt Pontifex eſſe poſſet. His de Vigilio præmiſſis, Siluerii in Orientem deportati veſtigia aſſectatus idem Liberatus, quæ tunc ibi facta ſunt, ſcriptis prodidit. Accidit plane illud admirandum; vt cum aduerſus ipſum Romanum Pontificem inſurrexiſſet, qui inhærebat lateri eius diaconus ipſe Vigilius; Deus excitauerit ſpiritum vnius ex Græcis Epiſcopis, qui magno ſumpto animo pro eius defenſione ſurrexerit, ſteteritque contra Imperatorem, ipſum de ſacrilegio perpetrato redarguens. Hæc quidem Liberatus diaconus habet paucis deſcripta his verbis:

d Liberat. diac. in Breuiar. c. 22.

XII. TVRPITVDO VIGILII DE AVRO POLLICITO.

Sed Siluerio veniente Pataram, venerabilis Epiſcopus ciuitatis ipſius venit ad Imperatorem, & iudicium Dei conteſtatus eſt de tanta ſedu Epiſcopi expulſione: multos dicens eſſe in hoc mundo Reges, & non eſſe vnum, ſicut ille Papa, eſt ſuper Eccleſiam mundi totius à ſua ſede expulſus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iuſſit, & de litteris illius iudicium fieri: vt ſi approbaretur ab ipſo fuiſſe ſcriptas, in quacunque ciuitate Epiſcopus degeret: ſi autem falſæ fuiſſent approbatæ, reſtitueretur ſuæ ſedi. Ita quidem ſentiens Iuſtinianus Im-

XIII. IVSTINIANI RESTITVTVM SILVERIVM IVDET.

peratorem non esse cuiuslibet potestatis damnare Romanum Pontificem, quem etiam si errasse constaret, Romanum tamen Episcopum, licet non Romæ, voluit permanere, ne videlicet (quod obiectum ei fuerat) ipso moliente, darentur vrbs Gothis, sed vt aliis in locis eandem, qua fungebatur, retineret Pontificiam dignitatem. Sed audi, quid post hæc narret idem Liberatus de conatu Theodoræ Augustæ etiam Pelagium diaconum Apocrisiarium impellentis, vt Siluerii reditum impediret a: *Pelagius vero currens cum voluntate Augustæ, volebat irritum facere Imperatoris præceptum, ne Siluerius Romam reuerteretur, sed prævalente Imperatoris iussione, Siluerius ad Italiam reuersus est. Cuius aduentu territus Vigilius, ne sede pelleretur, Belisario mandauit: Trade mihi Siluerium; alioquin non possum facere, quod à me exigis. Ita Siluerius traditus est duobus Vigilii defensoribus & seruis eius. Qui in Palmariam insulam adductus, sub eorum custodia defecit inedia. Vigilius autem per Antoninam Belisarij coniugem impleuit promissionem suam, quam Augustæ fecerat, talem scripsit epistolam.*

a Liber. diac. in Breu. cap.

* fratribus

XIV. VIGILII NOMINE EPISTOLA IMPIA.

*Domino & patribus * Vigilius.*

*Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fides mea credulitas, Deo adiuuante, peruenit. Sed quia modo gloriosa filia mea Patricia Antonina Christianissima desideria mea fecit impleri, quod fraternitati vestræ præsentia scripta transmitterem: saltans ergo voluptate, qua nos Deo nostro Christo Saluatori coniungimur, & eam fidem, quam teneto, Deo adiuante, & tenuisse & tenere significo; scientes quia illud inter nos præstamus & legimus, vt & anima vna sit, & cor vnum in Deo, Profectus * mei, quia vester est, Deo adiuante, vobis gaudia maturauit ex meo animo, sciens fraternitatem vestram, quæ optat & libenter amplecti. Oportet ergo, vt hæc, quæ vobis scribo, nullus agnoscat, sed magis tamquam suspectum hic me sapientia vestra ante alios existimet habere, vt possim hæc, quæ concepi, facilius operari & perficere.* Et subscriptio. *Orate pro nobis Deum, mihi fratres in Christo Domino nostro charitate connecti.* ha actenus Vigilii nomine epistola scripta.

* Proiectus

XV.

Hic, amabo te, siste paululum gradum, lector, & illud inprimis considera, etiam si vere ista scripsisset Vigilius, nullam tamen ob id inferri penitus præiudicium Apostolicæ sedi, cuius tunc ipse inuasor, Siluerius autem germanus Pontifex esset; Verum commenticiam hanc fuisse epistolam, plura sunt, quæ persuadent. Si enim re vera scripsisset ista Vigilius; cur non ex iisdem suis scriptis conuentus est, cum de restitutione Anthimi altercatus est postea Constantinopoli cum Theodora? Rursum si ista hæc ab ipso scripta sunt; cur non exprobrata eadem, cum ipse Constantinopoli à Theodoro Episcopo Cæsariensi & Menna Constantinopolitano durius vexaretur, cum vtrumque ipse Vigilius excommunicationi subiecit? Vel cur non id factum ab ipso Iustiniano Imperatore, eum in ipsum furore accensus etiam vi agendum putauit? Cur item id tacuit ipsa Quinta Synodus in eumdem Pontificem accedere renuentem nonnihil commota? Hæc omnia publice sunt ventilata, & publicis Actis excepta, nec tamen de dicta epistola vel nuspiam vsquam mentio. Neque etiam Facundus Hermianensis Episcopus in Vigilium ob Tria capitula subinferens aliquid huiusmodi (sicut cætera) ipsi obiicere vnquam ausus apparet. Sunt vero & alia inferius dicenda, quibus eamdem epistolam imposturæ redarguas.

XVI. DE ALIA EPISTOLA VIGILII NOMINE SCRIPTA.

Sed accipe, quæ his subiicit Liberatus: *Sub hac* (inquit) *epistola Vigilius fidem suam scripsit, & reflexus tomum Papæ Leonis, sic dixit: Non non duas naturas in Christo confitemur, sed ex duabus naturis compositum Deum Filium, vnum Christum, vnum Dominum.* Et iterum: *Qui dicit vt Christo duas formas, vnaquæque agente cum sua communione, & non confitetur vnam personam, vnam essentiam; anathema sit. Qui dicit, quia hæc quidem miracula faciebat, hæc vero passionibus succumbebat, & non confitetur miracula & passiones vnius eiusdemque, quas sponte sua sustinuit carne nobis consubstantiali, anathema sit. Qui dicit, quod Christus velut homo misericordia dignus est, & non dicit Deum Verbum & crucifixum esse, vt misereatur nobis; anathema sit. Anathematizamus ergo Paulum Samosatenum, Dioscorum, Theodorum, & Theodoretum, & omnes qui statuta eorum coluerunt & colunt. Et hæc Vigilius scribens hæreticis ornatus, permansit sedens. In qua impletum est illud testimonium, quod Salomon in Proverbiis dicit* b: *Edent vias suas fructus, & consilijs suis saturabuntur. Aui ipsa hæresi afflictus, nec coronatus, qualem vitæ terminum susceperit, notum est omnibus.* hæc Liberatus: quem rogo, quonam pacto oportuit Vigilius anathematizare Dioscorum, si cum Dioscoro Eutychianam hæresim prædicat? hæc enim sibi inuicem aduersantur, vt vtraque vera esse non possint.

b Prou. 1.

Sed in hunc se miser statum conjecit, vt hæretica scripsisse, ab hæreticis vel fingi potuerit. Quid reliquum esse potuit salis infatuati, nisi vt conculcaretur ab omnibus, & proficeretur in hæresim sterquilinium? putorem quamque contraxit hæreticæ prauitatis ex consuetudine inita cum hæreticis. En in quod barathrum infelicem hominem conjecit ambitio! in quam eum infamiam & infamiam adegit gloriæ vanæ cupido? cuius causa cogatur & in ipso portu pati naufragium, in Petræ petræ scandalum esse, atque in fede videri mobilem, & in fide infidelem haberi. Ita plane sententia Domini iudicatur à fide excidere, qui gloriæ mancipium se constituit; ipso dicente c: *Quomodo potestis credere, si gloriam ab inuicem accipitis?* & de huius simili Ioannes d: *Diotrepes, qui amat primatum gerere in eis, non recipit nos.*

VNDE VIGILII LAPSVS.

c Ioan. 5.

d 3. Ioan. 9.

XVII.

* Quis non putasset Vigilium gloriæ turbine agitatum, in transuersum ferri, & in præcipitia dedi? qui diu ante eam temporibus (vt vidimus) Bonifacii, vt ab eo viuente subrogaretur in sedem, contra leges omnes Ecclesiasticas atque morem, impudens pertenderat? Ita plane pondere sceleratæ prægrauatus, dum sursum ascendere meditatur, deorsum vna cum his & ab his, qui in cœlo principatum superbe appetierat, demergitur, eadem cum illis consilia mente volens, e: *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* cum his plane appetitu ascendere, sedemque collocare super insanam altitudinem nubium, non supra deorsum positam in fundamento stabilem petram, de qua a Domino dictum f: *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.* At non est solium g filiæ Chaldæorum: vagetur necesse est vt Cain h, qui intus clausum habet, quod eum agit in diuersa, peccatum: perstat econtra stabilis & immobilis, qui super Petram solidum collocauit, licet vndique vel ex inferorum spiritibus, vel Principibus huius seculi insurgentes tempestates, ipse Siluerius sicuti verus legitimusque Petri successor; quamuis enim in insulam fuerit relegatus, factus est tamen ibi inhærens Petræ ipse durissimæ petra, in quam tumentes fluctus illisi, in gracilem spumam conuersi retro fracti cessare coacti sunt: immobilisque manet in Apostolico sedens throno instar Regis i, qui sedens in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo: Habito enim ille Episcoporum Concilio, in Vigilium sententiam damnationis intorquet; vt quæ inferius dicturi sumus, significabunt.

e Isa. 14.

f Matt. 16.

g Isa. 47.

h Gen. 4.

i Prou. 20.

XIX. QVOD EA EPIST. NEQUAQUAM POTUIT ESSE VIGILII.

Cæterum quod ad Vigilium spectat; etsi complura ab eo perpetam facta ipsum condemnent, vt excusari non possit, clamantibus vndique scriptis: non defuerunt tamen, qui Vigilii eam esse epistolam ad Theodoram inscriptam negarint, nomine vero ipsius ab aliquo Eutychiano suppositam, eoque impetito, vt ex plurimis colligi potest. Equidem præter ea, quæ dicta fuere, non Vigilii eam putamus: nam nomine Vigilii ab hæreticis scriptas fuisse litteras, Synodi Sextæ Actæ testantur, k in quibus hæc de damnatis impostoris hæreticorum: *Anathema libro, qui dicitur Menna ad Vigilium, & qui eum finxerunt, siue scripserunt. Anathema libello, qui dicuntur falsi fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodoram dire-*

k Sext. Syn. Act. 15. tra. Const.

mino-

memoria, & qui sunt demonstrati. hæc ibi. Sane quidem inscriptio recitatæ super epistolæ nomine Vigilii, Ad dominos, ad Iustinianum & Theodoram Augg. scriptam eam fuisse demonstrat. Sed & abhorret a consuetudine scribentis more, tum præter dominos, & ad Patres, eadem epistola habeatur inscripta: vt iure possit argui impostura. Etenim cum Vigilius, expulso Siluerio, qui impositus. Etenim cum Vigilius, expulso Siluerio, se egesse tamquam Romanum Pontificem: quodnam vnquam extitisse prædecessorum exemplum, vt ipsos Imperatores Patres nominarit Romanus Pontifex, quos potius filios constat solitum appellare? Vel si dicas scripsum ad Episcopos: qui notus mos iste & penitus inusitatus, vt Romanus Pontifex coepiscopos Patres appellet & dominos? Vel si legas, Patres: certe procul abhorret, vt eosdem dicat & dominos. Præterea vero in eadem epistola se ipso discrepat auctor, contraria simul iungens. Etenim quomodo cum Eutyche & Dioscoro negat duas in Christo naturas, & paulo inferius vna cum aliis anathema Dioscoro infert? Hæc quidem cum sibi inuicem aduersentur, augent (vt dixi) de impostura suspicionem.

Sed licet Vigilii schismatici, alienæ sedis emptoris & intrusi (quæ negari non possunt) iam epistolam fuisse diximus: haud mirum videri debet, vt perditus homo addiderit ad schisma hæresim quoque. Adeo enim semel cathedram erigere contra cathedram, & viuente pastore legitimo, nulla nisi sæcularis hominis auctoritate absque iudicii vlla forma sententia condemnato, sedere Pontifex: quonam alio nomine, quam lupus gregem inuadens, fur & latro non per ostium, sed aliunde in ouile ouium conscendens, pseudoepiscopus contra legitimum Episcopum stans, ac denique Antichristus contra Christum iure potuit appellari? Superat eiusmodi scelus quodlibet id genus antea perpetratum: cedit huic Nouati impietas, pertinacia Vrsicini, Laurentii præsumptio, ac denique aliorum omnium schismaticorum Antistitum superbia, arrogantia, atque facinorosa temeritas: siquidem nemo, sicut iste, tanta impudentia in viuentis Pontificis sedem insiliit, vt talibus perfidiæ præmissis antreambulonibus sacrilegis eam occuparit, tantoque periculo ex pactis conuentis cum hæreticis obtinuerit; cum eiusmodi improbo facto iam aperta videri potuisset, per quam in Romanam Ecclesiam (proh scelus!) hæreses cum hæreticis se immitterent, atque cuncta Apostolica dogmata pessumdarent. Nullam hactenus schisma extitit, ex quo in tantam ignominiam inducta sit ipsa Pontificis sacrosancta maiestas, cum datur hæc homini, absque Concilio, vlloq; sacerdotum assensu damnare primæ sedis Antistitem; vique pellere, expoliatumque sacerdotalibus indumentis procul eiicere in exilium, & restituum licet sententia Imperatoris, nihilominus in insulam relegare, mortique cogere. At quomodo Apostolicæ sedi moderandæ inuigilauerit in Vigilio Dei vindicta, atque tandem iustum sanguinem vltus sit, suo loco dicturi sumus.

Cum igitur hoc anno, expulso Siluerio, ageret Vigilius Romanum Pontificem, quantumlibet spurius, atque penitus, dum vixit Siluerius, illegitimus: quæ tamen Pontificij muneris essent, exequi minime prætermisit. Nam inter alia respondisse reperitur hoc anno ab dictis Consulibus ad consultationem Eutherij Episcopi: cum enim ad legitimum Pont. Siluerium scriptas literas accepisset, illo e sede electo, ipse rescripsit. Quisnam autem fuerit Eutherius, ad quem scribit, & cuius ciuitatis Episcopus, licet nulla sit mentio; tamen ipsum fuisse Episcopum in extremis Hispaniæ oris Oceano cõfinẽs, vel in Lusitania, aut in Gallicia, satis possumus ex epistolæ argumento colligere: ibi namq; viguisse ruisam Priscillianistarum hæresim, superius diximus, cum egimus de epistola S. Leonis Papæ ad Turibium scripta, ex qua petenda est obscurorum hic positorum locorum elucidatio: licet habeat aliqua amplius epistola ista, ex qua quinam fuerit huius temporis illius prouinciæ Ecclesiarum status, intelligi posse videtur, quamobrem hic ipsam recitare, vtile iudicamus: sic enim se habet a:

Dilectissimo fratri Eutherio Vigilius.

Directas ad nos tuæ charitatis epistolas plenas Catholicæ inquisitionis solicitudine gratanter accepimus benedicentes Dei nostri clementiam, qui talem in extremis mundi partibus dignatur suis ouibus prouidere pastores, per quos & pascuis valeant salutaribus abundare, & ab antiqui hostis rapacitate seruari, vt insidias nequeant eius subreptionis incurrere. Vnde certum est, quia promissa vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis cœlestium perfectio doctrinarum tam votiua suscitatione perquiritur. Scriptum est enim b: *Beati, qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Hoc igitur, frater charissime, propositum tua consultationis tota mente tractantes, de te quoque prouenire contendimus, qui regulam Catholicæ fidei ipsidem studes tenere vestigiis, quibus eam in Apostolica fide cognoscis esse fundatam. Et quamuis sonus* c *eorum toto orbe diffusus, & vsque ad fines orbis terræ verba eorum dilatasse, dilectionis tuæ corda Christo probauerint esse fidelia: tamen si quid ex his in Ecclesia, quæ tua gubernationi, Deo auxiliante, commissa est; nec dum plena luce claruerit: ad eumdem fontem, de quo illa salutaris manarat limpha, recurritis: quod debita charitate fumus amplexi: quia fiducialiter de his, vnde apud eos obseruantiam esse dixistis ambiguam, nostra voluisti responsione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino salutantes, de singulis quid iuxta Catholicam disciplinam teneat Apostolica sedis auctoritas, subiectis aliquibus etiam sanctarum capitulis regularum te credimus instruendum.*

Ac priusquam de his, quos Priscilliana hæresis indicasti vitiis inquinari, sancto & conueniente religioni Catholicæ eos detestatione indicas arguendos, qui ita se sub abstinentia simulata prætextu ab esu videntur carnium submouere, vt hoc execrationis potius animo, quam deuotionis proluentur efficere: qua in re quia nefandissimus Manicheus esse consimiles approbantur, iuste Patrum venerabilium constitutis ab hac superstitione sub anathematis sunt interminatione prohibiti, quando aliquid ciborum contagione carnium credunt esse pollutum. & post multa, quibus ex diuinæ Scripturæ sententiis eiusmodi confutat impietatem, ista mox subiicit de alio eorundem errore:

De baptismo quoque solemniter adimplendo similiter quid Apostolica vel sanxerit, vel obseruet auctoritas, in subiecta tua charitas euidenter agnoscet. Illud autem nouelli esse indicamus erroris, quod cum in fine psalmorum ab omnibus Catholicis ex more dicatur, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto; aliqui (sicut indicas) subducta vna syllaba coniunctiua, perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria Patri & Filio Spiritui sancto. Quamuis ergo ipsa nos ratio euidenter edoceat, quia subducta vna syllaba, personam Filij & Spiritus sancti vnam quodammodo esse designent: tamen ad errorem talium conuincendam sufficit, quod Dominus Iesus Christus designans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptisma celebrari, dixit d: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Ergo cum non dixerit, In nomine Patris & Filij Spiritus sancti, sed æqualibus distinctionibus Patrem & Filium & Spiritum sanctum iusserit nominare: conflat illos omnino a doctrina Dominica deuiare, qui aliquid huic voluerint confessioni derogare. Qui si in errore permanserint, socij nobis esse non possunt.* hæc cum damnet Vigilius: si quis causam huius erroris indagare voluerit, consulat citatam superiori tomo S. Leonis Papæ epistolam ad Turibium Episcopum Asturicensem eodem argumento, nempe contra Priscillianistas in Hispania commorantes conscriptam.

Quod autem vna ex parte ob Priscillianistas, altera vero ob Arianos, Arianis Principibus in Hispaniis regnãtibus, Hispana angustiaretur Ecclesia; Catholicis aduersus vtramque pestem fuerunt remedia conquirenda: Vigilius ista de Apostolico fonte, quæ à maioribus tradita reperit (aliter enim non liceret scire) petenti propinat: *De his etiam (inquit) qui baptismatis gratia salutaris accepta, quod Arianos iterum baptizati, profunda vorago inuis sunt morte demersi, quid per singulos ordines vel ætate antecessorum nostro-*

a *Vigil. epi. 1. tom. 1. epi Rom. Pont.*

XVII. VIGILIVS EPIST. AD EVTHERIVM.

b *Psal. 118.*

c *Psal 18.*

XXIII. DE PRISCILLIANISTARVM ABSTINENTIA.

XXIV. DE BAPTISMI FORMA ET GLORIFICATIONIS HYMNO.

d *Matt. vlt.*

XXV. DE REBAPTIZATIS ARIANIS.

rum decreta consuerant, quæ multipices sunt digesta ratione e nostro seruio releuata capitula his subiecta direximus. In quibus tamen illud specialis charitate etiam conuenit obseruari, vt quis peccatis plurimis ingentibus iniquitatis ipsa resurrexit, in affinatione fraternitatis tuæ aliorum q. Pontificum per suas diœceses relinquatur, vt si qualitas & pœnitentiæ deuotio fuerit approbata, indulgentia quoq. remedio sit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illam impositionem manus, quæ per inuocationem Spiritus sancti fit, queratur, sed per illam, qua pœnitentia fructus acquiritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur. Visisti Vigilium, etsi non legitimum Pontificem, legitimorum tamen inhærentem vestigiis: quod agi solitum erat, cum enim aliqui Ecclesiam Romanam Episcopi diuersarum prouinciarum consulerent, ne vel minimum à prædecessorum deuiarent decretis, ipsi Pontifices ipsa antiqua referabant archiua, vt quæ de eo, quod quæreretur, essent à maioribus responsa, cognoscerent, & illis consentientia responderent.

XXVI. ROM. ECCL. RITVS EX TRADITIONE APOSTOLORVM.

Post hæc autem subiicit de reparatis ecclesiis dedicandis, quando nempe solemnis deberet in eis dedicatio iterari, vel fieri reconciliatio cum Missis, vel tantum aqua benedicta eædem fuerint cõspergendæ. His addit de tempore Paschatis celebrandi his verbis: *Pascha vero futurum nos si Deo voluerit, 11. Kalen. Maiarum die celebraturos esse cognoscite*, subdit & de ordine precum, qui seruari solitus esset ab Ecclesia Romana in celebritate Missarum ex Apostolica traditione: nam ait: *Ordinem quoq. precum in celebritate Missarum nullo nos tempore, nulla festiuitate significanum habere diuisum, sed semper eodem tenore oblata Deo munera consecrare. Quoties vero Paschalis aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, vel Epiphaniæ, Sanctorumq. Dei fuerit agenda festiuitas, singula capitula duobus actis subiungimus, quibus commemorationem sanctæ solemnitatis, aut eorum facimus, quorum natalitia celebramus: cætera vero ordine consueto prosequimur. Quapropter & ipsius canonicæ precis textum diximus subter adscribendum: quem, Deo propitio, ex Apostolica traditione suscepimus. Et vt charitas tua cuncta cognoscat, quibus locis aliqua festiuitatibus apta connectes, Paschalis diei preces similiter adiecimus.* & post exhortationem ad fidem Cathol eam illi mandat seruandam, hæc de missis reliquis iungit: *Significatur etiam, beatorum Apostolorum vel Martyrum (sicut speramus) sanctis nos affectui tuo direxisse reliquias, præsumentes fidem vestram eorum deinceps plenius esse meritis adiuuandam.* & post aliqua de baptismi forma corrupta in integrum restituta de Romanæ Ecclesiæ primatu vbique cognito addit hæc verba:

XXVII. ROM. ECCL. REGIL LANTIA.

Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Ecclesia Romana fundamentum & forma sit Ecclesiarum, à quo omnes Ecclesiæ principium sumpsisse, nemo velle credentium ignorat. Quoniam licet omnium Apostolorũ par esset electio, beato tamen Petro cæteris sum est, vt cæteris præmineret: vnde & Cephas vocatur, quia caput est & principiũ omnium Apostolorũ, & quod in capite præcessit in membris sequi necesse est. Quamobrem sancta Romana Ecclesia eius meritis Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia & iudicia atq. querelæ, quam & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput semper referenda sunt. Nã & qui se sciat aliter esse præpositũ, non inscisse fecerat aliquã esse sibi prælatũ. Ipsa nam. Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, vt in parte sollicitudinis, non in plenitudine potestatis. Vnde omnibus appellantium Apostolicam sedẽ Episcoporum iudicia, & cunctarum maiora negotia causarũ eidẽ sanctæ sedi reseruanda esse liquet: præsertim cum in his omnibus eius semper sit expetendum consultum, cuius tramiti si quis obuiare tentauerit sacerdotum causas sedem sine honoris sui periculo apud eamdẽ sanctam sedem nouerit reddituram. Data Kal. Mart. Volusiano & Ioanne viris clarissimis Cons. hactenus Vigilii epistola, cum &habitum veri pastoris in suis ipse, licet adhuc profanus.

XXVIII.

Sed & hoc etiam anno sub Ioannis Consolatu, cum idem Vigilius Pontificem gereret, consultus de iniungenda pœnitentia Theodoberto Regi Francorum, ob incestuosas nuptias contractas, ad Cæsarium Arelatensem Episcopum ita rescripsit.

Dilecti simo fratri Cæsario Vigilius.

Si pro obseruatione cœlestium mandatorum Catholicæ filius Ecclesiæ opportune vel importune sacerdotes singulos decet instruere, quanto magis hos, qui deuotione laudabili de reliosi fidei dubium ad studium veniunt consulendi, cõpetenti necesse est ordine respondere? Hinc est quod gloriosi filij nostri Regis Theodoberti interrogationẽ, quam nos per Moderatũ virum illustrem legatum suum credidit requirendas, duximus ampliectendam: in qua gloriã suam desiderat informari, cuiusmodi pœnitentia possit illum purgare delictum, qui cũ vxore fratris sui illicitũ præsumpsit inire consortium. Cui nos equidem missu affatibus, quorum tenorẽ tua fraternitas in subiecto inueniet, hoc indicare curauimus, quantam tale commissum non parua cordis afflictione valeat expiari. Sed quia (sicut charitatem tuam bene nosse confidimus) modus pœnitentiæ præsentium potius sacerdotum inspectioni committitur, vt iuxta compunctionis merita, venia quoq. possit indulgeri remedium: tuæ hoc potius æstimationi credimus relinquendum. Quapropter charitas tua totius facti qualitate, ac pœnitentiæ ipsius compunctione perspecta, prædictum gloriosum Regem filium nostrum, & de temporis obseruatione non omittat instruere, & ne vlterius tale aliquid præsumatur, instanter exposcat. Illud quam maxime præcauendum, vt ne ipse, qui hoc nesciens admisisse, ad eosdem vomitus reuertatur: sed diuisis etiam habitationibus cõmanentes, abomni suspitione cõmixtionis extraneæ reddantur immunes. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. pridie Non. Mart. Ioanne V. C. Cons. hactenus litteræ Vigilii ad S. Cæsarium, impetritæ nobis vna cum aliis ab Ecclesia Arelatensi. Iam vero his recensitis, quid interea in Oriente in causa Origenistarum factum sit, videamus.

XXIX.

Quem anno superiori profectum esse Pelagium Romanæ Ecclesiæ diaconum in Palæstinam, & cum Patriarchis Antiocheno ac Hierosolymitano, iuncto simul Episcopo Ephesino, Gazæ damnasse Paulum Alexandrinum Episcopum, ex Liberato diacono dictum est: idem Pelagius, his absolutis reuertitur Constantinopolim, vbi agebat Apocrisiarium, interpellatus ab Orthodoxis Palæstinę monachis aduersus Origenistas, eosdem secum Constantinopolim duxit. Quid autem ibi factum sit, Liberatus diaconus ita narrat ait: *Redeunte vero Pelagio Constantinopolim, monachi, qui ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt ad eum in Comitatu portantes capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperatorem, vt Origenes damnaretur cum illis capitulis. Igitur Pelagius emulus existens, Theodoro Cæsareæ Cappadociæ Episcopo, volens eis nocere, eo quod esset Origenis defensor, vna cum Menna Archiepiscopo Constantinopolitano flagitabat à Principe, vt iuberet fieri, quod illi monachi supplicabant, vt Origenes damnaretur cum ipsis capitulis talia diuinitus. Annuit Imperator facillime, gaudens se de talium causa iudicium ferre. Iubente eo, dictata est in Origenem & in illa capitula anathematis damnatio: quam subscribentes vna cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Ephræmio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui viuens olim fuerat ante damnatus.* hactenus Liberatus. Quæ autem hæc secuta sint, paulo post dicturi sumus.

XXX.

Concitatos vero fuisse eiusmodi monachos à S. Theodosii Palæstina Archimandrita, de quo sæpe superius, ex Acta significant: siquidem Cyrillus de ipso, post damnationem hæreticorum, ab Agapeto Romano Pontifice factam, hæc habet: *Maxime autem Theodosius ostendebat se auersari Origenem, qui existimauit finem in hoc ponendum studium, vt diuinæ Apostolorum prædicationi nugas contexeret Gentilium, & iuderet in rebus minime iudicatis.* hæc ipse. Sed & sanctum Sabam magnopere auersatum esse eiusmodi hæreticos dictos Origenistas, suo loco superius diximus.

XXXI.

Sic igitur (vt decebat rem tantã, cuius causa per multa sæcula vniuersus Christianus exagitatus est Orbis) Occidentalibus simul conuenientibus cum Orientalibus, nempe pro illis Apostolicæ sedis Apocrisiario Pelagio, & pro illis Menna & ipso (vt dictum est) vicem agente Romani Pontificis, vna cum aliis Orthodoxis Episcopis,

qui

EPISTOLA VIGILII PAP. AD S. CÆSAR. ARELAT. DE POENITE. THEODO. BERTHERO.

a Liberat. diac. in Breuiar. c. 23. prope fin. MONACHI PALÆSTINI ADVNT. VT DAMNETVR ORIGENES.

SS. THEODOS. ET SABAS HOSTES ORIGENISTARVM.

EDICTVM IN CAVSA ORIGENIS.

qui hoc tempore Constantinopoli sunt reperti, magnum egit ut tum est de Origenistis eum, cui nec defuit materias Imperatoris: qui cum videret omnium vnam mentis aciem esse, vt cum erroribus suis auctor etiam damnaretur, iussit (vt ex Libertato diacono modo vidimus) in Origenem eiusq; decerpta ex ipsius scriptis erroris capitula condemnationis sententiam scribi: quod & factum est.

Porro eam scriptam esse sententiam à Menna Episcopo Constantinopolitano Vicario Apostolicæ sedis vocari Pelagio S.R.E. diacono, nihil est, quod quis reuocare possit in dubium: sed & eidem parti sententiæ cæteros, qui reperti sunt Constantinopoli, Episcopos subscripsisse, Liberati assertio est: quam tamen Imperatoris nomini (vt alias plerumq; factum esse videmus) quo genuinates hæretici nihil faciens Catholicæ Ecclesiæ auditum, neque timentes anathematis ab ea solitam exerceri censuram caerceri possent; per Imperatoriam constitutionem edendam curarunt. Eam itaque eam tales, nō Iustiniani legem nescientis lucubrationem esse iam, sed Menn e atque Pelagii id ipsum Apostolica auctoritate tractantium, & eo legarum Episcoporum accedente in subscriptione consensu, Imperatoris tamen nomine ad Mennam inscriptam, missam vero, quo omnibus nota fieret, ad Vigilium Romam, & ad Orientalis Ecclesiæ Patriarchas, & per eos ad Metropolitanos Episcopos.

Porro epistola ista, siue constitutio tanti ponderis, scripta contra Origenem à Iustiniano Imperat. ad Mennam, eiusq; meminit Liberatus, diutissime latuit: quam ex scripto codice Antonii Augustini viri præstantissimi, deque Ecclesiasticis antiquitatibus optime meriti, Romam misso ad Antonium Carafam S.R.E. Cardinalem sane doctissimum, ac maxime pium acceptam, hic tibi, ne exciderit tam diu oblitione sepulta, primum edendam curauimus, prout licet: tamen quod hactenus nostra quam cuam elle sciamus, laboris fuscepti minime pœnitebit, eoque magis, quod non ignoremus, & hodie non deesse, qui insano quodam Origenis amore flagrent, eandemque conentur defendere, Æthiopem dealbantes. Opus namque fuit Patribus ipsis prolixe confutasse errores illos, quibus miseri Origenistæ modo tenebantur oppressi: vt, si vellent, possent contra venena paratum antidotum adhibere: sic enim ipsa se habet:

Omnia * possimi Imperatoris Iustiniani missa ad Mennam sanctissimum ac beatissimum Archiepiscopum vrbis Constantinopolis & Patriarcham aduersus impium Origenem, nefariasq; eius sententias.

Nihil semper studij fuit, atque etiam nunc est, rectam & irreprehensibilem Christianorum fidem, statumq; sanctissimum Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ perturbationum expertem vsquaquæ confoueri. Hac nobis prima & antiquissima cura est, per quam & nobis in præsenti seculo Imperium a Deo traditum esse & conseruari credimus, & Reipublicæ nostræ inimicos subdi, & in seculo futuro misericordiam in conspectu bonitatis eius nos adipiscere esse speramus. Nam si humani generis hostis varias machinas comminiscitur, quibus hominum animas studet ladere: Dei tamen humanitas illius improbitatem & malitiam frangens atque euacuans, aduersarioque redarguens, gregem suum damnum accipere aut dissipari non permittit. Hac autem à nobis ideo dicta sunt, quod ad nos allatum est, nonnullos Dei nomen in animo non habentes, nec recte doctrinæ discrimen tenentes, quo saluatur quisq; veritatem cognouisse, relictis diuinis Scripturis, sanctisq; Patribus, quos Catholica Dei Ecclesia doctores habet, per quos omnis vbiq; hæresis expulsa est, fides vero Orthodoxa dilatata: Origenem, eiusq; dogmata Paganorum & Arianorum & Manichæorum erroribus assuta asserere, per quæ ille insurrexit impie.

Qui cumodo sint, quomodo possint in Christianis numerari, rursus inepte hominem, qui ea, quæ Pagani Manichæi, Ariani sentunt, tradere studuit? Qui ante omnia in ipsam sanctam & consubstantialem Trinitatem blasphemias ausus est dicere. Patrem maiorem esse Filio, Filium sancto Spiritu, sanctum Spiritum alijs spiritibus. Porro hoc ad impietatem suam addidit, vt diceret nec posse Filium Patrem videre, nec Spiritum sanctum Filium: Ipsum Filium & Spiritum sanctum creaturas esse: quodq; nos sumus ad Filium, Filium esse ad Patrem. Ad suas autem blasphemias hoc quoque adiunxit in primo sermone Periarchon hu verbis sic dicens. In principio quod cogitatur, tantum numerum voluntate sua intelligibilium substantiarum constituit Deus, quantus poterat perdurare. Dicendum enim, finitam esse Dei potentiam: nec sub obtentu laudis ac bonorum verborum tollenda eius circumscriptio est. Etenim si infinita sit diuina potentia, necesse est eam nec se ipsam quidem intelligere. Natura enim infinitum comprehendi non potest. Tantaigitur fecit, quanta poterat apprehendere & sub manu habere; & sub prouidentia sua continere: quemadmodum & tantam materiam apparauit, quantam regere, distinguere ac exornare poterat.

XXXVI. ORIGENIS INSANIÆ ATQVE BLASPHEMIÆ.

An vllam maiorem potuisset Origenes in Deum blasphemiam proferre? qui & in sancta Trinitate gradus excogitans, inde vult multitudinem deorum induere; ac ipsam Dei potentiam circumscriptam esse, monstruose asserit. Hoc vero omni impietate plenum eius fabulosi status est dicere, omnia aequaria, specieque cæterum esse Deo: quodque rationabilia, quæ peccarunt, ac propterea de statu suo exciderunt, pro proportione suorum peccatorum supplicij causa in corpora iniecta sunt: ac expurgata rursum asserunt in pristinum statum, omni deposita malitia: ita rursumque ac tertium & compluries diuersis ad pœnam inficiuntur corporibus. Ponit porro diuersos constitisse & constare mundos tum præteritos, tum futuros. Et quisnam adeo fatuus est, vt hæc audiens animo non exhorrescat propter summam impietatem? Quis non execretur insanum Origenem, qui huiusmodi finxerit ac scriptis mandarit in Deum blasphemias? quas vt omnibus Christianis interdictas, manifestaque habentes impietatis argumenta, superuacaneum duximus refutatione dignari.

XXXVII. ORIGENES QVÆ SVNT PAGANORVM INTVLIT IN ECCLESIAM.

Quare si hæretici omnes ob vnius forsitan aut alterius dogmatis peruersitatem è sanctissima Ecclesia sunt eiecti subditique anathemati cum suis dogmatibus: quis prorsus Christianorum sustinebit Origenem, eiusq; prava scripta tueri, qui tot blasphemias dixerit, omnibus que fere hæreticis tantam exitij ac blasphemiæ materiem præbuerit, ac idcirco pridem à sanctis Patribus anathemati subiectus sit vna cum sceleratis eius dogmatibus? Nam quamuis concedat quis, Deo repugnantem Origenem ex veridica doctrina (quod & apud alios hæreticos inuenitur) aliquid expressisse * in improbis suis scriptis: ea ipsius propriam non est, sed sanctæ Dei Ecclesiæ: atque hoc ille malitiose in simpliciorum fraudem molitus est. Nam in Paganorum commentis enutritus, eaque propagare in animo habens, diuinas se vtique Scripturas interpretaturs simulauit: vt hoc modo nefariam doctrinam suam sacrarum literarum monimentis maligne admiscens, Paganicum & Manichæum errorem sicuti atque Arianam vesaniam inducere; eoq; qui sacram Scripturam non accurate percepissent, infestare posset.

* dispersisse.

XXXVIII. E PLATONIS SCHOLA ET A MANICHÆIS ORIGINES PETRA.

Quid enim aliud exposuit Origenes: quam Platonis, qui Paganorum insaniam dilatarat, doctrinam? Aut à quo alio Arius mutuatus propria venena concinnauit, qui in exitium animæ suæ ipsa & consubstantiali Trinitate gradus excogitauit? An hic à Manichæo abest, qui animas hominum dicit propter peccata corporibus ad supplicium immitti? Quique primum quidem mentes & sanctas virtutes fuisse asserat, deinde contemplationis diuinæ satietatem capisse, ac in deterius conuersas idcirco à Dei amore refrigusse; fuisque Græco nomine excellatas ψυχὰς supplicij causa corporibus esse indutas. quod vel solum ad eius damnationem satis erat, cum à Paganorum ortum sit impietate. Cum enim dixerit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: ex eius vanis sermonibus inuenitur solum corpus absque anima ad imaginem & similitudinem Dei factum esse si omnino præexistebat anima, & facto corpore in id inuecta est, aut in id tamquam in vas immissa: ac necesse erit dicere, ipsum Deum opificem hominis esse, vtpote qui corpus ad imaginem & similitudinem suam fecerit. Quomodo autem corpus imago in corpore esse posset? Quamobrem absit, vt his Christiani assentiantur.

XXXIX. DE PRÆEXISTEN-

Si vero iuxta Origenis blasphemiam anima præexistebant, ac in pœnam peccatorum suorum in corpora demissæ sunt, vt emendatæ respiscerent: eas oportebat ante non peccare

TIA ANIMARVM ERROR ORIGENIS.

* ad id quod punitandum est.

Nam si in supplicium datum est anima corpus propter peccata, vt doloribus emendaretur ad glorificandum Deum; quæ tanta tam adiunxit ad peccandum & corroborat corpus atque id * quod punitandum est? Vincula enim, carceres, compedes, ac (vt breuiter dicam) omnia huiusmodi instrumenta & peccata eorum cohibent, quibus imponitur pœna: nec vt qui peccarit, amplius peccet, vincula ei adhibentur, quæ ad peccandum adimunt, sed vt virtutum cruciatu peccata deleantur. Quare perspicuum est, non ad superiorum peccatorum castigationem (vt illi iugantur) corporibus immissas esse animas, sed simul Deum & corpus & animam, id est, perfectum hominem fabricatum esse. Itaq; eorum, quæ per corpus à nobis gesta sunt, siue bonorum, siue malorum, remunerationem expectamus. Hoc enim nobis tradidit diuinus Apostolus Paulus, dicens: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit: siue bonum, siue malum. Attendenda ergo sunt Apostoli verba: nec enim dixit, Oportet recipere eum, qui iniquitatem, prout gessit, ante corpus. Si vero ob ea sola, quæ per corpus homo gessit, ab eo, qui terram iudicat, vel pœna afficitur, vel præmio, nullaque mentio sit ante admissorum peccatorum: perspicuum est animas ante corpora non esse: si enim præexisterent, dixisset Apostolus, Gesta tum per corpus, tum ante corpus.

XL. REDARGVITVR DEMENTIA ORIGENIS.

Animas vero hominum intelligentia & ratione vti inconfesso est: quid ne eas quidem negare putamus, qui tuentur Origenem? Dicant igitur, qui cum Origene sentiunt, animas ipsorum: siquidem (vt asseuerant) ante corpus fuerunt, quo in ordine aut quid agebant? Oportuit enim eas, si ante erant, scire, quo loco essent, aut quamodo huc admissent. Si hoc nulla ratione possunt dicere (nam id verum non est) apertum est eos fabulas dicere. At fortasse dicant, animas, postquam corpora ingressæ sunt, tum discernere posse & cognoscere, quæ ante gesserint. Si hoc dicent: ex eorum inani dissuasione efficitur, vt corpus plus præstet ad bonum, quam anima habeat, quod ei in beneficij loco det intelligentiam & rationem: atqui hoc afferre, plenum dementiæ est atque absurditatis. Cur vero si anima vt animal ante fuit, quam corpus, disciplina magis, postquam in corpus venit, pauloque instituitur, & ad meliora, perficitur atque progreditur? nam si ante existeret, vtilia vtique cognosceret, nec vlla egeret doctrina: nec vtpote in cognitione versans, cura & diligentia eguisset. At si quid sit offendere sibi ait; non edoceretur, quod ante sciuisset. Iam vero si edoceretur, vt in ignorantione versans, prius nescisset: si non præsciuit, ante non fuit: verum enim vero numquam antea fuit.

XLI. HOMINIS VERA ORIGO.

Ortus enim nostri solus Deus in causa est: vt nos cum non essemus, fecit, fecimus gratia manus, propria tantum ac salutari, sed digni ac idonei per hoc amoris. Nam Deus, qui dixit: Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem: vt aq; simul fecit, id est, corpus plasmauit, & animam intelligentem & rationalem iussit: vna enim & effinxit corpus, & animam immisit, perfectum hominem exhibens: neque enim homo corpus est sine anima, nec anima sine corpore. Si enim anima præexistebat (vt delirat Origenes) cuius vi gratia sanctissimus Propheta Zacharias a Zach. 12. dixit: Fingens spiritum hominis in eo. Iam vero cum dixit Propheta, Fingens, ostendit, vt corpus, sic animam non præexistentia Deum propria virtute & bonitate fecisse. Quocirca homo (sicut dictum est) ad imaginem & similitudinem Dei sit factus, dignatusque institutione diuina, inde perspicuum est, non solum intelligentem & rationalem animam, sed etiam immortalem esse creatam, vt omnium in, quæ in terra facta sunt, imperaret. Hoc est enim, quod a Theologo Gregorio dictum est, à Deo esse, & diuinam, ac supernæ nobilitatis participem: non vt nonnulli autumant ac dicunt, diuina substantiæ animam esse, sed inspiratione Dei factam, gratiamq; natam ab eo, vt intelligens esset, & rationalis & immortalis, nec vna cum corpore moreretur more irrationabilium animalium, sed per gratiam participaret supernæ nobilitatis, id est, immortalitatis. Hic testimonium perhibet S. Ioannes Constantinopoleos Patriarcha in vndecimo sermone in Creationem, sic enim ait: Et insufflauit (inquit) in faciem eius spiritum vitæ, & fuit homo in animam viuentem. Hoc nonnulli imperiti homines propria cogitationibus inuoti, ac nihil Deo decentes in mente habentes, nec condescensionem verbi rem putantes, dicere audent, è Dei substantia esse animam. O insaniam! ô dementiam! Atq; hæc quidem, Pater, de argumento proposito.

Consideremus autem de aliis animalibus in terra factis dixisse Deum: Fiat, & Educat terra, & factum est. De homine autem dicit: Faciamus: non solum Faciamus sed, Ad imaginem & similitudinem nostram. Et fumens pulueres de terra, proprijs manibus hominem finxit, & insufflauit in faciem eius spiritum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Ex his igitur perspicue patet, vt Deus hominem faceret honore abillerem ac pretiosiorem omnibus aliis, quæ in terra sunt, creaturis: alia quidem omnia fecit verbo: Dixit & facta sunt: hominem vero (sicut dictum est) propria ipse manibus iuxta diuinam Scripturam finxit. Quantum autem ab eo in terra facta sunt, subdidit hominis, qui sexto factus est die: vt omnibus terrenis creaturis iam factis ac, ipse præparatis dominaretur ipse Dominatorum obediens imperio.

XLII. VNIVERSI CREATIO VT SIT FACTA.

Hoc & nos docet S. Theologus Gregorius in oratione in Nouam Dominicam, sic enim dixit: Ita aliquid primum in diebus numeratur & secundum & tertium ac deinceps vsq; ad septimum diem, qua requies fuit ab operibus: quibus diebus dispertiuntur ea, quæ sunt ineffabili ratione disposita, nec confertim edita. Verbo rerum omnium potente, cuius & cogitare & dicere, tem ipsam est præstare. Quod si postremus homo designatus est, atque manu Dei & imagine honoratus: nihil mirum: ei enim tanquam Regi oportuit prius regiam aulam subsistere, ac deinde Regem induci, omnium iam quasi satellitio stipatum ac munitum. Quamobrem si ex Gregorij Theologi doctrina vltimus homo est designatus, Dei manu & imagine honoratus, ac omnia à Deo præparata sunt, ac si tanquam Regi prius subsunt palatia, sicque à Deo introductus est omnium tam stipatus obsequio: quamodo dicunt, qui iuxta Origenem desipiunt, præexistentes animas propter peccata in corpora dimitti: prius commissa luituras? Contra enim S. Gregorius postremum omnium hominem factum esse dicit & à Deo honoratum, & iu omnibus, quæ in terra sunt, dominari, quod sane pana quam est, sed singularis prouidentiæ ac beneficij significatio.

XLIII. EX PATRVM SENTENTIIS ASSERITVR VERITAS.

Theologo porro Gregorio consentit S. Ioannis Constantinopoleos Patriarcha doctrinam in 11. sermone de Creatione. sic enim dixit: At fortasse dicat aliquis: Cur nam, si anima prius est corpore quod inferius est, prius fit, ac dominum quod minus est ac nobilius? An non vides, dilecte, in ipsa creatione idem hoc factum esse? Quemadmodum enim cælum & terra, & Sol & Luna, cæteraq; omnia fabricata sunt, ac postremum homo, cuius rerum imperium mandandum fuerat, sic in plasmatione hominis prius formatur corpus, tum anima, quæ honor adiitur est. Nam vt experta rationis, quæ ad vtilitatem & obsequium parabantur, ante hominem existere, vt parata ministeria haberet, quò futurus erat eorum commodis frui: ita corpus ante animam fabricatum est, vt cum iuxta occultam Dei sapientiam anima induceretur, propria officia posset motu corporis exequi. Atq; hac fatis ad ostendendum audientibus nostris, eadem sentire & dicere, quæ Patres, qui animarum præexistentiam tollunt.

XLIV.

Præterea cum nulla Scriptura de Adam atq; Eua dicat: Benedixit eis Deus, & dixit: Crescite & multiplicamini, & replete terram & dominamini eis: quomodo igitur, si anima antiquiores fuere corporibus, futurum fuit, vt crescerent ac multiplicarentur, quæ ante (iuxta eorum fabulas) erant? Et quomodo habebat Deus benedicere animas iam in peccata lapsas ad crescendum & multiplicandum. Anima enim peccatis contaminata maledictione potius, quam benedictione digna erant. Ac si animæ præexistebant, & iuxta Origenis fabulas in alio erant ordine, quam coherent solum Adam plasmauit Deus? An vero Adam anima tum sola peccarat, ac propterea vnum corpus à Deo fabricatum? Si enim antea aliæ animæ fuerant, alia corpora simul fabricari oportuit. Alia susciperent animas. Et quomodo peccatrix (vt eorum est ratio) anima, supplicij causa in corpus conuellatur in paradisum deliciarum à Deo posita est? Nam si vt pœnas penderet, in corpus esset missa: non in illo paradiso, sed in supplicij loco collocaretur. Tantopere vero dilexit hominem Deus, quem postremum fabricauerat, vt cum ille transgressus esset datum sibi præceptum, ac ideirco à paradiso esset expulsus: crescente hominum genere, ob excrescente peccato, quod cogitatio hominum ad decernendum prauo studio inclinaret: figmentum iuuare Deus, vtpote bonus non neglexit, sed multimoda reprehendit & castigauit. sunt S. Scriptura signi ficat.

XLV. EX DIVINA SCRIPTVRA ERROR REDARGVITVR.

Postquam vero ob grauiores morborum maiore medicina indiguimus: ipsum Vnigenitum Dei Verbum, vnum, id est, vna persona S. Tri-

XLVI. DE VERBI INCARNATIONE DOCTRINA.

nita-

natum propter benignitatem suam homo fit, manens Deus, nec humana in divina sua substantia in humanam conversa, nec humana in divinam mutata, verumque est ac idem in utraque natura, in una inconfuse atque indivise cognoscitur. Manens enim quod erat factum est quod non erat, mortemque nobis debitam ex transfusione damnatione & propria carne suscipiens, eterna nos morte liberavit. primitie dormientium factus, ac primoge nitus resurgens ex mortuis consuscitavit nos & consedere fecit in celestibus, quemadmodum nos docet traditio Apostolica. Quanta enim a principio humana natura propter obedientiam primi nata paradiso est: tamen (ut est dictum) Vnigenitus Dei filius propter multam charitatem suam, qua dilexit nos, naturam nostram suscipiens endivisit secundum subsistentiam in utero sanctissime semperque Virginis Marie, matris nos donatus est ad gloriole simul atque regnum celorum. Atq; his testimonium perhibet S. Iohannes Constantinopoleos Patriarcha in sermone de baptismate, ita dicens: Qui terra indigni extiteramus, sumpsit & clementer, sic dicens: Qui terra indigni extiteramus, sumpsit & in celum subvehit. Qui ne inferiore quidem imperio fueramus, ad regnum superium consendimus supergressi celos, regi de qui ad regnum celorum adoptati. Natura propter quam Cherubim paradisum custodiebat, ipsa supra Cherubim hodie sedet.

Quamobrem demonstratum est, animam non (ut Origenes nugatur) in celo prius fuisse, ac deinde in corpora missas, ut perpetratorum peccatorum penas exsolverent, sed contra in terra fabricatam vitiosam naturam humanam, bonitate ac benignitate divina celos adeo amasse, ut qui homines mandatum Dei custodirent ac implerent, Angelorum in celis conversatione digni haberentur, quos in terra imitari per confessionem in Deum rasi simus. Nam cum vellet Deus propter omen arrabilem bonitatem suam, sicut in celis a sanctis virtutibus glorificatur, ita in terra glorificari ab hominibus: fabricatus est hominem, alterum Angelum in terris, ut Dei gloria omnia complerentur. Itaq; Dominus dum nobis orandi preceptum, dicit: Pater noster, qui es in celis sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra.

Cum his porro que à nobis dicta sunt, conveniunt, que sanctus Gregorius Theologus docet in sermone de sancto Paschate: ubi sic dicit: Cum hanc rem Verbum artifex demonstrare vel ostendere vult: Cum hanc rem Verbum artifex demonstrare vel ostendere vult animal ex verbo, natura videlicet visibili & invisibili, hominem fabricatur, sumpto quidem corpore è materia, quia ante subsistebat, ac de ipso vitam * tribuens, quod vtique animum intelligentem & imaginem Dei esse ratio ostendit, velut quendam alterum mundum, in parvo magnum constituit in terra, alium Angelum promiscuum adoraturum, contemplatorem visibilis nature, studiosumque eius, que tota mente comprehendit. Quam attendendum est, Patrem hunc, cum diceret, Deum ex nihilo fecisse hominem, addidisse, è prius subsistente materia corpus sumptum, non dixisse vero prius extitisse animam, nec ex alia substantia natam, que ante existeret; sed Deum per seipsum vitam indidisse, quod animam esse intelligentem & Dei imaginem ratio ostendit. Quod autem dicit Pater, Deum fecisse hominem in terra, septimo obstrictum imperio, exertit eorum rationem, qui ad penem animas immissas corporibus dicunt. Nam in terra regnare, solusque Dei teneri imperio, non in supplicij loco ducendum est, sed in magno beneficio ac munere Dei.

Adhac illud nobis necessario dicendum existimamus in eos, qui preexistentiam asserunt: Si verum esset prius animas esse, quam corpora: cognoscerent ac recordarentur, que ante gessissent, quam in corpora venirent: quemadmodum post obitum sanctos & novum, que in corporibus egere. Demonstratum autem est, hominem post lapsum suum e vita cognoscere, que gessit, ex ipsis Evangelij verbis: Dixit enim Dominus noster & Salvator Christus in Evangelio secundum Lucam, in pericha Lazari & divitis a: Homo quidam erat dives, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ante ianuam eius, ulceribus plenus, cupiens saturare de micis, que cadebant de mensa divitis: sed & canes venientes lingebant ulcera eius. Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem & dives, & sepultus est: in inferno autem elevans oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, qui intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris: & in his omnibus inter nos & vos magnum chaos firmatum est: ut si qui velint hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Et ait: rogo te, Pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Quamobrem pudeat eos, qui tuentur Origenem, vel ex sancti Evangelij verbis. Si enim anima, antequam corpora fuissent, cognoscerent ea, que avere corpus facissent, quemadmodum post migrationem è vita reminiscuntur ea, que in corpore gesserunt: hoc enim è verbis Evangelij didicimus.

L.

Quod autem & sancti Patres sequentes inspiratas divinitus Scripturas talem doctrinam condemnarunt una cum Origene, qui ea commentus est; iam quidem ex iis, que sancti Patres dixerunt, aperte ostendimus: nihilo tamen secius & ex insequentibus Patrum testimoniis sumus demonstraturi. Ac primum sanctum Petrum, qui Episcopus Alexandrie & martyr fuit, proponemus testimonium nobis his sermonibus perhibentem.

Sancti Petri Episcopi Alexandrini & martyris ex primo sermone.

LI. PETRI MARTYRIS TESTIMONIVM.

Quod nec preextitit anima, nec cum peccasset, propterea in corpus missa est: diximus, quod eam de primo è terra terreno homine proponenda, ut demonstretur unum & eundem in tempore esse factum, quamvis particulariter nonnumquam interior & exterior homo dicatur. Nam etsi secundum salutarem sermonem, qui interiora fecit, exteriora quoque fecit; tamen semel & eodem tempore, id est, ea die, cum dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Ex quo perspicuum est, non ex congressu, quasi aliquid aliud antecesserit & ex alio loco venerit, factum esse. Nam si congressus fuit, quamobrem scriptum est, quod iam factum fuerat? Et post alia: Itaque non capit, ante corpora in celo peccare animas, que prorsus nec ante corpora quidem subsistiterunt. hec enim doctrina à paganorum philosophia est, que peregrina est, & ab iis aliena, qui pie in Christo volunt vivere.

Eiusdem in Mystagogia, quam fecit ad Ecclesiam, cum martyrii coronam susceperus esset.

LII.

Propterea obsecro, vigilate: Afflictionem enim rursum aditurie estis. Scitis, quot subierit pericula, qui me enutrivit pater meus & Episcopus Theonas, ab iis, qui in idola insanirent: in cuius ego locum successi, vtinam etiam in mores. Scitis, ut magnus se gessit Dionysius, qui se è loco in locum abdebat, cum insuper Sabellius assideret: Quid porro dicam Heraclam & Demetrium beatos Episcopos? quales tentationes sustinuerunt ab iisdem Origenis, cum ipse dissidia in Ecclesia severet, que ad hanc usque diem eiusdem turbas excitaverunt? An igitur turpe est aliquem bene sentientium iis adversari, que in Origenem dicta sunt à sancto martyre & Episcopo Alexandrie Petro, qui egregium pro Christo certamen susciperis, non solum Origenem, sceleratamq; eius doctrinam abdicavit, sed etiam testificatur, sanctos, qui ante ipsum fuerunt, Patres, multas sustinuisse tentationes ab illius dementia?

LIII. ATHANASII TESTIMONIVM IN VITA S. ANTONII.

Dixit quoque sanctus Athanasius, qui & ipse Episcopus fuit Alexandrie, in sermone de beati Antonij vita: Quomodo nos irridere audeas, qui dicamus Christum hominem manifestatum esse: cum & vos dementem animam esse desinentes, eam erravisse dicatis, ac de aplide celi in corpus descendisse? Attendant, qui audiunt sanctum Athanasium iis apertè adversari, qui mentem preexistere dicunt, & ex ea animam ortam peccando se contaminasse, ac è celi connexo in corpus descendisse.

Eiusdem sancti Athanasii è sermone secundo contra Arianos.

LV.

Omnis creatura aspectabilis, in sex diebus facta est: ac primo quidem die lux, quam vocavit diem, secundo autem firmamentum, tertio collectis aquis ostendit aridam, variosque inde produxit fructus. quarto fecit cœlum & Lunam, omnemq; stellarum chorum. quinto maris natatilium, aeriisq; volatilium generationem condidit. sexto fecit in terra quadrupedes, ac de catero hominem, qui ex anima rationali est & corpore. Ac invisibilia cum à creatione mundi per ea, que facta sunt, intellecta conspiciuntur, ac neque lux est vt nox, neq; Sol vt Luna, neq; irrationabilia vt homo rationabilis est, neq; Angeli sunt Throni, neq; hi vt potestates: sed creatura quidē omnes sunt, vnumquodq; autem eorū, quæ orta sunt secundū genus in propria subsistentia. vt factum est,

perstitit ac manet. Esse fanibus quoque Athanasium tradit, post omnes creaturas Deum fecisse hominem ex corpore & anima intelligente ac rationali. Neque enim dixit corpus post omnia factum esse, vt praexistens anima in id ingredi esset: sed dixit, post omnes creaturas hominem esse factum, qui ex anima rationali est & corpore: ostendens vtraque, id est, corpus & animam Deum simul fabricatum esse.

LV. DE CHRISTI ANIMA DILEM ORIGENIS.

Quoniam autem Origenes ad cetera blasphemias hoc adiunxit, Domini animam prius extitisse, eique Deum verbum esse vnitum, antequam è Virgine incarnaretur; hoc deliramentum euertens ipse sanctus Athanasius in epistola ad Epictetum, sic dicit: Marito se damnabunt omnes, qui existimant ante Mariam esse carnem quae ex ea est, ac ante eam habuisse animam humanam Deum Verbum, ac in ea ante aduentum seipsum fuisse. Quare si ex iis, quae à sancto Athanasio dicta sunt, anima Domino nostro Iesu Christo, qui per omnia nobis similis factus est absq; peccato, non fuit ante eius in carne aduentum: quanto insanius est dicere alias hominum animas ante corpora esse?

LVI. EX S. BASILIO TESTIMONIVM.

Audiamus praeterea sanctum Basilium in sermone in illud, In principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum, ita dicentem: Vide, ne quando te vocis ambiguitas fallat. Quomodo enim in principio erat humana ratio, cum homo deorsum primo principium generationis acceperit? Ante hominem fuere bestiae, ante hominem inuenta, reptilia tum terrestria, tum aquatilia, volatilia coeli, stellae, Sol, Luna, herba, terra, mare, coelum. Ecce Pater aperte nobis denunciat ne Origenis fabulis de animarum praexistentia inducamur. Docet enim nos, non in principio fuisse humanam rationem, id est animam; sed apertè clamat, omnibus Dei creaturis ortum hominis posteriorem esse. Si ergo creatura omnes ante hominem, qui est anima & corpus, dicit omnia fuisse ex hoc ostenditur simul vtrumque fabricatum esse.

LVII. EX GREGORIO NYSSENO.

Dixit autem sanctus Gregorius Episcopus Nyssae in disputatione de homine. At fortasse alienum non est à disputationis nostrae proposito, id expendere, quod in Euclesio de anima & corpore contrectatum est. Nonnullis enim, qui ante nos fuerunt, placet iis, qui περὶ ἀρχῶν disseruerunt, animas veluti quendam populum in propria vrbe ante subsitisse, atque ibi proposita esse exemplatum virtutis, tum malitiae, eamque animam, quae in virtute atque honestate permanserit: congressum & consitationem corporis minime expertis: si vero à boni participatione defluxerit, hanc in vitam dilabi, * fugae esse in corpore. Alij ascendentes ex Mosse condendi hominis ordinem, animam corpori secundum tempore esse dicunt: quandoquidem primum Deus limum è terra sumens finxit hominem, ac cum deinde insufflatione animauit. At paulo post. Qui primam rationem tuentur, & animarum quasi cunitatem antiquiorem vita corporea asserunt, non mihi videntur carere Paganorum fabulis, quae de antemp'y. hoſis prodita sunt. Si quidem subtiliter examines, competies necessario rationem eorum dissolui. Aiunt quendam sedia sua prudentiam dixisse, & virum fuisse, & mulcbre corpus induisse, & subuli. fisse cum aselbus, & fuisse asinosculatum, & aquatilem vitam sortitum. Non longe, meo quidem iudicio, à vero discedit, qui hos de se affirmat. Vere enim rationarium aut gruium garrulo strepitu vel irrationabilitate pecorum, vel arborum insensibilitate eiusmodi disciplina dignaest, qua tot res permarie vnam animam dicat. Harum autem inepti arum haec causa est, quod praexistere animas opinio sit. Consequenter enim talis doctrina principium ad assensia & ad admissa progredienti, hunc sq; commenta sua propagat. Nam si per vitam animus è sublimiori vita abstractus homo sit; ac si in confesso est vitam corpoream passionibus magis obnoxiam esse, quam aeternam ac incorpoream: necesse est animam in hac vita degentem, in qua plures facultates ad peccandum suppetunt, in plurimis versari vitiis, magisque passionibus affici. Animae autem humanae passio similitudo est ad irrationabilia: hinc ergo vita devincta anima in bestiarum naturam delabetur, ac semel vitia ingressa, in quae irrationabilitate versans, nullum finem ad malitiam progredienti faciet: vbi enim malitia sistitur, succedit impetus ad virtutem. At qui virtutem irrationabilitate nulla est: in deterius ergo ne à seris mutabitur, assidue ad priora, turpiora que progrediens, cuius q; naturae, in qua est, deterior vita quo q; semper communiscens.

LXIII. AB ASSERTO ORIGENIS REDARGVITVR.

Porro quemadmodum rationabilis sensibile subiacet, sic ab illo prolapsio est. Quamobrem hic ratio eorum eludens à veritate abeerrat. Et post quandam consequentiam ex absurdis ad absurda se confert. Exinde eorum doctrina per ea, quae inter se non cohaerent, falsitate procedit. Consequentia vero ipsa ostendit minime modum animae corruptelam. Quae enim semel à sublimi vita decidit, nullum modum flatuit malitiae suae, sed propter passionum consuetudinem atque habitum à rationabili ad irrationabile deuenit: itaque in stupidum insensibilitatem mutatur. Insensibili autem in animum est consequens, in animo id, quod non subsistit. Itaque penitus ex hac consequentia animae ipsis ad non ens tandem concedet: sic nullam facultatem habituram est ad melioratedendi. Verum enim vero ad hominem è fruti e animam reduxit. Igitur praestantiorem demonstrant esse vitam in fruticie, quam in corpore animam. Iam enim ostensum est progressum animae ad deteriora, atque idcirco in inferiora esse. Subiacet autem insensibili natura mutatum, quo per consequentiam principium eorum doctrina animam redegit. Sed quoniam hos nolunt, aut insensibili animam concludant, aut si inde ad humanam vitam eam reduxerint, quae sit vitam, quae in stirpe ducatur (vt dictum est) ostendunt antecellere primo animarum statui. si quidem inde ad malitiam sunt prolapso, hinc vero ad virtutem est reditus. Quamobrem illa ratio communitur esse sine capite, sine fine, qua vnitae animae ante corpora eam vitam assumat, propter quam postea corporibus esse dimittat. haec Nyssenus.

LIX. EX THEOPHILO TESTIMONIVM DE ANASTASIO PAPA.

Cum igitur aperta sit Patris huius doctrina, damnetque eos, qui dicunt animas ante corpora fuisse: audiamus & sanctum Theophilum Episcopum Alexandriae in sermone ad quosdam monachos scripto, qui Origeni assentiebantur: sic enim dixit: Quare anathematizamus antes Origenem, caeteroſque haereticos, exemplo nostro, & Anastasii sanctae Romanae Ecclesiae Episcopi; qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimi populi duxerat esse: quem & vniuersa beatorum Occidentis Episcoporum sequitur Synodus, quae accepit ac probauit Alexandrinorum Ecclesia sententiam in impium latam.

Eiusdem Theophili de epistola ad Sanctos, qui in Sceto essent: propter eos, qui incusarent damnationem Origenis doctrinae.

LX. Dicere nonnulli ausi sunt, Origenem Ecclesiae doctorem in hi, olsecto secundi sunt? An Ecclesia doctor est Origenes? Magnos sibi spiritus sumunt Ariani & Eunomiani & Pagani: illi in Filium & Spiritum sanctum blasphemantes; hi similiter atque illi impij, resurrectionem mortuorum derisentes. Ex his persuasum est, eum qui sanctos Patres sequitur, non dubitare, quin hi, qui cum Origene sentiunt, Paganorum errorem, Arianorumque insaniam sequantur.

LXI. EX CYRILLO ALEXANDRINO.

Haec quoque S. Cyrillus dedit Alexandriae Episcopus in epistola ad monachos, qui in Phua, in eos, qui asserunt corporum resurrectionem non esse: Agnoscitur nonnulli esse, qui negent humanorum corporum resurrectionem, quae pars confessionis nostrae est, quam facimus salutare adeuntes baptismi: fidem enim profitentes adiungimus, credere nos carnis resurrectionem. Si hoc tollimus, nec credimus Christum resurrexisse a mortuis, vanos sibi confessos facet: claudus autem habemus fidem, ac à via regia desiellentes, pranum iter habemus. Huiusmodi autem opinio ab improbi Origenis demersa est, quem & Patres nostri vt veri depravatorem abdicauerunt & anathemate arunt. Non enim secuti vt Christianus, sed Paganorum secuti inepties & nugas, in errorem incidit. Hinc autem ei contigit morti principium: asseuerat animas ante corpora esse, & à sanctimonia abductas fuisse in iniquitates & nequitiam, defuisseque à Deo, à quo hinc ob culpam damnatae sunt & corpori obstrictae, sunt que in carne: & quam in vinculis.

Eiusdem ex epistola scripta ad eos, qui in Phua erant, monachos.

LXII. Ecclesia vero Scripturis obsequens à Deo inspiratis, nec animam nouit ante corpora fuisse, nec antea peccasse. Quomodo enim, quae non subsisteret, peccare potuit? At nos affirmamus, vnumquemque opificem corpus è terra finxisse, idque animasse, intelligente anima: & hac est hominis structura. Et post alia: Animam hominis nec (vt aiunt) ob praeteritas flagitia atque scelera esse damnatam, nec in hunc deum sum mundum, sanctissimus Paulus fidem fecit, ita scribens: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gesta, sive bonum sive malum. Cur ergo propter solam propriae corporis manifestari nos oportere ait, nec potius propter eas quae ante corpus, si animam ante fuisse natat, & ante

peccasse?

possit? Si vero ob ea sola peccata, quæ in corpore designantur, addicuntur ad iudicium: non vtique habemus antequam corpore adiiciamur ad iudicium: non vtique habemus antequam corpore peccauimus: nam nemo ante id non constat hominum anima. Hic paruo plausum facit & legatu litteræ vii. Si enim (vt dicit ei-) rabendus Origenes) ob superiora commissa, in supplicij ac pœnæ locum anima corpus accepit: quamobrem flagitiosis ac sceleratis mortem comminata est? Magi enim oportuerat, bonos ac iustos vitæ finem optare, vt vinculis & supplicio liberarentur, vitæ autem cursum sceleris ac nefarios, vt pœna afficerentur, nec vlla vitæ calamitas esset liberatio.

Ex expositione Synodicæ epistolæ Episcopotum Ægypti, Alexandriæ aduersus Origenis doctrinam.

Hic ergo de quo agitur Origenes, veluti abominationis desolatio in medio vrbe Ecclesia extitit, ac presbyter ordinatus, à catholica, ad vitæ, & veræ manus dignitatem presbyteri nudam ac formam habuit quemadmodum Apostolatus habuit honorem fur ac predator fuit. Is enim cum cepisset blasphemare homilias habere, Heraclas beatæ memoriæ tum Episcopus, vt studiosus veritatis erat ac erator & vinitor Ecclesiasticæ agri, eum è medio pulchræ ac lætæ segetis euulsit. Ac paulo post: Quare hic è cælo in terram decidens tanquam fulgur, sicut & eius pater diabolus, multa adstruens quæque in audita contra veritatem spirans, in Palæstinam rediens quæque in audita contra veritatem spirans, in Palæstinam rediens navigauit, moratusq; in Cæsariensium metropoli, cum personam, quam sibi induxerat, deposuisset, seque aperuisset veluti possit, quæ sua apud quosdam appellatur, significans, quod sibi voluptas, & sua carnalium & atrum vitæ venenum exerceret, illic scripta expressit, & sicut caupo iudicium boni specie ac simulatione dulci amarum miscuit.

Quid ergo ille præ se mulieris atque infantis dicit? Erat (inquit) anima ante corpus, & præexistebat in cælo: eamque cum peccasset, in corpus damnari immersit Deus, id est, in corpus demissit: ad purgationem (inquit) & castigationem admissorum in cælo criminum. Hinc primum impietatum protinus fabulatur, veritatemque oppugnare studet. Ac paulo post: Si ante suæ animæ in cælo, hinc primi delicti, vt male sauus Origenes, propter nos dixit: non oportuit dicere sanctissimum Prophetam: Et fingens spiritum hominis in ipso. vel fortasse, demergens quasi terrenum spiritum hominis in ipso. Quæ si ita dicat sed fingens in ipso, ostenditur, hominem grauissimum esse, indutum extrinsecus, ouina pelle ad deceptionem perditionis. Vecors enim è cælo animam asserit deiisse, cæteraque, quæ sibi desinuit: quasi aperte sciat, non solum ante fuisse animam, sed etiam ante peccasse. Quare demonstratum est tum è diuina Scriptura, tum è sanctis Patribus, nec vera Christianorum fides, nec tellatione conuenire hæreticorum de anima præexistentia imaginationes.

Præterea hoc quoque Origenis demonstrat amentiam, quod asserat, solem, & stellas, & Lunam, & stellas, & aquas, quæ super cælos sunt, animata esse, & quasdam esse virtutes rationes uentes. Hæc vero aperte refellit sanctus Basilius in tertio sermonum commentariorum in Hexameron, sic contra Origenis doctrinam disputans: Nobis porro de separatis aquis dicendum est ad eos, qui ab Ecclesia exciderunt, qui sub otentu sensus anagogici, & sui morum videlicet sententiarum, ad allegoriam confugerunt, & assumunt, virtutes quasdam spirituales & incorporeas tropice aquis significari, ac sursum quidem infirmamento manere iubere, deorsum vero in terrestribus siluestribusque locis demitere perhibuit: ac idcirco aiunt, aquas, quæ supra cælos sunt, laudare Dominum, id est, bonas virtutes, quæ digna sunt propriq; potiori parte puritatem, dicentes laudem reddere Creatori: aquas vero, quæ subter cælos sunt, spiritualia esse nequitiæ, quæ è natura ab sublimitate in malitiæ profundum decidentes, eaque turbulenta & seditiosa, passionumque tumultibus fluctuantia, maria appellari propter facilem mutationem atq; instabilem voluntatem eorum motuum.

At nos huiusmodi rationes tanquam confusa somnia & aniles fabulas repudiemus, aquamq; aquam esse cogitemus, separatumq; a firmamento factum accipiamus secundum reddita ratione. Ac si quando ad communia vniuersorum Domini glorificationem aqua, quæ super cælos sunt, assumuntur; non propterea eas dicamus esse naturam ratione vtentem: nec enim cælis idcirco animati sunt, quod enarrant gloriam Dei: nec firmamentum animal est prædictum sensu; quoniam opera manuum eius annuntiat. hæc Basilius. Attendendum porro est, Patrem, cum Græce dixit, πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, de Origene disserere, qui à Dei gratia & à sancta Dei Ecclesia expulsus fuerat, deque iis, qui cum illo sentiunt: non enim dixit, πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, id est, ad eos, qui in Ecclesia sunt, sed πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, quod significat, ad eos, qui longe sunt ab Ecclesia. Catholicos etiam significasset, si dixisset, τὰς τῆς ἐκκλησίας, id est, eos, qui sunt Ecclesiæ: quoniam vero dixit, τὰς ἀπὸ, significauit eos, qui absunt, & qui ab ea exciderunt. Vnum autem id solum impio Origeni studium fuit, Paganorum errorem confirmare, & imbecillorum animis Zizania inserere.

LXVII. De corporibus orbiculatis in resurrectione.

Quamobrem hoc quoque risu dignum ab eo tamen dictum de hominum ex mortuis resurrectione, corpora hominum orbiculata suscitari. O dementiam atque insitiam hominis insani, & Paganorum disciplina explicatoris: qui mente cæcutiens, studensq; Christianorum fidei miscere fabulas, ipsam Christianorum spem ac salutem nixus est contumelia violare, ne resurrectionem quidem Domini reueritus. Resurgens enim Dominus ex mortuis, & primitiæ dormientium factus, discipulis visus est, eisque ostendit foramina manuum ac pedum & plagam lateris; postque resurrectionem comedit, non vt cibo indigens, sed vt eo modo suscitati corporis naturam confirmaret. Et quidem cum Dominus ascenderet, Angelus ad discipulos dixit: Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Quod si (vt insanit Origenes) orbiculatum erat corpus Domini, quomodo potuit demonstrare manuum ac pedum foramina, aut lateris plagam? aut quomodo comedere potuit, aut omnino à discipulis agnosci? Et quonam modo Sanctorum corpora, quæ post Domini resurrectionem surrexerunt, & in sancta ciuitate apparuerunt, potuerunt ab aliis agnosci, si quidem in alia erant figura, atque fuerant in vita? In fidei ergo petra nullo modo stabilitus, sed huiusmodi & his multo atrociores blasphemias impius Origenes cum edidisset; nihil mirum est, eum in ipso martyrij articulo Christum abnegasse, culeamque à Paganis deorum multitudinem, quam ipse induxit, adorasse.

LXVIII. De Origenis apostasia.

Atque id Dei prouidentia factum est, ne in Ecclesia pro martyre acciperetur, atque inde gregi Christiano inferretur aliquod detrimenti. Nam si etiam nunc sunt, qui de eius quidem ruina confiteantur, doctrinam vero asserant: an non eam tanquam martyrij ac patris erant defensuri, si contigisset eum, nulla idolo exhibita adoratione, consummari? Nemo enim veritatis tenax excidit à Deo, ab eoque deseritur, iuxta quod dicit diuina Scriptura a: Resuscitet filij nationes hominum, & scietis, quia nullus sperauit in Domino & confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius & derelictus est? Aut quis inuocauit eum & despexit illum? Impius autem Origenes blasphemias suas non se ipso tenus statuit, sed propriis scriptis in multos alios suum errorem transmisit: vt in eum valde conueniat sancti Apostoli vox, quæ dicit b: Quorumdam hominum peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium, quosdam autem & subsequuntur. Nam eius erroris successio in infirmorum irrepens animos facit, vt eum sequantur, quæ à principio ab ipso commissa peccata sunt.

a Eccl. 2.

b 1. Tim. 5.

LXIX. De damnatis aliquando & salvandis error.

Quasi enim iis, qui Origenis placita sequuntur, non satis sit de præexistentia animarum impietas, cæteraque eius vaniloquentia, blasphemiæque de sancta Trinitate; hoc quoque proprio errori adiungunt, ducem & auctorem habentes peruersum eius disciplinam, vt dicant omnium impiorum hominum, ac præterea dæmonum pœnam finem habituram esse, restitutumque iri tum impios homines, tum dæmones in pristinum ordinem suum. Hæc cum dicunt, ignaues homines efficiunt in Dei præceptis exequendis, eos auertentes ab angusta & arcta via, inque latæ ac spatiosæ errorem inducentes. Omnino autem aduersantur magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi doctu: Ipse enim in sancto Euangelio docet, impios quidem ituros in supplicium æternum, iustos vero in æternam vitam. Rursumq; dicit iis, qui à dextris sunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi, iis vero, qui à sinistris: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius.

LXX.

Cum igitur aperte Dominus in sancto Euangelio indefinens & supplicium & regnum denuncier: perspicuum est hos Origenis deliramenta sententiis Domini anteferre. Ex hoc quoque illorum amentia redarguitur: Si quis iuxta illius nugas pœnas supplicium desinium: necesse est hunc & præmissa iustis vita

æterna

IMPIORVM DAMNATORVM QVAMVIS AETERNA.

aeterna statuere finem: aque enim in vtroque aeternum ponitur. Si autem & poena & fruitio gloriæ habet finem, cur incarnatio fuit Domini nostri Iesu Christi aut crucifixio & mors & sepultura & resurrectio Domini? Quod commodum ipsi, qui bonum certamen certauerunt, & pro Christo martyrium subierunt, si & dæmones & homines impij eundem, quem Sancti ordinem redemptionem habituri sunt? Verum hæc eorum capita vertant, qui hæc fabulantur: nam Christi verba in Fidelium mentibus inconcussa manent atque in ipsa rerum veritate.

LXXI. Quo porro Origenes improbam opinionem tuentur, firma hæc argumenta fugientes, suamque conantes tegere errorem, quædam sanctorum Patrum dicta male excipientes prauaque ex sententia sua interpretantes, propria morbo accommodant: quod etiam cum diuina faciunt Scripturis. Nos autem ex ipsis sanctis Patribus ostendemus inanes ac futiles eorum rationes esse. Hæc igitur scribit S. Gregorius Theologus in Apologetica oratione: Nobis vero, quibus patuit ater salus animæ beatæ atq; immortalis, quæque sempiternum aduitur aëll vel pœnam, vel laudem propter malitiam aut virtutem quantæ faciendum est hoc certamen, aut quanta scientia opus est?

Eiusdem ex oratione de plagi grandinis.

LXXII. Quæ falsa defensione, qua persuasione artificiosa, quonam commento veritatem oppugnantis irretiemur nos, ac fallitur rectum iudicium; quod omnibus omnia in statera ponit. facta, dicta, cogitationesque omnes, ac nequiter comissa melioribus repensat, vt vincat, quod propendet, sententiaque secundum plura dicatur, quam nulla exapiat prouocatio, non superior index, non defessio aliorum * factorum, non oleum vel à prudentibus virginibus sumptum, vel ab ijs, qui deficientibus lampadibus vendunt, non pœnitentia dixerit qui flamma cruciatur, suorumque necessariorum quærat emendationem, non ad mutationem præfinita dies: sed certum ac stabile eius & formidolosum & vltimum, & æquum iudicium, quam quantus est terror quinimmo propter iustitiam terribile, cum throni ponuntur, & antiquus dierum sedet, & libri aperiuntur, & fluuius igneus trahitur, & lux ante ipsum & tenebræ parata: * & eunt qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, quæ nunc in Christo absconditur, postmodum vero cum eo apparet: qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij, quo qui non credunt iam iudicati, damnatique sunt a Verbo, quod eos indicauit: ac alios quidem lux ineffabilis excipit, & sancta regnantisque Trinitatis gratia, apertius purius que effulgentis, ac totam se toti menti inserentis: quod vtique solum regnum cælorum esse duco: alia vero vna cum alijs malis tormenta, vel potius ante alia proiectum esse à Deo, & conscientiæ turpitudo & verecundia nullum finem habens.

* abstorū

* pariter

Basilii Episcopi Cæsareæ, ex eius libro Regularum, Interrogatio:

LXXIII. Si tum dicit vapulabit multis, tum paucis, quo pacto quidam dicunt, nullum finem supplicij fore iis, qui pœna afficientur? Responsio: Quæ ambigua sunt ac videntur obscure esse dicta, quibus sensum loci diuinitus inspiratæ Scripturæ aliis ab aliis, qua consessa & aperta sunt, declarantur. Cum ergo Dominus pronunciauit: Ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam: & alicubi: Mittam eos in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius; atque vita nomine gehennam ignis: vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur: ac rursum per Prophetam de quibusdam prædixerit: Vermis eorum non morietur & ignis eorum non extinguetur: Cum hæc & huiusmodi sæpe à diuinitus inspiratæ Scripturæ proponantur, hoc quoque est diaboli artis & astutiæ, vt multis hominibus veluti oblatis talium tantarumq; Domini sententiarum, finem sibi audeant pœnarum in posterum admirare. Nam si æterni supplicij quandoq; finis est futurus, omnino habebit & vita æterna finem. Si in vita non sic Euangelici dicti sensum accipimus: qua ratio est, supplicio æterno finem statuere? æterni enim admodum pariter in vtroque ponitur: Ibunt enim (inquit) hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.

EX IOAN. CHRYSOS. REDARGVTIO ORIGENIS.

LXXIV. Eiusdem è sermone adhortatorio ad sanctorum baptisma.

Propter breuem ac temporariam peccati voluptatem sempiterna cruciat pœna: propter voluptatem carnis sempiterno igni adduor.

Sancti Ioannis Episcopi Constantinopoleos, è prima ad Theodorum monachum epistola.

In mente ingeret halitus flammam ignis: flumen enim igneum, rapidusq; egredietur a facie eius. Non est, quod quisquam ei deditus ignis, supplicij finem expectet. Verum improba sanctæ huius voluptatis ab vmbris somniisq; nihil differunt: priusquam enim peccatum ad finem pernenerit, extinguitur voluptas: supplicium vero, quæ pro flagitijs suscipiuntur, nullum est finis.

Eiusdem in commentariis in primam ad Corinthios epistolam.

LXXV. Non leuis nobis hinc proposita quæstio est, sed de rebus valde necessarijs: Quærunt plerique homines, ignis gehennæ sit ne finem habiturus. Non habiturum, pronunciauit Dominus, cum diceret: Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. Paulus vero eum perennem ostendens, ait a de peccatoribus: Pœnas dabunt in interitu æternas. Quare cum diuina nos Scriptura, sanctique Patres doceant, nullum finem impiorum supplicij, dæmonumque, qui ab illis coluntur: quam restitutionem imaginantur, qui cum Origene sentiunt, vbi supplicium nullus est exitus? Sancta enim Christi Ecclesia quemadmodum iustis indesinentem prædicat vitam æternam, ita impios perpetua supplicia manere tradit. Atque hæc quidem in his. Nos porro paucis è multis diuinæ Scripturæ sanctorumque Patrum auctoritatibus asserendas esse perspeximus ad confutandam Origenis impietatem.

a 2. Thess.

LXXVI. DE SYNODO HABENDA CONSTANTINOPOLI.

Cum autem velimus omnes scandalum à sanctissima Ecclesia propulsare, vt nulla in ea macula relinquatur: obsequentes diuinis Scripturis, sanctisque Patribus, qui ipsum Origenem ac huiusmodi sceleratam impiamq; doctrinam prosligarunt, ac iure * anathemati subiecerunt, hanc epistolam ad tuam beatitudinem dedimus, qua eam hortamur, vt omnium, qui in hac regia vrbe nunc degunt, sanctissimorum Episcoporum conuentum habeat, ac Deo amabilissimorum præsulum sanctis, quæ hic sunt, monasterijs: faciatq; vt omnes in scripta præsatum impium ac Deo repugnantem Origenem (qui & Adamantius) quique presbyter fuit sanctissimæ Ecclesiæ Alexandrinæ, & eius nefaria impiaque dogmata, capitulaque omnia, quæ inferius ponuntur, omnimodis anathematizent: & exempla dimittat eorum, quæ à beatitudine tua ob hanc causam gesta fuerint, ad alios omnes sanctissimos Episcopos, præfectosque venerabilium monasteriorum, vt & ipsi subscriptione propria anathematizent Origenem, scelestaque eius dogmata cum omnibus, qui declarabuntur, hæreticis.

* cotrapti in Græco videtur.

LXXVII. QVOS DEBEANT ORDINANDI TRANSEVNTES ANATHEMATIZARE.

In posterum autem ne aliter ordinentur Episcopi, aut monasteriorum hegumeni, nisi prius cum alijs omnibus hæreticis, qui de more in libellis anathematizantur, id est, Sabellio, Ario, Apollinario, Nestorio, Eutychete, Dioscoro, Timotheo Æluro, Petro Mogo, Anthimo Trapezuntio, Theodosio antea Alexandriæ, & Petro, qui Apamea præfuit, & Severo, qui Antiochiæ, prædictum etiam Origenem, qui Paganorum Arianorumque insania laborauit una cum execrabilibus impiisque eius dogmatibus anathematizet. Omnium enim prædicendum est, ne omnino quisquam audeat talem hæreticum aut eius expositiones asserere, sed eas vnusquisque ex toto animo & tota cogitatione oderit & auersetur & anathematizet, vt à Christiana traditione alienas, & simplicium animalos grauem asserentes luem ac pestem. Hæc porro eadem scripsimus non solum ad sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum & beatissimum Papam senioris Romæ & Patriarchum Vigilium, & ad cæteros omnes sanctissimos Episcopos & Patriarchas, id est, Alexandriæ, Theopoleos & Hierosolymorum: vt & hi hoc rei prosiciant, & hæc finem accipiant.

LXXVIII. ORIG. NON DANDA BLASPHEMIÆ DE TRINITATE.

Cum vero cupiamus omnes Christianos cognoscere, scripta Origenis prorsus à vera Christianorum fide aliena esse, ex multis immensisque eius blasphemijs, paucas ad verbum esse ponendas censuimus: Sic autem se habent.

Quod mirum sit Filius Patre, & Spiritus Filio, è primo libro Periarchon.

Quod Deus quidem & Pater omnia continens ad vnumquodque entium peruenit, esse vnicuique impertiens de suo esse * enim est minus. Quod vero præter Patrem Filius ad solam rationabilia peruenit, est enim secundus à Patre. Adhuc etiam minor est Spiritus sanctus, ad solos Sanctos perueniens. Ita ex hoc maior est potestas Patris præ Filio & Spiritu sancto, amplior q. Filij præ Spiritu sancto. Rursum præstantior sanctis Spiritus potestas præ alijs cunctis ordinibus sanctis.

Quod

Quod finita est Dei & Patris potestas, è secundo libro eiusdem voluminis.

Finitatem esse & potestatem Patris dicendum nec pretextu sanctæ scripturæ eam tollendā est. Et paulo post: Tanta enim fecit, quanta sub manum comprehendere & habere potuit, & continere sub prouidentia sua: quemadmodum tantum potuit, & continere sub prouidentia sua: quemadmodum tantum potuit, & continere sub prouidentia sua: quemadmodum tantum

Cappadocię Episcopum hoc scandalum in Ecclesiam fuisse ingressum. Quod etiam publicis ipse Theodorus clamitavit, se & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum intrasset in mundum. hactenus Liberatus finem imponens Breviario suo de causa Nestoriana & Eutychiana collecto (vt ait) ex Ecclesiastica historia è Græco in Latinum translata, & ex Gestis Synodalibus atque etiam epistolis sanctorum Patrum: quæ quidem paulo post ab ipso scripta fuisse, ex vltima rerum gestarum narratione possumus intelligere. verum ipsum constat ex eorum classe fuisse, qui pro Tribus capitulis pugnantes, pro Theodoro Mopsuesteno, licet non pro erroribus ei ascriptis etiam scripsere defensionem: quod non obscure suis ipse scriptis significat *a*. Cæterum quinam sideric istiusmodi de fide liber à Iustiniano Imperatore editus, inferius suo loco dicturi sumus.

a Liberat. Breviar. cap. 23.

XXCIIX.

Quod autem ad œconomiam Ecclesiasticam pertinet, item Imperator alias edidit sanctiones, atque in his totus esse visus est, perinde atque ab omni belli cura remotus, cum tamen & Roma obsideretur à Gothis, & Africa, rebellantibus Arianis, in magno discrimine versaretur, vt paulo post dicturi sumus. Inter alia vero Kal. Maii hoc anno sanctionem promulgauit, ne quis *b* præter voluntatem Episcopi domos orationis fabricaret, insuper de Episcopis, qui in suis Ecclesiis minime residerent, ac de alienatione rerum Ecclesiæ immobilium: aliam rursum *c* de clericis subrogaris, & emolumentis eisdem præstandis, nec non de iure præsentandi, quod iis competat, qui in ædificandis ecclesiis ius sibi patronatus retinere voluerunt: itemque aliam sanctionem *d* de bonis eorum, qui ingrediuntur monasterium. hactenus maiori otio condidit.

b Nouel. 67. & Auth. coll. 3. tit. 17.

c Nouel. 57. & Auth. coll. 3. tit. 18. d Nouel. 76.

XXCIX.

Hoc eodem pariter anno duodecimo Imperatoris, *cum* (vt dictum est) *belli Gothici tertius ad hunc annum ageretur* (inquit Procopius *e*) *ex Mediolano vir sacer quidam Datius nomine* (Episcopus hic erat Mediolanæ Ecclesiæ) *ad me usque primores nonnulli cum Romam venissent, a Belisario supplices petiere, mediocrem ad se vel præsidium mitteret, quo facile se posse asseuerarent non modo Mediolanum, sed Ligurum omnem abduallam a Gothis Imperatori vendicare.* qui hac sanctus est legatione Dacius, vitæ sanctitate insignis est habitus, de quo plura dicturi sumus. Hic ergo vt venditaret à Gothis sibi facta, atque Arianis populos spirituali regimine sibi subditos, omnem adhibuit diligentiam, quo exemplo satis intelligas, non mereri calumniam, neque inuidiam Episcopos illos pari debere, qui ne sub hæreticis degant, omnem lapidem volunt. Quomodo autem Belisarius eadem Mediolanensi ciuitate, totaque Liguria potitus sit, idem Procopius narrat *f*.

d Procop. de bello Goth. lib. 2.

e DACIVS EPISCOP. MEDIOL. CONTRA ARIANOS EMPLORAT AVXILIVM.

f Procop. de bello Goth. lib. 2.

IESV CHRISTI
Annus 539.

SILVERII PAP. IVSTINIANI IMP. 13.
Annus 5. VITIGIS REG. 3.

ANNVS Domini quingentesimus vndequadragesimus Aplone * Ægyptio Consule absque collega notatur: ita Apio ab Api denominatus Ægyptius: licet in Nouellis Imperatoris, pro Aplone, Atio ponatur. Nouellæ geminfcomplures, quæ sub Consulatu Arionis datæ reperiuntur, sub Aplone Consule scriptæ noscuntur. Numeratur idem annus belli Gothici in Italia quartus. Cum Silverius Papa tertio exacto Sedis suæ anno exigratus (vt dictum est *h*) aduersatorũ calumniis & in Palmaria insula relegatus detentus, consentu habito quatuor, qui eum conuenerant, Episcoporum, aduersus Vigilium Romanæ Ecclesiæ cathedræ inuasorem anathematis sententiam tulit, hisque verbis conscriptam ad ipsum misit *i*:

I.
* *alias* Apio,

g Nouel 78. cap. ad 91.

h Liberat. diacon Breuiar. 22.

i Extat inter Acta Synodorum tom. 2. Concil. & tom. 1 epist. Rom. Pont.

II. SILVERIVS RELEGATVR.

Silverius Episcopus Vigilio.

Multis te tragœdiis malum irretitum, sacerdotalis iam dudum nouæ generis vitæ. Et quia cruentis humano sanguine manibus decessoribus nostris pernicacia tua subripiens, Leutium prædecessoris excubare maiestatis, plerisq; nouerunt Fidelium. Nam quia contra iura canonica, temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipso viuente, successor eius designari conabaris, nisi tibi amplissimi Senatus obuiasset iustitia: tunc prouidentia pastoralis ac Pontificali auctoritate, tua execranda tam deliberans audacia detruncari. Sed dum parcimus vulnus in te neglectum esse, insanabile accreuit apostemate: quod nisi ferro altius abscindatur, fomentorum sentire non potest medicinam. Quippe qui nequissimis spiritu audacię, ambitionis phrenesim concipiens, in illius Apostolici medii, cui animas ligandi solutendiq; collata & concessa potestas est, vos seueris contumeliam, mouendo q; salsa errorum in Apostolica Sede vestra sui uteris inducere; & in morem Simonis, animo discipulum te offendo operibus, data pecunia, meq; repulso, qui sanante Domino, ecclesiam iam sagitter emensis temporibus ex præsidio, tempora mea uteris inuadere. per tria hæc emensa tempora tres annos, diuinæ Scripturæ more, sedis iam elapsos Siluerius notat, qui subdit:

III. PRIVATVR VIG. LIVI ABRVPTO PONTIFICATV.

Haleto ergo cum his, qui tibi consentiunt, pœnæ damnationis sententiam: sublatumque tibi nomen & munus ministerij sacerdotalis agnosce. Sancti Spiritus indicio & Apostolica à nobis auctoritate damnatus. Sic enim decet fidem sanctorum Patrum in Ecclesia seruari Catholica; vt quod habuit, amittat, qui improbabilis temeritate, quod non accepit, assumpserit. Data octauo Kalendas Iulij quod sequitur, *Principe Basilio*, siue (vt alia lectio habet) *Belisario Patricio* adiectum putatur, cum temporibus his Siluerii nullus conueniat Belisarii Consulatus, neque Basilii: quorum alterius, nempe Belisarii contigit ante annos duos; alterius itidem, Basilii scilicet, post annum sequentem. Subiicitur autem huic sententiæ eiusdem Papæ subscriptio & aliorum, qui inter fuerunt. Episcoporum: *Celsus Siluerius Papa vrbis Romæ decreto anathematis in Vigilio pernitiose facto, ad omnia statuta consensum præbens subscripsi.* Pariter *& quatuor Episcopi subscripserunt, id est, Terracinensis. Fundanus, Formianus, & Minturnensis. Data est charta per Anastasium subdiaconum.* hactenus ibi.

Sic igitur beatissimus Pontifex vna cum Apostolo Paulo vinctus in Domino, æque cum Paulo illud Apostolicum concinit *: *Labore vsq; ad vincula, quasi male operans: sed verbum Dei non est alligatum.* Ita quidem, cum liceat deportatus in insulam, inclusus carceri, valatus custodiæ, atq; consumptus inedia, nihil tamen remittit sacerdotalis roboris atq; constantiæ, vel Pontificæ potestatis; potensq; gladio Spiritus, quod est verbum Dei, sciens cunctos sibi populos habere subiectos, quos suo arbitrio vel absoluat, aut æternis vinculis obliget, auctoritate, qua pollet, aduersus Romanæ Ecclesiæ inuasorẽ, spuriumq; intrusum Pontificem valide telũ damnationis intorquet; & vniuersos ostendit Catholicum illum, qui fastigium Apostolici throni tui vrus ascendit, seq; pro Pontifice gerit, non referre Simonem Petrum, sed magum, neq; Vicarium esse Christi, sed Antichristum. Eminet, licet conculcata pressuris, in insula Apostolica Sedes: illustratur Antistitis præsentia plusquam Roma, Palmaria: non angustiatur exiguæ insulæ termino, nec cluditur circumdantis maris Ecclesia fluctibus, quæ magis dilatatur aduersis & crescit angustiis. Fœcundã antiquorum martyrum palmis ipsa Palmaria, nouo germine, tanti Pontificis martyrii palma mirifice decoratur; eoque magis, quod pacis tempore, cum nullus Christianæ fidei hostis Gentilis tyrannus insurgit, sola ipsa eiusmodi triumphali fronde virescit.

k 2. Tim. 2. IN VINCVLIS NITIT PONTIFICIA POTESTAS.

V. *I De ea Rom. Martyrolog. die 16. Nouem. in Tom. 1. epist. Rom. Pont. ante epist. Siluer.*

Interea vero congemuit vniuersus Catholicus orbis ad vniuersalis Ecclesiæ Præsulis ignominiam, communicans ipsius vinculis (vt licuit) scriptis epistolis, quarum vnicum, quod superest, hic tibi reddimus monumẽtum: quas enim vnus inter alios Amator Episcopus (quem puto Augustudunensem illum *l*, qui hoc tempore claruit sanctitate) ad eum literas cum muneribus dedit, vt ex, quam patiatur, ipsum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus; siquidem se habent *in*:

VI. AMATORIS EPISCOPI EPIST. AD SILVERIVM VRB. PAPAM.

Beatissimo Siluerio Amator Episcopus.

A quibusdam, Pater dilectissime, illis à patribus aduentantibus audiuimus, vos à sede S. Petri minusse pulsum, exilio destinatum. Quod vnus grauè ferentes, missimus parua munuscula;

id est,

539.

lesiæ, argentea libra triginta, ad vestram vestrorumque iustentationem: quæ petimus, vt ita gratia animo suscipiatis, sicut grata mentium intentione. Precamur quoque, vt per vestram epistolam nobis remandare * non dedignemini, qualiter circa vos sit allatum, vel modo agitur: vt certam rationem de vobis scire & fratribus valeam nuntiare. Quid enim putas de nobis fieri, Pater summe, cum de summo Pastore & Vicario sancti Petri talia fiunt? Vos tamen nolite multum tristari, sed confortamini semper in Domino: quoniam potens est Dominus immanem tempestatis incertæ bona serenitate mutare. Orapro nobis, beatissime Papa, hactenus Epistola sine die & Consule. Extat ad eumdem Amatorem reddita Siluerij nomine epistola ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis consarcinata, mendaci Consulum apposita nota, à veritate historica procul abhorrēs, quam ex huius temporis scriptore Liberato diacono sinceræ prodidimus: vnde ind gnam putantes, quæ ipsius Siluerij nomine censeatur, relinquimus eam vndique imposturæ labe suspectam.

Quod vero ad Pontificis defensionem spectat, in quas tempora reddidit Siluerij vincula duriora. Etenim cum à Gothis Vrbs esset obsessa, & vniuersa Italia mortibus Græcorum quateretur atq; Gothorum; quod q; Iciretur omnes, Belisarium cum vniuersis viribus Orientalis exercitus pro aduersariis cōtra Siluerij militare: factum est, vt ne legato Pontifici ad eum in sedem restituendum nullus imperalis ferre posset: non clerus Romanus foris Gothorū obsidione vallatus, & intus castoditus ab exercitu Imperatris, quicquam ex mente præstare valuit: non reliqui Episcopi, quod viderēt frustra se niti posse, tot ingruentibus malis, contra torrentē, expectantes omnes, si melior forte, quod esset in optatis, tempora aspirarēt. Silent leges, cum arma strepunt, nec canonum auditur clamor, vbi tedoant e classico milites excitantur.

Sicitaque iniuria temporis factum est, vt ab Ecclesia indefensum ipsius Ecclesiæ visibile caput opprimi sineretur, quod alias, vrgente etiā Gentilium persecutione, accusationum vinculis absolutum, congregatum in cryptis Episcoporum Concilium suo ipsius iudicandum arbitrio iussit abire liberum. Ex quibus magis quis deplorē: ita modi infelicissimum omnium rerum statū, quo sub Christianis Principibus fieri contigerunt, quæ sub Imperatoribus Ethnicis iisdemque diris persecutoribus, nō fierent, Occidentalis orbis Episcopi sedulo studio intercesserant: dum sine Episcoporum sententia damnatur absque spe vlla restitutionis Episcopus Episcoporum, & subrogatus artibus hæreticorū is sedet, qui cum iisdem hæreticis de restitutione damnati hæretici conuenissent. Hoc quidem discrimine grauius innenimus nunquam, neque periculum manifestius, sub quo fuerit Romana Ecclesia constituta. Sed qui super mathi fundauit eam, de excelso solio clamat: *Considite, ego vici mundum.*

Sed quid post hæc Siluerio accidit? Mouerunt aduersariorum inuidiam obsequia illa ipsi ab Episcopis diuersis impensa: auxit & in eum odium ab ipso in Vigilium anathema recēs illatum: cuius rei causa factū est, vt arctiori custodiæ traderetur, ac deniq; (quod Liberatus diconas refutat) consumi inedia cogeretur: sed id quidem sensim, non statim violenterque: adeo vt in annum sequentem ærumnosam vitam produxerit: adhuc enim annum vnum ferme vixisse, ex eo cogimur affirmare, quod qui octauo Kal. Iulij (vt dictum est) in Vigilium literas anathematis dedit; & tam ex Anastasio, quam ex Romano Martyrologio, duodecimo Kalen. Iulij obiisse legerimus non hoc vtiq; anno, sed sequenti eum esse defunctum, affirmare necesse est. dicemus de eo suo loco.

Sed quantis hæc Deus illata in Summum Pontificem mala immissis cœlitus cladibus vindicaret, vix credi potest; referetque dextrā tem, quod superare videantur humanum captum; sed cum hæc Procopius referat, qui hoc tempore eandem, quam habebat præ oculis, scribebat historiam, verbis ipsius hic describere minime præterminam. Sub hoc enim anno decimo tertio Iustiniani Imperatoris hæc adeo infelicia contigisse narrat in Oriente, vnde malum tantum originem duxit, his verbis: *Ingentes igitur tunc Hunnorum exercitus Istrum transmittentes, in omnem Europam inuaserūt, nec vlla natio tot in hac parte maleficia damnaq; intulit. A finit enim Ionicolbi barbari omnia vsq; Byzantij fuburbana populati sunt, arcesque duas munitissimas in Illyrico, cui nomen est Cassandream vi euerterunt, quam antiqui Potideam vocabant, multaq; gazæ simul cum centum & viginti millibus hominum capris, domum reuertebantur, nullo penitus eis resistente. Posterū autem temporibus sapius reuersi intolerauda Romanis mala intulerunt: nam in Chersonesi expugnatione oppidanos decepērunt: ex parte maris (Melanes vocatur) muros ascendentes de improuiso eos oppressērunt, quorum aliqui partim capti, partim interfecti sunt. Nonnulli angustias maris inter Abidum & Sextū transeuntes, in Asiæ loca excurrentes, Chersonesum reuerterunt. Iade deniq; rursus domum cum toto exercitu se recepērunt. In alia item irruptione Illyricū repetentes, Thermopolim obsidere oppidanis se acriter defendentibus. vestigabant, quam via facilius ascendere possent: prater spem vnam repererunt, quæ ad montem hu superueniunt* * ducit. Sic omnes fere Græcos, prater quam Peloponnesiacos infestantes, tertio do mū remigrarunt.* hæc de Hunnorum incursionib. Procopius: quibus tradit inferius, annuam esse pollicitū Imperatorem pecuniā, sicut & Sarracenis: ita ignominiose coactus est Imperator à barbaris ingruentib. redimere pacem pensitatione tributi, qui haud pridem, cum Deiamicus esset, Wandalos Gothosq; inuictos superasset,

CLADES ILLATÆ ORIENTALIBVS.

* supereminentē

XI.

Et vnde (si quæ accurate inuestigabit) tantorum malorum causa prouen isse dicenda, nisi ob numen offensum? Quoddam hoc fuit quodammodo monstrū, vt qui victor in omnibus Iustinianus Imp. vniuersa Africa potitus fuit, atq; item bello Siciliam, Dalmatiam, Italiamque vna cum Vrbe recepit, idem exinsperato Hunnos pati coactus sit infundentes se vsque in Constantinopolitanæ vrbis mœnia, nec eos quicquam vltium habuerit expellendi. Quis non manu tractet, & aperta omnino luce non videat, vocarī à Deo barbaros in demolitionem & damnum Imperij, cum sancta religio à Principibus sauciatur? Cum factum est in Siluerium, quod nec profanus aliquis tentare aulus fuisset, passum est ab Hunnis Romanum Imperium, quod vix quælibet destituta sine Rege prouincia subitura fuisset.

XII.

ALIÆ CLADES IMPERII.

Sed pauca sane hæc atque adeo leuia quisque dixerit, si conferat cum his, quæ post hæc mala sunt subsecuta, hoc tamen anno fieri cœpta. Et quænam hæc? Audi ex eodem auctore Procopio, dum ait, hoc ipso anno decimo tertio Iustiniani Imperatoris, Cosrhoen Regem Persarum stetuisse rumpere fœdus, quod perpetuum fuerat cum Romanis sanctum, nec vllis potuisse ab instituto reuocari literis vel legationibus Imperatoris: quænam vero ingentia mala bellum hoc secum vexerit, idem suis narrat, nosque suis locis summatim dicturi sumus. Vidigem enim Gothorum Regem per legatos solicitasse Cosrhoen ad inferendum bellum Iustiniano Imperatori, idem Procopius alibi tradit b. His quidem malis Orientale Imperium hoc anno exagitatum cōstat. In Occidente vero post fatigatam Italiam diuturno Gothico bello, postque longam Vrbis obsidionem, ingenti penuria vniuersus populus laborauit. Ita plane in vltionem scelerum patrator um exacuens gladium iræ suæ, *famem vocauit Deus super terram* c, *& omne firmamentum panis contriuit.* ac secundū illud prophetricum d: *Residuum eruca comedit locusta, & residuū locustæ comedit bruchus, & residuū bruchi comedit rubigo,* Equidem quod bellicę deuastationi superfuit, penuria deuorauit & pestis; & si quid à penuria & peste remanuit illæsū, rursum furor Gothicus deuastauit: ita vt non soluta obsidio Vrbis, sed potius eiusdem dilatum videri potuisset excidium, nec Gothorum tantum, sed Græcorum etiam gladiis tradita Italia deuorauda.

b *Procop. de bello Goth. lib. 2.*

c *Psal. 104. d Ioel. 1.*

Sed antequam ista adeo ærumnosa labotis dolorisque plena narremus (vt cuncta ordine temporum describamus) quæ prius de Vrbis obsidione ab eodem Procopio sunt dicta, ea scilicet, quæ ad institutū pertinent, hic describamus. Quę igitur mente Martio anno superiori obsideri cœpta est, vltra annum dies nouem eandem obsidionem propagarath fuisse Procopius tradit e: cuius

XIII.

QVI DIV TEMPORE OBSESSÆ VRBIS.

e *Procop. de bello Goth. lib. 3.*

SVPERSTITIONE GENTILITIA EXPLOSA, VRBS FORTIOR REDDITA.

quoque testificatione, Romanorum studium erga Christianæ religionis cultum mirifice commendatur, cum quæ essent Gentilicæ superstitionis mirum in modum detestarentur; quod ex iis, quæ tunc acciderunt, digno exemplo edito demonstrarunt, cuius rei causa fortasse accidit, vt non tam cito, veluti sub Alarico tradita Gothis ipsa Vrbs fuerit, quando (vt suo loco superius dictum est) vigebat apud plurimos nobilium superstitio idolorum. Verum licet putrissimi modo Romani, paucis exceptis, essent Christianæ religionis cultores, proculque abhorrerent ab omni cultu deorum: tamen quod relecto legitimo sacerdote, illic illud in loco sancto esset exaltatum idolum, ob Græcos tale sensit vrbs illa *flagellum: dederunt & pœnas, qui tantæ abominationis fuerunt auctores. Sed quæ de Iani delubro scribat Procopius, audiamus.

*ipsa

XIV. a Procop. de bello Goth. lib. 1.

Per id tempus (inquit) *a Romani quidam Iani fanum aperire, foribus vi occultè illatis, tentarunt. His Iani deorum antiquissimum fuit, cuius foro in medio, & ex aduerso Capitolij sacellum extat paulo supra eum locum, quem nunc Romani Tres Parcas appellant. Id vero Iani sacellum totum ex ære constructum fuisse fat constat, & quadrata quadam dimensione locatum, tantag, amplitudinum, quanta integri Iani statua poterat. quæ vtique & ipsa cum ænea fit, non minor, quam quinque pedalis esse apparet. per cætera omnia mortali similis, capite duas habens facies, ita vt facies altera in vtentero solem diuerget, in occidentem altera: porta vtring, & ænea in faciem alterutra eius vtriusque fermè in pace & prosperis rebus occludi Romani veteres quondam instituerunt, contraque aperiri, dum intercea bellum hic esset. Sed Christiana fides disciplinam hanc vsquam alij vsquam, Romani præcipue sunt venerati. Vnde hos Iani portas perinde neglectas, ne bellantes quidem aperuere. In ea tamen obsidione nonnulli, vetustissa illius (vt reor) opinionis & cultus memores facti, emissilem sunt patefacere: haud tamen omnino id exequi potuerunt, nisi cæteris, vt fores vim passe non inuicem sic cohærerent, ac antea acclim cohæsissent. Latuere tamen, qui aggressi id facinus fuerunt. nulla eius rei, vt in tanta omnium perturbatione, habita quæstione; quippe cum nondum ad Principes ipsos id delatum fuisset, vtpote qui haud inultum facinus relicturi erant, vbi eius auctores solicite perquisitos adinuenissent. Si igitur adeo magnum execrandumque æstimabatur sacrilegium, vel aperire Iani portas esse tentatum: quæ de sacrificantib. diis, altisve superstitiosos decorum cultus tentantibus fuerant pœnæ sumendæ? Hæc de Vrbis obsidione; quam perdurasse menses quatuor decim, dum alij traduut, certè a Procopio qui fuit præsens, erroris penitus arguuntur, cum ipsam annum vnum & dies nouem perseuerasse tantum affirmet. Sed quæ his sæcleserunt mala, narremus.*

IESVS IVMANARVM CARNIS.

XVII.

IESVS FILIORVM.

XVIII. c Greg. dial. lib. 2. c. 15. S. BENEDICTO DIVINITVS SVPPEDITATA ANNONA.

XV. DIRA FAMES ITALIAM VEXAT ET PESTIS. b Procop. de bello Goth. lib 2.

Sub hoc eodé anno, qui quartus belli Gothici à Procopio ponitur inchoatus, dira fames vexauit Italiam, de qua idem auctor habet *b*: *Cum* (inquit) *iam se verterat annus, & messis tempus adesset, in campis frumentis sua sponte maturescebat; non tamen qua prius id copia fuit, sed longe minori, vt quod nec hominum manibus, nec boum labore satum humog, tellum fuisset, sed temere in agri superficiem iactum: vode eius pars quædam terræ vi fors emersa erat, ipsum id tamen cum demetere nemo, præ inopia sui maturitate in terram iterato excidens venascebatur. Quæ res cum eumdem in modum in Æmilia accidisset, atq; regiones homines proprijs sedibus ac bonis relictis, in agrum Picenum profugerant, haudquaquam existimantes eius prouinciæ loca, quia maritima essent, eadem omnino rei frumentariæ inopia premi. Tuscos præterea haud secus ac pari de causa fames attigerat. Ex his tamen, qui montes incolerent frumenti in modum è glandibus communitis confecti panem edebant. Vnde vulgaris velut in pecua morbi, vti par erat, multi mortales capiebantur, & pauci superstitibus interibant. In Picentes autem tradum non minus quinquaginta millia hominum præ inedia interisse, & longe plures extra Ianicensem sinum. Qua autem morbi specie, & quemadmodum hi morerentur, mox explicabo.*

XVI. QVÆ FAMIS TEMPORE RETIA ACCIDERINT.

Cum enim nihil in esset, quo vescerentur, extenuati nimirum omnes pallentesq, reddebantur, caroq, vt cibo dudum assueta ipsa retracta cohæserat: sel item cum nimium abundaret, atque adeo corpora ipsa vi sua oppressa iam infecissent, haudquaquam si nebat suo è pristino cursu in his venas desluere. Malo itaq, perniciente, nihil prorsus sucicorporibus relinquebatur. Cutis præterea obducta corio persimilis erat, præsertim faciens, quod impacta ossibus inhæsisset, liuore iam in nigredinem commutato. Vnde & homines exactu facium nihil absimiles videbantur, eorum que facies stupidior erat. eorum q, & furentis affectus. Mortem itaque passim obibant, alij partim inopia, nimia passim saturitate. Nam postquam in his fuerat calor omnis extinctus, quem natura intro sum exsoluerat: si quis forte eos ad satietatem & vberpaulatim cibasset (vt recens nati lactari solent) cum ingestus minus digererent cibus, celerius longe moriebantur. Fuere qui fame cogente, alterni se esitarent: Fœminas enim duas fuisse tunc traditur, quæ viros septemdecim inter se octo absumpserint. hæ namq, (vt ferunt) cum sola & residuæ domi, cæteris mortuis superfuissent, diuerte ntibus ad se peregrinis, noctuque dormitantibus interfectis diuisebantur: septem itaque & decem diuersis temporum spatijs in cibum absumptis, octauus ac decimus, qui ad hos forte diuerterat, somno tunc sobito experrectus, cum in se eadem, quæ & in cæteros fecerant, moliretur, cognita primum falli ab hac ratione, vtrasque obtruncat.

Sed eo iam allbi cuncta erat famis necessitas, vt quicquid vbique barbarum esset, celerius nonnulli adiret, & genu in terram nixi, cum auellere has niti rentur, desicntibus viribus (nam è corporibus vigor omnis abscesserat) prorectas ad has ac solo moribundi procumberent, insepultig, passim manerent, cum hos nemo humo contegeret: non enim erat qui sepultur a rationem haberet. hactenus de fame Procopius horū inspector ac deplorator.

Porro Miseellæ auctor coniungit famem hanc cum ea, quam Vrbs passa est, dum obsideretur; sed quā atrox ista fuerit, testificatione S. Dacij Mediolanensis Episcopi ita paucis describit: *Tanta siquidem per vniuersum mundum eo anno, maximeque apud Ligurium fames excreuerat, vt (sicut vir beatissimus Dacius Mediolanensis Antistes retulit) plerag, matres infelicium natorum comederent membra.* hæc ipse, quæ quidem perperam ponit sub anno decimoquinto Imperatoris: sicut & errare conuincitur Gedrenus; qui eamdem sub anno nono recēsuit. nam quantum ex Procopio, qui præsens fuit, inspicere licet, ad præsentem hæc sunt annum referenda. Sed non defuit tunc Dei seruis annona.

Tunc enim accidisse videtur illud tradum illud, quod S. Gregorius de S. Benedicto narrat his verbis: *Alio quoque tempore in eadem Campaniæ regione fames inualuerat, magnaquæ omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque in Benedicti monasterio triticum deerat: panes vero pene omnes consumpti fuerant, vt non plus, quam quinque ad refectionis horam fratribus inuenire potuissent. Cumque eos venerabilis Pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & vt sum promissione sublenare, dicens: Quare parui inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die duorum farina modij ante fores cellæ in sacis inuenti sunt, quos omnipotens Deus, quibus deficientibus transmisisset, nunc vsque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egestate dubitare,* hæc Gregorius.

XIX. d Procop. de bello Goth. lib. 2. e XCCIDIVM MEDIOLANI.

Sub eodem quoq; anno quarto belli Gothicis recenset idem, qui supra Procopius cladem ciuitatis Mediolanensis, quando à Gothis capta & solo penitus æquata est. Rem gestam ipse pluribus scribit, quem tu confulas. Sed quæ post tantæ vrbis excidium enarratum fuisse, breuiter ac stringens epilogo, demum adiicit, accipe; *Mediolanum vero amplissimam vrbem solo æquatam delent, in eaque virorum trecenta millia siue vllo ætatis respectu trucidant: fœminas vero seruitutem non in morem adductas Burgundionibus dono dedere, vt promeritas his gratias reddederent pro mita secum belli societate. Reparatum vero qui ad Romanos defectionis causa fuerat, * inuentum, comprehensumque & mentatum conjum virandum cambus obtorere. Brogentius tamen eiusdem non expers noxæ (nam & is Mediolani tunc aderat) fugiens in Venetos abiit; indeque sequentibus sui in Dalmatiam venit, & ex ea prouincia ad Imperatorem se Byzantium contulit.* hæc Procopius; quæ quidem facta sunt à Mundla Gothorum Duce fœdifrago.

* fuerat.

De

De Datio autem Episcopo Mediolanensi, quem iam antea legatione apud Bellisarium functum esse ex Procopio diximus, quid factum sit, licet nihil dicat: ipsum tamen fuga lapsum eruentorum manus euasisse Gothorum S. Gregorius Papa testatur, perueniseque Constantinopolim: sed quod persecutores Gothi Ariani est statim ipsi exactum cuiusrate ipse putauit, qui & quid sexcentesimo fidei exactum sit, ea narrat: *eiusdem quoque Presbiteri in via eidem accidente, ad Constantinopolitanam vrbem tempore, nempe Iustiniani, cum Datius Mediolanensis vrbis Episcopus causa fidei exulans, ad Constantinopolitanam vrbem peruenit. Cui dum Largam domum ad hospitandum quæreret, quæ comitatum illius eorum seruitio potuisset capere, & vix inueniret, adeo enim domum congruentem magnitudine, atque sibi præparari ad hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci male dicerent, in ea tuto manere non posse, quia multi iam annis hanc diabolum inhabitaret, atque adeo vastata ruinis esset, vastabilis Datius respondit, dicens: Immo ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc spiritus malignus inuasit, & alia hominum habitatione repulit. In ea sibi igitur parat quies, securitasque illam, antiquo hosti certamina tolerauit, & tranquillitatem inuenit. Ita quia intempestæ noctis silentio, cum VT Dei quietem, antiquus hostis immensis vocibus magnisque clamoribus capit inuitare, tuba locustarum, balatu pecorum, ruditus asinorum, sibilis serpentum, porcorum, grunnitu stridore simorum. Tunc repente Datius tot bestiarum vocibus excitatus, surrexit robustior iratus, & contra antiquum hostem magnis capit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit miser, tu ille es qui dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo. Ecce per superbiæ tumorem porcis & sordibus similis factus es: & qui similari Deus indigne voluisti, esse (vt dignum es) bestias imitaris, ad quam tua vox (vt ita dicam) deiectionem tui animi malignum spiritum vrbauit. An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda numina, quæ confecutus est, vlterius non intrauit? Sicque postmodum Fidelium habitaculum facta est: quia dum eam tua vox ante habitauit, egressus est ab ea protinus mendax spiritus atque fidelibus abiecta.* hæc sanctus Gregorius, atque de his hactenus: reliqua de Datio inferius suis locis dicenda erunt.

IESV CHRISTI Annus 540.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 14. Annus 1. VITIGIS REG. 4.

QVI sequitur annus Domini quadragesimus supra quingentesimum, ascriptus Fastis reperitur Consulatu solius Iustiniani addas collegam Paulinum, Iuniorem dictum, ad distinctionem alterius Paulini, qui ante sex annos vna cum Iustiniano Imperatore Consulatum gessit. Ex Actis tertij Concilij Aurelianensis Iustino Consuli hunc collegam addimus Paulinum. Cum enim in fine eius Concilij notatum tempus habeatur, quo celebratum est, anno videlicet vigesimo sexto Childeberti Regis Francorum sub Consulatu Paulini Iunioris; hic ipse annus Domini quadragesimus supra quingentesimum demonstratur: secundum vero Aurelianense sub anno vigesimo secundo eiusdem Regis notatum habeatur, plane apparet perspicua vndique veritas. Sic igitur liberatum à longa obsidione Vrbe, placuit Bellisario hoc afflictis reddere Senatoribus, vt more maiorum suum in Occidente crearent Consulem, atque Paulinum eligerent, quem scirent ex progenitoribus Consulibus procreatum. Porro idem annus à Procopio, qui per chronologiam belli Gothici numerat annos, ponitur quintus eiusdem belli.

Quo anno Siluerius Papa in Insula Palmaria relegatus, confectus ærumnis, consumptusque inedia, diem clausit extremum duodecimo Kalendas Iulij, ita martyrij corona sublimis in cœlum cum martyribus collegis assumptus; cum etiam ab Ecclesia Catholica inter egregios nobilisque Martyris titulo sacro ascriptus Alboreni memoria perseuerat. dies natalis eius annis singulis recolimus. De loco autem martyrij inter Liberatum & Anastasium ea discrepantia reperitur, quod ille in Palmaria insula id accidisse ait, iste vero in Pontia: sed cum eæ lem ipsæ sibi vicinæ sint, haud potest diuersitas ista alicuius esse momenti, cum de altera in alteram transferri perfacile potuisset. Cæterum Liberatus diaconus cum ijs ipsis temporibus hæc scripserit, humiorem sibi vendicat fidem.

III. SILVERIVS POST OBITVM MIRACVLIS CLARVS.

Qui igitur martyrij coronam consequi sub Christianis Principibus Siluerius meruit, à Deo etiam post migrationem est illustratus gratia miraculorum, testantibus quidem signis, vigere gloriosum in cœlo, quem vis tyrannica adeo compressisset in terris. nam audi Anastasium paucis magna narrantem: *Sepultus est* (inquit) *in eodem loco 12. Kalend. Iul.** : *ibique occurrit multitudo male habentium, & saluantur.* hæc de miraculis. Ita quidem & ostensione signorum voluit Deus vniuersæ Ecclesiæ innotescere, qui germanus esset Romanæ Ecclesiæ Pontifex, & palam omnibus fieri in cœlum cum collegis martyribus Pontificibus esse receptum, quem furor hæreticorum, & ambitiosi hominis insana cupido vsque ad interitum afflictassent. His vero Anastasius subdit: *Hic fecit ordinationem vnam per mensem Decembrium, ordinauitque presbyteros tredecim, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca numero decem & nouem.* cum sedisset annos quatuor, & quinum inchoallet. Quod autem aliqui nec duos annos eius Sedi concedunt, inde id euenisse liquet, quod absurde admodum numerent eius sedis tempus vsque ad Vigilij intrusionem tantum, cum ipse Siluerius è sede expulsus est, at verò vsque ad consummatum martyrium semper ipsum legitimum perseuerasse Pontificem, & Pontificia, vt licuit, exercuisse liquet; Vigilium autem contra verum Dei sacerdotem sedentem nullum meruisse Pontificis titulum constat. Subdit vero hæc Anastasius: *Cessauit Episcopatus eius dies sex.* hucusque ipse.

IV. VIGILII PRVDENS CONSILIVM SIBI ABDICANDI.

Sunt plane eius illa vltima verba pensanda: *Cessauit Episcopatus eius dies sex.* Quibus perspicue intelligas, quem vsurpasse & malis artibus nactum esse, immo & inuasisse dixmus viuentis Siluerij sedem, & excommunicatum licet, factione tamen hæreticorum munitum vsque ad eiusdem Siluerij obitum tenuisse; hunc ipsum tamen, simul ac Siluerium defunctum atque miracula edere audiit, minime diutius sedere perseuerasse, seque ipsum in ordinem redegisse, probe sciëtem minime se legitimum fore dicendum Pontificem, quem tot crimina deturpassent; cum præter Simoniacam labem, redarguerent ipsum conniuentia cum hæreticis, pactis conuentis conscripta inirataque ipsorum defensio & Anthimi restitutio, Siluerij minime prædecessoris expulsio, eiusdemque necis cooperatio, atque demum quod post damnationē & anathema in ipsum à Siluerio irrogatum, sedisset nihilominus tanquam veras in Ecclesia Pontifex. Hæc in quam, ipse considerans, post Siluerij obitum à sede male occupata descendit, fretus tamen potentia Belisarij, q̃ el set eam mox iterum conscensurus: locumque sic præbēs sactis habendis comitijs cōquieuit, ita quidē se à Pontificatu abdicasse Vigilium, ex spatio vacationis sed s Siluerij dicendū omnino est: nam quomodo potuit secundū Anastasium sedes vacasse sex dies, si Vigilius ipso viuente Siluerio, intrusus semel, sedere post eius obitū perseuerasset: neutiquam enim id aliquo modo potuit accidisse.

V. IVSTVS REM AGIT VIGILIVS.

Verum, quod ipse id fecerit tanquam repræsentaturus in scena comœdiam non ex animo, sed vt quoquo modo eliceret de sua electione cleri Romani consensum: inde mihi facile persuadeo, dum non (vt par erat) pœnitens scelerum patratorum, omnem penitus conceptam de sede Pontificia adipiscenda spem abiecit, seq; ea prorsus iudicauit indignum, reliquumque vitæ tempus (vt ab eo exigebant grauissima criminum pondera) in lacrymis sibi transigendum indixit, sed contra summ honoris prurigine exagitatus, vt eum consequi tuto posset, nec vnquam inde eiici ob perpetrata delicta, huiusmodi sibi vafer viam aperiendam curauit: cum præsertim secundus de Belisarij voluntate, cuius studijs ex Theodorę Augustæ mandatis foret totius cleri extorquendus assensus,

haud dubiam iaceret aleam, cum sciret eamdem quam vellet faciem redditurum. At quoniam eorum, quæ sunt in mente, inspector tantum & iudex atque vindex est Deus; non nobis quæ in eius mente cogitationes fixæ laterent, sed quas foris manifeste agendo cunctis aspiciendas proposuit actiones considerandæ erunt: nimirum ipsum, quod debuit exsoluisse, & vt immeritum, è sublimiori cathedra, quam superbe conscenderat, humili obsequio descendisse.

VI. DEI PROM. ECCLE. PROVIDENTIA.

Cæterum qui vocat ea a, quæ non sunt tamquam ea, quæ sunt, & de tenebris facit b lucem splendescere, non aliam, quam se ipsum esse, qui regit Israel, & deducit velut ouem Ioseph, vult à cunctis intelligi, dum finit aliquãdo res Romanæ Ecclesiæ titubare, in summumq; discrimen adduci, atque pene periclitari: vt cum omnis ferme spes videri posset esse consumpta, & animo concidant deficiantque ipsi, qui contra vehementes ventorum flatus nituntur & laborant in remigando; tunc ipse ex improuiso apparear, atque dicat c: *Confidite, ego sum, nolite timere.* Sum ego ille ipse quidem: qui Petro d cum cœpisset mergi, manum extendens, eduxi illum ex vndis. Sum ego, qui eidem cœli claues tradidi & inferorum, quo seirent omnes, cœlicolas ipsum habere socios, & inferis dominari. Ego ipse sum, qui, ne aliquis eius successor posset diffidere de meritis, post triplicis tearum negationis eidem Petro vniuersalis gregis credidi præfecturam. Ego insuper ille ipse sum, qui eidem aliquando dixi e: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* ne videlicet quilibet successor eius clauum tenens, ad impetum tempestatium fluctuum timeret quassari nauiculam, vel in scopulos illisam frangi, dissolui que si impingat in Syrtes: cui magis sit metuenda infida securitas, ne in littore otiosa consistens cœna putrescat & alga sepeliatur, quã à sæuo flante Aquilone tẽpestas. Sic igitur ex inserato tãdẽ post duras, quib. agitata est Ecclesia Romana, procellas, imperante Deo ventis & mari, facta est tranquillitas magna, cũ qui hactenus ad malum Vigilius vigilasset, cœpit pro vniuerso grege agere vigil excubias, vbi legimus esse cœpt Episcopus. Quomodo autem hæc facta sint, audiamus.

a *Rom. 4.* b *2. Cor. 4.* c *Mar. 6.* d *Mat. 14.* e *Mat. 16.*

VII. CLERI ROMANI CONSILIVM DE ELIGENDO PONT.

His igitur quæ dicta sunt à Vigilio legitime de Sedis abdicatione completis: mox studia Beliatri, vt idem eligeretur Pontifex, suffragatur populum, ad id petẽdum impellentis atque Senatum. Tunc clerus in maximas cõiectus angustias, quid agere, agi abat diu multũque mutuis consultationibus: primumq; longe abhorrẽs, vt hominem tot crimin bus implicatum in sedem eueheret Pontificiam, id præsertim sacris Ecclesiæ legibus prohibentibus: sed & quod imminere: periculum, ne obsequens Vigilius votis Augustæ, eamdem sedem Apostolicam (quod nunquam acciderat) si non hæresi, saltem communicatione cum hæreticis inita macularet, ab eius electione se magis magisque exhibuit alienum. Magna quidem erant ista, adeo vt ad eligendum Vigilium nullis adduci rationibus possent, qui essent optimi; sed omnes, vtab execrando facinore, ab eius electione longe longius abhorrere, suadebat ipsa recti amans ratio. Contra vero accuratius rem expendentes, manifeste cernebant, si quemcunque alium eligerent Summum Pontificem, scindendã mox fore Ecclesiam diro schismate, quod potentia sæcularis ex sententia iuslisset Theodoræ Augustæ rursus euehendus in Pontificiam sedẽ Vigilius esset, rursus idolum collocandum in templo, cõspiciendamq; abominationem desolationis stantem in loco sancto, per quem timerent simul cum schismate etiam hæresim inducendam, vt pote indigentem Vigilium auxiliis Theodoræ, vt in sede semel adepta contineri firmariq; posset, in gratiam ipsius cuncta factorum contra illum, quẽ clerus elegisset Romanum Pontificem; foreque, vt alius numquam sessurus esset, quousque viueret Theodora.

VIII. DE VIGILII PAP. ELECTIONE.

His insuper addebatur, quod cum Vigilij personam, quam diu ob oculos habuissent, satis perspectam haberent, nempe esse hominem revera Catholicum, honoris tamen cupiditate flagrantem, cuius rei causa se se turpissime Theodoræ Augustæ instar mancipij vendidisset: salubre illud consilium inierunt, vt ipsum quoquo modo possent, ab Imperatrice redimerent, impenso illi honore, quem cuperet, sibique ita hominem vendicarent, atque hoc modo arctioribus nexibus obligarent: duplicem inde se consecuturos esse vtilitatem videntes, nempe & ab imminente schismate & ab irrepente hæresi Ecclesiam Romanam reddendam fore securam. Sic igitur diuinitus inspirato consilio (vt exitus declarauit) communi sententiæ in hærentes, more maiorum solemnibus ritibus rem agentes, accipientesque ab ipso Vigilio Catholicæ fidei professionem vna cum hæresum & hæreticorum omnium execratione euehunt ipsum in Pontificium thronum, creantque Romanum Pontificem sexto (vt dictum est) die à morte Siluerij, quarto Kalendas Iulij.

IX. f *Num. 12. 11, 14.* g *1. Reg. 19.* MIRABILIS IACTA DIVINITVS TRANSMVTATIO.

Hæc quidem cuncta Dei nutu esse facta, probauit euentus: siquidem nouo exemplo accidit, vt qui fas maledicendum populo Dei Propheta antea fuisset indu ctus dem ad benedicendum eidem conuertertetur, & qui, missus fuerat homicida, in Prophetam Deum laudantem cõtinuo mutaretur. Fuit ista planè mutatio dexteræ Excelsi, & insigne miraculum, quo perspicuum factum est, Dei prouidentiæ Romanam Ecclesiam solicitius gubernari, vt in quous discrimine constituta, sit penitus liberanda: quod diuina sit promissione secura, vt à portis inferi semper illæsa permaneat, & mirifica quadam transformatione, quos iniquos accepit, soleat mox reddere sanctos, vt ijdem fixe mox ipsi inhærentes sacræ Petræ, super quam Christus suam fundauit Ecclesiam, instar polypi ipsius colorem accipiãt, & quod maius est, eiusdem quoque consequantur robur & firmitatem. Si quidem probarunt euenta (quod apparuit tanquam ostentum) ipsum, qui hactenus sterilis arundo fuit & mobilis in diuersa agitata pro diuersitate ventorum, in firmam stabilemque petram esse conuersum, solidoinhærentem in Ecclesia posito fundamento. Hæc de electione Vigilij, sæculari quoque nobilitate clarissimi, filij nimirum (vt Anastasius habet) Ioannis Consulis.

h *Greg. regist. lib. 7. epist. 33.*

Horum gratia scito, non ob aliam, quod clero non adeo liberum esset, quicquid vellet libere agere dictum à S. Gregorio, ab Hormisdæ tempore vsque ad Vigilium fuisse Romanorum Pontificum ordinationes expositas: sunt enim hæc eius verba h: *De ordinationibus vero Apostolicæ Sedis Pontificum, virum post beatissimum virum Hormisdam aliqua sint addita, charitas vestra requirit: sed vsque ad Vigilij Papæ tempora expositas ordinationes Præsulum esse cognoscat.* hæc ipse. Haud tamen ob id Deus ipsam suam derelinquit Ecclesiam, sed cum ipse eidem præsideret Antistes, mala cuncta obstantia conuertere sciuit in bonum, ipsosque lupos in gregem irruentes in optimos mutare pastores: vt omnes intelligerẽt, esse Deũ, qui regat Israel.

XI. * PETRI VICESSOR LICET MALVS ADEO NON DESTITVITVR.

Quis enim non intelligat, ista de electione Vigilij improbi hominis diuino consilio esse permissa, ne quis contemnendum putet, si quem videat non meritis, sed nomine tantum referentem Petrum sedere super Apostolicam sedem Pontificem? memor & vmbræ Petri immensam à Deo præstitam esse virtutem: nam etsi quid inane esse vmbra prorsus appareat, corpus tamen ipsum sole illustratum ostendit: sicque ex diuina facta Petro promissione, qui vmbra tantum eius corporis sua imbecillitate videri possent creati Pontifices, eosdem tamen non esse Apostolicæ virtutis expertes; prout euentu rerum in Vigilio facto intelliges, nec quidem aliquo temporis interuallo, sed (q magna admiratione dignum est) statim vbi legitima electione Petri throno consedit, sacerdotale robur accepit, & constantiã induit Pontificis: vt plane ad confutandas hæreses atq; hæreticos visus sit accepisse à Domino Apostolatum, omnem spẽ penitus adimens aliter de se sperandi is, qui eum (vt vidimus) ad prius quoque perpetranda pellexerant. Quo in tempore expectabatur, vt post Siluerij obitum reuocaret (q fuerat ipse antea Theodoræ Augustæ pollicitus) Anthimũ Episcopum ab Agapeto damnatum Constantinopolij

tunc ad-

cant cum auctoritas eum atque collegas ipsius hæreticos irrogauerit, ita eum atque collegas ipsius hæreticos irrogauerit, ita eum in ipsos anathema illud iterans, confirmauit. At quomodo id acciderit, videamus.

Hoc igitur anno sub Iustini Consulatu simul ac de legitima electione Vigilij Constantinopolim nunclum perlatum est ab Imperatore præfectum fuit, more maiorum, quod Imperatores Catholici præstare consueuerunt (ut superius dictum est ex Symmachi Papæ Apologetico ad Anastasium) inimitum siue cum Imperij gubernacula susciperent, siue cum Apostolicæ Sedi nouum cognouissent Præsulem institutum, ad eum protinus epistolam dare, qua significaren: se in eadem fidei professione ipsorum esse consortes. Iustinianus itaque Romam ad ipsum Vigilium mittens legatum Dominicum Patriciumque virum clarissimum, eique ad eundem litteras dedit, fidemque Catholicæ confessionem adiecit. Præstitit idipsum obsequium & Mennas Constantinopolitanus Antistites, cuius rei argumenti ad ipsum Vigilium scripta diligenter desiderantur: ita quidem, sed ita omnino factum esse, quæ ad eos ab ipso Vigilio sunt redditæ litteræ, aperte declarant, quas ex codice Vaticano acceptas, tamque typis excusas atque editas hic reddituri sumus.

Sed primum illud ex iis exploratum habeas, longe abfuisse, vt Iustinianus Imperator in damnationem Syllerij ob restitutionem Anthimi Theodoræ Augustæ consensurit enim is id accidisse, nequaquam confirmationem rerum gestarum per prædecessores Romanos Pontifices, potissimum vero Agaperti, qui deposuerat Anthimum, ipse à Vigilio Papa dictis litteris per legationem Dominici exegisset. Vnde facile perspicuum videri potest, verum esse, quod dictum est, ea omnia Theodoram clanculo cum Vigilio esse molitam per Belisarium, Iustinianum autem ab omni Vigilij cum Theodora consilio prorsus immunem fuisse.

Sed iam audi grandi miraculo nouæ hominem loquelæ mingaz, vbi Pontifex compit esse germanus: vt secundum veius prouerbium Iudæ: *Num & Saul inter prophetas?* accideret tum omen toque temporis, vbi in sanctæ Ecclesiæ Sede vere Vigilius constitit, nouam formam accepit, vocesque nouas edidit, & consona sanctis Patribus prophetarit, muratus mira transformatione in virum alterum, nempe ex hoste in defensorem, ex persecutore in prædicatorem, ex blasphemo in confessorem, atque demum in omnibus ex perfido in fidelem. Sed audi ipsum è sublimi Apostolico throno ad Orientem conscriptum litteris fais ista clamantem *b*:

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Augusto Vigilius Episcopus.

Litteræ clementiæ vestræ gloriosi viri filii nostri Dominici Eximiæ atque Patritio deferentes, assueta veneratione suscepta: ex vultate multiplici vnitatis Ecclesiæ gaudendum esse perspeximus, quod Christianam fidem, quæ diuina Trinitas honoratur & colitur, in nullo dissimilem, in nullo permittitis esse dissidem & hanc clementissimo Imperio vestro Dei, cui seruiendo regnatis, & regnando seruitis, gratiam indefesso cumulatis opere; vt in his, quæ nobis pro integritate & deuotione fidei vestræ Dominus singulari potate concessit, agnoscantur iniste ac tumultuose impleri: quamprobationem docet Apostolus ex quo sanctis per fidem vicerunt regna. Qualia enim regna plus armis fidei quam corporea fortitudine vicerint, docet immensitas tantum fidelium: qua quanto maior assurgit numero, tanto mystici soli perfectæ operationis miraculi superatur.

Vale non in Domino minimum conuenit gloriare, quod non imperialem solum, sed etiam sacerdotalem vobis animum concesserit sua misericordia dignatus est, & quod omnes Pontifices antiquam offerendo sacrificia traditione deposuimus, exortantes vt Catholicam fidem adunare, regere Dominum & custodire toto Orbe digeretur, summa hac pietas vestra viribus effecit; cum per omnes regni vestri partes & vniuersos fines terræ eam fidem, quam pie venerabiles semper Christianæ confessionis iudicio compellendo Niczenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, sed & Chalcedonensem Synodos constat irreprehensibiliter solidatam, tuo magis beatu pace seruari: nec Christiano quempiam vocabulo nuncupetur, quisse à prædictarum Synodorum vnitate seiungat: & qui fidem earum non omnibus vnibus omnique modo defendit admixtam, non iudicandum, sed iam iudicatum potius existimetur.

XVI. PRÆDECESSORIBVS INHÆRET VIGILIVS.

Cui non ergo sacerdotum iucundam exultationem & gaudia infinita concilliet, quod insertum per Dei nostri gratiam est eo de vestro lumine Euangelica veritatis, per nimios orum atque hæreticorum dogmatum nocte discussa, vniuersali resplendet Ecclesiæ? Absit ergo à nobis, vt quod omnibus fratribus & coepiscopis nostris generaliter gaudium profitemur, nostrum non aut cum omnibus missetur, aut (quod magis dignum est) supra cunctis eminet. Ex qua re venerabile Imperatori, deuotæ venerationi gratulatione suscipimus, quod ardore fidei & suauis iracundia commotione succensi, nobis etiam pios direxistis affatus: in quibus beatæ recordationis Cælestinum atque Leonem Apostolicæ Sedis Præsules, qui singulas hæreses pro diuina sibi defensatione commissa cum Synodali congregatione damnantes, quid concilij generaliter sequi deberent Christiani, manifestauit animum lege sanxerunt, laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia constituta sanctæ recordationis Hormisdæ, atque Ioannis sanctæ, necnon & Agapetus detessores nostri per omnia consentientes. Vniuersos Nestorianæ atque Eutychianæ sequaces hæresis insitæ mucrone sententiæ percellentes: quod nos summis viribus sequi, summoque adnixu defendere, pietatis vestræ clementia indubitabiliter agnoscat. Sed & beatis Leonis epistolas ad sanctæ recordationis Flauianum tunc Constantinopolitanæ ciuitatis Antistitem, nec non & ad clementissimæ memoriæ Leonem Primum fem destinatas, quibus hæreticorum, id est, Nestorij atque Eutychetis per sidium rationabili assertione, Deo sibi inspirante confudit, omnino ampectimur. & quæ oportet charitate, defendimus. Et quamuis nos animæ fidesque nostra, Deo custodiente, sinceritas contra ea nullatenus venire permittat: perpendere tamen debet vestra pietas tu admirauda prudentia, quia non digni censentur Antistites, qui præfatorum Præsulum Sedis Apostolicæ inuiolabiliter minime constituta seruauerint.

XVII. ANATEMA INHÆRETICOS.

Hæc ergo, quæ de fide à Patribus sanctarum quatuor Synodorum, & à designatu beatæ recordationis Papæ Leonis epistolis, atque à suprascriptorum prædecessorum nostrorum constitutis sunt venerabiliter definita, per omnia nos sequentes, & eorum doctrinæ contrarios probabili Apostolicæ Sedis auctoritate damnantes, anathemati Xamus eos, quicumque de fidei eius expositione, vel rectitudine, aut disputare pertulerit, aut infideliter dubitare tentauerint, & contra eadem sentientes, quæ de fide in Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina prima, & Chalcedonensi sanctissimæ Synodis, necnon & beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis epistolis, quarum fecimus mentionem, vel vniuersis, quæ ipsius sanxit auctoritas continentur; Catholica fidei vnitate secernimus: Amplectentesque & in omnibus comprobantes fidei vestræ libellum, quem nostri obsequi famulatu tunc prædecessori nostro piæ recordationis Agapeto pietas vestra Orthodoxa deuotione contradidit: in quo ea, quæ mente gerit, ad eruditionem futuræ ætatis scriptura quoque testimonio declarasti. Nihilque à sæpe dictorum prædecessorum nostrorum fide detiantibus, sub qualibet occasione seruamus: nisi forte si hæreses, in qua volutantur, amputata caligine, suprascriptam de fide veritatem pœnitentes competentis voluerint correctione sectari: & damnatis omnibus, quæ contra ea, quæ præfati sumus; præsumpta quidam impietate dixerunt, subscriptionibus suis & propriis vocibus cunctos hæreticorum respuentes errores, canonica fuerint districtione conuersi, vt tunc communionis sacra mysterium mereantur, dum omnia, quæ præfati sumus, canonica & Apostolica districtione impleuerint: quia nos nulli corrigenti se pœnitentiæ locum conuenit amputare.

XVIII. ANATHEMA IN ANTHIMVM ET SOCIOS.

*In his vero, in quibus Mennam fratrem & coepiscopum nostrum, memorem libelli sui, quem prædecessori nostro beatæ memoriæ Agapeto, et dinationis suæ tempore, vestra clementia consensu, porrexerat, sequentem re vera Sedis Apostolicæ disciplinam, hæreticis inferius comprehensis, id est, Severo Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo, qui etiam Ecclesiam Constantinopolitanam prauæ ambitione pernauerat, Zoaræ sed & Theodoro Alexandrino, & Constantino * Laodicensi, atque Antonio versentano Eutychianæ hæresis, sed & Dioscoro, qui in Chalcedonensi Synodo inter alios legitur fuisse damnatus, & defensoribus atque sequacibus anathema dixisse, pietas vestra mandauit: in nullo à nobis quidem molestæ suscipitur à prædicto fratre nostro, vel à*

* Constantio.

quohbet alio in hæreticos dicta damnatio: sed & libenter amplectimur, & Sedis Apostolicæ auctoritate firmamus, complices damnatorum similis anathematis vinculo plectentes, ea videlicet ratione, vt (si non supra memoratum) secundum Præsulum Sedis Apostolicæ constituta, his, qui resipuerint, & præcedentium Synodorum, vel supra scriptorum Apostolicæ Sedis Pontificum susceperint constituta, pœnitentiæ & communionis aditum reseramus.

XIX. OMNES HÆRETICOS ÆQVE DAMNAT.

Sed quia nouimus potius plus illos, qui hæreticam perfidiam destruunt, sibi magis prodesse erroribus vitandis consortium, quam sententiæ suprascriptorum Patrum multipliciter roboratæ aliquid firmitatis adiungere, quam constat sua indubitate virtute, Deo auctore subsistere: ideo hactenus tanquam non nouisset latam damnationem, minime arbitrati sumus vos aliquo indigere responso. Qui enim hæresum, quarum supra meminimus, vel omnium aliarum, quæ sunt Apostolica diffinitione & constitutione damnatæ, sectatores fuerint inuenti, non tantum ex noua lege sed ex ipsa auctorum suorum impiorum damnatione pereussi sunt. Addit his Vigilius defensionem, quod cum iam diu ante se gesserit pro Pontifice, nec quicquam tale Constantinopolim scripserit, à plerisque suum in deteriorem partem fuisse acceptum atque ait:

XX. a 1. Pet. 3. *petentes DE PRIVILEGIIS ROM. ECCL. NON MINVENDIS. *offendant.

Et licet pietatem vestram aliter de tacitumitate nostra suspicari vel intelligere voluerit malignus interpres: nos tamen, quos beatus Petrus Apostolus omni poscenti rationem reddere de traditione constituit, libenti animo Christianitati vestræ satisfaciendum esse perspeximus: supplices deprecantes *, vt nullius subrepentis perfidiæ priuilegia Sedis B. Petri Apostoli Christianissimo tempori vestro in aliquo permutatis omnino: quæ si turbentur (quod non credimus) aut minuantur in aliquo, violata fidei iustas offendent *. Sese enim sapientiæ vestræ pietas singularis, illam se auctoritati ipsius beati Petri Apostoli vestri autoritatem modis omnibus meriturum, quam vel in illius priuilegiis, vel in nostra humili vestræ seruauerit Deo vobis assistante, persona. Tamen vt cunctæ pietatem vestram informent, & nihil procellosi vestibulatoris astutiæ vitium relinquatur ambiguum: beatæ recordationis prædecessoris nostri Papæ Leonis, qua diuersis ad Orientem sunt directa temporibus constituta, quanta de plurimis in præsenti necessaria credidimus, superaduximus: rogantes per ipsum, cuius causam integre agere festinatis & cupitis Christianitatis affectu, vt vnusquisque agere pietas vestra dignetur, ne aliquid imperfectum quod nomine relegamur. Scio enim, quia sicut Deus vobis legem dederit voluntatem, ita cuncta tractantes, sapientia vobis singulariter à Deo concessa distantis, vt neque de religione, neque de aliquo præiudicio quilibet fidelium sacerdotum possit in qualibet parte vexari.

XXI. VIGILIVS FIDEM CATHOLICAM ILLIBATAM SERVAVIT.

Rationem his igitur (prout Christianitatis vestræ meritum postulabat) in quantum valuimus reddidisse sufficiat: quamuis nos nihil contra Synodalia vel prædecessorum nostrorum Præsulum Sedis Apostolicæ constituta aut commissa aliquid, aut tentasse, quisquis licet astutus & subtilis inueniet. Ea vero, quæ fidei Catholicæ vel animæ nostræ expedirent (de qua sumus nouit pietas vestra, & pro sacerdotali officio, & promissis olim præstitis clementiæ vestræ, causam plus aliis habeo cogitandi) suggerere non omitto. In primis supplicantes, & ipsius beati Petri Apostoli (quem diligitis) interuenientes suffragia postulantes, vt semper ad hanc Sedem Apostolicam pro dispensandæ Reipublicæ vestræ vtilitatibus Orthodoxas & Deo placitas & rogatum aut mandatum fidei publico vestro conueniunt, salubriter ordinentur, & pro animæ vestræ mercede Catholicæ disciplinæ in nullo conturbetur integritas: vt vniuersi (vera & illud gratia cæstis munus iam (sicut & credimus) pietatem vestram habere cognoscant, quod Salomon adhuc à Domino postulabat, dicens b: Dabis seruo tuo cor audire & iudicare populum tuum in iustitia, & intelligere inter malum & bonum.

b 3 Reg. 3.

XXII. COMMITTIT SECRETAL E GATO.

Et quia per filium nostrum Dominicum præsentium portitorem quædam verba suggerenda mandauimus: iterauimus, vt ea (assirante vobis Domino) & libenter audire dignemini, & maxime quæ Ecclesiasticæ pacis ac diuinæ gentis vtilitatis quieti prospiciunt, confecta Christianitate & prouidentia disponatis. hanc ad Iustinianum Vigilius per legatum missum responsionem dedit, qua cùm inter alia de nde Catholicæ illibate seruatæ atque seruandæ adeo gloriosa de se prædicet, tum omnem de hæreticis à se seruatæ epistolæ suspicionem ab

c Vigilij tom. 1. epist. Rom. Pont.

XXIII. VIGILII EPISTOLA AD MENNAM.

abolet, tum etiam omnem prorsus voluit suæ Theodoræ, siue aliis ademisse spem implendi, quæ de Anthimo restituendo fuisset aliquando pollicitus. Datam autem hanc esse hoc anno sub Consulatu Iustini, ex data per eundem redeuntem Dominicum legatum alia epistola ab eodem Vigilio ad Mennam satis perspicue intelligi potest. Sed videamus ipsam eadem legatione ad Mennam Constantinopolitanam redditam. est huiusmodi:

Dilectissimo fratri Mennæ Episcopo Vigilius Episcopus.

Licet vniuersa gerant, Deo auxiliante, petimus & credidimus expedire) Domino filio nostro serenissimo & Christianissimo Imperatori de Ecclesiasticis causis nostræ insinuationis sermone suggessimus: nec fuerunt tamen tuæ animus & charitati vestræ per Christianissimi filij nostri Patricij Dominici personam scripta dirigere, quibus nos grandi exultatione & gaudio suscepisse cognouisse, quod Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem sanctissimas Synodos, in quibus fides Orthodoxa atque Apostolica fundamenta monstrantur) sicut pollicitationis vestræ tunc ad prædecessorem nostrum sanctæ recordationis Agapetum lectio data testatur) inuiolabiliter vos asseritis custodire, & maxime beati Leonis prædecessoris nostri, sequi in omnibus constituta. Quid est charitati tuæ dignius honoris quod conueniet, nisi à Romanorum præsulum non deniues doctrina? Aut quid nobis iucundius, quàm sit gratius quam illes in Christi Domini & Saluatoris nostri charitate completi, qui maiorum nostrorum & prædecessorum facta custodiunt?

XXIV. DE FIDE CATHOLICA ILLIBATE SERVANDA.

Vnde spiritualiter salutantes te hortamur, & qua nos conuenit affectione incessanter alloquimur, vt illius nostram, illius admonitionem, illius (sicut & promisisti & indicas) sequaris in omnib. constituta. Plena sunt enim de prædicti prædecessoris nostri sanctæ & venerandæ recordationis Leonis scripta vestra fraternitatis scrinia, quæ ad prædecessores tuos legentur ab eodē destinata Pontifice: ibidemque quod & nostri prædecessores, quod vestri promiserint, relegentur. Sed hæc dixisse sufficiat. Apostolum namque sermo ante oculos nostros est, qui dicit d: Sapientiam loquimur inter perfectos. De his vero, quibus te memorem libelli, quem suprascripto prædecessori nostro tradidisti, & sequentes Apostolicæ constituta doctrinam in hæreticos inserius comprehensos, id est, in Severum Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoque peruasorem Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & Theodosium Alexandrinæ ciuitatis, necnum & Constantinum atque Antonium Persentanum Eutychianæ hæresis, sed & Dioscorum, quem Chalcedonensi Synodo inter alios legitur fuisse damnatus cum defensoribus atque sequacibus, anathema dixisse cognouimus: In quibus non aliquid nouum sententiæ olim à Patribus decreta inuisti, nec talibus Præsulibus beati Petri Vicarius in auctores hæresum ipsarum data sententia penitus indigebat; quia qui damnata hæreseos sectator agnoscitur, non tantum ex noua lege, sed ex ipsa iam auctoris sui damnatione pereussus est. gratæ admodum & libenter amplectimur, & auctoritatis Sedis Apostolicæ, cui nos Deus præsidere voluit, interpositione firmamus; & vniuersorum complices, vel omnes hæreticæ pari damnationis sententia subiacebunt.

d 1. Cor. 2.

XXV. QVID AGENDVM DE DAMNANDIS HÆRETICIS.

Hoc tantummodo (sicut Apostolica moderationi conuenit) per omnia reseruantes, vt si aliquis vel eorum vel quorumlibet errantium quasi agnita Catholicæ fidei veritate, pœnitentiam agens, reuerti voluerit, & hæresi, in qua volutatur errore contempto, scripturæ quoquo professione vniuersam errorum suorum assumptionem damnauerit prauitatem, & Apostolicæ sequens constituta doctrina anathema dixerit ei, qui vel prædictas quatuor Synodos in fidei causam sequitur, vel beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis venerabilia constituta in omnibus non confitetur, & non in omnibus viribus omnique animi sequitur puritate tuæ communionis nostræ (quam nulli nos negare communia patientes) sub Apostolica & canonica (sicut præfatum est) satisfactionis modis omnibus agetur: quia Ecclesiæ mos est non venia aliquem perdere, sed omnes suæ pietate saluare. Et manu domini Papæ. Deo iuuante, per ipsius gratiam Vigilius Episcopus S. Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ hæc scripta epistolarum suprascriptarum, quas ego Deo iuuante dictaui, ipso auctoritate roborauit, atque subscripsit. Et alia manu subscriptio Flauij Dominici Patricij. Flauius Dominicus V. C. Comes Domesticorum Excubitæ Patricius hæc scripta à beatissimo atque Apostolico Papa Vigilio in causa fidei facta ad dominum nostrum

e 1. Tim. 2.

Iustinia-

...sanctissimum & Christianissimum Principem, sed & ad Menam virum beatissimum Constantinopolitanæ Archiepiscopum emittere, eligerent, conferens, consentiunt, que subscripsit die 11. Kal. Octob. V. C. Consule.

Porro Flavius Dominicus iste, qui hæc ad Vigilium Papam legatione functus est, illum existimamus esse Dominicum, qui Præfectarum Prætorij agebat Illyrici, vt patet ex Novella centesima sexagesima secunda. Vides igitur, qualis quantaque ipso suæ sedis ingressu Vigilius præstiterit: vt nihil minus habuisse appareat ab omnibus sanctissimis prædecessoribus, nihil veritus Theodoræ Augustæ insidias, ad cuius nutum scribebat Belisarius. Discem exercitus cuncta monere, prout ex his, quę in Siluanum facta essent, potuerat dedicisse: quanto namque ista ipse ferret periculo, optime conscius erat: verum fidei Catholicæ causa etiam vitam ipsam prodigendam esse, si opus esset, ex Petra veluti grandi miraculo petræ Gallilæ, te percepta iam fiducia mente conceperat: reliqua vero animi sequentibus. Sed lustremus res gestas in Gallia.

Ad hunc eundem annum, qui numeratur vigesimus sextus Childeberti Regis Francorum, referenda est tertia Synodus Aurelianensis: tot enim ipsius regni repetuntur anni ab obitu Clodouei. Addita est annis Regis nota etiam Consulatus Paulini Iuniores, qui desideratur in Fastis, sed adiiciendus collega Paulinus Iustino, vt ex codicis anni huius præfati sumus. Nec est, quod quis dicere possit, Paulinum istum illum esse intelligendum, qui ante annos hæc Consulatum gessit: siquidem non solum his repugnante anni Regis Francorum hic numerati, sed & Acta secundæ Synodi Aurelianensis itidem annorum regis chronographia consignata, de qua suo loco superius dictum est, hæc quo ad tempus.

Quod autem ad res in eadem Synodo gestas pertinet: fuit quidem Synodus ista nobilis ob sanctos Episcopos, qui eiusmodi fuerant siue per se, siue per vicarios numero viginti quinque, idemque sanctitate spectati. Inter alia in Epistola, quæ de triginta duobus capitulis in hoc Concilio lecta definita, recens fuit canon vigesimus nonus, qui hæc de habet: *Quia Deo propitio sub Catholicorum Regum dominatione viuimus, iudaïcæ die Cœnæ Domini vsque ad secundum sabbati in Pascha, hoc est, ipso quatriduo procedere inter Christianos, neque Catholicus populus se vllo loco, vel quacunque occasione miscere præsumat.* hæc canon, cui accessit ipsius Regis Childebem edictum hac de re promulgatum, quod citatur à Concilio Matisconensi 2. itidem in Gallia celebrato, vbi & huius sanciendæ legis causa narratur, additantque alia aduersus eosdem pariter constituta, dum ibi ista subdunt: *Secundum edictum bonæ memoriæ domini Childeberti Regis per plateas aut forum (ille quaridus sabbatizet) quasi insultationis causa, deambulandi licentia denegetur. Et vt reuerentiam cunctis sacerdotibus Domini vel clericis impendant, nec ante sacerdotes confessum sibi ordinari habere præsumant. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, à laicibus locorum (prout persona fuerit) distringatur.* His fari infrenanda legibus petulantia Iudæorum, quæ vbique & semper Christianæ religioni insultare consueuit.

Sed & memorabilem illud in hoc eodem Concilio statutum esse constat, vt clericus cuiuslibet gradus siue Pontificis sui permissu nullum ad sæculare iudicium prælatum attrahere; neque laico, inconsulto sacerdote, clericum in sæculari iudicio l cear exhibere. Ista quidem sanctissimi Patres illi, clericorum ac totius Ecclesiæ immunitati prospicientes sanxere, haud dubium annuentibus ipsis Francorum Regibus, quibus & cum fide Catholica Ecclesiastica immunitas cordi erat.

Quod autem vna cum aliis huic Synodo S. Albinus Episcopus Andegauensis interfuisse reperiatur, vir ob egregiam sanctitatem vbique spectatus: quid ipsi acciderit, cum noluit excommunicato benedictionem impertiri, eius vitæ Acta declarant, in quibus inter alia hæc leguntur: *Præter labores reliquos etiam per Synodos pro plurimis incestuum scelicet nuptiarum, quarum auctores damnauerat, se, iam excitatus excurrens, ad postremum compulerunt Episcoporum immunitione, vt excommunicatus à se personam absolueret, vi fratrum coactus est. Et cum rogaretur, vt Eulogias, quas reliqui Antistites ad personam à communione suspensam dirigentes benedicerent, & ipse signaret, ait ad sacerdotale Concilium: Esto ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos causam Dei recusatis defendere: ipse potens est vindicare. Quo facto, nec equam Eulogias excommunicata persona susciperet, expirauit; & priusquam portitor peruenisset, fermo sacerdotis obtinuit. Qui ad beatum Cæsarium Arelatensem Præsulem pro eadem causa consultum occurrit.* hactenus de his Albini Acta. Est enim ad hæc spectans eiusdem Concilij Aurelianensis canon decimus de incestis conjunctionibus.

XXXI. INIVRIOSI EPISCOPI DIGNVM EXEMPLVM.

Præter alios etiam Synodo huic præsens fuit Iniuriosus Turonensis Episcopus magni hoc tempore nominis sacerdos, de cuius in redarguendis regibus constantia & libertate hæc habet memoria digna S. Gregorius eiusdem Ecclesiæ Episcopus *d*: *Clotharius rex audiuerat, vt omnes Ecclesiæ regni sui tertiam partem fructuum fisco soluerent. Quod licet inuiti sancti Episcopi consensissent atque subscripsissent: viriliter hoc beatus Iniuriosus refluens, subscribere dedignatus est, dicens: Si voluerit res Dei tollere, Dominus regnum tuum velocitas auferet: quia iniquum est, vt pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum stipe tua horrea repleantur. Et iratus contra Regem, nec Vale dicens, abscessit. Tunc commotus Rex timens etiam virtutem beati Martini, misit post eum munera, veniam petens, & hoc quod fecerat, damnans, simulque rogans, vt per virtutem beati Martini Antistitis exoraret,* hæc Gregorius: qui & de ereta ab eo basilica beatissimæ Dei genitricis Mariæ, deque aliis ab eodem pie sancteque institutis inferius *e* meminit. Numerantur & alij sanctissimi sacerdotes, qui & secundam Aurelianensem Synodum pariter illustrarunt: sed de his alias inferius dicendum erit.

d Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 4. cap. 2.

e Idem lib. 10. c. 31.

Hoc item anno factum est, vt cum regnum Francorum perfelicitate ab bello ciuili, diuinitus inter Fratres Reges inita & concordia, paxque firmata; sub hoc enim anno ista Sigebertus habet: *Childebertus Rex cum patruele Theodoberto in fratrem Lotharium insurgit; sed matre eorum satis agente Crotilde apud Deum, ne inter fratres fieret ciuile bellum horrenda tempestate coorti, cum super Lotharium ne signum quidem apparuerit horroris huiusmodi, redeunt se fraterna pace.* At cuius virtute hæc gesta sint, à Gregorio accipe, qui sic alt *f*: *Childebertus autem & Theodobertus commouentes exercitum, contra Clotharium ire disponunt: Ille autem hæc audiens, existimans se horum exercitum non sustinere, in filiam confugit: & concidens magnas in filiam illius fecit, totamque fidem suam in Dei pietatem transfudens.*

XXX. BELLVM CIVILE FRANCORVM DIVINITVS SEDATVM.

f Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 3. c. 28.

Sed & Crotildis Regina hæc audiens, beati Martini sepulchrum adit, ibique in oratione prosternitur, & tota nocte vigilat, orans, ne inter filios bellum ciuile consurgeret. Cumque hi venientes cum exercitibus suis eum obsiderent, tractantes illum die sequenti inter fieri: mane facto, in loco, quo erant congregati, orta tempestate tentoria dissecat, res diripit, & cuncta subuertit, immixtaque fulgura cum tonitruis ac lapidibus super eos descendunt, ipsi quoq; super infectam grandine humum in faciem prorunt, & à lapidibus descendentibus grauiter verberantur: nullum enim eis tegumen remanserat, nisi parma tantum: hoc maxime metuentes, ne ab ignibus cœlestibus cremarentur. Sed & equi eorum ita dispersi sunt, vt vix in vigesimo quoq; reperiantur stadio: multi enim ex eis prorsus non sunt inuenti. Tunc illi, vt dicemus, à lapidibus læsi & humo prostrati, pœnitentiam agebant & precabantur veniam à Deo, quod ista contra sanguinem suum egere voluissent. Super Clotharium vero neque vna quidem pluuia gutta decidit, aut aliquis sonitus tonitrui est auditus, sed nec anhelitum vllus venti in illo loco sensere. Hi quoque mittentes nuncios ad eum, pacem & concordiam petierunt: qua data, ad propria sunt regressi. Quod nullus ambigat hanc per obtentum Reginæ beati Martini fuisse virtutem. hucusque Gregorius: quæ quidem & alij, qui res Francorum sunt prosecuti, testantur.

XXXIII. S. CROTILDIS PIETAS SEDAT CIVILE BELLVM.

XXXIV. FRANCI INVADVNT ITALIAM.

Hoc eodem anno Theodobertus Rex Francorum magno animo inuadens Italiam, magnum in Picenum

viquæ duxit exercitumque lue exagitatus, admodumque debilitatus & imminutus; re infecta redire ad propria cogitur. Scimus Procopium ob hanc causam in eos vt fidifragos multa iactare: Verum si consilas Agathiam, haud leuem eam fuisse belli suscipiendi causam censebis, quam præbuisset Iustinianus Imperator: testatur enim Agathias *a*, haud æquo animo pati potuisse Theodobertum Regem, quod Iustinianus Imperator Græco quodam fastu in monumentorum publicorum Imperatoris titulis omni genere litterarum inscriptis ponere consueuit, sicut Wandalicum & Gothicum, ita & Francicum nomen, perinde ac sicut Wandalos & Gothos, ita Francos etiam debellasset, quos ne attigerat quidem. Hęc igitur ad inferendum bellum aduersus Iustinianum Imperatorem in Italia satis iusta visa est causa Francorum Regi alterius dominij nomine tenus licet impatienti, & lugo vel verbis tantum subdi penitus auertanti.

a Agath. lib. 1. histor.

XXXV. VINDICANTVR FRANCI A PROCOPII CALVMNIA.

Quod autem idem Procopius calumniose tradit de iisdem Francis humanas id temporis hostias immolantibus, nullum habet adstipulatorem, imo contradictorem eumdem Agathiam æque Græcum, qui hæc de his ait, dum de Theodoberto dicere aggreditur *b*: *Sunt quippe omnes hi Christiani, & rectissime inter ceteros omnes ea mouit. Habent præterea per ciuitates Antistites, sacerdotesque, festosque super haud secus ac ipsi nos peragunt dies. Et sane humani, etsi cæteri barbari, meritò tamen videntur quam optimi præditi, & maximum in modum ciuiles, nec quicquam habere, quod à nobis hos faciat alienos præter vestitum barbarum, & vocis immanę, somnumque linguæ. Quos quidem ium ob eorum virtutes, tum ob in cæteros æquitatem, inter seque concordiam mirum in modum admiratione ac laudibus prosequor.* hæc & plura de his Agathias alia occasione alibi repetita. Sed satis hęc ad institutum de causa Francorum in Iustinianum communionis ob vsurpatum indebitum titulum, vt Francicus diceretur.

b Agath. lib. 1. hist.

XXXVI. RAVENNACVM VITIGE REGE DEDITA BELISARIO.

Quod autem ad res Gothicas in Italia spectat, aliquis tandem diuinæ gratiæ Romano exercitui fauor illuxit, cum (vt Procopius tradit) nulla Ducum virtute, Ravenna ciuitas, ipseque Vitiges Rex Belisario deditur. Hæc omnia quomodo acciderint, habes ipsum Procopium e fusius enarrantem, cunctaque sub hoc anno belli Gothici quinto claudentem: quo eos redarguas, qui hæc facta referant anno superiori. Porro quintum annum belli Gothici eumdem esse Imperatoris decimum quartum, ex eo certo scies, lector, dum idem auctor undecimo anno eiusdem Imperatoris secundum belli Gothici annum statuit. At non hic finis eiusdem Gothici belli: imo post hæreses ingruentes in deterius videbis res Romanas esse prolapsas. parua enim Gothorum manus minime despondens animum, nouum elegit sibi Regem Theodibaldum nomine, quem ipso regni exordio vix mille Gothi sequebantur, vt idem Procopius tradit: sed maioribus in annos singulos, nouis creatis Regibus, incrementis auctæ iam, quæ videbantur esse confisæ Gothorum vires, adeo vt Romanum in Occidente Imperium in maximum discrimen adduxerint; vt quæ annis singulis pro temporis ratione dicentur, facile demonstrabunt.

c Procop. de bello Goth. lib. 2.

XXXVII.

Ira plane diuina prouidentia moderans res humanas, sic atterere consuescit pœnitis hostes, vt tamen eos perdere penitus nolit: deprimit quidem, *ne forte* (secundum illud Propheticum *d*) *superlerent hostes eorum, & dicerent: Manus nostra excelsa, & non Dominus fecit hæc omnia*, erigit vero, ne erutus è flagellis Dei populus liber; timore solutus in grauiora iterum peccata dilabatur. Obidque prolixis ad Deum conuersus precatus est Dauid dicens *e*; *Ne occidas eos, ne quando obliuiscantur populi mei.* sic & vidimus noluisse Deum septem illos Israelicis infensos populos Palæstinam occupantes abipsis penitus vinci atque deleri; sed visum illis fuisse rampuam virga ad infligenda peccantibus verbera. Eodem itaque modo permisit idem rerum moderator Deus reuiuiscere ad tempus extinctum in Vitige regnum Gothorum, vt Latinus nimium insultantes Græcos cohiberet; deleuit vero tandem, vt Arianæ hæresis error, quo nec afflictatis ad hos Gothi carere voluerunt, cum ipsa gente pariter tolleretur.

d Deut. 32. CONSILIVM DEI CIRCA HOSTES SVOS. *e Psal 58.*

Sic itaque Deus, iustitiæ dextera suspensa lance, æquilibrio pro meritis hominum cuncta disponere consuetus, secundum illud Prouerbiorum *f*: *Pondus & statera iudicia Domini sunt.* cuius quoque arbitrio & illud factum est, vt cum res Occidentalis Imperij felicissimo visæ sunt hoc anno exitu claudi, eodem fere tempore res Orientis cœpta sint ditro bello vexari, & plane pessumire, atque in Syria funditus perdi: vt hs consulta Theodora Augusta desineret persequi Romanam Ecclesiam, in cuius Pontificem Vigilium non stantem pactis conuentis terribilius insurgendi iusta causa videri posset exorta. Sed de Orientis cladibus narrationem aggrediamur.

XXXIIX.

f Prou. 16.

XXXIX.

Hoc enim anno Cosrhoes Rex Persarum, rupto fœdere, in Romanum Imperium mouit exercitum: quanta autem damna eidem intulerit, cum non esset miles, qui ei aduersaretur, Procopius narrat *g*; videlicet quod Rex Persarum per Mesopotamiam descendens in Syriam, nullo obice, eamdem deuastauit, Surenorum ciuitate in deditionem accepta, atque vna cum habitatoribus funditus excisa, spretis pactis conuentis cum Episcopo eius loci Candido nomine, quem redimere coegit duodecim millia captiuorum, credita & iuramento promissa pecunia ducentorum aureorum: quod que inde Hierapolim veniens, illic Magnum Berœensem Episcopum ab Antiochenis legatum pacis missum inuenit; quo eluso, Berœam expugnauit: indeque Antiochiam deueniens, eadem potitus est, vt cum illinc prius aufugisset Ephræm eius Episcopus, atque Germanus Dux, qui illuc ab Imperatore missus fuerat reliquis in ciuitate inuentis internecioni traditis: cum & Antiochenæ duæ ex clarioribus fœminis, ne quid indecens paterentur à Persis, sese sponte in Orontem fluuium demersere: quando & ciuitate cremari iussa, maiorem tantum Ecclesiam legatorum precibus redemptam pecunia voluit esse saluam, quam ante ornamentis omnibus expilauerat. Suburbia quoque ab eisdem incensa Procopius tradit, saluo dumtaxat S. Iuliani templo & contiguis illi domibus, in quas legati ab Imperatore missi diuerterant. Huius autem Antiochenæ ciuitatis horrendæ cladis tempore accidisse credi potest, vt inde Romam translatum fuerit corpus S. Ignatij eiusdem ciuitatis Episcopi.

g Procop. de bello Pers. lib. 2. DE CLADE ILLATA SYRIÆ, CAPTA ANTIOCHIA.

XL. PAX IGNOMINIOSA CUM PERSIS.

At quis tandem belli finis? magna ignominia cum Cosrhoe transactum per legatos fuisse, perlonitis videlicet quinquaginta millibus nummûm aureorum, totidemque per annos singulos dandis loco tributi pactis, obsidibusque datis pacem inter Cosrhoen & Iustinianum Imperat. conditam tunc fuisse Procopius tradit. Ante hæc vero incensum à Cosrhoe templum S. Michaelis in Daphne, idem affirmat: qui & mirandū quoddam Apameæ tunc accidisse recenset his verbis *h*: *Post hæc* (inquit) *Cosrhoes cum exercitu Apameam venit, vbi pari cum Dominica magnitudine cubitali visitur, ab homine Syro huc olim delata, quam oppidani magnam eius loci tutelam esse existimant ac venerantur, theca ei condita aurea, quam auro multo ac gemmis tectam sacerdotibus tribus custodiendam tradiderunt, in super quos annos certa die adorant. Tunc itaque Apamenses populos videns Persicum exercitum ad se venientem, in magna trepidatione fuere, Cosrhoemque audientes, vt minime promissa manerent, Thomam vrbis Episcopum adeuntes, rogauerunt Crucis lignum eis ostendi, vt eo viso facilius morerentur. Ille vero cum eu morem gessisset, spectaculum fieri contigit seruione ac fide mira. Prosule enim id tenente, ignis iubar supra ferebatur; vnde in templi tholo splendor præter solitum apparens, illum continuo circumeuntem sequebatur.* hucusque Procopius: sed subdit Euagrius de liberatis virtute Crucis Apamensibus à Cosrhoe Rege Persarum.

h Procop. de bello Pers. lib. 2. MIRACVLVM DE LIGNO CRVCIS.

XLI.

Ipse enim Euagrius, qui interfuit, ista addit *i*: *Ea autem parentes mei cum aliis commenerunt, neque id temporis ad sa-*

i Euagr. lib. 4. c. 11.

lem

lam nostram sicuti dixerunt. Postquam vero nobis data fuit potestas honorandi Crucem adorandi, amplexandique: Thyrsi humeratem Crucem adorandi, amplexandique: Thyrsi humeratem Crucem adorandi, amplexandique: Thyrsi humeratem

IV. BELISARIVS REDIT CONSTANTINOPOLIM.

Subjecta hac arma adhuc & dubitantia, cum Vitiges Gothorum ipse optimatibus, & Theodebaldi tunc regnantis liberis, pecuniaque omni, & regia pretiosaque cætera supellectile secum deducta, Byzantium venit, illicque, Valeriano, Martino, & Herodiano Præfectis sequentibus. Vitigem vero cum uxore Iustinianus grate ter suscepit; Barbarorem vero agmen pro eximia corporum specie ac magnitudine mirabatur. Theodorici deinde in curiam digne profecto receptæ gazæ Senatorii viri seorsum vsendas exposuit rerum gestarum magnitudinem gloria docentes. Non enim vel hos populo spectandas hic præbuit, vel Belisarius, vt triumpharet, permisit, quemadmodum alias, cum ex Gilimere Rege & Vuandalis victoriam retulisset. Sed in omnium ore Belisarius erat egregius victoriis duabus ortæque, quales antehac mortalium nemini contigerat: quippe qui Reges duos Byzantium captivos deduxerit, & Genserico, Theodoricoque ingentes opes, præter omnium rem Romanam vt ex hostibus spoliatæ essent: vnde vel apud barbaros ipsos nemo vnquam clarior & fama celebrior fuit, quippe qui denuo ex hostibus in publicum ærarium maximas rursum ingesserit divitias: & terra marique dimidium partem tam breui recuperarit.

V. a Procop. de ædificiis Iustiniani Lr. PICTVRA DE VICTORIIS BELISARII.

Porro alibi idem Procopius attradit acceptas de duobus Regibus victorias ab ipso Iustiniano Imperatore in Palatij atrio fuisse musino opere satis egregie pingi iussas. ait enim: Super parietes octo fornices sustensi sunt, testudinem to ius operis medio ad sublimitatem sphæricam, arctatam continentes: fastigium picturis expolitum est, non liquenti cera & defluenti materia coactum, sed concinnatum exquisitissimique lapillis & vario colore nitentibus, imitantes cum alia, tum homines. Quæ is autem pictura sit indicabo. Pugna est & bellum. Denique tur multa vrbes, hinc Italia, inde Libya vincit Iustinianum Duce Belisario. Accedit ad Regem Dux integrum habens exercitum tradit spolia, Reges, & regna, & quæ ab hominibus desiderari possunt. Stant in medio Rex & Regina Theodora alatæ similes, & ob victoriam festa agentibus. Vuandalorum & Gothorum Reges adeuntur victi & captivi: circumstat Romanorum Senatus omnes festa agentes. Hæc lapilli hilari plane & florida facie ostentant: gestiunt omnes & adlaudantur Regi, diuinos honores illi propter gestorum magnitudinem impartientes. Hæc quidem sic se habent. hactenus de his Procopius. Sed renouemus orationem eius susceptam semel de gloria Belisarij.

VI. b Procop. de bello Goth. lib. 3. LAVDES BELISARII.

Erat (inquit idem auctor b) Byzantinis ciuibus voluptati Belisarium intueri in forum quotidie prodeuntem, vel se domum inde recipientem, atque adeo vt tanti spectaculi hos nulla satietas caperet: nam eius pompa spectator ob præsentium turbam & subsequentium erat vt quem Vuandalorum, Gothorumque & Maurorum multitudo sequeretur non mediocris. Ad hæc ætate delectans, quod pulchritudo hunc, magnitudoque corporis bene stabat. Humilem præterea se benignumque adeo atque aduum obuios quoslibet perfacilem exhibebat, vt insima sortis viro prisimiis videretur. Mitis & rusticani & cuiuscunque generis homines certatim hunc benevolentia prosequebantur: nam in suos præcipue milites magnificentia cæteros anteibat: & qui bello rem forte male gessissent, pro acceptis vulneribus pecuniam non parum donando, indignantem ac simul mœstitiam sæpius parmale habentibus vero, qui in acie se egregie habuisset, varia dona delabat in præmium, armillas & torques: & qui præterea anteamnem alterius belli ea iactura præliando fecisset, confestim alia & potiora per Belisarium præmiabantur.

VII. AGRICOLARVM IMMVNITAS.

Erga agricultores agrestesque homines tanta hos indulgentia ac prouidentia vtebatur, vt Belisario ducente exercitum, nullam hi vim paterentur sed ex imperato potius opulenti & diuites redderentur, vt qui cribro aduenantibus copiis, maiores omnia in vectum pretio venditarent. Segetes insuper, dum in agris maturescerent, diligentius tuebatur, ne forte equorum greges has deuorarent arbores quoque maiores fructu frugesque cæteras, inuito domino, hos attingere prohibebat. Erat item vir amicus, vt qui prater denarium sibi vxorium nouerit nullam; nam ex Vuandalis, Gothisque tanta multitudine & forma egregia feminas, quas bello ceperat, eas nunquam vel in earum conspectum venire, vel se alloqui quoquo pacto permisit.

VIII.

Ad cætera autem huiusmodi ornamenta perspicax quidem & vividum acumen habebat ingenium: quippe duobus ipse in rebus, adeo, quæ potiora forent, cogitanda, modum & ordinem & opportunitatem vsurpare, in quibus bellicis fere minime animi præstare magnitudine, & tuque & considerationi adhærentes audentior esset. Festinari præterea, cunctarique in ipsis aduersus hostem conatibus, vt res poscebat. In rebus trepidis bene sperare, nec terrore abripi capi. Non præsertim insolens esse: nec vitam in deliciis agere. Nec quisquam vnquam hominum fuit, qui temulentum eum viderit. hæc Procopius de Belisario exercitus Duce inter felicissimos adnumerando, nisi impiæ Theodoræ nimis obsequens eius causa dira facinora perpetrasset: sed Dei iusto iudicio postea factum est, vt ob hanc causam, quod fœminæ ipsiqui Deum posthabuit, grauissima pœnas coactus sit, vt suo loco dicemus.

IX.

Imperator vero tot à Deo beneficijs auctus & gloria cumulatus, illud ei ex more rependit obsequium, & gratiarum exhibuit actionem, vt de sancta Ecclesia Catholica quibuscunque valeret studijs benemereretur, pias sanctasque ad fidem Catholicam Ecclesiasticamque disciplinam sartas tectas conseruandas plures hoc anno promulgans sanctiones, de quibus, singulis dicturi sumus. In primis autem quæ ad Concilium Byzacenum in Africa hoc anno celebratum scripserit, videamus.

X. DE CONCILIO BIZACENO, & in collect. Isid. antipse sorem. * Byzacij

Hoc namque anno in Africa in prouincia Byzacena Concilium celebratum est, ex quo legatio missa est ad Iustinianum Imperatorem: id enim ex eiusdem Imperatoris rescripto ad ipsum Concilium reddito apparet. quod sic se habet:

Imperator Iustinianus Alemannicus, Gothicus, &c. Daciano Metropolitano Vizacij * & omni Concilio Vizaceno. Restitutus & Heraclcus reuerendissimi viri omnium quodammodo vestri Concilij sacerdotem mihi relationem tantum, sed suam visi sunt attulisse præsentiam; re ucebat namque in eis puritas vestræ auctoritatis & vitæ. Non solum Ecclesiasticis causis, sed etiam prouincia vtilitatibus profuerunt, dicentes quibus iam beneficijs gaudeatis, & quæ à nostra sunt mansuetudine conferenda. Vnde precibus eorum summa cum benignitate susceptis, ad vniuersa respondimus: & quantum apud nos eorum legatio voluit, pia testatur exhibitio præstitorum. Quæcunque igitur ad priuilegia vestra vestrique Concilij pertinent, iuxta veterem formam suscipiamus. Orate igitur diuinam misericordiam, vt & subrijs vtilibus Vuandalicarum, vtro florem felicitatis antiquæ (si cut voluimus) gerigamus. Data prid. Nonas Octobris, Constantinopoli, Imperij domini nostri Iustiniani Aug. anno decimo quinto. Rursum vero ad eumdem Dacianum, sed anno sequenti, ita scripsit:

XI. RESCRIPTVM IVSTINIANI IMP. AD DACIANVM.

Imperator Flauius Iustinianus, &c. Daciano Metropolitano Vizacij. Semper nostra seruanda cura fuit seruanda vetustas maxime ecclesiastica, quam numquam contempsimus, nisi & in melius augerimus: præsertim quoties de Ecclesiastica negotijs contigit quæstio, quæ Patrum constat regulis definita. In mo adeuntis superstitionis damnauimus infirmata: quia constat cultus instituta, quicquid Apostolica decreuit auctoritas. Hinc est, quod in Africana quoque Concilia illa volumina reservari: quæ antiquitas statuit, & sequens tam obedientia custodiuit, atque in nostrum vsq; seculum intemerata perduxit. Nullus inter Primates ad se sibi priuilegium vendicet, quod accipisse non legitur: nullus arripiat, quod habuisse ingitur non probatur: nec de scriptis ad vanas sæculi gestiones promeritis, aut de exemplo consuetudinem violantium quilibet sibi blandiatur ambitio. Illud pro lege seruandum est, quod Concilijs definitum seruare deuota posteritas *. Nam quæ quis in præiudicium statutorum quibuslibet rebus vsurpauit, corrigenda potius, quam imitanda censemus.

* prospe ritas.

XII. IVSTINIANI LEGVM ECCLESIASTICARVM CVSTOS.

Si quid igitur Metropolitanæ Carthaginis, vel Primatibus Numidiæ vel Vizacij Conciliorum auctoritas præstitit, & in ossa consuetudo seruauit, hoc sibi quisque pro pter, sibi vendicet: hos nostra seruent sanctiones firmata. Nos tutores tantum summæ vestitatis & vindices. Nec decet Ecclesiasticæ vindicta, vel rostra quos, qui aut ambitiosa superbia, aut subreptitijs postulationibus antiquitatem temerasse dicuntur: Quoniam ad Diuinitatis tendit iniuriam, qui sanctorum Patrum constituta contemnere aut violare non metuit, sancte ac religiosissime Pater. Beatitudo itaque tua, quæ per hanc diuinam pragmaticam sanctionem nostra statuit æternitas, effectui mancipari, obseruarig, procuret. Dum tamen sciat per multos annos, sanctæ ac religiosissime

fissime

sissime Pater. Data quarto Kal. Nouemb. Imperij domini nostri Iustiniani anno 16.

XIII. IMPERATOR AGIT PRO LICENCA NOVIM.

Vidisti, lector, quantum deferat Imperator sacris Conciliorum canonibus, quorum se custodem & vindicem profitetur, atque ad hoc se de illis leges sancire, non vt abroget, sed vt confirmet, secundum alia ab eodem Imperatore in alijs editis constitutionibus sæpius repetita, vel quæ habet in Nouella constitutione hoc item anno data mense Februario, quam Oleandri editio iunxit Nouellæ centesimæ vigesimæ tertiæ. Expedit autem vt hic eius prooemium recenseamus, quo appareat eiusdem Imperatoris mens, nimirum dum de rebus Ecclesiasticis leges sancit, non aliunm, quam se vindicem sacrorum canonum præstitisse: sic enim se habet *a*.

XIV. *Si cuiuslibet leges, quarum potestatem nobis Deus prosuain homines benignitate credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientiam securitatem studemus: quanto plus est nos ad hæc debemus circa sacrorum canonum & diuinarum legum custodiam, quæ super salute animarum nostrarum dicta sunt? Qui enim sacros canones custodiunt, Domini Dei adiutorio digni sumpsi autem eos transgrediuntur, ipsi semetipsos iudicio tenant obnoxios, maiori igitur condemnationi subiacent sanctissimi Episcopi, quibus concreditum & commissum est & canones inquirere & conseruare; si quod eorum præter missum fuerit, sed emendatum atque impunitum vel querint. Sane cum hactenus canones obseruati non recte fuerint, diuersæ ex eo passim inter pellationes contra clericos & monachos, & quosdam Episcopos, vt secundum diuinos canones non viuerent, & quidem etiam inter eos inueniretur, qui nec ipsam quidem vel sacra sancta delatinum vel baptismi orationem tenerent aut scirent. Deus igitur intelligentes & animo infigentes iudicium singulorum quæ nobis delata sunt, inquisitionem simul & correctionem ipsimus canonice procedere. Si enim illa, quæ à laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquisitionem & vindictam manere: quomodo à sanctis Apostolis & Patribus super omnium hominum salute canonice statuta despici patiamur? Sane quidem ex eo maxime deprehendimus multa fuisse prolapsos, quod non sunt facta Synodi sanctissimorum sacerdotum iuxta ea, quæ à sanctis Apostolis & Patribus dicta sunt. Si enim hæc fuisset obseruatum; quilibet nostrum grauem in Synodo accusationem, studuisset vtique & sacra discere liturgiæ, & temperanter viuere ne condemnationis diuinorum canonum subiaceret,* &c. pergit dicere de ordinatione Episcoporum, quæ in constitutione Nouella centesima vigesima tertia habentur inserta. Data autem hæc lex reperitur hoc anno sub Consulatu Basilij, decimo Kal. Martij.

XV. Accidit vero, vt aliquando idem Imperator inuigilans vehementissimo studio super sacrorum custodiam canonum, dum videret eos ab ijs concutiari, qui magis obseruare deberent. Episcopis nonnihil commotus, aduersus ipsos insurgens, ne ex mutua indulgentia licentius peccaretur; Præfectos iusserit decurrere prouincias, qui eiusmodi Episcopos coercerent. Ad hæc plane spectat illa, quam hoc eodem anno ipsis Kalendis Februarij Nouellam promulgauit constitutionem de appellationibus: qua quidem cum ipse Iustinianus Imperator Dei zelum se habere præseferat, non tamen fuit ille secundum scientiam; Et enim cum negligentes Episcopos & sine pœna peccantes vult emendari, eo incautè prolabitur, vt præter ius fasque per prouinciarum Præfectos ipsorum iudicia voluerit exerceri, & ab ipsis eosdem ad maiores appellare Præfectos, & si opus esset, ab ijs ad Imperatorem prouocare. hæc quidem ita se habuisse, docent quæ in exordio eius constitutionis ponuntur his verbis *b*:

XVI. *Peruenit ad scientiam nostræ serenitatis, quod cum inter Eutachium virum reuerendissimum Tholone in Lycia ciuitatu Episcopum, & Postum diaconum Ecclesiæ Thelmissensis itidem in Lycia maritimæ ciuitatis fuisset causa commota, processa à Rectore prouinciæ definitiua sententia, contra quam appellatio porrecta est, iudices igitur, apud quos appellatio ventilabatur, dilatantes ad nostram clementiam retulerunt,* &c. hæc ibi: quibus videas ipsum Imperatorem sibi nimium de Ecclesiasticis ordinibus arrogasse; quidnam se canonum vindicem præ ferat, atque pro Ecclesiæ seruanda illibata disciplina inuigilare profitetur, canones ipse conculcat, penitusque pessundat Ecclesiasticam œconomiam. Etenim non sæculares iudices causas iudicare Episcoporum & inferioris ordinis clericorum, sed Synodos Episcoporum, & si sit ab his appellandum, non ad Imperatorem, sed ad maiores sedes, ac denique ad ipsum Romanum Pontificem recurrendum, docent sacræ sanctorum Patrum regulæ, traditio ostendit vsusque probauit. Tunc vero laicis his se immiscere concessum, cum vel ad hæreticos aut schismaticos comprimendos, vel aduersus potentiores vel discordes ab Episcopis in auxilium sunt vocati. Porro hæc ipsa, quæ fuerunt obiter pertractata, æque videntur esse ab eodem Imperatore correcta; nam si qua de his foerat ab ipso lex sancita, ab eodem patrer est abrogata; siquidem nulla eius sanctio inuenitur, qua Episcoporum causas à Præfectis cognosci voluerit, & ab iis ad alios sæculares itidem iudices appellari, atque ab his ad Imperatorem.

LIQUANDO CANONES CONVULCATI.

XVII. At reuocemus orationem ad eiusdem Imperatoris Nouellam constitutionem centesimam vigesimam tertiam, cuius est titulus: *De sanctissimis Episcopis ac Deo amabilibus & reuerendissimis clericis & monachis.* cui inserta sunt, quæ dximus haberi in Nouella centesima trigesima septima data hoc anno sub eodem Consulatu Basilij, decimo Kalendas Martias: hæc autem, de qua est sermo, hoc anno iub Consulatu Basilij data recognoscitur Kalendis Maij, ipsaque quadraginta quatuor distinctis capitibus: quam ob nimiam vitandam prolixitatem hic describere præterniittimus, satis ad instituum esse, putantes, si capitum singulorum index hic apponatur, qui singulis ita affixus habetur:

XIIX. CAPITA CONSTITVTIONIS IVSTINIANI CXXIII.

De ordinatione Episcoporum. cap. 1.
De accusatoribus Episcoporum. cap. 2.
De Episcopis, qui aute ordinationem Ecclesiæ res suas obtulerint. Et quid pro cathedratico dari conueniat cap. 3.
Vt Episcopatus à seruis & ascriptitia fortuna hominem liberet. cap. 4.
De presbyteris & diaconis & subdiaconis cognitionem iure ad tutelam vel curam voluatu. cap. 5.
Vt clerici à muneribus personalibus & negotijs secularibus abstineant. cap. 6.
Ne Episcopus dicendi testimonij causa euocetur. cap. 7.
Ne propter quamlibet causam Episcopus ad secularem Iudicem trahatur. cap. 8.
Ne Episcopi proprias Ecclesias relinquant. cap. 9.
Vt Archiepiscopi & Patriarchæ sæpius annis singulis Concilia & Synodos celebrent. cap. 10.
Ne quis ante causæ exitum excommunicetur. cap. 11.
Quales esse debent qui in clericos ordinantur. cap. 12.
De ætate presbyterorum & cæterorum clericorum. cap. 13.
De vxoribus clericorum, ne videlicet diaconus, vel subdiaconus qui ordinatur, nisi ante ea pollicitus sit absque vxore continentem vitam duc ere. cap. 14.
Quibus cautis curiales clerici ordinari possint. cap. 15.
Vt ordinationes gratis fiant. cap. 16.
Quomodo seruus ordinari possit, aut ascriptitius. cap. 17.
De ædificatoribus Ecclesiarum. cap. 18.
Vt omnes clerici res suas in sua potestate habeant. cap. 19.
Quibus pœnis subijciantur clerici, qui falsum tulerint testimonium. cap. 20.
Vt clerici apud proprium conueniantur Episcopum. cap. 21.
Vt Episcopi apud proprium conueniantur Metropolitanum. cap. 22.
Vt œconomi & similes apud proprium Episcopum conueniantur. cap. 23.
Vt Episcopi illic, vbi deliquerint, conueniantur. cap. 24.
De Apocrisariis. cap. 25.
Ne Episcopi legationis nomine conueniantur. cap. 26.
Vt monachi per procuratorem se defendant, & de quantitate fortunarum. cap. 27.
De modo fortunarum in persona clericorum. cap. 28.

Ne ic-

Ne clerici mulieres superinductas in proprijs domibus habeant. cap.29.
De diaconissis.cap.30.
De his, qui in Ecclesia Episcopo vel alijs clericis iniuriam inferūt. cap.31.
Ne laici faciant Litanias sine Episcopo & clericis & crucibus, cap.32.
De monasterijs & monachis.cap.33.
Vt Abbas non tam antiquitate, quam bona æstimatione censendus sit & eligendus.cap.34.
De monachis non statim vestiendis.cap.35.
Vt monachi in vno concluan habitent.cap.36.
Conditionem nuptiarum vel liberorum non extare, si quis monasterium ingrediatur.cap.37.
Vt qui monasteria ingrediuntur, se suaque deijcant monasterio. cap.38.
Vt solatia sponsalibus per monasterij ingressum simpla tantum arrha reddantur.cap.39.
Si vir aut vxor ingrediatur monasterium.cap.40.
Non licere parentibus exheredare filios, qui ingrediuntur monasteria, velut ingrator.cap.41.
De monacho monasterium deserente,cap.42.
De raptoribus sanctimonialium.cap.43.
Ne liceat laicis & scenicis vti monachi schemate. cap. 44.

atque demum ad Petrum Præfectum Prætorio ista habet epilogus. *Tua igitur gloria; qua per præsentem legem in perpetuum valiturum nostra sanxit tranquillitas, per omnia cuſtodiri prouideat. Data Kalendis Maij, Constantinopoli, Iustiniano P P. Aug. Basilio V. C. Cons.* Missa Petro Præfecto Prætorio.

XIX. Sed & hoc anno mense Martio idem Iustinianus Imp. de Ecclesiasticis titulis & priuilegijs atq; alijs Nouellam Constitutionem edidit, cuius est hoc exordium *a*: *Deregulis Ecclesiasticis & priuilegijs, aliisque capitulis ad sacrosanctas Ecclesias & reliquas venerabiles domos præsentem proferimus legem.* moxque de quatuor Synodis ibi sic primum decernit.

a *Nou. 131.*

XX. DE QVATVOR CONCILIIS ET IN EIS DECRETIS.

Sancimus igitur vicem legum obtinere sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à sanctis quatuor Conciliis expositæ sunt aut firmatæ, hoc est, Nicæna trecentorum decem & octo, & in Constantinopolitana sanctorum centum quinquaginta Patrum, & in Ephesina prima, in qua Nestorius damnatus, & in Chalcedonia, in qua Eutyches cum Nestorio anathematizatus est. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata sicut sanctas Scripturas accepimus, & regulas sicut leges obseruamus. & de fede Constantinopolitana, vt primum locum post Romanam teneret, ita constituit.

XXI. DE SEDE CONSTANTINOPOLITANA.

Ideoque sancimus secundum earum definitiones, sanctissimum seniorem Romæ Papam primum esse omnium sacerdotum. beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos nouæ Romæ secundum habere locum post sanctam Apostolicam seniorē Romæ sedem, alium autem omnibus sedibus præponatur, hæc ipse: qui quod sciret non esse Imperatoris auctoritatis ordinem præscribere sedibus, ex earumdem Synodorum definitionibus id se non definire, sed de statu promulgare, seu confirmare testatur. Verum hæc quidem perperam: etenim cum tam ex Concilio œcumenico Constantinopolitano, quam etiam Chalcedonensi id sibi Episcopus Constantinopolitanus vendicare conatus esset, aduersatus est sanctus Leo Papa, vt superiori tomo demonstratum est. Sic igitur non tam ex iure canonum id sibi arrogat Imperator; quam contra omne ius fasque præsumit.

XXII. Subijcit his de alijs Ecclesiarum priuilegijs concessis possessionibus Ecclesiasticis: de præscriptione quadraginta annorum ad loca venerabilia pertinente: de ædificatione Ecclesiarum, ne in domibus priuatis vel fundis Missæ celebrentur: vt legatum Deo relictum illi debeatur Ecclesiæ, vbi testator domicilium habeti de his qui oratorium ædificari iusserint: de qua legatis pro captiuorum redemptione relictis, vt ab Episcopis præsentur, neque locum Falcidia in pijs legatis habeat: Itemque inhibetur Episcopis, ne testari possint de his, quæ post Episcopatum acquisuerint. De hæreticis illud addidit, ne ab Ecclesijs vel priuatis res immobiles, quoquo titulo accipiant, neque ijdem ipsi hæretici noua oratoria ædificent. Ad postremum vero de Orphanotrophis illud additur, vt instar tutorum, cum bona hospitalium administrent, inuentarium conficiant. Hæc Imperator ad Petrum Præfectum Prætorio, ad quē ita perorat: *Quæ igitur per præsentem legem in perpetuum valituram nostra sanxiat tranquillitas, sua celsitudo edictis solenniter in hac vrbe propositis, ad omnium studeat peruenire notitiam. Nos enim prouidebimus, quatenus sine collatorum dispendio fiat etiam in prouincijs manifesta. Data 15 Kal. Aprilis Constantinop. D. N. Iustiniano PP. Aug. Basilio V. C. Consulte.*

XXIII. DE HOSPITALIS SAMSONIS.

Sed hic obiter notandum est, quod cum agens de xenodochijs Imperator mentionem habet celebertimi hospitalis *Mariæ Sanſo*, seu potius (vt Contius legendum magis putat) *memoriæ Samsonis*: sciendum hoc antea exustum incendio, ab ipso Iustiniano Imperatore fuisse restitutum, vt Procopius verbis istis ostendit *b*: *Erat hospitale, in quo recipiebantur languidi & infirmi, superioribus annis à religioso quodam viro, cui Samson nomen erat, extructum: restabant quædam vestigia, neque gregarijs militibus satis commoda: cætera perierant vna cum templo exusta & collapsa. Instaurauit illud nobile hospitale Iustinianus structura splendidiore magnificentius & mansionum multitudine multo amplius.* hæc Procopius: ex quo corrigas auctorem vitæ Samsonis, vbi habet, non restitutum, sed erectum hoc hospitale ab ipso Iustiniano Imperatore fuisse, cuius & tempore eumdem Samsonem vixisse putault. Sed & habes, in quo pariter Cedrenum redarguas, qui existimauit penultimo anno Iustiniani ipsius idem xenodochium conflagrasse. Diximus de eo in Notis ad Romanum martyrologium die vigesimaseptima Iunij, qua tam apud Græcos, quam etiam Latinos digno sanctitatis titulo celebratur eiusdem sancti Samsonis natalis dies. Quod insuper ad idem hospitale spectat: omnium fuisse primarium, sub quo alia constituta essent, quæ in eadem Nouella leguntur, ostenduntnis verbis: *Sanxerunt autem iubemus venerabili orphanotrophio huius regiæ vrbis, & xenodochia, quod vocatur sancta Mariæ * Sanſo, & sub eius gubernatione constituta oratoria & xenodochia aut venerabilibus domibus omnia priuilegia quæcunque habet maior sanctissima Ecclesia Constantinopolitana.* Est etiam mentio huius xenodochij sancti Samsonis in alia e constitutione eiusdem Imperatoris; vbi secundum lectionem Contianam legitur, *Sanctæ memoriæ Samsonis* loco, *Sanctæ Mariæ Sanſo.* Porro eiusdem hospitalis sancti Samsonis presbyter fuerat (vt dictum est) Mennas, qui hoc tempore erat Constantinopolitanus Episcopus, sed de his satis.

* memoriæ Samsonis

b Procop. de ædific. Iustin. lib.v.

c *Nou 131. cap.2.*

XXIV.

Hoc etiam anno Kalendis Iunij idem Iustinianus Imperat. constitutionem *d* edidit de præscriptione, qua antiquauit priuilegium concessum Ecclesiæ centum annorum, quod videlicet esset litium seminarium, satis existimans fore quadraginta annorum periodum, vt Ecclesia sua sibi valeat vendicare. Quo item anno idem Imperator, qui aduersus Samaritanos Christianorum hostes legesscripserat, monitus à Sergio Epi copo Cæsariensi, qui eos ad meliorem frugem restitutos, fidem fecit, noua edicta sanctione, pœnas in eos sanciras antiquat. Extat ius constitutio e Nouella sub Consulatu Basilij data anno 15. Imperatoris. Sed videamus, quas hoc pariter anno idem Imperator, qui multus fuit in exagitandis hæreticis, aduersus eos complures edidit sanctiones: quorum prima ita se habet data ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum *f*.

d *Nouell. & Anth. collat. 8. tit. 7.*

XXV. ADVERSVS HAERETICOS SANCTIO.

Primum esse & maximum bonum omnib. hominib, credimus veræ & immaculatæ Christianorum fidei rectam confessionem, vt per omnia hoc roboretur, & omnes orbi terrarum sanctissimi sacerdotes ad concordiam copulentur, & consonam immaculatam Christianorum confessionem prædicent, & omnem occasionem, qua ab hæreticis inuenitur, auferant, quod ostenditur ex diuersis conscriptis à nobis libris & edictis. Sed quoniam hæretici neque Dei cogitant timorem, neque interminatas talibus pœnas ex legum severitate considerantes, diabolicopus implent, & quos-

f *Nouell. 131. & Anth. collat. 9. tit. 11.*

dam

dam simplicem seducentes, sanctæ fidei catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ aduersarios colligat, & aduersarios baptismata latenter facientes: putauit eiusmodi animum per præsens nostrum edictum moueri: eos qui tales sunt, quatenus & ipsi recedant ab hæretica vesania, & nec aliorum animas per simplicitatem perdant. Se si magis concurrant ad sanctam Dei Ecclesiam, in qua recta prædicatur dogmata, & omnes hæreses cū principibus suis anathematizantur. Nasse enim volumus omnes, quia si de cætero aliqui inuenientur contraria colligere aut facientes, aut apud semetipsos colligentes: nequaquam omnino eos seremus, sed damna quidem, vbi aliquid delinquitur sancta obseruantia Ecclesiæ: his autem, qui colligunt aut apud se colliguntur, aut constitutionib. pœnas infligunt, animum modo inducimus. Data prid. Non. Aprilis Constantinop. D.N. Iust. PP. Aug. Basilio Consule. Sed & aliam edidit sanctionem a, ne prius legis dotis fruerentur hæreticæ fœminæ. Id quidem hoc anno sub Consulatu Basilij. 1. Kalend. Maij, seu potius Martij, antequam inchoaret decimum quintum annum idem Iustinianus Imperator: nam si Maij dixerimus, loco anni decimiquarti, quintus decimus in fine constitutionis ponendus esset. Adiecit quoque aliam constitutionem b hoc anno datam Kalendis Februarij, vt hæretici omnes velut ingrati à parentibus essent exhæredandi, Catholicis tantum filiis ab eis hæredibus instituendis. Hactenus de sanctis hoc anno legibus Ecclesiasticis, tam reliquis prosequamur.

Eodem anno decimoquinto Iustiniani Imp. de Auximitis populis ad fidem Christi conuertis Cedrenus hæc habet: *Anno decimoquinto Iustiniani Imp. Adadus Auximitarum Rex bellum illaturus Damiano Hebræorum Regi, quod tributarium Christianos inter esse, vouit se Christianum fore, si Homeritas, quibus ille imperabat, vicisset. Et quidem commisso prælio vicit eos, auxiliante Deo: victumque Regem eorum Damianum in potestatem redegit, potitusque est regno & Regia. Itaque Deo gratias agens, misit ad Iustinianum, ab eoque sibi Episcopos & clericos missos petiit. Ita tota regio Christi fidem amplexata est, baptizatique sunt & Christiani facti.* Hæc ipse, quę anno sequenti contigisse in Miscella narrantur, pauloq; fusius explicantur. Hebræos namque illis in regionibus magna potentia viguisse, atq; Reges facere consueuisse, quæ dicta sunt superius, dum Arethę martyris, & sociorum Acta retulimus, satis ostendunt. hæc de Auximitis ad fidem Christi conuersis. At Homeritas autem tam ante Euangelium peruenisse ex Procopio c dictum est, necnon ex Actis Arethæ martyris & sociorum, ij demque Christianum Regem datum, sed eodem è medio subrogato, sublatum Abrahamium, Idem Procopius traditos successisse videtur Damianus, de quo ag tur, Rex Hebræus.

Hoc eodem anno Domini quingentesimo quadragesimo primo, à Gordiano d ponitur consummatum martyrium sanctorum Placidi & sociorum in Sicilia à pyratis ibi rum: sed dum hunc ipsum annum auctor numerat Iustiniani Imp. decimum tertium, plane erratum liquet in numero. Quod si sub dicto Imperatoris anno decimotertio eodem martyrio coronatos vult: tunc dicēdum erit, eos passos anno Christi quingentesimo trigesimo nono. Quod vero ad eosdem martyres pertinet, eos quidem egregiam fuisse coronam martyrij cōsecutos, cū nullatenus reuocari possit in dubium, siquidem eosdem antiquioris Ecclesiæ tabulæ titulo martyrij inter Sanctos allectos habent atq; descriptos die quinta Octobris, qua eorundem natalis dies anniuersaria memoria celebrāda recurrit: tamen ab auctore, qui sub nomine Gordiani eā conscripsit historiam, multis ipsa repetitur erroribus depranata, vt in primis, quod habet hos affectos martyrio à Mamuca Duce, eodemque Agareno pyrata misso ab Abdala Agarenorum Rege in Hispania regnāte: cū nō Abdala, seu Theudis, itemq; non Agarenus, sed Gothus his tēporibus (vt patet ex Isidoro & scriptoribus omnibus) in Hispania regnaret. Agareni vero, seu Saraceni longe post hęc tempora in Hispania regnare cœperunt, cū post Muzam Abdalazitus, siue Abdalassius eius filius, captis quàplurimis Hispaniæ ciuitatibus, anno Domini septingentesimo decimosexto Regē se gessit. Sunt & complura alia apud eumdem pseudo Gordianum, quæ & temporū rectę rationi repugnant, & cōtradicūt historicæ veritati.

XXIIX.

Eiusdem quoque sunt generis epistolæ, quæ siue Gordiani, siue aliorum nomine apud Leonem Ostiensem in appendice leguntur Chronici Cassinensis, in quibus nulla cohærentia inest, appositis à mendaciorum effictore Consulibus, cum annis ibidem notatis Iustiniani Imperatoris. Et vt hæc obiter attingamus, extant ibidē litteræ eiusdem Iustiniani ad Placidum nepotem suum datæ anno duodecimo ipsius Iustiniani Imp. (qui est annus Domini quingentesimus trigesimus octauus) sub Cōsulatu Boetij & Cethegi, addito anno tertio, quorum nulla est mentio, quod vna simul gesserint Consulatū, sed diuerso tempore inter se & à dicto Imperatoris anno lōge remoto: siq; dē Cethegus Consul fuit anno Domini quingentesimo quarto, Boetius quingentesimo decimo, sub anno vero duodecimo Iustiniani Ioannes & Volusianus (vt vidimus) Consulatū gesserunt. Qua pariter censura corrigas, quæ ei subijcitur, Theodoræ epistolā ad S. Placidum ijsdem Consulibus & anno Imperatoris datam.

NOMINE IVSTINIANI SVPPOSITÆ EPISTOLÆ.

Sed maiori indigēt castigatione eiusdem Imperatoris Iustiniani nomine litteræ illæ ijdem coniunctæ, quibus salua vult esse Cassinensi monasterio, quæ Terentius Placidi parens quæue Iustinus senior Imp. eidem cœnobio contulisset, nempe villas, rura, castra, oppida, ciuitates, & municipia ibidem recensita, & quidem non parua vel exigua numero. At quænā sub Theodorico Gothorum Rege esse poterant alicui Romanorum Patricio oppida & ciuitates? Vel quæ Iustinus Imp. eiusmodi in Italia existentia potuit donasse non sua? nec enim glebam Imperator Oriētis sub Theodorico Rege in Italia possidebat. Et quid illud ad finem: *Ex mimio manu propria subscripsimus.* cum teste Suida: Iustinianus litteras penitus ignoraret? Et quomodo (vt superiores epistolæ) eadem data legitur sub Consulib. Boetio atque Cethego, anno duodecimo eius Imperij? Et quę insuper ridenda illa subscriptio testium: *Theodericus Rex aquilifer, Belisarius draconifer, Mauritius leon fer, Tiberius lupifer?* Ac denique quonā modo subscriptisse potuit ei priuilegio anno duodecimo Iustiniani Imperatoris Theodoricus Gothorum Rex, cum longe ante hæc tempora decessisset, & post eum Athalaricus, inde Theodatus, ac postea Vitiges eo anno duodecimo Iustiniani regnaret? Sed missa istæc, quæ dolemus ab aliquo otioso conficta, vt pote non (vi vane putauit) illustrāte res Patris sanctissimi Benedicti, sed obscurante potius istiusmodi mendacijs, dē sursum instar nubium globis fulgentis vbique radiis solis oppositis: mitamur vero magis eadem ab eiusdem sacri ordinis monachis viris doctis non fuisse reiecta, & oblitione omnino sepulta. Non indiget qui eos primus tantus genuit Pater, neque ab eo descendens sancta & generosa posteritas per cuncta sæcula in Ecclesia Dei feliciter propagata & sanctis ramis mirifice dilatata, hisce mentitis gloriæ titulis siue ex sanguinis nobilitate, siue ex dignitatum amplitudine comparatis: qui etsi nec his omnino careret, ex virtutibus tamen terræ cœloque sunt reddiri celeberrimi. Sed de his hactenus.

XXIX. DE FALSO PRIVILEGIO IVSTINIANI IMP.

Hoc eodem anno, qui post Consulatum Paulini repetitur inscriptus idemque Childeberti Francorum Regis vigesimus septimus (vt ex his, quæ ad superiorem exordio dicta sunt, patet) Theodoberti vero post obitum patris regnantis vndecimo Aruernis in Gallia Concilium celebratur, cui etsi pauci numero, meritis tamē excelsi quindecim interfuerūt Episcopi nam eorum nonnulli egregia claruisse sanctitate noscuntur. Ante quam autem de rebus in adeo præclaro conuentu gestis agamus, eos primum qui in tam nobili sacerdotum corona prominent flores intuentes, simulque fructus ex eorumdem probe factis ante carpentes, quinam qualesue isti fuerunt, cupidius audiamus: gratior namque ille habetur sermo, quē animi primo virtutes cōmendant, secundum illud Prouerbiorū c: *Cor sapientis erudiet os eius, & labia eius addet gratiam: fauus mellis, compositio verba, dulcedo animæ, sanitas ossium.*

XXX. ARVERNENSE CONCILIVM.

c Prouerb. 16.

Præerat hoc tempore eidem Aruernensi Ecclesiæ, in

XXXI.

DE S. GALLO EPISC. ARVERNENSI.

a *Greg. de glor. mart. lib. 2. c. 23.*

qua Synodus est celebrata, ille magni nominis Gallus sanctitate conspicuus, tenuitque in sessione secundum locum, idemque haud imparis meritis S. Auiti successor: ex cuius genere prouenisse gloriatur Gregorius Turonensis ciuitatis Episcopus, qui eundem Gallum patruum suum fuisse testatur a, de quo etiam complura admiratione quidem digna conscripsit, ex quibus (ne ieiunus omnino abscedas, fame ex fama tanti viri tibi patta) hoc modo vnum breuiter accipe: *Cum autem Aruernensis ciuitas maximo incendio cremaretur, & hoc Sanctus comperisset, ingressus Ecclesiam, diutissime Dominum ante sanctum altare cum lacrymis exorauit; surgensque Euangelium comprehensis, apertisque obviam se igni obtulit: quo obtemperante, protinus ad aspectum eius, ita omne incendium est extinctum, vt nec fauilla quidem in eo igne remanisset.* hæc Gregorius: quomodo vero lue grassante, eadem ciuitas Aruernensis, vbi Synodus acta est, ab ipso fuerit liberata, suo loco opportunius dicturi sumus.

XXXII. DE S. GREGORIO EPISCOPO LINGON.

b *Fortun. carm. lib. 4.*

Qui tertius ordine ponitur Gregorius Lingonensis Episcopus, æque sanctitate clarus est habitus: de eo vero superius tui fus mentio facta est, quem ad hæc tempora fuisse superstitem, ipsius subscriptio docet: ad triginta duos hamque annos sedisse Episcopum, Venantius Fortunatus b in epitaphio eius testatur, quod hic tibi describendum putamus:

Postquam fidei rem disrupit Tartara Princeps,
Sub pedibus iusti mors inimica iacet.
Hoc venerandus agit testatur vita Gregorij,
Qui modo post tumulos intrat honore polos,
Nobilis antiqua decurrens prole parentum,
Nobilior gestu nunc super astra manet,
Arbiter ante fores ex. exclusc pius ipse sacerdos,
Quos domuit Iudex fouit amore Pater,
Triginta & geminos direxit ouile per annos,
Et gregis de Christi gaudia pastor habet.
Si quæ au meritum, produnt miracula rerum,
Per quem debilibus fertur amica salus.

Cum ergo testificatione Fortunati triginta duos annos sedisse Gregorium certum sit: vtiq; dicendum est, ipsum fuisse creatum Antistitem Lingonensem anno Domini quingentesimo nono, quo interfuisse reperitur Concilio Epaunensi (vt suo loco dictum est) & hoc anno pariter viuere desisse, quo ipsius sedis expletur annus trigesimus secundus: cum & in locum ipsius suffectus est S. Tetricus, de quo inferius opportune dicturi sumus.

XXXIII.

c *Rom. Martyrolog. die 25. Octob.*

d *Fortun. carm. lib. 3.*

DE S. HILARIO GABALITANO.

Quarto autem loco scribitur, subscribiturque Hilarius Episcopus Gabalitanus, qui & ipse sanctitate insignis certa die c colitur in Ecclesia, qua è terren's fuit ad superna vocatus: ad quem extat carmine missa salutatio Fortunati in hunc modum d:

Lux serena animi semper mihi dulcis Hilari,
Quamuis absentem quem mea cura videt.
Cuius honestus amor tantum mea corda replenit,
Vt sine te numquam mente vacante loquar.
Versibus exiguis mandamus vota salutis:
Quæ dedit affectus, sint tibi grata precor.

hæcad eum Fortunatus.

XXXIV.

e *Fortun. carm. lib. 4.*

DE DVOBVS RVRICIIS.

Hunc sequitur ordine Ruricius Episcopus Lemouicēsis, quem præter egregiam morum præstantiam, aulta etiam nobilitas, qua Anicianæ familiæ iunctus erat, reddidit clariorē. Quod aūt tanti viri antiqua prosapia Romani sanguinis illustrissimi obscura memoria relicta sit, vnicū, quod extat ipsius gloriæ monumentum ab eodem Fortunato posteris traditum (quo nomine plurimum ei debent antiquitatis studiosi) hic intexendum erit, nempe scriptū ab eo ipsi post obitum epitaph um versibus istis e:

Inuida mors rapido quamuis mea membra hiatu,
Non tamen in Sanctos iura tenere vales.
Nam postquam remeans domuit fera Tartara Christus,
Insorum meritis sub pede vicla iacet.
His sacra Pontificum toto radiantia mundo
Membra sepulchra tegunt, & virtute micantia colunt,
Ruricij gemini flores, quibus Anicia rum
Inclita paternal. culmine Roma fuit,
Accumulante gradus prænomine sanguine nexi,
Exultant pariter hinc auus, inde nepos. Quod geminos audis Ruricios, haud alium ab hoc illum existimo seniorem Ruricium virum doctrina insignem in Galliis item degentem, ad quem plures extant Sidonij Apollinaris Epistolæ f. Sed audi eiusdem epitaphij reliquos versus, quibus amborum præclara facta narrantur:

f *Sidon. lib. 4. epist. 16. lib. 5 epist. 13. lib. 8. epist. 10.*

PRÆCLARA FACTA RVRICIORVM.

Tempore quisque suo fundans pia templa patrono,
Iste Augustini, condidit ille Petri.

Non enim in Africa tantum, vbi claruit S. Augustinus, magno religionis cultu prosequebātur Fideles eiusdem Sancti memoriam, sed etiam in Gallia (vt vides) in eius honorem templa erigere consueuerunt. Sed perg t:

Hic probus, ille pius, hic seruus, ille serenus:
Certantes pariter quis sibi maior erit.
Plurima pauperibus tribuentes diuita census,
Miserunt cælos, quæ sequerentur opes.
Quos spargente manu redimentes crimina mundi,
Inter Apostolicos credimus esse choros,
Felices qui sic de Nobilitate fugaci
Mercati in cælum iura Senatus habent.

hactenus Fortunatus, cui multum etiā debemus, quod dum vnius Ruricij facta quærimus, alterum seniorem Ruricium æque virtutibus egregium inuenerimus.

XXXV. DE S. NICETIO TREVERENSI EPISCOPO.

g *Greg. in Vita S. Nicetij Epist. Trever.*

Sed & qui hunc in subscriptione subsequitur Nicetius Episcopus Treuerensis, & ipse his temporibus Gallias illustrauit, spectatus vbique virtutum excellentia & miraculorum editione, relatusque inter Sanctos logi memoria in Ecclesia perseuerat. Scripsit autem præclaras ab eo res gestas Gregorius Turonensis g. Inserius vero de eodem nobis nonnulla opportunioti occasione dicenda: sed hic tantum de eo illud ad memoriam reuocasse satis, eius opera factum, vt Theodobertus Rex, de quo est mentio in eiusdem Synodi præfatione: ad meliorem frugem conuersus sit.

XXXVI. DE FLAVIO EPISC. REMENSI.

h *Sigeb. in Chron. & alij cum ſeq.*

Qui vero nonus ordine recenseriur, Flauius est Remensis Episcopus. Ex quo velim obserues, plane errore deceptos, qui S. Remigij eiusdem Ecclesiæ Episcopi ad Deum trāsitum referunt h ad annum Domini quingentesimum quadragesimum quintum. Nam quomodo ad illud tempus potuit Remigius peruenisse, si hoc anno sedisse Flauius reperitur, quem & præfuisse ponitur Romanus eiusdem S. Remigij, primus successor? Par erat (si licuisset) Antistites celeberrimi Francorum Apostoli ex hac vita ad Deum transitum certo signasse in nostris Annalibus, sicut die, ita & anno: sed quod quæ de his ab aliis scriptis mandata ferūtur, haud eiusmodi esse noscantur, quæ immobili veritate subsistant, inuiti abstinere cogimur, & nonnisi hic dumtaxat obiter meminisse: Gregorij enim Turonensis testificatione asserentis septuaginta annos & amplius sanctum Remigium sedisse, & Hincmari assertione dicentis vixisse in Episcopatu annos septuaginta quatuor, inualuit opinio illa, vt qui creatus habetur Episcopos anno Christi quadringentesimo septuagesimo primo, idem peruenerit ad annū quingentesimum quadragesimum quintum. sed Synodalia Acta maiorem vendicant sibi fidem; ex quibus liquet neque ad annum Septuagesimum peruenisse. At reliqua de Aruernensi Synodo percurramus.

i *Greg. Turon. de Glor. confes. c. 79.*

XXXVII. DESIDERATVS EPISC. VIRDVNENSIS.

k *Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 3. cap. 14.*

Qui vero penultimo loco scriptus ponitur Desideratus Episcopus Virdunensis, ipse est, de quo plura Gregorius k Turonensis habet, & inter alia, quæ ad hanc ipsam Synodum spectare posse videntur in commendatione Theodoberti Regis Francorū, cuius est mentio in eiusdem Synodi præfatione, ait enim: *Desideratus Virdunensis Episcopus, cui Theodoricus Rex multas iniquas & iniurias cū post multa exitia,* damna & aramnas, *ad libertatem propriā, Domino iubente, redisset, & Episcopatū apud Virdunensem vrbem susciperet: videns habitatores eius valde pauperes atq; dissipatos, dolebat super eis. Et cum ipse per Theoderici de rebus suis remansisset extraneus, nec haberet de proprio qualiter eos consolaretur: bonitatem & clementiā circa omnes Theodoberti Regis cernens, misit ad eum legationē, dicens: Fama bonitatis tuæ in vniuersam terrā vulgatur, cum tanta sit tua largitas, vt etiam nō petentib.*

* exilia.

opem

opem præstet. Rogo, si quid tua habet aliquid de pecunia, quibus accommodes, qua cures nostros reliuare valeamus: cum ij, hinc negotiam exercentes, sumptionem inde sustentationis nostræ, sicut tu qua habent, præstiterint, pecuniam tuæ rei cum usuris legitimis reddemus. Tunc ille pietate commotus, septem ei millia aureorum præstitit. Quæ ille suscipiens per suos cives erogauit. At illi negotia exercentes, diuitiis per hoc effecti sunt, & vsque hodie magni habentur. Cumque antedictus Episcopus debitum pecuniam obtulisset Regi, respondit Rex: *Non habeo necessitatem hoc recipere: illud mihi sufficit, si diuinis anime tua pauperes, qui opprimebantur inopia, per tuam suggestionem & meam Largitatem sunt relevati. Et rebus exigens, ante illos cives diuites fecit.* hucusq; Gregorius.

Cum igitur ex his Theodorici improbetur in expoliatione sacerdotum tyrannis: causam intelligis, cur in hoc eodem Concilio Patres eos damnauere, qui à Regibus bona Ecclesiæ viui pauperum iosernientia impetrarent. ait namque hæc Gregorius *a: Eiusdem Theodorici Regis tempore illud inquam germen coepit pullulare, vt sacerdotia aut venderentur à Regibus, aut compararentur à clericis.* Ad hæc, inquam, primum pertinet, quod idem sanctissimi sacerdotes secundo canone sic statuere: *Placuit etiam, vt sacrum quia Potestas honorem nō voto quærat, sed merito: nec diuinum videatur munus comparare rebus, sed moribus atq; eminere fidem dignetur ipsis eis omnino consentiat electionis, non paucorū fauor, &c.* & in tertio canone: *Ne à potentibus sæculi clerici contra Episcopos suos vllo modo erigantur.* atque item quarto canone: *Qui regnum Ecclesiæ petunt à Regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt, à communione Ecclesiæ cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur.*

Hæc sanctissimi Patres, erigentes se aduersus Regum temeritatem pro arbitrio concedentiū petentibus bona Ecclesiastica: quibus quidem constituendis fuisse adiumēto Theodobertum Regem, ex iis quæ iidem ad Concilium vocati sacratissimi Antistites præfati sunt, intelligi posse videtur, dum aiunt: *Cum in Dei nomine, congregata S. Spiritu, consentiente domino gloriosissimo pio q; Rege Theodoberto in Aruernam vrbem S. Synodus conuenisset, vbiq; flexis in terra genibus pro Rege, pro eius regno, &c.* Sic igitur consentiente Rege (vt vides) contra Reges manus inijcientes in bona itaque Ecclesiastica iidem Patres eosdem quos diximus canones sanciuere. Ex quibus magis magisque Nouatores Principes sacrilegi arguuntur, qui inhiantes diuitiis Ecclesiasticis, inuenere tandem pseudoprophetas, qui ex eorum sententia id posse fieri responderent, malorem adhibentes fidem arreptis penitus mentis sulanis, nequam spiritu agitatis apostatis ex monachis perfidis & impijs, quam tot tantisque sanctissimis Patribus, in quibus inhabitasse Spiritum sanctum, Deus multiplici miraculorum editione monstrauit.

Theodobertus igitur Rex maxime pius, detestatus vehementer, quæ à Lotophijs patre Theodorico rerum Ecclesiasticarū inuasore sæpius in S. Episcopos & bona Ecclesiarum fuerant perpetrata, etsi hæres regni, non tamen perfidiæ esse voluit, quam longe auersatus, in omnibus immunitati Ecclesiasticæ studuit esse consultum, sanciuq; Ecclesiasticas leges, quibus iura antiqua Ecclesiis illabata penitus seruarentur, atque illi, qui prauis emersissent, abusus sanctius tollerentur. Si chiaq; quem imitatrix his filius hæres noluit, sed perperā ab eo facta per Episcopos corrigi, cur fideles Principes auersari non debent? Porro hæc omnia accepta ferēda esse videntur Sanctissimo viro Nicetio Episcopo Treuirensi, qui huic Aruernensi interfuit Synodo, quod eundem Theodobertū Regem prauis motibus deprauatū ad meliorem frugem sæpe reprehendendo (vt ex Gregorio *b* patet) conuertit.

Extant insuper alij eiusdem Concilij canones ad disciplinā Ecclesiasticā restituendā conseruandamq; ab iisdē Patrib. constituti, quos tu pro animi arbitrio cōtulas: hęc nobis modo satis ad horū temporum Gallicanæ Ecclesiæ statū insinuandū. Cæterum etsi hæc salubertima apposita sunt vicerī serpenti remedia: haud tamen factum est, vt postea minime rursus erumperit: vt plane in his plurimum fuerit Galliarum S. Episcopis insudandum: prout quæ suis sæpe locis inferiùs dicentur, significabunt.

IESV CHRISTI

Annus 542.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 16.
Annus 3. TOTILÆ REG. I.

I. OCCISI REGES GOTH.

CHRISTI annus quingentesimus quadragesimus secundus absque nouis Consulibus inchoatus, post Basilij Consulatum inscribitur, idem à Procopio belli Gothici septimus numeratus: quo, nono occiso Rege Theodibaldo, Gothi euexerunt in regnum Araricum, quo etiam paucos post menses perempto, Totilas regnū accepit. hæc plurimis idem Procopius e tradit. Theodibaldi Totilas nepos fuit, ingenio & viribus præstans, in flagellum dominantium in Occidente Græcorum in regnum euectus: qui hoc ipso anno, non amplius quam quinque millium Gothorum collecto exercitu, bis collatis signis, apud Fauentiam in Æmilia primum, inde apud Florentiam in Tuscia Romanorum exercitum superauit: reliqua autem ab eo fortiter gesta, eademque à Procopio enarrata, suis locis annis singulis (cum tamen instituti ratio exiget.) Annalibus intexemus. Hoc igitur anno hæc facta esse, quo Procopius numerat annum septimum belli Gothici, non est, quod in dubium reuocari possit: nam & id ex eiusdem auctoris ea confirmatur assertione, dum Totilam regnasse annos vndecim dicit obitisseque anno decimo octauo eiusdem belli: cuius patet sententiæ suffragatur Agathias, qui eiusdem Totilæ necem ponit post vigesimum sextum annum Iustiniani Imperatoris. Hæc de temporis ratione adeo certa & probata reliquisse oportuit ad redarguendos errores mendacia compingentium, de quibus inferius sermo erit, modo res Orientis inuisamus.

c Procop. de bello Goth. lib. 2. TOTILAS REGNARE COEPIT.

II. ANTIOCHIA A IVSTINIANO IMP. RESTITVITVR.

Iustinianus Imp. redempta (vt vidimus) pace à Cosdhoe Rege Persarum, adiecit animum, vt incensam ab eo Antiochiam restitueret atque muniret: quænam autem illic erexerit ædificia, Procopius pluribus refert, vbi postquam ea, quæ ad ciuitatis munitionem pertinent, exacte descripsit, hæc de aliis ibi erectis ædificiis narrat: *d Vniuersam vrbem ab hostilibus exustam ipse reparauit, purgatis carbonibus & cineribus, liberum aera reddidit. pauimenta vrbis grauibus saxis instrauit: distinxit vrbem porticibus & foris: binis angiportis discriminauit, constituit fontibus & aquarum fluctibus & duobus. Et quibus vrbes exornantur, theatro, balneis, & aliis ædificiis decorauit, quibus vrbis felicitas illustrari consuenit: & vt facile & citra laborem incolæ suas ipsorum domos instruant, prospexit. hoc modo Antiochiam nunc illustriorem esse, quam prius contigit. Hic etiam Dei genitrici ingens templum dedicauit, cuius splendorem & magnificentiam oratione equare impossibile est. Præterea Michaeli Archangelo magnam admodum aedem consecrauit: Prouidit & pauperibus agrotis diligenter & domo & in, qua adiuram & infirmitatum mutationem pertinent, ordinatis seorsum viris, & seorsum mulieribus. Nihilominus prouidit, & peregrinis ex opportunitate facilis hic inquilinis.* hæc Procopius de ædificiis à Iustiniano Antiochiæ excitatis, cum ad eandem restituendam ciuitatem ex integro operam dedit. Sed ad res Occidentis conuertamus orationem.

d Procop. de ædif. Iustin. impubl. 2. in fin.

III. FRANCORUM BELLUM IN HISPANIA.

Hoc eodem anno Clotharius & Childebertus fratres Francorum Reges aduersus Theudem Gothorum Regem Arianum in Hispania regnantem mouent exercitum, victoresque Cæsaraugustam vsque peruenientes, eamque obsidentes, S. Vincentij martyris sacris exuuiis ciuitate defensa, iisdemque dono ab obsessis acceptis, in Gallias redierunt ouantes. De tempore fidem facit Sigebertus. Quod ad belli apparatum pertinet, constat Childebertum maxime pium, summa religione nuncupatis Deo votis, precibus nisum Sanctorum, eandem expeditionem auspicatum esse, cuius rei causa liquet conuenisse S. Eusichium eremitam, à quo & responsum de victoria lætus accepit, vt paulo post dicturi sumus. Porro de rebus tunc in bello gestis hæc S. Gregorius narrat eiusdem sæculi scriptor a:

IV.

Post hæc Childebertus Rex in Hispaniam abiit: quam ingressus cum Clothario Cæsaraugustanam ciuitatem cum exercitu vallant atque obsident. At illis in tanta humilitate ad Deum conuersis sunt, vt indutis cilicio, abstinentes à cibis & poculis, cum tunicâ B. Vincentij martyris muros ciuitatis psallentes circumirent: mulieres quoque amicta nigro pallio, dissoluta cæsarie superposito cinere, vt eas putares virorum funeribus deseruire, plangendo sequebantur. Et ita totam ipsam locum illæ ad Domini misericordiam retulit, vt dicerentur ibi Ninivitarum ieiunium celebrari, nec existimaretur aliud posse fieri, nisi eorum precibus diuina misericordia inflecteretur. Hi autem qui obsidebant, nescientes quid obsessi agerent, cum viderent se murum circuiri, putabant eos aliquid ages e maleficij. Tunc apprehensum virum de ciuitate rusticum, ipsum interrogant, quid hoc esset, quod ingerent. Qui ait: Tunicam B. Vincentij deportant, & cum ipsa, vt eis Dominus misereatur, exorant. Quod illi audientes, se ab ea ciuitate remouerunt: tantum acquisita maxima Hispaniæ parte, cum magno spolio in Gallias redierunt. hæc Gregorius: quitamen in eo errare visus est, dum hæc sub Amalarico Rege Hispaniarum contigisse, ex iis, quæ subdit, affirmare videtur.

V.

b *Aim. hist. Franc. lib. 2. cap. 19.*

S. VINCENTII TVNICA TRADITA FRANCIS.

Verum certum est, hoc tempore non Amalaricum, sed Theudum, seu Theodem in Hispania regnasse. Addit Aimoinus b, eosdem Reges vocasse ad se Episcopum eius ciuitatis, atque ab eo in redemptionem obsidionis petiisse & accepisse tunicam S. Vincentij. Verum & ipse in eo errare videtur dum sub Germano Parisiensi Episcopo eadem facta esse testatur: siquidem is longe post sedit: nam ante sanctum Germanum sederunt Emelius, qui subscriptus reperitur secundo & tertio Concilijs Aurelianensibus, annis proxime elapsis (vt vidimus) celebratis: post quem quinto Concilio Aurelianensi (quod anno trigesimo octauo eiusdem Childeberti Regis habitum reperitur) Saphoracus interfuit eiusdem Parisiensis Ecclesiæ Episcopus, quem post depositum & substitutum Eusebium sanctus Germanus secutus est. Porro non tunicam tantum sanctí martyris, sed & alias sacras Sanctorum reliquias constat acceptas, quas honorifice postea idem Childebertus, recondidit, vt idem auctor affirmat, reckatque de his eiusdem Childeberti Regis donationem istis verbis longe post hæc, erecto templo, conscriptam:

c *Aim. lib. 2. cap. 20.*

VI.

* Austrasiorum,

Ego Childebertus Rex vna cum consensu & voluntate Francorum & Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Patisiorum vrbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, cõstruere cupi templum in vrbe Parisiaca prope muros ciuitatis, in terra, quæ adiacet ad fiscum nostrum Iciacensem, in loco, qui appellatur Exocortio, in honorem S. Vincentij martyris cum reliquias ex Hispania aportauimus cum & sancta cruce, & S. Stephani, & S. Ferreoli, & S. Iuliani, & beatissimi S. Georgij, & S. Gervasij, Prothasij, Nazarij, & Celsi pueri, quorum reliquia ibi sunt consecrata: propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus nostrum fiscum largitatis nostræ, qui vocatur Iciacus.* reliqua inferius suo loco: nam non hoc anno data habetur, sed longe postea, nempe anno eiusdem regis quadragesimo octauo, quando videlicet absoluta basilica, recondidit ibi sacra martyrum pignora, non quando ea ex Hispania victor retulit; quod decepit auctorem confundentem simul veraque tempora. At non Parisijs tantum, sed in pluribus Galliæ ciuitatibus fuisse celebrem memoriam S. Vincentij, eiusq; sacras reliquias honore coltas claruisse miraculis, Gregorius narrat d: sed de his nos infertius tempore scriptæ donationis.

RELIQVIÆ EX HISP. IN GALLIAM ASPORTATÆ.

d *Greg. Tur. de Glor. mar. lib. 1. c. 89. & 90.*

VII.

Quod rursus ad idem bellum spectat, cum idem Childebertus Rex in Gallias victor rediisset, quod Deo vouerat templum in honorem S. Auiti. extruendum curauit: res gesta in eiusdem S. Auiti Actis ita narratur e: *Eo tempestate Rex Childebertus inclytus Francorum Princeps, comparato exercitu, Hispaniis suo addere imperio volebat. Audita vero sancti viri fama, & quia sepulchrum eius exigua parietes vallarent: cælestis Regis integra deuotione votum nuncupauit: Si in alumni in regnum suum sanctí Auiti intercessione reuerti reuertur, amplissimam se super eius monumentum basilicam conditurum. Itaque in itinere multa quidem ab hostibus perpessus est, sed quacunque fuit pericula essent infida, toties S. Auiti intercessione ab*

e *Apud Surium 1. die 17. Iunij.*

impendentibus periculis liberatus est, atque ita fossatis & triumphans rediit in regnum suum. Tunc vero insignem eidem (vt erat pollicitus) in loco supradicto extruendam curauit, visu ad eam exornandam solertia Vualdonis, vnius ex proceribus suis, cuius operis mercede cuncta credimus minime frustratum: illic enim assiduis miraculis virtutum gesta clarescunt, claudi patescunt, debilium membra subito consolidantur, mutus vocem repetit, surdus audium, &c. hæc ibi auctor, vbi eiusdem sancti res gestas quam fusissime enarrauit.

CHILDEBERTVS ERIGIT TEMPLVM S. AVITO.

VIII.

Rursus etiam postquam rediit, aliam constat ædificasse basilicam in loco, vbi sancti Eusichij eremitæ membra quiescebant, quam item antea vouerat. Eremum, in proc nctu positus, antequam Hispanias ingrederetur, idem Childebertus valde plus sancti Eusichij eremitæ miraculis clari diuersorium petiit, vt eius precibus fulciretur; à quo de adipiscenda victoria responsum accepit. Id vero paucis Gregorius ita narrat f: *Ad hanc ergo Senem Childebertus in Hispaniam abiturus venit. Cumque ei quinquaginta aureos obtulisset: ait senex: Quod mihi ista profers? alius, qui ea pauperibus largiantur, attribue, mihi autem hæc necessaria non sunt: sufficit mihi, vt pro meis peccatis Dominum misereæ deprecari. Et adiecit: Vade & victoriam obtinebis, & quod volueris, agis. Tunc Rex aurum pauperibus erogari, vouit, vt si eum Dominus cum sua gratia de itinere illo reduceret, in honorem Dei basilicam eo loco ædificaret, in qua senis membra quiescerent: quod postea adimpleuit.* hæc Gregorius. Cum vero scriptores veteres de adepta victoria Childeberti omnes æque testentur: quidnam est, rogo, quod hæc apud Chronicon Isidori legantur, cum de Theude Rege loquitur auctor? *Iste Francorum Reges quinque Cæsaraugustam obsidentes, amœnaque fere Tarraconensem provinciam bello depopulantes, missa duce Theudischo fortiter debellauit, atque à regno suo non pace, sed armis exire coegit?* hæc autem quam repugnent his, quæ dicta sunt, su consideret. & quinam quinque Reges fuerint, tu perneti gato: sed non inuentis, facile (puto) consenseris ea verba ab alio fuisse ad Isidorum apposita, magis quam Isidorum esse mendum.

f *Greg. Turonen. de Glor. confes. cap. 22.*

CHILDEBERTVS ERIGIT TEMPLVM S. VINCHIO.

Hoc item anno Domini quingentesimo quadragesimo secundo ponitur à pluribus obitus sancti Benedicti in Cassino monte: id quidem Gerdiani nomine incertus auctor asserit in Actis sanctorum martyrum Placidi & sociorum, cum vult sequenti anno ab eorumdem martyrio ipsum ex hac vita migrasse: verum cum id factum affirmat decimoquarto anno Iustiniani Imperatoris, procul abhorret à veritate: nam hic annus decimus sextus eiusdem Imperatoris numeratur ab ipsis Kalendis Aprilis. Eadem sententia de anno Domini asseritur in Chronico Cassinensi, communiterque consensu recepta, magis quam dicentium eumdem peruenisse ad annum Domini sexcentesimumtertium, cuius respectu hanc probationem aliquando diximus: verum si res ad calculum quam exactissime redigatur, nec ipsa nobis probari potest.

IX. DE TEMPORE OBITVS S. BENEDICTI.

X.

Etenim quomodo hoc anno mense Martio dicere aliquomodo possumus ipsum sanctum Benedictum esse defunctum, cum necdum creatos esset Totilas Rex Gothorum, quem hoc anno, occiso Theodibaldo, præcessit Araricus? Sed etsi eodem anno creatus sit Totilas, nondum in Campaniam duxisse copias constat ex iis, quæ de ipso Procopius scripsit, qui ferme singula eiusdem Regis vestigia est consectatus; cum tamen satis ex S. Gregorio certum sit, rorum fuisse eodem Regi S. Benedictum, pr resque cum eo mi cuisse sermones, atque ab ipso sub eodem Rege miracula edita esse: vt ad minus ad annum Domini quingentesimum quadragesimum quartum oporteret eum dem S. Benedictum peruenisse, vt ex iis, qui ex Procopio, iunctis his, quæ de eodem ex S. Grego. dicturi sumus, perspicue intelligi potest. Ad hæc forte respectum habuit Leo Ostiensis, dum asserit ipsum defunctum potius anno sequenti Dom ni scilicet quingentesimo quadragesimo tertio.

XI.

Qui vero eum tradidit longe post hæc tempora decessisse anno Christi sexcentesimo tertio Marianus Scotus,

543.

inde ipsi erant emersuri. Occasio, quod cum hactenus tam-
quam ipsi eruditi emersuri occasio, quod cum hactenus tam-
dem Mauri Abbatis eius dem sancti Benedicti discipuli asse-
ruerat, eundem sanctum Benedictum eo anno ex hac
vita migrasse, cum contigit celebrari Pascha duodecimo
Kalendas Aprilis: & quod ex tabulis astronomicis & Pa-
schali computo id non inueniatur accidere potuisse, nisi
dictum anno sexcentesimo tertio, mox in eam sententiam
abiit, vt eo anno idem S. Benedictus diem extremum ob-
ierit, cum ipse sub eodem anno scribat: *S. Benedictus Abbas*
(iam sanctorum) *duodecimo Kalend. Aprilium, sabbato sancto*
Paschæ, in hoc anno videtur obisse. verum sequenti potius
anno sexcentesimo quarto & alias antea quingentesimo
nono, dicta de celebratum Pascha in Ecclesia reperitur.
At cum plurimis locis Dialogorum S. Gregorij inuenia-
tur longe ante illa tempora sanctus Benedictus esse de-
functus, nihil est, vt ex notata in vita Mauri die obitus e-
ius possit elici veritas de ipsius in cœlum transitu anno.
Quomodo (rogo, te) potuit sexcentesimo tertio anno
Domini qui fuit Pontificatus S. Gregorij Papæ nouissi-
mus, meri S. Benedictus, si ipse quarto fuit Pontificatus
anno scribens Gregorius libros Dialogorum, ipsorum li-
brorum secundo viram recensuit & obitum sancti Bene-
dicti, multumque tempore intercessisse sæpe demonstrat ab
eiusdem S. Benedicti morte, vsque ad eam Dialogorum
scriptionem? Hæc cum ita se habeant, nonnisi mendum
in Acta Mauri irrepsisse dicendum est de eius anni Pa-
schalis mense, vel die. Hæc autem dicta sunto ad redar-
guendos potius de tempore obitus S. Benedicti vulgatos
errores, quam ad certum annum nobis incertum eius ad
Deum transitus statuendum: plura enim ab eo præclare
gesta post hæc sunt, quæ suis inferius reddemus locis.

IESV CHRISTI
Annus 543.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 17.
Annus 4. TOTILÆ REG. 2.

QVingentesimus quadragesimus tertius Domini an-
nus post Basilij Consulatum secundus inscribitur,
idemque à Procopio octauus belli Gothici numeratur,
quo Totilas regni sui annum secundum auspicatur, cu-
ius ibi in bello progressus hoc anno Procopius nar-
rat: *Cæterum deinde mox Totilas ad Petræ præsidia iens, & pau-*
lisper ibi in Tusciam contulit, locaque ea iam pertentatis, cum
ad summa conscenderet, anime Tiberino transmisso, non tamen vr-
bi ingressus est finis, ad Campanos & Samnites diuertit. Quid
autem ei acciderit, cum Romam versus proficisceretur,
ibi Narniam venit, ait idem Gregorius *b*:

Enim vero quo Gothorum tempore, cum præfatus Rex Totila
Narniam venisset, ei vir vitæ venerabilis Cassius eiusdem vrbis
Episcopus occurrit. Cui quia ex comperto semper fauere ruben-
tium ariani hoc Rex Totila non conscientia esse credidit, sed as-
sidua prædicatione, quæ ei omnino displicuit. Sed omnipotens
Deus, vt quatenus vir esset, qui displiceret, ostenderet: in Nar-
niensi campo, quo Rex aduenerat, malignis spiritibus coram omni
exercitu eum Spatharium innasit, eumque vexare crudeliter cœ-
pit. Qui cum ante Regis oculos ad venerandum virum Cassium
fuisset adductus: hunc ab eo vir Domini, oratione facta, signo
Crucis expulit: qui in eum ingredi vlterius non præsumpsit. Ac-
que saltum est, vt Rex barbarus seruum Dei ab illo iam die vene-
raretur & coleret, quem despectum valde iniuste ante fecerat. Nam
quia veram tantæ virtutis vidit, ergo illum illa mens efferata ab e-
lationis fastu deposuit, hæc Gregorius.

Cum autem Narnia decedens Totilas Vtriculanæ ci-
uitati appropinquaret, quid acciderit, idem Gregorius
his verbis inferius narrat: *Fulgentius Episcopus, qui Vtricu-*
lanæ Ecclesiæ præerat, Regem crudelissimum Totilam infensum
animado habebat. Cumque ad eadem partes cum exercitu
pertransisset, cum suo Episcopo per clericos suos xenia ei transmisit.
Quæ ille, vt vidit, protinus spernit, atque iratus suis hominibus iussit,
vt eundem Episcopum sub omni asperitate constringerent. eum-
que eum examini seruarent. Quem autem seruies Gothi, ministri
scilicet crudelitatis illius sentissent, circumdantes eum vno in lo-
co stare præceperunt, atque in terra circulum designauerunt; ex-
tra quem pedem tendere nullo modo auderet. Cumque vir Dei in
Sole nimio assuaret, ab ipsdem Gothis circumdatus & designatio-
ne circuli inclusus, repente coruscationes & tonitrua & tanta vis
pluuiæ erupit vt vbi, qui eum custodiendum acceperant, immensi-
tatem pluuiæ ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio
fieret, intra eundem designationem circuli, in qua vir Domini
fulgentius stetit, ne vna quidem pluuia gutta descendit. Quod
dum Regi crudelissimo nunciatum esset, illa mens effera ad ma-
gnam eius reuerentiam versa est, cuius pœnam prius insatiabili
furore sitiebat. Sit omnipotens Deus contra elatos cordium
montes potentissima brachia sua parturiens operatus, vt qui su-
perbia contra præcepta veritatis se erexerant, eorum cervicem ve-
ritas per humilitatem premat. hactenus Gregorius.

Pergit autem Procopius Totilæ progressus in Cam-
paniam atque Samnites dicere, quæ prætermittimus.
Referemus vero, quid actum, dum in Campania esset,
cum S. Benedicto iuniori egregiæ sanctitatis viro; quod
dignum perenni memoria factum idem sanctus Grego-
rius ita narrat: *dicit* (inquit) *quidam in Campaniæ partibus*
intra quadragesimum Romanæ vrbi miliarium, nomine Bene-
dictus equidem arate inuenis, sed moribus grandæuus, & in san-
cta conuersatione regulæ se fortiter frænens. Quem Totilæ Regis
tempore cum Gothi reperissent, hunc incendere cum sua cella mo-
liti sunt. Ignem namque posuerunt, sed in circuitu arserunt o-
mnia, cella vero illius igne cumbari non potuit. Quod videntes
Gothi, magisque sequentes, atque hunc ex suo habitaculo trahen-
tes, non longe asseruerunt succensum cibanum, qui coquendo
panibus parabatur, eumque in illo proiecerunt, cibanumque
clauserunt. Sed due alter rota illæsa inuentus est, vt non solum e-
ius caro ab ignibus, sed neque extrema vllo modo vestimenta cre-
marentur. hæc Gregorius. Quæ vero, cum vberius Toti-
las progressus est ad Casinum montem, sexagesimo ab
Vrbe lapide, inter S. Benedictum Seniorem & Totilam
transacta sint, iam dicamus.

Adeo enim sanctissimi viri Benedicti in eodem Cas-
sino monte vitam monasticam excolentis, & virtutes mi-
raculorum effulgentis fama apud omnes increbuerat,
vt ipsa potens etiam valuerit trucem barbarum omnia
cæde miscentem Totilam Gothorum Regem ad eum-
dem super montis verticem degentem pertrahere. Quæ
autem tunc gesta sint inter mitissimum Dei virum &
hominem barbarum crudelissimum, à S. Gregorio e rem
gestam accurate narrante audiamus: *Gothorum* (inquit)
temporibus, cum Rex earum Totila sanctum virum prophetia ha-
bere spiritum audisset, ad eius monasterium pergens, paulo lon-
gius substitit, eique se venturum esse nunciauit. Cui dum proti-
nus mandatum de monasterio fuisset vt veniret: ipse sicut per fi-
de mentis fuit, an vir Deo prophetiæ spiritum haberet, explorare
conatus est. Quidam vero eius spatharius Riggo dicebatur, cui cal-
ciamenta sua præbuit, eumque indui vestibus regalibus fecit:
quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominem præcepit. In
cuius obsequio tres, qui sibi præ cæteris adhærere consueuerant,
Comites misit, scilicet Vulterium Ruderium, & Blindinum, vt
ante serui Dei oculos ipsum Regem Totilam esse simulantes, eius
latere ibi ambularent, cui alia quoque obsequia quasi spatharij
præberent: vt tamen ex ipsdem obsequiis, quam ex purpureis vesti-
bus Rex esse putaretur.

Cumque idem Riggo decoratus vestibus, obsequentium fre-
quentia comitatus monasterium fuisset ingressus, vir Dei emi-
nus sedebat. Quem venientem confuens, cum iam ab eo audiri
potuisset, clamauit, dicens: Pone fili, pone hoc quod portas, non est
tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit: & quia tanto viro
illudere præsumpsisset, expauit animusque, qui cum eo ad homi-
nem Dei veniebant, terræ confternati sunt. Surgentes autem, ad
eum propinquare minime præsumpserunt, sed ad suum Regem
reuerti nunciauerunt trepidi, in quanta velocitate fuerant de-
prehensi. Tunc per se idem Totila ad Dei hominem accessit. quem
cum longe sedentem cerneret, non ausus accedere, se in terram
dedit. Cui cum vir Dei bis terue diceret, Surge sed ipse ante eum
de terra exigere se non auderet Benedictus Christi Iesu famulus per
semetipsum deiectus est accedere ad Regem, prostratumque de ter-

IV.

d *Greg. dial. lib. 3 c. 18.* S. BENEDICTI IVNIORIS GRANDE MIRACVLVM.

V.

TOTILAS INVISIT S. BENEDICT.

e *Greg. dial. lib. 2 c. 14 & 15.*

VI.

TOTILAS DE S. BENEDICTO EXPERIMENTVM FACIT.

RESTRANGIÆ INTER S. BENEDICTVM ET TOTILAM.

ra lenauit, & de suis actibus increpauit: atque in paucis sermonibus cuncta, quæ illi erant uentura, prenunciauit, dicens: Multa mala facis, multa mala facturus aliquando abi in tua ciuitate conquiesce. Equidem Romam ingressurus es, maxe tra uersurus, nouem annis regnans, decimo morieris: Quibus auditis Rex uehementer territus, oratione petita, recessit, atque ex illo tam tempore minus crudelis fuit, & non multo post Romam adiit, ad Siciliam perrexit: anno autem regni sui decimo omnipotentis Dei iudicio regnum cum uita perdidit.

VII. QVID DE VRBIS CLADES, BENEDICT. VATICINATVS.

Præterea Canusine Auxistes Ecclesiæ ad eundem Dei famulum uenire consueuerat, quem uir Dei pro uitæ suæ merito ualde diligebat. Is itaq; dum cum illo de ingressu Regis Totilæ & Romanæ urbis per diuina ne colloquium haberet, dixit: Per bonos Reges ciuitas ista destruetur, ut iam non amplius inhabitatur. Cui uir Domini respondit: Roma à gentibus non exterminabitur, sed temp estatibus corusci. turbinibus, ac terræ motu fatigata, in semetipsa marcescet. Cuius prophetia mysteria nobis iam facta sunt luce clariora, qui in hac urbe dissoluta mœnia, euersas domos, destructas ecclesias turbine cernimus: eiusq; edificia longo senio laxata, quia ruinis crebrescentibus prosternuntur, uidemus. Quamuis Honoratus eius discipulus, cuius mihi relatione compertum est, neminem ex ore illius audisse perhibet: sed quia hoc dixerit, dictum sibi à fratribus fuisse testatur. hactenus de his Gregorius.

VIII. a Gregor. dialo. 2.c.31. DE GALLA DVCE ET S.BENEDICTO.

Quæ præterea eodem ferme tempore inter eundem S.Benedictum & Gallam uotum ex Totilæ Ducibus acta sint, idem S.Gregorius inferius ita recenset a: Gothorum quidam, Galla nomine perfidie fuit Ariane, qui Totile Regi eorum temporibus contra Catholicæ Ecclesiæ religiosos uiros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit, ita ut quisquis ei clericus, monachusue, ante faciem uenisset, ab eius manibus nullo modo exiret. Quadam uero die auaritia sua affluxerat, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum tormentis crudelibus affligeret: eumque per supplicia diuersa laniaret: uultus panno rustici se fe res suas Benedicto Dei famulo commendasse, professus est, ut dum hoc à torquente creditur, sustensa interim crudelitate ad uitam hora repararetur. Tunc idem Galla cessauit rusticum tormentis affligere: sed eius brachia loris fortibus astringens, ante eum sum capit impellere, ut quis esset Benedictus, qui eius res sus ceperat, demonstraret. Quem ligatis brachiis, rusticus antecedens, duxit ad sancti uiri monasterium, eumque ante ingressum celle solum sedentem reperit & legentem: Eidem autem subsequenti & sæuienti Galle rusticus dixit: Ecce iste est, de quo dixeram tibi, Benedictus pater.

IX. NOVIT GALLA DIVIN. VIRTVTEM.

Quæ dum furendo spiritu cum peruersa mentis insania fuisset intuitus, eo terrore, quo cõsueuerat, ad ulum se exasperans, magnis capit uocibus clamare dicens: Surge, surge, & uersutus rusticus redde, quas accepisti. Ad cuius uocem uir Dei protinus oculos leuauit à lectione, eumq; intuitus, mox eius rusticum qui ligatus tenebatur, attendit. Ad cuius brachia dum oculos direxisset, mirum modo tanta celeritate cœperunt uincula brachiis lora denolueri, ut dissolui tam cõcite nulla hominũ sestimatione potuissent. Cumque is, qui ligatus uenerat, cæpisset soluto astare solutus: ad tanta potestatis uim tremore factus Galla ad terram corruit, & cernicem crudelitatis rigida ad eius uestigia inclinans, se orationibus illius commendauit. Vir autem sanctus à lectione minime sursum exit, sed uocatis fratribus, eum introrsus tolli, ut benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductum, ut à tanta crudelitate insania quiescere deberet, admonuit. Qui fratibus recedens nil ulterius potuit à rustico præsumpsit, quem uir Domini non tangendo, sed respiciendo solueràt, hucusque de his Gregorius.

X. b Greg. dial. lib.3.c.1. S.LIBERTINI RES GESTÆ CVM DVCE GOTHOR.

Cum uero Gothorũ exercitus ad Vulturnum fluuiũ super Capuam, ubi amnis transmeabilis equis est, iturus ad Samnites peruenisset: quid ibi acciderit, recensemus ex eodem S.Gregorio Papa, qui ait b: In eadem prouincia Samnij, quam supra memoraui, idem Libertinus uir pro ueritate monasterij carpebat iter. Dum ij Dacida Gothorũ Dux cum exercitu in loco eodem ueniset, Dei seruus ex caballo, quo sedebat, ab hominibus eius proiectus est. Qui iumenta perditi libenter damnum ferens, etiã flagellum, quod euehebat, diripientibus abstulit dicens: Tollite ut habeatis, qualiter hoc iumenti minare ualeatis. Quibus dictis, protinus se in oratione dedit. Cursu autem rapido prædicti Ducis exercitus peruenit ad fluuiũ, qui uocatur Vulturnus, ibiq; equos suos singuli cœperunt hastis tundere & calcaribus urunt ac sed tamen equi, uerberib. cæs, & calcaribus uruntur, fatigari poterant, moueri non poterant, sicque aquam fluminis tangere, quasi mortale præcipitium pertimescebant. Cumque diu cædendo sessores singuli fatigarentur: unus eorum intulit: quia ex culpa, quam seruo Dei in uia fecerant, ille sus timeris dispendia tolerabant. Qui statim reuersi post se Libertinum reperiunt in oratione prostratũ. Cui cum dicerent: Surge, tolle caballum tuum, ille respondit: Ite cum bono: ego cal allo opus nõ habeo. Descendentes uero inuenerũt eum in caballum, de quo depositum erant, leuauerunt, & protinus absseruit. Quorum equi tanto iure illud, quo d prius nõ poterant transire, flumen transierunt, ac si tale fluminis alueus aquã minime haberet. Sicque factum est, ut cum seruo Dei unus caballus suus rediret, omnes à singulis reciperentur. hæc Gregorius. Ita quidem Deus in omnibus ferme locis uirtutis suæ uestigia impressa reliquit.

XI. c Procop. de bello Goth. lib.3. PROGRESSVS TOTILÆ.

Sed quid post hæc Totilas audi à Procopio, ubi ista dictis subdit c: Beneuentũ munitissimum oppidum nullo in potestatem labore redegit, eiusq; mœnia in solũ mox diruit, ne forte exercitus aliquis è Byzantio eo se cõferens, ut è loco munito in Gothos impetu facto, negotium illi exhiberet. Neapolitanos deinde obsidere decreuit, quandoquidem se intra urbem recipere, etsi plerag; quidem & alia stabilia præditam, ibi prorsus reniterent. Consueram tunc urbem custodiebat cum Isauris, Romanisque mille. Sed Totilas ipse cum maxima copiarum parte haud procul à mœnib. castra posuit quæ cubat, partiq; exercitus ad Cumas dimissa cum his & aliis simul munitissimis locis potitur pecuniarum q; numero non mediocri. Fœminas uero quasdam patricias captũ in oppidu per suos cõprehensas nulla prorsus affecit iniuria, sed summa cum diligentia libere abire permisit: unde factum est, eius ut nomẽ, ut sapientia, ita & benignitatis celebre apud Romanos iam esset & maximi fieret. Ex S. Benedicti monitis (ut ex S. Gregorio nuper diximus) hoc esse locratum Totilam, ut redditus mitior eiusmodi humanitatis & cõdnentiæ exempla ederet, possumus intelligere. Sed pergit Procopius.

TOTILAE MONITIS S.BENEDICTI PROFECIT.

XII.

Cumque nusquam hostes sibi obuiam irent, pauciõ è suo exercitu cecidisse, res memoratu digna gerebat. Brutios itaque & Lucanos subegit, Apuliaq; & Calabria simul potitus publica tributa frequenter exigere, & omnium rerum q; uentui rapiendo & fraudando sibi habere, curare haud secius facilitate, ac si Italiæ sortitus tam esset Imperium. hæc Procopius, quibus ista ex S. Gregorio sunt addenda de eodem Totila, dum in Apulia uersaretur, & S. Sabinum Canusinum Episcopum adiit, æque ac fecerat cum sancto Benedicto, experturus, num (quod auditu perceperat) esset in ipso Spiritus prophetiæ. Hic ille Sabinus, qui plutibus (ut diximus) legationibus Romani Pontificis illustratus, iam senio uiribus corporis fractus, sed animo uigens, & cum oculorum luce priuatus penitus esset, spiritu tamen facuta nosceni, Prophetæ & uidentis nomen fuerat confectus. Ait ergo de eo Gregorius d:

d Greg. dial. lib.3.c.1. XIII. DE S.SABINO EPISCOPO CANVSINO ET TOTILA.

Hunc Rex Gothorũ Totila prophetia habere spiritũ audiens, minime credidit, sed probare studuit, quod audiuit, qui cum in ipsãe partibus deuenisset, hunc uir Domini ad prandiũ rogauit: Cumq; iam uentũ esset ad mensam. Rex discumbere noluit, sed ad Sabini uenerabilis dexteram sedit. Cum uero eidem Patri puer ex more potum uini præberet, Rex silenter manum tetẽdit, eumq; per se Episcopo vice pueri præbuit, ut videret, an spiritu prouidentia discerneret quis ei poculũ præberet. Tunc uir Dei accipiens calicem, sed tamen ministrum nõ uidens, dixit: Viuat ipsa manus. De quo uerbo Rex lætatus erubuit, quia quamuis ipse deprehensus sit, in uero tamen Dei, quod quærebat, inuenit. Hęc de his, quæ nunc inter Totilam & Sabinum sunt gesta, Gregorius.

XIV.

Accidit autem inter hæc, ut cum Neapolis arcta obsidione perstringeretur, auxiliũ expectaret ab Imperatore. At cum classis ab eo missa ad Neapolitanum littus ventorum impulsibus naufragium passa esset, quique è fluctibus emersserant, in Gothorũ deuenissent potestatem: his perterriti Neapolitani, Totilæ sese dederẽ. Horum deditione anni huius periodum Procopius claudit Totilæ rerum gestarum. Quod uero Totilas tantam præstiterit superatis humanitatem, non parcendo tantum sed alendo & commeatum eisdem præbendo, ut neque aliquis propinquorũ uel intimorum amicorũ talia illi ut officia exhibere ualuisset, ut idem auctor plurib. narrat, plane apparuit, quantum ex S. Benedicti congressu arq; uno

nitis barbaris profecisset, effectus ut super summæ iustitiæ cultor cum videlicet anno sequenti in armigerum suum animæ aduenit, quod virgini vim intulisset, cui & mortem affecti armigeri bona dari voluit: quæ omnia fusius Procopius scriptis est prosecutus.

Quod vero ad res bellicas Orientales pertinet, rursum cepto fœdere Rex Persarum in Romanum Imperium immisit exercitum: hoc enim anno à Procopio secunda ponitur Cosrhois in Romanos expeditio, cum Belisarius aduersus eum bellum gesturus in Persidem missus est: ubi vno tantum castro capto, eodemque postea amisso, nihil præterea memoria dignum est factum, Deo aduersus Romanos pro Persis pugnante, cum videlicet ægritudo inualescens Romanum exercitum, adeo vix pars eius tertia seruata potuerit. scribit hæc Procopius a pluribus: sed ad iustorum ista satis.

IESV CHRISTI Annus 544.

VIGILII PAP. Annus 5. IVSTINIANI IMP. 18. TOTILÆ REG. 3.

QVingentesimus quadragesimus quartus Christi annus notatus reperitur in Consularibus tabulis post Basilij Consulatum tertio, idemque à Procopio numeratus bello Gothici nonus: quo Totilas Vrbem cogitans eam prius litteris ad Senatum iterum scriptis, quâ amissionem decreuit. sed cum Ioannes Præfectus, Cõstantinopoli olim missus, illic esset, Senatum in officio continens, ille rescribere vetuit: cuius rei causa Totilas indignatus, Romam versus ad eius obsi sionem exercitum mittit. cum istius admonitus iustinianus, Belisarium bello Persico reuocans in Italiam misit, hæc sunt, quæ hoc anno nono Gothici belli accidisse Procopius tradit, ad idque hoc item anno factum, vt omnes, qui Arianæ hæresis Romæ suspecti haberentur, ne proderent Gothis idem Arianis Vrbem, inde protinus pellerentur, idopera (vt creditur) Vigilij Papæ, à quo etiam illud procuratum fuisse videtur, vt Belisarius in Italiam mitteretur. Hæc quidem primo accipeà Procopio, qui ait b *Ipse vero cum magistri & reliqua parte exercitus ad circumiectos Vrbi locatullarum flatim contendit. Cuius profectione cognita impetum atq; fortissime adhuc sibi insistentib. Persis, mittere rursum in Italiam Belisarium cogitur*, hæc ipse. Quod vero de historia à Vigilio Papa iustiniano Imperatore annuente, nasci quæ Arator in præfatione ad ipsum Vigilium gratiosa Heroico carmini, quo Acta Apostolorum cecinit, habet his verbibus:

Mansuetudinis bellorum incendia sternens,
Pertegitans populi tela pauentia tram:
Pax alma libertas Vigilij sanctissime Papa,
Adamantinas soluere vincla legi.
Deglutie rapientur oues, Pastore ministro,
Inque lupos ferimur, te reuocante, pij.
Corporeum satis est sic euasisse periculum,
At mihi plus animæ nascitur inde salus.
Ecclesiam salues, dimissa naufragia cura,
Perfida mundani descro vela freti, &c. ad finem vero hæc habet.

Te duce, tyro legis, te dogmata discio magistro.
Si quid ab re placet, tuus monitorum erit. hæc ad Vigilium Papam Arator qui hoc eodem anno iam ordinatus Romanæ Ecclesiæ subdiaconus ipsum nobile elucubratum à se carmen, quo luculenter Apostolorum Acta à Luca conscripta prosecutus est, egregium opus Vigilio Papæ obtulit, nam quo die, mense & anno id factum, continet Vaticanus codex cuidã carminis, in quo ista leguntur.

*Beato Petro ad manum oblatus est huiusmodi codex ab Aratore subdiacono sanctæ ecclesiæ Romanæ, & sancto & Apostolico viro Papæ Vigilio, & susceptus ab eo die S. Idus April. in Presbyterio ante Confessionem beati Petri cum ibidem plures Episcopi, presbyteri, diaconi & cleri pars maxima interessent. Quem cum ibidẽ legi pro aliqua parte fecisset, Surgentius vir venerabilis Primicerius scholæ Notariorum in scrinio dedit Ecclesiæ collocandum. Cuius * beatitudinem litterati omnes doctissimique continuo rogauerunt, vt eum inbreui publice recitari. Quod cum fieri præcepisset, in Ecclesia Beati Petri, quæ vocatur Ad Vincula, relig iosorum turba conuenit; atque eodem Aratore recitante, distinctis diebus ambo libri, septem vicibus sunt audit. cum vnius medietas libri, tam sũmodo legeretur propter repetitionem assiduas, quas cum fauore multiplici postulabant. Eadem hæc repetitio facta est his diebus: Prima Idibus Aprilis, secunda decimoquinto Kalendas Maij, quarta vero tertio Kalendas Iunij, tertio anno post Consulatum Basilij V. C. Indictione VII.* hæc ibi. Porro de eodem Aratore poeta qui Apostolorum Acta metro cecinit, hos habet versus Venantius Fortunatus:

Sortiti Apostolicæ quæ Gesta vocantur & Actus,
Facundo eloquio vates fulcuit Arator. At de ipso satis.

Quod autem ad Orientales res pertinet, hoc anno à Procopio d bellum Persicum scriptis prosequente tertia ponitur Cosrhois in Romanorum ditionem irruptio, cum Sergiopolim tentauit ciuitatem, quæ præsidio S. Sergij munita, eiusque patrocinio defensa illæsa permansit: de qua primum quid idem Procopius tradat, audiamus: *Vere* (inquit) *postea inuente. Cosrhoes tertiam in Romanorum regionem irruptionem maximo fecit exercitu, Euphratem dextrorsus habens. Candidum autem Sergiopolis Præsul postquam Persarum exercitum propemodum persensit, timens & sibi & ciuitati, quod pacta inter eos prior a non seruauerit, sese vtro excusans, Cosrhoi occurrit, ac rogans, ne propter ea ciuitati sit iratus: nam ei pactam pecuniam numquam fuisse, quam ei pro redemptis Surenis (vt supra commemoratum) debebat. Cosrhoes autem ipsum in custodiam duci, atque corpus eius probris omnib. affici, pecuniam deinde duplam, atque prius conuenerat, exsolui iussit. Ille vero Sergiopolim aliquos mitti rogauit, qui omnem pretiosam templi supellectilem auferrent, cum quibus etiam alios ipse misit. His Sergiopolitani quæcunque sunt iussa, tradidere, sibi nihil aliud relictum dicentes. Cumque Cosrhoes non satis hoc esse diceret, vltaque expeteret, adhuc alios de bonis eorum nomine quidem vestigatũ misit, vt autẽ vera vt vrbem caperet.*

Sed quando diuinitus datum non erat, vt ea potiretur, quidam è Sarracenis Christianis alioquin sub Alamandaro militans, Ambrum nomine, nocte per muros ascendens, omne consilium ciuibus nuncianit, suasitque nullatenus Persas in vrbem recipiendos. Sic igitur à Cosrhoe missi, sine effectu reuertuntur. Quamobrem idẽ vrbẽ euertere statuit: protinusq; exercitu sex millia misso, nocturna obsidere atque oppugnare cœpit. Sergiopolitani autem fortiter ab initio restitentes, deinde periculum metuentes ciuitatem hostis dedere decreuerunt: milites enim non plus quam ducenti erant. Sed Ambrus rursus ad mœnia noctu veniens, duorum tantum spatio dierum Persarum obsidionem diuturnam dixit, aqua eis deficiente. Quapropter illi nullatenus in sermonem cum hoste venerunt. Interim vero barbari, premente siti, inde discedentes, ad Regem venerunt, qui Candidum adhuc non dimiserat: oportebat enim (exilissimo) illum tamquam periurium à sacerdotio deiici. Et hæc quidem sic se habuere. hucusque de his Procopius, qui subdit in fine: *At Belisarius rursus ab Imperatore accersitur Byzantium, vt in Italiam iterum mitteretur, rebus iam Imperii collabentibus.*

De rebus autem sacris ad ipsum Cosrhoem si portaris è templo hæc addit: *Ensignis vt quisquis aggrediatur, sit vtrinque sermo & colloquium de seruanda ciuitate: conuenit que inter eos, vti sacris thesaurus ac monumentis (inter quæ Crux a Iustiniano & Theodora missa fuit) vrbs redimeretur. Vbi ista huere ad Cosrhoem apportata, per ciuitatis à sacerdote & Persis, qui com eo ad eam rem missi erant, ecque alia superessent? Cui quid eorum, qui verum dicere minime consueuerat, respondet, alia etiam adhuc monumenta restare à paucis quibusdam ciuibus occultata. Reinquebatur autem ab his, quis thesauros & monumenta attulerant, auri argentique prorsus nihil, sed alterius cuiusdam materiæ multo præstabilioris, quæ Deo omnino dicata fuit sanctissimas dicor reliquias Sergij inuicti Christi martyris, quæ in capsa erant oblonga argento que obducta repositæ.*

Itaque postquam Cosrhoes his verbis persuasus totum exercitũ

ARATOR SVBDIACON. CARMEN IN ACT. APOST. VIGILIO OFFERT.

* Cum eius.

c Fortun. carm. de Vita S. Martini lib 1.

III. d Procopius de bello Pers. lib. 2. TERTIA COSHROIS IN ROMANOS EXPEDITIO.

IV. SERGIOPOLIS DIVINITVS DEFENSA.

V, e Euagr. lib. 4. c. 27. ECCLESIÆ THESAVRI AD COSRHOEM DELATI.

VI.

COSRHOES DIVINITVS AB VRBE REPVLSVS.

*missus

VII. c Procop. de bello Perſic. lib.2.

PESTIS IMMISSA PER ANGELOS MALOS.

VIII. PESTIS EFFECTVS MIRANDI.

*medio,

IX. d Euag. lib. 4.c.28.

PESTIS AD ANNOS PLVRIMOS PROPAGATA.

ad vrbem excidendam dimoſſe at, derepente in ipſis manibus magna hominum multitudo clypeis munita viſa eſt ciuitatem propugnare. Quam qui erant à Coſrhoe miſſi conſpicati, reuerterunt, ac cum multa audirent, tum armaturam admirati, ad Coſrhoem rem referunt. Vbi autem rurſus certior factus eſt, pacem admodum in vrbe remanere, coſque vel ætate excellere, vel tenera & immatura (quippe omnes, qui firma fuere ætate & robuſta, è medio ſublati erant) procerto nouit illud miraculum à ſancto martyre editum, & propter ea metu percuſſus admiratuſque Chriſtianorum fidem, domum reuertitur: quem ſeruus, ſub extremum ætatis tempus diuino regenerationis lauacro tinctum fuiſſe. hæc Euagrius & ipſe fui temporis res geſtas ſcribens, eaq; addens, quæ à Procopio prætera icitet. Subdit his vero ipſe Procopius: *In anno quoque Coſrhoes habuit, recta in Paleſtinam tendere, vt tum alia, tum Hieroſolymitani templi ſacram ac pretioſam ſupellectilem praderetur.* quo minus autem id perfecerit, inde accidit, quod Belisarius rurſus hoc anno aduerſus eum miſſus *occurrit, egitque, vt Coſrhoes pacem cum Imperatore denuo iuramento firmaret. Cuius rei cauſa percommode euenit, vt Belisarius iterum in Italiam mitteretur (ſicuti dictum eſt) vt periclitanti ibi Imperio præſto eſſet.

Hoc eodem anno lues magna in Oriente graſſari cœpit de qua iſta admiratione digna Procopius a: *Fuit inſuper iisdem temporibus in gens peſtilentia, cui remedium nullum inuentum, præterquam ex Deo, vnde venit: quamquam multi arrogantes Phyſiologiæ cauſas commenticias contendant, vanas quidem omnes & inuſitatas, tantumque ſermone decipientes. Hic enim morbus nulli neque ætati, neque ſexui, neq; loco parcebat. Vnde vero initium habuerit, aut quomodo permebat, referam. Cœpit enim ab Ægyptio, qui apud Peluſium ſunt: hinc vniuerſam terram comprehendit, itinere ſemper procedens, nullas reliquit locorum latebras, nec bu eadem corpora repetebat. Incipiebat autem hoc modo. Phantaſmata demonum multa humana ſpecie viſa ſunt: quod enim in ipſa inciderent, per cuti ſe ab aliquo viro putabant, morbiſque ſuinto irruebat.*

*Nonnulli ab initio verbu ſanctu ac alios (vt poterant) ſupplicationibus eum auertere fruſtra quærebant: ac tanquam lymphati, ſeu ſpiritu maligno agitati, amicos vocantes minime audiebant, in locu quoq; anguſtu coercebantur. Nonnullu vero in ſomnu hæc cæde accidebant. Corripiebantur enim ſtatim febre, calore coloreq; pariter corporis nuſquam mutatis; neq; vlla nẽ inflammatio (vti febricantibus ſolet) ſed tuſſis quedam ab initio, vſque ad veſperam febris erat: adeo vt nullo adhibito medicamento, *nullum opinionem periculi præberent. Eodem vero die, nonnullis ſequenti, alijs nõ multo poſt tubor ſuccreſcebat, aliis alibi. Præterea quibuſdam ſomnus inerat profundus, nonnullis acuta quedam ſtultitia; & primum quidem omnium oblitterarum, etiam cibum negligentes morichantur. In ſtultitia vero corripi ſebriſi, aut inuadi clamabant, auertentesque ſugiebant: quorum curatores & miniſtri ſic ita atque intolerandæ patiebantur, adeo vt non minus ipſi, quam ægroti miſericordia digni fuerint, non quod morbo & ipſi afficerentur (non enim in cõtagione nocebat) ſed quod ſurentes, aut è lecto ſe præcipitare, aut ad flumina ob ſitim properare volentes, vix retinebant. Peribant aliqui eodem die, nonnulli multo poſt diebus. Tribus igitur menſibus huiuſcemodi lues Conſtantinopoli preualuit. & ab initio quidẽ pauci, deinde in ſingulos dies quinque. ſæpius etiam decem millia eſſe narantur: adeo vt plures etiam diutius miniſtris iam omnibus extinctis, cuſtodum penuria magis, quam morbo perirent, & inſepulti manerent.* Subdit his Procopius de natura operæ ab Imp. per Theodorum Referendarium, vt aſſi ctate ciuitati ſubſidio eſſet.

Meminit eiuſdem peſtis Euagrius d, pluraque addit à Procopio prætermiſſa, diuerſaq; narrat, corrigendus in eo, dum ait, biennio poſt captam à Perſis Antiochiam eas cepiſſe: cum ex Procopio, euidenter appareat cum contigiſſe, cum Belisarius è bello Perſico in Italiã miſſus eſt: cuius potius fidem ſectandam putamus, quam Euagrij, qué poſt quinquaginta annos ea ſcripſiſſe mandaſſe, idem ipſe teſtatur. Porro ætatem Procopij longe motum ipſum præteriſſum eſſe oportuit, cum ſcribat Euagrius annos quinquaginta duos inter homines graſſatum eſſe, neque Orientem ſolum, ſed vniuerſum ferme terrarum orbem ab eodem fuiſſe depaſtum; nonnullaſque vrbes omnibus fuiſſe habitatoribus per eandem peſtilentiam orbatas, atque in illa ipſa loca, quæ antea inuaſiſſet, ſæpe reuerſam; plura inſuper ſymptomata in ægrotantibus acciditſſe, ac plane diuerſa ab eis, quæ idem Procopius tradit, de quibus tu ipſum conſulas.

X. DEI GENITRIX PRO STEMATE SE. DAT CONSTANTIN.

Quod vero non amplius, quam tribus menſibus ciuitatem Cõſtantinopolitanam occuparit, miracnlo tribuitur, quod licet neq; à Procopio, vel Euagrio recenſeatur, haud tamẽ obliuione ſepultum penitus relictũ eſt: nam tantũ beneficium ſolemni die feſto in honorem Dei genitricis Mariæ inſtituto, anniuerſariſque die in Eccleſia repetendo remanſit poſteris perpetua memoria contignatum, cum videlicet idem Hypapanti eſt nominatus, nempe humilis occurſus Simeonis, cum Deipara ſuum filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in templum intulit; cuius feſti diei in Occidente Gelaſiũ Papam fundamẽta leciſſe, cum Lupercalia penitus abſtulit, in Notis ad Romanum Martyrologium diximus. Porro de hac feſtinitate Deigenitricis, præter publicis rabulis commendatam teſtificationem: quam Græci in Menologiis habẽt, alij cum Græcis tum Latini anctores meminere. Sed & ex his, quæ dicta ſunt, corrigas neceſſe eſt, quod peſtẽ iſtam alij decimo Imperatoris Iuſtiniani anno, alij nono, vel alij alio contigiſſe dixere: nullam enim inſignioris nominis peſtem ſub eius imperio acciditſſe præter iſtam, de qua dictum eſt, ipſe ſignificat. Cum vero Imperator Iuſtinianus acceptiſſet Perſas laborare peſte, miſit aduerſus eos exercitum, qui ab illis ignominioſe fugatur & trucidatur, rem geſtam pluribus Procopius narrat.

c Niceph. lib 17. c. 28. Cedren. in compend. Miſcel. an. 13. Ioh. Zigabenus Chron. anno 342.

Hoc anno defuncto S. Cæſario Epiſcopo Arelatenſi, in locum eius Auxanius ſubſtituitur; cuius audita promotione Vigilius Papa per legatos ipſius Romam miſſos ad petendum pallium, has ad eum literas dedit:

XI. VIGILII PAP. LITT. AD AVXAN. ARELAT. EPISCOP.

Dilectiſſimo fratri Auxanio Vigilius.

Scripta de ordinatione charitatis veſtræ, Ioanne filio noſtro presbytero, ſed & Terentio diacono deferentibus, cum animi ſpiritualis gratulatione ſuſcepimus. Domino gratias referẽtes, quia hoc in Eccleſia Arelatenſi factum eſt, quod & canonibus, & deceſſorum noſtrorum regulis conueniret, quatenus ex ſequenti ordine ſacerdotij tua fraternitas ad Pontificalis prouehi tetur apicem dignitatis, & diuina in te electionis indicium compleretur, ſicut ſcriptum eſt d: Omne datum optimũ & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec vicißitudinis obumbratio. Et iterum doctor Gentium Apoſtolus Paulus dicit e: Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Supereſt, vt Deum, qui nos timeritos ineffabili miſericordia honorem miſerans Pontificalem habere pro ſua pietate concedit, donet & præmium: vt illud in nobis compleatur, quod Chriſti Dei & Saluatoris noſtri verba teſtantur, dicentis f: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui. Et iterum g: Quis putas, eſt fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram? Beatus ille ſeruus, quem cum venerit Dominus, inuenerit ita facientem.

d Iac. 1.

e Hebr. 5.

f Matth. 25.

g Matt. 24.

Suſit etiam, quæ per Dei gratiam ſuper fraternitate veſtra ad facienda bona hortentur exempla. Si enim de aſſeris tui illa, quæ à ſede Apoſtolica de fundamento Petræ Dominicæ doctrina bona ſuſcipiens, ſtudiis exequauit, imitari voluerit, & à ſedis Apoſtolicæ in nullo deuiare ſua conſtitutis; ſicut ſcriptum eſt h: coronam ſine dubitatione percipies, quam dedit Dominus diligentibus ſe. De his vero, quæ charitas veſtra tam de vſu pallij, quam de aliis ſibi à nobis petiit, delere concedi, libenti hoc animo etiam in præſenti facere ſine dilatione poſſumus, niſi cum Chriſtianiſſimi Domini filij noſtri Imperatoris hoc (ſicut ratio poſtulat) voluiſſemus perficere notitia. Deo autem: vt & vobis gratior præſtitorum cauſa reddatur, dum quæ poſtulaſtis cum conſenſu Chriſtianiſſimi Principis conferuntur, & nos honorem fidei eius ſeruaſſe cum competenti reuerentia indicemur. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater charißime. Datum Decimoquinto Kalend. Nouemb. P.C. Baſilij V. C. III.

h Luc. 1.

XII.

XIII.

Ad poſtremum hic tibi ſubiicimus epitaphium nobilis monumenti, quod in citeriori Hiſpania, haud admodum longe ab Hiſpali, in loco, qui vulgo dicitur Al-

cala

cala delirio, publicum est in ecclesia dicta Sancti Gregorij,

† IN HOC TVMVLO
IACET FAMVLVS DEI
GREGORIVS QVI VI-
XIT ANNOS PL. MIN.
L. RECESSIT IN PACE
XII. NONAS FEBR.

ERA DLXXXII. est is præsens annus. Ferunt eum ab accolis atque vicinis populis eum, qui in hoc sepulchro conditus habetur Gregorius, esse eumque pluribus coruscare miraculis, multaque inesse tum in ipso sepulchro signa, tum in parietibus antiquæ picturæ, quibus viri sanctitas possit intelligi.

Verum quod absque scripti alicuius monumentis Gregorij illius ob Gothorum & aliorum barbarorum Hispanius vastantium illata damna obscura prorsus memoria remanserit, consultum fuisse videtur, vt Magnus ibidem Gregorius Pontifex Maximus coleretur duodecima mensis Martij, qua eiusdem Pontificis natalis dies celebrari consueuit, secundum illud Domini ad Samaritanum a: *Nos adoramus quod scimus.* Eodem quoque modo visus est cōsuluisse ipse S. Gregorius b Papa cum ab Augustino accepisset, cō hīc in Anglia quemdam incognitum Sixtum martyrem: dum vt conseruaretur illic memoria Sixti martyris, & populus, quem certo sciret esse martyrem Sixtum coleret, misit illuc certas reliquias Sixti martyris: cum tamen ibidem S. Gregorius tradere videatur, facta esse posse ad sanctitatem viri indicandam & cultum eidem impendendum, si corpus incognitum, quod credunt Sanctū, miraculis coruscet.

Habet Ambrosius in Chronicis suis ex Resendio eiusdem anni duo hæc epitaphia exarata eodem ferme modo his verbis:

PAVLA, CLARISSIMA FEMINA, FAMVLA CHRISTI, VIXIT ANNOS XXIIII. MENSES. DVOS. REQVIS SIT. IN PACE. XVI KAL. FEBRVARIAS ERA DLXXXII. itemque aliud eiusdem anni sic scriptum.

DEPOSITIO PAVLI FAMVL DEI
VIXIT. ANNOS. L. ET VNO. RE
QVIVIT. IN PACE. D. IIII. IDVS
MARTIAS. ERA. DLXXII. Habes, quod & ex his discas, nullum penes illos antiquos Christianos nobiliorem fuisse titulum, quam, dici famulum Dei.

IESV CHRISTI
Annus 545.

VIGILII PAP. Annus 6. IVSTINIANI IMP. 19. TOTILÆ REG. 4.

QVi sequitur ordine temporum Christianus quingentesimus quadragesimus quintus post Basilij Consulatum quartus idem belli Gothici decimus à Procopio numerantur: cuius initio Bellisarius reuocatus à bello Persico (quod male pacis velamento compressum, adhuc vigebat) in Italiam veniens Romam se contulit: hæc planibus Procopius, cum agit de bello Gothico, de eadem in historia de bello Persico. Quo tempore Totilas ad Tiburis obsidionem conuersus, eo per proditionem potito, ciues omnes vna cum ciuitatis Præsule in remeconi subiecit, summæ crudelitatis edens exemplū. Bellisarius vero in Æmilia constitutus, quod non tantum sibi vsuum esse sciret vt collaris signis cum Gothis decerneret, impedimento esse Totilæ conatus est, ne munitionibus à Romanis detentis potiretur, misitque Romā ex suis, qui Vrbem pro viribus tuarentur, hæc summatim ex eodem Procopio de rebus bellicis dicta sunto. Quod autem in Miscella legitur, Bellisarium ipsum se Romam contulisse, atq; crucem auream sancti Petri basilicæ obtulisse, id quidem per suos factum oportuit: siquidem eum minime esse Vrbem ingressum, ex Procopio res singulas eractissime prosequente colligi potest. Referri poterat eiusmodi oblatio, cum Vuandalis deuictis Romam Bellisarius venit: verum cum sub Vigilio Papa factum tradatur nihil est, quod ad ea tempora reduci valeat: Sed eius verba recitamus, vbi sic ait:

f *Miscel. lib. 16*

II. DONA OBLATAS PETRO A BELLSARIO.

Bellisarius victor Romam venit, aureamque crucem centum librarum, pretiosissimis gemmis exornatam, in qua suas victorias descripserat, beato Petro per manus Vigilij Papæ obtulit. hæc ibi. licet addatur id præstitum, cum re vera Vuandalos subiecisset, sed (vt diximus) nequaquam Vigilius tunc Romanæ præerat Ecclesiæ. De eadem cruce aurea apud Anastasium ista leguntur: *Obtulit beato Petro Apostolo per manu Vigilij Papæ crucem auream cum gemmis pensantem libras centum, in qua scripsit victorias suas, et ostrata argentea deaurata maxima duo, quæ sunt vsque hodie ante corpus beati Petri Apostoli. sed & multa alia dona & eleemosynas pauperum elargitus est: fecit etiam Bellisarius Patricius xenodochia in via Lata & in Flaminia iuxta ciuitatem Ortas monasterium sancti Iuuenalis, vbi & possessiones & dona multa largitus est.* hæc ibidem de his, quæ ad structuras ædium pertinent, hæc olim cū primo in Italiam venit ab ipso facta esse, omnes æque puto consentient, qui res ipsius à Procopio scriptis mandatas exploratas habent.

Eodem quoque anno, nempe quarto post Consulatum Basilij, Vigilius Papa, petente etiam Childeberto Rege Francorum, pallium dedit Auxanio Episcopo Arelatensi, eidemq; cum suas vices delegasset, commonitorias eiusmodi litteras scripsit his verbis.

III

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

VIGILII PAP. EPIS. AD AVXA. ARELAT. EPIS. COMMONITORIA.

Sicut nos pro tuæ charitatis affectu & pro gloriosissimi filij nostri Regis Childeberti Christiana deuotione mandatis, vices nostras libentissima voluntate contulimus: ita fraternitatem tuam conuenit Deo placitis operibus tanta sedis auctoritate digna conuersatione vti atque disponere, vt boni odibus immotescens, nullum circa charitatem tuam iudicium nostra dilectionis offendat. Conuenit enim nos Doctoris Gentium mandata recolere, quibus Timotheum discipulum suum structionibus sanctis hortatur, dicens g: Exemplum esto fidelium in verbo in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Et sicut idem Apostolorum primus salubrima admonitione præcipiens h, Pascite, quæ in vobis est, gregem Dei, consequenti adhortatione subiungit: Forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.

g 1. Tim. 4.

h 1. Petr. 5.

IV.

*Si quæ ergo inter fratres & Coepiscopos nostros in locis charitati vestri præsenti auctoritate commissis, seminante illo auctore ex antiquitate * Zizania, dissensiones emerserint: adhibitis vobiscū sacerdotibus numero competenti, tam ex canonica & Apostolica æquitate discutite, ea modis omnibus prælato iudicio finiturus quæ Deo placitis decessorum nostrorum possint regulis conuenire.*

* iniquitate.

*Si qua vero certamine aut de religione fidei (quod Deus auferat) aut de quolibet negotio, quod ibi pro sui magnitudine terminari non possit, enenerint: totius veritatis indagine diligenti ratione discussa relationis ad nos seriem destinantes. Apostolicæ sedis terminanda seruate. vt vniuersis à fraternitate vestra impetrantibus dispositis, pax, quæ * voce collata est ecclesiæ Dei quo vna est in toto Orbe diffusa, stabilis firmitate seruetur, ne antiquo hostis possit quassatione vexari, inillum petra Christus Dei Dominus & Saluator noster ædificatione firmata stabilitate persistit. Quæ cūcta vt fraternitas vestra melius per Dei gratiam possit implere, vniuersis Episcopis, quibus te præesse voluimus, auctoritatis nostræ est serie declaratis. Nullus ergo de Pontificibus tua per has vices ordinationi commissis (sicut & ad eos data loquitur nostra præscriptio) in longinquum, vbilibet locis audeat proficisci, nisi solemni more (decessore nostro prædecessori vestro simpliciter concedente, consuetudo seruauerit) Formatam vestræ charitatis acceperit.*

* Saluatoris.

VI.

Oportet ergo fraternitatem vestram incessantibus supplicationibus, Deo nostro preces effundere, vt dominos filios nostros clementissimos Principes Iustinianum atque Theodoram semper pietatione custodiat, qui pro his nobis vestræ charitati mandatis, fungere gloriosissimo & excellentissimo filio nostro Patricio Bellisario, pro quo item vos conuenit exerare, pia præbuerūt deuotione obsequia. Hortamur quoque vt sacerdotali opera inter gloriosissimi viri

Chil-

Childebertum Regem: sed & antedictum clementissimum Principem concepta gratiæ documenta paterna adhortatione seruetis. Bene enim Domini & Saluatoris nostri, quæ populis prædicamus, mandata ante oculos retinemus, quibus ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Et quia digna credimus ratione implerí, vt agêti vices nostras pallij non debet ornatus: vsum tibi eius (sicut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recordationis Symmachus legitur contulisse) beati Petri sanctæ auctoritate concedimus. Ea vero, quæ de præsenti ordinatione nostra directis præceptione signauimus, ad vniuersos Episcopos per charitatem tuam volumus peruenire. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. XI. Kalend. Iun. Quarto. P.C. Basilij V.C. Quo etiam die idem Vigilius ad eumdem Auxanium de cognoscenda causa Prætextati Episcopi has litteras dedit:

a Matt. 5.

VII. VIGILII PAP. EPISTOLA AD AVXANIVM EPISC. DE PRÆTEXTATO EPISC. * ca

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

Licet fraternitati vestræ Apostolica sedis vicibus attributis, quas direcla auctoritate commisimus, generaliter emergentium causarum sit diffinienda licentia: tamen quia filij nostri Ioannis presbyteri, sed & Terentij diaconi, qui ad nos à tua charitate directi sunt, de Prætextati excessu eis porrecta petitio, necessarium valde credimus specialiter memoratæ negotij examinationẽ præsentari vobis auctoritate mandare. Quapropter charitati, qua in Christo iungimur, reddentes fraternæ alloquia visitationis, hortamur, vt adhibitis vobiscum fratribus & Coepiscopis nostris numero competente discussa ratione canonica veritate, & * sapienti ordinatione disponat, qua decessorum nostrorum commensus statutis, charitas vestra * ratione prospiciens, ne aliquem facile ex laicis ad sacratos ordines saltu præcipiti cuiquam sacerdotum liceat aggregare. Dominus te incolumem custodiat frater charissime. Dat. XI. Kalend. Iun. P.C. Basilii, V.C. IIII. Porro de causa Prætextati sæpe ad iudicium reuocata pluribus agit Gregorius Turonensis. Verum alium à Prætextato Rhotomagensi hunc existimo: nam ille non spectat ad tempora Vigilij Papæ: quamobrem intelligendum existimo de Prætextato Episcopo Aptensis ciuitatis, quæ est in Gallia Narbonensi, qui subscriptus reperitur Concilijs Epaunensi & Aurelianensi quarto. Sed quas eodem die & anno idem Romanus Pontifex litteras dederit ad Episcopos Galliæ subiectos, Arelatensi, accipe:

VIII. EPIST. VIGILII PAP. AD EPISC. GALLIÆ.

Dilectissimus fratribus vniuersis Episcopis prouinciarum omnium per Gallias, qui sub regno vel potestate gloriosissimi filij nostri Childeberti Regis Francorum constituti sunt, sed & his, qui ex antiqua consuetudine ab Arelatensi consecrantur, vel consecrantur Episcopi, Vigilius.

Quantum nos diuina potentia Apostolorum primi sedem non pro nostro merito, sed pro ineffabili sua misericordia pietate habere constituit, tantum nos de vniuersarum Ecclesiarum dispositione & pace & statu curam habere etiam conuenit, cum Gentili dicat Apostolus: Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quomodo ergo inter Domini sacerdotes sancta & Deo placita potest manere concordia, nisi vt si humani generis hostis antiqua nequitia consuetam zizaniam seminare voluerit, ipsa, qui absentium nostram sedu Apostolicæ vicibus perfruendo spirituali gratia vipræsentat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri & Coepiscopo nostro Arelatensis ciuitatis Antistiti vices nostras charitas vestra nos dedisse cognoscat: vt si aliquis (quod absit) forte suo emerserit contentio, congregatis filijs fratribus & Coepiscopis nostris, causas canonica & Apostolica auctoritate discutiens. Deo placita æquitate diffiniat.

b 2. Cor. 11.

IX. Cæterum si quæ causas Dominus auferat in fidei causa contigerint, aut tale emerserit forte negotium, quod prouocatione sui Apostolicæ sedis magis inducto debeat terminari: ad nostri discussa veritate, perferat sine dilatione notitiam. Et quia necesse est vt apud Deo propitiante, temporibus Arelatensis Episcopus nostri vicibus fungatur, quoties iudicauerit expedire pro Apostolicæ consolatione communi, Episcoporum debeant congregari concilia. Nullus inobediens eius forte mandatis si quod se fuerit à congregatione subtrahendus, nisi aut corporalis infirmitas, aut iusta causarum excusatio venire prohibeat: aut tamen, vt si, quod minime occurrat, rationabilis potest exceptione defendere, ad Synodum pro suo presbyteri aut diaconi duxerit loco personam, quæ tenui quæ à nostro Vicario congregatis fratribus diffinitiua sententia fuerint terminata, ad eius, qui absens est per suos perducta notitiam, sincera & inuiolabilitate seruentur: necesse est enim, quotiens in nomine Domini eius famulis ad tractanda, quæ ipsis sunt placita colligentur, sanctis Spiritum non deesse præsentiam. Ita enim Christi Dei Domini & Saluatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait: vbi fuerint duo aut tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum. Quid ergo se æstimat subiturum, qui Deo odiosa superbia in illa congregatione interesse contemnit, in qua se Dominus noster assturum pia promissione denunciat?

c Matt. 18.

Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam Episcoporum sine prædicti fratris & Coepiscopi nostri Formata ad longinquiora loca audeat profici, quippe quia & decessorum nostrorum decessoribus eius, quibus vices sua sedis ipsi commiserunt, sancta sic definiunt iussiones: vt his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax, quæ à Christo Deo Domino & Saluatore nostro Apostolis tamquam hæreditario est nomine derelicta, in Ecclesia Dei quæ vna est toto Orbe diffusa, firma stabilitate seruetur. Dominus vos incolumes custodiat fratres charissimi. Dat. XI. Kalend. Iun. Quarto P.C. Basilij V.C. hæc quidem hoc anno, quo vel sequenti saltem idem Auxanius videtur fuisse defunctus: nam sequenti alius ab eo diuersus, nempe Aurelianus reperitur fuisse Arelatensis Episcopus, vt suo loco dicturi sumus. Scias vero citatas à nobis & recitatas epistolas acceptas esse ab Ecclesia Arelatensi, omni fide probatas.

X.

XI. COSR HOES INVADIT EDESSAM. d Procop. in bello Pers. lib. 1.

Hoc item anno decimo nono Iustiniani Imperatoris quarta à Cosrhoe aduersus Romanum Imperium expeditio facta est, cum ipso primo egressu obsedit Edessam, sed ita tamen, vt iam non contra homines, sed contra ipsum Deum Christianorum bellum esset, vt Procopius his verbis significat d: Anno insequenti Cesrhoes in Romanorum agrum rursus incurrit, in Mesopotamiam exercitum ducens: qua quidem irruptio non aduersus Iustinianum imperatorẽ, aut alium quempiam mortalium facta, sed in ipsum Deum, quem Christiani colunt, hæc quidẽ de Cosrhoe Procopius, quod non exercitum Romanorum aduersantem reperiit, sed diuinam virtutem in Christi imagine eius professi gantem exercitum. Quomodo autem id acciderit, cum apud ipsum Procopium non legatur, quod Euagrius hæc referens testatur se à Procopio accepisse, dicere necesse est intercisum mutilumque locum illum Procopij.

XII. e Euagr. lib. 4. c. 26.

At vero iam audiamus, quæ ex Procopio se referre Euagrius profitetur, cum ait e: Idem porro Procopius litteris mandauit ea, quæ sunt de Edessa & Abgaro à veteribus commemorata, & quemadmodum Christus ad Abagarum scripserit epistolam: deinde quo pacto Cosrhoes, altera facta incursione, Edessam obsidere constituerit, ratus ea se falsa esse comminiscum, quæ de ea ciuitate omnium Fidelium ore ac sermone celebrantur, nempe, Edessam nunquam ab hostibus subingatam fore. Quares in epistola à Christo Deo nostro ad Abagarum scripta non ponitur illa quidem (vt studiose ex historia Eusebij cognomento Pamphili apud quem hæc epistola ad verbũ recitata est, intelligere possunt) sed tamen cum exitum consecuta esse, à Fidelibus non decantatur solum, sed etiam creditur, ratusque eius euentus prædictionem illam veram esse confirmat.

XIII. CONATVS COSRHOIS IN OPPVGNANDA EDESSA.

Nam postquam Cosrhoes vrbem inuadere aggressus est, quæquam multos in eam impetus fecit, & aggerem adeo ingentem struxerat, vt mœnia ciuitatis facile transgredi posset, alias, cũ plures machinas apparauisset tamen infecta, inde discessit: Sed quemadmodum res gesta sit, exponamus. Cosrhoes primum multitudinis suæ impetat, vti magnam struem lignorum, qualiacunque essent, ad vrbem obsidendam in vnum congerent. Quibus dicto fere citius in vnum coacervatis, in quæ urbem ductu, aggerem in medium misit, aumque versus vrbis murum recta dirigit, atque extruit, pedetentim, ligno & alia materiei congerie imposita. Tum ita tollit in sublime, & eius altitudinem ita mœnia superat, vt tela in eos, qui in puro pro vrbis defensione capita suo periculo obiiciebant, percommode iacere possint. Vbi qui obsessi erant videntes aggerem instar montis vrbi appropinquare, & verisimile esse hostes in eam pedibus ingressuros: primo mane è regione aggeris fossam struere moliuntur, inque eam ignem inijcere, ad eum plane finẽ, vt eius flamma lignis aggeris absumpta, ipsum aggerẽ solo æquarent. Qua quidem machina consulta, negocio accensi, nunquam successit quod intenderant: propterea quod ignis erumpere, atremq; ad se admittere nõ potuerat, quo struẽ lignorũ succoqueret.

XIV. Ad extremum igitur, cum de operatione deberent desperare, succumbere. sanctissimam imaginem diuinitus fabricatam, quam

non ho-

non hominum manus effinxerant, sed Christus Deus Abgaro (quando eum videre cupiebat) miserat, profecturus: eam quando eadem cum videre cupiebat) miserat, proferunt: eam quam fossam, quam construxerant, importatam, aqua conspergunt, ex qua non parum in rogum ac structum lignorum immittunt: ac diuina potentia fidei illorum, qui ista molebantur, subsistente ac diuina potentia fidei illorum, qui ista molebantur, subsistente ac diuina potentia fidei illorum, qui ista molebantur, subsistente

AREOBIN. OCCIDITVR.

nasium secum cenare iussit, ac Areobindum ante omnes in summo accumbere, post cenam vero in cubili solum dormire coegit. Vbi Vlitheus cum nonnullis alijs ab eo missus ipsum & flentem & multa obtestantem, ac misericordiam, fidemque datam implorantem interfecit, non esse immortalem dicens, in longam eum puto senectutem cauillando, hæc de tyranno Gontharide & nece Areobindi Procopius: qui ad finem eius commentarij tradit post dies triginta fex eumdem Gonthatidem dolo necatum ab Artabane Duce, quem conuiuio excepterat, hisce dissuasoe narratis, idem Procopius finem imponit historiæ, de bello Wandalico in hunc vsque annum conscriptæ, quod felicissime inchoatum, ac pene absolutum denuo restauratum, difficillimumque in dies redditum est crebris defectionibus populorum, emergentibus nouis tyrannis, postquam Imperator siue eius ministri sacrilege agentes in Insula Romanum Pontificem moti impie coegerunt.

IESV CHRISTI
Annus 546.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 20.
Annus 7. TOTILÆ REG. 5.

I. SEquitur annus Domini quingentesimus quadragesimus sextus, idemque belli Gothici à Procopio vndecimus numeratus, & post consulatum Basilij quintus: quo Totilas Spoletum in deditionem accepit, Perusiamque obsedit, diuque obsidione frustra tentata, demum dolo necans Cyprianum, cui custodia mandata erat, occupauit. Scribit hæc omnia Procopius a plurimis, qui & tradit capti eo modo Perusij à Totila præfectos custodiæ Meledium & Vlisium transfugas. Sed quomodo tunc contigerit sanctum Herculanum eiusdem ciuitatis Episcopum subitæ martyrium, ex sancto Gregorio sic habeto b:

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

b Greg. dial. lib. 3. c. 15.

II. *Nuper quoque Floridus venerabilis vir vita Episcopus narrauit quoddam memorabile valde miraculū* (fuit hic Floridus Ternas Episcopus sanctitate clarus, de quo inferius idem sanctus Gregorius eiusdem meminit) *dicens: Sanctū siquidem Herculanum nutritor meus, Perusinæ ciuitatis Episcopum fuit, ex conuersatione monasterij ad sacerdotalem ordinis gratiam deductus. Tali autem perfidi Regis temporibus eamdem vrbem annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit, ex qua multi ciuium fugerunt: qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero septimo nondum finito obsessam vrbem Gothorum exercitus intrauit.* hic admonendum putamus, ex deprauato codice pro mensibus annos positos Perusinæ obsidionis: si quidem ex Procopio, qui vestigia Totilæ est assecutus, apparet, non ante præsentem annum ab eodem Rege seruatum esse Perusium, vtpote qui in aliis expugnandis munitionibus intentus fuit. Pergit vero Gregorius:

c Greg. dial. lib 3. c 33.

III. S. HERCVLANVS MARTYRIO CORONATVR.

Tunc (inquit) *Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios misit, exquirens, quid de Episcopo & populo fieri iuberet: Cui ille præcepit, dicens: Episcopo prius à vertice capitis vsq; ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput eius amputa: & vsq; ad calcaneum incide, vt ex eius corpore corrigia sublata videretur: mox vsq; ad illius extremum proiice. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscisso capite cernici apponentes, cum vt præmissum fuerat, qui illic exstinctus inuentus est, iuxta mortui corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt.*

IV. *Cumq; post eandem eadem die quadragesimo Rex Totila iussisset, vt cuncti vbi illius, qui quidem dispersi essent, ad eum sine aliqua trepidatione remearent: hi, qui prius fame fugerāt, vbi data licentia accepta reuerti sunt: sed cum vita eorum Episcopus fuerat, memores, vbi sepultum esset corpus illius quæsierunt, vt huc iuxta hominem debitum in Ecclesia beati Petri Apostoli humarent. Cumque illum esset ad sepulchrum essossa terra, inuenerunt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadragesimo tabe corruptum, & vermibus plenum, corpus vero Episcopi, ac si die eodem esset sepultum, & quod est adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet, vt nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque hoc & in terga verterent, exquirentes si quod signum vel de alia manstrari incisione potuisset: ita sanum atque integratum omne corpus inuentum est, ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset.* hactenus de sancto Herculano Gregorius.

Subdit vero Procopius, è Perusio mox Totilam ad Vrbem obsidendam perrexisse: à qua cum octo tantum milliaribus procul abesset, de S. Cerbonio Epi copo spectaculum truculentum populo exhibuit, quod S. Gregorius refert. Accidit enim, vt in dies magis magisq; sæuiret crudelis barbarus: qui cum de ferocia sua monitis S. Benedicti aliquid ad tempus remisisse visus esset, eamdem duplo resumpsit, vt intelligere potes tum ex iis, quæ dicta sunt, tum etiam ex iis, quæ mox dicemus de crudelitate, quam exercuit in S. Cerbonium Populonij Episcopum, dum idem barbatus Rex hocanno in Tuscia (vt tradit Procopius) versaretur. Rem gestam idem S. Gregorius ita narrat d: *Vir quoque vitæ venerabilis Cerbonius Populonij Episcopus magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cum hostilitatis studio valde esset intentus, die quadam transeuntes milites hostilitio suscepit, quos Gothu superueniens ibi abscondit, eorumque vitam ab illorum nequitia absondendo seruauit. Quod dum Gothorum Regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, crudelitatis inmanissimæ vesania succensus, hunc ad locum, qui vltimo huius vrbis milliari Mentulæ dicitur, vbi tunc ipse cum exercitu sedebat, iussit deduci, eumque in spectaculo populi vrbis ad deuorandum proiici.*

V.

d Greg. dial. lib. 3. c. 11.

VI. S. CERBONIVS EPISCOPVS OBTRECTATVR SIBI.

Cumque idem Rex perfidus in ipso quoq; spectaculo consedisset ad insaciendam mortem Episcopi, magna populi turba construxit. Tunc Episcopus deductus in medium est, atque ad eius mortem inmanissimus vrsus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sæui Regis animum satiaret. Dimissus itaque vrsus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit: sed subito sua voracitatis oblitus, desuper ceruice, iuxta scapulas humiliter capite, lambere Episcopi pedes cœpit: vt patenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum verum Dei & ferina coram essent hominum & quasi humana bestiarum. Tunc populus qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem veneration is. Tunc ad eum reuerentiam colendam Rex ipse permotus est: quippe cum quo superno in loco actum erat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Cui vel hi, qui tunc præsentes fuerunt, adhuc nonnulli superstant, eamque cum omnibus populo se vidisse testantur. hæc de S. Cerbonio Gregorius, qui & de eodem, quæ contigerunt tempore Longobardorum, mox fabitur. sed de his suo loco.

VII. AGRICOLAS LIBERE COLONOS SIVE TOTILAS, e Procop. de bello Goth. lib. 3.

Didicit ig tur ferus homo ab ipso humanitate, quam tamen cito exuit, vt dicemus, verum eam solum ergà agrorum cultores cum ad Vrbis obsidionem veniret, illi batam seruatam voluisse, idem Procopius docet istis verbis e: *Hic Totilas rebus peractis, Romam contendit, quam statim vbi proxime ventum obsedit. Agrorum vero cultoribus, per omnem Italiam malo nihil quippiam inulit, sed terram vt intrepide colerent, nil secus ac antea imperauit, siloque ac Reipublicæ tributa dependerent, & fructus Dominis reportarent.* hæc Procopius de Totila hac lege etiam de hostibus benemerente. Sed obsessis commiseratione omnino negauit, Etenim cum sciret, qui Romæ essent, fame laborare cœpisse, omnem mox intercluisit viam terra mariq; per quam victualia inferri possent in Vrbem, ex quo factum est, vt frumentum à Vigilio Papa ex Sicilia missum in ipso Romano Portu in hostium conspectu ceperit. Rem gestam idem Procopius narrat, quam ad finem anni huius contigisse eque ti statur, nos que paulo inferius dicturi sumus.

e Procop. de bello Goth. lib. 3.

VIII. PELAGIVS DIACONVS REDIIT.

Hoc item anno Pelagius sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus functus munere Apocrisiarij apud Iustinianum Imperatorem Constantinopoli, accepto successore Stephano, Romam redit, vt Procopius testatur, dum, ait ipsum laudat dum ante Vrbis oppugnationem à Totila factam, esse reuersum. Huius absentiæ nactus occasionem Iustinianus Imperator promulgauit edictum ad

nersus Tria capitula sacrolanctæ Chalcedonensis Concilij ex sententia Theodori Archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, qui in odium Pelagij, cuius opera (vt dictum est) damnatus fuerat Origenes cum suis erroribus, Impetrauisse fertur de damnando Theodoro Mopsuesteno cum epistolis libr. & scriptis Theodoreti aduersus duodecim Cyrilli capitula: ex his fore politicitus, vt sic id fieret, omnes Acephali aduersarij Chalcedonensis Concilij illud mox suscepturi essent. Cum enim resistente Pelagio id facere haud integrum fuerit Imperatori; eo Constantinopoli recedente, illud à Theodoto conscriptum edictum suo nomine promulguit, per vniuersum sibi subiectum Imperium.

Id quidem cum Liberatus diaconus in primis tradat, Facundus etiam Hermianensis in Africa Episcopus rerum temporis scribens affirmat, cui his verbis Imperatorē ipsum compellat: *Nostra te* (inquit) *reprehensio nihil ofendit. Egerunt enim callide per suos complices (sicut solent) ad sedem, vt tua auctoritate, quæ sibi visa fuerunt, etiam titulo nouæ iussionis firmarent, & existimantes, quod posito terrore tuæ mansuetudinis, veritatem confessionis sua temeritatis defensare condemnationem, vel etiam confessionis sua temeritatis defensare condemnationem, vel veritatem confessionis sua temeritatis effugerent. Verum nec illa scripta nobismet tua dicit, quæ fingunt, cognouimus tua fides contraria.* hæc Facundus, ex quo, & plura inferius dicturi sumus. Id ipsum quoque affirmat Vigilius Papa in sententia aduersus ipsum Theodorum Cæsariensem prolata: vbi hæc verba leguntur b: *Deinde cum ex constitutione imitamentis, liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus, à quibus assensionem fauorem tuis vocibus exigebas.*

Quinam autem fuerit eiusmodi sustiniani libellus, ignorare se illum dicit opus est, qui non considera: vēdicandum libellum illum, suæ potius constitutionē dixerimus, à Ioannis Papæ tempore, sub quo mēdacio inscriptione notatur; & hic suo Vigilio esse tribuendum, ex iis, quæ modo dicta sunt, non intelligit. Qui enim rerum gestarum tempora minime accusate distinxit, falsi opinione ad Ioannem Papam libellum illum conscriptum esse putauit. Verum vt certo scias recentem esse illam inscriptionem, consule antiquius scriptam Nouellarum collectionem & translationem factam in Latinum à Iuliano. Antecessore cognominato, & inuenies eandem constitutionē ab eo absque illo ad Ioannem Pontificem titulo esse confectam, hacque tantum inscriptione notatam, *Edictum ipsum Imperatoris Iustiniani, fidei confessionē continens, & reiurationem hæreseon, quas aduersantur Catholicæ Dei Ecclesiæ.* hæc habet titulus, qui in collectione Conciliorum apposito Ioannis Papæ nomine adulteratus est ab imperito librario: cum liquido constet, minime ante præsens tempus potuisse esse confectum libellum illū præcedentibus primum, quæ dicta sunt Theodorici cum Pelagio diacono controuersiis, quæ sub Papa Vigilio & nonnullo contigerunt. Quod ipsum in dicto libello tot locis obortæ discordiæ ob Tria capitula cardo vertitur, iniquo pietosque scimus hallucinatos esse: illum ipsum ptolixum satis hic æquum saltem ex parte reddere, operæ pretium existimamus. sic enim se habet c:

Scientes, quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quem vt omnes Christiani vnum nouimus sapiant in recta immaculata fide, nec sint dissensiones in sancta Dei Ecclesia: necessarium putauimus, omnem occasionem interimentes eis, qui scandalizantur, vel scandalizant, rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia predicatur, præsenti edicto facere manifestam; vt & illi, qui rectam fidem confitentur, firmiter eam custodiant, & illi, qui aduersus eam contendunt, discentes veritatem, festinent semetipsos vnire sanctæ Dei Ecclesiæ.

Confitemur igitur credere in Patrem & Filium & Spiritū sanctum, Trinitatem consubstantialem, vnā Deitatem, siue naturam, & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentis siue personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in quibus credimus. & quibus confessionem dedimus, proprietates quidem separantes, Deitatem autem vnientes: vnitatem n. in Trinitate, & Trinitatem in vnitate adorantes, mirabilem habentem & diuisionem & vnionem: vnitatem quidem secundum rationem substantiæ Deitatis, Trinitatem autem secundum proprietates vel subsistentias, siue personas: Diuiditur enim sine diuisione (vt sic dicamus) & coniungitur diuisa. Vnū enim est Deitas in tribus, & tria vnum, in quibus Deitas est. Aut (vt subtilius dicamus) ipsa trina est Deitas, Deus Pater, Deus Filius & Deus Spiritus sanctus, cum vnaquæque per se una solum intelligitur, mente separante inseparabilia. Et ita vnus Deus cum simul intelligitur propter eandem vtique tamdemque naturam, quam oportet & vnum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, seu tres personas, & vnamquamque cum sua proprietate. Et vnitatem confitentes, confusionem non faciamus secundum Sabellium docentem Trinitatem vnam esse personam, trinomium eundem Patrem & Filium & Spiritum sanctum, nec diuidentes proprietates alienamus à Deo Patre substantia Filium & Spiritum sanctum, secundum Arij furorem, in tres diuersas naturas incidentes Deitatem. Vnus igitur Deus Pater, ex quo omnia, & vnus vnigenitus Filius, per quem omnia, & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia.

XIII. CHRISTI HVMANITATIS EXACTA DISCVSSIO.

Credimus autem ipsum vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante sæcula & sine tempore ex Patre natum, non saltem vltimis diebus, propter nos & propter nostram salutē descendisse de cœlis, & incarnatum esse de Spiritu sancto & sancta Dei genitrice semper Virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est Dominus Iesus Christus, vnus de trinitate, & consubstantialis Deo Patri secundum Deitatem & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse Deitate. Non enim alius quidam est præter Deum Verbum, qui passionem & mortem sustinuit, sed ipse impassibilis & sempiternus Deus Verbum, generationem carnis humanæ sustinere dignatus implesset omnia. Ideo non alium Deum Verbum esse, qui miracula operatus est, & alium Christum, qui passus est, cognoscimus, sed vnū eundemque Dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum & hominem factum, & eiusdem ipsum miracula & passiones, quas carne voluntarie sustinuit, confitemur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsum dedit: sed ipse Deus Verbum suum corpus pro nobis dedit, ne in hominē fides & spes sit nostra, sed in ipsum Deum Verbum nostram fidem habeamus. Et Deum igitur eum confitentes, non abnegamus ipsum esse hominem, & hominem dicentes, non abnegamus ipsum esse Deum. Si n. Deus tantummodo esset, quomodo patiebatur quomodo crucifigebatur & mortuus est? Aliena enim ista sunt Deo. Sin autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? quomodo saluos faciebat? quomodo viuificabat? Hæc enim supra hominis naturā erant. Nunc autem ipse patitur & saluos facit: & per passionem vincit idem ipse Deus, idem ipse homo, vtrumque tamquam vnū, vtrumque tamquam solum. Vnde ex vtraque natura, id est, ex Deitate & humanitate vnum Christum compositum dicentes, confusionem vnitionis non introducimus. Et in vtraq; item natura id est, in diuinitate & humanitate vnum Dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum & hominem factum cognoscentes diuisionem quidem per partes, vel intercisionem non seruimus vnius subsistentiæ.

XIV. DE DVABVS IN CHRISTO NATVRIS.

Differentiam autem naturarum, ex quibus compositus est, significamus non interemptā propter vnitatem, quoniam vtraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec n. diuina natura in humanam transmutata est, nec humana natura in diuinam conuersa est, Magis autem intelligitur, quod vtraq; in proprietate & ratione sua natura manente facta est vnitas secundum subsistentiam. Vnitas autem secundum subsistentiam significat, quod Deus Verbū, id est, vna subsistentia ex tribus Deitatis subsistentiis non ante plasmato homini vnita est, sed in vtero sanctæ Virginis creauit sibi ex ipsa in sua subsistentia carnē animatam anima rationali & intellectuali, quod est natura humana. Hanc autem secundum subsistentiam vnitatem Dei verbi ad carnem docens nos & diuinus Apostolus dicit d: Qui cum in forma Dei esset, nō rapinā arbitratus est, æqualē se esse Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Per hoc n. quod dixit, Qui cum in forma Dei esset, Verbi subsistentiā in natura Deo stendit: Per hoc autē, quod dixit, Formā serui accepit, naturā hominis & non subsistentiæ, siue personæ vnitum esse Verbum significauit. Nec enim dixit, quod cum qui in forma serui erat, accepit, ne ante plasmato homini vnitum esse Deum Verbum ostenderet, sicut Theodorus Mopsuestenus & Nestorius impiabiliter mauerunt essentialem dicentes vnitatem.

d Phil. 2.

XV.

Nos autem sequentes diuinas Scripturas & sanctos Patres, confitemur, quod Deus Verbum caro factus est. quod est secundum subsistentiam sibi vnire naturam humanam. Ideo & vnus est Dominus noster Iesus Christus habens in semetipso perfectionē diuinæ naturæ & perfectionem naturæ humanæ. Et est vnigenitus quidem & verbum, vtpote à Deo Patre natus, & primogenitus autē in multis fratribus eidem ipsi cum factus homo: Filius enim Dei Filius hominis factus est. Vnde & duas natiuitates eiusdem ipsius vnigeniti: Dei verbi confitemur, ante secula quidem ex Patre incorporaliter nati. in vltimis autem diebus eiusdem ipsius incarnati & nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria. Qui enim de Patre splanduit supra intellectum, ex matre ortus est supra rationē & cum Deus verus esset, factus est vere homo: Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam gloriosam & semper Virginem Mariam confitemur: nim quod Deus Verbum initium ex ipsa accepit, sed quod in vltimis dieb. vnigenitus Deus verbum, qui ante secula erat, incarnatus ex ipsa immutabiliter homo factus est: & cum inuisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cum impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis esse homo. & immortalis mortu legib. subiacere. Ipsum, qui in Bethlehem de semine Dauid natus est secundum carnem, & similis factus est hominibus, & crucifixus est pro hominib. sub Pontio Pilato, pradicauerunt S. Apostoli ipsum esse Deum, ipsum hominem, ipsum Filium Dei, ipsum Filium hominis, ipsum de cælo, ipsum de terra, ipsum impassibilem ipsum passibilem.

XVI.

Deus enim verbū, qui natus est deorsum ex Patre inessabiliter, inenarrabiliter, incōprehensibiliter, semiterne, ipse in tempore nascitur deorsum de Virgine Maria, vt illi, qui deorsum prius nati sunt, deorsum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominē Adam, dedit hominib. suum Patrem immortalem, secundū quod dicitur a: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Vnde & mortem secundum carnem sustinuit Filius Dei propter carnalem suum patrem*: vt filius hominis vitæ eius particeps fieret propter sui secundum spiritū Patrem Deum. Ipse igitur secundum naturam Filius est Dei, nec secundum naturam sumus filij Adam. Pater enim est eius Deus secundum naturā, noster autem secundum gratiā: & Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noster autē secundum naturam Dominus est & Deus: & ideo Deus Verbum, qui est Filius Patris, vnitus carni factus est caro, vt homines vniti spiritui fierent vnus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei omnes nos induit est, vt omnes induamur vnum Deū, & est post incarnationē vnus de S. Trinitate vnigenitus Filius Dominus noster Iesus Christus, compositus ex vtraq; natura: compositum autem Christum confitemur, sanctorum Patrum doctrinā sequentes. In mysterio enim Christi vnitas secundum cōpositionem, cōfusionē & diuisionem reiicit. & seruat quidem vtriusque naturæ proprietatem. Vnam autem subsistentiam, seu personā Dei Verbi & cum carne ostendit: & est vnus, idemque perfectus in Deitate & perfectus in humanitate, non tanquam in duabus subsistentiis, siue personis, sed in diuina natura & humana cognoscendus, vt vnus sit vtraque perfectus Deus & perfectus homo, idem ipse Dominus noster Iesus Christus vnus de S. Trinitate, conglorificandus Patri sanctoque Spiritui: nec enim quarta persona additionem suscepit S. Trinitas incarnato vno de sancta Trinitate Deo verbo. his de Verbi incarnatione quam exactissime assertis, subiecit ad omnia confirmanda sanctorum assertiones, quas nos breuitatis causa referre prætermittimus.

XVII. ÆMVLATIO THEODORI.

Voluit enim Theodorus Cæsariensis Iustiniani non minus esse prolixum in his edendis, ac fuerat in constitutione Acta contra Origenē: sed & quod persuaserat Imperatori sub hibus fidei professione Acephalos Ecclesiæ vnciendos, eam omni genere doctrinę voluit esse referta, omniq; ex parte constante. Vbi autem de enarrato incarnationis diuinæ mysterio longiore produxit orationem, postea subiungit de his, quæ spectant ad confessionem quatuor œcumenicorum Conciliorum, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensistira vt quemq; Catholicum gaudio afficere potuisset, dum diserte verbis probat eandem, q̄ hactenus detestati essent Acephali hæretici Catholicæ fidei confessionem. Sed cum post hæc quatuordecim subiicit anathematismos, illis vltimo loco tria illa includit capitula, de quib. nuper mētio fieri cœpta est. Anathematismi autē sic se habent.

Si quis non confitetur Patrem & Filium & Spiritum S. Trinitatem consubstantialem, & vnam Deitatem siue naturam & substantiam, & vnam virtutem & potestatem in omnibus subsistentiis siue personis adorandam: talis anathema sit. XIIX. ANATHEMATISMI ADVERSVS DISSIDENTES PROLATI.

Si quis autem non confitetur eum, qui ante secula & tempora ex Patre natus est, Dei Verbum in vltimis diebus descendisse de cœlo, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & hominem factum & natum esse ex ipsa, & propter hoc eundem Dei verbi duas esse natiuitates, quæ est ante secula incorporaliter, & quia est in vltimis diebus secundum carnem, anathema sit. XIX.

Si quis dicit alium esse Deum Verbum, qui miracula operatus est, & alium Christum, qui passus est, aut Deum Verbum cum Christo esse nascentem ex mulere dicere, * vel ipso esse tamquam alterum in altero. sed non vnum eumdemque Dominum nostrum Iesum Christum Deum Verbum incarnatum & hominem factum, & eius ipsius miracula & passiones, quas carne sponte sustinuit: talis anathema sit. * vel Deū in ipso

Si quis dicit secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem honoris, vel secundum auctoritatem, vel relationem, vel affectum, vel virtutem vnitionem Dei Verbi ad hominem esse factam, vel secundum homonymiam*, per quam Nestoriani & Deum Verbum vocantes Christum & hominem, separatim Christum nominantes, solo vocabulo vnum Christum dicunt: Aut si quis per bonā voluntatem dicit vnitionem factam esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi quod placuit Deo verbo homo, eo quod bene vsum est ei de ipso, sed non secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali vnitionem confitetur, & ideo vnam eius subsistentiam esse: talis anathema sit. XX. *homonymiam,

Si quis per relationem, aut abusiue Dei genitricem sanctam gloriosam semper Virginem Mariam dicit, aut hominis genitricem, aut Christotocon, tanquam Christo Deo non existente, sed non proprie & vere Dei genitricem ipsam confitetur, eo quod ipse, qui ante secula ex Patre natus est Deus Verbum, in vltimo ex ipsa incarnatus & natus est: talis anathema sit. XXI.

Si quis non confitetur Dominum nostrum Iesum Christum, qui carne crucifixus est, esse verum & Dominum gloriæ & vnum de S. Trinitate: talis anathema sit. XXII.

Si quis in duabus naturis dicens non tanquam in Deitate & humanitate vnum Dominum nostrum Iesum Christum, Deum Verbum incarnatum confitetur, nec ad significandam differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro diuisione per partes talem excipit vocem in mysterio Christi, quasi separatim vnaquaque natura suam habentes subsistentiam, sicut Theodorus & Nestorius blasphemauerunt: talis anathema sit. XXIII.

Si quis in vno Domino nostro Iesu Christo, hoc est, Deo Verbo incarnato, numerum confitens naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compositus est, excipit, vtpote non interemptam propter vnitatem, sed pro diuisione per partem numero vsurpatis: anathema sit. XXIV.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychetem, & eos, qui similia eis sapuerūt; vel sapiunt talis anathema sit. Qui autem sequuntur tres anathematismi continent Tria capitula, de quibus agitata diu & controuersia post hæc fuit. Ex eo enim, quod in Concilij Chalcedonensis Actione decima recitata reperitur Ibæ Epistola, in qua Theodorus Mopsuestenus laudatur, accusatur vero sanctus Cyrillus ex calumnijs in eum à Theodoreto illatis, quasi particeps fuisset sententiæ Apollinaris: ne occasione illius Epistolæ quis Theodorum recipiendum esse putaret, vel Theodoreti scripta contra Cyrillum probanda, aut ipsam Ibæ nomine recitatam dictam Epistolam receptam esse quis assereret ab eodem Concilio Chalcedonensi; ex tribus, XXV.

inq; iam,

inquam, his cautis, tres, qui sequuntur formati sunt anathematismi, ex quibus Tria capitula post hæc derivata inuenimentur; quorum primus contra Theodorum sic se habet.

XXVI. PRIMVM EX TRIBVS CAPITVLIS, perfecto

Si quis defendit Theodorum Mopsuestenum qui dixit; alium esse Deum Verbum, & alium Christum à passionibus animæ & desiderio carnis molestias patientem, & ex profectu * *operum meliorationis, & baptizatum in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & per baptismum gratiam sancti Spiritus accepisse, & adoptionem meruisse, & ad similitudinem imperialis imaginis in personam Dei verbi adorari, & post resurrectionem immutabiles cogitationib. & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factam esse transitionem Dei verbi ad Christum, qualem dixit Apostolus de viro & muliere, erunt duo in carne una: Et super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere quod post resurrectionem cum insufflasset Dominus discipulis suis & dixisset, accipite Spiritum sanctum, non dedit eis Spiritum sanctum, sed figurative tantummodo insufflavit. Sed etiam confessionem, quam fecit Thomas, cum palpasset manus & latus Domini post resurrectionem dicens Dominus meus & Deus meus, inquit non esse dictam à Thoma de Christo. Nec enim dixit Theodorus. Deus esse Christum sed ad miraculum resurrectionis superfactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitavit. Et quod prius est, etiam in interpretatione, quam in actis Apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni & Manichæo, & Epicuro & Marcioni: quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod invenit, suos discipulos fecit vocare Platonicos & Manichæos, & Epicureos & Marcionistas, similiter modo & cum Christus dogma invenisset ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit eundem Theodorum, qui talia blasphemavit, & non anathematizat eum & eius scripta, & eos qui similia illis sapuerunt, vel sapiunt: talis anathema sit.*

XXVII. IDEM DE TRIBVS CAPITVLIS.

Si quis defendit conscripta Theodoreti, quæ exposuit pro Nestorio hæretico adversus rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam Synodum, & S. Cyrillum, & duodecim eius capitula, ut quibus scelerate conscripsit idem Theodoretus effectualem dixit veritatem Dei verbi ad hominem quendam de quo blasphemans dixit, quod palpavit Thomas eum, qui resurrexit, & adoravit eum, qui resuscitavit, & propter hoc impios vocat doctores Ecclesiæ, qui veritatem secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem confitetur, & super hac Dei genitricem almegat sanctam & gloriosam semper Virginem Mariam. Si quis igitur memorata scripta Theodoreti defendit, & non anathematizat eadem, anathema sit. Propter tales enim blasphemias ab Episcopis electus est, & postea in sancta Chalcedonensi Concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere & rectam fidem confiteri.

XXVIII. TRACTVS DE EVTYCHE ET CAPITVLIS.

Si quis defendit impiam epistolam, quam ad Marin Persam hæretium Ibæ conscripsisse dicitur, quæ abnegat Deum Verbum hominem factum esse & dicit non Deum verbum ex virgine incarnatum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templum vocat, ut alium sit Deus verbum & alius homo: & super hæresiarcha Ephesinam primam Synodum, quasi sine iudicio facta & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato: & S. Cyrillum vocat hæreticum, & duodecim eius capitula impia dicit: Nestorium autem & Theodorum cum impiis eorum conscriptis collaudat & defendit: Si quis igitur (sicut dictum est) eandem ipsam epistolam vindicat, vel rectam esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eam: anathema sit. Hactenus anathematismi, quorum tres nouissimi (ut diximus) complectuntur tria illa capitula, de quibus mota controuersia est, additis his, quæ sequuntur.

XXIX.

Tali ergo (subdit ipse) epistola iuste anathematizata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorij impietatis æquales conantur dicere susceptam esse etiam à sancto Chalcedonensi Concilio. Hoc autem dicunt sanctam quidem Chalcedonensem Synodum calumniantes, nomine autem eius festinantes debita condemnatione liberare Theodorum & Nestorium & impiam epistolam, pro qua Ibas iuste accusatus non est ausus dicere esse suam propter inseras ei blasphemias, &c. pergit agere de actis Tyri, enim ibi causa ventilata est Ibæ, item de actis Chalcedonensibus, negans à Synodo ipsa Ibæ epistolam esse receptam, quam inquit ipsum Ibam negasse esse suam, unde subdit: *Si igitur ipse Ibas propter impiam epistolam sapius accusatus, non est ausus eam suam dicere, sed eram Chalcedonense Concilium omnia ei contraria compulit eum per ægre: quomodo eadem sancta Synodus memoratam epistolam sub. ipsius, & condemnationi impietatis, quæ in ea continetur se subiiceret, à qua Ibam liberare festinant?* Ista autem, quæ adeo Imperator inculcat, non ausum Ibam profiteri epistolã esse suã, quomodo subsistant, consule, quæ dicta sunt superiori tomo, vbi de reigestæ veritate accuratissimè actum est.

XXX.

Sed quoniam rem gestam esse pursuit idem Iustinianus Imp. ibidem post multa subiicit ex eiusdem epistolæ Ibæ nomine editæ occasione, quod doluisse hæretici, vt Catholici haberentur, multa ponant, quæ à Catholicis dici debent; vt cum in ea auctor confiteatur in Christo naturas duas, vnam vero personam, vt Orthodoxi profiteri solent; cum tamen aliter vocem naturæ atque personæ ipsi acciperè consueuerint, vnde subiungit: *Nihil autem mirandum, si vocabulo naturarum vsus est scriptor impiæ illius epistolæ: solent enim hæretici, vt simpliciores decipiant, vocibus quidem vti, quæ ab Orthodoxis pie dicuntur, rectum autem eorum intellectum & expositionem ad suam impietatem transferre.* Rursus vero quibusdam eorundem, qui Synodi esse dicerentur cuncta, quæ in Actis Synodi reperirentur, sicque inurere notam hac via, videretur Concilio Chalcedonensi, quod pluta in eo reperirentur esse hæreticorum: his occurrens idem Iustinianus Imperator, post alia ista subiicit.

XXXI. QVÆ RATIO HABENDA SYNODALIVM ACT.

Quæ enim de hæreticis proferuntur in Synodis & pars Gestorũ sint, non ad deliberationem inseruntur sed ad maiorem condemnationem eorum, & qui eis similia sapiunt. Oportet autem etiã illud intendere eos, qui veritatem perseruantur, quod forsan in Concilijs quidam à certis hæreticis conuincendis, dicuntur aut per ignorantiam, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam: Nemo autẽ attendit ea, quæ per partem à quibusdam dicuntur, sed sola illa, quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si in aliquibus secundum illos volueris attendere huiusmodi contrarietates, vna quæq; Synodus inueniretur seipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos sanctum Concilium recte suscipere, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi doctores Catholicæ Ecclesiæ, &c.

XXXII. DE SYMBOLO THEODORI MOPSVESTENI. XXXIII.

Ad postremam autem de Theodoro damnando, cuius reigratia omnia, quæ eadem constitutione superius dicta sunt præmissa videntur: ista addit Imperator post alia in hominis detestationem sæpius inculcata *impio in Theodoro* (inquit) *non sufficit superalitas eius blasphemias ad num errorem male interpretari symbolum trecentorum de eum & octo sanctorum Patrum. sed etiam contempto eo, aliud symbolii exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos, qui aliter sapiunt, vel tradunt. vt quantum ad illius insaniam pertinet, omnes sancti Apostoli & Patres condemnarentur. Hos autẽ Theodori impium symbolum & in Ephesina prima Synodo prolatum & in Chalcedonensi recitatum, ab vtraq; Synodo cum eius expositione & eis, qui illud susceperunt, consonatum est.*

Quoniam autem quidam verba pro Theodoro facientes, cum proferunt impias eius conscripta, propter insertam eis blasphemiam, confingũt quidem dicere, quod impia sint: ipsum autem, qui talem iniquitatem eum euomuit, reprehendere anathemizare miramur eorum dementiam. quod diuinæ scripturæ contrarie agant euidenter dissentiẽs, quod aqualiter horribilia sint apud Dominum impius & impietatis actio nostrum auctore pronuntiatur. Si autem simpliciter impietatis horribilius est Deo ille, qui impie agit, certe separatus est talis à Deo & anathematis iuste subiicitur. Anathema autem nihil aliud significat, nisi à Deo separationem, sicut in veteri & nouo Testamento iudicium de anathemate significat: Quod autem & Dominus eos, qui non permanent in verbo veritatis ipsius separatos esse ab Ecclesia docuit in Euangelio secundum Ioannem ludos alloquens sic ait: Omnis qui facit peccatum seruus est peccati: seruus autem non manet in domo in æternũ. Quod autem Dominus nominat seruum, diuina scriptura Ecclesiam Dei vivi vocat: id apostolus testatur in epistola prima ad Timotheũ.

1 Sap. 14. EXCOMMVNICATVS THEODORVS.

e Ioan. 8.

f. Tim. 3.

Si vero quidam dicunt non oportere Theodorum post mortem anathematizari: scient qui talem hæreticum defendunt quod omnis hæreticus vsque ad finem vitæ in suo errore permanens iuste perpetuo anathematis & post mortem subiicitur: & Ioannis multis hæreticis & antiquioribus & propioribus fuisse anathematis, id est Valentini, Basilidis Marcionis Cerinthi Manichæi Ebionis & Bonosi hoc autem idem & in Theodoro factum est. & mutatis

XXXIV. POST MORTEM ETIAM POTEST INFLIGI ANATHEMA.

accusato, & post mortem anathematizato à sanctis Patribus: quib. si credere voluerint, vt hæreticis eius defensores vel impiæ epistolæ, quam ipsi defendunt, credant: quæ licet Theodorum collaudet, manifestè tamen dixit quod in Ecclesia à sanctis Patrib. anathematizatus est, & ex illo plurima inquisitio facta est de eius conscriptis, vt potè plenius imputare. Hoc autem tunc faciebant Catholicæ Ecclesiæ doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, à recta fide declinarent.

XXXVI. DAMNATI POST MORTEM HÆRETICI.

Quod autem impij licet non in vita in suam personam anathema fuscepérint, tamen post mortem anathematizantur. Catholica Ecclesia, ostendit hoc à sanctis Synodis. Nicæna enim Synodus eos, qui impiæ Arij sectam coluit sine nomine anathematizauit: quæ autem Constantinopoli congregata est, impiam Macedonij hæresim similiter condemnauit, si tamen Deo sancta Ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationibus conuincitur, quod superuacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatem eius defendunt: ad aliam vanam occasionem confugiunt, dicentes, oportere eum anathematizari, eo quod in communicatione Ecclesiarum mortuus est.

XXXVI. THEODORVS ASVA ECCLES. DAMNATVS.

Oportebat autem scire eos, quod illi morientur in communicatione Ecclesiarum, qui communem pietatis dogma quod in vniuersalis Ecclesia prædicatur, vsque ad finem seruauerint: iste autem vsque ad mortem in sua permanens impietate, ab omni Ecclesiæ cœtu illius est. Itaque & omnis plenitudo Mopsuestenæ Ecclesiæ in qua Episcopus dicitur fuisse, cum inuenisset quod Paganus & Iudaico & Sodomitano à sancto Patrib. communis ratus est, deleuerit ipsius illo de * sacris Ecclesiæ Diptychis eius nomen sicut Gestain eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ coram ficta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui eum & impietatem eius tanquam sua im defendunt cum Ecclesia, in qua fuit Episcopus, vt potè hæreticum, ex multis temporibus eum eiecit.

* Al.

hæc & alia Imperator, subiiciens plura exempla, quibus pateret & damnati & absoluti cõsueuisse mortuos, qui viuentes vel damnati, vel absoluti meruissent. Atque demum eiusmodi contestatione finem imponit ipsi, quam de fide constitutionem conscripsit.

XXXVII. CONTESTATIO IMP.

Si quis igitur post eiusmodi rectam confessionem, & hæreticorum condemnationem salua manente pio intellectu de nominibus vel syllabis, vel dictionibus contendens, separat se à sancta Dei Ecclesia, tanquam non in rebus sed in sonis nominibus & dictionibus posita nostra putauerit salus, vt potè defensionis gaudens, rationem pro semetipso & pro deceptis & decipiendis ab eo reddet magno Deo & Saluatori nostro Iesu Christo in die iudicij.

hactenus Iustiniani de fide Cathol ca promulgatum edictum, non ob al ã causam (vt vult Liberatus) quam ob æmulationem Theodori Cæsarienſis in Pelagium diaconum, qui Origenem damnari curasset.

XXXVIII. DE TRIBVS CAPITVLIS SVMMA.

Antequam autem vlterius de his progrediatur oratio, hic ad limen monendum putamus lectorem, quod etsi demum post obortas plurimas controuersias, immensaque partæ dissidia Catholica Ecclesia sententiam Iustiniani Imperatoris contra Tria capitula sit secuta, tamen hoc ipso exordio propositæ quæstionis, immo assertæ ab Imperatore sententiæ, contra eadem Tria capitula complures Orthodoxi, immo & ipse Vigilius Romanus Pontifex, quasi vindices Chalcedonensis Concilii, in cuius præiudicium ea videbantur ab Imperatore tanta, insurrexere. Cum autem perspicue pleneque cognitum fuit, neminem derogarum sacrosancto Concilio Chalcedonensi per damnationem Trium capitulorum ipsa in primis Apostolica sedes eam Imperatoris edicto primum promulgatam & postea per Quintam Synodum confirmatam assertionem probauit atque retinuit, itumque est à Catholicis omnibus in eamdem sententiam cum Quinta Synodo habita Constantinopoli & cum ipsis Romanis Pontificibus, aliisque Apostolicæ sedi communicantibus: Qui vero postea ab his dissenſere, vt schismatici habiti sunt atque reiecti: cum tamen interea ante nouissimum Apostolicæ sedis assensum non esset placitum pro Tribus pugnare capitulis, cum præsertim in ea assertione habuerint aliquando, quem sequerentur ipsum Vigilium Romanum Pontificem.

XXXIX

Quo etiam tempore qui Tria capitula defendebant, pugnare se æque pro Synodo Chalcedonensi præ se tulerunt, cum nihil vellent de eodem sacrosancto Concilio imminutum: nec ita impugnabant Imperatoris edictum illud aduersus Tria capitula datum, vt errores dogmatum, qui siue in Theodoro, siue in Iba, vel Theodoreto inre condemnabantur, defendendos putarent: respuebant enim & ipsi eorum errores & execrabantur: sed erat ab istis pro personis instituta defensio, nempe contendentibus non esse damnandum Theodorum Mopsuestenum, quem indemnatum à Patribus constaret esse in Catholica communicatione defunctum; neque Ibam vel Theodorum, quos damnatos hæreses Chalcedonensis Synodus recepisset: neq; faciendum negotiũ mortuis dictitabant, quos in pace Ecclesiæ esse defunctos, nec ab ea fuisse reiectos, probari posset. Sic igitur isti pro Tribus pugnantes capitulis, nequaquam defendebant (vt dictum est) quæ dicebantur repertæ hæreses in commentariis Theodori, neque errores in epistola Ibæ enunciatiue insertos, vel antea iam improbata scripta Theodoreti aduersus duodecim Cyrilli capitula, quæ omnia ipsi etiam respuebant, retinentes pariter quæcumque in sacrosancti Concilii Chalcedonensis Actis esse inuenirenturintexta, & defendentes licet epistolam Ibæ, nequaquam blasphemiis in ea relatis patrocinabantur: cum tamen iidem omnes aduersus Iustinianum Imperatorem tanta sibi in Ecclesia Catholica arrogantem inuehrentur, atque edicto ab eo promulgato simul aduersarentur: quo nomine (vt dictum est) inter alios ipse Facundus Hermianensis in Africa Antistes scriptum aduersus eumdem Imperatorem pro Trium capitulorum defensione volumen edidit.

XL. DEFENSORVM TRIVM CAPP. REPLES STATVS.

Porro defensores isti laudati aliquando sunt, cum quem sequerentur, haberent Vigilium Romanum Pontificem: interdum vero tolerati, cum de huiusmodi cõtrouersia quid sanctæ Synodus definiret, expectaretur: reprobati autem tunc penitus, vbi damnante Tria capitula Quinta Synodo, & eam postea probante Vigilio, atque successoribus Romanis Pontificibus, ipsi ab ea inimis obstinate resilierunt. Hæc est summa totius historiæ immo tragœdiæ, vtpote per quam plurima damna Ecclesiæ Catholicę noscã ur illata, quæ tu ipse plorabis, cum legeris. His autem summatim ingestis, quorũ meminisse debes, prosequamur iam suo ordine cœptam historiam, & in primis de Iustiniani Imperatoris conaru in edicto illo promulgando, eodemq; ab aduersariis in deteriorem partem accepto, atque proinde reiecto.

XLI. a Facund. pro defens. Cap. Li.

Cum ergo ea omnia velamento quodam pacis agerentur, factũ est, vt animosius ab Imperatore Episcopis subscribenda ingererentur. Nam de vnione promissa ista Facundus a: Hi igitur ita fraudulenter agentibus, ac nescio quam promittentibus vnitatem, quæ si etiam sequeretur, effusio potius dicenda esset, &c. Sed iustius, etsi tamen acrius, dum inferius in Zenonẽ perfidũ Imperatorem inuehitur, qui impia illa excogitata vnione, de vnitate pariter impium olim promulgauit edictum, ipsum Iustinianum Imperatorem coarguit atque perstringit, vbi post multa: Etiam aliud deterius addens ait, quod sancta quæ vbique essent Catholicæ Ecclesiæ & quæ eis præsident Deo amabiles sacerdotes non aliter debeant credere: quasi omnium fides Ecclesiarum ex eius voluntate penderet & nemini liceret aliter credere quã ita diceret Imperator. Videbat (vt arbitror) quosdã timidos vel rerũ temporaliũ cupidos sibi fauere, & ex illo cæteros exstimabat, quib. etsi vocẽ contradictionis abstulerat animũ certe mutare nõ potuit. Necn. amplius aliquid mundi, præsertim valet in his, quos à libera fidei assertione retraxerit, nisi vt in illa diuidant, quod Dominus ait: Qui me erubuerit & meos sermones, istos filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua * & sanctorum angelorum. Aliquid ergo in mundana positus Ecclesiæ valet auferre, nullum sibi tamen acquirere. Malim, ergo est, vt semel intra limitem suum contineat, quem cum transgreditur perdere multos poterit lucrari neminem. Nã & suas habeat officinas vel artifices, omniaq; exproposito doceri videmus. Nõ quam n. de textrina per, ouare in undes aut vinum, & ign. Fillet in fornacib. an-

a Lac. p. * in plurimis.

belare

lare. Numquam comperimus a sutore quæ sutum, quæ cuique fabricæ proportio lasitudini conueniret, & quanta vtrique conueniens congrueret altitudo: quoniam illa integre scire possint, quæ ab ipsis artis sunt præceptoribus instituta scholæ. hæc licet in Zenonem ab ipso esse videantur dicta, in Iustinianum tamen vult retorqueri, qui cum esset penitus illiteratus, eruditas tamen sibi arrogaret de fide Catholica edere sanctiones, quas dolose conscripsissent hæretici. Pergit vero Facundus:

In contemptu sunt diuinæ litteræ, quæ nec suam scholam, nec magistros habeant, vt de quib. pertissime disputare se credat, qui nunquam didicit. Deinde, cum Palatij causa transferantur ad nunquam didicit. Deinde, cum Palatij causa transferantur ad Ecclesiam: quomodo Ecclesiæ causam ad Palatium transferebat? Postremo, vtquid iam dominabat, vel præcauerat omnes infensas Reipublicæ barbaras nationes? iam per vniuersas Imperij sui prouincias seditiones ac seditionum causas absfulerat? tam cunctis criminalium suæ ciuitatum causarum, qui illis conueniens, dederat finem? Cum ergo hu non sufficeret, quibus nemo sufficere potest, quomodo fieri potuit, vt tanta loci sui pericula, & de omnibus seruationem crederet redditurum, etiã periculis se alienis immergeret.

Enquam bene, sed argute magis Facundus in Zenonem intendens tacula, eadem in Iustinianum ex pericia bellicæ artis vibrat: quippe qui (vt etiam damnat Procopius) cum vndique ingruerent bella & seditiones, ipse tamen totus esset intentus disputationibus diuinæ Scripturæ. Quantum, rogo, ipsi in his temporis insumẽdum fuit, vt qui nec prima elementa calleret, vt legere posset, eiusmodi perplexas quæstiones, vel saltem leuiter intelligeret? quamque facile, vt non auditis, quę obiicerentur ab aduersarijs, in suam eum sententiam traherent, qui iam eius præoccupassent aures? At quis in tantum discrimen fidem Cathol cam adducendam esse censeat, vt qui eiusmodi esset, & de fide leges sanciret, vniuersam Ecclesiam Catholicam eisdem parere obligaret? Hæc addidisse voluimus ad roborandam Facundi sententiam, qua tum Vigilio tunc Tria capitula defendebat.

Sed vnde istã mala in ipsum prouenerint Iustinianum, etiam sub Zenonis persona idem auctor declarat, cum hęc addit: *Ad hoc autem detestandum facinus adulantium laudibus eum credimus excitatum, cum ei dicerent, quem admodum solent: quod omnes suos decessores sapientia & religione præcelleret: quod nullus ei posset in vniuersis, qui essent, vel fuissent Dei sacerdotibus comparari. Quibus ille credulus existimauit per singularem sapientiam, quam ei prater assentatores nemo tribuerat, inuenire se posse rationem faciendæ vnitatis, quã nullus ante per tot tempora potuerit inuenire.* hæc & alia prudẽtissimus Ecclesiasticus agonistes Facundus, cum inter Catholicos militans, ea scriberet, iubente Vigilio Cathol cæ sedis Antistite, imprud-ntem Iustinianũ conatum fugillans, atque simul omnes Principes illo arguens, qui immiscentes se fidei causæ, tantum sibi sumunt, vt non vereantur legem credendi præscribere Christianis.

Imperator igitur simuliac de fide tale promulgauit edictum, sciens eiusmodi constitutiones nullarũ virium esse, nisi ab Episcoporum subscriptione auctoritatẽ acciperent: primum omnium Apostolicæ sedis Apocrisiarium ibi degentem Stephanum diaconum, vt id faceret, vehementer rogauit: sed tantum abest, vt illum ad id precibus inducere potuerit, vt eundem maximum suis conatibus expertus fuerit aduersarium, sicut & Dacium Mediolanensem Episcopum, qui tunc item erat Constantinopoli: iidem vero Vigilium Romanum Pontificem monuerunt absentem. At non sic quidem Orientales Episcopi, qui siue blanditiis, siue terroribus compulsi, magna ex parte Imperatori cesserunt, licet iidem sicut antea, ita & postea facinus fuerint detestati. Nam audi, quæso, quid de Patriarchalium sedium Episcopis idem Facundus scribat: *Illud est insuetum, illud mirabile, illud, qu quo magis vis veritatis apparet, quod ipsos quoque præsumptores interdum conscientiæ stimulis fateri coegit, ad destructionem Concilij Chalcedonensis hæc fuisse conscripta,*

Nam primum informator eorum Mennas Constantinopolitanus Episcopus cum adhuc tẽtaretur scripto (sicut præceptum fuerat) præbere consensum: contra Synodum Chalcedonensem fieri, protestatus est. Sed & postquam consensit, a predicto venerabili memoria Stephano Ecclesiæ Romanæ diacono & Apocrisario conuentus: cum priori sententiæ suæ contrarius acquieuit his, quæ ante culpauerat, & de quibus se nihil actorum sine Apostolicæ sedis promiserat: sub ea se conditione cessisse, ratum sibi fuisse respondit, quod chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. hæc de Menna Facundus: ex quibus intelligas Apostolicæ sedis summam auctoritatem, cuius arbitrio, quæ essent ab Imperatore statuta & à Patriarchis subscripta, validanda relinquerentur, caritura robore & auctoritate, si ipsius Romani Pontificis approbatione careret. Sed quæ cum aliis Patriarchis tunc transacta fuerint, ex eodem auctore cognosce, qui paulo post ista subiungit per antiphrasim:

XLVII. TRES PATRIARCHÆ SVBSCRIBVNT NOLENTES.

Quis porro auctoritatem contemnere posset istorum? Quis dubitet talium sequi sententiam, videns, quam libere ab hu & intrepide veritas predicatur? Zoilus quoque Alexandrinæ vrbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret (quod cõtigit anno sequenti) *obuiam illi ad Siciliam misit, conquerens se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum, Quod his ei, postquam venit, idem Romanus Episcopus in facie palam. nobis quoque inter alios præsentibus, exprobrauit. Nec non Ephræmius Antiochenus cum primum ei mandaretur, vt hoc etiam ipse subscribendo firmaret, consentire noluit. At postquam es denunciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret; sua potius honori, quam veritatis dilector inuentus est. Quid autem Petrus Hierosolymitanus? nonne publica notitia refert, quem ã conuentione ad se multitudine monachorum, iratus pronunciarit, quod si quis eidem decreto monitus consentiret, contra Chalcedonense Concilium faceret: nec tamen se ab eius consensione suspendit? Hoc autem velut hereditarium de prauaricatione prima illius mulieris cognouimus esse contractum, quæ prius interdictum sibi fuisse respondit, ne de ligno, quod erat in medio paradisi, comederet: & postea quod ipsa illicitum pronunciauerat, vsurpauit, ac viro vt comederet, persuasit. Et quid dicemus ad hæc? nisi quod Dominus dixit: Veruntamen veniens Filius hominis putas inueniet fidem super terram?*

XLVIII. QVID EPISCOPI ALIARVM CIVITATVM,

Iam vero de aliarum ciuitatum Episcopis quid loquamur? Qui & cum subscribere compellerentur, palã reclamauerunt, contra magnam Synodum fieri. & post subscriptionem memorato Stephano Romano diacono libellos dederunt, sedi Apostolicæ transmittendos, confitentes in eis, quod à Constantinopolitano Episcopo coacti subscripserint, qui si à vestra pietate quærantur, poterunt & apud vos nostru assertionibus attestari. Vnde non solum ipsi qui hæc fecerant, sed & illi etiã qui facientibus cõmunicando consenserunt, de ignorantia semetipsos excusare nõ possunt, & frustra dissimulant frustra se dicunt nescire quod factum est siue lucra temporalia dilligẽtes, siue gratiã suas animas neglegentes. Cui enim non sufficiat ad cognoscendum causæ meritum sola confessio transgressorum & verbu publice facta & libellis exposita. cum interea ipsum Vigilium consulere non prætermitterent.

XLIX.

Quid autem excusando se, quod Iustiniano Imperatori paruissent, illi dicerent, idem Facundus superius sic ait a: *Adhuc dicant, quod de tanta sua præsumptione Ecclesiam quoq; Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilij Præsulu adhuc expectent.* hæc ipse: qui post multa subdit b & de Domitiano Episcopo Metropolitano Ancyræ in Galatia, qui Origenista cum esset, scripto tamen libello ad Vigilium Romanum Pontificem, ingenue professus est, Origenistarũ studiis ea fuisse ab Imperatore cõcta Theodorum Mopsuestenum & alios aduersus Synodum Chalcedonensem promulgata: ait enim c: *Quia per instantiam tuæ religionis eiusdem profani dogmatis* (Origenis scilicet) *irrita damnatio est: hinc eius sectatores exasperati aduersus Ecclesiam, quærentes eam quacumque possent immissione turbare, Et hoc totum publicam notitiam non effugit. Præsertim cum & Domitianus Anazarbensis quidem ciuitatis Episcopus prouincie primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origenianæ hæresis manifestus assertor, per libellum, quem ad beatũ Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente, confessus est, quod eius complices Origenistæ cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quicquã spei de conflictu restare: ad vltionem eorum, quæ contra Origenẽ gesta sunt, hos ecclesiæ scandala cõmouerunt.* hæc Facundus, qui & inferius eiusdem Domitiani verba in libello fusius

a Facund. pro defens. Cap. 1.

b Facund. pro defens. Cap. 1. 4.

c Facund. lib. 4. AB ORIGENISTIS HOC MALVM PROCESSIT.

scripta recitat, sed de his modo satis, quod ex Liberato diacono eadem superius fuerimus prosecuti: hic veto occasione libelli ad Vigilium missi oportuit repetisse.

L. STVDIA PELAGII ET ANATOLII DIACONORVM.

Sed qui fuerint hoc eodem tempore Occidentalium conatus aduersus eiusmodi Iustiniani Imperatoris promulgatum de fide decretum, videamus. Pelagius Romanæ Ecclesiæ diaconus simulac Constantinopoli reuersus hoc anno in Vrbem est, contra eiusdem Imperatoris de fide sancitum edictum classicum cecinit, & cum alios, tum etiam Africanos Episcopos armare conatus est: qui enim (vt ex Liberato diximus) hostis erat & acerrimus impugnator Origenistarum, & aduersarius Theodori Cæsariensis, aduersus eadem inuenta magno animo insurrexit vna simul cum collega Anatolio: de quibus pauca tantum hæc, vnde multa valeas intelligere, ex Facundo ad eemus, quæ sic se habent: *Non ergo ciuilis hæc causa videnda est, vel talis, quæ pro Ecclesiarum pace ferenda sit, sed qua merito iudicetur contra ipsius Catholicæ fidei statum hæreticorum subreptione commota, pro qua pars maxima orbis Christiani, quæ patuit, primum inter primos Christianos sacerdotum, nempe Vigilium, publica contestatione pulsauit: & Romana quidem vniuersitas atque Africa, priusquam pars Romani Antistitis acceperimus epistolam, non parua iam agnouerat indicia, quid de huius facti nouitate sentirent.*

a *Facund. pro defens. Cap. 1 4.*

LI. AFRICANI EPISCOPI RESISTVNT IMPERATORI.

Nam venerabilis Pelagius & Anatolius Romani diaconi debitam officio suo & loco solicitudinem pro Ecclesia Dei gerentes, laudabilium in Christo memoria Ferrando diacono Carthaginensi scripserunt, vt habito de hac causa diligenti tractatu cum reuerentissimo eiusdem Ecclesiæ Carthaginensis Episcopo, vel aliis, quos & zelum fidei & doctrinæ scripturarum serenè habere notitiam, consulentibus responderent, quid obseruandum in communione omnibus videretur. His ab Ecclesiæ Romanæ diaconis acceptis litteris, Ferrandus diaconus Carthaginensis facere minime prætermisit, quod fuit iniunctum: quamobrem omnes eius esse sententiæ inuenit Africanos Episcopos, ne Imperatoris decretum in aliquam acciperetur auctoritatem, nec quicquam penitus de ipso Chalcedonensi Concilio pertingendum. Hæc cum Facundus testetur, memineris, quod superius, dum de Ferrandi scriptis mentio facta est, iam diximus scripta fuisse ab eo ad Pelagium & Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconos eo argumento epistolam, quæ desideratur. At quæ eo tempore de his extat epistola Pontiani Episcopi Africani ad Imper. conscripta videamus, quæ sic se habet b:

b *Extat Concil. tom. 5 inter Acta Ioan. Papæ.*

Clementissimo ac pissimo filio Iustiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.

LII. PONTIANI EPISCOPI AFRIC. AD IVSTINIANVM EPISTOL.

Principaliter nomen ab ipsis in cunabulis iustitiæ fuisse episti: & iustus Dominus, qui ita præstitit, vt nomen ante iustitia tribueret, cui Imperij postmodum gubernacula contulisset. Adunat a est igitur gratia Saluatoris non solum in nomine, verum etiam in merito, cuius vita exaltata est imperando, & Imperium iuste viuendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes litteris admonere, qualem fidem teneas & defendas. Cognouimus quod Dominus B. Petro statuit dicens c: Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorum. Exultauit spiritus noster, hoc firmiter te pissime esse Imperator, quod Apostolica fidei prædicat, credentes quod à recta credulitatis tramite non declinet. Talem enim decet esse Imperatorem, pium, iustum, fidelem, qualem te nos esse cognouimus.

c *Matth. 16.*

LIII. NON PVTATDAMNANDOS MORTVOS.

In extremo itaque epistolæ vestræ cognouimus, quod nos non mediocriter rumoret, debere nos Theodorum & scripta Theodoreti & epistolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos vsque nunc minime peruenerunt. Quod si & peruenerunt, & aliqua ibi apocrypha, qua contra fidei regulam sint, legerimus: dicta possumus respuere, nō auctores iam mortuos præcipiti cōdemnatione damnare. Quod si adhuc viuerent, & correcti errorem suum nō condemnarent, iustissime damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur sententia damnationis nostræ? quod in eis re. orrigatur, non est. Sed timeo, pissime Imperator, ne sub obtentu damnationis istorum, Eutychiana hæresis erigatur, & dum nimia industria non sperimus ad maiorem hæresim collisimemque venimus. Et quid nobis cum mortuis iure bellum, vbi nulla inuenitur in congressione victoria? Apud iudicem verò iam tenentur, à quo nullus appellat. Per ipsum, in quo nos honorati & diligitis, supplicamus clementiam tuam, vt pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare iam mortuos, multos inobedientes interficias viuos, & exinde compellaris reddere rationem ei, qui vētrum est iudicare viuos & mortuos. hucusque ad Imperatorem Pontianus ex Africa, cum illuc missum hoc anno ab ipso Iustiniano fidei decretum Episcopis Africanis innotuisset: cuius autem sedis iste Episcopus fuerit, ignoratur. Atillud opinari facile quisque potest, quod ab eo factum est, id ipsum ab aliis Episcopis diuersarū regionum minime prætermissum: nam liquet omnes fidei Catholicæ professores simul aduersus eiusmodi nouitatem insurrexisse, vindicesque se Chalcedonensis Concilij exhibuisse.

LIV. IMP. CONSTANTINOPOLIM ACCERSIT VIGILIVM.

At quid inter hæc Imperator? Cum cerneret primarum sedium Orientalium Episcoporum, præcipue vero Mennæ Constantinopolitani Episcopi suspensam esse sententiam ad Vigilij Papæ arbitrium, & ex eius voluntate pendere existimauit nec ecclesiarum fore, ipsum Romanū Pontificem Constantinopolim conuocare, & fecit hoc anno, ipsum summa celeritate venire rogans. Nec temoratus quidē ipse Vigilius fuit, qui hoc ītē anno fecessit ab Vrbe, & se contulit in Siciliam, vbi hiemauit. Sed tum ex his, quæ ex Facundo dicta sunt, tum ex his, quæ dicentur ex Procopio, ambobus huius temporis scriptoribus apertis mendacij redarguitur Anastasius, dum alias profectionis Vigilij Constantinopolim causas affert, atq; subtractum violenter ab vrbe, insectatum q; iugiis & blasphemiis tradit, portores adeo ignominiosa minime latere potuisse, res suorū temporū accuratissime prosequentes auctores.

LV.

Cæterum cum non alia causa præcedisse cognoscatur profectionis ipsius Vigilij Papæ Constantinopolim: oportuit eum summo cum honore ab Imperatore vocatum esse, ne ipse aduersans inefficaces redderet omnes eius de promulgato de fide decreto conatus. Sciēs enim (quod dictū est) præcipuos Orientis Episcopos ex Romani Pontificis definitione pendere: eum sibi quibus valuit, studuit concil are blanditiis, vt quæ dictum fumus quam perspicue demonstrabunt. Cæterum Vigilij Papæ Constantinopolim profectionem magnum intulisse Catholicæ Ecclesiæ damnum, declamarunt euenta; quæ & significarunt quā prudentissime egerint præcessores Romani Pōtifices, vt S. Leo & alij, qui vocati sepe ab Orthodoxis l cet Imperatorib. in Orientem nunquam passi sunt ab ipsa fixa Romæ sede discelli. Obfuisse haud modicum vsu teū reperitur pontificum ab Vrbe profectio ad Comitatū, cum Imperatorum siue blanditiis, siue minis, contrariis hisce ex aduerso pugnantibus ventis, exposita sæpe nosceatur magno periculo Petri nauicula, cuius clauum immobilis fedem Romanus Pōtifex tutius teneat.

NON RECEDENDVM A VRBE PONTIFICIBVS.

LVI.

Hoc igitur anno, qui (vt dictum est) à Procopio vndecimus belli Gothici numeratur, Vigilium Papam Roma recessisse Constantinopolim profecturum, & in Siciliam peruenisse, idem affirmat: vbi Datium Mediolanensem Episcopum Constantinopoli venientem obuiā habuit, & legatum suscepit ab Ephræmio Episcopo Antiocheno missum, à quibus cuncta, quæ Constantinopoli gesta essent, exploratius intellexit. Quid autem egerit, vbi ea omnia compertа habuit, à Facundo accipe, cum ait d: *Hoc est autem mirabile, vt postquam horum condemnationem fecerunt, durarent, quod Ecclesiam Romanam consulerent, & sententiam Vigilij eius Præsulis expectarent: cui, quantum ad illos attinet, non permiserunt censere, quod senserit, ante statuentes, Si quis Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus & Epistolam venerabilis Ibæ non anathematizat, sit anathema. Sed ecce iam venientem, examinare, quod ei videbatur, edixit, & facti huius auctori correctionem tamquam sua transgressionis indixit, & nisi citius, quod male factum est, animaduerteret, etiam vindicaturum se esse prædixit, protestans & dicens cum Apostolo & Timotheo e: Ne forte cum venero, non quales volo inueniam vos, & ego inueniar à vobis, qualem non vultis.* erant hæc scripta in Epistola, quam Constantinopolim Vigilius misit, quam etiam isdem præcurrentibus legatis dedit ad Imperatorem, ne quid innouari pateretur: nam sub his idem Facundus:

d *Facund. pro defens. Cap. 1. 2. VIGILIVS PAPA QVID COMMINATVS IN NOVATORES.*

e *2. Cor. 12.*

Prater

Præter quod & à vestra clementia summum precium, summo que admisso per suos legatos petit, sicut eum venientem diuersa prouincia contestatæ sunt, ne patiamini fieri, quod factum est ita, quidem ipsum facti crimen esse iudicauit, vt illo Doctore Gentium testimonio duceret arguendum, quod discipulo Timotheo scribat, dicens: Depositum custodi deuitans profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Quid ergo adhuc quæritur, vtrum contra fidem & Synodum Chalcedonensem factum fuerit (quod dolemus) quando ille, cuius dicebatur exstitisse sententia, profanam vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scient æ quam quidam promittentes circa fidem exciderunt, in ipsius facti auctorem sibi * vendicantur arguendus? Denique etiam beatum Dacium Mediolanensem Episcopum, quem hinc reuersum in Sicilia se vidisse perhibet, & alios consacerdotes suos, sed venerabilis memoriæ Stephanum solum, quem Romana Ecclesia, cui per Dei gratiam præsidet, hic habere responsa eum, & permissos * Ecclesiæ suæ approbauit, quod & pro hac causa à venerabili Menna huius urbis Episcopi communione sustenderit, & eos, qui eis communicare sub debita satisfactione susceperit.

Quod nostræ, nisi contrarium Synodo Chalcedonensi quod factum est significaui, iudicaret, non autem solos quos commemorauimus sanctos & venerabiles viros hoc secum iudicasse mirabitur, quando non sacrum quod Romana quoque vniuersitas egrediebatur, quod venturum in Africa atque etiam Sardiniam, quamquam non per eos transierit, per ipsius tamen consiliarium publica illi officia esse posse iuxta sanctiones Hellas & Illyricum prouincias per quas venit, vt nullatenus nouitati, quæ facta est, acquiescat. Non ergo cuiuslibet hæc causa credenda est nec talis, quæ pro Ecclesiarum pace ferenda sit, sed quæ merito iudicaretur contra ipsius Catholicæ fidei statum haberet eorum subreptione commota, pro qua pari maxima orbis Christiani quæ potuit, primum inter primos Christianos sacerdotem publica contestatione pulsauit: & Romana quidem vniuersitas atque Africa, priusquam & Romani antistitis acceperimus epistolam, non paruo iam agnouerant indicio quid de huius facti nouitate sentirent. hactenus Facundus de Vigilii Papæ rebus gestis hoc annotauit: quam peruenerit Constantinopolim, quod sequenti anno contigisse suo loco dicemus.

Porro ipsum Vigilium diutius mansisse in Sicilia, indeque laborantibus fame Vrbi frumentum misisse, Procopius testatur, vbi ait: Per idem tempus Vigilius Vrbis Romanæ Præsul cum in Sicilia esset, magnum nauium numerum frumento complet & Romam transmittit, ratus omnino Vrbem tuto adiri hostibus posse, qui onera nauibus importarent. Qui vbi primum Romanorum ad Portum cursum tenerent, hostis eorum aduentu per ignotio paulo ante prorex ipse cum in Portum venissent intra muros deduxerunt, vt eo naues iam descendentes nullo negotio caperent. Sed hos qui in muro erant, confestim mox confluentes propugnaculis vestes altius agitata signum nauibus ad se nauigandum dabant, ne vltra progrederentur: sed alio quocunque vellent tenerent: vtrum illi vero prodito se non intellecto, sed ratione quia Portu erant Romanos præ gaudio ex suo aduentu alacres saltem id signum dedisse, sequi ad Portum meundum hortari, proinde ac præsentes assentire: hiq; vento, intra Portum cessere cum nauibus peruenerunt, in quibus Valentinus Episcopus quidam, cum Romanis pleriq; alijs nauigabat. Tunc Barbari ex insidijs consessum exeunt: naues omnes nemine defendente nanciscuntur. Episcopum cum Romanis comprehensum ad Totilam ducunt, cæteros vero obtruncant, & cum oneribus naues remulco trahentes cæsilio abeunt. Totila interea cum Episcopum quid sibi cum vellet rogasset, & mendacij apertius conuicisset, vt trasque illi manus præcidit. hæc Procopius, qui de longa Vigilii in Sicilia mora deque profectione ipsius anno sequenti Constantinopolim agit.

Porro onerasse naues Vigilium ex Ecclesiæ frumento, postulamus intelligere; quod constet amplissimum fuisse Romanæ Ecclesiæ in Sicilia patrimonium, vt ex sancti Gregorii epistolis liquet. Quod autem ad Valentinum Episcopum pertinet, hunc fuisse Episcopum Siluæ Candidæ, alio titulo sanctum Ruffinæ, atque Secundæ, Anastasius tradit, missamque à Vigilio in Vrbem, vt ibi Vicarius consideret, affirmat: quem reuertentem ad Vigilium Constantinopolitanum agentem, quæ postea dicentur, ostendent. Adhæc insuper addit Anastasius ipsum Vigilium in Sicilia commorantem, Cathanę ordinationem habuisse mense Decembri, ordinasseque presbyteros atq; diaconos ex quibus Romam misisse Ampliatum presbyterum Vicedominum suum, Valentinum vero (quem diximus) ad clerici gubernationem, vtique loco Pontificis Vicarius ibi degeret in ædibus Lateranensibus. Dum vero subdit, in vigilia Natalis Domini eumdem Pontificem peruenisse Constantinopolim, ex dicendis è Procopio mendacij redargoitur. At hic finis esto rerum gestarum huius anni Vigilij Romani Pontificis. Cæterum annis singulis inchoatæ tragœdiæ Actus luctuosi inferentur in scenam cunctis spectandi. Quæ vero reliquarum huius anni rerum gestarum narratio supereſt, prosequamur.

LXI. VIGILII PAP. EPIS. AD AVREL. EP 15. AVREL.

Hoc eodem anno, cum Auxanius Arelatensis Episcopus ex hac vita migrasset, in locum eius subrogatus est Aurelianus quem Vigilius suum decreuit esse Vicarium. Epistola autem tunc ad eum scripta ab ipso Romano Pontifice sic se habet:

Dilectissimo fratri Aureliano Vigilius.

Administrationem vicum nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, & credimus charitatu vestræ officio actibus Deo placitu diligenter vniuersa compleri, quando & summi sacerdotij consortio vos dignos diuina esse gratia iudicauit & gloriosissimi Childeberti Francorum Regis Christiana & Deo placida in perhibendo vobis testimonium voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestræ charitati hac auctoritate committimus, vt vniuersa quæ decessorum nostrorum vel canonum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atque seruando, & nostrum & prædicti gloriosi Regis iudicium circa charitatem tuam rectum fuisse posse ostendere. Sacrarum enim Scripturarum nos docet auctoritas, quia Christus Deus & Dominus Saluator noster prius vniuersa, quæ bona sunt, facere voluit, quam docere: scriptum est enim: Primum quidem sermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere, vsque in diem, qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum quos elegit, assumptus est. Item quid commorando Timotheum Doctor Gentium ducat Apostolus fraternitatem tuam semper ante oculos habere confidimus; ait enim: Confortare in gratia quæ est in Christo Iesu: & quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Et idem ipse ô Solicite cura te ipsum probabilem exhibere Domino operarium, inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Et iterum ait: Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Intelligi, quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

LXII.

Si quam ergo inter fratres diabolus humani generis hostis antiquus Zizaniam seminauerit calliditate nequitiæ consuetæ aut de aliquo sacerdote fraternitati tuæ, seruatis maiorum per omnia constitutis fuerit querela deposita, adhibitis tibi fratribus & Coepiscopis in secundum qualitatem negotij numero competenti, causam canonica & Apostolica ordinatione discutiens ea sententia definies quæ à decessorum nostrorum conueniat statutis, & Deo æquitatem in omnibus diligenti sis grata. Si quod vero de religione fidei (quod Deus auferat) fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fert, si emerserit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat definiri: veritate discussa, relationis serie transmissa, ad nostram consultationem potius vt remittas, hortamur: quia ita decessores nostros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur fecisse, testimonium nobis declarat scriptum: quatenus ad dispositione seruata, Ecclesiæ vnitas stabilis firmitate persistat pacis bono in omnibus perfruatur, cui vsque velut hæreditatis munus Christus Deus & Saluator noster ad cœlos, vnde numquam defuit, rediturus discipulis suis legitur reliquisse dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.

LXIII.

Et vt vniuersa fraternitas vestra dilectioni possit ratione cõplere, Episcopis quib pro vice nostra te præesse voluimus nos præcepta destinasse significamus, vt & illis obedientiam exhibere debeant competentem, & fraternitas tua eos in Christi charitate compleat, nos exemplis bonorum potius operum ad quæ sunt Deo placita fruenda semper inuitet, illud pariter auctoritate significamus, ne quo sine Fermati tua fratrem tanto longiora loca audeat proficisci, sed vt consuetudinem illam beatam custodire quãto, a-

PALLIO DONATVR AVRELIAN. AVIGILIO PAPA.

semper nostræ sedi habuisse Vicarium, & à vobis Formatam postulent, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare dissonant. Sed ne in aliquo sedi nostræ Vicarius minor sitis decessoribus videatur, necessarium fore credimus pallij vobis vsum, quem admodum decessori vestro hactenus dederamus, præsenti auctoritate concedere vt & morum, & omnium bonarum rerum vobis, beato Petro Apostolo suffragante, non desit ornatus.

LXIV.

Oportet ergo Charitatem vestram sacerdotali semper studio inter dominos filios nostros clementissimos Principes, & gloriosissimum virum, id est, si iam nostrum Childebertum Regem gratiæ intacta fœdera custodi e. Scitu enim, nec vos convenit ignorare, quod necessario prædicatio, quia Scriptura pronunciat, dicens: a Beati pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum. vt gloriosissimo viro filio nostro Patricio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui hominis vestro laborem ad clementissimum Principem absolvit transcundi. sed mox vt responsum recepit, nobis suis litteris indicauit. Dominus te in columem custodiat, frater charissime. Data XI. Kalend. Septembris. Quinquies post Consul Basilij V. C. Dedit & alias eodem argumento ad Galliarum Episcopos, quæ sic se habent.

a Rom. 10.

LXIV. EPIST. VIGILII PAP. AD GALLIÆ EPISCOP.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis qui sub regno gloriosissimi filij nostri Childeberti Regis sunt per Gallias constituti, Vigilius.

Admonet nos loci nostri ministerium diuina misericordia Domini collatum, Domini gratia protegente, nec negligentia * cauendo periculum, bonis potius palmam retribuiturus promissa & studeamus & meremur accipere. Vnde quantum nobis Christus Deus Dominus & Saluator noster primi Apostolorum locum promissa bis à pietate sua gerere largitate concessit, tantum nos de vniuersali pace Ecclesiarum quæ licet in multis, vna tamen est toto Orbe diffusa, maiestate studeo conuenit esse solicitos. Quippe quia nos sacrarum Scripturarum eloquia reddunt diligenter instructos. Quod cum Moyses Dei famulus diuinis iussionibus obsecundans ad montem voluisset ascendere, loco sui Aaron & Hur legitur reliquisse, dicens b: Expectate hic, donec reuertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum, si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad nos. Ita enim inter sacerdotes Domini potest pax super omnia Deo placita custodiri, si fuerit qui vicium nostrarum partibus præsentium, secundum consuetudinem à nostris decessoribus attributam sapientiam solicita indagatione custodiens, si quam humanæ aduersa hostis antiquus zizaniam inter Dei famulos nequitia consueta seminare tentauerit, sapientiæ suæ moderamine, adhibitis sibi fratribus & Coepiscopis nostris iustitia Deo placita, scandala ortu assumat.

* caue

b Exod. 24.

LXVI. AVRELIANVS ARELATENSIS VICARIVS APOSTOLICVS.

Vnde quia dudum Auxanio quondam Arelatensis ciuitatis Antistite vicium nostrarum solicitudinem dederamus sed cursum vitæ præmisimplendo, de hac luce migrauit, in cuius loco Aurelianum frater noster nosscitur fuisse, cuius necessarium valde credimus solicitudinem hanc à nobis antea fuisse commissi, confidentes vtique & pro loco sui qualitate bonis actibus vniuersa quæ Deo placeant, posse complere, & maxime cum gloriosus filius noster Childebertus Rex testimonium bonæ conscientiæ pro Christiana sua voluntatis deuotione perhibuit. Oportet ergo charitatem vestram eis in omnibus, quæ senatus per cuncta canonibus, salubriter secundum vtrorum desinita maiorum, pro nostra auctoritate censuerit, præbere obsequium non pretermittere.

LXVII.

Et quia omnino necesse est, vt pro diuersis confratribus Deo inuante tractandis, statutis aptisque temporibus Episcoporum Synodum debeat congregare: idcirco præsenti auctoritate censemus, vt nullus, vbi aut quando conscierit, se audeat excusare, excepta infirmitatis causa quam humana nō potest vitare fragilitas, aut certe quem digna excusationis ratio fecerit non venire. Omnibus igitur dominis scientibus, quod * Christus Dominus & saluator noster pia institutione promisit, dicens c: Quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cœlis est. Quemadmodum autem, quis sibi quæ postulat, credit posse concedi, si congregationem sanctæ conuentum, vbi Dominus præsentiam suam promisit, omnimodis assumpserit? sine aliqua recta excusationis causa euntare credauerit: Sed sicut profati sumus, si iusta causa illum ad Synodum fecerit non venire pro se aut presbyterum, aut diaconum destinare non differat, quatenus quæ fuerunt constituta per eos possit agnoscere, & definita complere. Patri auctoritate mandantes, vt nullus sine prædicti Formata ad longinquiora loca audeat profiscisci prætermissa quia & decessorum nostrorum decessoribus cum, quibus vixerunt, suas commisisse præteritis temporibus relegentur, sic definiunt statuta: vt his omnib. obedientia Deo placita custeditur pax Ecclesiarum, stabili firmitate perfruatur, & sicut Doctor gentium dicit Apostolus, d Ecclesia Dei possit sine ruga & macula permanere, Dominum vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

* quid

c Mat. 18.

d Ephes.

Hoc anno Ephræm Episcopus Antiochenus, cum sedisset septem vigintiannos ex hac vita migrat, in cuius locū Dominus eius nominis secundus fuit subrogatus: hæc ex Nicephori Chronico, qui autem eū anno superioris diē obiisse putarunt, ex his, quæ ipsum egisse cum Iustiniano Imperatore hoc anno vidimus errare nosscuntur. Idem dicendū de Petro Episcopo Hierosolymitano, quem non ante præsentem annum diem obiisse oportuit, licet anno superiori eum defunctum pontificio cuius locum suffectū esse Macarium secundum huius nominis, tum Euagrius, tum Nicephorus tradunt. Quæ autem huius Petri obitum præcesserint ante sex menses memoria digna, & prophetia de eius obitu, quæ & eius vitæ sanctitatem commendent narratam à Sophronio e hic historiam attexamus: quam cum à Sophronio petitam dicimus, ita quidē more maiorum citare consueuimus librum illum, qui à Ioanne cōscriptus ad Sophronium legitur: etenim apud Damascenum nec non apud septimæ Synodi acta Sophronij nomine citatus habetur, ait igitur auctor.

LXIIX. DOMNVS ANTIOCHENVS EPISC.

e Soph. Prat. spirit. c. 119

Narrauit nobis Abbas ſſa Damiana solitaria mater Abbatis Athenogenis Episcopi Petrensis, dicens: Erat quidam Abbas in sancto monte Sina, nomine Georgius, mira virtutis & abstinentia vir. Huic Abbati Georgio magno sabbatidis in cellula sua venit desiderium faciendi sacrum diem resurrectionis in sancta ciuitate, & sumere veneranda mysteria in sancta Christi Dei nostri resurrectione. Per totum ergo diem senior huiusmodi cogitatione solicitabatur, & orabat. Cum itaq; sero factum esset, venit discipulus eius, dicens ei: Inbe, Pater, vt camo ad synaxim. Senex autem respondit ei: Vade, & tempore sanctæ communionis veni ad me, & pergam. Manet ita que senex in cellula. Cum autem aduenisset tempus sanctæ communionis in sancta Resurrectione inuentus est senex prope Archiepiscopum beatum Petrum, qui præbuit tum illi tum presbyteris sanctam communionem. Videns igitur eum Patriarcha dixit Menæ assessori suo: Quando venit Abbas montis Sina: respondit ille per orationes vestras, domine, non vidi illum, nisi nunc solummodo. Tunc, ait Patriarcha: Dic illi, vt non recedat: volo enim vt mecum sumat cibum. Ille vero profectus id dixit seni. Qui ait, voluntas Dei fiat. Cum ergo salutasset synaxes, adorato sancto monumento inuentus est in cellula sua. Et accedisipulum eius pulsauit, & dixit: Pater veni, vt communices. Senex vero profectus in ecclesiam cum discipulo suo, metum sumpsit venerandæ mysteria.

LXIX. DE ABBATE GEORGIO DIVINITVS TRANSLATO.

Petrus autem Archiepiscopus contristatus, quod illi inel ediens fuisset, post solemnitatem in sti ad Episcopum Phari Abbatem Photinum & ad Patres Sina, vt Abbatem ad se mitterent. Cum ergo venisset, qui attulerat litteras dedisse quas illas, misit & senex tres presbyteros, Abbatem silicet Stephanum Cappadocem magnum illum virum, cuius & supra meminimus; & Abbatem Zosimum, maius etiam superius mentionem feci mus; & Abbatem Dulitium Romanum ad Patriarcham, pergentesque ecipsum senex scribens ad eos, dixit: Abite à me, mi Domine sanctissime, vt sanctum Agnum vestrum contemplemini. Scripsit autem idem Georgius Abbas & hoc ad eum: Vt sciat beatitudo vestra post sex menses Christo Domino & Deo nostro simul occursuri sumus, & illic adorabo vos. Egressi itaque presbyteri dederunt Patriarchæ litteras. Dixerunt tamen & hoc ei, quoniam senex multos annos habebat, ex quo non venerat in Palæstinam. Offendebant item & litteras Episcopi Phari simul contestantes, quod ferme septuaginta annos habebat senex, ex quo de sancto monte Sina non exierat. Sanctus vero & mirissimus Petrus asserebat testes eos, qui tunc assuerant, Episcopos & clericos, dicentes: Vere nos senem vidimus, & omnes osculo sancto illum salutauimus: Postquam igitur impleti sunt sex menses requieuerunt in pace senex & Patriarcha iuxta scilicet ipsius senis prophetiam. Inciuique ibi: quibus videas his innouata antiqua signa Habacuc

LXX. GEORGII ABBATIS EXCVSATIO ET PRÆDICATIO.

547

& Philippi diaconi, qui in momento translati sunt è loco in locum. Voluntatem enim timentium se fecit Dominus, & desiderium pauperum exaudit. Etenim cupienti sesel vivorum sumum Pascha agere Hierosolymis, id magno miraculo præstitit ei Deus dives in omnes, qui invocantium, non senescens, vt virtute ex diuturnitate temporis minuatur, quo minus præstare tempore valeat, quod olim alijs concessisse legitur.

Qui autem in loco Petri suffectus est in sedem Hierosolymitanam Episcopus (vt dictum est) Macarius nomine, in suspicionem adductus est hæreseos adeo vt multi ab eo se communione separarint, vt patet ex eodem Sophronio: eorum id potius ex leuitate, quam veritate factum, ostendunt quæ ab eodem auctore narrantur infectum, verbis istis: *Cum alius bis fuisset senex genere Arabs, Iulianus nomine, captus oculis, ipse aliquando scandali Zatus est in Macarium Archiepiscopum Hierosolymitanum, nolebatque communicare illi. Quidam ergo die Abbas Iulianus significauit Abbati Simeoni, qui erat in monte Mirabili (distat autem à Thespeli muro ferè millibus nouem) dicens: Ecce sum, & quo abeam nescio, neque vero habeo, quæ possit auxiliari mihi, & communicare Macario detracto. Indica mihi, Pater, quid agere habeam de fratre, qui fornicatus est, & de illo, qui se cum eo iuramento constrinxit. Respondit autem Abbas Simeon Abbati Iuliano: dicam tibi, ne recedas, neque te ipsum à sancta Ecclesia separes: neque enim illa male habet gratiam Domini nostri Iesu Christi Filij Dei.* hæc de Macario ibi. In vita b sancti Gregorij Episcopi Agrigentini prolix a atque honesta pariter mentio fit de Macario isto, eidemque spiritus prophetiæ tribuitur: ab eoque ipsum Gregorium fuisse diaconum ordinatum, auctor affirmat. Fuit autem hic eius nominis secundus Hierosolymorum Episcopus: Senior enim Macarius vixit temporibus Constantini Magni Imp.

IESV CHRISTI
Annus 547.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMP. 21. Annus 8. TOTILÆ REG. 6.

QVi sequitur post Basilij Consularum annus sextus, idem numeratur Domini quingentesimus quadragesimus septimus, qui & à Procopio ponitur belli Gothici annus duodecimus: quo cum obsessa anno superiori Roma à Totila, graui premeretur inedia, ad eam seuadam incubuit opera Pelagij diaconi S. Romanæ Ecclesiæ: cuius res gestas cum Totila hoc ipso anno duodecimo belli Gothici, simul & cladem Vrbis sic item describit Procopius: *Erat (inquit) tunc forte inter Romanos & sacros viros Pelagius quidam diaconus, qui diu Byzantij commoratus, maximam sibi cum Imperatore conciliauerat amicitiam. Vnde & pecuniarum vi maxima circumfultus, Romam se paulo ante, quam obsideretur, contulerat. In eaque deinde obsidione necessarijs indigentibus eius pecunia partem largiter impartiebat, cum vel ante hac esset inter Italos omnes vir probus, maiorem (vti par erat) charitatis & in proximos quasi fœ benevolentiæ gloriam retulit. Hunc igitur, cum præ fame indigna quædam Romani & deficillima paterentur, facile suadent, conuentum vt Totilam precarentur, pauorem sibi dierum inducias his conditionibus darent: ne finitra constitutum inter se tempus nemo sibi supersit ex Byzantio veneris, sine mora, se ipsi Vrbemque barbaris prodituros. Illa cum mandata, vbi ad Totilam Pelagius venit, & ab eo est benigne susceptus, prior Totilas sic exorsus est:*

Constat sane apud barbaros omnes, id lege cautum esse, oratores vt hi plurimum colent & reuerentur. Mihi vero, qui virtutis aliquid compararunt, qualis es tu, honorem deferre simul & reuerentiam iampridem studium fuit. Sed oratorijs delatos honores, siue illatam his ignominiam, non personarum mansuetudine, siue verborum cumiditate & elegantia decerni reor: sed cum vera quædam sentetur, vel non sana admodum verbis vtuntur. Orator illi itaq; honor deferri maxime solet, qui veritate maxime patefacta, ad suos remittitur: sed si ignominia præ cæteris affi-

qui vbi commentitia quædam & subdola fecerit verba, ad suos mox redeat. Cæterà quidem, Pelagi, quæ à nobis petieris facile consequeris, tribus dumtaxat exceptis, & vbi hæc caueris, vt plane iudiciat magis expediet: ne forte maximam ipse causam præbeas, quo minus eorum vel paragas, quorum ob gratiam huc aduenisti, vel nos forte ex re infecta incustes. Petere namq; quæ præsentibus haudquaquam rebus conueniant, plurimum proculdubio facit, nemo pro votis vt quippiam consequatur.

III.

His autem sic interdico, ne quoquam pacto pro Siculis, vel Vrbis mœnibus hisce, vel transfugis seruis verba nunc facias: quandoquidè fieri potest, vt aut Gothorum opera vtri pro Siculis quæas, aut murus vt ipse Vrbis integer maneat, vel serui ipsi, qui nobiscum nunc militant, suis quondam de cætero domino seruiant. Verum ne videamur hac tibi considerata quadam per nos prætendi sententia, & causas ipsas explicaturi mox sumus. Fuit olim Sicilia insula & prisciu quidem temporibus pecuniarum vt felix prouentu, ita & cuiusuis generis frugum in ea nascentium cæteris terris fœcunditate præstantior, atque vt non solum hæc incolis suppetant, sed vel vobis Romanis itidem ad vitam sint necessaria per annos singulos exportantibus satis. Vnde tunc primum Romani Theodoricum deprecabantur, nec ea in insula maius aliquod Gothorum præsidium collocaret, ne ea res forte ad cæteras prosperitates, eorũ libertatem interpellaret. His ita peractis, hostium exercitus in Siciliam nauigauit, qui ferme nec hominum multitudine nec re alia vlla nobis essent in bello pares, Siculi vero visa hostium classe, non ad Gothos quisquam denunciare, nec se continere munitionibus, nec hostibus saltem obuiam ire vicumque occurrendum tunc esse, sed promptissime pacefactis tunc vrbium portis, supinis hostium exercitus manibus excepêre, & haud secus egere, ac infidissima seruitia solent, quæ diutius in carcere asseruata, dum dominorũ volunt manus effugere, in nouos quosdam & alienigenas statim incidunt. Ea itaque ex insula hostes, vt è loco munito impetu facto, omni Italia ora sine vllo pœne negotio sunt: quin etiam vel vrbem hanc Romam cepere, ac tantum inde frumenti numerum importarunt, vt vel obsessis in annis spacium queant Romani obsistere. De Siculis hactenus, quibus per Gothos vt venia detur, fieri nullo modo iam poterit, criminum magnitudine misericordiam ab his adimente, qui eos iniurias sunt.

IV.

Nunc vero intra hos muros hostes exercendo, in eorum quidem descendere, & nobiscum acie decertare minime censent: dolis vero & deceptiunculis cõtinenter & per singulos dies nos oppugnando, iniisse quidẽ nostri hu rebus & plane absurdum nunc potuntur. Ne itaq; iterato hac eadem patiamur, prouidendum iam ducimus. Qui enim præ ignorãtia semel circumuenti fallũtur, si rursus in infortunium recidant, quia minus persentando prauideant cõsultam sibi calamitatem, haudquaquam ex aduersante fortuna id fieri videbitur, sed quia se deliquisse plane ignorẽt: vel illud quidẽ adiecerit quispiam, & vobis omnibus maxime profuturum, vt Vrbi hac mania solo æquentur, ne cum alijs & ipsi demum coeristi, vel ab insultãtibus hostib. circumuallati, sed malis exclusi absens periculo, nec vllo vestro discrimine victoribus futuri sitis in præmium. De cæteris vero, qui vltro ad nos concesserunt, dicturi hæc sumus: Si enim qui nobiscum fuere in hostem instructi, & à nobis deinde fidem nostra ex confessione acceperunt, ne se vnquam veteribus dominis vt cunque restituamus, vestras in manus dedendos esse nunc censuerimus: profecto nec vobis quidem tradituri fidem seruaturi quandoque essemus. Non enim qui vel cum omnium miserrimis pactiones facilas neglexerit, erga alium quempiam firmiorem præ se ferre animum quiuerit: quin potius velati absurdioris naturæ indicium, ad omnes, qui secum versantur, circumferre perfidiam videtur: hæc Totilas.

V. PELAGII DIACONI AD TOTILAM RESPONSIO.

Pelagius vero ita respondit: Summum tibi, vir strenue, in dicendo studium fuit, me simul & oratoris nomen extollere, etsi alias in sordidissima statu nos forte. Verum namq; amicum & oratorem nõ solum eum affecisse contumelia duxerim, qui vel capite illi percusserit, vel alio quouis in hunc dedecore modo, sed vel qui re infecta dimiserit ad se delegatum. Non enim homines oratorio munere ideirco funguntur, vt honorẽ ab his cõsequantur, qui susceperunt se sint, sed quod vtus Resp. in posterum sit parando, ad eos, qui se legauerũt, mox redeãt. Si igitur vel ut affectu iniuriæ longo magis conduxat eorũ aliquid effecisse, quorũ ob causam venerunt, quam Principum verbu benignierib. auditu, nihil pro se consecutos ad suos redire. Deprecor autem, haudquaquam sat scierem, quæcunq; præfatus nunc es. Cur enim quisquã si molestũ se

præbeat,

prabeat. qui antequam postulatu respondeat, ceruntiones salturum se neget? Sed illud quidem minime subticebo, quod pra te facile ferat, quantū erga Romanos qui in te arma sustulerint, esse sturus, benignitatis & benevolentiæ sis, qui in Siculos nihil te aduersatos immortale quoddam decernas effundere odium. Sed ipse, mea ad te omissa legatione, ad Deum hanc transferam, qui supplicium contemptores odisse solet. Hic Pelagius dictis absistitur.

VI. QVÆ ROMANI AD DVCES.

Quem Romani vbi re infecta ad se redeuntem videre, eo acrimonia animos conscitarit, quo & fames quotidie ingravescendo, insanabiliter eos afficeret. Milvbiis vero nō dum nes sitis deerant, fidē sedadhuc sustinebant. Vnde Romani Græcis immixti exercitum Præfectos Bessam & Cononem adeunte, tacy mabundi & multo cum gemitu profatis hunsmodi fere: Talem vobis præsentem esse fortunam speramus vt si vel impium aliquod aduersum vos facinus patrassemus, haudquaquam posset id merito nobis in crimen ascribi: necessitatu siquidem magnitudo excusationis in se plurimum habet. Nam vero cum nobis ipsis ad opitulandum nil quicquam sit virium, verbis ostensare calamitatem ipsam, hanc deploratum nunc ad vos venimus. Sed benigne que dicturi vos summus audiatis precamur, nec vlla dicenda audacia obturbari vos volumus, sed malorum ex ea penitare nunc magnitudinem. Nā quis de salute cogitur desperare, nec opere quidem, nec verbis deorum seruare de cetero poterit. Nos vero, ô Principes, nec Romanos quidem, nec vobis consanguineos ducitis, nec eorundem vel morum, vel legum socios esse, sed perinde rebellis, & qui Imperatoris non vltro intra Vrbem exercitum excepérimus, sed hostes potius ipsos, in vos armis desumptis. Nam vero veluti acie victis, captisque bello, vobis in seruitutem ex lege cedentibus, date vestri nā capitis alimenta, non ad necessitudinem sufficitura, sed que ad tenuem saltem vitam ducendam sint satis: vt & nos superstites facti, vobis contra salutem strenue, quæcumque dominis seruis par est vt ministrent. Quod si id vobis non facile placet, sed dignum duxeritis sine vlla ope nostra nos facere, id lucri estu denique habituri, quod in seruorum nihil opera insudabitis sepulturam. Et si ne id quidē de vobis spes andum relinquitur, saltem ne obtruncate, nec morte honesta nos fraudetis, nec vitæ exitum nobis invideatis omnium procul dubio suauissimum, sed vno saltem ne infinitis Romanos liberate difficultatibus. hactenus ad Præfectos militum Romani, pergit vero Procopius.

VII. DIRA FAMES VRGET ROMANOS.

Præfecti itaq; his auditis, Comitatus Romanis, quos tribunant, nullus in præsentia esse resident: ipsos vero necare, impium ducere, nec plane sine discrimine fore, si sic reliquuntur: Bellisarium tamen & exercitum transmissos exercitus identidem affirmare assutures propediem esse. Denique his verbis Romanos solatis dimittunt. Fames interea inualescendo in immensum cum accreuisset, maximum in malum euasit, vt que ciborum ab surdior a quadam suggerentes genera, & natura excedentia terminos. Sed Bessas, Cononq; vt Vrbis Præfecti confodiæ frumenti maximum numerum intra mœnia sibi recondidum sua necessitate militibus fraudatu, Romanorum primoribus, & his quidem ditissimis ingenti pecunia venditab aut: medimni siquidem (quod vtique mensura est genus) aureis septem pretium erat. Sed quibus non erant tanta domestica facultates, ciborum delectum vt possent & cunctis opulentiorum more absumere, eius pretij parte quarta dependa, sursum medium complentes, plane inde sordidum confecto diuersi uantur, id cibi genus necessitate ipsa suauissimum faciente.

VIII. MISERRIMVS STATVS ROMANOR.

Bessus porro & eius armigeri, qui boues haberent venalem, aureis quinquaginta vendebant. Ex Rentanis vero cui vel equus forte obisset, vel si usmodi aliquid demortuum erat & quidum, inter felissimos habebatur, quia mortui animalis carnibus vesci posset. Catera hominum turba vitiosa dumtaxat edebat quales circa Vrbis pomerium & locis incultioribus, postea & assatim nascuntur: quas tamē decoctas ne vel sapore vel innatis offenderetur aculeis, effabat. Quandiu itaq; fuit Romanis nummus, frumentū (vt asitum est) & fures comedebāt: verum vbi dem ij defuit, domestica supellectilem omnem in forum inferre, & pro domino hanc victu in eorum commutare ialtaram: sed vbi frumenti militibus nihil reliquum fuit, quod imperitis Romanis possent, ad victus minus si iam circumspicere, quibus deficientibus, cum earum non magna bis copia esset, atq; adeo ad saturitatem non omnes haberent, corpore extenuari denique cœperunt, color q; cum in pallorem se paulatim & luridem conuertisset, simillimi idolis videbantur: plerique vero vel incedentes, vel dentibus adhuc ipsis vlceras mandentibus, de improuiso examinati cadebant.

Iamque vel purgamentis in colum & stercoribus vtebantur: nonnulli etiā fame nimia ægre grauati manus sibimet inferebant, cum nec canes quidem, nec mures de cetero inuenirent, nec aliud ipsum demortuum animal, quibus vti in cibum possent. Erat inter ceteros Romanes vir quidam liberorum quinq; sattus iam pater: hunc si ij omnes circumsistebant, prehensandoque vt assolent, cibum sibi efflagitabant. Tum ille nec ingemiscens quidem, nec vlli edito perturbationis indicio, sed fortissime dolore dissimulato filiorum iussit se subsequi, & cibum mox accepturos. Vbi vero supra Tiberis pontem peruenit, capite obuoluto, velatisq; oculis, in Tiberis aquas confestim exiliuit, spectantibus filiis, Romanisq; ceteris, qui ea tunc sorte è regione consistebant. hæc de fame. Ad postremum vero cum copiæ missæ Constantinopoli ab Imperatore variis in via bellis detentæ & à Gothis interea profligatæ essent: milites Romæ degentes obsessi, clam prodendi Vrbem Gothis consilium inire. hi fuerunt Isauri, de quibus ita Procopius æ

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

IX. QVOSQVE MISEROS AMES AD GIT.

Cum itaque perpauci (vt diximus) edmodum ad murorum custodiam relinquerentur, & ij quidem non fame confecti: quaterni custodes quidam & Isauri generis ad portam Asinariam excubias nacti, nocte concubia obseruata, qua ceteros somno oppressos erat, demisso è pinnis ad terram reste, & ea se dimittentes, Totila inde adito, excepturus se Gothorum intra vrbem exercitum poliicetur, idque sa nullo negotio facturos affirmant. Tum Totilas gratias illis se redditurum ingentes professus, pecuniaque donaturum non parua, si ea, quæ obtulissent, peragerent: dateq; quoddam suis ostabellionibus cum his statim dimittit, locum contemplaturos, vnde bi aditum affirmassent sub in Vrbem fore. Qui vbi ad muros venere, reste comprehensa, in propugnacula ipsa, nullo interpellante, euadunt. Quo vbi est ventum, Isauri barbaris omnia ostentare, & nihil omnino edicere impedimenti vsiam fore volentibus muros conscendere, & item licentias plurimum, vbi iam conscendissent, quia nemo obsisteret. Proinde Gothi ipsi Totilæ cuncta renunciare, quæ viderant, eodem quo prius ascendere ante funē, protinus demittuntur.

X. SAVRORVM PERDITIO.

Quorum relatu omnib. Totilas cognito, etsi eo fuisset ex nuncio lætitia non mediocri affectus, sustinque tamen propter Isaurorum captum, haud dum confidendum hu nimium esse censebat. Non multo inde post ites ad Totilam Isauri idem venere ad id facinus hortaturi: Tum ille alios duos cum his rursum ire mox iussit, vt & ipsi diligentius omnibus & accurate pernotigatis visa renunciarent. Qui vtique non longe post ad Totilam reuertentes, priorum similima referant omnia. Interea vero Romani milites multis explaratum quid hostes agerent missi, non procul ab Vrbe Gothis decem occurrunt iter ea habentibus: quas statim comprehensas ad Bessam deducunt. Scisitantique Bessa, quidnam Totilas animi agitaret: Gothi respondent, eum sperare Isauros quosdam eius in potestate Vrbem daturos: iam enim ad barbaros vt Vrbis tumultus emanarat. Sed nihilominus Bessas & Conon Vrbi tunc præsides, his auditis, negligenter ij (vt cuperant) cessere, nec aliquam tanta rei rationem habuere. Vnde factum, vt tertio demum Isauri Totilæ cum in conspectum venissent, ad aggrediendum id facinus incitarent. Tum ille alios quosdam cum Isauris mittit, cum his, & sanguine quendam suis proiniquissimum. Hi vero ad Totilam paulo post redeuntes, ad rem peragendam confirmant.

XI. ISAVRI TERTIO VOCANT IN VRBEM TOTILAM.

Quo omnium certior factus, primis tenebris, vniuerso armis instructo exercitu, ad portam Asinariam duxit, quaternosq; inde è Gothis præualidos viros, Isauris Ducibus, per funem iubet in murorum culmen ire. Qui nolle statim eadem, qua & Isauris ipsis obuenerat per vices custodia, dormientib. ceteris, ad fores aliis viis aperiendas discedunt, præsaque lignea securibus obice, refractisq; ferreis claustris, Gothis aditum patefaciunt, & paternibus portis cum vniuerso exercitu Totilā intra Vrbem ad hostili arbitrium recipiunt. Sed se se vbi intro est itum, vnum in locum copias omnes coegit, ne: abire diuersi ni permisit, hostium insidias veritus. Verum vbi (vt erat) tumultuatum, & perturbatio inde & timor, vt in capta vrbe, Romanes inuasisse animi: misitq; Romanorum pars maxima cum Duabus ipsis, vt facile cuiq; fugam capessunt. Pauci quidē Romanis cum civibus se immiscentes, in templa perfugium habuere. Sed omnium ex Patriciis viris Decius & Basilius cum aliis nonnullis, cum præparatas ad id equas haberent, cum Bessa fugere potuerunt. Sed Maximus Olybrius q, & cum his simul Orestes, & alij quidam in Petri Apostoli ædem se fugarei piunt. Conflat sane è plebe tunc homines ad quingentos in Vrbe

547

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XIIII.

XIX.

XX.

reliquis per id tempus fuisse qui in diuersum se temperare cuperant; ceteri omnes iam ex Vrbe excesserant, & in alias se contulerant terras, vel vt supra iam diximus) iubet assumpti persecuti.

Multis interea & nostrum quidem de Bessa & hostium discessione Totilam fecerant certiorem: quo affirmante pergratam illos sibi rem nuntiare, neminem tamen suorum fugientium insistere vestigiis suis, nihil esse hominis sua cuiquam dictitando, quam terga suis vt hostes dare. Verum vbi primum illuxit, nec via ab eis diuersa relinqui batur suspitio, Totilas ipse eundi gratia Petri Apostoli templum ingreditur; sed Gothi interea quos omnes habent, obtruncant. Vnde hoc pacto ex mutis quidem desiderati viginti duntaxat sunt, sex ægrotas è plebe homines. Ineunti itaque id Totilæ templum Pelagius ipse sese obuiam offert, Christi in manibus Euangelia gestans, supplexque omnium factus, & genu procumbens: Parce, inquit, ô Princeps tuis. Tum ille arridens, & sane profusus, ita profatus est: Nunc mihi supplicaturus aduenisti, Pelagi? ita quidem, respondit quando quidem tuum me seruum effecit Deus. Sed ab hoc iam abstine manu, quisquis in seruitutem cesserit. Hic itaque vitam precibus Totilæ, Gothis militibus ed eo nocuit, quod Romanorum decretum vt neminem obtruncarent, & in primis pretiosissima quæque deserta seruarent, cetera sibi haberent: quorum quam multa in Patriciorum ædibus inuenta fuere, sed omnium maxima extitere, quæ Bessas reliquerat, vt qui velut omnium peritissimus homo infaustum illud discedentium pretium Totilæ ad cæteram prædam accumulasset. Sic itaque cum Romanis & Patriciis viris tunc actum.

Vnde vel Rusticiana Boetij quondam vxor & Symmachi filia ad reliquum fuit ærumnarum & miseriarum ad cumulum, vt ab hostibus panem vel ætatis arium aliud quicquam emendicando deposceret, qua facultate ante hæc suos egentibus impertiebat, & seruitiorum ipsa rusticiana quidem indumenta amictui erat. Haud secus & Romanorum primores amissa prosus fortuna bonis, domos circumeundo foresq; appellando, eleemosynam dare sibi supplices precabantur, nil prorsus huiusmodi de re afferente. Sed Gothis in Rusticianam mortem iam consipiscentibus, eius hanc noxa insimulantis, quod tradita Romani exercitus Ducibus non parua pecunia Theodoricianas disturbasset, in Symmachi patris virique vindictam, Totilas tamen nulla hanc affligendi iactura permisit, sed tam ac cæteras fœminas omnes, vt extra miriam essent seruatæ, vel Gothis hui sibi maxime cupientibus coniugio iungi, quicquid factum, vt nulla ex his fit per barbaros violata, quæ ille ex re maxima retulit continentiæ laudem.

Quod autem ad Rusticianam pertinet, de qua agit, Symmachi filiam vxoremque Boetij: plures eius nominis eiusdemque generis reperiri est fœminas: prima illa habetur vxor Symmachi Senioris, quam viro suo doctissimo tenuisse candelam & candelabrum, Sidonius scribens ad Hesperium tradit: alia vero, de qua est sermo Symmachi Iunioris filia, coniunxque Boetij: rursum eius alia Rusticiana quæ ex Vrbe migrauit Constantinopolim, clarissima fœmina, ad quam extant complures S. Gregorij Papæ epistolæ datæ, cum Pontifex esset, vnde diuertam ab hac, ipsam existimare li cet. etenim quæ ætate senescens erat, cum occisus est vir eius à Theodorico anno Domini quingentesimo vigesimosexto, vt peruenerit ad annum Dominisexcentesimum, quando ad illa scribebat Gregorius, nequaquam peruaderi facile potest; fuisse tamen eiusdem familiæ, ex epistola ipsa Gregorij hac eam scripta sub Indictione quarta, facile quis intelliget. Sed ad res Totilæ redeamus, de quo ista Procopius subdit:

Postea autem die Gothis omnibus Totilas ad se conuocatis, verba huiusmodi fecit: Non equidem nouum aliquod vel vobis incognitum monendi genus in præsentia facturus, ô viri commilitones, hoc vos conuocaui, sed eadem illa vel nunc disserturus, quæ apud vos ante hac sæpe disserui. Vobiscum vero, qui ea ex me accepistis, altius quam optime est. Non igitur ita commonefactis insignitis est relabendum: nam & verborum, quæ ad felicitatem traducunt, nulla est mortalis, sat eras debet, vel si quos forte inscitia apprimat ratio. Quando quidem errū nullo sunt pacto, quæ prole dicentur beneficia referenda. Quorsum hæc? Fuere quondam & Gothis militum multa centū millia fortissimorū in vnū tum coeuntibus, qui vtriq; maximū in modū ad gloriā opib. vtebantur & equorum armorumq; summa hu copia suppetebat, veteranorum præterea & prudentissimorum viri ingens, qui sane ipsis in certaminibus conflictati nostris rebus conducere plurimum videbāturi & aliaquin à Græcorum militum millib. septem hi omnes deuicti, imperio primum fuere, deinde & cæteris rebus priuati.

Nunc vero nos, qui reliqui sumus, & tanta præsertim paucitate, nudi quidem & planè calamitosi & ignauissimi omnium, hostium vltra viginti millia vicimus. & summatim vt dicam, quæ gesta fuere, eiusmodi sunt, vt credi vix possint. Causas vero, cur hæc ita nobis contigerint, statim aperiam. Gothi tunc primū præ cæteris omnibus æquitate posthabita, vt inter se inuicem, ita & in Romanos tunc subditos indigna quædam patrabant: quib. (vti par erat) permotus & ira succensus Deus pro hostib. & contra nos depugnabat. Quo factum, vt etsi multitudine ac virtute, cæteroq; belli apparatu hostib. æquemur, tamen interualli superiores vi quadam tamen occultiore ac planè diuina deuicti nos simus. Vestra itaq; interesse tam rectora sunt vt seruetis, id est, vt æquitatē de cætero tueamini: nā hāc perueterib. vobis, vel diuina quidē subsidia infestiora mox erunt. Non n. Deo sine vllo delectu vel temere humano generi vel priuatæ cuiquā rationi ferre præsidia cōsueuit sed hu quāmaxim e fauet apud quos æqui tatis ratio habetur: & illi quidē haud quaquā difficile est ad alios bona trāsferre vt qui rerū omniū habeat potestatē. Illudq; vobis necessariū fore asseuerauerim iustitiā vt inuicē & in subditos quoq; seruetis, h. e. vt perpetuā vobis adipiscamini sel citatē.

Ita quidem Totilas apud suos egregie philosophatus, ex iustitiæ cultu à Deo rependi victoriā docuit. Quod adeo verum est, vt etiam si à parte aduersa stet pietas veraque religio, nihil ob id erga illos propensiorsit diuina clementia, si peccata reliqua adsint; immo magis in eos vindictam exerceat, qui cum confiteantur se nosse Deū, factis tamen negant, deterioraque infidelib. scelera patrant. In quam sententiam Apostolus c. præco cælestis edicti, ista proclamat: *Ira & indignatio omni animæ operanti malum, Iudæo primum & Græco.* quid Iudæo primū & Græco, nisi quod prius ad supplicium aduocatur, qui actius deliquisse noscatur? Sed & sententia Domini d grauiotis est culpæ reus, qui scit voluntatem Domini & non facit, vt potè qui multis præ aliis sit afficiendus plagis. Adeo vt ex his cognitur Deus (si ita dicere licet) aduersus nequissimos Christianos fuere Gentil b. & ad plectenda Catholicorum facinora interdum propitio vultu ad castra respicere Ethnicorum, & iis vt ad puniendos illos nefandorum criminum reos: quod in Propheta contestatus esse videtur, vbi ait e: *Virga furoris mei Assur*, nempe ad insti genda Iudæis verbera; quorum promissiones, adoptio, legislatio, & vera religio erat: vt ad corrigendos improbos filios alioqui dilectos cogatur adhibere sibi odibiles seruos, iuxta quod ingemiscat amans Pater, & dicat f: *Heu consolabor super hostib. meis.* Sed ad Totilam reuertamur, de quo subiicit ita Procopius:

Totilas cum apud Gothos disseruisset, Senatorū ordinis ex Vrbe viru ad se postmodū ceu ob atu pleraq; exprobranda, indignandaq; obiicere, & illud in primis quod per Theodoricum quā multis affecti sint beneficiis, quodq; in omnib. semper cōstituti vrbanis sint per eum ante hac magistratibus & rempublicā ipsi eius perm ssu administrauerint, & ingentib. præterea fuerint munerib. ditatis: & alioquin in beneficos Gothos ingratis. mos se præstitissent; in quorū tacturā ad delectionē r spexerint, ac Græculos simul inuexerint in patriam homines, suimet proditores tam subito: indecētq; facti: Scisciturā de nde nū ipsi à Gothis malis iā essent quicquā perpessi, effariq; mox cogere. nū boni adhuc quippiam sibi à Iustiniano obuenere: & singulis dein ceps enumeratis quæ ad modū omnib. fere magistratib. simi per eum primati: q. ab exactoribus spe ante hanc vapulauerint q. demū coacti sint animū ad ea intēdere, quæ aduersus Gothos gessissēt. bellog. præsis pubi cānō mensu tributa Græcis dependere, ac si pacifici essēt, & alia pleraq; his dictis adiecit quæ domini solēt insidiatores subditis exprobrare, & fortasse illa nō tacuit quæ primū omnū fuerant inculcāda, nimirū sub Catholico ipsorū Imperatore adeo ignominiose habitū Romanū Pontificē Siluerium, vt ab Vrbe sub falso prætextu, quod Gothis faueret, ignominiose auulsus, fuerit deportatus in Græciam, atq; relegatus tandem in insulam, illic fame confici perireque coactus sit, quodque nihil magis curæ Græcis esset, quam primam

sedem

XVII. CAVSA RVINÆ GOTHORVM.

XIIX. CVR INFIDELES ADVERSVS FIDELES ALIQVANDO PRÆVALEANT.

c Leu. 2.

d Leu. 12.

c Isai. 10.

f Isai. 1.

XIX. QVÆ AD SENATORES QVERELÆ TOTILÆ.

sedem deprimere, cui se subesse molestissime ferrent. Sed quæ de Pelagio Romanæ Ecclesiæ discono, cuius nuper mentio facta est, his addat Procopius, videamus: ait enim:

XX. PELAGIVS ROGAT PRO CAPTIVIS.

Pelagius vero pro veris sontibus, ita & infelicibus supplex Totile factus, non prius precari hunc destit, quam ille clementiorem in omnes se fore pollicitus, Romanos dimisit. His ita peractis, Pelagium Totilas & ex Vrbis rectoribus præcipuum vnà Theodorum nomine ad Iustinianum Imperatorẽ legauit, ac illius inuitandæ adactor, suas vt partes amice ac benevole tueretur, & in Italiam reditum acceleraret. His deinde iniunxit, totis vt viribus niterentur pacem sibi cum Imperatore & amicitiã conciliare: quæ postmodum cogeretur, si pace infecta rediret, Romam ad solum diruere, interfectisque Patriciis viris, in Illyrios bellum transferre, literasque Iustiniano conscripsit, quæ sic se habent:

XXI.

Quæ in vrbe Roma ad hanc diem contigerunt, cum te fuisse edoctum iam putem, silentio prætereunda videntur. Ea vero, quorum de causa ad te oratores hos miserim, statim intelliges. Bona pacis ture vt deligas, nobisque tradas, in primis deposcimus. Quorum ipse monimenta quam optima & simul exempla Anastasium & Theodoricum habemus, qui paulo ante regnarunt, pacemque & cæteris bonis sua tempora complenere. Si igitur hæc tibi placitura sunt, mexico meum patet vocabere, & belli nos socios in quoscunque libuerit fueris, habebis. hæc Totilas ad Iustinianum: subdit vero Procopius:

XXII. TOTILÆ EPISTOLA AD IVSTINIANVM.

His cognitis Imperator mandatis, & oratoribus auditis, hos statim responso dato dimisit, Totilaque rescripsit, Belisarium se bellicis rebus præfecisse, & liberam habere hunc potestatem, quæ ad Totilam pertinent pertractandi. His exacerbatus Totilas, cum ab oblata pace se videret excludi, in Lucania accepta interim clade, quomodo Vrbem delere penitus meditatus sit, Procopius ita narrat: Quibus cognitis Totilas rebus, Romam in primis ad solum prosternere decernit, & maiore exercitus parte ibidem relicta, cum reliqua aduersus Ioannem in Lucanos contendere. Sed muri tantum & diuersi in locis hic diruit, quantum totius partem esse hanc tertiam coniectura quis consequi poterat. adhuc est videre eiusmodi Totilæ ruinam in mœnibus à Belisario fabricatis diuersis in locis solo prostratis, sed postea opere subitaneo haud eadem pulchritudine hoc anno à Belisario restitutis. Sed pergit Procopius: *Pulchriora præterea, magnificentioraque absumptæ incendio ædificia animo inerat, & vrbem Romam in eorum pascua iandudum reddere. Quibus de rebus Belisarius certior factus, nuncios simul & literas ad Totilam misit. Quibus illi in conspectum venere, & sua aduentus causam explicarunt, literas reddidere in hanc sententiam scriptas:*

XXIII. LITTERÆ BELISARII AD TOTIL. PRO VRBE SERVANDA.

Ad vrbium ornamenta, ædificia, quæ antea nulla fuissent, construere, sapientum ferme virorum inuentiones fuere & ciuiter viuere per callentium. Quæ vero ad pulchritudinem extant, delere, insipientium proculdubio est, & quos minime pudeat in sua malignioris naturæ argumentum monumenta posteritati relinquere. Roma quidem ciuitatum omnium, quæ sub Sole nunc sunt, quære, maxima & magnificentissima esse facile affirmatur: nõ enim est maxima & magnificentissima esse facile affirmatur: nõ enim est virtutis virtute constructa, nec breui quodam temporum spatio in tantam hac magnitudinẽ & decorẽ euasit: sed Imperatorum multitudo & maximi summorum virorum cœtus, tempore diuturnitatis ipsa, diuitiarumq; & potentiæ magnitudo, vt cætera omnia, ita ex vniuerso terrarum orbe cogere hunc in locũ opifices potuere, qui Vrbem hanc talem tantamq; paulatim ædificando, omnium monimenta virtutis posteris proderent. Est itaq; vt hos illa vbique appareat totius sæculi sempiternam mortalibus ad imperiam cedens: quandoquidem progenitorib. ipsis virtutis memoria demeretur, posteris vero operum tantorum spectaculum.

XXIV. DILEMMA PERSVADET.

His itaq; sese habentibus, velle velim intelligas, è duobus alterum necessarium fore, aut enim hoc bello victus ipse succumbas: aut, si ita forte cõtigerit, nos superabis. Quod si viceris & Romam demolieris, nõ alteram Vrbem sed tuam deles: quam si seruaueris, ex possessione cæterarum omnium præstantissima opulentior fies: Sin vero ad tuam deteriorem fortunã res nobis successerint: Roma inolumis seruata, gratia tibi apud vniuersos conciliabitur & nũ mediocris quæ per te tam forte deleta, nullas tibi de cætero relinquetur ad humanitatem consequendam & clementiã locus: nec facti vllus erit apud te vsus, & existimationem apud omnes homines ipse facto dignam mereberis: nam qualia Principũ opera fuerint, tale necesse est ex eis etiam nomen ferant. hactenus Belisarii ad Totilam literæ: *Quibus* (inquit Procopius) *Totilas sæpe perlectis, & vt bene monentibus magnifactis, suasus demum, Vrbem inoffensam seruauit & integram, deque eius in hanc voluntate certiorem per oratores Belisarium fecit.*

Sed quis anni huius rerum Vrbis finis? Cum igitur eo consilio vsus esset, vt mœnium parte eam Totilas spoliaret, ne vniuersum exercitum cogeretur ad præsidium Vrbis relinquere, si eam defendere vellet, sicque destituta remanerent, quæ in Italia præsidia expugnallet, aut occurrendi Belisario nulla facultas esset; reuertendique iterum ad eam, cum veller, sibi per diruta mœnia aditum patere putans: mox ipse Totilas egressus ab Vrbe, cum Romanis apud Lucanos primũ, inde Calabros pugnat. Interea vero Belisarius Vrbem aggreditur: eamque ingreditur, muros que diruros (vt licuit) statim instaurandos curauit, fossisque munuit, adeo vt reuertentem ad eius oppugnationem Totilam omnino repulerit: qui ab ea sæpe reiectus, Tiburse contulit. hunc que tandem finem res Vrbis anni huius habuerunt, luctuose quidem omni ex parte atque funestæ.

BELISARIVS VRBEM INGREDITVR ET MVNIT.

XXV.

Hoc item anno transacta hieme, red. ditoq; nauigandi opportuno tempore, Vigilius Papa è Sicilia soluit Constantinopolim; nam sub hoc anno duodecimo belli Gothicistis Procopius a: *His ita peractis, iam hiems se struminger at. Vigilius interea Romanum Antistes ab Imperatore ex Sicilia euocatus, Byzantium venit: nam vt eo contenderet, diutius ea in insula hic traxerat moram.* hæc Procopius, nec de eo quicquam vlterius. Reduxisse secum Datium Mediolanensem Episcopum, qui sibi occurrerat in Sicilia, quæ dignitatem inferius, demonstrabunt. Anastasius b autem ista subilcit de eius aduentu Constantinopolim, quæ tamen in omnibus haud arridet, vt in his præsertim, quibus ait ipsum peruenisse in Vigilia Natalis Domini. nam si ordinationem habuit (vt ait) mense Decembri Catanæ prope diem Natalis Domini: quomodo in Vigilia eiusdem potuit peruenisse Constantinopolim? Sed & eius aduentu audi ipsum: *Tunc* (inquit) *obuius est es Imperator; & exsultantes se ceperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum vsque ad Ecclesiam sanctæ Sophiæ, dicens: Ecce aduenit Dominator Dominus &c.*

XXVI.

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

VIGILIVS PAPA VENIT CONSTANTINOPOLIM.

b Anast. in Vigilio.

Per biennii vero fuerunt cõtentiones de Anthimo Patriarcha, quomodo promisisset renouare & remittere eum in locũ suum, & cautionem manu sua ostendebãt, cum promiserat eum in ordine suo renouare, sed Vigilius nullatenus voluit eũ cõsentire, sed tanta roboratus virtute, mori magis desiderabat, quã viuere. Tunc Vigilius Papa dixit: Vt video, non me fecerunt venire ad se Iustinianus & Theodora ipsius Principes, sed hodie scio, quod Diocletianum & Eleutherium inuenisse te vt vultis, digna enim satis recipis. Cætera autem, quæ sequuntur, post obitũ Theodoræ contigerunt, quando excitata in eum rursus persecutione per Theodorum Episcopum Cæsariẽsem, oportuit ipsum confugere Chalcedonem in basilicam S. Euphemiæ. Hæc de his, quæ spectant ad altercationes Vigilii cum Theodora Augusta: Cæterum aliæ inter ipsum atque Imperatorem intercessere ob ea causa contentiones, nempe ex Tribus capitulis, quorũ causa (vt anno superiori dictum est) vocatus fuit ab Imperatore Constantinopolim. Sed ante quam rerum gestarum narrationem aggrediamur, primum elucidandum, quæ nam esset ista de Tribus capitulis suborta contentio in Oriente.

VIGILII CVM THEODORA IVSTINIANO CONTENTIO.

XXVII.

Essi enim ex superius dictis possit cuique eadem esse perspicua, & exitis, quæ per singulos ferme annos dicenda erunt, nulla de ipsis dubitatio penitus exoriri possit: tamen hic occurrendum putamus cuidam viro erudito, qui à veraci malorum sententia discedens, nouam de Tribus capitulis initit rationem, quippe qui hæc illa tria putauit esse capitula, quorum disceptatio sit in Epistola à Ioanne Romano Pontifice ad Ausenum & alios Senatores conscripta his verbis c: *Iustinianus equidem Imperator filius noster (vt ex eius epistola tenore cognouistis) de his tribus, quæ tribuibus certa certamina fuisse significauit: Vtrum vnus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, vna de tribus personis sancta Trinitatis sancta persona: An Deus Christus*

c Extat in bibliotheca.

XXVIII.

carnu pertulerit impassibili Deitate An proprie & veraciter mater Domini & Dei nostri Iesu Christi Maria semper Virgo debeter Domina & Dei nostri Iesu Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Tr. haimus in his Catholicam Imperatoris fidem, &c. habet eadem Iustinianus Imperator, in fidei professione ad ipsum Ioannem Rom. Pontificem.

At procul à veritate aberrat, vt ista sint Tria illa capitula, quorum causa diro schismate Ecclesia longo tempore scissa est. Etenim cum constet illam de Tribus capitulis inter Catholicos contentionem esse obortam non inter Catholicos & hæreticos: quis, rogo, Catholicorum vnquam negauit Verbum carni vnitum vnam esse personam sanctissimæ Trinitatis, & eumdem hominem factum, eumdemq; Deum vnum de Trinitate perfecte esse indiuisa & inconfusa atque inconuertibili vnione? & quis aliquã do Orthodoxorum vel leuiter dubitasse reperitur, sanctissimam Mariã Virginem vere proprieq; Dei matrẽ in Ecclesia appellatam? Aut quis vnquam pietatem colentium reuocauit in dubiũ Deum vere dici passum in carne? Cum igitur in his inter se Catholici semper consenserint, & pro his aduersus Nestorianos & Eutychianos iunctis manibus animisque certauerint, & posthac pugnare nunquam desierint: quo ergo causa, vt obtria dicta capitula inter se inuicem tam in Oriente, quam in Occidente fideles fuerint scissi, atque schismate separati? Præterea si quis rerum gestarum seriem disponat ordine temporis, inueniet, non tempore Ioannis illius Papæ, sed sub Vigilio Roman. Pontifice de Trib. capitulis quæstionem exortam esse: vnde appareat longe diuersa illa esse tria capitula, quæ à Ioanne Papa recitantur in epistola ad Senatores, ab iis, quæ (vt dicemus) sub Vigilio in controuersiam deducta sunt.

Explosis igitur his, quæ nulla ex parte veritati cohærent, neque subsistere possunt: non alia quisque prudens Tria illa affirmare poterit fuisse capitula, quam quæ ipse Iustinianus Imp. sæpius suis epistolis inculcauit, præsertim vero in ea, quæ ad Ioannem inscribitur, sed reuera, ad Vigilium esse datam ostendimus, & in ea, quæ in exordio Quintæ Synodi recitatur: nempe primum de damnatione Theodori Mopsuesteni: secundo loco de damnatione epistolæ Ibæ Episcopi Edesseni: tertio demum de damnatione scriptorum Theodoreti Episcopi Cyri contra Cyrillum. hæc sunt Tria illa capitula dissensionũ omnium locuples seminarium, Etenim (vt dictum est) non inter Catholicos & hæreticos eiusmodi certamen exiit, sed inter Catholicos tantum ipsos, qui omnes salutem vellent Chalcedonense Concilium neq; ex diuersa causa confirmat, sed plane eadem: siquidem tam qui Tria illa volebant damnari capitula, quam qui defendi, idipsum facere dictabant, vt in omnibus consultum esset Concilio Chalcedonensi, ne illorum occasione ipsum labefactari ab hæreticis posset. Sicigitur eorum negatio vel assensio protrudendo Chalcedonensi Concilio facta vel pretensa, nihil aliud quippiam erroris admisceret, nõ cõstituebat quempiam hæreticum; sed esse schismatici coniecti sunt, qui diuersam à Roman. Pontifice in his decernendis sententiam sectati essent: nam de personis, & non de fide quæstionem fuisse, Gregorius [b] Magnus affirmat. Magna fuit ista in Ecclesia Dei tentatio, cui miserando modo inter se Catholici ita confligerent, nõ secus ac cum in castris contingit oriri tumultus & inter se arma collidere ac vibrare iacula milites sub eodem Principe constituti.

Sed quid factum sit hoc anno, vbi Vigilius (vt dictum est) Constantinopoli moratur, iam videamus. Cum ipse diu expectans Constantinopolim peruenisset: omnium omnium (vt ex Facundo liquet) Zoilum Alexandrinum occurrentem sibi de emissa subscriptione redarguit atque etiam alios: Dumque maximam inter Episcopos concertatam reperit esse discordiam, in summum periculum adductam Ecclesiam, vt schismate scinderetur, fratribus aliis iisdemque longi maiori numero, & præstantiorum sedium Episcopis Imperatori, Africanis autem ex aduerso stantibus, inter quos Facundus ipse (quem dominus scientia eminebat) ipse Vigilius Papa inter hos omnes pacis arbiter sedit, vt ambarum partium auditor sederet, si posset concitatos inter eos conflictus illos.

XXXII. SYNODVM VIGILIVS AGIT.

At non ipse id agere solus, verum colligi voluit eorũ quiaderant. Synodum triginta Epi coporum: in qua cũ aduersæ partes inter se conflictantes adessent, & inter disserendum alteres reuitur haud pacifice (vt par erat) rẽ agentes, adeo vt quid magis veritati congruum esset, minime posset examinari, & æqua iudicii lance perpendi, placuit tunc Vigilio, vt quæ quisque sentiret, & quibus quam proponeret sententiam defendendam rationibus comprobaret, scriptis proderent. Tunc oportune accidit, vt idem Facundus ex commentario illo duodecim libros partito, quem habebat præmanibus, nec dum absoluerat responsionem elicitam ederet: qui postea ipsum integrum commentarium pro Trium capitulorum defensione perfecit atque vulgauit: quem quidem in communione Catholica esse scriptum, cum ipse Vigilius Papa pro defensione eorundem capitulorum epistolas (vt vidimus) cõscripsisset, & adhuc inopus incumberet, satis liquet ex iis, quæ to'o illo commentario pluribus in locis idem ostendit. Quæ vero in ipsius operis præfatione haud obscure habet, atq; ea quæ iunctà nobis dicta confirmat, accipe, vbi ait:

XXXIII. * peracto vel perfecto. QVA OCCASIONE FACVNDVS CÔMENTARIOS SCRIPSIT.

*Hoc opus fraudentibus fratribus ad Imperatorem Constantinopoli scripsi: quo nondum finito ac per actato *, adductus est Rom. Ep s opis in cuius certamine, cum Gestu super hac causa disceptaremus, mediante conflictu interrupta pacis præceptæ & ab vniuersis ep scopis, qui aderamus expetitæ, vt scripto quisq; ostenderet qu d in du bu capitulis videretur. Cum ergo per Magistrum Officiorum sub grauiss me festinate responderi contingeret: vix mihi sept m dierum inducia date sunt, in quibus erant etiam duo festi. Tunc vt omnia diuersa quæ magis necessaria iudicabam, ex his scriptis aliqua decerpsi, quia non occurrebat omnia nouã dicere: si quidem tria millia versuum excedit illa responsio. Sane quoniam (sicut dixi) nec dum à me pertractati fuerant iidem libri, quadam testimonia pro mundanitate codicum, ex quibus ea posueramus, vel pro incuria translatorum aliter continebant, quæ sic etiam in illa responsione transposita sunt. Idcirco præloqui hæc ad monere curaui, vt neminem, qui memorata responsione perlecta, hos contigerit libros offendat ista diuersitas sed illic ignoscat festinanti & huic potius credat*, hæc cum præfatur in duodecim suos libros Facundus, adhuc sub iudice tunc temporis lirem fuisse demonstrat.

Cæterum quantumlibet aduersarij vrgerent condemnationem, cui ipsi subscripserant, Trium capitulorũ: haud tamen ita videri voluerunt efferuescentes, vt ea de re aliter statuere, quam decreuisset Rom. Episcopus, cuius expectarent sententiam, sint professi. Id quidem plurib. in locis Facundus ipse testatur, vt secundo libro dum ait:

XXXIV. ADVERSARII EXPECTARVNT VOLVNTATEM ROM. PONT.

Adhuc dicunt quod de tanta sua præsumptione Ecclesiam quoq; Romanam consuluerint: & sententiam B. Vigilij Pr solis expectent & post, plota: Quomodo ab his creditur quartus decimus successor eius, nempe Leonis, S. Vigilius nouum posse aliquid iudicare præsertim illo dicente: Nam secundum Apostolum c. Si quæ destruxi, hæc ad fico, prauaricatorem me constituo. & in me vltimum condit anibus, iubdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ Principis Marciani, sed etiam ego mea defensione firmaui, &c. Habet autem ad finem operis idem Facundus ad ipsum Imperatorem, cui scribit, admonitionem Orthodoxo Antistite dignam, hic merito inferendam, dum primo Theodosij Imp. exemplo cum, quid agere debeat ita docet:

[c] Gal 2.

XXXV. EX THEODOSII EXEMPLO SVMPTA ADMONITIO.

Maior Theodosius Imperator, cuius semper memorabilis erit in Ecclesia Christi memoria, quamquam sæpe de magnorum barbarorum prælijs, & de maximorum tyrannorum triumphis egerit, non tamen in eius laudibus victoriarum frequentia, in quibus Tratano filio gerenda comparari non potest, veram meruit gloriam, sed de supplici & publica pœnitentia ipsius pœnitentia quam expugnato regali ipsi animo placide ac humiliter, Ambrosio Epi copo castigante ipse cepit, & inde illum fibi d. bita satisfactionis tempus ab Ecclesia communione remotus implenit, pie admodum credens & sapienter intelligens, quod non ex tem, oralis poteslate, qua fuerat vsus in sacerdotium Dei propositus, sed ex pœnitentia

nire posset ad vitam, quod illa erat ipse subiectus. Vnde credendum est quod sanum Deus aliquem ambrosium suscitaret: etiam Theodosius non deesset: Sed cum minor est exigendi fiducia, minor est reddendi deuotio: non est autem magnus amator veritatis, cui + *etiam personæ commendet auctoritas.* & post pauca: *Non tale aliquid pessimus corrigi, quale fuit quod excommunicatione vlciscebatur Ambrosius. Illud enim non, quamuis male fuerit gestum, creditum tantum erat Theodosii potestati: quod autem nunc factum est, vel si rectum fuisset recte non fieret: quia nulli Regum hinc aliquid agere, sed solus est sacerdotibus datum.* sancire videlicet de fide decretum, cum Imperatorum sit fidem Catholicam coram sacerdotibus profiteri, non eandem præscribere sacerdotibus atq; omnibus Christi fidelibus. Hæc ad calcem ferme librorum locutus est Facundus: quos absolutos paucos post dies ipsi obtulit Iustiniano Imperatori.

XXXVI. Sed redeamus ad Synodum quam diximus hoc anno Constantinopoli ab ipso Vigilio Roma Pontifice fuisse collectam, & in eius prima Actione auditis altercationibus ambarum partium, defensiones ab ipsis scriptis mãdandas, Synodoq; reddendas esse præceptas: quib. omnibus acceptis, easdem Imperatori iussit esse tradendas. At non placuerunt ista Facundo, nec reliquis Trium capitulorum defensoribus, cum iam postea inter schismaticos militare cœpisset: ipse enim eadem conatus est sugillare in deteriorem partem accipiens. Sed audi ipsum Facundum in libello ad Mocianum inter plura de eadẽ Synodo ista subinsenie dicentem: *Gestis de medio sublatis quibus causa cœperat aperiri, & interrupto suo iudicio Vigilius, à considentib. Episcopis flagitauit vt quid eis de causa videretur, prolata quisque in scriptis responsione signaret. Et quia illi Episcopi maxime Constantinopolim occurrerant in eius aduentum, quorum nullo in hac causa subscriptio tenebatur, & de sua fuerant integritate securi: per occasionem huius interrogationis ipsi quoque separatim cõpulsi sunt ab aduersariis Ecclesiæ, quomodo dictauerunt in præiudicium magni Concilij, respondere: Ac ne postea subtraherent, & quæ scripto responderant, iudicio non offerrent: iam sub prosecutione ipsorum atque custodia palam ad illum deducebantur, tradere sua profana & detestanda responsa. Oculis nostris hæc vidimus nos: Acephalos coram ipso Iudice alacres & exultantes aspeximus, cum Episcopos ad eum, Vigilium scilicet, adducerent eadem responsa portantes. Ad quomodo hæc sic inhærent cordibus audientium vt sic ea detestari ac lugere possitis, sicut nos, in quorum animis ipsorum malorum adhuc imago versatur?* hæc ipse subinsensus in Vigilium, cum iam aduersæ parti fauisse visus est. Sed pergit.

VIGILIVS SCRIPTAS PARTIVM RESPONSIONES EXIGIT.

XXXVII. *Suscipiens vero illo, nempe Vigilius, memoratas responsiones, post aliquot dies ad Palatium attulit, atque alteri detulit parti in præiudicium Synodi Chalcedonensis cum aliorum chirographis, qui antea subscripserant, reseruandas. Verum ne suis traditos videretur, talibus verbis eos fefellit, vt diceret: Quid apud nos reseruamus ista contraria Synodo Chalcedonensi responsa, vt inuenta quandoque in Ecclesiæ Romanæ scrinio à nobis approbata credantur? Sed afferamus illa in Palatium, & de illo agant ipsi, qui iam nouerint. Quasi ea scindere vel vrere ipse non posset, aut per suam euacuare sententiam, aut ipsis, à quib. fuerant data, refundere, quæ nec suscipere ab eis, nec extorquere debuerat. Si vero decretum generalis Synodi præcauebat, atq; ista solita fictione singens eius præiudicium se cauere, hoc pro voluntate contrarium fecit, quod ei si dissimulemus, præiudicet: quomodo non præiudicet, si demonstrentur originata circiter Episcopi cũ Romano antistite Constantinopoli congregati (vt illos omittam, qui ante subscripserant) cõdemnasse cum approbatoribus suis epistolam à Chalcedonensi Concilio approbatam, & illum Episcopum, cuius doctrinæ laudes in memorato Chalcedonensi Concilio citatæ sunt, nemine resistente, cum suis dogmatibus anathematizasse post mortem scientibus cæteris & in eorum communione manentibus?* hæc Facundus postea iam factus hostis, cum videlicet se inter schismaticos collocasset inuectus & in Vigilium plurimum de chirographo ante ab eo tradito, cum Pontifex fieri ardenti desiderio laboraret, ista refricans & inculcans, ne (quod ait) personæ summa auctoritas causæ præiudicium afferret: vt schismaticorum atque hæreticorum mos est, vt ex criminibus in aduersarios irrogatis suam volunt causam defendere, & præseferre iustitiam. Vtinam extarent ipsa Synodalia Acta ex quibus fuissent ipsi redarguendi schismatici: non enim locus relictus esset impostoræ.

XXXVIII. QVID AD VIGILIVM FACVNDVS IN SYNODO.

Sed quod illis caremus, fragmenta hinc inde non sine magno labore collegimus, nec aliunde quidem, quam ex eiusdem temporis scriptis, licet magna ex parte illa peierint. In primis autem ex ipso Facundo accipe, quæ in libello tunc temporis ad Mocianum conscripsit; vbi tunc aduersarum se fuisse Vigilio tradit, dum ait: *Accipite quæ in iudicio ipsius Vigilij inter alia fuerim prosecutus, si ut edita nobis ab Officio tertiæ Actionis gesta declarant. Ego non fateor simpliciter beatitudini vestræ, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me à contradictione communione subtraxisse: hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo nec tantam esse causam iudico, pro qua deberemus à communione multiplici segregari, sed quod ex persona Theodori epistolam Ibæ Nestorianam probare conati sunt, & quod ex epistola Ibæ Synodum Chalcedonensem scilicet, à qua suscepta est, improbarent.* Hæc Facundus, cum iam à Vigilii sententia recessisset, in ipsum inuectus, quod iam in defensione Trium capitulorum, quam ante acerrime susceperat, tepuisset.

XXXIX. VIGILIVS CVRPAVERE VISVS ESTORIENTALIBVS.

Qui enim absens (vt diximus) pro Trium capitulorũ defensione visus est laborasse Vigilius, & aduersus eos, qui ea vna cum Iustiniano Imp. oppugnabant, insurrexisse: re perpensa, videns nihil afferri præiudicii Chalcedonensi Concilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partẽ tueretur, cum reuera omnes æque damnarent errores, qui fuerunt Theodori, Theodoreti, & Ibæ, sed maximum damnum accipi ex eo, quod iidem ferme omnes inhærentes nouæ Imperatoris constitutioni, qui in Ecclesiæ Catholicæ communione hactenus retinebantur, iam iam in gratiam Imperatoris schismate essent diuidendi: hæc, inquam, Vigilius Papa considerans, primũ quidem ne ob id Occidentales defensores Trium capitulorum scandalũ patetentur, rem secreto transigendã esse, atq; (vt in re, quæ non spectaret ad fidei veritatem) dissimulandam putauit. Demum vero cum sibi aduersari sentiret Episcopos Africanos, & res esset in eo statu reposita, vt siue Occidentalib. paucis, siue Orientalibus omnib. sibi inhærendũ esset consultius sibi visum, istorũ, nempe Orientalium fauere sententiæ, quam illorum; secreto de his iudicans: spirãs fore, vt & ij etiam in eã sententiam perducerentur, sed res aliter accidit, perstantib. Occidentalibus in sententia, qua semper fuerant, pro Triũ defensione capitulorum, atque eidem firmiter inhærẽtibus, adeo vt eius causa sese à communione Catholica schismate conflato, diuiserint. Hæc quidem de Vigilio Papa ita transacta esse, ea quæ dicta sunt atque dicentur, certam fidem faciunt.

XL. VIGILIVS CONTRA TRIA CAPITVLA LABORAVIT.

Sane quidem nemo iure inficias ire poterit, Vigilium aduersus Tria capitula ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum libellum conscripsisse, id ipsius Vigilij scriptis testantibus, nempe publicis Actis latæ ab ipso sententiæ in Rusticum, & Sebastianum, & alios Trium capitulorum defensores, de quibus dicturi sumus; cũ queritur aduersus Rusticum, quod se inconsulto, quam citissime sententiam suam, quam *Iudicatum* appellat, ad Mennam conscriptam, in diuersas prouincias promulgasset. Id quoque testari videtur in epistola ad Valentinianum a Episcopum Tomitanum in Scythia: vbi tamẽ de calumnia queritur, nimirum quod ab ipsis fuisset diuulgatum, Vigilium quoque damnasse Theodoretum & Ibam, quos recepisset Chalcedonense Concilium. Equidem sparsum in vulgus fuisse damnato ab eo Theodorero ex alia epistola Vigilij olim scripta ad Theodorã Augustam, Liberatus b diaconus tradit: at id vt omnino cõmẽtitiũ, neq; eius postea aduersarij ausi sũt (quod procul abhorreret à veritate) illi tribuere. Sed & de cõsensu Vigilij siue scriptis siue sine scriptis prodito contra Tria capitula Acta Quintæ Synodi sæpe fidem faciunt. Quinetiã Sexta Synodus Actione septima cõtinet Vigilij Papæ aduersus capitulatria monumẽta, quib. argumenta contra eadem Tria capitula allata narrantur

Extat Act. 7. Quint. Synod.

b Liberat. Diac. Brev. 12.

adeo

adeo vt nulla dubitatio esse possit, quin de his Iustiniani sententiam edicto editam comprobarit.

XLI. Sed quid accidit? Cum id innotuisset Africanis Episcopis, & aliarum Ecclesiarum Sacerdotibus, atque primum omnium ipsis, quos secum duxerat, diaconis Romanæ Ecclesiæ Rustico, Sebastiano & aliis; & magnæ ob eam causam turbæ discordiæ dissidiaque essent obortæ: mox idem Vigilius emissam de Trium capitulorum damnatione sententiam iam suspēdit, seu potius reuocauit: & consentientib. etiam illis, qui iam damnarant eadem tacerentur vsque ad proxime cogendam Synodum vniuersalem: sicq; res aliquandiu consopita siluit. Ita prudēter pericitanti Ecclesiæ visus est consuluisse Vigilius, ne ob eam controuersiā vniuersus Christianus orbis inter se collideretur, atq; Orientis ab Occidente schismate scinderetur: sperans fore, vt mora temporis aliquod posset eo cognitari remedium, quo vtrique parti consuleretur.

De hoc quidem Vigilij decreto, & quodammodo hinc tacita Theodoræ atque Mennæ transactione, testes sunt acta publica, quibus lata à Vigilio Papa postea sententia contra Theodorum atque Mennam continetur: etenim hæc ipsa verba scripta leguntur in ipso libello sententiæ vigesimo quinto anno Imperii Iustiniani dato, anno nimirum Domini quingentesimo quinquagesimo primo; cum quid ab hoc tempore per Vigilium actum sit, ita ab ipso docetur: *Nos vero longanimitatem nostram diu malargitate contemptam reos te, quam citra seductos ab te pene hos quinquennio ipsi monstrauimus. Primum quidem in eo, quod præscandalo refrenando, condescendere quorundam animæ quæ aliqua dispensatione * credimus temperandos, quæ tamen per plurimos annos inquietissimus stimulator accenderat, quæ semper tempore medicinaliter existimauimus ordinanda, talis fuit conditione, vt orta in posterum perturbatione sopita, nihil in hanc nec verbo, nec litteris quispiam facere ex eadem causa præsumeret. At tu insurgendi tibi rostra audacia, neque tunc cessare à scribendo vel præcipiendo nouitatibus voluisti: ita vt sæpe libello Episcoporum recidato, & consensum tuum cum eis propter causæ huius condemnationem vel tuis excusibus sæpius auctoritatem accedere veniam postulasses.*

Post hæc autem cum de præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotes pendum, nec timor diuini iudicij cohiberet, dum amplius quam iustum fuerit patientiam tuis fauoribus præstemus: ad hoc est causa producta, quatenus semotis omnibus, quæ de Trium capitulorum quibuslibet dicta scripta ve fuerant, quid de ipsa re facto opus esset cum Africanorum, Illyricianorum seu *aliarum * partium congregata Synodo tractaremus, eorum maxime præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis consentaneum fuit Principe, præsentibus etiam Mennæ Constantinopolitanæ ciuitatis, & Dacio Mediolanensis vrbis Antistite, atq; etiam Græcis quam Latinis Episcopis, cum quibus omnib. etiam tu Theodore pariter assuisti, nec non & præsentib. iudicib. ac proceribus, vniuersoque Senatu, conuenit, ne vsque ad nominatam Concilij definitionem quicquam de præfatis Trib. capitulis ab aliquo fieri inteptaretur. At deinde tuis exinde tamentatis litteris condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est recitata. &c.* latis hæc modo ex sententia in Theodorum lata, quam suo loco inferius integram recitabimus: ex eaque hæc deducta sufficiant ad ostendendum ab hoc anno ad illud vsq; tempus in ea causa Triū capitulorum ab ipso Vigilio indictam fuisse silentium eum & ipse Theodorum eorumdem prius factam condemnationem iterum promulgantem, lata in eum sententia condemnauit.

Sed quid? accidit: Ex his, quæ dicentur, satis apparet, eiusmodi indictura à Vigilio Papa silendum à defensoribus capitulorum in deteriorem partem acceptum, collusionemque aduersariis interpretatum, vel saltem subdolam conniventiam, cum videlicet (vt ostensum est ex petulantia Theodori) iidem nequaquam conticescerent, sed eorumdem condemnationem in Palatio omnib. ostentarēt: sicq; indictum ea de re silentium, non aliud, quam tacitum Vigilij consensum interpretati sunt. Quod enim ipse cum esset absens, litteris libellisque iis, qui cōsenserant (vt vidimus) fuisset comminatus, quodque etiam (vt dictum est anno superiori) literas absens in via scripsisset aduersus eos, qui edito ab Imperatore decreto subscripserant; verum iisdem Vigilius veniens consensisset, & postea silentium indixisset, atque ad futuram Synodum pronocasset: ipsum non recto incedere pede sunt arbitrati: adeo vt perseuerauerit apud Occidentales illa de ipso sententia, Vigilium Papam in damnationem Trium capitulorum consensisse. Atq; graue passi sunt scandalum ipsi capitulorum defensores, qui eius cupidissime expectarunt aduentum, vt Apostolica auctoritate ab ea, quam patiebantur, vindicarentur Imperatoris tyrannide vsurpantis sibi quæ essent Episcoporū, vbi viderunt omnia in contrariū esse mutata, atq; demū transacta silentio quæ sibi videbantur fuisse insectanda atque explodenda clamorib. sicq; in eum dē veluti desertorem præuaricatoremque insurrexere, quem cum aduersariis communicare viderent,

XLV. VIGILIVS COMMVNICAT DAMNANTIB. TRIA CAPP.

Constat quidem, eosdem, quos ante vel ipse Vigilius, vel ante ipsius aduentum eius diaconus Stephanus à cōmunione eadem ex causa suspenderant, à Vigilio ipso cum venit, in communionem esse susceptos, nempe Zoilum Alexandrinum Episcopum, qui (vt vidimus) edicto subscripserat, ea tamen conditione, si ratum haberetur à Romano Pontifice, & Theodorum malorum omnium auctorem, nec non Mennam Episcopum Constantinopolitanum, qui primus post Theodorum ab eis vocabatur in crimen. Hos namque omnes Zoilum, Theodorū & Mennam à Vigilio communionis Catholicæ factos fuisse participes, ex eodē Vigilii libello de sententia in Theodorum lata euidenter apparet, testante distertis verbis ipso Vigilio, Zoilum Romanæ connexū Ecclesiæ ex Apostolica eidem communione concessa; itemque Theodorum & Mennam vsque ad illud tempus indictī silentii eidem communione fuisse coniunctos, postea vero ea Theodorū priuatū, Mennam vero suspensum. Ex eiusmodi igitur confœderationis ostensis symbolis non à defensoribus tantū (vt dictum est) fuit existimatum & prædicatum Vigilium Papam aduersariis adhæsisse atq; pariter Tria illa capitula cōdemnare perseuerasse; verum etiam ab iisdem Trium capitulorum impugnatoribus idipsum fuit assertum, atque summa gloria diuulgatum.

XLVI. EXCVSATVR VIGILIVS.

Qui rem exacte absque aliquo affectu priuato considerant, ipsum Vigilium excusant: quod qui absens adeo per literas fuerat comminatus, mitius egit, vbi præsens rem proxime est intuitus: ostensa enim & ob oculos posita Ecclesiæ facies omni ex parte miserabilis, & quouis deplorandā luctu, aliter decernere persuasit. Siquidem simul cum quatuor Orientalium sedium Patriarchis, qui subscripserunt, omnes ferme illis subiectos Episcopos in eandem sententiam atque subscriptionem inductos inuenit. Quam obrem nimis durum & asperum, valdeque acerbum atque inhumanum ipsi visum. Apostolica auctoritate quam ad ædificationem, non ad dystructionem sibi sciret esse concessam, veluti vno gladiis ictu Orientem ab Occidente discindere: cum præsertim sciret reuera non de fide esse quæstionem, quæ dissimulari minime posset, sed de personis, vt ex S. Gregorio superius dictum est.

XLVII. NON DE FIDE, SED DE PERSONIS FVIT CONTENTIO.

Licet enim pro fide pugnate aduersus errores Theodori, Theodoreti, & Ibæ impugnatores præseferent; non tamen (quod sæpe inculcatum est) aduersantes ipsi defensores trium capitulorum æque defendebant errores Theodori, Theodoreti, vel Ibæ: nam & ipsi eos penitus execrabantur, sicut & illi, qui contra Tria capitula sententiam propugnabant; cū & vtraq; pars in primis nihil se magis velle contestaretur, quam consultū esse Catholicæ fidei probatæ à sacrosancto Cœcilio Chal-

cedonenſi. His etiam accedebat, quod qui impugnabant Tria capitula, à ſententia illa diuelli poſſe, cui aſtringebantur Imperatoris voluntate, impoſſibile videretur.

XLVIII. VIGILIVS PRVDENTER EGIT.

Quid igitur peccaſſe Vigilius dicendus fuit, ſi de cauſa illa vſque ad futuram Synodum eſſe tacendum indixit, quæ potius (ſi fieri potuiſſet) perpetuo erat ſilentio condemnanda, ſopienda, imo ſepelienda, atque penitus extinguenda? Quod vero id non liceret, partibus acerrime aduerſus ſe inuicem concertantibus, nec ſpes vlla eſſet, vt poſſet pax deſperata componi: ad fœderis remedium in tanto diſcrimine itum eſt, vt cum nulla ſpes eſſet in perpetuum ſarciri ſilentium, illud ſaltem ad tempus indiceretur, vt interea cum ceſſarum eſſet ab armis, pax mutua tranquilliorib. animis tractaretur: ad quam concilianda, ſicut tempore fœneris ſunt conceſſa commercia, ita & Vigilio placuit omnibus concedendam eſſe communionem.

XLIX. THEODORA AVG. CVM ACEPHALIS A VIGILIO EXCOMMVNICATA.

Quod autem ſciamus eiuſmodi Vigilij conſilium in deteriorem fuiſſe partem acceptum, ob idque ipſum colluſorem, præuaricatoremque ab aduerſariis conclamatum, quod obtimorem Imperatoris, ad eius gratiam promerendam, à cœptis continuo reſiluerit: adhæc omnia excuſanda illud ſatis ſuperque eſſe poteſt, quod ſummæ conſtantiæ ſpecimen edidit, vbi hoc anno Conſtantinopolim venit. Vbi enim non cum Catholicis, ſed pugnandum ſibi fuit aduerſus hæreticos, cumquibus minime eſſe diſſimulandum ſciret: mox auctoritate Pontificia inſurrexit, ac nullo habito reſpectu potentiæ, & pro nihilo hac ex parte ducens Imperatoriam poteſtatem, in ipſum Theodoram Auguſtam, dirißime magno Eccleſiæ detrimento toleratam, ſententiam tandem excommunicationis inflixit, eadem pœna afficiens hæreticos omnes Acephalos Seuerianos & Eutychianos, quam ipſa eorum patrona meruerat. Hæc quidem haud vulgo iactata, vel teſte minus digno feruntur, ſed eo, quo ob Pontificiam dignitatem, virtuteque tantam, & rerum vſum atque ſcientiam nullus dignior dici poteſt. Etenim teſtatur id Gregorius Magnus in Epiſtola ad Hermos Epiſcopos ſchiſmaticos verba illa a: *Poſtquam recordande memorie Vigilius Papa in vrbe pro damnatione Theodore tunc Auguſtam & Acephalos damnantium promulgauit ſententiam: cuius Romana vrbs ab hoſtilibus adita & capitulata eſt. Ergo bonam cauſam habuerunt Acephali, & iniuſte damnati ſunt, poſt quarum damnationem tanta ſunt geſta? Abſit: hoc enim nos noſtrum quamquam, nec alios, qui Catholicæ fidei myſterium inſtituti ſunt, dicere, vel aliquo modo confiteri conuenit.* hæc Gregorius aduerſus ſchiſmaticos eorundem Trium capitulorum defenſores.

a Greg. lib. 2 epiſt. 36.

L. VIGIL. IN PVGNANDO DISCRETIO. Ibid. 2.

Vides igitur pro diuerſitate perſonarum, Vigilium magna conſideratione adhibita atque prudentia diuerſo modo pugnaſſe, aliterque ſe aduerſus hæreticos, aliter cum Catholicis exhibuiſſe (illos quidem, qui b. nec Aue dicendum monet Apoſtolus, quamuis ſalua eorum potentiaque ſublimes, excommunicationis ſententia, ſubminis inſtat) eſtque ei illi proſtrati: hos autem non abiecit, ſed Apoſtolicæ charitatis vilceribus fouens, iterum parturit, cum diſſimulat, annuit, expectat, reprimit, corripit, tolerat. In quorum etiam ſalutem iſtiuſmodi aduerſus Theodoram Auguſtam redundatur offenſa feneratis: intendit enim in eam eo modo nerues cenſuræ Catholicæ, ne ob defenſa antea damnata poſtea vel ſuſpenſa Tria illa capitula, in ſuſpicionem vocaretur prodiræ fidei, & cum Eutychianis initæ ſecreto ſocietatis: ſed vt tam euidenti ſigno oſtenſo vigoris ſacerdotalis in Orthodoxa fide tuenda, & hæreticos eorumque patronam damnando, omnes, qui Catholici re vera eſſent, erigerent animos; & quæcunq; ab ipſo Vigilio gererentur, in meliorem partem acciperent: cum iam certo ſcirent, nihil apud ipſum Romanum Pontificem antiquius eſſe, quam aduerſus hæreticos fidem Catholicam propugnare, poſteriſque ſartam tectam relinquere, quæ autem hæc ſecuta ſint, ſuo loco dicemus.

IESV CHRISTI
Annus 548.

VIGILII PAP. Annus 9. IVSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

QVingenteſimus quadrageſimus octauus Chriſti annus, idem poſt Conſulatum Baſilij ſeptimus, & belli Gothici decimus tertius à Procopio c numeratur: quo nouis cladibus in Italia diuerſis in locis Romanus exercitus, à Gothis afficitur: additumque ad alia damna, vt Sclauinorum exercitus, tranſmiſſo Iſtro, Illyricum occuparit. hæc omnia Procopius pluribus. Sed neque his motus aduerſus reuocatur Imperator à ſuſceptis aduerſus Tria illa capitula ſtudiis, quibus maiorem inſtituit Eccleſiæ cladem, quam à barbaris pateretur Illyricus. Audi igitur lugubrem de oborto ſchiſmate & à Romano Pontifice defectione tragœdiam.

I. c Procop. de bello Goth. lib 3. SCLAVINI OCCVPANT ILLYRICVM.

Cum Romanæ Eccleſiæ diaconi Ruſticus atque Sebaſtianus Conſtantinopoli apud Vigilium agentes vidiſſent ipſum Summum Pontificem minime condemnaſſe (vt in votis erat) qui damnarant Tria illa capitula, imo & ipſum cum illis communicaſſe: iidem ab Africanis impulſi, aduerſus ipſum Vigilium re bellarunt: id vero præ cæteris operati ſunt Felix Gilliranus monaſterii in Africa Abbas, atque Lampridius, qui hanc ob cauſam Conſtantinopolim ſe contulerant: & licet hi primum reiecti fuiſſent à Vigilij Papæ clericis, ep quod ipſius Pontificis vitarent communionem, dolo tamen ſe inſinuantes Sebaſtiano diacono, eundem à Vigilio abſtraxere, qui & ſecum in eandem ſchiſmatis ſocietatem Ruſticum item Romanæ Eccleſiæ diaconum captiuum duxit. Hi vero cum gloriarentur vindices inſurgere pro Concilio Chalcedonenſi, in eandem ſocietatem traxerunt etiam Vigilij ſubdiaconos, Defenſores atque Notarios, quorum hæc ſunt nomina. Ioannes Gerontius, Seuerinus, Importunus, alterq; Ioannes, & Deusdedit. hi quidem aduerſas eundem Romanum Pontificem ad diuerſos Epiſcopos in diuerſas prouincias literas dedere. Hæc autem omnia expreſſa habentur in libello ſententiæ aduerſus Ruſticum atque Sebaſtianum prolatæ, quem ſuo loco recitabimus. Eiuſdem vero Felicis Gilliani huius ſchiſmatis inſtigatoris meminit etiam Facundus Epiſcopus in libello ad Mocianum, eumque maximum defenſorem fuiſſe Theodori Mopſueſteni docet, Abbatemq; nominat. Sic itaque ſub prætextu defendendi Concilij Chalcedonenſis maximum fuit in Eccleſia Dei ſchiſma conſtatum, & calumnijs exagitatus ipſe Vigilius, quaſi fautor acceſſet & impugnantibus ipſam SS. Synodum Chalcedonenſem, factumque, vt vndique ab Epiſcopis Orthodoxis querelarum plenæ ad eundem Pontificem literæ ſcriberentur, de quibus ſuis locis agemus.

II. QVI ROM. ECCLES. CLERICI DEFACERVNTA VIGILIO.

Cum enim iſtiuſmodi ab Eccleſiæ Romanæ diaconis diuerſarum Eccleſiarum Epiſcopi literas percepiſſent: haud putantes contemni debere, quæ de re tanta à viris tantis è tali loco, nempe Conſtantinopoli ſcriberentur; magnopere curbari ſunt, verum qi eſſe exiſtimãtes, quod ab ipſis Diaconis Rom. Eccleſiæ ſcriberetur, ipſum ſcilicet Rom. Pontificem molitum aliquid contra Chalcedonenſe Cõcilium: magnopere commoti ſunt, eorumq; nõnulli ſe ab ipſius Rom. Pontificis cõmunione diſiunxere, alij ad tempus, donec res magis ſibi explorata fieret, ab eius le conſuetudine temperauere; alij vero, quibus maior inerat in re tanta prudentia, ad rem apertius cognoſcendam nuncios miſere Cõſtantinopolim, literaſq; ad ipſum Vigilium conſcripſere: ſicq; ductum Rom. Eccleſiæ diaconorum, nempe Ruſtici & Sebaſtiani literis vniuerſus concuſſus eſt Orbis Eccleſiaſticus, Catholica perturbata, & in ſummum diſcrimen adducta; iactaque ſunt ab eiſdem immenſi ſchiſmatis fundamenta, adnitentibus cum ipſis potiſſimum Africanis, qui (vt dictum eſt) aduerſus Imperatorem primum pro Cõcilio Chalcedonenſi (vt ſibi videbatur) erexere vexillum. Hæc omnia

III. TVMVLTVS ADVERSVS VIGILIVM EXORTVS.

(vt

(vt diximus) expressa habentur in libello damnationis amborum diaconorum, sequenti anno a Vigilio Papa conscripto.

Sed & his omnibus insuper à Rustico diacono additum, vt ad suam firmandam pro trium capitulorum defensione sententiam, commentarium per dialogismum confecerit aduersus Acephalos, ad cuius finem posita ab eo fuit de Tribus capitulis disputatio. Extat ipse quidem, sed sine decoratus, vbi de Tribus capitulis controuersia tractabatur. Nam inter disputandum, cum vrgeretur Orthodoxus hæreticum, vt Dioscorum anathematizaret ad hæc hæreticus: *Nos interim non de causis singularum loquimur personarum, sed de fide vniuersaliter discepta-mus: illic vero negotium illis seruabimus tempori, quando de Dio-doro, Theodoro, Iba & Theodoreto disputabimus causas personarum quæsumi de fide nescientes.* hæc ibi: ex quibus apparet eumdem librum fine carere, cum ea illic, quæ dicenda proposuerat, desiderentur. Sed & cum desit in fronte operis nomen diaconi, ad quem Tomum illum inscriptionis series ducimur & illud esse subtractum, neque alium quempiam hunc fuisse, quam collegam inschismate, quem diximus, Sebastianum diaconum, ad quem interea alia præfatur:

Memento (inquit ipse) *Christianum te esse atq; diaconum & hoc summe tetum vniuersitatis Ecclesiæ*, nempe Romanæ. *Sit portabile omni est ardium, quare vllo modo aggressus es dignitatem? Secundi diaconum fastus, tuis vocibus gratus es DEO: aliquam delinquis reputare primi, & citra* huiusmodi gradum cum adueniquo tenere pacem, perquirens sitis cum decem millibus vigens adversary millia euincere potuisses.* hæc & alia Rusticus diaconus collegam incendens ad prælium: vnde & illud percipere valeas, quibus animis inter sit certamen, tali tantoque classico præcantato. Demtis autem ex libro illo spinis, quibus age fertilis abundabat, & reptibus, quibus in angulo silue scebat, excusis, quæ retinenda erant, vito quidem docto sunt digna: in quo cum plura notanda sint, illud obiter inculcarum de perseuerantia in Ecclesia primitiuo sacratum reliquiarum vsu non prætermittam, ne quis putet traditiones à Patribus acceptas temporum fuisse diuturnitate vel vetustate dimissas. *Clauis* (inquit) *qua fixus est Christus, & lignum veneratione Crucis, omnia per totum mundum Ecclesia absque vlla contradictione adorat, &c.*

Atqui Rusticus tantum exacuit contra Vigilium Romanum Pontificem stylum pro defensione Trium capitulorum, sed alij plurestimam in Africa id præstitit Liberatus Ecclesiæ Carthaginensis diaconus, Facundus Episcopus Hermianensis in libello præsertim contra Mocianum edito, necnon Victor Episcopus Tumunensis, de quibus infra pro ratione temporis erit, horum meminit Isidorus licet contra pro Facundo. Secundas legatur. De illis vero, qui postea Vigilii patrocinium susceperunt, & pro Trium capitulorum damnatione pugnarunt, suo dicemus loco, vbi de Quinta Synodo pertractabimus. Sic igitur maximo Ecclesiæ Catholicæ detrimento vbiq; ruæ, vbique dissidia, contentiones & dissensiones sunt simul exortæ, pugnantibus aduersus se inuicem Orthodoxis, rnormi schismate scissis, inter seque mutuo collidentibus, ex quo totum hoc æculum redditum plane est infœlicissimum. Sed de his modo satis.

Hocanno Theudis Rex Gothorum in Hispania occisus est, vbi regnasset (ex sententia Isidori) annos septendecim decemq; menses quinque; licet depranate legatur apud eum, anno Iustiniani Imp. XII. pro XXII. ex quibus etiam cortigas Æræ menda. Sub hoc Rege Theude recensetur ab Isidoro de Viris illustribus Iustinianus Valentinus Episcopus sub verbis: *Iustinianus Ecclesiæ Valentiæ Episcopus, ex quatuor fratribus & Episcopis eadem matre progenitus vnus, scripsit librum responsionum ad quendam Rusticum de interrogatu quæstionum: Quarum prima responsio est de Spiritu S. Secunda est contra Bonosiacos, qui Christum adoptium & non proprium dicunt: Tertia responsio de Baptismo Christi, quod iterari non licet: Quarta Responsio de distinctione Baptismi Ioannis & Christi: Quinta Responsio, quia Filius sicut Pater inuisibilis est. Floruit in Hispaniis temporibus Theudis Principis Gothorum.* hæc ipse, qui pergit dicere de eius fratribus, Iusto Orgelitano Episcopo, Nebridio, & Helpidio, iisdemque sacrorum scriptorum auctoribus: sed periere præclara horum virorum illustrium monumenta.

VIII.

Paulo autem ante obitum Theudis, inter tot tenebras Gothorũ perfidia superinductas, nobilem Hispalensem Ecclesiam S. Lauriani martyrio illustratam, veteraq; Ecclesiæ Catholicæ monumenta testantur, quæ diem natalem eius anniuersaria memoria renouant *b* quarto Nonas Iulij. Qui prosecuti sunt res Hispaniæ, tradunt, hunc fuisse Pannonium genere, Presbyterum vero Mediolanensis Ecclesiæ, inuictumque zelo fidei in perfidum Totilam Arianum Principem, ab eo quæsitum ad necem, sed fuga lapsum Hispalim ad latebras delegisse: addúntque; quod ibi cum virtutũ præstantia, qualis esset, cito innotuisset, delectus est in Episcopum Hispalensem post Maximum. Cum vero id Totilas cognouisset, barbarica obstinatione per gentilem suum Theudem Regem illi necem inferendam curauit: qui diuino monitu fugam rursus captans, Romam se contulit, cum nondum Vigilius esset profectus in Orientem, à quo honorifice exceptus est. sed cum reuersurus in Hispaniam, peruenisset in Gallias, mira sagacitate ab exploratoribus Totilæ singula eius vestigia allectantib. repertus apud Massiliam ab eisdem apprehensus, capite gladio Ariano truncatus est: cuius corpus Eusebius Episcopus Arelatensis, qui præcessit Aurelianum, sepeliendum curauit; caput vero in suam delatum Ecclesiam, populum fame pestequ; laborantem (vt prædixerit) liberauit: cum paulo post occisus est Theudis, & regnum arripuit Theodegiclus, idemque Gothus & Arianus. Hunc tandem fœcem consecutus est finem vir sanctissimus Laurianus, ardore Catholicæ veritatis, & dicendi libertate omnes huius sæculi Catholicos facile antecellens, & miraculorum operatione nulli secundus: ex quibus illud tantum posteris notum, cęcum in itinere, cum Romam peteret, illuminasse.

b Rom. Martyrol. 8. die. DES. LAVRIANO EPISCOP. HISPALEN SI MARTYRE.

IX. THEODEGISCLVS REX IN HISPANIA

Porro Theodegisci haud fuit in regno longa permansio: siquidem Isidorus tradit, quod post annum & menses septem, pati exitu, coniuratorum manu inter epulas gladio cõfossus extinctus est, ob pœnam (vt Gregorius Turonensis existimauit) offensi numinis, dum curiosius diuina disquirere, & illis detrahere laborauit. Homo enim Catholicæ fidei infensissimus, ægetrimo patiebatur animo, vt Deus manifestis idemq; perennibus miraculis declararet, quæ sibi religio cordi esset, & verã fidem à perfidia signis manifestissimis discrimina ret, adeo vt antequam regnũ adipisceretur, cum, Theude adhuc superstite, habenas regni administraret, admodũ curiose scrutatus sit, vt redarguere posset impostura, quod Deus inter Arianos euidens edere consueuit signum, quo & fides Catholica veluti Deidigo probaretur, & Ariana impietas damnaretur. Sed quod nam id fuerit, meminimus superius alia occasione retulisse, cum de aliis huiusce modi miraculis in Sicilia, Italia & Oriente fieri solitis sermonem habuimus: hic vero (quod locus & tempus postulat) eiusdem Gregorij verbis repetere, haud putamus le genti fore fastidio. sic enim ait *c*

c Greg. Tur. de glo. mart. c. 24. 25.

Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania prouincia profert. Piscina namque est apud Osen campum antiquitus sculpta; & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere: sed & ades magnæ claritatis ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cum diuersacer post curriculum anni antecedentis aduenisset, quo Dominus, confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam: conuenient in locum illum cum Pontifice cives, iam odorem sacri persentientes aromatis. Tunc dato oratione sacerdotis, ostia templi simul iubet nunciis signaculo, aduentum virtutis Dominicæ præstolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Episcopus cum ciuibus suis, inspecto signaculo, ostia reserat clausa. Ac mirum dictu, piscinam, quam reliquerant vacuam, repertam plenam, sed ita cumulo altiore refertam, vt solet super ora modiorum triticum adgregari: videsque hac illuque latus ex fluctuare, nec partem in diuersam*

X. *Ossei DE MIRACVLIS IN PONTE BAPTISMATIS QVOTANNIS RENOVARI SOLITIS.

XI. DIVINA VLTIO IN CONTEMPTOREM.

*Deniq; XII. *Theodegiscl. THEODEGISCLVS REX SVO DAMNO PERICVLVM DE FONTE PACIT.

XIII. MACARIVS EPISC. HIEROSOLYM. SEDE PVLSVS.

a Evagr. lib. 4. c. 36. & Niceph. lib. 17. c. 15.

XIV.

b Theoph. lib. 4. c. 32. DE BARSANVPHIO ADMIRANDO ANACHORETA.

de fluere. Tunc cum exorcismo sanctificatum, confertim desuper chrisma, omnis populus pro devotione hausit, & vas plenum domi pro salutatione reportat, agrosque eosque affectione salubertima inundaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi insans primo tinctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatu omnibus, limphis in se reuersis, vt unitas profundatur, nescio. ita & sine claudantur ignoro.

Cuidam vero ex hereticis Deum non metuenti, neque venerationem præstanti huic loco sancto, neque credenti corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem præstare dignatus est, quid evenerit non silebo. Venit cum turba equorum solutisque impedimentis, iussit in Basilica poni, equisque in ea præsepia præparari, irridens miser, qua de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte præterunte, à febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam deberat pœnitens, exclamat, equites ab ade expellerat enim eos sub Rege licet, magna tamen in ea regione potestas. Expulsisque à basilica sancta equitibus, ad se conversus capit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri à suis ob nimiam poterat debacchationem: tandemque oppressus inter suorum manus spiritum exhalavit.

Deinde *Theodegiscli* huius Rex regionis, cum iam vidisset hoc miraculum, quod in hu sacratu Deo fontibus gerebatur: cogitauit intra se dicens: Quæ gens est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostræ religionis) vt ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, obsium cum sigillo suis cum Episcopi sigillo munitum, possuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere posset fraudu alicuius consilium, per cuius ingenium in fontibus aqua sacrescieret: similiter & alio fecit anno. Tertio vero convocata virorum multitudine: fossas in circuitu basilicæ fieri iussit, ne forte loci occultu lymphæ deducerentur in fontem: fuerunt quæ fossa in profundum vicenum quinum pedum, in latitudinem vero quindecim. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem fecit, & credo pro huius inquisitionis temeritate, anni sequentis die, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanam virtutis diuinæ investigare præsumpsit. Habentur autem in ea reliquiæ S. Stephani Levitæ. hactenus de his Gregorius: quibus haud vulgarem conciliant fidem, quæ eiusdem generis in vnum congesta miracula superiori Tomo sunt enarrata.

Hoc eodem anno Macarius Hierosolymorum Episcopus, vbi sedisset annos duos, pellitur: de quo ista Evagrius habet a: Sedit Macarius, Imperatore nondum ei suffragante: qui post ea sede sua pulsus fuit; nam ferebatur, eum dogma Origenis tuitatum. Cui in Episcopatu successit Eustochius. hæc Evagrius: verum ipsum Macarium passum fuisse calumniam, ea quæ superius in eius creatione dicta sunt, possunt facile persuadere. hincque factum est, vt vbi Origenem damnasset (vt idem auctor ait) in suam sedem receptus sit: quem sedisse annos quatuor, Nicephorus tradit. Ceterum post eum rursum liquet restitutũ Eustochium: siquidem constat, ipsum ei, quæ celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimotertio, per legatos, Quintæ Synodo interfuisse. Vnde corrigendum est Nicephori Chronicon, vbi habet annum tantum sedisse Eustochium.

Quod autem ad Eustochium spectat, qui hoc anno suffectus est Macario pulso; ab Evagrio b, ista accipe, dum eius meminit occasione Barsanuphij sanctissimi anachoretæ: *Vixere per idem tempus viri plane divini, qui multa in loco magna edebant miracula, & quorum gloria vbique pernagata fuit. Ex quorum numero erat Barsanuphius genere Ægyptius: Ipse vixit in monasterio prope vrbem Gazam, & in carne vitam admodum egit. adeo vt multa mirabilia ederet miracula. Creditur porro, eum in adyto quadam clam narrat mirabila. Creditur porro, eum in adyto quadam clam usum etatem degisse, atque à tempore, quo eum ingressus est, ad spatium quinquaginta annorum & amplius neque à quoquam visum esse, neque quicquam alimenti vel aliarum rerum in terra capisse. Quibus rebus cum Eustochius Episcopus Hierosolymorum minime fidem adhiberet; cumque adulans, eum qui ille diuinum inclusus fuit, persodere constituisset: parum abeerat, quin igne ex eo rumperet, animi, qui eum ex illo venerant, combussisset. hæc de Eustochio occasione Barsanuphij habet Evagrius: Viuebat tunc & in Palæstina miræ sanctitatis vir Mirogenes nomine, de quo hæc inter alia Sophronius c: De hoc Abbate Mirogene cum audisset Hierosolymitanus Archiepiscopus Eustochius, voluit ad eum mittere quæcumque erant necessaria, nam hydropisi laborabat. sed ille nunquam ab eo quicquam consensit accipere: hoc autem solum illi significabat: Ora pro me Pater, vt liberer ab æterno cruciatu. Hæc ipse.

c Sophron. Prat. Spir. cap. 8.

XV. d Evag. lib. 4. c. 33. DE SIMEONE SALO.

Pergit autem Evagrius d: *Fuit Emesæ vir quidam nomine Simeones qui omni inanis gloriæ cupiditate abiecta, quamquam sapientia cuiusque generis & divina gratia refertus fuit, tamen hic, qui eum minime ignorabant, delirum visus. Ipse maxima ex parte remotus ab aliorum consuetu vitam transegit, nec cuiquam potestatem dicebit comprehendendi, quando aut quomodo Deum precaretur, neque quo tempore solus apud se vel abstineret cibariis, vel eadem capesseret. Interea vero cum in publica platea, vel in foro versaretur, visus est à pristina vivendi consuetudine deflexisse, imo vero etiam nihil omnino vel prudentiæ habere, vel ingenij. Quin etiam tabernas aliquando ingressus, escas emit, cum esuriret, vel cibis quibuslibet vescebatur. Quod si quisquam inflexo capite eum salutabat, ira accensus è loco illo celeriter exsiliit, veritus, ne sua virtus à vulgo deprehenderetur.* hæc & alia de eodem Simeone Evagrius, quib. ostendit eum virtutem miraculorum fuisse adeptum, atq; etiam Prophetieum spiritum consecutum. Porro e sab eo præclare gestæ fuisse scriptis e mandatæ fuere à Leontio Neapolis Cypri Episcopo, vt Acta Nicenæ posteriorls Synodi f fidem faciunt.

e Habitos apud ser. tom. 4. die 1. Iulij. f Concil. Nic. can. 2. Act. 4.

XVI. QVALIS ORIGENIS FVERIT DECLARATVS.

At quid his temporibus, quibus in Palæstina præsertim hæreses Origenis inualuerunt interrogare cupientibus, quid de Origene sibi videretur, respondeat: accipe scite dictum, sed illustritiæ pannis obtectum. Sic eam Leontius narrat historiam: *Cum autem duo quidam Patres tunc in quodam monasterio prope Emesam inter se quærerent & perscrutarentur, cur excidisset Origenes hæreticus, qui tantis ingenio & tanta sapientia à Deo fuerat ornatus: Et vnus quidem dicebat, non fuisse à Deo eam, quæ ei aderat, scientiam. sed fuisse quoddam donum naturæ & dexteritatem ingenij: nam cum in lectione divinæ Scripturæ & sanctis Patribus maxime esset versatus, acuti ingenium, & ideo libros conscripsit. Alius vero, contradicebat, nimirum ex dono naturæ posse tales, quales ille edidit, habere orationes, & maxime ea, quæ sunt de his, quæ dicuntur Hexapla: quæcunq; ea vel in hodiernum diem suscipit Ecclesia tamquam necessaria. Cum ille autem rursus respondisset: Credo mihi, sunt Gentiles, qui eo maiorem habuere sapientiam, & qui eo plures libros conscripsere: quid ergo? oportet ne eos laudare propter verbosas eorum nugas?*

XVII.

Cum, inquam, non potuissent convenire, tandem dixit vnus alteri: Audimus Loci, qui veniunt ex sanctis locis, esse magnos monachos in solitudine Iordanis: eamus, & hoc discamus ex ipsis. Cum itaque ad sancta loca venissent, & orassent, veniunt etiam ad Mortuum mare solitudinem, in quam secesserant semper memorandi Ioannes & Simeon. Cum ergo fecisset Deus, vt eum laborem non frustra sus esperint, inierunt Abbatem Ioannem, qui ipse quoque ad perfectam iam mensuram pervenerat. Postquam enim eos vidit, dixit: Bene venerunt, qui mare reliquerunt, & in siccum locum veniunt ad hauriendum. hæc ea ex causa, quod cum in patria haberent Simeonem, eo non cognito, & obid præterito, ad ipsum tam longo itinere pervenissent. Sed pergit auctor: Cum longa ergo, piaque de religiosa inter eos fuisset congressio, & cum ei, quamam de causa tantum iter confecerant. Is vero dixit ei: Nondum Patres accepi donum discretionum iudiciorum Dei: sed abite ad Salum Simeonem, qui est in vestra regione: ipse vobis potest & hæc & omnia, quæ voltis soluere, et dicentes: Precare etiam pro Ioanne, vt illi quoque dicam forte contingant. quid autem per hæc decem significarit, nota ista erant inter se symbola, quæ ipsorum Vitæ exordio auctor declarat. Sed rursum Leontius:

XVIII.

Postquam autem venerunt Emesam, & rogauerunt vbinam esset ille Simeon, qui dicitur Salus, id est, Stultus: omnes eos irridebant, & dicebant: Quid ex eo vultis, Patres? Est homo amens, qui omnes vexat & subsannat, & maxime monachos.

Cum

Cum autem qui quæsierant, inuenissent eum apud Fuscarium redeuntem lapsum tanquam vrsum: vnus ex eis statim passus est scandalum, & dixit apud se: Verumne ad videndum vtrum magna cognitione prædictum ut possit multa nobis declarare? Postquam ergo appropinquauerunt dicunt ei: Benedic. Ille vero eis dixit: Male venistis & qui vos misit stultus. Apprehensa vero aurícula eius, quæ sonabat, assuperat, impegit eis alium alapam, vt plus quam tredecies ignum apparuerit. & dixit: Cur vt cuperas iudicari fuerunt made facti quadraginta decem: Origines vero ex eis non comedit, quoniam mare subijt, & nusquam potuit egredi, & fuit sepultus in profundo. Ite go obstupefacti, quod eu omnia prædixisset: quin etiam, quod decem vel tres alios, sed est stultus, vobis similis? Accipite ne aut plagam in oculo? Certe, certe abite. Statimque sublata olla, in qua erat leuis vesica, vsque eos duos in labris ne quid posset auxiliari, quæ dixisset. Ista symbolice de Origene Simeon quod deferens ide Christianam bene prolatam simplicitatem per lap norum eum tepræsentatam eum plus sapere vellet, quam oportet sapere, euanuit in cogitationibus suis: & putans se sapientem, vere stultus factus est. Istiusmodi igitur lud brio Simeon Origenem cum Origenistis voluit condemnasse. At quonã alio edito stultitiæ signo grassantem his temporibus Acæpholorum hæresim palam ob oculosque omnium idem damnatam offenderit: accipe, quæ his mox idem Leontius ita subdit:

XIX.

Cum autem quadam die esset in officina in qua erant vesica, accepit calamum, & cæpit tibia canere in quodam angusto vico, vbi erat spiritus immundus. Caneb. t autem tibia, & d. lectat o erat eum ille ex. Nicovis vt ex eo loco effugaret spiritum: multis enim vexabat. Postquam ergo fugit dæmonium transiit tanquam Æ hiops per vesicæ officinam, & confregit omnia. Rem sas ergo ille admiratio dicit homine: Quis hæc fregit? Illa autem dixit: Vnus Mauritanus scelerat us venit & omnia contriuit. Is vero dixit ei: Pumilio. Pumilio. Illa vero dicit: Certe, Sole ille autem dixit: Retra ego eum mitt, vt omnia cõfringeret. Postquam autem illa hæc audiuit voluit eum verberare. Ille vero securuus, & poluerem tollens pro ect & oculos eius Sanctus osculauit & dixit: Reu ra nunc apprehendes. sed aut in Ecclesia me. um communi alio aut Mauritanus confringet omnia: ecce enim ex hæresi Acæpholorum. Postquam vero recessit ab ea ecclesia, eadem hora venit Mauru, & rursus confregit omnia tam a uis, vt vulgo retus oculus. Vires itaque sumpserunt Orthodoxi vt qui sunt. cui habeant Dei famulum de eo autem nemo audeat dicere quamvis quoad e transiret Salus, & cos iudicaret. nã plane vt illud Apostoli his aptari possit a: Cum nudus per Sapientiam Deum non cognouisset, placuit per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Sed quod ad rectitudinem historiam spectat, aliqua deesse videntur in textu, nempe tum fœminæ, tum viri eius Fuscarij conuersio ad fidem Catholicam: quod ex iis quæ idem auctor superius diserat, elici satis potest, vbi de eodem Simeone hæc ait:

XX.

Cum autem Deus vellet salvum facere Fuscarium (erat enim hæreticus ex hæresi Acephalorum Seue anorum) vidit ipsum eius vxorem manu suffumigantem ea vero obstupefacta dixit: Vnus Deus. Dabbas Simeon in manu tua suffumigas? Postquam autem hoc senex audiuit, præstitit se semiuri, & nescio quæ lucida manu tua sustulit in vestis palium quod gestabat, & dixit: Sustuli in manu mea, & est in meo pallio suffumigo. Virtute autem Domini, qui trium conseruauit incombustum & sucrunt nec Sanctus sed sit flammam nec eius palium. Quomodo autem salvi manserunt Fuscarius & eius vxor, dicetur in alio capitulo nimirum, quo ab Æthiopis formam induto præsto dæmone ea ipsos passos esse damna auctor narrat. Sed qui eo modo per Æthiopem Acephalos condemnauit, & in lupinis Origenis inhi sentiam demonstrauit: quomodo & de Iudæis triumphum egerit, ex eodem auctore accipe, qui ita subiungit:

XXI.

Quidam vero ex his, qui præerant officinis ciuitatis, volusi cum publicare, cognoscens eius virtutem, amat enim vitæ, cum lauarentur duos angelos qui eum eo conuersabantur. Erat autẽ is qui præerat officinis Hebræus, & Christum sæpe blasphemabat. Apparet ergo ei in somnis hic sanctus dicens, vt nemini dicoret quod videret. Mane autem volunt d eo triumphum agere & eum traduxere. Prorsum autem ad sanctum eius labia attigit & compressit, nec potuit vllum verbum loqui. Venit autem ad Salum & ei manu annuit vt faceret ei. Idque Simeon labat vero Abbas Simeon amentiam, & ei contra annuebat tanquam stultus: ei autem annuebat vt se significaret. Ille atque vitro, ne videre inter se anuẽtes terribilis spectaculo. Ete go rursus apparet in somnis senex dicens: aut baptizare, aut eius mutus atque tunc quidem nec induxit in animum vt crederet. Postremo autem quando mortuus fuit Abbas Simeon, & se vidit adductum in angustias, maxime autem dum eum transferretur reliquæ tum ipse baptizatus fuit, & eius domus. Et cum primum ascendit de sacro lauacro est locutus. Faciebat autem Salus quotannis commemorationem, & imitabatur pauperes. Sed quomodo alium idem Salus Hebræum baptizari coegit, audi:

XXII. ALTERIVS HEBRÆI CONVERSIO.

Rursum autem semel sedebat cum fratribus, & se calefaciebat prope caminum vasorum vitreorum operiebat autem vitreorum opifex Hebræus, duxitque ludens pauperibus: Volite faciam vos videre? Ecce quando ex ipsis faciet poculum faciam crucem & franget. Postquam autem septem fregit ordine, cœperunt videre pauperes, & rem ei dixerunt, is vero illum vocauit cum est profectus, postquam autem recessit clamauit ei dicens, Retina Mauzer donec crucem in tua fronte faciem, confidentur omnia. Cumque rursus tredecim alia confregisset ordine, compunctus est, faciesque crucem in fronte, nec vllum fregit amplius. Hoc ergo modo abiit, & factus est Christianus. Sed qui Origenistas atque Acephalos vicit, Iudeosque superauit, quem de magis Triumphum egerit, paucis accipe:

XXIII. MAGIÆ VSVS ADEMPTVS MALEFICÆ.

Erat autem illo tempore quædam mulier diuinatrix quæ sæpe habebat amuleta, & vtebatur incantationibus. Hanc conabatur hic vir iustus facere sibi amicam. Aiens ei ea, quæ colligeret suis escam, sive pulteli, sive etiam vestes, Itaque quadam die dixit ei: Vis tibi faciam amicitiam, vt nunquam sis tibi lema in oculo? Illa vero dixit ei: Certe, Sale reputans, quod si sic fatum id forte posset præstare. Abiens itaque scripsit in tabella Syriace: Deus te faciat cessare & desistere ab audiendo ab ipso hominibus. Dedit ergo ei, & ipsa gestauit. neque potuit amplius alium eiuinare.

hæc & alia plura Leontius sed ad institutũ ista satis. Vides in his plane quam vehementer adm rentis Dei prouidentiam, dum quo tempore infatuata videri poterat Græcorum sapientia, cum iam Orsens sterilis prorsus redditus parere desiisset doctissimos illos atque sanctissimos viros, qui sicut antea orbem terrarum scientia illustrarent, atque aduersus hostes fidei Christianæ pugnarent ac superarent, virum excitat qui se stultum fingens omnia sapientissimus demonstretur: simulque ludu quodam aduersantes Christianæ rel giosi, hæreticos, Iudæos, & magos vincat. Vt plane illud cum Apostolo liceat exclamare: *Vbi sapiens? Vbi scriba? Vbi inquisitor huius seculi? Nonne stultam fecit sapientiam huius mundi?* Sed quod superest anni huius terrum Theodoræ Augustæ manus, inspiciamus, didicit ipsa infelix tandem quam sit terribilis, qui aufert spiritum Principum.

1. Cor. 1.

XXIV. DE OBITV THEODORÆ AVG.

Hoc enim anno Imperii Iustiniani vigesimo secundo eadem Theodora Aug. ad eadem fidei Orthodoxæ solidam intenta, ex hac tandem vita, licet sero, subducitur, cum (inquit Procopius) *imperasset annum vnum & viginti, mẽsemque tertium.* ita scribens de bello Gothico, & in fine cõmentarij de reb. Persicis idipsum affirmat, vbi cũ refert res gestas in bello Persico anno eiusdem Iustiniani Imp. vigesimotertio, mox ista subdit: *Ioannes autem Cappadox anno superiore ab Imperatore reuocatus est: quo tempore finis vitæ Theodoræ Aug. aduenit.* hæc de tempore obitus Imperatricis Procopius: Sed quo morbi genere fuerit ex hac luce subtracta, hic omnino silentium. Verum qui hæc Procopius attigit, seorsum (teste Suida) n aliis libris scripsit virtuperationes Iustiniani & Theodoræ, nec non Belliarii & eius coniugis: sed eum eiusmodi à Procopio scriptis libris careamus, nihil est vt de Theodora aliud dicere possumus, nisi quod à Vigilio fuerit am primum dicto faculo anathematis, haud post diu, vlciscente numine, est secutus interitus.

XXV. DE IOANNE IN ORDINIMBE DACIO.

Sed videamus, quæ de Ioanne Cappadoce, qui semper apud Iustinianum Imp. primarium locum obtinuit, idem Procopius istis subiecit: *Ioannes ob suspicionem magistra-*

ni deretur, sacerdotium sumere compulsus est: quamquam in eo statu in phrenesim quandam atque opinionem consequendis Imperij venit. Querit n. damen ambitum homines deditos summorum honorum spe celudere, qui præsertim constanti natura seu propositio non sunt, quod Ioannis accidit, cui mira ac vana soliti prædicere homines, cum alia tum futurum, vt is quandoq; Augusti habitum indueret: quod fortasse factum in hoc verum apparuit, quod quidam sacerdos nomine Augustus Byzantij thesauri Sophiæ simplicissimo prope aderat, quando Ioannes sacerdotij habitum induit: forteq; e suum, cæteris deficientib. accommodauit. hæc Procopius: qui & hic finem imponit historiæ de bello Persico.

XXVI. Quod vero ait compulsum Ioannem ecclesiæ sacerdotē, non sic accipias, vt inuitus potuerit ordinari sacerdos: sed cum ea offerretur ab Imperatore conditio, vt si vitam sibi saluam vellet, sacris initiaretur ordinib. alloqui foret gladio feriendus: ille fieri sacerdos magis elegent minime cogendus, si renuisset. Est namque exemplum de Anastasio Imperatore, qui cum quemdam ex Senatorio ordine vellet ordinari presbyterum, ipsum penitus renitentem, & omne potius supplicium subire paratum, lasciuum tandem remanere permisit potius, quam vi cogeret fieri sacerdotem quē à successore Iustiniano Imperatore creatum fuisse Præfectum Prætorio, testatur ex Romani scrinij scriptis Petrus Damiani in epistola ad Nicolaum Romanum Pontificem.

XXVII. *a Procop. de bello Persic. lib. 2.* Sed ad Ioannem redeamus, de quo idem Procopius *a* in bello Persico quæ sunt reliqua ipsius tragediæ memoria digna, prosequitur verbis istis: *Igitur de magistratu primum deiectus in exilium in Cilicis subiacentem quod Arta cem vocant, missus est: vbi presbyteri tantum habitum, non animum sacerdotalem sumpsit, ne impedimento fieret ad repetendos fortunæ honores, quorum spem non omnino abiecerat. Bona eius Constantinopoli publicata quamquam longa parsimonia Imperatoris benignitate dimissa est. Cum hic itaque atque alijs, quæ occultauerat diuitijs remanserat, itaque vixit nihil omnino licentia & his deliciis, quibus primum adeo procul ab omni cura fuit quamobrem odium in se Romanorum accumulauit, perfecta hominis imprudentia, & in calamitate merita in considerantia. Verum cum Deus grauiori pœna, iuto, reseruauerat quod hoc modo contigit.*

IN EXILIVM IOANNES MITTITVR.

XXIIX. *Erat quidam apud Cyzicum Episcopus Eusebius, omnibus cum quibus versaretur non minus quam Ioannes grauis. Hunc Cyzicæni apud Imperatorem accusantes ad iudicium accersiuerunt: verum coercitus potentia resistente, nihil tunc egerunt: conspirantibus demum quibusdam iuuenibus in foro interficitur. Erat autem Ioannes in dissidio cum Eusebio, ex quo illi missi dicin primis prouenisse putabantur. Mittuntur igitur è Senatu Romanorum, qui crimen cædis inquirant. His Ioannem ante omnes in carcerem compulerunt. Deinde hominem olim inter Patricios potentissimum & Præfectum & quandoquidem Consulem nudum mœre latronis constituentes, auctores cædis dicere coegerunt. Deinde cunctis eius bonis direptis, breui tantum cum ac linea contectum veste nauis imposuerunt: sic itaque circumductus per totum Ægyptum iter vsque ad Antinoi vrbem petere ab obitu stipem cogebatur. Hic vero tres annos in custodia seruatus est. Quodque mirum, in tanta arumnis constitutus, numquam imprecandi spem dimisit, sed quodam Alexandrinos publice aurum deberi palam etiam calumniabatur. Post decim itaque annos à Ioanne male administrata Reipublicæ pœna exacta.* hactenus Procopius de Ioanne illo insignis nominis, ad quē Præfectura Prætorij fungentem exiit complura Iustiniani Imp. data rescripta, homine plane in exemplum posito rerum mundi huius volubilis status & eius animi insatiabilis quem nec malleus ferreus tribulationū varijs obdurati, quem nec malleus ferreus tribulationū variis vllo pacto contereret. secundū illud sapientis *b. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas, feriens desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.* Sed hic iam finis anni huius rerum gestarum esto.

AVRSVM IOANNES REVOCATVR AD FORNAS.

b Prou. 27.

IESV CHRISTI

Annus 549.

VIGILII PAP. Annus 10. IVSTINIANI IMP. 23. TOTILÆ REG. 8.

ANNVS sequens post Consulatum Basilij octauus numeratus, quingentesimus vndequinquagesimus Domini ponitur, idemque à Procopio bell. Gothici decimus quartus asseritur: quod Belisarius, relicta Italia, Constantinopolim remeauit: de eo n. ista Procopius habet: *Belisarius interim nulla referens militiæ decora Byzantium venit, cum per quinquennium ex Italia nusquam discessisset, nec potuisset per eam quoquam pacto vagari, sed tacita fuga quadam deterritus, vt vitabundus id omne tempus de loco in locum navigando consumpsit. Quare factum, vt vrbem Romā i. regio in seruitutem receperint Gothi, eumque tacq; cæteras Italiæ oppidæ.* sed id anno sequenti. Reuersum autem Constantinopolim otiosam degisse vitam, idem auctor affirmat: Amantissimæ veto coniugis precibus ipsum testatur idem Procopius ab Italia reuocatum.

I. *c Procop. de bello Gothi. lib. 1.* BELISARII REDITVS IN GLORIAM.

Sed quo statu res occidentalis Imperij essent antequā inde recesserit Belisarius, ex eodem auctore accipe, vbi ait: *Dum hæc agerentur, totum Occidentis barbari Imperio potiuntur. Romani vero cum Gothis, etsi paulo ante (vt diximus) debellatum, bellum dum integrare, pecuniarum hominumque iactura ingenti facta & sine vllo eorum commodo, Italiam amisere: cum sui illyricos omnes, Thracesque, cum à barbaris iam finitimis sacris sua omnia agerentur in prædam, & stem ipsi sedepopulari cernerentur.* hæc Procopius, qui & subdit, Romam iterato in seruitutem à Gothis redactam fuisse. At de his suo loco.

II. *d Procop. bello Gothi. lib. 3.* OCCIDENTALE IMPERIVM COLLAPSVM.

Quod vero pertinet ad Belisarium, considerare ne prætermittas, quam disparis exitus à priore posterior hic fuit ipsius in Italiam aduentus, & reditus. Constantinopolim. Ex quo enim (quod sæpius ob oculos repræsentandum est) in Romanum Pontificem Siluerium violentas manus immicuit, vis omnis ipsius roburq; Romanæ militiæ concidit, addita vero fuit hostibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ sunt secutæ: vsque adeo, vt quæ tanto fuerunt parta labore, pessumierint, cum illis portiti sint Gothi reliquas vero prouincias, nempe Pannoniam & finitimas regiones, Longobardi à propriis sedibus super Istrum fluuium positis Gipedum regioni finitimis excitati inuaserunt: grassantesque in Dalmatiam & Illyricum, Epidamnum vsque cuncta depopulati sunt. Hæc omnia plurib. Procopius habet, qui de auctō hoc anno Francorum regno hæc subdit:

III. CASVS MALORVM.

Dū hæc gererentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur. & paulo post: *Galliarum partem sua quandam dominationi subiectam in huius belli principio Gothi Germanique nempe Francis tradederant, cum minus se posse existimarent Romanis simul ac Germanis resistere. Id sane factum non sine Romani Imperij interpellatorum, sed vt Gallias sibi Germani haberent, insidiarum vltro permisit non cum illi hac tuto se possessuros confirmarint & Imperator ea sine ditionis futuras perpetuo confirmasset. Quo factum, vt ex eo tempore Principes Germanorum Massiliam Phocensium quondam coloniam & cætera circa maria loca tenuerint, totiusq; eius oræ maritimæ potiti imperio sunt: vnde & Arelate nunc residerint ad certamina equestri spectaculum.* Quis ista legens, & in memoriam reuocans vsurpatum à Iustiniano in debite titulum Francicum, non admiretur Dei prouidentiam rebus humanis inuigilantem, adhoc in primis, vt mente ela os deprimat, & humiles eleuet? Ecce n. qui inani titulo, præteralia gloriæ nomina è populis debellatis acceptis, Francicus à Francis superatus dici voluit, quos nec bello tetigerat: modo cogitur cedere Francis, quæ potiora in Gallijs Romani essent Imperij. Ita plane accidit, vt nihil sit in cæteris Galliarum prouincijs, quo iustius Franci posse derint, quā

IV. FRANCI AB IMP. IVRA GALLIARVM ACCIPIVNT.

Massiliam

Massiliam cum aliis eiusdem prouinciæ locis, acceptis illis concessione Gothorum, & cessione facta Imperatoris.

Pergens Procopius ad gloriam insinuandam Francorum hæc adijcit: *Aureum nummum nativo & Gallicanum talem* 'lo bi cudit, nō Romani imperatoris (vt cæteri faciunt) imagine sed sua impressa, persarum siquidem Imperator ei sic ad arbitrium arte nummum mutauit: aurō tamen non illi fuit est quam vt imponat effigiem, nec barbarorum Principis aliis quispiam id facere ausus. Sub dē bi hac tempestate Franci interea plerasque sibi & nullo iure in Venetos occupant loca, cum nec Romani ea tueri iam possint, nec Gothi tantum virium esset, vt his vtrisque bellum inferrent: hæc Procopius de statu Occidentalis Imperij.

Sed eodem pariter anno accidisse traditur, vt Artabanes, qui Gantharidem tyrannum occidisset in Africa, cum Arsace cognato suo atque aliis nonnullis proceribus aduersus ipsum Iustinianum Imperatorem conspirauerit: & nisi molitiones detectæ fuissent, plane de ipsius Iustiniani vita atque Imperio actum esset. Describit hæc pluribus ipse Procopius, sed nihil ad institutum.

Illud vero satis admiratione dignum, q̄ licet tot tantisque malis, obortis vndique Romanum adeo fluctuaret Imperium Iustinianus tamen totus erat in dogmatib. Ecclesiasticis persecutandis. Nam cum de contiatione Arabanis in Imperatorem Procopius agit, hæc ab Arsace de eo inter alta dicta refert a: *Ad multam nostem hic sedet, circumstantibus sacratis quibusdam & effeta ætatis viris, Christianorum scripturis miro studio reuoluendis intentus.* & post multa subdit ibi Procopius: *Vigilium autē vrbis Romæ Præsulē ab Italiensibus alijs & primoribus viris, qui secum Byzantij erant ab Imperatore supplices & enixum postulabant, Italiam omnibus in suam vt virib. redigeret potestatem: sed Gothicum præ cæteris maxime vir sane Patricius ad ipsum in hunc errorem impellere hortarique, vt qui ea de causa Byzantium se contulisset. Imperator vero Italiam sibi cura sore respondit. Sed circa Christianorum dogmata componenda nimis intentus, eorum alios cautione, ne rixe ea oriretur, mitebatur.* hæc Procopius de Imperatoris studijs; quibus tum plus, quam decet Imperatorem, curiose vacaret, vniuersum pessumdedit Imperium.

Videant ergo Politici Nouatores, quanta cum iactura, quæ sint Pontificum, arrogent sibi Principes, quamuis sceleratissimus Iustinianus, ex sacrarum legum præscripto cuncta facere profiteantur. Regum namque est de sacris dogmatibus ex Ecclesiastica disciplina accipere ab Episcopis leges, non quouis colore præscribere, sed sanctas ab ipsis ipsorumque maioribus illibatas seruare, & pro illis aduersus hæreticos decertare. Intelligat illud insuper vel ex rerum vsu, quanto cum Imperij detrimento, regnandi iuris inani prætextu peccent Principes in sacerdotes: Recolant Siluerium Papam abdicatum ab Vrbe eo colore ne proderet ipsam Gothis; quæ illo pereunte, ab eisdem Gothis iterum capitur, insuper & Italia ab eodem Imperatore à Gothis antea fortiter vindicata, rursus amittitur atque vniuersi demum barbari, velut impellente numine ad cladem Romani conuocantur Imperij. Tantasub Iustiniano mala Romano Imperio sunt allata. Sed & parua hæc quodammodo videri possent, nisi ipse grauissimus inciuisset in Catholicā Ecclesiam damna Iustinianus, dum laborat leges sacras præscribere sacerdotibus, à quibus accipere potius debuisset: edicto enim illo de 5 Tribus capitalis promulgato, materiam præparauit, & ignem, quo vniuersus Catholicus concisus schismate conflagraret, apposuit. Tot igitur tantaque mala sæculi prudentis (quæ mors est) inuexit in mundum, & vsque hodie in sui perniciem laborare non cessat.

Sed iam reliqua ordine temporis prosequamur.

***

IESV CHRISTI

Annus 550.

VIGILII PAP. Annus II. — IVSTINIANI IMP. 24. TOTILÆ REG. 9.

I.

QVingentesimus & quinquagesimus annus Domini, post Consulatum Basilij nonus, & bello Gothici decimus quintus agitur, Imperij vero Iustiniani annus vigesimus quartus notatur à mensis Aprilis exordio. Quo ipso anno, mense Martio Vigilius Papa ad Valentinianum Episcopum Tomitanum litteras dedit aduersus schismaticos, qui vbicunq; scriptis litteris illud vulgarant, ipsū Vigilium Papam Tria damnando capitula impugnare Chalcedonense Concilium. Cum n. eius rei causa cōplures haud leuiter perculsi animo resilirent ex ipsius Vigilij Papæ communione; prudentiores qui essent, rem accuratius considerandam rati, literas miserunt ad ipsū Vigilium agentem Constantinopoli inter quos fuit Valentinianus Tomitanus in Scythia Episcopus. Metropolitanos, ad quem Vigilius ita rescripsit: b:

D. lectissimo fratri Valentiniano Episcopo de Tomis prouinciæ Scythiæ Vigilius.

Fraternitatis tuæ lectiones scripta Pontificalem in volis sollicitudinem ineff. grate nec accepimus: quia Prophetæ sibi possunt verba cōpetenter aptari quib. ait c. Saluator egregiam meil. Oportet ergo charitatem tuam ea quoque Domini nostri verba sollicitari per quæ dixit d: Speculatorem te posui domui Israel. & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me, & conuocato eos, quos scandalizari diuersis rumoribus ratus sis, inter hortaris, ne per eos forsitan scandalizentur, qui sub prætextu Catholico, nequissimo spiritu simplicium Christianorum corda fallacia sua decipere molliuntur & patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, Ecclesiam tibi commissam diuersis mendacibus scriptis conturbare desiderant: quibus Apostolica lectio congruenter adaptatur, dicens e:

II.

VIGILII EPISTOLA AD VALENTINIANVM. c Eccles. 34. d Ezech. 3.

e Rom. 16 III.

Rogo autem vos, fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. & infra: Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra autem obedientia in omni loco diuulgata est, quatenus fraternitatis vestræ adhortationes sæpe commonitis nulla fidelem eorum animos à rectitudine via qua Christus est, qui ait f. Ego sum via veritas, & vita, qualibet maligna annuntiatione subuertant, sed (quod non oportet) ab aduersariis conturbati, aliquid (quod Deus auertat) contra fidem factum fratres formidant cum mansuetudine, quæ conuenit Christianis Prophetica verba scientes dicentis g: Interroga patrē tuum, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. Et alius Propheta h: Latia sanctis custodiunt sciunt am, & legem requirunt ex ore eius.

f Ioan. 14.

g Deut. 32.

h Malac.

IV.

*Et quoniam Basilius annis illustris & magnificus vir filius noster cum his, qui pro actibus tua fraternitatis Ecclesiæ in Constantinopoli obseruant, pari ratione dixisse inuenitur, etiam hoc Deo immicos fuisse meritos, quod personæ Episcoporum ibi atque Theodoriti in nostro (quod absit) fuissent iudicata, damnate legant ergo, quæ de causa, quæ hic mota est, ad fratrem nostrum, Mennam Constantinopolitanæ vrbis Episcopum scribentes, legimur definisse: & tunc cognoscent nihil à nobis Deo nos iudicante, commissum, vel certe definitum, quod contra fidem prædictionemque venerandarum quatuor Synodarum, quæ pro vera eademque fide definita sunt videlicet Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonensis reperiatur aduersum aut venisse ex his, quæ definitioni suprascriptæ Chalcedonensis fidei subscripserunt, tanquam inuiriam: vel quod decessorum prædecessi nostrorum inuenitur (quod absit) constituta sit contrarium: sed in omnibus Apostolicæ sedis Præsulum & beatæ recordationis Leonis Papæ & prædicatarum * Synodorum aduersarios esse.*

* prædicatarum.

Fraternitatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper sæculari & rebus abundantiores assu-

tos assu-

astutia, vt Euangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent: quibus à sanctis Patribus per Euangeliorum concordiæ libros est celesti sapientia contradictum.

V. Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis Concilij aduersarij (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis à sacra communione suspendimus: in quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua noscat canonicam sententiam prolaturos) qui sub prætextu falsæ defensionis student, vt eandem Synodum contra prædictas tres Synodos dixisse (quod absit) ostendant. Quibus hæc conantibus, Propheta dicta consonanter aptantur, dicentis a: Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum: verbum Domini nostri protorserunt, & sapientia nulla est in eis: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: vt iniqua agerent, laborauerunt. Quibus si non paruerint, veniet Psalmistæ imprecata sententia, dicentis b: Vt destruas inimicum & defensorem.

a Hier. 8. 9.

b Psal. 8.

VI. Credimus enim, Catholicis Ecclesiæ filiis, ea qua tunc ad fratrem & coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemiis Theodori Mopsuesteni, eiusque persona, vel de Epistola, quæ ad Maris Persam scripta ab Iba dicitur, & scripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli facta sunt, abunde posse sufficere. Quippe dum in constitutio nostro superius designato posita diligenter agnoscat, quia in ipsa definitione fidei, quam sancta Chalcedonensis Concilij sacerdotes secundum præcedentes eam tres aliæ sanctæ Synodos protulerunt, non aliquid mutauerunt: sed laudantes omnia, quæ superioribus alta sunt, sancta definitiua sua perpetuo robore firmauerunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare voluerit, hortamur, vt cum tua fraternitate ordinatione ad nos venire festinet: quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia, quæ decessorum nostrorum, & antefatarum quatuor Synodorum sunt de vna eademque fide alta scriptaque temporibus, à nobis inuiolabiliter fuisse seruata.

VII. Quatenus perepta, sublato (sicut oportet) de Christianissimi animis scandalo, pax Deo placita in eius Ecclesia illibata perduret. Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne vlterius prædictarum Rustici & Sebastiani, aut illorum, qui præcedentium præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat: sed & vniuersos ad tuam pertinentes ordinationem ita moneas, ne vel ipsi à prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsificati eorum vlterius animum suæ credulitati accommodent. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. 15. Kal. Aprilis, Imperij domini Iustiniani perpetui Augusti anno vigesimo tertio, post Consulatum Basilij viri clarissimi anno nono, per Iohannem presbyterum & Apocrisiarium, & ipse direxit eam per Maxentium hominem suum. hactenus Vigilij Epistola ad Valentinianum, cuius mentio fit in litteris Iustiniani Imp. recitatis in Quinta Synodo.

VIII. AVRELIANI EPISC. ARELAT. AD VIGILIVM LEGATIO.

At non Orientis tantum, sed & Occidentalis Ecclesiæ hoc eodem cõcussa est terræ motu: cuius rei fidem quoque faciunt legatio missa ab Aureliano Episcopo Arelatensi & litteræ datæ Anastasio Constantinopolitano ad eundem Vigilium Romanum Pontificem: de hoc enim ipso quærenti, num videlicet verũ esset, aduersum Chalcedonense Concilium aliqua ab ipso esse tentata, quidnam rescripserit Vigilius Papa, ipsius quæ extant tunc datæ litteræ docent, quæ sic se habent:

c Vigil. epist. 4. ipse 1 epi. Rom. Pont.

Dilectissimo fratri Aureliano Episcopo Arelatensi Vigilius.

IX. VIGILII AD AVRELIVM ARELA. EPISTOLA.

Fraternitatis vestræ litteras pridie Idus Iulias, Anastasio deferente, suscepimus: & gratias referimus diuinæ clementiæ, quia sollicitudinem vestram in fidei causa, vel inuestita opinione persone sacris relegimus canonibus, vt mandatis, vt digne charitatiuæ verba Dei & conuenienter aptentur, quibus ait: Eligite sacerdotem ex omnibus: vt ascendens ad altare meum, portes coram me nomen magnum cultu debito vitæ tuæ. Necesse ergo nobis est, nomen magnum cultu debito vitæ tuæ. Necesse ergo nobis est, charitatiuæ vestræ sollicitudinem breui interim (quidum pro temporis qualitate potuimus) relectare colloquio: quatenus modis omnibus cõfidatis, nihil nos penitus admisisse, quod decessorũ nostrorum constituta, vel sancta, quæ vna eademque est, fides quatuor Synodorum, id est, Nicæna, Cõstantinopolitana, Ephesina prima, atq; Chalcedonensis, muniatur (quod absit) esse contrarium, aut quod ad perfectorum imitatem pertineat, quæ definitioni eiusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctorum prædecessorum nostrorum Cælestini, Xysti, Leonis (aliorumq; præcedentium atque sequentium) definitu reperiatur aduersum. sed à nobis omnibus prædicta Synodus vnam veneretionem, vnamque fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi: & eos, qui omnes suprascriptas quatuor Synodos in rectitudine fidei non sequuntur, vel vnam ex ipsis, vel omnes in fide reprauant, aut reprauare aut iniuriare, vel repudiare nituntur, abiicimus. Sed & ea, quæ in eiusdem sanctæ fidei iniuriam verbo dicta vel reperiuntur scripta, anathematizanda, execrandaque iudicauimus, & constitutum iudicandi: Similis pœna plectendos etiam eos, qui si lem beati Cyrilli, quam sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores vestros aliosque datis probauit & laudauit scriptis, & Chalcedonensis venerandæ S. Synodus legitur protulisse, aliorumque Patrum, quos Apostolicæ sedis Præsules susceperunt atque secuti sunt, execranda superbia impiam vocauerunt.

X. Fraternitas ergo tua, quem Apostolicæ sedis per nos constat esse Vicarium, vniuersis Episcopis innotescat, vt nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nunciis qualibet ratione turbentur, sed patrius primi Apostolorum (sicuti conuenit) verba sectentur, dicentis d: Aduersarius vester diabolus vtlen rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Et quod item Dei et Gentium dicit Apostolus e: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis faciunt: & declinate ab illis. In Domino confidenter, quia (sicut præfati sumus) ab Apostolis fidem traditam, & à prædictis sanctis quatuor Conciliis declaratam, & à decessoribus nostris & ab antedictis Patribus prædicatam atque inuiolabiliter custoditam, sincera voluntate tenimus, tenemus, venerati sumus, & veneramur, atque defendimus, & contra eam facientes Apostolica auctoritate damnamus.

d 1. Petr. 5.

e Rom. 16.

XI. Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his, quæ gesta sunt, breuiter nos indicare necesse est: & cunctos dominus filius noster clementissimus Imperator sicut promisit, Deo, qui cor ipsius tenet, inuante, reuerti præceperit: hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio, destinamus. Quod adhuc non fecimus, quia & hiemis asperitas, & Italiæ, quæ vos non latet, necessitas prepediuit: donec serenissimus Princeps sit desideratus. Domino adiuuante, ipsi soluemus. Illud quoque credimus iterandum, vt quia scriptum est f: Frater fratrem adiuuans exaltabitur: & sicut decredentibus in Domino Actuum Apostolorum scriptura testatur g. Quia erat credentium in Domino cor vnum & anima vna: vt sic fraternitas vestra in hac quoque patre solicita: & glorioso filio nostro Childeberto Regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi Apostolicæ, cui nos Deo præesse voluit, cognoscimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta rerum necessitate circa Ecclesiam Dei solicitudinem (sicut & confidimus) Christiana deuotione persoluat: vt quia Gothi cum Rege suo in ciuitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesia nostra præiudicio (quippe velut aliena legis) immiscoat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, vnde Catholica posit Ecclesia perturbari.

f Prouerb.

g Act. 4. VOCATIVE RATIONIS CORVM IN AVXILIVM.

XII. Dignum enim est, & Catholico (sicut est) Regi conueniens, vt fidem & Ecclesiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim h: Vinea ego, dicit, Domini, quia glorificantes me glorificabo. Festinare ergo, frater charissime, vt in sancta fidei sinceritate perstitens, Ecclesiarũ pacem, quæ vel à Deo per meritum sacerdotij tibi commissa est, vel à nobis per Apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti solicitudine, Deo propitiante, custodias. & Vicarium te sedis nostræ dignis Deo manifestes operibus. Deus te conseruet frater charissime. Dat 3 Kalend. Maias, Imperij domini nostri Iustiniani perpetui Augusti anno 24. post Consulatum Basilij V. C. anno octauo, * per hominem, quem Anastasium dixerat. hactenus Vigilius. Mentio huius Epistolæ fit à Iustiniano Imperatore in litteris ad Quintam Synodum datis & ibidem recitatis. Porro hic Aurelianus, ad quem Vigilius scripsit, clarus sanctitate, agiturque eius celebritas annua die decima sexta Iunij.

h 1. Reg. 2.

* nono

i Martyrol. Rom. codic.

XIII. DE VRBE A GOTHIS ITERVM CAPTA.

Quod autem Vigilius Papa his ad Aurelianum litteris meminit de Vrbe à Gothis capta, togatque, vt de eius incolumitate apud Childebertum Regem Francorum agat: bene hæc conuenient iis, quæ Procopius sub hoc

eodem

eodem anno decimo quinto belli Gothici narrat, nimirum hoc anno rursus proditione Ilaurorum Vrbem Gothis cessisse, Romanis cæsis, his exceptis, qui in Ecclesias se recepissent: quibus cum cæteris abire iussis, & iam destitutam habitatoribus Vrbem ac desolatam relinquendi eam Totilas consilium iniisset; quo minus id faceret, requisitos per Aurelianum à Vigilio opportuna oblata occasione destitit: nempe cum Totilas ab eo filiam in matrimonium petiisset, & eo prætextu recusaret ille, quod Vrbem caput Imperij destituram hostibus relinqueret, se summa gloria parterspoliaret: factum est, vt Totilas cives alio migrare iussos revocarit in Vrbem, quam & novis ædificiis munivit & illustravit. Sed hæc omnia Procopius pluribus. Idem vero inferius subdit, magno cum exercitu post Liberium Patricium missum esse Germanum in cum iam Totilas Siciliam invasisset. His addit, quo Sclavinos populos iterum, Istro transmisso, Illyricum & Thraciam devastavit, & summa crudelitate in necem omnium incolarum sæviens, exturatus humano sanguine, præda spoliisque onustus ad propria remearit. Quæ autem per Germanum gesta sint, anno sequenti idem Procopius narrat.

XIV. Neglectis tamen his Iustinianus, quæ primo (vt de se bene Imperatorem sibi subditos ab hostium invasione defendere) curare debuisset, exagitatus prurigine quadam æternos motuum ineundi certamina, obtentu firmandæ pacis Ecclesiæ, sed re vera turbandæ: vt stabiliret, quæ de Capitulis Tribus, instigante, imo & scribente Theodoro Cæsariensi, statuisset; hoc anno (vt ioserius dicetur) curabit, vt Mopsuestiæ in Syria Synodus cogeretur à qua Theodori eius civitatis Episcopi ante centum & amplius annos defuncti facta atque alia de eo monumenta cognoscerentur. Porro homini in his omne studium impendenti, & ob id in optimo Imperij regimine fingescenti, illud fuit vetus proverbium occinendum, *Non ignaro pendum*. Dum enim amplius, quam par est, autores admouet oculeis hæreticis, sub prætextu cõseruandæ fidei, & pacis in Ecclesia reintegrandæ, factiosorum sectis ansam inseruit, sacra dogmata in discrimen adduxit, inter Catholicos schisma ditum innexit, & ipsum Romanum Imperium barbaris desolandum reliquit. Queritur de his sæpe Procopius, nempe de cura Reipublicæ Iustinianum reddidisse ignorem, nec ea qua antea soliti fuisse bellicas res curasse.

Sed ad Vigilium redeamus, qui schismaticorum factione adeo vexabatur, vt à suis quoque clericis compluribus destitutus, ab eisdem indignissime vrgeretur tum dictis, tum scriptis: isidemque per Orbem vbique vulgatis, vt suas ad diuersos (vt vidimus) cogeretur scribere apologias. Quamobrem quod in graues damnum vergere intelligeret totius Ecclesiæ vnitatis: hæc que diutius tolerare, patientiaque differre, nonnisi grauiora mala in Ecclesiam inferre cognoscens: aduersus defectores clericos suos, qui in castris hostium militabant, censura Ecclesiastica sibi agendum esse putauit. Collectis igitur, qui sibi tunc erant, Italiæ Episcopis, aduersus eosdem, præcipue vero Rusticum & Sebastianum, eiusmodi damnationis sententiam à protulit, cuius fit mentio in Epistola Iustiniani ad Quintam Synodum:

Vigilius Episcopus Rustico & Sebastiano.

Diabolus, Rustine & Sebastiane, sanctorum & decessorum nostrorum decretis congruentem vltionem inferre, pro Apostolica moderatione distulimus. Sed quia Doctoris Gentium in cordibus vestris duritia (quod à nobis cum nimia tristitia dicitur) verberibus impietatis, quibus ait b: Nescis, quia patientia Dei ad pœnitentiam nos adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ. Vt excessus vestros ex plurimis paucos interim (in quantum possumus) dissimulemus: venientibus nobis huc inregnum ciuitatem, tu Rustice dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quæ hominem locis tui omnino legere non deceat, & plura committere diceretis, quæ etiam nostram, filiis non prohibuissemus (quod absit) opinionem atque animam ladere potuissent: diuerte quoque de te nobis aliqua Paulo diuerso, etiam te præsente, sicut oportuit, & pro assiduitate, qua nobis à germano, quem diligimus, fungebaris, & pro eo, quod nos te ad Lectricum promouere amus officium, frequenter & secrete paterna monuimus charitate, vt si ea, quæ de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, à talibus temperares: ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur, qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proueniret.

Tu autem non solum admonitionem nostram audire male- XVII.
tuolo spiritu noluisti, sed etiam (sicut scriptum est c: Argue sapientem & amabit te) insultum, & odio habebit te. Et iterum d: Noluit intelligere, vt bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubiculo suo) ad hoc malitia tua perducta est, vt nostra admonitione contempta, in odium potius prosilires, & occasionem quæreres, quatenus causa Capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni, eiusque persona, sed & de Epistola, quæ ab Iba ad Marim Persam perhibetur scripta, necnon & dictorum Theodoreti, quæ contra rectam fidem & Epistolam beati recordationis Cyrilli Synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & sancta Synodus Ephesina prima suscepit, & beata Chalcedonensis Synodus ad conuincendas Nestorij vesanias in definitione fidei legitur posuisse . . . . quæ, te etiam instante, certum est flagitata: ita vt filius noster Sapato & Paulo diaconis, sed & Surgentio Notariorum Primicerio clamitares, dicens: Non solum nomen & scripta Theodori Mopsuesteni à nobis debere damnari, sed & territorium eius ipsum, vbi positus est: & si ossa eius cuiuslibet quisquam de sepultura eiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes.

Et cum necesse esset, vt negotium, quod fuerat in iudicio XIIX.
nostro perductum, te etiam quam maxime inter alios tam sacrati ordinis, quam sequentis consentiente, sententia finiretur (quod constat effectum) & quid de eodem Iudicato fuerit, quomodo etiam in Palatio vt fratri nostro Mennæ, ad quem scripseramus, celeriter traderetur, institeris, nulli habetur incertum: ita vt filio nostro Surgentio Primicerio petenti schedam ipsam Iudicati nostri, vt apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare pernitus noluisses, domes exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed & per gloriosum virum Tyrannum Magistrum militum, aliosque laicos in Africana prouincia destinates: quod in Ecclesia nostra à diacono nunquam factum esse nobis etiam nescientibus, eius exemplaria destinares.

Nam & sabbato sancto, quo ipsum, te (sicut præfati sumus) XIX.
imminente, protulimus Iudicatum, in Ecclesiam sessum processisse, & communicasse, & officium tuum implesse cognouerit. Nam & eodem die reuertens ab Ecclesia, scripsit apo nostro (quantum perhibet) Iuliano hoc ducere, quia mal us fieri non potuit, quam quod factum est Iudicatum. & hortatus est. vt Deus oraretur, neque quod factum est, tolleretur: Quod etiam, succedente Dominico die Paschæ, similiter effecisti: & dum in eadem perstrando sententia, alios, vt Iudicatum nostrum libenti animo sequerentur, nihilominus hortabaris.

Nam dum Antiochenæ Ecclesiæ Apocrisiariis eiusdem Iudicati XX.
exemplaria nos dare pecuniis differremus, sed hos magis iustum esse prædictu Apocrisiarius diceremus, vt à fratre nostro Menna potius exemplaria peterent, ad quem à nobis videbatur fuisse prolatum: tu autem publica voce deposceres, dicens Dominum Leonem ita de Epistola sua diuersis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter, asserendo quia mentiremur, nisi vniuersitas Iudicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret, qualibet ratione postea scripta cesaretur.

Nam dum occasionem nactus ad Siciliam reperisses, & Iudi- XXI.
catum nostrum, laudasque eius, vt etiam filij nostri diaconi Primicerijsque tecum manifestum est subscripsisse, filius nostri Pelagio diacono, aliisque dirigere voluisses pro cautela, ne ab aliquo innoxius forsitan potuisses, nobis etiam ignorantibus in membrana conscriptum, & in breuitate qua deplicatum, & interiù conscriptis nominibus destinasti. Nam & Vincentio secundæ regionis subdiacono iterum à nobis postea ad Siciliam directo per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scripsisti: sed quia ita memoratus subdiaconus prostrate naugauit, vt illum, qui in membrana scripta portaretur, præcedere potuisset: quantum nobis retulit, eatenus membrana scripserat, Pelagius diaconus ipso præsente rescripsit.

c Prou 9. d Psal. 35.

XXII. Ergo dum & te præ omnibus imminente prolatum fuerit iudicatum, & tanta in eius iudicati laude succenſa per multum tempus ſcripſeris, fecerisve, vt nunquam te credere mus ab hac poſſe recti tudine deuiare: immutatum te ſubito poſt hæc quadam animi leuitate, vulgante opinione comperimus, & cum aduerſariis Eccleſiæ, qui contra Iudicati noſtri ſeriem nitebantur, & à nobis ſunt per Iudicati ipſius tenorem à communione ſuſpenſi, ſecrete tractaſſe. & dum ſilum noſter diaconus Paulus ad Italiam diſcedere voluiſſet, poſtquam & ad eum peruenit, quod ſcandalum Eccleſiæ in communione adhuc noſtra poſitum ſecrete; & hic & in Africana pronuncia, vbi antea defendendo & laudando Iudicatum noſtrum, eius exemplaria deſtinaſti: facere nitebaris: tunc tibi capit inſiſtere & dicere vt ſiverium eſſet, producere debuiſſes, quod tu conuiſtus celare minime potuiſti.

XXIII. Tunc vero memoratus nobis capit imminere diaconus, vt aut corrigeret ea ab his, quæ illicite faciebas, ſub noſtra præſentia clericorumque promitteres, aut certe petitionem aduerſum te, & varietatem tuam atque fallaciam ab eo factam, quem & præ manibus gerebat, debuiſſemus accipere: ad hoc ex propria voluntate perduxiſti, vt tactis Euangeliis ſacramenta præſtares, & verba tua à Notario ſcripta in noſtro tenerentur ſcrinio, quibus inter alia legerii promiſiſſe, te nunquam à noſtro penitus obſequio diſceſſurum. Poſtquam vero prior te Sebaſtianus pro ſolo ſcandalo faciendo (ſicut & initio ipſius venientis in Conſtantinopolim miniſtrauerunt, & exitus prior edocuit) noſcitur aduenſſe, ita vt mox tui immemor ſacramenti, coniurationem inter vos contra ſtatuta canonum, nobis quoque ambitus facientes, in apertum vtique prorumperetis ſcandalum.

XXIV. Sed vt tua, Sebaſtiane, non in quantum ſunt, ſed in quantum referre poſſumus, mala quæ feceris deteſti cognoſcant, & iuſte te (nam magis tarde) canonicam aduertant ſubiiſſe ſententiam, ad tuæ ordinationis veniamus initia. Abſentibus filiis noſtris diaconis Anatolio atque Stephano, à nobis poſtulaſti, vt ad tempus pro implendo officio abſentium loco, diaconum te interim faceremus. hæc cum Vigilius ingeraret Sebaſtianum ad tempus creatum diaconum, non accipias quo ad ordinem, ſed potius quo ad miniſterium, vt qui diaconus tam eſſet, miniſtrare loco diaconi Cardinalis permitteretur. Pergit vero Vigilius: *Quid ideo tibi ad præſens ſperanti conceſſimus, quia ante ordinationem tuam cautionem nobis propria voluntate legerii emiſiſſe, quam & teſtibus roboraſti, & tactis Euangeliis iuramentum coram omnibus præſtitiſti, vt quidquid tibi à nobis pro Eccleſiaſtica vtilitate fuiſſet iniunctum, fideliter & ſine aliqua fraude compleres: officium vero, locumque diaconi ſine aliquo vitio, ſine aliqua ſuperbia ſine aliquo neglectu, donec reuerteretur diaconi memorati, aut quanto tempore in Leuitarum voluiſſemus ordinatione miniſtrare, cum omni humilitate & ſtudio ſine neglectu modis omnibus impleturum: in eadem cautione rurſus adiecimus, quod ſi de his omnibus, quæ cum ſacramento, tactis corporaliter Euangeliis, promiſiſti, aliquid minus impleſſes, tunc à ſancta communione eſſes ſuſpenſus: ita vt ſi à die exceſſus tui intra annum pœnitentia nolueris colla ſubmittere, tu tibi anathema manu propria ſcribendo dixiſti.* Tunc ergo ad præſens ſaltus es ſub ea, quam ſperabas & pollicitus fueras, conditione diaconus.

XXV. Poſtea vero à nobis ad Dalmatiarum patrimonium mitteris, ſummis precibus poſtulaſti: quod nos ſecuri, quia talem feceras cautionem, animo libenti conceſſimus. Qui tum in Salonitana vrbe pro ordinatione patrimonij aduenſſes (quantum ad nos poſtea, ſi plurimorum relatione perductum) illicitis te & à ſede Apoſtolica prohibitis ordinationibus miſceriſti: & quos Honorius tunc prædicta ciuitatis Epiſcopus contra conſuetudinem Romanæ vel ſuæ Eccleſiæ & ſedis Apoſtolicæ conſtituta ſacris ordinibus applicauerat, non ſolum prohibere penitus noluiſti, ſed nec nobis de hac cauſa ſcripto referre, vel quando Theſſalonicæ nobis occurreras, memor conſcientiæ tuæ ne verbo quidem ſuggerere voluiſti, & cum illa tanquam cum legitimo & rationabili ordine facta cupiditatis ſpiritu ad quietis procedere, & eorum ſocius es communionis venalitate repertus.

XXVI. Iterum Theſſalonica ad Dalmatiæ patrimonij regendi cauſa remiſſus es: ex qua pronuncia frequenter te auctoritate monuiſſemus, vt non ante diſcederes, niſi omnes ſecundum præ dictationem tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Pranenen tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Pranenen tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Pranenen

cauſſarum animas, qui veſtram malitiam neſcierunt, ſed tanquam à Romano diacono ſuſcipientes ſcripta, ſimpliciter credidérunt, ad tantum ſcelus operatio fallacia veſtra pervenit vt humanum ſanguinem in aliquibus locis intra eccleſiam (quod dici nefas eſt) funderetur: & omnem legem Eccleſiaſticam ſuperbo noſtro aſſu) funderetur: & omnem legem Eccleſiaſticam ſuperbo ſpiritu conculcare voluiſtis: ſanctarum quoque regularum conſtitutiones iniuriis affeciſtis, impia & quæ non ſunt licita ſuperantium iniuriis affeciſtis, impia & quæ non ſunt licita, per vniuerſas contra nos prouincias fallaciter vindicanta, per vniuerſas contra nos prouincias fallaciter vindicanta.

XXX. *Nuper etiam malis veſtris addentes peiora prioribus, dominum Leonem prædeceſſorem noſtrum in Theodori Mopſueſteni dicta, quæ contra eſtam fidem legitur ſcripſiſſe, conſenſum præbuiſſe atque firmaſſe, dato ſcripto ad Chriſtianiſſimum Principem dominum filium noſtrum, auſi ſuiſtis aſſerere.* hæc enim & Facundus habet in ſuis citatis à nobis ſuperius ſcriptis. Sed pergit: *Abſit ergo quemlibet credere Chriſtianum, quod aliquid tale, quod contra rectam fidem à quolibet inuentum aliquid tale, quod contra rectam fidem à quolibet inuentum ſcriptum, illum tanti præſulis ſanctitas ſuſcepiſſet: quippe, qui in vniuerſis epiſtolis ſuis & Neſtorium & Eutychem vel ea ſentientes pari lectur ſententia condemnaſſe. In quo tantum ſcripto etiam contra diuinas Scripturas non ſolum Pontificium multa, ſed etiam (quod dici nefas eſt) ipſi quoque Principi ſacrilega iniurias irrogare tentaſtis, quatenus iſtum autem Chriſtianum populum diabolica amplius deciperetur aſtucia.*

XXXI. *Hæc ergo ſuſtinentes per multa temporis ſpatia patientia ſacerdotali, vocare diſſimulauimus, credentes vos forſitan reſipiſcere & ab illicitis temperare. Sed quia ſemel & ſecundo admonitionis noſtræ per fratres noſtros Epiſcopos, id eſt, Ioannem Marſicanum, Iulianum Cingulanum, vel Sapatum filium noſtrum atque diaconum, nec non & per glorioſum virum Patricium Cethegum, & religioſum virum item filium noſtrum Senatorem, aliaſque filios noſtros communiti, noluiſtis audire, & neque ad Eccleſiam, neque ad nos reuerti (ſicut omnia facitis) voluiſtis deſtruere ſuperbia: & ideo neceſſe nobis eſt in vobis canonice vindicare, ne videamur diuinationem Scripturarum increpationibus ſubtrahere: Scriptum eſt enim a: Videbas furem, & ſimul currebas cum eo, & cum adultero portionem tuam ponebas. Et ipſe Dominus, ac Saluator noſter dicit b: Quod ſi oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & proiice abs te: expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuum, quam totum corpus mittatur in gehennam. Et quoniam iſte intellectus magis de officiis Eccleſiaſticis vel proximis non recte agentibus & ſcandala in Eccleſiis mittentibus ſano ſenſu debet aptari: ſic & alibi nos admonet, dicens c: Oportet venire ſcandala, ſed væ illi, per quem veniunt. Et beatus Apoſtolus ſimili prædicat ratione d: Vtinam & abſcindantur, qui vos conturbant. Et iterum ſancta Scriptura nos communet dicens e: Euge peſtilentem de Concilio, & exiet cum eo corpus.*

XXXII. *Oportet ergo nos iam poſt tantas admonitiones in vobis, Rufiane & Sebaſtiane, per auctoritatem B. Petri, cuius nos Dominus ſibi voluit hic ſeruire, regulariter vindicare: propterea etiam diutius differamus, omnis Eccleſiaſticus ordo ſoluatur. Ideoque (quod à nobis cum gemitu, ſed tam beati Petri auctoritate dicendum eſt) pro ſuprà ſcriptis exceſſibus alienos vos à diuina eſſe honore decreuimus, & omni miniſterio officij Leuitici, prædictum vobis honorem auferentes, penitus ſubmouemus, nullam vlterius licentiam habentes, vt ex Leuitico nomine aut gradu aliquid facere præſumatis, vel ſub nomine diaconorum ſcribendo iterum DEI conturbetis Eccleſiam: quippe ex Apoſtolica auctoritate & Patrum regulis, contra quas multa ſpiritu ſuperbo atque irreligioſo feciſtis, vas olim dignos damnatione, præſenti auctoritate deponimus. Et vt vniuerſi nos hac pro loco, in quo nos Deus eſſe voluit, & auctoritate beati Petri Apoſtoli velle feciſſe cognoſcant: canonum conſtituta poſuimus, quæ ſancta Chalcedonenſis Synodus apud ſe relecta laudauit.* ſubiicit hæc ex Actis eiusdem Concilij Chalcedonenſis.

XXXIII. *Actius Archidiaconus relegit: Si quis presbyter aut diaconus ſuum contemnens Epiſcopum, à communione ſemetipſum ſeparauit Eccleſiæ, & ſecretius collectam facit & altare conſtituit, & nolit conuocanti Epiſcopo conſentire, & nolucrit eidem acquieſcere neque obedire, & prius & ſecundo vocanti: hunc omnino damnari, nec vnquam hunc curationem mereri, nec recipere eum poſſe honorem. Si autem permanſerit turbas faciens & ſeditiones Eccleſiæ per extraneam poteſtatem: tanquam ſeditioſum debere comprimi. Omnes venerandiſſimi Epiſcopi clamauerunt: Hæc iuſta regula: hæc regula Patrum.*

Pariter ſtatuentes, vt ſi nobis viuentibus (ſicut optamus) ſub humilitate & manſuetudine canonice pœnitentes matrem recognouerit ſua Eccleſiam, competenter à nobis venia concedatur, Si vero (quod non optamus) ſub regulari pœnitentia ad matrem Eccleſiam conſueta diſtulerit redire ſuperbia: Conciliorum in vobis, quorum regulas poſuimus, cenſura ſeruetur: vt nullus poſt tranſitum noſtrum contra Conſtitutum noſtrum, quod ex beati Petri, cuius locum licet immeriti gerimus, auctoritate proferimus, canonum regulas exequentes, in Eccleſiaſtico gradu audeat reuocare Ioannem, Gerontium, Seuerinum, Impoſtunum, Ioannem, atque Deuſdedit, quos conſtat veſtra coniurationis & conſpirationis eſſe participes: quos nos patientes bonos, militaſe Eccleſiæ, cui Deo præſidemus auctore, noſtro tempore fecerimus, tamen vt & ipſi poſſint & diuerſi cognoſcere, de Subdiaconorum & Notariorum vel defenſorum officio præſenti ſe ſententia nouerint fuiſſe depoſitos, & nullum penitus in Eccleſia noſtra gradum vlterius detinere: niſi forte (ſicut præfati ſumus), nobis in hac luce ſuperſtitibus, & ipſi pœnitentia canonica colla ſubmiſerint. XXXIV.

Felicem etiam monachum Aſrum, qui Gilitano monaſterio dicitur præfuiſſe, & leuitate ſua atque inconſtantia congregationem eiusdem monaſterij per diuerſa loca certum eſt diſperſiſſe, & veſtra prauitate incentor eſt, cum vniuerſis, qui eum vel vobiſcum clerici vel monachi, quam laici poſt præſentia interdicta in aliqua veſtra ſe ſocietate polluerint, aut conſenſum conſilium que præbuerint, regularem in his, quæ item ſuperius legitur, conſtituimus manere ſententiam: quatenus in hu remedio ordine ſeruato canonico, nullus præſumat pacem, quam Dominus dilexit vlterius Eccleſia perturbare. Præſentem autem ſententiam per Ioannem Marſicanum, Zacchæum Scyllacenum, Iulianum Cingulanum fratres & coepiſcopos noſtros, ſed & Sapatum atque Petrum filios noſtros diaconos, necnon & filium noſtrum Surgentium Primicerium Notariorum, atque Seruum DEI ſubdiaconum regionis prima, necnon & Vincentium ſubdiaconum regionis ſecunda noſtræ, cui præſidemus, Eccleſiæ, vobis noſcimur tranſmiſiſſe. hactenus Vigilij ſententia in ſchiſmaticos lata. XXXV.

Quamuis autem iſta hoc anno Conſtantinopoli à Vigilio Papa aduerſus ſchiſmaticos decreta fuerint, nequaquam tamen conflatum ſchiſma ſedatum eſt, ſed magis excitatum, vtraq; parte aduerſus ipſum commota, nimirum & capitulorum defenſoribus ob damnata Tria illa capitula, atque etiam ob non damnatos aduerſarios: & impugnatoribus Trium capitulorum, eo quod ſilentium ab ipſo Vigilio de illis eſſet indictum, vt diximus ſuperius ex verbis ipſius Vigilij in ſententia de Theodori Cæſarienſis damnatione relatis. Horrendum plane ſpectaculum reddebat cunctis ſpectantibus exorta, tribus ſimul ex aduerſo flantibus contrariis ventis, maris iſta tempeſtas, qua nauis illa, quæ typum gerit Eccleſiæ, agitabatur, Catholicis aduerſus Catholicos confligentibus, & ipſis etiam Romanæ Eccleſiæ clericis aduerſus ſuum Antiſtitem rebellantibus. Gratum id tantum fuit hæreticis, illis præſertim, qui mentito Catholico nomine, Orthodoxos inter ſe ſciſſos, ita contr. ſe inuicem pugnare feciſſent. Ad tanta ſedanda diſſidia cum vnicum illud eſſet excogitatum remedium, vt vniuerſalis Synodus haberetur: quæ ſibi cõducere poſſent, Iuſtinianus parare ſolicitus, Mopſueſtenam Synodum agi curat: vt aliqua inde Patribus de damnatione Theodori facta olim afferret. XXXVI.

Hoc eodem igitur anno (qui vt dictum eſt) nonus poſt Conſulatum Baſilij numeratur. Mopſueſtiæ in Cilicia celebratur Synodus aduerſus Theodorum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum centeſimum iam ante annum defunctum: vbi ab iis, qui conuenerunt, hoc actum, vt aduerſus ipſius Theodori acerrimos defenſores, è loco ipſo, vbi federat atque ſcripſerat, antiquæ proderentur memoriæ, ſi quæ de ipſo ibidem adhuc reliquæ eſſent. XXXVII. DE SYNODO MOPSVESTENA.

a Quint. Synod. Act. 7. com. 2. Concil.

Huius Synodi Acta habentur inserta in Quintæ Synodi Actione Quinta. Incumbente itaque Imperatore in opus, ad hoc ab ipso missus est Martanius Comes Domesticorum, cui & literas dedit ad Metropolitanum Ioannem, nec non ad Cosmam Episcopum Mopsuestenum & alios. Interfuerunt eidem conventui nouem Episcopi & complures viri clarissimi Comites atque Tribuni. In qua Synodo nihil præterea factum est, nisi diligens examinatio de nomine Theodori, num in eius Ecclesiæ sacris Diptychis vna cum aliis eiusdem ciuitatis Episcopis Catholicis reperiretur ipse Theodorus adscriptus: & diligenti facta testium examinatione, nempe eorumdem, qui aderant, clericorum, qui essent longa senectute probati: inuentum est omnium assertione, nullam eius sæculi memoriam esse, quod nomen Theodori Episcopi fuerit è Diptychis recitatum, in quibus nec scriptum erat, sed eius loco positum fuisse, ipso dempto, Cyrillum. His igitur quam exacte percognitis, eadem Synodus ea decreuit orem reddidit Vigilium Romanum Pontificem eiusmodi testificatione.

XXXIX. SYNODALIS AD VIGILEM PAP.

Decebat vere, cum primam Sacerdotij dignitatem sortiti essetis, sanctissime, ea, quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestra diuinitus honorata beatitudini fieri. Hoc bene & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quandam, qua de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo mota sunt, iussit inferri. Pissimus enim ad nos litteris vsus, hortatus est ad Mopsuestenam ciuitatem conuenire, quæ vna Secundæ Ciliciæ est: & cum subtilitate perscrutari quomodo Theodorus, qui olim prædictæ ciuitatis fuit Episcopus, sacris Diptychis adscriptus esset: & manifestata ea tam eius tranquillitati, quam vestræ diuinitus honorata sacre beat. tudini. Statim igitur Mopsuestiam accedentes religiosissimum congregationis clerum & fidelem eius populum; & genuinos eos, qui seniores sunt qui & retinere forsitan memoria possint subtilitatem eius, quod quærebatur. Et diuina & adoranda eis proponentes Euangelia, vt suffocationem sui testimonij emendarent: dicere inuitauimus, si sciant, quo tempore Theodori antiqui nomen electum est Diptychis. Illi vero multos annos & suam excedentes memoriam esse inuenerunt, ex quo nulla eiusdem Theodori memoria sacris Diptychis inserebatur: Cyrillum autem religiosæ memoriæ Alexandrinæ ciuitatis Pontificem eius loco scriptum esse: quæ ex Patribus suis audisse asseuerant.

XXXIX.

Sed eorum, quæ dicebantur, subtilitatem inuestigantes, & per ipsa venimus sacra Diptycha, & mortuorum commemorationem considerabamus. Et Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam inuenimus: in ipso vero fine sacrorum Diptychorum Theodorus scriptus est, quem omnes nupsit quidem mortuum esse dixerunt, ex Galatia vero ortum esse prouincia: hunc & nos omnes nostri Concilij partem factum ante beatorum mortuorum esse cognouimus. Hæc ita habere, ipsa Gesta volis sanctissimis manifestant, quæ humilis suggestionis cum ungentes, ad scientiam vestram destinauimus. sed petimus diuinitus inspirates vos religiosissimos & Deum placantibus vestris orationibus nos humiles iussuros. hæc Mopsuestena Synodus, quæ ad Vigilium Papam Iustiniani consilio & opera missa fuerunt, ne in futura generali Synodo Theodorum ipse damnare aliquo modo detrectaret, quem sciret fuisse iam ante condemnatum.

XL.

Ad hunc vsque annum perduxit Iordanus, siue Iornandes Gothorum Episcopus, quem scripsit commentarium de Regnorum ac temporum successione, vt ipse in præfatione ad Vigilium quendam aliud à Romano Pontifice testatur, cum hæc habet in fine: *Ab ipso Romulo ad scriptorem Vrbis originem ducens in vigesimo quarto anno Iustiniani Imperatoris, quamuis breuiter, tamen in tuo nomine & hoc parissimo libello consexi, iungens ei aliud volumen de origine & actu Getica Gentis, quod iamdudum communi amico Castalio edidissem: quatenus diuersarum gentium calamitate compertæ, ab omni eruminarum liberum te fieri cupias, & ad Deum conuersus, qui est vera libertas. Legens ergo vtrosque libellos, scito, quod diligenti mundum semper necessitas immineat. Tu vero auscultato Ioannem Apostolum, qui ait: Charissimi, nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt: quia mundus transit & concupiscentia eius: qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum. Effoque toto cordi diligens Deum & proximum, vt impleas legem, & ores pro me, nobilissime frater.* hactenus ille, perbelle admonens, hanc nos ex historiarum lectione consequi debere vtilitatem, vt mundi huius prauitates & æruminæ, quibus indesinenter voluitur & inuoluitur, eum nos contemnere penitus deberé & odio prosequi persuadeant. Quod si à lectore hæc exigit auctor: ab auctore quomodo non totus id ipsum mundus iure requirat? Faxit Deus (quod est in optatis) nos mundi scabra & luteulenta illæso & impolluto pede transire. Sed iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

DIGNA AD MONITIONEM IORDANI HISTORICI

a Ioan. 2.

IESV CHRISTI

Annus 551.

VIGILII PAP. Annus 12. IVSTINIANI IMP. 25. TOTILÆ REG. 10

I. NOVELLA DATA AD DELICTA ROMANI IMPERII.

QVingentesimus quinquagesimus primus aduenit Christi annus, idem numeratus post Basilij Consulatum decimus, & à Procopio belli Gothici decimus sextus, Iustiniani vero Imperatoris vigesimus quintus, Romano Imperio funestissimus: quo Germanus insignis ductor exercitus, in quo omnis recuperandæ Italiæ collocata spes erat, improuisa morte subtrahitur, classisque Imperatoria naufragium passa est in ostiis Hadriatici matris contra Calabriam: Sclauique barbari rerum grassantes, apud Hadrianopolim Romanum profligarunt exercitum, victoresque progressi vsque ad Murum longum, qui vnius diei spatio distat Constantinopoli: sed vix repulsi, ad propria remearunt. Habet pluribus omnia ista Procopius c. Sed vnde tot mala, quibus terra marique vbique ab irato numine Romanum pessumdatur Imperium? Dictum est sæpe, repetendum vero sæpius, pro hostibus pugnare Deum, cum à Principibus in religione peccatur: reddiq; imbecilles ac prorsus inutiles robustissimos quosq; exercitus, nisi pietate firmentur, at debiles hostes euadere potentes, cum in aduersationem castris offensam passa religio mæret: quæ quidem ex diuinis literis pluribus declarata exemplis, eadem crebrius singulis sæculis produntur expressis signata monumentis. Tu vero hæc clarius intueberis ex recentioribus, quæ ob oculos ponentur, historia.

c Procop. de bello Goth. lib. 3.

II. IMPERATOR CVM THEODORO EVAGRIVM RECIPIT ECCLESIAM.

Quænam autem hoc anno aduersus sacros canones, contra Ecclesiasticas sanctiones, decretaque Patrum, maiorumque traditiones, in contumeliam primæ sedis Antistitis vsque hactenus mortalibus ingudita facta sint Constantinopoli, videamus. Instigante rursum Theodoro Cæsariensi omnium malorum auctore, contra præcedentis Synodi decretum & emissam sponsionem de seruando vsque ad Concilium vniuersale silentio, Iustinianus Imp. contra Tria illa capitula publice appendi iussit edictum; quod nec rogante per suos Vigilio, reuocare voluit: immo & præter minas, vim quoque adhibuit, suis mandans satellitibus, nimium oblitus sui, furore percitus, mente dimotus, correptus maligno spiritu, agitatus à satana, & in ipsum Vigilium Apostolicæ sedis Episcopum manus iniicians. Conuertit in vnum Vigilium (ô laudem egregiam!) quod aduersus tot barbaros vbiq; deuastantes Imperium prælium agendum erat: hinc sibi copit parari triumphos ill. eratus Theologus, si vincat vi, quem non posuit ratione conuincere, Ecclesiæ vniuersalis Antistitem: vniuersam iam subiugasse Ecclesiam ratus, cui vt sibi subditæ aggressus erat præscribere leges. Vbi vero audisset ista Vigilius, in fugam tantum spem ponit: sicq; ex domo Placidiana, vbi degebat, confugit ad ibi proximæ iunctam Ecclesiam S. Petri ad vbi & Ecclesiastica tractans, ad aliquod temporis spatium mansit, in aduersarios sententiam ferens.

d Vigil. epist. 1. ad Rom. Pont.

Nam

III. THEODORI CÆSARIENSIS IMPVDENTIA.

Nam & Theodorus ille Cæsareæ Cappadociæ Præsul qui inhærens Imperatori omnium malorum illi auctor accessit, eius gratia nisus, & potẽtia factus impudens, eo audaciæ progressus est, vt primæ totius Orientis Ecclesiæ Zoilum Patriarcham Alexandrinum, quod inhærens olim Vigilio Romano Pontifici Tria illa capitula ab Imperatore promulgata damnare penitus renuisset, sua sponte, nulla Synodo congregata, vel aliquo ordine iudiciali seruato, veluti si primarius ipse solus toti Orbi præsideret Antistes, condemnarit, in ordinemq; redigens, sede priuarit, & tanquam hæretici hominis ex sacris Diptychis eius nomen expunxerit, inque locum ipsius successorem subrogarit Apollinarem: Sed & illud aduersus Apostolicam Romanam sedem nõ est veritus perpetrare, vt cum synodice Vigilius Papa (vt vidimus) statuisset, tacendum esse de quæstione oborta condemnationis Trium capitulorum vsque ad generalem Synodum celebrandam: iste pertinax aduersus eadem Tria capitula cuncta publice agere non destiterit, egeritque vt contra eadem ab ipso Iustiniano Imperatore palam edicto proposito omnes æquè assentirentur Episcopi. Addidit vero, vt Vigilio contradicenti, atq; sub anathemate id prohibenti non solum non acquieuerit, sed plane despexerit, insultarit, inque eius cõtumeliam, licet ab eo vetitus, Missas tamen publice celebrarit, aliaq; nefaria id genus adiecerit, quibus contumax ingenium, refractariumque animum, atque rebellem penitus voluntatem ostenderet, nec ipsius meinor legum Imperatoris, quibus haud semel quidem, sed sæpius quanta esset super omnes totius Orbis Episcopos Romani Pontificis auctoritas, declarasset.

IV. En, quo tandem progressus est præceps ex monacho Origenista prapotens aruiger Iustiniani: hoc enim nomine nuncupauerim eum, qui lateri eius dem assistens, fecit animi habitum Imperatorem palliatum repente apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissime disputare, qui minimquam legere leuerit, vel ipsum foris inscriptum sacrorum titulũ Bibliorum. Accipiat & à Notatoribus, quibus etiam militat, miles iste stipendium: eum nihil præterea suis studiis intelligant hominẽ ipsum vafrum esse conatum, nisi vt tam profana, quam sacra cuncta tribui vellet Imperatori, à quo sicut laici, ita & accepturi essent leges Episcopi, sicq; omnem in Ecclesia dissoluere et institutum diuinitus ordinem, facereque ex regno cœlorum (quo nomine sæpe Ecclesia denotatur) ergastulum inferorum, vbi nullus ordo inest, sed vbique confusio: rerum quæ Dei (inquit Apostolus a) à Deo ordinatæ sunt. Hæc vero omnia ex Actis publicis accepimus, ex ipsa, inquam, sententia Vigilij Papæ in eundem Theodorum lata, quam proxime hic adscripturi sumus, vt cuncta certa exploratag; absque vlla dubitatione reddantur.

a Rom. 13.

V. VIGILIVS ADMONET THEODORVM VRBIS EPISCOPVM.

Quid autem ipse Vigilius, num dissimulanda putarit atque negligenda, tempori inseruiendo, quæ contra statuta decreta à Theodoro ignominiose peracta cognouit? Num timore perculsus, agere desinit aduersus canonum violatorem, iuriumq; Ecclesiæ inuasorem? An non protinus aduersus perturbatorem, violatumque Ecclesiæ grassatorem vindex insurgit? Sed quid agat in terra aliena, vbi silent iura, & à legum conditore intelligit leges proculcari, & iustitiam à Iustiniano exulem agi? Non despondet animum, non concidit viribus, quibus scit Apostolica auctoritate fulcire: non timore percellitur: fugitiuus licet, aggredientem insequitur hostẽ, erigitq; se ex aduerso pro Ecclesia Dei, inque sacrilegum pseudoepiscopum, immo tyrannum insurgit, collectoq; pancorum, quos secum habebat, Episcoporum conuentu, execranda Theodori facinora examinanda proponens, demum aduersus peruersorem legum & euersorem iurium, occultum hæreticum, manifestum schismaticum, sententiam excommunicationis intorquet his verbis b:

b Extat in Append. Rom. Pont. & in Concil. VI.

Vigilius Episcopus seruus Ecclesiæ vrbis Romæ dicit: Res est quidem diuina conuenientes iussionis, patientiam præbere peccantibus: quam non tamen adusque decet extendi, vt ipse continue impunitatis ingiter sine correctione pereatur. Quoniam igitur tu, Theodore Cæsareæ Cappadociæ ciuitatis Episcope, qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, vnius anni spacio in Ecclesia, cuius gubernacula susceperas, non passus es residere: sed auctoritate nominis Episcopalis abusus, vniuersalis Ecclesiæ scandala generare non cessas: & à nobis modo familiariter obiurgatus, modo precibus obsecratus, nonnunquam vero fraterna increpatione correptus, sæpe etiam diuinarum Scripturarum auctoritate commonitus, vel Ecclesiasticæ consuetudinis conuictus exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis reffuebas, numquam à prana intentione cessasti. EXCOMMVNICATIO IN THEODORVM.

VII. Nos vero longanimitatem nostram diuina largitate concessam, tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstrauimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo reprimendo condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione * credimus temperandos, quia tu iam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quadam pro tempore medicinaliter excisimus omnia ordinanda, talis scilicet conditione, vt omni in posterum perturbatione sopita, nihil vltra nec verbo, nec literis quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu prauæ consuetudinis tractus audacia, neq; tunc cessare à conscribendis & prædicandis nouitatibus voluisti: ita vt sæpius libellis Episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius à nobis concedi veniam postulasses. * dissipatione

VIII. Post hæc autem cum te à præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotij pondus, nec timor diuini iudicij coherceret, dum amplius, quam iustum fuerat, patientiam tuis facinoribus præberemus: ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus, quæ de Trium capitulorum à quibuslibet dicto scriptoue fuerant ordinata, quid de ipsa re facto opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu Galliarum * partium congregata Synodo tractaremus, eorum maxime præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clementissimo Principe, præsentibus etiam Menna Constantinopolitanæ ciuitatis & Dacio Mediolanensis vrbis Antistite, aliisque tam Græcis, quam Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter assuisti, necnon & præsentibus Iudicibus atque Proceribus, vniuersoque Senatu conuenit, ne vsque ad memoratam Concilij definitionem quicquam de præfatis Tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. At deinde tuis ex consuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus, à quibus assentationum fauorem tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tam tu, quam tibi consentientes Episcopi mitius fuit à nobis quam oportuit increpati, ad promerendam ficta satisfactione veniam conuolastis. * aliarum

IX. Quis autem commemorare sufficiat: quæ te incitante atq; exequente mala commissa sint? Nam vt de magnis excessibus tuis parua narremus, totius scandali incitamentum fuisti atque seditio. Qui domi tuæ sedens, antiquarios pretio caro conducens, ea, quæ iurata voce tenon esse facturum vsque ad constitutum tempus sequentius firmauerat, conscripsisti, & sub prætextu religionis, ea quæ Ecclesiam Dei diuiderent (sicut etiam rebus ipsis agnoscitur) perpetrasti. Nam vsque ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestionibus perduxisti, vt clementia eius, quæ suis hostibus pia semper apparuit, contra nos grauiter moueretur. Sed hæc omnia bona desiderio nostra, quæ pro pace Ecclesiæ proculdubio militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipauit, vt illa, quæ fraterna collatione & tranquilla Episcoporum fuerant referanda iudicio, subito contra Ecclesiasticum morem, & contra paternas traditiones, contraque omnem auctoritatem Euangelica Apostolicaque doctrina, cœtibus propositis, secundum tuum damnarentur arbitrium, dum Fidelium nullus ignoret, per quos Dominus & Deus noster doctrinis cœlestibus plebem suam instituere eruditi, vel quibus leganda soluendaque super terram dederit potestatem.

X. Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum partium Episcopis: qui in vrbe regia aderant, & presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanæ Ecclesiæ conuenisti, ibique

sub magna vociferationis contestatione : tum nos , quam frater noster Mediolanensis Episcopus prohibuimus , ne aliquis vestrum prævaricationi communi Constituti , contempta fraternitate , præberet assensum. Tu autem sedis Apostolicæ interdictis per nos auctoritate desecta , ad ecclesiam , in qua edicta ipsa pendebant , reliquos tecum attrahens , pervenisti , atque alios adiectis prævaricationibus , Missarum solemnia celebrasti : & quasi nihil tibi esset , prima Sedis Antistitem præsentem & contradicentem contempsisse : Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem fratrem nostrum Zoilum , cuius nomen vsque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat , Diptychis eximentes , Apollinarem quendam pernersorem atque Ecclesiæ ipsius adulterum vobis sociastis : vt vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo sacerdote , sed etiam in recipiendo patefieret perversore. Retinemus interim alia , quæ eodem die à vobis in Apostolica sede & in canonum perpetrata probantur iniuriam : ne detecti enumeratione culparum , quarum inventor ostenderis , quod tibi competit , diutius differamus.

XI. SENTENTIA IN THEODORVM CÆS. EPISC.

Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolica vos communicationi removissemus consortio , credentes quod sacerdotali proposito facilium quæ male gesta fuerant , satisfactione congrua curaretis : Ideoque ex persona & auctoritate Beati Petri Apostoli , cuius licet exiguus nos locum gerimus , cum Dacio Mediolanense , Ioanne Marsicano , Zacchæo Scyllacino , Valentino Siluæcandidæ , Florentio Matellicatensi , Iuliano Sipontino , Reginulo Numantinensi , Dominico de Callinpoli , Primasio Adrumetino , Verecundo Lunensi , Stephano Arminensi , Pascasio Alatrino , atque Ioanne Cortonensi , fratribus & coepiscopis , hac Theodorum Cæsareæ Cappadociæ ciuitatis quondam Episcopum sententia promulgatione , tam sacerdotali honore & communione Catholica , quam omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus : nullis te vacare vltenus rebus , nisi pœnitentiæ lacrymis censentes , quibus percepta remissione culparum , locum , communionemque tuam aut à me , aut posthabitum meum à successore meo (si meruero) indulgentia recipias.

XII. SENTENTIA IN MENNAM.

Teque Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum , qui non dissimili culpa constringeris , cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam diœcesim pertinentibus , sed & tuos Orientales , vel diuersarum prouinciarum maiorum minorumque ciuitatum Episcopos , qui his excessibus , pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadociæ quondam Episcopum condemnauimus , præbuistis assensum , humaniore sententia pro DEI consideratione tamdiu à sacra communione suspendimus , donec vnusquisque vestrum errorem suæ prævaricationis agnoscens , culpam apud nos propriam competenti satisfactione diluerit. Hæc est subscriptio sancti Papæ : *Deo iuuante & ipsius gratia Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ huic damnationi atque excommunicationi Theodori Cæsareæ Cappadociæ , & huic communicantis Mennæ Constantinopolitanæ vrbis Episcopi vel aliorum Præfectorum , subscripsi. Data 19. Kalend. Septembris , imperante domino Iustiniano perpetuo Augusto , anno vigesimo quinto , post Consulatum Basilij viri clarissimi anno decimo* * hactenus Constitutum Vigilij de anathemate. Quod autem ad Zoili depositionem ac substitutionem Appollinaris pertinet , hæc Liberatus diaconus ait a : *Zoilum post ea Imperator deposuit , & Apollinarem ordinauit , qui nunc est Præsul ipsius Alexandrinæ Ecclesiæ.* hæc ipse.

* vindecimo,

a *Liberat. diac. Brev. cap. 23. tom. 2. conc.*

XIII. DE PRIMASIO EPISC. ADRVMETINO.

Antequam autem , quæ post hæc sunt subsecuta , narremus : cum inter Episcopos , qui vna cum Vigilio dicto conuentui interfuerunt , nominatus reperiatur Primasius Episcopus Adrumetinus in Africa : hunc illum esse putamus , qui clarus habetur inter scriptores Ecclesiasticos , cuius & meminit Isidorus & alij , solus hic (quod sciam) inter Africanos Episcopos reperitur , qui inhæserit Vigilio , cæteris ab eius communione recedentibus. Cum vero hic dicatur Episcopus Adrumetinus , errore lapsus videtur Trithemius , dum eum nominat Episcopum Vticensem : nisi quis dicere velit , duos fuisse Primasios Episcopos Africanos eosdemque eruditione claros : quod non peritaderur : nam dum de Primasio meminit Cassiodorus , ipsum fui fuisse æqualem profiretur , cum ait b : *Nostris quoque temporibus Apocalypsin beati Primasij Antistitis Africani studio minute & diligenter quinque libris exposita est.* &c. Porro his temporibus vixisse Cassiodorum , nullus ignorat. Quod vero Primasium Trithemius dicit fuisse Episcopum Vticensem , disepulumque sancti Augustini , & Scholiastes eumdem ipsum floruisse ait temporibus Theodosij , anno Domini quadringentesimo quadragesimosane quidem vterque decipi reperitur , nam cum idem Primasius inueniatur in commentariis in epistolam ad Hebræos citare ipsum Cassiodorum , qui his vixit temporibus Iustiniani Imperatoris , longe post Theodosij tempora ipsum claruisse oportuit. Quamobrem nonnisi vnum eumdemq; Primasium dixerimus , ipsumq; Episcopum Adrumetinum , qui Constantinopoli (vt videmus) cum Vigilio Papa aduersus schismaticos stetit.

b Cassiod. de diuin. lect. c. 9.

Hæc autem omnia acta sunt ab ipso Vigilio Constantinopoli in ecclesia sancti Petri , ad quam Imperatoris ministrorum violentiam metuens ante confugerat , vt ipse docet litteris circularibus anno sequenti datis. Vbi dum moraretur , atque ea , quæ per Theodorum essent gesta , cognouisset , eam ipsam , quam recitauimus , sententiam tulit : verum non statim promulgauit , sed apud se retinendam aliquantulum , in consilio habuit , paci interim Ecclesiæ consulturus.

XIV.

c *Vigil. ep. 7. tom. 2. op. Bar.*

Sed quæ præcesserunt , cum ad euitandos Imperatoris satellites Vigilius è Placidiana domo hoc anno fugit ad ecclesiam sancti Petri , nuper à nobis relata , iam ex eiusdem Pontificis scriptis sequenti anno datis hic recitemus , quo cuncta certius habeas explorata : ait enim ipse in epistola circulari vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ scripta d :

XV. VIGILII CONFVGIT AD BASILICAM S. PETRI.

d *Vigil. ep. 5. tom. 2. op. Bar.*

Postea quam edicta sua piissimus Princeps infixit appendi : omnibus Episcopis diuersarum partium & presbyteris atque diaconibus , necnon & clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad nos venientibus in Placidiana domo , antequam ad sancti Petri confugeremus basilicam , fecit ad faciem ita locuti fuimus : Rogate piissimum Principem , vt edicta sua , quæ præcepit appendi , removere dignetur : & constituta communione expectare : id est , vt scandali , ati Episcopi Latinæ linguæ ad Synodum veniant : aut certe remota omni violentiæ , suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit : vos nulli rei præbeatis assensum , quæ ad diuisionem tendit : nec contra constitutum comminatione aliqua veniatis. Quod si hoc forsitan (quod non credimus) feceritis : noueritis ex præsenti die , vt prævaricatores Apostoli Petri , per ministerium vocis meæ haberi suspensos.

XVI.

XVII. VIGILIVS EXCOMMVNICAT ADVERSARIOS.

*Et quoniam his aliis , non solum ea , quæ commissa fuerant , nullo modo sunt correcta , sed etiam ex aliis causis die ipso in regulares Ecclesiasticarum præiudicium , vel iniurias sedis Apostolicæ , peiora præsumpta sunt : nec vlterius eos communionis nostræ permissimus esse participes , nec aspectus eorum post tot prævaricationes nostri oculi receperunt. Eaenim , quæ verbo de memorata excommunicatione contra Episcopos vel presbyteros & diaconibus aliisque clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ voce publica dixeramus , postea etiam die Nonarum * Septembrium nuper præteritarum in beati Petri basilica scripto firmauimus : in quo etiam illum , qui sub habitu Episcopali lupus rapacis Dominico gregi tendit insidias , & assumens totius ducatum scandali , vniuersalem perturbauit ac perturbat Ecclesiam , de Episcopatus ordine deponentes , damnauimus : alios vero , qui superius memorati sunt , à communione suspendimus.*

* decimo nono Kalend. Ita in sententia lata in Theodor. vers.

XVIII.

Sed hæc hactenus. Paginam ipsius damnationis proferre nolumus : quoniam & clementissimum Principem pro tali ac tanto scandalo , qua facta sunt , diuini considerationem iudicij removere confidimus : omnibus oportebat vos statim pœnitentiæ reservare , imitantes beatum Petrum , cuius sedem tenemus immeriti. Chartam vero ipsam excommunicationis atque damnationis eiusdem Christianæ personæ tradidimus conservandam : vt si forsitan hi , qui excesserant , nullo modo corrigere voluissent , aut si nobis vis aliqua irrogaretur , siue quælibet inquietudo fieret , vel certe humana sorte transitus de hac luce contingeret , nos eam in celeberrimis locis proponeret : quatenus eius notitia Christianis omnibus patefacta , seruetur in posterum. hæc de sententia in Theodorum atque Mennam lata Vigilius : quæ ipse scripsit anno sequenti in basilica S. Euphemiæ

Chalce-

Chalcedone, ad quam, vrgente rursus violentia regiorum ministrorum, ex dicta Ecclesia sancti Petri confugere coactus est.

IESV CHRISTI

Annus 552.

VIGILII PAP. Annus 13. IVSTINIANI IMP. 26. TOTILÆ REG. 11.

QVingentesimus quinquagesimus secundus Domini annus post Consulatum Basilij vndecimus notatur in Fastis. A Procopio autem belli Gothici decimus septimus, quo Kalendis Aprilis exordio annus incipit numerari. Iustiniani Imperatoris vigesimus sextus: cum mense Februario, adhuc anno durante eiusdem Imperatoris vigesimo quinto, idem Iustinianus sanctionem edidit aduersus Iudæos, qui suos prohiberent sacræ legis libros alia tradi docerique lingua, quam Hebraica: quo fiebat, vt simplicioribus, quos vellent, ipsorum magistri magno illorum damno propinarent errores. Hos igitur lege coerceri præcipit. Si quid iidem contra diuinã Scripturam ausi sint docẽdo tradere, vt negare mortuorum resurrectionem, siue vniuersale iudicium, vel asserere per Angelos cuncta esse creata. Quantum enim ex Iustiniani sanctione cõspicitur, Hebræi iam vulgo à lingua Hebraeæ vsu desciuerant, & nationum lingua, siue ea, quæ apud eos vulgaris esset, vtebantur. Ista igitur sanctio sic se habet a:

Necessarium quidem erat, Hebræos sacros audientes libros, non solum eis adhærere, sed ad reconditas eis prophetias inspicere, per eas magnum Deum & Saluatorem generis humani Iesum Christum annunciare. Sed etiam si insensatis semetipsos interpretationibus tradentes, à vera vsque nunc aberrauerunt gloria: tamen certe admirem discentes ipsos, non sustinuimus sine iudicio eis relinquere tumultum. Per hæc enim ipsorum, quæ nobis adducta sunt interpellationes, didicimus, quod quidem solam habentes Hebraïs am vocem, & ipse vetus sacrorum librorum lectione volunt, nec Græcam tradere dignantur, & multum dudum tempus per hoc adhuc in commentur. Nos igitur huiusmodi discentes, meliores iudicauimus esse, & Græcam vocem ad sacrorum librorum lectionem tradere volente, & vocem omnem simpliciter, quam locus aptiorem & magis cognitam audientibus facit.

Omnium igitur, licentiam esse volentibus Hebræis per synagogas sacra in quocunque Hebraeis omnino locis sunt, per Græcam vocem sacros libros legere conuenientibus, vel etiam patria forte (Italica hos dicimus) lingua, veletiam aliorum simpliciter, vna scilicet cum lecti etiam lingua commutata, & per ipsorum lectionem, per quam clara sunt, quæ dicuntur, conuenientibus omnibus deinceps, & secundum hæc viuere & conuersari. Neque fabulam esse hæc, qui apud eos sunt, expositoribus solam Hebraicam tradentibus malignari hanc quamadmodum voluerint, multorum ignorantia suam ipsorum abscondentes malam consuetudinem.

Verumtamen hi, qui per Græcam legunt, Septuaginta vocatur traditionẽ, quæ omnibus certior est & præalia melior iudicata, præcipue propter quod circa interpretationem conuenit: quia & per duos diuisi & per diuersa interpretantes loca, tamen vnam tradiderunt omnes compositionem: Ad hæc vero quis non horum virorum & illud admiretur, quia multo antiquiores salutari apparitione magni DEI & Saluatoris nostri Iesu Christi constituti, tamen illam futuram tanquam videntes sacrorum librorum traditionem fecerunt, tanquam prophetia gratia circumfulgente eos? Et hæc quidem vt antur præcipue omnes: sed non tamen tanquam eis reliquas excludere sanctorum interpretationes. Licentiam damus & Aquilæ vti, etsi alienæ tribus ille, & non competentem aliquibus sermonibus habet cum Septuaginta interpretatione dissonantiam.

Eam vero, quæ ab eis dicitur Secunda editio, interdicimus omnimodo, vtpote sacris non conuenientem libris, neque desuper traditam de Prophetis, sed inuentionem constitutam virorum ex sola loquentium terra, & diuinum in ipsis habentium nihil. Et ipsas ergo sacras voces legant, codices ipsos respuentes, sed non abscondentes quidem, quæ per eos dicta sunt, exterioribus vero traditis sine scriptis vanæ vocis vtentes ad simpliciorum per ipsos excogitatis perditionem (Thalmudistas Iudæorum signat Imperator.) *Vt hac data à nobis licentia, neque damnis aliquibus subiiciantur omnino, qui Græcam vocem & alias tradunt, neque ab alio quouis prohibeantur. Neque licentiam habebunt hi, qui ab eis maiores omnibus Archiphereitæ: aut presbyteri forsitan, vel magistri appellantur, pernicie aliquibus aut anathematismis hoc prohibere: nisi velint propter hos castigari sorporis pœnis, & insuper priuationem facultatum nolentes sustinere, meliora vero & Deo amabiliora volentibus nobis & iubentibus.*

VI. *Si quidem vero apud eos atheos vmc noua vocis eloquia inferre præsumpserint, aut resurrectionem & iudicium negare, aut factura DEI & creaturam Angelos subsistere: hos & expelli volumus loco omni, & non relinqui vocem blasphemiæ, & ita à DEI simul lapsam notitia: præsumentes enim eos affari aliquid huiusmodi, vltimis subdantur supplicijs, illãto terrore ex hoc Iudæorum emendantes gentem. Oramus autem eos, aut per istam, aut per illam linguam sacros libros audientes, seruare quidem interpretantium malignitatem, non solas vero considerare litteras. Sed rebus refici & diuinum veraciter intellectum recipere: vt & reduceri quod melius est, & quæsisse aliquando errantes, & in hoc ipso, quod est omnium κεφαλαιῶδες peccantes in DEVM spem dicimus.. Properet ea enim omnem eis vocem aperimus ad sacrorum librorum lectionem, vt omnes de cætero eorum accipientes scientiam, doctiores ad melius fiant, re confessa constituta, paratiorem ad discretionem esse, & ad melioris intentionem, sacris innutritum libris, & parum quod defuit habentem ad emendationem, quam scientem quidem horum nihil, solo vero cultus inchoatum nomine, & tanquam anchora retentum sacra, & doctrinam piam hæresi appellationem esse putantem.*

VII. *Quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc præsentem piam legem declarata sunt, custodiet quidem tua gloria, & quod tibi obtemperat Officium: seruabit & pro tempore, qui in eodem cingulo ordinabitur, & non permittet omnino Hebræos præter hæc facere: sed insistentes & prohibere omnino nitentes, corporalibus primum pœnis subiiciens, exilium incolere compellet, auferens & bona, vt non similibus ipsi contra DEVM, sed & Imperium audaciter insurgant. Vtetur autem & præceptionibus ad Prouinciarum Præsides, præcipiens ipsis nostram legem, vt & ipsi hanc discentes proponant per ciuitatem vnamquamque: scientes, quia hæc obseruari vtile erit his, qui nostram indignationem veriti fuerint. Data sexto Idus February, Constantinopoli, D. N. Iustin. PP. Aug. an. 25. post Basilij V. C. Consulatum anno 12.* * sed corrigendum, vt dicat anno vndecimo: annus enim Imperatoris vigesimus quintus absoluitur hoc anno in fine mensis Martij: nã Aprili mense vigesimus sextus inchoatur. Hac igitur Imperatoris sanctione ordine temporis recensita iam rerum Vigilij Papæ anni huius, nullius alterius lectionis obice intercisam, narrationis seriem ingrediamur. *II.

IIX. Meminisse, lector, debes quę anno superiori Constantinopoli aduersus Vigilium Romanum Pontificem sunt sacrilege perpetrata, cum ipse Catholicæ & Apostolicæ sedis Antistes vim metuens Imperatoris ad sancti Petri basilicam primum confugere coactus est. Sed quod nec sacer ille asylus, seruilis etiam conditionis quibuscumque securus, tanto Pontificiab Imperatoris sacrilegi violentia videri poterat esse tutus ante oculos eius positus: trans mare quæsiuit effugium, & in basilicam sanctæ Euphemiæ apud Chalcedonem (si quis tamen inueniri possit locus ab Imperatoris furore securus) habitare disposuit. Hoc plane tempore accidisse noscuntur, quæ Anastasius Bibliothecarius iungit, immo confundit cum prioribus, quę acciderunt vnente adhuc Theodora Augusta: Tunc (inquit) antequam scilicet ab Ecclesia S. Petri recederet, dedit alapam in faciem eius quidam, dicens: Homicida, nescis, quid loqueris: quia Silverium papam occidisti, & sistam

filium mulierum viduas ad calces & fustes interfecit. Tunc fugiens in basilicam sanctæ Euphemiæ, tenuit columnam altaris. hæc vbi vsque ad posteriorem fugam, priorem omittens: cætera autem, quæ sequuntur, suo loco dicentur.

IX. In eadem itaque sanctæ Euphemiæ basilica Vigilius degens, sicut prius fecerat, nihil penitus remisit Apostolicæ auctoritatis: atque perinde, ac si Romæ in ipsa Lateranensi basilica, siue Vaticana summa pace consisteret, ibi cum suis memoratis ante Episcopis degens, quæ essent Ecclesiæ libertatis & Catholicæ fidei integritatis, tractare minime prætermisit: Sed ex eo, cuius in sede consisteret, ipso, inquam, Petro Apostolorum Principe, tanta est ipsi parta fiducia, vt ex Apostolico throno, cui in sua persona sciret confidere Petrum, & in Petro Christum, summa potestatis plenitudine aduersus Metropolitanos Episcopos, immo in ipsum Patriarcham Constantinopolitanum ferre sententiam, insuper & perperam facta Imperatoris rescindere magno animo sit aggressus, minime reueritus vultum potentis, sciens matore fulciri, quam Hieremiam auctoritate, cui à Domino dictum a: *Ecce constitui te hodie super gentes & regna.* ac rursum: *Dedi te hodie in ciuitatem munitam. & in columnam ferream, & in murum æreum super omnem terram Regibus Iuda, Principibus eius & sacerdotibus, & omni populo terræ: & bella erunt aduersum te, & non præualebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberem te.* Tanto namque ipse potentior est Prophetis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit. Cuinam aliquando Prophetarum dictum: *Tu es Petra, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam?* His igitur Domini promissionibus roboratus, tum aliis, tum se ipso robustior tunc apparuit: cum magis deorsum mergeretur.

a Hier. 1.

b Mat. 16.

X. Vidisses plane tunc non characteribus tantummodo exaratam sententiam illam omnium ore versatam. Vbi Papa, ibi Roma, sed velut in tabula graphice coloribus delineatam veritatem ipsam: dum idem ipse, qui ad fugam captatus est locus, & velut delectus ad latebras, idem sit effectus ipsius præsentia Romani Pontificis eminens cunctisque perspicuum ad iudicandum tribunal, & ad reprimendos sternendosq; aduersarios sublimis turris, inaccessibilis cuilibet humanæ potentiæ, è qua missilia in hostes iaceret is, qui confugit in eam, manens ipse securus, secundum illud Prouerbiorum c: *Turris fortissima nomen Domini: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.* Intellexisses pariter, quam verum sit, quod Apostolus Paulus ingenue profitetur d: *Cum infirmor, tunc potens sum.* Etenim qui animi infirmitate visus esset iterata fuga lõgius esse progressus, ibique corporis quoque languore grauiter affectus, animi tamen vigore resumpto, fortior factus atque robustior intrepide de victoria securus insurgit, potentissimaque spiritalia spicula iacit in hostes feritque ipse illæsus existens.

c Prou. 18.

d 2. Cor. 12.

XI. MIRA FACTA MVTATIO. Ita plane magno veluti miraculo factum, vt dum fugit Vigilius, vincat: dum insequentem & persequentem patitur Imperatorem, eumdem reddat humilem & obsequentẽ: vt perspicue appareret vel ex hoc facto, quod non homo tantum, sed Christus ipse Deus & homo cum homine in sede Petri sedente confideat, cui cedere necesse sit omnem humanam potentiam atq; portas etiam inferorum. Sed quomodo hæc facta sunt, tam enarrare aggrediamur. Vbi Iustinianus Imp. accepit Vigilium Romanum Pontificem iusto metu perculsum è Petri basilica confugisse Chalcedonem, & in Ecclesia Euphemiæ martyris cum suis degere, insuper & corporis mala valetudine laborare: facti pœnitens, non militres, qui eum inde abducerent, misit ratus, sed dignam tanto Pontifice legationem ornauit, qua eum iuramento præstito in pristinum domicilium honorifice reuocaret.

XII. VIGILIVS ABOLERI VOLVIT IMPERATORIS EDICTVM. Atipse Vigilius inde egredi nunquam consensit, neque iuratis Patriciis fidem voluit adhibere, nisi prius in omnibus consultum esset sedis Apostolicæ dignati, nempe, vt quæ contra ipsius Romani Pontificis voluntatem de Tribus capitulis Imperator appendisset edicta, idem protinus reuocaret, atque penitus aboleret. Sed & quod licet magna pollicentibus missis nuncijs haud facile putaret esse credendum, vtpote (quod in prouerbio est) *Græcorum fides*: illud excogitauit, vt antea ad vniuersos Christi fideles encyclicam daret epistolam, qua cuncta, quæ gesta essent, vniuersæ Ecclesiæ innotescerent: sic nempe fore, vt si quid in ipsum Vigilium decerneret Imperator fidifragus, omnes scirent, qua animi constantia ipse illi restiterit: & si quid præter illa, quæ statuisset ab eo suis sanctionibus vulgaretur, nihil esse nossent sua consensione firmatum. Epistola autem encyclica tunc abipso Vigilio Papa conscripta ita se habet e:

Vigilius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ vniuerso populo Dei.

*Dum in sancta Euphemiæ basilica grani laborantes ægritudine teneremur, piissimus atque clementissimus Imperator Dominico die, id est, Kalendis Februarij gloriosos Iudices suos ad nos dignatus est, id est, Belisarium & Cethegum Exconsules atque Patricios, necnon & Petrum Exconsulem Patricium atq; Magistrum, sed & Iustinianum Exconsulem & Curampalatij *, & Marcellinum Exconsulem, & Comitem Excubitorum, & Gloriosum virum Constantinum Quæstorem, qui nobis dicerent, vt sacramenta percipere deberemus, & de sancta Euphemiæ ecclesia ad ciuitatem regiam remearet.*

Quibus tale dedimus, Deo adiuuante, responsum, dicentes: Nos quidem in hanc basilicam pro nulla pecuniaria vel priuata causa confugimus, sed pro Ecclesia tanto scandalo, quod tam toti mundo pro peccatis innotuit. Et ideo si causa Ecclesiæ ordinatur, vt pacem eius, quam ab auunculo suo piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat: ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. si causa finita non fuerit, tunc sacramentis opus non habeo: quia nunquam de sancta Euphemia ecclesia exire dissono, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum. Nam postea quam edicta sua, &c. pergit narrare, quæ gesta sunt anno superiori, quæ suo loco posuimus: quibus recensitis, ista ad postremum addit.

e Vigil. ap. tom. 1. Conc. Rom. Pont. XIII. ENCYCLICA VIGILII AD CHRISTI FIDELES. * Coroplatem.

XIV. QVID VIGILIVS PETAT.

*Dum hæc autem profatus Iudicibus diceremus, roganimus eos, innocato omnipotentis Dei iudicio, vt clementissimo Imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggerent: Quia illi, qui a nobis excommunicati sunt, in quibus & ii, quos prædiximus, est damnatus, communicare non debet, ne grauet (quod absit) peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificum virum Petrum Referendarium die * pridie Kalendas Februarias quædam charta nobis allata est, quam à clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu scripta. Et dum memorato Referendario diceremus, vt ita ea scriberet diem, & quomodo ab ipso fuerat oblata, pariter signaret.* Inuicemque in codice reliqua desunt, magno præiudicio historicæ veritatis. Cæterum ex his, quæ dicenpur, constat cessisse tandem Vigilio Imperatorem, atque appensa amouere iussisse à se prolata de Tribus capitulis edicta, & ex sententia ipsius Vigilij nihil de illis tractari voluisse ante Synodum generalem, quam ex eiusdem Pontificis desiderio & voluntate conuocari fecit, vt suo loco sequenti anno dicemus.

XV. * pridie.

CEDIT VIGILIO IMPERATOR.

Ex his igitur complura connitenda sunt scriptorum mendacia, primumque ab Anastasio f tradita: nisi quæ mixtim confuseque ab eo narrantur, suis seorsum reponantur locis, & non sub Theodora Augusta referantur, quæ longe post eius obitum facta esse noscuntur. Epistolari enim historiæ cætera à quibusuis scripta cedant necesse est, si præsertim ex illis accepta noscatur epistolis, quæ encyclicæ dictæ, vniuerso populo Christiano, patentes vnicuique scriptæ esse noscuntur. Ex iisdem pariter habes, ex quibus redarguas Nicephorum Callistum, qui de huiusmodi turbis historiam scribens, multipliciter erraſſe comperitur, dum parum æquus in Vigilium Papam, quod Constantinopolitanum Episcopum Mennam à communione suspenderit, in eum inuehitur, & mendacissime asserit parem sententiam aduersus Vigilium ipsum à Menna latam: Quod si ille ausus fuisset, necessario plane & præcipue de his habenda tractio erat in eiusdem Vigilij Epistola circulari. Sed alia plura mendacia miscuit, quæ tu ex eius verbis colliges, quæ sic se habent g:

XVI. f Anastas. in Vigilio. REFELLVNTVR ERRORES.

NICEPHORI ERRORES ARGVVNTVR.

g Niceph. l. 17. c. 16.

XVII.

Ea (inquit) Vigilius insolentia progressus est, vt & Mennam à communione quatuor suorum episcoporum excluserit. Idem sane & Mennas communione quatuor suorum episcoporum excluserit. Idem sane & Mennas aduersus illum fecit. Sed enim Iustiniani tempus rebus huiusmodi ad iram commotus, cum comprehendere misit. Vigilium autem sibi metuentem, ad templum in urbe situm * confugisse, & sacris illis foribus implicitum. non prius inde extractum cessisse, quam illas euertit: euertit enim magnam partem, atque ita statuam vastauit. Postea vero cum eius rei Iustinianus & corpori statuam vastauit. Postea vero cum eius rei Iustinianus & corpori statuam vastauit. Postea vero cum eius rei Iustinianus & corpori

gemitu obtestans, & flebilibus lamentis se dolens. Triduo autem post ad ostium officinæ viri sui confixus, luctu miserabiliter desuetæ nomine puerum compellat. Puer matri vocem, vt agnouit, è cubiculo respansum dat. Mater effractis foribus, introrumpit videt puerum in medio carbonibus candentibus consistentem illæsum ab igni incendio. Qui cum rogaretur, quo pacto illæsus mansisset: Mater, inquit, vestis amicta purpurea crebro ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flammas corpus ambientes extinguerem, & bibam dentq; dedit, quoties sitiebam. Quare ad Iustinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendas decreuit: patrem autem pueri, qui recusauit in numerum Christianorum ascribi, in Syria cruci suffigendum curauit. hactenus Eusebius rem suo tempore gestam vniuersò factam Orbi notam enarrans.

XXV. SYNODVS AVRELIANENSIS QVINTA.

Hoc eodem anno, qui numeratur Childeberti Francorum Regis trigesimus octauus, habita est Synodus Aurelianẽsis, eius nominis quinta, vbi viginti tres canones statuti reperiuntur. Interfuit eidem Aurelianus Arelatensis Episcopus, ille nimirum, qui ad Vigilium Papam agentem Constantinopoli legationẽ misit vna cum ea epistola, ad quam etiam Vigilium diximus rescripsisse: Trium namq; capitulorum occasione ipsam fuisse Synodum celebratam, canon primus admonet, dum eius exordio damnantur hæreses Nestorij & Eutychetis, quarũ causa fuerat Ecclesiam Orientalem incendio conflagrare. Præfuisse autem eidem Synodo reperitur, primoque loco subscriptus S. Sacerdos ita nominatus Episcopus Lugdunensis, cuius egregiam sanctitatem testantur Ecclesiasticæ tabulæ, dum ipsius anniuersariam commemorationẽ celebrandam repræsentant pridiẽ Idus Septembris a. Itemq; præsens fuit S. Agricola Episcopus Cabilonensis & ipse inter Sanctos adnumeratus, cuius & natalis dies decimosexto Kalendas Aprilis singulis annis agitur: extat de ipso Epigramma Venantij Fortunati his versibus b:

Præsul honoris apex generis, fideiq; cacumen,
Cultor agri pollens, pastor opime gregis:
Cum mea terra suam meruit genitoris ad ari,
Redditur ut nati vomere culta sui.
Nam pater assciti dulci mensore Olympi
Me vobiscum vno sonit amore deus.
Corde patens, pastu nutrex, bonus ore magister
Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit.
Ille pio studio sulcata nomina seuit:
Quod pater effudit, hoc mihi semen ale.

ita ipse alludens ad nomen Agricolæ patri filioq; commune.

XXVI.

Inter alios etiam sanctitate celebres viros interfuit Tetricus Episcopus Lingonensis, qui sicut viuens nouit gregi suo bene præesse, ita & post mortem eius dem curam gessisse, ipsius vindicta in successorem suum moribus deprauatum ostendit: de ipso enim mira hæc Gregorius Turonensis c habet, dum interitum Pappoli, qui ei subrogatus est, ita conscribit: *Anno octauo Episcopatus sui, dum diuersas & villas Ecclesiæ circumiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic, Pappole? Vt quid sedem meam pollues? Vt quid Ecclesiam perualis? Vt quid oues mihi creditas dispergis? Cede loco, relinque sedem, abscede longius à regione.* Et hæc dicens, virgam, quam habebat in manu, pectori eius cum ictu valenti impulit. *In quo ille exigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixe in lecto illo desigitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem tam sibi proximam præstolatur. Quid plura? tertia die, cum sanguinem ore proiceret, expirauit.* hæc Gregorius, quæ in commẽdationem S. Tetrici, qui Synodo interfuit, hic volumus recitasse: quo & illud quam perspicuo cognoscatur, suorum laborum post obitum sanctos viros non esse immemores. Sed accipe dignum tanto viro Epitaphium scriptum ab eodem Venantio d Fortunato:

Palma sacerdotij veneranda, Tetrice, cultu,
Te patriæ sedes, nos peregrina tenet.
Te custos pio numquam sopor absoluit agnum,
Nec desiere timens pascua carpsit ouis.
Sex quoq; lustra gerens & per tres insuper annos,
Rexisti placidis pastor amore gregem.
Nam vt condiderat diuino corda sapore,
Fudisti dulcem iugiter ore salem,
*Summus amor Regum, populi decus, arma potentum *,*
Ecclesiæ cultor, nobilitatis honor,
Ejca inopum, tutor viduarum, cura minorum,
Omnibus officiis omnia pastor eras.
Sed cui præbebat varie tua cura medelam,
Funere rectoris plebs modo tristis gemit.
Hoc tamen, alme Pater, fieri tua dignus in astris
*Qualia honore nites, hic pietate probes *.*

hactenus epitaphium. Sed ad Synodum redeamus.

* parentum

* profis.

Ornauit etiam tantam coronam Patrum S. Eleutherius Episcopus Antisiodori, & ipse inter Sanctos adnumeratus e: itemque sanctus Firminus Episcopus mendose scriptus Vticensis pro Vncensi. Quid Vticæ Episcopo cum Concilio in Gallia celebrato? In Martyrologio Vsuardi nõ legitur Firminus Episcopus in Africa, qui re vera in Gallia floruit hoc ipso tempore. Interfuit eidem Concilio sanctus Gallus Episcopus Arnernensis, de quo plura superius: atque idem Isichius Viennensis: ex quo corrigas Adonem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, qui ipsum tradit peruenisse vsq; ad Zenonis Imper. tempora, cũ appareat his Iustiniani temporibus cum sedisse cum Patribus in dicto Concilio quinto Aurelianensi. Sed & Lauro Constantiensis & ipse relatus inter Sanctos, necnon Nicetius Treuerensis, insuper & Prætextatus Rothomagensis, atq; Quintianus Rutenensis pariter præsentes fuerunt, quos omnes sanctitate conspicuos Catholica colit Ecclesia, sacris tabulis ascriptos. Omnes vero fuere numero quinquaginta, qui simul eiusdem Regis cohortatione ad Synodum conuenientes, eius pietatem in ipsa Synodi præfatione iidem Patres verbis istis testatam reliquerunt: *Dominum Childebertum cum pro amore sacræ fidei, studio religionis, in Aurelianensium vrbem congregasset in vnum Dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire, quod sacrum est. &c.*

e Martyrol. Rom. die 13. Augusti.

XXVII.

XXVIII.

Constituti sunt ab iisdem Patribus canones viginti tres, quos tu consulas. Quod vero in eiusdem Concilij canone decimoquinto mentio habetur de Xenodochio Lugdunensi ab eodem Rege, eiusque coniuge Vltrotho ædificato: restitue pro Vltrotho, Vltrogotho: hoc enim nomine Francorum Reginam Childeberti coniugem nominatum fuisse, tum ex Gregorio Turonensi f, tum ex Venantio Fortunato g liquet, de qua inferius dicendum erit. At de his, quæ spectant ad Aurelianẽse Concilium, hactenus.

f Greg. Turon. hist. l. 1. c. 42.
g Fortunat. l. 5. XXIX. THEODOBERTI REG. GESTA.

Hoc eodem anno Theodobertum Regem innadentem Italiam ex hac vita discessisse, filiumque Theodibaldum regni hæredem, & paterni instituti prosecutorem reliquisse, Procopius tradit. De pietate Theodoberti nonnulla habet vita S. Mauri Abbatis, in quem plura idem Rex contulit beneficia. Quomodo autem in venatione occasio est obitus eius exorta, narrat Agathias: sed Gregorius morbo interisse tradit: qui & de Parthenio, cui regni ab eo cura commissa erat, ita mox addit h: *Francis vero cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo, quod tyrannis eis antedicti Regis tempore insseuisset: ille vero in periculo positum se cernens, consugium ab vrbe fecit, & à duobus Episcopis supplex exorat, vt eum ad vrbem Treuericam deducentes, populi sæuientis seditionem sua prædicatione comprimerent. Quibus euntibus, nocte dum in stratu suo decumberet, per somnium vocem magnam emisit, dicens: Heu, heu, succurrite, qui adestis, & auxilium ferte perenni. A quo clamore expergefacti, qui aderant, interrogabant, quid hoc esset? Respondit ille: Ausonius amicus meus cum Papianilla coniuge, quos olim interfeci, ad iudicium me accersebant, dicentes: veni ad respondendum. Zelo enim ductus, ante aliquot annos, coniugem innocentem amicumque peremerat.*

h Greg. Turon. hist. l. 3. c. 36.

XXX.

Igitur accedentibus Episcopis ad antedictam vrbem, cum strepentu populi seditionem ferre non possent, e ea in Ecclesia abdere voluerunt, scilicet ponentes eum in arca, & desuper sternentes vestimenta, qua erant ad vsum Ecclesiæ. Populus autem

ingres-

ingressus, perscrutatusque vniuersos angulos Ecclesiæ, cum nihil reperisset, foras + egrediebatur. Tunc vnus ex sufficione locorum, ait: En arca, in qua non est inquisitus aduersarius noster. Diuersitus vero custodibus, nihil in ea aliud, nisi ornamenta Ecclesiæ contineri; illo clauem postulante, dicentes: Nisi reseratericulum ipsi tam sponte confringimus. Denique reserata arca, ornatu sunt omnibus, inuentum extra hunt, plaudentes atque dicentes: Tradidit Deus inimicos nostros in manus nostras. Tunc cedentes, sputisq; petentes, vitallu post tergum manibus eum pugnis, sputisq; petentes, vitallu post tergum manidentes eum pugnis, sputisq; petentes, vitallu post tergum manibus ad columnam, lapidibus obruunt. hæc de nece Parthenij Gregorius. Atque hic finis esto rerum gestarum præsentis anni.

IESV CHRISTI
Annus 553.

Vigilii Pap. Annus 14. Iustiniani Imp. 17. Theias Rex.

QVingentesimus quinquagesimus tertius Christi inchoatur annus, ascriptus in Fastis post Consulatum Basilij duodecimus, quo & Iustiniani vigesimus septimus mense Aprili incipit, idemque numeratur à Procopio belli Gothici decimus octauus: cum excitatis turbis illis aduersus Vigilium Papam sedatis, atq; sacerdotali auctoritate cõpressis aduersariis, iam extincto Menna, in locũ eius successit Eutychius monachus, qui communionis Catholicæ Ecclesiæ particeps fieri ab ipso Vigilio Papa petiit; & vt Catholicus haberetur Antistes, fidei rectam confessionem cõscripsit: de qua antequam agamus, hic de eiusdem Eutychij ordinatione dicendum est: etenim mirifica quædam eam præcessisse narrantur. quam vero huius anni exordio contigisse, ex eius fidei professione & Vigilij responsione hoc anno reddita suadetur.

Quæres ab eo gestas est prosecutus Eustathius a eius diuinus, imprimis narrat visionem ipsi diuinitus ostensam, vbi iussu Amaseæ Episcopi Constantinopolim ad Synodum indictam mittitur: ea enim illuc veniendi causa intercessit, vbi vniuersale Concilium est conuocatum.

Videbam (inquit) *in visione noctis digitum manus Domini in firmamento cæli, & montem sancto monasterio imminentem (ei communis ille valde sublimis & excelsus, in quo sancti martyres Thalassi eidem constructam videmus) cuius vertex mihi à digito illo ostendebatur, & vox audiebatur, dicens: illic eris Episcopus. Quis per montem illum aliud, quam vrbem regiam (vt exstat diuus) significari existimasset? Cum igitur visionem hanc vidisset Deum, qui illam ostenderat, deprecabatur, vt sacrum illud munus & periculum, quod ex eo immineret, à se transferret, atque sibi potius concederet in futura vita bonis illis, quæ iustis promissa sunt, perfrui, atque audire verba illa b: Esto super decem ciuitates. Sed Deus, qui nubes educit ab extremis terræ, quique à gregibus animum vocauit Dauid, vnxitq; illum Prophetam & Regem, elegit & nutem hunc virum, & occasione illa, quam dixi, (nempe vt ab Episcopo Amaseno morbo decento suo nomine mitteretur ad Synodum) in verbum amplissimam duxit.*

Manssit autem apud Patriarcham, qui tunc erat: Mennas appellabatur, erat que vir sanctissimus & diuinus. Cumque Angelicam ageret vitam, futura q; prospiceret, magnum Eutychium hortatus est, ne à se discederet: ostendensq; illum sancto clero, dixit: Hic monachus erit successor meus. Confestim autem illum misit ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit animi diuina humanaq; disciplina instructissimus. Cumque congressus esset cum hæreticis, qui soliti sunt verbis digladiari, non ad veritatem, sed ad simplicium euersionem: illi non potuerunt resistere sapientiæ & spiritui, quo loquebatur. Cum enim quidam negarent eos anathemate feriendos, qui post mortem deprehensi essent hæretici, ipse diuinarum Scripturarum testimonio anathemate puniendos esse demonstrauit: Rex enim Iosias c (inquit) cum ad Prophetia ante significassent, ossa eorum, qui vitulis immolarant, post mortem effodit atque combussit. Idem ergo in hæreticos seruandum est, vt post mortem anathemate damnentur.

Hoc igitur Imperator, & quia astabant, admirati, magnopere coluerunt & obseruarunt. Itaque maiore cum libertate deinceps in Regia versabatur: & maiores cognitionis eius diuitiæ apud Deum atque homines declaratæ sunt. Amabat eum Imperator, imo vero Imperatorum ac Regum omnium Dominus: cui rum ante ortum nostrum nota sint omnia (quos d enim præscit & prædestinauit, hos & vocauit & glorificauit) magnum etiam Eutychium summa cum gloria vocauit ad Pontificatus dignitatem. Paucis enim post diebus sanctius Dei seruus Mennas regiæ vrbis Patriarcha, de quo mentionem fecimus, in senectute bona & dierum plenus, quos cum Dei gratia transegerat, hinc ad Angelorum & sanctorum Patrum vitam migrauit. Cuius quidem obitus nuncio ad Christianissimum Imperatorem perlato, multi certatim incredibili studio conabantur animos Imperatoris promissis & muneribus corrumpere, vt hominibus indignis Pontificatum deferret.

Sed qui omnia facit & mutat, quique corda scrutatur & renes Deus, in manuque sua cor Regis continet cum sinibus terræ, quietissimi Imperatoris cor ad virum dignum inclinauit. Quo celeriter vni e Referendariis (Petrus hic appellabatur) mandauit, vt quæreret & teneret & congruenti honore custodiret magnum Eutychium: quod sane factum est. Sed audire visionem, quam is, dum seruaretur, vidit: Videbar (inquit magnus ille vir) magnam quandam, & præclaram domum videre, & lectum splendide stratum, in quo mulier nomine Sophia iacebat: quæ cum vocasset me, ornamentaque demonstrasset, vidi mox domui adiacens scelerum nine repletum, & puerum in solario stantem, nomine Sotericum, qui e solario casurus videbatur, nisi ego præcurrens, è nine eduxissem, à lapsu conseruassem. Hoc visu quid aliud significabatur, nisi pulcherrima Ecclesiæ sanctissimæ opera? Hæc enim erant illa ornamenta. Per puerum autem in nine periclitantem, dogmatica disciplina laborare indicabatur. Quæ quidem omnia sancti viri præsidentis operam & diligentiam requirebant.

Cum igitur hæc ita processissent, sancto clero, sacroque Senatui libere consilium suum exposuit Christi studiosissimus Imperator, affirmans se de illo diuinam visionem vidisse. Cum enim (inquit) in ede sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Eutychium ostendentem, dicentemque: Fac, vt hic sit Episcopus. Hæc cum ita se habere iureiurando affirmaret Imperator, omnes ipsius intentionem & studium (quod diuino quodam splendore vultus declarabat) conspicientes vno animo, eademque mente, & cunctis suffragiis atque vna voce ante templum clamabant: Dignus est, Dignus est. Cum igitur illi omnia ordine & ex diuinorum canonum præscripto contigissent, & tempus esset, vt sacrarum manuum impositione & initiatione consecraretur Pater & magister ipsorum, adducitur ad sanctum altare, qui multos ad illud sacerdotes atque Pontifices erat adducturus: precibus ac manu & diuinis ac venerandis oraculis consecratur: sancto ilungitur Spiritu, vel potius sanctificatus ipse vicissim præsentes omnes Pontifices sanctificat: ouis errantis typum super humeros tollit, in sedem sublimem ascendit, in solio sedet, atque pastorum principem Christum in cœlum reuertentem imitatur. Dicit enim ipse quoque populo vniuerso verbum illud, quod coniunctionem concilationemq; & conseruationem significat, nempe, Pax omnibus, *atq; ab omnibus illud vicissim accipit.* hactenus de electione & consecratione Eutychij Eustathius, qui & paulo inferius ait, eum tunc fuisse ætatis annorum quadraginta.

IV. Aperta via Eutychio ad episcopatum. d *Rom.* 8.

V. Asseruari iubetur Eutychius.

VI. Iustinianus studet electioni Eutychii

Sed antequam vlterius progrediatur oratio; quid significare velit verbis illis Eustathius, videamus, quibus ait:

Ouis errantis typum super humeros tollit.

Isidorus Pelusiota de hac re interrogatus, respondit, pallium illud, quod decoris gratia super omnia indumenta superinducitur sacerdoti, significare deperditam ouẽ illam, quã pastor ille Euangelicus super humeros imponit suos: hæc enim ipse in epistola ad Herminum Comitem habet e: *Id autem amiculum, quod sacerdos humeris gestat, atque*

VII.

e *Isid. Pel. lib. 1. ep. 156*

ex lana & lino contextum est, onis illius, quam Dominus observantem quæsiuit, inuentamque humeris suis sustulit, pellem designat: Episcopus enim, qui Christi typum gerit, ipsum sauere fungitur, atque ipse etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitatorem esse, qui gregis infirmitatem sibi ferendam proposuit. hæc Isidorus. Sed ad Eutychium redeamus: qui simulac sacris initiatus est mysteriis, fidei suæ professionem, more maiorum, Vigilio Rom. Pontifici dedit, quæ sic se habet a:

a Extat in Quinta Synodo collat. 1. & inter Vigilii ep. 10. e. ap. Rom. Pon.

VIII. EVTYCHII FIDEI PROFESSIO.

Sanctissimo & beatissimo Domino & consacerdoti Vigilio Eutychius.

Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, vt vnum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda diuina mandata, & propitium Deum faciens in his, quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper, & seruauimus & seruamus fidem ab initio traditam à magno DEO *& Saluatore nostro Iesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & à sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his, qui in sancta quatuor Synodis congregati sunt: quas in omnibus & per omnia amplectimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos Patres, qui Niczæ congregati sunt, & sanctum Symbolum siue mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos, qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanauerunt, & de Deitate sancti Spiritus dilucidauerunt, & hæresim Macedonianam sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnauerunt cum his, qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synoda congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum siue mathema, & condemnauerunt Nestorium impium & impia eius dogmata, & eos, qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.*

IX. *Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum siue mathema à trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & à centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizauerunt eos, qui aliud præter prædictum Symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis Ecclesiis Dei. Condemnauerunt autem & anathematizauerunt & Eutychetem & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos, qui similia his sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia, quæ à prædictis sanctis Synodis vdicata & definita sunt, & seruauimus & seruamus: quia etsi per diuersa tempora prædictæ sanctæ quatuor Synodi factæ sunt, tamen vnam eandemque confessionem fidei seruauerunt, & prædicauerunt. Suscipimus autem & amplectimur etiam epistolas Præsulum Romanæ sedis Apostolicæ tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis Conciliis, vel vno eorum.*

X. *Cum igitur prædicta omnia & seruauimus & seruamus, & in his nobis ipsis inuicem consentimus; necessarium est conferri de Tribus capitulis, vnde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, propositis sanctis Euangeliis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæ sibi imponi Deo placitum & conuenientem his, quæ à sanctis quatuor Conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, vt omni de medio dissensione sublata, quæ prædictis quatuor sanctis Conciliis definita sunt, inconcussa seruentur, sanctarum Synodorum reuerentia in omnibus custodita. His autem & subscripsi inconfusus in Domino. Ora pro nobis, sanctissime & beatissime Patrum in Domino. Ego Eutychius miseratione* DEI *Episcopus Constantinopolitanæ nouæ Romæ omnibus supra scriptis subscripsi.* hucusque Eutychius. ex quibus intelligis, tam ipsum, quam Imperatorem manus dedisse, vt quæstio de Tribus capitulis synodice disputaretur, nec absque Patrum diligenti examinatione, quæ ille de iisdē Tribus capitulis promulgasset edicta, à Fidelibus reciperentur. Sic igitur satis vides, tum secularem potentiam, tum etiam sacerdotalem reuerentiam Pontificia auctoritate repressas, nec ausas præterid, quod à Vigilio Papa statutum esset, aliquid decernere, vel quæ ante promulgato edicto decreta essent, vllatenus approbare. Quæ autem Vigilius ad ista ab Eutychio data rescripserit, accipe b:

b Ex Gallic. Synod. t. 6. p. 8. Vigil. ep. 1. e. Rom. Pon.

XI. VIGILII RESPONSIO AD EVTYCHIVM. c. Psal. 131.

Dilectissimo fratri Eutychio & Episcopis sub se constitutis Vigilius.

Repletum est gaudio os nostrum & lingua nostra exultatione, quod discordiæ confusione submota, pacem Deus sua reformauit Ecclesiæ: vt impleretur quod dictum est c: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Valde enim nos in Domino exultare conuenit, quod charitatis vestra scripto nobis est oblata professio, cuius tenor ita se habet: Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, &c. descripta hic habebatur & inserta ipsa integra Eutychii fidei professio: eaque absoluta, hæc mox Vigilius subiicit, quæ in ipsa desiderantur: *His autem & subscripsimus, huius professionis Orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes custodituros atque inuiolabiliter seruaturos Deo nostro professuros auctore.* pergit vero Vigilius in sua epistola:

XII. *Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, popposcit vestra fraternitas, vt nobis præsentibus, de Tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, sub tranquillitate, & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Euangeliis, conferatur, & finis quæstionis ipsi Deo placitus & conuenienti iis, quæ à memoratis sanctis quatuor Conciliis definita sunt, imponatur: vt omni de medio dissensione sublata, quæ ab iisdem quatuor sanctis Synodis definita sunt, inconcussa seruentur, eorundem Synodorum reuerentia in omnibus custodita. Quam professionem paternarum traditionum memoremꝰ & sequacem tam in fraternitate vestra, quam in omnibus similia confessis atque consentibus, omni laude plenissimam iudicauimus, & nostros ex eare vere fratres agnouimus.*

XIII. *Vnde diuina clementiæ supplicamus, vt omnes nos in hac confessione & in paternis traditionibus permanentes, nostro diligenti reperiamur officio, & in die diuini iudicij nulli preuaricationi paternarum constitutionum inueniamur obnoxij. Quibus ita præditis postulationibus vestrum desiderium cognoscentes annuimus, vt de Tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, facto regulari consentu, seruata æquitate, melius sacrosanctis Euangeliis, collationem cum vnitis fratribus habeamus, & finis detur placitus* DEO *& conuenientis iis, quæ à sanctis quatuor sunt definita Conciliis. Scientes vtique, sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum Synodorum in omnibus reuerentiam custodiri. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data VI. Idus Ianuarij, Imperij domini Iustiniani perpetui Aug. anno vigesimosexto, post Consulatum Basilij V. C. anno duodecimo.*

XIV. Sic igitur reddita est pax Ecclesiæ, cum à persecutione Vigilij Iustinianus Imperator cessauit, simulque appensum tam in foro de Tribus capitulis reuocauit edictum, penitusq; ipsius Romani Pontificis voluntati cessit, qua statuerat, vt nihil ea de re vsque ad generalem Synodum decerneretur: annuitque eidem & Eutychius recens creatus Episcopus, eique Vigilio subiecit, suæ fidei professione illi oblata; vt Catholica ab ipso communione percepta, legitimus Episcopus haberetur. Idipsum fecit & Apollinaris Alexandrinus, cui licet vitiosum & adulterinum ingressum ad Episcopatum patefecerit Imperator, cum, pulso Zoilo, ipsum intrusit, tamen eodem Zoilo, ex hac vita sublato, cum sicuti Eutychius, & ipse eidem Vigilio eiusdem fidei Catholicæ professionem obtulit, sicut ille pariter receptus est. Sic itaque animis iūctis, restitutoque in pristinam dignitatem atque honorem ipso Romano Pontifice, indicta est œcumenica Synodus diu à Vigilio expetita, ad mensem Maium, iam exoptata diu (vt dictum est) sancita in Ecclesia pace: quæ quanta mox Romano Imperio attulerit bona, breuiter percurramus.

APOLLINARIS RECIPITVR A VIGILIO.

XV. Primum omnium Gothorum classis Orientem infestans, redire cogitur cum ignominia: Tarentum à Gothis antea captum, Romanis militibus redditur: præterque opinionem Narses cum exercitu, obstructis licet & ob-

seratis

feraris interibus à Francis & Gothis, Rauennam peraenit in columnis; ac tandem in Rubiconem flumium ab horibus custoditum, occiso Gothorum Duce, transiens, in Tuscia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam nacibus, aduersus eum collatis signis dimicans ac superàs in fugam ipsum coniecit, atque occidit, vniuerso cum eo exercitu trucidato. Factumque Dei opera (quod & ipse Narses ingenue professus est) vt bellicosissimus vir Totilas vna cum potentissimo exercitu, innumeris clarus victoriis, ac viribus pollens à semiuiro Narsete (eunuchus enim erat) cunctis nitente Mariæ Virginis ope (vt dicemus inferius ex Euagrio) vinceretur. Nonne, quæso te, lector, contrectas manibus, nedum è lõge digito signas, simulac Ecclesiæ captiti debitus honor impenditur à Deo esse repensa bona cuncta, quæ in Pontifice vim passa, & contumelijs affecta religio penitus essugarat?

Sic igitur iniquissimus Rex Gothorum, qui ob offensum à Catholicis numen, ex tenuibus parusque principijs in immensum auctus, quam sæpissime prostratis aduersariorum copijs, vniuersam pene Italiam Vrbe iterum potitus subegerat: inita demum pace Ecclesiæ numineq; conciliatiu, eodem ferme momento conteritur vna cum suis atque necatur, anno regni sui (vt Procopius *a* ait) vndecimo inchoato, decimo expleto, secundum sancti Benedicti vaticinium *b*: regnare enim cæpisse diximus ex Procopio anno septimo belli Gothici, qui Domini est quingentesimus quadragesimus secundus. Quo interempto, cuique exercitu cæso, cum aliæ nobilissimæ Italiæ ciuitates, tum Vrbs ipsa à Narsete breui tempore capta est: eius portarum claues ad Iustinianum Imperatorem ab eo Constantinopolim missas, idem Procopius tradit. Factumque est, vt diuini compensata lance iudicij, postquam Imperator cum suis Orientalibus obsequentem se præbuit Romano Pontifici, Romana ipse pareretur vrbe; eiusq; claues acciperet, cum Petri claues in Vigilio recognouit.

Ad hæc addirum, vt cum Theias Gothorum fortissimus in Regem ab iis electus esset, & reparare Gothorum res singeret, postquam compressionem diu Romanorum militum fortiter sustinuisset, demum & ipse occideretur. Hæc omnia, & præclara & immensa consecutus est Imperator, dum tibi imperat à Rom. Pontifice passus est. Porro hæc tanta summarim collecta, pluribus prosecutus est Procopius, iisdemq; rebus gestis (vt ipse in fine tetigit) operi finem imposuit. Cætera autem ab Agathia in posterum petenda erunt. Est mentio de Procopio Cæsariensi apud Sophronium *c*, quem eundem cum isto esse putamus. corrige vero errorem illapsum apud eumdem auctorem in numerum annorum Imperatoris, dum hęc omnia facta esse anno vigesimoquarto Iustiniani dicuntur, quæ contigerunt vigesimoseptimo.

Sed vnde tantum virium semiuiro Narseti, ex Euagrio audi, dum ait *d*: *Commemoratum est ab his, qui vna cum Narsete fuerunt, deum precibus & aliis pietatis officijs deuinum numen placauerat, debitumque cultum ei tribuerat; simulatam Virginem Deiparam ei apparuisse, planeque tempus præscripsisse, quo hostem cum hostibus gereret, atque vt non prius ad prælium committendum se accingeret, quam salutis signum acciperet. Multa alia quoque rei à Narsete valde memorabiles gesta sunt, &c. et.* Intelligis, lector, cuius iuti præsidio Duces debeant, vt maxima quæque & inconcessa aliis præstare valeant, ni minam Dei genitricis MARIÆ, quæ interpellat, precibus aduersus hostes consurgat: de ea enim canit Ecclesia *e*: *Terribilis vt castrorum acies ordinata.* cuius fultus auxilio Narses, indomitos barbaros est expertus imbelles. Porro fuisse & ipsum Narsetem æquanimissimũ, quæ de eo Procopius refert, ostendunt: nihil enim apud eum antiquius fuit, quam iustitiæ cultus, quo milites in officio continere consueuit equi atque recti cultores; vt quæ de Longobardis ab ipso dimissis ostendit Procopius, vbi ait:

Narses itaque exercitu bene gesta lætior factus, id omne Deo acceptum (vt erat in vero) studiosissime referre. Conuersus deinde ad ea, quæ proxima erant, administrandum, Longobardorum in primis nefanda facinora se in expeditionem sequentium vindicare primum & expiare curauit. Illis namque ad ceteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel adificia ipsa, in quæ forte diuertebant, inuisa erebant, stloremque fœminis & vim inferebant sacras in ædes confugientibus. Vnde magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permisit, Valeriano, Damianoque suis cum copijs Ducibus traditis, qui eos tamdiu deducerent, quoad in Romanorum confinia peruenissent, & illis iniunctum, vt sine ullorum iniuria pertransirent. hæc Procopius de Narsete, qui delegit potius robore fortissimorũ carere militum, quam Deum eorum perperam factis offendi, probe sciens ex militum delictis infirmiorem exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quosque fortissimos: Iam vero ex barbaricis prœliis ad Ecclesiasticas lites orationem conuertamus.

NARSES DIMITTIT LONGOBARDOS.

XX. AGITVR DE COGENDA QVINTA SYNODO.

Cum Iustinianus Imp. (vt superius dictum est) vi rem agere destitisset, propositumque de Tribus capitulis edictum reuocasset, atque ea omnia esse in Synodo generali cognoscenda secundum Vigilij Papę sententiam acquieuisset: de eiusmodi cogendo Episcoporum conuentu laborat, quem perneccssarium Ecclesiæ paci putauit: etenim non ob Tria illa tantum capitula schismatę Orbis videbatur esse diuisus, verum etiam ob damnatũ edicto Imperatoris (vt diximus,) Origenem vna cum ipsius erroribus: eius enim rei causa Oriens fermè totus cum Palæstina prouincia grauioribus exagitatus motibus erat. Ad hos igitur omnes sedandos tumultus Synodum vocatam esse, Euagrius *g* pluribus docet; nos autẽ ea hic referre prætermittimus, cum de his suo loco latius dictum sit, tempore videlicet promulgati aduersus Origenem Imperatoris edicti, vbi & res perperam gestas ab Origenistis in Palæstina vsque ad præsens tempus, Quintæ videlicet Synodi, ex eiusdem temporis scriptoribus abunde satis prosecuti sumus. Cæterum præcipua huius cogendæ Synodi causa fuit haud dubium maxima illa de Tribus capitulis altercatio.

g Euag. l. 4. c. 37.

XXI. QVI VIGERENT CONFLICTVS ECCLESIÆ.

Leontius *h* Scholasticus, qui his vixit temporibus Iustiniani Imperatoris, ad decernendum de Tribus capitulis cum conuocatam Synodum dicit, huiusmodi eius cogendæ dignos prætextus adducit, dicens ad occultos hæreticos auertendos Eutychianos, atque Nestorianos eiusmodi fuisse remedium excogitatum: cum eo ventum esset, vt tam illi, quam isti sese Nestorij vel Eutychetis esse discipulos palam profiteri detrectarent, erubescentes; horum tamen fauere dogmatibus, aliis quibusdam inuentis causis, iustis apparentibus, minime prætermitterent. Nam oẽs, qui Eutychetis laborabant morbo, cum nõ communicarẽt Ecclesiæ, nõ ob defensionem erroris ipsius id facere profitebantur, sed nolle dicebant amplecti Synodum Chalcedonensem eam ob causam, quod quædam in eius Actis esse corrigenda viderentur, quæ Tribus illis erant comprehensa capitulis. Hos vero non Eutychianos, sed Hæsitantes nominatos fuisse, cum tamen ex Eutychianis progrederentur, affirmat.

h Leont. de sect. Act. 6.

XXII.

Ad hos igitur Ecclesiæ Catholicæ vniendos, in causa Trium capitulorum Imperatorem studuisse dictam Synodum cõgregare, idem, qui supra Leontius tradit. Quod enim hi haud longius viderentur abertare, facile corrigi posse, & ex dubitantibus reddi certos atque securos existimauit, ita persuasus (vt dictum est superius) à Theodoro Episcopo Cesareæ Cappadociæ, fore nimirum, vt omnes isti susciperent Chalcedonense Concilium, si damnatis illis capitibus, eadem Synodus purgaretur; cum iidem simul omnes iuste clamare viderẽtur, Nestorianæ hæresis suspectos esse, qui faueret Theodoro Mopsuesteno, Ibæ epistolæ, & Theodoreti scriptis aduersus Cyrillum Alexandrinum, quod scilicet Theodorus institutor fuerit Nestorij, cuius & sectatores ac socij extitissent Ibas atque Theodoretus.

XXIII.

Porro iidem ipsi, qui Tria illa esse damnanda capita asserebant, aduersarios, qui id negarent faciendum, *Synodistas* nominare consueuerunt: è contrario autẽ Catholici appellabant *Hæsitantes* huiusmodi occultos Eutychianos & Seuerianos: qui quidem (inquantum foris apparebat)

rebat) se esse Catholicos, Synodumque suscipere profitebantur; imo & pro eadē certare isti, sicut illi, tum ore, tum scriptis etiam asserebant. Ad hos igitur simul vno nexu, fidei Catholicæ constringendos studium insudauit Imperatoris; qui ante Synodum indictam (vt vidimus) vt eiusmodi Hæsitantes colligeret, de damnandis tribus illis capitulis * edictum antea promulgauit. Sed cum nec factus esset sui compos desiderij, vt illi redierint ad Ecclesiam, imo subsecutus esset cōtrarius optatis effectus, dum qui erant in Ecclesia Synodi defensores, existimantes ex Tribus illis capitibus cōdemnatis maximam irrogatam esse eidem Synodo contumeliam, sese ab aliis Catholicis separarant, vt inter alios fecisse diximus complures Episcopos Africanos, sed & cum inter hæc pars alia nec illis, nec istis inhærens, Synodum expectandam esse diceret, quæ ambages omnes istis solueret, & quid de his agendum esset, summa auctoritate decerneret: bene cōsultum fuit, vt ex Vigilij Papæ sententia Synodus œcumenica ageretur. id quidem Vigilius ipse Pontifex præ cæteris exposcebat, quem eius rei causa tot tantaque mala esse perpessum vidimus.

* capitibus

XXIV. EX VIGILII PP. SENTENTIA SYNODVS INDICTA.

Cum igitur eius cedendum esse voluntati necessitatem cogere intelligeret Imperator: quieuit tandem, atq; ex ipsius sententia Synodum conuocandam esse decernit, tatus nimirum fore, vt editum à se de Tribus capitibus decretum ab œcumenica Synodo firmaretur, quod absque Episcoporum decreto & Pontificia auctoritate omnibus carere penitus viribus sciret. At sicut laudabile fuit ex Vigilij Papæ sententia Synodum colligere latā esse, ita illud reprehensione non caruit, dum quos sciret suæ esse sententiæ Episcopos, eosdem ad Synodum conuocare, omissis cæteris, conatus fuerit. Huius quoq; rei consequendæ causa Episcopatum Constantinopolitanæ Ecclesiæ (vt vidimus) Eutychio contulit, quem acerrimum esse nosset Theodori Mopsuesteni impugnatorē: optime enim ipsum compertum habuit, dum Constantinopoli constitutum Apocrisiarium agentem Episcopi Amaseni (vt Nicephorus tradit) sæpe sepius aduersus defensores Trium capitulorum ipsum audierat strenue dimicare. Insuper eiusdem quoque rei conficiendæ causa illud antea fuisse orditum vidimus, vt in ordinem redacto Zoilo Episcopo Alexandrino, in locum eius substitueret Apollinarcan eiusdem cum ipso sententiæ defensorem, cum & in eam traxisset quamplurimos Orientales Episcopos: sed cunctantem expertus Romanum Pontificem, ad eum permouendum, penes quem ob sedem Apostolicam summam sciebat esse prærogatiuam, tot tantosq; (vt vidimus) terrores ipsi incussit, & ignominias irrogauit.

XXV. VIGILIVS IN OCCIDENTEM CVPIT TRAHERE SYNODVM.

Hic vero sicut semper inconcussus restitit Imperatori sibi nimium arroganti & inconcessa tentanti, nec quieuit quouis; omnes sibi subiecerit aduersarios: ita modo conatui istiusmodi Imperatoris occurrere festinauit, illud in primis aggressus, si suadere illi posset. cum de ea re ageretur, cuius causa vniuersus fere Orbis Occidentalis esset perturbatus, vt Occidentalium Episcoporum æquè requireretur assensus, atq; sententia rogaretur, sicij; ad eundem Synodum vocarentur: Verum quod ob ingruentia bella perdifficilis esset eorundem in Orientem accessus, acquieuerit Imperator, vt in Sicilia eadem Synodus ageretur, loco nimirum in medio Mari posito, quo & Orientales & Occidentales vna cum transmarinis Africanis Episcopis facilius conuenirent: horum namque potissimum esse habendam rationem asserens, qui ob Imperatoris de Tribus capitibus promulgatum edictum sese ab Orientalibus segregarant, neq; cum Occidentalibus conuenirent, quos in Imperatoris sententiam abductos suspicarentur. Proposuit & Iustiniano Vigilius, si ad Synodum cogendam Sicilia non placeret, vt aliam aliquam ipse Italiæ ciuitatem maritimam æquè sibi subditam Imperator eligeret.

XXVI. DE VOCANDIS OCCIDENTALIBVS EPISC.

Verum etsi æqua hæc videri poterant, facere tamen abnuit Imperator, timens ne Latinorum Episcoporum suffragiorum frequentia obruerentur, qui de Tribus capitibus damnandis Orientales exaduerso pugnabant: Nimis enim suæ ipsius sententiæ tenax Imperator sic Synodum cogi curabat, vt tamen eandem sibi, si liceret, faceret consentientem. At instat rursus Vigilius, vrgetq; Imperatorem, vt saltem (quod æquitas non negaret) ex Italia & Africa ad Synodum Constantinopolim accerserentur Episcopi: aliter fore, vt tanquam exclusi sacro cœtu iidem haud æquo animo id laturi essent, periculumque ingens de alio excitando ab eis schismate immineret: cum enim id expetitum à Romano Pontifice ipsi scirent, ab Imperatore vero negatum: nullamq; sui habitam rationem, sed pro ipsius Augusti arbitrio cuncta facta cognoscerent; fore, vt seorsum illi Synodum collecturi essent, & aduersantes decretis Orientalium de Tribus capitulis siue aliis canones sancituri.

His adeo efficacibus rationibus Iustinianus persuasus, tunc Vigilio assensus est, sed ea adhibita conditione, vt exæquato numero Episcoporum, qui siue ex Italia, siue ex Africa vocarentur, non plures hi essent, quam qui ab ipso Imp. ex diuersis Orientis Ecclesiis Constantinopolim vocarentur. Huiusce modi igitur pactis conuentis, cum Vigilius hæc cuncta festinaret implere, vt legitima Synodus haberetur: Iustinianus Imperator per Theodorum Decurionem Palatij ad eundē Vigilium Romanum Pontificem à se ante conscriptum volumen de Tribus capitulis misit, vt quæ de illis sua esset sententia, scriptis ipse profiteretur. Tunc Episcopi, qui cum Vigilio aderant, negauerunt id esse faciendum, non expectato fratrum aduentu. At Imperator eam temporis dilationem moleste ferens, rursus suos ad eum proceres destinauit, qui vrgerent ipsum quantocyus de ea re ferre responsum.

XXVII. INTERPELLAT VIGILIVM IMP. PRODERE QVID SENTIAT.

XXVIII.

Ad hæc Vigilius rogauit Imperatorem, vt sibi saltem viginti dierum temporis daret indacias, cum (quod omnibus erat manifestū) nondum conualuisset à corporis ægra valetudine, quæ eum diutius detinuisset ægrotum. Hæc vt impetraret ab Imperatore, idem Vigilius Pelagium diaconum ad eum abire iussit, quibus obtentis, Vigilius æger adhuc in his cogitur laborare, & addere ad priora, simulq; in volumen quoddam ad Imperatorē per Benignum Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ ante delatum insudare, in quo horrendæ erant conscriptæ blasphemiæ capitibus sexaginta distinctæ, nomine Theodori Mopsueteni in ipsius liminari pagina prænotatæ: Has omnes idem Vigilius per singulas reiecit, cōfutauit anathematizauitq;, atq; tandem in fine, quæ de Tribus capitibus sua esset sententia, fusius scripsit. Extat libellus ipse, siue Constitutum Vigilij ad Iustinianum Imperatorem datum hoc anno prīdie Idus Maij: quod descriptum ex Vaticano codice antiquitus scripto inferius ponemus suo loco. Ex quo quidem cuncta hæc, quæ ad Synodum præfati sumus, desumpsimus: quæ præstat audire magis, quam quæ ex Nicephoro promiscuntur ad Quintam Synodum.

XXIX. SYNODVS QVINTÆ ACTA CORRVPTA.

De qua illud etiam admonendum putamus, ipsa, quæ edita in hanc diem Acta reperiuntur, esse corrupta, atq; decurtata in pluribus, vt suis locis fiet cuiq; manifestum: id autem factum ab aduersariis Origenistis, siue à Monothelitis, fuit nonnullorum sententia. Pudenda plane in illis intexta habentur, ac prorsus indigna Synodo œcumenica: cum alioqui nec œcumenicæ tunc Synodi potuerit is habuisse nomen, vtpote nec in Spiritu S. legitime congregata, cui siue per se, siue per suos ipse Romanus Pontifex nollit interesse.

XXX. DE NVMERO ACTIONVM.

Quod ad Actiones eiusdem Synodi siue Collationes dixeris, seu sessiones pertinet: duas duntaxat Nicephorus numerat, alteram aduersus Tria capitula congregatam, alteram vero aduersus Origenis errores: verum quæ extant Quintæ Synodi Acta, octo continent Collationes, de quibus singulis dicturi sumus.

XXXI.

Sed vt ab eiusdem Synodi principio exordiamur: coëunt sine capite membra, imo nec cum aliis, qui sub capite censebantur artubus compaginari curantes, nulla Vigilij Papæ ægrotantis adhuc habita ratione, hoc eo-

dem

dem anno, cum vocatus prima die mensis Maij (vt habetur in eius Synodi Collatione secunda) Vigilius ad Synodum non venisset quarto Nonas Maij Orientales Episcopi, qui Constantinopolim venerant, vna conuenerunt, actaque euentilata de quæstione Trium capitulorum, omnes numero centum sexaginta quinque. Tunc enim omnes essent, vocauerunt ad Synodum ipsum Vigilium Summum Pontificem honestissima vocatione, nempe Episcoporum nomine Synodi, & magistratuum nomine Imperatoris: hac prærogatiua etiam a fuerfatij dignati Romanum Pontificem, vt cum alias (quod sæpe vidimus) si Patriarchalium sedium vocatus esset Episcopi, tres mitti solerent; ad conuocandum ipsum Romanum Pontificem Vigilium viginti missi fuerint, tres Patriarchæ: rel qui vero omnes Metropolitani Episcopi, vt Acta ipsa docent, in quibus nomina singulorum descripta leguntur.

Inter nobilium autem sedium Episcopos, qui Synodo interfuerunt, post Eutychium Episcopum Constantinopolitanum, se quo diximus, numerantur Apollinaris Patriarcha Alexandrinus, Domnusque Antiochenus, Eustochius item Episcopus Hierosolymitanus per legatos interfuit. Externorum vero Sexilianus Episcopus Tuniensis siue Tunetensis præsto fuit legatus missus a Primoso Episcopo Carthaginensi, qui sedit post Reparatum, de quo superius est habita mentio. Reliquos autem numerare prætermittimus, & quorum essent ciuitatum Antistites, exolvere vtæ meriti.

Cum igitur (vt dictum est) Episcopi conuenissent: consident bus omnibus, Theodorus Silentiarius a Iustiniano Imperatore missus libellum attulit coram Patribus in Synodo legendum: qui cunctis audientibus, iussus est legi est eius exordium: *Semper studium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus, &c.* Ea in primis scriptione, quid omnes prædecessores rectæ fidei Imperatores ad destruendas oborta hæreses egerint, quantumque studii in id ipsum sedulo impenderint, per singulos recenset. Qualis autem ante sua tempora Ecclesiæ esset facies lutilia, sic describit: *Post Concilium Chalcedonense, exiguo tempore transacto, iterum surrexerunt Nestorij & Eutychetis sequaces, & tantas turbas in sancta Ecclesia fecerunt, vt diuisiones & schismata in ea fierent, & nullam ad se inuicem communionem haberent. Neq; enim præsumebat aliquis de ciuitate in ciuitatem venire, vt ecclesiam precaretur.* his addit suū à se nauiter impensum studium ad concordandas ac simul vniendas Ecclesias, quo minus autem fieret in omnibus voti compos, Nestorianos obstitisse ait, qui scripta Theodori Mopsuesteni, aliaque Theodoreti Episcopi Cyri, necnon epistolam Ibæ proferrent in medium: sicque ea vi restituere, conati essent Nestorij hæresim: Quibus cum occurrendum sibi esset, pro remedio ea Tria capitula primum ab Episcopis, qui conuenerant Constantinopoli, damnanda procurasse; quæ item Vigilij Papæ auctoritate improbata iterum atque iterum fuisse testatus est.

Insuper (quod nuper accidisset) se per suos conuenisse Vigilium, vt scriptis dicta capitula damnaret, vel si minus facere vellet, quæ esset sua de ea quæstione sententia, itidem scripris commendaret: quod & ipse se esse factum, pollicitus esset. Post hæc autem suæ fidei confessionem cum subdit, illos omnes, qui ad Synodum conuenerunt Patres rogat de his omnibus ferre sententiam. Illtem de Theodoro Mopsueteno: *Non nuper nomen eius abrasum est è Diptychis, sed ex quo ipsum hæreses produxit in lucem.* hæc continet libellus Iustiniani Imperatoris oblatus Synodo, scriptus autem (vt ibi notatur) tertio Nonas Maias, hoc ipso anno vigesimo septimo suī ipsius Imperii. Eadem etiam Actione, suggerente sancta Synodo; iussæ sunt legi litteræ Eutychii Episcopi Constantinopolitani, quibus suæ fidei professionem (quam superius recitauimus) dedit eidem Vigilio Papæ, rursumque ipsius Vigilii ad Eutychium de eadem redditæ litteræ.

His omnibus recitatis, Synodus testata est, aliquos Episcopos rogasse Vigilium Romanum Pontificem, vt ad Synodum vna cum cæteris conueniret, nec tamen hactenus id fecisse; quam ob causam illum solemni esse accersendum vocatione, operæpretium duxit. Missi itaque sunt iidem, qui eum vocarent Episcopi (vt dictum est) omnes numero viginti, iidemque Metropolitani præter tres præcipuarum sedium Patriarchas, nimirum Constantinopolitanum, Alexandrinum, & Antiochenum. Qui redeuntes de illo retulere, causatum ipsum esse corporis ægritudinem, scriptis tamen se Synodo satisfacturum pollicitum, & quid de Tribus capitulis sentiret, palam facturum.

XXXVI. a Tom. 2. Conc. nou. edit. COLLATIO SECVNDA SYNODI.

Rursum enim ad octauum Idus Maias conuenerunt a Episcopi: vbi primum vigiliti illi ac primarii Ecclesiæ Orientalis Antistites, qui iterum missi erant ad conueniendum atque inuitandum ad Synodum Vigilium Romanum Pontificem: quid ab eo acceperint, coram omnibus referunt: nimirum eam suæ absentiæ causam Vigilium prætexuisse, quod non adessent Occidentales Episcopi, nisi perpauci admodum; se autem conscriptam de ea quæstione sententiam ad Imperatorem misisse. Ad hæc se respondisse testati sunt missi Episcopi, olim in quatuor præcedentibus Synodis œcumenicis perpaucos Occidentalium interfuisse sacerdotes: sit sque esse, vt qui adessent, conuocati Episcopi, ipsi inter se de proposita agerent quæstione. Hæc autem cum retulissent Imperatori; ipsum suos vna cum Episcopis sequenti die ad Vigilium accersendum missurum, esse pollicitum; quod & feciise, testati sunt, missisque ad eum Liberium Patricium, Petrum Patricium Magistrum officiorum, Patricium Patricium, Constantinum Quæstorem, & cum his Belisarium, Cæthegum, atque Rusticum Exconsules vna cum deputatis Episcopis a Synodo missis pridie eius diei.

XXXVII.

Post priorem istam habitam relationem, iussi sunt à Synodo ii, qui missi erant, quæ apud Vigilium gessissent, palam facere Qui retulerunt Vigilium iterum inducias postulasse, quo suam sententiam scriptis deprometet; vt quid sentiret, omnibus notum faceret. Respondisse autem hos ipsum idem iam alias sensisse, condemnasseque Tria capitula, & per hæc suam esse sententiam declaratam; tamen ab eo requirere, vt quod solus fecisset, cum Patribus in publico conuentu ageret. Et si ad hoc inducias optaret, vt tandem ad Synodum conueniret; Synodum expecturam: alias inter se de quæstione trium capitulorum Patres, qui conuenissent, acturos. Ad hæc autem Vigilium, se solum suam de ea re sententiam conscripturum respondisse. His porro tam ab Episcopis missis, quam à prædictis Patriciis in Synodo relatis: qui missi erant ab Imperatore, se iam functos munere, recessuros: de reliquo hortari Patres, vt rei cœptæ finem imponerent, cum id Imperator optaret, apud quem nihil esset antiquius, quam vt fides Catholica semper maneret inconcussa.

XXXVIII.

His peractis, Synodus iussit mitti tres Episcopos, qui Primasium Episcopum Adrumetinum in Africa Metropolitanum Constantinopoli tunc degentem vocarent ad Synodum, simulque Sabinianum, Proiectum, & Paulum Episcopos Illyrici, legati sunt ad hoc opus tres Episcopi, totidemque presbyteri. Hi redeuntes, de Primasio in primis hæc retulerunt, illum dixisse: *Papa non præsente, non venio.* reliquos autem ciratos Episcopos Illyricos recusasse accedere, eo quod non adesset eorum Archiepiscopus Benenatus. His relatis, de Primasio sententiam differre Synodo placuit; illi vero Illyrici vt Benenatum adirent, vt idem cum illo sentirent, quem constaret vnius esse cum ipsis, qui aderant ad Synodum conuocati, sententiæ, eadem decreuit Synodus. His in hunc modum rebus gestis; finis habetur impositus secundæ Collationi.

XXXIX. COLLATIO TERTIA.

Sequenti die, ad septimum Idus Maias, iterum Episcopi conuenerunt; recitatisque omnibus ante actis, agen-

agendum iam esse de quæstione Trium capitulorum proposuerunt. Antequam autem rem ipsam aggrederentur, publica professione Synodus fidem Catholicam profitetur: se nimirum credere, quæ olim S. Apostoli, quæ & sanctæ quatuor Synodi tradidissent, quæ insuper sancti Ecclesiæ doctores tam Græci, quam Latini, quos recolit, scripsissent, tenere. sunt vero hi à Synodo nominati, Athanasius, Hilarius, Basilius, Georgius Theologus, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Augustinus, Theophilus, Ioannes Chrysostomus, Cyrillus, Leo, Proclus. Cæterum professa est Synodus & alios se suscipere Patres, qui in sancta Dei Ecclesia rectam fidem vsque ad finem vitæ prædicassent. Quæstio autem de eibus capitulis, videlicet de Theodoro Mopsuesteno & scriptis eius, deque scriptis Theodoreti in Cyrillum, atq; de epistola, quæ dicta est Ibæ Episcopi ad Maris Persam, in sequenti Collatione tractanda proponitur, sicque præsens tertia Collatio finem accepit.

LX. a *Tom. 2. Concil. edit. nova.* COLLATIO QVARTA.

Conuenerunt a rursus Episcopi ad quartum Idus Maias: lectæque sunt palam in Synodo recitari horrendæ blasphemiæ excerptæ ex scripturonibus (vt dicebant) Theodori Mopsuesteni olim Episcopi, quibus & subiecerunt eiusdem Theodori Impium fidei symbolum. Porro in eis non tantum, quæ impius homo aduersus Christi Domini nostri humanitatem in vna persona cum diuinitate coniunctam dicebatur conscripsisse, sunt posita; sed & quæ sit probus in Cantica Canticorum, librum tam ab Hebræis, quam à Christianis semper receptum, effutiit, adducta sunt in medium, sicut & quæ in librum Iob, quem repudiasse asserebatur; tamquam ab aliquo Pagano conscriptum, & alia eiusmodi: aduersus quæ omnia à Patribus magna fuit detestatione exclamatum in Synodo. Cætera in alium conuentum sunt relegata, nimirum vt ageretur de his, quæ sancti Patres, vel leges Imperiales, aut historici de eodem Theodoro conscripsissent.

XLI. b *Tom. 2. Concil. edit. nouæ.* COLLATIO QVINTA.

Collationem autem quintam Patres quo potissimum die habuerint, haud adeo exploratum habetur. nam quod in codice *b* typis excuso notatus est octauo Idus Maias: mendum inesse, dubitare nemo debebit. siquidem nulla patitur ratio, vt cum præcedens Actio quarta sit habita ad quartum Idus Maias, quinta hæc quæ post illam celebrata esse constat, inscribatur Octauo Idus eiusdem mensis; vnde potius vel sequenti, vel post sequentem diem pridie Idus Maias, quo & oblatum Synodo Vigilij Constitutum datum reperitur, hanc esse habitam Actionem dixerimus. In qua primum ea, quæ sancti Patres aduersus Theodorum scripserunt, quæve legum Imperatorum auctoritate aduersus eum sancita reperirentur, insuper & quæ Hesychius presbyter Hierosolymitanus nobilis historicus de eodem scriptionum monumentis testata reliquit, in medium adducta sunt & recitata: sed & quæ etiam pro Theodoro conscripta fuerant, eadem discussa sunt & confutata.

XLII. c *Cassiod. In hist. tripart. lib. 11.*

Post hæc autem omnia fusius explicata Sextilianus Episcopus legatus missus à Primoso Carthaginensi Episcopo, atque à Concilio Carthaginensi, ex S. Augustino nonnulla attulit loca, quibus ille sæpe profiteretur, aliquem posse damnari post mortem; quod etiam roborauit fuit exemplis aliorum, ac præsertim Romani Pontificis, qui Dioscorum schismaticum post mortem damnauit: confirmatum est etiam exemplo ipsius Vigilii Romani Pontificis, qui damnarat Origenem: dictum est enim: *Quod etiam nunc in ipso Origene fecit & vestra sanctitas, & Vigilium religiosissimus Papa antiquioris Romæ.* Sed hæc acta ab ipsis Episcopis cum desiderentur in Synodo, vtique eam haud habere integram, sed decurtatam atque deprauatam ab aliquo Origenista, nemo iure negarit, Vigilium seorsum Pontificio decreto damnasse Origenem, etiam Cassiodorus testatur *c*: sed de hoc inferius. Ad hæc insuper post alia multa in eamdem sententiam à Patribus aduersus Theodorum super addita, recitata sunt acta Synodi Mopsuestenæ, quorum superius suo loco meminimus, quibus probaretur ipsum Theodorum olim ex Diptychis Ecclesiæ fuisse abrasum & in locum eius fuisse suffectum Cyrillum Alexandrinum.

XLIII. DE EPIST. THEODORETI NOMINE SYNODI EDITA.

Post hæc autem omnia aduersus Theodorum allata, prodiit Acta, ad causam Theodoreti factum transitum; cum videlicet ex ipsius Theodoreti scriptis aliqua loca excerpta sunt recitata, quæ ab Orthodoxa fide viderentur esse aliena contra sanctum Cyrillum scripta. His iuncta legitur epistola quædam Theodoreti nomine edita post obitum Cyrilli Episcopi Alexandrini, quamvim in modum dictentis & excommunicatibus in defunctum inuehitur. His sic habitis, laudauit Synodus iudicium sanctorum Patrum Concilii Chalcedonensis, quod non prius Theodoretum iisdem suscepissent, quam ipse Nestorium condemnasset., Sicque finis impositus est præsenti quintæ Actioni. Deteximus autem, vbi de Cyrilli obitu egimus, de Theodoreti illa, quæ dicitur epistola impostura. At hic quod opportune de ea tractari contingat, eadem modo repetere non grauamur, quo ostendatur non ea Synodi germana Acta esse, sed nebulonis cuiuspiam excogitatum commentum. Dicimus itaque epistolam illam, quæ recitatur in Synodo hac Actione quinta sub nomine Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de Cyrilli obitu gaudentis, omni ex parte conuinci minime esse potuisse Theodoreti. Ex his vero discces, lector Synodum Quintam haud adeo esse legitimam, sed magna ex parte suppositam, in aliquibus mutilatam, auctam in aliis: nam hæc, quæ de Cyrilli Episcopi Alexandrini obitu sub nomine Theodoreti narrantur, ab aliquo Eutychiano hæretico esse conficta, non ambigimus, idque vt credamus, immo certo affirmemus, non leui aliqua ducimur coniectura, vel tenui quadam suspicione, sed firmissima sane rei demonstratione.

XLIV. d *Apud Theod. Balsam. in oblat. pag. 79* DETECTVR IMPOSTVRA.

Quonam pacto, quæso; hæc Theodoretus de obitu Cyrilli ad Iohannem Episcopum Antiochenum scripsisse potuit, si ante Cyrilli mortem ipse Iohannes ex humanis sublatus esse reperitur: Id enim tum ex Nicephori Episcopi Chronico, tum ex aliis, qui Patriarchalium sedium successiones Episcoporum conscripserunt, exploratum habetur. Verum ne rem tantam chronistarum dumtaxat fide (etsi magna sit) definiendam esse velimus, in quorum scripta errorem irrepsisse quis dicere possit: ne de his vlla tibi penitus remaneat dubitatio, Iohannem Antiochenum scilicet ante Cyrillum mortuum esse: habes inter eas, quæ leguntur, canonicas diuersorum Episcoporum epistolas eiusdem Cyrilli Patriarchæ Alexandrini scriptam Epistolam *d* ad Dominum Episcopum, qui fuit successor eiusdem Iohannis Episcopi Antiocheni: vt nullus iam dubitare valeat sanctum Cyrillum post eius obitum superuixisse: Quod autem ille Domnus, ad quem extat dicta epistola Cyrilli canonica, ille ipse sit, & non alius ab Episcopo Antiocheno successore Iohannis, ex rebus, quæ in ea tractantur, satis potest intelligi: dum tantæ illam fuisse auctoritatis ostendit, vt Episcopum posset deponere, atque iterum restituere: vnde apparet non inferioris sedis aliquem esse potuisse eius nominis Episcopum. Certe quidem in sede Episcoporum Orientalium, qui tam in Concilio Ephesino, quam Chalcedonensi iisdem temporibus celebratis, recensiti reperiuntur, nullus alius eius nominis Domnus inscriptus vel subscriptus Episcopus legitur, qui alios Episcopos sub se haberet, tantaque polleret auctoritate, vt ad libitum (quod dictum est) deponere atque restituere eos posset. Indigna plane ostenditur epistola illa tanto viro, quem probauit ac recepit sancta Synodus Chalcedonensis, & S. Leo à calumniatoribus (vt vidimus) vendicauit: quem & natiuæ Constantinopoli apud legatos Apostolicos pro fide Catholica vidimus insudasse. Ac hic iterum opportune ipsam epistolam in dicta Actione quinta Synodi Quintæ recitatam describamus: vt quisque intelligat, non esse

partium hominis vel mediocriter Christianam pietatem sectantis, sed impudentissimi cuiusdam impostoris rem sectantis, sed impudentissimi cuiusdam impostoris figmentum. sic enim se habet cuiusmodi titulo præmissa:

Theodoretus ad Iohannem Archiepiscopum Antiochiæ epistola. Sæpe, cum mortuus esset Cyrillus Archiepiscopus Alexandriæ.

*Sæpe eundem & vix malus homo defunctus est. Bonis enim & benignis ante tempus exire demigrant: malis vero in malos tenacissime permanere prodicunt. Et arbitror omnium dispensatorem bonorum præsidium auferre, & tanquam vitiferæ liberare luctationis arbitrium, & in melioremvitam transducere: quæ vita præmium pertulit, & in melioremvitam transducere: quæ vita præmium pertulit, & in melioremvitam transducere: quæ vita præmium pertulit

Omnes quidem Fideles, maxime vero Dei sacerdotes pacem & sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo secundum Apostolum a videbit Dominum. Nos igitur Apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam Ecclesiasticam seruare, præsentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas Synodos, Nicænam trecentorum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Ephesinam primam ducentorum, in qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, beatissimo Cyrillo Alexandrinæ vrbis Episcopo, Arcadio & Proiecto Episcopo & Philippo presbytero, beatissimus Cœlestinus Papa Senioris Romæ nostræ præsidisse; & Chalcedonensem sexcentorum triginta sanctorum Patrum suscipimus. Et per omnia, & in omnibus, quæcunque in omnibus Gestis Chalcedonensis Concilij aliarumque præfatarum Synodorum, sicut in eisdem quatuor Synodis scriptum inuenitur, communi consensu cum Legatis atque Vicariis sedis Apostolicæ, in quibus iuxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beatissimi Papæ Senioris Romæ ipsis Synodis præsederunt, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, iudicijs, constitutionibus, aut dispositionibus definita, aut iudicata, vel constituta, siue disposita sunt, inconcusse, inuiolabiliter, irreprehensibiliter, atque irretractabiliter sine adiectione vel immutatione aliqua nos promittimus secuturos, nec quicquam contrarium, quod ad earum reprehensionem & retractationem, vel permutationem, siue iniuriam sub qualibet occasione vel nouitate pertineat, admisse-
ros. Sed quæcunque
gata atque Vicarijs sedis Apostolicæ Or-
communi consensu
cta sunt, ea Orthodoxa, veneramur atque susci-
pimus.

a 1. Thess. 4. MENNÆ THEODORI, ET ALIORVM EPISCOP. PROFESSIO.

LII. Quæcunque anathematizauerunt vel damnauerunt, anathe-
mamus & nos atque damnamus; & vnum sa sicut ab isdem Synodis communi consensu cum Vicarijs sedis Apostolicæ iudicata, aut definita, vel constituta, siue disposita lecta inuenimus, irretractabiliter atque impermutabiliter conseruamus. Sed & beate recordationis Papæ Leonis epistolas & sedis Apostolicæ constituta, quæ tam de fide, quam de firmitate supradictarum quatuor Synodorum processerunt, nos in omnibus secuturos, seruaturosq; promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem, quicunque contra ea, quæ superius promisimus, sub qualibet occasione vel alteratione venire tentauerit. Libellum autem in causa Trium capitulorum, de quibus quæstio nata est, contra constitutum piissimi Principis & beatitudinis vestræ, ego quidem nullum feci: sed volo atque consentio, vt omnes libelli, qui facti sunt sub hac forma, beatitudini vestræ reddantur. De vniuersis autem, quæcunq; beatitudini vel sedi vestræ facta sunt, eas quidem non feci: sed quia pro pace Ecclesiæ nobis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia vero tempore discordiæ excommunicatos vel non receptos à beatitudine vestra in communionem suscepi, pariter veniam postulo.

In hac forma fecerunt Mennas Constantinopolitanus Episcopus.

Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus.

Andreas Ephesinus Episcopus.

Theodorus Antiochiæ Pisidiæ Episcopus.

Petrus Tarsensis Episcopus: sed multi alij Episcopi idem fecerunt. hæc quidem Vigilius in sui ponit exordio constituti, vt quæcunq; transacta fuissent cum aduersarijs, omnibus innotescerent, viderentq; singuli, quam ab ipsorum promissione facta contraria sint secuta, & quam mobiles illi fuerint Episcopi, qui cum hæc subscripta sua ipsorum manu Vigilio obtulissent, non erubuerint rursus, in eundem ob gratiam Imperatoris insurgere. Sed audiamus aliam, quam hic subnicit Vigilius fidei professionem trium Patriarcharum, Constantinopolitani, Alexandrini & Antiocheni, nempe Eutychij, Apollinaris, & Domni, siue Domini, insuper & Eliæ Thessalonicensis Episcopi, sic enim se habet:

LIII. ALIA PROFESSIO OBLATA VIGILIO. Exemplar professionis, quam residuæ Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, vt vnum idemq; sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda diuina mandata, & propitium Deum facens in his, quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper conseruamus & conseruemus fidem ab initio traditam à magno Deo & Saluatore nostro Iesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & à sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his, qui in sanctis quatuor Synodis congregati sunt, quas per omnia & in omnibus sequimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos Patres, qui Niceæ congregati sunt, & sanctum Symbolum fine mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos, qui eadem sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanauerunt, & de Deitate Spiritus sancti dilucidauerunt, & hæresim Macedonianam Spiritum sanctum impugnantem & impium Apollinarium condemnauerunt cum his, qui eadem cum illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synodo collectos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum fine mathema, & condemnauerunt Nestorium impium & sceleratæ eius dogmata, & eos, qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem etiam suscipimus sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædicto sancto tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum fine mathema à trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & à centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizauerunt eos, qui aliud præter prædictum Symbolum præsumunt docere, aut exponere & tradere sanctæ Dei Ecclesiæ: condemnerunt autem & anathematizauerunt & Eutychetem & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos, qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia, quæ à prædictis sanctis quatuor Synodis iudicata & definita sunt, firmamus & seruamus: Quia etsi per diuersa tempora prædictæ sanctæ quatuor Synodi factæ sunt, tamen vnam eandemq; confessionem fidei seruauerunt & prædicauerunt. LIV.

Suscipimus autem & amplectimur & epistolas Præsulum Romanæ sedis apostolicæ, tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis Conciliis, vel de vno eorum. Cum igitur prædicta omnia & seruauimus & seruamus, & in eisdem nobis inuicem consentimus: præsertim cum eis conserui * de Tribus capitulis, vnde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Euangelijs communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri, & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum & conuenientem his, quæ à sanctis quatuor Concilijs definita sunt: quæniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, vt omni de medio dissensione sublata, quæ à prædictis sanctis quatuor Concilijs definita sunt, inconcussa seruentur, sanctarum Synodorum reuerentia in omnibus custodita. His autem & subscripsimus in hunc modum fratres & coepiscopi nostri. LV.

* consiti ti

Eutychius Episcopus Constantinopolitanus.

Apollinarius Episcopus Alexandrinus.

Dominus * Antiochiæ Syriæ Episcopus. * Domnus'

Elias Episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri, qui primam professionem non fecerunt, & in hac secunda professione aut subscripserunt, aut seorsum eandem fecerunt.

His igitur dispositis, optauimus quidem, venerabilis Imperator (& nunc frequentissime supplici prece poposcimus) eundem ad quemlibet tutiorem locum, aut certe ad Siciliam, & conuocatis ad nos Africanæ & aliarum prouinciarum Latinæ linguæ sacerdotibus, vel Ecclesiæ nostræ sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, & de quæstionibus Trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione responsum: quod quia fieri secundum vestra non annuit, hoc iterum nostræ constitutum, vt oblatis à nobis mansuetudini vestræ nominibus de supra scriptis prouincijs, qui nobiscum ad tractandis adhiberentur Antistites, clementia vestra faceret aduenire: cui dispositioni etenim præbuimus Ecclesiasticæ pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium Episcoporum, nuper ante sanctum Paschæ diem pietas vestra constituit, vt ex æquato numero hinc Pontificibus, qui in Constantinopolitana vrbe præsentes sunt, de Tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus inire tractatum. LVI. QVID IGERIT CVM IMPERATORE VIGILIVS.

Sed

LVII.

sed quia dum ea, quæ pro conservanda Ecclesiarum pace cum fratribus nostris fiunt, vestra dispositione conveniunt, festinavimus interloqui, ut adhibita salubri deliberatione communiter, & propter plures, vt adhibita salubri deliberatione communiter, & propter plures, vt adhibita salubri deliberatione communiter, & propter plures, vt

hat locum sensus Deitatem obtinere. Se li si Deitas prosensu fiebat illi, qui assumpta est, secundum vestra verba: quomodo tot verem in passione suscipiebat? quid vehementius ratione nibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, cum plurimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum a referebat Deo, Euangelista b aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem Angeli adventu & visitatione egebat animam resciente in experimento malorum confortatur? eum alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala: sed ut virginis ad patientiam & tolerationem malorum, ostendentis praesentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? quae enim secundum Euangelistam c vocem confortabat eum, Angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat & infirmitati naturae superiorem fieri hortabatur, & corroborando cogitationes eius faciebat.

a Heb. 5. b Luc. 22.

c Lucabid.

LXVI. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quarto capitulo, quia dicit intelligitur, quod sicut alia hominibus denavit suam cooperationem Deus, ita & ei, qui assumptus est licet praecipuam, tamen similiter vt alii hominibus datur esse donatam, & ita purum atque infirmum hominem ex apassionem Angeli egisse praesidio, vt ei pro corroborandis cogitationibus, eius futura gloria promitteretur de tolerantia passionis. Quae si quis ita sapit, credit, aut praedicat, anathema sit. Item Theodorus.

LXVII. d Matthaei. Marc. 8. CAP. V. HARRET.

Vade post me satanas d, scandalum mihi es, quod non sapis ea quae Dei sunt, sed ea quae hominum, non se confuso mihi mors, non fugie ipsam vt indecentem ad humanam gloriam respi ens. Sustinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fructo, & per quos ne mihi a nimum lades atque turbes, tamquam confusione di, nam fugere admones mortis experimentum.

LXVIII. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinto capitulo dicitur, quod idco Iesus Christus verba Petri Apostoli fuerit asperatus, quando ei dixit: Vade post me satanas, scandalum mihi es, quia non sapis ea, quae Dei sunt: ne dissuasione eius animo ipsius perturbatus refugeret passionem, & quia passione sua proficeret & propluribus bonis eximde adipiscendis. Qui igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non magis nobis mortem ipsius, quam propria carne suscepit, eternae red vitae praemia contulisse, anathema sit. pergit haereticus.

LXIX. e Matt. 4. CAP. VI. HARRET.

Quod enim dictum est e Ducebatur à Spiritu: aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur, ab eo ad haec, quae oportebat, ducebatur, ab eo quod decelebat, docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, vt in tempus certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus f Qui unique enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei: Dum Spiritu, dantes illis qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem Euangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Iordane: aperte demonstravit, quod huius causa sancti Spiritus habitationem in baptismate suscepit, vt inde propositum caperet virtutem: vnde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effectum, Spiritu ducebatur. tantam h'asphemiam damnans Vigilius, addit:

f Rom. 8.

LXX. VIGILIVS PAPA. g Rom. 8.

In supra dicto sexto capitulo rursus tamquam purus homo à Spiritu, cuius praesentiam post baptisma suscepisse dicitur, ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, sicut caeteri homines, de quibus (vt hic videtur dici) Apostolus ait g: Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Si quis haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non Deum Verbum incarnatum vnum esse credit & confitetur & praedicat Christum, anathema sit. Insanions adhuc impius impia addens, ait:

LXXI. CAP. VII. HARRET.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si prosensu Domino Christo, qui est secundum carnem, Deitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus operatus est ad hoc Christum indigebat? Nec enim vnigeniti Deitas Spiritu indigebat ad iustificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat, vt doceretur ea, quae docebat peragere, Spiritu indigebat, vt immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem Deitas sufficiebat, ad omnia autem eius virtus, nec esse erat inde omnia fieri, vt superflua esset sancti Spiritus habitatio: sed non esse vnctum dicit h ipsum Spiritu, & habitasse in eo Spiritum, & ad omnia ad unasse proposita, & doctrinam inde ipsum accipisse & virtutem, & inde impetrasse iustificationem, & inde immaculatum factum esse. contra haec adeo enormia ita Vigilius:

h Act. 10.

LXXII. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto septimo capitulo hoc dicit intelligitur: quia vt caeteri homines ad iustificationem suam & ad vincendum diabolum & ad operanda miracula, & vt doceretur ea, quae docebat eum agere, & vt immaculatus appareret, habitatione S. Spiritus eguisse, & ipso Spiritu eum ad omnia adiutum fuisse proposita. Quicunque haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non sua Deitate Christum, vtpote verum Deum, omnia operatum fuisse, quae voluit, & operari, quae volet, sed tamquam purum hominem S. Spiritum eguisse solatio, anathema sit. sed rursum inuehitur in Orthodoxos haereticus.

LXXIII. CAP. VIII. HARRET.

*Hoc, quod ante secula erat, dicit in vltimis factum esse temporibus, vtpote quibusdam hoc confitentibus, cum nemo ex his, qui pietatis causam habent, ipsum patiatur morbum habere dementiae, vt dicat, eum, qui ante secula est, in vltimis factum esse; & ex his infert, quod necesse est, & hoc, quod in vltimis est, ante secula esse & accusat eos, qui non omnia similiter cum observatione * dicunt, quasi hi, qui vnum esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum observatione * omnia dicere. Et quis non beatificat vestram clementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationis pietatis introducentes, vt dicerent, hoc quod ante secula factum est in vltimis, & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent, deinde obtorterent, quod & hoc, quod est in vltimis, ante secula est, cum oporteret forte dicere, quia quod ante secula erat, assumpsit hanc, qui in vltimis erat, secundum beati Pauli i vocem. Vestra cogitur legis sequentes, & a tua sapientia constitutam obuersionem, immo magis subuersionem suscipientes, aqe omnia simul confundamus, & nulla iam sit discretio, nec Dei forma, nec serui forma, nec templi sumpti, nec eius, qui in templo habitauit, nec eius qui solutus est, nec eius, qui suscitauit, nec eius, qui perfectus est in passionibus, nec eius, qui perfecit, nec eius, qui meruit iam meritis est, nec eius, qui mercedem sublatus est, nec eius, qui visitatus est, nec eius, qui visitauit, nec eius, qui paulo minus ab Angelis minoratus est, nec eius, qui minoratus est, nec eius, qui gloria & honore coronatus est, nec eius, qui coronauit, nec eius, qui constitutus est super opera manuum Dei, nec eius, qui constituit, nec eius, qui accepit ista ad sublevationem, nec eius, qui dedit sublevationem.* at vno ic insista praecidens Vigilius ait:

i 1. Tim. 3.

LXXIV. VIGILIVS PAPA.

In supradicto octauo capitulo diuersis modis videtur inducidualitas personarum per hoc, quod dicitur: Non ipse, qui ante secula erat, in vltimis dicendus est venisse temporibus: sed quasi altera sit assumentis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem Deum Verbum, qui ante secula ex Patre natus est, in vltimis temporibus ex beata Virgine Maria incarnatum & natum esse fatetur, vt vnumidemque sit Christus & vtraque natura, anathema sit. Delirans adhuc stultus stulta haec addit:

LXXV. CAP. IX. HARRET. k Act. 10.

Ipsum igitur virum, in quo statuit omnium facere iudicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, & iudicem omnium demonstrasset secundum B. Paulum k vocem, meritis vnitate ad se ipsum dignatus est: & per communicationis ad se factam, talium participem fecit, vt & adorationis communionem haberet, omnibus quidem diuina natura debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adorantes & illum, quem inseparabiliter sit esse communicum. Ex quo manifestum est, quod ad matura eum perduxerit.

LXXVI. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto nono capitulo communicationis & participationis cuiusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum facta, diuinis Christus asseritur operibus decorari; per qua rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut praedicat; & non vnum eumdemque Christum Deum ac Dominum nostrum, manentibus in suis proprietatibus differentiis naturarum, agnoscit & credit: anathema sit. Item haereticus.

LXXVII. CAP. X. HARRET. l Ioan. 14.

Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam cum homo sim: operor autem, quia in me manens l Pater, omnia facit: quamvis enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum vnigenitus in me est: certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hoc existimari, cum euidenter ipse de

cæteris hominibus dicat a: Qui diligit me, verbum meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud unumquemque, inquiunt, hominem & Pater & Filius mansionem faciunt: quid existimandum est, vt in Domino secundum carnem Christi ambo simul putabuntur manere, communionem eorum secundum substantiam, communicabem etiam mansionis forsitan suscipientem? damnat ista Vigilius, dicens:

In suprascripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum esse dicitur, sicut Pater: vt per hoc aut & Pater incarnatus esse videatur, sicut & Filius: aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis vterq; in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit hæc, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursum hæreticus:

Ita & animam, vtpote humanam & immortalem constitutam, & sensu participem prius accipiens, & per resurrectionem & immortalitatem constituens, sic & nobis eorundem istorum per resurrectionem præbuit communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, vt suis eum vocibus scandalizantem; & in magna trepidatione per tempus passionis constitutum, apparitione Angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis & in cælos ascensum impassibilis factus, & immutabilis omnino, & ad dexteram Patris sedens, iudex vniuersi est orbis terrarum, vtpote in eo diuina natura faciente iudicium. contra hæc Vigilius:

In suprascripto vndecimo capitulo eadem reperi videntur, quæ superius in quarto iam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus vt in magna trepidatione passionis tempore constitutus. Angeli videretur egusse solatia. Quod quia velut puerum hominem, qui humanæ auxilio egeat, significare videtur: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Vrget adhuc hæreticus, dicens:

Si igitur & hic sapientissimum omnium habere nos doces Christi sensum, vt sanctum Spiritum habentem illum, qui sensui Christi adæquatam virtutem adimpleret, prudentiam eius præstans ad omnia, quæ agenda erant: sicut & in præcedentibus demonstrauimus, quod ab ipso quidem in certamina ad certamina, quæ contra diabolum erant ducebatur; vnctionem autem & illius & scientiam, & vim eorum, quæ agenda erant, accipiebat; & illius particeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo vti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, vt nos am quidem faceret gentibus pietatem, patiretur autem labores animarum infirmitates, & sic ad effectum suæ voluntatem duceret, & iustificabatur inde, & immaculatus ostendebatur suæ reparatione peiorum, suæ custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectus. insectatur ista Vigilius, addens:

In suprascripto duodecimo capitulo eadem, quæ in septimo capitulo videntur exponi, asserendo Dominum nostrum Iesum Christum per habitationem S. Spiritus ad omnia informatum, & per tempora ad perfectionem vnctionis eius auxilio peruenisse. Si quis igitur eum non sua Deitate perfectum esse credens, sed tamquam purum hominem vnctione sancti Spiritus indigentem fuisse adiutum sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Addit idem hæreticus:

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, istum hominem Deum Verbum esse dicere: Si enim homo est Deus Verbum, vt ipse dicis: omnimodo da homine dicenti ea, quæ de Deo Verbo Euangelista b dicit. Quid autem dicit? In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, ipse erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Ergo si homo est Deus Verbum, dicemus de ipso: In principio erat homo, & homo erat apud Deum, & Deus erat homo in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicis, conuenient omnia ipsi, quæ de Deo Verbo dicit Euangelista.

In suprascripto decimotertio capitulo negari videtur Deum Verbum hominem factum, & rursus hominem Verbum Deum esse, vt per hoc inducatur (sicut superius dictum est) dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat: & non potius manente in Domino Deo nostro Iesu Christo inconuertibiliter atq; indiuise differentia naturarum, sic vna persona, sive subsistentia eius esse credatur, vt & Deus Verbum sine vlla diuinæ naturæ suæ conuertibilitate homo esse, & assumpta humanitas propter singularitatem personæ inconuertibiliter Deus esse credatur: anathema sit. addit Theodorus:

Hoc quidem quid est: Ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum? Nemo sic demens est, vt alij cuidam conuenire diceret, nisi templo Dei Verbi assumpto pro nostra salute homini: qui est mortuus, & resurrexit, & ascensurus esset in cælos. Et patrem sibi ascribit cum discipulis suis Deum, & ipse gratia adoptionem meritus: & Deum suum appellat, quia cum cæteris hominibus similiter vt esset, accepit. Vnde propter communitatem quidem naturæ; Patrem meum & Patrem vestrum dicit Deum meum & Deum vestrum. Dimisit autem iterum suam personam ipsis principium gratia significans, propter quam ad Deum Verbum coniunctissime in loco veri Filij ab omnibus honoratur hominibus.

XXCV. CAP. XIV. HÆRET.

In suprascripto quarto decimo capitulo per hoc, quod legitur in Euangelio c: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum: ita intelligitur, quod Iesus Christus Dominus & Deus noster, sicut cæteri homines; gratiam adoptionis, vt Filius Dei diceretur, acceperit, & quasi per coniunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filij ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis vnum Iesum Christum Filium Dei & Dominum nostrum in duabus inconfusis & inseparabilibus intellegit & credit esse naturis: anathema sit. Item hæreticus:

XXCVI. VIGILIVS PAPA. c Ioan. 20.

Hic quod dictum est, Accipite, pro Accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset (quod valde quidem stulte existimauerunt) superfluum erat dicere postea his, & maxime tempore ascensus in cælos d non separari ab Hierusalem, sed expectarent promissionem Spiritus, & in sequentibus: Sed accipietis virtutem, superueniente Spiritu sancto in vos. Aduentum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animaduertendum est, quod si ab insufflato suscepissent Spiritum, non diceret, Accipite, sed, Quoniam accepistis. hoc enim, quod dictum est, Accipite, his conuenit, qui nondum acceperunt.

XXCVII. CAP. XV. HÆRET. d Actor. 1.

In suprascripto decimoquinto capitulo dicitur, quia insufflans Dominus noster Iesus Christus e post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dederit eis Spiritum sanctum, sed dandum significauerit: vt per hoc aut veritas ipsa (quod absit) putetur esse mentita; aut tamquam puerum hominem illo flato non habuisse, quod daret, aut dare minime potuisse. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, aut prædicat; anathema sit. pergit impius.

XXCVIII. VIGILIVS PAPA. e Ioan. 20.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas (hæc enim dicens non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & disce credere & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus & Deus meus, dicit: Non ipsum Dominum & Deum dicens. Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum, qui resurrexit: sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.

XXCIX. CAP. XVI. HÆRET.

In suprascripto decimosexto capitulo de illo loco Euangely f: vbi Thomas Apostolus palpans fixuras clauorum dixit: Dominus meus & Deus meus: asseritur, quod Thomas Apostolus non ipsum Iesum Christum Dominum Deumq; confessus sit, & quia resurrectionis scientiam non doceret, vel quia Deus esset, qui resurrexerit, sed quia magis pro miraculo facto Thomas Apostolus Deum laudauerit. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius Thomæ confessione & verum Deum esse Iesum Christum, & in vera carne eum resurrexisse declaratum credit; anathema sit. Rursum Theodorus:

C. VIGILIVS PAPA. f Ioan. 20.

Ille autem dixit g oportere pœnitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes Saluatorem & auctorem bonorum omnium Iesum Christum, quoniam propter ista peruenit & assumptus est, de diuina natura in ipsum fidem fassipere, & eius discipulos fieri, ante omnia autem ad baptisma accedentes, quod ipse tradidit nobis proformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filij & Spiritus sancti. hoc enim, quod est vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi: non hoc dicit, vt vocationem, quæ in nomine Patris

XCI. CAP. XVII. HÆRET. g Actor. 2.

& Filij, & Spiritus sancti esse, relinquentes, Iesum Christum in baptismate vocent, sed quale hoc est, quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, vt diceret, quia subnube & mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum seruitute, vt Moysi leges attenderent: tale hoc est, vt cum ad ipsum accessissent tanquam Saluatorem, & omnium bonorum auctorem & doctorem veritatis, ab ipso vtpote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur, sint omnibus hominibus quamcunque sectam sequentibus consuetudo est, ab ipso dogmatis inuentore vocari, vt Platonici, Epicurei, Manichei, & Marcionista, & quidem tales dicuntur: eodem enim modo & nos nominati Christi.nos indicauerunt Apostoli, tanquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oporteat attendere sic & quod ab ipso datum est, susciperent baptisma in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est, ab ipso autem & ceteris traditum, vt secundum præformationem futurorum celebretur.

XCII. VIGILIVS PAPA. a Actor.2.

In supradicto decimo septimo capitulo ex verbis beati Petri, quibus in Actis Apostolorum dicit a: Baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, hoc asseritur: quia in inuocatione, quæ in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti fit, non continetur & Christus: & quod dixit Petrus Apostolus debere eos in Christi nomine baptizari, vt secundum hanc intellectum appareat introducta quaternitas. Adiicitur etiam in eodem capitulo, quia sic à Christo Christiani vocentur, quemadmodum diuersarijs sectarum & errorum sequaces ab inuentoribus & magistris suis sunt sortiti vocabula, vt à Platone Platonici, à Marcione Marcionista, & à Manichæo Manichei. Si quis hæc ita sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur & sumus, quia ipsum Dominum nostrum Iesum Christum in baptismate percipientes induimus, ipso nos in existente capite, omnes in eodem vnum corpus efficimur. his annectitur sequens blasphemia decima octaua.

XCIII. CAP. XVIII. HÆRET.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet: qui enim amant quosdam, post mortem eorum sapim imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur; & eam, qui non videtur, nec præsens est, tanquam in imagine assicientes, putant videre, ita flammam desiderij & vigorem placentes: sedetiam illi, qui per ciuitates habent imperatorum imagines, tanquam præsentes & videntes honorare videntur eos, qui non sunt præsentes, cultu & adoratione imaginum. Ista autem vtraque per illum adimplentur: omnes enim qui cum illo sunt & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum & valde honorant, & charitate quidem ei, diuina natura licet non afficiatur, adimplent in illo, qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, vt ipsum videntibus per illum, & illi semper præsentibus, & honorem vero omnem sic attribuant tanquam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit diuina natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est, qui inhabitat Deitas, sed cum eo est etiam Pater, & inseparabiliter omnino ad Filium esse ab omni creatura creatura, & Spiritus autem non abest, vtpote etiam in loco vnctionis factus ei, & cum eo est semper, qui assumptus est: & non mirandum est, cum etiam quilibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Patre esse dicitur: Veniemus b enim & ego & Pater, & mansionem apud eum faciemus, quod autem & Spiritus huiusmodi hominem inseparabilis est, certum est omnibus.

b Ioan.41.

XCIV. VIGILIVS PAPA.

In supradicto decimooctauo capitulo ita inuisibilis DEI imago asseritur esse Christus, tanquam si absentium Principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. addit hæreticus:

XCV. CAP. XIX. HARET. c Matth.3. d Psal. 81. e Isaiæ 2.

Hoc enim, quod, Hic c Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, in baptismate adoptionem demonstrant, sed non comparationem Iudaicæ adoptionis: quia & ad illos dictum erat: Ego d dixi, Dij estis, & filij Excelsi omnes: & Filios e genui & exaltaui, eius adoptionis præcipuum, eo quod dixit, Dilectus, & in eo mihi complacui: ostendens propter hoc, & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filij nominationem per adoptionem secundum gratiam, eum qui vere Filius est, demonstrabat. cuius continuitio ad veram & formam adoptionem ipsum constituebat; & Spiritu sancto in specie columbæ descendens permansit super eum, quatenus in continuitione ad eum, qui vere Filius est, ea cooperatione tenus maneat firma eius adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem, in quo primo adoptionis præformabatur baptisma, dico autem Domini Christi ex Patre & Filio & Spiritu sancto, hoc quod fiebat, complebatur.

XCVI. f Ioan.3. VIGILIVS PAPA.

In supradicto decimonono capitulo, vbi Euangelium secundum Lucam f de baptismo Christi videtur exponi, duæ sunt reprehensiones: vna, quæ dualitas inducitur Filiorum, cum per adoptionem videatur dici Christus Filius DEI: alia, quia in nomine Trinitatis ipse quoque asseritur baptizatus, per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. pergit blasphemus Theodorus:

XCVII. CAP. XX. HÆRET.

Ideo ergo differentium quidem DEI Verbi & recepti hominis tantum nobis ostendit Psalmus: diuisa vero hæc in nouo Testamento reperiuntur, Domino quidem in se accipiente primordia Psalmi, in quibus salutem eum dicit esse creaturæ, & elevatam habere super cælos magnificentiam, & mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta, quæ de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quemadmodum manifestum, quod alterum quidem nos diuina Scriptura docet euidenter esse DEVM Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse ostendit nobis differentiam: nam iste quidem memoratur, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitatione meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab Angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accipit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur, & pro hoc beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum eius, & omnia subiecit sub pedibus eius; alter autem meritus est dominari eis, quorum antea non habuit potestatem.

XCVIII. VIGILIVS PAPA.

In supradicto vigesimo capitulo, vbi octauus Psalmus videtur exponi, & nudus homo (siue & in alijs iam dictum est) Christus asseritur, & diuisus à Verbo monstratur, & dualitas inducitur personarum. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat, & non ita in Christo Domino duas naturas indiuisibiliter & inconfuse vnitas intelligat, vt manente earundem differentia naturarum, ipse vnus atq; idem verus sit Dei, & verus hominis Filius; anathema sit.

sequuntur alia capitula hæretici:

XCIX. CAP. XXI. HÆRET.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentarent Christum, vt ea, quæ de populo facta sunt, similimodo intelligerent, & ipsum præstant Iudeis. quando ex scripturarum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendant voces.

CAP. XXII. HÆRET.

Tale est, & quod non derelicta est anima eius in inferno, nec carnem eius vidit corruptionem: Nam Propheta quidem supra modum ipsum posuit circa populum prouidentiam, volens dicere: quantam inter tentabiles * eos ab omnibus conseruauit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus euentum accepit in Dominum Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, vtitur voce, ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione vtente eo Propheta, hoc verum euentum in ipsis rebus accipit nunc in Domino Christo.

C. VIGILIVS PAPA. g Psal.15. h Actor.2.

In supradicto vigesimo primo & vigesimo secundo capitulo hoc videtur dici, quod prophetiam, quæ ex persona Christi loquens ait g: Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem: non de ipso Christo prædixit, sed de populo Israelitica generationis: beatum vero Apostolum h ad Christum hanc prophetiam per euentum aptare voluisse. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut predicat, anathema sit. Rursum Theodorus:

CI. i Psal.21. CAP. XXIII. HÆRET. k Mat.27. Marci.15. l Mat.27. Ioann.19.

Eundem intellectum habet & illud i: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. quod etenim Psalmus nullatenus conuenit Domino, certum est: neque enim erat Dominus Christus, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, dicere: Longe à salute mea verba delictorum meorum. Sed & ipse Dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur k: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? & milites voces & Apostoli l: Diuiserunt sibi vestimenta, & super vestimentum meum miserunt sortem. Et cum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius à David, propter illata ei mala, hoc ex operibus euenit in Domino Christo, cum & vestimenta diuiserunt, & sortes iniecerunt.

CII. VIGILIVS PAPA.

In supradicto vigesimo tertio capitulo exponendo quadam vigesimiprimi Psalmi verba, quibus dicitur, Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, negantur

Iesu Christo Domino conuenire; sed quod Dauid propter quadam incola, qua perpessus est, de se dixerit, Euangelistam ex euentu ad Christum traxisse, & adiicitur: Quia non poterat dicere Dominus Iesus, qui peccatum non fecit: Longe à salute verba delictorum meorum. Et ideo qui hæc sapit, docet, credit, aut predicat; & non ea, in quibus delictorum uacuimur, ad corpus ipsum, quod est Ecclesia, quæ in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de diuisione uestimentorum non sanabiter de ipso capite, id est, Domino Deo nostro Iesu Christo predicta, & in ipso crucis esse completa: anathema sit. Post hæc Theodorus:

Foderunt a manus meas & pedes, & omnia perscrutabantur, & que agebam, & que conabar. Nam foderunt, ex transuerso, & que agebam, & que conabar. Nam foderunt, ex transuerso, & que agebam, & que conabar. Nam foderunt, ex transuerso

& de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysi non per tres horas, sed per tres dies? quid autem propter alia per Moysen facta miracula? & quæ Iesum Naue, qui Solem stare fecit: qui Sol & in temporibus Ezechiæ Regis & contra naturam retrorsum, ut ait, ivit? Et de Elisæi reliquis, quæ mortua fecisse narrant? Si enim Verbum Deum passum demonstrant, quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt facta esse, & quæ in temporibus Moysi propter gentem Abrahæ non erant, & quæ in temporibus Iesu Naue, & quæ in Ezechiæ Regis, quod si illa propter Iudæorum populum mirabiliter facta sunt: quemodo non magis, quæ in cruce facta sunt propter Dei Verbi templum?

CXIV. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui divinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, à recta tramite declinatur, & modum assertionis exceditur, vt putet bonum fecisse potuerit in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non Christum Deum verum credens, manente impassibili Deitate, eundem carne propria passum esse confitetur, anathema sit.* pergit hæreticus:

CXV. CAP. XXX. HÆRET. a Matt. 19. Marc. 10. *Manifestum est autem, quod vnitas conuenit: per eam enim colligit natura vnam personam secundum vnitatem essentiæ. Sicut enim de viro & muliere dicitur a, quod iam non sint duo, sed vna caro: dicamus & nos nationabiliter secundum vnitatem rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed vna, scilicet naturis discretis: sicut enim ibi non nocet numerus duorum vnam dici carnem (certum est enim secundum quod vna dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentia personæ vnitas. Quando etiam & naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam: nec enim sine persona est, subsistentiam dicere perfectam, perfectam autem & hominis naturam & personam similiter: quando autem ad communionem respicimus, vnam personam tunc dicimus.*

CXVI. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto trigesimo capitulo pessimo exemplo tentatur ostendi, quemodo vna persona Christi posit intelligi, id est, sicut de viro & de muliere conuenientibus legitur, sic & in Christo discretis naturis quasi vnam esse personam: & sequitur perfectam esse naturam Dei Verbi, & perfectam personam, & perfectam humanam naturam atque personam similiter: vnde apparet, quia & de exemplo viri ac mulieris, vbi duæ personæ sunt, & de his, quæ sequuntur, tametsi tacetur nu merus, duæ autem indicantur vnius Christi persona. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.* prosequitur impius:

CXVII. CAP. XXXI. HÆRET. *Sed Christum quidem secundum carnem assumptam seruo formam, eum autem, qui eam assumpsit super omnia nominans* DEVM, *intulit tamen hoc secundum coniunctionem; vt per significationem nominum, naturarum manifestam diuisionem faciat. Nemo igitur, neque eum, qui non secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum, nec iterum Deum, qui est, qui et omnia secundum carnem ex Iudæis.*

CXIIX. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto trigesimo primo capitulo, in expositione, quæ de Symbolo trecentorum decem & octo Patrum facta videtur, non solum diuisio naturarum asseritur, sed & absolute dicendo, neque eum, qui secundum carnem ex Iudæis nudus Deitate homo, & purus sine carne Deus, quasi seorsum & seorsum duæ pronunciantur esse personæ. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non sic in vno Christo vnitas confiteatur esse naturarum, vt persona siue subsistentia singularitas agnoscatur, anathema sit.* adhuc Theodorus:

CXII. CAP. XXXII HÆRET. b Psal. 44. *Iesum enim dicit à Nazareth, quem vnxit* DEVS *Spiritu sancto & virtute: qui autem Dei Spiritu vinctus est, omnino alicuid unde assumpsit. Quis autem sanus dicat de Spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam? nec non & participem: participes enim eius videlicet vocat, qui & ipse vnctus fuit: qui autem vnctus fuit, & in hoc participes eius iuste factis, non aliter vnctionem communicare dicuntur, nisi ei, qui assumptus est: hoc ipsum autem demonstrauit, quod mercedem iustam accepit: Pro hoc enim (inquit) quod dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, pro hu præcipuam vnctionem meruisti.*

CXX. VIGILIVS PAPA. c Actor. 10. *In suprascripto trigesimo secundo capitulo in commento epistolæ ad Hebræos adhibetur illud Petri, vbi dicit ex: Iesum à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute, & inseritur: Qui autem Dei Spiritu vinctus est, omnimode aliquid inde assumpsit. & addebat: Quia autem sursum dicat de Spiritu aliquid assumpsisse declarat, vt natura eam, per quæ verba pertus humo Christus indicatur, qui vnctus est Spiritu sancto particeps factus sit diuinæ naturæ, sicut & alij: & mercedis iustæ nomine, quia dilexerit iustitiam & oderit iniquitatem, præcipuam meruerit vnctionem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.* pergit veternosus hæreticus:

CXXI. CAPIT. XXXIII. HÆRET. CAP. XXXIV. HÆRET. *Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel: hoc est, tu es ille, qui de longe prædicatus es Christus: hac enim scilicet de Christo spe abrahæ sicut domestico constituto præter omnes Deo.*

CXXII. VIGILIVS PAPA. d Ioan. 1. *Certus quidem & ipse erat Filius Dei, non secundum Deitatis dicens diuinitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod filius Dei, qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.*

In suprascriptis trigesimo tertio & trigesimo quarto capitulis de interpretatione Euangely secundum Ioannem adhibetur verba Nathanaelis dicentis Domino d: Tu es Filius DEI, *tu es Rex Israel. & inseritur dictum esse Christo tanquam domestico Dei, vt non ipse Christus sit Deus, sed plus quam alij homines sit domesticus Deo, & dicitur, quia sicut alij sancti homines filij Dei dicuntur, sic & Christus per familiaritatem, quam ad Deum habet, à Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Qui quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Christum verum Deum & verum hominem confitetur, vnam in vtraque natura perfectum, anathema sit.* Rursum ex Theodoro:

CXXIII. CAP. XXXV HÆRET. *Quando enim dicit. De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam seruiformam: nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David, sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat.*

CXXIV. VIGILIVS PAPA. e Rom. 1. *In suprascripto capitulo trigesimo quinto, cum exponitur locus Apostoli de epistola ad Romanos, vbi dicit e, De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem: nouæ seruiformadi promitur, diculo, quod hoc Filium eius, qui ex semine David factus est secundum carnem, non Dei Verbum dicat, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocet. quæ verba offendunt nudum (sicut dictum est) hominem prædicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem, qui ex semine David secundum carnem natus est, iuxta David & Pauli Apostoli vocem, ipsum esse etiam super omnia Deum: anathema sit.* pergit impius:

CXXV. CAPIT. XXXVI. HÆRET. *Renatus alter factus est pro altero non iam pars Adam mutabilis & peccatis circumfusis, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.*

CXXVI. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto trigesimo sexto capitulo, vbi ad baptizatum dicitur, quia renatus alter factus est ex altero non iam pars Adam mutabilis & peccato circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est: quibus verbis Christum ante resurrectionem culpabilem fuisse videri posse videbitur. Qui ergo hæc sapit, credit, aut prædicat, anathema sit.* addit adhuc execrandus hæreticus:

CXXVII. CAP. XXXVII. HÆRET. *Vt multam quidem, ius faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret per omnes conditus passiones, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec à mortuis secundum sua natura legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans eum quidem de morte & malis, quæ inde sunt, susitans eum de mortuis, & ad meliorem finem perducens.*

CXXVIII. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christus in passionibus & morte* DEVS *Verbum præsentia & operatione & adgratiam assumpsit: quod si ita est, tamquam alteri præsens gratiam & operationem impendisse videbitur. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ipsum* DEVM *Verbum seruata impassibilitate diuinitatis sua in carne animata rationali & intellectuali animata, quam sibi ab ipso conceptu vnivit ex Virgine, omnia, quæ de passione eius scripta sunt, voluntarie sustinuisse dicit, anathema sit.* subdit præterea blasphemus impostor:

CXXIX. CAPIT. XXXVIII. HÆRET. *Deinde ostendens, cuius gratia passus est, diuinitatem infert, quatenus cura Deum pro omnibus gustaret mortem: quia diuina natura ita volente, separata illa, ipse pro se, pro omnium vtilitate gustauit mortem: & ostendens, quod Deitas separata quidem erat, ab illa, qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen ille, qui passus est, adfuerat secundum diligentiam.*

In supra-

In supra scripto trigesimo octavo capitulo & falsatum testimonium Apostoli agnoscimus : quia vbi legitur a. Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem : hoc inuenitur, Vt sine Deo pro omnibus gustaret mortem. & hoc quasi affirmando dicitur : quia diuina natura separata ipsa per se, vel vt purus homo pro omnium vilitate gustaret mortem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut predicat, & alterum mentitur. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut predicat, & alterum mentitur, quia Deus Verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione constituit, quia Deus Verbum carnem, quam sibi ex ipsa concepcione constituit, quia Deus Verbum carnem quam sibi ex ipsa conceptione secundum substantiam adimit, nec in passionibus, nec in morte vt quam desecrate, anathema sit. sequitur trigesima nona blasphemia hæretici:

Iesum autem, ait, de Nazareth quem vnxit DEVS Spiritu & virtute : cuius vnctionem meritis immaculatus effectus est per & virtute : cuius vnctionem meritis immaculatus effectus est per & virtute : cuius vnctionem meritis immaculatus effectus est per & ad diuinam naturam meruit coniunctionem; neque connatus & ad diuinam naturam meruit coniunctionem; neque connatus & ad diuinam naturam meruit coniunctionem; neque connatus

CXLVIII VIGILIVS PAPA.

Deitate sola filiationem possidente. ita vero damnat ista Vigilius:

In suprascripto quadragesimo septimo capitulo id, quod dicit Apostolus, qui multos filios ad gloriam adduxerat, exponendo dicitur, quod assumptum hominem ceteris connumeret sanctis Apostolis, eo quod similiter gratiam filiationis acceperit, sola Deitate naturalem filiationem possidente, quæ quidem verba (sicut superius doctum est) duas introducunt Filios, id est, unum per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Sed blasphemare non cessans hæreticus addit:

CXLIX. CAPVT XLVIII. HÆRET.

Sed ad hoc dicunt, quod Iesus nomen Salvatorem significat: Salvator autem si dicitur, quomodo ille homo dicatur? obliti quod Iesus dicebatur etiam filius Nave: & quod iurandum est, quia non sit vocatus fortuito in generatione, sed transnominatus à Moyse: certum autem est, quod non hic imponere homini patiebatur, si deum eum naturam omnimode significabat. at damnat ista Vigilius, dicens:

CL. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quadragesimo octavo capitulo de nomine Iesu, quod Salvatorem significat, argumentando negatur, & dicitur: Quia si Salvator dominam naturam significaret, nunquam tale nomen homini imponeretur. Quibus verbis absolute & pure homo Christus ostenditur, & duæ personæ intelliguntur. Quæ qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Adhuc insaniens blasphemus addit:

CLI. CAP. XLIX. HÆRET.

Itaque non solum Filium ipsum vocat à Deo Verbo separatum, sed etiam secundum rationem filiationis communicans ceteris participibus filiationis connumerat: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad cæteros excellentiam, qui veritate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem. renicit ista Vigilius, dicens:

CLII. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quadragesimo nono capitulo dicitur, quia Christus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad cæteros excellentiam, quod ei firmior ipsius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis DEVS *Verbum cum assumpta carne vnus atque idem Dominus Iesus Christus & verus Filius Dei, & idem ipse verus Filius hominis intelligitur & creditur, anathema sit.* Pergit hæreticus.

CLIII. CAP. L. HÆRET.

Homo Iesus similiter omnibus hominibus nihil differens connaturalibus hominibus, quam quod ipsi gratiam dedit: Gratia enim data naturam non mutat. Sed post meritu destructionem donavit ei DEVS *nomen super omne nomen.* contra hæc Vigilius.

CLIV. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo capitulo dicitur, quod homo Iesus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, nisi quod ei gratiam dedit: Qua verba Dominum nostrum IESVM CHRISTVM *velut vnum de institu hominibus facientia æstimari, qui non Deitate sua excelsus intelligatur, sed gratia aliquid amplius, quam cæteri homines asseratur adeptus. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.* Rursus impius:

CLV. CAP. LI. HÆRET.

Sed mei fratres, qui eiusdem mihi matris sunt filij, dicunt mihi: Non separato hominem & Deum, sed vnum eumdemque dic hominem, dicens. Connaturalem mihi dico Deum. Si dicam, connaturalem Deo, dico: Quomodo homo & Deus vnum sunt? nunquid vna natura hominis & Dei, Domini & serui, factoris & factura? Homo homini consubstantialis est. Deus autem Deo consubstantialis est? Quomodo igitur homo & Deus vnus per naturalitatem esse potest, qui salvificat, & qui salvificatur? qui ante sæcula, & qui ex Maria apparuit? Audi Vigilium:

CLVI. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo primo capitulo negatur, quod vnus idemque dici possit Deus & homo, dicendo: Quomodo homo & Deus vnus per vnitatem esse potest? qui salvificat, & qui salvificatur; qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit? Qua verba duas introducunt in Christo personas. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Addit insuper execrandus hæreticus:

CLVII. CAP. LII. HÆRET. à Matth. 8. CAP. LIII. HÆRET.

Deus intulit: Namque ego homo à sum: ne dicat, nihil mirandum si hoc potest, cum sis homo accipiens à Deo, quoniam ego cum hoc sim, accipio obedientes, semel habens tribuendi potestatem propter datoris indulgentiam.

Quapropter & nec incongruum est, vt te accepta ista à Deo potestate, verbo solo inhærentem abigere possimus, nec enim tamquam Filio Dei & ante vniuersam creaturam existenti, & Creatori eorum, qua sunt, accessit Centurio. sed contra ista omnia ita Vigilius:

CLVIII. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo secundo & quinquagesimo tertio capitulo dicitur: quia Christo dixerit Centurio, nihil mirandum esse si hoc potest, cum sis homo, accipiens à Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obedientes, semel habens tribuendi potestatem propter datoris indulgentiam. Et quamuis ex eo quod sequitur, Centurionem non tamquam Filium Dei adisse, qui vniuersam condiderit creaturam; videatur quidem esse confiteri eum esse Filium DEI, *& creaturæ totius opificem: Tamen quia nec de Centurionis intellectu bene existimauit, cuius Dominum fidem non laudaret dicendo, Non inueni tantam fidem in Israel, nisi sciret eum intellexisse, quia Deus est: & ex his & superioribus capitulis & aliis dictis iam non per vnitatem subsistentiæ, sed per gratiam dicitur Christus esse Filius Dei, & ex eo Christus purus homo deitate induci, qui pro merito suo acciperet per datoris indulgentiam potestatem. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit.* Instat adhuc blasphemus addens:

CLIX. CAP. LIV. HÆRET. bi. TIMO.

Consonantia & Apostolus b dicit, & manifeste magnum pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in Spiritu, dicens ipsum, sine quod ante baptisma cum substitutæ competentè legem custodiuit, sine quod etiam post illud gratia conuersationem cooperatione Spiritus cum magna complenit subtilitate. At in hæc Vigilius:

CLX. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo quarto capitulo id, quod Apostolus dicit: Quod manifestatum est in carne, iustificatum est in Spiritu; Christum iustificatus esse asseritur, sine quod ante baptismum cum subtilitate competenti legem custodiuit, sine quod etiam post illud gratiæ conuersationem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate complenerit. Quæ verba quia item puram hominem Christum iustificatione eguisse demonstrant: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis ipsum vt verum Deum consubstantialem Patri & Spiritui sancto iustificare impiè per fidem credit: anathema sit. Vrget adhuc blasphemus:

CLXI. CAP. LV. HÆRET.

Idem hoc dicimus iuste & de Domino, quod DEVS *Verbum sciens eum virtutem, & secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, & veniens eum sibi affectu voluntatis, maiorem quandam præstabat ei gratiam, vtpote gratia, qua in eum est & omnes homines diuidenda. Vnde & ista bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicimus, quod ille homo voluntatem habebat nullam; sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat & boni desiderium, & contrarij odium: conseruabatur vero à diuina gratia illi voluntas integra ab initio. Deo qualis erit subtiliter scienti, quia & confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute: vnde necinimerito dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est ille homini, qui à Domino assumptus est,* ita prophanus. Sed contra hæc Vigilius.

CLXII. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur, quia DEVS *Verbum secundum præscientiam scions hominis Christi virtutem, initio complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, & veniens eum sibi affectu voluntatis, maiorem quandam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, & ex aliis, quæ sequuntur, diuæ euidenter inducuntur esse personæ. & quia Filius Dei in Filio hominis per affectum & gratiam, & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non vnum eumdemque Christum in duabus perfectis & indiuiduis inconfusisque essentijs agnoscit & credit naturis, anathema sit.* Addit vero adhuc impius:

CLXIII. CAP. LVI. HÆRET.

Nam rationalis quidem primum est discretio bonorum & malorum: cum vero non sint contraria, non erat ei impossibile aliquid discernere primum igitur in his, quæ creata sunt, magnam contractatem fecit. sed hæc expendens Vigilius, ait:

CLXIV. VIGILIVS PAPA.

In suprascripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum & malorum, & post pauca sequitur: Primum igitur in his, quæ creata sunt, magnam contractatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, vt mali natura, sicut & boni, introducatur; anathema sit. Sed rursum hæreticus:

Quoniam

CLXV. *Quoniam autem non obaudiuit Adam, deinde subditus est mortis, & factum est hoc propter inobedientiam quod & circa inobedientiam propter vilitatem nostram à Creatore factum est, & dolis serenos omnes peccatos.* at contra hæc Vigilius ita:

CLXVI. *In suprascripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter vilitatem hominum à Creatore factum esse, & idcirco non esse peccatum: quid aliud, vt Catholica fides credat, à Deo nos, vt peccatores essi deteremur, discere potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis prohibente Deo primi hominis culpa intra Adamum fatetur esse peccatum, & iusto Dei iudicio eum atque eius progeniem propter inobedientiam suam mortis supplicium: anathema sit.* Verget adhuc blasphemias dicens:

CLXVII. *Nec igitur mortem sponte & præter indicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam vilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipso, poterat: sed quoniam sciebat vtile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duas status diuisit Deus creaturam, præsentem & futurum, in ista quidem ad immortalitatem omnia addecturus, in præsenti vero creaturam in mortem & mutabilitatem interim demittens. Nam si statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ab irrationabilibus haberemus, proprium nescientes bonum: ignorantes etiam mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis iterum nesciebamus, ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem: nequaquam sentientes passionum grauamen, impassibilitatem non mirabamur (compendiosè dicam, ne longum sermonem faciam) nescientes malorum experimenta, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.* Audi vero Vigilium.

CLXVIII. *In suprascripto quinquagesimo octauo capitulo dicitur ideo Deum dedisse peccato aditum, quia vtile hoc sciebat esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, vt prius videlicet malis & deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis introduci meliora. & adijcitur: quia si statim ab initio immortales nos fecisset & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deus asseritur tanquam nobis vtile introduxisse peccatum. Secundo cum omnia rationabilia completuntur, hoc etiam de Angelis & de vniuersa cælesti militia, quæ ratione est predita, facile intelligi. Tertio quia illud, quod diabolus ad decipiendum primis hominibus persuaserit, quia si de ligno prohibito manducarent, sicut dij scientes bonum & malum, beneficio hoc asseritur profuisse. Qua si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.* Rursum vero erroribus intexens errores impius addit:

CLXIX. *Necesse est autem omnia simul rationabilia, inuisibilia dico, & nos ipsos quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia eiusdem generis inuisibilibus & rationabilibus substantijs hic quidem præsentem mutabilitatem pati, vt optime eruditamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur.* ad hæc Vigilius:

CLXX. *In suprascripto quinquagesimo nono capitulo dicitur: necesse est omnia simul rationabilia, inuisibilia, & nos ipsos quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia eiusdem generis inuisibilibus & rationabilibus substantijs hic quidem præsentem mutationem pati, vt optima eruditamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si & Angeli hucusque, & vniuersa cælestes inuisibilesque virtutes sic mutabilitati habentes subiacere, sicut humanæ animæ asseruntur, anathema sit.* Rursum hæreticus:

CLXXI. *Nam sciebat quidem, quod peccabunt omnimodo: concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens, quoniam non erat impossibile eum, qui conseceras non existentes, & tantorum quidem demonstrauerit dominos. tanta vero bona proposuerit, vt eis fruantur, nec prohibere peccati aditum, sed expedire eis hoc cognoscere: sed enim non erat possibile nos aliter discere peccatum & passionum molestias & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, & ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam posse nobis esse donatum, nisi sic ab initio hæ fuissent à Deo dispensata, vt collatione & experimento infinitorum illorum horum possemus scire magnitudinem, & huiusmodi gratia, vtpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in eum bello auxilium inuenit.* contra hæc Vigilius:

CLXXII. VIGILIVS PAPA. *In suprascripto sexagesimo capitulo dicitur, quia Deus sciens hominem peccaturum, ideo peccare permiserit, quia hoc euenturat expedire, & propterea non prohibuisse peccati aditum, quia sic ab initio à Deo fuerit dispensatum, vt collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & huius rei gratia, vtpote profuturum nobis peccatum intrare permittens**, *magnum in eius peccati bello auxilium inuenerit homo. Quæ verba quoniam aliena sunt à sensu diuinæ Scripturæ, vt dicatur, quia peccatum à Deo pro vilitate nobis introductum sit: Si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit. Sancta enim Catholica Ecclesia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit à peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit iusto supplicio: sed bene vtens etiam malis nostris, singularis nos remedio, per vnigeniti Filij sui incarnationem, passionem, mortem, & resurrectionem, hos est, Domini nostri Iesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberauit.* hactenus sexaginta capitum facta damnatio, ipsaque præmissa defensioni Trium capitulorum: ne (vt dictum est) eum pro ipsorum defensione laborat, pro allata Theodori nomine mala doctrina pugnasse videri posset, & pari calumniam ab iis, qui inferre parati erant. Subdit itaque hæc opportune Vigilius:

* dimittens

CLXXIII. DE TRIBVS CAPP. AC PRIMVM DE THEODORO MOPSVEST. *His igitur competenter, & per Orthodoxæ fidei rectitudinem, & apostolicæ sententiæ auctoritate damnatis: constituimus, vt ex omnibus istis, quæ nos Patrum statutis atque traditionibus inhærentes Apostolicæ auctoritate damnauimus, nulla iniuriandi præcedentes Patres, vel Doctores Ecclesiæ (quæ procul dubio scandala sacrosanctæ Ecclesiæ suscitat) præbeatur occasio: anathematizantes omnem ad ordines Ecclesiasticos pertinentem, qui Patribus atque Doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex suprascriptis impietatibus quadammodo ascribere vel irrogare voluerit. Et quoniam prefata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathematizauimus & damnationi subiecimus in eo volumine, quod nobis per fratrem nostrum Benignum Episcopum nuper à pietate vestra transmissum sub Theodori Mopsuesteni Episcopi perhibentur nomine prænotata: ad hoc sollicitudinis nostræ animum consequenter admouimus, vt si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud Patres quæsitum sit, vel si quæ super eius nomine ab eis regulariter fuerint constituta, siue disposita, diligentissima indagatione quereremus curaremus: Et hæc inuestigantes aduertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinæ ciuitatis Antistitem de persona tam mortui Theodori Episcopi Ioanni venerandæ memoriæ Antiochenæ ciuitatis Episcopo, vel Orientali Synodo ad eius litteras rescribentem inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta Synodo Ephesina definitio, veluti à Theodoro disposita (sicut offerentes dicebant) nihil habens sanum, euacuauit quidem eam sanctam Synodum veluti peruersarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos, qui sic sapiunt. Dispensatim vero mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam vero Synodum Ephesinam primam solicite recensentes, nihil de Theodori Mopsuesteni persona referre comperimus, sed Symbolum, quod Carisius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio & Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, per Antonium & Iacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphorum Ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret, beatum Cyrillum hoc, quod per litteras profitetur, à prolatoribus scilicet symboli tam defuncti Theodori Episcopi nomen fuisse delatum, sua prouidentia Ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali seruare voluisse nomen eius, ne monumentis quidem Synodalibus, propter regulam, quæ de mortuis in sacerdotio seruanda est, contineri. Quomodo autem hoc, quod supra dixit beatus Cyrillum dispensatiue factum, vt minime anathematis nomen viri subiicere voluisset intelligi, ad Ecclesiasticam regulam porrigendum, in eadem epistola sua subter adiecit, dicens: Sed iustè audient, tametsi nolint, qui huiusmodi causas præbent: Obliuiscimini vos ipsos, quando aduersus cineres arcus extenditis: non enim superest, qui apud eos inscriptus est: & me nullus culpet in*

hæc verba progressum, sed cedant valde, nimirum prædecessori.

CLXXIV. Graue est enim insolitare defunctis, vel si læsi fuerint, nedum illis, qui in Episcopatu hanc vitam deposuerunt. Iustissimum enim apparet prudentibus virum cedere præsenti Deo scilicet vniuscuiusq; voluntatem, & cognoscenti qualiscumque quisq; futurus sit. Beatum quinetiam Proclum huius regiæ ciuitatis Antistitem ita memorati Ioannis Antiocheni Episcopi similiter constat respondisse rescriptu dicentem inter alia: Quando enim scripsi tua sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim aliquius feci mentionem? & post pauca: Et illa capitula, quæ subiecta sunt, repuli, vtpote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam, qui tam defuncti sunt, scripsi Deo amantissimi, aut vt anathematizaretur, aut vt abdicetur. Sed neque charissimus Theodorus, qui à nobis directus est, diaconus talia mandata suscepit. Item ipse B. Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didicisti, quia Theodori Mopsuesteni & aliorum quorundam nomina praposita sunt capitulo ad anathematizandum, cum illi ad Deum tam magnanimi: & eos, qui iam vitam reliquerunt, supernacuum est inimicari post mortem, quos nec viuet aliquando culpauimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, & post abiectionem capitulorum, quæ iussa sunt, ignoramus, continuo prapara diaconum Theodotum venire ad regiam ciuitatem.

CLXXV. Perpendat ergo pietatis vestræ sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, & non longe à Theodori Mopsuesteni vita repertus, mala, quæ libenter damnauerat, cuius essent, scire tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Chalcedonensi Concilio aliquid de sapius designati Mopsuesteni Theodori Episcopi nomine inuenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem venerada Synodus piæ memoriæ Marciano tunc Imperatori transmisit, quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxa professione vnum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum confitendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxisse, litteræ Antiocheni Ioannis cum Orientali Synodo ad Theodosium tunc pissimæ recordationis Principem destinatæ venerabiliter memorentur, quibus Mopsuesteni Theodori Episcopi persona, ne post mortem damnari deberet, excusatur.

CLXXVI. Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his, qui iam defuncti sunt, & minime reperiuntur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreuerint. Quibus inspectis, agnouimus, quod huius cautelæ prouidentiæque formam venerandæ prædecessorum nostrorum Sedis Apostolicæ Præsulum constituta nobis apertissime tradiderunt. Nam beatissimus Papa Leo ad Theodorum Episcopum Forolulensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum, qui sic obierunt, merita, altiusque discutere: cum Dominus Deus noster, cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale mysterium impiere non potuerat, sua iustitia restituat. Item beatus Gelasius Papa in epistola quam ad Episcopos Dardaniæ de causa Acacij scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium recidens præuitatis, iure meruit ab Apostolica communione secludi, in hac autem perstitens damnatione defuncti est, absolutionem, quam superstes nec quasiuit omnino, nec meruit, mortuus iam non potest impetrare. Siquidem ipsis Apostolis Christi voce delegatum est a: Quæ ligaueritis super terram, & quæ solueritis super terram, Cæterum iam de eo, quem diuino est iudicio constitutus, nobis fas aliud decernere non est, præter id, in quo eum dies supremus inuenit.

a Matth. 18.

CLXXVII. Item memoratus beatæ recordationis Papa Gelasius in Gestis Synodalibus de Miseni Episcopo Cumani absolutione confectis, hoc euidenter edocuit, dicens: Tatum quod supra facultati est modulum, diuino iudicio relinquamus: non autem nobis potuerunt imputare, cur præuaricationis offensam venientibus remittamus, quod Ecclesia, Deo largiente, possibile est: nec nos iam mortuum venientem præstare deposcant; quod nobis non esse possibile, manifestum est, quia cum dictum sit: Quæ ligaueritis & solueritis super terram: hoc, quos super terram tam non esse constat non humano, sed suo Deus iudicio reseruauit: nec audet Ecclesia semet vendicare, quod ipsis Apostolis constitit non fuisse concessum: quia alia est causa superstitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam & in sanctorum Ioannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flauiani eiusdem ciuitatis Episcopi veneranda memoria constat esse secuta tam: qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inuiolatam eorum communionem Romani Pontifices seruauerunt: nec abscindi ab Ecclesia dici potuerunt, vel potuerunt, quos sibi insonuisse vnitos Apostolica indicavit auctoritas.

In Euseb̃ij etiam cognomento Pamphili historiæ libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinæ ciuitatis Episcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quondam Episcopo Ægypti ita fecisse: Hic enim Nepos Episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem Sanctos cum Christo regnaturos esse, beatus Ioannes Apostolus in Apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus iudicium intellectum habuisse narratur. Post cuius mortem, cum ad Dionysium Alexandriæ Episcopum peruenisset, quod tota Ægyptus ipsos libros, quos Nepos reliquerat, velut magnum aliquod & occultum mysterium se habere reputaret: & pergens ad eum locum (in Arsenoite enim quæstionem ipsam motam fuisse refert) scribensque destruxit eosdem libros, atque euertit: Nepotem vero, qui eos scripserat, propter hoc maxime, quia iam defunctus fuerat, nulla sit aggressus iniuria: Quæ si quis latius agnoscere velit, in memoratis septimo historiæ eiusdem Euseb̃ij libro reperiet. CLXXIII.

Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diuerso Patres nostri verborum modo, veium tamen dudum intelligentia differentes, illæsas sacerdotum in pace Ecclesiastica defunctorum seruare personas, idemque regulariter Apostolicæ Sedis, qua supra diximus, definiunt constituta: Nulli licere nouiter aliquid de mortuorum iudicare personis: sed in hoc relinquis, in quo vnumquemque dies supremus inuenit, & specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti Patres nostri disposuerint, superius euidenter expressum est: eum nostra nec audemus damnare sententia, sed nec ab alio quoquam condemnari concedimus. Absit tamen, vt suprascripta capitula dogmatum, quæ secundum subiectis intelligentiæ sensus a nobis constant esse damnata, vel quæcumque dicta eiusdem siue sine nomine prænotata, Euangeliis Iamen & Apostolicis ac quatuor Synodorum Nicæna, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonensis, & Apostolicæ Sedis non congruentia consonæq; doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere. CLXXIX.

De scriptis vero, quæ sub viri venerabilis Theodoreti quondam Episcopi nomine proferuntur: miramur primum, cur necesse fit eius sacerdotij nomine in obtrectationem quicquam cuiuslibet studio denotari, qui ante centum & amplius annos in sancta ac venerande Chalcedonensi Synodi iudicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, & beatissimi Papæ Leonis epistolæ prona deuotione consensit. Dehinc cum existerent tunc Dioscorus & Ægyptij Episcopi, qui eum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, & eumdem Theodoretum etiam hæreticum esse: tamen sancti Patres nostri hæc audientes, diligentissime eodem Theodoreto posthac examinatione discussa, & præsente & præsentibus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, nisi vt statim Nestorium eiusque impia dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc sibi tantummodo sufficere indicantes: quod ille coram vniuerso Concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis, vniuersis Patribus audentibus, clara voce damnauit. Ex quo euidenter apparet, quia quicquid sit vel fuerit subsimulatum nomine, quod impij Nestorij videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto Concilio & viro venerabili Theodoreto fuerit sine dubitatione damnatum: & sit valde contrarium & Chalcedonensi Synodi iudicio indubitabiliter inimicum, quædam Nestoriana dogmata nunc sub ex: sacerdotij nomine condemnari, qui cum sanctis Patribus eumdem impium Nestorium & execrabilia eius dogmata (sicut diximus) tunc apertissime anathematizauit. Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem veræ fidei Patres in sancta Chalcedonensi Synodo residentes ostendere, quam dicere aliquos ex eu similia sapuisse Nestorio, quorum indicia videm Nestorium eiusque dogmata fuisse damnata. CXXC. DE THEODORVI CAVSA CAP. 11.

Nec illud arbitrandum est, quia sanctæ memoriæ Cyrilli inuirio per duodecim capitulorum eius reprehensionem à viro venerabili Theodoreto (vt putatur) in gesta beatissimi Patres nostri CXXCI.

in sancta

in sancta Synodo Chalcedonensi neglexerint: sed aut (vt potè rebus de præsenti gestis cuncta præcisa habentes) Theodoreto de præsenti gestis cuncta præcisa habentes) Theodoreto de præsenti gestis cuncta præcisa habentes) Theodoreto

CXCI. VTILIS ADMONITIO AVCTORIS.

cium, Catholica est eius declaratio dictatio) quorum interlocutionibus ceteri Episcopi non solum non contradixisse, verum etiam apertissimum nossuntur præbuisse consensum. hæc Vigilius.

Antequam autem vlterius progrediamur, hîc te admonendum, lector, putamus, non eo spectare sententiam Patrum Chalcedonensis Concilii suis ipsorum recitatis interlocutionibus, vt voluerint probasse epistolam Ibæ refertam erroribus recipiendam esse vt Orthodoxam, cum in ea essent complures assertæ blasphemiæ, neq; id Vigilium asserere voluisse, sed tantum ex ea esse recipiendum Ibam, in quantum testetur ipse se iam amplecti pacē Ecclesiæ, qua recepta, necesse fuerit eundem probare Catholicum. Quod igitur ex dicta epistola complures viderentur assertæ blasphemiæ, ex quibus idē Ibas posset in suspicionē adduci Nestorianæ hæresis: ad hanc suspicionem perpurgandam (licet antea in eadem Actione demonstrauerit se post pacem initam plenissime Orthodoxum, atq; cum Cyrillo communicasse) versus illis omnibus idem ipse post pacem acceptam redderetur omnino liber, Patres sanctissimi eiusdem Chalcedonensis Concilii addiderunt hæc in fine eiusdem Actionis decimæ: *Omnes reuerendissimi Episcopi acclamauerunt**: *Omnes eadem dicimus: Nestorium modo anathematizet & Eutychetem, & eius dogma modo anathematizet. Ibas reuerendissimus Episcopus dixit: Et iam in scripto anathematizo Nestorium, & nunc anathematizo eum decem millies. Quod enim semel cum satisfactione fit, si fiat decem millies, non contristat: Anathema & Nestorio, & Eutycheti, & vnam diuinitatem: & omnem eum, qui non sapit, sicut hæc sancta Synodus, anathematizo.* hæc ad finem decimæ Actionis Chalcedonensis Concilii Ibæ. Quod igitur (vt dictum est) non propter errores, quibus antea fuerat Ibas implicitus, in eadem epistola recensitos, Patres dixerunt eam epistolam, vt Catholicam recipiendam, sed quod ex illa ipse Ibas profiteretur se pacti inter Ioannem atque Cyrillum initæ consentire; hæc ex parte iidem sanctissimi Patres pronunciarunt recipiendam esse: prout declarat his verbis idem Vigilius inferius, cum ista subiungit:

* clamauerunt: IBAS PRIVE CONSENTVS ORTHODOXVS.

CXCII. *Propter illam prædicationem fidei, per quam venerande recordationis Cyrillus Alexandrinus Episcopus, & reuerendissimus Ioannes Antiochenus Antistes, atque omnes Orientales Episcopi per Paulum Emesenæ ciuitatis Episcopum ad concordiam redierunt: quam Ibas quoque in eadem epistola laudans, libenter amplectitur, Orthodoxa est Ibæ Episcopi à Patribus pronunciata dictatio. illa vero, quæ in ipsa Ibæ facta data epistola in iniuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta sunt, Patres in sancta Chalcedonensi Synodo epistolam pronunciantes Orthodoxam nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipse venerabilis Episcopus, intellectu capitulorum eius melius recepto, mutando refutauit, sicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomij Nicomediensis Episcopi in eadem sancta Chalcedonensi Synodo residentis euidentissime declarauit: quod ita se habet: (Eunomius Episcopus Nicomediæ dixit: Iam quidem ex his, quæ relecta sunt, tunc vsus approbatus est beatus Ibas: in quibus etiam dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, & in postremis recte confessus illa, quæ culpauerat, refutauit: vnde & ego anathematizo autem eum Nestorium & Eutychetem, & impia eorum dogmata & consentientem his, quæ à sanctissimo Archiepiscopo Leone scripta sunt, & in hac vrbe regia Synodo, dignum esse episcopatu decerno.* Sic vides non alia ex parte probari à Patribus illis Ibæ epistolam, nisi quantum ad id spectat, quod significauit in postrema eius epistolæ parte: se in omnibus pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum de vnione Catholica facienda præbuisse consensum: nec aliud quidem sensisse cæteros, qui interlocuti sunt Patres ex eorumdem sententiis, quas mox addit, satis aperte demonstrat: pergit enim.

CXCIII. *Nam & venerabilis memoriæ Iuuenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas Episcopus de eo, quod sancto Cyrillo capitula eius aliter intelligendo dederat exceptat, postea professus, quia hos ab eo explanatus & à se intellectus, in communionem eius denuo concurrerit, & de his, quæ prius aliter intellexerat, sic consensum: propterea recipere eum Episcopatum decreuit, vtpote quantum ad professionem fidei Orthodoxum existentem, ita dicens: (Qui conuertatur, Scriptura diuina suscipi iubet: quapropter & ab hæretico reuertentes suscipimus. vnde præcipue reverendissimum Ibam meritò clementiam, quia & senex est, vt habeat Episcopatus gradum, Orthodoxum existentem.) Quibus verbis (inquit idem Vigilius) hoc intelligitur: quod si ab hæretico venientes suscipimus; quomodo Ibam, qui est Orthodoxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli habitans ei absque visu est, nunc ab eo in quo fallebatur intellectu conuersum non susciperemus, cum eum Orthodoxum constet existere? Neq; enim Orthodoxum existere Ibam diceret Iuuenalis Episcopus, nisi ex verbis epistolæ eius confessionem fidei Orthodoxam comprobaret. Vt autem appareat, quia interlocutio Iuuenalis Eunomij interlocutioni concordat, verba ipsa ex interlocutione Eunomij nos edocent, quæ inter alia ita se habent: (In quibus enim dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa, quæ culpauerat, refutauit.) Ex quibus verbis euidenter declaratur, in Ibæ Episcopo nihil de confessionis fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eumdem Ibam, quod fallente intelligentia de beato Cyrillo male senserat, refutasse.* hæc ipse Vigilius: qui ne minus sufficientia esse putaretur ad Ibæ excusationem, quæ ex ipsius epistolæ extrema parte sunt allata, vtpote quod possent in deteriorem partem accipi, quæ de duabus naturis Ibas ibi habet: *Non enim quisquam audet dicere, quia vna est natura diuinitatis & humanitatis, sed confitemur in templum, & in eum, qui in hoc habitat, qui est vnus Filius Iesus Christus.* quæ quidem verba à Nestorianis in eum accipi sensum consuerunt, vt ita in Christo duæ ponerentur naturæ, quæ duas patiter constituerent personas inter se diuisas, sicuti sunt templum, & qui in eo habitat ab inuicem separatæ itaque putaretur Ibas eiusdem esse in verbis illis sententiæ cum Nestorianis; ipse Vigilius veluti declarationem verborum illorum ad rectum sensum deducendorum affert, dum docet ex Actis ipsam Ibam iam recepisse Ephesinum Concilium, cuius professione de Nestorianismo omnis suspicio tolleretur, ait enim:

CXCIV. *Nam idem venerabilis Episcopus Ibas ex ipsis Gestis præallegatis (sicut Photij & Eustathij sententia continet) apertissime perhibetur habere se & recipere omnia, quæ in Ephesina prima Synodo gesta sunt, & æquatudicare, quæ in Nicæa sunt constituta, & nullam differentiam arbitrari eius ad alia, & nimis eius sanctitatem se laudasse pronuncians quod prone Ibas sapuerit curare eos, qui vel suspicione vel alio aliquo modo eius tedere sent opinionem doctrinæ: nam & post explanationem duodecim capitulorum B. Cyrilli sactam, & intellectum eius sibi, quem S. Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, & Orthodoxum eum se cum omnibus Orientalibus Episcopis habuisse, & in communione ipsius vsque ad exitum permansisse professus est. Ex quo apparet, eumdem Ibam, & prius, quam duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis suspicaretur, vnam Christi prædicari naturam, Orthodoxo sensu quod male dictum existimauerat reprobasse: & post explanationem eorum, eumdem Orthodoxo sensu, qua recte dicta cognouerat, venerabiliter suscepisse.*

CXCV. QVOMODO ET QVANDOQVE ADVERSVS CYRILLO.

Sed & illud indubitanter eiusdem Fidelium memoriam patet, quod magis in Ephesina secunda hæretico intellectu Dioscorus cum Eutychete beato Cyrillo & primo Ephesino Concilio contumelias irrogarint, quia is ediderunt sanctum Cyrillum vnam naturam in Domino Deo nostro Iesu Christo per duodecim sua prædixisse capitula: & ob hoc aliquos Orientales Episcopos, qui duas naturas prædicationem noluerunt suscipere, Dioscorus condemnauit: inter quos & Ibam Episcopum propter Ibæ specialiter fidei eius professionem, qua duas naturas, vnam virtutem, vnam personam, quod est vnus Filius Dominus noster Iesus Christus, apertissime confitetur, hæreticum condemnauit, & Eutychetem propter vnam naturæ prædicationem sicut Catholicum reuocauit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem sanctæ recordationis Flauiani personam: & inuentus est ipse magis Dioscorus Ephesinam primam Synodum conari destruere, qui eam sub execrabili intellectus imagine defendebat; & amplius beatum Cyrillum criminatus est laudans Dioscorum atque Eutychen, quamlibet sub falsi intellectus errore vituperans. Namq; cum laus atque vituperatio ad vnum tenderent intellectum: Dioscorus & Eutyches, qui laudauerunt, hæretice spiritu laudasse,

fuerint, atque ideo sint à sancta Chalcedonensi Synodo damnati: at vero Iba Episcopus, qui per errorem vnam patrans in Ibu predicti natorum, prius vniuersalis capitula; & post declaratum sit intellectum eorum, communicatorem se beati Cyrilli cum omnibus Orientalibus esse professus est, & in Catholicæ fidei rectitudine ab eadem Chalcedonensi Synodo iudicatus est permansisse. Hæ ergo eadem Synodus in Dioscoro atque Eutyche per beatum Cyrillum velut nine tegere nitebantur, te, quæ falsò per beatum Cyrillum prædicationibus Dioscorum atque Eutychetis patrum beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutychetis patrum apparere contraria per hoc, quod vnam post admationem naturam Mysticum sperata prædicabant, similis atque eadem Dioscorum cum Eutyche sententia condemnauit, destruens Eutychianæ fidei fundamenta confirmans.

Et quia nobis de Ecclesiæ Prophete verbis obijcitur illud, quod ad sacerdotes Hierusalem malum à bono non discernentes, ex persona Domini dicebat: Sacerdotes eius spernentes legem meam, polluerunt sancta mea, inter sanctum & pollutum non discernebant, & inter medium mundi & immundi non discernebant: debet vestra pietas pariter nobiscum & vniuersorum cura de Fidelium ex his verbis admittere, ideo nos non audere Chalcedonensis Synodi retractare iudicium, ne eadem confidentibus sacerdotibus ipsa (quod absit) ab hæreticorum insidiis Ecclesia maneat; vt eos inter sanctum & pollutum, & inter medium mundi & immundi non potuisse discernere criminentur, sine modo causa eiusdem sanctæ Synodi cum consensu Sedis Apostolicæ iudicio terminatur sub qualibet occasione viderint retractare. Propterea ergo discretionem atq; iudicium sanctorum Patrum non in omnibus conseruantes & rerum omnium dispositionem sic, quam rectum, quam rationem ex Chalcedonensis Synodi iudicio declaratam, cum satis apertissima luceat veritate, ex vobis epistola vos venerabilis Ibæ rectissima, ac pijssimo intellectu perfecta, & ex Gestis apud Photium & Eustathium habeat & ex ipsius Ibæ Episcopi præsentia à præsentibus intentissime discussa, Patres nostros in Chalcedone residentes iustissimi Orthodoxum eiusdem viri venerabilis Ibæ Episcopi pronunciasse fidem, & reprehensionem beati Cyrilli, quam humanitus per errorem intelligentiæ venisse cognouerant, congrua satisfactione purgatam: præsentis sententiæ nostra auctoritate statuimus aq; decernimus, tam in omnibus, tum etiam in supius memorata venerabilis Ibæ epistola intemeratum Patrum in Chalcedone residentium manere iudicium. quo nempe declarato ex ea Ibam comprobatum esse Catholicum, non autem, quod quidem ea rectantur errores aliquo modo recipiendos esse putarint, quos iam antea ab iisdem Patribus, & ab ipso Iba in eadem Synodo liquet fuisse damnatos. Quamobrem ne ob eam causam ab occasionem quærentibus ex ea epistola aliquid derogaretur integritati ipsius Synodi Chalcedonensis, idem Vigilius non pro defensione epistolæ, sed pro firmitate eiusdem Synodi confirmanda hæc addit:

Nec quemquam ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem hoc Constituto nostro permutatum aliquando præsumere, vel super iisdem epistola negotium, vel alium Chalcedonensi Concilio in consensu Vicariorum Sedis Apostolicæ iudicatis, ordinatis, definitis atque dispositis, tamquam imperfectis atque reprehensibilibus sine per additamentum, sive per diminutionem, sive per innouationem, vel quoquo modo aliquid temerarie nouare inferre. hæc ipse pro defensione atque integritate Actorum Synodi Chalcedonensis: adeo vt obiecta de ea epistola esset iudicium faciendum: alterum, cum epistola illa consideratur in eiusdem Synodi Actis inserta & ad hoc posita, vt qualis tunc esset Iba, qui tam antea hæreticus fuerat, intelligeretur: hac habita ratione, ne quaquam detrahendum quis iure dixerit Apostolicæ Sedis Legatis, vel aliis, qui ex ea comprobarunt Ibam esse Catholicum, cum ex ea intelligeretur, ipsum esse, iam pace facta, redditum vnitati, ob idque non esse explodendam epistolam, sed ad hoc, quod diximus, probandum, esse recipiendam: Alterum vero iudicium faciendum, si ea ratio auferatur, atque seorsum posita, extra Acta epistola illa consideretur: tunc quidem iure meritoque nemo non dixerit (quod pariter à sancta Synodo & sanctissimorum Pontificum decretis definitum postea fuit) eam epistolam ob blasphemias in ipsa positas permitus recipiendam. Sed quæ his addat Vigilius, accipe:

CXCVIII. DE DVODECIM CAPITVLIS CYRILLI.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistola beati Cyrilli, cui duodecim sunt subiecta capitula, vel ipsis capitibus aduersos Nestorij perfidiam promulgatis existimet derogandum: cum constet eumdem Ibam, vel inter omnes Orientales Episcopos post explanatum sibi eorundem capitulorum intellectum, beati Cyrilli communicatorem toto vitæ suæ tempore permansisse, abijcientem ea, & à veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex suptascripta epistola vnius Ibæ Episcopi, vel ex omnibus, quæ in sancta Synodo Chalcedonensi iudicata, ordinata, definita, atque disposita sunt, ita quicquam aptatur, vt per auctoritatem eiusdem Synodi, aut peruersum dogma assertum esse Nestorij, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

CXCIC.

Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod præfatis Legatis atque Vicarijs Sedis Apostolicæ à beatissimo Papa Leone tantum fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter Episcoporum fuerit reuocatione mandatum, & quasi superflue Ibæ quoque Edessenæ ciuitatis Episcopi causam coram sanctis Patribus existimet agitatam: noueris beatissimum Papam Leonem sanctæ Chalcedonensi Synodo hæc inter cætera scripsisse, dicendo: Quia vero non ignoramus per graues æmulationes statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos, qui hæresim non reciperent, fidelium suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitum alios substitutos: his primitus vulneribus adhibenda est medicina iustitiæ, ne quisquam careat proprijs, vel alter vtatur alienis.

CC.

Et ne quis dubitet, vtrum ea, quæ de restitutione Episcoporum gesta sunt in Chalcedonensi Synodo, ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitiam. & ab eodem confirmata: ipsam potius Synodi relationem ad beatissimum Leonem prædecessorem nostrum directam congrua legere solicitudine non omittat: cuius post alia in fine hæc verba sunt: Omnem vobis Gestorum vim insinuare curauimus ad consistentiam nostram, & eorum, quæ à nobis acta sunt, confirmationi & dispositionem. post quorum notitiam idem beatissimus Papa Leo ad piæ memoriæ Pulcheriam Augustam gratias referens de restauratis Episcopis, ita scribit: Clementia igitur vestra cognoscat omnem Romanam Ecclesiam de vniuersis fidei vestræ operibus plurimum gratulari, siue quod legationem nostram pio per omnia inuitis affectu, & quod sacerdotes Catholicos, qui ab Ecclesiis suis iniuste fuerant electi sententia, reduxistis. Ecce & in eo, quod omnia Gesta beatissimo Papæ Leoni directa sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, & in vesturentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

CCI.

Non dubitamus igitur omnium Fidelium sensibus patefactum, quæ Vicarius beati Leonis Papæ loco eius Synodo præsentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expugnandum perceperint actiones, vel qua ab illo generali Concilio, præsidente ac consentiente per Vicarios suos Sedis Apostolicæ Præsule, fuerint constituta: quæ neque minui, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Chalcedonensis Synodi statuta conuelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, prædecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædecessoris nostri epistolis, quo in Vicarijs suis Summo Præsule floruit sanctum Chalcedonense Concilium. Ait namq; in epistola ad pia memoria Leonem Augustum ita: Hæc autem Dei munera ita demum nobis diuinitus conseruntur, si de his, quæ sunt præstita, non ingrati simus ingrati, & tamquam nulla sint, qua adepti sumus, contraria potius expectemus. Nam quæ patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita conuelli, quid aliud est, quam de adeptis gratiis non referre, & ad interdictæ arboris ciborum in prauos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Et post aliquanta, ita: Præmoneat (inquit) igitur pietas tua, venerabilis Imperator, nos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos à Sede Apostolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis nullum audemus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, qua tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.

QVID S. LEO PRO INTEGRITATE CONCILII CHALCED.

Nec non idem beatus prædixisset noster Papa Leo ad præfatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non simus (ait)

CCII.

contra dextera Omnipotentis triumphos redimus exurgere mu-
ribus extincta certamina: præsertim cum in damnatis tam di-
dum hæreticorum auctibus omnino non liceat: & hoc fructu pij
laboribus debeatur, vt omnis Ecclesia plenitudo in sua vnitate so-
liditate secura permaneat, nihilque prorsus de bene constitutis re-
tractetur: quia post legitimas & diuinitus inspiratas constitu-
tiones velle consligere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente
2 2. Tim. 2. Apostolo: Verbos enim contendere nihil vtile est, nisi ad subuer-
sionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper dis-
putare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, & de mundana sapientia loquacitate confidere.
Item post pauca: Pie nobis & constanter videndum est, ne dum
talium disputatio admittitur his, quæ diuinitus definita sunt, au-
ctoritas derogetur. Item in epistola Papæ Leonis ad Anatolium
Constantinopolitanum Episcopum: Vt autem hæc exhortatio ad
omnium fratrum posse notitiam perueniat, diligentia vestra cura
perficiat: quia (quod sæpe dicendum est) tota religio Christiana
turbatur, si quicquam de his, quæ apud Chalcedonem constituta
sunt, conuellatur, & quæ ex diuina sunt dispositione composita,
vlla patiamini nouitate temerari.

CCIII. QVID PRO SYNODO CHALCED. DON. SIMPLICIVS PAPA. Sed & beatissimus prædecessor noster Papa Simplicius ad Ze-
nonem Augustum sic inter cætera dicit: Neque aliquis dubiis
rationis & trepidis mentis expectet noui aliquid post Chalce-
donense Concilium contra definitiones ipsius retractari: quia
per vniuersum mundum insolubili obseruatione retinetur, quod à
sacerdotum vniuersitate est constitutum. Item memoratus Pa-
pa Simplicius Zenoni Augusto: Nullus ad aures vestræ pietatis
permissis mentibus pandatur accessus, nulla retractandi de ve-
terum fiducia concedatur: sic hæresum denique machina-
menta cunctarum Ecclesiasticis prostrata decretis, nunquam
suumtur oppugnationibus ebsa reparare certamina. Item præ-
dictus Papa Simplicius ad præfatum Zenonem Augustum: Ita
Chalcedonensis Synodi constituta, vel quæ beatæ memoriæ prædé-
cessor meus Leo Apostolica traditione perdocuit, vetemerata vige-
re inbeatis: quia nec vllo modo retractari potest, quod illarum
definitione sopitum est.

CCIV. QVID VIGILIVS CONSVLVERIT VOLVIT CONCI. CHALCED. Constat ergo ex præfatis testimoniis Patrum, quam temere
debeamus pro Apostolicæ Sedis rectitudine, & pro vniuersali Ec-
clesiæ consideratione cautelam: cuius nos quoq; cautelæ iam diu
memores, in eam, quam tunc dederamus ad Mennam Constan-
tinopolitanum Episcopum epistolam, quam tum præsentibus plu-
ribus sacerdotibus & glorioso Senatu, Menna sanctæ recordatio
nis Episcopo vestra clementia offerente, & pietate vestra nobis
cum eius consensu restituente receptam, quantum ad Trium ca-
pitulorum causam pertinet, eo vsque nimus, nullatenus à locis nostri
atque propositi circumspectione cessantes, competentem Chalce-
donensis Synodi reuerentiam ceteris omnibus exhibere, sicut
series eiusdem testatur epistolæ: cuius ad probandam cautelam
nostram subiecimus per pauca de plurimis: quibus diligenter in-
spectis, qualiter apud nos sancta Chalcedonensis Synodus inuiolata
permanserit atq; permaneat, euidenter ostenditur. Siquidem de
eadem Synodo in ea nostra epistola nostra certum est inter cætera
posuisse, dicentes: Cum apud nos manifesta ratione perclaruerit,
quicumque in contumeliam antefactæ Synodi aliquid tentat a-
gere, sibi potius nocitorum. Item post alia:

CCV. QVANTVM DEFERENDVM SYNODO. Sed si euidenter nobis fuisset ostensum in ipsis Gestis potius
contineri, nullus auderet tantæ præsumptionis auctor existere, vt
aliquid, quod in illud sanctissimum iudicium prodolum est, velut
dubium iudicaret: cum credendum sit, illos tunc præsentes à præ-
sentis rerum memoria diligentius etiam præter scriptum aliqua
requirere, vel deposse certius potuisse, quod nobis tunc post tanta
tempora velut ignota causa videatur ambiguum, cum & hoc
deferatur reuerentiæ Synodorum, vt ea, quæ minus intelli-
guntur, eorum cedatur auctoritati. Item post alia: Saluis om-
nibus, atque in sua perpetua firmitate duratibus, quæ in Nice-
no, Constantinopolitano, Ephesino primo, atque Chalcedonensi
venerandu constat Concilio definita, & prædecessorum nostro-
rum auctoritate firmata; & comitu, qui in memoratis sanctis
Conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, & hu nihilo-
minus absolutis, de quorum ab ijsdem Synodis absolutione decre-
tum est. Item post alia:

CCVI. PRO CONCI. CHALCED. VIGILII ASSERTIONES. Anathematis sententia eum quoque subdentes, qui quamis
contra prædictam Synodum Chalcedonensem, vel præsenti, vel
qualibet in hac causa siue à nobis, siue à quibuscumque gesta
scriptaue inueniuntur, pro aliqua susceperit firmitate: & san-
cta Chalcedonensis Synodus, cuius magna & incomcussa est fir-
mitas, perpetua & veneranda, sicut Nicæna, Constantinopolita-
na, atque Ephesina prima habent suam teneant firmitatem. Item
post alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque san-
ctam Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, at-
que Chalcedonensem sanctissimas Synodos in vna & immacu-
lata fide Apostolis consonantes, & ab Apostolicæ Sedis Præsulibus
roboratas, non & fideliter sequitur, & æqualiter veneratur: vel
qui ea, quæ in ipsis sanctis Conciliis, quæ præfati sumus, gesta
sunt, vult quasi prauedicta corrigere, aut vult imperfecta sup-
plere.

CCVII. SYNODO CHALCED. VVLT CONSVLVIT. Ecce, venerabilis Imperator, luce clarius demonstratur, hanc
nos habuisse semper in sanctarum quatuor Synodorum veneratio-
nis voluntatem, & quicumque à sanctis Patribus in eisdem con-
fidentibus definita, vel statuta, sine indicata sunt, inteme rata
permanere. Manentibus ergo omnibus, quæ de epistola illa per-
sonag, eius in sanctorum Patrum & Sedis Apostolicæ Vicariorum
interlocutionibus continentur, illud nobis omnibusque Catholicis
æquali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta Synodus sufficere
posse clamauit, dicendo, Nestorium & eius dogmata modo ana-
thematizet: quo anathemate nefandissimorum Nestorij &
Eutychetis ab vna Episcopo toties iterato totius satisfactionem esse
Synodi voluntati.

CCVIII. VIGILII PROMISSIO. Huic igitur à nobis cum omni vndique cautela atque diligentia
propter seruandam inuiolabilem reuerentiam prædictarum Syno-
dorum & earumdem venerabilia constituta dispositu: memores
scriptum esse, terminos patrum nostrorum nos transcendere non
debere: Statuimus & decernimus, nulli ad ordines & dignita-
tes Ecclesiasticas pertinenti licere quicquam contrarium hu, qua
præsenti asseruimus, vel statuimus Constituto, de sæpe dicto Tri-
bus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel do-
cere aut aliquam post præsentem definitionem mouere vlterius
quæstionem. Si quid vero de ipsdem Tribus capitulis contra hæc,
quæ hic asserimus vel statuimus, nomine cuiuscumque ad ordines
& dignitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque con-
scriptum est, vel fuerit, & à qualibet vbicumque repertum; hoc
modis omnibus ex auctoritate Sedis Apostolicæ, cui per gratiam
Dei præsidemus, refutamus.

Subscriptio.

CCIX. A ☧ Ω. Iuuante Deo & per ipsius gratiam Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ huic Constituto no-
stro subscripsi.

Subscriptiones Episcoporum.

Ioannes Episcopus Ecclesiæ Marsorum huic Constituto consen-
tiens, subscripsi.

Zacheus Episcopus Ecclesiæ Scyllacenæ huic Constituto consen-
tiens, subscripsi.

Pastor misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Iconiensis Metropo-
lis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Metropoleos huic
Constituto consentiens, subscripsi.

Zacheus Episcopus rogatus à fratre Valentino Episcopo Sil-
næ candidæ, ipso præsente & consentiente & mihi dictante, huic
Constituto pro ipso subscripsi. Valentinus hic est ille, de quo
superius egimus: qui missus Vicarius à Vigilio Romam,
in Porto Romano à Totila Rege Gothorum amputatus
est manibus, obiitq; per alium subscribit.

Iulianus humilis Episcopus Ecclesiæ Cingulanæ huic Constitu-
to consentiens, subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei Episcopus Ecclesiæ Vlpianen is
huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa Trium
capitulorum, protulit, ad omnia suprascripta consentiens, sub-
scripsi.

Protectus Episcopus Nassitanæ ciuitatis huic Constituto con-
sentiens, subscripsi.

Fabianus gratia Dei Episcopus Zapparenæ ciuitatis huic
Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa Trium Ca-
pitulorum protulit, ad omnia suprascripta consentiens, sub-
scripsi.

Primasius Dei gratia Episcopus ciuitatis Adrumetinæ, quæ
etiam Iustinianopolis dicitur Consilij Byzacen. huic Constituto,

quod bea-

quod beatus Papa Vigilius in causa Trium Capitulorum protulit, consentiens, subscripsi.

Stephanus Episcopus Ecclesiæ Ariminensis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Alexander Episcopus Ecclesiæ Melitenæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Iohannes Episcopus Ecclesiæ Malitensis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Eudoxius Episcopus Ecclesiæ Nomentanæ huic constituto consentiens, subscripsi.

Venantius Episcopus Ecclesiæ Lippiensis * huic Constituto consentiens, subscripsi.

Quodvultdeus Episcopus Ecclesiæ Numanæ * huic Constituto consentiens, subscripsi.

Theophanius Archidiaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Pelagius misericordia Dei Diaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic Constituto consentiens, subscripsi.

Petrus misericordia Dei sanctæ Ecclesiæ Romanæ Diaconus huic Constituto consentiens, subscripsi.

Datum pridie Idus Maij imperante domino nostro Iustiniano perpetuo Augusto anno XXVII. Post consulatum Basilij V. C. ann. VII. in Constantinopolitana ciuitate. hactenus Vigilii tractatus Constituti nomine nuncupatus. Porro eiusmodi Vigilii decretum ante conscriptum, ad Imperatorem primum datum, ab eodem ad Synodum missum esse, ex sequenti Collatione sexta Synodi Quintæ possumus intelligere, in qua allata ab ipso Vigilio pro defensione Ibæ epistola, ogmpe interlocutiones Episcoporum in Concilio Chalcedonensi confutantur.

Agamus igitur de ipsa, quæ sexta ordine sequitur, Collatione: De qua primum monendum, quod dum falsa quædam asserta ibi reperiuntur, de impostura non mediocrem suspicionem inducunt: cum videlicet habeatur ibidem dictũ, Ibam negasse epistolam esse suam, ex eo, quod post vnionem pacemque factam negauerit se quicquam contra Cyrillum esse locutum. Verum cum eodem momento pacis initæ eam scripserit Ibas epistolam: quod dixit, post vnitatem inclusiue intelligi voluit, postquam minime probaretur ipsum aduersus Cyrillum aliquod prorupisse indecens verbum. Sed & quod ibidem subditur, eamdem epistolam in Synodo Chalcedonensi à Patribus fuisse damnatam, ipsa Acta eius docent: neutrum enim harum verum esse, superius cum egimus de Chalcedonensi Concilio sexto tomo, ex ipsius Synodi actis apertius demonstrauimus. Certe quidem & sanctum Gregorium Romanum Pontificem eadem Acta degustauerat esse, dum eadem affirmat, item ostendimus. Etenim Ibam eamdem epistolam suam esse professum, & Legatos Apostolicæ sedis inter alios asseruisse, ex ea lecta epistola Ibam cognitum esse Catholicum: quod Catholica pacta conuenta initæ pacis se recipere profiterentur, inter quæ erat damnatio Nestorii & eius errorum, superius diximus.

Porro hæc sexta Collatio, quæ celebrata ponitur decimoquarto Kal. Iunias, eo ordine disposita est, vt cum in ea actum sit de ipsa causa Ibæ (quod est vnum ex tribus capitulis) primo loco ipsius Ibæ epistola recitata sit, indeque contra Ibam epistola Procli in medium allata, ex quibus conuinceretur Ibas post pacem Ecclesiæ peruersisse Nestorianus: postea iudicium de ipso habitum Berythi breuiter repetitum est. inde vero additum de interlocutionib. Episcoporum, quæ in causa Ibæ in Chalcedonensi Concilio descriptæ reperiuntur, actumque est, vt apparet) aduersus Vigilii Constitutum, licet præ reuerentia ipsum non nominauerint: partimque excusant, partim vero redarguunt, hoc vsi potissimum argumento: *In Concilio non vnius vel secundi interlocutionem attendere oportet, sed quæ communiter ab omnibus, vel amplioribus definiuntur.* His subiiciunt ex Episcoporum etiam interlocutionibus probari epistolam Ibæ esse hæreticam, & damnatam à Patribus, cum videlicet ipsum Ibam coegerunt damnare Nestorium, cui visa esset eadem epistola fuisse. Post hæc autem relecti iussa sunt Acta primæ Synodi Ephesinæ, & sancti Leonis Papæ ad Flavianum epistola, atque ex Concilio Chalcedonensi petita fidei professio, cui collata epistola Ibæ in multis comprobata est hæretica, ob idque ab omnibus condemnata, dictumque iterum anathema Nestorio, ac Theodoro Mopsuesteno, huncq; finem tandem sortita est Collatio sexta.

CCXIII. QVOMODO EX EPISTOLA HÆRETICA IBAS OSTENSVS CATHOLICVS.

Sed quomodo hæc non contradicant Actis Synodi Chalcedonensis, in quibus interlocutione Apostolicæ sedis legatorum & aliorum diuersis verbis dictum est, ea lecta epistola, Ibam auctorem eius probari esse Catholicum? nam si epistola esse pronunciatur hæretica, quomodo auctor ipsius dici potuit probãri Catholicus? De his cum sæpe superius dictum sit, dum de eodem Concilio Chalcedonensi est historia recitata, atque itidem nupet ingestum iterum: hic rursum paucis erit in memoriam reuocandum: nimirum quod in fine habetur epistolæ, eius auctorem Ibam pacem in Ecclesia initam esse testari, seque ostendere ex eo lætari, paci que consentire, dum de restituta concordia Deo gratias agit: cumque ea conditione transactio illa facta fuerit, vt Nestorius atq; eius pariter condemnarentur errores, Synodusq; Ephesina prior, & in ea decreta reciperentur: plane ex necessaria prouenichat assumptione, vt & (quod Catholici esset hominis) Ibas Nestorii condemnarit, Synodumque Ephesinam professus sit. Sic igitur haud perperam interlocuti sunt Apostolicæ sedis Legati & alii, cum dixerunt, epistola illa lecta Ibam probatum esse Catholicum: & hoc plane fuit, quod interlocutus est Eunomius Episcopus, ipsam epistolam in principio apparere hæreticam, in fine vero inuentam esse Catholicam. Sed de his modo satis, de quibus superius sæpe diffusius actum est.

QVID A GRÆCIS ADDITVM AD CONC. CHALCED. ON.

CCXIV.

At non prætermittamus hic Græcorum illorum vafriciem notam facere, nimirum præter fas iusq; sacrum corrupisse textum Synodalium Actorum, dum tandem addiderunt (quod diutius tentarant) verba illa ad Chalcedonense Concilium, de quibus sub Hormisda Papa diu fuerat altercatum: cum contenderent nonnulli Eutychianæ hæresis suspecti, præsertim vero Scythæ monachi, de quibus superius pluribus actum est, vt in ipsam sacrosanctam Synodum Chalcedonensem inferrentur verba ista: *Dominum nostrum Iesum Christum vnum esse de sancta Trinitate.* quod cum tunc non obtinuissent, quod absque additamento Synodus recte consisteret: hic modo dum confertur Ibæ epistola cum Concilii Chalcedonensis professione, hæc recitant Synodi verba: *Chalcedonensis sancta Synodus in definitione, quam de fide fecit, prædicat Deum verbum incarnatum hominem factum esse.* addiderunt que Synodi verbis hæc: *Qui est Dominus noster Iesus Christus vnus de sancta Trinitate.* quasi id professa fuerit ipsa Synodus Chalcedonensis, quæ potius vnam dicere maluit personam sanctæ Trinitatis, quam vnum de sancta Trinitate. Sed cur id dicendum recusarit Hormisda ob dolos vitandos hæreticorum Eutychianorum, & cur à successoribus ad confutandos Nestorianos illa fiut verba recepta, dictum est de his pluribus suo loco superius. Iam vero veniamus ad septimam Collationem.

CCXV. COLLATIO SEPTIMA.

Rursum enim ad septimum Kalendas Iunii eidem, qui supra Orientales Episcopi ad Synodum conuenere, Vbi primum Constantinus Quæstor nomine Imperatoris Synodo suggessit, vt singula legerentur, quæ Vigilius ad diuersos scripsisset, siue cum damnauit Rusticum & Sebastianum Ecclesiæ Romanæ diaconos, siue cum suspicione pulsatus de Trium capitulorum damnatione litteras scripsisset ad Valentinianum Tomitanæ in Scythia Ecclesiæ Antistitem, necnon ad Aurelianum Episcopum Arelatensem; in eo ex his laborante Imperatore, vt posset arguere ipsum Vigilium præuaricationis, quasi ante Tria capitula condemnasset, quæ postea defendisset. Ad postremum vero recitantur Acta Antiochena, quibus docetur, Nestorianos vendicantes sibi vt suum Theodoretum, eius impietatem super

CCXVI. OCTAVA ET VLTIMA COLLATIO.

corturo cum triumpho duxisset. His peractis absoluta est Collatio septima.

Vltima demum Collatio habita legitur quarto Nonas Iunias, in qua recitata est sententia contra Theodorum Mopsuestenum. Ibæ epistolam, & Theodoreti scripta aduersus Cyrillum: est eius exordium: *Magno Deo & Saluatore nostro Iesu Christo, &c.* Ad calcem vero sententiæ à Synodo positi habentur duodecim anathematismi contra Nestorii & Eutychetis hæreses & aduersus Tria illa capitula, quæ omnia secuta subscriptio Episcoporum roborauit. Ab Eutychio Episcopo Constantinopolitano primum omnium subscriptum est latæ sententiæ, inde ab Apollinare Alexandrino, & Domno Antiocheno: sed cum Episcopus Hierosolymitanus non adesset Eustochius, per legatos subscriptus legitur, sunt omnes numerati centum sexaginta quinq;. Quid autem in eadem sententia de Vigilio Papa sint prælocuti, hic recitemus; sic enim se habet:

CCXVII. QVÆ RELATA IN SENTENTIAM DE VIGILIO.

Quia contigit Vigilium religiosissimum in hac regia vrbe degentem omnibus interesse, qua de Trib. capitulis annotata sunt, & tam in scriptis, quam sine scriptis ea sæpius condemnasse: postea tamen & consensit in scriptis in Concilio commenta & disceptare vna nobis cum de hu tribus capitulis, vt diffinitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei rectæ conueniens, piissimus Imperator (secundum quod inter nos placuit) cum ipsum, quam nos hortatus est communiter conuenire, eo quod sacerdotes decet ab omnibus quæstionibus finem communem imponere: Vnde necessario petimus, pijs reuerentiam, scriptis suas promissiones adimplere: nec enim ipsum esse amplius scandalum de hu Tribus capitulis resistere, & Dei Ecclesiam conturbari. & inferius: *Cum autem & à nobis omnibus inuitatus & insuper & gloriosissimus Iudex nuntijs ad ipsum à pijssimo Imperatore, promissi per se ipsum de ijsdem Tribus capitulo sententiam proferre. Huius modi responso audito, Apostolici nos admonitiones in corde habentes, quod vnusquisque pro se rationem reddet Deo, timentes autem & scandalum imminuentes eu, qui vel vnum ex minimis scandalizant, quanto magis Imperatorem ita Christianissimum & populos & Ecclesias totas, &c.* subditur enim causa, cur ipsi ad ea de Tribus capitulis definien la permoti fuerint, putantes præmissam excusationem sufficere, quod Vigilius Pontifex, vocatus licet tam solemniter, ad Synodum venire recusarit.

CCXVIII. REVERENTIA ADVERSARII AVCTORITATEM ROM. PON.

Ex his primum illud considerandum putamus remanentem Vigilium minime coactum fuisse aliquo termino peremptorio ex more præfixo ad Synodum conuenire, neque prohibitum pro arbitrio de causa in Synodo ventilanda, pendente Synodo, sententiam ferre, neq; vila ob id à Synodo censura percalsum. Illud insuper, quod scitet Synodus absque assensu Romani Pontificis irrita reddi decreta Concilii: vtcunque possent Vigilii consensum ad ea, quæ ab ipsis de Tribus capitulis sunt definita, præcendere; in sententia posuerunt, antea ab ipso & scriptis & sine scriptis, Tria damnata esse capitula, tacentes omnino, quid ab ipso per editum Constitutum, præsente Synodo, pro defensione Trium capitulorum decretum esset; vipote quod scirent, non esse cuiusuis Synodi infringere latam sententiam ab ipso Romano Pontifice. Hæc, inquam, omnia tacuere, vt qui (quod dictum est) non ignorarent, nullius esse roboris, quæ contra præceptum eiusdem Pontificis esset Synodus congregata, & quæ ipso contradicente, in eadem fuissent Synodo constituta. Quod igitur scirent, non esse tantum virium cuiusis Synodo quoliber numero Episcoporum pollenti, vt infringere possit decreta Romani Pontificis: silentio potius agere, quam contrariis niti viribus, cui ulrius vilum fuit: sicq; nullam penitus de Vigilii Constituto, quo defendebat Tria capitula, mentionem habendam esse duxerunt.

CCXIX. QVALIS ITA SYNODVS.

Hisita se habentibus, si ad numeros omnes, quibus constare debet Synodus, vt œcumenica in Spiritu sancto legitime congregata dicatur, illam cõferas: rebus sic stantibus quas exhibent Acta, plane consenties ipsam non Oecumenicæ tantũ, sed nec primatæ Synodi mereri nomen, vt quæ, resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & contra ipsius decreta absq; partis sententia dicta. At quomodo factum sit, vt eadem postea nomen Synodi obtinuerit Oecumenicæ, inferius dicetur summa. Hic modo illud considerandum est, rectum illum fuerit id Concilium confectum, cuius causa fuit indictum, nempe vt Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur *Hæsitantes*, reciperent (vt promittebatur) sacrosanctum Chalcedonense Concilium, Tribus illis, quibus offendi videbantur, capitulis condemnatis: minime gentium: etenim in errore pertinaces permansere, vnde ex hac Synodo cuidens fuerit posteris relictum exemplum, nihil contra fas hæreticis concedendum sub specie conuersionis illorum. Nam audi Leontium Scholasticum, qui his temporibus hæc scribebat *a*: *Alia* (inquit) *nobis oritur de Iustiniani temporibus difficultas: nam quia Iustinianus, quia * videret Hæsitantes aclamare Theodoreto * & ibe. quæsig, propter ipsos auersari Synodum, anathematizatis subiecit: obijciunt nobis quamobrem illos anathematizassemus? Aut boni fuit, aut malis. Si boni, cur anathematizati? Si mali, cur à Synodo, Chalcedonensi scilicet, recepti sunt? Quod si pro iam ipsos vt malos anathematizatu, quid hoc ad Chalcedonense Concilium à vobis probatum, quod eos, ille, iit? Ad hoc respondemus, Iustinianum hoc certo quodam consilio fecisse. Nam quia videbat (vt dici non) horum causa Hæsitantes Synodum auersari: perfectarum se putabat, vt iis anathematizatis, Synodus reciperetur. Ideoq; duos anathematizandos duxit (quamquam minime anathematizetos oportuit) vt omnes ad vnionem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subiecit. Verum nec sic quidem adducti sunt Hæsitantes, vt Synodum reciperent.* hæc Leontius, qui & alia, quæ in Orthodoxos iidem Hæsitantes obiecerent, recenset atq; refellit, citat ipsum Ioannes Damascenus *b*:

Ac non hæretici tantum minime conuersi (quod ferendum aliquo pacto esset) sed quod longe deterius est Orthodoxi schismate diuisi sunt, & vniuersa Ecclesia Catholica schismate dilacerata: & quod monstruosius accessit: ab Imperatore, qui Christianissimus semper videri voluit, persecutio excitata fuit, & haud quidem leuis: siquidem illi, qui damnationem Trium capitulorum non reciperent, Imperatoris iussu in exilium agebantur. Nam audi Liberatum Diaconum *c*, dum ait, quod sic uti omnes, qui consentire banc in damnationem Trium capitulorum, ab Imperatore muneribus diuabantur: *Ita* (inquit) *non consentientes, depositi, in exilium missi sunt: vel aliqui fuga latitantes in angustia felicem exitum susceperunt.* hæc ipse, qui vna cum suis Africanis pro Tribus capitulis pariter pugnauit. Sed & de Victore in Africa Episcopo hæc Isidorus habet *d*: *Victor pro defensione Trium Capitulorum à Iustiniano Augusto exilio in Ægyptum transportatus, Vende rursus Constantinopolim euocatus, cum Iustinianus imperatori & Eutychio Constantinopolitano vrbis Episcopo obtrectatoribus eorumdem Trium capitulorum resisteret, rursus in monasterium eiusdem ciuitatis suffodiendum mittitur, atque in eadem damnatione (vt dicunt) permanens moritur.* hæc de Victore Isidorus, Constat & Facundum Hermianensem Episcopum in Africa quæsitum ad pœnas; eo quod quam diserte pro Tribus illis (vt diximus) scripsisset capitulis: ipsum autem captantem latebras euasisse, e quibus aduersus Mocianum hæc ipsa exprobrantem libellum scripsit.

At non Africanis tantum Episcopis ob eamdem eusam idem Imperator negotium facessiuit, sed aduersus Illyrici Episcopos, qui pro Tribus capitulis collegerant Concilium, edictum promulgauit. De his enim hæc Isidorus e habet cum de Iustiniano Imperatore agit: *Condidit quoq; (inquit) & rescriptum contra Illyricianam Synodũ & aduersus Afros tunos Episcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.* Immunes à persecutione illi tantum fuere, qui non sub ipsius Iustiniani degebant Imperio, hinc; accidit, vt Venetæ & cisadiacentium regionum Episcopi, cũ essent sub Francorum dominio (Franci enim tunc illis dominabantur prouincijs) contra Quintam Synodum cogerent Concilium Aquileæ, cuius meminit Beda. Quem igitur cõtra aduersus res Episcopos promulgasse con-

CCXX. IVSTA CONDEMNATIO HERETICI.

a Leont. de sect. Act 6. ante fin. & 7. * qui * Theodoto

b Ioan. Damasc. de Orthod. fid. lib. 4. c. 18.

CCXXI. IVSTINIANI IMPERATORIS SYNODO PONTIFICIO.

c Liberat. diacon. in Br. c. 10.

d Isidor. de Vir. illustr. c. 15.

CCXXII. EPISC. AFR. ET ILLYRICI IVRA PASSI.

e Isidor. de Vir. illustr. c. 18.

constat edictum, num Vigilio Papæ pepercit, qui pro Tribus capitulis aduersus Imperatoris promulgatum ante decretū & contra Synodi sententiam consti tutum ante à se editum vniuersæ Ecclesiæ notum fecit, minime quidem. Liquet enim ex Anastasio, Vigilium vna cum his, qui cum ipso erant, in exilium fuisse deportatum: deinde vero rogatu Narsetis ab exilio omnes pariter reuocatos de quorum restitutione suo loco acturi sumus.

Porro si Vigilius in exilium actus est: quomodo dicent nonnulli ipsum Vigilium per litteras consensum Synodo tribuisse, non enim ista sibi inter se aduersantia simul conuenire possunt, vt Vigilius consensum Synodo præbuerit, & in exilium actus sit: cum præsertim Liberatus testetur eos, qui in damnatione Trium capitulorum Synodo consenserunt, ab Imperatore abdicatos esse. Græcorum tamē nōnulli sunt, qui de ipsius Vigilii consensu affirmant, quod scilicet scirēt absq; eius assensu cuncta irrita cassaq; ipso iure esse: Euagrius enim hæsit a: *Vigilius autem per litteras consensit Concilio: non tamen interesse voluit*: eadem quoque Nicephorus b tradit, nec non Eusthathius in vita Eutychii: id ipsum Cedrenus, Zonaras atque Photius de septem Synodis apud Euthymium in Panoplia. Sed mihi verisimile non fit, vt vel pendente Synodo, vel statim, vt est absoluta, id Vigilius fecerit, tam ex his, quæ dicta sunt de eius exilio mox secutorum etiam quod si verum esset, tunc per litteras assensum Vigilium tribuisse, vtiq; litteræ illæ tanto emendicatæ labore atque industria Act s fuissent intextæ, & plurima earum exemplaria excripta, notaq; facta omnibus tum Orientalis, tum Occidentalis orbis Ecclesiis, non secus ac epistola Leonis Papæ, quod ex illis validarentur, quæ à Synodo sancita ipso contradicente essent inualida. An autem post exilium assensus sit, cum redire Romam permissus est, suo loco dicemus.

Sed dices: Si Vigilius nunc cum ageretur non consensit, neque tam statim absolutam Synodum habuit: quonam pacto nomen & titulum & auctoritatem obtinuit Oecumenicæ? Hic siste, lector atq; rem attente cōsidera: non esse hoc nouum, vt aliqua Synodus, cui nec per Lega os ipse Pontifex interfuerit, sed aduersatus fuerit, tandem tamen obtinuerit Oecumenicæ, cum postea, vt huiusmodi titulum obtineret, Romani Pontificis voluntas accessit. Ita quidem accidisse superius diximus Synodo Constantinopolitanæ sub Theodosio Maiore celebratæ, repugnante Damaso, qui (vt suo loco vidimus) Synodum ipsam Romæ celebrandam indixerat: cui tamen accedens postea eiusdem Damasi Papæ consensus, eam Oecumenicam esse fecit. Huic igitur Synodo essi Vigilii consensum aliquando defuisse dixerimus, ipsius tamen postea, vel successoris eius Pelagii, & aliorum, qui post ipsum præfuerunt Pontificum Apostolicæ sedis assensu ipsa non caruit, Sic igitur quæ aliquando expers fuit penitus auctoritatis, vt nec legitima Synodus dici mereri, eo quod resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & eodem contra obnitente absoluta: vbi tantum pariter ipsius Vigilii & successorum Romanorum Pontificum sententia est probata, eadem tandē Oecumenicæ toti Christiano orbi plena eluit auctoritate. Ex quibus quisque poterit intelligere, quanta vis in Apostolica sede rehideat, cuius arbitrio pendeat, quid vel esse in vniuersa Ecclesia sacrosanctum, & ab omnibus custoditi legitimum atque canonicum comprobari.

Quod autem dum de Synodis agant Patres, non eodem præconio eademque fiducia celebrant Synodum Quintam, sicut alias quatuor præcedentes: id ea ex causa accidisse videtur, quod hæc ex parte haud adeo nobilis ista Quinta vt aliæ vita fuit, eo quod non de fide in hac actum est, sed de personis, in quatuor autem superioribus Synodis præcipua fidei Christianæ tractata atque stabilita sunt dogmata, nimirum de diuinitate Filii Dei & Spiritus sancti, atque de incarnatione Verbi. Hinc vides sanctum Gregorium Papam non audere hanc Quintam cum quatuor superioribus conferre Synodis, cum ad Constantium Mediolanensem scribens, hæc ait *d*: *Nunc ita facimus, sicut vobis placuit, vt quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa autem Synodo, quæ in Constantinopoli postmodum facta est, quæ à multis Quinta nominatur: scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituerit vel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quib. in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressas Synodos seu canones facta contentio, & extrema actio de personis ventilata est.* hæc Gregorius, eo quod ea de controuersiis Episcoporum post fidei definitionem statuta, appendix potius quædam ad ipsam Synodum viderentur.

De probatione autem ipsius Quintæ Synodi idem S. Gregorius ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum hæc habet *e*: *Quantum quoq; Concilium pariter veneror: in quo epistola, quæ Iba dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam Mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: & in quo scripta quoq; Theodoreti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu demētis prolata reperiuntur. Cuncta vero, quæ præfata veneranda Concilia prorsus respuunt, respuo; quas venerantur complector.* hæc Gregorius ad Ioannem; in eandemq; sententiam ad Theodosiū dam Longobardorum Regium sic ait *f*: *Quantum vos pene diligimus, tantum de vobis sortim dolemus, quia vos imperitia stultisq; hominibus creditis, qui non solum ea, quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea peripere, quæ audierint, possunt. Diuum enim, piæ memoriæ Iustiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta. Qui dum neq; legunt, neq; legentibus credunt, in ipso errore manent, quem tibi de nouo ipsi finxerunt. Nos enim, scire conscientia, fatemur de fide eiusdem sancti Chalcedonensis Concilij nihil motum, nihil esse violatum: sed quicquid prædicti Iustiniani temporibus actum est, ita actum est, vt fides Chalcedonensis Concilij à nullo vexaretur. Si quis autem contra eiusmodi Synodi fidem aliquid loqui præsumit, vel sapere, nos eius sensum sub anathematis interpositione detestamur.*

Ad Sabinum vero subdiaconum sic *g*: *Exeuntes maligni homines tur bauerunt animos vestros, non intelligentes neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmant, astruentes, quod aliquis de Chalcedonensi Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit iminutum, quam omni fide omnique deuotione veneramur: Et sic quatuor Synodos sanctæ vniuersalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Euangelij recipimus. De personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, eiusdem piæ memoriæ Iustiniani temporibus est ventilatum, ita tamen, vt nec fides in aliquo violaretur, nec de ipsius personis aliquid aliud ageretur, quam apud eamdem Synodum Chalcedonensem fuerit constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuere præsumat.* hæc ad Sabinum: sed fusius de his agit scribens ad Secundinum, vbi inter alia *h*: *Synodus, qua post eam generaliter facta est, idcirco à nobis recipitur, quia eiusdem Synodi, Chalcedonensis scilicet, in omnibus sequax, honorem illius auctoritatemq; custodit.*

At quod in epistolis suis breuiter tantum attigisse hæc Gregorius potuit, nec cuctos, qui eius essent quæstionis, valuit explicare numeros, idem scribens ad Hibernos Episcopos de his quærentes, mittit ad eos Pelagii Papæ libellum eodem argumento conscriptum, quo doceri potuissent, nihil ab Ecclesia perperam factum, quod ab aliis Episcopis iure redargui potuisset, tam audi ip um de his ad eos ita scribentem *i*: *Vt de tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis vtile iudicani transmittere: quem si, posito voluntatis dissensionis studio, puro vigilantiq; cordi sæpius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad vnitatem nostram reuersuros nihilominus esse confido. Porro si post huius libri lectionem, in ea, quæ est, volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos date manifestum.* hæc ad Hibernos dicta ex causa schismate diu sos Gregorius. Meminit etiam eiusdē Pelagii Papæ epistolæ Paulus, *k* Diaconus, quam dicit fuisse conscriptam ab ipso Gregorio, cum esset Diaconus, ex quibus intelligas,

libium

d *Greg. lib. 3. epist. 32.*

CCXXVI.
e *Greg. lib. 1 epist. 26.*
RECEPTA QVINTA SYNODVS VT OECVMENICA.
f *Greg. lib. 3. epist. 4.*

CCXXVII
g *Greg. lib. 1. epist. 30. indict. 11.*

h *Greg. lib. 7. epist. 33. indict. 10.*

CCXXIIX
DE LIBRO PELAGII PRO QVINTA SYNODO.
i *Greg. lib. 2 epist. 36.*

k *Paul. Diac. de Gestis Longob. lib. 3 c 10.*

librum illum non Pelagij Sententiis, sed Iunioris, qui præcessit Gregorium, fuisse opus.

CC. XXIX.

Annon Gregorius tantum cum prædecessoribus Romanis Pontificibus, sed & successores omnes Quintam Synodum recepisse atque confirmasse noscuntur. Constat id de Leone Secundo, qui ad Constantium Imp. scribens, eamdem Synodum confirmauit, cuius epistola in Sexta Synodo recitatur. Præstitit id ipsum Hadrianus Papa in epistola ad Nectarium data. Item q; in aliis Oecumenicis Synodis postea celebratis eadem Quinta Synodus Oecumenica cognita est atque probata: vt nihil penitus sit, quo id in dubitationem amplius reuocari possit. Verum quod ad hæc spectat tempora, accidit quidem, vt cum his temporibus Vigilii Constitutum de Tribus capitulis comprobandis vbique vulgatum haberetur præ manibus, eius nisi auctoritate atque fiducia complures Catholici orbis Episcopi Synodum Quintam minime receperint, atq; à contrariis illis sententiis se se diuiserint: fuerunt hi Episcopi Africani, Italiq; illi Venetæ prouinciæ atq; Liguriæ, & alii Epirotici, Illyrici, & illis finitimi, demumque progressum est malum (vt vidimus) ad Hibernos. Constituto namque Vigilio fretos, id sibi inre licuisse eos arbitratos esse, ex S. Gregorio satis intelligi potest.

DEFENSORES CONSTITVTI VIGILII CONFLARVNT SCHISMA.

* Venetiæ

CC. XXX. DILVENDÆ REPONVNTVR OBIECTIONES.

Sed insurgens aliqu's Nouator, vrgensque dilemmate, dicet: Si bene fecit Vigilius contraria prioribus decernens, Pelagiusque & successores aliud statuentes de Tribus capitulis, quam quæ ab ipso Vigilio statuta essent; fateri necesse est Vigilium ipsum aliquando errasse. Contra vero si Vigilium suo Constituto minime errasse dicant; tunc dicere opus erit, eumdem aliud decernentem, id ipsumq; confirmantes Pelagium & successores, à recto veritatis tramite deuiasse. Vel saltem erit, vt leuitatis crimen Vigilius effugere minime posse videatur, iuxta illud Ecclesiastici *ai Vnus ædificans: vnus destruens quid prodest illis, nisi labor?* Sed & præuaricationis notam quomodo effugiet, secundum Apostoli verba dicentis *b: Si quæ destruxi, hæc iterum ædifico, præuaricatorem me constituo?* Vt autem hos soluas nodos, tricasque resoluas; tollas ambages, spinetaque tanta veritatis falce succidas, attende.

a Eccl. 34.

b Gal. 2.

CC. XXXI. SALVO CONCIL CHALCED. DISCEPTATVM.

Primum omnium absq; controuersia vlla ab omnibus consentitur (quod modo legimus ab ipso S. Gregorio sæpius inculcatum, & à nobis superius est pluries dictum) in his disceptationibus de Tribus capitulis nullam fuisse de fide quæstionem, vt alter ab altero aliter sentiens dici posset hæreticus. Rursum pariter ex his, quæ dicta sunt, in comperto est, vtramq; partem in altercando ac differendo professam esse totum, quod ageret, in id respexisse, vt consultum esset dignitati, sicut & auctoritati sacrosancti Concilii Chalcedonensis. Id quidem Quintæ Synodi sexcenta loca, id Vigilium Papam sæpe Constituto sæpe sæpius inculcasse legisti: vt nec de his vlla dubitatio esse possit. Hæc cum ita se habeant: si licuit Vigilio ex causa vitandi schismatis priorem mutare sententiam, & contraria iis, quæ antea statuisset, Constituto decernere: cur ipsi non licuit ex eadem causa, mutato rerum statu rursum mutare sententiam, itidemque eius successoribus in ipsius Vigilii abire decretum: cum præsertim (vt sæpe dictum est) in vtroque bene esset consulendum Concilio Chalcedonensi, siue cum damnaret tria illa capitula, siue cum eadem ipsa defenderet, vt ex allatis pro vtraque parte rationibus perspicue intelligi potest.

CC. XXXII. CONTRARIÆ SENTENTIÆ QVOMODO IN VNVM CONSENTIANT.

Cum enim damnarentur eadem Tria capitula nihil detractum fuit, vel derogatum sacrosanctæ Synodo Chalcedonensi, sed additum potius, siue dixerimus aliquid magis perspicue declaratum. Etenim cum Theodorus Mopsuestenus in epistola Ibæ inueniretur esse laudatus; ne quis deciperetur, vt ob id à Synodo ipsum vna cum eius scriptis putaret esse receptum, magnoque præiudicio Catholicæ veritatis plus illi, quam par esset, tribueret: placuit ipsum ex suis scriptis fuisse hæreticum demonstrare, pariterque damnare, ob obstruenda eriam hæreticorum ora; qui calumniabantur Synodum suscepisse in epistolæ Ibæ eiusdem Theodori præconia. Insuper quod in eadem epistola videri possent ab auctore laudata Theodoreti scripta, & Cyrillus nota Apollinaris erroris insuste sine ex his daretur occasio vt ab aduersariis dici posset fuisse recepta à Synodo scripta Theodoreti contra Cyrillum, probasseque Synodum Cyrillictimen: opus esse videbatur, hæc veluti declarando, damnare iam antea improbata Theodoreti contra Cyrillum scripta. Rursum vero, ne quod Ibæ epistola Actis Synodi Chalcedonensis haberetur intexta conserta blasphemiis à Synodo in omnibus videretur esse suscepta: placuit Synodo cum aliis eius sententiæ Episcopis eam vt hæreticam condemnare. Hæ sunt causæ & rationes, quibus Tria sila primum condemnare capitula tum Vigilius, tum Iustinianus, tum Synodus postea sunt persuasi. His accedebat, quod magna spes erat, si ea Tria capitula damnarentur, fore, vt Eutychianorum pars illa, quæ Hesitantium dicebatur, ad Ecclesiam remearet.

CC. XXXIII. QVO PRAETENDERINT DEFENSORES TRIVM CAPITVLORVM.

Vt autem Vigilius aliquando postea in hac sententia non steterit, sed pro defensione Trium capitulorum fecerit Constitutum, vtque alii quamplurimi diuersarum prouinciarum Antistites itidem pro defensione Trium capitulorum soliciti fuerint: plures etiam accesserunt dignæ causæ & rationes: atque primum, quod veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad inuadendum sacrosanctum Chalcedonense Concilium, cum quæ in eo acta essent, iterum ad examen reuocarentur. Patet ea si concederetur, vt in communicatione Catholica defunctus aliquis posset damnari, post mortem patet ostium, vt ex suis scriptis quisque Ecclesiæ scriptor post mortem, licet in communione Catholica defunctus esset, sæpe posset hæreticus condemnari: cum haud facile sit reperire aliquem rerum Ecclesiasticarum tractatorem, qui quantumlibet titulo sanctitatis atque doctrinæ refulserit, non sit erroris alicuius arguendus.

CC. XXXIV. A PATRIBVS PLVS CONSTITVTVM CAVSA EST.

Rursum vero, quod infirmari videretur ab aduersariis ipsum sacrosanctum Concilium Chalcedonense, quod recepisset epistolam Ibæ blasphemiam: pro eius defensione insurgendum esse, necessarium visum fuit, allegereque, quod etsi Synodus Chalcedonensis recitatam audierit epistolam Ibæ, non potest tamen affirmari ita eam recepisse, vt eorum, quæ in ea scripta haberentur, probaret, sed tantum quod ex ipsa cognitus fuerit Ibas euasisse Catholicus, nimirum cum historice ipsa in ea mala præterita blasphemiasque recensens, quæ hactenus viguissent, ad postremum de pace sancita, qua ab omnibus Nestorius fuit condemnatus, exultans Ibas potuit videri Catholicus: sed quasi id non sufficeret, à Patribus coactus est plenius sibi condemnare Nestorium, adeo vt bene definitum iudicium de Iba iam cum iniuria Synodi calumniose reuocari videretur in dubium.

CC. XXXV. DEFENDENDAE CAVSAE DVPLEX CONDITIO.

His accedebat causa vrgentissima, qua coactus fuerit in hanc Vigilius sententiam pertransire; nempe quod (vt sæpe dictum est) videret tum Africanam, tum reliquas ferme omnes Occidentales Ecclesias schismate diuidendas, si contra Tria capitula in priori sententia persistisset. Cum vero grauiori damno vniuersum Orientem ab Ecclesia Romana diuisum cerneret, nisi Synodo consentiret; eam probauit. Sic igitur nouis emergentibus causis, sententiam cum sæpe mutarit, haud arguendus est leuitatis: sicut nec accusandus est Paulus Apostolus c, neque præuaricator dicendus fuit, si cum ipse tulisset de abroganda circumcisione suffragium, postmodum noua subortacausa Timotheum circumcidit d, atque rursum priora secutus, Petro ad tempus dissimulanti in faciem restitierit, & redarguerit eum, quod magno aliorum periculo Iudaizaret; ita pro ratione temporis modo hoc, modo illud adimplent, factus est omnia omnibus, vt omnes lucrarentur.

c Gal. 2.

d Act. 16.

Hæc

CC. XXXVI.

Hæc sunt, quæ ad excusationem Vigilij, eiusq; nec non eorum, qui pro defensione Trium capitulorum laborarunt à quibus tamen in eo Vigilius discrepauit laborauitq; quibus tamen in eo Vigilius discrepauit laborauitq; quibus illis pertinaci animo imprudenter sapuisse visus est, quod illis pertinaci animo imprudenter sapuisse visus est, quod illis pertinaci animo imprudenter sapuisse visus est, quod

tuit Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, cum videl cet secundum Origenis errores aliquando illud sensisse certum sit, non cum eadem carne atq; membris corpus nostrum resurrecturum; licet tedargutus postea à sancto Gregorio Papa tunc diacono Apocrisario Romanæ Ecclesiæ, eo abdicato errore, Catholicus sit defunctus. Cum igitur audis Quintæ Synodi cotyphæos Origenis errores vel ex parte sectatos esse; æque intelligere potes, quorum arte, quæ in Synodo acta sunt contra Origenem & eius errores, ex ea fuerint decurtata.

CC. XLV. a Gulielm. Tyr. de bello sacr. lib. 19. c. 12.

Acta illa præterea deesse noscuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatui Hierosolymitano Ecclesiis, de quibus hæc leguntur in bello sacro a: *Tempore prædicti Principis*, Iustiniani videlicet, *congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim, tempore Domini Vigilij Papæ, Eutychij Constantinopolitani, Apollinarii Alexandrini, Pauli Antiochent, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharum, super Tribus capitulis, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreverat sanctarum Patrum qui ad eam convenerant, auctoritate, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare communi sanxit voluntate, reverentiam exhibiri sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix civitas quæ in limite Alexandrini & Antiochent Patriarcharum erat, nec haberet, unde illi vrbi ordinaret Suffraganeos, nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret: visum eil expedire, ab vtroque aliquid detrahere vt eidem iuxta formam aliorum Patriarchatuum ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiochino Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitanos, Alexandrino vero Rubensem & Berythensem, item Metropolitanos. Et quoniam iterum eumdem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos Græci Cancellos * vocant: subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nova erexerunt vsque ad vigesimumquintum, quorum nomina subnoximus, computatis prius Metropolitanis & Suffraganeis eorum. Est autem ordo talis: Dorensis Antipatrita, &c.* eadem repertimus in Vaticana bibliotheca in codice notissimo, cuius est titulus, *Liber Censuum.*

* Syncellos

CC. XLVI.

Meminisse debes lector, hæc tentasse & obtinuisse Iuuenalem Hierosolymorum Episcopum in Concilio Chalcedonensi post absentium Legatorum, sed quo minus ea, quod in præiudicium verterentur aliarum Ecclesiarum, executioni mandata essent, Leonem Romanum Pontificem intercessisse. Sic igitur inuerso antiquo ordine à sacrosancto Nicæno Concilio instituto, Cæsariensis Ecclesia totius Palæstinæ Metropolis spoliata, nunc primum subiecta est Hierosolymorum Ecclesiæ. Porro Iustinianus Imperator eamdem Cæsariensem civitatem nobilitare voluit Proconsularibus fascibus, restituens, quem diu ante possedisset, Proconsulatum, vt de his edita eiusdem Imperatoris constitutio b docet. Nunc ergo primum Hierosolymorum Ecclesia Patriarchatu vere aucta cognoscitur, licet eodem nomine sæpe eius Episcopus ante hæc tempora visus esse inueniatur.

b Const. 109. de Proconsul. Palæst.

CC. XLVII. QVINTA SYNOD. CORRVPTA NONNVLLIS.

Iam vero ad postremum videamus, quæ ab impostoribus fuerint Quintæ Synodi nomine pernulgata. Monothelitarum fautoribus, vt sub titulo Quintæ Synodi, tamquam ex eius Actis depromptam ederidederint epistolam quamdam Mennæ Constantinopolitani Episcopi nomine ad Vigilium Papam conscriptam de vnica in Christo voluntate. Sed eiusmodi Sectopha de vnica est in Sexta Synodo à Legatis Apostolicæ sedis detecta est in Sexta Synodo à Legatis Apostolicæ sedis ostendentibus tres quaterniones Actis Quintæ Synodi recens adnexos. Rursus vero dum in Sexta Synodo Actio septima Quintæ Synodi legeretur, duæ in ea superadditæ epistolæ inuentæ sunt Vigilii Papæ nomine inscriptæ, quarum altera ad Iustinianum Imperatorem, altera vero ad Theodoram Augustam data haberetur, quibus Vigilii Papæ de vna in Christo operat one esse assertio, quas commentitias atque suppositas iidem Apostolicæ sedis Legati manifeste probarunt. Detectæ sunt eiusmodi hæreticorum imposturæ in Actione decimaquarta eiusdem Sextæ Synodi, in qua dictum est pariter anathema in eos, qui quoquo modo eandem Quintam Synodum corruperunt. Vides igitur, quam fuerit Quinta Synodus tum ab Origenistis, tum etiam à Monothelitis diuersis temporibus lancinata.

CC. XLVIII. DEBEBAT POST EVODVM GESTAS.

His ergo hinc inde collectis, quæ ad Synodum Quintam spectare videbantur, reliquum est, vt iam quæ post Synodum diuersis in locis fieri contigerunt, his adnectamus. Exant Acta sancti Sabæ à Cyrillo (vt dictum est) omni fide conscripta, ad quorum finem hæc habentur de damnatione Origenis atque sectatorum eius relata in Actione prima Septimæ Synodi: *Itaq; cum sancta vniuersalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate reiecti sunt Origenes & Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, & quæcunque ab Euagrio & Didymo dicta sunt de præexistentia, ἀπόκατάστασις. Probauerunt autem id quatuor Patriarchæ præsentes. Præterea Imperator noster Dei obseruantissimus Acta Synodi Hierosolymam misit: in qua ciuitate cuncti Episcoporum conuentu, quotquot erant Palæstinorum Episcopi manibus & pectibus & ore sententiam & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sensit: quamobrem Episcopatu exutus, Byzantium secessit, & terramotu absorptus est & defossus. Neolauritas autem* (monachos scilicet, qui nouam Lauram sancti Sabæ incolebant) *cum se à Catholica communione separassent, Eutychius Patriarcha diuersis vrbium aggressu est, ille menses vij, varia admonitione & exhortatione vsus, cum non posset vos sieri compos, nec; ad vnitatem Ecclesiæ eos perducere, Imperatorijs iussionibus obtemperans, illos per Anastasium Ducem à Neolaura expulit, regionem ab illorum pestelibe rans.* hæc ibi.

CC. LXIX. TERRAMOTV QVO CIVITAS CONSTANTINOPOLIS.

Cæterum quod pertinet ad terræmotum, quo Constantinopolitana ciuitas concussa est: id factum hoc anno, in Miscella ita describitur: *Anno vigesimoseptimo imperij Iustiniani factus est terribilis terræmotus Constantinopoli & per alias vrbes, qui tenuit dies quadraginta. Et paulatim homines comprehensi sunt, sitaniam agentes & frequentantes, atque in Ecclesias commeantes. Cumq; multa misericordia Dei facta fuisset, homines ad peiora delapsi sunt. Fit autem memoria huius terræmotus per singulos annos, in campo sitaniam populo agente.* hæc ibi. Agit de eodem terræmotu Agathias c, cuius etiam assertione colligitur, hoc eodem anno contigisse, nempe vigesimoseptimo eiusdem Iustiniani Imperatoris, autumnalque tempore: Verum (vt dictum est) non Byzantium tantum, sed & alias regiones Orientis eodem fuisse motu concussas, & ciuitates solo æquatas, vt inter alias Berytum in Phœnicia, contremuisseque etiam Alexandriam Ægypti vibem (quod magno miraculo factum est) terræmotibus minime sibi natura subiectam, idem asserit Agathias, qui & de eiusmodi prodigiis multa philosophatur, quæ tu ipse consulere poteris: nobis non est tantum otii, nec patitur institutum, vt hæc inquiramus.

c Agath. lib. 2.

CCI.

Cæterum quis negare poterit, si ab euentis facta nouerit iudicare, prælegia ista fuisse malorum quæ sunt Synodum hoc anno habitam consecuta? cum videlicet grauiore concussione commoræ Ecclesiæ sunt, quæ inter se inuicem collidentes, ciuitatibus Orientis & Occidentis lacrymabile plane spectaculum intulerunt, cum nequaquam terræmotus instar breui temporis spatio perdurantis, sed commotio talis fuit, quæ indesinenti, concussione ad plurimorum annorum spatia sanctam Ecclesiam fugiter agitauit, prout que singulis ferme annis dicturi sumus, facile demonstrabunt. Etenim ipsa Synodo absoluta, tantum abest, vt pax reddita sit Ecclesiis, vt maius bellum exarserit, intestinaque discordia magis sæuierit, Orthodoxis inter se inuicem altercantibus, inhærentibus aliis Synodalibus de Trium capitularum damnatione decretis, aliis vero tuentibus Vigilii Pontificis Constitutum pro eorumdem Trium capitulorum defensione sanctum, præualuerunt isti in Occidente, in Oriente autem

illi,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

illi, vbi Imperatoria eminebat auctoritas. Sic igitur haud minime accidit, quod in aliis Oecumenicis Conciliis euenisse scimus) vt de haeresibus expugnatis atq; damnatis Orthodoxi Episcopi ad propria cum triumpho redirēt, pacemque referrent, erigerentque de impietate expugnata trophæa, sed ciuilem potius discordiam inuexere. Vbicunque enim Synodale decretum munitum Imperatoris edicto à prouinciarum Præsidibus promulgabatur, illic ab aduersa parte luctus excitabatur, quasi propria sacrosanctæ Synodi Chalcedonensis maiestate, atque auctoritate Apostolicæ sedis in VIGILIO vilipenderetur.

CCLII. Verum luctus mœrorque haud ipsorum animos hebetarunt, sed vehementioribus sumptis spiritibus exurgentes ex aduerso, pro Tribus capitulis Synodos collegere, putantes se legitimum inire certamen, quod iniisse scirent, atq; prosequi quantumlibet exulem Romanum Pontificem, seq; pro sacrosanctis pugnare legibus, quarum causa viderent primarium Catholicæ Ecclesiæ Antistitem constanti animo exilium ferre. Congregata sunt igitur eadē causa ab ipsis in Occidente Concilia, in quibus Constituto Vigilij subscribentes, quæ facta essent Constantinopoli, damnauere, memores ea tantum de Synodis in Ecclesia esse recepta, quæ Apostolicæ sedis Antistites suo calculo comprobassent: cuius veritatis de præcedenti Oecumenica Quarta Synodo ingerebatur exemplum, vbi quæ sexcenti & amplius de sedium prærogatiua Episcopi statuissent, non consentiente, sed aduersante ipso sancto Leone Romano Pontifice, irrita cassaq; reddita sunt & nullius auctoritatis. Quo igitur iustius iuncta capiti membra sibi visa sunt suscepisse certamen, eo ardentius profilierunt ad pugnam; coronandi quidem, si ecuti eumdem postea Vigilium Romanum Pontificem probantem Synodum, capiti itidem inhærentes, ipsum non deseruissent, neque in Vigilij locum subrogatos sibi inuicem Romanos Pontifices de quæstione proposita bb bonum pacis aliter statuentes, salua fide & Chalcedonensis Concilij integritate seruata. Verū dum contrariæ sententiæ defensioni Trium capitulorum obstinatius, quā par erat, inhærerent, à coniunctione visibilis capitis defciuerunt. Sed de his abunde suis locis inferius.

Iam vero quæ reliqua sunt anni huius eorum gestatū prosequamur. Habet hæc Cedrenus sub huius anni periodo: *Eo tempore Constantinopoli diues quidam cum ægrotaret, mortemque timeret, triginta libras argenti in pauperes erogauit: restitutus autem prater spem suam bona valetudine, fraude diaboli euidenter est, vt facti ipsum pœniteret, hoc, fideli cuidam suo amico aperuit. Monet ille hominem, ne hinc male assentiatur cogitationi, Deumque irritet, qui propter istam largitatem misertus, sanitatem donarit: alioqui fore, vt subita morte, nondum mutato facto, pereat. Cum non moueretur ille, sed magis magisque irritaretur animus, Quando inquit, salutare consilium non admittit, aliud tibi subiiciam. Posceti hoc, vere misericors ille: Age dum, ait, ad templum vade, & non te, sed me in pauperes elargitum pecuniam istam dicito: ipse statim triginta libras reddam. Consentiens infelix ille ad templum abiit, auroque accepto, ita vt alter præceperat, locutus est. Inde egrediens, ad ipsam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei nouitate stupentibus, omnibusq; aliis, qui forte aderant, iubentibus alterum pecuniam recipere suam: ille non obtemperauit, sed inter egenos omnem diuisit, quod diceret, Deum non pati fallaci.* Promissa enim Deo non tantum pecuniam, sed verba voluit atenq; obligant, & quicquid homo DEO pollicitus fuerit id præstare opus habet, virgo virginit.item, continens continentiam, & c. hæc auctor. Sed quæ post hæc subijcit de Synesio, suo loco illa posuimus. Iam vero huius anni res Francorum inuisamus.

Hoc eodem anno finē huic vitæ impositisse magnam illam fœminā sanctam Chrotildem Clodouei Regis coniugem, scriptores tradunt. cui debent Franci, quicquid boni ob susceptam Christianam religionem sunt cōsecuti: vtpote quæ suis precib. & hortationibus Clodoueo viro suo simulque Francorum genti auctrix fuit, vt Christianam religionem, abiecta idololatria, susciperent. Quæ fidei Catholicæ, vitæque fidei congrue profunda relinquens beneque impressa vestigia, viduata viro, reliquum vitæ tempus apud sepulchrum S. Martini Turonis ad obitum vsque sanctissime perduxit, cum illi Ecclesiæ præsideret Iniuriosus Episcopus, quem interfuisse diximus Quarto Concilio Aurelianensi. ait enim *b* Gregorius: *Chrotildis Regina plena dierum, bonisque operibus præclara, apud vrbem Turonicam, obiit tempore Iniuriosi Episcopi*: *Quæ Parisios magno cum psallentium præconio deportata, in sacrario basilicæ sancti Petri ad latus Clodouei Regis sepulta est à filiis suis Childeberto atque Clothario Regibus: nam basilicam ipsa construxerat, in qua & Genouefa beatissima est sepulta.* hæc Gregorius.

b Greg. Tur. hist l. 4. c. 1. & l. 6. c. 31

Quæ enim viuens coluit, custodiuit, propagauitque fidem Petri, in Petri pariter basilica elegit, quam erexerat, sibi sepulchrum. Iciens in terra & in cœlo ei traditam potestatem: ita quidem sicut viuens verbis & exemplis, hic moriens testatum relinquere voluit perpetuo monumento Francis omnibus, potissimum vero Parisiensibus amplissimis notis expressum, quam sectari deberent fidem, & colere pietatem: quibus merito positum, sic ob oculos semper loquens, & auribus inclamans iugiter illud diuinum elogium *c*: *Attendite ad petram, vnde excisi estis: & ad cauernam lacus, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, qua peperit vos.* ad Clodoueum, inquam, atque Chrotildem, qui supra petram fundamenta regni perpetuo permansuri locātes insignem Petro basilicam exercere, in qua quiescentes in spe, diem nouissimum expectarent. Prosecuta vero est tantæ fœminæ dignam memoriam Catholica Ecclesia, dum inter Sanctos illam ascribens, diei quoq; natalis eius anniuersariam memoriam celebrat *d*. At de his satis. Hoc eodem anno in cœli migrauit S. Florentinus primus Abbas monasterii S. Crucis Arelate, à S. Hilario Archiepiscopo Arelatensi institutus, cuius adhuc extat egregium Epitaphium versibus Acrostichis, quibus primis elementis (vt videbis) nomen, munus, obitusque signatur. sic enim se habet.

GCLIV.

c Isaiæ 51.

d Rom. Mart. xiv. kal. Ianu.

S. FLORENTINI ABBATIS OBITVS.

EPITAPHION S. FLORENTINI ABBATIS S. CRVCIS ARELATENSIS.

EIVSDEM EPITAPHIVM.

Fulgida regna petens cœlesti sorte vocatus,
Lucis & æternæ penetrans fastigia latus,
Optimus atque pius nunc Florentinus in isto
Resplendet tumulo meritis sanctissimus Abbas,
Eiecta qui quondam lingua discrimina calcans,
Nec optare malum studuit, nec ledere quenquam,
Tertuit ipse tamen faciles, sed publice verbis,
Iustitia tramitem seruans cum pace paterna.
Nescia iurandi pandens colloquia cunctis,
Verba Dei solers toto de pectore promsit,
Sancta quibus Domini resonant præconia semper,
Atque per assiduis concentibus æthera plaudunt.
Bellagerens carnis pestifera vitia contra
Belli gerandi, palam sanctissima præmia vicit.
Ast hinc cœlsa poli capiens iam præmia felix
Sanctorum socius fruitur cum laude coronam.
Huius namque viri corpus per cuncta sacratum
Iamdudum adhuc tum Domini cum laudibus amplis
Constantinus ouans posuit feliciter Abbas,
Intra beata Crucis condens fastigia sacra,
Nec non & tumuli pretiosa tegmina firmans,
Præstruxit solida crustatio marmore fulcra.
Attamen exactis iam septem deniq; lustris,
Condita quo fuerant præfati membra sepulchro
Effulsere Petri tandem de sede beati
Quæ proprium: veritis pandunt hic signa salutis,
Virtutumque simul præstant, & commoda large.
Infirmis validum dantes per cuncta vigorem,
Ergo potens pastor compensa præmia voti
Splendida: sed Christo commenda sæpe Poetam,
Cuius parua tibi promserunt carmina laudem

* Iannarmum ex hoc, quem candida mente nutristi
Tantillumque simul sculptorem marmoris huius
Annixis precibus Domino per sæcula cunctæ
Mare tuo placidus commenda iugiter hinc iam
* nostri Esse quoq; & monachum * nostri, quem sancte benignum
Nunc, & in æterno Hilarianum semper adorna.

Post hæc ista sequuntur:

Primus it aque præfuit S. Florentinus Abbas monasterio nostro per annos V. qui vixit annis P.L. M.L. Obiit prid. id April. duodecies P.C. Basilii V.C. Iunioris Indict. prima, post hunc secundus fuit dominus Redemptus Abbas. Capitales litteræ versuum huius Epitaphij hoc habent.

Florentinus Abbas hic in pace quiescit. Amen.

Potro monasterij S. Crucis Arelatensis, cuius hic Abbas fertur S. Florentinus, ne vlla quidem vestigia, immo nec vlla extant Arelatæ litterarum monimenta. Est soli Ecclesia vetustissima S. Crucis nomine insignita, hodie Prioratus parochialis annexus mensæ Capitulari S. Trophimi. In qua videtur superius monimentum marmoreum cui dicto Epitaphio, sed marmor siue antiquitate, siue humilitate, seu negligentia Sacerdotum nunc plurimum sordet. Corpus vero S. Florentini ibidem est in capsa argentea.

IESV CHRISTI
Annus 554.

VIGILII PAP. Annus 15. IVSTINIANI IMPP. Annus 28.

I. VIGILIVS AB EXILIO LIBERATVS.

ANNVS CHRISTI redemptoris quingentesimus quinquagesimus quartus, post Consulatum Basilij decimustertius in Fastis notatur, quo Vigilius Papa precibus Narsetis Ducis ab Imperatore liberatur exilio. Res gesta ab Anastasio ita describitur: *Adunatus clerus Romanus rogauerunt Narsetem, vt vna cum eis suę gestione rogarent Principem, vt si adhuc viueret Vigilius Papa, aut Presbyteri, vel clerus, qui cum eodem Vigilio fuerant in exilium deportati: reuerterentur. Suscepta relatione Narsetis, vel cunctis cleri Romani letus effectus est Imperator, & omnes inopti eius, ea quod requiem donasset Deus Romanis. Mox missi iussiones suas per diuersa loca, vbi fuerant in exilium deportati in Gyssa* & Proconesso, & adduxit eos ad se Imperator dicens eis: Vultis recipere Vigilium, vt fuit Papa vester? gratias ago. Minimus hic habetis Archidiaconum vestrum Pelagium, & manu mea vobis cum erit. Responderunt omnes: Imperet Deus pietati tuę. Restitue nobis modo Vigilium: & quando voluerit eum Deus transire ab hoc sęculo, tunc vestra præceptione donetur nobis Pelagius Archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum Vigilio.* hæc Anastasius.

II. Audiuisti Imperatorem iam arrogasse sibi Rom. Pontificis confirmationem, immo & abrogationem, nimirum dum se paratum exhibet, si clerus Pelagium magis velit, facturum, vt Vigilius cesset; ita plane captiuam ducens Romanam Ecclesiam, quam sub eodem humiliatam tenuit iugo, cum videlicet nullam haberi voluit electionem cleri, nisi electi accederet cõfirmatio ab Imperatore. Vidisti & clerum abiecte nimis profitentem, post obitum Vigilij in successoris substitutione præceptionem i. plius expectaturum. Sic quidem ducta a est in captiuitatem domina Gentium, & Regina prouinciarum facta est sub tributo. Totidem è Hieremiæ petitis verbis deplorat ista S. Gregorius b Papa, cum & dolet non fieri certæ oblationi pecuniæ eiusmodi fieri solitam ab Imperatore probationem Romani Pontificis, vt apertius suo loco inferius apparebit.

a 2 Thr. 1. 1.

b Greg. in sepe Pj. 3. in 1.

III. Vidisti scelus? Qui enim præ cæteris videri voluit Imperator maxime pius, is maxime impium præstitit, dum duriores coegit Romanam Ecclesiam subire conditiones, quam tulerat sub Ethnicis Imperatoribus, de quib. nulla est vsquam mentio, quod confirmationem electi in Romanum Pontificem sibi aliquando arrogarint. Ista igitur, quæ neque humana, neque diuina iura tribuunt Imperatori, iste, qui legislator omnium maximus dici studuit, sibi sumens, in his impie decernẽdis diuinorum & humanorum decretorum profanator & conculcator euasit, in gratiam haud dubium æmulantium Græcorum Romanæ Ecclesiæ gloriam. Sed frustra humana id præsumpsit astutia. Impingentes enim ipsi in lapidem fracti sunt. Romanæ vero Ecclesiæ decor magis semper eluxit, vt quæ dicentur, amplissimam fidem facient.

Hæ autem, quæ de liberatione Vigilij & aliorum ab exilio dicta sunt, licet Anastasius facta tradat rogatu Narsetæ exercitus in Italia Ducetamen & tunc accidisse putamus, vt Vigilius Papa assensus fuerit Imperatori, recedenspà sua sententia, quam Constituto edito declaraueratQuintam Synodum comprobarit. Etenim cum de consensione Vigilij Græci omnes affirment, & qui his temporibus vixit & scripsit Euagrius, id ipsum asserat, vt quæ sunt superius dicta, testantur: cumque pariter declaratum sit, id non eo tẽpore accidere potuisse, cum idẽ Pontifex actus est non ob aliam causam in exilium, nisi quod Quintam Synodum minime probare voluisset: necesse est affirmare, id ab ipso factum esse hoc tempore, cum ab exilio solutus est, liberq; dimissus, vt in suam rediret Ecclesiam, iam vendicata per Narsetem à Gothis Italia.

IV. DE QVINTA SYNODO AVGVSTO CONFIRMATA.

Vt istħæ firmemus, alia plura suadent. In primis veto, quod Liberatus diaconus Carthaginensis, & ipse ex iis vnus, qui pugnarunt pro Trium capitulorum defensione (vt ex Breuiario ab ipso conscripto satis apparet vel ex eo potissimum, dum Theodorum Mopsuestenum laudat) ipse, inquam, Liberatus in Vigilium parum æquus, præter alia, quæ aduersus eum conscripsit, ista de eius fine habet c: *Hæc* (inquit) *Vigilius scribens hæreticis occulte permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in Prouerbiis dicit d: Edent vias suas fructus, & consilia sua satiabuntur. Ab ipsa hæresi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, nocumento est omnibus.* hęc Liberatus: qui quidem si perstantẽ in sententia vig; ad mortem pro Trium capitulorum defensione, quorum causa Constitutum ediderat, Vigilium competisset, ipsum in ea defunctum velut martyrem collaudasset: sed cum ait, ipsum fuisse afflictum nec coronatum, plane alludit ad eius exilium, & post exilium à prio. i. proposito defectionem.

c Liber. Breu. c. 22 in fi. d Prou. 1.

V.

VI.

Suadet etiam istud ipsum ea ratio, quod cum Iustinianus Imperator nihil antiquius habuerit Trium capitulorum damnatione, quorum causa plura (vt vidimus) sanciuit edicta, & Synodum Oecumenicam collegit, quæque sententiæ aduersantes seuere puniuit: quomodo passurus ui. set, nisi consensisset, vt Vigilius, qui amplissimis scriptis contrariam sententiam professus fuit, & ad eam sectandam vniuersam Ecclesiam Catholicam impulit, idem postquam solueretur exilio, sineretur proficisci in Occidentem, haud dubium vniuersos Episcopos orbis Occidui aduersus edicta Imperatoris atque Synodi decreta concitaturus? Rursum vero cum Iustinianus Imperator non solum ab exilio ipsum Vigilium liberauerit, sed alia nonnulla eidem petenti concesserit, & ipso exigente sanctionem de rebus Italicis promulgarit, absque dubio ex huiusmodi officiis declaratum est, eundem Vigilium ipsi valde charum extitisse, vt ea petenti indulserit: at non nisi consensione in Trium capitulorum damnatione effici potuit, vt inter eos amicitia sanciretur, quorum solum causa odium conflatum erat, & in eum exilium irrogatum.

VII. VLTIMA VIGILII SENTENTIA MISSA CVTA.

Sic igitur ex omnibus, suffragante potissimum Græcorum auctoritate, satis apparet, Vigilium Papam, vt natum occasione Trium capitulorum schisma penitus tolleret, omnemque Orientalem Ecclesiam Catholicæ communioni coniungeret, abrogato, quod pro Tribus

capitu-

capitulis ediderat constituto Quintæ Synodo aduersan-
ti, eâdem Synodum auctoritate Apostolica comproba-
se, œcumenicamq; dixisse: cuius posthremam sententiam
eum posteri omnes Romani Pontifices sint secuti, vni-
uersa Dei Ecclesia, paucis exceptis schismaticis, eamdem
Synodum, vt œcumenicam semper nouit & prædicauit.
Eius vero exemplaria tunc in Romanæ Ecclesiæ xi chiuis
fuerunt inter alia scripta authentica collocata: quæ trinâ
conseruata fuissent; non enim opus esset eam corrup-
tam & mutilatam (vt vidimus) è codicibus Græcis ac-
cipere.

Porro eadem exemplaria genuina mississe noscitur S.
Gregorius ad Theodolindam Longobardorum Regi-
nam, & eius filium Aduloualdum remuentem ab quan-
do ea de causa Ecclesiæ Catholicæ communicare, quod
accepisset, ex eadem Synodo derogari scriptis S. Leonis
Papæ ab vniuersa Ecclesia, vt sacrosanctis toto orbe re-
cepeis. Sed accipe ipsius verba Gregorii ad ipsam Theo-
dolindam Reginam reddita a extremo tempore sui Pō-
tificatus: *Eam tamen* (inquit) *Synodum, quæ pia memoriæ In-
stinianus tempore facta est, per latores præsentium transmisit: vt præ-
dictum filium meum dilectissimum ipsam relegens, cognoscat, quia falsa
sunt omnia, quæ contra eadem Apostolicam vel Catholicam Eccle-
siam audeat. Absit enim nos cuiuslibet sensum hæreticâ recipere,
vel à Tuæ sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo de-
uiare: sed quatuor, à sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipi-
mus: & quæcunque reprobata sunt, condemnamus.* hæc Gre-
gorius, qui tum ipsam Reginam, tum eius filium regem
Longobardorum detrectantes interea ob falsos à schis-
maticis spurios rumores Apostolicæ sedi communicare,
rei veritate dilucide demonstrata, communione Catho-
licæ & Apostolicæ impertiit.

Sed ad ipsum Vigilium solutum iam exilio, dimissum-
que liberum, vt ad suam redire Ecclesiam posset, reuerta
mur. Cum rediturus Romam, Constantinopolim ad In-
stinianum Imperatorem venisset, ab ipso petiit sanctio-
nem promulgari vniuersæ Italiæ profuturam. Extat illa
quidem, quam hic tibi reddendam putauimus, vt quæ
sunt dicta, notiora fiant. ipsa vero ad Narsetem Ducem,
& ad Antiochum Italiæ Præfectum data reperitur hoc
anno distincta capitibus vigintiseptem: sed nobis satis
hæc ex multis pauca referre b:

*Pro petitione Vigilii venerabilis antiquioris Romæ Episcopi quæ-
dam disponenda censuimus ad vtilitatem omnium pertinentia, qui
per Occidentales partes habitare noscuntur.* In primis itaq; iubemus, vt omnia, quæ Athalaricus vel Amalasuntha regia mater eius, vtilitatem Theodatic Romanis, vel Senatu poscente, concesserunt
non aliter conseruentur, sed & ea, quæ à nobis, vel à piæ memoriæ Theodora Augusta quondam contingit nostræ, collata sunt volu-
mus stabata seruari: nulla cuicumque danda facultas contra ea ve-
nire, quæ à prædictis personis pro quibuscumq; rebus vel titulis data
vel concessa esse noscuntur, excepta videlicet donatione à Theodato
ex Maximum pro rebus habita Marciani, ex quibus dimidiam por-
tionem Liberio viro gloriosissimo dedisse meminimus, reliquam di-
midiam Maximo viro magnifico relictam, quas apud veramq; fir-
mitate manere censemus.

*Si quid à Totila tyranno factum vel donatum esse inuenti-
tur, cuicumque Romano, seu cuique alio, seruare, vel in sua fir-
mitate manere, nullo modo concedimus: sed res ablatas ab huius-
modi detentatoribus antiquo dominio reformari præcipimus.
Quod enim per illum tyrannidis eius tempore factum esse inue-
nitur, hoc legitima nostra votare tempora non concedimus.* & in-
ferius de iisdem rebus à Totila alienatis: *Quia autem
verisimile putamus, diuersis tyrannidis tempore res sacras per me-
tum alienasse hominibus vel officium quodcumque gerentibus,
vel aliam à Totila commissam actionem, vel potentiam, vel gra-
tiam, apud eum beneficium, siue venditione, siue alia quibus-
cumque contractu, titulo, modo vero quod factum est prius, re-
fundi desiderare, vtpote per violentiam, vel per metum ty-
rannicis temporis factum: sancimus omnibus esse licentiam sui
recipendi, siue vendicandi, vel possessionis studio adipiscendæ,
prout tantummodo vindicet restituta: qua tamen (eo, qui se de-
disse perhibet, adprobante) vera acuere constiterit exoluta, nec ali-
quo postea modo vel fraude soluenda. vel ab eo recepta, cum non absq;
ratione esse putemus multa tunc temporis per metum & vio-
lentiam facta esse, quæ nostris temporibus rescindi possit iustitia,
pœna videlicet instrumentis inserta propter prædictas factiones mo-
do omnibus quiescente.* hæc & alia plura ad res siue immobi-
les, siue mobiles spectantia, instante Vigilio Papa, Iusti-
nianus sanxit, multaq; alia ad personas respicientia, quas
vel barbaricus furor redegisset in seruitutem, vel milita-
ris licentia profanasset. nam post alia plura hæc de dica-
tis Deo virginibus:

Cum autem tyrannicæ ferocitatis præsumptionem res etiam illi- XII.
*citas quasi permissas egisse, sine dubio sit sanximus, vt si qui mulie-
res Deo sacratas, vel habitum religiosum habentes sibi connexisse
inuenientur, nulla eis tenendi, vel ducendi forte conscripti as, iterum
non asserius vel Ecclesiis aut sancto proposito, cui dedicatæ sunt, re-
stituantur.* hæc & alia Iustinianus hoc anno vigesimo octa
uo sui Imperii, & post Consulatum Basilii tertiodecimo:
quæ quidem ab Imperatore procurasse Vigilium appa-
ret, vt quæ tempore bellico fuissent iussa fieri, eadē
reuiuiscerent, suumque vnicuique tribuerent. Quomo-
do autem recedens Constantinopoli Vigilius Papa, cum
in Siciliam peruenisset, illic extremum clausit diem, se-
quenti anno, quo id contigit, dicturi sumus: modo quæ
anni huius sunt reliqua, prosequamur.

Hoc eodē vigesimo octauo Imperatoris anno à Cos- XIII.
rhoe Persarum Rege aduersus Iustinianum Augustum
bellum mouetur, non quidem ex more in Syria, sed in
Colchorū prouincia; quo Romanus exercitus turpiter
victus atque fugatus est. Hæc vero quomodo se habue-
rint, Agathias pluribus refert. Quibus accurate narratis
diuertit idem auctor ad peregrinationem, seu transmi-
grationem quorumdam Gentilium Philosophorum è
Romano solo in Persidem, ea (vt refert) occasione, quod
pertæsi illi Christianam religionem, & eam colentium
mores, ad Persas, quos acceperant esse modestiores, pro
ficisci, ibiq; reliquum vitæ tempus apud eos degere de-
creuerunt: verū falsa decepti fama, vbi Persarum fœdissi-
mos inuenerunt mores, mox redire ad pristinos lares, & cū Christianis reliquū vitæ tempus degere censuerunt.
Quæ autem notatu digna iisdem tunc acciderint reme-
antibus ab eodem accipiamus auctore, qui rem sic exor-
ditur: c *Agath. l. 2.*

Paulo ante Damascius Syrus, Simpliciusque è Cilicia, Eula- XIV.
minus Phryx, Prisianus Lydus, Hermias præterea & Diogenes ex DE PHILO-
Phœnicia, Isidorusque Gazæus in Persidem ad Regem hunc vi- SOPHIS AD
sendum se contulerunt: qui omnes facile hac nostra ætate omnium PERSAS PE-
erant philosophorum principes. Hi quidem, cum minus placerent REGRINA-
quæ de Deo Romani rectius sentiunt, & multorum relatu per- TIBVS.
*suasi iam essent, Persarum instituta & mores cæteris longe præ-
stare, in Persiam ad Regem, vt in ea victuri, vna concesserunt, &
eo libentius, quod Regem in primis iustissimum, continentissi-
mumque esse acceperant, qualem & vult Plato, vt philosophia
sit cum Imperio iuncta: subditos vero pollere virtutibus, quan-
doquidem nec fures apud hos essent, neque prædones, nec denique
qui iniustiora cætera facerent: atque adeo vt pretiosissima quæ-
que vel in solitudine quauis relicta, qui forte inuenerit, haud-
quaquam sit sublaturus, sed relinquenti vtrum que domino inte-
gra omnia vsque ad reditum mancant. Vbi tamen eo est tandem
peruentum, cum omnia aliter longe ac ipsi acceperant, se habere
iam comperissent, & omnem scelerum apud hos speciem exerce-
ri, ipsique hac molestissime ferrent: inconstantia & lasitatis se
statim insimularunt, & mutati loci capit hos pœnitere. Vnde
etsi Cosrhoes eos & benevolentia prosequeretur, & vt apud se
manerent precibus fatigasset: consertum tamen ad pristina loca,
è quibus excesserant, se receperunt, existimantes, longe sibi po-
tius fore inuia mox Romanorum consulibus mortem, si forte
contingat, obire, quam apud Persas morando, maiora sibi præ-
mia comparare. Sic demum omnes ad pristinas sedes reducti, bar-
barica detestabantur hospitia.* Ita quidem experimento didi-
cere philosophi, solutos licet disciplina Christianos præ-
stare moribus quibuslibet veri Dei cultum ignorantib.
populis. Quid vero his subiiciat auctor admiratione di-
gnum, accipe:

Sed cum interea iter hi facerent, mirandum quiddam his fe- XV.

DE CADAVERE MVMATO ATQVE REFOSSO.

runt & dignum memoria contigisse. Nam cum in agrum quendam Persicum Philosophi diuertissent, hominis eiectum cadauer viderunt recens mortui inhumatum. Tum bri lege barbarica pranitatem commiserat; lege enim Persarum, defunctorum hominum corpora non humari, sed feris bestiis, & volucribus exponi iubebantur) quandoquidem nec par fore existimabant, vt vel in partem aliam natura iniuriam pateretur, cadauer illud per seruos elatum terra (vt licuit) obruerunt. Noctu vero, bri quiescentibus, vnus quidam eo ex comitatu (non enim sat callebat) obuersari sibi specicm vidit hominis senioris, sibique incogniti, alias tamen grauis & venerandi, & qui philosophiae studeret vt pallio ata & barba promissiore nihil esset absimilis, sibiq; perinde suberdo, monendoq; huiusmodi inclamasse. Noli inhumatum hunc humare permitte cauis. Lacerandum. Terra vnicuique suum mater matris corruptorem hominem non suscipit (hæc idcirco, quod Persis in more esset, filios cum matrib. commiscere.) Tum ille quam primum pra formidine experrectus, alios omnium stratum renunciauit. At illi tum primum dubii animi erant, quonam esset id seminium euasurum. Anteluciano autem tempore surgentes progrediuntur, quo erat iter acceptum, agrum eundem expendo, cogente ad id loci situ, in quo pridie mortuu cadauer fuissent. Nudum illum iterato inueniunt, in agri superficie iacentem, tanquam sponte sua in apertum remittente terra, nec toleranie non a bestiis absumptum fore ara. Illi igitur rei mirandae obstupefacti, iter prosequebantur, omisso humanitatis officio, quod sibi ex lege incumbebatur. Somnum interea cum sermonibus agitarunt, ex eo facile factu datur, parum huic Persae pro impudico & materno concubitu, eoq; & insepulto manere, & non immitia per canes dilacerari. hæc Agathias, suorum temporum recensens historiam, hanc ieuiter accepta refert.

XVI. SEIPSOS IMPII POENIS AFFICIVNT.

Ex hoc quidem exemplo quis non intelligat, in huæ ipsorum vltionem impietatis simi à Deo Nouatores hæreticos spernere ab Apostolis traditos & in Ecclesia Catholica sæpe vsu receptos atq; posteris commendatos Christianis ritus sepulchrales, pompamque piam, qua sacris canticis ducuntur funera, sacrisque locis, quæ sunt Christi membra, humantur corpora defunctorum: eosdemque vere impios sua sponte ab Ecclesiastica communione discissos iuste priuari, atque tamquam infames in loco profano, profanaeq; sepulturæ mandari? vt plane iusto Dei iudicio in eis Hieremiæ vaticinium compleatur, quo ait: *Sepultura asini sepelietur putrefactus & proiectus extra portas Hierusalem.* Sed quæ de munere & sepultura dicimus, de pluribus aliis Dei beneficiis Catholicæ Ecclesiæ collatis æque dicenda sunt, quibus in suorum scelerum pœnam sua ipsorum sententia impii, sed iusto Dei iudicio omnino priuantur.

2 *Hier.* 22.

IESV CHRISTI
Annus 555.

VIGILII PAP. IVSTINIANI IMPP.
Annus 16. Annus 29.

I. VIGILII PAPÆ OBITVS

HIc annus Domini quingentesimus quinquagesimus quintus, post Consulatum Basilij numeratur decimus quartus, quo Vigilius Romanus Pontifex venturus in Italiam, in Sicilia diem obiit, cum sedisset annos sexdecim, licet Anastasius habeat sedisse annos decem & septem menses sex, & dies viginti: sed nulla subsistunt ratione, quam plurimis his aduersantibus. De ipso item hæc Anastasius subdit, cum agit de eius obitu: *Venerunt itaque in Siciliam, in ciuitatem Syracusas, vbi Vigilius effectus, calculi dolorem habens, mortuus est. Corpus eius delatum Romam, sepultum est ad sanctum Marcellum via Salaria.* sed quinto anni mense dicue sit mortuus, nulla apud antiquos mentio nec nobis de his diuinandum, cum nec ex successoris annis tempus Vigilij sedis possit mensium atque dierum numero definiri. Cæterum hic non prætermittendum, Pelagium diaconum ductum esse in suspicionem illatæ mortis Vigilio: id enim idem Anastasius tradit, cum agit de eiusdem Pelagii ordinatione: addit autem, ipsum Pelagium publice se purgasse de tanta illata calumnia, sed de his inferius.

Hic tandem finis Vigilij Papæ, vt iusto Dei iudicio in insula defunctus sit, confectus ipse ærumnis ex morbo, qui coegerat sanctum prædecessorem suum Siluerium deportatum in insulam illic animam exhalare. Qui enim malis artibus ad Pontificatum sibi parauit alcensum, ipsum adeptus, immensis semper agitatus est fluctibus, inutilis in primis Imperatori, cuius gratiam tot studiis demerere conatus fuit, Orientalibus haud gratus Episcopis, aduersus quos diu multumque certauit sed & Occidentalibus defensoribus Trium capitulorum reddit us execrabilis, quod in sententia nō steterit, sed impugnatoribus eorumdem, suo constituto abolito, inhæsisset, Quintam probando Synodum, quam antea impugnasset: ac tādem cum è procellis in portum sibi visus est appulisse, pedemque alterum in Vrbem, à qua diu abfuisset, propemodum intulisse, in via mori cogitur immensis confectus ex calculi morbo doloribus. II.

Fuit ista Vigilii, dum esset Pontifex, vitæ periodus: ex qua quidem multa quis hauriet diuinæ prouidentiæ inuigilantis super Ecclesiam Romanam exempla: quibus illud potissimum euidentius innotescat, ipsam Diuinitatem eius gubernaculum tunc præcipue moderari, cum qui naui præsidet, clauumque tenet, obdormire videtur, vel alio nō opportune dirigere, quo vel timor impellit, aut priuatus commouet affectus: qui enim in ea residet CHRISTVS, huc atque illuc vniuersam nauim pro arbitrio vertit: & fluctus licet contrarij vrgeant, & flantes venti in aduersam partem impellant: numquam tamen ipsa nauis impingat in scopulos, neque offendat in syrtes vel crebrioribus vndarum ictibus dissoluatur, sed illæsa permaneat, nesciens vel vetustate lentescere, vt per lata foramina sorbens aquam, absorbeatur à fluctibus. III. ROMANA ECCL. NOVA ÆDITTA ADVERSVS

Intelliget ex iis pariter accuratus inspector, quanta Romanæ Ecclesiæ insit auctoritas, vigeatque potestas, cum viderit ex aduerso frustra seculares niti potentiam incassumq; armari perfidiam, vaneque contra niti Orientales Episcopos, otiose resilire Occidentales Antistites, inutiliter vbique cogi Concilia atque sanciri decreta, vbi non accesserit ipsius sedis Apostolicæ confirmatio, & qui in ea sedet Romani Pontificis comprobatio: cum illud tantum necesse sit in Ecclesia Catholica haberi ratum & firmum, quod noscitur consentione asserta vel præsumpta eiusdem Romani Antistitis comprobatum. IV.

Vidisti enim, frustra nisum Imperiali edicto Iustinianum, quousque illi Vigilius restitit, nullusque roboris habitum totius Orientis collectum Concilium, donec illud ipsum suo assensu voluerit Romanus Pontifex effici Oecumenicum: cum plane non alia ratione ipsi etiam Græci illud comprobent Oecumenicum esse, nisi quod illi consensus accesserit Romani Pontificis. Sic vides, quo magis in Vigilio contempta est Apostolicæ sedis auctoritas, eo amplius eamdem apparuisse illustratam: & cum nulla fuerint tempora, quibus sub Catholico Imperatore adeo ignominiosa diraque pati coactus sit Romanus Pontifex, numquam tamen magis, quanta in Pelagii successore vis atque potestas esset, cognitum fuit, in illo præsertim Antistite, qui ante electionem præterita crimina adeo infamassent & violenta præcedentis intrusio, illicita &, atque probrosæ promissiones factæ hæreticæ fœminæ contemptibilem reddidissent, atque demum Siluerii Papæ obitus fere omnibus detestabilem effecisset. Ita plane permisit DEVS Apostolicam sedem adeo fluctuare, atque in discrimen adduci, vt ab omnibus intelligatur non humanis, sed diuinis illam fulciri præsidiis. Sed quæ reliqua sunt Vigilij Papæ, antequam de eius agamus successore, prosequamur. V. APOSTOLICÆ SEDIS SVMMA VOCATIONIS

In huiusce modi habitis cum Iustiniano conflictibus cum fatigatus esset ærumnis Vigilius, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa VI.

obtinere

vobtinere frustra tentauerat, nec ab eius successore Siluerio impetrare valuit, nempe vt Prima Iustiniana, natale solum, sibi ac suis ecclesiis illustrata, non Episcopatus tantum, sed iam & Metropolitanæ sedis augeretur dignitate. Cum idcirco Metropolitanæ sedis augeretur dignitate. Cum idcirco quam à Vigilij prædecessoribus ipse Iustinianus impetrare conatus esset, minime valuit obtinere, quod scirent iidē Romani Pontifices (vt superius dictum est) ex vetti in præiudicium aliarum ipsi prouinciæ adiacentium Metropolitanarum sedium, insultum rati dedecore nobilium Ecclesiarum illustrari nouam Ecclesiam primæ Iustinianæ, indecensq; esse alias denudare, vt vna superexornaretur Ecclesia, crescret nimirum ipsa diminutione matoris, cui ipsa subdita fuisset Ecclesiæ: & pallium quod illa soleret accipere à Romano Pontifice, Prima Iustiniana ab eodem peteret, ac sibi superinduceret. Id quidem fuisse à Vigilio Papa decretum, vt eius Episcopus pallio ornaretur, vicemq; gereret Apostolicæ sedis, idem Iustinianus Imp. in constitutione Nouella profitetur *a*: de eodemque pallio, quod Archiepiscopus primæ Iustinianæ accipere soleret à Romano Pontifice, testis est Gregorius Papa in epistola ad Ioannem. Exciderunt autem ipsius Vigilij Papæ Apostolicæ litteræ de collatis à se priuilegijs Primæ Iustinianæ. Hæc vero, quod incerta habeantur, quo anno facta fuerint, hic ad finem ipsius Vigilij rerum gestarum ex more posuimus.

Ad postremum de eodem Vigilio Papa his illud adijcere monumentum minime prætermittimus, quod habet Hadrianus Romanus Pontifex in epistola ad Carolum Magnum Imp. nempe ab eo egregijs isdemque piis imaginib. exornatam fuisse basilicam à se erectam. Cum enim inter alia plurima idem Pontifex vellet ostendere Imperatori vigilisse semper in Ecclesia sacrarum vsum imaginum, & de singulis temporibus, quibus celebratæ essent Oecumenicæ Synodi adduxisset de Romana Ecclesia, quam aliæ minores Ecclesiæ imitarētur, exempla: vbi vopitum est ad proxime dicta tempora Quintæ Synodi, ita habet: *Vt de sancto Quinto Concilio Sanctissimus Vigilius Papa in Lateranensi Patriarchio basilicam faciens, pulchrorum tam decorauit picturis, eam in historijs, quam in sacris imaginibus*, hæc ipse, quæ quidem verba (vt ex præcedentibus patet) ea iam habent sententiam, vt Pontifex dicere voluerit, sicut tempore reliquorum Conciliorum Oecumenicorum vsus probatur fuisse rarum imaginum, ita etiā tempore Quintæ Synodi, cum esset Pontifex Vigilius Papa, qui basilicam à se constructam sacris decorauit picturis. Quod tamen ab ipso Vigilio ante factum oportuit, quam in Orientem proficisceretur nam semel Romam discedens illuc non est amplius reuersus.

Quod tursum ad reliqua eiusdem Vigilij monumenta pertinet, nec excidat, quod sanctus Gregorius Papa in epistola ad Vigilium Episcopum Arelatensem meminit de priuilegijs ab ipso concessis Arelatensi monasterio, quod Childebertus rex Francorum erexit, & petiit à Vigilio sedis Apostolicæ immunitatib. communiri: cui illam assentientem, litteras Apostolicas ad Aurelium tūc Arelatensem Episcopum e dedisse significat, ad quem constat, alias, quam superius recitauimus, scripsisse epistolam.

Vides igitur tam in Oriente, quam in Occidente, tum Imperatores, tum Reges nō ab alio Antistite, quā à Romano Pontifice expetere & consueuisse pro locis à se erectis priuilegia, vtpote quod certo sciirent in ipso totius Catholicæ Ecclesiæ tendere primatum, vniuersosq; Antistites eiusdem parere præceptis, seculares q; Principes haud audere violato, quæ scirent Apostolicæ sedis priuilegijs esse munita. Nec de Vigilio illud præteream (quod attigimus) Constitutum aliud sanciuisse aduersus Origenem, ipsum condemnans, vt Cassiodorus testatur his verbis de Hunc, nempe Origenem: *licet vos Patrum impugnet auctoritas, prajecit tamen tempore & à Vigilio beatissimo Papa damnus constat esse damnatum.* Hæc cum testetur Cassiodorus, satis habes declaratum, quomodo accipiendum sit, quod in alio suo Constituto Vigilius ad Iustinianum Imp. dato, quod haud pridem recitauimus, ait, post mortem non esse aliquem condemnandum, qui in pace & communione Ecclesiæ Catholicæ decesserit: cuius sententiæ sensus quomodo sit accipiendus, suo loco diximus. Demum vero, vt res Vigilij ad finem perducamus, de ordinationibus ab eo factis, quæ habeat Anastasius, accipe: *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembr. Presbyteros quadraginta sex, diaconos sexdecim, Episcopos per diuersa loca octoginta & vnum. Cessauit Episcopatus eius menses tres & dies quinque.*

Subrogatus est in locum Vigilij Pelagius Archidiaconus: quo autem mense & die, antiquorum nemo docet. De huius ordinatione hæc eidem Anastasius: *Dum non essent Episcopi, qui eum ordinarent, inuenti sunt duo Episcopi, Ioannes de Perusio, & Bonus de Ferentino, & Andreas Presbyter de Ostia, & ordinauerunt eum Pontificem: tunc enim non erant in clero, qui eum possent promouere: & multitudo religiosorum, sapientum, & nobilium subtraxerant se à communione eius, dicentes, quia in morte Vigilij Papa se immiscuit, vt tantu pœnis affligeretur. Eodem tempore Narses & Pelagius Papa, consilio inito, data Litania à S. Pancratio, cum hymnis & canticis spiritualibus venerunt ad S. Petrum Apostolum: Cum Pelagius tenens Euangelium & crucem Domini super caput suum, in ambonem ascendit: & sic fatus fecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum perpetrasset contra Vigilium. Idem adiecit Pelagius Papa: Peto vt pertinacem me non conformeris, vt si quis ille est, qui promouendus est in sanctæ Ecclesia ab ostiario vsque ad gradum Episcopatus, neq; per aurum neq; per alias promissiones proficiat (vos enim omnes scitis, quia hæc figmentum eius est) sed si quis ille est dilectus in opere Dei bonum vitam habens, non per dationem, sed per bonam conuersationem, inhibemus eum vsq; ad primum gradum venire. Eodem tempore Ecclesiæ rebus præfecit Valentinum Notarium suum timentem Deum, & restituit fecit omnia vasa aurea, & argentea, & pallia per omnes Ecclesias.* hactenus de Pelagij ingressu Anastasius.

X. PELAGIVS PAPA CREATVR.

Qui igitur non sine assensu, immo & promotione Iustiniani Imperatoris, qui etiam Vigilio adhuc superstite (vt vidimus) ei studebat, Pelagius Pontifex creatus est, licet viuente Vigilio tum esset Archidiaconus eius Constituto pro Tribus Capitulis subscripsisset: tamen postremam eiusdem Vigilij sententiam probantem Synodum secutus est: cum præsertim probe nosset, cautam non esse eiusmodi, vt nonnihil cum iactura Catholicæ fidei, vel ignominia Synodi Chalcedonensis (vt superius est monstratum) sanciri pax potuisset. Sed ad alia transeamus.

XI. PELAGIVS PAPA RECIPIT QVINTAM SYNODVM.

Hoc anno vigesimonono Iustiniani Imperatoris, qui sub Theodibaldo Francorum Rege militabant duo germani, iidemq; Alemanni Leuthares & Bucellinus (quem Agathias Bulthinum vocant) cum Francorum ingentibus copijs descendēres in agrum Campanum, Lucanos, Brutios, omnesque interiacentes regiones depopulantur. hæc pluribus Agathias e qui horum exercituum fuisse septuaginta duo millia delectorum virorum tradit. Porro Alemannos ductabat Leuthares, Fracos vero Bucellinus. De eodem Francorum Duce meminit Gregorius Turonensis *f*, licet male temporib. Belisarii eius expeditionem contigisse dicat; himeq; ipsum Bucellinum appellat, quem sanctus Gregorius *g* Papa nominat Bucellinum, dum agit de S. Libertino, qui in monasterio apud Fundos in Campania posito egregia floruit sanctitate, atque de eodem Bucellino, qui eius tum monasterium inuaserat, hæc scribit: *Eodem vero tempore in Campaniæ partibus Bucellinus cum Francis venit. De monasterio vero præfati viri famuli DEI rumor exierat, quod pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci ceperunt sauientes Libertinum quærere, Libertinum clamare, vbi in oratione ille prostratus iacebat. Mira valde res, quærentes, sauientesque Franci ingredientes in ipso impingebant, & ipsum videre non poterant, sicq; sua cecitate frustrati à monasterio sunt vacui reuersi.* hæc Gregorius, qui de sancto viro miranda complura alia scribit. Agathias dum de Bucellini grassatione in Italiam facta adit *h* hæc ait, Francorum erga res sacras abstinentiam commendans:

XII. FRANCICŪ ALEMANNIS INVADVNT ITALIAM.

e Agath. hist. lib. 4.

f Greg. Tu. hist. Franc. l. 3. c. 32.

g Greg. dial. l. 1. c. 2.

Eo vbi ventum iam est, Franci omnes, qui loci huius ante ingressum essent, erga sacra pietate & reuerentia vtebantur, vt qui

h *Agath. l. 2.*

XIII.

ad potiores leges tanquam vere fidei cultores concesserant (vt supra iam diximus) & haud secus ac Romani sacrificarent. Sed Alemannorum exercitus omnia (nam aliter longe sit sentiendum) sine vlla delectu & per impetum templa diripiebant simul & deformabant; sacraq; ex auro vasa, & ad peragendum rem diuinam parata, pretiosamque ceteram supellectilem cum sustulissent, in possessionem turpiter vendicabant: cumque ea patrassent, necdum malefactis exatiati, vel vrnas ipsas, quibus templorum structores recondebantur, frangebant, euertebantque pauimenta, & omore templa foedabant. prædaque omnis conspurcabatur, cum mortuos insepultos dissiperent. Haud tamen diuina longe post ira, qua ob tanta hæc scelera inferebatur, hos pœnis affecit. Quandoquidem bello partim, partim morbo interiere, ita vt eorum nemo quippiam sit ex pristina rapiendi sibi consecutus. Iniustitia namque & erga Deum impietas, vt sugienda pernicie sunt, ita & prodesse nil poterunt, & in ipso præsertim bello. Nam patriæ opem ferre, ac patrias leges tueri, & hæc denegantibus se minus permittere, sed enixius hos impugnare, æquum procul dubio fuerit & generosum. Qui vero luceri & auaritiæ gratia, odioque nulla ratione subnixi, cum nullum crimen in eis habeant, si velint in aliena irrumpere, & eos incessere, qui iniuria nihil intulerint: profecto insolentes hi sunt, & plane insaniunt, neq; quid insaſs sit norunt, nec magnum id faciunt, si maleficus sit infensus Deus. Quo sit, vt acriora his inferantur supplicia. & ad insanabilem calamitatem, qui prauè gesserint, recidant. esti ad breue felices exsistimentur. Leuthari itaq; Bulrinoq; istiusmodi euenere, &c.

XIV. LEVTHA RES DAT POENAS PATRATO RVM SCELERVM.

Quam autem terribilem Dei in se iram expertus sit Leuthares germanus Bucellini, dum onustus sacrorum spoliis domum reditum parat: idem auctor paulo inferius his verbis consignat:

a Agath. hist. l. 1.

Paulo post pestilens morbus derepente cum hoc exercitu fuisset, multitudinem absumebat, ita vt partim ceu mucrone horum acerrimo secaretur, vt noxium censerentur. & cum multi originem fuisse hunc ducerent, partim etiam vitæ mutationem: quandoquidem ex assidua belli exercitatione, longinquæ cineribus ad otium & delitias dimersissent. morbi tamen principium & calamitatis necessitatem non admodum pernoscebant. Iniustitiam namque & rebus sacris, humanisque legibus illatas iniuria exercitui sua hui (vt equidem reor) fuere. cui rei vel Princeps ipse argumento sat fuit, quem ex Deo ingesta supplicia diuexabant. Quippe qui demens iam factus, in apertam est rabiem versus, vt amentes solent & furibundi. Vertigo præterea crebrior quædam eum excepit, violatusque edebat horribiles, cernuusquã nonnumquam, vel vtrumque in latus se prouoluendo, illisus solo volutabatur, alias antiquæ spumas os ipsum proluebatur: tamen oculi horribiles visu, imaq; sique erant, & eo iam miser vesania venerat, vt vel propria membra desæuiendo gustaret, brachiu siquidem vlu iam mordicus inhæsisset, densibus carne dilacerata, in fera bestia mouem, hic vescebatur, destuentemque singebat cruorem, sic demum suo exatiatus, & paulat im deperditus, miseri mos ex humanis excessit. Cæteri vero passim moriebantur, nil penitus remittente malo, quousq; tandem vniuersi interiere. Quin etiam vel febre maiore pars aegrotans ad mortem obibat: nonnullos apoplexia morbus accerrimus inuadebat, alios capitis dolori peribant, & mentis excessus quidam. Itaque dum varie omnes afficerentur, in perniciem morbi ipsi celebant. Cum Leuthare igitur & ceteris omnibus, qui se sequebantur, sic actum: & hunc ea expeditio habuit finem. hæc Agathias, qui de Bucellino refert, iurasse non se recessurum ab Italia, sed pro Gothis semper bello aduersus Romanos acturum. Quæ vero dicta sunt de Leuthari atque Alemannorum exercitu, contigisse vt idem auctor trans Padum ad Venetiæ loca apud Cenedam vrbem, cum iam idem reuerterentur in patriam.

XV. FRANCI A ROMANIS VICTI.

Bucellinus autem apud Capuam cum Francis agens & prælio decernens cum Narsete ab eo victus est, hac necatus cum omni Francorum exercitu: adeo vt ex tam ingenti hostium numero quinque tantummodo fuerint reperti, qui remearint ad propria. Rem porro egregie gestam cum Agathias describat, id tribuit pietati ac iustitiæ Narsetis, qui non ante conferre manus cum hostibus voluit, quam purgato exercitu: inuentum vero tunc vnũ Herulorum nobilem militem, qui seruũ occidisset, pari illum pœna plectendum esse iussit: nec magnificit, etsi in tanta temporis ac rerum necessitate ingens Herulorũ multitudo sese ab exercitu, mortem gentilis sui ægre ferens animo, separaret. Pluribus hæc omnia idem auctor scriptis mandauit, qui & inferius eiusmodi recitat inscriptionem, qua tantæ victoriæ monumentum exaratum fuit: ait enim b: *Mihi vero ex incolis quidam nonnulla elogia recitauit in vrnam inscripta Lapide ara sub Casilini fluminis ripa locata: quæ huiusmodi sunt:*

AQVAS CASILINI FLVMINIS MORTVIS GRAVATAS SVSCEPIT TYBRHENI MARIS LITTVS, QVANDO FRANCORVM GENTEM OCCIDIT AVSONIVS ENSIS. VELMISERO HÆC GESSIT MOREMVLTINO. FELIX ETIAM ISTE FLVCTVS, ET ERIT BARBARICO RRO TROPHÆO DIVINE RVGFANS SANGVINEM.

Id Epigramma siue in vero lapide fuerit inscultptum, siue alias vtcumque celebre sit, ad me permanat: haud tamen dissido fuisse hoc modo inscriptum.

b Agath. l.

XVI. c Agath. l. CVR FRA CLVICTI.

Cum autem idem auctor apette testetur c ob iniustitiam victos fuisse Francos: hic examinandum est præcipuum eorum peccatum, cuius rei gratia adeo ad internecionem cædi meruere. Nam cũ ab eodem auctore Francorum pietas commẽdetur, iustitia tamen nõ ita: quod scilicet Agathias de eorum Duce tradat, obstinate nimis patrocinium Gothorum suscepisse: adeo vt recedente Leuthari cum Alemannis, ipse laturus Gothis opem remanere omnino voluerit. ait enim: *Bulrinus vero cum iureiurando iam confirmasset aduersus Romanos, & pro Gothis se bella gessurum, hique adulando barbarum permulcerent, ac suum Imperatorem fore se prædicarent: visum est tandem manendum apud hos potius esse, & per agenda conuentia vnde apud Gothos is manse, & ad bellum necessaria compararet.* hæc auctor dum in bello suscepto iniustitiam aperit, cum illos defendendos Franci suscepissent, qui ditionem imitarant alienam. Adde his etiam, quod ea ex parte impietatem defenderent (licet hoc non esset in animo) dum aduersus Catholicos pro Arianis, quales Gothi erant, iuratum prælium prosequi statuissent. His etiam iunge illud quod inuito Theodibaldo Francorum Rege (vt idem auctor testatur) suaque sponte idem Dux exercitus Bucellinus pro Gothis Francos duxit cum Alemannis ad pugnam. Vt plane exemplo posteris fuerit, fortissimos quosque debiles reddi ac prorsus imbelles, quos iustitia deserit, quam merito Sapiens præliantium d thoracem appellat. fidem vero scutum: quibus si careant præliantes, omnino sint pertituri, nisi (quod sæpe contigit, ad scelera vsciscenda his Deus vtatur tanquam virga furoris sui. Porro Pelagium Papam nuncupasse vota pro Romano exercitu, ac pariter persoluisse, docet sequens vetus inscriptio e:

d Ephes.

e Anast. in Pelag. pag. 165. n. 7.

Vox arcana patris cœli, quibus æqua potestas
Descendit terras luce replere sua
Hanc Deus humanam sumens de virgine Formam
Discipulos mundo præcipienda docet,
Qua modo Pelagius præsul cum plebe fidelis,
Exercens offert munera sacra Deo
Vt Romana manu cœlesti sceptra regantur,
Sit quorum imperio libera vera fides.
Pro quibus Antistes reddens hæc vota precatur
Sæcula principibus pacificata dari
Hostibus vt domitis Petri virtute per orbem,
Gentibus ac populo pax sit & ista Fides.

XVII. ROMANI CITIVS FLIGATI IN COLCHIS.

Sed quæ res humanæ sui varietate inconstantes esse soleãt, ægris mox admixta sunt tristia: cum videlicet post tam ingentem de Francis adeptam victoriam in Italia, Romanus exercitus, qui in Perside militabat, posteriores tulit. Siquidem hoc anno ab eo male pugnatum est cum Persis. fugatis à tribus millibus Persarum quinquaginta millibus Romanorum, vlciscente Deo, tab omnibus iactabatur) innocẽtem sanguinem Regis Colchorum à Romani exercitus Ducibus fraude necati. De his pluribus Agathias. Erat namque Rex ille Christianus maxime pius, totaque eius prouincia Christianitate refulgens. Fa-

etaque

chaque hæc ait, dum Persæ obsiderent Onogorim antiquum præsidium, quod Christiani Colchi à Protomartyris nomine S. Stephanum nominarunt. Tu vero de his eundem, si libet, auctorem consule.

Interhæc vero, dum quæ dicta fuit de Francis in Italiã gererentur, Theodibaldum Francorum Regem adolescentulum pene puerum morbo miserrime affectum, ex hac vita migrasse, idem auctor Agathias affirmat: ob idq; cum ad consanguineos superstites Francorum Reges Childebertum atque Clotharium deuolueretur hæreditas, inter eos obortã esse discordiã tradit. De Theodibaldo scribit Gregorius, vxorem duxisse, annoque regnũ septimo decessisse. Porro vna cum regno eius quoque cõiugem incestuoso cõnubio Clotharium accepisse narrat, reprehensum vero à sacerdotibus eam dimisisse, sed audi verba ipsius a: *Regnum eius Clotharius Rex accepit, copulans Valdetradam vxorem eius priore suo: sed increpatus a sacerdotibus reliquit eam, dans ei Garnaldum Ducem, &c.* Vigebat quidem Gallicanorum Episcoporum sacerdotalis vigor his temporibus aduersus incestuosos: nam extant plures canones diuersorum Conciliorum in Gallia habitorum, quibus eiusmodi crimen Ecclesiasticis cẽsuris insectati sunt sanctissimi Patres illi, quos diximus Aurelianensii Synodorũ secundæ, tertiæ, quartæ & quintæ, necnon Cõcilii Turonensis. Sane quidem & aliud id genus crimen eiusdem Clotharij idẽ Gregorius *b* refert, nimirum duas sibi in matrimonium coniunxisse sorores et quibus septem suscepit filios. Vnde ob tanta hæc facinora haud modicum fuit iisdem sanctis Episcopis laborandum, vt malos hos exotiri cœptos frutices sacratum legum falce iucciderent.

Sed vt repetamus res Orientis, hoc eodem anno vndecimo Iustiniani Imperatoris tumultuatũ rursum esse à Iudæis & Samaritanis hæreticis in Palæstina, Miscellæ auctor ita describit: *Anno vigesimo nono Imperij Iustiniani motionem concit auerunt Iudæi & Samaritæ Cæsareæ Palæstinæ, & facti quasi in ordine Prasino & Veneto irruerant in Christianos, eosdem cruciatu, & multos interfecerunt, & ecclesias combusserunt, & Stephanum ipsius ciuitatis Præfectum in Prætorio peremerunt, & substantiam eius diripuerunt. Vnde vero illico fugiens in Vrbem, adit Imperatorem. Quibus de Adamantio Magistro misso descendere in Palæstinam, & occisionem exquirere Stephani: qui vocatis eorum, quos reperit, alios suspendit, alios decollauit, alios vero debilitauit & publicauit: & factus est timor magnus in omnibus partibus Orientis.* hæc aduersus Iudæos & Samaritas hoc anno facta sunt, quos iam antea sæpius aduersus Christianos sequentes legibus eiusdem Imperatoris compressos, sæpe superius dictum est.

IESV CHRISTI
Annus 556.
PELAGII PAP. IVSTINIANI IMPP.
Annus 2. Annus 30.

QVingentesimus quinquagesimus sextus Christianus post Consulatum Basilij decimus quintus notarum quo debellatis Francis, Alemannis lue consũptis, & Gothis in deditionẽ acceptis, à bellis Italia tãdẽ quieuit: est tamen vigere et bellum Ecclesiasticũ, & illud quidem haud leue, tum ante ortum, cum Vigilius Constantinopoli primum contra Tria capitula illa sententiam tulisse ferunt, vt diximus: auctum vero, cum confutum fuit, ab eo Quintam Synodum comprobatam eadem Tria capitula condemnantem: magis autem commotum, eam ob rem, quod Pelagius Papa (vt dictum est) anno superiori creatus Pontifex, vt Orientalem Ecclesiam ob Quintam Synodum cum Occidentali coniunctam in pace seruaret, ipsam Quintam Synodum recepisset: magnæ enim indolis ea est scissura Occidentalium Episcoporum, ad quam consarciendam idem Pelagius Pontifex impigre laborauit. Adeo enim visi sunt exhortuisse Occidentales Antistites fere omnes aliam Oecumenicam Synodum post Quartam admittere, vt nec potuerit Pelagius reperire Episcopos Romæ, à quibus consecraretur, atque opus fuerit presbyterum Ostiensem (quod numquam antea accidisset) loco Episcopi munus illud obire, ipso Pelagio ita iubente.

II.

Quantum n. aduersati fuerint Quintam Synodum Occidentales, vel ex Cassiodoro *c* & aliis possumus intelligere, qui licet à communione Catholica nunquam defecerint: nec ea eadem Quintam Synodum aliquando damnarint: eam tamen silẽtio præterierunt, satis esse putantes in his, quæ spectãt ad Catholicam fidem quatuor profiteri Oecumenicas Synodos, in quibus Catholica dogmata aduersus hæreticos aduersantes sunt stabilita: nam in ipsa Quinta Synodo actum constat de personis: quamobrem haud necessarium visum est in assertione Catholica vna cum quatuor Synodis etiam Quintam ea dẽ obseruãtia, qua illas quatuor, profiteri. Sic & Cassiodorus fecisse cognoscitur, & aliquando etiam S. Gregorius Papa, atque Patres Concilii Bracarensis secundi, vt suo loco dicetur. Non dubium enim est, pertæsos etiam fuisse Catholicos Occidentales professores Quintæ Synodi aliquid esse occasione Chalcedonẽsis Concilij innouatum. Hinc est quod ipse Cassiodorus in commentario illo, quo de diuinæ lectionis institutionibus agit, vbi de quatuor Synodis summa cum laude mentionem habet, aduersus eos, qui innouarunt, sic inuehitur *d*: *Sunt nõnulli, qui putant esse laudabile, si quid contra antiquos sapiant, & aliquid noui, vnde periti videantur, inueniant. Chalcedonensis autem Synodi testu est codex encyclicus, qui eius reuerentiam tanta laude concelebrat, vt sanctæ auctoritati merito iudicet comparandam. quem codicem ἐγκύκλιον id est, totius Orbis epistolarum à viro disertissimo Epiphanio fecimus in Latinum de Græco sermone conuerti.* hæc ipse intelligens per encyclicum codicem totum illum epistolarum, procurante Leone Imp. à quamplurimis eius temporis Episcopis pro defensione Chalcedonensis Concilii conscriptarum, quem continet secũdum volumen Conciliorum, de quo suo loco pluribus dictum est. Neminem vero moueat, si idem Cassiodorus recensens Oecumenicas Synodos, de Quinta Synodo nullam habuerit mentionem, sicut & S. Gregorius *e* aliquando fecisse visus est, quod (vt ipse Gregorius testatur *f*) in ea non de fide, sed de personis sit actum: id enim (vt dicetur) & alii plures fecisse noscuntur, cum tamen eidem non contradicerent.

CASSIODORVS QVATVOR TANTVM SYNODORVM ASSERTOR.

c Cassiod. Inst. diu. lect. lib. 1. c 18.

d Cassiod. de diu. lect. c 11 & 17.

At ne quis putet Cassiodorum, quem claruisse vidimus tempore Theodorici & successorum Regum Gothorum ad hæc tempora minime peruenisse: ex eodem libro Institutionum diuinarum lectionum, quonam tẽpore ætatis eius ille sit scriptus, facile intelligi poterit. Cum enim trigesimo eiusdem commentarij capite meminerit libri de Orthographia à se conscripti, idemque testetur in eiusdem voluminis præfatione illum ipsum à se elaboratum anno suæ ætatis nonagesimotertio, plane intelligere vales, eundem Cassiodorum his superuixisse temporibus, pluraque scripsisse edidisseque de sacræ lectionis Institutionibus librum illum, vbi quatuor tantum Synodos agnoscere profitetur, omni explosa altercantium nouitate, quod (vt dictum est) mirum esse minime debet, cum & temporibus Gregorij Papæ de eadem Quinta Synodo haud esset omnium Orthodoxorum eam recipientium libera certaque assertio. Sed ad Pelagium redeamus, Cassiodorum opportuniori tempore conuenturi.

e Greg. lib. 3 epist. 33.
f Greg. lib 3. ep. 37

III.

DE ÆTATE ET SCRIPTIS CASSIODORI.

Pelagius igitur vbi Occidentalium animos ex Oriente veniens exploratos habuit, etsi grauem subiisse prouinciam sensit, & supra vires onus suscepisse ex eius ponderis intellexit: haud tamẽ à cœptis destitit, sed peracti operis semel aggressus, illud perficere manibus (vt aiunt) pedibusque conatus, omnes neruos intendit, vt Occidentales Episcopos, potissimum vero Italos sibi in his obsequẽtes redderet. Verum cum omnes ferme reperit retinentes, tum vero præ cæteris refractarios illos inuenit, qui in ea Italiæ erant regione, quæ hactenus Francis subdita fuit, nempe Venetos, Istrios, atque Ligures: quos ad Catholicam vnitatem reducere festinans, eosdem

IV.

PELAGIVS LABORAT PRO QVINTA SYNODO.

litteris Apostolicis vocauit, & prouocauit aliorum exemplis. At cum penitus resilirent, per Narsetem eos cõpescere, atque coercere putauit. Narses vero, quod pius admodum esset, veritus est aduersus Episcopos aliquid agere: cum ad eum ita trepidantem Pelagius hæc tunc scripsit a:

a Pel. ep. 3. to. 1. ep. Rom. Pont

V. *Non vos hominum vanilequia arct ardent dicentium, quia persecutionem Ecclesiæ facitat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant huiusmodi rumoris fabulatores. Neper se quitur, nisi qui ad malum cogit. Qui vero malum vel factum iam punit, vel prohibet, ne fiat, non per se quitur ille, sed diligit. Nam si (vt illi putant) nemo nec reprimendus a malo, nec terr abendus a malo ad bonum est: humanæ & diuinæ leges necesse est euacuati, quæ & malis pœnam, & præmia bonis, instituta suadente constituunt. Malum autem schisma esse, & per exteras etiam potestates huiusmodi homines debere opprimi, & canonica Scriptura auctoritas & paternarum regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab Apostolicis diuisus est sedibus, in schismate eum esse non dubium est, & contra vnitatem Ecclesiam altare conatur erigere.*

VI. *Sed quid de talibus insertus Chalcedonensis Synodo canon statuat, gloria vestra consideret, vbi post alia sic dicit: Qui à communione seipsum suspendit, & collectam facit, & altare constituit, & noluerit vocanti Episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere, neque obedire primo & secundo vocanti: hunc omnino damnari, nec vnquam vel orationem mereri, nec recipere cum posse honorem. Si enim permanserit tur bas faciens & seditiones Ecclesiæ, per exteram potestatem tam quam seditiosum comprimi. Et beatus Augustinus de talibus dicit b: Multa etiam non inuitu benigna quadam asperitate plectenda sunt: quorum potius vtilitati consulendum est, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumuis asperæ, numquam paterna amor amittitur: sit tamen, quid nollet, vt doleat, qui etiam inuitus videtur dolore sanandæ.*

b Aug. Enchir. ca. 72.

VII. *Ecce videtis, quemadmodum tam ti testimonio Patris non persequatur coercendo talia, sed diligat emendando: ideo semper Ecclesia. Facite ergo etiam vos (quod sacientes inexistimem Christi amatæ vestræ frequenter hortamur) & date operam, vt talia fieri vltra non liceat, sed etiam (quod vobis facillimum esse non dubito) his qui talia præsumpserunt, ad piissimum Principem sub digna custodia dirigantur. Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non ante tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde retulissetis: & quid fieri debuisset, eius iterum scriptis recognouissetis: & inter vbique feruentes hostes, Ravennam tamen & is, qui ordinabatur, & is qui ordinatus erat, providentia culminis vestri deductis sint.*

VIII. *De Liguribus atque Venetiis & Istriis Episcopis quid dicam? quos idonea est excellentia vestra ratione & potestate reprimere, & diuinitus eos in contemptum Apostolicarum sedium de sua vtilitate gloriari: cum si quid eos de iudicio vniuersalis Synodi, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam Indictionem actum est, forte monebat: ad sedem Apostolicam (quomodo semper factum est) selectis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam Ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare, huiusmodi homines principali vel iudiciali auctoritate comprimere, quia regulæ Patrum hoc specialiter constituerunt, vt si qua Ecclesiastici officii persona, cuiuslibet est resiterit, vel seor sum collegerit, aut aliud altare erexerit: seu schisma fecerit: iste excommunicetur, atque damnetur. Quod si forte & hoc contempserit, & permanserit diuisiones & schisma faciendo, per potestates publicas opprimatur. Ecce domine, quod animus vester forte timidus est, ne persequi videatis, de Patrum vobis auctoritate hæc breuiter diriguenda curauis: cum mille alia exempla & constitutiones sint, quibus euidenter agnoscitur, vt facientes scissuras in sancta Ecclesia, non solum exilio, sed etiam proscriptione rerum & diuturna custodia per publicas potestates debeant coerceri. hactenus ad Narsetem Pelagius.*

COERCENDI SCHISMATICI.

IX. Ecce Pelagius Papa (vt vides) schismaticos Donatistarum exemplo vult coripi per sæcularem Principem, sicut eos sanctus Augustinus cogendos scripsit per Romanum Imperatorem. Cæterum quod ad hæc spectat, Facundus Episcopus Hermianensis Africanus (de quo plura superius) acerrimus Trium capitulorum defensor, in libello, quem scripsit ad Mocianum, nequaquam horum causam esse similem Donatistarum schismati, sed longe disparem, asserit & lamentatur, reclamabant enim vndique schismatici, dum vrgerétur, persecutionem se pati à Patribus Orthodoxis: isti vero ex aduersis schismaticos vi coercendos, exemplis sanctorum Patrum atque legibus probabant Ecclesiasticis. Sed & quod idem essent in schismate, inde certo declarabant argumento, quod diuisi essent inprimis ab ipso capite, simulque ab omnibus totius Catholicæ Ecclesiæ Patriarchalibus sedibus.

X. Quod igitur idem probe sciret Pelagius, quanto cum detrimento schismatici permitterentur sua infamia agere, atque seorsum colligere conuenticula: vrget opus, ad Narsetem iterum scribens his verbis c:

c Pelag. ep. EPISCOPI AQVILEIENSIS ET MEDIOLANENSIS SCHISMATICI.

Illud est, quod à vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, vt Paulinum Aquileiensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem Episcopum ad clementissimum Principem sub digna custodia dirigatis: vt & ille, qui Episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios vltra non perdat: & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, canonum vindicta subiaceat. Nec bonit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare. Sed quoties aliqua de vniuersali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ei, qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam sedem pro recipienda ratione conueniant: aut si forte (sicut de talibus scriptum est d: Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit) ita obstinati & contumaces extiterint, vt docere non velint: vos ab eisdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoque modo necesse est: aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per sæculares comprimi potestates. hæc ad Narsetem Pelagius.

d Psal. 11.

XI. POPVLI RECVRVNT AD PELAGIVM.

Cæterum etsi Episcopi à capite schismate scissi essent, populi tamen non ita. Etenim quod longo vsu didicissent, secundum hierarchicum in Ecclesia semper seruatum ordinem, esse non posse legitimum sacerdotem, qui à Romano Pontifice non habeat communionem, nec viuere in corpore membrum, quod à connexione capitis sit abscissum: hac de causa cum scirent eiusmodi esse à Romani Pontificis communione discissos eosdem, non vt pastores legitimos cognoscebant, sed vt alienos auersabantur & fugiebant, & ad eum quem vere sciebant in Ecclesia omnium vniuersalem esse pastorem accurrebant porrigentes querelarum libellos aduersus eos, quos patiebantur schismaticos sacerdotes. Hos cum audiret Romæ Pelagius, officio non defuit, vt oues à luporum insultibus vindicaret: sed quod probe nosset haud eiusmodi litteris permoueri, nec legationibus reprimi, sed magis ex iis pastoralibus admonitionibus eosdem reddi proteruos, sæcularis esse opus auxilio potestatis intelligens, in eamdem sententiam de comprimendis his, qui à sede Apostolica sunt diuisi, hæc ad Narsetem Præfectū scribit e:

e Pelag. ep. XII. PELAGIVS RVRSVS EXCITAT MÆRITI CONTRA SCHISMATICOS. + Tertia

Quales nos de gloria vestra studio iudicio gratulemur, non solum vestram, sed multorum ac pene omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, quæ vobis præsentibus ibi fieri studemus sollicitiores apud gloriam vestram duximus conquerendum. Thraciæ siquidem atque Maximilianus nomina tantum Episcoporum habentes, & Ecclesiasticam ibi vnitatem perturbare dicuntur, & omnes Ecclesiasticas res suis vsibus applicare: in tantum vt contra vsum eorum, id est, Maximilianum, vix, ad nos per tam longum iter necessitate compellente, quidam insatigabiliter venientes, preces offerrent. Ob quam causam Petrum presbyterum sedis nostræ sed & proiectum Not. eium ad eadem loca duximus destinandos, vt ea, quæ canonicis statutis à prædictis pseudoepiscopis comperirent commissa, vel digna deberent ibi vltione compescere, vel eosdem ad nos vsq; perducere.

XIII. SCHISMATICI COMPRIMENDI.

Et ideo salutantes paternas affectu gloriam vestram, petimus, vt præfatu, qui à nostra sede directi sunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec patiatis aliquibus esse peccati, si huiusmodi homines

compromittur. Hoc enim & diuina & humana leges statuerunt, vt ab Ecclesia vitæ ac diuinæ & eius pacem requisitæ penitus abstineat. Sed quoniam malefactoribus etiam poenitentiæ locus conceditur, vt cui fides ordinetur, vt cui vitæ Deus sanctissimus positis offerre, quam fidei ordinetur, vt cui vitæ Deus sanctissimus positis offerre, quam fidei ordinetur, competentis his, qui in suum & aliorum perniciem debacchantur, competentis debuit rigore compesci. hæc Pelagius ad Narsetem, ad quem eodem argumento alias (vt videtur) litteras dedit. Cæterum quæ litteris permotus Pelagij Narses, cum abuertisset schismaticos mouerentur, non vi, sed hortatione cum eis agendum putauit: cum illi contra, cum a Pelagii communicatione debere recedere hortaretur: quod cum Narses detestaretur, ipsi schismatici eum cum ignominia velut schismaticum auersati sunt. Cum autem hæc omnia ipse Narses Pelagio significasset, idem Pontifex ad ipsum ista rescripsit a

Pelagius litteras excellentiæ vestræ de iniuria quidem, quam vobis quorundam hominum præsumptio intulit, valde doluimus. Sed quia scimus occultis Dei iudicijs animum vestrum esse per alterius iniquitatem & superbiam a cognitionem schismatis cuiusdam iniquorum omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari consuevit. Nec enim sine illius prouidentia factum esse credendum est: vt inquisitis & pernecessi homines ad hoc vsq; prosilirent, vt suam diuisionem, Catholicam esse crederent Ecclesiam. Ista vos pulsatione prohiberet. Sic enim per misericordiam Dei, etiam nescientibus illis, hoc factum est, vt a schismaticorum cultura eruti. Catholicæ, quam diligitis, seruari vos contigisset Ecclesiæ. Quamuis igitur vestra per illorum scelus vilitas fatigata sit: nullo tamen impietatis hominum præsumptionis grauari debetis. Si enim hoc quod in vestram gloriam præsumpserunt, non fuerit vindicta compressum: quod in minoribus non valuit panari, maioribus vires non debet.

XIIX. EPIST. PELAG. I PAP. AD SAPAVDVM ARBI. EPISC.

Extate igitur in talibus debitam auctoritatem: & ne eis amplitudo communicandi sceritus crescat, vestra coercitionis temperatur. Ad hos siquidem Dei nutu etiam contra vos tam præsumpserunt: vt talia vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios fortes Deo propitiante, minuite. Quales autem sint, qui Ecclesiam sugunt. Improbissima vos scelera (quæ amplius occulta Deus esse nolunt) violenter insumant: qui in homicidio quidem nec humanitatem, nec fraternæ charitatem, nec sacerdotij reuerentiam cognouit. Incestuosæ autem adulterio etiam ipsius vindicta abstinet modum: quia si adulterium panitus, non remanet, in quo violenter incestus. Sacrilegia ingeras panitus, vt vbi omnia adulteria remanebunt. Ecce de quo scilicet sunt: qui quantum ad superbiam attinet, notarium vobis inferre multa sunt: & quantum ad prouidentiam Dei, impostor vos Ecclesiæ seruauerunt. Inferte tales ab ista pronuncia: vinum oblata vobis à Deo opprimendi pessimos exasime. Quod tunc plenius fieri poterit, si ecclesiæ salutem ad clementissimum Principem dirigantur, & maxime Ecclesia Aquileiensis inuigor, qui tu schismate, & in eo malediction nec honorem Episcopi poterit retinere, nec meritum. hactenus de his Pelagius.

XIX. cf. *Tim.* 5.

Hic autem Episcopus Aquileiensis, de quo agitur, Paulus nomine, post Macedonium sedit annos viginti duos, vt habent monumenta Ecclesiæ Aquileiensis. Quæ vero gesta sint per Narsetem Pelagii Papæ impulsionibus, ex temporum inopia latent. sed & quæ reliqua fuerint Pelagij aduersus schismaticos studia, licet præter hæc altum sit silentium: ex his tamen, quæ dicta sunt, ea, quæ ignorantur, possumus intelligere, cum constet constatum semel schisma minime conlopitum, sed maioribus in dies incrementis auctus, vt ex Gregorij Papæ epistolis satis liquet. At quidnam profecit Pelagius per Narsetem? multum quidem nempe vt nonnulli Italiæ Episcopi velut membra capiti subderentur. Aquileiensis tamen Episcopus & aliquot ipsi inhærentes obstinatissimi permansere, adeo vt Ecclesia illa eo ad Sergij Papæ tempora in schismate diuisa permanserit ad centum ferme annorum spatium, licet omnes successores Pelagij, vt eum cum aliis ad Catholicam veritatis fidem reducerent, maxime laborauerint. At de his hæc modo satis.

XX.

Hoc eodem anno, nempe decimoquinto post Consulatum Basilij idem Pelagius Papa cum suscepisset legatos a Childeberto Francorum Rege, nec non ab Episcopo Arelatensi Sapaudo, siue Sabaudio, ita enim subscriptis reperitur Concilio secundo Matisconensi ad eosdem rescripsit, imprimisq; ad eundem Episcopum Arelatensem litteras dedit, quibus eidem suas denegauit vices, & impertitus est pallium, accepimus eas ab Ecclesia Arelatensi: sic enim se habent:

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

Malorum nostrorum, operante Dei misericordia, cupientes imitare vestigia, & eorum actus diuino inuocamine in omnibus imitari: charitati tuæ per vniuersam Galliam sanctæ sedis Apostolicæ, cui diuina gratia præsidemus, vices iniungimus: hoc enim antiquitatis memoria docet, hoc Ecclesiæ Rom. statuentes firma a sanctis Patribus & decessoribus nostris tuis decessoribus esse concessum: vt illius stabilis petræ compiterna soliditas, supra quã Dominus Saluator noster propriam fundauit Ecclesiam, a Solio in vsque ad occasum primatus sui apicem successorum suorum auctoritate tam per se, quam per Vicarios suos firmiter obtineret. Non autem (sicut dicit beatus Apostolus b) non ad immensum gloriantes, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus mensuram pertingendi vsque ad vos: nec enim quasi qui non pertingentes ad vos superextendimus nos. Sic ergo participata sollicitudine, sanctam Dei vniuersalem Ecclesiam nostri per Dei gratiam regere maiores. Hinc est, quod & nos fraternitati tuæ auctoritatis iniunximus, vt sedis nostræ Vicarius institutus ad instar nostrorum in Galliarum partibus primi sacerdotij locum obtineas, & quicquid ad gubernationem, vel dispensationem Ecclesiasticis statibus gerendum est, seruatis Patrum regulis & sedis Apostolicæ constitutis, diuini iudicij consideratione dispenses, talemque te in custodiendis canonibus sancta conuersatione demonstres, qualem tanti loci decet esse Vicarium.

b 2. *Cor.* 10.

Memor sententiæ beati Pauli Apostoli, qua Timotheum discipulum solicitem, magister informat, dicens: c Testor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis eius, vt hæc custodias sine præiudicio nihil faciens in alteram partem declinando: vt erogetur charissime fratri, auctoritas Pontificis & pastoris mansuetudo, per nos tibi cum Vicariis, sicut & decessoribus tuis, nouerit gratia largitate vnctionis. Quia licet apud Dominum non sit acceptio personarum, tamen ob charitatem etiam carnali generatione consistat esse præclarum, & ideo conuenit, vt quanto in te Dominus multiplicata dona largitus est, tanto in sacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas elationem. Scriptum est enim d: Cum commodauerint vultum, plus petunt ab eo. Vsum quoq; pallii tibi aliarumq; affectione + *concedimus, pariter etiam pallium diligentes: vt vestimenti huius fastigio constituti præclaro quoque habitu decoretis, scitantes omnibus Ecclesiasticis gradus hominibus nullatenus habere licentiam sine Formata tuæ charitatis ex quacunque Galliarum parte longiores petere regiones, ne prohibita præsumentes ipsi se propio priuare videantur officio. Hæc igitur per Vincentium Diaconum & Nestorium subdiaconum Ecclesiæ tuæ, per quos epistolas tuas accepimus, scribenda esse curauimus, in quorum etiam conuersatione Laudabilia tuæ charitatis agnouimus instituta. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. 3. Non. Febr. anno 15. P. C. Basilij V. C.* Ad ipsum vero Francorum Regem hanc scripsit epistolam:

c 1. *Tim.* 5.

d *Eccl.* 12.

+ affectuose.

Domino filio merito gloriosissimo atq; præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius.

Excellentiæ vestræ litteras post illas, quas legati vestri detulerunt etiam per eos, quos frater & Coepiscopus noster Sapaudus + *ad nos direxit, reuerenter accepimus: & salutis vestræ, quæ nobis semper optanda est, cognoscentes indicia, gratias rediuiua pietati retulimus, exorantes clementiam eius, vt vos largissima pietate sua conseruet incolumes. Litteras autem nostras præfato consacerdoti nostro Sapaudo secundum petitionem vestram direximus, vsum pallii pariter concedentes: quia in scrinio Ecclesiastico huiusce modi exemplaria reperimus, quibus ostenditur Arelatensibus Episcopis à sanctæ recordationis decessoribus nostris hoc fuisse collatum. Propterea salutantes cultum regalibus solito debito postulamus, vt ita eum atque Ecclesiam eius gratia excellentiæ vestræ tueatur ac foueat, ne quem per vices nostras angeri, propitiante Domino postulatus in aliqua parte cuiquam Gallicanorum sacerdotum, vel cuilibet ordinis Ecclesiastici personis (quod non oportet) contemptibilis habeatur, & in ea auctorita-*

XIX. EPIST. PELAGII PAP. AD CHILDEBERT. REGEM FRANC.

* Sabaudius.

te sancta

ta sanctæ sedis Apostolicæ & genio vestro, qui pro eo suffragatores acceditis (quod absit) videatur in aliquo derogari. Principalem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime. desunt, quibus data est dies & Consulatus: sed eodem tempore, quo superior datam esse argumentum ipsius significat. Cum autem ea data tertio Non. Februarij habeatur, præmittenda est reliquis ab eodem Pelagio Papa siue ad eundem Sabaudium, siue Childebertum Regem postea eodem anno datis, atq; imprimis quæ scripta legitur decimo octauo Kalendas Iunias ad eundem Sabaudium Episcopum, quæ sic se habet:

XXI. EP. ALIA PELAGII AD SAPAVD. EPIS

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

Quia legatum filii nostri gloriosissimi Regis Childeberti beatorum Apostolorum Petri & Pauli & aliorum sanctorum martyrum reliquias poposcerunt: necesse habuimus hominem bonum subdiaconum de clero nostro dirigere, qui eas vsque ad fraternitatem tuam cum reuerentia deportaret. Et ideo salutantes, hortamur, vt quæsita occasione siue nauis, siue terreno cum talibus personis, de quibus nulla periculi posit esse suspicio, ad nos eum, iuuante Domino remittatis. Ea autem, quæ pro honore charitatis tuæ à nobis supradicti legati poposcisse noscuntur, parati sumus, Deo iuuante concedere. Sed nisi litteras tuas per te acceperimus, sicut etiam decessores nostri postulantibus tuis decessoribus præstiterunt, superfluum iudicauimus vltro transmittere: sed mox ad nos, iuuante Domino, cum de clero tuo cum litteris direxeris, si Dominus voluerit, & si vixerimus, promittimus, nos esse facturos. Præterea hortamur, vt viro magnificentissimo filio nostro Patricio Placido genitori tuo dicas, vt quod de possessionibus possessionum Ecclesiæ nostræ collectum est, aut per suum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem: quia Italiæ prædia ita desolata sunt, vt ad recuperationem eorum nemo sufficiat. Et si possibile erit, vt nobis de ipsis solidis saga tumentacia quæ pauperibus erogari possint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobia, aut strigas aliæ species in Prouincia sunt, quæ pauperibus (vt dicimus) erogari debeant, exinde faciat comparari, & opportunitate nauis inuenta dirigite: vt maximas fraternitati tuæ gratias referamus, dum huiusmodi sollicitudinem nostram prouidentia charitatis tuæ celeriter contigerit. Hortamur etiam, vt Anastasium fratrem Pauli Defensoris Ecclesiæ ad nos facias occurrere. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Data 18. Kal. Iun. anno 15. P.C. Basilij V.C. hæc Pelagius ad Arelatensem Episcopum: quibus intelligis studium Regis Christianissimi erga Sanctorum cultum, cum ad accipiendas Sanctorum reliquias Romam ad Pelagium Papam legationem miserit: & reuerentiam illis exhibitam ab ipso Romano Pontifice, dum eas non credidit homini laico, sed mittendas putauit per Romanæ Ecclesiæ subdiaconum virum pium. Porro hæc mense Maio esse à Pelagio Papa scripta vidisti. Quo item anno, post Consulatum scilicet Basilij decimo quinto, idem Pelagius Papa mense Iulio has ad eundem Arelatensem Episcopum litteras perbreues dedit.

XXII. EIVSDEM PELAG. PAP. EPIST AD EVNDEM, SAPAVD. TERTIA. NOS.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

*Quia nobis cum omnipotens Dei gratia fuerit operata, ad charitatem tuam credimus fuisse perlatum: pro qua re ad vos * destinari conuenerat, vt visitatione communi magno inuicem gaudio frueremur. Nos tamen fraterna memores charitatis, per præsentium portitorem, occasione reperta officium fraterna salutationis impendimus. Optamus, vt alternata timore Domini charitate viuentes, nuncio frequenter referamus alloquio. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. 4. Nonarum Iuliarum, anno 15. P.C. Basilij V.C.* Rursum vero eodem anno mense Septembri ad eundem idem Pelagius Papa dedisse litteras reperitur, quæ sic se habent:

XXIII. EPIST. EIVSDEM AD EVNDEM QVARTA.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

Fraternitatis vestræ grata nobis colloquia, Felice viro honesto deferente, suscepimus: quibus recensitis, communi Domino ac Deo non insufficientes gratias egimus, quia incolumitatem dilectionis tuæ, quæ nobis est desiderabilis, eorum testificatione cognouimus. Ea autem, quæ in nostri laudibus facunda oratio vestri disseruit, quamquam vos congruentem vobis rem fecisse manifestum sit, ita tamen nihil nostrum ex omnibus, quæ dicta sunt, agnoscentes, verecundiam magis incurrimus, illud declinantes vt ad animum perducentes, qui dixit: Sicut vera laus ornat, sic falsa confundit. Multum enim vita nostra ac morum verba charitatis vestræ mensuras excedunt. Optamus tamen, vt Sanctorum omnium precibus & vestris orationibus faciat nos Deus tales existere, quales vos esse ex bona voluntate pinxistis. Atque ideo salutantes debitæ charitatis affectu, indicauimus vos, inuenta ante hoc paruum tempus occasione quorundam de prouincia vestra Romam venientium, tantos fauoris vestri feruore fuisse succensos, vt impatienter ferremus huiusmodi opportunitatem silentio præterire.

XXIV.

*Scribentes namque gloriosissimo communi filio Regi Childeberto, etiam ad charitatem tuam litteras, quales sub breuitate temporis potuimus dictare, transmisimus. Quædam autem nobis (sicut scripsistis) proprio ore litterarum vestrarum tu compendio sortitor intimauit, quæ nos non mediocriter promouerunt, adhuc autem nimirum, quæ ratione tam noua res fuerit vsurpata: & necesse habemus solicite *, vt si quo venerit non facile nobis tanquam ignaris subrepere valeat. Melius tamen fraternitas tua faciet, si cognouerimus illos, quos suscepturos ad nos esse venturos, & vos personam instructam ex omni parte dirigatis, qua eis possit obsistere. Quia cum epistola vestra nihil de causa contineat: si hic, qui nobis ex voluntate vestra verbo suggessit, tunc apud nos nequeat inueniri, videbimur nos accusatoris officium suscepisse. Quod si à tua charitate persona dirigitur nostrum est & pro affectu, quem vobis impendimus, & pro rei gestæ notitia, salua æquitate, competentem, quem dilectio tua miserit, præbere fauorem. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. 11. Kalendis Octobris anno 15. P.C. Basilij V.C.* Quænam autem ista fuerint, quib. Episcopus Arelatensis iudicandus fuerit ab ipso Romano Pontifice, ex epistola eiusdem Pelagij data ad Childebertum Francorum Regem aliqua ex parte possimus intelligere, quæ sic se habet:

* periculi tari.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius.

XXV. PELAGII PAP. AD CHILDEBERT. REGEM FRANCIÆ

*Cum cellitudini vestræ multa dona misericordia diuina contulerit, pro amore tamen quem Ecclesiæ eius sinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alios regni vestri cursus pro tranquillitate sanctæ Ecclesiæ præcipuam solicitudinem vos certum est exhibere. Quæ cum ita sint, miramur quia & quantum nobis præsentium portitorum suggestio patefecit, passi estis subripi vobis Sapaudium fratrem & Coepiscopum nostrum Arelatensis ciuitatis Antistitem, cuius Ecclesia inter cæteras Gallicanis primatui primilegio & sedis Apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati in iudicium sequentis * ciuitatis Episcopi (quod nulla Ecclesiastica lege vel ratione conceditur) iudicandum inueretis occurrere: vt ipso de concilio sato loci sui præiudicio conquerente, illum, qui vsurpauit, sacere sit de illicita præsumptione culpari. Propterea Christianitatis vestræ confidentia freti paterno studio postulamus, vt si quid est tale factum, congrua satisactione celeriter amputetur, nec vllum sit exemplum in perturbatione Ecclesiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et huiusmodi causis solicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis: quia (quod bene cognitum est religiosæ menti vestræ) non aliter Deo nostro grate poteris regalis deuotio famulari, nisi prouidentia eius Ecclesiasticorum ordinum seruet integritatem. Incolumitatem excellentiæ vestræ Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime.* hactenus epistola ad Regem Francorum quæ sine die & Consulatu licet posita habeatur, datam tamen anno quintodecimo post Consulatum Basilii, quæ dicta sunt, docent. Quo pariter anno ab eodem Pontifice scripta legitur epistola mense Decembri ad eundem Childebertum Francorum Regem per Ruffinum legatum missa. Quod enim Græcis consensisset Pelagius in probanda Quinta Synodo, à schismaticis in suspicionem adductus est de violata Catholica fide: cuius rei gratia idem Rex Ruffinum legatum Romam ad ipsum Pontificem misit id exploratum. Quo audito, mox idem Pontifex has ad eumdem Regem litteras reddidit:

XXVI. ALIA PELAGII AD CHILDEB. REGEM

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ vestræ nobis dixit, quod & in prouincia Gallorum quidem femina scan-

dalorum

laborum sustinerent, dicendo quid contra fidem Catholicam (quod Dominus non patiatur) admissum. Et quamvis à transitu almæ memoriæ Theodoræ Augustæ nullas de fide quæstiones Ecclesia Dei in partibus Orientis, Deo miserante formulet, sed quædam capitula contra fidem fuerint agitata, de quibus longum est vt epistolari possint complecti sermones: hoc breuiter secundum admonitionem præfati magnifici viri Rufini: ad sanandum animum vestrum, vel omnium fratrum & Coepiscoporum nostrorum in Gallo-Græcia vtilius constituendum, faciendum esse per scripta, dicentes, an aliquis catholicus nos, & alienus ab æternæ vitæ præmiis reddere queat, qui cum abilla fide, quam beatæ recordationis Papa Leo in suis epistolis predicauit, & quam Chalcedonense Concilium sequens eandem professionem tota definitione suscepit, in vna syllaba aut in vno verbo, vel in sensu erraut, vel errauerit aliquando, aut declinauit, vel declinauerit aliquando.

Quibus sic ita habentibus, non attendat cessitudo vestra, nec fratres nostri Episcopi fabulas eorum hominum, qui scandalis delectantur. Quoniam hæc ipsa ita contigerunt, vt cum pater vester clementissimus Imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli Episcopo sunt & ecclesiis cum integris rectoribus & vasorum decoratæ vsui ad tempora Imperii eius habuerunt, everteret, & sollatio basilicæ eorum atque rectoribus, omnibusque à 253 rebus, Catholicis redderet: in ipso, qui in ipsis erroribus remanserunt, conglobati sunt in vnum, & agunt vehementer, qualiter Ecclesiam Catholicam scindant atque perturbent. Nam & sic in Italiam (quamdiu vixit Constantinopoli summus) de nomine nostro chartas miserant, dicendo, quasi nos docuimus fidem Catholicam fuisse susceptam: nunc vero etiam cartas nos asserunt hoc charta tuitionis vendidisse, vt nescitur, qui eas miserit: sed sic faciunt Christiani, qui in Constantinopoli sunt, dum eos constet non esse Christianos, maxime tamen Nestoriana hæresis homines, pro eo quod Nestorius hos naturas in Christo separatas quidem & diuisas asseruerit, fabulenter molimur dicere longe ab intellectu esse Chalcedonensis Synodi & Papæ Leonis, dum Nestorium pro eo, quod duas hos naturas asseueret, ipso dogmate beati Leonis confutat & damnatum.

Hæc breuiter insinuanda esse excellentiæ vestræ curauimus, vt illæsam fidei vestræ & vnitatis amor non alicuius peruersi hominis fabulis aut chartis superfluis permittat attendi: quia & si simplices aliquos Episcopos & nescientes prima elementa fidei solicitauerint, vt nec rationem ipsam intelligant, nec discernant quantum sit bonum à fide Catholica non errare, sed si qua sunt alia, quib. scriptis ab hæreticis patitur sancta Ecclesia, refutare. Quis enim patiatur, vt Nestorij vel sectatorum eius blasphemiæ pro eo, quod duas naturas in Christo separatas, id est, diuisas esse asseruerit, Catholicæ fidei reprimi videantur?

Et antea vos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illas fecit, quam breuiter superius retigimus: quoniam vniuersitatis Auctor, quicquid in Ecclesiasticis causis negotiatur, sustollam hanc mœrorem, patet pater vester clementissimus Imperator & B. Papa Leo in dogma & Chalcedonensis Synodi fidem nullo modo pati voluit. Reliquias vero tam beatorum Apostolorum, quam sanctarum martyrum iam quidem per seruos Dei monasterij Limanensis direximus: sed & nunc quas legati vestri poposcerunt, vt mitteremus, deportantes hominem bonum subdiaconum eiusdem Ecclesiæ nostræ, à quo vsque ad fratrem & Coepiscopum vestrum sapiendum, iubente Domino, deferantur. Dat. 3. Id. Decembr. anno 15. post Cons. Basilij V. C. per Rufficium legatum.

Pelagius misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ exemplari epistolæ nostræ subscripsimus.

Post hæc autem idem Rex, ad omnem dubitationem tollendam, adiecit, vt peteret ab ipso Pontifice exactiorem fidei professionem: quod & fecit anno sequenti eâ scribens, habes ipsam collocatam in fine Pelagij. Has vero omnes epistolas ab Ecclesia Arelatensi acceptimus ex antiquissimo scripto codice. Hæc gesta sunt cum Ecclesia Gallicana. Quæ autem hoc eodem anno geri contigerit cum Episcopis Italiæ prouinciæ Tusciæ ex litteris eiusdem Pelagij ad eos datis mense Februarij satis apparet, extant ipsæ integræ ex eodem codice acceptæ, ficque se habent.

Dilectissimis Fratribus Gaudentio, Maximiliano, Geronti Iusto, Terentio, Vitali, & Laurentio per Tusciam Annonariam Pelagius.

XXXI. TVSCIÆ EPISCOPIA PELAGIO PAP. OB SCHISMA REPREHĒSI.

Directam à vobis relationem, Defensore Ecclesiæ nostræ Iordane deferente, suscipientes satis mirati sumus, ita vos Apostolicæ auctoritatis oblitos, vt diuisionem vestram ab vniuersali Ecclesia meo etiam volueritis (quod absit) consensu fieri: & quos decuit populorem ignorantiam sacerdotali doctrina comprimere in contumeliam sedis Apostolicæ, plebis velle sequi iudicium. Nec ista discretes, iniustam nostram dolemus, quibus dominante Domino proposuimus eis in mansuetudine supportantes omnia, si ita eo pacto vinculo custodire: sed (sicut diximus) diuisionem vestram à generali Ecclesia, quam tolerabiliter ferre non possumus, vehementer stupeo. Cum enim beatissimus Augustinus Dominicæ sententiæ memor, qua fundauerit suam Ecclesiam in Apostolicis scribus collocauit, in his omnes esse dicat, quicunque sedis Præsulis earundem sedium auctoritate vel communione suspenderit, nec alium manifestat esse Ecclesiam, nisi quæ in Pontificibus Apostolicarum sedium est solidata radicibus: quomodo vos ab vniuersi Orbis communione separatos esse non creditis, si mecum inter sacra mysteria secundum consuetudinem nominis memoriam retinetis, in quo licet indigno Apostolicæ sedis per successionem Episcopatus præsenti tempore videtis consistere firmitatem.

XXXII.

Sed ne apud vos forte, vel apud graecos, qui vobis commissi sunt, de fide nostra aliqua pariter vertantur suspicio: hoc Electionem vestram certissime nosse debetis, me illam, donante Domino, custodire fidem, quam sacra Apostolorum doctrina constituit, quam Nicæna Synodi firmauit auctoritas, quam Constantinopolitana, Ephesina prima, & Chalcedonensis sanctorum Synodorum explanauere sententia, nec quicquam de præfatarum Synodorum definitionibus vel communione me aliquid, vel auxisse, aut in aliquo permutasse: sed omnia Deo propitio, quæ ab illis de fidei puritate conscripta sunt, inuiolabiliter custodire: anathematis nihilominus iudicio subdens, quicunque ad suprascriptarum quatuor Synodorum fidem, vel ad beatissimi Leonis Præsulis Apostolicæ sedis tomum, qui in Chalcedonensi est Synodo confirmatus, aliqua ex parte vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod absit) deducendum aliquando consenserit. Hac igitur dilectio vestra fides nostræ professionis munita: ignorantiam hominum (sicut sacerdotes decet) in spiritu mansuetudinis edocere, festinet, & à prauæ intentionis modis omnibus reuocare, atque vnitatis Ecclesiæ reddere. Quod si quis forte etiam post hæc aliquem sibi superesse credit scrupulum: ab isto tumultu desistens, ad nos magis venire festinet: vt ex his, quæ dubitat, rationabili satisfactione percepta, lætus, Deo propitio, cognita veritate, vniuersali reformetur Ecclesiæ. Nos etiam (secundum Apostolicam sententiam) parati sumus ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in nobis est fide: quia in nullo nos à Sanctis patribus, custodiente nos diuina gratia cognoscimus deuiasse, Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. 15. Kalend. Mar. anno 15. P.C. Basilii V. C. hæc Pelagius, qui cum vbique tumultuarij audisset, schismaticis omnes Ecclesias aduersus ipsum Romanum Pontificem concitantibus, expedire iudicauit de fide Catholica ad vniuersum populum Christianum circulares (quas dicunt) litteras dare, quas ex eodē codice hic tibi reddere, operæpretium iudicauimus: sic enim se habent:

1. Pet. 3.

XXXIII. b Rom. 10. PELAGII DE FIDE CATHOL. CIRCVLARIS EPIST.

Pelagius Episcopus vniuerso populo Dei.

Vas electionis beatissimus Paulus b cum de Iudæis in Christo necdum credentibus loqueretur, Zelum eos Dei habere professus est: sed ne ex hoc fine culpa esse crederentur, consequenter adiecit, sed non secundum scientiam: vt eos necessarie per doctrinam à Deo sibi creditam ostenderet emendandos. Quod testimonium nostra etiam tempori conuenire, charitas vestra non ambigit: quia etsi Zelum Dei in quorundam mentibus esse deprehendimus, in hoc tamen, quod suspicionibus quibusdam sine notitia veritatis se concusserunt atq; concutiunt, & quod se à visceribus vnicæ matris Ecclesiæ nescia animositate discerpunt, siue scientia eos esse non dubium est. Et possemus quidem totius causæ rationem ad sedandos rumores hominum, diuina nobis cooperante misericordia fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem vllatenus esse tenendum, lucidissimis approbationibus demonstrare, magisque id actum, vt memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili solidit ate consiste-

vel Sed

21. Cor. 8.

ret. Sed quia hoc hic, qui lacte potius, quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus, vt (sicut memoratus Doctor gentium a) inter perfectos loquenda sit sapientia: hoc interim, quod etiam paruulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, vt fidem meam annexa subter professione definiam, in qua, Deo propitio, & recta me Apostolorum doctrina & Patrum inhærere vestigiis euidenter appareat: vt per vos, qui Zelum Dei etiam cum scientia possidetis, cæteris innotescat, quos, operante Domini nostri gratia, non sine vestra mercede ab irrationabili diuisionis suæ malo confidimus liberandos.

XXXIV. De sancta vero quatuor Conciliis, id est, Nicæno trecentorum decem & octo, Constantinopolitano centum quinquaginta, Ephesino primo ducentorum, sed & Chalcedonensi sexcentorum triginta, ita me protegente diuina misericordia sensisse & vsque ad terminum vitæ meæ sentire toto animo & tota virtute profiteor, vt eas in sancte fidei defensione & damnationibus hæresum atque hæreticorum, vtpote sancto firmatas Spiritu, omnimoda deuotione custodiam: quarum firmitatem, qui à vniuersalis Ecclesiæ firmitate est, ita me vneri ac defendere profiteor, sicut eas defensores mei defendisse non dubium est: in quibus illum maxime & sequi & imitari desidero, quem Chalcedonensis Synodi auctorem nouimus extitisse: qui suo congruens nomini, eius se membrum, qui de tribu Iuda leo exstitit, vnacissima fidei sollicitudine euidenter ostendit. Similem igitur suprascriptis Synodis reuerentiam me semper exhibiturum esse confido, & quicunque ab eisdem quatuor Conciliis absoluti sunt, me esse Orthodoxos habiturum, nec vnquam in vita mea, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de sancta & vera prædicationis eorum auctoritate minuere.

XXXV. Sed & canones, quos sedes Apostolica suscepit, sequor & veneror, & Deo adiuuante defendo, neque vel de hac professione recticere, aut discedere aliquando promitto. Epistolas etiam beate recordationis Papæ Cælestini, Sixti, & præ omnibus B. Leonis, nec non etiam successorum eius Hilari, Simplicii, Felicis, Gelasii, Anastasii, Symmachi, Hormisdæ, Ioannis, Felicis, Bonifacii, Ioannis alterius, & Agapeti pro defensione fidei Catholicæ, & pro firmitate suprascriptarum quatuor Synodorum, & contra hæreticos tam ad Principes, quam ad Episcopos, vel quoslibet alios per Orientem & Illyricum atque Dardaniam, aliasque prouincias denersis temporibus missas inuiolabiliter, adiuuante Christo Domino nostro, me custodire profiteor: & omnes, quos ipse damnauerunt, habere damnatos, & quos ipse receperunt, præcipue venerabiles Episcopos Theodoritum & Ibam, me inter Orthodoxos venerari.

XXXVI. Hæc est igitur fides mea, & spes, quæ in me dono misericordiæ Dei est: pro qua maxime paratos nos ipsi debere, beatus Petrus b præcipit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Cum hac professione me viuere opto, cum ipsa ante tribunal Christi assistere: per hanc à peccatis meis absolutum me credo, ad dexteram eius diuina misericordia deportandum. Quicumque autem aliud senserit, crediderit, prædicauerit, hunc anathemat at sancta & vniuersalis Ecclesia Dei. Deus vos incolumes custodiat, fili dilectissimi, Amen. Ad hæc quidem compulsus est Pelagius Papa, cum obtrectatus vbique esset schismatcorum calumniis, quod Quintam probando Synodum, Quartam abolenisse, vel saltem corrupisse inciperent. Profuerunt ista quidem multis, non tamen omnib, etenim in pluribus italiæ locis diutius eiusmodi viguisse schismaticos liquet.

b 1. Pet 3.

XXXVII. c Aga. hist 2. BELLVM CIVILE ET DOMESTICVM AFFLIGIT GALLIAS.

Hoc eodem tempore (vt Agathias c tradit) regnum Francorum in maximũ discrimen adductum est ex bello ciuili conflato inter fratres Regem Childebertum atque Clotharium ob diuisionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti: cui & domesticum bellum accessit, cum Chramnus Clotharij filius cõtra patrẽ arma mouit, quo tempore idem Clotharius aduersus Saxones rebellantes in expeditione esset. Sed omnibus his omissis, hic ea tantum referanda sunt, quibus Dei aduersus sacrilegos vltio his temporib. non semel progressa narratur. Ac primum de Leone Pictauiensi, qui inter alios filium in patrem cõmouit, hæc notatu digna Gregorius d: Habebat Chramnus & Leonem Pictauiensem ad omnia mala perpetranda grauem stimulum, qui nominis sui tam quam leo erat in omni cupiditate sæuissimus. Hic fertur quadam vice dixisse, quod Martinus & Martialis confessores nihil Fisco virilis vtile reliquissent: & statim percussus à virtute confessorum surdus & mutus effectus, acerbo est mortuus. Verùt enim miser ad basilicam sancti Martini Turonas, celebraturique vigilias, dedit munera: sed non cum respexit virtus consueta: cum ipsa enim, qua veneratur infirmitate repressus est, inuasse hominem rapacem in bona Ecclesiæ, vltio secuta declarat.

c Greg. Turon. l. 4. c. 16

LEO PICTAVIENSIS IN SANCTORVM BITVS.

XXXIX. Complures alios his ciuilium discordiarum temporibus iniecisse manus in bona Ecclesiastica, nonnulla alia exempla diuinæ vltionis in eos immissa demonstrant: quod & testatur primus canon e Parisiensis Concilij post annum sequentem (vt suo loco dicemus) habiti: hæc enim habet in fine post nonnulla aduersus huiusmodi facinorosos statuta: Accidit autem, vt temporibus discordiæ (hæc enim signat tempora) supra pronuntiatam beatæ memoriæ Clodouei Regis res Ecclesiarum aliqui competissent, ipsaque res mutassent, improuisa morte collapsi, propriis hæredibus reliquissent. Placet & hos quoque, nisi res Dei admoniti à Pontifice cognita veritate, reddiderint, similiter à sancta communionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ antecessores eorum immutatam à morte credenda sunt peremisse, non debent filiis vlterius possidere. Iniquum esse censemus, vt portas custodes chartarum, per quas aliquid a fidelibus personis legitur derelictum, quam defensores veritatis creditarum (vt præceptum est) iudicemur. hæc Patres in Concilio Parisiensi.

e Concil. Parisiens. 1. c. 1.

XXXIX. Sed & præter hos bonorum Ecclesiarum inuasores regij quoq; ministri eadem Fisco addicere consueuerũt: cuius rei gratia iidem in eadem Synodo Patres hæc insecundo canone posuerunt: Perpetuo autem anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut competere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit. periculosa, inquiunt, infestatione, quod scilicet (vt dictum est, atque dicetur) multæ aduersus eiusmodi vltionis diuinæ exempla edi solerent. hæc canon secundus eiusdem Concilij, de quo post sequentem annum suo loco dicturi sumus: Sed cæpta prosequamur.

XL. Ad eiusmodi vero contra patrem sceleratum bellum susceptum idem perditissimus filius Chramnus patrem suum Childebertum Regem Clotharij fratrem sibi, fœderis cõiunxit. Sed quęnam essent obuentura, clerici Diuionenses in hunc modum ex diuinis Scripturis deprompto oraculo notum fecere: ait enim Gregorius: Positis clerici, tribus libris super altarium, id est, Prophetia, Apostoli, & Euangeliorum, orauerunt ad Dominum, vt Chramnus quid eueniret, ostenderet: aut si ei feliciter succederet, aut certe si regnare posset. diuina potentia declararet. simulque vnam habentes conuentionem, vt vnusquisque in libro, quod primum aperiebat, hoc ad Missas etiam legeret. Aperto ergo primum omnium Prophetarum libro, reperiunt: Auferam fenum eius, & erit in direptionem: Pro eo, quod debuit facere vnus, fecit autem labruscas. Resetatque Apostoli lib. o inueniunt g: Ipse enim diligenter scies, fratres, quod dies Domini sicut fur in nocte ita veniet: & cum dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus illis superueniet interitus, sicut dolores parturientis, & non effugient. Dominus autem per Euangelium ait h: Qui non audit verba mea, adsimilabitur viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, descendit pluuia, aduenerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & facta est ruina eius magna. Ista sunt in suscepto bello prænunciata de Chramno, ac pariter adimpleta in exemplum iusti iudicij magni Dei: sed quomodo id acciderit, dicemus inferius, simulque diuinitus ostensa prodigia. Subiicit enim ista Gregorius i:

f 1. Tim. 6.

g 1. Tim. 6.

h Matth. 7.

Greg. l. 18. XLI. DE AVSTRAPIO DVCE.

Austrapius Dux Chramnum metuens, in basilicam S. Martini confugit: cui tali in tribulatione posito non defuit diuinum auxilium. Nam cum Chramnus ita eum constringi iussisset, vt nullus ibi alimenta prabere præsumeret, & ita arctius custoditur, vt nec aquam quidem ei haurire liceret: quo facilius compulsus inedia, ipse sponte sua de basilica egredi coactus periturus exiret: accedens quidam vas clum illi cum aqua seminuo detulit ad potandum. Quo accepto velociter Index loci adsolauit, ereptumq; de manu eius terra diffudit. Quod velox Dei vltio & beati Austrapii virtus eli subsecuta. Eamque die Index, qui ista gesserat,

correptus

correptus à febre nocte media expirauit. Dei permissu in crastinum ad illam horam, quam in basilica Sancti populum de manu exactum fugerat. Post illud miraculum omnes ei opus erat diuinæ quæ erant necessaria detulerunt. hæc Gregorius, quib. præter diuinitus patrata miracula, illud admiratione dignum patet, tantæ inotescit, quam religiose à Francis sacra custodiantur, cum nec perditissimus Chramnus ea violare præsumpserit, sed obsidione potius, quam irruptione capere voluerit inimicum. Quid autem eidem acciderit Chramno, cum eius patris indignationem patris confugit ipse in eandem basilicam S. Martini, suo loco dicemus. Sed quæ præterea diuina vltio consecuta sit militis Chramni, cum res Ecclesiæ abstulisset, eundem aud. Gregorium a

In ipso quoque territorio, tempore quo Chramnus Aruernum aliquem diuersa scelera abeius gerentem ministra, quinque viri sanctimonialium oratorium diuinis accensis furtim appetunt: habentur autem in eo S. Saturnini reliquiæ interruptoque ab actu psallendi vel reliquis ministerii ornamentis, nocte regressi discedunt. Sed presbyter ille egressos furtum ac inter vmbras secutus, nullis potuit exhibere, quæ ablata fuerant, indicium reperire. Proinde vero latrones, qui hæc abstulerant in Aurelianense se terrore sum transfulerunt: ibi cum reliqua acceptum, vnusquisque partem suam, sed mox insequente vlcione diuina, quatuor in seditionib. interfecti sunt: quintus vero totam furti huius hereditatem superstes renanens reddidit. Sed vbi hæc in domum suam contulit, statim oculis sanguine oculi, excæcatus est. Tunc compunctus tam dolentibus quam ingratione diuina venit, dicens: Si reddixerit mihi Deus oculum meum, & mihi visum reddiderit, referam loco illi sancto, quæ abstuli. Et hæc cum lacrymis orans, visum recepit. Accedens vero ad populum Aurelianensem prouincie Deo ei agentium Arueruensem inuitat: cui cum ad ea rebus, supplicitter exorauit, vt eidem oratorium restitueret, quod dicens deuotus implens, lucteans de his Gregorius. Sed ad Orientem recurramus.

XLIII. b Agath. lib.

Hæc eodem anno (vt colligitur ex Agathia b) ingentè insperatamque victoriam de Persarum exercitu apud Colchos Romanus exercitus obtinuit, Deo ita cuncta sua prudentia disponente, vt qui sacrificij causa Iustinus Dux cum equitum abesset reuersurus in munitionem, hostes quibus occurrit, fugauit. Agathias rem gestam narrans, hæc de Iustino, qui post Iustinianum imperauit. *Interea vero Iustinum (non enim Nacheragan Persarum Ducem deimpetu assumpturum putabat) segregato suigat & diuinitus quidem vt reor templum quoddam sanctissimum, & apud Colchos illustre haud dubie permagnificum sacrificandi gratia adeundi haud procul abvrbe statum. Delectis itaque ex vniuerso exercitu equitum ille fortissima & bellicosissimis viris haud secus instructis, armatisque ac acie mox esse conserendum, processit, aquestribus signis & militari cetero apparatu: & feroces vt accidit, vt nec Persæ hostes dubitantes fraudderint, neque his illos in ordinem adnotanter, sed alia de improuiso aggrediantur.* Octauo tertius post enarratam Iustinum discrimen, in quod obsessi cõ incidierant, de eodem Iustino ista subiicit: *Interea è templo iam reductus, ex ipso tumultu & armorum concussione quæ gerebantur, inuoluere: vnde equitatu statim conuerso, & ordine suo quodam instructo, insignibusque antesignanis vt signa erigerent, vnaque ipsi operam vt nauarent hortatus, suos certigres mox secum non sine diuino nutu exoppido se excepisse, vt hostes in se subito irruentes obsidione adduceret.* Qui modo autem compressione in hostes facta, omnes in fugam adegit, ordines turbans, & internecioni subiecit, idem pluribus refert.

Sed hæc satis ad institutum, quo moneamur omnia florida euenire cum diuini numinis cultus præceditopus.

* * *

IESV CHRISTI

Annus 557.

PELAGII PAP. IVSTINIANI IMP.
Annus 3. Annus 31.

QVinquagesimus septimus supra quingentesimum Christi annus, idemque post Cõsulatum Basilii demus sextus in Fastis inscriptus, Constantinopolitanis admodum luctuosus ob ingentem tursus repetitum terræmotum ipsam vrbem horrenda demo quassatione concutientem exitit. Agathias enim post recensitas anni huius res gestas, nimirum quæ facta sunt hieme aduersus Rusticum & Ioannem Duces exercitus capite damnatos ob necem illatam Colchorum Regi Christiano Romani Imp. socio: &be la quæ prospere confecta sunt aduersus Misianos, qui defecerant à Romanis ad Persas: postque enarratum supplicium superbissimi Persarum exercitus Ducis, quem ob male rem gestam Costhoes Rex excæcari iussit: post denique de Regibus Persarum eiusdem gentis moribus plura susius pertractataque funesta hoc eodem anno Constantinopoli autumni tempore contigerunt, ita scribit c:

I.

c Agath. lib. 5.

II. CONSTANTINOP. A TERRÆ MOTV CONCVSSA.

Paulo antequam hæc gererentur, iterato Bizantij vehementer adesse terra mouit vt omnis fere collapsa ciuitas fit. Hunc terræmotum & alter tanta magnitudinis insecutus, quanta (vt reor) nunquam antea fuerat: nemirum qui sit ex astruantibus aquis, salsiuisque terra perseuerant à salsus & insane eo horrid. or videbatur, quod pleraque periculosa fuas occurrebant. Exierat namque autumni iam tempus, & pronominibus ex Romana cõsuetudine supposita pergebantur. frigus tunc erat, quale per id esse tempus decebat: Solque in occiduum vertens, in Capricornum deferebatur. sum interea circa mediæ noctis tussedium cunb. altore somno detento & iam quiescentibus, de repente id malum innasse, atque adeo vt à fundamentis omnino quatierentur motu quæ si sed si in principio statim violentissimus fuit in maius tamen continuo ter excreuit, ita vt alio addito ad incrementum, in immensum euaderet.

III. INGENS TREMOR OCCVPAT OMNES.

Demum itaque omnibus excitare is, ciulatus vndique complorationesque exaudiebantur, & vox tem illa quæ in huiusmodi malis afferri sonite ad Deum sonet. Nam sonitus quidam grauis, ferusque perincetonatu è terra strepor fragorque remitebantur, permissoque ventorum turbines subsequebantur, & ceteroem ingemin bant parietibus: siquidem terræ tremor spiritus quidam fumosa nulla nescio quo pacto sursum versus expulsus dejaciebat & turbulentior & sonorus, quo territs hominis & pauore correpti, mentis quadam torpidine, è domicilis eprorumpebant: tum publicæ angustiæque vie multitudine complebantur, tanquã non dum perterriti suprem dum iam esset: nam frequentia continuata connexaque inuicem eius vrbis ædificia sunt. atque adeo, vt vix locum sub eo situm aspexeris, & omnino non ad accidificio alterovacuum reperiat quisquam. Sed alioquin cum ad suspiria tirigerent oculos, & vtcunque cælum spectarent, Deumque hos pacto deprecarentur: summitti timor animis omnis & perturbat o dem. que sensim his videbantur, & perinde leuitas cadentenitæ irrigari antur, algoreiam segregati: haud tamen vel ita afficili tella terato sobibam, ni sorte sacras adesimis. ne nonnulli, eodemque prouoluti ex Deo opem deposcerent.

IV. VARII AC MISERABILES CASVS.

Videre tunc liuisset sæminarum vim maximam, nec infimæ sortis sed familiæ honoratissimæ cum viris suis obsessis, & turbæ immisceri, omnem ordinem & pudorem confundi, nec cuiusvis conditionis hominis præformidine fine vllo discrimine proculcari. Dominos præterea seruis aspernabatur, nec eloparebant, cum maiore quodam terrore vilis seintempla reciperent. Haud secus inferiores priuatique homines magistratus gerentibus sine vllo honoris respectu in permixtam aderant, vt ex communi omnibus incidente periculo, vniuersis existimantibus se non longe post futuros Frequentiores ea fuit nocte cuncta, & communis, & præsertim in Reg a (vrbis ac Regnum est) quam multa præterea

& incredibilia contigere. Nam alibi forte sine lapide tecta sine ligno adsistata, velut renunciata compage hiarent, ab invicem diuellebantur, ita vt aether inde allraque nihil secum ac sub dio consisterentur, ac mox iterato in pristinam compagem coirent. Alibi vero columnæ è superiori domicilij loco firmius collocatæ, violentia exastuantis motus depulsæ excutiebantur, superuellebaque proximas domos, ad eas, quæ longius aberant, veluti funda emissæ euehebantur, & fragore ingenti omnia conterebant. Alibi vero horribilibus accidebant. sed altas sæpe & superioribus temporibus factas, & vt in posterum fiant necesse est, quoadusque terra hæc superest & humana natura peccata: tum tamen in maiu omnia occurrerunt. Nam è turba magna vir hominum & obscuriorum interiit. Ex his vero, qui Senatorum numero essent adscripti, solus Anatolius periit, vir sane Consularis dignitate honoratissimus: ad quod accedebat, quod Imperatoris domus, vt curam susceperat sic & esset bonorum omnium procuratorum natus.

V. ANATOLII OBITVS.

Is itaque cum suo & consueto lectulo quiesceret, marmoris iuxta se frustum in cubiculi ædificio stabat pulchre atque decenter elaboratum, qualia pauimentis solent ad ornatum & ostentationem, non ad necessitatem per eos affigi, qui istiusmodi superuacanea inhiant rebus, & non admodum necessariis ornamentis. Ea igitur saxi moles præruinio motu dissilla laxata, & è pariete pulsa huic in caput concidit dormienti, & plane contrisit. Anatolius vero tanta mole oppressus ad id modo sufficit, vt grauiter ex corde que ingemiscens, eodem tamen in lecto procumberet moriendum. Hac noctu.

VI. QVÆ CONSOLATIONIS INGVSTIIS.

Die autem comparente, per quam libenter se inuicem ciues conturbantur, cum obuiam offerrentur amantissimi quique & familarissimi: complorationi, mutuæ cæteræ se turbæ miscuntur, alterniisque singuli pro data redditaque vltro salute, etsi sui iam desperantes voluptate afficiebantur. Interea vero dum Anatolium in sepulchrum effertur, è plebe homines quidam (vt fit) dilitare, non iniuria cum hoc mortu genere fuisse affectum, quippe qui iniustissimus fuerit, & quam multa multa subtraxerit: & facile confirmare, descriptas illas per eum tabellas sub punicea veste huius sibi demum exitum habuisse, quas sub præ textu in Imperatorem benevolentiæ in domos felicium frequenter congesserat, & hac vita omnia sibi vendidisse, violassetque impudentius simul & fregerit, quæ testamento mortui delegassent, abire in rem malam legibus iussu, quæ liberos velint in paterna substantia hereditatem succedere. Istiusmodi volgus submurmurando, tanti casus compertam habere se causam opinabatur. & inferius post nonnulla de Anatolij repentino obitu disputata, ceptam semel de terræmotu narrationem prosequitur verbis istis.

VII. DE IMPOSTORIBVS OCCASVM MVNDI PRÆDICENTIBVS.

Tunc igitur & deinceps dies quamplurimos terra mouit breuior tamen, nec qualis tunc primum his motus inuasit, sed validus aliquin, vt qui reliqua quæ Byzantij essent, conlinteret. Tunc portenta mox quædam & prædictiones absurdæ in vulgus terræ diuulgari, & mundi huius machinam prædicari quam concitatissime collapsoram. Nebulones præterea quidam & deceptores, veluti diuini quidam & vates sponte sua circumire, & sibi visa prædicere, terroresq; multis mouere: quibus facile poterat, vt ante territis, persuadere. His itaque sine incassum furere, & prauo agitari dæmone se simularent, grauissima quædam passim iactabant, & tanquam ex adyta sibi præsentium dæmonum speciæ fuissent futura edocti, deque sua admodum furia iactarentur. Alij præterea astrorum decursus, figuraque animo agitantes, maiores calamitates, & perinde communium rerum euersiones sese significabant. Itaque terror omnes præcellebatur. Quo modo autem & ob præsentia, quæ aderant, mala, & futura, quæ timebantur, populus sibi timens totus ellet in supplicationibus, idem hic addit auctor:

VIII. POPVLVS CONST. AD MELIOREM FRVGEM CONVERSVS.

Eorum tamen nemo, qui affuissent, sibi non admodum formidoloso terrore obstupescebat. Vnde & supplicationes publicæ facta, hymnique supplices, vniuersis assiduitate ad id vnum cœtibus, exandiebantur. Quin etiam quæ verbotenus ante laudassent, sed facta rarius conformassent, tunc mira animæ promptitudine exsequebantur: aquitatem præterea vniuersim sunt commercia præscribentibus vel Principes ciuitatu, luxri cupiditate reiectæ, ex lege cassas vendicarent: tum alij etiam, etsi potentes, tamen secum quæsierent, iusta quæ facere, & à turpissimis abstinere. Nonnulli vero, immutato prorsus vitæ suæ more, solitariam potius vitam & in montibus ducere maluerant, relictis honoribus, pecuniisque & eiusmodi cæteris, quæ suauissima dicunt mortales: vel sorte in sacris ædes, sacrosque vitros collatis. Nostra præterea priores tribus publicis circumuectis vrbe alimoniæ cibis, vestitusque miseros quosque & calamitosos donabant, quorum plerique vt corpore mutilati in terram proiecti tunc forte emendicabant. Hæc ferme per tempus aliquod gesta, & quamdiu recens timor incubuit. Postquam vero sublenari paruimper discrimen est visum, confestim ad pristinam redire plerique consuetudinem: dum enim necessitas vrget, & formido ingruerit, quæ recentiora sunt facta, vtcunque & leuiter degustamus. hæc Agathias: qui & post diuersorum sententias de terræmotus causa allatas, de iustiniani studio ista subdit:

IX. IVSTINIAN. IN PER. TEMPLVM INSTAVRAT.

Per eam itaque hiemem in hu malis ciuitas versebatur, adeo vt plurimos dies terra visa sit commoueri, etsi minus concutere tur: insederat id hominum mentibus, & suspicio inerat animo cogitatus obtinebans. Imperator præterea ædificia pleraque, quæ putrentia & debilia essent, vel forte prolapsa, instaurare nitebatur. Sed cura illi præcipue fuit Dei illud maximum & egregium templum, quod antea ipse per populum quondam incensum conspexerat & admirabile iterato construxerat. & vt pristina magnitudine excellentius, ita & forma decore & metallorum varietate ornaret. & paulo post: Erat in eo pars quædam testudinis & intermedia quidem, quæ cæteras superaret ædificij partes, terræmotu excussa: quam Imperator longe firmius ex ædificari curauit. Quo modo autem id factum sit docet, asserens insuper de eodem mirabili ædificio extare egregiū poema Pauli Flori viri maiorum nobilitate clarissimi atque inter Præfectos insignis, cuius etiam argumenti edita repertirentur egregia alia poemata. De eodem quoque templo præterilla, quæ à Procopio a scripta habentur Euagrius e ius structuram, situm & dimensiones capite vno complexus est quod hic desci bere, haud superuacaneum esse putamus, ait igitur b.

X. DESCRIPTIO IDEM PLI.

Idem Iustinianus Constantinopoli cum alias multas sacras ædes pulcherrimo artificio elaboratas Deo & Sanctis erexit, tum insigne illud & præ cæteris eximium, amplissimum dico Sophiæ templum extruxit: quod quidam tale fuit, quale non aliquando visum fuisset, quodque ornatu & splendore adeo excelluit, vt nulla dicendi vi facile explanari possit: at ipse tamen illud pro virili describere conabor. Testudo sanctuarij quatuor fornicibus in sublime erecta & ad tantam sublatæ altitudinem, vt ad eius humilitatem astigmatis intuentibus videri possit. Fornices à solo vsque ad tectum (vsque eo namque erigunturi) penitus vacant. In dextro templi latere sunt horum ingredienti ad lenam columnæ ordine locatæ, quæ ex lapide Thessalico confectæ sunt, sunt etiam altæ tabulatæ aliis columnis sinistris suffultæ, in quibus si qui velint, mysteria per alia videre possunt. In illo quoque Imperator diebus festis, dum sacrosancta mysteriorum celebrationi interesset, assidere solet. Quæ quidem partim versus orientem Solem, partim occidentem sic diriguntur, vt nonnisi impedimenta sint, quo minus amplitudo talis operis spectari queat. Porro autem porticum earundem tabulatorum, quæ infra, columnis parisque fornicibus operis extremitates ambiunt. Verum quo magis admirabilis ædificij fabrica velut ante oculos cuiusque versetur, visum est hoc loco intexere, quot pedes eius longitudo contineat, quot latitudo, quot altitudo, & de fornicibus eodem modo, quot pedes vacuum eorum complectatur ambitus, quot denique eorum altitudo. sic igitur se habent.

XI. TEMPLI DIMENSIONES SINGVLÆ.

Longitudo à porta, quæ à regione sacræ conchæ, in qua imperantium offertur sacrificium. sita est, ad ipsam conchem vsque pedes continet centum nonaginta. Latitudo à parte Septentrionali ad Meridiem pedes centum quindecim. Altitudo ab ipso pauelto in vertice hemisphærij ad solum vsque pedes centum octoginta. Latitudo autem cuiusque fornicis pedes habet sexaginta sex. Longitudo totius templi ab Oriente ad Occidentem pedes ducentos sexaginta: Latitudo vero τὸ ἐμφῶς ὃ ultimi pedes continet septuaginta quinque. Sunt præterea versus Solis occasum aliæ duæ porticus valde eximiæ, & atriæ vndique subdito posita. hucusque de Sophiæ templo Euagrius. De cuius sacra mensa ista Cedrenus: Sacram quoque mensam tum fecit, opus

a Procop. de Ædif. Iust. lib. 1. b Euagr. lib. 4. c. 30.

10. Cedr.

imitatione multa aquandum, constabat vero auro, argento, omnique genere lapidibus ligni, metalli, omnibusque rebus, quas terra fert, mare, & totus mundus: ex omni materia prius ostenta plus arbitrata pauciora collegerat: liquatisque his quæ flabat, ea illis immisceat, atque in formam mensæ absolueret. Itaque variam illud opus conuentibus super omnia decebat: in orbem hanc habuit inscriptionem.

TVA DE TVIS TIBI OFFERIMVS SERVI TVI CHRISTE IVSTINIANVS ET THEODORA. EA TV PROPITIVS ACCIPE FILIDEI VERBVM QVI NOSTRI CAVSA CARNEM ASSVMPSISTI ET CRVCI AFFIXVS FVISTI. AC NOS IN TVA RECTA FIDE CONSERVA. ET QVAM NOBIS COMMISISTI REMP. EAM AD TVAM GLORIAM AVGE ET TVERE INTERCEDENTE SANCTA DEIPARA VIRGINE MARIA. hactenus inscriptio. Rursus vero de eodem sumptuoso ornatu meminit Agathias vbi ait: *Illius ex voluptuosa nisi super potens. sanctum illud sacellum argento auroq; constare, & in mysteria diuinitaxat sepositum pretiosissimis rebus & mirabili arte ornatum*, ac de his modo hactenus.

IESV CHRISTI

Annus 558.

PELAGII PAP. Annus 4. IVSTINIANI IMP. Annus 32.

I. QVingentesimus quinquagesimus octauus sequitur Christi annus, post Basilij Consulatum decimus septimus, idemque Constantinopolitanæ ciuitati ob nouas ingruentes clades planè miserrimus, longeque superiori functis omnibus illa vltima sui parte ob terræ motum diuinitus infelix, hic vero peste belloque semper acerbissimus extitit. Complectitur breuiter Agathias lugubrem tragœdiam verbis istis 1: *Eodem anno, vere iam ineunte, denuo & iterato vrbem pestilens morbus inuasit, & insitam sibi malignitatem haud tamen prorsus cessauit: ex quo tempore primum anno Iustiniani imperij quinto irrepere hanc nostra regionem cœpit, qualis vero eiusmodi contagio esset ita habet: interibant autem repentina morte quæ multi tanquam apoplexia graui morbo correpti: quippiamum resistebant, ad quæ non vix dum vita defungebantur. ed & qualis esse solet rebus his, quæ hos perturbabant, narrare pergit.*

II. *Adeunta hæc aduertenda mala pestis scilicet & terræ motus, Iustinianus imperator haud dubius ob peccata diuinitus eiusmodi immitti sibi ea, hanc ad populum Constantinopolitanum edidit sanctionem* b.

Omnibus hominibus qui recte sapiunt, manifestum esse putamus pia omnibus nobis esse studium & oratio, vt creditum nobis à Domino Deo bene viuant & eius inueniant placationem: quoniam & Dei misericordia non perditionem, sed conuersionem & salutem vult: & delinquentes qui corrigantur suscipit Deus. Propter quod vos omnes mutuæ, Dei timorem in sensibus accipere, & inuenire eius placationem: & notum sit quia omnes qui Dominum diligunt, & misericordiam eius sustinent, hoc faciunt. Igitur quoniam quidam diabolica instigatione comprehensi, & grauissima iniuria semetipsos inseruiunt, & ipsi naturæ contraria agunt: ipsi imaginamus, in sensibus accipere Dei timorem & futurum iudicium, & abstinere ab huiusmodi diabolicis & illicitis actibus: vt non propter huiusmodi impios actus ab ira Dei nos incendamur, & ciuitates cum habitatoribus earum pereant. Docemur enim à diuinis scripturis quia ex huiusmodi impiis actibus & ciuitates cum hominibus pariter perierunt.

III. *Et quæ amplius quidam ad hæc, quæ diximus & blasphema verba & sacramenta dei Deo irrant, Deum ad iracundiam prouocantes? ita vtique nos abstinere ab huiusmodi & aliis blasphemis verbis, & non irare per capillos & caput & his proxima verba. Si enim contra homines facta blasphemia impunita non relinquitur: multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hominibus huiusmodi præcipimus à prædictis delictis abstinere, & Dei timorem in corde accipere & sequi eos, qui bene viuunt. Propter talia enim delicta & fames & terræmotus & pestilentiæ fiunt: & propterea admonemus abstinere ab huiusmodi prædictis illicitis, vt non suas perdant animas. Si autem post huiusmodi nostram admonitionem inuenimur aliqui in talibus permanentes delictis: primum quidem indignos semetipsos faciunt Dei misericordia, post has autem & legibus constituis subiacuntur tormentis.*

IV. *Præcipimus enim gloriosissimo Præfecto ciuitatis regiæ, permanentes in prædictis illicitis & impijs actibus post hanc admonitionem nostram comprehendere, & vltimis subdere supplicijs, vt non ex contemptu cultum violentur & ciuitas & Respublica per hos impios actus lædi. Si autem post hanc nostram suasionem quidam tales inuenientes hoc supercelauerint, similiter à Deo Domino condemnabuntur. Ipse etenim gloriosissimus Præfectus si inuenerit quosdam tale aliquid delinquentes, & vindictam in eos non imulerit secundum nostras leges: primum quidē obligatus erit Dei iudicio: post has & nostram indignationem sustinebit. Hucusq; Imperator, qui dum famem, terræmotum, & pestem per eiusmodi delicta illata refert, nec de barbarica grassatione quicquam meminit: inde addicimur, vt credamus eam hoc anno latam esse, sedante Hunnorum aduentum, qui tempore autumni contigit, vt Agathias docet. Verum primo quid Glicas hic addat, audi:*

V. *Cum (inquit) reperti quidam essent illicitis vtentes amplexibus tanquam in triumpho per vrbem vectis prius amputatis, ducti sunt. Horum in numero quidam magnates & Pontificales erant, qui hoc modo circumducti vitam miserè finiebant.* Sed hæc expressus accipe à Cedreno, dum ait: *Anno secundo Isaias Rhodi & Alexander Diospolis Thraciæ Episcopi, aliquot mulieres deprehensi sunt masculorum corporibus. Horum aliis verenda amputari iussit Imperator, aliis calamos acutos in membra genitalium inseri, eosque modos in forum quasi in triumpho produci. Fuerunt & ciuium ac Senatorum multitudo & Pontificum summorum non in eadem culpa, qui castrati & publice nudi in forum producti, miserabiliter perierunt. Sicque exemplo reliquos pudicitiam colere docuerunt. Tulit Iustinianus varias leges contra impudicos, &c.* è quibus eam hoc tempore latam esse, quam diximus ea, quæ sunt dicta ex Agathia de terræmotu atque peste, satis docent: horum namque scelerum gratia tāta obuenisse mala, Imperator ea est edita factione conquestus. Verum nec tantæ macolæ tantis sunt abstersæ flagellis, quæ olim nonnisi igne immisso cœlitus diluí meruerunt. Nam audi ab eodem auctore Agathia 6, quæ hoc eodem anno autumni tempore mala Constantinopolim oppresserunt. c *Agathias.*

VI. NOVA HVNNORVM INCVRSIO. *Super his autem ciuitati & aliaspleraque eodem tempore incidérunt tumultuosa & turbida, nihil minus quam ea, quæ diximus permolesta. Sed qualia fuerint, explicaturi mox sumus, si prius & breuiter vetustiora quædam nos transegerimus.* narratis post hæc de Hunnorum gente nonnullis, mox ista subiungit: *Eodem itaque ævo, quo post lentissimum morbum Byzantium & vicinus maxime infestasse. Hunnorum reliquiæ salvabantur, erantque adhuc celebritate & nomine claræ. Descendentes itaq; Hunni ad notum ventū, haud longe ab istri flaminis ripis pro eorum arbitrio considerabant. Tunc igitur hieme iam ineunte hunc fluminis aqua (vt alias semper) nimio frigore magnam in profunditatem concreta obstricta, adeo obduruerant, adeo vt pernotam viru esset, quam equis iam rediuia. Zabergan igitur Cutrigurorum Hunnorum præcellus magna cum hominum, equorumque multitudine dum per constrictos fluminis vorticem hinc sicus ac terra ter habitet, facillime in Romanæ ditionis loca pertranssit, nemirum quæ deserta iam essent, & prodeunti sibi nihil impedimento fuisset. Quo factum est, vt quam primum Mœsiam, Scythiamque trangressus in Thraciam demū peruenerit: quo vbi venium, exercitu partim in Græciam, vt de improuiso fine custod a loca excurrent, & populaturi dimisit, & alias deinceps manu in Chersonesum Thraciæ ac post nonnulla.*

VII. INGENS ET MISERANDA STRAGES. *Ipse vero Zabergan cum equitum milibus septem rectà ire Constantinopolim, omni pergit agro de populando tantæque po-*

x ma quaque castella ita vt passim omnia perturbaret. & post hæc: Cum itaq; prodeuntibus si nemo obuiam iret, incursiones libere faciebat, & agros depopulatis ingentem auertebant prædam, magna vi captiuorum coacta quos inter & fœmina quam multa vt nobilis, ita & continentissima crudelium trahebantur: quæ vtique infelicior eo maxime erant quo & barbarorum ministrare profusæ libidini cogebantur. Qui veriam barbari hominesplerisque vel è sanctario abductis vim inferebant, quæ puritia tam pridem impiis remanisset & sæculi voluptatibus ac castam vitam vt degerent, in remoto aliquo domicilio oreconderentur Deo ad supplicandum id meo. & id magni facerent, vt semota omnino & latera à quouis hominum conturbatione quæ procul abessent quæ quisque se solum permitteret. Erant præterea, quæ cum barbarorum renunciarent consilia, vel partui proxima (si quæ forte ist usq; ad esse tunc contigissent) ita distrahebantur, vt si necessitas ipsa parienti ingueret in ipso stinere, in propatulo fœtum mox ederent, nec verecundos possent partus dolores obtegere, vel hos vrgentes significare: vnde vel editi plerisq; infantes canibus ad serpendi, vel anibus in solitudine relinquerentur, perinde ideirco essent in lucem producti & frustra quod nati fuerant, hi degenerassent.

VIII. DEPLORATVS REIVM STATVS.

Nam sane calamitosam, vt eo tandem res Romanorum redacta iam esset, vt vel hinc rumoribus regia vrbs locis à barbaris esset perpaucis quidem mala hæc inferrentur. Quibus tamen non eatenus audacia sinebatur: sed vrbem vestræ prouidendo, ad longos (quos nunc aiunt) muros se facile conferrent, & præsidia, quæ infra hos essent, appropinquabant: iam vero pene vetustate & negligent a maioris castelli dissolutum ceciderat ædificium. Tum barbari ipsi vel stantes in partem aliquam muros haud secus ac sua intrepide destruebant: nec aliquis erat, qui hos coerceret, cum nullum ibidem esset militare præsidium collocatum, nec villa ad defensionem tormenta, nec denique (si forte affuissent) quæ tractare satis callerent: nec canum latratus audiebatur, nec hominum fremitus & si non id dictu sit, tanquam portorum in claustris Romani exercitus interessi maxent, tametsi vel eo numero essent, quo tunc temporum & vetustatis imperatorum tempore retinebantur, & non in minimam partem redacti hauddubie quamsi tamen Imperij magnitudini sufficiunt. Enarrans denique, quam florentissimi olim esse solerent atque copiosissimi, qui vbiq; terrarum nutriebantur exercitus, sigillatque ignauia Iustiniani iam in senectute non ferro, sed auro barbaros auertere consueti, talia deplorans tempora, ista subdit:

IX. PRODIGIA IVSTINIANI MVTATIO.

In sertæ, auri, atque & homines eiusmodi effœminatos ac deliciis dedit os cui lesque in sedentiones tantum intentos & corporum curam, contentiosos furentes, audaces, & alia demum munera longe munera militare stipendium insumebatur. Quo factum est, vt non solū Thracia, sed vel proxima regia vrbi loca deserta iam adeo essent & sine vllis custodiis derelicta, vt barbaris pernix fieret, & ad incursiones nimium opportuna: nam illi eo enaverant insolentius vel ad Melantidem vicum castra posuerint, qui à Byzantio ne centum quidem quadraginta stadiis abest: quem viam Atyras circumstruit amnis, qui fermè ex quo progredientes ad eum ingressum sensim de lineans, in Propontidem fluxum exultat. ad cuius ripam ipso in exitu promontorium habet porrectius, cuius appellationem & flumen id etiam. Hostibus itaque tam proxime vrbem statiuam habentibus ciuium multitudo & timore primum & pauore perculsi, & imminentia mala non solum qualia essent, sed longe maiora animo agitare, somniareque obsidionum, incendia futurarum necessitatum carentiam, mœnimque diruptiones.

X. CVNCTA EVENTILENA.

Itaque in ciuitatem, in publicas vias fuga subito multitudinis facta impulsionesque mutuæ & pauores, & quidem pertrepidi, ita & temerarij, perinde iam barbari in se impetum facerent. In forum quæ portarum vi cato impulsu repletum ingens iam edebatur: atque adeo vt non modo plebeios obscure sortis homines timor inuaderet: sed magistratus omnes, & Imperator haud parui quæ acciderant facere. Debonestabantur itaque Imperatoris ipsius permissu sacra omnia tam, la extra vrbem locata. Europæque è regione Ioruque adiacentia loca quæ vbique Blachernis (id loco nomen) initium sumunt, in pontum vsque Euxinum porrecta sunt, & in Bosphorum desinunt. Ex his itaque locis, quæ pretiosiora essent vblat onum cum cætero apparatu his necessario, partim plustris deferentes intra vrbem deposuerunt, partim inuecta nauigiis & interuallo iacentia freto in aduersum Ilteus in continentem mox deferebant. Videres tunc sacras undatas ædes sui splendoris & ornatus primatas perinde ac nunquam antea diuitias nec religionis quicquam aut sanctitatis sortitas, sed vt nuper fundatas. Adeo autem terrebilia erant & ingentia illa discrimina tantopere, vt occursus omnino animum ipsis eum opera, vt vel Syces mania. Ch feamque portam primores q. idem Præfectique & armatorum vis magna insederint hostes oppugnantium, sibi sorte inuaderent. illius modi fuit miserandus ciuitatis status: ex quo quisque reliqua, quæ extra vrbem, & in aliis tum Thraciæ, tum Græciæ ciuitatibus, in quas iidem Hunni grassati sunt, ab iidem sint crudeliter acta, potetit intelligere. Subdit vero Agathias.

XI. BELISARIVS AD MATVE ADVERSVS HVNNOS.

Dum interea ciuitas omnis tumultuando maximum in modum perturbaretur, & barbari haudquaquam proxima quæque depopulari intermissent: Belisarius clarissimus olim Præfectus, etsi præsenectute in curuitatem declinasset, mittitur tamen per imperatorem in hostes, eo armorum habitu circumactus, quibus à puritia iam insueuerat: vnde & rerum per se quondam gestarum recordatio succurebat, & ipse qu dem de se mira animi prompt tudine iuuenis munera exequebatur: id namque illi vltimum in vita certamen fuit, nec tamen ex eo minorem retulit gloriam, quam ex Vandalis olim Gothisque deuictis: siquidem malorum præteritorum & futurorum tam desperatis, vt conatu hostes ma oresfore, superioresque arguebant, ita & victoria perimundam. Quomodo vero idem Belisarius nō sine laboreatque periculo eiusmodi tandem ab vrbe propulsauerit infestos barbaros, idem Agathias plurib. narrat: ac demum quonam pacto reliquos Hunnos per Thraciam Græciamque grassantes, non armis sed auro penso, annuoque pollicito, vt ad propria redirent tributo persuasit atque alios Hunnos, quibus antea idem Imperator tributum pendebat astuto consilio in hos concitauit, idem auctor fusius prosequitur: sed hæc nobis satis sit institutum.

XII. a Euagr. lib. 4. cap. 31. IVSTINIANI ARTVLEIA DVX FACTIONIS FAVET.

Quam autem iusta querela fuerit Agathiæ ista tempora deplorantis, cum thesauris Romani Imperii non copiosissimi vt olim exercitus nutrirentur, sed iidem in aurigas & alios huiusmodi vanos homines impenderentur audi suorum quoque temporum nobilem historiarum scriptorem Euagrium, cum hæc tradit a: De alio idem Iustiniani facto mihi dicendum est: quod quidem sive ex natura vitio, sive ex fœmidine & timore eorum sit non habeo dicere: eum tamen generis sint, vt omnem bellicam immanitatem longe superaret: Duxit autem initium ab ea seditione populari, quam Nica hoc est, Vince, vocant. Placuit Iustiniano ita vehementer in aeram factionem eorum qui Prasini cantur. animo propendere, vt impune possent ipso meridie in ciuitate aduersarios trucidare, & non modo non pœnas meterent, verum etiam dignarentur honoribus: adeo vt inde multi homicida existerent: Licebat enim illis ædes alienas irrumpere, thesauros diripere, in illis reconditos hominibus suam ipsorum salutem ac vitam diuendere. Etsi qui magistratus illos cohibere moliretur, sibi ipsum capiti crearet periculum.

XIII.

Vnde certe vir quidam, qui gessit in Oriente magistratum, quoniam nonnullos eorum qui rebus nouis studebant, veruti coercere voluit, quo modo ab ordine officerentur: per mediam vrbem circumductus fuit nervis graviter cæsus. Callynicus porro Præfectus Cilicis, cum duo Olicres Paulus & Faustinus, hominibus vterque in eum imperium facerent, occidereque in animo haberent: quoniam pœnas ex legibus constituta vel multauit, in crucem actus est hoc supplicio pro recta conscientia & legum observatione affectus. Inde factum est, vt qui alterius erant factionis, cum domicilia suis fugissent, & à nemine vsquam excipierentur hospitio sed vt nefaria vbique exagitarentur, tendere insidias viatoribus, compilare, cades facere cœperint, vsque eo, vt omnia loca nec immatura, direptione, & reliquis id genus malefitijs redundarent. Interdum animo in contrariam sententiam mutato, eius generis homines interficis, legemq; perimi fit potestatis etiam eos quos ante paulum fecerat more barbarorum in imitatibus impia scelera confecisse. Sed ad ista singulatim

prosequenda mihi nec tempus suppetit, nec facultas dicendi. At quæ diximus, satis esse poterunt ad coniecturam de reliquis, quæ faciendum, hucusque Euagrius de magno legislatore, verumtamen maximo reuera lucium proculcatore. Ará quibusnam abstinuisse iniustis actib. poterit, qui nec veritus est in ipsum Romanum Pontificem manum iniicere ita miser à pristino illo vitæ instituto defecit, cum se supra se contra Dei sacrosanctos sacerdotes erexit. sed hæc satis: ad reliqua.

Hoc eodem anno, quem diximus adnotatum post Consularum Basilij decimum septimum magnus ille Ecclesiæ Narniensis Antistes S. Cassius ex hac vita feliciter transiit. Testantur id eiusdem Ecclesiæ vetera monumenta nempe his versibus ad eius sepulchrum inscriptio exarata. haud tamen exculta minerua: inter tot enim tantaque bella, quibus est Italia deuastata, bonarum litterarum campum spinera repleuerant.

Cassius immerito Præsul de munere Christi,
Quem fato aetherias censors duxisse vocat vitæ.
Tu rogo qui quis ades, precor hoc memorare benigna.
His sparsim terra mihi credita membra.
Ante meum in pace requiescit Fausta sepulchrum.
Cunctare, etenim te nosce congrua fatu.

DD. ANN. XXI. M. VIIII. D. X.
RR. IN PACE. PR. KAL. IVL.

P. G. BASILII AN. XVII. Vides sanctissimum virum ex cõiugio (vt aliis etiam plerisq; viris sanctissimis contigit) vocatum ad Episcopatum, egregia claruisse sanctitate cuius præclaram memoriam annis singulis in Ecclesia celebrandam Ecclesiasticæ tabulæ retulunt die ipsius natali, quinto decimo scribitur à sancto Gregorio Papa 4:

Virtutum autem abitu Cassius Narniensis episcopus, qui quotidianum offerre consueuerat Deo sacrificium, eque in lacrymis interdum sacrificiorum arcana tractabat, mandatum Domini per cuiusdam sui presbyteri ministerium accepit, dicens: Age, quod agere properare quod operaris non cesset pes tuus, non cesset manus tua, nec Apostolorum venies ad me, & retributam tibi mercedem tuam. Qui post annos septem, ipso nanque alitio Apostolorum die, cum Missarum solemnia peregisset: & mysteria sacra communionis accepisset, è corpore exiluit. hactenus de Cassij transitu sanctus Gregorius.

Hoc eodem anno magnus ille Ioannes cognomento Silentiarius ex Episcopo anachoreta, de quo complura superioritomo dicta sunt, ex hac vita migrasse reperitur annos natus centum quatuor, vt liquet ex assertione Cyrilleus discipuli, quem Euthymij & aliorum illustrium monachorum res gestas scriptis mandasse diximus: licet agones eius aduersus hæreticos præsertim vero Origenistas ab aliis conscribendos fuisse testetur quamobrem ipse de Sancto præclariora prætermisisse videri potest. Sed audi ipsum ita percontantem: *Hæc quidem pauca ex multis selecta mandauimus litteris, mittens narrare eius de fide certamina, qua sustinuit aduersus Origenis & Theodori Mopsuestiæ dogmata & eorum, qui ea defendebant, & persecutiones, quas cõgressus Euangelio prodesse reu sustinuit Apostolicis. Sed quæ ab eo his gesta sunt, relinquo narranda alijs. Scio enim fore, vt multi (sicut est consentaneum) post eius decessum studeant scribere eius certamina & persecutiones & perunda, quæ sustinuit pro fide Orthodoxa, victoriasque & res ab eo gloriose gestas, &c.* Sed his catenus magno detrimento eius temporis historicæ veritatis. Quod ad rationem tẽporis eius obitus pertinet, satis id liquet, vt quem natum idem Cyrillus tradit anno quarto Imperij Marciani Aug. qui est annus Domini quadringentesimus quinquagesimus quartus, scribi debeat annos centum & quatuor, eum hoc anno defunctum opus sit affirmare: quem inter Sanctos in tabulis ecclesiasticas relatum, tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesia anniuersaria memoria colit. Hic vero rerum gestarum anni huius finis esto.

***

IESV CHRISTI
Annus 559.

PELAGII PAP. IVSTINIANI IMP.
Annus 5. Annus 33.

I. PELAGII PAP. OBITVS.

QVingentesimus vndesexagesimus Christi annus idem Iustiniani Aug. trigesimus tertius, & post Basilij Consulatum decimus octauus annus inscribitur: quo Pelagius Papa, vbi sedisset annos quatuor, menses decem, dies q; decem & octo, ex hac vita migrauit secunda Martij ita ex Anastasij commentario, qui inscriptus habetur in Vaticana bibliotheca, ex quo ista excripsimus: quibus erroris redarguuntur, qui eumdem sedisse annos vndecim & aliquot menses ac dies ponunt, quique anno sequenti eumdem mortuum tradunt. Sed quæ de ipso sparsim scripta reperiuntur, nec quo facta sunt anno describi possunt, his veluti appendicem apponamus. De eodem enim Pelagio hæc Hadrianus Papa in epistola ad Carolum magnum de imaginibus: *Multo amplius vero eius sanctissimi successores dominus Pelagius & dominus Ioannes mira magnitudinis Ecclesiam Apostolorum à solo ædificantes, historias diuersarum in musiuo quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & nunc vsque hactenus à nobis venerantur.* hæc Hadrianus. Porro de eadem basilica à Pelagio cœpta, à Ioanne vero successore perfecta idem qui supra Anastasius meminit in Ioanne; eamque titulo Philippi atque Iacobi sanctorum Apostolorum consecratam affirmat. ex antiquis Vaticanæ basilicæ monumentis à Mãsio collectis, de absoluta à Ioanne Papa basilica à Pelagio cœpta habet versum hunc:

Pelagius cœpit, complenit Papa Ioannes, recitatur ab eodem & epitaphium Pelagij Papæ inscriptum his versib.

PELAGII PAPÆ EPITAPHIVM.

Terrenum corpus laudans hac sorte sepulchra
Nil sancti meritu d rogatora viri.
Vixit in arce poli cœlesti iure beatus,
Vivit & hic cunctis per pia facta locis.
Surgere iudicio certus, dextramque tenentem
Angelica patrem se rapiente manu.
Virtutum numeret titulos Ecclesia Dei,
Quos ventura vt † sæcula ferre queant:
Rector Apostol. æ Fidei veneranda retexit
Dogmata quæ clare constituere Patres.
Eloquio curans errorem sibi mate ipsos,
Vt veram teneant corda plagata Fidem,
Sacrauit multos diuina lege ministros,
Nil pretio faciens immaculata manu,
Captiuos redimens, miseris succurrere promptus,
Pauperibus nunquam parca negare sibi
Tristia participans lati moderator opimus;
Alterius gemitus credidit esse suos.

Hic requiescit Pelagius Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo Depositus 4 Non Martij. hactenus ibi.

II. DE BASILICA XII. APOSTOLORVM.

Quod vero ipse ædificat ad Ecclesiam Apostolorũ, his opportune subiiciendum duximus antiquum bullæ exemplar è manu scriptis Vaticani excerptum eiusdẽ Ioannis III. cui eiusmodi inscriptio præposita legitur his verbis.

Exemplum Bullæ Papæ Ioannis Tertij, vbi dicit basilicam duodecim Apostolorum initiatam per Pelagium prædecessorem suum, & morte præuento non absolutam consummasse, Titulumq; Cardinalem eam constituisse & assignasse eidem basilicæ parochias fines, & eam diœcesi donatis donat de suo episcopio.

III.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Cardinalibus & clericis Ecclesiæ Apostolorum perpetuo in Christi seruitio manentibus. Ex his habes in vno titulo plures fuisse aliquando Cardinales presbyteros.

Quoniam primitiuam Ecclesiam post incarnationem Christi duodecim Apostoli prædicatione illustrauerunt, & operibus stabiliuerunt, sicut ex actibus eorundem legitur, quibus erat cor vnũ: & in eisdem erant illis omnia communia, ac pro Christi fide legitimè decertantes gloriosè cœperunt regi: sunt ipsi locum mihi locum Vrbis Romæ humillimo Pontifici Ecclesiam duodecim Apostolorum confirmare, quam Pelagius Papa bonæ memoriæ præuenit for-*

*consummare.

mum ante palatium Constantij instituerat, sed morte præuentus imperfectum reliquit. Deinde patres nostri incepta captantes, quod ipse dimisit diuina gratia opitulante, * vel perfectum vsque finem adduximus: hanc etiam & in Natali Apostolorum Philippi & Iacobi, quod est in Kalendis Maij, ad honorem omnium Apostolorum decenter dedicatam Titulum Cardinalem illam constituimus, necnon & parochiam sicut cæteri Tituli Vrbis habent de alijs & de alijs collegentes, sic tantæ & tam honorabili basilicæ ratam & incommutabilem deliberationem. Non enim laudamur, si falsum ædificium extollendo labor auuisemus, & alias dignitates Ecclesiasticas in non prouidere mus.

* ad

IV. Idcirco præsente & consentiente fratrum nostrorum cœtu, nouæ basilicæ concessam & attributam parochiam determinamus, ita sane vt omnes capellæ constitutæ vel constituendæ, & populi, quæ infra terminos istos comprehenduntur, Apostolicæ basilicæ de parochiali iure deinceps penitus respondeant, videlicet: A via vbi est calix marmoreus, & lapis marmoreus magnus in gradibus excauatus, cum omnibus domibus ante se: & inde itur iuxta Ecclesiam sancti Marcelli, & declinatur ad læuam, ante Ecclesiam S. Mariæ, quæ est in Via lata, & inde recto itinere producitur per viam, quæ sub monte Tarpeio, vsq; ad arcum Clagentariorum, & inde itur in viam ad læuam per viam secus hortum, qui dicitur Mirabilis, atque per Scalam mortuorum sit ascensus per eandem montis vsque ante Caballos marmoreos recta via, ac inde vertitur ante arcum Pacis: deinde ad dexteram extenditur iuxta latus montis super Catrecam, & exinde derivatur per Calcem montis vsq; ad horreū Veneris, & deinde itur in Viam Salariam, & exitur in Pinchianam: deinde descenditur per Silicem, & sit transitus super formam Virginem iuxta Monumentum, & deinde cōuertitur citra eandem formam cōtinuo vsque illuc, vbi dicitur Cannella eiusdem formæ, & exinde recolligitur per vnum Caprarium cum insula & cassis ex vtroque latere vie ad prefatum Calicem cum insula & cassis ex vtroque latere vie ad prefatum Calicem marmoreum, lapidem in gradibus excauatum.

V. Insuper ex sacro nostro Vestiario hæc donaria contulimus, videlicet Crucem vnam auream pensantem libras sex, calicem vnum aureum pensantem libras duas, calices duos argenteos pensantes libras quatuor, vestes quoque sericas cum gemmis albis & auro contextas quatuor: libris etiam multis ac variis eam adornare curauimus. In Ecclesia Apostolorum nostris manibus condita & dedicata parochialibus terminis statutis, ac donariis impartitis ex parte Dei omnipotentis & B. Mariæ & auctoritate Apostolorum Petri & Pauli & omnium Apostolorum benedictionem nostram, & suorum peccatorum remissionem capituli huius ac priuilegij obseruatoribus & coadiutoribus condonamus. Contradicentibus autem & præuaricatoribus, eadem auctoritate, vsque ad satisfactionem Dathan, Core & Abiron Moysi superbientium & contradicentium maledictionem & damnationem intendamus & confirmamus. Ipsi gloria, laus, potestas, imperium, qui viuit & regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen. Bene valete.

Dat. temporibus domini Ioannis Tertij Papæ per manum Petri Episcopi Cancellarij sanctæ Sedis Apostolicæ, mense Maio, die tertia.

Ego Cirinus in Dei nomine Secretarius S. Romanæ Ecclesiæ sicut inueni in chartis inuio priuilegio Tituli Apostolorum, fideliter in hac membrana exemplificaui.

VI. DE PELAGII PAP. SCRIPTIS.

Quod vero ad eiusdem Pelagij Papæ scripta pertinet, præter Epistolas, quas superius huis locis posuimus, extat eiusdem nomine Epistola nonnihil profixa ad Vigilium quendam Episcopū scripta: sed dum ad finem eius data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Ioannis, imposturæ suspicionem auget. Etenim cum vetera quæque monumenta signata vbique reperiantur post Basilij Cōs. a Cassiodor. de comput. Paschali. solatum toties repetitum: plane significatur, nullum adhuc interea Consulem esse creatum. Et ne de his dubitium intertea Consulem esse creatum. Et ne de his dubitium intertea Consulem esse creatum. Et ne de his dubitium intert

vium erogentur, id est cucullis & tunicis atque saga de eo, quod, pro pensionibus Ecclesiasticarum possessionum nobis dominus filius noster Piae dilectarum erat comparari faciatis, & advocatum Iovianum, Deo propitiante diligere quatenus sobrie valeatis, nostrates rarit aliqua relevetis: quia tanta egestas, & nuditas in civitate ista est, ut sine dolore & angustia cordis nostri homines, quos bene solo loco natos idoneos novere amus, non possimus aspicere. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data Idibus April. anno 16. P.C. Basilij. Epistola autem ad ipsum Francorum regem Childebertum data, in eodem codice posita sequitur illis verbis.

Domino gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

XIII. *Humani generis Salvator ac Dominus discipulos suos docens, ait: Non est voluntas Patris vestri, qui in cœlis est, ut unus salvetur de pusillis de quibus nec scandalizari quemquam sinit magna asserit comparatione supplicii. Cum igitur etiam de pusillis ista forma præcepti sit: quanto nobis studio ac labore est attendendum est, ut pro auferenda suspicione scandali obsequium cohortationis nostræ Regium ministerium, quibus nos etiam subditos esse sanctæ Scripturæ præcipiunt? Tuorum enim Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ vestræ confidenter a nobis (ut dicunt) postulavit, quatenus vobis aut beatæ recordationis Papæ Leonis tenorem a nobis per omnia conservari sponsionare debuissemus, aut propriis verbis nostræ confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionem eius patrem, quia facilior fuit, mox ut dixit implevimus: hoc quæ in omnibus præditis Præsulis Romani pro Catholicæ fidei assertione conscriptum. Deo propitio custodire, manus nostra adhuc professione signavimus. Ut autem deinceps nullius (quod absit) suspicio oriri posset occasio etiam illam aliam partem quam memoratus vir illustris Ruffinus admonuit facere maturavi, fidei propriis verbis confessionem fidei quam tenemus, exponere. Deprecamur quoque de eadem Catholica fide, quæ in quatuor sanctis Conciliis statuta sunt, sed & memorati Pontificis quo vniuersalis semper tenuit ac tenet Ecclesia nos sanctio Dei excludere atque defendere præsentia ad Excellentiam vestram colloquia mandum necessario iudicavi.*

Fides Papæ Pelagij.

XIV. *Credo igitur in unum Dominum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Patrem scilicet omnipotentem sempiternum ingenitum, Filium vero ex eodem Patris substantia vel natura genitum ante omne omnino vel temporis, vel cuiusquam initii de omnipotente omnipotentem, æqualem, consempiternam atq; consubstantialem. Spiritum quoque sanctum omnipotentem, utique, Patris scilicet ac Filii æqualem, consempiternum atque consubstantialem, qui ex Patre in temporalitate procedens Patris est ac quoque Spiritus, hoc est, tres personas, sine tres subsistentias unius essentiæ, sive naturæ, unius virtutis, unius operationis, unius beatitudinis, atque unius potestatis, ut trina sit unitas & una sit trinitas iuxta vocis Dominicæ veritatem discipulis docte omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. In nomine, inquit, non nominibus, ut & unum Dominum per individuum divinæ essentiæ nomen ostenderet & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus doceret, quæ dum tribus unum Deitatis nomen est, æqualitas offendit tur personarum. Et rursus æqualitas personarum nihil extraneum nihil accidens in eis permittit intelligi: ita ut & unusquisque eorum verus perfectusque sit Deus, videlicet ex plenitudine divinitatis nihil minus in singulis, nihil amplius intelligatur in tribus.*

XV. *Ex hac autem sancta & beatissima atque consubstantiali Trinitate credo atque confiteor unam personam, id est, Filium Dei pro salute humani generis nostris temporibus descendisse de cælo, ex patrium sedem, nec mundi gubernacula reliquentem: & supervenientem in beata Virgine Maria sancto Spiritu atque obumbrantem virtute altissimi, eundem Verbum ac Filium Dei in vere eiusdem sanctæ Virginis Mariæ clementer ingressum, & de carne eius filium esse carnem animam rationalem & intellectualem animatam: Nec ante creatam esse carnem, & postea superveniss Filium Dei: sed sicut scriptum est c, Sapientia ædificante sibi domum, mox arreum in vero Virginis, mox Verbi Dei carnem factam, exindeque sine ulla permutatione atque conversione Verbi carnisque naturæ Verbum ac filium Dei factum hominem unum in utraque natura divina scilicet & humana, Christum Iesum Dominum verum eundemque verum hominem processisse, id est natum esse servata integritate maternæ virginitatis: quia sic eum virgo peperit, manens genuit, quemadmodum virgo concepit. Propter quod eundem beatam Virginem Mariam Dei genitricem verissime confitemur, peperit etiam incarnatum Dei verbum.* c Prov. 9.

XVI. *Est ergo verus atque idem Iesus Christus verus Filius Dei & idem ipse verus Filius hominis, perfectus in Deitate & idem ipse perfectus in humanitate, ut pote totus in suis, & idem ipse totus in nostris sic per misericordiam natus ut natus est ex Deo ex homine matre, quod nonc at, ut non desisteret esse quod per primam, qua ex Patre natus est, erat propter quod eum ex duabus & in duabus manentibus indivisis, inconfusisque credimus esse naturis: indivisis quidem quia & post assumptionem naturæ nostræ unus Christus Filius Dei permansit inconfusis autem quia si in unam personam atque subsistentiam adunatas credimus esse naturas, ut utriusque proprietate servata, neutra converteretur in alteram.*

Ac propter ea (sicut sæpe dictum est) unum eundemq; Christum esse verum Filium Dei, & eundem ipsum verum Filium hominis confitemur, consubstantialem Patri secundum Deitatem consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absq; peccato passibilem carne, eundem ipsum impassibilem Deitate. Quem sub Pontio Pilato passum pro salute nostra passum esse carne confitemur, crucifixum carne mortuum carne, resurrexisse tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne, & conversatum post resurrectionem cum discipulis suis, ac multimodis eundem ex eis ostendisse sui corporis veritatem: & quadragesimo die, videntibus eisdem discipulis, ascendisse in cælos sedere etiam ad dexteram Patris. Quem credo & confiteor secundum testificationem Angelorum dicit, sicut ascendit in cælos, ita venturum iudicare vivos & mortuos. Omnes enim homines ab Adam usque ad consummationem seculi natos & mortuos, cum ipso Adam eiusque uxore, qui non ex alijs parentibus nati sunt, sed de terra, altera autem de costa viri erant sunt, tunc resurrecturos esse confiteor & astare ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit sive bona sive mala: & in illos quidem per largissimam gratiam Dei, vipote vasa misericordiæ in gloriam præparata, æternæ vitæ præmia donaturum, in societate videlicet Angelorum absque ullo casu lapsus aut metu fine fine victuros. Impios autem arbitrio voluntatis propriæ vasa iræ apta in interitum permanentes, qui viam Domini aut non agnoverint, aut cognitam diversis casus prævaricationibus reliquerunt in pœnis æternis atque inextinguibilibus ignis, ut sine fine ardeant, iustissimo iudicio tracturum. d Aug. de Trin.

XVII. *Hæc est igitur fides mea & spes quæ in me dono misericordiæ DEI est, pro qua maxime paratos esse debere beatus Petrus Apostolus egregie admonuit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Nunc vero excellentiam vestram pro favore eiusdem fidei, quam vos in corde habere gaudemus, peculiarem curam per universos Galliæ vestræ regiones impendere, ne illic scandala seminantes (sicut in partibus istis factæ coram auditu) frontis suæ procacitate impellente discurrant, & ad nos fratres & Coepiscopos nostros vel credulas eis plebes ad dissensiones exagitent. Quia dum recte fidei non sine dolore oppressione sua, ut se ad nutrienda scandala Catholicis familiares efficiant, etiam retinam fidem se simulant vindicare, maxime apud eos, qui fraudes ipsorum & dolos ignorant. Sed Deus qui gloriam vestram contra inimicos pacis Ecclesiæ misericorditer hoc tempore præparavit, præstet vos ita solicitos & circumspectos existere, ut non prævaleant intra sata sanctæ Ecclesiæ in illis partibus loliorum suorum semina malignantia sacrare. Perincolumem excellentiam vestram Deus noster custodiat Domine fili gloriosissime atque excellentissime, hucusque fidei confessio* PELAGII *Papæ.* c 1. Pet. 3.

Ad postremum autem hæc de eo apud Anastasium: *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, Presbyteros viginti sex, diaconos nouem, Episcopos per diversa loca aqua-*

IOANNES PAPA III.

quadraginta nouem. Qui etiam obiit secunda mensis Martij: & cessauit Episcopatus menses tres, & dies viginti quinque. sicque vigesimaseptima mensis Iul j subrogatus est in locum eius Ioannes cognomento Catellinus, ex patre Anastasio viro illustri.

XVIII. S. EVPHRONIVS EPISCOPVS TVRONENSIS CREATVR.

Quod autem res Galliarum perlustrãdo occurrit: hic est annus, quo S. Euphronius Turonẽsis Episcopus creatus est, vir qui temporibus non eam tantũ prouinciam, sed vniuersas plane Gallias illustrauit. Supputatio autem temporis hac ratione deducitur, quod scilicet eiusdem Ecclesiæ Episcopus Gregorius a secundum Sigeberti Francorum Regis annum, eundem numeret septimum S. Euphronij. Porro Sigeberti regnum inchoatum esse anno Domini quingentesimo sexagesimo quarto, quæ dicentur inferius, palam facient. Quod igitur hoc anno certum sit testificatione Gregorij Euphronium Turonẽsem Episcopum sedere cœpisse, affirmare necesse erit, cuncta, quæ sub eodem Episcopo facta esse dicuntur, nõ ante præsentem annum contigisse. Vnde & illud ex his infertur, Parisiense Concilium, cui idem S. Euphronius præsens fuit, non ante hunc eumdem annum celebrari potuisse, licet alij ante biennium referant. Dignus plane memoria conuentus ille habetur: in quo Patres inter alia laudabiliter instituta, insurgentes aduersus regios ministros in res Ecclesiarum manus iniicientes, quotquot id facere auderent, anathemate feriendos esse sanxerunt. Ex bello ciuili exorta licentia illud effecit, vt non tã aduersantium tantum bona manus hostes iniicerent, sed & à rebus Ecclesiarum minime abstinerent, atque qui ea ab Episcopis impetrare diffiderent, importuna petitione à Regibus obtinerent: ita cum sacrilegio auaritia grassans, inconcessa tenrans prædia inuadebat Ecclesiarum. Sed & ambitio ambiendo, flexuoso; gressu ad honores peruenire despiciens, breuiori via sæculari iuncta potentiæ ad primos Ecclesiarum honores sibi aditum patefecit; cum videlicet pro Episcopatibus adipiscendis ipsos Reges adirent, peterentque ab eis, quod obtinere per leges Ecclesiast'cas non licebat.

DE PARISIEN. PRIORI CONCILIO.

XIX.

Quamobrem aduersus eiusmodi adeo temere præsumpta, sacr lege tentata, atque probrose vsurpata sanctissimi Galliarum Episcopi insurgentes, non clanculo, vel in angulo, Regum timore, Synodum corgere, sed Parisiis, vbi Rex ipse degere consueuit. Præerat tunc nobili Ecclesiæ Parisiensi S. Germanus recens creatus Episcopus, (vt ex ordine subscribẽtium patet) quem æstuantem zelo Ecclesiasticæ disciplinæ auctorem fuisse eiusmodi congregandi Concilij, mihi facile persuadeo. Res plane agebatur magni momenti, verum etsi aduersus Reges Ecclesiastica iura sibi vsurpantes certamen suscipiendũ erat: pluris tamen apud eos fuit Dei timor, quam Principum terror, sicque sacerdotali vigore, quo scirent cunctos Principes esse subditos sacerdotibus (si modo Christi esse oues, & numerari sub grege ipsius velint, & non procul abiici, & inter hœdos haberi maledictionis hæredes) rem tantam aggrediuntur, primoq; loco eiusmodi canonem promulgarunt b:

b Conc. Paris. c. 1. 2. Conc.

XX.

*Itaque placet, ac omnibus notis conuenit obseruare, vt quia nonnulli rhemores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis, Ecclesiis aliquid contulisse probantur: quod à diuersis minus Deum timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, vt alienorum oblatio illi pertineat ad ruinam; nec interdum tueri corde possint diem iudicij, dum nimia cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor sui interitus, res Ecclesiæ (vt supra diximus) delegatas iniuste possidens, præsumpserit retinere, & veritate compertas res Dei seruis sui dissimulauerit reformare: ab omnibus Ecclesiis segregatus, à sancta communione, habeatur extraneus, neque aliud merearur habere remedium, nisi culpam propriam verum emendatione purgauerit. Indigne enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas & audat rapere & iniuste possidere, ac in inopia defensionis perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, vt vindictam admonitis manifesta præcedat: vt si res vsurpatas iniuste, quis tenet, * adiuncta aquitate reddatur. Quod si neglexerit: cum necessitas compulerit, postea præsentem sacerdotalis districtio maturata percellat.*

* tulit,

XXI. * defensa re

*Neque quisquam per interregnatres Dei defraudare * nitatur: quia Dei potentia iunctorum regnorum terminum fingulari dominatione concludit. Quod si præsumpserit: & ipsius offensam & præfixæ damnationis periculum sustinebit. Compesceritillos etiam huiusmodi frenum districtionis imponimus, qui facultates Ecclesiæ sub specie largitatis regiæ improba surreptione peruaserint.*

XXII.

Sera namque de his rebus pœnitudine commouemur, cum iam anteactis temporibus contra huiusmodi personas canonum suffultis præsidio se sacerdotes Domini erigere debuissent, vt mansuetudo indulgentia ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie prouocaret: sed nunc tarde, iniuriarum mole depressi, damnis quoque Dominis compellentibus, excitamur. Quod si is, cui res Dei competit, in aliisque, vbi res agitur, maxime solet territorijs commorari, sacerdotem loci illius, vbi habitat, Episcopus ille huiusmodi prauitatis contemptus neglecta persona, litteris mox reddat instructum: tunc Antistes, ipsius fragili anxietate comperta, aut peruasorem admonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet, &c. quæ nos superius alia occasione recitauimus. Et rursum inferius c: *Pertinus anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut conterere, à Rege scilicet postulare, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit.*

c Conc. Lat. cap. 2.

XXIII.

Sed & ne Clotharij Regis, qui (vt diximus) coniugis suæ defunctę sororem vxorem duxerat, & aliorum incestuosorum Principum exemplo populus Francus foli tus mores suorum dominorum imitari deprauaretur, ijdem sanctissimi Patres aduersus incestuosa coniugia hæc statuerunt d: *Conuenit etiam vniuersis fratribus, vt non solum præsentium rerum actus, sed & animarum quoque deboant præparare remedia. Nullus ergo illicita coniugia contra præceptum Domini inire præsumat, id est, fratris relictam, nec nouercam suam, relictamque patrui, vel sororem vxoris suæ sibi audeat sociare atque auunculi quoque quæ relicta est, neque nurum suæ vel matertera coniugio potiatur: pari etiam conditione à coniugio amitæ, primnæ, ac filiæ priuignæ communionibus præcipimus abstinere.* hæc sancta Synodus, malos exercitentes ex malis Regum exemplis vepres iuccidens. Sed & in Reges ipsos præsumentes contra canones, arroganteſque sibi ius præficiendi Ecclesiis pastor. bus destitutis Episcopos, hæc statuere e:

d Epd. Cn cap. 4.

Quod in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violatur: placuit, vt iuxta aliquam consuetudinem canonum decreta seruentur. Nullus cuiuslibet inuitus ordinetur Episcopus, nisi quem populus & clericorum electio plurima quæsierit voluntate: non Principis imperio, neque per quam libet conditionem contra metropoli voluntatem, vel Episcoporum prouincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regium honoris istius culmen, peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit: à comprouincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur. Quem indebite ordinatum cognoscunt, si quis de prouincialibus recipere contra interdicta præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus, &c. Sane quidem id à Regibus præsumptum hoc sæculo tum in Occidente, tum etiam in Oriente, ea, quæ sunt dicta, & suo loco dicentur, fidem haud dubiam faciunt.

e Conc. Paris. c. 1. XXIV. AD EXEMPLVM REGES ECCLESIIS EPISCOPOS DARE PRÆVMENTES.

Insuper vero cum iisdem temporibus inter sanctos Episcopos Gallicanos vigeret Ecclesiastica disciplina, contigit, et praui homines à Rege impetrare conarentur, quod ab Episcopis fierent prohiberi: vnde & fiebat, vt etiam præter bona, fauore Regis, quam optarent, peterent sibi coniugem. Cui temeritati Patres obuiantes, ista etiam vetuere, hæc sancientes f: *Nullus rei alienas competere à regia audeat potestate: Nullus viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere præsumat, aut Regij beneficio æstimet postulandam: quod si fecerit, similiter ab Ecclesiæ communione remotus, anathematis damnatione plectatur.* hæc & alia Patres, in omnibus regiam auctoritatem plus æquo sibi sumentem sacerdotali roborete primentes.

XXV. NIHIL IN GALLICIS PRÆTER IVS.

f Conc. Paris. c. 6.

XXVI.

Cum autem huic Concilio Parisiensi mihi ime subscri-

pius

pras reperiantur Saphoratus eius ciuitatis Episcopus, quem interfuisse constat Concilio quinto Aurelianensi habito (vt vidimus) anno Domini quingentesimo quinquagesimo secundo facile mihi persuadeo, posteritas quod habemus Concilium Parisiense, in quo idem Saphoratus depositus legitur, ante præsentem Synodum celebratum esse, inuersumque ordinem, vt quod prius fuit, dicatur posterius celebratum Concilium; hoc vero, de quo est sermo, post illud fuisse habitum; vt & qui huic habetur Germanus subscriptus, ipse sit sanctissimus ille Dei sacerdos Germanus Parisiensis, qui Eusebio successisse post depositum Saphoratum Aimoinus tradit. Sane quidem Parisiense Concilium illud secundum dictum (vt ex ipso patet) paulo post quintum Aurelianense Concilium habitum affirmetur, æque ratio persuadet ante præsentem Synodum esse collectum.

Quod vero pertinet ad sanctum Germanum: ipsum et Abbate monasterij S. Simphoriani sanctitate vitæ, dignis moribus, & miraculorum editione præstantem, vtcredent bus Prophetis, vocatum ad regimen Parisiensis Ecclesiæ Fortunatus Pictauiensis a Episcopus tradit, qui res ab eo præclare atque mirifice gestas enarrat. Sed & Venantius Fortunatus, quanta sub eodem sancto Germano polleret Ecclesiastica disciplina Parisiensis Ecclesia, elegantí eecinit carmine ad Parisiacum clerum inscripto, in cuius fine b:

Sub Duce Germano felix exercitus hic est.
Moyses tunc manus, & tua castra nina.

Cuncta plane docuerunt, maximo Dei beneficio his calamitosis temporibus euectum esse in sedem Pontificiam tantum Antistitem, cuius virtutum fulgore non Gallia solum, sed vniuersus orbis Occidentalis illustraretur, proficerentq; omnes tãi viri monitis & exemplis. Inter alios autem quantum sub eodem Antistite Childebertus Rex Francorum pietate emituerit, plura sunt exempla, & egregia monumenta, atque in primis basilica, quam S. Vincentio, ipso Germano hortante, constrvxit, de qua suo loco dicturi sumus.

De eleemosynarum vero copiosa largitione Fortunatus Pictauiensis Episcopus in rebus gestis eiusdem Sanct. Germani hæc habet his verbis: *Quæ* (inquit) *eleemosynarum in rebus Ecclesiæ, quam populi oblatione, vel regia munere per manus eius sanctificata sint, solus ille qui omnia fecit, nouit & numerat. Denique quadam vice præexcellentissimus Childebertus Rex cum ei direxisset sex millia solidorum pauperibus impendenda: expendens tria millia, reuertitur ad Palatium, Interrogatusque à Rege, si adhuc residerent, quod egerat minuere: respondit, mediatatem resedisse, nec inuenisse se inopes, quibus mox totum expenderet. Erat ergo spectanda concertatio inter Sacerdotem & Principem: faciebant apud se de misericordia certamen, & de pietate certamen.* hæc Fortunatus de Childeberti Regis sub sancto Germano erga pauperes amore atque munificentia: vt plane illud fuerit certo experimento cognitum, vbi Sacerdotes sancti digne numeros explent suos, Reges sponte sellis suaque bona subiicere, secundum vulgatum illud Machabæorum c: *Propter Onia Pontificis pietatem & animos odio habentes malo fuisse, vt & ipsi Reges & Principes locum summo honori dignum decerent, & templum maximis honoribus illustrarent.* At de S. Germano plura inferius: nunc rursus ad S. Emphronium Episcopum Turonensem, de quo dicere cœpimus ipso exordio narrationis Concilij Parisiensis, reuertar oratio.

Extant ad hunc ipsum dnæ Epistolæ Venantij Fortunati, necnon carmen, quo eum mirifice laudat, dignumque sancti Martini prædicat successorem, cum eius temporis amplioribus miraculis eiusdem sancti cineres confecrarent. Prædicat idem Fortunatus eiusdem sancti virtutem erga pauperes mirificam charitatem istis versibus d:

Anima si veniat, patriam tu reddis amatam,
Et per te propriis hic habet hospes opes.
Si quis inopia gemit, tristis tu nemo recedit:
Sed lacrymas remouens, lætificare facis.
Martinus meritis hac vos in sede locauit:
Dignus erat hæres, qui sua tanta colat.
Ille tenet cœlum, largo dans omnia voto:
Christo iunctus eris hunc imitando virum. &c.

At (vt paululum à Synodi Actis diuertamus) quæ hoc loco tempore, cum sederet Euphronius, & bella vigerent Clotharij aduersus Chramnum filium suũ miranda fieri contigerint virtute S. Martini, rogante eodem Euphronio Episcopo, memoratu digna, accipe à Gregorio eiusdem Ecclesiæ Antistite successore, dum ait e: XXX.

Dignum existimaui & illud non omittere in relatu, quod Vliotharius Presbyter, proferente audiui. Tempore quo propter perfidiam Chramnus iram Clotharij Regis incurrerat, in basilicam sancti Martini confugit, atque ibidem in catenis positus custodiebatur: sed virtute beati Martini Præsulis communia catena, stare non potuerunt. Nescio autem quomodo imminente negligentia, foris atrium comprehensus est: quem oneratum ferro, vinctu post terga manibus, ducebant ad Regem. At ille voce magna clamare cœpit: vt sibi beatus Martinus misereretur, orare, vt eum sineret abire captiuum, cuius deuotus expetierat templum. Starimque in eum vocibus, orante beato Euphronio Episcopo de muro ciuitatis contra basilicam, dissolutæ sunt manus eius & omnes hastæ catenarum confractæ ceciderunt. Perdultus autem vsque ad Regem, ibi iterum in compedibus & catenis constrictus retinebatur: sed inuocato nomine sæpe dicti patroni, ita omne ferrum super eum comminutum est, vt putares illud fuisse quasi figlinum. Hoc tantum erat in spatiis, vt non solueretur à vinculo, quoadusque nomen illud sacratissimum inuocasset: inuocato autem, omnia soluebantur. Tunc Rex altioris ingenij videns virtutes S. Martini ibidem operari, & abonere vinculorum absolutum eum, & pristinæ restituit libertati. Hæc ab ipsius Vliotharij Presbyteri ore coram multis testibus facta esse cognoui. ista Gregorius. Porro quomodo tot tantisque donis abusus, aduersus patrem iterum rebellans, meritas impius pœnas dedit, inferius suo loco dicemus.

e Greg. Turon. de mirac. S. Mart. lib. 1. c. 23. CHRAMNVS LIBERATVS A VINCVLIS.

Redeamus modo ad S. Episcopos prioris ordine positi Concilij Parisiensis. Interfuisse eidem quoque repertur Sanct. Prætextatus Rothomagensis Antistes nobilior postea redditus corona martyrij, de quo suo loco pluribus agendum erit. Qui vero subscriptus Chalactericus nominatur, scias hunc fuisse Episcopum Carnotensem sanctitate clarum, sed iniuria temporis obscurum redditum: de quo vnicum, quod extat, monumentum hic describendum putamus, vt quoquo modo eundem vindicemus in lucem. Venantius enim Fortunatus f eius sepulchro huiusmodi inscripsit Epitaphium hoc titulo prænotatum: XXXI.

f Fortun. carm. l. 4.

Epitaphium Chalactherici Episcopi ciuitatis Carnotensis.

Illacrymant oculi, quatiuntur viscera fletu,
Nec tremuli digiti scribere dura valent:
Dum modo quia nobis viuo, dabo verba sepulto,
Carmine vel dulci cogor amara loqui.
Digne tuis meritis, Chalactherice sacerdos,
Tarde notus nobis, quam cito, chare, fugis.
Tu patriam repetis, nos triste sub orbe relinquis:
Te tenet aula nitens, nos tenebrosa dies.
Ecce sub hoc tumulo pietatis membra quiescunt:
*Dulcior in tumulo * lingua sepulta tacet.*
Forma venusta decens, animus sine fine benignus,
Vox suauis legem præmeditata Dei.
Spes cleri, tutor viduarum, panis egentum,
*Cura propinquorum, promptus * ad omne bonum.*
Organa Psalterij cecinit modulamine dulci,
Et tetigit laudans plectra beata Dei.
Cautere eloqui bene purgans vulnera morbi:
Quo pascente fuit fida medela gregi.
Sex qui lustra gerens, octo bonus insuper annos,
Ereptus terra, suffus ad astra redu.
Ad paradisiacas epulas te cive reducto:
Vnde gemit mundus, gaudet honore polus.
Et quia non dubito quanta est tibi gloria laudum,
Non debes fleri talis, amice Dei.

* & melle

* lætus

Hæc qui, sancte Pater, pro magnis parua susceperc:
Pro Fortunato, quæso, precare tuo.

hactenus vetus memoria Chalcterici: sed agamus de reliquis.

XXXII. Interfuit pariter eidem Concilio fama ille insignis, decus Aquitaniæ, Leontius Episcopus Burdegalensis, de quo plura dicenda nobis erunt inferius, cum agemus de Concilio Santonensi ab ipso collecto: porro idem interfuisse reperitur quatto Aurelianensi Concilio. Præter alios vero nobis incompertos, qui penultimo ponitur loco Paternus, sanctitate conspicuus extitit Episcopus Abrigensis, quem etiam Catholica Ecclesia ascriptum tabulis Ecclesiasticis annua memoria celebrat decimasexta die Aprilis. Extat ad eundem Epigramma Venantij Fortunati his verbibus *a*:

a Fortun. carm. lib. 9.

Nominis auspicio fulgent tua facta Paterne,
Munere, qui proprio te facit esse patrem.
Seruis ij nostri non immemor omnia præstas,
Et tibi deuotis dat pia vota libens.
Vt bona distribuas modo qui tam promptus haberis,
Vnde magis præstes, ampliscentur opes.

Quodnam esset seruitium, quod Paterno impertiit Fortunatus, idem alio declarat Epigrammate versibus istis:

Parcimus tandem inclyto venerando Sacerdoti:
Nominis officium iure, Paterne, regis.
Qui proprijs meritis ornaris altaria Christi,
Tam prece quam voto das placitura Deo.
Supplico, cede tamen, si quid me sorte fefellit:
Nam solet ista meas error habere manus.
Obtineat supplex modo pagina missa salutem:
Hæc quoque cum reliquis me memorare velis.

b Fort. die 6. Aprilis, Tom. 2.

Hæc Fortunatus ad Paternum tunc adhuc Abbatem, vt eiusdem Epigrammatis inscriptio habet extantes ab eo præclare gestæ *b*.

XXXIII. Qui vero vltimo loco ponitur Samson Episcopus, Idem claruit in Minori Britannia sanctus Dei Sacerdos, cuius perpetua viget memoria in Ecclesia, quæ eius natalem diem celebrat vigesimo octauo Iulij. Sunt & alij nobis haud scriptorum monumentis satis noti: porro omnes quindecim numerantur: statueruntque canones nouem tantum numero, sed virtute pollentes, quibus Regum eorumq; ministrorum atque aliorum sibi nimium fomentium temeritatem repressserunt: ex quibus non solum ij, qui illis vixere temporibus, sed & Nouatores nostri temporis exagitentur.

XXXIV. Non præteribat, quod Episcopi, qui huic S. Synodo interfuisse reperiuntur, Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, ibidem nominati, & præter eos duo alij Victorius & Domnolus, alter Redonensis, Cenomanensis alter sanctitate clarissimi, in scripto reperiuntur in Epistola ab iisdem data ad S. Radegundem Reginam de seruanda institutione monastica, quam miro ardore animi susceperat, & cum Regijs aliisque nobilissimis virginib. Pictauij excelebat, quod enim ex horum diœcesibus ad dictum monasterium Deo dicandæ virgines conuolassent: ne aliqua ex illis post promissionem Deo factam ad propria redire posset, vel nubere, iidem sanctissimi Patres eiusdem scripsere Epistolam ad sanctissimam Reginam, quæ sic habet *c*:

c Recitata habentur à Gr. S. lib 9. cap. 39.

Dominæ beatissimæ & in Christo Ecclesiæ filiæ Radegundi Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, Victorius, & Domnolus Episcopi.

Solicita sunt ingenia cuncta genus humanum immensa Diuinitatis promissa remedia, nec ab assiduitate beneficiorum suorum quocumque loco vel tempore videntur aliquando secunda, cum primo rerum arbiter tales in hæreditate culturæ Ecclesiasticæ personas vbique disseminat, quibus agrum eius intenta operatione fidei rastro colentibus ad fecti centeni numeri reditum diuina temperie Christi seges valeat pertingere. Tantum igitur benignitatis eius se passim dispensatio profutura diffundit, vt illud nec quam deneget, quod præcesse multis agnoscit: quantum personarum exemplo sanctissimo, cum indicatum aduenerit, habeat in plurimis quod coronet.

XXXV. EVPHRONII ET ALIORVM EPISCOP. EPIST. AD S. RADEGVNDEM REGINAM DE INSTITVTIONE MONASTICA.

Itaque cum ipso Catholicæ religionis exortu caruissent Gallicanæ insulæ veneranda fides primordia restituere, & adhuc ad pascuorum notitiam tunc inessabilia peruenissent Trinitatis Dominicæ Sacramenta (cum videlicet tempore Constantij in Gallijs Ariana Hæresis sub Saturnio Arelatensi Episcopo grassabatur) *ne quid hic minus acquireret, quam in Orbis circulo prædicantium Apostolus obtineret: beatum Martinum peregrina de stirpe ad illuminationem patriæ dignatus est dirigere, misericordia consulente: qui licet Apostolorum tempore non fuerit, tamen Apostolicam gratiam non effugit: nam quod defuit in ordine, suppletum est in merede: quoniam sequens gradum illum nihil subtrahit, qui meritis antecellit. Huius quoque, reuerentissima filia, tu nobis congratulamur, vt diuina surgere superna dilectionis exempla propitiatione diuina: nam dum in hac tempore seculi vetustate, vestri sensus certamine fides reuiuiscit in flore, & quod veterno tepuerat algore senectæ, tandem feruentis animi rursus in calescat ardore.*

XXXVII. *Sed cum pene eadem veneritis ex parte, qua beatum Martinum hucusque didicimus accessisse, non est mirum, si illum imitari videamini in opere, quem tibi ducem credimus itineris exstitisse: vt cuius es secuta vestigia, salutis voto compleas & exemplo, & beatissimum virum in tantum tibi facias esse socium, in quantum partem refugij habere de mundo. Cuius opinionis radio prætinctante, ita reddit audientium pectora cælesti fulgore suffusa, vt passim prouocati puellarum animi, diuini ignis scintilla succensi, captum festinent amide in charitate Christi fonte vestri pectoris irrigari, & relictis parentibus, te filij magis eligant, quam matrem. Facit hoc gratia non natura.*

XXXVIII. *Igitur huius studij vota videntes, gratias clementiæ superna referimus, qui voluntates hominum sine fausto voluntati connexis: quoniam confidimus, quas apud vos inbet colligi, sine vlla amplexu seruari. Et quia quasdam comperimus, Diuinitate propitia, de nostris territoriis ad institutionem vestræ regulæ desiderabiliter conuolasse, insistentes etiam vestræ petitionis epistolam libenter à nobis exceptam, hoc Christo auctore & remediatore firmamus, vt licet omnes aqualiter, qui sibi conueniunt in Domini charitate mansura, debeant inuiolabiliter custodire, quod videntur libentissimo animo suscepisse: quoniam contaminati non debent, Christo fides, cuius testes promissæ: via non latet sceleris est, templum DEI (quod absit) pollui, vt ab eo posita ira succedente discedat amen specialiter definimus, si qua (sicut dictum est) de locis sacer dotaliter nostræ gubernationi, Domino prouidente, commissis in Pictauæ ciuitate vestra monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domini Cæsarij Arelatensis Episcopi constituta, nullis sit vsurpandi licentia: quæ, sicut constat in regula, voluntate prodita videtur ingressa. ne vnius tumpi dedecore ciuitatem in crimen, quod apud omnes micat in honore.*

XXXIX. *Et ideo si (quod Deus auertat) aliqua insanæ mentis illicitatione succensa ad tanti opprobrij maculam suam præcipitare voluerit disciplinam, gloriam, & coronam, vt animi consilio, sicut Eua cicita de Paradiso, per quadcumque de clausis ipsius monasterij, imo de cuiuscunque extra pertulerit venerandis & conculanda pilis platearum in luto, separata à communione nostra, dum anathematis vinculo teneatur. Ita, vt si fortasis, Christo relicto, homini voluerit nubere, diabolo captiuante: non solum ipsa quæ refugit, sed eius ille, qui ei communctus est, turpis adulter & potius sacrilegus, quam maritus, vel quisquis vt hoc faceret, venenum magis quam consilium ministrauit, similis vltioni, sicut de illa dictum est, cælestis iudicio, nobis opitulantibus, patiatur: donec separatione facta, per competentem excommunicationis pœnitentiam à loco, quo egresse fuerat, recipi mereatur & annecti.*

XL. *Adiicientes etiam vt eorum, qui nobis quandoque successuri sunt Sacerdotes, similis condemnationis teneantur astricta reatu: & si (quod non credimus) aliquid ipsi voluerint aliter, quam nostra deliberatio continet, relaxare: nouerint se nobis sum æterno Iudice definiente causaturos, quia communis est salutis institutio, si quod Christo promittitur, inuiolabiliter obseruetur. Quod nostræ determinationis decretum, pro firmitatis interim proprio manus subscriptione credimus roborandum perpetualiter à nobis + Christo auspice duraturum.* h. e. cuius sanctissimorum Patrum Epistola, siue dedicatis Deo virginibus sacerdotis le decretum: quibus admonentur nostri sacerdotes. Nos atores & ipsi ex monachi, & Deo dicatas virgi-

+ in nomine

nes,

nes ex monasteriis abducentes. Quis adeo mentis obtusus non statim irrelligat, quam perfidi isti sint, qui contraria statuant sanctissimis illis Deo dignis Episcopis, qui innumeris eluxere miraculis, & virtutib. omnis generis effulsere decori? At de his satis.

IESV CHRISTI

Annus 560.

IOANNIS PAP. Annus 1. IVSTINIANI IMP. Annus 34.

SExagesimus supra quingentesimum Domini annus inchoatur, post Basilii Consulatum decimus nonus, idem Imperatoris trigesimus quartus, Constantino obliante valde lugubris. Etenim ægrotans idem Imperator cum vulgo mortuus iactaretur, quasi in interregno quibusque, quod vellent agendi licentiam sibi sumentibus, ingentia plane perpetrata sunt scelera, quæ in vrbis direptione ab hostibus fieri consueuerunt; inter alia vero et gesta mercatorum sunt expilata. Si enim viuente adhuc Principe, Prasinorum factioni talia impune agendi videbatur facultas esse concessa, quid putandum post remuntiatam Imperatoris mortem non esse præsumptum siue ab ipsis, siue potius à contraria factione Imperatoris potentia die compressa, luctuosaque passa? Sed quomodo idem Imperator ex insperato ope sanctorum martyrum conualuerit, cum omnes referant; nos ex ipso fonte nempe Procopio, eam petamus historiam, ait enim:

Iuxta ciuitatem Sinus Irenes martyrii templum fundatum est tanta magnificentia, vt satis enarrari non possim. Hic asseruantur ex antiquo reliquiæ sanctorum virorum non minus, quam quatuor qui in Romano exercitu ea merentes, militabãt in Iouiana legione apud Melitenem vrbem Armeniæ olim collecta. Tum latomi effossa humo, inuenerunt arculam ætatis iniuria minime fuisse vitiatam reliquias horum virorum. Quod Deus latere nolut, sed manifestas conspicuum foret. Quippe Iustinianus corporum mole affectus; vehemens enim fluxus in genua delapsus eorum dolore consecit. quanam ex causa id acciderit, cũ idem referat nos alia occasione supertius enarrauimus. atque eorum subdit: *hinc igitur morbus suaresens medicorum opem non sit interim aut eius inuentum esse reliquias rebus ab ope humana ad has fuisse confugit & vitæ spiritum in eo, qua maxime nasci iacerant, vsus est. Postquam enim laxem reliquiarũ sanctitatis feruidus Regis imperium, euanuit dolor corporibus, qui Deo non fuit, videns. Quod prosecto Deus nolens esse dubium, magnum signum esse dit eorum quæ allegrant. Nam ex sanctis illis reliquiis sub eo oleum manauit & circulam pe fundens, pedes & totam purpuream vestem Regis imbuit & humectauit. Quamobrem vestis hæc modo humectata asseruatur in regio recetaculo, in eum que tum facta sunt, testimonium.* hæc Procopius.

At noti semel tantum sanctorum martyrum beneficio euasam esse Iustinianum ab ægritudine, & è mortis faucibus ereptum atque renouatum ad vitam constat. Quæ sunt relata, num hoc anno acciderint vel potius quo idem auctor his præmisit, quisque pro animi sententia iudicabit. Porro rem gestam idem Procopius ita narrat. Etenim quod expertus est modo remedium ex quatuor sanctorum martyrũ reliquiis, alias ope sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani factum idem refert his verbis: *Circa Sinum terminum in ardua satu & edito loco sancti Cosmæ & Damiani templum dedicatum est. vbi Iustinianum grauiter ægrotantem & iam mortui specie præbentem, nempe medici desperatum, & inter cachinnantes ipsis sanctis per somnum & visum apparentes curauerunt. Cuius beneficij memor prisinum statum ac primitiuam impolitam plane & indignam tantis ædibus, elegantia, magnitudine, & fulgore luminis templum illustrauit.* hæc ipse.

IV. MIRACVLA EX SANCTORVM RELIQVIIS

Non id recens semelue experimento declaratum est, Sanctorum reliquias Dei ope edidisse miracula: ab exordio enim nascentis Ecclesiæ, veluti è fonte perenni copiose fluente riuosque curationem in omnes Orbis partes emittente Sanctorum reliquias id præstitisse, quæ superius singulis ferme annis sunt dicta, perspicua luce demonstrant. Sicut etiam pariter ostentum est, vbique locorum cultum sacrarum imaginum semper in Ecclesia Catholica vigusse, de quo hoc pariter anno haud vulgare exemplum Annales continent: hoc enim anno id accidisse Sigebertus est auctor, quod narrat his verbis: *Hoc tempore Iudæus quidam imaginem Saluatoris de Ecclesia furtim deponens, eam telo transfixit & eam clam in domum suam deferens, cum vellet flammis exurere se sanguine imaginis cruentatum videns, præ stupore eam abscondit. Quam Christiani requirentes, & per vestigia sanguinis inuenientes, eam sanguinolentam receperunt, Iudæum vero lapidauerunt.* hæc ipse.

V. IMPOSTVRA DELIBRO RECONDITO.

Quod vero de Iudæis mentio facta est non prætermittimus dicere, eiusdem Iustiniani imperatoris tempore tradi, à Theodosio Iudæo proditum librum apud Hebræos reconditum de CHRISTI in templo sacerdotii functione deque Dei genitricis virginitatis à sacerdotibus Iudæorum facta per obstetrices exploratione, narratur eiusmodi apud Suidam historia, eademque à diuersis aliis auctoribus recentioribus repetita: quam vt cõmentum nos respuisse memores sumus Tomo Annalium primo.

VI. THEODOMIRVS REX SVEVORVM REDDITVS CATHOLICVS.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, vltimos adeamus Hispaniarum fines Oceano contiguos, ipsam, inquam, Galliciæ prouinciam, vbi regnantes hactenus Sueui Reges iidemq; impii post Alaxam apostatam haud medicum Catholicæ Ecclesiæ damnum intulere vsque ad præsentem annum, quo regnare cœpit Theodomirus, tenuitq; regnum annos decem, secundum exactam doctissimi viri Moralis perquisitionem, cui haud inuiti subscribimus. Quod autem hic ipse in Concilio priori Bracharensi Arianismus dictus inueniatur, error illapsus putatur. Commune fuisse reperitur tam patri, quam filio vt Miro vterque nominaretur: sed pater Theodo, Aria, filio prænomen fuisse cognoscitur. licet apud Gregorium Turonensem idem, qui Theodomirus, Charraricus etiam nuncupatus inueniatur, eundem tamen esse cum ipso Mironis parente, ex eodẽ auctore probatur. Sed quanam occasione eiusdem Regis conuersio ad rectam fidẽ contigerit, hic ex ipso Gregorio res tunc temporis scitu dignissimas depromimus, qui ait *d*:

Charraricus cum filium Regem Gallicia filium grauiter ægrotabat: qui tale ad patrem incurrerat, vt solo spiritu palpitaret. Pater autem eius fœtide se illi Arianæ sectæ vna cum incolis loci illius subdiderat. Sed & rex ipse illa plus solito, quam alia prouincia, honora fœdebat. Cumque Rex videret vrgeri filium in extremis, dicit ad S. Martinum ille, quem in Gallia dicunt multis virtutibus effulgere, cuius quæso religionis fuerit, enarrate. Contra: Catholica fides populum pastoralis cura in corpore possim gubernauit asserentibus cum Patre & Spiritu S. æqualis sub potentia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nonnulli sectelo arius, ab alio hæresiarcha non cessat plebi progressa proponere. Qui ait: Non hæc vera sunt quæ profertis: discurrãt vndique ad eius templum fideles amici mei, multa munera deportantes: & si obtineant me sibi medicinam, tunquisita sua Catholica, quam ille credit credam. Pensato ergo auro argentoque ad filij pondus, transmisit ad vrbem alicuius loci sepulchri.

d Greg. Tu. mirac. S. Martini, lib. 1. c. 11.

VII.

Qui profecti, oblatis muneribus, exorant ad beati tumulum pro ægroto. Sed infidente adhuc in patris eius pectore secta, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reuersi autem nuncij narrauerunt Regi, se multas virtutes ad beati tumulum vidisse, dicentes: Cur non sanatus fuerit filius tuus ignoramus at ille intelligens, non ante sanari posse filium, nisi æqualem cum Patre crederet Christum in honorem B. Martini fabricauit Ecclesiam, miroque opere expedita, proclamat. Si suscipere meretur vir iste reliquias, quod, vnque sacerdotes prædicauerunt credã

hæc

hæc ideireo de reliquis, quod scilicet omnes, qui alicui Sanctorum Ecclesiam fabricassent, sanctuaria accipere solerent, nempe veli partem quæ sepulchro illius Sancti superposita fuisset, vt ex S. Gregorij Epistolis liquet, & quę superius dicta sunt de S. Leone, manifestum faciunt. Sed pergit Gregorius.

IIX. *Et sic iterum suos dirigit maiore cum munere: qui venientes ad beatum locum reliquiæ postulabant. Cumque eo offerrentur ex consuetudine, dixerunt: Nouita facimus; sed nobis, qui scimus, licentia tribuatur ponendi, quæ exinde iteram assumamus. Tunc partem pallij seriei pensatam super beatum sepulchrum posuerunt, dicentes: Si inuenimus gratiam coram expetito patrono, quæ possimus pius in sequenti pensabunt: erunt que nobis in benedictionem posita, quæ sita per fidem.* eumdem plane vsum fermè solitum super corpora Apostolorũ Romæ, idem auctor affirmat, quæ nos alia occasione superius retulimus: fiebat enim, in signum diuinæ benignitatis impartiendæ petenti, vt eadem vela maioris ponderis reciperentur, quam data fuerint, secus si contra. Sed de pallio serico quid legatis acciderit, audi:

IX. *Vigilata (inquit) vna nocte, facto mane, quæ posuerant, pensitabant. In qui bus tanta beati viri infusa est gratia, vt tamdiu eleuarent in sublime æream libram, quantum habere poterat, quo ascenderet momentanea. Cumque eleuata fuissent reliquiæ cum magno triumpho, audierunt voces psallentes qui erant in ciuitate detrusi in carcere (nonnisi enim cum Psalmodia reliquiæ transferri solebant) & admirantes suauitatem soni, interrogant custodes, quid hoc esset. Qui dixerunt: Reliquiæ domini Martini in Gallicum transmittuntur, & ideo sic psallitur. Tunc illi flentes, inuocabant S. Martinum vt eos sua visitatione liberaret. Exterritisque custodibus, & in fugam versis, diruptu obicibus retinaculorum, liber populus surgit à vinculo, & sic vsq; ad sancta pignora, plebe inspectante, venerunt, osculantes singula beatas reliquias, simulque & gratias B. Martino pro sui absolutione reddentes, quod eos dignatus fuerit sua pietate saluare. Tunc obtentis per sacerdotem à iudice culpis, incolumes dimissi sunt. Quod videntes gestatores reliquiarum, gauisi sunt valde, dicentes: Nunc cognouimus, quod dignatur beatus Antistes nobis peccatoribus propitium se præbere.* fuerunt hæc eorum, quæ facienda erant in Gallicia in solutione perfidiæ vinculorum signa prænuncia in carnarum fractione monstrata. Sed prosequitur cæteta Gregorius.

X. DE MARTINO PEREGRINO. *Et gratias agentes, prospero prosequente patroni præsidio nauigium, vndis leuibus temperatis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo, velociter ad portum Galliciæ peruenerunt. Tunc commonitus à Deo quidam nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidem nunc sacerdos habetur aduenit. Sed nec hoc credo sine diuina fuisse prouidentia, quod eo die se commenetrat de patria, quo beatæ reliquiæ de loco leuatæ sunt: & sic simul cum ipsis pignoribus Galliciæ portum ingressus sit,* perinde ac si Martinus Martinum ad Sueuorum conuersionem asciuerit, atq; perfecerit æque Martinus doctrina, quod probaretur exemplo, quod est à Domino dictum a: *In hoc veritas est quod alius est, qui seminat, aliud est qui metit. Quæ pignora* (subdit Gregorius) *cum summa veneratione suscipientes, fidem miraculis firmant: nam filium Regis, dimissa suscipientes, fidem miraculis firmant: nam filium Regis, dimissa omni ægritudine sanum properat ad occursum. Beatus autem Martinus, sacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex vnitatem Patris & Filij & Spiritus sancti confessus, cum omni domo sua chrismatus est. Squallor lepræ à populo pellitur, & omnes infirmi saluantur, nec vnquam ibi vsque nunc super aliquem lepræ morbus apparuit. Talemq; gratiam ibi in aduentu pignorum beati patroni Dominus tribuit, vt virtutes, quæ ibidem gestæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christo die sactæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christo dilexit populus ille promptu est, vt omnes martyrium libentissime susciperent, si tempus persecutionis adesset.* hactenus de his Gregorius.

a Ioan. 4. LEPRA CVM PERFIDIA PERFIDIA TOLLITVR.

XI. THEODOMIRI REGIS CONVERSIO. Porro hæc omnia contigisse ipsius Theodomiri regni exordio, ex eo certum illud deducimus argumentum, quod post annum sequentem, nempe tertio ipsius regni, totius suæ ditionis conuocari fecit Episcopos, Concilium que Bracharæ celebrare. Sed & de eiusdem Regis conuersione pauca agit Isidorus in Chronico Sueuorum verbis istis: *Post multos deinde Reges regnum Sueuorum suscepit Theodomirus: qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Sueuos vnitati fidei reddidit. Huius tempore Martinus Dumiensis monasterij Episcopus fide & scientia claruit, cuius studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa monasteria condita.* hæc Isidorus: sed de Martino rursus inferius dicendum erit.

Quod vero tanta S. Martini merita tribuantur: opportunum putamus his attexere gloriosissimæ Francorũ Reginæ (quæ isdem temporibus contigit) peregrinationem ad sepulchrum eiusdem S. Martini, de qua Gregorius ita pergit *b. Nam & Vltrogotha Regina, auditis miraculis, quæ ad locum sunt, quo sancta membra quiescunt, tanquam sapientiam Salomonis expetiit corde deuoto proficere. Abstinens ergo se à cibo & somno, præcurrentibus etiam largissimis eleemosynis, peruenit ad locum sanctum; ingressaque basilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire sepulchrum, indignam se esse proclamans, nec idem posse, obsistentibus culpis accedere. Tandem deducta vigilijs nocte, & orationibus, & profluis lachrymis, mœre oblatis muneribus multis in honorem beati confessoris Missas expetiit celebrari. Quæ dum celebrantur, subito tres cæci, qui ad pedes B. Antistitis longo tempore primati lumine refidebant, fulgore nimio circumdati, lumen, quod olim perdiderant, recæperunt. Quo facto, clamor in cælum attollitur magnificantium Deum. Ad istud miraculum currit Regina, currit & populus: mirantur omnes fidem mulieris, mirantur gloriam Confessoris. Sed super omnia collaudatur Deus noster, qui tantam virtutem præstat Sanctis suis, vt per eos talia operari dignetur.* hæc Gregorius de Vltrogotha Regina. Extat Venantij Fortunati Epigramma de horto eiusdem Vltrogothæ, siue Vltrogothonis Reginæ, licet deprauatus codex habeat Regis, pro Reginæ: non enim de Rege, sed de Regina esse Epigramma illud, postremi saltem quo versus significant, qui sunt huiusmodi c: at de ipsa sat s:

Possidet ast felix hæc Vltrogotho per ævum
Cum geminis natis tertia mater ovans.

ad res iam sequentis anni transeamus.

b Greg. lib. 1. miracul. Martin. c. 11.

c Venan. carm. lib. 1.

IESV CHRISTI
Annus 561.

IOANNIS PAP. Annus 2. IVSTINIANI IMP. Annus 35.

I. REDEMPTORIS nostri annus quingentesimus sexagesimus primus, post Basilij Consulatum vigesimus, idemque Iustiniani Imperatoris trigesimus quintus adest: quo defuncto Domno Ioanne Episcopo Antiocheno, vbi sedisset annos quatuordecim, subrogatus est in locum ipsius Anastasius cognomento Sinaita, quod ex monachis in Sina monte vitam agentibus ad Episcopatum eius Ecclesiæ vocatus sit, de quo plura suis locis dicturi sumus. Quo etiam tempore post Eustochium Hierosolymorum Ecclesiæ substitutus est Ioannes, cuius sedis tempus & res gestæ prorsus obscuræ manserẽt: licet alij in locum Macarij iterum restitutum eum creatum Hierosolymorum Antistitem dicant.

II. RELIGIO REDDITA CALAMITATI. Hoc item anno trigesimoquinto Imperatoris, mense Nouembri structas fuisse insidias ad occidendum ipsum Iustinianum Augustum, habet Miscellæ auctor. Cum, re detecta, in crimen adductus Belisarius pœnas dedit, bonis & dignitate exutus. Porro sequenti anno mense Martio dimissum fuisse ipsum Belisarium ea de causa detentum, atque suis dignitatibus restitutum, idem auctor affirmat: quem ad post biennium Byzantij mortuum esse, Cedrenus tradit. Sed aduersantur Latinis nonnulli, qui cum excæcatum, exutumque omnibus dignitatibus atque diuitiis, mendicare stipem fuisse coactum asserunt.

Aduersus hos strimus dimicare Alcianum e sui Iustiniani acerrimum defensorem. At vtinam leues istæ tantum essent Iustiniani furdes, quæ breui ab eodem viro docto

elisi

elui potuissent Apologia, & non potius illi usq; generis, de quo Hieremias ait: Lauerit tenitro, & multiplicauerit tibi herbam borith, maculatus es in iniquitate tua coram me. aspectus enim impietate & sacrilegijs coinquinatus antea perpetuis diebus claustr extremum, vt suo loco dicemus; vt nulla esse possit sufficiens, quæ ipsum emundet, apologia.

Quod vero ad præsentem Belisarij causam pertinet, antiquorum vna omnium sententia fuit, vt ipse in coniurationis suspitionem adductus ab eodem Iustiniano Imperatore fuerit redactus in ordinem. De reliquis autem variæ reperimus sententias esse: cum alij dixerint eum exactum, & ita vsque ad finem vitam traxisse miserrimam: alij vero in eo tantum consentiant, vt è sublimiori statu deiectus, rursus fuerit in pristinum restitutus. Sed accipe de his inpetmis Ioannis Græci auctoris Iambos.

De Belisario Imperator magno
Iustiniano exstitit temporibus Imperator,
Ad vnum quadrantem vertere cum expugnasset victoriam,
Postea minime exercitatus (ô lo tunam infabre cor)
Penelum ignauum & timens amabat pleni in studio:
Belisarium dolum dare Imperatori.
Quam fortuna quidam clarum fecit, excæcauit inuidia,
Alij denuo ebrium, non excæcatum fuisse hunc,
Exhonoratis autem in famam profecto factum esse.
Et iterum ad reuocationem æstimationem venisse priorem.

Hæc ipse. verum de Belisarij in pristinum restitutione altum apud Græcos silentium.

Cente quidem Zonoras cum bonis omnibus priuatum dicat, de restitutione nihil: vt plane in statu miserrimo ipsum derelictum, nec amplius subleuatum, possit intelligi. Sed & Glicas minime eum in pristinum restitutum affirmat; idem & Cedrenus, qui de eodem hæc ait: *Alia autem accepta fuit iussit manu vt si percusso nummo, in altera parte sui, in altera parte Belisarium armatum effinxerit, cum inscriptione hac:* BELISARIVS ROMANORVM DECVS. *Verum enim vero inuidia vt solet rebus præstantissime succedentib. inhidiatus, Belisarium quoque ita aduersa est, vt iuper calumniam delatus & magistratu & honore sit exutus*, hæc Cedrenus. Sed & Constantines Manasses in Annalibus cum id ipsum affirmet, vehementi istiusmodi inuectiua probrolum Imperatoris insectatus est facinus, vbi res à Belisario præclare gestas enarrat.

Sed hæc (inquit) *inuidia fortasse non placebant quapropter benefissimum Ducis famam parum æquis oculis intuebatur, & toto impetu gloriam eius oppugnabat: nam vt quod dicitur, Quid, si vtile ignea inuidia. Quamobrem vir fortunatus, magnorum doctor, qui formidabilem Cosdroem Persarum Principē exercuerat, qui reges seruitutis iugo subiecerat, qui gloriatur libyrationes domuerat, vir denique Maurorum, & impatiens animo tam mortifera, immanis bellua, nimirum quod adulescentium ab se, militi prepugnatoribus pharetratorum turbarum magnam indignam & lacrymis deplorandam ruinam. Fallor, si* (beu me fer) *puppilo nudior, calicem calamitatum longe bausi: cui suppetunt quotidiani mancipium rebus suis vtuntur, pellatur. Ecce denique loco redactus est, vt* (beu sortē acerbam) *carnificum expectaret, quando cruices ei gladio scitutus esset. O mala a bella nocens latrocinatrix cædibus & perfossionibus gaudens, sœuæ insatiatus stimulis prædite, tigris humani generis deuoratrix, veneficia, letalia herba telū ferri experiens nimis ma, qualia design ns improba committens? Quas calamitates, quas mala struis? Vincet me dolor, conturbat lachrymæ, & lacrymæ exprimit. Quamque perditrix tantum virum habebis? Quæ sque scelerati sua vitam hum anam perturbabit? O tyrannicida manibus sanguinarie cultra appetens etiam ipse (quod nunquam fallum operuit) tuum in manus incides, tuaque tela experiens iaces, perumper adhuc spirans.* hucusq; Constantinus in inuidiam veluti malorum omnium causam stylo pugnans, cum & alij in eodem argumento versantes fortunam proditionis inculent.

Sed & hæc eorum sint ista lamenta: alius fig't oculos Christi fidelis, qui eum manare cuncta è diuina prouidentia intueatur, haud casum incusat atque fortunam; sed præterita hominum impia facta considerans, diuinam intelligit esse vindictam, quam imprudens quispiam inuidentiæ tribuit atque fortunæ. Quod autem, ex sententia Sapientis *b*, Altissimus sit patiens reddītor, cum interdum vindicet peccata patrum in filios nepotes, ac prōnepotes: seram haud quis iudicabit esse vindictam, qua ipsum viderit peccati esse professorum auctorem. Vrgitur æqua libra expensam intelligas in Belisarium cœlitus Deum iaculatum esse vindictam: hic ob oculos pone, quæ in sanctissimum Ecclesiæ Romanæ Pontificem Silverium in gratiam Theodoræ Augustę Romæ Belisarius aliquando perpetrauit quorū etsi pœnitudine postea victus sit, tamen (*quod bonorum Regis iudicium diligit*) licet culpa peccantem absoluat, obquam perpetua gehenna dignus erat, haud semper pœnam in præsenti vita luendam omnino remittit: vt inter alia exempla, quib. affluit diuina Scriptura, de Dauid è patet expressum; cui licet peccatum à Deo dimissum Nathan annunciauerit, pœnam tamen in præsenti vita ipsi à Deo infligendam pariter demonstrauit. Quamautem sit immane scelus, atque patiendum etiam dæmonibus sacrilegium inficete manus in Christū Domini, vnctumque in sanctum sanctorum, ex illa satis fit ponderare sententia Domini, qua sit *d Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* vel comminatur *e Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt mola asinaria appendatur in collo eius, & dejectatur in mare.* Sed quis præterea, si scelestis in mensitatem consideret, incusare poterit, & non admirari potius diuinum iudicium iuste latum in Belisarium, cum experiri ipse coactus sit, quod (vt ex Procopio dictum est) pari coactus est Iohannes Consul atque Præfectus Prætorio insignis Patricius, qui reuera ob inopiam compulsus est mendicare.

Quod vero his de Belisario enarratis Alcatus (vt dictum est) repugnans, nullum præterea argumentum afferat, quam de re tanta silentium Procopii & Agathiæ: Quod ad Procopium pertinet nihil est, quod ex eo aliquid induci possit, cum minime ad hęc tempora suam historiam deduxerit: Cæterum ipsum post historiarum volumina scripsisse librum constat, quod eiusdem Iustiniani comprehendit victoriationes, simul & vxoris eius Theodoræ itemque Belisarij atque coniugis ipsius, prout testatur Suidas: in quo quidem commentario ea tractata fuisse, ratio argumenti cogit existimare. Quod autem pertinet ad Agathiam, haud potuit ipse hæc pertractasse, quæ facta diximus anno trigesimo quinto ipsius Iustiniani Imperatoris, cum eius historia annum trigesimum secundum non excedat. At de his hactenus. Ad res vero Occidentalis Ecclesiæ pietas Childeberti nos provocat.

Hoc enim anno, qui eiusdem Childeberti Francorum regis quadragesimus octauus numeratur inchoatus, data reperitur eiusdem Regis pragmatica sanctio de bonis à se donatis Ecclesiæ sancti Vincentii, quam (vt iam diximus) sumptuose construxit. Vetus memorabile antiquitatis monumentum cunctis notum fiat, quo Christianissimi Regis pietas innotescit, hic ipsam integram describere, ex parte aliqua superius recitatam, haud erit otiosum; sic enim se habet *f*:

Childebertus Rex Francorum V. I.

Rogandum nobis est & perpensandum vtilius, quod hi, qui templa Domini nostri Iesu Christi ædificauerint, & prorequie animarum suarum ibidem tribuere, vel in alimoniam pauperum aliquid dederint, & voluntatem Dei ad implenerint, ut in æternaque sine dubio apud Deum mercedem recipere merentur. Ego Childebertus Francorum Rex vna cum consensu Francorum & Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum vrbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, cupio construere templum in hac vrbe Parisiaca prope muros ciuitatis in terra, quæ aspicit ad Fiscum nostrum ipsius: ea in loco qui appellatur Leucotio in honorem S. Vincentij martyris cuius reliquiæ ex Hispania allatæ sunt a nobis, seu & sanctæ Crucis, & S. Stephani

a Eccl. 5. PECCATI CVLPA NON PŒNA DIMISSA.

c 2. Reg. 12.

d Zach. 2. e Matt. 18. Marc. 9. Luc. 17.

VIII.

IX.

f Apud Aim. l. 2. c. 20.

X. DONATIO CHILDEB. REG. FRAN.

phani, & S. Vercondi, & S. Iuliani & beatissimi S. Georgij. Protasij, NAZARIJ, & Celsi pueri, quorum reliquiæ ibi sunt consecratæ.

XI. *Propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus fiscum nostrum largitatis nostræ Isiacum, qui est in pago Parisiorum prope alueum Sequanæ, vna cum omnibus quæ ibi adspiciunt cum mansis & commanentibus in eum agris territoriis, vineis, siluis, pratis, seruis, inquilinis, libertis, ministerialibus (præter illos, quos ingenuos nos esse præcipimus) cum omnibus appendentijs suis quæ ibi adspiciunt, cum omnibus adiacentijs, cum omnibus, quæ nobis deseruiunt, tam in aquis, quam in insulis, vel cum molendinis intra portam ciuitatis & turrim positis, cum insulis, quæ ad ipsum fiscum adiacent, cum piscatorijs, quæ appellatur Verena, cum piscatorijs omnibus, quæ sunt in ipso alueo Sequanæ, summoque initium à ponte ciuitatis, & fortiuntur finem, vbi alueus Sanaræ venis precipitat se in flumen. Has omnes piscationes, quæ sunt & fieri possunt in vtraque parte fluminis, sicut nos tenemus & nostra foresta est, tradimus ad ipsum locum, vt habeant ibidem Deo seruientes victum quotidianum per successionis tenorem. Damus autem hanc potestatem, vt cuiuscunque potestatis hitora fuerint verusque pars fluminis, tenens vnam particam terræ legalem, sicut mos est ad ducendas naues & reducendas, ad dimittendas retia vel deducenda absque vlla refragatione, & contradictione, seu iudiciaria contentione.

XII. *instrumentis *De argumentis vero, per quæ aues possunt capi super aquam, præcipimus, vt nulla potens persona inquietare valeat famulos, sed omnia secure teneant, possideant per indultus temporum successiones, & cum areis & casis infra Parisius ciuitatem cum terra, & vinea, & oratorium in honorem S. Andreæ martyris, quæ de Hilario & Cerauuio, dato pretio comparauimus, & cum omnibus quæcunque in eo nobis deseruiunt, pro requie animæ meæ, quando Deus de hac clarissima luce dederit discessum. Ipse si cui, qui vocatur Isiacus, cum omnibus, quæ ibi adspiciuntur, ipso die ad ipsum templum Domini, quod nos ædificauimus, deseruiat, & ad omnia quæ illi sunt opus tam ad lumen, quam in Dei nomine ad stipendia seruorum Dei, quos ibi instituimus, seu ad ipsos rectores, qui ipsum regere habent, omnino vis transuolant, & per longa annorum spatia ad ipsum templum Domini, quod absque contradictione vel refragatione aut iudiciorum contentione missa, ipsa præceptione omni tempore proficiat in augmentum. Et vt hæc præceptio cessionis nostræ futuris temporibus firmior habeatur, & Deo auxiliante, per omnia tempora inuiolabiliter conseruetur: manibus propriis vel nostro signaculo infra decretum roborare. Datum quod fecit mensis Decembri, die sexto, anno quadragesimo octauo post quam Childebertus Rex regnare cœpit.* hactenus donationis tabulæ Regis Christianissimi, ex Ecclesiastica disciplina colemis cuerens sanctorum martyrum, & perpetuam requiem post obitum per eleemosynas sibi conciliantis.

XIII. DE BASILICA S. VINCENTII. Porro quod ad nobilem basilicam ab ipso Childeberto Parisijs erectam pertinet, est eiusmodi carmen Venantij Fortunati hac inscriptione notatum:

De Ecclesia Parisiaca.

Si Salomonæi memoretur machina templi:
Arte licet par sit, iudicio inferior ista fide.
Nam quæcunque illic veteris velamina legis
Clausa fuere prius, hic reserata patent.
Florentis illa quidem vario interlita metallo:
Clarius hæc Christi sanguine tincta nitet.
Illam aurum, lapides, ornarunt cedrina ligna:
Hic venerabilior de Cruce fulget honor.

hæc idcirco de Cruce, quod (vt vidimus) in tabulis donationis inter alias sacras reliquias lignum quoque sanctæ Crucis illic Childebertus collocandum curauit. Sed pergit:

Constitit illa vetus ruiturо struxta talento:
Hæc pretio mundi stat solidata domus.
Splendida marmoreis attollitur aula columnis:
Et quia pura manent, gratia maior inest.
Prima capit radios vitreis oculata fenestris,
Artificisque manu clausit in arce diem:
Cui situs aurora, vega hinc lux altera complet,
*Atque suis radijs & * hinc Sole micat.*

His dictis, de auctore, qui eam erexit, donisque multiplicibus ditauit, hæc addit:

Hæc primo egregio Rex Childebertus amore
Dona suo populo non meritura dedit,
Totus in affectu diuini cultus inhæret,
Ecclesiaque iuges amplificauit opes.
Melchisedech hoc nostro merito Rex atque sacerdos
Complent laicus religionis opus.
Publica iura regens, & cessa palatia seruis
Vnica Pontificum gloria, norma fuit,
Hinc alibene, illinc meritorum vinat honore:
Hic quoque gesterum laude perennis erit.

hæc Fortunatus post obitum (vt apparet) ipsius Childeberti Regis, de quo dicemus anno sequenti.

XIV. PERGRINATIO GERMANI HIEROSOL. admiss. de Gest. Franc. lib. 1. cap. 3. Ad hanc autem spiritualibus muneribus locupletandam basilicam, ipse S. Germanus ad loca sancta inuisenda in Oriente profectus, experitas à Iustiniano Imperatore reliquias detulit, atque in eadem basilica collocauit: de quibus Aimoinus hæc habet: *Beatissimus quoque Germanus Præsul Parisiacæ urbis ad sancta loca Hierosolymam pergens, indeque rediens, præfatum Principem, nempe Iustinianum Imperatorem, adiit, à quo & honorifice est susceptus. Cumque eam plurimis vellet decorare muneribus, vt Deo plenus auri & argenti ponderosa munera, ab eo reliquias tantummodo Sanctorum expetit. Cuius deuotionis præfatus congaudens Princeps, de Domini nostri Iesu Christi corona spinea, simulque reliquias Innocentum, vnaque brachium Sancti Georgij martyris pro magno munere contulit. Quæ vir Dei grauiter suscipiens, ad propria rediit, & prædicta Sanctorum pignora in Ecclesia sanctæ Crucis, sanctique Vincentij condidit.* Hæc auctor.

XV. DE ALIIS MEMORIIS S. VINCENTII Porro quod ad reliquias Ipsius S. Vincentij martyris pertinet, viguit magnopere non in Hispanis tantum, vbi passus est, sed & in Gallis earumdem cultus: cuius rei præter cætera fidem faciunt alia eiusdem Fortunati eodem argumento scripta carmina, nempe de eiusdem Sancti Basilica vltra Garumnam, quam S. Leontius Episcopus Burdegalensis stanno cooperuit, & de alia in Vernemete, quam idem Leontius exesis à fundamentis, vbi & recolit miraculum in eius dedicatione, martyris virtute, factum; simulque docet toto orbe terrarum eius sancti Vincentij martyris fuisse celebrem, sed occipe eius Epigramma:

Cultorii Domini toto sonus exiit orbe,
Nec locus est, vbi se gloria cessa neget.
Sed cuius meritum scimus præcurrere mundum,
Huius vbique viri surgere templa decet.
Ecce beata nitent Vincentij culmina summi,
Munere martyrij qui colit astra poli.
Prompsus amore pio, quæ Papa Leontius olim
Condidit exuuio consolidata loco.
Nomine Vernemetis voluit vocitare vetustas,
Quod quasi sacrum ingens Gallica lingua refert,
Auspicij promissa fides erat arce futura,
Vt modo cessa domus flagret honore Dei.
Hic etiam sanctus Domini suffultus amore
Virtutis summæ signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei Præsul de more dicauit,
Martyris aduentu damonis ira fugit.
Redditur ereptumis quidam de parte maligna:
Cui, vidisse pia templa, medela fuit.
Emicat aula potens diuino plena sereno,
Vt merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie fulgente loci hæc virtutis honore
Euocat hic populos: hinc decus, inde salus.
Qui plebem accendit, venerandæ conditor arcis,
Talibus officijs præmia iusta metit.

hæc ad Leontium Fortunatus. Sed & de aliis eiusdem martyris in Gallia basilicis & miraculis illic edi solitis, agit Gregorius Turonensis in commentario de Gloria Martyrum. At de his hæc satis.

IESV

IESV CHRISTI

Annus 562.

IOANNIS PAP. Annus 3. IVSTINIANI IMP. Annus 36.

NOvus illuxit annus, idemque Domini quingentesimus sexagesimus secundus numeratur, atque post Basilii Consulatum Basilij vigesimus primus, decimæ Indictionis: quo religiosissimus Francorũ Rex Childebertus sanctis operibus clarus ex hac vita migrauit, regni in suo regno annos quadraginta nouem. Ad hunc vsque annum saltem peruenisse ipsum, veterà scriptorũ monumenta anno superiori recitata satis docent. Vnde emendos eos, qui eidẽ tribuunt annos quadraginta quatuor: præter ea, quæ dicta sunt, conitat ex Fortunato ad tempora Euphronij Episcopi Turonensis atque Germani pertinile, qui haud pridẽ (vt diximus) creatus fuerat Episcopi. Sane quidem Aimoinus atque Papyrius, qui res Francorum accuratius sunt prosecuti, ad dictũ à nobis postum annorum numerum eumdem Regem peruenisse tradunt. Porro vbi defunctus est in erecta abipso basilica S. Vincentij (quod instituerat) sepultus fuit: ad cuius sepulchrum eiusmodi inscripto exarata legitur:

Francorum regibus præclarus in agmine ductor,
Cui & Alboragis metuebant soluere leges,
Dacis & Iuuernis, Britonum Rex, Gothus, Iberis:
Hic situs est dulcis Rex Chilebertus Hemestus.
Condidit hanc aulam Vincenti nomine claram
Virgine cum * *probitatis munere pollens,*
Amplectens humiles, proteruos mente rebelles,
Templa Dei diligens gaudebat bona rependens:
Millia mendicis sol dorum dans & egenis,
Gazarum cumulos satagebat condere cœlo.

Porro idem Rex religionis propensioris cultus alia pluta monumenta reliquit, nempe nosocomialem domum pauperibus extructam Lugduni, cuius mentio in Concilio Aurelianensi b; celeberrimum insuper monasterium Arelatense, cuius meminit S. Gregorius c, cum illud locupletet priuilegiis; necnon etiam monasterium Modoletense, in quo S. Carilephus vna cum suis monasticam vitam summa excolebat diligentia, vt eius vitæ Acta d significant. Sed & alia multa fuisse, non dubium est quæ nos latent.

Post obitum vero Childeberti Regis Clotharius Germanus eius regnum, filiabus electis accepit, solusque totius Fásorum regni monarchia potitus est. Qui Parisios veniens & in imperium repente incidens à S. Germano eius ciuitatis Episcopo, cuius contemptus causa ille diuinitus immissus erat, curatur, sed quomodo id acciderit, accipe à Fortunato, dum ait e: *Cum S. Germanus ad gloriosum Clotharium Regem occurrisset, nec tamen de sancto viro fuisset ante Palatium ei fuisset indicatum: mora facta ante vestibulum non præsentatus, domum reuertitur. At ecquens nox consuetis moratorio vigilijs duitur: Rex dolore atque febribus infestissime torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis, precatibus concurritur: pœna Regis exponitur, & vt sua visitatione Regis dolorie vim mitiget, optimates deprecantur. Mox quod petatur veniæ iniuriæ causa postponitur: & qui ante nec nuntiatur, intra tam honoratus & exoratus Palatium visitat.* Tunc Rex vix assurgens de lectulo, cæsum se diuino flagello conqueritur, allambitq; pallium, & vestem sacerdotis deducit, eademque per loca doloris culcatam manque confessus est crimina, & sic dolor omnis fugatur. Itaque actum est, vt cuius iniurijs de contemptu periculum, sentiret de contactu remedium. Hæc Fortunatus. Porro vbi monarchiam Clotharius Gallicum obtinuit, cum cæteros viros sanctos, tum præcipue S. Maurum, qui à S. Benedicto missus erat in Gallias ad propagandam vitam monasticam, coluit, multaq; erga eos monachos exhibuit pietatis officia, atque contulit beneficia, quæ Mauri Acta prosecutus Faustus pluribus narrat. Pepercitq; iterum filio suo Chramno sæpius rebellanti Clotharius hoc anno, vbi monarchiam est consecutus, sed frustranam de eo ista Gregorius si

f Greg. Tu. l. 4. c. 20.

Chramnus patri representatur, sed postea infidelis extitit: Cumque se cernere eo adere non posse, Britanniã petit, vbique cum Conobio Britannorum Comite ipse & vxor eius & filia latuerunt. Vultcharius autem socer eius ad basilicam S. Martini confugit. Tunc sancta basilica à peccatis populi ac ludibriis, quæ in ea siebant, per Vulfchartum, contigemque eius successa est: quod non sine graui suspirio memorandum. Sed & ciuitas Turonica ante annum iam igne consumpta fuerat, & tota Ecclesiæ eadem construsta deserta relictæ sunt. Protinus B. Martini basilica, ordinante Clothario Rege planto coopertæ est, & in illa qua prius fuerat elegantia reparata. hæc Gregorius: reliqua autem de Clothario suo loco.

IV. BASILICA S. MARTINI INCENSA.

Sed ratio temporis à nobis exigit, vt doctissimum illam & æque sanctissimum virum decus Romanæ nobilitatis præfecturis innumeris diutius illustratum connemamus Aurelium Cassiodorum, non otiosum illum quidem, licet feriatum degentem in monasterio, quod extruxerat: vbi velutin portu residens post naufragia Regum Gothorum, quorum regna Prætoria præfectura curarat, Deo & litteris vacans, reliquũ vitæ tempus ad obitum vsque semper aliquem fuisse fertilissimi ingenii partum edens, efferam licet annis, fœcundam frugibus senectutem ducebat. Scribebat hoc anno Paschalem computũ, & de Indictione adinuenieda curiére, ac de Epacta, aliisq; ad Paschalis temporis computum spectantibus. In quib. singulis disponendis quam ad amussim in omnib. idem ipse nostræ consentiat Annalium chronographiæ (quod ex aliis testibus sæpe docuimus) ipsum audi ista dicentem: *Si nosse vis, quotus annus est ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi: computa triginta sex per quindecim fiunt quinquaginta quatuor: bis semper adde duodecim; & fiunt quinquaginta octo: adde & Indictiones anni cuius volueris, vt puta, decimam, vicies semel post Consulatum Basilij iuniorũ: sunt quingentes sexaginta duo, &c.* ac paulo post: *Si vis scire, quota est Indictio, vt puta vicies semel post Consulatum Basilij Iuniorũ: sume ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi: id est, quingentos sexaginta duos: bis semper adjice tria: fiunt quingentos sexaginta quinque. Hæc part. re per quindecim: remanent decem: decima est Indictio.* hæc ipse, præsentem designans annum.

V. DE AVREL. CASSIODORO.

Nos igitur ab eodem Cassiodoro hæc accurate tractante accepto hoc anno tradito Indictionis inueniendę numerandæq; modo, singulos post hæc annos Indictionis nota signaturi sumus. Cum enim iam prope nos desiderant *Cõsules, per quos hactenus annos singulos numerare consueuimus, vel ad modum infrequentes inueniantur: nihil est, vt per eos annos singulos numerare possimus: vnde opus est per Indictionẽ periodos deducere temporum supputationẽ. In quo illud monendum, quod etsi numeret Cassiodorus ab incarnatione, nos vero à natali Domini, vnus idemq; annus Domini est, cum nouem tantũ intercedant ab incarnationis tempore vsq; ad natalem ipsius diem, idemque annus sit sub Consulatu Basilii vicies semel signatus, vt etiam numeratum eum vides à Cassiodoro. Verum si à mense Septembri, more maiorum numerare cœperis Indictiones, tunc fiet, vt nõ eadem sit Indictio anni ab incarnatione numerati, & eius, qui exoritur à sequenti natali Domini: sæpe enim opus erit, vt vnius numero crescat annus à Domini natali notatus: sicque hic ipse annus Domini quingentesimus sexagesimus secundus, sub Consulatu Basilij vicies semel, Indictionis decimæ ab incarnatione Domini, idem sit Indictionis vndecimæ à natalis tempore. Quamobrem cum hoc anno Indictio decima à Cassiodoro ponatur, vndecima ponenda à nobis esset, ipsa incipiente à mense Septembri eiusdem anni quingentesimi sexagesimi secundi incarnationis Domini, qui deducitur vsque ad vigesimamquintam mensis Martij anni huius, à quo tempore post ea sexagesimus tertius incipit numerari.*

VI.

* deserant

VII. Quoniam vero maiores nostri, qui Christi annis coniunxere Indictiones, eos non à natali Domini, sed ab incarnatione (vt vides) incipiunt numerare: nos ad euitandas perplexitates eodem pariter ordine iungemus Christianis Indictiones, ita vt præsenti anno, veluti sit ab incarnatione inchoatus, ex sententia Cassiodori decimam ponamus Indictionem. Cæterum nequaquam sic præiudicium instituræ chronographiæ; cum eodem anno & sub iisdem Cõsulibus (vt sæpe dictum est) quo Christus est incarnatus, pariter & natus sit, currat q; idem annus, licet nõ eadem Indictio, absoluta priori mense Septembri, quo & sequens inchoatur. Hæc igitur meminisse oportuit, vt in ponendis Indictionibus nostri instituti ratio habeatur. Sed ad Cassiodorum redeamus.

VIII. Vt autem tanti viri memoria nostris Annalibus præsentius inhæreat, præter illa, quæ de ipso superius dicta sunt, quæ sunt reliqua, recolamus; ne qui nobis scribentibus quam plurima suppeditauit, summoque sæculum nitifice illustrauit, ipse obscurus præteream, atque ingrata nimis oblitione sepelitur inglorius. Qui igitur à tempore Theodorici Amali regis vsque ad Vitigem itidem Italiæ Regem apud ipsos Gothorũ Reges florentissime vixit, summis semper honorib. auctus; exaturatus ad nauseam vsq; continuatione amplissimorum magistratuum, quo turbulẽtius mundi pelagus magis expertus est, eo libentius tenui cymba conuulsi se in solitudinem, exoptatum diu portum tranquillitatis, nempe in monasterium à se constructum, de quo ipse pluribus in libris de diuinis lectionibus a meminit; appellatque ipsum monasterium Viuariense, siue Castellense, ita à loco denominatum, vbi (vt ait) piscosus amnis Pellena dictus se mittit in mare. Sane quidem vbi iste situs fuerit, qui ab ipso Cassiodoro describitur locus, haud facilis est inuentu: ex Gregorio tamen Romano Pontifice in Epistola ad Ioannem Scyllitanum Episcopum, vbi positum fuerit ipsum Cassiodori monasterium; quod Castellense nominatum tradit, possimus intelligere.

a *Cassiodor. de diuin. lect. l. 29.* DE MONASTERIO CASSIODORI.

IX. Meminit enim ipse b de Castellense, siue Castellense Monasterio à Romanis Pontificibus priuilegiis communito, traditque collocatum fuisse apud cimiterem Scyllitanam. Et ne quis putet sanctum Gregorium de alio aliquo Scyllitano, siue Scyllaceo loco esse locutũ, quam de eo, qui in extrema parte Calabriæ, siue diuersis Magnæ Græciæ situs est, vbi famosus Scyllæ contra Charybdim scopulus imminet, à quo ciuitas nomen accepit: satis id intelligere possimus ex alia Epistola eiusdem Gregorij Papæ ad Secundum Tauromenij Episcopum data, cui committit causam eiusdem Castellensis monasterij monachorum. Esse autem Tauromenium in Sicilia ciuitatem ex aduerso ittore positam, nemo ignorat. Cæterum de Pellena amne nusquam mentionem reperimus. At ex his, quæ dicta sunt, minime inducimur, vt credamus (quod alij dicunt) Cassiodori monasterium in Rauennate fuisse territorio collocatum. Remotiora videntur quæ fuit loca, qui seculo nuncium omnino remisit, & non vbi assiduo bella vigebant.

b *Greg. l. 7. Indict. 1. epist. 33.*

c *Greg. l. 7. Indict. 1. epist. 31.*

X. COENOBITA ET ANACHORETIS LOCVS APTVS.

Sed cur duo nomina vni monasterio ab ipso indita, cum eiusmodi affixit titulum loco descriptionis, videlicet, *De positione monasterij Viuariensis, siue Castellensis.* accipe quæ ipse in fine eius capitis habet his verbis: *Si nos in Monasterio Vilariensi (sicut credere dignum) diuina gratia suffragante cenobiorum consuetudo competenter admisit, & aliquod sublimium defectos animos optare contingat: habetis montis Castelli secreta suauia, vt velut anachoritæ, præstante Domino, esse possitis: sunt enim semota & eminentia eremi loca, quando maxime priscis inuentoribus probantur inclusa.* A Viuariis vero piscium Viuariense monasterium esse dictum, ipse superius testari videtur, vbi ait: *Maria quoque nobis ita subiacent, vt piscationibus variis pateant, & captus piscis, cum libuerit, vtilitatis possit includi. Fecimus illic, iuuante Domino, grata receptacula, vbi sub claustro fideli vagetur piscium multitudo, vt a consentanea montium speluncis, vt nullatenus se sentiat captum, ut libertas est efficax fumere & per foliasse cauernas absconderc.* Hæc de loco & nominibus monasterij.

Porro ita ipsum optime, ciuitatis instar, instituit, vt nihil Deo seruientibus ex iis deesset, quæ Christiano philosophanti ad rerum diuinarum contemplationem conducerent, describit ipse d eadem vtensilia, vbi & de lucernis ex Archimedis officina sumptis hæc mira: *Præterea etiam nocturnis vigiliis mechanicas lucernas conseruatrices illuminantium flammarum, ipsas sibi nutrientes incendium, quæ humano ministerio cessante, prolixe custodiant vberrimi luminis abundantissimam claritatem: vbi oleipinguedo non desit, quæ nunc flammis ardentibus ingiter torreatur.* & de horologiis ista mox subiicit: *Sed nec horarum modulos passi sumus vllatenus ignorare, qui ad magnas vtilitates humani generis nouiter inuenti. Quapropter horologium vobis, quod Solis claritas indicet, præparasse cognoscat: alterum aquatile, quod diuino fluxu horarum ingiter indicet quantitatem: quia frequenter nonnullis diebus Solis claritas abesse cognoscitur, miroque modo in terris aqua peragit, quod Solis flammeus vigor desuper modulatus excurrit. ita, quæ naturæ diuisa sunt, ars hominum facit ire concorditer; in quibus fides rerum tanta veritate consistit, vt quod ab vtrisq; geritur, per internuncios existimes constitutum. Hæc ergo procurata sunt, vt milites Christi certissimis signis admoniti, ad opus exercendum diuinum quasi tubis clangentibus excentur.* hæc ipse.

d *Cassiodor. diuin. lect. c. 29. & 31.* DE LVCERNIS ET HOROLOGIIS.

Sed quod omnibus præstat, egregiam plane eisdem vitam monasticam excolentibus ibidem bibliothecam constituit, quam & in commentario Institutionis diuinarum lectionum descripsit, quo & effecit, vt, (quod in eius præfatione profitetur) cum bellis pax esset in Italia vbique turbata, ob idque ad discendum scholæ minime essent apertæ, ipse addiscere cupientibus doctores veluti in cathedris constituerit, cum eorum scripta per nouem (vt ipse testatur e) distincta armaria ibidem collocasset. Sed audi consilium eius, quod præfando declarat his verbis: *Quoniam non habet locum res patis temporibus inquietis: ad hoc diuina charitate probor esse compulsus, vt ad vtrumq; magistri, introductorios vobis libros istos, Domino præstante, confecerim, per quos (sicut æstimo) & scripturarum diuinarum series, & secularium litterarum compendiosa notitia, Domini munere pandetur.*

XII. DE CASSIODORI BIBLIOTHECA.

e *Cassiodor. Inst. diuin. lect. c. 1.*

Et post hæc, quid è singulis sit accipiendum libris, sic vtiliter admonet: *Sin autem quibus non proprium doctrinam, sed patrum dicta commendo, qua posterum laudare fauesti, & profuturum gloriosum. Quantum quicquid de priscis sub laude Domini dicitur, odiosa taciturnitas non putatur.* & paulo post, non propriam, sed priscorum esse in diuinis rebus sententiam sectandam, his verbis edocet: *Quapropter, dilectissimi fratres, indubitanter ascendamus ad diuinam Scripturam per expositiones probabiles Patrum, veluti per quandam scalam visionis Iacob: vt eorum sensibus prouecti, ad contemplationem Domini efficaciter perueniremereamur. ista enim forte esse scala Iacob, per quam Angeli ascendunt atque descendunt, cui Dominus innititur, lapsis perpetui maranum, & fessos ascendentium gressibus sui contemplatione sustentans.* hæc ipse: qui & quæ tyronem deceant, quæve profectionibus sint proponenda, magna habita discretione, patitur.

XIII. AB ANTIQVITATIS STVDIA DOCTRINA.

f *Genes.*

XIV. DE MVTIANO.

Præter autem sanctorum Patrum varia scriptorum monumenta, recentiorum lucubrationes recenset auctorum, vt Dionysij Exigui, Epiphanij, Bellatoris, Eugippij, Primasij, quorum omnium superius suis locis fecimus mentionem. Meminit & Mutiani viri disertissimi, cuius se opera vsum tradit, vt triginta quatuor homilias S. Ioan. Chrysost. in epistol. Pauli ad Hebræos Latinitati donarer. Porro hunc eredidem Mutianum illum famẽtem Quintæ Synodo & Rom. Pontificibus in damnatione Trium capit. redarguentemque Africanos obstinate nimis resistentes, & schismate se ab Ecclesia Catholica dividentes: aduersus quem Facundus Herminensis Episcopus opusculum scripsit, cuius ante meminimus.

XV. DE PETRO TRIPOLITANO.

g *Cassiodor. Inst. diuin. lect. c. 8.*

Agit præterea Cassiodorus, dum relegit Ioan bibliothecam, de quodã Petro Abbate in Africa: cuius scripta dum recenset, hæc agit g: *Petrus Abbas Tripolitana prouincia S. Pauli Epistolas exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse narratur. vt per ea alienum sui cordis declaret arcanum: quæ ita locis singulis competenter aptauit, vt hoc magis studio*

beati augustini credat esse profectum. Mirum est enim sic aliter rumores alterò decidere, vt nulla verborum suorum adiectione permoueat, desiderium cordis pro rei complexæ veritate quibuslibet obiectionibus, diuina gratia fulciente, de Africana parte mittendum.* hæc de Petro Cassiodorus.

Tu vero sicto, lector, e ustem Pertextate labores. sed Bedæ nomine editos; quod vt probaret, qui præfationem præfixit operi Bedæ quædam verba ad testimonia recitat ad finem (verùm) hisce ipsius apposita: sed cum desideremus ea in ipsa recentiore iam Bedæ editione, impostorum arbitror. Absit à Venerabili Beda tale præiudicium sibi partus supposuisse. Sed sicut Bedæ illud opus non est, ita nec Flori Abbatis, cui à Sigeberto tribuitur. Quis vero eius sit legimus auctor, satis declarat tubera ipsa, nempe est opus illud Petri Abbatis Tripolitani: quod (vt vidimus) Cassiodori testificatione monstratur.

Inter alios autem illustres viros, quorum ibidem Cassiodorus meminit, Eusebius cæsus est nemo iam notus nisi qui commentarium illum legerit de ipso enim hæc habet: deinde Didymo Alexandrino agit. *De Didymo quod scribatur, nihil in præsentiarum valde admirari nos oportet. Alia quippe dum ad nos venire Eusebium nomine contigisse. Quis enim non quoque annorum sic excæcatum esse narrabat, vt frustum eum oculum exanatum orbi profuturis diem indicat: dicitur vero globus vitreo colore confusus, sine humani generis infructuosis visibus volubatur. Hos tantos auctores, tantæ librorum memoriæ suæ bibliotheca condederat, vt legentes probabiliter admonuit, in qua parte Codicis quod prædixerat inuenire. Decem libros omnes & amplectebatur & expositore plenissima habebat, & post alia de eius lucubrationibus. Quem tamen adhuc Nouatianitatis errore detentum, nisi is à Deo misericordiam fugante recte fidei credimus illuminatione emendatum, vt quem sectatus suam animo fouit dissensionem Catholicæ fidei integritate pellere.* hæc Cassiodorus.

Sed iam pius recensemus Cassiodori lucubrationes quas in eadem collocauit bibliotheca, & quo ordine sed præfatione pernosse amus. Scripsit primo breue Chronicon vsque ad annum Domini quingentesimum decimumnonum, de Theodorico Rege per extenta eademque de rebus Gothicis duodecim libros, vt ipse tradit in Variarum præfationum duumque de Iordanis, qui eos in compendium redegit. Variarum insuper duo decim libros collectos epistolarum in eadem bibliotheca poluit asseruandos. Mox vero scripsit librum de Anima, vt ipse testatur, cum iacentibus: *Cum iam sua pia opera operato fine gaudeant, nec, dum eum volumine isto aliquid quæ ante pertulit excipere vbi est anxia datum certe liberatæ animæ ornamenta meditatio, quam solamen tum, cui cogitatio nixa exspirat possulans, vt absque qua tam in libris sacris, quam in secularibus abstrusa inuenam, de qualitate, de ratione, vel de eius virtutibus aperiam &c.* hisce dictis plenum inuadeorum librum Variarum præfatione. Porro ex dictis e iam illud apparet, tamdiu permansisse eum in seculi curis, quamdiu vixere illi Gothorum reges, quibus in amplissimis præfecturis ordinibus litteratus vsus ad Vitigam: inde vero sæculo hoc renuncium remissile atq; monasterii captasse, quietem: eumdem degustare spiritalis vitæ dulcedinem, crateræ porro sapientiæ, hoc est e promebat, stylo q; pingebat, quo eos primus interius: nam in fine eiusdem opusculi: *Tibi denique Domino (inquit) volumen istud seruet quam mundi regna capisse, quando ex seruis tibi exemplum insti de captiuis redituros absoluis, &c.*

Tanc temporis etiam, hortatu Summi Pontificis, Psalmos accepit interpretandos, vt ipse profitetur, cum alicubi opus præfatione his verbis: *Repulsis aliquando Romanis, vbi sa is studium bonum diligentiæ, & cuius sæculum maxime sapere iudicio, cum ipsa veris cælestis animarum medicinis, &c.* in fine autem: *Quo circa (mi mi) Pater apostolice qui cælestis litteræ sanctum mouet reddidisti præstantem, tua missione promotus abyssum diuinas ingrediar.* Ea scripsisse perfecta, ad Salomonis Parabolas stylum conuertit: denique ipse pollicitus est in fine eius seu commentari super Psalmos: eumque in Institutione diuinarum lectionum super Psalmos à se editas lucubrationes affirmat: sed & in Parabolas Salomonis meminit in prologo eal qua commonuisse. Quos autem post hæc ipse edidierit commentarios, audiptum eosdem hoc ordine retexentem di

Iam tempus est, vt tuum operis nostri confusionem facere debeamus, vt melius in animo recapitulatur, quæ optenaria conclusione distincta sunt. Prima post commenta Psalterij, vbi præstante Domino conuersionis meæ tempore prium fluuium laboris impendi. Secunda deinde post institutiones quemadmodum diuinæ & humanæ deberent intelligi lectiones, duobus libris (vt opinor) sufficienter impletis, vbi sim vtilitatis inuenies, quam decerno. Tertia post expositionem epistolæ quæ scribitur ad Romanos vnde Pelagiana hæreseos prouitates amoui, quod etiam in reliquo commentario facere sequentes admoui. Quarta post sedecim, in qua artes Donati cum commentis suis & librum de Etymologiis, & alium librum sacerdotis de Schematibus Domino præstante, collegi: vt instructi simplices fratres vbi necesse fuerit similia dicta sine confusione percipiant. Quinta post libros quoque titulorum, quem de anima Sententiarum collectum. Memorialem volumen nuncupari: vbi tractatus curiosa percutiant, qui legere prolixa fastidiunt. Sexta post complexiones in epistolas Apostolorum, & Actibus Apostolorum & Apocalypsi quasi breuissimas explanationes decursas. Septima ad amantissimos Orthographos dissentiendos anno ætatis meæ nonagesimo tertio Domino adiuuante, geruens. hæc ipse de suis scriptis hactenus editis.

XX. CASSIODORI ELVCVBRATIONES.

In quibus omnibus sane admirari non desino doctissimi viri incredibilem animi demissionem, facti (secundum Apostolum) omnia omnibus: etenim non quæ sua sunt quærens, sed aliorum, prima etiam rudimenta in decrepita senecture monachos velut pueros docere voluit, & tam quam puerorum manum renere, & ad characteres recte formandos ducere non recusauit in eorum demenim fratrum vultatem plurimum se laboris insumpsisse testatur, vt secundum orthographiam iam librariorum incuria prætermissam, ad vtilitatem legentium, sacros codices restitueret: nam sudi ipsum, cum in præfatione Institutionis diuinarum lectionum hæcait: *Illud quoque credidimus commorandum, Sanctum Hieronymum simplicium fratrum consideratione pellectum, in Prophetarum præfatione dixisse, postulationes non dedecere, si apud magistros seculares tum interrogatio & commutatio tranquillatorem sæpe sicut bodie legitur dimisisse. Quæ nos talis viri auctoritate commoniti, sequendum esse iudicauimus, vt cætera distinctionibus ordinentur, &c.* Verum hæc cui gentissimis Notarit opus delegarit, ipse tamen plurimum laboris insumpsit, vt curiosos à scrupulis codices chimaris antiquis, vel minibus sedulo legendo conferret. Sed quæ hæc tanta fuit merces? in fine operis sui ipsius verba audi. *Valete fratres, & quæ in orationibus vestris mei memores esse diligentissimi qui interesse a Deo Orthographiæ virtute, & de distinctione peranda (quæ vim ipretiosa cognoscitur) sub breuitate commonuit & quemadmodum Scripturæ diuinæ intelligi debeant, copiosissime legenda præparauit: quæ tanto sicut ego vos ab impiorum numero sequestratos esse volui, ita nos virtus diuina non patiatur cum meque sim is pœnalis societate coniungi.*

XXI. CASSIODORI INSERCVTE LABORES.

Sed quid postea? num hic finis eius discipline? minime gentium. Etenim post hæc, quos recte scribendi facultatem docuit, eosdem arte Grammatica reddere voluit diligenter excultos, dum eiusdem de eadem Grammatica librum conscripsit: sed & postea de Rhetorica breue admodum compendium, de Dialectica etiam copiosius volumen, nec non de Arithmetica, de Musica, de Geometria & Astronomia, non euanescens quidem in Philosophorum sententiis sed ea persecutus, quæ lectorem sobrium reddunt accipiunt: nam hæc habet in fine libri de Astronomia: *Nel is sufficiat, quæ nunc in Scripturis sacris legitur, tantum de hac arte, nempe Astronomia, sentire quia nimis inexcusabile est, hanc humanam sequi sententiam, vt de quanto mundi expedit, diuinam noscitur habere cultum.* hæc ipse, explosa penitus à Fidelium corde ea quam tudi-

XXII. CASSIODORVS OMNIA ETIAM SVOS DOCVIT.

c Cassiodor. Inst. diuin. lect. cap. 3. d Cassiod. de Orthogra. in præf.

diciariam dicunt, Astronomia, eruenta hominum præ-gnante. Ad postremum autem libellum addidit de Paschali cõputo, quem hoc ab eo anno esse eiucubratum, ex annorum numero post Basilij Consulatum designato (vt dictu est) satis manifeste apparet: an autem post hæc aliquid scripserit, nobis ignotum; quantumque vitam duxerit, pariter incompertum: sed prope centenarium ex hac vita migasse, ex dictis possumus opinari.

XXIII. *a Cassio. in præf. Var.* RELIQVÆ CASSIODORI ELVCVBRATIONES.

Quod autem ad reliquas superius non numeratas Cassiodori lucubrationes pertinet: ante duodecim libros Variarum ipse de se testatur a, dixisse panegyricos Regibus atq; Regnis; insuper Ecclesiasticam historiam ex Socrate, Sozomeno atque Theodoreto tripartitam contexisse, iisdem auctoribus (vt ipse affirmat) ab Epiphanio in Latinum versis. Add dit de Schematibus & tropis libros duos, quos ante libros de Orthographia positos habes. Sic igitur, qui vegetiorem ætatem in optima regni gubernatione vtiliter honorificeque consumpsit, nec in decrepita senectute labores ad res diuinas conuersos vel minimum intermittens, in suo monasterio tandem sancto fine quieuit, ad monasterij curam duobus præfectis Abbatibus viris sanctissimis, Chalcedonio scilicet atque Geronio, quorum alter Vtinensibus cœnobitis, Castellensibus alter præesset ibidem iunctis anachoretis, At de Cassiodoro satis.

IESV CHRISTI
Annus 563.

IOANNIS PAP. IVSTINIANI IMP. Annus 4. Annus 37.

I. IVSTINIS. IMPER. LAPSVS.

QVingentesimo sexagesimo tertio Christi anno, post Consulatum Basilij vigesimo secundo, numerari cœpto Indictionis vndecimæ, nouæ de fide tumultus Ecclesiam Constantinopolitanam perturbant, cum se Iustinianus Imp. infelix in hæresim præcipitem dedit. Huc tandem consecuta est finem reprehensibilis Imperatoris curiositas, atque temeritas in miscendis sacris, summus velut Antistes esset. Qui igitur compositam à prædecessore Iustino pacem inuenit, fidemque Catholicam stabilitam, vndique compressis hæreticis, dum quæ sunt Sacerdotum, sibi nimium arrogat, & Pontificum partes vsurpat, pacem profligat, fidemque in discrimen sæpe adducit, atque tandem penitus labefactat. Ita plane hominis accidit, non quæ sunt Cæsaris tantum sibi sumenti, sed & quæ Dei procacitet vsurpanti. Sed hæc quomodo se habuerint, videamus.

II. VNDE IVSTINIANO RVINA.

Vbi semel pacis & concordiæ Ecclesiasticæ ineundæ velamento cœpit Iustinianus Imperator cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum in exilium mittere debuit: sic plane accidit, vt eorum venena minus caute vitarit: dumque aduersantes sibi Romanos Pontifices (vt vidimus) auersati cœpit & persequi, factum est, vt tum maiorem sibi audaciam conciliaret hæreticis, tum etiam aduersus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit, ex quibus partes hæreticorum redditæ fuerint firmiores. Sed & quod iisdem essent inter se conflictantes hæretici ad inuicem separati: æque factum est, vt (quod consueuit in ludis Circensibus) alteri ipsorum parti aduersus alteram fautorem se Imperator addixerit, sicuti magnis animis summoque conatu aduersus Venetos Prasinis studuisse studuisse meminimus.

III. HÆRETICI INTER SE CONTRARII.

Erat vtraque pars ex Eutychianorum secta progrediens, quarũ altera Corrupticolarum, altera vero Gaianitarum, siue Aphthartodocitarum, siue Incorruptibilium, quarum altera à Severo, à quo & S. ueriani hæretici dicti fuere, altera vero à Iuliano Pseudoepiscopo Halicarnasseo eodem tempore & loco, nempe Alexandriæ principium duxit, prout suo loco ex Liberato *b* diacono & Leontio Scholastico *c* ambobus suorum temporum rerum scriptoribus dictum est. Testatur vero Leontius, prequam fuisse sententiam Aphthartodocitarum; ex quo factum esse, vt pulso Theodosio hæretico Eutychiano Episcopo Alexandrino Corrupticolarum fautore, in locum eius subrogatus fuerit Gaianus potentissimus defensor incorruptibilitatis, à quo eius sententiæ sectatores dicti fuerint Gaianitæ. Hi enim sic incorruptibilem & passionum expertem penitus Christi carnem dicebant, vt tamen, si voluisset, eandem subiicere passionibus valuisset.

b Liberat. diacon. in Breu. histor. c. 23. *c Leont. de sect. act. 6.*

IV. ECCLESIÆ CATHOLICÆ SENTENTIA.

At contrarium omnino profitetur Ecclesia Catholica, ita assumptam à Deo carnem passionibus absque peccato fuisse subiectam, vt tamen, si voluisset, vel, quando voluisset, ab eisdem se liberum reddere potuisset: quamobrem qui erant in carne Christi eiusmodi naturales affectus, non passiones, sed propassiones Theologi Orthodoxi nominauerunt, nempe vt cum vellet ipse, tantum insurgerent; & si nollet, nequaquam ipsi dominarentur. Ex priori autem sententia illud deducebatur absurdum, vt vna tantum esset in Christo voluntas: ex posteriori autem recta illa Catholicaq; assertio, vt sicut duæ prædicantur in Christo naturæ: ita pariter & duæ voluntates affirmarentur. Quamobrem factum est, vt ex illa priori sententia exorta fuerit Monotheliturum hæresis, quæ diu multumque Ecclesiam Catholicam perturbauit, vt suo loco dicturi sumus. Porro eo magis culpanda fuit horum hæreticorum de incorruptibilitate sententia, quo eam scire potuissent in Hilario esse damnatam non à recentioribus tantum, sed & à Claudiano *d* Mamerto Episcopo Viennensi, licet in meliorem sensum Hilarij dicta recentiores *e* acceperint, excusetque idem Claudianus virum sanctissimum.

d Claud. de statu anim. lib. 2. c. 11. *e Magist. sent. lib. 3. dist. 23.*

V.

Contraria vero sententia dicentium Verbum corpus suscepisse passionib. subditum, in eo à Catholicis discrepabat, quod id illi necessitate incubuisse traderent, vt eriam si noluisset, illis inseruire cogeretur: vnde & in illam deteriorem prolapsi sunt hæresim, qua ab ignorantia dicti sunt Agnoitæ, vtpote qui dicerent nescisse penitus Christum iudicij magni tempus; quod scilicet ignorantiæ passiua ipsi iniuriæ erit, vt quod nesciret sui naturæ, eadem nosse minime potuisset. Sic igitur ab vno eodemque Eutychianæ hæresis luteo fonte turbidos hos videas riuos Corruptibilium & Incorruptibilium hæreticorum manasse rursumq; ex illo Agnoitarum, ex isto autem Monotheliturum esse hæreses propagatas: Cum è contra Catholica Ecclesia cœnosos hosce Ægypti lacus declinans, bibens aquam (vt monuit *f* Sapiens) de cisterna sua, eandem in plateas deriuans, sic asseruit atque docuit Christi corpus subditum fuisse passionibus, vt non nisi voleatem illæ eundem appetere possent. vnde & olim Propheta *g* *Oblatum est, quia ipse voluit.* & sic in eodem duas nouit & docuit voluntates, vt tamen quæ esset secundum humanam naturam ei, quæ secundum diuinam in omnibus & semper subditam esse nosset.

f Prou. 9. *g Isai. 53.*

VI.

Iustinianus igitur vbi semel de dogmatibus edicta faciendi sibi arrogauit auctoritatem, ad huiusmodi diremendas quæstiones haud more maiorum Orthodoxorum Imperatorum consulendam sibi putauit Apostolicam sedem (sicut antea sæpe ipsum fecisse vidimus) neque coacto aliquo prouincialium concilio, quid sentiendum esset, exploranit Patrum sententias: sed quid ab vniuersa Catholica Ecclesia credendum, atque prædicandum foret ab omnibus Orthodoxis, super omnes Episcopos eleuans sibi Thronum, non secus ac Antichristus in templo Dei erigens sibi cathedram, & extollens se supra id omne, quod colitur, de stabilienda perfidia leges temerarias sancit, atque de hæresi conscribit edicta: vt plane lugubre illud Hieremiæ *h* fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspiriis exclamandum: *Obstupescite cæli, & porta eius desolamini,* ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viuentium, effodit sibi cisternas dissipatas.

h Hierem. 2.

VII.

Vsum plane tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam

monstrum illud triceps, quod adeo odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticas admonuit, vbi ait: *Tres species odibile est Ecclesiasticas admonuit, vbi ait: Tres species odibile est Ecclesiasticas admonuit, vbi ait: Tres species odibile est Ecclesiasticas admonuit, vbi ait:

cos Episcopos, per quos concilium celebrat, quo damnentur hæreses cum hæreticis. Hoc enim ipso anno, qui tertius Theodomiri Suevorum Regis numeratur, idem Princeps celebrari curavit Concilium Bracharense in totius Galliciæ metropoli civitate. Porro in editis ibi canonibus, loco Theodomiri, Ariamirus positus est, qui eius filius fuit. Præfuit autem Synodo Lucretius Bracharensis Episcopus, qui successit Profuturo, præfuit autem Martinum. Est ipsius Synodi eiusmodi exordium:

* Theodomiri. *Anno tertio Ariamiri * Regis, Kalend. Maij, cum Gallicia provincia Episcopi, &c.*

XV. ARBITRIO ROMAN. PONTIF. CVNCTA DEFINITA.

In hoc autem Concilio primum omnium ex præscripto Apostolicæ sedis damnata est hæresis Priscillianistarum & aliorum hæreticorum errores capitulis decem & septem. Sed sicut fides recta sancita est ex Apostolicæ sedis institutione, ita patitur ex eiusdem scriptis datis ad Profuturum Episcopum Lucretij prædecessorem, quæ spectarent ad Ecclesiasticam disciplinam viginti duobus regulis sunt institutæ. De litteris autem a Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi testari sunt Patres: *Si quis est illud magnum vel parvum, qua varias videmur: ad Imam, sicut dictum est, formulam præfixis rationabiliter capitulo, venerare: præsique cum & de certis quibusdam causis institutionem apud nos adhuc Apostolicam habeamus, quæ ad interrogationis suæ quondam venerandæ memoriæ prædecessorem nostrum Profuturi prudentia ab ipsa beatissimi Petri accepit cathedra.* lecta est ipsa ibi Epistola Romani Pontificis, quam se omnes sequi professi sunt, in ipsis præsertim sacris ritibus, & inter alia ita de Missa *a*.

a *Concil. Brachar. 1. cap. 12.*

XVI. *Item placuit, vt eodem ordine Missa celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quondam beatæ metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate accepit scripsum.* ita quidem more maiorum vius semper ille viguit in Ecclesia Cathol ca, qui ab exordio ipsius incipiens, idem ad posteros propaga us semper est, nempe vt ad Apostolicam sedem, ipsam Romanam Ecclesiam veniant omnes longe lateque per Orbem vniversum, sitæ Ecclesiæ, vt ab eadem tum de fide, tum de his, quæ ad sacres ritus, necnon ad Eccl. siasticam disciplinam pertinent, erudiantur.

XVII. Quo insuper ab omni hæresis suspicione Dei ministri procul abessent, audi, quid fuerit ab iisdem sanctis Patribus salubriter institutum *b*: *Item placuit, vt quicumque in sacro cibo carnium non vescuntur, pro amputanda suspicione Priscilliana hæresis, vel ob.rescilla cum carnibus tamen præsumere cognoscantur. Quod si contempserint, secundum quod de talibus sanctis Patres antiquitus statuerunt, necesse est pro suspicione hæresis huius hos ex excommunicatos ab officio omnimode removeri.* Hoc plane sibi laudis vendicavit semper Ecclesia Catholica in Hispania, vt non ab erroribus tantum, sed & ab suspicionibus esse voluerit suos immunes. Quo factum est, vt & hoc ipso nostro sæculo, cum longe lateque sucibus hæreticorum Orbis inflammaretur, ipsa illæsa perstiterit, accurrente huius summa celeritate Dei ministris, si vel tenuem suspicionis scintillam, vel si non ignem, fumum saltem vidisset ne latentis ignis indicium, ipso præcipue Catholico Rege super omnes in opus nauter incumbente.

b *Eodem Conc. c. 32.* HISPANICÆ ECCLESIÆ LAVS.

XVIII. Sed & illud ex sancitis hic legibus *c*, velim observet, hactenus perseveralle veterem usum, ne in Ecclesiis corpora defunctorum sepelirentur: sanctorum tantummodo martyrum vel confessorum sepulturæ Ecclesia tunc temporis servabatur. Hinc plurimis S. Gregorius Papa Epistolis admonet, summopere cavendum esse, ne in ea, quæ dedicanda foret Ecclesia, aliquod corpus hominis cuiuslibet, licet Christiani, humatum esset. Quando autem, quave ratione factit deinde concessum, vt intra Ecclesias Fideles sepelirentur, suo loco dicturi sumus. Statutis igitur eatenus quadragima, quæ tu consulas, Episcopi octo numero subscripsere.

c *Eodem Conc. c. 36.*

IESV CHRISTI

Annus 564.

IOHANNIS PAP. Annus 5. IVSTINIANI IMP. Annus 38.

QVI sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimus quartus, idem vltimus est Iustiniani Imperatoris, atque postremus, qui post Consulatum Basilij numeretur vigesimustertius Indictionis duodecimæ. Quo ipse Iustinianus Imperator, vbi elaboratum à se edictum contemni ab Orthodoxis & pro nihilo duci percepit, ira exæstuans magnam aduersus Catholicos Episcopos persecutionem commouit: quos enim habuit consultores ad impietatem statuendam, eosdem inuenit instigantes, aduersus resistentes Antistites. Non enim sibi (vt alias fecerat) visum est ea de causa cogi debere Concilium, cum sciret non Antiochenum tantum, sed & Constantinopolitanum Patriarcham, atque alios primarum Ecclesiarum Episcopos fore totis viribus impietatem oppugnaturos, nec vllo modo passuros, vt eius modi prauum dogma decretis Synodalibus probaretur, quod tanquam idolum nulla ratio, sed sola Imperatoris auctoritas erectura erat in Dei templo.

I. INSEQVITVR IVSTINIANVS CATHOLICOS.

Neque etiam (quod antea sæpe fecerat, cum aliqua oboriretur Eccl siastica controuersia) voluit de re tanta consulere Apostolicam sedem, quam aduersariam sibi fore haud dubia signis intelligebat: quin potius ipsi celandum esse putauit: ne si illicet, si rescisset, more consueto, eidem inconcessa tenranti Pontificia auctoritas restitisset, cohibuisseque, quod iam aggressus facinus esset, sesplsisset que ad Episcopum, clerum, populumque Constantinop olitanum & alios, omnes hortans aduersus emergentem hæresim ad mortem vsque certare: sussisseque pariter conuocari ea de causa Episcopos, atque celebrari Concilium: hæc, inquam, omnia vt vitaret Imperator, noluit de isdem ex more certorem reddere Romanum Pontificem.

II. IVSTINIANI ROMANIA PRAVÆ DISPOSITIONIS.

Quod dig tur omnis, qui male agit *d*, odit lucem, ne eius prauæ opera arguantur: agi cuncta voluit Imperator summo silentio, nolens, ei nius intelligere, vt bene ageret, se eundum illud Dauidicum *e*: *iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni vie non bone.* non altos, quam complices erroris adhibens in cõsilium. Reseuerit ne per suum Apocrisiarium ista Ioannes Romanus Pontifex haud exploratum habetur: per ere enim eiusdem Pontificis totius ipsius Pontificatus scripta, ac reliqua monumenta. Quicquid sit illud quidem constat, abs que Episcoporum assensu Imperatorem hæresim compre basse, eandemque scripto edicto firmasse, & in Episcopos persecutionem haud mediocrem commouisse: cuius primus passus est impetum, qui proxime aderat ipse contradicens Eutychios Constantinopolitanus Episcopus, cuius res gestas cum Imperatore Eustachius eius Vitæ auctor scriptis mãdauit nos antem cuncta reddemus verbis ipsius, quibus eiusmodi narrationem instituit *f*, ab exordio laplus ipsius Iustiniani Imperatoris historici textus, sui temporis rerum gestarum scriptor:

III. d *Ioan. 3.* e *Psal. 35.*

Scio vir omnes (inquit) *qui pij Imperatoris Iustiniani diuinorum dogmatum studium minimum, quomodo is in eam pessimam curam incumberet, vt omnes hæreticorum rationes ex eam ipsis hæreticis, volaret & euerteret: quod quidem fecit tum argumentis & demonstrationib tum testimoniis Scripturæ ii. His, nescio quo auditore & magistro, capit ex tenebrosis ac detestandam & perniciosam opinionem illã sub specie religionis prolatæ, qua Domini nostri Iesu Christi corpus ex ipsa diuinitatis communione incorruptum asserebat: quæ quidem vt cum ex serpentis ab ipsa principium prop Orbem perdidisset, nisi nostes Pha et antecessisset. Sed quod hæc omnibus notum sit, ab ipsis Sanctorum Apostolorum Prophetarum & doctorum testimonia.*

f Extant eius dicta in Spicilegio tom. 2.

IV. DE BYZANTIO TYCHE PATRIARCHE CONSTANTINOPOLITANO.

& deinde

& demonſtrationes ſunt multæ, quibus vſus eſt ille ad peſtiferum illum morbum oppugnandum.

Pernicioſa omnino peſtis eſt, affirmare incorruptum fuiſſe Domini noſtri Ieſu Chriſti corpus ante reſurrectionem. Quis adeo ſtultus eſt, vt Domini corpus ex eo, quod cum diuina natura copulatum fuit, incorruptum aſſeratur? hoc confeſtim colligendum ſit, neceſſario ſiſtam & ſimulatam humanæ carnis ſuſceptionem extiſſe? Quomodo enim incorruptum corpus pâti potuit, aut circumciſi, aut pannis inuolui, aut lacte nutriri? Quæ ſiſtam vitæ gitricem carnem ſibi eſſe credimus? crucem item & clauorum ſuramina & lanceæ vulnus confiteri oportet. Incorruptum igitur de illo dici non poteſt, niſi per hoc verbum intelligamus, corpus illius nullam vnquam fuiſſe peccati maculâ contaminatum aut in ſepulchro non eſſe diſſolutum. Verbum hoc à magno diuinoque doctore Eutychis ſcripta ſtultiloquia ſunt & acriter diſputata. Ex quibus, ſi quis veritatem ignorat, facile eam poteſt intelligere. Longiores eſſemus, ſi ea vellemus perſequi. Videamus igitur, quid poſtea quam Patrum attulit teſtimonia, conſecutum ſit. hæc de diſputatione, qua Eutychius redarguit Imperatorem: abduxiſſeque eum fortaſſe poterat ab errore in quem ſeſe præcipitem dederat, niſi is, eo veluti quibuſdam vinculis obligatus fuiſſet quam arctiſſime ab illis, qui ei aſſidebant hæreſis eius defenſoribus Epiſcopis.

VI. At quinam iſti fuerint licet à nemine expreſſum inuenerimus: ex eo tamen quod idem Euſtathius proſecutus res geſtas eiuſdem Eutychij cum Imperatore (vt dicemus) hos fuiſſe teſtetur, qui præcipui defenſores eſſent Origenis errorum: facile quidem & abſque calumnia affirmare poſſemus, horum anteſignani fuiſſe Theodorum illum nequiſſimum Cæſareæ in Cappadocia Archiepiſcopum, quem mirum in modum fautiſſe oſtendimus Origenis hæreſibus: eiuſque cauſa vniuerſum concuſſum vidimus Orientem, dum olim in odium Pelagii Romanæ Eccleſiæ Apocriſiarij Conſtantinopoli exurgêtis ac damnare curantis vniuerſos cum auctore Origenis errores, ipſe ex aduerſo contra Chalcedonenſe Concilium occulte ſe erigens, famoſam illam de Trib. capitulis excitauit in Eccleſia quæſtionem, qua tantopere tantoq; tempore Catholicam Eccleſiam perturbauit, atque hactenus perturbare minime quieuit.

VII. Hic igitur nefandiſſimus, totius Eccleſiæ peſtis, poſtquam totum id, quod ſibi fuit molitus fuerat, effet de Trib. capitulis conſecutus, cum etſi faciem præſeferret Antiliſtis Orthodoxi, omniumque maxime pij, reuera tamen hæreticus eſſet, non Origenis tantum erroris aſſecla, ſed & Eutychianæ blaſphemiæ vehementiſſimus propugnator, ſenſim tum dem rerum ſiſtarum Imperatorem ita quam voluit flexit opinionem: vbi enim ſemel de homine iſto nequam optimam ipſe Imp. concepiſſet æſtimationem, eius ſemper inhærere veſtigiis ſummâ putauit eſſe religionem: ita miſer cæcus cæcum ſectans, cũ ipſo pariter mergitur in profundum. Fuerunt neſcienti ſacras literas ad errorem illecebræ ipſius nominis pulchritudo, nempe ipſa de incorruptibilitate ſententia, vt dignius putaret aſſerere incorruptibile, quam contrariũ aſtruendo inter deteſtabilis nominis hæreticos Cotrupticolas numerari: ita plane rem tantam ſono vocis definiens imprudenter, ſicut Ariani olim à fide Catholica homines abſterrere ſolebant, dum voce exotica Catholicos nominarent Homouſianos. Sicque Theodorus verſutus homo, vt puerum larua, abſtertuit à contraria ſententia Iuſtinianum Imperatorem, atque in hæreſim captiuum abduxit.

VIII. Habes igitur de auctore atque malorum omnium concinnatore Theodoro Cæſarienſi aſſertam ſententiam reliquos autem, qui ad malum acceſſerint adiutores ex ſuperius dictis quiſque poterit repetire, eos ſcil. cet, quos ad alias miſcendas diſcordias idem aſciuerat ſibi ſodales: facile enim eſt auctore inuento reliquos prauitatis eiuſdem perueſtigare confociosq; ad malum namque prauos homines vt ſpinea inuicẽ complectuntur. Quos omnes cum optime Euſtathius noſſet, cur non expreſſerit, ea fuiſſe cauſa videtur, quod cum ſuorum temporum eam ipſe hiſtoriam ſcriberet, ſuperſtites etſi ipſi non eſſent, eorum tamen propinqui, iidem pietatem magnopere præſeferentes, viuerent: quinam hi fuerint, maluit ex quibuſdam notis notos ipſos relinquere, quam inuidioſe nominatim exprimere, haud tamen numeros omnes ſcribentis hiſtorias in hoc implens: ſed nec illos voluit proprio nomine ſignificare, qui magiſtratibus perfungentes amplißimis ad eiuſmodi errores ipſi Imperatori impulſores fuiſſe debebant: quos tamen quã criſtiſſime pœna eſt conſecuta ex recenti delicto in ipſam maieſtatem Imperatoriam perpetrato. Quod enim qui Deo infideles exiſtunt haud hominibus rectæ ſtare fidem: iidem ipſi, qui eiuſmodi hæreſis laborabant infamia, praui inſtinctu dæmonis iiſdem dominantis, aduerſus Imperatorem coniurationem conflare, machinatique eandem aggreſſi ſunt: ſed detecti iacte merito pœnas fuerunt hi Abianus, Marcellus, & Sergius, inter quos & Belitarius quem (ſiue iuſte, ſiue iniuſte id acciderit) vidimus fuiſſe proſcriptum. Sed iam ipſum Euſtathium eandem proſequentem hiſtoriam audiamus: ait enim hæc poſt ſuperius dicta conſecuta fuiſſe,

CVRSILENTIO AVCTORES ERRORIS OMISSI.

IX. *Cum magnus hic vir*, Eutychius ſcilicet Conſtantinopolitanus Epiſcopus *longa oratione Imperatori non eſſe id Catholicæ Eccleſiæ dogma comprobaſſet: tandem ſciam (vt ait Ezechiel Prophetа b) quæ ad propoſitum pertinent exponam, ſtrauit nihilo malorum inuentores in peccatis ſuis perierunt: in ſtar cum ſæpe cadentis gutæ & petram excauantis Imperatori perſuaſerunt. Atque hinc quidem improbe opinionis magiſtri extirpanda magnæ Origenis & Euagrii & Didymi dogmata defendebant: quorum, quo minus libens præcerno, ne malum malo pendere videar, & contumeliam calumnia perſequi, & contra propoſitum & mores ſanctæ Eutychij facere, qui ex beati Saluatoris mandato, non eſſe malum pro malo reddendum, ſed contra potius maledicentibus benedicendum & pro perſequentibus precandum tum fuiſſe, tum verbis docuit. Quamquam ſilenda potius videntur, quam prædicanda, quatum geſta ſunt. Quamobrem (vt ipſe vir ſanctus edocuit) qua ſilentio ſunt digna, prætereamus. Vigil igitur inſtitit oculus malitiam impunitam abire non permiſit, ſed calumniam omnino retexit, & paraſcit adeo vt illi ipſi ore proprio coniurationem confeſſi ſint, & vltionis æquitatem collaudarint.* bEzech.3.

X. *Erant autem qui hæc machinati ſunt non ſolam ex eorum numero, qui plurimum valebant apud Imperatorem, verumetiam ex ſacerdotibus qui erant inſignes, quique magnas Eccleſias gubernabant (ſi tamen ſacerdotum nomine digni ſint homines improbi & calumniatores) quos tamen omnes inuicti inſtitia puniit oſtruens lalia aduerſum iuſtum loquentia iniquitatem in ſuperbia & deſpectione. Iſti igitur (vt dictum eſt) execrabilium & impiorum dogmatum ſtudio ſimplicitatem Imperatoris peruerterunt, & ſub incorrupte occaſione in quę (vt demonſtratur) & præter diuinos canones & Eccleſiaſtica inſti tuta beatum ac ſtum virum oppugnarunt. Sed eos iuſtus Iudex & in hac vita puniuit, & mox in inferorum ſupplicia detruſit ſempiterna.*

XI. TENTAT IMPERATOR VTEVTYCHIVS SVBSCRIBAT. *Cum igitur ſtudiis ſtorum diuturna vis morbi eſſet adaucta, & vltum intractabile atque adeo inmedicabile enaſſet: cumque Imperator, aſſumpta charta, in qua deteſtanda illa opinio, quod Domini corpus ex diuinæ naturæ copulatione incorruptibile fuerit, continebatur, eam diuino magnoque pugili Eutychio perlegiſſet: flagitabat, vt ſententia & ſuffragio ſuo illam comprobaret. At ille, vt æquum erat, primum cohortationibus vtens negabat eam eſſe d. ctr nam Apoſtolorum quemquam obtemperaſſe vllis nec animo poſſe nec verbis aſſentiri. Deinde cum nec cohortationibus nec admonitionibus poſſet Imperatori perſuadere, ne quid contra Catholicam Eccleſiam & recta dogmata faceret: omnem curam & ſolicitudinem ſuam in Deum reijciens, Apoſtoli c verbo teſtatus eſt, ſe nihil vtilium omiſiſſe, quod non eum ſtare: atque in poſterum ita ſe confirmauit. Vt pro Chriſti fide vellet omnia perpeti: Certo (inquiens) ſcio, nec mortem, nec vitam, nec præſentia, nec futura, nec afflictionem, nec angſtiam, nec famem, nec nuditatem, nec gladium, nec exilium poſſe me ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Hæc vir ſanctus verbis primum mox autem factis comprobauit. Conſtat enim facta eſſe ſubſecuta.* c Act. 20. ADMIRANDA EVTYCHII CONSTANTIA.

XII. MILITES INVADVNT BYTYCHIVM SACRA PERAGENTEM.

Cum enim nollet dogmatu errorum suscipere, & Aphthardocitæ comprobare statuta malorum inuentores, qui omnia facile audent, principes illi & sacerdotes annum congregari in auditorium & conuentiones meditati sunt in amia, & stulta aduersus Dominum & aduersus Christum eius: & Imperatori persuasuri, vt virum omnibus ornatum virtutibus à sede extrudebant, in eaque alium constituerent, qui studio & opinionibus suis consentiret, quod quidem & factum est. Nam cum festus dies S. Timothei apud Hormisdæ regionem in nouo Palatio celebraretur (erat ibi Ecclesia sancti Petri ab ipso Iustiniano in suis ædibus structa, vt Procopius adocet) & S. Eutychium rem diuinam faceret: Tribunus militum & satellites immanis feræ ministri Episcopatum inuaserunt: comprehensi & distracti viri Sanctis familiaribus, qui contra illum testificarentur, vt quoquo modo illum non sine causa ex Episcopatu eiectum fuisse ostenderent. At vir magnum cum eorum inuasionum vi Episcopatum, & quosdam è suorum numero illinc violenter abstractos & in carcerem conjectos fuisse cognouisset, peracto sacrificio, distribuit sacra sancta communione, in sacrario mansit. Dicebant enim quidam graues viri: si è sacro templo exiret, fore vt interficeretur: quosdam enim armatos, atque in Antiochi prædio collocatos, eo consilio eum foris expectare.

a Procop. lib. 1. a disc. Iustin. Imp.

XIII. EVTYCHIVS VI DETRVDITVR IN MONASTERIVM. *Quas inde hic Etheri pœnas dederit, scribit Euagrius hist. lib. 5. cap. 3.

Hæc cum beatus vir accepisset, constitit ante altare, solitisque vestibus, & superhumeralis indutus, quod semper secum habebat, vsque ad vesperam precationibus incubuit, Deum obsecrans, vt Ecclesiam suam tranquillam & recta dogmata conseruaret. Cum autem fecisset obsecrationis finem: sacerdotes & monachi, qui aderant, hortati sunt eum, vt cibum caperet: quod & fecit. Cumq, paululum quieuisset, affuit cum gladiis & fustibus, multosq, cum præsidio militari magna illa fera, qui Eutherius * appellabatur: correptum sanctum virum nudum & nihil habentem, in monasterium, quod Chorandum appellant, asportauit. Quo in loco cum vno die commoratus esset, & propter monasterij paupertatem male tractaretur: in sericordia commoti (nam viri sancti virtutem aduersarij quoque mirabantur) eum in Oßa, id est, Sancta sic appellato monasterio prope Chalcedonem collocarunt. Nec amplius quærentes, vtrum iure, an iniuria è sede fuisset eiectus, coacto post diem octauum conuentu Episcoporum & Principum, coacto post diem octauum conuentu Episcoporum & Principum, virum sanctum, quem indicta causa eiecerant, in ius vt se defenderet, vocarunt, quod libellum aduersus eum Confessus esset oblatum. Quid autem libellum contineret, non sine risu potest audiri. Quod vnctus esset: quod auiculas comedisset: quod multas horas genibus flexis orasset: & alia his magis adhuc ridicula. Ab huiusmodi igitur criminibus vt se purgaret, eum accersiuerunt. Sic igitur reuocatur impie in Eutychium, quæ olim fuerunt contra S. Ioannem Chrysostomum, vrgente Eudoxia actitata.

XIV. QVID CONTRA EVTYCHIVM AGERIT CONCILIABVLVM.

Vbi primum autem de exilio Eutychij sententia lata est: continuo de successore eligendo actum, delectusque fuit Ioannes cognomento Scholasticus ex Apocrisario Ecclesiæ Antiochenę homo plane seruus gloriæ & nundinator rerum sacrarum, quique pretio adulationis eam mercatus est dignitatem. Ne quid tamen absq; vmbra falsi iudicialis formæ factum contra canones videretur: vbi Ioannes creatus est, iubetur citari Eutychius à Cõciliabulo collecto Constantinopoli. At quid ipse, ita Eustathius subdit: *Sed vir sanctus Episcopis & Principibus, qui Confessus mandato nuncium attulerant: ad quem (inquit) accedetis? ad quem vos vocatis. Illi veritate coacti respõderunt: Ad dominum nostrum & patrem. Quibus ipse rursus: Quare est (inquit) iste dominus & pater vester? Venimus (inquunt, tanquã o cultri quibusdam verberibus vapularent) ad Patriarcham nostrum dominum Eutychii. Patriarcha ego (inquit ille) Patriarcha Dei gratia sum, nec à me quispiam hominũ tollet hanc dignitatem. Quis est ille, quem meo in loco collocastis. Quibus verbis cum illi respondere non possent, victi reuerterunt ad eos, à quibus missi fuerant. Verum idem Conuentus iterum & tertio contra canones eum vocauit. Sed ille semper congruenter respondit: Si canonicum (inquiens) iudicium constitutum est: detur mihi clerus meus & ordo Patriarchatus, & veniam, defendamque me, & accusatorum meorum in vera testimonia. Hæc illi respondente cum accepissent, nihil conspexerunt sanctum facientes sententiam contra ipsum tulerunt ipsis iudicabus dignam. Quam tamen beatus vir antuertens, saluoris iudicabus dignam. Quam tamen beatus vir antuertens, saluoris [illegible] canonis, donec reuocaretur.

Verum cum finem accepisset Confessus illius iudicij, qui confilium Achitophelis disiecerat, axesque currum Pharaonis confregerat, dissipauit etiam illorum consilium, implicans eos interse. Qui cum occasionem honestam non reperirent aduersus iustum: vt quia iniuste egerant, iuste viderentur gessisse (erant enim idem iudices & accusatores) eum ex loco, vbi erat, in insulam, quæ Principo dicitur, transtulerunt. Ad hanc appulit insulam beatus vir cum tempestate, die sabbati, multa propendo. Cum autem illuxisset, antequam quic, quam aliud ageret, vidit crucem in pariete pictam, cum hoc elogio: CHRISTVS VOBISCVM * EST, STATE. terræmotus enim tempore eiusmodi verba in domibus inscribi consuetum fuisse, diximus supra, cum actum est de clade terræmotus Antiochensi. subdit vero: Qua quidem re vehementer lætatus, gratias egit Deo, qui hanc sibi consolationem attulisset.

* NOBISCVM.

Sed cum in illa insula tres hebdomadas sub magna militum custodia transegisset, rursus ab istdem iudicibus decretum est, vt Amasæorum metropolim peteret, maneretque in monasterio, quod ipse constituerat: quod & factum est. Quo autem illic aduersus eum acta scriptaue sint, dicere, ne longior sim, supersedebo. Satis enim est, quod ad hoc propositum dixit Ezechiel ex persona Dei b: Eo tempore auertam faciem meam ab eis, & inquinabunt Episcopatum meum, & ingredientur in sancta mea sine verecundia, & facient inquinationem magnam. Sed quando euenerint, videamus.

EVTYCHIVS AMASEAM TRANSMITTITVR. b Ezech. 31.

Fidelia Dei seruum Eutychium Paulo simili declaratus est, & ad eum quoque Paulo historia referri potest. sic enim de Paulo scriptum est c: Vt autem indicatum est vt Italiam nauigaremus, tradiderunt Paulum & quosdam vinctos Centurioni nomine Iulio. Sic & de sancto viro factum est. Nam postquam multa temerario consulta essent, tandem (vt diximus) decretum fuit, vt ad Amasæorum metropolim se conferret, & in ea ipsius monasterio venueret. Hoc ille nunco dolens sortasse aut serius est? Vel sicut Christi Dominus prædixerat: Nemo Propheta acceptus est in patria sua! Minime vero. sed prompto animo omnia subiit. Gaudebat enim, quod dignus habitus esset, qui pro nomine Dei contumelia afficeretur. Studebat enim, non solum vt in illum crederet, verum etiam vt pateretur: quoniam fides sine operibus mortua est. Imitatus ille eadem in re Iuper omnia ipsum Deum, qui dorsum suum tradidit flagellis, & genas alapis, & faciem suam non auertit à sputis & sputorum. coram Iudice sanati omnes sumus. Qui etiam dixit: Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius! Hoc egit & seruus Dei.

c Act. 27.

XVII.

XIIX.

Decreuerat enim omnes potius perpeti acerbitates, quam fidem prodere: vt exemplo sui multi confirmarentur, stabilisque & immobiles in recta fidei confessione permanerent. Quod quidem & factum est. Omnes enim Patriarchæ, multique Episcopi, præcipueque Orientales veriti sunt Imperatoris opinioni subscribere: & ei tum Synodo, tum scripto restiterunt, in primisque sanctissimus Theopolis Patriarcha Anastasius, qui eas dem, quas magnus, ausus non dicam an coronas pertulit. Cum igitur iniusta causa damnatus esset exilio, parataque essent iam omnia: ea item ille persecutionum pro Christo & exilium ferre decreuisset. Quo quidem constituto, illi omnes, qui aderant in insula ore osculari, vt Ephesios Paulum in litore, animo autem tristi Ecclesiam sibi à Deo creditam in osculo sancto, eam Domine, à quo ipsam acceperat, commendauit. Eorum igitur, qui nos ducebant, & qui miserant ad vitrio in monasterio ipsius constituimus quam in exilio, vt ipse arbitrabantur: quod tamen vir sanctus saluti serum sibi & multorum bonorum causam existimabat. Quæ autem tunc in via publica gesta sunt, verum molesta acerbaque fuerint, an miraculo & agrotantium curationibus plena, vt orationis longitudo vitetur, prætereo: quamquam eadem, maxime publiceque perspecta sunt, cum viri sancti reuocatio celebrata est. & paulo post: Qui cum fide ad Sanctum accedebant, plus gratiæ accipiebant, cum omnia fint credenti possibilia, viro sancto nimirum traditam sibi à patre luminum gratiam impertiente. Hic autem exordiar: Vos, qui huiusmodi narrationibus delectamini, attendat.

DETRVDITVR EVTYCHIVS IN MONASTERIVM.

XX. EVTYCHIVS MIRACVLA PROPHETIA.

Sed vnde & à qua gratia exordiendum est? Quamuis alia sint miracula præstantiora, ab hoc tamen initium sumendum existimo. Erat in vrbe Amasea quidam Andragius legitima vxore copula iu: qui cum filios procreandi optatu daturi, ita

finistra-

frustrabantur: vt infantes antequam è ventre exirent immaturi præripentur; ex quo parentes ipsi magno merore afficiebantur. Quid igitur faciunt? vtile consilium capiunt. Confugiunt ad Deum, qui mortuos etiam potest per seruos suos in vitam reuocare. Imitantur videlicet illam Sareptanam, cuius filium suscitauit: Samaritidem imitantur, quæ currit ad Helisæum, cum filius eius in cænaculo mortuus iaceret. Confugiunt & ipsi ad beatum virum: supplicant vt precibus suis impetret, ne infantes filios luctu edicti statim moriatur. Quæ cum precibus precatus esset, ambos vnxit oleo sancto, tum eo quod è ligno Crucis, tum illo, quo ex sanctæ paterque Dei genitricis & perpetuæ Virginis nostræ domine Mariæ veneranda imagine fluere solet Soxopoli, dicens: In nomine Domini nostri IESV CHRISTI: Hæc enim verba cunctis ægrotantibus, qui ad se accedebant, sol. tu erat adhibere quemadmodum & Sacrificium præcipua, sed non vt in Sacramento. Cum igitur precandi finem fecisset, & tanquam gratis quadam afflatus taceret: mox, Nomen illi (inquit) Petrum imponetis, & viuet. Erat enim mulier gravida. Cum autem ego adessem, & respondissem: Et si sanctissimi nominis, parit, eiquod illi nomen imponent? Minime (inquit) sed Petrum vocabunt, & salua erit. Quibus verbis gauderet, tanquam puerum nondum natum in vtero gestarent, domum reuertimur suam.

XX. Tempore iam impleto peperit filium, quemadmodum ante videbat, & præluxerat seruus Dei. Quem cum baptizandum vasculum parentes, & nominassent Petrum, postea vna cum ipso ad virum sanctum accedentes, complexi sunt pedes eius, & confessi sunt quæ sibi fecisset Deus, & quod sui misertus esset. Impositis autem puero manibus, vir sanctus benedixit ei. Sed cum crescere ille qui ex præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus edidit. Itaque venientes rursus ambo filios ad sanctum virum attulerunt, laudantesque Deum rogabant, quo nomine posterum deberet appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis vocabulo vsurpauit a: Frater, qui coæquatur à fratre, quasi inita firma. Parentibus autem illorum dixit Ioannem hunc appellabitis: quoniam in ede sancti Ioannis precati estis Dominus Deus audiuit. Hæc Eustathius, qui his omnibus præsens aderat.

XXI. Porro quod hæc & alia de Eutychio ab eodem recensita miracula, non tam ad Eutychij probandam sanctitatem, quam ad fidem Catholicã, cuius causa eius pugnabatur, confirmandam, Deo volente, edita fuisse videantur: nos hic eadem referre minime prætermittimus. Ita plane Deus (sicut Pharaonem, vbi in populum Israeliticum insurrexit, miraculis voluit expressisse) cum Iustinianus Imperator omni ad stabiliendam hæresim & fidem Catholicam deprimendam potentia vsus est, ex aduerso consurgens ad indicandam, firmandam, stabiliendamq; Catholicorum dogmatum veritatem: confutandam vero hæreticam prauitatem hæc voluit per Eutychium Catholicæ fidei confessorem edi signa, atque propalari miracula: vt si vel ex ipsis Pharao non proficeret, neque ægritudine emendaretur, remanerent tamen in Ecclesia perpetua de veritate Catholica fidei monumenta, & contra expugnatam diuinitus impietatem erectæ columnæ. Quamobrem hic de his agere, ratio postulat argumenti. Subdit igitur hæc Eustathius:

XXII. Sinex quidam è villa quæ ad sanctissimam Ecclesiam pertinebat, filium habebat surdum & mutum annorum octo: qui cum audiret, quem eum ad sanctum virum perduxisset, supplicabat ipsi à Deo opem impetraret. Itaque cum pro illo preces fudisset, mones eius sensus vnxit oleo sancto eumque Nunechem (nam illi erat nomen) vocat. At primo quidem ad obsecrationis dicta cum nihil eius rei indicium manifestet, & oleo sancto inungeretur solatium est vinculum linguæ eius, & plane audiebat & loquebatur. Sed cum vellet cum patre in monasterio relinquere, voluit Deus seruare. Tenuit igitur assumpto filio dominum magno cum gaudio reuersus est. Audiuimus & aliud insigne miraculum.

XXIII. Quidam alius ciuis eius loci, qui inter ipsius sanctissimæ Ecclesiæ clericos electus erat (Cyrillus ille appellabatur) filium habebat, qui cum quinquennio esset annorum & eo amplius, nec loqui poterat, nec alimentum accipere, nec vita prope, nec mortui erat pariter. Itaque cum ad virum sanctum perduxissent: ille solitas preces edidit, & sanctam communionem impertiuit, & cum panem benedixisset, dedit ei atque demisit. Ex illa autem die solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur & edebat atque ibi bat. Ciui Dei gratia sanitatem recepisset. Videmus & aliud huic simile, immo vero mirabilius.

XXIV. * Zela DE PVERO CVRATO PERMIRA CVLVM. Est oppidum quoddam nomine Zala * ipsi metropoli Amasiæ propinquum. Quidam inde profecti, quædam matrimonium apud sanctum virum adduxerunt. Is nihil aliud nisi ex matrimonii vsu habere matrimonii paululum capiebat. Erat autem prope carnis & corporis expers, neque calorem vllum habebat: sed tanquam spiritalem homo rupiæque non dum crenerit, exilem quandam atque inanem grauitatem & arefactum habet; sic & ille puer videbatur, potuisse autem omnes illius costas & nerues & ossa numerare. Hunc vir Dei magnus cum adfuisset sic exitatum & parentes ipsius dolore tabescentes: Dei, qui ea quæ non sunt, facit, vt sint implorans auxilium, totum pueri corpus inunxit oleo pretioso & sanctam communionem in partibus cunctis partem communem benedixit, parentibus dedit præcepitque vt mero & illum intingerent puerque præberet. Quod illi cum fecissent, voti compotes facti sunt. Subdit de duobus alijs pueris, quorum alter è desperata valetudine, velutiè mortuis excitatus reuixit, atque sanatus est: alter claudus, qui stare super plantas non valebat, omnino curatus. Alia item idem grande miraculum refert de arrepticia puella grauiter à dæmone cruciata, quæ ab eo pariter liberata est. Sed q. de pictore à dæmone percusso, à Sancto autem sanato his subiicit, verbatim reddam, quod plurimum idem miraculum in se contineat vtilitatis: ait enim Eustathius de his, quæ præsens ipse vidit, hæc verba,

XXV. DE PICTORE MIRACVLVM. Inuenit quidam arte pingendi peritus eam in domo Christophij piæ memoriæ in qua ciuitate Amasenorum exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam delebat, vt historias præponeret. Voluerat enim vir ille ex domo sua superiore Archangeli oratorium facere ex inferiore autem oratorium sanctæ immaculatæque dominæ nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ, cum igitur pictor fœdam impudicæ Veneris picturam euertisset: dæmon, qui illi inhærebat, artificem manum sic inuasit, vt inflammata tumesceret, & grauedine affecta necessitatem putanda videretur. Quare cum periculum aspexisset capiti & filium, & ad virum sanctum confugit, vt per ipsum à Deo auxilium impetret. At ille cum pro ipso Deum orasset, vnxit oleo sancto dexteram ipsius manum quæ inflammatione & ulcere laborabat: idque fecit tribus diebus, & manus eius diuino auxilio conualuit, atque alteri similis reddita est. Et quo in loco pictura ac operat, in eo memoriæ & gratiæ animo declarandi causa sanctæ virginis depinxit imaginem: vt manus, quæ curationis beneficium acceperat, medicinæ suum secundum Deum testaretur.

XXVI. Hic velim attendas, lector, non tantum edi rem diuina virtute miraculum, sed etiam patefactam latentem ipsam veritatem, si quis eam ab exemplis deductam accipere velit. Si enim in profanis inhonestisque imaginibus inhæsisse cognita est ad nocendum, Deo permittente, vis inimica: vtique vel his discas, in sacris Deo dicatis imaginibus non deesse diuinam ad beneficia præstanda virtutem: & sicut illæ Christianis obesse solent, ita & istas consueuisse iisdem esse proficuas. Subiicit autem his auctor de eodem Sancto miracula admiratione quidem digna, vt de apostata à dæmone arrepto, & mirum in modum cruciato, deque periurio cæco reddito, atque alijs puribus, ab eodem incolumitatem diuinitus consecutis. Sed illud hic non prætermittendum putamus quomodo sanctus vir ab exercitu Cosdroes, & à fame vrgente complures Amasiam confugientes Christianos liberarit. Rem gestam memoratu dignam scribit Eustathius, qui præsto fuit.

XXVII. CONFVGIVNT AMASEAM CHRISTIANI. * Zela Impiorum Persarum in Rempublicam nostram impetum omnes scimus: cum nouus Nabuchodonosor Cosdroes Sebastenen venit & Melitenen. Cum igitur in magnas tunc angustias atq; discrimen adducta res esset, quasi omnes simul cum Nicopoli, tum Cæsarea, cum Comana, tum Zala * ex ampliusque finitimis ciuitatibus Amasiam tanquam ad locum munitissimum confugerent, non tam vrbis præsidio, quam viri sancti precibus confisi. Omnes enim & cines & inquilini, qui magna ex parte erant liberi, & hospites reliqui suas fortunas Deum in hoc sanctorum

XXIIX. FARINA DIVINITVS AVCTA.

a *Ibid. 6.*

b 3. *Reg.* 17.

c *Psal.* 74.

XXIX.

d *Apud Lipom. tom. 2.*

XXX. DE CHRAMNI MISERANDO INTERITV.

e *Greg. hist. Franc. lib. 4. cap. 20.*

ro ſpes collocarant: ex eius enim ore pendentes, & verba ipſius audientes ſeruati ſunt. Merito igitur in tali tumultu innumerabilis hominum multitudo ad eam vrbem conſurrit: Sed cum ibi diu eſſet commorata, magna cibariorum penuria conſecuta eſt. Itaque omnes ad ſanctum ipſius monaſterium tanquam tutiſſimum in portum confugiebant, vt ſimul cum corporibus animos paſcerent. Quare cum magnus quotidie ſumptus fieret, & fames in dies creſceret, cum propter noſtros exercitus, tum propter Dei & Reipub. noſtra aduerſarios, magna omnes in meſtitia & anguſtijs verſabamur.

Cum enim multitudini panis ſubminiſtraretur, & ſic eximie eſſent arcta monaſterij, in quibus farina conſeruabatur, vt ne vnius quidem hebdomadæ cibo in eis reliquus eſſet: cum igitur horrei cuſtodes monachi religioſiſſimi farinam minui, & flagitantium cernerent creſcere multitudinem, ad virum magnum accęſſerunt, illum Scripturæ locum vſurpantes: a Tranſiens in Macedoniam ad nos nos: quoniam farina iam in arcis deficit, & ſpes talium nobis adimitur. At ille nulla interpoſita mora, ſibi dubitanti, ſed opulentæ Dei miſericordiæ fidenti, in eum ingreſſum eſſe locum, in quo arcæ erant farina iam vacuæ. Et cum Deum obſecraſſet, miniſtros hortatus eſt. Bono (inquiens) animo eſſote: quantum enim egentibus impertiri, duplum Dominus noſter elargietur. b Spero enim, quemadmodum olim b ex hydria farina non defecit, ita nunc minime defuturam. Nam luce deinceps ex hoc in illud (vt eſt in Pſalmo c dictum) hoc eſt, à pleno in id, quod eſt inane: tamen ſex eius non erit exinanita: ſed edent omnes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum Deum noſtrum. His verbis gaudio repleti religioſiſſimi monachi, alacriter mandata exequebantur, panes omnibus aduenientibus diſtribuentes. Atque hoc quidem modo magnaque populi turba ſatiabatur. Ego autem, qui laborantem diu nutriuerant. Et eo ſane maius miraculum apparuit, quod cum farina in annum parata mihi adderetur, & tantum quotidie conſumeretur: tamen non ſolum non defecit, verum etiam poſtquam noua farina eſſet illata, farina veteri diu, imo ſemper ſatis fuit, ſicut ſcriptum eſt: Comedetis veterem ſuper veterem, & veterem à conſpectu recentium efferetis. Hactenus Euſtathius de rebus geſtis Eutychij, cum exularet, quibus eius confeſſionis corona & veritas Catholicæ fidei illuſtratæ fuere.

Peruaſit eriſtam Eutychij (vt idem d auctor affirmat) ſpatio duodecim annorum & amplius, nimirum annis duodecim & menſibus ſeptem, quibus ſedit Ioannes Scholaſticus. vbi habet Nicephori Chronicon, in quo & ipſum hoc anno Iuſtiniani Imperatoris trigeſimoctauo Eutychium eſſe electum traditur: cui cæteri Græci hiſtorici aſſentiuntur. At quomodo vltus eſt Deus vna cum prodita fide etiam Eutychij & aliorum Orthodoxorum Epiſcoporum calamitates, quas paſſi ſunt, dicemus anno ſequenti.

Quod ad res pertinet Occidentales, nihil præterea Annales reddiunt, niſi monumenta Francorum. Hoc eorum ipſo anno, qui Clotharij Regis Francorum præcedit obitum, eius filij Chramni ſæpe rebellantis & ad veniam ſæpe recepti tragœdia finem habuit, qui à Gregorio ita deſcribitur: e Clotharius autem Rex contra Chramnum frendens cum exercitu aduerſus eum in Britanniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egre ſe tinuit. Cumq; in vno campo congloba tus vterq; reſideret exercitus, & Chramnus contra patrē aſtem inſtruxiſſet, incumbente nocte à bello ceſſatum eſt. Ea quoque nocte Conober Comes Britannorum dicit ad Chramnum: Iniuſtum cenſeo te contra patrem tuum debere egredi. Permitte me hac nocte, vt iram ſuper eum ipſumque cum toto exercitu proſternam. Quid Chramnus (vt credo) virtute Dei preuentus, fieri non permiſit. Mane autem facto, vterque commoto exercitu, ad bellum contra ſe properant. Illatq; Clotharius Rex tanquam nouus David contra Abſalonem ſuum pugnaturus, plangens atque dicens: Reſpice Domine de cælo, & iudica cauſam meā, quia iniuſte à filio meo iram patior. Reſpice, & iudica iniſte, illudque impone iudicium, quod quondam inter Abſalonem & patrem eius David poſuiſti. Conſligentibus igitur pariter. Britannum Comes terga vertit, ibique & cecidit. Denique Chramnus fugam iniit, naues in mari paratas habens: ſed dum vxorē & filias ſuas liberare voluit, ab exercitu patris oppreſſus, captus atque ligatus eſt. Quod cum Clothario Regi nunciatum eſſet. iuſſit eum cum vxore & filiabus igne conſumi: incluſuſque in tugurio cuiuſdam pauperculæ Chramnus ſupe ſtammum extenſus ora rio ſuffocatus eſt, & ſic poſtea ſuper eos immenſa caſula cum vxore & filiabus incenditur. cum eo illas par pœna coniunxit, quas ad rebellandum contra patrem habuit impellentes: ignemque pacifidem meruerunt, quorum occaſione, (vt dictum eſt ſuperius) incenſa eſt Turoni baſilica S. Martini.

XXVI. Eſtatus ecclæ. DIRITTO S. MEDARDI DE EPISCOPIO VICO MEDIO.

Reuerſo autem ab hoſtium cæde Clothario contigit intereſſe S. Medardi Epiſcopi Noniomēſis felici ad Deū ex hac vita migrationi. Auctor enim res ab eo præclare geſtas narrans, qui aſſeritur Fortunatus, hęc habet: f Cum autem beatus hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Clotharium Regem, poſtquā Chramnum filium ſuum cum vxore ſua ac filiabus conſumſerat, à regione teuerti Britannorum. Cognita vero huius tumultuoſa Pontificis ad eum viſendum humiliter feſtinantis, eius ſenon diffidens contra diabolicas inſeſtationes benedictiane munire, & interceſſione apud diuinam maieſtatem reconciliari. Cum ergo in hac regali viſitatione in conſpectu eiuſdem & Principum de ſepultura Pontificis tractaretur, ſuorum aſſenſu filiorum ſua ſe in ſede Sanctus ipſe prouidendi ſepeliendum. Cuius ſententiæ obſtimato Rex animo reſiſtens. Sueſſionem eum conſtituit transferendū, aſſerens ſe ſuper corpus eius baſilicam decenter edificaturum: & ad laudem & gloriam diuinam maieſtatis condecialem ſeruorum Dei regulam ordinaturum. Ceſſit igitur beatiſſimus Pontifex regiæ diſpoſitioni, & indeſſeſſe ſuoſq; Domino commendans, finita oratione. ſpiritum exhalauit. O felix corpus felicioremq; animam! Mox eorum certiſſimo qui adrant teſtimonio, cæli aperti ſunt, & diuina luminaria ſere per duarum horarum ſpatium ante Sancti appareuere præſentiam, de tenebris eum tranſitorijs ad lucem deſignantia pro certo tranſiſſe perpetuam. Hoc tanto beatiſſimi Præſulis animati miraculo, maiori vt eam tranſferrent, accenſi ſunt deſiderio. Corpore itaq; ſancto compoſito ac delato ad eccleſiam, nocte illa exequiale cum multa deuotione celebrauerunt vigilium.

XXX. REX CLOTHARIVS TERCIVS RETVLIT MEDARDI.

Mane autem facto, cum Epiſcopi, quibus intereſſe contigerat, ſuū defuncto celebraſſent officium, inopinatus multitudo omnium nobilium de caſtella & ciuitatibus, de agris & municipijs adiacentibus inextimabilis accurrit conuentus, alij eius deuote deſiderantes intereſſe obſequijs, alij admodum lugentes patrem ſeparari à filijs. Per medias ergo plorātium lacrymas Rex irrumpens cum Epiſcopis & optimatibus ſuis ipſius humeris corpus ſuſtulit ſanctiſſimum, Sueſſionis (ſicut prædixerat) eſſere volens ſepeliendum. Ea nimirum hora, quibus intereſſe cōtigit, ineffabilem lugentis populi expauere gemitum, dum non modo in illa eccleſia ſed per totam ciuitatem & in ſuburbijs per vices quoque & plateas vnam & eandem vocem audirent plorantium. Recolebant ſiquidem vrbis illius indigena patris ſanctiſſimi (quæ ceteris informati fuerant) benignitatem prædicationem: dolebant vero & vehementer angebantur, quia cum patrem amiſiſſent, patrū etiam ſepultura, Regis & procerum violentia, fruſtrabantur. Compatiebantur, qui ſuperuenerant ad tantam plebis illius compaſſam illacrymationem. Verum quia regia vrgebat dignitas, ad ſanctiſſimi corporis intente inſudabant tranſlationem. Vix ergo & non ſine multo labore, patre merentibus & lugentibus filijs ereptō (ſicut à Rege ſuſceperant) iter aggrediuntur.

XXXI.

Qui enim multa audierat iam ante edita à viro ſancto miracula, quique præſens in ſexerat cælitus miſſis lumi nibus coronatum feretrum, cui venerandum corpus erat impoſitum, eidem Clotharius Rex humeros ſuppo nere ad geſtandū, maximum eſſe duxit honorem, ac velut agere de victoria nuper adepta triumphum: amplius vero erga Sanctum affectus eſt, vbi vidit quæ in via, dum pergerent Sueſſionem, ab eodem ſunt edita magna miracula: quorum gratia magis de conſtruenda illi eccleſia excitatus, colligere hinc inde magna ſolicitudine curauit, quę ad ſum ptuoſum ædificiū opus eſſent: quam cum ipſe deceſſiſſet anno ſequenti, eius filius Sigebertus extruxit, monaſteriumque coniunxit, hæc omnia pluribus auctor enarrat, ſimulque miracula ibi fieri ſolita recenſet. Porro quale quantumve ipſum S. Medardi fuerit monaſterium, quod regia eſt exædificatum impenſis ex Gregorij Papæ g Epiſtola intelligere potes, dum mandatum illud à le voluit ſedis Apoſtolicæ priuilegiis, vt primum omnium eſſet honore & dignitate Galliæ monaſterium.

g Greg. lib. 11. epiſt. 28. DE ECCLESIA ET MONAST. MEDARDI.

sterium. Ioannes autem, qui hoc tempore sedebat Romanus Antistes, idem monasterium aliis munuit priuilegiis, prout Gregorius eadem testatur epistola, dum ait: *Iuxta illorum nostrorum praecellentissimorum scripta a Regum Prouidibus ac nepotibus eius Theoderici, monasterio sanctae Dei genitricis Mariae, ac beatorum Petri Apostolorum Principis, nec non protomartyris Christi Stephani, quod est in Suessionum ciuitate situm, vbi S. Medardus requiescere, & vir venerabilis Gailardus praesse videtur, honorum, & priuilegia, auctoritatis nostra decreto indulgemus, & ea plenius confirmamus priuilegia, quae a bonae memoriae Papa Ioanne, antecessore illustrium Regum clementia, Clotarij scilicet, & Sigeberti huius nostre filie inclite, ipsi loco sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta, concedimus & confirmamus: statuentes, vt nullum Regum, &c.* ac post nonnulla: *Ne vilescat tanta sublimitatis locus sanctae Mariae, & beati Petri, necnon & protomartyris, & diuini Medardi meritis sacratus, quem caput monasteriorum Gallia consistentium, nullius dictionis patimur subesse.* at haec satis de monasterio.

Extat autem de egregia sanctitate atq; miraculis eiusdem S. Medardi carmen elegiacum Venantij Fortunati, vbi & alia quot recenset ab eo edita tum in vita, tum post mortem Apostolica signa; cuius est exordium *a*:

Inter Christicolas quos actus vexit in astra,
Pars tibi pro meritis magna, Medarde patet.

deq; caeco illuminato, vbi defuncti corpus iaceret adhuc in feretro, haec eleganter:

Cum pia composito velarentur membra feretro,
Subtractum meruit caecus habere diem,
Atque ille sacra lumen suscepit ab vmbra,
Et tua mbri illi lucis origo fuit.
Dumq; sepulchra darent, oculi redisse sepulti,
Tunc super ille tuus hunc vigilare facit.
Cumque a mundo, datur illi lumine mundus,
Tenebrosos dies hunc fugiunt tenebrae, &c.

reliqua item alia plura tunc edita recenset inuocato sancto viro signa, quae ex auctore latius, tibi petenda relinquimus. Ad finem vero pro Rege Sigeberto, qui extruendum templum curauit, precans auctor ita perorat.

En tua templa colat nimio Sigebertus amore,
Instituat operi promptus amore tui.
Culmine cassidi qui templum in culmine duxit,
Praestet pro meritis qui tibi tecta dedit.
Haec pia pace frenis ego Fortunatus amore
Auxilium posco; da mihi vota precor.

Porro eadem ipsa die, qua obiit S. Medardus, pariter excessisse ex hac vita S. Gildardum Rothomagensem Episcopum eius Germanum, eademque cum ipso die natum atq; sacratum, Audoenus eiusdem Ecclesiae Episcopus his testatur versibus:

Hi sunt Gildardus fratres gemini atq; Medardus:
Vna die natos vero, vtrisq; sacratos,
Alma tulit mater, & abiecta carne solutos.

Hic & Catholica Ecclesia *b* vna eademq; die amborum ad Deum transitum celebrat. Quos igitur vna die peperit, simulq; aluit, & Pontificia dignitate insuper auxit, vna pariter die Ecclesia Catholica missos ad superos colit. Porro, qui vna eadem die nati gemini dicuntur Medardus, & Gildardus in reliquis, vt qui vna item die fuerint Episcopi consecrati, & vna pariter die mortui dicuntur, vtiq; ad eundem quoq; annum referri cum minime possunt: necesse est, ea esse facta diuersis annis, sed vna eademque die. Nam ecce in Concilio primo Aurelianensi legimus interfuisse Gildardus Episcopus Rothomagensis, Nouiomensis vero Ecclesiae non Medardus, sed Sophronius; quibus appareat eos non eodem quoque anno sicut vna die esse creatos Episcopos; sic etiam neque eodem anno esse defunctos. Nam quomodo ad hanc annum, quo Medardus defunctus asseritur, Gildardus potuit peruenisse: si ante praesentem annum legimus Ecclesiae Rothomagensi praefuisse post Gildardum Flauium, & post Flauium, Praetextatum, quorum prior subscriptus reperitur Conciliis Aurelianensibus secundo, tertio, & quarto, posterior autem adhuc superstites plures annos post praesentem annum, quo Medardus asseritur obiisse? Quae igitur facta vna die dicuntur de consecratione, & obitu: ea quidem etsi eadem die, diuersis tamen intercurrentibus annis contigisse, necesse est affirmare. At rerum gestarum anni huius hic finis esto.

IESV CHRISTI
Annus 565.

IOANNIS PAP. Annus 6. IVSTINIANI IMP. Annus 39.

I. QVingentesimus sexagesimusquintus Domini, idemque Iustiniani Imperatoris nouissimus, Indictionis decimatertiae incipit annus: quo Iustinianus Imp. vbi absoluisset sui Imperij annum trigesimumoctauum, atq; nonum ingressus esset (vt ait Euagrius *d*) per menses octo, vel post annos triginta octo (vt auctor Miscellae habet) menses septem & dies decem, aut (quod Cedrenus tradit) dies tredecim, ex hac vita migrauit Idibus Nouembris, media nocte, vt ex Corippo huius temporis poëta in carmine de Iustini Imperatoris laudibus habes. Media namque nocte clamor factus est, cum ex improuiso instar furis ianuam effringentis mors cum rapuit improuisa & importuna, opportuna vero ipsi Romano Imperio sub Imperatore haeretico titubanti, & in deteriora labenti; vindicante Deo illatas sanctis Episcopis contumelias, pariterque prohibente, ne accensum ab eo semel incendium vniuersam depasceretur Ecclesiam.

d Euag. lib. 4. c. 40.

II. Vt enim Dei iudicium fieret manifestius, tunc subitanea est morte subreptus, cum iam indixisset exilium Anastasio Episcopo Antiocheno, atque caeteris illi inhaerentibus Ecclesiae sacerdotibus. Tulerat diu consueta patientia Deus, quae aduersus Eutychium Patriarcham anno superiore Imperator contra fas iusque sacrilege perpetrarat, cum e sede eum violentus abstraxit: verum, qui non relinquit virgam peccatorum super sortem iustorum, haud fuit vlterius progredi, qui non solum, non emendaret perpetram facta, sed audaciora tentaret, repentina eum more subducens. nam audi Euagrium *c*: *Verum* (inquit) *Iustiniani edictum diuina prouidentia, qua melius nobis prospectum fuit, minime valuit. Nam Iustinianus, qui Anastasio & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improuiso percussus, cum triginta octo annos & menses octo regnasset, ex hac luce migrauit.* De obitu item eius ista Nicephorus *f*: *Iustinianus namque cum Anastasii, sacerdotumq; eius, qui eodem cum illo ardore flagrabant, exilij libellum dictaret, inuisibili ictus plaga, ex hac vita excessit.* Euagrius insuper eum, quem diuina haec vindicta percussit, ob impietatem, quam fouebat, & discordias, quas in Ecclesia excitauit, ad inferos detrusum affirmat, cum ait *g*: *Iustinianus igitur cum omnia omnino turbata ac tumultu completa esset, mercedemq; hu debatam in extremo vitae suae tempore reportasset, ad supplicia iusto Dei iudicio apud inferos luenda profectus est.* haec Euagrius suorum temporum rerum gestarum scriptor insignis.

c Euagr. lib. 4. c. 40.

f Niceph. lib. 16. c. 31.

g Euagr. lib. 5 cap. 1.

III. Qui autem diu post ipsum vixit, cum extremo illo spiritu facti poenituisse, iussisseque Eutychium ab exilio reuocari, Nicephorus tradit *h*: quod ex eo (vt puto) argumento deduxit, dum non sicut aliorum haereticorum eius nomen abrasum fuit e sacris tabulis, siue quod Patres Sextae Synodi & alij elogio Catholico homine digno & pietatis titulo reperiuntur eius memoriam prosecuti: nam S. Gregorius *i* Papa cum eundem nominat Imperatorem, piae memoriae Iustinianum appellat. Sed accipe de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum praeconium: in epistola enim ad Heraclium & Tiberium Imperatores post recitatos sanctos Orthodoxos Episcopos, qui aduersus haereticos

h Niceph. lib. 17. c. 31.

IVSTINIANI MEMORIA A ROMAN. PONT. COMMENDATA.

i Greg. lib. 2 epist. 10. lib. 3 epist. 4. lib. 7 ep. 126.

k Extat recitata in Synod Sexta act. 4.

tericos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Iustiniano hæc subdit: *Et pro omnibus annalator vera & apostolica fidei pia memoria Iustiniano Augusto, cuius fidei rectitudo quantum pro sincera confessione Deo placuit, tantum Reipublicam Christianam exaltauit. Et vtique ab omnibus gentibus eius religiosa mens & veneratione digna censetur, cuius fidei rectitudo per augustissima eius edicta in toto Orbe diffusa seu data: quorum verum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præsulem adversus Acephalorum hæreim missum est pro Catholicæ fidei rectitudine, satisfacere sufficiet cum hac nostra humilitatis suggestione vestra tranquillissima Christianitatis dirigentes per præsentium latores offerimus, & cæt.* Et in alia rursus epistola ad eosdem Augustos Roma ex Synodo centum viginti quinque Episcoporum missa, vbi Theodosij Magni atque Marciani fides Catholicæ præstantiam prædicunt, hæc de Iustiniano mox infert, cum præfert iisdem: *Sunt extra quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Iustiniani, cuius vt virtus, ita & pietas omnia in melioremordinem reformauit: cuius instar & vestræ clementiæ principatus, virtute quidem conatibus Rempublicam Christianam tuetur & restaurat in melius pietatisque studio Catholica succurrit Ecclesiæ.* hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Iustiniani præconia.

VI. Quod enim quæ de eius hæresi iactarentur, nullis constarent edictorum ipsius publicis monumentis (nam etsi scripsit, non tamen, vt vidimus ex Euagrio, promulgauit de hæresi Imperator edictum) & e contra eiusdem Imperatoris fides Catholica pluribus promulgatis sanctionibus probaretur: nihil præterea de eo sentiendum, quam suis ipsius scriptis reperiretur expressum, idem Romanus Pontifex existimauit, cuius sententiam non ex populari clamore, sed potius ex certa scriptorum testificatione proferri debet. Sed nec irrogata in Orthodoxos exiliorum supplicia eum omnino conuincebant hæreticum, etsi iniustum arguebant atque sacrilegum: sicut nec cum Vigilium Papam eadem pœna mulctauit: præsertim vero cum de exilio Eutychij Episcopi culpam visus fuerit deleuisse, dum eum ex testamento (vt Nicephorus ait) reuocandum constituisset.

V. Quod igitur edictum rerentum minime fuerit promulgatum, & perperam facta vltimo elogio visus sit reuocasse; haud adeo infamis posteris, sed honorifica eius memoris mansit. Nam audi eumdem de his Nicephorum a: *Ioannes Chalcedonis filius cum Constantinopolitanæ præesset Ecclesiæ, Alexij Comneni ætate, in ipso Verbi Dei Sapientiæ templo quotannis magnifice memoriam eius celebrauit, populi vniuersi concione ad rem diuinam coacta. Memoria eius Ephesi quoque in Ecclesia discipuli eius, qui supra pectus Saluatoris recubuit cultus: quam Ecclesiam ipse Iustinianus construxerat.* hæc de eius memoria publicis honoribus affecta post mortem Nicephorus, qui & de eiusdem sepultura hæc subdit b: *In magnifico monumento ab ipso lapide Sardio in Apostolorum templo constructo sepultus est, ad dexteram in eadem ingredienti partem.*

a Niceph. lib. 17. c. 31.

b Ibid. c. 33.

Sed quo magis humanum possunt Imperatores, subductis chartis legitimum fallere atque vitare iudicium, quod nonnisi (vt aiunt) secundum acta atque probata proferri potest: eo districtius diuino reseruantur examini in iudicandi, atque arciociori pœna plectendi, secundum illud, quod ait Sapiens ad Reges terræ c: *Horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patiuntur.* Sane quidem etsi humanæ non sit facultatis diuinis interesse iudiciis, ac de illis omnino nefas sit iudicare: tamen secundum irreuocabilem illam Dei sententiam, quæ de omnibus reperitur pronunciata defunctis d: *Opera illorum sequuntur illos.* eadem ipsa, quæ hinc abeuntem secuta sunt Iustinianum, aduersus eum hactenus clamant in chartis, nempe iuge bellum Ecclesiasticum, quod (exule facta, quam reperit, pace) iugiter enutrivit, decedensque reliquit accensum; sacrilegiorum immensitas, cum sæpe in Christos Domini sanctos Episcopos violentas manus

VI. DE IVSTINIANI POST EIVS IVDICIO.

c Sapien. 6.

d Apoc. 14.

iniecit, vt inter alios in Vigilium Romanum Pontificem & Eutychium sanctissimum Constantinopolitanum Antistitem; crudelitas insuper in ciues innoxios ab Euagrio superius deplorata, & auaritia ab eodem pressius sugillata, vt omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante hortendum maiestatis diuinæ tribunal sententiam acceperit, etsi non sit hominis iudicare: opinaritamen si cui licet, facilius est inuenire, qui Euagrij de eius condemnatione velit si qui sententiam, quem hæc sciat, præcogitaria temporis, cum quæ scripsit, inspexerit, historicis reliquis esse præferendum, qui longe post Iustiniani tempora ex ea de eo gestas scripsere: cum præsertim in eamdem proculdubio abiisse sententiam Procopius eiusdem temporis luculentus historicus visus sit, dum quem ante sæpe laudas, postea scripto volumine tamipsum, quam Theodoram coniugem recantans, paulo diam magnopere vituperauit, vt apud Suidam notatum habetur.

VII. At cum laudatam audis ab eodem Procopio insignem eius pietatem in erectione templorum, quibus repleſſe non Constantinopolim tantum, sed vniuersum pene visus est Orbem: pronocto ad Euagrium de his ista d centem e: *Erat porro tam largus in pecunia erogenda, vt multa sancta & magnifica templa in multis locis extruxerit, aliqua sacra ædificia, quibus tum viri, tum mulieres & ætate tenera & exacta, tum qui variis morbis vexabantur, sedulo accurarentur, ædificarit: magnamque sermonis copiam colligeret à suis peculiarum vim, vndeista perficerentur: alia denique infinita exequeretur opera: quæ sane pia, Deoque accepta essent, simodo vel ille, vel alij, qui tal a moliuntur, de suis ipsorum bonis efficienda curarent, neque vitæ actionem vacuus à sceleris labe tamquam hostiam Deo offerrent.* hæc ipse, qui paulo superius de eiusdem Imperatoris in pecuniis à subditis corradendis cupiditate ista recenset:

VIII. *In Iustiniano vero tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio, vt omnia subiectorum bona sua, qui magistratum administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa infestus hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures vero, immo innumerabiles, qui bona multa possidebant, causa falsa commentitiaque conficta, omnibus fortunis mulctauit. Quod si qua meretrix oculos cupiditate ad alienum bona adiecerit, eaue fortunarum se vllam cum eo vel coniunctionem habuisse finxerit: statim omnia iura ac leges, modo Iustinianum turpe lucrificium constituerit, eius causa euersa iacuerunt; facultatesque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt in eius dominum translatæ.*

Hæc Euagrius; cuius sententia, quod ab eo nouæ promulgatæ sint leges & veteres restitutæ, tot tensa ad extorquendam pecuniam retia dicens; eum etsi exilij aliquæ currentibus ad prædam Iudicibus venatoribus aliquando potuissent obstare, continuo eadem nitra arte depressas fuisse à magistratibus pro arbitrio procuicari. Ista ex antiquioribus, fideque sincera pollentibus scriptoribus referans, sic ego in me concitasse Iurisconsultorum agmina pro sito Iustiniano pugnantia: verum satis sit ad defensionem vnica opposita veritas, quam profitemur, & illibatam colimus & excolimus.

IX. Cæterum quæ ab eo iuste pieque restitura vel sancita reperiuntur, vt Dei munus Christianitas non refugit, sicut nec Ethnicorum Imperatorum, eorumdemque Christianorum persecutorum leges iuste decretas; mente illud retinens & ore versans, quod diuina Sapientia clamat f: *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: Per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.*

f Prouerb.

Hinc videas ipsum quoque Sanctum Gregorium Romanum Pontificem g in moderandis etiam rebus Ecclesiasticis vti eiusdem Iustiniani Imperatoris constitutionibus easdemque citare consueuisse, sicut & aliorum Christianorum Imperatorum, necnon & Gentilium, vt Modestini & aliorum, cum opus fuit, Iurisconsultorum. Quæ vero

g Greg. lib. 13. Epist.

præter

præter ea fæpe idem Iustinianus suis sanctionibus obtestanda præcepit, Catholica Ecclesia respuit, vt quæ illo super Ecclesias personasque Ecclesiasticas arrogare præsumpsit, quæve de vsuris constituit. Sed in his consulte Alciatum *a*, licet ei in omnibus minime assentiamur. Quod autem iuratur nota Iustiniano de voluntario concesso diuortio, ad eius successorem Iustinum eum legem potius pertinere, suo loco dicemus.

Quæ vero spectant ad eiusdem Imperatoris scripta, seu potius aliorum lucubrationes suo ipsius nomine promulgatas: præter illa, quæ sunt recensita ipsius de fide edicta, Isidorus de eodem ista habet *b*: *Iustinianus imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diuersas prouincias misit. Condidit quoque rescriptum contra libros anni Synodum & aduersus Africanos Episcopos, in quo Trias capitula damnare contendit, &c.* Sed ne quis ex iis rediungat Suidam, quod analphabetum dixerit Iustinianum tot scriptorum auctorem: nam sicut Triboniani fuisse cuiles leges, ita & Theodori Cæsariensis scripta suo nomine vulgari voluisse, quæ dicta sunt superius, loco. At de Iustiniano hactenus.

Antequam autem ad eius successorem conuertamus orationem, incisas à Narsete prope Romam, cum adhuc viueret Iustinianus hoc anno, in ponte à se restituto super Anienem fluuium inscriptiones (ne eas amplissimis litteris exaratas non legisse culpæ sit) hic describamus: sic enim se habent:

IMPERANTE. D. N. PIISSIMO. AC. TRIVMPHALI.
SEMPER IVSTINIANO. PP. AVG.
ANN. XXXVIII.

NARSES. VIR. GLORIOSISSIMVS. EX. PRÆPOSITO. SACRI PALATII. EX CONS. ATQVE PATRICIVS POST VICTORIAM GOTHICAM. IPSIS EORVM. REGIBVS. CELEBRATAE. MIRABILI. CONFLICTV. PVBLICO. SVPERATIS. ATQVE. PROSTRATIS. LIBERTATE. VRBIS. ROMÆ. AC. TVTIVS. ITALLÆ. RESTITVTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. VSQVE. AD AQVAM. A. NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRVCTVM. PVRGATO. FLVMINIS. ALVEO IN. MELIOREM. STATVM. QVÁM QVONDAM. FVERAT. RENOVAVIT. itemq; ibi:

QVAM. BENE. CVRATA. DIRECTA. EST. SEMITA. PONTIS
ATQVE. INTERRVPTVM. CONTINVATVR. ITER.
CALCAMVS. RAPIDAS. SVBIECTI. GVRGITIS. VNDAS
ET. LIBET. IRATÆ. CERNERE. MVRMVR. AQVÆ.
ITE IGITVR. FACILES. PER. GAVDIA. VESTRA. QVIRITES.
ET. NARSIM. RESONANS. PLAVSVS VBIQVE. CANAT.
QVI. POTVIT. RIGIDÆS, GOTHORVM. SVBDERE. MENTIS
HIC DOCVIT. DVRVM. FLVMINA. FERRE. IVGVM.

Iam ad ipsum Iustinum veniamus.

Simulac autem ex hac vita Iustinianus discessit, succedit Iustinus ipsius sororis Iustiniani Imperatoris nomine Vigilantiæ filius, patreque nomine Dulcissimo natus. coniux vero Iustini, Sophia appellata, Theodoræ Augustæ neptis fuit, vt ex Victoris Tunnensis Chronico, & Corippo Africano grammatico, qui Iustini laudes cecinit, apparet: nam pulchre hic de ipsius Iustini, matrisq; eius, atq; vxoris nominibus:

Mater consilij placidi Vigilantia vestri
Semper iusti oculis: quamq, omni pectore gestat,
Alma Augusta tui consors Sapientia regni.
Vx quoq, iustitiæ nomen de nomine sumens,
Prima regendorum retines formissima Regum, &c.

Iustinus igitur apud Iustinianum Imperatorem cognationis iure primum sibi vendicauerat locum, ab eoq; Curopalates creatus (ita Græci dicunt magistratum, cui Palatij cura credita erat) qui & Cæsar iam antea dictus fuerat. id quidem Corippus his versibus docet.

Te dominum sacræ quis non prædixerat aulæ,
Cum magni regeres diuina Palatia patris,
Par extans cunctis solo diademate dispar,
Ordine proverum vocitatus Cura palatij
Dispositus iam Cæsar eras. Cum sceptra teneret
Fortis adhuc senior, regni tu summa regebas
Consilio moderata graui: Nil ille peregit
Te sine. Sed quæ diuinitus de eodem sint præuisa ab Eutychio Patriarcha, Eustathius ita narrat *c*:

Tribus circiter annis ante Imperium Iustini futura prosticienti & magno Pontifici patefactum fuit ipsum imperaturum: Qui nulla interposita mora, vt enim in DEI timore confirmaretur, totiusque vitam eius ad pietatem incenderet, cum lucundianis quodam die Senatus haberetur, in remotum quendam locum Dei seruus Iustinum seduxit, quo quidem in loco fenestra erat (hoc enim signum, vt lapidum cumulus olim inter Iacob & Laban testimonium fuit.) Et audi, inquit, amplissime vir. Quamuis ego humilis sim seruus & sacerdos Dei: significauit mihi Deus te post auunculum tuum fore Imperatorem. Quare vide, ne huc illuc occupationibus distraharis: sed attende tibi, & operam da, vt dignus euadas, qui Dei perficias voluntatem. His auditis Iustinus gratias egit Deo & viro magno respondit in hunc modũ: Deus me dignum faciat, vt voluntati eius obtemperem, meque gubernet & regat arbitrio suo. Et hæc quidem sic facta sunt. Cum autem vir magnus esset in insula, qui Princeps appellatur, quadam die narrabat nobis: In visione (inquiens) noctis quidam gladium dedit duorum imagines continentem, Iustini & coniugis eius, qui & mihi arridebant. Sed quidnam id significaret, ab eo quæsiuit vnus ex iis, qui illic præsto erant, num illius gladij visione sectionem aliquam, vel rei alicuius portendi sciret. Minime, inquit ille; sed hi ipsi regnabunt, & me liberabunt: Imperatorio enim habitu indutos aspexi. Quod imperauerint, perspicuum est: Quod autem fuerit liberatus, quodque exilij eius multæ visiones exciterint, omnes nouimus. hæc Eustathius. Verum sicut pinceerna tardius recordatus est Ioseph *d* in carcere detenti, ita & Iustinus serius quam par erat Eutychium ab exilio reuocauit, & non antequam qui in eius locum intrusus fuerat Ioannes, ex hac luce discesserit.

c Ap. Sur. die 6. April tom. 2.

XIII. QVÆ PRÆDICTA DE PVTVRO IMPERATORE.

d Gene. 40.

Ex hac vita iam subducto Iustiniano Imperatore, excitatur media nocte Iustinus à Callinico Excubitorum Præposito, & vt habenas sumat Imperij admonetur, progressusque ad aulam; & Senatu hortante sumit Imperium: cum interea componitur exanime Imperatoris cadauer, ornaturq; ad sepulturam, Sophia tunc ipsum veste contexit pretiosa valde, in qua effigiatę erant eiusdem Imperatoris res gestæ: quæ describitur à Corippo, cum agit de Sophiæ pietatis tum exhibitis officiis defuncto Iustiniano. Pandemus his tibi eam velut picturam in tabula, quam docta manus non penicillo, sed acu formauit. Cum igitur de paratis agit exequiis, pompaq; funeris adornata, hos etiam habet versus:

XIV.

Exequiis adiecit solito plus dona paternis:
Ireq, contractas denso imbet agmine turbas,
Et tulit intextam pretioso murice vestem,
*Iustiniano rum * vbi tot a laborum*
Nexo auro insignita fuit, gemmisq, coruſca.
Illic barbaricas flexa cernice phalanges,
Occisos Reges, subiectaſq, ordine gentes
Pictor acu tenuis multa formauerat arte,
Fecerat & fuluum distare coloribus aurum,
Omnia vt afficiens ceu corpora vera putaret.
Effigies auro, sanguis depingitur ostro.
Ipsum autem in media victorem pinxerat aula
Effera Vandalici calcantem colla tyranni,
Plaudentem Libyam fruges laurumq, ferentem:
Addidit antiquam tendentem brachia Romam
Exerto & nudo gestantem pectore mammam
Altricem Imperij, libertatisq, parentem.
Hoc ideo fieri vitrix Sapientia iussit,
Ornatum vt proprijs iunxit regale triumphis
Augustum in tumulum fatalis duceret hora. hæc de ornatu cadaueris atque feretri.

* ferles

DE VESTE AVRO PICTA.

XV. TRIVMPHALIA VASA.

Cæterum idem post multa subdit auctor, nullum fere vas fuisse, in quo non sculptæ essent victoriæ eiusdem Imperatoris imagines; nam ait:

Ipse triumphorum per singula vasa suorum
Barbarico historiam fieri mandauerat auro,
Tempore, quo captis iniecit vincla tyrannis
Iustinianus ouans quarto cum Consule Princeps
Alta triumphali terret Capitolia pompa.

XVI. At ita composito ad funus Iustiniani feretro, illud minime tamen effertur, nisi postquam insignia Iustinus accepit Imperii; quæ quidem nec recipere voluit, nisi consulto oratoque numine & religionis officiis persolutis: nam idem hæc de his cecinit auctor:

Ipse autem precerum magnis oratibus actus
Non primum Imperij regalia signa recepit,
Ni sacrata prius supplex oracula posceret,
Effusis precibus Christo sua vota diceret.
Ilicet Angelici pergens in limina templi,
Imposuit pia thura focis, cereaq; micantes
Obtulit, & supplex lacrymis ita capita obortis:
Omnipotens Princeps, &c. quod item pietatis opus ipsa eius vxor Sophia seorsum exsoluit.

XVII. IVSTINVS A IOANNE EPIS COPO CORONATVR. Expletis vero, quæ solerent à proceribus exhiberi, solemniis, à Patriarcha Ioanne idem Iustinus benedictionem accepit atque coronam: quod pulchre his versibus idem poeta describit:

Postquam cuncta videt ritu peracta priorum,
Pontificum summus, plenaq; ætate venustus
Astantem benedixit eum; cælique patentem
Exorans Dominum, sacro diademate insit
Augustum fouere caput; summoq; coronam
Imponens apici, &c.

XVIII. Post hæc autem diademate insignitum & in solio collocatum, acclamationibus absolutis orationem habuisse testatur ad populum, quam describit: ante cuius exordium cum signasse crucem frontem tradat, veterem morem intellige, consuevisse nimirum Fideles ante concionem præmittere crucis signum: nam audi:

SIGNO CRVCIS SE MVNIT, ET LIGNO IMP.

Ipse coronatus solium conscendit auitum,
Atq; crucis faciens signum venerabile, sedit:
Erectaq; manu, concto præsente Senatu,
Ore pio hæc orauit ait: Super omnia regnans
Regna Deus, &c. At non manu tantum signasse crucis signum, sed & ligno sacratissimæ Dominicæ crucis frontem exornasse, idem inferius docet, hæc dicens:

Egreditur cum luce sua, frontemq; serenam
Armauit sancti faciens signacula ligni. In frontibus enim Regum crucem fulgere consuevisse, superius auctoritate Patrum, alia id poscente occasione, dixisse meminimus.

XIX. Post hæc autem vbi ad populum peroravisset, atq; eius querelas lugubribus editas vocibus perceperisset, quibus dolebat iniuste exactionibus vexatum à prædecessore Principe, & ab eo debita non esse soluta: Iustinus sua vnicuique reddenda præcipit, & æs alienum Iustiniani dissolui iubet. Hæc autem pereleganter Corippus his versibus cecinit:

IVSTINIANI AES ALIENVM DISSOLVIT IVSTINVS.

Flere diu cunctis lachrymis non passus acerbis,
Cum doluit miseranc. & se pietate subegit
Legibus vltro suis: Aliena pecunia, dixit,
Reddenda est. Vnus patri qui substitit hæres
Thesauros fidis priuatos ferre ministris
Imperat. Innumeræ mox aduenere cateruæ,
Fortia centenis onerat aq; lorachia libris
Deposuere humeris: turmæ glomerantur in vnum,
Et totus fusis Circus resplenduit auris.
Tunc posita ratione palam, populoq; videnti,
Debita persoluit genitoris, cuncta, recepit.
Gaudia quanta illic, quantus fauor! vndiq; lætus
Tollitur in cælum populorum clamor ouantium, &c.

XX. Hæc quidem omnia profecto redarguunt Iustiniani prædecessoris asperitiam, ne recitata superius ex Euagrio esse calumnias & ex prauo ea scribentis animo prodiisse quis putet. Præter hæc etiam de cauendis delictis Iustinum populum admonuisse, tradit auctor. Sed nec prætermisisse, quæ ad Ecclesiarum statum pertinere videbantur, testatur Euagrius, qui vbi plura præcedentibus consentientia narrauit, hæc addit: *At primum dat mandatum, vt omnes Episcopi & sacerdotes, qui ex omnibus locis in vnum Constantinopoli conuocati erant, ad sua ipsorum dimitterentur sedes, vti consuetos cultus Deo sanctæ religioni, adhiberent, nemens, ne quisquam quod ad fidem pertineret, nouare moliretur. Atq; istud quidem eius factum in laude ponendum est.* hæc Euagrius.

XXI. Sed quæ ad Iustiniani Imp. funus spectant, quod postea curatum constat, pauca quædam hic ex eodem Corippo cuncta exacte prosequente describenda putamus, vtpote quæ ad Christianum cultum pertinere noscuntur, atque primum de multiplicibus luminaribus celebri pompa delatis, cum ait:

LVMINARIA EODEM NANT FVNVS.

——— Vasa aurea mille,
Mille columnarum species, argentea mille,
Quæ super impositis implebant atria ceris,
Ordine cuncta suo, patrum sic more parata.

Vasa illa fuisse intelligas multiplicia instrumenta pretiosorum diuersi generis candelabrorum ad portandos cereos fabrefactorum, quorum superius diuersis in locis mentio facta est. Subdit vero de his, quæ ferebantur condiendi causa cadaueris.

VNGVENTIS CONDITVR CORPVS IMO.

Thura Sabæa crement; flagrantia mella locatis
Infundunt pateris, & odora balsama succo:
Centum alia species, vnguent aq; mira ferantur
Tempus in æternum sacrum seruantia corpus. Et inferius de procedente populo, & psalmodia, qua religiosam prosequebantur funeris pompam.

——— tota populus processit ab aula:
Mæstaq; funereas accendunt agmina cereas.
Omnis in exequias sexus conuenit & ætas.
Quis memorare potest tanta miracula pompæ?
Hinc Leuitarum mirabilis ordo canentium,
Virgineus tonat inde chorus: vox æthera pulsat.

At hæc satis ad insinuandam vetere Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem in celebritate Funerum Fidelium defunctorum, per singula tempora vsq; in præsens religiosissime propagatam. Sed de funere Imperatoris ad aliud Regis funus transeamus.

XXII. Hoc enim anno & Clotarius Rex Francorum, cum ageret ab obitu Clodouei annos quinquaginta & vnum in regno, ex hac vita migrauit: de quo ista Gregorius, rex sui temporis scriptis prosequens: *Rex vero Clotarius anno quinquagesimoprimo sui regni cum multis numeribus munera beati Martini expetyt; & aduenienti Turonos ad sepulchrum antedicti Antistitis, cuncta actiones, quas fort asse negligenter egerat, replicans, & ore cum grandi gemitu, vt pro suis culpis beatum confessor Domini misericordiam exoraret, ea, qua irrationaliter commiserat, suo obtentu dilueret. Exin regressus quinquagesimoprimo regni sui anno, dum in Cotia silua venationem exerceret, à febre corripitur, & exinde Compendium villam rediyt; in qua cum grauiter vexaretur à febre, aiebat, Vah, quid putas? quales est ille Rex cœlestis, qui sic tam magnos Reges interficit? In hoc enim tedio positus, spiritum exhalauit.* Quod ad eius culpas pertinet, ipsum quidem compluribus delictis obnoxium, potissimum vero incestis nuptiis infamatum, sæpe excommunicatum fuisse à S. Nicetio Episcopo Treuerensi, idem Gregorius in rebus gestis eiusdem Episcopi, quas conscripsit, affirmat, sed de eius sepultura vbi supra idem auctor hæc addit: *Quatuor filij sui cum magno honore Suessionas deferentes, in basilica beati Medardi sepelierunt.* loco scilicet, quem delegerat ad basilicam constituendam, quam tamen filius Sigebertus construxit. ac demum: *Obyt autem post vnum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus.* hæc Gregorius.

Defuncto Clotario, quatuor eius filii inter se partiti sunt regnum, nempe Charibertus, Chilpericus, Gunthramnus, & Sigebertus: quorum Charibertus regni sedem

XXIII. QVATVOR FILII CLOTARII REGNANT IN GALLIA.

tenuit

remit Parisius, Chilpericus Sueſſionis, Guntramnus Aurelianis, Sigebertus Rhenis. Porro horum omnium religioſiſſimus habitus eſt Sigebertus. Hic enim ſimul ac accepit patrem eſſe defunctum, nihil antiquius habuit, quam vt Sanctum Nicetium Treuerenſem Epiſcopum ab eo in exilium amandatum poſtliminio reuocaret: de quo iſta in Vita eiusdem S. Nicetij Gregorius lubet a:

Sanctus Nicetius quotidie prædicabat populis, deundam exitium ſingulorum, & pro remiſſione deprecans aſſidue conſtitutum: vnde aduerſus eum ſæpius odij virus exarſit, quod tam veritatem multorum ſacinora publicaret. Nam plerumque ſe peruertere vitro obtulit, gladio exerto cernicem petiuit: ſed nocere ei Dominus non permiſit. Voluit namque pro iuſtitia mori, vt per ſuum ſanguinem ſuos infectos, aiebat enim: Libenter martiar pro quibus Chriſtus ſanguinem ſuum fudit. Sed & Clotarium Regem minaciis ſæpius excommunicauit, cui nunquam eſt territus. Quo nuntiante, ceſſauerunt ab eo minæ, & nunquam eſt territus. Quo tempore, cum ad exilium ductus, ab reliquis Epiſcopis, qui abſentes longe reſecti fuerant, remotus eſſet, atque a ſuis omnibus derelictus: Vni diacono, qui adhuc perſtabat in fide, ait: Quid tu hic adhuc? quare non ſequeris fratres tuos & eos, quos volueris, tu nunc agis? quare non ſequeris fratres tuos & eos, quos volueris, ſicut & illi fecerunt? Qui ait: Viuit Dominus Deus meus, quia vſque qua ſpiritus meus intra hoc artus contentus fuerit, numquam derelinquam te. Et ille: Quia (inquit) hæc dixiſti, dicam tibi, quæ Dominus reuelante cognoui: Crat enim in hac hora & honore recipiam, & Eccleſiæ meæ reſtituar. Hi autem, qui me deſeruerunt, cum magno pudore ad me confugient. Præſolabatur itaque diaconus rem promiſſam attonitus: quod poſtea eſt expertus. Illuſcente quinta die craſtina, ſubito aduenit legatus Sigeberti Regis canſtitutus, nuncians Clotarium Regem eſſe defunctum, ſeque regnum deſitum cum Epiſcopi charitate debere percipere. Hæc ille audiens ad Eccleſiam regreſſus, poteſtatis reſtituitur; confeſtim, vt, à quibus derelictus fuerat, omnes in charitate recepit. Hucuſque Gregorius, qui & alia ſanctiſſimi Præſulis egregia facta ſcripſis mandauit.

Hoc eodem anno (quo nimirum Iuſtinianus Imperator mortuus eſt) peſtis illa vehemens, inguinaria dicta, vniuerſam inuaſit Italiam, peruaſitque etiam regiones Boreales; de qua iſta habet Paulus diaconus *b*: *Eodem tempore in Liguria prouincia maxima peſtilentia exorta eſt. Subito enim apparebant quædam ſignacula per domos, oſtia, vaſa, veſtimenta; quæ ſi quis voluiſſet abluere, magis magisque apparebant. Poſt annum vero expletum cœperunt naſci in inguinibus hominum & aliis delicatioribus locis glandulæ in modum nuces, ſeu dactyli, quas nox ſequebatur ſebris intolerabilis æſtus, ita vt triduo homo extingueretur. Sin vero aliquis triduum tranſegiſſet, habebat ſpem vitæ. Erat vbique luctus, vbique lacryme. Nam (vt valgi rumor habebat) fugientes eadem aut vitantes relinquebant domos ſuas in habitatoribus, ſolo cultu ſuo ſeruantibus: pecuria ſola remanebant in paſcuis, nullo aſſidente paſtore. Cernere vilus eſt ſæpius agminibus hominum repleta, poſtero die, vniuerſa fugientibus in ſummæ vaſtitate & ſilentio. Fugiebant ſæpe, inſepulta parentum relinquentes cadauera. Si quem forte anxia pectus perſtringebat, vt vellet ſepelire proximum, reſtabat ipſe inſepultus: & dum obſequebatur, perimebatur: dum offerre obſequium defuncto præmeditabatur, ipſe ſine obſequio ſuorum cadaver remanebat: vt videres ſeculum in antiquum redactum ſilentium. Nulla vox audiebatur, niſi gementium in merore, nullus paſtorum ſibilus, nulla ſeruorum inſidiæ parabantur, pecudibus nulla damna domeſticis volucribus: ſæua tranſgreſſa metendi tempora intacta expeſtabant meſſores. Vinea amiſſis ſolia, cadentibus vuulis, illeſa remanebant, hyemis appropinquante. Nocturnis horis perſonabat tuba bellantium; audiebatur a pluribus quaſi murmur exercitus: nulla erant veſtigia commeantium: nullus cernebatur percuſſor, & tantum vſu ſcelerum ſuperabant cadauera mortuorum. paſtor alia locaturus ſuerat in hominum ſepulturas, & habitacula humana ſacta fuerant habitacula beſtiarum. Et hæc quidem mala intra Italiam tantum vſque ad fines Alemannorum & Baiuariorum ſolis Romanis accidere. Inter hæc Iuſtiniano Principe è vita deceſſente, &c.* Hæc Paulus diaconus. At quæ de eadem lue vbique patenda ſcripſerint duo Gregorij, res geſtas ſuorum temporum proſequentes, his ſubiicam.

Hæc plane peſtis illa fuit, cuius S. Gregorius Papa meminit in Dialogis, miraque narrat verbis iſtis *c*: *Ammonius nullo iam in monaſterio poſitus narrauit, quod in ea mortalitate, quæ Patricij Narſetis temporibus hanc vrbem vehementer affixit, in domo prædicti Valeriani puer armentarius fuit præcipua ſimplicitatis & humilitatis. Cum vero eiuſdem aduocati domus eadem clade vaſtaretur, idem puer percuſſus eſt, & vſque ad mortem deductus. Qui ſubito ſublatus à præſentibus, relictis, ſibique dominum ſuum vocari fecit. Cui ait: Ego in cœlo fui, & qui de hac domo mortui ſunt, agnoui: Ille, ille, & ille mortui ſunt. Tu vero ne timeas: quia in hoc tempore morieturus non es. Vt vero ſcias, quia me in cœlo fuiſſe, verum fateor: ecce accedit illic vt linguis hominum loquar: Numquid tibi incognitum fuit Græcam me linguam omnino non nouiſſe? & tamen Græce loquar, vt cognoſcas, an verum ſit, quod me linguas hominum accepiſſe teſtificor. Cui tum Græce dominus ſuus locutus eſt, atque ille in eadem lingua reſpondit; vt conſtet, qui adeſtant, minirentur. In eadem quoque domo prædicti Valeriani Narſes ſpatharius Bulgar manebat; qui feſtine ad agrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus eſt: ſed ita puer in Italia natus, & nutritus in eadem, barbara locutione reſpondit, ac ſi fuiſſet ex eadem gente generatus. Mirati ſunt omnes, qui audiebant, atque ex diuarum linguarum experimento, quas eum ante neſciſſe nouerant, credulerunt de omnibus, quæ probare minime valebat. Tunc per biduum mors ei dilata eſt: ſed die tertio (quo occulto Dei iudicio, neſcitur) manus & brachia, lacertoſque ſuos dentibus laniauit, & ita de corpore exiuit.* hæc Gregorius. Sane quidem & in amentiam quoque atque furorem deducere homines conſueuiſſe peſtem illam, Gregorius Turonenſis teſtatur. Nec vero de alia plane lue memimit idem Gregorius, quam de iſta tunc graſſante in Gallias: non enim Italiæ terminis contineri potuit, ſed & exteras regiones Gallias atque Germaniam peruaſit, vt ex pluribus Gregorij locis apparet; qui in primis quomodo Rhemenſis ciuitas fuerit liberata, ita deſcribit *d*:

Sed nec illud ſilere placuit, quod illo geſtum eſt tempore, cum lues inguinaria populum Primæ Germaniæ deuaſtaret. Cum autem omnes terrerentur huius cladis auditu, cucurrit Rhemenſis populus ad S. Remigij ſepulchrum, congruum huius cauſa flagitare remedium. Accenſis cereis, hymnisque non paucis hymnis, pſalmiſque cæleſtibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatu deſit, in tractatu rimatur. Reperiunt etenim, reuelante Deo, qualiter oratione præmiſſa, adhuc maiori propugnaculo vrbis propugnacula muniuentur. Aſſumpta igitur palla de beati ſepulchro, componunt in modum feretri: accenſiſque ſuper cruces cereis atque ceroferalibus, dant voces in canticis: circumeunt vrbem cum vicis, nec prætereunt vllum hoſpitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? Non poſt multos dies fines huius ciuitatis lues aggreditur memorata. Verumtamen vſque ad eum locum accedens, quo beati pignus acceſſit, ac ſi conſtitutum cerneret terminum, initio ingreſſi non modo non eſt auſa, ſed etiam quæ in principio peruaſerat, huius virtutis repulſu reliquit. hæc Gregorius: qui & quonam modo Treuerenſis etiam ciuitas ab eadem ingruente tunc lue fuerit liberata per S. Nicetium hoc tempore eius Epiſcopum narrat in libello, quo eiuſdem Sancti res geſtas proſecutus eſt, his verbis *e*:

Cum autem lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vaſtaret, & ſacerdos Dei pro omnibus commiſſis Domini miſericordiam imploraret aſſidue: factus eſt ſonus de nocte in magnus tamquam tonitruum valdum ſuper pontem amnis, ita vt putaretur vrbs ipſa abſorberi. Cumque omnis populus exterritus in lectulis reſediſſet, letiferum ſibi interitum operiens: audita eſt in medio vox vna cæteris clarior, dicens: Et quid hic, ô ſocij, facimus? Ad vnam enim portam Eucharius ſacerdos obſeruat, ad aliam Maximinus excubat, in medio verſatur Nicetius: nihil hic vltra præualere poſſumus, niſi ſinamus hanc vrbem eorum tuitioni. Hac audita voce, ſtatim morbus quieuit, nulliſque ab eo vltra defunctus eſt. Vnde non ambigitur, virtute memorati Antiſtitis fuiſſe defenſam. Hæc Gregorius de eadem agens inguinaria lue. Quomodo etiam preci-

XXVI. *c Gregor. dial. lib. 4. c. 26.* PRODIGIVM DE PVERO, PENE PERCVSSO.

d Greg. de Glor. confeſſ. cap. 79

XXVII. RHEMENSES EFFVGIVNT PESTEM OPE S. REMIGII.

e Greg. Turo in lib. Vitæ S. Nicetij

XXIIX. S. NICETIVS LIBERAT TREVERENSES AB INGVINARIA.

a *Greg. hist. Franc lib. 4. cap. 5. & in Vit. S. Gal*

XXIX. S. GALLVS LIBERAT ARVERNENSES AB INGVINARIA.

bus S. Galli Episcopi populus Aruernensis sit liberatus, idem auctor hæc asserit a:

Huius tempore, cum lues illa, quam inguinariam vocant, in diuersas regiones desæuiret, & maxime tunc Arelatensem prouinciam depopularetur: sanctus Gallus Aruernensis Episcopus non tantum pro se, quantum pro populo sua trepidus erat. Cumque die noctuque pro populo deprecaretur, vt veniens plebem suam vastari non cerneret: per visum noctu apparuit ei Angelus Domini, qui tam ceasariem quam vestem in similitudinem nimis caodidam esse habat; & ait ad eum: Bene enim facis, ô sacerdos, quod sic Dominum pro populo tuo supplicas: exaudita est enim oratio tua, & ecce ciu cum populo tuo ab hac infirmitate liberatus, nullusque te viuente, in regione ista ab hac strage deperiet: nunc autem ne timeas, post octo vero annos time. Vnde manifestum fuit, transactu hu annu, eum è seculo discessurum. Expergefactus autem, & Deo gratias pro hac consolatione agens; quod esset cœlestem nuncium consortare dignatus est, Rogationes illas instituit, vt media Quadragesima psallendo ad basilicam beati Iuliani martyris itinere pedestri veniret: sunt enim in hoc itinere quasi stadia trecenta sexaginta. Tunc etiam insubita contemplatione parietes vel domorum vel ecclesiarum signari videbantur; vnde arusticis hæc scriptio Than vocabatur. Cum autem regiones aliæ (vt diximus) lues ista consumeret, ad ciuitatem Aruernam S. Galli intercedente oratione, non attigit. Vnde hanc non paruam censeo gratiam, qui hoc meruit, vt pastor positus ones suas deuorari, defendente Domino, non videret. hæc Gregorius, qui eadem repetit, cum eiusdem S. Galli collectas res gestas conscripsit. Sed quid post annos octo timendum esse Angelus prædixit, cum videlicet ipso Sancto defuncto in locum eius subrogatus est Cautinus Episcopus Aruernensis, suo loco dicturi sumus. At è Gallijs in Britanniam insulam transeamus.

XXX.

Hoc enim anno gens Pictorum in Britannia insula commorantium ad Christi fidem per sanctum Columbanum perducta est. Rem gestam certa temporis nota signatam Beda narrat his verbis b:

b *Beda de Gestis Ang. lib. 3. c. 4.* CONVERSIO PICTORVM SEPTENTRIONALIVM.

Anno incarnationis Dominicæ quingentesimo sexagesimoquinto (quo tempore gubernaculum Romani Imperij post Iustinianum Iustinus Iunior accepit) venit de Hibernia presbyter & Abbas habitu & vita monachi insignis, nomine Columbanus, in Britanniam prædicaturus verbum Dei prouincijs Septentrionalium Pictorum, hoc est, eis, qui arduis atque horrentibus montium iugis ab Australibus eorum sunt regionibus sequestrati. Namque ipsi Australes Picti, qui intra eosdem montes habent sedes, multo ante tempore (vt perhibent) relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Ninnia Episcopo reuerendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fidem & mysteria veritatis edoctus: cuius sedem Episcopatus S. Martini Episcopi nomine & ecclesia insignem (vbi ipse eiusm corpore cum pluribus Sanctis requiescit) iam nunc Anglorum gens obtinet: qui locus ad prouinciam Berniciorum pertinens, vulgo vocatur Ad candidam casam, eo quod ibi ecclesiam de lapide, insolito Britonibus more, fecerat.

XXXI. S. COLVMBANVS ABBAS PICTORVM APOSTOLVS.

Venit autem in Britanniam Columbanus, regnante Pictis Bridio filio Meilochon Rege potentissimo, nono anno regni eius: gentemque illam verbo & exemplo ad fidem Christi conuertit: vnde & prædictam insulam ab eis in possessionem monasterij faciendi accepit: neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque iuxta æstimationem Anglorum: quam successores eius vsq; hodie tenent, vbi ipse sepultus est, post annos circiter triginta aduxi, ex quo ipse Britanniam prædicaturus adiit.

XXXII.

Fecerat autem sibi, priusquam in Britanniam veniret, monasterium nobile in Hibernia, quod à copia roborum Dearnach, lingua Scotorum, hoc est, Campus roborum, cognominatur. Ex quo vtroque monasterio plurima exinde monasteria per discipulos eius & in Britannia & in Hibernia propagata sunt: in quibus omnibus idem monasterium insulanum, in quo ipse requiescit corpore, principatum tenet. Habere autem solet ipsa insula vicissim semper Abbatem presbyterum, cuius iuri & omnis prouincia & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato debeant esse subiecti, iuxta exemplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed presbyter extitit & monachus: de cuius vita & verbis nonnulla à discipulis eius seruantur scripta habeti.

Verum qualiscunq; fuerit ipse, nos hoc de illo certum tenemus, quod reliquit successores magna continentia, ac diuino amore, regulari q; institutione insignes: in tempore quidem summa festiuitatis, Paschatis scilicet, dubius circulos sequentes, vtpote quibus longe vltra Orbem posito nemo Synodalis Paschatis obseruantiæ decreta porrexerat: tantum ea, quæ in Propheticis, Euangelicis, & Apostolicis litteris discere poterant, pietatis & castitatis opera diligenter obseruantes. Permansit autem huiusmodi obseruantia Paschalis apud eos tempore non pauco, hoc est, vsq; ad annum Dominicæ incarnationis septingentesimum decimum sextum, per annos centum quinquaginta. At tunc venientes ad eos reuerendissimo & sanctissimo patre & sacerdote Egberto de natione Anglorum, qui in Hibernia diu exulauerat pro Christo, & erat doctissimus in Scripturis, & longæua vita perfectione eximius: correcti sunt per eum, & ad verum canonicumq; Paschæ diem translati. Sed de his inferius suo loco.

XXXIII. FICTORVM CHRISTIANORVM ERRORIBVS DIE DOMINICA CELEBRANDO.

IESV CHRISTI
Annus 566.

IOANNIS PAP. Annus 7. IVSTINI IVN. IMP. Annus 1.

I.

QVi sequitur annus Redemptoris quingentesimus sexagesimus sextus, idem Iustini Imp. primus numeratur, inchoatus tamē ab anno superiori mense Nouembri, Indictionis decimæquartæ: quo idem imperator Consul creari voluit. Intermissus diu à Consulatu Basilij eiusmodi magistratus populum nonnihil mœstum reddiderat; exhilaratus vero est, cum Iustinus restituendum Consulatum fore promisit: nam hæc Coripp[us] c ex Iustini persona:

c *Corip. in laud. Iust. lib. 2.*

Non solum optati iubeo spectacula Circi:
Præmia sed populis & maxima dona parabo:
Dotabo plebes opibus: nomenq; negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta nouabo,
Gaudeat vt totus Iustini munere mundus.
Dona Kalendarum properant vicina mearum.
Vos vestru adsitate locu, properate, parate,
Promissaq; die nostras spectate curules.
Expauit gaudens inopino nomine vulgus
Consulis audito: natum fragor, atq; tumultus
*Per lætos ingens * fremit vndiq; murmur*
Ingeminatq; canos dulci modulamine plausus.

II.

Aduenientibus igitur ipsis Kalend. Ianuariis Consulatum iniens Imperator donatiuum more maiorum dedit, templumque petiit Deo acturus gratias more Christiano, non Gentili, quo Romani olim consueuerunt ascendere Capitolium. Sed audi ipsum Coripp[um]:

——Hunc, scilicet Christum, mente fideli
Regnator Iustinus amans, trahearur ab aula
Egrediens, templum primus sublime petiuit,
Atq; Deo grates solita pietate peregit.
Plurima votorum fecit dona suorum,
Ingenuiq; pium dicauit munere templum:
Obtulit & cereas, sed mitiu voce petiuit,
Corde humilis, dextraq; Dei benedictus abiuit.
Plus exaltatus, plus iustificatus in ipsum,
Quod se humilem flens ante Deum, ver amq; fatetur
Quam retinet pietate fidem.

III.

d Euag. lib. 4. cap. IVSTINI IMP. DE THEOPH. FIDE ET CTVM.

alludit hæc dicens auctor ad fidei professionem, quam nouus creatus Imperator ipso sui Imperij initio publice exhibere solebat.

Quod vero periclitantem nactus esset statum Imperij ob fidem Catholicam à prædecessore magnopere (vt dictum est) perturbatam, edictum etiam de fide conscripsit, quo consultum voluit fidei Orthodoxæ, recitatur illud ab Euagrio istis verbis d:

In nomine Domini Iesu Christi Dei nostri, Imper. Cæsar Fl. Iustinus, fidelis in Christo, Manuetus, max. Benefic. Alemannicus, Gothicus, Germanicus, Atticus, Francicus, Herulicus,

Gipedi-

566.

Gloriosus, Pius, Fortunatus, Gloriosus, Victor, Triumphator, semper Augustus.

Pacem meam do vobis, inquit a. Christus Dominus verus Deus noster: pacem meam relinquo vobis, idem Dominus omnibus praedicat. Atq; illud aliud nihil est, quam vt credentes in eum, ad vnam eandemq; Ecclesiam se conferant, & in recta Christianorum fide vel inter se coniungantur; easq; qui ei contradicunt, opinionemve aliquam coniectantur, penitus deserantur. Est enim prima omnibus hominibus salus, ingenua vera; fidei confessio. Quocirca nos tam propositi Euangelici, tum sancto Symbolo, id est, doctrinae sanctorum Patrum obsequentes, hortamur omnes, vt ad vnam eandemq; Ecclesiam & disciplinam se recipiant, credentes in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Trinitatem consubstantialem, Vnam Deitatem, id est, naturam & substantiam vnam in tribus personis, vnam, potentiam & facultatem vnam in tribus personis, vnum imperium. Vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in vnitate adoramus, tum diuisionem habentem, tum coniunctionem plane admirabilem: vnitatem secundum substantiam, id est, Diuinitatem: Trinitatem secundum proprietates, id est, personas (duodecim rationi, vt ita dicam, inducatas, coniungitas) autem quibus est Diuinitas, vel, vt accuratius dicā, quae sunt ipsa Diuinitas: Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: quandoquidem singulae personae per se considerantur, mente ea, quae singulis possint, fecingente; Deum nimirum tres esse personas, quae vnum motus & natura (vt ita dicam) identitate communicentur. Nam oportet & vnum confiteri Deum, & tres personas proprietates praedicare.

IV. Confitemur etiam ipsum vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante secula & ab aeternitate à Patre genitum, non fallum, & in numinosis diebus propter nostram salutem descendisse de coelo, & incarnatum ex Spiritu sancto, & ex Domina nostra sancta & gloriosa Deipara semperq; Virgine Maria, & natum ex ea: qui est aequalis Patri & Spiritui sancto. Nam quarta persona assumens, id est, Dei Verbo incarnati, qui est vna persona Trinitate, sancta Trinitas non admittit: sed est vnus & idem Dominus noster Iesus Christus, qui est consubstantialis Patri secundum Diuinitatem, nobis autem consubstantialis Patri secundum humanitatem, patibilis quidem carne, Diuinitate autem impassibile. Non enim alium Deum Verbum, qui miracula edidit, & alium, qui passus est, agnoscimus: sed vnum eundemq; confitemur Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum incarnatum & vere hominem factum; & tum miracula, quae edidit, tum afflictiones, quas sponte pro nostra salute carne sustinuit, vnius & eiusdem fuisse. Nam non homo aliquis se ipsum pro nobis tradidit, sed ipse Deus Verbum, qui sine Diuinitatis mutatione factus est homo, & sua sponte passionem & mortem pro nobis subiit. Quapropter dum Deum ipsum confitemur, non inficiamur hominem esse: & dum illum confitemur hominem, Deum esse non negamus. Vnde dum vnum Dominum nostrum Iesum Christum ex vtraq; natura Deunitate & humanitate constare asserimus, non confusionem in vnitate introducimus. Etenim quod secundum nostram naturam factus sit homo, non desinet esse Deus: neque quod Deus sit secundum suam naturam, similitudinemq; habeat nostrae similitudini haud capacem, homo esse derectabit: sed manet licet Deus in humanitate, sic non minus in Diuinitatis praestantia homo.

Ambo igitur in eadem, & vnus Deus pariter & homo, qui est Emmanuel. Eundem porro dum perfectum in Diuinitate, perfectum quoque in humanitate, ex quibus duabus rebus constat, confitemur; vnis eius compositae personae diuisionem, sectionemve particularem non inferimus, sed naturarum significationem differentiam, qua propter copulationem minime tollitur. Siquidem neque diuina natura mutata est in humanam, neque humana natura in diuinam conuersa: sed quia vtraque in propria natura finitione rationiq; melius intelligatur, existatque, idcirco copulationem factam in persona dicimus. Copulatio autem, quae est in persona, ostendit Deum Verbum, hoc est, vnam ex tribus personis in Diuinitate, non homini, qui ante extitit, connectam fuisse, sed in vtero Domine nostre sancte & gloriose Deipare & semper Virginis Marie sibi ex ea in propria persona carnem nobis consubstantialem, & eisdem nobiscum affectionibus, peccato excepto, vbonexam, eamq; animam rationi & intelligentie participe imbutam fabricasse. In seq; namque propriam habuit personam, & factus est homo, & est vnus & idem Dominus noster Iesus Christus eiusdem cum Patre & Spiritu sancto particeps gloria.

VI. Ac dum mente complectimur inexplicabilem eius copulationem; confitemur vere vnam naturam Dei Verbi incarnatam carne anima rationali & mentu participe imbuta. Rursus autem cum cogitatione comprehendimus naturarum differentiam; duas naturas, nulla tamen inducta earum diremptione, asserimus. Nam in eo vtraque inest natura: & propterea vnum & eundem confitemur Christum, vnum Filium, vnam personam, sive vnam proprietatem essentia diuina, Deum pariter & hominem. Quocirca omnibus, quaestu contraria vel senserunt, vel sentiunt, denunciamus anathema, alienosque a sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia iudicamus. Et cum vetera vtraque dogmata, quae sancti Patres nobis tradiderunt, nobis praedicata sint: hortamur vos omnes, immo vero etiam obsecramus, vt in vnam eandemque Catholicam & Apostolicam Ecclesiam coalescatis. Nam non grauamur, licet simus in hoc eximio Imperij gradu locati, eiusmodi verbis pro omnium Christianorum concordia & coniunctione vti eo quidem consilio, vti omnes vno ore laudem & gloriam Dei optimi maximi & Saluatoris nostri Iesu Christi celebrent; & nemo de reliquo vlla de causa vel de personis Trinitatis, vel de vlla syllaba in ea comprehensa digladietur: quandoquidem ipsa syllaba nos ad vnam & sinceram fidem sententiamq; ferant, & eadem consuetudo & modus in sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia hactenus omnino firmus & minime nouatus manserit, & in vniuersum posterum tempus manserus sit. hucusq; Iustini Imp. edictum. Pergit vero Etagrius:

VII. PROBE IACTA IMPERII FVNDAMENTA. Hoc edicto quamquam consenserc omnes, illudq; sicut vera fides poscit, edictum dixere: membra tamen Ecclesia, qua opinionum varietate distracta erant, minime fuerunt ad concordiam reducta: propterea quod edictum plane & apertis verbis significarit, vnam consuetudinem in Ecclesias firmam & minime nouatam hactenus mansisse, & in posterum tempus mansuram. haec Etagrius. Iecit stabiliendo Imperio haec fundamenta Iustinus, ex quibus magna est ei parta fiducia, vt ingruentes barbaros non timeret: tantumque abfuit vt eisdem dona mitteret, vt & pactum à Iustiniano tributum, quo redemerat cladem Imperij, eisdem persoluere denegarit, immo minas addiderit: vt secundum illud Prouerbiorum b: Iustus quasi leo contendens absq; terrore erit. Iustinus fide munitus summam induerit animi fortitudinem.

b Prov. 28.

VIII. IVSTINVS CONTEMNIT BARBAROS. Hoc namque anno cum auspicatus est Consulatum, idem Iustinus Imp. audiuit legatos Gagani Regis Auarum, qui missi erant ad exigendam à Iustino annuam pecuniam, quam Iustinianus Imp. illi soluere consueuerat, ne lacesseret, incursionemve faceret in Romani Imperij ditionem: sed renuit id praestare Iustinus, eosdemque inanes ac vacuos redire iussit, bellum eisdem comminatus, si quid contra Imperium moliri tentarent. Prosequitur ista describere Corippus, qui inter alia haec Iustinum ad legatos constanti animo esse locutum tradit:

Res Romana Dei est: terrenis non eget armis:
Iure pio vincit: bellum non ingerit vltro;
Suscipit illatum.

& inferius:

Quod superest, vnumq; meum speciale vocamen,
Imperij Deus est virtus & gloria nostri,
A quo certa salus, sceptrum datur atq; potestas:
Qui populos clemens super omnia regna Latinas
Constituit, pacemq; suam commendat amari:
Cuius ope fruimur, cuius virtute superbos
Deiecimus: cuius populos pietate tuemur:
Qui nostros auget mira virtute triumphos:
Ipsum laudamus opus, solumq; timemus:
*Hunc vnum colimus Regem *, Dominumq; fatemur.*
*Cognoscant Anares, quoniam Deus omnium * hic est.*

* populum
* rerum
* omnibus

Ita plane Iustinus secundum illud Dauidicum c: In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. contemnit formidabiles omnibus gentibus bar-

c Psal. 59.

baros, qui (vt dictum est) & summ prædecessorem Iustinianum, qui VVandalos ac Gothos debellauit, iam fab tributo redegerant.

IX. Quod insuper ad eosdem barbaros à Iustino repulsos spectat, non prætermittendum putamus, Photium in sua Bibliotheca, dum agit de Theophanis Byzantij historia cœpta (vt ait) à bello Persico, quod actum est post fœderatis solutionem anno secundo Iustini Iuniotis successoris Iustiniani Imperatoris, & producta vsq; ad annum decimum eiusdem belli, inter alia mentionem habere delegatione Turcarum missa vna cum donis ad Iustinum ipsum, qua peterent ne susciperet Auares barbaros ipsis infestissimos: atque de Turcis, fuisse populum habitantem apud Tanaim versus Eurinenti partem, eosdemque antiquitus appellatos esse Massagetas, à Persis vero ipsorum lingua Chermichionas nominatos. Hæc de his ex Theophane Byzantio Photius.

X. Sic igitur Iustinus in Deum spetans *a*, non est frustratus à desiderio suo: sed eodem truculentos hostes hactenus semper & vbique victores summa gloria superauit per Tiberium Ducem anno quarto sui Imperij, vt suo loco dicemus. Ad hæc idem Imperator maxime pius hoc eodem anno (vt Miscellæ auctor habet) ad sedandos ob eorum Alexandriæ tumultus occasione diuersarum sectarum inter se altercantium, Photinum Beli sarij principium illuc misit, simul quæ munera ecclesijs offerenda laude dedit, & quidem sumptuosa. Sunt hæc sane magna laude digna, sed reliquis idem Imperator optimi Principis numeris omnes simul expleuisset, & non potius turpi vita fœdasset, quæ ipso sui Imperij exordio laudabiliter (vt Christianissimum decet Principem) peregisset. Hæc autem vt cognoscas, accipe quæ de ipso scribit, ea sunt ab Euagrio istis verbis *b*:

a Psal 27. IVSTINVS FIDEI CATHOLICÆ STVDIOSVS

b Euag. lib. 4. c. 1.

XI. *Verum quod ad vitæ eius rationem attinet, delitiis ve vera defluxit & mollitie, in voluptatibus obscœnis volutatus, alienæ pecuniæ adeo ardenter appetens, vt omnia vniuersi quæstum grati a diuenderet, immo vero etiam ipsa sacerdotia, diuinum numen minime reuerens, plebeis hominibus venalia palam exponeret.* hæc Euagrius. Porro incontinentis animi primum illud publica lege è sancita hoc anno Kal. Ianuarij dedit indicium, dum pœnas Iustinianæ legibus aduersus illicita coniugia contrahentes sanciras sciere voluit, atque ita coniunctos abinuicem minime separauit: sed his etiam deterior constitutio illa hoc eodem anno Septembri mense lata, qua communi coniugum consensu dissoluti matrimonium posse sanciuit. Extat ipsa constitutio, sed ma citer Iustiniani Imperatoris *d* Nouellas adnumerata; cum ipse Iustinus in ea testetur expresse, diuersam Iustiniani de ea re fuisse sententiam. Habes editionem Iuliani Antecessoris, in qua cum eiusmodi constitutio reciteatur, Iustino, non autem Iustiniano tribuitur: vt de his nihil sit, quod dubitare quis possit. Hæc oportuit admonuisse, vt Iustinianus abilla à nonnullis calumnia vindicetur. Porro ad testandam, ac detestandam Iustini temeritatem istiusmodi inter Christianos contractum sacro Euangelio legem sanciens, hic ipsam describendam putauimus. Ita enim se habet:

c Iustin. Nouel. const. 1 apud. Iust.

d Apud Nouell. Iustiniani cap. 140.

XII. IVSTINI DICTVM DE DIGNITATE. *Imperator Cæsar Flauius Iustinus Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, Vandalicus, africanus, Pius Felix, Gloriosus, Victor, ac Triumphator semper colendus Augustus Iuliano Præfecto Vrbis Const.*

Nuptias decentias nihil est hominibus ex quibus sit, cæteraque nationum successiones, funderum quoque & contractuum hæreditates, & Reipublicæ eximius status. Propter quod nuptias felices esse eis, qui eas ineunt, sic optamus, ita vt numquam eas sinistri animi opus fieri, neque nuptiis copulatos ab inuicem separari, ipsam non habentes absolutionis nuptiarum occasionem. Sed quoniam difficile est in omnibus hominibus hoc seruari (in multitudine enim tanta non aliquas inuidere irrationabiles simultates, vnum de impossibilibus ex sit) oportere putauimus hu reperire quandam medelam; magæ vero illic, vbi possibilitas in tantum erigitur, ita vt implacabilis horror fiat communitatis tantum erga eos, ita vt implacabilis horror fiat communitatis vna manentibus: Antiquitus quidem licebat sine periculo tales ab inuicem separari secundum commanentem voluntatem & consensum hoc agentes. sic vt pluribus tunc legis extarent hoc decernentes: ET BONA GRATIA. sic procedentem solutionem nuptiarum patria vsitantes vo c. Postea vero diuina memoriæ nostro patri placitæ & temperantiæ omnes vbicunq; alij statuto imperantes excellentissimi est, qui ad suam vtilem & firmam rei sicuem voluntatem, non autem miseriæ possibilanimitatis conspicuens, legem sanciret, qua prohibuit consentiendo ad solutionem quod non quoque volebamus nimis obtinere in hoc ipso.

XIII. *Plurimi autem vos aduersum inter se coniugium horrentes & abominantes, & prælia discordiasque propter hoc domi contingere accusantes (hoc quod valde doloriferum & triste consistit) dissoluere propter hoc precantes connubia & fœdera sponsionum non habuerunt dicere, per quæ sine timore lex hoc dabat * sacere ipsis. Desiderium vero & studium eorum pro hac re in aliquanto diffulimus tempore, aliquando quidem monentes, aliquando vero minantes qui essent ab irrationabili circa inuicem horrore, & ad vnanimitatem properare, & melioris fieri voluntatis: agebamus vero plus nihil. Quum autem vere difficile est immutare semel detentos irrationabile passione & horrore: fortitan e nihil contigit istis & in dies aggeris ad inuicem, & veneni ab ipsis ad mortem agentibus vtri: itaut nec filios eis facere valere ad vnanimitatem que tales vellent atem immisce o. Hæ igitur altera nostri iudicantes temporibus, in præsentis sacram constituimus legem, per quam sanimus licere (vt antiquitus) consentire coniugum solutiones nuptiarum fieri: non vltra verecundiæ constitutas pœnas constitutione nostri patris aduersus eos, qui cum consensu coniugij faciunt solutionem. Si enim alterutrorum effectus nuptias sol dat, meritò contraria voluntati status cum consensu dissoluere, adsignificantibus rebus, quæ nuptias soluunt.*

* debere

XIV. *Certum autem sit, omnia alia quantacunque legibus, ac potissimum sacru constitutionibus nostri patris dicta sunt de nuptijs, & filijs, occasionibus que, ex quibus præcipitur dissolui nuptias (si & filij, occasionibus que, ex quibus præcipitur dissoluinuptias (si & filij, occasionibus que, ex quibus præcipitur dissoluinuptias (si & præsens nostra constitutio diuinitatis, hoc agentibus & dissentientibus penitus interpositis) obtinere, & ex præsenti nostra lege per omnia habere propriam. Quæ ergo nobis visa sunt, & per præsentem manifestata legem, tua gloria per consecutum sibi mediocrem modum fieri manifesta præcipiat in hac vbe regia. Data d. sexto octauo Kalend. Octobr Chalcedone, Imp. D.N. Iustino PP. Aug. anno primo, Iuliano quinto decimo.* hactenus Iustini sancti, qua bene instituta primo die sui turpiter fœdauit Imperij.

XV. Porro horrenda hæc debuere per Episcopos prohiberi ne fierent, & iam facta rescindi, & ab Ecclesia penitus propulsari: sed cuius id erat muneris, Ioannes Constantinopol tanus Episcopus, quod precatio eam sedem quodammodo possideret intrusus Antistes, minime restitisse reperitur. De Ioanne autem Romano Pontifice, cum omnia ferme eius rerum gestarum monumenta perierint, nihil est, quod dicere valeamus: quem tamen à prædecessoribus minime existimamus fuisse degenerem, quorum sæpe sacerdotalis vigor enituit in continendis Orientalibus Imperatoribus in fide Catholica & Ecclesiastica disciplina, in coercendisque illis, cum aberant vel leuiter declinarent, prout res gestæ ipsorum superius recensitæ declarant.

XVI. Sed iam de statu Ecclesiæ Gallicanæ, qualis fuerit, postquam quatuor Reges Francorum post obitum Chlotarij, anno superiori inter se regnum partiti sunt, videamus. Cum autem (vt superius suo loco vidimus) in Concilio Parisiensi Episcopi tam essent, neminem admittendum ad Episcopatum, quem Regis auctoritas absque canonica electione intruderet, sed quem clerus eligeret, & Episcopi prouinciales vna cum Metropolitano probarent: Leontius Burdegalensis Episcopus, collecto collegarum Concilio Santonis, inter alia decreta Emerium Episcopum Santonensem à Clotario Rege eo modo in Episcopatum regia auctoritate intrusum, sede priuauit: quem tamen à Rege Chariberto vi rursum intruditur. Hæc autem cuncta quomodo se habuerint, accipe à Gregorio res sui temporis scriptis tradente his verbis *e*:

e Greg. Turon. lib. 4. c. 26.

Apud vrbem Santonicam Leontius, congregatu prouincie sue Episcopo, Emerium ab Episcopatu depulit, asserens non canonice fuisse hoc honore donatum. Decretum enim Regis Clotarij hactenus, vt absque Metropolitani consilio benediceretur, qui nouus esset praesul. Quo edicto, consilium fecere in Heraclium tunc erat praesul. Quo edicto, consilium fecere in Heraclium tunc Burdegalensis Ecclesiæ presbyterum: quod Regi Chariberto * subrepsum pecunia manibus per nuncupatum presbyterum transmissum. Qui veniens Turonas, rem gestam beato Euphronio insinuat. Quo virtutes Turonas, rem gestam beato Euphronio insinuat. Qui veniens Turonas, rem gestam beato Euphronio insinuat. Qui veniens Turonas, rem gestam beato Euphronio insinuat. Qui veniens

Nobilitas altum ducens ab origine nomen,
Quale genus Roma forte Senatus habet.
Et quo animus celso flueret de sanguine patruus,
His propriis meritis crescere fecit auos.
Regum fiumus amor, patria caput, arma parentum,
Tutor amicorum, plebis & vrbis honor,
Templorum cultor, tacitus largitor egentium,
Susceptor peregrum, distribuendo cibum.
Longius extremo si quis proper asset ab Orbe
Adoua mox vidit hunc, ait esse patrem.
Ingenio viua ex, animo probus, ore serenus:
Et mihi qualis erat, pectore flente loquor.
Hunc habuit clarum, qualem modo Gallia nullum:
Nunc humili tumulo culmina celsa iacent.
Placabat Reges, recreans moderamine cines.
Gaudia tot populis, hen, tulit vna dies.
Lustra decem felix & quatuor insuper annos
*Vixit, & a nostro lumine raptus obit *.*
*Funera efficium magni solamen amoris **
Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.

* abit.

hucusque epitaphium Leontij, qui iunior Leontius dicendus est respectu senioris itidem Burdegalensis Episcopi, cuius epitaphium apud eundem Fortunatum extat *a* à Theodosio scriptum, de quo puto mentionem haberi apud Sidonium *b* Apollinarem: neq; enim alium illum existimo à Leontio seniore Burdegalensi Episcopo, æque nobilitate & vitæ sanctitate conspicuo. At de his hactenus.

a *Fortun. carm. lib. 4. mu. edit.*
b *Sidon lib. 7. epist 3. & lib 8. epist. 6.*

XXI. HIBERNIÆ EPISCOP. SCHISMATICI.

Sed inuidia praui dæmonis interea factum est, vt dum tot luminaribus Gallicana Ecclesia perfulgeret, quæ erat hoc tempore bene hactenus culta Ecclesia in Hibernia densis tenebris obduceretur, passa naufragium, dum nō sequitur eam, quæ ad salutis portum ante omnes pergit viam monstrans, nauiculam Petri: dum enim iustior cæteris videri voluit, & plus sapere, quam oportuit, decipitur imprudens à schismaticis. Dolo namque schismaticorum falsō ad eos rumore perlato, à Quinta Synodo peccatum esse in sacrosanctum Chalcedonense Concilium, quasi Trium damnatione capitulorum damnasset pariter, quæ in eadem Synodo statuta essent: ardentissimo iidem studio pro Trium capitulorum defensione, iunctis animis, omnes, qui in Hibernia erant Episcopi, insurrexere. Addiderunt & illud nefas, vt cum percepissent Romanam Ecclesiam æque suscepisse Trium damnationem capitulorum, atque suo consensu Quintam Synodum roborasse: ab eadem pariter resilierint, atque reliquis, qui vel in Italia, vel in Africa, aliisve regionibus erant, schismaticis inhæserint, fiducia illa vana erecti, quod pro fide Catholica starent, cum quæ essent in Concilio Chalcedonensi statuta, defenderent. Ita miseri rerum ignari, specie quadam apparentis iustitiæ permoti, zelum habentes, non tamen illum, qui esset secundum scientiam, cum & in remotioribus Orbis partibus degerent, vt haud facile admoneri & corrigi potuissent, accedentibus incommodis aliis, quæ bella, pestis, & fames secum ferre solent, ita permansere diutius, miserti illorum, qui Quintam Synodum sectarentur, tamquam qui à recto fidei tramite aberrarent: tantum abfuit, vt se errore deceptos esse intelligere potuissent. Sed eo fixius inhærent errori, cum quæcumque Italia passa sit bellorum motibus, fame, vel pestilentia, ea ex causa illi cuncta infausta accidisse putarent, quod pro Quinta Synodo aduersus Chalcedonense Concilium prælium suscepisset. Quo statu miserrimo collocati vsque ad S. Gregorij Papæ tempora, ad finem videlicet præsentis sæculi, permansere, cum de his iidem litteras ad eundem, quem scirent Deo amicum virum sanctissimum conscriptere. Quid autem ad ea Gregorius ipse rescripserit, suo loco dicturi sumus: Extat ipsa epistola *c*, ex qua ista deprompsimus.

c *Greg lib. 1. epist 36.*

XXII.

At vero quod non solum (vt dictum est) sanctorum virorum hoc tempore viuentium Catholica Ecclesia est illustrata miraculis, ex quibus vbi esset veritas, potuisset agnosci, si id attendere schismatici voluissent; verum etiam præstarent id ipsum abundantius Sanctorum cineres vbique miraculis coruscantes: his ingenda putauimus, quæ hoc ipso anno, quo & secundus Sigeberti Regis Francorum incipit numerari (anno enim superiori, vt vidimus, auspicatus est regnum) ipsi Gregorio Turonensi Episcopo tunc diacono, qui successit Euphronio, hoc eodem anno, quem septimum eius Sedis numerat, accideriit. Dum enim insignia recenset eiusdem sancti Martini miracula, hæc habet de se ipso *d*:

d *Greg. Tu. rens. mirac. S. Martini. l. 1. c. 31.*

XXII.

Ergo his exactis, quæ circa alios gesta sunt, aggrediar qua circa me indignum virtus præsentis est operata patroni. Anno ientesimo sexagesimo tertio post assumptionem sancti ac præclari viri beati Martini Antistitis, regente Ecclesiam Turonensem sancto Euphronio Episcopo anno septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis. concordat his optime posita chronographia ab obitu S. Martini, quem decessisse diximus anno Domini quadringentesimo secundo: à quo tempore si deducas annos centum sexaginta tres exactos, plane hunc ipsum annum constituit, nempe quingentos sexaginta quinque absolutos, inchoato sexagesimo sexto. Sed pergit ipse: *Irrui in valetudinem cum pestilis malis & febre: negatoque vsu potus & cibi, ita angebar, vt amissa omni spe vitæ præsentis, de solis sepulturæ necessariis cogitarem: obsidebat enim me mors cum ardore, animam cupiens expellere de corpore.*

QVA GREGORII HOC ANNO CONSECUTUS EST A S. MARTINO.

XXIV.

Tunc iam valde exanimis, innocato nomine beati Martini Antistitis, parumper conualui, & lecto adhuc conamine iter incipio præparare: insidebat enim animis, vt locum venerabilis sepulchri visitare deberem. Vnde tanto desiderio affectus sum, vt ne viuere me optarem, si tardius direxissem. Et quia vox exciderat, ex ardore incommodi capi iterum ardore febrij succendi. Nec mora, adhuc parum fortis iter cum meis arripio: adhuc vel duabus, vel tribus mansionibus, ingressus silvas corruo rursus in febrem, & tam grauiter ægrotare capi, vt omnes me autumarent vitam amittere. Tunc accedentes amici, & videntes me valde lassum, dicebant: Reuertamur ad propria: & si te Deus vocare voluerit, in domo tua morieris: si autem euaseris, rursum iter facilius explicabis: satius est enim reuerti ad domum, quam mori in eremo. Ego vero hæc audiens, vehementer lacrymabar; & plangens infelicitatem meam, locutus sum cum eis, dicens: Adiuuas per omnipotentem Deum, & rem omnibus metuendam iudicij diem, vt ea, quæ rogo, consentiatis: de cupito itinere non desistere: & si mereor S. Martini videre basilicam, gratias ago; fiat alias, vel examine corpus deserentes illidem sepelite: quia deliberatio mea est non reuerti domum, si non eius sepulchro meorum præsentari. Tunc vna pariter flentes, iter, quod cœperam, aggrediuntur: præcedente vero præsidio gloriosi Domini, ad basilicam eius adueniunt.

XXV. c lin. 2.

Eodem c tempore meus ex clericis meis, Armentarius nomine, bene eruditus in spiritualibus Scripturis, cui tam facile erat sonorum modulationes appendere, vt eam non putares hoc meditari, sed scribere, in seruitio valde fidelem & in commissis fidelis: hoc vero, insciente veneno, à postulis malis omnem sensum perdiderat, & ita redactus iacebat, vt nihil post penitus aut intelligere posset, aut agere. Tertia autem nocte, postquam adueniimus ad sanctam basilicam, vigilare disposuimus: quod & implenimus. Mane autem facto, signo ad matutinas conuocato, reuersi simus dormitum: qui lectulis quiescentes vsque ad horam prope secundam dormiuimus. Expergefactus ergo, amicta omni langnoris & cordis amaritudine, sentio me pristing reuocasse sanitatem: & gaudens, puerum familiarem, qui mihi seruiret, euoco. Exurgens autem Armentarius, velociter coram me stetit, & ait: Domine, ego parabo, quod iusseris. At ego existimans adhuc esse eum extensum, Vade, inquam, voca puerum. Et ait: Ego quæcumque præcepero, adimplebo. Obstupefactus interrogo, quid hoc esset. Qui ait: Intelligo me valde sanum; sed vnus error est animi, quod nescio, de qua parte huc aduenerim. Et ita incipiens, ita mihi impendit seruitium, sicut erat solitus ante triduum. Tunc ego exultans & flens pra gaudio, gratias omnipotenti Deo tam pro me, quam pro ipso refero, quod interuidente patrono, incolumem me corpore, illum mente reddiderit, &*

vnus excitat sui ex side etiam alteri amenti, qui nec petere noverat, falcatum præsiniret. at paulo post a:

Nec vero reuertentes, tres cereolos pro benedictione beati sepulchri portauimus. De qua cera quam multa virtutes factæ sunt per singulorum & aliis infirmis, longum est enarrare. Sed vnum è multis non arcanum proferam. Agrum quendam possessionis nostræ grande annis singulis vastare consueuerat, & tam grauiter sæuiebat, vt nihil inde cum veniret, relinqueret. Tunc ego in vineis alia arborum genera, qua erat excellior ceteris eligens, de sancta cera super eam posui, post illum autem diem vsq; in præsens tempus, nunquam idem tempestas cecidit: sed veniens, locum illum tanquam timens pertransit. hæc ibi. Quomodo vero vno ex cereolis è S. Martini sepulchro subtractis sanauit Iustinum filium sororis suæ, idem Gregorius pluribus inserius narrat b. Sed pergit ipse reliqua referre c:

Fide commissum, quidam ex nostris lignum venerabile de cancello lectuli à monasterio Sancti, me nesciente, detulerat; quod in hospitiolo suo pro salutatione retinebat. Sed credo, quia non sic honorabatur, aut decorabatur, vt deceret, capit familia eius grauiter egrotare. Et cum penitus nesciretur, quid hoc esset, nec ratiocinetur aliquid, sed quotidie augeretur deterius: videt in visu noctis per somnium terribilem dicentem sibi: Cur sic tecum agitur? Qui ait: Signum pro cuius vsu hoc euenerit. Dixit ei persona: Lignum, quod de lectulo domini Martini tulisti, negligenter hic retines: ideo hæc incurris. Sed vade nunc, & defer illud Gregorio diacono, & ipse locum restituat. At ille nihil moratus, mihi exhibuit; quod ego cum summa veneratione collectum, loco digno reposui. Et sic omnis familia in domo eius seruata est, ita vt nemo ibidem deinceps aliquid mali persentiret. hæc Gregorius: qui his longe maiora edita à Sancto refert miracula, eademq; quatuor libris distinxit. Hæc autem, quæ de se Gregorius hoc anno accidisse triplici signat chronographia, prætermisisse noluimus: quo etiam fieret manifestum, qualisnam & his temporibus cultus reliquiarum vigeret in Galliis, præcipue vetoin sueris cineribus S. Martini: de cuius celebritate vide quæ inter alia Venantius Fortunatus d his consentientia scribat ad Childebertum Regem, atq; Brunichildem Reginam:

Qui modo de Gallis totum mire occupat Orbem,
Et virtus pergit, quo pede nemo valet:
Qui velut alta Pharus lumen protendit ad Indos:
*Quem Hispanus, Maurus *, Persa, Brit annus amat:*
Hunc Orient, Occasus habet, hunc Africa, & Arctos.
Martini decus est; qua loca mundus habet.
Quinq; per Oceanum discurrit margine vndas,
Omnibus vt præstet circuit Orbis iter.

Sed quomodo idem Gregorius iam Episcopus, hausto puluere è sepulchro S. Martini accepto, è morte fuerit resuscitatus ad vitam, suo loco inferius dicturi sumus. Habes ex his in Ecclesia Catholica, tum ex viuis, tum vita functis sanctissimis viris (vti proposuimus) semper scaturire veluti è fonte perenni miracula; quibus manifestissimis notis quisque licet mente stolidus cognoscere possit, vbi veritas permaneat sacrorum dogmatum, ac pariter intelligere hæreticos atque schismaticos censendos esse, qui ab iis procul aberrant.

Cæterum admiratione maxima dignus est fidei Christianæ feruor, qui his temporibus erga sacratorum reliquiarum cultum adeo exardebat in Galliis, vt licet abundarent illæ prouinciæ sueris pignoribus sanctorum martyrum & confessorum, nihilominus fame inhiarent ad peregrina: quorum gratia in Orientem profectum esse diximus sanctum Germanum Parisiensem Episcopum, qui felicitus pij voti compos ad suam Ecclesiam locupletatus hisce diuitiis est reuersus Parisios, vti diximus. Sed & sancta Regina, Clotarij Regis quondam coniux, clarissima Radegundis his ipsis temporibus legatos misisse reperitur in Orientem ad perquirendas Sanctorum reliquias, de quibus hic nobis opportune decendum: de prima enim legatione hæc habet Bandoninia, siue Bandomira, quæ cum ea in monasterio coalescens, quæ vidit, de ipsa quam fidelissime scripsit, his verbis e: *Quantam illa, postquam in monasterium se contulit, sanctarum reliquiarum multitudinem precibus fidelissimis aggregarit, testatur Oriens, Aquilo, Auster, & Occidens constetur. Vndiq; enim gemmas pretiosas, cœlo reconditas & quasi paradisus habet, & muneribus & precibus, vt adipisceretur, effecit: apud illas vero sine intermissione meditari, Psalmos & hymnos sibi depromere videbatur. Perlatum est eam Mammetis * martyris sacros artus Hierosolymis quiescere. Illa instar hydropicæ, mire sitiens, auide hæc hauriebat. Sicut enim, qui hydropisi laborant, quanto plus bibunt, tanto maiori ardent siti: ita & ipsa rore Dei perfusa magis inardebat. Itaque virum venerabilem Reculum * presbyterum, qui tum secularis adhuc erat, & hodie superest, ad Patriarchum Hierosolymitanum transmisit, petens B. Mammetis pignora sibi donari. Eius preces vir Dei benigne admittens, orationes populo indixit, cupiens nosse Dei voluntatem. Tertio die Missa celebrata, ad beati martyris sepulchrum cum omni populo accessit, altaq; voce & plena fide dixit: Obsecro te, confessor & martyr Christi, si vera est ancilla Dei beata Radegundis, timoteat gentibus potentia tua, permittasq; de pignoribus tuis mentem fidelem accipere, quod possit. Oratione completa cum populus omnis respondisset, Amen: venit ad sanctum sepulchrum, semper beata fidem pronuncians: contrectat sacra membra, scire cupiens, quanam ipse martyr beatissimus diuina Radegundi donari velit. Tangit manus dextera singulos digitos: vbi ad minimum ventum est, leui attactu è manu amotus est, vt beata Regina desiderio satisfaceret. Eum vero digitum vir Apostolicus ea, quo par erat, honore beata Radegundi misit. Ab Hierosolymis vero Pictauos vsque in eius honorem semper diuina laudes promebantur.*

Quis vero pro dignitate explicet, quam ardenti animo, quam fida deuotione tantum illa munus expectans sese abstinentiæ mancipârit? Postquam autem hoc cœleste donum cum multa animi alacritate accepit, tota hebdomada cum vniuersa congregatione psallentium vigiliis & ieuniis se accommodauit, DEVM benedicens, quod tale munus consequi meruisset. Sic DEVS suis fidelibus, quæ postulant, non negat. hucusque de prima à sancta Radegunde Regina in Orientem legatione missa.

Post hæc autem paulo inferius de alia ab eadem missa legatione in Orientem ad Imperatorem pro ligno sanctæ Crucis accipiendo eadem Bandoninia refert, hæcq; habet: *Quod igitur fecit S. Helena in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Galliis. Sed quia nihil sine consilio facere voluit, quamdiu vixit in hoc mundo, litteris ad Sigebertum excellentissimum Regem datis (is est filius Clotarij Regis, qui vna cum fratribus regnauit in Galliis) petiit ab eo, vt cum eius bona venia fieret sibi pro totius patriæ salute, & regni ipsius stabilimento, lignum salutaris Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementissime sanctæ Reginæ precibus annuente, deuotione plena cum multo desiderio ad Imperatorem munera misit, quippe qua causa amoris Christi pauperem se fecerat. Sed Sanctos ingiter implorans, nuncios suos ablegauit, Sanctorumq; suffragia, quod optabat, adepta est. Imperator enim & beatum lignum Crucis Domini auro & argento ornatum, multaq; Sanctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos transmisit vna cum Euangeliis auro gemmisque decoratis.* asserit Gregorius eas fuisse reliquias sanctorum Apostolorum atq; martyrum. Pergit vero Bandoninia.

Vt autem salus mundi Pictauorum vrbem, cum sanctis reliquiis aduenit, lociquę Antistes (is erat Morouæus) *cum omni populo deuote ea vellet accipere: inimicus humani generis per satellites suos egit, vt pretium mundi repelleretur, nec illud intra vrbem vellent accipere, aliud pro alio iudaico more asserentes. Quid sane egerint, non est nostrum commemorare: ipsi viderint, Dominus nouit, quanam rei sint.* tacuit prudens fœmina peccatum Antistitis Morouei, quod Gregorius ex parte saltem prodit his verbis f: *Petiit Regina Episcopum, vt cum honore debito, grandaque psallratio in monasterio locarentur: sed ille despiciens suę gestionem eius, ascensis equis, ville se contulit. Tunc Regina iterato ad Sigebertum Regem direxit, deprecans, vt iniunctione sua quicunque ex Episcopis hæc pignora cum illo, quo decebat, honore, votumque eius exposcebat, in monasterio locarent. Ad hoc enim opus beatus Euphronius vrbis Turonica Episcopus mittitur, &c.* Sed & modeste quidem Gregorius tacet, quod à ciuitate, sicut à monasterio,

*Mamantis

* Regulum

ACCEPTÆ RELIQVIÆ MAMMETIS MARTYRIS.

XXIX. QVANTA VENERATIONE SACRÆ SVSCEPTÆ RELIQVIÆ.

XXX. ALIA LEGATIO IN ORIENTEM PRO LIGNO CRVCIS.

XXXI. MORAVVS ADVERSATVR S. CRVCI.

f *Greg. Turon lib. 9. c. 40.*

ne illuc

nec illuc inferretur, sacrosanctum lignum excludam sit: ne enim vel in ciuitatem admitteretur, satanico ille spiritu hoc prohibebat. Sed audiamus Bandoninam ita historiam prosequentem:

XXXII. *At beata Radegundis feruens spiritu, animo certans, ad clementissimum Regem scripsit, orans, vt in ciuitatem lignum Dominicum recipi iuberet. Interim dones eius nuncij à Rege redirent, Turonico suo virorum monasterio, quod ipsa condiderat, cum psalmodijs & cantibus sacerdotum Crucem Domini & Sanctorum pignora commendauit. Vbi tamen non minorem inuenit inimicam sancta Crux perpessa est. stimulante inuidia, quam Dominus ipse, cum ad Presidē & Iudeos iniquus maligna omnia patienter pertulit, ne id, quod creauerat, perire.* quidnam istud fuerit, sicut nec ipsa, ita neque Gregorius innuit.

S. CRVX CONTVMELIAM PASSA.

XXXIII. Cæterum ea cuncta in maiorem Dominicæ Crucis cedere gloriam: etenim apud Turonos in honorem sanctæ Crucis erectum oratorium fuit, de quo meminit Venantius Fortunatus; qui, cum pallia crucibus intexta successor Euphronij Gregorius dono dedit, eamdem dignam oblationem his versibus prosecutus est, quibus & Crucis gloriam prædicauit a:

a Fortun. carm. l. 2.

Virtus excelsa Crucis totum recte occupat Orbem:*
Hac quoniam mundi perdita cuncta redit.
Quodq; ferus serpens infecit felle veneni,
Christi sanguine in hac dulce liquore lauat.
Quæq; lupi fuerant raptoris præda feroci,
In Cruce restituit Virginis agnus oues.
Tensu in his ramis cum plantu brachia pendent,
Ecclesiam stabilis pendulus ipse Cruce.
Hoc opus in ligno reparans deperdita pridem,*
Quod vetiti ligni poma tulere boni.
Adūta quinetiam virtutum flamma coruscat,*
Bona quod obsequiis Crux parat ipsa suis. hactenus de Crucis sanctæ præconiis. Quærnam autem eiusmodi essent dona, quibus Crucis gloria illustraretur, ex nuncupato voto persoluta, mox ista subiungens ostendit:

*rite

*piuś

*coruscat

Denique sancta Cruci hæc templa Gregorius offert,
Pallia dum cepere signa gerenda Crucis:*
Donarepente decūt diuina potentia Christi:
Mox fuit & voti causa secuta pij
Pallia nam merūt, sunt quæ Cruce textile pulchra:
Obsequiūq; suis Crux habet alma Cruces.
Serica cum micui agnata est blatea telis,*
Et textu Crucibus magnificatur opus.
Sic cita Pontifici decūt hæ deuota voluntas,
Atq; dicata Cruci condita vela placent.
Vnde salutifera signa tibi clare sacerdos,
Hæc cui complacuit, reddere magna valet.

*gerendo

*agnana

Ita planè e- XXXIV. fit veteri receptum fuit, vt cum ipsa figura ecclesiæ, tum vel vestes, vtaque sacra, & alia ad diuinum opus parata vtensilia tam in Occidente, quam in Oriente S. Crucis signis multiplicibus ornarentur. Sed cœptam ex Bandoninia prosequamur historiam, cum post despectam à membris diaboli Crucem ista refert:

PER S. EVPHLONIVM LIGNVM S. CRVCIS RECONDITVR SVO LOCO.

Id vero sancta famina animaduertens, magnis se cruciatibus dedit, ieuniis, vigiliis, profusioni lacrymarum se addicens cum tota congregatione sua, donec respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, misitq; eam mœrentem Regi, vt in populo faceret iudicium & iustitiam. Misit enim deuotus Rex virum illustrem Iustinum ad virum Apostolicum Euphronium Episcopum, præcipiens, vt cum honore condigno gloriosam Dominæ Crucem & Sanctorum reliquias in monasterium dominæ Radegundis inferret.

XXXV. Tunc tempotis vero à Venantio Fortunato eiusdem S. Radegundis studiosissimo (vt ex plurimis ad eamdem scriptis carminibus constat) nobilis ille conscriptus est sacer hymnus, qui ab vniuersa Occidentali Ecclesia, vt in honorem sanctissimæ Crucis sæpe caneretur, vsu receptus est, licq; incipit:

Vexilla Regis prodeunt,
Fulget Crucis mysterium,
Qua carne carnis conditor
Suspensus est patibulo, &c. Adiecit & illud itidem in Ecclesia Catholica vbique à Latinis musicis modulis occini solitum, cuius hoc est exordium:

Pange lingua gloriosi prælium certaminis,
Et super Crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor Orbis immolatus vicerit, &c. quod enim ore omnium ferme Fidelium iidem soliti sint concini sacri hymni, eos hic reddere integros non curamus. Vetum aliud ab eodem tunc temporis eadem occasione in honorem eiusdem sanctissimæ Crucis elaboratum elegans epigramma hic deseribendum putauimus: siquidem se habet:

Crux benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atq; cruore suo vulnera nostra lauat.
Mitis amore pio pro nobis victima factus
Traxit ab ore lupi qua fuerat agnus oues.
Transfixis palmis, vbi mundum à clade redemit,
Atq; suo clausit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clauis confixa cruentis,
Quæ eripuit Paulum crimine, morte Petrum.
Cartilitate potens, ô dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam noua poma geris.
Cuius odore nouo defuncta cadauera surgunt,
Et redeunt vitæ qui carnere diu.
Nullum vret æstus sub frondibus arboris huius,
Lunanec in nocte, Sol neq; meridie.
Tu plantata micas, secus est vbi cursus aquarum,
Sparsus & ornatus flore recente comas.
Appensa est vitis inter tua brachia, de qua
Dulcia sanguineo vina rubore fluunt.

Quæ autem secuta sint post illatum in monasterium venerandum lignum Crucis, audi, quæ subdit sacra virgo Bandoninia:

XXXVI. *Quod vt factum est, exultauit mirifice beata illa cum omni congregatione tale sibi donum cœlitus collatum, quod propitium Deum effecturum esset suæ congregationi, quam in Dei seruitium collegisset, numerum spiritu præsentiens, post decessum suum, quam esset eximia monasterij eius futura facultas, licet ipsa cum cœli Rege gloriaretur. Vt ergo illi subueniret, inter optimi pastoris & pastoris boni, ne oues vsquequaque deserret, pretium mundi de pignore Christi è longinqua regione expetitum in loci eius honorem & populi salutem suo monasterio reliquit.* Sed quid accidit? Quæ visa est sanctissima Crux alieno auxilio & Regum obsequio indigere ad eliciendam credentium fidem, mox ipsa apparere voluit non alieno, quo non indigebat, sed suo fulgore coruisca. Nam audi, quid dictis subiiciat: *Ibi diuina agente virtute, cæci recipiunt lucem, surdorum patescunt, mutorum linguis suum restituitur officium, claudi ambulāt, dæmones profligātur. Quid multa? Quisquis morbo laborans (quicunq; tandem ille sit morbus) ex fide eo accedit, per sanctæ Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo meritabili dono, quod in hanc vrbem beata intulit, qui signis ex fide viuit, eum nomini benedicit.* At ne ieiunum omnino lectorem ista præterire sinamus, vnum vel duo ex Gregorio Turonensi, qui interfuit, his miracula attexamus: qui cum ea describit, ista præfatur b:

b Greg. de mirac. l. 1. c. 30.

Crux Dominica, quæ ab Helena Augusta reperta est Hierosolymis, ita quarta & sexta feria adoratur. Huius reliquias & merito & fide Helena comparanda Regina Radegundis expetit, ac deuote in monasterium Pictauiense, quod suo studio constituit, collocauit: misitque pueros iterum Hierosolymas, ac per totam Orientis plagam; qui circumeuntes sepulchra sanctorum martyrum, confessorumque cunctorum reliquias deruerunt. Quibus in arca argentea cum ipsa Crucis sanctæ locatis, multa exinde miracula conspicere meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidem Dominus in diebus passionis suæ dignatus est reuelare.

XXXVII. *Sexta feria ante sanctum Pascha, cum in vigiliis sanctæ lumina pernoctarent, circa horam tertiam noctis apparuit ante altare lumen parnulum in modum scintillæ: deinde amplificatum huc illucq; cursus fulgoris sparsere, capit gradatim in altum conscendere; effectaq; pharus magna, obscura nocti, vigilantiq; plebecula lumen præbuit supplicāti: Illucescente quoq; cælo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium euanuit.*

Ego au-

Ego autem audiebam saepe, quod eiusdem Lychni, qui accensi dicebantur ante hos pignora, exhalantes virtutes diuinas, in tantum debuerint ante hac operari, vt ipsa oppositum plerumque repleuerint: & tandem deuenerit ad eum, vt non suppositum plerumque repleret: & tamen non tanta fiducia meritis dicar numquam ad haec credenda mouebar, donec beatam sequentem ipsa ad praesens, quae offensa mouebar, donec beatam sequentem ipsa ad praesens, quae offensa mouebar, donec beatam sequentem ipsa ad praesens, quae offensa

IESV CHRISTI
Annus 567.

IOANNIS PAP. Annus 8. IVSTINI IVN. IMP. Annus 2.

I. CRVENTVS ANNVS NECE NOBILIVM.

QVingentesimus sexagesimus septimus annus Redemptoris adest, qui Indictionis decimæ quintæ, ipsius Iustini Imperatoris secundus à mense Nouembri anni superioris iam cœptus adnumeratur; idemque alicubi secundo eiusdem Augusti Consulatu inscriptus habetur: sic enim visus est reuocasse in vsum Consulatus amplissimum magistratum, vt ipse solus eo potitus nullum asciuerit sibi collegam. Sanguinolentus fluxit hic annus nece Iustini Ducis cognati ipsius Imperatoris, nec non clarissimorum virorum Ætherii & Addæi: quos hoc anno Imperatorium gladium sustulisse, omnes historici annota temporum singula consignantes affirmant: sed & diem necis notat Eustathius *b*, fuisseque ait tertiam mensis Octobris. Ante hos illustres viros è medio sublatum esse Iustinum Euagrius *c* docet; cui potius assentimur, quam recentiori *d* auctori ad sextum annum Iustini Imperij referenti. De Iustino igitur primum aggrediamur tragœdiam: cuius non sit, quem non misereat, qui res ab eo præclare gestas in bello Persico & aliis ex Procopio atque Agathia perceperit. Sed audiamus de eius nece, quæ scribat Euagrius *e*:

a Mar. hoc ann. & Cedr.
b Eustath. in Vit. S. Eutyc. apud Sur. die 6. April.
c Euag. lib. 5. c. 1. 2.
d Cedren. ad. mal. in Iustino.
e Euag. lib. 5. c. 12.

II. DE ABARIS ATQVE TVRCIS.

Quinetiam (inquit) *audacia & timiditate, duobus virijs contrarijs irretitus, primum Iustinum cognatum, virum in magna gloria apud omnes tum ob rerum bellicarum vsum, tum ob alia ornamenta, iam ciuitate Danubium ideo commorantem, vt Abaros, ne eo flumine traiectis in fines Romanorum irrumperent, prohiberet, ad se accersit. Isti Abari sunt ex gente Scytharum, qui Amazobij dicuntur, quique agros vltra Caucasum iacentes accolunt, oriundi. Qui Turcas vicinos suos abillis grauibus affectis incommodis cum omnibus suis fugientes, primum ad Bosphorum venerunt; deinde Euxini ponti littoribus relictis (vbi multæ gentes barbaræ habitant illa quidem, sed vrbes & castella à Romanis incolebantur, atque eo tum nonnulli milites rude donati aduenerant, tum colonia erant de sententia Imperatorum deducta) recto itinere contenderunt, omnibus barbaris, qui ante pedes erant, vsque eo expugnatis, quoad Danubij ad littora peruenirent; vnde legatos miserunt ad Iustinianum.* At quod ad Turcas pertinet, quos Abaris fuisse confines Euagrius tradit: veteres eosdem non ignorarunt: siquidem à Plinio *f* annumerantur inter eas gentes, quæ circa Meotidem paludem habitant. horum dum huius etiam temporis scriptor meminit Agathias *g*, ait ipsos fuisse horribiles visu, intonsos, squallidos, impexos, squallidos. sed de his alias. Pergit Euagrius:

f Plin. hist. lib. 6. c. 7.
g Agath. lib. 1.

III. IVSTINVS DVX INIVSTE NECATVR.

Ex eo loco Iustinus accersebatur, eo nomine videlicet, vti conditionibus inter ipsum & Imperatorem Iustinum pactis fraueretur. Nam quoniam ambo in simili vitæ splendore positi videbantur, & imperium ad vtrumque spectare; post magnam de rerum summa disceptationem & controuersiam conuenit inter eos, vt vterilibet tenus quidem vti licet secundus ab Imperatore, præterea tamen omnibus primus obtineret. Quapropter Iustinus Imp. benevolentia quadam fœdere simulata, alterum Iustinum complectitur; & criminibus paulatim contra eum confictis, & satellitibus malitiosis pratorianis ac stipatoribus ab eo remotis, vetat, quo minus in publicum prodiret (domi enim assidue se continuit) & tandem mandat Alexandriam transportandum. In qua vrbe subito intempesta, cum iam decumberet in lecto, miserandum in modum interemptus est: istaque mercede tum ob benevolentiam in Rempublicam, tum ob res præclare in bello gestas remuneratus. Atque non prius Imperatoris, eiusque coniugis Sophiæ Augustæ furor & iracundia flammea restincta fuit, quam caput eius cruentum ad scissam cernerent, inque illud calcibus insultarent. hæc de nece Iustini Ducis exercitus habet Euagrius.

IV.

Sed quæ in Ætherium & Addæum clarissimos Senatores admiserit, ita subdit: *Non longo tempore post, Ætherium & Addæum, vtrumq; ex ordine Senatorio, qui principem locum apud Iustinianum diu tenuerant, in iudicium ob piaculum quoddam adduxit Iustinus. Quorum alter (Ætherium dico) confessus se animo instituisse Imperatorem veneno conficere, habuisseque Addæum illius conatus socium & in omnibus adiutorem. Verum Addæus grandi cum ioco iurando affirmat, se istius rei prorsus ignarum esse. At vterque tamen securi percussus est. Atque Addæus, cui iam caput abscinderetur, dixit ingenue, licet falsò de his rebus esset accusatus, iusta tamen debitaque à Deo facinoris cuiusque contemplatore & vindice sibi inflicta supplicia: Theodotum namque aula præfectum se præstigijs quibusdam è medio sustulisse. Caterum ista ita ne se habeant, an secus, non possum quidem pro certo affirmare. Attamen vterq; scelestus fuit: quippe Addæus insano puerorum amore exarsit: Ætherius autem nullum calumniæ genus præterijens, tum viuos, tum mortuos nomine aulæ Imperatoriæ, cui regnante Iustiniano præfuit, fortunis spoliauit. Atque hæc de hunc habuere exitum.*

V.

Hæc cum habeat Euagrius, ipsum quidem illa causa præteriit, vtriusque supplicij, sacrilegium nimirum ab vtroque aduersus sanctum Eutychium Constantinopolitanum Episcopum perpetratum, cum eum trudentes in exilium piessime habuere. Est horum omnium fidelis testis Eustathius, qui interfuit, cunctaque litteris commendauit, atque de his hæc habet *b*:

b Eustath. in Vit. Eutych. apud Sur. 6. April.

VI.

Ea quidem die tertia mensis Octobris, quæ erat Dominica. Quæ quidem die & illi, qui viro sancto insidias struxerant, atq; in exilium ejecerant, Ætherius & Addæus, quorum hic vrbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt: & quemadmodum virum sanctum ejiciendum curauerant, ita ambo mercedem perceperunt. In hac igitur die vir optimus sedem recepit atque Ecclesiam suam, & ipsi priuati sunt vita, multis annis, antequam ipse reuocaretur. & paulo infertius: *Iam de superhumerali, pallio videlicet, dicenda sunt: neque enim illi in ea expulsione fuit ereptum, sed apud eum mansit. Cum enim quidam è clericis suaderent Ætherio, vt ipsum adimeret viro sancto: ille, neglecto eorum verbo, recusauit. Itaque cum ipse in indignatione versaretur, eis, qui ad se inuisendum venerant, confessus est: Quæ, inquiens, feci domino Eutychio, ea in me cumulate recidenerunt. Per homines enim meos oppugnatus sum, & per homines meos oppugnatus sum: Vestimenta illius diripui, omnia mihi direpta sunt. Vnum tantum non ademi: id mihi quoque relictum est. Cum enim clerici me hortarentur, vt adimerem superhumerale, non feci. Et ecce cum in hac sim calamitate, zona tantum & dignitatis meæ insignia à me non sunt ablata. Legem ille quidem hac narrabat: pœnitentia tamen tempus non inuenit, quantumuis multis lacrymis eam quæsiuisset. At de his quidem satis.* hæc Eustathius: quibus intelligas virgam illam, quam vigilantem Hieremias i vidit, diuinam scilicet imminentem super quoslibet delinquentes vltionem, iuste digneque ad infligenda peccantibus verbera diuinæ manus arbitrio tempore congruo deorsum ferri.

Sed iam ingens strepitus barbarorum Italiam aggredi parantium, vt oculos atque aures, ita & stylum ad se conuertit. Quæ enim deprellis atque penitus fere extinctis Gothis, cunctisq; Francis eâ subigere laborantibus, iam tandem visa est Italia quieuisse, nouis exundantibus barbaris, maiori cœpit subiacere discrimini, cum videlicet grassantes Longobardi in eam parant aduentum. Hæc autem quomodo se habuerint, quæ Paulus diaconus Lõgobardorum res profecutus conscripsit, primum addocamus in medium, qui sic exorditur *i*:

i Paul. de Gest. Longob. lib. 2. c. 7.

VII.

Narses (inquit) *dum multum auri & argenti, aliarumq; rerum diuitias acquisiuisset, magnam à Romanis, pro quibus multum contra eorum hostes laborauerat, inuidiam traxit: qui contra eum Iustino Augusto, eiusque coniugi Sophiæ Augustæ suggessere, dicentes, quod expediret Romanis seruire Gothis potius, quam Græcis, vbi Narses Eunuchus imperat, & nos seruitute opprimit; & hac nostra postulata Imperator ignorat. Aut igitur libera nos de manu eius, aut certe vrbem Romam, & nosmet ipsos Gentibus trademus. Cumq; hoc Narses audisset, hac breuiter retulit verba: Si male feci Romanis, male meditam. Tunc Iustinus Augustus in tantum aduersus Narsetem commotus est, vt flatum in Italiam Longinum Præfectum mitteret, qui Narsetis locum obtineret. Narses vero hu cognito, valde timuit, & vsque*

adeo

ret ab Angelis pertentum est, vt vltra regnoli Constantinopolim ab eo non exirent: cui inter cætera (quia Eunuchus erat) illa hoc modo fecisse, vt cum puellæ in gynæceo lanarum pensa facerent, ipse ad quæ Narses respondisse feratur: Talem se eidem telam orditurum, qualem ipsa, dum vixeret, deponere, aut deterere non posset.

Itaque ædo & natu exagitatus, Neapolim Campaniæ ciuitatem fugit: vnde legatos mox ad Longobardorum gentem dirigit, eosque vt pulcherrimæ Pannoniæ terram deserentes, & ad possidendum Italiam cuncta rapturi, cum omnibus quæ multis illam annis copiosa protulerat, diuitiis venirent: simulque multimoda pomorum genera, aliarumq; rerum species, quarum Italia fecunda est, ad eos mittit, vt eos ad veniendum citius posset illuere. Longobardi autem, qui ipsi præoptauerant, grate accipiunt, & hæc ad suos nuntiando, quæ ipsi præoptauerant, grata esse commonstrant. Continuo vero apud Italiam turmatim multa signa visa sunt, vtpote igneæ acies in cælo apparuere, cum videlicet, qui postea effusus est, sanguinem tali commotione præmitteret. hæc Paulus diaconus, qui hæc accidisse hoc eodem anno satis demonstrat, dum ipsum egressionem Longobardorum è Pannonia in Italiam annis sequentibus, numerum quingentesimo sexagesimo octauo, quarto Nonas Aprilis, vel ipsis Kalendis eiusdem, euenisse commemorat a.

Quod autem spectat ad inimicitias inter Senatum populumque Romanum atque Narsetem conflatas: Auctoribus auctor est, Ioannem Romanum Pontificem ad eo rotes se comitandos accessisse sequestrem, Neapolitanæq; de cæpta profectum, eumdemque in Vrbem reuocasse: aut enim: *Vt cognouit Ioannes Papa, quia suggestionem suam adueserarium contra Narsetem Senatorem miserunt, eum scilicet, festinus venit Neapolim: capit eum Ioannes Papa rogare, vt reuerteretur Romam. Tunc Narses dixit ei: Dic sanctissime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes eius qui me misit, vt cognoscat Italia, quomodo tot verbis labor eius pro ea. Respondit Ioannes Papa dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egrediaris. Reuersus est ergo Narses cum Ioanne sanctissimo Papa. Illum sanctissimum Papa reliquias secum ad meterio sanctorum Thorty & Valentini, & habitauit ibi multum temporis, vt etiam Episcopi ibi consecraret. Narses vero in gressus Romam, non post multum temporis mortuus est, &c.* sed de Narsetis obitu infernis plurimis agendum erit. Vidisti omnia, quæ de Narsete rum à Paulo diacono, tum ab Anastasio scripta sunt. Atque vera ne sint, diligentiori sunt studio inuestiganda.

Atque primum illud expendendum, an veritate subfultat, Narsetem hoc tempore in Italia commoratum, atque inde Longobardos è Pannonia conuocasse, qui sequenti anno irruperint, in Italiam, cum iam in locum eius ab Imperatore Longinus subrogatus esset. Hæc autem ab auctoribus conscripta, qui post plurimos annos vixerunt, vt in dubium reuocentur, haud mirum videri debet; eam præsertim ab auctore arguantur, qui his temporibus erat. Certe quidem Corippus grammaticus Africanus, quem superius sæpe citauimus, Narsetem iam ante præsentem annum reuocatum Constantinopolim, magnumque honorem apud Iustinum Imp. consecutum docet. Nam ait ipsum præsentem fuisse anno superiori, quo Iustinus adiit Consulatum, inhæsisseque præ cæteris lateri ipsius Imperatoris, cum audiuit legatos missos ab Auaribus barbaris, habet enim de ipsis hos versus:

Arnigeri interea, domini vestigia lustrans
Euoluit excelsus super omnia vertice Narses
Aquilæ, & Augustam cultu præfulget at aulam,
Compta casaca, forma atque insignis & ore:
Aurea summa erat cultusq; habitusque modestus,
Et morum probitate placens, virtute fecundus,
Fulmineus cæstus, vigilans nocteisque diesque
Præterea domino.

De inferius de eodem Narsete ita magnifice:

Nouem en ipsorum membrorum robore constans,
Aspectu mentis non a gravitate benigna
Adstabat Narses, sedenti, ornabat herilem,
Splendida signa gerens, qualis pretiosus Achates
Aut nitidus fulua Pariis lapis emicat auro,
Artificis formante manu: sic lucet eorusscus,
Sic animo placidus, mitis sic gratior ore,
Terga tegens domini, claris fulgebat in armis.

hæc de Narsete auctor ipso anno primo Iustini Imperatoris: vt non sit dubium ipsum iam antea ab Italia fuisse Constantinopolim reuocatum. Quamobrem ea omnia à Paulo diacono, siue ab aliis de ipso asserta commenta corruunt, dum volunt minime antehac fuisse reuersum Constantinopolim, sed hoc anno altercatum cum Senatoribus Vrbis, & ab Augusta contemptum. XII.

Sed nec est, quod dici possit, ipsum Narsetem, quia reperitur anni superioris initio fuisse Constantinopoli, ab Imperatore iterum in Italiam missum cum eodem munere præfecturæ. Etenim omnes consentiunt atque simul testantur, Longinum in eius locum subrogatum fuisse: quamobrem in Italiam iterum missum esse, vt dicamus, nulla ratio persuadet. Sic igitur cuncta, quæ de vocatis ab eo ex dicta causa Longobardis sunt per Paulum diaconum enarrata, in dubium reuocari posse videntur, & fabulæ loco accipi; quæ sponte corruant, cum firmitate veritatis non subsistant. His in medium adductis, reliquum est, vt cœptam iam de aduentu Longobardorum in Italiam historiam prosequamur, atque primum de ijs, quæ de dira clade ab ipsis Italiæ inferenda fuerunt ante significata.

Quod igitur ad prodigia attinet, quorum meminit Paulus, ea ex ipso sunt fonte petenda. Sanctus Gregorius Papa de his agens, hæc pro concione habuit ad populum d: *Prinsquam Italia Gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsumque qui posset humani generis fusus est, sanguinem coruscantes.* hæc Gregorius. Sed quæ ante hæc ostensa de his sint sancto Redempto Episcopo Ferentinati, idem sanctus Gregorius narrat his verbis e: *Redemptum Ferentinæ ciuitatis Episcopum, vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem ex hoc mundo migrauit, tua dilectio cognitum habuit. Ille, sicut mihi adhuc in monasterio prope posito valde familiaritate iungebatur, hoc quod Ioannis iuniores prædecessoris mei tempore de mundi fine cognouerat, sicut longe lateque clarnerat, a me requisitus mihi ipse narrabat. Aiebat namque, quia quadam die, dum parochias suas ex more circuiret, peruenit ad ecclesiam B. Eutychij martyris. Aduesperascente autem die, stratum sibi fieri iuxta sepulchrum martyris voluit, atque ibi post laborem quieuit. cum nocte media (vt asserebat) nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat; sed depressus, vt solet, somno grauabatur quodam pondere vigilans animus; atque ante eum idem martyr Eutychius astitit, dicens: Redempte, vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuersæ carnis. Finis venit vniuersæ carnis. Finis venit vniuersæ carnis. Post quam trinam vocem visio martyris, quæ mentis eius oculis apparebat, euanuit. Tunc vir Dei surrexit, seque in orationis lamentum dedit.* XIII.

Mox enim illa terribilia in cælum signa secuta sunt, vt hasta atque acies ignea ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina sua habitationis eiecta, in nostram ceruicem grassata est; atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quasi spissa segetis more surrexerat, succisum aruit: nam depopulatæ vrbes, euersa castra, concremata Ecclesia, destructa monasteria virorum & fœminarum, desolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore destituta in solitudine vacat terra, nullus hanc possessor inhabitat: occupatum bestiæ loca, quæ prius multitudo hominum tenebat. Et quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos viuimus, finem suum iam non nunciat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius æterna quærere, quanto a nobis cognoscimus temporalia fugisse. Deficiendus à nobis hic mundus fuerat, etiam si blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum. At postquam tot flagellis premitur, tanta aduersitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis aliud, quam ne diligatur, clamat? hæc S. Gregorius de aduentu Longobardorum prædictione. XIV. MALA A LONGOBARDIS ILLATA.

At ne quis putet mendax fuisse oraculum de fine vniuersæ carnis prædictum: sciat hisce verbis non sæculi consummationem significatam, sed gentis Italiæ eladem: sicut olim Deum per suum Prophetam comminа- XV.

d *Greg. hom. 1. in Euang.*

e *Greg. dial. lib. 3. c. 38.* QVÆ PRÆOSTENSA DE INCVRSIONE LONGOBARDORVM S. REDEMPTO.

1 Esaiæ 7.

QVOMODO ACCIPIENDVM VATICINIVM.

tum fuisse constat, vbi ait a: *Hæc dicit Dominus Deus terræ Israel. Finis venit: Venit finis super quatuor plagas terræ: Nunc finis super te, &c.* sicut ergo finem vniuersæ carnis minitante Propheta, non mundi est demonstratus interitus, sed imminentes tantum clades præsignatæ fuere, ita pariter eadem, quæ prædicta sunt S. Redempto, accipienda erunt. Certe quidem finis quodammodo tunc dici potuit aduenisse Romani Occidentalis Imperij, cum Longobardi Italiam inuadentes; rerum potiti sunt. Etenim post paucos Hexarchos Constantinopoli ab Imperatoribus in Italiam missos, qui Rauennæ considere consueuere, iisdem diu prævalentibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapsum est, neque vsque ad Carolum Magnum amplius restitutum, vt tamen in Gallias fuerit ipsum translatum. Sane quidem quam durissima foret Longobardorum aduentu grassatio, eiusmodi factis diuinitus vaticiniis præsignata potest intelligi, quibus mundi ipsius interitus fuit creditus significari.

XVI. QVAM DIRA LONGOBARDORVM INVASIO.

Quid autem passa sit à Longobardis Italia, vel hoc vno colligere argumento: Si, teste Procopio, cum ijdem amici essent Imperatoris, & laboranti Italiæ bellum Gothico in auxilium Longobardi venientes, longe deteriora hostibus perpetrarunt, vt opus fuerit eos dimittere: quid ab ijsdem factum potest existimari, cum iam hostes redditi hostili animo Italiam inuaserunt? Sane quidem adeo immensa vbique increbuere sub ipsis mala, vt non leues quæq; personæ, sed ipse S. Gregorius Papa, idemque Magnus præ meritorum celsitudine nuncupatus existimarit iam instare nouissimum diem, quo vniuersi Orbis conflagratio immineret. Sed de his pluribus suo loco agendum inferius: iam vero quæ rerum gestarum anni huius sunt reliqua, videamus.

XVII.

Hoc eodem anno, qui est secundus Iustini Imperatoris, defuncto Athanagildo Rege Gothorum in Hispania, cum cessasset regnum menses quinque, Liuba ei præficitur, secundoque sui regni anno sibi collegam asciuit Leuuigildum fratrem, hæc Chronicon Isidori, licet quod ad notam Æræ pertinet, depravatus numerus eius reperiatur. Fuerunt Athanagildo duæ filiæ, quarum altera maior natu Gelesuintha, minor Brunichildis; illa nuptui tradita Chilperico Francorum Regi regnanti Suessionis, ista Sigeberto Regi itidem Francorum Rhemis regni sedem habenti. Quod enim à patre etsi Ariano, Catholicis tamen fauente, immo & clam (vt Tuditanus est auctor) Catholicam fidem colente, sint genitæ; perfacile fuit eisdem, vbi venerunt in Gallias, rectis dogmatibus imbui, & abiurata Ariana impietate, reddi Catholicas.

XIIX. *b Fortun. carm. lib 6.*

Cecinit tunc temporis Venantius Fortunatus *b* epithalamium de nuptiis Sigeberti Regis atque Brunichildis Reginæ, vbi plura de laudibus Sigeberti, deque pace inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis sancita hæc habet:

PAX CONCILIATA NVPTIIS BRVNICHILDIS.

——— *Quis crederet autem*
Hispaniam tibimet dominam Germania nasci,
Quæ duo regna iugo pretiosa annexuit vno?
Non labor humanus potuit tam mira parare:
Nam res difficilis diuinis vincitur armis,
Longa retro series Regi hoc vix contulit vlli:*
Difficilis nisu superantur ardua rerum.
Nobilitas excelsa nitet genus Athanagildi,
Longius extremo regnum qui porrigit Orbi,
Diues opum, quas mundus habet, populumque gubernat
Hispanum sub iure suo pietate canenda. &c.

* quæ Regi hoc cōt.

De ipsa vero à viro suo ad fidem conuersa Brunichilde hæc idem auctor in carmine in laudem Sigeberti Regis eius coniugis habet *c*:

c Fortun. carm lib 6. DE BRVNICHILDE REGINA FACTA CATHOLICA.

Catholico cultu decorata est optima coniunx:
Ecclesiæ crescit, te faciente, domus.
Reginam meritis Brunichildem Christus amore
Tunc tibi contunxit, hanc tibi quando dedit.
Altera vota colit melius, quia numero Christi*
Pectora iuncta prius, plus modo lege placent.
Rex pie, Regina tanto de lumine gaude:
Acquisita tua est, quæ tibi nupta semel.
Pulchra, modesta, decens, sollers, pia, grata, benigna,
Ingenio, vultu, nobilitate potens.
Sed quæ nunquam tantum meruisses sola decorem:
Ante tamen homini, nunc placet ecce Deo.

* quæ

XIX.

Cecinit idem auctor de Gelesuintha eius sorore nupta Chilperico Regi non epithalamium, sed lugubres elegos: quibus plane ostendit in poeticis facultatibus haud Latinas musas his temporibus raucas, sed plane sonoras, quæ & ad collacrymandum loctorem impellant. Miserrima quidem fuit Gelesuinthæ conditio: de eius enim cum Chilperico infelici coniugio Gregorius ista habet *d*: *Chilpericus rex cum iam plures haberet vxores (ita nominat concubinas) sororem Brunichildis Galsuinthæam, siue Gelesuintham, vel Galsuintham dictam, expetijt, promittens per legatos se alias relicturum, tantum coniugium sibi Regisque prolem meretur accipere. Pater vero eius hæ promissiones accipiens, filiam suam sicut anteriorem similiter ipsi cum magnis opibus destinauit: Nam Gelesuintha ætate senior, quam Brunichildis erat. Quæ cum ad Chilpericum Regem venisset, cum gradibus honore susceptæ, eiusque est sociata coniugio. A quo etiam magno amore diligebatur: detulerat enim secum magnos thesauros. Sed per amorem Fredegundis, quam prius habuerat, ortum est inter eos grande scandalum. Iam enim in lege Catholica tanquam fuerat & chrismata. Cumque se Regi quereretur assidue iniurias perferre, discretq; nullam se dignitatem cum eodem habere, petijt, vt relictis thesauris, quos secum detulerat, libere rodire permitteret ad patriam. Quod ille per ingenia dissimilans, verbis etiam lenibus demulsit. Ad extremum eam strangulari iussit à puero: mortuamque reperit in stratu.* hæc Gregorius. Cæterum rem haud omnibus compertam fuisse, Fortunatus demonstrat, dum repentina eam morte abreptam, non violenta ex hac vita subductam tradit: qui de ambabus sororibus hæc primum habet *e*:

d Greg. lib 4. c. 28.

Toletus geminas misit tibi Gallia turres:
Prima stante quidem, fracta secunda iacet.
Alta super colles speciosa cacumine pulchro
Flatibus infestis culmine lapsa ruit:
Sedibus in patriæ sua fundamenta relinquens,
Cardine nota suo, non stetit vna diu.
De proprio migrata solo nouæ mersit arena*
Exul, & his terris, heu, peregrina iacet.

e Fortun. Calcem. lib 6. DE SVA CAEDE GELESVINTHÆ REGINÆ. * arena

& inferius de eius in pauperes amore & fide Catholica recens accepta, hos versus idem auctor cecinit eleganter:

Regnabat placido componens tramite vitam,
Pauperibus tribuens aduena mater erat.
Quoq; magis posita regno superesse perenni,
Catholicæ fidei conciliata placet:
O dolor insignis, quid differs tempora fletu,
Lugubreq; vices, plura loquendo taces?
Improba sors hominum, quæ improuiso condita lapsu
Tot bona tam subito, sorte valente, vorat,*
Nam breue tempus habens, consorti nexa ingalli,
Principio vitæ funere rapta fuit.
Præcipiti casu, volucri præuenta sub ictu
Defecit, & verso lumine lumen obit.

* fatua

Hoc tamen lucrata fuit Hispana virgo, vt ex Ariana Gallia Catholica redderetur, ac plane sancta moribus efficeretur. Quid autem acciderit ad ipsius sepulchrum, quod eius sanctitatis indicij laud leue existimatum est, refert Gregorius, dum ista subdit *f*:

f Greg. lib. 8. cap. 28. XX. * fulsisse

Post eius obitum Deus virtutem magnam ostendit: Lychnus enim ille, qui sunt suspensus cereus sepulchro eius ardebat, nullo tangente, sunt disrupto, in pauimentum corruit: & fugiente ante eum duritie pauimenti, tanquam in aliquod molle elementum descendit, atq; medius est suffusus *, nec omnino contritus: quod non sine magno miraculo videntibus fuit.* hæc ipse; quæ idem Fortunatus in eius panegyrico, dum de ipsius funere agit, ita carmine cecinit:

Ducitur, ornatur, deponitur, vndiq; fletur,
Conditur & tumulo sic peregrina suo.

Nascitur

Nomine & sidera rerum mira aliis figuram,
Dum pendum Isidorus luget in obsequium,
Duodecim lapidum nec vergit, & integer assit:
Nec vomant fœcis nec perit ignis aquis.

Ex adhinc ex eodem arguit auctor miraculo, quod adhuc cum lucidas cum Sanctis sedes acceperit: hæc enim eum idem Fortunatus habet, quæ vt alia plura in veteri ecclesia deleberantur, in tanta fœminæ commendatione pie ac religiose decantata:

Tu lacrimas fili fessa fatigat: sed ah imbre vaporis
Non rubicunda suum gutta ministrat opem.
Absciso si forte potest mucrone, dicam:
Nempe ea flenda tacet, quæ loca lata tenet.
Dum fluit, quid ne vovet, quam tempore lapso
Morte ruet? rapuit, vita perennis, tibi.
Quo modo cum stephano cœlesti Consule pergit,
Fulget Apostolico principe clara Petro:
Maria simul Domino plaudens redeunte Maria,
Regnat ad æterna tuta sub illa Deo.
Cui tibi placet, pretioso funere fulget:
Dispositi reseri, nunc stabilis pulchra regit.
Atque suam nobis illos accedere vultus
Cede mori Deus per mare, per gladios.
Vita fere tanti, vivens cum vase caduco
Non aqua submersit, non petra fregit hami,
Tu quoq; mater habes consultum vota tonantis
De nato & genero, nepte, nepote, viro.
Qualis Christicolæ vitam quia credidit illam,
Non hanc flere decet, quam patrocinia habet.

Iustinus Fortunatus. Sed quæ est secuta vltio Chilperici, cum detectum est facinus, à Gregorio item accipiamus, quidat. *Rex autem Chilpericus cum eam mortuam desflesset, postquam lux Iredegundem recepit in matrimonio. Post quod factum quæ secum fecerit, quod sua emissione antehabita Regina fuerit nuncupata, cum cognita deposcant, sed hæc postea.*

Porro hoc tempore in Hispaniis etsi non amplius adversus Francos coniungi fœdere iocatos Gothis certandum esset: aduersus tamen Græcos ascitos socios, sed connexos in hostes iugiter pugnandum fuit: post obitum enim Athanagildi Isidorus tradit Hispaniarum Regibus alliciuisse cum iisdem confligendum: *Aduersus quos (inquit) hactenus confligitur: nam frequentibus ante prælia sæpe, non autem multis cæsibus fratres adinuicem sunt.* hæc Isidorus. Adhæc plane spectant, quæ sanctus Gregorius scribit ad Recharedum Regem requirentem capitula synodi illa contenta cum Iustiniano Imper. dum ait: *Iam in magnitudo ante longum tempus dulcissima mihi vestra excellentia, Nazoitano quodam immane veniente, mandare curauerat, vt pacta imperatori scriberem, quatenus pacta in charta poluta reuocaret, quæ dudum inter pia memoriæ Iustinianum principem & vos regni vestri fuerant emissa. Vt ex his colligeret, quid vobis seruare deberet. Sed ad hæc respecta duæ res mihi vehementer obstiterunt: vna, quia charta ipsa cum prædicti pie memoriæ Iustiniani Principis tempore ita subito flammis inuasa, omnia, vt omnino ex eius temporibus pene nulla charta remanserit. Alia autem, quia, quod nulli dicendum est) ea, quæ contra se sunt, aquè inscripsisse debet documenta requirere, atque hæc non in medium proferre. Ex quare horror, vt vestra excellentia sua mendosa augmenta dissimulet, & quæque ad pacem pertinent, studeat peragere, vt regni vestri tempora per longa spatia annorum curricula cum magna laude moderanda.* Itaec Gregorius: quibus indicat adhuc viguisse bellum in Hispania aduersus miseros Imperatoris, qui aliquo sibi iure id faciendum putaret: conuentum namque inter eos tradunt, vt si quem ferret Imperator, Hispaniæ pars sub Romani Imperii dominum, hoste superato, rediret: ob idque ad pacem idem Gregorius hortatus est Recharedum. Verum non pace, sed gladio finem bello impositum idem Isidorus affirmat.

Sub hoc anno secundo Chilperici Clotarij filij Regis Francorum notatæ reperiuntur præclaræ res gestæ sanctiMarmoutiani Abbatis, qui his temporibus in Gallia egregia sanctitate atque miraculis refulsit, extant ipsæ omnes fide conscriptæ ab æquali *b* ipsius: ex quo hæc tantum quæ ad annum hunc spectant, haud silentio prætereunda putamus, cum agit de monasterio ab eo erecto cœpto, vbi antea plurimis miraculis claruisset, reliqua vero, quæ ab eodem auctore descripta leguntur, tu consulas: *Cepit (inquit) eo in loco vir Dei ad laborem se accingere, Deo adiuuante, illum repurgare, Turbionis * pristino permanente vocabulo: flatuitque ibi oratorium, instarq; cæterorum cellulas adiecit, in iis cum suis habitans. Factum hoc est anno secundo Chilperici Regis, qui fuit filius Clotarij supradicti a Clodoueo primo Francorum Rege Christiano progeniti. Die quadam monachi venerabilem Patrem vetustam quærentes amputauerunt, cæsoramen structuram oratorij. Vbi autem hora cibi capiendi aduenit, vir Domini illos iussit abscedere: ipse vero cum suo ministro in opere permansit: Erat arbor illa in loco importuno sita, vt a fratribus neque secari, neque dolabris aptari posset ad vsum ædificij.*

Itaque famus Dei ad solitum præsidium recurrens, precibusque pulsans Dominum, illius virtute & opere fretus, arborem immensæ molis & roboris, quo illi collibitum fuit, transposuit: ita vt ab hominibus non suppetebat adiutorium, non deerat fideli seruo manus auxiliatrix præpotentis Dei. Fertur autem ea arbor tantæ fuisse vastitatis, vt vix quadraginta viri illi deportandæ sufficerent. Præcepit autem vir sanctus ministro suo, vt venientibus fratribus diceret, a prætereuntibus allatam fuisse opem. In cunctis autem operibus suis valde id studebat, vt hominum fugeret notitiam & spiritum vanitatis atque iactantiæ: admonebatque, vt omnis laus vni Deo ascriberetur, cuius etiam re vera totum esset, quicquid faciebat boni. ita quidem tegere sua admiranda opera consueuit, vt tamen mendacii prauitatem effugeret: neque enim quisquam eum esse mentitum dicere potuit, dum à prætereuntibus allatam operam ad quercum transferendam asseruit: prætereuntes namque quis dixerit sanctos Angelos viatores, qui ipsorum apparitiones factas Abrahæ, Loth, atque Tobiæ in memoriam reuocarit. Sed attende, quid mox idem subiiciat auctor:

Fuit post hæc vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui iam ad extrema perductus, mortis angoribus premebatur. Misit igitur ad virum Dei solidos quadraginta: obnixe rogans, vt ipse iam in supremo constituto spiritu vellet benignus opitulari, & suis apud Deum precibus efficere, vt fides obtinenda sanitatis ipsi præstetur. Illam pecuniam vir sanctus prorsus recipere noluit: attamen rogante latore, accepit illam quidem, sed ingressus in oratorium fudit preces ad Deum, vt accepta foret in conspectu illius oblatio hominis: imponensque altari pecuniam, & multo studio singulos appendens & manu reuersans nummos, crebroque flectens genua, & orans Dominum, ad extremum non nisi vnum ex omnibus retinuit sibi, solidum, quem per spiritum cognouit non rapina, sed iure partum esse. Reliquos autem restituens illi, qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem constata est, nec potest mutare sententiam Dei, nec vita spatia producere, nec peccatorum veniam impetrare. Scriptum enim est c: Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia. Hinc est illa Prophetæ exprobratio d: Sacrificate de fermento laudem. De fermento quippe laudem immolat, qui Deo sacrificium de rapina parat. Tu ergo frater celeriter annuncia domino tuo, vt pro animæ suæ salute sit solicitus, iniusteque alijs ablata restituat, nouerit que hoc morbo vitam se amissurum temporariam: nos vero Christo propitio, bona omnibus abundamus, nec quicquam nobis in Christum firmiter credentibus poterit deesse. Dominus tecum sit, fili: vade in pace. Ille, his auditis, abijt ad dominum suum: quem tum quidem adhuc viuentem reperit; sed idem tabem, inualescente morbo, excessit è vita. Alia his ab auctore subiiciuntur observatione dignissima: sed quod alio nostra tendit oratio, ista de sancto viro libasse satis erit. Iam vero ad cladem per Longobardos Italiæ sequenti anno inferri cœptam transeamus.

* *
*

* Corbionis RESGESTÆ S. LAVNOMARI.

XXIII.

XXIV.

c Prou. 15.

d Amos 4.

IESV CHRISTI
Annus 568.

IOANNIS PAP. IVSTINI IVN. IMP.
Annus 9. Annus 3.

I. LONGOBARDI INFLVVNT IN ITALIAM.

QVingentesimus sexagesimus octauus Domini annus adest, Indictionis primæ, qui & Consulatu secundo Iustini Imperatoris in aliquibus (vt dicetur) monumentis notatus habetur: quo Alboinus Rex Longobardorum è Pannonia, quam occuparat, & ad quadraginta duorum annorum spatia illic manserat; cum suis ex Scandauia insula iam ante progressus, in Italiam magnis potens viribus ingreditur.

II. DE TEMPORE ADVENTVS LONG. IN ITALIAM.

Quod autem aliqui anno superiori id factum volunt, temporis ratio exactius est exploranda, licet enim Paulo diacono [a] id testanti de prima Indictione & anno præteriti fides præstanda esset; eius adhuc sententiam S. Gregorij Papæ assertione fulcire in promptu est: in epistola [b] enim ad Constantiam Augustam data sub Indictione decima tertia post mensem Iunium (qui est annus Domini quingentesimus nonagesimus quintus) cum numeret annos viginti septem ab aduentu Longobardorum: vtique ab hoc anno eum oportuit numerare cœpisse. Rursum vero cum in epistola ad Phocam Imperatorem data sub sexta Indictione (qui est annus Domini sexcentesimus tertius) numeret annos triginta quinque à Longobardorum incursionibus: vtique etiam affirmare necesse est, ab hoc ipso anno numerum deduxisse, ait enim scribens ad Constantiam, siue potius dixeris Constantinam: *Viginti iam & septem annos ducimus, quod in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus.* quæ verba cum nequaquam intelligi possint, ex quo Longobardi Romam venerunt, vtique de tempore inuasæ ab eis Italiæ accipienda erunt, sicuti & cum hæc scribit ad Phocam Imperatorem [c]: *Qualiter enim quotidianis & quantis Longobardorum incursionibus ecce iam per triginta quinq; annorum longitudinem premimur, nullis supplere vocibus suggestionis valemus.* hæc quod ad annum Longobardorum in Italiam aduentus, sed & diem pariter signant, vbi id factum hoc anno, quarto Nonas Aprilis, alij ipsis Kalendis eiusdem tradunt.

a Paul. diac. de Gest. Lon. g. b. lib 2. c. 6.
b Greg. lib. 4. epist. 34.
c Greg. lib. 11. epist. 45.

III. CVM LONGOBARDIS ALII BARBARI.

Quod autem ad ipsum Regem spectat, cum esset Francis amicitia & affinitate coniunctus, magis reddebatur Romanis timendus: ipse enim (vt Gregorius auctor est) Chlothosindam Clotarij filiam in vxorem duxit: sicque non tantum Regis potentissimi effectus est gener, sed & quatuor Francorum Regum cognatus. His addebatur, quod & Hunnis fœdere erat iunctus, quibus Pannoniam libere possidendam precario concessit. Accedebat ad tãta hæc, quod & alios complures barbaros nactus est auxiliares, nempe Saxones, & præter hos alias nationes, quarum vel singulæ negotium facessere Romano Imperio potuerunt: quæ iam hæ fuerint, audi Paulum diaconũ d: *Certum est autem* (inquit) *Alboinum tunc multos secum ex diuersis gentibus, quas vel ally Reges, vel ipse ceperat, ad Italiam adduxisse. Vnde in hodiernum vsq; dicens populos in his, quos habitant vixisse. Vnde in hodiernum vsq; dicens populos in his, quos habitant vixisse. Gepedas, Bulgaros, Sarmatas, Pannonios, Suenos, & alios huiuscemodi nominibus appellamus.* hæc Paulus.

Greg. Turo. hist. Franc. lib. 4. c. 15.
d Paul. diac. lib. 2. c. 12.

IV. LONGOBARDORVM PESSIMI MORES.

Sed & quod magis exterruerit animos audientium, vel solum nõmen Longobardorum, memoria rursum repete quæ ex Procopio superius dicta sunt; qui res belli Gothici tractans, expertam iam fuisse Italiam tradit, quã feræ bestiæ essent & truculentæ, quamque turpissimæ, cum Narsetes, qui aliquot ex ipsis vocauerat contra Gothos, necessarium fuerit eos muneribus donatos, quam citissime ad propria dimisisse, quod intolerabilis esset eorum in Italia commoratio, amicorum cuncta præda, incendiis, & libidinum putore miscentium. Sed iterum accipe verba Procopij ista dicentis [e]: *Illa namque*, Longobardi videlicet, *ad cæteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel adiicias ipsa, in qua forte diuerterant, iniuste crena bant, stupraque fœminis & vim inferebant sacras ipsis ædes refugientibus: vnde magna pecunia hos primum donatos ad proprios re-*

e Procop. de bello Goth. lib 3.

sedes penates permisit, &c. Si tanta hæc Romanis militantes, aduersus eosdem sceleris immania perpetrabant: quid putandum eosdem iam hostes, in Romanum solum cũ irruperent, peracturos? cum præsertim nullus esset, qui illis arma obiiciendo resisteret: licet enim Hexarchus in Italiam ab Imperatore missus Longinus defendere à barbaris eam (quantum fas esset) conaretur; tamen quod valde debilis viribus esset, occurrendi, & cum eisdem in campo collatis signis pugnandi, nulla penitus illi facultas. Quales autem fuerint in Italiam Longobardorum progressus, scire si cupis, eos consule, qui eo argumento commentarios conscripsere: nobis satis ad institutum, hæc quo potissimum anno agi sint cœpta, in medium afferre, his & alia pro ratione temporis adduci, quæ ad rerum Ecclesiasticarum statum spectare noscentur.

V. ALBOINI REGIS MITIVS DEBITO CO PIT. [Pau. de lib. Lang.]

Illud autem minime prætermittimus, ipsum Alboinum Regem ad conciliandos sibi Italorum animos benignum se præbuisse, deposuisseq; pauendam illam cunctis Longobardis innatam feritiam: testatur siquidem Paulus [f] diaconus, eidem in Italiam ingredienti occurrisse Ecclesiæ Tarusanæ Episcopum, ab eoq; suæ Ecclesiæ petiisse immunitatem, ne scilicet ab hostibus detrimentum aliquod pateretur; accepisseq; ab eodem, quæ postulasset, ait enim: *Igitur Alboinus cum ad fluuium Plauem peruenisset, vbi ei Felix Episcopus Tarusanæ Ecclesiæ occurrit: eig, vt erat largissimus, omnes Ecclesiæ suæ facultates postulanti concessit, & per suum pragmaticum postulata firmauit.*

VI. DE FELICE EPISC. TARVISANO. [Paul. diac. lib. 2. c. 12.]

Hæc narrans Paulus de Felice, hunc illum tradit esse Felicem perneccssarium Venantii Fortunati, cuius meminit in Vita S. Martini his verbis g:

Illustrem socium Felicem, quæso, require,
Cui mecum lumen Martinus reddidit olim.

Sed quid sit, quod ait: *Cui mecum lumen*, &c. declarat inferius idem ipse, dum ad finem Vitæ S. Martini, quam heroico carmine cecinit, de se ipso testatur, laborantem oculis, oleo lampadis ad imaginem S. Martini incensæ esse sanatum, quorum nos tam meminimus. Sed audi iterum ipsum rem tantam his versibus describentem:

Expete Martini loculum, quo iure sacelli
Tam desperatum lumen mihi reddidit auctor,
Munera qui tribuit, saltem rogo verba repende.
Est vbi basilicæ culmen Paulî atq; Ioannis,
Hic paries tenet Sancti sub imagine formam,*
Amplectenda ipso dolei pictura colore.
*Sub pedibus isti paries habet arcte * fenestram:*
Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Hoc ego dum propero, valido torquente dolore,
Dissugiente gemens oculorum luce fenestra,
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte recessit,
Et præsens medicus blando fugat vngvine morbos.

f Paul. diac. lib. 2. c. 12.
g Venant. Fort. in vit. S. Mart. lib. 4. in fin.
* ante

VII.

ista & alia Fortunatus: qui accepti diuinitus beneficij memor, pro gratiarum actione res gestas S. Martini quatuor libris concinnasse voluit. Sed de his alia occasione superius, hic vero ob Paulum diaconũ topetenda putauimus, qui eiusdem Fortunati natale solum describit his verbis:

VIII. PERSONA NATIONIS TVLIT.

Sane quia huius Felicis fecimus mentionem, libet quoque pauca de vtrgrabili & sapientissimo viro Fortunato contexere, qui hunc Felicem asserit sibi socium fuisse. Hic itaq; Fortunatus ortus quidem in loco, qui Duplabilis dicitur, fuit: qui locus haud longe à Ceneten si castro vel Tarusiana distat ciuitate: sed tamen Rauennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, Rhetorica, & Geometria clarissimus extitit. Is cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, similiter & Felix præfatus socius eius eorundem dolore laboraret, &c. curationem eorum recenset ipsius Fortunati versibus recitatam; de quo & ista subdit:

Fortunatus in tantum B. Martinum veneratus est, vt relicta patria, paulo antequam Longobardi Italiam insiderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas visitare decreuerit: quod iter suum per flumina, montes, valles, oppida, pagos ipse in carminibus suis dilucide describit in præfatione ad Gregorium. Qui postquam Turonos iuxta votum proprium peruenit, Pictauos

transiens

translatum, illis hilarantè, & multorum laudem Sanctorum gesta uerum prosa, partim metrica oratione conscripsit, nonnullaque, in eorum ecclesiam primum peruenit, deinde Episcopus ordinatus est: atq; in eodem loco digno gemitu finem habuit. Quæ ad finem: Ad cuius tumulum dum lucubrationibus, atq; hæc ad finem: Ad cuius tumulum cum illis orationi gratia adiuisset, epitaphium rogatus dixisse fertur. Abbate contento. huiusq; Paulus diaconus ille Fortunatus, non alunde, quam ex ipsius scriptis elicuisse. Sed quæ huius anni rerum gestarum reliqua esse putantur, iam prosequamur.

Longino, vt vidimus) ab Imperatore in Italiam misso, successisse Narsetem à præfectura, atque pariter vitæ finem imposuisse, sunt, qui testentur. Verum quid actum sit de eodem Narsete in Italia Duce, haud leuis suboritur controuersia, quam necdum ab aliquo inuenimus esse solutam, sed nec etiam pertractatam. De eo autem quidam Latini tradant, audiamus. Paulus a diaconus, Anastasij & alij eos secuti testantur eundem cum Ioanne Pontifice Romam reuertisse, facti admissi pœnitentem, Romæ extremum diem clausisse, corpusq; eius loculo plumbeo collocatum vna cum ipsius thesauro Constantinopolim esse translatum; hæc, inquam, Latini habent. Sed longe discrepant ab his Græci, dum asserunt, cum Constantinopolim esse reuersum, & post redijsse sumptuosa ædificia erexisse. Cedrenus enim hæc habet anno sexto Iustini Imperatoris: *Narses charissimus Imperatori dominus, Narsetis dictum construxit, & Catharorum nuncupatum*, sed & Miscella hæc in Tiberio: *Narses quoque Patricius Italiæ cum multo thesauro ab Italia ad suprà memoratum venit*. Constantinopolim videlicet, *adduxit, & ibi in domo sua effodere iussit magnam, in qua multæ millia centenariorum auri argentique deposuit, interfectisque omnibus consciis, vni tantummodo seni, hac pro iuramento ab eo exigi commendauit, &c.* ex quibus intelligas plures post hæc annos oportuisse eundem Narsetem fuisse superstitem.

Quorsum autem alterutrorum maior sit in tanta scriptorum diuersitate præstanda fides, æqua sunt cuncta expendenda statera. Certe quidem inclinari lancem pondere veritatis in Græcorum sententiam, quæ superiora texta sunt ex Corippo sui temporis scriptore, declarat; quibus demonstratum est, ante annum Narsetem reduisse Constantinopolim, illicq; mirifice cultum, nec amplius in Italiam, misso illuc Longino, esse reuersum. Quæ vero hac de re scripta sunt a Latinis, leuitate tota, & instar fumi in aera euanescere; præter ea, quæ dictasunt, plura alia persuadent. Primo quidem periculi fides Latinorum videtur, dum dicunt, statim vt reuersus est Narses in Vrbem, mortuum esse. Etenim si Anastasius habet eodem tempore contigisse mortem Pontificem, quo Narses extinctus est; cum constet de Ioanne adhuc post annos quatuor fuisse superstitem, totidem annis vitæ Narsetj tribuendi erunt. Id magis patebit ex litteris Ioannis Papæ, si agere ex illis velis, in quibus mentio est Consulatus Narsetis cum Iustino sextum Consule, quem hoc anno secundum Consulatum gessisse, ex his, quæ proxime dicentur, apparet.

Sed nec illud asseri quidem vel coniectura existimari potest, quod aiunt, post tam immane facinus Narsetis, quo Italiam barbaris prodidit, cum iustissimam Imperatoris iram commeruisset, eius tamen corpus (vbi ipse defunctus est) cum honore esse translatum Constantinopolim, quod quidē si fuisset sepultum, ex humandum illud & proiiciendum foras, magnitudo sceleris postulasset. Sic ergo siue viuens Constantinopolim rediisset, siue post mortem eius cadauer translatum dixeris Constantinopolim, vtrumq; (quodcumq; fuerit) eundem ab Italiæ proditionis crimine reddit immunem: vt plane tela illa, in qua tot tantaque mala ab eo ordita feruntur, contexta appareat in mendaciorum textrina. Quorum pacto rogo, totius Italiæ fax, tantæ auctor pro itinonis, postquam defunctus est, tanto honore dignus est habitus, vt si non ipse, cineres ipsius saltem vel-

ut quodam triumpho euehendæ fuerint Constantinopolim, cum iure meritoq; si qua illius siue lapide, siue ære extaret incisa memoria, fuisset more maiorum penitus abolenda? Græcis igitur hac in re maiorem putarem fidem adhibendam, cum præsertim iidem & Latinum huius temporis scriptorem astipulatorem habeant Gregorium Turonensem *b*, qui ea cuncta de thesauro abscondito tradita à Græcis tradat.

b *Greg. Tur. lib. 4. c. 19.*

XII.

NARSES MIRIFICE LAVDATVS.

a Verum & Græcorum in eo fides vacillat, dum quem omnes prædicant religione maxime pium, operibusque probe factis Deo gratissimum, ipsi eundem auarum atque crudelem fuisse tradunt, cui non satis fuerit adeo ingentem pecuniam congregasse, sed & insontium immani cæde eandem sanguine madidam nullius profuturam vtilitati in loco abdito collocasse: de quo portentoso facinore dicturi sumus infertius in Tiberio Augusto opportunioti loco. Porro laudatum vidimus Narsetem a Procopio, eumque ob insignem pietatem de Gothis plenam meruisse, despectatis tam plane rebus, victoriam, id ipsum testante Euagrio *c*, atque Nicephoro, illis reperitis verbis *d*: *De Narsete, qui familiariter cum eo vixere, illud perhibent, ita ipsum ex animo humane pependisse, atque id omnis generis pietatem complexum, & Virginem eandemque Dei genitricem ita veneratum esse, vt illa manifesto ei apparens, quando prælium committendum esset, præciperet; neque illum facile prius in aciem descendisse, quam tempus opportunum ab ea cognouisset. Plures & alia res memorabiles Narsetes gessit, &c.* hæc de Narsete Euagrius, itemque Nicephorus, laudauit & ipsum plurimum Agathias *e*. Sed de eodem audi elogium Pauli diaconi *f*: *Erat* (inquit) *vir piissimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis basilicis multum studiosus, vigiliis & orationibus in tantum studens, vt plus supplicationibus, quam armis bellicis victoriam obtineret.* Certe quidem si quid huiusmodi Narses post adeptam ob victorias tantam gloriam perpetrasset: scribēs post hæc res sui temporis Euagrius parcius saltem laudasset hominem, quem tam infamis exitus stigillasset; eaq; de ipso referre, vel saltem meminisse minime prætermisisset: sed cum ad Mauritij tempora suam historiam perducat, nec de eius obitu vel minimum quidem loquatur, adhuc fuisse superstitem, haud leuem suspicionem ingerit.

c *Agath. lib. 1.*

f *Paul. diac. de Gestis Longob. lib. 2. c. 3.*

XIII.

DE NARSETE PATRICIO ET DVCE SVB MAVRITIO.

Quod facit, vt in illum respiciam viru insignē eodem nomine nuncupatum Narsetem sub eodē Imperatore Mauritio domi forisq; spectatū summa gloria auctum, eademq; Patriciatus dignitate insignitum, eidē muneri mancipatum, nempe Romani exercitus præfecturæ, & (quod maius est) eadem etiam pietate imbutum: hunc ipsum inquam dum intueor, me suspicio haud leuis pulsat, num hic idem cum ipso sit, atq; adhuc ad annos triginta vitam propagarit. Quod si quis penitus inficias ierit; tunc necesse erit affirmare, duos eodē ferme tempore eiusdem nominis, ordinis, dignitatis, probitatis, & victoriis insignitos, bello spectatos Duces exercitus vixisse Narsetes: quod haud adeo fit verisimile, cum nulla distinctione prior senior vel maior, posterior vero iunior vel minor dictus inueniatur. De eius Narsetis præfectura exercitus, quo vicit Varanem innatorem regni Persarum, restituitq; in regnum Cosrhoëm iuniorem senioris filium, agitur pluribus in Miscella *g* sub anno quarto Mauritij Imperatoris, itemq; de ipso Zonaras *h*, Cedrenus in Tiberio, Nicephorus *i*, & Constantinus *k*; qui & de eius nece sub Phoca tyranno agunt: ab eodemq; ædificatas Ecclesias SS. Pataleemoni, Probo, Taracho, & Andronico, nec non hospitalem domum, Zonaras tradit *l*, dum recensēt viri insignis pietatis monumenta; quibus ipsum eundem esse Narsetem Patricium S. Gregorij Papæ obseruantissimum, ad quem ipsius Pontificis tres extant epistolæ *m*, suademur.

g *Miscell. lib. 17.*
h *Zonar. in Mauric.*
i *Nicepb. lib. 18. c. 10.*
k *Constantin. in Annal.*
l *Zonar. in Phoca.*
m *Greg. lib. 1. ep. 6. lib. 5. ep. 14. & lib. 9. ep. 17.*

XIV.

Si vero hunc sub Mauritio Imperatore tot insignibus spectatum Narsetem diuersum ab eo, qui sub Iustiniano Gothos vicit, fuisse quis dicat: haud pro his nobis adeo pugnandū erit, cum res tantummodo cōiecturis agatur, & hęc ipsa potius cōsideranda propoluerimus, quam hi-

storica lege credenda. Ad postremum autem de Narsete Italiæ Duce quod refert Paulus diaconus, haud perfunctorie prætercundum est. *Hic quoque temporibus* (inquit *a*) *Narsen Patricius, cuncta studiosè ad omnia vigilabat, Vitalem Episcopum Altinæ ciuitatis, qui ante plurimos ad Francorum regnum, hoc est, ad Mogontinensem sinceritatem confugerat, tandem comprehensum apud Sisiliam exilio damnauit.* Hæcipse. Porro non tanta sibi arrogasse Narsetem vicum pium, vt in Episcopos manus iniceret, quisquis sciat, nisi cum id iussum ipsi fuit pluribus litteris à Pelagio Papa Ioannis huius prædecessore, prout quæ recitatæ sunt superius ipsius Pelagij litteræ facile demonstrant. Pelagium vero ipsum ad hæc Narsetem excitasse constat, vt obortum recens schisma sedaret: quod & iure faciendum esse, S. Augustinus aduersus Donatistas agens, pluribus comprobauit. Fuisse autem tum Altinensem, tum Aquileiensem Ecclesias temporibus istis in schismate, quæ superius dicta sunt atque dicentur, ostendunt.

a Paul. diac. de Gestis Long. lib. 2. c. 4. in fi.

DE VITALI EPISCOPO ALTINENSI IN EXILIVM DEPORTATO.

XV.

Sed res Orientales obuias prosequamur. De Sophia Augusta dignâ Christiana fœmina facinus chronographi *b* hoc anno recensent, nempe dissoluisse nomina omnium debitorum: ait enim Cedrenus: *Tertio anno Sophiæ Augustæ accitis omnibus, qui ære alieno obstricti erant, debita eorum credutoribus dissoluit, & pignora suis auitoribus*, dominis scilicet *reddidit*. eadem in Miscella. Præcesserunt hæc clamores pauperum à potentibus oppressorum: pro quibus cum Imperator sæpius rescripsisset, sed nihil profecisset, violento tandem intellexit opus esse remedio: nempe vt vno ex sublimioribus magistratibus pœnam darent, reliqui discerent aduersus iustitiam nihil debere præsumi. Quodnam autem istiusmodi remedium fuerit, Cedrenus exacte rem gestam narrat his verbis:

b Cedren. anno 3. in fine & Miscell. auctor.

XVI. IVSTINI AD MAGISTRATVM ORATIO.

Iustinus hic cum cerebro ægrotaret, ac vertigine vexaretur, neq; in publicum prodire posset: potestates quidem, quia ad Imperatorem querelæ de eis afferri non possent, nemini parcentes, omnium facultates diripuerant. Cum vero Imperator aliquando se recollegisset, at q; in templum prodiisset: ij qui iniuria fuerant affecti, mi sericordiam ipsius magna voce implorauerunt. Omnibus ergo in curiam vocatis, Iustinus: Existimabam, inquit, vos omnes pietatem colere, vestrisq; contentos, neminem egentium iniuriam inferre: at vos & Deo & Imperio nostro aduersa patrati facinora. Horror ergo vos, vt pauperibus sua vitro reddatis, ne vestra ipsorum bona auertatis. Potentes his auditis, tamen consuetudine ducti deteriora etiam prioribus adiecerunt. Acrij enim vesanæ consuetudinis, quæ iam altera natura iudicatur. Itaq; cū Imperator rursum ad processum prodiret, plures eum inuocabant. Rursum igitur in progressu conuocato Senatu, dicit, si me à Deo putatis Imperatorem fuisse constitutum, ausculto imperate: parete tussu meo mandatis: iniuria afficere pauperes desinite: scitis nanq; possibus mortis esse; vt validior & maior deorum minorem. Quod si meo præcepto non parere, sed in rapiendo vestris obsequi vultis cupiditatibus, alium volus vestro arbitrio deligere Imperatorem. Ego enim contumacibus, iniustis, & aliena violentibus imperare nolo.

XVII. PRÆFECTVRA CONCESSA PRO DEFENSIONE OPPRESSORVM.

Ibi quidem procerum, libertate dicendi sumpta, ita Imperatorem alloquitur: Constitue me coram omnibus Præfectum Vrbi, mandata, nec cuiusquam rationem patiorem iustitia habeam, vtq; mandata, nec cuiusquam rationem patiorem iustitia habeam, vtq; mihi ea de rebus necessaria imperitura semper aditus pateat: recipio in me, effecturum me intra mensem, ne vlla sit vel illata in vrbe, vel accepta iniuria. Quod si quis profert culpam, quam mihi indicauerit, capite me plectii iubeto. Pergratum hoc Imperatori fuit, eumq; Præfectum Vrbi constituit. Is ergo cum matrona quædam viduam deplorantem se à Magistro pro tribunali sedente, & quandam viduam quærentem se à Magistro quodam ornatu suis facultatibus spoliatam: mittit eum cum sigillo ad Magistrum illum, indeq; eum ad dicendam causam vocauit.

XVIII. EGREGIVM FACINVS PRÆFECT. VRBIS.

Cum eundem viduam Magister verberibus male mulctatam remisisset: mittit Præfectus ad eum de Curioribus vnum: sed hunc quoque verbis delusum dimittit: Interim dum Præfectus in Circo sedet, Magistrum, opperitur: hic ad conuiuium ab Imp. vocatur. Eodem se Præfectus quoq; confert, at q; Imperator. Si in eo Imperatori, quod mihi mandasti, ne cui eorum, qui pauperes concussissent, quod mihi mandasti, ne cui eorum, qui pauperes concussissent, parcam: scito me pramissa mea fatis facturum. Sin eos tu, tiunt parcam: scito me pramissa mea fatis facturum. Sin eos tu, proteruis dictis amicos potius habes, & contumax adhibes: scias proteruis dictis amicos potius habes, & contumax adhibes: scias me quoque detrectare ea, quæ in me recepi. Imperatore rei vdente, vti se ipsum patrimonio detraheret, si sententia talis ferretur: Præfectus illico Magistrum vi abripuit, & in carcerem, quæ Urbi Cicilio, coniecit. Vbi diligenter vtrumq; sermone considerauit; cum haud leuibus iniuriis ab eo affectam mulierem compertisset: verberibus impositis homini capite rasit, asino q; undam impositum per mediam vrbem velut in triumpho duxit, & omnes eius opes mulieri addixit. Hoc exemplum reliquos ita in vitam redegit, vt vique summa in pace viuerentur, atque intra triginta dierum neque ullos vllus esset, neque rem inuitarum. Tunc Præfectus Imperatori significat, se promissa implesse, & Imperator in publicum progressus, cum nulle querela audiretur, tenerq; patricia dignitate eum ornat, & per omnem vitam Præfectum vrbi esse iubet. hactenus de his auctor.

Hoc eodē tertio anno Iustini Imp. cum Spesindeum Episcopus Primas Birazenæ prouinciæ in Africa de suæ Ecclesiæ priuilegiis conseruandis interpellasset Imperatorem, ipse morem gerens in hunc modum ad eum rescripsit:

XIX.

c Extat N. vol. in Append.

Imperator Iustinus Aug. Spesindeum viro beato Archiepiscopo Virazenæ * *prouinciæ.*

BIBLIOTHECA IVSTINIANA VTRIVSQ. PRIVILEGIA ECCLESIASTICA.

Cum & priuatis hominibus donata priuilegia pietas nostra obseruare curauerit: hoc ipsum multo magis & sanctæ Ecclesiæ conseruari necessarium esse putauimus. Petiuit enim tua beatitudo per Ecclesiarum reuerendissimum diaconum, diuinas regulas atq; priuilegia data sancto Concilio tuo, vel Ecclesiæ tuæ inuiolata custodiri: Vt si quando contra sacros canones accusatio processerit, qua pertinent ad diuinas regulas, non apud Iudices ciuiles aut militares causa ex criminatio procedat, sed ad tuam beatitudinem, sicut & pater noster per diuinos apices constituit. Quapropter sancimus, secundum regulas diuinarum legum, atq; dispositionem patris nostri, Episcopos, siue omnes clericos subiectos tuæ beatitudini; si accusantur ab aliquo, sub tua audientia satisfacere in his, quæ ad regularem ordinem pertinent: quia nostra pietas hoc ipsa atq; priuilegia data à sancto Concilio tuo præsidet confirmare.

XX.

Super hoc petisti, vt quando opus fuerit ad nostram pietatem tuos responsales dirigere, nullus eos prohibeat negotare: quod & nobis placuit, vt nihil necessariorum lateat aures nostras. Vnde licentiam tua beatitudini damus, vt quando opus fuerit aut Ecclesiæ tuæ, aut communi prouinciæ ad seruitutem nostram aliquem transmittere dolueris causa necessariæ, sine aliqua impedimento dirigere eum; vt veritatem audientes, quicquid oporteat fieri, statuamus. Alios vero Episcopos illius prouinciæ, si necessaria causa emerserint, ad nos dirigere, aut ad nostram venire pietatem, cum voluntate Primatis hoc faciant. Hæc ergo tua beatitudo effectui tradere obseruareq; procuret. Legi. Data Kalend. Maij. Constantinopoli. Imperij domini nostri Iustini PP. Aug. anno III. Consulatus eiusdem secundo. hæc quidem ipse pio dignus Imperatore: quibus huius anni rerum gestarum finem imponimus.

IESV CHRISTI
Annus 569.

IOANNIS PAP. Annus 10. IVSTINI IVN. IMP. Annus 4.

QVingentesimus ac sexagesimus nonus vertitur annus Domini, secundæ Indictionis, itemque quartus Iustini Imperatoris: cum Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipsius regni anno secundo prope dilapso, collegam sibi & fratrem suum Lewigildum, cui & cessit Hispanias, ipse contentus regno, quo potiebatur in Gallia Narbonensi. Erat Lewigildo vxor Theodosia Catholica fœmina, eademq; soror sanctorum Leandri, Fulgentij, Isidori, ac Florentinæ, filia vero Sueriani Carthaginensem prouinciam moderantis, sed nihil ex sanctæ consortio profecit Rex impius Arianismi tenacissimus. De tempore fidem facit idem S. Isidorus *d* in Chronico, dum ait, anno secundo Iustini Imp. Liuuam * regnare cœpisse; & idem addit, eundem secundo anno ab adepto principatu asciuisse in regnum socium fra-

I.

d Isidor. in Chron. Goth.

* Liuba

trem

rente Lewigildum. Vnde opus est vt ex eodem Isidoro corrigatur Isidori depravatum in eo Chronicon, cum ibi Iustini sub-ferat anno secundo Iustini vocatum ad regnum a fratre Lewigildum: vt quartus Iustini pro secundo accendus sit annus. De persecutione autem à Lewigildo in Catholicos excitata suo loco dicturi sumus.

Hoc itinum anno sub Theodomiro Sueuorum Catholico Rege celebratum est in Gallicia Lucense Concilium, de quo perpauca hæc tantum monumenta habentur, apud Ambrosium Morales, Hispanicarum luculenti historici rum diligentia nuper inuenta: *Tempore Sueuorum, sub Æra sexagesima nona die Kal. Ianuarij, Theodemirus Princeps Sueuorum Synodum in ciuitate Lucæ fieri præcepit, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diuersis Ecclesiæ causis, &c.* quod insuper recitat ex aliis scripeis exordium, cum spectare cooperatur ad secundum Lucense Concilium, de eo suo loco dicendum. In hoc autem actum rogatione Regis, vt nouæ instituerentur Metropolitanæ Ecclesiæ in Gallicia, quæ tamen esset subdita Bracharensi: circumscriptis quæ tunc in eodem Conuentu limites Lucensis Ecclesiæ ad ires ab finibus euitandas. Ita plane incaluit recens reddita Catholici Regis fidei ardor, vt totus esset in his, quæ spectarent ad fidem Catholicam illustrandam, confirmandam, in Ecclesia pacem; curaritque summa diligentia Neophytus Princeps, quæ sunt absolutissimi sacerdotis.

Quod vero ad res Orientales pertinet, hoc ipso anno quarto Iustini Imp. Tiberius Comes Excubitorum, qui postea Augustus creatus est, aduersus Anares barbaros rugnans, eos vicit atque penitus debellauit, adeo vt eos dem pacem submisse petere ab Imperatore coëgerit. Hæc apud Victorem Tunnensem in Chronico: sed & horum meminit Cortppus in carmine ad Iustinum his verbibus *a*:

Illecebrosmedia Anarum gens dura capillo
Horrida vi, cruciq; asperrima bella
Imperio subiecta tuo seruare parata;
In media supplex defusis crinibus aula
Exuat pauor, nec fidere millibus audet
Tot nemora silua Romana lacessere figna. Et infra.
Pars numerum ciuisset cum magna suorum
Perdita pauita fua: nunc marte peraclo
*Pulsus, vicinq; * famulantur in aula.* at hæc satis.

IESV CHRISTI
Annus 570.

IOANNIS PAP. Annus 11. IVSTINI IVN. IMP. Annus 5.

SEptingentesimus supra quingentesimum adest annus Domini, tertiæ Indictionis, idemque quintus Iustini Augusti, qui & in ipsius constitutione annus *b* secundus post Consulatum eiusdem inscribitur. Quo Appollinaris Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, vbi sedisset annos decem & nouem (secundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migrauit, de quo non prætereant, quæ de ipso apud Sophronium omni fide testata leguntur, cum contigit eum sanctissimos viros ordinare Episcopos in Ægypto, quorum vnus è mortuis resurrexerat. Regesta ita describitur e testificatione Zosimi Cilicis magni anachoretæ:

Narrauit autem nobis (inquit) & hoc senex, dicens: Ante annos viginti duos ascendi in Porphyrites, volens illic morari. Accepi autem & discipulum mecum Ioannem meum. Cum autem illuc venissemus, inuenimus duos anachoretas, maximosq; prope illos. Erat autem alter quidem ex his Galata nomine Paulus, alter vero Mesticius nomine Theodorus (ex monasterio fuerant Abbatis Eustorgij) habebant autem collabia ex pellibus bubalorum. Mansit autem illic firme duos annos: distabamus ab inuicem quasi duobus stadijs. Die autem quadam, cum sederet Ioannes discipulus meus, subito cecidit tam supens, statimq; defunctus est. Sanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur angustia existens, abij ad anachoretas. Qui vt viderunt me turbatum & afflictum, antequam aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid est, Abba Zosime? mortuus est frater? Dico: Ita sane mortuus est. Venientes igitur metum, videnteq; ipsum in terra iacentem, dicunt mihi: Noli contristari, Abba Zosime: adest diuinum adiutorium. Vocanteq; fratrem, dixerunt? Frater Ioannes surge: quia senex te opus habet: Continuoq; surrexit frater de terra. Quærentes autem bestiam & inuenientes, tenuerunt eam, & in conspectu nostro illam in duas partes diuiserunt. Tunc dicunt mihi: Abba Zosime, vade in Sina. Deus vult tibi committere Ecclesiam Babylonis. Continuo it aq; recessimus nos. Cumq; venissemus in Sina, Abbas misit me & duos alios in ministerium Alexandriam: tenensq; nos Papa Alexandrinus beatissimus Apollinaris, omnes tres fecit Episcopos, vnum quidem Heliopolees, alium Leontopoleos, me vero in Babylonem misit. hæc de facta ab Apollinare ordinatione Episcoporum. Porro idem Zosimus abdicauit se postea Episcopatu, & in Sinæ monasterium reuersus est, vt idem auctor testatur *d*. In locum vero ipsius Apollinaris Episcopi Alexandrini subrogatus est Ioannes.

d Prat. spirit. c. 117.

III.

Sane quidem frequentia fuisse miracula, quæ his temporibus Deus per Catholicos operabatur ad hæreses destruendas, accipe ex relatione eiusdem auctoris, cum ait *e*: *Dicebat senex quidam: Signa & prodigia vsq; hodie diuinitus in Ecclesia fiunt propter eas, quæ pullulauerunt & pullulant quotidie impiæ hæreses, & maxime propter Acephali Seueri & cæterorum pernicioſa schismata, ad munimen ac firmitatem infirmarum animarum, atq; illorum ipsorum, si ita voluerint, conuersionem. Propterea igitur à sanctis Patribus, & beatissimis martyribus ab initio fidei hodie fiunt mirabilia in sancta Catholica & Apostolica Ecclesia.* hæc quidem scite, vtpote quod peculiaris hæc sit dos Ecclesiæ, neq; cuipiam extra Ecclesiam posito aliquando concessum, vt vera miracula faciat. Glorientur licet hæretici de argumentorū captiositate, quam præseferunt, insultent licet in Catholicos contumeliis: numquam tamen ostendere possunt suam ipsorum veris miraculis confirmatam esse perfidiam, Dei voluntate signis ostensa.

e Prat. spirit. c. 213. MIRACVLA CREBRA IN TESTIMONIVM FIDEI.

At non prætereat de Apollinare Alexādrino Episcopo illa his addere, quæ ipsius sanctitatem commendent: Quod enim eius ingressus in Alexandrinum Episcopatum, pulso Zoilo, visus sit Vigilio Romano Pontifici (vt dictum est) haud legitimus, sed probrosus; rursum vero ipse vna cum Quinta Synodo, cui interfuit, cum fuerit æque receptus, purgata est labes intrusionis & inter germanos Alexandriæ Episcopos adnumeratus est, vt ergo eum ostendamus magnæ quoq; fuisse virtutis; quæ de ipso ex Sophronio narrata habentur, hic sunt referenda: sic enim se habent *f*:

IV.

f Prat spir c. 191.

V.

Narrauerunt nobis de sancto Abbate Apollinare Alexandrino Patriarcha, quod valde fuerit misericors & compassionis visceribus affluens: cuius rei indicium id afferebant. Erat (aiebant) Alexandriæ iuuenis quidam, qui primary ciuis dignitate atque diuitiis clarissimi filius fuerat. Parentibus itaq; istius defunctis, qui infinita illi bona tam in auro, quam in naualibus commercijs reliquerant, non satis feliciter & prospere ea gubernans, perdidit omnia, atque ad extremam inopiam deductus est, cum neque gulæ, neque luxuriæ vacauerit (quæ solent diuitum exhaurire patrimonia) sed in casus varios atque naufragia inciderit. Itaque ex opulentissimo pauperrimus est effectus; iuxta illud Psalmistæ: Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos. Namq; adolescens quanto fuerat pecuniis sublimior, tanto per inopiam inferior factus est.

Hoc audiens beatus Apollinaris, videnscq; in quantum miseria & paupertate adolescens delapsus esset, cum parentes eius fuissent locupletissimi: miseratus illius casum, exiguum ipsi charitatis impendere voluit ministrando alimenta: sed erubescebat, & quoties videbat illum, in secreto conscientiæ suæ angebatur, cernens vestem sordidam & luridam faciem, quæ sunt extremæ paupertatis indicia. Cum igitur huiusmodi curis angeretur Pontifex, die quadam diuinitus inspiratus, consilium profecto mirabile admouit ipsius sanctitati maxime conueniens. Accersiuit itaque dispensatorem sanctissimæ Ecclesiæ, seorsumq; illum alloquens, dixit ei: Poteris mihi seruare secretum, domine

VI.

dispen-

dispensator? Quia it. Spero, domine mi, in Talmud Dei, quæ quæcunq; mihi iusseris, non mi deesse, nec dissimulaturum me quod multis seruo tuo aperueris. Tunc ait ad illum Episcopus Apollinaris: Vade, & conscribe chirographum quinquaginta librarum auri, quæ sanctæ & magnæ Ecclesiæ Macarij illius misit ad oleos catri patrem debeantur. & appone testes & stipulationem & ratum, & offer illud mihi.

VII. Dispensator cognouit quod si fuerat à Ponti fice iniustum cum omnibus erat operegit, atq; chirographum, & dixit illi. Cumq; pater adolescentis ante decem annos defunctus esset, chartaque chirographorum vidretur ab illo Pontifice: Vade, domine dispensator, chirographum istud, vel instrumentum in hortu deo absconde, & post paucos dies scribillabimus. Quo ille cum iuisset, præsumto de hoc chirographum vetusto scripto dixit quæ Pontifex. Tum ait ille: Perge modo, domine dispensator, & dato adolescenti: Quid mihi dare vis, si tibi dedero chirographum magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et ne impleam tria numismata ab illo accipias, & præbe illi chirographum. Respondens autem dispensator: Vere mi Domine, si misericordia, nihil accipiam. Dixit ei ille: Volo omnino vt tria numismata accipias. Perrexit autem ille ad iuuenem, sicut ipsi iussum fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tertiam mi mata, si ostendero tibi aliquid magnæ vtilitatis tuæ? Ille vero posti. tu ei illi, quicquid vellet, se daturum. Fingens autem dispensator ait illi: Ante quinquennium ex decessorem istius mea Ecclesiæ, reperebur chirographum istud, & memini quia Macarius pater tuus mihi nudum commodum, ipse mihi die hac quæ permisit dispensatione ipso, consistit apud me vsque hodie manens, & ideo ne eum scriptum esset mihi, nec eo quem venit in memoriam, vt illud redderem tibi. Ait ille adolescens: Nosti quid persona illa sit loquiq; debeat? Dixit ei dispensator: Ita fane. Iacentes & gratuite, potesque de illa debitum sine labore tecum vere. Dixit ei iuuenis: Nouit Deus quia mihi habeo, sed si recepto, quod meum est, qui quid petisti, debonis, vitra etiam tria mi mata.

VIII. Tunc dedit ei dispensator illi numerum qui quinquaginta librarum. Susceptoq; itaque chirographo, perrexit ad sanctum Pontificem, prostratusq; canteillum dedit ei chirographum. Cumergo accepisset ille instrumentum ipsum ait Ego sic, quia ipsum iubebat mihi ostendere dixit mihi. Et vbi fuisti vsque modo? pater tuus ante decem annos defunctus est, perge, nolo tibi nummos reddere. Quid ad hæc illi? Veraciter, domine mi, non ego illud habui sed dispensator illud habebat, & ego nescibam: sed Deus ipse misereatur, qui a modo ipsum mihi reddidit, & omnia charitas tua dona inuenisse. Pontifex vero illum interim remandauit igitur hebdomadam redeat ad Episcopum iussit, ille vero deprecabatur eam. Ille autem quasi nihil vellet dare, dicebat: Quare tarvum dilatis proferre chirographum? Dixit ille adolescens: Mi Domine sci Deus, quia non habeo vnde tibi dem, miserere mei. Tunc dixit ille S. Apollinaris, fingens eum pro ibus cedere. Summam quidem tui gratia non refutabam: hoc autem obsecro, mi domine frater, ne à sancta hac ecclesia vsuras exigas. Tunc ait ad illum Episcopus: Nequaquam, mi domine frater, ne à sancta hac ecclesia vsuras exigas. Tunc proiectus ille adolescens ait, Quicquid volueris & iussit mihi Dominus meus, hoc faciam & fac pro eis, ait, summe placet mihi. Dixit ille Episcopus: Non ita quidem: satis nouerem aliquid meum esse mitto. Tunc præcepit quinquaginta libras illi sine vllis vsuris omittio. Tunc præcepit quinquaginta libras auri, & dedit ei, & dimisit eum, orans eum pro vsura remissione. Hoc opus fuit Apollinaris, ista sanctitudo ut ars atque misericordia. hæc tibi, hic appositus ad Apollinaris sepulchrum ornatum.

IX. PROGRESSVS LONGOBARDORUM IN ITALIA. Paul. diac. de Gestis Longobar. lib. 2. cap. 26. Ericus lib. 2. 26.

Quod autem ad res Occidentalis orbis spectat, de processu Longobardorum in cepta ac stationem Italiæ Paulus diaconus agens sub hoc anno tertiæ Indictionis, præter illa, quæ in deuastationem Venetiæ proiectæ ab ipsis hem perpetrata esse superius tradidit a. hæc postmodum hoc anno facta ab addit: Alboinus igitur Ligurum introitu, Mediolanensi ingressus sub tempus Hono at. Archiep scopi Mediolanensis ingressus est. Deinde vniuersas Ligurie ciuitates, vrbes ac quæ in hostem rumpi si sunt cepit. Haec tamen vrbe archiepiscopus Mediolanum deserens, ad Genuensem vrbem confugit. Paulinus vero Patriarcha Aquileiensis indecim annis sacerdotio functus ex hac hac subuectum est. Regem tamen quæ Ecclesiam Prebuit vt equis.

Quod vero sit hic prima mentio de Patriarchatu Aquileiæ; vnde emerserit tantumodi in additum hactenus in Italia nomen, in qua præter Romanum Pontificem, neminem eiusmodi titulo apud veteres reperies insignitum, accuratius disquiramus. Ad hæc autem primo illud dicendum occurrit, vsurpatum frequenter id ipsum nomen his tempor bus reperiri pro Archiepiscopo, nimirum, vt qui sub se alios haberet Episcopos, sicut & ctus esset Archiepiscopus: item pariter ex vocis significatione Princeps Patrum, & Græco nomine Patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: etenim Gregorius Turonensis e Patriarcham appellat S. Nicetium Archiepiscopum Lugdunensem: id ipsum etiam habes in Concilio secundo Maticonensi, vbi idem Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarcha pariter appellatur. sunt & de his alia plura testimonia. Constat præterea Arianos confuenisse suos primarios Episcopos Patriarchas appellare, quod eum apud Victorem, tum apud Gregorium & alios vsurpatum inuenies: fecit imque est, vt & alij hæretici Catholica communione diuelli, quem sequerentur erroris principem, eumdem quoq; dicerent Patriarcham, adhoc male vsurpato nomine Patriarchæ, quod olim Apostolicarum tantum sedium contueuit esse nomen amplissimæ dignitat s.

X. DE PATRIARCHA NOMINE.

Cæterum quod ad præsentem causam spectat, non alio præterito tempore, sed præsenti, cum videlicet Venetiarum & Istriæ Episcopi atque Liguriæ (vt vidimus ex epistolis e Pelagij Papæ) essent in schismate, Paulinusque Aquileiensis his omnibus præmineret, placuit illidem schismaticis, qui ab Ecclesia Romana desciuissent, illum sibi loco Pontificis constituere supremum Antistitem, quem & Patriarcham nuncupauere. Hanc igitur putamus veram germanamq; fuisse noui nominis causam: ab hac vero diuersam neq; quis potuerit somniare, cum non antea, sed tunc aucta sit maioris dignitatis amplitudine Ecclesia illa, dum esset in schismate.

XI. c Pelag. 1. 683. & c.

Sed o mirabilis, sicut & tert bilis Deus in consiliis super filios hominum! Etenim in visionem eorundem schismaticorum feros barbaros aduocauit, inque gladium eorum eos primum cum sectatoribus suis studuit conf mendos. An non sunt hæc certa diuinæ vindictæ impressa vestigia? cum ipsi primum schismari tradidisset a Deo ore gladij deuorandi, & ante omnes schismaticorum latibula Aquileia, Mediolanū, & aliæ Ecclesiæ dictarum prouinciarum captæ atque in prædam datæ Longobardis; Roma autem ipsa quamuis sæpe antea capta fuerit a Longobardis licet inuadi, minime tamen comprehendi potuerit? Habes igitur hæc de Aquilensis Ecclesiæ Patriarchatus origine ex schismate deriuata: quod quidem nomen eidem retinere bono pacis præsidium fuisse videtur, quo & ad præsens vritur, sedis Apostolicæ indulgentia. Pergit verò Paulus eiusdem ecclesiæ diaconus: Ticinenses autem ciuitatis per ea tempora vltra quatuor annos obsidionem perferens, se tandem tradidit, Longobardorum exercitum profecut ab ea in Occidentalis parte residente. Interim Alboinus electu , multis vrbibus inuasit omnia vsque ad Tusciam prætur Ravennam & Ravennam: & quedam castella, quæ erant in marinis tore constituta. Nec erat tunc vllum Romanis resistere possent: quia & pestilentia, quæ sub Narsete facta est, plurimos in Liguria & Venetia extinxerat, & post annum, quem diximus mera vbertatu fuisse, fames nimia vtrumq; vniuersam Italiam deuastauit. hæc Paulus: cætera autem, quæ subdit, suo loco.

XII.

Sed ad res Gallicanas inuisendas transeamus. In Gallis hoc tempore ob complures S. Episcopos, qui præerant diuersarum prouinciarum Ecclesiis, vigebat magnopere Ecclesiastica disciplina: nam & si cubi ea collapsa reperiretur, eu sligio qui eam restituerent, excitabantur Episcopi. Hoc namq; anno, qui sextus Chariberti Regis numeratur, celebrata reperitur Synodus Turonensis, decima decimoquinto Kalen. Decembris, vt ex eius Actis habetur ex presium; nam eadem sexto anno ipsius Regis habita

dictur.

dierum, cui etsi pauci numero interfuisse reperiuntur Episcopi, nempe octo tantummodo numerari: tamen ex eis viri sanctitate celebres quatuor præter alios subscripsisse habentur, adeoq; in sacras Ecclesiæ tabulas relati, nempe qui primo loco ponitur Prætextatus Rhotomagensis, Germanus Parisiensis, Domitianus Catalaunensis, Gennadius Cenomanensis, quorum omnium memoriam suis descriptam diebus annis singulis Ecclesia Catholica celebrare consuevit. Verum quod inter eos non legatur sanctus Eupherius hoc tempore Episcopus Turonensis, eius videlicet loci, vbi Synodus est celebrata fuit Annistes, neq; per vicarium subscriptus interfuit: inde exilium seriem Episcoporu intercisam & minime integram ibi poni. Eius autem Synodi celebrandæ illa occasio intercessit, quod videlicet nonnulla temeritate facti canones proculcarentur; pro quorum stabili firmitate sanctissimi Patres illi ex aduerso confligentes, pro muro se domui Israel opposuere, atq; duodeviginta canones statuerunt, quibus Ecclesiastica disciplina collapsa resurgeret, pristinoq; nitore splenderet.

Inter alios vero ille observatione dignus est canon, quo de afferuatione sanctissimæ Eucharistiæ ita decernitur: *Vt Corpus Domini in altari non in imaginario ordine, sed sub Cruce stabile componatur.* nempe vt digniorem sibi vendicaret locum, statutum est, vt non inter sacras imagines suspensi altari poni solitas poneretur, sed sub ipsa Cruce, quæ in medio ipsius altaris collocari consueuit. Scimus intra columbam argeream alicubi his temporibus conditam consueuisse Eucharistiam; quod Synodus prohibuisse videri potest, dum prohibet, ne in imaginario collocetur ordine: sicque videas non esse nouum, vt corpus Christi super altare seruetur.

His adiicimus de Fœlice Episcopo Bituricensi, qui huic Synodo interfuit, tertioq; loco subscripsit, ipsum pereleganter vas ad sacratissimam Eucharistiam conservandam turris instar fabrefieri curasse, quod Venantius Fortunatus eiusmodi epigrammate celebrauit, cui præpositus legitur hæc inscriptio:

Ad Felicem Episcopum Bituricensem in Turrim eius.

Quamlibet multa docent, sacrati vt corporis Agni
Magnarum ingens aurea dona ferant.
Celauit olim sic Salomonia vasa metallis:
Ista placere magis ars facit atq; fides.
Quæ data Christe, tibi Felicis munera sic sint,
Qualia tunc tribuit de grege pastor Abel:
Et cum tu cordis vides pectore cogitus
Par vilius meritis quæ dedit ara duo.

Vt exigitur quanto honore confituerit Eucharistia subdiui super altare sub sacratissima Cruce in pretiosissimo tabernaculo turris instar, quo nomine auctor in titulo ipsum appellat. Commendatur tamen à S. Hieronymo à S. Eupertius Tolosanus, qui tempore exundantiũ barbarorum, ne istiusmodi aurea sacra vasa cederent illarum rapinæ, ipsa conflarat in vsum pauperum, canistro vimineo & vitreo calice corpus Dominii portans: Hæc occasione canonis de loco Dominici corporis ea statuimus.

Sed illud Christianam magnam redolet pœtatem, cum ad eutam pauperum adhibendam ista sanxere Patres c. 17 *vt quæq; ciuitas, pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat secundum vires: vt tam vicini presbyteri, quã etiam omnis sanctus pauperum pascat. Quo fiet, vt ipsi pauperes per ieiunia alios non vexentur.* Sed & de ieiuniis obseruari solitis in monastica obseruantia, deque psallendi ordine in Ecclesia vsu recepto canones condiderunt. Insuper adversus repullulantem Nicolaitarum hæresim, qua sacri nuptiis iam relictas resumebant vxores, inuigilauit sacerdotalis diligentia, succidens eiusmodi frutices Dei Ecclesiam occupantes, canone sancito vigesimo.

Insuper & plurimum iidem cognoscuntur laborasse Patres aduersus incestuosos, quorum gratia vigesimusecundum canonem statuerunt, in quo ex diuinæ Scripturæ locis allatæ sententiæ, & diuersorum Conciliorum diuersi intexti sunt canones. Et hoc quidem visi sunt statuisse sancti Patres ad corrigendum ipsum Regem Charibertum tanto crimine labefactatum, vtpote qui sororem coniugis sibi nefarie copulasset, Marcouefam scilicet Merofiendis vxorem. Sed quid accidit? Cum nec ista remedia ipsi profuerint, paratumque à S. Patribus antidotum omnino respuerit; ab ipso sancto Germano Parisiensi Episcopo huius canonis vindice, cui subscripserat interpellatus, sed non emendatus, fuit excommunicatione percussus, vt Gregorius *d* ait, cum post turbines eiusdem Regis recensitas hæc addit: *Post hæc Marcouefam Merofiendis scilicet sororem coniugio copulauit: pro qua re à S. Germano Episcopo excommunicatus vterq; est, sed cum eam Rex relinquere nollet, primum illa percussa iudicio Dei obiit: nec multo post & ipse Rex post eam defecit Charibertus.* quod contigit post sequentem annum, quo agemus de eodem pluribus.

d Greg. Turon. hist. Franc. lib. 4. cap. 26.

Quod autem ab iisdem additum est *e* sanctis Patribus, vt præter S. Ambrosij hymnos alij etiam in Ecclesia canerentur: ni fallor eiusmodi sanciendæ legis causam dedisse existimo hymnos Venantij Fortunati, quos (vt dictum est) haud pridem de sancta Cruce ceciderat: quos & scimus fuisse ab Ecclesia receptos, atq; hactenus pie sancteq; concini solitos. XVIII.

e Conc. Turon. 2. c. 14.

Rursum vero quod excisæ semel atque iterum spinæ illæ in agro Dominico, adhuc magno damno è maledictis radicibus foras emergerent: fuit in his denuo succidendis sanctis Patribus laborandum. Accideratenim, vt sequentium occasione bellorum, cum non esset amplius in regiis thesauris, vnde Princeps satisfaceret militantibus, bona Ecclesiæ iidem inuaderent, ea à Rege petentes, vel sponte eadem vsurpantes. Ad hęc igitur reprimenda penitusq; tollenda diuino pollentes Spiritu patres ista decreuerunt *f*: XIX.

f Conc. Turon 2. c. 25.

Illud quoque quamquam canonica sit auctoritate præfixum; quo dum intra se seniunt domini nostri Reges Francorum scilicet, *ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate peruadit: ne ista caduca altrinsecus, qua inter se aguntur, Ecclesiastica rura aut contaminate præsumant, inuiolabiliter obseruandum censemus: Vt quicunque tam Ecclesiæ, quam Episcopi res proprias, quæ & ipsa Ecclesiæ nosciuntur esse, quæ Pontifex actoribus Ecclesiæ dignoscitur assignasse, vel Abbatum, aut monasteriorum, siue presbyterorum quasqua temeritate peruadere, competere, vel confiscare præsumpserit: Tunc reseruato correctionis hoc loco adhuc presbyter eiusdem Ecclesiæ, cuius interest, persuasorem conuenit admonere: & si restitutionem distulerit: adhuc quasi filius ab omnibus fratribus ad reddendum, missis epistolis, compellatur. Qui si pertinaciter in persuasione perstiterit, & se tollet post iteratam commonitionem de re illa aut Ecclesia, aut propria nouerit: conuenit omnes omnino cum conuenientia simul cum nostris Abbatibus ac presbyteris, vel clero, qui stipendia ex ipso alimento pascuntur (quia arma nobis non sunt alia) adiuuante Christo, circumsepto clericali choro, necatori pauperum, qui res persuadet Ecclesiæ, Psalmus centesimus octauus decimus dicatur, qui incipit: Deus meus laudem meam ne tacueris, &c. vt vero sit super eum illa maledictio, quæ super Iudam g venit, qui cum loculos ferret *, subtrahebat pauperum alimentum: vt non solum excommunicatus; sed etiam anathema moriatur, & cælesti gladio fodiatur, qui in despectu Dei & Ecclesiæ & Pontificum in hac persuasione præsumit assurgere.* hæc de his Patres, qui & eidem ipsorum instituto canoni subiiciunt alium ante (vt dictum est, eadem ex causa contra eosdem in Concilio Parisiensi sancitum; nihil penitus omittentes, quo eiusmodi cohiberent rerum Ecclesiæ inuasores. Cæterum compluribus fuit declaratum exemplis, maledictionem illos sequi non desinere, qui res Ecclesiæ inuasere, diuinitusque vindictam immitti in eiusmodi delinquentes: quæ quidem cum suis locis opportune scripserimus, hic vel vnum ex iis, quod ratio exigat argumenti) reddere minime prætermittimus. Accipe igitur, quæ eodem ferme tempore ibidem in Gallia Gregorius accidisse narrat his verbis *h*:

g Ioan. 13. * faceret

h Greg. de gloria mart. lib. 2. c. 17.

XXI.

Fuit etiam quidam diaconus, qui, relicta Ecclesia, Fisco se publice iunxit; acceptaq; a patronis potestate, tanta perpetrabat,

vt vix posset à vicinis circumpositis sustineri. Accidit autem quadam vice, vt saltus manentes, vbi ad estuandum omes abierant, circumeat, atq; pascuaria, qua Fisco delebantur, inquireret. Cumq; diuersos spoliaret inuasse, conficit eminus greges, qui tunc sub nomine martyris Iuliani tuebantur: ad quos leua cursu volans, tamquam lupus rapax diripit arietes. Conturbati atque exterriti pastores ouium dicunt ei: Ne, quæsumus, contingas hos arietes, quia beati martyris Iuliani dominio subiugati sunt. Quibus ille hæc irridens respondisse fertur: Putas ne, quia Iulianus comedit arietes? De hinc ipsi verberibus affectus, quæ valuit, abstulit, ignorans miser, quod qui de domibus Sanctorum aliquid auffert, ipsis Sanctis iniuriam facit, ipso sic Domino protestante. Qui vos spernit, me spernit: & qui recipit iustum, mercedem iusti accipiet. Sed ne immissa in sacrilegum vltio aliqua alia ex causa vel casu accidisse à quolibet fingi posset: delectus est ad supplicium locus & modus, vt vindicta diuinitus illata fieret manifestior. Verum quomodo id acciderit, audi: subdit enim:

XXII. *Contigit autem, vt post dies multos, non religione, sed casu conferente, ad vicum Brinatensem diaconus properaret; proiectusq; homo ante sepulchrum martyris, mox à febre corripitur, & tanta vi caloris opprimitur, vt neque consurgere, neque puerum enocare posset. Fauuli vero cum vidissent eum extra solitum pius procumbere accedentes: Quid tu, inquiunt, in tanta diuturnitate deprimeris? non enim tibi tam longa mos erat orandi, aut deuotio. Ferebant autem de eo, quod quando quidem in Ecclesiam fuisset ingressus, paruuper immurmuraus, nec capite inclinato, egrediebatur. Tunc interpellantibus pueris, cum responsum reddere non valeret, ablato manibus è loco, in cellam, qua erat proxima, lectulo collocatur. Igitur inualescente febre proclamat se misericors incendi per martyrem. Et quod primo siluerat, admotis animæ iudicij facibus, crimina confitetur; lacrymisq; super se aquam, voce qua poterat, deprecabatur. Delatu quoque in vasculo limphis, & in eum sæpe dictis, tamquam defornace, ita fumus egrediebatur è corpore. Interea inferni artus ceu combusti, in aegritudinem conuertuntur: vnde tantus procedebat fætor, vt vix de assistentibus posset aliquis tolerare. Inuenti enim debinc manu, indicat se esse leuiorem. Mox illa recedentibus, his spiritum exhalauit. De quo haud dubium est qualem illic teneat locum, qui hinc cum tali decessit indicio.* hæc Gregorius, occasione canonis Concilij Turonensis à nobis relata, quo Patres diuinam vltionem aduersus huiusmodi facinorosos implorandam esse putarunt. At quomodo & in ipsum Regem peruadentem bona sancti Martini dira vindicta secuta sit, dicemus infertius in eius obitu. Sed de Turonensi Concilio hactenus.

XXIII. CONCILIVM LVGVNENSE PRIMVM.

Hoc eodem anno, qui pariter sextus numeratus Guntheramni Francorum Regis, celebrata reperitur Synodus Lugdunensis, quæ prima earum, quæ repediuntur, dicta inuenitur; cui interfuerunt Episcopi quatuordecim, eorumque aliqui per legatos: statutique in eadem sex canones reperiuntur, quibus Ecclesiasticæ pacis atque indemnitati consulitur, appositè quidem ob scandala à quibusdam malis Episcopis nunc illata. Quænam autem ista fuerint, ex Gregorio Turonensi ita accipe *a*: *Contra Saloniam* (inquit) *Sagittarium, Episcopos tumultus exoritur: huc enim à S. Nicetio Lugdunensi Episcopo educati, diaconatus officium sunt sortiti: hunc que tempore Saloniæ Ebredunensis vrbis, Sagittarius que Vapincensis Ecclesiæ sacerdotes statuuntur. Sed assumpto Episcopatu, in proprium relati arbitrium, cœperunt in pernasionibus, cædibus, homicidiis, adulteriis, dimersisque in sceleribus insano furore grassari: ita vt quodam tempore celebrante Victore Trinasinorum Episcopo solennitatem natalitij sui, emissa coborte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum: vestimentaque scinderunt vestimenta eius, ministros cæciderunt, vasa & omnia ad apparatum precandi aumsferentes, relinquentes Episcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Gunthcramnus comperisset, congregari Synodum ad vrbem Lugdunensem iussit. Conuentuq; Episcopi cum Patriarcha Nicetio beato, discussa causa, inuenerunt eos de his sceleribus conuictos. Præseruerunt q; vt hæc, de quibus accusabantur, valde conuicti os. Præseruerunt q; vt qui talia commiserant, Episcopatus honore priuarentur. At vbi cuncta aduersa proposuerunt sua Regem nossent, ad eum accedunt, deplorantes se iniuste remotos: petiq; tradi licentiam, vt ad Papam vrbis Romanæ accedere deberent. Rex vero annuens petitionibus eorum, datis epistolis; eos abire permisit.* Vigebat his etiam temporibus (vti semper viguit) vsus ille à quouis Concilio ad sedem Apostolicam appellandi: quod & hi fecisse noscuntur; de quibus pergit Gregorius hæc dicere:

XXIV. *Qui accedentes, coram Papa Ioanne exponunt se nullius rationis existentibus causis damnatos. Ille vero epistolas ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui iubet. Quod Rex sine mora, castigatis prius illa verbis multis, implevit.* Vides ne, lector, quantam reuerentiam exhiberint Reges atque Episcopi sententiæ Romani Pontificis, vt quamuis iidem videri potuissent iniuste restituti esse, quos Synodus iuste damnasset, parere tamen ipsi minime præetermiserint? *Sed nulla* (subdit Gregorius) *quod est prius, fuit emendatio subsecuta. Tamen Victoris Episcopi pacem petierunt, traditu hominibus, quos in seditionem direxerant. Sed ille recordatus præcepti Dominici, non debere fidèli inimicis mala pro bonis *, nihil his malè faciens, liberos abire permisit: vnde in posterum à communione suspensus est, pro eo, quod publice accusans, clam inimicis pepercisset absque Consilio, quibus accusauerat, fratrum.* hæc de his, quæ spectant ad Concilium Lugdunense hoc anno tempore Ioannis Papæ celebratum. Porro de iisdem Episcopis hæc superius idem Gregorius *b*, dum agit de bello Longobardorum aduersus Burgundiones: *Fuerunt q; in hoc prælio Salonius & Sagittarius fratres atque Episcopi, qui non cruce cælesti muniti, sed galea atq; lorica seculari armati, multos manibus propriis (quod peius est) interfuisse referuntur.* Hæc tunc primum sunt monstra cœpta videri, vt loricati Episcopi militarent.

XXV. Hoc anno Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipso regni sui anno tertio moritur: ficque Lewigildus eius germanus in collegam antea ascitus; solus vniuersi potitur regno. Quo pariter anno defunctus Theodomirus Sueuorum Rex Catholicus, maximeque pius, filio Ariamiro, quem precibus S. Martini ex diuturno atque grauissimo morbo sanum acceperat, vna cum pietate regnum pariter reliquit: de quo hic describenda putamus, quæ Gregorius Turonensis rudi licet stylo, veritatis tamen fulgore coruisco posteris tradidit hisce verbis *c*: *Et quia Florentiani Martyris memoriam fecimus: quid ab eo dulcerim, nefas puto tacere. Tempore quodam causa legationis Galliam adiit, atque ad Mironis Regis præsentiam accedens, negotia patefecit inuenita. Erat enim eo tempore Mirone Rex in ciuitate illa, in qua decessor eius basilicam sancti Martini ædificauerat, sicut in libro primo huius operis exposuimus. Ante hunc adlo periculum virtutis camera extensa per trabes dependentibus vuis quæ picta vernabat. Sub hac enim erat semita, qua ad sactas adlo ualuas pedetem deducebat. Cumque Rex sub hac præterires camera, hoc templum adires, dixit sui: Cauete ne contingatis vnum ex hu botrionibus, ne forte offensus Sanctis eius incurratis. Omnia enim, quæ in hoc habentur atrio, ipsi sacrata sunt.*

XXVI. *Hoc audiens vnus puerorum, ait intra se: Verubi sunt hæ huic sancto consecratæ, annon, ignoro: vnum scio, quia deliberatu animo ueri est de his vesci. Et statim inuicta manu, eandem botryonu cœpit incidere: protinusque dexteram eius adhærens camera, arente lacerto, diripuit. Erat autem nimius Regis, qui ei per verba vocularia lætitiam erat solitus excitare: sed non eum admisit cachinnus aliquis, neque præstigium artis suæ; sed cogente dolore, voces dare cœpit, ac dicere: Succurrite, viri, misero: subuenite oppresso, venate appensum, & S. Antistitis Martini virtutem deprecamini, quia tali exitu crucior, tali plaga afflgor, tali incisione disiungor. Egressus quoque Rex cum ea, quæ acta fuerant, didicisset, tanto furore contra puerum est accensus, vt eius manum vellet incidere, si à suis prohibitus non fuisset. Dixitibus tamen præterea famulis: Noli, ô Rex, iudicio Dei tuam adiungere vltionem, ne forte iniuriam, quam minaris puero, in te retorqueas. Tunc ille compunctus corde, ingressus basilicam, prostratus coram sancto altari, cum lacrymis preces fundit ad Dominum, nec antea à pauimento surrexit, quam flumen oculorum suorum, nec antea à pauimento surrexit, quam flumen oculorum suorum, huius paginam delicti deleret. Quo à vinculo, quo nexus fuit ac,*

a Greg. Tur. n. in hist. Fran. c. lib. 5. cap. 20.

b Greg. hi. lib. 2. c.

c Greg. Tur. mirac. S. Martin. lib. 4. c. 7.

absolu-

...ut ... in lectum ingressa, sex elevatur è solio: & sic rectâ ... in ... palatium repetunt. Testatur autem ... ab ipsius Regis relatione: sicut actum narrator ... Hæc Deus misericors ... cæcitatis rectus credentem Regem voluit admonuisse, quod non sine divina ultione peccant, qui vel minimum ... rebus Ecclesiæ auferunt, quæ vel seminecessitatibus pauperum aliimodis sunt destinatæ: Quocirca filii, vel parentum exemplo duo Concilia, Biachumse videlicet atque Lucense congregauit, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI
Annus 571.

IOANNIS PAP. Annus 11. IVSTINI IVN. IMP. Annus 6.

A Domicanno Dominisupingentesimus septuagesimus primus, quartæ Indictionis: quo Alboinus Longobardorum Rex, vbi regnauit in Italia annos tres & totidem ...ex, Kalendis Octobris moritur, cum paulo ante Ticinensem ciuitatem per tres annos & amplius obsessam cepisset. Qui dum autem tunc ad victoriam digressus ...nit, Paulo diacono ita accipe: *At vero Ticinensis ...* per tres annos & aliquot menses obsidionem perferens, tandem ...Alboino tradita & obsidentibus Longobardis. *In quam ...* per portam, quæ ducitur sancti Ioannis ab Orientali ... sunt ingressi, eique ... in parte media concidens, quamdam ... ferali ... ut omnes hinc inde à Strator io verberatos ... ut parerent eiuerit. Tunc quidam de Longobardis ita ... Memento Anuine Rex, quale votum vouisti: ... votum. & ingredieris in urbem. Vere enim Cremonam ... populum in hac ciuitate. Stupidens Alboinus vouerat, quod interfecto populum, qui se dedere nolu...at, gladio exigeret. Qui post quam tale votum desumpsit, veniam promisit, nec ... sed tantum ingressu, in sua promissione permanxit. Tunc ad eum omnis populus in palatium, quod quondam Theodoricus ... exstruxerat, confugit, post tantam miseriam, de ... tantum ... animum, ad meliora futura leuare. Qui Rex ... in Italia tres annos & sex menses regnauerat, insidiis ... perpetratus est, quomodo autem id acciderit, paulo ... narrat his verbis b:

Cæsa autem ... interfectionis huiusmodi fuit. Cum in conuiuio ... quam oportuerat, apud Peranam lætus resideret, cumque, quod de capite Chunimundi Regis sui fecerit fecerat, Regina ... Chunimundi vxori præcepit, atque eam vt cum patre suo ... bibere, inuitauit. Hoc ne tibi videatur impossibile: veritatem Christo loquor: ego hoc poculum vidi in quodam die festo ... pompam, vt illud coram suis ostentaret, manu tenuisse. Igitur Rosimunda (id erat vxori Alboini Regis nomen) ... ...ad ... altum conceptum in corde dolorem, quem ... ...ens valens, mox ut mariti necem, patriu eadem ... esse: consilioque mox cum Helmige, qui Regis ... adest, armiger & collactaneus erat, vt Regem interficerent, ... Qui Regina suasit, vt Peredeum, qui erat vir fortissimus, ... sibi ... adsciscerat.

Cum vero Peredeus Reginæ suadenti tantum nefas ... consensum ... adhiberet nullus, ille se nullu in lectulo ... vestiarie, cum qua Peredeus ... adulter habitare ... supposuit. Vbi Peredeus ... cum Regina concubuit. Cumq; ille, parrato iam ... ab ... quod se esse exæstimarat: & ipse nomen ... quod ... nominasset, Regina subiunxit: Nequaquam ... vt putas, ... Rosimunda sum. Certe nunc, Peredee, rem talem perpetrasti, quod aut tu Alboinum interficies, aut ipse te suo gladio exstinguet. Tunc ille ... ...uit malum, quod fecit; & quod sponte noluerat, ...mo in Regis necem consilio assensit. Tunc Rosimunda, dum ... Alboinus in meridie sopori dedisset: magnum in Palatio ... ...ensis sui præcipiens, omnia alia arma subtrahens, ...thara illius ad lectuli caput, ne telli aut euaginari posset, fortiter ... ...ens, & iuxta consilium initum Peredeum & Helmigem ... ...introduxit. Alboinus subito ... ...experrectus, multa quod imminebat intelligens, multis ...

tius ad ...thara porrexit, quam strictius ligatam cum ...habere non valeret, ...prehenso scabello ...pedaneo, se per aliquod tempus ...fendit. Sed heu, proh dolor! vir bellicosissimus & ...summæ audaciæ, ...hibit contra hostem præualens, quasi vnus de ...intermibus ...ter-fectus est, vnius...que imulierculæ consilio periit, qui per tot hostium ...strages in bello fortunatissimus exstitit. hic finis Regis Longobardorum, qui inuasit Italiam, & tot malorum, quæ sunt subsecuta, primus extitit auctor. Subdit vero Paulus diaconus de fuga Rosimundæ ad Romanos Rauennam cum Helmige, simulque cum Longobardorum Regis thesauro. Sed quæ vtrumque sint consecuta mala Rosimundam & Helmigem, ab eodem sic breuiter accipe:

IV. ROSIMVNDÆ REGINÆ ET HELMIGIS ORITVR.

Tunc Longinus Præfectus erat is missus ab Imperatore Hexarchus, mox abatut que Rauenna) suadere cœpit Rosimundæ, vt Helmigem interficeret, & ipsius se nuptiis copularet. Illa vt erat ad omnem nequitiam facilis, cum affectaret Rauennatium domina fieri, ad tantum facinus perpetrandum assensum præbuit: atq; dum Helmigis se in balneo abluerat, egredienti mortis poculum, quod salutare asserit, proponunt. Ille vbi sensit se mortis poculum bibisse, Rosimundam (cui dominato gladio super eam) quod reliquum erat, subere coegit, Sicque omnipotentis Dei iudicio Regis interfectores nequissimi vno momento perierunt. hucusque Paulus: quibus vidisti reptælentatam de Rege atque Regina tragœdiam: ita plane agente Deo vindice, vt qui innoxios populos crudeli cæde deperderent, in se ipsos suam ipsorum sæuitiam retorquerent. Successit post Alboinum CLEPHIS REX LONGOBARD. Clephis Rex, tenuitque regnum annum vnum & menses quinque. Corrigendus vero textus Gregorii Turonensis esse videtur, vbi præter omnium sententiam Alboinum regnasse in Italia tradit annos septem: ab ipsa enim Gregorii Papæ sententia de tempore aduentus Longobardorum diserepare cognoscitur, quam duabus ipsius testatam epistolis superius proposuimus.

Sed de propagatione Longobardorum in Italia regni diuinum admirare consilium, quod manifeste declarat euentu, Deum permisisse eiusmodi feros barbaros potiri Italia, vt eius dominio Orientales exueret Imperatores quibusuis barbaris aduersus Romanos truculentis resisteque tandem fieret, vt excussa Græcorum tyrannide, & vendicata à Francis cum Vrbe Italia, eadem magna ex parte cederet Romano Pontifici: ita suauiter Deo ex more cuncta disponente, qui semper maiores Ecclesiæ clades maloribus consueuit compensare prouentibus, sicut & Ecclesiæ ipsius nomine cognoscitur occinuisse Propheta, dum ait c: *In tribulatione dilatasti mihi.* cum & consilium illud Græcorum euanuit, quo deprimere Romanam Ecclesiam diutius laborarunt, reddita illa magis magisque ex ipsorum cladibus ampliore. V.

c *Psal. 4.*

IESV CHRISTI
Annus 572.

IOANNIS PAP. Annus 13. IVSTINI IVN. IMP. 7. Annus 7.

QVingentesimus ac septuagesimus secundus Domini annus quintæ Indictionis adest: quo Ioannes Papa, vbi sedisset annos tredecim, minus diebus quatuordecim, moritur tertio Idus Iulii, vt ex Anastasio admonemur, qui de eodem hæc habet: *Hic amplianit & restauranit cœmeteria sanctorum martyrum. Hic constituit, vt oblationes, & annula vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes Dominicas de Lateranis ministrarentur. Hic perfecit ecclesiam sanctorum Philippi & Iacobi, & dedicauit eam.* & in fine. *Eodem tempore Ioannes Papa & ipse mortuus est. & sepultus est in basilica S. Petri Apostoli tertio Idus Iulias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros triginta octo, diaconos tredecim. Episcopos per diuersa loca numero sexaginta & vnum. Cessauit Episcopatus eius menses decem, dies tres,* hæc Anastasius. De subrogatione igitur successoris agemus suo loco anno sequenti. Exat eiusdem Ioannis epistola respondentis ad consultationem Archiepiscopi Viennensis, cuius datæ cum non sit certus annus, vt suo loco collocari potuisset, hic illam ponemus. sic enim se habet d.

I. IOANNIS PAPÆ ORITVR.

d *Bibl. Flor. edit. à Io. à Besio Cal. part. Vlt. p. 4.*

Ioannes Episcopus Eoaldo Viennensi Archiepiscopo.

De officiis Missarum de quibus in literis vestris requisistis, scias charitas vestra, quia varie apud diuersas ecclesias fiunt: aliter enim Alexandrina ecclesia, aliter Hierosolymitana, aliter Ephesina, aliter Roma facit. Cuius morem & institutа debet seruare ecclesia tua, quæ fundamentum sanctis habitis ab illa sumpsit, * *Veneratione pallei vsum per sanctum presbyterum vestrum Felicem tribi destinauimus, nolentes te priuari antiquo beati Petri munere: simul mittentes de capillis sancti Pauli, vt esset ecclesia vestra illius interpositione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem.* Et alia manu. *Benedictio Apostolorum vos ab omore malignorum custodiat.*

* Venerādi

II. DE ORITV CONSTANTII EPISC. AQVENSIS.

Ad hæc tempora eiusdem Ioannis Romani Pontificis, antequam tamen Longobardi irrumperent in Italiam, Constantius Episcopus Aquinas, qui viuente adhuc S. Benedicto iam sedere cœperat, defunctus est, vt testatur S. Gregorius, qui & ipsius ex hac vita ad Deum transitum refert his verbis *a*: *Vir quoq; venerabilis vita Constantius Aquinæ ciuitatis Episcopus fuit, qui nuper prædecessoris mei tempore beatæ memoriæ Ioannis Papæ defunctus est. Hunc prophetiæ habuisse spiritum, multi testantur. Cuius inter multa hoc ferunt relegiosi veraces q; viri, qui præsentes fuerunt, quod in die obitus sui, cum a circumstantib. cuibus, vtpote discessurus, Pater tam amabilis amarissime plangeretur: eum flendo requisierunt, dicentes: Quem post te Patrem habebimus? Quibus ipse Pater per prophetiæ spiritum respondit, dicens: Post Constantium multum. post multum & fullonē. O tu Aquina & hos habes. Quibus prophetiæ verbis edito, vitæ spiritum exhalauit extremum. Quo defuncto eius ecclesiæ pastor alem suscepit curam Andreas diaconus illius, qui quondā on ſtabulis itinerum cursum seruauerat equorum.* Atque hoc ex hac vita subdulto, ad Episcopatus ordinem æquinus accersitus est qui in eadem ciuitate fullo fuerat. Quo adhuc superstite, ita cuncti habitatores ciuitatis illius & barbarorum gladio & pestilentia immanitate vastati sunt, vt post mortem illius nec qui Episcopus fieret, inuenirī potuisset. Sicut aq; completa est vox Dei sententia, quatenus post discessum duorum se sequentium eius Ecclesia pastorem minime haberet. hucusque Gregorius: quæ quidem cum sub Ioanne Papa contigisse dicat, nec quoto eius Pontificatus anno sint facta referat, hic ad finem rerū gestarū eiusdē Pontificis ex more volumus collocasse cum reliquis aliis, quæ certo anno minime definita reperiuntur. Porro ex his etiam infelicem Italiæ statum huius temporis possumus intelligere: cum desolarentur penitus tum rursus ad Constantium ipsum spectat, e usdem nominis & ciuitatis diximus in Notis *b* reperiri Episcopum, qui sub Hilario Papa claruit & peruenit ad Symmachi tempora, vt concilia Romana sub iisdem Pontificibus celebrata testantur: licet priorem illum alicubi non Constantium, sed Constantinum appellarum inuenerimus.

LONGOBARDORVM INCVRSIONE PLVRES ECCLESIÆ DESOLATÆ.

a Greg. dial. lib. 3. c. 8.

b N. 1. ad Ro. Martyrol. die 1. Sept. O

III. DE SPVRIA IOANNIS PAPA NOMINE EPISTOLA.

Vtautem ad postremum de scriptis eiusdem Ioannis Pontificis nomine edi tis agamus: fertur eius epistola ad vniuersos Episcopos Germaniæ & Galliæ aduersus Corepiscopos, qui sibi quæ essent Episcoporum vsurparent: data habetur eadē sub Consulatu Iustini sexto cum Narsete, quo designatur iste ipse præsens annus, si annis singulis eum gestisse dixerimus Consulatum. Etenim quem anno tertio Consulem se cundo fuisse constat ex recitata superius eius constitutione, vtique hoc sui imperii anno septimo & non ante oportuit gessisse sextum consulatum. Verum dum decimoquarto Kalendas Augusti eadem data reperitur epistola, vtique nonnisi ad tempus post obitum Ioannis referri potest: adeo vt imposturæ argui facile possit: quæ & non ex his tantum, sed & aliis signis conuincitur non esse Ioannis, sed ex hypocritis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Corepiscoporū, de quorū munere integra est epistola illa scripta, in Galliis siue in Germania penitus erat abolitū Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Corepiscopis inuenies mentionem: Sed quod eadem epistola contineat de Lino & Cleto Romanis Pontificibus, quod non fuerint re vera Romani Pontifices, sed Corepiscopi tantum: est plane ab omni antiquitate & veritate historiæ alienum. Sunt prætetea alia figmenta quæ vultum exprimant Mercatoris, hinc potius subdoli vendicatoris, sed de his satis.

b N. 1. ad Ro. Martyrol. die 1. Sept. O

IV.

Hoc patrie anno defunctus est Charibertus Francorum Rex, qui regnabat Parisiis, cum tenuisset regnum annos octo: sed quæ eius obitum secūdigna præcesserint in testimonium iudicii magni Dei, hic recenlenda putamus. Gregorius igitur, qui his temporibus viuebat, hæc in primis de ipso habet *c*: *Videtur non silendum, qualiter vir beatus Martinus præsidia famulis ad res suas defendendas quaquā iubet, accommodat. Charibertus Rex cum excessisset ecclesias Dei negligeret, despectuq; facer dotibus, magis in luxuriā declinasset ingressum est eius auribus, locum quendam, quem basilica S. Martini diu tunc tempore retinebat, fisci sui iuris, reddiq; debere loco autem illi Nauicellu nomen prisca vetustas indebat. Qui accepto iniquo consilio, pueros velociter misit, qui Remiculum illum in suo dominio subingarent: Cumq; hoc recte possidere videretur habere, iussit in locum illum stabularios cum equitib. dirigi, ibiq; sine aquitatis ordine præcepit equos ali. Accedentes ergo pueri famulum, quod cōcertatum fuerat, accipiens in equorum expensas. Cumq; iniunctum studiose ageretur seruitium, atque equi apposuum famam cupissent expendere, corripiuntur rabie: & frementes admiscem, disruptis loris, per plana prosiliunt, & in fugā vertuntur: & sic male dispersi alij excæcantur, alij vngibus præcipitantur, alij se sepibus ingerentes palorum acuminibus transfodiuntur. Tandem stabularij ita am Dei intelligentes, pauci extra terminum loci, quos assequi potuerunt, expellunt, famulq; recipiunt, nuncientes Regi rem illam inuisissime detinere. Et ideo hæc cum fuissent perpessi, dixerunt. Dimitte eam, & exit pax tibi.*

c Greg. Tu. de mir. S. Martini, l. 2. c. 10. CHARIBERTI REGIS CRUDELITAS.

REX IMPIVS INVADIT SVO DAMNO REGNA GALLIA.

V.

Qui furore repletus, sic dixisse fertur: Sunt iuste, sunt iniuste reddi debeat, regnante me hanc basilicam non habebit. Quo protinus diuina instione transitum accipiens, quietus. Adueniēte autem gloriosissimo Sigeberto Rege in eius regnum, ad suggestionem beati Euphronij Episcopi, hoc in domo sancti Martini vestitus, quod vsque adhuc ab eius basilica possidetur. Audite hoc omnes potestatem habentes: sic vestite alios, vt alios non spoliet eius: hos adiungite vestris diuitiis, vt damna non inferat ea Ecclesiis: Vindex est enim Deus velociter seruorum suorum. Et ideo monemus, vt qui deprædationes hæc legerit, non si trascitur: nam si trascitur, de se fateātur dictum. hucusque Gregorius: piam ingerens monitionem legenti.

Quomodo autem idem S. Euphronius Turonensis Episcopus eiusdem regis obitū prophetico spiritu præsensit, idem auctor alibi narrat his verbis *d*: *Ipse quoq; Pontifex cum à multis crebrius vrgeretur, vt ad occursum Chariberti Regis deberet accedere, & inuectiuas minas ire differret: tandem commotus à suis ait: Ite præparate iter, vt eamus ad occursum Regis, quem vsurnū famus. Igitur imponentes plaustris necessaria, & caballis ad iter præparatis, tamq; in hoc stante ratione, vt deberet viam incedere, ait: Reuertamur plaustra, laxentur equi non modo hoc iter in ultimis. Dicentibus autem suis, quæ esset hæc mutatio, vt quæ tam instanter parari iusserat, tam facile destruebatur: ait sic retinus: Principis ad quem nos inuocem pulsio, obijt, nec inuenimus, si abiremus, inuenietis. Stupefacti, audantes diem notant, & sancti verbatacuti seruant. Aduenientibus autem ab vrbe Parisiaca hominibus, ea hora Regem transisse nunciant, quæ facer dos plaustra destinare iusserat reuertari. hæc de Euphronii prædictione Gregorius eius in Episcopatu successor.*

d Greg. de Glor. confes. cap. 19. FRAGMENTA, EVSEBII

VI.

Verum eum idem Charibertum decessisse excommunicatum à sancto Germano Parisiorum Episcopo obitecessum coniugium (quod dictum est superius) idem auctor affirmat: & quæ post obitum de Theodigilde Regina lecuta sunt, ita narrat *e*: *Nec multo post illatam excommunicationem à sancto Germano, & ipse Rex post tam decessit. Cuius post obitum, Theodigildus vna Regina rum eius nuncios ad Guntheramnū Regem dirigit, se vltro offerens matrimonio eius. Quib. Rex hoc reddidit responsum: Accedere ad me eiuus pigeat cum thesauris suis: ego enim accipiam eam, faciamque magnam in populo, vt saltiet maiore mecum honore, quam cum germano meo, qui nuper defunctus est, potiatur. At illa gauisa, collectis omnibus, ad eum profecta est. Quod cernens Rex, ait: Rectius est enim, vt hi thesauri apud me habeantur, quam apud hanc, quæ indigna germani mei thorum adiuit. Tum ablatu mu tis, paucis relictis, Arelatensi eam monasterio destinauit. Hac vero age acquiescens*

e Greg. de Glor. confes. cap. 19. FRAGMENTA, EVSEBII

VII. DE THEODIGILDE SORORE REGINA, e Greg. Tu. hist. Franc. l. 4. c. 28.

IVSTINVS

nominatur, filia, per occultos nuncios Gothum quendam adiit, promittens, filiam Hispaniæ dedicturam conuigio populatori, quem cum Theodegisclo suo de manu eius egredienti, libenti animo se quoque traditurum fore promisit. Cumque ille id audisset, fidemque habuisset, rem promissis confirmat. Quod ubi Theodegisclus audiuit, & ipse nihil dubitauit

XIII. CVR OMISSA PROFESSIO QVINTÆ SYNODI.

esse in scripto vitium librariorum (vt accidit) errore dilapsum, putamus.

Quod vero eadem sancta Synodus cum sacrosanctas Oecumenicas recenset Synodos, omissa Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem: rationem dices ex Gregorio Romano Pontifice, quod videlicet in Quinta (vt ait a) non fit actum de fide, sed de personis: in illis vero quatuor de fide: ob idque illarum professio necessaria videretur. Nihil est ergo, vt ob id fidem sanctissimi Episcopi in suspicionē schismatis possint adduci, quibus cum constat (vt dictum est) Apostolicam sedem litteris atque legatione ad Regem missis communicasse. Videmus enim & ipsum quoque Gregorium b interdum nonnisi quatuor recensere Oecumenicas Synodos, cum tamen & Quintam recipiendam esse testetur c.

a Greg. lib 3. epist 37.

b Greg. ad Theodelin. lib 3. epi 53. c Greg lib 1. epi 24. ante fin.

Ad eumdem Lucensis Ecclesiæ Episcopum Nitigium, simulq; ad vniuersū Lucēſe Cōcilium Martinus Brachatēſis Episcopus collectionē & emendationē Orientaliū canonū direxit huiusce modi perbreui præfatione notatā:

XIV.

Domino meo beatissimo & Apostolico fratri Nitigio * Episcopo vel vniuerso Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus Episcopus. Canones sancti, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus constituti sunt, postea autem succedenti tempore in Latinam linguam translati sunt. Et quia difficile est, vt simplicium aliquid ex alia lingua transferatur in aliā, simulq; & illud accidit, vt in tanto temporibus scriptores aut non intelligenter, aut dormitantes multa prætermittant, & properea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura: ideo visum est, vt cum omni diligentia, quæ per translatores obscurius dicta sunt, immutata simplicius, & emendatius & sauiorem, id primum obseruans, vt illa, quæ ad Episcopos vel vniuersum clerum pertinent, vna in parte conscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: vt de quo capitulo scire aliquid voluerit: possit celerius inuenire. extat ipsa collectio canonibus octoginta quinque locupletata.

* Nigetio

MARTINI BRACHAR. COLLECTIO CANONVM.

XV.

Verum fuerunt eiusdem viri alia scriptorum monumenta, de quibus Isidorus dum agit, hæc ait d: Martinus Dumiensis monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus aduigans, in Galliciam venit: vbique conuersis ab Ariana impietate ad fidem Sueuorum populis regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesias informauit, monasteria condidit, copiosaq; præ ceteris institutionis composuit. Cuius quidem ego legi librum de Differentijs quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum, in quibus hortatur vitæ emendationem & conuersionem fidei, vtationis inflantiam, & elemosynarum distributionem, & super omnia cultarum virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodemiro Rege Sueuorum, temporibus illis, quibus Iustinianus in Republica, & Athanagildus Hispanum Imperium tenuere. hæc Isidorus. Porro libellum illum de Virtutibus quatuor complectentem honestæ vitæ formulam, inscripsisse ad Mironem Regem, Sigebertus est testis. Reliqua de eodem Sancto rursum in eius obitu dicturi sumus. Sed iam pandat vela in Orientem oratio.

d Isid. de Script. Eccl. c. 22.

XVI.

Hoc ipso anno, qui numeratur S. Anastasij Sinaitæ Episcopi Antiocheni sedis vndecimus (vt in Chronico Nicephorus docet) ipse à Iustino Imperatore in exilio missus est, inque locum eius subrogatus Gregorius fuit. Hæc autem quomodo se habuerint, ab Euagrio res sui temporis prosequente petamus historiam: ipse enim de his agens hæc primum ait f:

e Sigebert. de Script. Eccles. c. 19.

f Euag. lib. 5. c. 4. CAVMMIÆ CONTRA ANAST. ANTIOCH. EPISCOP.

Iustinus itaque Anastasium hu ius obiectis criminibus primum quod sacrum thesaurum extra modū & in nullum vsum necessarium profuderit: deinde quod conuictus in ipsis fuerat Anastasium enim, cum rogaretur, quid causæ esset, cur sacrum thesaurum eum effuse assumpsisset? ingenue respondisse ferunt: Nē à Iustino communi totius Orbis Principe diriperetur) sede Antiochena exturbauit. Quin etiam dicitur Iustinum Anastasio succensuisse, quod postulanti ei peccuniam, cum Episcopus esset degenatus, Anastasium dare noluit. Alia præterea crimina à quibusdam, qui Imperatoris instituto (credo) inseruire studebant, ei intendebantur, hæc: Euagrius de exilio Anastasij, qui exul vixit annis viginti quatuor: tot enim annis sedit Gregorius qui in locū eius à Iustino est subrogatus, vel annis viginti tribus, vtrūidem habet Euagrius g) inde Mauritij Imperatoris tempore iterum restituitur. vt suo loco dicemus inferius. Verum cum à Iustino depositus dicatur Anastasius, non tamen sine coacto adhoc Episcoporum conuentu id esse factum scias: docet id enim Eutychij Constantinopolitani Episcopi superius enarratum exemplum. Porro quem in locum eius substitutum Gregorium diximus, hunc mirifice laudat Euagrius sic dicens h:

g Euag. lib 5. c. 6. vii.

h Euag. lib 5. c. 7. XVII. GREGOR. A PISID. AN. TIOCHEN. IN LOVIN ANASTAS. 112.

Post illum Gregorius ad sacrum Episcopatus gradum elatus fuit, qui ob poëticam facultatem magnam apud omnes gloriam consecutus est. Hic iuuente ætate monasticam vitæ modum ingressus est, & adeo viriliter & excelso animo in ea decertauit, vt cum iam primum pubescere inciperet, ad summum ac perfectissimum gradum peruenerit, præfuerit q; monasterio Constantinopoli, in quo vitam inopem & austeram degit. Deinde mandato Iustini monasterio in monte Sinæ præfectus fuit. Vbi obsessus à barbaris Scenitis Arabibus in grauissima incidit pericula. At cum in illo loci pacem constituisset, inde ad Episcopatum capessendum accersitus fuit. Erat vir quidem, sine prudentiam, sine virtutem spectes, omnium præstantissimus. & ad quamcunq; rem animum suum applicaret, in ea perficienda longe diligentissimus: atque vt metu pœnæ illi non poterat sic nullo modo adduci, vt vel sententia cederet, vel hominum pertimescere potestatem.

XVIII. GREGORII LAVDES.

Ita porro magnificas pecuniarum fecit largitiones, liberalitate namque & munificentia in quemque visus est vt cum aliquo prodiret, ingens multitudo, præter eos, qui illum comitari consueuissent, eum sequeretur, & qui vel viderent, vel audirent eum quampiam iterum, frequentes confluerent. Atque ad eximiam illius dignitatis amplitudinem, in qua collocatus fuit, hæc fecunda adiecta fuere ornamenta, quod videlicet homines sese sponte indulsit tam sæpe vel prope in eum intueri, vel verba faciente eum audire cuperent. Erat enim ad desiderium sui in animis omnium, qui quacunque de causa vel quocunque modo ipsum compellassent, insitē dum aptissimus, admirabilis cum primis affectus, sermone propter leporem iucundissimus, & sicut ad rem quampiam intelligentia acumine ex tempore eliciendam peracutus, sic ad optimū consilium capiendum & ad iudicandum tum de suis rebus, tum de aliorū solertissimus. Vnde etiam euenit, vt tot & tam egregia facinora gereret: nihil enim distulit in crastinum.

XIX.

In magnam præterea traduxit admirationem non solum Imperatores Romanos, verū etiam Reges Persarum: propterea quod omnibus ita vti poterat, sicut tum posset ac necessitas, tum occasio, quam non aliquando omisit, postulabat. Cuius quidem res singulæ eius rei gestæ argumento esse possunt. Erat quoque in eo multa seueritas & interdum ira: non exigua rursus, imo etiam permagna comitas & mansuetudo: vt illud prudens Gregorij Theologi dictum in eum optime conueniret: Securitas sic cum pudore temperata fuit, vt neutra res lederetur ab altera, sed vtraque alterius ope maximam consequeretur commendationem. Hæc Euagrius: sed & alia de eodem laude dignissima tradunt: quibus apparet eum minime fuisse violenter in sedem Antiochenam intrusum, sed legitime electum, cum Anastasius fuisset in Synodo ab Episcopis etsi non iuste, aliqua tamen specie prætensa iustitiæ legitime condemnatus. Alioquin quam commendasse potuit laudem iniustus? an non potius infectandus probris, qui vt fur & latro aliunde, quam per ostium in ouile ouium ascendisset? Porro eundem Gregorium etiam postea ex aliis rebus probe gestis summā gloriā assecutum esse, dicetur inferius.

XX. [illegible] ABBATIS CVIVSDAM ABBATIS ORIVNDI MIRACVLA.

Hic vero in eius ingressu mira illa dicenda, quæ de eodem Gregorio Episcopo Antiocheno in Prato Spirituali habentur, dum eiusmodi narratur historia de S. Cosma Abbate: Narrauit nobis Abbas Basilius presbyter Bicaurensium, dicens: Cum essem Thrapezi apud Patriarchatum Gregorium venit ab Hierosolymis Abbas Cosmas cum duobus Laurę Pharan, vir singularis religionis & fidei, a cuius quoque dogmatum valde tenax & zelator, ac diuinarum Scripturarum scientia non mediocriter instructus. Cū ergo fuisset ibi senex dies non paucos, defunctus est. Et iussit Patriarcha presbyteris illius reliquias in monasterio sepeliri, vbi & positus erat quidam Episcopus. Die igitur qua ea perfecta sunt, vt salutarē sepulchrū fieret. Erat autē supra sepulchrū eius iacens homo quidā pauper eleemosynā petens ab ingredientibus in cœnobium. Cum ergo me conspexisset pauper tertio prostratum & sensi orationem facientem, dixit mihi: Abba, magnus profectus erat

mi fuerit, quam sepelisti hic ante duos menses. Tunc ego ad illum: Vade huc tu miser! Qui respondit: Vere, domine Abba, ego sum. Vade huc tu miser! Qui cum venisset, & per ipsum cognouisset se acerbissimo fuisse exitu damnatum, & per ipsum curauit me Deum. Et cum in tribulatione essem, venit ad me consolationem afferens, curans me refrigerium præstare.

Sed & aliud dulce de illo miraculum. Ex qua die illum sepelimus, nequaquam quisquam hominum audiuit illum singulis noctibus clamantem, & neminem ad ipsum venire. Nullus me tangere hæretico, & ne approximare ad ipsum: Nullus me tangere hæretico, & ne approximare ad ipsum: Nullus me tangere hæretico, & ne approximare ad ipsum:

vinitoribus, vel à fossoribus arenam fodientibus erudetantibus aliquod detegi cœmeterium. Hæc autem vt quærantur, & quæsita religioso cultu custodiantur, scitmus esse curæ Sanctissimo D.N. Clementi octauo Pontifici Maximo: quod vt impleat, Deus concedat. Sed ad cladem per Longobardos illatam redeamus.

VI. LONGOBARDORVM RES HAVD EXACTE CONSCRIPTÆ.

Quoniam vero non sicut res Gothicas Procopius, ita Paulus per singulos annos gestationes Longobardorum prosecutus est, sed quam plurima prætermisisse constat, vt pote qui neque sicut ille sui temporis, & quæ aspexit oculis, sed post ducentos & amplius annos suam de Longobardis historiam scripsit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris, neque antiquorum aliquis inueniatur, qui in eo argumento versatus sit: opetæ pretium existimauimus quæ diuersis in locis sanctus Gregorius Papa de eorumdem Longobardorum persecutione suis scriptis mandauit, hic tibi in vnum colligere; cuius fides cum ob dignitatem & sanctitatem personæ omnibus probata videri possit, eo certior atque explorator simulque fidelior haberi debet, quod sui temporis res gestas fuisse stylo prosecutus apparet, & cuncta fere certa testificatione consignata reliquit: vt ex his, quæ lector vera sinceraque compererit, reliqua possit mente concipere, quæ remanserunt absque scriptoris alicuius lucerna tenebris obscurata.

VII. CVR DEVICTVS LONGOBARDIS EVENERIT.

Age igitur, quæ certo tempore in reliquis Italiæ partibus sub Benedicto Papa in eadem Longobardorum incursione sunt facta, quæ & à S. Gregorio sunt scripta; hic colligentes sub anno præsenti recensemus, quo videlicet deficiente Rege, Duces esse cœperunt: cum eo licentius ipsos seuisse constat, quo ex crudelitate quisq; potentior videri vellet, cum neminem haberet, qui paratorum scelerum vltor Iudex existeret. Etenim hoc ipso eorumdem Ducum primo progressu hisque diebus, quibus Benedictus Pontifex vixit, teste Paulo diacono eorumdem furor rabiesque barbarica vehementior in cendio exarsit.

VIII. DE FVGA CHRISTIANORVM EX DES. CERBONIO EPISCOP. POPVLONII.

Dispersis creatis Ducibus per diuersas Italiæ regiones, cum eorum crudelitatis fama percoleret, frequentes erant Fidelium latebræ atque fugæ; suaque ipsorum bona eisdem relinquentes in prædam, salutis singuli consulere solicite festinabant, fiebantque desertæ ciuitates, ipsa vero loca desetta ciuibus replebantur, magis autem insulæ maris appetebantur ab eis, quibus nauigii alicuius poterat esse facultas. Inter alios autem vna cum suis clericis magnus ille confessor Cerbonius Episcopus Populonii, qui Gothorum tempore sese ipsis obiecit intrepide, modo exundante vehementiori Longobardorum lætitia, in Iliam insulam Tyrrheni maris se contulit, vbi & Deo iuuante, vitæ præsentis finem accepit; sic enim melius abscondit eum Dominus in abscondito faciei suæ à pusillanimitate spiritus & tempestate: Moritur igitur isdem primordiis Ducum Longobardorum incursionis sanctissimus hic Episcopus, de cuius obitu & sepultura idem S. Gregorius scribit his verbis a:

a Greg. dial. l. 3. c. 11.

IX. a IBAM E EXORDIVM ORTVS ET VSVS.

*Cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vastasset, ad Hellam * insulam idem sanctus Cerbonius recessit. Qui ingruente ægritudine, ad mortem veniens, clericis suis filioque obsequentissimo præcepit, dicens: in sepulchro meo, quod mihi præparaui Populonij, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter deferre possumus: quia à Longobardis teneri loca eadem, & vbique illic eos discurrere scimus? Ille respondit: Reducite me securi: nolite timere, sed festine sepelire me curate: moxq; vt sepultum fuerit corpus meum, ex eodem loco sub omni festinatione recedite: Defuncti igitur corpus imposuerunt naui. Cumq; Populonium tenderent, collectis in aere nubibus, immensa nimis pluuia erupit. Sed vt patesceret omnibus, cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris spatium, quod ab Hellba insula vsq; Populonium duodecim millibus distat, circa vtraq; nauis latera procellosa valde pluuia descendit, & in nauem eandem vna pluuie gutta non cecidit. Perueneruntq; ad locum clerici, & sepultum tradiderunt corpus sacerdotis iuxta cuius præcepta seruantes, in nauè sub festinatione reuersi sunt: quam max vt intrare potuerunt, in eundem locum, vbi vir Domini sepultus fuerat, Longobardorum Dux crudelissimus Gummar aduenit, ex cuius aduentu virum Dei habuisse spiritum prophetiæ clarnit: quia ministros suos à sepultura sue loco sub festinatione discedere præcepit.* hęc de S. Cerbonio & Longobardorum Duce Gregorius.

Erat Gúmar vnius ex dictis triginta sex ducibus, quos inter se hoc anno partitos esse regnum Longobardorum diximus. De Populonii autem Ecclesia destituta pastore agit idem Gregorius, cum esset Pontifex. Ita plane quia Longobardis iubente Deo, cum suis timens visus est in insulam confugisse, mortuus de isdem apparuit triumphasse, dum cælitus missis aquis illi relecti sunt; cũ quot pluuiæ guttis, tot veluti characteribus fuit eius sanctitas prædicata. vt non lugubre funus illud Deus esse voluerit, sed paratum illi è cœlo triumphum, quo parker quam accepisset eius anima à Deo in cœlo coronam, omnibus perspicue innotesceret. Sic igitur quem confessorem sub Gothis nouit Ecclesia, & sub Longobardis post obitum tanto miraculo diuinitus illustratum accepit, eumdem inter Sanctos eadem die, qua ex hac vita migrauit, allegit, atque legit ex more in ecclesia anniuersaria b obitus die ipsius populo Christiano confessionem.

b Mart. Ex de IADIBI XI.

Cæterum sicut & fugientes Dominus non deseruit, & defunctis honorificam parari voluit sepulturam, ita & iis qui remanserunt præsto fuit, & manus conferentibus adfuit, vt vnus fugaret mille, & duodecim millia, non armis, sed fide, qua sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, & castra vetterunt exterorum. Nam accipe primum, quæ in prouincia Samnii acciderint isdem temporibus idem S. Gregorius his verbis enarrat c: *Nuper in prouincia Samnij quidam vener abilis vir, Menas nomine, solitariam vitam ducebat: qui nostrorum multis cognitus, ante hos fere vij dies animam defunctus. De cuius operis narratione vnum adhuc vobis verbum non reseruo, quia pene tot mihi in eius vita testes sunt, quot Samnij prouincias venerunt. Hic itaque nihil ad vsum sumpsit aliud, nisi panem aperum, vascula potibilia. Huic cum Longobardus quidam in isdem partibus rapinam voluisset ingerere, prius ab eo vivo verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante eius vestigia vexatus. Quæ ex re factum est, vt sicut apud omnes innotuit, ita etiam apud eumdem barbarum gentem eius celebre nomen haberetur, nullusque vltra præsumeret eius cellulam, nisi humiliter intrare.* hactenus de Mena Gregorius.

c Greg. dial. l. 3. c. 21. DE MENA SOLITARIO.

Sed coronis coronas iungens, huiusce modi addit gloriosum ex religione triumphum, cum videlicet non aduersus Longobardos tantum pugnatum est, sed & contra Arianam perfidiam, qua armatus ipsorum Episcopus in castra Dei tentauit violentus irrumpere: ait enim d: *Vnum narro, quod per Bonifacium monasterij mei monachum, qui vsque ante quadriennium cum Longobardis fuit, adhuc ante triduum agnoui. Cum ad Spoletanam vrbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus, venisset, & locum illic, vbi solemnia sua ageret, non haberet, sæpit ab eius ciuitatis Episcopo ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli ecclesiam illic eo minus se tam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod eiusdem ecclesiæ custos audiens, festinus cucurrit: ecclesiam clausit, seris munijit: sacco autem vesperę, lampades omnes extinxit, seque in interioribus abscondit. At ipso autem subsequentis lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine aduenit, clausas ecclesiæ fanuas effringere parauit. Sed repente cuncta simul pars diuinitus commota. absidia longius seris, aperta sunt, atque cum magno fremitu omnia ecclesiæ claustra patuerunt. Ipse desuper lumine omnes, quæ extincta sunt lampades accensæ sunt. Arianus vero Episcopus qui vim fecerat, aduenit, subitaq; cæcitate percussus, & ad ij, alienis manibus ad suam habitaculum relatus est: Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vltra præsumpserunt Catholica loca: ibidé sciliicet posita, temerare. Miro enim modo res gesta est, vt quia eiusdem Arianæ causa lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extincta, vno eodemq; tempore & ipse lumen perderet, & in ecclesia lumen reduret.* hæc Gregorius. Sed quod arma fidelium non sint carnalia, sed Deo potentia, & non ira, sed charitate aduersus hostes consueuerint dimicare: his adiungam, quæ de Christi milite Sanctulo Narnię Ecclesiæ presbytero idem auctor tũc accidisse scribit his verbis:

d Greg. dial. l. 3. c. 23.

Ibid

171.

Hunc (quia) pridem tempore, cum in prælio Longobardis obstaret, vt oleum loquari debuisset: sicut iuuandus erat & nullo ad orandum vt eum iuuaret, adhibito: Longobardis laetantibus exultauit, virum protulit, & iubendo potius, quam permisit, eum impleri sibi docit. Sed Gentiles veri, quia virum Dei sibi aderant, ab eius exigere oleum tortuosa non potuere, verba illius suscepere, eumque impleri sibi fecerunt. Quibus vir Dei seruus adhuc vultu respondit, dicens: Si permisi, vt vilum verum Sanctulo impleatis, sic oleum vobis mutatur. Cumq; ille ex oleum vobis defluere non cerneret, & virum Dei ad implendum verum sibi obsistere videret, vehementer accrbe maioribus hunc verborum contumelijs detestari coepit. Vir autem Dei videns, quod ex prælio oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælium vas manibus tulit: ex qua protinus benedictione oleum vbertim ollis erupit, vt Longobardi, qui diu incassum laborauerant, non sibimet vasa omnia, sed vtrem quoque, quem vir Dei dominat, implentes gratias agerent, quia is, qui oleum potest tribuere, benedicendo dederat, quod postulabat.

Sed de eo iubdit maiora idem S. Gregorius, referens insignem quendam actum ab ipso Sanctulo eodem tempore editum, quem ecclesiam S. Laurentij à Longobardis incensam reficere curauerat. ait enim: Alio quoque tempore vehementer ipse famis incubuerat (illa videlicet, de qua ex Anastasio hoc anno mentionem fecimus) & beati Laurentij martyris ecclesia fuerat à Longobardis incensa, quam vir Dei reficere cupiens, artifices multos ac plures subministrates operarios adhibuit, quibus necesse erat, vt quotidianos sumptus laborantibus præberet. Sed exigente ciuitate famis necessitate, tanta defuit copia, vt labor antes instanter victui quærere, quia vnde alerent per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, ne vita consolatur, sorte promisit deo quod deerat: fecitque grande xenodochium intus, exhibere ciui nō valēs, quē promittebat.

Cum vero bucellæ quæ ancisu pergerent, deuenit ad cibandum, in mortuum malleus pridie panis coxerant: vbique insurrexit odor, & frete panis deprehensus remansit. Tunc repente panē mortuum tradens, atque in foliis candoris inuenit: quem quidem talis, sed desere artificibus voluit, ne fortasse alienus esset, & aliquis vel ex pietate perperam vt. Per visionē itaque hunc mutationis dedit, eumque omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisiuit. Omnes autem, qui pridie panem coxerant, suum non esse recognouit, atq; panes sui numero integros retulisse professi sunt. Tunc latus vir Dominus pertexit ad multos artifices cum eis pane & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admouit; & qui ea antea præ dolore ut, indicauit. Ista, ad refellendum protinus malitiam, inuentum panem opposuit. Quibus sufficiente pleneque satis plus ex eo quam ipse panis erat, fragmenta collegere de quoque altero ei ad refectionem intulit. Sed id, quod in pugnis superest ut ipsa quæq; quæ apposita fuerant fragmenta superant. Factumq; vt per dies decem omnes illi artifices & operarios illa pane saturati, hunc & quotidie ederent, & exeo quotidiano illis per eum præberent, & cibum comedentium orare pararent. hæcusque de his Gregorius: sed nondum de Sanctulo, eiusque cum Longobardis vnico certamine finis. Audi ea quæ idem sanctus Gregorius de eodem mox addendum tulit, spoliatque tenuerit, & perspicuo in Ecclesia per mandata trophæa Christi gloriam prædicantia statuit, ut ego Gregorius a:

Dum quidam captiui à Longobardis quidam diaconum tenebantur ligati, eumq; ipsi, qui tenuerant, interficere cogitabant. Adueniens autem deus, vir Dei Sanctulus ab ipsis eum Longobardis petijt, vt relaxari eisque vita tam concedi deberet, quod posse se facere, omnino negauerunt, cumque mortem illius deliberasse eos cernerent, petijt vt filio ad custodiam dari deberet. Cui protinus respondentes: Tibi quidem eum ad custodiendū damus, sed ea conditione imponimus, vt si ille fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Dominū libenter accepit, prædictū diaconum in sua suscepit fide: quem nulla media, cum Longobardos omnes somno graui depressos cerneret, excitauit, & ait: Surge, & continuo fuge, liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promissionis eius non immemor, respondit, dicens: Fugere, pater, non possum: quia si fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Dominī Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat, nam ego in manu eius sum: tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio ydeli fossor remansit.

XVII.

Facto igitur mane, Longobardi, qui diaconum ad custodiendū dederant, venerunt: quem dederant petierunt: sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc illi vi pugnant: Scio ipse melius, quid commisit. Seruus autem Dominus constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es: voluimus te per varios cruciatus mori: eligetibi morte qua viu. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum: ea morte me occidite, qua occidi permiserit. Tunc omnibus qui ille aderant Longobardis placuit, vt eū capite truncare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitā eius cōpendiosa morte terminaret. cognito itaq; quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis veneratione magnus habebatur, occidendus esset, omnes: qui in eodē loco inuenti sunt Longobardi, conuenere, sicut sunt nimia crudelitate, ita ad spectaculū mortis. Circumsteterūt itaq; acies. Vir autē Domini deductus in medium est atq; ex omnibus vnus fortibus electus est vnus, de quo dubium non esset, quin vno ictu caput eius abscinderet. Venerandus igitur vir inter armatos, deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petiit, vt sibi paululū orandi licētia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit, vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu extende cervicem. Surrexit autem vir Domini, genuflexit, cervicem extendit: sed denso collo eductam contra se spatham intuens, hoc vnum publice dixisse fertur: S. Ioannes suscipe illam. Tunc electus carnifex enarratum gladium tenens nisu forti in altum brachium perussum eleuauit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente deriguit, & erecto in cælum gladio, brachiū inflexibile remansit.

SANCTVLVS INOI SCRIMEN ADDVCTVS LIBERATVR.

XVIII.

Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa, mirari cœpit, vtrumque Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat, cuius sanctitatis esset, qui carnificis brachium in aere ligasset. Itaque postulatus vt surgeret, surrexit: postulatus vt brachium sic carnificis sanaret, negauit dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante iuramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidat. Sed Longobardus idem, qui (vt ita dicam) brachium contra Deum tendendi perdiderat, pœna exigente, cōpulsus est iurare, se Christianum hominem numquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum de sumi. Qui statim deposuit. Atq; illico adiunxit. Remitte gladiū in vaginā, & statim remisit.

LONGOBARDI SANCTVLVM VENERATI.

XIX.

Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, bonis & iumēta, quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Domini tale munus suscipere recusauit, manus autē bono mercedis requisiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captiuos, quos habetis, mihi tribuite, vt habeam, vnde pro vobis debeam orare. Factumque est, vt omnes captiui cum eo dimissi sint. atq; super nā gratia disponente, cum se vnus pro vno mori tribuit, multos à morte liberauit. hucusque Gregorius de Sanctuli invicto cum Longobardis certamine, in quo charitati iuncta fides extinxit odium, atque perfidiam superauit. Si quando vero eos permisit Deus in Dei seruos sic sæuire, vt eos dem absque obice necē traderent; & in hoc declarata est diuina potentia, cum idem occisi licet, tamen vt victores triumphale carmen concinere audiri sant. Nam accipe, quæ insuper in prouincia Valeria acciderunt in hunc modum idem auctor enarrat b:

SANCTVLVS CAPTIVOS LIBERAT.

Vita namque venerabilis Valentini, qui post in hac Romana vrbe mihi (sicut nosti) meoque monasterio præfuit, prius in Valeria prouincia suum monasterium rexit. In quo dum Longobardi seruientes venissent (sicut eius narratione didici) duos eius monachos in ramis vnius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autē vespere, vtrorumq; eorum spiritus clarius illic apertisque vocibus psallere cœperunt: ita vt ipsi quoque, qui eos occiderant, nimium mirati tenerentur, quas videlicet voces captiui quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodia postmodum testes exiterunt. Sed hos voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporis, vt viuentes quique in carne discerent, quia si Deo seruire studeant post carnis mortem vberius viuant. hæc ipse: sed & aliis quoque signis Deus reddidit manifestum in cœlo viuere, quos tunc barbaricus gladius in terra necasset: nam audi eundem Gregorium illa narrantem c.

b Greg. dial. l. 4. c. 21.

MONACHI SVSPENSI PSALLVNT.

c Ibid. c. 22.

XXI. DE SORANI AERATIS NECE.

Quibusdam religiosis quisque viris attestantibus, adhuc in monasterio positum audiui, quod hoc Longobardorum tempore in Xerta in hac provincia, quæ Sura nominatur, quidam monasterij pater venerabilis Sorani nomine fuerit, qui captiua aduentantibus, atque à Longobardorum depredatione fugientibus, cuncta, quæ in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumque in eleemosynis vestimenta sua ac fratrum omnia & cellarium consumpsisset, quicquid habere in horto potuit, expendit. Expensis vero rebus omnibus, Longobardi ad eum subito venerunt: eumque tenuerunt, & aurum abeo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret, se omnino nihil habere, in vicino monte ab eis ductus est, in qua silua immensa magnitudinis stabat. Ibi captiuum quidam fugiens, in cava arbore latebat: vbi unus ex Longobardis, educto gladio, prædictum venerabilem occidit virum: cuius corpore in terram cadente, mons protinus & silua concussa est, ac si se ferre non posse pondus sancti tanti eius diceret tegra, quæ tremuisset. Sic igitur sanctum virum martyrio coronatum, anniuersaria recurrente die, quolibet anno Ecclesia celebrare consuenit. Sed attende quid de alio itidem martyrio vita prosuncto Gregorius subdita *a*:

a Ibid. c. 23.

XXII. VITIO SVBSECVTA EST DIACONI OCCISORIS.

Alius quoque in Marsorum provincia vitæ valde venerabilis diaconus fuit: quem inuentum Longobardi tenuerunt, quorum vnus educto gladio caput eius amputauit. Sed cum corpus eius in terram caderet: ipse, qui hunc capite truncauerat, immundo spiritu correptus, ad pedes eius corruit, & quod amicum Dei occiderit, inimico Dei tradicus ostendit. hæc sanctus Gregorius. Quod igitur alios ereptos, alios vero ab eisdem barbaris necatos audis: in vtrisque admirandam Dei prouidentiam contemplari licet, cum vt alis coronam consequerentur, & vt alii in aliorum leuamen solatiumque remanerent, effectus ne si magistri omnino deficerent, exoleferet disciplina. Quomodo autem reliqui sanctissimi monachi mirifici illius Equitij alumni à Deo illæsi à furore barbarico conseruati sint, cum dem audi. Gregorium, cum ita scribit *b*:

b Greg. dialog. l. 2. c. 4.

XXIII. EQVITIVS SVOS LIBERAT.

Eandem Valeriæ provinciam Longobardus inter antiquos, ex monasterio venerandissimi viri Equitij in prædicto oratorio à sepulchrum eius monachi confugerunt. Cumque Longobardi sæuientes oratorium intrassent, caperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos aut per tormenta discutterent, aut gladio necarent. Quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus clamauit: Heu, heu, heu, sancte Equi ti, placet tibi quod trahimur, & non defendis? Ad cuius vocem protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit: qui correntes in terram tamdiu vexati sunt, quousque cuncti, qui foras erat Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare vltrius non auderent, Sicque vir sanctus dum discipulos defendit, etiam multis postea remedium illis fugientibus præstitit. Idemque de Cassinati monasterio S. Benedicti ista inferius c tradit, in primis referens, quæ ab ipso sancto viro ante cognita atque prænunciata fuissent:

c Greg. dialog. l. 2. c. 17.

XXIV.

Vir quidam nobilis Theoprobus nomine eiusdem Benedicti Patris fuit ac admonitione conuersus, qui pro vita sua merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuisset ingressus, hunc amarissime flentem reperit. Cumque diu sæpsisset, eiusque non finiri lacrymas videret (nec tamen vir Dei conspicuus ei tando plangere, sed metuendo) quam ob causa tanti luctus existeret, inquisiuit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc monasterium, quod construxi, & cuncta, quæ fratribus præparaui, omnipotentis Dei iudicio Gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, vt mihi ex hoc loco anima concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobus audiuit, nos autem cernimus, qui destructum modo à Longobardorum gente eius monasterium fumus. Nocturno enim tempore, quiescentibus fratribus, nuper illuc Longobardi ingressi sunt, qui diripientes omnia, ne vnum quidem hominem tenere potuerunt. Sed implenit omnipotens Deus, quod fideli famulo Benedicto promiserat, vt fires Gentibus traderet, animas custodiret, hæc Gregorius. Porro eosdem monachos inde pulsos Romam comeigrasse, idē alibi tradit, Abbatelque nuncupatum, qui ad ea vsque tempora eidem monasterio præfuerunt *d*, traditumque his fuisse Lateranense cœnobiū incolendum affirmat. Hos etiam accipere cōsueuisse altmoniam vna cum aliis monachis ab ipsa Apostolica sede, idē Gregorius in epistola ad Constantinam Augustam docet. At de Longobardorum sub Benedicto Papa cœpta grassatione per Duces in reliquas Italiæ partes satis. Plura sunt alia, quæ certis annis, quibus gesta esse reperiuntur, opportunius inseremus.

d Greg. lib. 4. epist. 34.

XXV.

Quod vero ad res hoc anno in Galliis gestas pertinet, auctor est Sigebertus hoc anno altercatum esse inter Hispanos & Gallos de Paschatis diei celebritate. ait enim: *Hispani & Franci de Pascha celebrando dissentiunt, Hispanis duodecimo Kalendas Aprilis, Francis vero decimoquarto Kalendas Maij Pascha celebrantibus. Sed Francos recte celebrasse, per hoc diuinitus claruit, quod fontes in Hispania, qui in Sabbato sancto Paschæ ad baptizandum sponte diuinitus repleri solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Paschæ repleti sunt.* hæc ipse, ex quibus omnis de impostura interdum oborta suspicio abolita est. Si enim humana arte ea de fontibus contigisset, vtique eadem ad Hispanorum sententiam compiobandam accommodata fuissent.

XXVI. S. GREGORIVS TVR. I. Greg. Turon. hist. Franc. lib. 6. c. 5. g. Greg. Turon. in Vit. SS. Patr. c. 3.

Hic ipse insuper numeratur annus octauus à tempore inguinariæ pestis, quo suum S. Gallus Aruernensis Episcopus obitum designauit, & eadem populi ex tensicēe eodem morbo prædixit, vt suo loco ex Gregorio *f* Turonensi narratum est. Porro de eius felici ad Deū transitu idem auctor ista alibi habet *g*: *Cum grauatus incommodo decubaret, ita febris interna omnia membra eius depilauit, vt capillos & barbam simul amitteret. Sciens autem remotante Domino, post triduum migraturum, conuocat populum, & omnibus confracto pane, communionem sancta ac pia voluntate largitur. Aduentente autem die tertia, qua erat Dominica dies, qua vinbus Aruernis immanem contulit luctum, altescente iam cælo interrogat, quid in Ecclesia psallerent. Dixerunt, Benedictionem se se psallere,* nempe psalmum, Benedic te omnia opera Domini Domino. *At ille, psalmo quinquagesimo, & Benedictione decantata, & Alleluiatico cū capitello expleto, consummauit officium totum tempore matutini. Quo iam extremo persolutum officio, ait: Vale dicimus vobis fratres. Et hac dicens, extensis manibus, spiritum cælo intentus præmisit ad Dominum: transiitque anno ætatis suo anno sexagesimo quinto, Episcopatus vero sui septimo & vigesimo anno.* hucusque Gregorius de obitu S. Galli: pergit vero dicere de funere atque mitacubis: sed satis ad instituta.

XXVII. h. Fortun. lib. 4. carm.

At non prætereundum de eodem S. Gallo Venantii Fortunati *h* epitaphium, quod in gratiam Gregorii Turonensis eius nepotis conscripsit: sic enim se habet:

Hostis inique, Adam paradiso frande repulsi:
Ecce Deus famulis præstat adire polos.
Inuide, sic tua mors hominis melior a paranit:
Tu expellis terricolas, dat & astra suis.
Teste & Antistes Gallus probat ista beatus,
Nobilis in terris, diues eundo polos.

Sed quod ad eius pertinet antiquam nobilitatem, testatur Gregorius Turonensis in Vita ipsius, genus ducere ab egregio martyre Vetio Epagatho, cuius mentio est in epistola Ecclesiæ Lugdunensis apud Eusebium & fuisseque traditi natum ex Georgio Senatoriæ stirpis vire & matre Leocadia. Pergit vero idem Fortunatus eius vitam summatim referre:

i Greg. Tur. SS. Patr. c. 3.

k. Euseb. lib. 5. c. 1.

Qui Christi auxilio fultus, nec adultus in annis
Se maiora petens, odit amore lares:
Effugit amplexus patrios, matremque reliquit:
Qui monachum regeret, quæritur Abba parens.
Illic tyro rudis generoso capit ab auo
Militia Domini bellicer arma pati.
Quintiana domum sancto erudiente magistro,
Pulchrior est auro corde probatus homo. Fuit iste Quintianus sanctitate præclarus Episcopus Aruernensis, qui eum ex monacho reddidit clericum, atque in huic functionis moribus & Ecclesiasticis litteris; quibus optime excultus, cum innotuisset Theodorico Francorum Regi, ab eo accersitus atque retentus est: vbi cum esset, apud Coloniam Agrippinam idolorum templum, quod frequentabatur à rusticis, succendisse tradit Gregorius. Pergit vero Fortunatus:

Sed Valentinum hostis eruditum in arcano,
Theodorum eum, vicit amore pio.
Mox illi discipulo cura secunda gregis.
Post Sacerdotem modus ante sacratus habenas
Pastor vt effulsit, effit amore pater,
Mansuetus, pauens, bonus, aquus, amator, amandus.
Non ita effusa fuit, sed decus hoc venia.
Digna fuit mitis fuit, & mentem verba ferunt.

Vide furor peccati, inde tot tumultus erat. plura id genus de ipso Gregorius refert exempla, de contumeliis scilicet quæ ei verberibus à suis presbyteris magna patientia tolerata. Sed audi ipsa:

Pulsum vos frustra, quasi natus vbere nutrix
Dulcia cordis cum sale mella dabat.
Hæc vos exterrens prædixi dona futuri,
Impulsus nihil posse pertre gregi. hocideireo Christia-

nus poeta, quod ingruente inguinaria lue, à diuino oraculo acceperit responsum (vt idem tradit Gregorius) ipso clamante, nullum è suis ea peste ardendum: quod & sic euenisse postea quibusdam fuit, euenit. Quot autem annis eam sedem Ecclesiam gubernarit, his Fortunatus, quos subdit, verbis docet:

Sic Petri Ecclesiam regit in quinquennis quinque,
Sex ordinat tamen intra hæc superstes agens.
Hinc meritis via similem ad cælestia volumen
Non præmia vita regit, sed tenet vita Dei.

Itemque Fortunati de S. Gallo epitaphium. Claruisse autem coepit eius tertiæ mandatum pluribus miraculis, & egregiis tradit, qui tamen in numerando sedis ipsius tempore duobus annis à Fortunato discrepare: siquidem cum Ecclesiæ Aruernensi præfuisse Episcopum ait annos viginti quatuor. Remansit posteris eius memoria in vniuersa Ecclesia celebris: ereuim sacris inter Sanctos ipse adscriptus tabulis, die qua obiit, Kalendis Iulii anniuersaria memoria vbique recolitur.

Sed quid dum vixit, extitit fuit mediator apud Deum, nempe an Moyses? qui stetit in confractione in conspectu eius, vt averteret indignationem eius, ne disperderet eos? Vbi vero mortuus est, sublato de medio tanto obstaculo, rapuit à vinea macerie depulsa, de qua scriptum est: *Exterminauit eum, & ferus de repente*: mox lues inguinaria, quæ ante annos octo Italos & Gallos affligit, Aruernos autem, Sancto intercedente non leuiter, populum inuasit, magnaque clade affecit, vt Gregorius ipse testatur 6, cum de diuina virtute, quam tunc sui in tabulo suo expertus per sancti Iuliani martyris Aruernensis reliquias, ita alibi narrat ille:

*Inter hæc vero insignia fulgentium miraculorum potentia, & quia insipientes corrigat, & roboret sapientes. Igitur Cautini Episcopi tempore, quo ingruentib. peccatis populi Aruernensis ac exitiabilis lues, quam inguinariam vocant, desolatæ regionis eius vicum expetit, scilicet vt qui meritis tuta reuque sua beati martyris tutarer præsidio. In quo dum commoraretur, vnus puer ex nostris ab hoc morbo correptus: reuersus ad lectulum capite, grauiter ægrotare cæpit. Erat autem vicina ædes cum firmacio patuita, ita vt si quod acciperet, confestim exire necesse ei esset. Ibi ergo ad eum consolatio: sed magis exitio putabatur. Denique mei cum viderent eum in extrema vexari, hortabantur precibus inuocare. Ille vero venire non differens, ecce sistit ad lectulum, & arte sua fauces extrahere conatur, incantationes innumeras, sortes iactat, hyatum cello suffendit, promittit viuere, quem ipse mox auferat mortis. Hæc autem me inscio celebrantur. Quæ cum nihil delata fuissent, amarissimus reddor, & cum grauissimo illud conuenimus, quod Dominus per Eliam Prophetam Ochoziæ Regi promisit, dicens ei: Quia de reliquisti Dominum Deum Israël, & consuluisti Deum Accaron, ideo de lectulo, in quo ascendisti, non surges, sed morte morieris. Nam ille post aduentum hæresis subditus febre fauciatus, spiritum exhalauit. Cuius post mortem inter pocula pauca diebus, puer alius simili labore correptus simulat. Cuius ego cum quo: Accedite ad martyris tumulum, & aliquid exinde ad ægrotū deportate. & vidistis magnalia atque cognouistis, quod sit inter iustum & iniustum, & inter timentem Deum & non seruientem ei. Accedentes autem paruumper pulueris circa sepulchrum iacentis sustulerunt. De quo vt hausit infirmus cum aqua, protinus affectus est medicinam, recuperatisque viribus ac restincta febre conualuit. Intelligite ergo nunc, ô omnes, qui insipientes estis in populo, & postquam ita discesseritis sistote quia nihil sunt, quæ ad seducendum humanū genus diabolus operatur. Ideo moneo, vt si quis vexillo Crucis signatus, si quis baptismi absolutione mundatus, si quis vetustate deposita in nouo nunc homine viget, talia posponat ac negligat: quærat autem patrocinia martyrum, per quos sanitatum miracula celebrantur: postulet adiutoria confessorum, qui merito amici sunt Dominij nuncupati, & quæ voluerit, obtinebit, hucusque Gregorius, eamdem ipsitans in sacratum reliquiarum cultu pietatem, qua omnes non Galliatum tantum, sed totius Catholici orbis sanctissimi Episcopi præditi semper fuerunt.

Quod vero Aruernenses populi post obitum sancti Galli ea metuerunt afflagicladera alia ipsorum peccata, quorum Gregorius meminit, illud accessit, vt post obitum eius diuisa schismate ecclesia illa fuerit, studentibus aliis Cotoni presbytero, Archidiacono vero Cautino aliis, cum iste dolo agens, clam profectus ad Regem, ab eodem dari sibi petiit Episcopatum, quæ quidem omnia luctu digna idem Gregorius suo prosecutus est stylo f: At vero ista de S. Galli obitu tempore in priori editione ex chronologia ab inguinaria peste vti certa deprompta iam denuo ad incudem reuocata, non posse subsistere, sunt inuenta, quæ magis ad anteriora tempora sint reuocenda, cum alias idem morbus peruasit Gallias. Quod autem ad hæc tempora Gallus non potuerit peruenisse, in euidens deducitur argumentum. Cum enim ipsum annos tantum viginti septem dicat sedisse Episcopum Aruernensem, idemque reperiatur interfuisse Concilio Aurelianensi secundo anno Christi 536. & Aruernensi anno 541. quomodo potuit ad hæc tempora peruenisse? Accedit ad hæc, quod cum Galli Episcopi successorem Cautinum idem Gregorius eius nepos rerum ab ipso gestarum testis fidelis referat ad tempus Theodebaldi Regis, quem constat regnare cœpisse anno Christi 552. licet postum sit anno 555. tenuisseque tantum annos septem: vtique prohibetur omnino ad hunc annum peruenire potuisse. Hæc de tempore eius obitus dicta sunto --*reliquos tres versus vsque ad finem anni deleat.*

DVLVERE SIDVL. CHRIS. MARTYRIS CVRATI IMPERMI.

XXX. ARVERNENSIS ECCLES. SCHISMATE LABORAT.

f *Greg. hist. Franc. lib. 4. c. 5. 6. 7.* DE TEMPORE OBITVS S. GALLI.

IESV CHRISTI
Annus 574.

BENEDICTI PAP. Annus 2. IVSTINI IVN. IMP. Annus 9.

I. IAM quingentesimus septuagesimus quartus Christi annus adest septimæ Indictionis, idemque nonus numeratus Iustini Imperatoris: qui quidem extitit Orientali Imperio funestissimus. Abaris vna ex parte, Persis ex altera Romanum Imperium deuastantibus.

AVARIS RVRSVM INVADVNT ROM. IMPERIVM.

Anno enim hoc nono Iustini (inquit Cedrenus) *Abari siue Anares ad Danubii venerunt, ac vicerunt Romanos.* de his hæc pauca ipse; Euagrius vero pluribus, dum agit de Tiberio, qui alcitus postea fuit collega in Imperium à Iustino: *Hunc* (inquit) *Iustinus, ingenti collecto exercitu, ad congrediendum cum Abaris iam pridem miserat. Qui quidem, militibus assiduum barbarorum hand ferentibus, parum abest, quin captus fuisset, nisi diuina prouidentia eum præter omnium opinionem seruasset, & in fines Imperij Romani reduxisset incolumem: quippe temerarium Iustini instructis obsecutus, ipse cum tota Romana Republica in periculum venit penitus pereundi, & amplum Imperij Romani decus barbaris concedendis ad occupandum.* hæcipse. His autem hæc præterea hoc item anno addita mala à Persis, idem Euagrius affirmat his verbis: *Et Arabissus Persa in Romanorum ditionem facta incursione, multos captiuos adduxit, captoque etiam Daras castro,*

dorum

domum rediit. Iustinus nuncio tantæ cladis accepto, animo abalienatus est, pertæsique ab Hormisda vitæ pacem componeret, quæ & in annum pacta est. Constitutum sub eo est, vt psalmus (Tuæ cunæ mysticæ) magna feria quinta caneretur. Illata quoque tunc est imago nulla manu facta Camulianis pago Cappadociæ: illuc enim Edessa, ne in Persarũ manus deueniret, olim translata fuit. Et *venerandæ signa*. Crucis sanctissimæ scilicet, *ab Apamea Syriæ Secunda Constantinopolim translata sunt*. quibus exura ciuitas illa, quæ (vt dictũ est superius) ab hisdẽ in alia Persarum incursione miraculo magno diuinitus defensa fuit, capra statim atque in faucibus redacta est.

II. Verum quæ de hac Persarum incursione, ex qua in magnum discrimen Antiochia adducta est, idem Euagrius tradat, hic describamus. Ipse enim dum agit de Nisibis, quæ erat sub potestate Persarum, obsidione, quam Marcianus Dux Romani exercitus ad multum temporis spatium protraxerat, ob idq; Iustinum Imp. in indignationem commouerat, cuius & præcipiti animo mala cuncta Imperio inferrentur, hæc ait: *De eius ursione*, quam scilicet pararet Cosrhoes per Adsarmanem Ducem (sic enim eum appellat, quem Cedrenus nominat Atrabanum) *sic certior Gregorius Episcopus Antiochiæ nam huic Episcopo Nisibis amicissimus, fuit magnis muneribus ab eo donatus, & propterea cũ in sanam Persarum contumeliã contra Christianos admissam, qua semper fere premebantur, egre admodum pateretur, & magnopere cuperet ciuitatem, cuius ipse fuit Episcopus, in dictionem Romanorum venire, omnia, quæ extra fines Romanorum circãter Nisibin gerebantur significauit, opportune quæ exposuit. Quæ quidem Gregorius illico ad Iustinum retulit, eique quam celerrimam dederat Cosrhoi incursionem. At vero ille cui, vt erat voluptatum sordibus volutatus, Gregorii literas neque animum attendere, neque fidem habere voluit: illud duntaxat verum arbitratus, quod ipse in animum induxerat. Nam hominum intemperantium & luxu perditorum consuetudinem imitabatur, in quorum animis sicut ignauia nostra est, ita de prosperorum aduentu nimis magna fiducia, & si quid contra ipsorum voluntatem acciderit, ei nolunt vllo modo fidem adhibere. Itaque scribæ Gregorii, reliquæ ad se relatæ, quasi omnino veræ non sint, reiicit: quod si veræ sint, Persas non ante suos vsquequaque occupaturos: sin autem ante occuparent, cum magno suo malo discessuros.* ita qui dem Euagrius, de vastationem Syriæ & captiuitate Antiochiæ tribuens Imperatoris ignauiæ: sed altius operæ est ipsam ista considerasse, cui ante septem annos, quibus imperium Iustinus admi nistrauit, minime conuenerunt, sed vbi scilicet sanctissimum Episcopum ab ea ciuitate remouit? hæc enim si considerasset, non ignauiam, sed ad sacrilegium Imperatoris ea cuncta mala retulisset: sicuti enim in templo columnæ & in ædibus sunt fundamenta, ita plane se habent in ciuitatibus atque prouinciis sanctissimi sacerdotes; quos si quis è loco dimouerat, forsitq; pellat, necesse sit cuncta, quæ virtutum fortissimo robore sustinebant, omnino corruere ac pessumire. Cum Anastasius Antiochiæ letaretur ipse Dominus positus erat in Syria vinum: sa murus & antemura le; quo sublato, & Dominus pariter recessit ab eis, atque tunc luxit antemurale, & murus pariter dissipatus est, cum vniuersa Syria cessit deprædationi barbarorum, cum iam nullus penitus esset, qui resisteret grassantibus vbique locorum hostibus crudelissimis. sed quomodo id acciderit, sic narrare pergit Euagrius.

III. *Deinde vt rex Acacium Imperator, hominem superbum & contumeliosum, ad Marcianum Ducem exercitus cum hoc mandato, vt si Marcianus alterum pedem in ciuitatem Constantinopolitanam ante intulisset, quam scilicet de hostium victoriam accepisset, honoris sui gradu cum abduceret. Quod quidem factum est ab eo sedulo: idque non sine Reipublicæ detrimento, quo Imperatoris mandato inferuiret. Nam profectus ad castra Romanorum: Marcianum iuxta fines Imperij versantem, insciente exercitu, spoliat dignitate. Præfecti autem Manipulares ad Centuriones, vbi paratu vigiliis didicerant Ducem suum de honoris gradu dimotum, copias non vlterius ducunt, sed clam se inde subducentes, sparsi fugiunt, obsidione ciuitatis Nisibis cum omni irrisione dimissa. Adsarmanes igitur, qui Persarum & Scenitarum barbarum satis validum & magnum habebat exercitum, Circesium præcurrens, res Romanorum in eundo, occidione, & alia omnium vastationis generibus populatur, nec quicquam clementiæ omnino vel cognationis complexus est vel saltu declarauit. Capta castella & pagos multos, nemine præter ea repugnante, primum quod copiæ Romanæ nullum Ducem habuere: deinde quod militibus circiter Datas à Cosrhoe circumclusis, populationes agrorum & incursiones absque vllo timore fiebant.*

IV. *Inuadit porro Cosrhoes Antiochiam per suos dum taxat milites (ipse namque eo non venit) qui præter omnem spem inde repulsi fuere, cum tamen nemo, vel pauci admodum in ciuitate manerent. Cumque Episcopus inde fugisset, secutique adcessissent sacrum Ecclesiæ thesaurum, propterea quod magna pars muricæ cuderat, & populus (vt sit in hu præsertim temporibus) seditione conflata nouis rebus studebat; quibus fugientibus vrbs deserta relicta: nec quisquam erat, qui vel ad machinas vllas contra hostes fabricandas, vel ad eiidem vllo modo resistendum, animum intendere. subiicit ò his de Heraclea ab hostibus incensa, Apameaque capta & igni absumpta, abducto captiuo Episcopo vna cum ciuitatis Præfecto, aliisque malis innumeris illaris regionibus illis, in quas iidem se grassantes infuderant. cum intetea ipse Cosrhoes Datam expugnasset ciuitatem munitissimam in finibus positam.*

V. Alia rursus clade contigit his Iustini temporibus Syriam nonnihil affligi à Samaritis hæreticis sæpe repressis, electis, ac sæpe receptis, sed denno in Catholicos insurgentibus: de quibus idem Imperator Nouellam constitutionem ed derat, minãtans ciuilibus pœnis eos, qui in eodem permansissent errore. Quæ autem malæ bestiæ istæ tentauerint, videre est apud acta Nicæni posterioris Concilii Oecumenici, cum à Patribus recitari iubetur epistola Simeonis Stylitæ Iuniioris ad ipsum tunc Imperatorem Iustinum data, cuius titulus sic se habet de:

VI. *Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epistola ad Iustinum Iuniorem Imperatorem.*

Quis dabit oculo meo fontem lacrymarum, vt omnibus diebus miserę vitæ meæ fatu ex corde fleam? Tanta enim vestra serenitate & pietate regnante, tanta scelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritanis in sanctum templum, quod dicuntur esse vestræ maiestatis extrui iussit, designata sunt, qualia nunquam sunt audita. Dico autem eos, qui castra habent prope ciuitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ sunt facta, breuiter & tenuiter cognosce vestra serenitas in his, quæ nostra humilitas per sanctissimum Episcopum Orientalem Patriarcham, qui non leuiter ex hoc angitur, ad vestram Maiestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt ferre, si omnem illorum impietatem exclamet, quam oculis suis dictus sanctissimus Archiepiscopus vidit. Citius enim mortem & interitũ nostra tenuis as expeteret, quam iterum talia nos audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, eiusque gloriosam matrem, & venerandam sanctamque Crucem designarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad diuinas vestras aures non referimus: nam cum vxleamus pias leges vestras, eos, qui imaginem aut statuam Imperatoris ignominiæ afficiunt, extremo & iusto mortis supplicio plectere; qua tandem pœna puniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri eiusque matrem nefando facinore grassati sunt? Profecto non video, quid mihi dicendum sit. Tantum enim scelus est commissum, vt nec vlla humanitatis mica amplius superesse credatur. Quamobrem obsecramus victoriosam vestram potentiam, ne vlla post hac eis misericordia ostendatur, neque amplius parcere illis quispiam velit, neque vllam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne post hac pejora aggrediantur. hactenus magnus Simeon.

Videant recentiores Iconoclastæ, qui bus sese coniunxerint hæreticis omnium nefandissimis: audiant à spirituali homine, qui omnia recte diiudicat, qualia sint, de quibus etiam gloriantur, sacrilegia, dum violentas in sacras imagines manus immittunt; & quibus sint digni supplicijs, ex verbis pariter Simeonis expendant, quid vero de his factum sit, usquam verbum.

De ipso autem Simeone plura etiam scribit Euagrius, cui magnus cum eo vsus amicitiæ intercessit: qui quonam pacto tam arduum vitæ institutum arripuerit, Abbate, in cuius monasterio degebat, id monente, nar

rat his

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

574. his verbis ac: Erat autem ipse Simeonides propter eximiam virtutem omnium hominum sue etatis facile prestantissimus, qui in columna mirum fere tam colucr at adeo à teneru (vt aiunt) roqui-cubio, vt dicitur fuerit in ea manssione commoratus. Ad vitam autē in columna degendam tali causa inductus fuit. Cū adhuc tenella ætate esset, & puerorum more per mœnia inga ludendo saltabundus ferretur, forte fortuna incidit in pastum: cuius collum lupus prehendit, eo veluti freno bestiam, qua tam suam fe-lis angelo diu in mœnibus, eo veluti freno bestiam, qua tam suam fe-rocitatem exercuit, ad suum monasterium secum ducit. Quod cum monachi animaduertissent, ac videret per-omnia mansuetior esse, qui ætatem egerat in columna, videretque per-omnia mansuetior esse, qui ætatem egerat in columna, videret per-omnia mansuetior esse, qui ætatem egerat in columna, videret per-omnia mansuetior esse, qui ætatem egerat in columna, videret

sepulchrum orare dignetur, vt pro peccatorum meorum remissione prius intercesse accedat. Eos vero, qui vestri sunt, omnes dominos & dulces * reuerenter saluto. Dominum meum filium vestrum Eucentium pro me multipliciter supplico saluetis. D. nimo meo Felici Episcopo, si per vos venit, me benigno animo commendari depposco. Ora pro me. hactenus Fortunatus ad sanctum Euphronium.

* duces

XVI. Quem Felicem hîc nominat Fortunatus Episcopum fuisse Namnetensis Ecclesiæ Præsulem, ex sequenti additum data epistola posumus intelligere, de quo pauca paulo post dicturi iuuabit nunc autem eiusdem Fortunati de laude Euphronii carmina aliqua ex parte superius recitata, velut epitaphium hic ad sepulchrum eius appositum, integra audiamus a:

a Fortun. carm. lib. 3.

Quammis pigra mihi iaceat sine fomite lingua,
Nec valeam dignis reddere digna viris:
Attamen, alme Pater, Christi venerande sacerdos
Euphroni, cupio soluere parua tibi.
Debeo multa quidem, sed fuscipe pauca libenter,
Sit veniale precor, quod tuus edit amor.
Ecclesiæ lampas sub te radiante coruscat,
Lumine Pontificis fulget vbique sitos.
Gratia præcelens sincero in pectore vernat,
Quo nullus dolus est, Israelita vir es.
Immaculata tibi feliciter actio curris:
Vt penetres cælos, hæc via pandit iter.
Dulcia colloquia sine foco dicta refundis:
Non sic mella mihi, quam tua verba placent,
Quicquid habet sensus, hoc lingua serena relaxat:
Pectore sub vestro fraus loca nulla tenet.
Qui sine felle manens in simplicitate columba,
Nec serpens in te diu avenena fouet.
Aduena si veniat patriam tu reddis amatam,
*Et per te proprias hic habet hospes * opes.*
Si quis iniqua gemit, tristis hinc mœsta recedit,
Sed lachrymas remouens lætificare facis.
Martinus meritis hæc vos in sede locauit:
Digna grauis heres, quæ sua iussa colis,
Ille tenet cælum, largo dans omnia voto.
Christo iunctus eris huic imitando virum.
Non perit hic vestrum, qui grex ad ouile recurrit,
Candida nec spinis vellera perdit ouis.
Non lupus ore rapit prædam pastore vigente,
Sed fugit excluſus non lacerando greges.
Hæc tibi lux maneat longos, venerande, per annos,
Atq; futura dies luciferos aferat. hæc de S. Euphronio Fortunatus.

* Saul

XVII. DE FELICE EPISCOPO NAMNET. Quod vero ad Felicem pertinet, de quo in dicta epistola ad S. Euphronium Fortunatus agit: meminisse debes de eiusdem genere ex Consularibus viris defuncto nos esse superiori tomo, anno videlicet Domini quingentesimo vndecimo, ibique Felicis Consulatus occasione de huius nobili familia, ex qua oriundus erat, recitasse carmina Venantii Fortunati, qui hunc ipsum Felicem antiquæ nobilitatis Romanæ decus & ornamentum, clarum doctrina, Pontificia dignitate decorum auctum summis cum sæculari potentia atque diuitiis animi dotibus, nempe virtutibus omnibus plurimum celebrat, scripsisse eo epigrammatibus & elegiis b; ex quibus ne ieiunus penitus abeas, vel hoc vnum accipe:

b Fortun. carm. lib. 3.

Fida salus patriæ, Felix sine nomine, corde,
Ordo sacerdotum, quo radiante micat.
Restituis terris, quod publica iura petebant,
Temporibus nostris gaudia prisca ferens:
Vox procerum: lumen generis, defensio plebis,
Naufragium prohibes hic, vbi portus ades.
Auctor apostolicus, qui iura Britannica vincens,
Totus in aduersis spe Crucis arma fugat.
Viue deus patriæ fides lux, auctor honorum,
Splendor Pontificum, noster & orbis amor.

XVIII. DE BASILICA APOSTOLORVM DEDICATIONE. Celebrauit idem Fortunatus carmine sacta Encænia, cum erecta in honorem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ab eodem Felice basilica, vocatis Episcopis, & inter alios S. Euphronio Turonensi, de cuius obitu ecsancti ate agimus, ab eisdem est dedicata, collocatis in eorumdem Principum Apostolorum sacris pignoribus ab Vrbe acceptis: in quorum laudem hæc idem egregie Fortunatus, cuiuslibet ipsorum distinguens peculiare munus & gradum:

Sidereis montes, speciosa cacumina Sion,
A Libano gemino flore comante cedri,
Cælorum porte, lata duo lumina mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apostolicas radiante luce coronas
Doctior his meritis, celsior ille gradu.
Hunc per corda hominum reserantur, & astra per illum:
Quos docet iste stylo, sustulit ille polo.
Pandit iter cæli hic cum clogmate, cleuibus alter:
*Est via cui Paulus, hanc fide * Petrus:*
Hic Petra firma manens, ille architectus habetur:
Surgis in hu templum, quo placet æa Deo,
Vnc fonte pares meditata fluenta rigantes,
Restinguunt auidam dulce liquore sitim.
Fortia bella gerat quisquis cupit astra tenere,
Rex dedit hos proceres militia esse duces.
Gallia plaude libens: mittit tibi Roma salutem,
Fulgor Apostolicus visitat Allobroges.
Arma fidei hostili duo propugnacula præsunt:
Quos fidei turres Vrbs caput Orbis habet. &c. Cum autem in honorem Apostolorum omnium atque martyrũ erigerentur à maioribus nostris vbique memoriæ, quas siue ecclesias, siue templa atque basilicas nominamus: nomine tamen ipsorum Principum Apostolorum Petri & Pauli vbique locorum Christiani orbis frequentiora atque celebriora excitari consueuisse monumenta, præsertim in Galliis, quæ d uersis in locis à nobis sunt superius dicta, fidem faciunt. quibus & addendum de Ecclesia à Trifarico in honorem eorumdem Apostolorum eo in loco ædificata, vbi sanctus Martinus se spolians vestitui egentem: de qua extat etiam eiusdem Fortunati epigramma, ex quo hæc satis tetulisse e:

* Fida

c Fortun. carm. lib. 1.

Hæc est aula Petri, cælos qui claue catenat,
Subsistit & pelago, quo gradiente lacus.
Sedibus his habitat Paulus tuba Gentibus vna:
Et qui prædo prius, hic modo præco manet. &c. Iam de his satis.

XIX. Inter alias nobiles Galliarum Ecclesias illustrata est hoc sæculo sanctissimis viris Ecclesia Turonensis, aucta nimirũ egregiæ sanctitatis Episcopis felici propagatione sibi inuicem succedentibus: præter alios enim, quos superius recensuimus, defuncto proxime dicto sancto Euphronio, S. Gregorium successisse in locũ eius diximus. Huius quidem egregiam cum sanctitate nobilitatem generis Fortunatus d uersibus celebrauit, quem matre natum maxime pia fœmina, nomine Armentaria, affirmat: patruum vero habuisse sanctum Gallum Episcopum Aruernensem, ex ipsiusmet Gregorii testificatione f dictum est. Post obitum igitur Euphronii, vbi vacasset sedes eius (vt idem ipse ait g) diebus decem & nouem, Episcopus creatus est Turonensis. Cecinit eius ingressum Fortunatus his versibus h:

Plaudite felices populi, nunc vota tenentes,
Præsulis aduentu reddite vota Deo.
Hoc puer exortus celebret hoc curua senectus,
Hoc commune bonum prædicet omnis homo.
Spes gregis ecce venit, plebis pater, vrbis amator:
Mœrere pastoris lætificentur oues.
Sollicitu oculis, quem prospera vota petebant,
Venisse aspiciant, gaudia festa colant.
Iura sacerdotis merito reuerenter adeptus,
Nomine Gregorius pastor in vrbe gregis. &c.

XX. Quid autem ei contigerit mense secundo à die ordinationis ipsius notatu dignissimũ, hic describisse haud pœnitebit. ait ergo ipse i: *Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum S. Martini Antistitis Sogeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum sanctæ Euphronij Episcopi, non meo merito, cum sim conscientia teterrimus & peccatis ob-*

noxius

...ualem, sed vtilem: Deo qui vocat ea, quæ non sunt tamquam ea, quæ sunt. Hæc Episcopale indicium accepi. Mense autem quinto, quo sunt anni Episcopatus mei, incurri dysenteriam ita vt vires deficerent, & vix essem in vrbem, incurri dysenteriam non sine valida & taetra angustia, vt imminente morte viuere omnino desperarem. & infertur, vbi ipsam descripsit infirmitatem, ita subdit.

Cumque sic agerentur res mecum, vt non reuocasset spes vitæ, sed cuncta deperderem in futuro, nec valeret penitus medici antidotalis opera iuuare me ad perdendum: ego ipse me desperatum, cum mors magis magisque accederet ad perdendum: & dico vt: Omne ingenium artis medicinalis, pigmentorum omnium vim probaui, sed nihil artificium impendit, perpetuorum omnium vim probaui, sed nihil profuit. Pertuli ex facinore vnum, reliquum est, quod faciat magnum tibi profectum. Pertuli ex facinore vnum reliquum est, quod faciat magnum tibi profectum. Surrexi ergo, & perrexi ad sepulchrum Sancti Martini sepulchrum ostendunt: pulueres de sepulchro sancti Martini sepulchrum ostendunt: pulueres de sepulchro sancti Martini sepulchrum ostendunt: pulueres de sepulchro

VI. PEREGRINATIO AD LIMINA APOSTOLORVM.

Ex quibus illud vnum satis in medium adduxisse, quo perseuerans pristinus ille vsus declaratur, quo Fideles cõ suescuerunt Romam ad Apostolorum limina, vt ibi à diuersis languoribus sanarentur, se conferre. ait enim Gregorius a: Homo erat Andegauensis incola, qui per nimium ebrietatem eloquium pariter auditumque perdiderat: & cum de febre conualuisset, surdus permanebat ac mutus. Igitur diaconus ex prouincia illa Romam directus est, vt beatorum Apostolorum pignora, vel reliquiorum Sanctorum, qui illam vrbem muniunt, exhiberet. Qui cum ad parentes infirmi illius peruenisset: rogant eum vt cum sibi contentu itineris sumere dignaretur, consisti, quod si beatissimorum Apostolorum adiret sepulchra, protinus posset assequi medicinam. Euntibus autem illis, venerunt ad locum, vbi beatus Hospitius habitabat. Quo salutato ac deosculato, causas itineris diaconus pandit, ac profici sci se Romam indicat; sequique hic, qui sancto viro de nauclerio amicus esset, commendari deposcit.

a Greg. l. 7. c. 6.

VII. OLEO BENEDICTO CVRATVR INFIRMVS.

Cumq; ibi adhuc moraretur, sensit vir per spiritum Domini adesse virtutem, & ait diacono: Instruum qui comes tui nunc est itineris, rogo, vt meis affectibus repugnes. At ille nihil moratus, velociter ad meatum vadit, inuenitq; infirmum foetore plenum, qui per nutum aures sicas dare tinnitum indicabat: apprehensum que ducit ad Sanctum Dei. At ille apprehensa manu cæsarie, attrahit caput illius ad fenestram, assumptoq; oleo benedictione sanctificato, tenens manu sinistra linguam eius, ori, vertiq; capitis insudit, dicens: In nomine Domini mei Iesu Christi, aperiantur aures tuæ referetque os tuum virtus illa, quæ quondam ab homine surdo & muto noxium eiecit dæmonium. Et hæc dicens, interrogat nomen: Ille vero clara voce ait: Sic dicor. Cumq; hæc vidisset diaconus, ait: Gratias tibi immensas refero, Christe, qui talia per seruum tuum dignaris ostendere. Quærebam Petrum, quærebam Paulum, Laurentiumque, vel reliquos, qui proprio cruore Roman illustrant: hic omnes reperi, hic cunctos inueni. Hæc eo cum maximo fletu & admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitam gloriam ait: Sile, sile, dilectissime frater: non hæc ego facio, sed ille, qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem suscipere, cæcu visum, surdu auditum, mutu præstat eloquium: qui leprosis cutem pristinam, mortuu vitam, omnibusq; infirmis assumentem medicinam indulget. Tunc diaconus gaudens abscessit cum comitibus suis &c. hæc Gregorius: ex quibus etiam vetus illa in Ecclesia Catholica consuetudo perseuerans ostenditur, cuius Tertullianus ad Scapulam meminit, qua videlicet oleum benedictum adhibere consueuerunt Fideles ad morborum curationem.

VIII. TENTANTI ITERVM GALLIAS LONGOBARDI.

Quod rursus pertinet ad Longobardos, idem Gregorius superius de aliis eorumdem in Gallias eruptionibus diuersis temporibus repetitis hæc ait b: Prorumpentib. Longobardis in Gallias, arma tur Petrius nuper Cæsis successor: concurruntq; ibi, tantumque tunc strages in Longobardis seruatur facta de Burgundionibus, vt non possit colligi in numerus occisorum: onerataque præda abscederunt iterum in Italiam. Quibus abscedentibus, Eunius, qui & Mummolus, accersitus à Rege Guntchramno Patriciatus culmen meruit. Irruentib. iterum Longobardis in Gallias, & vsque Mascias Cabilonemq; accedentibus, quod adsciti cum ingenti Ebredunensi, Mummolus exercitum monet. & cum Burgundionibus illuc proficiscitur: circumdatiq; Longobardis cum exercitu atrocissimis cominus cædibus, per diuortia silæ eum ruunt, super eos multosq; interficiat, nemnullos capit, & Regi direxit: quos ille per loca dispersos custodire præcepit, paucis quibusdam per fugam elapsis, qui postea nunciarent.

b Greg. Tur. hist. l. 4. c. 30.

IX. SALONIVS ET SAGITTARIVS EPISCOPI BELLATORES.

Fuerunt itaque in hoc prælio Salonius & Sagittarius fratres, atque Episcopi, nec cruce cælesti muniti, sed galea & lorica secularis armaturæ: multos manibus propriis (quod pejus est) interfecisse reperiuntur: hæc prima Mummoli certaminis victoria fuit. Meminisse debes, lector, hos Episcopos iam tempore Ioannis Papæ (vt dictum est superius) fuisse Episcopali dignitate diminutos, sed Rege intercedente, per ipsum Romanum Pontificem restitutos: verum licet specimen aliquod ad breue tempus ediderint in modestiori) vitæ: quia tamen quodcumque fictum durabile non est, in pristinos relapsi mores, seipsis sunt deteriores effecti. de quibus hæc rursum ipse Gregorius d:

c Greg. Tur. hist. l. 4. c. 37

d Greg Tur. hist. Franc. l. 5. c. 20.

Hi vero in maioribus sceleribus quotidie miscebantur, & in prælium illo (sicut iam supra meminimus) quæ Mummolus cum Longobardis gessit, tanquam vnus ex laicis accincti arma plurimos propriis manibus interfecerunt: in ciues vero suos nonnullos commotis sellæ, verberantes fustibus vsque ad effusionem sanguinis sæuiebant. Vnde factum est, vt clamor populi ad Regem denuo proficisceret, eosdemque Rex acerrime præceperit. Quibus aduenientibus, nolitis suis obtemperare præcepit: scilicet vt prius habita audientia, si idonei inuenirentur, sic Regis præsumi mererentur. Sed Sagittarius sellæ communis, vt erat leuis ac vanus, & in sermonibus irrationabilibus profusus, Reclamare plurimus de Rege cœpit, ac dicere, quod filii eius regnum capere non possent, eo quod mater eorum ex familia Maynacharii quondam ascita Regis eorum accubuisset. ignorans, quod præter missis nuncgenitibus sæminarum, Regis vocarentur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quæcunque habere poterant, abstulit. ipsosque in manu asseruis à se longiori accessu dimotis, in quibus pauitentiam agerent, inclusit præcepit, non amplius quam singulos ex clericos relinquens, Iudices locorum terribiliter commonens, vt ipsos cum armatis custodire deberent, ne cui ad eos visitandos vllus pateat aditus.

XI. GVNTRAMNI GESTAS COMMENDAT.

Superstites autem erant his diebus filii Regis, ex quibus senior ægrotare cœpit. Accedentes autem ad Regem seniores eius dixerunt: Si propitius audire dignetur Rex verba seruorum suorum, loquamur in auribus suis. Quæ ait: Loquimini quæ libet. Dixerunt que: Ne sinte innocentes hi Episcopi exilio condemnati fuissent, & peccatum Regis augeatur in aliquo, & ideo filium domini nostri pereat, non quidem innocentes ex dictis superius coprobati, sed iniuste ab eo damnati dici poterant, cum Regum hoc non sit, sed tyrannorum, Episcopos condemnare: Summorum enim Pontificum sententia, vel Synodali decreto more maiorum id fuit solitum agi. Subdit vero de Rege: Quod Rex hac ex parte suam culpam sentiens, ait ad eos: Ite quantocyus, & relaxate eos, deprecantes, vt orent pro pernlis nostris. Vides, quantum tribuat Rex Christianissimus Episcopatui ob sacramentum, vt licet sciret deterrimos esse homines, eos tamen vinctos absoluerit, & preces ad Deum ab eisdem efflagitarit. Intelligis pariter, quanti Deus ipse heri voluerit à Principibus quoscumque licet improbos sacerdotes, pro quibus aduersus eos, quos nõ decet in sequentes, eorum scelera festine vindex insurgat.

XII. EPISCOPI INDEBITAS ILLATAS.

Sed quid de illis? pergit auctor dicere:

Quibus aduentibus, dimissi sunt. Egressi igitur de monasterio communibus sunt pariter, & se osculantes, eo quod olim se visi non fuerant, ad ciuitates suas regressi sunt: & in tantum compuncti sunt, vt viderentur numquam à psallendo cessare, celebrare que vigilias, diemosynas exercere, librum Dauitici carminis explere per diem, nocteque in hymnis & lectionibus meditando deducere. Sed non diu hæc sanctitas illis ita permansit: conuersiq; sunt iterum retrorsum: & ita plerumq; noctes epulando atq; bibendo ducebant, vt clerici matutinas in ecclesia celebrantibus, hi pocula poscerent, & vina libarent: nulla prorsus de Deo erat meditatio, nullus omnino versus memoria habebatur, prendente aurora, surgentes a cœna, mollibus se indumentis operientes, somno, vinoq; sepulti vsq; ad horam diei tertiam dormiebant: sed nec mulieres deerant, cum quibus polluerentur. Exorgentes igitur à lauti balneis, ad conuiuium discumbebant, ex quo vesperè surgentes, cœnæ inhiabant vsq; ad illud lucis tempus, quod superius diximus sic faciebant singulis diebus, donec ira Dei diruit super eos, quod in posterum memor desis sumus. hucusque de his modo Gregorius. Quomodo autem hi in Episcoporum Concilio ab Episcopatu electi sunt & alii in locũ eorum subrogati, atque demum licet correcti, sed inemendati male perierint, inferius eodem anno, quo ista fieri contigerunt, dicturi sumus.

XIII. IVSTI LABORAT MENTE DEBIL.

Quod vero ad statum pertinet rerum Orientalium, additum est ad calamitatem, vt post grassationem Persarũ, deuastationemq; Syriæ, & expugnationem, quam diximus, Daræ, Iustinus Imperator ob mœrorem nimium, quem ex tot acceptis cladibus hausit, in phrenesim incideret, deliquiumque mentis sit passus, discidii interim interuallis ad modicum temporis spatium resipiscens. Cum interea Sophia Augusta, vt corruenti omni ex parte Reipublicæ consuleret, consilium iniit, vt precibus à Cosrhoe Rege pacem redimeret: quomodo autem id factum sit, ab Euagrio ita accipe e:

e Euagr. l. 5. c. 14. XIV.

Iustum est (inquit) meature consilium rebus Romanis opportunum & accommodatum, quo illud quod temerit ate peccatũ erat, in

inte-

...gorum restauratum est. Nam mittitur ad Constantinum Tranquillus vir ...ctissimus ex ordine Senatorius, magno in honore ab omnibus, tum ob ...ternam ex ordine Senatorio magnificentiam habitus, non ex persona Im...peratoris aut Reipublicæ, sed pro Sophia clementissimæ Imperatrice ver... pacis auctore. Nam scripsit illa litteras ad Constantinum, quibus apud ...ipsum Imperatorem declarat eum, veram etiam optimumque suæ ...familiæ & Republicæ Romanæ ad ipsum missum, qui eum monebat ...studium & solicitudinem. Quibus verbis persuasus fuit Constantinus & quamquam ...non Romanorum exemplo erat incursurus, tamen ad ...Romanorum ad sitiendum inducitas pro partibus versus Orientem simul ...cum Avaribus fuit, vt Avarorum simili fraudem conditione nullum ...bellum Orientem vergentibus quamquam fortasse molestia. Hæc de foedere initio Euagrius, quod hoc anno esse sanctum inde ducimus argumento, quod cum illud ad triennium pactum ...fuerant, integrum fuerit, post tres annos à Tiberio adhuc tum pugnatum constat. Contigendi vero à videtur quid nono anno eiusdem Imperatoris factum sit. Auarum quo tempore (vt dictum est) nondum eam claritatem acceperat Persis Romanum Imperium: sicuti et ...Auarum, dum eodem anno nono creatum Tiberium Cæsarem tradunt, refragante Euagrio, qui ea ipsa, quæ ...ante videre potuit, scripsit.

Quod vero his ad eundem Iustinum pertinet: quomodo magnis in cogitationes passus, diuino præsidio curatus sit à Gregorio Turonensi, eiusmodi accipe narrationem, qui habi agit de clamis, quibus Christus in Cruce contra ...est, atque freno Constantini, in quo ex illis vnus ...conuenit hæc: Magnam (inquit) asserunt virtutem esse huius ...rei quod antiquo tempore petrit: quod Iustinus Imperator pa...ralysi oppressus, suis omnibus patefecit. Illa siquidem à quodam ...magnifico presbyteri exuuiis sibi à domino vnctus intolerabiles ...per dentium cruciatus inclusum sustinuit insidias: sed dum tertia no...ctis vmbra caput collocasset, locum insidiandi inimicus vltra non ...habens, repertum, cultrorum in fundo gladio perculit. hæc Gregorius quæ licet de seniori vel de Iuniori, an hæc dicat, non expetitur, de iuniori potius Iustino, qui eius tempore vixit, accipiendum putamus, quem deliquium mentis passum dominus. Quo tempore idem ipse Imperator illud illudo homine dignum facinus edidit, quod in Miscella, non tamen congruo tempore ita narratur: Iustinus infirmatus & contristatus aduersus Iudæorum fraternitatem & vitam, nouis in Lucem aut: nouissime vere præcepit cubiculario magnæ ...ionis educere illum in consistorio Consilii Senatorum: exercitum Cæsar Imperatorium fabulorum. Quo comperto, Sophia ...pissa est & vna quæ Imperatoris: Qui se præcipitat. & descendens ...autem in fabulum, increpauit subito cum Præposito cubiculariorum. Eubarium autem, vt ...Imperatore, fugit è loco in locum per ...pertat propter timorem Imperatoris. At Imperator clamabat: ...Iubeo vt per Dominum fratrem meum expellatur me. Et cum cucurrisset ...tenuit eum, & amplexatus osculatus est eum, dicens: Peccaui tibi, frater ...mi: sed si, quæso, frater tuam primitus & Imperatorem, ex ...habitu meum operatione noui quod factum sit hoc. Qui cecidit ...ad pedes eius, & flens ait: Vere iuste, domine, peccatorem habet: ve...rum tamen in præsentia Senatus deformasti seruum tuum: mo...do, domine, hoc à nemine rideat, & offendat eos equos. At vero Imperator ...ingressus tum secum manducauit, & pacificati sunt. hucusque auctor, sed interiecto (vt dictum) ordine temporum. At de furiata eo satis.

IESV CHRISTI Anno 576.

BENEDICTI PAP. Anno 4. IVSTINI IVN. IMP. Anno 11.

SEptimus Christi annus quingentesimus septuagesimus sextus nonæ Indictionis, quo ciuili bello in Gallijs recrudescente inter Guntheramnum atque Sigebertum & Chilpericum in societatem vocatum Francorum Reges *d*, celebrata est prouincialis Synodus Parisijs, ea de causa ab eodē Rege Guntheramno procusata, vt sanctissimi, qui tunc in Galliis florebant Episcopi, causam cognoscerent, contentionemq; obortam sedarent, litesque antequam deuenirent ad arma, componerent. Verum vbi semel res armis cœpta est agi, siluerunt Ecclesiasticæ leges. Accidisse namq; ait Gregorius inter hæc, vt Chilpericus per filium suum Theodobertum magnam intulerit cladē, superato Gundebaldo Duce, Turonensib. Pictauensibus atq; aliarum ciuitatum Ecclesiis: quam paucis his Gregorius ipse Turonensis Antistes ita perstringit: *Vastat. euertit. ecclesias incendit. ministeria detrahit. clericos interficit. monasteria virorum deiecit. puellas deludit. & cuncta deuastat. finitq; illo in tempore pene in Ecclesia gemitus, quam tempore persecutoris Diocletiani.* alta sic deplorans Gregorius, mox exclamat in depravatos corruptosq; moribus Francorum Reges, à maioribus ipsorum valde degeneres: excipitur vero ab his Guntheramnus, qui ab eo sanctissimus prædicatur: *Recurramus* (inquit) *ad illud quod parentes eorum egerunt. & isti perpetrant. Illi post prædicationem sacerdotū de sanis ad ecclesias sunt conuersi, isti quotidie de ecclesiis prædas detrahunt. Illi sacerdotes Domini ex toto corde venerati sunt & audierunt: isti non solū non audiunt, sed etiam persequuntur. Illi Ecclesias & monasteria dilataucrunt: isti ea diruunt & subuertunt.*

Quid de Latæ monasterio referam, in quo beati Martini habeantur reliquiæ? Cum ad eum vnus ex istis hostium aduentaret, & studium qui propinquus est, transire disponeret, vt monasterium spoliaret: clamauerunt monachi, dicentes: Nolite barbari, nolite huc transire: beati enim Martini est monasterium. Hæc audientes eorum multi compuncti à Dei timore regressi sunt. Vigenti tamen ex ipsis, qui non metuebant Deum, neq; beatum confessorem honorabant, ascendentes nauē illuc transgrediuntur, & inimico stimulante, monachos cædunt, monasterium euertunt, resq; diripiunt. de quibus facientes sarcinas, manū imponunt. Ingressiq; fluuium, protinus vibrante catena, huc illucq; feruntur. Cumq; amisso auxilio remorum, hastilibus lucarum in fundo aluei defixis, remeare conarentur, nauis sub pedibus eorum defecit, & vnusquisq; ferrum, quod contra se ferebat, pectori defigit: transfuerberatique cunctis à proprio iaculo interimuntur. Vnus tantum ex ipsis, qui eos increpabat, ne ista committerent, remansit illæsus. Quod si quis hoc fortuitu euenisse dicat: cernat vnum insontem plurimis euasisse nocentibus. Quibus interfectis, monachi ipsi res suas alueo detrahentes, & illos sepelientes, res domi restituunt. hæc Gregorius, res gestas sui temporis, suaeq; pariter regionis describens: quæ autem his subiicit annis potius sequentibus facta noscuntur, si res singulas exacte pensemus.

II.

Vidisti sacrilegorum diuinitus immissam vindictam, vt suis ipsorum singuli armis confossi perirent: quo discant impij, passuros se vindicem Deum, cum in res ipsi dicatas insurgunt. Nec glorientur, si qui eiusmodi scelera perpetrantes, non eamdem confestim vindictam experiantur: sed meminisse debent sententiæ Domini e occisis à Pilato Iudæis, atq; necatis ruina turris Siloe asserentis de aliis diriora patrantibus facinora, nec statim pœnas, dantibus, eos ad pœnitentiam reseruari: quam si agere prætermittant, durius esse iudicium subituros. Quam male autem cesserit Sigeberto Regi, sacerdotes Dei sanctissimos Episcopos, quę sunt pacis curantes non expectasse, vt secundum sacras ciuilesq; leges sententiam ferrent, exitus patefaciet, de quo sequenti anno dicturi sumus. Demum, vt vno verbo rem absoluam, pluribus fuis semper declaratum exemplis, regna tunc optime gubernari, cū sanctæ religioni fuerint veluti fundamento solido superposita: quo si careant, nutare sit necesse, & quolibet licet leui terræ motu prosterni: eo quod nemo possit aliud ponere fundamentū, quo firme quid permaneat, præter id, quod à Deo positum est, Christus, scilicet Deus noster.

III.

Quid præterea eiusdem Regis furore grassantes tempore acciderit militib. qui basilicam S. Vincentii martyris in eadem regione positum inuaserunt, audi eumdem Gregorium ita narrātem his verbis: *Tempore quoq; illo, quo*

c Luc. 13.

IV.

f Greg. de glor. mart. l. 1. c. 105.

INVASORES ECCL. S. VINCENTII MISERE PERI ERE.

contra Gurulphaldum commotus exercitus ad Comensem se urbem directus est ab huius hostilitatis multitudine basilica S. Vincentii martyris vallatur tota : erat enim in ea plebs omnia rerum suarum præsidia confidens de reverentia martyris, quod nullus ea præsumptione temeraria auderet attingere : & obseratis ostiis, se ab intus cum rebus inclusere at. Circumstantes autem hostes, cum aditum per quem ingrederentur invenire non possent, ignem ostiis ædis subiiciunt : quem diu imultumq; fomentes, non apprehendebant valuæ donec impulsu secum immanium, ingressi sunt, diripientes res populamq; inclusam in ore gladii trucidantes. Sed non diu hæc remanserunt inulta : nam alii à dæmone correpti, nonnulli in flumine Garumna necati, multi etiam à frigore occupati diversis in partibus diversorum morborum genere vexabantur. Nam vidi ex eis multos in Turonico territorio, qui in hoc fuerant mixti scelere, graviter cruciari, & usq; ad vitæ præsentis amissionem intolerabilium dolorum cruciatu torqueri. Multi enim ex his confessi sunt se iudicio Dei ob iniuriam martyris fuisse morti pessimæ destinatos. Ecce quantum Deus præstet martyribus suis : Ecce qualib eosdem laudib. Christus Dominus bellorum fidelium inspector honorat : Ecce quantum præstet ipsius nominis dignitas Christiani, si non Gentilium more aut inhiemus cupiditatib. aut luxuriæ seruiamus. hucusque de his ibi Gregorius : quomodo autem ex insperato inter Francorum Reges pax sancita fuerit, dicetur anno sequenti.

IESV CHRISTI
Annus 577.

BENEDICTI PAP. Annus 5. IVSTINI IVN. IMP. Annus 12.

I. QVingentesimo septuagesimo septimo Domini anno, decimæ Indictionis, vltima die Iulij Benedictus Papa cum sedisset annos quatuor, menses duos, dies quin decim moritur, vt colligitur ex Anastasio, qui de eodem ista subdit : *In ipso laboribus* ex incursionibus Longobardorum illatis *& afflictionibus positus sanctissimus Benedictus Papa mortuus est : qui sepultus est in Basilica B. Petri Apostoli, in secretario, pridie Kal. Augusti. Hic fecit ordinationem vnam per mensem Decembr. presbyteros quinde cim, diaconos tres, Episcopos per diuersa loca numero viginti vnum.* hæc Anastasius. Habetur nomine ipsius notata epistola ad Dauid Episcopum in Hispanis Bætica de mysterio sanctissimæ Trinitatis ex diuinis Scripturis deprompto. Quod autem Ioannes diaconus dicat à Benedicto creatum fuisse diaconum S. Gregorium : id quantum à veritate aberret, dicemus suo loco inferius, cum de Gregorio agemus pluribus.

II. PELAGIVS II. PAPA CREATVR. Vbi vero post obitum Benedicti sedes vacasset mense s tres & dies decem, vndecima mēsis Nouembris creatus est Pelagius iunior eiusque nominis secundus Rom. Pontifex natus ex parte Vuinigildo, ex quo quidem nomine eum potius genere Gothum, quam Romanum putamus. *Hic* (inquit Anastasius) *ordinatur absq; iussione Principis, eo quod Longobardi obsiderent ciuitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret.* hæc de eius ordinatione, quæ quidem in calamitosissima plane tempora incidit, cum gladio Longobardorum vniuersa vastaretur Italia, idemq; in ipsam Vrbem immineret exercitus. Addebatur ad mala hæc tanta dirum schisma orbis Occidentalis, separatis quamplurimis Ecclesiis, ipsiusq; prouinciis vsq; ad Hibernos (vt dictum est) ab Ecclesiæ Romanæ communicatione ob damnationem Trium capitulorum : cui idem Pontifex istis consulturus, adhibito in consilium & auxilium S. Gregorio, qui ipsi in sede successit, librum edidit pro Quinta Synodo, quam defendit, probeq; factam ostendit Trium capitulorum damnationem, meminit eiusdem scriptionis ipse S. Gregorius reddita epistola ad Hibernos. Sed de his modo hactenus : reliqua vero suis locis inferius.

III. Eodem tempore inter Reges Francorum inter se mutuo (vt dictum est) prœliis decertantes pax ex insperato composita est : *Nec hoc* (inquit Gregorius a) *B. Martini virtute factum ambigitur, vt his inter se fine bello pacificatentur : nam ipsa die, qua hi pacem fecerunt, tres paralyticis ad beati basilicam sunt directi : quod sequentibus libris, Domino tuo ante, disseremus.* in commentario videlicet de miraculis S. Martini. vbi hæc de his habet b : *Quidam ex Antisiodorensi oppido, Manilisu nomine deferentium membris ad B. Martini sepulchrum iacentis est. Qui vigiliarum & ieiunio incumbens, pedes, quos inter tus exhibuit, reddita subito sanitate, retulit an visu consueto directos : & ita Sancti virtute reformatus est, vt qui alterum in manib. deportatus est, proprie firmatus vestigiis præstantiore notos cursu gerere cœperit.*

Alius autem paralyticus ex Aurelianensi territorio carina delectus venit in sanctum basilicam : qui debilis membris iacens ad limina illud, quod secus baptisterium ad meridiem situm pandit egressum, B. Antistitis implorabat auxilium : factum est autē vt vna die transeuntium extra solitum turbaretur, ita vt vicini de proximo audirent gemitus eius. Quos cum audissent, ad eius voces concurrerent (dissoluebantur autem ligatura nervorum eius, & dirigebantur, propterea erat dolor intolerabilis) & scribente patrono erectus super plantas, sicuti pro gressio, populo teste, surrexit, qui continuo clericus factus, & in sospitate suorum ad domum regressus est. Sed & alius gressu debilis, nomine Leubomus, ianuas clericus adueniens, sed per terram se trahens, quia paupertate facientem non habebat, qui eum ferret, de die in diem B. Martini limina requirebat. Qui dum quadam die ad Sancti pedes sisteret, directo genibus atq; pedibus stetit ante populo sanitatem recepit. Tres virtutes ipsas ista die factas fuisse constat, qua Sigebertus gloriosissimus Rex Sequanam transiens sine collisione exercitus pacem cum fratribus fecit. Quod nullus ambigat hanc tertiam beati Antistitis fuisse victoriam. hucusque Gregorius, cum de inita inter Francorum Reges pace testatur, quæ tamen anni vnius terminum non excessit : siquidem post sequentem annum iterum Chilpericus Guntheramnum excitauit aduersus Sigebertum, vt idem Gregorius c tradit : sed de his suo loco dicendum erit.

Quod ad rerum Orientalium statum pertinet, nihil præterea nobis veteres reddunt Annales, nisi quod Iustinus Imp. cum vastari à Persis audiret Imperium, ad concilium sibi diuinum numen Dei genitricis Mariæ templum erigendum curauit, de quo ita hoc anno eiusdem Imperij duodecimo in Miscella. *Iustinus Imp. synagogam Iudeorum, quæ erat Constantinopoli in Chalco, pretio ablatam ab eis fecit ecclesiam domine nostre sancte Dei genitricis, que proxima est magne ecclesie.* Quænam autem sit Iustinus à Deo ob pie factum beneficia consecutus, idem auctor mox addit, nimirum quod cum deliquio mentis laboraret, ob idque res Imperii in summo essent discrimine positæ, tantum ei Dei genitrix præstitit sanitatis, vt dilucido intervallo positus, cunctis recte dispositis, statum Reipublicæ in tuto collocaret, ascito sibi Tiberio in collegam : quod quomodo anno sequenti contigit, paulo post dicturi sumus.

IESV CHRISTI
Annus 578.

PELAGII PAP. II. Annus 1. IVSTINI IVN. IMP. Annus 13.

QVingentesimo septuagesimo octauo Christi anno, Indictionis vndecimę, cum Iustinus Imperator decimum tertium ageret in Imperio, ascuit sibi collegam Tiberium. Ita quidem Euagrius rerum præscientiam inspector, cum hæc ait d : *Vt autem ordinem temporum accuratissime complectamur : intelligendum est, Iustinum Iunioris per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atq; vnacum Tiberio ad annos tres, & vndecim menses.* hæc ipse : ex quibus corrigas alios, qui Tiberii cooptationem ante quatuor vel quinq; annos collocant in suis Annalibus. Cæterum autem allegendi sibi collegam, idem auctor superius refert huiusmodi re : *Hiis rebus auditis,* nempe Persarum felicibus progressibus, *Iustinus præ nimia insolentia ac superbia, sanitate animi & prudentia ex mentis domicilio*

a Greg. l. 4. c. 49. in fin.

b Greg. de mir. S. Mart. l. 2. c. 5. 6.

c Greg. l. 5. c. 50.

d Euag. l. 5. c. 12. TIBERII IVSTINI IMPERIO.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vomitibus, tussim, quæ accidirat, multo acerbius quam humana ...

Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænunciata fuerint à S. Eutychio Episcopo Constantinopolitano, cũ in exilio degeret Eusebius, a eius comes ita scripsit. *Quid ...*

Tiberius gerens. Thrax, qui facile primus apud Iustinum obtinuit, Augustæ capessit administrationem. huicque Euagrius.

a Apud Sur. die 6. April. tom 2.

VI. EVTYCHIVS AB EXILIO REVOCATVR.

Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænunciata fuerint à S. Eutychio Episcopo Constantinopolitano, cũ in exilio degeret Eusebius, a eius comes ita scripsit. *Quid ...*

Cum ex hac vita decessisset is, quem Deus arcanis quibusdam de causis, quas ipse nouit, in sedem huius ærumnosi magnique viri irrepere permisserat, cumq; prius populus pastorem doctoremq; suum flagitaret ad pias memoriæ Imperatores Iustinum & Tiberium, in primisq; ad Imperatorem & Regum Dominum nostrum exclamant, vt fidei cultores & Trinitatis buccinator redderetur. Suscipientes illi diuinum populi fidelissimi studium, & charitatis ardorem, quo ipsi quoq; tanpridem erga sanctum verum flagrabant, pro populo id, quod petebat, concesserunt. Illud enim semper optauerant, cum multis aliis de causis, tum ob eam præcipue, quod eos Imperatores futuros prædixerat. & inferius: Cum igitur Christi amantissimi populi clamores exaudissent Iustinus & Tiberius Imperatores, statim magna cum celeritate ingentiq; gaudio Scribas generosissimos miserunt ad sanctissimum virum, vt eum vel inuitum accersentem ad reginam ciuitatem reducerent. Illi cum ad eum peruenissent, reddiderunt litteras Imperatorum: quas cum ille perlegisset, suffecisse in cæsum & lacrymas, egit gratias Deo: Ecce inquiens, Domine, labia mea non prohibeo: quoniam tu cognouisti cogitationes meas de longe, semitam meam & funiculum meum investigasti. & omnes vias meas prænouisti: Mirabilis facta est scientia tua ad me: confirmata est, & non potero ad eam. Quis nouit mentem Domini, & quis consiliarius eius fuit? Quis ea, quæ Deus altissimus decernit, dispensat? Num dicet figmentum ei, qui se fecit, Cur me fecisti sic? Audiui auditionem tuam, & timui: cogitaui opera tua, & expaui.

VII. EVTVC HIC REDITVS.

His & aliis multis verbis cum gratias egisset, & in sancto monasterio diuinum sacrificium obtulisset in sede constitutus (dies tunc erat Dominica) postquam salutiferæ etiam Crucis memoriam die quartadecima mensis Septembris splendide celebrauimus, monasterio & omnibus in eo habitantibus benedixit, vniuersaq; ciuitati, omnesq; Deo commendans, iter suscepit. Comitatus est autem eum vsq; ad regiam ciuitatem Archiepiscopus Apamea ciuitatis. Videre licuit nouum plane spectaculum & diuina etiam animã dignum; mixta inter se concertaria, dolorem & gaudium, luctum & lætitiã, cum alii quidem ob eius discessum dolerent, alii propter eius reuocationem lætarentur. & paulo post.

VIII.

Quis (inquit) ea, quæ tunc admirabilia contigerunt, pro dignitate valeat explicare? Quæ lingua narrare queat assiduos & varios concursus & congressus, & sanctas acclamationes, cum omnes vna clara voce dicerent: Benedictus, qui venit in nomine Domini, & Gloria in excelsis Deo, & in terra pax. Sciebãt enim qui ita clamabant, à Domino esse dictum: Qui vos accipit, me accipit & qui accipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. hęc quo ad acclamationes. quo vero ad miracula, accipe, quæ mox subdit de populorum ipsi occurrentiũ magna fide Sanctiq; virtutibus.

IX. MIRACVLA IN VIA.

Iustinus autem iuxta viam esse rebatur, vt vel vmbra fortasse viri eos attingeret: qui pro ratione fidei à Deo auxilium accipiebãt. Accidit & res admirabilis. Nãq; ab Euchaitis vir sanctus discedebat, mulier quædã cum filio ægrotante progrediens, sic est à multitudine conculcata, vt de ipsius filiuq; salute omnes desperarent: quæ tamen euasit incolumis, morbusq; discessit: atq; ita tum iter nostrum perficimus. Cum autem in Nicomediensium metropolim peruenissemus, videbamur nobis in alium mundum venisse (sicut accidit Petro, qui cum liberaretur ab Angelo, putabat ea per visum fieri) si cũ Nicomediam peruenissemus, vere cognouimus Deum misisse Angelũ suum, & Petri imitatorem eripuisse de manu omnium qui illi struxissent insidias. Non solus enim fidelis & Christi studiosus populus regale sacerdotium, gens sancta congruentes acclamationes edebat, & gratias agebat Deo: sed & incredulus etiam & à grege nostro alienus populus Hebræorum, quemodũ pueros illos imitãs, clamabat: Benedictus qui venit in nomine Domini & Crescet fides Christianorũ

X. LÆTITIA PVBLICA CONSTANTINOPOLI.

Cum hoc igitur honore ex honesta peregrinatione in vrbium reginam ingressus est propugnator, vt sortis olim Magnus Athanasius Alexandriam (talia enim de ipso S. Gregorius scripsit) neque

enim aliquis arrogantiã ei tribuat. Pullus enim asinæ virũ illũ portabat: tomuli ac stragulæ vestes variæ illum excipiebant, alii præcinebant: & præsultabant. Neque enim solum multitudo puerorum, sed omnium lingua certatim faustis acclamationibus vrebantur. Præterea varios plausus & thura, quæ incendebantur, & ignes, qui ita vbique fiebant, vt tota vrbs ardere videretur. Mitto communia publica & nona ædificia, & quæcunque solent ciuitates efficere, vt gaudium lætitiamque significent: quæ quidem omnia abunde fuerunt exhibita. Tanta profecto vir admirandus & magnus Eutychius exceptus est celebritate, vt cum honorifice multæ iam fuerint, nulla post hominum memoriam splendidior extiterit. Illud Isaiæ a Prophetæ eximii, huic merito congrue dixeris: adducent fratres ipsorum id est, viri fideles & pij, Leuitæ & sacerdotes in splendidis multis cum vehiculis in sanctam ciuitatem munus Domino. An non ita fuit? Immo vero patrem ac pastorem, magistrumque suum fidelis populus duxit in sanctam ciuitatem nouam Hierusalẽ ac reginam vrbium.

2 Isai. 66.

XI. Quis dicendo assequi posset res admirandas, quæ tunc in terra marig; gestæ sunt? quomodo mare constratum sit, terga; sua nubibus subiicions terræ factum fuerit simile, adeo vt sine impedimento possent omnes super ipsum incedere? Nemo enim præ hominum multitudine poterat aquam a terra discernere & erat terra omnis atque mare laborum vnum, vox; diuina & cælestis omnium simul Domini & Creatoris sui Dei gloriam celebrantium. Hæc dicta sunt, vt qui sciunt, recordentur, & qui nescivnt, discant. Quid porro? præter mittimus ne reliqua? minime vero. Quanam ista sunt? Diuino consilio factum est, vt vnde discessus principium fuit, inde reditus etiam initium habuerit: Cum n. dies festus S. Timothei in Hormisda (vt ante diximus) celebraretur, illinc pius vir sacrificium faciens sublatus est, & raptus est quæ passus est. Cum autem cursum explesset tamquam Sol, exoriri visus est, & fulgere, currens etiam a summo cæli, & occursus eius vsque ad summum eius. Rursus enim in Hormisda restitutus est, tamquam sponsus ingrediens in thalamum suum, & non fuit, qui se absconderet aut calore eius non frueretur. Omnes enim Fideles sanctitatis & gratiæ eius participes extiterunt vel per visum, vel per tactum: multi enim per salutationem & dulcem congressum delectabantur, alii per auditum vehementer gaudebant: fama enim eius paulo post per omnem terram est propagata: Cum igitur nocte illa transegisset, mane sumpto superhumerali, q. secũ ipse semper gestabat, cum sancto clero suo in augustum ad sanctæ & immaculatæ domine nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ, quæ in Blachernis sita est, concessit. Illic erant pij Imperatores Iustinus & Tiberius: qui hilari vultu & magno cum honore sanctum virum excipientes, quæ tempori conuenie bant, collocuti sunt: & quia dies erat Dominica, & diuinum ipse sacrificium erat facturus, cum dimiserunt. Quo non commemorato hic opportune verba psalmi b: Dixi dies eruditat verbum, & nox nocti indicat scientiam? Si quis illam tempestatu & tentationis seu persecutionis diẽ ac nocte cum hac renouationis & reditus eius summaq; pacis & tranquillitatu die noctiq; cõparet, magnam sapientiã atq; scientiam in vtroque tempore negotiq; reperiet. Nam in persecutionis tempore sabbatum & hiemerat.

IMPERATORES SVSCIPIVNT EVTYCHIVM.

b Psalm. 18.

XII. Vigesimo secundo mensis Ianuarii die vir sanctus tentus & electus fuit, renocatus autem est die tertia mensis Octob. quæ erat Dominica: qua quidẽ die & ille, qui viro sancto insidias struxerat atq; eum in exilium ejecerant, Aetherius & Addem, quorum hic quidẽ Vrbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt: & quem admodum ambo virum sanctum ejiciendum curarunt, ita meritam ambo mercedem acceperunt. In hac igitur die vir optimus & sedem recepit atq; ecclesiam suam & ipse priuati sunt vita multis annis, antequam ipse renocaretur. & post multa de Ætherij persecutoris confessione, quæ & superius alia occasione dicta sunt, hæc subdit:

XIII. EVT YCHIVS INGRESSVS IN ECCLESIAM COMMVNICAT POPVLVM ET BENEDICIT.

Cum vir sanctus (vt dictum est) cum Imperatorib. congressus esset, & vix tandem ab eo diuelli potuissent, videns populum Christi pastoris sui studiosum sine interpellatione gratias agentem Deo, precatus est eum, vt bonis ipsum esset remunerator. Atque ita cum vniuerso populo fideli in sanctam Dei magnæ ecclesiam ingressus est, non sine labore tamen tamquam in regnum Dei cum magna premeret multitudo: qua diuinũ templum occuparet. Cumq; in locum editum, vt Moses olim in monte Sinai, ascendisset: sublatis ad Deum manibus populi preces & supplicationes cælesti Deo & Patri offerre, Deique misericordiam ad populum deducere videbatur: neq; enim aliud propter populi multitudinẽ fieri poterat. Tonitrua enim & buccinæ progredientes, id est, aptæ diuinorum oraculorum lectiones clarius & vehementius pronunciatæ cum timore & magna compunctione peragebantur. Quid tum? Diuina calogo sanctũ operuit altare, super quo cum incruentum sacrificium obtulisset, fideli populo distribuit: quæ quidem distributio ab hora tertia ad nonam vsq; perdurauit, cum omnes ab ipso accipere vellent communionem. Quoties enim distribuebat, omnes ad eum sine cessatione concurrebant. Nam qui velle sentire soliti erant, nulla vi sendi cum satietate afficiebantur: sed quanto quis illi magis hærebat, tanto magis attrahebatur, eodem ergo illum affectu modo, quo ergo magnetem lapidem ferrum, quod arcanta quadam illius vi naturali petit, trahitur: sic vir admirabilis omnes, qui videndi ipsum studio tenebantur, amanter attrahebat. & post multa de virtutib. eius dicta, hæc etiam de reditu populo admodum proficua addit.

XIV. EVTYCHII VISIO PERCVM AVERTI.

Vos, qui reditũ eius memoria tenetis, non ignoratis magnam & diuturnam, antequam reuerteretur, pestem extitisse: qua quidem ita sanabat, vt nisi his à Deo electus tamquam alter Phinees obstitisset, omne genus hominum, atq; omnis ætas interiisset. Quomodo autem placatus est Deus? Supplicationibus, quas ipse cum Christi studioso populo adhibuit, à sanctissima magna Ecclesia incipiens, vsq; ad eadem sancta & immaculata domina nostra Dei genitricis semperq; Virginis Maria, quæ in Blachernis colitur. Dum igitur supplicationes ad Christum Deum nostrum, quem ipsa virgo de Spiritu sancto concepit, fierent: pepercit ille populo. Angelumque exhibuit, qui ciuitatem sine intermissione percutiebat & paulo post: ab eo igitur die vsq; ad beati viri vitæ finem Christus Deus noster a populo pronocatus iram cohibuit. Ac reditu quidem ipsius primum opus hoc fecit, quo salutem omnibus communem impetrauit, &c. pergit Eustathius enarrare complura miracula ab eodem Eutychio Constantinopoli post reditum suum edita, quæ breuitatis causa prætermittimus: cætera autẽ de ipso opportunius suo loco dicemus inferius. Ecce sufferentiam c Sancti auditis, & finem Domini vidistis: quoniam misericors Dominus est & miserator, qui nõ dat in æternum fluctuationem in iusto, secundum illud d: Vsq; ad tempus sustinebit patiens, & postea reddetis incunditatem. At de his satis.

c Iacob. 5. Psalm. 36.

d Ecclt.

IESV CHRISTI Annus 579.

PELAGII PAP. II. IVSTINI IVN. IMP.
Annus 2. Annus 14.

SEquitur ordine temporis Christi Redemptoris annus quingentesimus septuagesimus nonus, Indictionis duodecimæ: quo Tiberius Imperator Cosrhoen Persarum Regem, euoluto iam triennio icti fœderis, arma mouentem adiersus Romanum Imperium vicit, eoque mœroris adegit superbum hominem crebris victoriis elatum, vt mori cogeret.

Antequam autem rem gestam hic describamus, de annis eiusdem Persarũ Regis ratio exquirenda est. Constat ipsum, ex sententia Agathiæ e huius quoque temporis scriptoris, regnasse annos quadraginta octo: hoc vero anno secundo Tiberii Imp. ab eodem superatũ, esse mortẽ sublatum: quem testatur inchoasse regnum anno quinto Iustiniani Imp. (est is annus Domini quingentesimus trigesimus primus) licet Procopius tradat ipsum non ante septimum eiusdem Iustiniani annum regnare cœpisse: quo anno ait perenne illud inter Romanos & Persas fœdus decretum fuisse, cum statim Cosrhoes regnum iniisset, Verum Agathias g nobis sequendus res Persicas accuratius prosecutus, cuius sententia dicimus Cosrhoen hoc anno victum esse atque defunctum.

e Agath. lib. 5.

f Procop. de bello Persic. lib. 1.

g Agath.

Sed corrigendus est locus Agathiæ, vbi contingit quintum annũ Cosrhois Regis cum Iustiniani Imp. anno vigesimo octauo: qua ratione dicendum foret, ipsum cœpisse regnare anno eiusdẽ Imperatoris vigesimo tertio, peruenisseque ad annum Domini quingentesimum nonagesimum septimum, quod vtrumque pro monstro esset habendũ. Nã quomodo dicto anno vigesimo tertio

III. DE REGNO COSRHOIS AGATHIAS LOCVS EMENDATVS.

potuit

ponia inclusæ regnum. Ei inferius tradat anno quinquagesimo octauo Caduhem & regnum cœpisse Cosrhoen? Ille vero cum constat sub Tiberio mortuum esse: quomodo ad annum Domini nonagesimum septimum, postquinquagesimum pervenit, cum tunc Mauritius imperaret? Quæ igitur apud Agathiam in annorum numerum irrepsisse, ne accuratum in sui temporibus gestis scriptorem hallucinatum, dicere quis cogatur, stabili manente eiusdem sententia Agathiæ tempora hoc anno Cosrhoen victum atque detruncatum finisse, nec potuisse regnando. Quæ vero ante obitum Cosrhois præcesserint prælia, hic ex Evagrio breuiter ea retinquere narremus.

Idem Tiberius iam pecuniam male & inique partam ita collocasse fertur, & aquitas postulauerat, vt ad bellum faciendum suffectus esset, ingentem cogere exercitum virorum facile præstantissimorum cum ex gentibus Transalpinis, cruitur Rhenum inco lentibus, tum ex Celtarum, quem etiam ex Mauritio: aliisque ex ultimis Scytharum ex Pannonia proterua, Mysia, Illyria, Thessalia collectum: adeo vt prope centum quinquaginta turmas equitum effecerunt: quarum solus Cosrhoen, qui Chosroen post Dara expugnatum tempore æstiuo Armeniam inuaserat, nobis ante oculos versatur. Cæterum vbi primaria suscepta pericula præsensit. Vbi Cosrhoes tam insolenter se gessit aduersus Romanorum Imperatorem, vt cum Imperator Legatos ad eum misisset, illum quidem adeundi potestatem fecerit dignatus fuisse: ad Cæsaream vsque sequi: isti namque se consilium iturum, Imperatori interim dixit. Postquam vero exercitum Romanum et aduersus filii occurrentem & Austriano fratre Iustini, postquam ab hac interfecti fuit, gubernatis & armis firmo rum & rebus ecclesiarum tenentes, & signa ad pugnam sublata & milites ante roborantes & in acie pulchre ordine locatos, tam & fortem ardentes, & tantum & tam egregium equitatum, numerumque aliquando ex Imperatorum numero vel ipsa cogitatione conspexit, animaduertit: vehementer obstupefactus præ ea ingenti exercitus specie, ex intimo pectore ingemuit, & præsentem ruinam vidit.

Tum igitur pugnam differentem, consultantem, terentem tempus, & alibi hibernantem Cursi Scythæ, qui dextero cornu exercitus Romani præerat, adortus est: & cum Persæ impetum eius ferre non possent, sed acrem pertæ sui cernerent, Cursi magnam eadem hostium hoc Persicum agmen à tergo inuasit, vbi apparatu tum Cosrhoe, tum totius exercitus locatus fuit. Capit hic Auarum Regis vrbium, & omnem præterea apparatum bellicum, ndq; Cosrhoe spectatissimæq; vtiq; hoc potius perpetiendum arbitrante quam Cæsaream ab in ipsum structum ea fortuna inter quas qui fuit quem pro Deo colunt Cosrhoes, abduxit: atque Persarum exercitus repulsus latus pene Cæsaream, sub crepusculum redit ad suos, qui ante flumen, in quibus ordine locabantur, reliquerant. Et adhuc ni Cosrhoes, qui ille pulsari cœperant, sed quadam dum tarat vtrinque pugna facta sunt, sicuti singuli ex vtroq; exercitu ipsos inter cum singulis congrederentur Cosrhoes autem ingentes equos, & multarum pestium instruit. Accum Romana duos Cæsareenses exercitus illum, qui versus Septentrionem erat, intempestiua nulli adiungit. Mcketinam vrbem sitam in proximo præsidio malum ac perfidi dertum a cuibus inuadit: quæ igne absumpta, parte ad flumen Euphratem transcendum.

Victores copiæ Romanorum in vnum coactæ cum seq; vicissent, ipsi metuens de salute sua consensu elephanto fluuium transmittit: magna autem pars exercitus sui, transando flumine, vndis deuastat, quam soluarent cum accepisset, maturare discessit. Itaq; Cosrhoes hoc postremum supplicium pro insana temeritate contra Romanos admissa habuit, vna cum suis, qui superarent, in Orientem reuertit. Illi autem pacto habuit inducias, ne quis eum inuadere. Iustinianus vero minime cum toto exercitu in fines ditionis Persarum facta, tot bene vbi commoratus est, nemine quidquam omnino exhibente molestiarum: circiter vero solstitium Romanorum & Persarum hoc eum termination, cum magna vi profligatæ & tropæa gestarum gloria totum æstatis tempus consumsit. Cosrhoes autem magnis doloris cumulis oppressus, animo fractus & exspectare defectus langueni, crebrudeniq; & varia agrotudine facilis deuersus, miser audum in modum interiit: ac lege quam scripsit, ne Rex Persarum in posterum contra Romanos arma ferret, velut sempiternum suæ fugæ monimentum post se reliquit. Quo extincto, Hormisdes eius filius regnum capessit. hucusque Evagrius de Romanorum bello cum Persis, quod biennii temporis spatio confectum est.

VII. At quod spectat ad interitum Cosrhois, aliqua habet Agathias, quæ in ipso Evagrio desiderari videntur, cuius res præ oculis habentis atque puro stylo eadem prosequentis haud est auctoritas contemnenda. Admiratus vero ipse mirabilem Dei potentiam, quomodo post tot annorum curricula ipsi Cosrhoi quam felicissime euoluta, respexit Deus tandem in mentem illam magnam in Regem Assyriorum, eumque è solito detraxit, in terramque prostrauit, eiusmodi de eodem Cosrhoe habet ad calcem orationem b: *Illud* (inquit) *in præsentia dixerim, per octo & quadraginta annos, quibus potitus Imperio est, quam multas hunc retudisse victorias, & eo magnitudinis euasisse, vt nullus prorsum apud Persas Regũ fuisse huic similis comperiatur: vel si cum Magnis eum quis conferat, ne Cyrii ducam Cambysi huic parem facturus sit: sed ne Xerxem quidẽ ipsum, quẽ mare fuerunt conabulasse, exportabile, id reddidisse, & nauigabiles montes. Cosrhoes igitur est si magnitudine ceteros anteiuit, vitæ tamen est exitum vt calamitosum & inglorium nactus, ita & alienissimum à sui temporis Principum fine.* De ipsius vero Cosrhois obitu eiusmodi habet historiam:

b Agath. l. 4

VIII. DE OBITV COSRHOIS EX ANIMI MÆRORE AGAT. SENTENTIA. *Is nam cum interea circa Carduchios montes æstiuo tempore, in Thamorum vico quodam, vitandi æstus ob gratiam, & ob locorum temperiem secedendo diuerteretur: Mauritius Pauli per Tiberium Constantinum Romanorum Imperatorem Orientalibus copiis præesse iussus, in Araxanum agrum incursionem de improuiso fecit, qui vtique conterminus erat circumiectis vico, vbi Rex erat Persarum, castellis & agris protinus & intrepide deuastatis. Zarma fluuium trauecto in anteriora processit, & proxima quæq; depopulatus, igne demum succendit. Cum is itaque armis igneq; omnia pernasset, Cosrhoes ipse (non enim longe aberat, quam vt in altum euectam lateque diffusam flammam intueretur) hostilibus perinde incendiis infectus, haudquaquam eius profectum tulit: vnde pudore simul ac formidine percitus, nec hostibus obuiam iuit, nec quoquam passu intorsum vindicauit: sed præter modum ex ea clade ingenti dolore percussus, ac sui prorsus desperans, morbo statim insanabili quodam corripitur: vnde quam celerrime ac per manus elatus, ad Seleuciam Ctesiphontem regiam fertur: & in fuga morem facta discessione, non longe post vitam finiuit.* hæc Agathias. Ita Deus tumentes fluctus exiguæ arenæ obice in gracilem spumam conuertit, cum dispergit & superbos in furore suo, & respiciens, omnem arrogantem humiliat. Hæc in Oriente. Iam vero quæ memoriæ digna facta sint in Occidente, videamus.

c Iob 40.

IX. Hoc eodem anno (vt ex S. Gregorio possumus intelligere) contigit octoginta martyrum coronis Ecclesiam illustrari. Ad hunc enim annum referenda sunt, quæ idẽ S. Gregorius de his scribit d in Dialogis tertio sui Pontificatus anno, dum ante annos quindecim eadem contigisse affirmat, vbi hæc ait: *Ante hos ferme annos quindecim (sicut bi testantur, qui interesse potuerunt) quadraginta rustici à Longobardis capiti carnes immolatitias comedere compellebantur. Qui cum valide resisterent, & contingere cibum sacrilegum nolent: cœpere Longobardi, qui eos tenuerant, nisi immolata comederent, mortem eis minari. At illi æternã potius vitam, quã præsentem ac temporariam delegentes fortiter perstiterunt, atque in sua constantia simul omnes occisi sunt. Quid itaque isti nisi, veri atq; martyres fuerunt: qui ne vetitum comedendo, conditorem suum offenderent, elegerunt gladio vitam finire.*

d Greg. dial. l. 3 c. 27. 28. MARTYRES NECATI A LONGOBARDIS

X. ALII MARTYRES SUB LONGOBARDIS.

Eodem quoque tempore, dum fere quadraginta capitinos alios Longobardi tenuissent, mox suo immolaueruntcaput capræ diabolo hoc ei per circuitum currentes. & carmine tali sacrificio dedicantes. Cuius illud ipsi subinsu cervicibus adorarent, eos quoq; quos ceperant, hoc pariter adorare compellebant. Sed ex eisdem captiuis maxima multitudo, magis elegens mori iendo ad vitam immortalem tendere obtemperare iussis sacrilegis noluit: & cervicem quam semper Creatori flexerat, creaturæ inclinare contempsit. Vnde factum est, vt hostes, qui eos ceperant, graui iracundia accensi, cunctos gladio interficerent, quos in errore suo participes non haberent.

XI. *Quid ergo mirum, si erumpente persecutionis tempore illi*

martyres esse potuissent, qui in ipsa quoque pace Ecclesiæ semet ipsos semper affligendo, angustiam martyrii tenuerunt viam: quando ingruente persecutionis tempore, hi etiam meruerunt martyrii palmam accipere, qui in pace Ecclesiæ lætas huius sæculi vias sequi videbantur? Hæc quidem tunc facta. Postea vero licet Longobardi esse hostes perseuerarint, nullum tamen fidei causa negotium facessere consueuere: nam paulo post Petrus diaconus hæc interloquitur: *Super indignos nos diuinæ misericordiæ dispensationem miror, qui Longobardorum feritatem ita moderatur, vt eorum sacerdotes sacrilegos, qui ecclesiæ Fidelium quasi victores vident, Orthodoxorum fidem persequi minime permittat.* Ad hæc Gregorius: *Hoc, Petre, facere plerumque conati sunt, sed eorum feritas iuri actibus superna restitere.* hæc vero, quæ inculcat, idem demonstrat exemplis, de quibus nos alias.

XII. LONGOBARDORVM SVPERSTITIO.

Quod autem spectat ad huiusmodi aliquot Longobardorum idololatriam, qua caput capræ immolantes venerarentur: est de his eiusdem Gregorii Papæ quetela ad Reginam Francorum Brunichildem de quibusdam licet Christianis, in eodem tamen errore perseuerantib. sed audi eius verba a. *Hoc quoque pariter hortamur, vt cæteros subiectos vestros sub disciplinæ debeatis moderatione restringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non exillant, animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia peruenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & quod dici nefas est: a cultura demonum non discedant.* hæc Gregorius Papa.

a *Greg. lib. ep. 7.*

XII. THEODOBERTI ET SIGEBERTI INTERITVS.

Hoc ipso anno, cum pax inita inter Francorum Reges post anni vnius elapsum curriculum, nouis bellis obiecturbaretur, conspirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheramno, prælio Theodobertus filius Chilperici victus occiditur. Victor vero Sigebertus Rex Francorum hoc eodem anno, cum in regno decimumquartum annum ageret, dolo impiæ Fredegundis, dum aduersus Chilpericum germanum suum Regem iterum certamen parat, per sicarios necatur annos ætatis agens quadraginta. Hæc ex Gregorio, qui fusius rem gestam prosequitur: b atque vbi primum de nece Theodoberti pœnas luentis nefandorum scelerum quæ (vt vidimus) personas fibi subditis in Dei Ecclesias Ecclesiasticaq; militibus sunt perpetrata, narrauit, hæc de nece habet Sigeberti, quam incurrit, quod audire noluerit sanctum Germanum Parisiensem Episcopum c: *Misit Sigebertus, qui fratrem suum Chilpericum in supra memorata ciuitate Rothomagensi obsiderent, ipse illac properare deliberans. Cui S. Germanus Episcopus dixit: Si abieris, & fratrem tuum interficere nolueris, vinces & victor redibis: si aliud cogitabis, morieris. sic enim Dominus per Salomonem locutus est d: Foueam, qua in fratri tuo paratus, in eam corrues. Quod ille peccatis facientibus, audire neglexit. Veniente autem illo ad villam, cui nomen erat Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impositumque super clypeum sibi Regem statuunt. Tunc duo pueri cum cultris validis, quos vulgo scramasaxos vocant, insciente vinente maleficiati a Fredegunde Regina, cum altam causam se gerere simularent, vtraque ei latera ferunt. At ille vociferans atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum.* hic finis Sigeberti Dei sacerdotem non audientis, cum alioqui optimi Regis & vere Christianissimi sæpe antea egregium specimen ediderit: vt plane in ee maxime pios Principes collocandus fuisset, nisi furor ille beſtiæ ciulis eius animum inuasisset: quamuis enim sæpe prouocatus illud inuitus visus sit suscepisse: vbi tamen semel atque iterum excitaretur, eo impetu ferri se suuit, vt Dei contemnens monita sacerdotis, in eam infidiarum foueam præceps incurrerit.

b *Greg. lib. 4. c. 50.*

c *Greg. lib. 4. c. 51.*

d *Prou. 26.*

SIGEBERTI REGIS OBITVS.

Commendatur inter alia eiusdem pietas Regis in colendis Dei seruis, monasteriisque construendis à Iona ea scriptione, qua prosecutus est res gestas sancti Columbani Hiberni egregiæ sanctitatis viri, cuius opera magnopere in Gallijs atque etiam in Italia propagatus est monachismus, vt eiusdem viri sancti Acta demonstrant.

XIV.

e *Sigibert. de Script. Eccl. c. 41. extat a pud Rad. tom. 1. Sur. tom. 6. die 22. Nouemb.*

Sed quidnam memoria dignum acciderit huius Sigeberti Regis tempore (quoto autem anno eius regni, nescitur) cuidam Chilperico, * qui apud eumdem Regem primum locum obtinebat, hic tibi historiam perpetuis dignam monumentis intexendam putamus, narrat eam Gregorius istis verbis f: *Aquensibus concessum est sanctus Athleta Marcius, vir in corpore iuxta historiam actionis magnifica sanctitatis. & licet distione seruus, liber tamen institit: qui (vt facile legentes cert. animus eius textum) per alte cursu boni operis, a seculo victor abscedit, sæpius se in cella degere voluntibus manifestis ostendens. Tempore igitur quodam cum Franco Episcopus huius nunc ipsi Ecclesiam gubernaret: Chilpericus * qui tunc primus apud Sigebertum Regem habebatur, villam eius comparat, dicens, quia iniuste ab Ecclesia Aquensi retineretur. Ac dicta citius consentiunt Episcopo, datisque fideiussoribus, in præsentia Regis adsistit, clamans & obsecrans, vt Rex ad huius causæ audientiam præsentiam suam auerteret, ne cœlesti iudicio condemnetur, addens: Sum enim virtutem Martis: viri beati, quod vlciscitur in pena, quæ suum irrogat vitionem. Denique conuenti Arbitres causam discutiunt. Insurgit Chilpericus * & improperans criminibus excæcatum Episcopum, quod res fisci distrahendo debita iniqua ordinetimeret: extra ibi cum à iudicio iubet, & eumdem ablata per iudicii præsentiam villa trecentis aureis condemnauit. Faciebant ei omnes, nec quisquam contra voluntatem eius audebat decernere, nisi quod eidem libuisset.*

f Greg. Tu. de Glor. con. fess. 72. FRANCO QVENS EPISC. TVR. ECCLESIA * Childericus

XVI.

*Denique condemnatus, spoliatusque sacerdos ad vrbem redit, atque prostratus in oratione cecidit ante sepulchrum Sancti, dicto psalmo capitello, ait: Non his accendetur lumen, meis psalmorum modulatio canetur gloriosissime Sancte, nisi prius vlciscatis seruos tuos de inimicis suis, reſq; tibi violenter ablatas Ecclesiæ sanctæ restituas. Hæc cum lachrymis effatus, sentes cum acutis aculeis super tumulum protexit. Egressusq; clausis ostijs, similiter in ingressu altaris collocautypus is erat de electi penitus loci. Nec mora, correptus paruasor a febre, decumbit in lectulo, exhorret cibum, sitibus & potis: posset astinans inge sustinere: cui etiam si interdum ab ardore febrium, quod vix accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? his accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? his fatis

...tum quo refundit Herodes interitu. Subdit vero his ipsis ...dis: Sed hæc quod illo tempore aliquem fructum ante Deum, vel ...ti Sodomæ, hoc sibi quod ...ntum mandationibus repertus hostem ...ut autem iudex, et augere poluerunt. Hæc ipse qui de ...per ...ut autem iudex, et augere poluerunt. Hæc ipse qui de ...per ...Raccolens & de eius miserando interitu alibi ...plu- ...bus Raccolens & de eius miserando interitu alibi ...plu- ...ribus agit, vbi post multa, turbis ad ea, quæ hoc anno fa- ...ctus fuit, ...ctus fuit, ...ctus fuit,

a Luc. 14.

b Greg. l. 2. ep. 34. & l. 11. ep. 13.

hucusque Gregorius de Iudæorum conuersione à sancto Auito diuino Spiritu administrata, ex Euangelii (vt putauit) præscripto, quo Dominus monuit a compellendos vi aliqua intrare in Ecclesiam remorantes: licet à S. Gregorio b Papa incensio synagogarum minime comprobetur: sed nec à recentioribus scholasticis scriptoribus, qui eamdē quæstionem diffusissime pertractarunt, vi extorquendam conuersionem, conceditur: quamuis non desint, qui ex aduerso obnixe repugnent, & contrariam sententium tueri conentur. In Auito autem quis id audeat condemnare, viro præsertim cuncta sua sancti Spiritus arbitrio moderatis, itidemque miraculis coruscantis.

XXVII.

c Fortu. car. l. 1. FOETOR IVDAICVS ABSTERSO BAPTISMATE.

Cecinit carmine Fortunatus eiusmodi Iudæorum conuersionem atq; baptismum, id ipso expetente Gregorio Turonensi, ad quem illud misit, cui & epistolam dedit, quæ eidem præfixa legitur: de quib. post alia, quæ præclare cecinit, de absterso ex sacro lauacro Iudaico fœtore ista habet c:

Abluitur Iudæus odor baptismate diuo,
Et noua progenies redditur a surgit aquis.
Vincens ambrosios suauis spiramine flores
Vertice perfuso chrismatis efflat odor.

Deque vsu illo pristino, quo baptizati candidis indui vestibus, & accensos ferre cereos solerent, ista subdit admodum præclare:

Vndiq; rapta manus lux cerea prouocat astra,
Credas vt stellas ire trahendo comas.
Lacteus hinc vestis color est, hinc lampade fulgor
Ducitur, & vario lumine picta dies. &c.

Qui vero ista de Iudæorum conuersione cecinit Fortunatus, eiusdem ad eumdem Auitum tria extant epigrammata, quibus & ipsius insignes celebrantur virtutes.

XXIX.

d Fortun. in Vit. S. Germ. c. 64. DE FOEMINÆ IVDAÆ CONVERSIONE.

Quod rursus spectat ad Iudæorum in Gallia commorantium conuersionem: opera quoque S. Germani Episcopi Parisiensis constat complures ex eis esse conuersos: cuius obitum cum hoc eodem anno contigisse diximus, aspergatur flotibus istis eius sepulchrum, hicque reddamus, quæ de his mitanda recitat Fortunatus in Vita ipsius d: *Cunctorum* (inquit) *saluti semper instans solicitus, cum Bituricas accessisset pro ordinatione Felicis Episcopi, prædicante illo, Sigericus quidam Iudæus, fidei sacramento percepto, conuersus est: habebat enim in Iudaismo coniugem Maumonam, non nomine. Hac de sui conuersione, dum nec mentionem quidem recoleret, sæpius per missos beati admonita, sed cum magis refugeret, fabula adeam vigilia, doctor ipse profectus est. Quæ cum beatum virum nec visu vellet intendere, decantato cursu tertia, * manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter admouit pietatis ex opere. Statim à circumstantibus de mulieris naribus, quæ scintillante igne, fumus egredi visus est: vt cunctis clarum fieret, electo insidiatore, mulierem vsq; tunc repugnasse saluti sua per obsidentem. Tunc exonerata animus fasce reflorans confessa est, nunquam se prius faciem beati viri potuisse conspicere. Inde petens ac humiliter supplicans cum propria domo meruit effici Christiana. Nam & exinde quasi capite subdito, exemplo eorum ad fidem conuersi sunt.* hæc Fortunatus.

* tertiæ

XXIX. DE CHILDERICO MAG. TRIN REGNVM EVECTO.

Sed iam Chilpericum Regem ob repentinam Sigeberti necem è periculo erutum redeamus. Magna quidem momento temporis facta est rerum mutatio, vt qui obsidione vallatus quæreretur ad necem, iam regno integro ferme deperdito idem mox surgens vna cum vita recuperaret & regnum. Tribuit id Venantius Fortunatus eiusdem Regis pietati, cæterisq; virtutibus, quas hoc tempore carmine laudationis edito celebrauit, in pristinum statum præter spem restitutionem eius his versibus concinens e:

e Fortu. car. li. 9.

Sed meritis tantis subito fors inuida rerum
Pectus bene paratum regna quiete tibi,
Concutiens animos populorum & fœdera sæua trahens,
Ledere dum voluit, profuit atq; fauet.
Dentes, iam capiti volubi pendente periclo,
Quando ferire habuit, reppulit hora necem.
Cum retineres mortis circumdatus armis,
Eripuit gladios fors, aperante Deo.
Dulcius ad extremum, reuocati de funere vitæ:
Vltima quæ fuerat, fit tibi prima dies.
Noxia dum cuperent hostes tibi bella parare,
Pro te pugnauit sortis in arma fides.
Proffera iudicium sine te tua causa peregit.
Et redit properans cella cathedra suo.
Rex bone, ne doleas: nam te fortuna quereliis
Vnde fatigauit, hinc meliora dedit.
Aspera tot volui, anda dum modo læta sequuntur,
Et per mœrores gaudia nata metu.
Multimodis per opes seminauit, tua regna resumis:
Nam noq; labore grauis crescere magna solent.
Aspera non nocuit, sed fors te dura probauit:
Vnde grauis barbaris, æstior inde redis, &c.

Vt autem tot tantaq; à Deo obtinere meruerit Chilpericus, S. Lupicini insignis sanctitatis viri preces intercessisse videtur: de eo enim in Vita ipsius ista habet Gregorius Turonensis: *Lupicinus iam senex factus accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundiæ præerat. Audiuit enim eum habitare apud vrbem Lauduam: cuius cum ingressus esset portam, tremuit cathedra Regis: qui ea hora ad conuiuium residebat. Exterritus, ait suis: Terremotus factus est. Respondent quærentes, nihil se sensisse commotionis. At ille: Occurrite quantocyus ad portam, ne forte aliquis aduersarius regno nostro adsit, quasi nocturnus nobis: non enim sine causa hæc sella contremuit. Qui protinus occurrentes ostendunt senem in veste pellicea, & dixerunt de eo Regi. Qui ait: Ite & adducite eum in conspectu meo, vt intelligam cuius ordinis sit homo. Et adductus stetit coram Rege, sicut quondam Iacob coram Pharaone. Cui ille ait: Quis es, & vnde venisti, & quod est opus tuum, vel quid necessitatis habes, vt venias ad nos?*

XXX. LVPICINVS TRIENS IVDICIS PRIMVS REGALIS PICINVS.

Cui ille: Pater sum (inquit) *Dominicarum ouium, quas cum Dominus spiritualibus cibis nos administrationi fecisset, corporalia eius interdum alimenta deficiunt. Ideo petimus potentiam vestram, vt ad victus vestitusque necessaria aliquid tribuatis. Rex vero hæc audiens ait: Accipite agros vineasq; de quibus possitis viuere ac necessitates vestras explere. Qui respondit: Agros & vineas non accipiemus: sed si placet potestati vestræ, aliquid de fructibus delegate: quia non decet monachos facultatibus mundanis extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum inscii animi, eius exquirere. At Rex cum audisset hæc verba, dedit præceptionem, vt annis singulis trecentos modios tritici, eiusdemq; mensuræ numero vinum accipiant & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta: quod vsq; nunc à fiscis dominibus capere referuntur.* hucusq; Gregorius. Sic igitur seminans Rex ista carnalia, melliit iugi prouentu spiritualia, nempe preces assiduas tantorum monachorum, ex quibus etiam ditatus est rerum temporalium copia, nouo auctus regno, qui iam prope cæsurus erat è suo.

XXXI. f Greg. Tur. l. 6. c. 1. DEMORS VRBIS STVDIOSO GLORIÆ MVTATA.

Sed quælæta hæc sint tristia subsecuta, iam ex Gregorio nobis dicendum erit. Accidit enim, vt maior natu ex alia coniuge filius Chilperici Morœueus nomine aduersus patrem insurrexerit occasione incestuosi contracti coniugii, cum videlicet copulauit sibi in matrimonium Brunichildem Sigberti Regis sui patrui relictam vxorem, quam apud Rhotomagum idem Rex Chilpericus iusserat exulare. cuius rei gratia contra filium indignans pater insurgens, ipsum armis rem agentem superatum, captumque in custodia detineri mandauit: Qui (inquit Gregorius) *ibi tonsuratus est, & mutata veste, qua clericus vti mos est, presbyter ordinatus, & in monasterium Caumacinum, quod vocatur Anisola, dirigitur, vt ibi sacerdotali erudiretur regula.* Subdit autem Gregorius, eumdem Morœueum patrem eludere conatum, inde aufugisse, confugisseq; ad basilicam sancti Martini Turonos, vbi ipsum tunc Gregorium adesse contingeret, qui de re gesta eiusmodi historiam texit g: *Opero capite, indutus veste seculari, beati Martini templum expetiit. Nobis autem Missas celebrantibus, in sanctam basilicam: apertaq; reperiens ostia, ingressus est. Post Missas autem petiit, vt ei eulogias dare deberemus* (erat autem tunc nobis cum Ragnemodus Parisiaca sedis Episcopus, qui S. Germano successerat) *Quod cum refutaremus, ipse capite clamare, & dicere, quod non recte eum à communione sine fratrum consensu suspenderemus. Illo autem hæc dicente, cum consensu fratris, quia presens erat, constellata a causa canonica, eulogias a nobis*

g Greg. Tur. hist. lib. 10. GREGORII LVPI TERRENI COMMODI PRETII MORTIS

accepit

190

...sunt. Verum autem sint, ne dum veram à communione sistentes, ...ideam: nam aliquos de ...ipsis nostre correctionis bonum ...ad : nam aliquos de ...populo nostro interficere, ...communionem nostram non incurrisset. ...Maurus tamen pro hac causa Tarentinæ regio sustinuit iladet. & ...quarum fuerint. hæc paulo inferius: igitur Chilperici Rex ...nominari non dixerit dicens: Ecclesiæ apostatam illum de basilica ...in eam intrare nequeam illam igne succendam. Cum ...ipsi nos re- ...cipiamus. Impossibile esse, vt quid tempore hæreticorum nō fue- ...rit Christianorum tunc temporibus fieri, nempe vt confu- ...gientes ad ecclesiam vi expellerentur ipse exercitum com- ...mouet & illos dirigit. Quæ autem post hæc facta sint, dice- ...mus postea.

Verum haud perfunctorie factum huiusmodi Gregorii ...reprehendendum putamus, ne imitandum posteris fa- ...dum perpetuam relinquatur. Laudandus mihi semper in ...relatu Gregorius fuit multis de causis, potissimum ve- ...recundiæ, quo nomine etiam ab eius temporis ...scriptore Venantio Fortunato plurimum commenda- ...tus. Hoc autem minime mihi probandus, cum com- ...modo eum impertit apostatæ transfugo, qui præsertim ...communis expeteret. Esto, purgatum fuerit per pœni- ...tentiam vt iuxta; pretentum delictum illud incestus; ...seruerit habitus clericalis desertori, ad hominumque ...aures patuit impertierit communionem, non (vt decet) ...constanter facere dotalera exhibuit, sed enervatum ...animum tantoque manen inpatrem demonstrauit, cum ...non sim sibi esse virum docuit, vt minacem repelle- ...ret precatorem, cum ipse maiori polleret auxilio, nem- ...pe patrocinio S. Martini, qui ad vlciscendas injurias illa- ...tas pectoris vel loco, continuo soleret allurgere. Sed ...satis hac.

IESV CHRISTI Annus 580.

PELAGII PAP. II. IVSTINI IVN. IMP. Annus 3. Annus 15.

OCtogesimus supra quingentesimum Christi annus ...adest Indictionis decimatertiæ, idemq; tertius Ti- ...berii cum Iustino regnantis, quo a Antiochia Syriæ ite- ...rum terræmotu quassata, magna ex parte vastatur. Vnde autem tantorum malorum fluxerit causa Euagrium in primis illorum temporum scriptorem audiamus, qui ait ...Daphne porro & Daphne, qua est ab septima ad tertium an- ...num Imperij Tiberij Cæsaris tam ingenti terræmotu in ipso meridie ...concussa, vt Daphne tota cum vi impetu concideret, & Antiochia e- ...dificia tam publica quam priuata ad terram vsq; dirumperentur ...ita quidem, sed non ita tamen, vt ad solum verterent. a Accidunt ...præterea Antiochiæ, tum Constantinopoli alia nonnulla, quæ ...neque ferunem requirunt: qua quidem certe vetustas, vrbem ...semper exercitant, & in maximas turbas conijcerunt, atq; vt ...in diuina quidem Zelo cta a sunt, sic exitum habuere plane admi- ...rabilem ab quibus dicendi verba facturus sum.

Anatolius igitur, vt primum quidem plebeius & mollis, po- ...stea vero ad magistratus & alia munera obeunda subdole (nec eo ...nomine scripsit & Antiochiæ ad tem traduxit: quo in loco res ...quas habebat in manibus, fedule executus est. Vnde cum Gregorio ...eius vitæ ratione maxime assimilatus familiarit atem, persape ...quidem abit, parum gratia de negotiis sui colloquendi, partim ...vt maxime adhibitam ex crebra eius consuetudine sibi conciliā- ...ret. Is autem adhibitus simulacris immolasse, forte deprehensus est, ...quo cum vocaretur in quæstionem, homo impius, præsumptor, & ...nefarius in diuinis sceleribus reperius fuit. Et tamen parum abest, ...quin & ipse & sui omnes habuerit nam q; ...ubi sint similes qui idolis ...sacrificare maxime soleant, liberi dimissi fuissent, nisi ...populus excitato tumultu, omnia turbasset, vt consilium ...de impio eius in pœna direptum esset. Quin etiam contra ...Gregorium Episcopum clamores tollebantur, cum consilia Anatolij ...participem sacrificiorum publicarum. Porro autem exercitabilis de- ...mon, cum ea vita pertubator, nonnullos induxerat, vt victimas ...immolarent. Anatolius se sectos adiungerent. Hinc Gregorius in ...maximum venit discrimen, populo cum grauissime exagitante, in- ...sectante q; hic etiam in illum tam vehemens monebatur suspicio, vt ...Imperator ipse Tiberius coram ex ore Anatolij veritatem exp[illegible]ari ...laboraret.

III. DEIPARÆ IMAGO ANATOLIŪ IMPIVM AVERSATA.

Mandatum igitur dat, vti Anatolius & sui omnes quam ce- ...terrime aduenirent. Quibus rebus cognitis, Anatolius ad imagi- ...nem quandam Mariæ Deiparæ fune in carcere sublimem ap- ...pensam accurrens, manibus a tergo compl[illegible]atis sedes supplicare, ...precesque adhibere ostendit. Illa autem eum veluti sacrilegum dete- ...stata, & vt Deo inuisum coarguens penitus abse auertit: spe- ...ctaculum plane horribile & sempiterna memoria prodendum: ...quod quidem a præsidiariis militibus, & ab his, quibus illius cu- ...stodia commissa fuit, visum est, & ab his omnibus aliis diuulga- ...tum. Apparuit item Deipara re ipsa nonnullis aliis Fidelibus: eos q; ...contra scelestum illum incitauit, inquiens, Anatolium filium suum ...contumelijs afficere.

IV. ZELVS POPVLI CONSTANTINOPOLITANI ADVERSVS IMPIOS.

Vbi vero Anatolius ad vrbem Constantinopolitanam ductus ...fuit, & ibi verberibus supra modum cæsus, nihil contra Episcopum ...potuit dicere, ipse cum suis maiori tumultus & seditionis plane po- ...pularis ciuitati auctor & causa extitit. Nam cumquidam illorum ...sententiam haberent de se pronunciatam, vt non morte, sed exilio ...damnaretur: populus diuino quodam Zelo succensus, o- ...mnia turbare, bile & iracundia exardescere, exilioq; damnato rapere capit: qui in nauem piscatoriam impositi, totius populi suffragijs viui ignis tradebantur incendio. Contra Imperatorem porro & Eutychium Episcopum sunctu tamquam fidei proditores grauiter vociferari. Nec dubium, quin & Eutychium, & eos, quibus potestas in Anatolium cum suis inquirendi permissa fuit (ipsos nam q; in sin- ...gulis locis inquirere & vndiq; circunsidere cœperunt) prorsus e me- ...dio sustulissent, nisi Dei prouidentia, qua omnium saluti prospicit, ...illos e quærentium manibus eripuisset, & tam ingentis multitudi- ...nis furorem pedetentim sedauisset. Siquidem ita factum est, vt neq; ...vllum atrox factinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primū ...in amphitheatro bestijs expositus, ab iisdem dilaniaretur, deinde a- ...geretur in crucem.

ANATOLIVS EXPOSITVS BESTIIS.

V.

Neque tamen ita finem supplicium filij insidiorum reperit. ...Nam lapsi corpus eius in terram disturbantes (quod ante nunquam ...visum fuisset, passu crudelis membratim deuorarunt. Erat autem ...quidam e nostris hominibus, qui priusquam res istæ confectæ essent, ...dixerat, se secundum quietem vidisse sententiam contra Anatolium ...ac suos a populo latam. Quin etiam vir illustris: qui Imperatori a- ...latio præsuit, quiq; Anatolij causam aciter admodum tuebatur, ...dixerat, se quoq; vidisse Deiparam Mariam, eamq; sic ipsi locutam: ...Quousq; defendis causam Anatolij, qui tum me, tum filium meum ...tantis oneratum contumelijs? Sed de his hoc modo. hactenus Eua- ...grius de rebus in Oriente gestis.

VI.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ spectat, de Eccle- ...sia Gallicana nonnulla à Gregorio, cum prosequitur res ...Francorum, suppeditantur, ex quibus complura obser- ...uatione digna de reb. Ecclesiasticis elici possunt. Dum igi- ...tur stylo prosequitur Morouei filij Chilperici Regis ...confugium in ecclesiā, quæ potissimum hoc anno facta ...sint, quo Childeberti filij Sigeberti annus secundus re- ...gni incipit numerari, ita narrare pergit c: Anno autem se- ...cundo Childeberti Regis, cum videret Morouæus patrem suum in ...hac deliberatione intentum, assumpto secum Guntheramno Duce, ...ad Brunichildem pergere cogitat dicens: Absit, vt propter meam per- ...sonam basilica domini Martini violentiam perferat, aut regio eius ...propter me captiuitati subdatur. Et ingressus basilicam, dum vigi- ...lias ageret, res quas secum habebat ad sepulchrum B. Martini exhi- ...buit, orans vt sibi sanctus succurreret, atq; ei concederet gratiam su- ...am, vt regnum accipere posset. Vides hominem quamtumli- ...bet improbum, haud tamen Sanctorum cultum despe- ...xisse. sed eo amplius propensiusq; Martini auxilium ex- ...petisse precibus atq; muneribus, quo magis angustijs ...premeretur. Subdit autem Gregorius: Morouæus vero de pa- ...tre atq; nouerca multa criminia loquebatur, quæ cum ex parte ve- ...ra essent, credo acceptum non fuisse Deo, vt hæc per filium vulgaren- ...tur, sicut in sequentibus cognoui.

c Greg. Tur. lib. 6. c. 24. MOROVEI AD BRVNI CHILDEM FVGA.

VII.

Quadam enim die ad conuiuium eius accitus cum pariter sede- ...rem, supplicater expetiit aliqua ad institutionem animæ legi. Ego ...vero referato Salomonis libro, versiculum, qui primus occurrit, ar- ...ripui, qui hæc continebat d: Oculum, qui aduersus verecerit patrē, ...effodiant eum coruæ de conuallibus. Ille quoque non intelligente, ...considerans hunc versiculum à Domino preparatum. animus

d Prou. 30.

enim

enim semel imbutus ambitione regnandi aliud non admittit ad salutem oblatum remedium. In deteriora agitur infelix lapsus. Saulem imitatur: ad pythonissam confugiens, cum se à Deo desertum esse cognouit. nam audi quæ mox subdit Gregorius:

VIII. MOROVE* CONSVLIT PYTHONISSAM.

Tunc direxit Gunther animum puerum ad mulierem quandam habentem spiritum pythonis, vt ei, quæ erant euentura, narraret. Asserebat præterea, ipsam filii ante hoc tempus non solum annum, sed & diem & horam, in qua Rex Chariberthus obiret denunciasse. Quæ hæc ei per puerum mandata remisit: Futurum est enim, vt Rex Chilpericus hoc anno defleat, & Morouæum multosis fratribus, omne capiat regnum. Tu vero ducatum totius regni eius annis quinque tenebis: sexto vero anno in vna omnia tua, quæ super Ligerim aluerum fita est, in dextera eius parte, sæuiente populo, Episcopatum gratiam adipiscêris, ac sic ex plenitudinem ab hoc mundo migrabis. Cumque hæc pueri redeunte, omnino nunciassent, stratus ille vanitate elatus, tam quam si iam in cathedra Turonicæ Ecclesiæ residaret, ad me hæc detulit verba. Cuius ego irridens stultitiam, dixi: A Deo hæc poscenda sunt: nam credi non debent, quæ diabolus reprowittit: ille autem ab amore mundanæ eil, & in veritate nunquam stetit: Illoque cum confusione discedente, valde irridebam hominem, qui talia credi debere putabat. ita plane hac punitione curiosi plectuntur, vt in hunc modum à demone illudantur atque trahuantur fallis promissionibus, quibus aliquid verum immisceat. Ludus iste est sapientiæ, vt illudat hominib. huiusmodi vana sectantibus, sicut cum talia quærentem decipi voluit Achab dicens a: Quis ilos nobis ad decipiendum Achab? Vix credi potest, quam amplũ sit rete istud, quod super orbem, vt decipiat curiosos diabolus tendere consuevit. Pergit vero Gregorius de seipso.*

a 3. Reg. 22. *Quid

IX. *Denique quadam nocte, vigilias in basilica S. Martini celebraturus, dum lectulo decumbens obdormissem, vidi Angelum per aera volantem: cumq; super sanctam basilicam pependisset, voce magna ait: Heu, heu, percussit Deus Chilpericum & omnes filios eius, nec supererit de his, qui procedunt de lumbis eius, qui regat regnum illius in æternum. Erat et eodē tempore de diuersis exercitibus filii quatuor, excepto filiabus. Cum autem hæc in posterum impleta fuissent, tunc ad liquidum cognouisse ea esse, quæ prænunciata fuerant.* Cum vero admonitione Gregorii Morouæus Regis filius oraculum pythonissæ suspectum haberet, quid præterea ad præcognoscenda ventura idem excogitarit ab eodē Gregorio ita accipe:

X. MOROVEVS QVÆRIT VENTVRA EX SACRIS CODICIBVS. b 2. Par 7. Hier. 2

Morouæum non credens pythonissæ, tres libros super Sancti sepulchrũ posuit, id est, Psalterium, Regũ, Euangeliorũ: & vigilans tota nocte, petiit, vt sibi beatus confessor, quid euenire esset, aperiret, & vtrũ posset regnum capere, an non. vt Domino inducente, cognosceret. Post hæc continuato triduo in ieiunio, vigiliis, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens, reuolauit librum qui erat Regum. Versus autem primus paginæ, quam respexit, hic erat: Pro eo, quod reliquisti Dominum Deum vestrum, & amouisti post deos alienos, nec fecisti rectum ante conspectum eius, ideo tradidit vos Dominus Deus vester in manibus inimicorum vestrorum. Psalterii autem versus hic est inuentus c: Verumtamen propter dolos posuisti eos: dum allenarentur. Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitates suas. In Euangelio autem hoc est repertum, decepit quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur, vt crucifigatur. In his responsionibus ille confusus flens diutissime ad sepulchrum beati Antistitis, assumpto secum Gunthero amico Duce, cum quingentis aut eo amplius viris discessit. hæc quidem Turonis, quoad S. Martini basilicam ante confugerat. Sic homo toties admonitus, plurimorum peccatorum pondere prægrauatus resipiscendi haud obtinuit facultatem.

b Psal. 7.

c Psal.

d Matth. 26.

XI. Sed & Chilpericus Dei beneficiorum oblitus, odio plus æquo indulgés, dum furit in filium, religionem læditnam de eo hæc paulo post Gregorius: *Exercitus autem Chilperici Regis vsq; Turonos accedens, regionem illam in prædas mittit, succendit atq; deuastat, nec reb. sancti Martini pepercit, sed quod manu tetigit, sine vllo Dei intuitu aut timore diripuit. Morouæus prope duos menses ad antedictam basilicam residens, fugam iniit, & ad Brunichildem Reginam vsq; peruenit: sed ab Austrasiis non est collectus.* At de bellis turbisque hactenus.

XII. Post hæc autem recensita Gregorius de controuersia obortæ diei Paschatis causa inter Gallicanam & Hispanicam Ecclesiam ista habet: *Eo anno dubitatu Paschæ fuit. In Gallia vero nos cum multis ciuitatibus XIIII. Kalendas Maias sanctum Pascha celebrauimus, alii vero cum Hispanis XI. Kalendas Aprilis solemnitatem hanc tenuerunt. Tamen (vt ferunt) fontes illo, qui in Hispania natu Dei complentur, in nostro Pascha repleti sunt.* hæc Gregorius: deque his fontibus dictum est superius. Iam vero ad nobilem Episcoporum conuentum hoc eodem tempore Parisiis celebratum; à Gregorio vero descriptum stylum admouebimus. Interfuit et ipse, & pars magna fuit.

Hoc ipso enim anno, agente Chilperico Rege Francorum, conuocatur Synodus Parisiensis in Ecclesia sancti Petri ob causam Prætextati Episcopi Rhotomagensis. Datum est enim illi criminis a Rege, quod manus eius fuerit cum ipsius filio, qui rebellauerat Morouæo, coniurassetque cum illo aduersus Regem. Agit de his pluribus Gregorius Turonensis, atque ait e: *Additus est igitur in Synodum Prætextatus Episcopus. Rex aduersus eum cum agens, sic eil locutus: Quid tibi visum eil, ô Episcope, vt inuncti meli Morouæum, qui filius esse debuerat, cum amica sua, id eil, patrui sui vxore coniungeres? An ignarus eras, quæ pro hac causa canonum statuta sanxissent: Etiam non hoc solum excessisse probaris, sed etiam cum illo egisti, dans munera eius, vt ego interficerer, hostem autem filium patri feceris, seduxisti pecunia plebem, vt nullus mecum fidem haberet, custodiret, valuisque regnum meum in manu alterius tradere. Hæc eo dicente, insremuit multitudo Francorum, vt I citò, ostia basilicæ rumpere, quæ; vt extractum sacerdotem lapidibus vrgerent; sed Rex prohibuit fieri.*

e Greg. Tur. lib. 8 hist. c. 5. a. 6.

Cumque Prætextatus Episcopus ea, quæ Rex dicebat, sibi negaret: aduenerunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas, dicentes: Hæc & hæc nobis dedisti, vt Morouæi fidem promittere deberemus. Ad hæc ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me sæpius monemini: sed non ex hac causa extitit, vt Rex existeret e regno. Nam & cum vos mihi & æquè optimos & res alias præberetis: nunquid poteram aliud facere, nisi & ego vos similis forte remunerarem? Recedente vero Rege ad metatum suum, nos collecti in vnum sedebamus in secretario basilicæ beati Petri. Consedentibusque nobis subito aduenit Actius Archidiaconus Ecclesiæ Parisiacæ, salutatisque nobis ait: Audite me ô sacerdotes Domini, qui in vnum collecti estis. Aut enim hoc tempore exaltabitis nomen vestrum, & bonæ famæ gratia refulgebitis: aut certe nullus vos amodo pro Dei sacerdotibus est habiturus. Si personæ vestræ sagaciter non erigitis, aut fratrem pellere permittitis. Hæc eo dicente, nullus sacerdotum ei quicquam respondit: timebant enim Reginæ Fredegundis scilicet, furorem, cuius instinctu hæc agebantur. Quibus intentis & ora dentio comprimentibus, ego ait: Attendite, quæso, fratres mei & sanctissimi sacerdotes Dei: & præsertim vos, qui familiares Regi esse videmini. Adhibete ei consilium sanctum & sacerdotale, ne exardescens in ministrum Dei præcat ab ira eius, & regnum perdat & gloriam.

Illo vero silentium adiecit: Memento te, domini mei sacerdotes, verbi Propheticí, quod ait f: Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit: tenebrosa erit anima peccatrix. Ergo nolite silere, sed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata eius, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima eius. An ignoratis, quid nouo gestum fuerit tempore? quomodo apprehensum Sigistrandum Cledomeri retrusit in carcerem, dixitque ei Aurea Dei sacerdos: Ne cineas manum in eum, & cum Burgundam peteris, victoriam obtinebis. Ille vero admonens, quasi a Sacerdote dicta fuerunt, abiit, ipsumq; cum vxore & filio interemit. perinde si Burgundiam obiit, oppressus ab exercitu, interemptus est. Quid Maximus imperatoris nomine cum B. Martinum compulsset communicare cuidam homicidæ Episcopo: & ille, quo facilius adderet morti liberaret, Regi impio consensisset: profequente Regu æterna iudicio, ab imperio depulsus Maximus, morte pessima condemnatus est: Hæc me dicente, non respondit vllus quicquam, sed erant omnes intenti & stupentes.

f Ezech. 33.

Duo autem adulatores ex ipsis (quod de Episcopis dici dolendum est) nunciauerunt Regi, dicentes, quia nullum maiorem inimicum, quam me haberet. Illico vnus ex aulicis cursu rapido ad me præsentandum deripitur. Cumq; venissem, stabat Rex iuxta tabernaculum ex tamis factum, & ad dexteram eius Bertheramnus

Ipsa-

Episcopus ad iuuam vero Regem modum stabat (hic erat Episcopus Parisiensis successor S. Germani) & erat autem S. Germanus de Parisiensi civitate oriundus. Visaque me, Rex iam ante de super plenum cum diuersis secutus. Visaque me, Rex iam ante de super plenum cum diuersis secutus. Vt quid, inquit, ita tristis es? Quid tibi accidit? Quis te contristauit? Ego autem respondi: Quomodo non contrister, cum hæc & hæc audiam? Ille autem ait: Quis est qui de nobis, ô Rex, male tractat? Item tractatum est de Ingeltrude, quam Rex nostra tractatione, vt ferebatur, ad se accersiuit. Quæ cum ad Regem venisset, & ego ei obuiam processissem, dixit mihi: Quid est, quod Chramnus Episcopus dicit, quia tu dixeris, quod ego non sim filius Clotharii? Ego autem respondi: Non dixi, sed dicunt. Ille autem ait: Quis est qui hoc dicit? Ego autem respondi: Ego, qui Rex fieri non debui, & tu qui fecisti me fieri, quod non debui. Ille autem ait: Quomodo hoc scis? Ego autem respondi: Quia mihi ipse Chramnus dixit, quando me ad Regem Guntchramnum ad Matascensem ciuitatem ad placitum perduxit

VINVM S. MARTINI.

terij gratia honoraturus. Ingerendis autem religiosa conuiuen dinem habebat aquam de sepulchro sancti Martini colligere. Qua aqua deficiente, rogat vas cum vino ad beati tumulum deportari: transacta autem nocte, id exinde, hoc presbytero præsente, assumi mandauit. Et ad se delato, ait presbytero: Auser hoc vinum. & vnam tantum guttam de aqua benedicta, vnde paratum superest, funde. Quod cum fecisset (mirum dictu) vas illum, quod semiplenum erat, ad vnius gutte defectum impletum est: idem bis impletum. Quod non ambigitur, & in hoc beati Martini fuisse virtutem. Ex huiusmodi miraculo longe lateque vulgato, aliisque eiusdem generis accidisse videtur, vt super vinum sancti Martini nomen inuocaretur, illudque pariter eo modo sancti viri nomine benedictum, vnaque simul mutuæ symbolo charitatis inuicem propinatum in honorem eiusdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, prauus usus labefactauit, vt eius inuocatione non ex vino miracula, vt olim, sed ebrietates ex luxu soleant prouenire.

IESV CHRISTI

Annus 581.

PELAGII PAP.II. Annus 4. IVSTINI IVN. IMP. Annus 16.

I. SEquitur annus Christi quingentesimus octogesimus primus, decimæquartæ Indictionis: quo consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum Epistolam decretalem die decimatertia Augusti de translatione Episcoporum, an & quando Episcopus è sede in sedem transire debeat, quæ incipit *a*: *Lectis fraternitatis tuæ literis, &c.* an autem & ipsa ex Isidori iis mercibus, iu videto.

a Extat tom. 1. Con.

II. LAVRENTIVS IVN. EPISC. MEDIOL.

Hoc eodem anno Laurentius Iunior post Frontonem creatur Episcopus Mediolanensis Ecclesiæ; moxque ad Pelagium Papam, vt in communionem Catholicam reciperetur, scripsit libellum (quem cautionem Gregorius Papa appellat) quo se auctori schismaticos, & in causa Trium capitulorum Romanæ inhærere Ecclesiæ profitebatur. cui quidem libello cum complures nobiles Senatores subscripserint, etiam Gregorius, qui postea fuit Romanus Pontifex, dum hoc tempore Vrbanam gereret Præfecturam, suum apposuit chirographum, vt ipse testatur in epistola *b* ad Laurentij successorem Constantium. Subscripsere autem Senatores, ipseque Præfectus Vrbis Gregorius tanquam fideiussores Laurentij ipsius Mediolanensis Episcopi: ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipsum Laurentij libellum fidei nominat cautionem. Cum igitur hæc ipsius Gregorij Papæ testificatione adeo manifesta sint, vides, quam longe ab historica veritate aberret Ioannes diaconus, dum in Vita sanct. Gregorij Papæ tradit ab eodem Benedicto Papa ipsum Gregorium ex monacho, inuitum licet & renitentem, creatum fuisse diaconum Cardinalem S. R. E. Ait insuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrederetur, ipsum adhuc monachum Gregorium misisse in Britanniam insulam ad conuersionem gentis Anglorum; sed tumultuantibus ciuibus, ab eodem reuocatum, & inter diaconos cooptatum. hæc quidem Ioannes *c* diaconus tradit, sed quam fabulose, tu ex citatis ipsius Gregorij scriptis iudex eris.

b Greg. Ly. epist. 11.

DE TEMPORE DIACONATVS S. GREGORII PAPÆ.

c Ioannes diac. in Vit. S. Greg. lib. 1. c. 21. 22. 24. 25. tom. 2. Sur.

Aggredituri itaque iam nos ordine temporum res mirifice gestas eiusdem S. Gregorij recensere: quoniam contingit interdum à Ioannis diacono, qui Vitam eius scripsit, sententia di crepare: ne hoc nimium audax alicui videri possit, cum auctor absque reprehensione hactenus lectus fuerit: hic primum de ipsius auctoris tempore, quo scripsit, paucis agendum putamus. Cum ipse in eadem scriptione meminerit *d* Leonis Quarti, Nicolai, atque Hadriani Romanorum Pontificum, inscribatque opus illud ad Ioannem Rom. Pontificem eius nominis octauum ordine, qui sedere cœpit anno Domini octingentesimo septuagesimo secundo: iam liquet post hæc trecentis ferme annis eos libros elaboratos. Ex quibus pariter erroris redarguas Sigebertum, qui non ad Ioannem Octauum, sed Septimum illud affirmat: ab ipso opus inscriptum: etenim cum dictorũ Pontificum, qui vixerunt post Ioannem septimum, auctor ipse in eo meminerit, nulla de his dubitatio reliqua esse potest. mortuus est autem Ioannes Papa septimus anno Domini septingentesimo septimo, post quod tempus iidem nominati Pontifices vixisse reperiuntur Hadrianus, Leo Quartus, & Nicolaus. Sic igitur haud quisque prudens in verba auctoris dixerit esse iurandum, qui post annos (vt dixi) ferme trecentos ea de S. Gregorio scriptorum monumẽtis posteris commendauit: cum alioqui etiam si eodem tempore cum S. Gregorio ipse vixisset, à perspicua veritate tefelli, siue ipse, siue alius minime refugere iure possit, eoque magis, si ex ipsiusmet Gregorij scriptis auctor redarguendus erit.

d Ioan. diac. ibid. lib. 4. c. 86. 93. 94. 97.

III. DE TEMPORE IOANNIS DIACONI.

Actuti igitur de Gregorij Papæ primordiis, de genere prius aliqua veluti præludia præmittenda putamus. Scimus ipsius Gregorij testificatione fuisse ipsi atauum Felicem Rom. Pontificem, non quidem quantum eius nominis (vt vult Ioannes diaconus) cum non Romanus ille, sed Samnita fuerit: Gregorij enim progenitores, & antecessores liquet fuisse Romanos, sed de his superius. Fuisse autem illi patrem nomine Gordianum, matrem vero Siluiam appellatam, eosdemque pietatis cultores, omnes æque consentiunt: sed excelluisse Siluiam sanctitate, meruisseq; inter Sanctos adnumerari; Ecclesiasticæ tabulæ fidem faciunt, sicut eadem claritudine illustratæ fuere eius amitæ Tarsilla atque huius sorores Æmiliana Deo dicatæ virgines, quas sui patris *g* affirmat fuisse sorores, sicut & Gordianam, sed à sanctis sororibus valde degenerem. Quod si adhuc ipsius Gregorii cunabula perscrutaberis, innumeris & nutricem eius, eandemq; adhuc superstitem tempore ipsius Pontificatus, cuius meminit in Epistola ad Rusticianam Patriciam *h*. Institutum vero fuisse optimis moribus, & in domo sancta inter sanctos sanctitudine æque imbutum coaluisse, par est credere; excultumque bonis literis (quantum illud ferebat seculum ob diuturna bella æruginatum) certũ est: iuuis quoque fuisse consultissimum, suis postea literis declarauit. *i* De ipsius eruditione Gregorius Turonensis æqualis ipsius Romani Gregorij hæc habet *k*: *Literis grammaticis, dialecticis, atque rhetoricis ita erat instructus, vt nulli in Vrbe ipsa videretur esse secundus.* Porro inter Senatores militasse, in eaque forensi militia primos ordines duxisse, Præfecturamque Vrbanam administrasse, ex suis ipsius scriptis postea literis satis constat.

g Greg. Ep. epist. 1. Greg. Ep. epist. 10. Greg. Tur. hist. l. 10. c. 31.

h Greg. Ep. epist. 44.

i Greg. Ep. epist. 10. Greg. Tur. hist. l. 10. c. 31.

k Greg. Tur. de gloria Confess. c. 27.

Sed quo tempore id acciderit, ex iisdem eius scriptis est perscrutandum. Sane quidem diuersis verbis ipse S. Gregorius testatur, se tunc in eo magistratu fuisse, cum Laurentius adhuc esset Mediolanensis Episcopus: id enim ipse habet in Epistola ad eius successorem Constantium, vbi sunt hæc verba *l*: *Quamuis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem sedi Apostolicæ remiserit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoq; tunc Vrbanam Præfecturam gerens pariter subscripsi.* Cum igitur eius testificatione satis liqueat, fuisse adhuc Laurentio Mediolanẽsi Episcopo, ipsum Gregorium in ea functione fuisse, quærendum modo de tempore ipsius Laurentij Episcopatus. Fuit iste (vt diximus) Laurentius Iunior: Senior enim, ad quem sæpe & de quo plura Ennodius Ticinensis, vixit Symmachi Papæ temporibus (vt Concilio rum Acta declarant) ante annos sexaginta; Iunior vero his Longobardorum temporibus vixit, quem diem obiisse liquet, cum iam ipse Gregorius Romanus Pontifex creatus esset, ageretque in sede annum tertium: nec enim de eius obitu, & in eius locum subrogatione Constantij extent ipsius Gregorij datæ literæ ad Exarchum *m* Italiæ Romanum, nec non aliæ ad Ioannem subdiaconum de eiusdem Laurentij obitu, & electione Constantij, est is annus Domini 593.

l Greg. Ep. epist. 11.

m Greg. Ep. epist. 20.

Cum

Cum igitur constet de anno, quo Laurentius defunctus est, apparetque eum sedisse annos duodecim (electo capisse anno Domini quingentesimo octogesimo primo (vt omnes, qui res Ecclesiæ Mediolanensis professi sunt, & ex eiusdem Ecclesiæ monumentis seriem Episcoporum texuerunt affirmant a) nihil est, vt tum Episcopum creatum esse eo postea à Benedicto Papa Gregorium creatum esse Romanum, suæ monasticam vitam excoluisse, cum hoc ipso Laurentij tempore adhuc haberi Perfectum Vrbanum administrasse pateat. Porro quod eodem hoc anno quinto Episcopatus Laurentij contigerit, cum Gregorius ipse Præfectus Vrbis vita cum aliis nobilissimis viris decessisset Laurentij de communione cum Romana Ecclesia scriptæ cautioni, colligi satis potest ex veteri institutum, quod esset in more, vt simul ac quis creatus esset Episcopus sibi professionem mitteret ad Apostolicam sedem, prout & ab eius successore Constantio in sua electione factum apparet ex eadem epistola b ad eum data, qui ad eum tradit scripsisse similem cautionem de Trium capitulorum damnatione, cuius causa tres Episcopi ab eius communione discesserant. At vero ante Laurentium Florentinum, & ante Frontonem Honorius rexit Mediolanensem Ecclesiam, qui & eo quidem tempore fuisse Episcopus reperitur (teste Paulo diacono) cum Alboinus Longobardi Italiam, in hac ipsa tertia anno Domini quingentesimo septuagesimo, vt apparet ipsum cum successore Frontone vsque ad Laurentium implesse decennium.

Gregorius porro cum negotiis secularibus foris intricatus, tandem aliquando ad solitudinem, ipsemet testatur, animum reflexisse, postea ad suscitum Leandrum Episcopum Hispalensem his verbis c: *Omnia tua auribus meis quod mihi de me ipso placeat exposuit, quoniam diu longeque conuersionis meæ gratiam habui: & postquam cælestis in me desiderio afflatus, sæcularem habitum animumque mutasse putaui. Aperiebatur mihi tunc de æternitate amore, quod quærerem; sed inolitam consuetudinem minime ex ipsorum calcem mutarem. Cumque adhuc in corde meo animus pro cæteris mundo quasi specie tenus deseruisse, tumultus multa contra me ex eiusdem mundi cura succrescere, vt in animum meum specie (quod est grauius) mente reuerterer. Quæ tandem cuncta solus te fugiens portum monasterij petij, & vilia quæ mundi sunt (vt frustra tunc credidi) ex hoc ipso mihi amore Dei vilia esse, hæc de se ipse vsque ad ingressum monasterium.* Quod igitur ipse adhuc sæcularis speciem vitæ sic Reipublicæ ministrabat, vt tamen animo Deo intrinsecus militaret: vtique ea illa putamus fuisse tempora quibus ipse Gregorius in erigendis in Sicilia monasteriis totus erat, post quæ & aliud erexit Romæ in Clivo Scauri. De his autem vsque ad munus diaconum suscepium Gregorius Turonensis huius temporis inspector & scriptor ista habet d: *Hic de Senatoribus primis, ab ado lescentia deuotus Deo, ex reipsa proprijs sex in Sicilia monasteria, in regione, septimum vero intra Vrbis muros instruit: quibus tantam delegans terrarum copiam, quantam ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua venumdedit cum omni prædio domui ac pauperibus erogauit. Et qui ante sericis indutus, auro tectus, gemmis ornatus, ac per Vrbem procedere assuetus, nunc tali contentus vestitu ad altaris Domini ministerium sese aptauit, septimusque Leuita in aduentum Pascha fuit.* Tanta quæ ei abstinentia in cibo, vigilantia in oratione, formatus in iuuentute erat, vt infirmato stomacho vix sustentari posset. hæc Turonensis Gregorius de Gregorii Romani primordiis.

Sed & in eo etiam redarguendus est Iohannes diaconus, dum ex ipsius Gregorij vitam excoluisse monasticam primo sub Hilarione Abbate, inde vero sub Maximiano. Nam ipse Gregorius his diuersa ponit, dum ait e: *Vt autem abbas Valentius, vel Valentio siue Valentinus, qui post in hac Romana vrbe mihi (sicut nosti) mecum monasterium præfuit, prius in Valeria provincia suum monasterium vna cum Quirigetur haud diu permissus est degere in monasterio, sed inde cuiusdam in diaconum ipse Gregorius huius sublimatorem putamus. Nam quod ad Maximianum spectat, licet ipse Gregorius f testetur eum eidem suo monasterio præfuisse, non tamen addit & sibi, sicut de Valentio dixerat. Post Maximinianum vero præfuit eidem ipsius monasterio Pretiosus, cuius idem Gregorius g meminit: inde autem Probus adhuc viuente Gregorio, qui de eo in Constituto had ipsum dato mentionem habet: monasteriumque illud titulo sanctorum Andreæ Apostoli, atque Luciæ, sed potius Lucæ, cuius reliquias, sicut & Andreæ, accepetat Constantinopoli, nominatum fuisse, publica inexta Constituto Acta referant. Quo extructo, in ipsum cum est ingressus monasterium, contigisse sanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat i.*

Porro instituto ab ipso in Vrbe eodem sancti Andreæ monasterio non ex proxime positis Cassinatibus monachis (vt multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasteriam, sed ex provincia Valeria monasterio sancti Equitij, in quo vigebant monastica instituta, petitum primum Abbatem apparet, idque non ex ipsius Gregorii loco citato tantum, sed & alio eiusdem, dum sancti Equitij post obitum edita miracula recenset, dumque ex relatione eiusdem Valentii, siue Valentini sui Abbatis, quæ narrat se accepisse testatur, vbi ait k: *Silere non debeo, quod de hoc viro Abbate quondam meo reuerendissimo Valentio cognoui, &c.* suum enim illum Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo, de quo dictum est, fuisse cognoscere. Porro nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Equitij, ex quo primus petendus esset Abbas monasterij ab ipso in Vrbe erecti à quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conuersionis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis.

Videant hinc ergo, quo iure nonnulli tradant, fuisse Gregorium institutionis S. Benedicti professorem, cum sanctus Equitius ante sanctum Benedictum in dicta provincia monasterium erexerit, & monachis in eo positis præfuerit: congregauerat iam ille monachos, cum sanctus Benedictus petiit eremum, nec est enim, cui magis, quam ipsi Gregorio credi possit de se testanti: sed neque est, vt quis Valentium hunc quem sibi præfuisse Abbatem fatetur iterum ipse Gregorius, illum existim et fuisse Valentinianum, secundum numeratum post S. Benedictum Abbatem, primum vero Lateranensis cœnobii. Nam constat diuersum fuisse monasterium S. Andreæ ab illo Lateranensi, vt ex diuersa etiam Abbatum serie intelligere potes. Lateranensi n. primum Valentinianus Abbas, inde Simplicius, & post eum præfuit Honoratus, vt idē ipse Gregorius l docet: In monasterio autem S. Andreæ primo (vt eiusdem Gregorii testificatione diximus) Valentius, siue Valentinus, inde Maximinianus, tertio loco Pretiosus, atque postea substitutus est Probus.

Qui indigne ferunt, S. Gregorium alterius instituti, quam S. Benedicti monachum asseri, eosdem S. Equitii monachos sub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quasi monasterium S. Equitii vnum ex eis fuerit duodecim monasteriis, quæ S. Benedictum erexisse, ipse S. Gregorius tradit m: Verum an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inueniatur, ex eius verbis exactissime discutiamus. Quidam agit ob duodecim à S. Benedicto erectis monasteriis, alt non in diuersa provincia, sed *illic*, inquit, *duodecim monasteria construxit.* & paulo post n de iisdem agens, eadem in eodem loco circumquaque fuisse constructa ait: & sequenti capite o: *Ex his autem monasteriis*, inquit, *quæ in eodem loco constructa erant, via sursum in rupibus montis erant, &c.* Sicque repetita tertio eiusdem Gregorii testificatione, vbinam eadem essent à S. Benedicto erecta monasteria, vnicuique exploratum absque dubitatione redditur: parua enim ex fuisse ex numero monachorum duodenario in singulis (vt idem ait Gregorius) collocato possumus intelligere. Hæc autem ex dictis cum perspicua reddita sint: adhuc ista manifestiora reddentur, si de S. Equitij monastica

IX. DE INSTITVTIONE MONASTICA S. GREGORII.

X.

XI.

a Greg. dial. l. 2. c. 12. & homil. in Euang. 39.
b Greg. dial. l. 4. c. 35.
c Greg. l. 9. epist. 22.
d Greg. in Euang. homil. 40. & dial. 4.
e Idem dial. l. 2. c. 4 propè fin.
f Greg. dial. l. 2. c. 12. & homil. in Euang. 39.
g Greg. dial. l. 4. c. 35.
h Greg. l. 9. epist. 22.
i Greg. in Euang. homil. 40. & dial. 4.
k Idem dial. l. 2. c. 4 propè fin.
l Idem dial. l. 2. in princ.
m Greg. dial. l. 2. c. 3.
n Greg. l. 2. c. 4.
o Greg. l. 2. c. 5.

præfectura, quæ ab eodem S. Gregorio descripta sunt, videamus.

XII. Ipse enim superius in secundo Dialogorum libro *a*, nō vnius tantum monasterij, sed multorum S. Equitium fuisse Abbatem affirmat. sunt enim hæc ipsius verba: *Equitius præ sua magnitudine sanctitatis multorum in ea provincia Valeria scilicet, monasteriorum, patur extitit.* Hæc cum ita sint, quomodo sub S. Benedicto Abbate (si temporis ratio ferret) redigendus Equitius est, qui in diuersa provincia iam Abbas multorum monasteriorum esset, nemini subiectus præterquam summo Pontifici, cum constet duodecim illis monasteriis à S. Benedicto ædificatis (vt idem testatur *b* S. Gregorius) singulis singulos esse præfectos Abbates, nec alium quempiam, nisi ipsum Benedictum vniuersalem curam omnium habuisse? Sic igitur tot et tantis eidem S. Gregorij assertionibus (quibus non acquiescere nefas) non est, qui negare iure possit, S. Benedicti & S. Equitij diuersas inter se atque distinctas fuisse, collectiones monachorum; ex S. Equitij vero classe propagitos fuisse S. Gregorij monasterij monachos, ex sancti vero Benedicti, quod diximus, Lateranenses. Vincat veritas, priuata facessat affectio. Sed de his modo satis ad explodendam Ioannis diaconi sententiam de sancti Gregorij diaconum sub Benedicto Papa, quem contigisse postea sub eius successore Pelagio Iuniore coetus asseruionibus suo loco dictum sumus.

a Greg. dialog. l. 2. c. 3. in fin.

a Greg. dialog. l. 1. c. 4.

XIII. Eodem quoque anno defuncto Ioanne Episcopo Alexandrino, cum sedisset annos vndecim, in locum eius successus est S. Eulogius, qui sedit annis viginti septem hæc ex Nicephori Chronico: de eodem Euagrius *c*, & alij. Hic ille Eulogius, de quo sæpe in Epistolis suis meminit sanct. Gregorius Papa; sed de eo plura inferius pro temporis ratione dicturi sumus. Illuxit Deus tandem, vt Ægypti tenebras ab hæreticis eam inuadentibus sedem oli n offusas, tanti electi Episcopi splendore fugarer, qui eam Orthodoxa fide polleret, sanctæ vitæ quoque meritis coruscaret.

c Euag. lib. 5. c. 10.

XIV. Sed iam res Francorum, quæ ad Ecclesiasticam spectant historiam, prosequamur. languescerent plane his temporibus Annales inopia, nisi ex rebus Francicis suppeditaretur annis ferme singulis argumentum. Hoc igitur anno, qui Childeberti filij Sigeberti Regis numerantur tertius, Gunthramni vero Regis ipsius patrui decimus septimus, inquit Gregorius Turonensis: *Dacco nobilis Dux insidiis Draccoleni Ducis captum, cum occidendus esset, vocato presbytero, abeidem penitentiam petijt, quæ accepta statim defunctus est.* vigebat in Ecclesia pius vsus, vt absque peccatorum remissione à Deo per sacerdotem accepta, nemo ex hac vita migraret. At homicida iple est passus, quod fecit: superbus enim & arrogans à Guntheramno Bosone, inuocato nomine Domini & virtute S. Martini, occisus est. rem gestam narrat Gregorius *d*, qui de eodem Guntheramno iterum ope sancti Martini à naufragio liberato hæc addit *e*: *Quadam die dum Guntheramnus Boso contra vicum Ambianensem Ligerim fluuium transiret, ac irruentibus tenebris, nimium nox horribilis retineret subito aduersante vento nauis turbantur in pelago, separatisque nauibus, quæ pontem illum sustinebant, & aqua vsque ad summum refluxu, descendant cuncti vsque ad singulum cum ipsis nauibus in profundum, nequaquam tamen nauibus subductis à pedibus. Exterriti igitur omnibus Boso non tunc vocitatus, B. Martini auxilium implorabat, & vt eis ad liberandum festinus occurreret, precabatur, dicens fidenter suis: Nolite timere: scio enim, quod dextera sancti viri ad auxilium porrigendum maxime in necessitatibus sit parata. Hæc eo dicente, diuersis ab eo nauibus, mutatoque vento contrario in secundum, nulla periculo pertimuit ad litus, vbi iam præsens occurrit beatus confessoris suffragium, vt etiam aggerum, quod rapiente fluuio perdiderant, denuo fluuio in litus restituente, reciperent.* hæc de Bosone Gregorius.

d Greg. Tur. hist. l. 5. c. 13.

e Greg. Tur. mirac. S. Mart. l. 2. cap. 17.

f Fortun. carm. l. 7.

Ad eundem Bosonem extat Venantij Fortunati carmen, quod incipit.

Sic tegat omnipotens radiantia culmina Regis,
Atque eius causas arma superna iuuent.

Sic placido Regi summus pius auctor ab alto,
Qui dedit ante Petro, porrigat ipse manum.

exauditum fuisse vidimus.

IESV CHRISTI
Annus 582.

PELAGII PAP. II. Annus 5. TIBERII IMP. Annus 1.

QVingentesimo octogesimo secundo Redemptoris anno, Indictionis decimæquintæ, Iustinus Imper. post annos in Imperio sexdecim, mensesq; nouem cum dimidio exactos ex hac vita recedit mense Augusto, vt testatur Euagrius; Tiberiusque solus imperat, tenuitque annos quatuor. Quid autem proxime obiturus Iustinus Imper. ad Tiberium conuersus dixerit, astante Senatu & Eutychio Patriarcha, à Cedreno atque Miscella *g* recitatur his verbis:

I. MORITUR IUSTINUS TIBERIUS IMPERAT.

Ecce Deus, qui benefacit tibi; hunc habitum dedit tibi, non ego. Honora illum, vt tu quoque honoreris ab illo. Honora matrem tuam (Sophiam Augustam intelligens) quæ aliquando domina tua fuit. Nosti, quod primum seruus eius fueris, nunc autem filius. Non gratuitus in sanguinibus, nec communites homicidio, nec malum pro malo reddas, ne in malo inimicitiæ similis mihi efficiaris. Ego enim vt homo culpasi: etenim culpabilis factus sum, & recepi secundum peccata mea; fiducia tamen habeo cum his, qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Christi. Ne'ctuet te habitus, quem admodum me. Sis attendo omnibus, sicut tibi. Scito quis fueris, & quis modo existas. Ne superbias, & non peccabis. Nosti quis fuerim & qui fallus sim, existerim & existam. Omnes isti filij tui sunt & serui. Scis quod pro visceribus meis honoraueris te. Hos tu cum videris omnes quæ Reipubl. sunt vides. Exercitus curam geras: molles & imprudentes ne proficias; neque eo tibi persuadeant, quod priores te tales Imperatores fuisse dicunt. Hos tibi præcipio, neque adjectus malo, bortor, vt sis fies. Qui habens fiducia-tius; fruantur eis: his vero, qui non habent, dona. Et facta oratione à Patriarcha, cum dixissent omnes, Amen: cecidit Cæsar ad pedes Imperatoris, & dixit ei: Si vis, fum; si non vis, non vivam. Imperator: *Deus, ait, qui fecit cælum & terram, ipse omnia, quæ diuere obstus sum, in cor tuum mittat.* Porro dum hæc præqueretur Imperator, replebat lacrymis totum collegium. hæc ibi eadem fere cuncta Cedrenus, ex quo & aliqua emendanda sunt; qui & hæc his addit: *Caterum mors ingruente, haud multo post vitam concluse. Corpus vero in Heros Iustiniani depositum est in arca Proconnesia, iuxtaque Sophiæ uxoris.* at hæc postea. Quod spectat ad Iustini mores, hæc item in Miscella: *Hic Iustinus in initio Imperij sui bonus fuit, post in omnem auaritiam incidit, contempto pauperum, Senatorum spoliator: cui tanta cupiditatis fuit rabies, vt aucta tubes est ferre ei fieri, in quibus quæcumque rapiebat, auratam tacongregaret.* Porro ipsum etiam in hæresim Pelagianam aliquando tradit Gregorius; quod tamen minime receptum esse videtur.

g Mysc. l. 16.

II. QVAE INTERIM PROCESSERIT MORITURO IUSTINO AB EO DICTA.

De coronatione Tiberij Augusti hęc idem Gregorius Turonensis *h*: *Cum eum secundum consuetudinem sui adsciscerent Cæsar præstolaretur populus processurum, parata erogatam pro parte Iustinianis infidius, qui tunc nepos Iustini habebatur: ille per loca sancta processit: completaq; oratione, venit ad sedem Papæ cum Consulibus ac Præfectis, Palatium est ingressus. Deinde indutus purpura, diademate coronatus, thronoque Imperiali impositus, cum immensis laudibus Imperium confirmauit. Faciunq; quoque opperientes ad Circum, cum cognouissent, quæ facta fuerant, putare confusi, sive effecta regis sunt, nihil homini, qui in Deo ipsum posuerat, aduersari valuerunt. Transcitis autem paucis diebus, aduenientibus Iustinianis, petijt se prouehi Imperatoris, quindecim ei centenaria de fiscum ab eo rerum gratia: quem ille secundum patientiæ suæ rerum colligens, in Palatium iussit assistere.*

h Greg. Tur. hist. l. 6. cap. 30. DE CORONATIONE TIBERII IMP.

Ac quid post hæc subdit auctor? *Sophia vero in membrorum* [illegible] *quam quandam in Tiberium habuerat, insidias ei* [illegible] *nantur inimicæ. Præcedente autem eo ad villam, vt iuxta ri*[illegible] *rum imperium triginta diebus incandescatur ad vindictam?* [illegible] *ratum instituto Sophia, voluit eum erigere in Imperium.* [illegible] *Quo audito, Tiberius cursu veloci ad Constantinopolitanam* [illegible] *rupedas prolem, apprehensamque Augustam cum bonis thesau*[illegible] *ris subtulit, solam eam victum quotidianum accipientem relinquens.* [illegible] *ingratus, quem eius ab ea, aliove possit de fidelibus suis: man*[illegible] *dare prius, vt nullus de anteriorum ad eam haberet accessu.* [illegible] *Iustinianum vero aliorsum tanto in posterum amore de*[illegible] *sit vt filium suum promitteret sui generi, filio suo si iam* [illegible] *non superstes, sed res non est secuta effectum. Exercitus eius Per*[illegible] *sidem debellant, vsque ad regressum, tantam molem prædæ demum,* [illegible] *vt vix decem capidatis bonum a possessoribus auferre: viginti elephan*[illegible] *tos ego ad imperatorem deductos fuisse. hæc Gregorius: eadem* [illegible] *& Paulus diaconus a; quæ & in Miscella leguntur. Sed* [illegible] *eos puto errare in his quæ scribunt de victoria Iustiniani* [illegible] *Duris contra Persas obtenta; quæ (vt vidimus ex Euagrio)* [illegible] *facta est, cui Tiberius, viuente adhuc Iustino, ante tres* [illegible] *annos regnare cœpisset. Cæterum eo defuncto, Iustinia*[illegible] *num Ducem honore fuisse spoliatum, scribit Euagrius, eo quod non tam feliciter, atque antea contra barbaros depugnasset: neque eius locum subrogatum tradit Mau*[illegible] *ricium, qui & genus & nomen traxerat ab antiqua Ro*[illegible] *ma, licet Arabisso Cappadociæ ciuitate oriundus esset, de quo paulo inferius plura sumus dicturi.*

Sed manifestemus causam, cur Sophia Augusta Tibe*rium* post vsi obitum auerlata est: primumque aud a*mus*, quæ de ea Zonaras ita habet d: *Tiberium ab Eutychio Patriarcha cernat uxorem quoque suam Anastasiam Augu*[illegible] *stam sibi iunxisse, quæ duas ei filias peperit, Charitonem & Con*[illegible] *stantiam. Sophia vero iustini vidua, relicta aula, in regiam sibi* [illegible] *cognomen migrauit, reg o comitatu ei à Tiberio tanquã ma*[illegible] *trimonio. hæc Zonaras. Subdit his Cedrenus, nil*[illegible] *quam nonnihil Sophiam noua manifestatione Ana*[illegible] *stasiæ coniugis tam cum ignorasset illa fuisse Tiberio v*[illegible] *xorem, quo post obitum ei nuberet, virum fuerat cohor*[illegible] *tatus et Tiberium Cæsarem diceret. Addit insuper de* [illegible] *Tiberio hæc verba. Hoc in somnio Angelus prædixit nomine* [illegible] *Tiberii tyrannus, ipso imperante, Imperium non mansurum,* [illegible] *hactenus. Multos autem à diuersis regionibus legatos ad* [illegible] *Tiberium, & inter alios Chilpericum Francorum Re*[illegible] *gem ad officii præstitisse Gregorius narrat e; & quæ ab eodem dona acceperint reddenda Chilperico, idem re*[illegible] *censet.*

His addimus quæ idem Gregorius Turonensis de thesauro à Tiberio inuento sic scribit f: *Cum Tiberius mul*[illegible] *ta de thesauro quæ posset, magnis aggregauit pauperibus erogauit & Augustas illatum frequentius intuebatur, quod Romanis in*[illegible] *rogasse in paupertatem, dicentibus: Quod ego multis annis congregaui, tu infra paucum tempus prodige dissipasti. Aiebat ille: Non enim filia nostra tantum pauperes eleemosynam accipiant, & tantus reseruatur thesaurus? est enim magnus thesaurus, dicente Domino: Thesaurizate vobis thesauros in cælo, vbi neque ærugo, neque tinea corrumpit, & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de qui Deum dedit congregemus pauperes in cælo, vt Do*[illegible] *mino nobis augere dignetur in sæcula: Et qui (vt diximus) Tibe*[illegible] *rius magnus & verus Christianus erat, dum hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus eis subminis*[illegible] *trat. Nam deambulans per Palatium, vidit in pauimento do*[illegible] *mus tabulam marmoream, in qua crux Dominica erat sculpta,* [illegible] *& ait: Crux tua, Domine, frontem nostram munimus & pecto*[illegible] *ra, & nos cruci tuæ subditi conculcamus. Et dicto citius insis*[illegible] *tens auferri dæmoniaci tabulam atque erecta inueniunt subtus & alium os figuram habentem, nunciantesque insit auferri qua a*[illegible] *mira, repetunt & tertiam, iussuque eius & hæc auferunt. qua allata mirantur magnum thesaurum habentẽ supra mille auri* [illegible] *centenaria, sicut magnus autem pauperibus adhuc abundantius* [illegible] *erogauit: significat is, vtei Dominus aliquid de fisc reper*[illegible] *mutabat pro bona voluntate sua.*

Quid ei Dominus in posterum tribuerit, non omittam. Narsetes Dux Italiæ [illegible] *mum quendam comitatẽ dominum magnum habuit, in Italiam* * *cum multo thesauro egressus ad supremæ moratam vrbem aduenit: ibique in domo sua occultam instituit fossam magnam fodit, in qua multa millia centenariorum auri & argenti reposuit illique inter fectis custodibus, vnius tantummodo senis vitam omnium condita commendauit. Defunctoque Nar*[illegible] *sete hæc subterranea latebant. Cumque supradictus senex hu*[illegible] *us eleemosynas assidue exerceret, pergit ad eum, illicens: Si (inquit) mihi aliquid prodesse magnum tibi Cæsar edidit am. Cui ille: Dic aut quod voluero proferre enim tibi, si quid à nobis profutu*[illegible] *rum scienter narraueris. Thesaurum (inquit Narsetes reconditum habeo: quid in extremo vitæ positus celare non possum. Tum Tiberius Cæsar gauisus. mittit vsque ad locum pueros suos. Præcedente vero sene hi sequuntur attoniti: perueniuntque ad cisternam, deopertamque ingrediuntur in qua tantum auri tum argenti q reperiunt, vt per multos dies vix euacuaretur à portantibus. Ex hoc ille amplius hilari erogatione dissensauit egenis: hactenus* Gregorius Turonensis: eademque his de duob. ingentib. thesauris inuentis historia Miscella g, Paulus diaconus h, & alii recentiores. Miramur tamen historiam ore Latinorum tantopere decantatam, nullom (quod inuenerim) ex Græcis auctoribus habere adstipulatorem. Sed de his consule, quæ superius, cum de obitu Narsetis actum est, dicta sunt.

DE NARSETIS THESAVRO INVENTO.

g *Miscel. lib. 9.*
h *Paul. diacon. de gest. Longobar. l. 3. c. 6.*

VIII.

Quod ad res pontificias spectat, data reperitur à Pelagio Papa epistola ad omnes Episcopos, præcipue ad Cãpaniæ atque totius Italiæ sacerdotes. Quod enim bello vigente Longobardorum, quo vniuersa flagrabat Italia, cultus Episcopis deferri solitus nonnihil diminutus esse videretur, ex quo quãplurima mala manarent, nempe vt qui minime suos reuererentur Antistites contemnentes personas, nequaquam parcerent bonis Ecclesiasticis; persuasi nimirum bellorum tempore silere iura: hunc Pelagius Papa hoc ipso anno Kalendis Decembris decretalem dedit epistolam de accusationibus ac iudiciis Episcoporum. Euenire enim frequenter solet, vt cum Episcopi bona Ecclesiarum à laicis vsurpata repetere, atque ad vsum pristinum vindicare studeant, in se illorum linguas prouocent, qui ne quod abstulerunt, reddant, criminosis primum omnium Episcopos accusationibus impetunt. quæ omnia Pelagius ea edita constitutione correxit. Incipit vero epistola: *Sollicitudinem omnium Ecclesiarum iuxta Apostolum curam referentes, &c.*

Hoc item anno, qui quartus Childeberti Regis, decimus vero octauus Guntheramni habetur, celebrata est prima Synodus Cabilonensis in causa Sagittarii, & Saloni Episcoporum, vt Gregorius Turonensis testatur his verbis i: *Anno quoque quarto Childeberti Regis, qui fuit decimus octauus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonẽsem ciuitatem Synodus facta est ex iussu Principũ, in Guntheramni dis*[illegible] *cursique diuersis causis, contra Salonium & Sagittarium Epi*[illegible] *scopos iteratur vetus iudicium, obiciuntque eu crimina, & non solum de adulterio, verum etiam de homicidio accusantur. Sed hac per pœnitentiam purgati consentes Episcopi, illud est additũ, vt constituerentur rei mæstatis, & patriæ proditores, qua de causa ab Episcopatu discesserunt, in basilicam B. Marcelli sub custodia deruduntur, ex qua per fugam lapsi, dissiperunt per diuersa va*[illegible] *gantes, donec in ciuitatibus eorum aliis subrogati sunt.* hæc Gregorius.

IX. SYNODVS CABILONENSIS.

i *Greg. Turon. hist. Franc. l. 5. c. 27.*

Eodem anno Indictionis itidem decimæquintæ, Kalendis Nouembris, euocatione eiusdem Guntheramni Francorum Regis in Gallia celebrata est prima Synodus Matisconensis, vt eius Acta *k* testantur. In fine eiusdem Concilii, licet illic numerus annorum ipsius Regis depraua*tus* habeatur, dum coacta dicitur Synodus anno duodecimo dicti Regis: nam si (vt ille legitur) decimaquinta Indictione eam Synodum celebratam habent ipsius Acta, non duodecimo, sed decimooctauo habitam esse, dicere oportet. Nec est, quod quis eam reuocet ad præcedentis Indictionis periodi itidem decimamquintam Indictionem; nam illis temporib. Nicetius præerat Ecclesiæ Lugdunensi, hoc autem tempore & Indictione regebat eam Ecclesiam Priscus, qui eidem Synodo subscriptus reperitur. Ado Viennensis huius Synodi cum meminit, hæc ait: *Post Philippum Eleutherius vir sanctus Episcopus Vienna leuatus est. hic cum sancto Proiecto, & artemio*

X. CONCILIVM MATISCON.

k *Concil. Matisconense.*

l *Ado in Chron.*

Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis viginti capitula Ecclesiastica perfecte roborauit, quibus consensit * quoque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summa sanctitatis. hæc Ado. Syagrius autem iste, cuius meminit, haud pridem creatus fuit Episcopus Eduensis; cuius ordinationi interfuisse S. Germanum Episcopum Parisiensem, auctor est Fortunatus in ipsius Vita.

* consedit

XI. Quod vero ad eiusdem Synodi canones spectat: cum vigintiin Concilio sancitos canones Ado testetur, nonnisi decem & nouem reperiuntur, iidemque omnes ad morum emendationem, Ecclesiasticamque disciplinam spectantes, comp'ures vero ad Iudæorum petulantiam coercendam. Inter alia & illud etiam cauerunt Patres, ne ad sæculare forum Episcoporum causæ traherentur. Sed & cum vetuerunt, ne clerici sæculari habitu incederent, vel armari: ad prauum illum vsum, qui factione dictorum Episcoporum Salonij & Sagittarij irrepserat, respectum habuisse Patres videntur. Actum bibidem de Quadragesima dicta S. Martini ante Natalem Domini trium dierum in hebdomada ieiuniis obseruanda: quo tempore canones publice recitari mandarunt. Sed accipe verba eiusmodi Ecclesiasticæ sanctionis.

a Ead. Syn. can. 3.

b Ead. Syn. can. 5.

XII. DE IEIVNIIS QVÆ PRAECEDVNT NATALEM DOMINI.

Vt à feria sancti Martini vsque ad Natalem Domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunetur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos esse, specialis definitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse. hæc Patres. Fuisse autem in Galliis huiusmodi ieiunia primum institura à S. Perpetuo Turonensi Episcopo Gregorius eiusdem Ecclesiæ Antistes docet, vbi inter alia ieiunia *ex depositione* (inquit) *S. Martini vsque ad Natalem Domini terna in septimana ieiunia.* Fuit inde, vt nonnulli Fidelium ipsum integrum tempus Aduentus, quod Natalem Domini diem præcedit, ieiunio continuato transigerent. At de Synodo hactenus: iam ad sequentis anni res gestas transeamus.

c Greg. Turon. hist. lib. 10. c. 31.

IESV CHRISTI
Annus 583.

PELAGII PAP. II. Annus 6. TIBERII IMP. Annus 2.

I. STATVS REIPVBLICÆ TIBERIO PROBE DISPONITVR.

SEquitur annus Christi quingentesimus octogesimus tertius, Indictionis primæ; quo Tiberius Imperator in ordinem redacto Iustiniano exercitus Duce ob conspirationem initam cum Sophia, Mauritium in bello Persico saris spectatum virum Magistrum militum creat, quieti Reipublicæ consulturus: cognatione enim Iustiniani cum Iustino Augusto intercedente, eidem regnandi parta cupido fuit: quæ vbi semel cor humanum inuaserit, haud facile quibuscumque remediis ab animo penitus extrahi potest, radicitusque conuelli, cum sæpe recisa, vbertiori germine, oborta occasione, soleat pullulare. Sed cum tanta hæc nonnisi consulto numine Tiberius sit aggressus, omnia quam fœlicissimum sortita sunt exitum: etenim bellum eiuile ipso est eius ortu compressum, perque vbique parta, atque cultus religionis viridem retinuit, obseruantiam; ex quibus factum est, vt ex bello Persico, quam plures sint relatæ victoriæ. Vtinam sicut florentissimum extitit Imperij Tiberij tempus, ita fuisset & diuturnum.

II. Cum igitur (vt ex Euagrio dictum est) Mauritio cum præfectura Orientis belium aduersus Persas à Tiberio Imper. creditum esset: fauente numine, aduersus eos sæpe bello decernens, diuina fultus ope semper egregias de illis victorias retulit: quæ cum haud facile breuitate perstringi possint (res enim gestas peculiari scriptione cum se scripturum profecturum Euagrius spem dederit; quod ea careamus, nec si præstiterit, (scimus) ex multis pauca dicemus, quæ idem auctor in Ecclesiastica digessit historia, vbi primum de Mauritij moribus eiusmodi orationem instituit *d*:

d Euag. hist. lib. 5. c. 19. 20.

Vir erat Mauritius prudens, ingeniosus, in rebus quidem diligens, animo constans & stabilis, ipsa vitæ ratione & moribus compositus, beneque cultus: ventris etiam cupiditates sic exercuit, vt non modo rebus necessariis & facile parabilibus, verum etiam aliis omnibus, qui bus vita intemperans se insolenter effere solet, abstinuerit: vultum hominum non facile admisit ad colloquium, nec, aures cuiusque sermonibus patefecit: quippe qui scire t alterum contemptum, alterum assentationem parere: rare se adeundi concessit potestatem, eamque nonnisi vehementer ornatu largitus est: aures sermoni supernaculo obturauit, non cera (vt est apud Poetam) sed ratione, vt illa pro claui existeret, qua eas hominum sermonibus commode tum aperiret, tum clauderet. Inscitiam autem matrem audaciæ, quæ ei vicina & finitima est, sic ab se depulit, vt in temeritate periculum, incunctatione securitatem esse censeret: quippe fortitudo & prudentia, quæ in eius animo insidebant, sic ferebantur ad res gerendas, sicut temporum momenta postulabant, haud eusque appetitionis ita direxerunt, vti vsu rerum requirebat: adeo vt in ea tum remittenda, tum intendenda modus quidem & moderatio conseruaretur. Sed de hac re posthea accuratius disputabimus. Nam quæ egregia quisque sit, & qualem naturam moresque habeat, ex eius imperio considerandum est: qua vna res hominem solet perspicue, qualis sit, ostendere: quandoquidem cum libera ei sit vtendi potestas, ea quæ sunt in animi domicilio recondita, omnium oculis subiicit ad contemplandum. hæc de MAVRITII moribus. sed pergit reliqua enarrare, cum ait:

III. MAVRITIVS DE QVALIB.

Iste Mauritius cum bellum in exteris regionibus gereret, ciuitates & arces Persis accommodatissimas cepit, tantamque prædam inde euexit, vt insulas, vrbes, agrosque diu ab hominibus desertos captiuis, quos abduxerat, compleret: terramque, quæ ante cultura diu seruerat, iam sedulo coli efficeret, atque adeo exilibus hominibus ingentem cogeret exercitum, qui contra alias gentes valide, viriliter & excelso animo dimicarent: denique quamque familiam domestici ministerii impleret, quoniam captiui quam minimo comparari poterant. Porro autem idem Mauritius cum præstantissimis quibusque Persarum, vtpote cum Tamacosroe, & Adaermane, qui copias ingentes ad bellum faciendum ducebant prælia decertauit. Verum quomodo, quæque quoque tempore, & qua fortunare ista ab eo gesta sint, vel alij literis persequantur, vel nos in alio opere separato (præsertim cum in opere, quod in manibus est, aliarum rerum explicationem sumus pollicit i) fortasse exponemus.

IV. RES PRAECLARE GESTAE A MAVRITIO DVCE.

Tantum tamen hoc loco dicam, Tamacosroen in acie non exercitus Romani fortitudine, sed sola Ducis pietate & in Deum fide concidisse: Adaermanem autem viribus in prælio prostratum, ac multis amissis copiis, versum in fugam: idque cum non solum Alemanduros barborum Scenitarum Dux Mauritium propterea prodiderat, quod fluuium Euphratem trauiere, & contra Scenitas barbaros, qui ex aduersis partibus militabant, si subsidio venire nolint (sistis enim Scenitæ ab aliis propter equorum velocitatem vinci non possunt, neque scuba intercluso sint, capi: sed hostes, dum fuga sit ipsis facienda, longe præuertunt) verum etiam Theodorius Dux Gythaum, qui intra tentorium consistere non audebat, sese cum suis illico fugæ mandauit. hæc summatim complexus est Euagrius de prœliis Mauritij aduersus Persas, quæ hoc anno cœpta in sequentes sunt propagata: nequaquam enim esse potuit anni vnius opus, tam ra aduersus Persas, tot diuersis locis temporibus que certamina, licet in Miscella e omnia referamur anno sequenti, tertia videlicet Tiberij Imperatoris: nos autem quæ certis singulorum annorum limitibus distinguinon possunt, sub ipsorum ortu, quo narrati sunt cæpta, collegimus. Sed & ijs, quæ sunt de eius reditu scripta, pariter conungamus, ex quibus mirificus ipsius Mauritij religionis cultus, quo potissimum vicit hostes, cognoscatur.

V. VICTORIAE MAVRITII DVCIS.

e Mos. hist. anno 2. Tiberii Imp. 583.

VI. Gregorius enim presbyter in Actis, quæ scripsit S. Theodori Siceotæ, cuius fuit discipulus, hæc de reditu Mauritij ad Imperatorem scribit his verbis *f*: *Eo tempore piæ memoriæ Tiberius Imperio potiebatur: qui cum Mauritium sibi à secretis Comitem fecisset, misit eum aduersus Persas: quos vicissent illos, in vrbem ab Imp. reuocatus est. Hic igitur cum per Galatiam iter faceret, audita, quæ de Christi seruo S. Theodoro cognomento Sicaota Archimandrita dicebantur, ad eum, qui*

f Greg. in Actis S. Theodori Siceotæ.

...tunc in sedem vacuam sedebat, cum subito ante Petrum & Focam accessit: & ...adhibito cum progressu orabat vt pro se Deum precarentur, vt ...ut secum ad imperatorem sortiuarent. Beatus autem vir, cum vt, ...fugiens, precipitat & pro stolo Deum osculatus, & Deo sibi pate... faciente dixit: Fili, si sanctis martyris Georgij memor extite... ro: hodie a multo post cognosces, quam in gloria imperij collo... labere. Quidam eunuchi memento vt pauperes alas atque fu... fouens. Iterum Mauritium hortaretur, quasi imperij gloria se col... locaturus foret dixit, Ascendam dextrum, & amoris socius aperte ...ciam, ipsum futurum Imperatorem. Mauritius igitur ...cum fide ac spe benedictione, latus discessit, & Constanti... nopolim petiit. Hactenus de his Gregorius, quæ quando quoque modo implera sint dicturi sumus postea suo loco. At de Mauritij Imperio longe ante his similia prædicta fuerant ab Eutychio Constantinopolitano Episcopo, cum eui agerent inPontoquæ ab Eustathio, qui præsens erat, ita describuntur a:

Cum igitur vir sanctus in monasterio, in eo rerum perturbatione esset, vt qui pronunciam Pontificis molebant, venirent ad sanctum hunc virum, magnam ex illius sermone vilitatem perciperent. Quoque (vt in colloquiis fit) alij alios pronuncia... ta... magnum Deo rem cum de Ecclesiarum statu mentio fie... rent, ...derent ad pr... spes, qui inde venerant: Magna sed ci... tata ipsa, & de illa mentio ...es potest. ENazaret potest ali... quid boni fieri? Ita enim ita pronunciabat, vt non diceret se ita ...firmare, ne se sublimem, sed humilem ostenderet, hoc quidem verborum inuolucro clausit mysterium, nempe ex Nazareth futurum qui Orbi dominaretur. Sed de patentio... nunciato, quod hoc anno, biennio videlicet ante Tiberij obitum ab eo prænunciatum est, hæc subdit idem Eutychius.

Cum autem (inquit) Deo placuisset, vt in suam sedem restitueretur sanctus Eutychius biennio ante obitum Tiberij Imperatoris unitus, vt ipse Tiberius in morbum incideret: & imo sit cum Diuinum Imperium, atque consultum. Per visum enim quibusdam ostensum est eum non esse moriturum. Cum igitur multa dixerit de successore, si quid humanitus ei contigisset: Non mo... riemur, dicebat vir magnus. Et cum diuersi nominarentur, beatus nihil respondebat. Sed cum postremo hic Imperator Mauritius nominatus est a Tiberio, ea, qua antea cognouerat atque præ... dixerat aperuit: Vere non est alius inquiens, ideo, iuramento affirmat. Tum gesta ea, quæ Amasea dicta fuerant, memoriæ... Hæc Eutychius, quæ hoc anno contigisse demonstrat: Sed de quo in huiusmodi rebus versatur oratio, reliqua, quæ eiusdem sunt argumenti, his conteximus, ea videlicet, quæ de prodigiis diuinitus ostensis eiusdem præsagiis Imperium ab Euagrio sunt enarrata, qui ait hæc:

Ipsa quoque diuinitus ostentata antegressa sunt, qua Mauritium Imperatorem fore præsagirent. Nam ad multam nocte... dum diuina sanctuarium templi sanctæ & castissimæ Virginis & Dei genitricis Mariæ dedicatur, quod quidem ab Antiochenis temporibus Iustiniani nuncupatur: thus incensum offerenti, aut eum ...ensa quæ consuetudo grauis visum est, adeo vt ingens admiratio ...ique tum nascerit, personamque magnopere eximiam. Cui sanctus Gregorius illum vere Episcopum, dixit Visionem celsitudinem esse, & summam eius splendorem atque eximium portentum, ...ntem prætera versus Orientem vt ipsa Christus Deus ...nem de Iustiniani requirens: qua quidem visione Imperium Mauritij ipsius demonstratum est. Nam quo, quæso, missa Imperatore, & alio homine qui ipsum præcelebat, rem huiusmodi pulsaret.

Quoniam mihi de historia pertentanti aliaret sane memoratu digna, quæ historia ab eximijs suis narrata sunt. Nam paucis ante tumultum, eo tempore, quo Mauritius conceptus fuit, in somnio visum est virum maximum ex suo cubili pullulasse, & brachio sinistro innumeros alios, & maximos ex ea pendere. Mater vero mirabili terrarum tempore parens suis suauiolentem odorem, peregrinum, & alterius victus variatum exspirasse, ac sæpe ...rum, quam Gratiæ ex ea vocant infantem de loco in locum ...sse, atque illum vestitum. Nimirum autem ei nocere potuisse, neque sensum, qui prope Antiochiam in columna habitasse, vt alteri quamquam prudenter ac studiose exquirenti, ...ssimus, & omnibus diuinis virtutibus exornatus, ...ulcarum verius, tum facilis expressit, quæ Mauritium foreim-

peratorem plane indicarunt. huiusque Euagrius. Post hæc vero Tiberius Imperator, cum expertus esset Mauritij pium, prudentemq; eumdem sibi generum cooptauit, tradens illi filiam Constantinam in matrimonium. Sed de his satis.

XI. GREGORIVS EX MONACHO DIACONVS ET LEGATVS.

Hoc eodem anno, quo post primum Tiberij Imp. à mense Augusti secundus incipit numerari Pelagius Papa, vbi opportunum nauigandi tempus aduenit, ordinato Gregorio ex monacho diacono eumdem mittit Constantinopolim Apocrisiarium. Quoniam vero quod asseritur id factum à Benedicto Papa Pelagij prædecessore testificatione diaconi, ex ipsius S. Gregorij scriptis confutauimus suo loco superius, cur in hunc ipsum annum potius ordinationem Gregorij & legationem eius Constantinopolim referamus, ratio lectori reddenda est: qui primum meminisse debet: demonstratum esse perseuerasse Gregorium adhuc laicum, licet maxime pium, in fūctione Vrbanæ Præfecturæ vsque ad annum quingentesimum octogesimum primū, cum creatus est Laurentius Mediolanensis Episcopus, prout ex ipsis Gregorij litteris est plenissime declaratum. Quomodo vero nuncium remittens sæculo, factus est in monasterio monachus, & statim inde assultus à Pelagio Papa & diaconus ordinatus, missus est Constantinopolim Apocrisiarius ad Tiberium nouum Imperatorem, hæc apertius infinuanda sunt.

XII. DELIGITVR GREGORIVS APOCRISIARIVS.

Cum igitur Gregorius monasterium ingressus esset, ne ibi diu permanet, oborta occasio fecit, qua Pelagius Papa bene vsus, eum è monasterio inuitum ac nolentem abstraxit vt ipsum videlicet ad recens creatum Tiberiū Imperatorem mitteret Apocrisiarium sciebat enim tanti viri in rebus gerendis prudentiam, diligentiam, atque dexteritatem, quas omnes animi eius dotes satis perspectas habuerat in functione Vrbanæ Præfecturæ, necignorabat, quanti esset momenti apud Imperatorem ad negotia Ecclesiastica obeunda a statre virum nobilitate insignem virtutibusque conspicuum, qui & pertum rerū gerendarum calleret, tantaq; esset præstantiæ, vt si opus foret, aduersus hæreticos atque schismaticos non tantū staret intrepidus, sed & Catholicos coerceret atque in officio contineret, ipsumque Imperatorem (si res exigeret) redargueret. Quoniam vero moris erat nonnisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconis Cardinalibus eiusmodi munus obeundum fideliter credi: obiit Pelagius addidit, vt ipsum Gregorium, renitentem licet, crearet diaconum Cardinalem.

XIII. QVOMODO GREGORIVS MONASTERIO EVVLSVS.

Hæc autem omnia à nemine fidelius, quam ab ipso Gregorio relata percipias, qui in præfatione ad S. Leandrum Episcopum Hispalensem hæc de se habet, vbi primum de tarda à se facta admonasterium conuersione agit: *Quia enim (inquit) plerumque nauem incaute religatam etiam de sinu tutissimo littoris vnda excutit, cum tempestas exoreſcit: repente me sub prætextu Ecclesiastici ordinis in causarum secularium pelago reperi: & qui etiam monasterij, quam habendo non fortiter tenui, quam stricte tenenda fuerit, perspexi cognoui. Nam cum mihi a percipiendum sacri altaris ministerium, obedientiæ virtus opponi, hoc sub Ecclesiæ colore suscepisse est, quod simulate licebat iterum fugiendo deseruit.* Et paulo post: *Eo quoque tempore, quo ad ministerium altaris accessi, hoc de me ignorante ante me actum est vt sacri ordinis pondus acciperem quatenus in terreno Palatio vacuum excubarem.* Sic itaque vides, tum aulicum monasterio creatum esse diaconum, cum Apocrisiarius Constantinopolim mittendus esset, & non ante. Nam nonnisi diaconis eiusmodi munus credi cōsueuisse, idem Gregorius in epistola ad Focam Augustū docet his verbis c: *Quod permanere in Palatio iuxta antiquam consuetudinem apostolica sedis dignatio vestra serenitas non intuens: non hoc mea negligentiæ, sed grauissimæ necessitati fuit. Quia dum ministri omnes huius nostræ Ecclesiæ contrita asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum onerari imponi, vt ad vrbem regiam in Palatio permanserum accederet.* subdit vero, se tunc Ecclesiæ Defensorem ordinasse diaconum, quem Apocrisiarium mitteret Constantinopolim.

c Greg. lib. 1. ep. 43.

XIV. SVOS SECVM DVCIT MONACHOS GREGORIVS.

At quid Gregorius ordinatus iam diaconus, cum profecturus Constantinopolim esset? Illud quidem admiratione dignum præstitit, vt qui non permissus esset in suo monasterio permanere, miro quodam modo ipsum monasterium secum veheret, cum videlicet complures ex eodem ipse inde duceret secum monachos, quo vbicunque locorum esset, siue in diuersorio, siue in naui, siue Constantinopoli, iidem nobile redderent monasterium florentissimum monasticis institutis. Id quidem ex eisdem ad Leandrum scriptis in præfatione ad libros Moralium facile possumus intelligere, vbi ait: *Me scilicet multi ex monasterio fratres mei germana charitate secuti sunt. Quod diuina factum dispensatione conspicio, vt eorum exemplo ad orationis placidum littus quasi anchora fune restringerer, cum causarum secularium incessabilis impetus fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, velut ad tutissimi portus sinum, post terreni actus volumina fluctusque fugiebam. Et licet illud me ministerium ex monasterio abstractum à pristina quietu vita mucrone sua occupationis extinxerat, inter eos tamen per studiosæ lectionis alloquium, quotidiane me adspiratio compunctionis animabat.* hæc Gregorius de seipso. Inter alios autem monachos secutus est Gregorium Maximianus, qui numeratur ab ipso sui monasterij secundus Abbas primus post Valentium. Porro res gestæ ab eodem Gregorio Constantinopoli inferius pro temporis ordine dicentur.

XV. SYNODVS BRENNACENSIS IN GALLIA. a Greg. lib. 5. ep. 47. 48. 49.

Hoc eodem anno, qui & quintus numeratur Childeberti Iunioris Regis filij Sigeberti, habita est in Gallia Synodus Brennacensis, cuius aliquot apud Gregorium a Turonensem Episcopum, qui interfuit, monumenta excant: nam celebrata ipsa est in causa ipsius Gregorij, cum reus factus esset, quod in Reginam Fredegundē vxorem Chilperici & in Bertheramnum Burdegalensem Episcopum crimen nefarium composuisset & euulgasset. Res autē ita se habuit. Leudastes Præfectus siue Comes Turonensis, cum iniuste admodum se gessisset Ecclesiisque damna plurima dedisset, ob idque è præfectura opera Gregorij amotus esset, aduersus eum vna cum Riculfo Turonensi presbytero coniurans, calumniā ambo simul struūt, acculantes ipsum tradere machinatum Turonensem ciuitatē Childeberto Regi, quod cum minime crederetur, adiecerunt calumniam aliam, qua Rex commoueri facile potuisset, nempe dixisse Gregorium, Fredegundem Reginam commisceri solitam cum Bertheramno Episcopo Burdegalensi. eius rei testes esse Platonem Archidiaconum, & Gallienum eiusdem Ecclesiæ æque diaconum. Acceperat autem à Leudaste Riculfus de Episcopatu Turonensi promissionem, cum Gregorius damnaretur. Qui quasi iam eius possessor multas interea in Gregorium irrogabat iniurias, neque à sputis temperans: qui & accusatorem ad Regem misit eiusdem nominis Riculfum clericum, promisso illi Archidiaconatu. Cum vero vincti catenis testes ducerentur ad Reginam, quid tunc Gregorius egerit, ab ipso accipe: *Hæc ego* (inquit) *audiens, dum in domo Ecclesiæ residerem, mœstus turbatusque ingressus oratorium, Dauidici carminis sumo librum, vt scilicet apertum aliquem consolationis versiculum daret. In quo itaque apertum est: Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.* Interim vero iussus est ipse Gregorius custoditi vsque ad futurum conuentum Episcoporum in villa Brennaco colligendum.

CALVMNIÆ ADVERSVS GREGORIVM.

XVI. DE MODESTO FABRO MIRACVLVM.

Sed quid interea mirandum acciderit, audi. Modestus quidam faber lignarius cum zelo iustitiæ redarguisset isthæc patrantem, falsoque obiicientem Riculfum clericum accusatorē: iste eum auxilio Eunomij Comitis rectudi fecit in carcerē, vbi iussu Reginæ mandatur sub di tormentis. *Apprehenditur* (inquit Gregorius) *Modestus, torquetur flagellatur, & in vincula compactus, custodiæ deputatur. Cumque inter duos custodes carceris & cippo teneretur vinctus, media nocte dormientibus custodibus, orationem fudit ad Dominum, vt dignaretur eius potentia miserum visitare, & qui innocens illigatus fuerat, visitatione Martini Præsulis & Meditatoris absolueretur. Mox disruptis vinculis, diffracto cippo sancti Martini basilicam, nocte nobis vigilantibus, introiit.* hæc Synodum præcesserunt: quæ satis fuisse poterant ad Gregorij innocentiam contestandam, cuius causa vinctus Modestus diuinitus fuerat liberatus.

Vbi autem Brennaci Synodus Episcoporum eam ob causam collecta est, quid actum sit, Gregorius ita narrat: *Congregati igitur apud Brennacum villam Episcopi, in vnum domum residere iussi sunt. Deinde, aduenientē Regē, data omnibus salutatione ac benedictione, resedit. Tunc Bertheramnus Burdegalensis ciuitatis Episcopus, cui hoc cum Regina crimen impactum fuit, causam proponit, meque interpellat, dicens à me sibi ac Regina crimen obiectum. Negaui ego in veritate me hæc locutum, & audisse quidem hæc alios, me non excogitasse. Nam extra domum rumor in populo magnus erat dicentium: Cur hæc super sacerdotem Dei obiiciuntur? Cur talia Rex prosequitur? Numquid potuit Episcopus talia dicere vel de seruo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium seruo tuo. Rex autem dicebat: Crimen vxoris mea meum habetur opprobrium. Si ergo censeo, vt super Episcopum testes adhibeantur: ecce desunt. Certe si viderem vt hæc non fiant, sed in fidem Episcopi committuntur, diuite libenter audiam quæ iubetis. Mirati sunt omnes Regis prudentiam, vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus. Non patest persona inferior super sacerdotē cedi *: restitit ad hoc causa, vt dictu missis in tribus altaribus, me de his verbis excusem sacramento: & licet canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.*

* credi.

XVII. GREGORIVS PVRGAT SVRRAMVNTO.

Sed nec hoc silebo, quod Regina tunc temporis condolens doloribus meis, iuniorum cum omni domo sua celebrauit, quousque puer nunciaret, me omnia sic impleuisse, vt fuerant instituta. Igitur regressis sacerdotes ad Regem, aiunt: Impleta sunt omnia ab Episcopo, quæ imperata sunt, ô Rex. Quid tunc ad te, nisi vt cum Bertheramno accusatore fratris communione priueris. Et ille: non ego nisi audita narraui. Quærentibus illis, quis hæc dixerit? respondit se hoc à Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilij vel propositionis suæ fugam inierat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, vt fautor scandali, infamator Reginæ, accusator Episcopi ab omnibus arceretur Ecclesiis, eo quod se ab audientia subtraxisset: vnde & Epistolam subscriptam ab Episcopis quinquaginta adfuerant, transmiserunt, & sic vnusquisque ad locum suum regressus est. hactenus Acta Synodi Brennacensis.

XVIII. REGINA THEODEGILDIS CHILDEBERTI REGIS CONIVX.

Quid autem factum fuerit aduersus Riculfum clericum accusatorem qui aderat, idem sic tradit: *At Riculfus clericus ad interficiendum deputatur: pro cuius vita vix oblatus: tamen de tormentis excusare non potuit: nam nullares, nullum metallum tanta verba potuerit sustinere, sicut hic sustinuit. Ab hora tertia diei, reuinctis post tergum manibus, sic pensus ad arborem dependebat: ad horam vero nonam depositus, extensus ad trochleas, cædebatur fustibus, virgis & lorō duplicibus, & non ab vno vel duobus, sed quot accedere vna poterant, aut potuissent artus, tot casores erant. Cum autem in diuersum esset, tunc apertus veritatem, & arcana dolis publica patefecit. Dicebat enim, ob hoc Reginæ crimen obiectum, vt ejecta de regno, interfectis fratribus & patre, Clodouens regnum acciperet, Leudastes ducatum.* hæc de falso teste. Porro Leudastem inter Cain vndique pulsum, vndique profugum super terram vagasse tradit.

XX.

Non præterimittendum, de hac Synodo scriptisse carmen Venantium Fortunatum, quo & eccinit laudes Chilperici, necnon Fredegundis Reginæ. Quod enim aduersus Fredegundem tanta calumnia sparsa est, & cum ignominia ad iudicium vsque causa deducta placuit Fortunato (quem puto eidem Synodo cum Gregorio interfuisse) eam scripto carmine celebrare, atque eius canere laudes, cuius opprobria fuerant adeo turpiter diuulgata, est vero eiusmodi præfixa inscriptio carmini *b*:

b Fortunat. lib. 9.

Ad Chilpericum Regem, quando Synodus in Brennaco habita est, incipit autem:

Ordo sacerdotum, venerandaque culmina Christi,
Quos dedit alma fides religione patres:
Paruulus opto loqui Regis præconia celsi
Sublenet exiguī carmina vester amor.

& post multa habet ista de Fredegunde Regina apposite quidem:

Cum-

Congregatum propria, qua regnum moribus ornat
Principe & ambitu parsimonia regia,
Prouida artifici. sed ars, cauta, vtilis aulæ,
Ingenio pollens munera larga placent,
Omnium diuitiis meritis Fredegundis opima,
Aequa serena suo fulget ab arce dies,
Iuga magistratuum earum pondera portat,
Te bonitate vires, vtilitate iuuant.
Quo parcus tecum moderante palatia crescunt,
Cum & auxilio floret honore domus.
Quem vectrix duplicem tur rota saluta,
Et his mirandum Fredegundis facit:
Quem nitor propriis fulget gloria regis,
Et regina suo fulta decore viro.
Tempore sub longo hæc de fructu proba meretur,
Iungat & inde nepos vt renouetur auus.
Ergo Creatrix tua tur gratia digne,
Iste Rex Regum, qui tibi præbet opem.

Hæc alia Fortunatus ad Chilpericum, & quidem prius quam chalybs, vt è domo regia manantem eximpudica Regina fœtorem veleti plurimo effato balsamo spiraret.

Verum qui Regibus dominatur, & solus verax est nec iisdem facienti iudicat, aduersus Chilpericum & Fredegundem seuerrimum & quidem durissimam protulit, nulla penitus interposita mora: accitisque nutu Dei, vt illum, qui cedente gloriosa Fortunatus, paulo post lugubri carmine occinente luctuosa que S. Saluio, qui eidem Symodo interfuit, quomodo fuerint antea demonstrata, accidere dicturis nos: modo verbo accipe, quæ antea iisdem tradicta sunt cum differente de fide Iudæo, & quæ idem habet de Chilperico Rege ipsi Gregorio consulto, & ab ipso benedictionem petere cum inde recedens fletet Parisios reuisuros. Cum enim moraretur adhuc apud Chilpericum Gregorius Turonensis (vt ipse refert ecclesiæ Iudæi nomine Pusci, cum eo de veritate Christianæ fidei contulisse in obstinatione ille sua perseuerasse, vbi profecit: cripsit tamen eam ipse disputationem Gregorio, ad cuius finem, vbi agit de Rege illa Parisios profectio, hæc habet: *ad me* (inquit) *cum ista pertulit, vt accepta benedictione discederet, ait enim: Dicã quæ mihi reuelata sunt, quod dixit Iacob ad Angelum, qui illi pugnanti non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi iubet, quam ille tulit, facta oratione, aspersit prægentes. Et ipse accessimus, & Regi porreximus, basiique nostra vasa dicentes deosculamur, & Regi porreximus, basiique nostra vasa dicentes deosculamur, & Regi porrexi*mus, basiique nostra vasa dicentes deosculamur, hæc de Rege accepimus ex ore ipsius Gregorii, vt hic pacis symbolum, quod reconciliatum se ostenderet. Si igitur qui ad Regem tam maiestatis adueneraat, à regia maiestate eo modo animo affectus honore recessit, sed ad S. Saluii vatinianum tendamus.

Quidenim post hæc ibi contigerit memoratu dignũ, dum Gregorius narrat his verbis b: *Ingressum, Vale post modum mihi ait Rex iam dicto, ad propria redire velle. Cui nos ait: Si dederit Deus, nisi bona vicissim. Saluium Episcopum accessi, vitæ ipsius, linquere nos. Quem qui sitiens* [illegible] *dixit: Video, quia ad æterna ad propria tendas. Tunc nos ipse alloquitur, dicens: Ecce tres, quos hic vides, filios habui, de quibus vnum Deo obtulimus, vt in hoc loco seruiret. Alium Regi commendauimus, qui nunc in palatio militat. Tertium, quem hic vides, mecum habeo. Quem ego suspicio: Cui ego: Vide ne quid contra Regem cogitet. Ille ait: Scio, quia nihil tale cogitat. Ego: Si scio, quod aliquid contra Regem cogitet, & alteri dixero, ille ad Regem mittit, & ego capiar. At ille: Vltra tradetur in manus inimici. Ego: Si quis Regem interficere voluerit, & ego non possum prohibere. Ille: Ego, qui super nos mortuus diximus, non sinet. Hæc Gregorius quamuis de vero mortuo sint, inseruimus docet.*

Nam idem Gregorius eodem hoc anno, qui numerat (vt eidem est) quintus Childeberti Iunioris pestem dum fit Regis Chilperici & Fredegundis extincti sunt. Porro regem talem audiorem narrat: *Igitur in his diebus Chilpericus rex grauiter ægrotauit. Quo cum in discrimine positus esset, & iam ex aqua & spiritu sancto renatus, agnitate cæpit, quem in extremis vitentes, baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater eius Gontramnus hoc modo hoc corripuit. Ipsum q; in periculo mortis Fredegundis mater cernens, fero pauentem ait ad Regem: Diu nos male agentes pietas diuina sustentauit: nam sæpe nos admonuimus & aliis malis corripuit, & emendatio non successit: Ecce tam perditus filios? Ecce tã nos lacryme pauperum, lamenta viduarũ, suspiria orphanorum interjument, nec stes remanet, cui aliquid congregemus, Thesauriz annus nescientes, cui congregemus ea: Ecce thesauris emanent possessore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Numquid non exundabant oleum & vinaria vino: Numquid non horrea abundabant frumento. Numquid non erant thesauri referti auro, argento lapidibus pretiosis, monilibus, vel reliquis Imperialibus ornamentis? Ecce quod pulchrius habebamus, perdimus.*

Nunc si placet, veniæ indendamus omnes descriptiones iniquas. Sufficiat fisco nostro quod sufficit patri Regique Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, tulit libros exhiberi quis de ciuitatibus suis per Marcum venerant: protulitq; ignem, iterũ ad Regem conuersa: Quid tu, inquit, moraris? Ecce quos vides ante fieri: vt etsi duces nati sunt per nimis, vel parum perpetuam tuã damus. Tunc Rex compunctus corde, tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratisque illi misit, qui futuro probiberet descriptiones. Post hæc infantulum iunior dum nimio labore tabescet, extinctum vt: quem cum maximo dolore ducêtes è villa Brennaco Parisios, ad Basilicam S. Dionysii sepelire mandauerunt. Clodobertum vero componentes in feretro, Suessionæ ad basilicam S. Medardi duxerunt, proficiscentesque eum ad sanctum sepulchrum vota vouerũt proco, sed media nocte anhelans iam & tenuis spiritum exhalauit: quem in basilica sanctorum Crispi & Crispiniani martyrum sepelierunt. Magnus vsque hunc planctus omni populo fuit: nam viri ingentes, mulieresque lugubribus vestimentis indutæ (vidoit in coniugum exequias) ita hoc summi sunt prosecutæ. Multa postea Chilperius Rex ecclesiis siue basilicis vel pauperibus est largitus. Hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipso in meliorem frugem mutato Gregorius.

XXIV. POENITENTIA REGINÆ FREDEGVNDIS ET REGIS.

Scripsit iisdem Regis filiis epitaphia Venantius Fortunatus, atque primum maiori natu filio Clodoberto his versibus d:

XXV. d *Fortun. li. 10. car.* EPITAPH. CLODOBERTI REGIS FILII.

Flere monet populum crudelia funera Regum,
Cum caput Orbis humo mœsta sepulchra tegant.
Hoc igitur tumulo recubans Clodobertus habetur
Qui tria lustra gerens raptus ab Orbe fuit,
De pronepotibus Clodouei celsa prepago,
Clotarique nepos Chilpericique genus:
Quem de Regina sumpsit Fredegundis venustæ,
Auxerat & natum Francia vota puer:
*Quem patria dum spes * adolescere ampla,*
Accelerant dir. sors inimica rapit.
Sed cui nullanoxent querelis contagia mundi,
Non stetit vitæ amor, quem modo cingit honor.
Nam puer innocuus veniens sine crimine lapsus
Perpetuæ regni se faciet arce frui.

Sed & eius germano Infanti Dagoberto æque epitaphiũ elaborauit, ex quo nomen eius à Gregorio prætermissum edisces, vocatum nempe Dagobertum: sic enim se habet:

EPITAPH. DAGOBERTI REGIS FILII. *abis

Dulce caput populi, Dagoberte, perennis amore,
*Auxilium patriæ spes puerilis obi *.*
Germine regali nascens genus ossa. & infans,
Offerus sic tu mox quoque rapte polis.
Regnatis ventura Clodonei gente potenti
Egregio proauis germine, honore pari.
Regibus antiquis resplendens nobilis infans,
Chilpericique patris vel Fredegundis genus.
Te venerandæ tamen mox ablui vnda lauacri,
Hinc licet ereptum lux teneat alta throno.
Viuis honore ergo & cum Iudex venerit Orbi,
Surrecturus eris fulgiaut, ore micans.

Ista Venantius, qui (vt diximus) cum paulo ante lætatecinisset, scribere mox coactus est Regũ funeribus epitaphia. sed & tunc etiam ad ipsũ Regẽ consolationem de filiorum obitu carmine scripsit, cuius est exordium,

Asperacondítio & fors ítrenouabilis horæ,
Quam generi humano tristi origo dedit.

& inferius alludens ad luctum vniuersi populi, ista subdit:

Talis erit populus, qualem te viderit omnis,
Dequetua facie plebs tua vota metit.

innatum est enim Francis, eidemque illud peculiare, vt cum præ cæteris gentibus suum diligant Regem, sese in Regis vultum, mores animi, corporis habitum, atque alia denique omnia (quantum fas est) transformare, similesque reddere cupiant.

XXVI. CLODOVEVS NECATVR.

At nec finis hic filiorum Chilperici Regis funerum: etenim Fredegúdis amatis carens filiis nouercali odio in priuignum Clodoueum commouetur, quem in suspicionem adductum, quod aliquid in eam moliretur, eundem detrusum in carcerem ibi gladio feriri præcepit, de ipso illud euulgans, quod se ipsum obnoxium culpæ necasset. Rem gestam narrat ipse Gregorius a. Erat Clodóueus iste filius Chilperici ex Audouera vxore sua, ex qua pariter Theobertum & Moroueum susceperat. Ipsa autem Audouera velata, quanam arte se Fredegundis conjunxerit Chilperico, ab Adone Viennensi fic accipe: *Absente Chilperico, Fredegundis Audoueram Regimam tali fraude decepit, vt filiam, quam ex Chilperico habebat, Audouera ex sacro fonte ipsa per se non per aliam susciperet: quod & ipsa seducta quidem fecit. Ac idcirco postmodum à marito suo Chilperico dimissa, sicque Fredegundi in connubium transiit: Audouera vero velata villas & prædia tantum ad sustentationem sui accepit. Episcopum, qui filium baptizauit & matri eum tenere non prohibuit, exilio damnatus est.* Hæc Ado, quibus plenius Fredegundis perfidia innotesceat, quam in priuignum Clodoueum filium Audouetæ ad postremum Phædræ instar expleuit.

a Greg. lib. 5. cap. 39. FRAVS FREDEGVNDIS.

XXVII. IMPIÆ AVSTREGILDIS REGINÆ OBITVS.

Sed funeribus Regum tristiora Reginæ funera coniungamus. Gregorius enim his de obitu filiorum Chilperici narratis, de alia Regina Francorum coniuge Guntheramni germani Chilpetici hac eadem peste defuncta mox illa funesta subiungit: *Hiis diebus Austregildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo consumpta est. Sed priusquam reginam spiritum exhalaret, cernens quod euadere non posset, alta trahens suspiria, voluit leui sui habere participes, a genis vtin exequiis eius alierum funera plangere cuitur. Fertur enim Herodiano more Regem petiisse dicens: Adhuc ipse vinendi fuerat, finis inter iniquorum mecii.orum manus incidissem: nam potiones ab illis accepta mihi vi abstulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea multa pratereat: quasi, & cum iuramenti interpositione coniuro, vt cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio trucidentur: vt sicut ego amplius viuere non queo, ita nec illi post meum obitum gloriantur, sed sit vnus dolor nostris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex vero peracto ex more iustitio, oppressis iniquæ coniugii iuramento, implenit præceptum inquisitis: nam duos medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri præcepit.* hæc Gregorius.

XXIIX. NANTINI OBITVS ET SVPPLICIVM.

Eadem quoque lue tactum abreptumque ex hac vita Nantinum Comitem Engolismensem, idem subdit, qui cum in sancta loca Deique ministros mala multa patrasset, vltimo ipse exitio, quid pateretur ob scelera pertractat; testatus est: ait enim Gregorius b: *Passi paucos menses à supradicto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia sex à supradicto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia sex à supradicto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia sex

Dissimone Dei creatura visanara:
Surge & aquilæ lætificata segnes.
Explanè docendus fuerit Gallicie restitutor Ecclesiæ, hinc idem Fortunatus subdicit:

Martine semata tuæ Galliæ plaudet,
tertia Apostolica vox tua visa fuit.
Pastore fluctu circa sua septa recurrent,
Solus ut ire tuas ausus erat amor egregie.
Expert. manus mauit ipse ad p. bula Christi,
sanctius in labilem ne vorat erat obitum.
Cum tot redimens plebi de fonte salutis,
Vt bibitur sidem porrigit ore sitem.
Tot sanctæ quidem Dominapia vota parantis,
Et omnia sibi inplatata vota ferunt.

Et de æterno præmio, quod esse a Deo consecuturus, monebat hæc ipse:

Cum Evangelicam spectans operatus abinde,
Vt illi faciatur. Secunde jerge bone:
Quando fidei ex te multi sopia pauca fuisse,
Supra multa tuum constituendus eris.
Ite in Domini modo gaudia lætus intra,
Propter labore tecum magna parata tibi.
Adstrorum cum turba, Martine, beatam
Sed Fortunati sis memor ipse tui.
Quæ, precor Pater, videam tua gaudia tecum:
Exaudi Regi, posulet ante Patrem. &c.

Commendat item sanctam Radegundem adhuc viuentem in monasterio Pictauiensi Reginam cum ea, quæ tunc eidem Agnete Abbatissa, de qua sæpe Gregorius.

Hoc ipso anno, teste Gregorio, qui (vt numerat) annus quintus est Childeberti Regis dira pertecutio in Hispania exorta est à Leuuigildo Rege Ariano aduersus Catholicos: erat enim a Magna eo anno in Hispania Christiana profectus est, multique exinde damnati, facultatibus priuati, aut exterminio mancipati verberibus affecti ac diuersis modis cruciati sunt. hæc summatim de persecutione Gregorius. His consentiens S. Isidorus, vbi narrauit res eodem Regem bello fortiter gestas, illa subiungit: Ipse (inquit) error impietatis gloriam tantæ victoriæ furibus furore repletus, in Catholicos persecutionem contra plurimos Ipse, eorum exilio relegauit, & Ecclesiarum redditus & priuilegia tulit, multosque territoribus suis in Arianam impietatem impulit: plerosque sua persecutione illexit, aut terrore subegit. p. t. Ausus quoniam inter cetera hæreticorum errata rebaptizare Catholicos, & non solum ex plebe, sed etiam ex sacerdotali ordinis dignitate, sicut Vincentium Caesaraugustanæ Ipsi apostatam fecit, & tanquam ex mortuo vivum. hucusque de persecutione Isidorus breui quidem compendio quam grauissima perstringens, ex quibus magnum plane fuisset implendum volumen.

Sed quæ recentior causa persecutionis huius indicatur, Gregorius sic recenset: Caput autem, unde origo huius sceleris Gothantha fuit, quam post athanasij Regis ordinationem ex Leuuigildo * acceperat. Sed quia ejus prius natam hostilitatis insserat, prosequente vltione divina, quæ quosque in nobis populis est facta, nos oblivionem vnum eorum nobis alias antegens lumen, quod mens non habebat, perdidit, aperiendum erat autem Leuuigildo Regi ex alia vxore duo filij, nempe Hermenegildus & Reccaredus, quorum semper ipse Leuuigildus Rex Chilperici Regis filiam desponsauerat. Sed imperante Leuuigildo Rege filia cum magno apparatu in Hispaniam deducta, ab auia Gosuintha cum magno gaudio suscipitur (erat enim regina filia Brunichildis, quæ filia fuit Athanagildi, vt superius ex Fortunato & Gregorio diximus) quam ne posset in religione Catholica diu commorari, sed vt aliquando ad Arianam hæresi, blandis cepit sermonibus illicere. Illa autem viriliter reluctans, cepit diuersis afficere satis me ab impietate, vestro beatissimo salutari semel ablutam esse, & sanctam Trinitatem in vna qualitate confessam: Illa me credere ex tunc deseruit, confiteri, neque vnquam ab hac fide vos re. vertion.

Hæc illa audiens, ira cæcidis furore fu. cansa apprehensam per comam capitis puellam in te ram to idit & diuersis verberatam ac sanguine cruentatam iussit spoliari, & piscinæ immergi, sed (vt asserunt multi) nunquam animum suum à fide nostra reflexit. Leuuigildus autem dedit ei, nempe ipsi ingrendi, & viro suo Hermenegildo, Vaam de ciuitatibus, in qua residentes regnarent. ad quam cum abissent, cæpit ingenidio prædicare viro suo, vt relicta hæresi fallacia, Catholicæ fidei veritatem agnosceret. Quod ille dim refutans tandem commotus ad eius prædicationem conuersus est ad legem Catholicam, ac dum chrismaretur, Ioannes vocitatur. sed tamen nomine, quo cognitus erat ab omnibus perseuerauit dici Hermenegildus. Leandrum quoque Hispalensem Episcopum doctrina & pietate clarum plurimum contulisse, vt Hermenegildus fieret Catholicus Christianus, qui prosecuti sunt res Hispaniarum tradunt, in primis vero S. Gregorius, Papa, vt suo loco dicemus.

HERMENEGILDVS REX CONVERTITVR AB INGVN DE CONIVGE.

Cæterum cum pater perfidiæ argueret filium, filius vero eum hæresis insimularet, factum est, vt bellum ingens inter ipsos conflaretur, altera ex parte cum Leuuigildo pugnantibus Arianis, quorum maior numerus fortiorque potentia, ex altera vero resistentib. cum Hermeneglido Catholicis. His sentiens se impatem vitib. etsi iustiorem causam foueret, legat in Orientem ad Tiberium Orthodoxum Imperatorem S. Leandrum Hispalensem Episcopum, vt laborant bus sub gladio Ariano, Catholicis suppetias ferret. De hac Leandri honorifica legatione meminit S. Gregorius, cum de amicitiæ vsu, qui intercesserat cum eo, dum esset Constantinopoli agitasset enim d: Dudum te, frater beatiss. me, in Constantinopolitana vrbe cognoscens, cum me illic sedis Apostolicæ res pensa constringerent, & te illuc in iuncta pro causis fidei Regis Vuisigothorum legatio perduxisset, omne tuum auribus, quod de me displicebat, exposui, & e. repetens suæ conuersionis initia, & quomodo e monasterio abstractus ac diconus ordinatus compulsus sit à Pontifice Romano Pelagio legationis pondus subire, seu potius Apocrisiarij munus obire Constantinopoli.

XXXV. LEGATIO S. LEANDRI EPISC HISPAL. CONSTANTINOP.

d Greg. in præfat. Moral.

Quomodo autem tunc monachis suis petentibus, quos secum Romam duxerat ipsosque admirantes S. Leandro, aggressus sit expositionem sacri voluminis Iob, ita subdit: Tum, eisdem fratribus etiam te cogente, placuit (fateor ipse meminisse) vt Librum beati Iob exponere importuna me petitione compellerent. &c. cœptum vero hoc anno opus illud Gregorius absolutum primo sui Pontificatus anno ad Leandrum id expetentem misit, vt litteræ ipsius tunc ad eum scriptæ significant, nec non quæ in eumdem in Iob commentarium ipse præfatus est.

XXXVI.

e Greg. lib. 1. Epist. 41.

Quod vero ad Leandri legationem spectat, quæ obtinuerit apud Tiberium Imp. haud satis liquet. Quienim his temporibus rebus Persicis occupatus erat, haud eo statu positus fuisse videtur, vt aduersus Gothos Arianos tam longe positos dirigeret vices Romani exercitus. tamen quod Gregorius Turonensis tradit Græcorum copias præsto fuisse Hermenegildo, parandum Tiberium quibus potuit auxiliaribus copiis eidem adimento fuisse. Quæ autem post hæc gesta sint, & quomodo proditione perfidi parentis tentus Hermenegildus, & in carcere occisus consecutus fuerit coronam martyrii, dicemus anno sequenti, quo tantum nefas contigit perpetrari.

XXXVII.

Quæ vero memoratu digna acciderint, dum eiusmodi ciuile bellum in Hispaniis exardesceret, ex diuersis locis petita narremus, atque hæc in primis ex Gregorio Turonensi: In Hispaniis (inquit) nuper factum cognouimus, cum Leuuigildus Rex contra filium suum ambularet, atque exercitu eius (vt assoluet) grauiter loca sancta conuexeret: monasterium erat S. Martini inter Segontum atque Carthaginem Spartariam. Audientes autem monachi quod hic exercitus ad locum illum deberet accedere, fugam meuent, & se relicto abbate sene, in insulâ maris abscondunt. Aduenientibus autem Gothis ac diripientibus res monasterii, qua sine custode remanserant, Abbatem senio incuruatum, sed sanctitate erectum offendunt: extractoque vnus gladio, quasi amputaturus cervicem eius, rogat, inuit,

XXXVII. f Greg. Tur. de glor. confess. 12. 13. ARIANVS DAT POENAS PERFIDIÆ.

XXXIX. DE ABIANI EPISCOPI IMPOSTVRA IN CÆCOS ANANDO.

tuit, ac spiritum exhalauit. reliqui vero hæc videntes, timore perterriti fugerunt. Quod cum regi nunciatum fuisset, cum testificatione præcepit, omnia, quæ ablata fuerant, monasterio restaurari.

Cernens autem præfatus Rex tam a miracula per seruos Dei, qui nostræ religionis erant, fieri: vocauit vnum Episcoporum suorum: dixitque secretius ad eum: quamobrem vos, vt ipsi, qui se Christianos dicunt, non ostenditis signa in populos secundum fidem vestram? Dicit ei Episcopus: Sæpius ego cæcis lumen reddidi, & surdis auditum, nunc autem hæc possum facere, quæ dico. Et vocato ad se vno de hæreticis, clanculo ait ad eum: Accipe quadraginta aureos, & clausis oculis reside in loco, vnde nobis est transitus: & prætercunte meum Regem, exclama in virtute, vt perditum lumen mea tibi credulitate restituam. Cumque hic accepta pecunia fecisset, quod sibi fuerat imperatum, procedit nouus Cyrola ad dexteram constipatus hæreticorum caterua. Exclamat & iste cæcatus pecunia: vt fide Episcopi recipere oculos suos. At ille cum non minima arrogantia imponens manum super oculos eius, ait: Secundum fidem meam fiat tibi. Hæc eo dicente, ita obserati sunt oculi hominis cum dolore, vt non solum visum perderet, verum etiam dolum, quem auaritiæ impellente finxerat, publicaret. hactenus Gregorius, qui idcirco Episcopum hunc, cuius non refert nomen, nouum appellat Cyrolam, quod eiusdem nominis Episcopus iusmodi facinus tempore Wandalico in Africa perpetrasset, vt superius est dictum. Eiusmodi plane esse consueuere hæreticorum miracula, vt impostoris affectent agere, quod omnino denegat ipsis gratia Spiritus sancti in operatione virtutum, quæ tanquam certo atque legitima dos cum aliis charismatibus Ecclesiæ Catholicæ tantummodo impertita cognoscitur, veluti euidens signum, quo Catholici ab Hæreticis internosci possint, nempe in ostensione signorum, quæ vere propriæq; miracula dici queant.

XL. a Greg. de glor. mart. cap. 81. DE CLERICI EGREGIA CONFESSIONE.

Sed audi ab eodem auctore egregiam confessionem hominis Orthodoxi, quem ipse nouit, describit tempestatem his verbis a: *Sed & nostro tempore, cum incredulitas atque inqua hæreticorum secta in locu Hispaniæ per malorum pessimam assertionem dissemmata fuisset: quidam clericus apprehensus, Christianum se esse confessus est, asserens æqualem Patri Filium & Spiritum S. Cui Rex, qui præerat, oblatis muneribus, tanquam maiorem se supplicter deprecabatur, vt scilicet compressa confessione de S. Trinitatis æqualitate, minorem Patre Filium cum Spiritu fateretur. Quod si faceret, facultatibus ditaretur, & magnus haberetur in populo. Quod illo consilium tanquam morsum viperæ fugiente, ac iniqui veris morsibus non resistente anguis allacrit Rex: Video, inquit, duram intentionem mentis insanæ, sed nouis temperamentum tuum, vt quem munera non deflectunt, facile tormenta subiciant. At ille: Vtinam dignus haberer, ait, en hac singulari confessione: nam munera tua æquanimi flectum exhorreo. Tunc iratus Rex iussit eum ad trochleas extendi, & fortiter cædi, interrogans: Quid credis? Respondit: Iam tibi dixi: Credo Deum Patrem omnipotentem, & Filium eius Iesum Christum. Post hæc cæsus est valide (sed semper durabat in confessione, neque vnquam eum à fidei linea potuit hac tortura deflectere. Nam in primordio cum caderetur, tres tantum verberis ictus sensit. qui (vt postea deferebat) ipsam animam penetrarunt: reliqua verbera flagella nequaquam, tanquam si aliquod velamentum dorso superpositum fuisset. Ita non sentiens, magis fictus, quam caperat, inter tormenta positus prædicabat. Ablataque cum Regi satisfactum de eius cede fuisset, dimissus est, abiitque eo, nec vnquam Hispaniæ vnquam inuenitur. At testantes eo, nec vnquam Hispaniæ vnquam inueniretur. At ille lætus discedens in Gallias est regressus. Sed vt dictis fides adhibeatur: ego hominem vidi, qui hæc ab ipsius clerici ore audita narrauit.* hactenus de ipso Gregorius. Quid vero de commemorato hactenus de ipso Gregorius. Quid vero de commemorato Orthodoxi tunc temporis inito cum hæretico, alibi idem auctor scribat, his attexere, congruum existimamus; ait enim b:

NON SENTIT VERBERA CATHOLICVS.

b Greg. Turon. de glor. confes. c. 14.

Retulit alius vir fidelis spectasse se Christianum cum hæretico pro side nostra certantem. Alter cæditur usque diu de diuitiis Scripturis, cum fidelis non posset hæreticus, vt agnosceret veritatem, ait: Si nostra religionis, si Scripturarum testimonia te ad credendum minima mouent: vel virtutem individuæ Trinitatis experire. Est digito meo annulus aureus. ego eum in ignem iacio: su candentem colligé. Prouectumque inter primas annulum ita ignitri permisit, vt eis sin illis cerneretur. Conuersusque ad hæreticum ait: Si vera est prosecutio tua, sume eum ab igne. Illo autem resistente, ait: Immensa Trinitas Deus, si quid indignum te credo, ostende: certe si recta est fides mea, nihil mihi prælabuntur hæc incendia æstus. Et ablatum ab igne annulum dentissime palmæ sustinuit, & nihil est nocitum: sed magis confuso hæretico, Catholicos reliquos seruore suæ fidei roborauit. hucusque Gregorius.

XLII. Greg. Turon. hist. Franc. lib. 5. cap. 43. DISPVTATIO GORIE CVM AGILANE REGATO ARIANO.

Sed non tacendum de Agilane Ariano homine misso legato ab eodē Leuuig ldo Rege hoc tempore ad Chilpericum, qui in via ad disputandum ipsum Gregorium prouocauit. Quæ autem inter vtrumque transacta fuerint, idem auctor enarrat, receptetque disputationem tunc inter se habitam, perbreuem illam quidem, ac non vt exigebat ratio argumenti, sed humilem atque pedestrem, si conferas cum illis, quæ ab aliis sanctis Patribus aduersus hæreticos copiosius atq; neruosius allata sunt. sed audiamus ipsam ab ipsomet Gregorio descriptam his verbis:

XLIII. * Leuuigildus.

*Leuuigildus * vero Rex Agilanem legatum ad Chilpericum misserit, verum nullius ingenij aut dispositionis ratione pertum. sed tantum voluntate in Catholica lege perseuerans. Quem cum via Turones duxisset, lacessere nos de fide & impugnare Ecclesiastica dogmata cepit: Iniqua enim (inquit) sunt antiquorum Episcoporum læta sententia, qua æqualem asserunt Filium Patri. Nam qualiter (inquit) potest esse Patri æqualis in potestate, qui ait: Pater maior me est? Non est ergo aqualis, vt ei similis æstimetur, quo se minorem dixit, qui tristitia mortis ingemuit, cui postremo moriens spiritum quasi nulla præditus potestate commendat. Vide Patre eum & ætate & potestate paterna minorem. Ad hæc ego interrogo: Si crederet Iesum Christum Filium Dei esse: si eum demque esse Dei sapientiam, si lumen, si veritatem, si vitam, si iustitiam fateretur, Qui ait: Credo hæc omnia esse Filium Dei, Et ego: Dic ergo mihi: Quando Pater sine sapientia? Quando sine lumine? Quando sine vita? Quando sine veritate? Quando sine iustitia fuerit? Sicut enim Pater sine istis esse non potuit, ita & sine Filio esse non potuit, quæ maxime & Dominici nominis mysterio coaptantur, sed nec Pater esset vbique, si filium non haberet. Quod autem eum dixisse ait: Pater maior me est: Stare cum hoc ex assumptæ carnis humilitate dixisse, vt cognoscas, non potestate, sed humilitate fuisse redemptum. Nam tu, qui dicis Pater maior me est, oportet meminisse, quod alibi ait: Ego & Pater vnum sumus. Nam & mortis timor & commendatio spiritus ad infirmitatem corporis est referenda, vt sicut verus Deus, ita & verus homo credatur.*

XLIV. DVBIVS ARIANO INTERROGAT.

Et ille: Cum quis implet voluntatem eo & minor est: semper Filius minor est Patre, quia ille facit voluntatem Patris mei Pater illius voluntatem facere comprobatur. Ad hæc ego: Intelligo quia Pater in Filio, & Filius in Patre in vna semper Deitate subsistit. Nam vt cognoscas Patrem Filium facere voluntatem: si in te fides Euangelica manet: audi, quid ipse Iesus Deus noster, cum ad resuscitatum venit Lazarum, ait: Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me. & ego sciebam, quia semper me audis: sed propter turbam, quæ circumstat, dixi, vt credant quia tu me misisti. Sed & cum ad passionem venit, ait: Pater clarifica me claritate, quam habui apud temetipsum, priusquam mundus fieret, Cui Pater de cælo respondit: Et clarificaui & iterum clarificabo. Æqualis est ergo Filius in Deitate, non minor, sed neque aliquod minus habens; nam si Deum confiteris, necesse est ut grauiteatis, & nihil egentem; Si vero integrum esse negas, Deum esse non credis. Et ille ex assumpto homine carpit Filium Dei vocitari, nam erat quando non erat. Et ego: Audi Dauid dicentem: Ex vtero ante Lucifernm genui te Et Ioannes Euangelista ait: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum; Et hoc Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, per quem facta sunt omnia. Nam vos cæcati veram persuasionis nihil dignum de Deo sentitis.

XLV.

Et ille nunquid & sanctum Spiritum Deum dicitis, aut æqualem Patri, Filioque decernitis? Cui ego. Vna in tribus est voluntas, potestas & operatio; Vnus Deus in Trinitate, & vnus in vnitate; tres persona, sed vnum regnum, vna maiestas, vna potentia, omnipotentesque. Et ille, Spiritus sanctus, inquit, quem æqualem Patri proferens ais, Filio, vtrique minor accipitur equus

&c.

XLI. IGNE PROBATA FIDES CATHOLICA.

c

c

c

& Filio procedit, & à Patre legitur missus: nemo enim promittit, nisi quod sua dominatione subsistit: & nemo mittit nisi cui iussum fuerit. Scio ipse ait in Euangelio: Nisi abiero, paracletus ille non veniet ad vos: si autem abiero, mittam illum ad vos: ad hæc ego rogabo Patrem, & alterum dabit vobis paracletum. Ecce filius ante passionem ait: quia nisi ille ad Patrem ascenderit, ac proprio sanguine redempta munera dignum Deo ac hominibus pacis aptet habitaculum, non potest sanctus Spiritus idem Deus in pectore fanatico & originali criminis labe sordido descendere. Spiritum enim sanctum (ait Salomon) effugiet fictum. Tu autem si fidem aliquam resurrectionis habes, nos loquentes audi. Spiritum sanctum quia cum sententia Domini Spiritum sanctum blasphemantibus remittuntur neque in hoc seculo neque in futuro. Et ille: Deus est qui mittit, non est Deus, qui mittitur. Ad hæc sancte rogo: si crederet doctrinam Petri & Pauli quis damnari? Respondet ecce: Credo. Adiecit: cum arguerer Petrum ipse illo animum pro fraude fundi vide quid dicat: Quid cogitasti in corde tuo? non es mentitus Spiritui sancto? non es mentitus hominibus sed Deo. Et Paulus cum gratiarum spiritualium distinguere gradus vellet inquit, operatur vim atque idem Spiritus sanctus dividens singulis prout vult. Qui enim quod voluerit facit, nullum relinquit potestatem. Nam & vos (vt superius dixi,) admonebo de Trinitate sancta sentiens: & quam iniqua sit huius blasphemiæ fictio, ipsum audiatis vestri, ideoque arguendi estis.

Ad hæc ille: Legem quam non colo, blasphemare nolo. Nos verò quamvis ipsi non credimus, non tamen blasphemamus: quia non aliquem eorum qui & ille & illa colantur: sic enim vulgata formula dicimus: Non esse noxium si inter Gentilium aras & Deum fidem qui transiens vtraque veneretur. Videsne in quantum Arianæ hæreseos lapsi dementiam, vt qui semel omne cultus religionis exciderint, omnem impietatem putarint esse colendam. Sed pergit Gregorius. *Cui ego ferocem nimis eum: Vt video & Gentilium defensorem & haberum confessorum te esse manifestas, cui & Ecclesiastica dogmata nulla & Paganorum superstitiosa prædicas adorari. Sartus, tectus, facetus, & te armaret filex, quam Abraham ad ilicem. Sic in arce Iacob in lapide, Moyses vidit in sente, quam ardam totam in lapa, David exultauit in tympano. Salomon præsagium intellexit quo omnes Patriarcha, Prophetæ, sine lex ipsa vel mulier inimicitiæ vel sacrificia figurauit quam & nunc professus est agnus Mariam nostis vel possidis in pectore vel offendit in aperto: vt & tu conversus credere insuper abiicias Trinitatem, & carnis crebræ lenocinia, purgatoque à malæ credulitatis vomito pollore detersus, iniquitates tuas.* At ille furore commotus ait quasi insanus frendens, ait: *Ante animam ab hoc corpore vocabo emitti, quam ab vllo religionis vestræ sacrificio vel oblationem accipiam. Et ego: Nec nostram Dominus religionem sua fidem sta pefacere faciat, vt dissipatis sanctuariis canibus, ac preciosarum margaritarum sacra porcis quæ intus expectamus. Ad hæc ille: Iusta altercationis furore exacerbatus, surrexit & aut. Tel post hæc cum in suppatia reuersus fuisset, infirmitate detentus, ad nostram religionem quæstionis tactus, conuersus est.* Hactenus Gregorius: qui diuersis in locis, quo hoc tempore inter celebrati sunt inter Catholicos & Arianos fidei certamine, & quidem scitu dignissima, vt memorabilibus de Leone Episcopo Agathensi aduersus Gomarichum Comitem, qui administrabat prouinciam à Leuigildo Rege Ariano profectus, sub Gothorum nãque dictione eam fuisse civitatem, idem Gregorius alibi attestatur rem gestam his verbis lib.

Eiusdem quæ Agathensi vrbi, quæ S. Andreæ reliquias plaudens, patrumque gloriosa illustratur miracula: persuasores rerum earum ipsum arguit. Denique Gomaricharius, Comes agrum Ecclesiæ ipsius inuasit. Tunc Leo Episcopus huius Eccl. Re valde motus, conuertit ad eum dicens: Relinquo, fili, res pauperum, quas redemptioni nostræ Dominus commendauit: nec sit tibi notum, & alia multa ego etiam, qui de fructibus eius alere consueuerunt auctum, illi vero quia hæreticus erat, parui pendens quæ de his ab Episcopo delabatur, rem in sua dominatione retinuit. Mortua præsidente die ære pitur à febre. Cuius, non modo ardoreceptus, verum etiam animæ vexaretur incommodo misit ad Episcopum nunciatum: Dignetur pro me sacerdos orare ad Dominum, videor & ego dum iram agrum eius. Quo audito, hic ad ratiocinia, quæ grauabatur, consuluit: factusque sanus ait suis: Quid putatis, quod iste nunc Romani dicant? Aiunt enim me ob hoc fuisse febre grauatum, quod tui rim agrum eorum quod mihi iuxta consuetudinem humani corporis accidit. verumtamen non habebunt eum, me viuente. Sane antequam vitæ ius progrediamur, attende nomenclaturã: appellat Romanos Catholicos licet Gallos, quod idem apud Arianos esset dicere Romanos ac Catholicos, vt obseruauimus in Victore Vticensi & aliis, ob prærogatiuam videlicet Romanæ Ecclesiæ, quod & alio quoque exemplo ex eodem Gregorio paulo inferius patebit. Pergit vero ipse Gregorius:

XLIIX. QVIBVS PVGNET ARMIS CONTRA ARIANVM EPISCOPVS.

Quod cum Episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te fecisse bene, quod hoc iterum conatu eueritere? Ne facias, quæso, ne vltionis diuinæ subiaceas. Qui ait ad Episcopum: Sile, sile, decrepite iam infrenatum te loris circunde vrbem super asinam faciam, vt sis in ridiculo omnibus, qui aspexerint. At ille silens, admota reuerentia præsidia. Prosternitur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & psallentio ducit. Mane autem facto accidit ad lychnos, qui de camera Ecclesiæ dependebant, extendensque virgam quam tenebat in manu effregit cunctos, dicens: non hic accendatur lumen, donec vltiscatur Deus de inimicis, & restituat res Ecclesiæ suæ.

XLIX.

Hæc eo dicente, protinus hæreticus ille in rediuiuam febrem, corruit. Cumque in extremis ageret misit ad Episcopum dicens: Ores pro me sacerdos ad Dominum, vt viuam: & restituam agrum, ac similem eius conferam dominationi. Quibus Pontifex respondit: Iam oraui ad Dominum, & exaudiuit me. Missi & alios & tertios ad eum nuncios: sed sacerdos in vno responso perstitens non mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, iussit se in plaustro componi, atque ad eum ei ubi, ac per se deprecari Episcopum, dicens: Quia dolpla satisfactione restituo agrum, quem iniquepernasi tantum vt oret pro me sanctitas tua. Illo quoque recusante, compulit eum vi, vt abiret ad Ecclesiam. Quo discedente, vt Ecclesiam est ingressus, & hic spiritum exhalauit: receptique confestim Ecclesiæ rem suam. hæc Gregorius de Comite Ariano, moxque subiungit se presbytero itidem Ariano presbyterum Catholicum deludente præsentaneum pauendumque Dei iudicium, quod ipse auctor veritatis tantummodo cupidus, simpliciter, vt res gesta fuit enarrat his verbis c.

ARIANVS ILLVSOR PERIT.

c Greg. Tur. de glo. mar. l. 1. c. 20.

Mulier quædam erat Catholica habens virum hæreticum, ad quam cum venisset presbyter nostræ religionis valde Catholicus, ait mulier ad verum suum: Peto charitatem tuam, vt pro aduentu huius sacerdotis qui me visitare dignatus est, lætitia habeatur in domo nostra, ac præparatum dignis impendiis prandium epulemur cum eo. Promittente autem viro eius se, vt illa flagitabat facturum aduenit & ad mensam hæreticorum presbyter. Dixitque vir mulieri: Duplicata est lætitia hodie, eo quod sint sacerdotes vtriusque religionis in domo nostra. Discumbentibus autem ad conuiuium, vir ille cum presbytero dexteræ partis cornu occupat. Catholicum ad sinistram statuunt, posito que ad lauam eius scutula, in qua coniux eius residebat. Dixitque vir ad presbyterum hæreticum: Si consenseris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hac Romanorum presbytero: vt scilicet deposito ferculo, tu celeritas signare festines, cumque ille manum non posuerit, illo tristante, nos cum lætitia comedamus cibum (mos enim in Ecclesia erat, vt de benedictionibus hæreticorum nemo Catholicus participaret) Cui ille: Faciam inquit quod præcipis.

L. LVDIBRIVM INDELVSOREM RETORQVETVR.

LI.

Denique veniente discumbendi horis, significauit hæreticus posuitque primus manum suam. Quod cernens mulier ait: Ne feceris, quia ingrate fero iniuriam sacerdotis. Et exhibito alio cibo sumpsit Catholicus. In secundo vero & tertio ferculo similiter fecit hæreticus. quarto autem exhibito, cuius in medium sartago feruens aduenerat, in qua compositus erat cibus ille qui ex colisuis parum permixto farina dactylorum partibus, obliquarumque rotunditatibus assolet exornari: festinans hæreticus, priusquam ferculum illud vel mensam tangeret, cleuata manu obuium manu signat: statimque positum cochlearium sumit, non intelligens, an coleret feruentemque ciborum velocitet deglutiuit. Protinus accenso pectore æstuare cœpit, emissoque cum sputo immenso ventris strepitu, nequam spiritum exhalauit; ablatusque de conuiuio locatus in tumulo, tetrema in lu con-

DERISOR ARIANVS MALE PE-RIIT.

gerie est coopertum. Tunc exultans presbyter nostræ religionis ait: Vere vivus est Deus servos suos. Et conversus ad virum cuius erat commissum, dixit: Periit huius memoria cum sonitu, & Dominus in æternum permanet. Tu vero appone, quod comedam. Tunc homo ille perterritus, exiens continuo, provolutus est ad pedes presbyteri, conversusque ad fidem Catholicam, credidit cum domo sua, qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata est lætitia, sicut prius mulier flagitaverat. hactenus de te gesta Gregorius, qua terribili in fine Dominus derisorem derisit, secundum Scripturæ divinæ elogium: a Erit Moab in derisum & in exemplum omnibus in circuitu suo.

a Hier. 48.

LII. Subiicit his controversiam de fide habitam inter Catholicum diaconum & Arianum presbyterum, quæ miraculo dirempta est. remque tunc gestam sic narrat b: Arianorum presbyter cum diacono nostræ religionis altercationem habebat, proferens contra Dei Filium ac Spiritum sanctum (vt mos est genti) venenosa assertiones. At ille cum diu multumque nonnulla de fidei nostræ ratione disseruisset, & hæreticæ perfidiæ obcæcatus caligine, quæ erant veræ resputaret, iuxta illud, Qeia in malevolam animam non introibit sapientia, addixit dicens: Quid longis fermocinationum intentionibus fatigamur? fallitur veritas approbetur: Succendatur igni ambo, & in fervenți aqua annulus alicuius proiiciatur. Qui vero cum ex fervente unda sustulerit, ille iustitiam consequi comprobetur: quo facto pars diversa ad cognitionem huius iustitiæ convertatur. Intelligens itaque & tu, hæretice, si hæc pars nostra, Spiritu Sancto nante, compleverit: nihil in sancta Trinitate dissonum, cybil esse dissimile fateatur. Consensit hæreticus huic definitioni, & inito vique mane placito discesserunt.

b Greg. de glor. mart. lib. 1. c. 81.

ADMIRACVLVM PROVOCATVR HÆRETICVS.

LIII. Sed fides servor, per quem hæc primum diaconus protulerat, cæpit inimico insidiante, expescere. Delinquo autem fugit, brachium infundit oleo, unguento conspergit: sed tamen loca sancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura? Circa horam tertiam in foro convenimus: concurrit populus ad spectaculum: accenditur ignis, æneus superponitur, fervet valde, annulus in vnda fervente proiicitur. Innitat primum diaconus hæreticus, vt ipse eum à calore auferat: sed flat in reculavit, dicens: Qui hanc sententiam protulisti, debes auferre. Diaconus vero licet trepidus, tamen denudat brachium. Cumque ipsum vidisset voguentis hæreticus presbyter delibutum exclamavit dicēs: Magicis artibus te elistandum præstiti, vt hæc voguenta diffunderes. nec valebunt ista quæ agis.

TEPESCIT IN CATHOLICO FIDEI FERVOR.

LIV. His itaq; fugientibus, supervenit diaconus ab vrbe Ravenna, Hyacinthus nomine, scitantesque, qua esset hæc altercatio, vt veritatem cognovit, nec moratus, extracto à vestimento brachio, in æneum dexteram mergit. Annulus autem, qui ejectus fuerat, erat valde lenis ac parvulus, nec minus ferebatur ab vnda, quam vento ferri posset vel palea. Quem diu multumque quæsitum infra vnius horæ spatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille sub dolio, quo validius fervens non facile assequi posset annulus à manu quærentis: extractusque tandem. Nihil diaconus sensit in carne sua, sed potius protestatur, in imo quidem frigidum esse æneum, in summitate vero calorem reperi modicum continentē. Quod cernens hæreticus, valde confusus inicit audax manum in æneo, dicens: Præstabit mihi hæc fides mea, mixta dax manum in æneo, protinus usque ad ipsa ossium internodia omnia cara liquefacta defluxit, & sic altercationis finem accepit. ista Gregorius: sed de miraculis iam satis ad pietatem.

IGNE PROBATA FIDES.

LV. Ad postremum autem quid hoc item anno contigerit de Rege Francorum Chilperico Arianam hæresim insectante videamus. Accidit enim, vt cum idem Rex aduersus ipsos pugnans victor regrediture, ab alia his aduersus ipsos pugnans victor regrediture, ab alia his contraria hæreticorum turma fuerit captivus abductus. vixque tandem à suis Catholicis liberatus, cum videlicet expugnans suis etiam scriptis Arianos a Sabellianis teneretur deprehensus erroribus. Nam audi Gregorium, equi rem gestam narrat c per idem (inquit) tempus Chilpericus Rex scripsit in diculum, vt sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur, asseruit eum indignum esse, vt Deus persona, si. ut homo carnalis nominetur, affirmans etiam ipsum esse Patrem, qui est Filius, idemque ipsum esse Spiritum sanctum, qui est Pater & Filius? Sic (inquit) Prophetæ ac Patriarchis apparuit, sic eum ipsa lex nuncians. Cumque hæc mihi recitari iussisset: Sic, inquit, volo vt tu & reliqui doctores Ecclesiarum credatis. Cui ego respondi: Hac credulitate relicta, pie Rex, hoc te oportet sequi, quod nobis post apostolos alij doctores Ecclesiæ reliquerunt: quod Hilarius Eusebiusque docuerunt: quod & in baptismo es confessus. Tunc iratus Rex ait: Manifestum est mihi in hac causa Hilarium Eusebiumque validos inimicos haberi. Cui ego respondi: Observare te convenit, sicque Deum, meq; Sanctos eius habere offensos. Nam scias, quia in persona aliter Pater, aliter Filius, aliter Spiritus sanctus: Non Pater assumpsit carnem, neque Spiritus sanctus, sed Filius: vt qui erat Dei Filius, ipse ad redemptionem hominis filius haberetur & Virginis. Non Pater passus, neque Spiritus sanctus, sed Filius, vt qui carnem assumpserat in mundo, ipse offerretur pro mundo. De personis vero quod aiu, non corporaliter, sed spiritualiter sentiendum est. In his ergo tribus personis vna gloria, vna æternitas, vna potestas.

c Greg. Tur. l. 5. c. 44.

CHILPERICVS REX DECLINAT IN SABELLIANISMVM.

At ille commotus ait: Sapientioribus te hoc pandam, qui mihi cōsentiant. Et ergo, Nunquam eris sapiens, sed stultus, qui hæc, qua proponu, sequi volueris. Ad hæc ille frendens siluit. Non post multos vero dies adveniente Salvio Albigensi Episcopo, hæc ei præcepit recenseri, deprecans, vt filio consentaneus fieret. Quod ille audiens, ita respuit, vt fiebat am, in qua hæc scripta tenebantur, potuisset attingere, in frustra discerperet. Et sic Rex ab hac intentione quievit. hæc de Regis Sabellianismo addit Gregorius, fuisse Chilpericum poeticis facultatibus leuiter excultum, addidisseque Græca elementa Latinis. Celebrat eum quidem Fortunatus d, vt omnium Francorum Regem antecessorem & æqualium doctissimum, linguasq; in primis variis callentem: vnde ipse:

d Fortun. carm. l. 1.

Discernens varias, sed nullo interprete voces,
Et generum linguæ vnica lingua refert.

& inferius:

Inter vtrumque fagax armis & iure probatis
Belliger hinc vadis, legifer inde micas.
De virtute pater reparatur, annulus ore,
Doctrina studio vincis & omne genus.

& de poetica facultate:

Regibus æqualis, de carmine maior haberis,
Dogmate vel qualis non fuit ante parens.
Te arma ferunt generis simulum, sed littera profert.
Sic regum veterum pars fimul, atque potar.
Admirande mihi nimium Rex, cuius optime
Præstabat robur agit, carmina lima polit.
Legibus arma regis, & leges dirigis armis.
Artiu diuersa sic simulatur iter, &c.

LVI. REX ACQVIRIT S. SALVII EPISCOPI

Humanū fuit deliquisse Regem, & excusatione dignum, quod dum fertur præceps in pugnam aduersus Arium, transgressus limitem, in Sabellianismum impegit: at Christianissimi Regis præclarum reliquit exemplum, cum contraria altruentibus facer dotibus acquieuit. Sed ad felices Sanctorum ad Deum transitus veniamus.

Hoc enim anno Sanct. Mauritium Episcopum Cadurcensem mitræ sanctitatis virum ex hac vita migrasse, idem tradit Gregorius e, qui eius virtutes recenset ac celebrat: item que S. Agricolam Cabilonensem Antistitem euocatum ad superos addit f. Fuit hic filius senatoris Agricolæ æque sancti, à quo vna cum Iuniore Agricola Venantius Fortunatus sacris litteris institutus fuit, vt ipse epigrammate testatum reliquit g ad Agricolam Episcopum Cabilonensem, quod alia occasione supērius est recitatum.

e Greg. l. 7. Franc. c. 40.

LVII.

Iungit eidem coronæ Sanctorum Gregorius Dalmatium Rutenæ ciuitatis Episcopum æque hoc anno ad cælestia gaudia euocatum. Quam autem terribili Deo iudicio pœnas dederit, qui aduersus eum probra iocere & blasphemare præsumpsit, à Gregorio ita accipe h: *Transeuntibus autem presbyter opulum in ipsa vrbe clericus præparat. Residentibus autem illu, vnus presbyterorum cœpit Antistitem memoratum impudicis blasphemare sermonibus, & vsque ad hoc erupit, vt eum delirum & fatuum nominaret. Hæc eo dicente, pincerna populum oblaturus aduenit. At ille accepto dum ori proximat, tremere cœpit: laxatoque de manu calice, super alium, qui sibi erat proximus caput reclinans, reddidit spiritum: ablatusque ab equite ad sepul. lo suis humo contectus est.*

f. Greg. l. 4. Franc. c. 36.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.

LVII.

sit hæc Gregorius. Moritur & his Tiberij Imperatoris temporibus in Palæstina Sisinnius ex Episcopo factus anachoreta, itemque eius discipulus magistro sanctitate non impar, vt exitus declarauit a.

IESV CHRISTI

Annus 584.

PELAGII PAP. II. Annis 7. TIBERII IMP. Annis 3.

QVingentesimus octogesimus quartus Christi annus locationis secundæ nota signatur: quo, die decimo octauo Aprilis nobile martyrium Hermenegildi Regis Catholici in Hispania, cum etiam vniuersum Christianum orbem inuitice illustrauit, Gothorumque gentem Arianæ hæreseos infamem hæreticæ tantæ coronæ nobilitate reddidit gloriosam. De re hac actum, primum omnium nostro more, rei gestæ tempus certis rationibus confirmemus, quod latines à diuersis eiusmodi insigne martyrium diuersis Domini annis collocatum: alij enim anno octogesimo tertio, alij sexto, alij octauo, alij nono id factum affirmant. Verum cui magis credamus, quam fidelissimo ob oculos hæc habenti, inuenimus neminem. Cum enim obitum Leuuigildi Regis persecutoris, auctoque fili necis, anno sequenti referat contigisse, eumque anno regni ipsius decimooctauo: nihil est penitus, quo post eius obitum martyrium filij ipsius Hermenegildi Regis quis valeat collocare.

Et ne quis putet errorem illapsum in numerum apud Chronicon Isidori, accipe id magis exploratum ex Synodalibus Actis, ex quibus patuit anno sequenti habere Leuuigildo defuncto fuisse subrogatum eius filium Reccaredum. Quod vero his videatur repugnare nota Æræ eiusmodi ab anno Iustini Imp. deductione quis dicere posse potius in illum, quam in istum per notam Æræ numerum sopitum irrepsisse mendum, habet ad hæc agenda Acta Synodalia Toletani Concilij, quod cum habitum dicatur anno quarto Reccaredi Leuuigilli successoris & eidem numero iungatur Æra (vt ibi pontur) trecentesima vigesima septima (quæ est annus Domini quingentesimus octogesimus nonus) plane habes, vnde constiterit ipsum auspicatum esse regnum anno sequenti post anni obitum: ex quibus consentientia videsis Isidoro Acta Synodalia de obitu Leuuigildi, quod contigerit anno sequenti. Cum vero ante annum Eliæ ipsius martyrium constanter narratum constet, vtique hoc anno & non alio id factum euidenter apparet.

Quod autem deducatur hoc ipsum ex tabulis astronomicis ab Ambrosio, eo quod hoc ipso anno & non sequentibus contigerit celebrari Pascha eo die, quo & martyrium subiit Hermenegildus videri potest ex eiusmodi tabulis hoc afferre, cum Ariani, de quorum Paschate agitur, neque quem Catholicorum legibus subderentur. Virmiorum sententia ex Synodalibus (vt diximus) Actis asserta, hoc anno nec postea, nec antea contigere potuisse martyrium Hermenegildi. Cum enim (vt dictum est) annis tenuis interlapsum sparium à cæde martyris vsque ad obitum patris etiam Gregorius afferuerit, & liqueat pariter sententi anno ipsum Leuuigildum esse defunctum: necesse est affirmare, hoc anno S. Hermenegildum gloriosum coelum emisse martyrum. Hæc satis de his, quæ spectant ad tempus.

Quæ vero præcesserint, ex Gregorio Turonensi petamus, nimirum proditionem factam à Græcis, qui à Tiberio missi in auxilium venerant Hermenegildi, quem iam tum Hermenegildum cuius rei gratia ipse Rex parricida spondens se defuturum contra hostes, nempe Leuuigildum, vt satis sæpe dictum est, commoto exercitu contra eum venit. Hermenegildus vero vocatis Græcis contra patrem egreditur, vel etiam vrbe cum urgeat sua. Cumque Leuuigildus ex aduerso venerit, relictum à solatio, Græcorum scilicet, Hermenegildum cum videret nihil se præualere posse. Ecclesiam, quæ erat propinqua exspetat, dicens: Non veniat super me pater meus: nefas est enim aut patrem à filio aut filium à patre interfici. Hæc audiens Leuuigildus misit ad eum fratrem eius: qui dato sacramento, ne humiliaretur, ait: Veni ad me, & prosternere pedibus patris tui, & omnia tibi largiet tibi, at ille postquam scit vocari patrem suum. Quo ingrediente prostrauit se ad pedes illi. ille vero apprehensum osculatus est eum, & blandis sermonibus delinitum duxit ad castra. obtutuque sacramenti innixit fidei, & apprehensum spoliauit eum indumentis suis, induitque illum veste vili: regressusque ad vrbem Toletum ablatis pueris eius, misit eum in exilium cum vno tantum puerulo. hæc Gregorius, verum non in exilium, sed in carcerem fuisse detrusum, omnes affirmant. Coniugem vero eius ereptam à Græcis & ductam in Africam, vt perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit, sed in eo quam prudens ipse viderit, dum appellat miserum Hermenegildum indicio diuino in prælio derelictum, quod contra genitorem quæ tam habet hæreticum talia cogitarit, quasi non munisset Dominus pietati erga Deum, patrem matrem, & coniuncta postponenda. Sed iam ea, quæ de ipso Rege martyre omni fide testata S. Gregorius tractat, hic reddamus, ait enim d:

c Greg. Tur. lib. 6. c. 34 & l. 8. c. 28.

d Greg. dial. lib. 3. c. 31.

Sicut multorum, qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Hermenegildus Rex Leuuigildi Regis Visigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam, viro reuerendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante conuersus est quem pater Arianus, vt ad eandem hæresim rediret, & præmia suadere, & minas ferre conatus est. Cumque ille constantissime respondisset, nunquam se veram fidem posse relinquere, quam seu elagonuisset: iratus pater eum priuauit regno rebusque spoliauit omnibus. Cuius quoniam nec fe virtutem mentis ullius emollire valuisset, in arctam illam custodiam includens, collum manusque eius ferro ligauit. Cæteraque idem Hermenegildus Rex nouens terrenum regnum despicere, & forti desiderio cœleste quærens in cilicio vinculatus iacens omnipotenti Deo ad confortandum se preces fudere, tantoque sublimiore gloriam transeuntis mundi despicere, quanto & relegatus agnouerat, nihil sibi foris, quod ponere aut asseri.

V. CONSTANTIA HERMENEGILDI.

Superueniente autem Paschalis festiuitatis die, intempesta noctis silentio, ad eum perfidus pater Arianum Episcopum mittit, vt ex eius manu sacrilege consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobrauit, vt debuit eiusque à se perfidiam de gouis increpationibus reprobauit: quia ei sit exterius iacebat ligatus. apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso Episcopo. Arianus pater infremuit: statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei illic, vbi iacebat occiderent. Quod & factum est. Nam mox vt ingressi sunt, securem cerebro eius infligentes, vitam corporis absulerunt: quo in eo valuerunt permanere, quod ipsum quoque qui præmpsit esse confiteretur, dissoluere. Sed pro ostendenda veræ eius gloriæ superna quæque non desuere miracula. Nam corpus in nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus eiusdem Regis & martyris audiri, atque id, o veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensæ lampades appareant: vnde & factum est, quatenus corpus illud, videlicet martyris iure à cunctis Fidelibus venerari debuisset. Pater vero perfidus & parricida commotus pœnitentia, hoc fecisse se doluit: nec tamen vsque ad obtinendam salutem pœnituit. Nam qua vera est Catholica fides cognouit, sed gentis suæ more perterritus ad hanc prædicare non meruit, hæc Gregorius habet eadem Ado Viennensis.

VI. MARTYRIVM HERMENEGILDI.

SIGNA DIVINITVS OSTENSA POST MARTYRIVM.

Addidit & illud amplius, vt quamuis visus sit pœnituisse necis illatæ filio, non tantum non deseruerit perfidis, cuius impulsu exectandū facinus perpetrauit, sed tacendia ex dolore concepta, exæstuans eam actius propagarit, vtpote qui eius causa aduersus Catholicos acerbiorē persecutionem excitauit, relegans Orthodoxos Episcopos in diuersa loca, Ecclesiasque bonis spolians. Exoluisse

VII. LEVVIGILDVS PERSEQVITVR ORTHODOXOS.

tunc quidem constat S. Leandrum atque Fulgentium fratres Episcopos, Mausonam Archiepiscopum Emeritensem, Licinianum Carthaginensem Antistitem, Ioannem quoque Gerundensem Episcopum, & alios. Sed vt quorum est ex confessione memoria gloriosa, trophæa erecta prosequamur, dicendum de his singulis, primumque de S. Leandro, de quo hæc habet Isidorus *a*: *Hic namque in exilij sui peregrinatione composuit duos aduersus hæreticorum dogmata libros eruditione sanctarum scripturarum distinctos in quibus vehementi stylo Ariana hæresis* impietatem *confodit atque detexit impietatem, ostendens scilicet quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum differat ab eis religione vel fidei sacramento. Exorat & aliud laudabile eius opusculum ad sororem instituta Arianorum: in quo propositis eorum dictis, suas responsiones apponit.* hæc de armis, quibus etiam exulans Leander persequêtes profligauit inimicos: quibus quoque missilibus perfidum apostatam Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum vi ne rauit, aduersus quem alij quoque Orthodoxi Episcopi decertarunt. ait enim idem Isidorus *b*: *Seuerus Malacitanæ sedis Antistes, collega & socius Liciniani Episcopi ed dit librum vnum aduersus Vincentium Cæsaraugustanæ vrbis Episcopum, qui ex Catholica fide in Arianam prauitatem fuerat deuolutus, &c.* recenset alia eiusdem celebris viri monumenta. Porro Licinianum eius collegam Carthaginensem Episcopum exulasse, patriæque perueniisse Constantinopolim, tradit Isidorus, ibique ab æmulis extinctum veneno.

a *Isidor. de Script. Eccles. c. 28.* * impietatis

b *Isidor. ibid. cap. 31.*

VIII. DE IOANNE GERVNDENSI CONFESSORE.

Sed audi de exulante Ioanne Episcopo Gerundensi: *Fuit ille* (inquit Isidorus *c*) *natione Gothus, prouincia Lusitaniæ Scallabitanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit, ibique Græca & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reuersus est, eodem tempore, quo mutante Rege Leuuigildo, Ariana seruabat insania. Hunc suprascriptus Rex cum ad nefandæ hæresis credulitatem compelleret, & hic omnino resisteret, exilio trusus, Barchinone relegatus per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpessus est. Qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclaro dicitur, vbi congregata monachorum societate, scripsit regulam ipse monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Iustini Iunioris principatus vsque ad annum octauum Mauritij Principis Romanorum, & quartum Reccaredi Regis annum, historico compositoque sermone valde veilem historiam.* hæc de Ioanne Isidorus, quæ inferius addit de Maximo Episcopo Cæsaraugustano in eodem scribendi argumento versatos. *Scripsit* (inquit *d*) *& breui stylo historiolam de his, quæ à temporibus Gothorum in Hispanis acta sunt, historico & composito sermone.* at perierunt illa. Sed & inter hos æque adnumerandus Eutropius Episcopus Valentinus, cuius idem lucubrationes recenset *e*.

c *Isidor. de Eccl. Script. cap. 31.*

d *Isidor. de Eccl. Script. cap. 32.*

e *Isidor. ibi. cap 32.*

IX. LEVVIGILDVS SVEVOS A FIDE REVOCAT.

Floruisse namque vitæ sunt diebus istis Hispaniæ vitis valde disertis, aduersus quos certamen Leuuigildum suscepisse diximus: sed nec ipsi satis exagitasse Catholicos in Hispaniis commorantes, verum & Suenos haud pridem vna cum Rege (vt dictum est) ad Catholicam fidem conuersos à recta fide abire coegit: quos ipsos (vt habent Acta concilij tertij Toletani) Reccaredus eius in regno successor ad fidem Catholicam reuocauit, vt suo loco dicemus. Quomodo autem Leuuigildus Suenos subegerit: quave occasione eorum regnum inuaserit, Isidorus in Chronico Suevorum ita paucis ostendit: *Miromi Ebrerici filius in regnum succedit, quem adolescentem Andica assumpta tyrannide regno primat, & monachum factum in monasterio damnat: pro quo non est dilata sententia. Mox enim Leuuigildus Gothorum Rex Suenis bellum inferens obtento eodem regno, Andicam deiecit, atque eodem transfosso, post regni honorem presbyteri officio consecratur. Sic enim oportuit, vt quod Regi suo fecerat, rursum idem ab alio congrua mercedis necessitudine pateretur. Regnum autem Suevorum deletum in Gothos transiit: quod mansit annis centum viginti sex.* hucusque Isidorus. reliqua de Leuuigildo dicemus anno sequenti.

X.

Non Hermenegildi tantum sanguine illustrata est Hispaniarum Ecclesia, sed & Vincentij Abbatis. Cet-

VINCENTIVS ABBAS MARTYRIVM.

XI.

f *Greg. Lib. 2. c. 31. & 6. c. 14.*

g *Fortunat. de IGIDII RHEMEN. EPISC. LAVDIB.*

nens enim hic maximam esse ingratam ignominiam Christiano Catholico nomini per Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum (vt superius dictum est) nomenque Vincentij in apostata Vincentio labefactatum, & eiusdem titulo profiliit iste Vincentius, aduersus Arianam blasphemiam vbique pugnare non desinens. qui ab Arianis comprehensus, affectus verberibus, est detrusus in carcerem: dimissus vero tandem ab illis martyrij coronam eidem inuidentibus, vbi maiori spiritus ardore in Arianos inuectus eosdem vna cum Ariana hæresi exagitasset, ante fores monasterij ab eisdem irruêtibus crudelissime peremptus est Legione, vndecima mensis Septembris, qua die in Ecclesia Occidentali anniuersaria memoria celebratur. Sed ex Hispanis ad Gallias.

Eodem anno per Igidium Remensem Episcopum & alios collegas legatos compositæ sunt res Francorum: pace stabilita, ea conditione, vt post obitum Chilperici Childebertus ei hæres in vniuerso regno succederet. habet illa Gregorius *f*: Tanti boni auctor qui extitit, ipse Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antistes: cuius laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his versibus *g*. quos vt dignum gloriæ tanti viri monumentum hic tibi integre reddimus:

Actibus egregijs venerande culmen Igidi,
Ex cuius meritis creuit honore gradus.
Substrahor ingenio, compellor amore parato,
Laudibus in vestris prodere pauca fauens,
Namque reus videor tantu existere causis,
Si solus taceam, qui quid vbique sonat.
Sed quamuis nequeam digno sermone fateri,
Da veniam voto me voluisse loqui.
Exiit in mundum gestorum fama tuorum,
Et meritis propris fidus in Orbe micas.
Clarior effulges, quam Lucifer ore sereno:
Ille suis radijs, tu pietate nites.
Nil lupus infidijs cauto subducit ouili,
Te pastore sacro pernigilante gregem,
Facundo eloquio cælestia dogmata fundis:
Ecclesia crescit te monitore domus,
Pontificij studio correctio plebis haberis,
Ne tenebræ noceant semita lucis ades.
Canctorum recreas animos dulcedine verbi:
Qui satias epulis, pascis & ore greges.
Præcepta implentur, non solo pane cibamur:
Delicias capimus, quas tua verba ferunt.
Vt gaudet corpus, cui mitior esca paratur:
Sic anime gaudent, si tua lingua sonet.
Hæresis ira cadit forti te milite Christi:
Acquirit Regi quæ dedit arma tibi.
Qui purgas spinas agros sermone colente,
Et mundata Deo surgit vbique seges.
Qui venit hos exul, tristis defessus, egenus,
Hic recipit patriam, te refouente, suam.
Qua dolor tollit, gemitus in gaudia vertens,
Exilium remouens; reddis adesse lares.
Pauper habere cibum, meruit quoque nudus amictum:
Inuenit hic semper, qua bona quisque cupit.
Consulum tribuis generaliter omnibus vnum:
Qui populi pater es, tot pia vrte geris. *
Hæc tibi vita dies, Domino tribuente, superfit,
Atque futura micet lucidiore die.

* regis

hactenus Venantius Fortunatus: ex quibus profecto nō laudes tantum Igidij Episcopi habes expressas, sed & eorum, qui bene præsunt suis Ecclesiis Episcoporū partes, quas debēt explere, enumeratas. Verum quod ad ipsum Igidium Rhemensem Episcopum spectat, nouissima ipsius haud adeo fuisse felicia, idem Gregorius Turonensis affirmat: sed de his dicendum inferius suo loco.

Quæ vero his diebus acciderint eidem Gregorius tradit, iam dicamus: oborta enim sibi esse occasionem ad Chilpericum Regem scribēdi hoc anno, vt fures liberaret à morte, qui ob facile gium ingens perpetrati multandi ab ipso Rege erant, ipse docet his verbis *h*: *Hu dibat basilica Sancti Martini à furibus effracta fuit, qui ponentes*

h *Greg. Lib. 6. c. 5.*

ad sepul-

adfuisse martyrem, qui super tumulum cuiusdam adfuisse martyrem, qui super tumulum cuiusdam defuncti erat discendere per cum, effracta vitrea fuit impressa, defuncti erat discendere per eum, effracta vitrea fuit impressa, deferentesque multum auri argentique & pallarum huiusce ecclesiae multum auri argentique & pallarum huiusce ecclesiae ornamenta, non meritum super sanctum sepulchrum pedem ornamenta, non meritum super sanctum sepulchrum pedem ponere, vel virtutem Sancti voluit penetrare virtute applicare praesumimus. Sed virtus Sancti voluit penetrare virtute applicare praesumimus. Sed virtus Sancti voluit hanc tamen tantam virtutem cum indicio manifestare terroris. Nam hanc tamen tantam virtutem cum indicio manifestare terroris. Nam ut paret ad videndum ad virum Dei gradiens, ita vociferare, ut paret ad videndum ad virum Dei gradiens, ita vociferare, ortu repente ex ore ejus immundus spiritus exiit, sicque patefacto opere furtum ortu repente ex ore ejus immundus spiritus exiit, sicque patefacto opere furtum latrocinii, & ab his qui aderant gentium cum minutum & operum est, & ab his qui aderant gentium cum minutum & operum est, & ab his qui aderant gentium cum minutum & pulla sunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nunciatum pulla sunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nunciatum fuisset ipse non adjecit vivulo, & sua ab sedibus praecipitari, tunc fuisset ipse non adjecit vivulo, & sua a sedibus praecipitari, tunc ipse mortuus est. Ille enim omnes homines mortiuntur, qui vivens ipse mortuus est. Ille enim omnes homines mortiuntur, qui vivens non prospexerit pro futura vita sua, sapiens deprecatus est epistolam non prospexerit pro futura vita sua, sapiens deprecatus est epistolam transmittere, ut nobis non accusantibus, ad quos pertinuit, ipse vindicta, ipse intercessor esset. Quod ille benigne suscipiens, misericorditer operata, quae deprecata fuerant, studiose implevit, & sancto nostro praecepta. Haec Gregorius, specimen egregium edens munificentissimi facere otii.

Post haec autem idem auctor diuertit ad illustrium sanctitatem virorum ad Deum traductum, quos hoc Ch l lebertino tempore diem obiisse commemorat, nimirum Ferreolum Episcopum Vcc nsem magnae (ut ait a) sanctitatis virum, qui & cimporum reliquit monumenta, libros edidit epistolas Solonii Apollinaris secutus. Sed & eodem tempore ex humanis defisse tradit Eparchium Engolismensem, cujus cum sanctitate vitae admirabili magnitudine virtus in ostensione signorum quae idem auctor recenset, ab eo gestas libello conscripsit e. His iungit Dumnolum Cenomanensem Episcopum aequalitate miraculorum virtute consp cuum. Quos omnes sert sanctorum catalogus, quem appellant Martyrologium, habet certis diebus, quibus ex hoc mundo excesserunt, assignatos anniuersarii cultus memoria celebres. Repetitur praeterea hoc eodem anno ad caelestem patriam vocatus sanctus Maurus Abbas, anno post obitum abbatis in Gallias adducta quadragesimo primo: eum res gestas prosecutus est historico stylo Faustus monachus ipsius discipulus, eas scribens ad Bonifacium virum nobilem comitis, qui post sanctum Gregorium Papam secundum Pontif. x numeratur.

Hoc eodem anno, iam imperante Indictione secunda, in cujus vero Ind ctione tertia, quarta Nonas Octobris Pelagius Papa fungitur adhuc tum Longobardorum assultibus, post foedera cum illis inita, turbantibus perinde ut ante rem nostram restituis ab imperatore Tiberio petitum auxilium, legit Constantinopolim Honoratum Notarium, ut ad Gregorium diaconum Apocrisiarium hi em apud imperatorem agentem, his literas dedit.

Pelagius Episcopus dilecto filio Gregorio venerabili diacono.

Omnia quidem, quae necessaria fuerunt per Honoratum Notarium nostrum ad mandata excepimus cum fratre & coepiscopo nostro ad illud unum tantum direximus: Vt quia in illo partibus ad Romanum usque nunc cum viro glorioso domino Decio patricio hujus ipsius salutem fuisset de omnibus informare: nil tamen ab eo cautius, posse domino imperatori suggerere, quia vetera dilatantes ac tribulationes nobis a perfidis Longobardorum illatae sunt contra proprium insurandum, ut nullus post adventum hujusmodi fuisset. Praedictum autem fratrem Sebastianum quamvis ipsi experimur, vel quali apud vos, te suggerente fieri charitate, ipsum paterni relationem cognoscere. Quietem tamen promissis nobis necessitates vel pericula totius Italiae posse domino imperatori suggerere.

Ut quomodo ergo & tranquillitate pariter, quomodo nostris celeritate, ut laboriosae populus quae a hic congressae est Resurrectio, ut & Deus pacis in corde Principis inspirauerit, ut insistentibus ad eum filiis suis famulis Dei agatur. & super illam & ad ipsum vitam Magistrum imitatum, & vnum Dominum degustandum, imminentem angustiam adiutus: quia maxime pro Romanae quoque pacis statu vacuata videntur. Et ex actione scribi it nullum posse vobis remedium fieri: quippe qui nec ad illas partes custodiendas se esse cum posse sufficere Imperes ergo illi Deus noster velociter periculis subuenire, antequam nefandissima gentis exercitus loca quae adhuc a republica detinentur, Deo sibi contrario (quod absit) vastare o copere. Presbyterum autem ad nos transmittere Deo immane festinate quia & in monasterio tuo, & in opere, cui eum praeposuimus, necessarius esse omnino cognoscitur. Data quinto Nonarum Octobris, indictione tertia. At quisnam iste fuerit presbyter monasterio ipsius S. Gregorii adeo necessarius, ex eiusdem Gregorii scriptis & rebus gestis satis possumus intelligere. Etenim quem secum duxerat Maximianum presbyterum, eumdem his puto ex causis à Pelagio inculcatis Gregorius Romam redire praecepit: hunc ipsum namque Constantinopoli ab eo dimissum constat. Cui & quid acciderit Romam redeunti, cum mare Hadriaticum naufragaretilic natat idem ipse Gregorius f:

f Greg. dial. li. 3. c. 36. XVII.

Nec hoc silen tum puto, quod omnipotens Deus super Maximianum famulum suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc autem mei monasterij Patrem dignatus est monstrare miraculum. Namdum ipse ponti ficis me in Constantinopolitana urbe Palatio responsi ec lesiast cis de e remi. illu. a tmi idem venerabilis Maximianus, charitate ex gente cum fratr bus venit. Qui cum ad monasterium meum Romam redret, in mari Hadriatico nimia tempestate detentus, inaestimabili ord ne atq; inusitato miraculo erga se comitesque qui aderant, omn po. entiam Dei & iram cognouit & gratiam. Namcum in eorum m. rit. venerem nimietatibus exuati fluctus saeuirent, ex nauis clauis perditis, arbor abscissa est, vela in undis projecta, totumque vas nauis quassatum nimiis fluctibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaque patentibus intrauit mare, atque vsq; ad superiores tabulas implenit nauem, ita vt non tam nauis intra undas, quam undae iam intra nauem esse viderentur.

MAXIMIANVS REDIT AD MONASTERIVM.

XIIX.

Tunc in eadem naui residentes, non iam ex morte vicina, sed ex ipsa eius praesentia ac visione turbati omnes simul pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, vt eorum animas benigne susciperet, quorum corpora iam pauenda morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabiliter seruauit. Nam diebus octo nauis eadem vsq; ad superiores tabulas aquis plena; iter proprium peragens, enatauit: nouo autem die in Centumcellensis castri portum deducta est: ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum praedicto venerabili viro Maximiano nauigabant: iamque post eos ipse quoque fuisset egressus, mox in eiusdem portus profundum nauis demersa est: ac si ibi egredientibus, praponderet subtractione caruisset: & qua plena hominibus in pelago aquas portauerat atque natauerat, Maximiano cum suis fratribus recedente aquas sine hominibus in portu non valuit portare. Vt liuet omnipotens Deus ostenderet, quia hanc omnem sua manu tenuerat, quae ab hominibus vacua & derelicta super aquas non potuit manere. hactenus Gregorius. Ex quibus intelligis pariter perseuerasse vsum, vt pij Christiani peregrinantes nauigantesque secum ferrent sacratissimam Eucharistiam, vt vidimus olim à S. Satyro S. Ambrosij germano factum, atque ab aliis vt suis locis habetur expressum. Porro quod ad Maximiani editum spectat, plane errat Ioannes g diaconus, cum & tunc S. Gregorium Constantinopoli Romam redisse videtur asserere. Quod autem pertinet ad Longobardorum statum dicemus anno sequenti. Qui gyur à Pelagio monasterio praefectus fuit Maximianus, hunc ipsum secundum ordine eius monasterij Abbatem fuisse, successisseque Valerio, siue Valentino, superius eiusdem Gregorii testificatione diximus: dictum vero Valentinum his dieb. defunctum esse ex successoris suffectione possumus intelligere. Extat hoc anno Tiberii Imperatoris sexto, ex quo cum Iustino regnare coepit, data epistola Papae ad Auxanium Episcopum in Gallia, qua regat eum, vt suadeat Francorum Regibus opem ferre Romanae Ecclesiae laboranti in curtionibus Longobardorum: atque a consocie atione eorundem Longobardorum recedere. Accepimus eam cum aliis monumentis ad Ecclesiasticos Annales spectantibus à Nicolao Fabro Parisiensi viro insigni, Sic enim se habet:

NAVIS IN PORTV MERGITVR, VBI SALVI FACTI SVNT OMNES.

g Ioan. diac. Vita S. Greg. li. 1. c. 33.

* Auxanio Episcopo Arelatensi, de quo superius.

PELAGII PAPÆ AD AVXANIVM EPISC. EPISTOLA.

Dilectissimo * fratri Auxanio Pelagius Vrbis Romæ.

Laudanda tuæ charitatis vota relegimus, quibus te, nisi Gentilium motus obsisteret, ad nos venire voluisse significas. Licet enim spiritaliter & simul & vnum simus semper in Domino, veruntamen præsentiis corporales & antiquiores Patres & ipsos quæsisse inueniamus Apostolos. Sed dum tua desideria, causasque quibus obstaretur exponeres, mirati sumus minus te illud, quod ipsis obviaret excusationibus attendisse. Scimus mundo venerabilem indicatu hanc vrbem, si ad pacem Sedis Apostolicæ cunctis nostro regere Ecclesiarum moderamina præstatur; cur non & tribulationes nostras, & temporales aggressiones charitatiua compassione gemitu, scientes diuino per Apostolum nobis ore mandari, vt nos inuicem diligamus, vt onera inuicem nostra portemus, vt quotiens fratrum quicunque vrgitur, nos vramur. dum pene in conspectu vestro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra violentur altaria, vta Catholica Fides, abidololatria insultetur, Nouimus & nos quod temporalia ista flagella sint, vt ad probationem, sicut de cælesti confidimus miseratione, proficiant, & * proximum vobis sicut scribitur, Dominus noster de tribulatione dat gaudium, quia qui nequiter agunt, exterminabuntur, & inimici Dei noxæ vt exaltabuntur, sicuti fumus deficiunt: & generaliter perituræ gentes de terra eius. Propter quod vos decuerat, qui illic Catholicæ membra estis Ecclesiæ, vni corpori vnius capitis gubernatione coniuncta, omnibus quibus vrbis valeretis, pacis quæstique nostræ prospicere Spiritus sancti vnitate concurrere. Nec enim credimus ociosum nos sine magna diuinæ providentiæ admiratione dispositum, quod vestri Reges Romano Imperio in Orthodoxæ Fidei confessione sunt similes: vt illuc Vbi, charissime frater, ne dum Regibus vestris vnandi nos virtus sit data diuinitus, charitatis vestræ circa nos lentitas arguatur, qui illis & in fide & in consilijs vestro sacerdoti sic * deuotis suadere talia aut negligitis, aut differtis. Salvas autem reliquias, quas & tua charitas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas: cum coherentis sibi sanctificatione transmissimus. Propter quod nihilominus admonemus, vt quod ad veritatem quæritis, eorum templa à pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile festinetis: & vestris Regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitijs, & consuetudine nefandissimi hostis Longobardorum salubri se prouisione segregare festinent, ne dum illorum vendicta tempus aduenerit, sicut & celere fieri diuina miseratione confidimus, & eorum etiam illic inueniantur esse participes, quia scriptum est: Non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus punientur. Deus te incolumem custodiat charissime frater. Datum 3. Non. Octob. Imperante domino Tiberio Constantinopoli Augusto anno VI. Cos. eiusdem anno Regum. Sic. V. C.

* & sicut proxime à vobis scribitur.

* debetis

IESV CHRISTI
Annus 585.

PELAGII PAP. II. Annus 8. TIBERII IMP. Annus 4.

I. CREATVR REX LONGOBARDIÆ.

ADest annus Dominicæ quingentesimus octogesimus quintus, indictionis tertiæ: quo Longobardi cum per decennium sine Rege sub Ducibus extitissent, regiminis eiusmodi fine capto tam pertæsi, initis vna comitiis, Regem vt antea erant, delectusque ex omnibus Antharitum verum barbaricum nomen nimis asperum cognominis Flauij lenitate delinunt. Sed audi Paulum diaconum de Longobardorum Republica hoc modo composita ista narrantem: *At vero Longobardi cum per annos decem sub potestate Ducum fuissent, tandem communi consilio Antharit Clephonis supra memorati Principis filium Regem sibi statuerunt: quem etiam ob dignitatem Flauium appellarunt: quo prænomine omnes, qui postea fuere Longobardorum Reges, feliciter vsi sunt.*

1 Paul. diacon. de gest. Longob. lib. 3. c. 8.

II. In huius diebus ob restaurationem regni, Ducis qui tunc erant, omnis substantiæ suæ medietatem regalibus vsibus tribuunt: vt esse posset, vnde Rex ipse & qui ei aderant, eiusque obsequijs per diuersa officia deditis alerentur: pro illis tamen aggrauari per Longobardas hostilitas patiuntur. Erat sane hoc mirabile in regno Longobardorum, quod nullæ ibi violentiæ, nulla fraudabantur insidiæ, nec aliquem iniuste angariabant, neminem spoliabant, non erant furta, non latrocinia, vnusquisque quidquid secum sine timore pergebat. hæc Paulus: sed Longobardus & ipse suæ genti nimium fauit non ita cæteri, qui hoc tempore vixere, præsertim vero Gregorius Papa, quisque ob ingentia ab eisdem scelera perpetrata Ipsos Longobardos gentem nefandissimam nominat, compluraque de iisdem refert, quæ contraria omnino iis, quæ à Paulo narrantur, esse noscuntur.

Sed quo statu res Romanæ hoc tempore fuerint, quas Pelagio Papa adeo vidimus deploratas, perquirendum est. Accidit sane à Deo mirandum prodigium, vt & absq; auxilio Constantinopoli ab Imperatore (vt expectabatur) accepto tamen Roma subsisteret, non quidem humano fulta præsidio, sed (quod Gregorius libere profitetur) defecta Apostolico patrocinio. Inter alia admiratione digna quæ acciderunt, virtute Petri humilitate est barbarica vis, atque flexa nouo miraculo noui Regis ferrea ceruix, adeo vt & ad eius limina donum mittere diuinitus cogeretur. Sed audi rem gestam à S. Gregorio in Epistola ad Theoctistum ita narratam &:

III. ROMA DEPENDATA VISITVS.

Benedictionem (inquit) *S. Petri Apostoli clauem à sacratissimo eius corpore transmissi, de qua videlicet clauæ hoc est gestum, quod narro, miraculi. Dum eam quidam Longobardorum, ciuitatē ingressus in Transpadanis partibus, immersisset: quia S. Petri clauis esset despiciens, sed pro eo, quod auream vidit, sacræ illi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum, vt eam incideret: qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per sporatum, sibi in gutture defixit, eademq; hora defunctus est. Et dum ille Rex Longobardorum Antharit atq; alij multi eius homines adessent, & is, qui se percusserat, seorsum moreretur, clauem vero hac seorsum iacere in terra: factus est omnibus vehementissimus timor, vt eandem clauem de terra leuare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui sibi datur orationibus & eleemosynis dedicatus (Menulphus nomine) vocatus est, atq; ipse hanc eleuauit de terra: Antharit vero pro eodem miraculo altam auream clauem fecit, atq; cum ea pariter ad sancti memoriæ prædecessoris mei transmissit, indicans quale per eam miraculum contigisset.* hucusque Gregorius. Sed quod per clauem possessio designetur, velut hieroglyphicis quibusdam notis (quas tamen cum sciret Rex barbaros non intelle xit) illud significatum fuisse, posset ex eventis certo interpres asserere, non tantum à Longobardis Vrbem capiendam, sed ipsos omnes cum sua ditione Romano Pontifici parituros. Vnde merito his diebus Venantius Fortunatus laudes celebrans Apostolorum Petri & Pauli, inter alia de ipsis magnifice decantata, de ipsorum patrocinio, quo muniunt Vrbem, hos habet versus:

Aspicio hostili duo propugnacula præsumi,
Quos fidei turres Vrbs caput Orbis habet.

testatur id ipsum S. Gregorius, de his, quæ ipse expetiebatur, certam fidem faciens. Sed hæc modo satis. Iam ad res in Hispanis gestas enarrandas, nobilitas nos provocat argumenti.

Hoc annos, qui sequitur primus à martyrio Hermenegildi, eius patet in felix Leuuigildus, fo bactis Sueuis, eisdemq; in Arianam hæresim reuocatis, post perfectionem Ecclesiæ ex hac vita migrauit, prout ex iis, quæ anno superiori sunt dicta de martyrio Regis expressum patet in Actis Toletani Concilij, ex quibus constat hoc anno filium eius Reccaredum regnare cæpisse Æra sexcentesima vigesimaseptima annus quartus eiusdem Regis numeratur: verum in Isidori Chronico Æra sexcentesima trigesimaquinta obitus Leuuigildi & Reccaredi ingressus in regnum mendose legitur: quod nullo pentus modo conuenire potest.

Quod vero ad finem eiusdem Regis pertinet, ambo Gregorij suorum temporum scriptores eum dem factis pœnitentem decessisse ex hac vita tradunt: etenim de Leuuigildi obitu & Reccaredi successione habet ista S. Gregorius Papa *dicti Leuuigildus, aborta aegritudine, ad extrema perductus est. & Leandro Episcopo, quem prius vehementer affixerat,*

V. LEVVIGILDVS REX.

VI. LEVVIGILDI DE RELIGIONE TESTIMONIA.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

fecerat Reccaredum Regem filium suum, quem in fine brevis infirmitatis, commendato curauit, vt in ipsoquoque talia subsequerat, commendato curauit, vt in ipsoquoque talia subsequerat, quidia in fratrem exhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta, defunctus est. haec de poenitentia Regis, sed non satis vila ad salutem Gregorio, qui subdit:

Defuncto autem Reccaredo Rege non patrem per fidum, sed fratrem magis secutus ab Ariana prauitate commissum, tota quod sub gubernatore gentem ad viam perduxit fidem, vt nullum in suo regno nisi catholicum esse permitteret, quae regno Dei hostis esset perhibetur, antea non fuerat. Nec mirum, quod vera fidei ad aeterna salutem est quis frater est martyrii, cuius munera multo vberiora adiuuant, vt ad omnipotentis Dei gremium quoque merita adiuuant, vt ad omnipotentis Dei gremium multo vberiora reducat. Quae in re considerandum nobis est, quantum hoc agi magnum posset. si Hermenegildus Rex veritatis martyr non fuisset. Nam sicut scriptum est a: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Sic est videlicet in membris, quod factum semper in capite. In Visigothorum enim gente vnus mortuus est, vt multi viuerent, & sanorum gratiam fideliter acciret, ad obtinendam fidem sese multa ferret. huc usque Gregorius. Sed & alterum Gregorium Turonensem videlicet, audi, qua aliquid amplius de poenitentia refert eius dem Leuuigildi: ait enim ipse hic Leuuigildus Rex Hispaniarum egrotare coepit: sed (vt eadem asserunt) non tentum pro errore haretico agens, & obstinatus in hac: si quis quamuis reperiretur consentaneus, in legem Catholicam transire, aut per septem dierum flatu perditurus pro his quae fecerat inique moliebatur est, spiritum exhalauit. haec ille. Verum etsi facti poenitens, quod tamen Catholicus omnino decesserit, haud satis certis probatur testimoniis: aeternum enim execrabilis eius memoria remanet posteris.

Quid vero ad eius successorem Reccaredum pertinet, ea quae de eo summatim Isidorus habet in Chronico Leuuigildi defuncto, filium eius Reccaredum regno fecerat, nihil praeterea religiosi & patris moribus longe dissimilem: quippe ille neglectus & bello promotissimus, hic fidei pius & interpellator: ille armorum artibus gentis Imperium dilatauit, hic alia tandem gentem sicei trophaeo, insolitis terroris vel clades ad cultum rectae fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnandum Arianae haeresis congregauit cui Concilio idem religiosissimus princeps interfuit, suaque cum praesentia & subscriptione firmauit. haec de pietate Reccaredi Isidorus: de reliqua autem virtute, quae subdit, suo loco dicemus.

His iungamus, quae de eorumdem conuersione Gothorum & desectione exitu Episcopi Ariani, qui se obtrusit, Gregorius Turonensis narrationis verbis refert: Quo in tempore Hispania Reccaredo Rege compunctus misericordia suum ornatum ecclesiae Ephesiorum relegionis suae ait: Cur inter me & sacerdotes illos, qui se Catholicos dicunt, ingens scandala propter unum & eum illi per fidem suam signa multa ostendant, tot mala exoriri possunt? Quae de re conuenite, quaeso, simul, & quae vera sunt credulitati, quae vera sunt, cognoscamini. Illum aut acceptis a vobis rationibus, ea credant quae dicitis aut certe ab illis veritatem cognoscens, quae praedicauerint, non refutet.

Quod cum factum fuisset, congregatis vtrimque partis Episcopis proponuerunt haereticis illa, quae supra ab eis dicta iam scribimus. similiter respondebant Episcopi nostrae relegionis ea, de quibus hortatorum patens plenissimque validam legis superioris auctoritatem ostendebant. & praecipue cum Rex diceret, quod nullum ignominiae genus super insontes ab haereticorum ostenderetur Episcopis, ac in memoriae relicatet, qualiter tempore genitoris sui, Episcopi qui se fallabat per fidem vellam caeci restituere lumen tacto caeco: & e contra a perpetua damnato, discessisset cum pudore, quod nimis libera Miraculorum plenius declarauimus) venisse ad se sanctum sacerdotem Dei quibus per servatis, cognoscerent Deum sub distinctione coli personarum trium, id est, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nec minorem Filium Patre, Spiritum sanctum neque Spiritum sanctum minorem patre vel Filio, sed aequalem tam atque eandem potentiam hanc Trinitatem verum Deum fateri.

Tunc intelligentes veri aeterni Reccaredum propositae confessionis, se Catholicae legi subdidit & accepto signaculo sanctae Crucis cum chrismatis vnctione, credidit Iesum Christum filium Dei aequalem cum Patre & Spiritu Sancto regnantem in secula seculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad praemunitam Narbonensem, quibus narrantibus ea, quae illic gesserat similis credulitate populus ille consentire visus est. Erat enim tunc sectae Arianae Episcopus Athalocus, qui ita per propositiones variatas & interpretationes falsas Scripturarum Ecclesiae Dei conturbabat, vt putaretur, quod ipse esset prius, quam processisset ipsum sectatum exta. historiographos narrauit Eusebius: sed cum haec populo secta sua crederenon sineret. & ad consentiendum ei paucorum fauoret adulatio communis tulle ingressus in ecclesiam suam, inclinato super lectulum capite nequam spiritum exhalauit. Sicque haereticorum populus in ipsa consistens promissa tam separabilem Trinitatem confessus ab errore discessit. huc usque Gregorius. Egille quidem Reccaredum Regem cum Episcopis Arianis non terrore vel imperio vium, sed placidis verbis atque blanditiis, summam in omnibus praeferentem mansuetudinem, auctor est Ioannes Bichatensis Abbas, qui his temporibus vixit & scripsit.

Sic igitur summo DEI beneficio, cum per Gothos, Wandalos, Suenos, Alanos, alasque barbaras nationes Ariana haeresis exundans implesset Italiam, Africam, Hispanias, atque Gallias, tanquam torrens in austro exicca ta decreuit. Sed de his ruetus infernus. Porro Regina Leuuigildi coniux Gosuintha nouerca Reccaredi Regis, Arianae perfidiae addictissima, fine rubore compulsa, siue timore conuicta, simul cum alijs fidem Catholicam professa, abdicare Arianam haeresim videri voluit, cum tamen intus Arium haberet inclusum: nam cum alijs Orthodoxis, vt Orthodoxa ad Synaxim conueniret, atq; sicut alij communicaret, secreto tamen sacratissimam Eucharistiam ex ore reijciebat: quae & nihil solicitus procurauit, quam vt prodiuione aliqua Reccaredum è medio tolleret, inuentaque ei idem suae sententiae Arianum itidem hominem, dignitate Episcopum, nomine Vol lam, siue Vldilam, qui in necem Regis pariter conspiraret; sed coniuratione detecta, Arianus Episcopus mulctarut exilio; Regina vero, Deo vltore, citius ex hac vita luitura poenas aeternas praecipitur. Haec Ioannes Abbas huius temporis scriptor narrans, tertio Reg. eiusdem anno accidisse tradit. Sed iam ad res Francorum orationem conuertamus.

Hoc anno septimo Childeberti Regis Chilpericus Rex ad Iudaeorum conuersionem addicens animum complures eorum ad fidem conuersos in Baptismo susceptit: sed dum allos adigere vellet, multarum caedium cacasionem praebuit. habet ista Gregorius *d* plurib: qui & subdit postalia de obitu Chrodini viri maxime pij, de quo paucis magna recenset. Fuit plane iste Chrodinus Dux ille, ad quem exat Venantii Fortunati Epigramma, quo eius pariter laudes celebrat, sed primum audi Gregorium Eo (inquit) anno Chrodinus obiit, vir magnae bonitatis & pactatu, eleemosynarius valde pauperum, refector, prostium datator Ecclesiarum, cler orumque nutritor: nam si quae a nouo fuerdam villas ponens vineas, adijcias domos, cultur as erigans, vocatis Episcopis, quarum erat parua facultas, dato opulo, ipse domos cum cultoribus & cuturis. cum argento perfectomatibus. vtensilib s ministris & famulis benigne distribuebat, dicens: Sint haec Ecclesia data, vt dum de his pauperes refecientur, mihi ventam obtineant apud Deum. Multa autem & alia bona de viro audiumus, qua in sequi longum est. Transiit aetate septuagenaria, haec ipse: ex quibus & vides pariter, quo fine bona largiri Fideles soleront Ecclesiis, nempe, vt eisdem pauperes alerentur. Sed audi Fortunatum virt dignissimum laudes carminibos hisce prosequentem *f*:

Inclyte Dux meritis totum pulgate per Orbem,
Quem nimis egregium splendida fama refert,
Non ego praeterea praeconia cessa, Chrodine,
Ne videar solus magna silere bonas.
Italia terra tibi, pariter Germania plaudent:
Laus tua cunctorum semper in ore sonat.

XI. ATHALOCVS ARIANVS EPISC. DESPERATIONE PERIT.

XII. CONIVRATIO ARIANORVM.

XIII. *d Greg. Tu. l. 6 c. 17.* *e Greg Tu l. 9. c. 20.* DE CHRODINI DVCIS OBITV.

f Fortun. carm. l. 9. in fin. LAVDES CHRODINI DVCIS.

Clarus ab antiquis digno generosior ortu,
Regibus & patriæ qui placiturus erat,
Tutoremque alij nutritoremque fatentur,
Et fit certamen de pietate tua.
Vt habeant alij, nulli tua bona recusas:
Tu tibi plus angens, quàs bene fundis opes.
Cui possis præstare, lubens exquiris & optas:
Vt sis apud cunctos, hos facis esse tuos.
Est generale bonum, nulli grauis, omnibus æquus:
Iustitiæ socium nulla rapina tenet.
Mitis, in alloquio placidus, grauisque, modestus:
Omnia cui data sunt vt decus omne gerat.
Gentibus affectus Romanis charus haberis:
Felix qui populis semper in ore manes.

hactenus Fortunatus.

Sic igitur qui tot tantisque laudibus meruit à duobus dignis Episcopis celebrari Chrodinus Dux, hic his elogijs honoratum proponimus eius monumentum post obitum, cuius erga pauperes sanctaque loca munificentia semper enituit.

XIV. Sed his subiiciendum putamus alterius pietate insignis viri ab eodem Fortunato epitaphium scriptum, cuius pariter in erogandis diuitiis pauperibus largitas commendatur: qui ex mercatura (quod magis mirandum videtur) ad DEVM conuersus, Iulianus dictus est nomine: de quo accipe ex scripto codice carminum Fortunati Epitaphium, quod desideratur in codicibus iterum cusis.

EPITAPH. IVLIANI ELEEMOSYNIS CLARI.

Condita sunt tumulo Iuliani membra subiecto,
Cuius in æternum viuere nouit honor.
Mercator quondam connexus, sine beato,
Raptus ab hoc mundo crimine liber homo.
Collegit nimium, sed sparsit egentibus aurum:
Præmisit cunctas, quas sequeretur, opes.
Sollicitus quemcunque notum prospexit in vrbe,
Hunc meruit veniens exul habere patrem.
Pascere se credens Christum sub paupere forma:
Ante omnes apud hunc sumpsit egenus opes.
Non solum refouens, sed dona latendo ministrans,
Amplius inde placet, quod sine teste dedit.
*Fœnerat census qui fratri mittat * in altum,*
Et vinos lapides ædificare potest.
Extulit hunc tumulum genitoris honore Ioannes,
Qui modo diuinis fungitur officijs.
Quæliter hic vixit seruet amore parenti,
Cum nati pietas ipsa sepulchra colit.

Id genus est & epitaphium Atoli discipuli S. Remigij, huius plane sæculi viri pietate conspicui, quod Rhemis habetur in Ecclesia S. Iuliani martyris:

Hic pater est Atolus nato nat aque sepultus,
Expectans que diem nunc Domini properam.
Instruxit bu sena suis xenodochia rebus,
Iure fouens plebes diuitis inopes.
Sic proprium censum cœlum transmutauit in altum,
In quo susceptus, quod miserando dedit.
Hoc tocum sub amore sacri studioque Remigi:
Ob hoc præsulium detinet ipse polum.

Florardus autem dum quorundam S. Remigij discipulorum meminit, inter eos & hunc Atolum recenset. Habes ex his, lector, (ne putes hæc otiose narrata) quibus consueuerint titulis exornari Christianorum sepulchra, non Episcoporum tantum, sed & laicorum hominum pietate præstantium.

XV. Sed quod in his versatur oratio, hic tibi reddendum putamus Andreæ ex presbytero Cardinali Episcopi Epitaphium, quod in cathedrali Ecclesia Casetæ legitur hoc vtique sæculo positum sub Consulatu Decij Iunioris, de quo superius anno Domini quingentesimo trigesimo quarto. Sed cum eundum illud accepissemus, ne præteriretur omnino, hic ipsum describi debere, etsi non temporis, argumenti tamen ratio persuasit. sic enim se habet:

Pande tuas paradise fores sedemque beatam,
Andreæ meritum suscipe Pontificis:
Cultor iustitiæ doctrinæ & pacis amator:
Quem vocat ad summum vita beata bonum.
Plenus amore Dei nescit viuere mundo:
At famulo Christi gloria Christus erat.
Quæ meditata fides & credita semper inhæsit,
Hæc te vsque ad cœlos & super astra tulit.
Nunquam de manibus tibi lex diuina recessit:
Eloquium Domini vixit in ore tuo.
Romanamque prius decorauit presbyter vrbem:
Culminis auctus honor hic dedit esse patrem.
Districtus subiit pio & moderamine certo,
Vtque bonus pastor texit ab hoste gregem.
Hostibus gratus, se ipsum donauit egenis:
Illos eloquio, hos saciabat ope.
Præsule sub tanto florens Ecclesia maior,
Creuit muneribus, creuit & officijs.

VIXIT ANN. PM. LXX. PRESB. ROMANVS VII. ET IN EP. ANN. XXVII. M. X. D. XX. REQVIEVIT IN PACE XIIII. KAL. NOV. CONS. DECI IVN.

In tabula vbi eiusmodi inscriptio legitur, appositi visuntur insignia nobilis familiæ Columnensium.

Cuiusnam vero ciuitatis hic Episcopus fuerit, cum non exprimatur: certum est Caietanum minime esse potuisse, cum nondum Caietæ cathedra Episcopalis erecta esset, sed in vicinioribus locis etiã hæ Formianæ ac Minturnensis Neapolim versus: altera vero ex parte Romam versus Fundana & Terracinensis, vt constat ex actis primæ Romanæ Synodi sub Symmacho Romano Pontifice, & ex epistolis S. Gregorij. Porro hoc sæculo eiusdem nominis fuisse reperitur Andreas Fundanus Episcopus, cuius est celebris memoria apud S. Gregorium in Dialogis: vixit etiam illi dem ferme diebus Andreas Episcopus Aquinas, de quo idem S. Gregorius meminit: sed ignobilis longeque abisto, de quo agitur diuersus: hic enim ante Episcoparum in Romana Ecclesia functus est honorifice presbyterio. At de his satis.

XVI.

IESV CHRISTI
Annus 586.

PELAGII PAP. II. Annus 9. MAVRITII IMP. Annus 1.

QVingentesimo octogesimo sexto CHRISTI anno, quartæ Indictionis, mense Augusto moritur Tiberius Imperator, atque in locum eius Mauritius subrogatur. Sed antequam de his agamus, quæ Tiberij obitum præcesserunt, sunt recensenda. Constat etiam hoc anno, ante quatuor menses, quam Tiberius moreretur, Eutychium Constantinopolitanum Episcopum ex hac vita migrasse, testaturque id quidem is, qui præsens fuit Eusebius, qui res ab eo præclare gestas conscripsit, cum de ægritudine Eutychij instituens exactam narrationem, hæc ait: *Imperator magno desiderio & fide beatum virum inuisit: primum quidem vt ab illo benedictionem acciperet: deinde vt intelligeret, quis post illum pastor esset populum gubernaturus. Bene vixit ille quidem imperator, sed alterum retinuit, non quod ignoraret, sed propter quasdam causas, quas Deo sibi apriente, ipse nouerat. Quare cum ea, quæres & tempus postulabant, cum Imperatore locutus esset, lætabatur vultu ille discesserat. Ego autem à quibusdam imperatoris familiaribus accepi, eo fuisse à sancto viro prænuntiatum, vt rerum ipsi mortem insinuaret: idque verum fuisse, eo ipso tempore: nam quatuor post mensibus à vita discessit Christi amans Tiberius.* hæc de tempore. Cum igitur obitus Imperatoris hoc anno dicto mense contigerit (vt paulo post dicturi sumus) vtique cesse est affirmare hoc anno mense Aprili Eutychium ex hac vita migrasse, eaque corrigenda hunc

tius in eodem auctore vel aliis habentur, sedisse Eutychium, vbi est reuocatus ab exilio, annos quatuor & sex menses, nisi quis Ioannis intrusi sedem vsque ad annum, vbi mox Iustini perduxerit.

Sed & quæ paulo ante proferuntur eiusdem Eutychij dogmata, hoc eodem anno hic sunt accurate tractanda, addentesque ab Eusthathio prætermissa disputatio illa de resurrectione carnis, cum Gregorio diacono Romano Apocrisiario habita. Contigit enim, vt ipse Eutychius eodem ergo tempore commentarium à se scriptum ediderit, quo cum fortiter aduersus Gentiles & hæreticos carnis resurrectionem astrueret, ab Origenis tamen errotibus penitus opinionem eiusdem suis scriptis tolleret, nimirum sine ea ab hac carne palpabili. Cum autem id accepisset Gregorius, conuenit eum atque redarguit, vt qui ab errore & prorsus hæretica sententia recederet, vehementer admonuit: atque perfecit tandem vt damnatum librum incendio cremaretur, ipseque Eutychius sanioris mentis effectus suum fuerit detestatus errorem. Ita vbera humana sors fert, vt sicut illustrans Orbem è cœlo Sol tuo contingat ad Occasum absque nubium obiice puris radiis deosculari ferri, ita sanctissimi quoq; viri virtutum fulgore coruscantes absque aliqua laberato vsq; ad obitum perseuerent. quod de Eutychio dici potest, qui gloriosi confessionis ob exilium passum illustris, miraculorumq; operatione lubinis, Prophetiæ quoque charismate posteros, animarum lucro prædines, victoriis adueritis hæreticos longe lateque conspicuus, prope exitum tamen poloeuro nimbo correctus penitus obscuratus est, quem tenuissime flante diuino Spiritu nubibus vndique propulsis, emitescens prioribus fulgoris radiis ad occasum absconditus in cœlum descendit.

Sed quomodo se hæc habuerint è sancto Gregorio illa naturæ peramœna commentaria enim in Iob illustrantia: *Et rursus circumdabor pelle mea*, &c exordiuntur à cum aperte pelle dicitur, nonnulli dubitatio vera resurrectionis extitit: neque sicut Eutychius Constantinopolitanæ vrbis Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius. In illa enim resurrectione gloriosa corpus nostrum sublime quidem per effectum spiritualis potentiæ, sed palpabile per veritatem naturæ. Vnde etiam idemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus & latus palpanda offa, carnemque præbuit cunctis. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Quicum eidem Eutychio Constantinopolitana vrbis positus hoc Euangelicæ veritatis testimonium proferret, aut ideirco Dominus hoc fecit vt dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoueret. Cui quam mira est vera vita quam astruit, vt inde nobis dubitationem auferat, vnde discipulorum corda à dubitate sanata sunt. Quorum utrorumq; dicta proferat, quam vt hoc nobis de eius vera resurrectione sat per quod discipuli eius ab fidem ab omni sunt dubitate liberati? Si enim non hoc habuisse astruitur, quod profecto vulnera fidei discipuli eius confirmata est, inde nostra destruitur.

Qui allegat etiam, dicens: Corpus palpabile habuit, quod videlicet, fide post confirmata corda palpantium, omnem illud in Dominico quod palpari potuit, in substantiam est aliquam redactum. Ad hæc respondi, dicens: Scriptum est: *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur.* Si quid ergo in eius corpore post resurrectionem potuit immutabilitatis vertit eam Pauli sententiam post resurrectionem Dominum tendere ad mortem: quod quis dicere vel sentire profanum est, nisi qui veram carnis eius resurrectionem denegat? Tunc mutatus è carne. Cum scriptum sit, Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: qua ratione credendum est resurgere carnem? Cui iam quam *In sacro eloquio aliter caro dicitur secundum naturam atque aliter iuxta culpam vel corruptionem, caro quippe iuxta naturam, sicut scriptum est: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. & Verbum caro factum est & habitauit in nobis. Caro vero iuxta culpam, sicut scriptum est: Non permanebit in hominibus iste Spiritus meus, eo quod sint caro. & sicut psalmus ait: Memor autem est, quia caro sunt Spiritus vadens & non rediens. Vnde & discipulus Paulus dicebat: Vos autem in carne non estis sed in spiritu.* Galat. 4.

Neque enim in carne nostra erant quib. in epistola transmittebat, sed quia passiones carnalium desiderium vt erant, iam liberi per virtutem Spiritus sancti non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit: Quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: carnem vult secundum culpam intelligi, non carnem secundum naturam. Vnde & mox, quia carnem secundum culpam dicebat, ostendit subdens. Neque corruptio incorruptelam possidebit. In illa ergo carne regni gloria caro secundum naturam erit sed secundum passionum desiderium non erit quia denuncio mortis aculeo in æternam incorruptionem regnabit.

V. *Quibus dictis idem Eutychius consentire se protinus respondet, sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello, quem de Resurrectione scripsit, Pauli quoque testimonium indiderat dicentis: Tu quod seminas, non viuificatur, nisi prius moriatur: & quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum.* 1. Cor. 15. ALIA EVTYCHII OBIECTIO. *Hoc nimirum ostendere festinans, quia caro vel impalpabilis, vel ipsa non erit, dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria, non corpus, quod futurum est seminari dixit. Sed ad hæc citius respondetur. Nam Paulus Apostolus dicens: Non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, hoc insinuat quod videmus: quia granum cum culmo, & solum nascitur, quod sine culmo & solum seminatur. Ille itaque in augmento gloriæ resurrectionis non dixit granum seminis deesse, quod erat, sed adesse, quod non erat. Iste autem dum verum corpus resurgere denegat nequaquam dicit adesse, quod decrat, sed desse, quod erat.*

VI. *Tunc itaque de hac re in longa contentione producti, gratissima cœpimus ab vbo simultate* * sese vse. *Cum pia memoriæ Tiberius Constantinus Imperator secreto me & illum suscipiens, quid inter nos discordiæ versaretur, agnouit, & vtrinsque partis allegationes pensans, eundem Librum, quem de Resurrectione scripserat suis quoque allegationibus destruens deliberauit, vt flammis cremari debuisset. A quo vt egressi sumus me agritudo valida, eundem vero Eutychium agritudo & mors protinus est secuta. Qua mortuo, quia pene nullus erat, qui eius dicta sequeretur, dissimulare cœpta persequi, ne in fauillas videret verba redigi. Dum tamen adhuc viueret, & ego validissimis febribus agrotarem: quicunque noti mei ad cum salutationis gratia pergebant (vt eorum relatione cognoui) ante eorum oculos pelle manus sua tenebat, dicens: Confiteor, quia omnes in hac carne resurgemus. quod (sicut ipse fatebatur) omnino prius negare consueuerat* * simulatione LIBER EVTYCHII DAMNATVR FLAMMIS. EVTYCHIVS PROFITETVR CATHOLICAM VERITATEM. *huc usque de his Gregorius, quæ inter ipsum & Eutychium transacta sunt. Porro Eusthathius, quia res Eutychij est professus, hæc de controuersia cum sancto Gregorio sciens volensque prætexit, leuiterq; errorem attingens, culpam reiicit in aduersarium, quasi Eutychij verborum sensum haud assecutus fuisset, cum ipse (vt ait) minime carnis resurrectionem negarit: Sed non id etiamnis dat illi Gregorius, verum quod eam non secundum Catholicam assertionem assereret, sed vt Origenistæ tolerent.*

VII. EVTYCHIVS RESIPISCENS SANCTVS COLITVR. *Porro quod ad obitum Eutychij pertinet, idem tradit Eusthatius ipsum die Paschatis post officium vespertinum acri febre correptum, sicque deinceps eo igne viscera post dies septem, nempe sequenti Dominica migrasse ex hac vita. Cæterum haud valuit næuus iste, vel quantuuis macula, quam cito abstersit, eius animæ labefactare pulchritudinem vepote erfi erruerit, haud tamen hæreticus videri potuit, quippe qui minime superinduerit cutem illam compectam iquammis, scutis filiis dutiorem, qua hæret ei pertinaces obtegi conluerunt inam vbi primum, doctore & monitore Gregorio, didicit veritatem, eandem coram omnibus ad se ingredientibus certa confessione professus est: vt non immerito eum Græci, vt Sanctum colant, anniuersariaque die eiusdem natale celebrent.* 1 Ioh. 1.

VIII. IOANNES IEIVNATOR EPISCOPVS CONSTANTINOP. *Vbi vero sancto viro postrema digne sunt persoluta, actum de successoris electione: & qualem requirebat religiosissimus Imperator, qui cæteros antecelleret sanctitate, Ioannes quidam monachus, qui cognomento Ieiunator est appellatus, reliquis præfertur: cui tamen (vt ex Eusthatio vidimus) præcessor Eutychius adhuc viuens*

haud

haud voluit suo elogio suffragari; vtpote qui nihil boni præuiderat de homine, qui ex ingenuis bonis noto leuitatis populatem captãs auram, eadem inflatus intumuisset. Nevero quid deesse posset ad perfectam illam, quam oculis hominum intuendam expoluerat sanctitatem, illud iste addidit corollarium, vt fugam arripere tentaret, ne eligeretur Episcopus: sed secundum Bucolicum illud;

Et fugit ad salices, & se cupit ante videri.

ita fugere videri voluit, vt ne fugeret, deteneretur à suis. Quali namque esset tunc animo, mox ipsa sublimis dignitas declaratuit. Vt enim in altioribus montibus aer purgatior detegere & foras mittere è visceribus solet latentes morbos, reddere reque cunctis perspicuos: ita eminens honor, alium fastigium, sublimis cathedra, celsa potestas mox patefacit, quæ in hominis penetralibus cordis latet hypocrisis, & occultatur ambitio.

IX. IOANNIS SVPERBIA DETEGITVR:

Accidit id profecto in Ioanne: qui vbi electus est & ordinatus Cõstantinopolitanus Antistes, mox sanctam, quam in Ecclesia inuenit pacem tot laboribus partam fugauit. Erenim mente sublimi, elatoque corde homini prædito visa est humilis tanta dignitas, qua se impatiens ante fuerat fuga professus: quamobrem grande sibi cõparans nomen, non Patriarcha tantum dici, sed & Oecumenicus, affectauit. Sunt de his iustæ querelæ Gregorij tunc diaconi, postea Romani Pontificis, vbi ad ipsum postea scripsit his verbis *a: Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem prouecta est, quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam inuenerit, recolit. Sed quo auste, quove tumore, nescio, nouum sibi onata est nomen arripere, vnde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum prouenire. Qua in re vehementer admiror: quia ne ad Episcoporum venire potuisses fugisse velle te meminit: quem tamen adeptum ita exercere desideras, acsi ad eum ambitiosa desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebatur, vt Episcopus dici debuisses, ad hoc quandoque perductus es, vt despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari.* hæc ad eum, ad quem rursus superius *b* de eius animo; quo se abhortetur professus est præfecturam: *Quo enim ardore* (inquit) *quo studio Episcopatus pondera fugere voluisti, scio.* Plane loco monstri habitum est, vt qui agnus antea apparuit, mox vna cum insulis Episcopalibus leonis iubas induerit. Quomodo autem Pelagius Papa hominũ gloriæ aura inani tumenti resisterit, suo loco dicemus. Iam ad Tiberium redeamus.

a Greg. li. 4. epist. 32.

b Greg. l. 2. epist. 4.

Vbi vero ab obitu Patriarchæ Eutychij (vt ait Eustathius *c*) quatuor fuissent menses elapsi, moritur Tiberius Imperator mense Augusto, cum imperasset solus annos quatuor, totidemq; cum Iustino vno minus mense, prout testatur Euagrius *d*, necnon Gregorius Turonensis *e*. dum enim sub octauo Childeberti Regis anno Tiberij Augusti mortem contigisse tradit, vtique eum ad hunc annum refette pater. Cum igitur ex Græco atque Latino suorum temporum scriptorib. id liquido constet: coarguas erroris necesse est alios recentiores, qui in aliud tẽpus Tiberij obitum referunt. Ita quidem posumus hoc anno vna cum Tiberij obitu ingressum Mauritij, nõ solum Eustathij tunc scribentis auctoritate suasi: sed etiam Euagrij rebus his omnib. præsentis, & quam exactissime annos Iustini, Tiberij & Mauritij numerantis assertione coacti, cuius verba posuimus inferius in obitu eiusdem Mauritij Imperatoris anno Christi sexcentesimo secundo, prope finẽ. Vbi rursum cum subduximus numerum annorum trium Imperatorum: eorundem testificatione in idipsum conspirantium, hic oportuit annum primum Mauritij collocasse. His adde & Ioan. Biclarensem ex Latinis eiusdem quoque temporis auctorem, haud pridem in lucem emissum idipsum profitentem: quos tantos viros secuti, sero licet ab eis dem in errorem nos ductos de exotdio eiusdem Mauritij sensimus, dum si quæ alia iis aduersantib. inuenerimus, illaplos in codices errores ignauia librariorũ (vt accidere solet) existimauimus, magis quã ipsos adeo enormi errore lapsos, vt crederemus, in lucem potuisse. Quamobrem (quod raro accidit) Græcos auctores de rebus Græcorũ scribentes, per Latinos corrigere opus fuit, recentiores ib. Græcis in eandem sententiam cum Latinis abeuntibus, vbi rursum ad calculos reuocanda fuit de annis Mauritij disputatio. In qua vbi Gregorius Turonensis, & ipse huius temporis scriptor affirmat Mauritium iniisse Imperiũ anno octauo Childeberti Regis, ideinque g superius tradit, eo anno vltimum Ianuarij fuisse Dominicum diem, quo Dominicalis Littera fuit C, quam manifestum est cadere in annum quingentesimum octogesimum tertium: non autem in præsentem annum quingentesimum octogesimum sextum, quo fuit littera Dominicalis non C, sed F, euidentissima ratione ostensum est, non hoc anno octogesimo sexto, sed octogesimo tertio post quingentesimũ. Mauritium imperare cœpisse. Qua patiter ratione, nullam in textum irrepsisse errorẽ, inuenies, de quo erat iudicio, apud S. Gregorium, dum in Regesto, loco libri secundi annotatum est, Indictione decima, & secundo anno Pontificatus S. Gregorij. siue Christi anno quingentesimononagesimo primo fuisse septimum annum Consulatus, seu post Consulatum Mauritij: vbi si secundum eundem annum Consulatus, quem certum est omnium sententia incidisse anno secundo eius Imperij, dicere necessario opus est, eũdem Mauritium regnare cœpisse anno quingentesimo octogesimo tertio, qui Consulatũ gessit anno sequenti, nempe octogesimo quarto. Quamobrẽ errore correcto, numeretur annus iste Mauritij tertius, cuius primus numerãdus fuerat anno Christi quingentesimo octogesimo tertio. Ad hæc confirmanda accedit, quod eum constet ex Mauritiana historia, auctore Theophylacto antiquitus scripta, Mauritium annos imperasse decem & nouem, vigesimo inchoato, & certum sit tempus obitus eius, & ingressum Phocæ accidisse nimirum anno Christi sexcentesimo secundo, vtiq; affirmandum est, imperare cœpisse anno Christi quingentesimo octogesimo tertio, & Consulatũ iniisse octogesimo quarto. Sed audi de Tiberij obitu tempore eiusque virtutibus, quæ Gregorius habet *h*: *Hoc anno, octauo* scilicet Childeberti Regis Francorum, *Tiberius Imperator migrauit à sæculo, magnum luctũ relinquens populo de obitu suo: erat enim summa lenitatis, in elemosynis promptus, in iudicio iustus, in iudicando cautissimus, nullum despiciens, sed omnes in bona voluntate complectens: omnes diligens, ipse quoque diligebatur ab omnibus, &c.* pergit narrare de substitutione Mauritij, sed ea petemus à Græcis.

c Eustath. in Eutych. apud Sur. die April. tom. 2.

d Euagr. l. 5. cap. 23.

e Greg. l. 6. cap. 30.

MAVRITIVS IMPERARE QVANDO COEPERIT.

Quod autem de mense, quo obiit, nulla sit inter scriptores controuersia, de die tamen haud verum esse reperitur, quod traditur ad quartum Idus Augusti eundem esse defunctum: siquidem tertio Idus Augusti repertur data pragmatica sanctio eiusdem Tiberij de confirmatione eorum, quæ statuta essent à Iustino de filiis colonorum & liberorum in Africa, Instante Publiano Episcopo Carthaginensi, ad cuius finem hæc leguntur: *Data tertio Idus Augusti, Constantinopoli, Imperij D. N. Tiberij PP. Augusti anno octauo* (ex quo videlicet cum Iustino imperare cœpit) *& post Consulatum eius anno tertio, & R. S. Nob. Tiberij Mauritij felicissimi Cæsaris anno primo.* hæc ibi in editione Iuliani Antecessoris. ex qua corrigas, vbi apud alios legitur, loco Mauritij, Matricij. Habes præterea non Imperatoretn à Tiberio Mauritium esse creatum, sed Cæsarem, nomenque Imperatoris nonnisi post Tiberij mortem accepisse: Cæsar enim vocatus tantum, dum Tiberius superuixit, licet diademate fuerit coronatus.

h Greg. 7. cap. 30.

Interfuisse autem solemnibus istis Ioannem Cõstantinopolitanum Episcopum, Nicephorus tradit, habitamque affirmat breuem orationem à Ioanne rhetore Quæstoris munere Insignito, nomine Tiberij ad Mauritium his verbis: *Tu vero, Mauriti, pulcherrimum mihi epitaphium imperium tuum facere perge, & sepulchrum meum virtutibus tuis exorna, neque spem eorum, qui tibi concrediti sunt per deceus fallens, neque virtutes ipse tuas obliuioni tradens, & veluti priuatus animi tui generositatem fugiens. Proinde potestatis insolentiam rationi fac frenes. & philosophiæ artibus sapienter potentiæ scepthum gubernes. Imperium namque res est quædam sublimis & excelsa, in altum, qui eis insidet, sustollens, & recte cogitata exaltans. Minime vero is, inquem eam, quod*

prudentia omnibus anteest, cunctæ tibi quamvis fortunæ quæ tibi felicitas indigit, omnes superat. Porro cunctorum & subiectorum tyrannidum parua, quam metuam fac conscripsit: & obiurgationum magis, perinde atque magistratum quendam, quam assentatoris, emollire, fatellas namque res est quædam, quæ admonitionis, nolit, & castigationē egre ferre. Ante oculos tuos assidue habeto: quo vitæ nostræ alienum remuneratorem pro summa sua potestate constituit.

Porro quam perinde atque rerum patronum tibi iniectam esse pro libello exhibuit. Eronem autem, qua caput tuum contulit, nobil dlaudio, qui circa maximum lictus fuit, dilexerunt, dilexerunt. Iste putare fieri qui subrisitur est, exhortari mihi Principes videtur. vt me deationem animi in rebus secundis seruare assuescant, neque nimium lætentur, aut adulatoria nonnullis fola superbiant. Imperij siquidem scientiam immodicam potestatem, sed splendidam potius seruandam tuentes elementi. Tu imperes humanitate & misericordia, aruginia autem timor. Nam & apibus natura ducis dedit aculeum, quo si quidam sibi tentat ea & naturali vindicam aut. vt pungere etiam eum possit, qui legitime non vtitur sed apium ne tyrannidem, verum communi vitiat. vt clementem & iustum aculeum habet. Itaque tibi saltem erimus imitatores. siquidem ratio ipsa consilia melioratus non vtatur quidem hac ad te velut productor tuus ac parens. Cōsiliorum tuorum in me, tuo beneficio potestatem ab afflictione omni & mœstitia accepta, simul & virtutes ipsi remunerantem, & retinentem.

Cum tuus imperator finem orationis fecisset, cives & subiecti pro quo afficiebantur, multam vim lacrymarum profudit. Deinde subiratam Imperator coronam & purpuram, hanc Cæsari concedit. Ille dum subditorum acclamationes grauat, oneri, exonerare: partim tam commodi consilia audirent, partim ipsum renunciatum Principem propter se, quibus se dignum Imperatore præstiterat virtutes admirarentur. Ipsum vero laudibus earum rerum omnium conciliatorem qui maxime decorum modestiæ dispensat extulerunt. Vbi vero tandem nouum Mauritium Imperatorem ceremonijs Principes est locatus. Imperator ipse in lecto suo repositus, in somnij vim ipsum cum sua quo eque verbo, neque scripto exprimi queat, & refectam cudida. vt cubiculum eius illustraret, vidit. Vir u, nam pro ostia, adstare ad ea præfatus: Hac tibi, Tiberi, tercentum annorum tempus dat: Tyrannis imperij tui temporibus cessabit. Postquam autem euigilauit somnium illud animo reposuit. Legibus deinde natus quamvis Imperator esset obijcere tamen tunicam deposuit, animo autem velut miraculum quoddam vel nouitate ad fidem superat exulanti. Imperat Tiberius cum octauo tribu, solus autem quatuor annis præfuit: qui post quam Imperatorum sepulchro repositus, hominem ad Mauritium potius deatq; fatelli tes cōuersi, & sermone, quem Tiberij summa procures fuerant do ipso die restituit. Nouem hominem tantum præteritorum meminisse, quantum præsent a curare & diligere solent. hucusque Nicephorus.

Quid autem ad ostensum visum in somnis Tiberio remunerationi ad Mauritium referri potest, cuius tempore Phocas insurgens in ipsum eiusque filios tyrannidem diram exercuit, dictum existimari debet de Tiberio Iulio, non nimirum fore post obitum consecutorum Imperium pacificum atque perenne, vbi nullus esset timendus, qui illud auferret tyrannus, cœli videlicet principatum, in quo eum CHRISTO regnant omnes Sancti eius.

Accedamus vero ad eius successorem Mauritium velim, hic de aliquot sanctis martyribus intexenda narratio est, qui hoc Tiberii Augusti tempore ex sua barbarie in extremis Ægypti partibus consecuti sunt coronam martyrij. Rem gestam autem apud Sophronium inlaudatissimum fidelitet enarrabo ad Temporibus Imperij Tiberij Augustissimi Cæsaris ascendimus Oasim, vrbem quæ magnum illic in duabus rebus monachum genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multa digna admiratione narrabant. Nos autem ad illius pertinentes familiare colloquium, magnum experimentum capientes sancti huius viri magnificæ actionis, & maxime in humilitate eius & silentio & mansuetudine, & charitate, quam ad omnes habuit. Dicebat ergo semper venerabilis senex: Credite mihi, filij, quia regnare habeo. Nos autem dicebamus ei: Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia prouam regnauit: importune ergo habes istam cogitationem. Ille vero rursus dicebat: Veraciter filij, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remouere. vt qui iam diuinitus accepisset, se in seruum vendendum, atque coronā martyrij coronandum. Pergit auctor:

Cum autem venisset Mazices, & vniuersam pronunciam illam deuastasset, ac diripuisset: venerunt & in Oasim & monachos quidem plures occiderunt, plurimosque captiuos duxerunt: inter quos acceperunt & Abbatem Ioannem (fuerat autem hic lector magnæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ) & abbatem Eusthathium Romanum & Abbatem Theodorum Cilicem (erant autem tres infirmantes.) Cum ergo vincti fuissent, ait abbas Iohannes barbaris: Ducite me in ciuitatem, & faciam, vt ipsi vestri det pro nobis numismata viginti quatuor. Accepit ergo illum vnus ex barbaris & duxit prope ciuitatem. Ingressus q, est abbas Ioannes ad Episcopum: inuenit autem in vrbe & abbas Leo & alij quidam Patrum, atque ideo tenti non fuerant. Ingressus igitur Abbas Ioannes capit erare Episcopum, vt barbaro numismata daret. Episcopus autem nō plura quam octo numismata habere inuentus est. Voluerunt ergo dare barbaro octo numismata & noluit accipere, dicens: Aut viginti quatuor numismata præbete mihi, aut monachum date. XVII. BARBARORVM GRASSATIONES. MONACHOR.

Coacti sunt qui erant in ciuitate rursum Abbatem Ioannem dare barbaro flentem & eiulantem. Adduxit autem illum in sua tabernacula barbarus. Post tres autem dies sumptis octo numismatib. Abbas Leo in cremum exit, vbi erat barbari, orauitq, illos dicens: Accipite me cum octo nomismatibus, & tres illos dimittite qui infirmi sunt. neq. pergere per eremum possunt: nam interfi ieris eos & detrimentum patiemini: ego vero sanus sum, & seruiam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem & octo numismata, & dimiserunt illos tres. Abiit ergo Abbas Leo vsque ad quendam locum & cum præ debilitate pergere vltra non posset, barbari decollauerunt eum: impletq, abbas Leo scripturam dicentem b: Vt ponat animam suam quis pro amicis suis, maiorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoque cognouimus, quidnam esset, quod dixerat: quia regnare habeo. Veraciter enim regnauit, quia posuit animam suam pro amicis suis. hucusque apud Sophronium de martyribus monachis sub Tiberio Imperatore. XVIII. LEONIS ABB. MARTYRIVM. b Ioan. 15.

Sed de his opportune adiicimus, quæ itidem paulo post, imperante Mauritio rursum barbarorum incursione contigisse idem auctor tradit his verbis c: Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Iordanes: Narrauit (inquit) senex, quia imperante fidelissimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Sarracenorum nat onis Dux prædam egit: cum circuirem ego per Aruonem & Aidonem, aspicio Sarracenos tres halentes secum vnum adolescentem valde formosum annorum ferme viginti vinctum atque captiuum. Vt ergo vidit me adolescens flere capit & orare, vt ab eis illum acciperem. Ego autem Sarracenos rogare capi, vt dimittrent eum. Vnus aut. in illorum sermone respondit Græco. & ait: Non dimittemus eum. Et ego rursum illis dixi: Accipite me, & hunc dimittite, quia satisfactionem non sustinet. Ait mihi & ipse rursum: Non dimittemus eum. Dixit ei: tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum & quicquid petieritis ego offeram vobis. Respondit non possumus tibi dare illum: sacerdotis enim nostri promissimus. quia si quid pulchrum ceperimus offeremus illud ei, vt ipsum in sacrificium offerat. sed vade iam nam si moram feceris caput tuum in terram proiciam. Tunc prostratus ego lacrimis dixi: Saluator noster Christe Deus, saluum fac seruum tuum. Et continuo tres Sarraceni demonio repleti imaginatis gladiis seipsos occiderunt. Assumensque ego adolescentem, in spelunca meam refouit illum: qui noluit discedere à me, sed renuncians seculo cum septem annos implesset in habitu monastico, requieuit: erat enim genere Tyrius. hæc ibi: sed ad Mauritium redeamus. c Euag. lib. 6. c. 55. SARACENI MALE PERIERE.

Mortuo igitur Tiberio Imperatore, Mauritius liberas regimenis habenas moderatur: de cuius in Imperium progressu habet ista Gregorius d, personam faciens: Respondebis (inquit) Christus dicens: Ego te de natali Comitis XX. d Greg. l. 2. epist. 61. ind. 11.

exubi

MAVRITIO NVPTVI TRADITA FILIA TIBERII IMP.

excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum fecit. hæc ipse: sed mitor, quod nihil de castrensi militia, attingens tantum, qui forensis militiæ eius fuerint magistratus, cum tamen constet ex Castrensibus rebus bene gestis iudicatum esse dignum Imperio. Non omittendum de Mauritio illud, ipsi Tiberium filium suum nominatam Constantinam, siue (vt alij habent) Constantiam in matrimonium collocasse eo tempore, cum iam moriturus in lecto decumberet: de quo ista Euagrius *a*: *Cum autem Tiberius iam prope ad extremum spiritum edendum veniret, Mauritio, qui ad Imperium gubernandum iam elatus fuit, filiam Augustam collocauit in matrimonium, & Imperium pro dote tribuit.* ac paulo post.

a Euagr. l. 5. cap. 12.

XXI.

Qui etiam ipsius nomina illi impertiit: siquidem Mauritium Tiberium, Augustam Constantinam appellauit. & infertur, vbi nuptias solemni pompa celebratas describit, hæc de Mauritij moribus addit *b*: *His rebus confectis, Mauritius deinceps non corpus modo, verum etiam animum eximia purpura & corona vestiuit. Nam solâ fere ex Imperatorum numero sibi ipsi imperare nititur, & Imperator re vera factus, primum populorum perturbationum flatum ex animo suo exigere: deinde flatum optimatum in rationis domicilio constituens, virtutum se virtutum exemplar præbere, quo subiectos ad se imitandum erudiret: Atque ista diuinitus à me quidem, non vt eum blanditiis & assentatione deliniam (cur enim, amabo, hoc à me ad eum finem diceretur, cum illa, quæ ipse literis prodo penitus ignoret?) sed quod tum dona à Deo tam munifice tributa, tum res, quæ tam variis modis adeo prosperè & feliciter accesserunt, ea ita se habere, liquido ostendunt: quæ sane omnia ex animo & ingenue Deo accepta referre debemus.* hæc Euagrius.

b Euagr. l. 6. cap. 1.

XXII. MAVRITIVS DEFENSOR CATHOLICÆ FIDEI.

Cum autem omnium sententia constet, Mauritium egregium omnium virtutum fuisse cultorem, potissimum vero obseruantissimum ipsius Catholicæ religionis cultus: testis est de hoc sanctus Gregorius in Epistola ad Anastasiũ Antiochenum, vbi ait *c*: *Omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione exoluendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi Domini nostri Imperatoris, & tranquillissima eius coniuge, & mansuetissima sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescunt: quæ etsi eorum corda in insania peruersi sensus ebullunt. Catholici tamen Imperatoris tempore, prauæ, quæ sentiunt, eloqui non præsumitur.* hæc Gregorius.

c Greg. l. 7. epist. 47.

XXIII. MAVRITIVS LITTERAS SCRIBIT AD S. THEODORVM.

Quod etiam eiusdem Mauritij magnam animi demissionem cum pietate commendat, illud ab eo specimen hoc anno editum legitur, quod ad S. Theodorum Archimandritam, à quo de Imperio cum victor à Persis rediret, oraculum haud dubium acceperat, confestim literas dedit, ab eodem preces exposcés: Gregorius enim sanctissimi viri discipulus, qui res ab eo gestas omni fide conscriptas posteris tradidit, hæc de his habet: *Vbi defuncto Tiberio (vt vir sanctus prædixerat) Imperium obtinuit, & eius verborum memor. Epistolam ad illum misit, rogans, vt Deum pro se deprecaretur, vt Imperium in pace tueri posset, & ab hostium defendere, additisque vt peteret, si quid à se vellet. Sanctus autem Theodorus beatum Philumenum misit, & rescripsit Imperatori, vt in vsus pauperum aliquid frumenti monasterio tribueret. Addixit igitur Imperator monasterio singulis annis tritici modios sexcentos, & peculum illi pro munere misit,* hucusque Gregorius, reliquæ autem Mauritij res gestæ annis singulis ordine temporum narrabuntur.

XXIV. NOVVS MITTITVR APOCRISARIVS CONSTANTINOP.

Cum vero innotuisset Pelagio Romano Pontifici Mauritium Imperatorem post Tiberium coronatũ, ex more nouum ad eum misit Apocrisiarium diaconũ Cardinalem. testatur id quidem S. Gregorius in Epistola ad Eulogium, fuisse vero illum S. Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum nomine Laurentium, idem Gregorius *d* testatur in Epistola ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum postea missa: qui cum ipse Gregorius Pontifex creatus est, fuit ab eo ob delicta depositus, & in locum eius subrogatus Honoratus, vt ex ipsius Gregorij Registro *e* colligi posse videtur.

d Greg. l. 4. epist. 38. Ind. 14.

e Greg. epist. 2. 2 in prin. ip.

Gregorius igitur tempore Tiberij eo bene functus munere, illo defuncto Romam reuertus est, & quidem magnis donatus muneribus, nempe sacrosanctis reliquis Andreæ Apostoli, & Lucæ Euangelistæ, quas nuper tempore Iustiniani refossas & honorificentiori loco reconditas vidimus. Quod enim (vt dictum est) ereptas fuisse in Vrbe in Cælij Montis regione ad cliuum Scauri monasterium Gregorius sub titulo S. Andreæ, eiusdem Sancti reliquias sibi dari petiit ab Imperatore: quas & accepit insignes quidem, nempe brachium S. Andreæ cum capite S. Lucæ, est de his in Vaticanis monumentis vetus assertio in priori pagina codicis signati numero centesimoquinquagesimotertio. Extat adhuc in eodem monasterio S. Andreæ ipsum eiusdem Apostoli brachium argentea theca ornatum, quod certis diebus super altare primarium populo vilendum, & venerandum proponitur: caput vero S. Lucæ in basilica Vaticana reconditum, sibi hactenus honorifice asseruatur.

GREGORIVS ROMAM REDIT.

XXV.

Reuersus S. Gregorius Romam, hoc otio bene vsus est nam quos inchoauerat Constantinopoli libros Moralium, perficere laborauit, vt ipse testatur scribens ad Leandrum *f*. Interfuisse postea Gregorium Romæ ipsi Pelagio Papæ in scribendo aduersus schismaticos, proxime dicturi sumus. Simulac enim Romam rediit, aduersus ingruentes ob capitula illa Tria schismaticos iussu Pelagij stylum exeruit. Eorum omnium (vt dictum est) caput fuit Aquileiensis Antistes Paulinus, posteaque eius successor Elias, inde vero Seuerus. Vixisse autem in hunc vsque annum tradunt *g* Eliam, ad quem coarguendũ ipse Gregorius diaconus iussu Pelagij epistolam scripsit, testatur id Paulus diaconus, vbi ait *h*: *Pelagius Papa Eliæ Aquileiensi Episcopo nolenti Tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere, epistolam satis vtilem misit, quam beatus Gregorius, cum adhuc esset diaconus, scripsit.* hæc Paulus. Qui, dum ait, nolentem Eliam suscipere Tria capitula Chalcedonensis Synodi redargutum à Pelagio Papa, minime quidem de Trium capitulorum quæstione visus est fuisse consultus: etenim illi se inter schismaticos collocarut, qui cum vniuersa Catholica Ecclesia (vt sæpe superius dictum est) recipiente Trium capitulorum damnationem ipsi eam tam rata habere minime voluerunt, quos acerrime propugnarunt cum ipso Elia alij eiusdem Ecclesiæ Episcopi Aquileienses, qui prærogatiua sedis se duces schismaticorum exhibuerunt. Non ergo Elias schismaticus erat, quod nollet Tria capitula suscipere, sed quod damnationi eorum minime acquiesceret, ac pro illis pugnaret, quæ tuenda susceperat. Sed & in eo corrigendus est Paulus *i*, dum Eliæ obitum & successionem Seueri ad illa refert tempora, quibus S. Gregorius Augustinum in Angliam misit; cum id non solum auctoribus omnibus hoc anno ponentibus Eliæ obitum aduersetur, sed & ipsi Gregorio id testati, dum longe ante Augustini ad Anglos legationem susceptam, imo antequam ipse Gregorius esset Pontifex, Septerum sed. isse Aquileiæ significat litteris ad eum scriptis anno primo sui Pontificatus: & vepote qui post literas Pelagij Papæ nomine à Gregorio scriptas ad vnitatem se Catholicæ Ecclesiæ conuerterat; sed iterum se ab ea conscindens, ad schismaticos transfuga factus est: quo nomine ipso sui Pontificatus exordio idem Gregorius ipsum redarguit.

f Greg. in præfat. lib. Mor. I.

GREGORIVS DE MAVRONE, RELIQVIIS.

XXVI. DE EPISTOLA VT LIBRO PRÆCEDENTI PAPÆ ATTRIBVENDA.

g Greg. epist. 36. l. 4. Paul. de gest. Lang. l. 3. c.

h Paul. de gest. Lang. l. 3. c. 12.

i Greg. l. epist. 36.

Quod vero ad dictam Epistolam à Pelagio Papa missam ad Eliam Episcopum spectat: eiusdem plane generis fuisse visa est, cuius erat epistola S. Leonis ad Flauianum, quæ cum epistolæ nomine scripta esset, eadem dicebatur & Tomus ob sui amplitudinem atque tractatum: nam & ipsa Pelagij epistola ab ipso S. Gregorio liber est nuncupata: de quo ad Hiberniæ Episcopos, dum scribit, hæc habet *k*: *Vt igitur de Tribus capitulis, animis vestris oblata dubietate, positis satis facile abundanter infundi: librum, quem de hoc re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis vtile indicaui transmittere: quem si pectis voluntaria defensionis studio, pro vigilantique corde voluerit vos legere, eum vos per omnia securos, & ad vnitatem vestram * reuertentes nihilominus esse confido.* hæc Gregorius; cuius modestia commendatur, cum totum Pelagio tribuat, quo de tamen eius nomine scriptum esset, nihil sibi arrogans laboris à

k Greg. l. epist. 38.

* Rectius.

se in

lent in scribendo suscepti. Quantæ autem essent efficaciæ libri illius ex his, quæ mox idem Gregorius subdit, intelligere licet: ex his, inquit: *Postea post hunc librum lectionem in quo profectus, habuit: quæ utique perfectæ sine dubio non ratione, quæ malorum ac bonorum perfectæ sine dubio non ratione, quæ malorum ac bonorum ostenderat.* hæc Gregorius ad Hibernos.

Porro dictam Pelagii epistolam, Tomum siue librum dictum ob fidei protestationem ad Episcopos Istriæ à S. Gregorio adhuc diacono scriptam, diu optatam frustra quæsitam, Dei magno beneficio, post editionem septimi huius & octaui Tomi, cum iam desperassemus omnino, accepimus eam Parisiis missam à viro doctissimo meæ amantissimo Nicolao Fabro, vna cum aliis egregiis antiquitatis monumentis, suis à nobis locis in Annalib. memoratis, simulq; duas alias eiusdem Pelagii Papæ, item dictorum Gregorii ab auctore, qui scripsit denominandæ epistolas breuiores eodem argumento ad eosdem Istriæ schismaticos antea datas, quas omnes eodem, quo scriptæ sunt ordine, huc tibi reddendas dignū * existimaui. Pelagius enim agre ferēs tam diu Istrios populos ab vnitate Catholicæ Ecclesiæ schismate scissos, adhuc remanere dilectos, Christi Redemptoris admonitione subditus, qui dixit Petro: *Confirma fratres tuos*: ad Eliam Aquileiensem Episcopum illorum antesignanum, simulque alios eius collegas, factionis eiusdem complices hâc primum epistolam scripsit, quam missis ad hoc Legatis dedit.

Prima epistola Pelagii Papæ iurionis ad Episcopos Istriæ.

Dilectissimis fratribus, Eliæ alijsq; Episcopis, vniuersisque filiis in fide Istriæ partibus constitutis Pelagius Episcopus S. Ecclesiæ Catholicæ Vrbis Romæ.

Quod ad filiationem vestram, fratres, filijq; carissimi, nostra tandem sorpta dirigimus, non malevola voluntate, aut dissimulatione vel negligentia fuisse credatis: sed sicut nostis, temporalis quietis & hostilis necessitas bellorum impedivit. Nam sicut ait Dominus per Prophetam a, Nunquid obliuiscitur mulier filium vterisui? Non ergo credatis nos viscerum nostrorum diuisionem non tam graviter, as gemitu doluisse: sed vtinam, dilectissimi, illuminet Dominus oculos cordis vestri, vt vestri cordis gemitus pro vobis videre possitis. Quo enim sicut ait b Apostolus, infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? & alibi c: Quis patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Deleatur quam Deus omnipotens pro felicitate Christianissimorum Imperatorū, per labores atque sudores filiorū nostrorum excellentissimi Domini d Exarchi & Cheretulorum sacri Palatii pacem nobis atorum vel quietem donare dignatus est: eam omni solicitudine studeamus prouisa ad vos semper dirigere. Hortantes & obsecrantes, vt in diuisione Ecclesiæ vlterius quisquam studeat permanere. Nouimus secundum Euangelicam vocem studemus fraternitatem dilectionis vestræ, in quantum fragilitas nostra sufficit, quæ nobis iniuncta sunt, cum fiducia cordis humiliter exhibere. Studiorum in Euangelio Dominum proclamatum e: Simon, Simon, ecce satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te Petrum, vt non deficiat fides tua, & tu conuersus confirma fratres tuos.*

Considerate, dilectissimi, quia Veritas mentiri non potuit, nec fides Petri in æternum quassari potest, vel mutari; nam cum omnium Discipulorum dubitatio ad exortandum posset eum, prosolo Petro Dominus rogare testatur, & ab eo voluit cæteros confirmari. Cui etiam pro mundi defectione, quam pro cæteris Domino exhibeat, palam dictum euidens & solicitudo commissa est, cui & clauses Regni cœlorum traditæ: & super quem Ecclesiam suam ædificatum esse promissum, aut portas inferni, aduersus eam præualere testatus est. Sed quia omnes in humani generis vitij, in finem seculi non quiescit in Dominum Ecclesiam inimici superseminare Zizania: ideoque necesse quantum malorum fundi diligua de fidei nostræ integritate dubitatio fugiatur, longere præsumpserit & argumentari, & ex hoc reprehendere vel dicere animi pertubationis necessarium indicauimus per præsentem epistolam nostram, & ad vestra vos matris Ecclesiæ vt reuocetis debeatis, cum lachrymis exhortari, & de fidei nostræ integritate vobis satisfactionem nostram mittere: quatenus nulla posset in cordibus vestris de nobis remanere suspicio, vt in diuini tremendique Iudicij die de taciturnitate mea vel immeriti non possint.

XXXI.

*Nos enim illam fidem prædictam tenemus, & cum omni puritate conscientiæ vsq; ad sanguinis effusionem defendimus, quæ ab Apostolis tradita, & per successores eorum inviolabiliter custodita, venerenda Nicena Synodus trecentorum decem & octo Patrum suscepit atque * reliquit in Symbolum, sed & in Constantinopolitana centum & quinquaginta Patrum sub pia memoriæ Theodosio seniore Principe factum, etiam Ephesina prima, cui præsedit beatæ recordationis prædecessor noster Cœlestinus Romanæ Vrbis Antistes & Cyrillus Alexandrinæ Episcopus: sed & Chalcedonensis sexcentorum triginta Patrum, quæ sub pia memoriæ Martiano Imp. conuenit: cuiusque sanctæ recordationis Papa Leo per Legatos vicarios suos præsedit: & vt diuersarum hæresum damnanda exigebat aduersitas, eandem Fidem vno eodemq; sensu * clamanter latius ediderunt. Sed & epistolam prædicti beatæ memoriæ Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum datam, quæ & Tomus appellatur, per omnia veneramur, tenemus, defendimus, atque secundum eius tenorem adiuuante Domino, prædicamus. Et sicut prædecessor noster sæpedictus beatæ memoriæ Papa Leo Synodum Chalcedonensem suscepit atque firmauit, ita & nos per omnia, operante diuina gratia, veneramur, custodimus, atque defendimus.*

* redegit

* clamantes

XXXII.

*Si quis autem contra hanc Fidem aut sapit, aut credit, aut docere præsumit: secundum eorumdem Patrum sententiam, damnatum atque anathematizatum esse cognoscat. Non ergo patiamur falsis suspicionibus, aut rumoribus denuo agitari, & in diuisione Ecclesiæ malorum hominum persuasionibus (quod auertat Dominus) reuocare. Quid enim vos à S. Ecclesiæ vnitate diuidit? quando nihil noui, nihil (quod absit) contrarium in dicta Ecclesia prædicari cognoscitis vel teneri? Sed vnam eandemq; Fidem, quæ ab Apostolis tradita, & à sanctis Patribus & prædictis quatuor Synodis explanata atq; confirmata dignoscitur, sinceriſſime teneri atque defendi modis omnibus comprobatur. Vbi ergo de Fidei firmitate nulla vobis poterit quæstio vel suspicio generari: in vnitate fidei, atque in sinu sanctæ matris Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ permanete. Si quid forte causæ est, vnde vestri scandalizati animi videantur: manentes in vnitatis charitate, eligite de fratribus ac filiis nostris, quos ad nos * inquirendo de quibus mouemini, transmittere debeatis: & paratissimus secundum præceptionem Apostolicam g, & cum caritate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem: Et sine aliquo impedimento cum omni dilectione, quando veneriti voluerint, voluntate sinceriſſima recolligare.*

* in quærendo g 1. Pet. 3.

XXXIII.

Audeamus autem Doctorem h Gentium clamantem: Sicut accepistis Christum Iesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & superædificati in ipso, & confirmati in fide sicut didicistis, abundantes in gratiarum actione. Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, nec ad contentionem aut superfluas quæstiones vestra vlterius studia conuertantur. Vocem eiusdem Apostoli cum humilitate cordis attendite: sic enim scribens ad Timotheum ait i: Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites: seruum autem Domini non oportet litigare, & iterum ad Corinthios k: Si quis autem videtur inter vos contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus: nec Ecclesia Dei, & iterum post alia: Non est Deus dissensionis, sed pacis.

h Coloss. 3.

i 1. Tim. 2.

k 1. Cor. 11.

XXXIV.

Considerate ergo, quia quicumque in pace & vnitate Ecclesiæ non fuerit: Dominum habere non poterit. Item ad Galatas l scribens ait: Qui ex fide sicut hi sunt filii Abrahæ. Prouidens autem scriptura, quia ex fide iustificat Gentes Deus, prænunciauit m Abrahæ, quia benedicentur in te omnes Gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham. Quam ergo excusationem apud Dominum post præsentem satisfactionem nostram habere vlterius poteritis, quando nulla vobis de fidei nostræ sinceritate & puritate contraria suspicio remanebit? Audite protestantem & commonentem eumdem Apostolum n: Nolite seduci, corrumpunt bonos mores colloquia prauæ. Non ergo circumueniamur à satana, non enim ignoramus cogitationem eius. Cum dilectione ergo fraterna & humilitate Deo placida, si cuius forte animus scandalizari videretur in aliquo, manens in vnitate

l Gal. 3.

m Genes. 22

n 1. Cor. 15.

caritate perquirat, atque cognoscat. Nam sicut beatus Iacobus Apostolus ait : a *Vbi Zelus & contentio, ibi & inconstantia & omne opus prauum*, & iterum Doctor Gentium b : *Quis vos impedijt veritati non obedire : persuasio hæc non est ex eo qui vocauit vos, modicum fermentum totam massam corrumpit.* & alibi : c *Ego confido in Domino, quod nihil aliud sapiatis : qui autem conturbat vos, portabit iudicium quicunque est ille*, & in subsequenti ait : *Vtinam abscindantur qui vos conturbant.* Et rursum admonens dicit : d *Quod si inuicem mordetis & comeditis, videte ne inuicem consumamini*, & iterum : e *Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus : non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes inuicem inuidentes. Aliter alterius onera portemus*, & sic adimplebimus legem Christi. & alibi idem Apostolus ait : f *Flecto genua mea ad Dominum Patrem Domini nostri Iesu Christi : ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem, corroborari per Spiritum eius in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis. Et post alia : Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino : vt digne ambuletis in vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in caritate, solicti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus & Pater omnium, qui super omnia, & in omnibus nobis. Et dum tales exhortationes Apostolicas habeamus : quis nos separabit a charitate, qua est in Christo Iesu Domino nostro? Si enim cum humilitate & sicut diligenter intendimus : considerandum & intelligimus, quod ille sit insidiator noster, de quo dictum* g *est, quia circuit sicut leo rugiens circuit, quærens quem deuoret : cui secundum eiusdem Apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & vnitate in fortitudine fidei resistere atq; obuiare necesse est. Exemplo enim omnes iudicimus, carissimi fratres ac filii, quanta mala quantaq; flagella diuisionē Ecclesiæ fuerint subsecuta. Vnde in ipsius misericordia, licet indigni confidimus, quia si Ecclesiam suam adunare atq; pacificare dignatus est, omnia à nobis, qua pro delictis nostris susceperimus flagella, celerius remouentur, & vnitas ac firmitas pacis Ecclesiæ pacem nobis & tempora lem obtinet & æternam.*

XXXV. *Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium obtestamur, vt his nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subuenire. ne vlterius per vos Dei diuidatur Ecclesia, sed hæreditatem Domini communi possideamus & teneamus studio. Quæ autem sit eius hæreditas, ipsius verba, qua ad discipulos dicta sunt, audiamus* h : *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*, & iterum : i *In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ipsum autem sicut ait,* k *Vt sis electionis, dicamus omnes, & non sint in vobis schismata : simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia, vt in vnum matris Ecclesiæ congregati efficiamur vnus grex, vt vnius Christi pastoris custodia ab omnibus externis internisque hostis insidiis eius protectione atque defensione seruemur illæsi. Hæc autem ad vos direximus per fratrem & Coepiscopum nostrum Redemptum & Quodamlt. dictum Abbatem monasterii maioris basilicæ B. Petri Apostoli, quos vestra dilectio & complacita Deo caritate suscipiat, & ad nos cum vnitatis vestræ gaudio sine mora reuerti dimittat : quatenus cognoscentes dilectionem atque obedientiam caritatis vestræ cum S. Angelis communiter atque vocaliter, dicere mereamur,* l *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* hactenus Pelagii Papæ epistola per Legatos missa, qua instar amantissimi Patris perditos filios studuit in domum paternam reuocare, & oues errantes, vt vigilantissimus pastor, ad gregem solicita cura reducere. Sed frustra, liquidem illi obdurato regis corde resilierunt, nihil pacificum, humanumue, vt par erat, ad Pelagium Pontificem rescribentes, sed aduersaria ac contradictoria potius scripta proteruo animo, pertinaci spiritu, superba intentione, atque arroganti fastu misere per suos nuntios ad hoc delectos.

XXXVI. Cum tamen nec sic quidem Pelagius Papa desperet furentes illos, & multa febre phreneticos delirantes, sed de adhibendis medicamentis ægrotantibus maiori cura solicitus, quam inepte, quam stulte deuiantes à veritate suas illi contradictiones opposuissent, ostensurus, primo missos ab eis nuntios, voluit proditis ex Apostolicis scriniis rerum gestarum exemplaribus reddere certiores. in de per litteras rursum eosdem schismaticos Episcopos admonere, arguere, rogareq; demum vt auerthone contentiosa deposita, ad sinum patentem, eosq; expectantē sanctæ matris Ecclesiæ properarent : inuitans eos ad Concilium siue Romæ, siue potius Rauennæ ob maiorem ipsorum commoditatem habendum. Epistola autem sic se habet ab eodem Gregorio diacono (vt idem communis aliis præferet stilus) conscripta.

Secunda Pelagii Papæ ad Episcopos Istriæ epistola.

Dilectissimis fratribus Elia vel aliis Episcopis Istriæ Pelagius Episcopus.

XXXV. PELAGII AD ISTRIAE EPISCOP.

Dilectionis vestræ per eos, quos direxistis, scripta suscepimus : relectisque his, graui sanctæ maroris & dolore percussi, cum neque his, qua nos vobis scripsimus, respondistis, neque vt fraternam decuerat caritatem, fidei nostræ satisfactionis suscepta ad vnitatem Ecclesiæ reuertendi obedientiam commodastis : postremo nec eos aliter, qui venerunt, dirigere pertulistis, vt apertissimam, lucidissimamque satisfactionem, se paterentur accipere : sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nobis iniunctum sibi à vobis aliud asserentes, nisi vt vestra tantummodo essent portatores epistolæ. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quæsisse vos legitur, sed velut iudicatum quid nobis expetisset, quod quam prauum sit, quam iniustum, Patrumq; regulis inimicum, si voluerit ad cognitionem veritatis accedere, splendidissime cum diuino auxilio poterit addiscere. Vnde nos cum Propheta lacrymabiliter conuenit exclamare : m *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis, & dolor cordis mei renouatus est. Renouatus est dolor cordis nostri, quando diuturnæ diuisionis scandalum minime tanto fidei fulgore superatur : maxime quia prauorum hominum persuasione decepti, scripta nobis diuersis insolita contagiis direxistis : & quod in epistolis Patrum quadam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentastis inserere : ita vt nec ordinem testimoniorum, qui in epistolis Patrum legitur, seruaretis : quippe vt quod scriptum nomine alterius fuerat, alterius nominis titulo promeretur. In quo euidenter dictum vobis Apostolicum in constat, aptarin. Nescientes nec, de quib. dicunt, nec, de quibus affirmant.*

Quod quidem non vestræ malitiæ vel callidi ati credimus adscribendum, sed veneno hostis malignissimi perfectionis exquisitum : qui ZIZANIA *seminare per vasa tra vsque in finem sæculi, in DEI Ecclesia non quæsat. Ex quo intelligimus fraternitatem vestram epistolas, de quibus postulastis testimonia, non legisse, neque enim si vobis Patrum scripturæ constaret, illa, qua apertissime profidei tantummodo causa sunt posita, aliis congruere fingeretis. propter quod ab errore diuisionis, in quem falsis opinionibus incidistis, hortor & opto vos celerius reuocari. & non, sicut o scriptum est) iugum cum infidelibus ducere, sed illi iterum iugo mansuetæ colla submittere, de quo ipse Dominus dicit,* p *Iugum meum suaue est, & onus meū leue est. Iquod nullo modo poterit qui vel ferre, vel discere, nisi eidem iugo caritatis vinculis fuerit colligatus, ipsi oneri per dilectionem quippe vt spiritalis sarcina mentis, humeros, vtrosque subdiderit. Sicut namque animositas abscisum intellectum facit per superbiam colligare, ita recuperata charitatis humilitas mentis in vnitate fidei perseuerantes ad cognitionem veritatis illuminat.*

XXXVI. *Propter quod præsentium portatoribus, quos fraternitas vestra direxit, & ex codicibus & ex antiquis polycratis sanctæ Sedis Apostolicæ relecta sunt aliqua, quibus euidenter apparet, nihil eorum, quæ in vestra postulastis epistola causa, trium Capitulorum, conuenire vllatenus, aut verisimiliter coaptari. Ideoque necesse est, vos omnes epistolas synodales solicite vigilanterque percurrere, vt euidentius agnoscatis, quia sancti Patres nihil aliud de Chalcedonensi Synodo in suis epistolis firmauerunt, nisi vt inuiolabilis fidei definitio seruaretur. Nam ad eamdem Synodum confirmandam beatæ recordationis prædecessor noster Papa Leo scribens inter alia sic ait : Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrum quæ in Synodo Chalcedonensi per vnanimitatem*

nemine fratrum de fide staturis sunt: ac reliquum, hoc ad omnes fratres & Coepiscopos nostros, qui praesidio Concilio interfuerunt, quod gloriosissimus & clementissimus Princeps destinavit, qua gloriosissimus & clementissimus Princeps destinavit, in nostram mittere, pro Catholica Fide, quae profitemur: vt & fraterna vniuersitas & omnium ad eum dilectio agnoscat, me non solum per fratres, qui vicem meam in eodem Concilio gesserunt, sed etiam per probatissimum gesserum Synodalium gestorum meorum manu subscriptionem: in solo defuisse studium, quod saepe diuersorum propter quam generale Concilium, & ex praecepto Christianissimorum Principum, & ex consensu Episcoporum solet celebrari congregari.

Sed ne forte animum vestrum aliquis adhuc videatur quaestio aut dubitatio mouere, aperimus quia ad Maximum Antiochenum Ecclesiae Episcopum scripserat, partem eum animum inclinare. Post plurima quae scripsit, ait: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam synodum nostra misit, praeterea, quod ad causam fidei pertinet, gestum fuisse perhibetur, nullius erit firmitatis: quia ad hoc tantum ab Episcopis Orientalibus sunt, vt exciti haereticos, Catholicae fidei defensores. quicquid enim praeter speciales capitula Constantinum ad examen Episcopale defertur, nisi ipsi quoque haereticorum, &c. Ecce, sicut superius diximus, fraternitas fratres certissimi, nihil aliud sapere fatuum potuerunt, nisi quae in omnibus Episcopis voluerit placere, quod per eos omnibus Episcopis placuit definitum fuisse, & confirmatum. Nam primatus causas, quae illis post definitum fuisse, non solum minime confirmauit, sed & reuelatus atque depulsari concessit. In Euagrii vero (quod est epistolarum sub litterarum, ex quibus aliqua in scriptis suis frequentissime commemorat: similiter postulasse, vt de mota sit causa in quo praedecessorum Leo Imp. per vniuersas prouincias auctoritas specifice cauebatur, aut qualiter ab ipsis responsa fuerint, nisi quae tantummodo, eorum hilari vultu placuisse memorat: vt nulla aduersus in vestigia cordibus malignae cogitationis prauitatis locum subrependum inueniat. Nos enim pugnae praecedentium hominum epistolas ordinem causae ipsius declinandum dicimus. Nam sicut Isidoro Cassiodoro, quae a nobis scribuntur, pontificum Dominis obtutibus vigilanter, relegatur; facile secum quantum, si particulari pro superstitione quaestionibus, & harum desertione inquirerem, tamdiu ab vniuersali Ecclesia segregari.

Sciunt enim arrogantia, quae superbia semper est proxima, nisi humano vitio permanere: quando in die Iudicij nullus ipsum reus esse valeat: & neque Theodorus Mopsuestianus neque Theophilus, qua ab aduersariis est prolata, ante tribunal Iudicis valeat subuenire. Dolori itaque Gentium parcamus, quia primo ad Corinthios epistola dicit a: Aemulationem habeatis meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Quaerge maiora sint, & a se demonstranda promittat, ex quo vox audiamus intectum. b Si linguis hominum loquar & Angelorum, caritatem autem non habeam: factus sum sicut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim omnia mysteria, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, vt ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. & iterum: Permanent autem fides, spes, haec tria, maior autem his caritas. Quam igitur ante Dominum poterimus habere fiduciam, quando nullam omnino generari vobis de solis nostris integritate cernimus, tenere tempora per superfluas quaestiones ab Ecclesia Dei, qua vastatur, & a fraterna caritate vos diuidi duratis. Vbi namque sit Ecclesia constituta, licet ipsius Domini voce in sancto Euangelio sit apertum, quid tamen beatus Augustinus eiusdem Dominus mentem sententia definierit, audiamus. In his namque, ait, esse Dei Ecclesiam constitutam, qui Sedibus Apostolorum per successiones Praesulum praesidere noscuntur. Et quisquis ab earundem Sedium se communione vel auctoritate separauerit, eum schismate damnandum esse demonstratur. & post alia. Positus vero ait, pro Christi nomine mortuus fuerit, inter membra Christi. Patiatur pro Christo, haeres corpori, pugnat pro capite. Et S. Cyprianus egregius Martyr in libro, quem de vnitate nominat, inter alia sic dicit: Excedunt ab vnitate proficiscitur: & primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia & cathedra manifestetur: & pastores sunt omnes, sed grex vnus ostenditur, qui ab Apostolis vnanimi consensione pascatur. & post pauca: Hanc Ecclesiae vnitatem, qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui cathedram Petri, super quam Ecclesia fundata est, deserit, & resistit: in Ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis praemium peruenire non possunt, quia pacem Domini discordia furore ruperunt.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes reuocat ab altari, & iubet prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes Domino munus offerre: quia nec ad d Cain munera respexit Deus: neque enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quae sacrificia celebrare se credunt emuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint, opinantur, hi, qui extra Ecclesiam colligantur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis & grauis culpa discordiae nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est, ad Regnum peruenire non poterit, qui eam, qua regnatura est, deseruit, & post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei vnanimiter noluerunt: adsint licet flammis & equibus tradati, vel obiecti bestiis animas suas ponant: non erit illa fides corona, sed poena perfidiae: nec religiosa virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus: occidi talis potest, coronari non potest. Item eiusdem: An esse sibi cum Christo videtur, qui aduersus Sacerdotes Christi facit? qui se a cleri eius & plebis societate secernit? Arma ille contra Deum portat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaru aduersus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, malorum seruus, filius impius, frater inimicus, contemptor Episcopi, & Dei Sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare. Item eiusdem supra: Peius schismatis crimen est, quam quod hi, qui sacrificauerunt: qui tamen in paenitentia criminis constituti Dominum plenis satisfactionibus deprecantur. Hic Ecclesia quaritur & rogatur, illic Ecclesia repugnatur. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas teneatur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui haeresim vel schisma facere conatur, multos secum trahendo decepit: Hic animae vnius est damnum, illic periculum plurimorum. Certe se peccasse huic intelligit & lamentatur & plangit: ille tumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oues a pastore solicitat, Dei Sacramenta disturbat, & cum lapsus semel peccauerit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest Regni promissa percipere: ille si extra Ecclesiam fuerit occisus, ad Ecclesiae non potest praemia peruenire. Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis frequenter & vbique disciplina praecipitur, & fundamentum religionis a fidei obseruatione ac timore proficiscitur, quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos conuenit, quam vt radicibus fortius fixis, & domicilio nostri super petra robustae molis solidatis, inconcussi ad procellas ac turbines saeculi steimus, vt ad Dei munera per diuina praecepta pergere possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, vt tam terribilia Patrum testimonia cognoscentes, nullo modo patiamini vlterius in diuisione Ecclesiae persistere; sed in viscera S. matris Catholicae atque Apostolicae regredi tota mentis intentione * celerate: vt radicati in caritate vnitatis atque fundati dicere meteamur: e Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: veraciter exclamantes: f Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Quibus breuiore quidem stilo, abundanti tamen caritate responsis, & de fraternitatis vestrae mentibus: & de diuinae misericordiae virtute confidimus, vos sanctae cuiusque reformari indubitanter Ecclesiae. Si tamen pro nostri adhuc delicti aliquid inimicus animarum vobis obstinationis (quod absit) aut dubietatis intulerit, secundum quod interlocutio nostra Gestorum apud nos habitorum supremi complectitur, & sicut excellentissimo domino filio nostro Smaragdo Exarcho Italiae supplicare curamus: instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda, recipiendaque fidei ratio, mittere festinate, vt nulla deinceps consensus vestri dubietas superfit, aut tarditas, si eis satisfactio plena redditur. Vel si hoc pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate paruerit: illic Rauennae fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam, qui loco nostro inter sint, animitate propitia, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiatis; ne amplius animae simplices diuisae a S. Ecclesia pro superfluis quaestionibus tam longa obsti-

XLII.

c Matth. 5.
d Gen. 4.

XLIII.

* accelerate.
e Psal. 132.
f Psal. 125.

nationem remaneant, nec per vos, quos Dominus gregi dedit esse pastores, oues à septo Ecclesiastico euagantes rapax lupi dentibus consumantur. huc usque secunda Pelagi Papæ epistola. Qua tandem absoluti, vt permoueretur per diuinum illi, quorum corda (vt de magna illa bestia est in a Iob) instar lineis labri constricta obdurauissent: vt rursum aduersus Pelagium ipsum atque vniuersam Christi Ecclesiam pro defensione damnatorum: in quinta Synodo trium Capitulorum, quorum causa ab Ecclesia se dilcuerant, scripserint prolixam satis apologiam. Ad quam confutandam Pelagius, eiusdem qui supra Gregorii opera vsus, scriptionem illam refractariam penitus confutauit, scripta ab eo prolixiori epistola, quæ & tomus dicta, qua cuncta pro tribus adductis Capitulis esse vana ostendit & falsa; solida vero ac firma illa, nullaque ex parte nutantia, sed certa veritate constantia, quæ in condemnationem eorundem trium Capitulorum assererentur. Opus quidem dignum Romano Pontifice, & Gregorio, qui scripsit, auctore; ipso siquidem Capitibus tribus latrantis Cerberi fauces occlusit, vt sic velut ossa picea spiritu intercepto, latrare veluerit, atque tandem exspirare cogerit. Ipse autem sic se habet.

a Iob. 14.

Tertia Pelagii Papæ ad Episcopos Istriæ epistola, eademque tomus, seu liber dicta.

XLIV. LIBER PELAGII II. PAP. EPISTOLA CONTRA SCHISMA. ISTRIÆ.

Dilectissimis fratribus Elia vel vniuersis Episcopis in Istriæ partibus constitutis, Pelagius Episcopus.

Virtutum mater caritas, quæ Redemtoris sui lucris seruiens, quæ numquam ea, quæ sua sunt, quærit, desiderio ambelantis me impulit dudum fraternitati vestræ plena dilectionis scripta transmittere, quæ dissensila diu possint suo corpori Christi membra sociare. In quibus plus precibus, quam meritis loquens affectu quo valui exhortari curaui, vt quos apros discutienda rationi prædedit, huc dilectio vestra dirigeret, quatenus in trium Capitulorum negocio, vel quæque aperta sunt, cognoscerent: vel quæ, forsan obscura viderentur, hac eius collatio pacifica intentione aperiret: tandem dilectionis vestra scripta suscepi, quæ non rationis causas quærerent, sed deliberata apud vos iudicii sententia impetrarent. Hos autem quod vos audere de vestra sapientia video, fateor, dolens miror, & quidem per epistolas, exempla (vt puto) offendi humilitatis, amoris specimen præbui. Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere, flens gemensq; cum b *Propheta cœpi exclamare:* b *Cur animum Babylonium, & non est sanata, ignem quantum valui caritatis accendi, & tanta scissionis exurere rubiginem volui, sed impletam Prophetæ sententiam peccatis exigentibus inueni, qui ait:* c *Frustra conflauit conflator, scoria eius non sunt consumpta, nulla in reprobis flamma charitatis affectus, nullum vel post exemplum dulcedinem redolent in cunctis suis sermonibus, nihil quod ad pacem pertendat, sonat. Pensate quæso, hoc (quod dicere nisi singultu interrumpente non valeo) longo diuisionis vsu, quantis mentis frigore fraternitas vestra corruerit, qua nec conflicta reualescit.*

b Ierem. 51.

c Ierem. 6.

XLV.

Quid igitur inter hæc faciam, nisi vt pro vobis ad lachrymas vertar? Quia enim leo rugiens circuit quærens, quem deuoret, sicut & vos stantes extra caulas ouium. * *Non dempto fructibus palmites attendo sed abscissas à radice vites afficio. Et sudantes vos operatiuo cerno. sed tamen laborare extra vineam non ignoro. Ecce vrgente fine arundo vastatur, ad solitudinem terra aperitur, aer, (vt ita dixerim) procella diluuij inundum subruit, digitur, aer, (vt ita dixerim) procella diluuij inundum subruit, & vestra fraternitas arcana fugit, Cum Ieremia dicam: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? & rursum: Deducant oculi nostri lachrymas, & palpebræ nostræ defluant aquis. dicam cum illo iterum: Plorabo & requiescam: Quia enim quietem concordiæ in vestro corde non inuenio, fessa mente lacrymis sterno: qua enim mei spiritus requies esse potest, si ab occulto hoste insidiem vulnus mederi non potest? Ecce in cunctis mundi partibus sancta & vniuersa Ecclesia veritatis suæ radiis fulget. sed tamen adhuc vmbram vestræ diuisionis sustinet. Vbique in fidei statu perdurat; sed gaudere eam desina salute prohibet vulnus, quod de vestra abscissione tolerat. nec enim sanum caput brachiis non grementibus gaudet: nec se quasi incolume esse pectus lætatur, cum subiectorum viscerum doloribus tangitur: tota autem corporis compage affligitur, si pars eius vel extrema lacerantur. Quicquid ergo est, quod abam patiscentit, in se harmonia charitatis attrahit, Paulo attestante, qui ait:* c *Et si quid patitur vnum membrorum, compatiuntur cætera membra. Nec itaque sumus, qui vestro dolore tranfigimur, non qui vestris sustinebus sentimur. Tanto igitur damnis vestris festina debemus consolatione succurrere, quanto ea per charitatem cognimur, vt nostra sentire. Nam eis differre sanitas volumus, superna increpationis voce terentur, quæ ignauos pastores increpans, dicit:* d *Quod infirmum erat, non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & quod perditum non quæsistis. Si differre volumus, indiscreta inuentionis increpamur, qua per Prophetam Dominus dicit:* g *Numquid resinam non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiæ populi mei? Quid enim per resinam, quæ fomentum ignis est, quæ & in ornamentum domus marmora dissipata coniungit, nisi caritas designatur? quæ & in amore corda succendit, & vt S. Ecclesiastes vnitatis ornamento componat, discordes hominum mentes per pacis in se studium ligat. Quid per Galaad, quæ acerbum testimonium interpretatur, nisi in scriptura sacra altitudinem innumera sententiarum densitas dicit? Quid per medici vocabulum, nisi vnusquisq; prædicator? quid per non obductam filiæ cicatricem, nisi culpa plagis ante Dei oculos nuda monstratur? Resina ergo in Galaad defuisse conuincitur, si pro offendenda veritate, cum tanta adsint scripturæ sacræ testimonia, ad sociandos vos S. Ecclesiæ, nequaquam digne ardoris caritas exhibetur; & velut absente medico cruentis non obduitur, si exhortationes cessante, tanta scissionis vulnus velamine subsequentis pacis operitur. Sed iam tempus est, ipsa nos suspitionum vestrarum vulnera tangere, eisque auulsa Deo medicamina patefacta veritatis adhibere. per ea, quæ piæ memoriæ Iustiniani Principis temporibus acta sunt.*

* deuotandos.

c 1. Cor. 12.

d Ezech. 34.

g Ierem. 8.

XLVI.

*Fraternitas vestra suscipiatur sanctam Chalcedonensem Synodum fuisse conuulsam. Sed absit hoc à Christiano opere. a Christiana cogitatione. In ipsa quippe Nicæna, Constantinopolitana, ac prima Synodus Ephesina firmata est; & quicquid illam parialiqua conuellere tentitur, illas omnium simulan, quæ per hanc firmatæ sunt, destruere conatur. Cui suspitionis in scriptu vestru ex sanctis prædecessoris nostri Leonis epistolis, ac Encyclio testimonia adiungitu, vt præfatam sanctam Chalcedonensem Synodum inlibatam debere obseruari monstretur: Quæquidem, fratres carissimi, ex paucis epistolis sumptis permixto ordine consequæ posuistis. vt dum interiecta alia epistola, ad alia priora epistolæ verba reuertitur, quasi ex multis epistolis prolata videantur. Et valde miramur, cur fraternitas vestra de tam sint dictum) paucis epistolis non pauca sompserit: cum constet, quod de sancta Chalcedonensis Synodi inlibata veneratione & prædecessorum nostrorum asserto innumera, & multorum Patrum consensu in Encyclio, quasi quadam * se mundo, multo ioudet. Sed quia semper distendi ordo tanta sibimet connexione subiungitur, vt & precedentia subsequentibus seruant, & subsequentia ex precedentibus suspendantur: eorum sensum, quæ prolata sunt, nullus pandimur. si infra supraque legentes, vel quo tendant, vel vnde pendeant, demonstrentur.*

* Ieremias.

XLVII.

*A dilectione igitur vestra primum testimonium sanctæ prædecessoris nostri Leonis ponitur, quod in eius epistola vltima continetur, quo ait: De rebus apud Nicæam: & apud Chalcedonam, sicut Deo placuit, definitis, nullam audeamus huic tradi tam, tanquam dubia vel infirma * sint, quæ tanta per Spiritum S. fuit auctoritas: cui secundum testimonium ex ea epistola à vobis adiungitur, quod illic paulo superius habetur, quo dicitur: quia sunt sanctæ, vere citerque dexitis, perfectio instrumentum & attributum plenitudo non recipit. Intercellu autem diuinis testimoniis de Encyclio assumpti, præfati prædecessoris nostri Leonis ad Leonem Principem scripto vestro verba replicantur, quibus dicitur: Legitimas & diuinitus inspiratas constitutiones velle mouere, non est pacifici hominis, sed rebellis, dicente Apostolo: Verbum contendere, ad nihil est vtile, nisi ad subuertendum audentium. Nam si humanis persuasionibus semper discrepare sibi rerum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare. & eius rectum aduersum: Non sinat contra dexteræ omnipotentis Dei triumphos reduinia exorgere motibus exanclis aperti amina. Cuius adhuc testimonium post pauca subdidistis: Nihil prorsus de bene compositis retractetur.*

* inficta

a 2. Tim.

XLVIII.

Vltimum vero à vobis ponitur testimonium, quod in priori eius epistola, de qua nuper iam testimonia prolata fuerant,

...centiatur, primum, quo dicitur: *Quæ iam patefacta sunt, quæ...rent, quæ perficta sunt, revelare, & quæ sunt definita con-...ndere, quæ aliud est quam de adepta gratia non referre, & ad ...nsilia arboris olivæ improbos appetitus mortifera cupidi-...tate extendere? Hæc sunt, fratres dilectissimi, quæ B. Leonis ad ...ionem principem verba posuit, quæ videlicet ab eo pro consti-...tione facta, non autem pro causis Episcoporum specialibus, ...quæ apud Chalcedonam gestæ sunt, proferuntur. Nam quia ...pro sua fide in emendata observatione exarsit, pensandum est ...eadem epistola quid præmisit: ait enim ad eundem Principem: ...*Cæterarum temporalium religiose provide...*...*tuo familiarum divina & æterna disposit amicus persequanter ...*...*imperium, nisi sit Catholicæ fidei, qua humanum genus so-...*...*la vindicat, sola sanctificat, in ea confessione permaneas; & ...*...*dispositos, quas de terrenarum opinionum vanitate nascuntur, ...*...*ædificandi in petra, super quam ipse Deus ædificavit, abi-...*...*pertas. Si igitur Eidem fratres charissimi, in cuncta mundi ...*...*partibus non ut solido statu vigere non cernetis: consultum ...*...*quantum in sancta Chalcedonensi Synodo recte decretis. At ...*...*nostrum nihil hunc aliud, nisi de persona agitur, nihil de San-...*...*Chalcedonensis synodi fide quæritur: auctoritatem Patrum qua-...*...*si quendam declinatu. Namque ut iudem B. Leo ostenderet re-...*...*tractari, quæ perfecta sunt, non debere: qua hac intentione dixis-...*...*set, addidit subdens: Quæ ad pacem vniuersalis Ecclesiæ, & ad ...*...*confirmandam Catholicæ fidei normam solicitius pertinent. Quid ...*...*igitur cum prohiberet definita concilii, admonitionem protinus ...*...*adiecta Catholicæ fidei subiunxit, & quia nobis detrahitur ...*...*auctoritatibus, sed de sola Fidei professione dixisse indica-...*...*tur? Illa namque nunc in vestra quæstione vertuntur, quæ ipse ...*...*quoque emendasse noster beatus Leo studuit: dum non nisi ea, ...*...*quæ pro Chalcedonensi de Fide sunt statuta, confirmat. Ita-...*...*que et Anatolium Constantinopolitanæ urbis Episcopum ...*...*scribens, dum de quodam nouo ausu corriperet, dicit: Vt ...*...*cuncta Synodum ad extinguendam solum hæresim & ad con-...*...*firmandum Fidei Catholicæ studio Christianissimi Principis co-...*...*gnoscam, in accessionem amb tu trahar. & rursum: Ita ab-...*...*sit ut Concilia Synodalia, vt fratres in Fide tantum modo ne-...*...*gotia communicatu, & definitiones eius causa, quæ erat curanda, ...*...*petitus, ad consentiendum sibi, aut deprauando traduceres, ...*...*aut certe compelleret. Quis enim tam bilis omnimodo de Chalce-...*...*donensi Synode suspicere, nisi quod de sola fide gestum fuerat, de-...*...*mutaret, eidem Synodo scribens, ait: Et fraterna vniuersitas, ...*...*& fidei unda cognoscat, non solum per fratres, qui vicem ...*...*mean tuo quos sunt, sed etiam per approbationem gestorum Sy-...*...*nodalium, quam vobiscum inisse sententiam, in sola videlicet ...*...*Fidei causa, quod sæpe dicendum est.*

Quæ cum vniuersa Chalcedonensi Synodo in sola Fidei causa ......*cuncta, quæcunque specialiter gesta sunt, seposito dubio ...*...*eorum demonstrat. Iisdem ergo rursum, quos cum præfato ...*...*Anatolio suscipiendo Antiochenæ presbyteros ordinari, dicit, ita vt ...*...*Chalcedonensis Synodi definitionem de Fide, cui etiam dilecto ...*...*nostro scribendo consensisti, & quam Apostolicæ Sedis firmavit au-...*...*ctoritas, profiteatur super omnia seruaturus. Qui Chalcedo-...*...*nensis synodi definitionem dicens, vtique etiam de Fide, non ...*...*aliam, nisi causas, quæ illi specialiter motæ fuerant, reprobas-...*...*se (sibimet ipsi enim existeret) quæ ei singulariter displi-...*...*cuerat. Ut possum nihil aliud Synodi, nisi Fidei definitionem ...*...*recipi: quicquid aliud, nisi quod cæteræ, quæ illi specialiter mota ...*...*sunt, vitauerit? Nequeo cum sibi vellet, vnam tantummodo cau-...*...*sam præfati Anatolii reprehendere verebatur, qui hanc sui iudi-...*...*cium approbatam & serenissimis Principibus, & auctoritati ...*...*eidem materiæ non esse veritus scripsit discurrentibus indicare. ...*...*Cum vero de illa præfato Anatolio priuate loquitur, & rur-...*...*sum ad synodum scribens, quod de sola fide gestum fuerat, se reci-...*...*pere confitetur: unitas, quod & Anatolium de specialibus criminis ...*...*causa relaturis, & cuncta priuata negotia, quæ mota in Synodo ...*...*fuerant, remittere sit.*

Rursum in scripto vestro testimonium ac exemplum de Ennodio ......*profertur, quod multis Episcopis simul dicunt: Neque ve-...*...*nerunt vel aptum possum aut commouere, aut commutare ...*...*eorum, quæ apud Chalcedonam decreta sunt: Cui aliud quo-...*...*que testimonium, quasi ex eadem epistola subiunxistis, quod vi-...*...*delicet Anatolius Constantinopolitanæ urbis Episcopus esse, non da-...*...*bium est, quod: De Chalcedonense vero sancta Synodo duo, ...*...*quoniam ipsum quærere omnino aut retractare aliquid eorum, quæ ab ipsa finita sunt, hominum est insidiantium tantummodo Ec-...*...*clesiæ, & vniuersali Christi pacis. In quo fraudulos & omnibus pro-...*...*hibeat. Ipse subiungat. Ait enim: Quando apostolica quidem & ...*...*paterna dogmata olim noli in tradita, in eo roborata sunt atque ...*...*firmata.*

Sic igitur insidiantium est hominum Apostolica dogmata & ......*paterna consulta: qui eadem paterna & apostolica dogmata ...*...*inlibata recipiunt, constat profuldubio, quia insidiantes non ...*...*sunt. Eiusdem namque Synodi sicem inimeratam Deo auctore ...*...*retinemus, & si priuata negotia quæ illic gesta sunt, cum san-...*...*cto prædecessore nostro Leone prætulimus, vt definitionem fidei ...*...*illic prolatam, propositæ etiam morte, reseruemus. In præce-...*...*denti autem testimonio multorum simul Episcoporum vitium di-...*...*catur, aut scriptor erraverit, ignoramus: neque enim in En-...*...*cliis continetur, vt ipsi in scripto vestro posuistis: Neque enim ...*...*iota vnum aut apicem possumus commouere aut violare eorum, ...*...*quæ ab ea recte sunt & non aliter definita. At ergo est aliud ...*...*non posse commouere ea, quæ dicta sunt, & non posse commo-...*...*rica, quæ recte & inculpabiliter sunt decreta. Sed hanc enim ...*...*viri doctissimi ea, quæ illis gesta fuerant de causis specialibus à ...*...*prædecessore nostro Leone excepta omnimodo non fuisse: & idcirco ...*...*cautissime scribunt, commoneri aut velari, quæ recte agenda & ...*...*inculpabiliter definita sunt, non deberi; ne si cuncta confirmare ...*...*se dicerent, sententia soperatæ prædecessorum nostri Leonis oblitaren-...*...*rent; Vnde & illi celsico subiungunt: Vna sapientia semper sunt ...*...*sapientes Apostolica Romanorum Sedis Ecclesiæ.*

LI. * Desiderat epistola ista S. Leonis.

Post hæc quoque exemplo eiusdem prædecessorum nostri Leo-......*nis ad * Basilium Episcopum testimonium posuistis, quo ait: Ob-...*...*secro dilectionem tuam, vt Chalcedonensis Synodi definitionibus ...*...*in nullo animum relaxes. Et quæ ex divina sunt inspiratione ...*...*composita, nulla patiaris iniuria temerari, & rursum: Vt ...*...*autem possit hæc exhortatio ad omnium fratrum & Coepiscopo-...*...*rum notitiam peruenire, diligentia vestra fraternitatis curæ perficiat, ...*...*quia (quod sæpe dicendum est) vera religio Christiana turbatur, si quicquam de his, quæ apud Chalcedonam constituta sunt, ...*...*conuellatur. Sed vtrum hæc de causis quarumdam personarum ...*...*specialibus, an de sancta Fidei definitione asserat, inquiratur ipse ...*...*quid superius dicat. ait enim: Hæc scripta direxi, quibus dilectio-...*...*nem vestram credidi commonendam, vt sceleratis ausibus sancta ...*...*constitutis resistantis, ne in quoquam nostra communis Fides aut ...*...*intrepida inueniatur, aut tepida. Quis igitur admonitionem ser-...*...*uandæ fidei præmisit, vbi custodiri Synodum voluit, indica-...*...*uit. Si autem in huius epistolæ sermonibus ambiguum, cum ...*...*ex aliis suæ epistolis quo sensu hæc dixerat, requiramus. Maria-...*...*no namque Augusto scripta sua pro eadem Synodo dirigens, ait; ...*...*Ad gloriam vestram, & ad Constantinopolitanam Antistitem ...*...*scripta direxi, quæ euidenter ostenderent me quæ de Fide Catho-...*...*lica in prædicta Synodo definita fuerant, approbare. Qui sicut-...*...*tas & speciales causas eiusdem Synodi recepit, cur ea se approbare, ...*...*quæ de Catholica Fide in prædicta Synodo definita sunt, spe-...*...*cialiter asserit? Rursum quoque præfato Principi scribens: Quia ...*...*omnibus modis obediendum est potestati vestræ & religiosissimæ ...*...*voluntati, constitutionibus Synodalium, quæ mihi de confirma-...*...*tione Fidei Catholicæ placuerunt, libens adieci sententiam. Si er-...*...*go confirmationem Fidei Catholicæ sibi placuisse eig. sententiam ...*...*adeisse adstruit, in hu...n quibus confirmatio Fidei non fuit, con-...*...*stat, quia sententiam non adiecit.*

LII.

Adhuc autem ex eiusdem beati Leonis epistola testimonium ......*scripto vestro inseritis quæ ad Basilium dicit: Pie nobis & con-...*...*stanter vtendum est, ne dum tanta disputatio admittitur, eo-...*...*rum, quæ diuinitus definita sunt, auctoritati cogeatur. & ...*...*infra: Nec in ea quam disceptationem plene definita renocan-...*...*da sunt, ne ad arbitrium damnatorum iudicia reuocanda ...*...*sunt. ne ad arbitrium damnatorum iudicia hu videamur am-...*...*bigere, quæ manifestum est per omnia Prophetici & Euangeli-...*...*ci atque apostolici auctoritatibus consonare. Quæ ait tem vel ...*...*superius definita diuinitus, vel inferius plene definita asserat: ex ...*...*ipsa vel ex alia eius epistolis vestra fraternitas pensat: In qui-...*...*bus numquam specialia gesta commemorat sed sola quæ de fide sunt ...*...*prolata, confirmat. Vnde in his quæque vel his vigilanter * imprimitur & quæ plene definita exarsit * attenditur, cum dicit: ...*...*Nec his ipsis videamur ambigere, quæ manifestum est, per omnia ...*...*Prophetici & Euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonare.*

* exprimitur, * ostenditur.

LIII. Pensate quæso, fratres charissimi, si scripta Theodoreti Prophetica & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonant, quæ Redemptorem nostrum iniquis assibus Dominum negant: Pensate: si illa epistola Prophetica & Evangelica atque Apostolicis auctoritatibus consonare videatur, in qua & hostis Ecclesiæ Nestorius defenditur, & defensor Ecclesiæ Cyrillus accusatur. Pensate si illa Theodoreti scripta Prophetica, Evangelica atque Apostolicis auctoritatibus consonant, quæ prius contra rectam fidem edita, ipse postmodum conversus damnat. Extremum quoque sæpefati Leonis [a] Actium presbyterum testimonium ponit, quo ait: Ne pariatur sopitarum rerum certamen asseri, quarum retractator nonnisi sacr. legum inventor: quod de quibus rebus asserat, ad eundem sectum scribens ipse manifestat, dicens: Nihil Apostolicum unquam potero sentire diversum, nec à mea ipse deviare sententia: Et quod Sancti Spiritu revelante consessus sum: quodque mecum totius Synodi professione prædicante protexi, aliqua varietate communem, cum facilius mihi sit, quibuslibet & supplicijs ab hoc mundo auferri, quam ab ea, quam generaliter credidi, professione mutari. Si ergo cavillatores quæ retractari non debet, sola est professio fidei: ille retractator rerum erit sacrilegus, qui professioni eius fuerit diversus. Nam quod idem B. Leo solam in Synodo professionem fidei summo ardore custodiat, innumeris epistolis demonstrat, ex quibus pauca breviter perstringimus, vt in eis certior facta vestra fraternitas colligat, quam multa taceamus.

*Desideratur ista ad Actium S. Leonis epist.

LIV. Hinc est enim, quod Martianum Augustum scripto suo alloquitur, dicens: Fratri autem meo Iuliano Episcopo nouerit vestra clementia hoc me proprie delegasse, vt quicquid illic ad cuiusquam fidei pertinere probauerit: meo nomine vestra fiducialiter suggerat potestati. Hinc est, quod Pulcheria Augusta scribens ait: Quod vero pijssimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuerunt, vo'uisse me scripta dirigere, quibus ea, quæ illic de fidei regula sunt definita, firmarem, libenter impleui: Hinc est, quod Iuliano Episcopo scribens, dicit: Quod necessarium credidit clementissimus Imperator, libenter impleui, vt ad omnes fratres, qui Chalcedonensi synodi interfuerunt, scripta dirigerem, quibus placuisse mihi, quæ sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem. Hinc est, quod Pulcheria Augusta iterum scribens ait: Circa fratrem autem meum venerabilem vestrum Iulianum Episcopum quantum debeat crescere vestra dignatio, Apostolicæ Sedis æstimate iudicio: cum in causa fidei, cui scribi sapietis vestra famulatur, vicem ipsi meam æternus delegarem, vt ab ea, quæ vobis deberur, obscurantia non recedens, me pietatis vestræ præsentia frui non desinat. Causam quippe fidei memorans nequaquam æternum diceret, nisi quicquid extra fidem ageretur, ex Synodo excludi voluisset.

LV. Rursum per Epistolam vestram dicitur, A Sede Apostolica vos dictos, atque ab sinistra sanctæ Ecclesiæ, cui Deo auctore præsumus, confirmatos, nebuleæ rei, quæ sub præmemoria Iustiniano Principe gesta est, consentire deberi, atque hanc populationem exhortationis vestræ adiungi tu dicentes quod in causa principio & Sedes Apostolicæ per Virginium Papam & omnes Latinarum provinciarum Primates damnationi trium Capitularum fortiter restiterit. In quibus verbis attendimus, quadrare quæ prouocare vos ad consensum debuit, & consensu vos ipsa diuulsit. Latini quippe homines & Græcarum ignari, dum linguam nesciunt, errorem tarde cognouerunt: & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantiæ quoque verum opus esse rent, & certamine non quieuit, quorum consensum cerne rent, & errori se vestro adhæsisse, & sanctis præsidijs, priusquam verum cognoscerent, consensisse. At postquam diu ab eis labor tumescit, & longo tempore sensissent, ad priora se iniurias vsque certatum hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non reliquerunt, nisi quæ vera sunt, agnouissent. Quid enim diu ni consilia sic crescunt, fratres, quod dei Sanctam omnipotens Deus repugnaverit cum sua fidei esse permisit, & sic eum sua fidei prædicatorem fecit? Nisi vt cuncti, qui per illam fuerat prædicatum, ostenderet, quia vas de verum est Dei Euangelium, quod & tanta duritia inuiolata, prædicaret: vt dum ea audiuerent eius, quæ ab illo contra fideles gesta recolerent, repente cum ad fidem versum non sine euidentia cerne rent. Vnde ipse quoque dum prædicationem suam debere facile ab infidelibus recipi Dominus de se et ait a: Dominepossunt, quia ego eram cum ludeis vocaretur, & eos ipse per synagogas vos. qui credebant in Iesum Galatas reficta Euangelia, in iudaismi constituerat errorem declinasse, suam ei priorem contra Euangelium duritiam verulis, & ab intentione perfidiæ eorum montes retorsit dicens b: Audistis conuersationem meam aliquando in Iuda smo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam Dei & expugnabam illam: proficiebam in Iudaismo supra multos coætaneos meos in genere meo abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum: cum autem placuit ei, qui me segregauit de vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret Filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus: continuo non acquieui carni & sanguini. Ecce frater Scherissimi, Paulus egregius Doctor, quia diu veritati restitit, inde ad confirmanda corda audientium in eiusdem prædicatione veritatis adiutorium sumpsit: ostendens profecto, quia fidem, cui tanto prius labore restiterat, postmodum sine magno æstimo certitudine non tenebat.

LVI. Debet ergo perpendere vestra dilectio, quia prædecessorum nostrorum in hac causa consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius duris contradictionum laboribus insudauit. Sed hæc super sedem Petri, qui & Paulum superat, vestra fraternitas ad memoriam reducat. Diu quippe restitit, ne ad fidem Gentes sanctæ Ecclesiæ sine circumcisione reciperet, diu se à communione Gentium communione subtraxit. Paulo attestante, qui ait c: Cum venisset Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat; prius enim quam venirent quidam ab Iacobo cum Gentibus edebat; cum autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos, qui ex circumcisione erant. & paulo post: Et cum vidissem, quod non recte ambularet ad veritatem Euangelij, dixi Petro coram omnibus: Si tu cum Iudeus sis, Gentiliter, & non Iudaice vivis: quomodo Gentes cogis iudaizare? qui tamen ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta, dum quosdam conspiceret, quod Gentiles ad Ecclesiam venientes penitus servanda circumcisionis onerarent, dicit d: Cur tentatis Deum imponentes iugum cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? Nunquid fratres dilectissimi Petro Apostolorum principi sibi dissimili adiuvis debuit ad hæc verba respondere: hæc quæ dicis, audire non possumus, quia aliud ante prædicasti? Sequitur in trium Capitulorum negotio, aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inventa veritate, dictum est, cur mutato sententiæ huius fides in crimine objicitur, quæ ab ipsa Ecclesia humiliter in eius auctore veneratur? Non enim mutat opinionem, sed inconstantia sensus inculpa est. Quando ergo ad cognitionem recti, in errore commutatus permanet: quid obstat, si ignorantiam suam desiens verba permutet? De ipso quoque auctore omnium Deo scripturæ attestante cognoscimus, quia dum consilium non mutavit, sæpe sententiam mutat: neque enim mendacium eius poenitentia accesserat, cum de eo, quem ipse vngi præceperat, dicebat ei e: Pœnitet me Saulem vnxisse Regem in Israel. Hoc quippe se facturum etiam tunc præcinit, cum eum quasi approbando præcluit: ne ad pœnitentiam quasi inopinatus dolor accesset: sed tamen pœnitere se insinuat, quia non mutato consilio, ea, quæ dudum dixerat de illa, verba, permutat.

In his autem testimonijs, quæ ex epistolis Leonis prædecessoris nostri protulistis, præmisistis dicentes: Doctrina vestræ contra de Sedu est per beatum Leonem, successoresque eius, vnde pauca commemorare præsumpsimus, mortuum ab hominibus damnari nullatenus oportere, & tamen nulla eius testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firmaretis. Etenim quæ à vobis subiuncta sunt, retractationem fidei fieri prohibent, non autem damnari infidelem mortuum contradicunt: Sed neque hoc beatum Leonem prædecessorem nostrum quodam Leo dicisse meminimus: Quis autem nesciat, quod in nullo sibi eiusdem Leonis & beati Augustini prædicatio contradicat? Ipse namque ad Bonifacium Carthaginem scribens, ait: Si vera essent, quæ ab eis obiecta sunt Cæciliano, & nobis possent aliquando monstrari: ipsum tam meorum anathematizaremus. Sed tamen Ecclesiam Christi, quæ non lite giosis opinionibus fingitur, sed diuinis attestationibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus. Ecce mi ab his prædicator & sostinem Ecclesiæ propter hominem vetat, & si qua pernes ja deprehendat, cum quem publice defendebat Cæcilianum, se etiam post mortem anathematizare non abnegat, quia videlicet tunc vinculo vere consolatur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur. Si vero hoc faciendum, dicere f. trasse præsumimus,

bis præsulibus facimus, quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum sancta Synodus prima Ephesina damnavit: Nam cum ab eius defunctus esset actum ab illo Symbolum in eadem Synodo fuisse prolatum silentio à sanctis Patribus cum auctore damnatum est. Et quidem ipsi sancti Patres in eadem Synodo residentes ad Dominum iam receperunt: post quam Theodorum damnauerunt, & sic mortuum ad desinisse decimus procul dubio mortuum accusamus, & in spinum committere quid nitimur prohibere, sed cur dico, & quæ nostra loquimur? Eiusdem Theodori ex libro illius dicta accipiamus.

LVII. IN IESVM Dominum ac Deum nostrum, qui post mortem venit, immo quia venit exclitur, post mortem Theodorus post-posita dubitatione damnauit: neque enim nostra fides patitur, vt qui vt blasphemus Redemptori nostro hostis extitit, à vobis vltrius defendatur. Ipse quippe contra Apollinarem in libro tertio loquitur sic: Quomodo igitur, tu, cui super omnes mandauit deus regimen, illum qui ex Virgine natus est, Dominum esse & ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, & post sancti Spiritus illum creationem imputare non iubes. Sed qui Deus est, & ex Deo, & consubstantialis Patri, & quidem qui ex Virgine natus erat. O mirande, & qui per spiritum sanctum secundum diuinas scripturas plasmatus est: & consilionem in matris accepit venire, inerat forsitan, quia non quam plasmatus est, & vt templum Dei esset, accepit: non tamen existimandum nobis Dominum de Virgine natum esse. & post pauca: Nec secundum tuã vocem pronunciandum est omnino ex virgine natum Dominum esse, & ex Deo consubstantialem Patri, & post pauca: Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quid autem natum est, Deus & ex Deo, & consubstantialis Patri, nec ipse & hoc carnem dicere: quod si non hoc caro est, quantum est Deus, nec ex Deo, nec ex consubstantialis Patri. sed ex semine David, & consubstantialis ei, cuius semen est, non id quod natum est ex Virgine Deus, & ex Deo & consubstantialis Patri. & post pauca. Non Deus Verbum ex Maria natum est, natus autem est ex Maria, qui ex semine est Dauid: non Deus Verbum ex Muliere natus est. & iterum: Quod enim dictum est, duobus è spiritu, aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, deo ad voluntatem propositorum confortabatur: ab eo ad hoc, quæ portebat, docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur, vt aliarum certamen sufficeret, sicut & beatus Paulus docet: a Quicunque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. Idem ait supra.

LII. Deum igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Iesu Christo qui est secundum carnem, diuinitas facta esse, sicut dunt: quid sancti Spiritus cooperatione ad hoc Christus indigebat? nec enim Vnigeniti diuinitas Spiritu indigebat ad inspirandum: Spiritu autem indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat, vt doceretur ea, quæ docebat peragere, spiritu indigebat, vt immaculatus appareret. Et post pauca, ac si dicat Iesus: Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim: operor autem quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum vnigenitus Dei in me est, certum est, quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. & non est mirandum de Christo hæc existimari, cum euidenter ipse de se ait hominibus dicens: b Qui diligit me, meum verbum obseruat, & Pater diliget eum, & ad eum veniemus, & quamplurimum apud illum facemus. & iterum: Sciebat subtiliter, vt notandum est, pietatem, pateretur autem laborantem infirmitate & sic ad effectum suam voluntatem educeret: & iustificaretur inde, & immaculatus ostenderetur siue reparatione, siue custodia meliorum. Fuit etiam paulatim ad meliora profectibus. Et post pauca eiusdem Theodori ex commentario secundum Matthæum: c Infer digitum tuum huc, & vide manus meas. & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tuli am solum sufficere tibi ad credendum putas: hæc enim dicens me latenter tange manu, & cape experimentum, & dele redire, & non desistere. Thomas quidem cum sic credidisset, Dominus meus, & Deus meus, dicit, non solum ipsum Dominum & Deum dicentem enim resurrectionis scientia habebat, & Deum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.

Eiusdem Theodori ex commentario, quod est in Actibus Apostolorum libro primo. Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agere eos pro Cruce iniquitate & agnoscentes Saluatorem & Dominum, & omnium auctorem bonorum Iesum Christum, quoniam per istum peruenit & assumptus est ad diuina natura, in Spiritu quidem fidem suscipere & eius discipulos fieri, ante omnia ad baptisma accedentes, quod & ipse tradidit nobis, reformationem quidem habens inspirationis futurorum, nomen autem celebrandum Patris & Filij & sancti Spiritus: Hoc enim, quod est: Vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi, vt vocationem, qua in nomine Patris & Filij & sancti Spiritus est, relinquentes, Iesum Christum in baptismate d vocent. Sed quale est hoc, e quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari & accepti, quia sub nube & in mari Aegyptiorum separati sunt, liberati eorum seruitute, vt Moysis leges attenderent. tale est, Vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi: vt cum ad ipsum accedissent tanquam Saluatorem, & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso vtpote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur: Sicut omnibus hominibus quamcunque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inuentore vocari, vt Platonici & Epicurei & Manichæi & Marcionistæ & quidem tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos, indicauerunt apostoli. LX

d Act. 8. e 1. Cor. 10.

Eiusdem Theodori in libro de Incarnatione: Plus inquietabatur Dominus, & certamen maius habebat ad animæ passiones, quam corporis: & meliori animo ibid nes vincebat, meditante Deitate ad perfectionem. Vnde & Dominus ad hæc maxime ipsius videtur certamen. Item eiusdem in libro contra Synerianistas vel Apollinaristas: Sed si caro erat, inquit, Crucifixi, quomodo sol radios auertit, tenebræ occupauerunt terram omnem? & terræmotus, & petræ scissæ sunt, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicunt & de tenebris Aegypto factis temporibus Moysis non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysem facta miracula? & quæ per Iesum Naue, qui solem stare fecit, qui sol temporibus Ezechiæ Regis & contra naturam retrorsum ibit est. Et de Elia reliquis, quæ mortuum suscitauerunt? LXI.

Eiusdem ex libro octauo de Incarnatione: Manifestum autem est, quod vnitas conuenit: per eam enim collecta natura vnam personam secundum vnitatem effecerunt. Sunt enim de viro & muliere dicitur, quod iam non sint duo, sed vna caro: dicamus & nos rationabiliter secundum vnitatis rationem, quod non sunt duæ personæ, sed vna, scilicet naturis discretis. & post pauca: Quomodo igitur homo & Deus vnus per vnitatem esse potest qui viuificat, & qui viuificatur, qui saluificat, & qui saluificatur, qui ante secula est, & qui ex Maria apparuit. LXII.

Eiusdem ex interpretatione Symboli trecentorum decem & octo Patrum: Sed Christum quidem secundum assumptam seruis formam: eum autem, qui eum assumpsit, super omnia nominans Dominum: intulit tamen hoc secundum coniunctionem, vt per significationem nominum, naturarum manifestam diuisionem faciant. Nemo igitur, neque eum, qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Dominum: nec iterum Dominum, qui est super omnia secundum carnem ex Iudæis: Iesum enim dicit à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute: qui autem de Spiritu vnctus est, omni modo aliquid inde assumpsit: Quia autem fuerit dicat, de Spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam? & iterum. Certus quidem & ipse filium Dei se non secundum diuinitatis dilectionem naturalitatem, sed secundum quod domesticus Dei erat, per quod filius Dei per voluntatem domestici Domino constituti homines interim vocabantur. LXIII.

Hæc de innumeris pauca prætulimus, vt quasi per foramen angustum, quam nimium barathrorum intus lateret, monstraremus. Ecce quales priusquam decem milia libros Theodorus scripsisse prohibetur. Pensate, quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conscripsit? Sed hæc illius dicta, qua prolata sunt, vtrum eius sint forasse dubitatur. Patrum si placet scripta proferamus. ita apud vos libros eius, quos de perfidia illius testes dicturi sumus, deducti insuper testibus affirmemus. Armenie quippe Episcopi Proclo Constantinopolitanæ vrbis Episcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt: Fuit autem aliquis pestilis homo, magus autem fera, hominis habens formam LXIV.

diabolicam, mentito nomine Theodori, qui schisma & nomen Episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, in Mopsuestano Ciliciæ secunda vel oppido, vere quidem principaliter à Paulo Samosateno descendens, licet Photino & cæteris hæresiarchis in libro de Incarnatione Domini nostri Iesu Christi in toto suo proposito ipsis verbis imitatur visus. Et si quid peius, iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli valebat homines acuta sua sicut colubra lingua veneno, quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem reinebatur suo Latibulo, timens potestatem eorum, qui à magno Deo & Salvatore nostro a acceperant Iesu Christo calcare super colubras, scorpios & omnes virtutes inimici. Deo autem sanctos Apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt Martyres & Confessores & Episcopos, & cæteros Sanctos. Inuento autem, nescio quomodo, tempore corpori pere, & extra fines suos fidue ambegerens, & in parochiam adiunn non pertinentem, tanquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriæ in Ecclesia alloquens, sic dixit: Homo Iesus, quid est enim homo, quod memor es eius? Apostolum autem de Iesu dictum fuisse hoc, dixit: Dum enim qui paulo minus ab angelis minoratus est, videmus, inquit Iesus. Quid ergo homo Iesus? sin aliter omnibus hominibus, nullamque habens differentiam ab homine eiusdem generis, præter ea, quæ gratia ei dedit. a Luc. 10.

LXV. Quibus Proclus Constantinopolitanæ urbis Episcopus rescribens ait: Fugiamus turbulentes & cenosos fallacissimos septa Dei impugnantes, & eo Arij furorem diu dentem indui duam Trinitatem, Eunomij audiciam circumcludentem scientia incomprehensibilem naturam, Macedonij rabiem separantem à Deitate inseparabiliter procedentem Spiritum, & nauam istam blasphemiam, quæ iudaismi multo ampius superat blasphemiam, introducentes: nam illi quidem cum Filium negant, fraudant ramo radicam: isti vero eum, qui est, negantes, alterum introducunt; detrahentes sinceram naturam.

LXVI. Rursus de huius errore Iohannes quoque Antiochenæ Ecclesiæ Antistes ait: Multo autem tempore perseuerans Theodorus persuasit multis vt Nestorio, quod Christus Filius Dei vivi, qui de sancta Virgine Maria natus est, non est, qui ex Patre natus est Deus Verbum consubstantialis Genitori, sed homo pro qualitate sua voluntatis ex DEO Verbo operationem suscipiens.

LXVII. Rursus de eius errore Cyrillus ad Lamponem presbyterum scribens, ait: Cum apud Helam commorarer, vir aliquis ex his, qui nobiliter militant in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis Orthodoxis: subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & monachorum & laicorum. Accusabant autem Orientales Episcopos, quasi tacentes quidem Nestorij nomen, & dissimulantes eis aduersari: Transientes autem ad Theodori codices de incarnatione factos, in quibus multo pejores nefarias blasphemias positas sunt: pater enim fuit Nestorij perfidi, qui & illius mala locutus, impium & in his factus est.

LXVIII. Rursum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ urbis Episcopus ad Acacium Melitinæ urbis Episcopum scribens, ait: Non oportebat latere sanctitatem vestram, aue sorsitan cognouit, quod omnes Orientales religiosissimi in Antiochiam conuenerunt, cum transmisissent Thomam dominus meus sanctissimus Proclus (omnium plenum intellectu & rectorum dogmatum: Erat enim ei ratio multa & longa de dispensatione Domini nostri Iesu Christi. Suppositi vero capitula quædam collecta è Theodori codicibus, quæ consonantem Theodori perfidiæ intellectum habent, & adhortatus eos etiam illa anathematizare.

LXIX. Rursus de errore illius Edessenæ Ecclesiæ Antistes ad beatum Cyrillum scribens, ait: Iam vero quidam vnitatem secundum substantiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inueterauit Orientis immedicabilis modo vulnere depascens Ecclesiæ corpus apud aliquos quasi sinuosos, & supercilia excellentes eruditione latentes.

LXX. Honoratus Episcopus enim quidam prouinciæ Ciliciæ: Theodorum verò similia docentis, & eorum suadere, aita quidem supra tribunalis de Ecclesiæ statu dicebat ad populi placentia: alias autem loquebatur in scripturis, qui in principio quorundam eius codicum anathemate circumcludebant insipientem non manifestare. Aliis scriptis istis primum exposuit: non esse vere Dei Genitricem sanctam Virginem, tanquam Deo Verbo non susipiente secundum nos natiuitatem, & post pauca: Nec enim dicunt secundum substantiam, vel secundum subsistentiam vnitum esse Deo Verbo hominem, sed bona voluntate: quadam tamquam diuina natura non suscipiente alterum modum vnitatis propter non circumscriptibilem. Iste dixit Dominum nostrum IESVM CHRISTVM non oportere adorari sicut Dominum, sed relatione Dei honorari sicut imaginem quandam. magis autem manifestum secundum eos dicere, sunt inter aliquadrelatione assidentis demonis. Iste & carnem Domini pronunciauit nihil omnino prodesse, dicipans Dominivocem: Quæ est caro nihil prodest. Iste & Apostolos dixit non cognouisse Christum quod Deus erat, sed supra fidem quæ est in homine ad fidem esse Ecclesiam. b Ioan. 6.

Rursum de errore illius Hesychius Hierosolymorum presbyter Ecclesiasticæ historiæ scriptor, ait: ita Photinum, in multis & aliis eos esse secutos: Theodorum quidem præcipue imitatum est, malitiosum quidem loquendi, & in lingua patatissimus, & ipse tamen instabilis voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur: clericatui enim Antiocheno à prima ætate connumeratus, & leue consessari politus, ad sæculares lubidines reuersus retrò delectabatur; in omnibus autem denique * imitabilis. Et beatus vir Ioannes Constantinopolitanus Episcopus scripsit epistolam, quæ vsque adhuc in codicibus legitur, & apiore ad meliorem partem tamen eum transferre prænaluit, & iterum leue conuersus, iterum in clericatu esse cœpit. Et Antiochia relicta, in Tharsi tranmigrauit. In ea Episcopum, nondum Deo vlciscente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prona autem elementa sue doctrinæ ex Iudaico vaniloquio insipiens coduxit in Prophetiam Psalmorum conscripsit; omnes de Domino * prædicationes abnegantem: culpatus vero & periclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate, sed compulsu omnibus cæremoniis: & codicem ipsum delere pollicitus, latenter consolabat Iudaicæ impietatis viaticum. & post pauca: CHRISTVM enim IESVM generis nostri Saluatorem & Dominum (quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem iustitiæ Paulus vocat, sic recum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorum, & ad dexteram paternæ Maiestatis consedit, de quo ad Colossenses scripsit epistolam d, quia in eo omnia creata sunt, quæ sunt in cælo, & in terra, visibilia & inuisibilia, quod per eum in eum creata sunt omnia) hunc incarnatum Verbum, sicut Euangelicis vocibus doctissimus, ita nominem per vitæ promotionem & passionum perfectionem coronatum Deo Verbo scripsit stultum in omnibus. Et hæc in mysticis sermonibus ausus est. * imitabilis. * prædicabilis. c Rom. 1. d Colos. 1.

LXXI.

LXXII. Contra errores eiusdem Theodori, piæ recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, inquiunt: Deinceps à nobis veneratione nem prissima doctrina reddentes, eos, qui auctores sunt contra Dominum impie conscribere debita condemnationi subiicere, & nominibus dignis vocari oportere existimamus. Iustum igitur circumdari eos confusione iudicum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum: quatenus nec vita illis eximatur, & post mortem permanent contempti. Igitur doctrina Theodori & Nestorij impiorum & pestiferorum piaculo abominanda esse, similiter autem & omnes, qui sequuntur eorum errorem, & consentiunt eorum impietati, iustum est ipsos eandem nominationem mereri, & confusionem incidere, vt non Christiani, sed Nestoriani nominentur, nedum nomen Christiani, excipso inueniantur decorari vocabulo, longe constituti à Christianorum proposito, & alienatricia & immaculata Fide. & post pauca: Si quis præterea præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assentientis, & illorum locis imitatur, post glacij vltionem omnia eius facultata Fisco addicatur. Rursum contra errores illius piæ recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, enarrant: Nemo habeat, aut legat, aut scribat, aut proferat Nestorium, seu libros, vel codices omnino inutiles, vel ipsius Nestorij vel alterius, & maxime Nestorij aduersus solos Christianos conscriptos, aut Theodori: sed vnusquisque habens tales codices publice illos proferat, & in conspectu omnium igni tradat. LXXIII.

Et si adhuc forsitan post tot prolatas Patrum contra illud sen-

tentias

...mmus vestra fraternitas dubitat, Theodoreti libros legat, in qui-
...bus dum contra Cyrillum Alexandrinæ urbis Antistitem eum
...defendere nititur, veritus accusat dicens: Interpretationem Cyri-
...lli accusat illati psalmi, & arguit hæc verba divini Theodo-
...ri: Cur silentium igitur, quo est homo, de quo stupefit & mira-
...tur, quod vaginatus dogmatis est eius memoriam & visitatio
...rem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine,
...sed superbissimo demonstratum est: quod autem de uno quolibet,
...ex his certum est. Dedutur, itaque tot retrubus blasphemiis hos
...esse qui dubitat? Et tantis blasphemiis illum cognitis, eum
...damnatum iure, quis neget? Discusso ergo primo de Theodori
...damnatione capitulo, nunc ad sextam epistolam Theodoreti inda-
...gandi transeamus, cuius tota series si solerter assumitur, sanctæ
...Chalcedonensi Synodo quam sit aduersa, pensatur. In Gestis nam-
...que eiusdem Synodi & sæpius Leonis Cyrillum prædicatur: in e-
...pistola vero illa Theodoreti Cyrillus in Apollinaris dogma cor-
...ruisse reprobatur: scriptum quippe in ea est: Cyrillum autem li-
...bros Nestorij volusse destruere lapsos est, & inuentus est in Apolli-
...naris dogma cadere: in Gestis Nestorius, vt Redemptoris nostri
...adsertor iure damnatus ostenditur, verbis vero epistolæ dam-
...natus insuper existimatur. Sic quippe in ea dicitur: Antequam in
...Synodo astaret reuerendissimus ac sanctissimus Archiepiscopus
...Iuuenalis Nestorium ex Episcopatu deposuerunt iudicio & inqui-
...sitione fidei. In Gestis Synodi in Dei & Domini nostri vna
...persona duas naturas Cyrillus confessus ostenditur: in verbis epi-
...stolæ vnam naturam tradere dicitur, atq; ab hoc sensu correptus
...vt confusse narratur. In Gestis Synodi anathematizatus Nesto-
...rius tam post mortem dicitur: in verbis vero epistolæ tam post
...depositionem suam, pro solo cinnus suorum odio ad emittatem su-
...am vere redisse probetur, sic quippe illic scriptum est: Nestorius
...autem, quia in fuerat odio comitatu, & virorum, qui in ea sunt,
...maximorum, illuc reuertitur non potuit. In Gestis ac definitionibus
...Synodi vnus Filius IESVS CHRISTVS dicitur: at iuxta do-
...ctrinam Theodori atque Nestorij Deus tantum. Et in Gestis Syn-
...odi sanctum Theodorum veritatis doctor dicitur: in verbo vero
...epistolæ idem, cuius blasphemias supra protulimus, veritatis do-
...ctor etiam: qui nimirum si vera dixit, falsa erunt, quæ de ve-
...ritate Synodus protulit: Quis igitur, quæ epistolam, quæ hæc
...decreuerunt, quod sit de Synodo, nititur: quid aliud, quam
...ipsa eiusdem Synodi destruere conatur? Si enim sibimetipsis di-
...uersa sunt, nulla procul dubio auctoritate subsistent: quia quæ se
...inuicem destruunt, alios ædificare non possunt: si sibimetipsis
...diuersa fuerint, nullo firmitatis connitescunt, Domino attestante, qui
...ait: Omne in se diuisum non stabit. Sed absit hoc, absit ab illo Vene-
...randi Concilio, vt sibimet contraria sapiat: & vel superiora sub-
...sequentibus discordia præferat, vel inferiora præcedentibus impu-
...gnatura subsistat. Sancta enim fides, quia vnus illic Spiritus acce-
...pitur, vna fuit confessa, vna est & fide prædicata. Idcirco in
...omnibus mundi partibus forma nostræ professionis facta est, quia in
...prædictis vocibus sibimet ipsa dissimilis non est.

LXXIV. Sed iure tantummodo sanctam Chalcedonensem Synodum
...omnibus dicimus, & auctoritatem huic epistolæ reprobemus? Quæ
...nimirum si tuenda videatur, etiam tota sancta Ephesina Synodi fi-
...des ac reuerentia dissipatur. Hæc quippe ait, quod in ea Cyrillus
...primum maledixerit, sapientium oculos excæcauit. Quid ergo
...illic de veritate certum dicitur, vbi ipsa veritas sacerdotibus
...vendica esse prohibetur? Sed quis hoc dicere, quis hoc consentiat
...patientia audire? Reprobetur ergo vna epistola mentiens, ne
...utique sancta Synodus tanta falsitatis crimen sustineat,
...vestra fidei fundamentum teneamus, ne postquam sancta pri-
...ma Ephesina Synodus quasi venalis arguitur, Chalcedonen-
...sis etiam (quod absit) culpa varietatis notetur: qua vt in verbis
...sua quanta sit amentia, elaret, necesse est, vt vestra fraterni-
...tas, vbi sit completa, cognoscat. Omnes namque nouimus, quod
...in Synodo nunquam canones, nisi per actus definitionibus fidei,
...nisi per actus Synodalibus gestis habeantur, vt seruato ordine
...cum prius Synodus ad Fidem corda ædificet, tunc per regulas ca-
...nonum mores Ecclesiæ ad iustitiæ componat. Vigilanti ergo cu-
...ra est iuste, quæ in sexta illius Actione sanctæ Fidei professio
...commendatur: nunquæ in septima ad institutionem tam
...fidelium regula canonum figitur. Victoriosus vero Actio-
...nibus nihil de causa Fidei, sed sola negocia priuata versan-
...tur, quod cum Responsales vestri ita esse ambigerent: cuius no-
...bis fuit ex prolatis multis hoc codicibus demonstratus. Nos
...tamen hæc de re numquam dubitari posse credimus, quia
...& eadem series se ipsa insinuat, vt credi aliter contradi-
...cat.

Primum quidem quia (sicut dictum est) dum definita Fi- LXXV.
dei regula in Actione sexta ostenditur, ordo causa indicat,
vt in Actione subiuncta canonum forma sequeretur. Secundum
vero est, quia & in Actionis sexta terminum tam canonum
norma præfixatur, dum illic à Principe venerabilibus Episco-
pis dicitur: Aliqua sunt capitula, quæ ad honorem vestræ reue-
rentiæ vobis referenda nimus, ipsum existimantes, hæc a nobis
*regulariter per singula Synodum * firmari & cætera. Præla-* * formari
tionе itaque sexta actionis ostenditur, quia iure constitu-
tionis canonum nonnisi in septima continentur. Quid enim se-
peteret, quod perfecta Fidei professione, fieret, nisi vt quorun-
dam fidelium actiones inlectas sancta Synodus positis regulis
iudicaret? quamuis si solerter assumamus canonum regulas posi-
tas, non sicut putatur, in septima, sed in textas sexta Actionis in-
uenimus. Nam cum in eisdem Constitutionibus sanciendis, non
dies, non Imperium ponitur, non qui residerent, describuntur:
procul dubio cum non consueto exordio cæpta sunt, quia præce-
dentes Actionis subnixæ sunt, demonstrantur: quia vero in Actione
sexta Fidei causa perficitur, ipsa Episcoporum omnium generali
subscriptione declaratur. Nam qui post subscripserunt senten-
tiam, cuncta, quæ de Fide agenda fuerant, finita testati sunt. Vn-
de & in causis post specialibus nudo tantummodo verbis loquuntur,
atque ea, quæ decernentes dixerant, nulla supposita subscri-
ptione firmauerunt. Quæ reuerendissimi Episcopi ita in Actione
sexta omnia, quæ de Fide agenda fuerant, cognoscebant: vt, sicut
illuc scriptum est, clamarent: Supplicamus, dimitte nos, pie im-
perator, dimitte nos? quod non pro Fide, sed pro specialibus
causis detenti sunt, principali illuc responsione monstratur,
cum dicitur: Sacratissimus & piissimus dominus noster Mau-
rius Augustus ad sanctam Synodum dixit: Laborastis multo spa-
cio fatigationem perpessi: iustissime autem tres aut quatuor dies
adhuc, & præsentibus magnificentissimo iudicibus nostris, sin-
gula quæcumque vultis mouere, competens adeptari solatium.
Qui igitur ad singula quæque vellent motiua retenti sunt, licet
quia nequaquam vltra Actionis sexta terminum pro Fidei causa
restiterunt.

Sed cur de his extensa ratione agimus, qui tanta prædece- LXXVI.
ssoris nostri beati Leonis auctoritate fulcimur? Ipse namque, sicut
multa superius epistolarum eius attestatione docuimus, Gesta
multiplicia causarum specialium reprobando, auctoritatem
Synodi in sola fidei definitione constrinxit. Hinc est enim, quod
per alta Synodo, cunctas nobis suspicionum nebulas tergens, aper-
te ad Maximum Antiochenæ sedis Antistitem scribit, dicens: Si
quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea
misi, præter id, quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse per-
hibeatur: nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum sunt
ab Apostolica Sede directi, vt exciso hæresibus, Catholicæ essent
Fidei defensores: quicquid enim ad examen Episcopale deseritur,
potest aliquam dijudicandi habere rationem. Sed solent nonnul-
li dicere, hæc eum pro Anatoly Constantinopolitanæ Vrbis Epi-
scopi præsumptione dixisse: qui si & res gestas, & ea, quæ nunc
protulimus epistolæ verba considerant, suspicari protinus falsa
cessant. namque cum prædictus Constantinopolitanæ vrbis Epi-
scopus nouum aliquid conatur arripere, constat illuc ei Legatos
Sedis Apostolicæ cum summa auctoritatis libertate restitisse.
Quod & factum in Synodo legitur, & eiusdem Synodi ad præ-
fatum prædecessorem nostrum epistolis approbatur. à supefato
autem eodem prædecessore nostro ad Maximum, sicut prædixi-
mus, nostimus scriptum. Si quid sane ab his fratribus, quos ad san-
ctam Synodum vice mea misi, præter id, quod ad causam fidei
pertinebat, gestum esse perhibeatur, nullius erat penitus firmita-
tis: quia ad hoc tantum sunt ab Apostolica Sede directi, vt ex-
cisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei defensores. Si ergo de Ana-
colij causa loquens, hoc, quod à vicariis suis actum in Synodo
fuerat, redarguit: nimirum quia contradixerant, reprehen-
dit.

Et quis hæc vel stultus sentiat? dum constet, quod hæc de re beatus LXXVII.
Leo Anatolio conquerenti multa in vicariorum suo-
rum, quia contradixerant, laude rescribat: cuius epistolæ

mum

nunciatrix verbanam ponimus, nec volumen hoc tam modicum extendamus: cum vero & subjicitur: Quæ quid extra præter speciales causas synodalium Conciliorum ad examen episcopale deferatur, potest aliquam dijudicandi habere rationem: aperte nobis licentia tribuitur, vt quicquid illic extra fidei causas de personis gestum est, retractetur. Specialis quippe synodalium Conciliorum causa est fides, quicquid ergo præter fidem agitur, Leone docente, ostenditur, quia nihil obstat, si ad judicium revocetur. Quia vero & apud nos dem Episcopos, qui in Chalcedona residerunt, in veneratione Synodus nonnisi vsque ad fidei definitionem fuit: per hoc aperte ostenditur: quod plerique Græci antiquiores continere Synodum nonnisi in sex actionibus subnunctio canonibus demonstrantur, vt omnino cætera, quæ privato studio fuerant mota, nil habeant. Vnde & Encyclia hæc ita esse testantur. Nam Leoni Augusto Alypius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ scribens ait: Sic se habentibus vestræ pietati significo, quia ea quidem, quæ particulariter examinata sunt, & quæ gesta à sancto Episcopis in Chalcedonensi ciuitate collecta, non legi: neque enim à sanctæ memoriæ tunc Episcopo Thalassio, qui interfuit sancto Concilio, hæc delata insexi. Attestante ergo Alypio Episcopo perdocemur, quod non aliquid est allatum amplius ex his, quæ gesta noscuntur, sed tantummodo definitionem expositam ab illo sancto Concilio hanc delatam insexit. Attestante ergo Alypio Episcopo perdocemur, quia præter causam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalassius tenuit: qui illic & præter causam fidei Episcoporum negotijs priuatim interfuit. Si igitur in Actione sexta professio fidei consummatur, nosque canonum regula figitur: si beatus Leo negotijs, quæ illic priuatè mota sunt, contradistinxit hoc, quod vltra fidem gestum est, nec is, qui fecit Thalassius tenuit: cur nos hereticam epistolam retractasse reprehendimur, qui hac in re cunctorum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamvis ab eadem epistola alienum se Iba respondeat, quamvis quia approbata sit, aut difficulter, aut nullatenus demonstretur: liceret tamen vnusquisque eam reprehenderet, etiamsi Episcopi in eodem Concilio residentes suis illam subscriptionibus approbassent: quia postquam, beato Leone scribente, tuis retractandi & dijudicandi conceditur, etiam si qua esse poterat eorum, qui interfuerant, in priuatis negotijs auctoritas vacuatur.

LXXVIII. Discusso itaque secundo capitulo, tertium superest: quod tanto debemus in breuitate constringere, quanto & vos nobis hac in re non credimus resultare, vsque enim Theodoreti omnia scripta damnamus, sed sola, quæ contra duodecim Cyrilli capitula, sola, qua contra rectam fidem aliquando scripsisse monstratur. quæ tamen & ipse damnasse cognoscatur, qui in sancta Chalcedonensi Synodo vera confessus inuenitur. Nam quomodo post errorem recte sapiat, & ea, quæ prius scripserat, & ea, quæ in Chalcedonensi Synodo ab illo sunt gesta, manifestant. Ipse namque Nestorio scribens agit: In his, quæ in tuam venerationem iniuste atque inique prolata sunt, nec si mihi quis vtramque manum abscideret, potero præbere consensum. Æmerio quoque Nicomediæ Episcopo scribens ait: Damnationi venerandi sanctissimi Episcopi Nestorij quæ facta dicitur, non debemus præbere consensum. Ad Alexandrum quoque Hierapolitanum Episcopum scribens ait: Et ante tuæ sanctitatis prædixi, quasi domini mei venerabilis & sanctissimi Episcopi Nestorij fuerit dogma damnatum, nec ego, cum his, qui faciunt, communicabo. Ad Alexandrum vero Syriæ Palæstinorum Præsulem scribens ait: Existimo præ omnibus maxime satisfactum esse domino meo sanctissimo ac venerando Ioanni Episcopo, quod nullatenus acquieuerim in damnatione domini mei sanctissimi & venerandi Nestorij Episcopi præbendo consensum, qua in Tharso & in Epheso facta est.

LXXIX. Qui postmodum tamen cum resistentium certamine sancto Chalcedonensi Concilio admisso, aperte anathema in Nestorium protulit: seque Orthodoxum ipso hæretico reprobato monstrauit. Dudum namque sanctæ Ecclesiæ diuersa sentiens, & contra beati Cyrilli duodecim capitula scribens ait: Sanctam Virginem Theotocam vocamus, non quod Deum peperit per naturam, sed quod hominem ediderit coniunctum Deo, quem ipse formauit. & post paucia: Si natura alu coniuncto facta est forma Dei & forma serui, & inuenietur legislator necessitatibus legi seruiens. Et rursum, nomine communicationis vtentes, vt vnum qui dem filium adoramus, & eum, qui assumpsit, & eum, qui assumptus est: differentiam tamen cognoscimus naturarum. Theophoron autem ne dicere portaret vel Dominum indutus hominem Christum vt à multo sanctis Patribus dictum est, non recusamus. & post alia: Considerate, inquit Apostolus a. Pontificem confessionis vestræ IESVM fidelem ei, qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo sua. Facturam autem eum qui esse dixerit recta sentiens: increatum & cum Patre coæternum, & addam verum: sed eum, qui est ex semine David, qui liber ab omni peccato Pontifex noster fuit, & victimam ipse se pro nobis obtulit Deo habens in se certe Dei Verbum adunatum sibi inseparabiliter quo coniunctum. Et rursum, vt cum quasi ostenderet ad Diuinitatem per incrementa creuisse, in eodem opere subiungit dicens: Aut Angelus b Virgini: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Considerate hic etiam: quia cuncta humanitus dicuntur: Erit, inquit, magnus, non dixit, est. & Filius Altissimi vocabitur, non dixit vocatur, & dabit ei Dominus sedem Dauid Patris sui, non dixit, habet, sed dabit ei Dominus, & regnabit, non dixit regnat. & super quos? super domum Iacob, non dixit, super Angelos & Archangelos. Rursum in eodem libro secundo ait c: IESVS autem Spiritu sancto regressus est à Iordane. & iterum: Regressus est IESVS in virtute Spiritus in Galilæam, non Dei Verbum cooperatione vel auxilio egusse Spiritu Sancti arbitretis, sed visibile templum variis sancti Spiritus donationibus fruebatur: Et post alia: IESVS CHRISTVS, inquit, d heri & hodie ipse & in secula. Quomodo igitur, ô sapientissimi, debemus aduertere, quomodo idem ipse heri & hodie & in secula, & temporaliter & æternus, & in tempore & super tempora: nam si æternus est, temporalis non est. & si in tempore est, super tempus non est. & rursum: In Dominio Deo nostro IESV CHRISTO deitatis & humanitatis quasi voicatem adstruens ait: naturas discernimus Dei Verbi naturam integram dicimus & personam sine dubitatione perfectam: nec enim hæc persona ea est asseuerare subsistentiam, perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter confitemur. Cum vero ad coniunctionem respicimus, tunc demum vnam personam memorato nuncupamus.

Quis hæc, fratres charissimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen constat, quod si postmodum ipse correxit, qui in sancta Chalcedonensi Synodo Nestorium anathematizare contempsit. Quis non videat, quanta temeritate plenum sit, Theodoreti scripta superbiendo defendere? quæ eundem ipsum constat recta post professionem damnasse? Dum vero eius & personam recipimus, & ea, quæ dudum latuerant prauæ scripturæ probamus, in nullo à sancta Synodi actione deuiamus: quia sola eius hæretica scripta respuentes, & cum Synodo adhuc Nestorium inquirimur, & cum Synodo Theodoretum professentem recta, veneramur. Alia vero scripta illum non solum recipimus, sed etiam contra aduersarios vrimur. Nam cum Theodorus Canticorum Canticum vellet exponere, & non ad commenta, sed potius ad deliramenta laboraret: per hunc librum Æthiopissa Regina blanditum fuisse, professus est. quod Theodoretus reprehendens, nomen quidem: eiusdem Theodori supprimit, sed tamen vesaniam patefecit: Eiusdem namque libri commenta conscribens ait: Audio plures Canticum Canticorum detrahentes, & non credentes spiritalem esse librum: fabulas autem quasdam aniculares per vesaniam texentes componere, & præsumere dicentes: quia sapiens Salomon ad scipsum & suam Pharaonis hunc librum conscripsit. Quomodo ergo nulla scripta eiusdem Theodoreti recipimus, qui illum etiam contra Theodorum adseruerem veritatis inuenimus? hæc ad scripta vestra respondemus.

Sed opportunum valde iudicamus, vt ea, quæ sine scripto à Responsalibus vestris audiuimus, breuiter verba replicemus. Dixerunt enim, Theodorum à Ioanne Antiocheno vbi Episcopo mira per epistolam attestatione laudatum. quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid sortasse reperitur: plus fidei primæ Ephesinæ Synodo, plus Cyrilli libro, plus Hesychij, quam alij, qui innotescere nunc vsque nequiuerunt, epistolis commodamus. Debemus tamen accedere, etiam concedentes aliquid dicere ita ergo vt Responsales vestri asserunt, esse sentimus. Vos scitis, fratres dilectissimi, quod res, quæ dubietatis subiacet, in peius semper est interpretanda meliorem. Quod itaque obstat, si dum de eius errore occultum adhuc & dubium fuit, ad

...Patre laudatus est: & innocentiæ post perfidiæ, pene omnium magnorum Patrum sententiis velut insanus bestia quotidie crebrescit? Quis est qui non confessus? An non & malos a bonis aliqua ratione laudari nouimus? nec tamen eisdem laudibus defensos. Quid nam...rum Hieronymus Origenem doctrina, & quid in Historiographia ...ecclesiasticus Origenes doctrina, & quid in Historiographia ...ecclesiasticus honorabilium potest? Et quis nostrum nescit in libris ...quantis Origenem Eusebius præconiis attollat? Sed quia sancta Ecclesia horum fidelium corda benignius, quam verba districtius ...at: si plus in hæreticis sensibus propicium, quam confessio Eusebii ...delicto putatur: nos cur sæpe Eusebium laudati Origenis culpa damnauit.

An non & Gregorius Nyssæ vrbis Episcopus cum Cantic. Canticorum Commentatoribus magnum Origenem laudibus prædicat? An non & Hieronymus noster Ecclesiæ presbyter & singularis Hebraei sermonis interpres tanto ergo Origenem sauore iste auditur, vt pene discipulus esse videatur? Sed quia plus causa, quam verba pensanda sunt, nec istis subsequi nos uocant, nec illum a reatu proprio fauor alienæ assertionis excusauit.

Ergo post hæc fratres charissimi, dolens cum a Paulo dicere: Testificamur peruicaci, vobis, quod exultationem Dei habetis, sed non secundum scientiam, cuius erga unitatem sanctæ Ecclesiæ sedem vestra charitas affecto, discordiæ vos intolerabilius impensius. Perstate, quæso, quo ardore sanctæ unitatis anhelabatis cum Philippensibus dicente: b Si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spes, si qua viscera & miserationes, implete gaudium meum, vt idem sapientes, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipsum sentientes. Quis...que vnanimitatem loquatur, tot & tales inquisitiones præmittat quantum esse huius virtutis meritum, non explendo, sed...gendo manifestat. At contra quam sit malum discordiæ: loquens Cerberus ostendit ait enim: Significatum est mihi de vobis fratres mei: ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos: hoc autem dico, quod vnusquisque vestrum dicit, Ego sum Paulli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego autem Christi. Quid non quanta animadversione loquatur, agnoscimus, si subsecutas increpationis verba pensamus. ait enim: Diuisus est Christus? numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis?

Considerate igitur fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, anni inuerto vitæ fine permittimur, vigilanti cura perpendite, quia illum scismam sanctæ Ecclesiæ pro Theodoro facere statuta vestra non metuat, quam pro se vel profuturi Paulus expauit. Cur non ad memoriam pro vnitate seruanda ueteri Augustini dictum reducitur? qui dum de vnico baptismate loqueretur aduersus Cyprianum, martyrem, qui de iterando baptismate senserat, desciscere perhibuit: quia licet prauum quid senserit, tamen se a ferme Ecclesiæ communione suspendit. Sic igitur pro amore in sanctitate * seruante consilium fratres dilectissimi, quia dum vos ab Ecclesiæ vnitate distrangit, o. hoc vnitatis meritum perdidit. etiam si recte teneatur scriptum quippe est: d Patrem fugimus cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Dominum.

Multa loquuti sumus, quia & ad multa tacendo respondimus. Et nunc testimonia ex Patrum dictis innumera suppetere...t, perpauca posuimus, videlicet cupientes, vt scripta nostra in causa singula narratio breuitate succingeret, ne fort...sse tædium legenti generarent. Vnum tamen, quod iam superius dixi...mus, non tacet, sed iam crebro replicemus: Quia fidem sanctæ Chalcedonensis Synodi illibatam per omnia, Deo auctore, seruamus absque defectionis sicut Ephesinæ, primæ Constantinopolitanæ, & Nicænæ Synodi irretractabiles nunc vsque tenuimus, & volumine propositi auxiliabiles custodimus. Vestra igitur dilectio communionem fidelium Orthodoxorum fratrum non fugiat, ne præsentis vocis nostræ adiutorium, si audire neglexerit, contra se in testimonium vertat. Nos autem ad Dominum post verba nostra mittimus, eumque quantum possumus precibus exoramus vt hoc, quod vobis ad sequendam concordiam a nobis dicitur, ipse in vestris mentibus motu suæ inspirationis operetur. habemus prima aduersus schismaticos Gregorii epistola, Pelagij Papæ iussu nomineque conscripta, nunc primum edita, quam & vna cum aliis duabus superius recitatis in recensionem, quæ paratur, eiusdem Gregorij Papæ epistolarum editionem, cudendam dedimus.

Cum autem adhibitum bene præparatum à Gregorio aduersus schismaticos pharmacum male affectis animis schismaticorum Papæ Pelagius minime profuisse cognouisset: eosdem per sæcularem potestatem cohibere conatus est imitatus Pelagiũ Pontificem Seniorem, qui eosdem (vt vidimus) per Narsetem Ducem compescere laborauit. Itaque aduersus ipsos Smaragdum Italiæ Exarchum Rauẽnæ degentem excitauit: qui haud impiger eosdem coercere aggressus est, nec cessauit quousque de pascentẽ Ecclesiam morbum illum auferret penitus ex...us regionib. Rem vero gestam sic narrat Paulus e: Smaragdus Patricius veniens de Rauenna in Gradum, per semetipsum è basilica extrahens Severum, Rauennam cum iniuria duxit cum aliis tribus ex Istria Episcopis, Ioanne Parentio, * Severo atque Vindemio: quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Ioanni Rauennati Episcopo Trium capitulorum damnatori: qui à tempore Papæ Vigilij & Pelagij a Romana Ecclesia deciderat societate. Exacto vero anno, è Rauenna ad Gradum reuersi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec cæteri Episcopi eos receperunt. * hæc de conatu Exarchi Smaragdi Paulus. Quod igitur exacto anno hi permissi sunt ad suas redire Ecclesias, indicatur eos assensum præbuisse Catholicæ veritati, & coniunxisse se, à qua diuisi schismate erant, Romanæ Ecclesiæ nam de Severo id affirmat S. Gregorius Papa f in epistola ad ipsum scripta anno primo sui Pontificatus. Sed quomodo (quod idem testatur) ad vomitum sit reuersus, suo loco dicemus. Hæc autem sub Exarcho Smaragdo hoc anno cœpta, sequenti absoluta fuisse oportuit: siquidem Exarchatus Smaragdi exordium ponitur anno quingentesimo octogesimoquarto, actriennio tantummodo perdutasse.

Sed hic lector attendat, grauissime in errorem lapsum (quod attigimus) Paulum diaconum, aliis errandi occasionem fuisse, dum putauit damnatores Trium capitulorum eosdem fuisse ab Ecclesiæ communione extortes vt dum de Ioanne Rauennate asserit, eo quod Trium Capitulorum damnator extiterit, à Romanæ Ecclesiæ communione excidisse: adeo vt plane contineatur ipse Paulus de Tribus capitulis historiam minime assecutus fuisse, qui ex superioribus dictis, & iis, quæ S. Gregorius Papa pluribus tradit epistolis, satis perspicua insipicientibus redditur: nam penitus contrarium accidit. In quem errorem lapsos vidimus recentiores historicos g & quidem disertos viros Paulum errantem secutos: ex quo factum est, vt in deuium semel immisso pede, iidem implicati teneantur aliis multis erroribus, vt cum dicunt Ioannem Rauennatem Episcopum aduersus Romanam Ecclesiam rebellasse, atque Smaragdum Exarchum aduersus Catholicos Episcopos concitasse, & alia huiusmodi veritati contraria: nam ita in re tanta à vero exorbitantes, vix credi potest, in quot sint abducti mendacia, nec quidem leuis momenti, dum qui fuerunt Catholici, collocant inter schismaticos, schismaticos vero inter Catholicos numerant, & persecutorem vocãt Exarchum Smaragdum, qui schismaticos zelo pietatis exagitauit. Sed ad alia transeamus.

In Galliis hoc anno ex hac vita decessit sancta Disciola virgo sancti Saulii Episcopi Albigensis neptis, monialis in monasterio sanctæ Radegundis Reginæ Pictauis existentis: in cuius transitu quæ admiranda effulserunt sanctitudinis signa, narrat pluribus Gregorius h hoc ipso anno, qui est octauus Childeberti Regis.

* * *

XXCVI. PELAGIVS PER EXARCHVM SCHISMATICOS EXAGITAT.

e Paul. diac. de gest. Longob. l. 3. c. 12. * Parentino

f Greg. lib. 1. epist. 16.

XXCVII. ERROR PAVLI ET RECENTIORVM HISTOR.

g Sigon. de Reg. Ital. l. 4. & Hist. Rom. lib. 4. hist.

XXCIIX.

h Greg. Tur. hist. Franc. lib. 6. c. 29.

IESV CHRISTI
Annus 587.

PELAGII PAP. II. MAVRITII IMP.
Annus 10. Annus 2.

I. ADSVNT Ianuarii Kalendæ anni redemptoris quingentesimi octogesimiseptimi, Indictionis quintæ, cum secundum in Imperio annũ Mauritius ageret, quo Consulatũ absq; collega suscepit, vt ita reliqui eius Imperij à primo Consulatu nomen multiplicato numero fortirentur: quod factum reperies apud volumen epistolarum S. Gregorij, in cuius libri secundi exordio septimꝰ numeratur annus à Mauritij Consulatu.

II. DE TEMPORE SYNODI CONSTANTINOPOLITANÆ.

Hoc ipso anno à Ioanne Episcopo Constantinopolitano celebrata est Synodus in causa Gregorii Episcopi Antiocheni. De hac nos acturi, primum omnium, vt ex more rationem temporis sartam tectam in omnibus relinquamus, plura sunt, quæ hoc anno eã habitã Synodũ docẽt: atq; in primis dum S. Gregorius decimatertia Indictione numerat à tẽpore huius Synodi annos octo: ita scribens ad Eulogium Episcopũ Alexandrinum dicta Indictione decimatertia, hæc habet a: *Ante annos siquidem octo, sanctæ memoriæ Pelagio prædecessori nostri tempore, frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se Vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor noster vt agnouit, directis litteris, ex auctoritate S. Petri Apostoli eiusdem Synodi Acta cassauit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare. Diacenem vero, qui iuxta morem pro tempore sui Ecclesiæ sacerdotia piissimorum dominorum vestigia adhærebat: cum præfato sacerdote nostro Missarum solemnia celebrare prohibui.* hæc Gregorius de tempore Synodi & rebus in ea gestis. Idem insuper redditur certum tempus ex sententia Euagrii b, dum numerat annos sexaginta & vnum à tempore memorabilis illius terræmotus, quo Antiochena ciuitas prostrata est anno Domini quingentesimo vigesimoquinto, vsque in hunc annum, vel potius superiorem (si anni exacti non numerentur: quod magis concordat Epistolæ Pelagij Papæ, vt ante Synodum scripta dici possit) quo postquam Gregorius Antiochenus Episcopus è Synodo reuersus est, iterum contigit eandem ciuitatem eadem funesta clade vexari. Hæc quo ad tempus satis.

a Greg. l. 4. Indict. 13. ep. 36.

b Euagr. li. 6. c. 7.

III. DE CAVSA GREGORII EPISC. ANTIOCHENI e Euag. l. 6. c. 7.

Quod vero pertinet ad Gregorii Episcopi Antiochiæ causam, quam ad suos explẽdos affectus Ioannes Constantinopolitanus Antistes (vt ex Gregorio Papa vidimus) sibi vsurpauit: hæc recitem*, quę Euagrꝰ de ea habet in hæc verba: *Cum Asterius Orientis gereret Præfecturam, & contentio inter eum & Gregorium orta esset: primum omnes primores ciuitatis Asterij partibus se addixerunt: deinde adeuntes sunt etiam ei, qui populares eant & artes exercebant in ciuitate (singuli enim se aliquid damni a Gregorio accepisse affirmabant) postremo vero plebi, vt conuicia in Gregorium iacerent, permissum est. Assueto igitur & optimates & populares in eandem cum plebe quasi pedib. sere sententiam: & cum in plateis, tum in theatris probra & contumelias in Episcopum Gregorium intorquere non cessarent. Quin etiam ne a sacra quidem talia abfuit petulantia. Quapropter Asterius abdicatur Præfectura, ad quam administrandam Ioannes eligitur, cui Imperator dat mandatum, vt de seditione illa accurate inquireret.*

IV. GREGORIVS ABSOLVTVS.

His Ioannes vir sane et ad res ad minima quidem negotia procuranda, nedum ad tam graues suscipiendam pronunciam idoneus. Itaq; cum ciuitatem tumultu ac seditione referfisset, edictumq; publicasset, cuiq; liberum esse pro arbitratu suo Episcopum insimulare: libellum contra eum ab Argentario quodam accepit, quo accusabatur cum propria sorore adulteri vitio in matrimonium data rem habuisse. Recepit item ab alijs eius generis hominibus, quod prosperum ciuitatis statum non semel, sed sepius labefactarat. At Gregorius cum de se purgaret crimine, tum de alijs ad Imperatorem & Concilium prouocauit. Me igitur cum eo assidue versante, præsente-que, iter capit Constantinopolim de criminibus hisce purgaturus: At cum Patriarcha omnes partim per se, partim per vicarios quæstiones de Gregorio habita interessent, ac causa esset coram sacro Senatu & multis sanctissimis primarum vrbium Episcopis cognita: post multas & graues contentiones secundum Gregorium sententia promulgata est, vt eius accusator acrius exercitatus & circum ciuitatem actus exilio mulctaretur. Itaque Gregorius ad suam venerat sedem. hactenus Euagrius de causa Gregorij Episcopi sed (vt diximus) hi erant Ioannis Constantinopolitani prætextus cogendæ Synodi, re vera autem vt illud de nomine Oecumenici adimpleret, quod ex animi sententia omnino perfecit.

Cum hæc autem in Synodo Cõstantinopoli esse acta Pelagius Pontifex Romanus accepisset: cuncta delenda esse præter sententiam pro Gregorio latam, datis ad Ioannem Constantinopolim litteris scripsit: & Archidiacono suo illic agenti, vt irrita cuncta redderet, præcepit. Id quidem tum ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem (vt dictum est) scribens S. Gregorius testatus est, tum etiam in epistola, quam postea ad ipsum Ioannem dedit, affirmat. sunt in epistola ad Ioannem hæc verba, dum exprobrat ipsi, quam præterulit, hypocrisin: *Qui enim (inquit) indignum te esse fateberis, vt Episcopus diu debuisses ad hoc quandoque perductus es, vt despectus fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessori meo Pelagio gratia ad sanctitatem vestram scripta transmissa fuit: in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & consacerdotis nostri Gregorii causa congregata est, propter nefandum elationis vocabulum Acta dissolui: & Archidiaconum, quem iuxta morem ad vestigia dominorum transmiserat. Missarum solemnia celebrare prohibui.* hæc Gregorius de rebus tunc à Pelagio Papa gestis.

Affirmat hoc ipsum in dicta epistola ad Eusebium Episcopum Thessalonicæ, vbi de Actis eiusdem Synodi ex parte abolitis ab ipso Pelagio, integris remanentib. quæ in causa Gregorii Antiocheni acta fuissent, hæc ait: *Cognoscet siquidem fraternitas vestra, Ioannem quondam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antistitem contra Deum, contra pacem Ecclesiæ in omnium despectum & iniuriam sacerdotum, modestiæ & mansuetudinis terminos excessisse, & illicite in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenicum, hoc est, Vniuersalis sibi vocabulum vsurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscens, omnia Gesta eiusdem Synodi præter illa, quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorij Episcopi Antiochensis sunt habita, tanda omnino distractione cassauit. destructissima illum inexpiatum corripiens: vt se a nouo & temerario superstitionis nomine cohiberet: adeo vt suum illi diacenem (nisi tantum nefas emendare) procedere prohiberet.* hæc ibi. Erat magnæ indicium inflictæ pœnæ, prohibere, ne diaconus Apocrisiarius in sacro cum Ioanne communicaret: significabatur enim his symbolis, ipsum Constantinopolitanum Episcopum reiectum esse à communione Apostolicæ sedis. Sed pat est hic ipsas Pelagij litteras recitare.

Cum igitur Pelagius Papa accepisset in Synodo Constantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipsum Ioannem Episcopum Constantinopolitanum Oecumenici nomen vsurpasse, cõtinno aduersus eum datis litteris, quæ in dicta Synodo facta sunt ad eam rem spectantia, irrita fecit dissidisset. Extant ipsæ litteræ omni memoria dignissimæ, quæ vt Christiano orbi innotescerent, exemplar ipsarum S. Gregorius Papa successor ipsius Pelagij misit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Dat illæ quidem habentur ad omnes Episcopos, qui eidem Synodo interfuerunt, vt ipsarum docet inscriptio, quæ est huiusmodi:

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis, qui illicita vocatione Ioannis Constantinopolitani Episcopi ad Synodum Constantinopolim conuenerunt, Pelagius. cur autem illicita vocatione conuenisse dicat, ipse in connexu epistolæ declarat, quæ sic se habet:

Manifestũ (sicut opto animus) per gratiam Dei lumine Euangelicæ veritatis, ab vniuersali Ecclesia pernitiosissimos errores nostræ depulsa mestabiliter gaudemus in Domino: sed non modice conturbamur merore, quia ea, quæ olim calcata fuerant, & sun-

dira

dicu damnatæ, nec vnquam fieri desinerant, reuulsis radicibus germinant atque pullulant. calcata dicit atque damnata, respectum habeas ad ea, quæ S. Leo Papa scripsisset ad Anatholium Constantinopolitanum Episcopum, & Gelasius in Acacium (vt suis locis abunde superius dictum est) cum is super omnes collegas Patriarchas Episcopus Constantinopolitanus erigeret. Sed pergit: *Et quoniam multa per subreptionem possunt generare, præsumunt: necesse est ea cassare: quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Vnde statuimus, reuelata penitus audacia, quæ contra Apostolicam fidem, & contra ipsam Domini Saluatoris nostri vocem, quæ dicens est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: sumpta est disputando contra Domini præceptum, vana cogitationum corda conquiescant: nec liceat defendi, quod non licuit agere.*

Relatum est ad Apostolicam sedem, Ioannem Constantinopolitanum Episcopum Vniuersalem se iubere, vos, ex hac sua præsumptione ad Synodum conuocare generalem: cum generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apostolica sedi beati Petri singulari priuilegio sit tradita: & nulla vnquam Synodus rata legatur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit iussa. Quapropter quicquid in præsidio vestro conuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta esse non potuit) statuistis ex auctoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua beato Petro potestatem ligandi atq; soluendi ipse Saluator dedit: quæ etiam potestas in successionibus eius indubitanter transiit: præcipio omnia, quæ illa statuistis, & vana & cassata esse: ita vt deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. Etenim ipse Saluator beato Apostolo Petro, tanquam ipsa per se veritas loquitur dicens a: 'Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cælo. Multis denuo Apostolicis & canonicis atque Ecclesiasticis institutionibus regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari. Quapropter (vt iam dictum est) recte non Concilium, sed vestrum conuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quicquid in eo actum aut statutum habetur, ac vacuum. Vos quoq; decimus, vt nullus hortatu tali præsumatu, si Apostolicæ sedis communione carere non vultis. Modo vero ideo suspenditur vitio, vt lacuna possit habere correctio.

Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissime epistolis atque libellis propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil vnquam prorsus contra Apostolicam sedem agere, nec de vllis aut aliorum priuilegiis quicquam vsurpare: qui hactenus in omnibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ sub sigillo ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si vnquam aliquid contra præsumpsissent, aut contra Apostolicam, vel illum aliorum Episcopi sedem quicquam aduersi quoquo modo essent nanti.

Manifestum nos est necesse excommunicare, aut anathematizare: quia ipsi anathematis vinculo proprijs manibus professiones suas, suæq; propriæ rubricandæ, constrinxerunt. Scit se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & Apostolica, salua atq; omnium sanctorum Episcoporum communione. vos.

Vniuersalitatis quoque nomen, quod sibi illicite vsurpauit, nolite attendere, nec vocationi eius ad Synodum aliquæ auctoritatis sedis Apostolicæ vnquam veniæ: si Apostolicæ sedis ac cæterorum Episcoporum communione voluistis stare. Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo vnquam vtatur: quia si summus Patriarcha Vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelibus cuiusquam mente, hoc sibi velle quempiam arripere, vnde honorem fraternum suorum minuere ex qualicunque parte videatur. Quapropter charitas vestra nequaquam vnquam suis in epistolis Vniuersalem nominet: ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Sed hic, amabo te, siste gradum, lector: spectaculum tuis oculis ingeram, vnde rideas. Ecce progreditur è cathedra Iutis professor † factus, vno momento Theologus, atque veluti in scena mimus, mutatis vestibus, ac superinducta persona, licentia histrionica statim vociferari incipit aduersus Romanos Pontifices, quod super vniuersalem Ecclesiam sibi auctoritatem arroget ac nomē: ita rauce inclamans & obstrepens tuba Nouantium, vt dormientes in cunis absterrere posset infantes. Ex recitatis enim modo Pelagij Papæ verbis, quibus ait neminem Patriarcharum vti debere nomine Vniuersalis, ipse mox infert, primatum esse in Ecclesia non debere, ac proinde contra Pelagij assertam sanctissimi Papæ sententiam Romanos Episcopos sibi super omnes Ecclesiæ vendicare primatum. O Cymmerijs tenebris offusam mentem!

gium communitarium ferrasii, & duplicato scripto eius defensorem exagitat.

XIV.

Sed ignoscendum misello nonnisi ex illatis in Gratiani *b* arcam fragmentis stipem mendicanti. Si enim ipsam hanc Pelagij integram epistolam perlegisset, in qua tot robustis sententijs elucet primatus Romani Pontificis: erubuisset certe, sensisseteq; damnum suum, nimirum ex suo egesto stercore instar turdi sibi viscum parasse. Sed accipe, quot valida Pelagij Papæ in hac epistola sint de primatu Romani Pontificis prodita argumenta, atq; firmatæ sententiæ. Primo quidem, dum habet Romanum Pontificem verum legitimumque Petri Apostoli successorem: cumque addit à Christo in eum collata priuilegia, eadem in ipsius successorem redundare præstantiam. Secundo, dum firmiter asseuerat ius generalis Synodi conuocandæ, eiusque firmandæ, vnius esse tantum Romani Pontificis. Tertio, dum quæ acta ab ipsis essent in eadem Synodo vniuersali, re ipsa Pelagius ipse nullius esse præcipit auctoritatis. Quarto, dum iudicium in Orientis omnes Patriarchas exercet, sententiamq; excommunicationis comminatur, si quid eiusmodi inconcessum præsumant. Quinto, dum disertis verbis affirmat, prædecessores eosdem Ioannis Constantinopolitanos Episcopos sæpissime (vt ait) epistolis scriptis, datisque libellis propria manu cõsignatis esse professos Romanorum Pontificum primatum, quem & numquam in posterum sub obtestatione diuinæ sententiæ labefactare polliciti sunt.

b Cap. Nullus Patriarcharum dist. 99. CONFVTATVR FORTITER NOVATORIVM.

XV.

Sexto, dum in eundem ipsum Ioannem Constantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminatur, nisi cito emendaret, quod deliquisset. Septimo, dum inferius (vt audies) totidem verbis Romanam Ecclesiam à domino esse institutam caput omnium Ecclesiarum affirmat. Octauo, dum praxis ostenditur de Orientalibus Patriarchis consulere consuetis Apostolicam sedem, atque ab ipsa de ambiguis expectare sententiam. Nono, dum veteri consuetudine seruatum & Synodali decreto firmatum tradit, vt ex vniuerso Orbe maiores & difficiliores causæ ad sedem Apostolicam deferrentur. Decimo, dum eminentiori solio constitutus, lata sententia infames esse decernit, quicumq; aduersus Patres armantur, veluti eorundem inuasores & occisores. Vndecimo, dum ad calcem ait ipsos Romanos Pontifices in Ecclesia Catholica vindices canonum præsidere, eosdemq; instaurare ac renouare, quæ prauorum hominum essent labefactata conatu. hæc de ex Pelagij Papæ epistola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Ecclesiæ se elicuisse stulte vaniloquus existimauit.

XVI.

Sit modo satis tot virgis verberatum è scena fugasse miserum Leguleium in Theologum ex improuiso conflatum, vane existimantem ex animi libitu atque libidine maiore facilitate quempiam posse profiteri Theologum, quam euadere iurisperitum, cum ad hoc perficiendum triduum sibi satis esse putarit Orator *c*. Quod vero eadem leuitate atque etiam procacitate, qua Pelagium, Gregorium quoque Papam conatus est hæresis constituere assertorē: nos, quæ ex Gregorio citat, cum res Gregorij prosequemur, in ipsum pariter retorquebimus. Cum igitur tot firmissimis assertionibus Pelagius Papa in hac epistola sit promulgator atque assertor primatus Romanorum Pontificum: quis ingenio adeo obtusus non videat, ipsum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere Vniuersalem, ad illos Orientales, ad quos scribit, habuisse respectum? Sed iam reliqua eius epistolæ prosequamur, ait enim:

c Cic. pro Murena.

XVII. a 1. Pet. 5. RELIQVA EIVSDEM PELAGII EPISTOLÆ.

Aduersarius a namque noster diabolus, qui contra humiles saeuiens, sicut leo rugiens circuit quærens, quem deuoret, non iam (vt cernimus) canlas circuit, sed ita valide in quibusdam Ecclesia necessarijs membris dentem figit, vt nulli sit dubium: quia nisi vnanimiter, fauente Domino, cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile delanietur. Perpendite, fratres charissimi, quid è vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia. quia enim iuxta est ille, de quo scriptum est b: Ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ (quod non sine graui dolore dicere compellor, dum frater & coepiscopus noster Ioannes mandata Dominica & Apostolica præcepta, regulasque Patrum despiciens, eum præ elatione præcurrere conatur è nomine) vestræ beatitudini indicet omnipotens Deus, quam graui consideratione huius gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, qui eleemosynis, orationibus, atque vigiliis videbatur occupatus, & ex eo, quo fatebat cinere, ex ea, quam prætendebat, humilitate iactantiam tantam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet ascribere, & omnia, qua soli vni capiti cohærent, videlicet Christo, per electionem pompatici sermonis, eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare.

b Iob. 41.

XVIII. DIABOLVS PER SVPERBIAM TENTAT QVOSQVE OPTIMOS.

Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati sit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia visus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitæ studijs videbantur erudelissimas mentis eius effugere, vix in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tenditum. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, vt hanc à mente illius auertat errorem, hoc ab Apostolicæ atq; humilitate Ecclesiæ malum superbiæ & confusionis auertat: & fauente Deo, omnibus viribus concurrendum, atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis vicentia in Christi corpora membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, omnes Patriarcharum omnium negatur: & fortasse in errore perit, qui Vniuersalis dicitur, & nullus iam Episcopus remansisse in statu veritatis inuenitur.

XIX. ADMONITIO AD EPISCOPOS.

Oportet ergo, vt constanter, ac sine præiudicio seruetis, sicut accepistis, Ecclesias, & nihil sibi in vobis hac tentatio diabolica vsurpationis ascribat. State fortes, state securi. Scripta, quæ Vniuersalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare vnquam, nec accipere præsumatis. Omnes Episcopos cura vestra subiectos ab huius adulationis inquinatione prohibete: vt vniuersa vos Ecclesia Patriarchas non solum in bono operibus, sed etiam in veritatis * auctoritate cognoscat. Si qua autem forsitan aduersa subsequantur: vnanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo c: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Dicamus cum Petro d: Si quid patimini propter iustitiam, beati eritis. Mihi enim credite, quia honorem, quem pro prædicanda fuscepimus veritate, finem statu causa exigat, securum pro eadem veritate relinquimus, quam tenemus. Orate fratres, vt honor Ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur, nec vnquam Romana sedes, qua instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum, priuilegijs suis vsquam careat, aut expolietur.

* vnitatis

c Philip. 1.

d 1. Pet. 3.

XX. DE PROVINCIIS RESPONSIO PELAGII.

Confidimus autem de vobis: charissimi, meliora atque vicinora salutis: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque instantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magistro Gentium e docente) poterit nos separare à charitate Domini nostri IESV CHRISTI, & quæ in ipso est, recta fide. & post multa, quibus eos admonuit & cohortatus est sicer dotali constantia agere, hæc ad finem habet de consultatione ipsorum: De cætero, fratres, super prouincia causa, vnde sedem Apostolicam dudum consulere voluistis, videtur nobis sufficienter tractatum à sancto prædecessore nostro, mediocritatem de eadem re interrogare, dignum duxistis: scitote, certam prouinciam esse, qua habet decem vel vndecim ciuitates, & vnum Regem, & totidem minores potestates sub se, & vnum Episcopum, aliosque suffragatores decem vel vndecim Episcopos Iudices, ad quorum iudicium omnes causæ Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac ciuitatum causa referantur, vt ab his omnibus iuste consona voce discernantur: nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur, vel deponatur vnaquæq; prouincia, sed apud semetipsum habeat Iudices Sacerdotes & Episcopos singulos, videlicet iuxta ordines suos. Et quicunque causam habuerit, à suis Iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id est, a sine iustis Iudicibus prouincia, & non ab externis, nisi (vt iam probatum est) à iudicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet prouincia orta fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ Episcopos discrepare cæperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat: ad maiorem tunc sedem referantur: & si ille facile & iuste non discernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuste iudicentur. Maiores vero & difficiles quæstiones (vt sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur. & post alia nonnulla, hæc de die, qua scripta est: Data Kalendis Martij, indictione quinta. Verum putamus, pro Martij, May, restituendum esse: siquidem non amplius, quam quatuor menses numerat Euagrius à reditu Gregorij Antiochiam vsq; ad terræmotum, qui incidit (vt ait) pridie Kalendas Octobris.

Hæc quidem omnia de iudicio vniuersalis Concilij Constantinopoli habiti videtur scripsisse Pelagius aduersus eundem Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, sibi totius Orientis Episcoporum iudicia arrogantem, & causam Antiochenæ Ecclesiæ Episcopi iudicantem: aduersus quam præsumptionem alias sæpe proclamatum à Romanis Pontificibus, superius vidimus. Ratum tamen habuisse Pelagium Papam absolutionem Gregorij Patriarchæ Antiocheni, ex dicta epistola Gregorij Papæ ad Eusebium Thessalonicensem satis apparet. Quod insuper Pelagius Papa eadem sua epistola tradat, numquam antea aliquem Constantinopolitanorum Antistitum fuisse permissum eo vti nomine Oecumenici, sed omnes ipsorum conatus retusos, penitusq; repressos esse à Romanæ Ecclesiæ Pontificibus: vel hinc saltem potes liquido perspectam habere Græcorum impostruram (quod superius admonuisse meminimus) in Actis Quintæ Synodi, in quibus passim legitur Constantinopolitanum Episcopum Oecumenicum appellari.

XXI.

Sed ad Gregorium redeamus. Hic accusatus à suis, & persecutionem passus à Præfecto, reus compulsus in Synodo Cõstãtinopolitana causam dicere, penitus absolutus, liberoq; cum honore in suã remeauit Antiochenam Ecclesiam. Quam autẽ seuere vltus sit Deus Antiochenos, qui eum dire adeo incessantiq; studio sunt persecuti, Euagrius testis est, relictumque plane fuit exemplum posteris post multa alia, quæ videri poterant exoleuisse, magno periculo insurgere populos in suos Episcopos, & à nonnum parte stare oues aduersus pastorem suum. Quod igitur Antiochiæ habitatores omnes tam nobiles, quam statu humiles, diuites atque pauperes, æque conuenerint aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, omnes pariter eadem insecuta est vltio diuinitus immissa, nempe terræmotus diruta ciuitate, atque oppressis hominibus: quo & ipse auctor ductorq; peruorum Asterius, quem diximus, miserè periit: euasit vero Episcopus, qui fuerat iam innocens absolutus: vt plane visus sit Dominus præindicata iterum iudicare, & damnans fontes, innocentem veluti digito demonstrare. Sed quæ quomodo se habuerint, Euagrius exacte describit, quem audi f:

XXII.

Quatuor mensibus post reditum Gregorij dilapsis, anno trecentesimo trigesimo septimo post nonum Antiochia vrbs impostum, & anno sexagesimo primo post terræmotum, qui proximus ante in ea ciuitate extitisset: cum ipse Asterius Gregorij inimicus pridie Kalendas Octobris teneram virginem in vxorem duceret, & ciuitas propterea festum celebraret, & publicus conuentus cum pompa circiter thalamum ingalem ageret, tertia hora post crepusculum turbatio & terræmotus simul cum impetu irruens totam ciuitatem concutit, multaque loca sunt à fundamentis, deturbat: adeo vt omnia ædificia circa Ecclesiam sanctissimam ad terram prosternerentur, excepto solo hemisphærio, quod Ephræmius ex Lauro construendum curauerat, quodque terræmotu temporibus Iustini facto non parum acce-

f Euagr. 4. 6. 32. XXIII.

perat nuntiabat: quod denique terræmotibus, qui deinceps acciderunt, grauiter agitatum, ita inualuerat versus Septentrionem, vt ædes longe ea vexaret, qua cum vigenti fere anni decidissent, nemo vt eas longe ea vexaret, qua cum vigenti fere anni decidissent, nemo vt eas reficeret, quia cum vigenti fere anni decidissent, nemo vt eas reficeret, qua cum vigenti fere anni decidissent, nemo vt eas reficeret, qua cum vigenti fere anni decidissent, nemo vt eas reficeret, qua

existimans à maleficis id factum esse, de iisdem durissimam exercuit quæstionem: in crimenq; vocatus est Dux exercitus Mummolus, de quo superius mentionem fecimus: qui post dira tormenta coactus est miserrime mori. pluribus prosequitur ista Gregorius *a*: qui & quomodo vltus est Dominus, quæ reges sibi videntur impune deliquisse (siquidem hoc anno ipse Chilpericus Rex occiditur) tem gestam sic narrat *b*:

a Greg. hist. l. lib. 6. c. 35.

b Greg. lib. 6 c. 46.

XXXII. REX CHILPERICVS OCCIDITVR.

Chilpericus Nero nostri temporis & Herodes ad villam Calensem, quæ distat ab vrbe Parisiaca quasi centum stadiis, accedit, ibique venationes exercet. Quadam vero die regressus de venatione, iam sub obscura nocte, dum de equo susciperetur, & vnam manuum super scapulam pueri retineret, aduenies quidam cum cultro percutit sub ascella, iteratoq; ictu ventrem eius perforat: statimque profluente copia sanguinis tam per os, quam per aditum vulneris, iniquum sudit spiritum. & post nonnulla, quibus recenset eius sceleta Nerone digna, addit de odio, quo flagrabat aduersus sacerdotes & Ecclesias, & inter alia de his, quæ spectant ad bona Ecclesiastica, quorum expilator erat.

XXXIII. NEFANDA SCELERA REG. CHILPERICI.

Aiebat enim (addit Gregorius) *plerumque: Ecce pauper remansit fiscus noster: ecce diuitiæ nostræ ad Ecclesias sunt translatæ. Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant: perijt honor noster, & translatus est ad Episcopos ciuitatum. Hæc agens assidue, testamenta, quæ in Ecclesiis conscripta erant, plerumq; diripit.* Vides quales esse soleant homines Neroni atque Herodi similes, qui talia dicerent ac perpetrarent. Sed ac si parca de eo mala narrasset, hæc addit: *Lem de libidine atq; luxuria non potest reperiri in cogitatione, quod non perpetrasset in opere. Nouas semper ad lædendum populum regenia perquirebat. Nam si quos hoc tempore culpabiles reperisset, oculos eius sububat erui, & in præceptionibus, quæ ad Iudices pro suis vtilitatibus dirigebat, hoc addebat, Si quis præcepta vestra contempserit, oculorum amissione multetur, &c.*

XXXIV. *c Greg. hist. Franc lib 8. c. 1.* DE CHILPERICI REGIS DAMNATIONE VISIO.

Sed quid de eo per visum ostensum sit Guntheramno Regi, Gregorius ita narrat *c*: *Rex ait: Vidi & ego aliam visionem, qua huius incertum nunciauit. Adducebatur enim in conspectu meo à tribus Episcopis vinctus catenis, quorum vnus Tetricus, alius Agricola, tertius vero Nicetius Lugdunensis erat. à quibus dicebant duo: Solute, quæso, eum, & cassigatum abire permittite. Quibus è contrario cum asperitudine Tetricus Episcopus respondebat: Non fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis.* Et cum diu multumq; quasi altercantes, hæc inter se verba proferrent: *conspicio eminus aneum super ignem positum feruæ vehementer. Tunc me flente, apprehensum infelicem Chilpericum, confractis membris, proiiciunt in eaeum: nec mora inter vndarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, vt nullum ex eo penitus indicium remaneret.* hæc à Rege Gregorius & alij, qui aderant, accepere.

XXXV. *d Greg. hist. Franc lib. 8. c. 9 & 31.*

Reliquit Chilpericus filiolum infantem Clotarium nomine nondum baptizatum, de quo sæpe Gregorius *d*. Profecit nonnihil tali sibi ostenso viso Rex Guntheramnus, cuius hoc anno clementia refulsit in suscipiendo Ætherio Episcopo calumniis diu multumque circumuento, eumque muneribus exornando, & suis epistolis ad Episcopos comitando. rem gestam pluribus idem Gregorius scribit *e*, eiusdem Regis commendans benignitatem & misericordiam: quem & ad ambientes Episcopatum Bituricensem hæc eodem tempore respondisse tradit *f*: *Non est principatus nostri consuetudo, sacerdotium venumdare sub pretio, sed nec vestrum eum pranium comparare mihi: ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos magis Simoniæ: ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos magis Simoniæ compareminis: sed iuxta Dei præscientiam Sulpitius vobis erit Episcopus. Et sic ad clericatum deductus, Episcopatum Ecclesiæ suscepit. Est enim vir valde nobilis, & de primis Senatoribus Galiarum, in litteris bene eruditus rhetoricis, in metricis vero artibus nulli secundus. Hic Synodum illam: cuius supra meminimus, de parochiis Cadurcensi fieri censuit.* Sed & quod præstat cæteris, idem electus Sulpitius egregia nititur sanctitate viuens, mortuusq; pariter Sanctus est cultus, honestatusq; ab Ecclesia anniuersaria ipsius dies natalis memoria. Quod vero ad Synodum spectat, fuit ea celebrata Auerni prosedandis turbis obortis inter Episcopos Rutenorum & Cadurcensium occasione diœcesis vsurpatæ, vt idem Gregorius docet *g*.

e Greg. lib. 6. c. 35.

f Greg. lib. 6. c. 39.

Sed quæ miranda de cæde martyris tunc acciderint, accipe ex eodem Gregorio, vbi ait *h*: *Lugentium vero Abbas basilicæ S. Primati martyris vrsus Gabalitanæ à Brunichilde Regina accersitus aduenit: incusatus enim (vt ferunt) fuerat ab Innocentio supradicta vrbe Comite, quod profanum aliquid essatus de Regina fuisset. Sed discussis causis, cum nihil de crimine maiestatis conscius esset inuentus, discedere iussus est. Verum vbi viam carpere cœpit, iterum ab antedicto Comite captus, & ad Ponticonem villam deductus, multis suppliciis est affectus. Dimissusque iterum, vt rediret, cum super Axonam fluuium tentorium tetendisset, iterum iruit super eum inuincus eius. Cumq; vi oppressi amputatum caput in culeum onerarium lapidibus posuit, & fluminis dedit: reliquum vero corpus vinctum cum sacco immersit gurgiti. post vero paucis apparuit quibusdam pastoribus, & sic extractum de flumine sepulturæ mandatum est.*

h Greg. lib. 6. 4.

XXXVI. LVDENTIS ABBATIS MARTYRIS.

Sed dum necessitates eius aduentur, & ignoraretur, qui esset de populo, præsertim cum caput truncati non inuenirtur: subito adueniens aquila leuauit culeum è fundo fluminis, & ripa deposuit. Admirantesque qui aderant, apprehenso culeo, dum soluite, quod contineret, inquirunt, caput truncati reperiunt, & sic cum reliquis artubus est sepultum. Nam ferunt nunc & lumen ibi diuinitus apparere: & infirmus ad hunc tumulum fideliter deprecatus fuerit, accepta sospitate recedit. hucusque Gregorius.

XXXVII. MIRACVLO DE DIVINA CVLTV.

Sed iungamus martyri confessorem. Hoc enim eodem anno, quo Chilpericus occisus est, idem auctor testatur migrasse ex hac vita sanctum Salujum Episcopum Albigensem mirificæ sanctitatis virū, de quo plura præclare gesta idem Gregorius narrat *i*, quem tu consulere poteris.

i Greg. lib. 4. Dialog. c. 37.

XXXIX. SALVIVS EPISC. ET CONF.

In fine autem præsentis anni hic ea reddamus summa admiratione digna, quæ S. Gregorius Papa in fine Dialogorum suorum accidisse tradit ante septennium, est enim hic ipse annus, numerādo à quarto anno eius Pontificatus, quo (vt dicemus) librum illum scribebat. Ait ergo ipse *k*: *Ex alia etiam re, quæ nobis ante annos septem gesta est, certissime confirmatur. Agathæ enim Panormitanæ Episcopus (sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt, atq; testantur) cum beatæ memoriæ antecessoris mei tempore iussu esset, vt Romam veniret, vim nimiæ tempestatis pertulit, ita vt se ex tanto vndarum periculo euadere posse diffideret. Nauta vero illius Barbara nomine, qui nunc eiusdem Ecclesiæ clericatus munere fungitur, post nauem carabum regebat: ruptoq; fune, cum eodem carabo, quem regebat, inter vndarum cumulos repente disparuit. Nauis autem, cui Episcopus præerat, tandem post multa pericula ad vsticam insulanæ fluctibus quassata peruenit. Cumq; die tertio Episcopus nauem, qui ab eo arreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit: sæpe obsequium charitatiuus vinu vnum, quod mortuo debebat, impendit, & omnipotenti Deo pro absolutione eius animæ offerens sacrificium victimæ salutaris iubet. Quo oblato, reflauit aura, nauis perrexit ad Italiam. Cumq; ad Romanum portum veniisset, illic nauem reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gaudio est, & eum qualiter tot dubius in illo tanto maris periculo vnere potuisset, inquisiuit.*

k Greg. lib. 4. Dialog. c. 37.

Qui videlicet indicauit, quoties in illum tempestatis flatibus cum eodem, quem regebat, fuisset carabo versutus, qualiter cum illo vndis pleno nauerat: & quoties ea à superiori parte deorsum verso, ipse carina eius supersideret, adiungens: Cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, tamque eius virtus fundibus ex fame simul & labore deciduisset, quo eum ordine diuina misericordia seruauerit, indicauit. Etenim quod etiam nunc vsque testatur, dicens: Laborans in fluctibus atque defectione, subito mentis pondere sum grauatus, ita vt nec, vigilare me crederem, neque depressus somno essem, & ecce in eodem medio maris me posse quidam apparuit, qui mihi panem ad refectionem detulit: quem mox vt comedi, vires recepi. Nec longe post nauis transiens affuit, quæ me ab illo vndarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens, requisiuit diem: atque

illum

illum fuisse dicm reperit, quo pro eo presbyterum in Vstica insula Deo immolante hostiam sacræ oblationis immolauit. Ad hæc Petrus: Ea, quæ narras, ipse quoq; in Sicilia positus agnoui. hæc Gregorius. Reliqua vero sequenti anno.

Eiusdem quoq; anni nota consignatum repertum est epitaphium Cæsariæ fœminæ dignæ memoriæ, quam potuerunt aliqui illam esse clarissimam fœminam S. Cæsarium Abbatis sororem S. Cæsarij Archiepiscopi Arelatensis, sed temporis ratio id opinantes erroris arguit: nam ex iis, quæ superius dicta sunt, certum habetur, ante annos ferme octoginta, ipsam iam fuisse Abbatissam, adeo vt impossibile sit in hunc vsque Christianum fuisse superstitem: sed & ista coniugata fuisse videtur, illa virgo. Epitaphij autem tantum quatuor vltimi versus extant, fracta enim tabula superiores periere, hi autem sic se habent:

Mensibus & geminis concludens tempora vitæ
Vota in æternum nullam moritura per ævum,
Ista Valem fieri situ manante rogauit,
Iura sacerdotij seruans, nomenq; sagatis.

Videtur autem Cæsaria ista coniux fuisse Valentis, qui (vt sæpe fieri contingebat) ex cõiugio transierit, consentiente vxore, in sacerdotium; post versus hæc sequebatur inscriptio:

Obiit bonæ memoriæ Cæsaria nocturnis
Die Dominico volucrescente VI. Id. Decembris
Quatregies & VI. P. C. Basilij Iunioris, V. C. C.
*Anno * XII. Regni Domini Childeberti Regis*
Indictione quinta.

Qui autem misit Romam, ista de loco, vbi inuenta:

Inter oppidum sancti Andreæ, quod in Gallia Ostitana situm est diœcesis Auenionensis, in summitate montis, in capella in ipsa rupe excisa: in qua sancta Cæsaria agens pœnitentiam multos annos delituisse creditur. Videtur hoc epitaphium litteris Romanis manuscriptis in marmore semifracto exaratum. Quod ego sedulitur hic reddidi Franciscus Claret Archidiaconus Arelatensis.

IESV CHRISTI

Annus 588.

PELAGII PAP. II. Annus II. — MAVRITII IMP. Annus 3.

QVingentesimo octogesimo octauo Christi anno, Indictionis sextæ, Orientalis orbis status militum dissensione vacillat. Cum enim Romanus Dux, qui irruentes in Romanum solum barbaros vicerat, in ordinem redactus esset, & in locũ eius Philippicus, cui suam sororem Mauritius in matrimonium collocauerat, Oriental ibus rebus præfectus fuisset, atq; iurasset exercitus hunc non obedire, dilectionem fecit. Quomodo autem opera Gregorij Episcopi Antiocheni redditus est obediens Imperatori, Euagrius narrat his verbis *a*:

Imperator Andream suorum satellitum facile principem mittit persuasurum exercitui, vt Duces manipulares, & alios Præfectos, quos antea habuerant, admitterent. Ac cum milites Andreæ adhortationem ne audire quidem sustinerent, negotium ad Gregorium Episcopum Antiochenum transfertur, non solum quod res maximo eum conuendo conficere posset, sed quod multum honoris ei iure debebat exercitus: quippe nonnulli milites ab eo pecunia liberaliter donati erant, alij vestitu & cibo & alijs rebus adiuti eum, cum in album militum relati & per eum admissi fuerant. Itaque nuncio ad loca singula misso, totus exercitus facile principes Litarbin (qui locus Antiochia abest circiter trecentas stadia) in vnum cogendos curat. Ad quos cum accessit genium hominis posset, talem habuit orationem: Longum decursum, & Romanæ, &c. & recitata oratione, Euagrius ista subdit b:

Hæc cum dixisset Gregorius, magnamq; vim lachrymarum profudisset, omnium illorum mentes velut diuina quadam vi ac virtute momento temporis mutatæ sunt: adeo vt postularent potestatem è conspectu exeundi, quo separatim ipsi inter se quid agendum esset, deliberarent. Itaque haud diu post veniunt, se Episcopi voluntati atque arbitrio dedituros. At cum Gregorius Philippicum illis nominauit, quem voluit, vt sibi Ducem peterent: respondent, tum se, tum vniuersum exercitum sanctæ uxoris, se nunquam id facturos. Tum ille sine mora aut vlla cunctatione: Episcopo, inquit, conceditur est & potestas data soluendi atque ligandi in cœlo & in terra. Sententiamq; Euangelij illius cauasit.

IV. CONCILIATOS COMMVNICAT MILITES.

Cum vero illi etiam in hac re eius arbitrio cederent: Deum idcirco precibus & obsecrationibus placare cœpit, atque immaculato Christi corpore eis distributo (erat enim sacrosancta illa dies, quæ sanctæ Dominæ passioni proxima est) cum omnes, qui circiter duo millia erant, toris in herba ad eam rem confectis accumbentes cœna excepisset, postridie domum redit, decreuitq; vt illi, quo loco vellent, in vnum conuenirent. Itaq; Philippicum interim Tarsi Ciliciæ natalem degentem accersit, vt Constantinopolim mature contendat: deque his rebus refert ad Imperatorem, eiq; postulata exercitus de Philippico per litteras significat. Milites autem Philippico postea Antiochiam profecto occurrunt, & hominibus, qui lauacro regenerationis tincti erant, sibi vt pro eis deprecarentur, ascitis, ad genua Philippici accidunt. Qui cum dexteram illis dedisset, & præterita culpæ memoriam obliuione penitus deleturum, cum eo denuo in militiam proficiscuntur. hæc de reconciliatione exercitus per Gregorium facta Euagrius hoc anno, qui sequens fuit à terræmotu.

Idemq; describit bellicos sub Philippico progressus in Persidem, cum exercitui adesset Imperatoris mandato idem Gregorius Antiochenus Episcopus, qui in tempore iracundiæ factus est reconciliatio: cum ad persuadẽdum vsus est illis potissimum locis ex rhetorica Christiana petitis, nempe humilitate simul & lacrymis. Quis non permouendus erat ac suadendus vel ipso tantum aspectu, cum videret genibus flexis perorantem cum lacrymis Patriarcham? Hi sunt, inquam, ad persuadẽdum Christianæ eloquentiæ loci efficacissimi ab animi demissione, corporisque humiliatione quæsiti. Abeant, qui tumido fastu cuncta, quæ sunt humilitatis, indigna putant Episcopo, sacrilegiumque existimant vel inclinare ceruicem laico, antequam ab eo sit salutatione præuentus. Cum enim salus quæritur animarum, cur (si expediat) non se inclinet Episcopus cuiuis homini, cuius causa humiliauit seipsum vsque ad mortem Deus factus homo.

V. COMMENDATVR HVMILITAS IN EPISCOPIS.

Eodem anno *c* Mauritius Imp. auctus filio, eundem Theodosium appellauit. Misit idem Imperator hoc anno Legatos ad Childebertum Francorum Regem cum pecuniis, solicitans eum ad bellum aduersus Longobardos suscipiendum: sed accepta pecunia cum remoraretur ille, & iste iterata legatione eum vrgeret, Rex legatos illiberaliter tractans inanes dimisit. verum permotus tandem, cum ad Italiam inuadẽdam parasset exercitum, discordia Ducum re infecta reuertitur. narrat pluribus ista Gregorius *d*:

VI. *c Cedren. Annal. hoc anno.*

d Greg. Turon. lib. 8. 30 38.

Infeliciter quoq; cessit bellum, quod parauerat Guntheramnus aduersus Gothos illos, qui hactenus in Gallia Narbonensi sedes semel fixas tenebant. Hoc illud plane prælium, de quo Isidorus his meminit verbis, de Reccaredo cum agit *e*: *In belli quoque gloria satis clarus ac præcipuus extitit: De Francis enim cum sex agmina fere armatorum copiis Gallias irruentibus, misso Claudio Duce aduersus eos, glorioso triumphauit euentu. Nam nulla vnquam in Hispaniis Gothorum vel maior, vel similis extitit victoria: prostrati sunt enim & capti multa millia: reliqua pars exercitus in fugam versa Gothos, post tergum insequentibus vsq; ad regni sui fines cæsa est.* hæc de victoria aduersus Francos in Gallia Narbonensi Gothorum ditione accepta Isidorus, quam Gregorius silentio magna ex parte obuolutam reliquit, querelas tantum Guntheramni Regis, qui expeditionem parauit, prosecutus, cum rem male gestam ob militum scelera perpetrata deplorat.

VII. *e Isidor in Chron. Gothor.* RECCAREDVS FRANCOS VICIT.

Cæterum illa potius causa iniqua belli illati expen-

denda fuerat, cum aduersus Gothos potitos ad longum tempus Gallia Narbonensi iam Catholicos redditos bellum mouit: quando abdicata iam Ariana impietate, in vnitatem Catholicam vna cum Rege ipsorum coiissent: quo nomine ab omnibus Principibus Orthodoxis fuerant amplectendi, muneribusque & aliis pietatis officiis frequentandi. Sed audi ex Gregorio *a*, quæ post reditum fugatorum militum egerit Guntheramnus: *Quibus* (inquit) *reuersis, magna Gunthe. omnium Regum amaritudo cordis obsedit. Duces vero supradicti exercitus basilicam S. Symphoriani martyris expetierunt. Venientes itaque Rege ad eius solemnitatem, repræsentati sunt sub conditione audientiæ in posterum futuræ. Postea vero quatuor vocatis Episcopis, nec non & maioribus natu laicorum, Duces discutere cœpit, dicens: Qualiter nos hoc tempore victoriam obtinere possumus, qui ea, quæ patres nostri consecuti sunt, non custodimus? Illi vero Ecclesias ædificantes, in Deum spem omnem ponentes, martyres honorantes, sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt: gentesque aduersas, diuino opitulante adiutorio, in ense & parma sæpius subdiderunt. Nos vero non solum Deum non metuimus, verum etiam sacra eius vastamus. Non enim potest obtineri victoria, vbi talia perpetrantur. In deo manus nostræ sunt inuictæ, ensis hebescit, nec clypeus nos (vt erat solitus) defendit ac protegit.*

Ergo si hoc mea culpa ascribitur, iam id DEVS *capiti meo restituat. Cæterum si vos regalia iussa contemnitis, & ea, quæ præcipio implere differtis: tam debet securis capiti vestro subnegri. Erit enim documentum omni exercitui, cum vnus de prioribus fuerit interfectus. Verum iam experiri debemus, quid aut oporteat. Si qui iustitiam sequi destinat, iam sequatur: si qui contemnit, tam vltio publica cernisi eius immineat: satius est enim, vt pauci contumaces pereant, quam ira* DEI *super omnem regionem dependat innoxiam. Hæc Rege edicente, respondentes Duces: Benignitas tua magnanimitas, Rex optime, enarrari facile non potest, qui timor tibi in Deum sit, qui amor in Ecclesias, quæ reuerentia in sacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæue dispensatio in egenos. Sed quia omnia, quæ gloria vestra profert, recta veraque esse censentur: quid faciemus, quod populus omnis in vitium est delapsus: omnemque hominem agere, quæ sunt iniqua, delectat: nullus Regem metuit, nullus Ducem, nullus Comitem reueretur. Et si fortassis alicui ista displicent, & ea pro longanimitate vestra emendare conatur: statim seditio in populo, statim tumultus excoritur, & in tantum vnusquisque contra seniorem suum intentionem grassatur, vt vix se credat euadere, si tandem silere nequiuerit. Ad hæc Rex ait: Si qui sequitur iustitiam, viuat: si qui legem mandatumque nostrum respuit, iam pereat, ne diutius hoc blasphemum prosequatur.* Iuxtaque Regis oratio, quæ nouis nunciis de Reccaredo Galliam Arelatensem inuadente intercepta est.

Verum Rex ipse rem altius meditatus, vnde malorum omnium fons erumperet, solicitius perueftigauit, detexitque negligentiam Episcoporum esse in culpa, cum populum sibi subiectum non Euangelicis (vt par esset) instituerent disciplinis: ex quo fieret, vt corruptis moribus viuentes populi nullam iusti rectique rationem habentes, nefandissima scelera perpetrarent. Quamobrem in eosdem Episcopos nonnihil commotus, Synodum conuocat Matisconе habendam in fine anni huius, quo incipit numerari eiusdem Regis vigesimus quartus. Extat ipsa quidem Synodus Matisconensis secunda dicta, eademque generalis appellata, ad quam omnes Metropolitani Episcopi in prouinciis Guntheramni positi conuenerunt, interque alios numeratos primum locum Priscus Lugdunensis obtinuit, idemque nominatus Patriarcha.

Præter illa autem, quæ in Actis eiusdem Synodi habentur, nonnulla collegimus ex diuersis locis Gregorii Turonensis, quæ ad eamdem Synodum spectare posse videntur. Atque in primis quod pertinet ad diem præscriptum Synodi celebrandæ, constat ex eodem Gregorio *b* eamdem indictam ad vndecimum Kalendas Nouembris, ita quidem Gregorius, dum agit de Palladio Episcopo Santonensi, & Bertheramno Episcopo Burdegalensi iussis ad dictam diem Synodo interesse. Quod insuper ad eum, qui ipsam celebrandam curauit, Guntheramnum Regem spectat: constat quidem, etsi zelum Dei habuit, haud tamen in omnibus secundum scientiã. Erenim leuibus quibusdam suspicionibus ferebatur aduersus nonnullos Episcopos, quos tamen morum sanctitas commendabat, vt inter alios accidit de Theodoro Massiliensi Antistite, quem à sæculari Iudice primum nonnihil exagitatum huic voluit Synodo interesse, de quo recensetur ista Gregorius *c*:

Denique cum Rex maxima intentione Theodorum Episcopum iterum persequi conaretur, & Massilia iam in Childeberti Regis dominationem renocata fuisset, ad discutiendas causas Betharam illuc quasi Dux à parte Regis Childeberti dirigitur. Sed postposita actione, quæ ei à Rege iniuncta fuerat, Episcopum vallat, fidatisque requirit, & ad præsentiam Regis Guntheramni direxit: vt scilicet ad Synodum, quæ Matisconе futura erat: enasi ab Episcopis damnandus adesset. Nec defuit vltio diuina, quæ seruos suos ab ore canum rabidorum seruare consueuit. Nam egrediente Episcopo à ciuitate, statim res Ecclesiæ diripit, & alia quidem sibi vendicat, alia sub sigillorum munitione concludit, cumque hos secum esset, protinus famulos eius seuissimus inuasit morbus, exhaustaque febre peremit: filium eius ab hoc incommodo defecit, quem in suburbano Massiliæ ipsius cum graui gemitu sepelinit: suisque talia domui eius plaga, vt cum ab illa vrbe esset digressus, vix ad patriam suam regredi potuerit. Theodorus vero Episcopus a Guntheramno Rege detentus est: sed nihil Rex ei nocuit. Est enim vir egregiæ sanctitatis & in oratione assiduus, de quo mihi Magnericus Trenerensis Episcopus hæc retulit. Ante hos annos cum ad præsentiam Childeberti Regis ita sub ardua custodia duceretur, vt quandocumque ad vrbem aliquam veniret, neque Episcopum, neque quemquam de ciuibus videre permitteretur: aduenientes Treuiros, nunciatum est Episcopo, hunc iam in nani positum clam adduci, surrexitq; sacerdos trifti, ac velociter profectus, reperit eum ad ostium, cæsumq; custodibus, cui tanta esset impetratus, vt non liceret fratri fratrem aspicere. Visoque tandem, osculatus est eum: indagensque aliquid vestimenti, discessit.

*Veniens itaque ad basilicam S. Maximini, prosternitur sepulchro, illud Apostoli retinens: Orate inuicem, vt saluemini. Fusaque diu oratione cum lacrymis, vt fratrem dignaretur Dominus admirare, egressus est foras. Et ecce mulier, quam spiritus erroris agitabat, clamare sacerdoti cœpit, & dicere: O scelestè & inuo

fuisse videntur ob diuersos casus, quos diuersis in locis accidisse diximus: quibus addita sunt, quæ hoc ipso anno, cum de nece Chilperici Regis quæstio haberetur, Turonis in Ecclesia S. Martini fieri plura illicita cœpisse memorant: quæ insuper in basilica S. Vincentij martyris fa-cta sunt, quorum causa plura accidisse miracula Gregorius dicta sunt, quorum causa plura accidisse miracula Gregorius dicit, qui ipsorũ omnium narrat historiam. In primis vero agit de his, quæ contigerunt Turonis a de violato hoc ipso anno atrio Ecclesiæ S. Martini, in quo occisus est Eberulfus reus maiestatis, quod necem intulisset Chilperico Regi Francorum, cuius erat cubicularius, & aliorum quoq; scelerum patrator inuentus est. Hæc item Gregorius narrat e pluribus; factaq; hæc sunt inuito Rege Guntheramno, qui ad hæc missis mandatum dederat, vt cuncta fierent salua Ecclesiæ immunitate: quem & his auditis magnopere succensuisse traditur. Sic igitur sacrilegium tantum per legem Ecclesiasticam, ne vltenus fieret, placuit emendari. sed interfectores vltio secuta est, cum & ipsi interfecti sunt.

Erat præterea recens memoria, quanta locis sacris iubenda sæuerétia esset, de militibus illis, qui violassent basilicam S. Vincentij martyris apud Agennensem ciuitatem; de quibus paucis ista Gregorius habet *d*: *Multos quidem* * *diuina vltio contrivit: Nam plerumq; manus diuinitus vibratur, mittentes furorem magnum, sicut ex incendio surgere videntur. Alios vero correptos a dæmone per energiam debachantes, martyrem delirabant: plurimi vero semoti a seditione propriis se lacinis suffocabant.* his igitur adeo pauendis visis sæpe portentis, permoti sunt cum Rege Episcopi, vt Ecclesiasticis communitatem iterum nouis sanctis legibus communirent.

Sed & quod plerumq; grauiter in Galliis à Principibus peccatum esset, cum Iudices sæpe in Episcopos manus violentas iniecissent, eosq; in carcerem detrusissent, & iussu Regum etiam exilij pœna damnassent: prohibuit sancta Synodus e Episcoporum iudicia agitari per sæculi magistratus; sed per suos Metropolitanos, vel si causa esset grauior, apud prouinciale Concilium agi decreuit. Idipsum de clericis cuiusq; ordinis statuit: quod quidem non recens institutum, sed ab eo ferme Christianitatis nascentis exordio esse seruatum, Patres asseruerunt.

Quod vero irrepsisset ille prauus vsus in Galliis, vt Episcopi Reges adeuntes, ipsos etiam negotiorum causa inuocationibus sequerentur, atq; iidem mox ex Episcopis in venatores transformarentur, alerentq; canes & accipitres, fieque fieret, vt in Episcoporum quorundam domibus audirentur eiusmodi aues stridere, canesq; latrare: vetuit Synodus ista fieri statuto canone, ad cuius finem hæc leguntur *f*: *Cuiusdecunq; est igitur Episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cantilenæ: monstrum est & dedecus non tam canes ibi vel accipitres habitare.*

Sed & illud crimen inemendatum minime relinquerunt, cum potentes fulti fauore Regum aliena sibi vendicarent sine titulo, vel quouis modo vsurparent; quos anathemate Synodus g ipsa percelluit.

Verum & illud præterea memoria dignum Patres, regrauniente, constituerunt, vt laici clericos omnino venerari deberent, ista sancientes memoria digna: *Statuimus, vt si quis secularium quempiam clericorum in vinere obsequium habuerit, vel ad inferiorem gradum honorice veneranter (sicut condecet Christianum) illi colla subdat, per cuius officia & obsequia fidelissima Christianitatis iura promeruit. Et si quidem ille secularis equo vehitur, clericus, similiter; secularis galeam de capite auferat, & clerico sincera salutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur, & secularis vehitur equo sublimis: illico ad terram desiliat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ charitatis exhibeat: vt Deus, qui vera charitas est, in vtrisq; latetur, & dilectione sua vtrumq; amplectatur* *. *Qui vero hæc, quæ Spiritus S. dictante sancita sunt, transgredi voluerit, suspendatur.* hæc Patres.

Rursum vero Ecclesiasticos omnes procul volentes esse à sanguine *h*, vetuerũt clericos interesse examini reorum, & ad locum accedere, vbi rei criminũ morte multarentur. hæc & alia salubri concilio * à Patribus sunt constituta, vt conditio illorum temporum exigere videbatur; ad postremumq; illud additum, vt quolibet triennio generale Concilium ageretur, indicereturq; illud ab Archiepiscopo Lugdunensi. Præter hæc autem in eadem Synodo diuersorum Episcoporum ventilatæ sunt causæ, & peractæ iudicia, de quibus ita Gregorius *i*.

* consilio A SANGVINE PROCVL CLERICI.

i Greg. hist. Francl. 8. c. 20.

XXI. COGNITÆ IN SYNODO CAVSÆ EPISCOPORVM.

Interim (inquit) *dies placiti aduenit: & Episcopi ex iussu Regis Guntheramni apud Matisconensem vrbem collecti sunt. Faustianus autem, qui ex iussu Gundebaldi Aquensis vrbis fuerat Episcopus ordinatus, ea conditione remouetur, vt eum Berthramnus Oresciensis, siue Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pasceret, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico Regi præceptum elicuerat, in ipsa vrbe Episcopatum adeptus est. Vrsicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, pro eo, quod Gundebaldum excepisse, publice est confessus, accepto eiminodi placito, vt pœnitentiam tribus annis agens, neq; capillum, neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret: Missas celebrare, clericos ordinare, Ecclesias, chrismaq; benedicere non præsumeret, eulogias dare penitus non auderet: vtilitas tamen Ecclesiæ per eius ordinationem, sicut solita erat, omnino exercetur.* & paulo post: *Prætextatus vero Rothomagensis Episcopus, orationes, quas in exilio positus scalpsit, coram Episcopis recitauit. quibusdam quidem placuerant: à quibusdam vero, quia artem secuta minime fuerat, reprehendebantur. Stylus autem per loca Ecclesiasticus & rationabilis erat.* & infertus:

XXII.

His etiam diebus Guntheramnus Rex grauiter ægrotauit, ita vt putaretur à quibusdam non posse prorsus euadere: quod credo prouidentiam Dei fuisse. Cogitabat multos Episcoporum exilio detrudere. Theodorus itaq; Episcopus ad vrbem suam regressus, fauente omni populo, cum laude susceptus est. hactenus de Actis Synodicis Gregorius. Eorundem sanctæ Synodi decretorum viginti meminit Ado Viennensis, dum ait de S. Euantio Episcopo Viennensi: *Hic cum S. Prisco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis, viginti capitula Ecclesiastica perfecte comprobauit. quibus consedit quoq; Syagrius Eduensis Episcopus, vir summa sanctitatis.* hæc de Synodo, & Sanctis, qui interfuerunt, Ado, dum recenset suæ Ecclesiæ Viennensis Episcopos: de quibus non prætereat, quod ante hunc, de quo agit, Euantium successisse ait Namatio, siue Manatio, quem generis nobilitate, vitæ egregia sanctitate, & eloquentia celebrem prædicat. fuerat ipse ex coniugio vocatus ad Ecclesiam: cuius vxor non minori, quam ipse sanctitate resplenduit, sicut & generis nobilitate: fuitq; illi nomen Euphrasia, de qua ex scripto codice Fortunati hic tibi epitaphium legendum exhibeo.

EPITAPH. EVPHRASIÆ.

Si pietatis opus numquam morietur in ævum:
Viuit pro merito fœmina sancta tuo.
Inclyta sidereo radians Euphrasia regno,
Nec mihi flenda manes, cum tibi læta places,
Terram terra dedit, sed spiritus astra recepit:
Pars iacet hac tumulo, pars tenet illa polum.
Corpore deposito leuiori vecta volatu:
Stans melior cœlo, quam prius esses homo.
Carnis iniqua domans, de te tibi facta triumphans,
Ad patriæ sedes cuius opima redu.
Ardua nobilitas proauorum luce coruscans,
Plus tamen es meritis glorificanda tuis.
Vir cui Namatius datus Vienna sacerdos,
Coniuge defuncto, consociata Deo.
Exulibus, viduis, captiuis omnia fundens,
Paupertate pia diues ad astra subis.
Æternum mercata diem sub tempore paruo,
Missisti ad cælos quas sequereris opes.
Sed rogo per Regem pauidis gaudia dantem,
Pro Fortunato supplice funde precem.
Obtineas votis, hæc qui tibi carmina misit,
Vt mereatur claudi quandoq; claue Petri.

hactenus epitaphium. Iam ad Guntheramnum Regem tantæ Synodi cogendæ auctorem redeamus.

XXIII.

Post Synodum peractam Guntheramnus Rex edidit sanctionem ad Episcopos atque Iudices scriptam, qua

(vt decet religiosissimum Principem) eosdem hortatur Episcopos, Verbi in primis prædicationi inuigilare; sed & ne munus Episcopale per vicarium, sed per seipsos expleant, admonet. Datum est edictum hoc eodem anno quarto Idus Nouembris; quod cum memoria dignum sit, hic apponimus; sic enim se habet a:

a Tom. 2. Concil. post acta Conc. Matisc.

XXIV. *Guntheramnus GVNTHERAMNI REGIS EDICTVM.

Guntheramnus Rex Francorum omnibus Pontificibus, ac vniuersis Sacerdotibus & cunctis Iudicibus, in regione nostra constitutis.

Per hoc superna maiestatis auctorem, cuius vniuersa regnantur Imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitiæ iura seruamus: & ille pius Pater & Dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adiuuare consuenit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus, quæ sunt opportuna, concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum ergo pro regni nostri stabilitate & salutione regionis, vel populi solicitudine peruigili attentius pertractamus: agnouimus infra regni nostri spatia vniuersa scelera, quæ canonibus & legibus pro diuino timore puniri consueuerunt, fauente aduersario boni operis, perpetrari. Et ex hoc proculdubio indignatione cælesti per diuersas seculi tempestates homines, aut pecora, aut morbo consumi meruntur, aut gladio, dum diuina iudicia non timentur: atque ita fit, vt admittendo illicita, per ignorantiam multi depereant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere.

XXV.

Ad vos ergo, sancti Pontifices, quibus diuina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis serenitatis nostræ sermo dirigitur, sperantes, quod ita populum vobis prouidentia diuina commissum frequenti prædicatione studeatis corrigere, & pastorali gladio gubernare, quatenus dum vniuersi diligendo iustitiam conuersatione præcipua cum omni honestate cœperint viuere melius, cunctarum rerum aduersitate remota, cælesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua salubritas populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat: attamen reliquorum peccatis vos omnino credimus esse participes, si illorum vestrorum culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio præteritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni Regis commisit auctoritas, iram eius euadere possumus, si de subiecto populo solicitudinem non habemus.

XXVI. DE FESTIS DIEBVS COLENDIS

Idcirco huius decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, vt in omnibus diebus Dominicis, in quibus sanctæ Resurrectionis mysterium veneramur, vel in quibuscumque reliquis solemnitatibus, quando ex more ad venerandæ templorum oracula vniuersa plebis conuentio deuotionis congregatur studio, præter quod victum præparari conuenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec vlla causarum præcipue iurgia moueantur.

XXVII. QVID AGERE DEBEANT SACERDOTES

Sed vos Apostolici Pontifices, iungentes vobiscum consacerdotes vestros & filios seniores Ecclesiæ, ac Iudices locorum, quoscumque agnoscitis, quod vitæ qualitas honesta commendat, ita vniuersam populi multitudinem constanti vel Deo placita iugiter prædicatione corrigite, vt bene viuentes mysticum adhortationis sermo multiplicet, & excedentes ad viam rectæ iuxta correctionis pastoralis adducat: quatenus omnes vnanimi deliberatione laudabiliter studeant viuere, vel æquitatem & iustitiam conseruare, qualiter ab omni peccatorum fece liberos sanctæ suscipiat Ecclesia Christianos.

XXVIII. DE IVSTITIA SERVANDA.

Enimuero quicumque Sacerdotum aut secularium intentione mortiferæ perdurantes, crebrius admoniti emendare neglexerint: iuxta quod conditiones causarum aut excessus personarum exegerint, alios canonica seueritas corrigat, alios legalis pœna percellat: quoniam nec innocentes poterit reddere collata securitas liberos, nisi culparum probatio punierit criminosos: nec minor est pietas proteruos conteri, quam reluctare compressos. Concuret ergo, vt iustitia & æquitatis in omnibus vigore seruato, distringat legalis vltio iudicum, quos non corrigit canonica prædicatio Sacerdotum: quo fiat, vt dum præterita resecantur scelera, nullus audeat perpetrare futura, & ita vniuersos excedentes pro disciplinæ tenore seruando correctionis frena constringant, & in vniuersa regione nostra pacis & concordiæ iura proficiant. Cunctis itaque Iudicibus iusta (sicut Deo placet) studeant dare iudicia: nam non est dubium, quod acrius illos condemnabit sententia nostri iudicij, a quibus non tenetur æquitas iudicandi. Non Vicarios aut quoscumque à latere suo per regionem sibi commissam instituere aut destinare præsumant, qui (quod absit) malis operibus consentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscumque spolia inferre præsumant.

XXIX. CLERICORVM PECCATA ARGVENTIBVS IGNOSCENDA.

Clericorum transgressiones, cum aduersario iniungente, corrigerint, quantum illis pro domino amore reuerentia maior impenditur, tantum coneuerint, vt acrius resecentur: quemadmodum si sancti pastores, aut instituti Iudices (quod nefas est) subditorum suorum scelera potius occultare, quam resecare tentauerint: se ex hoc amplius reos esse vel nexios, non ignorent. Cuncta ergo, quæ huius edicti tenore decreuimus, perpetualiter volumus custodiri: quia in sancta Synodo Matisconensi hæc omnia (sicut nostis) studuimus definire, quæ præsenti auctoritate roboramus. Subscriptio Domini Guntheramni Regis. Data sub die quarto Idus Nouembris, vigesimo quarto anno regni supradicti Regis. hactenus dictum Regis maxime pii à cunctis Christianis Principibus præ oculis habendum, vt cum siue peste, siue penuria, bellone affligi suos populos vident, ad populi mores corrigendos atq; Iudices emendandos se conuertant, prout feciſse vidimus Guntheramnum.

XXX. REGCARE DVS REI PACIFICI DIOVS. b Greg. lib. 7. Franc. lib. 8 cap. 1.

Quod vero pertinet ad Reccaredum Regem, ipse (vt Christianum Principem decet) filius pacis, quantumlibet victor, pacem tamen missa legatione à Guntheramno Rege Francorum petiit hoc anno: sed cum non obtinuerit, sequenti rursus anno alia missa legatione idipsum enixius postulasse constat; verum eam minime consecutum esse, idem Gregorius tradit b. Porro tantum Regem pacis cultorem maxime pium eo dono muneratus est Deus, vt eum à maximo liberaret discrimine, à coniuratione nimirum dolis fabricata Reginæ nouercæ consp irantis cum Vdila Episcopo Ariano hoc ipso anno tertio regni eius.

XXXI.

Sed redeamus ad Francos, quos præter bellorum infelices exitus hoc pariter anno afflixit non modicum regiæ ciuitatis incensio. hoc enim anno decimo Childeberti Regis Parisiensis ciuitas conflagrauit. Quæ vero admiranda memoria digna tum acciderint, Gregorius ita narrat c: Excitit autem in his diebus apud vrbem Parisiacam mulier, quæ diceret incolis: Fugite ab vrbe, & scitote eam incendio concremandam. Quæ cum a multis irrideretur, quod hæc aut fortium præsagio diceret, aut vana aliqua somniasset, aut certe dæmonis vrridiani hæc instinctu proferret; respondit: Neque quam est ita, vt dicitis: nam in veritate loquor, quia vidi per somnium a basilica S. Vincentij venientem virum illuminatum tenentem manu cereum, & domos negotiatorum ex ordine succendentem. Denique post tertiam noctem, quod hæc mulier est effata, incoante crepusculo, quidam è cuiusbo accenso lumine in promptuarium est ingressus, assumptoque eo ac cæteris, quæ necessaria erant, abscessit, lumine secus cupellam olei derelicto. Erat autem domus hæc prima fisci portam, quæ ad medium diem pandit egressum: ex quo lumine apprehensa domus incendio concremari, de qua & aliæ apprehendi cœperunt. c Greg. lib. 8 Franc. cap. 33.

XXXII. INCENDIVM PARISIACVM.

Tunc diruente igne super vinctos carceris, apparuit eis beatus Germanus, & commouens trabem atque catenas, quibus vinctis tenebantur, reserato carceris ostio, vinctos abire permisit incolumes. Illi vero egressi, se ad basilicam S. Vincentij, in qua sepulchrum habebatur B. Antistitis, contulerunt. Igitur cum per totam ciuitatem hac atque illac flante vento, flamma ferretur, totisque viribus regnaret incendium, appropinquare ad aliam portam cœpit, in qua B. Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat: eo quod ibi lepram maculosi hominis oscula depulisset. Vir autem, qui eum intextis virgultis in sublime conflexerat, confisus in Domino, nec de B. Martini virtute diffidens, se resque suas intra eius parietes ambiuit *, dicens: Credo enim & fides mea est, quod repellat ab hoc loco incendium, qui sæpe incendia imperauit, & in hoc loco leprosi hominis cutem, osculo mendente, purgauit. Appropinquante enim illuc incendio, ferebantur vasti globi flammarum, qui percutientes parietem oratorij, protinus tepescebant. * al. debilis

XXXIII.

Clamabat autem populus viro ac mulieri: Fugite, ô miseri, vt euadere possitis. Ecce iam ignium pondus super vos diruit: ecce familiæ incendij cum carbonibus tanquam validus imber ad vos vsque distenditur: Egredimini ab oratorio, ne cum eodem incendio concrememini. At illi orationem fundentes, nequaquam ab his vocibus mouebantur. Sed nec mulier se vmquam

...ſimplex, per quam interdum ſtamma ingrediebantur, amouit, ...ſtitutus, per quam interdum flamma ingrediebantur, amouit, quia etiam ſe ſeruiſſima de virtute B. Antiſtitis præmunita. Tanta quippe erat ſe ſeruiſſima de virtute B. Antiſtitis præmunita. Tanta namque fuit virtus B. Pontificis, vt non ſolum hos ex aſtorum cum a- nimis propria domo ſaluaret, verum etiam nec aliis domibus quæ in circuitu erant, nocere flammas dominantibus permitteret: aliquæ ve- rò ex illis, quod ab vna parte pontus operiebat deſcendere. Ab alia ſanè parte cum valde tecta conflagrarent, vt animis ſuorum impo- nere: verum tamen Eccleſia cum domibus ſuis non ſunt adiuſte. Iuxtaque Gregorius de incendio, in quo Prophetæ ille ſeruo locum habuit dicentis a: Per Damni intercidentis flammam ignis. cum videlicet ea potuit ignis comburere, quæ Dei voluntate incendio damnata fuere: in reliquis verò ſuam vim flamma amiſit. Addit his Gregorius b, hoc anno natum filium Childeberto Regi à Magnerico Tre- uerenſi Epiſcopo baptizatum appellatum fuiſſe Theo- debertum, de quo ſæpe dicendum infelius. hic verò an- nus Childeberti Regis decimus numeratur.

Quo pariter anno Smaragdi Exarchatus triennio e- nim cum accepiſſet ſucceſſorem Romanum Patricii; ſolum Scuarra Epiſcopus Aquileienſis cum tribus collegis E- piſcopis, qui meru vique coacti communicauerant cum Eccleſia Catholica per Ioannem Epiſcopum Rauenna- tem, ad propria reuerſi. ab Epiſcopis Iſtriæ non recepti, nec à populo honore habiti, in priſtinum ſchiſma dila- bantur. Tria illa propugnantes iam ab Eccleſia Romana damnata capitula. De his verò tantum hæc breuiter Pau- lus diaconus c: Exacto anno è Rauenna in Gradum reuerſi ſunt. Quibus nos plebs communicare voluit, nec cæteri Epiſcopi eos rece- perunt. Smaragdus autem Patricius ſucceſſorem Romanum Pa- tricium accipit, Conſtantinopoli remanet. reliqua vero, nempe de Conciliabulo ſchiſmaticorum in Mariano ha- beo, ſuo loco dicemus.

IESV CHRISTI

Annus 589.

PELAGII PAP. II. Annus 12. MAVRITII IMP. Annus 4.

QVingenteſimus octogeſimus nonus incipit annus ſub ſeptima Indictione: cum decimo Kalendas Iu- lij, anno Guntheramni vigeſimo quarto nondum abſo- luto, celebrata eſt Synodus Valentina in Gallia decem & ſeptem tantummodo Epiſcoporum, in qua paupertum cauſæ ſunt cognitæ; ſed & donationes factæ ab eodem Rege, ſine Regina, atque filiabus eius diuerſis Eccleſiis confirmatæ auctoritate Apoſtolica, ſubſcri- tionibus eo- rundem munitæ ſunt. eſt de his eiuſmodi decretum:

Cum in vrbe Valentina iuxta imperium gloriaſiſſimi domini Guntheramni noſtra mediocritas pro diuerſis pauperum querimo- nijs conuenſſet: id primo, auctore Deo, decreuimus ſanciendum, quod præſentis & animæ ſuæ ſaluatione vel religionis ſtatu cen- ſemus opportunum: id eſt, vt quia præfatus Rex, per virum il- luſtrem Aſclepiodotum Referendarium datis ad ſanctam Synodum ipſius ſuis minuxit, vt quodcumque tam ipſe, quam beatæ me- moriæ regalis ſuæ Auſtrechildis Reginæ, vel filiæ eorum Deo ſacra- ta puella, id eſt, bonæ memoriæ Clodoberga, vel Cedaldis locis ſanctis contulſſent, aut adhuc conferre decreuerint, auctoritas Apoſtolica deberet ſancta Synodus præſenti titulo manuum ſua- rum ſubſcriptione firmare. Et tam laudabilis deuotioni non ſo- lum ſacerdotalem, ſed etiam diuinam credimus poſſe conniuen- tiam conſtare.

Idcirco præſenti conſtitutione, vnanimi conſenſu, Deo me- dio, Synodus ſancta decreuit, vt ſi quid baſilicæ ſancti Marcelli, vel ſancti Symphoriani, vel quibuſcumque locis, vel ſeruientibus Deo per quaſcumque auctoritates, aut ſcripturarum epiſtolas præfatus dominus Rex, vel ſupra nuncupata ſua ſua, ſiliæque earum ſuæ in miniſterio altarium, ſiue in quibuſcumque ſa- cris, quæ ad diuinum cultum pertinere noſcuntur, contuliſſe vel adhuc conferre voluerint, neque Epiſcopi locorum, neque po- teſtas regia quacumque tempora ſucceſſura de eorum voluntate quicq; ſint minuere aut auferre præſumant. Quod ſi quis hoc quoque tempore temerare aut auferre præſumpſerit; velut ne- cator pauperum, anathemate perpetuo iudicij diuini plectatur, & veluti ſacrilegij perpetrator, criminis ſui reus, ſupplicijs æterni teneatur obnoxius. hucusque Patres, nec de eodem Va- lentino Concilio quicquam præterea inuenitur. Emen- dandum vero, dum in titulo inſcriptum illud habetur Indictione ſecunda: multum enim inter ſe pugnat, vt hæc acta ſint vigeſimoquarto Guntheramni Regis an- no, & facta dicantur Indictione ſecunda: manifeſtus e- nim arguitur error, cum hic annus (vt dictum eſt) ſeptimæ ſit Indictionis.

Quo pariter anno aucta eſt Gallia noua martyre, nempe Prætextato Epiſcopo Rothomagenſi: qui diu multumque odio perfidæ Fredegundis exilijs fatigatus & afflictatus, nihil remittens ſacerdotalis conſtantiæ in redarguendo perperam facta Principum, potiſſimū verò Fredegundem ipſam, quam alteram Iezabelem his tem- poribus Gallia paſſa eſt: ab eadem immiſſo tandem ſica- rio, in Eccleſia ipſa ferro percutitur, ac paulo poſt ſpiri- tum Deo reddidit. Ita plane ſecundum S. Ambroſij ſen- tentiam, vtilius Principes Epiſcopos odio proſequun- tur, quam illecebris blandiuntur. Ad coronam enim ſuorum Sacerdotum permittit Deus ſceleſtos Principes inſanire, furere q; aduerſus eos; quo quid in eis intus vir- tutis lateat, foris appareat, & qui in vaſis fictilibus the- ſaurus occultabatur, in multorum vtilitatē effundatur; & lumen, quod reconditur in lagenis militum Gedeo- nis, eisdem perfractis, foris appareat, quo ſancta Dei il- luſtretur Eccleſia. Res autem geſta à Gregorio Turonen- ſi ita deſcribitur d:

IV. S. PRÆTEX- TATI MAR- TYRIVM.

Dum hæc agerentur, & Fredegundis apud Rothomagenſem vrbem commoraretur, verba amaritudinis cum Prætextato Pon- tifice habuit, dicens, venturum eſſe tempus, quando exilia in qui- bus detentus fuerat, reuiſeret. Et ille: Ego ſemper & in exilio & extra exilium Epiſcopus fui, ſum, & ero. Nam tu non ſemper re- gali potentia perfruere. Nos ab exilio prouehimur, tribuente Deo, in regnum: tu vero ab hoc regno demergeris in abyſſum. Reſtius e- nim erat tibi, vt ſtultitia relicta atq; malitia, qua ſemper ferues, ab- ſtraheres: vt & tu vitam adipiſcereris æternam; & paruulum, quem genuiſti, addoceres ad legitimam poſſe ad atem. Hæc effatus, cum verba illius mulier grauiter acciperet, ſe à conſpectu eius felle feruens abſtraxit.

d Greg. lib. 8 c 31

V. REDARGV- IT REGI- NAM PRÆ- TEXTATVS EPISCOPVS

Adueniente autem Dominicæ reſurrectionis die, cum Sacerdos ad implenda Eccleſiaſtica officia ad Eccleſiam maturius prope- raſſet, Antiphonas iuxta conſuetudinem incipere per ordinem cœpit. Cumq; inter pſallendum Formulæ decumberet: crudelis adfuit homicida, qui Epiſcoporum ſuper Formulam quieſcentem, extracto è baltheo cultro, ſub aſcella percuſſit. Ille vero vocem e- mittens, vt clerici, qui aderant, adiuuarent, nullius auxilio de tan- tis aſſentibus eſt adiutus. At ille plenus ſanguine manus ſuper al- tarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum ſuum inter manus fidelium deportatus, in ſtratu le- ctulum collocatus eſt. Statimq; Fredegundis cum Beppolene Du- ce & Anſoualdo adfuit, dicens: Non oportuerat vobis ac reliquis plebi tuæ, ô ſancte Sacerdos, vt iſta tuo cultui eueniret. Sed vti- nam indicaretur, qui talia auſus eſt perpetrare, vt digna pro hoc ſcelere ſupplicia ſuſtineret. Sciens autem eam Sacerdos hæc doloſe proferre, ait: Et quis hæc fecit, niſi is, qui Reges interemit, qui ſa- pini ſanguinem innocentem effudit, qui diuerſa in hoc regno ma- la commiſit? Reſpondit mulier: Sunt apud nos peritiſſimi me- dici, qui huic vulneri mederi poſſunt: permitte, vt accedant ad te. Et ille: Nam, inquit, me Deus præcipit de hoc mundo vocari: nam tu, qua his ſceleribus principatum ages, eris maledicta in ſæcu- lo, & erit Deus vltor ſanguinis mei de capite tuo. Cumq; illa diſ- ceſſerat, Pontifex ordinata domo ſua, ſpiritum exhalauit. Ad quem ſepeliendum Romacharius Conſtantina vrbis Epiſcopus ad- uenit. addit Gregorius de necato ab eadem Regina ſe- niore quodam eiusdem Eccleſiæ Rothomagenſis, cum ipſe eidem necem ſanctiſſimi Antiſtitis exprobraſſet: a- gitq; demum de ſucceſſore eidem ſubrogato Melantio. Porro quem perfida Fredegundis in Eccleſia occidi fecit, coluit ſemper Eccleſia Catholica martyrem, eundemq; inter martyres ſcriptum anniuerſaria memoria celebrat:

VI. A SICARIO PERCVSSVS EPISCOPVS

Quomodo autem facimus ab interfectore palam factum
d Greg. hist. Franc. lib. 8. c. 41. sit, idem Gregorius in rebus gestis Francorum anni huius, qui est decimus Childeberti Regis, refert d.

VII. DE CONVERSIONE GOTHORVM.

Iam vero magna instans causa è Galliis in Hispanias nostrum euocat orationem. Fœlix plane hic ille annus, Deo placabilis & acceptabilis ab omnibus prædicandus, quo DEI benignitas respexit tãdem propitia Gothorum gentem, cum è tenebris eam transtulit in regnum lucis. Quæ enim à temporibus Cõstantii Imperatoris, à prauis doctoribus in transiersum acta gens Gothorum fuit, præceps per deuia ferebatur, eoque sine metu securior, quo ex beneficiis à Deo acceptis se remunerationem cõsecutam de impietate putabat. Quod enim ipsa gens Gothica in Italia, Gallia, Hispania, & Africa suum populum propagasset, & regna subegisset externa, hæc cuncta recta; quam putabant, religioni ferebant accepta: nam & quod Orthodoxorum prouincias suæ ipsorum Deus subiecerat potestati, totum id DEI iræ vlciscentis impios tribuebant. hæc illis signa fuere pro doctrina atque miraculis, quibus se Catholicis religione præstare iactabant, exultabantque veluti de DEI vero cultu securi, insultabantque pijs, velut à DEO eos ob impietatem affligente reiectis.

VIII.

Vt igitur tanta erroris offusi caligine, tamque profundis mersi tenebris ignorantiæ, veritatis lumen agnoscerent, illius tantum fuit opus, qui de tenebris facit splendescere (quod ait Apostolus b) lumen suum & illius, qui vinctis dicit: *Exite*, & his, qui in tenebris, *Reuelamini*. Domuit ille fera corda tandem, suoque subegit iugo ferinces ferreas, egitq; magno miraculo, vt qui iugum imposuerant Romanis semper indomitis, iidem Romanæ subiicerentur Ecclesiæ, vincti non ferro, sed fide, idque præcipue per sanctissimum Leandrum Hispalensem Episcopum, aliosq; sacros Hispaniarum Antistites, vigiles, fortesque fidei Orthodoxæ cultores: quorum industria atq; labore factum est secundum illud Propheticum vaticinium c, *vt quæ erat arida esset in stagnum, & sitiens in fontes aquarum; & vbi erat cubile draconum, oriretur viror calami & iunci, & semita esset ibi, vocaretur q; via sancta, vt non transirent per eam polluti.* Squalensisque vepribus Ecclesia Hispana conuersa fuerit in paradisium Domini, qui gratiarum irriguis fœcundatus redderet fructum centuplum, factus ager plenus benedictionibus eius. Sed narrationem rerum gestarum aggrediamur.

b 2. Cor. 4. Isa. 49.

c Isaiæ 35.

IX.

Vbi coronato feliciter Hermenegildo martyrio, Reccaredus post Patris obitum regnans Catholicam fidem (vt dictum est) profiteri cœpit: ad hoc ipsum hortatus est Gothos Episcopos, ac pariter magistratus & populũ: factumque Dei gratia, vt perpaucis exceptis, omnes eundem cum Rege, abdicata hæresi Ariana, Catholicam fidem profiterentur: cuius rei causã, vt cuncta solide stabiliret, vniuersale totius Hispaniæ voluit Concilium celebrari. Sic igitur hocanno à Christo Domino quingentesimo octogesimo nono, qui est & quartus annus ipsius Reccaredi Regis Wisigothorum in Hispania, conuersis ipsis ab Ariana perfidia ad Catholicam veritatem, celebrata est Synodus Toletana, quæ tertia ordine ponitur, cui interfuerunt Episcopi circiter septuaginta, ex quibus pauci per legatos suam præsentiam exhibuere, iidemque ex omnibus Hispaniarum prouinciis, imo & Galliæ cius partis, quæ apud Narbonensem prouinciam subiecta erat Gothis, vt ex Episcoporum subscriptione apparet. Nõ sine scientia atque consensu simulque auctoritate Pelagij Papæ generale hoc celebratum esse Concilium, ex eo intelligi potest, dum Lucas Tudensis ait, S. Leandrum huic interfuisse & præfuisse legatione functum pro Romano Pontifice: quod absque controuersia credi debet, cum certum sit ex his, quæ sæpe superius dicta sunt, Romanos Pontifices tum in aliis, tum in Hispaniarum prouinciis vices suas delegare consueuisse eminentioribus earum Ecclesiarum Episcopis. Certe quidem præter S. Leandrum, qui magis spectatus esset hoc tempore inter Hispanos Episcopos, nemmem scimus. Sed ad ipsa Concilii Acta pernoscenda, ex quibus complura sunt, quæ Annalibus his inseri debeant, veniamus. Est quidem ipsorum istiusmodi exordium e:

SYNODVS TOLET. III.

AVCTORITATE ROM PONT. CONCILIVM HABITVM.

e Tom. 2. Concil. edit. nouæ.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, anno quarto regnante gloriosissimo atque pijssimo & Deo fidelissimo Domino Reccaredo Rege, die octauo Iduum Maiarum, Æra sexcentesima vigesimaseptima, hæc Synodus habita est in ciuitate regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ & Galliciæ numero septuaginta duobus, &c. De hac eadem Synodo hæc sanctus Isidorus f: *In ipsis regni sui exordijs Catholicam fidem adeptus, totius Gothicæ gentis populos, inoliti erroris labe detersa, ad cultum vtilis fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæresis congregauit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, seq; eam præsentia & subscriptione firmauit.* hæc Isidorus.

f Isidor. in Chron. Goth.

Extat ipsa Synodus, canonesque viginti tres in ea editi, necnon fidei professio sincerissima, item q; Regis Reccaredi edictum; de quibus omnibus agemus per singula. Primum vero omnium opportunum putamus hic intexere sermonem à S. Leandro horum omnium præcipuo architecto tunc temporis habitum de eorumdem peruersione Gothorum: quem licet alij ponant in fine Synodi, nos sicut reperimus in scripto codice Bibliothecæ Sfortianæ (ex quo exscripsimus) ante Synodum posítum hic eodem ordine ponendum putamus, quo auctor licet stylo inculto, erudito tamen veluti rudi rastro vertit aut fodinam: cuius rei gratia putamus ista carius accipienda, quo simplicius atque fidelius dicta leguntur, haud probantes eum, qui cultiori sermone eamdem orationem illustrandam putauit g, minime hac ex parte de antiquitate (pace ipsius dixerim) bene meritus. Ipse autem sermo sic se habet:

g Ioan. Mariana lib. 6. Hist.

VIII. *Festiuitatem hanc omnium esse solemniorem festiuitatum, nouitas ipsa significat. Quoniam sicut noua est conuersio tantarum plebium causa; ita & nobiliora sunt solito Ecclesiæ gaudia. Nam multas solemnitates per anni decursum celebrat Ecclesia; in quibus tamen si habet gaudia consueta, noua vero, sicut in hac, non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucro magnis his nuper inuentis. Pro quare & nos maioribus gaudijs celebramus, quia repente nouos Ecclesiam partem esse populos intuemur, & quorum asperitate quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materna gaudij nostri, tribulationis præterita occasio fuit. Gemebamus, dum grauaremur, dum exprobraremur: sed gemitus illis id egerunt, vt hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuersionem corona. Hoc enim gratulatione profert in Psalmis sancta Ecclesia, dicens: In tribulatione dilatasti me. Et Sarra dum sæpe à Regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiæ sentit, & Abraham causa pulchritudinis suæ diuitem facit, ab ipsis Regibus Abraham dicatur, a quibus Sarra concupiscitur.*

Coniugem ergo Ecclesia Catholica agentes, quæ simul seruent fides sua decore assici, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra tradocit, vt per ea regna virum suum diuitem reddat, per quæ se imperatari præsenserit. Si enim, dum ex vitio lacessitur, vel mansuetum dentibus mordetur; dum premitur, erruditur; dum insultatur, dilatatur: quoniam patientia sua æmulatores suos aut superat, aut lucratur. Dixit enim ad eam diuinus sermo h: Multæ filiæ congregauerunt filij diuitias, tu vero supergressa es vniuersas. Sed non iniurum, quod hæreses filiæ dicuntur: sed attendendum, quod hæ spinarum nomine nuncupantur. Filiæ sunt, eo quod ex femine Christiano generantur: spinæ sunt, eo quod sæua Edom è Dei paradiso, hoc est, extra Catholicam Ecclesiam nutriuntur. Et hoc non conscripta sensuum nostrorum, sed Scripturæ diuinæ auctoritate probatur, dicente Salomone i: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Ergone magnum vobis videretur, quod hæresim doxeus filias, continuo eas nominat esse spinas: hæreses, inquam, quæ aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam gentem inuenerunt versari: Ecclesia vero Catholica sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Certe ergo hæreses in cauernis, quibus latent, congregant ex parte diuitias: Ecclesia autem Catholica in specula totius mundi locupletata supergreditur vniuersas.

h 1. Esdræ 1.

i Cant. 2.

Exulta ergo & lætare Ecclesia Dei; gaude & cõsurge in vnum corpus Christi, induere fortitudine tua, & indita exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, & confusio

habetis

habitatur in amictum lætitiæ versus est. Ecce repente oblita sterilitatem & paupertatem tuam, vox parta populos innumeros genuisti tuos & paupertatis tuæ, vos parta populos innumeros genuisti tuos & paupertatis tuæ, vos parta populos innumeros genuisti tuos & paupertatis tuæ, vos

cum Dei sacerdotibus orationi communicans, divino deinceps flamine plenus sic ad loquendum exorsus est, dicens:

XXIII. REX AD SYNODVM VERBA FACIT.

Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ Catholicæ cognovit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuisse. Et ideo, venerandi Patres, ad hanc vos pergendam congregandos decreuimus Synodum, vt de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi æterno Domino gratias deferatis. Quicquid vero verbi apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe nostra, quam gerimus, in hoc Tomo conscripta atque allegata notescimus. Relegatur ergo in medio vestri Tomus, vt in iudicio Synodali examinatus, per omne succidaneum tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio decorata clareſcat. hæc Princeps, pergunt Acta: *Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente Rege, sacrosancta fides Tomus, & pronunciante Notario clara voce, recensitus est ita:*

XXIV.

Quamuis Dominus Deus omnipotens pro vtilitatibus populorum, regni nos culmen subire tribuerit, & moderamen gentium non pancarum regia nostra cura commiserit: meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi, nec posse felicitatem futura beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori nostro saltem confessione, qua dignus est ipse, placeamus. Pro quare, quanto subditorum gloria regali extollimur, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus nobis a DEO creditis consulere.

XXV.

Cæterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentia diuinæ valeamus tribuere, quando omnia opibus sunt, & honorum nostrorum nihil egeat, nisi vt enim sic tota deuotione credamus, quemadmodum per Scripturas sacras sæpe intelligi voluit & credi præcepit: id est, vt confiteamur Patrem, qui genuerit ex substantia sua filium sibi coæqualem & coæternum, non tamen vt idem sit natus & genitor, sed persona alius sit Pater, qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus, vnius tamen veri substantiæ in diuinitate subsistat: Pater, ex quo sit Filius, ipse vero ex nullo sit alio: Filius, qui habeat Patrem, sed sine initio & sine diminutione in ea, qua Patri coæqualis & coæternus est, diuinitate subsistat. Spiritus S. a nobis confitendus est, & prædicandus a Patre & Filio procedere, & cum Patre & Filio vnius esse substantiæ, tertiam vero in Trinitate Spiritum S. esse personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis essentiam. Hæc enim S. Trinitas vnus est Deus, Pater & Filius & Spiritus Sanctus bonitate (omnis licet bona sit condita creatura) per assumptam tamen a Filio humani habitus formam, a damnata progenie reformatam in beatitudinem præstitam. Sed sicut vera salutis indicium est, Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate sentire: ita erit consummata iustitia, si eandem fidem intra vosmet ipsos Ecclesiam teneamus, & Apostolica: a vnitatem in Apostolico posti fundamento seruemus.

EXACTA S. TRINITATIS PROFESSIO.

XXVI. STVDIVM REGIS PRO FIDE CATHOLICA.

Tamen vos, Dei sacerdotes, meminisse oportet, quantus hucusque Ecclesiæ Dei Catholicæ per Hispaniæ aduersa gentis molestiis labor auerit, dum & Catholici constanter fidei suæ tenorem & defenderent veritatem, & hæretici pertinaciori animositate propriæ niterentur perfidiæ: nec quoq; (vt re ipsa conſiciis) calore fidei accensum in hoc Dominus excitauit, vt depulsa obſtinatione infidelitatis, & discordiæ fumiferi furore, populum, qui sub nomine relligionis, malabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiæ Catholicæ consortium revocarem.

XXVII.

Adeſt enim omnis gens Gothorum inclyta, & fere omnium gentium germina virtutate illustrata, quæ licet fuerum prauitate doctorum a fide baptismi vel vnitate Ecclesiæ Catholicæ fuerit segregata, tota tamen mea affectu concordans, cum Ecclesia copulatione participatur, quæ diuersarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & charitatis vberibus nutrit: de qua, Prophet a canente, dicitur a: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec sola Gothorum conuersio ad cumulum nostræ mercedis accesit, quamuis & Suevorum gentis infanda multitudo, quam præsidio cælestis nostro regno subiecimus, alieno licet vitio in hæresim deductam, nostro tamen ad veritatis originem studio reuocauimus.

a Iſai. 56. SVEVI AD FIDEM CATHOLICAM REVOCATI

XXVIII.

Proinde, sanctissimi Patres, has nobilissimas gentes, quæ Dominicis lucris per nos applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcessibilis corona vel gaudium in retributione iustorum, si in populis, qui nostra ad vnitatem Ecclesiæ fidelitia transcurrerunt, fundati in eadem & stabilitis permanserint. Sicut enim nostra cura fuit, hos populos ad vnitatem Christi Ecclesiæ pertrahere: ita ste vestræ doctrinæ, Catholicis eos dogmatibus instituere, qui in toto cognitione veritatis adstricti, nonerint ex solido errores hæresis pernicioſe resſuere, & veræ fidei tramitem ex caritate retinere, vel Catholicæ Ecclesiæ communionem desiderio amplecti. Cæterum sicut facile ad ventum peruenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima errauerit gens, ita grauum esse non dubito, si agnitam veritatem haud corde teneat, atq; a paterni lumine (quod absit) oculos suos auertat.

XXIX.

Vnde valde perneceſſarium esse perspexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habeni sententiæ Dominicæ fidem, qua dicit b: *Vbi fuerint duo vel tres colleſti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Credo enim beatam sancte Trinitatis Diuinitatem huic sancto interesse Concilio: & ideo tam quam ante conſeſtum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli, confirm adhuodum sententia diuinæ dicentis* c: *Non celaui misericordiam tuam & veritatem tuam a congregatione multa. Vel Apoſtolum Paulum* d *Timotheo diſcipulo præcipientem audiui: Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Euangelio sententia, e qua confitentem se coram hominibus confiteri dicit coram Patre; & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis id ore profiteri, quod corde credimus, secundum cæleste mandatum, quo dicitur* f: *Corde creditur ad iuſtitiam, ore fit confeſſio ad salutem.*

b Matth. 18. c Pſal. 39. d 1. Tim. 6. e Matth. 10. Luc. 12. f Rom. 10.

XXX.

Proinde sicut anathematizo Arium cum omnibus dogmatibus & complicibus suis, qui vnigenitum Dei Filium a paterna degenerem asſerebat esse subſtantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo ſactum esse creaturam; vel omnia Concilia malignantium, quæ aduersus sanctam Synodum Nicænam exiterunt: ita in honorem & in laudem Dei, fidem sanctam Nicæni obſerui Concilii, & honore ea, quæ contra eumdem recte fidei poſtem Arium trecentorum decem & octo sancta Epiſcopalis ſcripſit Synodus. Ampleſtor itaq; & veneo fidem centum & quinquaginta Epiſcoporum Conſtantinopoli congregatorum, quæ Macedonium Spiritus sancti subſtantiam negantem, & a Patris & Filij vnitate & essentia segregantem æqualem veritatis interemit. Primæ quoq; Ephesinæ Synodi fidem, quæ aduersus Neſtorium eiusq; doctrinam lata est, credo pariter & honore. Similiter & Chalcedonenſis Concilij fidem, quam plenam sanctitate & rectitudine aduersus Entychen & Dioſcorum protulit, cum omni Ecclesia Catholica reuerenter ſuſcipio. Omnium quoq; Orthodoxorum venerabilium sacerdotum Concilia, quæ ab ipſis ſuprascripta quatuor fides puritate non diſſonant, pari veneratione obſervo.

XXXI.

*Properet ergo reuerentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare monimentis, & ab Epiſcopo vel religioſis aut gentis nostræ primatibus ſolertem fidem, quam in Ecclesia Catholica crediderunt, audire: quam renouatam * apicibus, vel earum ſubſcriptionibus roboratam futuris olim temporibus in teſtimonium Dei atque hominum teſeruate: vt ha gentes, quas in Dei nomine regia poteſtate præcellimus, atque deterſo antiquo errore, per vnctionem ſacroſancti Chriſmatis, vel manus impoſitionem paracletum intra Dei Eccleſiam perceperunt Spiritum (quem vnum & æqualem cum Patre & Filio confitentes, vosque deos in sinu Ecclesiæ sanctæ Catholicæ collata sunt) * ſi eorum aliquo hanc rectam & sanctam confeſſionem noſtram nomine credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipiant, & de æterno ſuo Fidelibus gaudium, infidelibus sint exemplum. Hæc vero confeſſionis meæ sanctas ſuprascriptorum conſtitutiones annexui, & teſtimonio diuino tota cordis ſimplicitate ſubſcripſi. hactenus Reccaredi Regis profeſſio, cui ſubſcripta fuere Symbola, Nicænum, Conſtantinopolitanum, & Chalcedonenſe, iisque appoſita eiuldem Regis ſubſcriptio verbis iſtis:*

XXXII.

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam & veram confeſſionem, quam vnam per totum Orbem Catholica conſentur Eccleſia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, ſubſcripſi. ratoque ſequitur Reginæ ſubſcriptio in hæc verba:

Ego

Ego Rada gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, mente mea de toto corde subscripsi. Sed audi, quæ piæ religioseque dicturæ sint cum Dei laudibus acclamationes: (quæ subiunxit Acta) acclamatum est in laudibus Dei, & in tanto Principe ad veniente Concilio:

Gloria Deo Patri & Filio & Spiritui S. cui cura est pacem & veritatem Eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere.

Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui pretio ſanguinis ſui Eccleſiam Catholicam ex omnibus gentibus congregauit.

Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui tanti illuſtrem gentem veritati fidei vere copulauit, & vnum gregem & vnum paſtorem inſtituit.

Odi à Deo æternum meritum, niſi vero Catholico Reccaredo Regi!

Odi à DEO æterna corona, niſi vero Orthodoxo Reccaredo Regi!

Odi præſens gloria & æterna, niſi vero amatori Dei Reccaredo Regi! Ipſe nouarum plebium in Eccleſia conquiſitor. Ipſe meritor veraciter Apoſtolicum meritum, qui Apoſtolicum impleuit officium. Ipſe ſit Deo & hominibus amabilis, qui eam mis abiliter Deum glorificauit in terris, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Deo Patre viuit & regnat in vnitate Spiritus S. in ſecula ſeculorum.

His peractis, præcepit ſancta Synodus vt ex Epiſcopis Orthodoxis explorare fidem Gothorum Epiſcoporum Eccleſiaſticorum, & aliorum, qui inter Gothos primo in eſſent, num re vera damnarent Arium, fidemque Orthodoxam profiterentur, atq; ſi hoc afferrent, idipſum confirmarent atque ſubſcriptione munirent. Quo facto (habent Acta) Epiſcopi omnes vna cum clericis ſuis, primoreſque gentis Gothica, pari conſenſione dixerunt: Licet hoc, quod petitis, atque ſi petitis veſtra à nobis inpta audire vel fieri iam olim ſenſio noſtra tempore egerimus, quando ſecuti gloriſſimum Dominum noſtrum Reccaredum, ad Eccleſiam tranſiimus & perfidiam Arianam cum omnibus ſuperſtitionibus ſuis anathematizauimus, paritergo, abiicimus: nunc tamen propter tutum & abundantem, quam vel Deo, vel ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ nouimus nos debere non tantum hæc eadem, quæ petitis, promptiſſime agere properamus; ſed ſi quæ adhuc congrua fidei eſſe poſſunt, nobis declarare perſuadete. Nos enim ſemel redditi ſumus in eam deuotionem euexit, vt omne, quod nobis veſtra fraternitas veſtra patefecerit, teneamus, & libenter fateamur confeſſi ſumus.

Omnes ergo, qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucuſque à nobis retentam adhuc tenere deſiderat; anathema ſit.

Quicunque Filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum non natum à patrna ſubſtantia ſine initio genitum & æqualem eſſe Patri & conſubſtantialem; anathema ſit.

Quicunque Spiritum S. non credit, aut non crediderit à Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coæternum eſſe Patri & Filio conſubſtantialem; anathema ſit.

Quicunque in Patre & Filio & Spiritu S. & perſonas non diſtinguit, & vnius diuinitatis ſubſtantiam non agnoſcit; anathema ſit.

Quicunque Filium DEI Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & Spiritum ſanctum eſſe Patre minorem aſſeuerit, & gradibus ſeparauerit, creaturamque eſſe dixerit; anathema ſit.

Quicunque Patrem & Filium & Spiritum S. vnius ſubſtantiæ, & omnipotentiæ, & æternitatis eſſe non crediderit; anathema ſit.

Quicunque nouiſſe Filium Dei, quod Deus Pater ſciat, dixerit; anathema ſit.

Quicunque ſentiunt Filio Dei & Spiritui S. deputauerit; anathema ſit.

Quicunque Filium Dei ſecundum diuinitatem ſuam viſibilem aut paſſibilem auſus fuerit proferre; anathema ſit.

Quicunq; Spiritum S. ſicut Patrem & Filium, verum Deum omnipotentem eſſe non crediderit; anathema ſit.

Quicunq; aliam fidem & communionem Catholicam, præterquam in Eccleſia vniuerſali, quæ Nicæni, & Conſtantinopolitani, & primi Epheſini, & Chalcedonenſis Concilij decreta tenet pariter & honorat; anathema ſit.

Quicunq; Patrem & Filium & Spiritum S. honore & gloria & diuinitate ſeparat & diſtiungit; anathema ſit.

Quicunque Filium Dei & Spiritum S. cum Patre non credidit eſſe glorificandum & honorandum; anathema ſit.

Quicunque rebaptizandi ſacrilegium opus eſſe bonum credit, aut crediderit, egit, aut egerit, anathema ſit.

Quicunque libellum deteſtabilem duodecimo anno Leuuigildi Regis à nobis editum, in quo continetur Romanorum * ad Arianam Eccleſiam traductio: & Gloria Patri per Filium in Spiritu S. & male à nobis inſtituta continentur: hunc libellum, ſi quis pro vero habuerit, anathema ſit in æternum.

Quicunque Ariminenſe Concilium ex toto corde non reſpuerit & damnauerit, anathema ſit.

Confitemur enim, nos ex hæreſi Ariana toto corde, tota anima, & tota mente noſtra ad Eccleſiam Catholicam fuiſſe conuerſos. Nulli dubium ſit, nos, noſtroſq; deciſſe & errauiſſe in hæreſi Ariana, & fidem Euangelicam atque Apoſtolicam nunc intra Eccleſiam Catholicam didiciſſe. Proinde fidem ſanctam, quam religioſiſſimus Dominus noſter patefecit in medio Concilij & manu ſua ſubſcripſit, hanc & nos tenemus, hanc confitemur pariter & ſuſcipimus, hanc in populis prædicare & docere promittimus. Hæc eſt vera fides, quam omnis Eccleſia dum per totum mundum tenet, Catholica eſſe creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, ſit anathema maranatha in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quicunque fidem ſeruit Nicæni Concilij, anathema ſit. Quicunque fidem Concilij Conſtantinopolitani centum quinquaginta Epiſcoporum veram eſſe non dixerit, anathema ſit. Qui fidem Epheſini Synodi prima & Chalcedonenſis non tenet, & canon deleſtatur, anathema ſit. Proinde & damnationem hanc perfidiæ communionis Ariani & omnium Conciliorum hæreſim Arianam ſouentium cum anathemate eorum manu propria ſubſcripſimus. Conſtitutiones vero ſanctorum Conciliorum Nicæni, Conſtantinopolitani, Epheſini, vel Chalcedonenſis, quas gratiſſima aure audiuimus, & conſenſione noſtra veras eſſe probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente noſtra ſubſcripſimus, nihil ad cognitionem veritatis luci dius arbitrantes, quam quæ ſupradictorum Conciliorum continent auctoritates.

De Trinitate autem & vnitate Patris & Filij & Spiritus S. nihil his verius, nihil lucidius vnquam poteſt vel poterit demonſtrari. De myſterio incarnationis vnigeniti Filij Dei pro ſalute humani generis, quo & vera probatur humana natura ſine peccati contagione ſuſceptio, & permanentis incorruptæ in eo diuinitatis plenitudo, dum & natura vtraque non deperit, & vna ſit ex vtraque Domini noſtri Ieſu Chriſti perſona, ſatis plene in hu Concilio probatur patefieri veritate, & à nobis creditur, omni dubitatione remota.

Qui vnquam hanc fidem ſanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel communione Catholica, quam nuper ſumus Deo miſerante adepti, egredi, ſeparari vel diſſociari voluerit, ſit Deo & vniuerſo mundo crimini infidelitatis in æternum obnoxius. Floreat autem Eccleſia S. Catholica per omnem mundum pacatiſſime, & emineat doctrina, ſanctitate, & poteſtate. Si qui intra eam fuerint, crediderint, communicauerint: hi audient ad dexteram Patris poſiti: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Si qui autem ab ea receſſerint, eiuſque detraxerint fidei, & communionem reſpuerint: hi audient ex ore diuino in die iudicij: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & Angelis eius. Sint ergo damnata & in cœlo, & in terra, quicunque per hanc fidem accipiuntur, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui cum Patre & Spiritu S. eſt gloria in ſæculo ſæculorum. At quid poſt Gothorum confeſſionem edicam Rex maxime pius?

Rurſum ſanctam Synodum allocutus, illud inter alia petiit, vt in omnibus Hiſpaniarum prouinciis, quod in Synodo ſemel factum eſſet de Catholicæ fidei aſſertione, id ſemper repeti deberet in Eccleſiis, cum quiſq; eorum ſacram eſſet ſumpturus Euchariſtiam. Sed audi verba ipſius: Hoc (inquit) adhuc neceſſario pro firmitate fidei Catholicæ noſtra Deo ſuppliex inſtituere decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis noſtræ nouellam connexionem omnes Hiſpaniarum & Galliciæ Eccleſiæ hanc regulam ſeruent, vt omni ſacrificij tempore ante communicationem corporis Chriſti & ſan-

*Comanorum DAMNATIO LIBELLI EDICTI ET CONCILII ARIMINENSIS.

XXXVI. PLENIOR ET REVERENTIOR GOTHORUM EPISCOPORUM PROFESSIO.

XXXVII.

XXXVIII. POENA IMPIORUM, PRÆMIUM SEQUITUR ORTHODOXOS.

XXXIX. EXEMPLUM FIDEI ANTE EUCHARISTIAM.

guinis iuxtà Orientalium partium morem, vnanimiter clara voce fateantur sanctissimum fidei rectæ Symbolum: vt primum populi, quam credulitatem tenent, fatentur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

XL. Dum enim hæc constitutio fuerit perenniter conseruata in Dei Ecclesia, & fidelium ex solida corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, adid, quod repetitum sæpius reognoscit, facillime inclinatur: nec se quisquam tam de ignorantia fidei excusabit à culpa, quando vniuersorum ore cognoscit, quid Catholica teneat & credat Ecclesia. Omnibus ergo capitulis quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis Ecclesiasticis adiicienda sunt, hoc pro fidei sanctæ firmitate & firmitate proponite, quod de proferendo Symbolo nostra, Deo docente, decreuit serenitas. De cætero autem prohibendis insolentium moribus, mea vobis consentiente clementia sententiis terminate districtioribus, & firmare disciplina, quæ facienda non sunt, prohibete, & ea, quæ fieri debent, immobili constitutione firmate. hactenus Rex Catholicus ad Patres in Synodo consistentes, in omnibus exemplar religiosissimi Principis præfefetens, qui (vt par est) leges accipiat à Sacerdotibus. Parierunt ipsi quidem, leges Ecclesiasticas sancientes, quibus & regnum bene disponi posset, In primis vero ad integrum consequendum conseruandumque splendorem Hispanicarum Ecclesiarum diu denso nubilo hæresis vel superstitionis Gentilitiæ obcuratum, satis consultum visum est Patribus, si (quod primo canone statuunt) permaneant (vt aiunt) in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicæ S. Præsulum Romanorum epistolæ.

DEREPTI-HENDA MORVM DISCIPLI-NA.

XLI. Inter alia vero salubertima decreta, vt prauus stile vsus aboleretur, essi sunt, quo ad sæculare forum clericus clericum traheret, ista sancientes a: *Externa indisciplinatio, & licentia molita præsumptio vsque adeo illicitos ausibus adtum patefecit, vt clerici concilerios suos, relicto Pontifice, ad iudicia publica perirahant. Proinde statuimus hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere: & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.* hæc Patres, non recens quippiam in Ecclesia statuentes, sed quod semper ante factum esset, ad legitimam obseruantiam reuocantes, nempe vt nullum aliud tribunal, nisi Ecclesiasticum clerici scirent, laici q; inconcessum esse ad sæculare forum clericum trahere, quod conclericos scirent esse vetitum. vnde ruagis erubescant, qui eam, quam in nostram dicunt Patres præsumptionem & indisciplinationem condemnant atque procul abiicuat impudenter nimis scriptis dictisque satagunt resistere.

a Conc. Tolet. 3. c 14.

XLII. Quantum autem ista cautela curarint sanctissimi Patres illi, qui Synodo interfuerunt, atq; religiosissimus ipse Rex in conuersione Gothorum & Sueuorum Apostoli vice functus vitanda centuerit; qui in eodem Concilio decimus octauus sanctus est canon, hic nobis recitandus ostendit, qui sic se habet b:

b Conci. Tolet. 12. c. 18.

Præcepit hoc sancta & vniuersalis Synodus, vt stante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno pro [illegible] congregari Concilia, consultatrinetu longitudine, & paupertate Ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in loco, quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur; Iudices vero locorum, aut Actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi Regis simul cum sacerdotali Concilio, autumnali tempore, die Kalendarum Nouembrium in vnum conueniant: vt discant, quam pie & iuste cum populis agere debeant, nec in angariis aut in operationibus superfluis siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent. Sint presbyteri Episcopi, secundum regiam admonitionem, qualiter Iudices cum populis agant, vt ipsos vt monentes corrigant, aut insolentiam eorum Principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequiuerint: & ab Ecclesia, & à communione suspendant. A sacerdote vero & senioribus deliberetur quid per prouincias sine detrimento præstare debeant Iudices si ad Concilium non venerint, hæc de his canon.

XLIII. Ex his quidem non tantum hæc sancientes sunt commendandi Episcopi, sed ipse Rex summis laudibus celebrandus: vtpote quod non ipso annuente volente, atque forsitan etiam præcipiente, aduersus seculares magistratus, quos præficeret ipse prouinciis, voluerit inuigilare sanctos Episcopos, ne quid ab illis præter ius fasq; decerneretur, probe sciens, parentum esse, filios quoslibet errantes corripere, esse pastorum, oues quascunque siue arietes ea fem disciplina pecuaria coercere. Si vero id prætermittant Episcopi, & quod præducantur, & in Synodo à Patribus nominantur, prospectores desinant esse & monitores; diram illam per Ezechielem enunciatam diu ante sententiam infelices accipiét, qua seguis speculator corripiendis erit, qui buccina nó intonuerit, vt ab irruente gladio diuinæ vindictæ suos liberent, & periculum auteuertant. Vetus est de his sanctis Ecclesiastica, qua iubentur Episcopi inuigilare super Præsides prouinciarum, ne quid contra disciplinam committant; quod si præsumant, anathemate percellantur, Sed & antiqua est constitutio Imperatorum Christianorum (vt suo loco diximus) qua Præfectorū tribunalibus præsse debere monentur Episcopi. At de Synodi canonibus satis: quod vero ad reliqua Concilii Acta pertinet, aliquid in eis desiderari posse videtur, cum alia ab eodem Rege statuta esse tradantur, quæ in eisdem Actis minime reperiuntur expressa: nam & regio dicitur sanctum edicto, vt libri omnes hæreticorum igni comburendi darentur. testatur id quidem Aimoinus c.

c Aimoin. de reb. Franc. l. 3. c. 27.

Statutis igitur à sancta Synodo viginti tribus canonibus, Rex Reccaredus edidit sanctionē de firmitate Concilii, cuncta, quæ in eo sunt statuta, recensens, pœnam ea non seruantibus addens, est eius exordium: *Amatores nos sui diuina faciens veritas, &* quam sequitur mox ipsius Regis subscriptio, atque omnium, qui interfuerunt, Episcoporum numero sexaginta septem, illis computatis, qui per legatos subscripserunt. Cæterum in Tomis Conciliorum errore omisso habetur S. Leander Hispalensis Episcopus, qui ex vicaria præfectura, siue (vt Tudensis ait) ex legatione Apostolicæ sedis, primo loco legi debuerat: equidem non omisisum oportuit, qui Gothorum conuersione, Gothorum Apostolus dici meruit, de quo S. Isidorus hæc ait in Chronico: *Interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus & Orthodoxus Leander Hispalensis Episcopus & Romanæ sedis legatus sanctitate & doctrina perfunctus.* Desiderat in subscriptione & Euprepi* nomen, qui collaborasse cum Leandro testatur Ioannes Abbas Biclarensis, idemque Episcopus Gerundensis, qui in hunc vsque annum quod scripsit tempora Chronicon perduxit. Qui autem primo loco subscripsit inuenitur Massona Emeritæ Archiepiscopus, egregia claruit sanctitate, cuius res præclare gestæ scriptæ sunt à Paulo diacono Emeritensi, qui & Nuncti Abbatis miræ sanctitatis viri, qui his ipsi temporib. floruit. Acta conscripsit, & aliorū.

d Aimoin. de reb. Franc. l. 3. c. 27.

XLIV.

e Bzouius.

1 Conc. Arel. 1. 7.

f Ioannes Biclarens. in Chron.

* Euprepius

XLV.

Pro tanto pietatis munere Deus Reccaredum Regē hoc anno eripuit à coniuratione Argimundi Ducis exercitus, qui vt Rex fieret, aduersus eum vna cum plurimis aliis conspirauit: quorum studiis Dei nutu detectis, capti omnes meritas dedere pœnas. Hæc quidem hoc anno post Concilium facta esse, idem qui supra Ioannes Biclarensis suo Chronico affirmat.

XLVI. Inluper idem filius pacis Reccaredus Catholicus Princeps hoc item anno, qui à Gregorio numeratur Childeberti Regis vndecimus, legatos rursus misit in Gallias ad Guntheramnum Francorum Regem: sed cum nihil huiusmodi officio effecisset, ipse Narbonam veniens, in Francorum ditionem irrupit, prædasq; agens regressus est. hæc Gregorius f. De eiusmodi incursionibus & aliis visus est locutus Isidorus in Chronico, dum eiusdem Regis præclaras virtutem bellicam hæc addidit: *Sæpe etiam & lacertos contra Romanas insolentias & irruptiones Vasconum mouit, vbi non magis bella tractasse, quam pueros gentem quasi in palæstra ludo pro vsu velitatu videretur exercuisse. Prouincias autem pater præsto conquisiuit, ipse pace firmauit, æquitate disposuit, moderamine texit. Multi quoque alumni eius eyrannidem assumere cupientes, detecti sunt, quorum machinationum consilium implere non potuerunt.*

f Greg. Turon. l. 8. c. 30. Paul. Diac. de Gest. Rom. l. 15. c. 1.

XLVII. *Fuit autem placidus, mitis, egregie bonitatis, tantamque in vulgus gratiam habuit, & tantam in animo benignitatem gessit, vt in omnium mentibus insitus, etiam multos ad affectum sui amoris attraherit: adeo libertatis vt opes primatorū, Ecclesiarū*

pretia dirupta, quatenus sibi assumeret, vires proprio restituerat: adeo quippe clementi fuit, vt populi tristitiæ sæpe indulgentia largitionesque clementi fuit, vt populi tristitiæ sæpe indulgentia largitionesque clementi fuit. Ac populi tristitiæ sæpe indulgentia largitionesque clementi fuit. vt

in quibus nonnulla tritici modiorum millia periere. Multitudo enim serpentum cum magno draconem modum trabis valde per hoc imbre fluvij alueum in mare descendit. sed suffocata bestiæ mites salsos maris turbidi fluctus litturi eiectæ sunt. Subsecuta est eam stigo clades, quam inguinariam vocant. hæc de lue. Subdit de obitu Pelagij Papæ, sed de eo inferius sequenti anno. Corrigendum in auctore illud putamus, errore in numeri notam illapso, dum ante annum decimum quintum Childeberti Tiberis excrescentiam ponit, cum non nisi ante annum decimum id esse factum, ex sua ipsius sententia de numero annorum Childeberti Regis dici necesse sit, hoc ipso scilicet anno. Eadem Paulus *a* atque *b* Ioannes diaconi tradunt,

a Paul. dial. de Gest. Longobd. l. 3. c. 1.
b Ioan. dial. in Vit. S. Greg. l. 1 c. 34 36.

LV.

Quod ad draconem pertinet vndis mersum & fluento delatum in mare: certum est minime esse potuisse id genus serpentium, quos dracones naturalium rerum scriptores appellant, sed vulgo ita appellatas monstruosas illas reptantes bestias, quæ magnitudine sua reliquos serpentes excedunt, eas Plinius *c* boas nominat. quas & aliquando visas in regionibus his prope Tiberim positis tradit.

c Plin. l. 8. c. 14.

LVI.

Porro quod contingere solet, vt istiusmodi inundationes fluminum non vno in loco, sed in aliis circumcirca provincijs sint communes: quid mirandum acciderit, cum hoc eodem anno Athesis fluuius exundauit, alueumque transgressus longe lateque effluit, S. Gregorius Papa his narrat verbis *d*: *Nuper Ioannes Trifanum relatione sua me docuit, quod Pronulphus Comes cum illic adesset, se cum Rege Authario eo tempore in loco eodem, vbi mirabiles congressus effusio. eamque rem cognouisse testatus est. Prædictus enim Trifanus narrauit, dicens: Quia ante hoc fere quinquennium, quando apud hanc Romanam vrbem alueum fluuij Tiberis egressus est, tantum crescens, vt eius vnda super muros vrbis influeret, atque inde iam maxima regiones occuparet: apud Verunensem vrbem fluuium Athesis excrescens, ad B. Zenonis martyris atque Pontificis Ecclesiam venit, cuius Ecclesia dum essent ianuæ apertæ, aqua in eam minime intrauit: qua paulisper crescens vsq; ad fenestras Ecclesiæ, quæ erant tectis proximæ, peruenit. Sicque flumen aqua, Ecclesiæ ianuam clausit, ac si elementum liquidum in solidi tatem parietis fuisset mutatum. Cumq; essent multi inuenti inferius, sed aquarum multitudine omni Ecclesia circumdata, qua possent egredi, non haberent, itaque se fame & siti * deficere formidarent: ad Ecclesiæ ianuam veniebant, ad bibendum haurichant aquam, quæ (vt prædixi) vsque ad fenestras excreuerat, & tamen intra Ecclesiam nullo modo diffluebat. Hauriri itaque aqua poterat, sed diffluere (vt aqua) non poterat, stans ante ianuam, ad ostendendum cuiusdam meritum martyris; & aqua erat ad adiutorium, & quasi aqua non erat ad inundendum locum.* hucusq; Gregorius, atq; hactenus de alluuione: pestem autem cum subsecutam tradat mense Ianuario *e*, dicemus de ea anno sequenti.

d Greg. dial. l. 3 c. 19.

DE INIIGNI MIRACVLO VROMÆ EDITO.

* non siti

e Greg. hist. Franc. l. 10. c. 1.

IESV CHRISTI
Annus 590.

PELAGII PAP. II. MAVRITII IMP.
Annus 13. Annus 5.

I.

NONAGESIMVS supra quingentesimum volitur Christi annus, Indictionis octauæ, ipso sui exordio vrbi Romanæ funestissimus, cum mense Ianuario lues inguinaria (vt auctor est Gregorius Turonensis *f*) inuasit populum exitia diuina (vt signa docuerunt) immissa: siquidem testatur Gregorius Papa *g*, visas esse sagittas cœlitus delapsas in homines, quos mox pestis improuisa percutere. ait enim: *Ante triennium quoque hæc pestilentia, quæ hanc vrbem clade vehementissima depopulauit, in qua etiam corpora ali visu sagitta cælitus venire, & singulos quosq; ferire videbantur (sicut nosti) Stephanum item defunctum est, &c.* deipso vero Stephano agemus inferius. Sed quomodo ipso pestis exordio Pelagius Papa eadem tactus defunctus est, ita paucis Gregorius Turonensis docet: *Subsecuta est* (inquit) *de vesica clades, quam inguinariam vocant: nam medio mense vndecimo* (Ianuarius is est) *adueniens, primum omnium* (iuxta quod in Ezechiele Propheta legitur, a sanctuario meo incipite) *Pelagium Papam peruulit. Quo defuncto, magna strages populi facta est.*

f Greg. Tur. hist. l. 10. c. 1.

DE PESTILENTIA VRBIS.

g Greg. dial. l. 4. c. 36.

II.

Habet Anastasius, defunctum esse Pelagium sexto Idus Februarias, cum sedisset annos duodecim, menses duos, & dies viginti septem. Sed manifeste labi in errorem certum est eos, qui alium deprauatum textum Anastasii secuti, tribuunt eidem Pontifici annos duntaxat decem, menses duos, & dies decem: multoque magis qui obitum Pelagii, & creationem Gregorii reiiciunt in annum sequentem, vel qui diuerso anno Pelagii obitum, & Gregorii ponunt creationem, cum eodē anno, quo moritur Pelagius, post menses sex & dies viginti quinq; vacantis sedis, æque certum sit suffectum esse Gregorium, inchoante Indictione nona, vt ex ipsius epistolis colligi potest, Longius vero erraſſe in tempore sedis Pelagij, & creatione Gregorii Beda *h* videtur, dum creationē Gregorii collocat sub anno decimo Mauritii Imperatoris, quam hoc anno quinto eiusdem Imperatoris contigisse ex tum est testificatione ipsiusmet Gregorii *i*; dum (vt dictum est superius) sui Pontificatus anno secundo lepidum numerat annum Imperii Mauritii.

h Beda de Gest. Angl. l. 2. c. 1. Greg. Ep. ep. prim.

DE TEMPORE PELAGII.

III.

His igitur de tempore obitus Pelagij ex sedis Gregoriī ratione stabilitis, reliquum est, vt eiusdem Pontificis res gestas illas, quæ certo anno definiri nequeunt, hic simul ponamus atque in primis, quę habet Anastasius, qui hæc præmittit de aquarum inundatione: *Eodem tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aqua diluuij superinundarent: & talis clades fuit, qualem a sæculo nullus meminit fuisse. Eodem tempore vestiuit corpus B. Petri Apostoli tabella argentea deaurata.* Confessionem videlicet, vbi corpus erat S. Petri, eo modo argento contexit. *Hic* (addit Anastasius) *domum suam xenodochium fecit pauperum senum. Hic fecit cameterium B. Hermetis martyris. Hic fecit supra corpus B. Laurentij martyris basilicam a fundamentis construsam, & tabulis argenteis exornauit sepulchrum eius.* hæc Anastasius. De eadem basilica est vetus epigramma nuper repertum, famque præclo cuisum redditum immortalitati his versibus:

ANTIQVA RES VRBIS PELAGII.

*Præsule * Pelagio martyr Laurentius olim*
Templa sibi statuit tam pretiosa dari
Mira fides Claudius hostiles inferet iras
Pontificem meritis nec celebrasse fuit
Tu modo Sanctorum cui crescere constat honores
Fac sub pace tibi tella dicata tibi
Martyrium flammis olim lenita subsistit
Intactum templi lex veneranda redit.

* PELAGIO

Quid vero mirandum atque putandum tunc acciderit, cum eiusdem S. Laurentii corpus ab operariis quæreretur, audi S. Gregorium ista narrantem *k*: *Sancta memoriæ decessor meus ita dum ad corpus S. Laurentij martyris quadam melioratæ desiderans, dum nescitur, vbi venerabile corpus eius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulchrum eius ingenter apertum est, & ij qui præsente erant, atque laborabant monachi & manssionarij, qui corpus eiusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserunt, annos intra decem dies defunctis sunt, ita vt nullus superesse potuisset, qui sanctum & mundum corpus illius videret.* hæc Gregorius.

IV.

k Greg. l. 7. ep. 30.

Inter alias res gestas ab ipso Pelagio Papa est mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipse testatur in epistola, quam postea scripsit ad Episcopos Germaniæ & Galliæ his verbis:

V.

DE MORTE PELAGII ROMANI ECCLESIÆ

Cum in Dei nomine in Romana Ecclesia Synodum Episcoporum sive ceterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus, & de Ecclesiastis statuto, vt sunt ab Apostolis & sanctis Patribus tradita, diligentius tractaremus: superuenere litteræ vestræ, & vt magna essent auctoritatis, etiam vina voces præcesserunt, nempe legatorum rogantes, vt ordinem præfatorum, quos sancta Romana Ecclesia habitum habet, nostris litteris vobis remandaremus. Tunc de vestra voluntate & studio tam bono multum gauisi sumus, & sacrum ordinem Romanum sacraque Constituta nostrorum antecessorum solerter relegentes,

innotuimus

tionibus has nouem prefationes sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana Ecclesia hactenus seruauit: Vnam in Albis Paschalibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Dominico, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis, septimam quoque de Trinitate, octauam de Cruce, nonam in ieiunio & Quadragesima tantummodo dicendum. has prefationes tenet & custodit sancta tantummodo Ecclesia: has tenendas vobis mandamus. hucusque literæ Pelagij Papæ de præfationibus in Missis dicendis.

Sub eodem Romano Pontifice tunc temporis à Iohanne S. R. E. Presbytero erectum est oratorium apud Thermas Agrippinas, quod vsui esset seruis Dei monachis videlicet; illudque redditibus locupletauit, scripto de his omnibus testamento, quo tradito Pelagio Papæ è vita decessit. Cumque & post eum æque Pelagius ex hac vita migrasset; qui postea in locum eius successit Gregorius, mutata voluntate testatoris, in eodem sacras virgines collocauit sub cura religiosæ fœminæ Iustæ Abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius Gregorij Papæ literæ *a*: quibus intelligas, arbitrum esse Romanum Pontificem testamentorum apud pias causas condendorum, eaque si ratio persuadet, in alium æque pium vsum mutare. Ad postremum de Rebus Pelagij hæc Anastasius: *His fecit ordinationes duas per mensem Decembrium, presbyteros octoginta duos, diaconos octo. Episcopos per diuersa loca numero quadraginta octo. Cessauit Episcopatus eius menses sex, dies quatuor.* hucusque Anastasius de Pelagio Papa.

Ad postremum hic referendum putauimus epistolæ fragmentum eiusdem Pelagij Papæ ad Benignum Archiepiscopum, quod ex promptuariis Vaticanis erutum, hic tibi describendum curauimus, sic se habet:

Epistola Pelagij II. ad Benignum Archiepiscopum.

*Quod enim in canonibus legitur: Non debere Episcopum de ciuitate transire vel transferri: non de hu dicitur, qui aut vi expulsi, aut infestatione coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt: sed de his, qui auaritiæ ardore inflammati sponte sua prosiliunt, & potius ambitionis quam vtilitati Ecclesiæ seruire, & vt dominationem quæ, insidere cupiunt. Vnde & in subiectis canonibus continetur. Si aliqua existerit temeraria, qui forsitan * accusationem aduersus quod populi literas acceperit, & ideo migrauerit, dum malo suo se, præmio & mercede paucos, qui sinceram fidem non habent, potuisse corrumpi, vt clamarent, in Ecclesia. & ipsum * reprehenderentur Episcopum: omnino has fraudes removendas esse confirmat, hæ regulæ & aliis multis exemplis liquet non de his dicere (vt paulo superius præfatum est) qui pulsi, aut non recepti à ciuibus, vel à quibuscunq;, aut necessitate cogente, vel auctoritate maiorum transeunt de ciuitate ad ciuitatem, sed de his, qui sponte prosiliunt, aut temeritate, vel ambitionis causa hoc faciunt: Nam aliudest sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire; vnde non illi mutant ciuitates, sed mutantur, quia non sponte, sed aliter hoc agunt. Quis enim vnquam audet dicere sanctum Petrum Apostolorum Principem non bene gessisse, quando mutauit sedem de Antiochia Romam? aut quis eum negat ob id sanctum non esse, aut dignitatem & meritum Apostolatus tam in cœlo, quam in terra perdidisse? aut quis dicat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates translati sunt, aut meritum Pontificatus perdidisse, quorum nomina si inciperem enumerare, ante diei transiret, quam omnino transcribere possem, & prolixior foret epistola, quam necesse foret. Aut quis vnquam approbare possit, sanctos non esse Alexandrum, qui Hierosolymam de alia ciuitate translatus est, aut S. Gregorium Nazianzenum, qui Nazianzo Constantinopoli constitutus est, aut S. Proclum, qui de Cyzico translatus est, & Constantinopoli est ibi thronizatus?*

Non ergo bene intelligunt Ecclesiasticæ regulas, qui hoc negant causa vtilitatis aut necessitatis fieri non posse, quotiens communis necessitas, aut vtilitas persuaserit. Nullum enim ex his, aut ex alia, qui meliori consilio mutauerunt ciuitates, necessitate quadam vel vtilitate, Ecclesiastica, aut laica communione carere reperimus, ne illaterum vnquam fieri debeat. Sententia vero, quæ in Antiocheno Concilio habetur: Vt Episcopus ab alia parochia ne-

*que quam migret ad aliam terram, atq; omnes sententiæ de eadem re (vt superius comprehensa retinent) nihil prætaxato modo translationibus Episcoporum actu vel agendo nocent. Sed magis robur eis à Domini Saluatoris, omnes canonicos * superexaltetur libros auctoritate præstant. Tales autem quæstiones magis ex inuidia, quam ex caritate, aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se veritas dicat: Si vos persecuti fuerint in vnam ciuitatem, fugite in aliam, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum vsquam contradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio Domini ore prolata & confirmata esse dignoscitur, cui si aliquid contradixerit, non solum extorris, sed etiam anathematizatus ab Ecclesia pellatur.*

De eius autè successore S. Gregorio agemus sequenti Tomo Annalium, quem octauum ordine ab ipso eiusque auspiciis auspicatum sumus. Modo autem, quæ reliqua sunt anni huius vsq; ad mensem Septembrem, quo eiusdem Gregorij ordinatio contigit, enarremus, atque in primis quæ in monasterio S. Andreæ ad Cliuũ Scauri de monachis quibusdam digna memoria contigerunt, cum adhuc ipse Gregorius hoc anno in eodẽ suo degeret monasterio: vbi enim ex Oriente rediit, haud in palatiis vixit, sed in monasterio habitauit cum suis monachis, quibus nec pergens Cõstantinopolim (vt vidimus) carere voluit. Ad hunc namq; annũ referenda sunt, quæ post triennium ea scribens ipse accidisse testatur, vt suo loco manifestius ostendetur, ait igitur *b*: *Neq; hoc silendum puto, quod actum in meo monasterio ante triennium reminiscor. Quidam namq; monachus, Iusti nomine, medicinali arte fuerat imbutus: qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi atq; in assiduis egritudinibus meis excubare consueuerat. Hic itaq; languore corporis pressus, ad extremum deductus est. Cui in sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, seruiebat, qui ipse quoq; nunc in hac Vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus, cum iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultatos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari; sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos inuenerunt absconsos in medicamine.*

Quod mox, vt mihi nunciatum est, tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valuit: quippe quia eiusdem mei monasterij semper regula fuerat, vt cuncti fratres ita communiter viuerent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore percussus, cogitare capi, vel quid ad purgationem morienti facerem, vel quid ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Pretioso igitur eiusdem monasterij Præposito ad me accersito, dixi: Vide, vt nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat: sed cum in morte constitutus fratres exquisierit, ei suus frater carnalis dicat, quia propter aureos, quos occultatos habuit, à cunctis fratribus abominatus sit: vt saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transuerberet, atque à peccato, quod perpetrauit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in eam corpus eius proicite; ibiq; super eum tres aureos, quos reliquit, iactate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. Et sic cum terra operite. In quibus vtriq; rebus vnam morienti, alteram vero volui prodesse fratribus viuentibus, vt illum amaritudo mortis à culpa solubilem faceret, & istos auaritia tanta damnatio terreret, atque à culpa prohiberet. Nam cum idem monachus peruenisset ad mortem, atque anxie se quæreret commendari fratribus, & nullus è fratribus ei applicari & loqui dignaretur: ei carnalis frater, cui ab omnibus fratribus esset abominabilis, indicauit. Qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa sua tristitia è corpore exiuit. Qui ita est sepultus, vt dixeram. Sed fratres omnes ex eadem eius sententia conturbati cœperunt singuli extrema quæq; & vilia, & qua eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre, vehementerq; formidare, ne quid apud eos esset, vnde reprehendi potuissent.

Cum vero post mortem eius triginta iam essent dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eumque cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quærere. Tunc inuocato ad me eodẽ Pretioso monasterij mei Præposito, tristiu dixi:

IX. GREGORIVS DIACONVS DEGIT IN SVO MONASTERIO.

b Greg. dia. l. 4. c. 55.

X. QVÆ HOC ANNO ACCIDERVNT IN MONASTER. S. GREG.

XI.

SACRIFICIVM SALVBRE PRO DEFVNCTIS.

dixit: Diu est, quod frater ille, qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum (in quantum possumus) vt eripiatur, adiuuare. Vade ergo, ab hodierna die decem triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude; vt nullus omnino praetermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus & dies enumeratos non numerantibus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit dicens: Quid est, frater? quomodo es? Cui respondit: Nunc vsque male fui: sed iam modo bene sum, quia hodie communionem accepi. Quod idem Copiosus pergens, protinus indicauit fratribus in monasterio. Fratres vero sollicite computauerunt dies, & ipse dies exstiterat, quo pro eo tricesima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copiosus nesciret, quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent, quid de illo Copiosus vidisset: vno eodemque tempore dum cognoscat ille, quod illi egerant, & isti cognoscunt, quod ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res aperte claruit, quia frater, qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam euasit supplicium. hactenus Gregorius de his, quæ hoc anno, dum in suo adhuc degeret monasterio, contigerunt ante triennium, quam libros Dialogorum factus iam Pontifex scriberet. De quo item tempore & loco hæc idem superius a:

a Greg. dial. l. 4. c. 47.

XII. DE IOANNE MONACHO.

Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in eiusdem monasterij cœmeterio a nobis sepultus, concitis nobis ab eodem monasterio exeuntibus, idem Ioannes (sicut nobis pallens & tremens indicauit) illic nobis discedentibus innotuit, ab eodem fratre, qui mortuus fuerat, de sepulchro vocatus est; quod mox subsequens finis edocuit: nam post dies decem imagines scribimus, carne solutus est. hæc de Ioanne, cuius virtutes paulo superius enarrauit.

XIII.

b Greg. in Euang. hom. 38. Greg. dial. l. 4. c. 57. DE THEODORO INDISCIPLINATO MONACHO.

Sed & quæ etiam hoc anno in eodem suo ipsius monasterio, cum pestis vigeret, acciderint memoratu digna, ipso narrante audiamus, quæque ipse postea pro concione ad populum b in Ecclesia dixit, & in Dialogis breuius recitauit his verbis c: *Is, de quo in homiliis coram populo memoraui, inquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magna, quem volunt ate secutus est. Cui nimium grauis erat, si quis pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conuersionis habitum venire, irrando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, qua nuper huius vrbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumq; extremum spiritum ageret, conuenerunt fratres, vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus ipsius ab extrema parte fuerat præmortuum, in solo tantum pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cunctis autem fratres tanta pro eo cœperunt cruciatu exorare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tunc repente cœpit iuxta fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite: ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter veram præsentiam deuotæ me non potest, cuius iram iam suo ore absorbuit: date locum, vt non vltra cruciet, sed faciat, quod factum est. Si ei ad deuorandum datus sum: quare per vos mortem patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid est, quod loqueris, frater? signum tibi sanctæ Crucis imprime. Respondit ille, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia squammis huius draconis premor.*

XIV.

Cumque fratres audirent, prostrati in terram cum lachrymis cœperunt pro eruptione illius vehementer orare. Et ecce subito cœpit ager clamare, dicens: Gratias Deo: qui me ad deuorandum acceperat, fugit; orationibus vestris expulsus flamæ non potuit. Pro peccatis meis modo intercedite: quia conuerti paratus sum. & saluus erit an sundirus relinquere. Homo ergo, qui (sicut iam diximus est) ab extrema corporis parte fuerat præmortuus, reseruatus ad vitam, toto corde ad Deum conuersus est. & postquam mutata mente diu est flagellis adstrictus, tunc eius anima carne soluta est. hæc Gregorius.

XV.

c Greg. dial. l. 4. c. 36. DE STE-

Sed nec prætermittenda, quæ diuinitus ostensa fiunt eodem pestis tempore de diuerso post obitum animarum statu militi cuidam, quæ idem Gregorius subdit d: *Illustris vir Stephanus, quem bene nostis, de femetipso narrare consueuerat, quia in Constantinopolitana vrbe pro quadam causa demoratus, morbi sitta corporis superuenisse desinctus est. Cumque medicus & pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset quæsitus, & cbe eodem minime inuentus, subsequente nocte corpus eius est inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa, quæ prius audita non credidit. Sed cum præsidentes Iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est: ita vt diceret: Non hunc adduxi, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est: & Stephanus ferrarius, qui iuxta eum habitabat, eadem hora defunctus. Sicque probatum est, vera fuisse verba, quæ audierat, dum hac effectu mortui Stephani demonstrauit. Ante triennium quoque in hac pestilentia, qua hanc vrbem ilde vehementissima depopulauit, in qua etiam corporali vi u sagitte calitus venire, & singules quosque ferire videbantur (sicut nosti) Stephanus idem defunctus est.* Quid autem acciderit de anima Stephani eiusdem, antequam dicamus, in hac eadem recensita historia paululum immoremur.

Cum hæc, quæ scribit Gregorius, ab eodem se Stephano audisse testetur, idemque esset Stephanus vir illustris, atque tum Romæ, tum etiam Constantinopoli satis notus: omnis procul abesse debet de narrata historia impostura suspicio. Hæc idcirco diximus, quod eadem prorsus perpetuis tantum mutatis a scriptoribus Gentilibus recensentur, atque in primis a Luciano Samosateno e, de Cleodemo & Demylo fabro, vel quæ de alio itidem fabro Curina nomine scribuntur: quibus iteratis exemplis magis magisque ostendatur, animæ factum voluntate, vt sæpe aliquibus per speciem quasdam, quæ percipi possint à cunctis, ostensæ sint pœnæ inferorum, quas ipsi ad viram reduces viuentibus testarentur: quo homines fierent iustitiæ cultores, & timore saltem abstinerent à malo, vel præmij spe excitarentur ad bonum, nererum futuræ vitæ cognitionis penitus expertes mortales dilaberentur in deteriora.

XVI. RADIX RARE PO VINCIVM OSTENDIT.

e Lucian. Philopseud.

Quæ vero per visum ostensa sint eodem anno militi itidem Romæ ex hac vita subducto, idem Gregorius mox subdit his verbis f: *Quidam vero miles in hac eadem vrbe nostra percussus, ad extrema peruenit. Qui educto de corpore, ex animis tacuit, sed citius rediit. & qua cum eo fuerant gesta, narrauit. Aiebat enim (sicut nunc rei eadem etiam multis innotuit) quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fluuius intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbantur: tantusq; in eodem loco odor suauitatis inerat, vt ipsa fragrantia illic deambulantes, habitantesq; saturaret. Ibi mansiones erant diuersorum: singulæ magnitudine lucis plenæ. Ibi qualem mira potentia ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi, sed cuius esset, non potuit agnosci. Erant vero super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula: sed alia exorgentis fœtoris nebula tegebat, alia autem exorgens fœtor è flumine minime tangebat. Hac vero erat in prædicto ponte probatio: Vt quicunque per eum vellet iniquorum transire, in tenebrosum fœtentem q; fluuium laberetur; iusti vero, quibus culpa non obsisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent.*

XVII. f Greg. dial. l. 4. c. 37. DE VISIONE OSTENSA MILITI.

Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ Maiorem, qui ante quadriennium est defunctus, deorsum posterum in loco teterrimo magno ferri pondere relegatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret, cur ita esset: ea se dicit audisse, quæ nos, qui eum in hac Ecclesiastica domo nouimus, scientes eius acta recolimus. Dictum namque est: His idcirco patitur: quia si quid ei profuisse delitione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quam obedientiæ seruiebat. Quod sic fuisse, nullus qui illum nouit, ignorat.

XIX. DE PETRO MAIORE BASILICÆ ECCL.

Ibi se etiam quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum ambulando transiit, quanta & bis sinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc, quem dicimus Stephanum se cognouisse testatus est: qui dum transire voluisset, ene per lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deciderit, a quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus per coxam deorsum, atque à quibusdam albatis & speciosissimis viris super per brachia sursum tracti.

XX.

Cumq;

Cumque hoc luctamen esset, vt hunc bonus spiritus sursum, malus deorsum traheret; ipse, qui hæc videbat, ad corpus reuersus est, & quid de eo plenius gestum sit, minime cognouit. Qua in re de eiusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carni cum elementis earum operatione certabant. Qui enim per cœca deorsum, per brachia trahebatur sursum, patet nimirum, quia deorsum per illecebras carnis, sursum per elementa amauerat, & carnis vitiis perfecte non resti-terat, quæ cuique deorsum trahebant. Sed in occulta Arbitri exami-ne quid in eo iuuerit, & nos & eum, qui vidit & renuntiatus est, latet. Constat tamen, quod Stephanum persequens (sicut prius narrauit) & infernalia loca vidit & ad corpus rediit, perfecte vitam mutare correxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certa-mine vitæ & mortis exit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoq; in-ferni supplicia cum demonstrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs ve-ro ad testimonium fiat, vt illi videant mala, quæ caueant, illi vero eo amplius puniantur, quorum in ferni supplicia nec visa, nec cognita vitare voluerunt. Ad hæc interlocutus Petrus diaconus Gregorium compellans, ait:

Quod est hoc, quæso te, quod in amœnis locis cuiusdam domus lateculis aureis ædificari videbatur? Ridiculum est valde, si credamus, quod in illa vita adhuc metallis egeamus. Ad hæc Gregorius: *Quis* (inquit) *hoc sic sanum sapit, intelligat? sed pro hoc, quod ille ostensum est, qui, quis ille est, cuius mansio ista ædificabatur, aperte datur intelligi, quid est, quod hoc opera-tur. Nam qui præmia æternæ lucis elemosynarum largitate pro-curat, numerum construit, quia auro ædificat mansionem sanctorum. Quod enim superius memoriam fugit, vt diceremus; idem ipse, qui hæc videbat, narrabat, quod eosdem lateculos aureos ad ædificationem domus eius cernentes, puellæ ac pueri ferebant. Quæ ex re colligitur, quia si quibus hæc pœnæ facta est, ipsi illic ope-rantes esse videantur.*

Hic erat quidam locus ante nos, Deum dedit nomine, religiosus ha-bitabat, qui calcamenta solebat operari: de quo alter per reuela-tionem vidit, quod eius domus ædificabatur, sed in ea construcio-nes sui solo die sabbati videbantur operari. Qui eiusdem viri post-modum imbuliter vitam inquirens, inuenit, quia ex his, quæ die-bus quoque laborabat, quicquid ex victu atque vestitu superesse potuisset, die sabbati ad loca Petri Ecclesiam desere consueuerat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende: quia non inme-rito domus ipsius fabrica crescebat. Sane quidem quæ per visum ostensa sunt symbola veritatis, ex diuinis quoque Scripturis sibi vendicant testimonium. si enim de struc-tura agitur, scriptum est a: *Misericordia ædificabitur in cœ-lis.* Et de lapidibus pretiosis siue lateculis aureis, habes præter alia multa Apostolum istud ipsum vberius expri-mentem, cum ait b:

Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam, vnius-cuiusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & cuiusque opus qualis sit: quis probabit: si cuius manserit opus, quod ædificauit, mercedem accipiet. hæc & alia plurima id genus in diuinis Scripturis facile est in-uenire, non ad inuestigandum quid fingi, sed quid significa-re velint.

Qui igitur ea, quæ diuinitus per quietem ostensa sunt hominibus, abiecte nimis ac stulte, prout dicta vel scri-pta sunt, intelligit, nec ex symbolis veritatem, quæ in eis latet, elicere sciuerit: sumit ansam, vt seria in iocos vertat, veritatem in commenta fabulasque conuertat: vt factum vidimus apud Gentiles, dum quæ historice in libris de Republ. scribit Plato visa ab homine, qui mortuus reui-xit, & visu mira horrendaque narrauit, transiere, super-additis nonnullis, in poeticas fictiones, quæ à nostris excusso superinducto puluere Gentilicio, altioti perce-pta sensu, veritati consona retinentur, quæ diuinæ Scri-pturæ minime repugnare noscuntur, atque similibus exemplis sæpe ostensis pariter fulciuntur. Sed de his sa-tis.

Iam vero reliqua videamus, quæ hoc eodem anno, eadem hac grassante, contigerunt apud Romanum Por-tum de Mellito monacho; quæ idem S. Gregorius ita narrat c: *In ea quoque mortalitate, quæ ante triennium hanc vrbem vehementissima clade vastauit, in Portuensi ciuitate mo-nasterio Mellitus dictus est monachus adhuc annis iuuenilibus con-stitutus, sed vitæ simplicitatis ac humilitatis vir, qui approquin-quante vocationis die, eadem clade percussus ad extrema perdu-ctus est. Quod vir vitæ venerabilis Felix eiusdem ciuitatis Episcopus audiens (cuius & hæc relatione cognoui) ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, verbis hunc persuasoriis consortare; cui etiam adhuc de diuina misericordia longioris vitæ spatia polliceri cœ-pit. Sed ad hæc ille respondit, cursus sui tempora esse completa, dicens, apparuisse sibi innumeros, atque epistolas detulisse, dicentes: Aperi & lege. Quibus apertis, asseruit, quia se & omnes, qui eodem tempo-re à prædicto Episcopo in Paschali festiuitate fuerant baptizati, scri-ptos in eadem epistola literis aureis inuenisset. Primum quidem (vt dicebat) suum nomen reperit, ac deinde omnium illo in tempore ba-ptizatorum, qua de re certum tenuit, se & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos.*

XXIV. DE PRÆDICTIONIBVS PROXIME MORITVRORVM.

Factum est, vt die eodem ipse moreretur, atque post eum cun-cti illi, qui baptizati fuerant, ita secuti fuerunt, vt intra pau-cos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos prædictus DEI famulus idcirco auro scriptos vi-derat, quia eorum nomina apud se fixa æterna claritas habebat. Sicut itaque his reuelationibus potuerunt uentura cognoscere, ita nonnunquam egressuræ animæ possunt etiam mysteria cœlestia non per somnium, sed vigilando prælibare. subdit ad hæc de-monstranda de his exempla eorum, qui migraturi ex hac vita imbuti sunt spiritu prophetiæ. Ex his in mentem ré-uoco, quæ Cicero d ait his verbis: *Diuinare autem morien-tes etiam, illa exempla confirmat Posidonius, quo affert Rho-dium quendam morientem sex aquales nominasse, dixisse, qui primus eorum, qui secundus, qui deinceps moriturus esset,* quo-modo autem id accidere possit, tres affert rationes, duas Gregorius, nimirum siue accidere per reuelationem, siue quod è materia erigere iam egressuræ animæ inchoantes, præsibare quædam possunt de his, quæ vinculis so-lutæ carnis intelligunt.

d *Cicer. de Diuin. l. 1.*

XXV. SALVTANDI MODVS ET NON VSVS INDVCTVS.

Hic vero dum de hac agimus peste, non possumus nõ confutare errorem, qui nulla veterum testificatione vul-go iactatur: ex hoc tempore scilicet, cum pestis ingrueret & homines morbo tacti sternutando mortui caderent, pie introductum, vt sternutantem quemlibet salutemus. Inoleuisse enim eiusmodi vsum apud Gentiles longe ante Plinius e testatur: accidisse tamen certum est, vt aliter illi, quam nos eiusmodi salutationem impertirent Deos inuocando, nos Deum. Sed de peste iam satis.

e *Plin. Nat. hist. l. 29.*

XXVI. CONC. HISPALENSE.

Hoc eodem anno pridie Nonas Nouembris celebra-ta est Synodus Hispalensis, cui præfuit S. Leander eius-dem ciuitatis Episcopus: ex nota enim Æræ sexcentesi-mæ vigesimæ octauæ, annoque Regis Reccaredi quinto assertum tempus definitur. Fuit ista Synodus prouincia-lis, cui interfuerunt octo Episcopi, qui tria in Synodo de-creta firmata ad Pegasium Episcopum Astigitanum, & non Pelagium (vt scriptus codex habet, ex quo Pelagius pro Pegalio irrepsit in textum) direxerunt: inter quæ il-lud memorabile, quo statuerunt, sæculares Iudices, per-missione tamen Episcopi, separate debere ancillas, alias-que extraneas mulieres à clericis: ita quidem, vt quod fre-quentissime legibus Ecclesiasticis frustra vetitum fuisse constaret, atque neglectum penitus obseruaretur, voluit sancta Synodus laicos Iudices insurgere, Episcopis iu-bentibus, læsæ sæpius legis Ecclesiasticæ vindices. Præter autem tres dictos canones, collegit ex diuersis locis His-palensis Concilij canones vndecim vir insignis Garsias Loaisa in editione, quam summa elucubrauit industria, Hispanorum Conciliorum.

XXVII. f *Greg. Turon. l. 9 c. 3* GVNTHERAMNVS REX A SICARIO FRVSTRA INVADITVR.

Quod vero ad anni huius res Francorum pertinet: quoniam modo Rex Guntheramnus in Ecclesia à sicario appetitus, DEI ope illæsus remansit, & ipsum sicarium verberatum tantum dimisit ineolumem, dignum Chri-stianissimi Principis exemplum Gregorius f narrat his verbis: *Interea* (inquit) *aduenit festiuitas S. Marcelli, quæ apud vrbem Cabilonensem mense septimo celebratur. & Gun-theramnus Rex affuit. Verum vbi peractis solemnibus, ad sacra-sanctum altarium communicandi gratia accessisset, venit qui-dem quasi aliquid suggesturus: qui dum properaret contra Re-gem, cultrum ei de manu delabitur. Apprehensoque repente, alium cultrum exactum in manu eius reperiunt. Nec mora, eduitus*

de basilica sancta, vinctus & tormentis additus, constitutur, se missum ad interficiendum Regem, dicens: Sic enim tractauit, qui misit me: Quia cognouit Rex multorum in se odia congregata, & insidias, ne percuteretur, omnino se à suis vallari præcepit, nec reperitur ullatenus aliter ad eum cum gladio quis posse accedere, nisi in Ecclesia, in qua secretus & nihil metuens stare dignoscitur, transuerberetur. Sed & his, de quibus locutus fuit, apprehensis, multis interemptis, hunc verberatum plagis demisit vivum: quia nefas putauit, si is, qui ab Ecclesia ductus fuerat, truncaretur. hæc Gregorius.

XXVIII. Sed claudamus Tomum præsentem Annalium narratione obitus S. Radegundis Reginæ, quæ hoc anno decimaertia Augusti diem clausit extremum, de cuius obitu idem Gregorius agit his verbis a: Hoc (inquit) anno beatissima Radegundis ab hoc mundo migrauit: quæ magnum planctum in monasterio, quod constituerat, dereliquit. Fui & ego præsens ad eam sepeliendam. Obiit autem mense sexto tertiadecima die mensis, sepulta post triduum. Qua autem ibi ipsa die virtutes apparuerunt, & qualiter funerata, in libro miraculorum plenius scribere studui. hæc paucis Gregorius. Par est autem, vt antequam funus regium prosequamur, quæ ipsi in sui, quod erexerat commendationem monasterij ad Episcopos ante obitum scripserat, hic recitemus, egregium monumentum hactenus industria Gregorij conseruatum, licet se habeat deprauatum, rudi, stylo ita conscriptum b:

a Greg. Turon. l. 9. c. 42

b Greg. Turon. 9. c. 42

XXIX. LITTERÆ SANCTÆ RADEG. AD EPISCOPOS.

Dominis sanctis & Apostolica sede dignissimis in Christo Patribus, omnibus Episcopis Radegundis peccatrix.

Congrua prouisionis tuæ robor abiliter ad effectum tendit exordium, cum gens alibus Patribus, medicis, ac pastoribus animæ sibi commissi causa animarum traditur, cuius sensibus commendatur, quorum participatio de charitate consilium de potestate, suffragium de oratione ministrare poterit interiectum. Et quoniam olim vinculis Locatibus absoluta, diuina prouidente & inspirante clementia, ad religionis normam visa sum voluntarie, duce Christo, translata: hac prona mentis studio cogitans etiam de aliarum profectibus, vt annunciante Domino, mea desideria efficerentur reliquum profuturæ, instituente & remunerante præcellentissimo domino Rege Clotario, monasterium puellarum Pictauæ in vrbe constitui: conditumq; (quantum mihi munificentia regalis est largita) facta donatione dotaui. Insuper congregationem per me, Christo præstante, collectæ, regulam, sub qua S. Cæsaria degit, quam solicitudo B. Cæsarij Antistitis Arelatensis ex institutione S. Patrum conuenienter collegit, adsciui.

XXX. Cui consentientibus beatissimis & huius ciuitatis & reliquis Pontificibus, electione etiam nostræ congregationis dominam & sororem meam Agnetem, quam ab incunte ætate loco filiæ colui & educaui, Abbatissam constitui, ac me post Deum eius ordinationi regulariter obediturã commisi. Cuius formam Apostolicam obseruantes, tam ego, quam sorores de substantia terrena, qua possidere videbamur, facta charta tradidimus, metu Ananiæ & Sapphiræ, in monasterio posita, nihil proprium reseruantes.

XXXI. Sed quoniam incerta sunt hominum conditionis momenta vel tempora, quippe mundo in finem currente, cum aliqui magis propria quam diuina cupiant voluntati seruire: zelo ductæ Dei, hanc suggestionis meæ paginam Apostolatui vestro in Christi nomine supersteti porrigo, vel denoto. Et quia præsens non valui, quasi vestræ pronolutæ vestigiis epistolæ vicaria prosternor, conuersans per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ac diem tremendi iudicij, & repræsentatas vos non tyrannus oppugnet, sed legitimus Rex coronet: Vt si casu post meum obitum quæcumq; persona, vel loci eiusdem Pontifex, seu potestas Principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel suasu maleuolo, vel impulsu iudiciario perturbare tentauerit, aut regulam frangere, seu Abbatissam alteram, quam sororem meam Agnetem, quam beatissimi Germani, præsentibus suis fratribus, benedictio consecrauit: aut ipsa consecratio (quod fieri non decuit) habita murmuratione, mutare contenderit: vel quasdam dominationes in monasterio, vel rebus monasterij quacumque persona, vel Pontifex loci, præter quas antecessores Episcopi, aut alij me superstite habuerunt nomo priuilegio, quicumq; efficere voluerit: aut extra regulam exinde egressi quis tentauerit: seu de rebus, quas in me præcellentissimum dominum Clotarium, vel præcellentissimi domini Regis filij sui contulerunt, & ego ex eius permissu monasterio tradidi possidendam, & per auctoritatem præcellentissimorum dominorum Regum Charibert, Guntheramni, Chilperici, & Sigeberti cum Sacramenti interpositione, & subscriptionum obtinui confirmari: aut ex his, quæ alij pro animarum suarum remedio, vel seruorum ibidem de rebus propriis contulerunt, aliquis Princeps, aut Pontifex, aut potens, aut de sororibus cuiuslibet persona ausu minuere, aut subtrahere de proprietatem reuocare sacrilego voto contenderit: iram vestra sanctitatis, successorumque vestrorum post DEVM pro mea supplicatione & Christi voluntate incurrat, vt sicut prædones & spoliatores pauperum extra gratiam vestram habeantur. Nunquam de nostra regula vel de rebus monasterij, obsistentibus vobis, imminuere valeat aliquid, aut mutare. Hæc etiam deprecans, vt cum DEVS prædictam dominam sororem nostram Agnetem de seculo migrare voluerit: illa in loco eius Abbatissa de nostra congregatione debeat ordinari, qua Deo & ipsi placuerit, cuffodiens regulam, & nihil de proposito sanctitatis imminuet: quam nunquam propria aut cuiuscumque voluntas præripiet.

Quod si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem XXXII. Regum aliquis de suprascriptis conditionibus coram Domino & Sanctis eius precabiliter commendatis agere, aut de persona, aut substantia minuenda voluerit, aut memoratæ sorori meæ Agneti Abbatissæ molestias aliquas inferre tentauerit: Dei & S. Crucis & B. Mariæ incurrat iudicium, & beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum spes meas tradidi defendat, ipsos habeat contradictores & persecutores. Te quoq; beate Pontifex, successor rerũ vestrarum, quos patronos in causa Dei libentei adisse, si (quod absit) extiterit, qui contra hæc aliquid molliri tentauerit, pro repellendo & confutando Dei hoste, non pigeat ad Regem, quemeo tempore locus iste reposcerit, vel ad Pictauam ciuitatem prætoribus ante Dominum commendare percurrere, & contra aliorum iniustitiam exactores & defensores tristitiæ laborare, vt tale nefas nullo modo suis admitti temporibus Rex patiatur Catholicus, nec concilij permittat, quod Dei & mea & Regum ipsorum voluntas firmatum est.

Sibiq; etiam Principes, quos DEVS pro gubernatione populi XXXIII. post decessum meum superesse præcepit, contraro per Regem, cuius regnis non erit finis, & ad cuius nutum regna consistunt, qui eis donauit ipsum viuere & regnare, vt monasterium, quod ex permissu & solatio dominorum Regum patris vel aui eorum constructe visa sum, & ordinate regulariter & datuse sub sua tuitione & sermone, vna cum Agnete Abbatissa studeant gubernare; & à nullo neque sepe dictam Abbatissam nostram, neque aliquid ad nostrum monasterium pertinens molestari, aut inquietari, vel exinde imminui, aut aliquid mutari permittant: sed magis pro DEI nutu vna cum domnis Episcopis ipsis, me supplicante coram Redemptore Gentium, sicut eis commendo, defensas iubeant & munire: vt in cuius honore Dei famulos protegunt, cum defensare pauperes & sponsa virginum perpetualiter æterno fœderetur in regno.

Illud quoque vos sanctos Pontifices, & præcellentissimos do- XXXIV. minos Reges, & vniuersum populum Christianum conuoco per fidem Catholicam, in qua baptizati estis, & Ecclesias, quas consecratis, vt in basilica, quam in S. Mariæ Dominicæ genitricis honorem cæpimus ædificare, vbi etiam mihi tabernas nostræ condita sunt in requie, sine perfecta, sine imperfecta, cum me DEVS de hac luce migrare præceperit, corpusculum meum ibi debeat sepeliri. Quod si quæ aliud inde voluerit, aut fieri tentauerit, obtinente Cruce Christi, & B. Mariæ diuinam vltionem incurrat: & vobis intercurrentibus, in loco ipsius basilicæ meæ cum sororum congregatione obtinere locum sepulturæ. Et vt hæc supplicatio mea, quam manu propria subscripsi in vniuersali Ecclesia archino feruetur, effusis cum lachrymis deprecor: quatenus si contra impetus aliquos necessitas exegerit, vt vestra defensione soror mea Agnes Abbatissa, vel congregatio eius, quo succurri sibi poposcerint, vestra misericordia pia consolatio opem pastoralis solicitudinis subministret: nec de me desistutas se proclament, quibus Deus præsidium vestræ gratiæ præparauit.

Illud vobis in omnibus ante oculos reuocantes, per ipsum, qui XXXV. de Cruce gloriosam Virginem suam genetricem beato Iohanni Apostolo commendauit, vt qualiter ab illo completum est Domini mandatum, sic sit apud vos indigna & humilis domnis meæ Ecclesiæ Patribus & vero Apostolico quod commendo. Quod cum

dignatus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

signanter seruauerit depositum, meritis participet eorum impletis mandatis Apostolicum. digno reparetur exemplum. hactenus epistola sanctæ Radegundis, prophetico (vt puto) impulsæ spiritu, quæ ventura essent prædicentis. biennio enim ab obitu eius regia stirpe exortæ moniales aduersus Abbatissam conitatæ, ab eius obedientia euellentes quamplurimas sorores, extra monasterium egressæ, innumerabilium turbarum causa fuerunt: sed hæc suo loco dicenda. De huiusmodi contestatione ista leguntur in libro secundo vitæ ipsius a Venantio Fortunato clarissimo Regiorum & serenissimæ Reginæ, quas haud vulgariter dilexit, atque sanctissimus Ecclesiæ & earum Episcopis cum diuina obtestatione suum commendauit ministerium. hæc ibi.

Sed iam pequisum ante annum ab ea ipsius transitum, finisque pariter prosequamur. Res ab ea gestæ duobus hubentur conscriptæ libris prior Fortunatij Episcopi, posterior Bandoniniæ monialis eiusdem sanctæ Radegundis alumnæ, quæ ipsius postrema huiusmodi prosecuta est oratione b: *Sed veniamus nunc ad eius felicissimam è corpore migrationem, quam fane lacrymis proferre non possumus. Flunt lacrymæ ab ipsis intimis medullis, gemitusque prouocant, nec tamen recipimus inde consolatio. Sed sic lacrymis compunct, nec tamen recipimus inde consolatio. Sed sic lacrymis compunct, vt interim de eius deuotione manus dicamus, malo sane culpe nos obnoxios reddimus. Vsque ad diem illum, quo hinc exiuit, nunquam quicquam de cursu, quem susceperat, remouere voluit, memor arcitenens. Nam qui cœpit, sed qui perfecit vsque ad* * *finem, eum saluum fore. Vbi iam ad vita fontem peruenit, sanctum eius corpusculum longa pro Christi amore ducens martyria, & multiplices perpessum cruciatus: omnes sanctimoniales lugentes & flentes eius lectulo assistebant, eiulatusque ac dictis pugnis ac lapidibus pectora verberantes, vocem ad cælum dabant, clamantes & dicentes: Domine, ne permittas nos tam graui damno affici: tamen nostrum tolli a nobis: cur non in tenebris relinquis?* eadem de immenso luctu sanctimonialium habet Gregorius Turonensis, qui interfuit d. Pergit vero Bandoninia:

Sed qualia quicquid facere constituisset, in die natalitio Saluatoris facere solebat, eius quoque beatus decessus ita euenit. Hic attende, sic dici ab ea, die natalitio Saluatoris esse defunctam, quod eo migrauerit die, quo natalis Domini dies inciderat: constat enim die decimatertia Augusti diem clausisse extremum: nam subdit: *Quarta feria, mane Idibus Augusti clausi sunt eius oculi & nostri obscurati. Væuobis, quia peccatum afflictum est in dolore cor nostrum. Flemus & plangimus, quod te diutius, vita nostra, habere non meruimus. Eripe mane, qua nobis tantum mali accidit, vna voce, vno planctu, vno clamore cælos penetrante, lapidicida, qui in monte operabantur, in aere audierunt loquentes, & vnum quidem dicentem cæteris: Quid facitis? dimittite eam adhuc: hæc enim voces ad nostras vsque aures patrauerunt. Angeli vero eam ducentes respondere: Quid vtrum facimus? eam tam pæ alisu recipit, vt glorietur cum Domino. Credimus non defuturam eam illas, quas ei placere volumus.* cognitum est autem, has fuisse voces Angelorum pacificæ altercantium (vt apud Danielem e exemplum legitur) illorum videlicet, qui monalium præerant custodiæ, ac monasterium in tutelam acceperant, ad Angelos illos, qui ad cælum euntem Christi sponsam comitabantur. Subdit vero Bandonitia:

Verba ergo nobis iam non est, sed reuerenda: amissum quidem in præsenti sæculo dominum & matrem, sed ad regnum CHRISTI præmissum interuessorem. Magnum illa gaudium exortum cælo, intolerabilem nobis dolorem in terris reliquit. Migrante sancta eius anima à sæculo ad CHRISTVM, Episcopus Pictauiensis non erat domi. Abiit ergo nuncius ad virum Apostolicum dominum Gregorium Turonensem Episcopum. Ille mox aduenit, & quantum sui ipse conspexit oculis, antequam eam sepelirent, eius virtutes in libro miraculorum inseruit. Veniens autem ille ad locum, vbi sanctum iacebat corpus, sicut ipse post sacramentum lacrymas dicebat, in forma humanæ vultum vidit Angelicum: facies enim instar rosæ & lilij nitebat. Vnde haud secus ille contremuit & tremuit atque si ipsam Domini IESV sanctissimam matrem astantem videret. Expectabatur interim vir deuotus Deo plenus Pictauorum Antistes, vt eam, quo par erat honore sepultura mandaret.

Sanctimoniales omnes apud eius torum stabant psallentes: si vero psallentium voces vel paululum retierent, mox planctu audiebatur intolerabilis. Triduo expectatus Præsul, qui tum sitam decessit visitabat, cum non venerit: is, quem diximus, vir Apostolicus Gregorius de eius humanitate præsidens (perfecta enim charitas foras mittit timorem) in basilica sanctæ Mariæ, vbi sacra eius monasterij virginum corpora conduntur, eam in primis honorifice tumulauit. Cumque corpus eius sub muro cum psalmodiis deportaretur (quandoquidem instituerat illa, vt nulla viuens extra monasterij fores egrederetur) tota congregatio in muro Lamentans, ita vt planctus eius superaret psallentium voces, pro psalmo lacrymas, pro cantico mœstum, pro Alleluia gemitum reddebant. Hic lector, meminisse debes, veterem vsum fuisse, vt in funere fidelium defunctorum vna cum aliis lætitiæ canticis caneretur *Alleluia*, vt sanctus Hieronymus admonet in epistola ad Aletium de funere Ruffinæ coniugis, sed pergit Bandoninia:

Orabant moniales superne, vt sub terra non nihil quiesceret feretrum, in quo beatæ corpus portabatur, grauiter ferentes eius absentiam. Ibi tum vt Dominus fidelem famulam suam declararet, corpore eius in medio populi deposito, cæcus quidam lumen recepit: qui multorum annorum passus cæcitatem, vbi ad corpus accessit, ita sanatus est, vt nunquam luminibus orbatus videretur: vixit, donec que clare videns. Cum iam humata esset à Gregorio Episcopo, operculum tumulo eius non est ab illo impositum, donec rediret Pictauensis Antistes. Itaque libere cereos ad eam asferebant omnes sepulchrum circumstantes, & singula suis cereis nomina sua inscripserant, dabantque cereos omnes per ordinem vni è fabulis: & ecce extitit contentio in populo, aliis dicentibus cereos illos in sanctum eius sepulchrum mittendos, aliis id negantibus. Interim è pueri cereos lucentis brachio vnus exiliens, & populum omnem transcendens, in sepulchrum ad pedes beatæ se dimisit, litem omnem eo ipso dirimens. Inspecto cereo, inuentum est nomen Calne inscriptum. Ea perspecta, Episcopus & plebs omnis beatæ Radegundis virtutes admirantes: Dominum benedixerunt. Quæ vero post eius decessum eo in loco declaratæ sunt virtutes & edita miracula, quot dæmoniacis liberati, quot passis febribus curati, quis numerare sufficiat? refert aliqua itidem Fortunatus, atq; Gregorius.

Ad hæc tempora referri posse videtur Baioariorum ad fidem Christi conuersio, annunciante illis Euangelium viro sanctissimo Ruperto Episcopo Vangionensi in Gallia: qui à Berchario * loci Comite dira passus, solumque vertere coactus, Dei nutu ad Borealium conuersionem populorum accinctus, Boreales siluas penetrans, rigescentia adhuc implietatis glacie corda Gentilium Christianæ fidei prædicatione calefecit, atque igne diuini Spiritus inflammauit. Ista quidem tam grandia cœpta Childeberti Regis Francorum anno secundo (vt eiusdem Sancti Acta testantur f) sin hunc annum & vlterius propagata noscuntur. Porro quod de Childeberto dicitur, non ad primum Childebertum, sed ad secundum potius, quem post patrem suum Sigebertum regnare cœpisse diximus anno Domini quingentesimo septuagesimonono, esse referenda, in Notis ad Romanum Martyrologium testati sumus. Quamobrem falli eum incertum est, qui g ad primum Childebertum filium Clodouei, qui regnare cœpit in Galliis anno salutis quingentesimo decimoquarto, ista retulit haud leui præiudicio historicæ veritatis.

At non ipse tantam sibi soli putauit aggrediendam esse prouinciam: sed Christi exemplo, duodecim delegit sacerdotes, quos ad prædicandum Borealibus Euangelium secum duxit: apertum vero est late ad fidem capessendam Gentilibus illis ostium, cum ipse Baioariæ Princeps Theodo huius nominis tertius Christo credidit: etenim reliqui ipsi subiecti, Ducem secuti, pariter effecti sunt Christiani: cuius rei gratia factum est, vt ipse Rupertus Baioariorum Apostolus sit merito nuncupatus. qui sicut fidei Christianæ fuit plantator in Baioaria, ita in Norico rigator extitit: siquidē per sanctū Seuerinum, de quo plura in superiori tomo diximus, illi iam acceperant Euangelium, quod prædicatione Ruperti magis magisque excolere didicerunt. Sic igitur infidelitatis excisis siluis, redditoque iam ad culturam agro Dominico, extitit

XXXIX.

CANTICA LÆTITIÆ IN FVNERE CHRISTI A NORVM.

XL.

XLI.

* Bertha-lio.

BAIOARIORVM CONVERSIO.

f *Apud Sur. Tom. 2. die 27. Martii.*

g *Valens. l. 3. Ann. Bercum.*

XLII.

RVPERTVS APOSTOLVS BAIOARIORVM.

cum suis auctor, vt illic complures nobiles sedes Episcopales erigerentur, in quibus suos socios Episcopos ordinandos curauit; ipse vero remisso iam antea nuncio Ecclesiæ Vangionensi, à qua expulsus fuerat, electa cælestibus præuiis signis sede Saleburgensi, extructaq; ibi basilica S. Petri, quo Apostolicæ sedi obsequentem esse eundem populum commoneret, eiusdem est nominatus primus Episcopus, vbi & sanctæ sorori Erentrudæ monasterium Ducis munificentia ædificauit sub nomine sanctissimæ Virginis Mariæ Deiparæ. Demum vero postquam cuncta, quæ fuisset aggressus Dei ope ex sententia confecisset, sexto Kalendas Aprilis ex hac vita migrans, ab Ecclesia in Sanctos relatus, eadem colitur die. XLIII.

Atq; de his satis, finemq; accipiat septimus Tomus: eiusdem vero præsentis anni res gestæ, quæ reliquæ sunt spectantes ad Gregorij Papæ electionem, in sequentem sunt referendæ tomum, qui opportune ab ipsius Gregorij Papæ electione exordium sumet. ista enim Annalium tomi huius sectio hic facienda est, quod nimis cresceret in immensum, si Gregorij Papæ res in Pontificatu gestas comprehendere voluissemus, quas nec in diuersos partiri tomos ratio persuasit.

I. AVCTORIS PERORATIO CVM GRATIARVM ACTIONE.

AGe iam, ex more, de absoluto septimo hoc Annalium tomo agamus gratias Deo optimo maximo, offeramusque ipsum pariter Dei genitrici MARIÆ, vt cuius est opere cœptus atque perfectus, eiusdem quoque meritis omni labe mundatus reddatur dignus diuino conspectu, qui offerentis auctoris iure possit defectu repelli. Etenim cum hilarem datorem (vt monet Apostolus *a*) diligat Deus, hac saltem ex parte prope respuendus hic esset, qui non eadem alacritate, qua cæteri, sed mœrenti animo scriptus, vti luctus partus offertur: qui & genitus summo dolore atq; morte parentis *b*, Benoni, filius doloris mei, sit merito appellandus, quantumlibet pater eundem Beniamin filium, dexteræ scilicet, uncuparit: editus enim in lucem fine luce, vsum vitæ pristinæ abstulit parienti: & dum sub honoris specie purpureis fasciis inuoluitur, fetreis nescienis miser vinculis obligatur: vnde sit merito lamentandum, illudq; lugubre dicendum *c*. *Quare egressus ex vtero? quare exceptus genibus? cur lactatus vberibus? Nunc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem cum Regibus illis & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.* a 2. Cor. 9. b Gen. 35. c Iob. 3.

II. Hæc dum mecum verso, laudare nō desino senem sapientissimum illum Berzellaium, qui à Rege licet sanctissimo inuitatus in Regiam, ad quietem, ad securitatem, ad gloriam *d*: *Non indigeo* (inquit) *hac vicissitudine: sed obsecro, vt reuertar seruus tuus, & moriar in ciuitate mea, & sepeliar iuxta sepulchrum patris mei & matris meæ.* iure præferens aulæ regiæ patriam sepulturam atq; regium apparatum posthabens vitæ rusticæ hactenus feliciter ductæ. Sed & quæ sapientem prædico, non desino beatum: ergo, felicem dicere, & inuidere, dum quod rogauit, est consecutus, nec fuit iussu Regis retentus inuitus, sed permissus lætus ad propria remeare, atque in pace vitæ cursum absoluere. d 2. Reg. 19.

III. Ast cum à quiete & tranquillitate aliisque bonis abstrahar violenter, atque inuitus abripiar: vnum duntaxat reliquum est, quod petam: vt cum hæc adeo inquieta, tristia, ærumnosa, metu plena atque periculis, nonnisi te curante, Dei genitrix, mihi contigerint: tu ipsa per labrica gradienti, in summo versanti discrimine, deque æterna salute ad singula momenta periclitanti feras opem assidue, & fluctanti præsidium afferas: alioquin perplexos resoluas laqueos, atq; molestæ & inuitæ vitæ fila disrumpas, ne ob inanem gloriolam istam miser incaute veræ perennis gloriæ dispendium patiar: sicq; benedicens tu ipsa nouissimis meis e magis, quam principio, te iuuante, æternam beatitudinem consequar, gratia Domini nostri IESV CHRISTI, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit in sæcula sæculorum, Amen. e Iob. 10.

ANNALIVM TOMI SEPTIMI FINIS.

DE RV-

DE RVTHENIS AD COMMVNIONEM SEDIS APOSTOLICÆ RECEPTIS MONVMENTVM.

SANCTISSIMO D. N. CLEMENTI VIII. Pontifici Maximo

CÆSAR BARONIVS, S. R. E. PROTONOTARIVS sempiternam felicitatem.

I. VT omnes prædecessores tuos Pontifices Maximos omni studio, Beatissime Pater, imitandos susceperis, eorumdemque insistere semper vestigiis propensiori solicitudine laboraueris: Clementis tamen Petri discipuli & successoris, tu ipse Clementis nomé referens, Petriq́ue doctrinam cum cathedra consecutus, exempla sectari, vigilantius solicitiusq; curasti. Nam vt omittenda alia, illud dumtaxat, cuius causa huiusmodi est instituta oratio, pertingamus: sicuti ille Ecclesiæ Catholicæ vtilitati consulens, ad conscribēdas res gestas sanctorum martyrum, & alia Ecclesiæ monumenta scriptis consignanda tradendaq́ue posteris, Notarios septem primus instituit: ita ad hoc ipsum præstandū tu ipse inuigilans, inter cæteros eiusdem primi ordinis præclarissimos viros eidem operi mancipatos, me licet indignum penitus atq; minimum cooptasti. At quanto id animi ardore perfeceris, neminem latet: etenim Domini *a* sententia, quod factum est in cubiculo, prædicatum est in tectis: sciunt omnes vim tunc illatam, cum iuxta Propheticum illud *& Velociter spolia detrahe*, aduersum me magno impetu actum est: cum vero tunc duos vidisses vni succumbere renitenti: diuina putasti ad perficiendum quod vobis opus esse potentia, nempe Apostolica auctoritate, qua tibi datum est non terram tantum, sed & cælū posse subigere. Vicisti tādem animum refractarium, atq; flexisti cerucem ferream, sed fateor, non domuisti, vt imposita honoris iugum æquo animo ferrem, quod ad singula ferme momenta (scit Deus) à me excussissem, si licuisset.

II. Vna tamen fuit in his asperis consolatio illa, quod esset omnium vna sententia, Sanctitatem tuam hac actione iam grauiante expensa iudicio demonstrasse, non tam probare, quæ res Ecclesiasticas scriberet voluisse, quā ea, quæ à me scripta essent, insigni hac collatæ dignitate velut amplissimis exarata notis subscriptione & probasse, & veluti sigillo munisse. Quis enim operam ab aliquo præstandam requiriteret solicitudine tanta, si eandem iam diu ante ab eodem exhibitam non grato animo recepisset? Quo nomine sicuti plurimas à me tibi gratiarum actiones semper reddendas fore profiteor: ita mihi in susceptum opus solicitius incumbendum, neruosq; omnes ad illud perficiendum tendendos, intelligo.

III. Dum autē totus in his essem, vt collatæ dignitatis omni studio munus obirem, eiusque partes omnes quam diligentissime explere satagerem: peropportune accidit, vt vix elapso à suscepta eadem dignitate mense, digna obiata occasio fuerit, qua eius primitias nobili scriptione Domino consecrarem, legationis videlicet honorificæ Ruthenorum Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem, qua abolito diro schismate, sanctæ Romanæ Ecclesiæ communionem Catholicam est feliciter consecuta. Ad hoc vero præstandum, nō laciniosa oratione per ambitū ad pompam (vt assolet) circumducta mihi vtendum existimaui, sed more maiorum simplici stylo & veritatis candore nitente cuncta, quiæ gesta sunt, referenda, ipsaq; edita atq; publice recitata scripta, suis locis (vt hactenus factū est) in Annalibus Ecclesiasticis intexēda. Tu vero, Sanctissime Pater, iucundo lætoq; animo satis amplū ex semente lacrymarum tuarum collectum manipulum accipe, ac Deo cōsecra cum multiplici gratiarum actione, qua velūti noua satione conuersionem reliquorum Borealium populorum suo tempore metas: quod Deus bonorum omnium largitor concedat. Vale.

Quæ de Ruthenis à diuersis auctoribus, præsertim vero ab iis, qui res Polonicas prosecuti sunt, scripta reperiantur.

IV. Ruthenos eosdem antiquo vocabulo dictos esse Russos, in confesso est apud scriptores omnes: sed & quod Rutheni pariter sint in Gallia Aquitanica populi, visum est recentioribus scriptoribus esse Russos vocare potius quam Ruthenos. Sed vnde Russi: non aliunde, quam à veteris vocis vsu, qua itē populi vocati sunt Roxolani. Verum ex quo aspiratus literæ X, duplici in SS. leniri cœpta est, hinc accidit, vt Roxolani dicti sint Rossolani, siue Rossi (velut à Græcis sæpe vsurpatum inuenies) vel vnica syllaba Rhos, à Latinis Russi, & prouincia Russia, quæ Roxolania dicebatur, cœpta sit nominari. Meminit & Plinius *d* de Roxolanis in Sarmatia populis, & eos ad latus Mæotidis paludis collocat, qui fines postea dilatarūt. Patentem quidem latamque fuisse Roxolanorum siue Russorum regionem, rerum Polonicarū scriptores produnt, nempe quæ cōtineret ambitu suo vniuersam illam Sarmatici orbis partem, quæ ab Oriente Mæotide, Tauricā Chersonesō & Tanai, à Meridie Carpatiis montibus ab Occidente Poloniæ, Lituaniæque finibus clauderetur, sic Sarmatiæ Europeæ maximam continens partem: quæ & à Chrometio ita ponitur *e*: *Complectitur* (inquit) *fere quicquid terrarum est inter sinum Venedicum, Liuoniam, Suetiam, Oceanum glacialem, Rha, siue Volgam, Mæotim, mare Ponticum, Sarmaticos montes, Poloniam, Lituaniam, & Samagitiam.* Moschouiam quoq; ad Russiam pertinere, eosdemque primum Russos dictos: Moschos à flumine, siue oppido Mosqua denominatos, æque fatentur omnes *f*, conueniuntque simul pariter in eam sententiam, vt hi populi Euangelium acceperint ab Episcopo Constantinopolitano tempore Basilij & eius filij Constantini, vnō omnibus dato Metropolitano Kioniensi. Quæ autem postea contigerunt de diuisione Moschouitarū Ecclesiæ à Russis, hæc nos ab ipsis legatis Ruthenis Episcopis accepimus verbis illis:

V. *Aliquanto post autem Moschouiæ Principes siue ob aditum Kioniensium difficilem, longinquitatemq; itineris, siue quod timerent, ne consuetudine exterorum, qua maxime suos eam nunc prohibent, Respublica illorum detrimenti aliquid pateretur, aliam sibi Metropolitanum instituī à Constantinopolitanis Patriarchis petierunt: quin & Patriarcham ante paucos annos, qui in Moschouia assiduus esset, impetrarunt. Solq; nunc septem in Russia Poloniæ subiecta ex numero viginti & aliquot amplius Episcoporū restant, qui Metropolitano Kioniensi subsunt: reliqui etsi sæpe mittendis ad eum donariis ius & auctoritatem eius recognoscunt, Moschouitico tamen parent Episcopo Patriarchæ.* hæc de his illi, quibus ista subiiciunt.

VI. *Ipsi ergo septem vna cum Metropolitano suo cupientes iterum vniri Ecclesiæ, à qua multo tempore alieni erant, ablegarunt hac duos ex medio sui reuerendos dominos Hypatium Pociei Protothronium Vuladimiriensem, Brestensemq́, & Cyrillum Terleczki*

Exarchum

a Luc. 12.

b Gal. 2.

c Matth. 2. Mac. rer. Pol. l. 2. c. 1. chron lib. 2. c. 10.

d Plin. lib. 3. c. 5.

e Chron. Polon rer. l. 14. c. 10. & 14.

f Chron. & Mart. lib. 1. 3. & alij

Exarcham Lucoriensem, Ostrosiensemque Episcopos, primoconsilij ipsius auctores, qui id contenderent à sancta hac Sede, obedientiamque illi suo & ipsorum nomine deferrent. Quo non exigua facta est profectio, & futura adhuc maior ad Ecclesiam DEI sperature accessio. Etsi enim pauca, latissime tamen patent dioeceses illorum, extenduntur que permixtæ Latinis per aliquas integras provincias, Podoliam scilicet, Russiam, Volhiniam, Podlachiam, & magnum Ducatum Lituaniæ, insignes monasteriorum frequentia & ecclesiarum prope duodecim millium numero. Quin & Moschovitas eiusdem & linguæ & religionis homines, non modica spes est, cogitaturos idem aliquando exemplo ipsorum: præsertim cum ritus & cæremonias omnes Orientalis Ecclesiæ, quarum sunt tenacissimi, permissas illis esse seruari inuiolate, à sancta Sede cognouerint. hactenus ipsorum legatorum scriptio de Russorum Ecclesia.

VII. Quoniam vero de eadem Russorum Ecclesia aliqua à scriptoribus vidimus prætermissa, vel perperam asserta: hic de his paulo fusius agere, haud putamus lectori fore fastidio: atque in primis quæ rerum Polonicarum scriptor a de antiquitate religionis Russiorum his verbis habet: *Inter Sanctos* (inquit) *Russi colunt plus Thaddeum Apostolum, asserentes, quod eos conuerterit, & fidem Christi docuerit: deinde & Bartholomæum sanctum DEI Apostolum venerantur, per quem multos articulos (vt asserunt) de fide acceperunt.* hæc ipse ex traditione populi accepta. Cui, fateor, magis assentior, quam iis, qui Ruthenorum Christianitatem cœpisse tradunt circa annum Domini nongentesimum nonagesimum, quos errare omnino, proxime dictum fuimus: etenim reperitur interfuisse generali Concilio Antiocheno sub Iouiano Imperatore Antipater Episcopus Rhossos, seu Rhos, vel Rhoxanslatione Latina (quo sane nomine à Græcis dicto esse Ruthenos, nuper demonstratum est) idemque Episcopus cum reliquis subscriptus legitur in Synodali epistola data ad eumdem Iouianum Imperatorem, quæ extat apud Socratem b.

a Matt. Mi. lib 2. c. 2.

b Socra. li 3. c. 1.

VIII. Verum etsi aliquando ea gens Christianam religionem susceperit, sicut ex culturæ defectu silueseit ager, ac si numquam ante cultus fuisset, ita apud ipsos eadem religio penitus esse desiit: repastinatam vero ipsam, cultamque fuisse tradunt c anno Domini nongentesimo nonagesimo, vel nongentesimo octogesimo: sub Basilio atque Constantino Imperatoribus. Sed & in his iidem auctores hæc asserentes erraße noscuntur: etenim non sub Basilio Iuniore, qui imperauit cum Constantino, sed sub Seniore Basilio Macedone dicto, qui post Michaelem solus regnare cœpit anno Domini octingentesimo sexagesimoseptimo, id contigisse, testificatione Græcorum certum est. Id quidem Ioannes Curopalates, id Zonaras, Nicephorusque testantur: licet Nicephori prolixior de his Narratio desideretur quam libro vigesimotertio historiarum tractasse, eiusdem libri quod extat compendium docet. Sed audi ex Curopalate d nobilissimo historico Russorum conuersionem operæ eiusdem Basilij Macedonis Imperatoris factam:

c Matth. M. lib. 1. c. 1. 2. & Chron. l. 3. in prine.

d Ioan. Curop. in Basil.

IX. *Rhos* (ita Russos vocat) *percusso eum illo*, Græcis videlicet, *fœdere, vt salutaris baptismi participes essent, auctor fuit Basilius Imperator, misso ad eos Archiepiscopo. Verum mirabilem illud, quod accidit, operæ pretium est enarrare. Nam cum adhuc superstitiose detinerentur & ipse Princeps & proceres illius, atque adeo omnis natio, summique priscum cultum examinarent, & Christianorum fidem: Archiepiscopum illum, qui ad eos nuper venerat, accersitum Princeps interrogauit, quænam essent ea, quæ ille annunciaret, quæque ipsum docere possent. Qui cum sacrum diuini Euangelij librum protulisset, & quædam miracula recensuisset à Deo, quando humana forma assumpta, apud homines erat, facta: Nisi aliquod, Rhos multitudo respondit, simile nos consciamus, & maxime quale asseris trium puerorum in fornace: nequaquam tibi creaturi sumus.*

X. *Ille vero nunquam mentienti fide habita verba illius, qui dixit: Quodcumque petieritis in nomine meo, accipietis: & Qui credit in me, opera, quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet. Etsi, inquit: haud licet tentare Dominum Deum: attamen si ex animo decreuistis ad eum accedere, petite quodcumque vultis, & hoc faciet omnino propter fidem vestram Deus, quamuis nos minimi sumus & indigni. Ipsi autem petierunt, diuini Euangelij lumen in ignem à se incensum proinde quod si illæsum seruaretur, ad eum se accessuros Deum, qui ab ipso prædicaretur. Visum est id faciendum. Et cum sacerdos sublatis ad DEVM oculis ac manibus, dixisset: ostende ad gloriosum sanctum nomen tuum, IESV CHRISTE DEVS noster, in oculis nationis huius: in fornacem proiectus est Euangelij liber: incensaque fornace ad horas aliquot, deinde penitus extincto & consumpto igne, sacrum illud volumen inuentum est permansisse inuiolatum atque illæsum, nullo ab igne accepto detrimento. Quod conspicati barbari, & miraculi magnitudine percussi, sine vlla controuersia ad baptismum confugere.* hactenus Curopalates. Recensetur eamdem absque aliqua dubitatione historiam Zonaras e: quosque Curopalates Rhos, ipse Rhossicos nominat. Russos vero Cedrenus, ac Nicephorus Ruthenos, ne quis putet de aliis quam de Ruthenis eamdem historiam enarratam. At tanta hæc prætermissa ab iis, qui in rebus Polonicis sunt professi Russorum historiam, quis non miretur? sicut & illud de iisdem nobile monumentum, cum Russorum regnum Romanæ est donatum Ecclesiæ, à qua illud Russorum Rex Demetrius voluit accepisse. Extat de his epistola Gregorij Papæ Septimi, quam integram ibi ad tantæ rei fidem declarandam, hic delcribendam putauimus: sic enim se habet f:

e Zonar. Annal. tom. 3. de Legi. Mosis.

f Greg. lib. 7. ep. 14. XII.

Gregorius Episcopus seruus seruorum DEI Demetrio Regi Russorum, & Reginæ vxori eius salutem & Apostolicam benedictionem.

Filius vester limina Apostolorum visitans ad nos venit: & quod regnum illud dono S. Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem beato Petri Apostolorum Principi debita deuotitate exhibita, deuotis precibus postulauit, indubitanter asseuerans illam suam petitionem vestro consensu ratam fore ac stabilem si Apostolicæ auctoritatis gratia ac munimine daretur. Cuius voluntati & petitionibus, qui a iusta videbantur tum ex consensu vestro, tum ex deuotione postentis, tandem assensum præbuimus: & regni vestri gubernacula tibi ex parte beati Petri tradidimus, ea videlicet intentione atque desiderio charitatis, vt beatus Petrus vos & regnum vestrum, omniaque vestra bona, sua apud Deum intercessione custodiat, & cum omni pace, honore quoque & gloria idem regnum vsque ad finem vita vestra tenere vos faciat, & huius militiæ finito cursu impetret vobis apud supernum Regem gloriam sempiternam.

XII.

Quamuis nos paratissimos esse, nouerit vestra nobilitatis serenitas, vt ad quemcumque iustæ negotia huius sedis auctoritatem pro sua necessitate petierit, proculdubio continuo petitionum suarum consequatur effectum. Præterea vt hæc & alia multa, quæ litteris non continentur, cordibus vestris arctius infigantur: missimus hos nuncios nostros, Quorum vnus vester notus est & fidus amicus: qui & ea, quæ in litteris sunt, diligenter vobis exponent: & quæ minus sunt, viua voce explebunt. Quibus pro reuerentia beati Petri, cuius legati sunt, vos miles & affabiles præbeatis: & quicquid vobis dixerint ex parte nostra patienter audiatis, atque indubitanter credatis. Et quæ ibi ex auctoritate Apostolica sedis negotia tractare voluerint & statuere, nullorum malo ingehio turbare permittatis, sed potius eos sincera charitate fauendo iuuetis. Omnipotens Deus mentes vestras illuminet, atque per temporalia bona faciat vos transire ad gloriam sempiternam. Data Roma decimoquinto Kal. Maij, Indictione decimatertia, hactenus Gregorij Papæ litteræ, datæ (vt apparet) anno eius Pontificatus secundo, eodemq; Domini millesimo septuagesimoquarto. Porro inter hæc qui regno potiebatur Demetrius, expulsus fuit à fratre tyranno: quamobrem idem ipse Rex, vt illud recuperaret, adiit Henricum Imperatorem anno sequenti, prout his verbis Lambertus sui temporis res gestas singulis annis reddens testatur anno Domini millesimo septuagesimoquinto.

XIII.

Paucis post diebus Imperator Moguntiam venit, illique occurrit ei Ruthenorum Rex. Demetrius nomine, detulitque ei inæstimabiles diuitias in vasis aureis & argenteis & vestibus valde pretiosis, petiitque vt auxilio filij sui contra fratrem suum, qui se per vim regno expulisset, & regnum tyrannice inuasisset expelleret. Missus est protinus à Rege Burchardus Treuerensis Eccle-

sia Pra-

se Pragensium agerent, illa de iniuriis, quas fratris interfector ab ipsis acceperat, & commune, vt regni, quod inscio tutore filius, vivo desiderio: adversus auctoritatem & arma Thoutonici regni propediem experturum foret. Ii legationi huic propterea opportunum videbantur, quod ibi, ad quem mittebantur, fororum eius in coniugium haberet: & ipsi hac de causa apud Regem, ne quid in illam iniquum decerneretur, summum precibus obtinuerat. Rictrum gratias decernentes, summa precatione obtinuerat. Rictrum gratias decernentes, summa precatione obtinuerat. Rictrum gratias decernentes, summa precatione

Cyrillus Terlezcki Exarcha Metropolita Kiouien. Episcopus Luceorien sis, Ostrosien sisque manu propria.
Gregorius nominatus Archiepiscopus Vladika Polocensis, Vitebscensisque manu propria.
Dionysius Zboruuski Episcopus Chelmensis, Belsensisque manu propria.
Leontius Pelezetzki Episcopus Pinscensis Turouien sisque manu propria.
Ionas Hobol Archimandrita Kobrinensis ecclesiæ S. Saluatoris manu propria.
Idem Ionas nominatus Episcopus Pinscensis, Turouien sisque manu propria hanc concordiam fratrum morum subscripsi.

XXI. Cum hæc staruissent, in sequentem annum, vbi primum per temporis opportunitatem licuit, honorificam ad Romanum Pontificem decernunt legationem, duobus ad id muneris obeundum delectis legatis Episcopis, quibus ad eumdem eiusmodi litteras dederunt:

Litteræ dominorum Archiepiscopi Kioniensis & aliorum Episcoporum Ruthenorum ad Sanctiss. D. N. Clementem Papam VIII. super eorum vnione cum sancta Ecclesia Romana, datæ die XII. Iunij, anno Domini M.D.XCV. Latine versæ.

XXII. Sanctissime Pater, Domine, & Pastor supreme Ecclesiæ Christi, Domine clementissime.

Repetentes memoria consensum in omnibus atque vnionem Orientalis, & Occidentalis Ecclesiæ, quam maiores nostri sub obedientia & regimine sanctæ Sedis Apostolicæ Romanæ tulerunt: ex altera vero parte perpendentes animis dissensiones & schismata, quæ hodie inualuerunt: non paruimus propterea non maximo dolore affici: deprecabamurque assidue Dominum, vt nos aliquando in vnitatem fidei aggregaret: expectantes si forte Superiores & pastores nostri Orientalis Ecclesiæ, sub quorum obedientia huiusque summus, de ineunda vnitate & concordia, quam in liturgijs quotidie à Deo efflagitant, cogitare serio, atque diligenter in eam rem & curam incumbere vellent. Sed cum videremus frustra tale quippiam sperari ab illis, non tam malevolentia & temeritate fortasse eorum, quam quod sub grauissimo seruitutis iugo crudelissimi tyranni & à religione Christiana alieni gemant, tentare id quod maxime vellent, nullo modo possunt: nos nihilominus, qui in tribus sub dominio Serenissimi Poloniæ & Suetiæ Regis & Magni Ducis Lituaniæ constituti summo, liberisque nobis propterea esse licet, attendentes officium nostrum, neque nobis ipsis & ouibus gregis Christi, quarum cura ad nos spectat, obesse, conscientiæque hac in parte nostræ tot animarum interitu, qui ex dissensionibus his prouenit, grauare volentes, adiuuante Domino, ad vnionem quæ antea inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam viguit, inque Florentina Synodo ab antecessoribus nostris constituta est, accedere decreuimus: vt vinculo huius vnionis adstricti, sub obedientia atque regimine Sanctitatis vestræ, vnoris & corde glorificemus & laudemus omnes diuinissimum & sanctissimum nomen Patris & Filij & Spiritus sancti.

XXIII. At proinde sciente volenteque domino nostro Sigismundo Tertio Dei gratia Polonia & Suetiæ Rege, Magnoque Duce Lituaniæ, cuius etiam singulare ac sapientissimum studium in hac re enituit: mittimus ad Sanctitatem vestram charissimos fratres nostros reuerendos in Christo Hypatium Pocsi Protothronium atque Episcopum Vuledimiriensem, Ilerensemq; & Cyrillum, Terlezcki Exarchum atque Episcopum Luceorien sem Ostrosiensemq;: quibus mandauimus, vt Sanctitatem vestram adeant, ac (si quidem Sanctitas vestra administrationem sacramentorum, ritusque & cærimonias Orientalis Ecclesiæ integre, inuiolabiliter, atque eo modo quo tempore vnionis illis vtebamur, nobis conseruare, confirmareque prose & successoribus suis, mihi in hac parte inuenturis vnquam dignetur) suo & omnium nostrum Archiepiscoporum & Episcoporum, totiusque Ecclesiastici nostri status & omnium commissarum nobis diœcesium nomine Sedi S. Petri & Sanctitati vestræ vti summos Pastori Ecclesiæ Christi debitam obedientiam deferant.

XXIV. Quæ omnia petita à nobis si obtinuerimus, Sanctitati vestræ cum omnibus successoribus suis nos & successores nostri dicto audientes, subque regimine Sanctitatis vestræ semper esse volumus. In quorum maiorem fidem litteras præsentes manibus nostris subscripsimus atque munire sigillis. Data ex Regno Poloniæ & magno Ducatu Lituaniæ die XII. Iunij, anno Domini M.D.XCV. iuxta Kalendarium vetus.

Sanctitatis vestræ
humillimi apud Deum oratores & serui
subscriptiones cum sigillis
Michael Dei gratia Archiepiscopus Metropolita Kioniensis: Halicien sis, ac totius Russiæ, manu propria.
Ipatius Dei gratia Protothronius Episcopus Vuledimirien sis, Brestensisque manu propria.
Cyrillus Terlezcki Dei gratia Exarchus Episcopus Lucerien sis, Ostrosien sisque manu propria.
Gregorius nominatus Archiepiscopus Vladika Polocensis, Vitebscensisque manu propria.
Michael Kopistenski Episcopus Præmulien sis, Sambatensisque manu propria.
Gedeon Balaban Episcopus Leopolien sis manu propria.
Dionysius Zboruuski Episcopus Chelmensis manu propria.
Leontius Pelaczki Episcopus Pinscensis, Turouien sisque manu propria.
Ionas Hobol Archimandrita Cobrinensis ecclesiæ S. Saluatoris manu propria subscripsit.
Idem Ionas Hobol nominatus Episcopus Pinscensis, Turouien sisque manu propria.

Qui igitur missi sunt Episcopi legati, peruenerunt Romam eodem anno, mense Nouembri, honorifice exceptiq; à Summo Pontifice, à quo domus ad habitandum, & quæ ad victum & alia, quæ opus essent, ipsis munificentissime quamdiu morati contigit in Vrbe, sunt exhibita. Statuta autem die, videlicet vigesimatertia mensis Decembris eiusdem anni M.D.XCV. Sabbato ieiunij quatuor temporum, in aula Constantiniana Palatij Vaticani coram ipso Summo Pontifice & S. R. E. Cardinalibus, aliisque diuersi ordinis & uerarumque dignitatum insignibus proceribus in publicum auditorium sunt admissi; legationis munus quod obirent publice exponturi. Tum igitur ingressi, vt à longe conspicari sunt ipsum Romanum Pontificem, venerationis ergo, prostrauerunt se in terram; surgereque iussi atq; accedere ad thronum Pontificis, ad eiusdem pedes rursum eodem humillimo cultu & reuerentia strati eos sunt deosculari: hisque peractis, cum quod peterent, significassent, litteras, quas ferrent ipsi Summo Pontifici legendas obtulerunt, quæ Ruthenice primum (vt scriptæ erant) perlectæ, eædem rursus Latinitate donatæ ex scripto sunt recitatæ. XXV.

His auditis, Siluius Antonianus Præfectus cubiculi Pontificij, atque ijdem ipsi Summo Pontificiâ secretis, ad eos conuersus, eiusmodi eiusdem Pontificis iussu habuit orationem. XXVI.

Ad petram fidei supra quam Christus Dominus Ecclesiam suam ædificauit, ad montem sanctum, in quo habitare beneplacitum est Deo, ad matrem & magistram omnium Ecclesiarum sanctam Romanam Ecclesiam redire, Rutheni Episcopi, post annos centum & quinquaginta, magno quidem & singulari Dei beneficio erga vos & gentem vestram, tanto vero illi gaudio Sanctissimi Domini nostri, quantum nulla orationis copia, nulla dicendi vis exprimere satis potest. Exultat sportim Sanctitatis suæ in Deo, & Sapientiam illam agnouit, quæ attingit a fine vsque ad finem fortiter & disponit omnia suauiter. Et vos quoque tam optimo diuitias bonitatis Dei agnoscitis & prædicatis, qui cordi vestra diuino suo lumine collustrauit, vt intelligeretis non esse in corpore membra illa, quæ capiti non cohærent, diuulsum a vite palmitem fructum nullum afferre posse, riuos arescere, qui fonte non sunt coniuncti, denig; Deum patrem non habere, qui Ecclesiam matrem non habet, quæ vna est Catholica & Apostolica sub vno visibili capite Romano Pontifice, qui est Pater Patrum, & Pastor Pastorum: cui in beato Petro Apostolorum principe & agni & oues Christi sunt creditæ, & cui a Domino mandatum est, vt fratres suos Episcopos confirmet.

Recte igitur & prudenter & pie venerabilis Metropolita vester, & vos & collegæ vestri fecistis, qui vnitatem Ecclesiæ Catholicæ, extra quam non est salus, tanto studio appetistis, & ex

tam

tam longinqui regiminis hinc ad sacra Apostolorum limina venturos, et beati Petri legitimos successores, vero in terris Christi Vicario debitam obedientiam præstaturos, et veterum in fide errorum tenacitas, inaruerit fidei integritatem ab eo recipiendo. Erigitur autem vehementer animus, ore autem confessio fit ad salutem, videntibus Episcopi, simplex gaudium Sanctitatis vestræ, et horum fratrum atque amplissimi collegii, & fidei Catholicæ filiorum sancte. Patrem est Sanctissimum Dominum nostrum esse. Patrem est Sanctissimum Dominum nostrum professionem iam factæ. Patrem est Sanctissimum Dominum nostrum professionem iam factæ. Patrem est Sanctissimum Dominum nostrum professionem iam factæ

tationem sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

XXXVII. *Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro viuis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem vna cum anima & diuinitate Domini nostri IESV CHRISTI: sierique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conuersionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat.*

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum
XXXVIII *Christum, verumque sacramentum sumi.*

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas Fidelium suffragijs iuuari. Similiter & Sanctos vna cum Christo regnantes venerandos atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

XXXIX. *Firmissime assero, imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.*

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque vsum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco, Romanoq; Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successori, ac IESV CHRISTI Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro.

XL. *Cætera item omnia à sacris Canonibus & Oecumenicis Concilijs, ac præcipue à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, & schismata, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas & reiectas & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio, & anathematizo.*

XLI. *Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inuiolatam vsque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo adiuuante, retinere & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem Hypatius Poctei Protothronius Episcopus Vulodimiriensis & Brestensis, procurator supradictorum dominorum Archiepiscopi, & Episcoporum Ruthenorum, procuratorio eorum nomine & meo proprio, vt supra, spondeo, voueo, ac iuro: Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.*

XLII. Hanc à se editam fidei Catholicæ professionem Hypatius Ruthenorum legatus, tite sacris Euangeliis tactis iuramento ac subscriptione firmauit, eamdemq; in Ruthenicam linguam fideliter translatam, suoq; chirographo consignatâ ac publice recitari factam simili iureiurando comprobauit. Moxq; ab altero legato Cyrillo eadem professione tum Ruthenica lingua per se, tum Latina per interpretem publice ex more facta ac recitata, repetitisque iuramentis ac subscriptionibus confirmata, atq; omnibus denique solemni ritu ex sacrorum Canonum præscripto peractis, & absolutis (prout publica monumenta, quæ à sanctæ Inquisitionis Officij publicis ministris publice sunt confecta, significât) iterum ad pedes Sanctissimi accesserunt, eosq; deosculati sunt. Tum ipsos Summus Pontifex Clemens, voce submissiore, quæ à propinquis exaudiretur, in hanc fere sententiam est allocutus:

Gaudium cordis nostri, quod hodierna die capimus ex vestro ad Romanam Catholicam Ecclesiam reditu nullis verbis exprimere satis possumus. Gratias immortali Deo singulares agimus, qui per Spiritum sanctum suum hanc vobis mentem dedit, vt ad vestram & omnium Fidelium matrem, sanctam Ecclesiam Romanam confugeretis: quæ aperto charitatis gremio vos recepit: & nos sincero cordis affectu vos, Metropolitanum vestrum, & Coepiscopos vestros, totamque Ruthenam nationem excipimus, ita plane de vobis persuasi, quod vere & ex animo coram Deo, qui scrutatur cor, ad nos venistis, & fidem Catholicam professi estis. Agnoscite fratres gratiam Dei, & donum diuinæ misericordiæ conseruate. Estote obedientes huic matri vestræ charissimæ, quæ animarum vestrarum salutem ardenter expetit, & nihil terrenum à vobis quærit. estote humiles, & nolite abundare in sensu vestro. Deus enim (vt scitis) humilibus dat gratiam, superbis autem resistit: & misera Gracia, cuius calamitatem assidue lugemus, propter superbiam suam, lucem veritatis amisit, & durissimo seruitutis iugo opprimitur. Humilitatem igitur colite, & Ecclesia Catholicæ firmiter adhærete. Nos vestris commodis, quantum cum Domino poterimus, nullo loco deerimus: & vos præsentes, cæterosque absentes ex vestris paterne benedicimus. Impertita igitur à Sanctissimo Pontifice eiusmodi benedictione facta est dimissio sacri conuentus. XLIII.

Libuit autem hic ad postremum formam eorum, quæ rei præclare gestæ insignibus aurea & argentea sunt cosi numismata, & in Apostolorum natali die hoc anno, more maiorum, ab ipso Summo Pontifice distributa, hic tibi expressam reddere, dignum posteris monumentum, quod huic nostræ scriptioni veluti sigillũ accedat.

INDEX

INDEX
IN TOMVM SEPTIMVM ANNALIVM ECCLESIASTICORVM, IN QVO PRIOR NVMERVS ANNVM CHRISTI, POSTERIOR AVTEM NVMERVM MARginalem denotat.

A.

ABari prohibentur à Iustino, ne irrumpant in fines Romanorum. 567.2
Abari ad Danubium veniunt, & vincunt Romanos. 574.1
Abbas non poterat ordinari, qui hæreticos & eorum scripta non damnaret. 536.84
Abrahæ male ab Ariano tractato Deus præsidet. 533.38
Abrahæ Agarenorum Rex non regnauit in Iustini temporibus. 541.27
Absentium statutis est Iustinianum errantem. 564.8
Acacius presbyter legatus Iustini ad Symmachum. 522.64
Acephalorum vir pius factus est Rex Homeritarum. 523.28
Acephali ad fidem conuersi. 529.18
Acephalo templum Deiparæ Iustinianus Imperator erexit. ibid. interdictum, ne quis eorum ibi oraret. 529.19
Acephalorum dissidentium quanta sit vis. 527
Acephalorum præsules Priscillianistæ fuerunt. 538.23
Acesius nomen è Catalogo Orthodoxorum delendum. 518.80
Acesium cum suis sequacibus condemnandum. 519.19
Acesij nomen è Diptychis deletum. 519.13.
Acesiorum superbus mittitur à Iustino Imperatore ad Marcianum Ducem exercitus. 574.1
Acesium spoliat dignitate Marcianum Diuionensem. ibid.
Acesium reprehendit Gelasius Papa de auctore. 587.8
Acclamationes populi in Ecclesia in auspicatione Iustini Imp. erant voces sonoræ ad diuersorum & modos musicos. 518.9. in Cæsa quomodo fiebant. ibid. populorum in reditu Eutychij Episcopi Constantinopolitani. 578.8. cum laudibus in Toletana Synodo tertia. 589.33
Accusationibus aperta via contra simoniacos. 533.38
Acephalorum multa capita. 535.74
Acephali excommunicantur à Vigilio Papa. 548.49
Acephali miraculo conuicti. 548.19
Acoëtes monachus vagus Romam venit. ibid. Pseudomonachus latet propter confessionem suam à Catholicis damnatam. 519.153
Acoëtes Arianus ordinatus ab Epiphanio conuertitur. 536.53
Actorem Nestoriani damnati vitandi. 534.
Acoemetæ monachi hæretici. 533.3.4.5. legatos mittunt ad Ioannem Papam. ibid. monachi Nestoriani. ibid.6
Actio publica in historia inferri solita. 518.4
Acta Apostolorum carmen Aratoris ad Vigilium Papam. 544.1
Acta Quinta Synodi Constantinopolitanæ vitiata. 553.19. post Quintam Synodū. 559.560. Toletanæ Synodi. 589.23.589.29.
Acta Sexta Synodi damnant scripta supposita ab hæreticis. 538.19
Actiones Quintæ Synodi octo. 553.30
Actio prima Synodi Parisiensis in causa prætextati Episcopi. 580.13. cum seqq. Parisiensis Synodi secunda. 580.18. tertia Synodi Parisiensis. 580.20
de Actione prima, secunda, tertia, & quarta Synodi Constantinopolitanæ. 536. 75. cum seqq.
de Actione vltima Synodi Constantinopolitanæ. 536.86
Actionum Synodalium quæ ratio habenda. 546.31
Adaarmanes Dux exercitus Cosrhois Regis. 574.2. res Romanorum depopulatus est. ibid. 3. male tractauerat populos. 578.5
Adaamanis gesta retractauit Tiberius Imperator. ibid.
Adaamanes præstantissimus Persarum. 583. 4. in prœlio profligatus. ibid.
Adadus Auximitarum Rex bellum infert Damiano Hebræorum Regi. 541.26. Damianum vincit, & ad fidem conuertitur. ibid.
Addæus Senato clarissimus sed scelestus, secuti percutitur. 567.4
Addæus vrbis Præfectus moritur iusto Dei iudicio. 578.12
in Adolescentia indicantur merita senectutis. 527.81
Adoratio convenit Papæ. 525.6
Adrumetum muris cinctum à Iustiano Iustiniana appellatum. 534.65
Aduentus Natalis Domini vnde fluxerit. 582. 12
de Aduentu Agapeti Papæ Constantinopolim. 536.15
Aduersa Romanam Ecclesiam non lædunt. 555.3
Adulatio interdum regnat apud Episcopos cum principibus. 580.16. abest à sanctis, quantum fieri potest. 530.29
Adulatores quanam re coruis comparentur quamque noceant Principi. 529.9
ad Adeplouualdum, & ad eius matrem Theodolindam Longobardorum Reginam misit exemplaria Quintæ Synodi S. Gregorius Papa. 554.8
Ædificia à Theodorico Rege Romæ instaurantur. 526.31. in cœlo quomodo crescant. 590.20
in Ægypto ortæ nouæ hæreses. 519.14.7. templum erexerunt Iudæi. 530.14. potissimum orti sunt plures hæretici. 538.85
Ægyptij cruciales, & moribus immanes. 529. 28
de Ægyptijs hæreticis, qui etiam dicti sunt Iacobitæ. 535.73
Ægyptiorum Episcoporum epistola Synodalis aduersus Originem. 538.63
Ægyptiorum Romanorum. 542.1
Æmilius, Totilas Rex superat exercitum Romanorum. 542.1
Æmiliana virgo dicata Deo amita S. Gregorij. 581.4
Æqualitas Filij cum Patre probatur multis argumentis. 583.43. cum seqq.
Æs alienum Iustiniani dissoluitur à Iustino.
Ætherius Antiochiæ Curator moritur iusto Dei iudicio. 578.12
Ætherius Senator confitetur se institusse venenum pro Iustiniano. 567.4. caput abscinditur. ibid.
Ætherius vitijs plenus. ibidem in omnibus ita male tractatus, sicut ipse male tractauerat S. Eutychium. 567.6
Ætherius Episcopus calumnijs oppressus suscipitur à Guntheramno Rege. 587. 35
Aethesis fluuius exundauit, & in Ecclesiam sancti Zenonis ingredi non potuit. 589. 56
ad Æthiopum Regem scribit Iustinus Imp. aduersus Homeritas. 522.66
Æthiopum Regis expeditio in Homeritas. 523. 17. Regis pietas in expeditione paranda. ibidem Rex consulit sanctum monachum. ibidem 18. Rex multum orat pro Christianis. ibid.
Æthiopes pugnauerunt contra Homeritas, & eos vicerunt. 523.25. aliquando fuerunt albi gratia Dei. 523.30
Æthiopum Rex factus Christianus. 530.15. Rex cum Romanis fœdera iunxit. ibidem.
Aetius Archidiaconus Parisiensis loquitur pro veritate. 580.14
Afflictio reddit interdum homines insanos. 575. 13.14. etiam interdum homines occidit. 579.8. compensanda est gaudijs. 519. 23
Afflictis succurrit Deus in tribulationibus. 566.42
ab Afflictionibus liberat Deus sanctos suos. 578.7.8.9.10.11
in Afflictionibus interdum homines prosperi redduntur. 579.29
Africa repleta Ariana hæresi à barbaris. 585. 21
in Africa Gontharis tyrannus. 545.21
Africa, recuperato Romano Imperio, est à VVandalis liberata. 535.41
Africam liberandam à VVandalis prædicit S. Cyprianus. 535.5
in Africa plura Concilia sunt celebrata ad collapsam disciplinam restituendā. 525.13. milites rebellant. 536.117. milites coniurarunt aduersus Salomonem Ducem exercitus. 536.117. Prouinciam diram afflixerunt clade, & Carthaginem diripuerunt. ibid. patefacta coniuratio militum. ibid. 118
Africa priuantur VVandali à Belisario. 533. 58. possessa à VVandalis nonaginta quinque annis. 534.57. per Iustinianum libertatem recepit. ibidem.
Africæ moderandæ creatur Archelaus Præfectus Prætorij. 534.56
Africa multa mala passa à VVandalis. ibidem.
Africam decorauit Iustinianus Prætoriana potestate. 534.59
in Africa plura erexit ædificia Iustinianus. ibid. Concilium ducendorum decem & septem Episcoporum. 535.22
Africanorum Episcoporum reuerentia erga sedem Apostolicam. ibid.23
Africanæ Ecclesiæ quæ concesserit Iustinianus Imp. 535.43.46
Africana Ecclesia plurimum debuit S. Fulgentio. 522.14
Africanæ Ecclesiæ fidus fulgens S. Fulgen-

gentius. 529.6.
Africani ſubdidi legibus Romanis. 534.63
Africani catholici ſibi vendicant templum S.Cypriani.533.54.non hoſtes,ſed amici Romanorum. 533.52
Africanos liberat Beliſarius captiuos.533.55
in Africanos Epiſcopos ſæuit Iuſtinianus. 533.218
Africanos Epiſcopos armat Pelagius contra decretum Iuſtiniani. 546.56
Africani Epiſcopi Iuſtiniano Imp. reſiſtunt ibid.
ad Africanos Epiſcopos legatio monachorum Scythiæ.519.111. Epiſcopos Epiſtola monachorum Scythiæ. ibid.
pro Africanis Epiſcopis omnibus reſpondet Fulgentius. 519.114
Agapetus Romanus filius Gordiani creatur papa.531.27.papa comburit decretum Bonifacij de ſucceſſore. 531.5
ad Agapetum Papam mittit fidei profeſſionem Iuſtinianus Imp. 534.44.
Agapetus irritat Acta Bonifacij contra Dioſcorum. ibid. 45
Ad Agapetum mittit fidei confeſsionem Iuſtinianus Imperator. 535.30
Agapeti Papæ epiſtola ad Iuſtinianum Imp. ad ardorem fidei ipſum incitando.ibid.31
Agapetus approbat profeſsionem fidei Iuſtiniani, quia conuenit cum regulis Patrum. ibid.32.33
ad Agapetum Iuſtinianus mittit profeſsionem fidei Hormiſdæ. ibid.35
Agapeti epiſtola ad Africanum Concilium. 535.37
Agapetus Concilij africani pietatem commendat. ibid.39
Agapeti epiſtola ad Reparatum epiſcopum Carthaginenſem.ibid.40.epiſtola ad Iuſtinianum, quod non recipiantur lapſi cum honore. 535.48
Agapetus aſſerit, vere pœnitentes honores non quærere. ibid.51. negotia committit Legatis.ibid.52.reprehendit Epiphanium Epiſcopum Conſtantinopol. ibid.53
Agapeti nomine ſpuria epiſtola. 535.80
Agapetus Papa legationem Conſtantinopolim ſuſcipit.536.1. Ruſticus dictus. ibidem 4
de Agapeti Papæ legatione,& quomodo coactus vaſa ſacra oppignorauit. 536.9
Agapetus veluti alter Petrus donis cœleſtibus abundans. 536.13
ab Agapeto Papa conſecratus eſt Mennas. 536.29
Agapeti præclarum factum, & ſumma auctoritas oſtenſa.ibid.30.31.papæ ſinceritas atq; conſtantia laudata in tuendis bonis Eccleſiaſticis. 535.110
ad Agapetum Papam ſcribunt Orientales. 536.33
Agapetus exoratur contra hæreticos. ibid. 34.iterum damnat Anthimum. 536. 35. mittit libellos monachorum ad Iuſtinianum,vt expellerentur hæretici. ibidem.
Agapeti ex hac vita tranſitus. 536.54
Agapetus priuat omni dignitate Anthimũ. ibid.
de Agapeti obitu tempore. 536.58
Agapeti ordinationes. 539.57
Agapetus mutum & claudum ſanat. 536.14. quando Conſtantinopolim peruenit.ibidem. honorifice Conſtantinopoli ſuſcipitur.ibi.15.Anthimum deponit. ibid.17. 19. detractat de pace cum Iuſtiniano Imperatore. ibid.
Agapetus cur pacem à Iuſtiniano non obtinuerit.536.19. altercatur cum Iuſtiniano de fide. 536.18
Agapeto obtulit Iuſtinianus libellum de fide. 536.18
Agapetus quantum reſtiterit Iuſtiniano Imperatori. ibid.19
Agapeto ſe humiliat, & ipſum ſumma obſeruantia colit Iuſtinianus Imperator. ibid.
Agapetus damnat Seuerum, Petrum, & Zoaram hæreticos.536.21.quam magnifice egerit cum Anthimo Epiſcopo Conſtantinop.536.22. mittus egit cum Anthimo. ibid. ſubrogat pro Anthimio Mennam Xenodochum. 536.26
Agapeti circulares literæ ad Orientales de depoſitione Anthimi, & electione Mennæ. ibid.27. epiſtola ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymorum.ibid. ſententia in Anthimum. ibid.
Agapetus Mennam laudat. ibid.29. Præfectus Lauræ reijcit Origeniſtas. 532.12
Agapeti diaconi epiſtola paranetica ad Iuſtinianum Imperatorem. 527.4.& deinc.
Agapetus iſte quis fuerit. 527.32. Conſul pergit Conſtantinopolim cum Ioanne papa.525.2.Patricius pergit Conſtantinopolim cum Ioanne papa. ibid.
ad Agapitum ſcribit Theodoricus de foreſi baſilica. 528.33
Agathenſi vrbe ſunt reliquiæ S. Andreæ. 583.47.vrbe erat Præfectus Gomacharius Comes Arianus. ibid.
Agathias emendandus de annis Coſrhois Regis. 579.3
Agathiæ ſententia de obitu Coſrhois Regis ex animi mœrore. 579.8
Agathon papa ad Heraclium & Tiberium Imperatores,Iuſtianum laudat. 565.3
Agaunenſe monaſterium à Sigiſmundo Rege ædificatur. 526.44
Agaunenſi monaſterio Sigiſmundus pœnitentiam egit. 526.45
in Agericum Virdunenſem Epiſcopum clementia Theodoberti Regis. 530.54
Agilanes Arianus prouocat ad diſputandũ Gregorium Turonenſem. 583.42. legatus Leuuigildi Regis ad Chilpericum. ibid. 43. Arianus argumentatur aduerſus æqualitatem Trinitatis. ibid. confunditur à Gregorio Turonenſi. ibid. rurſus interrogat Gregorium. ibid.infirmitate debilitatus conuertitur. 583.46
in S.Agiles baſilica frequens populus. 522.22
Agnetem abbatiſſam commendat Fortunatus S.Martino. 582.31
Agnes ſoror Radegundis conſtituitur Abbatiſſa. 530.30
de Agnoitis hæreticis. 535.71
Agnoitæ hæretici dicti ſunt etiam Themiſtiani. 536.73
S. Agricola Epiſcopus Cabilonenſis laudatur à Venantio. 552.25
Agricola Epiſcopus iudicat Chilpericum Regem. 587.94
S. Agricola Epiſcopus Cabilonenſis moritur. 583.57.
S.Agricola fuit filius Agricolæ ſenioris eq̃dẽ ſancti. ibidem.
Agricolas libere fiuit agros colere Totilas Rex Gothorum. 546.7
ad Alamundarum Ducem Sarracenorum ſcribit Dunan contra Chriſtianos. 522. 63
Alamundari duo, alter conuerſus, alter vero peruerſus. ibid.
ad Alamundarum Iuſtini legatio pro pace. ibidem 64
Alani impleuerunt Ariana hæreſi Italiam. 587.12
Alaricus in Gallica poſsidet ea loca, quæ ſunt trans Rodanum.526.42. prouincias habuit in Hiſpania. ibidem. Crotildem coniugem accipit. 526.43
Alaxa apoſtata magnum damnum intulit Eccleſiæ Catholicæ. 560.6
Alaxa retinuit regnum Galliciæ in Hiſpania annis decem. ibidem.
Albanus Epiſcopus Africanus. 519.111
Albino viro Conſulari auxiliatur Boetius. 526.12.526.14
S. Albinus Epiſcopus Andegauenſis interfuit Synodo Aurelianenſi. 549.56
S.Albini ſanctitas & ſeueritas. ibid.
Albinus Rex Longobardorum è Pannonia ingreditur in Italiam. 563.1
Alboinus Chlotoſindam filiam Clotarij duxit in vxorem.ibi.3.iunctus fœdere Hunnis.ibid.4.plures barbaros auxiliares ſuctus eſt.ibid.mitis videri cupit.ibid.5. Iuguriam ingreditur. 570.9. omnia inuaſit vſque ad Tuſciam præter Romam, & Rauennam.ibidem.12. cepit Ticinenſem ciuitatem multo tempore obſeſſam. 571.1
Alboino paratur mors à Roſimunda coniuge. ibidem
Alboinus Rex occiditur. ibid.3
Alchima clariſsima fœmina. 566.19.inducit apollinari viro ſuo, vt crearetur Epiſcopus. ibidem. ſe confert ad conſtruenda templa ſanctis martyribus. ibid.
Alciatus probat epiſtolam Ioannis Papæ,ad Iuſtiniani Imperatoris. 534.24
Alemandarus barbarorum Scenitarum Dux Mauritium prodidit. 583.3
Alemanni cum Francis inuadunt Italiam. 553.11.diripiunt templa & deformant.ibidem 13. dant pœnas patratorum ſceleram. ibidem 14
Alexandriæ miſerandus ſtatus.607.146. non facile poterat moderi Iuſtinus Imperator ibidem.
Alexandriæ factus eſt Epiſcopus Apollinaris. 521.40
Alexandria terræmotu contremuit. 583. 249
Alexandriam tranſportatur Iuſtinus Dux. 587.3
Alexandriæ & Ægypti Epiſcoporum epiſtola Synodalis aduerſus doctrinam Origenis. 553.63
Alexander Archimandrita monaſterij S.Sabæ. 568.49
Alexander Epiſcopus Melitenſis ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 563.108
Alexander Diolpolis Thraciæ maſculorum corruptor à Iuſtiniano punitur. 562.
Alexandrini quando incipiant numerare annos. 517.16
in Alexandrina Eccleſia diruta ſchiſma. 558. 59
ab Alexandrino Patriarcha ſuſpenſi Rabbenſis & Berythenſis Metropolitani. 553. 240
Alleluia cantabatur in funere fidelium defunctorum. 508.35
Altaria ſanguine reſperſa ab hæretica. 522. 48
in Altari præcipitur vt aſſeruetur Euchariſtia,ſed non inter imagines. 570.20
Amalaberga coniux Hermenefredi Thuringiorum Regis. 506.42
Amalafrida mori cogitur. 552.70
Amalaricus Rex Gothorum moritur. 530.3 male habet Crotildem.ibid. occidit a Childeberto.ibidem. hæreticus non poteſt conuenire cum coniuge Catholica ibid. habebat multitudinem pene infinitam lapidum. 531.10
ex Amalarici ditione præda capta à Childeberto. ibid.
Amalaricus vbi fuit occiſus. ibid.
Amalaſuntha filia Theodorici Regis, & coniux Eutharici Ciliciæ. 530.42.
Amalaſuntha curat vt bene educetur Amalaricus filius. 530.43
in Amalaſunthã tumultuantur Gothi. ibid.
Amalaſuntha Gothis prudenter acquieſcit. 524.36

cum

Anastasimcha magnus vsus amicitiæ 527.37
Anastasimcha odium in Theodatum. 527.38
Anastasimcha regnum suscepit administrã-
dum pro Athalarico filio nilo. 536.34
Anastasimcha cælibio regnum suscipit The-
odahadus. 521.67
Anastasimcha carceri traditur ad locum
Vsticanum. ibid. cogitur scribere ad Iusti-
nianum Imperatorem. ibid. 69. necatur
a filio Theodati Regis. 534.71
Anastasimcha Romæ enutritus. 534.69
Anastasius vir forte Romæ enutritus. 534.69
Anastasius natus est Iustino procurat Impe-
rium. 96.3. Theocrito Imperium cupien-
tem. ibid. vir potens, & qui præfuit cubi-
culo Anastasij Imperatoris. ibid. patro-
cinium est hæresi Eutychianæ. ibid. 6 me-
dijs Iustinus tollitur. ibid. non curandus
a Iustino tollitur. ibid. non curandus
ab, & ita fauet populus Iustino. 518.12.
Anastasius Nicopolitanus. 518.13
Anastasius deportatur Eutychius Episcopus
Constantinopolitanus. 264.9
Anastasius multa miracula edita à sancto Eu-
thymio. 264.19
Anastasius colligunt Christiani ad sanctum
Euthymium. 464.27
Anastasius Episcopus Augustudunensis scri-
bit ad Siburium Papam. 539.6
Anastasius Episcopi munera missa ad Silue-
rium Papam. ibid.
Anastasius Abati. 567.2
Anastasius infames homines in barathrum
mittit. 538.17
Anastasius germanus Chilmeris tyranni. 533.
2. pugnat contra sacerdotes Christianos
ibidem.
Anastasius Episcopus Theodosium castiga-
tus. 547.55
Anastasius Romæ vices suas delegat Cassio-
dorus. 534.19
Anastasius Hildericum custodiæ traditur.
ibid.
Anastasius Hildericus excæcatur. ibid.
Anastasius fuga est inter Romanos & Per-
sas. 522.19
Anastasius Principi verissimus quis censen-
dus. 527.17
Anastasius scripsit Iustinianus contra hære-
ticos. 533.10
Anastasius Episcopus Abydanus. 518.11
Anastasius Senator scribit Ioannes Papa de
fide. 556.14
Anastasius liberato exponebantur bestijs pe-
rimendi. 580.4
Anastasius ordinatus Catanæ presbyter à
Vigilio Papa Romam mittitur. 546.60
Anastasius locum aptum adinuenit Cas-
siodorus. 562
Anastasia Lauretia clarissima fœmina. 519.
Anastasium scribit Hormisda Papa. ib. 32
Anastasia scribit ad Hormisdam Papam. 519
Anastasium scribit Hormisda Papa. ibid.
Anastasia vxor Pompeij monasticam vitam
excolit. 527.61
Anastasia vxor Tiberij Imper. ab ipso voca-
tur Augusta. 582.1. peperit Tiberio duas fi-
lias. ibid.
Anastasij errores de Vigilio Papa refellun-
tur. 552.16
Anastasius vnus ex Synodo Constantino-
politana. 520.22. Papa quid definierit de
defensis nominibus episcoporum. 520.
vt Papa anathematizat Origenem, & ce-
teros hæreticos. 538.59
Anastasius Imp. Eutychianorum patronus
perfidus. 535.10
Anastasij Aug. nomen è Diptychis deletum.
ibid.
Anastasius Imp. crudelia facta Samarita-
norum. 530.19
Anastasium Episcopum Constantinopoli-
tanum reprehendit S. Leo Papa. 587.8
Anastasius cognomento Sinaita fit Episco-
pus Antiochenus. 561.1
Anastasij Episcopi Antiocheni sententiam
expectabant Orthodoxi de edicto Iusti-
niani. 563.9
Anastasius vir sanctus, doctus ac prudens.
ibid.19
Anastasium velut turrim oppugnare cona-
tur Iustinianus. ibid.
Anastasius repugnat Iustiniano. ibid.11. An-
tiochenos in fide confirmat. ibid.11
Anastasium Antiochenum Episcopum
in columniæ delatæ ad Iustinum Imperato-
rem. 572.16
Anastasius mittitur in exilium à Iustino
Imperatore. ibid. restitutus à Mauritio
Imperatore. ibid.
Anastasij locum subsituitur Gregorius
in Anastasij Episcopus Antiochenus. ibid.17
Anastasio dat literas Aurelianus Episcopus
ad Vigilium Papam. 550. 8. subdiacono
data est chartula aduersus Vigilium.
539.3
Anathema in eos qui hæreticos non expel-
lunt 536.47. in eos qui non rectè sentiunt
de sanctissima Trinitate. ibid. in eos qui
non credunt rectè de Iesu Christo. ibid.
48. in eos qui non confitentur Mariam
Virginem esse Dei genitricem. ibid. in eos
qui non rectè sentiunt de duabus naturis
in Christo. 546.23. in Theodorum Nesto-
rium, Arium, Eunomium, Macedonium,
Apollinarium, & cæteros hæreticos. ibid.
24. infligitur in hæreticos etiã post mor-
tem. 546.34
Anathematismi aduersus Origenem. 538.
82. quatuordecim Iustiniani Imperatoris
aduersus dissentientes. 546.18.19. sexde-
cim Gothorum Catholicorum in Arianam impietatem. 589.35. quinque Vigilij
Papæ. 553.183
ad Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconum
scribit Ferrandus. 529.19
Anatolius S.R.E. diaconus consuluit in re
grauj Ferrandum 533.28
Anatolij diaconi S. R. E. studia contra de-
cretum Iustiniani de fide. 546.5
in Anatolium Sebastenum scripsit Ephræm
574.80
Anatolius Archiepiscopus Constantinopo-
litanus quid senserit de Iba Episcopo. 553.
188
Anatolius vir consularis in terræmotu mo-
ritur. 557.5
Anatolius initiatissimus fuit. ibid.6
Anatolius impius, vir plebeius, & mollis.
580. 2. ad Magistratus & ad alia munera
irrepsit subdole. ibid. Antiochiæ ætatem
traduxit. ibid. hostias simulachris immo-
labat. ibid. cum Gregorio Episcopo fa-
miliaritatem constauit. ibidem. deprę-
henditur præstigiator, & infinitis imuo-
lucris sceleribus. ibidem.
Anatolium impium auersata est imago Dei-
parę. 580.3
Anatolius ducitur Constantinopolim. ibi-
dem.
in Anatolium exclamat populus Constan-
tinopolitanus. ibid. exponit bestijs. ibi-
dem.
Anatolij corpus lupi membratim deuorant
585.5. causam defendens reprehenditur à
Deipara. ibid.
Anazarbatum vrbs primaria Minoris Cili-
ciæ quater concussa terræmotu. 525.18. à
Iustino refectum, & Iustinobolis appella-
tum. ibid.
Ancillæ, & omnes execranæ fœminæ sepa-
randæ sunt à clericis. 590.26
Ancyranis scripsit Iustinianus contra hære-
ticos. 533.10
Andegauensis homo iuratur oleo benedicto
à S. Hospitio. 575.6
Andouera Regina decipitur à Fredegunde.
583.26
S. Andronico ædificata Ecclesia à Narsete
præfecto. 568.13
S. Andreæ ope curatus est Munzolus vir il-
lustris. 550.55. corpus inuentum Constan-
tinopoli. 532. 22. monasterium extruxit
Romæ S. Gregorius Papa. 581.10. reliquias
transtulit Constantinopol. Romam S.
Gregorius. ibid. reliquiæ sunt in Agatensi
vrbe. 583.47. brachium portatur Romam
à S. Gregorio Papa. 586.25. brachium or-
natum ostenditur in monasterio S. Gre-
gorij. ibid.
Andreas Ferentinas Episcopus à Gregorio
Papa corrigitur. 523.6
Andreas Episcopus Cardinalis sepultus Ca-
ietæ. 585.15
Andreæ Episcopi epitaphium. ibid.
Andreæ iustitia & doctrina commendatur,
ibid.
Andreas prius presbyter Cardinalis, postea
fuit factus Episcopus. ibid. exercuit mu-
nera veri Antistitis. ibid.
Andreas Episcopus Fundanus vixit S. Gre-
gorij tempore. ibid.16
Andreas Episcopus Aquinas. ibid.
Andreas presbyter Oltiensis ordinauit Pe-
lagium Papam. 555.19
Andreas diaconus fit Episcopus Aquinas.
572.2
Andreas mittitur à Mauritio Imperatore ad
milites in Orientem. 588.2
Andream nec audire sustinent milites. ibi-
dem.
Andreas Episcopus Prælualitanus ad Hor-
misdam Papam scribit. 519.64
Andreæ Ephesini Episcopi fidei professio.
553.82
Androginus & eius vxor filios consequi non
poterant. 564.19. & eius vxor ad Euty-
chium confugiunt, & filios consequun-
tur. ibid.
Androgini filij alter Petrus, alter vero Ioan-
nes. ibid.20
Andronicus presbyter Nestorianus. 525.4
Angelos prædicit ruinam Chilperici Regis,
& filiorum. 580.9. prædicit Tiberio Im-
peratori pacem. 582.5. apparuit S. Gallo,
& eum consolatur. 565.29
Angeli portant animas Sanctorum in cœ-
lum. 521.74. à Deo mittuntur de cœlo in
necessitatibus hominum. 537.17. fiunt pa-
trini baptizatæ fœminæ. ibid. auditi sunt
altercari in transitu S. Radegundis Regi-
næ. 590.37
per Angelos malos immissa pestis in Orien-
te. 544.7
Angelitæ hæretici. 536.84
in Anglia cultus Sixti Martyr. 544.16
in Angliam misit reliquias sancti Sixti Gre-
gorius papa. ibid.
in Angustijs quæ fit consolatio. 557.6
ab Angustijs liberat Deus sanctos suos. 578.9
10.11.12.13
in Angustijs homines boni prosperi efficiu-
untur. 579.29
de Anima insaniæ Origenis. 538.36
anima quomodo non possit præexistere.
538.39.40.41
de Anima fabulæ Platonis, & philosopho-
rum. 553.241. Christi delirium Origenis:
nam non fuit ante eius aduentum in car-
ne. 538.53
Animæ præexistentia similis est fabulæ Gē-
tilium. 538. 57. præexistentia quod non
detur, probatur ex Basilio, Athanasio, &
Gregorio Nysseno. ibidem Sanctorum in
cœlum ab angelis portantur. 521.44
de Anima liber compositus à Cassiodoro.
562.18

Index Annal. Eccleſiaſticorum.

Animalia ea loca cauent, in quibus alias furime periclitata. 512.1
Animi mœror interdum hominis interficit. 379.68
in Anienis fluminis ponte monumentum Narſetis. 565.11
Annona ſuppeditata diuinitus S. Benedicto 530.18
Anni à quo tempore numerentur in Eccleſia Romana. 536.59. à Chriſto cœpti numerari à Dionyſio Abbate Romanæ vrbis. 537. 71
Annus cruentus nece nobilium. 567.1
Annulum ignitum ſuſtinet palma Catholicus, & ei non nocet. 583.41
Antharit creatur Rex à Longobardis. 587.1. cognominatur Flauius. ibid. Rex ſtupet miraculo clauis S. Petri. 587.4
Antharit aliam clauem auream fecit S. Petri ibidem.
Anthimus Trapezuntius Epiſcopus ſubrogatur in locum Epiphanij Epiſcopi Conſtantinopol. 535.59. Eutychianam hæreſim ſectabatur. ibid. 535.61. ſtudet videri Catholicus. 536.56
Anthimi ſubdoli conatus. ibid. 87. præſentiam ſpreuit Agapetus papa. 536.15
Anthimum deponit Agapetus. ibidem. 16. 536.22.23
Anthimus deponitur ſine Concilio. ibid.
cum Anthimo mitius egit Agapetus. ibid.
Anthimo præſcriptus certus terminus. ibid. 24
Anthimum foouet Seuerus hæreticus. ibid. 26
Anthimus quanto tempore ſederit. ibid.
in Anthimum ſententia Agapeti Papæ. ibid. 38
Anthimus iterum damnatur ab Agapeto. 536. 53. primatur omni dignitate ab Agapeto. ibid. 54
Anthimo tributi plures termini ad reſipiſcendum à Synodo Conſtantinopolitana. 536.71.76.77.78
ad Anthimum proclamatio Mennæ, & Synodi Conſtantinopolitanæ. ibid. 79
in Anthimum ſententia lata. ibid. 80. quanta locutus ſit Mennas. 536.84
Anthimi errores. 536.78.79.80.81.82
in Anthimum quid decreuerit Iuſtinianus Imp. 536.106
in Anthimum Trapezuntium dicat anathema, qui ordinandus eſt Epiſcopus. 538. 77
Anthimus & ſocij anathematizantur à Vigilio papa. 549.18
Antiochena Eccleſia inuaſa à Seuero. 518. 21
Antiochenæ Eccleſiæ clades. ibid.
Antiocheni probant ſe verè Catholicos eſſe 518.26
Antiochenus Antiſtes Antiochiæ eſt ordinandus. 519.79
Antiochenæ Eccleſiæ cauſa. 519.86. Eccleſiæ Epiſcopus eligitur Paulus Conſtantinopolitanus. ibid.
Pro Antiochena Eccleſia laborant Legati ſedis Apoſtolicæ. ibid.
Antiochena Eccleſia fluctuat per Paulum Peſ. eius Epiſcopum. 521.56. clades Zoſimo relatæ. 525.15
Antiochenæ Eccleſiæ cauſa tractatur à Legatis. 519.97
Antiochenos confirmat in fide Anaſtaſius. 563.10
Antiochenus populus luit pœnas de perſecutione mota in ſuum Epiſcopum. 587. 23
Antiochia expulſus eſt Seuerus. 519.23
Antiochiæ creatur Epiſcopus Ephræm. 526. 52. excidium per terræmotus. 522.16. cuiam ſuſcipit Ephraimus. ibid.17
Antiochia proſtituta hæreticis. 525.13
Antiochiæ ingens terræmotus. ibid. poſterior terræmotus. 528.22
Antiochia dicta eſt Theopolis. ibid. mutauit nomen, ſed non ſubſecuta eſt morum correctio. 528.22
ab Antiochia egreſſus eſt omnis decor. ibid.
Antiochiæ auditum eſt primum nomen Chriſtianum. 528.23
in Antiochiæ foribus inſcribebatur: Chriſtus nobiſcum ſtate 528.25
Antiochia capta & incenſa à Coſrhoe Rege Perſarum. 538.22. 540.39. incenſa inſtaurat à Iuſtiniano Imp. & redditur illuſtrior. 542.2. adducta in magnum diſcrimen Perſarum inductione. 574.2. inuaditur à Coſrhoe Rege. ibid. 3. terræmotu concutitur. 580.1
Antiochiæ ætatem traduxit impius Anatolius. ibid. 2. in templo facta viſio de futuro Mauritio Imperatore. 583.9
Antiochiam cum honore reuerſus eſt Gregorius Epiſcopus. 587.23
Antiochia concutitur magno terræmotu, & multa ædificia corruunt. ibid.
Antiochiæ miſeranda clades. ibid. 34. terræmotu extincta ſexaginta millia hominum. ibid. in tantis malis nullum incendium. ibid.
ad Antiochum Italiæ Præfectum miſit edictum Iuſtinianus Imper. de rebus Italiæ 551.9
Antipater Epiſcopus Rhoſſos interfuit Cõcilio Antiocheno generali. Ruth. 7
Antipatrita Epiſcopus ſub Hierofolymitano patriarcha. 553.245
ab Antiquis petenda eſt doctrina. 562.14
Antiquitati non plene conſultum non euſtoditis antiquis codicibus. 533.64
Antonina vxor Beliſarij Ducis Romani exercitus. 533.45. Patritia vxor Beliſarij quid in Siluerium papam. 538.6
per Antoninam implet ſuam promiſſionẽ Vigilius intruſus. 538.14
Antonius Verſentaneus anathematizatur à Vigilio Papa. 540.18
Antonio Epiſcopo Aſcalonitano præcipit Iuſtinianus, vt Palæſtinam viſat, & eorũ tributa alleuet. 530.33
S. Antonij corporis inuentio. 531.27
Apameæ clerici laborant pro fide. 518.46
Apameis ſcripſit edictum Iuſtinianus contra hæreticos. 533.11
ab Apamea Syriæ Secundæ tranſlatæ ſunt reliquiæ Conſtantinopolim. 574.2
Apamea Syriæ Secundæ capta à Perſis. ibid. igne abſumpta ab hoſtibus. 574.4
Apameæ Arcicpiſcopus comitatur S. Eutychium. 578.7
Aphthastodocitæ hæretici. 535.83
Aphthartodocitarum ſententia præualuit aduerſus Corrupticolas. 563.3
Apocriſarius mittitur à S. Gregorio Conſtantinopolim. 583.12
Apocriſarij eligebantur diaconi. ibid.
Apologia Iuſtiniani Imp. pro ſua fide. 533.25
Apollinarem hæreticum damnat Iuſtinianus Imperator. 528.39
in Apollinarem anathema Iuſtiniani Imper. 546.25
Apollinaris & alij hæreſiarchæ incendio apud inferos cruciati apparent. 532.19. ſubrogatur in locum Zoili Epiſcopi Alexandrini. 551.3. ibid. 5. intruſus recipitur à Vigilio Papa. 553.14. Patriarcha Alexandrinus fuit in Quinta Synodo. 553.22. Epiſcopi fidei profeſſio. ibid. 52
Alexandrinus ſubſcribit ſententiæ latæ à Quinta Synodo Conſtantinop. 553.216
Apollinaris Epiſcopus Alexandrinus quanto tempore ſederit. 570.1. tres Epiſcopos ordinauit. ibid. Alexandrinus patriarcha quam fuerit miſericors, & humilis. 570.6. 7.8
Apollinaris relinquit Alchimam vxorem, & fit Epiſcopus. 566.19
Apollinius oraculum orabatur in monte Caſſino. 529.12. oraculum deſtructum à S. Benedicto. ibid.
de Apoſtaſia Origenis. 538.63
apoſtata à dæmone arreptus & cruciatus liberatur à S. Eutychio. 564.24
Apoſtatæ ad communionem non ſunt recipiendi. 579.31
Apoſtolica ſedes dicta Eccleſia Romana. 114. 43
Apoſtolicæ ſedis cultor Iuſtinianus quamdiu Catholicus. 534.41
Apoſtolici legati Synodum congregant Conſtantinopoli. 536.77
Apoſtolicæ ſedis legati primum locum obtinent in Concilijs. 553.286. ſedis ſummæ auctoritas. 555.5. ibid.
ab Apoſtolica qui diuiſus eſt ſede, in ſchiſmate eſt. 556.4
ad Apoſtolicam ſedem ſpectat congregare Concilia. 556.10
Apoſtolicæ ſedes tantum vſurparunt nomen patriarchæ. 570.16. ſedis indulgentia Aquileienſis Eccleſia habet patriarcham. ibid. 22
Apoſtolicum officium qui impleuerit, meretur Apoſtolicum præmium. 589.31
Apoſtolico patrocinio defenditur Roma. 585.3
Apoſtoli ſæpe defenderunt Romam ab hoſtibus. 554.70
Apoſtolorum reliquiæ exoptat Iuſtinianus ab Hormiſda papa. 519.93. ſanctuaria deferebantur à Iuſtiniano. ibid. dubitatio fit, confirmatio noſtræ fidei. 521.21. canones tranſlati ſunt de Græco à Dionyſio Abbate. 527.74
ex Apoſtolorum traditionibus doctrina Eccleſiaſtica Romæ. 535.91. traditione noſtra Romanæ Eccleſiæ. 538.26
in Apoſtolicorum actа Carmen Aratoris ad Vigilium Papam. 540.1
Apoſtolorum baſilica dedicatur à Mennæ Epiſcopo Conſtantinopol. 562.23
Apoſtolis templa vbique erecta, perſerum in Gallijs. 574.13
ad Apoſtolorum limina peregrinatio antiqua. 577.4
Apoſtolorum reliquiæ curabant omnes confirmos. ibid.
Apulia potitur Totilas Rex Gothorum. 545. 12
Aqua ſtat circa Eccleſiam S. Zenonis, & non poteſt in eam ingredi. 526.25. è ſepulchro S. Martini collecta auget vinum. 582.22
Aquæ benedictæ magna virtus. 537.10. ſeuenæ miraculoſe Byzacij. 533.
Aquila demonſtrauit corpus Lupentij martyris. 517.36
Aquileiæ Concilium coëgerunt Epiſcopi contra Quintam Synodum. 553.210
Aquileienſis patriarchatus vnde originem traxerit. 570.10. cum ſeqq.
Aquileienſis Epiſcopus ſchiſmaticus. 556.6.
Arabia Felix, olim dicta Saba, nunc autem Homeritis. 522.1.
Arabiſſenorum ciuitas magna, vnde oriundus eſt Mauritius Imp. 583.7
Arator magnus orator legatus Athalarici Regis ad Iuſtinianum. 537.38
Arator ſubdiacon. Eccleſiæ Romanæ. 540.1
aratoris carmen in acta Apoſtolorum ad Vigilium papam. 540.1
ad Aratorem plures ſcripſit epiſtolas Ennodius Ticinenſis. 537.36
arator, relicta aula regia, miniſterio Eccleſiæ ſe dicat. ibid.
in Araxanum agrum incurſionẽ fecit Mauritius Dux Tiberij Imperatoris. 537.6
arbor ingens tranſlata oratione S. Laurentij mari. 562.22

creabatur creandus Præfectus Prætorij. 534.
Patricius venit ad Zosimum vi-
525.15
sanctum. 525.20
ostituitur oratio-
ri. 525.20
Chrysostomi. 535.36
patriarchæ. 535.36
dicti sunt patriarchæ. 535.36
Legatis.
libelles offerunt Legatis.
monasteriorum sequuntur
Agapeto,
ur terminus ad reli-
ticos libel-
contra hæreticos libel-
Agapeto Papæ. 536.39
libellos lectus in prima
Constantinopolitanæ.
monasterio priuilegia concessit
Papa 111. Itaque etiam S. Grego-
562.2
monasterium constructũ à Chil-
ibid.
Rege.
Africam mittitur. 542.22. à
ibid.22
occiditur. ibid.22
primarius ciuitatis Nagran. 522.
martyris confessio, & sociorum. 522
cum erecentis & quadraginta so-
vocatur à Dunaan Rege. 522.47. cũ so-
nolunt fatere ib. perorat in Dunaan
ibid. 48. valde reprehendit Du-
49.50. detegit iniustitiam, su-
ibam, & reliqua vitia Dunaan. ibi-
dem.
ibid.
vixit annos 111. aquinque annos, &
filios filiorum, & filias filiarum. ibi-
dem. & beatum dicit propter martyrium
ibid. 51. commaryres hortatur, vt forti-
re agant. ibidem. asserit nihil glorioſius
martyrio. ibid. 52. contestatur suos. ibid.
ibidem constituit, qui permanserit
in pace ecclesiæ Christianorum. ibidem. 54.
eam possessionem reliquit Ecclesiæ ædi-
ficandæ. ibid. diuino afflatus Spiritu præ
dixerunt illar patriarcharum. ibid.
Dunaan & socios sententia impij Du-
ibid. 55
primus ex socijs consecutus est co-
martyrij. ibid. 56
filius hi Dux gentis Nagran. 523.28
nostris mouit bellum contra Grego-
Episcopum Antiochenum. 587.4
Dux coniurauit in Reccare-
Regem. 589.43
inferæ deteguntur, & Iuit pœ-
ibidem.
Vrbis Præfectum scribit The-
de publicis sloacis. 526.32
Theodoro, cognomine Mirus.
pius suscipit regnum Sueuorum
Regis Sueuorum tempore cele-
Concilium Bracharense, &
572.10
Iustiniano exagitati. 527.37
exagitat Iustinus Imperator. 524.1
Arianis laborat Theodoricus Italiæ
Arianorum patronus. 521.1.2
in Oriente magna libertate viuebant
Ecclesijs suis spoliati. ibid. 2. 525.1
cogit Theodoricus Ioannem
Constantinopolim. 525.1
Rege Deum exorant Patres in
Concilio. 532.17
expulsi sunt à sacerdotibus Cartha-
ginensibus. 533.14. sacerdotes pœnitentes
ad suscipiendi ad honores. 535.33
quæ statuerat Iustinianus Impe-
ratior. 535.44.45
Arianorum magnum odium in Salomo-
nem Præfectum Prætorio in Africa. ibi-
dem.
in Arianos odium Francorum. 535.96
Ariani milites rebellant in Africa. 536.117
ab Arianis rebaptizati, sunt in profunda
voragine demersi. 538.25
Ariani Spiritum sumunt ex Origene. 538.
60
Arianæ hæresis suspecti Roma expelluntur
Vigilij papæ opera. 544.1
Ariani suos Episcopos Patriarchas appella-
bant. 570.10
Arianus Episcopus inuadere vult Ecclesias
Christianorum Spoleti. 573.12
Arianus Episcopus dat pœnas impietatis.
ibidem. male tractare intendens sanctum
quendam Abbatem spiritum exhalauit.
583.38
Ariani Episcopi impostura in cœco sanan-
do. ibidem 39. confunduntur miraculis.
583.41
Arianus disputat de æqualitate personarũ.
ibid. eius argumenta. ibid.43
Arianus Comes illusor perit. 583.47
in Arianum delusorem retorquetur Iudi-
brium. ibid.48.49
Arianus derisor male perijt. ibid.51. ad mi-
raculum prouocatur. ibidem 52. proijcit
manum in feruentem aquam, & eius ca-
ro liquefit. ibid.53
Ariani Episcopi miraculis carent 585.9.
Narbonenses ad fidem conuertuntur. ibi-
dem 11
Arianorum coniuratio in Reccaredum Re-
gem Catholicum. ibid. 12. coniuratio de-
tegitur, & impij puniuntur. ibid.
Ariana hæresi implerent barbari Italiam
ibid. hæresis exiccata decrescit. ibid. im-
pietas condemnatur in Toletana Synodo
tertia. 589.10
Arianam superstitionem anathematizant
Gothi Catholici. 589.34
Arium cum suis dogmatibus anathemati-
zat Reccaredus Rex. 589.30
in Arium anathema Iustiniani. 546.25
in Arij dogmata insurgit S. Sabas cum Iusti-
niano. 530.29.31
Arij hæresis orta est ab origene. 533. 5. 538.
38
Arimninense Concilium damnant Gothi. 589
33
Aristides presbyter narrat exordium pro-
ditionis hæreticorum. 519.125. Romam
vocatur ab Hormisda Papa. 519.127. ini-
micus Legatorum Papæ. ibid.
Aristomachus Dux & Iudex. 535.65
in Aristotelis opera commentaria Boëtij.
526.25
Alma fidelium non sunt carnalia, sed spiri-
tualia. 573.12. vbi regnant, cessant leges
Ecclesiasticæ. 576.1
Armorum vsus quibus interdictus à Iusti-
niano. 531.21
Armenia Maior male tractata à Cosrhoe
Rege Persarum. 572.22. maior dicta persa-
menia. 572.22. suos Principes occidit, & se
tradit Romano Imp. ibid.
Armeniæ conceduntur inducię à Cosrhoe
Rege. 575.14
Armeniâ æstiuo tempore inuasit Cosrhroes
Rex. 579.4
Armentaria pia fœmina mater Gregorij
Turonensis Episcopi. 574.39
Armentarius clericus Gregorij Turonensis
infirmus sanatur virtute sancti Martini.
566.25
Arrogantia consueta hæreticorum. 519.113
Arrogantes humiliat Deus. 579.10. cum seq.
Arsaces coniurat cum Artabane in Iustima-
num Imp. 549.6
Arsenius Comes venit ad Iustinianum con
tra Christianos Palæstinæ. 530.21
Arsenius obtinet à Iustiniano ea quæ vult.
ibid. conuersus se commendat S. Sabæ, &
ab eo baptizatur. ibid. homicidij auctor
morte mulctatus. 537.14
Artabanes Dux dolo necat Gontharidem.
545.22. cum Arsace suo cognato coniurat
in Iustinianum Imp. 549.6
Artabanes Persa multos captiuos abduxit
ex ditione Romanorum. 574.1
Artemius Episcopus Senonicus interfuit
concilio Matisconensi. 582.10. comproba-
uit Acta Synodi Matisconensis. 588.22
Artes hominum regnandi causa. 519.91
Ars arte deluditur. ibid.
Artes mulctæ in bello. 523.19. cum seqq.
Artifices stent intra limites suæ officinæ. 546
41
Aruernenses liberantur ab inguinaria per
S. Gallum. 565.29
Aruernense Concilium in Gallia. 541.30
Aruernensis ciuitas ad incendio liberata per
S. Gallum Episcopum. ibid. afflicta in-
guine, mortuo S. Gallo Episcopo. 573.
19. Schismate laborauit, mortuo S. Gallo.
573.30
in Aruernensi ciuitate Iudæi conuertuntur.
579.24
Aruerni celebratur Synodus ad sedãdas tur-
bas. 587.37
Asclepiodotus Referendarius Gunthe ram-
mi missus ad Synodum Valentinam. 580.2
Asiam Iberi incolunt. 522.21
Asiani nolunt expungi nomina proprietorum
antistitum. 520.47.48
pro Asino à leone vorato, inseruit ipse met
leo Zosimo. 525.21
Asporatius templum construxit S. Theodo-
ro. 551.4
Asterius factus est Episcopus Alexandrinus.
521.40
ad Asterium Episcopum Alexandriæ scribit
Iustinus contra Homeritas. 522.66
Asterius Episcopus Salernitanus. 535.24
Asterius Præfectus Orientis. 587.3. alterca-
tur cum Gregorio Episcopo Antiocheno.
ibid. abdicatur Præfectura Orientis. ibid.
dat pœnas de malis in Gregorium Epi-
scopum illatis. 587.23
de Astronomia & de Arithmetica liberos e-
didit Cassiodorus. 562.22
Astronomia iudiciaria damnatur. ibid.
Athalaricus Rex ad Senatum scribit de ele-
ctione Felicis Papæ. 526.23. annum octa-
uum agebat, quando mortuus est Theo-
doricus. 526.34. Rex Italiæ. ibid.
Athalaricum bene instituendum curat A-
malasuntha mater. ibid.
Athalaricus Rex admonet Gothos in Italia.
526.37
Athalarici epistolæ ad Victorinum Episco-
pum eius orationibus se commendantis.
526.40
Athalaricus à Senatu iuramentum exegit.
ibid. 37. scribit ad Senatum, ad populum,
& ad Romanos dispersos. ibi. studuit firm-
are sibi regnum. 526.41. quærit reddi si-
bi tuta, quę possidebat in Gallijs. ibid. ex-
igit iuramentum à Gallis, vt sint fideles.
ibidem. possidet in Gallia ea loca, quæ
sunt cis Rodanum. ibidem. 42. habuit
fœderatos Burgundiones, & Thuringios.
526.42
Athalarici Regis legatio ad Iustinianum
Imp. 527.33
Athalaricus pacem & concordiam à Iusti-
niano expescit. ibid.
Athalaricus pacem firmauit cum Iustinano
Imp. 527.37
Athalarici numisma. ibid.
Athalarici Regis patrocinium suscipit Iusti-
nianus Imp. 527.37
Athalarici Regis constitutio, ne clerici tra-
hantur ad laicalia tribunalia. 527.64

Index Annal. Ecclesiasticorum.

Athalarici Regis honor erga Romanam Ecclesiam. ibid.
Athalaricus pœnam constituit in eum, qui ad laicalia tribunalia clericum traxerit. 527.66
Athalarici epistola ad Hildericum Regem de morte Amalafridæ. 527.84
Athalaricus quæ molitus sit in Hildericum Regem. 527.86
Athalarici epistola ad Ioannem Papam aduersus simoniacos. 533.32. Regis edictum in simoniacos affixum ante atrium S. Petri. 533.40. Regis epistola ad Saluantium Præfectum Vrbis. ibid.
Athalaricus Rex denobilibus Romanis bene meretur. 534.2. auget Aurelium Cassiodorum dignitate Præfecturę prætorij. ibid. obitus. 534.67
Atholocus Episcopus Narbonensis Arianus alter Arius videbatur. 585.11
Athalocus Arianus desperatione perit. ibidem.
Athanagildus Rex Gothorum in Hispania moritur. 567.17
Athanagildo fuerunt duæ filiæ, quæ traditæ sunt nuptui Regibus Francorum, ibidem.
Athanagildus Rex habuit coniugem Goisuintham. 583.33
Athanasij testimonium in vita S. Antonij aduersus Origenem 538.53
ad Atharbium præfect. Prætorij scribit Iustinianus Imper. de electione Episcoporum 528.12
Athei vltimis supplicijs afficiuntur constitutione Iustiniani. 552.6
Athenogenes Abbas Episcopus petrensis. 546.69
Atolus discipulus sancti Remigij moritur. 585.14
Atoli epitaphium. ibid. pietas commendatur. ibidem.
Auares victi à Tiberio Comite Excubitorũ pacem petunt. 569.3. rursum inuadunt Romanorum Imperium. 574.1. grassantur in Romanum Imperium. 587.26
in Auares legatio Turcarum ad Iustinum Imperatorem. 587.30
Auaritia reddit Principes turpes. 565.8
Auaritiam fugiant principes. 577.4
Auarus infirmus pecuniam pauperibus distribuit, & ipsam repetendo cadit mortuus. 554.1
Auctoris peroratio cum gratiarum actione. 591.1
Auctor offert hunc librum S. Deigenitrici Mariæ. ibid. non ita hilaris librum hunc edidit. ibid.3
Auctoritas Romanæ Ecclesiæ super omnes Ecclesias. 534.31. Romanæ Ecclesiæ non ex diuitijs, sed ex Apostolica potestate. 536.12 Romanæ Ecclesiæ quando magis viguerit. ibid. Papæ tunc magis viget, quando est oppressa. 536.31. Papæ quanta sit super omnes. 546.46. 555.8. 561.27. 587.8.9. prædicandi non est concessa laicis. 535.32
Audicas tyrannus regno Sueuorum priuat Eburicum adolescentem. 584.9
Audicas in monasterium trudit Eburicum. ibid. regno priuatur à Leuuigildo Rege. ibid. in monasterium truditur. ibid.
Augustanis scripsit Iustinianus contra hæreticos. 533.19
Auieno Senatori scribit Ioannes Papa de fide. 534.84
S. Auitus Abbas Nutiacensis intercessit pro Sigismundo Rege. 516.46. prædicit Clodomero mortem. ibid. miraculis claruit inter confessores numeratur. 516.51
ad Auitum Senatorem scribit Ioannes papa de fide. 534.24
S. Aritt intercessione liberatus Childebertus Rex ab imminentibus periculis. 542.7
S. Auito insignem Ecclesiam erigit Childebertus. ibid.
S. Auitus Episcopus Aruernensis Iudæos conuertit. 579.24
ab Auito Iudæi baptizantur. 579.26
Aulici maxime possunt apud Principes. 559.27
Aulicos Iustini Imper. præuenit Hormisda papa. ibid.58
Aurelianense Concilium secundum. 536.24
in Aurelianensi Concilio secundo quot canones sanciti, & inprimis de suffragijs Fidelium. ibid.
Aurelianensis Synodus tertia in Gallia. 540.27
Aurelianensi Synodo tertiæ quot Episcopi interfuerint. ibid.
Aurelianense Concilium quartum de Paschatis die quando celebratum. 545.17
Aurelianensis Concilij quarti duo canones. ibid.19
Aurelianensis Synodus quinta. 552.25
Aurelianensi Synodo quintæ qui Episcopi interfuerint. ibidem.
in Aurelatensi Synodo quinta quot canones sanciti. 552.28
Aurelianis tenuit sedem sui regni Guntheramnus. 565.33
Aurelianus Episcopus successor Auxani in Episcopatu Aurelatensi. 546.61
Aureliani Arelatensis Episcopi legatio ad Vigilium papam. 550.8
ad Aurelianum Aurelatensem Episcopum epistola Vigilij Papæ. ibid.9
Aurelianus Episcopus Vicarius Vigilij papæ 550.10. Episcopus confirmatur à Vigilio papa. 574. item 546.61.63.& 66. Arelatensis Episcopus Synodo quintæ Aurelianensi interfuit. 552.25
Aurelius Cassiodorus auctus dignitate præfecturæ prætoriæ ab Athalarico. 534.2
Aurelij Cassiodori epistola ad Ioannem papam se commendantis eius orationibus. ibid.3
Austrapius Dux in basilicam S. Martini confugit. 557.41
in Austrapium crudelis est Iudex, sed à Deo punitur. ibidem.
Austrechildis Reginæ pia legata soluenda esse decernit Guntheramnus Rex. 589.2. Regina moritur. 583.27. Regina curat vt sui medici occidantur. ibid.
Aurum Iudices interdum corrumpit. 519. 140. adulterinum existimandum, quod colligitur lachrymis populorum. 578. 5.
Auro remittit ad propria Hunnos grassantes Iustinianus Imperator. 558.11
Auxanius S. Cæsarij Arelatensis Episcopi successor. 544.11
Auxanius Arelat. Episcopus à Vigilio Papa sedis Apostolicæ per Gallias constitutus Vicarius. 545.3.4.8. quo anno sit defunctus. 545.10.546.61
Auxilium diuinum implorandum est in laboribus perferendis. 517.1
Auximitę populi ad fidem Christi conuertuntur. 541.26

B.

Badda virgo filia Chilperici Regis nupsit Reccaredo Regi in Hispania. 587. 29. Regina subscripsit Catholicæ fidei ibidem.
Bagaiensis vrbs cingitur muris à Iustiniano 534.65
Baioariorum contersio per Rupertum Episcopum Vangionensem. 590.41
Baioariorum Apostolus Rupertus Episcopus. ibidem.
Baioarij acceperunt Euangelium à S. Seuerino. ibidem
Bandoninia morialis alumna S. Radegundis. 590.38
Bandoninia describit Felicem transitum S. Radegundis. ibid.57. cum seqq.
de Baptismi forma, & glorificationis hymno. 538.24
Baptismus multis conferebatur in die Paschatis. 539.57
in Baptismatis fonte quot annis solita renouari miracula in Hispania. 548.20
de Baptismatis fonte periculum facit Theodegisculus Rex. 548.11.12
Baptismate abstergitur fœtor Iudaicus. 538
in Baradatum scripsit Ephræm Episcopus Antiochenus. 531.80
Barbari imitatur pietatem Christianorum. 532.6. refarciunt illas Ecclesias, quas VVidali profanarunt. 532.7. bello VVandalico exagitant. 532.8. Romanis ingenia mala intulerunt. 538.8. contemnuntur à Iustino 566.8. plures iuncti fœdere cum Longobardis. 568.1
Barbarorum grassatio in sanctos monachos 586.17
Barsanuphius anachoreta admirandus. 518. 13.14
S. Bartholomæum Apostolum colunt Indi, à quo Euangelium acceperunt. 518.1
Basilica ædificata reliquijs. 516.10
Basilicæ duodecim Apostolorum Romæ à Pelagio Papa exstructæ coptæ, à Ioanne Tertio est consummatæ, dedicatæ, & dotatæ 559.10. Cæpe erectæ SS. Apostolis Petro & Paulo, & præsertim in Gallijs. 574.60
Basilicas Orthodoxorum venerati sunt Gothi. 558.3
Basilides patricius vnus ex Decem vitis. 522. 23
Basilifcus vnus ex Synodo Constantinopolitana. 560.42
S. Basilius probat animam hominis non præexistere. 538.51. reprehendit Origenem, quod cœli non sint animati. 538. 60. asserit Origenem expulsum à gratia Dei, & ab Ecclesia. ibid. reprehendit Origenē, quod damnati saluabuntur. 538.63
Basilius patricius Romanus Roma fugit. 547.12.
Basinianus testis adducitur propriæ innocentiæ à Vigilio papa. 556.2
Beda nomine aliquæ scriptæ edita, quæ vere Petri Abbatis Tripolitani sunt. 570.21
Belisarius Dux mittitur ad bellum Persicum à Iustiniano Imp. 557.41
Belisarij epistola ad Mirrhanem, ex pecunia offerendo. ibid.42
ad Belisarium Mirrhanes ad bellum eum excitando. ibid.1
Belisarius rursus ad Mirrhanem, ad concordiam eum hortando. ibid.
ad Belisarium iterum Mirrhanes, ipsum ad temnendo. 557.4
Belisarius Persas vicit. ibid. 43. Dux exercitus Iustiniani præuidet victoriam per somnium. 533.47. Dux feliciter confligit bellum pertinacem. 530.11. seuere punit eos homicidas. 533.49
Belisarij concio de iustitia seruanda in exercitu. 533.47
Belisarij probatur seueritas. ibid. 48. summa iustitiæ exemplum. 533.52. summa prudentia in continendo exercitu. ibid. potitur Cartahagine. 533.51. superat inuidorum calumniam. 534.6
Belisarij triumphus. ibid.
Belisarius quæ & quanta spolia ab hostibus ceperit. 536.61
Belisarij Consulatus honorificus. 560
Belisarius Salonam vrbem expugnauit. 561
93. Siciliam Romanis recuperauit. ibid.
Belisarij felicitas.

offertur Maurus ab Etychio Senatore. ibid.11
S. Benedictus degebat apud montes Simbruinos.ibid. duodecim erexit monasteria.ibid.eadem in vna eademq; prouincia exstructa testatur Gregorius papa. 581.11.
ex angustijs Sublacensibus Cassinum petit. 529.10
à S Benedicto tanquam à fonticulo sunt derivata immensa flumina,tot agmina monachorum. 529.11
in S.Benedicto tanquam in paruo globo apparet immensum cœlum. ibid.
S. Benedictus aufert reliquias idololatriæ. ibid.11
de S.Benedicto conqueritur diabolus. ibidem 13
S.Benedictus Maledictus à diabolo vocatur ibidem.
S.Benedicto diuinitus suppeditata annona. 539.17
à S. Benedicto descendit sancta & generosa posteritas. 541.28
S. Benedictus quo anno mortuus. 535. 90. cum seqq.
ad S. Benedictum spatharium suum misit Totilas Rex. 543.5
S.Benedictus spatharium detegit. ibid.
ad S. Benedictum venit Totilas Rex humillimus,& ab eo reprehenditur. ibidem 6. sæpe veniebat Antistes Ecclesiæ Canusinæ. ibid.7
S. Benedictus quid vaticinatus sit de clade Vrbis. ibid.
ad S. Benedictum ducit rusticum ligatum Galla Dux Gothorum. ibid.8
S. Benedicti virtute soluitur rusticus, & Galla nouit diuinam virtutem. ibidem. 9
S. Benedictus luget monasterium Cassini destruendum. 573.24
S. Benedictum luminorem incendere conantur Gothi. 543.4
S.Benedictus diuinitus ab igne liberatur. ibidem.
Benedictus Bononus Romanus fit papa. 564.3.Papa quanto tempore sederit. 577. 1.fecit vnam ordinationem. ibid.
Benedicti epistola ad Dauid Episcopum de mysterijs sanctissimæ Trinitatis. ibidem tempore S. Gregorius non fuit creatus diaconus Cardinalis. 581.2. & 5. tempore S. Gregorius adhuc non exercuit monasticam vitam. ibid.
Beneficentia & misericordia in principe plurimum laudantur. 547.7.13.14.18.19. 21.cum seqq.
Beneficia à Deo accepta sunt recolenda, & Deo gratiæ agendæ. 534.57.ibid. 61
Beneficiorum diuinitus acceptorum exaggeratio Iustiniani. 534.58
Beneuentum occupat Totilas, & eius muros diruit. 543.11
Benignitas Totilæ Regis erga Romanos. 547.13
Benignus Episcopus Heracleæ Paphlagoniæ. 553.28
ad Benignum Archiepiscopum scripsit Pelagius Papa de translatione Episcoporum. 581.1
Beppolenus Dux cum Fredegunde visitat S. Prætextatum Episcopum. 589.6
Berœa expugnata à Cosdhoe Rege Persarum. 540.39
Bertheramnus Episcopus Burdegalēsis fuit in Synodo Matisconensi. 588.11. cogitur pascere Faustinianum, quia eum benedixerat. 588.21
Beraellaius à Rege inuitatus permissus est iterus remeare ad propria. 591.2
Berychiensis Metropolitanus subtractus ab Alexandrino, & concessus Hierosolymitano. 553.245
Berythum in Phœnicia terræmotu solo æquatum est. 553.249
Bessarion Trapezuntius Archiepiscopus Nicænus extitit auctor concordiæ Latinorum cum Græcis.Ruth.14. factus Cardinalis S.R.E. ibid.
Bessam exercitus Præfectum adeunt Romani, cum quo conferunt quid agendum sit in prælio. 547.6
Bessas triticum occultè Romæ vendebat contra ius.547.8.capta Roma aufugit.ibidem 12
Bestijs exponit præstigiator. 580.4
S. Bibiani basilica perficitur à Leontio Episcopo Burdegalensi. 566.18
de Bibliotheca Cassiodori. 562. 11. cum seqq.
Biduarius male tractatur à Iustiniano Imp. ipsius fratre. 575.15. & Iustinus conciliati sunt. ibid.
Birgentius fugit in Venetos, venit in Dalmatiam, & se contulit Bizantium. 536. 19
Bituricensis vrbis eligitur Episcopus Sulpitius. 587.35
Bizacena prouincia gaudebat de reditu S. Fulgentij. 522.14
Bizacenæ Ecclesiæ salua vult priuilegia Iustinus Imp. 568.19
Bizacenum Concilium celebratum in Africa. 523.33
Bizacij aquæ inuentæ sunt miraculo. 535.59
Bizacij constituitur à Iustiniano Rector Consularis. 534.59
Blandus presbyter missus legatus Constantinopolim ab Hormisda papa.519.2. presbyter nouissimus post diaconos positus errore librariorum. ibid.13
Blandi presbyteri suggestio de Ioanne legato ad Hormisdam papam. ibid.12
Blasphemiæ Origenis horrendæ de Trinitate,de Dei potestate, & aliæ. 539.18. cum seqq.
Blasphemiæ Vigilij nomine scriptæ. 538.16
Blasphemus in Sanctos à Deo punitur. 556. 37
Blasphemi à Deo puniuntur.583.58. in beatam Virginem à Deo puniuntur. 587.27
Blemyos sibi conciliauit Iustinianus Imperator. 550.11
Blemyi humanas hostias Soli sacrificare cõsueuerunt. ibid. 12. ad fidem conuerfio. ibid.
Blindinus Comes venit ad S. Benedictum. 543.5
Boazanes Episcopus Christianorum Persarum. 523.14
Boëtius factus est Consul in Occidente. 522. 3.commentarium scripsit de Trinitate ad Symmachum. ibid.
Boëtius commentarium scripsit cõtra Nestorium & Eutychetem.ibid. Theologus disertissimus.ibid.modestissimus & humillimus.ibid.alia scripsit opuscula.522.3
in Boëtium commouetur Theodoricus tyrannus. 525.11
Boëtius missus exul Ticinum. ibid.
Boëtio quæ obiecta fuerint. ibid.12
in Boëtium quæ crudeliter egerit Theodoricus tyrannus. 526.9
S. Boëtij excellens doctrina omnium scientiarum.ibid.10. integritas in administranda Republica. ibid.11. accusatores quam viles fuerint. ibid.12
in Boëtium quæ accusatio. ibid. 13
Boëtius oppressorum defensor. ibid.14. Senatum defendit. ibid.
de Boëtij socero, vxore, & filijs, & quomodo omnes laudandi. 526.15
Boëtij filij Consulares dicti, quia filij Consulis.ibid.Commentaria in opera Aristotelis. ibid.16
Boëtius scripsit de Trinitate, & hæ fuerunt

extremæ eius lucubrationes. ibidem.
Boëtij carcer clarissimus effectus. 526.16
in Boëtij nece ingens miraculum auulsi capitis. ibid.17
ad Boëtij sepulchrum epitaphia. ibid.
Boëtius plures habuit & habet laudatores. ibid.18. Dionysio Areopagitæ comparatus. 526.17
Boëtius Episcopus Africanus. 519.12
Bona Ecclesiastica distribuenda sunt pauperibus. 528.13. cum seqq. Ecclesiæ non sunt dirripienda. 556.38.39. Ecclesiæ ne accipiantur à quibuslibet, alioquin excommunicentur. 570.20. Ecclesiæ diaconus accipiens à Deo punitur. 570.22. Ecclesiæ nemo accipiat, ne à Deo puniatur. ibid. 570.25.572.4.573.11.579.16.583.47. cum seq. mixta prauis non prosunt. 590.19. Abbatissa religiosa fœmina. 590.6
Boni quique tentantur superbia. 587.18
Bonifacius creatur Episcopus Carthaginensis. 522.9. salutatur Primas in cathedra totius Africæ. ibid. presbyter legatus Papæ in Concilio Chalcedonensi. 553.187.
Bonifacius II. creatur Romanus Pontifex. 530.2. cuius patre Sigismundo fit natus fuisse genere Gothus videtur. ibid.
in Bonifacij Papæ creatione fuit etiam electus Dioscorus schismaticus. ibid.
Bonifacius Synodum congregauit. ibid.
Bonifacij nomine scripta edita. 530.5
Bonifacius Synodum Romanam congregauit. 532.1. Vigilium sibi successorem delegit. ibidem. chirographum successionis Vigilij incendio consumpsit. ibid.2
in Bonifacij decretum quid Agapetus. ibid. 3.
Bonifacij Papæ obitus. ibid.6
Bonifacius Ecclesiam S. Michaelis archangeli dicauit in summitate Circi. 531.7
post Bonifacium quanto tempore Pontificia sedes vacauerit. ibid.8
Bonifacij Acta contra Dioscorum irritantur ab Agapeto Papa. 535.28
S. Bonifacij Episcopi Ferentini magna charitas in Gothos. 537.10
Bonorum hominum societas quam vtilis. 527.16
Bonus de Ferentino Episcopus ordinauit Pelagium Papam. 547.5
Boreales conuertit Rupertus Episcopus Vangionensis. 590.41. conuersi tempore Childeberti Secundi Regis, & non Primi ibidem.
Boreum vrbs Maurusijs vicina ab exoluendo tributo libera fuit. 530.14
Bosphorus ciuitas maritima. 522.21
Bracharense Concilium primum celebratum opera Theodomiri Regis. 563.34. Concilium secundum sub Ariamiro Rege Sueuorum. 571.10
in Bracharensi Concilio quot canones sanciti, & qui interfuerint. ibid.
Brachium S. Andreæ portatum Romam à S. Gregorio Papa. 556.25. asseruatum Romæ in monasterio S. Gregorij. ibidem.
Brennacensis Synodus in Gallia. 583.15
Bridius filius Meilochon Rex Pictorum in Britannia. 565.31
Brigida virgo Scota in Gibernia moritur. 523.47
Brigid æ extant exempla haud vulgaria. ibidem.
in Britanniam dirigit exercitum Clotarius Rex. 564.30
in Britanniam venit S. Columbanus prædicaturus verbum Dei. 565.30
in Britannia plura facta sunt monasteria. 561.32
à Britannijs venit Vinnocus vir summæ abstinentiæ 580.22
de Brunichilde & Gelusuintha sororibus quid sentiat Fortunatus. 567.19
Brunichildis copulata in matrimonium Mœroueo. 579.31. nuptiæ Sigeberto Regi Francorum. 567.17. nuptijs pax conciliata est inter Francos & Gothos. ibi. 18. Regina facta Catholica. ibidem.
ad Brunichildem fugit Mœroueus. 580.6
Brunichildis Regina accersit Lupentium Abbatem. 587.36
Brutios subegit Totilas Rex. 543.12
Bucellinus Dux Francorum. 555. 12. cum Francis victus à Romanis. ibid.14
Bulgari iuncti fœdere cum Longobardis. 568.3
Bultinus confirmauit iureiurando se bella gesturum pro Gothis. 555.25
Burgundiones fœderati cum Athalarico Rege Italorum. 526.42. subacti à Francis. ibid.44
Burgundionum Reges Sigismundus & Gomarus fratres. ibid.
Burgundiones à Francis opprimuntur. 526. 48
Burgundionum magnam stragem fecerunt Longobardi. 525.8
Burgundiæ præerat Chilpericus Rex. 579.30
Bizantij suburbia populati sunt Hunni. 539. 10
Bizantium se contulit Birgentius. 539.19
Bizantium venit Belisarius à Iustiniano vocatus. 541.4
Bizantium concussum terremotu. 553.249

C.

CAbades Rex Persarum scribit ad Iustinum de Lazarum Rege. 522.18
ad Cabadem Regem Persarum mittit legatos Iustinianus Imp. 527.61
Cabades exoptat excurrere fines Christianorum. 522.12. Rex Persarum multa millia Manichæorum vna die peremit. 523. 14
Cabaonis scita consilia. 522.6
Cabilonensis Synodus iussu Guntheramni. 582.9
Cadauera bestijs & volucribus exponebant Persæ. 554.15
Cadurcensis Episcopus altercatur cum Rutheno. de diœcesi. 587.35
Cæcus illuminatur à S. Medardo. 564.34
lumen recipit virtute S. Martini. 579.19. illuminatur à Ioanne papa. 525.5. illuminatur in morte S. Radegundis. 590.39
de Cæco impostura Episcopi Ariani, quis re vera deinde sit cæcus. 583.39
Cæci tres lumen recipiunt intercessione S. Martini. 560.12
Cælestes mansiones quomodo ædificentur. 590.20
Cœlestia corpora non possunt esse animata, vt malè sentit Origenes. 538.65
Cœlibatus præscriptus Episcopis & clericis in Ecclesia Græcorum. 535.9
Cæsaraugusta obsessa à Childeberto & Clotario Regibus Francorum. 542.3
Cæsaraugustani ciues ad Deum confugiunt, & liberantur. ibid.
Cæsariensis Episcopus interpellat Iustinianum pro Samaritanis. 530.41. Metropolitanus subtractus ab Antiocheno patriarcha. 552.245. ciuitas nobilitata Proconsulatibus fascibus. ibid.246
Cæsariensibus scripsit Iustinianus contra hæreticos. 533.11
S. Cæsarius Arelat. Episcopus Visitator Ecclesiæ Contumelioli Episcopi, ob crimina moti, Apostolica auctoritate constituitur. 534.47.49. quo tempore decesserit ex hac vita. 544.11
Cæsariæ sanctæ fœminæ coniugatæ epitaphium. 587.41
Cæsariæ sanctæ fœminæ coniugatæ epitaphium. 587.41
Cæsenæ præsidia cepit Totilas Rex. 543.1
Cæthegus Exconsul mittitur à Iustiniano ad Vigilium Papam. 533.30
Cagani Ducis Auarum excursio in Longobardos. 587.ad
Caietæ sepultus Andreas Episcopus Cardinal. 581.11
Cains Episcopus legatus Concilij Carthaginensis. 538.24
Calabria potitur Totilas Rex Gothorum. 543.12
in Calabriæ extrema parte positum monasterium Cassiodori. 561.6
Calix aureus gemmis circumdatus cum patena mittitur ab Epiphanio Constant. ad Hormisdam Papam. 526.13
Callinicus Excubitorum Præpositus curat Iustinum, vt Imperium sumat. 561.24
Calotychus cubicularius studet, vt Theodosius fiat Episcopus Alexandrinus. 581. 65
Calumnia in Ioannem Pontificem perantisime diluitur. 525.8. cum seqq.
Calumnias patiuntur Sancti, sed Deo eos liberat. 536.66.68.572.16
Caluppa reclusus moritur. 579.15
Campania potitur Totilas Rex. 541.1
ad Campaniæ Episcopos epistola Pelagij Papæ de accusationibus ac iudicijs Episcoporum. 580.8
Camulsanis illata est imago nulla manu facta. 574.2
Candidus Episcopus Surenorum. 540.30. præsul Sergiopolis Cosrhoi occurrit, vt auxiliaretur ciuitati. 544.3
de Cancellis ligno S. Martini vere mirandis. 566.27
Canes non nutriant clerici. 581.9
Canones ab hæreticorum iudicijs non tuentur. 552.58
Canones Apostolorum translati sunt ex Græco à Dionysio Abbate. 527.14
Canonum concordiam composuit Cresconius Episcopus Africanus. 527.74
in Canonibus concordandis qui laborarint. ibid.
Canones sunt custodiendi & seruandi. 536. 49
Canon Aurelianensis Synodi in iudicat. 548. 38
Canonum vindex Iustinianus Imperator. 541.13
Canones ab omnibus seruentur, sed præsertim ab Episcopis. ibid. 14. aliquando tum culcati à Iustiniano Imp. 541.16. in Oriente collegit Martinus Bracharensis Episcopus. 571.11
Canticum à Iustiniano Ecclesijs traditum reuersis Roma legatis. 574.2
Cantica lætitiæ in Christianorum funere. 590.39
Capitula tria apposita à Iustiniano Imper. 546.10
Capitulum primum Iustiniani Imper. contra Theodoricum Mopsuestenum. 546.21. secundum aduersus scripta Theodori. 546.27. tertium aduersus Ibæ hæreticam epistolam ad Marim persam. 546.31
Capitulis duodecim Cyrilli minime est derogandum. 553.1
Cappadoces Præfecti infamati. 529.32. improbi iudicantur. ibid.
Capræ caput immolabant diabolo Longobardi. 579.3
Captiuos liberat Sanctulus vir Dei à Longobardis. 573.36
in Carcere vincti liberantur à S. Germano. 588.32
Cardarigas Dux exercitus Persarum. 560.40. simulat mouere exercitum in Romanos. ibidem 51
Cartilephus monasticæ vitam in monasterio Modoalensi excoluit. 556.7
Caro accipitur & secundum naturam & in eucharistia mysterium. 580.3

Caro resumptam naturam resurgit, non autem delictum culpam. ibid. 1
Carnis vitium maxime viget inter hæreticos. 518.47
Carnium humanarum comestio, fame cogente. 539.16
Carthaginem reuertitur S. Fulgentius cum aliis Episcopis. 522.11
Carthaginem portant Reliquias. 533.53
Carthagini datur Rector Consularis. 534.59
Carthagini erigit Ecclesias Iustinianus. 534.
Carthago dicta Iustiniana. ibid. 65. à militia Arriana liberata. 536.117. ibid. 120
Carthaginenses Honoratum Episcopum & reuocant totum Africæ creant. 522.9
Carthaginenses sacerdotes Arianos expellunt. 535. omnes leuantur propter reditum Episcoporum exulum. ibid.
in Carthaginensi Concilio ducenti decem & septem Episcopi. 535.22
Carthaginensi Concilij epistola ad Ioannem papam. ibid. in
Carthaginense Concilium quantum defuerit. 535.67
Carthaginensis Concilium legationem mittit ad Iustinianum Imp. ibid 41
Calendarum ciuitatem euerterunt Hunni. 539.
Cassiani fluminis ripas vrna insculpta in historia Romanorum. 575.15
Cassianus Scythopolitanus præfectus monachorum consentit. 533.17. ab infantia fuit educatus apud diuinum Sabam. 532.
Cassianum petit S. Benedictus ex angustiis solitudinum montium. 529.10
Cassianum monasterio aliqua donat Tertulla parens S. Placidi. 541.29
Cassinensibus monachis datum est monasterium apud Lateranensem basilicam. ibid
Cassinense monasterium destruendum fuit à Benedicto. 575.14
Cassinense monasterium à Longobardis euersum. ibid.
Cassiodorus sit Præfectus Prætorij. 534.1
Cassiodori epistola ad Ioannem papam. ibidem epistola ad Episcopos, vbi se commendat eorum orationibus. 534.7. epistola ad eundem Episcopum Mediolanensem. ibid. 9 commendatur diligentia eius amanuensis. ibid.12
Cassiodorus vices suas delegat Romæ Ambrosio. 534.10. iubet, vt reddantur Ecclesiarum sacra ornamenta. 536.8. quatuor tantum Synodorum assertor. 536.2. in monasterio suo literis vacabat. 562.1. Psalmum compositum scripsit, & de Indictione, ac de Pascha. ibid.6
de Cassiodori monasterio Vivariense, siue Castellense. 562.8
Cassiodorus locum aptum reperit & inuenit cœnobium & anachoretas in. ibidem. 10. parauit monasterio lucernas & horologia. 562.
Cassiodori Bibliotheca. ibid.12
Cassiodorus scripsit perbreue Chronicon, de rebus Gothicis, de anima, super Psalmos, & alia. 562.17. cum seqq.
Cassiodori labores in senectute. 562.21
Cassiodorus quæ etiam suos docuit. ibid.23
Cassiodori reliquæ laucubrationes. ibid.23
Cassiodorus Abbatem Vivariensium cœnobitarum Chalcedonium constituit. ibid. præfuit Gerontium Abbatem Castellensium anachoretis. ibid.
à Catinia Episcop. Narniensis despicitur à Totila Rege. 543.2. liberat Spatharium Totilæ Regis. ibid. quo anno mortuus sit. 518.14
Catini sepulchri epitaphium. ibid.
de Castellensi monasterio Cassiodori. 562.28.
Castellensibus anachoretis præficitur Abbas Gerontius. 562.23
Castitas & ieiunium hostes vincit. 522.5
Cataneæ ordinationem habuit Vigilius papa. 546.60
Catholica Ecclesia dicta Ecclesia Romana. 574.44
Catholicos exules restitui petitur. 518.24
Catholici exules restituuntur à Iustino Imperat. 518.57. nomen nemo consequitur, nisi qui communicat cum sede Apostolica. 520.8. Catholicum Episcopum volunt 535.68. perunt vt expellantur hæretici. 536. 56. totius Orbis veneranti sunt SS. reliquiæ. 573.19. olim appellabantur Romani 574.9
Catholicum illud est, quod à Romano Pontifice prodierit definitum. 519.98
Catholicos excitatur persecutio à Leuuigildo Rege Ariano. 582.32
Catholici non participant de benedictionibus hæreticorum. 583.50
Catholicis interdum tepescit fidei feruor ibid.53
Catholicos perficitur Leuuigildus Rex. 584.7. sequitur præmium, si bene egerint, & pœna impios. 589.38
atomi presbytero studebant aliqui Aruernenses. vt nouet Episcopus. 573.30
Caucobadoxæ hæretici. 535.84
Causæ Episcoporum non trahantur ad seculare forum. 562.11. clericorum non ad Iudices seculares, sed ad Episcopos & Concilium prouinciale referantur. 588. 17
Cautino Archidiacono studebant multi Aruernenses, vt nouet Episcopus. 573.30
Cautinus factus est Episcopus Aruernensis. 565.30
ad Celerem aulicum Iustini scribit Hormisda Papa. 519.28
Celerianus fabelles Vitaliani interemptus est. 520.1
Cenedæ dat pœnas patratorum scelerum Leuthares. 535.14
S. Cerbonius Episcopus Populonij. 546. 5. hospitalitatem colebat. ibi. 6. malè à Totila tractatur. ibid.
S. Cerbonium non attigit virus. ibid.
S. Cerbonium veneratur Totilas Rex. ibid.
S. Cerbonius Populonij Episcopus in Helbam insulam Longobardorum tempore fugit. 573.3. clarus spiritu prophetiæ. ibidem.
S. Cerbonij obitus & funus. ibid. 9. corpus non attigit pluuia. ibidem. triumphus. ibid.10
Ceres portati ad sepulchrū S. Martini multa ediderunt miracula. 566.28
Cethegus Exconsul mittitur à Iustiniano ad reuocandum Vigilium papam. 552.13
Chalactericus Episcopus Carnotensis sanctitate clarus interfuit Concilio Parisiensi primo. 559.31. laudatur à Fortunato. ibid.
Chalacterici bona opera & ætas. ibid.
Chalcedonem confugit Vigilius Papa è basilica S. Petri. 547.27. 552.8. ibidem. 11. & 552.11
Chalcedonense Concilium ponendum est in Diptychis sacris. 518.27. recipitur à Iustino Imperatore. 518.57.58. plene satisfecit contra hæreses Nestorij, & Eutychetis. 519.84. Episcopus qui non recipiebat, è sede expellebatur. 519.145
à Chalcedonensi Concilio receptus Theodoretus Episcopus Cyri. 538.36
Chalcedonense Concil. damnat symbolum Theodori. 546.32
Chalcedonensi Concilio oppositum nihil statuit Vigilius papa. 550.5. cum seqq. ex Chalcedonensis Concilij Actis colligitur causa ibi. 553.186.188
pro Chalcedonensi Concilio quid sentiat, & quantum laboret Vigilius papa. 555.201. & 204. cum sequ. pro Concilio sententia S. Leonis, & Simplicij papæ. ibid.203
Chalcedonensi Concilio quid additum sit à Græcis. ibid. 213. Concilio saluo, disceptatum est in Quinta Synodo. 553.230
Chalcedonense Cōcilium amplectitur Reccaredus Rex. 589.30. Concilium amplexi Episcopi Gothi. 589.36
Chalcedonius à Cassiodoro factus Abbas Vivariensium cœnobitarum. 562.23
Charibertus filius Clotharij tenuit sedem regni sui Parisijs. 565.24. Rex tyrannice agit in Episcopos. 566.17. cum seq. restituit Emerium in Episcopatum Satanensem. ibid. 18. Rex excommunicatur à S. Germano Episcopo Parisiensi. 570.17. sibi copulauit Marcouefam sororem suæ vxoris Merofledis. ibid.
Chariberti Regis sacrilegia. 572.4
Charibertus impius suo damno inuadit res Ecclesiæ. 572.4. Rex moritur. ibid. Rex laudatus à Fortunato, cum renare cœpit. 572.9. infami exitu die extremum clausit. ibid.8
Charibertus Rex confirmauit donationem factam monasterio Radegundis. 590. 31.
Charitas erga pauperes stola est incorrupta. 527.27. Rigunthis Reginæ in Gregorium Episcopum Turonensem commendatur 583.18.
Charitas quam sit dulcis & delectabilis. 589. 13. magna monachi se vendentis, vt fratres redimeret. 586.18
Charitonfilia Tiberij Imperatoris & Anastasiæ. 582.3
Chersonesum expugnarunt Hunni. 539.10
Childebertus iungit sororem suam matrimonio Amalarico Regi. 526.43. insurgit in Amalaricum Regem, & ipsum occidit. 527.9. thesauros Amalarici, & sororem Crotildem accepit. ibid.10
Childeberti Regis in Gallia edictum contra Iudæos. 540.28
Childebertus Rex Francorum vocatur in auxilium à Vigilio Papa. 550.11. Rex mouet bellum aduersus Theudem Regem Gothorum in Hispania. 542. 3. maximè pius & religiosus. ibid. accepit tunicam S. Vincentij in Hispania. ibid. 7. 6. Ecclesiam in honorem S. Vincentij ædificat. ibidem. erigit templum S. Auito. ibid. 7. liberatus intercessione S. Auiti. ibidem. erigit templum S. Eutychio. ibidem. 8. fœdere cōiungitur cum Chranno ipsius nepote. 516.40
ad Childebertum & Clotarium Regem deuoluta est hæreditas Theodibaldi. 555. 15
Childeberti Regis legatio ad Pelagium papam. 559.7
Childebertus Rex valdè profecit sub S. Germano. 578.7
Childeberti eleemosynæ commendantur. ibid. donatio Ecclesiæ S. Vincentij. 561.10 cum seqq.
Childebertus appellatur alter Melchisedech Rex & sacerdos. 561.3
Childeberti Regis obitus. 562.1. epitaphium. ibid.
Childebertus extruxit hospitale Lugduni. ibid.2. erexit monasterium Arelatense, & Modoalense. ibid. nepos Chilperici Regis 580.12. successor in Regno Chilperici. 584. 12
ad Childebertum mittit legatos Mauricius Imp. 588.6
Childebertus malè tractat legatos Mauritij. ibid. mittit Felicem ad Guntheramnum Regem. 588.1. rogat Guntheramnum pro Theodoro Episcopo. ibid.

Childeberti secundi Regis & non primi tempore conuersi sunt Baioarij. 590.41
Childericus bona Ecclesiæ Aquensis aufert. 579.15. dat pœnas patratis sceleris. ibid. 16. pœnitens restituit bona ecclesiq & tamen moritur. ibid. 17. Antiocho comparatur. ibid.
Chilpericus Rex tenuit sedem regni Suessionis. 565. 23. accipit coniugem Galesuinthan. 567. 17. plures habuit concubinas. ibid. 18. maſè tractauit Galesuinthan. ibid. 19. recipit in matrimonium Fredegundem concubinam. ibid. 20. ejicitur è regno à fratribus. ibid. vocatus in bellum inter Reges. 576. 1. magnam intulit cladem Turonensibus & Pictauensibus. ib. confparat in Sigebertum. 579. 13. regnum suscipit, mortuo Sigeberto Rege. 579. 18
Ch ldericus Rex epitaphium conscripsit S. Germani Episcopi. 579. 22. erat excultus poeticis literis. ibid. 583. 56
Chilpericus solemnem oblationem fecit S. Germano. 579. 23. à morte liberatur, & in regnum euehitur. 579. 29
Chilperici pietas commendata à Fortunato. ibid. vltima dies hæ prima. ibidem.
Chilperico redditur tremendus S. Lupicinus. ibid. 30
Chilpericus offert agros & vineas S. Lupicino quæ ille noluit. ibid. 31
Chilperici filius Moroueus. ibid. 32
Chilpericus insequitur Moroueum filium incestuosum. ibidem
Chilperici Regis ruina prædicitur ab Angelo. 580. 1
Chilpericus furit in filium, sed lædit regionem. ibid. agit vt congregetur Concilium parisiense. 580. 13. acculat prætextatum Episcopum. ibidem
à Chilperico se defendit Prætextatus. ibid. 14
Chilpericus insurgit in Gregorium Episcopum Turonensem. ibid. 16. tentat Gregorium. ibid. 17. accusat Prætextatum Episcopum furti. ibid. 18. 19
Chilperici filij duo Moroueus & Samson moriuntur. 580. 22
Chilpericus legatos mittit ad Tiberium Imperatorem. 582. 5. congregat Synodum Brennacensem. 583. 15. quærit se purgare ab infamia propriæ vxoris. ibidem. 16. 17
Chilperici laudes cecinit Fortunatus. 583. 20
in Chilpericum sententia diuina. 583. 11
Chilpericus à Gregorio Turonensi accipit benedictionem. ibid. 22
in Chilperici domum apparet vindicta. ibidem.
Chilpericus Rex grauiter ægrotat. ibidem 23
Chilperici pœnitentia. ibid. 24
ad Chilpericum mittit legatum Agilanem Longobardus Rex. 583. 42
Chilpericus declinat in Sabellianismum. 582. 55. 56. tentat in suam sententiam adducere Gregorium Turonensem, & Salutium Albigensem Episcopos. ibid. acquiescit S. Salutio Episcopo. ibid. erat potens ratione & lingua rum peritia. ibid.
Chilperici successor in regno futurus decernitur Childebertus. 584. 11
ad Chilpericum scribit Gregorius Turonensis pro suis. ibid. 12
Chilpericus præbet occasionem multarum cædium. ibid. 15
Chilperici filia Baddam accipit coniugem Reccaredus Rex. 587. 29. filius paruulus moritur. 587. 31
Chilpericis quasi alter Nero. ibid. 32. Rex occiditur. ibid.
Chilperici Regis nefanda scelera. ibidem 33
de Chilperici Regis damnatione visio. ibid. 34
Chilpericus reliquit Clotarium infantem nondum baptizatum. ibid. 35. confirmauit denotatione facta monasterio Radegundis. 590. 3
Cholci appellati sunt antiquitus Lazi. 522. 19
Cholcorum Regi Christiano necem intulerunt Rusticus & Ioannes Duces. 517. 1
Chramnus arma mouet in Clotarium patrem. 556. 35. sibi fœdere coniunxit Childebertum Regem patruum. ibid. 40
Chramni bello prænuntiati mali euentus. ibid.
Chramnus constringi iubet Austrapium in templo S. Martini, ne ei aliquid daretur. ibid. 41
Chramni iudex crudelis à Deo punitur. ibi. milites sacrilegi à Deo puniti. ibid. 42
Chramnus liberatur à vinculis virtute S. Martini. 559. 30
Chramnus liberatur à vinculis virtute S. Martini. 559. 30
Chramnum dirigit exercitum Clotarius Rex. ibid.
Chramnus captus atque ligatus ab exercitu Clotharij eius patris. 564. 30. incensa casula, vbi erat cum vxore & filiabus, interijt. ibid.
Christus Dominus noster est verus Deus, & verus homo. 521. 16
à Christo anni cœperunt numerari per Dionysium Abbatem Romanæ vrbis. 527. 71
Christi nomen in foribus Antiochiæ inscriptum. 528. 22
Christus epistolam scripsit ad Abagarum. 545. 12
Christi corpus non erat orbiculatum, vt insanit Origenes. 538. 67
Christus nequaquam crucifigendus pro delictis in futuro sæculo, vt insanit Origenes. 538. 82
de Christi humanitate digladiantur inter se hæretici. 564. 3
de Christi humanitate standum est sententiæ Ecclesiæ. ibid. 4
Christi corpus ante mortem an fuerit incorruptum. 564. 1. imago veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit. 589. 50
Christiana eloquentia ad persuadendum quæ sit. 588. 5
Christianorum inimicissimi sunt Hebræi. 522. 23. spes est in Iesu Christo. 522. 28. 29
Christiani Iesu Christi fidem prædicant. ibidem. ponebant cruces in sublimi loco colendas. 522. 27
Christianæ fœminæ quàm constantes in fide. 522. 56. cum seq. 41. & seqq.
in Christianos crudelia facta Samaritanorum. 530. 18
Christianorum corporation omnia spectabantur in Ecclesia. 593. 18
Christiani confugiunt Amasceam propter exercitum Cosrhois. 564. 27
de Christianorum fuga ex Italia tempore Longobardorum. 575. 8
in Christianorum funere cantabantur cantica lætitiæ. 590. 39
Christiani nobiliores dicti sunt famuli Dei. 531. 14
Chrodini Ducis obitus. 585. 13. Ducis ingentes laudes. ibid.
Chronicon breue compositum à Cassiodoro. 562. 18
in Chronicon S. Isidori errori illapsus emendatur. 531. 12. 13
Chronico Victoris Episcopi Africani ad quem annum sit perductum. 566. 44
Chronographia ab Ecclesia Romana condita. 516. 10
Chrysaphius pro pictura Veneris voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis. 564. 27
Chunimundi Regis caput male tractatur ab Alboino Rege. 571. 2
Cilicio vtebatur Kericus Dux exercitus Romani pro thorace. 527. 54
in Circina insula pœnitentiam egit S. Fulgentius. 529. 4
ex Cisalpinis exercitum colligit Tiberius Imp. 574. 4
Ciuile bellum affligit Gallias. 556. 37
Ciuitas vnaquæque suos pascat pauperes. 570. 16
Ciuitates pacifice gubernantur, vbi boni sunt Principes. 529. 46
Clades diuersarum ciuitatum. 525. 18. illatæ Orientalibus ab Hunnis. 559. 10. aliæ Imperij tempore Iustiniani Imperat. ibid. 12
Classis Iustiniani benedicitur ab Epiphanio Episcopo. 553. 44
Claudius Dux mittitur à Reccaredo Rege, & Francos vincit. 588. 2
Claudius ab Agapeto Papa curatur. 536. 24
Claudi ambulans virtute legni S. Crucis. 566. 15
de Claue S. Petri grande miraculum. 587. 4
Clauem S. Petri non audent attingere Longobardi. ibid. aliam auream fecit Ambarit Rex propter miraculum. ibid. S. Petri de terra eleuauit Mimulphus Catholicus. ibid.
Claues Christi Ecclesia adorat. 548. 3
Clementia commendatur in Principe. 579. 3
Clementis VIII. P. M. & Catholicorum orationibus victoriæ de Turcis obtentæ. 533. 61
à Clemente VIII. custodita cœmeteriam. ligioso cultu. 577. 1
ad Clementem VII. epistola auctoris de Ruthenis à fede Apost. receptis. Barth. & legatio Episcoporum Ruthenorum. Ruth. 40
Clementis VIII. oratio, & hortatio ad Ruthenos. ibid. 46. numisma de Ruthenis. ibid.
ad Clementianum Senatorem scribit Ioannes Papa de nde. 534. 63
Clephis fit Rex Longobardorum. 573. 4. occiditur à seruo. 573. 2
Clericalis tonsuræ corona est antiqua. 529. 24
Clerici pro arbitrio vniuersum mouent populum. 519. 22. quæ scripserunt contra Seuerum imitatorem Ecclesiæ Antiochenæ. 518. 50. per se diuina impleant. 518. 9
Clericorum numerus maioris Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 531. 5. reformano procuranda. 571. 1
Clericis præscribitur exhibitus in Ecclesia Græcorum à Iustiniano Imperatore. ibidem 9
in Clericos vagantes constitutio. 537. 11
de Clericis plures constitutiones Iustiniani Imp. 541. 1
Clerici trahebantur ad laicalia tribunalia per arrogantiam Gothorum. 537. 23. sine oppressione alieno. 538. 1
Clericorum numerus sit in Ecclesia. 580. 1
Clericus nullum ad sæculare iudicium trahat, neque erahatur. 540. 11
Clerici non incedant in sæculari habitu. ibid.
Clericus Catholicus præstans in confessione æqualitatis personarum. 537. 48. Catholicus verberatus non sinit verberari. ibid.
Clericorum causæ non iudicet sæculum, sed ad Episcopos & Concilium prouinciale referantur. 580. 1
Clericos quo cultu venerari debeant laici. ibid. 19
Clerici à sanguine sint alieni. ibid. 21

Clerici monachorum ad seculare forum non trahant. 589.44
Clerus sit grande de suum auxilio, & omnes exemptos muferes. 590.52
Clerus Romanum scribit Athalaricus Rex ipsum defendendo ab arrogantia Gothorum. 517.64
Clerus Romanus diuinitus inspiratus. 536.
Clerus Romanus consilium de eligendo Pontifice. 540.7
Clerus Romanus eligit Vigilium in summi pontificatum, ipsiusque nimia abiectio gesta cum Iustiniano Imp. 554.2
Clouis expellitur à Theodorico laudatus. 526.32
Clouis Scauri Romæ erexit monasteriũ. 581.7
S. Columbæ filia Gunthetramni Regis reliquiæ ibi sanctæ. 589.2
Childebertus filius Chilperici Regis pelle mortui. 583.23. sepelitur in basilica S. ibid.24
Childeberti epitaphium. 583.25
Childeberto victo atque fugato Godomero & Sigismundo Reges Burgundiæ.
Childeberto præcidit vltionem Dei Abbas. ibid.
Childeberto interficitur Sigismundus cum uxore. ibid.
Childerici occiditur. 526.49
Childeberta filia Chilperici necatur. 583.
Chlotarij quinti filius Clodouei expugnat Thuringos. 527.77. Rex iungit sibi matrimonio Radegundem inuitam. 526.82. ita tamen partem volebat fructuum habere. 540.31
Chrysostomus non vult obedire Iniuriosus Episcopus, sed Vale dixit. ibid.
Chrysostomus timuit Iniuriosum Episcopum. 574.
Churamnum Regem insurgit Childebertus fratrum Theodeberto. ibid.31.33
Churamnus tempestatis liber euadit, & pacem imponit cum Childeberto & Theodeberto filiis. & Childebertus Francorum Rex bellum mouent aduersus Gwinnos. 542.3
Churamnus à Childeberto denoluta et uxoris Theodobaldi. 555.18
Churamnus occultas nuptias contraxit cum Vuldetrada uxore Theodobaldi ab Vuldetrada dimisit, & tradidit Gariualdo Vuldebadus furores in matrimonium ad tempus regni Francorum. 562.3. eiecit filiũ Childeberti Regis. ibid. affligitur ob eam rem à S. Germani. ibid. S. Germanum reparauit, & ita sanitatem consequitur. ibid. Rex S. Maurum colit. ibid. bellat contra aduersus Chramnum. 564.30. incendere facit casulam, vxorem Chramnus, eius vxor, & filiæ. ibidem.
Chrotarij Francorum Regis obitus. 565.
Chrysostomus pœnitentiam Regis cœlestis consentit. ibid. Ita pene fuit excommunicatus à S. Nuntio Episcopo. ibid. compluribus aliis obtentis. ibid. infans nondum baptizatus relinquitur à Chilperico Rege. 587.36
Cicilianus edidit libellum Maxentij atque laudauit. 519.101. ille excusatur. 520.
Cirtha à Iuliano absolutus & vulgatus. 519.13
Civibus sacris quærit, ventura Moroni. 520.10
Cœmeteria multa renouata sunt à Ioanne Papa, aut à sanctorum martyrum reliquiis. ibidem.
Cœmeterium beati Hermetis construxit Pelagius Papa. 590.3. SS. Nerei & Achillei via Ardeatina refecit Ioannes Papa. 526.3
Cœnobitis & anachoretis locum aptum adinuenit Cassiodorus. 562.10
Collatio Iustiniani Imp. auctoritate habita Constantinopoli inter quinque Orthodoxos, & sex Seuerianæ perfidiæ Episcopos. & seq.
Collationis eiusdem scriptor quis fuerit. 532.34
Collationes octo quintæ Synodi. 553.29
Collatio prima Quintæ Synodi, in qua oblatus libellus Iustiniani. ibid. 30.31. secunda, in qua vocatur Vigilius Papa, & alij Episcopi. ibid. 32. cum seq. tertia, in qua fit professio fidei, & probatur doctrina Patrum. ibidem. 36. quarta, in qua narratur blasphemiæ Theodori Mopsuesteni. ibid. 37. quinta, in qua tractatur quomodo hæretici etiam mortui sunt damnandi. ibid. ad 38. sexta admodum deprauata. 432.211
in Collatione sexta tractatur causa Ibæ, in qua conuincere volebant Ibam perseuerasse Nestorianum. ibid. 212. cum seq. septima, in qua Constantinus Quæstor aliqua proponit contra Vigilium. ibid. 215. octaua & vltima, in qua recitatur sententia contra Theodorum & alios. ibidem 216
S. Columbanus Abbas Apostolus Pictorum. 565.31. Hibernus vir egregiæ sanctitatis. 579.14
S. Columbani opera propagatus monachismus in Gallijs, & in Italia. ibid.
Columnæ in Ecclesia sunt sacerdotes Domini. 574.2
Columnensium familiæ nobilia insignia in tabula Andreæ Episcopi Cardinalis. 565.15
Commentarium in epistolas Pauli mittitur Romam probandum Romano pontifice. 520.14
Commentiosus Dux exercitus Romani abegit barbaros. 567.26
Communio Ecclesiæ Catholicæ est amplectenda. 509.28.29
Communionem dent Episcopi populis suis sæpe. 508.13
Communionem non ita facile peccatoribus recipiendi. 579.32. accedant Christiani, antequam bellum gerant. 523.24
Conciliabulum colligitur Constantinopoli aduersus Eutychium. 504.14
Concilia plura celebrata in Africa ad collapsam disciplinam restituendam. 523 33
Concilium Ariminense anathematizant Gothi. 589.35. Aruernense in Gallia. 541. 30
in Concilio Aruennensi fuerunt quindecim Episcopi. ibid.
Concilium Aurelianense secundum. 536. 124
in Concilio Aurelianensi qui Episcopi interfuerint, & qui canones sanciti. ibid.
Aurelianense tertium. 540.27
Concilio Aurelianensi viginti quinque Episcopi interfuerunt. ibid.
Concilium Aurelianense quartum, in quo statutum de Paschatis die. 545.17.18. quintum Aurelianense. 552.15
Concilium Bizacenum in Africa sub Daciano Metropolitano. 541.10
ad Concilium Bizacenum rescriptum Iustiniani Imper. firmans eorum priuilegia. ibidem.
Concilium Bracharense celebratum in Gallicia opera Theodomiri Regis. 563. 14. Bracharense secundum. 572.10
in Concilio Bracharensi quod canones sanciti, & qui interfuerint. ibid.
Concilium Brennacense in Gallia. 583. 15. Cabilionense iussu Guntheramni. 582.9. Carthaginense sub Reparato Episcopo. 535.22
in Concilio Carthaginensi decem & septem Episcopi. ibid.
Concilium Carthaginense veneratur Ioannem Papam. ibid. 23. Carthaginense legationem mittit ad Iustinianum Imp. 535. 42. Chalcedonense recipitur à Iustino Imp. 518.57.59. Chalcedonense plene satisfecit contra hæreses Nestorij & Eutychetis. 519.84. Chalcedonense anathematizat Eutychetem. 533.6. Chalcedonense recepit Theodoretum Episcopum Cyri. 538. 86
Concilio Chalcedonensi nihil contrarium statuit Vigilius Papa. 550.5. Chalcedonensi quid additum sit à Græcis. 553.223
ex Concilij Chalcedonensis Actis colligitur causa Ibæ. ibid. 186.189.191
ad Concilium Constantinopolitanum epistolæ monachorum. 518.49
Concilium Constantinopolitanum sub Epiphanio Episcopo. 520.39
Concilij Constantinopolitani epistola ad Hormisdam papam. ibid. 41
Concilium Constantinopolitanum sub Mebra Episcopo. 536.72
Concilio Constantinopolitano qui interfuerunt. ibid. 73
Concilij Constantinoplitani quot Actiones. ibid. 74.75.87. Constantinopolitani sententia in hæreticos. 536.90.91
Concilium Constantinopoli congregandũ contra Origenem. 538.76. Constantinopolitanum sub Ioanne Episcopo quo tẽpore fuerit celebratum. 587.2. Constantinopolitanum irritum redditur à Pelagio Papa. ibidem 4.5. Ephesinum anathematizos Nestorium. 533.24. Ephesinum & Chalcedonense damnat symbolum Theodori. 546.31. Ephesinum receptum est ab Iba Episcopo. 553.94
in Concilio Florentino facta est vnio Ecclesiæ Orientalis cum Occidentali. Ruth. 40
Concilium congregatum Hierosolymis. 518. 37
Concilij Hierosolymitani epistola. ibidem 38
Concilium Hierosolymitanum sub Petro Patriarcha. 536.114
Concilio Hierosol. quot Episcopi interfuerint. ibid.
Concilium Hispalense sub S. Leandro Episcopo. 590.26. Lucense in Gallicia. 568. 19. Lucense secundum sub Ariamiro Rege Sueuorum. 572.10. Lugdunense primum. 570. 23. Lugdunense secundum. 587. 28
in Concilio Lugdunensi quot canones sanciti. ibid.
Concilium Matisconense in Gallia. 540.28. Matisconense secundum. 588.10. Mopsuestenum. 550.36
Concilij Mopsuesteni epistola ad Vigilium Papam. ibid.28
Concilium Parisiense primum. 559.18
de Concilio secundo Parisiensi. 559.29
Concilium Parisiense congregatum ad sedandas inimicitias inter Reges. 576.1. Parisiense nihil profecit. ibid. Parisiense in causa prætextati Episcopi. 580.13
Concilij Quinti Acta corrupta. 553.28
in Concilio Quinto quot contineatur Actiones. ibid.29

Concilio Quinto resistentes Iustinianus punit exilio. 553.217
Concilio Quinto Vigilius non consentit. ibid.223
Concilium Quintum factum Oecumenicũ, & qua auctoritate. ibid.224. Quintum nõ ita laudatum, vt alia Concilia. ibid.215
de Concilio Quinto quid sentiat S. Gregorius Papa. 553.227
pro Concilio Quinto mittit librum Pelagij ad Hybernos S. Gregorius Papa. ibidem 228
in Concilio Quinto nihil actum de fide, sed de personis. ibid.229.230
in Concilio Quinto desideratur damnatio Origenis. 553.238
ad Concilium Quintum epistola Iustiniani de erroribus Origenis. ibid.239
in Concilium Quintum collegerunt Synodum Episcopi Aquileiæ. ibid.222. Quintum ab Origenistis mutilatum. 553.224. Quintum corruptum à Monothelitis. 553.247
post Concilium Quintum quæ sint acta. ibidem.248
Concilium Quintum à Vigilio comprobatum. 554.4
Concilij Quinti germana exemplaria. ibidem 8
Concilium Quintum receptũ à Pelagio Papa. 553. 30. Quintum non receptum ab Occidentalibus. 556.1. cum seq.
pro Concilio Quinto laborat Pelagius Papa ibidem.
Concilij Quinti professio omissa. 556.2
Concilium Romanum in causa Orientalium congregatum. 518.81. Romanum ob emergentem quæstionem. 534.13. Romanum sub Bonifacio Papa. 531.1. secundum Romanum sub eodem Bonifacio. ibid. Romanum habitum Romæ à Pelagio Papa. 590.5. Santonense. 566.16. Suphetanum celebratum in Africa. 523.33. Toletanum secundum sub Montano Episcopo. 531.11. Toletanum tertium. 589.9
Concilij Toletani Acta. ibid. Toletanum celebratum auctoritate Romani Pontificis. ibidem. Turonense secundum. 570.14. congregatum Tyri. 518.4. Valentinum in Gallia. 589.2. Vzicense celebratum in Africa. 523.33
Concilia quatuor conclamata approbantur. 518.32. 520.32. quatuor prima ponenda esse in Diptychis sacris. 518.26. 519.50. frequentia in Oriente pro fide Catholica. 518.36. quatuor amplectitur Iustinianus Imp. 533.25
ad Concilia quatuor custodienda hortatur Vigilius Papa Iustinianum Imp. 540.15.16
à Conciliis quatuor qui se seiungit, non iudicandus, sed est iudicatus. ibid.
Concilia quatuor generalia amplectitur Reccaredus Rex. 589.30. & Episcopi Gothi. ibid.36
Concilium congregandum curat Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus. 518.19. congregatum Constantinopoli à Ioanne patriarcha. 518.22
Conciliorum decreta omnia sunt sub auctoritate papæ. 519.6
ad Concilium provinciale referantur causæ Episcoporum. 588.17
Concilium generale quolibet triennio fiat in Gallia. ibid. 19. triginta Episcoporum congregat Vigilius papa. 547.32
à Concilio appellabatur ad Apostolicam sedem. 570.24
Concilium Oecumenicum indicitur à Vigilio papa. 553.14. 553.24
in Conciliis primo fiebat professio fidei. ibidem.39
Conciliis quantum sit deferendum. ibidem 205
Conciliorum Canonibus maxime deferebat Iustinianus Imp. 541.83
Concilia quæ præcedere debeant. 589.22
Concilio adest Diuinitas sanctæ Trinitatis. 589.29
Concilia congregarea ad Apostolicam spectat sedem. 556. 20. semel in anno celebrari debebant in Hispania. 589.42
Confessio egregia clerici. 585.40. sancti Pauli ornata gemmis pretiosis. 626. 8. S. petri exornata cabalis argenteis à pelagio Papa. 590. 3. Confessiones Apostolorum vniuersitas appetit videre. 534.6
Confessores sancti & martyres tantum sepeliebantur in ecclesia. 563.18
Confirmationem Romani Pontificis sibi arrogarunt Orientales Imperatores. 526.24
Confirmatio donationum piarum à Synodo Valentina. 589.3
Coniuges malæ multum nocent viris. 535.64
ex coniugio aliqui vocati ad Episcopum. 558.14
Coniuratio contra Iustinianum Imperat. 531.20. in Iustinianum Imperat. 549.6. mitium in Africa aduersus Salomonem. 536.117. & quomodo patefacta. ibid.18. Arianorum in Reccaredum Regem Catholicum. 585.12. Arianorum detegitur. ibid.
Conon virtutibus resplendens præficitur Laurę. 532.27
Cononem Præfectum adeunt Romani, cum quo tractant quid agendum in præsio. 547.6
Conon scripsit in Ioannem Grammaticum. 535.78. Neapolim custodiebat cum Isauris. 543.11
in Consecratione quæ pecunia soluenda. 533.36
Concilium pueri Christiani supra ætatem. 522.58
Consilium Cleri Romani diuinitus inspiratum. 536.131
Consilium Cleri Romani de eligendo pontifice. 540.7
Consilia scita Cabaonis. 522.5. petenda sunt à sanctis in angustijs. 523.18
Constantia magna fœminarum Christianarum. 522.36. cum seqq. magna matris, & duarum filiarum virginum. 522.45. sanctorum in tribulationibus commendatur. 564.31. Hermenegildi Regis. 584.5
Constantia filia Tiberij Imper. & Anastasię. 582.5
Constantia filia Tiberij datur in matrimonium Mauritio. 583.30.11
Constantinopoli habenda Synodus aduersus Origenem. 538.76
Constantinopolis terræmotu concussa. 553. 249. peste, bello q; vrgetur. 558.1. terræmotu concutitur. 557.2. grauiter exagitata. 580.1. recipit S. Eutychium Episcopum lætitia publica. 578.10. liberatur à peste precibus S. Eutychij Episcopi. 578.14
Constantinopolim profectus Ioannes Papa ad Iustinum Imperatorẽ. 525.1. institutum est monasterium pœnitentibus fœminis. 526.23. vsque peruenerunt Hunni Iustiniani tempore. 559.11. venit S. Dacius fuga lapsus. 539. 20. translatę sunt reliquiæ ab Apamea Syriæ Secundæ. 574.1. accersitur Vigilius Papa à Iustiniano Imper. 546.54. quæ scripserit Vigilius Papa. ibid. 57. re uertitur Mauritius victor. 583.7. confert Vigilius Papa. 547.16. conueniunt Orientales Episcopi ad Synodum. 553.29. venit Belisarius vocatus à Iustiniano. 541. 4. peruenit Agapetus Papa. 536.15
Constantinopoli plures optimarum inquinati hæresi. 536.45. expellere hæreticos conantur Archimandritæ. ibid.
Constantinopolim mittitur Apocrisiarius S. Gregorius. 583.11. missa legatio ab Hormisda Papa. 519.2. mittitur Paulinus Defensor. 519.71
Constantinopolis dicta Roma nouæ. 591.25
Constantinopolitana Ecclesia multis laborat infidijs. 520.21
Constantinopoli degebant pseudoepiscopi. 536.49. mortuus est Agapetus Papa. 536. 120. incendium iusto Dei iudicio. 553.13
Constantinopoli Romam decidit reliquiæ SS. Andreæ & Lucæ. S. Gregorius papa. 581.8
Constantinopoli inuenti sunt duo magni thesauri à Tiberio Imperat. 582.6. colligitur Concilia bulum aduersus Eutychium. 564.14
Constantinopolitana ciuitas pacificè gubernata à fidei principe. 524.46
Constantinopolitani quanto honore occurrunt Ioanni Papæ. 525.8
Constantinopolitana Ecclesia dicta caput Ecclesiarum, scilicet Orientalium. 534.31 basilica maior Sophia dicta. 535.3
Constantinopolitanorum Episcoporum series antiqua. 536.60
Constantinopolitani acclamant Iustiniano Imp. 518.5. quid petant in acclamationibus. 518.17
Constantinopolitanorum zelus pro fide Catholica laudatur. 536.13
Constantinopolitana Synodus sub Epiphanio Episcopo collecta. 520.39. Synodus ad Hormisdam scribit. ibidem. 41.42. Synodus Romam mittit legatos. 520.45. Synodus sub Menna Episcopo. 536.72
Constantinopolitanæ Synodi proclamatio ad Anthimum. 536.79. Synodo quinam fuerunt. 536.73. Synodi prima Actio. secunda, tertia, quarta. 563.75. cum seqq. Synodi vltima Actio. 536.58. Synodi sententia in hæreticos. ibid.81
Constantinopolitana Synodus Quarta à principio non fuit Oecumenica. 553.211. Synodus Quinta qua auctoritate facta Oecumenica. ibid. 224. 225. Synodus sub Ioanne Episcopo quo tempore celebrata. 587. 2. Synodus scripta redditur à Pelagio papa. ibid.4
Constantinopolitanam Synodum amplectitur Reccaredus Rex. 589.31
Constantinopolitani à peste liberantur intercessione beatæ Mariæ. 591.8
Constantinopolitanus populus ad meliorem frugem conuersus. 537.8
à Constantinopolitano Episcopo Euangelium acceperunt Moschouitæ. 548.9
Constantinopolitani populi zelus aduersus impios. 560.1
Constantinopolitano Episcopo secundus sedem tribuit Iustinianus Imp. 540.1
Constantinopolitani Episcopi reprehensi sunt de audacia. 587.8. Episcopi probi sunt reuerentiam in Apostolicam sedem. ibid.10
Constantinopolim feuertitur Smaragdus Exarchus Italiæ. 581.10
Constantinus diaconus Romam mittitur legatus à Synodo Constantinopolitana. 520.45
in Constantinum Laodicensem anathema Vigilij papæ. 548.6
Constantinus Quæstor mittitur à Iustiniano ad reuocandum Vigilium Papam. 547. 13.
Constantinus Quæstor iterum mittitur à Iustiniano ad Vigilium papam. 547. 16
Quæstor aliqua proponit contra Vigilium. 553.215
Constantius Comes vnus ex decem viris. 529.23
Constantius Episcopus Aquinas mortuus. 572.21. habuit spiritum prophetiæ. ibid. Episcopus Aquinas alter claruit, fuit laro papa.

Constantinus Episcopus Mediolanensis electus à populo Sanctis Gregorij Papæ. 519.

Constantius Arbalarici Regis, ne clerici conueniantur ad laicalia tribunalia. 527.

Constitutiones Iustiniani Imp. de eunuchis. 179.18 Iustiniani de alienandis domibus Ecclesiæ. 538.38. Iustiniani de Episcopis. 538.38. Iustiniani de Hæreticis. 538.38. Iustiniani de præscriptione. 538.38. Iustiniani de præscriptione centum annorum. 535.17

Constitutiones plures Iustiniani Imp. de Episcopis, clericis, & monachis. 542.

Constitutum Vigilij Papæ prudens missum ad Iustinianum Imp. 553.48.50. Vigilij Papæ de tribus capitulis missum ad Iustinianum Imp. ibid. à 50. vsque ad 209.

Constitutum subscribit Vigilius Papa, & decem alij Episcopi, & diaconi. ab. 209.

Constitutum abrogatum ab ipso Vigilio. 554.10

Consules interdum dicuntur filij & v Consulis. 526.33

Consulibus Belisarij honorificus. 535.

Consulum corpus negligi Iustiniani tempore. 541.1

Consul Imperator, & Eutharicus Cillis 519.1

Consul Iohannes & Vitalianus. 520.1

Consul Vitalianus & Iustinianus. 521.1

Consul Anthemius & Boetius. 523.1

Consul Iustinianus sine collega. 523.1

Consul Iustinus Imp. & Ogdio. 524.1

Consul Probinus & Philoxenus. 525.1

Consul Iustinianus sine collega. 526.1

Consul Maximinus sine collega. 527.1

Consul Iustinianus II. sine collega. 528.1

Consul Iustinus Iunior sine collega. 529.1

Consul Anastasius & Orestes. 530.1

Consul Iustinianus III. 533.1

Consul Iustinus VIII. & Paulinus Iunior. 534.1

Consul Iustinianus sine collega. 535.1

Consul Basilius, & Volusianus. 538.1

Consul Belisarius sine collega. 539.1

Consul Paulinus Iunior. 540.1

Consul Iustinus Iunior, & Paulinus. 540.1

Consul Iustinus Iunior. 541.1

Consul Iustinus Imperator. 566.1

Consules 567. & 568.1. cum seq.

Contra Insolubilia de martyrio inter Iudæos Christianos. 122.31

Contumax Romani subdiaconi seruatur lib. 11. 2. præcipit requirendam absentiam subdiaconis Gregorius Papa. ibid.

Conuertio à Iustiniano proposita duo monasteria. 526.38

Conuictoris Episcopus in Gallia Episcopus ordinatus à Ioanne Papa Secundo. 534.47

Conuertensem vrbem dirigitur exercitus Adyneni Regis. 576.4

Conuictus Fidei Iudæorum. 548.11.22

Conuictus Iudæorum Septentrionalium in Iustinianum. 579.24. Iudæi fœminæ cur tunicas egredi vitius est. 579.28

Conuictum, & imprimis in Hispania. 589.

Conuersatio Gothorum oratio S. Leandri Episcopi. 589.12

Conuersione peccatorum magnum gaudium Ecclesiæ. ib.13

Conuersione totius Orbis spem concepisse in Toletana Synodo. 586.16

Conuersio Iudæorum. 590.41

Conuictus Comes Britannorum. 564.30

Conuictus Iustini monachi. 590.9

Conuictus Iustini liber à poenis purgatus. 590.11

Conuictus utraque concutitur. 591.18

Conuictus Imperatoribus Orientalibus ab Episcopo Constantinopolitano dabatur. 519. 60. apparuit splendida in capite S. Sabæ. 530.23. clericalis est antiqua. 529 14.

Coronæ spineæ partem dat Iustinianus S. Germano Episcopo. 561.14

de Coronatione Tiberij Imp. 582.3

Corpus effinxit Deus vita, & animam immisit in creatione hominis. 538.41. cum seq. Iesu Christi an fuerit incorruptum ante mortem. 564.5. nostrum in resurrectione erit palpabile. 586.3

Corpora sanctorum sepulta non sunt curiose quærenda. 590.4

Corporum resurrectio credenda est contra Origenem. 538.60.61

Corpora cœlestia non possunt esse animata, vt asserit Origenes. ibid.65

Corrupticolæ dicti sunt aliqui hæretici. 519. 147. victi ab Aphthartodocitis hæreticis. 563.3

Cortica capitur à Gothis. 552.18

Corvus oculum corui non eruet. 580.16

Cosmas Episcopus Mopsuestenus. 550.37.

SS. Cosmæ & Damiani templum instauratum à Iustiniano. 560.3

SS. Cosmas & Damianus per visum apparuerunt Iustiniano, & ipsum infirmum curauerunt. ibi.

Cosmas Abbas à Hierosolymis venit Pharan Lauræ. 572.20. ibi moritur, & paralyticum curat. 572.19

Cosmæ alia miracula. ib.21

Cosrhoes Persarum Rex Antiochiam capit, & incendio tradit. 528.23

cum Cosrhoe pacem componit Iustinianus Imp. 530.15

Cosrhoes Rex Persarum statuit rumpere fœdus cum Iustiniano Imp. 539.19

Cosrhoen solicitabat Vitiges Gothorum Rex ad inferendum bellum in Iustinianum. ibid.

Cosrhoes Rex Persarum rupto fœdere mouit exercitum in Imperium Romanum. 540.39

Cosrhoes Beroeam expugnauit, & Antiochiam cœpit. ibid. Apameam venit. 540. 40.

Cosrhois Regis expeditio tertia in Romanos. 544.3

Cosrhoi occurrit Candidus præsul, vt auxiliaretur Sergiopoli. ibid.

Cosrhoes in custodiam ducit Candidum, & probris afficit. ibid. omnem suppellectilem templi aufert. ib. 4. Sergiopolim euertere statuit. ibid. diuinitus ab vrbe repulsus. ib.5

Cosrhoi delati sunt Ecclesiæ thesauri, quos maximè appetebat. ib.

Cosrhoes Edessam inuadit. 545.11. in Mesopotamiam exercitum ducit. ibid. non in Romanum Imperium, sed in Christum insurgit. ib.

Cosrhois conatus in oppugnanda Edessa. 1 bid. 13

in Cosrhoen & eius exercitus diuina virtus. ibid.14

Cosrhoes alter Nabuchodonosor Rex venit Sebasten, & Melitenem. 564.27

Cosrhois milites inuadunt Antiochiam. 574.2

ad Cos. hoen mittit Traianum Sophia Augusta pro pace, quam obtinet. 575.13

de Cosrhois annis emeritis Agathias 579.3

in Cosrhoen bellum gerit Tiberius Imp. ibid. 4.

Cosrhoes contemnit legatos Iustini Imp. ibid. adoritur exercitum Romanorum. ib. 5. fugiens relinquit exercitū. ib. 6. mœrore consumpetus moritur. ib.7.8

Creatio Siluerij papæ. 536.210. vniuersi quomodo sit facta. 538.42

Creatio sex dierum. 538.54

Cosconius episcopus Africanus composuit Concordiam canonum. 527.76

crotildis male tractatur ab Amalarico coniuge. 531.9. non conueniebat cum hæretico coniuge. ibid. in itinere moritur. ibid. Regina orationibus sedat ciuile bellum filiorum. 540.33. Reginæ obitus. 553.253. parisios magno cum psallentium præconio deportata. ibid. autrix, vt Franci Christianam religionem susceperint. ib. 254. inter Sanctas relata. ibid.

in crucem insaniebant hæretici sacrilegi. 518.46

in crucem insaniunt Nouatores nostri tēporis. ibid.

crux ab hæreticis apponebatur Trisagio. 519.105

crucis christi inimicissimi sunt Hebræi. 521.27

cruces à Fidelibus ponebantur in sublimi loco adorandæ. ibid.

crucis ligni magnum miraculum. 540.40

S. crucis signo dæmonem expulit S. Cæsius Narniensis episcopus. 543.2

crucem pulcherrimam offert S. Petro Belisarius. 545.2

crucis lignum ecclesia per totum mūdum adorat. 548.6. maxima virtus. 548.22

è cruce nascitur oleum ad curandos infirmos. 564.19

crucis signo se signare soliti Fideles concionem habituri ad populum. 565.18. lignum portabant Imperatores in fronte. ibid.

S. crucis lignum exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem. 566.30. ligno aduersatur Moroueus episcopus. ibid. 31. lignum contum eliam patitur. 566.33. ligno erectum oratorium apud Turonos. ibid. ligni præconia. ibid. lignum quibus donis esset illustratum. ibid. ligno reconditur suo loco per S. Euphronium episcopum. ib. 34. lignum honestatur hymnis, & Vexilla Regis prodeunt, & pange lingua gloriosi. ibid. 35.

à S. cruce multa miracula edita. 566.36

de cruce lux splendida apparuit. ib.38

à S. cruce oleum exundans. ib.39

in crucis honorem elegans epigramma. 566 37. insigne miraculum de excrescente oleo lampadis. 566.4

crudelia facta Samaritanorum in Christianos. 530.19

cuiacius probat Ioannis papæ & Iustiniani epistolam. 534.29

culpa peccati sepe à Deo dimittitur, sed non pœna. 561.7

cultus Fidelium erga Ecclesias. 530.48

curs Scytha imperum facit in Persas, & eos vincit. 579.5. accipit thesaurum Regis Cosrhois ipso spectante. ibid.

cyclus paschalis Dionysij monachi. 527. 67.

S. cyprianus prædixit Africæ liberationem. 532.5

S. cypriani templum sibi vendicant Africani. 533.54

cyri quid egerint Nestoriani. 520.60

cyrillus episcopus Alexandrinus ponendus erat in Diptychis sacris. 518.27

cyrillus Alexandrinus affirmat corporum resurrectionem, contra Origenem. 538.61 positus loco Theodori Mopsuesteni. 550. 38.

de cyrilli obitu epistola suppositia Theodoreti nomine. 553.45

cyrillus legatus & Vicarius papæ in Ephesina Synodo. ib. 47

S. cyrillo quando aduersatus sit Ibas episcopus. ib.195

S. cyrilli capitulis minimè est derogādum. ibid. 199

cyrilli clerici filius curatur à S. Eutychio. 564.24

Cyrillus Terleczki Exarcha, Luceoriensis & Ostrosiensis Episcopus, Ruthenorum legatus ad Clementem Octauum Pont Max. Ruth. 6. subscriptus in decreto deliberationis & litteris Ruthenorum Episcoporum. Ruth. 20. 24
fidei professionem edidit. ib.
Cyrola videns ab Episcopo Ariano cæcatus. 583. 59
Cyrus legatus Acœmetarum ad Ioannem Papam. 533. 3
Cyrum Acœmetensem Nestorianum conatur reuocare Ioannes Papa. 534. 18
Cyzicenis scripsit Iustinianus contra hæreticos. 533. 10

D.

DAcco insidijs Draccoleni Ducis captus interfectus est, acceptata pœnitentia. 581. 14
Daci Mediterranea sub Iustiniana Prima. 535. 56. Ripensis & Priualis sub Iustiniana prima. 535. 56
Dacianus Episcopus in Concilio Carthaginensi. 535. 22
ad Dacianum, Epistola Agapeti Papæ. 535. 37.
Dacianus Metropolitanus Bizacenus. 542. 10.
ad Dacianum Metropolitanũ rescriptum Iustiniani de seruanda Ecclesiastica disciplina. ibid. 11
ad Dacium Episcopum Mediolanensem epistola Cassiodori pro abundantia. 534. 11.
S. Dacius Episcopus Mediolanensis sanctitate insignis. 538. 89
S. Dacius Episcopus implorat à Belisario auxilium contra Gothos. ib. fungitur legatione ad Belisarium. ib. fuga lapsus venit Constantinopolim. 539. 20. domum liberat à Diabolo ibi inhabitante. ib.
Dacius Episcopus noluit subscribere edicto Iustiniano Imp. 546. 45
Dacius Episcopus obuiam venit Vigilio Papæ, qui eum secum ducit Constantinopolim. 547. 26
Dæmon in officinam hæretici hominis debacchatur. 548. 19. iuuenem arripit, & vitia Theodoberti Regis detegit, & virtutes S. Nicetij extollit. 530. 32
Dæmonium pœna æterna, contra Origenem. ib.
Dæmones prostigantur per lignum S. Crucis. 566. 36
Dæmon ingressus in Sarracenos, qui se ipsos interfecerunt. 586. 19
Dæmon tentat superbia quosq; optimos. 587. 18
Dæmones torrentur à Sanctis. 588. 13
Dæmon luget de gaudio & pace Ecclesiæ. 589. 20. semper discordiam quærit. ibid.
Dagobertus filius Chilperici moritur. 583. 25.
Dagoberti epitaphium. 582. 25
Dagoberti laudes. ibid.
Dalmatius Ruthenæ ciuitatis Episcopus moritur. 582. 36
Dalmatium in cœtinio blasphemans presbyter statim moritur. ib.
Damascius Syrus cum alijs philosophis ad Persas se confert. 304. 14. sed eorum mores pertæsi reuertuntur. ib. 15
Damiana Abbatissa solitaria quid narrarit de Abbate Georgio. 546. 69
Damnatorum pœna & gloria beatorum æterna. 538. 68. 69
S. Danielis exemplo permotus est Lazorum Rex. 322. 20
Daphne terræmotu concidit. 580. 1
Daras castrum captum ab Artabano Persa 574. 1
Dardaniæ & Illyrici Episcopi, inuiti tyrannide Anastasij ab Imp. ab Ecclesia Romana seiuncti, Hormisdæ Papæ reconciliari supplicant. 518. 84. sub Iustiniana Prima. 532. 36
Darida Gothorum Dux male tractat S. Libertinum. 543. 10. restituit equũ ablatum S. Libertino. ib.
ad Dauid Episcopum Epistola Benedicti Papæ de mysterio sanctissimæ Trinitatis. 577. 2.
Debita omnia sunt soluenda. 568. 15. 16. 17
Decemuiratus constituitur à Iustiniano pro Codice compilando. 529. 23
Decimæ dandæ in vsus pauperum. 588. 15
Decius patricius vir gloriosus. 584. 13
Deciorum antiqua familia nobilis. 534. 1. 2
Decreta pacis in Orientales & Occidentales promulganda. 519. 59
Decretum de non alienandis bonis Ecclesiasticis, ab Agapeto Papa descriptum ex Romano Cœcilio tertio, sub Symmacho Papa habito. 532. 110
Decretum Sacerdotale de Deo sacratis virginibus. 519. 31. & seq. Ruthenorum de vnione cum Romana Ecclesia. Ruth. 15. 16.
Defensor Nestorianus quid egerit Cyri. 530. 68.
Defensores Constituti Vigilij conflarunt schisma. 513. 229. Trium capitulorũ quid prætenderent. ib. 233
Defensorum Trium capitulorum duplex conditio. ib. 230
Defensores Vigilij Papæ ab ipso defecerunt. 548. 2. Trium capitulorum sunt in triplici statu. 546. 40
pro Defunctis, qui sibi proprijs manibus mortem intulerunt, non est orandum. 536. 124. sacrificium est salubre. 530. 11
Demetrius Episcopus magnas tentationes sustinuit ab Origene. 538. 22. à Philippis mittitur legatus à Iustiniano Imp. ad Ioannem papam. 533. 3. Episcopus laudatur à Ioanne papa. 534. 19
ad Demetrium Regem Russorum epistola Gregorij Papæ Septimi. Ruth. 7.
Demetrius Rex Russorum expulsus à fratre tyranno. Ruth. 12. 13. confugit ad Henricum Imp. ib. 12
Desideratus Episcopus Virdunensis fuit in Concilio Aruernensi. 541. 37
Desiderato multas irrogauit iniurias Theodoricus. ibid.
Desiderati charitas erga suum populum. ibidem.
Detestatio oppressæ iustitiæ. 519. 140
à Deo implorandum est auxilium in laboribus perferendis. 537. 1. 2
Deus vigil inspector & auxiliator in laboribus. ibid. infirma eligit, vt confundat fortia. 519. 10. & non Diuinitas est nata atq; passa. 519. 110
ad Deum vniuersa quæ facimus, sunt referenda. 521. 6. 7
Deo sunt reddendæ gratiarum actiones pro beneficijs acceptis. ib. 8
Deo reddenda est ratio dispensationis. 521. 30.
Deo accepta tamquam auctori sunt referenda. 522. 3
Deus miracula facit, quando opus est. 523. 21. habet occultos famulos, & sibi soli cognitos. 526. 15. large rependit in ijs quæ facta sunt eius amore. 530. 32
Deo dignus quis habeatur. 527. 1
Deo gratiæ sunt agendæ pro beneficijs acceptis. 534. 2.
à Deo omne principum bonum. 536. 1
Deo sacrificium gratissimum, Orbem purgare à vitijs. 537. 9.
Deus in necessitatibus Angelos etiam mittit ad succurrendum hominibus. 537. 16. cum seq.
Deus animam & corpus simul fecit. 538. 41 cum seq.
de Dei potestate blasphemiæ Origenis. 538. 78.
Deus suppeditat annonam sanctis suis. 539. 18.
Dei prouidentia in gubernanda Romana Ecclesia. 540. 6
Deus non destituit successorem petri, licet interdum sit malus. 540. 10
Dei Consilium in hostes suos. 540. 37. famulum dici antiquis titulum fuisse nobilissimum ex epitaphijs etiam docetur. 544. 14. 15. vindicta ob violatam fidem. 540. 43.
Deus in necessitatibus succurrit. 541. 14. redditur placatus fide immaculata. 546. 11
Dei vltio in hæreticum contemnentem diuina. 541. 18
Deus per Angelos malos interdum flagellat. 544. 7. non irridetur. 563. 121. sacrilegos punit. 556. 42. 576. 3. 588. 12. ibid. 16. magis timendus, quam principes. 553. 10
Deo infideles nesciunt præstare fidem hominibus. 564. 8
Deus magno honore afficit sanctos. 556. 37. superbos humiliat. 559. 8. blasphemos punit. 583. 28. 587. 28. defendit Romam. 585. 3.
Deum laudant in acclamationibus in Concilio Toletano. 549. 37
Deus dedit, minister Vigilij Papæ ab ipso defecit. 548. 2. ab ipso deponitur. 550. 34. Eleemosynis ædificauit sibi domum aream in cœlo. 550. 22
Diabolus conqueritur de sanctis monachis. 520. 13
Diabolus apparuit terribilis & succensus S. Benedicto. ibid.
à Diabolo liberat domum S. Dacius Episcopus. 550. 20
Diabolus, vide Dæmon.
Diaconos à se recedentes excommunicat Vigilius Papa. 551. 17. ex Gallia peregrinatur ad limina Apostolorum. 551. 6. miratur virtutem S. Hospitij. ibid.
Diaconus quando fuerit creatus S. Gregorius. 582. 24.
Diaconi Episcopo non obedientes à communione Ecclesiæ se suspendunt. 551. 8.
Diaconus Catholicus pronocat ad miraculum presbyterum hæreticum. 583. 1.
in Diacono Catholico repefcit fidei seruor. ibid. 13.
in Diacono alio apparet fides ardens ibid. 14.
Diaconus Episcopus Africanus. 559. 22
Diaconus, relicta Ecclesia, Fisco se publicat iunxit, & bona S. Martyris Iuliani diripuit. 570. 21. à Deo flagellatur vsq; ad mortem. ib. 22
Diaconus liberatur à Longobardis per Sanctulum. 573. 16. occiditur à Longobardis, & vltio sequitur occisorem. 577. 21
Diaconi S. Rꝛ E. eligebantur Apocrisarij. 583. 13
Didymus Origenista expellitur ab Agapeto præfecto Lauræ. 551. 20. 21.
Dies Dominici sanctificandi sunt. 588. 21. 22. 26.
Digestorum libri quo anno à Iustiniano editi. 532. 21
in Digestorum libris conficiendis quatuor anni consumpti sunt. ib. 24
de Diitico loco Synodi Constantinopolitanæ. 556. 70. ib.
Diiticum vnde dictum. ibid.
Diogenes philosophus ex Phœnicia, Scythiã, ad Persas se confert. 304. 14. ad religionem reuertitur. ibid.
Diodori Tarsensis memoria celebratur à Nestorianis. ibid.
Dionysius cognomento Exiguus monachus, natione Scytha. 557. 22. ibid.
Dionysij paschalis cyclus.

ibid. 3
Doctrina recta non est recedendum. 510.
Doctrinam Patrum sequitur Quinta Synodus, & eam approbat. 553.37.
Doctrina petenda ab Antiquis. 562.13
Per Doctrinam Patrum ascenditur tamquam per scalam Iacob. ibid.
Dogmata Christianorum componere vult imiustè Iustinianus. 549.7
Domini Natalem præcedebat ieiunium. 562.12
Dominicus Exconsul legatus Iustiniani ad Vigilium Papam. 540.11.14
Dominico legato Iustiniani Imp. committit secreta Vigilius Papa. 540.22
Dominicus Calliopolis Episcopus. 293.12
Domini dies sunt sanctificandi. 588.15.588.26.
Domitianus Origenista fit Episcopus Galatarum. 532.22
Domitianus Episcopus Ancyrensis confitetur peccatum Vigilio Papæ. 546.49
Domitianus Episcopus Catalaunensis interfuit secundæ Synodo Turonensi.470.15.
Domnulus Episcopus Cænomanensis subscriptus in secunda Synodo Turonensi. ibid. scripsit ad Radegundem de institutione monastica. 519.35. confpicuus miraculis moritur. 584.13
Domnus creatur Episcopus Antiochenus. 546. 68. interfuit Quintæ Synodo. 553.41.
Domni fidei professio missa ad Iustinianum à Vigilio Papa. ib.56
Domnus Antiochenus subscribit sententiæ latæ à Quinta Synodo. ibid.216.moritur. 561.1.
Domum auream ædificant sibi in cœlo misericordes. 590.21
Domus liberatur à diabolo ibi inhabitante per S.Dacium Episcopum. 539.20
Donatio Childeberti Regis Francorum Ecclesiæ S.Vincentij. 561.10
Donationes factas Ecclesijs soluendas esse decernit Synodus Valentina. 589.2.3
In Donatistas quæ statuerit Iustinianus Imp. 515.43
Dorensis Episcopus sub Hierosolymitano Patriarcha. 553.245
In S. Dorothei monasterium introductæ meretrices ab hæreticis. 518.48
Dorotheus Episcopus Thessalonicensis.519.29.
Dorotheus à communione sedis Apostolicæ se subduxit. 519. 43. cum legatis Papæ coram dit. ibid. libellum Papæ subscripsit. ibid. Episcopus ab Hormisda Romam vocatur. 519.124
Dorothei malitia occisus est Ioannes Catholicus hospes legatorum. 519.131
Dorotheus populum Thessalonicensem concitat. ibid. 132. Constantinopolim à Iustiniano Imp. vocatur. 519.134. malorum omnium instigator & auctor. 519.133
De Dorotheo quid referant legati ad Hormisdam papam. 519.141
Dorotheus scribit ad Hormisdam, se excusans de scelere perpetrato. 520.61
Ad Dorotheum Episcopum Thessalonicensem scribit Hormisda papa. ib.62
Dorotheus à sede Apostolica dissidebat. ibid. à Christianitatis tramite deuiauit. ibid.63
Dorotheum hortatur Hormisda, vt conuertatur. ibid.
à Draccoleno Duce Dacco nobilis Dux indijs captus, & interfectus. 581.14
Draccolenus superbus à Guntheramno Bosone interfectus. ibid.
Draco cum plurimis serpentibus in Tiberi mundatione. 589.54
Dulcitius Abbas Romanus. 546. 70
Dunaan Hebræus Homeritarum Rex inimicissimus Christianorum. 522. 23. partim Hebræus, partim Gentilis. ibid. Rex insurgit contra Elesbaan Regem, & ab eo vincitur & expugnatur. ibid. 24. impio edicto sæuit in Christianos. ibid. 25. obsidet Nagran ciuitatem. ibid. execratur Crucem Christi, & Crucifixum. 522.27. superbus in Iesum Christum profert execranda verba. ibid. dolo tentat deditionem ciuitatis Nagran. ibid. 29. ingreditur ciuitatem Nagran, & iusiurandum non seruat. ibid. 30. vinculis arctat nobilis ciuitatis Nagran. 522.31. effodit & combusit corpus pauli Episcopi olim defuncti. ibid. 32. comburere fecit sacerdotes monachos & virgines. ibid. ciues, & Aretham tentat. ibid. 33. Apostata fuit, & in Christum blasphemat. ibid. dolo subuertere conatur Christianos. ibid. 34. Rex iubet occidi Christianas fœminas. 522.36 Rex tentat nobilem viduam auertere à fide. ibid. 39. crudelitas in virgines, & earum matrem. 522.45. vocat Aretham cum socijs. 522.47. reprehenditur ab Aretha. ibid. 48. impius Rex iure arguitur. ibid. superbus, iniustus appellatur ab Aretha martyre. 522.50.51. fert sententiam capitis in Aretham & socios. ibid. 51. frustra blasphemitur puero Christiano. 522. 59. prouocatur à puero Christiano. ibid. 61. vincitur à fœminis, à decrepita ætate, & à puero. ibid.
Dunaan alter pharao. 522.57.62. parcit reliquis ciuibus. ibid. redigit in seruitutem masculos & fœminas. 522.62. perecrrent prodigia. ibid. 63. rogat Regem persarū, vt Christianos funditus perdat. ibid. scribit ad Alamundarum Ducem Sarracenorum contra Christianos. ibid. præsidium tenebat in mari & in terra contra Christianos. 523.20. artes dolosæ irritæ redditæ. ibid.
Dunaan impedit appulsum nauium Christianorum. 523.22
Dunaan se & cognatos catena aurea alligauit. 523.24
Dunaan à Deo mens est ablata. ibid. vna cum socijs interfectus à Christianis. ibidem 26.
Duodecim capitulis Cyrilli minimè est derogandum. 553.198
Sub Ducibus Longobardi truculentiores. 573.7
Sub Ducibus per decennium steterunt Longobardi. 585.1
Duces Longobardi dimidium substantiæ dederunt suo Regi. ib.2
Dulcissimus pater Iustini Iun. Imperatoris. 569.12
Dyrrachium terræmotu grauiter concutitur. 525.18

E.

Eberulfus cubicularius Chilperici Regis occidit ipsum Regum. 588.15
Eberulfus occisus est in atrio Ecclesiæ S. Martini. ibid.
Ebrietas in bello damnatus. 533.46. Germanorum deplorata. ib.49
Eburicus successit Minori in regnum Suorum. 584.9
Ecclesia ab hæreticis dissipatur. 518.56
Ecclesiæ pax & fides restituenda per Iustinum Imp. 519.11
Ecclesia mœret, cum est dississa. ibid.
Ecclesiæ vniuersalis caput est papa. 519.63.
In Ecclesia prohibentur nouæ locutiones. 519.80
Ecclesiæ Lex, vt omnes Romano pontifici deferant. 520.44
Ecclesia esse debet sine macula & ruga. 521.12. non est polluenda quauis macula hæ-

reticorum. 521.14. Romana luget ſub Rege Gotho. 521.17. à VVandalis omni contumeliarum genere afficiebantur. 522.5
Eccleſiæ à VVandalis profanatæ, à Mauris purgantur. ib.6
Eccleſia vivificatur vbiq; vno eodemq; Spiritu. 521.22
Eccleſia per flagella hæreticos punit. 523.6
ad Eccleſiam munera afferebant Imperatores & Reges. ib. 7.8
Eccleſiæ ornatæ ab Hormiſda Papa. ibidem 9.
Eccleſiæ Arianorum conſecratæ ſunt Deo Catholico cultu à Ioanne Papa. 525.9.526.2. Arianorum præcipit Ioannes Papa vt Catholici reddantur. 526.2
Eccleſijs ſua bona largitur Iuſtinianus electus Imperator. 527.2
Eccleſiæ auro puriſſimo interdum tectæ. 527.18. res ne furentur milites, alioquin à Deo puniuntur. 527.19
Eccleſia non reſpuit leges rectas ab impijs latas. 528.5
Eccleſias proprias non ita facile relinquant Epiſcopi. ibid. 10.11. eſt hæres bonorum Epiſcopi. 528.14
in Eccleſia cultus Fidelium. 530.15
Eccleſijs hæreditas relicta, pauperibus eſt diſtribuenda. 530.17
in Eccleſiam fugientes non ſunt moleſtandi: alioquin moleſtantes à Deo puniuntur. 530.30
Eccleſia interdum aliqua concedit, quæ alias negauit. 532.29
ab Eccleſia habeantur extorres. qui noluerint Apoſtolicis obedire mandatis. 534.18.
Eccleſia gremium ſuum redeuntibus nunquam claudit. ibid. 19
Eccleſiæ Romanæ primatus pluries probatus. 534.33
Eccleſiæ Romanæ primatus vbiq; elucet. ibid. 35
Eccleſia Conſtantinopolitana dicta caput à Græcis, ſcilicet Eccleſiarum Orientalium. ibid.
Eccleſiæ Romanæ auctoritas ſuper omnes Eccleſias. 534.31
Eccleſia Romana dicta Apoſtolica Sedes, quod probatur pluribus teſtimonijs. 534. 43.44
Eccleſia Romana dicta Eccleſia Catholica. ibid.
de Eccleſijs Carthagine à Iuſtiniano erectis. 534.64
Eccleſiæ ne ſint oppreſſæ ære alieno. 537.3
Eccleſiæ facultates pauperibus erogentur. 535.6
in Eccleſia ſit numerus clericorum. 535.5
in Eccleſia Græcorum præſcriptus olim cælibatus Epiſcopis & ſacerdotibus. 535.9
Eccleſia timeſena hæres inſtituta ad hominem locupletiſſimo. 535.20. probat Principum conſtitutiones, ſi innitantur ſacris canonibus. 535.34
Eccleſijs Africanis quæ conceſſerit Iuſtinianus. 537.43.46
Eccleſiæ magnam cladem infert Theodora Auguſta. 536.41
Ab Eccleſia emptores eidem Eccleſiæ bona relinquere ſoliti. 536.100
Eccleſia ædificatur pro pœnitentia à Beliſario Duce exercitus Iuſtiniani. 538.9
ab Eccleſia Romana condita Chronographia. 536.59
Eccleſiæ Romanæ ritus ex traditione Apoſtolorum. 538.26
Eccleſiæ Romanæ excellentia, & à qua principium ſumpſerunt omnes Eccleſiæ. ibid. 27.28
Eccleſia Romana gubernatur Dei prouidentia. 540.6
Eccleſiæ Romanæ priuilegia non ſunt minuenda. 540.20. diſciplinam ſartam tectam ſeruat Iuſtinianus. 541.10.11.12
de Eccleſiæ titulis & priuilegijs conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris. 541.21
Eccleſiæ leges non ſunt condendæ à Principibus ſæcularibus. 546.42
in Eccleſia Catholica dirum ſchiſma obortum. 548.6. & 550.36
Eccleſia euertitur à Iuſtiniano, & Theodoro Epiſcopo? 551.1
Eccleſiæ conflictus qui vigerent Iuſtiniani tempore. 553.21
in Eccleſia ſchiſma. 553.221
Eccleſia ſecuta eſt vltimam ſententiam Vigilij. 554.7
Eccleſiaſticum bellum vbiq; viget. 553.18
Eccleſia Romana non læditur aduerſis. 111.4
Eccleſiæ bona non ſunt diripienda. 556.38. 39. ſunt immunes & liberæ. ibid. 41. libertas vindicatur in Concilio primo Pariſienſi. 559.18. cum ſeq.
Eccleſias qui fabricabant, ſanctuaria accipere ſolebant. 560.7
in Eccleſia Sanctorum corpora tantum ſepeliebantur. 563.18
Eccleſiæ erectæ à Iuſtiniano aliena pecunia. 565.7
Eccleſiam petijt primum Iuſtinus more Chriſtiano. 566.1
Eccleſia conſtruitur Turonis in honorem ligni S. Crucis. 566.33
Eccleſiæ bona ne auferantur à quibuslibet, aliter excommunicentur. 570.20. bona diſipientes à Deo puniuntur. ib. 22. ibid. 23. 572.4. 573.11. plures deſolatæ Longobardorum tempore. 572.2
in Eccleſia miraculum aduerſus Arianos inuaſores. 573.42
Eccleſias non præſumunt temerare Longobardi. ibid.
in Eccleſia ſacerdotes ſunt velut columnæ. 574.2
Eccleſiæ frequentes dicatæ SS. Apoſtolis petro & paulo, & præſertim in Gallia. 574. 18.19. incenſæ & deuaſtatæ in Gallijs à Chilperico Rege. 576.1
Eccleſiarum inuaſores miſere pereunt. ibid. 4.579.14. iura tueantur Epiſcopi. 579.14
in Eccleſia Catholica tantum ſunt verè & propriè miracula. 583.38
Eccleſiæ immunitas ſeruanda. 588.13
Eccleſijs donationes ſoluendas eſſe decernit Synodus Valentina. 589.23
Eccleſia creſcit in perſecutionibus. 589.15
Eccleſiæ gaudium ob hæreticorum conuerſionem. ib.14
Eccleſia de labore fructus colligit. ibidem 15
Eccleſia multa vaticinia prophetica. ibidem 18
in Eccleſia vnitas eſſe debet. ib.19
Eccleſiæ vnitatem reſpuunt hæretici. ibidem.
de Eccleſiæ gaudio & pace luget Diabolus. ibid. 20
Eccleſiæ communio eſt amplectenda. 589.28.29
Eccleſiam illibatam ſeruat Guntheramnus Rex. 590.27
Eccleſiaſtica bona non alienanda. 231. 108. 109. 110
Eccleſiaſticas leges cur ſanciuerit Iuſtinianus Imperator. 328.1
Eccleſiaſticæ leges ceſſant, vbi regnant arma. 576.1
Edeſſa vrbs Oſroenorum amplifsima vndis obruitur. 233.28
Edeſſa à Iuſtino reficitur, & Iuſtinopolis appellatur. ibid.
Edeſſam inuadit Coſrhoes Rex. 242.2
Edeſſam nunquam ſubiugandam fore ſentiebant Fideles. 242.12
in Edeſſa oppugnanda conatus Coſrhoë Regis. ibid. 13
Edeſſa diuina virtute defenditur. ibidem. 14.
edictum Athalarici Regis contra ſimonia-cos ante atrium S. Petri affixum. 235.49
Childeberti Regis Francorum in Iudæos. 340.28. Guntheramni Regis ad Epiſcopos & Iudices de pietate Chriſtiana. 388.24.25
dictum Iuſtini Imperatoris de reſtituendis exulib⁹ fidei cauſa. 513.57. Iuſtini prædicatur à S. Saba. 518.29. ſecundum Iuſtini Imperatoris pro fide Catholica. 518. 65. Iuſtini Iunioris Imperat. de fide Catholica. 566.3. Iuſtini Iunioris Imp. de diuortio. 566.11
dictũ Iuſtiniani Imperatoris pro fide Catholica. 527. 38. 533. 7. poſtertus ad Ioannem Papam falſio inſcriptum. 534.21. Imperat. de rebus Italiæ. 194.10. à Iuſtiniano conſcriptum contra humanitatẽ Ieſu CHRISTI 563.9. cõtra Acephalos. 571.15
Egbertus Anglus doctiſſimus correxit Pictos ab errore de die Paſchatis celebrando. 161.11
in electione aut confirmatione Romani Pontificis ne ſe immiſceant Principes. 2. Ilioquin à Deo puniuntur. 126.24
electio Romani Pontificis ad clerum Romanum ſpectat. ibid.
electio Romani Pont. à Theodorico Rege vſurpata. ibid.
de electione epiſcoporum ſanctio Iuſtiniani Imp. 92.21
eleemoſyna commendatur, & præſertim in Epiſcopo. 126.19
eleemoſynæ magna virtus & excellentia. 237.26.27
eleemoſyna commendatur. 553.28.554. 27.
eleemoſynæ magnum exemplum. 370.18. pulcherrimum exemplum. 570.6.7.8
eleemoſyna commendatur, & præſertim a Principibus. 574.31
Elesbaan Chriſtianus Rex Æthiopum vir pius & iuſtus. 512.13
in Elesbaan Regem inſurrexit Rex Dunaan Hebræus. ibid.
Elesbaan expugnauit & in fugam conuertit Dunaan Regem. ibid.
Elesbaan orat pro Chriſtianis. 513.19
Elesbaan conſulit ſanctum monachum Arsidem.
Elesbaan obtinet victoriam imperatã contra Dunaan Regem. ibid. 23. capit Hauæ ciuitatem, in qua erat Regia Dunaan. ibidem.
Elesbaan quæ fecerit poſt victoriam. 513.27 componit res Homeritarum. ibid. 28. Eculo renunciat, & tranquillorem vitam ſectatur. ibid. cilicio induitur, monachicam vitam ſuſcipit. ibid.
Eleutherius epiſcopus Antiſſiodorenſis interfuit ſecundæ Synodo Aurelianenſi. 536. 124.
S. Eleutherius epiſcopus Antiſſiodori fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 161.17
Elias Cæſareæ Cappadociæ epiſcopus commendatur ab Hormiſda Papa militat. 108. 134.
pro Elia Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopi, laborat Hormiſda, vt reſtituatur in propriam eccleſiam. 112.20
Eliæ fidei profeſſio miſſa à Vigilio Papa ad Iuſtinianum. 400
Elias epiſcopus Aquileienſis ſchiſmaticus. 588.26
in Eliam ſchiſmaticum ſcribit S. Gregorius papa. ibid.
Elias qua de cauſa fuerit ſchiſmaticus. ibid.
ad Eliam ſcribit epiſtolam circularem Vigilius papa. ibid. 17

Epiphanij lætitia de vnione Ecclesiarum ibid.
Epiphanij munera ad Hormisdam missa quæ sint. 520.5
ad Epiphanium Hormisdæ epistola pro Episcopis exulibus. 520.61
ad Epiphanium scribit Hormisda circa Ecclesiæ pacem. 521.28
Epiphanio Episcopo legat suas vices Hormisda Papa. 521.27.30
Epiphanius Episcopus restituit hæreticis. 1 ibid.
Epiphanio scribit Hormisda quid faciendum sit de ecclesia Hierosolymitana. ibidem.
Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Hormisdam de Paulo Episcopo Antiocheno. 521.38
ad Epiphanium Episcopum Constantinopol. scribit Iustinianus Imperator, ne episcopi ad Curiam veniant. 528.9
Epiphanius magno honore excipit S. Sabam. 530.23
Epiphanius Episcopus pugnat, atq; resistit hæreticis. 533.5
ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanum epistola Iustiniani Imp. de recta fide. 533.20
Epiphanius Episcopus benedicit classem Iustiniani Imperatoris. 533.44
ad Epiphanium scribit Iustinianus pro Ecclesijs ære alieno oppressis. 535.3
Epiphanius illicita præsumens reprehenditur ab Agapeto Papa. 535.53
Epiphanij obitus, quanto tempore sederit. 535.58
Epiphanius Episcopus Ausculanus. 535. 54. 536.73
Epiphanij scripta in bibliotheca Cassiodori. 561.24
Episcopatus meritis, & non votis quærantur. 542.38
ad Episcopatum aliqui vocati ex coniugio. 558.14
in episcopatu aliqui apparent leones; qui prius videbantur agni. 586.11
Episcoporum nomina quomodo restituta sint Diptychis. 518.19. nomina expuncta restituenda in Diptychis. 518.23
Episcopi Orientales Orthodoxi omnes pro fide Catholica laborant. 518.37. non possunt soluere & ligare nisi subditum. 518. 41.42
Episcopi ne mittant falcem in alienam messem. ibid.
Episcopi Orientales agunt de pace Ecclesiæ cum Hormisda papa. 518.50. quantũ venerarentur Romanum Pont. 519.39. venerabantur vestigia Papæ. ibid. 40. Orthodoxi congratulati sunt Hormisdæ Rom. Pontifici de inita pace. 519.63
ab Episcopo Constantinopol. Imperator coronabatur. 519. 60. à Papa accipiunt doctrinam. 519.126. à Papa Romam vocatur ib. munera offerebant Romano Pontifici. 520.31. Euphratenses repellunt Nestorij nomen. ib. 56. labefactati malis moribus causa sunt ruinarum. 521.36. exules Carthaginem reuertuntur. 522.10. errâtes à Summo Pontifice puniuntur. 523.6
ad Episcopos Italiæ epistola circularis Ioannis papæ. 526.2
Episcopi humiles sint, & laborent pro Christo. 526.52. 54
Episcopus propter Deum reliquit episcopatum, & factus est sponte cæmentarius. ibid.
Episcopi præficiuntur Iudicibus custodes iustitiæ à Iustiniano. 527. 40. Constantinopoli leges ecclesiasticas edebant per Iustinianum Imperatorem. 528.2. quinam à Iustiniano Imperat. Constantinopolim euocati ad conferendum cum Seuerianis. 532.31
Episcopi Constantinopolitani reprehendêdi, quod permiserint Iustinianum sancire leges Episcopis. 528.8. in causa fidei Principes iudicent. 528.7
ad Episcopos spectat laicos docere etiam principes. ibid.
Episcopi non ita facile Ecclesias proprias relinquentes ad Curiam eant. 528.9
de Episcoporum electione sancti Iustiniani Imperatoris. ib.12
Episcopi qui erant olim assumendi, carere debebant filijs & nepotibus. ibid. 13. ne sint impediti affectione carnali. ibid.
Episcoporum bona cedant Ecclesijs. ibid. 14. facultates consumantur in pauperes & pios vsus. ibid.
Episcopi non habent facultatem testandi. ibid. exceptis bonis à cognatis acceptis. ibid.
Episcopi ne ordinentur per largitionem. 528.18. sancti senserunt onus Episcopale. 529.16. à Deo vocentur, & oues curẽt. 529. 14. 15. 16. 17. 18. omnia faciant cum consilio sedis Apostolicæ. 531.8. insignes qui interfuerunt Concilio Toletano. 531.16. ne eligantur per simoniam. 533. 33. 34. benedicunt classem Principum antequam soluat è portu. 533.44
ad Episcopos scribit Cassiodorus se commendans eorum orationibus. 534.7
Episcoporum officium promiseris. ab. 8. munera erga subditos. ib. 9
Episcopus si doceat, Iudex non inuenit q; puniat. ibid.
Episcopo data est administratio innocentiæ. ibid.
ex Episcoporum sententia cuncta decernit Iustinianus Imp. 534.26
de Episcoporum ordinatione. 535.9
Episcopi esse non poterant, qui haberent vxores, aut nepotes, aut filios. ibid. 528.12. 13. inspectores Præfectorum. 531.13
Episcopo præstandum iuramentum à Præfectis. ib. 535.14
Episcoporum Constantinopolitanorũ series antiqua. 536.60
Episcopi libellum fidei Summo pontifici offerebant. 536.26
Episcopus calumniam passus apud Agapetum in carcerem mittitur. 536.66
eius sanctitas detegitur. ib.68
Episcopi obedientes sint sedi Apostolicæ. 536.83. non sunt ordinandi, qui hæreticos omnes non anathematizent. 538.77. omnem mouent lapidem, ne sint sub hæretico Principe. 539.1. canones inquirant, & conseruent. 541.14
de Episcoporum ordinatione constitutio Iustiniani Imper. ibid.
Episcoporum causas non iudicent Iudices sæculares. ib. 16
de Episcopis plures constitutiones Iustiniani Imperatoris. ib. 17. 18
Episcopi retinent populos sibi subiectos. 541.37
Episcopi denuncient festum paschatis in Epiphania. 543.17
Episcopi Gallicani statuerunt de festo paschatis contra edictum Iustiniani. ibid. Orientales obediunt Iustiniano inuiti. 546.42.46
ad Episcopos quæ pertinent, ea sibi principes vsurpant tyrannice. 547.44
Episcopum contemnens presbyter aut diaconus, à communione Ecclesiæ se suspendit. 550. 53
Episcopos à se recedentes excommunicat Vigilius papa. 551.17
Episcopi Synodo Quintæ resistentes in exilium transportantur. 553. 121. 122. à regibus non eligantur. 559. 24. 560. 16. quomodo eligebantur. ibid.

Episcopi sancti causa sunt vt Principes ac cæteri proficiant. 559.27.28
in Episcopos tyrannicè agit Charibertus Rex Francorum. 566.16
Episcopus Arianus dat pœnas impietatis. 573.12
Episcopi Catholici totius Orbis semper fuerunt præditi cultu sanctarum reliquiarum. 573.29
in Episcopos auctoritatē non habent Principes, sed Papa, & Concilium. 575.11
Episcoporum causæ ad Iudices sæculares non deferendæ. 582.17
Episcoporum causæ ad Metropolitanos, vel ad Concilium prouinciale referantur. ibid.
Episcopi communicent populum. 578.23 588.3
Episcopos sanctos libenter sequitur populus. 578.à 7. ad 11. 578.6.7.8.9.10.11.12. 13.
Episcopi tueantur iura Ecclesiæ. 579.11. non timeant Principes pro veritate. 580.13.14. 15.16.
de Episcoporum translatione epistola Pelagij Papæ ad Benignum. 581.2
Episcopos venerentur populi. 582.8. 588. 29.
ad Episcopos epistola Pelagij Papæ de iudicijs Episcoporum. 582.8
Episcoporum causæ nō trahantur ad sæculare forum. 582.23
Episcopi relegati à Levvigildo Rege Ariano. 583.32. Ariani impostura in carcere sanando. 583.38. Ariani miracula non faciunt, oppositum autem Episcopi Catholici. 584.9
ad Episcopos vocatos ad Constantinopolitanam Synodum scribit Pelagius papa 587.7
Episcopi quot esse debeant in vna prouincia. 587.10
in Episcopo commendatur humilitas. 588.4
Episcoporum vera Rhetorica ad persuadendum. ibid.
Episcopi nō sint venatores. 588.18.à sanguine sint alieni. ib.19
Episcoporum causæ cognitæ in Synodo. 1 bid. 20.
Episcoparum reliquit Sisinnius in Palæstina. 582.18
ad Episcopos edictum Guntheramni Regis, vt inuigilent prædicationi Verbi Dei. 588.23.24.25
Episcopi exerceant munus suum per se ipsos & non per Vicarium ibid. habent à Deo officium paternæ potestatis. ibid. studeant corrigere peccata populorum. ibid.
Episcopi sunt participes in peccatis populorum, nisi eos corrigant. ibid. curent vt colantur dies festi ibid. quid agere debeant. ibid. 27. inprimis iustitiam velint. ibid. sciant clericorum peccata esse acrius corrigenda. ibid. 28
Episcopis vtilius, si eos odio prosequantur princeps, quam si illecebris blandiuntur 589.3. Gothi faciunt pleniorem & exuberantem fidei professionem. 589.56. Gothi pollicentur se prædicaturos Catholicam fidem. ibid. Gothi confitentur verū mysterium incarnationis Iesu Christi. ibid Gothi asserunt, quod pœna impios, & præmium sequatur Orthodoxos. ibid. 3. inuigilare debent super præsides prouinciarum. 589.42.43
ad Episcopos epistola Radegundis Reginæ. 590.28
Epistola Agapeti ad Iustinianum, quomodo probentur eius constitutiones ab Ecclesia. 535.31. ad Concilium Carthaginense. 531.37. ad Reparatum Episcopum Carthaginensem. ibid. 40. ad Iustinianum, quomodo recipiendi lapsi. 535.50. ad S. Cæsarium Episcopum Arelat. de non alienandis bonis Ecclesiasticis. 535.109. ad eumdem de appellatione Contumeliosi Episcopi. 535.111. nomine Agapeti spuria. 535.88. circularis de depositione Anthimi. 536.27.
Epistola Agapeti diaconi parenætica ad Iustinianum Imperatorem. 527.4. & seq.
Andreæ Episcopi ad Hormisdam papam. 519.64
Epistola Anastasiæ ad Hormisdam papam. 519.69
Epistola Athalarici Regis ad Senatū Rom. de electione papæ. 526.23. ad vniuersos Gothos existentes in Italia. 526.37. ad Victorinum Episcopum. ibid. 39. ad Iustinianum cum legatione. 527.33. ad Clerum Ecclesiæ Romanæ. 527.64. Regis ad Hildericum Regem VVandalorum de Amalfrida. 527.84. Regis ad Ioannem papam contra simoniacos. 533.32. ad Saluantium præfectum Vrbis contra simoniacos. 533. 40.
Epistola auctoris adhuc protonotarij ad Sanctissimum D.N. Clementem VIII. de Ruthenis. Ruth. 1. Aurelij Cassiodori ad Ioannem papam. 534.1. ad Episcopos Italiæ. 534.7. ad Datium Episcopum Mediolanensem. 534.10. ad Tomacem & Petrum Arcarios. 536.10.
Epistola Belisarij ad Totilam Regem pro Vrbe seruanda. 535.7
Epistola Benedicti papæ ad Daniel Episcopum de mysterio sanctissimæ Trinitatis. 527.1
epistola clericorum Ecclesiæ Antiochenæ ad Ioannem Episcopum Constantinop. 518.31
epistola Concilij Carthaginensis ad Ioannem papam. 535.22
epistolam scripsit Christus ad Abagarum. 545.12
epistola Dioscori legati ad Hormisdam papam. 519.119. ad Hormisdam papam. 520.7 ad Hormisdam papam. 519.122. Dorothei episcopi se excusantis ad Hormisdam papam. 520.61
epistola encyclica Vigilij papæ ad Christi fideles. 552.13
epistola epiphanij episcopi Constantinopol. ad Hormisdam papam. 520.30. ad Hormisdam cum muneribus. 520.46
epistolæ episcoporum Secundæ Syriæ contra hæreticos. 518.43
epistola episcoporum Secundæ Syriæ ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum. ibid.
epistola plurium episcoporum ad Radegūdem de seruanda institutione monastica. 519.35. Ferrandi ad Anatolium S.R.E. diaconum de Christo epist. passo. 533.28 ad Seuerum Scholasticum de eadem re. ibid. 30.
epistola de fide quare scripserit Iustinianus. 538.84
epistola Fortunati ad Euphronium episcopum Turonensem. 574.12. alia Fortunati ad Euphronium episcopum Turonensem. 574.14. Gilimeris Regis ad Iustinianum se excusando. 530.0. S. Gregorij de obitu Laurentij Mediolanensis episcopi, & electione Constantij. 581.5. ad Leandrum episcopum Hispalensem. 581.7. ad S. Leandrum episcopum de libero Iob. 583.37. papæ ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum. 587.1. ad S. Leandrum de Reccaredo Rege. 589.47. ad Petrum de continentia subdiaconorum. ibid. 48. sepeimi ad Regem Demetrium. Ruth. 1.
Epistola Hormisdæ ad Iustinianum Comitem. 520.1
Epistola Hormisdæ papæ ad Iustinū. Aug. 518.46. ad Iustinum Imp. 518.77. ad Ioannem Constantinop. ibid. ad Iustinum Imp. 519.9. ad Euphemiam Augustam. 519.15
epistola Hormisdæ ad Ioannem Constantinopolitanum episcopum. ibid. 18. ad Ioannem Constantinopol. episcopum. 519. 21. ad Archidiaconum Constantinop. & alios Orthodoxos. ibid. 23. ad Iustinum V. C. 519.27. ad comitatum præfectos. 519. 29. ad præfectum prætorij Thessalonicensem, & cæteros. ibid. 30. ad Anastasiam & Palmatiam. ibid. 32. ad S. Cæsarium Arelatenſ. Episcopum de reditu ad ecclesiam Romanam episcoporum Dardaniæ & Illyrici. 518.87. ad suos Legatos Constantinopolim. 519. 71. ad Iustinum Augustum. 519. 73. ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum. 519. 77. ad pompeium. ibid. ad Iulianam & Anastasiam. ibid. 78. ad Iustinianum. 519. 118. ad Dioscorum. ibid. 120
epistola Hormisdæ ad suos Legatos Constantinopolim. ibid. ad plures pro Elia episcopo Cæsareæ Cappadociæ. 519. 134. ad Epiphanium Constantinopolitanum episcopum. 520.9. ad possessorem. 520.37. facta est encyclica. 520. 51. ad Epiphanium episcopum Constantinopolitanum. 520. 60. ad Iustinum Imp. de monachis Scythis. 520. 55. ad Iustinianum de Scythis. ibid. ad Legatos de excommunicatis Scythis. ibid. ad Dorotheum. 520. 63. ad Iustinum Augustum. ibid. 64. ad Epiphanium episcopum, vt restituantur aliqui episcopi. ibid. 65.
epistola Hormisdæ ad Iustinum commendando eius pietatem. 521.7. ad Iustinum Augustum contra Nouatores. 521.16. ad Epiphanium episcopum Constantinopolitanum. 521.18
epistola Ibæ ad Marin persam hæreticum non est defendenda. 546.17.18
ex epistola hæretica quomodo offensa fit Catholicus Ibas. 547.27
epistola Ibæ erroribus referta recipienda non est. 548.29
de epistola Ibæ duplex iudicium. ibid. 30.
epistola Ioannis episcopi Constantinopolitani ad Ioannem episcopum Hieroſolymitanum. 518. 34. ad omnes Orientales. ibid. 35. ad Hormisdam papam. 518. 72. ad Hormisdam papam. 519.63.
epistola Ioannis Hierosolymitani Episcopi, & Synodi ad Ioannem episcopū Constantinopolitanum. 518.58
epistola Ioannis papæ ad Iustinianum. 534. 15. ad Senatores de fide. 534.23. circularis Ioannis papæ ad omnes Italiæ episcopos. 536.2.
epistolæ duæ Ioannis papæ Secundi de Cōtumelioso Episcopo ad poenitentiam relegato. 534.48. & 49. Ioannis & Iustiniani probantur à Cuiacio, & Alciato. 534.50
epistola Ioannis papæ ad Germanum & Caliæ episcopos spuria. 572.3. Iuliani Antec. ad Hormisdam papam. 519.68. Iustiniani Imp. ad Hormisdam papam. 518.67. Iustiniani Augusti ad Hormisdā papam. 518.71.4. Ilia. 519.98. alia. 519.147. ad Hormisdam de Legatis. 520.28. pro pontificis & sanctis. 520.54. de paulo Antiocheno Episcopo. 521.37.
epistola ad Iustiniani Comitis ad Hormisdam papam. 518.74. alia. 519.96. alia pro monachis Scythis. 521.1
epistola Iustiniani Consulis ad Hormisdā, vt remitterentur Legati. 521.2. duæ Cōmerem pro Hilderico. 530.7.8. Iustiniano nomine suppositæ. 547.9
epistola Iustiniani Imperatoris ad Ioannem papam de Nestorianorum contra

Epistola Torilæ Regis ad Iustinianum Imperatorem pro pace. 547.22. impia Vigilij nomine. 558. 14. non esse Vigilij probatur multis argumentis. ibid. 11. 29. Vigilij ad Eutherium Episcopum. 558. 22. ad Iustinianum Imperator. 559. 14. ad Mennam Episcopum Constantinopolita. 560. 23. ad Valentinianum Episcopum de Tomis. 560.2. (superstite licet Siluerio) ad S. Cæsarium Arelatens. de instaurenda pœnitentia Regi Francorum. 568.11. 18. ad Auxanium Episcopum Arelatensem. 564.11. 12. commonitoria ad eundem Auxanium. 565. 3. ad eundem Auxanium, de causa Prætextati Episcopi. 541.7. ad Episcopos Galliæ. 545.8. ad Galliæ Episcopos, declarans Aurelianum Arelat. Episcopi sedis Apostolicæ per Gallias Vicarium constitutum. 546.6. ad Aurelianum Arelatensem Episcopum. ibid. 9. ad Eutychium Episcopum Constantinopolitanum. 553. 11.

Epistola Virigis Regis ad Gothos de suæ electione. 537.3. ad Iustinianum Imperat. pro pace. 537.8

Epitaphium Andreæ Cardinalis presbyteri. 585. 15. Atoli discipuli S. Remigij. 585. 14.

Epitaphia ad sepulchrum Boëtij. 526.18

Epitaphium Chalacterici Episcopi Carnotensis. 529.31

Epitaphium Childeberti Regis Francorum. 562.1. Clodoberti filij Chilperici Regis. 582.25. Dagoberti filij Chilperici Regis. ibid. Ecclesiæ à Belisario erectæ. 536. 12.

Euphratiæ vxoris Namatij Viennensis Episcopi. 588. 22. S. Euphronij Episcopi. 574.16. S. Galli Episcopi Arvernensis. 573. 27.

Epitaphium S. Germani Episcopi. 579. 22.

Gregorij famuli Dei. 544.13. Ioannis Papæ secundi. 513.23. Iuliani eleemosynis clari. 562. 14. Leontij Episcopi Burdegalensis. 582. 32. Cæsaris clarissimæ fœminæ. 571.23. Paulæ clarissimæ fœminæ ex Ambrosij Chronico. 544. 15. Pauli famuli Dei; ex eodem. ibid. S. Tetrici. 512.26. Theodigildis Reginæ. 572.9

S. Equitius liberat suos Monachos. 573. 23.

S. Equitij monasterio primum Abbatem petijt S. Gregorius Papa. 581.9

S. Equitius, teste Gregorio Papa, non vnius, sed multorum Monasteriorum Abbas fuit. 581.12. Abbas immediatè Summo Pontifici subiectus. ibid.

Erentrudæ sororis Ruperti Episcopi Vangionensis. 586.23

Erentrudæ monasterium ædificauit Rupertus. ibid.

de equo commodato Ioanni Papæ res mira. 525.4

Ermoaldus vir nobilis mortis angoribus pressus eleemosynam mittit ad Launomarum Abbatem, quam respuit vt iniquam. 568.14. moritur. ibid.

errores non sunt partim corrigendi, sed radicitus amputandi. 519.25

error nonus monachorum Scythiæ. 519. 84.

errores diuturni lenitate clementiæ sunt emendandi. 520.36. Anastasij de Vigilio Papa refelluntur. 512.16. Nicephori arguuntur. ibid. Theodori Mopsuesteni continentur sexaginta capitibus, & incipiunt. 503.61. vsque ad 572.

errores labuntur sancti viri interdum, licet pleni virtutibus. 586.2.3.4

erulorum Rex ad fidem conuersus tempore Iustiniani Imperatoris. 527.25

erulorum Rex auxiliatus est Iustiniano Imp. in bello persico. ibid.

Esimphæus Homeritarum Rex Christianus. 530.15

Euagenes cum Hilderico custodiæ traditur. 530.6

Euagrius Origenista expellitur ab Agapeto Lauræ Præfecto. 532.12

Euagrius scripsit in Ioannem Grammaticum. 532.36

Euagrius amicus Simeonis Stylitæ Iuniore. 574.8

Euangelia præponebantur in Concilijs. 553. 10. 12

Euangelium in ignem proiectum, illæsum seruatum. Ruth. 10

Euantius Episcopus Viennensis ex coniugio vocatus ad Ecclesiam. 588. 22. interfuit Mantisconensi Concilio. 588.14

Eucharistiæ miraculum de puero Iudæo ab incendio seruato. 502.24

Eucharistia præcipitur asseruari in altari, sed non inter imagines. 570.24

Eucharistiam ferebant secum nauigantes. 584.18

Eucharistiam qui sumere volebat prius debebat recitare Symbolum, in Hispania. 589.39

Eucharistia custodiri solita in pretiosissimo tabernaculo. 570.15

Eugypij scripta in bibliotheca Cassiodori. 562. 14

Eulamius Phryx philosophus, relictis Christianis, ad Persas se confert. 554.14 deinde ad Christianos reuertitur. ibidem.

Eulogius legatus Accemetarũ ad Ioannem Papam. 533.3

Eulogius Tribunus & Notarius Romã mittitur à Iustiniano. 520.39

Eulogius Magistrianus missus à Iustiniano ad Hormisdam Papam. 559.94

Eulogius sit episcopus Alexandrinus. 581. 15.

Eulogij sæpè meminit S. Gregorius Papa in epistolis. ibid.

Eulogius ab Ægypto fugauit tenebras hæreticorum. ibid.

ad Eulogium episcopum mittit exemplar epistolæ Pelagij Papæ Sanctus Gregorius. 587.7

Eunomiani hæretici spiritum sumunt ex Origene. 531.66

Eunomius Comes retrudi fecit in carcerem Modestum fabrum lignarium. 583. 16.

Eunuchus Candacis reginæ Æthiopum ex Homeritide venit. 522.22

Eunuchi (Iulianæ nobilis matronæ) vitam monasticam capiuare quærunt. 527. 62.

Eunuchi & imberbes non facile ad monasticam vitam admittebantur. ibid.

Eunuchorum monasterium. ibid.

de eunuchis constitutio Iustiniani Imperat. 529.19

Eunuchi multi inseruiebant cubiculis Imperatorum. ibid.

Eunuchi vt fierent, multi moriebantur. ibid.20

Euphemiam pietatis ergo appellari voluit Lupicinam vxorem Iustinus Imperat. 518.4

Euphemia fœmina insignis pietatis. 519. 11.

Euphemia conciliatrix omnium bonorum. ibid.

ad Euphemiam Augustam scribit Hormisda Papa. ibid.

Euphemia cum Helena comparatur. ibidem 12.

Euphemiam hortatur Hormisda ad persuadendam pacem. ibid.

Euphemia Augusta moritur. 523.32

in S. Euphemiæ basilicam confugit Vigilius Papa. 512.8

Euphemij Episcopi nomen restitutum Dyrrychis. 518.19
Euphemius non fuit receptus in communionem ab Apostolica sede. 518.31
Euphemius Antiochiæ Episcopus cum alijs deposuit Paulum Episcopum Alexandrinum. 537.14
Euphrasia vxor Namatij. 588.22
Euphrasiam reliquit Namatius 3 & factus est Episcopus. ibid.
Euphrasiæ epitaphium. ibid.
Euphrasia resplendunt sanctitate, & generis nobilitate. ibid.
Euphrasiæ pietas in pauperes. ibid. laudes. ibid.
Euphrasius Hierosolymis factus est Episcopus Antiochiæ. 521.38
Euphrasius Episcopus Antiochenus moritur. 525.13.17
euphrata missus à Iustiniano ad Absagos. 529.18
euphratenses Episcopi repellunt Nestorij nomen. 520.69
S. Euphronius creatur Episcopus Turonensis. 559. 18. vniuersas illustrauit Galliæ. ibid.
S. Euphronius fuit in concilio Parisiensi. ibid.
S. Euphronij tempore grandia à S. Martino miracula edita. ib. 29
S. Euphronius Episcopus Turonensis prædicit mortē Chariberti Regis. 572.6. moritur. 574.10. relatus inter Sanctos. ib. quo anno mortuus sit. ibid. præfuit Ecclesiæ Turonensi annis quatuordecim. ibid.
ad Euphronium Fortunati epistola. ibid. 12.
Euphronius Martino comparatur. ibid. 13.
Euphronij orationibus se commēdat Fortunatus. ibid. charitas, dulcedo, & humilitas commendantur. ib. 14
ad Euphronium epistola Fortunati. ib.
Euphronij laudes. ibid. 15. Epitaphium à Fortunato editum. ib. 16. debitorem se cognoscit Fortunatus. ibid.
Euphronius velut lampas ardens. ib. dulcis in colloquio. ib.
Euphronij sinceritas. ib.
Euphronius opera misericordiæ exercuit. ibid. interfuit dedicationi basilicæ SS. Apostolorum Petri & Pauli. 574.18
ad Euphronium mittit Iustinus Sigebertus Rex vt recondat lignum sanctæ crucis in monasterio Radegundis. 566. 34
per Euphronium reconditur lignum S. Crucis suo loco. ibid.
Euprepius Episc. Gerundensis facit in Toletana Synodo. 589.44. collaborauit cum S. Leandro in conuersione Gothorum. ibid.
Eusebius presbyter Hierosolymitanꝰ laudatur à Menna Episcopo. 536.94.97
Eusebij Nouatiani hæretici scripta apud Cassiodorum. 562.17
Eusebius fundator basilicæ S. Bibiani Santonensis. 566.28
ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem scribit Pelagius Papa contra Synodum Constantinopolitanam. 587.5
Sanctus Eusichius eremita miraculis clarus. 542.8
S. Eusichius respuit pecuniam oblatam à Childeberto. ibid.
S. Eusichio erigit templum Childebertus Rex. ibid.
Eustachius Episcopus Tholonæ in Lycia causam habebat cum Pistorio diacono. 541.16
Eustathius Abbas capitur à barbaris. 586. 17.
pro Eustathio Abbate se vendidit Leo Abbas. ibi.
Eustathius Abbas dimittitur. ib.18
Eustochius creatur Episcopus Hierosolymitanus per legatum interfuit Quintæ Synodo. 553.32. moritur. 561.1
Eutharicus Cillica gener Theodorici Regis. 519.1
ad Eutherij Episcopi consultationes respondet Vigilius, expulso Siluerio. 558.21
Eutherius cuius ciuitatis fuerit Episcopus. ibid.
ad Eutherium Epistola Vigilij. ib.22
S. Eutropij ecclesia collapsa restituitur à Leontio Episcopo Burdegalensi. 566.18
Eutropius Episcopus Valentinus libros edidit. 584.8
Eutyches hæreticus anathematizatur. 529. 50.
in Eutychetem commentarium Seuerini Boetij. 522.2
in Eutychetem scripsit Ephræm Episcopus Antiochenus. 535.80
Eutychetis vanas opiniones damnat Iustinianus Imp. 527.39
Eutyches in igne inferni crematur. 531.20
anathematizatur in Concilio Ephesino. 533.24
in Eutychianos conclamat populus Constantinop. 518.7
Eutychianorum falsi prætextus. 519.110. patronus perfidus Anastasius Imperat. 519. 104.
Eutychiani hæretici abhorrent humanitatem, & vincunt immanitatem. 519. 124. ad Catholicam Ecclesiam renocantur. 520.67
Eutychianos erexêre trophæa Nestoriani. ibid. 68
Eutychianus suppositit Epistolam nomine Vigilij quæ damnatur. 538.19
Eutychiani excommunicantur à Vigilio Papa. 547.49
ab Eutychiana hæresi Corruptibiles & incorruptibiles hæretici manarunt. 563.5
Eutychius monachus fit Episcopus Constantinopolitanus. 513.1.6
Eutychio ostensa visio de futuro Episcopatu. ibid.2
Eutychius manfit cum Menna. ib.3
Eutychio aperitur via ad Episcopatum. ibidem 4.
Eutychius iubetur asseruari. ib.5
Eutychio ostenditur alia visio de Episcopatu. ibid.
Eutychij electioni studet Iustinianus Imp. ibid.6.
Eutychius sumit pallium, id est, ouem perditam super humeros. ibid. mittit fidei professionem ad Vigilium Papam. ibidem 8.
Eutychius anathematizat omnes hæreses. ib.8.9.10
ad Eutychium Episcopum Epistola Vigilij papæ. ibid.11
Eutychij Episcopi Constantinopolitani fidei professio. 553.56
Eutychius subscribit sententiæ latæ à Quinta Synodo. 553.216
Eutychius Patriarcha quæ tractauerit cum Iustiniano Imp. 564.4.5.6.9
Eutychium tentat Iustinianus, vt subscribat. ibid.11
Eutychij admiranda constantia. ib.12
Eutychium sacra peragentem inuadunt milites Iustiniani. ibid.
Eutychius vi detruditur in monasterium. ibid.13
Eutychius à sede eijcitur, velut Ioannes Chrysostomus. ib.
in Eutychium quid egerit Conciliabulum. ibid.14
pro Eutychio deligitur Ioannes Scholasticus. ibid.
Eutychius deportatur in insulam. ibidem 15.
Eutychius velut Paulus deportatur Amasiam. ib.16
Eutychius detruditur iterum in monasterium. ibid.18. operatur vt coniuges filios consequantur. ibid. 19. 20. medicos curat infirmos oleo sancto. ibid. 12.13.14. 15.
ad Eutychium confugiunt multi Christiani. ibid.17
Eutychius oratione farinam auget. ibid.18. prædicit Iustino ipsum futurum Imperatorem. 565.9.10. prædicit Tiberio Imperium. 578.3. reuocatur ab exilio à Tiberio Imp. ib.6
ad Eutychium mittunt Scribas Imperatores. ibi.
Eutychius gratias agit Deo. ibid.
Eutychij reditus cum magno honore. ibid. 7.8.
Eutychij miracula in via. ib.9
Eutychius receptus Constantinop. lætitia publica. ibid. 10. comparatur Magno Athanasio. ibid. incessit super pullum asinæ cum ramis & chirothecis. ibi.
Eutychij laudes. 198.11
Eutychius recipitur ab Imperatoribus cum ingenti gaudio. ibid.
Eutychius ingressus in Ecclesiam communicat populum, & benedicit. ib.13
Eutychio celebrante, operitur altare diuina caligine. ibid.
Eutychius precibus pestem auertit à Constantinopolitanis. ibid.14. Tiberium Imperatorem coronat. 582.5. prædicit Imperium Mauritio. 583.7
Eutychium inuisit Tiberius Imperator, & ab eo benedictionem postulat. 586.1
Eutychius benedicit Tiberio Imperatori. ibid.
Eutychius incaute lapsus in errorem Origenis. ibid. 2. plenus multis virtutibus, passus tamen est quid humanum. ibid.
cum Eutychio disputat S. Gregorius de corpore post resurrectionem palpabili. ibid.3.
Eutychius obijcit S. Gregorio, quod corpus non resurget palpabile. 596.3
Eutychij liber de Resurrectione sumptus damnatur à Tiberio Augusto. ibid.4
Eutychius profitetur Catholicam fidem in resurrectione corporum. ibid. resipiscens sanctus colitur. ibid. 7. moritur. 586.6
S. Eutychius martyr apparuit S. Redempto, & prædixit incorruptionem Longobardorum. 597.7
exarchus Rauennæ exagitat episcopos schismaticos. 586.10
excellentia Romanæ Ecclesiæ. 598.27
excidium Antiochiæ per terræmotus. 525. 26.
exclamationes populi Constantinopolitani in hæreticos. 518.6. in Eutychianos. ibid. 8.
excommunicati ab vno episcopo, ab alio solui non possunt. 518.41.42
excommunicationis sententia non infertur in delinquentia ab Imperatore. 518.40
exemplum Hormisdæ dignum imitatione. 211.27
exempla mala Episcoporum causa sunt ruinarum. 211.30
exemplum pulcherrimum nobilis viduæ in constantia fidei. 322.39. 40. 41. 42. 43. 44. 45.
exempla Sanctorum conuertunt infideles ad fidem. 322.1
exemplaria germana Quintæ Synodi missa sunt à S. Gregorio Papa ad Theodelindam Reginam. 604.1
in exercitu abfit iniustitia, ebrietas, & homicidium. 177.1
exercitus in Oriente nolebat obedire Philippico. 588.

Regem à Childeberto pro Theodoro Episcopo. 588.31
Felix Episcopus Portuensis inuisit Mellitum monachum infirmum. 590.23
Felicis diaconi suggestio de Ioanne ad Hormisdam Papam. 519.28
Felices duo Summi Pontifices ab Arianis electi. 326.22
Felix Episcopus Namnetensis. 574.16
Felix Episcopo se commendat Fortunatus. ibid.
Felix Episcopus antiquæ nobilitatis Romanæ decus. ib.17
Felix clarus doctrina auctus cum sæculari potentia animi dotibus. ibid.
de Felice epigrammata Fortunati. ibid.
Felix Gillicanus Abbas in Africa deficit à Vigilio. 548.2
Fœminæ impudicæ introducebantur ab hæreticis in monasteria. 518.48
Fœminarum studium pro fide Catholica. 519.31. quæ valde laudantur. ibid.
Fœminarum Christianarum gloriosa confessio. 522.36
Fœminæ Christianæ iubentur occidi. ibid. 37.
Fœminæ fitiunt mortem propter Christũ. ibid 38
Fœminarum laudabilis contentio ob martyrium. ibid.
Fœminæ magna constantia. ibid. 39. 40. 41
Christianæ mira libertas contra Dunaan de Regem. 522.37
Fœmina prudens eluſit Iustinianum Imperatorem. 525.29
Fœminæ filios interdum petunt, & nesciunt quid petant. 530.24.25. malæ quibus comparentur. 533.63.536.42
Fœminæ duæ præ fame septemdecim viros interfectos absumpserunt. 539.16. multæ, fame cogente, comederunt filios. ibid. 17
duæ in studium Orontem se demerserunt, ne quid indecens paterentur à Persis. 540.39. sunt fugiendæ etiam ab ipsis mi itibus. 541.7. hæreticæ priuantur priuilegijs doctis. 541.22. quantum possint apud viros. 549.1
Fœmina Iudæa ad finem conuertitur. 579. 28. Catholica presbyterum ad prandium inuitat. 583.30
Fœminam Catholicam irridere volunt hæretici, sed ipsi irridentur. ibid.31
Fœminæ omnes extraneæ separandæ sunt à clericis. 590.26
Ferarum venatio in Theatro detestabilis. 522.1
Ferrandus Cartaginensis Ecclesiæ diaconus Canones in ordinem redegit. 527.71
Ferrandi collectio Canonum Breuiarium appellatur. 527.76
Ferrandus diaconus secundo loco laborauit in Canonibus. ibid. absoluit tractatum à S. Fulgentio inceptum. 529. 9. ad Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconum scripsit. ibid.10
Ferrandi plures litteræ ad Seuerum Scholasticum Constantinopolitanum. ibidem.
Ferrandus scribit ad Pelagium, an liceat aliquem condemnare post mortem. ibid. diaconus insignis doctor. ibid. 9. diaconus Carthaginensis consultus ab Anatolio Romano diacono. 533.28
Ferrandi prolixa epistola ad Anatolium S. S.E. diaconum. ibid.
Ferrandus sentit vnum de Trinitate passum secundum carnem. ib. 29
Ferrandi epistola ad Seuerum Scholasticũ de eadem re. ib. 2
Ferrandus curat ne Africani Episcopi obediant Iustiniano. 546.1
Ferreolus Episcopus Vzecensis moritur. 584.13. reliquit monumenta suorum scriptorum. ib.
Festi dies sunt colendi. 588.26
Fideles laborant in bello contra Dunaan, & Hebræos. 523.24
communicant in mari. ibid.
ad Fideles Christi epistola encyclica Vigilij papæ. 552.13
Fidelium cultus erga Ecclesias. 530.41
Fidelis ab infidelibus quare interdum vincantur. 547.18
ad Fidelem Senatorem scribit Ioannes papa de fide. 554.24
Fides Catholica fuit causa, vt Iustinus humili loco natus eligeretur Imperator. 518.2
Fidei fundamentum firmum traditione patrum permaneat. 518.17
Fides Catholica Orientalis Imperij. 518.15
pro fide Catholica frequentes Synodi in Oriente. 518.36
Fides Catholica prostrata erigitur. ibid. in pristino maiestatis suæ throno collocatur. ibid.
Fides Catholica ab innumeris in Oriente probatur. ibid. 37. Syrorum, exploratur à Iustino Imp. 518.16. seruanda est vsq ad vltimum anhelitum. 518.72
Fidei professio Catholica promulganda per legatos Romani Pontificis. 519.7
requiritur à Ioanne Constantinopol. episcopo. ibid.
Fidei firmitate differtur simplicibus verbis. 519.18
pro Fide laborat Hormisda papa. 519.28.29. 30. Catholica studium nobilium fœminarum. ibid.
Fidei libellus oblatus schismaticis ab Hormisda papa. 519.50
Fides est tributum Deo reddendum ab orbe terrarum. 519.72. Catholica in discrimine constituitur à monachis Scythiæ. 519. 88.
de Fide quæstiones ad Summum Pontificem sunt referendæ. 520.2
Fidei stabilitas à papa est expetenda. 520.12
professio Epiphanij Episcopi Constantinopolitani. 520.32. doctrina latis à maioribus est elucidata. 521.16
in Fidei fundamenta insonat hæreticorum exercitus. 521.13. conuenientes, debent etiam conuenire in dogmate. 521.17
Fides nostra magis est confirmata per dubitationem Apostolorum. 521. 22. amat regiam viam, & vitat obliquam. ibid.23
Fides à maioribus accepta nec lædatur, nec in suspicionem adducatur. 521.32. propagatur apud Gentes. 522.27
ad Fidem conuertitur Rex Lazorum. ibidem.
ad Fidem conuertitur ciuitas Nagran. 522. 21.
in Fide quam stabiles fuerint fœminæ Christianæ. 522. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45.
ad Fidem hortatio nobilis viduæ. ibid. 40. 41.
Fides Catholica per ignem interdum probatur. 526.57
pro Fide edictum Iustiniani Imperatoris. 527.58
Fides significatur per Crucem. 527.51
ad Fidem conuerti Absagi. 529. 18. conuersi Tzani. ibid.20
Fides sincera nunquam casura, nam structa est supra firmam petram. 530.5
ad Fidem conuertuntur idololatræ. 530. 31.
ad Fidem conuertitur Æthiopum Rex. 530. 15.
Fides Catholica liberat ab inferno, & quomodo. 532.20
de Fide Catholica edictum Iustiniani. 533.7

Fidei professio Iustiniani Imperatoris. ibidem 8.
Fides illibata victoriam parat in bello. 533. 43. recta in Principe maximè fulget. 534.15.
Fides Iustiniani commendatur à Ioanne Papa. 534.17
de Fide epistola Ioannis Papæ ad Senatores. 534.24
Fidei confessionem mittit Iustinianus Imp. ad Agapetum Papam. 533.30
à Fide miracula oriuntur. 536.14
Fidei libellum offert Iustinianus Imp. Agapeto Papæ. ib.18
de Fide quare Iustinianus decreta sanciuerit. 538.33
Fidei recta confessio Iustiniani Imperatoris. 540.15
ad Fidem Catholicam adunandam hortatur Vigilius Iustinianum Imp. ibid.
Fidem Catholicam illibatam seruat Vigilius Papa. ib.21.24
ad Fidem Catholicam reuocati Sueui. 589. 27.
ob Fidem Catholicam violatam vindicta Dei. 540.43
ad Fidem conuertuntur Auximitæ populi. 541.36
Fidei confessio edita à Iustiniano Imperatore. 546.11
Fides immaculata reddit Deum placatum. ibid.
Fidem Catholicam in omnibus sequitur Vigilius Papa. 550.10
Fides Græcorum. 552.12
Fidei negocia tantum à sede Apostolica determinanda. 542.3.9. item 546.62. professionem mittit Eutychius Episcopus ad Vigilium Papam. 553.8
Fidei professio primo fiebat in Concilijs. ib.39. professiones multorum Episcoporum mittit Vigilius Papa ad Iustinianū Imp. ib.51
per Fidem tollitur lepra cum perfidia. 560. 10.
Fides miraculis confirmatur. 564.21
Fidei professio Pelagij Papæ primi ad Childebertum Regem Francorum. 559.13
de Fide Catholica edictum Iustini Imper. 566.3.
Fidei Catholicæ studiosus Iustinus. ib.10. in testimonium miracula crebra. 570.3
ad Fidem conuertuntur Iudæi. 579.25
in Fidei confessione non sentiuntur interdum verbera. 583.40
Fides Catholica probatur igne. ibidem 41. 43.
Fidei feruor tepescit interdum in Catholicis. 583.53
Fidei magnus defensor Mauritius Imperat. 586.22
ad Fidem conuertuntur Gothi Ariani. 589.7
Fidei Catholicæ fundamentū exacta professio sanctissimæ Trinitatis. 589.25
pro Fide Catholica studium Reccaredi Regis. ibid. 26
Fidei symbolum recitandū erat ante sumptionem Eucharistiæ. 589.30
Filij adimpleant legata patrum, alioquin à Deo puniuntur. 526.50
Filij interdum petuntur & exoptantur, & nesciunt parentes quid petant. 530. 24
Filios comederunt matres præ fame. 539. 17
Filij non sequantur, sed emendent patris errata. 541.40
Filij in parentes non insurgant, alioquin à Deo puniuntur. 564.30
Filij venerentur parentes, alioqui à Deo puniuntur. 580. 6. æqualitas cum Patre probatur multis argumentis. 583. 43. 44. 45
Firmamentum non potest esse animal præditum sensu, vt asserit Origenes. 538.66
Firmanus Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 539.3
Firminus Episcopus Vticensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 552.27
Fisco qui inseruiunt, sæpe aliena bona diripiunt. 570.21. necessaria sustinere debebant. 583.24
à Flammis illæsum oratorium S. Martini. 588.38
S. Flauianus Diptychis est reddendus. 518. 44.
S. Flauianum exagitauit Seuerus. 518. 41
Flauius Remensis Episcopus interfuit Arauernensi Concilio. 541.36
Flauius cognominatur Antharis Rex Longobardorum. 585.1
Flauij appellati sunt omnes Reges Longobardorum. ibid.
Florentiæ exercitum Romanorum superauit Totilas Rex. 542.1
in Florentina Synodo facta est vnio Orientalis Ecclesiæ cum Occidentali. Ruth. 22.
Florentinian⁹ Episcopus in Concilio Carthaginensi. 535.21
ad Florentinianum scribit Agapetus Papa. 540.32
Florentius Matellicarensis Episcopus. 551.11
Flori Abbatis nomine aliqua scripta edita, quæ verè Petri Abbatis Tripolitani sunt. 562.16
Floridus Episcopus Tifernas. 546.2
Flumen crescit, ne hostes pertransire possent, virtute S. Martini. 579.28
Fœtor Iudaicus absterstus baptismate. 579. 27.
in Fonte baptismatis quotannis in festo Paschatis solita renouari miracula in Hispania. 548.10
de Fonte baptismatis periculum facit suo damno Theodegiscus Rex. ib.11
Fontes in Hispania repleti non in Hispanorum, sed in Francorum Paschate, cū erarent Hispani. 573.25. iterum idem contigit. 580. 11
de Forma baptismi, & glorificationis hymno. 538.24
Fortitudo magna fœminarum Christianarum. 522.37.38. magna viduæ occisæ cum filiabus. 522.45
Fortunatus Episcopus Africanus. 519. 11
S. Fortunatus Episcopus Tudertinus tractat cum Gothis de restitutione puerorum. 577.11. curat Gothum infirmum aqua benedicta. ibid.12
Fortunati preces ad S. Medardum pro Sigeberto Rege. 564.34
Fortunatus mirificè coluit Radegundem Reginam. 566.43. iuste amauit ac coluit Radegundem. ibid. curatus oculis oleo lampadis accensæ ad imaginem S. Martini. 568.6
Fortunati patria & educatio. ibid.7. peregrinatio, & dictatorum fit Episcopus, vbi mortuus est. ibid.8
Fortunatus Charibertum Regem laudauit in principio sui regni. 572.4
Fortunati Epitaphium de S. Gallo. 573.27
Epistola ad Euphronium Episcopum Turonensem. 574.12. Epistola altera ad Euphronium Episcopum. ib.14
Fortunatus mirum in modum laudat Euphronium Episcopum. ibid.15.16.
Fortunati Epitaphium de laude Euphronij Episcopi. ib.
Fortunatus se commendat Felici Episcopo, & Euentio. ibid. 17. laudat nobilitatem & animi dotes Felicis Episcopi. ibid. celebrauit Encænia, cum erecta fuit basilica SS. Apostolorum Petri & Pauli. ibid. 18. cecinit laudes Chilperici Regis, & Fredegundis Reginæ. 583.20
Fortunati Epitaphium vt morte Clodoberti sibi Chilperici Regis. 587.19. aliud Epitaphium de Dagoberto filio Chilperici. ibid.
Fortunatus scripsit ad Chilpericum de morte filiorum. ibid. laudat doctrinam Chilperici Regis. 583.16. sacris litterarum structus cum Agricola Cabilonensi Antistite. ibid. 57. laudat Igidium Rhemensem Episcopum. 584. 11. mirificè laudat Chrodinum Ducem. 584.13
Fortunati epigramma ad felicem Bituricensem Episcopum. 570. 11. Epitaphium de Iuliano elecmosynis claro. 587.14. Epitaphium de Atalo discipulo S. Remigij. ibid.
Fortunati epitaphium de Euphrasia sanctissima fœmina. 561.13
ad Forum sæculare ne trahantur causæ Episcoporum. 582. 11. clerici conclericum, & laici clericum non trahant. 589.41
Franci fugant Godomarum, & opprimunt Burgundiones. 516.49. Thuringos expugnant. 527. 77. laborant, vt expellant Gothos è Gallijs. 530. 47. 48. 49. vocantur aduersus Gothos. 536.30
Francorum odium aduersus Arianos. ibidem. bellum ciuile diuinitus sedatum. 540.32
Franci inuadunt Italiam. ibid. 34. vindicantur à calumnia Procopij. ib.35
Francorum bellum in Hispania. 542.2
Francis traditur tunica S. Vincentij. ibidem.
Franci à Iustiniano Imperatore accipiunt iura Galliarum. 549.4. primi cudunt aureos nummos cum imagine Regis. ibid. 25. multum debent Crotildi ob religionem. 553. 253. cum Alemannis inuadunt Italiam. 551.16
Francorum Dux Bucelinus. ibid.
Franci fœdunt in S. Hieronymum. ibid. 2. Romanis victi. ibid. 15. victi sunt propter iustitiam. ibid. 18
Francorum monarchiam consequitur Clotarius Rex. 475
Franci inierunt pacem cum Gothis. 557. 37. ab Hispanis dissenserunt in celebratione paschatis. 573.20. 580.21
Francos rectius Hispanis celebrasse paschā, miraculo comprobatum est. ibid.
Francorum res compositæ per Igidij Rhemensem Episcopum. 584.11
Francos vicit Reccaredus Rex. 588.
in Francos exæstuabat Longobardorum furor. 575.
Francorum Reges pacificantur virtute S. Martini. 577.
Francicus à Francis dicti voluerunt titulo Iustinianus Imp. ibid.
Franco Aquensis Episcopus mortuus in Ecclesiæ. 569.
Franco orat sed sepulchrum S. Martini. 588. restituuntur Ecclesiæ bona, & obtinet ibid.
Fredegundis concubina Chilperici cauit fuit magna scandali. 567.19. recipitur in matrimonio à Chilperico Rege. 567.20. Reginæ dolo interfectus Sigebertus Rex. 579.23
Fredegundis tentat Gregorium Turonensem. 580. 17. artibus mortitur Marouens Regis filius. 580.
in Fredegundem Reginam crimen defertur Gregorium Episcopum. 580.
Fredegundis Regina ad iudicium decitata liberatur & à fortunato laudatur. 580. 20.
Fredegundis erat prouida consilijs, solebat ingenio, & in multis commendabilis. ibid. torquetur morte filiorum. 581. pœnitentia. ibid. 24. multos libros proijcit in ignem.

Fulgentius Episcopus Vticulanus. 542.3
xenia mittit ad Torilam, vt eum placatum redderet. ibid. à Gothis designatione circuli inclusus, intactus manet à pluuia. ibid.
Fulgentius Episcopus in Hispania mittitur in exilium à Leyvigildo Rege. 584.7
Fundamenta veri Imperij quæ sint. 566.7
Fundanus Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 539.3
Funus honorificum S. Sabæ. 531.25
de Funere sumptuoso Agapeti Papæ. 536. 65.
in Funere Christianorum cantabantur cantica lætitiæ. 590.39
Fures effregerunt basilicam S. Martini, & multa abstulerunt. 584.31
pro Furibus intercedit Gregorius Turonensis apud Chilpericum Regem. ibid.
Fures sæpe se occidunt. ib.
Fuscarius hæreticus & eius vxor saluantur per Simeonem Sulam. 548.49.20
Futura non sunt quærenda ab hariolis. 580.8

G.

Gabriel ter è cœlo vocatus in auxilium Christianorum. 523.20
Gaianus fit Archiepiscopus Alexandrinus. 535.66
Gaianus altercatur cum Theodosio. 535.65.
quanto tempore sederit. ib.66
de Gaianitis hæreticis. 537.72
Gallardus præfuit monasterio S. Medardi. 564.33
Gallenus est causa mortis Morouei filij Pagi. 580.21
Galla Dux exercitus Gothorum auaritiæ arbitrio erat successus. 54.38. rusticum ligat, & ad S. Benedictum ducit. ibid. nouit diuinam virtutem in S. Benedicto. ibid.9
in Gallia bona possidebat Theodoricus Rex. 526.42
in Gallijs templa erigebantur SS. Apostolis Petro & Paulo. 574.18
Gallias inuadunt Longobardi. 575.1. & 8
è Gallia primò repulsi Longobardi virtute vnius sancti. 575.2
in Gallijs bellum recrudescit inter Reges. 576.2
in Gallijs Ecclesiæ incenduntur & vastantur à Chilperico Rege. ibid. monachismus propagatus virtute S. Columbani. 579. 14.
in Gallia Iudæi ad fidem conuertuntur S. Germani opera. 579.25
Gallia affligitur ciuili & domestico bello. 536.37. illustrata à S. Euphronio Episcopo. 539.18
Gallijs viget cultus sacrarum reliquarum. 566.28
in Gallia celebratur Synodus Matisconensis. 582.10. extructum monasterium S. Medardi. 565.33 grassatur pestis. 565.27
Gallis dissenserunt Hispani in celebratione Paschatis. 573.23
in Gallia primum fuit institutum ieiunium ante Natalem Domini. 582.12.15. celebratur Synodus Brennacensis. 583. exundauit Ariana hæresis. 585.12
è Gallia sublata hæresis Ariana. ibid.
ad Galliæ & Germaniæ Episcopos Epistola Pelagij Papæ de præfationibus Ecclesiæ Romanæ. 590.5
in Galliam reliquias apportat ex Hispania Childebertus Francorum Rex. 542.6
in Gallia Synodus Valentina. 589.1
è Gallijs expellere Gothos nituntur Franci. 539.47.48.49
in Gallia Narbonensi Reccaredus Francos vicit. 588.7
Galliarum iura Franci accipiunt à Iustiniano Imperatore. 549.1
Galli venerati sunt Sanctorum reliquias 573.29
in Gallicia celebratur Lucense Concilium. 569.2.
in Gallicia floruit Sanctus Martinus Iunior. 583.31
Gallienus diaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum. 583.13
S. Gallus Aruernensis Episcopus interfuit Concilio Aurelianensi secundo. 536. 124.
S. Gallus Episcopus Aruernensis in Concilio Aruernensi. 542.31. patruus Gregorij Turonensis. ibid. ignem compressit. ibidem. fuit in Concilio quarto Aurelianensi. 545.19. prophetauit de suo diacono. ibid.
S. Gallus Episcopus Aruernensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 552.27
S. Gallo apparet Angelus Domini, & eum consolatur. 563.29
S. Gallus liberat Aruernenses ab inguinaria. ibid.
S. Gallus à Quintiano Episcopo Aruernensi ex monacho fit clericus. 573.27. cognitus à Theodorico Francorum Rege. ibid. à Fortunato laudatur. ibid. toleratur cõtumelias & verba à suis presbyteris. ibid. quanto tempore sederit. ibid.
S. Galli obitus. 573.26
de S. Gallo Epitaphium Venantij Fortunati. ibid. 27
S. Gallus genus duxit à Martyre Vetio Epagatho. ibid.
S. Gallus natus ex Georgio Senatoriæ stirpis, & ex matre Leocadia. ibid.
in Garumnæ flumine necantur milites sacrilegi. 576.4
Gaudium magnum de inita pace inter Orientales & Occidentales. 519. 61. publicum Vrbis. 519.70.71. magnum in Ecclesia ex hæreticorum conuersione. 589. 14
Gedeon Boloban Episcopus Leopolensis subscriptus in litteris Ruthenorum ad Sanctiss. D. N. Clementem. Ruth. 24
Gelasius Lauræ præfectus Constantinopolim mittitur contra Origenistas. 532. 25
Gelasio præcluditur aditus ad Imperatorem, & Patriarcham. ibid.
Gelasius Amorij obijt. ib. 16
Geleswintha traditur nuptui Chilperico Regi Francorum. 567.17
Geleswintha malè tractatur à viro, & tandem reperitur mortua. ib. 19
de Geleswintha & Brunichilde sororibus quid sentiat Fortunatus. ib.
Geleswintha pauperes amauit. ibid. ex Ariana redditur Catholica. ibid.
ad Geleswinthæ sepulchrum miraculum. ibid. 20
Genserici multa abstulit spolia è Palatio Romæ. 534.24
Gentes conuertuntur ad fidem. 552.17
Gentiles omni magistratu & dignitate priuantur à Iustino Imp. 523.13
Gentilium aras ita colunt Ariani, ac Dei Ecclesiam. 583.46
Gentilitiam superstitionẽ expulerunt Romani, ex quo Vrbs furor ceddita. 539. 13.
S. Georgij templum renouatum à Iustiniano Imp. 530.43
S. Georgij brachium dat Iustinianus S. Germano. 561.14
S. Georgij deuotio à S. Theodoro cõmendatur Mauritio, & Imperium promittitur. 583.6
Georgius diaconus Nestorianus quid egerit Cyri. 520.65
Georgius Abbas in monte Sina miræ sanctitatis & abstinentiæ vir. 540.69. translatus diuinitus Hierosolymam. ibid.
Georgius se excusat cum Petro Episcopo Hierosolymitano, & prædicit suam & illius mortem. ibid.70

Georgius ordinatur diaconus à Macario Episcopo Hierosolymitano. ib. 71
Georgius Origenista collocatur in throno sancti Sabæ. 532. 27. accusatus infamis libidinis turpiter ejicitur è Laura. ibid.
Georgius Pisides scripsit in Ioannē Grammaticum. 531.79
Georgius Senator Pater S. Galli. 573.27
in Germaniam pervenit pestis. 565.26
ad Germaniæ & Galliæ Episcopos Epistola Pelagij Papæ de Præfationibus Ecclesiæ. 590.5
Germanorum Principes tenent Massiliam Phocensium. 548. 28. res deplorantur. 533. 49.
S. Germanus Episcopus Capuanus. 519.2. missus legatus ab Hormisda Papa Constantinopolim. ibid.
Germani relationes in itinere ad Hormisdam Papam. 519.34
Germani legati suggestio ad Hormisdam Papam de Ioanne interfecto ab hæreticis. 519. 128
Germanus Episcopus Thessalonicam venit cum legato. ib. Capuanus moritur. 520.72.
Germani animam vidit S. Benedictus efferri in Cœlum. ibid. in sphæra ignea ab Angelis portabatur. 520.74
S. Germani Episcopus Parisiensis. 559.19
S. Germanus fuit in primo Concilio Parisiensi. ibid. ex Abbate S. Symphoriani fit Episcopus. ib. 28
sub S. Germano valde profecit Childebertus Rex. ibid.
S. Germani eleemosynæ. ib. 18
S. Germanus peregrinatur Hierosolymam. 562.14. honoratib. è Iustiniano Imp. à quo reliquias Sanctorum accipit. ibid.
S. Germanum contemnit Clotarius Rex, propter quod à Deo affligitur. 562.3
per S. Germanum Clotarius recipit sanitatem. ibid.
S. Germanus fuit in secunda Synodo Turonensi. 570.23. excommunicauit Charibertum Regem. ib. 17
S. Germani manum audire noluit Sigebertus Rex, & ideo interijt. 579.13
S. Germani transitus. 579.21. plura miracula & virtutes. ibid. epitaphium conscriptū à Chilperico Rege. ibid. 22. laudes. ibi.
S. Germano oblationem solemnem fecit Chilpericus Rex. ibid.
S. Germanus eleg-t sepulturam ad Ecclesiā ib. 23
S. Vincentij. ibid.
S. Germano successit Ragnemodus. ibid.
S. Germani opera ad fidem convertuntur Iudæi in Gallia. 579.28
S. Germanus liberat vinctos in carcere. 579. 21. 588. 32. ductor exercitus Romanorum improuisa morte subtrahitur. 551.1
Gerontius minister Vigilij Papæ ab ipso defecit 548.2. à Vigilio Papa deponitur. 550. 34. Abbas Cathellianium anachoretarū. 562.23
Gildardus Rothomagensis Episcopus germanus S. Medardi. 564.35
Gildardus eadem die natus; factus Episcopus, & mortuus cum S. Medardo eius germano. ibid.
Gilimer Gildericum Regem Vandalorum in Africa captiuum tenet, & regnum inuadit. 530.6
ad Gilimerem scribit Iustinianus Imperator pro Hilderico. ibid.
ad Gilimerem iterum scribit Iustinianus pro Hilderico. ib. 7
Gilimeris litteræ ad Iustinianum Imp. ibidem 9.
in Gilimerem paratur bellum à Iustiniano. ibid. 10
Gilimer Hildericum occidit. 533. 52. 53. accepta strage suii exercitus, fugit Carthaginē. ib. 54
Gilimer Rex fugatur & vincitur à Belisario. ib. 57
Gilimer ad Maiores profugus se dat Romanis. 534. 51. Rex captiuus ducitur à Belisario ad Iustinianum. 534. 55
Gilimeri data sunt loca ad habitandum in Galatia. ibid.
Gipedas secum duxit in Italiam Alboinus Rex Longobardorum. 568.5
gladiatorum cruenta spectacula ablata. 521.1
Glonazes princeps Magorum in Persida. 533. 15.
gloria non erunt passiones nostræ. 586. 4
gloriæ vanæ cupido quanta mala pariat. 538.18
de gloria patri, & Filio, &c. ne subducatur vna syllaba. 538.24
gloria Sanctorum, & pœna damnatorum æterna. 538.70
Godomarus regebat Burgundiones. 526. 44 à Clodomero vincitur, & fugatur. 526. 45. Clodomerum interficit. ib. 46
Godomarum fugant Franci. ibid. 49
Goisuintha comux prius Athanagildi, & in posteā Levvigildi Regis. 583. 32. suscipit Ingundem nepotem cum magno apparatu. ibid. suadet Ingundi, vt bat Ariana. ibid. male tractat Ingundem. ib. 34. Ariana simulat se esse Catholicam. 583. 12
Goisuinthæ coniuratio in Reccaredum Regem Catholicum. ibid. coniuratio detegitur & ipsa moritur. ibid.
Gomacharius Arianus Comes in Agathensi vrbe. 583. 47. peruadit res ecclesiæ. ibid. incidit in febrim, ex qua conualuit oratione Leonis Episcopi. ibid. irridet Leonem Episcopum, & iterum incidit in febrem. ibid. 48. malè moritur. ibid. 49
Gontharis in Africa tyrannus. 545. 21. occidi iubet Areobindum. ibid. ab Artabane necatur. ib.
Gordia datur in matrimonium Philippico à fratre Mauritio Imperatore. 537. 25
Gordianus pater S. Gregorij. 581.4
sub Gotho Rege luget Ecclesia Romana. 521. 27
Gothi tumultuantur in Amalasuntham. 526. 35 ib. 37
Gothi crudeles in Romanos. ibid.
Gothis prudenter acquiescit Amalasuntha. 526. 36
ad Gothos scribit Athalaricus, eos admonens.
Gothorum arrogantiæ aduersus Romanam ecclesiam, & clericos. 527. 64. Regis Athalarici constitutio pro Romana ecclesia. ibid. Rex creatur Theodatus. 534. 63
in Gothos bellum parat Iustinianus. ibid. 71
Franci vocantur. 533. 96
Gothici belli tempus. ibid.
Gothi prosternati sunt de sua salute propter Regem ignauissimum. 537. 12. Vitige Regem eligunt. ib. 2
Gothis vnuersis Vitiges Rex scribit. ib. 3
Gothi selectissimi remanent Romæ in præsid. 0. ib. 5. 8. auernam festinant. 537. 9
in Gothos magna charitas S. Bonifacij Episcopi Ferentinæ ciuitatis. ib. 10
Gothi duos paruulos auferunt in possessione ciuitatis Tudertinæ. ib. 11
Gothus non vult parere S. Fortunato Episcopo Tudertino. ib. diuinam sentit vindictam. ib. 12. aqua benedicta à sancto Fortunato mulla conualuit. ibid.
Gothi obedient Romam. 538. 1. venerati basilicas Orthodoxorum. 540. 9. ne clericulum iniuria aut damno affecerunt. ibidem 10.
in Gothos implorat auxilium Dacius Episcopus Mediolanensis à Belisario. 538. 8
à Gothis Mediolanum capitur, & solo penitus æquatum est. 539. 10
Gothi eligunt Regem Theodibaldum. 542. 36. Reges occisi. 542. 1. eligunt Regem Totilam nepotem Theodibaldi Regis. ib.
Gothorum asperitas erga sanctos Episcopos. 543. 2. 3. crudelitates erga sanctos Dei. ibid. 4. ad 15
Gothis se dederunt Siculi sponte. 547. 1
Gothorum odium in Siculos. ib.
ad Gothos orationem habet Totilas Rex, vt iustitiam seruent. 547. 18
Gothorum quæ causa ruinæ. ibid. 19
Gothi afficiunt nouis cladibus Romanum exercitum. 548. 1. iterum capiunt Velletrum. 550. 17. capiunt Corsicam, & Sardiniam. 552. 18. expelluntur è Sicilia. ibid. 21
in Gothos missus Narses à Iustiniano Imp. ibid.
Gothi reddunt Tarentum antea captum Romanis. 553. 35. Theiam Regem eligunt. ibid. 17
à Gothis vindicata Italia Narsetis opera. 554. 4
Gothi pacem faciunt cum Francis. 567. 11
cum Gothis fœdus ineunt Franci. 567. 12
in Gothos transfertur regnum Suevorum. 484. 9
Gothi & alij barbari impleuerunt Italiam Ariana hæresi. ibid.
in Gothos parat bellum cum heramum Rex. ibid. 7
Gothorum conuersione in Hispania. 589. 7. 8. 9. oratio S. Leandri Episcopi. 589. 11
Gothorum conuersio magnum gaudium parit in Ecclesia. 589. 14. assertio Catholica. 589. 34. anathematismi in Arianum impietatem. ib. 35
Goth. damnant libellum à se editum. ibid. respuunt Arriminense Concilium. ib. amplectuntur prima quatuor Concilia. ibid. 36.
Gothorum Episcoporum plenior & exuberans professio. ib.
Gothi Episcopi pollicentur se prædicaturos Catholicam fidem. ibid. Episcopi confitentur verum mysterium incarnationis Iesu Christi. ib. 37. Episcopi asserunt, quod pœna impios, & præmium sequatur Orthodoxos, si iustè vixerint. ibid. 38
Gothorum Apostolus fuit S. Leander Hispalensis Episcopus. ib. 40
Gothos è Gallijs expellere nituntur Franci. 580. 47. 48. 49.
de Gothicis rebus libros composuit Cassiodorus. 580. 51
in Græciæ ciuitates grassati sunt Huni. 532. 1
Græci mittuntur à Tiberio Imp. in auxilium Hermenegildi Regis. 582. 4. quid acceperint ad Concilium Chalcedonense. 533. 10
Ieues esse cognoscuntur. ibid. 11
in græcorum Ecclesia præscribitur Catabatus Episcopis, & Sacerdotibus. ibid. 12
Græcorum recentium impostura de nomine Oecumenici. 583. 14. dominatur in Occidente flagellum fuit Totilas Rex. 542. 1
Græcorū impostura, quod Episcopus Constantinopolitanus dicatur Oecumenicus. 587. 21. Ecclesiæ concordia cum Roma. ibid. 1
Græcorum Ecclesiæ relapsa est iterum in schisma. ibid. 2
gratiæ Deo agendæ sunt pro beneficijs. ibid. 4
gratiarum actiones publice reddendæ sunt pro publicis votis. ibid.
gratitudinem qualem exigat Deus à nobis. ibid. 5
gratus Comes sacri Consistorij ad Hormisdam Papam mittitur à Iustino Imp. 571. secundo mittitur legatus à Iustino Imperatore ad Hormisdam rapam. ibid.

rat. 589.47
sanctus Gregorius scripsit ad Petrum de continentia subdiaconorum. ibid. 48.
mutat voluntatem testatoris de oratorio à Ioanne erect. 590.6
S. Gregorius diaconus degit in suo monasterio. ibid.9
in S. Gregorij monasterio quæ acciderunt. ibid.10
S. Gregorius papa misit reliquias S. Sixti in Angliam. 544.14
Gregorius Episcopus Lingonensis fuit in Concilio Aruernensi. 541.32
Gregorius Lingonensis quanto tempore sederit in eius laudem epitaphium Venantij. ibid.
Gregorius ob poëticam facultatem fit Episcopus Antiochenus. 572.17
Gregorij Antiochenilaudes. ibid.18
Gregorius Antiochenus traduxit admirationem in Imperatores Romanos, & reges Persarum. ibid.19
Gregorius Episcopus Antiochiæ amicissimus Episcopus Nisibis. 574.2. significat Iustino Imperatori periculum Persarum. ibid.
Gregorij admonitiones respuit Iustinus Imperator. ibid.
Gregorius Episcopus Antiochiæ familiaris impij Anatolij. 580.2
in Gregorium exclamat populus Antiochenus. ibid.
Gregorius in maximum vexit discrimen. ibid.
Gregorio Episcopo Antiocheno ostenditur visio de futuro Mauritio Imperatore. 582.9
in Gregorij Episcopi Antiocheni causa celebrat Synodum Cõstantinopolitanam Ioannes Episcopus. 587.2
Gregorius altercatur cum Austerio Præfecto Orientis. ibid.3
in Gregorium populus iacit conuicia, probra & contumelias. ibid.
Gregorius de multis accusatur criminibus de quibus se purgat. ibid.4
Gregorius absoluitur à Patriarchis & Episcopis. ibid.
Gregorij absolutio confirmatur à Pelagio papa. ibid.6
Gregorius reuertitur cum honore Antiochiam. 587.22. innocens liberatur ab ingenti terræmotu. ibidem. 23. 24. reconciliat exercitum dissentientem in Oriente. 588.1.2
Gregorij oratio cum lachrymis maximè potens. ibid.
Gregorius communicat conciliatos milites. ibid.4
Gregorij commendatur humilitas. ibidem 4
Gregorius Theologus contra Origenem probat æternitatem gloriæ, & pœnæ. 538. 71. 72
Gregorij papæ Septimi epistola ad Demetrium Regem Russorum. Ruth.11
Gregorius Turonensis infirmus se confert ad basilicam S. Martini, à quo recipit sanitatem. 24. 25. 26. Turonensis mirificè laudat in multis sanctum Gregorium papam. 581.4
in Gregorium congregatur Synodus Brẽnacensis. 583.15
in Gregorium quas parauerint insidias inimici. ibid.
Gregorium Turonensem defendere conatur Modestus faber lignarius. ibidem. 16
Gregorius iuramento se purgat à calumnijs. ibidem. 17. impertit benedictionem Chilperico Regi. 583.21
Gregorij disputatio cum Agilane legato Ariano. 583.43.44.45.46
Gregorius disputat aduersus Chilpericum Regem pro fide Catholica. 583. 51. intercedit pro furibus apud Chilpericum Regem. 584.12
Gregorij ingressus in Episcopatum laudatur à Fortunato. 574.19
Gregorij nobilitas cum sanctitate. ibidem.
Gregorij infirmitas desperata. ibid.21
Gregorius statim conualuit haustu pulueris sepulchri sancti Martini. ibid.
Gregorius sanatur à dolore ventris à velo sancti Martini. ibidem 22. conualuit ab impedimento linguæ, virtute sancti Martini. ibidem 23. Turonensis ad communionem recipit Morouæum apostatam. 579. 3. Turonensis in receptione Morouei minimè laudandus. ibid.
cum Gregorio erat Ragnemodus Episcopus Parisiensis. ibid.
Gregorius in Concilio Parisiensi defendit innocentem. 580.14
Gregorij grauis sententia. ibid.15
in Gregorium quæ Chilpericus ingerat. ibid.16
Gregorius tentatur à Chilperico, & à Fredegunda Regina. ibidem. Turonensis suprema persoluit in morte S. Radegundis. 590.38
Gregorij famuli Dei miraculis clari epitaphium in Ecclesia S. Gregorij Papæ in Hispania. 544.13
Gregorius nominatus Archiepiscopus Vladika Polonicensis Vitebscensisque subscriptus in litteris Ruthenorum. Ruth. 20.24
Gudelina coniux Theodati Regis. 534. 71.
Gumar Dux crudelissimus Longobardorum. 578.10
Gundebaldus Rex Burgundiorum. 526. 14.
Gundebaldus Dux superatur à Theodoberto. 576.2
Gundebaldi iussu fit Episcopus Faustinianus. 588.21
Gundebaldum excepit Vrsicinus Episcopus, & ideo excommunicatur. ibid.
Guntheramnus habuit sedem sui regni Aurelianis. 565. 23. Rex celebrari iussit Concilium Lugdunense primum. 570. 25. Rex includi iubet Salonium & Sagittarium Episcopos. 575.10. educit Episcopos è monasterio. ibidem 11. bellum perit cum Sigeberto & Chilperico. 576. 1. Concilium Parisiense procurat, vt fiat pax inter Reges. ibidem. laudatur à Gregorio Turonensi. ibidem, conspirat in Sigebertum. 579. 13. pergit cum Morouæo. 580.6. Bolo interficit Dracconem Ducem. 581. 14. liberatur à magno naufragio ope sancti Martini. ibidem. Synodum Cabilonensem congregat. 582. 9.
Guntheramno ostenditur visio de damnatione Chilperici Regis. 587.34
Guntheramnus proficit ex visione. ibid. suscipit Ætherium Episcopum calumnijs oppressum. ibid.35
Guntheramni benignitas & misericordia commendatur. ibid.
Guntheramnus eligit Sulpitium Episcopum Bituricensem. ibidem.
Guntheramnus parat bellum aduersus bellum Catholicis à Gothis illatum. ibidem 8
Guntheramnus demonstrat cur bellicæ res infaustum finem sortiantur. ibidem. cultor iustitiæ. ibidem 9. Deum timebat, Ecclesias amabat, & reuerebatur sacerdos. ibidem. curat vt conuocetur Concilium Matisconense secundum. ibidem 10.

Guntheramnus habuit zelum Dei, sed non secundum scientiam.ib dem 1.conatur persequi Theodorum Episcopum. ibidem 12.detinet Theodorum Episcopum ibidem.
Guntheramnum rogat Childebertus Rex pro Theodoro Episcopo. ibid.13
Guntheramni edictum ad Episcopos & Iudices. 588.24
Guntheramnus hortatur Episcopos vt insurgant prædicationi. 588. 23. 24. 25. præcipit, vt colantur dies festi. 588.26. demonstrat quid agere debeant sacerdotes.ibidem 27. vult iustitiam seruari. ibidem 28. emendabat peccata populorum.588.29.decernit vt omnia pia legata soluantur. 589.2
à Guntheramno pacem petit Reccaredus Rex. 588.30
ad Guntheramnum duplicem legationem mittit Reccaredus,& nihil obtinet. ibidem.
ad Guntheramnum aliam legationem mittit Reccaredus ,& nihil proficit. 589. 45.46
in Guntheramnum irruit Reccaredus, & prædas agens reuertitur. ibidem
Guntheramnus à sicario frustra inuaditur. 590.27
Guntheramnus verberatum Sicarium diuertit. ibidem. confirmat donationem factam monasterio Radegundis. 590. 32.
Gurgenes Rex Iberorum. 522.21
Gurgenes ad Iustinum Imperatorem confugit. ibid.

H.

in HAdriatico mari magna tempestas. in qua saluatur Maximianus Abbas cum sociis. 584.17.18
Hæreses nouæ ortæ in Ægypto. 519.147
Hæreses profligandæ sunt à Principibus. 530.29
Hæreses & schismata sunt penitus extirpanda. 519. 76. Theodori Mopsuesteni contentæ sexaginta capitibus, & incipiunt 553.62.vsq ad 173
Hæreses adulterino amore diligunt Christum. 589. 19. concubinæ obtinent locum. ibidem. in Ecclesia spinæ sunt. 589.13
Hæresis Ariana exsiccata decrescit. 585.11
Hæresiarchæ nomen appetunt hæretici. 519.147
Hæresiarchæ sunt lutosi fontes, ex quibus turbidi rivi emanant. 563.5
Hæreticæ fœminæ non possunt frui priuilegijs datis. 541.25
Hæretici Acephali Seueriani. 535.76
Hæretici Agnoitæ.ibid.71. Angelitæ. ibid. 84. Aphthartodocitæ.ibidem 83. Cancobabditæ.ibidem 84. alij dicti Corruptico-læ.519.147.Damianitæ.535. 84. Eutychiani abhorrent ab humanitate,& vincunt immanitatem. 519.124. hæsitantes. 553.21. Iacobitæ. 535.73. Iconoclastæ recentiores insaniunt in sacras imagines, vt hæretici antiqui.574.7. Monophysitæ 535.79.Monothelitæ. ibidem. Nouatores sequuntur vestigia antiquorum hæreticorum.518. 44. Origenistæ iterum insurgunt in Palæstina.532.3.Petritæ & Paulitæ.535.84.alij dicti Phantasiastæ.549.147. Priscillianistæ simulant abstinentiam. 535. 71. Themistiani à Themistio dicti 519.147.535.73.Theopascitæ blasphemant 520.12 Tetraditæ qui.535.86. Fritheitæ. ibidem 75. in Crucem insanichant sacrilegis factis. 518. 44. vitia carnis sequuntur.ibidem 64.47.blasphemant. ibidem 46
Hæretici quanta mala moliantur contra monasteria & monachos.ibidem 48.49 homicidiæ sæpè sunt, & sanguine sacra altaria respergunt.ibi. 48. Ecclesiam dissipant. ibid.56
cum Hæreticis communicantes sunt ab Ecclesia ejiciendi.ibid. 80.81.82.83. conuersatio est prohibita. 519.3
ab Hæreticorum contagione Catholicus disiungere se debet. ibid.19
Hæreticorum memoriæ Imperatorum & Patriarcharum damnatur. ibid.53
Hæretici debellantur, extinguuntur, & ignominiosè sepeliuntur. ibidem 72.conantur introducere nouas locutiones. 519.80.81
Hæretici semper habent falsos prætextus. 518.86
ad Hæreticos deficit Vitalianus. ibidem. 90
Hæretici quàm dolosi & fraudulenti. ibidem 100.aliquando Catholici videntur. ibidem 520. 61. 62. habent errorem occultum sub piorum verborum inuolucro. 519.102
Hæretici vouent oua aspidum assertione Catholicæ fidei. ibid.
Hæreticorum scripta sunt dolosa arte fucata. ib. 101
Hæretici panem porrigunt veneno corruptum. ibidem 104. abutuntur personæ nomine.ibidem 108. aureo calice Babylonis blasphemias propinant. ibidem. 110. simulant impugnare vnam hæresim & incidunt in aliam. ibid. blasphemi in Trinitatem.ibid.108.109. sunt versipelles ibid.
Hæreticorum consueta ignorantia. ibid. 113
Hæretici fimbrias dilatant. ibid.
Hæreticorum perfidia bonum nobis parit. ibid 114
Hæretici vi & fraude agunt. ibid. 114. quæ nefaria in Ioannem & alios admiserint. ibid.115. latent sub velamine sanctitatis. ibid.114
Hæreticorum tumultus Thessalonicæ. ibi. 129.30.31
Hæretici Ioannem occidunt.ibid.133. se excusant.ib. 132. inter se sunt contrarietate discissi. ib.147
Hæreticis liberum est astruere quicquid velint. ibid.
Hæretici exagitantur prurigine gloriæ. ibidem.appetunt nomen hæresiarchæ. ibidem. procaces sunt nouitate verborum. 520.6
Hæreticorum libri prohibentur. ibidem. 59.
Hæretici non audebant palam insurgere in Romanum Pontificem. ibidem. 22. proferunt monstruosa mendacia. ibid. 23.
Hæreticorum impostura deteguntur. ibidem 125
in Hæretic s refcribit Iustinus Imperator. 520.69
de Hæreticis subtiliter est inquirendum. ibid.70.71
Hæretici contra hæreticos insurgunt. ibidem 67.& inter eos semper est discordia. ibid.
Hæreticorum exercitus insonat contra fidei fundamenta. 521.13
Hæreti orum quauis macula non est polluenda Ecclesia. ibid.24
Hæretici malunt dubitare, quam credere, certare,quam nosse, sequi dubia, quam seruare decreta. ib.17
ab Hæreticorum insidijs tuemur auctoritate canonum. ibid.29
Hæreticis restitit Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus. ibid.130.
Hæreticorum venena per omnia sunt comprimenda. ibid 31
in Hæreticos scribit Seuerinus Boetus. 522.1.2
Hæreticos inquirere ad Romanum spectat Pontificem. 535.5
Hæretici per flagella puniuntur. ibidem 6. etiam munera obtulerunt Ecclesiæ Vaticanæ.ibid.7.8.omni magistratu & dignitate priuantur. ibid.
in Hæreticos scribit sanctus Fulgentius. ibid.36
Hæreticos omnes exagitauit Iustinus Imperator. 534.12
in Hæreticos constitutio Iustiniani Imperatoris.530.16.insurgit S.Sabas.ibid.29. 30.31.quæ decreuerit Iustini non Imper. 531.22
Hæretici non possunt testimonium ferre in Catholicos.ibidem 12. initar vesperuginum declinant radios Solis, & membras appetunt.ibid. abutuntur simplicitate sanctorum virorum. 530.8
Hæreticorum Origenistarum errores. ibi. 35.36
Hæretici in inferno cremantur. ibid.28
Hæretici incidunt in tenebras exteriores, vt Ægyptij. ibid.23
Hæreticorum furor in sanctos monachos. ibid.25
Hæretici inter se dissidentes. 535.45
in Hæreticos insurgunt Iustinianus Imperator & Epiphanius Episcopus. ibidem 5
in Hæreticos edictum Iustiniani Imperatoris. ibid.7
Hæreticos anabaptistat Iustinianus Imperator. ibid.3
Hæretici semper correcti sunt sententia & iudicio Papæ. ib.22
Hæreticorum turba fremit in persuasionibus Romanæ Ecclesiæ. 521.11
Hæretici patefaciunt imperitiam suam. ibid.34
Hæreticorum mendacia confutantur. ibi. 37.delira,imperitia,& mendacia. ibid. 40
Hæretici ægrè ferunt laudes esse sas Romanæ Ecclesiæ. ibidem 43. Intercessit quam hallucinentur, & volunt videri Theologi.ibidem 46.recipsendi non sunt cum honoribus.535.70. ordiuntur sustissima.535.40. inter se maximè pugnant. ibid.74.563.3
Hæreticorum conditio. 535.61. exempla & vestigia solita expiari à Catholicis.536. 61
Hæreticis est resistendum. 536.19
Hæretici damnantur ab Agapeto Papa. ibid.21
Hæreticis præsiniendus est terminus ad resipiscendum. ibid.23
Hæretici detrimentum afferunt simplicioribus. 536.22
Hæretici vbiq; damnati. ibid.
Hæretici sæpè supponunt scripta. 536.36. 533.43.44
Hæreticos anabaptizent qui ordinati sint Episcopi. 536.39
Hæretici sunt organa diaboli. ibid.
in Hæreticos exclamandum est. ibid.
ab Hæreticis cupiunt liberari Orientales ibid.57
Hæretici fugandi è ciuitatibus.ibid.61. sæpè sunt subditi, quando Principes sunt hæresi inquinati. ibid.24
Hæreticos qui non expellunt, in anathema incidunt. ibid.47
Hæretici pietatem simulant. ibid.48
Hæreticorum libri sunt igni tradendi. ibidem 50
Hæretici magno periculo sinuntur degere in ciuitatibus. ibid.51

¶41.26
Hebræis conceditur doceri omni lingua 552.1
de Hebræis constitutio de Iustiniani Imp. ib.2
Hebræorum conuersio per Simeonem Salam. 548.21.23. conuersio Arueni. 579.24. 25. synagoga destructa. ib.
Hebrææ fœminæ conuersio per sanctum Germanum Parisiensem Episcopum. 537.28
Hebræi. Vide, Iudæi.
Hebraica perfidia prostrata, & eius cornua iterum confringuntur. 523.29
in Helbam insulam recessit S. Cerbonius Episcopus Populonij. 573.8
Helenæ comparatur Euphemia Augusta. 519.16
S. Helenæ constructum templum Constantinopol. 535.4
Hellas prouincia contestatur Vigilium papam contra edictum Iustiniani. 564.58
Helladius Æthiopum Rex Christianus vincit Homeritas infideles. 530.15
Helmiges armiger Albomi Regis Longobardorum. 571.2
Helmiges Albouinum interficit. ib.3
Helmigis & Rosimundę fuga ad Romanos. ib.4
Helm gem quærit interficere Rosimunda Regina, & vterque veneno periit. ibidem.
Helpidius Germanus Montani Episcopi Toletani. 531.16
Helpidius Episcopus frater Iustiniani Episcopi Valentiæ. 542.7
ad Henricum Imperatorem confugit Demetrius Rex Ruthenorum. Ruth.16
Heraclas Episcopus magnas tentationes instituit ab Origene. 583. 52. Origenem è medio pulchræ segetis euulsit. ibidem 63
Heracleus Legatus Concilij Bizaceni ad Iustinianum Imperatorem. 541.10
Heraclianus presbyter Romam mittitur legatus à Synodo Constantinopolitana 520.45
ad Heraclium Imperatorem scribens, Agathon Papa laudat Iustinianum. 565.3
Heraclius Episcopus Burdegalensis Nantinum Comitem excommunicauit. 583 28.
ib Heraclio sex exuri Nantinus comes exclamat, & in iudicium vocari. ib.
Heraclius mittitur explorator à Philippico 589.1
S. Heraculanus Episcopus Perusinus martyrio coronatur. 546.3
S. Heraculani corpus inuentum immaculatum. ib.4
Hæredes legata adimpleant. alioquin à Deo puniuntur. 526.50
Hermenifridus Thuringiorum Rex Amalabergam coniugem accepit. ibid. 43. Rex Thuringiorum expugnatur à Francis 527 27.
S. Hermetis cœmeterium fecit Pelagius Papa. 590.3
Hermias Philosophus ad Persas, relictis Christianis, se confert. 514.14. ad quos deinde, visa veritate, reuertitur. ibidem
ad Hermogenem magistrum Officiorum scribit Iustinianus contra raptores. 528. 20.
Hermenegildus filius Leuuigildi Regis in Hispania. 583.33 accipit in matrimonium Ingundem filiam Sigeberti. ibi. Rex conuertitur ab Ingunde coniuge. ibidem 34. pugnat cum Leuuigildo patri Ariano ib. 35. legat in Orientem S. Leandrum Episcopum hispalensem. ib. pugnat contra Leuuigildum. 584. 4. confugit in Ecclesiam. ib.
Hermenegildus se prostrauit ad pedes Leuuigildi parentis. ib. in carcerem detruditur. ib.
Hermenegildi constantia. ib.5
Hermenegildus terrenum regnum despicit. ibid. exprobrauit Ariano Episcopo. 584.6
Hermenegildi martyrium. ib.
Hermenegildi corpus honorificatur signis diuinitus ostensis. ib.
Herodianus Præfectus Constantinopolim venit cum Belisario. 541.4
Herulorum nobilis miles capitis pœnam subijt, quia ferum interfecerat. 551.15
in Hibernia fecit sibi monasterium S. Columbanus 565.32. plura constructa sunt monasteria. ib.
Hiberniæ Episcopi sunt schismatici. 566. 21.
Hiberni steterunt in schismate vsq; ad tempora S. Gregorij. ib.
Hibernos Episcopos vocat ad vnitatem Ecclesiæ Pelagius papa. 586.27
S. Hieronymus collegit errores Origenis, 538.83
Hierosolymam translata sunt vasa templi. 534.35
Hierosolymam legationem mittit Radegundis Regina pro reliquijs. 566.28
Hierosolymis plura ædificata templa à Iustiniano Imperatore. 530.36.39.40
Hierosolymam perigrinatur S. Germanus. 518.10
Hierosolymitana Ecclesia erecta in Patriarchatum. 513.245
Hierosolymitanæ Ecclesiæ qui Metropolitani & Episcopi subiecti. ib. Ecclesię conceditur facultas alienandi domos. 536. 92.99
Hierosolymitanum Concilium sub Petro Patriarcha. 536.14
Hierosolymitano Concilio quot Episcopi interfuerint. ib.
Hierosolymitani probant se verè Catholicos esse. 518.56
Hierosolymitanis scripsit Iustinianus contra hæreticos. 533.12.13
Hilarius calumniator subdiaconus officio priuatur, & flagellatus in exilium deportatur. 523.6
S. Hilarius Episcopus Gabalitanus fuit in Concilio Arueruensi. 541.55
sanctum Hilarium salutat Fortunatus. ib. 32.33
Hildericus filius Hunerici creatur Rex Vuandalorum. 522.9. omnes Episcopos exules in Sardinia existentes reuocat. ib. Rex legationem mittit ad Iustinianum Imper. 527.17
ad Hildericum Regem scribit Athalaricus Rex de morte Amalafridæ. 527.84
in Hildericum quę molitus sit Athalaricus. ib.86
Hildericus Rex Vuandalorum captiuus detentus à Gilimere. 530.6
Hildericus septem annis regnauit. ib.
pro Hilderico scribit Iustinianus Imperator in Gilimerem. ib.7
Hildericus arctiori traditur custodiæ. ibidem.
Hipparius Ephesinus mittitur, vt auferat pallium Paulo Episcopo. 527.15
Hispalensis Synodus celebrata sub S. Leandro Episcopo. 590.26
in Hispalensi Synodo quot canones sanciti. ibid.
in Hispania bellum mouent Francorum Reges. 542.3
ex Hispania reliquias asportat in Galliam Childericus Rex Francorum. ibidem 6
Hispania multum debet S. Martino Episcopo Gallicensi. 583.30

in Hiſpania excitatur perſecutio à Leuigildo Rege Ariano. 583.32
in Hiſpanias reuerſus Agilanes legatus Arianus conuertitur. 583.46
Hiſpania plena Ariana hæreſi, & Dei gratia exiccata.585.11. diu laborauit Arianorum errore.589.21. ſociatur cum Eccleſia Catholica. ibid.
in Hiſpania celebratur Concilium. 589.9. ſemel in anno Concilia celebrari debebant.ib.42.epitaphium Gregorij famuli. 544.13
Hiſpaniæ Eccleſiæ laus. 563.17
Hiſpani fœdus iungunt cum Francis.567.21 pugnant aduerſus Græcos. ibid.
in Hiſpania fons b ptismatis miraculoſus. 578.10.11.12
Hiſpani errauerunt in celebratione paſchatis. 573.25.580.12
in Hiſpaniarum prouinciis recitandum erat Symbolum fidei ante ſumptionem Euchariſtiæ. 589.37
Hiſtoria Pauli diaconi de Narſete corruit. 567.11
in Hiſtoria publica Acta inferri ſolita. 518.4
ex Hiſtoriis cognoſcuntur prauitates & rerumnæ huius mundi. 550.40
Hiſtorici veritatem ſcribant, inuidiam non timentes. 564.8. recentiores errant in tractatione Trium capitulorum 586.37
Homicidæ ſeuerè puniendi in bello. 533.46.
Homiliæ plures & ſcripta ſancti Fulgentij 523.35
Hominem quid maximè reddat commendabilem. 527.6
Hominis vera origo, & quomodo anima præexiſtere non poſsit. 538.39.41.42.43
Homines interdum occidit mœror animi. 579.7
Homo creatus, vt præcepta Dei ſeruet, & in cœlum aſcendat. 538.47.48
Homeritæ ad fidem conuerſi, Conſtantij Auguſtij tempore. 522.22
ex Homeritis orta eſt Regina Saba, quæ ad Salomonem venit. ibidem.venit eunuchus Candacis Reginæ Æthiopum. ibidem.
Homeritæ plures facti ſunt martyres. ibidem.
Homeritis,olim dicta Saba, & Arabia Felix ibid.23
in Homeritas expeditio Regis Æthiopum. 523.17
Homeritarum Regis doloſus apparatus. ibid.20
Homeritarum Regis artes doloſæ irritæ redditæ. ib.22.28
Homeritæ victi & occiſi cum ipſorum Rege. 523.23.24
Homeritarum res ab Elesbaam Æthiopum Rege componuntur.ibid.28. Rex conſtituitur Abrahamius vir pius. ibid.
Honeſtas in ſacerdote maximè commendanda. 535.2
Honor miniſtri cultus eſt Domini. 520.3
Honores quomodo ſint contemnendi. 523.29.
Honores non ſunt conferendi lapſis, licet non conuerſis.535.50. non quæruntur verè pœnitentes. ibid.51
Honoratus Archiepiſcopus Mediolanenſis ad Genuenſem vrbem confugit propter Longobardos. 570.9
Honoratus Notarius miſſus Conſtantinopolim à Pelagio papa. 584.15
Honoratus ſubrogatur Apocriſario apud Mauritium Imperatorem. 586.24
Honorius Epiſcopus Mediolanenſis. 582.6
Honorius Epiſcopus Salonitanus. 510.26 ad Hormiſdam Papam Iuſtini epiſtola. 518.67
Hormiſdæ papæ epiſtola ad Iuſtinum Imp. ibid.68
cum Hormiſda Orientales Epiſcopi agunt de pace Eccleſiæ. ibid.70
ad Hormiſdam Iuſtini epiſtola. ibid.71. Ioannis Epiſcopi epiſtola. ibid.72. Iuſtini Imperatoris epiſtola. ibid.74
Hormiſda quid agendum eſſet Ioanni Epiſcopo præſcribit.ibidem 81. legationem mittit Conſtantinopolim.519.2. quos legatos conſtituat.ibidem. commonet legatos quomodo ſe gerere debeant. 1.2.ibidem 3.4. fidei profeſsionem à Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano exigit. ibid.7
Hormiſdæ epiſtola ad Iuſtinum Imperatorem. ibid.9
Hormiſda hortatur Iuſtinum Imperatorem ad pacem,& ad reſtituendam fidem. ib.10.11.12
Hormiſda nihil prætermiſit officij, quo legatio felicem conſequeretur effectum. ibid.14
Hormiſdæ epiſtola ad Euphemiam Auguſtam. ibid.15
Hormiſda comparat Euphemiam cum Helena. ibid.6
Hormiſdæ epiſtola ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum. ib.18
Hormiſda Ioannem ad pacem & concordiam hortatur.ibid.19.20. vt ſequatur Chalcedonenſe Concilium. ibidem. vt ab hæreticorum contagione ſe ſeiungat. ibidem.
Hormiſdæ litteræ ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum.ibidem.26. ad Theodoſium Archidiaconum Conſtantinopolitanum & vniuerſos Catholicos epiſtola.ibid.23.ſolertia in rebus agendis. ibid.27
Hormiſda ad Celerem & Patritium ſcribit ibid.28
Hormiſdæ litteræ ad Præfectum Prætorij Theſſalonicenſis.ibid.30.epiſtola ad Anaſtaſium & Palmariam Senatorias fœminas. ibid.32
ad Hormiſdam relatio Legatorum. ibid. 32.37.38.42.Theodoriti Epiſcopi epiſtola. ibid.40
Hormiſdæ libello proœmium affixit Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus. ibid.48
Hormiſda fidei libellum offert ſchiſmaticis ibid.58
ad Hormiſdam fidei profeſsio mittitur à Conſtantinopolitano Epiſcopo. ibidem 51. Iuſtini epiſtola.ibidem 58. ſex bunt Legati de Antiochena Eccleſia. ibid.57. litteræ Ioânis Conſtantinopolitani Epiſcopi. 519.60
Hormiſdæ congratulantur Epiſcopi de imita pacæ. ibid.63
ad Hormiſdam ſcribit Andreas Epiſcopus Prætualitanus.ibidem 64. Iuſtiniani epiſtola. ibid. 65.Pompeij V.C litteræ.ibid. 66.ſcribit Iuliana Anicia.ibid.67.Anaſtaſiæ epiſtola. ibid.69
Hormiſda ſolicitus de pace inter Orientem & Occidentem. ibid. Paulinum mittit Conſtantinopolim.ib.71.lætatur de pace inita. ibid.
Hormiſdæ epiſtola ad Iuſtinum Imperatorem. ibid.73
Hormiſda demonſtrat quæ ſint firma Imperatoris munimenta. ibidem 74. hæreſes & ſchiſmata extinguere nititur. ibid. 76.hortatur Iuſtinum & Alexandrina & Antiochena Eccleſia.ibid.77. legatos Iuſtino commendat.ibid.ad plures aulicos pro Eccleſia ſcribit. ibid.
ad Hormiſdam ſcribit Dioſcorus legatus. ibid.78
Hormiſda prohibet ne Antiochena Eccleſia ſit ſub Conſtantinopolitana. ibid.79. ſcribit ad Iuſtinum. ibid.
Hormiſdæ litteræ ad Ioannem Conſtantinopolitanum.ib.epiſtola ad Pompeium. ibid.
Hormiſda ſcribit ad Anaſtaſiam. ibid.
Hormiſdæ epiſtola ad Iulianam. ibid.
ad Hormiſdam litteræ Iuſtiniani. ibid.97
ab Hormiſda petit reliquias Iuſtini.ib.
ad Hormiſdam epiſtola Iuſtiniani. ibidem 117
Hormiſda ſcribit ad Iuſtinianum. ibidem 117.
cum Hormiſda tractatur cauſa Victoris diaconi. ibid.118
Hormiſda iterum ſcribit ad Iuſtinianum. ibidem.
Hormiſda reliquias mittit ad Iuſtinianum. ibidem 119. Scythas monachos reuocari iubet Romæ. ibid. ſcribit ad Dioſcorum de monachis. ibid.120
ad Hormiſdam ſcribit Dioſcorus ibid.122
Hormiſdæ epiſtola ad legatos Conſtantinopolim. ibid.125
Hormiſda Dorotheum adire, vocat.ibid. iubet curari, vt Ariſtides Romam veniat. ibid.127
Hormiſdæ quid referant legati de rebus Theſſalonicæ ibidem.litteræ ad legatos. ibid.135
Hormiſda ſcribit pro Thoma & Nundrato Epiſcopis. ibid.134
Hormiſdæ epiſtola ad Ioannem Conſtantinopolitanum. ibid. litteræ ad plures pro Elia. ibid.137
ad Hormiſdam referuntur quæſtiones de fide à Iuſtiniano Imperatore. 520.2. ſcribit Iuſtinus imperator. ibid. 3. Iuſtiniani litteræ. ibid.7
Hormiſda dicit non eſſe audiendos hæreticos. ibid.8
Hormiſdæ ſententia, quid de S. Trinitate ſit credendum. ibid.
ad Hormiſdam Dioſcori litteræ. ibid.9
Hormiſda legationem exigit ab Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano. ibid.9
in Hormiſdam quę præſtiterit Epiphanius. ibid.11
Hormiſdæ papæ ad Poſſeſſorem Epiſcopum. ibid.
Hormiſda Poſſeſſorijs fidem & charitatem commendat. ibid. admonet quales ſint Scythæ monachi,vt viuentes. ibid.17
Hormiſdæ ſententia contra libros Iacobi. ibid.
Hormiſda admonet quomodo ſint legendi libri improbati. ibid.18
Hormiſdæ epiſtola ad Poſſeſſorem de Encyclica. ibid. 22. eſſe epiſtolam ad Poſſeſſorem negant hæretici. ib.
in Hormiſdæ epiſtolam ſcribit Ioannes Maxentius. ibid.
ad Hormiſdam ſcribit Iuſtinianus Imperator in reditu legatorum. ibid. 27. ſcribit Iuſtinianus, ne deleantur nomina eorum quorum Epiſcoporum.ibid.30.ſcribit Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus in principio ſui Epiſcopatus ibidem 29. ſcribit Conſtantinopolitana Synodus de nouo Epiſcopo. 520.40.41.legatos mittit Synodus Conſtantinopolitana.ibid. 45. ſcribit Epiphanius de munera mittit. ibid.47
ab Hormiſda petitur ne deleantur nomina defunctorum Epiſcoporum. ibidem 47
ad Hormiſdam legatio Iuſtini Imperatoris ibid.53
ad Hormiſdam epiſtola Iuſtini Imperatoris pro concordia Eccleſiarum.ibidem 54.

Hormisda papa Iustinum, vt sequatur de-
ibid.54
Hormisda Anastasio Papa. ibid.
Hormisda commendatur causa Hieroso-
ibid.18
Hormisdæ Episcopi. ibid.
Hormisdam alias de ipsidem dat litteras
ib.61
Hormisdas.
Hormisdæ Dorothei Episcopi Thessa-
ibid.
Hormisdæ epistola. ibid.
Hormisda & excusat Dorotheus de
ibid.
Hormisdæ contra legatos.
Hormisdæ epistola ad Dorotheum Epi-
ibid.63
Hormisdæ Thessalonicensem.
Hormisda Dorotheum plurimum accusat.
ibid.
Hormisdæ epistola ad Iustinum de legatio-
ibid.
Hormisdæ, ibi. litteræ ad Epiphanium
ibid.65
Hormisdæ exulibus.
Hormisda laborat pro restituendis Episco-
ibid.
Hormisdæ Romæ retinet legatos integra hie-
521.2
ria.
Hormisdam scribit Iustinianus Con-
ibid.
stantinopolitanus legatorum morã impatientis.
ibid.
Hormisdæ epistola ad Iustinum Impera-
ibid.
Hormisdæ excommunicatione Episcopo-
ibid.7
Hormisdæ.
Hormisdarum in modum laudat Iusti-
ib.8.9.10
Hormisdæ imperatorem.
Hormisda appellat Iustinum alterum Exe-
ibid.
Hormisdæ chiam, ibidem 3. hortatur Iustinum, vt
Hormisdæ hæreticos cogat, & non sequa-
ibid.
Hormisdæ tur ibidem 9. iustè negat iustã petita. i-
ibid.
Hormisdæ bidem 11. satius est diligentior propter
ibid.
Hormisdæ Ecclesiæ cautela ibidem. curat ne Ecclesia
ibid.
Hormisdæ notetur quasi macula hæreticorum.
ibid.
Hormisdæ ibidem 14. non Imperatorem tantum e-
ibid.
Hormisdæ sed omnes fideles. ibidem 13. scri-
ibid.
Hormisdæ bit Iustino deinde. ibidem 16. ad-
ibid.
Hormisdæ monet vt sequatur doctrinam Patrum.
ibid.
Hormisdæ ibidem.
Hormisdæ exemplum imitatione dignum
ibid.22
Hormisdæ.
Hormisdæ de dignum specimen incon-
ibid.
Hormisdæ stantinopolitani Pontificij. ibi. præcessio-
ibid.
Hormisdæ nem religiosam mouere minimè pudet. ibi-
ibid.
Hormisdæ dem.
Hormisdæ epistola ad Epiphanium. ibi-
ibid.
Hormisdæ dem.
Hormisda Epiphanio Episcopo Constanti-
ibid.
Hormisdæ nopolitano agunt suas vices. ibid.27. vo-
ibid.
Hormisdæ lunt libellos recipi, & ad se libellos
ibid.
Hormisdæ hæreticorum. ibid.
Hormisdæ Supra tractat quid faciendum sit de
ibid.
Hormisdæ Ecclesia Hispalensi vnitana. ibid. 31. nec
ibid.
Hormisdæ mirandum quid permisit defecti à veri-
ibid.36
Hormisdæ tate.
Hormisdæ Iustini epistola de Paulo
ibid.
Hormisdæ Antiocheno Episcopo. 521.37
Hormisdæ Papæ felicitates. 521.16
Hormisdæ Stylites alter Simeon. ibid. vidit O-
ibid.
Hormisdæ rientalem Ecclesiam vnitam, & Occi-
ibid.
Hormisdæ dentalem Africa. ibid.
Hormisdæ tempore propagata est fides a-
ibid.17
Hormisdæ postatarum.
Hormisdæ Papæ obitus. 523.3
Hormisdæ Hormisda quarto tempore sederit, & sol-
ibid.
Hormisdæ verit controuersia.
Hormisdæ ib.4.5
Hormisdæ omnino gloriantur Trusinates
ibid.3
Hormisdæ papali.
Hormisdæ Hormisdæ memoria. ibid.5
Hormisdæ Hormisda concessit clerum, & psalmis e-
ibid.
Hormisdæ ruisse ibidem. inter Sanctos relatus.
ibid.
Hormisdæ ibid.
Hormisdæ alia egregia facta. ibid.
Hormisdæ Manichæos discussos cum exa-
ibid.
Hormisdæ minatione plagarum in exilium depor-
ibid.
Hormisdæ tauit. ibid.6
Hormisdæ munera Iustini Imperatoris
ibid.
Hormisdæ ad Romanam Ecclesiam. ibid. 7. munera
ibid.
Hormisdæ Theoderici Regis Italiæ ad Vaticanam
ibid.
Hormisdæ Basilicam. ibid.
Hormisdæ quæque ornamenta Ecclesijs contu-
ibid.9
Hormisdæ lerit.

Hormisda quasi alter Onias summus Sa-
cerdos laudatur. ibid. 2. quot ordinatio-
ib.9
nes fecerit, & vbi sepultus.
ab Hormisda vsq; ad Vigilium ordinatio
nes Romanorum Pontificum fuerũt ex
positæ. 540. 10. pacem petit Iustinus Im-
547.12
perator.
Hormisdes regnũ suscipit Persarum, mor-
579.6
tuo Cosrhoe.
Horologia vtilissima sunt hominibus. 562.
ibid.
11. suo monasterio præparauit Cassiodo-
rus.
Hospitalia commendantur à Iustiniano
Imperatore, & ad quid teneantur eorum
528.19
Præpositi.
Hospitale ædificatum à Narsete. 568.13
de Hospitalibus tractat Iustinianus Impe-
541.23
rator.
Hospitale S. Samsonis instauratum, &
non constructum à Iustiniano Impera-
ibid.
tore.
Hospitia duo ædificata à Iustiniano Impe-
ratore, & pro peregrinis, & pro pauperi-
530.36
bus ægrotis.
Hospitiola pauperum opprimebantur à
579.18
Ruccoleno.
S. Hospitius voluntariè reclusus ad pœni-
tentiam vinctus catenis, & indutus cili-
575.1.2
cio.
S. Hospitius prædixit Longobardorum cla-
dem in Gallia. ibid. 3. asseruit afflictionis
ib.4
venire propter peccata.
S. Hospitium occidere voluit Longobar-
ib.5
di.
S. Hospitius curat persecutorem & ipsi
ibid.
recipit monachum.
S. Hospitius oleo benedicto curat infirmos.
ibid.7
Hostes ieiunio & castitate vincuntur. 522.
3. vicit Iustinianus optimis legibus. 535.
97
Hostibus interdum datur robur propter
574.2
peccata.
Humana consilia euanescunt persæpè. 523.
21.
Humanarum carnium comestio, fame co-
534.20
gente.
de Humanitate Christi exacta discussio.
547.13. Christi standum est sententiæ Ec-
clesiæ. 563.4. Christi pertractat Iustinus
596.4.5. & quid sit creden-
ibid.
dum.
Humiles à Deo exaltantur interdum etiam
vsq; ad Imperium. 518.2. sunt in pace, & in
522.25
bello fortes.
Humilitas maximè commendatur in E-
piscopis. 588.5. & labores commendan-
tur, & præsertim in Episcopis. 526.53.
apparet in multis in statu infimo, in sub-
limi autem detegitur superbia. 586.8
Humilitas dignum exemplum sancti Ful-
522.15.523.33.34.519.4
gentij.
Hunnorum exercitum parat Iustinus, vt I-
522.21
beris opem ferat.
Hunnorum Rex factus est Christianus.
527.56
Hunnorum exercitus ingẽtes Istrum trans-
539.10
gressi.
Hunni omnem Europam inuaserunt. ibi-
ibid.
dem.
Hunni populati sunt omnia suburbia Bi-
ibid.
zantij.
Hunnorum incursiones. ibid.
Hunnis pollicitus est Iustinianus Impera-
ibid.
tor annuam pecuniam.
Hunnorum noua incursio. 558.6
per Hunnos ingens & miseranda strages. i-
ibid.7
Hunni grassati sunt in Thraciæ & Græciæ
ib.8.9.10.11
ciuitates.
in Hunnos armatur Belisarius, licet senex.
ibid.11
Hunni remittuntur ad propria auro pensa
ibid.
à Iustiniano.
Hyacinthus diaconus mittit dexteram in
æneum succensum fidei causa, & incolu-
583.54
mis remanet.
de Hymnó Gloria Patri & Filio, &c. ne sub-
538.44
ducatur vna syllaba.
Hypatius Episcopus Claudiopolitanus. 518
13. Episcopus laudatur à Ioanne Papa.
534.19
Hypatius nepos Iustiniani in ipsum coniu-
531.20
rauit propter Imperium.
Hypatius catenatus & trucidatus pœnas
ibid.20
luit.
Hypatius Ephesinorum Episcopus mitti-
tur legatus à Iustiniano Imperatore ad
533.3
Ioannem papam.
Hypatius Pocici Protorhonius Vulodimi-
riensis, Brestensisque Episcopus Ruthe-
Ruth.6
nus.
Hypatius missus Romam ad sanctissimum
Clementem Octauum legatus à Ruthe-
nis. ibid. subscriptus cum alijs Ruthenis
Episcopis. Ruth. 20. 24. eius fidei professio
Ruth.29
Ruth.
Hypocrisis fictorum monachorum qualis
interdum esse soleat. 520. 17. 18. tandem
586.9
detegitur.

I.

Iacobus, à quo Iacobitæ, dictus etiam
535.81
Zanzalus.
Iacobus genere Syrus obscurus prorsus,
ibid.82
& nullius gloriæ vir.
Iacobus auctor hæresum Armeniorum. i-
ibidem 82
bidem
de Iacobitis hæreticis, qui etiam dicti sunt
535.73
Ægyptij.
Iacobitæ multa habuerunt nomina. ibi-
ibidem 81
dem
Iacobitarum alij errores. ibid.83
Ianuarius Episcopus Africanus. 519.112
Ianus antiquissimus deorum. 539.14
Iani statua ænea, & sacellum ex ære con-
structum Romæ. ibidem. fanum aperire
tentarunt Romani, & hoc facinus iudi-
ibid.
catum.
Ibæ epistola conscripta ad Marin Persam
hæreticum defendi non potest. 546. 28.
blasphemiæ & impietates. ibidem 27.
errores penitus execrati. 547.49. Episco-
pi causa tractatur in tertio capitulo. 553.
186. causa colligitur ex Actis Concilij
Chalcedonensis. ibid. 188. epistola errori-
ibid.
bus referta.
Ibas planè cognitus Orthodoxus. ibidem.
195.
Ibas Nestorium & Eutycherem anathema-
ibid.
tizauit.
Ibas recipit Ephesinum Concilium. ibid.
173. quomodo & quando aduersatus sit
ib.195
S. Cyrillo.
de Ibæ epistola duplex iudicium. 553.197
Ibæ causa tractata in Quinta Synodo. ib.
211.
in Ibam affertur epistola Procli. ibidem.
211.
Ibas quomodo ostensus sit Catholicus ex
ibid.213
epistola hæretica.
in Ibæ epistolam sententia Synodi Con-
ib.216
stantinopolitanæ.
Ibæ causæ planè consultum à Patribus. ib.
234.
in Iberos mouent bellum Persæ. 522.20.21
Iberi incolunt Asiam. ib.
Iconoclastæ recentiores insaniunt in sacras
574.7
imagines.
Idololatria vigebat in monte Casino.
529.12
Idololatræ ad fidem conuertuntur. 530.13
Ieiunium & castitas inimicos vincit. 522.5
Ieiunium præcedebat Natalem Domini.
582.12

Index Annalium Ecclesiasticorum.

Ieiunium triduanum in Toletano Synodo prædicatum. ib.
Ieiunia austera & labores Iustiniani. 527. 43.
ad Ieiunia hortatur Patres Reccaredus Rex in Toletana Synodo. 589.22
Iesus Christus Dominus noster est verus Deus & homo. 521.16.31.32.33
Iesu Christi quæ sint proprietates. ib.31
Iesus Christus ex Virgine natus sine confessione naturarum. ib.32
in Iesu Christo vera natura humana, & diuina. ib.31.32
Iesu Christi humanitatem probat dubitatio sancti Thomæ Apostoli. ibidem.22. diuinitatem probat responsio sancti Petri. ibid.
de Iesu Christo quid sentiendum. 527.38.39. 583.13.14
Iesus Christus consubstantialis Patri secundum diuinitatem, consubstantialis nobis secundum humanitatem. 535.22
Iesus Christus vnus de Trinitate passus est secundùm carnem. ib.28.29
Iesus Christus pertulit carne, impassibili Deitate. 534.25
de Iesu Christi incarnatione Catholica doctrina. 521.26.533.14.534.27.538.46
de Iesu Christi humanitate exacta discussio 546.34
Iesus Christus passus est & mortuus vt homo, & vicit & saluos nos fecit vt Deus. ibid.33
de Iesu Christi duabus naturis, & vna persona. ibid.14
de Iesu Christi vnitate. ibid.11
Iesus Christus ex Patre natus est ineffabiliter, & ex Maria in tempore. ibid.16
de Iesu Christi blasphemijs Theodori Mopsuesteni. 546.26
Iesu Christi corpus non potuit esse incorruptum ante passionem, aut in passione. 564.5
Igidius Rhemensis Episcopus componit res Francorum. 584.11. laudatur à Fortunato. ibid.
Ignis inferni diuina potentia perpetuus. 532.15
Ignis non comburit vestem Innocentis Episcopi. 532.13
per Ignem probatur interdum fides Catholica. 526.57.583.41.583.14
in Ignem ingreditur vir Turonensis, vt reliquias seruet. 526.49
Ignis de cœlo cõsumpsit imaginem rerum Ecclesiæ. 530.50
ab Igne liberantur Aruernenses orationibus S. Galli. 541.31
ab Igne liberatur sanctus Benedictus Iunior. 543.4
in Ignem proijcitur liber Eutychij Episcopi de Resurrectione. 586.6
Ignorantia magna hæreticorum. 534.38
Ildigeres Præfectus Constantinopolim venit cum Belisario. 541.4
ex Illyrio exercitum colligit Tiberius Imperator. 579.4
Illyricus prouincia contestatur Vigilium Papam contra edictum Iustiniani. 546.38
occupatur à Sclauinis. 548.1
in Illyrico duas arces munitissimas euerterunt Hunni. 539.10
in Illyricos & Africanos Episcopos sæuit Iustinianus. 553.222
Imago Christi veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit. 589.50. nulla manu facta illata est Camulianis. 574.11 Deiparæ auersatur impium Anatolium. 580.3
ab Imagine telo transfixa à Iudæo sanguis emanat. 560.4
Imaginum sacrarum vsus. 555.7
Imagines turpes dæmoni multum placent. 564. 25
in Imagines sacras insaniunt Samaritæ hæretici. 574.6
Imagines Regum venerantur homines: multò magis venerari debent imagines Sanctorum. ibid.
Imagines insaniunt Iconoclastæ recentiores. ibid.
Immortalitas persuasa Iustiniano Imperatori à Tribonjano. 529.25
Immunitas Ecclesiæ seruanda. 588.15
Imperator. Vide, Princeps.
Imperator quo Deo, quoque homini assimiletur. 527. 13. præsidis Dei gerit imaginem: item in quo Deum imitetur: 527.19 qua potissimùm ratione subditorum sibi mentes conciliet, & ad virtutem sectandam incitet. ibidem, quis, & cur sole clarior æstimetur. 527. 24. quosnam plus amare debeat. ibidem. est mundi oculus. 527.22. quando demùm verè Dominus dicendus. 527.30. solo Deo indiget 527.28
Imperatori adulatores auersandi. 537.9
Imperatoris anima specula instar splendere debet, & quare. 527.8. intellectus instar gubernatoris ocularissimus. 527.4
Imperatoris regnum quando securum. 546. 18.
Imperatorum hæreticorũ memoria damnatur. 519.53
Imperatores Orientales ab Episcopo Constantinopolitano coronabantur. ibidem 60. dicti sunt filij Papæ. 520.35.521.12.13. 534. 19. Orientales sibi vsurparunt confirmationem Romani Pontificis. 526. 24.
Imperatoribus nulla est facultas decernendi de rebus Ecclesiasticis. 528.7
Imperatores magis sacerdotium optauerunt quàm sacerdotes Imperium. ib. appellantur filij Papæ. 534.19
ad Imperatores non spectat condere leges Ecclesiæ. 546.42
ad Imperatorem legatio Radegundis Reginæ pro ligno Crucis. 519.134. alia legatio Radegundis Reginæ pro gratiarum actione. 566.41
Imperium datur interdum à Deo humilibus propter fidem Catholicam. 518.2
Imperij quæ sint firmia munimenta. 519.74. Romani leges à quibus sint conditæ. 529. 23.26.27.28.29
Imperium est post sacerdotium. 535.8
Imperij prouectus est religionis augmentum. ib.31
in Imperium Romanum mouit exercitum Cosrhoes Rex Persarum. 540.39
Imperium Occidentale collapsum, ex quo Belisarius violentas manus iniecit in Pontificem Romanum. 549. 2. Romanum affligitur nouis cladibus. 551. 1. propagatur, cùm religioni consulitur. 553.16
Imperij vera fundamenta quæ sint. 566.7. Romani finis quodammodo aduenit. 554.14.567.15.
Imperij habenas optimè moderatus est Nero primo triennio. 572.9
Imperium Romanum depopulantur Persæ 574.1
in Imperium Romanum grassantur Auares. ibid.527.26
Impij seipsos pœnis afficiunt. 514.15
in impios zelus populi Constantinopolitani. 580.4
Impios sequitur pœna, & præmium Orthodoxos. 589. 58
Importunus minister Vigilij Papæ ab ipso defecit. 547.50. à Vigilio deponitur. 550. 34. Senator pergit Constantinopolim cum Ioanne Papa. 525. 2. legatus missus in carcerem à Theodorico Rege. 526. 2
Impositio manus duplex, & pœnitentiæ, & inuocationis Spiritus sancti. 557.25
Impostores occasum mundi prædixerunt 557.7
Impostura recentium Græcorum denomine Oecumenico. 556.14
Impostura de libro recondito apud Hebræos. 568.1
Impposturæ hæreticorum deteguntur. 574. 44.
Incantationes magicæ non sanant infirmos 575.15
de Incarnatione Verbi Catholica doctrina. 521.20.533.14.534.27.538.46
ab Incendio liberantur Aruernenses orationibus S. Galli. 541.31. liberat eundem S. Benedictus Iunior. 543.4
Incendium Constantinopoli iusto Dei iudicio. 565.13. magnum Parisijs. 582.31 præmonstratum cuidam mulieri, & prænunciatum. ib. non combussit oratorium S. Martini. ib.31
ab Incendio liberat vinctos in carcere S. Germanus. ib.
ab Incendio liberantur Aruernenses & mulier oratorio S. Martini. ib.
in Incestuosos sanctio secundæ Synodi Toronensis. 567.15
Indagarus Episcopus Manichæus percinctus à Rege Persarum. 581.14
Indictio quomodo sit numeranda. 564.5
Indictionum annos numerat auctor, decrescentibus Consulibus. ib.16
Indictiones à duplici tempore numerantur. ibid.
Indiculus datus legatis eunuchus Constantinopolim ab Hormisda Papa. 513.3
Infideles cur aduersus Fideles aliquando præualeant. 547.1
Inferni ignis perpetuus diuina potentia 526.29
Inferni pœnæ aliquibus ostensæ, vt corrigantur. 560.40
Infirmi sanantur virtute sancti Martini. 566.13.14.15. curati pulsere sepulchri sancti martyris. 573.19. curabantur ab Hospitio oleo benedicto. 577.3
Ingretrudis fœmina religiosa colligebat aquam de sepulchro sancti Martini. 572. 22.
ab Inguinaria plures liberati sunt per precibus Episcopos. ib.
Ingundis Sigeberti Regis filia nubit Hermenegildo Regi. 583.38. suis spirat magnis apparatu à Gosuintha auia. ibidem. nutritur vt nat Ariana, sed resistit. ibidem. conuertit Hermenegildum consortem. ibidem 34. in Africam ductu mortua. 584.4
Inimici ieiunio & cilitate vincuntur. 522.5
Iniuriosus Episcopus Turonensis magnominis incurrit Concilio Aurelianensi 536.324. noluit obedire Clotario Regi. 540.31
Iniuriosus Episcopum timuit Clotarius Rex. ibid.
Iniuriosus templum sanctæ Mariæ construxit. ibid.
Innocentia Sãctorum sæpè miracula approbatur. 537.7
sanctorum Innocentium reliquiæ dantur à Iustiniano sancto Germano. 562.24
Innocentius Maroniæ ciuitatis Episcopus scriptor Collationis habitæ inter Episcopos Orthodoxos & Seuerianos Constantinopoli. 580.9
Innocentius Comes Vrbis Gabalitanæ rebellè tractat Lupentium Abbatem. 587.37
Innocentius Comes interficit Lupentium Abbatem.
de Institutione monastica epistola Eusebij ad Radegundem. 579.36.583

...rum dierum lectionum Cassio... 562.19.20
...monastica vitæ S. Gregorij 566.4
...librj quo anno à Iustiniano 533.62
...redirent. 576.
...rum sacrilegi malè pereunt. 530.
...dæmone correpti vitam finiunt. ibid.
...corpora S. Antonij 531.27. re...
...sanctorum martyrum. 560.2
...humanæ prauæ potentiæ. 523.
...gunera mala pariat. 561.6.7
...Tiberiæ tempore. 589.53
...Tiberis serpentes in mare de... ibid.54
...Tiberis Romæ obruitur, & a... ib.
...quando acceptus explicari à San...
...Gregorio, & quando completus.
...Archimandrita Kobrinensis
...subscriptus in lit...
...episcoporum ad Cle...
...Ruth. 20.24. idem E...
...Pictauis Turonensisq; sub...
...eisdem litteris. ibid.
...Byzantij suburbia po...
...Hunni. 539.10
...digna admonitio. 550.
...Carali homicidij in insulam Vul...
...relegatur. 526.29
...Episcopus Aquinas. 572.2
...primus Etruscus Constantij filius
...Papæ. 523.10
...Papæ legato Constantinopolim.
...canones attinere qui fuerint. ibi...
...epistolæ Romæ cum fletu. ibi...
...sacerdotale robur non deseruit.
...Papæ apud Corinthum quid acci...
...ibid.4
...illuminat. ibid.5
...occarrerunt Constantinopo...
...ibid.7
...calumnia potentissimè dilui...
...Papæ in carcerem missus à Theo...
...ibid.
...epistola de consecrandis
...Ecclesijs. ibid. 9. integritas
...ibid. 9. papæ epistola cir...
...ad Italiæ Episcopos. 520.2
...Papæ epistolam errores illapti.
...carere omnes hortatur contra
...peridiam. ibid.2
...Papæ res gestæ ex Gregorio. ibi...
...Papæ martyrio coronatur. ibi...
...Papæ inter Sanctos relatus. ibid.7.
...quarto tempore federit. ibid.
...fecerat cœmeterium sanctorum
...Nerei & Achillei. ibid.8
...renouasse cœmeterium Priscillæ.
...renouasit cœmeterium sanctorum
...& Adulti. ib.
...tempore positum est ornamen...
...super Confessionem beati Pauli. i...
...Secundus cognomento Mercu...
...natione Romanus creatus est Papa.
...Papam legatio Iustiniani Im...
...anno 553. Papam Accemetarum le...
...epistola Iustiniani de Nesto...
...ib.11.13
...scribit Athalaricus Rex con...

...tra simoniacos. ib.33
ad Ioannem Papam epistola Cassiodori se commendantis eius orationibus. 534.3
Ioannes Papa scribit ad Iustinianum Imperatorem. ib.14
Ioannes laudat Iustiniani fidem. ib.17. asserit Ecclesiam nunquã claudere gremium redeuntibus. ibid.19
Ioannes laudat Hypatium & Demetrium Episcopos. ibid.
ad Ioannem Papam ed ẽum posterius Iustiniani falsò subscriptum ib.21
Ioannis Papæ epistola ad Senatore de fide. ibid.24
Ioannis & Iustiniani epistolæ probantur à Cuiacio & Alciato. ibid.29
ad Ioannem Papam constitutio Iustiniani de præscriptione centum annorum. 537.17
de Ioannis Papæ sedis tempore. 535.20
Ioannis Papæ laudes. ibidem 24. papæ obitus ibidem 26. ordinationes. ibid.27
Ioannis Tertij, cognomento Catellinus, ex patre Anastasio, creatur Papa. 559.17
Ioannes Papa munit priuilegijs monasterium S. Medardi. 564.33
ad Ioannem Papam appellant Salonius & Sagittarius Episcopi, & ab eo restituuntur Episcopatui. 570.23
Ioannis Tertij Bulla de Basilicæ duodecim Apostolorum Romæ imitij & consummatione, eiusque dignitate & priuilegijs. 556.2.3
Ioannes Papa moritur. 572.1. quanto tempore federit, & quo ties ordinationes habuerit. ibid. cœmeteria sanctorum martyrum restaurauit. ibid.
Ioannis Papæ epistola ad Germanię & Galliæ Episcopos spuria. ibid.
Ioannes Papa legationem misit ad Ariamirum Regem Sueuorum. 572.12
à S. Ioanne liberatur Sanctulus de manibus Longobardorum. 573.18.19
Ioannes Episcopus Claudi politanus mittitur legatus Romam à Synodo Constantinopolitana. 520.43
Ioanni Episcopo Constantinopolitano Hormisda præscribit quid agendum. 518. 81.
Ioannes Episcopus missus legatus Constantinopolim ab Hormisda Papa. 519.1
Ioannis relatio in itinere ad Hormisdam Papam. ibid.34
in Ioannem legatum quæ nefaria admiserint hæretici. ibid.115
Ioannes legatus Apostolicus vulneribus appetitur ab hæreticis Thessalonicæ. ibid. 117. & 118
Ioannis relatio de scelere Thessalonicensium. ib.136
Ioannes legatus detinetur infirmus Thessalonicæ, ib.140
Ioannes legatus conualuit, & Romam venit. 520.41
Ioannes Episcopus legatus Hormisdæ inter martyres numeratur. 520.72
Ioannes Episcopus intrusus in Ecclesiam Hierosolymitanam, & postea est conuersus. ibid.59
pro Ioanne Episcopo Hierosolymitano venia ẽ expoſcit Iustinus Imperator. ibidem.
ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum Ioannis Patriarchæ Constantinopolitani epistola. 518.35
Ioannis Hierosolymitani Episcopi epistola ad Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum. ibid.38
Ioannes Hierosolymitanus Episcopus excipit mensã sanctos Sabam & Theodosium. ib.62. moritur, & quo tempore federit. 525.24

Ioannes alius Hierosolymorum Episcopus. 561.1
ad Ioannem Ecclesiæ Romanæ diaconum opusculum scripsit Boëtius. 522.3
Ioannes Chuzubita orationibus oculum mulieri restituit. ibid.3
Ioannes Chuzubita Episcopus Cæsariensis miraculis clarus. 525.19.20
Ioannes Archimandrita prædicit de futuris Origenistis. 532.9
ad Ioannem Abbatem venerunt monachi, vt scirent quid sentiendum de Origene. 548.16.17
Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus 518.10. eius fides sincera. ibid.11
Ioannes Patriarcha condemnat Seuerum publicè. ibidem 13. laudat populi fidem. ibid.17
Ioannes Patriarcha agit de cogendo Concilio. ibid.19
Ioannis Patriarchæ epistola ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. ibidem 35
ad Ioannem Patriarcham epistola Episcoporum Secundæ Syriæ. ibidem 45. epistola clericorum Ecclesiæ Antiochenę. ibid.51
Ioannes Episcopus Constantinopolitanus ad Hormisdam Papam scribit. ibidem. 59.
ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum procemium affixit libello Hormisdæ Papæ. ibid.48
Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad Hormisdam Papam scribit. ibidem. 60.
ad Ioannem scribit Hormisda Papa. ibidem 77
Ioannes Episcopus Constantinopolitanus moritur. 520.7
Ioannes quo tempore in Episcopatu sederit. ibid.
Ioannes semper Orthodoxus. ibid.
Ioannes Commanorum Episcopus. 518.13. clericus Tyriæ Ecclesiæ. ib.44
Ioannes Seuero addictus nefanda parauit. ibidem. scholasticus virtutibus exornatus. ibid. 60. monachus vagus Romam venit. 519.96
Ioannes Maxentius hæreticus scribit contra epistolam Hormisdæ. 520.21. & 551.11
Ioannes Marsicanus Episcopus. 550.31.551. 11.
Ioannes Alexandrinus Episcopus moritur. 581.13
Ioannes Crotonensis Episcopus. 551.11
ad Ioannem Antiochiæ Episcopum epistola suppositia Theodoreti nomine. 553. 45.
Ioannes Marsorum Episcopus subscripsit Constituto Vigilij Papæ. ib.209
Ioannes Perusinus Episcopus ordinauit Pelagium Papam. 555.10
Ioannes Dux capite damnatur. 557.1
Ioannes Chalcedonij filius Episcopus Cõstantinopolitanus quotannis celebrat memoriam Iustiniani. 535.5. seruus gloriæ, & qui adulatione mercatus est dignitatem. ibid.
Ioannes Scholasticus deligitur pro Eutychio Patriarcha Constantinopolitano. 564.14. quo tempore federit. ib.29
à Ioanne coronatur Iustinus Iunior Imperator. 565.17
Ioannes intrusus moritur. 578.5
Ioannes filius Androgini nascitur precibus Eutychij. 564.20.
Ioannes Grammaticus dictus Philipponus Alexandrinus. 531.76. pugnauit cum Eutychianis & Seuerianis, & in hæreses ipse labitur. ibid. 75. princeps Tritheitarum. ib. plura scripsit demultis scientijs. ib. 76
Ioannis Philippoui errores. ib.77

Index Annal. Eccleſiaſticorum.

Ioãnes ſcripſit aduerſus Theodorum Mopſueſtenum. ib.
Ioannes ſcripſit aduerſus Quartam Synodum. ib.
Ioannes negauit reſurrectionem mortuorum. ib.78
Ioanni contrarius fuit Canon. ib.
Ioannis Philoponi hæreſis propagata. ibidem. confutatores qui fuerint. ibidem 79
in Ioannem ſcripſit Georgius Piſides. ibidem.
Ioannes Chryſoſtomus redarguit Origenem, qui dicebat apud inferos pœnam non eſſe æternam. 538.74.75
Ioannes Præfectus Conſtantinopolis impedit ne Senatus reſcribat Totilæ. 544.1
Ioannes Patritius vir Conſularis vnus ex Decemuiris. 539. 23. Cappadox arcium liberalium expers. ib.27. vitia habuit ingentia. ib.
Ioannes magiſtratu deponitur, & reſtituitur. 531.20
Ioannes magiſtratu deiectus ſacerdotium ſumere compellitur. 548.25
Ioannes quomodo compulſus ad ſacerdotium. ib.25. & 26. in exilium mittitur Cyzici ſuburbanum. ib.27
Ioannis bona Conſtantinopoli publicantur. ib.
Ioannes in ſe odium Romanorum accumulauit. ibidem. in carcerem conijcitur. ibid.38
Ioannis maxima miſeria & pœnæ. ib.
ad Ioannem Senatorem ſcribit Ioannes Papa de fide. 534.24
Ioannes duo miniſtri Vigilij Papæ ab ipſo defecerunt. 548.2. & ab ipſo deponuntur. 550.34
Ioannes monachus à ſerpente percutitur, & moritur. 570. 2. à mortuis reuocatus. ibidem. fit Epiſcopus Alexandrinus. ibid.
Ioannes Præfectus Orientis vir nullius negotij. 587.4
Ioannes diaconus aberat, quando fuit creatus diaconus Cardinalis Georgius. 589. 24.
de Ioannis diaconi tempore. ib.
Ioannes vocatus eſt Hermenegildus factus Catholicus. 583.34
Ioannes Abbas captus à barbaris. 586.17. rogat Epiſcopum, vt ſoluat pro captiuis. ib. fuit lector Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. ib.
pro Ioanne Abbate & alijs captiuis ſe vendidit Leo Abbas. ib.18
Ioannes rhetor factus Quæſtor habuit orationem in electione Mauritij. 586.1
Ioannes Epiſcopus Gerundenſis mittitur in exilium à cuniguldo Rege. 584. 7. fuit natione Gothus Scallabalitanus. ibidem 8
Ioannes relegatus Barchinone ad decennium multa paſſus ab Arianis. ibid. monaſterium Biclaro condidit. ibid. libros compoſuit. ib.
Ioannes Parentius ſchiſmaticus exagitatur à Smaragdo Exarcho Italiæ. 586.36. redijt ad vnitatem Eccleſiæ. ib.
cum Ioanne Rauennate Epiſcopo cogit communicare ſchiſmaticos Exarchus Italiæ. ib.
per Ioannem Epiſcopum Seuerus & exteri Epiſcopi reuertuntur ad propria. 588. 24.
Ioannes S.R.E. presbyter oratorium erigit. 590.6
Ioannes à mortuo vocatus paulò poſt moritur. 590.12
Ioannes ieiunator monachus fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 588.8
Ioannes inflatus intumuit aura populari. ibidem.
Ioannes ſimulauit fugere Epiſcopatum. ibidem.
Ioannis ſuperbia detegitur. ibid.9
Ioannes non tantum voluit dici Patriarcha ſed etiam Oecumenicus. ibid.
in Ioannem querelæ ſanctí Gregorij Papæ. ibid.
Ioannes perturbauit pacem & concordiam ibid.
Ioannes monachus apparuit agnus, Epiſcopus autem leo. ib.
Ioannes interfuit electioni Mauritij Imperatoris. ib.11
Ioannes celebrauit Synodum Conſtantinopolitanam in cauſa Gregorij Epiſcopi Antiocheni. 587.2
Ioannes voluit appellari Epiſcopus Vniuerſalis. ib.
ad Ioannem ſcribit S. Gregorius eum reprehendendo. ibid.
Ioannes illicitè conuocauit Conſtantinopolitanam Synodum. 587.7
in Ioannem comminatur excommunicationem Pelagius Papa. ib.11
Ioannes profeſſus eſt reuerentiam in Apoſtolicam ſedem. ib.10
Ioannes olim deditus eleemoſynis, orationibus, & ieiunijs. 587.17
Ioannes ex humilitate prætendebat iactantiam. ibid.
Ioannes Silentiarius moritur annos natus centum quatuor. 558. 16. idem quo anno natus fuerit. ib.
Ioannes Silentiarius inter Sanctos relatus. ibid.
Iſacius Epiſcopus Quinquepolitanus. 518. 13.
Iſacius presbyter præeſt Chriſtianis Orthodoxis. 522.64
Iſacius Perſa peſſimus hæreticus. 536.36
Iſaias Rhodi deprehenſus maſculorum corruptor, à Iuſtiniano punitur. 513.1
Iſauri tractant prodere Romam Totilæ. 547.19. ter vocant Totilam in Vrbem. ibid.11
Iſauri iterum produnt Vrbem Gothis. 550.13
ex Iſauria exercitum colligit Tiberius Imperator. 579.4
Iſichius Epiſcopus Viennenſis fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 502.27
in Iſidori Chronicon error illapſus emendatur. 531.12
Iſidoro cognita ſcripta ſancti Fulgentij. 529.7
Iſidorus Archiepiſcopus Ruthenus auctor concordiæ Græcorum cum Latinis. Ruth.14
Iſidorus Gozæus Philoſophus, relictis Chriſtianis, ad Perſas ſe confert. 514. 14. ad Chriſtianos deinde reuertitur. ibidem.
Italia vexata dira fame & peſte. 534.10
in Italiam mittitur Narſes à Iuſtiniano Imperatore contra Gothos. 552.22
Italia liberata à Gothis Narſetis opera. 554.5
de Italiæ rebus edictum Iuſtiniani Imperatoris. ib.10
Italiam inuadunt Franci. 540.34
Italia inuaditur à Francis cum Alemannis. 555.12
Italiæ plerique Epiſcopi Pelagio inobedientes. 556.4
Italia vaſtatur peſte inguinaria. 565.25
ad Italiæ Epiſcopos ſcribit Caſſiodorus. 534. 7
ad Italiæ Epiſcopos epiſtola circularis Ioannis Papæ. 526.2
in Italiam mittitur Longinus Præfectus à Iuſtino Imperatore loco Narſetis. 567.8
Italia dira paſſa eſt à Longobardis. 567.13.14
in Italiam inſtunt Longobardi. ib.11.16
in Italia progreſſus Longobardorum. 570.3
per Italiæ regiones ſæuiebat crudelitas Longobardorum. 571.7
in Italiam iterum aſcendunt Longobardi. 595.8
Italia tota vaſtatur gladio Longobardorum. 577.1
in Italia propagatus monachiſmus opera S. Columbani Hiberni. 577.14
ad Italiæ Epiſcopos epiſtola Pelagij Papæ de iudicijs Epiſcoporum. 583.1
Italia plena Arriana hæreſi, & Dei auxilio liberata. 585.11
Iudæi omni magiſtratu & dignitate prohibentur. 533.13. templum in Ægypto euerterunt. 570.14
in Iudæos conſtitutio Iuſtiniani, ne poſſint teſtimonium ferre contra Chriſtianos. 531.22. ſtatuit Iuſtinianus, ne accedant ad Eccleſiaſticos ritus, ne habeant ſeruos Chriſtianos, & alia. 533.43 44. Canon Concilij Aurelianenſis, & edictum Regis ne ſe miſceant inter Chriſtianos. 540.27.28
Iudæi per Simeonem Stylitam conuertuntur. 548.21.22
de Iudæo puero liberato ab incendio virtute Euchariſtiæ. 574.14
Iudæi in Chriſtianos irruunt, qui coërcentur à Iuſtiniano Imperatore. 563.13
Iudæus imaginem Saluatoris telo trauerſit, ex qua ſanguis effluxit. 560.4. infelera inuentus lapidatur. ib.
Iudæi habent velamen in pectoribus magis quàm Moyſes in facie. 579.24. ad idem conuertuntur in Gallia. 578.24
Iudæus effundit oleum fœtidũ ſuper cæpe Iudæi conuerſi. ib.
Iudæorum ſynagoga deſtruitur. ib.
Iudæi baptizantur à S. Auito in nocte Pentecoſtes. 579.20
Iudæorum ſynagogæ non combarmiæ ibid.
Iudæos non conuerſos ſanctus Auitus expulit. 579.26
Iudæi non conuerſi Maſſiliam veneram. ibid.
Iudæi an compellendi ad conuerſionem. ibid.27
Iudæorum fœtor abſterſus bapeſmus ibidem.
Iudæi plures conuerſi in Gallia opera ſancti Germani Epiſcopi Pariſienſis. ib.28. Vrſus etiam, Hebræi.
Iudex vix inuenit quod puniat, ſi Epiſcopus doceat. 534.9. crudelis à Deo punitur. 536.41
Iudices interdum auro corrumpuntur. 535. ſint in vnaquaque prouincia. 535.12. ne ſint fures. 535.13. cauti ſint & prudentes in iudicando. 570.11
Iudicibus præſcribit Epiſcopos cuſtodes iuſtitiæ Iuſtinianus Imperator. 537.4
Iudices ſæculares non iudicent cauſas Epiſcoporum. 541.10
ad Iudices ſæculares non deferantur cauſæ clericorum. 541.10
Iudices ſæculares ab Epiſcopis corrigantur 583.42
Iudices ſeparent ancillas & omnes extraneas mulieres à clericis. 590.10
ad Iudices edictum Guntheramni Regis 588.24
Iudices corrigant peccata populorum. ib. 26.27
Iudicandi munus qualiter Imperatori ſubeundum. 537.11
Iudicatum Vigilij ab omnibus laudabatur 550.18. cum ſeq.
Iudicium mortalium in perſonis diſpliceſ infirmum. 521.36. ex facie minimè iudicandum 548.18

...diem multa referuntur exami-
...nanda. 169.6
...dolorem hominum Syrè fallax, in dictum
...Dei inducibile. ibid. ex facie perfæ po-
...ulipti. 528.18
...ternio quanta ergà causas dicè-
...rum curator, ne à recto vero in exorbi-
...tet. 527.21
...liana Anicia ex nobilissimo stemmate A-
...nicorum orta. 529.67. scribit ad Hormis-
...dam papam. ib.68
...ad Iustinum scribit Hormisda. ib.77
...liana Anicia moritur. 527.57
...lianus ad cameram sancti Polyeuctis auro
...ornatis ibidem 53. quæ Deo vouerat, o-
...pus complere studuit. ibidem. 59. Iusti-
...nianum Imperatorem eluxit. ibidem.
...nianum Imperatorem in eadem san-
...cti Polyeuctis adoruit. ibidem 60. annu-
...lum magnæ pulchritudinis & pretij Iu-
...stino largitur. 527.61. affinis Iustiniani
...Imperatoris. ibid.
...liana nobilis matronæ obitus. ibidem.
...
...nem monasticam cap-
...
...Palæstina creatur Rex à Sama-
...ritis à copijs Iustiniani Imperato-
...is occisus. ibid. legatus Iustiniani
...git Æthiopiæ & Homeritarum.
...
...lianæ basilicæ villam relinquit Te-
...ranus Episcopus Piturcensis. 530. 51.
...ropo illuratus, à Deo punitur. 570.
...
...Cæsaneus Episcopus. 530. 31.
...Constituto Vigilij Papæ. 535.
...
...Halicarnassius Episcopus è sede
...ejicitur. 529.145
...ino pseudepiscopo Halicarnassæo
...ordinatorum. 563.2
...Iunius falsus testis aduersus
...Papam. 538.8
...Græcior transtulit in Latinum
...codicem Novellarum Iustiniani
...ipsarum. 546.10
...Legionis Episcopus. 551.11
...Acacius noluit communi-
...care Macario Episcopo. 546.71. obedit Si-
...meoni Abbati, & communicat Macario.
...
...Episcopus Melitensis subscripsit
...Constantio Vigilij papæ. 553.209
...Mercator conuertitur ad Deum.
...clarus decemsynis. ibidem. pater
...progenitorum dictus. ibidem. exercuit
...multa picturæ opera. ibidem. habuit fi-
...lium Fortunum Deo seruientem. ibi-
...dem.
...epitaphium à Fortunato editum.
...
...Ecclesiæ vocantur Episcopi. 579.15
...antes superpelliceo interdum Episco-
...pi. 563.17
...hæretici quam hallucinentur,
...videri Theologi. 534.46
...simoniam à Regibus. 569.35
...dum præstandum à Præfectis præ-
...torio, & quale. 535.14
...vindicta latentur. 533.20
...dixit duas vrbes dictas, quæ prius E-
...& Anazarbum appellabantur.
...
...Primaque. 535.55
...Primæque quæ primilegia. 537.16.
...
...Primatoi Episcopi. 537.56
...quatuor; duæ apud Europæ
...tendent in Africa. ib.
...epistola ad Hormisdam Papam.
...
...memnit edicti à Iustino editi
contra hæreticos. 528.65
ad Iustinianum epistola Hormisdæ papæ
528.24
Iustinianus laudatus ab Hormisda. ibidem
25. oblationes mittit ad sanctum Petrum
ibid.26.
Iustinianus Senator occurrit legatis papæ.
529.45
Iustinianus scribit ad Hormisdam. ibid. 65.
congratulatur Hormisdæ propter pacem
initam. ibid.
Iustiniani epistolæ ad Hormisdam. 529.
92.
Iustinianus reliquias petit ab Hormisda.
ibid.
ad Iustinianum scribit Hormisda Papa.
529.77
Iustiniani petitionem commendant legati.
ibid.93
à Iustiniano sanctuaria petuntur, & sunt
concedenda. ibid.
Iustinianus scribit ad Hormisdam papam.
529.96
Iustinianus admonet Hormisdam de mo-
nachis vagis Romam venientibus. ibid.
postulat reliquias SS. Apostolorum. ibid.
97. SS. Apostolis Petro & Paulo Eccle-
siam construxit. ibid.
ad Iustinianum scribit Hormisda Papa.
529.117
ad Iustinianum mittit reliquias Hormisda
Papa. ibidem. 119. scribit Hormisda papa
526.3
Iustinianus scribit ad Hormisdam papam.
ibid. 35. petit ab Hormisda ne deleantur
nomina aliquorum Episcoporum. ibid.
36 37
Iustinianus petit, an possit dici vnum de
Trinitate crucifixum. ibidem. proponit
controuersias duas continentes capita.
ibid. 38. iterum scribit ad Hormisdam de
iisdem. 540.39. factus Consul in Oriente.
521.1
Iustinus munera distribuit magnâ liberali-
tate. ib.
Iustinianus Consul scribit ad Hormisdam
Papam, vt legati reuertantur. ibidem. 2.
ex fidei Catholicæ ardore laudandus.
521.4
Iustinianus insciis sibi parat foueam ad la-
psum. ibid.
Iustinianus nouum quippiam cupit. ibid.
creatur Imperator. 527.1. Iustini nepos
ex sorore. ibidem. 2. à Iustino corona-
tur. ibidem. sua bona Ecclesijs donat.
ibidem.
Iustiniani & Iustini numismata. ibid 3. & A-
thalarici Regis numisma. 527.37
Iustinianus Consul scribit ad Hormisdam
Papam, vt legati reuertantur. ibidem. 2.
ex fidei Catholicæ ardore laudandus.
521.4
Iustinianus insciis sibi parat foueam ad la-
psum. ibid.
Iustinianus nouum quippiam cupit. ibid.
creatur Imperator. 527.1. Iustini nepos
ex sorore. ibidem. 2. à Iustino corona-
tur. ibidem. sua bona Ecclesijs donat.
ibidem.
Iustiniani & Iustini numismata. ibid 3. & A-
thalarici Regis numisma. 527.37
ad Iustinianum Imperatorem Athalarici
Regis legatio. 527.33
à Iustiniano petit pacem & concordiam A-
thalaricus Rex. ibid.
Iustinianus pacem firmat cum Athalarico
Rege præiudicio Catholicæ fidei. 527.58.
Arianos exagitat. ib.37
Iustiniani edictum de Fide Catholica. ibi-
dem 38
Iustinianus patrocinium suscipit Athalari-
ci Regis. ib.37
ad Iustinianum Hilderici Regis Vuandalo-
rum legatio. ib.37
Iustinianus damnat Nestorium. 527.39
Iustinianus Eutychetis vanas opiniones
improbat. ibidem. Apollinarium dam-
nat. ibidem. Episcopos præficit iudici-
bus custodes iustitiæ. ibidem 4. magna
concipit animo. ibidem 42.
Iustiniani magna austeritas, & assiduæ ad
Deum preces. ibid. ieiunia & labores. i-
bid.43
Iustinianus plurimum Reipublicæ inuigi-
lauit. ibid. ieiunias brassicas & agrestes
herbas solum comedebat. ibid.
Iustinianus quibus copijs adeptus est vi-
ctorias. 527.44. verè laudandus ex bo-
nis operibus inceptis. ibid. bellum Persi-
cum inchoat. ibid. 45. verum exemplar
Principum, quid fugiant vel inuitentur.
527.44
à Iustiniano donatus est Narses Persa Quæ-
stur æ munere. 527.49
Iustiniani solicitudo de rebus Persicis qui-
bus ostensa signis. 527.50. duo numismata
ibid.51
Iustinianus cuncta subegit per Crucem. i-
bidem.
Iustiniano auxiliatus est in bello Persico Er-
ulorum Rex. ibid.52
Iustinianus aurum à Iuliana nobili matro-
na ipsius affinis postulat. 527.58. eluditur
à Iuliana. ibid.53
Iulianus ducitur in æden martyris à Iulia-
na. ibid.60
Iustiniano largitur annulum magni pretij
Iuliana. 527.61
Iustinianus cur sanciuit leges de rebus Ec-
clesiasticis. 528.1
Iustinianus à pluribus reprehenditur, quod
diuinis se immiscuerit. ibidem. excusan-
dus pluribus de causis, quod Ecclesiasti-
cas leges ediderit. ibid. fuit penitus illite-
ratus, adeo vt nec alphabetum didicerit.
ibid.2
Iustinianum Imperatorem & legere, &
scribere nouisse ostenditur. 528.3. idem
qualiter & quare dictus alphabeticus.
528.4
per Iustinianum sanciunt leges Ecclesiasti-
cas Episcopi Constantinopolitani. ibi-
dem.
Iustinianus apud se habuit Tribonianum
iurisconsultissimum. ib.
Iustinianus agit custodem & executorem
canonum. 528.3
Iustiniani lex, ne Episcopi ad curiam ve-
niant. 528.9. sanctio de Episcoporum ele-
ctione. ibid.12. Imperatoris diligentia in
extirpandis hæresibus maximè Seueri.
532.30. constitutio de Hospitalibus & eo-
rum Præpositis. 528.16
Iustinianus simoniam omninò prohibet.
ibid.18
Iustiniani lex aduersus raptores virginum
& viduarum. ibidem. constitutio con-
tra eos, qui homines eunuchos reddunt.
529.18
Iustiniano obediunt Absagi. ibid.19
à Iustiniano subiugati Tzani populi. ibid.21
Iustinianus Codicem absolutum confirmat,
& Iustinianeum vocat. 529.23. Decemui-
ratum constituit pro Codice compilan-
do. ibid.
Iustiniano persuadetur immortalitas à
Triboniano. ib.24
Iustiniani litteræ ad Gilimerem pro Hilde-
rico. 539.7. aliæ litteræ ad Gilimerem.
ibid.8
Iustinianum Gilimeris litteræ se excusan-
do. ibid.9
Iustitianus parat bellum in Gilimerem. i-
bid.10
Iustinianus erat in perscrutando ingenio-
sus, & in perficiendo non piger. ibi-
dem. ad fidem idololatras conuertit. 530.
13. cum Cosrhoe Rege pacem compo-
nit. 530.15. magnas copias mittit con-
tra Samaritanos, & multos interimit.
530.21
ad Iustinianum venit Arsenius Comes ad-
uersus Palæstinos ib. venit S. Sabas lega-
tus Palæstinorum. ibid.25
Iustinianus sanctum Sabam honorat. ibi-
dem 23
Iustinianus nobile templum Deiparæ con-
struit. 530.36. ædificat templum Iberorum
Hierosolymis. 530.40

Iustinianus constituit templum Lazorum apud Hierosolymam. ibidem. ædificat Ecclesiam S. Mariæ in monte Oliuarum ibid.
Iustiniani alia ædificia Hierosolymis & in alijs locis erecta. ib.
Iustinianus multa constituit contra Samaritanos.530.41. exoratur pro Samaritanis ab Episcopo Cæsarensi. ibidem. benigne agit cum Samaritanis. ibidem. 42.
Iustiniani sanctio, quid agendum quando relinquitur hæres Ecclesiæ, Archangeli vel Martyres. 530.41
ad Iustinianum Imperat. legatio Theodoberti Regis. 530.54
in Iustinianum coniuratio Constantinopoli. 531.20
Iustinianus coniuratos punit. 531.21. deponit Tribunianum & Ioannem propter tumultum populi. 531.20. quibus interdicat armorum vsum. ibidem.21. mutuum meditatur Vuandalicum bellum. 532.2. pacem firmat cum Persis. ibidem.2 de bello in Vuandalos aggrediendo consulit Senatum. ibidem. ad bellum incitatur prædictionibus Sanctorum. ibidem 3.5. mittit ope Sanctorum. ibidem 6
Iustiniani Consulatus tertius felicissimus. 533.3
Iustinianus sibi conciliare diuinum numen contendit. ib.2
Iustiniani legatio ad Ioannem Papam. ibidem 3
Iustinianus pugnat, & resistit hæreticis. 533.5
Iustiniani edictum de fide Catholica. ib.7
Iustiniani fidei professio. ib.
Iustinianus anathematizat hæreticos. 533.9
Iustiniani epistola ad Ioannem Romanum Pontificem. ib.22
Iustinianus quærit subijcere sacerdotes Orientis Ioanni Papæ. ib.
Iustinianus asserit S. Mariam veram Dei matrem. 533.15
Iustiniani munera oblata sancto Petro. 533.18. epistola ad Epiphanium Episcopum Constantinopolitanam de recta fide. ibid.20
Iustinianus quo tempore Vuandalos expugnarit, & Africam receperit. 533.42
Iustiniano magna à Deo concessa sub tertio Consulatu. 533.42 533.63
Iustinianus quibus operibus sibi victoriam parauerit. ib.62
Iustinianus quo anno Digestorum libros & Institutionum ediderit. ibidem. tertiam partem mundi acquisiuit. 533.63. edidit sanctionem in raptores virginum & viduarum. 533.65
ad Iustinianum scribit Ioannes Papa. 534.14.
Iustiniani fides commendatur à Ioanne papa. ib.16
Iustinianus cuncta decernit ex Episcoporum sententia. 534.20. ad confutados hæreticorum errores sententiam expetit Apostolicæ sedis. ib.
Iustiniani edictum posterius ad Ioannem ipsi falsò inscriptum. ibid.21. legat. Romam reuertuntur. 534.22
à Iustiniano traditur canticum Ecclesijs, reuersis Roma legatis. 534.22
Iustiniani epistola probatur à Cuiacio & Alciato. 534.29. ordo in edendis legibus. ibid.30
Iustinianus cultor Apostolicæ Sedis. 534.41.
Iustinianus Romanam Ecclesiam appellat Apostolicam Sedem. 534.43. mittit fidei professionem ad Agapetum Papam. ibi. 44.43
ad Iustinianum ducitur captiuus Gilimer Rex. 534.5
Iustinianus vasa templi Hierosolymitana remittit. ib. 44. gratias agit Deo pro beneficijs acceptis. ib.5
Iustiniani exaggeratio accepti diuinitus beneficij. ib.55
Iustinianus confitetur se beneficia accepisse a Maria Virgine. ib.
Iustinianus Præfecturam Prætoriam constituit in Africa. ib.59
Iustinianus constituit Iudices & Rectores pluribus vrbibus. ib.
Iustinianus recolit grato animo accepta à Deo beneficia. ibid. 62. bona restituit Africanis. 534.63. plures Ecclesias Carthagine erexit. ib.64
Iustiniana nuncupatur Adrumetum, & Carthago. ib.65
ad Iustinianum legatio Theodati Regis. 534.67. scribit Senatus Romanus, & Amalasuncha pro Theodato. 534.68
Iustinianus bellum parat in Gothos. 534.71. laborat pro religione. 535.2
Iustiniani lex ad Epiphanium Constantinopolitanum Episcopum pro Ecclesijs. ibid.
Iustinianus consulit Ecclesijs ære alieno oppressis ibidem.3.4. laborat pro reformandis laicis. 535.11. benè consulit Reipublicæ per emendationem Præfectorum ibidem. constituit, quod gratiæ agantur Deo pro lege sancita. 535.12. vult Episcopos inspectores esse Præfectorum. ibidem. 13. statuit Præfectos pronunciarum præstare iuramentum Episcopis. ib. 14. priuilegio munit Romanam Ecclesiam. 535.16
Iustiniani constitutio de præscriptione centum annorum. ib.17
Iustinianus Imperator mittit fidei confessionem ad Agapetum Papam. 535.20. plures titulos sibi apponebat propter deuictos populos. 535.29
ad Iustinianum Imperatorem scribit Agapetus Papa, ipsum incendens ad fidei seruorem. 535.31
Iustiniani studium probatur ab Agapeto, quia Patrum regulis conueniat. ibidem. 34.
Iustinianus non priuatam fidei professionem, sed illam Hormisdæ ad Agapetum mittit. ib.
ad Iustinianum legatio Concilij Carthaginensis per Theodorum diaconum. 535.42
Iustinianus quæ concesserit Africanis Ecclesijs ib. 53. scribit ad Salomonē Præfectum pro Ecclesia Africana. ibidem. quæ statuat contra Paganos Arianos & Donatistas. ibidem 44. vetat Iudæis habere seruos Christianos. ibidem. 45. quæ concedat Carthaginensi Ecclesiæ. ibidem 46
ad Iustinianum scribit Agapetus Papa. 535. 42.
Iustinianus laudatur ab Agapeto. ibidem. Iarsus à coniuge hæretica. 535.64
Iustinianus vicit hostes optimis legibus. 535.97
Iustinianus nititur diuino auxilio. ib.98
Iustinianus purgat Orbem ab immunditia. ib.99
Iustinianus monasterium ædificat pœnitentibus. 535.107
Iustiniani sanctio aduersus Ieones. 535.101. cum seq.
ad Iustinianum cogitur subire legationem Agapetus Papa. 536.1
Iustinianus Petrum mittit ad Theodatum Regem. ib.1
ad Iustinianum Imp. litteræ Theodati regis 536.6
ad Iustinianum aliæ litteræ secretæ, aliæ publicæ Theodati Regis. 536.7
Iustiniani & Theodati nuntiorum. ib.8
cum Iustiniano pertractat de pace Agapetus Papa. 536.18
cum Iustiniano altercatur de religione Agapetus Papa. ib.19
Iustinianus obtulit libellum fidei Agapeti Papæ. ibid. cum Agapeto quid egerit. ibid.19
Iustiniani imaginem percutiebat Ioannes hæreticus. 536.36. ib.47
Iustiniano libellum mittit Agapetus, vt reprehendat hæreticos. 536.
à Iustiniano petunt Catholici, vt hæretici expellantur. 536.
Iustiniani constitutio de alienandis domibus Ecclesiæ Hierosolymitanæ. 536.38. constitutio aduersus hæreticos. 536. 104.
Iustinianus quid decernat contra Anthimum. ibidem. 106. quid statuat in seruum. ib.
Iustinianus quæ statuat in Petrum Apamiæ Episcopum. 536. 110. quid in Zoaram. ibid. 111. coërcet legibus perunam. ibid. 112
Iustiniano non poterat resistere Vitiges. 537.5
ad Iustinianum litteræ Vitigis Regis pro pace. 537.8
Iustiniani plures constitutiones. ib.
Iustinianum adijt Patereæ Episcopus pro Siluerio Papa. 537.
Iustinianus restituit sanctum Siluerium Papam. ib.
Iustiniani constitutio aduersus Origenem. ib.34
Iustinianus quare decreta de fide sanxerit. 538.83. vbique deceptus. ib.
Iustiniani plures constitutiones ad œconomiam Ecclesiasticam pertinentes. 538.
Iustiniani tempore multæ clades illatæ Orientalibus. ib.
Iustinianus pollicitus est annuam pecuniam Hunnis, sicut & Sarracenis. ibidem.
Iustiniani tempore grassata est fames, bellum, & pestis. ib.
Iustiniani legatio ad Vigilium Papam. 541. 11. absens à Theodoræ imperatrice. ibidem 12
ad Iustinianum Imperatorem epistola Vigilij Papæ. ib.
Iustinianus Imperator fidei recta confessio. 540. 15. à Vigilio Papa laudatur. ibidem.
Iustiniani tempore cœpit Consulatus negligi. 541.
Iustinianus inuidiam subijt propter Consulatum neglectum. ib. præcepit, vt nisi suo opere pingerentur victoriæ de libus Regibus.
ad Iustinianum legatio Concilij Romani. 541.10
Iustiniani rescriptum ad Concilium Berytenum firmans eorum priuilegia. ib. et rescripta ad Dacianum Metropolitanum Bizacij.
Iustinianus cultos legum Ecclesiasticarum. 541. 11. vindex ac ultor vetustatis. ibidem.
Iustiniani constitutio de Episcoporum ordinatione.
Iustinianus aliquando canones concessuit.
Iustiniani constitutiones de Episcopis. dem. 18
Iustiniani constitutio de Ecclesiasticarum rebus & priuilegijs.
Iustiniani decretum de quatuor Conciliis. ibidem 20
Iustinianus secundum sedem trahit Constantinopolitanum Episcopum. ibi.

...ianus instituit hospitale Samsonis. ib.21
...ani consimilis de prescriptione. ib.
...anus rescribit pro Samaritanis. ibi-
...anum sanctio aduersus hæreticos. 541.
...ano petente, Episcopos & Clericos ...ssemittit populi conuersi. 541.26
...ani nomine epistolæ suppositæ. ib.
...ani falso priuilegio concesso Cas-...nensi monasterio. ib.29
...anum instaurauit Antiochiam, & il-...strem reddidit. 542.2. errauit in edi-...cio de Pascha is tempore in Oriente. 545
...parrochiatur Theodoro Episcopo ...Cæsareæ Cappadociæ. 546.9
...ano edita confessio fidei. 546.11
...anum in prolixit in edendis non-...nullis confessionibus. 546.17
...anum anathematismi quatuordecim ...aduersus dissentientes à veritate. ibid.
...assertio aduersus hæreticos. 546.
...tria capitula multi insurre-...runt, à in primis Vigilius Papa. ibi-
...anum capitula nihil continent contra ...Concilii. ib.
...anus perstringitur à Facundo Epi-...scopo. ib.43
...anum dementauit adulatio. ibidem
...anum reliquit Stephanus Apocrisarius. ...ibid.47
...anum obedunt Episcopi Orientales ...omnes. ib.& seq.
...anum resistunt Africani Episcopi. ibi-...dem
...anum epistola Pontiani Episcopi ...Africani. ib.
...anum euertit Constantinopolim Vi-...gilium Papam. ib.54
...anum epistola Totilæ, & legatio ...Vligi à Theodori. 547. 20. cum se-...quent.
...anum admonetur à Facundo Theo-...dosij imperatoris exemplo. ibid.35
...anum accipiunt iura Galliarum Frã-...corum. 549.4
...anum à Francis Francicus dici voluit ...nunc unde. ib.
...anum coniuratio. ib.6
...anum fides circa dogmata. ib.7
...anum curat agi Synodum Mopsuesté-...nam. 550.37
...anum exercitus affligitur nouis cladi-...bus. 551.1
...anum cum Theodora totam euertit ...Italiam. ib.2
...anum mandat fatellitibus suis vt ma-...nus iniiciant in Vigilium. ib.
...anum Zoilum Alexandrinum Epi-...scopum deponit, & Apollinarem ordi-...nat. ib.12
...anum restituit o de Iudæis. 552.1. vsq; ad 8
...anum concedit Iudæis facultatem do-...cendi legem quacunque lingua. ibidem
...anum constituit in Iudæos errantes. ...ibidem
...anum vult adhuc vltimis supplicijs a-...postolorum sedem legationem mittit ad re-...sidentem Vigilium papam. ib.11
...anum edictum aboleri iubet Vigilius. ib.12
...anus pacem petit Vigilius. ibidem.
...anus Vigilio cedit. ib.15
...anus instaurauit basilicam Apostо-...lorum. ib.22
...anus mittit Narsetem in Italiã con-...tra Gothos. ib. 31. studet, vt Eutychius eligatur Episcopus Constantinopolitanus. 553.6
Iustiniano apparet Princeps Apostolorum. ibid.
Iustinianus laborat de cogenda Quinta Synodo. ib.20
Iustiniani tempore qui vigerent conflictus Ecclesiæ. ibid.16
Iustinianus interpellat Vigilium, vt prodat quid sentiat de Tribus capitibus. ibid.17
ad Iustinianum mittit professiones fidei multorum Episcoporum Vigilius. ib.51. cum seq.
cum Iustiniano tractat Vigilius de Tribus capitulis. ib.56
à Iustiniano petit inducias Vigilius Papa. ib.58
ad Iustinianum petit Constitutum Vigilius Papa. ibidem à num. 50. vsque ad 290.
Iustinianus resistentes Quintæ Synodo punit exilio. ib.
Iustinianus sæuit in Episcopos Africanos & Illyricos. ib.221
Iustiniani epistola de erroribus Origenis. ib.239
Iustinianus arrogauit sibi confirmationem Romani Pontificis. 554.1.2
Iustiniano redditus amicus Vigilius. ibidem 6
Iustiniani Imperatoris edictum de rebus Italiæ. ib.10
Iustinianus coërcet Iudæos & Samaritanos. 555.19. instaurat templum sanctæ Sophiæ. 557.9. sacram mensam fecit pulcherrimam. ib.11
Iustiniani inscriptio in sacra mensa. ibidem 11
Iustinianus maculorum corruptores seuerè punit. 558.5
Iustiniani prodigiosa mutatio. ibidem 9. tempore deploratur rerum status. ibidem 8. ad 11. stultitia dum factiosis fauet. ibid.12
Iustinianus impendit thesauros Romani Imperij in homines vanos. ibidem. ægrotans vulgò iactatur mortuus. 560.1. curatus ab ægritudine Sanctorum beneficio & reliquijs. ibid.
in Iustiniani vitam structæ insidiæ deteguntur. 561.1
Iustinianus honorificè suscipit sanctum Germanum Episcopum. ibidem 13. sanctas reliquias dat sancto Germano. ibid. 24. in hæresim lapsus. 563. 1. Pontificis partes sibi vsurpauit, vnde eius ruina. ibidem 2. cum hæreticis habuit consuetudinem. ibidem 3. non consuluit Apolicam sedem, sed sibi arrogauit auctoritatem sanciendi leges sacrilegas. ibidem. 6. velut Antichristus erexit sibi cathedram in templo Dei. ibidem. in se tria detestanda coniunxit. ibidem 7. à Nicephoro excusatur, sed fatuè. ib.8
Iustiniani edictum contra humanitatem Christi. ib.9
Iustinianus expugnare aggreditur Anastasium tanquam turrim. ib.10
Iustiniano repugnat Anastasius. ib.11
Iustinianus persecutionem instituit contra Episcopos sibi non consentientes. ibid.12
Iustinianus insequitur Catholicos. 564.1
Iustiniani ignorantiæ prauæ dispositionis. ib.2
Iustinianus hæresim comprobat sine assensu Episcoporum. ib.3
cum Iustiniano quæ tractauerit Eutychius Patriarcha. ib.4
Iustinianus curauit auctore Theodoro Cæsariensi. ib.6
Iustinianus Dei vindicta, ex hac vita repentè abreptus. 565.2. omnia turba ac tumultu compleuit. ibid. à sancto Gregorio, & ab Agathone Papa commendatur. ib.3
Iustinianum facti pœnituisse extremo spiritu aliqui sentiunt. ib.2
Iustinianus edictum retinuit, & non promulgauit: vnde eius honorifica memoria. ib.5
Iustiniani causa relinquitur examinanda in extremo iudicio. ib.6
à Iustiniano erectæ Ecclesiæ aliena pecunia. ib.7
Iustiniani turpis auaritia. ibidem 8. leges erant retia tensa ad extorquendam pecuniam. ibid.8. nomine scripta vulgata. ibid.10
Iustinianus contegitur pretiosa veste à Sophia. ib.14
Iustiniani æs alienum dissoluit Iustinus. ibidem 19. funus exornant luminaria. ibidem 11. corpus conditur vnguentis. ibid.
a Iustinianum Imperatorem epistola Agapeti diaconi. 527.4.& seq.
Iustiniani edictum aduersus Acephalos. 532.30
Iustinianus Episcopus Valentinus interfuit Concilio Toletano. 531.16
Iustinianus Valentiæ Episcopus multos edidit libros de Responsionibus. 548.7. Exconsul mittitur à Iustiniano Imperatore ad reuocandum Vigilium papam. 551.13
Iustinianus frater Iustini ductor exercitus Romanorum. 579.4. frater Iustini incursionem fecit in fines Persarum. ibidem 6
Iustinianum vult erigere in Imperatorem Sophia Augusta. 582.4
Iustinianus Dux honore spoleati 6. ib dem
Iustinus senior quomodo electus imperat. 518.1.2. ex stabulo surgit in Imperatorem. ibid. genere Thrax ex præfecto auricorum declaratur imperator. ibid.
Iustino procurat imperium Amantius nesciens. ibid.3
Iustinus è medio Amantium & Theocrium tollit. ibidem
Iustinum Lupicinam coniugem suam Euphemiam appellari voluit. ibid.4
Iustinus nouus Augustus Catholicus. 518.36
sub Iustino Episcopi omnes Orientales pro fide Catholica respirant. ibidem
Iustinus explorat fidem Syrorum. 518. 56. promulgat edictum de restituendis exulibus Orthodoxis. ibid.57
à Iustino quæ postulata pro fidelibus. 518.67
Iustini edictum pro fide catholica. 518.67.e-pistola ad Hormisdam Papam. ibidem
ad Iustinum Aug. epistola Hormisdæ Papæ. 518.68
Iustinus querit Ecclesiæ pacem. 518.71
Iustini epistola ad Hormisdam Papam. ibi. cum Iustino Imperatore quomodo se gerere debeant legati Sedis Apostolicæ. 519.4
ad Iustinum epistola Hormisdæ Papæ. 519. 9.
Iustinus valdè laudatur ab Hormisda. ibidem.
Iustini primordia valdè laudabilia. 519.10
à Iustino requiritur, vt restituat fidē & pacem in Ecclesia. ib.11.12
Iustinus clarissimos viros mittit in occursum legatorum. 519.36
Iustini obsequia erga Hormisdam papam. ibid.
cum Iustino quid egerint legati Papæ pro pace. 519.45
Iustini epistola ad Hormisdam papã. 519.58
ad Iustinum Imperat. Hormisdæ epistola. 519.73

Iustino demonstratur ab Hormisda quæ sint firma imperij munimenta. ibidem 74.
Iustinum hortatur Hormisda, vt hæreses & schismata penitus disipet. ibidem 76.
Iustinus dolo agit contra dolosum Vitalianum. 519.92
Iustinus iubet duci Dorotheum Constantinopolim. 519.133. dicitur à iustitia. 519. 140
Iustini mandatum pro Concilio Chalcedonensi. 519.144
Iustinus non facilè poterat mederi Alexandriæ. 519. 46. refert quæstiones de fide ad Hormisdam papam. 520.1. iterum laborat pro pace & concordia restituenda. ibidem. ad Hormisdam de Episcoporum quæstionibus. ibid. 13. legatos destinat ad Hormisdam. ibid.
Iustini epistola ad Hormisdam commendando legatos. 520.31
Iustinus petit, ne deleantur nomina defunctorum Episcoporum. 520.47
Iustini legatio ad Hormisdam missa. 520.53 epistola ad Hormisdam pro concordia Ecclesiarum. ibid. 4
Iustinus Gratum legatum mittit ad Hormisdam papam. 520.53
Iustinus petit ne aliquorum Antistitum nomina tollantur. 520.54. petit ab Hormisda, vt sequatur definita ab Anastasio. ibid. 56. rescribit contra Nestorianos. 520. 69. subtiliter contra hæreticos inquirit. 520.70. cum seq.
ad Iustinum scribit Hormisda papa resp. ô dens ad ea quæ petierat. 521.7
Iustinum laudat Hormisda papa. ib. 8. cum seq.
Iustinum appellat Hormisda alterum Ezechiam. 521.9
Iustinum hortatur Hormisda, vt subditos errantes cogat, & non sequatur. ibidem 11
Iustino negauit iustè Hormisda ea, quæ iniustè petijt. ib. 12
ad Iustinum Hormisdæ epistola de fide. 521.16
Iustinum admonet Hormisda, vt omnes sequantur doctrinam Patrum. ibid.
Iustini ad Hormisdam epistola de Paulo Antiocheno Episcopo. 521.37
Iustinus Lazorum Regem ad fidem convertit, & filium appellauit. 522.1.
ad Iustinum confugium Lazi. 522.20.21
Iustinus Lazis auxiliatur. ibid.
Iustinus exercitum Hunnorum parat, vt Iberis opem ferat. ibidem. legationem mittit ad Sarracenos pro Christianis. 522. 64. scribit ad Regem Æthiopum Christianum contra Homeritas. 522. 66. scribit ad Asterium Episcopum Alexandriæ contra Homeritas. ibid.
Iustini munera sub Hormisda ad Romanam Ecclesiam. 523. 7. constitutio aduersus Manichæos & omnes hæreticos. 523.13
Iustinus iubet vt Manichæi occidantur. 523.14
Iustino Imperatori significatur victoria contra Homeritas obtenta. ibid. 17
Iustini lachrymæ Deo acceptæ. 523. 19. 20.
Iustinus Euphemiæ Augustæ mortuæ honorifica persoluit extrema. 523.23
Iustinus aliam coniugem accipit nomine Theodoram, & eam Augustam appellat ibid.
Iustinus Consul secundo. 524.1. edictis omnes exagitat hæreticos. ibidem. insurgit in Arianos. ibidem. dignus summa laude, qui tantum detulit religioni. ibid. 3 barbarum Regem contemnit propter fidem Catholicam. ibid.
ad Iustinum legatio Ioannis papæ. 525.1
Iustinus se humiliat Ioanni Papæ, & pronus in terram ipsum veneratur. 525.6
Iustinus repletus est ingenti gaudio. ibidem 7. a Ioanne papa voluit coronari. ibidem. propter eadem Antiochiæ inducitur facco, & aspergitur cinere. 525.17. eleemosynis præcito fuit miseris. ibidem. reædificauit Edessam, & Anazarbum, & Iustinopolis vtraque vrbs est appellata. 1. id. 18. multa munera misit ad Ecclesias Romanas. 526.8. Iustinianum Imperatorem decernit, eiusque capiti diadema imponit. 527.1
Iustini obitus. ibi. 1. & Iustiniani numisma. ibid. 3
Iustinus pierati intentus Persas vincit. 556. 43. Iunior, Iustiniani nepos, Dulcissimi filius, fit Imperator. 565.12
Iustino prædictum fuit ab Eutychio ipsum futurum Imperatorem. ibid. 13
Iustinus à Iustiniano factus fuit Curopalates. ibid. 12
Iustinus coronatur à Ioanne Episcopo Constantinopolitano. ibidem 17. dissoluit æs alienum Iustiniani. ibidem 19. voluit creari Consul, vnde exhilaratus est populus. 566.1. Consul templum ædijt more Christiano. ibid. 2
Iustini edictum de fide Catholica. ibidem 3
Iustinus probè iecit imperij fundamenta. ibid. 7. barbaros contemnit. ibid. 8. fidei Catholicæ studiosus. ibid. 10
Iustini praui mores. ibid. 11. 12. edictum de diuortio. ibid. 11
Iustinus impia lege turpiter fœdauit primordia sui Imperij. ibidem. 14. Imperator iniustè necari præcipit Iustinum Ducem. 567. 3. primus Narsetem, & constituit Præfectum Italiæ Longinum. ibid. 8
Iustini oratio ad magistratus, ne opprimantur pauperes. 568.16
Iustinus salua vult priuilegia Ecclesiæ Bizacenæ. ibi. 19. mittit in exilium sanctum Anastasium Episcopum Antiochenum. 572.16
Iustini temeritate in discrimen adductum Romanum Imperium. 570.22
Iustinus cum Persis pacem petit. 574.1
Iustinus Imperator commouetur in Marcianum Ducem exercitus Romani. ibidem 2.
Iustino significat periculum persarum Gregorius Episcopus Antiochenæ. ibidem.
Iustinus repuit Gregorij admonitiones. ibidem. 6
Iustinus erat in sordibus voluptatum voluptatus. ibidem.
Iustini Imper. constitutio aduersus Samaritas hæreticos. ibidem 5
ad Iustinum epistola Simeonis Stylitæ contra Samaritas. ibidem 6
Iustinus ob mœrorem defunctæ mentis patitur. 575. 13. patitur magicas incantationes, à quibus non curatur. 575. 15. liberatur virtute freni factis ex clauo Christi. ibidem. Imurijs lacerauit Biduarium fratrem suum. ibidem. pacificatus est cum Biduario fratre instante Sophia coniuge. ibidem. Imperator templum Dei genitricis erigendum curat. 577. 5. multa bona consequitur à Dei matre. ibidem. asciscit sibi collegam Tiberium. 578. 1. admonet Tiberium collegam. ibidem 4. reuocat ab exilio S. Eutychium Episcopum. 578.6. cum ingenti gaudio excipit S. Eutychij 578. 11. 12. moritur. 582. 1. morituro hortatur Tiberium ad multa bona. ibid.
Iustini corpus positum in Heroo. ibid. 2
Iustinus bonus fuit in initio sui Imperij. ibidem incidit in maximam auaritiam. ibidem.
Iustini thesauros pauperibus erogat Tiberius Imp. ibidem.
ad Iustinum Imper. Iuniorem legatio Persarum. 586.1
Iustinus Dux iniustè necatur à Iustino Iuniore. 587. 3. vir illustris mittitur à Sigeberto Rege ad S. Euphronium propter ignem S. Crucis. 586. 34. diaconus à populo Turonensi mittitur ad Hormisdam papam. 590.1
Iustitia sæpe auro opprimitur. 590.41
Iustitiam exoptat Iustinianus. 607.40
Iustitia defendenda præsertim ab Episcopis. 590.15. militum commendatur, interfectus vero condemnatur. 595.11.16
de Iustitia custodienda concio Belisarij Duces exercitus. 597.4
Iustitiæ summum exemplum Belisarius. 610. 32
Iustitiam seruandam esse præcipit Gunthramnus Rex. 581.21
Iustus Vrgelitanus Episcopus interfuit Concilio Toletano. 531.16. monachus vrgetanus detegit tres aut 4 ab hæresiarcha 590.9. monachus vrgetanus, & monachis & Ecclesiastica priuatur sepultura ibidem 10
pro Iusto monacho celebratur Missa trigesimalis diebus. 590.11
Iustus monachus liberatur à pœnis purgatorij. ibidem.
Iustus apparet Copioso fratri. ibidem.
Iustus Orgelitanus Episcopus. 596.
Iuuenalis Episcopus iensûr Ibam personam recipiendum. 553.10

K

Kericus Dux exercitus Romani Comes Orientis. 577.
de Kerici errore est corrigendus. ibid.
Kericus ad Theodosium magnum cenobiarcham venit. ibidem. cilicio Theodosij induebatur in prælio pro thorace. ibid. 34. 35. Theodosio duce fugant hostes. ibidem.
Kiouiensis Metropolitanus datus ab Episcopo Constantinopolitano Rufino. ibidem 4
à Kiouiensi Metropolitano diuisi sunt Moschouitæ. ibidem.

L

Labor fructus parit. 580.
Labores & ieiunia Iustini Imperat. 21. 43
Lachrymæ duplici causa oriuntur. 523. Deo gratissimæ. 523.24.25. veræ maximè possunt ad persuadendum. 587.
Lætitiæ cantica cantabantur in Christianorum funere. 587.
Laici intelligant se subditos esse Deo sacerdotibus. 521.4. à sacerdotibus differre, non è contra. 538.7. non habent authoritatem prædicandi. 531.32.33. quoquo tempore debeant clericos. 588.19. clericum secularia forum non trahant. 589.
Lampridius deficit à Vigilio Papa. 550.
Lampridius monachus indicatum Vigilio papæ recipere noluit. 550.
Lampidicina non admittenda in correctione templi B. Mariæ Hierosolymis. 570.33
Lapsi non recipiendi sunt cum honore. 535.40
de Lapsis decernere spectat ad sedem Apostolicam. 535.
Lateranense cœnobium datum monachis S. Benedicti. 550.
Latrones à Deo puniuntur. 550.
Latta monasterium sancti Martini. tractatum à militibus, qui suum posuerunt. 576.2
Laudes humanæ celeste præmium auferunt. 587.

S. Lamomarus Abbas refulget sanctitate, & miraculis 567.22. ad orationem semper constitebat ibid.23. lachrymam & vagitum fingebat ibid.25 resipuit pecunia Eunomij tamquam iniquam. 567.24
Lamparum S. Sabæ ingrediuntur Origenistarum. 532.24.25
Lampe, & male tractant Monachos. 532.24.25
S. Lauram Cepacha venit miles liberatus per virtutem. 540.44
S. Lazarus genere Pannonius, & presbyter Mediolanensis, 548 S. in Hispaniam propter persecutionem Totilæ. ibi. fugit propter persecutionem Totilæ. ibi. Reginæ Episcopus Hispalensis, ibidem S. Martyr Ariano gladio ibid. coecum in somnis illuminat. ibid.
S. Lazarus reliquias exoptat Iustianus ab Hormisda papa 519.51. Ecclesia incensa à Longobardis instauratur à Sanctulo viro Dei 579.16. basilicam ædificauit Pelagius Papa 555. corpus inuentum. ibid. 4. qui illuxerunt, omnes infra decem dies mortui sunt. ibid.
Laurentius Iunior creatur Mediolanensis Episcopus 530.2. mittit libellum ad pelagium papam per communicatione Caroli. ibid.
Laurentius Author S. Gregorius. ibid. tempore S. Gregorij non fuit diaconus S. R. E. nec exercuit monasticam vitam. ibid.
Laurentius obtinet epistola S. Gregorij Papæ ad Iustinum Italiæ Romanum. ibid.
Laurentius quanto tempore sederit. ibid. 6
Laurentius Archidiaconus mittitur Apocrisiarius ad Mauritium Imperatorem. 581.24. primus munere Apocrisiarij à S. Gregorio Papa. ibid. 21
S. Lazarus Episcopus Constantinensis fuit in Concilio Aurelianensi secundo. 536.124. tertiæ quintæ Synodo Aurelianensi. ibid.
Lazarus Ecclesiæ ad fidem conuertitur. 522. 18. subiungitur à Iustino. ibid. 29
Lazarus filius antiquissimus Cholci. ibid.
Lazarus Rex S. Damelis exemplo permouetur templum ædificatum in Hierusalem ornare. 530.40
Lazarum Episcopum Hispalensem epistola S. Gregorij Papæ. 581. 7. scribit S. Gregorius de sua exulsione à monasterio ibid.
S. Leander Episcopi legatio ad Tiberium Imp. 583.38
S. Leander regnatus à S. Gregorio Constantinopoli. ibid. 36
S. Leandri epistola S. Gregorij de libro Iob. ibid.
S. Leander aliquid profecit cum Tiberio Imperatore ibid. 37. in exilium mittitur à Leuuigildo Pag. 584. 7. libros composuit contra dogmata hæreticorum. ibidem. ad Gregorij vulnerat Vincentium apostatam Episcopum, Cæsar augustanum. ibid.
S. Leander commendat filium suum Reccaredum Leuuigildo parens. 585.6
S. Leandrum Episcopum conuertuntur Gothi in Hispania. 589.8
S. Leander perfuit tertio Concilio Toletano, & legatione sanctus est pro Romano pontifice. ibid. 9
S. Leander oratio de Gothorum conuersione. ibid. 11
S. Leander demonstrat Ecclesiam crescere in professionibus. ibidem. 12. 13. ostendit eadem ex hæreticorum conuersione. ibid. 14. Toletanæ Synodo interfuit. 589. 24. cum Apostolici. ibid.
S. Leandrum scribit S. Gregorius Papa de suo amore in Reccaredum Regem. ibid. 41
Legata ad pias causas soluantur. 589.2.3. ab hæredibus adimpleantur, aliquin à Deo punientur. 526.59
Legatio Acœmetarum ad Ioannem Papam. 533.5
Legationem Agapetus Papa suscipit ad Iustinianum Imperatorem. 536.1
Legatio Athalarici Regis ad Iustinianum Imp. 527.33. Aureliani Arelatensis Episcopi ad Vigilium Papam. 550.8. Childeberti Regis ad Pelagium. 559.7. Concilij Carthaginensis ad Iustinianum Imp. 535.42. Ecclesiæ Carthaginensis ad Ioannem Papam. 535.22. Ecclesiæ Thessalonicensis ad Rom. Pontificem. 520.60. Hilderici Regis VVandalorum ad Iustinianum Imp. 527. 37. ab Hormisda Papa Constantinopolim 519.2. Ioannis Papæ Constantinopolm. 525. 1. Iustiniani ad Vigilium Papam. 540. 11. Iustiniani ad Vigilium in basilica sanctæ Euphemiæ degentem. 552. 11. Iustiniani Imp. ad Ioannē Papam. 533.2. Iustini Imp. ad Hormisdam Papam. 520.53. S. Leandri Episcopi Hispalensis ad Tiberium Imp. 583.35. Narsetis ad Longobardos. 567.9
Legatione Pelagij fungitur S. Leander Episcopus in Concilio Toletano. 589.14
Legatio Scytharum monachorum ad Africanos Episcopos. 519.11. S. Sabæ ad Iustinianum Imp. 530.22. Theodati Regis ad Iustinianum pro pace. 534. 67. S. Radegundis Reginæ Hierosolymam ad accipiendas reliquias S. Mamertis. 566.29. Radegundis Reginæ in Orientem pro ligno Crucis. ibid. 130. alia Radegundis Reginæ in Orientem pro gratiarum actione. 566. 40. Ruthenorum Episcoporum ad Clementem VIII. Ruth. 1
Legati Apostolici primum locum obtinent in Concilio. 553. 87. Romani Imperijmale tractantur à Cosrhoe Rege. 579. 4. ab Hormisda papa missi Constantinopolim 519.2
Legatis Hormisdæ Papæ scripta commonitio. ibid.
Legati quomodo se gerere deberent Constantinopoli. ibid. 3. quid in itinere fecerint. 519.35
Legatorum relatio ad Hormisdam Papam. ibid.
Legatis occurrit Scampinus Episcopus. ibidem 35
Legatorum tertia relatio ad Hormisdam. ibid. 38. relatio ad Hormisdam Papam de rebus gestis Thessalonicæ. 519.40
Legati quid egerint Constantinopoli. ibid. 44. commendantur Imperatori ab Hormisda. 519.47. laborant pro Antiochena Ecclesia. 519.86. multas tribulationes & afflictiones passi sunt. ibid.
Legatis oblatus libellus à monachis Scythiæ 519.100
Legatos scribit Hormisda Papa. 519.124
Legatum Apostolicum quid fecerint hæretici. 519.129
Legatorum relatio de Ioanne interfecto. 519. 133.
Legatos scribit Hormisda Papa. ibid.
Legati mittebantur ab Episcopo electo ad summum Pontificem. 520.9. Apostolici Constantinopoli Romam reuertunt. 520. 28. à Synodo Constantinopolitana Romam missi. 520. 45. Iustini retenti sunt Romæ ab Hormisda Papa. 521. 2. Iustini sæpe auditi sunt, & conuicti, atque persuasi. ibi. Orientales dimissi sunt ab Hormisda Papa. 521.34
Legatis missis, & litteris datis à Iustiniano ad Ioannem Papam. 533.17
Legatis negotia committit Agapetus Papa. 535.52.
Legati Apostolici Synodum congregant Constantinopoli. 536.72. Euphræmij Patriarchæ Antiocheni in Concilio Constantinopolitano. 536.73. Cæsareæ Cappadociæ & Ancyræ in Concilio Constantinopolitano. ibid. mittuntur à Mauritio Imperatore ad Childebertū Regē Francorum. 588.6. Mauritij non bene tractantur à Childebero. ibid.
in Lenones sanctio Iustiniani Imperatoris. 535.100.102.103.104.105.106.107
Leocadia mater S. Galli Episcopi Aruernensis. 573.27
S. Leonis Papæ nomen restitutū Diptychis. 518.19.17. nomen proponendum cæteris Episcopis. 518.20.21. Epistolas amplectuntur Orientales. 519.52. epistola est sequenda. 519.81.83. epistolas suscipit Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus. 520.30
S. Leo illuminator & columna Ecclesiæ. 536. 34. quid sentiat pro Concilio Chalcedonensi. 553.21. Papa reprehendit Anatolium Episcopum Constantinopolitanum de audacia. 587.8
Leo Episcopus Nolanus. 535.54.536.73
Leo Pictauiensis blasphemus in Sanctos à Deo punitur. 556.37
Leo Cappadox Abbas magnus in diuinis rebus. 526.16. humilitas, silentium, & charitas. ibid.
Leo semper asserebat se regnaturum. ibid. 17 se vendidit pro fratribus. ibid. 18
Leonis Abbatis martyrium. ibid.
Leo Episcopus Agathensis res suæ Ecclesiæ recuperare studet à Gomachario. 583.47. oratione sonat Gomacharium Arianum. ibid. reprehendit Gomacharium sanatū. ibid. irridetur à Gomachario. ibid. 48.49. orat contra irrisorē, & iustissimè luit pœnas. ibid. recipit bona Ecclesiæ. ibid. exhibet ministerium Zosimo pro asino vorato. ibid. 50
Leontius missus à Iustino Imp. in occursum legatorum Romani Pontificis. 519.36. nouas locutiones introducere conatur. 519. 80. Romam venit. ibid.
Leontius Magister militum vnus ex Decem uiratu. 529.23
Leontius Byzantinus Origenista. 532.15 16
S. Leontius Burdegalensis Episcopus cooperuit stanno basilicā S. Vincentij. 561.25
Leontius Episcopus Burdegalensis fuit in primo Concilio Parisiensi. 559.32
Leontius Burdegalensis Episcopus Emeritū Episcopum Santonensem priuauit. 566. 16. mulctatur à Chariberto Rege. ibid. 18. perfecit basilicam S. Bibiani. ibid. restituit Ecclesiam S. Eutropij. ibid. suis ex improuiso redditus. ibid. nobilissimo ortus genere coniugatus ad Episcopatum assumptus fuit. ibid. 19
Leontij laudes. ibid. 20
Leontius Pelexiczki. Episcopus Pinscensis, Turouiensisq; subscriptus in litteris Ruthenorum ad Clementem VIII. Ruth. 20. 24
Lepra cum perfidia tollitur per fidē. 560.10
Leubouius clericus curatur virtute S. Martini. 577.4
Leudastes Præfectus Turopensis amouetur Gregorij Episcopi opera. 583. 15. parat insidias in Gregorium. ibid. fugit, & ab omnibus Ecclesijs arcetur. ibi. 18. instar Cain vndique pulsus, vixit profugus super terram. ibid. 19. 20
Leuderus Dux exercitus Gothorum Romæ 537.5
Leuderes Dux magis capi voluit, quam fugam capere. 537.60
Leuthares Dux Alemannorum. 573.20. dat pœnas patratorum scelerum. ibid. 21
Leuuigildo fuit coniux Theodosia Catholica fœmina, à qua nihil melior effectus est. 569.1
Leuuigildus frater Liubæ fit eius collega in regno Hispaniarum. 569.1

Leuuigild⁹ Rex in Hispania excitat persecutionem in Catholicos. 583.31. multos relegauit, multos rebaptizauit, & interfecit. ibid. commorur ad persecutionem à Gosuintha vxore. 583.33

Leuuigildo fuerunt ex prima vxore duo filij Hermenegildus, & Reccaredus. 583.34

Leuuigildus quærit miracula ab Episcopo Ariano, sed ea hæreticis Deus non concedit. 583.38.39. male tractat clericum constantem æqualitatem personarum in sancta Trinitate. ibid. 40. mittit legatum Agilanem ad Chilpericum Regem. 583.42. pugnat cum Hermenegildo filio. ibid. 52. sacramento se obligat Hermenegildo, quod eum non lædet. ibid. sacramenti obliuiscitur, & in carcerem filium detrudit. 584. 4. quærit perdurcere Hermenegildum in Arianismum. 584.5. occidi præcipit filium ibid. 6. cognouit errorem suum, sed non meruit peruenire ad Catholicam fidem. ibid. 7. relegat Episcopos in diuersa loca. ibid. spoliat Ecclesias bonis. ibid. subegit Suenos, eosque à recta fide reuocat. 584.9. Audicam Regem deiecit, & in monasterium detrusit. ibid.

Leuuigildi Regis obitus. 585.5

Leuuigildus commendat filium suum Reccaredum S. Leandro Episcopo. ibidem.

Leuuigildi pœnitentia anceps. ibid. 6

Leuuigildus per septem dies flevit suum errorem. ibid.

Leuuigildi execrabilis memoria remansit. ib.

Lex Ecclesiastica, vt Romano Pontifici omnes deferant. 520.44. Iustiniani Imp. ne Episcopi ad curiam veniant. 518.9. Iustiniani de Episcoporum electione. ibid. 22. Iustiniani Imp. aduersus raptores. 528.20

Leges qui homines Imperio Romano sanciuerint. 529.29. Ecclesiasticæ cessant, vbi regnat arma. 576.1. Ecclesiasticas cur sanciuerit Iustinianus Imperator. 518.1. Ecclesiæ ab Imperatore & à principibus nõ sunt condendæ. 546.41.42. Ecclesiasticas à sacerdotibus Principes accipiant. 589.40. rectas ab impijs latas non respuit Ecclesia. 528.8. quo ordine editæ sint à Iustiniano. 534.30

Lex Iustiniani de præscriptione centum annorum. 535.17

Leges principum probantur ab Ecclesia, si innitantur sacris canonibus. 537.34

Legibus sæculi sunt coërcendi pertinaces. 536.12

Leges Iustiniani erant retia tensa ad extorquendam pecuniam. 553.23

Legulei hæretici statim volunt videri Theologi. 587.13.14

Libellus fidei Hormisdæ papæ. 519.46

Libello Hormisdæ præmium affixit Ioannes Constantinop. Episcopus. ibid. 47

Libellum offerre debebant Episcopi, vt cõmunicarent cum sede Apostolica. 519. 3. obtulit legatis Troius Episcopus Scampius. 519.38

Libellus qui excipiendus esset à legatis recitatur coram imperatore. 519.46. Ioannis Episcopi Cõstantinopolitani legatis oblatus. ibid. 48. fidei oblatus ab Hormisda papa schismaticis. ibid. 49

Libelli offerebantur ab Episcopis ipsis legatis. 519.79

Libellus monachorum Scytharum legatis oblatus. 519. 100. Maxentij à Cochlæo perperam laudatur. ibid. 107

Libellos noluit offerre Dorotheus Thessalonicensis Episcopus. 519.128. Episcoporum recipere debebat Epiphanius pro Hormisda. 521.30

Libellus lapsorum poterat recipere Epiphanius Episcopus Constantinop. vt ad Hormisdam eos mitteret. 521.27. fidei offertur à Iustiniano Imper. Agapeto papæ. 536.18. monachorum Catholicorum oblatus Agapeto papæ aduersus hæreticos. 536.39

Libellum offert Mennas Agapeto. 536.63

Libellus monachorum oblatus Synodo Constantinopolitanæ. 536.84

Libelli oblati Synodo Constantinopolitanæ contra hæreticos. ibid. 87

Libellus scriptus de Tribus capitibus sub Vigilio papa. 546

Libellos tradunt Stephano Apocrisario Orientales Episcopi. 546.46

Libellum mittit contra Tria capitula ad Mẽnam Vigilius papa. 547.40

Libellus Iustiniani Imperatoris missus ad Quintam Synodum. 553.31. Gothorum ab ipsis damnatur. 589.39

Liber Iob quando à S. Gregorio fuerit corpus explicari, & quando completus. 563.36. Eutychij de Resurrectione Iammis damnatus. 586.6

Libri interpretationum sacræ Scripturæ ad papam mittuntur comprobandi. 520.14. hæreticorum prohibentur. ibid. 19. improbati quomodo sint legendi. ibid. 20. antiqui sunt conservandi. 533.64. hæreticorum sunt igni tradendi. 589.43. hæreticorum omnino prohibentur à Iustiniano Imp. 536.109. multi fiscia Fredegunde Regina proijciuntur in ignem. 583.24

Liberalitas Tiberij imperatoris in pauperes commendatur. 582.6.7. commendatur in principe. 579.31

Liberatus diaconus Ecclesiæ Carthaginensis legatus ad Ioannem papam. 532.22

Liberius patritius mittitur à Iustiniano ad Vigilium Papam. 553.36

Liberius patricius Præfectus Prætorio rerũ Gothorum, in Gallijs. 530.47. res Gothorum defendit. ibid.

Liberius patricius procurator in Gallijs. 536.41. monasterium erexit in Campania. ib.

ad Liberium Senatorem scribit Ioannes papa de fide. 534.24

Liberius Senator legatus Theodati Regis ad Iustinianum. ibid. 67

Liberius fit Augustalis, & mittitur Alexandriam. 537.14

Libertas mira fœminæ Christianæ contra Dunaan Regem. 622.56.57. Ecclesiarum non violanda: aliquin Deus vlciscitur. 579.28. Ecclesiæ vindicatur in primo Cõcilio Parisensi. 559.18.20.20

S. Libertinus malè tractatur à Darida Duce Gothorum. 543.10

S. Libertino ablatus equus à Gothis restituitur. ibid.

S. Libertini monasterium inuadunt Franci. 555.12

S. Libertinus orationibus liberatur à Francis ipsum requirentibus. ibid.

Lybia quo anno acquisita sit à Iustiniano. 533.63

Licinianus Episcopus Carthaginensis mittitur in exilium à Leuuigildo Rege. 584.7. collega Severi Episcopi Malacitani. ibid.

Licinianus exul peruenit Cõstantinopolim, & veneno extinguitur. ibid. 8

Licinius Comes Thessalonicã venit. 519.128

de Ligno S. Crucis magnũ miraculũ. 540.40

Lignum Crucis portabant Imperatores in fronte. 567.18. S. Crucis exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem. 566.30. contumeliam patitur. ibid. 32. erectum oratorium apud Turonos. ibid.

de Ligno S. Crucis præconia. ibid.

Lignum S. Crucis quibus donis esset illustratum. ibid. 33. reconditur suo loco per S. Euphronium Episcopum. 566.34. honestatur hymnis, Vexilla Regis prodeunt. & pange lingua gloriosi, &c. ibid. 35. multa edidit miracula. ibid. 36

à Ligno S. Crucis lux splendet. ibid. 37

de Ligno cancelli S. Martini verè miranda. 566.28

Lignum cancelli S. Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum. 574.13

in Liguria tanta fames, vt matres filios ederent. 539.17

Liguriam introiuit Alboinus Rex. 579.9

ad Limina Apostolorum veniebant multi ad curandos infirmos. 575.6. mittit domi Antharit Rex. ibid.

Litaniæ cantabantur in terræmotu. 553.49

Litania cantabatur in Ecclesia. 555.10

Litteræ. Vide Epistola.

Lauba fit Rex Gothorũ in Hispania. 567.17. tertio anno regni moritur. 572.1

Longinus præfectus mittitur in Italiam à Iustino Imp. loco Narsetis. 567.3. quærit mortem Helmigis. 574.4

Longobardi à Narsete dimittuntur. 573.15

Longobardorum scelera & facinora. ibid.

de Longobardorum incursione quæ præstensa fuerint S. Redempto. 567.31

à Longobardis mala sfiata in Italiam. ibid. 14

Longobardorum inuasio quam dira. ibid.

Longobardi insiunt in Italiam. quo tempore aduenerint in Italiam. ibid.

cum Longobardis iuncti alij barbari. ibid.

Longobardorum pessimi mores. ibid.

progressus in Italia. 570.1

Longobardi iterum ascendunt in Italiam. 575.8

Longobardorum incursione plures Ecclesiæ desolatæ. 573.1

Longobardi inter Duces diuidunt ciuitates Italiæ. 573.3

de Longobardorum superstitione. ibid.

Longobardorum magna persecutio. ibid.

à Longobardis multa mala passa urbia, sed in vrbẽ non sunt ingressi ibid.

à Longobardis cœmeteria diruta. ibid.

Longobardorum res haud exacte considerandæ ab antiquis. ibid.

Longobardi sub Ducibus fuerũt tractationes. ibid.

Longobardus à maligno spiritu correptus ob intẽtatam rapinam Mennæ fundi. 573.11.12

Longobardi deinceps reuersi Mennam sepelierunt. ibid. non præsumunt irrumpere Ecclesias. ibid. irascuntur in Sanctulum. ibidem 13. 14. gratias agunt Sanctulo pro obtento oleo. ibidem. diaconum capiunt & ligant vt interficiant. ibid. 15. Sanctulum pro diacono interficere volunt. ibid. 16. Sanctulum venerantur. ibid. 17. Sanctulo captiuos largiuntur. ibid. 18. 19. multos occidunt. ibid. 20. Saronem Abbatem necant. ibid. 21. diaconum interficiunt. quos sequitur vltio diuina. ibid. 22. 23. destruunt monasterium Cassinense. 573.24. Duces mittunt ad infestandos Gallias. 575.1

Longobardorum clades prædictæ à S. Hospitio. ibid. 3

Longobardi Nicæam deuastant. 574. 25. fluabant in damna Francorum. ibid. victi virtute vnius Sancti. ibid. in Gallias venerunt propter peccata. ibid. 2. rerum prorumpunt in Gallias. 575.8. vastis monasteriis in Gallia. ibidem

Longobardus occidere volens S. Hospitio Deo flagellatur, & à S. Hospitio curatur. 575.5. relicta impietate fit monachus. ibid.

Longobardi plerique à Mummolo interfecti ibidem

Longobardorum gladio vastatur Italia tota. 577.

à Longobardis necati quadraginta mulieres. 574.

Longobardi cogebant comedere immunda. ibid. immolabant caput capræ Iouilo. ibid. non amplius negotium fuerit

...ibid.21
...ibidem 22
...bardis epistola relagij Papæ ad
...rum diaconum.
...ardos maxime timet relagius papa.
...ibid.
...bardi per decennium fuerunt sine
...ges ibi ibidem.
...ibid.
...longobardis solicitat bellum Mauritius
...588.6
...ibid.
...Tutilas Rex Gothorū.532.6
...eadem accepit Totilas Rex. 547.
...
...Latæ aræ inuentum Constantinopoli
...reliquias transtulit Constantino-
...Romam sanctius Gregorius papa.591.
...ibid.
...portatur Romam à S. Gregorio
...586.24
...Concilium in Gallicia. 569.2
...Episcopus legatus papæ in Con-
...Chalcedonenti. 553.187
...Episcopus Bracharensis præfuit
...Concilio celebraco. 563.14
...ibid.
...rsum retorquetur in delu-
...583.50
...Synodus prima.570.27. secun-
...587.28
...ibid.
...Lugdunensi synodo plures canones fan-
...ibid.
...Lucernæ portabātur in sepeliendis Chris-
...561.21
...ibid.
...Lucernæ Albæ apud Brunichildem Re-
...ginem accusatus. 587.36
...ibid.
...Lucernis innocens occiditur. ibid.
...Lucernis parit miro modo infantem. ibid.
...Lucernus Iustini dicta Euphemia. 518.4
...Lucrinus redditur tremendus Chilperico
...579.30
...ibid.
...Ludovicus offert agros & vineas Chilperi-
...ci Regi, quæ ille respuit. ibid.31
...ibid. Ludovicus munificentia Chilperici.
...ibidem.
...ibid.
...Ludovicus solita renouari miracula in
...sepulchro sanctæ. 548.10
...ibid.
...Lucina ea depositatrix humati generis.
...714
...ibid.
...Lucretius mittitur Siluerio papa.538.8.
M.

Macarius eligitur Episcopus Hierosolymitanus. 540.71. suspectus de Origenismo. ibid. habuit spiritum prophetiæ. ibid. ordinauit diaconū Hierosolymitanum Agrigeninum. Episcopus Hierosolymitanus lede pulsus. 548. 12. quanto tempore sederit. ibid.
...ibid.
...Macharius Constantinop. Episcopus non fuit recepta in communionem ab Apostolica sede. 518.31
...ibid.
...Machutes Episcopus in Britannia illustrissimus. 566.19
...ibid.
...Magica incantationes non prosunt infirmis ad vitæ diuitiæ. 575.15
...ibid.
...Magica vitæ curatur maleficæ per Simeonem Sabitam. 548.23
...ibid.
...Magicæ vanitates quam sint vanæ. 584.9
...ibid.
...Magister quidam viduæ opprimitur omnibus bonis, & aliter male mulctatur. 568.18
...ibid.
...Magicæ curatur ab vsu magiæ à Simeone Sabita. 542.23
...ibid.
...Magnentium consortia cur fugienda 576.8
...ibid.
...Magnum præfectus Italiæ. 530.22
...ibid.
...Magnus Patricius illustris & dines. 535.20
...ibid.
...Magnus martyris corpus Hierosolymitanis. 561.58. reliquias exposcit Rauenna. ibid. magna veneratio. ibid.
...ibid.
...Magnus Radegundis Regina. ibid. 29
...ibid.
...Magnus mulier Iudæa ad eadem conuer-
...sa à S. Germano. 579.18
...ibid.
...Maiolus, siue Namatius, vir egregiæ sanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ. 588.12.
...ibid.
...Maiorem Euphrasiam. ibid. relicta
...uxore, fit Episcopus Viennensis.
...ibid.
...Manichæi quare dicti sint Eutychiani. 518.7
...ab Hormisda exagitantur & flagellantur.
...523.6
...ibid.
...in Manichæos constitutio Iustini Imp. ibi. 23
...ibid.
...Manichæi à Iustino occidi iubentur. ibid. 24
...ibid.
...in perfide omnes occidi. ibid.
...ibid.
...Manichæis similes sunt Priscillianistæ hæretici. 538.23
...ibid.
...cum Manichæis concordat Artus. ibid. 34.38
...ibid.
...Manlulfus claudus curatur virtute S. Martini. 577.3
...ibid.
...Mansiones cœlestes quomodo ædificentur. 590.20
...ibid.
...Manus impositio duplex, & per pœnitentiam, & per inuocationem Spiritus sancti. 538.25
...ibid.
...Marcellus secutus est primo Iustinianum errantem, sed luit pœnas ex coniuratione. 564.9
...ibid.
...S. Marcelli Ecclesiæ legata relicta soluantur. 589.3
...ibid.
...Marcellini Comitis scripta. 534.73
...ibid.
...Marcianus Dux Romani exercitus commouet in indignationem Iustinum Imperatorem. 574.2
...ibid.
...ad Marcianum mittit Acacium Iustinus Imp. 524.3
...ibid.
...Marcianus spoliatur dignitate ab Acacio. ibid.
...ibid.
...Marcouefa nefariè copulatur cum Chariberto Rege. 570.17. excommunicatur vterquè à S. Germano, & post moriuntur. ibidem.
...ibid.
...Marcus exhibet libros fisci, quos Fredegundis proijcit in ignem. 583.14
...ibid.
...Marcus Scholasticus falsus testis aduersus Siluerium Papam. 538.8
...ibid.
...Mare contabulasse ferunt Xerxem, & ipsum reddidisse equitabile. 579.7
...ibid.
...Mare feruntur serpentes Tiberis inundatione. 589.54
...ibid.
...in Mari magna tempestas, vnde liberantur diuinitus. 584.17.18
...ibid.
...S. Maria Virgo Dei genitrix dicenda. 518.6.533 5.527.38.546.15. mediatrix pro pace Ecclesiarum. 518.37
...ibid.
...S. Mariæ templum erexit Iustinianus Imperator apud Absagos. 529.19
...ibid.
...S. Maria Virgo vere mater Dei. 533.25.534.26
...ibid.
...S. Mariæ nobile templum Hierosolymis cōstruitur à Iustiniano. 530.34.36
...ibid.
...S. Mariæ Ecclesiæ qualis structura. ibid. 36.37
...ibid.
...in S. Mariæ Ecclesia construenda Hierosolymis noua lapidicina audiuidenta. ibid. 38
...ibid.
...S. Mariæ templum construitur in monte Oliuarum à Iustiniano. ibid. 40. precibus ex victorias consecutus est Iustinianus. 534. 48. Carthagine nobiles ædificat Ecclesias Iustinianus. ibid. 64
...ibid.
...S. Maria mutuis officijs certauit cum Iustiniano. ibid.
...ibid.
...S. Mariæ Ecclesia venerabilis Constantinopoli. 535.4. ædificauit templum Iniuriosus Episcopus. 540.31. intercessione liberantur Constantinopolitani à peste. 544. 9.10
...ibid.
...S. Maria puerum Iudæum ab incendio liberauit. 551.24
...ibid.
...S. Mariæ Virginis auxilio Narses vicit Gothos. 553.28
...ibid.
...ex S. Mariæ Virginis imagine nascitur oleum ad curandos infirmos. 564.19.20.21
...ibid.
...S. Mariæ templum erigit Iustinus Imperator. 577. 5. precibus multa consequitur Iustinus Imperator. ibid. monasterium ædificat Rupertus Episcopus Salisburgensis. 590.42. offert librum hunc auctor. 600.1. & abea auxilium obnixè exposcit 610.1
...ibid.
...Mariæ Virginis imago aduersatur impium Anatolium. 580.3
...ibid.
...Maria Virgo apparens incitat Fideles contra Anatholium. ibid.4. reprehendit defensorem Anatolij. ibid.5
...ibid.
...Mariæ Virgini displicent præstigiatores. ibi. 34.5
...ibid.
...in S. Mariæ templo facta visio de futuro Mauritio Imperatore. 583.9
...ibid.
...in Mariam Virginem blasphemi à Deo puniuntur. 587.26
...ibid.
...Maria Ægyptiaca post multa carnis scandala conuertitur. 545.11.23. Zolimum conuenit. ibid. 22. inter sanctas relata. ibid.
...ibid.
...Mariæ Ægyptiacæ sepulchrum effossum parat leo. ibid.
...ibid.
...Maria Ægyptiaca pœnitentibus exemplar. ibid.
...ibid.
...Mariæ Ægyptiacæ exemplo multæ meretrices ad meliorem frugem conuersæ. ibi.
...ibid.
...Maria altera Tarsensis eodem tempore ex meretrice monasticam vitam suscepit. ib.
...ibid.
...Marianus presbyter & Archimandrita libellum offert Agapeto contra hæreticos. 536.39
...ibid.
...Ad Marin Persam hæreticum epistola Ibæ non est defendenda. 546.28
...ibid.
...à S. Marone dicti sunt monachi Maronitæ. 518.49
...ibid.
...Martanius Comes Domesticorum mittitur ad Synodum Mopsuestenam. 550.37
...ibid.
...Martianus vnus ex Synodo Constantinopolitana. 520.42
...ibid.
...S. Martini virtute sedatur bellum inter fratres. 549.32.33
...ibid.
...S. Martinus miraculis coruscat tempore Euphronij Episcopi. 559.29
...ibid.
...S. Martini virtute liberatur Chramnus à vinculis. ibid.30
...ibid.
...ad S. Martini sepulchrum thittit aurum & argentum Theodomirus pro sanitate filij. 560.7
...ibid.
...S. Martino fabricat Ecclesiam Theodomirus Rex, & sanctuaria exposcit. ibid.
...ibid.
...ad S. Martinum alia munera mittit Theodomirus Rex, & obtinet reliquias, & multa bona. ibid. 8.9
...ibid.
...S. Martini reliquiæ cum psalmodia transferuntur. ibid.
...ibid.
...S. Martinus precibus inuocatus liberat in carcere detentos. ibid.
...ibid.
...ad S. Martini sepulchum accedit Vltrogotha Regina. ibid.12
...ibid.
...S. Martini virtute tres cæci illuminantur. ibid. basilica incensa. 562.4
...ibid.
...ad S. Martinum ire properat Gregorius Turonensis infirmus. 566.23.24.25.26
...ibid.
...à S. Martino sanatur Gregorius Turonensis, & eius clericus. ibid.
...ibid.
...ex S. Martini cereis & ligno cancelli multa miracula. ibid.26.27
...ibid.
...S. Martini virtus toto orbe perspicua. ibid. 27. virtute curatur oculis Fortunatus. 582 2. bona eripiens à Deo punitur. 570.25.26. 572.4
...ibid.
...S. Martino comparatur Euphronius Episcopus Turonensis. 574.13
...ibid.
...S. Martini sepulchri puluis sanauit Gregorium Turonensem. 574.21. velum sanat Gregorium Episcopum. ibid. lignum de cancello quid contulerit Gregorio. ibid. monasterium male tractatum à militibus, qui iuuant pœnas. 576.2. virtute pacificati sunt Reges Francorum. 577.1
...ibid.
...à S. Martino curatur Manlulfus claudus. ibidem 3
...ibid.
...per S. Martinum paralyticus recipit sanitatem. ibid.4
...ibid.
...S. Martini ope conualuit Leubonius clericus. ibid. virtute curatur mulier paralytica. 579.18
...ibid.
...S. Martinus tuetur iura Ecclesiæ. ibid.
...ibid.
...ad S. Martini sepulchrum plura miracula. ibid.19. ope crescit flumen, ne hostes pertransire possent, & damnum inferre. 579. 18. puluis liberauit à morbo Ragnemodum.

hum. ibidem 23
à S. Martini ſepulchrum orat Morouæus. 580.6
à S. Martino quærit ventura Morouæus. ibidem 9.10
S. Martini virtute vinum augetur. ibid. 22.
nomine inuocato, vinum benedictum propinari ſolitum. ibidem, ope liberatur Guntheramnus à magno naufragio. 581. 14
à S. Martini feſto vſque ad Natalem Domini quantum Galli ieiunabant. 582.12
S. Martino ſe commendat Modeſtus in carcere, à quo liberatur. 583.16
ad S. Martini monaſterium venit Arianus, qui dedit pœnas perfidiæ. 583.38
S. Martini baſilica eſfracta furibus, qui ſe interfecerunt. 584.12
in S. Martini atrio occiſus eſt Eberulfus reus maieſtatis. 588.17
S. Martini oratorium illæſum à flammis. 588.33
Martinus peregrinus à Deo commonitus ad rel. quias S. Martini peruenit. 560.10. fit Epiſcopus in Galliæa. ibid.10
S. Martinus Martinum aſciuit ad conuerſionem Sueuorum. ibid. Gallicienſis Epiſcop⁹ moritur. 583.29. doctrina præditus. ibid. quanto tempore fuderit. ibid. ad loca ſancta peregrinationem ſuſcepit. ibid.
S. Martino plurimum debet Hiſpania. 572.15 563.30
S. Martini Gallicienſis laudes ex Fortunato. ibid.31
S. Martinus Apoſtolis comparatur. ibid. fuit quaſi alter Elias. ibid.
S. Martino Fortunatus commendat Radegundem Reginam, & Agnetem Abbatiſſam. ibid.
S. Martinus Bracharenſis ſecundo Concilio præfuit. 572.10
Martini Bracharenſis Epiſcopi collectio canonum Orientalium. 572.14
Martinus Dumienſis monaſterij Epiſcopus claruit inde & ſcientia. 560.11. Sueuis populis ab Arianiſmo conuerſis dedit regulam fidei. ibid.
Martini egregia opera in Gallicio, & eius ſcripta. 572.15
Martinus præfectus Conſtantinopolim venit cum Beliſario. 541.4
Martyr eſſe non poteſt, qui eſt extra Eccleſiam. 586.42
Martyres monachi à Seuero necati. 518. 52. plures facti ſunt Homeritæ. 522.22
Martyrum ingens multitudo. ibid.35
Martyres vincunt tyrannos. ibid.46
Martyrum corpora in Eccleſia ſepeliebantur, non autem omnium Chriſtianorum. 563.13
Martyres quadraginta à Longobardis necati. 570.9. alij ſunt Longobardis. ibid.10. ſub Tiberio Auguſto. 586.16
de Martyrio plura oratio Arethæ martyris. 522.30.31
Martyrium glorioſum fœminarum. ib. 36.37
ad Martyrium infantes balbutientes currebant. ibid.38
Martyrium duarum virginum, præſente matre. ibid.45
Mauſſagetis exercitum colligit Tiberius Imperator. 579.4
Maſſiliam veniunt Iudæi non conuerſi ex Aruernenſi vrbe. ibid.26. tenent principes Germanorum. 549.4
Matiſconenſe Concilium. 582.10. quot canones in eo ſanciti. ibid.11. ſecundum indicitur à Guntheramno Rege. 588.10
Matiſconenſi Concilio Epiſcopi ſancti interfuerunt. ibid.11.12
Matres præfante filios comederunt. 539.17
Matris Chriſtianæ inſigne exemplum conſtantiæ. 522.42
Matri guſtandus datur ſanguis filiarum martyrum. ibid.
S. Mauritius, Epiſcopus Cadurcenſis moritur. 583.37
S. Mauritij virtutes celebrantur à S. Gregorio. ibid.
Mauritaniæ duæ, & gubernandæ à Præſidibus. ibid.
Mauritius Mundi filius occiſus. 536.16
ſub Mauritio Imperatore Narſes vir inſignis habuit Præfecturam exercitus Romani, 568.13
Mauritius præfuit Orientalibus copijs Tiberij Imperatoris. 579.8. incurſionem fecit in Araxanum agrum. ibid. creatur Magiſter militum in bello perſico. 582.1. Dux laudatur in multis ibid. 3. eius res præclarè geſtæ. ibid. 4. decertauit cum præſtantiſſimis perſarum. ibid.
Mauritij Ducis victoriæ. ibid.3
Mauritius victor euadit mirifico cultu reliquiarum. ibid factus Comes à ſecretis Tiberij Imperatoris. ibid.6. victor venit ad S. Theodorum Sicæotam, & ad eius pedes ſe proſternit. ibid.
Mauritio prædicit Imperium S. Theodorus ibid.6
Mauritij Imperium etiam prædictum à S. Eutychio Epiſcopo. ibid. 7.8. Imperium diuinitus oſtenſum. ibid.9
de Mauritio multa præoſtenſa parentibus. ibid.10
Mauritius poſt Tiberium fit Imperator. 586. 1. Cæſar & non Imperator dictus, viuente Tiberio. 586.11
ad Mauritium habet orationem Ioannes Quæſtor Tiberij nomine. ibid.12
Maritius circumdatur corona & chlamyde purpurea. 586.14. per quos gradus aſcendit ad Imperium. 586.19. etiam factus eſt pater Imperatorum. ibid.20
Mauritio nuptui tradita filia Tiberij Imperatoris. 583.9. 586.21
Mauritius dictus eſt Tiberius. 586.22
Mauritius non ſolum corpus, ſed animum veſtiuit purpura & corona. ibid. Imperator ſibi imperare nititur. ibid. defenſor Catholicæ fidei. ibid.21. litteras ſcribit ad S. Theodorum Archimandritam. ibid.13
ad Mauritium mittit Philumenum S. Theodorus cum litteris. ibid.
Mauritij liberalitas in monachos. ibid.
ad Mauritium mittitur Apocriſarius Laurentius Archidiaconus. ibid.24
Mauritius ſuſcipit Conſulatum ſine collega. 587.1. dat ſororem ſuam Gordiam in matrimonium Philippico. ibid. mittit Philippicum Præfectum in Orientem. 588.1. mittit Andream ad exercitum in Orientem. ibid.12. auctus filio, quem appellat Theodoſium. 588.6. mittit legatos ad Childebertum Regem Francorum. ibid.
Mauritij legati non audiuntur à Childeberto. ibid.
Maurus offertur ab Eutychio Senatore S. Benedicto. 573.11
S. Maurus colitur à Clotario Rege. 562.3
S. Maurus Abbas moritur. 584.13
in S. Mauri vitam error illapſus redarguitur 542.11
Mauri populi infeſtarunt & vicerunt Traſamundum Regem VVandalorum. 522.4. pietate VVandalos vincunt. ibid.7. refarciunt illas Eccleſias, quas VVandali profanarunt. ibid. VVandalos bello exagitant. ibid.8. VVandalos vincunt & ſuperant. ibid.
ſub Mauri hominis ſpecie dæmon multa contriuit in officina hæretic. 548.19
ad Mauros fugit Gillimer, & ſe dat Romanis. 534.31
in Mauros Dux exertitus Salomon. ibid.33
Mauri ad fidem conuerſi Pacati vocantur. ibidem 66
Mauſona Archiepiſcopus Emeritenſis mittitur in exilium à Leuuigildo Rege. 584.7
Mauſona Archiepiſcopus Emeritæ fuit in Toletana Synodo. 589.44. egregia claritate. ibid.
Maxentius monachus vagans Romam venit. 519.96. Catholicus vigebatur omnino ibid.101
Maxentij libellum Cochiæus edidit atque laudauit, ſed perperam. ibid.
Maxentius tribuit Catholicis quæ ſunt propria Neſtorianorum. ibid.101
Maxentij monſtruoſæ calumniæ. 520.25. impoſturæ deteguntur. ibid.25
Maxentius fugillat Hormiſdam pontificem ibid.
Maximianus Abbas præfuit monaſterio S. Greg. 581.8. ſecutus eſt S. Gregorium Conſtantinopolim. 583.14. redit ad monaſterium Romam. 584.17. factus Syracuſanæ Epiſcopus. ibid. cum ſocijs eripitur maximo periculo tempeſtatis. ibid.18
Maximilianus Epiſcopus ſchiſmaticus. 516. 12
Maximus Imperator qui Imperio depulſus. 562.21
Maximus Conſul in Occidente ſine collega. 523.1. exhibuit ſumptuoſa munera in Conſulatu. ibid.
Maximus Epiſcopus Cæſar Auguſtanus libros compoſuit. 564.8
Maximus Olybrius in S. Petri ædem fugæ recipit. 542.22
ad S. Medardum confugiunt milites, & ab eo abſoluti læti reuertuntur. 517.73. Epiſcopum Nouiomenſem infimum vero Clotarius Rex. 564.38
S. Medardus moritur, flente omni populo. ibid.23
S. Medardi feretro ſubijcit terga Rex Clotarius. ibid. corpus fertur Sueſſionem. ibidem
S. Medardo cœnobium Eccleſia & monaſterium. ibid.37
S. Medardi monaſterium munitur priuilegijs Apoſtolicæ ſedis. ibid. caput Monaſteriorum Galliæ. ibid.
de S. Medardo carmen elegiacum Venantij Fortunati. ibid.39
à S. Medardo cæcus illuminatur. ibid.
S. Medardo ſe commendat Modeſtus incarcere detentus, à quo liberatur. 583.37
Medici interficiuntur opera impia Auſtrigildis Reginæ. 583.27
Mediolanum à Gothis captum, & ſolo æquatum eſt. 552.10
Mediolani trecenta millia virorum Gothi trucidant. ibid.
Mediolanenſis Epiſcopus ſchiſmaticus. 516. 10
ad Melantidem vicum caſtra poſuerie barbari. 537.9
Melantius fit Epiſcopus Rothomagenſis vrbis. 580.4
Meledius transfuga præfectus cuſtodiæ Rufij capti à Totila Gothorum Rege. 546.16. Arianis in Melitæ committitur præfectura monachorum à S. Saba. 572.10
Melitinam vrbem inuadit Coſhoes Rex. 579.2
Mellito monachus cognouit ſe moriturum cum multis alijs. 577.10
Memoria hæreticorum etiam Imperatorum & Patriarcharum damnatur. 604.5
Mendacia hæreticorum conſtanter. 504. 37
Mennas ſolitarius reſtitit audaciæ Longobardorum. 573.1. etiam apud barbaros celebris. ibid. præpoſitus xenodochij Alexandrinus genere, fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 556.32
Menna edidit fidei profeſſionem. ibidem

Romano Pontifici libellum mittit ibidem.
ibidem 27
Agapeten libellum offert. ibid. 63
Constantinopolitana. ibidem 71
Anthimum ibidem
Anthimum. ibid. 84
ibid. 85
ibid.
Apostolicam sedem & ei ibidem.
Constantinopolitanæ sen-
Epistola ad Hierosolymorum Episcopum. ibid.
Vigilium damnatur à Se-
533.19
Pelagio S. R. E. diacono sen-
Origenem. ib. 29. 30. 31. 32
Justiniani aduersus ibid. 32
Vigilij Papæ de recta fi-
540.23
subscripsit inuitus edi-
546.40. consentit, si appro-
ibid.
Constantinopoli-
libellum mittit Vigilius Papa con-
547.46
Episcopum sententia Vigilij
551.12
pœnitentia. 552.20
basilica Apostolorum. ibidem 21
ibid. 23
Eutychius. 553.3
prohibito ex eo mittitur à Vigilio ad ibidem 51
Imp. ibidem 51
plures è carcere liberantur di-
552.56
miraculis clarus. 559.5. arrogat vl-
peruasores sacrilegos. ibid. 16
sepulchrum orat Franco A-
pauperes propter iura Ecclesiæ. ibidem 18
de Childerico peruaso-
restituuntur bona Ecclesiæ. ibidem.
referantur causæ Epi-
588.17
ad Papam recurrant. 591.17
Archangeli Ecclesia constructa
Papa 591.7
erigit Ecclesias Iustinia-
Imperator. 552.7
Dux belli. ibid.
Metropolitæ Kioueñsis, Halicien-
& totius Russiæ subscriptus in lit-
Ruthenorum Episcoporum ad Cle-
Ruth. 20. 24
liberatæ Dei virtute, & in Lauram
ad seruandi Deo venit. 540.44
crescentes fructus aut fruges, sed
591.5. in bello ne furentur, &
Ecclesiasticis? aliquin à
Deo puniun-
Arianum Africæ comurant ad-
590.10. Ariani tumul-
& reuellant in Africa, ibid.
Arianorum parefacta coniuratio. ibidem 11
pulcherrima à Iustiniano Iesu Chri-
157.11. in ea pulchra inscriptio. ibidem
dirigentes dant pœnas pa-
555.13.14
nobilis capite mulctatus à Narsete
Iustiniani interficeretur. ibid. 15
& trafficarint monasterijs S. Mar-
ibidem
Ecclesiarum misere pere-
ibidem 4. sacrilegi à Deo puniuntur,
liberantur. 556.42. dissentiunt
in Oriente, & nolunt obedire Philippico 588.1. reconciliantur à Gregorio Episcopo Antiocheno. ibid.
Militi ostensa vilio de ponte, qui ab iniquis non poterat transiri. 590.7
Minturnensis Episcopus subscribit contra Vigilium intrusum. 539.3
Minulphus Longobardus Catholicus eleuauit de terra clauem S. Petri. 585.4
Miracula facit Deus, quando opus est. 523.11. sunt à Sanctis tempore necessitatis. 526. 57. ex Sanctorum reliquijs. 560.4
Miracula interdù confirmatur fides. 564.21
Miracula grandia edita à S. Martino. 559.29
Miraculum ad sepulchrum Gelesuinthæ. 567.20
Miracula edita ex ligno sanctæ Crucis, 566. 36. crebra in testimonium fidei. 570.3. ad sepulchrum S. Martini. 577.4
Miraculum de Baroca nauta Agathi Panormitani Episcopi vndis maris abrepto, diuinitus seruato. 587.n.59
Miracula multa in morte S. Radegundis 590. 40
Mirogenes Abbas vir miræ sanctitatis, 548. 14
Mirrhanes Præfectus copiarum Persarum. 527.45
ad Mirrhanem scribit Belisarius pro pace. ibid. 47
Mirrhanes ad Belisarium ad bellum ipsum excitando. ibid. 48
ad Mirrhanem iterum scribit Belisarius, ad concordiam hortando. ibid. 47
Mirrhanes rursum ad Belisarium ipsum cõtemnendo. ibidem. 48. maximas sustinuit pœnas à Cabade Rege Persarum. ibid. 1
Misericordia maxime commendatur. 570. n. 8
Misericordiæ magna virtus & excellentia. 537.16.17
Misericors misericordiam cõsequitur. ib. 16
Misericordes ædificant sibi in cœlo domum auream. 590.21
Miseris succurrant Episcopi. 524.2
Missa quotidiana semper fuit laudabilis. 538.14
Missæ celebratæ in honorem S. Sigismundi Regis liberant sæpe frigoriticos, siue quartanarios. 526.47
Missarum celebritas ex Apostolica traditione. 538.26
in Missæ sacrificio nouem Præfationibus vtebatur Romana Ecclesia. 590.8
Missa quantum profit defunctis. ibid. 23
Modestia maximè commendatur. 522.2
Modestus faber lignarius redarguit Ricul-fum clericum. 583.16. in carcerem retruditur, verberatur, & è carcere miraculo educitur. ibidem. se commendat SS. Medardo & Martino, à quibus liberatur. ib.
Modoalense monasterium extructũ à Childeberto Rege Francorum. 562.2
Moysis in montem conscendentis exemplo Romanum Pontificem per prouincias vicarios Apostolicæ sedis constituere. 546.68
Molinæus impius, qui auctoritatem Papæ audet oppugnare, redarguitur multis argumentis. 527.13.14.15
Monachæ virgines appetunt martyrium. 522.38
Monachi Constantinopolitani quatuor libellos mittunt ad Cocilium. 538.22.23.24. Orthodoxi quanta mala passi sint ab hæreticis. ibid. 48. Orthodoxi plurimi sunt ab hæreticis interfecti. ibid. 49. Maromitæ dicti à S. Marone. ibid. studitæ dicti à studij monasterio Constantinopolitano. ibid. martyres necati à Severo. ibid. 52. Seueriani à Sarracenis deleti sunt. ibid. 61
Monachorum Scytharum nouus error pul-sulat. 519.80
Monachi Scythæ Romam veniunt. ibid. à legatis passi sunt repulsam. ibid. 83. appellant ad Romanum Pontificem. ibid. Scythæ tumultuantur. ibid. 87. perfidi fugæ se dedunt. ibidem 88. tumultuantes in discrimine constituunt eidem Catholicam. ibid. 87. Scythæ Episcopos accusant, & in primis Paternum. ibid. Scythæ quid egerint Constantinopoli. ibid. 49. Scythæ libellum legatis offerunt. ibid. Scythæ re vera Eutychiani sunt. ibid. Scythæ legatos mittunt ad Africanos Episcopos. ibidem 111
Monachorum hæreticorum arrogantia. ib. 112
Monachi Scythæ præ se ferunt legatos esse totius Orientis. ibid. 115. Scythis respondet S. Fulgentius. ibid. 114. Scythæ accusant Dioscorum legatum. ibid. 116. Scythæ Romæ retinentur ab Hormisda. Papa. ibid. 117. Scythæ vere sunt pseudomonachi. ibid. 124. Scythæ quales & eorum errores narrantur. 520.17. Scythæ turbas concitant Romæ. ibid. Scythæ Roma aufugiunt. ibid. 25. fugientes contestationes publicè affigunt. ibid. sancti comburuntur ab impio Dunaan. 522.32
Monachum sanctum consulit Elesbaan Rex Æthiopum. 525.19
Monachus prædicit victoriam futuram Christianorum. ibid.
de Monachis conqueritur diabolus. 529.15
in Monachos insurgunt hæretici. 532.22
Monachi male tractati à furore hæreticorũ ibid. 25. antequam habitum alicui conferant per triennium illos probent. 535.19
Monachorum Orientalium libellus oblatus Agapeto Papæ. 536.39
Monachi palæstini agunt vt damnetur Origenes. 538.29
de Monachis constitutio Iustiniani Imper. 541.18
Monachi suspensi à Longobardis defuncti psallunt. 573.20. à Longobardis male tractati liberantur virtute sancti Equitij ibid. 23. paupertatem seruent. 590.4. proprietarij ajere sunt corrigendi. ibid.
in Monachos sanctos grassatio barbarorum 586.17
Monachorum magna charitas. ibid.
Monachisinus collapsus magna ex parte in Oriente, & instauratus in Occidente. 579. 11. propagatus in Gallijs & in Italia Sancti Columbani opera. 579.14
Monarchiam regni Francorum consequitur Clotarius Rex. 562.3
in Monasteria introducebantur mulieres ab hæreticis. 518.48. quanta mala perpetrauit Petrus hæreticus, ibid. 49
de Monasterijs & de ingredientibus in ipsa Iustiniani constitutio. 541.18
Monasteria erexit in Sicilia & Romę S. Gregorius. 581.7
Monasterium S. Martini male tractatum è militibus, qui diuinitus luunt pœnas. 576.2
de Monasterio Viuariense & Castallense Cassiodori. 562.59
Monasterium Cassiodori vbi situm. ibid. 8. extructum à Sigeberto filio Clotarij S. Medardo. 564.33
in Monasterium sancti Radegundis illatum est lignum S. Crucis & reliquiæ. 566.34
Monasterium pœnitentibus fœminis ædificat Iustinianus Imp. 535.99. dictum Pœnitentia. ibid. 107
Monasteria duo extructa à Childeberto Rege Francorum. 562.2
de Monastica institutione epistola plurimorum Episcoporum ad Radegundem. 559. n. 35. & seq.
ad Monasticam vitam non facile admitte-

bantur Eunuchi & imberbes. 527.62
de Monasticæ vitæ disciplina. 531.10
Monasticam vitam quando exercuerit S. Gregorius. 581.6
de Monasticæ vitæ institutione S. Gregorij Papæ. ibid.9
Montalium magnus luctus in morte sanctæ Radegundis. 590.36.37
Monophysitæ hæretici qui. 531.79
Monothelitæ hæretici qui. ibidem 83
à Monothelitis corrupta Quinta Synodus. 753.247
Montanus Episcopus Toletanus vir doctus & sanctus præfuit Concilio Toletano. 531. 15. igne se ab infamia purgat. ibid.15.16
Montani Toletani Episcopi epistola ad Turibium nobilem, qua ipsum laudat. ibid. 19
Montes concutiuntur in occisione sanctorum. 573.21. nauigabiles ferunt reddidisse Xersem. 579.7
Monumentum Narsetis in ponte Anienis. 565.11
Mopsuestiæ celebratur Synodus nouem Episcoporum. 550.36.37
Moralium libros perficit S. Gregorius Romæ, quos inchoauerat Constantinopoli. 586.26
Morientes interdum multa prædicunt. 590. 24. quare futura prænuntient. ibid.
Morouæus filius Chilperici Regis copulat sibi in matrimonium Brunigildem. 579.57
Morouæum insequitur Chilpericus pater. 580.6
Morouæus minis expetit communionem à Gregorio Turonensi. ibid.32
Morouæo nimis leuiter impertit communionem Gregorius Turonensis. ibid.32
Morouæum vult ejici de templo Chilpericus Rex. ibidem.
Morouei fuga ad Brunichildem. 580.6
Morouæus orat ad sepulchrum S. Martini, ibid. multa crimina loquebatur de patre, ibid. confuluit pythonissam, quę mendax multa bona promittit. 580.21
Morouæum reprehendit Gregorius Episcopus, ne credat pythonissæ. ibid.8.9.10
Morouæus quærit ventura ex sacris cocticibus. ibid.10. intelligit mala sibi imminentia. ibid. spontanea nece defunctus Fredegundis artibus. 580.21
Mors Alboini Regis Longobardorum. 571. 2. Agapeti Papæ. 536.64.65. S. Agricolæ Episcopi Cabilonensis. 583.56. Amalafridæ Reginæ. 527.83. Amalasunthæ Reginæ. 534.71. Amalarici Regis Gothorum. 531.9. Apollinaris Episcopi Alexandrini. 570.1. Ariani illustris. 583.51. Asterij Præfecti Orientis. 587.25. Athalarici Regis Gothorum 534.67. Austregildis Reginæ. 583.27. S. Brigidæ Scotæ virginis. 521.41. Cassiodori. 562.23. S. Cerbonij Episcopi Populonij. 573.9. Chariberti Regis Francorum. 572.4. Childeberti Regis Francorum. 562. n.1. Childerici rerum Ecclesię pernitiosi. 561.2.4. Chilperici Regis Francorum. 587. 31. Chramni miserandæ. 564.30. Chlephis Regis Longobardorum. 573.2. Clodoberti filij Chilperici Regis. ibid.26. Clodomeri Regis. 526.48. Clotarij Francorum Regis. 565.22. Constantij Episcopi Aquinetis. 572.2. Cosrhois Regis Persarum. 569. 6.8. Crotildis Reginæ vxoris Amalarici. 533.10. S. Crotildis Reginæ. 553.253. Dagoberti filij Chilperici Regis. 583.24. S. Dalmatij Episcopi Ruthen. 583.58. diaconi sacrilegi miserrima. 570.22. Dionysij monachi. 527.60. Domni Episcopi Antiocheni. 561.n.1. Domnoli Episcopi Canomanensis. ib. S. Disciolę virginis. 586.88. Elesbaan Regis Æthiopum. 523.30. Epharchij Engolismensis. 584.23. Ephrem Episcopi Antiochen. 545.71. Epiphanij Episcopi Constantinopolitani. 535.58. Euphrasij Episcopi Antiochen. 525.33. S. Euphronij Episcopi Turonensis. 574.10. Eustochij Episcopi Hierosolymitani. 561.1. S. Eutychij Episc. Constant. 586.60. Felicis Papæ. 530. 1. Ferreoli Episc. Vcensis. 584.23. S. Fulgentij Episc. Ruspensis. 529.1. Gelasij Præfecti Laurę. 532.26. Georgij Abbatis. 564.70. S. Germani Episc. Parisiensis. 579.21. S. Hermenegildi Regis. 584.n.6. Hormisdæ Papæ. 523.3. Ioannis Silentiarij. Ruth. 17. Ioannis hospitis legatorum Rom. Pont. ab hæreticis necatio. 529.153. Ioannis Episcopi Constantinopol. 520.7. Ioannis Hierosolymitan. Episc. 525.24. S. Ioannis Papæ I. martyris. 526.n.6. Ioannis Papæ II. 532.26. Ioannis Papæ III. 572.1. Ioannis Episcopi Constantinopol. intrusi. 578.5. Iulianæ Anicię. 527.55. Iustiniani Imp. 565.2. Iustini Senioris Imp. 527.1. Iustini Iunioris Imp. 582.1. Lupentij Abbatis. 587.36. Leouigildi Regis. 583.1. Liubæ Regis Gothorum in Hispania. 570.25. S. Martini Episcopi Gallicien sis. 583.29. S. Mauri Abbatis. 584.13. S. Mauritij Episcopi Cardurcensis. 583.57. S. Medardi Episcopi Notiomensis. 564.31. Mennæ Episcopi, Constantinopol. 552.23. Morouei filij Chilperici Reg. 580.22. Nantini Comitis. 582.9. Nonni pestimi Origenistæ. 532.21. S. Prætextati Episcopi. 589.6. Pauli Episcopi Antiochen. 521.38. Pelagij papæ. 589.63. Petri Episcopi Hierosolymitani. 546.68. S. Quiriaci. 532.29. Radegundis Reginæ. 590.36. Rosimundæ Reginæ, & Helmigis. Mors Rucculeni sacrilegi. 579. 19. S. Sabæ. 531.23. Salutij Episcopi. 587.38. Samsonis filij Chilperici Regis. 580.28. Senoch presbyteri. 579.20. Seueri Episcopi Antiocheni. 519.144. Seuerini Boetij. 526. 17. Sigeberti Regis. 579.13. Sigismundi Regis. 526.47. Silverij papæ. 538.13. Symmachi patricij. 526.19. Theodati Regis. 537.2. Theodoræ Imperatricis. 548.24. Theodorici Regis Francorum. 530.48. Theodoberti Regis. 502.29. Theodoberti filij Chilperici. 579.17. Theodogisci Regis Gothorū. 548.9 Theodorici Regis. 526.27. Tiberij Imperatoris. 555.4. Trasamundi Regis VVandalorum. 522.4. Valentij Abbatis. 584.18. Vigilij papæ. 555.1. Vitaliani Cōsulis. 520.1
Moriturus præsto sint serui Dei. 519.16
in Morte sanctorum iure homines & tristātur, & lætantur. 590.36.37.38. & 39
post Mortem etiam anathematizati plures hæretici. 546.34
in Morte quæ sint facienda exemplo Sanctorum. 519.2.3.4
in Mortis tempus pœnitentiam reseruare non est tutum. 585.67
Mortuorum corpora Persæ exponebant feris & volucribus. 554.31.522.21. in Ecclesia non sepeliebantur, nisi Sanctorum. 563.38 sepeliebantur cum luminaribus & psalmodia. 565.21. ossa effodiuntur & comburuntur ab impio Dunaan. 522.31.32
Mortuos non putat damnando esse pontianus Episcopus. 546.53
Mortui non facile damnandi. 553.171
Mortuos quales iudicet damnandos Vigilius papa. ibid.184
Mortui quomodo sint damnandi. ibid. 181. Sancti psallunt. 573.20
Morum disciplina retineatur. ibid.
Moschouia pertinebat ad Russiam. Ruth. 4
Moschouitæ, dicti sunt à Moschio flumine, vel à Mosqua oppido. ibid. diuisi sunt à Russis. ibid.
Mulier cum filio ægrotans sanatur virtute S. Eutychij. 578.9. liberatur ab incendio in oratorio S. Martini. 588.33
Mulierū pœnitentiū vera exempla. 525.21.23
Mummolus Patriciatus culmen accepit à Guntheramno Rege. 575. S. exercitum mouet Longobardos, & multos interficit. ib.
Mummolus Dux exercitus vocatur in omen à Fredegunde Regina. 587.31. miserrime moritur. ibidem.
Mundila Gothorum Dux fœdifragus Mediolanum capit. 538.9
de Mundi totius conuersione spes concepta in Toletana Synodo. 589.16
Mundi miseria. 540.41
Mundus contemnendus. 580.
Munera Iustiniani oblata S. Petro. 535. 18. offerenda ab Episcopis Rom. Pontif. 590. 17. offerebāt Principes Ecclesiæ. 535.8.9. diuina per se implere debent clerici. 538.19
Munzolus vir illustris legatus Theodoberti Regis ad Iustinianum Imp. 536.51. curator est ope S. Andreæ. ibid.
Murmuratio fugienda. 566.44
Murum Romæ protegit S. Petrus, vbi miraculum apparet. 582.1
Nutatio Iustiniani prodigiosa. 580.9
Mutianus vir disertissimus. 562.14. aliquas homilias Ioannis Chrysostomi Latinitati donauit. ibid.14
Muti loquuntur per lignum S. Crucis. 564.31
Mutus & claudus ab Agatheo restituuntur. 536.14
Mutus curatur oleo sancto abbutychio Episcopo. 564.10
ex Mysia exercitū collegit Tiberij Imp. 573.4

N.

NAbathæi idolorum cultores. 570.11. ad fidem conuersi. ibid.
Nagran ciuitas Christianam suscepit fidem. 522.24. ciuitatem obsidet Dunaan Rex. ab nobiles vinculis asseruantur. 522.36 populo frequentissima facta inhumanitatis. 522.66
Namanes Sarracenorum Dux prędam egit. 586.19
Namatius siue Manatius, vir egregię sanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ. 581.11. habuit vxorem Euphrasiam. ibid. relictam vxore, fit Episcopus Viennensis. ibidem.
Nantinus Comes Engolismensis moritur. 583.28. exclamat se ab Heraclio Episcopo exuri, & in iudicium vocari. ibidem.
Nantini corpus nigredinem duxit. ibidem.
Nantinus fuit ab Heraclio excommunicatus. ibidem.
in Narbonam irruit Reccaredus, & prædat agit. 589.40
ad Narbonensem prouinciam mittit nuncios Reccaredus, vt deferat Arianam impietatem. 591.2
Narbonæ quatuor personæ. 589.84. exultant turpitudine hæresis. 520.
Narbonensium scelera. 589.
a Narbonensibus quid relatum. 589.
Narbonenses sint affines Iudæis. ibid.
Narbonam sibi hominem. ibid.
Narbonam feminam. ibid.
Narbonæ cleri synchisis. ibid.
Narbonæ Archiepiscopus. 589.
Narbonensium conatus. ibid.
Narbonæ hæreticus anathematizatur. ibid.
Narbonæ commentaria. ibid.
Narbonæ Boetius. ibid.
Narbonam damnat Iustinianus. ibid.
Narbonam in igne inferni cruciandam statuitur in Concilio. ibid.
Narbonæ ara à Longobardis. ibid.
Narbonæ Synodum ampla. ibid.
Narbonæ Concilium ponit. ibid.
Narbonæ sacris. ibid.
Narbonæ errores arguuntur. ibid.
Narses acquisiuit multas diuitias, & tra-

magnam

magnam insultam à Romanis. 567.5. Iustinus grauatur, & Longinus Præfectus Constantinopolim male tractatur à Sophia Augusta. ibid.
Constantinopolitana legatio ad Longobardos. ibid. 9
Constantinopolitana historia Pauli diaconi reijcitur. ibidem 11
Constantinopolim reuocatus à Iustino Constantinopolim reuocatus à Iustino Imper. & magnum honorem consecutus est. ibid. 11
Constantinopolitani laudes. ibid. 568. 12
Constantinopolitana Dionysij obitu diuersæ sententiæ. ibid. 2 profitiones refellitur assertio. ibid.
Constantinopolitani Episcopi in exilium deportati sunt. ibid. 14
Constantinopolitanus thesaurus ingens inuentus Constantinopoli. 586. 7. 6
Constantinopolitanus Patricius & Dux sub Mauritio. ibid.
Constantinopolitanus Vrbis Præfectus in regnum Cosrhoen Persarum. ibid. 14
Constantinopolitanus Patricius tres epistolæ sanctus Gregorij Papæ. ibid.
Constantinopolitanus Populus Dominicæ præcedebat ieiunium. 582. 11
Constantinopolitanus Iesus & vna persona Iesu christi. 546. 1.
Constantinopolitana victoria de Turcis obtenta sub Pio quarto. 533. 6.
Constantinopolitani olim Eucharistiam ferebant in humeris. ibid.
Constantinopolitanus pons mergitur, vbi saluatur Mauricius cum filijs. ibid
Constantinopolitana Tecla obsidetur & capitur. 543. 24
Constantinopolitana à Bellisario dura obsidione capta. 538.
Constantinopolitani Germanus Montani Episcopi Tiberius. 531. 16
Constantinopolitanus Episcopus frater Iustiniani Episcopi Valentiæ. 548. 7
Constantinopolitani quid credebant, fieri non poterant. 528. 13
Constantinopolitana lapis miræ viriditatis & splendoris. 527. 62
Constantinopolitani exclamat populus Constantinopolitanus. 518. 6
Constantinopolitani quatuor personas ponunt in Trinitate. 561. 14. exultant de damnatione sanctæ hæresis. 520. 67. quid Cyri egerint. ibid. 69
Constantinopolitanorum scelera. ibid. 68. 69
Constantinopolitanos quid rescripserit Iustinus ibid. 69
Constantinopolitani affines Iudæi. 528. 61. asserunt Christum solum hominem. ibid. hæretici Constantinopolitani seminant. ibid. arma capiunt ex Scripturis citra turpichianum. 533. 5. erant monachi Acœmetæ. ibid. 6
Constantinopolitanum concurrit. ibid. 13
Constantinopolitani hæreticos anathematizantur. 519. 1
Constantinus Imperator. 522. 2
Constantinus Imperator Iustinianus Imperator. 560. 30
Constantinus ægre inferni crematur. 554. 20.
Constantinopolitanus damnatur in Concilio Ephesino. 556. 12
Constantinopolis data à Longobardis. 571. 1
Constantinopolitanum Synodum amplectitur Reccaredus Rex. 589. 30
Constantinopolitanum Concilium pontendum est in Diuersis locis facere. 518. 26
Constantinopolitanorum errores arguuntur. 552. 16
S. Nicetius promouetur in Episcopum Treuerensem. 529. 14. non timebat vultum potentis. ibid.
S. Nicetius reprehendit sæpe Theodoricum Regem. ibid.
S. Nicetium venerabatur magno honore Theodoricus Rex. ibid. 15
S. Nicetius defensor iustitiæ. ibi. delinquentes libere reprehendit. ibid. 565. 23. 24. sensit onus Episcopale. ibid. 16. valde laudatur à Venantio Fortunato. ibidem. 17. excommunicat homicidas & adulteros. 530. 51. 53
S. Nicetij virtutes prædicantur ab Energumeno. ibid. 53
S. Nicetio paret tãdem Theodobertus Rex. ibidem.
S. Nicetius energumenum signo Crucis liberat. ibid.
S. Nicetij censura Theodobertus correctus & emendatus. ibidem 54
S. Nicetius interfuit concilio Aruernensi. 541. 31. Gallias illustrauit. ibid. conuertit ad meliorem frugem Theodobertum regem. 541. 2. Treuerensis Episcopus interfuit Concilio quinto Aurelianensi, 552. 27. sæpe excommunicauit Clotharium Regem. 561. 22
S. Nicetij sacerdotale robur infractum. ibi. 24.
S. Nicetius in exilium missus à Clotario. ibi.
S. Nicetij prædictio de sua liberatione. ibid.
S. Nicetius liberatur ab exilio à Sigeberto rege. 520. 17
S. Nicetius ex laico factus Episcopus Aquensis. 588. 2.
Nicetius Episcop. Lugdunensis pro Chilperico rege altercari cum Tetrico visus Guntheramno. 587. 34
Nicolaus Abbas quærit liberare adolescentem à Sarracenis captum. 586. 10
Nicolai Abbatis oratio quantũ potuerit ib. pro Nicostrato Episcopo in propriam sedem restituendo scripsit Hormisda papa in Orientem. 519. 3. 4. 520. 61
de Nitibitis scholis. 535. 92
Nobiles à Iustino necantur. 567. 1. 2. 3. 4
Nomen non satis est mutare, nisi sequatur morum correctio. 528. 22
Nomen Christi in foribus Antiochiæ inscribebatur. ibidem.
Nonnus signifer Origenistarum. 532. 1. Zizania Origenistarum seminat. 532. 17. 18. 19. 22. 25. 26. miserrime moritur. 532. 27
Notarij Vigilij Papæ ab ipso defecerunt. 548. 1
Nouatores hæretici sequuntur vestigia antiquorum hæreticorum. 518. 44. quantum aberrent in Sanctorum reliquiarum cultu. 519. 95
Nouatorum insania, quod Petrus & Paulus Apostoli non sint sepulti Romæ. ibidem.
Nouatores audacius insurgunt in Pontificem Romanum quam antiqui hæretici. 520. 18. in profanandis & demoliendis Ecclesijs deteriores sunt barbaris. 521. 6. Principes deteriores sunt Principibus Arianis. 527. 66. loquuntur, prout sæpe dæmon locutus est. 529. 15. temere negant virtutem aquæ benedictæ. 537. 13. Principes sacrilegi, quia res Ecclesiasticas sibi vsurpant. 541. 39. damnantes sepulturam Ecclesiasticam, se ipsos pœnis afficiunt. 554. 15
Nouator Iurecõsultus perstringitur de primatu Romanæ Ecclesiæ. 534. 53. patefecit imperitiam suam. ibid. 54. quæ obiecerit in primatum Romanæ Ecclesiæ. ibid. 56. confutatur. ibid. 56. perstringitur ab auctore. ibid. 47. quam insulsè arguat exstyli diuersitate. ibid. 42
Nouatores ægre ferunt laudes effusas Romanæ Ecclesiæ. ibid. 44
Nouatores comminatur Vigilius Papa. 548. 56
Nouatores Politici ea sibi arrogant, quæ ad Papam spectant. 549. 8
Nouatores, quod virgines Deo dicatę nubere non possunt. 559. n. 38
Nouatores exagitantur canonibus primi Concilij Parisiensis. 560. 33. decipiuntur, qui non accipiunt doctrinam à Patribus. 562. 13. Iconoclastæ insaniunt in sacras imagines, vt hæretici antiqui. 574. 7. contemnentes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguuntur. 587. 13. 14. 15
Nouatores statim volunt videri Theologi, licet sint ignari. ibid. 13. fortiter confutantur ibid. 14
Nouellæ plures Iustiniani Imperatoris ex sacrorum canonum præscripto. 528. 3. 26
Nouella Iustini Imperatoris in Samaritas hæreticos. 574. 5
Nouerca in alienum filium maligna. 583. 26. 526. 44
Nouitas est explodenda. 519. 89. 521. 25
Nouitatem in Ecclesiam introducere voluit Leontius Monachus. 519. 80
Nouitates in ecclesia causa sunt hæresum. ibid. 81. ex patrum consensu non sunt introducendæ. ibidem
in Nouicensi Ecclesia ædificatur basilica, & ibi reliquiæ collocantur. 526. 50
Numidia in Præsidibus gubernanda. 534. 59
Numisma Iustini, Iustiniani, & Theodoræ. 527. 3
Numisma Iustin. & Athalarici Regis. ibi. 37
Numismata duo Iustiniani. ibid. 51
Numisma Theodati Regis. 534. 72
Iustiniani, & Theodati Regis. 536. 8
Numisma Clementis Papæ VIII. Ruth. 20
Nuneches surdus & mutus curatur oleo sancto à sancto Eutychio. 564. 22
Nunctus Abbas vir miræ sanctitatis. 589. 44

O.

Obedientia erga superiores commendatur. 525. 14
Oblationes Iustiniani ad S. Petrum, 519. 26
Oblationes tantum Christianorum recipi debent, & non hæreticorum. 523. 8
de Obseruãtia monasticæ disciplinæ. 535. 30
Occasio diuersa diuersam affert certandi rationem. 532. 6
Occidens illustratur sanctissimis viris. 741. 50
in Occidentem Vigilius cupit trahere Synodum. 553. 25
in Occidente dominantium Græcorum flagellum fuit Totilas Rex. 542. 1
Occidentis cum Oriente lacrymabile spectaculum. 553. 250. 251
in Occidente bellum Ecclesiasticum. 556. 1
Occidentalibus Ecclesijs priuilegium concessum à Iustiniano. 535. 17. 18
Occidentales Episcopos vult adesse in Synodo Vigilius Papa. 553. 25. 26. nolunt recipere Quintam Synodum. 556. 1. 2
Occidentales Tria capitula defendebant. 547. 40
Occidentale Imperium collapsum, ex quo violentas manus iniecerunt in Pontificem Romanum. 549. 2. collapsum. 567. 15
Octoginta martyres necati à Longobardis. 579. 9
Odia claudenda sunt cum sepultis. 527. 33
Oeconomi rationem Ecclesiæ reddant de reb⁹ Ecclesiasticis à se administratis. 528. 15
Oecumenicum nomen non conuenit Episcopo Constantinopolitano. 518. 14
Oecumenica, & non Oecumenica qua ratione sint Concilia. 553. 224. 225
Oecumenici nomẽ sibi vsurpare voluit Ioannis Episcopus Constantinopol. 587. 6
Officia diuina per se psallere debent clerici. 528. 19

Oleum nascitur ex Cruce, & ex imagine S. Mariæ Virginis ad curandos infirmos. 564.19
Oleo sancto multi curantur infirmi à S. Eutychio. ibid.19. vsq; ad vigesimum quintum.
Oleum exundans è S. Cruce. 566.39.40
Oleo lampadis S. Martini curatur oculus Fortunatus. 563.6
Oleum abundat virtute Sanctuli viri Dei. 573.13
Oleo benedicto curabat infirmos S. Hospitius. 575.7
de Olla Vulcani quid senserit primus Theodoricus Rex. 526.59
in Ollam Vulcani proiectus est ipse Theodoricus. ibid.
Onon templum Iudæorum à Vespasiano demoliri iussum est. 530.14
Onus Episcopale senserunt sancti Episcopi. 529.16
Opera bona ad Deum sunt referenda. 521.2
Operariis suppeditatur panis insufficiente virtute Sanctuli viri Dei. 573.14.15
Opilio Senator legatus Theodati Regis ad Iustinianum Imp. 534.67
ad Opilionem Senatorem scribit Ioannes Papa de fide. 534.24
Oppressores Romanæ Ecclesiæ quales esse soleant. 526.25. pauperum pumendi sunt severe à magistratibus. 568.18
Oratio multa obtinet. 519.69.70.71.525.20
Orationes cum lachrymis sæpe exauduntur. 523.25
Oratio Elesbaan à Deo exauditur. ibid.19. in præcedat quodlibet opus. ibid. Theodosij cœnobiarchæ. 526.29
ad Orationem hortatio Theodosij. ibid.
Oratio Zosimi viri sancti in Clade Antiochena. 527.14
Orationibus Clementis Pontificis Max. & Catholicorum multa videtur Ecclesia obtinuisse. 533.60
Orationis tempore relinquendi sunt etiam Imperatores. 530.30
Oratione sedatur bellum inter fratres. 540. 32.33. liberatur miles ab hoste. ibid.44.& fide liberantur Aruernenses S. à Gallo Episcopo. 541.31. liberatur S. Libertinus à Francis. 555.12.13. aucta farina in necessitatibus Christianorum. 564.25. quantum possint Sancti 567.22.23. liberat Constantinopolim à peste S. Eutychius Episcopus. 578.13. sancti sæpe restituunt & auferunt sanitatem. ibid. 47.48.49.50
Oratio prodest errantibus. 587.18.19
ad Orationem hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex. 589.22
Oratione liberatur monachus in morte à diaboli faucibus. 590.13
Oratio illustris fœminæ ad martyrium ductæ. 522.41.42. Arethæ martyris ad martyrium hortantis. ibid.50.51. Totilæ Regis ad Pelagium diaconum. 547.14. paræneticæ Totilæ ad suos. ibid.16. Iustini ad magistratus, vt dissolvatur æs alienum. 568.36.S. Leandri Episcopi de conuersione Gothorum. 589.11. Reccaredi Regis habita in Synodo Toletana tertia. 589.22
Oratores antequam orationem habeant ad populum, se munichant signo crucis. 555.18
Oratorium S. Martini illæsum à flammis. 586.33. erectum à Ioanne S.R.E. presbytero. 590.14. erectum apud Turonos ligno S. Crucis. 566.33
Oratoria ædificare prohibitum hæreticis. 541.22
de Orbis totius conuersione spem concepe runt Patres in Toletana Synodo. 589.16
de Ordinatione Episcoporum, & quomodo fit facienda. 535.9
Orestes Patricius in S. Petri ædem se recipit, Totilam vitans. 547.8. Episcopus retinetur alere Faustinianum Episcopatu abdicatum. 583.21
Orientales iusta sancientes in quibus defecerint. 518.31
in Orientalium causa Concilium Romæ congregatum ab Hormisda. 518.32
Orientalis Ecclesia ab Occidentali defecerat. ibidem 73
Orientalium Ecclesiarum caput Constantinopolitana Ecclesia dicta à Græcis. 634.31
Orientalis ecclesia communionem celebrauit cum Occidentali in die Paschatis. 519.56
Orientales & Occidentales Ecclesiæ concordia in Concilio Florentino. Ruth. 14. Episcopi Ecclesiæ pacem quærunt. 518.70. obediunt Iustiniano imitti. 546.46. Imperatores ab Episcopo Constantinopolitano coronabantur. 519.60. petunt ab Hormisda, ne deleantur nomina aliquorum Episcoporum. 520.36.37. legati Romam redeunt. 521.5.34
Orientalium rerum status. 530.11. Epistola ad Agapetum Papam. 536.33
Orientales rogant Agapetum, vt eos ab hæreticis liberet. ibid.37
in Oriente fides in pristino maiestatis suæ throno collocatur. 518. 36. quot Synodi fuerint, ignoratur. ibid.37. collapsus est monachismus, & instauratus in Occidente. 529.11. quanta mala propter scelera & peccata. 539.10
Orientem immissa pestis per angelos malos. 544.17
Orientis cum Occidente lachrymabile spectaculum. 553.249.250.251
in Orientem legatio Radegundis Reginæ pro ligno Crucis. 566.30. alia legatio Radegundis ad Imperatorem pro gratiarum actione. 566.41.42
Oriens illustratus viris sanctissimis. 574.10
in Orientem reuertitur Cosrhoes Rex. 599 5.6
in Oriente sit Præfectus Philippicus. 587.2.5.
oritur dissensio militum. 588.1
Origenis error malè defensus auctoritate Gregorij. 525.14
Origenes in inferno comburitur. ibid.20
Orientem detestatur S. Theodosius. ibid.21
Origenis scripta primo damnata, & post trecentos annos eius nomen redditum execrabile. ibid.29. damnationem procurant monachi Palæstini. 538.29
in Origenis causa iudicium. ibid.31
in Origenem sententia lata à Menna Episcopo Constantinopol. cum Pelagio S.R.E. diacono. ibidem 32
Origenem defendentes Æthiopem dealbat. ibidem 33 (ibidem 34
in Origenem constitutio Iustiniani Imper.
Origenes damnatus est mortuus, qui fuerat damnatus viuens. ibidem 29
Origenis damnatio scripta Constantinopoli, à multis subscripta. ibid.
Origenes tradidit ea, quæ sentiunt Pagani, Manichæi, Ariani. ibid.35.36.37
Origenis blasphemiæ & insaniæ in sanctissimam Trinitatem, & de anima. ibid.36. 37.38
Origines plura à Platonis schola desumpsit, & à Manichæis. ibid.38
Origenis blasphemia de præexistentia animarum. ibid. 39. dementia redarguitur. ibid. 40. error de anima præexistente reprobatur ex sententijs Patrum, & ex diuina Scriptura. ibid.43.vsq; ad 49
Origenes arguitur ex parabola de Lazaro & epulone. ibid.49
in Origenem insurgunt Petrus martyr, Athanasius, Basilius, Gregorius Nyssenus. ibid.51.52.55.56.57
Origenes ex absurdis ad absurda se confert. ibid.58
Origenem anathematizauit Anastasius Papa. ibid.
in Origenem Theophilus Episcopus Alexandriæ, ibid.59. & Cyrillus Alexandrinus. ibid.
Origenes minimè doctor Ecclesiæ. ibid.60
in Origenem testimonium ex Synodali epistola Episcoporum Ægypti & Alexandriæ. ibid.
Origenes habuit nudâ dignitatem presbyteri. ibid.
Origenem eiuslit è medio pulcherrimus Heraclas Episcopus. ibid.
Origenes iudæ comparatur. ibid. in Palæstinam nauigauit, & moratus est in metropoli Cæsariensium. ibid.
Origenis infamia quod anima è cœlo decidat, & de eius præexistentia. ibid.64.65. amentia, quod corporibus sint animata. ibid.
Origenes redarguitur à S. Basilio. ibid. 66
expulsus à Dei gratia, & à sancta Dei Ecclesia. ibidem.9. in ipso martyrio arnegat Christum abnegantes dæmones. ibid. multitudinem deorum à Paganis coli. ibidem.
de Origenis apostasia. ibid.
Origenes sentit, quod damnati aliquando sint saluandi. ibid.69. redarguitur S. Gregorij Theologi sententia. ibid. reprehenditur à sancto Ioanne Chrysostomo. ibid.
Origenem debent anathematizare, qui etnandi sunt Episcopi. ibid.
Origenis blasphemiæ de potestate Dei. ibid.
in Origenem anathematismi. ibid.
os anathema, qui asserunt animam Christi præexistere ante incarnationem. ibid. quoties sit anathema repertum. ibid.
Origenis blasphemia. Christum crucifixum in futuro sæculo pro dæmonibus. ibid.
in Origenem anathema, & qui eius doctrinam sueri præsumunt. ibid.
Origenis errores collecti sunt à S. Hieronymo. ibid.
Origenes fuit declaratus hæreticus. ibid.
sibi sapiens, stultus. ibid.
Origenis damnatio defideratur in Quinta Synodo. 553.
Origenis errores ex epistola Iustiniani. 241.242
in Origenis errores incaute delabitur Eutychius. ibid.
in Origenistas insurgit S. Sabas. 570.
Origenistæ expulsi à S. Saba. ibid. 9. resurgunt sæpe damnati, atque præcisi, sæpe germinarunt. ibid.
in Origenistas certarunt Dionysius, Epiphanius Hieronymus, & alij. ibid.
de Origenistis prædictio Ioannis ibid.
Origenistarum signifer Nonnus Palæstinus. ibid.11
Origenistæ expelluntur ab Agapeto Papa. ibid.
Origenistas labores S. Quiriaci. ibid.
in Origenistas labores S. Cyrilli. ibid.
Origenistarum errores. ibid.17. turba in monachos S. Sabæ. ibid.
Origenistæ densis tenebris teguntur. ibid. decipiunt Petrum Episcopum Hierosolymitanum. ibid.
Origenistarum furor in monachos S. Sabæ. ibid.25
Origenistarum conatus quanto tempore duraverit. ibid.
Origenistarum hostes SS. Theodosius & Sabas. ibid.
ab Origenistis multa mala procreantur. ibid. 49
ab Origenistis Quinta Synodus stabilitur. 553.244

...menta Ecclesiæ ab Hormisda papa 323.9
...ullus
...m Orientum fluuium se demersisse duas ...dixisse, ne patererentur quid indecens a ... 540.39
...ntius Episcopus Africanus. 519.112
...Ochinianus hæreticus per- ...fringitur de primatu Romanæ Ecclesiæ. ibid.
...ctionis quæ obiecerit in primatum ...manæ Ecclesiæ. ibid.36
...Ochinianæ mendacia confutantur. ibid.37
P
Paganorum magistratu & dignitate pri- ...uantur à Iustino Imperatore. 523.13
Paganorum insanias secutus est Origenes. 538.37
...nus relicto Sisinnio Episcopatum reliquit. ...ne crudelia facta Samaritanorum. 530.
...chorum calumniæ ad Iustinianum de- ibid.
...chorum legatos mittunt ad Iustinianum. ibid.
...chius monachus scripsit S. Sabæ. ibid.27.28
...Pallium quibus exoneræ Iustinianus. ...p
...Palladius monachi agunt, vt damnetur O- ...rigenes. 538.29
...Palladium Concilium celebratum sub ...Hormisda Episcopo 531.18
...Pallidius Episcopus Santonensis fuit in Sy ...nodo Parisiensi. 585.11. tenebatur adere ...Eusebianum Episcopum depositum. 588
...Palium Archiepiscopale significat onem ...gravitatem, quam pastor tollit super hu ...meros. 553.7
...Paltonia Senatoria clarissima fœmina. 519.
...Pelagium scribit Hormisda papa. ibid.
...Pelagium deportatus Silverius papa. 538.7
...Pelagius gloriosi prœlium certaminis, ...hymnis quæ occasione & à quo sit com- ...posita. 566.33
...Pelagius Episcopatum operarijs indeficiens ...verum sanctæ vitæ Dei. 575.18
...Pelagius Abbonius Rex Longobardorum ...venit in Italiam. 568.1
...Pelagius sub prima Iustiniana. 535.56
...Pelagius monachus martyres templum reno- ...vatum à Iustiniano Imp. 530.40
...Pelagius monasteria ædificata Ecclesia à Nar ...sete. 568.13
...Pelagius præponendum est cæteris Epi- ...scopis. 518.20
...Pelagius initiat & confirmat omnia ab a- ...postolis. ibid.32.33. & soluit & ligat. ibi- ...dem 9
...Pelagius venerabantur Imperatores vt pa- ...tres. ibid.67
...Pelagius requatur religio præ decessorum. ibid.
...Pelagius auctoritas supra decreta Synodalia, & ...omnibus Catholicis præscribit certam ...formam. ibid.4.5.6. solertia in rebus ag- ...endis. 519.27
...Pelagius venerantur principes. ibid.36. quan- ...to venerarentur Episcopi. ibidem 39
...Pelagius religiosa venerabantur Episcopi. ibid.
...Pelagius magna potestas. 516.47.533.31.35.36. &
...Pelagius 536.11.12. congratulati sunt ...Episcopo de initia pace. 519.63
...Pelagius pater patrum. ibid. 64. vniuersalis ...Ecclesiæ Episcopus dicitur. 519.66.587.7.8
...Pelagius seq. Angelicus appellatur. ibid. 66.
...Pelagius idem, nihil Catholi cum esse cre- ...dendum est. ibidem 68. est caput Ecclesiæ.
...Pelagius Episcopi accipiat doctrinam. 519.126
...Pelagium sint referendæ quæstiones de fi- ...dem. 9. legatos mittebant Episcopi ele- ibidem 9
...cum Papa qui non communicat, non potest ...dici Catholicus. ibid.8
...ad Papam mittuntur comprobandi libri ...interpretationem diuinæ scripturæ ibid. 24
...Papæ filij dicuntur Imperatores. 520.35.534. 59
...ad Papam munera mittebant Episcopi. 520 31
...Papa non potest contra veritatem, sed pro ...veritate 521.2. curat, ne Ecclesia polluatur ...quauis macula hæreticorum. 521.14. prin ...cipes erudit, vbi opus est, ibidem. assidet ...Petro tenenti clauum Ecclesiæ. ibid.25
...Papæ robur inconcussum. ibid.26
...Papa quanta polleat auctoritate super om ...nes. ibidem 27. 587.9.15. nec minimum ...quid deflectat à veritate ob gratiam Im ...peratorum vel Regum. 521.34.35.36
...ad Papam spectat hæreticos inquirere. 523. ...5. pertinet errantes Episcopos corrigere. ...523.6.587.9.15
...Papæ summa reuerentia est exhibenda. 525.3
...Papam Imper. in terram pronus veneratur. ibidem 6
...Papæ electio ad Clerum spectat. 526.24. elec ...tionem Ariani duo principes sibi vsur ...parunt. ibid. 22.23.24. electionem Orien ...tales Imperatores sibi arrogarunt. ib.24
...in Papæ electione aut cõfirmatione ne se im ...misceant Principes: alioqui à Deo puni ...untur. ibidem 24.25
...Papa non debet sibi eligere successorem. 531. ...2.3.4.5
...cum Papæ Concilio omnia faciant Episcopi ibidem 8
...Papæ subijciendi sunt omnes sacerdotes or ...bis terræ. 533.12
...Papam sequuntur omnes sacerdotes, & Ar ...chimandritæ. 531.4
...Papa caput est omnium sacerdotum. ib.20
...Papæ iudicio & sententia correcti sunt sæpe ...hæretici. ibidem.
...Papa interdum ex causa ea concedit, quæ a ...lias negauit. ibid. 26.27. vt bonus pastor ...cum anima pascit & corpus. 534.4
...Papæ discipuli sunt Præfecti prouincia ...rum. ibidem. 5. litteræ publicè in Eccle ...sia legebantur. ibidem 22. quantum defe ...rat Concilium Carthaginense. 535.22.23
...ad Papam nouum mittebant Principes fidei ...confessionem. ibid.29.30
...Papa non destruit canones. 535.30
...ad Papam spectat de lapsis decernere. ibid. 34
...Papæ maiestas nõ ex diuitijs, sed ex Aposto ...lica auctoritate. 536.12
...Papæ libellum fidei statim offerebant Epi ...scopi electi. ibid. 26. auctoritas tunc magis ...niteat, quando est oppressa. ibid.3
...Papa potest præuenire falsa surreptione, sed ...Deus succurit ne labatur. ibidem 69
...Papæ obediant Episcopi. ibidem 85
...Papa est caput omnium Ecclesiarum, & illi ...sunt reseruata omnia maiora negotia. 538.27
...Papæ potestas nitet etiam in vinculis, & in ...tribulationibus. 539.4
...Papa appellatur Pater summus. ibidem 6
...Papam non destituit Deus, licet sit malus. 540.10
...ad Papam electum legationem mittebant ...principes. ibidem 11. recurrant Metropo ...litani. 545.15. quæ spectant, ne sibi arro ...gent principes. 549.8.563.1
...Papa tenet locum Petri. 550.34.551.18. maio ...rem habuit potestatem à Deo, quam Pro ...phetæ. 552.9
...Papæ auctoritatem reuerentur aduersarij. 553.28
...Papa priuilegia concedit Principibus. 555.9
...ad Papam spectat congregare Concilia. 556. 10.587.7.8.9. cum seq.
...cum Papa qui nõ habet communionem, le ...gitimus non potest esse sacerdos. 556.11
...Papæ arbitrio cuncta definiebantur. 563.15
...ad Papam appellabant à Concilio. 570.23
...a Papa accipiebant Reges auctoritatem cõ ...gregandi Concilia. 572.12
...Papa ad Principes legationem mittebat, ...cum regnare incipiebant. ibid.
...ad Papam mittebant professionem fidei E ...piscopi statim creati. 581.6. referendę sunt ...quæstiones maiores & difficiles. 587.10
...Papę auctoritate celebratum est Concilium ...Toletanum tertium. 589.10
...Papa potest mutare voluntatem testatoris. ...590.6. summus pastor, & primus Antistes. ...Ruth.17
...Parabolas Salomonis interpretatur Cassi ...odorus. 561.19
...ex Parabola de Lazaro & epulone arguitur ...Origenes. 538.49
...Paralytic' curatur virtute S. Martini. 577.4
...Paralytica virtute S. Martini cõualuit. 579.8
...Parisiense Concilium primum. 559.18
...in Parisiensi Concilio optimi canones san ...citi. ibid. nouem numero. ibid. 33. primo ...fuerunt quindecim Episcopi, ibidem.
...de Parisienti Concilio secundo. ibidem 26
...Parisiense Concilium celebratum ad sedan ...das inimicitias Regum. 576.1. nihil profu ...it. ibid. in causa Prætextati. 580.13
...Parisiensis Synodi Actio secunda. ibid. 18. A ...ctio tertia. ibidem 20
...Parthenium odio habuerunt Franci pro ...pter tributa à Rege inflicta. 552.29
...Parthenius crudeliter occisus. ibid.30
...de Paschali die idem omnium consensus. 559.142
...Paschalis cyclus Dionysij monachi. 527.67
...Paschalis computus scribitur à Cassiodoro 562.5
...Pascha ab omnibus seruãdum eodem tem ...pore statuit Concilii Aurelianense. 545.17
...in Paschatis die celebrata vnitas inter Ori ...entales & Occidentales. 519.56
...in Paschate multi baptizabantur. ibid.137
...de Paschatis tempore edictum Iustiniani, ...quo errauit. 545.16
...de Paschatis die celebrando error pictorum ...Christianorum. 565.33
...de Paschate altercatum est inter Hispanos ...& Gallos. 573.25
...Pascha rectius celebrasse Gallo, fontium ...miraculo comprobatum est. ibid.
...Paschasius Episcopus legatus Papæ in Con ...cilio Chalcedonensi. 553.185
...Paschasius Alatrinus Episcopus. 551.11
...Passiones non fuerunt in Christo, sed pro ...passiones. 563.3. hominum apparentia in ...statu sublimi. 586.8
...Pastor bonus cum anima pascit & corpus. 534.4
...Pastor Episcopus Iconiensis subscripsit Cõ ...stituto Vigilij Papæ. 553.209
...a pastore discitur tranquillitas viuendi. 574. 14
...Pataram venit Silverius Papa. 538.13
...Patarę Episcopus loquitur cum Iustiniano Imp. pro Silverio Papa. ibid.12.13
...Paternus Tomitanæ ciuitatis Antistes. 519. ...87. accusatur à monachis Scythiæ. ibid.
...S. Paternus Episcopus Abrigensis fuit in pri ...mo Concilio Parisiensi. 559.32. laudatur à ...Fortunato. ibidem.
...Paternus vnus ex Synodo Constantinopo ...litana. 520.41
...Patriæ qualis Filius probatur multis argu ...mentis. 583.44.45.46.47
...Patres satis elucidarunt fidei doctrinam. 521 ...16. demonstrant errorem Origenis de a ...nima præexistente. 538.43. videntur inter ...dum contraria sentire, & tamen conue ...niunt. 583.232.233
...a Patribus accipienda est doctrina. 561.12.13

Patrum doctrinam ſequitur Synodus, & eam probat. 553.39
Patres offerant filios ſanctis educandos. 553.40
in Patres non inſurgant filij: alioquin à Deo puniuntur. 564.37
Patientia poſtulanda eſt in hac vita. 529.3
Patriarcharum hæreticorum memoria damnatur. 519.53
Patriarchæ tres Orientales ſubſcribunt edicto Iuſtiniani inuiti. 546.47. dicti ſunt aliquando Archiepiſcopi. 533.37
in Patriarchatum erecta Hieroſolymitana Eccleſia. 553.245
ad Patriarcham Hieroſolymitanum mittitur Regulus à Radegunde Regina pro reliquijs. 566.25
Patriarcha dictus eſt in ſchiſmate Epiſcopus Aquileienſis. 570.10
Patriarchæ dicti ſunt interdum Epiſcopi. ibidem.
Patriarchas appellabant ſuos Epiſcopos Ariani. ibidem.
Patriarchæ nomen tantum habebant olim Apoſtolicæ ſedes. ibidem
ad Patricium aulicum Iuſtini Imper. ſcribit Hormiſda papa. 519.28
Patricius mittitur à Iuſtino Imp. ad Vigilium papam. 553.36
Patroclus euectus ad magnum ſanctitatis culmen. 579.23
Paulæ clariſſimæ fœminæ epitaphium. 544.15
Paulinus defenſor Romanæ Eccleſiæ mittitur Conſtantinopolim. 519.72. vir conſularis à Boëtio liberatur. 526.12. ex nobili Deciorum familia factus Conſul. 534.3
Paulini Iunioris Conſulatus. 540.1
Paulinus Patriarcha Aquileienſis quanto tempore ſederit. 556.16. 570.9. Epiſc. Aquileienſis caput ſchiſmaticorum. 586.26
in Paulinum ſchiſmaticum ſcribit S. Gregorius Papa. ibidem.
S. Pauli Confeſſio ornata gemmis pretioſis. 526.3. Eccleſiam Spoleti inuadere volunt Ariani, ſed dant pœnas. 573.12
S. Paulus ſententiam mutauit, nouis emergentibus cauſis. 553.235
in Pauli Apoſtoli epiſtolas commentarium mittitur ad papam comprobandam. 520.14
Paulus presbyter electus Epiſcopus Antiochenus. 591.79.86.144
Paulinus Antiochenus ab Imperatore laudatur. 591.86. reſtitit Seuero. ibid. moribus labefactatus apparuit. 521.36.37
in Paulum multæ querelæ & libelli dati ſunt Apoſtolicæ ſedis legatis. ibidem.
Paulus ſponte ſe abdicat. ibidem.
Pauli crimina fuerunt enormia. 521.38
in Paulum Epiſcopum Antiochenum Dei vindicta. ibidem.
Paulus hominum ſententiam euitauit, ſed Dei iudicium non effugit. ibid. quanto tempore ſederit. ibid. fatelles Viralium occiditur. 520.1
Pauli præfecti Lauræ ſimplicitate abutuntur hæretici. 532.11
Paulus Abbas Tabennenſium creatur Epiſcopus Alexandrinus. 536.16. à monachis ſpretus venit Conſtantinopolim, vt pro ſe ageret apud Iuſtinianum. ibidem 1.6
Paulus Epiſcopus Alexandrinus exulare cogitur. 537.14
Paulus Epiſcopus Alexandrinus damnatur. ibidem 14
Paulus diaconus Vigilij papæ. 550.17
Pauli Epiſcopi Nagran corpus efoditur & comburitur ab impio Dunaan. 532.31
Paulus Epiſcopus Vlpianenſis ſubſcribit Conſtituto Vigilij Papæ. 553.209
Pauli diaconi hiſtoria de Narſete improbatur. 567.11
Paulus diaconus errat in tractatione Trium capitulorum. 586.87
Pauperibus ægrotis hoſpitium conſtructum à Iuſtiniano Imp. 520.40
Pauperes eleemoſyna diſtribuatur à principibus, & ab Epiſcopis. 359.28
Pauperes oppreſsi à potentioribus. 568.15.16 17.28
Pauperes ſuperbos odit Deus. 563.7
Pauperum hoſpitiola opprimebantur à Ruccoleuo. 579.18
Pauperes paſcantur ab vnaquaque ciuitate. 570.16
Pauperibus theſauri ſunt erogandi. 582.6.
Pauperibus qui ſuccurrunt, opulentiores fiunt. ibid. 6.7
in pauperes liberalitas Tiberij Imper. commendatur. ibidem.
Pauperibus ſuccurrere debent principes. 525. ſuccurrant Epiſcopi. 534.8
Pauperibus erogentur Eccleſiæ facultates. 534
Pauperum cauſæ cognitæ in Valentina Synodo. 580.2
Pax Eccleſiæ quæritur à Iuſtino Imperatore, & ab Orientalibus Epiſcopis. 518.70
de Pace plura inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam. ibid. 75.76.77
ad pacem omnes hortatur Hormiſda papa. 519.10. vſque ad 30
Pacem qui exoptat, profeſsionem Catholicam non recuſet. ibid. 25
Pax inter Orientales & Occidentales facta eſt in die paſchatis. 519.56
de pace inita gaudium. ibid. 61
Pax magnum gaudium affert. ibid. 62
pro Pace Deo gratiæ redditæ. ibid. 72
Pax ibi eſſe ſolet frequenter, vbi boni ſunt principes. 520.46. incaſſum ab eo recipitur, qui contemnit pacis præcepta complere. 520.66. firmatur à Iuſtiniano Imp. cum perſis. 532.2. inter Iuſtinianum Imp. & Athalaricum Regem, ſine præiudicio Catholicæ fidei. 527.37. Eccleſiæ eſt ſalus Imperij. 552.22
Pacem exoptat Totilas Rex à Iuſtiniano. 547.13
Pax conciliata inter Francos & Gothos nuptijs Brunichildis. 567.18
Pacem redimit Sophia Auguſta à Coſrhoe Rege perſarum. 575.13
Pax oritur inter Reges Francorum virtute S. Martini. 577.3
Pax ſtabilitur inter Chilpericum & Childebertum Reges. 548.11
Pacem maxime diligebat Reccaredus Rex. 588.30
à peccatis multa mala oriuntur. 539.10.31.41
Peccata cauſa fuerunt, vt daretur robur hoſtibus. 574.2. cauſa ſunt ſæpe ruinarum. 575.2.3. interdum cauſa ſunt terræmotus, famis & peſtilentiæ. 578.2. punit Deus, licet interdum non ſtatim. 576.5. clericorum ſunt acrius puniendæ. 588.30
Peccati culpa cum dimittitur, non ſemper dimittitur pœna. 561.7
à peccatis purgat Orbem Iuſtinianus. 531.99
Peccata Dei iudicio ſæpe deteguntur. 587.37
Peccatores à Deo puniuntur. 556.27.42. caueant ne incipiant labi. 521.4. nunquam ſunt ſpernendi. 537.16. flagellis nonnunquam conuertuntur. 575.9.10.11
de pecunia in conſecratione ſoluenda. 533.36
pecuniam apperunt Reges. 544.4.5
pecunia contemnitur à ſeruis Dei. 530.32. 542.8. iniqua reſpuitur à Sanctis. 567.24
Pelagius Epiſcopus Azanitanus. 518.13
ad Pelagium ſcribit Ferrandus, an liceat aliquem condemnare poſt mortem. 529.9
Pelagius diaconus S. R. E. legatus Agapeti Papæ. 534.1
Pelagius S.R.E. diaconus legatus Apoſtolicus in Concilio Conſtantinop. ſub Mena. 536.73. diaconus Apocriſiarius trium Romanorum pontificum, ibi. 116. Gezam profectus ad deponendum Paulum Alexandrinum. 537.14. diaconus legatus Apoſtolicæ ſedis interpellatur à monachis Iæſitanis aduerſus Origenitas. 538.19. cum Menna ſententiam fert in Origenem ibid. 3. Romam redijt. 542.3
Pelagij ſtudia aduerſus decretum Iuſtiniani de fide. 546.11
Pelagius ſtudet armare contra edictum Iuſtiniani Africanos Epiſcopos. ibidem.
Pelagij diaconi reſponſio ad Totilam. Regi. 547.1
ad Pelagium oratio Totilæ Regis. ibid.
Pelagius à Totila laudatur. ibidem.
Pelagij diaconi reſponſi ad Totilam. ibid.
Pelagius prò Romanis exorat Totilam, & ipſium mittiorem reddit. ibid. 13. mittit legatus ad Iuſtinianum à Totila Rege ibid. 20. rogat pro captiuis, & à Totila obtinet quod vult. ibid. 2. 3. 4. Conſtantinopolim adductus, ne Vigilio mortem inuleret. 551.1. Papa creatur. ibid. 10. à quibus Epiſcopis ſit ordinatus. ibid. ſe purgat à calumnia ſibi illata de morte Vigilij. ibid. 20. capit Quintam Synodum. ibid. 21. laborat pro Quinta Synodo. 556.4. Narſetem monet aduerſus Epiſcopos ſchiſmaticos. ibid. 4. vſque ad 11
à Pelagium recurrunt populi. ibid.
Pelagius per Narſetem multum proficit. ibid. 6. Papa Sapaudum Archiepiſcopum conſtituit Vicarium Apoſtolicæ ſedis. 557. 18. 19. Tuſciæ Epiſcopos obſtirma reprehenſos data fide ſua ratione, litteris ad vnitatem reuocat. 556.
Pelagij Papæ obitus. 559.1. primi capituli. ibidem.
Pelagius quanto tempore ſederit. 559. baſilicam SS. Apoſtolorum coepit. ibidem.
Pelagij epiſtola ad Vigilium ſcripta ex Sibilia. ibid.
ad Pelagium legatio Childeberti Regis. ibidem 7
Pelagius duas ordinationes habuit. ibid.
Pelagij Papæ librum mittit S. Gregorius. Hibernos pro Quinta Synodo.
Pelagius Secundus Papa creatur. 572.
tur conſilio & auxilio S. Gregorij. ibid.
Pelagius librum edidit pro Quinta Synodo. ibidem. Papa ſcripſit epiſtolam ad Iohannem Archiepiſcopum de tranſlatione epiſcoporum.
Pelagij epiſtola ad Italiæ epiſcopos.
Pelagius mittit Apocriſiarium Constantinopolim S. Gregorium diaconum.
Pelagij Papæ epiſtola ad Gregorium diaconum de Longobardis.
ad Pelagium mittit clauem auream antirit Rex Longobardorum.
Pelagij iuſſu ſcribit Gregor. aduerſus Nematicos.
de Pelagij Papæ epiſtola ad vltim. ibid.
Pelagius per Exarchum exigitur Schiſmaticos. ibid. 85. Papa vocat ad vnitatem Eccleſiæ Hibernos Epiſcopos. ibid. 87.
ritam reddit Synodum Conſtantinopolitanam à Ioanne congregatam. 588.
tam habet ſententiam pro Gregorio Iſcopo Antiocheno.
Pelagij epiſtola ad Epiſcopos ad Synodum Conſtantinopolitanam vocatos.
8.
Pelagius exoptat Eccleſiæ pacem. ibidem demonſtrat ratiſum eſſe Romani Pontificis generalem Synodum congregari. ibid. 9

Constantinopolitanam Sy-
ibidem 2. comminatur excom
nem in Ioannem Episcopum.
ibidem 11
ola multis argumentis
ugnantes hæreticis, qui oppugnant
Papæ. ibid. 13. 14. 15. 16
Papa insurgit in Ioannem Con-
politanum, qui sibi arrogauit
Oecumenici. 587. 8. 9. 118. 14. ape-
ibi in Ecclesia. 587. 18. de-
humilitatem Ioannis Epi-
Constantinopol. ibid. 17. demon-
ando diabolos per superbiam
ipse virtutum. ibid. 18. admo-
Episcopos ne obediant Ioanni Con-
politano patriarchæ. ibidem 19
ondet ad exsultationem de pro-
ibid. 20
inaria moritur. 630. 3. quo
mortuus sit. ibidem.
maxime pluuiæ. ibid. 4
tabulis ornauit Confes-
Petri ibid. 5. eorum suam fe-
chium pauperum senum. 590. 1
Hermetis. ibidem.
Laurentij 3. & eius
tabulis argenteis exornauit.
Concilium Romanum.
ibid.
ad Germaniæ & Galliæ Epi-
perfationibus Ecclesiæ. 590. 9.
solitudo & feruor in reuo-
Gallicanicis ritibus. 586. 29. & seq.
& seq.
ordinationes fecit. ibid. 10
sapienter expugnat Fulgentius.
ibid.
rapiezantur Iudæi à S. Auito.
ibid.
fortissimus adulterium im-
commisit cum Rosimunda Re-
Albouini Longobardorum
interfici. ibid.
ad limina Apostolorum ad sa-
ibid.
Coli iussit & ornari in Gallia
Longobardos. ibid. 8
Eutychio li-
bertur. 564. 26
Iustini cum gratiarum actione
ibid.
Toronensis Episcopus statuit ie-
ante Natalem Domini. 582. 12
dictas sit Armenia Maior. ibid. 10
Rex scribit ad Iustinum Impera-
de Lazorum Rege. 522. 19. rogatur
Chunos, vt Christianos perdat. ibidem.
& Romani facti sunt inimici. ibidem.
bellum excitarunt contra Lazos ad fi-
dem conuersos. ibidem 20. 21. cadauera
mortuorum proijciunt canibus & aui-
bus. 522. 21
pacem firmat Iustinianus. 532. 2
Rex. meritt exercitum in Impe-
rium Romanum. 543. 1. terra expeditio in Ro-
manos. 544. 3
conferunt philosophi, relictis
Christiani, sed eorum mores pertæsi re-
uertuntur. 554. 14
à Iustino. 576. 43. deuastant
Imperium. 574. 1. vniuersam
Syriam. ibid. 3. admi-
virtutes Gregorij Episcopi An-
ibidem.
afflixit Armeni. ibid. 22
principes trucidati ab Armenis
ibidem.
à Romanis. 579. 1
tones incursionem facit. Iusti-
Dux Romanorum. ibid.
cum Persis pugnat Mauritius Dux, & eos
vincit. 583. 4. 5
Persæ consulebant magos, à quibus sunt de-
cepti. 589. 49
Persicum bellum sub choatum à Iustiniano
Imp. 527. 45
de Persicis rebus sollicitudo Iustiniani qui-
bus ostensa signis. 527. 50. 51
in Persico bello auxiliatus est Iustiniano Im-
peratori Erulorum Rex. ibid. 52
Persicum bellum prospere gestum. 589. 49
in Persico bello creatur Magister militum
Mauritius. 583. 1. 2
in Perside Manichæi omnes occidantur. 523.
15
in Perfidem progressus philippici præfecti
Orientis. 588. 5
Persecutio Dunaan Regis in Christianos. 522
31. & seq. excitata per Theodorum Epi-
scopum Cæsariensem in Vigilium Papam
547. 27. Iustiniani in Episcopos Orthodo-
xos. 563. 12. excitatur Hispania à Leuuigil-
do Rege Ariano. 583. 32
de Persecutione magna Longobardorum.
573. 4. mota in suum Episcopum luit pœ-
nas populus Antiochenus. 587. 22
ex Persecutione crescit Ecclesia. 589. 13
Persecutor quidam Longobardus voluit
interficere S. Hospitium. 575. 5
Persecutoris dextera dirigitur suspensa, quę
sanatur à S. Hospitio. ibidem.
Persecutor abiecta impietate fit monachus.
ibidem.
Personæ nomine abutuntur hæretici. 519.
108.
Pertinaces sunt coërcendi legibus sæculi.
536. 12
Peruisum obsedit Totilas Rex Gothorum,
accepit. 546. 1
Peruisinum Episcopum occidit Totilas. ibi-
dem 2.
Pestilentia Alemannos milites templo diri-
pientes inuasit. 555. 15. 4
Pestilentia inuadit Romam, & eam depo-
pulatur. 590. 11
Pestilentiæ tempore sagittæ cœlitus missæ
in homines. 590. 11
Pestis dira Italiam vexat. 539. 12. missa in Ori
entem per angelos malos 544. 7. effectus
mirandi. ibid. 8. ad annos plurimos pro-
pagata, & totum ferme terrarum orbem
occupauit. ibidem 11
à Peste liberantur Constantinopolitani im
cessione beatæ Mariæ. ibid. 10
Pestis & bellum Constantinopolim vrget.
578. 9. persæpe propter peccata. ibidem 11
Pestem moriuntur Clodoberius & Dogober-
tus filij Chilperici Regis 583. 23. 24. interijt
impia Austregildis Regina. 583. 27
Pestis inguinaria vexat Italiam. 565. 25
Peste percussus puer, & de eo prodigium.
ibid. 26
Pestis peruasit Gallias & Germaniam. ibid.
583. 33
Pestem effugiunt Rhemenses ope S. Remigij
ibid.
à Peste liberat Treuerenses S. Nicetius. ibid.
24. liberantur Constantinopolitani pre-
cibus S. Eutychij. 578. 14
Petra Ecclesiæ ii concutitur, exagitatur to-
tus Orbis. 552. 18
in Petram insaniens Theodoricus pessumi-
uit. 523. 1
Petritæ, & paulitæ hæretici qui. 535. 84
S. Petrus & soluit, & ligat. 518. 59
ad S. Petrum oblationes mittit Iustinianus
Comes. 539. 21
SS. Petro & Paulo Iustinianus Ecclesiam
construxit. ibid. 97
S. Petro tenenti clauum assidet papa. 521. 25
S. Petri basilicæ obtulit pulcherrima mune-
ra Iustinus Imp. 573. 7
S. Petro consecrabantur primitiæ Imperij.
518. 67. obtulit munera Theodoricus Rex
Italiæ. 523. 7. 8. munera offert Iustinianus.
533. 18
ante S. Petri atrium affixum edictum Atha-
larici Regis contra simoniacos. ibid. 41
S. Petri Confessiones vniuersitas appetit
videre. 534. 5
S. Petrus & Paulus patroni Vrbis. ibid. 70
sub S. Petri protectione murus Romæ. 538. 2.
cæteris Apostolis præeminet, & est caput
omnium Apostolorum. 538. 27
S. Petri successorem non destituit Deus, li-
cet sit malus. 540. 10
S. Petro pulchra dona offert Belisarius. 541.
10
S. Petri locum tenet Papa. 550. 34. 551. 17. 18
SS. Petri & Pauli Ecclesia erecta à Felice
Namnetensi Episcopo. 574. 18. Ecclesiæ
frequentes, & præsertim in Gallia. ibid.
18. 19
in S. Petri Ecclesia Parisijs celebratur Con-
cilium. 580. 53
de S. Petri clauę grande miraculum. 585. 4
S. Petri aliam clauem fecit Antharit Rex, &
misit pelagij Papæ. ibid.
SS. Petri & Pauli patrocinio defenditur
Roma. ibid.
S. Petri confessionem ornauit tabulis ar-
genteis pelagius Papa. 590. 12. erat Ruthe-
norum regnum. Ruth. 11
Petrus intrusus in Ecclesiâ Apameæ. 518. 46
Petri Apamei scelera & turpitudines innu-
merę. ibid. 47. in monasteria quæ scelera
perpetrarit. ibid. 49. interfici iubebat mo-
nachos Orthodoxos. ibid.
Petrus Alexandrinus Origenista deregitur,
& à conuentu monachorum expellitur.
532. 17
Petrus alius Origenista expulsus. ibid.
Petrus Notarius S. Romanæ Ecclesiæ. 519. 54
Petrus sacerdos insignis legatus ad Iustinia-
num missus à Theodato, & à Gudelina.
534. 7. 1. ad Ioannem papam. 535. 21. ad Theo
datum Regem. 536. 2
cum Petro tractat conditiones pacis Theo
datus Rex. ibid. ter legatus à Iustiniano
ad Theodatum. ibid. 5
Petro & Tomaci præcipit Cassiodorus, vt
vasa sacra Eccl. æ restituant. ibid. 10
Petrus hæreticus damnatur ab Agapeto pa-
pa. ibid. 21
Petrus Episcopus Hierosolymitanus decl-
pitur ab Origenistis. 532. 24
ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum
scribit Agapetus papa. 536. 23
Petrus Episcopus Hierosolymitanus præ-
sulit Concilio. 536. 114
ad Petrum Hierosolymorum Episcopum e-
pistola Mennæ Constantinopolitani Epi-
scopi. ibid. 94
Petrus Hierosolymitanus Episcopus mitti
tur, vt auferat pallium Paulo Alexandri-
no. 537. 15. subscribere noluit edicto Iusti-
niani. 546. 47. moritur. ibid. 68. 70
Petrus Apostolicæ sedis Notarius. 536. 73
in Petrum & hæreticos exclamat Synodus
Constantinopolitana. ibid. 84.
in Petrum & socios sententia Mennæ &
Synodi Constantinopolitanæ. ibidem 9
Petri martyris testimonium aduersus Ori-
genem de animæ præexistentia. 538. 13
in Petrum Apamenum anathema Vigilij
Papæ. 548. 28
Petrus misit ad Episcopum Phari, vt ad se
mitteret abbatem Georgium. ibidem
ad Petrum præfectum prætorij multas con-
stitutiones mittit Iustinianus Imp. 541. 18
Petrus Exconsul mittitur à Iustiniano ad
reuocandum Vigilium Papam. 552. 25
petrus patricius mittitur à Iustiniano Imp.
ad Vigilium papam. 553. 30
Petrus S. R. E. diaconus subscripsit Consti
tuto Vigilij papæ. 553. 299

Petrus presbiter S. R. E. mittitur à Pelagio contra pseudomonachos. 556.12
Petrus Abbas Tripolitanus in Africa. 562.15
Petrus filius Androgini precibus S. Eutychij nascitur. 564.20
ad Petrum subdiaconum scribit S. Gregorius de continentia subdiaconorum. 589. 47.
Petro maiori familiæ Ecclesiasticæ ostensæ sunt pœnæ inferorum. 590.18
Phantasiastæ dicti sunt aliqui hæretici. 519. 147.
Phare ciuitas regia Dunaan capta ab Elesbaan Rege Æthiopum. 523.23
phatuarsa filius Regis Persarum à Manichæis seductus. 523.14
Philippico dat in matrimonium Gordiam sororem Mauritius Imperator. 587.25
Philippicus sit præfectus Orientis. ibid.
Philippico nolunt obedire milites in Oriente. 588.1. conciliantur milites per Gregorium Antiochenum Episcopum. 588.4
Philippici progressus in Persidem. ibidem.
Philippicus aduersus Persas armatur. 589.49 ducit venerandam Christi imaginem per exercitum. ibid. 50. victoriam obtinet. ibidem.
Philippicin curia Romanus exercitus in discrimen coniectus. ibid. 51
Philippicus mittit exploratorem Heraclium. ibidem.
Philippicus Episcopus Viennæ. 582.10
Philippus Rex Hispaniarum iure laudatur. 565.17
Philosophi, relictis Christianis, ad persas se conferunt. 554.14. relictis Persis, ad Christianos reuertuntur. ibid.
Philoxenes Episcopus Seuerianus ab hæresi conuersus, & quahter. 552.57
Philumenus mittitur à S. Theodoro ad Mauritium Imperatorem. 586.23
Phoca Magister militum vnus ex Decemuiris. 529.23
in Picentibus quinquaginta millia hominũ præinedia interierunt. 539.15
Pictauiensibus infertur magna clades à Chilperico Rege. 576.1
Pictor delens Veneris imaginem malè à dæmone tractatur. 564.15
Pictoris manus sanata à S. Eutychio. ibid.
Pictorum gens in Britannia conuersa est à S. Columbana. 565.30.31.32. Christianorum error de die Paschatis celebrando. ibid. 33 gens correcta, & ad canonicum paschæ diem translata. ibidem.
Pictura insignis de duobus victoribus Iustiniani per Belisarium obtentis. 541.5
Pietas in bello quantum possit. 522.8. ab hæreticis simulatur. 536.48. plerumq; victoriam parit. 556. 43. Regis Æthiopum in expeditione paranda contra Homeritas. ibid. in pauperes maximè commendatur 570.6.7.8
sub Pio Papa Quinto Christianorum victoria naualis. 533.60
Pistus diaconus Ecclesiæ Thelmissensis. 541. 16
Placidina vxor Leontij fœmina clarissima. 566.19. fuit comes indiuidua in bonis operibus Leontij. ibid.
Placidus offertur S. Benedicto à Tertullo patre viro clarissimo. 513.11
S. Placidus factus martyr in Sicilia à piratis. 541.27
in S. Placidi Actis inueniuntur aliqua commentitia. ibid. 27
Plato Episcopus Gratianopolitanus. 518.13
Plato philosophus affirmauit animas priores corporibus. 553.24
Plato dilatauit insaniam Paganorum. 558.33
à Platonis schola Origenes plura. ibid.
Plato Archidiaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum. 583.19
Plotinus affirmat animas priores corporibus. 553.24
Pluuiæ magnæ Pelagij tempore. 590.3
Pœna damnatorum, & gloria beatorum æterna. 538.70
Pœnis seipsos afficiunt impij. 554.15
Pœna peccati non semper dimittitur, licet culpa mittatur. 561.7. sequitur impios, & præmiũ Orthodoxos, si boni sunt. 589.38
Pœnæ inferni aliquibus ostensæ, vt corrigantur. 590.16.17.18
Pœnitentia cuiusdã sancti monachi per quadraginta quinque annos in turricula clausi. 523.19
Pœnitentiam in morte differre valde periculosum. 526.27.583.47-48.49
de Pœnitentia Belisarij. 538.10
Pœnitentiam agant peccatores, alioquin à Deo punientur. 576.3
Pœnitentiæ spatium reseruandum est se emendantibus. 511.18
Pœnitentia Theodori Cæsariensis Episcopi 552.19. Mennę Episcopi Constantinopolitani. ibid. 20. Mariæ Ægyptiacæ, & Mariæ Tarsensis. 525.22.23. Chilperici Regis, & Fredegundis Reginæ. 583. 23. reddit ex patricida sanctum. 526.45.46.47
Pœnitentium vera exempla. 525.22.23
Pœnitentibus fœminis monasterium ædificat Iustinianus. 531.59. dictum pœnitentia 535.107
Pœnitentes à tribulationibus liberantur. 536.42. ab Ecclesia sunt recipiendi. 513.195
Politici Nouatores ea sibi arrogant quæ ad papam spectant. 549.8
Pollio subdiaconus missus ad Hormisdam Papam à legatis. 519.57
S. Polyeuctus martyr colitur Constantinopoli magna veneratione. 527.57. in peruros est vltor, & quidsplis venientibus ad eius templum accidat. ibid. 5.
S. Polyeucti camera à Iuliana auro tecta. ibi.
Pompeius V.C. scribit ad Hormisdam Papã. 519.66. congratulatur Hormisdæ de pace. ibidem.
ad pompeium scribit Hormisda Papa. ibi. 77
Pompeius Senator occurrit legatis papæ. ibid. 44
Pompeij theatrum reparatur à Theodorico Rege. 526.31
Pompeius nepos Iustiniani coniurat in ipsum propter regnum. 531.20. coniurationis pœnas luit. ibid. 20
in Ponte Anienis monumentum Narsetis. 565.11
de Ponte, qui ab iniquis non poterat pertransiri, ostensa vitio militi. 590.17
Ponti Ecclesia non vult expungi nomina suorum Episcoporum. 520.47.54
in Ponti prædixit Eutychius Episcopus Mauritio, ipsum futurum Imperatorem. Ruth. 30
in Pontiam insulam missus est in exilium Siluerius Papa. 538.7
Pontiani Episcopi Africani epistola ad Iustinianum Imperat. 546.52
Pontianus non putat mortuos damnandos ibid. 53
Pontificum partes non sibi arrogent principes: alioquin labuntur. 563.1
Pontifex Romanus. Vide, Papa.
Populus vniuersus pro arbitrio mouetur à clericis. 519.22.23
Populi recurrunt ad Pelagium Papam aduersus schismaticos Episcopos. 556.11
Populus Constantinopolitanus ad meliorẽ frugem conuersus. 557.8. libenter sequitur sanctos Episcopos. 578.7.8.9.10.11.12. Antiochenus luit pœnas de persecutione mota in suum Episcopum. 587.22
Populi Constantinopolitani zelus aduersus impios. 580.1
Possessor Episcopus Africanus. 520. 11. ad Hormisdam Papam scribit. ibid. 12
Potentes ne se erigant contra clericos. 541.5 fulti fauore Regum vsurpant aliena bona 583.18
Potentiores opprimunt pauperes. 568.10. quos interdum iuuat pœnas. ibidem 11
Potestas Papæ magna est. 519.14
de Potestate Dei blasphemiæ Origenis. 178. 81
Potestatis insolentia frenanda est ratione. 586.12
Potestas artibus Philosophiæ est gubernanda. ibidem à Deo data est maior rapa, quam prophetis. 514.9
Prædicatio sit eadem, vbi vna est forma veritatis. 522.17.18 Ecclesia quam vilis. 514.7
de Prædictionibus eorum qui sunt prouisi moriturí. 530.24
Prædictio S. Cypriani de liberatione Africæ 552.5
de præexistentia animæ error Origenis. 551. 39.40.41.42.43.44.55. cũm seqq.
Præfationibus nouem vtebatur in Missa Ecclesia Roma. 510.2
ad Præfectos ciuitatum, scribit Hormisda Papa pro legatis Apostolicis. 519.59
Præfecti prouinciarum discedãt sine pontificum. 534.5. quid agere debeant. ibid. 6. Cappadoces infamati. 539.28. prouinciarum corrigendi ab Episcopis, & nisi peruerint, excommunicandi. 535.41.43
Præfectorum emendatione Reipublicæ bene consutum. 535.11. inspectores Episcopi constituantur. ibid. 13
Præfecti prouinciarum præsentiam exentium Metropolitano. ibid. 14. prouinciarum quale iuramentum præstare debeant. ibid.
Præfectura Prætoriana constituitur in Africa. 534.1
pro præfectura nihil soluendum statuit Iustinianus. 530.1
Præfectura Vrbis concessa à Iustino prodefensione oppressorum. 518.17
Præfecturam Vrbanam administrauit S. Gregorius Papa, & quo tempore. ibi.
Prælati labefactatim malis moribus cassati ruinarum. 530.9
Præmium sequitur Orthodoxos, si boni sunt, & pœna impios. ibid.
Præparatio sancti Fulgentij ad futurum transitum è vita. 510.1
in prærogatiuas Romanæ Ecclesiæ frustra hæreticorum turba. 514.2
Præsentinus Iudex togatus sacrificauit. 529.23
Præsides prouinciarum corrigantur à Episcopis, ac si opus sit, excommunicentur. 589.42.43
de præscriptione constitutio Iustiniani liberat. 541.12
de præscriptione centum annorum constitutio Iustiniani. ibid.
Prætextati Episcopi causã examinandã remissa Auxanio Arelat. Episcopo à Vigilio papa. 546.
Prætextatus Rothomagensis Episcopus fuit in quinta Synodo Aurelianensi. 559. 27. fuit in primo Concilio Parisiensi. 559. fuit in secunda Synodo Turonensi 560.3. accusatur à Chilperico Rege in Concilio Parisiensi. 580.13. suam causam agit. ibid. 14. accusatur furti à Chilperico Rege. ibid. 18.19. seductus confitetur peccata quæ commisit. 580.19.20. detruditur in carcerem, & deinde in exilium. ibi. 21. fuit in Pontificũ Synodo. 588.14. in Synodo Matisconẽsi recitat orationes. ibid. 22. detigatus odio perfidæ Fredegundis. ibid. reprehendit Fredegundem quasi alteram Iezabelem. ibidem
Prætextati constantia. ibid.
Prætextat⁹ percutitur ab impio sicario. 580.1

quam sacerdotes principatum. ib. in causa fidei ab Episcopis iudicantur. 528.7. interdum quibus hominibus vtantur. 529. 26.27. venerentur sanctos. 530. 23
pro Principibus etiam Arianis rogauerunt Deum Patres in Synodo. 531.17
principes diu meditentur seria. 532.1. consilant Senatum. ib. 2. audiant sanctos, & eorum orationibus nitantur. 532.2.3.6.7. no iudicent nisi laicos. 533.36. antequam bella tractent, sibi concilient numen diuinum. ib. 43
in Principe nihil magis præfulget, quam recta fides. 534.15
principes quas gratias Deo agere debeant. 534.19.60. mittebant fidei confessionem ad nouum Papam. 535.29.30
principum leges probantur ab Ecclesia, si innitantur sacris canonibus. ib. 54
cum principibus libere agendum in rebus fidei. 536.19
principes concordes sint cum sacerdotib⁹. 536.105. legationem mittebant ad Papam electum. 540.10.11. Nouatores sacrilegi, quia res Ecclesiasticas sibi vsurpant. 541.39
ad Principes non spectat concedere leges Ecclesiæ. 546.42
principes dementat adulatio. ib. 44
principes interdum tyrannicè ea sibi vsurpant quæ sunt Episcoporum. 547.44-553. 236.237
in Principe commendatur discretio. 547.10
principes ne sibi arrogent ea quæ ad papá spectant. 549.7.8. priuilegia habent à Papa. 555. 9. minus timendi quam Deus. 559.19. subditi sunt sacerdotibus. ib. 19
in principes præsumentes dare Episcopus Ecclesijs quid statuat Concilium Parisiense. ib. 24
principibus nihil licere præter ius. ib. 25
principes cum hæreticis non conuersentur, sed eos puniant. 551.8
in principibus damnatur auaritia. 565.7.8
principes interdum magistratus vendunt, & conficta causa multos fortunæ mulctãt ibid. 8. dent operam vt dissoluatur æs alienum. 568.15.16.17.18.19. cum regnare incipiunt, interdum optimi videntur, sed in fine alij apparent. 572.9. à papa auctoritatem aliquando habebant congregandi Concilia. ibid. 11
ad principes legationem mittebat papa, cũ regnare incipiebant. ibid.
principes auctoritatem non habent in Episcopos, sed papa & Concilium. 575. 11.13. sint clementes, & ab auaritia alieni. 577.4. formidant sanctos Dei. 579.31
in principibus commendatur munificentia. ib. 31
principes non timeant Episcopi pro veritate. 580.13.14.15.16
principibus ne sint adulatores Episcopi. ibid.
principium liberalitas in pauperes cõmendatur. 582.67
principes timeant Dei iudicium, & agant pœnitentiam. 583. 21.22.23.24. acquiescant sacerdotibus veritatem asserentibus. 583.26. alios superant fortuna, non semper tamen prudentia. 586.11. sæpe nolunt doceri, neq; admoneri. ib. insolentiam potestatis frenent ratione. ibid.
principum ornamenta quid significent. ibid. 13
principes dominentur passionibus. ibid.
comparantur ducibus apum. ibid. non sint tyranni. ibid. quid agere debeant, vt victorias obtineant. ibid.
principum fauore plerumq; vsurpant aliena bona petentes. 588.18
principes maiorem vtilitatem asserunt Episcopis, cum eos profequuntur, quam cum illecebris blandiuntur. 589. 2. scelestos permittit Deus ad Coronam sanctorum. ibid.
principum exemplar Reccaredus Rex. 589. 20.21.22.23
principes accipiant leges Ecclesiasticas à sacerdotibus. 589. 40. Ecclesiæ libertatem seruent. 590.26
ad principes verè quid spectet. 327.4. & seq.
principium omnium rerum est à Deo. 535.8
prisanius Lydus philosophus ad Persas se confert, relictis Christianis. 554.14. ad Christianos reuertitur. ibid.
priscianus Grammaticus quo tempore vixerit. 526.19. Symmachum laudat. ib. Cæsariensis Boëtium laudat. ibid.
priscillianistæ hæretici abstinent ab esu carnium sub abstinentia simulata. 538.23
similes nefandissimis Manichæis. ibid.
priscillianistarum hæresis damnata in Cõcilio Bracharensi. 563.14
priscus Emesenus alienas litteras mirabiliter imitabatur. 135.20
prisci fraus in fictitijs libellis. ibid.
priscus Episcopus Lugdunensis interfuit primæ Synodo Matisconensi. 582.10
Lugdunensis Episcopus primum locum obtinuit in Matisconensi secunda Synodo. 588.11. Lugdunensis Episcopus patriarcha nominatus in secundo Matisconensi Concilio. ibid.
priuilegium Iustiniani concessum Romanæ Ecclesiæ. 535.17.18.19.20. Iustiniani concessum Africanis Ecclesijs. 535.43. Iustiniani primæ Iustinianæ. ibid. 56. concessum primæ Iustinianæ à Vigilio Papa. 550.6. concessum Arelatensi monasterio à Vigilio Papa. ib. 8
priuilegia Romanæ Ecclesiæ non sunt minuenda. 540.20. Bizacenæ Ecclesiæ salua vult Iustinus Imperator. 568.19
de priuilegio falsò Iustiniani Imperatoris concesso Calsinensi monasterio. 541.29
de priuilegijs & titulis Ecclesiasticis Constitutio Iustiniani Imperatoris. 541. 21. 22.
probus Anastasij Imperat. sororis filius. 522. 21.
probus exercitum Hunnorum congregat, vt Iberis succurrat. ibid.
probus nepos Iustiniani coniurat in ipsum propter regnum. 551.20
probus Abbas monasterij S. Andreæ. 581.9
S. Probo ædificata Ecclesia à Narsete Duce. 568.13
processiones quomodo antiquitus fiebant. 519.35
procli Epistola in medium affertur contra Ibam in Quinta Synodo. 353.222
procopius missus ad Persicum bellum à Iustiniano Imperatore. 527.45
procopij admiratio de euentu rerum. 533. 29.
à procopij calumnia vindicantur Franci. 540.11
prodigia perterrent Hebræorum Ducem. 522.63
prodigium de puero peste percusso. 571.12, 13.
prodigia quæ aduenerunt antequam Italia feriretur gladio Longobardorum. 567.13
de proditione Græcorum in Hermenegildum Regem. 583.4
prœmium à Constantinopolitano Episcopo affixum libello Hormisdæ papæ. 519.48
professio fidei Catholicæ promulganda à legatis Hormisdæ Romani pontificis. ibid. 7.
professio fidei à Ioanne Constantinopolitano Episcopo exigitur. ibid. 7.8. fidei Epiphanij Episcopi Constantinopolitani. 520.32. fidei Iustiniani Imperatoris. 533.8
professionem fidei mittit Eutychius Constanti-

stantinop. Episcopus ad Vigilium Papam. 553.8
professio fidei primo fiebat in Concilijs. ibid.39
professiones fidei multorum Episcoporum mittit Vigilius papa ad Iustinianum Imperatorem. ibid.50.51.52
professio Quintæ Synodi omissa, quia tractabatur de personis, & non fide. 572.13
professionem fidei mittebant Episcopi statim creati ad papam. 581.6
professio plenior & exuberans Episcoporum Gothorum. 589.36. exacta sanctissimæ Trinitat. 589.23. fidei Episcoporum Ruthenorum. Ruth.28.49
profaturus Episcopus Bracharensis. 563.14.17.
proiectus Episcopus Nasitanus subscripsit Constituto Vigilij Papæ. 553.209
proiectus Notarius mittitur à Pelagio contra pseudoepiscopos. 556.12
proles interdum non cõceditur à Deo, propter eius occulta iudicia. 550.14.15
promissa sunt seruanda Deo. 553.552
propassiones fuerunt in Christo, non autem passiones. 563.4
prophetæ à Deo non tantam habuerunt potestatem, quantam habet Papa. 552.9
prouidentia Dei in gubernanda Ecclesia Romana. 540.6
de prouincijs responsio Pelagij papæ. 587.20.
prouincia quot Episcopos habere debeat. ibid.vnaquæq; habeat Iudices. ibid.
prouinciarum præfecti quale iusiurandum præstare debeant. 535.14
ad prouinciale Concilium referantur causæ Episcoporum. 587.20
proximo erranti succurrendum est oratione. ibid.18.19
psalmodia & luminaribus vtebantur Christiani in sepeliendis mortuis. 565.21
psalmos interpretatur Cassiodorus. 562.19.
pseudoepiscopi multa mala pariunt. 536.49.
pudor sit mistus cum seueritate. 572.19
puella arreptitia à dæmone cruciata curatur à sancto Eutychio. 564.19
puer Christianus martyrium affectabat. 522.38
pueri Christiani supra ætatem consilium. ibid.
puero Christiano frustra blanditur Dunaan Rex. ib.19
puer matrem martyrem exoptat, & ad matrem ire properat. ibid.57.58.59.60.61
puer contemnit Regem & Reginam. ibid, 58.59.60
puer prouocat iram Regis, & currit in ignem ad matrem. ib.61
pueri præmunciant Africam à VVandalis liberandam. 532.1. tres à S. Eutychio curati sunt oleo sancto. 564.15.14
de puero peste percusso prodigium. 561.56
puer in cœlum sublatus omnes linguas dicit. ib.
pueri duo Regem Sigebertum interfecerunt. 579.5
de puero Iudæo ab incendio liberato. 552.24.
ad puerum infirmum accersitur hariolus & moritur. 575.29
puer alius infirmus curatur puluere sepulchri S. Iuliani martyris. ibid.
pugna Francorum aduersus Thuringios. 527.77
pugna cum bestijs aliena est à Christiana religione. 521.1
puluis sepulchri S. Martini reuocat ad vitam Gregorium Episcopum Turon. 574.21. sepulchri S. Martini haustus liberat à morbo sanctum Gregorium Turonen sem. 579.53
puluere Sepulchri S. Martyris curantur infirmi. 573.9
pyratæ in Sicilia occiderunt S. Placidum & socios. 541.57
pythagoras asserit animas priores corporibus. 553.241
pythagoras Episcopus Synopenus. 518.13
pythonissam consulit Moroueus. 580.8

Q.

QVadragesimam quanta abstinentia iunauerit Iustinianus Imp. 527.43
de Quadragesima ante Natalem Domini quid statuerit Concilium Matisconense. 582.11
Quadraginta martyres necati à Longobardis. 579.10
Quæstiones de fide ad Summum Pontificem sunt referendæ. 520.2.38.57. inter Episcopos ortas Iustinus ad Hormisdam defert. 520.3. minores ad Iudices & ad Synodum referantur. 587.20. maiores & difficiles ad Apostolicam sedem referendæ. ibid.
in Quæstionibus aliquibus interdum imponendum silentium. 547.41
Querelæ Totilæ Regis ad Senatores Romanos. 547.19
Quercus translata orationibus S. Launomari. 567.22.23
Quintianus Episcopus Ruthenensis fuit in Synodo quinta Aurelianensi. 552.27
de Quinta Synodo cogenda tractat Iustinianus Imperator. 553.20
Quinta Synodus conuocatur ad sedandos tumultus. ibid.
Quinta Synodus indicitur ex Vigilij Papæ sententia. ibid. 24
Quintâ Synodum trahere cupit in Occidentem Vigilius Papa. ibid.125
Quintæ Synodi Acta corrupta. ibid. 29.30. actiones quot fuerint. ibid. qui præcipui interfuerint Episcopi. ibid. 32. Collatio prima. ib. 33. Collatio secunda. ibid.36. Collatio tertia. ibid.39. Collatio quarta. ibid.40. Collatio quinta. ib.41
in Quinta Synodo tractatur de epistola Theodoreti nomine supposita. ib.43
Quinta Synodus in principio minime legitima. ibid. ex parte suppositæ, & in aliquibus mutilata fortasse ab hæreticis. ibid.
in Quinta Synodo recitatur epistola conficta nomine Theodoreti. ib.45
Quintæ Synodi Collatio sexta admodum depravata. 553.211.212
Collatio septima. ibid.213. Collatio octaua & vltima. ib. 216
Quinta Synodus in initio non fuit Oecumenica. ibid.219.220.
Quinta Synodus qua auctoritate facta sit Oecumenica. ib. 224
Quintæ Synodo resistentes Iustinianus Imperator punit exilio. ibid. 221
consenserit Vigilius papa. ib. 223
Quinta Synodus cur non laudata, vt aliæ quatuor. ib. 225. quod sit Oecumenica probatur. ib. 226
pro Quinta Synodo liber Pelagij Papæ. ibi. 228.
Quintam Synodum confirmarunt Leo Secundus, & Hadrianus papa. ib. 229
in Quinta Synodo defideratur damnatio Origenis. ib. 238
ad Quintam Synodum epistola Iustiniani de erroribus Origenis. ib. 229
Quinta Synodus ab Origenistis mutilata. ib. 244. corrupta à Monothelitis. ib. 247.
Quinta Synodo completa, quæ gesta sint. ib. 248.
à Quinta Synodo cur omissa professio fidei. 572.13
Quintam Synodum Vigilius papa comprobat. 556.4
Quintæ Synodi germana exemplaria ib.
Quinta Synodus recipitur à Pelagio papa 555.11. à Cassiodoro omissa. 556.
pro Quinta Synodo laborat Pelagius papa. ib. 4. Synodo librum edidit Pelagius papa. 577.2
S. Quintianus Episcopus Aruernensis. 573.27. ex monacho reddit clerum S. Gallus. ibid.
S. Quiriacus laborat aduersus Origenistas. 533.13. detegit pectrum Alexandrinum, Origenistam, & ipsum expellit. ib.17. praficit conuentui monachorum Cassianis genere Scythopolitanum. ibid.
S. Quiriaco ostensa visio contra Origenistas. 571.17
S. Quiriacus liberat Nestorianum ab hæresi. ibid.18.19.20
Quodvultdeus Episcopus vult præponi S. Fulgentio Concilio Vzetensi. 553.3.
Quodvultdeo libentissimè cessit S. Fulgentius. ib.18.19
Quodvultdeus Episcopus Numanæ Ecclesiæ scripsit Constituto Vigilij papæ. 553.209

R.

RAdegundis filia Bertharij Regis Thuringorum ducta captiua à Clotario Rege Francorum. 527.77.78 captiuæ vita restitutio. ibid. 81. cupit fieri martyr. ib. 82. uotio. ib. in vita nubit Clotario. ibid. 83.
Reginæ humilitas & eleemosynæ. ib.
Reginæ studium in obligendis reliquijs Sanctorum ex toto orbe. 566. 28. 29. mittit Regulum presbyterum ad accipiendas reliquias S. Mammetis. ibid. 28. moritur. ib. 29. consilio facere voluit. ibid. 30. legationem mittit in Orientem pro ligno Crucis. ibid. Regina quanta veneratione reliquias susceperit, & lignum sanctæ Crucis. 566. 29. 30. 34. alia legationem mittit in Orientem ad Imperatorem. ib. 41. profisto est suis periclitantibus in mari. ib. 42. Reginæ gloria. ibid. 43. Regina mentis cultæ à Fortunato, & merito. ib. 45.
de Radegunde obrectatores in deteriorem partem acceperunt, quod à Fortunato maretur. ibid.
Radegundem Reginam commendat Fortunatus S. Martino. 563.3.
S. Radegundis seruat virginem Deo dicatam. 587.30. litteræ ad Episcopos in commendationem sui monasterij. 572.23. commendat suum monasterij Episcopis. ib. 28. constituit Abbatissam Agnetem sanctimonialium. ib.
de S. Radegunde pacifice altercantes Aoppolitani. ib.
S. Radegundis supremi persolunt Gregorius Turonensis. ib.
S. Radegundis corpus cũ psalmodijs sepultum. ib. 38. 39. restituit lumen cæco. ib. 40.
ad S. Radegundis sepulchrum plurima miracula. ib.
ad Radegundem epistola plurimorum Episcoporum de seruanda institutione monastica. ib.
Ragnemodus, vel Regnamundus Episcopus S. Germano in Episcopatu succedit. 573.23. liberatus à morbo, hausto puluere sepulchri S. Martini. ib. venit ad Gregorium Turonensem. ib.
Raptores à Deo puniuntur. 556.27.28.
in Raptores Lex Iustiniani Imp. ib.
Raptores mortis supplicio condemnati, quamuis libet fœminarum incendio cremari statuit Iustinianus. ib.
Rauenna illustrata ædificijs à Theodorico Rege.

Patriarcham Hierosolymitanum pro reliquijs S. Mammetis. 566. 28. iterum mittitur à Radegunde ad Imperatorem. ib. 41
in mari cum socijs agitatur fluctibus. ib. 42. & socij liberantur auxilio Radegundis Reginæ. ibid. 43
Relatio legatorum Apostolicæ sedis de occisione Ioannis hospitis. 519. 28. legatorum de rebus Dorothei Thessalonicensis Episcopi. ibid. 141. Dioscori legati de obitu Ioannis Constantinopolitani Episcopi, & creatione Epiphanij. 520. 7
Religiones caute videant quomodo tyrones excipiant. 532. 10. 11. 535. 10
Religioni cum consulitur, Imperium propagatur. 533. 31. 053. 16
de Religione Longobardorum. 573. 3
Religio verum fundamentum Regnorum. 576. 3
Reliquias desiderat Iustinianus ab Hormisda Papa. 519. 93
Reliquiarum sacrarum cultus. 519. 95. 560. 4.
Reliquiæ mittuntur ab Hormisda ad Iustinianum. 519. 119. ab incendio subtractæ. 526. 29
Reliquiæ ædificata basilica. ib. 30
reliquiæ Sanctorum quam malè tractatæ à Samaritanis. 530. 19. ex Hispania in Galliam asportantur. 546. 6
reliquiarum vsus pristinus perseuerauit in Ecclesia. 548. 5
reliquiæ aureo curru circumuectæ à Menna episcopo Constantinopolitano. 552. 12
sanctorum sanitatem restituunt Iustiniano Imperatori. 560. 2
ex reliquijs Sanctorum oriuntur miracula. ibid. 4. 8. 9
reliquiæ cum psalmodia transferri solitæ. ibid.
de reliquijs aliqua notatu digna. 560. 9. 10. 566. 28. 29. 30. 31. 32
reliquias dat Iustinianus S. Germano, quas honorificè condidit in Ecclesia S. Crucis. 561. 14
reliquiarum sacrarum cultus vrget in Gallijs. 566. 28
reliquiæ sanctorum à Pelagio Papa missæ Roma ad Childebertũ Regem Fran. 566. 21. 59. summo studio conquisitæ à Radegunde regina. 566. 28. sacræ quanta veneratione susceptæ sint à Radegunde regina. ib. 29
reliquias semper venerati sunt omnes Catholici. 572. 29
reliquiæ non sunt curiositate, sed deuotione inquirendæ. 590. 3
in honore sunt habendæ. 576. 2. 3
reliquias SS. Andreæ, & Lucæ, aut Luciæ transtulit Constantinopoli S. Gregorius. 582. 8
reliquiæ portantur Romam à S. Gregorio papa. 586. 25
S. Remigius episcopus Aruernensis ad quē annum peruenerit. 541. 26
remigius episcopus Bituricensis fuit in Concilio Matisconensi. 582. 10. 588. 22.
Reparatus episcopus Carthaginensis scribit cum Concilio ad Ioannem papam. 532. 23.
ad Reparatum epistola Agapeti papæ. 532. 37.
res ecclesiæ ne auferantur à quibuslibet: alioquin excommunicentur. 570. 19. 20. & à Deo puniuntur huiusmodi sacrilegi. 570. 22. 23. 26. 572. 4. 573. 12. 579. 16. 17. 18
restitutus Legatus Concilij Bizaceni ad Iustinianum Imperatorem. 541. 9. 10
resurrectio corporum credenda est, contra Origenem. 538. 61. 67
in Resurrectione corpus nostrum erit palpabile. 586. 3.
de Resurrectione liber Eutychij flammis damnatur à Tiberio Imperatore. ibidem 6.
Resurrectionis mysterium celebratur in die Dominico. 588. 17. 18
Retharius Dux dirigitur ad Concilium Matisconense. 588. 12
S. Remigius liberat à peste Rhemenses. 565. 27
Rhemis tenet sedem regni Sigibertus Rex. ibid. 23.
Rhemenses liberantur à peste ope S. Remigij. ibid. 27
Rhetorica Christiana ad persuadendum quæ sit. 588. 4
Rhodius moriens prædicit sex iuuenes moriturus. 590. 24
Riculfus coniurauit cum Laudaste Præfecto in Gregorium Episcopum Turonensem. 583. 25. accepit promissionem de episcopatu Turonensi. ibid. accusator Gregorij Episcopi patefecit insidias. ib. 29
patrati sceleris luit pœnas. ib. 30
Riculfi duo, alter presbyter, alter vero clericus Turonensis. ib. 35
Riggo Spatarius Totilæ regis ad sanctum Benedictum venit, & ab eo detegitur. 543. 5
Rigunthis reginæ magna charitas in Gregorium Turonensem episcopum. ibid. 18
ritus Romanæ Ecclesiæ ex traditione Apostolorum. 538. 26
Rogationes in media Quadragesima instituit S. Gallus. 565. 29
Romæ publica lætitia propter vnionem Ecclesiæ Orientalis cum Occidentali. 519. 72.
Roma triumphauit de superata Orientalium perfidia. ibid. noua dicitur Constantinopolis. ib. 96
Romæ sunt sepulti Petrus & Paulus Apostoli. ib. 91
Romam vocatur ab Hormisda papa Dorotheus episcopus Thessal. ib. 126
itidem Aristides presbyter. ib. 127
Romæ concitantur turbæ à monachis Scythis. 520. 18
Romam reuertuntur sub Hormisda legati Apostolici. ib. 28
Roma recedunt legati Orientales. 521. 5
Romæ mœnia instauruntur à Theod. Rege. 526. 31
Roma vexata ingenti fame. 534. 10. 547. 7. 8. à Theodorico laudatur. 526. 31. ipsa rogati Iustinianum pro pace. 534. 72. 73
Romæ aperire publicas scholas studuit Agapetus Papa. 535. 89
Romæ Ecclesiastica doctrina ex Apostolorum traditionibus. ibid. 90. qua occasione introductæ scholæ Theologiæ. ibidem 91.
Romam ingressus est Belisarius Dux exercitus Iustiniani. 537. 6
Romæ mœnia à Belisario reparantur. ibidem.
Roma quo tempore à Belisario fuerit capta. ib. 2. Romanis subijcitur post annos sexaginta. ibid. 7. 8. obsessa à Vitige rege Gothorum. 538. 1
Romæ murus sub protectione S. Petri. ibidem 2.
Roma reddita fortior, exposita superstitione Gentilitia. 539. 13. 14
Roma quanto tempore obsessa. ibid. 14. liberata ab Arianis Vigilij opera. 544. 1. item ab hostibus. ibid. discessit Vigilius Papa, & in Siciliam se contulit. 546. 54. quando non discedat summus Pontifex. ibid. 55
Romam mittit frumentum è Sicilia Vigilius papa. ibid. 59. mittit Vicarium Valentinum Episcopum Siluæ Candidæ Vigilius Papa. ibid. 60. produnt Isauri. 547. 10. ingreditur Totilas. ibid. 11

Roma muris ſpoliatur aliqua ex parte à Totila Rege. ib.22
pro Roma ſeruanda litteræ Beliſarij ad Totilam Regem. ib.23
Roma munitur & illuſtratur nouis ædificijs à Totila. ibid.23. ciuitatum omnium maxima & munificentiſſima. ib.23
Romam ingreditur & munit Beliſarius. ibid.25
Roma iterum capitur à Gothis. 550.23
Romani reuocat ciues Totilas. ib.
Roma quæ paſſa ſit à Longobardis. 573.1
Romani ad ſanandos infirmos ad limina Apoſtolorum veniebant multi. 575.6
Romæ erexit monaſterium S. Gregorius. 582.7.
Romam reuertitur S. Gregorius cum reliquijs. 586.25
Roma obruitur Tiberis inundatione. 589. 54. poſita in angultia propter Longobardos 584.16. diuinitus defenſa. 588.3.4
Romano Pontifici potiſſimum ex prærogatiua primatus incumbit pauperũ cũram gerere. 536.110
Romanum Concilium in cauſa Orientalium congregatum ab Hormiſda. 518.83. ob emergentem quæſtionem. 534.13 habitum à Pelagio Papa. 590.6
Romanus clerus eligit Vigilium in Summum Pontificem. 540.7
Romani clerico in conſilium de eligendo Summo Pontifice. ibid.
Romanus clerus nimis abiectè ſe geſſit cũ Iuſtiniano Imperatore. 554.2
Romanis recuperauit Siciliam Beliſarius Conſul. 535.94
Romana Eccleſia luget ſub Rege Gotho. 541.27
de Romanæ Eccleſiæ primatu ſcripſit S. Fulgentius. 519.115.
Romanæ Eccleſiæ oppreſſores quales eſſe ſoleant. 526.21
Rom. Eccleſia laborat ſub Rege barbaro 527.63
Romanæ Eccleſiæ prærogatiua. 534.11. primatus pluries probatus. 534.33. primatus vbique elucet. ibid.31. auctoritas. ibidem 32.
Romana Eccleſia dicta Apoſtolica ſedes, & Catholica Eccleſia. ib.43.44.45
Romanæ Eccleſiæ laudes effuſas ægrè ferũt Nouatores. ib.44
de Romanæ Eccleſiæ priuilegio conceſſo à Iuſtiniano Imperatore. 553.16
ad Romanæ Eccleſiæ vnionem reuerſi Rutheni. Ruth.4. vſq; ad 11
à Romana Eccleſia accepit regnum Ruthenorum Demetrius. Ruth.12
à Romana Eccleſia condita Chronographia. 536.53
Romanæ Eccleſiæ maieſtas non ex diuitijs, ſed ex Apoſtolica auctoritate. ibid.12. ritus ex traditione Apoſtolorum. 538.26
à Romana Eccleſia principium ſumpſerunt omnes aliæ Eccleſiæ. ib.27
Romanæ Eccleſiæ excellentia. ibid.
Romana Eccleſia gubernatur prouidentia Dei. 540.2
Romanæ Eccleſ. priuilegia non ſunt minuenda. ib.20
Romana Eccleſia non lædetur aduerſis. 590. 3. vtrebatur in Miſſa nouem præfationibus. 590
Romanus exercitus afficitur nouis cladibus à Gothis. 548.1.
Romanum exercitum comitata veneranda Chriſti imago victoriam parit. 589 49.50
Romanorum exercitum bis ſuperauit Totilas Rex Gothorum. 542.1
Romanorum exercitus optimè gubernatus à Iuſtiniano fratre Iuſtini. 579.4. profligatus in Colchis. 555.17
Romano Imperatori alij Sarraceni obtemperabant, alij verò erant hoſtes. 522.63.64. qui hominis leges ſanciuerint. 529.28
in Romanum Imperium mouit exercitum Coſrhoes Rex Perſarum. 540. 38. exercitum immittit Perſarum Rex. 553.13
Romani Imperij theſaurus impenſus in vanos homines. 558.12
Romani Imperij finis quodammodo aduenit. 567.13
Romano Imperio ſe adiungunt Armeni. 573.22
Romanum Imperium inuaditur ab Auaribus. 574.1. depopulantur Perſæ. ibid.
in Romanos datum eſt robur hoſtibus, peccatis vrgentibus. ib.2
in Romanum Imperium graſſantur Auares. 587.26
Romanos vrget dira fames. 547.7.554.10
Romani in quanta miſeria. 547.8
Romanus vir in Tiberim ſe proijcit præ fame, ſpectantibus filijs. ibid.9
in Romanos benignitas Totilæ Regis. ibid. 22.22
Romanorum res in miſerabilem ſtatum redactæ à barbaris. 558.68.9.10
in Romanos benigna eſt Amalaſuntha. 526. 34.
in Romanos iniqui Gothi. ibid.
ad Romanos ſcribit Athalaricus Rex. 526. 38.
Romanis ſe dat Gillimer Rex. 534.31
à Romanis Franci victi. 555.13
Romani olim dicebantur Catholici. 574. 9. 583.47
Romani Perſas ſuperant. 579.4
Romanam præfecturam adminiſtrauit S. Gregorius Papa, & quo tempore. 581. 5
Romani tractant cum Ducibus quid agendum in prælio, 547.6. & Perſæ facti ſunt hoſtes. 522.19
ad Romanos Senatores querela Totilæ Regis. 547.19
Romani Senatus epiſtola ac Iuſtinianum pro Theodato Rege. 534.68
Romana Synodus ſub Bonifacio. 531.1. iterum ſub Bonifacio. ib.2
Romacharius Epiſcopus Conſtantienſis ſepulturæ mandauit S. Prætextatum. 589. 6.
S. Romulus virgo moritur. 581.8
Romula Numentanenſis Epiſcopus. 511.11
Roſimunda Regina indignatur contra Alboinum coniugem. 571.2. altute cum Peredeo adulterium committit. ib.3. curat vt interficiatur Alboinus coniux. ibid.
Roſimundæ Reginæ obitus. ib.4
Roxolani & Roſi dicti ſunt Ruthini. Ruth.9
Rubenſis Metropolitanus ſubtractus ab Alexandrino Patriarcha, & datus Hieroſolymitano. 513.24.
Ruccolenus grauiter oppreſſit Turonenſem ciuitatem 579.28. ſacrilegia committit, ſed dat pœnas patratorum ſcelerum. ibid.
Ruccolenus ſauciatur Herodianis inſimitatibus. ibid.
Rudericus Comes venit ad S. Benedictum. 543.9
Rupertus Epiſcopus Vangionenſis delegit duodecim ſacerdotes ad prædicandum Boreal. ibus. 590. 42. dira paſſus à Berchario Comite. ibid. 43. Apoſtolus Baioariorum. ibid. 42. factus Epiſcopus Salisburgenſis. ibid.
Ruricius Epiſcopus Lemonicenſis cognatione iunctus Anicianæ familiæ. 541.34
Ruricij duo inſignes. ibid.
de Ruricio Epitaphium Fortunati. ib.
Ruriciorum præclara facta. ibid.
Ruſſij ſiue Riſſi dicti ſunt Rutheni. Ruth. 4
Ruſſi dicti ſunt etiam Roxolani. ib.4
ad Ruſſiam pertinebat Moſchouia. ibid.
à Ruſſis diuiſi ſunt Moſchouitæ. ibid.
Ruſſi præcipuè colunt S. Thaddæum Apoſtolum & S. Bartholomæum. Ruth.
Ruſſorum regnum donatum fuit ſedeſtæ Romanæ. Ruth.10
Ruſticiana vxor Boëtij, & filia Symmachi facta miſerrima. 547.14
Ruſticianæ plures. ib.13
ad Ruſticianam plures ſcripſit epiſtolas S. Gregorius Papa. ibid.15
Ruſticus Romanæ eccleſiæ diaconus Cardinalis ſcriptor luculentiſſimus. 538.30
in Ruſticum diaconum ſententia Vigilij Papæ. 547.40
Ruſticus diaconus defecit à Vigilio Papa. 548.2.
Ruſtici & Sebaſtiani litteris vniuerſus conceſſus eſt Orbis. ibid.
Ruſticus diaconus ſcribit contra Vigilium. ibid.
ad Ruſticum ſcripſit librum reſponſionum Iuſtinianus epiſcopus. 548.1
in Ruſticum auctorem ſchiſmatis ſententia Vigilij Papæ. ann.
Ruſticus affinis Vigilij Papæ, & ab eo ſactus diaconus. ibid. diaconi officio potiatur à Vigilio papa. ib.
Ruſticus dictus eſt Agapetus Papa. 536.24
Ruſticus epiſcopus Feſulanus. 535.54.55.
Ruſticus exconſul mittitur à Iuſtiniano ad Vigilium Papam. 553.56
Ruſticus Dux capite damnatur. 557.
Ruſtici quadraginta à Longobardis necati. 579.9
Ruthenus epiſcopus altercatur cum Cadurcenſi de diœceſi. 587.35.36
de Ruthenis ad communionem Sedis Apoſtolicæ receptis à Clemente VIII. Pont. Max. Ruth. princ. & ſeq.
Rutheni dicti ſunt ruſſi, roxolani, & roſi. Ruth.4. vbi ſunt poſiti. ibid. multas habent prouincias. ibid.5. à quibus euangelium acceperint. Ruth.7. inuiſe cerum, & iterum culti, & quando. ibid.7.8.9.10
Ruthenorum regnum donatum eccleſiæ Romanæ. ibid.10. regnum datum à Gregorio papa VII. Demetrio regi. ibid.
Rutheni ſemper cupidiſſimi vnionis Romanæ eccleſiæ. ibid.
Ruthenorum eccleſia poſt centum quinquaginta annos eſt reuerſa ad vnionem cum eccleſia Romana. Ruth.
Ruthenorum decretum de vnione cum Romana eccleſia. ibid.
Rutheni epiſcopi legati Romæ honorifice & liberaliſſimè excepti à Clemente VIII. pontifice Max. Ruth.
Ruthenorum epiſcoporum profeſſio fidei. Ruth.28.29.

S.

SAba regina ex homeritis progreſſa eſt. 522.22
Saba regio dicta eſt Arabia Felix, & Homeritis. ib.
S. Sabas ex abditis progrediens prædicat edictum Iuſtini Imperatoris de reſtitutione exulum Orthodoxorum. ibid.
excipitur menſa ab epiſcopo Hieroſolymitano. ib.
S. Sabas bis veſcebatur in hebdomada, ſæpe vocatus bis ſæpè in die. ibid. ſummo modeſtia præditus. ibid. 63. præfectus præfectorum. ibid. legatus ſalutatorum apud Iuſtinianum Imperatorem. 536.
magno honore excipitur à Iuſtiniano & ab Epiphanio epiſcopo. ibid.
S. Sabas annorum nonaginta vnius animo longum iter confecit, & tanquam tanquam Angelus videtur. ibid.
ret Iuſtiniano cum corona. ibid.
S. Sabam interpellat Theodora Augusta pro ſobole. ib.

S.Sa-

Iubet non vult orare pro Theodora. ib.
Iubet magna pietas & reuerentia Iustiniani Imperatoris. ib.26
Iubet reddi oblatam pecuniam à Iustiniano. ib. 27. petit à Iustiniano aliquam immunitatem pro palæstinis ib.28. petit à Iustiniano, vt de medio tollantur hæreses. 530. 22. non est vsus adulatione. ib. quando erat orandum, non curauit. ib. Origenistas expulit. ib.30.

Iubet fieri gratificari Iustinianus, & illarum omnia concedit. ib.32

Iubet promulgae decretum Iustiniani Imp. 523. fecit auctor vt Iustinianus ædificaret multas Ecclesias & ædificia. ibid.10

Iubet obiit. 531.23

Iubet quanto tempore vixerit. ib. 22. 23.

Iubet omnibus necessarijs indigebat. ib.

Iubet committi Præfecturam cuidam viro. ib.

Iubet fores honorificum. ib.25

Iubet ingij memoria in Ecclesia. ibid.26

Iubet eorum Origenistæ germinant.

Iubet Episcopus Canusinus legatus Romani Pontificis. 536.54.536.73. Episcopus Canusinus cognoscitur propheta à Totila Rege. 542.13

Iubet Sabbatium incidit Chilpericus Rex Regnum contra Arianos. 583.35

Iubet Sabbatium deiecit Chilpericus, & accersiit Saluio Episcopo. ib.36

Iubet Sacerdos Episcopus Lugdunensis. 552.25

Iubet Sacerdotes plurimi fidem Catholicã professos in Oriente. 518.36. Apameæ laborant pro fide. 09.1. per arbitrio vniuersũ populum innocent populum. 519.22. à barbaris adorabantur. 522.7 ab exilio reuocantur ab Hilderico Rege. ib. 9. Carthaginenses omnes reuertuntur Carthaginem cum S. Fulgentio. ibid.11. combuntur ab impio Dunaan. 522.32

Iubet Sacrificium professio est vita cælestis. 527.

Iubet Sacerdotes auctoritas in soluendo & ligando. ib. 79

Iubet Sacerdotes omnes subijciendi sunt Papæ. 579.

Iubet Sacerdotum omnium caput est Papa. ibid.

Iubet Sacerdotes Carthaginenses Arianos expellunt. ibid. 14. mali sacrificij effectum non impediunt. 576. 89. concordes sint cum Principibus. 576. 103. debent distinguere inter sanctum & pollutum. 557. 196. malè tractati à Regibus Francorum. 576.

Iubet Sacerdos legitimus ille esse non potest, qui cum rapa non habet communionem. 416.

Iubet Sacerdotes superiores sunt principibus. 519.

Iubet Sacerdotes curent, vt canones seruentur. ibid. 13

Iubet Sacerdotis nomine indigni sunt improbi. 569.10

Iubet Sacerdotes plures ne ordinet Episcopus, si Ecclesia inde grauatur ære alieno. 535.2

Iubet Sacerdotes sunt in Ecclesia Dei. 574.2. audiuntur aliquo in inobedientes à Deo puniuntur. 579.13

Iubet Sacerdotibus inferentes iniuriam à Deo puniuntur. 583.28

Iubet Sacerdotes laicos etiam Principes docuerunt. ib. 4.

Iubet Sacerdotes per se diuina munia impleant. 568.19

Iubet Sacerdotibus veritatem asserentibus acquiescunt Principes. 583.56

Iubet Sacerdotes venerantur veri Duces. 588.9

quo cultu venerari debeant laici. 588.18

quid agere debeant. 588.27

Iubet Sacerdotum peccata acrius corrigenda. ib. 28.

Iubet Sacerdotes duodecim eliguntur à Ruperto ad prædicandum Euangelium Borealibus. 590.42

Iubet Sacerdotium præcedit imperium. 535.8

Iubet Sacerdotij reformatio procuranda. 534.73

Iubet Sacrificium Deo gratissimum orbem purgare à vitijs. 535.99. peccatis offerentium non maculatur. 536.69. salubre pro defunctis. 590.17

Iubet Sacrilegi à Deo puniuntur. 506.42. 508.14. misere plerumq; pereunt. 576.3.4. 579.16.17. 18

Iubet Sæculares curæ sunt noxio sapore condite. 562.19

Iubet Sæcularia contemnenda. 581.7

Iubet Sæculari habitu non incedant clerici. 582.11

Iubet ad Sæculare forum non trahantur causæ Episcoporum. ib.

Iubet Sæculares quo cultu venerari debeant clericos. 588.18.19

Iubet ad Sæculare forum clerici conclericum, & laici clericorum non trahant. 579.41

Iubet Sagittarius educatus à sancto Nicetio fit Episcopus Vapingensis. 570. 23. in homicidijs, adulterijs, & sceleribus versatur. ibid. priuatur Episcopatu à Concilio Ludunensi. ib. à Ioanne Papa restituitur Episcopatui. ib. Episcopus multos interfecit proprijs manibus. 571.9. leuis exclamat in Guntheramnum Regem. ib. 10. in pristinos relabitur mores. ib. 9

Iubet in monasterio includitur præcepto Guntheramni Regis. ib. 10. è monasterio educitur, & compunctus videtur, sed in deterius iterum labitur. ib. 12

Iubet in Sagittarium congregatur Synodus Cabilonensis. 582.9

Iubet Sagittarius detruditur sub custodia propter homicidium & adulteria. ib. è custodia fugit. ib.

Iubet Sagittæ cælitus delapsæ in homines tempore pestilentiæ. 590.1

Iubet Salomon Dux exercitus Iustiniani aduersus Mauros. 534.13

Iubet ad Salomonem Præfectum scribit Iustinianus Imp. pro Ecclesijs Africanis. 531. 43.

Iubet in Salomonem magnum odium Arianorum. ib. 47. coniurant milites Ariani. 533. 117

Iubet Salomonem verebantur milites coniurati. ib. 118. 119

Iubet Salomon detegit coniurationem militum. ib. 118. Dux fugiens milites in templo latuit. ib. 11.9

Iubet Salomonis templo comparatur Ecclesia S. Vincentij. 561.13

Iubet Salonius educatus à sancto Nicetio fit Episcopus Ebredunensis. 570. 23. in homicidijs, adulterijs, & sceleribus versatur. ib. priuatur Episcopatu à Concilio Lugdunensi. ib. ad Apostolicam sedem appellat, & Episcopatui restituitur. ib. Episcopus proprijs manibus multos interfecit. 573.9. in pristinos relapsus mores. ib. in monasterium includitur præcepto Regis. ibid. 10. soluitur à Guntheramno Rege. ibid. 11. deterius iterum prolabitur. ib. 12

Iubet Salonij multa vitia. ibid.

Iubet in Salonium congregatur Synodus Cabilonensis. 582.9

Iubet Salonius accusatur de adulterijs, & de homicidijs, & sub custodia detinetur. ibid. è custodia fugit, & per diuersa vagatur. ibid. 8

Iubet ad Saluantium Præfectum Vrbis Epistola Athalarici Regis contra Simoniacos. 532. 40.

S. Saluius Episcopus Albigensis præuidit vindictam super domum Chilperici Regis, eamq; Gregorio Turonensi ostendit. 583.22

Saluio Episc. acquiescit Chilpericus Rex. 583.56

Saluius Episcopus moritur. 587.38

Salutandi modus, cum aliquis sternutat, ex antiquo vsu. 590.23

Samaritæ priuantur omni magistratu & dignitate. 523.13

in Samaritas hæreticos constitutio Iustiniani Imperat. 530.16

Samaritæ non poterant esse hæredes. ibidem.

Samaritanorum scelera sub Zenone. ibid. 17

Samaritæ templum ingrediuntur, & custodes trucidant. ib.18

Samaritanorum crudelia facta in Christianos, & præsertim in Sanctorum reliquias. ib.19

in Samaritanos rescriptum Iustiniani. ibi. 26.

Samaritani improbi perurgentur nouis legibus à Iustiniano Imperatore. ib. 41. cogebantur subire onera curialia, sed potiri curialibus priuilegijs non poterant. ib. simulant se esse Christianos, & Cæsariensem Episcopum adeunt. ib.

pro Samaritanis interpellat Cæsariensis Episcopus. ib.

cum Samaritanis benignè agit Iustinianus Imperator. ib. 42

Samaritanis conceditur licentia condendi testamenta. ib. 43

Samaritanorum hæredes filij Christiani. ibid.

Samaritani vixêre ad tempora S. Gregorij Papæ. ib.44

pro Samaritanis rescribit Iustinianus Imperator. 541.24

Samaritani hæretici in Christianos irruunt, qui coërcentur à Iustiniano Imp. 535. 9.

in Samaritas hæreticos Nouella constitutio Iustini Imperatoris. 574.1

Samaritæ hæretici insaniunt in sacras imagines. ib.5

S. Samson vir religiosus hospitale construxit Constantinopoli. 541.23

S. Samsonis hospitale à Iustiniano splendide instauratum. ib.

Samson episcopus clarnit in minori Britannia. 539.33. fuit in primo Concilio Parisiensi. ib.

Samson filius Chilperici moritur. 579.8

Samuel diaconus Patriarchæ Constant. 519. 12.

Sanguis martyrum martyres efficit. 522. 37.

à Sanguine procul absint clerici. 588.19.20

Sancti viri pecunias non curant, sed Dei prouidentia gubernantur. 539.17

Sancti excipiendi sunt magno honore. ib. 23.

Sancti viri an vtantur adulatione. ib. 29. calumnias patiuntur. 536.66.572.16

Sancti Dei succurrunt in tribulationibus. 566.42. respuunt oblationes iniquas. 569. 24. viri respuunt sæpè pecuniam oblatã. 524.8

emergentibus nouis causis sententiam mutarunt. 552.225

in S. blasphemus quidam à Deo punitur. 516 38.

Sanctos magno honore afficit Deus. 578. 7.8.9

Sancti fiunt tremendi Principibus. 579.30

quidam iam defuncti psallebant. 573. 20

Dei ne blasphementur, nam Deus punit. 583.18. viri constantes sunt in persecutionibus. 564.11.12. terrent dæmones. 590.15

viri ab infamia se purgent. 338.11. interdum stulti videri volunt. 343.9. viri sunt humiles in pace, & fortes in bello. 522.15
S. virorum studia interdum diuersa. 512. 63.
S. viri licet pleni virtutibus, incaute tamen interdum cadunt in aliquem errorem. 586. 2. sunt contenti conscientia boni operis. 521.7. multi sunt, sed occulti, & soli Deo cogniti. 26. 54. prædicta valida sunt verbum. 529.5. viri nitent in tribulationibus. 539.4
Sanctis Deus suppeditat aliquando annonam. 539.18
Sanctorum iusta vindicta lætantur. 323.24
Sanctorum memoria in benedictione est. 526.18. gloria, & damnatorum pœna æterna. 538.70.71. reliquiæ exposcebantur à Regibus. 160.7. exempla conuertunt infideles ad fidem. 322.20. animæ ab Angelis in cœlum portantur. 520. 74. ope nitantur Principes. 532.7. reliquiæ auxiliantur infirmis. 560.2.3.4
in Sanctorum morte iure homines tristantur, & lætantur. 590.36.37
ad Sanctorum consilium confugiendum est in aduersitatibus. 525.18
Sanctitio Iustiniani Imperat. de electione Episcoporum. 528.12
Sanctiones Iustiniani pertinentes ad Ecclesiasticam œconomiam. 528.88
Sanctuaria accipere solebant, qui Ecclesias fabricabant. 560.7. petit à Romano Pontifice Iustinianus. 529. 93. sunt vela apposita sepulchris S. Apostolorum. ib. 94. virtutem hauriunt in cedendis miraculis. ibid.
Sanctus presbyter operatur sua benedictione, vt oleum diffluereet magna copia. 673.13
Sanctulus instaurat Ecclesiam S. Laurentij incensam à Longobardis. ib. 14. panem multiplicauit, ib.15
Sanctulus diaconum à Longobardis liberat. ib.16
Sanctulum interficere volunt Longobardi. ib.17.
Sanctulus diuinitus liberatur. ibid.
Sanctulum venerati sunt Longobardi ibidem 18
Sanctulus captiuos liberat. ibid. 19
Samsonense Concilium. 566.16
Sapatus diaconus Vigilij Papæ. 560.17
Sabaudus Arelatensis Episcopus à Vigilio Papa pallio donatur. 526.19. 20
Sapientes sibi ipsis, stulti fiunt. 558.17
Sardiniam à Præfidibus gubernandam statuit Iustinianus. 534. 59
Sardinia capitur à Gothis. 502.28
Sarmatæ ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum. 568.3
Sarraceni delent Seuerianos monachos. 518. 64.
ad Sarracenorum Ducem scribit Dunaan contra Christianos. 522.63. 46
Sarraceni alij obtemperabant Romano Imperatori, alij vero erant hostes. ibid. 63
ad Sarracenos legatio Iustini, & aliorum. ibid.
Sarracenorum grassatio in S. monachos. 586.17
de Sarracenorum alia incursione. ibid. 25
Sarraceni inobedientes Nicolao Abbati malè periere. ibid.
Saxones iuncti fœdere cum Longobardis. 568.3.
Scampinus Episc. occurrit legatis Hormisdæ Papæ. 519.35
Scelera Samaritanorum sub Zenone Imp. 530.17. Dei iudicio deteguntur. 587.37. clericorum acrius corrigenda. 588. 28. 29
cum Scenitis barbaris pugnat Mauritius Dux. 583.1
Scenitæ vinci non possunt propter velocitatem equorum. ib. 3
Schismata & hæreses sunt penitus extirpandæ. 519.76
Schisma in Bonifacium II. Papam, creato Dioscoro contra ipsum. 530.2
dirum in Ecclesia Alexandrina. 535. 66
excitatur Siluerij Papæ tempore, quo nullum hactenus turpius. 538.20
ad Schisma euitandum Siluerium intrusum elegerunt Romani in Verum pontificem. 536.121
Schisma ortum in Oriente. 548.1. dirum in Ecclesia Catholica. ib. 6. in Ecclesia Iustiniani tempore. 93. 221. conflarunt defensores Constituti Vigilij Papæ. ib. 229. ablatum Vigilij tempore. 514.7
in Schismate est, qui ab Apostolica diuisus est sede. 556.5
Schisma permansit ad spatium ferme centum annorum. ibid. 61
Schismatici aliud erigunt altare. 556.9
sunt coërcendi. ibid. 8
in Schismaticos scribit Pelagius ad Narsetem. ib.12
Schismate laborat Ecclesia Aruernensis. 573.50
Schismatici non sunt recipiendi. 518.31
in Schismaticos scribit S. Gregorius, petente Pelagio Papa. 586.26
Schismaticos exagitat Smaragdus Exarchus. ib.86
Schismaticis ab Hormisda offertur fidei libellus. 519.50
Schismatici omnia audent contra Ecclesias. 536.40. ad communionē accepti sunt. ib.56.
Scholas aperire studuit Romæ Agapetus Papa. 532.82
Scholæ Theologiæ qua occasione introductæ Romæ. ib. 91
de Scholis Nisibitis, ib. 92
S. Lauini occupant Illyricum. 548.1
Scripta hæreticorum sunt dolosa arte fucata. 519.101. edita Bonifacij Papæ nomine. 530.3. sancti Fulgentij Isidoro cognita. 529.7
Scripta persæpè supponunt hæretici. 538.19
Theodoreti pro Nestorio hæretico defendi non possunt. 546.27
Scriptura diuina demonstrat errorem Origenis de anima præexistente. 538.45
Scyllitana ciuitas in Calabria dicta est à Scylle. 562.9
Scythiæ monachi nouam locutionem introducere conantur. 519.80. Victorem vt Nestorianum accusant. ib. 83. à legatis passi repulsam, pontificem Romanum appellant. ib. tumultuantur. ibid. 87. præfidi monachi fugæ se dedunt. ib. 88. Romam veniunt, ib. 95
Scytharum monachorum liber legatis Hormisdæ Papæ oblatus. ib. 100
Scytharum monachorum legatio ad Africanos Episcopos. ib. 111. monachorum epistola ad Africanos Episcopos. ibid. 112
monachorum arrogantia. ibid.
Scythæ monachi præferunt legatos totius Orientis. ib. 113
Scythis respondet S. Fulgentius. ibid. 114
Scythæ monachi accusant Dioscorum & Victorem legatos Hormisdæ Papæ. ibid. 116. Romæ retinentur ab Hormisda. ibid. 117. Monachi fugam tentant, & custoditi iubentur. ib. 120. Victorem tamquā hæreticum accusant. ib. 121. erant verò pseudomonachi, ib. 123.
Scytharum monachorum arrogantia exploditur ab Hormisda Papa. 520.6
Scythæ monachi quales sint. ib. 17. turbas concitant Romæ. ib. 18. Roma aufugiunt ib. 23. aufugiendo contestationes publicè affingunt. ibid.
ex Scythis exercitum colligit Tiberius Imperator. 578.1
Sebasten venit Cosrhoes Rex Persarum. 564.27
Sebastianus diaconus defecit à Vigilio Papa. 548.2
in Sebastianum sententia Vigilij Papæ. 547. 39.
Sebastianus missus in patrimonium Dalmatiarum immiscuit se illicitis. 20. 30
diaconi officio priuatur à Vigilio Papa. ibid. 32
Sebastiani & Rustici litteris vniuersus concussus est Orbis. 548.3
Sebastianus Episcopus missus Constantinopolim à Pelagio Papa. 584.17
Senator vir insignis. 560.31
in Senatores Romanos cōmouetur Theodoricus Tyrannus, & quare. 520.11
ad senatores illustres scribit Ioannes Papa de fide. 534.24. Romanos queritur Totila Regis. 547.9
senatusconsultum aduersus Simoniacos. 533.34. confirmat leges in Simoniacos. ib. 34. 35
ad senatum scribit Athalaricus Rex de electione Felicis Papæ. 518.29
senatum confirmat Athalaricus Rex. & ab eo iuramentum exigit. ibid. 41
ad senatum scribit Athalaricus Rex. ibid.
senatus Romanus scribit ad Iustinianū Imperatorem pro Theodato. 534. 68. litteris tentatur à Totila Rege. 544.1. Totile respondet, prohibente Ioanne Præfecto 544.1.
in senectute etiam est laborandum. 562.11
pro senibus pauperibus xenodochium fecit pelagius Papa. 570.3
Senoch presbyter virtutibus claruit. 579. 20. super infirmos multas virtutes operatus est. ibid.
sententia est mutanda, emergentibus nouis causis. 562.39
sententiæ contrariæ Patrum sæpè in vnum consentiunt. ib.39
sepulchra Christianorum etiam lacernis quibus titulis solita exornari. 582.4
ad sepulchrum Christi adorandum peregrinatio. 530.28. Gelesuinthę miraculum. 567.20
sepulchri S. Martyris pulcre curantur reformi. 573.30
sepulturam in Ecclesijs martyres tantum habebant & confessores. 562.8
sepultura Ecclesiastica contra hæreticos commendatur. 511.10
sergiopolim obsidet Cosrhoes Rex Persarum. 544.1
sergiopolis diuinitus defensa. 544.2
sergiopoli diuinitus repellitur Cosrhoes. ibid. 6.
S. Sergij munita præsidio sergiopolis. 544.3
à Sergio Episcopo Cæsarienti monetur Iustinianus Imperator rescribit pro Samaritanis. 530.24
Sergius Patricius impulsor Iustiniani, errores merito luit pœnas ex coniuratione. 564.8
Sergius Cyri quid egerit. 520.18. 19
Serpentes in mare illati Tiberis inundatione. 582.10
seruus Dei subdiaconus primæ regionis Vigilij Papæ. 560.30
seuerianus hæreticus columnam ascendit vt Simeō stylita. 526.52. stylita ab Episcopo conuertitur. ib.56.
seueriani monachi à Sarracenis deleti. 518. 64. hæretici excommunicantur à Vigilio Papa. 547.41
Seuerinus minister Vigilij Papæ ab ipso defecit. 548.1
Seuerinus priuatur officio à Vigilio Papa. 550.34

Boetius factus est Consul in Oc-
dotore, vide ad Symmachum scripsit de
Trinitate, ibid. tertio factus est Consul
Vide Boetius.
ad Nestorium senatorem scribit Ioannes
Papa de fide. 554.24
& Nestorio Euangelium acceperunt Ba-
560.42
Nestorius in bello probatur. 533.49. sit temi-
peruta contumelie. 572.19
Nestorius pseudoepiscopum Antioche-
Nestorium eiiciunt populus Constantinopo-
litanus. 518.7
Nestorius publicè condemnatus. ib. 13. ana-
themati subijcitur. ibid 30
Nestorium vtero honore destitutum esse sta-
tuit. ibid.
Nestorius imperatur. ib. 39
Nestorius nouitium pestiferum. ib. contra
Nestorium quæ præsumpserit. ib. 41
Nestoriana impia facta ib. 42. 43. blasphemiæ
ib. 46
Nestorianæ Ecclesiæ Antiochenæ. ibid.
Nestorianis quæ scripserint clerici Antio-
chiæ. 538.50
Nestoriani multa mala attentarunt. ib. 51
Nestorianis reuocatum pestiferum. ib. contra
Nestorianis rapiunt sanctum pastorem Fla-
vianum. ibid.
Nestorianorum sunt monachi martyres. i-
bid. 52
Nestorianorum sacrilegia. ib. 53
Nestorio hæresco restituit Paulus electus E-
phesinæ Antiochenus. 539.86
Nestorius Antiochia est expulsus. ib. 143
Nestorius legatur ad pacanda. ib.
Nestorius Antiocha fugit Alexandriam. ibi-
dem 144
Nestorium. ib. 44. hæresiarchæ conatus eũ
Ephesino & Theodosio Episcopis. 535.
Nestorius hæresiarcha damnatur ab Agape-
to Papa. 536. Anthimum fouet. ibid. 26
Nestorio nefandissimo hæretico quid
Nestorii Orientales. ib. 34
Nestorium exclamant Patres. ib. 36. 84. sen-
tentia Nestorij, & Synodi Constantino-
politanæ. 536.90
Nestorius præsenti & æterna vita priuatus.
Nestorius Episcopus Malacitanus librum e-
didit in Vincentium Arianum. 584.7
Nestorius Episcopus Aquileiæ schismaticus.
ductus & conuertit ad vnitatem Ecclesiæ
Catholicæ, & iterum reuertitur ad schis-
maticos. ibid.
Nestorium exagitat Smaragdus Exarchus I-
taliæ. ib. 86
Nestorium reuertitur ad propriam Ecclesiam,
sed non recipitur. 588.33.34
Nestorium Scholasticum epistola Ferrandi
diaconi Carthaginensis 533. 30. scholasti-
cum plures epistolæ Ferrandi. 519.9
Nestoriana Synodus continet Vigilij Papæ mo-
numenta aduersus Tria capitula. 547.
Nestorianus Episcopus Tunetensis legatus
Primasij Episcopi Carthaginensis in Quin
ta Synodo. 553.32
Nestoriana reuocata est à Romanis. 533.97
Nestorium minuitur obuiam Romano Po-
tifici Zosimo Epistæ. Alexandrinus. 546. 47
Nestorius obtulit Vigilius Papa, vbi hiemauit.
546.14
Nestorius tyrannum reiicit Vigilius Papa Ro-
manus. ib. 59
Nestorius ordinationem habet Vigilius Pa-
pa. ibid. 60
Nestorius à Tocilæ laudatur. 547.3
Nestoria Vigilius Papa soluit Constanti-
nopoli. 547.28
Nestorius exulat Gothi. 552.27
in Sicilia monasteria erexit S. Gregor. 581. 6
de siculorum subdiaconorum continentia.
589.48
Sigebertus filius Clotharij Regis extruxit
monasterium S. Medardo. 564.33
pro Sigeberto Rege preces Fortunati. ibid.
34.
Sigebertus habuit sedem regni sui Rhemis.
565.23. habitus religiosissimus. ib. liberat
ab exilio S. Nicetium. ib. 24. Rex accepit
in coniugem Brunichildem, Gotham. 567.
28. bellum gerit cum Guntheramno. 576.1
Sigebertus Rex Francorum necatur dolo
impiæ Fredegundis. 579. 13. noluit audire
S. Germanum Episcopum. ib. Rex cõfir-
mat dotationem factam monasterio S.
Radegundis. 590.31
Sigericus filius Sigismundi Regis 8. 526. 44. al-
tercatur cum nouerca. ib. necatur à Sigis-
mundo Patre. 526.45
Sigericus Iudæus ad fidem conuertitur. 579.
28.
Sigualdus cum omni familia sua in Auer-
nam regionem migrauit. 530. 51. occupat
villam Ecclesiæ, & in discrimen adduci-
tur. ibid. è villo Ecclesiæ egressus conua-
luit. ib.
Sigismundus Burgundionum Rex. 526. 44
occidit filium, suadente nouerca. ib. 45
Sigismundi pœnitentia in Agaunensi mo-
nasterio. ibid.
Sigismundus à Clodomere, incitur, atq; fu-
gatur. ib.
pro Sigismundo intercedit Auitus Abbas.
ibid. 46
Sigismundus Rex occiditur cum suis. ibid.
47.
Sigismundi sepulchrum edita miracula.
46.
Sigismundus Tertius Rex Poloniæ procu-
rauit vnionem Ruthenorum cum Eccle-
sia Romana. Ruth. 23
signum visibile Spiritus Sancti, dum Epi-
scopus sacrum faceret. 536. 68
signo Crucis se signabant Fideles, antequã
orationem haberent ad populum. 565.
18.
silas Episcopus Nestorianus legatus ad Sa-
racenos. 522.64
siluanus Samaritanus Christianos infecta-
tur. 518. 60. igne combustus ex prædictio-
ne S. Sabæ. ib.
siluanus scythopoli comprehensus in igne
injcitur. 530.20
siluæ concissæ in occisione quorumdam
sanctorum. 573.11
de siluerij Papæ creatione. 536. 110
siluerius natione Campanus, ex patre Hor-
misda, creatur Papa vi Theodati Regis.
ibid.
de siluerij electionis tempore. ib. 122
in siluerium quæ machinata sit Theodora
Augusta pro Vigilio. 536. 113. 538. 6
quæ calumniæ sint excogitatæ. 538. 6
siluerius ad Pontianam, vel Palmariam in-
sulam est relegatus. ib. 7
siluerij exilium quando contigit. ib. calum-
niatores quæ excogitauerint. ib. 8
siluerius exul mittitur in Lyciam. ib. exul
nihil remisit Pontificiæ maiestatis. ibid.
11.
siluerium restitui iubet Iustinianus Imper.
ibid.
siluerius conuentum habet quatuor Epi-
scoporum aduersus Vigilium. 539. 1. rele-
gatus damnat Vigilium intrusum. ib. 2. in
vinculis nitet. ib. 4
ad siluerij epistola Amatoris Episcopi Au-
gustudunensis. ib. 6. munera misit Ama-
tor Episc. ib.
siluerius relinquitur indefensus. ib. 8
siluerij pontificis infelicissima tempora. i-
bid. 7
siluerius quæ sit coactus pati à Vigilio in-
truso. ib. 9. in Palmaria insula relegatus æ-
rumnis & inedia consumptus moritur.
538. 13. 540. 2. post mortem miraculis cla-
ret. 540. 3. Papa inter sanctos martyres
connumeratus. ib. 2. ordinationẽ vnam
fecit. ib. 3
siluerij tempus numerandum est vsq; ad
martyrium, & non ab expulsione. 544. 8
siluia fuit mater S. Gregorij Papæ. 581. 4
siluius Antonianus Præfectus cubiculi Cle-
mentis VIII. Pont. Max. habet orationẽ
ad Ruthenos Episcopos. Ruth. 26
simeon Abbas suadet Iuliano, vt commu-
nicet Macario Episcopo. 546. 71
simeon Salus inanem gloriam fugiebat, &
stultus videbatur. 548. 15. à Ioanne detegi-
tur Sanctus. ib. 17. occulta manifestauit.
ibid. 18. fuit adeptus virtutem miraculo-
rum. ib. 19. dat signum stultitiæ, & cantis
eiecit dæmonem. ib. 18. 19
à Simeone conuertuntur Fuscarius & eius
vxor. ib. 20
cum Simeone conuersari visi duo Angeli.
ibid. 21
Simeon sanctitatem abscondit. ib. 21
per Simeonem Iudæi conuertuntur. ibid.
à Simeone curatur malefica ab vsu magiæ.
ib. 23
Simeonis Stylitæ Iunioris epistola ad Iusti-
num Imp. contra Samaritas. 574. 6
Simeon Stylita Euagrij amicus. 574. 6. à te-
neris vnguiculis Deo inseruiuit. ib. 8. in
columnam ascendit, & quantum vix erit.
ibid.
Simeonis multa atq; ingentia miracula. i-
bid. 8.
ad Simeonem confugiunt non solum Ro-
mani, sed etiam barbari. ib. 9
Simeon Iunior differt à Simeone Seniore in
multis. ib.
Simonia in omnibus vitanda. 528. 18. homi-
nes infames reddit. 530.4
Simoniacæ labes inualuit Romæ. 533. 32
in Simoniacos constitutio Athalarici Re-
gis. ib. 33. Senatusconsultum. ib. 34. aperta
via accusatoribus. ib. 38. edictum Athala-
rici Regis affixum ante atrium S. Petri. i-
bid. 40
simplicitas incauta declinat à rigore discre-
tionis. 521.30
simplicius Episcopus Parisiensis. 542.5
simplicius Papa quid statuerit pro Conci-
lio Chalcedonensi. 553.203
simplicius philosophus è Cilicia ad Persas se
confert. 554.14
sisinius in Palæstina ex Episcopo factus est a-
nachoreta. 583.38
S. Sixti martyris reliquias misit S. Grego-
rius in Angliam. Ruth. 40
Smaragdus Exarchus Italiæ exagitat schis-
maticos Episcopos. 586. 86. Italiæ degit
Romæ. ibid. excitatur à Pelagio Papa in
schismaticos. ibid. complet tempus sui E-
xarchatus. 588. 34. accepit successorem
Romanum Patricium. ibid. Constant.
nopolim reuertitur. ibid.
Societas bonorum Principi ac ciuiis vtilis-
sima. 527.16
Sodomitæ à Iustiniano seuere puniti. 558.
4. 5
Sophia vxor Iustini Iunioris Imp. neptis
Theodoræ Augustæ. 565. 12. pretiosa veste
contexit Iustinianum. ib. 14. malè tracta-
uit Narsetem Præfectum Italiæ. 567. 8. Au-
gusta dissoluit debita ære alieno obstri-
ctorum. 568. 15. Traianum mittit ad Cos-
rhoen pro pace, à quo eam obtinet. 575.
13. 14. reprehendit Iustinum Imperato-
rem. ib. 15
Sophiam commendat Tiberio Iustinus Im-
perator. 582. 2
Sophia insidiatur Tiberio, & voluit consti-

tuere Imperatorem Iuſtiniagum. ib. 4. cur auerſata ſit Tiberium. ib. 5.
S. Sophiæ baſilica maior Conſtantinopoli. 515. 3. annexæ tres baſilicæ. ib. templum inſtauratur à Iuſtiniano Imp. 557. 9. templi pulchra deſcriptio. ib. 10. templi dimenſiones ſingulæ. ibid. 11.
Soranus à Longobardis occiditur, & concutitur mons, & ſilua. 573. 21.
Sozopoli naſcitur oleum ex Cruce, & eximagine Virginis Mariæ. 564. 19.
Spatharius Totilæ Regis à dæmone obſeſſus liberatur à ſancto Caſſio Epiſcopo. 543. 2.
Spectacula cruenta gladiatorum dempta ſunt. 522. 1.
ferarum in theatro deteſtabilia. 523. 2.
Spiritus S. in forma columbæ aureæ vel argenteæ formabatur. 518. 13. ſigno viſibili deſcendit, ſacrificante Epiſcopo. 536. 6.
Spiritus plerumq; dilatatur in perſecutione. 589. 15.
in Spoletana vrbe Arianus Epiſc. voluit Eccleſiam inuadere, ſed dedit pœnas. 573. 12.
Spoletum in deditionem accepit Totilas Rex. 546. 1.
ad Stephanum Epiſcopum Salonitanum præfatio Dionyſij Exigui in collectione canonum. 527. 7.
Stephanus miſſus à Iuſtino Imp. in occurſum legatorum ſedis Apoſtolicæ. 519. 36.
Stephanus diaconus ſedis Apoſtolicæ Apocriſarius apud Iuſtinianum Imp. 546. 1.
Stephanus Apocriſarius reſtitit Iuſtiniano Imp. 546. 45.
Stephano Apocriſario tradunt libellos Epiſcopi Orientales. ib. 45.
Stephanus Arminenſis Epiſcopus. 511. 11. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 553. 209.
Stephanus Abbas Cappadox mittitur ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum. 546. 70.
Stephanus vir illuſtris ductus ad inferni loca, & deinde reuixit. 590. 15.
de Stephani ſalute dubium. 590. 19.
Stoza Dux Arianorum militum in Africa tyrannus. 536. 11. 17.
Strages ingens & miſeranda per Hunnos in Thracia. 558.
Studitæ Monachi dicti à Studij monaſterio Conſtantinopolitano. 518. 45.
Stulti nonnunquam volunt videri ſancti Dei. 548. 11. 12. 18. 19.
Subdiaconi Vigilij Papæ ab ipſo defecerũt. 548. 2.
de Subdiaconorum continentia. 589. 48. 49.
Subdiaconi in Romana Eccleſia continentiam ſeruabant. ib. 48.
in Subditos munera Epiſcoporum. 534. 9.
Subditi errantes ſunt cogendi, & non ſequendi. 521. 11.
Succæ monachorum conuentus reſtituit Origeniſtis. 532. 19.
Succeſſorem ſibi non debet deligere Papa. 583. 3.
Sueſſionas defertur corpus Clotarij Regis. 562. 23.
Sueſſionis fuit ſedes regni Chilperici. ib. 24.
Sueſſionem fertur corpus S. Medardi Epiſcopi Nouiomenſis. 564. 31.
Sueui conuertuntur. 560. 10. 11. ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum. 568. 3.
de Sueuorum Regum nomine & cognomine. 572. 84.
Sueui populi ab Ariam impietate conuerſi ſunt à Martino Epiſcopo Bracharenſi. ibid. 13.
Sueuos ſubegit Leuvigildus Rex, & eos à fide reuocat. 584. 8. 9.
Sueuorum regnum deletum in Gothos transfertur. ib.
Sueui & alij barbari impleuerunt Italiam Ariana hæreſi. 569. 12. ad fidem Catholicam reuocati. 589. 27.
Suffragia Fidelium non impartitur Eccleſia 538 qui ſibi mortem intulerint. 536. 12. 4.
Sulpitius eligitur Epiſcopus Bituricenſis à Guntheramno Rege. 587. 33.
Sulpitius vir nobilis & de primis Senatoribus Galliarum. ibid. in litteris bene eruditus. ibid. inter ſanctos relatus. ibid. Epiſcopus fuit in Matiſconenſi Synodo. 588. 14.
Superbia ſæpè diabolus tentat optimos quoſque. 587. 21.
Superbi ſurſum aſcendere meditantur, & deorſum demerguntur. 538. 18.
comparantur Lucifero & cæteris malis Angelis. ibid. in furore Dei diſperguntur. 579. 8.
de Superſtitione Longobardorum. ibid. 12.
Suphetanum Concilium celebratum in Africa. 523. 33.
Surdus curatur oleo ſancto à S. Eutychio. 564. 22.
Surdi audiunt per ſignum S. Crucis. 566. 36.
Surenorum ciuitas exciſa funditus à Coſrhoe Rege Perſarum. 540. 39.
Surgentius Noç triorum Primicerius Vigilij Papæ. 550. 17.
per Surgentium tranſmiſit ſententiã latam in ſchiſmaticos Vigilius papa. ib. 36.
Syagrius Epiſc. Ednenſis vir ſummæ ſanctitatis. 582. 10.
Syagrius Epiſc. Auguſtudunenſis fuit in Synodo Lugdunenſi. 587. 28. inter Sanctos relatus. ib.
Symbolum fidei recitandũ erat ante ſumptionem euchariſtiæ. 589. 39.
impium Theodori Mopſueſteni. 546. 32.
Theodori damnatum à Synodo Epheſina, & Chalcedonenſi. ib. 33.
in Symmachum Senatorum commouetur Theodoricus tyrannus, & occidi ipſum iubet. 525. 7. 526. 9. 26.
Symmachus ſocer Boetij. 526. 15.
totus ex ſapientia & virtutibus factus. ibid. maximè pius & doctus. ib. 19. ſacris literis inſtitutus. ib. à Priſciano laudatur. ibid. 20. à Theodorico Rege eius occiſore laudatur. ib. 20.
Symmachi caput furibunde minans Theodorico apparet, terroremq; mortiferum infert. ib. 11. 26.
Synagoga Iudæorum deſtruitur à Chriſtianis. 279. 22.
Synagogas Iudæorum ſine cauſa non Cõburendas ſentit S. Gregorius. ib. 26.
ex Synodali epiſtola teſtimonium aduerſus doctrinam Origenis. 538. 63.
Synodus Conſtantinopolitana ſub Menna. 536. 72.
Synodus nouem Epiſcoporum congregatur Mopſueſtæ. 510. 37.
Synodi Quintæ Acta corrupta. 513. 29. in qua fuerunt octo Actiones. ib. 30.
Synodus. Vide, Concilium.
Syracuſas victor ingreſſus Beliſarius poſtrema Conſulatus die. 535. 96.
Syriam deuaſtauit Coſrhoes Rex Perſarũ. 540. 39. vniuerſam depopulati ſunt Perſæ. 574. 2.
Syria afflicta à Samaritis hæreticis. ib.
Syriorum fides exploratur à Iuſtino Imperatore. 513. 16.

T.

TAmocoſrhoes cecidit pietate Mauritij Ducis. 583. 1.
cum Tamocoſrhoe præſtantiſſimo Perſarum Duce decertat Mauritius. 582. 12.
S. Taracho ædificata eſt Eccleſia à Narſete Duce. 548. 11.
Tarentũ reddunt Gothi Romanis antea captum. 506. 10.
Tarſenſibus ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 535. 10.
Tarſilla virgo Deo dicata amita S. Gregorij. 561. 4.
Templa Dei honorificè iunt perradanda. 522. 7. profanabant VVandali, & Mauri reſarciebant. ib. 7.
Templum erectum à Iudæis in Ægypto. 514. Dei genitrici conſtruitur à Iuſtiniano Hieroſolymis, & eius pulchra deſcriptio. ibid. 36. cum ſeq.
Templa multa conſtructa & ædificata à Iuſtiniano Imp. ib. 31. 40.
Templum Sophiæ inſtauratur à Iuſtiniano Imp. 557. 7.
Templi Sophiæ deſcriptio, & dimenſiones ſingulæ. ib. 10. 11.
Templa dehoneſtata permiſſu Iuſtiniani incurſione Hunnorum 558. 10. frequentur erecta SS. Apoſtolis Petro & Paulo, & ſeruum in Gallijs. 574. 18. debent eſſe liberi. ib. 19. 16. hæreticorum ſublata expiari ab Eccleſia. 576. 6.
Tempeſtas magna in mari, vnde diuinitus multi liberantur. 584. 37.
Terracinenſis Epiſcopus ſubſcribit contra Vigilium. 551.
de Terræmotu Antiocheno. 510. 7.
Terræmotum venturum Antiochiæ Theodoſius cœnobiarcha ante cognouit. ibid. 14.
Terræmotus multi in Oriente. 512. 18. alter Antiochiæ. 518. 21. concutitur Antiochia, & Daphne. 580. 1. plurimos opprimit Antiochiæ. 587. 11.
ex Terræmotu miſerãda clades Annoclæ. ib. 24. 21.
Terræmotu concuſſa Conſtantinopolis. 559. 249.
Terræmotus tempore ciues litanias agebant, & ad Eccleſias commeabant. ibid.
Terræmotu ſolo æquatæ ciuitates. ibid.
Terræmotus ingens Conſtantinopoli. 567. 1.
nobilis deſcriptio. ibid. 3. 6. cum 223.
in Terræmotu varij ac miſerabiles caſus. ibid. 4.
Terræmotus ſæpè propter peccata. 581.
Tertullus clariſſimus ciuis Romani ſenat. Placidum filium S. Benedicto. 552. 2.
Tertullus pater S. Placidi aliqua donat Caſinenſi monaſterio. 542. 2.
Teſtari non poſſunt Epiſcopi de bonis Eccleſiæ. 518. 2.
Teſtatoris voluntas poteſt mutari à Papa. 590. 7.
Tetraditæ hæretici qui. 567. 14.
Tetradius Epiſc. Bituricenſis villam dicit ex S. Iuliani reliquit. 566. 1.
S. Tetricus Epiſcopus Lingonenſis. 401. 11.
S. Tetrici vltio in ſucceſſorem. ibid. epitaphium. ibid.
Tetricus Epiſcopus condemnat Chilperi cum Regem. 577. 31.
S. Thaddæus Apoſtolus præcipuè colitur à Ruſsis. Ruth. 4. Ruſſos conuertit. Ruth. 34.
S. Thalalæi templum renouatum à Iuſtiniano Imp. 570. 16.
Talaſsius Epiſcopus Berythorum. 565. 9.
in Theatro venatio ferarum deteſtabilis. 532.
Theatrum Pompeij reparatur à Theodorico Rege. 526. 9.
Theias eligitur Rex à Gothis, & paulo poſt occiditur. 553. 1.
Themiſtiani hæretici à Themiſtio dicti. 567. 147. dicti ſunt Agnoitæ. 535. 73. orti ſunt à Severo. ib. 75. 2.
Themiſtius ſcripſit aduerſus Ioannẽ Gram-

...ib.76
...Theocrio cupiebat Imperium Amantius. ...
...Theocritus è medio à Iustino tollitur. ibi-dem.
...Theodatus pater Tusciæ, regnante Atha-larico ...s. vult prodere Tusciam, & ...tum tractare fustinato. ibid. quid agat cũ ...legato Iustiniani. ibid.
...Theodatum odium Amalasunthæ. ibi-dem.
...Theodatus nepos Theodorici ex sorore A-...malasuntha fit Rex Gothorum. 534. 67. iubet ...illum in carcere ad lacum Vulsinum ...Amalasunthum. ibid. mittit pro pace le-...gatos ad Iustinianum Imp. ibi.
...gnos ad Iustinianum Imp. ibi.
...Theodato scribunt Amalasuntha & ...senatus Romanus. ib.67.68
...Theodatum necari iussit Amalasuntham. i-...bid. 71. Petrum legatum mittit ad Iusti-...nianum pro pace. ibid.
...Theodati mentiosa. ib.72
...Theodatus cogit Agapetum Papam subire ...legationem ad Iustinianum. 536. 1. mina-...tur exitio Senatui. ibid.
...ad Theodatum mittitur Petrus à Iustinia-...no. ib.2
...Theodatus tractat conditiones pacis cum ...Iustiniano nimio timore agitatus. ibid. 3.
...Theodati litteræ ad Iustinianum Imp. pro ...pace ibid. 4. aliæ litteræ secretæ, aliæ pu-...blicæ ad Iustinianum Imp. 536. 7. & Iu-...stinianum ...ibid. 8.
...Theodatum conspirant Gothi. 537. 1.
...Theodati insignia maxima. ibid.
...Theodatus Roma fugiens à militibus oc-...cidit. ibid.
...Theodegisclus filius Theodati conjicitur ...ducere in Virgie. ibid.
...Theodegiscles Rex Gothorum in Hispa-...nia. 548. 9. Rex occiditur. ibid. extinguit ...cum primum offensi numinis. ibidem. ...sui ipsum periculum facit de fonte ...miraculis. 548. 12
...Theodebaldus eligitur Rex à Gothis. 540. 36 ...Rex Gothorum occiditur. 542. 1
...Theodebaldus hæres & filius Theodoberti ...Regis Francorum. 512. 29
...Theodebaldus Francorum Rex adolescen-...tulus moritur. 555. 18
...Theodegilda post obitum Chariberti se of-...ferit in matrimonium Guntheramno à ...Regi. 567. ad Guntheramnum profecta ...cum suis Thesaurie. ibid. Arelatensi mo-...nasterio ordinatur. ibid. cum è monaste-...rio egredi vellet, ab Abbatissa custodiæ ...mandatur. ib.
...Theodegildem Reginam aliam planè di-...versam laudat Fortunatus. ib.8
...de Theodegilde epitaphium Fortunati. i-...bid. 9.
...Theodo Princeps Bajoariæ conuersus ad fi-...dem.
...Theodoberti filius Theodorici Regis Fr...-...rum succedit patri. 530. 52. multa im-...pe gesiit. ibid.
...Theodoberti crimina detegit energume-...nus. ibid.
...Theodoberto parere tandem S. Nicetio E-...piscopo. ibid. censura S. Nicetij correctus ...est & erubescens. ib.44
...Theodoberti Regis pro incestuosis nuptijs ...pœnitentia. 578. 18
...Theodoberto se magnum reddidit & præ-...cipuum in omni bonitate. ibid. sacerdo-...tes venerans ubi, & pauperes eleuauit. ...ibid. omnis tributum ab Ecclesijs sitis ...Arvernis sustulit. ibid.
...Theodoberto nimiæ loca Sanctorum. i-...bid.
...Theodoberti dementia in S. Agericum Vir-...dunensem Episcopum. ib.
...Theodoberti loquitionem missit ad Iusti-...nianum Imp. ibid. 31. cum Childeberto ...mouet bellum aduersus Clotarium. 540. 32.
...Theodobertus cum exercitu venit in Ita-...liam. ib.34
...Theodoberti Regis charitas in Virdunen-...ses. 541. 37
...Theodoberti pietas commendata. ib.39
...Theodobertus emendat patris errata ad ...uersus Ecclesiam. ib.40
...Theodobertum ad meliorem frugem con-...uertit S. Nicetius Episcopus. ibid.
...Theodobertus Rex inuadens Italiam mo-...ritur. 540.8.9
...Theodoberti pietas. ibid.
...Theodobertus Chilperici filius superat ...Gundebaldum Ducem. 576.1
...Theodobertus magnam intulit cladem ...Ecclesijs Galliarum. ib. filius Chilperici ...victus occiditur. 579.13
...ad Theodolindam Longobardorum Re-...ginam S. Gregorius mittit exemplaria ...Quintæ Synodi. 554.8
...Theodomirus Rex Suevorum. 560.6. di-...ctus etiam Charraricus. ibid. misit aurum ...& argentum ad sepulchrum S. Martini ...pro sanitate filij. ibid. 7. redditur Catho-...licus. ibid. 6.7. S. Martino Ecclesiam con-...struit, & eius reliquias exposcit. ibid. a-...lia munera dirigit ad sepulchrum S. Mar-...tini. 560.8
...Theodomirus confitetur æqualitatem per-...sonarum in Trinitate. ib.10
...Theodomiri Regis conuersio. ib.11.12. one-...ra celebratum Concilium Bracharense. ...563.13.14
...Theodomirus Rex Catholicus moritur. ...570.25
...Theodora coniux Iustini Imp. titulo Au-...gustæ insignitur. 523.32. Iustiniani vxor ...Augusta etiappellata. 527.2. in numisma-...te cum Iustino & Iustiniano. ibid. 3. Au-...gusta interpellat S. Sabam pro sobole. ...530.24
...pro Theodora non orat S. Sabas, ne eius fi-...lij tumultus excitent in Ecclesia. ibi-...dem 25
...Theodora gustauit dogmata Seueri. ibid.
...Theodoræ Augustæ studijs fit Episcopus ...Constantinop. Anthimus hæreticus. 535. 61
...Theodora Augusta maximè impia. ib.63
...Theodora coniuge hæretica læditur Iu-...stinianus Imp. ib.64
...Theodora negabat Concilium Chalcedo-...nense. ib. 65. in præcipuis sedibus Orientis ...collocat Impios hæreticos. ib. 70. fouet o-...mia aspidum in Oriente. ib.77
...Theodoræ conatus in Agapetum Papam. ...536.19.20
...Theodora Augusta cladem magnam infert ...Ecclesiæ. 536. 41. erat causa, vt optimates ...essent hæretici. ib. 44. quæ machinata sit ...contra Siluerium pro Vigilio. 536. 123. quę ...aduersus Siluerium sit molita. 538. 5. de-...dit operam, vt Vigilius Papa crearetur. ...ibid. 7.
...Theodoræ aurum promissum mittitur à ...Vigilio intruso. ib. 13. 14. studium restitu-...endi in sedem Constantinopolitanam ...Anthimum, inscio Iustiniano. 538. 83
...à Theodoræ impietate alienus Iustinianus ...Imp. 540. 11. 12
...Theodoræ Augustæ insidias nihil veritus ...Vigilius Papa. ib. 20. Epistola ad S. Placi-...dum est corrigenda. 541. 25
...cum Theodora contentio Vigilij Papæ de ...restitutione Anthimi. 547. 27
...Theodora excommunicatur à Vigilio Pa-...pa. ib. 49
...Theodoræ impiæ Augustæ obitus. ib. 50
...Theodora sauciatur primum anathemate ...deinde vicissente numine interijt. 548. 1.
...Theodoretus Cyri Episcopus à Nestorio ...nis effertur. 520. 67
...Theodoretus Episcopus Cyri receptus in ...Concilio Chalcedonensi. 538. 86
...Theodoreti scripta pro Nestorio defendi ...non possunt. 546. 17. errores penitus exe-...crātur. 547. 46. 47. nomine epistola suppo-...sita 553. 43. 45 detegitur impostura. ibi. 44.
...Theodoretus pœnitens à Vigilio Papa lau-...datur. ib. 180. à Chalcedonensi Concilio ...non damnatus, nec Vigilius sentit eum ...esse damnandum. ib. 180. cum seq.
...de Theodoreti scriptis sententia Synodi ...Constantinopolitanæ. ib. 217
...Theodoriana appellata est Baiarensis vrbs. ...534. 65.
...Theodorico Gothorum Regi libelli osse-...runtur contra Maximũ Consulem. 523. 1
...Theodoricus scribit ad Maximum Consu-...lem, ipsum reprehendendo. ib. 2. abhor-...ret venationem ferarum in theatro. ib.
...Theodorico omnia bene cessere, quam diu ...in Petram non insaniuit. ibid.
...Theodoricus triginta annos regnauit. ibid. ...munera ad basilicam Vaticanam offert. ...ibid. 7. Arianorum patronus pro Arianis ...exæstuat. 542. 1. 2. 525. 1. 2. cogit ire Con-...stantinopolim Ioannem Papam. 525. 1. ...Symmachum & Boëtium in carcerem ...coniecit, & occidit. 525. 11. 526. 9. 10. & seq. ...in Senatores quare sit comotus. 525. 11. 12
...Theodoricus detrudit in carcerem Ioan-...nem Papam, & legatos. 526. 1. Herodi & ...Agrippæ comparatur. ibid. 1. 6. Ioannem ...Papam inedia & fætore mori coëgit in ...carcere. ib. 1. 5. 6. magnis plagis percussus ...interijt. ibid. 4.
...Theodorici res quando collapsæ. ib. 1
...Theodoricus aduersus Senatores crudeli-...ter egit. ib. 9. occisor Symmachi ipsum-...met laudat. ibid. 20. Felicem Papam eli-...git. ibid. 22. sibi vsurpat electionem Ro-...mani Pontificis. ibid. 24. videt Symma-...chi caput sibi furibunde comminari. i-...bid. 26
...Theodoricus defleuit scelus patratum in ...Symmachum & Boëtium. ib. 27. Rex mo-...ritur. ibid.
...Theodorici anima in infernum electa. ibi-...dem 28.
...Theodoricus à Ioanne Papa & Symmacho ...Patricio iudicatus. ibid. qua die mortuus, ...& quanto tempore regnauerit. ib. 30. ædi-...ficia cõstruxit Romæ. ib. 31. Vrbis mœnia ...instaurauit, & antiqua reparauit. ibid.
...Theodorici cura impensa in publicis ædifi-...ciis. ib.
...Theodoricus reparauit Pompeij theatrum. ...ibid. 31
...Theodoricus tertius filius Clodouei pugnat ...aduersus Thuringios, eosq; expugnat. 527. ...77. Rex Francorum curat creari Treuerẽ-...sem Episcopum S. Nicetium. 529. 14. sæpè ...reprehensus à S. Nicetio. ib. venerabatur ...magno honore S. Nicetium. ib. 15. inuadit ...res Gothorum. 530. 48. moritur. ib. quãto ...tempore regnauerit. ib. condẽnat diuersis ...mortib. milites in Ecclesia furantes. ib. 50. ...tyrannicè Ecclesijs bonis expoliauit. 541. ...37. cum seq. accersit, & retinet S. Gallum. ...573. 27
...Theodoricus Dux Scytharum fugit cum ...suis à Mauritio Duce. 583. 3
...Theodoritus Episc. Lignidi. 519. 38. libellum ...dedit legatis Hormisdæ secundũ constitu-...tionem Apostolicam. ib. 39. ad Hormisdam ...Papam scribit. ib. 40. maximè veneratur ...Hormisdam Papam. ibid.
...S. Theodoro ædificatum templum ab A-...sportatio Consule. 532. 4
...ad S. Theodorum Sicæotam venit Mauri-...tius. 583. 6
...Theodorus prædicit Imperium Mauri-...tio. ib. 6

ad S. Theodorum scribit Mauritius Imper 586.23

S. Theodorus multa accipit à Mauritio. ibid.

Theodorus mittitur ad petrum Episcopi Hierosolymitanum ab Origenistis. 532. 24. creatur Episcopus Cæsareæ Cappadociæ. ib.22

Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus defensor acerrimus Origenis. 538.83 damnationem molitur in Theodorum Mopsuestenum. ib. aduersatur Concilio Chalcedonensi. 546.5

Theodoro patrocinatur Iustinianus Imp. ibid.9.

Theodori Cæsariensis æmulatio. ib.17

Theodorus Episcopus Cæsariensis persecutionem excitat in Vigilium. 548.27

Theodori temeritas condemnatur à Vigilio Papa. ib.42.43

Theodorus Episcopus Cæsareæ cum Iustiniano totam euertit ecclesiam. 551.2 impudenter privat Zoilum Patriarchâ Alexandrinum. ib.3. subrogat successorẽ Zoil: Apollinarem. ib. constitutiones Vigilij Papæ despexit. ib.

in Theodorum insurgit Vigilius, & sententiam excommunicationis intorquet. ibid.6.

Theodori vitia enumerantur. ib.7.8

in Theodorum sententia Vigilij cum aliis Episcopis. ib.11

Theodori Episcopi pœnitentia, professio fidei mittitur à Vigilio ad Iustinianum Imp. 551.11

Theodorus Episc. Cæsariensis auctor fuit erroris Iustiniani. 564.6. propugnator Eutychianæ blasphemiæ. ib.7

Theodorus legatus cum Ioanne Papa detrusus in carcerem in Theodorico. 526.2

Theodorus diaconus legatus Concilij Carthaginensis ad Iustinianum Imperat. 535. 42.

Theodorus Silentiarius missus cum libello ad Quintam Synodum à Iustiniano Imper. 553.20

Theodori Antiochiæ Pisidiæ Episcopi professio fidei. 553.52

Theodorus Cilix Abbas capitur à barbaris. 586.17

pro Theodoro Abbate se vendidit Abbas Leo. ib.18

Theodorus Abbas dimittitur. ib.

Theodorus Episc. Massilensis venit ad Synodum Matisconensem. 588. 11. commendatur nomine sanctitatis. ib. exagitatur à Rethario Duce Guntheramni Regis. ibi. sub arcta custodia abductus. ib. Episcop. Massiliæ erat in oratione assiduus. ib. cum exulat, terret dæmones. ib.13

pro Theodoro rogat Childebertus Rex, quem colebat vt patrem. ibid.

Theodorus Massilensis reuertitur ad suam Ecclesiam. 588.22

Theodorus Tribunus ingressus in Synodũ Constantinopolitanam. 536.87

Theodorus Cappadox missus à Salomone Duce ad sedandos milites tumultuantes in Africa. 536.119

præfectus custodibus trucidatur à militibus. ib.119

Theodorus Tribunus mittitur ad milites à Philippico. 589.50

Theodorus Militinus monachus. 570.1

Theodorus monachus indisciplinatus iam moriturus desperans datur draconi ad deuorandum. 590.13. liberatur à dracone orationibus monachorum atq; conuertitur. 590.13

Theodorus Decurio Palatij mittitur à Iustiniano ad Vigilium Papam. 553.c

Theodorus Thessalonicensis Episcopus Heracleam relegatur. 119.14c

Theodorus Senator pergit Constantinopolim cum Ioanne papa. 525.3

Theodori Symbolum damnatum à Synodo Ephesina, & à Chalcedonensi. 546.73

Theodori Mopsuesteni memoria celebrata à Nestorianis. 520.63

Theodorum Mopsuestenum molitur damnationem Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus. 538.89. opuscula edidit in Origenem. ibid.

Theodori Mopsuesteni impietates & blasphemiæ. 546.51

Theodorus Mopsuestenus excommunicatus. 546.33. à sua Ecclesia damnatus. ibid. 36.

Theodori Mopsuesteni errores cõtenti sexaginta capitibus à Vigilio papa damnantur. à 553.62. vsq; ad 572.

in Theodorum Mopsuestenum sententia Synodi Constantinopolitanæ. 553.216

Theodosia fœmina Catholica vxor Leuvigildi Regis. 569.1. soror sanctorum Leandri, Fulgentij, Isidori, ac Florentiæ. ibidem.

ad Theodosium Archidiaconum Constantin. scribit Hormisda papa pro pace. 519. 33.

Theodosius Archimãdrita rediit ab exilio. 518.61. S. Sabæ familiaris. ibid. excipitur mensa ab Hierosolymitano Episcopo. ibid. 62. prædicit ruinam monachorum. ib.64

Theodosius Archimãdrita in palæstina hostis Origenistarum. 538.29.32

Theodosius cœnobiarcha præcognouit terræmotum venturum Antiochiæ. 525.14

ad Theodosium sanctum cœnobiarcham venit Kericus Dux exercitus Romani. 527.54

Theodosius ostendit Kerico quomodo fit pugnandum. ibid

Theodosij Cilicium pro thorace induit Kericus in prælio. ibid.

per Theodotium potitur victoria Kericus Dux. ibid.55

Theodosius detestatus est Origenem. 532. 21.

S. Theodosius ad quæ tempora peruenerit ibid cœnobiarcha laudatur. 536.51

Theodosius creatur Episc. Alexandrinus. 535.65. & Gaianus altercantur. ib. 65.66. quanto tempore sederit. ib.70. inducitur Constantinopolim. ib.67

ad Theodosium scribit Severus Hæreticus. ibid.70

Theodosius Episc. Alexãdrinus noluit subscribere Concilio Chalcedonensi. 536. 116. in exilium missus. ibid.

in Theodosium Alexandrinum anathema Vigilij papæ. 540.13

Theodosius Monachus scripsit aduersus Ioannem Grammaticum. 535.76

Theodosij Imp. exemplo admonet Facundus Iustinianum Imp. 547.33

Theodosius filius Mauritij Imp. 588.6

de Theodosianis hæreticis. 535.72.73

Theodosiani hæretici ponunt ignorãtiam in Christo. ib.73 hæretici dicti etiam sunt Ægyptij. ibid.

Theodorus Episc. Gangrenorum. 518.15

Theologiæ scholas Romæ erigere voluit Agapetus papa. 535.89. scholæ qua occasione introductæ Romæ. ib.91

Theologi volunt videri hæretici Iureconsulti, cum leges ipsas ignorent. 554.41

Theonas Episc. pericula subijt ab ijs, qui in Idola insaniunt. 538.12

Theopaschitæ hæretici qui. 535.8.

Theopaschitarum blasphemiæ. 520.11 ibid. 2. 3. 4. 5

Theophanes diaconus S. R. E. legatus Agapeti. 535.6

Theophanes Nestorianus liberatur à S Quiriaco. 532.18. cum seq.

Theophani ostenditur visio de hæreticis damnatis. ibid.

Theophanis obitus. ibid.

Theophanius Archidiaconus S. R. E. lib. scripsit Constituto Vigilij papæ. 535.40.

Theophanorum episcoporum professio fidei missa ad Vigilium papam. 535.

Theophilus episc. Heracliensis. 518.13.60. 61.

Theophilus cum Synodo Constantinopolitana scribit ad Hormisdam. 520.4

Theophilus Comes sacri Consistorij. 119. 23.

Theophilus episc. Alexandrinus anathematizat Origenem, & cæteros hæreticos. 538.59

Theopolis dicta Antiochia. 118.

Theoprobus vir nobilis audiuit 35. Romæ dicto de ruina monasterij Casinensis. 593.24

Thesaurus Romani Imperij impenditur in homines vanos. 548.22. inuentus à Tiberio in palatio. 582.6. alius Narsetis à Tiberio inuentus. ib.

Thesauri partem erogauit Tiberius in eleemosynas. ib.7

Thessalonicæ quid egerint legati Romanorum pontificis. 519.4

ad Thessalonicæ præfectum scribit Hormisda papa pro suis legatis. ib.9

Thessalonicæ occisus est Ioannes hospitalarius. ibid. 131. multi hæretici. ibid. 129.30.

Thessalonicensis ecclesiæ legatio ad Hormisdam papam. 520.10

Theudis Gothus & Arianus regnat in Hispania post Amalaricum Regem. 531. pacem concedit ecclesijs, & licentiam congregandi Concilium. ib.

in Theudem Regem Gothorum in Hispania bellum mouent Franci. 531.

Theudis Rex Gothorum in Hispania occiditur. 548.7. quanto tempore regnauerit. ibid.

Thracia derelicta sine vllis custodijs. 586.1

Thracius episcopus schismaticus. 561.1. pro Thoma episcopus in proprium locum restituendo laborat Hormisda papa. 520. 334.

Thomas mittitur ad inquirendum de hæreticos à Iustino Imp. 561.1

Thomas episcopus Apamæ ostendit signum S. Crucis. 540.40

Thomas exquæstor sacri palatij vnus ex Decemuiratu. 553.

Thuringij sunt fœderati cum Athalarico talorum Rege. 526.41. expugnantur à Francis. 567.

in Tiberim se proijcit Romanus vir primarius, sectantibus filijs. 567.

de Tiberinæ inundationis tempore. ib. 25.

Tiberis inundatione serpentes in marcilati. ib.

Tiberis inundatione Roma obruitur. 582. 1 difficia diruuntur. ibid.

ad Tiberium scribens Agathon papa laudat Iustinianum. 561.

Tiberius Comes excubitorum vocat Augustos, quibus pacem concedit. 567.

Tiberius genere Thrax accusatur in vsurpam à Iustino Imp. 567.

Tiberio prænunciatum fuit Imperium à Eutychio episcopo. 582.

Tiberius vir clementissimus, & ab exteris alienus. ib.

Tiberius admonetur à Iustino Imp. quæ sibi sit agendum. ibid.

Tiberij forma, virtutes, & laudatio. ibid. 2. 3. 4. 5

Tiberius ab exilio reuocat Eutychium episcopum Constantinopolitanum. ibidem 6.

Tiberius cum ingenti gaudio excipit Eutychium Episcopum. ib. 11. præstantissimum exercitum colligit ex diuersis regionibus 579. 4. bellum gerit aduersus Cosdroen Regem Persarum. ibid.
Tiberius exercitus Persas superat. ibid. 5.
Tiberius Constantinopolim Anatolium Constantinopolim mortuo Iustino. 580. 2. solus imperat, mortuo Iustino. 582. 2.
Tiberius hortatur Iustinus ad multa bona. ib. 2.
Tiberius coronatur cum ingenti gaudio. ibid.
Tiberius insidiatur factionarij pro parte Iustini. ibid. 4.
Tiberium inuitat insidias Sophia Augusta. ibid.
Tiberius Constantinopolim reuertitur, & Sophiam spoliat bonis. ib.
Tiberium coronat Sophia. ib. 5.
Tiberium multæ legationes, & præsertim Chosroes Regis. ib.
Tiberius ab Eutychio patriarcha coronatur. ib. 6. de thesauris à Iustino relictis multa pauperibus erogauit. ib. 6.
Tiberius pauperes liberalitas. ib. 6.
Tiberius thesaurum in Palatio adinuenit ibid. 7. alium thesaurum Narsetis reperiunt milites. ib. 7.
Tiberius partem thesauri adinuenti pauperibus distribuit. ibid.
Tiberius pie disponit statum Reipublicæ 579. 11. erat Magistrum militum in bello Persico Mauritium. ib. 12. dat filiam Constantiæ in matrimonium Mauritio. ibid. 12.
Tiberium mittit S. Gregorium diaconum Apocrisiarium Pelagius Papa. ibid.
Tiberius Imper. legatio S. Leandri Episcopi Hispalensis pro Hermenegildo 579. 13.
Tiberius aliquid profecit S. Leander in sua legatione. ib. 14. 15.
Tiberius mittit Græcos in auxilium Hermenegildi Regis. 584. 3. 4. Imperator insidiatur Eutychium Episcopum infirmum & accipit benedictionē ab Eutychio & deliberat vt flammis traderetur liber Eutychij de Resurrectione. ib. 6. quā tamen non imperauerit. ib.
Tiberii mors. ibid. virtutes commendantur. ib. 7. mittit habuit orationem Ioannis Ephesi ad Mauritium. ib.
Tiberio offenditur visio de futura eius gloria. 586. 14.
Tiberio martyres. ib. 16.
Tiberium obsidet Totilas Rex, & eo per proditionem potitur. 545. 1.
Tiberium si confert Totilas sæpè reiectus. 545. 26.
Tiberium contarep diu obsessam capit Alboinus Rex Longobardorum. 572.
Tiberidis corpus inuentum Constantinopoli. 582. 21.
Timotheus Aliurus anathematizatur. 519.
Timotheus hæreticus factus Episc. Alexandriæ 519. 16. hæreticos excipiebat. ibid.
Toletanum Concilium celebratū sub Theudi Regē & error emendatur. 530. secundum sub Montano Episcopo. 531. 11.
Toletanæ Concilio Episcopi insigniores quæ interfuerant. ib. 16.
Toletano Concilio qui canones fuerint. ib. 17.
Toletana Synodus tertia. 589. 8.
Toletana Synodus celebrata auctoritate Romani Pontificis. ib. quo tempore fuerit celebrata. ib. 10.
Toletana Synodo fuerunt septuaginta duo. ib. orationem habuit S. Leander Episcopus. ib. 12. gaudium insigne de hæreticorum conuersione. 589. 14. spem conceperunt Patres de conuersione totius Orbis. ib. 16. orationem habuit Reccaredus Rex. 589. 21. 22.
Toletanæ Synodi Acta. 589. 23.
Toletana Synodo statuti viginti tres canones. 589. 42. verè interfuit S. Leander, & Apostolica legatione functus est. ibid. 44. quod Episcopi subscripserint. ibid.
Tomaci & Petro scribit Cassiodorus, vt restituantur vasa sacra Ecclesiæ S. Petri. 536. 10.
Tormenta interdum à Fidelibus non sentiuntur.
Totilas Theodibaldi nepos eligitur Rex Gothorum in Italia. 542. 1. erat præstans ingenio & viribus, & fuit flagellū Græcorum in Occidente. ib. superauit exercitum Romanorum apud Fauentiam, & apud Florentiam. ibid. capit præsidia Cænæ, ac Petræ. 543. 1. in Tusciam venit, & Campania potitur. ibid. S. Cassium Episcopum despexit. ib. 2.
Totilæ spatharius à S. Cassio curatur. ibidem.
Totilas spreuit S. Fulgentium Episcopum Vtriculanum & eius munera, eumq; cōprehendi iussit. ib. 3.
Totilæ mens efferа versa in reuerentiam S. Fulgentij ob miraculum. ib.
Totilas inuisere vult S. Benedictum, sed de eo experimentum facit. ibid. 5. ad S. Benedictum accessit, & ipsum venerans est. ib. 5. 6. minus crudelis, postquam à S. Benedicto est reprehensus. ib. Beneuentū venit, & eius muros diruit. ib. 11. Neapolitanos obsidet. ibid. nulla afficit iniuria fœminas Patricias. ibid. monitis S. Benedicti profecit. ibid. 11. 12. subegit Brutios & Lucanos, atq; Apulia & Calabria potitur. ibid.
Totilas experitur sanctitatem Sabini Episcopi Canusini. ib. 13. 14. litteris tentat Senatum Romanum. 544. 2. Tiburim obsidet, & per proditionem eo potitur. 545. 1. internecioni subiecit Tiburtinos ciues summa crudelitate. ibid. Spoletum in deditionem accepit. 546. 1. dolo necat Cyprianum Perusij custodiæ Præfectum. ibid. potitur Perusio. ib. 1. 2.
Totilæ crudelitas in Perusinos. ibid.
Totilas præcepit, vt Herculanus Episcopus Perusinus dirissimè necaretur. ib. 43. ad Vrbem obsidendam pergit. 543. 3. indies magis crudelis. ib. crudelitatem exercuit in sanctum Cerbonium Episcopum Populonij. ib. vrsum ex cauea dimittit vt S. Cerbonium deuoret, qui illum non læsit. ib. 7.
Totilas veneratur S. Cerbonium. ib. 6. libere finit agricolas colere agros. ibid. 7. obsessis commiserationem negauit. ib. malè tractat Valentinum Episcopum. 546. 60.
Totilam legatio Pelagij diaconi Romani. 547. 1.
Totilæ ad Pelagium oratio. ib. 2.
Totilas Pelagium commendat. ib. pro Silicia non vult exorari. ibid. 3.
Totilam responsio Pelagij diaconi. ibidem 3.
Totila tractant Isauri, vt Romam prodant. ib. 10.
Totilas non multum confidit Isauris. ibid. potitur Roma. ib. 11. templum S. Petri ingreditur orandi causa. ib. 13.
Totilæ erga Romanos benignitas. ib. oratio parænetica ad suos. ib. 16.
Totilas hortatur Gothos ad iustitiam seruandam. ib. 16. 17.
Totilæ querelæ ad Romanos Senatores. ibid. 19.
Totilam rogat Pelagius pro captiuis, & obtinet quod vult. ib. 20.
Totilæ epistola ad Iustinianum pro impetranda pace. ib. 22.
Totilas Theodorum & Pelagium legat. ad Iustinum pro pace. ib. 20. 21. in Lucania cladem accipit. ib. 22.
Totilas aliqua ex parte spoliat Romā muris. ibid.
ad Totilam litteræ Belisarij pro Vrbe seruanda. ib. 23.
Totilas sæpè reiectus Tiburim se confert. ib. 25. persequitur S. Laurianum vsq; ad mortem. 548. 8. ciues reuocat Romam. 550. 13. Vrbem renouat & illustrat ædificijs. ibid. à Narsete vincitur, & occiditur. 553. 15.
à Traditionibus Patrum non est recedendum. 521. 25.
ex Traditione Apostolica doctrina Ecclesiastica Romæ. 555. 96.
ex Traditione Apostolorum ritus Romanæ Ecclesiæ. 558. 26. & celebritas Missarum. ibid.
Traianus vir eximius mittitur ad Cosrhoē Regem Persarum à Sophia Augusta. 575. 14. inducias obtinet à Cosrhoe. ibid.
in Transalpinis exercitum colligit Tiberius Imperator. 579. 4.
Transiuaniæ princeps exiguo numero militum victorias plures de Turcis reportat. 533. 61.
de Translatione Episcoporum scripsit epistolam Pelagius papa ad Benignum. 581. 1. 2.
Transmutatio mirabilis diuinitus facta in Vigilio. 540. 9.
Transobadus presbyter blasphemat Dalmatium Episcopum, & statim moritur. 583. 58.
Trapezuntijs scripsit Iustinianus contra hæreticos. 533. 10.
Trasamundus Rex VVandalorum moritur in Africa. 522. 4. quanto tempore regnauerit. ibid.
cum Trasamundo Rege disputat de fide S. Fulgentius. 519. 6.
Treuerenses liberantur inguinaria per S. Nicetium. 565. 28.
Tria capitula Iustiniani à quibus defensa. 546. 49. damnata à Quinta Synodo probante Vigilio Summo pontifice. ib.
de Tribus capitulis contentio Vigilij cum Iustiniano. 547. 27. confutatur falsa opinio aliquorum. ib. 28. 29.
Tria capitula quæ. ib. 30.
de Tribus capitulis studia diuersa Episcoporum. 547. 31. scriptas partium responsiones exigit Vigilius papa. ib. 36.
pro Tribus capitulis visus est laborasse Vigilius papa. ib. 38.
Tria capitula nō videntur repugnare Chalcedonensi Concilio. ib. 39.
in Tria capitula libellum conscripsit Vigilius papa. ib. 40.
Trium capitulorum occasione dirū schisma obortum in Ecclesia. 548. 1. 6.
de Tribus capitulis tractandum in Synodo. 553. 10. edictum reuocatum à Iustiniano. ibid. quid sentiat Vigilius papa, & quomodo Theodori errores sint damnandi. ibid. 173. 174. 175.
Tria capitula Episcopi qui non damnant, in exilium deportantur. ib. 221. 223.
Trium capitulorum defensores quid præstenderint. ibid. 233. defensorum duplex conditio. ib. 235.
de Tribus capitulis contrariæ sententiæ quomodo consentiant. ibid. 232.
de Tribus capitulis damnosa disputatio. ibid. 237.
ob Tria capitula multi Episcopi facti schismatici. 586. 16.

Triboniano iurisconsultissimo vtebatur Iustinianus Imperator in sanciendis legibus. 528.2

Tribonianus magister Officiorum vnus ex Decemuiratu. 529.23. auaritia laborabat, sed doctrina eum occultabat. ibidem. 24 ethnicus ethnicis fauet. ibid. 26. exscripsit leges eorum Augustorum, qui Christianam religionem sunt persecuti. ibid. 2 Iustiniano magistratū deponitur propter tumultum populi, & restituitur. 531.20

Tribulatio dat intellectum. 557.8

Tribulationes & labores quos passi sunt legati Constantinop. 519.25.26.27

in Tribulationib. sancti magis eluceut. 536. 31.

à Tribulatione magna liberat S. Martinus Guntheramnum. 581.14

à Tribulationibus in fine liberat Deus sanctos suos cum honore, 578.7. vsque ad 14

in Tribulationibus nitent sancti. 539.4

in Tribulatione dilatatur sæpè spiritus. 589. 13. crescit plerumque ecclesia. ibid.

Tribulatis succurrit Deus. 566.42.21

Tributum vnius anni condonat Tiberius Imperator. 578.1

Triginta Missæ quantum prosint defunctis 590.12

S. Trinitatis individua vnitas semper est colenda. 539.58

in S. Trinitatem blasphemant hæretici. 519. 108.109.119

de S. Trinitate quid credendum sit, scribit Hormisda papa. 520.6

de Trinitate vnum crucifixum an dicendum quæritur à papa. 520.37

de Trinitate vnum crucifixum secundum carnem, concedendum est. 533.28.29.534. 25.

Trinitas vnus Deus & tres personæ. 521.18

Trinitatis essentia vna, & non multiplicatur ipsa essentia numero ibid. 19. mysterium est incomprehensibile, & tamen notum est. ib. 18. 19. personæ habent proprietates distinctas. ibid. 19. essentia vna est. ibid. 31

de Trinitate scripsit librum Boetius. 522.2. 526. librum scripsit S. Fulgentius. 539. 7

in Trinitatem sanctissimam blasphemiæ Arij & Origenis. 538.35.38.78.79

de Trinitatis sanctissimæ mysterio. 546.12

sanctissima epistola Benedicti Papæ ad Dauid Episcopum. 577.1.2

Trinitatis sanctissimæ æqualitatem confitetur clericus inter verbera. 585.40. exacta professio. 589.23

Trinitatis Diuinitatem adesse in Conciliis fatetur Reccaredus Rex. ib. 29

Tripolim à Prætoribus Consularibus gubernandam statuit Iustinianus. 534.19

in Trisagitas scribit Ephræm Episcopus Antiochenus. 530.30

Trisagium cantatum Constantinopoli. 518. 20.

Trisagio Crucem hæretici apponebant. 519. 103

Trisagium ad totam Trinitatem est referendum. ib. 106

Trisaricus ædificauit Ecclesiam in honorem Apostolorum Petri & Pauli. 574.28

Tritheitæ hæretici qui. 535.75

Tritheitarum princeps Ioannes Philoponus. ib.

Triumphus Episcoporum exulum reuertentium Carthaginem. 522.10. magnus Belisarij Ducis. 534.53

de Triumpho S. Cerbonij Episcopi Populonij. 575.10

Trotus Episc. Scampinus occurrit legatis Apostolicis. 519.34

Tumultus monachorum Scythiæ. ib. 89. Thessalonicæ per Dorotheum Episcopū excitati aduersus legatos Hormisdæ. ibid. 132. exortus aduersus Vigilium Papam 548.3.

Tunica S. Vincentij martyris tradita Francis. 542.4

Turbæ concitantur Romæ à monachis Scythiæ. 520.18

Turcarum copiosi exercitus à Transiluaniæ Principe sæpius victi. 533.61. classis victa sub PIO V. ib. 60

Turcas fugerunt Abari. 567.2

Turcarum legatio ad Iustinum Imp. contra Auares. 566.9

Turcæ vbi olim habitauerint. ib. olim dicti Massagetæ, & Chermichiconæ. ib.

ad Turibium nobilem epistola Montani Toletani Episcopi. 521.18

Turonense Concilium secundum celebratum. 570.13

in Turonensi Concilio pauci Episcopi. ib. optimi canones sancti. ib. 13. 14. 15

Turonensis Ecclesia plures habuit Episcopos sanctos. 574.19. ciuitas opprimitur à Ruccoleno. 579.18

Turonensibus infertur magna clades à Chilperico Rege. 576.1

Turonica ciuitas igne consumpta. 562.4

Turonicus vir Dei nutu reliquias ab incendio liberat. 526.45

Turonos à Britannijs venit Vinnocus vir summæ abstinentiæ. 580.22

Turonis occisus est Iberulfus reus maiestatis. 588.15

in Tuscia Romanorum exercitum superauit Totilas Rex. 542.2

Tusciam fames vexauit. 539.15

Tusciæ Episcopi à Pelagio Papa redarguuntur temere assumpti schismatis. 556.31. 32.

Tyranni vincuntur nonnunquam à pueris. 522.46

Tyrannus Magister militum vir gloriosus. 580.18

Tyri congregatum Concilium. 518.40

Tzani facti sunt Christiani. 519.20

Tzani sine Rege degebant, Belluinam vitam agentes. ib. 21 ibid.

Tzanorum mores. ibid.

Tzani populi à Iustiniano subiugati. ibid.

Tzani commercium habere incipiunt cum cæteris hominibus. ib. 22

V.

VAlentina Synodus in Gallia. 589.1

in Valentina Synodo quot Episcopi. ibid.

in Valentina Synodo cognitæ causæ pauperum. ib.

ad Valentinianum Episcopum Tomitanum epistola Vigilij papæ. 550.2

Valentinianus laudatur à Vigilio papa. ib.

Valentinus diaconus S. Galli inobediēs abbati omnibus irridetur. 541.19.20

Valentinus Episc. Siluæ Candidæ malè tractatur à Totila Rege. 546. 69. mittitur Vicarius Romam à Vigilio papa. ib.

pro Valentino Episcopo Siluæ Candidæ subscripsit Constitutio Vigilij Papæ Zachæus Episcopus. 553.209

Valentinus, vel Valentio, siue Valentinus primus Abbas monasterij S. Gregorij. 581. 8.9

Valentij mors. 584.18

ex Valeria prouincia primum Abbatem sui monasterij petit S. Gregorius. 581.9

Valerianus Præfectus Constantinopolim venit cum Belisario, 541.4

Vanæ gloriæ cupido redegit homines sæpè insanos & infames. 538.17

Varanes inuasor regni Persarum victus ab exercitu Narsetis. 568.13

Vardanes primas Armenorum ad Romanos accedit. 537.22

Vasa sacra oppignorata ecclesiæ reddi iubentur à Cassiodoro. 536.21

Vasa templi relata sunt Hierosolymā. 514.15

Vaticipium Arethæ martyris. 532.80

Vaticinia multa propheticæ de ecclesia 18. magorum quam sint vana. 519.49

Vdila episcopus Arianus coniurat in Reccaredum Regem catholicum. 587.9

Vdila mulctatur exilio à Reccaredo. ibidem

Velum sanctī Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum. 574.11

Venantij Fortunati patria, educatio, & peregrinatio. 581.

Venantius Fortunatus. vide Fortunatus.

S. Nicetium laudat. 519. 16. 17. laudat S. Agricolam Episcopum. 552.9

Venantius epitaphium edidit S. Terrei ibid. 26.

Venatio ferarum in Theatro detestabilis. 523.2. prohibita episcopis. ibid.

Venenum sæpe latet sub melle. 570.22

pro veneris dictura voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis Chrysaphius vir pius. 564.21

Veneti & alij Episcopi Concilium coegerunt contra Quintam Synodum Aquileiæ. 551.

ad venetos agit Brigentius. 550.9

Veneta prouincia à Longobardis deuastatur 570.9

Verbera interdum non sentiuntur à fidelibus. 583.40

Verecundus Lunensis Episcopus. 552.

Verina Augusta ædificauit templum S. Mariæ 551.4.

Veritas detruditur in barathrum vinculis compedibus aureis. 572.22

Veritas magis gaudet spectari nuda & simplex, quam fucata & coloribus exornata. 521.5. nec est occultanda, nec mendacium concedendum. 526.15. interdum à multis conuertitur in fabulas. 590.9

Veronæ magnum miraculum, cum Athesis fluuius in ecclesiam ingredi non potest. 589.56

Vestigia papæ venerabantur episcopi. 542. 40.

Vexilla Regis prodeunt, hymnus qua occasione, & à quo sit compositus. 566.7

victor diaconus professor Synodi Chalcedonensis. 519. 83. accusatus à monachis Scythiæ tamquam Nestorianus. ibid. 116

Victoris causa tractatur apud romanum pontificem. ibid.

Victor hæreticus est dictus à monachis. ibid. 122.

Victor episcopus Capuanus fuit doctrinā sanctitate celebris. 542.28. scripsit suum Cyclum ad confutandum Cyclum Victorini Aquitani. ibid. Episcopus in exilium mittitur. 553.

Victor Episcopus Africanus ad quem annos perduxerit suum Chronicon. 566.41

Victor Tuscasinorum episcopus pro tractatur ab episcopis quibusdam tunc stis. 570.23. parcit inimicis. ibid. 24

Victoriacum venit Sigeberrus rex, ubi occiditur. 577.

victoria præstantior quæ sit. 538.57. Christianorum insperata diuinitus ebore contra Dunaan & Hebræos. 532.33. contra Homeritas significatur Iustino Imperatori. ibid.

Victoriæ Mauritij Ducis.

Victoria Reccaredi Regis aduersus Francos. 588.7

Victoriam quare non semper consequantur Christiani in bello. ibid.

Victoria ex veneranda Christi imagine petita Romanum exercitum.

Victoriam quibus operibus sibi parauit Iustinianus Augustus. 534.

Victoria per somnium ostensa Belisario. ibid. 42

Belisarij contra Gelimerem. 533
Italia nauali sub vio papa Quinto. 1
ingentes quibus copijs adepeus
Imp. 527.41.42
Ducis exercitus Roman
Theodosium. 527.55
Aquipadus confutatus à Victo
Capuano. 541.18
Victorum episcopum scribit Athalari
ibid.
Episcopus Redonensis cum alijs
ad Badegundem. 528.30. & seq.
nobilis tentatur à Dunaan tyranno.
nobilis constantia. ib.32
nobilis cur in tyrannum. ib.40. no
quod ad suas concues. ib.41. nobilis
ad idem Gentiles & Hebræas
clarum exemplum. ibid. 39. 40.
ita facilè ad secundas nuptias
ib.41
dent desponsare filias Iesu Chri
ib.41.42
virginum & virginum raptores sanctio
Imp. 533.63
Magister nobilis seuer
à tradicto Vrbis. 568.17.18
Imp. 569.1
horatur patres in Toletana Sy
Recaredus Rex. 589.22
designatus successor à Bonifacio
synodo. 531.2. reprobatur ab ipſ
ib.2
anathema Siluerij papæ. ibid.3
condemnatum quæ fuit. 531.2.3
Vigilio quæ machinata sit Theodora
contra Siluerium. 534.12
excusatur de crimine sibi illato. 1
Archidiaconus intruditur in se
sum. 538.7.
tarquindo de auro pollicito Theo
Augustæ. 538.13
Siluerium timet. ib.13
defensoribus & serui traditur Sil
papa. ibid.
nomine epistola impia. ibid. 17. 14.15
suum esse, probatur multis ar
ib.14.15
nomine blasphemiæ scriptæ. ib. 17.
ab imperatore. ib.15
cum fursum ascendere meditantur,
rum deorgitur. ib.18
liber Mennæ damnatur à Sex
synodo. ib.19
Ecclesiastes nullum hactenus turpius.
ib.20
agit Romanum pontificem, expul
Siluerio. ibid. 21
respondet ad consultationem Eu
Episcopi. ibid.
cum concentum habet cũ quatuor
Episcopis Siluerius Papa. 539.1.2
damnatur à Siluerio Papa. ibid.
creatur abrepto pontificatu. ibid. 3
quæ Siluerius papa sit coactus pa
ib.9
decerpant multa crimina. 540.
prudens consilium abdicandi se
pontificatu. ib.3.4.
erat fretus potentia Belisarij. ibid.
rem adiuta. ib. 5. vigilauit primo ad
diuinde cœpit vigilare pro Christi
ibid.6
an esset eligendus papa, dubitat
Romanus. ib.7. oligitur eo nitente
Romani. ibid.9
in Vigilio mirabilis & repentina facta est
diuinitus transmutatio. ib.9
ad Vigilium legatio Iustiniani Imperato
ris. ib.11
Vigilij epistola ad Iustinianum Imp. ibid.
14.
Vigilius laudat Iustinianum Imp. ib.13
hortatur Iustinianum Imp. ad aduocan
dam Catholicam fidem. ib. inhæret præ
decessoribus. ib.16. anathematizat hære
ticos. ib.17
Vigilij anathema in Anthimum, & omnes
hæreticos. ib.18
Vigilius fidem Catholicam illibatam ser
uat. ib.2. petente Childeberto Rege Fran
ciæ Auxanio Arelat. Episcopo pallium de
dit. 545.3. secreta committit Dominico le
gato Iustiniani Imp. 540.22
Vigilij Epistola ad Mennam Episcopũ Con
stantinopolitanum. ib.23
Vigilius asserit hæreticos verè conuersos
recipiendos. ibid. 25. nihil veritus insidias
Theodoræ Augustæ. ib.26
Vigilij opera expulsi sunt Roma omnes A
riani. 544.1
Vigilius curauit, vt Belisarius Romam mit
teretur. ib.
Vigilij opera Roma liberata. ibid.
Vigilio offert carmen in Acta Apostolo
rum Arator subdiaconus. ib.2
Sub Vigilio scriptus libellus de Tribus capi
tibus. 546.10
Vigilius Constantinopolim accersitus à Iu
stiniano Imp. ib.54.57
de Vigilij profectione mendacij redarguit
tur Anastasius. ib.55
Vigilius in Siciliam se contulit, vbi hiema
uit. ib.54
Vigilio mittitur obuiam in Siciliam Zoilus
Episcopus Alexandrinus. ib.47
Vigilius in Sicilia legatum suscepit ab E
phræmio Episcopi Antiocheno missum.
ibid.56
Vigilij discessus obfuit Catholicæ Ecclesiæ.
ib.55
Vigilius papa quid comminetur in Nouа
tores. ib.56. quæ Constantinopolim scri
serit. ib.57
Vigilium multa prouinciæ sunt contestatæ
contra edictum Iustiniani Imp. ib.58
Vigilius è Sicilia triticum mittit Romam.
ib.59. naues onerauit ex frumento Eccle
siæ. ib.60. ordinationem habuit in Sici
lia. ibid. è Sicilia Constantinopolim ve
nit. 547.26
Vigilius in Sicilia fit obuiam Dacius Episco
pus Mediolanensis. 546.26
Vigilius secum Dacium Episcopum Medio
lanensem ducit. 547.26
Vigilij contentio magna cum Iustiniano &
Theodora. ib.27
in Vigilium persecutio excitata per Theo
dorum Episcopum Cæsariensem. ibid.
Vigilius fugit Chalcedonem. ibid.
Vigilij contentio de Tribus capitulis. ib.
28.
Vigilius reprehendit Zoilum sibi occurrẽ
tem de sua scriptione facta. 547.31.32
sedet vt arbiter inter Episcopos dissenti
entes. ibid.
Vigilius Synodum congregat triginta Epi
scoporum. ib.
Vigilij sententia expectatur etiam ab ad
uersarijs. ib.34
à Vigilij communione recessit Facundus
Episcopus. 547.38
ad Vigilium quid Facundus in Synodo. i
bid. 39
Vigilius laborat contra Tria capitula. ibid.
40.
Vigilius contra Tria capitula libellum scri
psit ad Mennam Constantinop. Episco
pum. ibid.
Vigilij sententia in Rusticum, & Sebastia
num, & alios defensores Trium capitulo
rum. ib.
Vigilius decernit de quæstione Trium ca
pitulorum tacendum. ib. 41. patientiæ a
gendum putauit. ib. 42. creditus consen
sisse damnationi Trium capitulorum. ib.
44. condemnat temeritatem Theodori
Cæsariensis. ibid. 43. communicat dam
nantibus Tria capitula. ib. 45. excusatur
de communicatione cum omnibus. ib. 46
prudenter egit. ibid. 48. excommunicauit
Theodoram Augustam cum Acephalis. i
bid. 49. eadem pœna afficit Seuerianos, &
Eutychianos. ib.
Vigilio discesserunt Felix Gillidanus, Lã
pridius, & multi alij clerici Romanæ Ec
clesiæ. 548.1.2
in Vigilium papam tumultus exortus. ib.3.
scribunt Rusticus & Sebastianus S.R.E.
diaconi. ib.4.5
Vigilij epistola ad Valentinianum Episco
pum Tomitanum. 550.1
Vigilius à falsa calumnia se purgat. ibid.
ad Vigilium legatio Aureliani Arelaten 2.3.4.
Episcopi. ib.8
Vigilij epistola ad Aurelianum Arelaten
sem Episcopum. ibid.9.
Vigilius Aurelianum pallio donat, Vicari
umq; suum constituit. 546.61.62.63. à ca
lumnia se purgat, offenditq; se Chalcedo
nensi Concilio nihil statuisse contrariũ.
550.9.10.11.12. nihil contra fidem Catholi
cam aut Concilia statuit. ib. 9.10.11. con
firmat Aurelianum Episcopum. ib. 10.11.
12. vocat in auxilium Childebertum Re
gem Francorum. ibid.11. constituit Vica
rium Aurelianum Episcopum. ib.10. agit
aduersus schismaticos clericos. ibid.15
Vigilij sententia in Auctores schismatis,
nempe Rusticum & Sebastianum. ib. 16.
vsq; ad 36.
Vigilij Iudicatum ab omnibus laudatur. i
bid. 18.19.20.21.22
Vigilius priuat officio diaconi, Rusticum,
& Sebastianum. ib. 32. multos ministros
officio priuat. ib.34
ad Vigilium papã epistola Synodalis Mopsʃ
uesteni Concilio. ib.38
in Vigilium injici manus præcipit satellitі
bus Iustinianus. 551.2
Vigilius ex-domo Placidiana confugit ad
ecclesiam S. Petri, & Ecclesiastica tracta
uit. ibid.2. 12. insurgit aduersus Theodo
rum Episcopum. ibid. 18. aliquos Episco
pos congregat & Theodorum excommu
nicat. 551.1.55. 11
Vigilij sententia in Mennam Episcopum
Constantinopolitanum. 551.12
Vigilius exoptat, vt reuocetur edictum Iu
stiniani. ibid. 16. aduersarios excommu
nicat. ibid.17
Vigilio data est alapa cum iurgiis. 552.9
Vigilius fugit ad basilicam sanctæ Euphe
miæ apud Chalcedonem. ibid. 8.9. factus
fortior in infirmitate. ibid. 10. dum fugit,
vincit. 522.21
ad Vigilium legatio honorifica Iustiniani
Imp. ibid.
Vigilius aboleri iubet edictũ Iustin. ibid. 12
Vigilij epistola eucyclica ad Christum fide
les. ibid.13
Vigilius ad ecclesiam confugit propter scã
dalum natum. ibid.14
Vigilio cedit tandem Iustinianus. ibid. 17. 19
de Vigilio refelluntur errores Anastasij, &
Nicephori. ibid.16
Vigilio libellum supplicem offert Theodo
rus Cæsariensis Episcopus. ibid. 19. &
Mennas Constantinopolitanus. ibid. 20
ad Vigilium Papam mittit fidei professi
onem Eutychius Episcop. constanti. 553.8
Vigilij responsio ad Eutychium Episc. ib. 21

Vigilius Apollinarem olim intrusum recipit. ib. 14. Synodum OEcumenicam indicit. ib. 14. in Occidentem cupit trahere Synodum. ib. 20. curat, vt Occidentales Episcopi conueniant in Synodo. ib. 22. 23.

Vigilium interpellat Iustinianus, vt prodat quid sentiat de Tribus capitulis. ib. 27 ad Vigilium vocandum ad Synodum mittuntur viginti Episcopi. ib. 31. 35

Vigilius ad Synodum non venit propter infirmitatem. ib. 39. quam prudenter se gesserit cum Iustiniano Imperatore. ibid. 40.

Vigilij constitutum missum ad Iustinianū. ib. 15

Vigilius mittit fidei professiones multorū Episcoporum ad Iustinianum. ib. 51. 52. 53. tractat cum Iustiniano de Tribus capitulis. ib. 56. à Iustiniano inducias petit. ib. 58.

Vigilij responsiones ad blasphemias Theodori Mopsuesteni. à pag. 553. 80. vsq; ad 573

Vigilius quid sentiat de Tribus capitulis. ib. 173. probat Concilium Chalcedonense, & epistolas S. Leonis, & Gelasij. ib. 173. 174 175. 176. de Theodoreto conuerso bene sentit. ib. 118. statuit Theodoretum non damnandum. ib. 182

Vigilij quinque anathematismi. ib. 183

Vigilius quos mortuos nolit damnari. ibid. 184.

Vigilius voluit discernere bonū à malo. ib. 196. 197. consultū voluit Concilio Chalcedonensi. ib. 205. 206

Vigilij assertiones pro Concilio Chalcedonensi. ib. 206

Vigilius prohibet moueri quæstionem de Tribus capitulis. ib. 208

subscribit Constituto. ib. 209

in Vigilium tractatur in Quinta Synodo. ibid. 212. 213

Vigilij auctoritatem etiam aduersarij reuerentur. ib. 218. iniussu non fuit congregata Quinta Synodus. ib. 222. 223

Vigilius in exilium deportatus. ib.

Vigilij Constituti defensores schisma constarunt. ib. 229

Vigilius ab exilio liberatus. 564. 2. Quintam Synodum comprobauit. ib. 4. Iustiniano amicus redditus. ib. 6. abrogat Constitutum. ib. 7

Vigilij vltimam sententiam secuta est Ecclesia. ib.

Vigilius petit promulgari à Iustiniano sanctionem profuturam vniuersæ Italiæ. ib. 9. in Sicilia moritur. 555. 4. quare in insula mortuus sit. ib. 2

Vigilio quod mortem intulerit Pelagius, suspicio fuit. ib. 2. 10.

Vigilius magnum priuilegiū concessit Primæ Iustinianæ. ib. 6. basilicam in Lateranensi Patriarchio fecit. ib. 7. basilicam pijs imaginibus exornauit. ib. priuilegia concessit Arelatensi monasterio. ib.

ad Vigilium Epist. Epistola Pelagij Papæ est dubia. 559. 6

Vilitharius presbyter narrat miracula S. Martini. 557. 8

S. Vincentij martyris, sacris exuuijs defensa Cæsaraugustæ. 542. 3. 4. tunica tradita Francis. ib. 6. reliquiæ ex Hispania in Galliam asportatæ. ib. 6. Ecclesiæ à se constructæ quæ donauerit Childebertus Rex Francorum. ib. & 561. 10

de S. Vincentij ecclesia comparatur templo Salomonis. ib. 13. templū cōpertum stanno à S. Leontio Episc. ib. 15. memoria celebris vbiq. ib. Ecclesiam inuadunt milites. 576. 3. 4. Ecclesiæ inuasores misere perierunt. ib.

S. Vincentij ecclesiam elegit ad sepulturam S. Germanus Episc. 579. 13. basilica violata à militibus. 588. 16

in S. Vincentij ecclesia apparet vltio diuina in sacrilegos. ibid.

S. Vincentij basilicam confugiunt vincti liberati à S. Germano. 588. 32

Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Constituto Vigilij Papæ subscripsit. 353. 290.

Vincentius subdiaconus Vigilij Papæ regionis secundæ. 550. 35

S. Vincentius Abbas martyrio coronatur in Hispania ab Arianis. 584. 10

Vincentius Episc. Cæsaraugustanus fit Arianus. 584. 7

in Vincentium libros ediderunt Leander & Seuerus Episcopi. ib.

Vincula soluuntur intercessione S. Martini. 559. 30

Vindemium Episcopum schismatici exagitat Smaragdus Exarchus Italiæ, vt obediat Pont. Rom. 586. 86

Vindemius reuersus est ad vnitatem ecclesiæ, & ad propriam sedem. ibid.

Vindicta Dei in milites res Ecclesiasticas à furantes. 527. 78. 79. ob violatam fidem. 540. 43

Vindicta diuina in sacrilegos. 588. 12. 13. 16. Dei in Chilpericum Regem, & eius domum. 583. 22. 23. 24. in auarum hominem. 593. 222.

Vindicta Dei in Paulum Episcopum Antiochenum. 521. 38. in Principes se immiscentes in electione Romani Pontificis. 526. 24. 25. in impios. 565. 2

Vinnocus Brito summæ abstinentiæ venit Eluronos. 580. 22. factus presbyter à Gregorio Turonensi. ib. ponit aquam in vinum, & vas miraculo impletur. ibid.

Vinum ad sepulchrum S. Martini crescit. ibid. 22.

Vinum benedictum, nomine S. Martini inuocato, propinari solitum. ib.

Virginitas præcedit matrimonium. 522. 38.

Virgines sacræ comburuntur ab impio Dunaan. ib. 31

Virgines sacræ sæpè martyrium exoptant. ibid. 38

Virginum raptores capite sunt plectendi. 538. 20

in Virginum & viduarum raptores sanctio Iustiniani Imp. 533. 65

Virgines si è monasterijs fuerint egressæ, ad ipsa restituantur. 554. 12

Virgines Deo dicatæ nubere non possunt, contra Nouatores. Ruth. 28

Virginem Deo dicatam seruat Rex Legundis. 527. 30

Virtus Principum præcipua quæ. 527. 24

Visio de Theodorici anima. 526. 28. ostensa de Ephræm Episcopo Antiocheno. ib. 53 ostensa Iustiniano de S. Saba. 530. 23. ostensa S. Quiriaco contra Origenistas. 532. 27.

Visio ostensa Theophani de hæreticis damnatis. ib. 24. 25. de Iustino Imp. 565. 12. 13. ostensa S. Redempto de irruptione Longobardorum. 567. 13. cœlitus missa de Mauritio futuro Imper. 583. 7

Visiones ostensæ parentibus Mauritij. ibid. 20.

Visio ostensa Tiberio de futura eius gloria. 586. 14. de damnatione Chilperici Regis. 587. 34. 35. ostensa Petro illustri de pœnis inferni. 590. 16

Visiones plures de alia vita. ib. 17. 18. 19. ostensæ eutychio de episcopatu adipiscendo. 233. 2. 3. 4

Vitalianus Magister militum occurrit legatis Papæ. 519. 44

pro Votis publicis publicè sunt reddendæ Deo gratiarum actiones. ib. 72

Vitalianus deficit ad hæreticos. ib. 90. impedimenta affert contra legatos Hormisdæ Papæ. ibid.

Vitaliani artes pro inuadendo Imperio. ib. 91.

Vitalianus cum hæreticis Eutychianis se iunxit. ib.

in Vitalianum dolosum dolo agit Iustinus Imp. ib.

Vitalianus creatus Consul in Oriente. 520. mense septimo Consulatus occiditur. 521. 92. 520. 1. Scytha Leontio Monacho hæretico affini fautit. ibid.

Vitalianus princeps aciei disrupit phalangem Persarum. 560. 20

Vitalis Episc. Alcinensis in exilium deportatur. 582. 24

Vitæ præsentis conditio nam comparatur. 527. 31

Vitianon sunt partim corrigenda, sed radicitus amputanda. 419. 51. sæpè præcisa damnata, sæpè tamen germinant, & palmites extendunt. 532. 9. excludant episcopi à populis. 534. 6

Vitijs purgat Orbem Iustinianus, quod sacrificium Deo est gratissimum. 539. 31. 99.

Vitiges Dux exercitus acclamatur Rex Gothis. 537.

Vitigis milites Theodatum Regem occidunt. ibid.

Vitigis Regis epistola ad vniuersos Gothos de sua electione. ib.

Vitiges coactus recedit Roma, cum non posset resistere Belisario. ib. 5. exercitum comparat. ib.

Vitigis litteræ ad Iustinianum pro pace. ibid. 8.

Vitiges obsidet Romam. 538. 10. solicitatur Costhoen ad inferendum bellum Iustiniano. 539. 12. Rex Gothorum cum Ianuenna traditur Belisario. 540. 36. Rex Constantinopolim ducitur à Belisario. 541. 4

de Viuariensi monasterio Cassiodori. 561. 1

Viuariense monasterium dictum à viuario. ibid. 10

Vizacenum Concilium sub Ducano Metropolitano. 540. 10.

Vizacenæ Ecclesiæ salua vult priuilegia Iustinus Imp. 562. 1

Vlfilas trans fuga Præfectus custodiæ Persarum à Totila. 548. 12

Vlicheus Areobindum occidit. 547. 2.

Vltrogotha comux Childeberti regis. 570. 28. 29

Vltrogotha regina venit ad sepulchrum S. Martini. 560. 1

Vltrogotha regina ingreditur basilicam mente ac tremens. ibid.

de Vltrogothæ reginæ horto epigramma Fortunati. ibid.

Vnio facta inter Orientales & Occidentales. 564. 6

Vnitas debet esse in Ecclesia. ib. 1

Vnitatem respuunt hæretici. ibid.

Vniuersalis voluit iniustè dici Ioannes Episcopus Constantinopolitanus. 587. ab vsq; ad 13.

Voluntas testatoris potest mutari à Papa. 590. 9

Vrsicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, quia excepit Gundebaldum. 588. 21

Vtensilia & templa hæreticorum solis capiari ab Ecclesia. ibid.

Vuddonis solertia vsus est Childebertus in erectione templi. 561.

Vandalorum rex Trasamundus moritur. 522. 4.

Vandali Ariani ecclesias profanabant. ib. 6. pietate à Mauris vincuntur. ib. 20. 10 à Mauris exagitatur. ib. 8. à Mauris vincuntur, & fugantur. ibid.

Vandalorum rex creatur Hildericus. ib.

Vuan-

Z.

Abergæ Cotrigurorum Hunnorum Præfectus. 568.6
Zaberga pertransit loca ditionis Romanæ, ibid. ire Constantinopolim pergit. ibid. 7
per Zabergam facta ingens & miseranda strages. ibid.
Zacchæus Episcopus Scyllacenus. 530. 30. 531. 11.
Zacchæus Episc. subscripsit Constituto Vigilij Papæ. 553. 209. Episc. Scyllacenus subscripsit Constituto Vigilij Papæ Valentino Episcopo Siluæ Candidæ. ibid.
Zachariæ Episcopo Pellæ præcipit Iustinianus vt visat Palæstinam, & eius tributa relaxet. 530. 33
Zanzon frater Gilimeris pugnat cum Belisario, & ab eo occiditur. 533. 37
Zelus sit secundum scientiam. 567. 8. populi Constantinopolitani aduersus impios. 580. 4
Zenonis Augusti nomen è Diptychis delectum. 519. 53
sub Zenone scelera Samaritanorum. 530. 17.
in S. Zenonis Ecclesiam Athesis fluuius ingredi miraculo non potuit. 589. 56
Zera Magister militum Iustiniani. 529. 20
Zizania superseminantur ab hæreticis. 519. 20.
Zoaras hæreticus damnatur ab Agapeto Papa. 536. 19. 61
in Zoaram exclamant Orientales. 536. 35
Zoaras præcepta Imperatoris despiciebat. ibid. 47.
in Zoaram sententia Mennæ, & Synodi Constantinopolitanæ. ib. 90
in Zoaram quæ statuat Iustinianus Imp. ib. 90.
Zoilus creatur Episcopus Alexandrinus. 537. 14
Zoilus Episcopus mittitur obuiam Romano Pontifici in Siciliam. 546. 47. subscribit edicto Iustiniani inuitus. ibid.
Zoilum Alexandrinum sibi occurrentem reprehendit Vigilius Papa subscriptione facta. 547. 31
Zoilus in communionem recepitur à Vigilio papa. ibid. 45. impudenter à Theodoro priuatur, & è Diptychis eius nomẽ expungitur. 551. 2. 3. à Iustiniano Imp. deponitur. ib. 12
Zosimus vir sanctus genere Phœnix. 525. 15.
Zosimo reuelata clades Antiochena. ibid.
Zosimus res futuras præuidebat. ibid. tantam vim profudit lachrymarum, vt terram madefecerit. ibid.
Zosimi orationes & preces. ibid.
Zosimo exhibet ministerium Ieo pro Asino. ibid. 20. 11
Zosimus alter monachus in cœnobio Palæstinæ vixit eodem tempore. ibid. 22.
Cilix vixit ijsdem temporibus. ibid. 23
Zosimus Abbas mittitur à Georgio Abbate ad Petrum Episcopum Hierosolymitanum. 546. 10
Zosimus Abbas fit Episcopus Babylonis. 570. 2. abdicat se Episcopatu. ibid.

FINIS.

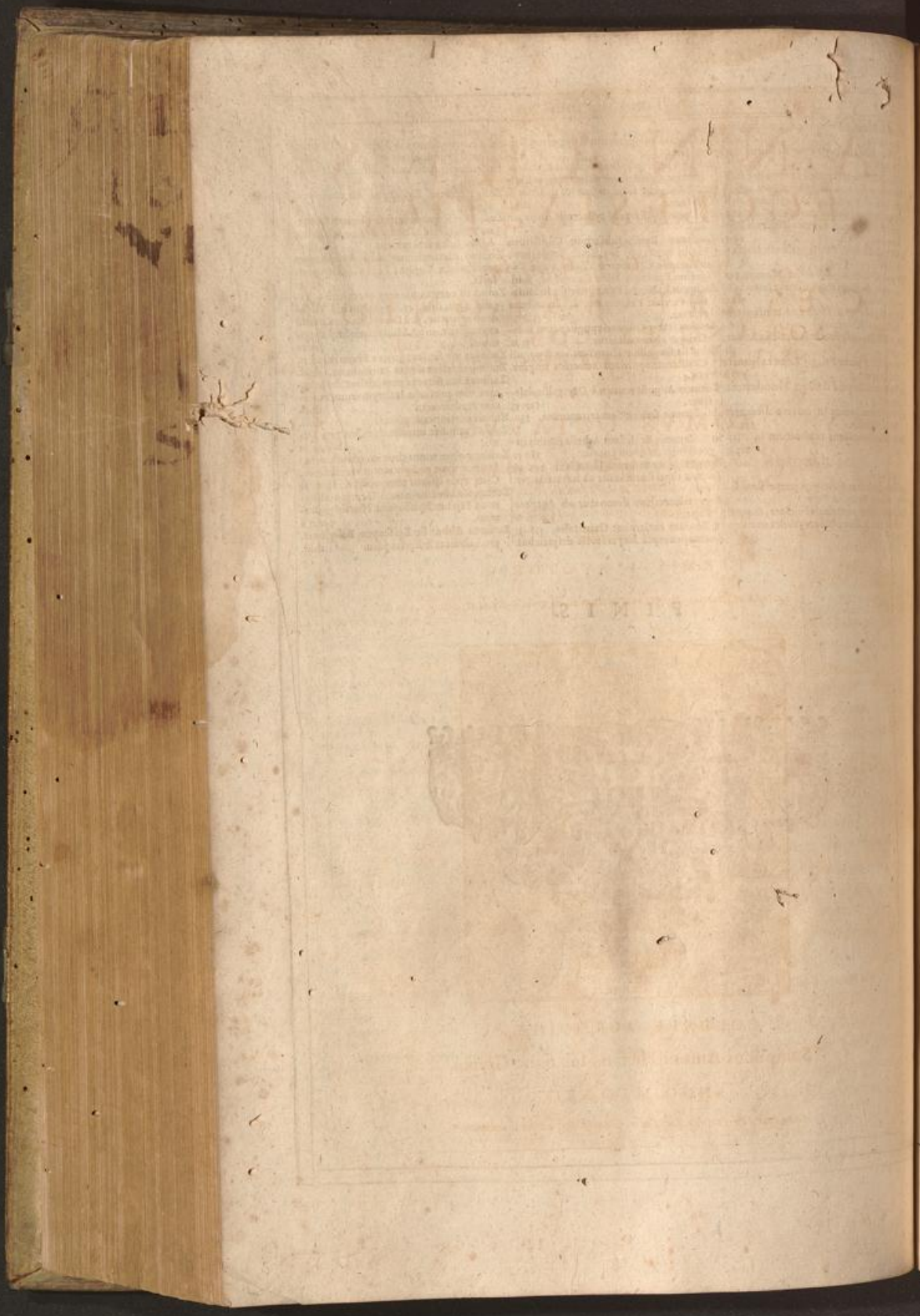

Concilium quotannis debere fie-
cia Francorum statuit. 745.44.
um epistola ad Bonifacium. ibid.
ras Bonifacium consolatur. 748.
nem errantem circa Baptismum
ibidem & loco Bonifacij adhuc vi-
em mittere negat. ibidem. S. Bo-
ortatur vt in sede permaneat. ibi-
tera eius ad Episcopos Catholica
ta ibid. 14.15. Ecclesiam in Casu-
terio aedificauit. ibidem. 16. quid
monasterio reliquerit ibid. 17. obsi-
ongobardis soluit. 750.2. Rachis a-
nitem conuertit. ibid. Regno Fran-
751.1
ngis Regibus in vipinum transtu-
ad Bonifacium scribit. ibid. 7. e-
o creando mandatum. 752.1. mo-
m. 2. quamdiu sederit. ibid. inter
fertur. ibid. eius varias gesta. i-
. Lateranensem Ecclesiam restau-
o. ibid. quid de rebus suis fecerit.
n vestem super altare S. Petri fe-
3. Domum Lauretanam nouiter
ibidem. S. Gregorij Martyris caput
uit. ibidē. 4. mancipia Christiana
. ibidem. cum clero Vrbis caput S.

Georgij quo loco [illegible]
ratoria construxit [illegible]
& Formiae [illegible]
vestem super altare [illegible]
mam fecit ibid. [illegible]
S. Eusebij Martyris [illegible]
ibid. 7. multa Sanctorum [illegible]
ibidem clerisui [illegible]
pore populus [illegible]
Dialogorum libros Gregorij [illegible]
cum transtulit. ibidem [illegible]
sceparum Pipino [illegible]
Regnat Ordinationes [illegible]
pultus.
Zacharias regalium [illegible]
Zelm Italiae populi [illegible]
726.25. Romanorum [illegible]
Pontifice.
Zicchia [illegible]
rum.
Zocus Bulgarorum [illegible]
pit. 813.7. [illegible]
S. Zoilus Martyr.
Zosimus monachus [illegible]
tor.
Zulcimmius Arabum [illegible]
xilio venit.

INIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

esse in scripto vitium librariorum (vt accidit) errore dilapsum, putamus.

XIII. EVR OMISSA PROFESSIO QVINTÆ SYNODI.

Quod vero eadem sancta Synodus cum sacrosanctas Oecumenicas recenset Synodos, omissa Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem: rationem dicet ex Gregorio Romano Pontifice, quod videlicet in Quinta (vt ait) non fit actum de fide, sed de personis: in illis vero quatuor de fide, ob idque illarum professio necessaria videretur. Nihil est ergo, vt ob id iidem sanctissimi Episcopi in suspicionē schismatis possint adduci, quibus eum constat (vt dictum est) Apostolicam sedem litteris atque legatione ad Regem missis communicasse. Videmus enim & ipsum quoque Gregorium *b* interdum nonnisi quatuor recensere Oecumenicas Synodos, cum tamen & Quintam recipiendam esse testetur *c*.

a Greg. lib. 3. epist. 37.

b Greg. ad Theodolin. lib. 3. epi. 53.

c Greg. lib. 1. epi. 24. in fin.

Ad eumdem Lucensis Ecclesiæ Episcopum Nitigium, simulq; ad vniuersū Lucēſ: Cōciliū Martinus Brachatēſis Episcopus collectionē & emendationē Orientaliū canonū direxit huiuscemodi perbreui præfatione notatā:

XIV. MARTINI BRACHAR. COLLECTIO CANONVM.

*Domino meo beatissimo & Apostolicæ sedis honore suscipiendo in Christo fratri Nitigio * Episcopo vel vniuerso Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus Episcopus. Canones sancti, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus constituti sunt, postea autem succedenti tempore in Latinam linguam translati sunt. Et quia difficile est, vt simplicium aliquid ex alia lingua transferatur in aliā, simulq; & illud accidit, vt in tanto temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitantes multa prætermittant, & præterea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura: ideo visum est, vt cum omni diligentia, quæ per translatores obscurius dicta sunt, emundata simplicius, & emendatius restaurarem, id primum obseruans, vt illa, quæ ad Episcopos vel vniuersum clerum pertinent, vna in parte conscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: vt de quo capitulo scire aliquæ voluerit: possit celerius inuenire. extat ipsa collectio canonibus octoginta quinque locupletata.*

* Nigetio

Verum fuerunt eiusdem viri alia scriptorum monumenta, de quibus Isidorus dum agit, hæc ait *d*: *Martinus Dumiensis monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus veniens, in Galliciam venit: ibique conuersis ab Ariana impietate ad fidem Suevorum populis regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesias informauit, monasteria condidit, copiosaq; præterea institutionis composuit. Cuius quidem ego legi librum de Differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum, in quibus hortatur vitæ emendationem & conuersionem fidei, orationis instantiam, & eleemosynarum distributionem, & super omnia cultum virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiro Rege Suevorum, temporibus illis, quibus Iustinianus in Republica, & Athanasius illa Hispanus Imperium tenuere.* hæc Isidorus. Porro libellum illum de Virtutibus quatuor complectentem honestæ vitæ formulam, inscripsisse ad Mironem Regem, Sigebertus est testis. Reliqua de eodem Sancto tursum in eius obitu dicturi sumus. Sed iam pandat vela in Orientem oratio.

d Isid. de Script. Eccl. c. 22.

XV.

Hoc ipso anno, qui numeratur S. Anastasii Sinaitæ Episcopi Antiocheni sedis vndecimus (vt in Chronico Nicephorus docet) ipse à Iustino Imperatore in exilio missus est, inque locum eius subrogatus Gregorius fuit. Hæc autem quomodo se habuerint, ab Euagrio res sui temporis prosequente peramus historiam: ipse enim de his agens hæc primum ait *f*:

e Sigebert. de Script. Eccles. c. 29.

XVI.

Iustinum itaque Anastasium hu illi obiectu criminibus, primum quod sacrum thesaurum extra modū & in nullum vsum necessarium profuderit: deinde quod conuitia in ipsū iecerat (Anastasium enim, cum rogaretur, quid causæ esset, cur sacrum thesaurum tam effusè assumpsisset? ingenue respondisse ferunt: Ne à Iustino communi totius Orbis Principe diriperetur) sede Antiochena exturbauit. Quin etiam dicitur, Iustinum Anastasio successisse, quod pecuniis ei pecuniam, cum Episcopus esset depositus, Anastasius solutis ei pecuniam, cum Episcopus esset depositus, Anastasium dare nolluit. Alia præterea crimina à quibusdam, qui Imperatoris instituto (credo) inseruire studebant, ei intendebantur, hæc Euagrius de exilio Anastasi, qui exul vixit annis viginti quatuor: tot enim annis tedit Gregorius qui in locū eius à Iustino est subrogatus, vel annis viginti tribus, vt idem habet Euagrius *g*) inde Mauritii Imperatoris tempore iterum restituitur, vt suo loco dicemus inferius. Verum cum à Iustino depositus dicatur Anastasius, non tamen sine coacto adhoc Episcoporum conuentu id esse factum scias: docet id enim Eutychii Constantinopolitani Episcopi superius enarratum exemplum. Porro quem in locum eius substitutum Gregorium diximus, hunc mirifice laudat Euagrius sic dicens *h*:

f Euag. lib. 5. c. 6. CAVMNIÆ CONTRA ANASTASIVM ANTIOCH. EPISCOP.

Post illum Gregorius ad sanctum Episcopatus gradum elatus fuit, qui ob peritiam facultatem magnam apud omnes gloriam consecutus est. Hic iuuente ætate monasticam vitandi viam ingressus est, & adeo viriliter & excelsa animo in ea decertauit, vt cum tam primum pulueſcere inciperet, ad summum ac perfectissimum gradum peruenerit, præfuerit q; monasterio Constantinopoli, in quo vitam inopem & austeram degit. Deinde mandato Iustini monasterio in monte Sina præfectus fuit: vbi obsessus à barbaris Scenitis Arabibus in grauissima incidit pericula. At cum illic locis pacem constituisset, inde ad Episcoporum capessendum accessitus fuit. Erat vir quidem sine prudentiam, sine virtutem spectes, omnium præstantissimus. & ad quamcumq; rem animum suum applicaret, in ea perficienda longe diligentissimus: atque vt meum pectus non poterat sic nullo modo adduci, vt vel sententia cederet, vel hominum pertimesceret potestatem.

g Euag. lib. 6. c. 6. Vid.

h Euag. lib. 5. c. 6.

XVII. GREGORIVS PATR. ANTIOCHIN. IN LOCVM ANASTASII.

Ita porro magnificas pecuniarum fecit largitiones (liberalitate namque & munificentia in quemque visus) vt cum aliquo prodiret, ingens multitudo, præter eos, qui illum comitari consueuissent, eum sequeretur, & qui vel viderent, vel audirent eum quempiam iturum, frequentes conflluerent. Atque ad eximiam illius dignitatis amplitudinem, in qua collocatus fuit, hæc secunda adiecta sucre ornamenta, quod videlicet homines sua sponte inducti tam sæpe vel prope in eum inturi, vel verba facientem audire cuperent. Erat enim ad defiderium sui in animis omnium, qui quacunque de causa vel quocunque modo ipsum compellassent, insitē dum apissimus, admirabilis cum primis affectus, sermone propter leporem iucundissimus, & sicut ad rem quampiam intelligentia acumine ex tempore eliciendam peracutus, sic ad optimē consultum capiendum & ad iudicandum tum de suo vsu, tum de aliorum solertissimus. Vnde etiam euenit, vt tot & tam egregia facinora gereret: nihil enim dissultit in crastinum.

XVIII. GREGORII LAVDI.

In magnam præterea traduxit admirationem non solum Imperatores Romanos, verū etiam Reges Persarum: propterea quod omnibus ita vti poterat, sicut tum poscebat necessitas, sumo sociato, quam non aliquando omisit, postulabat. Cuius quidem rei fingulare eius res gestæ argumento esse possunt. Erat quoque in eo mitis severitas & interdum ira: non exsuperans vsus, sino etiam pernegua comitas & mansuetudo: vt illud prudens Gregorij Theologi dictum in eum optime conueniret: Severitas sic cum pudore temperata fuit, vti neutra res lederetur ab altera, sed vtraque alterius ope maximam consequeretur commendationem. hæc Euagrius: sed & alia de eodem laude dignissima tradunt: quibus apparet eum minime fuisse violenter in sedem Antiochenam intrusum, sed legitime electum, cum Anastasius fuisset in Synodo ab Episcopis etsi non iuste, aliqua tamen specie prætensa iustitiæ legitime condemnatus. Alioquin quam commeruisse potuit laudem intrusus? an non potius insectandus probris, qui vt sui & latro aliunde, quam per ostium in ouile ouium ascendisset? Porro eundem Gregorium etiam postea ex aliis rebus probe gestis summā gloriā assecutum esse, dicetur inferius.

XIX.

XX. PRAEFECTVS ORIENTIS ABBATIS ADITVS.

Hic verò in eius ingressu mira illa dicenda, quæ de eodem Gregorio Episcopo Antiocheno in Prato Spirituali habentur, dum eiusmodi narratur historia de S. Cosma Abbate: *Narrauit nobis Abbas Basilius presbyter hicatum dicens: Cum essem Theopoli apud Patriarchium Gregorium venit ab Hierosolymis Abbas Cosmas eunuchus Laura Pharan, vir singularis religionis & fidei rectorumq; dogmatum valde tenax & Zelator, ac diuinarum Scripturarum scientia non mediocriter instructus. Cū ergo fuisset ibi senex dies non paucos, desiderius est. Et iussit Patriarcha præstari sibi reliquias in monasterio suo sepelliri, vbi & positus erat quidam Episcopus. Die igitur quadā profectus sum, vt faltarem sepulchrū eius. Erat autē supra sepulchrū eius iacens homo quidā pauper eleemosynā petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conspexisset pauper tertio prostratum & sensim orationem facientem, dixit mihi: Abba, magnus profecto*

erat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

C. Barthij

Tomus VII.
VIII. & IX.

518 - 842

N. VIII.
14.